

מהלכות אישות סימן א בענין אשה שנשתטת וזה שנה ומחצה שהיא בשטותה ועסקו ברפואות מגדולי הרופאים ולא הועיל וגם זהו פעם שני והבעל רוצה לישא אחרת על ידי היתר שהשיג מן מאה רבנים וקרובי האשה מערערים שיש למחות בידו עד שיבחר שלא יועילו לה רפואות עוד.:

מכתבו הטהור ומכתב דודו הנגיד נ"י קבלתי על ידי ציר מוכ"ז: אם הייתי משיב למעשה הנה נצרך מתחלה לידע ג"כ טענות שפנגדו כי שמוע בין אחיכם פתיב אף ורק באתי להשיב לכת"ר מפני הכבוד והאהבה מה שנלפע"ד לדינא.

כי הן אמת שזאת מחויב הבעל להשליש הפתובה במעות או שימתן משכונ בטוח ולהשליש זה ביד נאמן וכמבואר בב"ש סי' קי"ט ודוקא כשידו משגת להשליש הפתובה אבל כשאין ידו משגת יש תשובה מדו"ז הרב הג' ר' ליב ז"ל מיאנעוויטש שהתיר בזה למעשה ולא חייבו רק במזונות כו' והביא ראיה שכן פסק בתשו' מים רבים חלק אה"ע סימן ד' אמנם מה שרוצים להחמיר עוד על הבעל שאפ'י' ישיג היתר ממאה רבנים לא יוכל לישא אחרת עד שיבחר לפני ב"ד מן מחזיקין ומפני סמים שלא יועילו לה רפואות תעלה וש"א לבן דעת לדור עמה זה אין נראה לי לענ"ד כלל דמאחר שזה שנה ומחצה שאינה בדתה אם טוען שא"א לו להמתין עוד יש להתיר לו ע"י מאה רבנים לישא אחרת אעפ"י שאפ"ר שתתרא זה א"כ וגדולה מזו כ' בתשו' ריב"ש סי' קכ"ז ודבר בנות ישראל הצנועות הוא לסבול דבר זה כו' אמנם אם היא תאמץ לבכה ולא תרצה להיות עמו עוד אין חוקמין אותה כו' ויוציא ויתן כתובה עכ"ל וכש"כ וק"ו בגד"ז ובנידון מ"ש כת"ר להחמיר מחמת הבו דלא להוסיף על הקולא דהב"ח נגד רש"ל בשם ראב"ה לא הבינתי כי כל הראשונים ואחרונים מקילים בזה וראב"ה חידאה הוא נגדם ואדרבה דברי הב"ח הן חומרא כי מרוב גדולי הראשונים הרשב"א שבמהרי"ק שרש"ק א"ר' שמשון ב"א ורבני צרפת והריטב"א שבמהרמ"פ סימן י"ג י"ד ומתשו' הרא"ש כלל מ"ב ועוד שם עמו הרבה גדולים נראה דכה"ג לא תיקן ר"ג כלל וא"צ מאה רבנים וכ"נ דעת רמ"א סימן א' והלבוש שם (ואצ"ל לדעת הב"י בתשובת דיני נשואין סימן י"ד ועי' בב"י סימן ע"ו) ועי' בג"פ סי' קי"ט סס"ק ל"ח וכ"ד ה"ט"ז סימן קי"ט אלא דהב"ח החמיר להצריך היתר ק' רבנים וכן המנהג פשוט ובדבר אשר פלפל בחכמה בדברי הב"ח שמלבד מ"ש הב"ש ססי' א' שדבריו בסי' קי"ט בשם מהרש"ל סותרים למ"ש בשמו בסי' א'.

עוד זאת יש סתירה בדבריו דבסימן א' ובתשו' סימן צ"ג לא הזכיר השלשת גט כלל ובסימן קי"ט הזכיר להשליש גט מצאתי שעמד ע"ז בספר בית מאיר סוף סימן א' ושם העלה שדבריו בסימן א' הוא עיקר שא"צ להשליש הגט כלל וכמ"ש ג"כ כת"ר: אמנם בסימן קי"ט הביא שכ"כ מהרש"ל ביש"ש פ' חרש סי' ג' שפך עשו חכמי דורו ע"ש שהוא כמ"ש הב"ח בסי' קי"ט גם כ' הבית מאיר שהחמ"ח סימן קי"ט ס"ק י"ב תופס פן לעיקר.

וגם דברי ראב"ה נגד תקנת רגמ"ה עצמה הובאה בסוף תשו' מהר"ם ב"ב שפתיב וגם אותם לא יספיקו עד שיראו טעם מבואר להתיר עכ"ל מכלל דיש היתר לזה וכש"כ בנשפטיה שלא פדברי ראב"ה: סימן ב הנה בתשו' הרא"ש פלל מ"ב ס"א פתיב בענין התקנה שלא לגרש בעל פרוה שלא יתכן פלל לומר שבמקום שפופין האיש להוציא לא יגרשנה בעל פרוה וזה מבואר דסבירא ליה שבנולדה בה מומין שפיוצא בזה באיש היו פופין אותו להוציא בכה"ג לא תיקן רבינו גרשון פלל באשה התקנה דשלא לגרש בע"כ וכן פתיב שם גדול אהד ר' יצחק בן הר"מ במום גדול פנה חס ושלום שהגאון רבינו גרשון תיקן תקנתו וכ"כ שם עוד גדול אהד ר' מרדכי בר' יוסף והנה מתקנה זו נלמוד לתקנה השניה דשלא לישא אשה על אשתו דאם הוא בכה"ג שנולדו בה מומין פהנ"ל שהיה יכול לגרשה בע"כ אלא שלא יוכל לגרשה מצד איזה מניעה המעפכת אזי ודאי יכול לישא אשה עליה מאחר דאנו אומרים דח"ו שיתקן הגאון במקום שבאיש היו פופין א"כ ממילא ח"ו שיתקן שבכה"ג לא יוכל לישא עליה כשא"א לגרשה מצידה והנה פשוט הוא דמום דנשפטיה גדול יותר מכל המומין המבוארים בגמרא (ס"פ המדיר) שפופין עליהם האיש להוציא פמקמיץ ומצרף נחנשת ובורסי כו' וכן מבואר מדברי הה"מ ספ"י מה' גירושין שכ' וז"ל ודברים פשוטים הם שאין אדם דר עם נחש בכפיפה אמרו גבי אשה בהרבה דברים שהם פחותים משטות כש"כ שטות וכן אמרו שם שלא תקנו חכמים נשואין בשוטים מטעם זה עכ"ל וכן מבואר בתשו' השניה שבתשו' הרא"ש פלל מ"ב דהביא שם ראיה לנכפה שפופין לגרש משום דבגמרא (פ' האנמנין) מדמהו לשוטה א"כ מזה מבואר דשוטה גדול מכל המומין שפופין להוציא ומ"ש הטוש"ע סי' קנ"ד ס"ה איש המשפטה מדי יום כו' אין פופין אותו לגרש שאין פופין אלא באותן שאמרו חכמים אין להוכיח מזה להיפוך פי זה אינו סברא פלל אלא התם מיירי שאינו שוטה ממש רק טפש פמבואר בתשו' הרא"ש פלל מ"ג ס"ג וז"ל גם אינו מטורף אף אינו בקי בטיב העולם עכ"ל וגם במקומו הוא מוכרע דאם הפי' בטוש"ע שהיא שוטה גמור איה שייך שיכופהו לגרש הרי גט שלו חספא בעלמא הוא וכדתנן נתחרש הוא או נשפטה אינו מוציא עולמית אלא ודאי מיירי בטוש"ע שאינו שוטה גמור עד שגישו גט אבל שוטה ממש פשיטא דגרע מכל המומין הנ"ל והא דלא נזכר במומין (ס"פ המדיר) היינו פשוט משום דשוטה לא שייך פפיה לגרש פיון שגישו אינו גט וכן באשה א"א לגרשה מתקנת חכמים שלא ינהגו בה מנהג הפקר הא לולי זה מצד תקנת ר' גרשון ודאי לא שייך פאן שום איסור פיון דהוא מום גדול יותר מכל המומין שפופין באיש להוציא דבכה"ג לא תיקן ר"ג לפי דעת הרא"ש וסייעתו ומעתה אף דלגרשה בע"כ א"א מתקנת חכמים לטובתה מ"מ ודאי יוכל לישא אשה אחרת עליה פיון דבכה"ג לא תיקן ר"ג פלל וא"צ לא ק' אנשים ולא ג' קהלות פי אין שייך היתר פדבר זה רק תלמוד ודקדוק שעל פיוצא בזה לא גזר ונהביאו ג"כ רמ"א בש"ע סי' קי"ט ס"ו בהג"ה בשם י"א וכן דעת הרשב"א עוד בתשו' ח"ג סימן תמ"ו וכ"כ בתשו' מהר"ם אלשקר סוף סי' צ"ה (ורש"ל בשם ראב"ה יחידאה הוא נגד פל הפוסקים הנ"ל ולית מאן דחש ליה פלל) אף לפמ"ש הרא"ש עוד בתשו' הנ"ל בכלל מ"ב וז"ל ואף

את"ל שְׁהִשְׁנֶה מְדוּתָיו שְׁשׁוּם אָדָם לֹא יִגְרֹשׁ בְּעַ"כ מ"מ בְּמָה שְׁהָאִישׁ כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא אֶף הָאִשָּׁה כּוֹפִין אוֹתָהּ לְקַבֵּל גֹּט עַכ"ל לִפ"ז י"ל דְּגַם בְּכֹה"ג שְׁנִשְׁתַּטִּית שְׁיִיף תִּקְנֵת ר"ג שְׁלֹא לִישָׂא אַחֲרֵת אִיא"כ בְּהִיתָר ק' רַבָּנִים כְּמוֹ דְּגִזֵּר אִפִּי' בְּמוּמִין שְׁבֹאִישׁ כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא שְׁגַם בְּאִשָּׁה צָרִיף פְּפִיָּה עַד שְׁתֵּאמַר רוּצָה אֲנִי כְּדַפְּנִי דְּכָרְיוּ בִּס' הַפְּלָאָה סִי' קִי"ז סִי' וְאִם כֵּן פִּינּוֹן דְּאִפִּי' בְּכֹה"ג חִיילָא תִּקְנֵתוּ שְׁלֹא לְגִרֹשׁ בְּעַ"כ מְמַשׁ כִּמ"כ וְדֹאֵי חִיילָא תִּקְנֵה הַשְּׁנִיָּה שְׁלֹא לִישָׂא אִשָּׁה עָלֶיהָ וְא"כ זֶה מְסַכֵּים לִמ"ש הַב"ח דְּצָרִיף הִיתָר ק' רַבָּנִים דְּנֻקָא אִפִּי' בְּנִשְׁתַּטִּית וּבְנִדְאֵי חִלְיָה לְזוּז מוֹהֲמָנְהָג אָבֵל מ"מ מְבִנְאָר שְׁהַמְנָהָג הוּא שְׁנִיָּהָגוּ לְהַחְמִיר כּוֹ.

אָבֵל מְעִיקָר הַתִּקְנָה י"ל יוֹתֵר דְּבְכֹה"ג לֹא תִּיקֵן כָּלָל וּכְמוֹ שְׁפָתְבוּ שְׁם שְׁאָר הַגְּדוּלִים בְּתִשׁוּ' הָרֵא"ש הַנ"ל ח"ו שְׁיִתְקֵן הַגָּאוֹן כּו' וְהָרֵא"ש לֹא כ' אֲלָא דְרָף אֵת"ל ור"ל דְּאִף אֵת"ל כֵּן ג"כ מְהִיבֵי בְּנִדּוֹן שְׁלוֹ וְכֵן בְּתִשׁוּ' וְשֵׁב הַפְּהָן בְּסוּף סְפָרוֹ בְּתִשׁוּ' חֲתָנוּ הַגָּאוֹן ו"ל ד"ה הַחֲקִירָה הַשְּׁלִישִׁית הָעֵלָה שְׁרֹב הַפּוֹסְקִים אַחֲרוֹנִים ס"ל שְׁבִמְקוֹם מְצֻנָה לֹא גִזֵּר ר"ג וּפְשִׁיטָא דְלִישָׁב בְּלֹא אִשָּׁה אִפִּי' כְּכָר קִי"ג פו"ר הוּא אִיסוּר וְחִמּוּר מְמַצֵּנֵת יְבוּם דְּאִין דּוֹחִין אִיסוּר זֶה מְפָנִי חֲשֵׁשׁ קְטָטָה כְּמִבְּנָאָר בַּתְּה"ד ס"ס רס"ג וּמְצֻנֵת יְבוּם דּוֹחִין מְפָנִי קְטָטָה לְחִלְיָצָה וְכ"כ בִּס' ג"פ סִי' קִי"ט סִקְל"ג בְּשֵׁם תִּשׁוּ' מֵהֵרַח"ש סִימֵן ל"ג דְּאִפִּי' לִר"י מִינֵן דִּס"ל דְּאִף בְּמְקוֹם מְצֻנָה תִּיקֵן הִינּוּ כְּשִׁיכּוֹל לְהַתְּנֵהָ עִמָּה בְּאִישׁוֹת אָבֵל בְּנִשְׁתַּטִּית דְּאִינוּ יְכוּל לְהַתְּנֵהָ עִמָּה בְּאִישׁוֹת לֹא תִּיקֵן ר"ג וְאִפִּי' נִשְׁבַּע בְּשַׁעַת נִישׁוּאִין שְׁלֹא יִשָּׂא אַחֲרֵת עָלֶיהָ בְּגוּוֹנָא דְנִשְׁתַּטִּית הוּי אֲוֹנָסָא דְלֹא שְׁכִיחָא וְאֲוֹמְדָנָא דְמוֹכַח הוּא דְאִילוּ אִסִּיק אֲדַעְתָּא לֹא הִיָּה נִשְׁבַּע עַכ"ל עוֹד מְבִנְאָר שְׁם בִּג"פ ס"ס ק"ל ל"ח דְּאִף בְּעֵתִים שׁוֹטָה וְעֵתִים חֲלוּמָה לֹא תִּיקֵן ר"ג ע"ש וְכ"כ הַט"ז ס"ס קִי"ט דְּגַם בְּזֶה יֵשׁ לְהַתִּיר לוֹ לִישָׂא אַחֲרֵת וְהִנֵּה אֶף דְּהַרְבֵּי בְּתִשׁוּ' בְּדִינֵי נִשׁוּאִין סִימֵן י"ד כ' דִּי"ל דְּאִף בְּמְקוֹם מְצֻנָה תִּיקֵן ר"ג מ"מ הָרֵי אֲדַרְבָּה מְסִיק דְּעַכְשָׁיו אִין לְחֹוֹשׁ כָּלָל בְּמְקוֹם מְצֻנָה וְאִם כֵּן בְּעִיקָר הַעֲנִין שְׁרוּצָה לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרֵת עָלֶיהָ לֹא יִדְעָתִי מֵה מְקוֹם יֵשׁ כָּאֵן לְהַצְרִיף זִבְל"א וּזְבִל"א וְשִׁלִּישׁ מֵאֲחַר שְׁלִדְכְרֵי כָּל הַרְבָּנִים עֲצָמָם זֶה עֲרָף שְׁנָה וּמְחַצָּה שְׁלֵעֵתִים הִיא מְשַׁתְּטָה א"כ אֲפִילוּ לְדַבְרֵיהֶם כְּכָר כ' הַט"ז וְהַג"פ סִימֵן קִי"ט דְּאִפִּי' בְּעֵתִים שׁוֹטָה וְעֵתִים חֲלוּמָה הַדִּין שְׁנָה כְּמוֹ בְּשׁוֹטָה תְּמִיד לְעַנֵּן תִּקְנֵת ר"ג וּמ"ש הַרְבָּנִים שְׁאִין לוֹ הִיתָר לִישָׂא אַחֲרֵת עַד שְׁיִבְנוֹר לִפְנֵי ב"ד מוֹמְחִין וּכְשֵׁרִים וּמְפֹרְסָמִים בְּעוֹלָם שְׁלֹא יוֹעִילוּ לָהּ רְפוּאוֹת תַּעֲלָה וְשֵׁא"א לְבֹן דַּעַת לְדוֹר עִמָּה אִין לְדַבְרֵיהֶם שׁוּם שְׁרֵשׁ וְעִיקָר כָּלָל וּכְלָל שְׁהַפּוֹסְקִים כְּתָבוּ סְתָמָא נִשְׁתַּטִּית וְלֹא הִטִּילוּ תְּנָאִים אֵלּוּ שְׁהִטִּילוּ הֵם וְעוֹד דְּהַב"ש ס"ס ע"ט כ' אִם רָאָה הַבַּעַל שְׁהַחֲוִלִי אֲרוּף אִפִּי' בְּזֶה"ז דְּאִיכָּא חֲר"ג י"ל שְׁיְכוּל לְגִרְשָׁה וְאֵע"ג דְּנִדְאֵי אֲפָשָׁר שְׁתַּתְּרַפָּא וְאֵע"ג דְּשָׁם כ' רַק י"ל הִינּוּ בְּחוּלֵי אָבֵל בְּנִשְׁתַּטִּית וְדֹאֵי אִין שׁוּם סְפַק דְּכְשֵׁהַחֲוִלֵי אֲרוּף יוּכַל לִישָׂא אַחֲרֵת אֵע"ג שְׁאֲפָשָׁר שֵׁא"כ תַּתְּרַפָּא מ"מ לֹא מְחַיְיבֵינוּ לִיָּה לְהַמְתִּין ע"ז כְּמוֹ בְּנִד"ז שְׁהַמְתִּין שְׁנָה וּמְחַצָּה דְּאִף שְׁאֲפָשָׁר הִיָּה רֵאוּי לוֹ לְהַמְתִּין עוֹד מ"מ כְּשֵׁאִינוּ רוּצָה א"א לְהַכְרִיחוֹ כָּלָל יוֹתֵר וְלִכֵּן אִין בְּיַדִּי לְהַחְמִיר עָלֶיךָ שְׁאֲפִי' יִקְבַּל הִיתָר מִמָּאָה רַבָּנִים לֹא יוּכַל לִישָׂא אַחֲרֵת שְׁנָה חוּמְרָא בְּלִי שׁוּם טַעַם כִּי זֶה שְׁנִכְרִיחוֹ לְעַמּוּד לִפְנֵי ב"ד תַּחֲלָה לֹא נִמְצָא חֵיּוֹב זֶה גַם לְפִי הַמְנָהָג שִׁכ' הַב"ח ס"ס א"א רַק שְׁיִסְפִּימוּ בְּהִיתָר מֵאָה רַבָּנִים: אִף וְדֹאֵי צָרִיף שְׁיִשְׁלִישׁ הַכְּתוּבָה וְהַתּוֹס' כְּתוּבָה בְּיַד נְאֻמָּן בְּמַעוֹת אוּ בְּמִשְׁפָּנוֹת וְהִנֵּה הַחֲמ"ח סִי' קִי"ט סִי"ב כ' וְאִיף תּוֹפְסִין הַחֲבָל בְּשִׁנֵּי רֵאשִׁים כּו' וּבְתִשׁוּ' צ"צ סִימֵן ס"ז כ'

דְּהַמְנוּחָק זְכוּל לֹמַר קִים לִי פְּהֶרֶמְבֵּ"ם דְּמֶאֱכִילָה וּמִשְׁקָה מְשַׁלָּה וּכ"ד הַג"פ סִימָן קִי"ט
ס"ק ל"ד וּמ"ש הַחַמ"ח סִקִּי"ב דְּלִדְיוֹן דְּאִין מְגַרְשִׁין אִשָּׁה בַּע"כ מְשׁוּם חַר"ג גַּם
הֶרְמֵב"ם מוֹדָה דְּצָרִיף לִיתָן לָהּ כָּל חַיִּיבֵי מְמוֹן לֹא הִבִּינוּתִי דְּבָרִיו וְעוֹד דְּכָבֵר נִתְבָּאֵר
לְעִיל ע"פ תְּשׁוּ' הָרָא"ש וּשְׁאָר פּוֹסְקִים דְּבִזָּה לֹא תִיקֶן ר"ג אִף מְכַל מְקוֹם הָעֵיקָר כְּדַעַת
הֶרְשֶׁב"א דְחִיב בְּמִזְוֹנוּתִיהָ וּרְפוּאָתָה כַּמ"ש הַפֶּר"ח בְּסִימָן קִי"ט וּמ"מ פִּינָן דְּמַחְמִירִין
עָלֵיו יוֹתֵר גַּם מִדַּעַת הֶרְשֶׁב"א לְהַשְׁלִישׁ ג"כ הַפְּתוּבָה וְגַם פִּינָן דַּמ"מ פְּלִיג הֶרְמֵב"ם [ע"ז]
ע"כ נִרְאָה שְׁאִין לְהַחְמִיר כ"כ וְדִי בְּרְפוּאָתָה שְׁיִשְׁכְּרוּ הָרוּפֵא שְׁבִמְקוֹמָה וְיוֹתֵר מִזָּה א"א
לְחִיב: סִימָן ג' נִידוֹן הָאִשָּׁה מִבִּיעֵשִׁינְקוּוִיץ שְׁנִשְׁתַּגְעָה זֶה כְּמָה שְׁנִים אֲשֶׁר כָּתַב אֵלֵי
רוּמַע"ל בְּחִנְרָף אוֹדוֹת הַתְּרָה לְבַעַל שְׁהוּא מִמְחַנְיָכֶם לִישָׂא אַחֲרֵת עַפ"י הַסְּכָמוֹת מֵאָה
רַבָּנִים וְכַעַת הִבִּיא הַבַּעַל ג"כ מְכַתֵּב מַב"ד דַּק' בִּיעֵשִׁינְקוּוִיץ אִיף שְׁבִדְכָר שְׁבִמְמוֹן בָּא
אֲבִי הַבַּעַל לְעַמֵּק הַשְּׁנָה עִם אַחֵי הָאִשָּׁה וְכִי גַם הָאִשָּׁה עֲצָמָה שְׁהִיא חְלוּמָה כְּעַת הַסְּפִמָּה
ע"ז וְשִׁתְּקַבֵּל גִּיטָה בְּעַת הַפְּנוּשָׁר פִּי כְּעַת לֹא רָצוּ הַב"ד הַנ"ל לְהַנְדַּק לְסִדֵּר הַגֵּט מִחֲמַת
שְׁהֵם מְסוּפְקִים מֵאֵד אִם תִּשְׁאָר כָּף וְהִנֵּה בְּזָאת נַעֲנֵתִי לוֹ לְכַתּוּב לְמַע"ל הַנְּלַע"ד בְּזָה אִף
בְּתַנָּאֵי כְּפוּל אִם יִסְפִּים מַע"ל לְזָה וִידִידֵינוּ הֶרֶב מוֹהַר"ר שְׁלֵמָה מְדוּבְרָאוּוֹנִי וְהֶרֶב הַמ"ץ
דַּק' קַאפּוֹסֵט וּא"ל דְּבָרֵי בְּטִלִין וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּזָה דְּעַם הִיּוֹת שְׁפִשְׁטָה הַהוֹרָאָה
לְהַתִּיר לְבַעַל לִישָׂא אַחֲרֵת הִינּוּ כְּשִׂאֲשֵׁתוֹ הִיא עַכְשָׁיו מְשׁוּגָעַת מִשָּׂא"כ בְּזוֹ שְׁהִיא חְלוּמָה
כְּעַת.

מִיהוּ בַב"ח סִימָן קִי"ט ס"ז כ' דַּה"ה נְמִי בְּעַתִּים שׁוֹטָה וְעַתִּים חְלוּמָה אֲפִי כְּעַת חְלִימוּתָה
וּמ"מ הִינּוּ דִּנְקָא כְּשֶׁכָּבֵר נְשֻׁטִית וְנִתְרַפְּאֵת וְשׁוּב נְשֻׁטִית וְנִתְרַפְּאֵת וְשׁוּב נְשֻׁטִית
וְנִתְרַפְּאֵת דְּהִינּוּ שְׁנִשְׁטִית ג"פ דַּא"כ אִינָה מְוַחֲזָקַת כַּמ"ש הַב"ש וּכ"כ הַג"פ ס"ק ל"ח
דְּכְשָׁלָה הִנֵּה הַשְּׁטוּת רַק ב' זִמְנֵי לֹא נִקַּל לוֹ חַרְגַּמ"ה כו' וְה"נ מְמַשׁ בַּנ"ד.

וּא"ל א"כ יִהְיֶה מוֹתֵר לְגַרְשָׁה עַכְשָׁיו מ"מ יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּזָה לְפַמ"ש בַּחַמ"ח שְׁצָרִיף
לְהַתְּיָשֵׁב הֶרֶבָה בְּזָה לְמַעֲשָׂה וְגַם נ"ד לֹא דְמִי כ"כ לְעַנְבֹדָא דַּר"ש שְׁהִתָּה מְטוֹרְפֵת רַק
חֻדָּשׁ אוֹ שְׁנַי חֻדָּשִׁים וְזוֹ מְטוֹרְפֵת יוֹתֵר מַג' שְׁנַיִם וְגַם הֵם מְסוּפְקִים מֵאֵד אִם תִּשְׁאָר כָּף
הַלְּכָף אִם לֹא נְשֻׁטִית רַק ב"פ יֵשׁ לְהַמְתִּין עַד אֲמַצְעוֹת הַקַּיִץ כְּנֹז' בְּפִסְקֵי מַהֲרָא"י סִימָן
רַט"ו וּבְמִדֵּינִתְנוּ יֵשׁ לְהַמְתִּין עַד תַּמּוּז דִּימּוֹת הַחַמָּה וְאִם תִּשְׁאָר כָּף הִיּוּ יְכוּלִים לִיתָן לָהּ
הַגֵּט וְאִם תַּחֲזוֹר לְשֻׁטוּתָה יִתִּירוּ לוֹ ע"י מֵאָה רַבָּנִים אֲכֵן אִם נְשֻׁטִית כְּבָר ג"פ נִלְע"ד
דִּיכּוּלִים לְהַתִּירוּ מִיָּד אַע"ג.

שְׁהִיא חְלוּמָה כְּעַת דְּכָבֵר הִיא מְוַחֲזָקַת אַע"ג דַּה"ט"ז סְסִי' קִי"ט ס"ל דְּבַעֲיָנָן נְמִי שְׁיִהְיוּ
הַזְּמַנִּים שְׁנַיִם מ"מ לֹא מְשַׁמַּע כֵּן בַּב"ש ס"ק י"ב וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים וְגַם הַט"ז נִרְאָה דְּלֹא
בְּרִירָא לִיהָ מְלִתָּא אֲלָא דְּמַצְדָּד לְהַקַּל בְּדַרְבְּנָן וְאִם כֵּן הַה"נ דִּישׁ לְצַדָּד לְהַקְפּוֹף אִם הוּא
ג"כ לְהַקַּל לְעַנְנָן לִישָׂא אַחֲרֵת שְׁאִין בְּזָה ג"כ רַק מְשׁוּם חַר"ג וּמְשַׁמַּע בַּב"ש ס"ק י"ב
דְּלֹא חֲמִיר מְאִיסוֹר הַגְּיּוּשִׁין לְעַתִּים חָלִים דְּבָהָא מִיָּרִי הַט"ז וְעִי' בַּסִּי' ס"ו בַּחַמ"ח ס"ק
ח"י וּבַב"ש ס"ק י"א אִף בְּעַנְנָן הַשְּׁלִשֶׁת הַגֵּט שְׁכַתֵּב הַב"ח חֲלָקוֹ עָלָיו הָאַחֲרוֹנִים כַּמ"ש
בַּה"ג"ה בְּמִשְׁנֵה לְמַלְכָּה פ"ו מִהִלְכוֹת גְּיּוּשִׁין דִּין ג' בְּשֵׁם חַכְמֵי קוּשְׁטָא מְשׁוּם דְּכָל מִיָּדִי
דְּאִיהוּ לֹא מְצִי עֵבִיד הַשְּׁתָּא לֹא מְצִי מְשׁוּי שְׁלִיחַ בֵּין עַל כְּתִיבַת וְנַחְתִּימַת הַגֵּט בֵּין עַל
שְׁלִיחַ הוֹלְכָה וְהַסְּפִים עִמָּהֶם הַגְּאוֹן ר' יוֹנָתָן ז"ל בַּס' בְּנֵי אַהוּבָה פ"ט מַה' אִישׁוֹת.

וכ"כ בס' תבואת שמש שם (שחיבר בן המנחת אהרן נכד הש"ף) דעובדא הוי בק"ק ליסא באישה שנשתטית ורצה הבעל למסור הגט כו' והורו חכמי הקהלה לאסור כו' והורו להתיר לבעל לישא אחרת בלתי מסירת הגט לשליח מאחר שאין ההיתר תלוי במסירת הגט לשליח אלא בהסכמת מאה רבנים מג' ארצות אף שישבע הבעל שתיכף כשתשפּה יתן לה גט עכ"ל וה"נ ממש יש לנהוג כנ"ד אבל על הגט שנכתב פּכר אין לסמוך אם נכתב בעת שהיתה משוגעת וא"כ אינו גט אף לכותבו בעת כשהיא חלומה ולהשלישו ליתנו לה כשתשפּה לגמרי בזה יש להקל ואפשר אף כשהיא משוגעת אם יודעת לשמור גיטה אע"פ שאינה יודעת לשמור עצמה כיון דמדאורייתא מתגרשת וי"א דגם מדרבנן אם עבר וגירשה מגורשת יש להקל להשליש הגט משום די"ל דבכה"ג לא שייך לומר דלא מצי עביד השתא כיון דמתגרשת מדאורייתא ועי' מ"מ פ"ז מה' אישות (ועיין תשו' פמ"א ח"א סימן ט' וי"ל דלא פתב רק שאין לזכות לה בתורת שליח קבלה אבל למנות שליח הולכה שפיר דמי).

ופי' יודעת לשמור גיטה היינו שמבחינת בין גיטה לדבר אחר כדאיתא בירושלמי שהביא הרשב"א (פרק התקבל) גבי ג' מדות בקטן ונ"ל אמר ר' יוחנן איזו היא קטנה שצריכה להתגרש כל שנותרין לה גיטה ודבר אחר עמו והיא מוציאה אותו לאחר זמן עכ"ל ופי' שאחר זמן שנותרו לה הגט עם דבר אחר עמו שואלין לה אותו הדבר שנתגרשה בו והיא מוציאה הגט ומנחת [אצלה] אותו הדבר שעמו והיינו מבחינת בין גיטה לדבר אחר כ"כ בספר מכתב מאליהו שער ה'ססי' ד' ומקטנה יש ללמוד לשוטה כדאיתא בתשו' ראב"ן שהברש"ל סי' ס"ה ויש לבחון אותה בגט אחר שאינו שלה (דאל"כ תתגרש בקבלתה דאם יודעת לשמרו יש להקל לכתוב לה גט ולהשלישו עד שתשפּה אבל אם אינה יודעת לשמור גיטה נלפע"ד לנהוג כמ"ש חכמי ליסא אף להשביע הבעל ש"ח אודות הגט ולכלול גם כן בשבועתו שלא ירחיק לקבוע דירתו במרחקים עד שיפטרנה בגט פשר כנלע"ד: סימן ד נידון האשה שהעידו עליה עידי פיעור פפי הג"ע שהראיתי לפני מעכת"ה ובעלה רוצה לגרשה וליתן המגיע לה על פי ד"ת ואמר שהיה כתוב בתנאים שלו נדן מאה וחמשים רוב"ל אף הוא לא קיבל רק חמשים רוב"ל מרגליות ואינו יודע אם יש לה תוס' כתובה כדרך הסופרים שכותבים בעת החתונה בתוספת שלישי בלי שאלת הבעל ועל פי דין לדעתי שייבחר או ישבע שלא קיבל רק חמשים רוב"ל שומא א"צ ליתן לה רק חמשים רובל גם אם יש נלה תו"כ.

פי מה שעודף על חמשים רוב"ל הוא תוספת ואין לה תו"כ רק ומה שהוא בעין מנכסי צ"ב ונ"מ ובעלה נתרצה לפנס לפנים משורת הדין וליתן לה כל התו"כ הנהוג אף שהאשה אינה רוצה לקבל ג"פ ואחר גודל השתדלות אמרה שכשיתן לה לא פחות מחמשה מאות רוב"ל אז תקבל ג"פ ואין ביכולתו ליתן לה סך הנ"ל וביקש ממני עצה ואמרתי שישליש התו"כ בשלימות ויסדר גט ויתן לה שלא מדעתה פי אין בזה משום חר"ג.

פמבואר באחרונים עכ"ל השואל: תשובה לא ידענא מאי תבעי ליה הא פסק הב"ש סימן י"א ס"ק י' שייכול לגרשה בע"כ ושכ"ד מהרמ"ל והט"ז דלא כרש"ל. ובאמת שזוהי ג"כ הלכה מפורשת ברמ"א בהגהת הש"ע סימן קט"ו ס"ד ודברי הרש"ל באמת קשים

להולמן דהא בששמע מן האשה שזינתה אע"פ שאין עדים בדבר מכוּנער פלל או אפילו רק שמע שמונשמים בדרך המשמשים מסיק דיכול לגרשה בע"כ גם בזה"ז אחר הטלת שבועה ובשעדים מעידים בדבר מכוּנער החמיר לא לגרשה בע"כ ובמהרי"ק משמע להדיא בשרש ק"ז איפכא דבאוסר אשתו עליו כ' בשם ר"ש מנבילא שאין להאמינו וגבי עדי פיעור משמע שם בסוף שרש הנ"ל דפשיטא ליה דלא תיקון הגאון רגמ"ה ז"ל בכה"ג כדמסיק ולא חלק הגאון בין אשה לאשה כל זמן שלא פשעה להעבירו על דת או פיוצא בזה מהיוצאות בלא פתובה עכ"ל משמע דביוצאת בלא פתובה פשיטא ליה דלא תיקון הגאון עליה שלא לגרשה בע"כ וא"כ כיון דבעידי פיעור יוצאת שלא בכתובה כמ"ש ברמב"ם פכ"ד מה"א אם כן יכול לגרשה בע"כ.

נמצא שסברת רש"ל הפוכה לגמרי ממהרי"ק ועוד שבתשו' מהרש"ל ססי' ל"ג פ"א תשו' הרשב"א שמתיר לגרשה בע"כ היכא דאיכא הרבה דברים מכוּנעים כו' משמע דלא פליג עליה מיהו לכאורה הי' אפשר לומר דרמ"א לשיטתיה אזיל בס"י קי"ט דס"ל דהמגרש אשתו בע"כ דיעבד הני גיטא אלא שנקרא עבריין מש"ה י"ל בכה"ג מותר לגרש לכתחלה אמנם לפמ"ש בתשו' מהרמב"ב בשם רגמ"ה שאין הגט פלום הי' אפשר לחוש ולהחמיר בזה אף ראיתי בתשו' שבסוף ס' ושב הפהן לחתנו הגאון מוהרצ"ה ז"ל העלה שאין פח ביז רגמ"ה לתקן שלא יהי' הגט פלום ומש"ה פ"א לשון ואין הגט פלום בפרצה דחוקה מאד יעו"ש ולסברתו אין חשש בזה ואני תמה עליו מאי קשיא לי איך יוכל הגאון לתקן הא ודאי יש ב' דרכים שיוכל לתקן שאין הגט פלום והדרך א' הוא פשוט כיון שהחרימ שלא לגרש בע"כ והעדים והסופר עוברים על החרם אם כן פסילי לעדות מה"ת והמגרש בפסולי עדות דאורייתא הגט בטל וכה"ג כ' במהרי"ט ח"א סימן קל"ט לענין קדושין ע"ש באריכות הדרך הב' הוא אם יפקיע גוף הגט שלא יהי' של הבעל ויהי' גזל ביז האשה אזי הגט בטל כדאר"ח בגיטין יכילנא למקפסל וכו' ודוקא היכא דאקוניי אקני לי ולענין אם יש פח ביז ב"ד להפקיר ממון שביז בעלים דעת הרבה מגדולי הראשונים שיכול להפקיר כנז' לענין קדושין בב"י סוף סי' כ"ח בשם הרשב"א וריב"ש וכ"ה בתשב"ץ ואף שכ' שלא נעשה מעשה בזה להקל מצד הפקעת הקדושין היינו משום דחששו להחמיר באיסור א"א לקצת פוסקים הסוברים שאין פח ביז ב"ד להפקיע ממון שביז הבעלים אבל פשיטא שאין להקל על סמוך קצת הפוסקים הנ"ל וא"כ לענין גיטין יש להחמיר אם הפקיעו גוף הגט שלא יהיה של הבעל וכו' וכיון שיכול ויכול רגמ"ה לתקן שלא יהי' הגט פלום.

למה נוציא לשונו מפשוטן שממש אין הגט פלום להחמיר עכ"פ: וא"כ הנה מקום לחוש לדעת רש"ל כיון שאת"ל שהגאון גזר גם אכה"ג אם כן אין הגט פלום ונהרי היא א"א. ומ"מ למעשה ודאי לענין הבעל שיהיה מותר באחרת פשיטא דיש לסמוך על רוב הפוסקים הסוברים דכה"ג לא גזר הגאון ואף גם לענין האשה שתהא מותרת להנשא לאחר ג"כ נלע"ד דקרוב הדבר שיש לסמוך עליהם דהא אינהו רוב מגין ורוב בנן ורש"ל יחידאה לגביהו ואף גם לדעת רש"ל יש פאן פמה ספיקות להקל דהיינו הא' שפא גזירת הגאון לא היתה שלא יהי' הגט פלום כדפרישית אלא כדמשמע מלשון רמ"א ושאר אחרונים הב' אף את"ל שאין הגט פלום דילמא הטעם כמ"ש משום שהעדים עוברים על חרם ר"ג וא"כ בנ"ד לא שייך הטעם כיון שאנחנו מתירים להם להיות עדים

בדבר פדעת רוב גדולי הראשונים הג' אף את"ל דהטעם כמש"ל משום שהפקיעו גוף הגט מ"מ הרי י"א שהגאון לא גזר רק עד סוף אלף הה' וכיון דהכי הוא שיש להסתפק בזה כמה ספיקות אף לדעת רש"ל א"כ נראה שיש לסמוך על רוב הפוסקים האומרים שהגאון לא החמיר כלל בכהנ"ל.

ומכל מקום לרונחא דמילתא אמינא שפשיגראשנה עכשיו בע"כ ויוכל לישא אחרת אזי יודיע לה שאם היא רוצה להנשא לאחר. נכון לה להחמיר לקבל גט אחר מרצונה ואם תרצה לקבל אזי? תן לה ובדיעבד אם תנשא בלא גט אחר נלע"ד ג"כ שאין קפידא אכן כ"ז בתנאי מפורש באם שיעפול רשיון ע"ז אצל מקום משפט הקיר"ה שיתירו לו לגרשה בע"כ פדינינו ואם לא יפעול חלילה להתיר לי נגד דד"מ: סימן ה ע"ד הגט שקיבלה האשה ברצונה וכשכתבו הגט אמרה שאביה פהו ואח"כ זמן רב אחר הקבלה נודע שאינו פהו והיא פעת מסרבת לקבל גט אחר: וראיתי לרב וגדול שהעיר מהא דכ' הרמ"א בהג"ה בסי' קי"ט בשם הפלבו סימן קי"ג גירשה ונמצא הגט פסול יוכל לגרשה בע"כ ועי' פר"ח שם דכ' ש"ל אפי' הנה הגט פסול דאורייתא מ"מ כה"ג לא תיקן רגמ"ה.

ר"ל פיון שנתרצית פעם א' לקבל גט וקיבלה גט רק שהיה סיבה שהיה פסול ע"ז לא תיקן הגאון לפ"ז בנד"ז גם פן אפי' אם נאמר שהגט בטל יוכל לגרשה בע"כ אף בבאה"ט שם פתב בשם כנה"ג דדוקא שלא ידעה שהגט פסול הדין פן אבל אם ידעה שהגט פסול לא יוכל לגרשה אח"כ כ"א ברצונה ונראה דהטעם משום דכשלא ידעה שהגט פסול הרי נתרצית לקבל גט פשר ולפטור מהבעל א"כ הגרושין הוא ברצונה לכה"ז לא תיקן הגאון ז"ל פנ"ל בשם הפר"ח אבל פשידעה שהגט פסול י"ל שלא נתרצית כלל באמת להתגרש ולא קיבלה הגט רק משום דחספא בעלמא הוא ולכן תקנת הגאון במקומה עומדת ועפי"ז י"ל בנ"ד ג"כ שפחדה לשנות שם אביה באמרה עליו פהו הוא מה שאינו פהו.

הוא פדי שפיסול הגט. א"כ מעולם לא נתרצית לקבל גט פשר וה"ל כמו שידעה שהגט פסול ועדיפא מיניה שעשתה בו פסול ומה שכ' אחד מהגדולים לתלות דאשה לא בקיאה ביוחסין ובשגגה עשתה פן צ"ע מלסמוך ע"ז והפל לפי ראות עיני ב"ד אם נראה להם שבאמת היה טעות אצלה יש לצדד להקל אבל אם י"ל שהי' בכוננה לפסול הגט הרי זהו ממש דינו של כנה"ג הנ"ל וחסור מיניה: ב אבל מ"מ בנד"ז יפה פח הבעל מטעם אחר והוא פיון דהבעל המגרש הוא פהו א"כ הרי ע"י גט זה שקיבלה אסורה עכ"פ עליו וא"א לו להחזירה בשום אופן דאע"ג דבספר גט פשוט סי' קכ"ט סק"מ כ' דאם פתב פהו על מי שאינו פהו הגט בטל לכ"ע ובטל משמע מדאורייתא הוא בטל וכן משמע לכאורה בחמ"ח סי' י"ג סק"ז שכ' על הנדון שבשו"ת מהר"מ לובלין סי' קי"ז שכ' הלוי והוא לא היה לוי וכ' ע"ז החמ"ח שהגט הוא בטל מן הדין ע"ש ומבואר בהרמב"ם וטוש"ע סימן ק"נ סעיף ג' פל גט שהוא בטל מן התורה אם היה בעלה פהו לא נאסרה עליו משום גרושה כו' וא"כ בנד"ז נמי לא נאסרה עליו אכן באמת בנד"ז א"א לומר שהגט בטל ממש מן התורה כי אדרבה יש פוסקים שהקילו לגמרי גם מדרבנן ולפחות ספיקא דאורייתא הוי דהנה פל מ"ש הג"פ והחמ"ח הנ"ל דהגט בטל מיירי שהשינוי היה בשם המגרש עצמו שהוא אינו פהו וכתב עליו פהו ובכה"ג הוא דפסק הג"פ סק"מ דהגט בטל

וי"ל דהיינו מדאורייתא ולדמותו לדין דשינוי שם עירו ועיקרה דאע"ג דג"כ השינוי לא בשמו ממש מ"מ כיון שאדם נקרא ע"ש דירתו ה"ל פשינוי שמו דהגט בטל מדאורייתא וה"נ בענין שינה עליו לכתוב הפהן והוא אינו פהן י"ל דמובן שאינו זה וגם זאת אינו ברור דהוי פסולא מדאורייתא כמ"ש הג"פ עצמו באריכות בסי' קכ"ט ס"ק ל"ה שממ"ש התוס' (בפ' הזרק דף פ' ע"א) משמע דאפי' כתב פהן על מי שאינו פהן הגט פשר מטעם דה"ל שינה בדבר שא"צ לכותבה ודומה לשינה מקום לידה ולא לשינה מקום דירה דצריך לכותבו כו' וכן בתשו' מהר"מ לופלין הנ"ל סימן קי"ז לא משמע דס"ל דהגט יהי בטל מדאורייתא ע"ש לכן אפ"ל מ"ש הג"פ ס"ק מ"ד דהגט בטל לכ"ע היינו דיש לדונו פגט שיש בו פסול דאורייתא אבל לא להקל בו ח"ו כבגט בטל ממש בבירור שתהא מותרת לחזור לבעלה אם הנה פהן זה נדאי אינו שלא יהיו דבריו סותרים זא"ז למ"ש בס"ק ל"ה בשם התוספת פנ"ל וכן מבואר בהדיא בשו"ת נודע ביהודה חאה"ע שנסאל על גט פזה וסיים וזה הלשון העולה מזה שאם הבעל עדיין בחיים צריך לגרש בגט אחר ואם ח"ו כבר הוא בעלמא דקשוט אזי עוד חזון למועד בהאי דינא עכ"ל משמע דבמקום עיגון הוא מסופק שמה יש להקל א"כ נקוט מיהו דאינו בטל מדאורייתא אלא ששם אינו מבואר היטב השאלה ואולי לא הי' השינוי בשם המגרש רק בשם אבי האשה וכנודון זה עכ"פ נקוט מיהו משם לנד"ז דאסורה לחזור לבעלה: ג והנה כ"ז בהשינוי בשם המגרש מאינו פהן לכהן אבל בהשינוי באבי המתגרשת הנה אפי' הנה השינוי בשמו ממש יש בזה דעות היינו דתשו' מהרא"מ סי' ס"ו כ' דבעל העיטור מכשיר וכ"ע פסלי והג"פ סי' קכ"ט ס"ק מ"ג וס"ק נ"ד האריך ג"כ בדעת העיטור ובתשו' עה"ג סי' נ"ה צידד ג"כ להקל אף רבו וחקמו הצ"צ בתשו' סימן פ"ג ביטל דבריו ופסק לפסול הגט אמנם אם הגט בטל מדאורייתא או רק פסול דרבנן יש בזה כמה דיעות.

דהנה הב"ח כ' בשינוי שם אביו שינוי גמור דפסול מדאורייתא הוא והג"פ ס"ק נ"א תמה עליו דמנא ליה דפסול מדאורייתא. ובשו"ע סימן קכ"ט סעיף י' בהג"ה [כתב] דתצא מ"מ אינו מוכרח דבטל מדאורייתא ממש דאל"כ פשיטא אלא י"ל דתצא מספק דאורייתא וגם אשפחן עניני שינוי שמו ושמה דתצא מזה ומזה אף אם הם רק שינוי דרבנן כמו מי שיש לו שני שמות א' במקום הפתיכה וא' במקום הנתינה וכ' א' מהן לבד וכמ"ש התוס' (פ"ק הזרק דף פ' ע"א) ד"ה שינה וכ"כ הב"י סימן קכ"ט בשם פמה פוסקים דבפסולא דרבנן מיירי ומ"מ תצא כו' וא"כ להג"פ י"ל דה"ה בשינוי שם אביו אע"ג דתצא מ"מ הו"ל רק פסולא דרבנן אף בשו"ת תודת שלמים סי' א' האריך להחמיר דהוי פסול דאורייתא גם בשינוי שם אבי האיש או האשה בשינוי גמור ומכ"ז מובן דלמעשה להקל להחזירה לכהן הנה קשה אפי' בשינוי שם אביה ממש נגד הג"פ האומר דהוי פסולא דרבנן וא"כ לדבריו אסורה לכהן מדאורייתא כ"ש שעה"ג ע"פ דעת בהע"ט מסייעי לו ג"כ.

אמנם אף אם הנה מקום לומר דבכה"ג יכולים לסמוך על הב"ח והת"ש האומרים דהגט בטל מדאורייתא (אף שי"ל שגם הם אמרו פן רק להחמיר ולא להקל ע"ש בתשו' ת"ש דמשמע פן בסוף היינו דוקא בשינוי שם אביה ממש אבל בנד"ז שאין שינוי בשמו דאביה ממש כ"א בסימני שמו דהיינו בענין פהן יש לדמות לדין שינה בכינוי האבות שחלקו

האחרונים כמו שהביא בספר מכתב מאליהו שער ד' סימן ל"ו שמהרי"ט ומהרח"ש פסלו.

והוא הגאון המחבר צידד להקל פיון שפתבו עיקר שם האבות א"כ לא היה צריך לכתוב הפיוני לדעת מהרי"ק סי' ק"מ ולכן אפי' פתבו בפיוני אין הפיוני פוסל כו' פדעת התוס' (פרק הזורק דף פ') וכמו שפיוני מקום הלידה כו' ע"ש וביאור הענין הוא עפ"מ שבתשו' פמ"א ח"א סי' כ"ח ובפנ"י על התוס' גיטין שם דהתוס' לא פתבו דאם שינה פשוט פיון שאין צריך לכתובו היינו היכא שא"צ לכתובו כלל אלא שנהגו הקדמונים לכתוב משום סימן והיכא דלא נכתב מותר לגרש בו לכתחלה ולכן אין הפיוני פוסל עכ"ל משא"כ בדבר שצריך לכתוב לכתחלה מדינא אף שאם לא פתב דייעבד פשוט מקום אם שינה בו י"ל שהגט פסול מדאורייתא והיינו שינה שם אביו או אביה או עירו ועירה כו' ע"ש ועפ"ז יתבאר לנכון דעת המכמ"א דס"ל לצדד ולהקל בהשינוי בכינוי האב פשהוא פיוני שלא היה צריך לכתובו מדינא אפי' לכתחלה כמו שהיה פן דעת מהרי"ק פנ"ל ע"כ אף שנהגו לכתובו אין הפיוני פוסל בו וכ"ש שי"ל פן בענין השינוי בכהן.

דהנה הלבוש סי' קכ"ט סעיף י"ט כ' וז"ל ואם אבי האשה כהן או לוי ולא כתב כהן או לוי כ"ז שלא ניתן לא יתן אלא יכתוב אחר ואם ניתן פשוט לכ"ע דאין מקפידין כ"כ בכינוי האבות עכ"ל הרי דיקמה רק לכינוי האבות וכמו שהשינוי בכינוי האבות צידד המכמ"א להקל פשנכתב עיקר שם האב בטוב כמ"כ יש לצדד להקל הכא בפיוני דכהן ואדרבה בזה יש להקל יותר דבכינוי אם הוא פיוני שהפלו קוראים לו, בו א"א לצדד להקל ולומר דלא היה צריך לכתוב הפיוני פיון שכתב עיקר השם דאדרבה י"ל בהיפוך שהיה צריך לכתוב הפיוני ולא עיקר השם כו' ולא הקיל המכמ"א רק פשהוא פיוני הגרוע כו' ע"ש אבל בנד"ז פשיטא שענין היחוס היותו כהן או בלתי כהן טפל לגבי עיקר השם וכינויו.

ע"כ לא היה צריך לכתובו מדינא אפילו לכתחלה באבי האשה כו' לכן יש מקום לומר שאין הפיוני פוסל בו ולא דמי לכשיש פיוני כזה במגרש עצמו די"ל שהגט בטל פנ"ל משום דבמגרש י"ל שצריך לכתוב כהן לכתחלה משא"כ פשהשינוי בכהן באבי האשה יש מקום לצדד דאין בו אפי' פיסול דרבנן ומ"מ למעשה הרי המכמ"א ביטל דעתו נגד מהרי"ט ומהרח"ש להחמיר גם בפיוני הפיוני אפי' בפיוני קטן כמו"כ נדאי יש להחמיר בנד"ז שלא תנשא האשה בגט זה ח"ו וגם שיש חולקין ולא מקילין [לסמוך על סברת התוס' בפיוני בדבר שא"צ לכתובו כו'.

אך מ"מ יש לעזוב בנד"ז ג"כ יש לעזוב שהרי ידוע שאינו כהן פנ"ל ואיה סופר ואיה שוקל אם דומה לפיוני מקום לידה אבל מ"מ עכ"פ ברור שאסורה עכ"פ לחזור לבעלה לכהן פיון שי"ל שאין הגט כ"א פיסול דרבנן ומדאורייתא גרושה גמורה היא או עכ"פ ספיקא דאורייתא הוי ואסורה לבעלה מספק של תורה וכמו"כ אסורה לעלמא בלי קבלת גט פשוט וכן הבעל אסור בה וגם אסור באחרת מתקנת רגמ"ה פיון דאגידא ביה עדיין מדרבנן או מספק דאורייתא: ד וכיון דהכי הוא דהבעל אסור מחמת גט זה בה וגם באחרת [מתקנת רגמ"ה א"כ הרי רגמ"ה לא יפסה פת האשה יותר מהאיש פמבואר בתשו' הרא"ש כלל מ"ב ובש"ע ססי' קי"ז ולא תיקן רגמ"ה שתהא האשה עדיפא מאיש

ונהרי האיש בכה"ג פופין אותו בשוטים לגרש כמו שפסק בתשו' הרשב"א סי' אלה רל"ו הובא בב"י סי' קנ"ד ובש"ע שם סס"י ז' בהגה"ה ונ"ל אם קידש אשה ונאסרה להנשא לו ולאחר פופין אותו להוציא עכ"ל וכ"פ עוד בש"ע סי' ל"ז סעיף ט"ז בהג"ה ונ"ל וכל כה"ג דהוי קדושין שלא נמסרו לביאה פופין אותו לגרש עכ"ל ועיין בתשו' הרשב"א שהביא ב' ראיות ע"ז ונ"ל תדעו לכם שפן הוא שהרי מי שאינו יכול פופין אותו ליתן גט כו' וגרסי' ביבמות (פ' מצנות חליצה) ביהוה יבם דאתא לקמיה דר"ח כו' השתא מינן אפסלא לה זיל חלוץ לה חליצה מעליא פי היכי דתשתרי לעלמא עכ"ל ועי' סי' קס"ט סעיף נ"א ומשום יובן ראיה זו וא"כ כש"כ ה"כא פיון שע"י שהיא קיבלה גט זה מרצונה נאסרה על בעלה הפהו וע"י שאמרה לכתוב פהו על אביה וה"ל שינה בשם אביה גרמה דאגיד הבעל בה וא"ל לישא אחרת א"כ היא הגורמת לו כ"ז פשיטא ופשיטא דכופין אותה לקבל גט שני פשר פיון דאפילו באיש כופין אותו בכה"ג לחלוץ פשנפסלה עליו ע"י חליצה פסולה וכן פופין אותו לגרש כשקידש קדושין שלא נמסרו לביאה וכ"ש דכופין אותה בכה"ג וכבר פסק רמ"א סס"א א' סעיף יו"ד שבמקום שאין הראשונה בת גירושין פגון שנשתטית או שהוא מן הדין לגרשה והיא אין רצונה לקבל הגט מתירין לו לישא אחרת ואם פן בנד"ז שא"א בשום אופן שתשוב אליו מאיסור גרושה לפהו אם פן פשיטא רוצה ליקח גט יש להקל ולהתיר לו פנ"ל כפסק הרמ"א: סימן ו נשאלתי באחד שנשא אשה בתולה וכתב לה פתובה פנהוג גם כתב לה תוספת (ומה שנקרא אצלנו תוספת פתובה היינו שנכתב שהכניסה לו נדוניה סף פלוני ושמוסיה על זה שליש).

ואחר כך נשתטית והיא משוגעת זה שמונה שנים ולכן רוצה לישא אחרת עליה ולהשליש לזו גט ומבקש התרה ע"י מאה רבנים ומה שיש להסתפק בזה הוא להיותו עני ביותר ונהגם שרצונו ליתן כל אשר לו לא יספיק גם לכתובה להאומרים דמשערינו בכסף צורי עסי' ס"ו סעיף נ"א בהג"ה ובב"ש שם ס"ק י"ד מלבד שעל התוספת פתובה אין לו כלל אלא שיש לו טענה על זה באמרו שלא קיבל הנדוניה מעולם וא"כ התוספת פתובה בטילה מעיקרא פיון שלא הכניסה לו פלום גם יש להסתפק בענין חיוב מזונות שצריך להתחייב להשוטה הנ"ל כמ"ש הב"ח והחמ"ח סי' קי"ט ס"ק י"ב פיון שהיא עני ביותר האיה יתירו לו לישא אחרת שיעטרך לפרנסה ג"כ וא"א למיקם בסיופינהו של שתייהם: א הנה לכאורה הנה מקום לומר דכל מה שהחמירו הב"ח והחמ"ח שישליש הפתובה ותוספת פתובה ונדוניה ושבלא זה לא יתירו לו היינו דוקא כשיש לו ממון זה עכ"פ.

אבל כשאין לו כלל י"ל דאין דנין שאי אפשר מאפשר וישאר הפתובה ותוספת פתובה חובה עליו ולכאורה הוא מילתא דמסתברא דאין סברא שמשום חיוב ממון יעגנו את האיש שיבטל ממצות פ"ו.

ויוכל לבא להרהורים רעים ועבירות ח"ו ויש ראיה לסברא זו ממ"ש הרא"ש בתשו' פלל מ"ב והריב"ש סי' צ"א הובאו להלכה בהגהת רמ"א בש"ע סי' קי"ט ס"ו שאפילו אין לו לשלם הפתובה ונדוניהה אינה יכולה לעכב משום זה הגירושין אלא תתגרש ותתבע מה שחייב לה והנה הגם שמשמעות הרמ"א דהרא"ש והריב"ש הן שוים לדינא מפל מקום איפא לאיפלוגי ביניהו והוא כמ"ש החמ"ח שם סק"ה דמהרא"ש לא למדנו שאינה יכולה לעכב הגירושין מצד הפתובה אלא היכא דמן הדין היא חייבת לקבל גט

שָׂאז דַיִקָא נִמְצָא פְרִיעַת חוּב פְתוּבָתָה הוּי פֿשָׂאָר חוּב שְׁמֻחֲוֹיִיב לָהּ וּכְמ"ש לְהִדְיָא שְׁם
בְּשִׁלְהִי תְשׁוּבָתוֹ פִּינּוֹן דְּמִן הַדִּין כּו' וּר"ל פִּינּוֹן דְּמִדִּינָא לְמִיפְקֵי קִינָמָא וְלֹא מִצַּד בְּחִירְתוֹ
לְבַד מְגֵרְשָׁה לְכּוֹן ה"ל פֿשָׂאָר חוּב מִשָּׂא"כ אִם אֵינָה מְחֻנְיָבֶת לְקַבֵּל גִּט אֲלֵא שְׁמִדְעָתוֹ
מְגֵרְשָׁה אַף גַּם לְדִין הַש"ס שְׁהֵאֲשָׁה מִתְגַּרְשֶׁת בַּע"כ מְפָל מְקוּם יְכוּלָה לְעַפֵּב הַגִּט עַד
שְׁיִסְלַק פְתוּבָתָה וּל"ד לְשָׂאָר חוּב דְּאִדְעָתָא דְהִכִּי נִישָׂאת לּוֹ שְׁלֵא יְגֵרְשָׁנָה בְּלֹא פְתוּבָה
דְּמִש"ה תִּקְנוֹ פְתוּבָה שְׁלֵא תְהֵא קֵלָה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָה עֵינּוֹ בְּגִמְרָא בְּכַתּוּבוֹת ס"פ הַאֲשָׁה
שְׁנָפְלוֹ (דפ"ב סע"ב).

וּבְגִיטִין ר"פ הַנִּזְנָקִין (דף מ"ט ע"ב). וּא"כ אַע"ג שְׂאִין לּוֹ א"א לְגֵרְשָׁה עַד שְׁיִסְלַק
פְתוּבָתָה וְאִין לְהַקְשׁוֹת אִם פִּן קֶשֶׁה (ש"ס פ' הַאֲשָׁה שְׁנָפְלוֹ) לְמָה הוֹצֵרְכוּ לַכ"כ תִּקְוֹנִים
בְּעֵנֵי הַפְתוּבָה הֲלֵא זֶהוּ גּוֹפָא הַמְשַׁכּוֹן שְׁלֵא יְכוּל לְגֵרְשָׁה עַד שְׁיִשְׁלַם לָהּ פְתוּבָתָה וְרִש"י
שָׁם פִּירֵשׁ וְלִכְשִׁימוֹת אוֹ יְגֵרֵשׁ לֹא נִמְצָא לְגַבּוֹת פְלוּם שְׁהִיּוֹרְשִׁין יִצְנִיעוּ מַעוֹת שֶׁל יְרוּשָׁה
עַכ"ל וְהֵנָּה בְּעֵנֵי לְכְשִׁימוֹת נִיחָא שְׁהִיּוֹרְשִׁין יִצְנִיעוּ אַבְל בְּעֵנֵי אוֹ יְגֵרֵשׁ קֶשֶׁה דְהָא א"א
לוֹ לְגֵרְשָׁה בְּלִי פְתוּבָה וְצָרִיף לֹא מֵר פִּינּוֹן דְהָאִישׁ מְגֵרֵשׁ בַּעַל פְּרָחָה אִם פִּן חִיּוּשִׁין אוֹלִי
יְגֵרֵשׁ שְׁלֵא בִידִיעַת בֵּית דִּין וְיְגֵרֵשׁ קוּדָם שְׁיִסְלַק הַפְתוּבָה וּבְמִפְרָשִׁים שָׁם לֹא מְצָאִי מְזָה
וְגַם בַּש"ט מ' אַף שְׁהֵאֲרִיף בְּפִי הַסּוּגִיָא שָׁם: אַבְל אִם מְגֵרֵשׁ בַּב"ד י"ל שְׂאִינוּ יְכוּל לְגֵרֵשׁ
בְּלִי סִילוּק הַפְתוּבָה וּבְפִרְט הַנְּדוּנָיָא שְׁנִקְרָא נְכֹסֵי צֵאן בְּרִזָּל (בִּיבְמוֹת ר"פ אֶלְמָנָה לְכַה"ג)
וְהִכִּי מִשְׁמַע מְדַאֲמֵרִין רפ"ד דְּעִירוּבִין דְּשִׁלְשָׁה אִין רוֹאִין פִּנֵי גְהִינָם וְא' מְהֵן מִי שְׁיֵשׁ לוֹ
אֲשָׁה רַעָה וּכְתוּבָתָה מְרֻבָּה וְלֹא מְצִי לְגֵרְשָׁה מִשׁוּם דְּכְתוּבָתָה מְרֻבָּה וְהַשְׁתָּא אַת"ל
דְּיְכוּל לְגֵרְשָׁה וְתַהֲיָה הַפְתוּבָה חוּב עֲלֵיו יְגֵרְשָׁנָה וְלְמָה אָמַר שָׁם דְּמִש"ה לֹא מְצִי מְגֵרֵשׁ
לָהּ עֵינּוֹ שָׁם וְעֵינּוֹ בְּפִסְחִים פֶּרֶק בְּתָרָא (דְּקִי"ג ע"ב) גְּבִי וַיֵּשׁ אוֹמְרִים אַף הַמְגֵרֵשׁ אַת
אֲשֶׁתוֹ פַּעַם רֵאשׁוּנָה וּשְׁנִיָּה וּמְחֻזְרָה וְת"ק זִמְנִין דְּכְתוּבָתָה מְרֻבָּה אִי נְמִי יֵשׁ לוֹ בְּנִים
הִימְנָה וְלֹא מְצִי מְגֵרֵשׁ לָהּ עַכ"ל וּבְהַגְהַת הַגָּאוֹן מוהר"ר יִשְׁעִיָּה פִיק ז"ל דְּלֹא מְצִי קֵאִי
בְּגִירוּשִׁין וְצָרִיף לְהַחְזִירָה וְזֶה צ"ע דְּמִי מְכָרִיחוֹ לְהַחְזִירָה וִי"ל דְּהֵינּוּ מִשׁוּם שְׂאִינוּ רִשָּׁאִי
לִישָׂא אַחֲרֵת כ"ז שְׂאִינוּ מְסַלַק פְתוּבָתָה שְׁלֵא זֶה וְהֵינּוּ מִשׁוּם דְּכ"ז שְׂאִינוּ מְסַלַק לָהּ פְתוּבָה
חֲיִיב בְּמִזּוֹנוּתִיהָ וְאִם פִּן אִם אִי אֶפְשָׁר לְמִיקָם בְּסִפּוּקִיהוּ אֶפְשָׁר אִינוּ רִשָּׁאִי לִישָׂא אַחֲרֵת.

וְאַע"ג דְּהֵרִי"ף פְתַב פ' אֶלְמָנָה נִיזוּנִית וְרפ"ק דְּב"מ דְּש"ס דִּילֵן פְּלִיג אִירוּש' וּס"ל דְּאִינוּ
מְחֻנְיָבֶת בְּמִזּוֹנוֹת אֲשֶׁתוֹ שְׁגִירְשָׁה אַף עַל פִּי שְׁלֵא נָתַן פְתוּבָתָה יֵשׁ לֹא מְרֻבָּה פְּשֻׁנְרִצִּית
בְּגֵרוּשִׁין מִשָּׂא"כ אִם גִּירְשָׁה בַּע"כ פִּינּוֹן דָּאִם לֹא גִירְשָׁה הִנָּה מְחֻנְיָבֶת בְּמִזּוֹנוּתִיהָ אִינוּ יְכוּל
לְהַפְקִיעַ מִמֶּנּוּ חַיִּיב זֶה בַּעַל פְּרָחָה וְאַף עַל גַּב דְּיְכוּל לְגֵרְשָׁה בַּע"כ הֵינּוּ פְּשֻׁמְסַלַק לָהּ
הַפְתוּבָה וְאֶפְלוֹ אַת"ל שְׂאִין חִילוּק זֶה מְוִכָּרָח לְהֵרִי"ף מְפָל מְקוּם עַכ"פ מַה"ט וְדָאִי
שְׁיְכוּלָה לְעַפֵּב הַגְּרוּשִׁין לְכַתְחֵלָה כ"ז שְׂאִינוּ מְסַלַק לָהּ פְתוּבָה כְּדִי שְׁלֵא תִפְסִיד מִזּוֹנוּתִיהָ
וְמַה"ט ל"ד לְשָׂאָר חוּב.

וּמְפָל.

זֶה יֵשׁ רֵאָיָה לְהֵרְשָׁפ"א בְּתְשׁוּבָה סִי תִשְׁע"ה וְסִי אֶלְף רנ"ד בְּשֵׁם הַגָּאוֹן שְׂאִין אָדָם
רִשָּׁאִי לְגֵרֵשׁ אַת אֲשֶׁתוֹ אִם אִין לוֹ לְפָרוּעַ פְתוּבָתָה וְאַף עַל פִּי שְׁהַב"י סִי קי"ט דְּחָה
דְּכָרִיו לְפַע"ד מַהמְד"ר פ' בְּרֵאשִׁית פִּי"ז גְּבִי אֲשֶׁת ר' יוֹסִי הַגְּלִילִי שְׁהִיָּתָה אֲשָׁה רַעָה
וְאָמַר לְרַאב"ע שְׂאִינוּ יְכוּל לְגֵרְשָׁה מִפְּנֵי שְׁכְתוּבָתָה מְרֻבָּה וְאִין לוֹ לְשַׁלֵּם פְתוּבָתָה וְלְכּוֹן

אי אֶפְשָׁר לוֹ לְגַרְשָׁה עַד שֶׁהֵם סִילְקוּ פְתוּבָתָהּ וְגִירָשָׁה מוֹכַח פְּדַעַת הָרֶשֶׁבֶת אֲבָשָׁם הַגָּאוֹן וְדַבְרֵי הַמַּד"ר הֵן דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי פִי"א דְּכַתְּוּבוֹת ה"ג וְכֵן מִשְׁמַע לְכַאוּרָה מִהַגְמָרָא רַפ"ד דְּעֵרוּבֵין וּפְרָק ע"פ כַּנ"ל וְהִנֵּה לְהֵרָא ש"צ ל" דְּהֵינּוּ דְּוִןקָא בְּאִשָּׁה שְׂאִינָה מְחֻנְיָבָת לְקַבֵּל הַגֵּט אֲלָא שְׂבַעֲלָה מְגִרְשָׁה מְדַעְתּוּ אֲבָל פְּשִׁמְחֻנְיָבָת לְקַבֵּל הַגֵּט אֲזִי אִינָה יְכוּלָה לְעַפֵּב בְּשִׁבִיל הַפְתוּבָה וְכַאוּתָהּ שְׂאֲמָרוּ פ"ט דב"מ דף ק"י ע"ב פִּינּוֹן דְּלְמִיקָץ קִינְיָמָא כּו' פִּינּוֹן דְּלְגוּבִינְיָא קִינְיָמָא כּו' הֵרִי שְׂאֲנּוּ רוּאִים שְׂדָבָר הַמְחֻנְיָב לְהַעֲשׂוֹת עכ"פ פְּאִילּוּ נַעֲשֶׂה.

וְאִם כֵּן פְּשִׁנַעֲשֶׂה ה"ל הַפְתוּבָה פְּחוּב דְּעֵלְמָא. וְאִשָּׁה רְעָה דְּרַפ"ד דְּעֵירוּבֵין אָף עַל פִּי שְׂאֵרז"ל שֶׁמֶּדְמָנָה לְגִירָשָׁה מ"מ צ"ל דְּמִיָּרִי דְּאִינָה מְחֻנְיָבָת לְקַבֵּל הַגֵּט מְדִינָא וְכ"מ בַּש"ע ס' קי"ט ס"ד דְּרַק מְצוּה לְגִירָשָׁה וְהֵרָא ש"ש בְּתִשׁוּבָה כָּל מ"ב סְסִי' א' לֹא כְּתַב רַק פִּינּוֹן דְּמֵן הַדִּין הִיא חֲיִיבָת לְקַבֵּל הַגֵּט פְּאֲשֶׁר הוֹכַחְתִּי נִמְצָא פְּרִיעַת חוּב פְּתוּבָתָה הֵנִי פְּשָׂאָר חוּב וְשֶׁמֶּדְמִיָּרִי בְּמוֹם גְּדוּל שְׁגָם בְּאִישׁ כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא כּו' יַעו"ש בַּכָּה"ג דְּוִןקָא ס"ל וְעִינֵין בְּסִפְרֵי בֵּית מֵאִיר רַסִי' ק' קוֹצוֹר הָרֶשֶׁבֶת אֲבָשָׁם הַגָּאוֹן כְּתַב שְׂאִין אָדָם רִשְׁאֵי לְגִרְשָׁה אֶת אִשְׁתּוֹ אִם אֵין לוֹ לְפָרוּעַ פְּתוּבָתָהּ וְכ"מ בַּגְמ' רַפ"ד דְּעֵירוּבֵין וּבְפְרָק עֲרָבֵי פְּסָחִים דְּף קי"ג ע"ב וּבִירוּשְׁלָמִי פְּרָק י"א דְּכַתְּוּבוֹת הֶלְכָה ג' וּבַמַּד"ר פ' בְּרַאשִׁית פִּי"ז וְהֵרָא ש"ש בְּתִשׁוּבָה כָּל מ"ב סְסִי' א' וְהֵרִיב"ש בְּתִשׁוּבָה ס' צ"א שְׂנִיָּהֶם ס"ל שְׂאֲפִילוּ אֵין לוֹ לְשַׁלֵּם פְּתוּבָתָהּ אִינָה יְכוּלָה לְעַפֵּב הַגְּרוּשִׁין מִשׁוּם זֶה רַק יֵשׁ לוֹמֵר דְּלֵהֵרָא ש"ש הֵינּוּ דְּוִןקָא הִיכָא שְׁמֹן הַדִּין הַגָּמוּר מְחֻנְיָבָת לְקַבֵּל גֵּט וְאֲפִילוּ בְּאִישׁ הֵיּוּ כּוֹפִין כַּה"ג לְגִרְשָׁה אֲבָל אִם אִינָה מְחֻנְיָבָת לְקַבֵּל הַגֵּט מְדִינָא אֲזִי אָף לְזִמְן הַש"ס שְׂיִוְכַל לְגִרְשָׁה בְּעַל פְּרָחָה אֵין יְכוּל לְגִרְשָׁה עַד שְׂיִשְׁלַם פְּתוּבָתָהּ: ב אֲבָל הֵרִיב"ש ס' צ"א כְּתַב וּז"ל וְכֵן הַדִּין הִיכָא דְּלֹא אֶפְשָׁר לְמִיקָם בְּסִיפּוּקֵיהוּ וְהוּא רוּצָה לְגִרְשָׁה כְּדִי לְיַחַח אַחֲרַת כּו' תְּקַבֵּל גִּיטָה וְאַחַר כֵּן תִּתְּבַע פְּתוּבָתָהּ וּמִיָּרִי אֶפִּילוּ אִינָה מְחֻנְיָבָת לְקַבֵּל הַגֵּט שְׂהֵרִי אַחַר כֵּן כְּתַב וְכ"ש אִם שְׂהֵתָה עִמּוֹ כּו' שְׁמֹן הַדִּין כּוֹפִין כּו' מְכַלֵּל דְּבְרִישָׁא מִיָּרִי אֶפִי' אִם אֵין כּוֹפִין מֵן הַדִּין כּו' וְס"ל דְּאֶפִּילוּ בַּכָּה"ג מְחֻנְיָבָת לְקַבֵּל הַגֵּט וְאַחַר כֵּן תִּתְּבַע פְּתוּבָתָהּ וּמִמִּילָא שְׂאִם אֵין לוֹ הֵנִי הַפְתוּבָה חוּב עָלָיו לְבַד כְּדִמְסִיק שֶׁמֶּן וְכֵן מִשְׁמַע דַּעַת הַרַב"י בַּבַּד"ה ס' קי"ט וְכֵן הַבֵּין הַחַמ"ח פָּאֵן ס' קי"ט ס"ה בְּדַבְרֵי הֵרִיב"ש וְעִי' מְזָה בְּסִי' ק' ס"ה בַּחַמ"ח שֶׁמֶּן ס"ק כ"ז וּבַב"ש שֶׁמֶּן ס"ק כ"ד וְאָף עַל גַּב דְּהִיא מְפַסְדַת מְזוֹנוֹת עִי"ז.

ס"ל דְּמְדִינָא מְחֻנְיָבָת לְהַפְסִיד וְעִינֵין בַּג"פ ס' קי"ט ס"ק י"ח. אָף לְכַאוּרָה קֶשֶׁה עַל זֶה מְהָא דִּיבְמוֹת ס"פ הַבַּע"י (דְּף ס"ה ס"ע"א) דְּמוֹדָה רַבָּא לְרַבֵי אֲמִי דַּא"א לוֹ לִישָׂא עַל אִשְׁתּוֹ אַא"כ יְכוּל לְמִיקָם בְּסִיפּוּק שְׂתִיָּהֶם וְאִם לָאו אֵי אֶפְשָׁר לוֹ לִישָׂא עַל אִשְׁתּוֹ וְלֵהֲרִיב"ש הֵרִי אֶפְשָׁר לוֹ לִישָׂא אַחֲרַת עָלְיָה ע"י שְׂיִאמַר לְזוֹ אִם רְצוּנָה לְהַתְּגַרְשָׁה יִתֵּן לָהּ ג"פ וְכַתְּוּבָה אֵין לוֹ וְיִשָׂא הָאַחֲרַת שְׂרְצוּנּוֹ לִישָׂא וְהִיא מְעַצְמָה תִּרְצָה לִישָׂאָר תַּחֲתִיו יוֹתֵר מִלְּהַתְּגַרְשָׁה בְּלִי פְתוּבָה וְעִי' בַּש"ע ס' א' סְעִיף ט' וּבַחַמ"ק וּבַב"ש שֶׁמֶּן דְּכֶשֶׁהִיא מְתַרְצָה שְׂרִי וְאִם כֵּן מְהַדִּין דְּכַשָׁא"א לְמִיקָם בְּסִיפּוּקֵיהוּ א"א לוֹ לִישָׂא אַחֲרַת עָלְיָה.

מְוַכַּח דַּא"א לוֹ לְגִרְשָׁה זֹו בְּלִי שְׂיִסְלַק הַפְתוּבָה אַע"פ שְׂאִין לוֹ מַה, לְשַׁלֵּם פְּשָׂאִינָה מְחֻנְיָבָת לְקַבֵּל גֵּט וְעוֹד מֵאִי קָאמַר רַבֵי אֲמִי יוֹצִיא וְיִתֵּן פְתוּבָה הָא לְפַעְמִים אֵין לוֹ לִיתֵּן הַפְתוּבָה וְאָף עַל פִּי כֵן יְכוּל לְגִרְשָׁה וְלְכַאוּרָה אֵינוּ מוֹבֵן לְהֵרִיב"ש הַאִיף יַעֲמִיד תְּלַמוּד עֵרוּף דְּרַפ"ד דְּעֵירוּבֵין דְּכַשְׂכַּתְּוּבָתָהּ מְרֻבָּה לֹא מְצִי מְגִרְשָׁה לָהּ כּו' וְצ"ל דְּמִיָּרִי הֵתֵם שְׂיִשׁ

לו פְּדֵי פְּתוּבָתָהּ וְאִז מְחַוְּיָב לִיתֵן לָהּ וְאִינוּ רוֹצֵה שְׁחָס עַל מְמוֹנוֹ וְאִין זֶה דְּנוֹחַ כָּל כָּף דְּהָא אֲמַרִּין הֵתָם א"נ דְּאִית לָהּ בְּנִים וּר"ל שְׁחָס עַל בְּנָיו וְשָׂלָא יֵאמְרוּ בְּנֵי גְרוּשׁוֹת הֵן אִו שְׂלָא יִצְטָרְכוּ לְהִיֹּת נְתוּנִים לְעַם אַחַר שְׂזוּ אֲשֶׁת הָאָב כו'.

וְאִם כֵּן הָכָא נָמִי יֵשׁ לֹמַר שְׁחָס עַל מְמוֹנוֹ וְעֵינֵן פִּר"ח ס' קי"ט סק"ח הִבִּיא רֵאָיָה נֶגְדַּד הָרִיב"ש מֵהַש"ס פְּרָק הִבְע"י (דף ס"ג ע"ב) דְּמִשְׁמַע שָׁם בְּהִדְיָא מִדְּרַשְׁתַּי הַגְּמָרָא עַל הַפְּסוּקִים שְׂאֵי אֶפְשָׁר לֹו לְגַרְשָׁה בְּלִי סִילוּק הַפְּתוּבָה אֲפִי שְׂאִין לֹו וּפְסִק דְּלֹא פְּנוּתָהּ וְצ"ל לִפ"ז הָא דְּאֲמַרִּין בְּנִדְרִים (דף ס"ה ע"ב) מְטַלְטְלֵי מִי מִשְׁתַּעְבְּדֵי לְכַתוּבָה כו' וּמֵאִי קוֹשְׂיָא נְהִי דְּלֹא מִשְׁתַּעְבְּדֵי מ"מ לָא עֲדִיף מֵאִין לֹו הַפְּתוּבָה שְׂאִינוּ יָכוֹל לְגַרְשָׁה אֲשֶׁתוֹ וְאִם כֵּן יָכוֹל לְפַתּוּחַ לֹו הִכִּי אִילּוּ הֵייתָ יוֹדַע שֶׂא"א לְגַרְשָׁה עַד שְׁתַּמְכּוֹר שְׂעַר רֵאָשָׁה לֹא הֵייתָ נוֹדֵר כו' וְרֵאִיתִי בְּסִפְרֵי בֵּית מֵאִיר רִס"י קו"ף וְז"ל דְּהָא אִיהוּ לֹא תִבַּע הַגְּרוּשִׁין אֲלָא הִיא מְפַנֵּי שְׂנַדְר הַנָּאָה מְמַנָּה וְאִם כֵּן נְהִי דְּהוּא הַגּוֹרֵם מ"מ לָא גְרַע הַנְּדָר מִמֵּי שְׂעֵבֵר וְגִירָשׁ וּבַעֲבַר וְגִירָשׁ ע"כ דְּמוֹדָה הַגְּאוֹן שְׂשׁוּב אִין עֲלִיו דִּין בְּאִין לֹו כְּלוּם וְהוּא הִדִּין בְּזִמְנֵי הַש"ס בְּדִלִית לִיָּה קַרְקַע וְשִׁפִּיר מִקְשָׁה עַכ"ל וְעַמְש"ל סְעִיף א' בְּשֵׁם הַג"מ יִשְׁעִיָּה פִּיק וְיֵשׁ לֹמַר דְּאֲפִי לְדִידְיָה פִּינוֹן שְׂהִיא תוֹבַעַת הַגְּרוּשִׁין שְׂאִנִּי וְצ"ע מ"ש הַב"ש סק"ז דְּמִשְׁמַעוֹת הַמְרָדְכֵי ס"פ הִבְע"י דְּרַגְמ"ה לֹא גְזַר כְּשֶׁמְסַלֵּק הַפְּתוּבָה אִם כֵּן לְפִי זֶה ע"כ לְדִין הַש"ס יָכוֹל לְגַרְשָׁה אֲפִי עַל פִּי שְׂאִין לֹו לְסַלֵּק הַפְּתוּבָה וְזֶה פְּהֵרִיב"ש וּמֵיָהוּ לֹא קִי"ל כְּמִשְׁמַעוֹת הַמְרָדְכֵי: קִיֻּצוּר הָרִיב"ש ס' צ"א ס"ל דְּאֶפְּלִיֹו אִינָה מְחַוְּיָבָת מְדִינָא לְקַבֵּל הַגֵּט יוֹכֵל לְגַרְשָׁה אֲפִי שְׂאִין לֹו לְסַלֵּק הַפְּתוּבָה וְתִהְיֶה הַפְּתוּבָה חוֹב עֲלִיו וְחִלְקוּ עֲלִיו הָאֲחֵרוֹנִים וְהַבֵּית מֵאִיר כְּתִב דְּמַכְּל מְקוּם אִם עֲבַר וְגִירָשׁ אִין עֲלִיו דִּין בְּאִם אִין לֹו כְּלוּם וְעַמְש"ל סְעִיף א' בְּשֵׁם הַגְּאוֹן מ' יִשְׁעִיָּה פִּיק וְז"ל מִשְׁמַע אֶפְשָׁר בְּכַה"ג מְחַוְּיָב לָהּ מְזוֹנוֹת וְצ"ע: ג וְהִנֵּה פִּינוֹן שְׂהֵאֲחֵרוֹנִים הַחֲמ"ח וְהַב"ש וְהַג"פ וְהַפְּר"ח מְסַפְּיָמִים עַכ"פ לְדִינוּ שְׂל הָרָא"ש דְּבַמְחַוְּיָבָת מִהִדִּין לְקַבֵּל הַגֵּט יוֹכֵל לְגַרְשָׁה אֲפִי שְׂאִין לֹו הַפְּתוּבָה הִנֵּה בַּנְד"ז שְׂנַשְׁתַּטִּית וְדֹאֵי שְׂוָה לְדִינוּ שְׂל הָרָא"ש בְּאֲשֶׁה נְכַפִּית דְּשׁוּטָה גְרַע מְנַכְפָּה וְעַכ"פ לֹא עֲדִיף מִינֵיהּ (וְעִי' ב"ב"מ פְּרָק הָאֲוֹמְנִין דָּף פ' ע"א) שְׂהֵרִי א"א לֹו לְדוֹר עֲמָה וְאִין לָהּ מוּם גְּדוֹל מְזָה וְאֲפִי עַל פִּי שְׂאֲדַרְבָּה שְׂהֵרִי אִי אֶפְשָׁר לֹו לְגַרְשָׁה דְּשׁוּטָה אִינָה מְתַגְרָשֶׁת מְכָל מְקוּם לְעַנְיָן שְׂיִשָּׂא אַחֲרֵת הֵרִי אָנוּ רוֹאִים זֹו כְּמְחַוְּיָבָת לְקַבֵּל הַגֵּט וְאִם כֵּן יֵהָא בְּעֵינֵינוּ הֵיִתֵר נְשׁוּאִין לֹו לִישָׂא אַחֲרֵת כְּאִילוּ יְגַרְשׁ לְזוּ וְכַשֵּׁם שְׂאִילוּ הֵיִתָּה בַּת גִּירוּשִׁין לֹא הֵיִתָּה יָכוֹלָה לְעַכְבַּ מְצַד הַפְּתוּבָה וְתִהְיֶה חוֹב עֲלִיו אִם כֵּן עַכְשָׁיו נָמִי לְעַנְיָן הֵיִתֵר לִישָׂא אַחֲרֵת הֵרִי פְּתוּבָתָה שְׂל זֹו יִשָּׂאָר חוֹב עֲלִיו דְּהָא עַכ"פ מַה שְׂנוּשָׂא אַחֲרֵת לֹא גְרַע מֵאִם מְגַרְשׁ לְזוּ שְׂהֵרִי הַטַּעַם שְׂמְחַוְּיָב לְהַשְׁלִישׁ הַפְּתוּבָה הֵיִינוּ מְשׁוּם שְׂמָא תַשְׁתַּפֵּה וְיִצְטָרְף לְגַרְשָׁה מְצַד חֲרָם דְּרַגְמ"ה וְשְׂמָא לֹא יִהְיֶה לֹו לְפָרוּעַ פְּתוּבָתָה וְתַשָּׂאָר הַפְּתוּבָה חוֹב עֲלִיו כו' כַּמ"ש בַּצ"צ סְסִי' ס"ז.

בַּד"ה וּמְסַבְרָא דְּהֵרִי ר"ג מ"ה וְז"ל דְּלֵמָּא הַיּוֹם אִו לְמַחֵר תַּתְרַפָּא וְתַשְׁתַּפֵּה וְיִצְטָרְף הוּא לְגַרְשָׁה מְצַד הַחֲרָם דְּרַגְמ"ה וְשְׂמָא לֹא יִהְיֶה לֹו לְפָרוּעַ פְּתוּבָתָה וְתַשָּׂאָר הַפְּתוּבָה חוֹב עֲלִיו וְאִם כֵּן הֵאִיף אָנוּ ב"ד מְפַקִּיעִין זְכוּתָהּ שְׂתַצָּא מְמַנּוּ בְּגִט וְלֹא תִגְבָּה פְּתוּבָתָה רַק תַּשָּׂאָר עֲלִיו חוֹב עַכ"ל וְזֶהוּ דְּנוֹקָא כְּשֵׁיִשׁ לֹו עֲתָה לְהַשְׁלִישׁ סָף פְּתוּבָתָה אִם כֵּן כְּשֵׁאִינוּ מְשִׁלִּישׁ אָנוּ מְפַקִּיעִין זְכוּתָהּ כִּי שְׂמָא אַח"כ בְּעַת שְׂתַתְרַפָּא לֹא יִהְיֶה לֹו אֲבָל בַּנְד"ז שְׂגַם עַכְשָׁיו אִין לֹו כְּלָל לְשַׁלֵּם הַפְּתוּבָה אִם כֵּן אִין מְפַקִּיעִין זְכוּתָהּ כְּלָל שְׂהֵרִי אִילוּ הֵיִתָּה עַכְשָׁיו בַּת גְּרוּשִׁין רַק שְׂהֵיָה בָּהּ מוּם גְּדוֹל שְׂמְחַוְּיָבָת לְקַבֵּל הַגֵּט כְּמוֹ נְכַפִּית שְׂבַתְשׁוּבַת

הרא"ש פלל מ"ב ססי' א' לא היתה יכולה לעכב קבלת הגט וע"כ תשארו הפתובה חוב עליו אם פן גם זו שאינה בת גרושין פינון שהמום גדול יותר אינה יכולה לעכב שלא ישא אחרת דהא מה שנושא אחרת לא גרע לה מאם היתה מגרשה עכשיו לגמרי: קיצור שגם לפי מה שפתבו האחרונים לא פהריב"ש אלא פתשובת הרא"ש מפל מקום מוכח הדין דמי שנושפתית אשתו ומשליש לה גט ונושא אחרת ע"פ היתר מאה רבנים שאם אין לו להשליש את פתובתה אין למונעו פלל מחמת זה שלא יוכל לישא אחרת: ד ומאחר שנתבאר דהיכא דמחוייבת לקבל גט משורש הדין אינה יכולה לעכב מלקבל הגט מחמת שאין לו לשלם הפתובה ותשארו הפתובה חוב עליו לפ"ז יש לתמוה על מה שפתב בתשובת עה"ג סי' נ"ג ונ"ל ואין סברא פלל שאם לא קיים פ"ו מחוייב לישא אשה אף על גב דלא אפשר למיקם בסופוקייהו פי וחי בהם פתיב ולא שימות הוא ואשתו ברעב עכ"ל דלכאורה נ"ל דנדאי מחוייב לישא אשה אף על גב דלא אפשר לו לפרנס שתייהם מ"מ יגרש זו וישא אחרת ואף על פי שאין לו לשלם פתובתה תהיה הפתובה חוב עליו כמו שפתב הרא"ש גבי נכפית וה"ה כששקה עמה עשר שנים ולא ילדה ובנדאי שאינו מחוייב גם פן לזונה וכדמשמע מתשובת הרא"ש ריש פלל מ"ב שפתב על הפתובה והנמצא אתו יתן והמותר כאשר תשיג ידו כו' ולא הנפיר פלל שחייב במזונותיה ולכאורה היתה נראה לומר דעה"ג אזיל בשטת הסוכרים דמי שגירש אשתו ולא נתן לה פתובה חייב במזונותיה כמו שפתב הטור רסי' צ"ג ועיין ב"י שם ובב"ש סק"ד משום הכי אף שחייבת לקבל הגט ותהיה הפתובה חוב עכ"פ חייב במזונותיה ולכן פשאנו רוצה ליקח אחרת מחמת זה הוא פטור דוחי בהם פתיב כו' אף קשה דהא הרא"ש הוא מקור הסוכרים שטה הדיא ועכ"ז משמע בתשובה הנ"ל דאינו חייב במזונותיה אף שלא סילק פל הפתובה אשר ע"כ צריך לחלק בחילוק נכון לענ"ד והוא דמבואר בב"י אה"ע רסי' צ"ג דהטעם שחייב במזונותיה פל שלא סילק הפתובה שהוא מחמת תקנה שתקנו כדי לייפות פח האשה לתת לה פתובתה בעין יפה ולפ"ז היכא שאין לו לשלם הפתובה וגם מחוייבת לקבל הגט אין להצריך לזונה וזהו טעמו של הרא"ש בתשובה הנ"ל לפ"ז בנדון של העה"ג גם פן אם מחוייבת לקבל הגט אין לחייבו במזונות: קיצור.

ומזה יש השגה על תשובת עה"ג דכתב בפי ששקה עם אשתו י' שנים ולא ילדה דאינו מחוייב לישא אחרת (לזמן הש"ס) כשא"א לו לזון שתייהם דנדאי מחוייב לישא אחרת ואם א"א לזון שתייהם יגרש זו דכשם שאינה יכולה לעכב הגירושין מחמת הפתובה כמ"כ מחמת מזונות: ה ואפשר פ"ו ב"ל בנדון של העה"ג דנהי דכשלא קיים פ"ו יכול לישא אשה על אשתו אף על גב דלא מצוי למיקם בסופוקייהו ואין זו יכולה לעכב עליו כשא"א נשים משום דיכול לומר לה הא לה גיטך (שמחוייבת לקבלו) ותהיה הפתובה חוב ואין לה מזונות מפל מקום אם תשיב אמריה לו שאין רצונה להתגרש בלי פתובה ובלי מזונות רק ישא אחרת עליה ויתפרנסו ממנו שתייהם בצמצום גדול הדין עמה מאחר דבעלמא אין אדם יכול לגרש אשתו עד שישלם הפתובה רק שמוותר לו לישא אחרת אע"ג דאי אפשר למיקם בסופוקייהו ואין זו יכולה לעכב עליו דמחוייב לקיים הרמנא דמלכא מצות פו"ר ואדעתא דהכי לא התחייב לה שלא ישא כו' אבל מפל מקום גם היא אינה מחוייבת לקבל הגט ול"ד לנכפה דהתם ברור שמום בה משא"כ הכא שמה הוא לא זכה כו' והלכך מחוייב ליתן לה גם פן מזונות כפי שתשיג ידו ר"ל שיאכלו הוא והיא

ואשתו השנייה שיקח בשנה רק שאינה יכולה לעכב עליו שלא ישא אחרת משום דאי אפשר לו למיקם בסיופינהו דעל זה אינה יכולה לעכב ועיין בהריב"ש (סי' צ"א) דכתב וז"ל אלא דאי לא אפשר ליה למיקם בסיופינהו והיא רוצה להתגרש יוציא ויתן פתובה אם יש לו.

ואם אין לו תהיה פתובה חוב עליו עד שיהיה לו עכ"ל ומלשון והיא רוצה משמע דבדידה תליא גיש לפרש דהיינו דבדידה תליא שמחוייב ליתן לה גט. משא"כ פשאפשר לו למיקם בסיופינהו אף על פי שרצונה להתגרש אינו מחוייב ליתן לה גט אף אפשר לומר דקאי גם כן על אם אין לו לשלם פתובה אזי גם כן בדידה תליא שלא להתגרש וישא גם כן אחרת עליה ומנספמת לחיות עמו חיי צער פגענו מה שכתב החמ"ח והב"ש סי' א' ס"ט אף כל הפוסקים לא הבינו כן בהריב"ש דהא כתבו משמו להפך דאף פשאינה מחוייבת לקבל הגט אינה יכולה לעכב קבלת הגט אף שאין לו הפתובה אם כן מפרשים מה שכתב הריב"ש והיא רוצה להתגרש דבדידה תליא היינו שיכולה להכריחו ליתן הגט.

ולא להפך שיכולה לעכב הגט. פי אף שהיא מנספמת לחיות חיי צער מקל מקום השנייה לא תנשא לו אף בדברי העה"ג אפ"ל דס"ל פן ולפי זה שפיר קאמר העה"ג שאינו מחוייב כו' רצה לומר אם אינו רוצה לישא אחרת מה"ט דאי אפשר לו למיקם בסיופינהו וימותו ברעב ולגרש זו גם כן אינו יכול פינן שאין לו הפתובה והיא מנספמת לישב תחתיו אף שישא אחרת אלא שהמניעה ממנו והוא אינו רוצה לישא אחרת אין החיוב עליו דנחי בהם פתיב והא דמשמע בתשו' הרא"ש הנ"ל דמחוייבת לקבל גט בלי פתובה היינו בנכפית דוקא שא"א לו לדור עמה כו' אף זהו דחוק מטעם הנ"ל דכיון דא"א לו למיקם בסיופינהו יוכל לטעון שלא תרצה אשה אחרת להנשא לו.

פי אפילו בשיכול למיקם בסיופינהו כתב הנ"י על המשנה שיה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי לבטל וז"ל ופירש אינו רשאי לבטל שפופין אותו לגרש משום קיום מצות פריה ורביה כו' ואם האשה טוענת שלא תצא וניחא לה שישא אחרת עליה יכול הוא לומר דכל היכא דאגידא ביה לא יהבי ליה אתמא עכ"ל הביאו הב"ש סי' קנ"ד ס"ק כ"ג וא"כ כ"ש פשאינו יכול למיקם בסיופינהו יש לומר ועיין בכתובות פ"ק אף על פי (דס"ד ע"א) פינן דאגידא בי לא יהבו לי אתמא אחריתא מיהו יש לחלק דהתם בנדון דהנ"י מיירי פשרוצה ליתן פתובה אז הוא דאינה יכולה לעכב וכ"מ מהרמב"ם פט"ו מה"א והש"ע סי' קנ"ד ס"י יוציא ויתן פתובה או ישא אשה הראויה לילד כו' משמע דכשאין גותן פתובה א"י להוציא רק לישא אחרת כו' מיהו שם מיירי ביש לו ליתן פתובה כנ"ל: קיצור.

לכאורה יש לומר דכוננת העה"ג דאם אין רצונה להתגרש אף שא"א לו למיקם בסיופינהו אינה מחוייבת להתגרש ויכול לישא אחרת פועין מ"ש החמ"ח וב"ש בסי' א' סעיף ט' שייזנוו בןדחוק ולכן אם אינו רוצה בזה אינו מחוייב לישא אחרת אף עצם הדין אינו נכון דנראה דמחוייבת לקבל הגט אף בכה"ג ודעת העה"ג צע"ג: ומעתה נשובה לנ"ד דאם נאמר כהעה"ג דאינה מחוייבת לקבל גט ואף על פי כן יכול לישא אחרת אע"ג דא"א לו למיקם בסיופינהו מקל מקום יזונו מן האמצע אם כן בנד"ז ג"כ אפילו אם א"י לגרשה מדאורייתא שאינה יכולה לשמור גיטה יכול לישא אחרת אף על גב דא"א

לו למיקם בסיפוקייהו דמאי שְׁנָא מִהֶתֶם דְּגַם פִּן א"י לְגֵרְשָׁהּ בַּע"כ פִּינּוּן שֵׁא"י לְשִׁלְמָה
פְּתוּבָתָהּ וְעַכ"ז יְכוּל לְיִשְׂאָ אַחֲרֵת אַף עַל גַּב דֵּא"א לּוּ לְמִיקָם בְּסִיפּוּקֵייהוּ כַּמ"כ הֵכָא אַף
שֵׁא"י לְגֵרְשָׁהּ יְכוּל לְיִשְׂאָ אַחֲרֵת אַף עַל גַּב דְּאִי אֶפְשָׁר לְמִיקָם בְּסִיפּוּקֵייהוּ יְזוּנּוּ פְּלוֹן
בְּשִׁנָּה הוּא וְהִיא נִאֲשְׁתוּ הַשְּׁנִינָה פִּנ"ל אֲבָל אִי נִימָא דְהֶתֶם מְחֻנְיָבָת לְקַבֵּל גִּט אַף שֵׁא"י
לִיתָן פְּתוּבָה א"כ אִין רְאֵיהּ מִשָּׁם לְכָאן דִּי"ל הֵכָא פִּינּוּן שֵׁא"י לְגֵרְשָׁהּ וּמְחֻנְיָב עֲלֵיהּ בְּכָל
חַיִּיבֵי מְמוֹן וְכַשְׂיִשְׂא אַחֲרֵת לֹא יוּכַל לְמִיקָם בְּסִיפּוּקֵייהוּ אִינוּ רִשְׁאֵי לְיִשְׂאָ אַחֲרֵת: אַף
בְּאַמְת י"ל דִּלְפ"ז גַּם פִּן יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַקְלֵ דְּאֲדַרְבֵּה נְחֻזֵי אֲנּוּ הָא אֲנּוּ קִי"ל דְּאִין אָדָם יְכוּל
לְגַרְשָׁה אֲשֶׁתּוּ עַד שְׂיִשְׁלֵם לָהּ פְּתוּבָה אִם פִּן אַמְאֵי גַבֵּי שְׂקָה עֲמָה י' שְׁנִים וְלֹא יִלְדָה
מְחֻנְיָבָת לְקַבֵּל גִּט וְתִהְיֶה הַפְּתוּבָה חוֹב אִם אִין לּוּ (לְפִי סְבָרָא זו) וְאִינָהּ יְכוּלָה לִזְמַר
שְׂתִּתְיָה עִמּוֹ וְשְׂיִשְׂא אַחֲרֵת אַף עַל גַּב דְּלֹא יְכוּל לְמִיקָם כּו' הֲרִי אַף שְׂרַצוּנָה לְסַבּוּל הַפֵּל
עַכ"ז מְחֻנְיָבָת לְקַבֵּל גִּט דְּנֻקָא פְּדֵי שְׂיִיכַל הַבְּעַל לְיִשְׂאָ אַחֲרֵת וְהִינּוּ מִשּׁוּם מְצֻנָת פּו"ר
דְּבַעַל אִינוּ מְחֻנְיָב לְבַטֵּל אַף שְׂמַגִּיעַ לָהּ רִיעוּתָא גְדוּלָה עִי"ז פִּי אַדְעֻתָא דְהֵכִי נִשְׂאֵת לּוּ
שְׂתִּתְיָה הַפְּתוּבָה רַק פְּחוּב דְּעֻלְמָא וְלֹא תוּכַל לְעַכְבַּ הַגְּרוּשִׁין בְּכַה"ג שְׂיִבּוֹא לִידֵי בֵּיטוּל
פּו"ר וְא"כ כַּש"כ בְּנִד"ז דְּאִיפָא בֵּיטוּל פּו"ר וְשְׂיִשְׁבַּ בְּלֹא אֲשָׁה לְגַמְרֵי דְּאִין מְחֻנְיָב פְּלֵל
מְדִינָא שְׂלֵא לְיִשְׂאָ אַחֲרֵת מִשּׁוּם חַיִּיב מְמוֹן שְׂקָה וְלֹא מִיבְעֵיָא בְּיִודְעַת לְשִׁמּוֹר גִּיטָה.

דְּנָהֵי דְחַז"ל אֶסְרוּהוּ שְׂלֵא יְגַרְשׁ מִכָּל מְקוֹם הֲרִי הֶרַמְב"ם ס"ל שְׂלֵא חַיִּיבוּהוּ פְּלֵל בְּחַיִּיבֵי
מְמוֹן רַק מֵאֲכִילָהּ מִשְׁלָה כּו' וּמִמִּילָא פְּשָׁאִין לּוּ פְּלֵל הֲוֵי פְּשָׁאָר חוֹב וְלֹא עַדִּיפָא מְדִין נִשְׂאָ
אֲשָׁה וְשְׂקָה עֲמָה י' שְׁנִים וְלֹא יִלְדָה דְּהֵכָא גְרִיעָה שְׂהַמְנִיעָה מִמְּנָה וְדִאִי נִאֲף לְשֵׁא"פ
דְּחַיִּיב בְּחַיִּיבֵי מְמוֹן י"ל הִינּוּ פְּשִׁישׁ לּוּ מִשֵׁא"כ פְּשָׁאִין לּוּ פְּלֵל מַה יַעֲשֶׂה הִיעוּגָן פֵּל יָמֵי
נִיפּוּל בְּהִרְהוּרִים רְעִים וַיְבַטֵּל מִפּו"ר בְּשִׁבִיל זֶה אָנָּה מְצִינּוּ חוּמְרָא זֹאת בְּגַמְרָא וְאִין
דּוֹחִין נְפֶשׁ כּו' וְה"ז דּוּמָה ג"כ לְשְׂקָה עִמּוֹ י' שְׁנִים דְּכַשְׂיִשׁ לּוּ יִתָּן פְּתוּבָה דְּנֻקָא וְכַשְׂאִין
לּוּ מְחֻנְיָבָת לְקַבֵּל גִּט בְּלִי פְּתוּבָה פִּנ"ל וְה"נ דְּכְנוּתָה לְיִלֵי גְזֵרַת חַז"ל הִיתָה מְחֻנְיָבָת
לְקַבֵּל הַגִּט בְּלִי פְּתוּבָה הַלְכָף עַכְשָׁיו דְּגָזְרוּ שְׂלֵא יְגַרְשָׁה מְהֵנִי לְחַיִּיבוּ בְּמְמוֹן לְפִי עֲרָף
הַשְּׂגָת יְדוּ אַע"ג דֵּא"א לְמִיקָם בְּסִיפּוּקֵייהוּ אֲבָל מִכָּל מְקוֹם מִנ"ל שְׂיִתְחַמְרוּ עֲלֵיו שְׂלֵא
לְיִשְׂאָ אַחֲרֵת וְאֶפְּלוּ א"י לְגֵרְשָׁה מְדִאֲוֵרֵייתָא מִכָּל מְקוֹם אִי אֶפְשָׁר לְחַיִּיבוּ שְׂלֵא יִשְׂאָ
אַחֲרֵת מִשּׁוּם דִּיחַסֵּר לְהַמְזוּנוּתִיהָ דְּהָא אַדְעֻתָא דְהֵכִי לֹא הִתְחַיִּיב פִּנ"ל נְעוּד דְּמִזְוֵנוֹת אִינוּ
מְדִאֲוֵרֵייתָא הַלְכָף יְכוּל לְיִשְׂאָ אַחֲרֵת עַכ"פ רַק שְׂחַיִּיב לִיתָן לָהּ מִמַּה שְׂתַּשְׁיֵג יְדוּ לְפִי עֲרָף
אִם יְרוּיַח ג' זְהוּבִים לְיוֹם יִתָּן לָהּ זְהוּב א' וְלוּ וְלֹאֲשֶׁתּוּ שְׁנֵי זְהוּבִים נִמְצָא דְלִשְׁנֵי סְבָרוֹת
יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַקְלֵ בֵּין לַעֲה"ג בֵּין אִי נִימָא דְלֹא פְּנוּתִיהָ פְּמִבְּנָאָר: קִי צוּר שְׂמַהֲדִין הַנ"ל
דַּע"ג יֵשׁ לְלַמּוּד ג"כ לִנ"ד דְּאִינָהּ יְכוּלָה לְעַגְנוּ מִחַמַּת שְׂלֵא יוּכַל לְמִיקָם בְּסִיפּוּקֵייהוּ: ז
אַף כ"ז הוּא מְדִינָא דְגַמ' אֲבָל עֲתָה מִחַמַּת חַר"ג יֵשׁ לְעֵינֵין אִי שְׂרִי לְיִשְׂאָ אַחֲרֵת כַּשֵׁא"י
לְהַשְׁלִישׁ הַפְּתוּבָה דִּז"ל תְּשׁוּבַת צ"צ ס' ס"ז אַף עַל גַּב דְּהֵרָא"ש וְהֵרִיב"ש פְּתָבוּ הֵיכָא
דְּיְכוּל לְגֵרְשָׁה וְאִין לּוּ לְשִׁלְמָה הַפְּתוּבָה אִינָהּ יְכוּלָה לְעַכְבַּ הַגְּרוּשִׁין אֲלֵא תַתְּגַרְשׁ וַיִּשְׂאָר
הַפְּתוּבָה חוֹב עֲלֵיו כּו' אֲבָל פֶּאן אִין גְּרוּשִׁין פְּלֵל אֲלֵא שְׂרוּצָה לְיִשְׂאָ אַחֲרֵת וְחַל עֲלֵיו
חַדְר"ג וְלֹא נִמְצָא הֵיטֵר אֲלֵא בְּגוּנָא דְכַתְּבַּ הַפְּלָפוּ שְׂצָרִיף לְהַשְׁלִישׁ סָף פְּתוּבָתָה לְב"ד
א"כ אִיף נִכְנוּס רֵאשִׁינּוּ לְהַתִּיר אֶפְּלוּ פְּשָׁלֵא יִשְׁלִישׁ דִּילְמָא פֶּה הִיָּה מְקוּבֵל הַפְּלָבוּ
שְׂמַתְחֵלָה נַעֲשֶׂה חֶרֶם עַל אֹנְפֵן זֶה שְׂלֵא לְהַתִּיר אֶפְּלוּ כַּשְׂרֵאוּ טַעַם מְבִרְרָא אִם לֹא
שְׂיִשְׁלִישׁ סָף פְּתוּבָתָה וְתוֹסְפוֹת עַכ"ל הַצ"צ: וּלְפַע"ד קָשָׁה מְאֹד לִזְמַר שְׂאֶפְּלוּ אִין לּוּ לֹא

יוכל לישא אחרת ויבטל כל ימיו מפו"ר ויגשב בהרהורי עבירה הקשים מעבירה ח"ו אם כן צריף עיון בזה והצ"צ לא פתב רק דילמא ולא הוכרח לברר הדבר בנדון שלו שגמא קותר בלא"ה היינו שהב"ד ימפרו לו הפתובה בטובת הנאה בענין שייספיקו הרנוחים מזה להצטרכותה אף זה נכון פשיספיקו הרנוחים להצטרכותה.

משא"כ בנד"ז שלא יספיק הרנוח להצטרכותה וגם אין לו פלל להשליש פי פרנסתו רק ממלמדות ולכן אם לא ימצא לו קותר ישב פה לעולם ע"כ צריף לברר הדין והנה מ"ש הצ"צ לחלק בין נד"ז לנדון של הרא"ש והריב"ש משום דהתם שאני פיון שייכול לגרשה כו' אבל פאן אין גרושין פלל כו' חילוק זה לא נהיר דכבר נתבאר אות ו' דמדינא דגמ' ודאי אף על פי שאסור לו לגרשה מכל מקום מותר לו לישא אחרת רק שחייב בחיובי ממון כפי שידו משגת לו ולא עדיפא עכ"פ ממנו ומאשתו השניה (וכדין שקה עם אשתו י' שנים ואין לו פתובה דמותר לו לישא אחרת להעה"ג גם כן אף על גב דא"א לפרנס שתיקה ברינוח פנ"ל): ומעתה לא נשאר לנו רק לחוש שמא רגמ"ה החמיר יותר מדינא דגמ' ועל זה יש להשיב מכמה טענות הא' דמהרמ"פ בתשובה סי' י"ד סובר דבמקום מצוה לא קתה תקנת ר"ג פלל לכן אין צריף פלל מאה רבנים כו' ומה שכתב בכלבו שיתירו ק' רבנים פשיראו טעם מבורר היינו בענין שחלה התקנה על זה כו' וסובר דבשקה י' שנים ולא ילדה לא חלה התקנה אם כן כ"ש הכא דיש ג"כ עבירה דהרהורים רעים ולא תאמר דבסי' י"ד קיה עוד טעם שני שהיתה רק ארוסה דהא בסי' י"ט סמך להתיר על טעם זה לחוד וכן פתב בתשובת הרשב"א ח"ג סי' תמ"ו ואף שמהר"י מינץ פתב דגזר אף במקום מצוה הנה בתשובת ושב הפהו בתשובת חתנו הגאון ז"ל ד"ה החקירה השלישית פתב וז"ל פבר הפה הרב ב"י בתשובה על קדקוד ראיותיו (של מהר"י מינץ) ובאמת רוב דבריו של מהר"י מינץ הם בענין מחוסרי הבנה ובענין תמוהים עכ"ל וגם בענין יפלא דכתב שם דמצנת יבום גדולה ממצנת פו"ר וזה אצלי תמיה גדולה מצד הסבא ומצד הגמרא: מצד הסבא הרי היבום הוא בשביל להקים זרע לאחיו ואיך נאמר שהקמת זרע לאחיו יהיה חיוב יותר מהקמת זרע לדידה יציבא בארעא כו' ועוד הרי כופין על פו"ר ואין כופין לייבם אף למ"ד מצנת יבום קודמת כדפר"ת ביבמות (ל"ט ב') ועבי"ד סי' רל"ט ס"ז דבדידה תליא רחמנא אי ניחא ליה לייבם כו' ופו"ר לא תלה התורה בדידה רק מחויב חיוב גמור ש"מ דזהו חיוב גמור יותר ועי' חולין (ק"ה א') ענין מצוה רשות וחובה והכא נמי דפו"ר חובה ויבום רשות או מצוה דכעין רשות דבדידה תליא.

ופו"ר הוא מצוה שיש בה חיוב גמור ועוד הרי בשביל יבום אין דוחין שום מ"ע ואפילו איסור דרבנן פשניות מד"ס כמבואר בפ"ט דיבמות וברמב"ם פ"ז מה"י ה"ז ואילו משום פו"ר כופין לשחרר מי שחציו עבד כו' ומוכרח הרב לעבור על מ"ע בשביל שיקיים העבד פו"ר אם כן אף למ"ד דחר"ג נוהג במקום יבום אין ראיה פלל לומר דנוהג במקום פו"ר מיהו זה יתכן לרבא ביבמות דאמר דהטעם דמצנת יבום אינו דוחה ל"ת משום דאפשר בחליצה אבל אנו קיי"ל דמ"י דוחה מדאורייתא ל"ת רק משום גזרה אטו ביאה שניה אם כן אין ראיה מכופין לשחררו דפו"ר חמירא דהתם לא שייף גזירה ביאה שניה פיון דמוכרח לשחררו בשביל פו"ר הותר בכל הבעילות אף שלא לצורף פו"ר משא"כ גבי חר"ג אם נימא דגזר אף במקום מצנת יבום נאמר כמ"כ דגזר במקום פו"ר (ותמוהים

לי דברי חתנו דושה"כ ד"ה היוצא מדברינו אלו דגם הנ"י שפכת מדוע לא ידקה כו' דכמו דלא מייבם משום ביאה שניה כה פאן שייך שישמש בעת עיבורה ומניקותה שאין פאן פו"ר) אף הנה לפמ"ש ביש"ש פרק שני דיבמות סי' ג' דחייבי עשה אין עולים ליבום מדאורייתא דאין עשה דוחה עשה והשיג על הרמב"ם שמשמע מיניה בהפך גם השאגת אריה סי' ל"ג האריה בזה מאד להוכיח פן נהרי משום פו"ר דוחין עשה דלעולם בהם תעבודו והיננו משום דפו"ר מצנה רבה היא כמ"ש התוס' גיטין (ל"ח סע"א).

אלמא דהיא גדולה ממצנות יבום הו אמת דזו אינה ראיה לפי מה שפכת הר"ן בפרק השולח שם דלאו עשה גמור הוא או לפי הויש מתרצים כו' אבל אין פן דעת התוס' בברכות פ"ז (דף מ"ז ע"ב) ד"ה מצנה דרבים.

דקא אבילות מ"ע גמור הוא להאומרים דאבלות דאורייתא עוד נראה דפו"ר גדול ממצנות יבום דנז' בגמ' דמוכרין ס"ת בשביל פו"ר כדאיתא במגלה (דף כ"ז) ויבמות ס"פ הבע"י ולא נזכר פן גבי יבום.

ועוד התוס' כ' בגיטין (מ"ב ב') דלשבת יצרה מצנה רבה היא וכן כתב עוד בפסחים (דפ"ח רע"ב) ועי' בתגיגה (דף ב ע"ב) שביארו דהאי עשה דלא לתהו גדולה מפו"ר כו' וכ"כ עוד בב"ב דף י"ג א') מפל הלין נראה דאף למ"ד דבמצנות יבום שייך חר"ג אין להכריח דכן יחמיר במקום לשבת יצרה ופו"ר דחמירו טפי הפך ממ"ש מהר"י מינץ: קיצור וכ"ז לדינא דגמרא אבל עכשיו שיש חר"ג צ"ע שפא החמיר יותר דאי אפשר ליקח אחרת כשא"א לו להשליש הכתובה עי' תשובת צ"צ סי' ס"ז אף א"א לומר פן די"א דר"ג לא גזר פלל במקום מצנה ואף למ"ד דבמקום מצנות יבום גזר עכ"ז נגד מצנות פו"ר ולשבת יצרה ולישב בלא אשה ונדאי לא גזר: ח מיהו כ"ז באין לו בנים אבל ביש לו בנים לכאורה ליפא טעמים הנ"ל אף באמת מבואר בתה"ד ססי' רס"ג דאיסור זה דלישב בלא אשה (אפילו קיים כפר פו"ר) חמור ממצנות יבום ע"ש דאין דוחין זה מפני חשש קטטה ומיבום לחליצה דוחין יעו"ש והובא להלכה בהרמ"א בהגהת ש"ע סי' א' ססעי' ח' ע"ש: והנה לכאורה יש לומר אף אפ"ל דחר"ג חל גם פן במקום מצנה הא דינו כשבועה לדעה הראשונה שהובא בש"ע י"ד סי' רל"ט סעיף ג' בהג"ה ונהגם שרמ"א שם הביא וי"א הנה המעיין בתשב"ץ ח"א סי' צ"ג יראה דס"ל בפשיטות דדינו כשבועה וכ"ה בסי' צ"ד וכ"ד הריב"ש סי' צ"ח וא"כ אין שרש לדעת הי"א ודברי הש"ף שם תמוהים דמה ענין נידוי זה להריני עליה או אתה עלי חרם שפמשנה דמ"ז (ער"ן שם) ורפ"ק דנדרים ופרש"י במשנה דף י"ח ע"ב אם פחרם של שמים נדר כו' דר"ל קדשי בנדק הבית ומה ענין זה לנידוי שהאדם מקבל אעצמו או נידוי צבור ונדאי אין לו רק חומר שבועה והנה שבועה אינה חלה ע"ד מצנה ונצטרף לומר דמשום כולל דברים, המותרים עם דברים אסורים אתינן עלה והנה הר"ן פליג אהרי"ף כמבואר בר"ן סוף פסחים אמנם הגם דכל הפוסקים תפסו כמ"ש הרי"ף דבכולל חנייל גם פן אדברים אסורים שלא יעבור בקום ועשה.

ועש"ך י"ד סי' רל"ו ס"ק ט"ו דס"ל דאין חילוק בין עשה לל"ת רק אפילו אל"ת חנייל שלא יעבור בקום ועשה. מפל מקום הי' לומר דדוקא לגבי אדם אחד שייך לומר מיגו דחנייל עליה איסור בדבר המותר חנייל גם פן בדבר האסור אבל לא לומר מיגו דחנייל על

אָדָם זֶה חֲנִייל גַּם פֶּן אַאָחַר וְע' שְׁבוּעוֹת (כ"ד ב') דְּהַחִילוּק בֵּין אִיסוּר כּוֹלֵל לְאִיסוּר מוֹסִיף מִשׁוּם דְּאִיסוּר מוֹסִיף הוּא בְּחִתִּיכָה אַחַת וְאִיסוּר כּוֹלֵל בְּב' חֲתִיכוֹת וּלְכַף אַף לְדִידֵן דְּאִית לֵן אִיסוּר כּוֹלֵל הֵינּוּ דְּנֻקָּא פְּשֵׁהֲנָאָסֵר הוּא א' ר"ל אָדָם א' מִיגוּ דְּנֻאָסֵר בְּהִתֵּר נוֹסֵף גַּם פֶּן וְחַל אִיסוּר לְדִידִיָּה גַּם פֶּן עַל הָאָסוּר לֹו מִשָּׂא"כ לֹוּמֵר בְּמִיגוּ מְאָדָם לְאָדָם אָף י"ל דְּהָכָא גַּם פֶּן אָדָם א' מִתּוּךְ שְׁחַל עָלָיו אִיסוּר לִישָׂא אַחֲרֵת בְּזִמְנֵן שְׂאֵשְׁתּוּ בְּרִיאָה חַל גַּם פֶּן לִישָׂא אַחֲרֵת בְּזִמְנֵן שְׁנַשְׁתַּטִּית אָף ג"ז צ"ע מנ"ל דְּאִמְרִינֵן מִיגוּ מְזִמְנֵן לְזִמְנֵן דְּהָא לֹא דְּמִי לְאִיסוּר כּוֹלֵל דְּגִמְרָא דְּהֵינּוּ אֲזִמְנֵן אַחַד מִיְהוּ מִצָּה וְסוּפָה לְכַאוּרָה הֵם ב' זְמַנִּים דְּמִיגוּ דְּחִיילָא שְׁלֹא יֵאכַל מִצָּה כָּל הַשְּׁנָה חֲנִייל ג"כ אֶפְסַח וּמ"מ י"ל דְּלֹא דְּמִי דְּהֵתָם וּדְאִי יְהִיָּה הַפְּסַח אַבְּל הָכָא מִי יִימֵר דְּתַשְׁתַּגַּע כּו' וְעוּי"ל הֵתָם יֵשׁ גַּם פֶּן בְּפַסַּח מִצָּה שְׂאִינָה שְׁל מִצָּה וְסוּפָה פְּסוּלָה הִלְכָף מִיגוּ דְּחִייל ע"ז כּו' וְדוּחַסָּק: וְנִנְיֵת זֶה.

כְּבָר נִתְבָּאָר דְּרֹב הַפּוֹסְקִים ס"ל דר"ג לא גִזַּר בְּמִקּוּם מִצָּנָה וְאֶפְיֵלוּ לְמ"ד דְּגִזַּר בְּמִצָּנָה יְבוּם י"ל דְּלֹא גִזַּר בְּמִקּוּם פו"ר וּלְשַׁבֵּת כּו' דְּמִצִּינוּ בְּגִמְרָא גְבִי עֶבֶד חָשׁוּ לְזָה ב"ש וּב"ה וְכּוּפִין אֵת רַבּוּ כּו' אִיף ס"ד שר"ג יגְזַר ע"ז ותו שי"א דְּעַכְשָׁיו פְּלָה הַחֲרָם וְאִינוּ רַק מְנַהֵג פְּהוּבָא בִּש"ע ס' א' וְכִמוֹ שְׁפַתְבּ הַלְבוּשׁ שֵׁם נְהַגְם שֶׁהַח"ץ ס' קכ"ד כ' דַּחַר"ג נוֹהֵג גַּם פֶּן עַכְשָׁיו י"ל דְּהוּי תַּקְנָה וְלֹא פְּחוּמָר ח' מִמֶּשׁ דְּהָא מִצִּינוּ בִּט"ז ס' קי"ט פְּתַב גַּם פֶּן דְּנִתְמַעַט הָאִיסוּר וְכֵן פְּתַב בְּתַשׁוּבַת חֲתָנּוּ דוּשֵׁה"כ הַנֵּ"ל וְתוּ דְּאֶפְיֵלוּ נִנְיֵת דְּגִזַּר מנ"ל דְּיַחְמִיר אָף שְׂאִין לֹו פְּתַנְבָּה שְׁיֵשֵׁב עֲגוּן פֶּל יָמָיו דִּילְמָא לֹא הַחְמִיר שְׁמַחְוּיֵיב לְהַשְׁלִישׁ הַפְּתוּבָה רַק כְּשֵׁישׁ לֹו וְלֹא כְּשֵׁאִין לֹו וְכְשֵׁאִין לֹו סְגִי בְּהַתְחַיְיְבוּת כְּאוֹתָהּ שְׁשִׁנּוּ בְּגִיטִין פ' הַשּׁוֹלַח גְּבִי חֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי ב"ח שְׁכּוּפִין אֵת רַבּוּ לְשַׁחֲרוּ וְכוּתַב שְׁטֵר עַל חֲצִי דְּמִי.

הַרִי סְגִי בְּשְׁטֵר דְּכִינּוּן שְׂאִין לֹו מְעוֹת אִינוּ מְחַוּיָב לְבַטֵּל מִפּו"ר בְּשִׁבְלִי זֶה וְה"נ פֶּן נְעוּד הַנָּה בְּלֹא"ה הַחַמ"ח ס' קי"ט ס"ק י"ב תְּמָה עַל חַיִּיב הַשְּׁלִשַׁת הַפְּתוּבָה כּו' ע"כ מְסַתְּבַר שְׂאִין לְהַחְמִיר כְּשֵׁאִין לֹו מָה גַּם לִמ"ש בְּסִפְרָ בֵּית מֵאִיר בְּס' א' תִּירוּץ עַל קְנוּשֵׁיית הַחַמ"ח וְנ"ל וּמָה שְׁהוּקְשָׁה לְהַחַמ"ח עַל הַפְּתוּבָה לִע"ד פְּשׁוּט פִּינּוּן דְּמִתִּירִים לֹו וְלְכַשְׁתַּשְׁתַּפָּה בְּדִין תַּתְּבַע הַפְּתוּבָה וְגִרּוּשִׁין אִוּלִי אֲזִי טְעוּנֵן אִין לִי אֹו בְּאֶמֶת לֹא יְהִיָּה לֹו וְתַלְקָה הָעֲנִיָּה לְכּוּ מְחַוּיָב לִיַּחַד הַפְּתוּבָה עַכ"ל וְכֵן פְּתַב בְּתַשׁוּבַת צ"צ סְס' ס"ז כִּמְש"ל דִּלְפ"ז דְּנֻקָּא כְּשֵׁישׁ לֹו שְׁיִיף לֹוּמֵר פֶּן אִוּלִי אַחַר כְּף לֹא יְהִיָּה לֹו וְתַלְקָה כּו' מִשָּׂא"כ כְּשֵׁעַכְשָׁיו גַּם פֶּן אִין לֹו סְגִי בְּהַתְחַיְיְבוּת: אָף זֹאת וּדְאִי מְחַוּיָב לָהּ בְּכָל חַיִּיבֵי מְמוֹן מְזוּנוֹת וְכִסּוֹת.

וְכַדִּין הַנְּזַכָּר בִּש"ע ס' ע' ס"ג. וְכְשֵׁישָׂא אַחֲרֵת ה"ל כְּאִילוּ יֵשׁ לֹו שְׁתֵּי נְשִׁים בְּזִמְנֵן הַגְּמָרָא שְׁמַחְוּיָב לְזוּן שְׁתֵּיהֶם בְּשָׁנָה וּמֵאֲחַר שְׁחַיִּיב לָהּ מְזוּנוֹת וְכִסּוֹת אִם פֶּן כְּשֵׁישְׁלִישׁ הַפְּתוּבָה אֲזִי הַרִינּוּחַ מִהַמְּמוֹן שְׁיִיף לֹו לְמְזוּנוֹתֶיהָ כִּמ"ש הַחַמ"ח ס' קי"ט ס"ק י"ב וְהַמּוֹתֵר שְׁלֹא יְסַפִּיק הַרִינּוּחַ יְשִׁלָּם מִבֵּיתוֹ: קִיצוּר.

עוּד חֲקִירָה בְּעֲנִין חַר"ג אִם שְׁיִיף בְּמִקּוּם מִצָּנָה וְעוּד טְעַמִּים שְׁלֹא הַחְמִיר כְּשֵׁאִין לֹו לְשִׁלָּם הַפְּתוּבָה: עוּד מְצִאֵנוּ מִד"ק שְׁל רַבִּינוּ ע' חַמ"ח ס' קי"ט ס"ק י"ב וּבְב"ש שְׁם סַק"ח וּבְס' א' ס"ק כ"ג דְּאָף שְׁיִשְׁלִישׁ הַמָּאָה רֹוּכ"ס חַיִּיב לָהּ בְּכָל חַיִּיבֵי מְמוֹן מְזוּנוֹת וְכִסּוֹת רַק שְׁהַרִינּוּחַ מִן הַמָּאָה רֹו"כ יְהִיָּה לֹו וְזֶה הַרִינּוּחַ יִתֵּן לְאַחִיָּה עֲבוּר שְׁיַחְזִיק אוֹתָהּ וְאִם לֹא יְסַפִּיק רְאוּי שְׁיַתְחַיִּיב עוּד אִיזָה סָף קִטְוֵן מְדִי שְׁנָה עֲרָף שְׁמוּנָה אוּ עֲשָׂרָה רֹו"כ

שְׂיָהָה עַל רְפוּאָתָהּ וְכֹה"ג וְהַמָּאָה רו"כ עֲצָמָן יִהְיוּ בְּיַד שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי בְּטוּחִים חֲמִשִּׁים אֶצֶל א' וְחֲמִשִּׁים אֶצֶל הַשְּׁנֵי וְלֹא בְּיַד כָּלֵל.

כִּי מֵאַחַר שְׁצָרִיךְ שְׂתִיחָהּ הַפְּתוּחָה מוֹכֶנֶת בְּכַדֵּי שְׁפִשְׁתְּשִׁתְּפָה תִּמְצָא הַפְּתוּחָה מוֹכֶנֶת. א"א שְׂיִתְנוּהוּ בְּיַד אַחִיהָ.

כִּי הוּא יִטְעוֹן שְׂמַחְזִיק אוֹתָהּ וְהַכֵּל שְׁלוֹ וְלִכְשִׁיִּקְוִיִּים כַּנ"ל וְהִינּוּ כְּשִׁיִּתְקַשֵּׁר אַחִיהָ שְׂיִתְחַזֵּק אוֹתָהּ וְהַבְּעַל יִתְחַזֵּב גַּם כֵּן כַּנ"ל אֲזִי אֶפְשֶׁר לִפְעַנ"ד לְהַתִּיר לוֹ אִם יִסְפִּימוּ גְדוּלֵי הַמּוֹרִים וְע"פ מָאָה רַבָּנִים: סִימָן ז' וְע"ד הַשְּׂאֵלָה הַשְּׁנִית הַקְּשִׁיתָם לְשִׂאוֹל וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַעִיר מִמ"ש הַט"ז בִּי"ד רִס"י שֶׁל"ד וּבִנְה"כ חֶלֶק עָלָיו וְהִבִּיא בַּפְּתוּחֵי תְּשׁוּבָה שׁו"ת חו"י ס' קמ"א דְּחֹלֶק אֵהֵט"ז וְלִכְאוּרָה לְהַתִּיר חר"ג קָשָׁה יוֹתֵר מִגְּדוֹן דֵּהֵט"ז וְהַחִלּוּק בֵּין זֶה לְדִין שֶׁבַב"י סִס"י ש"ו מְבֹאֵר בְּחו"י שֶׁשֶׁהַעֲיָקָר מִשׁוּם דְּחִבְרִירוֹ לֹא פָּשַׁע כּו' וְעוֹד יֵשׁ לְחֶלֶק מִשׁוּם דְּיֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְפָרְצָה דְּכָל הַרוּצָה לִיְפֹטֵר מֵאַשְׁתּוֹ יֹאמֵר כֵּן וּבִטֵּל חר"ג כּו' וְהַגַּם שִׁי"ל מִי הוּא זֶה וְאֵיזֶהוּ שְׁרָצָה לוֹמֵר כֵּן ח"ו עכ"ז יֵשׁ לְחַוֵּשׁ וְזָכַר לְדַבֵּר מִמ"ש בְּמִשְׁנֵה ב' פ"ו דְּסִנְהֶדְרִין אָמְרוּ לוֹ אִם כֵּן יִהְיֶה כָּל אָדָם אוֹמְרִים כֹּף כְּדֵי לְנַקוֹת אֶת עֲצָמָן יַעו"ש אָף עכ"ז בִּנְד"ז דְּלֹא מִיִּתְדָר לְהוֹי פְּמָה שְׁנִים וְכַעַת הַרְחִיקָה גְּדוּד זֶה י"ב שְׁנִים אֶפְשֶׁר לְצַדֵּד וְלוֹמֵר דְּהָא גַבֵּי הַדְּבִיק פֶּת בַּתְּנוּרָה הִינּוּ שְׂאִין אוֹמְרִים לְחִבְרִירוֹ חֲטָא בְּשִׁבִיל כּו' כִּינּוּן שְׁזָה פָּשַׁע אֲבָל לְהַמְדִּבִיק עֲצָמוֹ מוֹתֵר לוֹ לְרְדוֹת מֵהַתְּנוּרָה כְּדֵי שְׁלֹא יָבוֹא לְאִיסוּר חֲמוּר ה"נ לְדִידִיָּה אִם אֶצְלוֹ כּו' טוֹב יוֹתֵר שְׂיֵאֱכַל בְּשֶׁר שְׁחוּטוֹת תְּמוּתוֹת כּו' וְכֹה"ג כְּתַב בְּכִנְה"ג בֵּאֵה"ע ס' א' בֵּהַג' הַב"י אוֹת כ"ה בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת בְּנֵימִין זָאב דְּלִידִיָּה טוֹב יוֹתֵר שְׂיִשְׁאַנְהָ מִשְׂיָבוֹא עָלֶיהָ בְּלֹא נִישׁוּאִין בְּנִדְתָּהּ כּו' ע"ש וְכֹה"ג פֶּרֶש"י בְּחֻמְשׁ ר"פ כִּי תִצָּא גַבֵּי אֵשׁת יפ"ת וְהַב"ד אֵין מְחַוֵּיבִין לְמַחֲוֹת בּוֹ וְלִסְמוּךְ ע"ד הַט"ז אוֹ מִשׁוּם דְּכִינּוּן דְּעֵיגְנָה אוֹתוֹ יוֹתֵר מִיב"ח ה"ל כְּמוֹרְדֵת.

וְרַק לְהַאֲשִׁיחַ שְׂתִנְשֵׂא לוֹ קָשָׁה לְהַתִּיר אִם תִּשְׁאַל וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַעִיר מֵהָא דְּלֹא הִוְנָהּרוּ כְּשִׁרוֹת כּו' פ"ט דִּיבְמוֹת וְאֶפְשֶׁר אֵין לְהַחְמִיר בְּחַר"ג יוֹתֵר מֵאִיסוּר כְּהוֹנָה אָף יֵשׁ לְחֶלֶק דְּכָל הֵיכָא דְּאִיהוּ מוֹנָהר כּו' וְהֵתָם מִשׁוּם דְּאִיהוּ לֹא מוֹנָהר מִשֵּׁא"כ הֵכָא דְּאִיהוּ מוֹנָהר כּו' וְיֵשׁ לְחֶלֶק דְּהָא הֵכָא אֶמְרִינּוּ דְּלֹא מוֹנָהר כּו' וְשְׂמָא דּוֹמָה לְאַנוּס כִּינּוּן דְּמַרְדָּה עָלָיו כּו' וְע' תוּס' דְּשִׁבְתָּ דָּף ד' ע"א סד"ה וְכִי אוֹמְרִים וְדוֹמָה לְאַנוּסִין וְכֵן כְּתוּב בְּתְּשׁוּבַת נְחֻלַת שְׁבַעַה ס' פ"ג רַק שֵׁהֵא"ר סִס"י ש"ו גַּמְגָּם עָלָיו וּבִתְשׁוּ"מ הַר"מ ב"ב בְּסוֹפּוֹ כְּתוּב גַּם כֵּן דְּפִשְׁטָא דְּלֹא תִיָּקֵן רַגְמ"ה בְּמוֹרְדֵת שְׁמַרְדָּה עָלָיו יב"ח כּו' וְע' מֵהַר"ק שְׁרֵשׁ ק"ס שְׂהַאוּמֵר שְׂיַעֲבוּד כּוּמ"ז ס"ל לְרַבִּינָא דְּחֲשׁוּב מוֹמֵר אִם כֵּן כִּינּוּן דְּזֶה אוֹמֵר כֵּן כְּמָה פְּעָמִים שְׂאָם לֹא יִתִּירוּ לוֹ כּו' י"ל שְׂיֵשׁ לְחַוֵּשׁ.

וְלֹא שְׂיִיךְ לוֹמֵר דָּאָם כֵּן כָּל אָדָם כּו' דְּחֶלִילָה לְחַשׁוֹד כֵּן כּו' וּמִשׁוּם הַפְּתוּחָה כִּינּוּן שְׂאִין לוֹ יֵשׁ לְהַקְלַע ע' בִּש"ע ס' קי"ט ס"ו בֵּהַג"ה וּבְפֶר"ח שֶׁשֶׁם גַּם יֵשׁ לוֹמֵר הֵכָא זֶהוּ טוֹבוֹתָהּ שְׂאָם ח"ו יִחְלִיף כּו' לֹא תִשְׁיַג מִמֶּנּוּ גִט וּפְשִׁיטָא פְּתוּחָה כּו': וְהִנֵּה גַבֵּי מוֹרְדֵת נְהוּג תְּקִנְתָּ הַגְּאוּנִים כְּמָה מֵאוֹת שְׁנִים לְכֹף הָאִישׁ לְגֵרֵשׁ כְּדֵי שְׁלֹא תִצָּאנָה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לַת"ר כְּמִבְּנוֹרָר בְּהַרְמָב"ן בְּמִלְחָמוֹת פָּרַק אָף עַל פִּי וּבִב"י ס' ע"ז אִם כֵּן בְּכַפִּיִּית הָאִשָּׁה כְּשִׂישׁ חֲשֵׁשׁ זֶה יֵשׁ לְצַדֵּד כַּנ"ל: סִימָן ח' הַשְּׂאֵלָה מְבֹאֵרֶת בְּסוֹף הַתְּשׁוּבָה מִשְׁנֵה פָּרַק הַבָּא עַל בְּמִתּוֹ (דס"א ע"א) אִירֵס אֶת הָאֵלְמָנָה וְנִתְמַנָּה לְהִיּוֹת פֶּהֶן גְּדוּל יִכְנוּס וּבְגִמְרָא מְיִינִין וְכו'.

תלמוד לומר יקח אשה ופרש"י בתולה מעמיו יקח אשה האי אשה לא אצטרף אלא לדרשה אי הכי שומרת יכם נמי.

(פי' ומדוע תנן שומרת יכם שנפלה לפני פהו הדיוט ונתמנה להיות כה"ג אף על פי שעשה בה מאמר ה"ז לא יכנס) ומשני אשה ולא יבמה ומזה הוכיח בתשובת ח"צ סימן קט"ז דלפי מה שכתב הב"י נרמ"א בש"ע אה"ע סי' א' סעיף יו"ד דבארוסה לא התרים ר"ג אם פן מכ"ש ביבמה דהא קמן דארוסה אשה מיקרנא אבל לא יבמה ואם בארוסה דמיקרנא אשה אף על פי כן אמרינו דלא תיקון עליה רגמ"ה ביבמה דלא מיקרנא אשה לא כ"ש ואין לומר שאני התם דגלי קרא חדא דאי ס"ד דיבמה בעלמא מקרי טפי אשתו מארוסתו תיקשי מה ראית לרבות ארוסתו ולהוציא יבמתו איפוד אנא כו'.

אלא ודאי ממשמעותא דאשה ממילא נתמעט יבמה שהרי אין דינה כאשת איש ואינה בכלל אשר ינאף את אשת איש הנאמר בתורה אבל ארוסה היא בכלל אשת איש עכ"ל ולכן חלק על מה שכתב רמ"א בהג"ה בסי' קנ"ט ס"ה בשם תשובת מהר"י מיינץ דעכשיו בזמן הזה דאיכא חר"ג שלא לשאת שתי נשים אם נפלה לאחד שומרת יכם אסור לישא אחרת עד שיחלוץ ליבמתו עד פאן לשונו והנה כתב רמ"א ודוקא שלא היתה משודכת לו כפר כו' ואם פן הח"צ מתיר אף כה"ג שמתחלה נפלה לו היבמה ואחר כך עשה השידוך וכן משמע שהיה המעשה שנשא הח"צ עליה.

ועיין בד"מ סי' קנ"ט סק"ה וע' באה"ט סי' א' ס"ק כ"א קיצור: הח"צ סי' קט"ז חלק על רמ"א באה"ע סי' קנ"ט ס"ה בשם ר"י מיינץ. הג"ה.

ואפ"ל מהר"י מיינץ לשיטתיה אגיל בתשובה סי' י' דס"ל מצנת יבום גדולה ממצות פריה ורביה וכבר חלקו עליו והשיגוהו בזה וכמ"ש מזה בתשובה אחת: ב איברא דיש להקשות על זה דבסוטה פרק משוח מלחמה משמע דגם שומרת יכם נקראת אשה דתנן התם דף מ"ג ע"א מי האיש אשר ארש אשה כו' אחד המאיר את הבתולה כו' ואפילו שומרת יכם ובגמ' (דף מ"ד א' אחין ומת אחד מהם במלחמה כולם חוזרין ואמרינו הטעם על זה בגמרא שם (דף מ"ג ב') התם כל חד וחד קרינא ביה אשתו.

וע' בגדרים (דף ע"ד) דאפילו לר' יהושע דבשני יבמין לא חשיב זיקה משום דאין בריה ואם פן צ"ל דלענין חזרה מעורכי מלחמה שאני. משום דחוזר אפילו על בית התכן בית הבקר בית העצים ולא יהיה שומרת יכם גריעא מהם.

ובגמרא דסוטה ר"פ ארוסה (דף כ"ד ע"א) פליגי תנאי דר' יאשיה אלימא ליה שומרת יכם מארוסה משום דלא מיחסרא מסירה לחופה וס"ל דהיא נקראת תחת אישך ור' יונתן אלימא ליה ארוסה דקידושי דידיה וסוקלין על ידו ולכן בארוסה קרינא בה תחת אישך אי לאו דהדר מייעוטא קרא אחרנא דאשה תחת אישה.

דמשמע אשה גמורה דהיינו פנוסה אבל שומרת יכם נתמעטה מתחת אישך ובירושלמי הובא בתוס' שם (דף כ"ד סע"ב) דארוסה נקראת מקצת אשתו. והנה קיי"ל כר' יונתן פמו שאמרו בגמ' שם דמתניתין כר' יונתן וכ"מ ודאי ממשנתנו דהבע"י הנ"ל וצ"ל דר' יאשיה ס"ל כהסברא שכתבו הר"ן והרא"ש בגדרים דף ע"ד א' דזיקה חשובה ככנוסה בעדיפא מארוסה וכבר כתב הר"ן שם דלא קיי"ל פן וגם ר' עקיבא בגדרים שם דאמר

אין היבמה גמורה ליבם כשם שהארוסה גמורה לאישה משמע דס"ל כר' יונתן וגם בספ"ב דסוטה (דף י"ח ע"ב) קיי"ל דשומרת יבם שזינתה מותרת ליבמה וכמו שפיתוב בש"ע סי' קנ"ט ס"ג וארוסה שזינתה פשוט דאסורה לבעלה מדאורייתא פאשה גמורה כמבואר במשנה וגמרא פ"ק דכתובות ואם פן יפה כתב הח"צ דארוסה י"ל שנקראת אשתו משא"כ שומרת יבם שפן דברי ר' יונתן ומתניתין דהבע"י אתיא פנותיה: קיצור והא דחוזר מעורכי המלחמה על שומרת יבם מפסוק מי האישה אשר ארס אשה יש לתרץ דשם חוזר אפילו על בית התבן ומכמה מקומות בגמרא מוכח דשומרת יבם לא דמי פלל לארוסה ר"פ ארוסה (דף כ"ד א') וספ"ב דסוטה דף י"ח ע"א) דלא קיי"ל פרב המנונא דשומרת יבם שזינתה אסורה לבעלה ועיין תוספת ר"פ ארוסה (דף כ"ג סע"ב) ד"ה שומרת יבם (נדף כ"ד ע"ב) ד"ה כשמואל בנדרים פ' נערה (דף ע"ד א' וא"כ יפה כתב הח"צ דאם רגמ"ה לא גזר בארוסה מכ"ש בשומרת יבם: ג וגם בכתובות פ"ק אע"פ דף נ"ז ע"ב אמרינן ד"ת ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה כו' משא"כ גבי שומרת יבם אמרינן שם דף נ"ח ע"א מ"ט קנין כספו אמר רחמנא והאי קנין דאחיו הוא הגם שר"ת פירש בתוס' שם דהוה דרשה אסמכתא בעלמא היא ומדאורייתא מיכל אכלה מפל מקום בשט"מ שם הביא שרבינו יצחק בעל התוס' והר"ר יונה חלקו על ר"ת וס"ל כפרש"י וכפשטא דגמרא אלא שהביא השט"מ שם הרשב"א ועוד גדולים דס"ל כר"ת ועוד דבמתניתין דשומרת יבם שקידש אחיו את אחותה ביבמות (דף מ"א) דמשום ר' יהודה פן בתירה אמרו אומרים לו המתן כו' ופירשו בגמרא דף י"ח ע"ב דהיינו משום דס"ל יש זיקה ועיין ברש"י ותוס' דף י"ז ע"ב.

ועכ"ז הרי פירוש הרשב"א בחידושו דף מ"א בד"ה עוד אני חוזר ונ"ל ומסתברא לי דנדאי דינא הכי דאין אירוסין דבתר זיקה דוחין ביבמה דחיייה גמורה למ"ד יש זיקה והיינו דתנן אומרים לו המתן כו' ומיהו משמע דזוקא מדרבנן בעלמא וכדבעינו למכתב קמן בס"ד עכ"ל אבל מדאורייתא האירוסין של זו דוחה לגמרי הזיקה של אחותה אף על פי שקדמה הזיקה להאירוסין וכן משמע בתוס' (דף י"ח ע"ב) ד"ה שומרת יבם נראה פנושא אחות זקוקתו נראה דייקא דאילו מדאורייתא נדחית הזיקה על ידי האירוסין וכן משמע בהרא"ש פ' החולץ סי' כ"ג ובטור ססי' קנ"ט גבי אבל אם קדשה קודם לכן כו' לא גזר רבנן מפלל דגם בקידשה אחר כף אינה רק גזירה דרבנן ואם פן מפלל הלז מוכח דזיקה דיבמה קלישא טפי טובא מדין אירוסין אפילו למאן דאמר יש זיקה וצ"ע לר"ת דלעיל דס"ל דאכלה בתרומה מדאורייתא משמע דמדאורייתא יש זיקה.

ואם פן הרשב"א דס"ל התם כר"ת לכאורה סותר א"ע לכאן ואפשר אף על גב דזיקה דאורייתא עכ"ז לא דמי לאירוסין ולכן האירוסין של אחותה דוחין זיקתה ונ"ל השט"מ דכתובות אבל מדאורייתא מיכל אכלה דמפל מקום קנינו הוא ומיגד אגידא בי' עד שיתירנה בחליצה עכ"ל אם פן אפילו לפי זה אין לתמוה אם קלישא טובא מאירוסין דהא מפל מקום אין היבמה גמורה ליבם כשם שהארוסה גמורה לאישה ובהרמב"ם פ"א מה' יבום הי"ג גבי וכל האסורין האלו מדבריהם משמע בהדיא דענין יש זיקה היינו רק מדרבנן וכן בדין מאחר דרב ס"ל דלגמרי אין זיקה וזה דלא כר"ת וסיעתו דמיכל אכלה מדאורייתא דאם פן אמאי פשיטא ליה דהא דיש זיקה אינו רק מדרבנן וכן משמע עוד בהרמב"ם פ"ח מה' תרומות דין ה' וזה עדיין לא קנאה משמע דמדאורייתא לא אכלה

מה שאין פן גבוי אירוסין פתב בדין ח' שפא תאכיל כו' ופרק ו' דין ג' פתב שפרי היא קנינו אכל אסרו חכמים כו' ע"ש: קיצור.

ועוד דארוסה אוכלת בתרומה דבר תורה ושומרת יבם אינה אוכלת מדאורייתא לדעת רש"י ותרמב"ם ור"י והר"י וגם שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה הקדושין דוחין הזיקה מדאורייתא אלמא ארוסה חשיבא אשתו טפי משומרת יבם מדאורייתא: והנה בש"ע סי' א' ס"י דבארוסה לא גזר ר"ג אם אינו רוצה לכנס אלא לפטור וכתב הב"ש דמשמעות הגה זו דרשאי לישא אחרת אם אינו רוצה לכנס הארוסה אלא דחלק על פי זה אבל בט"ז שם ססי' א' ס"ק ט"ו פתב ונ"ל נראה לפרש דגם אם אינס אשה ואין רוצה לכנס אלא לפוטרה מותר לישא אחרת קודם הגט כו' ודלא כב"ש שפנס בדין חק לפרש בע"א עכ"ל וכמדומה שזהו מהמגיה מדכתב ודלא כב"ש.

והבית מאיר הביא שפן פתוב בהדיא בתשובת מהרמ"פ סי' י"ד אף שעכ"ז הוא ו"ל מספים לפירוש הב"ש דבריו דחוקים ועוד דסוף סוף אף להב"ש צ"ל דחר"ג שלא לגרש בע"כ לא שייך בארוסה אם פן פיון דארוסה ל"ד לנשואה לענן חר"ג י"ל שזהו לענן שלא לישא עליה וזהו דעת הח"צ בפירוש הרמ"א וכן פסק בתשובת שבו"י ח"א סי' צ"ב והביא פן בשם תשובת דברי ריבות סי' ש"ה ותשובת מהרשד"ם חא"ה סי' ע"ח ולקאורה יש למצוא קצת סמך לזה לפי מה שכתב הב"ש עצמו ס"ק כ"א בשם הגמ"ר דכתובות סימן רצ"א דתקנת רגמ"ה משום קטטה תיקן ולא משום דררא דאיסורא ולשון קטטה נזכר בגמרא ביבמות (דף ק"א ע"ב) בלשון אל תכניס קטטה לתוך ביתך וכדפירש רש"י ביבמות דף ק"ו סע"ב ובסנהדרין דף מ"ט ע"ב.

והנה בפ"ק דיומא (דף י"ג ע"א) איתא דארוסה לא נקראת ביתו כל פמהדלא פניס לה ע"ש ולהכי יש לומר שאינה בכלל תקנת רגמ"ה. והח"צ בתשובה סי' ככ"ד הקשה על רמ"א מתשובת מיי' דשייכי לס' נשים סי' ל"ד ומתשובת מהרי"ל סי' ק"א דס"ל דגם בארוסה יש חר"ג שלא לישא אחרת ואזמו"ר נ"ע בסוף תשובותיו דחה ראיתו והנה בהגמ"ר דכתובות סי' רצ"א השיב הרב רבינו אביגדור פ"ץ דבמדינתנו שנהגו שלא לייבם כלל דקיי"ל כאבא שאול ואין לו עליה זיקה אלא להצריכה חליצה וזיקה קלושה פי האי ל"ד אפילו לארוסה וכמאן דליתיה דמי לגבי גזירת הגאון כי לא גזר הגאון בשניה אא"כ ראשונה ראויה לקונסה מה שאין פן הכא דאנן סהדי שלא יכנס אלא יחלוץ עכ"ד ופירוש הח"צ בתשובה סימן קט"ז דההגמ"ר ס"ל שבארוסה שייך תקנת ר"ג ואף על פי כן ס"ל דביבמה ליכא תקנת ר"ג ומותר לישא אחרת קודם שיחלוץ והנה בד"מ סי' קנ"ט סק"ה משמע שהבין מהגמ"ר דלאו משום שקדמו השידוכין לנפילת היבמה התיר מדכתב אמנם בהגמ"ר כו' רק בש"ע עשה פשר להשוות הדיעות ועוד נראה דהגמ"ר סבירא ליה כפירוש ר"ת דשומרת יבם אכלה בתרומה מדאורייתא כמש"ש בהדיא אוכלת בתרומה כו' אם פן לפי זה צריך לומר דיש זיקה מדאורייתא והתימא על הח"צ שהחליט דזיקה אינו אלא מדרבנן לכולי עלמא דאם פן איך חשיבא קנינו מדאורייתא לפירוש ר"ת וסיעתו אבל לדיון דרש"י ור"י ותרמב"ם והר"י סבירא להו דמדאורייתא היבם אינו מאכיל בתרומה ואם פן ודאי יש לומר דהזיקה אינו אלא מדרבנן ואם פן ודאי יש לומר דבזיקה קלישא פהנ"ל דאנן סהדי שלא יבם מאחר דקיי"ל ונהגינו כאבא שאול לא שייך

תקנת ר"ג אפילו לא קדמו השידוכין ועוד מאחר שהיבמה זקנה טובא עד שאינה בגדר
שיהיה לה בן אם פן הרי הגמ"י פ"א מה' יבום סבירא ליה דאפילו למאן דאמר מצות
יבום קודמת מכל מקום בכה"ג כופין לחלוץ הובא בד"מ סימן קס"ה סק"ג וכ"ש לדידן
דס"ל בלא"ה דמצנת חליצה קודמת וע' ב"ש רס"י קס"ה אם פן בהתוסף זה על המנהג
הפשוט יש לומר יותר שאין פאן חשש תקנת ר"ג.

ומכל מקום למעשה לא היה ראוי להקל אילו היה אפשר לחלוץ קודם אבל מאחר שהיבם
דירתו רחוק מהיבמה חמשים פרסאות והיא אינה רוצה בשום אופן לבוא למקומו לחלוץ
פי לא איכפת לה פלל מאחר שהיא סבתא גדולה אם פן לחייב היבם לילך למקומה
לחלוץ זה יש לומר ודאי אינו מחוייב דהא קי"ל ס"פ זה בורר דהיבמה מחוייבת לילך
אחר היבם וכשהיא מסרבת על זה הוי לה פועין מורדת כ"ש שהיבם מברר שא"א לו
לילך לעירה ואם פן הוא אנוס בזה ועדיף זה מאנוס שבתשובת ח"צ סי' קט"ז דהתם
הקטן אינו רדוף להנשא ומי מכריחו כו'.

וכמו שהשיג על זה מה"ט אאזמו"ר הגאון ז"ל בתשובה המתחלת ע' תשובת ח"צ עד
אין להקל בו באנוס דלא שייך בו אלא בגדול עיין שם מה שאין פן הכא דאי אפשר לו
לישב בלי אשה אין להחמיר עליו לעגנו: סימן ט השאלה מבואר תחלת סעיף ב' וגם
מקצתה בתחלת סעיף ג': משנה יבמות פרק הבא על יבמתו (דף ס"ד ע"א) נשא אשה
ושקה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי לבטל ופרש"י אלא או יגרשנה או ישא
אשה אחרת עמה.

ומשמע דדוקא פעם א' מחייבין אותו פן אבל אם חזר ונשא אשה ושקה עמה ג"כ עוד
עשר שנים ולא ילדה אין מחייבין אותו עוד לגרשה או לישא אחרת והיינו משום
דמתניתין אתיא פרבי דבתרי זימני הוי חזקה פדאיתא לקמן סוף עמוד ב'.

וכינן שהחזק הוא ב' פעמים תלינן ביה ועיין תוספת דס"ה ע"א סד"ה נשאת דחזקה זו
לענין איסורא עדיפא מרובא כו' ויש לומר הטעם פמה שכתב בתשובת מהרי"ק שרש
ע"ב דחזקה הבאה מחמת טעם עדיפא משאר חזקות כו' עיין שם ואין לה טעם טוב מזה
פינו ששהתה עם בעלה עשר שנים דהוא זמן רב וגם נשאת לשני וששהתה עמו ג"כ זמן
רב פזה.

יש טעם לתלות הקלקלה בה מלתלות הקלקלה בשני האנשים והא דאף על פי כן לענין
מזון השני חייב בכתובה פירש הריטב"א דלא קנסוה בכתובה אלא פשנשאת שלא
ברצון חכמים מה שאין פן לשני דנשאת בהיתר לא קנסוה פינון שמ"מ אין חזקה זו דבר
ברור כו' וכן כתב בהידושי הרשב"א שם וכינן דבנשואין קיימא לן פרבי י"ל דכשהחזק
האיש פן עם שתי נשים אין מחייבין אותו לגרש השנייה אחר עשר שנים ולישא אחרת
ומיהו פינון דלרשב"ג משמע ודאי דאינו רשאי לבטל וחיוב לישא אחרת דהא לא הוי
חזקה עד ג' זימני א"כ פינון דכתבו הרשב"א והריטב"א בהידושיהם והנ"י דהא דאמרין
נשואין ומלקיות פרבי ונסתות ושור המועד פרשב"ג היינו משום דהא מילתא דספיקא
היא אי הויא חזקה בתרי זימני או לא הלכה גבי נשואין אולינן לחומרא כו' וכינן שפן
בנ"ד דלרשב"ג הוי חומרא שאין מחזיקין אותו בעקר יש לפסוק פרשב"ג לחייבו לישא
אחרת ומיהו לולי פירוש הנ"י וסיעתו י"ל דמאחר שאמרו בגמרא לשון הלכה פרבי

דהיינו בנשואין ומלקיות ע"ש י"ל דבנשואין לא חשבינו זה לספיקא פלל לחויש לדברי רשב"ג.

והיינו ע"ד מה שאמרו בגמרא ס"פ במה מדליקין (דף ל"ה סוף ע"א) הלכה כרבי יהודה לענין שבת דפירש אדמו"ר ו"ל בסידור לומר דהוא ספק של תורה ממש פאילו הוא נדאי בין השמשות לכולי עלמא ואינו נידון כספק ספיקא ע"ש אלמא דפירוש הלכה אינו ספק ואם כן עד"ז פשאמרו פאן הלכה כרבי דהיינו בענין נשואין יש לומר הפירוש דהוא הלכה ממש ולא ספק: והכא בנ"ד איפא טעמא על זה פינו ששהיה עמה הוא זמן רב עשר שנים על כן יש לעשות מזה חזקה בשני פעמים עכ"פ ומיהו הרי גבי נשואין דקטלנית לא שייך סברא זו.

ועיין בב"י סוף סימן ט' בשם תה"ד סימן רי"א שכתב בשם א"ז הא דקבעינו הלכתא כרבי לא לאוסרה ולא לנדאי חששא אלא לספק חששא וגם שמשא"פ לא משמע כן מפל מקום יש לומר דסבירא ליה גם כן דספיקא הוי והוי נדאי חששא אם כן לפ"ז גם בנשואין דשהה עמה עשר שנים ולא ילדה יש לומר דספיקא הויא דאף על גב דשהה עמהם זמן רב מפל מקום עדיין אינו ברור שהמניעה ממנו כ"א שפא המניעה מהם או שלא הוחזק עדיין כן לגבי כל נשים דעלמא וכדלקמן: ב ומיהו בנדון שנשאתי שהאשה השניה שנשא ידוע שהיא בת בנים שילדה מקודם לאישה הראשון וגם הראשונה שפבר גירש נשאת לאחר וילדה לו בנים אם כן יש לומר דאף לרשב"ג הוי חזקה דהא עשרים שנה נדאי הנה חזקה עצומה אלא דטעמא דשריא לינשא לשלישי לרשב"ג זהו משום שאין נדאי שהמניעה ממנה שפא מהבעל הנה המניעה וכשניסת לשלשה ולא ילדה איגלאי דהמניעה ממנה כמו שאמרו בגמרא (דס"ה א') איגלאי מילתא דאתה הוא דגרמת ואם כן בנד"ז עד"ז לגבי הבעל בשתי נשים עדיין לא הוחזק שהמניעה ממנו לפ"ד רשב"ג אכל פינו שידענו שזו השניה היא בת בנים וגם הראשונה שגירש נשאת לאיש וילדה לו אם כן מבותר שהמניעה לא הנה מחמתם כ"א ממנו ואם כן ה"ל חזקה בעשרים שנים לכ"ע אם לא שנאמר דאף על גב שהוחזק שהמניעה ממנו עם שתי נשים אלו עדיין יש לומר דלא הוחזק כן עם שאר נשים דאין זיווג כל הנשים שוות דשפא עם זו לא יכול להוליד ועם אחרת יוליד כענין מה שאמרו בנדה דס"ו אין כל האצבעות שוות ואין כל הפחות שוות וכמו שאנו רואים שיש איש ואשה ששהו עשר שנים ולא ילדו וכשמגרשה אזי אירע לפעמים ששניהם מולידים אלמא דתולה גם כן בזווגם זה עם זה לכן יש לומר דוקא פשהוחזקה היא עם שלשה אנשים ולא הולידה הוי חזקה עליה לכל האנשים וכן עד"ז באיש עם שלשה נשים מה שאין כן עם ב' נשים אף על פי שנדאי המניעה ממנו אין זה חזקה עליו לגבי שאר נשים לרשב"ג רק לרבי דס"ל בתרי זימני הוי חזקה: ומ"מ בנד"ז שנה האיש הנה לו גם כן עוד אשה שלישית מקודם לשתי נשים אלו אלא ששהה עמה זמן מועט רק ערוך חצי שנה ועל כל פנים לא הוליד עם שלשה נשים והם ילדו וכינון דבלא"ה לרבי בתרי זימני הוי חזקה יש לומר דאין מחייבין אותו לגרשה וברצונו תליא מילתא דבכה"ג דאיפא עוד צדדים להקל יש לפסוק כרבי אפילו לקולא דכה"ג מצינו בענין פלוגתא דרבי ורשב"ג דאף דבמילה קיי"ל כרבי מ"מ פשיש עוד אינה צד פוסקים כרשב"ג כמו גבי אחרות מחזקות בגמרא (דס"ד ב') לפ"ד חידושי הרשב"א שם שכתב דאחרות לא מחזקות אלא בתלתא זימני וכ"כ בבאה"ט באה"ע

סקט"ו ומה שְהַעֲצִי אַרְזִים שֵׁם ס"ק ט"ז הַשִּׁיג עָלָיו מִמ"ש בְּגִמְרָא שֵׁם ת"ש דְאָמַר ר' חֲזִינָא בַר אֲבָא כּו' דְמוּכַח דְלַרְבִּי בְאַחֲיוֹת ג' כ' הוּהוּ חֲזָקָה בְתַרֵּי זִימְנֵי לִק"מ דְוַדַּאי רַבִּי וְרִשְׁבֵּי"ג עֲצָמֵן פְּלִיגֵי גַם בְּאַחֲיוֹת אֲלָא דְאָנֹן אַע"ג דְבִמְלִיָּה פְּסָקִינָן פְּרַבִּי מ"מ בְּאַחֲיוֹת פְּסָקִינָן פְּרִשְׁבֵּי"ג כ"ד הֶרְשֵׁב"א ד"ה מִדְּמַתְמָה רַבָּא עָלֵיהּ דְאַבְּי וּד"ה הָא דְאָמְרִינָן הַפִּילָה מִיָּהוּ בִש"ע י"ד סִימָן רס"ג פְּסָק גַם בְּאַחֲיוֹת פְּרַבִּי וּכ"פ בִּיש"ש סִימָן ל"ג וְהִינּוּ מְשׁוּם סַפְנָתָא וּמְכַל מְקוּם לְעֻנְנֵן מְשַׁפְּחָה צָרִיף ג' זִימְנֵי אֲלָא דְהַנ"י שֵׁם כְּתַב הַטַּעַם דְאָפִילוּ רַבִּי מוֹדָה שְׂאִין לְחַוֵּשׁ בְּמִשְׁפָּחָה פְּחוֹת מִתְלַתָּא זִימְנֵי אָמְנָם בַּח' הֶרְשֵׁב"א ד"ה הַפִּילָה מְשַׁמַּע שְׂיֵשׁ לוֹמַר דְאָנֹן הוּא שְׁפוּסְקִים בְּזָה פְּרִשְׁבֵּי"ג וְלֹא פְּרַבִּי וְכֹן גַּבִּי הַפִּילָה וְחֲזָרָה וְהַפִּילָה וְחֲזָרָה וְהַפִּילָה לְהַנ"י וְחִידוּשֵׁי הֶרִיטְבֵּי"א אַף רַבִּי מוֹדָה דְבַעֲיָנָן שְׁלִשָּׁה זִימְנֵי מְשׁוּם דְהַרְבֵּה גְּשִׁים מְפִילִים בְּתַחֲלַת עֶבְרִיָּהּ וְלְהֶרְשֵׁב"א לְתַרְוִיץ אֲחָד רַבִּי פְּלִיג עַל זֶה גַם כֹּן אֲלָא דְאָנֹן פּוֹסְקִים פְּאֵן פְּרִשְׁבֵּי"ג וְכֹן מְבִנְאָר בְּהָרָא"ש ס"פ הַבַּע"י סִימָן י"ח.

ומה שְבִיטֵל דַּעְתּוֹ נֶגֶד רַש"י וְהַרִי"ף זֶהוּ לְעֻנְנֵן אַחַר עֵינֵי שֵׁם וְאִם כֹּן בְּגִדוֹן זֶה גַם כֹּן שְׂיֵשׁ סְנִיפִים וְהוֹכַחְתּוּ טוֹבָא דְהַמְנִיעָה הִיא מִמְּנֹן יֵשׁ לוֹמַר לְפָסוּק פְּרַבִּי אַף לְהַקֵּל וּבַפְּרִט לְחִיבּוֹ לְגַרְשׁ וְלְהוֹצִיאָהּ וְעֵינֵי בְּגִמְרָא דָּף ס"ד ע"ב גַּבִּי רַבִּי אֲבָא בַר זַבְדָּא: סִימָן הַשְּׂאֵלָה מְבִנְאָרַת בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה.

מִשְׁנָה ס"פ ט"ו דִּיבְמוֹת שְׂאִין הָאִישׁ נֶאֱמָן לוֹמַר כּו' וְכַתְּבַתְּ הֶרְמֵב"ם פ"ג מִהֲלָכוֹת יְבוּם דִּין י"א עַד שְׂעִידוֹ שְׁנֵי עֲדִים כּו' וּכ"כ הַתּוֹסְפוֹת פְּרָק הָאִשָּׁה רַבָּה (דצ"ד ע"ב) ד"ה וְאִף עַל גַּב וּמִיָּרִי בְּאֶמְרוֹ לוֹ שְׁנֵי עֲדִים כּו' וּכ"כ בְּמִלְחָמוֹת פְּרָק הַא"ר בַּד"ה וְעוֹד צָרִיף לְדַקְדָּק וְכֹן כְּתַב הֶרְשֵׁב"א בְּחִידוּשֵׁי שֵׁם דצ"ה ע"ב ד"ה הָא דְאָמְרִינָן וְהֶרִיטְבֵּי"א וְהַנ"י וְהַב"י סוּף סִימָן ט"ו כְּתַבּוּ שְׁמִדְבְּרֵי רַש"י לֹא מְשַׁמַּע כֹּן הוֹבָא בְּתוּ"ט פְּרָק הַא"ר וְהוּא בְּרַש"י דָּף צ"ד רִישׁ ע"ב ד"ה וְגִיסוֹ אַף א"כ יִהְיוּ דְבְרֵי רַש"י נֶגֶד הַגְּמְרָא שֵׁם דָּף צ"ד ע"א אֲלָא גַבִּי אִישׁ כּו' וּבְמִהְרֵש"א יִישֵׁב קֶצֶת דְבְרֵי רַש"י וְכֹן כְּתַב בְּסַפֵּר חוֹסֵן יְשׁוּעוֹת דצ"ד ע"א ד"ה וְלִיטְעֵמְךָ דס"ל לְרַש"י דְשִׁינְךָ חֲשַׁשָּׂא דְעִיגוּנָא אֲפִילוּ בַכּה"ג כּו' וְמַה שְׁכַתְּבַתְּ מִהְרֵש"א וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר דְמִיָּרִי בְּעֶבֶר וְנִשְׂא כּו' וְכֹן כְּתַב הַב"ש סִימָן ט"ו סק"ך בְּכוּנוֹת רַש"י עַל זֶה הַשִּׁיב בְּסַפֵּר חוֹסֵן יְשׁוּעוֹת הַנ"ל מְדַלָּא קְתַנֵּי חֲמוּתוֹ בְּמַתְנִיתִין דְלִקְמָן מְשַׁמַּע דְלֹא מִיָּרִי בְּעֶבֶר וְנִסְב וְכֹן מְשַׁמַּע מְדַפְּשִׁיט רַב שֵׁשֶׁת בְּשַׁמְעֵתִין בְּעֵיא דְעַד אֲחָד בִּיבְבָה מַמְתְּנִיתִין דְמִיָּרִי בְּעַד אֲחָד וּמֵאֵי פְּשִׁיטוּתָא אִמָּא דְאִיָּרִי בְּעֶבֶר וְאִינְסִיב אֲלָא וַדַּאי בְּנִשְׂוֵאִין דְהִתְרָא קָא מִיָּרִי בְּאִיסוּרָא לֹא קָא מִיָּרִי כּו' וְהָאֲרִיף לִישֵׁב דְבְרֵי רַש"י דְלֹא פְּלוּג חֲכָמִים בְּתַקְנָתוֹ וְהָאֲמִינוּ לְעַד אֲחָד כֹּל הִיכָא דְמְשׁוּם אֲתַתָּא קָאֲתִי דְבַעֲיָא לְאִינְסוּבִי וְכִינּוֹן שְׁכַן ה"ה וְהוּא הַטַּעַם בְּמַתָּה אֲשַׁתּוֹ שְׂיֵשׁ לְהָאֲמִין עַד אֲחָד עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ וְנִרְאָה לִי דְהוֹכַחַתְּ רַש"י מִהַש"ס דצ"ה ע"ב וְקָאֲמַר תַּנָּא קָמָא לֹא שְׂנָא עַל פִּי עֲדִים כּו' וְלֹא שְׂנָא עַל פִּי ב"ד דְהִינּוּ בְּעַד אֲחָד וְהֶרְשֵׁב"א שֵׁם נְדַחַק לִישֵׁב זֶה דְמִיָּרִי רַק עַל גִּיסוֹ וְכֹן כְּתוּב בְּמִלְחָמוֹת וְהִנֵּה הַב"ש שֵׁם וְרַסִּי קַנ"ח כְּתַב וְלְכַאוּרָה נִרְאָה שְׁבִזְמַן הַזֶּה שְׂיֵשׁ חַר"ג כּו' וְיֵשׁ לְהַשִּׁיב עַל זֶה כִּינּוֹן דְרַש"י ס"ל דְאָפִילוּ לִישָׂא אַחוֹת אֲשַׁתּוֹ נֶאֱמָן עַד אֲחָד אַף עַל גַּב דְהַתּוֹסְפוֹת וְהֶרְשֵׁב"א וְהַה"מ וְהֶרְמֵב"ן וְהַנ"י פְּלִיגֵי הִינּוּ מִהַטַּעַם דְמִפְּרִשׁ בַּש"ס (דצ"ד ע"א) דְגַבִּי אִישׁ לִיכָא עִיגוּן מִשָּׂא"כ בּוּזָה"ז שְׂבָאֲת לְאִנְסוּרוֹ מַחְמַת חַר"ג אִם כֹּן יֵשׁ לוֹ עִיגוּן כְּמוֹ אִשָּׁה מְשָׁ וְצַעְרוֹ מְרוּבָה יוֹתֵר אִם כֹּן עַד אֲחָד נֶאֱמָן וְצָרִיף לוֹמַר טַעְמוֹ מְשׁוּם דְהָא דְעַד אֲחָד נֶאֱמָן בְּעִיגוּנָא הִינּוּ רַק מְשׁוּם חוֹמֵר שְׁהַחְמַרְתָּ עָלֶיהָ בְּסוּפָה

כדאמרין בגמרא ר"פ הא"ר ואם פן גבי איש דליכא חנומר בסופו אין עד אחד נאמן אף על גב דאיכא עיגון ולפ"ז צריף לומר בהש"ס (דצ"ד ע"א) דמקשה משום דליכא עיגון היינו דפריף אפילו לפי הטעם דהא דעד אחד נאמן הוא משום דמלתא דעבידא לגלויי לא משקרי אינשי ולא משום דאתתא דייקא ומינסבא שלפי זה יש לומר דאין צריכים לטעמא דמשום חנומר שיהחמרף כו' דהיינו דמשום הכי לא מינסבא עד דבדקה שפיר ויהיינו הטעם דאתתא דייקא ומינסבא משא"כ פאן ר"ל דאפילו היכא דלא דייקא נאמן עד אחד אם פן היינו משום מלתא דעל"ג ועיגון אבל באמת לא סמכינן על זה ובעינן ג"כ הטעם דאתתא דייקא ומינסבא ויהיינו דנאקא משום חנומר שיהחמרף עליה בסופה ולכן באיש שאינו שניף זה אין עד אחד נאמן פה צ"ל בדעת הב"ש ומ"מ באמת נראה שאין דבריו מוכרחים דכל שיש עיגון שפיר יש לומר דלא פלוג חכמים בתקנתן שהרי רש"י ס"ל אפילו ליכא עיגון אמרינן פן אם פן אין לעשות פלוגתא רחוקה ועוד דבגמרא (דף צ"ג ע"ב) בבעיא דעד אחד ביבמה מהו משמע דפשיט רב ששית דעיקר טעמא דעד אחד מהימן הוא משום דמלתא דעבידא לאגלויי לא משקר וכן בבעיא דלמישרא יבמה לעלמא וכ"ד רוב הפוסקים וכן האריף בתשובת התשב"ץ ח"א סימן פ"ג ואף הריב"ש שפחלק על התשב"ץ היינו במה שרצה לומר דנאמן בכה"ג מדאורייתא אבל מה שנאמן מדברבן משמע דמודה לו שזהו עיקר הטעם וכמ"ש בתשובה סימן קפ"א שאפ"י נודה דהני נשי לא דייקו פלל ובעינן איפשיטא לקולא כו' ע"ש ויהיה ראיה לזה מהסוגיא (דצ"ד ע"א) גבי אלא איש מאי איכא למימר וכנ"ל אף באמת אפילו לדעת התוספות שם דמ"מ בעינן דיוקא זוטא וכן פתב ג"כ הה"מ סוף ה' גרושין דגם לדעת הרמב"ם דס"ל עיקר הטעם משום מלדעל"ג עכ"ז לא סמכינן ע"ז היכא שיש נפ"מ בין הטעמים דאשה דייקא כו' וכל שפן לדברי האומרים דלא נפשטא הבעיא פלל גבי עד אחד למשרי יבמה לעלמא כ"ז בדבר שבפירוה ממש דמדאורייתא בעינן שני עדים שפיר יש לומר פנ"ל וכמו בענין דין משנתנו שלא יהיה האיש נאמן לומר מטה אשתו שישא אחותה אף דאיכא עיגון עד שיבואו שני עדים ודלא פ"ש"י אבל לענין לישא אחרת דאין בזה רק חר"ג אף להב"ש דחשיב ליה אמתחוק איסורא מדאורייתא שפיר י"ל דעד אחד נאמן במלדעל"ג ואיכא עיגון גמור ולסמוך ע"ד הפשטא דגמרא דטעמא דמלדעל"ג הוא עיקר הטעם בצירוף הטעם דעיגונא אף אם ליכא דיוקא.

דאף שנאמר שזהו ספק שקול ממש הא בלאו הכי איכא הכא עוד דעת הרבה גדולי הראשונים דס"ל עד אחד נאמן באיסורין אף היכא דאתחזק איסורא ובמלתא דלא עבידא לאגלויי פלל ונהי דיש הרבה ג"כ חולקים על זה מפל מקום יש לסמוך על זה על כל פנים במדעל"ג ובדאיכא עיגון גמור ובצירוף דעת רש"י לפ"ד החוסן ישועות משום לא פלוג ועוי"ל לרנוחא דמלתא טעם אחר שרגמ"ה ודאי לא נתפנין לייפות פח האשה יותר מפח האיש וכיון שבמיתת האיש מהימנינן לעד אחד הוא הדין במיתת אשתו וכמה שפתיב כה"ג בתשובת הרא"ש פלל מ"ב והובא בש"ע סוף סימן קי"ז ובתשובת נוב"ב מהד"ת סימן ח' השיג גם פן על הב"ש מטעם אחר וכן כתב עוד בתשובה סוף סימן קל"ו ודבריו צריף עיון ע"פ מה שפתיב בתשובת ושב הפהן בסוף תשובותיו בתשובת חתנו הגאון מוהרצ"ה ז"ל סוף החקירה השלישית דמחמיר טובא בחר"ג.

מְּכַל מְּקוֹם בְּצִירוּפִי טְעָמִים דְּלַעִיל וְדַאי נְכוּן הַדְּבָר לְהַקְלֵל שְׁעַד אֶחָד נְאֻמָּן דְּלֵא כַהֲב"ש גַּם הַב"ש בְּעֶצְמוֹ לֹא הִחְלִיט זֶה בְּסִימָן קנ"ח רַק דְּרַף וְלְכַאוּרָה כּו' וּמִיָּהוּ לְגַדּוֹן הַשְּׂאֵלָה דנ"ד שְׁהַעַד אֵינּוּ מְעִיד שְׁזִינְתָה כ"א שְׁהִנִּיקָה וְלָד שְׁמִזָּה רְאִיָּה בְּרוּרָה שְׁעַל פְּרָחָה זִינְתָה אַף עַל גַּב דְּלַעֲנִין בְּכוּרָה י"א דְחָלַב אֵינּוּ פּוֹטֵר הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּאִיפָא מִיעוּטָא דְחוֹלְבוֹת אַף עַל פִּי שְׂאִין יוֹלְדוֹת בּפ"ג דְּבְכוּרוֹת ד' כ' ע"ב הֵינּוּ רַק בְּבִהְמָה אֲבָל גַּבִּי אִשָּׁה אֲפִילוּ מִיעוּטָא לִיפָא נְעוּד שְׁהַעִיד שְׂאֻמְרָה לּוּ בְּפִירוּשׁ שְׁהוּא בְּנָה שְׁנוּלֵד לָהּ מִבְּעֵלָה הַשְּׂנִי שְׁנִשְׂאָת לּוּ אַחַר שְׁנִתְגַּרְשָׁה מֵאִשָּׁה הָרֵאשׁוֹן וּמַה"ט נְמִי אֵין לְחוּשׁ שְׂמָא נְאֻמָּסָה וְנִתְעַבְרָה (עֵינִין פנ"י בּק"א פֶּרֶק קַמָּא דְכְתוּבוֹת סִימָן ל"א) דְּהָא הִיא אֻמְרָה בְּפִירוּשׁ שְׁנִשְׂאָת לְאִישׁ אַחַר שְׁנִתְגַּרְשָׁה גַּם בְּלָאוּ הָכִי שָׁם רֹב הַפּוֹסְקִים אוֹסְרִים דְּלֵא כַהֲפנ"י.

גַּם הַפנ"י לֹא אָמַר רַק בְּטוֹעָנָת פֶּן מַה שְׂאִין פֶּן הִכָּא דְאֶדְרַבָּה כּו' אַף פִּינּוּן שְׂבָא לְהַתִּירוּ מִחֻמַּת שְׂאֻסוּרָה עָלָיו יֵשׁ לּוֹמֵר דְּלכ"ע אֵין עַד אֶחָד נְאֻמָּן דְּהָא לְאֻסוּר אִשָּׁה עַל בְּעֵלָה בְּעֵינֵין שְׂנִי עֵדִים הֵגַם שְׁלֵהַתִּיר הַבְּעַל לִישָׂא אַחֲרָת הָיָה נְאֻמָּן עַד אֶחָד פנ"ל וְעֵינִין בּש"ע סִימָן קנ"ו ס"ח נְאֻמָּן עַד אֶחָד כּו' מְּכַל מְּקוֹם הִכָּא יֵשׁ לּוֹמֵר פִּינּוּן דְּאֵינּוּ נְאֻמָּן לְאֻסוּרָה עָלָיו אֵינּוּ נְאֻמָּן גַּם לְהַתִּיר הַבְּעַל דְּלֵא פְּלִגִּין דִּיבּוּרָא בְּחַד דִּיבּוּר.

מִיָּהוּ בְּפֶרֶק קַמָּא דְּגִיטִין דְּרַף ח' ע"ב אֵלֵא אָמַר רַבָּא אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה עֶצְמוֹ קְנָה נְכָסִים לֹא קְנָה מְּבוֹאָר דְּפְלִגִּין דִּיבּוּרָא גַּם בַּכַּה"ג ע"ש וּבב"ב פ"נ דְּרַף קל"ד ע"ב דְּאִיפָא לְמֵאן דְּאָמַר בְּחַד גּוּפָא לֹא פְּלִגִּין לְכַאוּרָה יֵשׁ לּוֹמֵר הִכָּא הָיָה תְּרִי גּוּפִי דְּלֵאסוּר הָאִשָּׁה עָלָיו אֵינּוּ נְאֻמָּן וְלֵהַתִּיר הַבְּעַל לִישָׂא אַחֲרָת הוּא דְּנְאֻמָּן וּמִיָּהוּ ז"א פִּינּוּן דְּאֵינּוּ נְאֻמָּן לְאֻסוּרָה עָלָיו א"כ הָרִי גַּם עַל הַבְּעַל אֵינּוּ נְאֻמָּן אִם פֶּן כְּשִׁיחָה נְאֻמָּן לְהַתִּיר לּוּ לִישָׂא אַחֲרָת ה"ל פְּלִגִּין דִּיבּוּרָא בְּחַד גּוּפָא מִיָּהוּ הַב"ש וְהַבֵּית מֵאִיר רְסִי קנ"ב כְּתָבוּ דְּהַרְמַב"ם וְהַטוּר ס"ל פְּמֵאן דְּאָמַר אֲפִילוּ בְּחַד גּוּפָא פְּלִגִּין דִּיבּוּרָא וְעֵינִין מְּזָה ג"כ בְּתִשׁוּבַת נ"ב חַאה"ע סִימָן ע"ב גַּבִּי סְתִירַת הָיָתֵר הַשְּׂנִי וְעֵינִין בְּחִי הַרְמַב"ן בּב"ב שָׁם וְעוּי"ל דְּהָא בְּהָא תְּלִיא פִּינּוּן שְׂאִינָה אֻסוּרָה עָלָיו אִם פֶּן יֵשׁ לּוּ אִשָּׁה וּמִיָּהוּ יֵשׁ פָּאן עוּד עַד שְׂנִי שְׁשִׁמַּע פֶּן מְּפִי רַבִּים וְעֵינִין בְּגִיטִין דְּרַף פ"ט ע"א וּבש"ע אה"ע סִימָן מ"ו ס"ב בַּהֲג"ה תְּרִי מְּתִיר כּו' וְנִהִי שְׂאִין זֶה הַשְּׂנִי עַד גְּמוּר מ"מ שְׁפִיר יֵשׁ לּוֹמֵר דְּדִי לְגַבִּי חר"ג וְעֵינִין כַּה"ג בְּתִשׁוּבַת הַרְדְּב"ז שְׁהִבִּיא הַבֵּאָה"ט בֵּאָה"ע ס' קנ"ב אֲכֹן עֵינִינְתִי בְּגוּף הַתְּשׁוּבָה וְשָׁם בִּיָּאָר שְׁעִיקָר סְמִיכְתוֹ עַל הַחֻזְקָה שְׁהוֹחֲזָה גְּרוּשָׁה וּמְּכַל מְּקוֹם אַף אִם מִשׁוּה"ד אֵינָה אֻסוּרָה עָלָיו מְּדֹאֹרִי יִתָּא עכ"פ לְגַבִּי חר"ג יֵשׁ לּוֹמֵר דְּדִי כְּעֵין מ"ש בש"ע אה"ע סִימָן קט"ו סוּף סְעִיף ד' בַּהֲג"ה וְאֵינָה יְכוּלָה לְעַכֵּב כּו' אַף בְּלָאוּ הָכִי נִרְאָה לְהַתִּיר עַפְמ"ש רמ"א בש"ע סִימָן ע"ז ס"ב בַּהֲג"ה וְנִרְאָה לִי דְּדוֹקָא תוּף י"ב חֲדָשׁ כּו' עֵינִין שָׁם אִם פֶּן זֹו שְׁנִפְרְדָּה מִבְּעֵלָה שְׁבַעָה שְׁנִים וְהַרְחִיקָה גְּדוּד יוֹתֵר מִמָּאָה פְּרָסְאוֹת וְדַאי דְּאֵין כַּח בִּינְדָה לַעֲגוּ כ"כ.

וְלֹא דְּמִי לְתִשׁוּבַת צ"צ סִימָן ע' דְּהִכָּא מְּרַצוּנָה הָרַע הִיא נְּפְרְדַת כָּל כְּפָה וְגַם הֵתָם לֹא הָיָה רַק זְמַן חֻמַּשְׁת רַבִּיעִיּוֹת שְׁנָה וְהִכָּא יֵשׁ שְׁבַעָה שְׁנִים וְצָרִיף עֵינִין בְּתִשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א שְׁהִבִּיא הַב"י סִימָן ע"ז וְנִסְתַּפְּקִתִי אִם הִיא מְּתַעַפְּכַת בְּלִבָּד מִחֻמַּת שְׁהוּא אֵינּוּ קוּרָא לָהּ כּו' מְּסַתְּבָרָא שְׂאִינָה מְּפִסְדַת עַל זֶה פְּלוּם כּו' ע"ש וְעֵינִין בּש"ע סוּף סִימָן ע' הוּבָא תְּשׁוּבָה זֹו וְשָׁם פִּירֵשׁ הַטַּעַם מִשּׁוּם שְׁהִלְכָה כְּשִׂאִין בְּעֵלָה בְּעִיר כּו' מִשָּׂא"כ הִכָּא אַף גַּם פָּאן נְּפְרְדָּה מִתוּף הַקְּטָטוֹת שְׁהִיוּ בִּינֵיהֶן וְאִם פֶּן מִי יוֹדַע אוּלַי מִחֻמַּתוֹ הוֹכְרַחָה לִיפְרַד וְכִינּוּן שְׁהוּא

אינו קורא לה יש לומר אין לה דין מורדת אף כ"ז יתכן אילו הייתה במקום ידוע לבעלה שיוכל לקרוא לה מה שאין פן זו שאיננה מודיעת לו מקומה כלל ולא נודע לו ממנה כלום שנים טובא רק ע"י סיבה מעוברים ושבים ולא שהיא הודיעה י"ל דאינה יכולה לעגנו וה"ל פדין מורדת אחר י"ב חדש אף אם בתחלה לא הייתה [עליה] דין מורדת מפל מקום מחמת זה העיכוב במקום שלא נודעו עקבותיה שנים טובא ה"ל פדין מורדת וכל שפן בצירוף העדים דלעיל: סימן יא ובת פהן פי תהיה לאיש זר וגו' אמר כ"ב י"ב: א ביבמות פ"ז דס"ז ע"א מפרש לאיש זר בשתי אופנים האחד שנבעלה לפסול לה פגון נתין חלל וממזר פסלה מן התרומה ומלהנשא לכהונה עולמית הב' כפשוטו שנשא לזר היינו ללוי או לישראל שכל זמן שהיא נשואה לו אינה אוכלת בתרומה וכדתנן פרק יש מותרות דפ"ה סע"ב בת פהן ללוי לא תאכל בתרומה ופירש רש"י דלוינה נמי לעגנו תרומה זרה היא לפ"ז פשוט דהאי זר קאי גם פן על תלמיד חכם ואפילו חכם גדול הרי זר הוא אצל תרומה פירש"ל עם הארץ וכדפרש"י בפ' בתרא דכתובות דק"ה סע"ב גבי וכי אלישע אוכל בפורים הנה והלא לא פהן הנה והיינו פדתנן ר"פ שני דבפורים התרומה והבפורים חייבים עליהם מיתה וחומש ואסורין לזרים הרי אפילו אלישע הנביא נקרא זר לעגנו אכילת תרומה ובפורים והתוספות שם שכתבו א"צ לידחק כפרש"י פנונתם רק משום שי"ל שהרבה תלמידים היו לו לאלישע שהיו פהנים ולהם הנה מביא הבפורים וע"כ פירשו וכי שומרון מקום בכורים הנה פן כתב הפנ"י שם.

ואף על פי כן כתב דפשוטא דברייתא משמע כפרש"י ועוד דאיסור זרות חמור טפי מאיסור חוץ לחומה יעו"ש וכן בשט"מ פירש פמה שכתב רש"י ועפ"ז אפ"ל קצת טעם להא דאיתא ספ"ג דפסחים ד' מ"ט סע"א אמר רב פהנא אי לא נסיבי פהנתא לא גלאי ופרש"י רב פהנא גלה מבבל לא"י פדאמר בהגוזל ומאכיל דף קי"ז ולכאורה קשיא טובא מדוע יחלוק על הא דא"ר יוחנן שם דאף על גב דבת פהן לישראל אין זיווגן עולה יפה היינו בישראל עם הארץ אבל בת"ח כש"כ שתורה וכהונה מעשרתן וכן קשיא על הא דר' יהושע נסיב פהנתא חלש כו' ע"ש והרי משנה שלימה אומרת פן סוף הוריות פהן קודם ללוי לוי לישראל כו' בד"א בזמן שפולן שוין אבל אם הנה ממזר ת"ח וכה"ג עם הארץ ממזר ת"ח קודם לכה"ג עם הארץ.

ובגמרא שם משום שנאמר יקרה היא מפנינים יקרה היא מכה"ג שנקנס לפני ולפנים וכ"פ בטוש"ע י"ד סימן רנ"א ס"ט ובירושלמי שם סברין מימר לפדות ולהחיות ולכסות הא לישיבה לא א"ר אבין אף לישיבה אלא י"ל טעמו דרב פהנא דכיון דהא דבת פהן לישראל אין זיווגן עולה יפה שמענו מהו קרא ובת פהן פי תהיה לאיש זר וסמיה ליה ובת פהן פי תהיה אלמנה או גרושה ונרע אין לה וכדפרש"י שם דהיינו שאין זיווגה עם איש זר שאינו פהן עולה יפה וכיון דהאי איש זר מוכרח דקאי אף על ת"ח פנ"ל והכי הוא פשוטא דקרא א"כ גם מה שלמדנו מן הסמיכות דפסוק ובת פהן פי תהיה אלמנה וכו' קאי ג"כ אף על בת פהן הנשאת לזר ת"ח שאף על פי כן אין זיווגן עולה יפה והיינו מהטעם שכתב רש"י שם לעיל מיניה בת פהן צריכה להנשא לפהנים ולא לפגום משפחתה ולהנשא לישראל עכ"ל וס"ל דמה שנה הישראל הוא ת"ח אף שקודם לכה"ג עכ"ז אינו שייך לנשואי פהנת פמו דאין זה שייך כלל לעגנו אכילת תרומה: קיצור י"ל טעמו דרב פהנא פסחים מ"ט א' משום דמוכרח דפסוק ובת פהן פי תהיה לאיש זר קאי

אף גם על ת"ח ע"כ גם הסמיכות דפסוק השני יש לומר קאי גם אכה"ג: וְלֹא דָמִי לְמַתְנִיתָן דסוף הוריות פי נשואין שאני: ב והחולקים על סברת רב פהנא יש לומר דהא אדרבה בכתנבות ד' ק"ה סע"ב דהמביא דורון לת"ח הוא פאילו מקריב בכורים והכפורים הם תרומה ואם פן ת"ח חשוב יותר מפהו ונהי דאסור בתרומה ממש והוא בכלל איש זר לעגנו זה היינו למש"כ בתורה בפירוש באכילת תרומה אבל הא דנשואין לא למדנו רק מן סמיכות הפסוקים והטעם משום שפוגמת משפחה וכשהישאל ת"ח אין פאן פגם משפחה פלל דאדרבה עלוי הוא לה שיהי ת"ח קודם אפילו לכה"ג וכו' ועיין בכתנבות פ"ה דס"ב ע"ב גפי ח"ו פסולא איכא כו' רבי אתא משפטיה בן אביטל ובפרש"י שם ונהו הפסול כו' ובשט"מ שם אף על פי ששניהם היו מין חסין טובא מכל מקום מקפידין היו שלא להדבק אלא בזרע דוד כו' מכל מקום גפי פהו פיון דת"ח עדיף מיונה י"ל דאין קפידא וספ"ז דיומא דף ע"ב ב' א"ר יוחנן שלשה זירים הן כו' שמא תאמר כו' מבואר דכתר תורה גדול מכתר פהונה ועיין במשנה פ"ד דאבות משנה י"ג ר"ש אומר שלשה כתרים הן כתר תורה וכתר פהונה כו' ובפרק שנו חכמים גדולה תורה מן הפהונה כו' ושוב ראיתי בעין יעקב פ"ג דפסחים בשם מהרש"א רב פהנא לא פליג פלל על ר' יוחנן אלא מרוב ענותנותו לא החזיק עצמו לת"ח וא"ת איך יתבצו הא דסמוכין י"ל דסגי אם נפרש הסמיכות על איש זר שאינו ת"ח דהא עכ"פ איש זר פולל כמה פירושים האחד פסול לגמרי פנ"ל והב' מי שפטר אף אינו פהו וגם יש לומר דאיש זר נקרא מי שאינו ת"ח שיהי התורה יקרה ממי שנכנס לפני ולפנים ועיין בתוספת פי"ב דכתנבות דק"ג ע"ב בד"ה אותו היום בשם הירושלמי דאותו היום שמת רבי בטלה פהונה כו'.

והגם שלעגנו הדין הנאמר בפסוק ודאי גם ת"ח בכלל איש זר מ"מ לגבי הסמיכות סגי אף שלא נוקים על ת"ח וכדאמרין כה"ג פ"ג דברכות דכ"א ע"ב דאע"ג דרבי יהודה דריש סמוכין במשנה תורה ומסמוכין מוכיח ריב"ל דבעל קרי אסור בדברי תורה עכ"ז ר' יהודה מתירו בד"ת משום דמוקי הסמיכות לעגנו אחר אלמא שאין מוכרח מהסמיכות לדרוש כל מילי.

ומכל מקום יש לחלק דהתם הם ב' ענינים שאין שייכין זה לזה פלל אבל הכא פיון דמוקי הסמיכות לעגנו נשואין דזר שאינו ת"ח מי יאמר לנו להוציא ת"ח מהסמיכות וי"ל כמ"ש התוספת פ"ק דיבמות דף ד' ע"א סד"ה לא תלבש שעטנז וי"ל דהא דנשים פטורין בציצית כו' והייקישא עדיף מסמוכים כו' עד פאן לשונו והוא כמ"ש בתשובת מהריב"ל דלקמן בשם רבינו שמשון דהייקישא ה"ל כמפורש בתורה ולכן לא מנה ההיקש במדות שהתורה נדרשת בהן ע"כ עדיף מסמוכים וא"כ ה"נ אפטר לומר דהטעמים דת"ח אינו בכלל זה מטעמים דלעיל דיקרה היא כו' וכתר תורה גדול כו' מספיקים שלא לדרוש עליו הסמיכות ודי לאוקמא הסמיכות במי שאינו ת"ח ועיין בשבת פרק שני דכ"ז סד"א כדברא ופרש"י דאמר דהכנה אתי לאשמועינו דלא תדרש סמוכין למיפטר שאר בגדים כו' אלא לעגנו ציצית תדרשוה ועיין רש"י ד"ה סד"א כדברא הראשון ועי' ב"י רס"י ט' דהרבה פוסקים ס"ל כר"ב וה"נ מה שת"ח נקרא פהו כמ"ש בנדרים דף ס"ב ע"פ ובני דוד פהנים היו מועיל לומר שלא נדרש הסמוכין דכאן לאיש זר על ת"ח אף אם סמיכות זה מדאורייתא כמו לר"ב שם מן הכנה כו' עוי"ל עפמ"ש בתשובת מהריב"ל ח"א פלל ג' בתוך סי' י"ח דט"ו סע"ג בד"ה ביבמות פרק קמא שהרב רבינו שמשון הקשה למה

לא מנה ר' ישמעאל במדות שהתורה נדרשת בהן ההקש והסמוכים כו' ובסמוכים תירץ דלא מנא ר' ישמעאל במדות משום דס"ל כו' יהודה דלא דרשינן סמוכים אלא במשנה תורה לחוד והוא לא מנה אלא המדות שכל התורה נדרשת בהן א"כ משמע דס"ל לרבינו שמשון דאף על גב דהנה מוכח ומפנה לא דרשינן סמוכים אלא במשנה תורה עכ"ל ואף לתירוץ השני של התוספת דהיכא דמוכח ומפנה דריש בכל התורה אפ"ל דכאן אינו מוכח ומפנה מיהו כ"ז לר' יהודה ולר"י אבל רבנן משמע דדרשי סמוכין בכל התורה אף על גב דלא מפנה ולא מוכח כ"כ בחידושי הרמב"ן ביבמות פ"ק דף ד' בד"ה והאי דאמרינן וכן כתוב בחידושי הרשב"א והריטב"א שם בשם התוספת והנה ענין סמוכים הוא נדאי דאורייתא פדמוכח בפסוקי הג"ל וס"פ החולץ דמ"ט ע"א דילפינן מיניה לענין ממזר ואפילו לענין סקילה וצ"ע מ"ש בחידושי הרשב"א פ"ג דברכות גבי ריב"ל דילף דבעל קרי אסור בד"ת מסמוכין והודעתם לבניה כו' יום כו' וכתב הרשב"א שם דכ"א ב' דריב"ל מדרבנן קאמר דהא איהו אמר מה טיבן של טובלי שחרית כו' וי"ל דהתם הטעם שיפרש הסמיכות על ענין השני הנזכר בגמ' שם ובמ"ש דהיקשא עדיף ממדות שהתורה נדרשת בהם צ"ע דא"כ מהו דאמרינן פ' בתרא דר"ה דף ל"ד ע"א השתא דאתיא גזרה שנה הקישא לא צריף ובעל המאור שם כתב דמהקישא לא יוכלו ללמוד ט' תקיעות יעו"ש: ג יבמות שם דס"ט ע"א מתיבת ובת פהו דהל"ל בת.

דריש דכמ"כ לניה וישראלית נפסלה מן הפהונה בביאת איש זר דהיינו עובד כוכבים ועבד כו' ולרע"ק דאין קדושין תופסין בחייבי לאוין הפי' כי תהיה לאיש זר אינו לשון הוי' וקדושין אלא הפי' כי תבעל לאיש זר: ד דיבמות דפ"ז ע"א מפרש בת פהו שגשאת לישראל ונתאלמנה חוזרת לתרומה ואינה חוזרת לחזנה ושוק ופרש"י שם דקרא ובת פהו כי תהיה לאיש זר אינו מפרש על בת ישראל הנשואה לזר כ"א על בת ישראל שנבעלה לפסול לה לנתין וממזר כו' ומ"ש היא בתרומת הקדשים לא תאכל ה"ק יש לה אחרת שאוכלת בתרומה ואינה אוכלת במזרם ואיזו זו חוזרת דהיינו מ"ש אט"כ ובת פהו כי תהיה אלמנה כו'.

לפ"ז מאחר דקרא ובת פהו כי תהיה לאיש זר לא קאי על בת פהו הנשואה לישראל א"כ לא שייך לדרוש סמוכים לומר דאין זיווג עולה יפה מאחר דלא עליה מיירי קרא קמא שיהיה שייך לדרוש סמוכין ואם פן לפ"ז נדאי דרשא זו דברייתא ספ"ג דפסחים אינה דאורייתא אכן בפ"ב דכתובות דכ"ה ע"א בפרש"י היא בתרומת הקדשים לא תאכל עוד משמע דקרא קמא כי תהיה לאיש זר קאי על הנשואה לישראל ולא תאכל עוד ר"ל אפילו פשאנה יושבת תחתיו היינו שנתאלמנה או שנתגרשה אפילו הכי בתרומת הקדשים לא תאכל עוד משא"כ בתרומה וכן משמע בגמרא ורש"י ר"פ עשרה יוחסין דס"ט סע"ב ובסנהדרין פ"ק ז' דנ"א ע"א מפרש ג"כ הפסוק ובת פהו כי תהיה לאיש זר שנבעלה לפסול לה ואיסור אכילת תרומה לבת פהו הנשואה לישראל מושבה אל בית אביה כנעוריה וא"כ זה כמ"ש ביבמות דס"ט ע"א ודפ"ז ע"א פנ"ל: ה בירושלמי ספ"ט דיבמות משמע הפי' ובת פהו כי תהיה לאיש זר בנשאת לישראל ואולם מפרש ג"כ בת פהו מתלמדתה של פהו אע"פ שהיא בת ישראל רק שהיתה נשואה לכהן ונשאר לה בן ממנו ושוב נשאת לאיש זר דהיינו ישראל לא תאכל בתרומה יעו"ש בקה"ע ומפרש בת פהו כמו בת פבל השדודה ולכן אף אנו נאמר בענין לאיש זר דלענין הסמיכות יש לפרש

זר שאינו בן תורה דהא אמרינן פ"ח דנדריים דס"ב סע"א ע"פ ובגני דוד פהנים הוי (בש"ב סוף סימן ח') מה פהו נוטל בראש אף ת"ח נוטל בראש הרי ת"ח נקרא ממש פהו: לכאורה נראה דשני הפסוקים סמיכותם נדרש לכמה ענינים האחד דהא מ"ש בקרא קמא היא בתרומת הקדשים לא תאכל דהיינו במורם מן הקדשים קאי על ושבא אל בית אביה כנעוריה שפסוק השני דאע"פ ששלקחם אביה תאכל דהיינו תרומה עכ"ז במורם מן הקדשים לא תאכל ואילו לא היו הפסוקים סמוכים לא יכלנו לדרוש פן דבין לפמ"ש רש"י דפ"ז ע"א ויש לה אחרת כו' ואיזו זו חזרת דסמיה לה.

הרי מסמיכות הפסוקים למדו פן ובין לפרש"י דכתובות דכ"ה ע"א דפי' לא תאכל היינו אפילו נתאלמנה זהו ג"כ משום דסמיה ליה קרא השני דמדבר מזה ע"ש בפרש"י ועוד נצרך הסמיכות כמ"ש בגמ' ספ"ט דיבמות דפ"ז ע"א אפילו תימא רבנן פולה וכת קרא ותיירא הוא ופרש"י דכתיב לעיל וכת פהו כו' וסמיה ליה וכת פהו כו' ומן היתור הזה למדנו כמה דברים יעו"ש בגמרא וזה רק מן הסמיכות שעי"ז האי וכת כו' מיותר וא"כ צריך הוא להסמיה כדי שיהיה וכת מיותר וילמדו מזה דינים הנ"ל ועיין שם בגמרא דאומה שלמדו מיתור וכת עדיפא לה מיתה דבת פהו עצמה משום דליפא מיעוטי גם בדרף ס"ט ע"א למדו מן וכת לענין לוי' וישאלית שבא עליה עבד ונכרי כו' ע"ש וכ"ז היתור רק על ידי הסמיכות ע"ש בפרש"י שם ד"ה פולה וכת וכן בירושלמי ספ"ט דיבמות ר' ליונטי בעי כו"ר יוסי בי ר' בון בשם רב שתי בנות פתיב בפרשה ופי' בקה"ע היינו בפרשה וכת פהו שבשני פסוקים אלו והשני מותר דהא בבת פהו משמע קראי ומזה למדו דאירי לענין בת ישראל שניסת לכהן ומת וליה הימנו בן ואוכלת בשביל בנה דאם ניסת לישראל לא תאכל בתרומה וזה רק מפני הסמיכות שעי"ז וכת פהו השני מותר תיבת וכת וכיון דהסמיכות נצרך לכמה ענינים.

יש לומר תו אין לדרוש הא דבת פהו שנשאת לישראל אין זויגן כו' כדמוכח בהד"א פ"ג דברכות דכ"א ע"ב דלר"י אע"ג דדרוש סמוכין במשנה תורה עכ"ז בעל קרי מותר בד"ת ולא דריש הסמיכות לענין בעל קרי משום דדרשו לענין אחר וכמש"ל סעיף ב' א"כ כש"כ הקא דמהסמיכות לומדים מזה דינים רבים ועצומים דתו אין לדרוש הסמיכות לענין שאין זויגן עולה כו'.

ואם פן עכ"פ אינו מדאורייתא כ"א אסמכתא לכן שפיר יש לומר דכשהישראל הוא ת"ח אדרבה זויגן עולה יפה ויפה כי מאחר שזהו אסמכתא לא פיונו [רק] על איש זר שהוא עם הארץ.

שהרי בת"כ פרשה אמור פרשה ה' הלכה ז אמרו וכת פהו פי תהיה לאיש זר אין לי אלא ממזר (ופי' הק"א דזר בלי ליווי הוא זר בהחלט שהוא זר לכל קהל ישראל ואין זה אלא ממזר שאינו בא בקהל ה' עכ"ל ולפע"ד דפירוש ממזר הרי יש בסופו תיבת זר) מניין אפילו ללוי ולישראל ת"ל לאיש זר (דהפירוש אף שהוא איש וחשוב אלא שהוא זר לכהונה) וכיון דסתם זר משמע לא ישראל רק שלמדנו מן לאיש דקאי אלוי וישראל ואפשר ה"ט דר"ע דמוקי הפסוק על נבעלה לפסול לה משום דפירוש זר היינו זר בהחלט ולא ס"ל ללמוד מאיש דקאי אלוי וישראל אם פן לענין האסמכתא של הזיווג שאינו עולה יפה די לומר דאחרי תיבת לאיש לומר על לוי וישראל דהוא איש חשוב ומקהל ה'

אָבֵל עכ"ז דְּנִקְא פֿשֶׁהוּא זָר דִּהֵינּוּ עִם הָאַרְצַן מֵה שְׂאִין פֿון פֿשֶׁהוּא ת"ח לֹא נִקְרָא פֿלֵל זָר
לְגַבֵּי אֶסְמֻכְתָּא זֹ: ז וּלְעֵינֵן מֵהוּ נִקְרָא ת"ח לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַעִיר מִפ"ב דְּקִדּוּשֵׁין דָּף מ"ט
ע"ב ע"מ שְׂאֵנִי תִלְמִיד אֵין אֹמֵר פֿשְׁמַעוֹן פֿון עֲזַאי כו' וְלְכַאוּרָה הֵינּוּ תִלְמִיד הֵינּוּ תִלְמִיד
חָכֵם רַק חָכֵם הוּא גְדוּל יוֹתֵר אָכֵן יֵשׁ לוֹמֵר גַּם פֿון דת"ח גְּדוּל מִתִּלְמִיד פֿדְמִשְׁמַע בְּשַׁבַּת
קו"ד א' אֵיזֶהוּ ת"ח דְּלִפְרֵש"י שְׁם גְּדוּל הֶרְבֵּה יוֹתֵר מִתִּלְמִיד דְּכָאֵן רַק לְהַתּוֹס' שְׁם שְׁוִין
וְעֵינֵן בְּטוֹש"ע א"ח רְסִי קל"ו וְרְסִי תִקְע"ה וּבְתַעֲנִית פ"ק דָּף י' ע"ב מִשְׁמַע בְּהִדְיָא
דְּתִלְמִיד וְת"ח שְׁוִין שְׁהָרִי אָמְרוּ אַל יֹאמֵר תִּלְמִיד אָנִי כו' אֲלֵא פֿל תִּלְמִיד חָכֵם כו' מְבֹנָאָר
דִּהֵינּוּ ת"ח הֵינּוּ תִלְמִיד יֵשׁ לוֹמֵר פֿינֵן דְּכֹהֲנִים הָאֵינְדְּנָא אֵין אוֹכְלִין בְּתֵרוּמָה דְּאוֹרְיִיתָא
פֿמוֹ שְׁפֻתָב הֶרְמֵב"ם רפ"כ מֵהא"ב לְכֹן אֵין לְהַחְמִיר פֿל פֿךְ בְּהַתִּלְמִיד חָכֵם שְׂיִהְיֶה
מִמְדַּרְגָּה הַגְּדוּלָה רַק פֿל שְׂיִוְדַע מִסְכַּת אַחַת: ח גַּם בָּם עִפְמ"ש בַּתה"ד ס' ר"י מִשׁוּם פֿינֵן
דְּדָשׁוּ בֵינָה רַבִּים שׁוֹמֵר פְּתָאִים ה' אָף שְׁפֻתָב שַׁצ"ע אִם תִּלְמִיד חָכֵם יִסְמְנֶה עַל זֶה הֵינּוּ
הֵיכָא דְהוּא חֲשַׁשׁ גְּמוּר מֵה שְׂאִין פֿון כַּשְׁבֵּל"ה יֵשׁ לְהַקְל מִצַּד שְׁהוּא ת"ח אָף שִׁ"ל שְׁמָא
אֵינוּ תִלְמִיד חָכֵם פֿדְבָעִי וְעוֹד דְּרַב פֿהֵנָא מִחְמִיר עַל זֶה יִסְפִּיק הַטְעָנָה דְּשׁוֹמֵר פְּתָאִים ה'
וּלְפַע"ד רְאָיָה מִיְבָמוֹת פ"ק י"ב ב' וַחכ"א זֹ וְזוֹ מִשְׁמַשְׁת פְּדַרְפָּה וּמֵן הַשְּׁמַיִם יִרְחֲמוּ
שְׁנַאָמֵר שׁוֹמֵר פְּתָאִים ה' וְמִי לֹא אֵינְרִי בְּבַת תִּלְמִיד חָכֵם הַיּוֹדַעַת הֵיטֵב וְאָף עַל פִּי כֹן
אָמְרִינֵן עַל זֶה שׁוֹמֵר פְּתָאִים ה' וְכֹן פ"ח דִּיבְמוֹת דָּף ע"ב א' לְעֵינֵן מִיְלָה בְּיוֹמָא דְעֵיבָא
וּבְיוֹמָא דְשׁוֹתָא אָמְרִינֵן וְהָאֵינְדְּנָא דְדָשׁוּ בֵינָה רַבִּים שׁוֹמֵר פְּתָאִים ה' וּמִשְׁמַע וְדָאִי דָּאָף
תִּלְמִיד חָכֵם הַיּוֹדַע מְזָה יוֹכֵל לְסַמְנֶה ע"ז וְעִי' בְּב"י בִּי"ד ה' מִיְלָה ס' רס"ב בְּד"ה גְּרִיסִינֵן
בְּפֶרֶק הָעֶרֶל כו' דְּהֵרִיטְב"א וְהַנ"י סְבִירָא לְהוּ דְמָאֵן דְּלֵא בְּעִי לְמִיְמַהֵל בְּיוֹמָא דְעֵיבָא
הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ וְשִׁפִּיר דְמִי שְׁלֵא לְסַמְנֶה עַל שׁוֹמֵר פְּתָאִים ה' וּמִדְבָרֵי רַבִּינֵן יִרְוּחֵם נִרְאָה
שְׂאִין הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ וְגַם לְהֵרִיטְב"א רַק הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ אָבֵל רְשׁוֹת גַּם פֿון לְסַמְנֶה עַל שׁוֹמֵר
פְּתָאִים וְרֵאִיתִי בִיש"ש בִּיבְמוֹת פֶּרֶק הָעֶרֶל ס' ד' שְׂאִין נִרְאָה לוֹ הוֹרָאָה הַנ"י בְּשֵׁם
הֵרִיטְב"א הָאֵינְדְּנָא שְׂאִין אָנוּ בְּקִיאֵין בְּיוֹמָא דְעֵיבָא פֿוֹלִי הָאֵי נֵאִין פְּתָאִים גְּדוּלִים יוֹתֵר
מִמֵּנוּ עכ"ל וּפְסֻק לְמוֹל בְּשַׁבַּת נֶאֱפִילוּ בְּיוֹמָא דְעֵיבָא וְהֵנָּה כמ"כ פ"ק דִּיבְמוֹת דָּף י"ב ב'
גַּבֵּי שְׁלֵשׁ נְשִׁים מִשְׁמַשׁוֹת בְּמוֹד פֶּרֶש"י מוֹתְרוֹת לְשִׁמֵשׁ בְּמוֹד אָבֵל שְׂאָר נְשִׁים אֲסוּרוֹת
וְהֵינּוּ מִשׁוּם דְּמִינְרִי דְבִשְׁעַת תִּשְׁמִישׁ הַמוֹד הוּא שָׁם.

ור"ת מְפָרֵשׁ בְּעֵינֵן אַחַר וּבְתוֹס' דְּכַתְּנוּבוֹת פֶּרֶק אֵלוּ נְעוּרוֹת דָּף ל"ט ע"א הֶסְכֵּים ר"י
לְפֶרֶש"י וְהֵרִיטְב"א בִּיבְמוֹת שָׁם הַקְּשָׁה עַל פֶּרֶש"י דָּאֵם פֿון דְּרַבְנֵן דְּאָמְרִי אַחַת זֹ וְאַחַת
זֹ מִשְׁמַשְׁת פְּדַרְפָּה אֵתוּ לְמִימֵר דְּאֶפִּילוּ הַנִּי שְׁלֵשׁ נְשִׁים אֲסוּרוֹת לְשִׁמֵשׁ בְּמוֹד וְאַמְאֵי פֿינֵן
דְּאִיפָא סַפְנָה (פֿלֵל) הֵיאָף מְכַנְיִסוֹת עֲצָמָם מִשׁוּם שׁוֹמֵר פְּתָאִים ה' עַד פֿאַן לְשׁוֹנוֹ וְאִם פֿון
לְפֶרֶש"י צָרִיף לוֹמֵר דְּכֵינֵן דְּשׁוֹמֵר פְּתָאִים ה' אֵין לְהֵם לְשִׁמֵשׁ בְּמוֹד שְׂיֵשׁ בְּזֶה אִיִּסוּר וְכֹן
פֻּתַב בַּהג"א פֶּרֶק ג' דְּכַתְּנוּבוֹת דְּלִפְרֵש"י אֶפִּילוּ הַנִּי ג' נְשִׁים אֵין לְהֵם לְשִׁמֵשׁ בְּמוֹד בֵּין
לְפָנֵי הַבֵּיאָה בֵּין לְאַחַר הַבֵּיאָה אָף דְּלֵאֲחַר הַבֵּיאָה קְלִישָׁא אִיִּסוּרָא.

הָרִי מְבֹנָאָר דס"ל אֲשֶׁר עַל שׁוֹמֵר פְּתָאִים ה' יְכוּלִים לְסַמְנֶה אָף לַת"ח יוֹדַע וְשְׂאִין לְדַחוֹת
מִפְּנֵי זֶה שׁוּם אִיִּסוּר. וְזֶה פֿרַבִּינוּ יִרְוּחֵם וְלֹא פֿהֵרִיטְב"א שְׁם דְּאֵזִיל לְשִׁטְתִּיהָ גַם הֶרְשֵׁב"א
פ"ק דִּיבְמוֹת שָׁם שְׁהַקְּשָׁה עַל פֶּרֶש"י לֹא הַקְּשָׁה מֵהָא דְחַכְמִים אוֹמְרִים כו' אֲלֵמָא סְבִירָא
לְיָה גַם פֿון שְׂיֵשׁ לְסַמְנֶה עַל שׁוֹמֵר פְּתָאִים גַּם בְּשִׁט"מ בְּכַתְּנוּבוֹת בְּשֵׁם הֶרְמֵב"ן הַקְּשָׁה עַל
פֶּרֶש"י רַק פֿמוֹ הֶרְשֵׁב"א וְכֹן תִּלְמִיד הֶרְשֵׁב"א שְׁם אָף הֶרְאָ"ה שְׁם נִרְאָה ס"ל פֿהֵרִיטְב"א

והיינו מ"ש הריטב"א פ' הערל בשם רבו יש לומר היינו הרא"ה (ע' מפתחות) ועי' פ"ק אין מעמידין דף ל' ע"ב אף לענין גילוי סמיכין בתאנים וענבים על שומר פתאים פסחים קי"ח ב' פ"א י"ז א' ירושלמי תרומות.

וע' בתשובת הריב"ש סימן ט"ו וכן בבת פהן ובת תלמיד חכם לע"ה מבואר בפשיטות דס"ל בת פהן לת"ח אין חשש וצ"ל הא רב פהנא פליג וי"ל כמ"ש בח"א מהרש"א ספ"ג דפסחים בד"ה לא גלאי ומיהו רב פהנא תלמיד חכם הנה כו' ויש לומר דמשום ענותנותו לא התחזיק עצמו לת"ח מבואר דלא פליג כלל על ר' יוחנן דבת פהן לתלמיד חכם טוב הזיווג אלא דלא התחזיק עצמו לתלמיד חכם וע"כ עתה דכהנים דעכשיו אינו בחזקת כהנים מיוחדים גמורים כמ"ל סעיף ז' אם פן אין לחוש שמה אין התלמיד חכם תלמיד חכם פדבעי וע' תשובת מהר"מ ב"ב סי' תר"ה הביאה המרדכי ר"פ מקום שנהגו סי' תר"ה בת פהן לישראל פשאומרים שירות ותשבחות חשוב סעודת מצוה וקשה וכי עי"ז יעלה זיווגן יפה וע' תה"ד סי' רס"ג מחמת קטטה יש להתיר לישראל אישה שאינה בת בנים אם פן לענין בת פהן לישראל תלמיד חכם ואם לא ישא זה יש חשש קטטה ודאי יש להתיר גם פן בפשיטות: סימן יב שייך לאה"ע סי' ד' סל"ג: תנן פ"ב דמכשירין והובא ספ"ק דכתובות דף ט"ו ע"ב מצא בה תינוק מן ישראל ועובדי כוכבים דרים בה) אם רוב נכריים נכריים אם רוב ישראל ישראל מחצה על מחצה ישראל ואמר רב לא שנו (דאם רוב ישראל ישראל) אלא להחיותו (ב"ד מצווין לפרנסו משום וחי אחיה עמה) אבל ליוחסין לא (דאם בת היא אסורה לכהן ואפילו ליפא למיחש משום אסופי כגון הנה דאמרין בעשרה יוחסין דף ע"ג משלטי הדמיה תלי פיתקא כו' מיהו חיישינן שמה בת עובד כוכבים היא ולמ"ד גיורת פסולה לכהונה אפילו קטנה זו אסורה לכהן דתרי רובי בעינן ליוחסין) וק"ל דאפילו בעיר שכולה ישראלים אין ראוי להכשירה דאפתי נחוש שמה היא מפני שזינתה עם מי שפסול לה וה"ל ממזר כמו אם זינתה עם אחיה או עם בעל אחותה וכה"ג ומי גרע זה משתוקי וצ"ל דכשאין בו משום אסופי אזי לא הנה אפילו שתוקי כ"א פשר גמור הוא והטעם כדפרש"י בקדושין שם דף ע"ג ב' גבי מצאו מהול אין בו משום אסופי.

דאי לאו דכשר הוא לא הנה טריחא ביה למימהל ליה) משלטיהדמיה (אבריו מתוקנים ומנושרים) אין בו משום אסופי (דאי פסול הוא לא הנה מתקנא ליה הואיל ודעתה להשליכו) וזה דלא כמ"ש מהרי"ט בחידושי בקדושין שם וז"ל מצאו מהול וכו' משמע דבכל הני הוא כשר וא"ת הרי אפילו בנה מורכב על פתפה שמפיר את אמו כל שאינו מפיר את אביו ה"ל שתוקי ומאי טעמא הכא פשר ויש לומר דהשתא אמו נאמנת עליו לאבא שאול שקורא לשתוקי בדוקי ולת"ק דאיהי לא מהימנא אביו נאמן עליו אבל אם היה לו דין אסופי אביו ואמו אין נאמנים עליו עכ"ל ודבריו אלה הם נגד פרש"י שכתב דאי לאו דכשר הוא כו' דאי פסול הוא כו' דסבירא ליה שזהו ראיה שפשר גמור הוא וה"ל כמו שתוקי שנבדקה אמו ואמרה לכשר נבעלתי ואפשר עדיף מנייה משום דאיכא מעשה המוכיח דעדיף מדבור בעלמא ולכן אפילו לת"ק דאבא שאול פשר גמור הוא ובעצי ארזים סימן ד' סעיף ל"א ס"ק נ"ד הביא דברי מהרי"ט הנ"ל וחקק עליו דנדאי עדיף בכה"ג משתוקי כו' והעלה הוא הטעם דכיון שחסה עליו תלינו שמפני עניות הושלך

ולא תלינו בזנות כלל ואף שרש"י פי' כן גבי משלטי הדמיה: י"ל דלאו דוקא אלא דאפילו אם מפנייה נולד ובזנות פינון שאנו רואין שהיא חסה עליו אמרינו דעכ"פ לאו פסול ה"ה.

כ"א פשר הוא וכמ"ש רש"י דאי לאו דכשר הוא לא הנה טריקא ליה כו' הואיל ונדעתה להשליכו ור"ל פינון שאנו רואין שהשליכה אותו ועכ"ז טרחה בטובתו אמרינו דנדאי פשר הוא. מה שאין פן גבי שתוקי כ"ז שלא נבדקה אמו אינו בחזקת פשר אף שטריקא ביה דהתם שאני שפאלא השליכתו והוא אצלה ע"כ מוכרחת לטרוח בו דאל"כ מה יאמרו הבריות או שיחזיקו אותו לממזר ויהיה זה בזיון לה או שיאמרו שהיא גרועה מעורב כו' גאוף ורצח ע"כ מוכרחת לטרוח בו אף שאינו פשר אבל פשהשליכה אותו ואין איש יודע ממנה ע"כ מה שאנו רואים שטרחה וחסה עליו זהו מפני שפשר הוא דאם היה ממזר וכה"ג היתה רוצה יותר שימות ועכ"פ לא הנות טריקא ביה והרונחנו בזה שלא יקשה דאם טעמא דאסופי שיש בו סימן שחסה עליו הוא פשר מצד דלא תלינו בזנות כלל כ"א שנולד מאיש ואשתו והשליכוהו מחמת רעבון קשה דהא זהו נדאי מיעוטא פדמשמע בגמ' שם דף ע"ג א' דמיעוט ארוסות ומיעוט א"א שהלכו בעליהן למדה"י הנה פלגא שלצד הפסול ומיעוט דפנויה ושחמת רעבון ה"ל פלגא ואם פן הכא אם אומר שהוא רק מחמת רעבון ה"ל רק חלק רביעי מכל ומדוע גלף בטר מיעוטא בזה ולא נחוש שאפנויה השליכתו וחסה עליו א"ו דאפילו אם מפנויה הוא פינון שחסה עליו זה ראיה שפשר הוא וכן מצאתי בתשובת נו"ב חאה"ע סי' ז' אלא שהטעם שכתב על זה הוא חוץ מפשוטו ולכן נ"ל הטעם כמו שכתבתי: סימן יג שאלה איש אחד בא לכפר אחד והלף לישן בחדר שאיש ואשתו שרוים בו ואחר כך בא על האשה כי רימה אותה עד שפסבורה שהיא בעלה ואחר המעשה לבה דפק בקרבה מאיזו טעמים שהיה לה ועוררה את הבעל משנתו ושאלה ממנו אם בא עליה והשיב שלהד"מ אז אמרה לו אם פן זהו פלוני ושאלו מפלוני וכיחש מפל וכל וכמה אנשים דרשו וחקרו ממנו לומר שיתן תודה והיה בלא הועיל עד שאחר כך האשה טענה עמו היאך תוכל להכחיש מעשה שהיה והודה שפן הדבר כאשר סיפרה האשה שרימה אותה כנ"ל.

מה דין האשה לבעלה: תשובה זה משנה מפורשת ספ"ג דיבמות הביאה בכ"מ פכ"ד מה' אישות לומר שממנה יצא לו להרמב"ם שכתב שם דין י"ט האשה שזנתה תחת בעלה בשגגה או באונס הרי זו מותרת לבעלה ופירוש בשגגה מבואר במהרי"ק שרש"ק ס"ז והיכי דמי מזנה תחת בעלה בשגגה כגון שהיא סבורה שהיא בעלה ונמצא שהוא אדם אחר כהנהו עובדי דשלהי נדרים עכ"ל וכתב הכ"מ שיצא לו להרמב"ם זה מאותה משנה שנים שקידשו שתי נשים ובשעת פניסתן לחופה הוחלפו את של זה לזה הרי אלו חייבין משום אשת איש כו' ומפרישין אותן שלשה חודשים שאם מעוברות הן ובגמ' שם אמרינו הא לאו מעוברות שריין והיינו מפני שהם שוגגים ולא מזידים אלמא דשוגגת מותרת לבעלה ומה שלא הביא בכ"מ מעובדא דשלהי נדרים היינו משום דהתם אדרבה נראה מהגמרא דהתירו משום שלא האמינוה אלא שהפוסקים פירשו שם דע"כ צ"ל דבאשת פהן מיירי דבאשת ישראל אין לה אנוסה גדולה מזו לפיכך הביא ממשנה וגמ' דיבמות הנ"ל שנתבאר שם להדיא דשוגגת מותרת ואינה אסורה אלא מזידה ועיין עוד מדין זה בהרמב"ם פי"א מה"ג דין כ"א מי שנשאת בטעות כו'.

והנה ההפרש בין שוגג לאונס מבואר ברמב"ם פ"ה מה' שגגות ה"ו ונ"ל שהשוגג הנה לו לבדוק ולדקדק ואילו ב"דק יפה יפה ודקדק בשאלות לא הנה בא לידי שגגה ולפי שלא טרח בדרישה וחקירה ואחר כך יעשה צריף כפירה עכ"ל משא"כ האונס פטור מקרבן וא"צ כפירה דמאי הנה ליה למיעבד וכיון שבגמרא שם ביבמות איתא תני רבי חייא הרי פאן שיש עשרה חטאות אלמא דגם בכה"ג דמייחייבא בקרבן פי אינה אנוסה גמורה רק שוגגת אעפ"כ מותרת לבעלה וז"ש הרמב"ם פכ"ד מה' אישות דין כ' ודין השוגגת ודין הנאנסת אחד הוא שהשגגה צד אונס יש בה פלומר אף על פי שאינו אונס שאילו דקדקה יפה בשאלות להבחין בטביעת עין דקלא או אילו ב"דקה יפה היתה מפרת שאינו בעלה והיא לא עשתה כן.

מכל מקום פיון שעכ"פ שגגה וסברה שהוא בעלה מותרת לו שהרי אינה מזיזה עכ"פ וביש"ש פ"ג דיבמות סי' י"ז פתב אשת ישראל שנבעלה ברצון וסברה שהוא בעלה שריא לבעלה וכן פתב הא"ז אשת ישראל שנבעלה ברצון לאיש אחר וסברה שהוא בעלה הוי אונס ושריא לבעלה כו': קיצור: דמוכח ממשנה ספ"ג דיבמות דאשה שנבעלה לאחר בטעות שפסבורה שזהו בעלה מותרת לבעלה לפי שאינה מזיזה אף על פי שג"כ אין זה אונס מ"מ שוגגת מקרי והשגגה צד אונס יש בה וע' בהרמב"ם פ"ה מה' שגגות דין ו' והכ"מ הביא מהתוספת ר"פ החולץ דף ל"ה ע"ב ד"ה ונמצאת: ב ויש לי מקום עיון מהא דר"פ האשה רבה דמשמע שם לכאורה דאשה שהלה בעלה למדה"י ונשאת על פי עד אחד שאמר לה מת בעלה והורי לה ב"ד שמוותרת להנשא.

ואחר כך בא בעלה הראשון דאסורה לו ובגמרא שם דף צ"א א' אר"ש פי גימ' ושכיב רב אמרה להאי שמעתא (דאמר הלכה כר' שמעון דנשאת על פי ב' עדים מותרת לבעלה) הלכה מפלל דפליגי מאי ה"ל למעבד מיאנס אנסה כו' משמע מינה דבנשאת על פי עד אחד גיחא ליה דאסורה לחזור לו ואם פן משמע לכאורה דהאיסור הוא מדאורייתא וכן משמע לכאורה ממ"ש רש"י במשנה ר"פ הנ"ל ונ"ל תצא מזה ומזה כשאר אשת איש שזינתה דהו' לאו אנוסה היא כו' וכן משמע בפירושו המשיניות להרמב"ם ונ"ל מן העקרים שהם אצלנו שכל מי שזינתה אשתו תחתיו אסורה עליו כו' ולפיכך חייבנו בכאן תצא מזה ומזה אף על פי שהיא שוגגת לפי שהיא נעשית זונה עכ"ל והנה מהרמב"ם נראה להדיא דאין לה רק דין שוגגת ואינה מזיזה אלא שאינה אנוסה וכן פירש הרמב"ם בה' שגגות דמביאה קרבן והוא מוכח בגמרא ואם פן קשה אמאי משמע דאסורה מדינא הא האשה שזינתה בשוגג מותרת כנ"ל וע' במל"מ פ"י מה"ג דין ג' לכן נלע"ד דבאמת מדאורייתא מותרת אלא שהוא איסור דרבנן (וע' בתשובת הריב"ש סס"י קפ"א וסי' קנ"ה יש לפרש דטעם הקנס פיון דאין עד אחד נאמן מן התורה אם פן הנה לה למיזק יותר ומכל מקום י"ל קנס זה רק מדרבנן לבד ותלמוד ערוף פ"ק דיבמות דף י"א ע"א דנקט סוטה דרבנן לבד ע"ש) ומאי דמשמע קצת דמדינא אסורה ה"פ דרבנן קנסיה נעשאוה פסוטה דרבנן או יש לומר פי הו'כרחו לאוסרהשאל"כ לא היו מתירים לה לכתחלה להנשא על פי עד א' שלא התירוה אלא משום חומר שהחמרת עליה בסופה כ"מ בחה"ר שם דף צ"ה ב' ועוד ראיה דמדאורייתא שריא והוא מדאיתא שם דף צ"ה ב' דלר' יוסי אליבא דר"י נפקא באשתו גיסו אשת גיסו מותרת לגיסו ולת"ק נמי פרש"י שם דהנשאת בעד א' אסורה משום דקנסו רבנן כו' ואליבא דר' אמי נמי אין האיסור רק

דַּרְבָּנָן מַדְע דְּבִאֲשֵׁת אַח שְׁנַתְיִיבְמָה בְּטַעוֹת עַפְ"י עַד אֶחָד מִן־תַּרְתּוֹ לְחִזּוֹר לְבַעֲלָהּ לְרַב וּשְׂמוּאֵל וְר' אַמִּי לֹא פְּלִיג עַל־יְהוּדָה כַּדְּפַרְשׁ"י דְּף צ"ה סוֹף ע"ב ד"ה דִּילְמָא אַדְר' אַמִּי וְעִי' בַּגְמ' דְּף צ"ד סע"ב אֶמְרִינָן לְהֶדְיָא גַבִּי אִשָּׁה שֶׁהִלְךָ בַּעֲלָהּ לְמַדְיִנַת הַיָּם אִשְׁתּוּ דְּבַמְזִיד אֲסִירָא מְדַאֲרִינְתָא בְּשׁוּגְג גְּזֵרוּ בַּה רַבָּנָן וּפְרַשׁ"י בְּשׁוּגְג כְּגוֹן נְשֵׂאֵת עַל פִּי בֵּית דִּין וְהִינּוּ עַל יְדֵי עַד אֶחָד וְעֵינָן ש"ג בְּשֵׁם רִיא"ז שֵׁם גַבִּי מֵתוּ אֶחָיו שָׁל זֶה וְאֶחָיו שָׁל זֶה חוֹלְצִין כּו' דְּצִרוּתֵיהֶן מִתְיַבְמוֹת מִשּׁוּם דְּלֹא דְמִי לְצַרְתּוֹ סוּטָה דְּסוּטָה אֲסוּרָה מְדַאֲרִינְתָא מַה שְׁאִין כּוֹן הֶכָא וְכּוֹן פְּתַב בִּישׁ"ש שֵׁם סִי' י"א אֶלְמָא דְּמְדַאֲרִינְתָא שְׂרָיָא עַכ"פ וְכּוֹן פְּתַב בְּנִי" בְּשֵׁם הַרִיטְבָ"א (שֵׁם פ' הַנ"ל גַבִּי יְבָמָה שְׁנִשְׂאֵת בְּלֹא חֲלִיצָה) וְז"ל וְכִי תִימָא כִּינּוּן שְׁנִשְׂאֵת בְּרִשׁוֹת ב"ד אֵינָה אֲסוּרָה עַל הַבַּעַל אֲלֵא מִשּׁוּם גְּזֵירָה דְּמִיחְלָפָא בְּאִשָּׁה שֶׁהִלְךָ בַּעֲלָהּ לְמַדְה"י וְהִיא גּוּפָא קִנְסָא דְּרַבָּנָן שְׁעִשְׂאוּהָ כְּמַזִּידָה כּו'.

וְהַחֲמִירוּ בְּסוּפָה כְּדִי לְהַקֵּל בְּתַחֲלָתָהּ עַכ"ל וְכּוֹן מִשְׁמַע ל' הַגְּמָרָא דְּף צ"א סע"א עָשׂוּ ב"ד כְּהוֹרָאֲתוֹן כְּזִדּוֹן אִישׁ בְּאִשָּׁה. פְּרַשׁ"י כְּהָבָא בְּזִדּוֹן עַל אִשָּׁת אִישׁ וְנֶאֱסְרָה עַל בַּעֲלָהּ עָשׂוּ דְּנֻקָא וְלֹא דְּדִינָא דְּאֲוֲרִינְתָא הוּא וְאִף לְשִׁטַּת הַרְמַב"ן שֵׁם גַלְע"ד פְּשׁוּט גַּם כּוֹן דְּהֶאֱסוּר גַּם כּוֹן רַק דְּרַבָּנָן ע"ש בְּחִידוּשָׁיו וּבַחֲזוֹר סוֹף פְּרָק הָאִשָּׁה רַבָּה דְּף צ"ה סד"ה אָמַר לִיה אַבְיִי וּבְבִדְקָה הַבֵּית סִי' קנ"ט פְּתַב שְׂצָרִיךָ לְהַתְיַשֵּׁב בְּדִין גְּתִיבְמָה בְּטַעוֹת: וְלַעֲלִיל מִינְיָה פְּתַב לֹא מִן הַתּוֹרָה נֶאֱסְרָה עָלָיו שְׂהָרִי הִיא כְּמוֹ אֲנוּסָה אֲלֵא מִשּׁוּם דְּכִינּוּן דְּצָרִיכָה גִט כּו' מְכַל מְקוֹם לְיַמְדְּנוּ הַרְבַּ שֵׁם דְּלֹא נֶאֱסְרָה עַל הָרֵאשׁוֹן אֲלֵא מְדַרְבָּנָן כּו' וּמְכַל מְקוֹם לְעַנּוּן מַעֲשֵׂה יֵשׁ לְהַתְיַשֵּׁב בְּדָבָר כּו' אִין ר"ל שְׂמָא יֵשׁ בְּזֵה חֲשֵׁשׁ אִסוּר דְּאֲוֲרִינְתָא שְׁתַּחֲזוֹר לְבַעֲלָהּ דְּזֵה אִינוּ וְכַמֶּשׁ"ל שְׁאִין בְּזֵה.

חֲשֵׁשׁ אִסוּר דְּאֲוֲרִינְתָא וְעַב"ש סִי' ט"ו ס"ק כ"ג מִשּׁוּם דְּקִנְסוּ אוֹתָהּ חַז"ל כּו' מְבִנְיָר גַּם כּוֹן דַּס"ל דְּמְדַאֲרִינְתָא שְׂרָיָא לְכ"ע וְהִינּוּ כַּמֶּשׁ"ל דְּנֻקְט סוּטָה דְּרַבָּנָן וְיֵשׁ לְפָרְשׁ גַּם כּוֹן שְׁזָהוּ כְּפִנּוֹנַת הַבַּד"ה דְּלֵהֲרִי"ף וְסִיעֵתוּ אֲסוּרָה מְדַרְבָּנָן מִצַּד דַּה"ל מְדַרְבָּנָן כְּזִנְיָתָה שְׁלֹא בְּאֲנוּסָה וְזֵהוּ פִּירוּשׁ סוּטָה דְּרַבָּנָן וּמְכַל מְקוֹם אִף לַפ"ז י"ל שְׁבַעֲיָקָר דִּינּוּ שְׁל הַב"י יֵשׁ לְהַקֵּל כְּהֶרָא"ש וְרַש"י כִּינּוּן דְּאִף לַפ"ד הַרִי"ף הֵנּוּ סְפַק דִּילְמָא הִלְכָה כַּר"י נִפְחָא אִם כּוֹן הַ"ל ס"ס וְהַפֵּל בְּדַרְבָּנָן וְכּוֹן יֵשׁ לְהַקֵּל בְּאִשָּׁה שֶׁהִלְךָ בַּעֲלָהּ לְמַדְה"י וְהַתִּירוּהָ ב"ד לְהַנְשֵׂא עַפְ"י עַד אֶחָד וְהִיא לֹא נְשֵׂאֵת אֲבָל זִנְיָתָה דְּדְּמִי לְגְּתִיבְמָה בְּטַעוֹת וְעֵינָן בְּסִפְרָא בֵּית מֵאִיר סִי' ט"ו סכ"ח שְׁהַחֲמִיר וְעִי' מַל"מ שֵׁם דְּבַעֲדִים שְׁהַעֲדוּ עַל מִיתַת בַּעֲלָהּ יֵשׁ לְהַקֵּל בְּזִנְיָתָה גַּם לְהַרְמַב"ם: קִיצוּר.

בְּנִשְׂאֵת ע"פ ע"א שְׂאֲסוּרָה לְחִזּוֹר לְבַעֲלָהּ זֵהוּ ג"כ רַק מְדַרְבָּנָן כַּמֶּשׁ"ש בְּגְמָרָא פ"ק דִּיבְמִוֹת דְּף י"א ע"א. וְכּוֹן מְבִנְיָר בְּסוּגְיָא דְּף צ"ה ע"ב וְכּוֹן פְּתַב בְּנִי" שֵׁם וְכ"מ בְּגְמָרָא דְּף צ"א סע"א וְעֵינָן בְּבַד"ה סִי' קנ"ט: ג וְמַה שְׁהַחֲמִירוּ בְּנִשְׂאֵת עַל פִּי עַד אֶחָד אוֹ אֶפְיָלוּ עַל פִּי שְׁנֵי עֲדִים יוֹתֵר מִבְּהוֹחֲלָפוּ בְּשַׁעֲת כְּנִיסְתָן לְחֻפָּה דְּלַעֲלִיל עִי' בְּתוּי"ט ר"פ הָאִשָּׁה רַבָּה שְׁכַתְבּוּ וְז"ל וְלֹא דְּמוּ לְהוֹחֲלָפוּ דְּהֵתָם מַה הֵנּוּ לָהּ לְמַעַבְד דְּסִבְרָה זֹה הִיא בַּעֲלָהּ כּו' עַכ"ל.

וּבְחִידוּשֵׁי הַרְשֵׁב"א ר"פ הָאִשָּׁה רַבָּה ד"ה הָא דְּקַתְנִי תַצֵּא מְזָה וּמְזָה גְרָסִינּוּ עָלָהּ בִּירוּשְׁלַמִי כְּמָה דְּתִימַר תַּמָּן מְפָרִישִׁין אוֹתָן שְׁלִשָּׁה חֲדָשִׁים שְׂמָא מְעַנְבְּרוֹת הֵן וְאִם הִיוּ קַטְנוֹת שְׁאִין רֵאוּיָן לִילֵד מִחֲזִירִין אוֹתָן מִיָּד וְאִמּוֹר אִף הֶכָא כּוֹן שְׁנִינְיָא הוּא תַּמָּן שְׂאֲחָרִים הִטְעוּ בָּהּ (פִּי' בַּקָּה"ע שְׁבַשְׁעַת כְּנִיסְתָהּ לְחֻפָּה גְּתִיבְמָה כְּדַתְנָן הֵתָם בְּמַתְנִיתִין וְהִיא לֹא

יְדַעַה לְהִיכֵן מוֹלִיכֵינּוּ אוֹתָהּ שְׂיִצְאָתָהּ בְּהִינוּמָא כו') וְהִכָּא לֹא אֲחֵרִים הִטְעוּ בְּהֵן (בְּתַמְיָה
הָא הַעֲדִים אוֹ הַעֲדָא שְׂאֲמַר לָהּ מֵת בְּעֵלָהּ הוּא שְׂהִטְעָה קְנִס קְנִסוּ בּוֹ חֲכָמִים שְׂתָהּא בּוֹדְקָת
יָפָה כו' עכ"ל וּפְיִרְשׁ בַּקָּה"ע אֲבָל אֲשֶׁה שְׂנַחֲלָפָה לֹא ה"ל לְמִיּוֹדָק וְלִכְּוֹן לֹא קְנִסוּ אוֹתָהּ
וּאִפ"ל לְדִוְקָא עַל יְדֵי גִשׁוּאִין קְנִסוּ אוֹתָהּ דְּהוּא מַעֲשֵׂה גְדוֹל וְעוֹד שְׂיִשׁ חֲשָׁשָׁא ג"כ דִּיאֲמָרוּ
שְׂמַחֲזִיר גְּרוּשָׁתוּ מִן הַגִּשׁוּאִין כַּמ"ש רַש"י דָּף צ"ה ע"ב וּבְהַנְחִלְפוּ דְּלֹא שְׂיִיָּה זֶה לֹא קְנִסוּ
אוֹתָהּ וּמִיָּהּ בְּבֵית מְאִיר סְס"י י"ז מְשַׁמַּע כְּמוֹ שְׂפִתּוֹב בַּקָּה"ע יַעו"ש וְאִם שְׂהִבִּיא מ"ש
בְּתִשׁוּבַת הַרְשָׁב"א ח"א ס"י יו"ד וְלֹא אֲנִסְךָ שְׂל פְּפִיָּה בְּלִבְד אָף טְעוֹת אֲנִסְךָ הוּא שְׂאִילוֹ
גְּבַעֲלָהּ לְאַחַר בְּרַצוֹן וְכִסְבוּרָה בְּעֵלָהּ הוּא מוֹתֶרֶת לוֹ וּמְבֹאֵר בִּיבְמוֹת פֶּרֶק אַרְבַּעַה אַחֲרֵי
דְּקַתְנֵי שְׁנַיִם שְׂקִידָשׁוּ שְׂתֵי נָשִׁים וּבְשַׁעַת פְּנִיסְתָּן לְחַוְפָה הַנְּחִלְפוּ כו' ע"ש: הִרִי לְהַרְשָׁב"א
לֹא מְשַׁמַּע כַּמ"ש הַקָּה"ע דִּוְקָא לְפִי שְׂבִשַׁעַת פְּנִיסְתָּהּ לְחַוְפָה גְּתַחֲלָפָה שְׂהִרִי פְּתַם סְתָם
שְׂאִילוֹ גְּבַעֲלָהּ לְאַחַר וְכִסְבוּרָה כו' מְשַׁמַּע אָף אַחַר זְמַן רַב וּכְמוֹ שְׂהִבִּיא לְתַרְזֵן הִיא
דְּשִׁלְהִי גְּדָרִים דְּאֲשַׁת פְּהֵן הִיָּתָה וְע"כ בַּנְּד"ז לְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א י"ל דְּדוּמָה לְהַנְחִלְפוּ וּמָה
גַּם לַפּ"ש לְמַעֲלָה שְׂיִשׁ לֹמַר דְּבַעַד א' טַעַם הַחֲנוּמָרָא הוּא מְשׁוּם דְּרַבְּנָן הַנְּכַרְחוּ לְאַוְסְרָה
שְׂאִל"כ לֹא הִיָּה אֲפִשָׁר לְהַתִּירָהּ לְהַנְשֵׂא ע"פ עַד אַחַד וּבְנִשְׂאָת עַל פִּי ב' עֲדִים י"ל הַטַּעַם
כַּמ"ש הַרְמַב"ם מְשׁוּם שְׂמָא יִאֲמָרוּ מַחֲזִיר גְּרוּשָׁתוּ כו'.

וּלַפ"ד הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשָׁיו מַה"ט לְחֹד לֹא אֲסָרִינּוּ לָהּ אֲלֵא מְשׁוּם דְּעַבְדָּא גְּמִי אִיסוּרָא
וּמַש"ה בְּגַתְּקִדְשָׁה לְחֹד מוֹתֶרֶת לְחֹזֵר לוֹ וְעִי' ט"ז ס"י י"ז הַשִּׁיג עַל תְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א
ס"י אֲלֵף קפ"ט וְאֲשַׁתְּמִיטְתִּיהָ תְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א ס"י י' שְׂהִאֲרִיָּה בְּעִנְיָן מִיכַל בֵּת שְׂאוּל
וּמ"ש הַט"ז דְּאִינָה אֲנוּסָה מְדַחֲזִיבָת בְּקִרְבָּן לַק"מ דְּאָף שׁוֹגְגַת מוֹתֶרֶת לְבַעֲלָהּ וּמ"ש
הַב"ש סְס"י י"ז ס"ק קע"ב מ"ש מְנַשְׂאָת עַפ"י עֲדִים לַק"מ דְּשִׁאֲנֵי הֶתָם דְּשִׁיָּה לֹמַר הֵנָּה
לָהּ לְהַמְתִּין מָה שְׂאִין פֶּן הִיכָא שַׁב"ד טְעוּ בְּדִין לֹא שְׂיִיָּה לֹמַר שְׂהִיָּה לָהּ לְדַקְדָּק בְּדִין
יּוֹתֵר מֵהֶם פִּי אִין חֲקָמָה לְאֲשֶׁה וְעוֹד דְּכַתִּיב עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךְ כו' וְעִי' בַּס' בְּנֵי
אֶהוּבָה פַּכ"ד מַה"א וְעִינֵין בְּרָא"ש פֶּרֶק הָאֲשֶׁה רַבָּה ס"י ג' שְׂפִתָּהּ דְּנִשְׂאָת בְּהוֹרָאָת
בֵּית דִּין שְׂטַעוּ בְּדִין (פְּגוֹן שְׂהִתִּירוּ הַצָּרוֹת כַּב"ה דְּהוּי טְעוֹת לַב"ש) לֹא דְּמִי לְאֲשֶׁה שְׂהִלְךָ
בְּעֵלָהּ לְמַדָּה"י כו' ע"ש: וְכֵן הַבֵּית מְאִיר שָׁם סְס"י י"ז הַשִּׁיג עַל הַט"ז וְעַכ"פ בַּנְּד"ז גְּרָאָה
דְּמוֹתֶרֶת לְבַעֲלָהּ דְּאָף עַל גַּב שִׁי"ל דְּלֹא דְּמִי מְשֵׁשׁ לְהַנְחִלְפוּ בְּשַׁעַת פְּנִיסְתָּן לְחַוְפָה דְּהִכָּא
שְׂפִכְרָה גִּשׁוּאָה עִם הַבַּעַל יֵשׁ סְבָרָא דְּבַקֵּל הִיָּה לָהּ לְהַפִּיר זֶה שְׂאִינוּ בְּעֵלָהּ וְאִם פֶּן לֹא הוּי
פְּשׁוּגְגַת גְּמוּרָה שְׂנַאֲמַר עַל זֶה מָה הוּא לָהּ לְמַעַבְד כְּמוֹ הֶתָם וַיֵּשׁ לְדַמּוּתָהּ לְנִשְׂאָת בְּעַד
א' לְסַבְּרַת הַבַּד"ה דְּמַדְּרַבְּנָן עֲשִׂאוּהָ כְּמוֹנָה מְשֵׁשׁ מְצַד שְׂלֵא דְּקַדְקָה בְּטוֹב מְפָל מְקוּם
בְּפִירוּשׁ פְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים דְּבַכָּה"ג דַּנ"ד מוֹתֶרֶת גַּם פֶּן לְבַעֲלָהּ כְּמוֹ שְׂפִתָּהּ הַר"ן שְׂלְהִי
גְּדָרִים גְּבִי הִיא אֲתָתָא דְּאֲמָרָה לְבַעֲלָהּ אִם פֶּן מְהִלִּין גְּכָרִים דְּהוּי הִכָּא אִי אֲנָתָ לֹא כו'
אֲשַׁת פְּהֵן הִיָּתָה דְּאִי אֲשַׁת יִשְׂרָאֵל פִּינּוּ שְׂאֲפִילוּ לְפִי דְּבְרִיָּה הִיָּתָה סְבוּרָה שְׂהוּא בְּעֵלָהּ
אִין לָהּ אֲנִסְ גְּדוֹל מְזָה וְאֲנִסְ בִּישְׂרָאֵל מִישְׂרָא שְׂרִי עַכ"ל וְכֵן פְּתָבוּ הַתּוֹס' וּפִי' הָרָא"ש
בְּשֵׁם וְכֵן פִּירְשׁ בְּתִשׁוּבַת הַרְשָׁב"א ס"י יו"ד וְכֵן פֶּסֶק הַא"ז הוּבָא בִישׁ"ש פ' ד' אַחֲרֵי ס"י
י"ז וְהַגֵּם שִׁי"ל לְהַפִּיר דְּדוּחֶק לְפָרֵשׁ עוֹבְדֵי דְּשִׁלְהִי גְּדָרִים בְּאֲשַׁת פְּהֵן ע"כ י"ל דְּאֲסוּרָה
בַּכָּה"ג כְּמוֹ בְּנִשְׂאָת ע"פ ע"א אוֹ עַל פִּי שְׁנַיִם עֲדִים מְשׁוּם דַּה"ל לְמִיּוֹדָק וּמַתְּנִיתִין דַּסְפ"ג
דִּיבְמוֹת דְּהַנְחִלְפוּ שְׂאִנֵי לְפִי שְׂהִיָּה בְּשַׁעַת פְּנִיסְתָּן לְחַוְפָה מְפָל מְקוּם פִּינּוּ דְּמַדְּאוּרִיָּתָא

נדאי שרָיא לכ"ע אין לְנו להחמיר בְּדַרְבָּנָן נֶגְדַּ כָּל הַפּוֹסְקִים הַנֶּ"ל הַתּוֹסֵ' וְהָרָא"ש וְהָר"ן וְהַרְשֵׁב"א וְהָא"ז וְהִיש"ש: קיצור.

מה שְׁהַחמירו בְּנִשְׂאֵת עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים וְכָא בְּעֵלָה יוֹתֵר מִבְּהוֹחֲלָפוּ יֵשׁ לֹאמֵר מִשּׁוּם דְּהוֹחֲלָפוּ בְּשַׁעַת כְּנִיסַתָּן לַחֲנוּפָה אַחֲרֵים הִטְעוּ אוֹתָהּ וְלֹא הָיָה לָהּ לְמִידָק פְּלִל אוֹ שִׁי"ל לְחַלֵּק בֵּין נִשְׂאֵת וּבֵין לֹא נִשְׂאֵת וּכ"מ מְדַעַת הַפּוֹסְקִים שְׁלֵהֵי נְדָרִים וּא"כ גַּם בְּנֵד"ז אֵין לְאִנְסָרָה עַל בְּעֵלָה: ד אָף יֵשׁ לְהַתְיַשֵּׁב בְּגִדוֹן הַלְזוֹ אִם הָאִשָּׁה צָרִיכָה הִבְחָנָה שְׁתַּפְּרוֹשׁ מִבְּעֵלָה ג' חֲדָשִׁים כְּדֵי שְׁתַּדַּע אִם לֹא נִתְעַבְּרָה מִהַבּוֹעַל וְכִמוֹ שְׁשִׁינּוּ בִּיבְמוֹת דָּף ל"ג וּמְפָרִישִׁין אוֹתָהּ מִבְּעֵלָה ג"ח וְכֵן פָּתַב רַמ"א ס'י י"ג ס"ו וּבנ"ד אֶפְיָלוּ הַפּוֹסְקִים הַסּוֹבְרִיםכֹּר' יוֹסִי דְבִנְנוֹת אֵין צָרִיף לְהַמְתִּין מוֹדִים בנ"ד דְּהָא הָיְתָה סְבוּרָה שְׁזָהוּ בְּעֵלָה וּכמ"ש הָרִי"ף וְהָרָא"ש ס"פ ד' אַחֲזִין דְּאַפְיָלוּ ר' יוֹסִי מוֹדָה בְּהָא דְטַעְמָא דְרַבִּי יוֹסִי מִשּׁוּם דְּאִשָּׁה מְזוּנָה מִתְהַפְּכָת וּמְזוּנָה וְהָא מִתְנִיתִין דְּלֹא זְנוּת הִיא דְּהָא אוֹקִימָנָא בְּהוֹחֲלָפוּ וְכִמוֹ שְׁפָתַב בִּש"ע ס'י י"ג ס"ח מִי שְׁנִשְׂאֵת בְּטַעוֹת וּע"ש ב"ב ש"ס"ק י"ב וּמִיָּהוּ י"ל פִּינּוֹן דְּתוּמ"י אַחַר הַמַּעֲשֵׂה עוֹרְרָה אֶת בְּעֵלָה כו' א"כ תוּמ"י יְדַעַה שְׁאֵין זֶה בְּעֵלָה יֵשׁ לֹאמֵר אֲזִי נִתְהַפְּכָה וְהָיָה רַמ"א שְׁם סוּף סְעִיף ו' פָּתַב דְּצָרִיכָה לְהַמְתִּין אִם לֹא נִבְעֵלָה לְבְּעֵלָה תְּחִלָּה מִשְׁמַע דְּבִנְבְּעֵלָה פְּעַם א' אֵינָה צָרִיכָה לְהַמְתִּין וּכ"מ בְּלָבוּשׁ וּחמ"ח וּב"ש שְׁם וְלִי הַדְּבָר צָרִיף יֵשׁוּב דְּהָא הִטְעַם דְּבִנְבְּעֵלָה אֵינָה צָרִיכָה לְהַמְתִּין מִשּׁוּם דְּאֲזִי אֶפְיָלוּ תְּתַעַבֵּר תְּלִינּוּ בְּבְעֵלָה וְהִינּוּ מִשּׁוּם דְּרֹב בְּעִילוֹת אַחַר הַבְּעַל וְהִינּוּ דוֹקָא בְּשַׁבְּעַל כַּמָּה פְּעָמִים וּכ"ה לְהִדְיָא בֵּא"ז שְׁמַמְנוּ מְקוֹר דְּבָרֵי רַמ"א הוּבָא לְשׁוֹנוֹ בִּיש"ש פד"א ס'י י"ז אוֹ שְׁהִיא תְּדִירָה עִם בְּעֵלָה כו' מִשָּׂא"כ בְּשִׁינְדְּעוֹ שְׁהַבְּעַל לֹא בְּעַל רַק פְּעַם א' בְּתוֹף ג' חֲדָשִׁים אִם כֵּן לֹא שְׁיִיף לֹאמֵר רֹב בְּעִילוֹת אַחַר הַבְּעַל פִּינּוֹן דְּהַבְּעַל בְּעַל פְּעַם א' וְכֵן הַבּוֹעַל אִם כֵּן ה"ל סְפַק מְמֹר תַּדַּע דְּהָא בְּסוּטָה (דָּף כ"ז) גְּבִי פְּרוּצָה בְּיוֹתֵר אֵיבְעֵיָא לָן אֵי חוֹשְׁשִׁין לְבִנְיָה וְהִטְעַם מִשּׁוּם דְּבַכָּה"ג לֹא שְׁיִיף לֹאמֵר רֹב בְּעִילוֹת אַחַר הַבְּעַל אִם כֵּן כ"ש בַּכָּה"ג וְאָף לְהַמְקִילִין שְׁם הִינּוּ מִשּׁוּם דַּס"ל דְּמְפָל מְקוֹם י"ל רֹב [בְּעִילוֹת] אַחַר הַבְּעַל עֵי"ב ש"ס'י ד' סט"ו ס"ק כ"ו.

מִשָּׂא"כ הָכָא כְּשִׁינְדוּעַ שְׁזָה בְּעַל פ"א וְזָה פ"א אֲזִי אִם נִתְעַבְּרָה ה"ל סְפַק מְמֹר וְאִם כֵּן נִדְאי צָרִיף הִבְחָנָה וְלִיכָא לְמִימַר דְּכִינּוֹן דְּמִדְּאוּרִיָּתָא מוֹתֵר סְפַק מְמֹר לְבֵא בְּקָהֵל וְרַבָּנּוּ הוּא דְּאָסְרוּ: אִם כֵּן לְכַתְחֵלָה לֹא צָרִיף הִבְחָנָה וְהִינּוּ מִשּׁוּם דִּישׁ סְפַק בְּדַרְבָּנּוּ דְּשָׂמָא אֵינָה מְעוֹבְרָת פְּלִל וּכ"מ לְכָאוּרָה בִּיבְמוֹת ס"פ אֶלְמָנָה לְכָה"ג (דָּף ס"ט ע"ב) אֶהָא דְתַנּוּ יִשְׂרָאֵל שְׂבָא עַל בַּת פָּהֵן תֹּאכַל בְּתֵרוּמָה עֵיבְרָה לֹא תֹאכַל וּפְרִיף פִּינּוֹן דְּעֵיבְרָה לֹא תֹאכַל בְּתֵרוּמָה (פִּינּוֹן דְּאֵי פְּשִׁטָּא לָן דְּעֵיבְרָה אֶמְרִינּוּ לָהּ לֹא תֹאכַל אֶמְאֵי קַתְנִי יִשְׂרָאֵל הַבָּא עַל בַּת פָּהֵן בְּאוֹנָס וּפִיתוּי תֹאכַל לִיחוּשׁ דִּילְמָא עֵיבְרָה) מִי לֹא תַנּוּ מְפָרִישִׁין אוֹתָן שְׁלִשָּׁה חֲדָשִׁים שְׂמָא מְעוֹבְרוֹת הֵן (בִּפְד"א גְּבִי נְשִׁים שְׁהוֹחֲלָפוּ כו' אֶלְמָא לְחַדָּא בִּיאָה חֵינְשִׁינּוּ) אֶמֶר רַבָּה בַר רַב הוֹנָא לִינְחִסִּין חֲשָׁשׁוּ (מַעֲלָה עָשׂוּ לִינְחִסִּין לְחוּשׁ לְבִיאָה אַחַת וְלִסְפַק) לְתֵרוּמָה לֹא חֲשָׁשׁוּ וְאָף עַל גַּב דְּאַחַר כְּףָּ חוּזֵר וּמְשַׁנֵּי דְלְתֵרוּמָה גְּמִי חֲשָׁשׁוּ וּבִנְנוֹת לֹא חֲשָׁשׁוּ מִשּׁוּם דְּאִשָּׁה מְזוּנָה מִתְהַפְּכָת כְּדֵי שְׁלֹא תְּתַעַבֵּר לְכָאוּרָה זֶה תִּירֵץ לִפ"ד ר' יוֹסִי ס"פ ד"א דָּף ל"ה ע"א וְלֹא לר' יְהוּדָה שְׁם גַּם בְּגִיטִין (דָּף כ"ח ע"א) מִשְׁמַע דְּדִין דְּגְבִי תֵרוּמָה חֵינְשִׁינּוּ לְמִיתָה הוּא פְּלוּגְתָא דְתַנָּאי וּא"כ לְמָאן דְּלֹא חֵינְשׁ שְׁם כמ"כ לֹא חֵינְשׁ שְׂמָא עֵיבְרָה מִחַמַּת חַדָּא בִּיאָה דְּהָא בְּגִמְרָא כָּאן בִּיבְמוֹת מִשְׁמַע דְּהָא בְּהָא תְּלִיא גַּם

בירושלמי ביבמות ס"פ אלמנה מסיק לחלק בין תרומה ליוחסין דלעולם אנוסה צריכה להמתין ג"ח ולענגן תרומה לא חיישינן ששמה ע"י ביאה אחת נתעברה ואם פן שמה נאמר דכמ"כ אין צריף הבקנה פשהחשש בספק ממזר: ושמה יש להביא ראיה קצת ממ"ש בנה"כ בי"ד סי' קצ"ו ובמנ"י שם וסי' קצ"ב ובכו"פ ובב"ש באה"ע סי' ד' סק"ז: דמש"ה בקא על הנדה א"צ הבקנה פנין דאינו רק פגום מיהו יש לחלק טובא דשאני הקא שהוא ספק ממזר וממ"ש הט"ז ססי' קצ"ו בי"ד דבאיסור דרבנן אין צריף הבקנה אין להביא ראיה לנ"ד דשא"ה שאיסור הבעילה גופא הוי רק דרבנן כו'.

אבל בחשש ספק ממזר נדאי צריף הבקנה במכש"כ ממה דלש"ס דילן חיישינן גם לאיסור תרומה ועוד נראה דבנ"ד יוכל להיות כמה חששות באיסור דאורייתא כמו לענגן חליצה ויבום וכה"ג ולא עדיף מגר וגירות בש"ע סי' י"ג ס"ה וכן המגרש אשתו שצריכה להמתין צ' יום ועב"ש רסי' י"ג דעיקר הטעם משום שמה ישא אחותו מאביו אם פן הכי נמי שייף הקא: קיצור.

יש להתיישב אם צריכה שתפרוש מבעלה ג' חדשים כדי שדע שלא נתעברה דאם נתעברה ה"ל ספק ממזר פנין שלאחר טבילתה לונסתה לא בא עליה הבעל רק פעם אחד והבועל פעם אחד ומ"ש רמ"א סי' י"ג סוף סעיף ו' אינו משמע פן ממ"ש הא"ז שביש"ש פד"א סי' י"ז או שהיא תדירה עם בעלה כו' וכ"מ ביבמות (דף ס"ט ע"ב) בענגן ישראל שפא על בת פהן דגם לאיסור תרומה חיישינן שמה נתעברה מבעילה אחת כש"כ בחשש ספק ממזר אף דספק ממזר דרבנן הרי באיסור יוחסין החמירו טובא דאף בחזר רובא לא סגי בשלא נבדקה אמו וגם זהו כש"כ מהדין הנזכר בש"ע סי' י"ג ס"ה: ה אף מפל מקום י"ל דהיינו דוקא באם בא עליה הבעל רק פ"א משא"כ בנ"ד דהבעל בא עליה הרבה פעמים קודם אלא שאחר טבילתה לונסתה לא בא עליה רק פעם א' יש לומר דלכ"ע אין צריף הבקנה משום די"ל רוב בעילות אחר הבעל ואפשר נתעברה מהבעילה שלפני טבילתה ומה שראתה דם אחר כף אין ראיה ברורה דמקצת נשים רואות בימי עיבורן כמ"ש הרמב"ם בפ"ה המשניות בנדה (דף ז') ועוד דהא בגמ' שם אמרינן שעד שלא הוה עוברת אינה בחזקת מסולקת דמים דמידי הוא טעמא אלא משום שראשה ואיברה כבדים עליה כו' ע"ש ולו יהא שזהו מיעוטא לבד מפל מקום סמוך מיעוטא להדי פלגא דבעילה שאח"כ של הבעל וה"ל רובא עיין בתוספות בנדה פ"ק כה"י (דף י"ח ע"א) ד"ה שליטא ועיין מזה בס"ט סימן קפ"ז ס"ק ט"ו וכתבתי מזה במ"א אלא שאפשר לדון בזה דהא שתוקי אסור לבא בקהל אף על גב דאיכא רובא להתיירא פדאייתא בקדושין (דף ע"ג) אי דאזלי אינהו לגבה פל דפריש מרובא פריש ורוב פשרים אצלה ואף על גב דהיכא דאזלא אינה לגבייהו ה"ל קבוע וכמחצה על מחצה דמי מ"מ הרי כתב בזה"ר שם דאכתי רובא להתיירא דאי אזלי לגבה ה"ל רובא ואי אזלי אינה לגבייהו ה"ל מע"מ.

נמצא הרוב להכשיר עכ"ל ואף על פי כן אסרוהו חכמים לבא בקהל משום דמעלה עשו ביוחסין ופירש מהרי"ט בחי' שם כדי שלא יתערב זרע פשר עם זרע פסול ואם פן צ"ל דהא דאמרינן בסוטה (דף כ"ז) דישא בת דומה משום דרוב בעילות אחר הבעל ולא החמירו שם חכמים הוא משום דרוב דהתם חשוב ועדיף טובא ואם פן בנ"ד שידוע שאחר טבילתה לא בא בעלה עליה רק פ"א ואם פן אפשר שאין הרוב חשוב פל כף יש

להתמיר בו גם פן מדרבנן אלא שמ"מ י"ל דכיון דמשום מעלה דיוחסין לחוד התימיר בו
אם פן לא בעי הבחנה לכתחלה פיון שאפשר לא נתעברה כלל פנ"ל וצ"ע ומיהו בלאה"נ
י"ל דהפנ"י שם פתב בקדושין (דף ע"ג) דהתם לא תשיב רבא וכן משמע בהפלאה
ספ"ק דכתובות (דף ט"ו) והיינו משום פיון דהספק הוא בזה הענין עצמו אי איפא רבא
או לא משא"כ בנ"ד אף בספ"ק דכתובות משמע דבעיא תרי רבבי ליוחסין ועי' ב"ש סס"י
ו' דלאו דוקא ליחוס פהונה אף לפמ"ש הב"ח שם וכן פרש"י דמשום גזירה לחוד נגעו
בה אם פן מוכח דהיכא דלא שייך גזירה בחד רוב סגי וא"כ בענין רוב בעילות אחר
הבעל ש"ד אף בנ"ד אמנם הב"ח שם פתב דבענין תרי רבא מדינא משום מעלה דיוחסין
ולדבריו הא דברוב [בעילות] אחר הבעל בחד רוב סגי צ"ל משום דהוא רוב חשוב אם
פן צ"ע בנ"ד אפס שדוחק לחלק בין רוב בעילות אחר הבעל לפירש א' מצפורי ולפיכך
צ"ל דבאשה היושבת תחת בעלה הקילו יותר לסמוך ארובא משום דהוי כמו רבא ונזקה
עי' סי' ד' סכ"ט בהג"ה ואם פן בנ"ד נמי יש להקל מה"ט ועי' ביבמות (דף קי"ט סע"א
ורע"ב) ועי' בהפלאה דף ט"ו השיב על הב"ח ש והעלה דמשום גזירה בענין תרי רבבי
פנ"ל בשם הב"ח רק לשטת הרמב"ם לחוד העלה דמשום מעלה דיוחסין בענין תרי רבבי
בלא גזירה וכבר נודע שהר"ן ושא"פ השיגו אהרמב"ם ועי' ב"ש סס"י ו' ששני שטות
הם דלא פהרמב"ם והם רוב הפוסקים אם פן אפילו את"ל דלרמב"ם יש להתמיר בנ"ד
אם נתעברה מכל מקום יש לסמוך ארוב הפוסקים דבשל סופרים הלך אחר המיקל כ"ש
בתר רוב הפוסקים ועוד דגם להרמב"ם יש להקל פנ"ל.

דעל פרוק צריף הוא לחלק בין רוב דפירש א' מצפורי דלא מהני לרוב בעילות אחר
הבעל והחילוק ההוא יש לאומרו גם פן בנ"ד: קיצור. מכל מקום בנ"ד יש לצרף גם פן
מה שהיתה תדירה עם בעלה קודם וסתה ואף אם זהו רק מיעוטא שתתעבר ואתר כף
הנה לה וסת מכל מקום מצטרף לפלגא דחד בעילה של הבעל וה"ל רבא נגד בעילה
של הבעל ואף על גב דבאיסור יוחסין לא מהני רבא מכל מקום י"ל באשה היושבת
תחת בעלה שפיר אזלינן בתר רבא דאל"כ יהיה קשה מהדין שבש"ע סי' ד' סט"ו ועמ"ש
לקמן סע"י ה': עוד נלע"ד שיש צד להקל בנ"ד מהא דאמרין בסוטה (דף כ"ז) בעי
רב עמרם היתה פרוצה ביותר (דאיכא למיחש דרוב בעילותיה משל אחרים) מהו (מהו
שיהיו בניה פשרים) אליבא דמ"ד אין אשה מתעברת אלא סמוך לוסתה (לפני ונסת
נדיתה יום אחד לא תיבעי לה דלא ידע בה) הבעל את ונסת נדיתה דנטרה אותה היום
מלזנות שלא תתעבר בזנות) ולא מנטר לה.

פי תיבעי לה אליבא דמאן דאמר אין אשה מתעברת אלא סמוך לטבילתה (לאחר שטבלה
ביום טבילתה או ליום מחר) מאי פיון דידע בה נטורי מינטר לה או דילמא פיון דפרוצה
ביותר לא (מצי מינטר לה שנשמטת מאצלו פתאום) תיקו עכ"ל הגמרא ורש"י.

והנה הרמב"ם פט"ו מהא"ב ה"כ פסק האי בעיא לחומרא וכתב המ"מ וכן עיקר דאמרין
התם דאיכא למ"ד דנדאי חוששין רצה לומר דכיון דלמ"ד אין אשה מתעברת אלא סמוך
לוסתה אמרינן דנדאי חוששין ולמ"ד סמוך לטבילתה הוי ספק אם פן אנו דלא קים לן
פמאן מהנה מ"ד הלכתא נקטינן לחומרא דהא צד החומרא קרוב יותר וצד הקולא לא
יבא אלא אחר ב' ספיקות דהיינו את"ל דקיי"ל כמ"ד סמוך לטבילתה ואת"ל דמצי מינטר

לה אף הרא"ש פ"נ בשם ה"ג כתב דאפילו פרוצה ביותר אמרינן רוב בעילות אחר הבעל וכ"ד מהרי"ו בתשובה סי' פ"ח אף בש"ע סי' ד' פסק פהרמב"ם וכן פסק הטור והשפתא בנ"ד לא מיבעיא לה"ג והרא"ש דפסקו לקולא אם כן לכאורה צ"ל דפסקו כמ"ד סמוך לטבילתה ופסקו האיבעיא לקולא משום דספק דרבנן הוא.

וקצת משמע בנדה פ"ק המפלת (דף ל' סע"א) המפלת ליום ארבעים (לטבילתה) אינה חוששת לולד ליום ארבעים ואחד תשב לזכר ולנקבה כו' משמע דס"ל דאשה מתעברת סמוך לטבילתה דאילו למ"ד אין אשה מתעברת אלא סמוך לנסתה א"כ אף ליום מ"א לטבילתה אין לחוש לולד דהא ליכא מ' יום מסמוך לנסתה שלאחר טבילתה אם כן פשיטא שיש להקל בנ"ד דהבעל בא עליה סמוך לטבילתה והבועל אחר ששה ימים.

אלא אפילו לפ"ד הרמב"ם שהוא דעת רוב הפוסקים הרי כתב המ"מ דמש"ה פסק לחומרא משום דאיכא למ"ד דנדאי חוששין וכנ"ל דצד החומרא קרוב יותר ואם כן מה"ט גופא יש להקל בנ"ד דלמ"ד אין אשה מתעברת אלא סמוך לטבילתה ונדאי אין לחוש פינן דהבעל הוא שפא עליה סמוך לטבילתה והבועל אחר כף ולמ"ד נמי סמוך לנסתה יש ספק ממי נתעברה שהרי שניהם לא באו עליה סמוך לנסתה שהרי וסתה הנה ערף י"ד ימים וזה בא עליה אחר ששה ימים לחוד ועוד דאשה זו אין לה נסת קבוע וכיון שגם למ"ד סמוך לנסתה יש ספק ממי נתעברה ולמ"ד סמוך לטבילתה ונדאי מהבעל הוא א"כ צד הקולא קרוב יותר ולכן יש להקל והנה צד זה להקל הוא אף גם את"ל דלא מצרפינו כלל הסברא דשמא נתעברה קודם שראתה דם וכ"ש בהצטרף סברא הנ"ל ומצאתי להט"ז בי"ד ססי' קצ"ו דס"ל, שתולין בשנתעברה קודם הנסת ומש"ה לא בעי הבחנה בבא על הנדה ע"ש.

והדברים ק"ו מה התם מיידי שאחר שטבלה אחר הנסת לא הנה שום ביאה בהכשר רק ביאה דאיסור אף על פי כן לא בעי הבחנה משום דיש לתלות שנתעברה לפני הנסת כ"ש כפאן דעכ"פ הבעל בא עליה אחר שטבלה ואף שהפוסקים שם כתבו טעמים אחרים למה דלא בעי הבחנה כדלעיל סי' ב' היינו משום דלקושטא דמילתא כתב כן וטעמייהו עדיף טפי דא"ש אף באם לא בא עליה בעלה תחלה אבל מכל מקום בסברתו של הט"ז שתולין בבעילה שלפני הנסת לא פליגי עליה דאם איתא דפליגי עליה ה"ל לדחות סברתו מה"ט וכן מצאתי בסדרי טהרה סי' קצ"ד סק"ז האריף בזה להוכיח דאפשר שמתעבר קודם שנתראה דם ונדחה דברי עה"ג סי' כ"א שכתב בהפ"ד ואף בתשובת עה"ג הנ"ל הביא ראיה לסתור דברי עצמו מעובדא דקלפטרא שהשקתה לשפחותיה סמא דנפצא משמע דמוסת אין ראיה כו' ומה שדחה שם הוא דחוק גדול ובה' נדה להרמב"ן רפ"ז ובטוש"ע סי' קצ"ד ס"ב לפיכך אם היתה יודעת בבירור שהפילה תוף הזמן כו' משמע גם כן כהס"ט וכ"נ מסתימת החמ"ח וב"ש סי' י"ג ס"ו הובא לעיל רס"י ב' וכן הכו"פ והחזות דעת סי' קצ"ד פסקו גם כן כמ"ש הס"ט וכיון שכן נדאי יש להקל בנ"ד פינן דהיתה תדירה עם בעלה קודם טבילתה ג"כ: קיצור ועוד יש להקל עפמ"ש הט"ז בי"ד ססי' קצ"ו דס"ל שתולין שנתעברה קודם הנסת והספים עמו הס"ט סי' קצ"ד ס"ב סק"ז וכ"ד הכו"פ שם (הגה ולכאורה מ"ד בסוטה (דף כ"ז ע"א) דאין אשה מתעברת אלא סמוך לנסתה.)

ופרש"י לפני נוסת נדויתה יום אחד משמע שאחר שנתעברה רואה גם כן נוסת מיהו זה אינו דיש לפרש כשמתעברת סמוך לנסתה שוב אינה רואה הנוסת עכ"ה) ועוד אף את"ל שאין לצרף הבעילות שקונדם הנסות מפל מקום יש טעם יותר לומר שמבעלה נתעברה דהא למ"ד אין אשה מתעברת אלא סמוך לטבילתה ודאי מהבעל הוא שהוא בא עליה סמוך לטבילתה משא"כ הבעל בא אחר כך ולמ"ד סמוך לנסתה ספיקא הויא.

ואם כן יש לומר שמהבעל נתעברה ה"ל כמו שני ספיקות: ז ועוד יש צד להקל בנ"ד והוא משום דליכא שני עדים פשרים שפא עליה הבעל הנ"ל רק שהיא והבעל אומרים כן אם כן י"ל דאינו נאמנים כלל לפסול העובר.

שהרי משנה שלימה שנינו בקדושין (דף ע"ח ב') ואפילו שניהם (פ"א האיש ואשתו) מודים על העובר שבמעיה ממזר הוא אינו נאמנים ופרש"י ואפילו שניהם האב והאם אומרים על העובר שבמעיה ממזר הוא אינו נאמנים והטעם פרש"י שם גבי אב משום דקרוב הוא אצלו ואין עדות לקרוב וכ"ש גבי האם דקרובה היא וגם אין עדות לאשה ואף על גב דר' יהודה פליג התם וס"ל דהאב נאמן לבדו היינו האב לבד דנאמן בעצמו כשני עדים מדכתוב יכיר אבל על נאמנות האם לא פליג ר' יהודה וכמו דלת"ק לא נאמנת אפילו כעד אחד דמש"ה אפי' שניהם יחד אין נאמנים כשני עדים דעלמא שנאמנים כמ"כ לר' יהודה אינה נאמנת אפילו כעד אחד ואם כן בנ"ד אף את"ל שהבעל נאמן כעד א' משום דפלגינן דבוריה מפל מקום האם אינה נאמנת כעד אחד אי משום דקרובה היא אי משום דאין אשה מצטרפת לעדות במקום דבעינן ב' עדים וכיון דליכא ב' עדים א"א להוציא מחזקת פשרות דקיי"ל אין ערער פחות משנים כדאיתא שם דף ע"ג ואף על גב דאמרינן שם דהיינו היכא דאית ליה חזקה ככשרות שהיו מוחזקים בו בחזקת פשר ועובר זה לא שייך לומר שהיו מוחזקים בו כו' וכ"ה להדיא בקדושין (דף ע"ח ב') מפל מקום האי נמי אית ליה רובא מפח אביו ואמן וכדאיתא בפ"ק דחולין גבי מנה"מ דאזלינן בתר רובא ודילמא לאו אביו הוא אלא ש"מ דאזלינן בתר רובא וכיון דאזלינן בתר רובא ואמרינן דמסתמא הוא בן אביו א"כ ה"ז כמי שיש לו חזקת פשרות דהא רובא עדיף מחזקה ולא דמי לפנויה דאע"ג דרוב פשרים אצלה אמרינן דבתה ל"ל חזקת פשרות ולא מחשבינן ליה האי רובא פחזקה משום די"ל דילמא אזלא אייה לגבייהו וה"ל קבוע וכדאיתא בקדושין (דף ע"ג א') מה שאין כן הכא דאמרינן רוב בעילות אחר הבעל ואם כן אין לספק ברוב זה כלל ואם כן עדיף פחזקה וגם דאפשר דהוי נמי חזקה דאתיא מפח רובא כמו שכתבו הפוסקים גבי גבינות מבהמה שנטרפה עב"ד סי' פ"א ועוד דהא ביבמות פרק הערל (דף פ' ע"ב) אפשר רבא תוספאה באשה שהלה בעלה למדנה"י ואשתהי תריסר ירחי שתא אף על גב דהוי מיעוטא דלא שכיח שישתתה י"ב חדש על כל זה כיון שאפשר לתלות אחר הבעל לא חש לזנות עיין תשובת הריב"ש סי' תמ"ז מכש"כ היכא שבעלה תדיר אתה עמה דהולד בחזקת פשרות גמור עם הרוב דאי אפשר לפסולו כ"א על ידי שני עדים ועוד דגבי פנויה נמי הא אין האם נאמנת לומר ממזר הוא ואם כן הוא הדין אפילו יש לה עוד אחד שמעיד כן כיון דאין כאן שני עדים פשרים ואם כן הא קמן דאין מוציאין העובר מחזקתו אא"כ על ידי ב' עדים פשרים אלא דגבי פנויה דבלא"ה הוא בחזקת ספק ממזר גם בלא הגדת האם לפסול מטעם דאיתא בקדושין (דף ע"ג)

משום מעלה דיוחסין אזי אף על פי שהאם ועוד אחד מעידים לפוסלו אין נאמנים לשוניה ממזר נדאי.

ואם כן כמו"כ בבן אשת איש שבעלה עמה תדיר שבלא הגדטה הוא בחזקת ישראל כשר דמסתמא אביו הוא אם כן אפילו על ידי הגדטה ועוד א' עמה אין נאמנין להוציאו מחזקתו לעשותו ספק ממזר וכן כתב הפני יהושע להדיא בקדושין (נ"ד ע"ח ב') ע"ש והדברים ק"ו מפנייה מה התם שהבן אין לו חז"כ משום דדילמא אולא איהי כנ"ל כ"ש בבן זה שיש לו חזקת פשרות מצד הרוב עכ"פ פנ"ל וכן משמע ממה שכתב הר"ן בקדושין (ע"ח ב') שם ונ"ל עמ"ש רש"י שהאב אינו נאמן (לדברי חכמים) משום דקרוב הוא אצלו ואין קרוב פשר להעיד עליו כה פתב רש"י ז"ל ותמיהני למה הוצרך לכה דהא פיון דבחזקת פשרות הוא אין ערעור פחות משנים עכ"ל ואף על גב דהר"ן קאי אהיכא שיצא לאויר העולם מקל מקום הוא הדין אענבר למסקנא דגמרא שם דגם אענבר אין נאמנים והיינו משום דרובא מסייע ליה וכן משמע דעת ריא"ז בש"ג שם להדיא שאפילו על הענבר שבמעיה אין נאמנת לומר ממזר הוא ואין מוציאין אותו מחזקת פשרותו אלא על פי שני עדים משמע להדיא דכל שלא באו שני עדים בחזקת פשר הוא לכל דבריו ואינו אפי' ספק ממזר וכיון דבעינן שני עדים נדאי דהאם אינה נאמנת שהרי היא אשה וקרובה ועיין ברמב"ם פט"ו הי"ט משמע גם כן כן.

ומ"ש בנ"י ספ"ז דיבמות דעפ"י האם נעשה ספק ממזר היינו בארוסה וכן פי' בד"מ סי' ד': אף מה שעומד לנגדי הוא הירושה שהביא הרשב"א בקדושין (נ"ד ע"ג) גבי אסופי ונ"ל כל זמן שמושלך בשוק אביו או אמו נאמנים עליו נאסר מן השוק צריך עדים ואביו ואמו כשני עדים הם עכ"ל אלא דשניהם יחד חשיבי כשני עדים וא"כ כ"ש אמו ואחר וי"ל שזהו רק להקל דכיון דבלא"ה מן התורה הוא כשר לכן נאמנים אביו ואמו להכשירו אבל אין נאמנים להחמיר דאם כן הוא נגד משנה הנ"ל דאפילו שניהם מודים אינן נאמנים וכן נדאי יש חילוק בין להקל ובין להחמיר גבי שתוקי דאמו נאמנת להכשירו לגמרי משא"כ לפוסלו (ומלשון הפוסקים הרמב"ם וטוש"ע סימן ד' סל"ב משמע דכשנאסר מן השוק אפי' שניהם יחד אין נאמנים עליו) מסקנא דמילתא שלענן הנולד אפי' אם היא מעוברת יש ג' צדדים להתירו הא' משום דאמרינן רוב בעילות אחר הבעל ומצד רפינו ג"כ בעילות שקודם ראיתה לפ"ד רוב הפוסקים (עי' תשובת הב"ח סימן ק' ודבריו צ"ע) הב' אפילו לקצת פוסקים דס"ל דאין מצד רפינו הבעילות שקודם נדויתה יש ב' צדדים להקל היינו משום שבעלה בא עליה סמוך לטבילתה ואיכא למ"ד דאין אשה מתעברת אלא סמוך לטבילתה וא"כ צד הקולא קרוב יותר הג' משום דאפשר שאין האשה והבועל נאמנים פלל להוציאו מחזקת פשרותו (ועיין תשובת ח"צ סימן ק"נ ויש לחלק בין לאוסרה לבעלה לענן פוסול הנולד דיש לומר דלא מהני) וכיון דהכי הוא כ"ש שיש להקל לענן שאין צריך הבחנה לכתחלה להפרישה מבעלה אלא מותרת היא לו מיד ומה שצ"ע מצד הגמרא מפני שאמרה כן קודם שיצעה שנתעברה א"כ אם על עצמה נאמנת י"ל ממילא נפסל הנולד אחר כה נזכיר לקמן בתשובה שניה שעל זה ועיין בב"ש סימן נא"ו סעיף י"ג ס"ק כ"ז במ"ש נראה אם נשאת לכהן בניה פשרים כו' והבית מאיר שם סי"ג פתב ולענ"ד צ"ע פי"ל ע"כ לא צרכינן לנאמנות אלא בנולד או ענבר כו' אבל אילו אשה עשה עצמה חד"א ע"י שאומרת נתקדשתי לפני עדים ושוב זינתה כו' ממילא

בְּנֵיהֶם סְפִיקֵי חֲלָלִים וְסְפִיקֵי מְזֻזָּרִים כִּינּוּן שְׁמִפְתָּהּ בָּאוּ וְכָל הַסֶּפֶק שֶׁדָּנִין בָּהּ לְהַחְמִיר מִמִּילָא הוּא עַל וּנְלֹדוּתֶיהָ כּו' יע"ש.

ואפ"ל אף לדבריו דוקא פְּשַׁנְעֵשִׁית חד"א ואח"כ זִנְתָה אֲזִי י"ל מִמִּילָא הוּא עַל וּנְלֹדוּתֶיהָ כּו' אָבֵל בַּנְד"ז הָרִי בְּשַׁעַה שְׁאֲמָרָה שֶׁהַבּוֹעַל בָּא עֲלֶיהָ מִמִּילָא בְּאוֹתָהּ רַגַע נוֹלֵד הַסֶּפֶק ג"כ שְׁמָא נִתְעַבְּרָה מִמֶּנּוּ וּא"כ יֵשׁ לָנוּ לְדוֹן ג"כ עַל הַנֶּלֶד אִם מְעַנְבֶּרֶת הִיא וּע"ז אֵין שְׁנִיף לומר כִּינּוּן שְׁמִפְתָּהּ בָּאוּ דְלִגְבֵי הָעוֹבֵר אֵין לְהַאֲמִינָה כָּלֵל וְהָרִי סֶפֶק הָעֵיבוֹר נַעֲשֶׂה בְּשַׁעַה זֹה שֶׁעֲדִינּוּ לֹא הִחְזַקְנוּהָ בְּנִבְעָלָהּ לְאַחַר וּא"כ אֲנוּ צְרִיכִים לְדוֹן עַל ב' דְּבָרִים הָאֶחָד עֲלֶיהָ וְהַב' עַל הָעֵיבוֹר אִם מְעַנְבֶּרֶת הִיא דְּהָא יֵשׁ לָנוּ לְחַוֵּשׁ שְׁמָא עֵיבָרָה כְּדָאֲמַרִּינוּ בִּיבְמֹת (דס"ט ע"ב).

ואם כן אין להאמינה כָּלֵל לְגַבֵּי הָעוֹבֵר כִּינּוּן כ"ש בְּמָקוֹם שְׁאֵף אִם נֶאֱמַיְנָה ה"ל רַבָּא לְהַתִּירָא כְּדִלְעִיל מִצַּד ב' הַטְעָמִים הָרֵאשׁוֹנִים וְעו"ל שְׁגַם לְאַסֹּר עֲצָמָה לְגַבֵּי הַבְּעַל יֵשׁ גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים דס"ל דְּהִיא וְהַבּוֹעַל אֵינָם נֶאֱמַיְנִים כ"א שְׁנֵי עֲדִים דְּוָקָא א"כ שְׁדַבְּרִיהָ בְּטִילִים לְגַבֵּי הַבְּעַל כ"ש לְגַבֵּי הָעוֹבֵר כִּינּוּן: בְּעֵינֵי סְבֵרַת הַבֵּית מְאִיר יֵשׁ לְעֵינֵי בְּאִיסוֹר חד"א מֵהוּ וְעֵינֵי מל"מ פ"ט מה' אִישׁוֹת הַט"ו וּבְפֶסְקֵי מֵהֵרָא"י סִמָּן רכ"ו וּבַמִּל"מ פ"ג מה' יְבוּם דִּין י"ג וּבַפ"א מֵהַלְכוֹת שְׁחִיטָה הַכ"ו וּבד' אַאזמ"ו נ"ע בִּי"ד סְסִי' א' סְעִיף י"ב וּבְסְעִיף י"ד הֵבִיא שֶׁהַכֹּהֵן ג' סִמָּן א' בַּהֲגַבֵּי אוֹת פ"ב כ' דַּחַד"א הוּא מְדִין נָדָר וּבַפ"ת שָׁם ס"ק ט"ו הֵבִיא פּוֹסְקִים דְּפִלְגִי וּס"ל שְׁאִינוּ מְדִין נָדָר כִּי אֵין אָדָם נֶאֱמָן עַל עֲצָמוֹ כּו' וְעִי' תּוֹסְפֶת פ"ק דב"מ (דף ג' ע"ב) ד"ה מֵה לְפִי וְעֵינֵי שַׁעַה מ"מ פ"ט מֵה"א הַט"ו ט"ז וּבַתְּשַׁב"ץ ח"ב סִי' רַע"ט אָף י"ל אָף אִם נֶאֱמַנָת יוֹתֵר מִשְׁנֵי עֲדִים מ"מ זֶהוּ לְגַבֵּי עֲצָמָה אָבֵל שְׁיִנְמִשְׁף הָאִיסוֹר עַל בְּנֵיהֶם לְשׁוֹנֵי [לְהוֹ] מְזֻזָּרִים י"ל אֵינוּ כִּינּוּן דַּמ"מ הָרִי אֵין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוֹ רְשָׁע רַק כָּאֵן מִצַּד חד"א נֶאֱמַנָת לְאַפְרוּשָׁה מְאִיסוֹרָא לְפִי דְּבָרֵיהָ י"ל זֶהוּ רַק לְגַבֵּי עֲצָמָה מְשִׁים וְלֹא לְגַבֵּי וּנְלֹדָה וְכַמוֹ וְלֵד טְרַפָּה לְמ"ד טְרַפָּה יוֹלְדָת שְׁרִי אָף לְגַבּוֹת מְשׁוּם דְּזוּז"ג שְׁרִי כַּמ"ש חֲוָלִין פֶּא"ט דַּח"ח וְקָשָׁה מ"ש מִתְעַרְבָת או"ה.

אע"כ אין בְּזָה גּוֹף הָאִיסוֹר רַק גְּרָמָא וְעֵינֵי בְּתַמּוּרָה סַפ"ו דַּל"א לְכֵן זוּז"ג מְוָתֵר וּא"כ כִּינּוּן דְּהָרִי רַק גְּרָמָא יֵשׁ לומר אֵין נִמְשָׁף מַחַד"א לְהִיּוֹת אִיסוֹר דַּחַד"א אֵינוּ אִיסוֹר רַק לְגַבֵּי נַפְשָׁה וְעַכ"ז צ"ע וְעֵינֵי פמ"ג בִּי"ד סוֹף סִמָּן א' בַּשַּׁפ"ד ס"ק ל"ט חָקֵר בַּחַד"א שֵׁשׁ חֲקִירוֹת וְלֹא חָקֵר אִם יְכוּלָה לְהַמְשִׁיף הָאִיסוֹר עַל בְּנֵיהֶם עֵינֵי ת' חֲמַדַּת שְׁלֵמָה חֲלֵק או"ח סִמָּן ט"ז דַּכ"א ע"ג ד"ה וְלַעֲנֵד וְסִמָּן י"ז דף כ"ד ע"ג ד"ה עוֹד הַמְצִיא וְסִמָּן י"ח דף כ"ז ע"ד בד"ה וּמ"ש כְּבוֹד דִּידִי וְעִי' בּוֹ חֲלֵק יו"ד סִמָּן כ"ט דַּע"ו ע': סִמָּן יד עַל אוֹדוֹת הַשְּׂאֵלָה הַנ"ל בְּאִשָּׁה שֶׁנִּבְעָלָהּ לְאַחַר בְּטָעוֹת וּבַעֲלָהּ ג"כ בָּא עֲלֶיהָ פ"א לְבַד סְמוּךְ לְטַבִּילְתָּהּ אֲשֶׁר הָעֲלִיתִי לְעִיל בַּעֲזָרָה"י לְהַכְשִׁיר הַנֶּלֶד וְהַסְפִּים ג"כ דוּדֵי הָרַב הַגָּאוֹן מוֹהַר"י לִיב נ"י לְזָה מִצַּד ב' טְעָמִים הָרֵאשׁוֹנִים שְׁלֵי דָשָׁם וְזֶה אֲשֶׁר כָּתַב לִי עַל הַטְעָם הַג' וְז"ל אָף מ"ש מַעַכ"ת לְצַדֵּד לְהַתִּיר מְשׁוּם דְּאֵין הָאִשָּׁה וְהַבּוֹעַל נֶאֱמַיְנִים וְלִדְדִיָּה לֹא מְשַׁכַּחַת לָהּ שְׁיֵהִיו חוֹשְׁשִׁין לְנֶלֶד בְּכָגוֹן עוֹבְדָא דִּינָן וְכַעֲבָדָא דַּא"ז שְׁבִיש"ש אַא"כ הַבְּעַל לֹא בָּא עֲלֶיהָ כָּלֵל תּוֹף צ' יוֹם.

וְהִיא נִתְעַבְּרָה בְּטָעוֹת שְׁהָאָב נֶאֱמָן שְׁלֹא בָּא עֲלֶיהָ וּמִמִּילָא הַנֶּלֶד מְזֻזֵר (וּכַמ"ש הַתּוֹסְפֶת כַּה"ג בְּאוֹמֵר עַל כִּינּוּן הַקְטָן שֶׁהוּא בְּכוֹר) אָבֵל בָּא עֲלֶיהָ בַּעֲלָהּ תּוֹף צ' יוֹם לֹא מְשַׁכַּחַת לָהּ

האי דינא כָּלל דְּבִדְוֵאֵי אֵין פֿאַן עֵדִים וְהֵם אֵינֶן נֶאֱמָנִין וְא"כ לְאִיזָה צִוְּרָה כ' הַא"ז הַטַּעַם בְּהַפְרָשָׁה דַּא"א לְהַבְחִין כּו' וּלְהַכְשִׁיר הַגִּלְד מִשּׁוּם דְּרוּב בְּעִילוֹת כּו' ת"ל מִשּׁוּם דְּאֵין נֶאֱמָנִים דְּבִדְוֵאֵי לֹא מֵיִרֵי שְׁהִיוּעֵדִים בְּדָבָר דְּמֵן הַסְתָּם אֵין דְּרָה לְהִיּוֹת עֵדִים בְּכָה וְעוֹד דְּאֵם הָעֵדִים הָיוּ רוֹאִים שְׂאֵחַר נִכְנָס אֶצְלָה הָיוּ מוֹחִים בְּיָדוֹ וְהָיוּ מְרַעֲשִׂים בְּקוֹל אַא"כ שְׁהִיוּ הָעֵדִים ג"כ בְּטַעוֹת דְּכִסְבוּרִים שְׂהוּא בְּעֵלָה וְכָל כַּה"ג ה"ל לְפָרוּשֵׁי א"ו דְּבִאֵין עֵדִים מֵיִרֵי וְאַפ"ה אֶצְטְרִיף לְהִנֵּי טַעְמֵי מִשּׁוּם דְּקִי"ל דְּאֵם הָאִשָּׁה הוֹדִית לְפָנֵי עַד א' וְיֵשׁ רַגְלִים לְדָבָר אוֹתוֹ שְׂהוֹדִית בְּפָנָיו וְהַנְּחָשָׁד מְצַטְרָפִין לְעֵדוּת כַּמ"ש רַמ"א בְּסִימָן קט"ו וְא"כ ה"נ הָרִי עַכ"פ הָאִשָּׁה הוֹדִית בְּפָנָיו וְהַבּוֹעֵל ג"כ הוֹדָה הָרִי פֿאַן שְׁנֵי עֵדִים.

וְרַגְלִים לְדָבָר אֵיפֹא שְׂאוּמָרַת אֲמַת דְּהָא לֵיפֹא לְמִימַר עֵינֵיהָ נִתְנָה בְּאַחַר כְּעוֹבְדָא דְשִׁלְהִי נְדָרִים דְּהָא אֵינָה נֶאֱסָרַת עַל בְּעֵלָה דִּישְׂרָאֵל הוּא וְאַפְשָׁר דְּבַכָּה ג"ג אֲשֶׁה עֲצָמָה לְבַדָּה נֶאֱמָנַת דְּדוֹקָא עַל הָעוֹבֵר אֵינָה נֶאֱמָנַת אָבֵל בַּנ"ד הִיא אֲמָרָה עַל עֲצָמָה קוֹדֵם שְׂיַדְעָה אִם יֵשׁ לָהּ עוֹבֵר כָּלֵל וְלֹא אֲמָרָה אֲלֵא עַל עֲצָמָה לְבַדָּה אֲלֵא שְׂאֵח"כ נִמְשָׁף מִמִּילָא לְחֹוֹשׁ גַּם לְוֹלָד מֵאֵן לֵימָא לָן דְּבַכָּה ג"ג אֵינָה נֶאֱמָנַת גַּם הוּא נִגְדַּח חֹוֹשׁ קֶצֶת שְׂלֵא לְהֶאֱמִין הַדְּבָרִים הָאֲמִיתִיִּים הַמְתַּקְבְּלִים עַל הַלֵּב.

אַף בַּנ"ד אֵין לְחֹוֹשׁ כָּלֵל מִתְרֵי טַעְמֵי דְלַעִיל עַכ"ל דוֹדֵי הָרַב הַגְּדוֹל הַנ"ל שִׁי' נֶאֱנִי בְּעוֹנֵי בְּאִתִּי לְחַקוֹר וְלַעֲמוֹד עַל דְּבָרָיו הִנְעֵמְדוּ דְבָרָיו אוֹ לֹא פִי תוֹרָה הִיא כּו' וּמַה"ש"י אֶשְׂאֵל הָעוֹזֵר: ב וְהֵנָּה מ"ש דְּבַנ"ד הָאִשָּׁה הוֹדִית בְּפָנָיו וְהַבּוֹעֵל הוֹדָה ג"כ הָרִי שְׁנֵי עֵדִים וְדִקְמָה זֶה לְהִדִּין הַנּוֹכַח בְּרַמ"א סִימָן קט"ו אֲנִי הַזְּכַרְתִּי לַעִיל סוּף תְּשׁוּבָתִי סְבָרָא זֹו וְנ"ל לְדַחוּתָהּ וְהוּא מִש"ס וְעֵינֵן תְּשׁוּבַת ח"צ סִימָן ק"נ וְיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין לְאוֹסְרָה לְבַעֲלָה לַעֲנִין פִּיֶּסוּל הַגִּלְד דִּי"ל דְּלֹא מְהִינֵי וְהוֹכְרַחְתִּי בְּזָה פְּדִי שְׂלֵא יִהְיוּ דְבָרֵי הַח"צ שְׂהוּ הֵן דְּבָרֵי הַרַמ"א נִגְדַּח סוּגְיָא דְּקוֹדוּשִׁין (דַּע"ח ב') דְּמִשְׁמַע שָׁם דְּשְׁנֵי עֵדִים כְּשֵׁרִים בְּעֵינֵן דוֹקָא וְהֵנָּה לְדְבָרֵי מַר שְׂפַתְב דְּאֵם הָאִשָּׁה הוֹדִית וְיֵשׁ רַגְלִים לְדָבָר אוֹתוֹ שְׂהוֹדִית וְהַנְּחָשָׁד מְצַטְרָפִין לְעֵדוּת כַּמ"ש רַמ"א: הֵנָּה הַצְרִיף מַר שְׂיִהְיֶה רַגְלִים לְדָבָר ג"כ דְּאֵז דוֹקָא נֶאֱמָנִים מִשּׁוּם דְּאֵז לֹא שְׂיִיף לִזְמַר עֵינֵיהָ נִתְנָה בְּאַחַר פִּינֵן שְׂיֵשׁ רַגְלִים לְדָבָר וְנִמְשָׁף בְּזָה אַחַר פִּי' הַחַמ"ח סִי' קט"ו ס"ו ס"ק כ"ו שְׂפַתְב עַל מ"ש רַמ"א שָׁם וְאִם הִיא הוֹדִית לְפָנֵי אֶחָד שְׂנִטְמַאת הַנְּחָשָׁד מְצַטְרָף עִם אֶחָד לְאוֹסְרָה עַל בְּעֵלָה פְּסָקִי מֵהַרַא"י סִי' רַכ"ב עַכ"ל וְע"ז פַּתְב הַחַמ"ח וְנ"ל הַנְּחָשָׁד מְצַטְרָף הֵינֵנוּ בְּדַאִיפֹא רַגְלִים לְדָבָר שְׂאֵז לֹא חִיִּישִׁינוּ שְׂמָא עֵינֵיהָ נִתְנָה בְּאַחַר רַק שְׂהִיא מְכַחֶשֶׁת הָעַד וְע"כ מְצַטְרָף גַּם הַנְּחָשָׁד וּפְלִגִּינוּ דְּבוּרֵיהָ וְהָיוּ כְּשֵׁנֵי עֵדִים כְּשֵׁרִים שְׂמַעִידִין אֶחָד רֵאָה שְׂזִינְתָה וְאֶחָד שְׂשַׁמַּע שְׂהוֹדִית וּבְמִקוּם דַּאִיפֹא רַגְלִים לְדָבָר הוֹדָאָה בְּפָנֵי עַד אֶחָד פֿאַיְלוֹ רֵאָה שְׂזִינְתָה וְהוֹדָאָה אַחַר הַלְנוּאָה מְצַטְרָפִין עַכ"ל וְכ"כ הַב"ש שָׁם ס"ק כ"ט וּמ"מ דְּבָרֵי כַּת"ר אֵינֶם מְכּוּוֹנִים גַּם עִם הַחַמ"ח וְהַב"ש.

דְּלִשְׂיטְתָם א"צ הֵנָּה ב' עֵדִים אֲלֵא כְּשִׁמְכַחֶשֶׁת אַחַר כְּף אֶת הָעַד שְׂהוֹדִית בְּפָנָיו אָבֵל אִם אֵינָה מְכַחֶשֶׁת סְגִי בְּהוֹדָאָתָה לְבַד עִם רַגְלִים לְדָבָר כַּמ"ש הַחַמ"ח וּבְמִקוּם דַּאִיפֹא רַג"ל הוֹדָאָה בְּפָנֵי עַד אֶחָד פֿאַיְלוֹ רֵאָה שְׂזִינְתָה כּו' פִּנ"ל עַכ"פ לְדְבָרֵי כַּת"ר דְּמַצְרִיף לְדִינוֹ שְׂל רַמ"א ג"כ רַג"ל אֶפְיְלוֹ אֵינָה מְכַחֶשֶׁת א"כ לְדְבָרָיו לֹא יִדְעָנָא אֵיף דִּיקְמָה זֶה לַנ"ד דְּהָא בַּנ"ד לֵיפֹא רַג"ל כְּמוֹ הֵתֵם דְּמֵיִרֵי שְׂיֵשׁ רַג"ל מְצַד עֲצָם הַמַּעֲשָׂה דְּהֵינֵנוּ שְׂרָאוּ דְבָרִים מְכּוּוֹרִים בֵּינוּ לְבִינָה כְּדְמוּכַח בְּפְסָקִי מֵהַרַא"י סִי' רַכ"ב שְׂמַמְנוּ מְקוֹר עוֹנֵן רַג"ל וְגַם

בתוספת ורא"ש פ"ב דיבמות שמשם הוכיח מהרא"י ג"כ מדהונצרכו לתרץ מ"ט אינה נאמנת באומרת טמאה אני ומוכח דמיירי היא שיש רג"ל משמע נמי דרג"ל היינו דברים מכווערים דהא בתוספות וברא"ש שם מייתי לה אעגנו מכווער הדבר שבגמרא דיבמות שם (דכ"ה ב') וכן באמת הני עובדא דשלהי נדרים בההוא גברא דהנה מהרזק בביתיה היינו נדאי דבר מכווער כדפירש הר"ן שם שהיה נחבא עם אותה אשה ורש"י וקרא"ש פירשו שהיה סגור עמה בבית וכן עובדא דההוא נואף דעל לגבי דהיה איתתא כו' נדאי דבר מכווער שנתתיקדה עמו וכ"ש שהיה ידוע ומפורסם לנואף והמתתיקדת עם זה נדאי הוא פיעור גדול כמ"ש אאזמו"ר הגאון ז"ל בתשובתו ד"ה אודות האמתלא והני תרתי עובדי הן עגנו רג"ל שבמהרא"י והתוס' ורא"ש שם שממנו מקור דברי רמ"א משא"כ בנ"ד ליכא רג"ל פי האי פלל שהרי זה דומה לעובדא דנדרים שם גבי הלן נכרים כו' דאל"כ אמאי התירו באשת פהו ותקשי מכאן להאומרים דבאיכא רג"ל אסורה דה"נ אמאי מותרת דהא שניתה אנפשה חד"א ע' ס"ו סי"ג א"ו דזה לא הוי רג"ל ומ"ש מעל ורג"ל איכא שאומרת אמת דהא ל"ל ענ"ב כו' הנה אף אם נאמר שנדאי ידעה שאינה נאסרת על בעלה מ"מ לא מקרי רג"ל דרג"ל היינו מעשים שחויז לאמירתה פנ"ל אבל באמת לא ידענא איך יתכן שידעה שאינה נאסרת הלא אפילו בעלה ואביה ושאר אנשים נסתפקו בזה ושלחו לשאול שאלה זו לכאן שהיא משם עשרים פרסאות והאיך יתנה לה ברור שאינה נאסרת אתמהה.

וגם באמת הדבר צ"ע קצת דאינו דומה לאונס גמור משום דה"ל לדקדק שמה אינו הבעל פינון שהיה זה האיש מתארח וישן בחדר שלהם והלא בגמרא פג"ה (דצ"ו ע"א) אמרינו דאלת"ה האיך בני אדם מותרין בנשותיהן בלילה אלא משום טביעת עינא דקלא הרי צ"ל עכ"פ טב"ע דקלא ועי"ז דוקא מותרים בלילה וא"כ אשה זו פשעה מה שנושמעת לו בלא טב"ע דקלא ולא דמי להחלפו דספ"ג דיבמות דשם לא פשעו מידי ומיהו י"ל שהיתה בושח מלדבר עמו בחושבה שהוא בעלה וכשתדבר עמו פן ישמע האיש שהוא שישן שם וירגיש משמושם.

ומ"מ אין לסמוך כ"כ ע"ז דה"ל לדבר עמו בלחישא וגם שהחשש פן ישמע האיש כו' אינו פדאי נגד הספק שמה אינו בעלה ועכ"פ שגגה היא וכבר כתבתי שהירושלמי פרק האשה רבה מקשה מאי שנא אמרו לה שמת בעלה ונשאת מדין הוחלפו כו' והתירוץ דבאמרו לה ה"ל למידק יותר מבהחלפו ואם פן זהו רק בהחלפו שמעיקרא לא בקיאה בטב"ע דקלא משא"כ בנד"ז י"ל ה"ל פשיעה ממש וגרע מדין אמרו לה שני עדים שמת בעלה ונשאת כו' דהתם עכ"פ הוי שוגגת כדאמרינו בגמרא מאי הוה לה למיעבד אבל הקא ה"ל צד פשיעה אמאי לא בדיקה בטב"ע דקלא וכה"ג איזו ענינים שהאשה בקיאה בבעלה וכתב אאזמו"ר הגאון ז"ל בי"ד סימן ב' סק"ה דבגמרא ספ"ב דב"ק איתא שהפושע אינו לא פשווג ולא פמזיד ובהכי הוה א"ש הגמרא סוף נדרים גבי א"כ חד מן נכרים כו' אי אנת לא דלמא חד מנהון שנדקו התוספות והרשב"א וקרא"ש וקרא"ש להעמידה באשת פהו דאל"כ אפילו לדבריה אין לה אונס גדול מזה ואונס בישראל מישראל שרי ובאמת הרי בגמרא לא נזכר פלל שהיא אשת פהו רק שי"ל משום המשנה דשם אוקימנא באשת פהו אבל לפמ"ש י"ל אפילו באשת ישראל אסורה לולי טעמא דענ"ב שאין זה אונס כ"א פשיעה ולא עדיף מאמרו לה מת בעלה בע"א עכ"פ ונשאת

דַּתְצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה כּו' וּבְנֹדָאֵי דֵה"ה אִם לֹא נִשְׂאֵת רַק שְׂזִינְתָה בְּרִצּוֹן אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ מִצַּד דָּאִין זֶה נִחְשָׁב אֲוֹנָס וְלֹא דְמִי לְהוֹחֵלְפוּ דִספ"ג דִּיבְמוֹת וּכ"מ מ"ש בְּהַמְשָׁנָה ר"פ הָאִשָּׁה רַבָּה הוֹרוּהָ ב"ד לִינְשָׂא וְהִלְכָה וְקִלְקְלָה (דְּהִינּוּ זִינְתָה) חֵיבָת בְּקֶרְבָּן כּו' וּמִשְׁמַע דְּכַמ"כ אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ דַּל"כ ה"ל לְבָאָר דְּבַכָּה"ג מוֹתֶרֶת לְבַעֲלָהּ וְכֵן מְצֵאתִי בְּסִפְרָא בֵּית מֵאִיר סוּף סִימָן י"ז סְעִיף נ"ח וְז"ל אֶבֶל תִּמְאָא לִי א"כ (ר"ל אִם נֹאמֵר דָּאִין אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ אֲלֵא בְּהַצְטֵרָף תְּרִי טַעְמֵי דְּהִינּוּ זִינְתָה וְזִילֵת הִקְנָס עוֹד טַעַם ב' מִשּׁוּם שְׂמָא יֹאמְרוּ שֶׁהוּא מְחִזִּיר גְּרוּשְׁתּוֹ מִשְׁנִשְׂאֵת) א"כ בְּאֲמָרוּ לָהּ מֵת בַּעֲלָהּ וְזִינְתָה בְּסוּבְרָה שֶׁהִיא פְּנוּיָה דְּלֹא שְׂיִיף פֻּלְל הִיא גְּזִירָה שְׂמָא יֹאמְרוּ כּו' פְּדֵאִיתָא רְסִי' יו"ד גִּירְשָׁה וְזִינְתָה מוֹתֶר לְהַחֲזִירָה וְכִי נִימָא דְּלֵהֲטוֹר מוֹתֶרֶת לְבַעֲלָהּ וְעִינָן גִּיטִין פ' הַזּוֹרֵק דָּף פ' ע"ב וְחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א שְׁם מוּכָח לְהִדְיָא דְּלֹא ס"ד לְמִימַר הָכִי שְׂפֶתְבָּ שְׁם] סד"ה נִשְׂאוּ אִין זִינּוּ לֹא וְז"ל וּמִיָּהוּ בְּהֵאֲשָׁה שְׂהֵלָה בַּעֲלָהּ לְמַדָּה"י גּוּפָא כּו' לֹא קִשְׂיָא לִיָּה לְתַלְמוּד בְּהֵאֲשָׁה רַבָּה נִשְׂאֵת אִין זִינּוּ לֹא דְּהֵתָם וְדָאֵי לֹא אֲצֵטְרִיף לְשִׁנּוֹת זְנוּת דְּפְשִׁיטָא דָּאִין חִילּוּק בֵּין נִשְׂאֵת לְזִינְתָה אֶבֶל בְּכָל עֲנָנָן גְּזוּרֵי לְאַסּוֹר בְּשׁוּגָג פִּינּוֹן דְּבַמְזִיד מִיַּתְסָרָא מִן הַתּוֹרָה עַכ"ל וְכֵן פְּתַב בְּחִידוּשֵׁי מְהִרִיב"ל ס"פ הַזּוֹרֵק גִּט שְׁם וַא"כ אֲסִרִּינּוּ מִצַּד הַטַּעַם שְׂאִין זֶה אֲוֹנָס וְלֹא דְּמִי לְהוֹחֵלְפוּ דִספ"ג דִּיבְמוֹת דְּנִחְשָׁב אֲוֹנָס יוֹתֵר וַא"כ אפ"ל דְּגַם בְּהֵנָּה עוֹבְדֵי דְּשִׁלְהֵי נְדָרִים דַּא"כ חַד מִן הֵנָּה אֶהְלוּנִי אוֹ נְפִטוּנִי כּו' אִין זֶה נִחְשָׁב אֲוֹנָס וְהִתָּה אֲסוּרָה לְפִי דְּבִרְיָה מְדַרְבְּנָן וְלֹא מִן הַתּוֹרָה דּוּמְיָא דְּאֲמַר לָהּ עַד אֶחָד מֵת בַּעֲלָהּ וְהַתִּירוּהָ ב"ד לִינְשָׂא וְזִינְתָה כּו' וְלָכוּ הוֹצֵרְכוּ בְּגִמְרָא לְטַעַם דְּעִינְיָה נְתָנָה בְּאַחַר.

וְאַף אִם נֹאמֵר שְׂאִין לְהַרְהֵר אַחֲרֵי דְּבִרֵי הַתּוֹסֶפֶת סוּף נְדָרִים וְהֵרָא"ש וְהַרְשָׁב"א וְהָר"ן שְׁם דִס"ל דְּבִאֲשֵׁת יִשְׂרָאֵל שְׂרָיָא מְכָל מְקוּם עַכ"פ אִין דִּין זֶה גְּלוּי לְנָשִׁים עַד שְׁנֵאמַר דְּבַכָּה"ג לֹא שְׂיִיף עִינְיָה נְתָנָה בְּאַחַר וּגְדוּלָה מִזּוֹ אֲמָרִינּוּ פ"ק דְּקִדּוּשִׁין (דִּי"ג א') אִטּוּ פְּוֵלְהוּ נָשִׁי דִּינָא גְּמִירֵי א"כ לֹא שְׂיִיף פֻּלְל לּוֹמֵר דְּהִנּוּ רג"ל מִשּׁוּם דְּמוּכָח שְׂאוּמְרָת אֶמֶת פִּינּוֹן דְּלֹא שְׂיִיף עִינְיָה נְתָנָה בְּאַחַר דְּשִׁפִּיר י"ל דְּשְׂיִיף וּבִיּוֹתֵר אֲנִי תָמִיד עֲלִיָּה דְּמַר דְּאַף אַת"ל דַּנ"ד נְמִי נְקֵרָא רג"ל אֶפְתִּי לֹא דְּמִי פֻּלְל לְדִינּוּ שֶׁל רַמ"א סִימָן קט"ו לְשִׁטַּת הַחַמ"ח וּב"ש וּמַר וְהוּא פִּינּוֹן דְּלִשְׁיִטְתָּם הָאִיסוּר שְׁם מִשּׁוּם רג"ל דְּנִקָּא וְהָרִי מְהֵרָא"י כְּתַב שְׁם לְהִדְיָא.

דְּעֲנִין רג"ל לֹא מְהִנֵּי שְׂיִינְיָה אִיסוּר עַל בַּעֲלָהּ אֲלֵא דְּאֲדַרְבָּה נַעֲשָׂה אִיסוּר ע"י אֲמִירְתָּה טְמֵאָה אֲנִי מִשּׁוּם דְּשׁוּיָא אֲנַפְשָׁה חַד"א כּו' ע"ש מִיָּהוּ נִרְאָה דְּאֶפִּילוּ לְדַעַת הַתּוֹסֶפֶת דַּפ' אַע"פ הַמְחִמִּירִים טוּבָא כּו' עַד וּלְגַבֵּי דְּבַעַל אִין פָּאן דְּבִרֵי לְאִיסוּר דְּלַגְבֵי דִּינְיָה וְדָאֵי אֲמָרִינּוּ עַנ"ב וּר"ל אַף בְּדֵאִיפָא רג"ל וְכִינּוֹן שְׁכֵן בַּנ"ד לְעֲנִין פִּיסוּל הַנּוֹלֵד לֹא מְהִנֵּי רג"ל דְּלֹא שְׂיִיף לּוֹמֵר עַל הַנּוֹלֵד דְּשׁוּיָה אֲנַפְשָׁה חַד"א וְעִינָן ב"ש ס"ו ס"ק כ"ז דְּאִינְיָה נְאֻמְנָת לְפִסּוּל בְּנִיָּה כּו' וּכ"ש בַּנ"ד: קִיצוּר: מ"ש מַר פִּינּוֹן שְׂהֵאֲשָׁה הוֹדִית בִּיש רג"ל וְהַבּוֹעַל הוֹדָה הִנּוּ שְׁנֵי עֲדִים וְנִפְסַל הַנּוֹלֵד נִמְשָׁף אַחַר הַחַמ"ח וְהַב"ש דְּצִרְיָה ג"כ רג"ל וַא"כ פָּאן אִין פֻּלְל רג"ל דְּרַג"ל אִינוּ מַה שְׂמוּכָח דְּלֹא נְתָנָה עִינְיָה בְּאַחַר כ"א מַה שְׂיִיש דְּבִרִים מְכּוּעָרִים הַמְרָאִים שְׂהִיָּה עֲבִירָה וְגַם לֹא פְּשִׁיטָא פֻּלְל דְּלֹא נְתָנָה עִינְיָה בְּאַחַר שִׁי"ל גַּם פָּאן פְּסוּרָה שְׂתִימְאָסַר עַל בַּעֲלָהּ גַּם ע"פ הַדִּין יֵשׁ פְּקוּוּק אִם לֹא חָשׁוּב פָּאן פְּשִׁיעָה מַה שְׂלֹא דְּקִדְקָה אִם הוּא בַּעֲלָהּ וְלֹא דְּמִי לְהוֹחֵלְפוּ וְעוֹד דְּרַג"ל לֹא מְהִנֵּי רַק דְּשׁוּיָתָה אֲנַפְשָׁה חַד"א וְזֶה אִינוּ שְׂיִיף לְגַבֵּי הַנּוֹלֵד: ג אֲלֵא שְׂמ"מ פֻּלְל זֶה הוּא לְשִׁטַּת הַחַמ"ח וּב"ש שְׂפִירְשׁוּ

דמ"ש רמ"א ושהנחשד מצטרף עם אחר היינו בדאיפא רג"ל אבל בדליפא רג"ל אין נאמנים דלפ"ז בנ"ד ונדאי אין נאמנים משום דאיסור רג"ל לא שייך פלל בנ"ד וגם בנ"ד ליפא רג"ל פלל פנ"ל אבל אני חוכה להחמיר בכוננת רמ"א לומר דס"ל דאפילו בדליפא רג"ל מצטרפין ומשמע לי פן מפנה טעמים מסתימת לשונו דלא נזכר פלל זכר לדבר דמייירי בשיש רג"ל ולדבריהם הרי העיקר חסר מהספר הב' והוא העיקר דבמהרא"י שפמנו מקור דברי רמ"א משמע פן שהרי כתב וז"ל אפס אי ק"ל הא ק"ל דאם הקשוד עודנו מודה שזינה עמה כו' והבעה"ב נמי מעיד שהיא הודית שנטמאת והוי פהודאה אחר הלואה שמצטרפין ואילו לא אמרינן שענ"ב ה"ל עדות גמורה ע"י צירוף דנטמאת ומאן לימא לן דאפילו כה"ג מהני טעמא דענ"ב עכ"ל וכינן דתלי טעמא משום דאילו לא אמרינן שענ"ב ה"ל עדות גמורה כו' ומאן לימא לן דאפילו כה"ג מהני טעמא דענ"ב א"כ משמע ודאי דאפילו בדליפא רג"ל דינא הכי דנדאי אילו לא היינו אומרים סברא דענ"ב היתה נאסרת על בעלה באומרת ט"א אפילו בדליפא רג"ל פדתנן להדיא שלהי נדרים למשנה ראשונה שהיו אומרים ג' נשים יוצאות ונוטלות פתובה האומרת ט"א לך והיינו משום דלא ס"ל טעם דענ"ב עד שלמשנה אחרונה אמרו שלא תהא אשה נע"ב ולכן אמרו האומרת ט"א תביא ראיה לדבריה וא"כ לפ"ד מהרא"י דכתב בדאיפא עדות גמורה (ר"ל שיש עד א' עם הודאתה) לא מהני טעמא דענ"ב הרי לא גרע מדין אומרת ט"א בלא עד א' למשנה ראשונה דאסורה אפילו ליפא רג"ל דבהכי מייירי מתניתין כמ"ש מהרא"י ועוד דלהחמ"ח והב"ש דמייירי ביש רג"ל שאז ודאי ל"ח שפמא ענ"ב כמ"ש החמ"ח אפילו ליפא עוד עד אחד המעיד שזינה עמה אלא דבעינן להעד אחד משום שפמכחשת הודאתה כו' א"כ לא ה"ל למהרא"י לסיים מ"ש ומאן לימא לן דאפילו כה"ג מהני טעמא דענ"ב דהא ודאי טעמא דענ"ב לא מהני אפילו ליפא עדות גמורה פיון שיש רג"ל א"כ איך יסתפק אם מהני אפילו בדאיפא עדות גמורה אלא הכי הל"ל ומאן לימא לן דאפילו כה"ג נאמנת לגבי דינה להכחיש הבעה"ב כו' ע"ש א"ו דמהרא"י שם במ"ש אפס אי ק"ל כו' לא תלי טעמו פלל בענין רג"ל אלא משום דבדאיפא עדות גמורה ל"א ענ"ב וא"כ אפילו בליפא רג"ל אסורה לבעלה כנלע"ד בכוננת דברי מהרא"י ורמ"א ואע"פ שהחמ"ח וב"ש לא פירשו פן והצריכו רג"ל דייקא מ"מ הנלע"ד פתבתי וגם מסתימת הלבוש והט"ז סק"י משמע כדפרישית וכ"מ בתשובת ח"צ סימן ק"נ ע"ש ושוב מצאתי פן בתשובת אאזמו"ר נ"ע להדיא וז"ל אף באמת מסתימת לשון רמ"א לא משמע פלל כפירוש החמ"ח וב"ש כו' יעו"ש (וכעת בדפוס זיטאמיר הוא בתשובת סימן ל"ב בד"ה והנה מ"ש רמ"א בהג"ה) (וכמדונה שכ"כ בס' הפלאה סימן קט"ו ואין הספר אצלי פעת) ועפ"ז יש מקום לכאורה לומר דברי מר בנ"ד דהאשה והבועל נאמנים פיון דבכה"ג ל"א ענ"ב ואף על גב דליפא רג"ל הא באמת לא בעינן פלל רגלים לדבר פנ"ל: קיצור שפמנת מהרא"י ס"ל דבהודית שזינתה ויש עוד עד ה"ל פשני עדים ולא אמרינן בכה"ג שפמא עיניה נתנה באחר וא"כ יש לחוש דנאמנים כה"ג לענין הולד ג"כ: ד אלא שמ"מ אפילו לפ"ז נלפע"ד דמ"מ דברי מהרא"י ורמ"א אין שייכים אלא לענין לאוסרה על בעלה ולא לענין פיסול הולד כנ"ד דאל"כ פלא מ"ש מהרא"י ואילו ל"א שנע"ב ה"ל עדות גמורה איך יתכן לקרוא זה עדות גמורה דהא אשה בלאה"נ פסולה לעדות מגזה"כ וכ"ש כשמעידה ע"ע.

דאפילו איש אינו נאמן דאדם קרוב אצל עצמו כו' ואין אדם משים עצמו רשע א"ו צ"ל דה"ק דעכ"פ דאילו ל"א שענ"ב היתה נאמנת עכ"פ לדברי הפל אפילו היא עצמה לבד לומר ט"א לאנסרה על בעלה ולפ"ז בנדון שלו אף על פי דמירי שמכחשת הבעה"ב שהודית לפניו מ"מ יש עדות גמורה על ידי צירוף שאסורה שהודאה והלואה שהבעה"ב הוא עד א' שהודאה שהודית לפניו שזינתה ואילו לא אמרינו ענ"ב הרי פאן פעד א' המעיד שראה שזינתה שהרי עד הודאה פעד הלואה דמי והחשוד שמודה שזינה עמה ה"ל עד ב' דהלואה ממש ומצטרפין אלא שיש להקל משום די"ל ענ"ב וא"כ לו יהא שהודית אינו דומה לעד דהודאה כיון דאין פאן הודאה גמורה מאחר שי"ל ענ"ב ומש"ה כ' מאן לימא לן דאפי' כה"ג מהני טעמא דענ"ב ואף על גב דבהודית לפני ב' עדים או לפני ב"ד מהני טעמא דענ"ב אע"ג שיש עדות דהודאה גמורה מ"מ י"ל דהכא עדיף טפי כיון שיש פאן עד א' המעיד שזינתה אבל א"א לומר דס"ל למהרא"י דהודאתה מהני מדינא פעד א' עכ"פ לולי טעמא דענ"ב דהא לימא דממ"נ אם נאמינה מצד הודאת בע"ד פמאה עדים דמי א"כ היא לבדה נאמנת מדינא וא"כ פשיש עוד א' לא מקרי יותר עדות גמורה כמו שלא נקרא ג' עדות עדות גמורה יותר מב' עדות ואת"ל דלא שייך פאן הודאת בע"ד כיון דמיחייבא לבעל אם פן אינה נאמנת אפילו פעד א' ועיין בר"ן שלהי נדרים במתניתין דג' נשים דמסיק דמדינא אינה נאמנת אפילו למשנה ראשונה ע"ש אלא דתקינו רבנן כו' וא"כ גם בהצטרף עוד א' לא שייך לומר שיש פאן עדות גמורה כיון דהיא אינה נאמנת ואינה בתורת עדות בזה פנ"ל א"ו צ"ל פוננת מהרא"י דכיון דעל כל פנים למשנה ראשונה היתה נאמנת לבדה ולכן היתה נאסרת על בעלה בנדון שלו אף שמכחשת הודאתה כיון שיש עוד עד אחד המעיד על הזנות ה"ל עדות גמורה למשנה ראשונה עכ"פ שהודאה והלואה אלא דלמשנה אחרונה אמרינו ענ"ב ואין הודאתה פלום ומאן לימא לן דאמרינו ענ"ב פשיש עוד עד א' על הזנות דילמא לא הקילו במשנה אחרונה אלא בהודאתה לבדה וכ"ה משמעו אאזמ"ו בתשובה הנ"ל בסופה וכיון שיצא לנו דאין פאן עדות גמורה אלא דנקרא עדות גמורה לענין לאנסרה על בעלה למשנה ראשונה (ולמשנה אחרונה ג"כ לא הקילו כה"ג) וכבר נתבאר דלמשנה ראשונה אינה נאמנת מדינא אלא דתקינו רבנן כו' א"כ פשיטא ופשיטא דזה לא שייך רק לאנסרה אבעלה ולא לפסול הנולד דבעינן עדות ממש: קיצור שי"ל דגם למהרא"י אין זה עדות גמורה ממש כ"א דרק לאנסרה על בעלה נאמנת אף למשנה אחרונה כמו במשנה ראשונה באומרת טא"ל אבל לגבי הנולד אינה נאמנת דשם בעינן שני עדים: ה אף ורק מה שעומד לנגדי לכאורה הוא מ"ש מר ואפשר דבכה"ג גם האשה עצמה לבדה נאמנת דדוקא על העובר אינה נאמנת אבל בנ"ד היא אמרה על עצמה קודם שידעה אם יש לה עובר פלל אלא שאח"כ נמשך ממילא לחוש גם לנולד מאן לימא לן דבכה"ג אינה נאמנת ואני אומר דהיא לבדה פשיטא דאינה נאמנת אף על עצמה כמ"ש חזרו לומר כו' ואין לחלק פלל בין אומרת ט"א לאומרת שזאנסה וכן משמע בתוספת ורא"ש ור"ן שלהי נדרים גבי הלן נכרים כו' שכתבו דאי אשת ישראל היא כיון שאף לפי דבריה כו' מכלל דאין נאמנת גם בזה ועמ"ש מזה לעיל סוף סעיף ב' אבל כיון דבנ"ד יש ע"א האומר שזינה עמה ובכה"ג ס"ל למהרא"י ורמ"א דנאמנת א"כ אף על גב דהעליתי דאין נאמנת על הנולד מ"מ בזה שפיר קאמר דבנ"ד שהיא אמרה על עצמה אלא שאח"כ נמשך מזה לחוש לנולד מאן

לימא לן דאינה נאמנת ויש לי ראיה דנאמנת ממ"ש הרמב"ם פט"ז מה' סנהדרין דאין צריף עדים אלא למלקות אבל האיסור עצמו בעד אחד הוחזק ביצד אמר א' חלב פליות הוא זה כו' גרושה או זונה אשה זו ואכל או בעל בעדים ה"ז לוקה ונ"ד נמי דכונה פיון שהוחזקה שנבעלה על כל פנים להבועל ע"י הודאתה והודאת הבועל שנאמנים בזה פנ"ל א"כ ממילא כשאח"כ נתגלה שהיא מעופרת יש לחוש להנלד מיהו יש לחלק דהתם הוחזקה גרושה או זונה תחלה ואחר כך בא עליה מה שאין פן הכא דהזנות והעיבור באים כא' יש לומר דבכה"ג נאמנים לזה ולא לזה ואף על גב שמה שנודע שנתעברה הנה אח"כ מ"מ כיון שבשעה שאמרה שזינתה הנה לנו ספק אם נתעברה יש לומר דאינה נאמנת להא וכו"ש דעכ"פ אין להצריכה הבחנה שמה נתעברה דממ"נ אם באת לחוש שמה נתעברה לפסול הנלד הרי תומ"י תשובתו בצדף דלענין זה אינה נאמנת כלל: קיצור.

(אם נאמר דעל איסורה לבעלה נאמנים אם פן אם אח"כ נמשך מזה פסול הנלד יש לומר דהוי פסול דוגמת מ"ש הרמב"ם דהאיסור עצמו הוחזק בעד א' ויש לחלק דהתם הוחזק האיסור תחלה ואח"כ בא עליה אבל הכא הוי איסור בת אחת ר"ל ששניהם באים כאחד ע"כ אין להמשיכו על מה שצריף שני עדים וכמ"ש בתשובה הראשונה סוף סעיף נא"ו): ועוד יש לחלק בדרך אחר והוא בהקדמם מה שפכתתי בתשובה אחרת בעניני גיטין באורו ביישוב קושיות הפנ"י בקידושין דס"ג ושאר אחרונים שהקשו על דברי הרמב"ם הנ"ל מהא דאמרינן בקידושין שם דהאב נאמן לומר קדשתי את בתי ואף על פי כן אמר רב דאין סוקלין אם בא עליה אחד דרחמנא הימניה לאיסורא ולא לקטלא ותניא נמי בני זה בן י"ג שנה נאמן לנדרים כו' אבל לא למכות ועונשין כו' ויש מי שנדחק שם לומר דמימרא ובריייתא דקדושין הנ"ל מייירי בשאב אמר כף אחר המעשה אבל לא משמע פן מלשון הגמרא דסתמא קתני ובפרט מסה"ת סי' קל"ג משמע להיפוך כמבואר שם בארובה ולכן פכתתי ביישוב זה דשאני גבי איסורין דעד אחד נאמן בהו מדאורייתא משא"כ גבי בני זה בן י"ג ש' דלאו מלתא דאיסורא הוא אלא שנוגע באיסורים ונוגע ג"כ במכות ועונשין לא שדינן ליה טפי בתר איסורא מבתר מכות ועונשין אלא האי פדיניה והאי פדיניה אמנם גבי קדשתי את בתי אע"ג דמילתא דאיסורא הוא מ"מ אין סוקלין פיון דדבר ערוה הוא ובעינן בכל מקום ב' עדים אלא דרחמנא הימניה לאב אמרינן דלאיסורא הימניה ולא לקטלא פיון דנאמנותו הוא יותר משאר עד אחד לא מאמינים ליה כ"כ לקטלא ולפ"ז בנ"ד נמי אף לפ"ד מהרא"י ורמ"א דהיא נאמנת לומר ט"א אם יש עד אחד מסייע לה פיון דעכ"פ לאו עדות גמורה הוא אלא דנאמנת לאוסרה על בעלה כמו שלמר היתה נאמנת גם לבדה לומר ט"א כו' פדלעיל סימן ד' וא"כ י"ל ג"כ דלא הימניה אלא לאוסרה על בעלה ולא לענין הנלד דנגמא דרחמנא הימניה לאב גבי קדושין דלא הימניה לקטלא כו' וכ"ש הכא דאין נאמנותה מדאורייתא ממש אלא כמו למר באומרת לבדה ט"א דהוי מדרבנן כמ"ש הר"ן וכ"כ להדיא אאזמו"ר ו"ל בתשובתו הנ"ל דמדרבנן הוא א"כ נדאי י"ל דלא הימניה לגבי הנלד אף גם שפא אח"כ פל שפן הכא שהעיבור והזנות באו כאחד: קיצור (כמו האב שנאמן לומר קדשתי את בתי ועכ"ז אין סוקלין דלאיסורא הימניה רחמנא ולא לקטלא כמ"כ עד"ז י"ל דנאמנת עם עד אחד לאסור א"ע על בעלה ולא לפסול הנלד): ועפ"ז יש ליישב דעת הב"ש סימן ו' סעיף י"ג

ס"ק כ"ז גבי אשת פהן שאמרה שגאנסה דמהימנא לאסור עצמה בתרומה ולהיות אסורה להנשא לכהן אחר מיתת בעלה דמ"מ אם נשאת לכהן בניה פשרים דאין נאמנת לפסול בניה וקא קמן דאר על פי שגאמנת שהיא זונה מפל מקום לא אמרינן שפניה ממילא חללים [אר שפניה זה נמשך ממילא שפניה היא אמרה פן ע"ע קודם שנשאת לכהן הנ"ל וכתבתי לעיל בתשובה הראשונה שהבית מאיר שם השיג עליו דממילא בניה ספיקי חללים ולפמ"ש יש לומר פמו דלא אמרינן פינון שהאב נאמן מדאורייתא לומר קדשתי את בתי א"כ ממילא גם סוקלין ע"ז אלא אמרינן דלקא הימניה ולהא לא הימניה כמ"כ יש לומר פינון דהאשה לא מהימנא רק משום שניתה אנפשה חד"א יש לומר דוקא לקא נאמנת ולא נאמנת לפסול את בניה שתוליד אחר פה ועוד דכינון שאמרה פן בעודה תחת בעלה הראשון דלא היתה נאמנת א"כ אר דמהימנא לתרומה ולאסור על פהן אחר אין נאמנת כ"כ לפסול בניה: קיצור.

(שעפ"ז אפשר להעמיד סברת הב"ש סימן נא"ו ס"ק כ"ז אר שהבית מאיר שם הקשה עליו): ו ולכאורה יש להביא ראיה לדברי הב"ש נגד הבית מאיר מדברי התוספות ביבמות פרק החולץ (דמ"ז ע"א) ד"ה נאמן אתה ובפרק פיצד (דף כ"ה ע"ב) ד"ה לימא רב יוסף וקרא"ש פרק החולץ סימן ל"ה דהנה ו"ל התוספות בהחולץ שם ד"ה נאמן אתה לפסול עצמה כו' היינו דוקא במילי דמשוי אנפשה חתיכא דאיסורא אבל אם בא על בת פהן לא פסלה בדפרישית לעיל בסוף פרק שני (דכ"ה ע"ב) וכינון דאם בא על בת פהן לא פסלה משמע אפילו נשאת לו מרצונה.

הרי לא אמרינן שהאיסור נמשך ממילא עליה וגם י"ל בכלל זה דאם בא על בת פהן לא פסלה הוי ג"כ הדין דהבנים שהוליד ממנה הם ישראלים פשרים דדוחק לומר דהיא פשרה והבנים אינן פשרים דזהו מילתא דתמיהא וכמ"ש קרא"ש פאן ועוד דמילתא דתמיהא הוא דהוא פסול ובניו פשרין והוא מדברי התוספת פרק פיצד שם וה"נ מילתא דתמיהא לומר שהיא לא נפסלה ובניה פסולין ואם משום דהאב נאמן לפסול בניו הרי ע"ז משנינן פאן לדבריך עובד פוכבים אתה ואין עדות לעובד פוכבים ועכ"פ לרבנן דר' יהודה דס"ל האב אינו נאמן לא אמרינן דמה דאיהו שניא נפשה חד"א ונמשך פן ממילא על בניו וצ"ל הטעם משום דאיסור שווייה אנפשה חד"א אינו פלל שום נאמנות גם על עצמו בדבר השייך לזולתו אר שנמשך ממנו כ"א זהו איסור לו לבד ולכן יש דעה דאר אם שני עדים מכחישים אותו עכ"ז שווייה נפשה חד"א משום דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים (ודקדוק של היש"ש מענן יש לה עדים שהודית אינו אמת פלל) וכמו שהביא המל"מ פ"ט מה' אישות דין ט"ו בשם תשובת הרשב"א שהובאה בב"י בי"ד סי' א' בד"ה וערום לא ישחוט ופסק פן בש"ע סעיף י"ב דלכ"ע מותרת בהמה זו דהא איפא עדים ששחטה אבל לדידיה אסירא דהא שווייה אנפשה חד"א ושכ"כ עוד הרשב"א ח"ג סימן רי"ב הובאה בב"י באה"ע סוף סימן מ"ח א"כ הנאמר פן על בניו שהוליד אחר דשווייה נפשה חד"א שהם פסולים אר שיש שני עדים מכחישים אותו הא נדאי לא מסתבר נאר את"ל פינון דהאב נאמן על בניו לא מהני מה שעדים מכחישים אותו: זה אינו מצד חד"א כ"א שהאב נאמן מיהו יש דיעות דהאב לגבי בניו אינו נאמן יותר משני עדים וקכי מסתבר פינון דרבנן פליגי על ר' יהודה כמ"ש במ"א ועכ"פ לגבי האם נדאי יש לומר פן דאר דשויתה אנפשה חד"א אר שיש שני עדים מכחישים אותה מפל מקום

לגבי בניה אין לומר שתהא נאמנת יותר משני עדים: וכינון שפן מוכרח דאיסור חד"א לא נמשך ממילא על הבנים אף שהולידם אחר כף דאם הנה נמשך ממילא אם פן גם שני עדים לא יהיו נאמנים להכשירם כמו על עצמו ממש וזה אינו מתקבל כלל א"ו י"ל איסור חד"א לא נמשך כלל על הבנים לכן גם בלא עדים יש לומר אינו נפסלים מצד החד"א ש"ו וכן משמע ממה שפיתבו התוס' פ"ק פיצד שם וז"ל ומיהו י"ל דהתם לא מטעם עדות נאמן על עצמו דהא אדם קרוב אצל עצמו ועוד דאם נאמן לפסול עצמו א"י יתכן שיהיו בניהו פשרים אלא הא דפסלינו היינו לאוסרו בבת ישראל דשניא אנפשיה חד"א או אם נגח שור ישראל את שורו פטור מטעם הודאת בע"ד עכ"ל מדלא מצאו מקום לנאמנות ש"ו רק לענין לאוסרו בבת ישראל ולענין אם נגח שור כו' ולא אמרו דנאמן לפסול הבנים שיוליד אחר כף א"ו דאינו נאמן על זה פן כיון שגם על עצמו אינו נאמן כלל רק מדין חד"א ונדע שהרי התוס' פתבו דמלתא דתמיהא הוא שיהיה הוא פסול ובניהו פשרים אף הבנים שפכר הוליד ולא מצאו תירוץ שיהיו הבנים פשרים רק משום דגם על עצמו אינו נאמן אם פן זה מספיק גם להכשיר הבנים שיוליד אחר כף ואף על פי שמהרש"ל בח"ש מחק זה מן התוספת הנה מהרש"א שם קיים דבריהם ונעלם מדברי שניהם שהרא"ש בפ' החולץ סימן ל"ה הביא דברי התוס' כמש"כ בשלימות ולא כמהרש"ל שוב ראיתי ביש"ש פ"ק החולץ סי' מ"ח הביא גם פן לשון התוספות פ"ק פיצד כמ"ש בדבריהם ולא מחק הוועוד דמלתא דתמיהא הוא דאיהו פסול ובניהו פשרים והעלה דמיד פשנעשה חד"א בהודאת פיו הבנים אשר הוליד אחר כף בחזקת נכרים הם ואינו דומה לכשהוא אומר לאשה קדשתיה והיא אומרת לא קדשתני דהוא אסור בקרובותיה ומפל מקום אינו פוסלן אפילו אם בא עליהם כמ"ש הרא"ש פ"ק החולץ סי' ל"ה דשאני התם שהאשה מכחישתו ואומרת לא קדשתני ואם פן הם פשרים על פי הכחשתה אבל הכא דליכא מאן דמכחיש ליה אם פן מיד פשנעשה חד"א שוב לא יבא לכלל הטר עכ"ד ודבריו אלה מה שכתב ואם פן הם פשרים על פי הכחשתה הוא תמוה דנגד חד"א לא מהני אף שני עדים כ"ש הכחשת אשה א' ועי' בהרא"ש סי' ל"ה וזה.

לא כמו שכתב הבית מאיר מיהו מדברי הרא"ש מבואר שאין האשה הקרובה נפסלת על ידי אמירתו אבל לענין הבנים שיוליד ממנה אין מבואר ועוד דגבי בא על בת פהו אין מי שמכחיש אותו ואמאי לא פסלה רק שי"ל משום שיש לה חזקת פשרות וצ"ע דחזקת פשרות מהני לגבי ספק לבד אלא לפרש"י ביבמות מ"ז ואין עדות לנכרי הואיל ובניהו מוחזקים בכשרות כו' אם פן יש לומר דה"ה בת פהו שמוחזקת בכשרות מה שאין פן הבנים שהוליד אחר כף לא הנה להו חזקה דכשרות עי' קדושין (דף ע"ח ב').

ומפל מקום י"ל דרש"י לא הוצרך לזה אלא משום דסבירא לן דנאמן על עצמו לגמרי ולא משום חד"א לבד והלכך בדין הוא שפניו שיוליד יהיו פסולים וכן פוסל בת פהו מה שאין פן בניהו שיש לו אינו נאמן עליהם פניו דעכשיו באנו לדון עליהם כו' (ועי' תשובת הרשד"ם שהביא הכנה"ג בי"ד סי' א' אות פ"ב ודבריו צ"ע דהאב אינו נאמן על בתו בקדושין רק לאיסורא ולא לקטלא ועדים נאמנים אף לקטלא אם פן עדים עדיפי) א"י מלשון הגמרא יש לה בנים כו' אין אתה נאמן לפסול בניה.

משמע קצת דוקא הבנים שיש לו כבר אינו נאמן לפוסלם אם כן הבנים שיליד אחר כן י"ל שנאמן לפוסלם ומיהו אם יש עדים להפך י"ל ודאי אינו נאמן אף על הבנים שיליד אחר כן ועי' בתוספות סוף גדרים דף צ' שהקשו על מתניתין האומרת טמאה אני לה תביא ראיה לדבריה איה מותרת פשאין ראיה היא שניתה אנפשה חד"א פדין האומר לאשה קדשתיה וצ"ל פיון שמשונעבדת לבעלה לא שנייה לומר שניתה אנפשה והתוספות כתב דמאחר דיש לחוש לענ"ב עקרו איסור חד"א אם פן שמא יש לומר כמ"כ דלפסול הולד אף שתוליד אחר כן לא מהימנא על ידי חד"א: קיצור לכאורה יש ראיה להב"ש מדברי התוס' דיבמות דף מ"ז ע"א ודכ"ה ע"ב ומדברי הרא"ש בזה הלשון סי' ל"ה ועוד אם פהבית מאיר אם כן אף שיש עדים להפך יהיה נאמן על בניו וזה לא מסתבר אף מלשון הגמרא יש לה בנים כו' אי אתה נאמן כו' משמע קצת כהיש"ש והבית מאיר: ז ועתה יש להוסיף עוד טעם להקל דהנה בס' תו"ג בחדושו ריש גיטין כתב שהתוס' דחולין (דף צ"ו) חולקים על מה שכתב הרמב"ם פט"ז מהלכות סנהדרין הלכה ו' ונ"ל אינו צריך שני עדים אלא למלקות אבל האיסור עצמו בעד אחד הוחזק כיצד אמר אחד חלב פליות הוא זה פלאי הפך פירות אלו גרושה או זונה אשה זו ואכל או בעל בעדים אחר שהתרה בו הרי זה לוקה אף על פי שעיקר האיסור בעד אחד עכ"ל וכתב התו"ג שהתוס' בחולין פג"ה (דף צ"ו א') לא ס"ל כן שהרי כתבו שם ד"ה פלגיא ונ"ל וכן אם נשאת על פי עד אחד וזינתה לא קטלינו לה אף על פי שבעלה הראשון נודע שהיה מת כבר בשעת הזנות דלא לכל דבר מהימנינו ליה דאין האחין יורדין לנחלה על פיו וגם צרתה אסורה עכ"ל התוס' ואם כן מהתוספות מוכח דלא אמרינו פיון שנשאת פדין על ידי עד אחד שהעיד שמת בעלה הרי הוחזקה אשת איש וכשזינתה תהרג אלא אמרינו דנאמן עד אחד רק להתייר להינשא ולא שתהרג על ידי זה פשוטתה והכא נמי י"ל שאף על פי שהאיסור הוחזק על פי עד אחד מפל מקום פשהגיע למלקות אין לוקין עי"ז ובתשובה אחת כתבתי דיש לומר דהרמב"ם לא יחלוק פלל על דינם של התוספות דהא הכ"מ שם כתב דטעמו דהרמב"ם משום דעד אחד נאמן באיסורין ואם כן פשאומר העד שחלב פליות הוא זה הנה ליה פאילו שני עדים מעידים שזהו חלב פליות ואם אכלו אחר כן בשני עדים חייב מלקות וגם לפי מה שכתב בחדושי מהרי"ט בקדושין דף ס"ג שדינו דהרמב"ם הוא מפני פירוש פירוש שלימי בסוטה פ' מי שקינא ונ"ל אמר לו עד אחד חלב הוא והתרו בו שנים לוקה עיקר עדותו לא בעד אחד הוא עכ"ל יש לומר שהטעם גם כן פיון שהעד נאמן בזה מדאורייתא שהוא חלב פליות לכן שוב לוקה על זה על ידי שני עדים שהתרו בו מה שאין כן בדינו של התוס' בחולין צ"ו ד"ה פלגיא שעד אחד בעדות אשה אינו נאמן כ"א מדרבנן ולא מן התורה יש לומר שאינו נאמן רק להשיאה ולא פשוטתה מזה קטלא לא קטלינו לה ולכן יש לומר שהרמב"ם לא פליג פלל על התוס' דחולין צ"ו הנ"ל ואם כן כמ"כ וכ"ש האשה עצמה שבאה ואמרה מת בעלה דנאמנת ותנשא אף על פי כן אם זינתה אחר כן אינה נהרגת כמו בעד אחד שאומר מת בעלה כו' פנ"ל הרי אף על פי שנאמנת להנשא על כל זה לא הוחזקה אפילו על עצמה אשת איש גמורה לענין קטלא אם כן י"ל בנדון שניא אנפשה חד"א דאין זה איסור רק על עצמה ולא לפסול הבן שתוליד וכש"כ בנד"ז שהיא תחת בעלה דגם למהרא"י אין הודאתה בצירוף עד אחד גם כן עדות גמורה מדאורייתא פי אם מדרבנן כמש"ל סעיף ד' לכן לא נעשה הולד ממזר

על פיה פיון שאין לפוסלו כי אם בשני עדים ולא שיהיה כל פה לומר שמשום שנאמנת על עצמה ממילא נמשך פוסול הנולד פיון דעל עצמה ג"כ אינה נאמנת מדאורייתא כ"א מדרבנן: קיצור בתו"ג ריש מס' גיטין פתב שהתוס' פרק ג"ה (דף צ"ו ע"א) ד"ה פלגיא חולקים עמ"ש הרמב"ם פט"ז מהלכות סנהדרין הלכה ו' ובאמת דינו דהרמב"ם מפורש בירושלמי (פ' מי שקינא לאשתו) ולא יחלקו התוס' על הירושלמי לכן יש לחלק שבדינו דהתוס' גם להרמב"ם הדין אמת פיון שאין עד אחד נאמן להתיר האשה רק מדרבנן.

ע"כ פשנמשך מזה דין קטלא אין סומכין על נאמנותו כמו כן י"ל בנד"ז פיון דהיא וע"א אינו נאמנים לאוסרה על בעלה כי אם מדרבנן לכן פשהגיע זה לפוסול נולד אין פוסלים על ידי זה: ועוד יש לי לומר שדינו של מהרא"י הגם שרמ"א החליטו להלכה פסוקה מפל מקום תורה היא כו'.

ולפענ"ד יש חולקים על זה וגם מהרא"י עצמו לא החליטו לנדאי שיהי פתב מאן לימא לן דאפילו כה"ג מהני טעמא דעד אחד נאמן באיסור דמשמע רק שאין הוכחה ברורה להיתר אבל נדאי אין לו הוכחה גם פן לאיסור ואפשר דאסור מספק לשיטתו אלא שרמ"א החליט זה לאיסור וכבר הרבה כאזמו"ר נ"ע להביא פוסקים רבים דס"ל להקל באומרת ט"א עם ע"א המסייע אותה יעו"ש באריכות בתשובתו המתחלת על אודות האמתלא כו' ואף שבסוף תשובה הנ"ל נראה פאלו דעת מהרא"י היא הלכה היינו משום דבעי לומר דבנדון שלו יש להקל גם למהרא"י אבל לא שמכריע פדעת מהרא"י נגד דעת הרמב"ם והרשב"א ורי"ו וש"א"פ וכן מצאתי בספר גאון צבי ולכאורה נלע"ד להביא ראיה להפוסקים הנ"ל ממשנתנו עצמה דתנן האומרת ט"א לך תביא ראיה לדבריה.

וסתם ראיה היינו בעדים כמ"ש הממע"ה דהיינו בעדים ובסנהדרין (סוף פרק ז"ב) הבא עדים הבא ראיה פרש"י שטר זכותה ובפרק ח"ה (דף נ"ב) ראיה בעדים ראיה בקיום השטר כו' ואת"ל דבאומרת ט"א אפילו בעד אחד המסייע סגי ה"ל לאשמועין רבותא זו במתניתין ולא לסתום כ"כ תביא ראיה דמשמע עדים ממש ועוד ראיה מדגרסינן שם (דף צ"א) אמרה לבעלה גרשתני מהו אמר רב המנונא ת"ש האומרת טמאה אני לך דאפילו למשנה אחרונה דקתני לא מהימנא התם הוא דמשקרה דידעה דבעלה לא ידע בה אבל גבי גרשתני דידע בה מהימנא דחזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה והשתא את"ל דלמשנה אחרונה בעד אחד המסייע לה סגי האיך ס"ד דר"ה לדמות גרשתני לט"א הא בגרשתני בע"א מסייע גרע טפי ועכצ"ל דשאני הכא דלא עבידא לבזויי נפשה ואם פן מאי מייתי ראיה אלא נדאי צ"ל דתביא ראיה היינו בב' עדים מיהו זה אינו ראיה אלא לפ"ד הטוש"ע רס"י י"ז באומרת גרשתני דבעד א' המסייעה מעיזה אבל הב"ש שם פתב שאינו מוכרח ולפי זה אין זו ראיה אבל עכ"פ פיון שדינו של מהרא"י אינו מוסכם אם פן פשיטא ופשיטא דלענן הנולד אין לחוש פיון שבלא"ה נת' בסי' ה' וסי' ז' טעמים להקל גם לפ"ד מהרא"י נמצא עלה בדינו שהטעם הג' שלי שפתבתי להכשיר הנולד משום שהאשה והבועל אינם נאמנים לפוסלו הוא ג"כ חזק פראי מוצק וכעמוד ברזל: קיצור.

דפוסקים רבים סבירא להו דגם לבעלה אין האשה נאסרת בדינו של מהרא"י אם פן עכ"פ לענן הנולד נדאי אין לחוש: ט אלא שעוד יש להתנישב בהאי דקאמר מר גם הוא

נגד החוש קצת שלא להאמין הדברים האמתיים המתקבלים על הלב ומצאתי גם פן להב"ש ס"ו ס"ק כ"ז פתב שאם הבעל מאמינה יכול לעשות לבניו חללים כמו שנתאמן לומר פן גרושה הוא כו' ואני אומר דמלתא דפשיטא ליה מיבעיא לי טובא משום דהסברא נותנת לומר דהא דהאמינה התורה לאב היינו במה שראה בעצמו לא במה שמאמין לאחרים דבנדאי לא עדיפא פח האב משני עדים פשרים וקרי עד מפי עד לא מהני בכ"מ דצריף עדים אף ששמעו מפי נאמן פבי תרי ואחר פך ראיתי שגם הבית מאיר סי' ו' שם חלק על הב"ש ואפשר שיש ראיה לנגד הב"ש ממה שכתב הרמב"ן בחידושו בפרק החולץ (דף מ"ז) בההוא מעשה באחד שבא לפני ר' יהודה אמר לו נתגזירתי ביני לבין עצמי אמר לו נאמן אתה לפסול עצמה ואין אתה נאמן לפסול את בניה וקשה הרב אב"ד ו"ל פ"ן דקיי"ל עובד פוכבים ועבד הפא על בת ישראל הולד פשר למאי נ"מ אי הלכתא פרב נחמן כו' וניחא ליה כו' וקשיא לי שיקרי לדבריו הפל תלוי בגירותה של אשה ואין האב נאמן לפסול את האשה ולא האשה נאמנת לפסול את בניה ולמה היה צ"ל לדבריה עובד פוכבים אתה ופ"י דבריו היינו פ"ן דהרב אב בית דין מוקים לה דוקא בשאשתו של זה שבא לפני ר"י היתה גם פן גיורת בינה לב"ע דלא שמה גיורת דאי היתה ישראלית אפילו אם נאמין לו שנתגייר בינו לב"ע וקרי אינו גר אלא עובד פוכבים מפל מקום בניו פשרים דעובד פוכבים ועבד הפא על בת ישראל הולד פשר ומש"ה מוקים לה הרב אב בית דין דאשתו גם פן גיורת כו'.

ועל זה מקשה הרמב"ן ו"ל דכיון דעיקר הפיסול של הבנים אינו מצד שהאב נתגייר בינו לב"ע דזה אינו מעלה ומוריד פלל לגבי הבנים אלא משום שאשתו נתגיירה בינה לב"ע ואם פן למה הוצרך ר"י לומר דאין מאמינים לו שנתגייר בינו לב"ע לפסול הבנים משום שלדבריה עובד פוכבים אתה ואין עדות לעובד פוכבים אפילו היה ישראל גמור אינו נאמן לפסול את האשה דדוקא לענין הבנים הימניה תורה לאב ולא לפסול אשתו והאשה גם פן אינה נאמנת לפסול עצמה פ"ן שבמה שפוסלת עצמה נפסלים בניה ואין האשה נאמנת לפסול בניה וכ"ן דיש לה בנים אינה נאמנת אפילו ע"ע מה"ט: ולדברי הב"ש הנ"ל אין פאן התחלת קושיא שיקרי האשה נאמנת לפסול עצמה עכ"פ פשאין לה בנים וא"ת דהכא אין להאמינה מפני שאם פן יפסלו הבנים פי יש לה בנים יש לומר דהבנים יפסלו משום שהאב אומר שמאמין לה שנתגיירה בינה לב"ע אלא צריף לומר דא"י להאמינה על בניו דדוקא לגבי עצמו ממש יכול להאמין פ"ן דדעתו סומכת אבל לגבי הבנים תלוי בסמיכת דעת הבנים עצמן שאם דעתן סומכת לדברי האם יחוש לעצמן כמ"ש בתשובת חו"י ס"י י' אבל אינו תלוי בסמיכת דעתו של אב.

ומש"ה הוצרך הרמב"ן לתרץ ו"ל דכיון דאמר נתגיירנו שנינו בינינו לבין עצמנו והיא מודה לדבריו נאמנת ע"ע בשאין לה בנים והוא נאמן על בנו לומר מן השפחה נולד לי עכ"ל ור"ל במ"ש נתגיירנו שנינו בינינו לבין עצמנו שהוא נתגייר בפניה והיא בפניו ואם פן יודע בעצמו על שהיא נתגיירה בינה לב"ע ומש"ה נאמן לפסול הבנים פשיאמר שנולדו מן השפחה שיקרי יודע בעצמו שאשתו שפחה אבל לא שיקמוה על נאמנותה כו': קיצור (מ"ש הב"ש סי' ו' ס"ק כ"ז שאם הבעל מאמינה כו' נחלק עליו הבית מאיר שם ואפשר יש ראיה לזה מדברי הרמב"ן ביבמות פרק החולץ דף מ"ז) ומפל מקום ע"ן במלחמות פ' החולץ (דף ל"ז) גבי קם דינא הדר דינא מ"ש בשם רבינו אפרים נראה

דר"א ודאי ס"ל כהב"ש אף הרמב"ן שם סתר דבריו ומכל מקום אין ממנו ראיה דלא מהימן דשאני הכא שהוא בספק אבל הכא מאמין הוא ומכל מקום אף גם לפ"ד הב"ש היינו אם קאב מאמין אבל הב"ד אף על פי שמאמינים אינו יכולים לדון עפ"י אומדנא שלקום משום שהדברים מתקבלים על הלב דאל"כ אין לה דברים המתקבלים לאמת יותר מאם נאב.

ואם שניהם מודים על העובר שבמעיה שממזר הוא ואף על פי כן תנו דאינם נאמנים (לולי דר"י סבירא ליה דקאב נאמן מדינא כמו ב' עדים) והטעם פשוט דקאב כפר פתב מהרי"ק שרש קכ"ט דאפילו בדיני ממונות לא אזלינן בטר אומדנא וכ"ד הרמב"ן בסה"מ ל"ת סי' ר"ץ ואף שפתבתי במ"א שמדברי הרמב"ם בסה"מ שם ופכ"ד מה"ס נראה דס"ל דאזלינן בטר אומדנא בד"מ וכן פתב בתשובת גאוני בתראי סי' וכו"נ דעת התשב"ץ ח"א סי' פ' דבמזון אזלינן בטר ידיעת האמת ועיין שם סי' פ"ד (דף מ"ה ע"א ע"ב ע"ג) ועי' שם סי' ע"ו ע"ז ע"ח מיהו לדברי ריב"ש סי' קנ"א קפ"ב צ"ל דלא ס"ל כן וכוונתיה פסק בש"ע סי' ל"מ ד וסי' רפ"ד וקא דאזלינן בטר ידיעת האמת היינו לאורועי שטרך תדע דאמרין בהפותר (ד' פ"ה) קרענא ס"ד כו' ודין מרומה היינו להשמיט עצמו מן הדין או ליתן פתב ביד הנתבע ולא להוציא מן התובע ובר מן דין יש לומר דקאב יש להקל טפי מבדיני ממונות ואפשר שיש לדמותה לד"נ דקאב שלהי יבמות אמרינן דהיתר אשת איש לעלמא כד"נ דמאי לולי דאיפא כתובה למשקל וקאב לא שייך לומר כתובה אם כן כד"נ דמאי כיון דנוגע בעניני אישות פדלעיל מכל הלן טעמי ודאי אפילו היא מעוברת הולד פשר גמור הוא ומחזק בבנו לכל דבר כ"ש שאין להחמיר לענין הבחנה: סימן טו בדין פצוע דכא ע"י חולי אם חשוב בידי שמים: א הגה ז"ל הירושלמי [פרק הערל הלכה ב'] הוון בעי מימר (סבריהו למימר) מאן דאמר ביד"א פסול ביד"ש פשר אתיא פרי"ש בנו של ריב"ב דסברי דאינו מכשיר אלא בידי שמים אבל בידי אדם מודה רי"ש דפסול) רי"ש בנו של ר' יוחנן בן ברוקה מ"ד בין בי"א בין בידי שמים פסול פרבנן אמר ר' אחא בר פפי קומי ר' זעירא פולה דרבנן הגה תרי פרייתות פרבנן אתיין ומרנוייהו סברין בידי שמים פשר וקא דתני חדא בידי שמים פסול היינו דעל ידי שמים בא שפצע על ידי אדם כגון שעלה לו חטטין בכיציו וכשהוא מחכף גימס כיון שתחלתו על ידי חולי שהוא בידי שמים קורא לו הך תנא בידי שמים אבל ר' ישמעאל אפילו בידי אדם מכשיר) הרי שעלת חטטין מי מחכף בה או מסיית וקרי הוא בידי אדם כמי שהוא בידי שמים עכ"ל הירושלמי עם פי' הקה"ע ותוכן פירושו דמה שאמר הירושלמי הרי שעלת חטטין כו' דתחלתו ע"י חולי ונקרא בידי שמים וסופו על ידי אדם שמחכף בה וגימס עי"ז בכה"ג פליגי שני הפריתות שפירושלמי היינו מ"ד שבידי שמים פשר ומאן דאמר בידי שמים פסול דאין הפלוגתא בתחלתו וסופו בידי שמים כגון שגימס הפל ע"י החולי לבד לא על ידי חכוף פלל דזה פשר לשניהם ולא פליגי כ"א שתחלתו בידי שמים היינו אף על ידי חולי נקרא בידי שמים רק סופו ע"י חכוף האדם ממש בזה חז מאן דאמר מכשיר כיון שמ"מ תחלתו בידי שמים ובטר תחלתו אזלינן וא"ש דיליף לה מממזר דתחלתו על ידי אדם מה שאין כן הכא בהפותר הוא דתחלתו ועיקרו בידי שמים ולא דמי פלל לממזר וחד מאן דאמר פוסל כה"ג כיון שמ"מ גימס על ידי האדם דסבירא לי' דסופו פוסל כמו תחלתו ויליף גם כן מממזר דכמו בממזר אין פולו בידי אדם רק תחלתו על

ידי אדם ויצירתו בידי שמים הקא נמי להפך פשתחלתו בידי שמים פינון שסופו על ידי אדם פסול ותנונייהו אתיא פרבנו ורצה לומר דגם מ"ד בידי שמים פשר היינו אף תחלתו בידי שמים וסופו בידי אדם פשר אתיא גם כן פרבנו.

וקא דרבנו פסלי בנטל ביצה אחת צ"ל דהינו בנטלה לגמרי על ידי אדם ולא בתחלתו ע"י חולי ור' ישמעאל אפילו בידי אדם מכשיר מיהו למ"ד דתחלתו בי"ש וסופו בי"א פסול יש לומר דלדידהו ר' ישמעאל ורבנו פליגי גם כן בכה"ג וסבירא להו פרבנו אבל בנטלה על ידי אדם ממש אף רי"ש מודה דפסול.

ומדברי קה"ע מבואר דס"ל דלכ"ע ר' ישמעאל אפילו בידי אדם מכשיר ואין זה מוכרח כלל והעצי ארזים סי' ה' ס"ק י"ד הביא שכ"ד היש"ש פדברי קה"ע וז"ל שנה אינו אלא לפי הס"ד אבל בתר הכי אמרינו אמר ר' אחא בר פפא קומי דר' זעירא פולה דרבנו היא פי' דמאן דמכשיר בידי שמים אתיא נמי פרבנו וס"ל דרבנו לא פסלי אלא בידי אדם אם כן מוכרח דרי"ש אפי' בידי אדם מכשיר עד כאן לשונו ורצה לומר משום דהא הירושלמי מפרש הפלוגתא בין שתי הבריות בנמוק ע"י חולי ומאן דמכשיר היינו בכה"ג ומאן דפוסל היינו אפילו בכה"ג ואין מכשיר רק בנולד כה ממעז אמו ונקרא סריס חמה ואם כן למאן דמכשיר וקורא זה בידי שמים ע"כ דרבנו מכשירי גם כן על ידי חולי ולא פסלי אלא בידי אדם ממש אם כן צ"ל דר' ישמעאל מכשיר אפילו בידי אדם מיהו למ"ד גם בידי שמים כה"ג פסול לרבנו י"ל ר' ישמעאל לא מכשיר רק בכה"ג.

וסברת מהריב"ל ח"ג סי' צ"ב גם כן כפי' הקה"ע קיצור הקה"ע מפרש דמסקנת הירושלמי הרי שעלתה חטטין היינו דבכה"ג פליגי מ"ד בי"ש פשר עם מ"ד פסול: ושניהם לפ"ד חכמים דפליגי על רי"ש אבל לרי"ש אפילו בי"א פשר כדעת ר"ת וכ"ד מהריב"ל ח"ג סי' צ"ב והיש"ש סי' ח': וטעם פלוגתת ב' מ"ד ה"ל להקה"ע משום דתחלתו ע"י חולי וסופו בי"א אבל אם הפל על ידי חולי לכ"ע כמו בי"ש דמי: ב והעצ"א מפרש כפי' הקה"ע רק באופן אחר וז"ל ול"נ ליישב דברי הרא"ש (ושאר גדולי הראשונים דס"ל דרי"ש לא מייירי בידי אדם) דהא דאמר בירושלמי הרי שעלתה חטטין כו' כ"ז שנייה למילתיה דרב אחא בר פפי ה"ל אבל לא כמ"ש בעל קה"ע דקאי אהא דאמר פצוע דכא בין בידי אדם בין בידי שמים רק מפרש לה דקאי אפלוגתא דרי"ש ונחכמים ונהכי פירושו דאף מאן דאית ליה פצוע דכא בידי שמים פשר ס"ל דרבנו נמי מודו בהא דחסר בידי שמים פשר.

רק דפלוגתיהו בהכי הרי שעלתה חטטין כו' הרי הוא בידי אדם וכבידי שמים דמי פי' דבנעשה ע"י חולי י"ל שהוא כמו בי"א או כמו בי"ש ובהא פליגי ר' ישמעאל ונחכמים בשנטלה הביצה ע"י חולי דרבנו מדמי ליה לנטלה בידי אדם ופסול: ורי"ש מדמי ליה לנטלה בידי שמים ופשר (וכמו ע"י רעמים וברד כו') אבל בידי שמים ממש אף רבנו מודו דאין לו דין פצוע דכא וכן בנטל בי"א ממש אף רי"ש מודה דאפילו בחסר ביצה א' יש לו דין פ"ד.

וא"כ פתבו הרשב"א והרא"ש שפיר דלהירושלמי לא קאי רי"ש אלא בידי שמים רק דלהמסקנא ס"ל דעל ידי חולי כבידי שמים דמי עכ"ל ואינו מפרש משום כשעלה חטטין כו' היא תחלתו ע"י חולי וסופו בי"א ובכה"ג דוקא פליגי רבנו אלא דס"ל דחשוב ע"י

חולי ואעפ"כ פליגי רבנן ופסלי ור' ישמעאל מכשיר ונהלכה כרבי"ש לפ"ד הרמב"ם
ושא"פ וילהרא"ש ס"ל דנהלכה בזה רבנן זהו ת"ד וכבר קדמו בפ"י זה הפני משה
בפירושו בירושלמי שם במראה הפנים שם וז"ל וע"ז השיב סתמא דהש"ס פולה רבנן
דגם לרבנן בידי שמים ממש ודאי פשר אלא דבזה פליגי דרבנן מחמת מפה וחולי כבי"א
חשבי וכדאמר בברייתא בתרייתא פדפרישית בפנים ואתא רי"ש למימר דעל ידי חולי
פשר דכבי"ש דמי וזהו דקאמר והוא סריס חמה כו' ולא פליג אלא אהא דאפילו ניםוקה
כו' ובידי אדם אפילו בעל ביצה א' פסול לכ"ע דבזה לא פליג רי"ש כו' עכ"ל וא"כ
פלוגתת ב' הפרייתות חד אמר בידי שמים פשר וח"א בידי שמים ג"כ פסול וכולה רבנן
הינו מ"ד בידי שמים פסול מייירי ע"י חולי וס"ל רבנן דע"י חולי חשוב כמו בידי אדם
אף שהיא בידי שמים וכן"ל בשם העצ"א ומ"ד בידי שמים פשר היינו דמייירי בידי שמים
ממש ולא ע"י חולי כ"כ הבית מאיר סימן ה' סעיף יו"ד ולפ"ז שני המ"ד לא פליגי כלל:
קיצור המראה הפנים והבית מאיר והעצ"א מפרשים דמ"ש הירושלמי הרי שעלתה
חטטים כו' היינו דבכה"ג פלוגתא רבנן ור' ישמעאל דרבנן ע"י חולי חשוב כמו בידי
אדם אבל בידי שמים ממש גם רבנן מכשירי ור' ישמעאל פליג וס"ל דאף על גב דבידי
אדם פסול אף ע"י חולי חשוב כמו בידי שמים וכשר: ושני התנאים חד אמר בידי שמים
פשר וח"א בידי שמים ג"כ פסול גם כן לא פליגי ושניהם רבנן מאן דאמר בידי שמים
פשר מייירי בידי שמים ממש ומאן דאמר בידי שמים פסול מייירי ע"י חולי: ג והנה הבית
מאיר שם כתב ליישב ג"כ שטת ר"ת והוא דמאחר דר' ישמעאל עכ"פ ס"ל גבי הרי
שעלו בו חטטים כו' דכשר ונהרי רק תחלתו ע"י חולי וסופו בי"א.

לכן ס"ל לר"ת דגם בי"א ממש מכשיר ומ"מ הניח זה בצ"ע וז"ל דאם כן צריף עיון
לפ"ז מנ"ל לר"ת דנכרת בי"א מתחלה ביצה א' דלר' ישמעאל פשר ור"ל די"ל רי"ש
לא מכשיר רק בתחלתו בי"ש ע"י חולי אף שסופו בי"א אבל לא בנטילה הפל ע"י אדם)
ואין לדחוק דמשמע להו דלולא דלרי"ש ס"ל דנחתה ביצה א' מוליד לא הנה מתירו
משום דתחלתו ע"י חולי אלא ש"מ דמההוא טעמא מכשיר ליה ומפילא ה"ה נכרת
מתחלה שלא ע"י חולי דהא מ"מ מוליד דזה אינו דא"כ מה דחקו פל עיקר להעמיד
הפלוגתא באופן הנ"ל עכ"ל ור"ל אי איתא דתחלתו בי"ש רק סופו בי"א הנה ממש פדין
נטילה בי"א לגמרי א"כ למה נדחק ר' אחא בר פפי קומי דר' זעירא להעמיד פלוגתא
דרי"ש ורבנן באופן שתחלתו בי"ש על ידי חולי כו' הול"ל דפליגי בנחתה ע"י אדם
ממש.

אלא ודאי מוכח דבנחתה ע"י אדם ממש גם לרי"ש פסול ופלוגתתם היינו בתחלתו ע"י
חולי כו' דרי"ש חשוב ליה כבי"ש ורבנן ס"ל דהוי כמו בי"א ועוד דהא מ"ד בי"ש פסול
הינו כה"ג הרי קורא זה בידי שמים.

מוכח דבידי אדם ממש לית לן מאן דמכשיר מיהו לפי הקה"ע שפיר יש להעמיד דברי
התוספות פדלעיל אות א' אבל פירושו דחוק דכיון דמתחלה ר"ל הירושלמי דרי"ש מייירי
בי"ש ממש א"כ י"ל דגם אח"כ במסקנא דמחזיש ענין תחלתו בי"ש וסופו בי"א היינו
לומר דבכה"ג מייירי רי"ש.

ומנ"ל לומר דרי"ש איגרי בי"א ממש: פיון שגם כשתאמר דרי"ש מיירי בתחלתו בי"ש
אתי שפיר דלמ"ד לרבנן בידי שמים פסול היינו כה"ג דתחלתו ע"י חולי וסופו בי"א
ורי"ש מכשיר רק כה"ג וגם למ"ד בידי שמים פשר אם נפרש דהיינו ג"כ כה"ג י"ל
לדידה רי"ש לא פליג עם רבנן ומיירי כה"ג או נאמר דמאן דאמר בידי שמים פשר
הפוננה בידי שמים ממש שיקרי פיון מתחלה הנה קשה להירושלמי על מ"ד בי"ש פשר
ארף אם תחלתו וסופו בי"ש דמ"מ אתיא דלא פרבנן א"כ כשתירץ דאתיא ג"כ פרבנן די
לומר דהיינו בגונא דר"ל תחלה ומנ"ל להוסיף דאיירי אפילו רק תחלתו בי"ש וסופו
בי"א ואפ"ה אתיא פרבנן זהו אינו מדרף התירוץ והגם שי"ל דהנכרח הירושלמי לזה
משום פיון דלפי תירוץ רי"ש ורבנן פליגי בי"א ממש אבל בי"ש לשניהם פשר וא"כ
מ"ט דמ"ד בי"ש פסול וע"כ הוצרך לומר דמ"ד זה מיירי בתחלתו לבד בי"ש וסופו בי"א
ארף גם לפי"ז א"כ עיקר התירוץ חסר מהספר והוא לומר דרי"ש מיירי בי"א ממש דזה
אינו מבואר פלל בירושלמי והו"ל להקדים זה וכן מצאתי הפירוש בספר הזכות
להרמב"ן ביבמות וז"ל אלא דרב אחא בר פפי כו' מהדר לאוקמי תרתי מתניתא דכי
קאמרי רבנן אפילו ניקבו ואפילו נמוקו פגון שהעלתה ביצה שלו חטטין ומי מחמיר בה
מפני שהוא בידי אדם פלומר מחמת חולי ולא מתחלת ברייתו ומפני שהוא בידי שמים
דמאליו בא לו והיינו דקרי ליה באידך ברייתא בי"ש ועלה קתני בין בידי אדם בין בידי
שמים פסול ונהי מתניתא אחריתא דקתני בידי שמים פשר פגון שנולד פצוע עכ"ל הובא
בתשובת ב"א סי' ג' הרי ביאר הרמב"ן דמ"ד בידי שמים פשר מיירי שנולד פצוע ועוד
קשה הרי בירושלמי אומר ר' ישמעאל והוא סריס חמה ואינו מקשה סריס חמה ס"ד
א"כ משמע דממעי אמו קאמר וגם בש"ס שלנו פסריס חמה משמע פן וכן בק"נ פ' הערל
סק"ה פ"י דלהמסקנא רי"ש ורבנן לא פליגי פלל ושניהם מכשירים בגיטלה בי"ש
ופוסלים בגיטלה בידי אדם ועל ידי חולי חשוב בידי אדם והיש"ש השיב ע"ז ועוד זאת
אינו במשמע הירושלמי לומר דלא פליגי וכמ"ש התוספת בפשיטות.

מיהו הרמב"ן בחידושו פתב בגמרא דילן לית מאן דפליג עליה: קיצור. (לפירוש המ"פ
והעצ"א בירושלמי נראה כמ"ש הרשב"א והרא"ש וסייעתם די"ל רי"ש לא מיירי
בגיטלה בידי אדם ממש ודלא כהיש"ש ומהריב"ל אבל לפירוש הקה"ע בהירושלמי י"ל
כמ"ש התוס' דרי"ש מיירי אפילו בי"א אבל זה דחוק דעיקר חסר מהספר וי"ל דלמסקנא
רי"ש ורבנן לא פליגי וכ"כ הק"נ וזה דברי הרמב"ן): ד ואין לומר פיון דהרא"ש ס"ל
דמשמע בירושלמי דליקוי שע"י חולי חשוב בי"א א"כ לפי"ז מ"ש ר' אחא הרי שעת
חטטין כו' א"כ זהו חשוב בתחלתו וסופו בי"א ואם פן גם לפירוש המ"פ והעצ"א
בהירושלמי דבכה"ג הוי פלוגתא דרי"ש ורבנן מוכרח דרי"ש מכשיר בי"א ממש דהא
אפילו גיטל לגמרי רק על ידי חולי חשוב בי"א לפ"ד הרא"ש כ"ש הכא דסופו בי"א
ממש ותחלתו על ידי חולי דזה בנרצא דהא פירש המ"פ דר' ישמעאל דמכשיר זהו משום
דס"ל שע"י חולי חשוב בי"ש אולם הרא"ש פוסק פרבנן דע"י חולי חשוב בי"א פנ"ל.

א"כ בידי אדם ממש לית מאן דמכשיר בירושלמי והנה לענין גיטלה לגמרי ע"י חולי
לבד הנה בקה"ע פתב דמירושלמי זו מוכח דעל ידי חולי חשוב בידי שמים ובתחלתו
ע"י חולי וסופו בי"א הוי פלוגתא דב' הברייתות והעצ"א ס"ק י"ד פתב ליישב דברי
הרא"ש ולפרש דתירוץ דר' אחא בר פפי היינו דפלוגתא דרי"ש ורבנן הוא בגיטלה ע"י

חולי אם הו"ל כמו בי"א או כמו בידי שמים וס"ל להרא"ש דלתירוצו קי"ל כרפנן וכ"כ
הבית מאיר ריש סעיף י' וכמש"ל ומ"מ דוחק לפירושים דהא בדברי ר' אקא מבואר דלא
מייירי בגיטלה ע"י חולי לבד כ"א סופו בי"א ממש כמ"ש מי מחכה כו' משמע הא ע"י
חולי לבד הו"ל בי"ש כמ"ש הקה"ע.

והרמב"ן גורס בע"א מי מחמיר בה או מסייגת וכן מסקנת הרמב"ן שם דע"י חולי הוי
כמו בי"ש שהביא בשם הרמב"ם דמכשיר כל בי"ש ואפילו מחמת חולי ונטטטין וכן
הדברים מטין עכ"ל ורבינו ירוחם פתב בשם הרמ"ה דעל ידי חולי חשוב בידי שמים
מיהו פתב דבירושלמי משמע דע"י חולי חשוב בי"א ונמשך בזה אחר הרא"ש ובתשובת
בית אפרים חאה"ע סימן ב' (דף ד' ע"ד) הביא ראיה דע"י חולי חשוב בי"ש מהא דאיתא
בסנהדרין (דף ע"ח ע"א) הכל מודים בגוסס בידי שמים שחייב לא נחלקו אלא בגוסס
בידי אדם (כגון זה שקרוב למות מחמת המכות) כו' גוסס בידי שמים לא אתעביד ביה
מעשה האי אתעביד ביה מעשה כו' הרי מבואר דמחמת חולי קרי ליה בידי שמים עכ"ל
ונ"ל הסמ"ג לאוין קי"ט אמר שמואל שכל פסול שאמר בענין זה פשלא היה בידי שמים
אלא בידי אדם ע"י פשיעותו כגון שפכתו אדם או הפהו קוץ אבל אם נולד כף או ע"י
חולי אינרע לו פשר לבוא בקהל ואומר שם שכל זה למדנו ממה שהסמיכו ללא יבא ממזר
שפסולו לא בא בידי שמים עכ"ל ועיין בבבאור מהרש"ל שם שהעתיק בשם רש"י אבל
אם אינרע בו חולי ונסתרס פסול וליתא שלא נזכר פן ברש"י כלל רק הרא"ש דקדק פן
מדברי רש"י וכבר הסשיגו עליו האחרונים והתפארת שמואל: קיצור הרא"ש ס"ל דע"י
חולי חשוב בי"א ולפי"ה המ"פ טעמו משום דס"ל כרפנן בירושלמי והרמב"ם ס"ל פרי"ש
בירושלמי אבל י"ל דאף לרפנן דירושלמי אין הדין מוכרח פי הם מייירי בתחלתו ע"י
חולי וסופו בי"א אבל כולו ע"י חולי י"ל דגם הם מפשרי כמ"ש הקה"ע לחלק פן וכ"ד
רוב הפוסקים ומכללם הרמב"ן והרמ"ה: ה והנה מ"ש הסמ"ג ע"י פשיעותו נראה דלא
קאי על פרתו אדם דהא אין צריך בזה לטעם דפשיעות פינו שנעשה בידי אדם ממש גרע
טובא מפשיעה כמבואר בש"ע ח"מ סימן ס"ו סעיף מ' לענין דברים שאין חייב השומר
עליהם אף בפשיעה דמ"מ חייב אם הזיק בידיים אלא נראה דקאי על או הפהו קוץ דהנה
קשה לו להסמ"ג מדוע נקרא זה בידי אדם והוא מוכרח בגמרא דבכה"ג פסול כמ"ש
הרמב"ם והיינו מעובדא דההוא גברא דסליק לדיקלא וחרוזה סילנא בפביצים (ניקבו קוץ
בביציו לשון מתרוזות של דגים כו') והרי פאן לא נעשה הנקב כלל ע"י אדם ולא דמי
לממזר ולכן פירש דמ"מ פינו דבפשיעותו נעשה הדבר דסליק לדיקלא ולא נשמר חשוב
זה בידי אדם.

ואפשר דמה"ט דילג הסמ"ג מלשון הרמב"ם או פלב משום שי"ל דבכרתו פלב אין שנייך
כ"כ לומר שזהו פשיעת האדם כמו בהפיהו קוץ פינו שאין זה ע"י אדם כ"א ע"י שאר
הבריות י"ל דס"ל להסמ"ג דזה הוי כמו בידי שמים כדאמרין בפ"ג דכתובות (דף ל"ד
ע"ב) דע"י אריה נקרא בידי שמים וכדמשמע בגמרא פא"ט לענין חרותה וכמ"ש
הרשב"א הובא ב"י בי"ד סימן ל"ו דת"ק ס"ל דבידי כל הבריות הוי כמו בי"ש ולא כמו
בי"א וכ"פ בש"ע שם סי"ד ואף על גב שהאחרונים הת"ש והכו"פ שם חילקו בין חרותה
לפ"ד זהו לדעת הרא"ש דס"ל דבפ"ד חשוב ע"י חולי כמו בי"א הן כרחו לחלק בין פ"ד
לחרותה אבל להרמב"ם והסמ"ג דע"י חולי חשוב בפ"ד ג"כ בי"ש א"כ י"ל דגם לענין

שְׁאָר בְּרִיּוֹת אֵין לְחַלֵּק בִּינֵיהֶם וְכֵן מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הַת"ש סִימָן ל"ו ס"ק ע"ה שֶׁהִבְאֵתִי בָּאוֹת שְׂאֵחֵר זֶה דְּדוֹקָא לְהַרְמַב"ם דס"ל דְּוֹמְיָא דְמִמְזוֹר דַּע"י מַעֲשֵׂה מַש"ה ס"ל דְּכִרְתּוֹ פֶּלֶב אוֹ קוֹץ הו"ל פְּבִידֵי אָדָם נִשְׁמַע דְּלֵהֲרַא"ש אֵין זֶה מְוַכְרַח וּמִיָּהוּ הִלַּח"מ פ"ח מַה' שְׁחִיטָה פְּתַב דְּהַרְמַב"ם מְסוּפָּק בְּדִין ע"י שְׁאָר פֶּל הַבְּרִיּוֹת לְעַנְנֵן חֲרוּתָהּ וְלָכֵן לֹא הִזְפִּירוּ פֶּלֶל.

וְאֶפְשָׁר הַסְּמ"ג ג"כ מְסוּפָּק פֶּאן לְעַנְנֵן פ"ד ע"כ דִּילְג דִּין אוֹ שְׁפָרְתּוֹ פֶּלֶב מִיָּהוּ בַכְּנֵה"ג בַּהֲגַב"י שֵׁם אוֹת צ' פְּתַב דְּנִרְאָה לוֹ לְהַחְמִיר גַּם בְּחֲרוּתָהּ ע"י שְׁאָר פֶּל הַבְּרִיּוֹת אֲבָל אֵין פֶּן דַּעַת הַש"ע וְהֶאֱחָרוּנִים שֵׁם וְגַם בִּלְא"ה אֵין לְהַעֲמִיד יְסוּד עַל מַה שְׁדִּילְג הַסְּמ"ג אוֹ פֶּלֶב דְּאוּלֵי ט"ס הוּא דָּאָם הָוֵה פְּלִיג עַל הַרְמַב"ם הִיָּה לוֹ לְבָאָר וּכ"מ בְּרִי"ו נכ"ג ח"ד דְּרַק בִּידֵי שְׁמִים פֶּשֶׁר אוֹ ע"י חוֹלֵי לַפ"ד הַרְמ"ה וְשֵׁא"פ אֲבָל זוּלַת זֶה פְּבִידֵי אָדָם דְּמִי וְנ"ל נִכְנַס לוֹ קוֹץ בְּבִיזָיו כו' פֶּסוּל כו' דְּכִבִּידֵי אָדָם דְּמִי עכ"ל וּכ"מ מִהַתּוֹסְפָתָא וְכַדְלִקְמָן וְעִיקָר וַיֵּשׁ לְעַיִן לְהַסְּמ"ג בְּחוֹלֵי שַׁע"י פְּשִׁיעַת הָאָדָם כַּנּוֹפֵר בְּגִמְרָא פ"ט דב"ב (דָּף קמ"ד ב') וּבַש"ע ח"מ סִימָן קע"ז ס"ב אֶפְשָׁר דִּינוֹ כְּמוֹ בִּידֵי אָדָם וּכְעֵין זֶה הַחְמִיר הַשַּׁמ"ח סִימָן ל"ו סְעִיף ל"ב לְעַנְנֵן חֲרוּתָהּ פְּשָׁאָדָם גֶּרֶם לָהּ הַחוֹלֵי כו' ע"ש וּלְפִי"ז כ"ש הֵכָא דְהֲרַא"ש פְּלִיג אֶפְילוֹ בְּחוֹלֵי שְׂלֵא ע"י גְּרָמָא דְאָדָם מִיָּהוּ לַפְמ"ש לְקַמָּן בְּשֵׁם הַתְּפָאָרַת לְמַשָּׂה אֵין לְהַחְמִיר בְּזֶה לְהַרְמַב"ם: קִיצוֹר לְכַאוּרָה מִהַסְּמ"ג מִשְׁמַע דְּחֲרֻזִיָּה סִילְנָא נְפֶסֶל מִשׁוּם דַּה"ל ע"י פְּשִׁיעַת הָאָדָם אֲבָל הַסִּילְנָא מִצַּד עֲצָמוֹ אֵינוֹ פּוֹסֵל וְא"כ אֶפְשָׁר ה"ה גַּם שְׁאָר הַבְּרִיּוֹת דְּמַה לִּי צוּמַח מַה לִּי חַי אֲבָל אֵין פֶּן דַּעַת פֶּל הַפּוֹסְקִים וְגַם בְּסְמ"ג אֵין זֶה מְוַכְרַח): וּבִסְפָר הַחִינוּךְ פְּרָשָׁה פִי תַצֵּא מִצְוָה תְּקוּנָה פְּתַב וְנ"ל שְׁנִמְנַע מִי שְׁנִפְסְדוֹ לוֹ פְּלִי הַמְשַׁגֵּל עַד שְׁאֵינוֹ רְאוּי לְהוֹלִיד ע"י מַכַּת אָדָם אוֹ בְּהִמָּה אוֹ עֵץ פְּלוּמֵר שְׂלֵא הִיָּה בִּידֵי שְׁמִים מְלִישָׁא בַת יִשְׂרָאֵל עכ"ל.

ס"ל דְּבַהֲמָה אוֹ עֵץ שֶׁהוּא סִילְנָא פּוֹסְלִים מִצַּד עֲצָמָן כְּמוֹ אָדָם כִּינּוֹן שְׁאֵין זֶה בִּידֵי שְׁמִים וּכְמַש"ל גַּם פֶּן בְּשֵׁם רִי"ו וְאֵע"ג דְּגַבֵּי חֲרוּתָהּ נְמִי תַנּוּן פֶּא"ט וְחֲרוּתָהּ בִּידֵי שְׁמִים וְאָף עַל פִּי כֵן קִי"ל דַּעַל יְדֵי שְׁאָר פֶּל הַבְּרִיּוֹת הֵוִי פְּדִין בִּי"ש אֵין הַדְּבָרִים דּוּמִים זל"ז דְּשֵׁם הַטַּעַם הוּא מִשׁוּם שַׁע"י שְׁאָר הַבְּרִיּוֹת הִדְרָא בְּרִיא וְרַק בִּי"א לֹא הִדְרָא בְּרִיא אֲבָל הֵכָא דְהַהֲכָשֶׁר רַק בִּידֵי שְׁמִים דְּוֹמְיָא דְסָרִיס חֲמָה א"כ ע"י שְׁאָר הַבְּרִיּוֹת אֵין זֶה דּוּמָה פֶּלֶל לְסָרִיס חֲמָה וְה"ל כְּמוֹ בִּידֵי אָדָם אִף הִנֵּה הַת"ש סִימָן ל"ו ס"ק ע"ה פְּתַב דְּלֵהֲרַא"ש הַקְּפִידָא בְּמַה שְׂבָא ע"י גְּרָמָא דְאָדָם וְהַרְמַב"ם יֵשׁ לוֹ שְׁיטָה אַחֲרַת וּס"ל דְּוֹמְיָא דְמִמְזוֹר דַּע"י מַעֲשֵׂה וְלָכֵן פְּתַב פט"ז מַהֲא"ב דְּכִרְתּוֹ פֶּלֶב אוֹ קוֹץ הו"ל פְּבִידֵי אָדָם וְחוֹלֵי אוֹ שְׁחִין הו"ל בִּידֵי שְׁמִים דְּמַעֲשֵׂה בְּאֲבָר בְּעֵינָן עכ"ל וְהַבֵּית מֵאִיר סְעִיף יו"ד גְּבִי אוֹ הַפְּהוֹ קוֹץ פְּתַב וְנ"ל צ"ע מֵאֵין הוֹצִיָּאוֹ הַפּוֹסְקִים זֶה בְּהַחְלֵט דְּמִקְרֵי בִּידֵי אָדָם נָהִי דְלָא הֵוִי בִּידֵי שְׁמִים מִמֶּשׁ הָא לֹא דְמוֹ לְמִמְזוֹר דְּבִידֵי אָדָם מִמֶּשׁ וְאִי מִמַּה דְאִיתָא בְּהַהוּא גְּבִירָא דְחֲרֻזִיָּה סִילְנָא דְשִׁלַּח שְׁמוּאֵל חֲזוֹר עַל בְּנָיו הָא מְזַה לֹא נִשְׁמַע אֲלֵא דְאֵינוֹ מוֹלִיד וּבִידֵי שְׁמִים נְמִי אֵינוֹ מוֹלִיד וְהַקְּוִשָׁא וְנִקְבַּ אֵינוֹ מוֹלִיד הֵינּוּ מִשׁוּם דְאִי מוֹלִיד פֶּשׁוּט לְהַגְמִרָא דְאָף בִּידֵי אָדָם פֶּשֶׁר וְלַעוֹלָם אֵין מְזַה רְאִיָּה דְמִקְרֵי בִּידֵי אָדָם וְאוּלַי הַלְשׁוֹן פְּצוּעַ דְכָא בִּידֵי שְׁמִים פֶּשֶׁר וְלֹא פ"ד שְׁאֵינוֹ בִּידֵי אָדָם פֶּשֶׁר מִשְׁמַע לְהוֹ הֵכִי אִף מ"מ ק"ק הָא לֹא הֵוִי דְוֹמְיָא דְמִמְזוֹר וְאֵין לוֹמֵר מִשׁוּם שְׁהַקּוֹץ בְּעֲצָמוֹ מְבַלִּי שְׁיִקְרִיב עֲצָמוֹ אֲלֵיו א"א שְׁיַכְהוּ לְהֵכִי חֲשׁוּב בִּידֵי אָדָם דַּא"כ כְּרַתּוֹ פֶּלֶב רַע מַה אִיכָּא לְמִמֵּר וְעַיִן בִּי"ד סל"ו סִי"ד וְע"כ דְּנִרְאָה

להם דההיקש לממזר אינו ממש דוקא אדם כו' עכ"ל והאריף והנה אשתמיטתי דברי הסמ"ג דנותן טעם להכהו קוץ משום שפא ע"י פשיעת אדם ומ"ש דא"כ פרתו פלב מאי איפא למימר הלא באמת הסמ"ג השמיט דין הכהו פלב וכ"מ מהת"ש דאין הכל מודים בזה פנ"ל אף פבר פתבתי דאין להעמיד שום יסוד על דילוג הסמ"ג או פלב והעיקר דע"י שאר הבריות הוי כמו בידי אדם גם הנה מ"ש הבית מאיר בההוא גברא דחרזיה כו' הא מזה לא נשמע כו' נראה מהתוספתא דלקמן דכה"ג חשוב פ"ד ממש ובספר תפארת למשה על יו"ד בסימן ל"ו בדרף י"א ע"א פתב לענין חרותה ונ"ל דע"י חולי הוי פבידי אדם כמו בפצוע דפא בא"ע סימן ה' סעיף י' ואף להרמב"ם שם דחשוב על ידי חולי פבידי שמים היינו משום דבעינון שיהיה נעשה מעשה בגוף אברי הזרע ולדידיה אפילו הפחידו אדם ונסתרס פשר אבל הכא לכ"ע הוי בידי אדם וצ"ע וע"ל סימן מ"ד ס"ה עכ"ל.

וע"י מזה בראש אפרים בי"ד סימן ל"ו ס"ק ר"ט ובפרי תבואה סעיף קכ"א: והנה בתוספתא. דיבמות פרק עשירי ונ"ל אמר ר' יוסי מעשה באחד בפפר מנדון שעלה לראש זית ונפל ונפצעה אחת מבציו ובא ובעל את אשתו ומת ושאלו את ר' יוחנן בן נורי כו' עד שנפסלה מן הפהונה ופסולה לאכול בתרומה עכ"ל הרי ס"ל דהוא פ"ד וכמ"ש בתשובת בית אפרים סימן ב' אף על גב דהפציעה נעשה ע"י הנפילה ולכאורה אין זה בידי אדם ממש ועיין בחולין (דל"א ע"א) נפלה ספין כו' הא הפילה הוא כו' נכתב הרא"ש שם אבל אם נפלה ספין מידו בלא פונוה כו' לא מקרי פח גברא מיהו הרשב"א בתה"א בית א' סוף שער א' פתב ואיפא למידק היכא דנפלה מידו או מחיקו אי דיניה פהפילה הוא דהא לגבי נזקין דיניה פהפילה וכדאמרין בפרק פיצד הרגל (דרף כ"ו ע"ב) היתה אכן מונחת לו בחיקו כו' ונפלה לענין נזקין חייב כו' ועוד אלמא פל שנפלה מן הגשר מעצמה אף על פי שלא הפילה היא עצמה עלתה לה טבילה עד כאן לשונו אף דשם החמיר הרשב"א למעשה מ"מ בנ"ד דהחוקרא להפך י"ל דלדידיה אף שנפל מעצמו חשוב בידי אדם מה שאין פן להרא"ש ועיין בבד"ה שם השיג על הרשב"א א"כ לדבריהם ליפא הכא פח, גברא ואף על פי כן חשוב פ"ד ונה ראיה ברורה לשטת הרמב"ם דכל ע"י מעשה חשוב פ"ד אף ע"י פלב או קוץ וכמו הכא ע"י הקרקע שנחבט בה נעשה פ"ד ודחוק לחלק משום כיון דלענין נזקין חשיב בי"א משום דכל היכא דאיהו גרם חייב כמו"כ לענין פ"ד כיון דאיהו גרם למעשה גמור שע"י מעשה זה נעשה פ"ד תומ"י ממש חשוב בי"א.

משא"כ ע"י חולי אף דאיהו גרם החולי מ"מ לא נעשה פ"ד תומ"י על ידי מעשה כ"א גם החולי הוי רק גרמא לזה כו' דכ"ז דחוק דלענין נזקין שאני דהנה ליה ליזהר שלא יזיק כמ"ש הבד"ה אבל הכא דהנפילה היא על אפו ועל חמתו ודבר שלא עלה על דעתו פלל וגם המעשה הוא ע"י הקרקע אין זה נקרא ידי אדם פלל וכמ"ש ג"כ לקמן מענין תפיסת ידי אדם ע"כ נראה שמתוספתא זו יש ראיה גמורה לדברי הרמב"ם דהכהו קוץ או פלב חשוב בידי אדם: קיצור.

הת"ש בי"ד סימן ל"ו ס"ק ע"ה פתב דשיטת הרמב"ם הוא פשנעשה פ"ד ע"י מעשה הו"ל כמו בי"א ולכן הכהו קוץ או פרתו פלב פסול וכ"מ מדברי התפארת למשה בי"ד

שם ועיניו בית מאיר פאן וכ"ד החינוך ורי"ו וכ"מ בתוספתא: ונציג קיצור הדינים מזה ע"פ הש"ע סעיף יו"ד או הפהו קוץ עיניו לעיל אות ה' ו' נראה דין זה מוסכם לכ"ע להרמב"ם משום דבא ע"י מעשה ולהרא"ש והסמ"ג משום דבא ע"י פשיעת האדם וגם בכרתו פלב אע"ג שי"ל דלהסמ"ג וקרא"ש אינו פסול העיקר פהרמב"ם וקרא"ה ורי"ו שהוא פסול וגם בהסמ"ג וקרא"ש אינו מבואר כלל להקל בזה ופשיטא דלא שבקינן הספק שיש לומר בדברי הסמ"ג מפני ונדאו דהרמב"ם וסייעתו וכן משמע בתוספתא: (ב) שחלה מחמת גופו ואם חלה מחמת פשיעת האדם יש להסתפק לפי דעת הסמ"ג עיניו לעיל סוף אות ה'.

והתפל"מ כתב אם הפחידו אדם וחלה ונסתרס פשר להרמב"ם משום דבעינן על ידי מעשה דומיא דממזר: ג) שחין והמסה אותו ואם תחלתו בידי שמים כגון על ידי שחין ואחר כך חזקה ביה ועל ידי זה נכרתו לפ"ד הקה"ע הוא מחלוקת בירושלמי אם חשוב כמו בידי שמים או כמו בידי אדם כמבואר לעיל אות א' ולפי דעת המ"פ משמע דזה חשוב על ידי חולי כמש"ל אות ב' ולכאורה יש לומר להחמיר בהא פיון דקרא"ש ס"ל כהחמיר ומפרש דהיינו אפילו תחלתו וסופו.

ע"י חולי א"כ עכ"פ בסופו בידי אדם יש להחמיר ומ"מ הבית מאיר והעצי ארזים מסכימים ג"כ לשיטת המ"פ. וצ"ע וכתב הבית מאיר ס"י וז"ל ודע דבאמת צ"ע אם נפסל בידי שמים עד שחלה ומתרחח להנטל בידי אדם כדי שלא יחלה יותר עד שמפח זה עומד לקצץ וניטל בידי אדם.

אם לא יש לדמויי למה דקיי"ל כר"ש דס"ל כל העומד ליגזז פגזוז דמי וחשוב בידי שמים וכשר ועי' מסכת ב"ק (נ"ט ע"ב) גיטין (ל"ט) וזה דומה לענבים דכמה דקיימי מכחשי ועינין סימן קכ"ד ועי' יש"ש עכ"ל: ועינין רש"י פ"ק דב"מ (דט"ו ב') ד"ה וקא מעשים ובתוספות פ"ט דב"ק (דצ"ה ע"ב) ד"ה שבח ובפ"ד דכתובות (דנ"א ע"א) ד"ה סוף סוף ובפ"ו דשבעות (דמ"ג ע"א) ד"ה כבצורות.

ובש"ע ח"מ סימן צ"ה ס"ב ובש"ע סק"ט ואפשר לצדד פיון דהכא יש בירושלמי תחלתו ע"י שחין וסופו ב"א פשר פנ"ל אם פן בנחלה כ"כ שמן ורחח להפרת הוי כמו שני ספיקות להקל: ד דהכי משמע בירושלמי עינין חמ"ח וב"ש דרוב גדולי האחרונים ס"ל פהרמב"ם והקה"ע השיג על ראית הרא"ש מהירושלמי וכן המ"פ השיג עליו והסכים לדעת הרמב"ם: ז ועתה נבוא לחקור בדין תחלתו בידי אדם וסופו ע"י חולי כגדון שחלקו בו השב יעקב והשבות יעקב: שמשאלו השב יעקב חאה"ע סימן ד' בנער שקשר חוט סביב הגיד למעלה מהעטרה כדי שלא ישתין בלילה ועי"ז נתפח הגיד ונולד בו בו שחין ונעשה נקב וס"ל דהוי בידי אדם והשבו"י ח"ג סימן ק"ז הובא בתשובת בית אפרים חאה"ע סימן ג' (ד"י ע"ד) ס"ל דהוי ספק דכיון שלא נעשה הדבר ע"י אדם בידים רק ע"י קשירת החוט נולד החולי ונתנפח הגיד וע"י פן (נפל) [נולד] הנקב הזה וכן כל חולי ע"פ רוב בא ע"י מקרה רעה והוי כבידי שמים לדעת הרמב"ם ואינו נפסל כל שלא נעשה בידים ממש ע"י אדם עכ"ל.

ולכאורה מהו הספק דהא דומה לממזר דג"כ רק תחלתו בידי אדם וסופו בידי שמים והנה בירושלמי איתא פצוע דכה אית תני תני בידי אדם פסול בידי שמים פשר אית

תנני תני בין בידי אדם בין בידי שמים פסול' מ"ד בי"א פסול בידי שמים פשר יליף לה מממזר לא יבוא ממזר לא יבא פצוע דפה מה ממזר בידי אדם אף פצוע דכה בידי אדם פסול מאן דאמר בין בידי אדם בין בידי שמים מן ליה א"ר מנא מהכא לא יבא פצוע דפה לעולם א"ר יוסי בי ר' בון עוד הוא יליף לה מממזר לא יבא ממזר לא יבא פצוע דפה מה ממזר בידי שמים אף פצוע דפה בידי שמים (בתמיה הלא ע"י שהינו בני אדם בא פסולו) יצירתו בידי שמים הוון בעי מימר מ"ד בידי אדם פסול בידי שמים פשר רי"ש בנו כו' עד פמי שהוא בידי שמים הובא לעיל אות א' וא"כ מזה למדנו דתחלתו בידי אדם וסופו בידי שמים פסול לכ"ע דהא ממזר תחלתו בידי אדם וסופו דהינו יצירתו בידי שמים.

א"כ לברייתא דמכשיר בידי שמים ויליף מממזר ע"כ מוכח דס"ל דמתחלתו בי"א וסופו בידי שמים נקרא בידי אדם ולברייתא השני' דקורא ממזר בידי שמים הרי ס"ל דבידי שמים. ג"כ פסול אם עכ"פ מוספם משניהם דתחלתו בידי אדם וסופו בידי שמים דפסול ולפ"ז צ"ל דזה חמור מתחלתו בידי שמים וסופו בידי אדם דהינו מ"ש שם הרי שעלתה בו חטטין מי מחכף כו' דמכשיר בזה רי"ש בירושלמי לפי המ"פ או ברייתא דאומר בידי שמים פשר לפירוש הקה"ע כמבואר לעיל ואילו דומיא דממזר משמע דליכא למ"ד דכשר.

ולפ"ד השבו"י צריך לדחוק ולומר דנדאי דומיא דממזר נקרא בידי אדם דשם המעשה שבידי אדם יש בו פדי שיהיה נמשך ממנו זה המעשה כו' דהרי כן טבע העולם שגשמים מתעברות ויולדות וכן הוטבע העולם א"כ עיקרו בידי אדם.

משא"כ ה"כא בנדון שבו"י י"ל שאין מקשירת החוט שינמשך מזה נקב כ"א זהו ע"י סיבה נפלאה. וכהא דמחלקינו במשנה פרק ואלו הן הנשרפין (דע"ט) גבי ה"ה בו פדי להמית כו' או לא ה"ה בו פדי כו' וה"כא י"ל שמקשירת החוט לא ה"ה בו פדי שיתנהו הנקב ומיהו י"ל גם גבי ממזר הרי מהרבה ביאות יש שאין מתעברות כ"א לעתים מתעברות א"כ המעשה שבידי אדם מצד עצמו י"ל ג"כ שלא ה"ה בה פדי שיהיה הנולד אלא שזה בא בידי שמים.

וא"כ גם קשירת החוט לגבי הנקב הוא כע"פ זה ואפשר לומר דדומה להא דתנו בפרק הנשרפין (דע"ו ב') דחפו לתוף המים או לתוף האור ויכול לעלות משם ומת פטור שיסה בו את הפלב שיסה בו את הנחש פטור וה"נ הרי ה"ה יכול אם"כ להתיר את החוט מיד באזי נדאי לא ה"ה ממנו כלום.

א"כ אין במעשה הקשירה מצד עצמה בכדי שינמשך ממנה הנקב שזה נמשך רק ע"י שנתעכב הרבה ולא התיר. ומה שלא התיר הקשירה זהו רק מניעה בידי אדם ולא דמי למעשה בי"א מיהו יש לחלק דנהי דבד"נ פטור ממיתה כה"ג כשה"ה יכול לעלות כו' מ"מ ה"כא נקרא זה בידי אדם ומדע דגם בשיסה בו את הפלב י"ל ה"כא נקרא בידי אדם דהא להרמב"ם גם פרתו הפלב מעצמו הו"ל פדין בידי אדם כ"ש בשיסה בו את את הפלב וכתו דלא עדיף מדין חרזיה סילנא בביצים הנזכר בגמרא דס"ל להסמ"ג דהטעם משום פשיעת האדם עם מעשה הקוץ כ"ש ה"כא בקשירת החוט ועיין בשמ"ח סימן ל"ו

סעיף ל"ב ובת"ש ש"ש ס"ק ע"ו: קיצור (בדין תחלתו בי"א וסופו בי"ש כמעשה דהשב"י סימן ד' בקשירת החוט שגולד ע"י נקב.

משמע מהירושלמי דפסול לכ"ע דהוי דומיא דממזר והשב"י נסתפק בדין זה וצריך לחלק לדבריו דלא דמי לממזר ודוחק): ח ולכאורה יש לצדד קולא להו דתחלתו בידי אדם כהנ"ל אינו נקרא פלל תפיסת ידי אדם פיון שעיקר גמר המעשה היא בידי שמים אף שתפיסת ידי אדם הנה סיבה לזה והוא דמשנה שלימה שנינו פ"ג דמסכת עבודת כוכבים (דף מ"ה ע"א) העובדים את ההרים כו' ר' יוסי הגלילי אומר כו' ומפני מה אשרה אסורה מפני שיש בו תפיסת ידי אדם (שאדם נטעו) וכל שיש בו תפיסת ידי אדם אסור.

ובגמרא ור"י הגלילי היינו ת"ק כו' והכא באילן שנטעו (שלא לשם אשרה ולבסוף עבדו דשמעיה לת"ק דאמר הרים וגבעות שרי הוא הדיוכל פיוצא בהן שמחנפרין ולא היתה תחלתו לע"א ואיזו היא אשרה כל שנטעו מתחלה לכך דתפיסת ידי אדם אינה פלום אא"כ היא לשם ע"ז אבל נטעו גרעין שלא לשם אשרה אין זו תפיסת ידי אדם הואיל והיא שעמא לאו דעתיה לעבודת כוכבים היתה וממעטי ליה מתחת כל עץ רענן ולא עץ רענן עצמו) ולבסוף עבדו קא מפלגי ת"ק סבר אילן שנטעו ולבסוף.

עבדו מותר. ור' יוסי הגלילי סבר אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור (ונא"ת ר' יוסי הגלילי למימר אילן שנטעו גרעין אפילו שלא לשם אשרה ולבסוף עבדו אסור דלא דמי להר שהרי יש בו תפיסת ידי אדם הלכך תוספתו אסור אבל עיקרו קודם שהשתחווה לו מודה דשרי כדלקמן דף מ"ח ע"א) ממאי (שמעיון דר' יוסי אסר אילן שנטעו ולבסוף עבדו) מדקתני סיפא ומפני מה אשרה אסורה מפני שיש בו תפיסת ידי אדם וכל שיש בו תפיסת ידי אדם אסור וכל שיש בו תפיסת ידי אדם לאתויי מאי לאו לאתויי אילן שנטעו ולבסוף עבדו עכ"ל והנה טעמיה דת"ק הוא ג"כ משום דמחנפר לא מיתסר כדדריש ר' יוסי הגלילי וכמ"ש רש"י ותוס' בהמשנה ואעפ"כ ס"ל דאילן שנטעו ולבסוף עבדו שרי דתפיסת יד אדם אינה פלום כו' פנ"ל והיינו לכאורה משום פיון שעיקר גידול האילן מהגרעין לא נעשה בידי אדם כי אם בידי שמים ע"כ אף שתחלתו הנה ע"י תפיסת ידי אדם אינה פלום דהתחלה לאו פלום היא לגבי ערוך פל עיקר הצמיחה והגידול של האילן שנעשה הפל בידי שמים ולכן דוקא כשנטעו גרעין אבל אם נטעו אילן לכולי עלמא אסור אף שמעיקרא הנה תלוש ועכשיו הוא מחנפר גמור ס"ל לרש"י דאסור אף לת"ק.

כמ"ש התוספות (דף מ"ו ע"ב) ד"ה והכא באילן לפי דעת רש"י וכן פתב רש"י (דף מ"ו ע"א) ד"ה ומאילן יבש והתוספות שם ואם פן צ"ל דס"ל לרש"י דהשרשת הקרקע אינה מבטלת התפיסת ידי אדם ודלא פשטת התוספות עצמן וכ"כ הר"ן בשם רש"י סוף ד"ה שלש אשרות הן וכ"כ ריא"ז בש"ג שם בד"ה אילן שנטעו כו' כמה דברים אמורים באילן שנטעו מתחלה גרעין ונעשה אילן ואח"כ עבדו אבל אם נטעו אילן או ענף והשריש בקרקע ואח"כ עבדו הרי הוא כתלוש ולבסוף חברו ואסור ואפילו עיקרו של אילן כדברי המורה עכ"ל וכינון שפן דהשרשת הקרקע אינה מבטלת התפיסת ידי אדם אם פן הא דנטעו גרעין שרי על פרוך צריך לומר דהטעם משום דעיקר הצמיחה והגידול לא הנה בידי אדם כי אם בידי שמים ע"כ פתר זה אזלינו ולא פתר התחלה שבידי אדם.

וא"כ לפ"ז נלמוד כמו כן לנ"ד דקשירת החוט שבידי אדם אין זו חשיב ככלל לגבי עיקר המעשה שנסתעף מזה השחין והנקב פיון שזה לא נסתעף בידי אדם כ"א בידי שמים ואין להקשות דהא דומיא דממזר נקרא בידי אדם ויצירת הממזר מהביאה הוא ממש כצמיחת האילן בארץ מהגרעין א"כ ע"כ מוכרח דאף דלגבי אשה אין זה נקרא בידי אדם הכא לגבי פצוע דכה נקרא כה"ג בידי אדם דיש לחלק דשאני ממזר דיצירתו בעבירה ר"ל ע"י זנות וא"כ הו"ל פאילן שנטעו מתחלה לכה דאזי שפיר אזלינן בתר התפיסה שבידי אדם אף שעיקר צמיחתו בידי שמים כמ"ש ריא"ז בש"ג שם לפירוש רש"י ומוכרח הוא מפרש"י וכה"ג ג"כ בפצוע דכה אם קשירת החוט הנה במתפונן בשביל שינמשך מזה שיהיה נקב אזי אף שעיקר הנקב נמשך בידי שמים הוי נקרא פצוע דכה בידי אדם אבל פיון דבנ"ד קשירת החוט הנה רק בשביל שלא ישתיין במטה בלידה א"כ ה"ל פאילן שנטעו שלא לשם אשה.

דאז התפיסה ידי אדם אינה פלום כנ"ל. ואין ללמוד זה מממזר דהתם ה"ל פאילן שנטעו מתחלה לכה.

אף שלא נתפונן שיולד מממזר מביאתו כי אם לביאה לבד מ"מ פיון שהיא ביאת איסור הרי זה פנתפונן מתחלה לכה ואף שהבא על אחותו בשוגג עד"מ ג"כ הולד ממזר אף שלא נתפונן לביאת איסור מ"מ י"ל הא דלמדו פצוע דכה מממזר לענין ביאת איסור היינו מרוב ממזרים שבאין על ידי זנות דמזיד ואז נקרא בפצוע דכה כה"ג גם כן בידי אדם או דשאני ממזר דאף אם לא נתפונן לשם איסור מ"מ פיון שבא עליה ומביאה דרף העולם שנשים מתעברות הרי זה כנטעו לכה ע"כ נקרא בי"א משא"כ הכא מהקשירה אין דרף ככל שינמשך הנקב עכ"פ אם הנה מתירו ואנו סהדי דלא עלה על דעתו סברא זו ע"כ נדאי דמי ללא נטעו מתחלה לכה.

ומיהו דוחק הוא לומר כן ע"כ נראה לומר דאין ללמוד מכאן לפצוע דכה דהכא היינו טעמא לפרש"י משום דעכשיו הוא מחוקר גמור ולא כמו שנטעו שהיה תלוש ואף דבאילן גמור תלוש שנטעו לא מהני האי טעמא היינו דה"ט לחוד דתלוש ונחברו לא סגי אבל כשנטעו גרעין ונעשה אילן מהני משום דאיכא תרתי דוקא היינו שמתחלה לא הנה אלא גרעין ועכשיו נעשה אילן ועוד זאת שעכשיו הוא מחוקר גמור ככל האילנות הצומחות מאיליהן ע"כ בטל התפיסה ידי אדם שהיה (רק) בו כשהיה תלוש וגרעין והרי עכשיו נשתנה לגמרי שאינו גרעין כי אם אילן וגם מחוקר גמור ולא תלוש: מה.

שאין כן גבי פצוע דכה פיון דאין שיקף השינוי מתלוש למחוקר דכמו דהנה הנה רק מה שאין כל המעשה בידי אדם רק דוגמת גרעין שנעשה אילן זה לבד לא מהני ונקרא בידי אדם וכמו ממזר שנקרא בידי אדם מה"ט וכן משמע בהדיא מלשון ריא"ז בש"ג דגם לשטת רש"י הטעם משום שהמחוקר הוא השינוי וז"ל שהרי לא נטעו מתחלה לכה ובשעה שעבדו הרי הוא מחוקר עד כאן לשונו: קיצור (לכאורה יש ראיה מפ"ג דעבודת כוכבים (דף מ"ה ע"א) גבי אילן שנטעו ולבסוף עבדו דאינו נקראת תפיסה ידי אדם ככי האי גוונא ולא דמי לממזר דשאני הכי דהוי כנטעו מתחלה לכה דדרף העולם כן שמהביאה מתעברת ומיהו יש לדחות דהכא אין ההיתר מהאי טעמא לבד כי אם מצד שנשתנה מתלוש למחוקר מה שאין כן הכא ליכא רק צד הנ"ל) ט אף באמת נראה דדחיקה

זו אין ביה ממש אלא דעיקר הטעם רק משום דאין בו תפיסת ידי אדם בלבד דהא גרסינן שם (דף מ"ו ע"א) אתמר אבני הר שנדלדלו (נעקרו מאליהו והשתחוו עובד כוכבים להם) בני רבי חניא ור' יוחנן חד אמר אסורות וח"א מותרות מ"ט דמאן דאמר מותרות כהר מה הר בו תפיסת ידי אדם ומותר אף הגי שאין בהם תפיסת ידי אדם ומותרין מה.

להר שכן מחובר בהמה תוכיח (שאנינה מחוברת ואינה נאסרת בהשתחוויה) מה לבהמה שכן בעלת חיים כו' הצד השונה שבהן שאין בהן תפיסת ידי אדם ומותר אף כל שאין בהן תפיסת ידי אדם ומותר מה להצד השונה שבהן שכן לא נשתנה מבריייתו אלא אתיא מבהמה בעלת מום ומהר (דכי פרכת מה לבהמה שכן בעלת חיים הלכה חשיבא ולא מתסרא הר יוכיח מה להר שכן מחובר בהמה תוכיח וחוור הדין כו' הצד השונה שבהן שאין תפיסת ידי אדם וזהו טעם עצמו להתיר שאין יכולים לתלות טעם התירן בטעם אחר דאי אמרת התירן משום מחובר הרי בהמה ואי משום חיים הרי הר על פירוק טעם התירן משום דאין בהם תפיסת ידי אדם שפדבר זה הושוו שניהן אף אני אביא כל השונה להן בדבר זה שיהו מותרין והשתא ליכא למיפרך שכן לא נשתנו מבריייתו דהא בהמה נשתנית במום ואי נמי מבהמה תמה ומאילן יבש (דנשתנה מבריייתו ואפ"ה לא מיתסר לרבנן דפליגי עליה דר' יוסי ברבי יהודה הצד השונה שבהן שאין בהם תפיסת ידי האדם לשם עבודת כוכבים דתפיסה דנטיעה דמעיקרא לא הוי תפיסה לרבנן דלאו אילן הוא הדיא שעמא שנטעו גרעין ור' יוסי ברבי יהודה דחשיב ליה תפיסה ואסרי ליה משפחת ליה באילן שעלה מאיליו דאפילו לר' יוסי לא מיתסר כל זמן שלא עשה מעשה בגופו) עכ"ל הגמרא ופרש"י הרי מוכח דלמ"ד מותרת דכן פסק הרמב"ם פ"ח וטוש"ע סימן קמ"ה עיקר הטעם בהר ובבהמה ובאילן רק משום שאין בו תפיסת ידי אדם ולא משום מחובר כלל.

ועיין ט"ז סימן קמ"ה סק"ב דפירש נדלדלו היינו שנתלשו לגמרי דלא כהפסך משנה). דלכן גם אבנים שנעקרו שהם תלושים פיון שאין בהם תפיסת ידי אדם אינו נאסרין ומשמע ודאי מפרש"י דה"ה גם באילן שנטעו גרעין ולבסוף עבדו עיקר הטעם משום שאין זה נקרא תפיסת ידי אדם ולכן ה"ה אם כשנעשה אילן נתלש שלא על ידי אדם גם כן מותר ואינו נאסר מהאי טעמא דהו"ל דומיא דאבנים שנדלדלו דלאו דוקא באבנים לבד דהא בפרק ד' שם (דף נ"ט ע"א) מבואר דגם במים שתלשן הגל הדין כן א"כ מסתמא כמו כן באילן שנתלש מאליו על ידי רוח וכהאי גוונא הדין כן אלמא דמה שאין בו תפיסת ידי אדם לבד מספיק להתיר ואף אם מעיקרא היה בו תפיסה כשהיה גרעין לא הוי תפיסה כנ"ל א"כ לפי זה יש לומר גם כן בנידון דידן לענין פצוע דכה הדין כן דתפיסה דמעיקרא דקשירת החוט לא הוי תפיסה כלל לגבי הנקב שנעשה אח"כ פיון דלא עשה הקשירה בשביל זה ואדרבה אנו סהדי דלא ניחא ליה כלל שיעשה הנקב ח"ו ואילו עלה על דעתו לא היה עושה זה ח"ו והרי אפילו לענין היכא דהנה פסיק רישיה ולא ימות סבירא ליה להערוף היכא דהנה פסיק רישיה דלא ניחא ליה הנה ליה פדבר שאינו מתפנין כמ"ש התוספות בשבת פרק הבונה והרא"ש שם.

וגם להחולקים עליו משמע שאין איסור דאורייתא כמו במתפנין וכל שכן הכא דאין זה פסיק רישיה כלל וגם עדיף מלא ניחא ליה דהיינו שאין לו הנאה מזה פי אם אדרבה

שְׁזָהוּ נֶגֶד רְצוֹנוֹ בְּתַכְלִית וְאֵילּוּ עָלָה עַל דַּעְתּוֹ אֲפֹשְׁרִית זֶה הָיָה מוֹנֵעַ אֶת עַצְמוֹ מִקְשִׁירָה
זוֹ אִם כֵּן וְדַאי יֵשׁ לְדוֹנוֹ כְּתַפְיֶסָה דְנִטְעֵת גְּרַעֲיִן שְׁלֵא נִטְעוּ מִתְחַלָּה לְכַף שְׂאִין זֶה חֲשׁוֹב
כְּלָל תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם וְכִינוֹן שְׁכּוֹן מֵהַ שְׁנַעֲשֵׂה הַשְּׁחִין וְהַנְּקָב אַח"כ הָיָה לִיָּה שְׁלֵא עַל יְדֵי
אָדָם וּמִתְרָר לְבוֹא בְּקֶהֱל: קִיצוֹר (מְסוּנְיָא דְאַבְנֵי הַר שְׁנַדְלָדְלוֹ (דָּף מ"ו א') וּמְפִרְש"י שֶׁם
ד"ה וּמְאִילָן יָבֵשׁ מוֹכַח דְלָמ"ד מִתְרָרוֹת עֵינָר הַטַּעַם גַּם בְּאֵילָן שְׁנַטְעוּ וּלְסוּף עֲבָדוֹ הוּא
רַק מְשׁוּם שְׂאִין בּוֹ תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם וְלֹא מְשׁוּם מְחַנְּבָר כְּלָל דְאַפִּילוּ נִתְלַשׁ הַדִּין כּוֹ.

א"כ לְפִי זֶה הָיָה הוֹכְחָה מְשׁוּם לְנִיָּדוֹן דִּינָן דְקִשְׁיֶרֶת הַחוּט סְבִיב הַגִּיד כִּינּוֹן שְׂאֵילּוּ יָדַע
שְׂאֵפְשֵׁר שְׁיִחְלָה מְזָה כָּל כְּף לֹא הָיָה קוֹשְׁרוֹ. ה"ל גַּם כֵּן כְּלֵא נִטְעוּ מִתְחַלָּה לְכַף וְלֹא
תְּפִיסָה הוּא וְהַנְּקָב שְׁנַסְתַּעַף מְזָה עַל יְדֵי סִיבַת הַחֻלִּי הו"ל פְּשֵׁלֵא עַל יְדֵי תְּפִיסַת יָד אָדָם
וּמִתְרָר לְבֹא בְּקֶהֱל): אָף יֵשׁ לְחֹשֶׁשׁ ב' דְּבָרִים הֵא' דְהָא אֵיכָּא לָמ"ד בְּגַמְרָא דְאַבְנֵי הַר
שְׁנַדְלָדְלוֹ אֲסוּרוֹת וּלְדִידִיָּה עֵינָר הֵיטֵר מְשׁוּם מְחַנְּבָר אוֹ מְשׁוּם בַּעַל חַיִּים וְדַעַת הַרְאָב"ד
פ"ח ה"ב לְהַחְמִיר מְסַפִּיקָא דְשָׂמָא הָאוּסֵר הוּא בְּנֵי רַבִּי חֲזִיָּא גַם הַר"ן הַשֵּׁיג עַל הַרְמַב"ם
וְכֵן דַּעַת הַרמ"ה הוֹבָא ב"י רְס"י קמ"ה וְכֵן דַּעַת רַבִּינוּ יְרוּחֵם נְתִיב י"ז חֲלָק ד' וּמֵה שְׁתִּירָץ
הַשֵּׁיג רְס"י קמ"ה מְשׁוּם דְבִירוּשְׁלָמִי מְבֹנָאָר שְׁחַזְקִיָּה הוּא הַמְתִּיר וְכֵן מְשַׁמַּע קֶצֶת גַּם
בַּש"ס דִּינָן (דָּף.

מ"ו וְדָף נ"ט) דְבַנֵּי רַבִּי חֲזִיָּא שְׁרוּ וּר' יוֹחָנָן אוּסֵר אֱלָא דְדַחָה הַש"ס זֶהוּ תִּירוּץ לְהַשְׁגַּח
הַרְאָב"ד דְסִבְיָה לִיָּה דְהִלְכָה כְּבַנֵּי ר' חֲזִיָּא נֶגֶד ר' יוֹחָנָן אֱבָל מְהַר"ן וְהַרמ"ה וּרַבִּינוּ
יְרוּחֵם מְשַׁמַּע דְלֹא מֵה"ט אֲתוּ עֲלֵיהּ רַק כִּינּוֹן דְלֹא אֵימְרַת הַלְכָתָא כַּחַד מִיַּנְיָיָהוּ נִקְטִינּוּ
לְחַוְמָרָא וּי"ל דַּס"ל דְהִלְכָה כַּר' יוֹחָנָן נֶגֶד חַזְקִיָּה וְכֵן פְּסַק הַרְמַב"ם עַצְמוֹ בְּפִלּוּגְמָא
דְחַזְקִיָּה וּר' יוֹחָנָן רַפ"ק דְנִגְדָה (דָּף ג' ע"ב פ"י"ז מְהִלְכוֹת אַבוֹת הַטְּוֹמָאָה ה"ב וּכ"מ דַּעַת
הַרְמַב"ם שֶׁם גַּם בְּנִזִּיר (דָּף מ"ט ע"ב) דְקִי"ל כַּר' יוֹחָנָן נֶגֶד חַזְקִיָּה רַק הַרְשַׁב"צ בְּנִגְדָה
שֶׁם כְּתִב שֵׁיִשׁ פּוֹסְקִים כְּחַזְקִיָּה וְכֵן דַּעַת הַרְאָב"ש פְּרָק גִּיד הַנְּשֵׂה סִימָן י"ז הוֹבָא ב"י בִּי"ד
סִימָן ס"ה.

וְעֵינּוּ בְּהַרְמַב"ם פ"ח מְהִלְכוֹת מְאָכְלוֹת אֲסוּרוֹת הַט"ו פּוֹסַק כַּר' אַבְהוּ נֶגֶד חַזְקִיָּה וְלֹא
כְּהַרְאָב"ש א"כ כ"ש כַּר' יוֹחָנָן נֶגֶד חַזְקִיָּה לְכֵן נִלְע"ד טַעְמוֹ כָּאֵן מְשׁוּם דְבַש"ס אוּמֵר בְּנֵי
ר' חֲזִיָּא וְהֵינּוּ יְהוּדָה וְחַזְקִיָּה כַּדְפִּרְש"י וְהו"ל ר' יוֹחָנָן יַחֲדִיד לְגַבְיָיָהוּ וְאֵין דְּבָרֵיו שְׁלֵא אַחַד
בְּמָקוֹם שְׁנַיִם וְזֶהוּ ג"כ דַּעַת הַרְאָב"ד דְאֵילּוּ הָנִי פְּשִׁיטָא לִיָּה דְבַנֵּי ר' חֲזִיָּא הֵם הַמְתִּירִים
הַלְכָה כְּמוֹתָם אָף עַל גַּב דַּס"ל פ"י"ז מְהִלְכוֹת אַבוֹת הַטְּוֹמָאָה דְהִלְכָה כַּר' יוֹחָנָן נֶגֶד חַזְקִיָּה.

וְעֵינּוּ בְּגַמְרָא פ"ק דְחֻלִּין (דָּף י"ט ע"ב דָּף ד' ע"א) וּבְהַרְמַב"ם פ"ז מְהִלְכוֹת מַעֲשֵׂה
הַקְּרָבָנוֹת דִּין כ"ג מְשַׁמַּע שְׂאִין הַלְכָה כְּבַנֵּי ר' חֲזִיָּא שֶׁם נֶגֶד ר' יַנְאִי דְאָמַר יִקְבְּלוּ הַרְוּבִין
כו' וְי"ל לְפִי שַׁר' יַנְאִי הָיָה רַבּוֹ דַּר' יוֹחָנָן עֵינּוּ בִּי"ד סִימָן ל"ב ס"ה גַּבִּי וּבַעוּף כו' נְעוּד
יֵשׁ לוֹמַר דְגַם לְהַחְמִיר שֶׁם הֵינּוּ בְּאִסּוּר עֲבוֹדַת פּוֹכְבִּים דְבִסְפִיקוֹ יֵשׁ לְאַסּוּר אֱבָל הַקָּא
גַּבִּי סְפַק פְּצוּעַ דְכָה יֵשׁ לוֹמַר דְאֵין לְהַחְמִיר כ"כ: דְבַתְּשׁוּבַת נוֹדַע בִּיהוּדָה חֲאָה"ע סִימָן
ו' ס"ל סְפַק פְּצוּעַ דְכָה שְׁרִיָּא מְדֹאֲרִיָּתָא וּכְבָר הַאֲרַכְתִּי בְּזָה בַתְּשׁוּבָה בְּפָנֵי עַצְמָה הַב'
יֵשׁ לְחַקְוֹר דְכָל הַנְּז"ל זֶהוּ לְשַׁטַּת רַש"י (דָּף מ"ה ב') בְּפִי אֵילָן שְׁנַטְעוּ וּלְבַסּוּף עֲבָדוֹ
דְהֵינּוּ נִטְעוּ גְרַעֲיִן אֱבָל לְהַתּוֹסְפוֹת שֶׁם ד"ה וְהָא דְבַנְטְעוּ אֵילָן קָא מִיפְלִגִי דְלְרַבְּנָן אֵינוּ

אסור משום תפיסת יד פינון שלא נטעו מתחלה לכך דהשרשת הקרקע מבטלת התפיסה והנהגה לכאורה להתוספות קשה מאד הסוגיא דאבני הר שגדלדלו (דף מ"ו ע"א) גבי ומאילו גבש אם תמצא לומר דלרבנן מיירי ג"כ.

באילו שנטעו ולבסוף עבדו ונצטרף לומר ג"כ דתפיסה דנטיעה דמעיקרא לאו תפיסה היא כדפירש רש"י שם ולפירש התוספות דאילו שנטעו היינו שנטעו אילו א"כ אי אפשר לומר דתפיסה דנטיעה דמעיקרא לא הוי תפיסה רק משום דהשרשת הקרקע מבטלת התפיסה אבל אילו נתלש אח"כ האילו י"ל דנדאי מודו רבנן גם כן דנאסרים פינון שהיה בהם תפיסת ידי אדם בעודם תלושים וגם עכשיו הם גם כן תלושים ולא דמי כלל לאבני הר שגדלדלו דלא היה בהם תפיסת ידי אדם מעולם וא"כ פינון דלהתנספות אי אפשר לומר באילו שנטעו ולבסוף נתלש יהיה שרי אף למ"ד אבני הר שגדלדלו מותרות א"כ שפא אפילו בנטעו גרעין ונעשה אילו ולסוף נתלש לא שרי אף זה אינו דהא אדרבה התוס' מקילים יותר מרש"י בנטעו גרעין כמו שפכתבו שם (דף מ"ה ע"ב) לכן נראה לפרש דנדאי כשנטעו גרעין לכ"ע שרי דאין זה תפיסת ידי אדם עכ"ל א"כ י"ל דלא מחמירי יותר מפירש"י בנטעו גרעין ונעשה אילו ונתלש דהו"ל כאבני הר שגדלדלו: קיצור מה שי"ל דאבני הר שגדלדלו אסורות י"ל פאן גבי פצוע דכה יש לסמוך על מאן דאמר אבני הר שגדלדלו מותרות.

ומה שי"ל אולי לפירוש התוספת גבי אילו שנטעו ולסוף עבדו י"ל עיקר הטעם משום מחנפך כמש"ל אות ח' ומש"ל אות ט' לדחות זה היינו רק לפרש"י מפל מקום נראה דהתוספות נדאי אינן מחמירים יותר מפירש"י: סימן טז ביבמות פקק הערל (דף ע"ה סוף ע"א) אמר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה שמעתי מפי חכמים בפרם (שהיו יושבין שורות שורות פקקם הנטוע שורות שורות) כל מי שאין לו אלא ביצה אחת אינו אלא סריס חמה וכשר.

סריס חמה סלקא דעתך אלא הרי הוא כסריס חמה וכשר ובפרש"י סריס חמה סלקא דעתך הא סריס חמה מחמת חולי הוא והאי לאו חולי הוא הנה מ"ש והאי לאו חולי הוא אין ר"ל דמפרש כפי ר"ת דמיירי בנכרת ממנו ביצה אחת על ידי אדם דא"כ הוי ליה למימר והאי לאו מחמת חולי הוא ועוד דהא כתב רש"י ד"ה כסריס חמה וכשר דלא אסרה תורה אלא פצוע ונדף וכרות: ואם רבי ישמעאל מיירי בניטלה ממנו בידי אדם היינו פרות.

ור"ת בתוספות תירץ היינו דוקא שנקרתו שניהן כו' אבל רש"י אינו אומר כן אלא דאין זה פרות. אם כן ע"כ מפרש דמיירי שלא ניטלה על ידי אדם כלל וכן פל הראשונים הרמב"ן והרשב"א דמפרשים דר' ישמעאל מיירי דוקא באין לו אלא ביצה אחת מתולדתו לא רמזו אפילו דרף רמז שרש"י אינו מפרש כן.

רק בתפארת שמואל דקדק ממ"ש רש"י הא סריס חמה מחמת חולי הוא אם כן מוכח להדיא דע"י חולי הוא בידי שמים והניח בתמיה דברי הרא"ש סי' ב' בשם רש"י שליקוי שעל ידי חולי חשוב בידי אדם וכ"ד הבית שמואל סי' ה' ס"ק י"ב ברש"י דפצוע דכה מחמת חולי חשוב בידי שמים ואם כן לדבריהם צ"ל מ"ש רש"י והאי לאו חולי הוא ר"ל דנכרת על ידי אדם.

דאם לא פן אלא דרי"ש מיירי בנולד פן אם פן מהו הקושיא והאי לאו חולי הוא דעל פקדון לומר דהוא גרוע ופסול יותר מסריס חמה. ומאחר דסריס על ידי חולי תשוב סריס חמה בידי שמים.

א"כ כ"ש פשאין לו מתולדתו רק ביצה אחת. דהיינו ממעי אמו דזהו עיקר הפצוע בידי שמים דכשר.

וא"כ עדדי מסריס חמה שע"י חולי קיצור. מ"ש רש"י והאי לאו חולי הוא אין הפוננה דמיירי שנכרת ע"י אדם ולא כמו שיש לדקדק לכאורה מדברי התפארת שמואל: ב אלא נראה פוננת רש"י הוא פועל מ"ש בגמרא יוסף ונ"ל ועוד דסריס חמה הוא שאין בו חסרון אבר ור"ל משא"כ במי שאין לו אלא ביצה אחת הרי הוא חסר אבר.

ונהו מ"ש רש"י הא סריס חמה מחמת חולי הוא. ר"ל שזהו רק ענין חולאת בפנימיות הפחות לבד לא חסרון אבר ממש וא"כ הוא קיל ממי שחסר ממנו האבר אף ממעי אמו שיהי אין בו חסרון הנזכר ואינו דומה לכלל וכלל לפצוע ונדף וכו'.
משא"כ כשיש חסרון ממש באברי הגרע יש לו דמיון לפצוע ונדף וכו' רק שהוא פצוע בידי שמים וכעין זה חילקו בגמרא בחולין פ"ב (דף ל"ז ע"א) בין מסופנת לטרופה דמסופנת אע"פ שסופה למות מהר יותר הרבה מן הטרופה אעפ"כ שריא מן התורה משא"כ בטרופה והיינו משום דמסופנת לא מחסרא וטרופה מחסרא יעו"ש דהיינו בטרופה יש חסרון שניקב הריאה או שחסרה משא"כ מסופנת וכעין זה החילוק בין סריס חמה שאין בו שום חסרון ובין שאין לו אלא ביצת אחת ממעי אמו דעכ"פ יש בו חסרון.

מלבד שמהאי טעמא סריס חמה יש לו רפואה במשנה (דף ע"ט ב') דהיינו מפני שאין בו חסרון בפועל וזה שכתב רש"י והאי לאו חולי הוא היינו שלא חולי לבד הוא כי אם חסרון אבר וא"כ איך יקרא סריס חמה שהוא רק חולי לבד ולכן יש לו רפואה ועל זה מתרץ הש"ס אלא הרי הוא כסריס חמה וכשר ופרש"י דלא אסרה תורה אלא פצוע ונדף וכו' ור"ל אף שיש בו חסרון ואינו סריס חמה עכ"ז דינו כסריס חמה שלא אסרה תורה אלא כשהיו לו שני בצים נאח"כ נכרת ממנו מה שאין פן הכא שנולד פן ממעי אמו: הרי לא נכרת ממנו מאומה וזה כעין שחילק הרמב"ם פ"ק ח' מהלכות שחיטה הלכה כ"ד אבל אבר שנאמר בו אם ניטל טרפה אינה נאסרת אלא אם נחתף אותו אבר אבל אם נבראת חסירה אותו אבר הרי זה מותרת כו' ואע"ג דשם חילק הרשב"א פהובא ביו"ד סוף סימן מ"א וסוף סימן נו"ן ובב"י שם.

י"ל טריפות שאני דהחיות תלוי בהאבר לכה אף חסר פסול כמו ניטל אבל הכא דאינו ענין טריפות יש לחלק בין ניטל ובין חסר מתולדתו דהא בגמרא פאן אמרינן דפצוע בידי שמים כשר וכל שכן באין לו מתולדתו וכהאי גוונא יש חילוק בין טריפות ובין נידון זה בענין ניקב ונסתם כדאמרינן וזהו פסול שחוזר להכשרו למעוטי קרום שעלה מחמת מכה בריאה (דף ע"ו ע"א): קיצור.

פוננת רש"י דסריס חמה הוא רק חולי ואין בו שום חסרון אבר. משא"כ בחסר ביצה שיש חסרון זה גרע טפי ע"י חולין (דף ל"ז א') בענין מסופנת וטרופה אלא דאף על פי כן פיון שזה החסרון הוא ממעי אמו אין זה פצוע ולא דף ולא פרות ואפילו לענין טריפות

יש אומרים דהיכא דניטל טריפה חסר פשר ואף להחולקים שם יודו הכא כמו שמחלק הש"ס גבי עלה בו קרום ונסתם: ג ואפשר זהו הפלוגתא בירושלמי פצוע אית התיי תני בידי אדם פסול בידי שמים פשר אית תניי בין בידי אדם בין בידי שמים פסול דהאומר בידי שמים ג"כ פסול כמו בידי אדם ס"ל כמ"ש הרשב"א בטריפות דחסר דומה לניטל הוא הדין פאן ומאן דאמר בידי שמים פשר ס"ל חסר לא דמי לניטל ולסוף מסקנת הירושלמי דבידי.

שמים ממש לכ"ע פשר וכעין מ"ש, מהרש"א וז"ל ועיין בנמוקי יוסף וכן צריכין אנו לחלק בפרש"י דב' גונוי חולי הוא והרא"ש והטור דקדקו מפרש"י דחולי אינו בידי שמים ורש"י פתב סריס בידי שמים מחמת חולי הוא אלא דאית לן לאיפלוגי דחולי ממעי אמו דהיינו סריס חמה דלקוי ממעי אמו פדלקמן בפרקין בידי שמים היא אבל שאר כל מיני חולי אינו מקרי בידי שמים עכ"ל ולפי מה שכתוב החילוק מבואר יותר דסריס חמה אין בו חסרון רק חולי בפנימיות משא"כ מה שדקדקו הרא"ש והטור מפרש"י דחולי אינו בידי שמים זהו כשמחמת החולי נעשה חסרון היינו פצוע או דף או פרות.

לכן זה לא חשוב בידי שמים דהא לא דמי כלל לחולי דסריס חמה שאין בו חסרון רק כלפי שהגמרא הכשיר אפילו בפצוע ממש שיש בו חסרון רק כשהוא בידי שמים ע"ז למדו הרא"ש והטור דחולי אינו נקרא בידי שמים וא"כ אין שום קושיא ממ"ש רש"י גבי סריס חמה מחמת חולי הוא.

דהא התם ליכא חסרון כלל ואינו פצוע ולא פרות ואפילו לא הנה נחשב חולי בידי שמים לא הנה זה פוסל שהרי התוספות ושאר פוסקים מכשירין במי ששטה כוס של עיקרין ונסתרס כשאין חסרון בהאברים רק לפמ"ש התוספות פרק ארוסה (דף כ"ו סוף ע"א) בשם רש"י לפסול בזהלפ"ז צריך לומר דחולי זה חשוב בידי שמים ולא דמי לשאר חולי כיון דהחולי הוא ממעי אמו כמ"ש מהרש"א.

וכן בנמוקי יוסף גבי סריס חמה כתב ב' הטעמים משום דסתם סריס חמה הוא כן מתחלת ברייתו כו' ועוד דסריס חמה הוא שאין בו חסרון אבר כו' קיצור. ש"ל שזהו הפלוגתא בירושלמי בענין פצוע בידי שמים.

כעין פלוגתא דהרמב"ם והרשב"א בחסר הכבד. והמסקנא דהכא בידי שמים ממש לכ"ע פשר והמהרש"א פתב ג"כ דב' גונוי חולי הוא היינו דאף שהרא"ש בשם רש"י ס"ל דפצוע ע"י חולי לא חשוב בידי שמים מ"מ חולי ממעי אמו שאני ולפי מה שכתבתי פאן גבי סריס חמה אין צריך לזה משום דאין בו חסרון: ד והנה התפארת שמואל והבית שמואל ס"ק י"ב הוכיחו מדברי רש"י פרק פיצד (דף כ' ע"ב) שפי' וסריס אדם ולא מחמת חולי נסתרס מאיליו והוי בלאו דבכלל פצוע דכא וכרות שפכה הוא כו' עכ"ל משמע דאם נסתרס מחמת חולי כגון שנעשה פצוע דכא או פרות שפכה אינו בלאו דפצוע דכא ומותר לו ליקח ישראלית דע"י חולי לא חשיב בידי אדם כי אם בידי שמים.

והקשו מזה על הרא"ש שכתב מדברי רש"י דע"י חולי לא חשיב בידי שמים ופסול: ובאמת משמע פן מדברי רש"י פאן כמ"ש הרא"ש מדפני' בידי שמים ע"י רעמים או ברד

או ממעיי אמו לכן נלע"ד לתרץ קונשיותם על הרא"ש דהנה יש להבין ממ"ש בגמרא פ' ביצד פצוע דפא וכרות שפכה סריס אדם והזקן וכן הוא בפירוש הערל (דף ע"ט ע"ב).

דלפירושים דסריס אדם היינו שעשאו אדם פצוע דפה או פרות שפכה א"כ היינו פצוע דפה וכרות שפכה היינו סריס אדם ואיך עשה סריס אדם שם בפני עצמו דמשמע שאינו פצוע דפא ולא פרות שפכה דומיא דהזקן והלא לפירושים סריס אדם זהו ממש פצוע דפא או פרות שפכה.

וגם קשה קצת מ"ש רש"י דבכלל פצוע דפא וכרות שפכה הוא דלשון זה משמע שאינו פצוע דפא ממש אלא שהוא גם כן נכלל בכלל לאו זה ע"כ נ"ל דסריס אדם היינו ממש דומיא דסריס חמה שאין בו שום חסרון באברי הזרע כמו סריס חמה רק שסריס חמה הוא שנולד כן ממעיי אמו: וסריס אדם זהו שנעשה כן אח"כ וכ"מ בפרש"י במשנה (דף ע"ט ע"ב) שפי' סריס אדם שנסתרם לאחר שנולד.

סריס חמה ממעיי אמו משמע דאין בין זה לזה רק שזה ממעיי אמו וזה לאחר שנולד אבל בזולת זה הם שוין א"כ גם סריס אדם אין בו חסרון אבר כמו בסריס חמה. אף שהרמב"ם פ"ב מהלכות אישות דין י"ד לא פירש כן.

ואיך משפחת לה סריס אדם דהיינו ע"י אדם ממש ולא ע"י חולי ואף על פי כן לא יתנה בו שום חסרון אבר היינו שסירסו אדם ע"י כוס של עיקרין וכן פירשו התוספות בסוטה ס"פ ארוסה (דף כ"ו סע"א) בד"ה אשת סריס דסריס אדם הנזכר בפירוש ביצד (דף כ' ע"ב) ובפירוש הערל (דף ע"ט ב') זהו כגון ששתה כוס של עיקרין (ומה שהקשה ע"ז הפסוק משנה דלא מקרי סריס אדם אלא בששלתה יד אדם ממש באברי ההולדה ע"ז בגמרא פ"ה דב"ב (דף פ' ע"א) נוטל ג' נחילין ומסרם ובגמ' שם במה מסרסן בחרדל הרי שזה נקרא סירוס וכ"מ בהדיא בשבת פי"ד (דק"י סע"ב) דשתיית כוס של עיקרין נקרא סירוס בידי אדם מדפריף ומי שרי והתניא מניין לסירוס באדם שהוא אסור כו' וגם הכ"מ עצמו פי' כן בהרמב"ם כמו שיובא בסמוך) ורק התוספות הם מחולקים עם רש"י שכתבו דלפרש"י הא אסור לקיימה והיינו כמש"ל במ"ש דבכלל פצוע דפא הוא כו' והם ס"ל דמותר לקיימה פיון שאין בו חסרון אבר וה"ל דומיא דזקן שבגמרא שם וע"ש בתוספות והכ"מ פ"ב מה' סוטה דין ו' עמ"ש הרמב"ם ואשת סריס חמה או סריס אדם המותרות לבעליהן פי' דסריס אדם שאשתו מותרת לו זהו כששתה כוס של עיקרין וקרי ליה סריס אדם לפי שע"י אדם בא לו ודבריו אלה הם לכאורה נגד מ"ש הרמב"ם פ"ב מהלכות אישות דין י"ד כנ"ל.

והמל"מ שם פי' דהרמב"ם מייירי בסריס אדם ממש שהוא פצוע דפא אלא דמייירי שנשא גיורת או משוחררת או נתינה או אחת מן הספיקות שכל אלו מותרין לפצוע דפא עכ"ל ויותר י"ל לדבריו דמייירי באחת מן הספיקות.

דהא גיורת או משוחררת ס"ל לעקבא בן מהללאל דאינה שותה הגם שנדחו דבריו מ"מ אפשר דלא פליג על סתם מתניתין דאשת סריס שותה בין סריס חמה בין סריס אדם ומייירי כנ"ל וכ"ז לדברי הרמב"ם דמפרש סריס אדם פצוע דפא.

אָבֵל הַתּוֹסְפוֹת מְפָרְשִׁים דְּסָרִיס אָדָם אֵין בּוֹ חֶסְרוֹן אַבְרָ פֶּלֶל וּמְוַכְרַח כֵּן מֵהַגְמָרָא דִּיבְמֹת (דָּף כ' ע"ב ודע"ט ע"ב) כַּנִּל וְס"ל דְּמוֹתֵר בִּישְׂרָאֵלִית וּלְדַבְרֵיהֶם קָשָׁה מ"ש בְּמִשְׁנֵה סָרִיס חֲמָה כִּהֵן שְׁנֵשָׂא בֵּת יִשְׂרָאֵל מֵאֲכִילָה בְּתֵרוּמָה הָרִי גַם סָרִיס אָדָם כֵּן מֵאַחַר דְּמוֹתֵר בִּישְׂרָאֵלִית מֵאֲכִילָה בְּתֵרוּמָה וְקָשָׂא זֶה הַקָּשָׁה גַם כֵּן הַתּוֹי"ט פ"ד דְּסוּטָה מִשְׁנֵה ד' ד"ה אֲשֶׁת סָרִיס עַל הַכ"מ וְתִירֵץ מִשׁוּם דְּעִיקָר סָרִיס אָדָם זֶהוּ פְּצוּעַ דְּכָא כו' וְכַתְּבַן זֶהוּ הִיא דַּעַת רַש"י וְדַבְרֵיו תְּמוּהִים דְּהָא הַתּוֹסְפוֹת פִּירְשׁוּ בְּהַדְיָא לְדַבְרֵיהֶם וְגַם לְדַבְרֵי רַש"י דְּסָרִיס אָדָם אֵינוֹ בְּכָלֵל פְּצוּעַ דְּכָא כַּנִּל לְכֵן לְדַבְרֵי רַש"י צ"ל הַתּוֹרֵץ מִשׁוּם דְּס"ל דְּסָרִיס אָדָם אַע"פ שְׂאִין בּוֹ חֶסְרוֹן אַבְרָ עַל כֵּן זֶה הוּא בְּכָלֵל לְאוּ דְּפְצוּעַ דְּכָא כַּנִּל וּמְחֻלָּק בְּזֵה עִם הַתּוֹסְפוֹת.

וְעִינֵן רַש"י בִּיבְמֹת פֶּרֶק פִּיצַד (דָּף ' ע"ב) ד"ה וְהִזְקוּ וּבְתוֹסְפוֹת שָׁם ד"ה פְּצוּעַ דְּכָא. אָף קָשָׁה דְּרַש"י פִּי' עַל מִתְּנִיתִין וְז"ל אָבֵל סָרִיס אָדָם מִיפְסֵל נְמִי פֶּסֶל לָהּ מִתְּרוּמָה דְּבִי נִשָּׂא דְּהִינּוּ פְּצוּעַ דְּכָא מִשְׁמַע דְּס"ל דְּסָרִיס אָדָם הִינּוּ מִמֶּשׁ פְּצוּעַ דְּכָא וְלֹא כַּמֶּש"ל דְּסָרִיס אָדָם זֶהוּ שְׂאִין בּוֹ חֶסְרוֹן אַבְרָ רַק שְׁשֵׁתָהּ כּוֹס שֶׁל עִיקָרִין וְאֶפְשָׁר לִזְמַר מ"ש דְּהִינּוּ פְּצוּעַ דְּכָא הִינּוּ שְׁנִכְלָל ג"כ בְּכָלֵל לְאוּ זֶה אַע"פ שְׂאִין בּוֹ חֶסְרוֹן אַבְרָ וְכַדְמִשְׁמַע מִינֵיהּ פֶּרֶק פִּיצַד (ד' כ' ע"ב).

וְצ"ע בְּהַרְמְב"ם פ"ו מֵה' יְבוּם ה"ד שְׁפָתַי פְּצוּעַ דְּכָא וְכָרוֹת שְׁפָכָה וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן מִמִּינֵי הַסִּירוֹס וְפִי' הָרַב הַמַּגִּיד דְּזֵהוּ מ"ש בְּפִרְיָתָא ד' כ' ע"ב) פְּצוּעַ דְּכָא וְכָרוֹת שְׁפָכָה וְסָרִיס אָדָם א"כ י"ל מֵהוּ מִין סִירוֹס זֶה.

דְּהָא כֵּן הֵנִי שְׁבַגְמָרָא פֶּרֶק הָעֶרֶל (דָּף ע"ה) וְכָלֵלוּ בְּפְצוּעַ וְדָף וְכָרוֹת וְא"כ מֵהוּ וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן לְכַאוּרָה זֵהוּ כְּדַעַת רַש"י דְּשֵׁתָהּ כּוֹס שֶׁל עִיקָרִין וְנִסְתָּרַס זֵהוּ סָרִיס אָדָם וְאֶסוּר לְבֹא בְּקַהֲלָא אָף י"ל שְׁנִתְּכֻנִין לַמ"ש בְּפִירוּשׁ הַמִּשְׁנָה פֶּרֶק הָעֶרֶל אִמְתְּנִיתִין אִיזְהוּ פְּצוּעַ דְּכָא וְז"ל וּבְכָלֵל כֵּן חוּלֵי שְׁיִתְּחַדֵּשׁ בְּכָלֵי הַזֶּרַע מִמֵּה שְׁיִתְּיִיב חֲכַמַת הַטְּבַע שְׁלֹא יִזְרִיעַ בְּהֵן הָרִי הוּא פְּסוּל עַכ"ל וְא"כ אֶפְשָׁר לִזְמַר דְּוָקָא חוּלֵי שְׁנִיכְרָ בְּכָלֵי הַזֶּרַע מִמֶּשׁ וְלֹא כְּשֶׁהַקְּלוּל רַק בְּפִנִּימִיּוֹת כְּמוֹ ע"י כּוֹס שֶׁל עִיקָרִין.

וְדוּגְמַת הַחִילּוּק בְּטָרְיָפוֹת בֵּין מְסוּנְפָת לְטָרְיָפָה כַּמֶּש"ל סְעִיף א' וְעַל כֵּן זֶה י"ל דְּגַם ע"י כּוֹס שֶׁל עִיקָרִין נִעְשָׂה חוּלֵי בְּכָלֵי הַזֶּרַע שְׂאִינָם רְאוּיִם לְהַזְרִיעַ וְכֵן מִשְׁמַע בְּהַרְמְב"ם פט"ז מֵהַלְכוֹת אִיסוּרֵי בִיאָה הִי"ב דְּעַל יְדֵי שְׁתִּיית כּוֹס שֶׁל עִיקָרִין נִקְרָא סָרִיס: קִיצוּר הַבֵּית שְׁמוּאֵל הוֹכִיחַ מִפְּרַש"י (דָּף כ' ע"ב) דְּעַל יְדֵי חוּלֵי חָשׁוּב בִּידֵי שְׁמִים דְּלֹא.

כְּמוֹ שְׁפָתַי הָרֵא"ש וְאֵין דְּבָרֵיו מְוַכְרְחִים כִּי סָרִיס אָדָם שְׁבַגְמָרָא וְרַש"י שָׁם אֵינוֹ פְּצוּעַ דְּכָא מִמֶּשׁ וְאֵין בּוֹ שׁוּם חֶסְרוֹן וְכַמוֹ סָרִיס חֲמָה כֵּן פָּתַב הַתּוֹס' סוּטָה (דָּף כ"ו סוּף עֲמוּד א') כ"א שְׁשֵׁתָהּ כּוֹס שֶׁל עִיקָרִין וְלֵהַתּוֹסְפוֹת דִּינוֹ כְּזִקְוֹן שְׁבַגְמָרָא שָׁם וְלַרַש"י אֶסוּר לְבֹא בְּקַהֲלָא וְיֵשׁ רְאִיָּה לְדַבְרֵיו מֵהַמִּשְׁנָה (דִּיבְמֹת דָּף פ"א א').

וְאֶפְשָׁר שְׁכֵן דַּעַת הַרְמְב"ם פֶּרֶק ו' מֵהַלְכוֹת יְבוּם ה"ד: הַ וְכַזֵּה הוּא שְׁפַרְש"י דָּאֵם נִסְתָּרַס מֵאֲלִיו עַל יְדֵי חוּלֵי אֵינוֹ בְּכָלֵל לְאוּ דְּפְצוּעַ דְּכָא פִּינּוֹן שְׂאִין בּוֹ גַם כֵּן חֶסְרוֹן אַבְרָ פֶּלֶל וְגַם לֹא עַל יְדֵי אָדָם מִמֶּשׁ בָּא לוֹ כִּי אִם עַל יְדֵי חוּלֵי אָבֵל גַּבִּי פְּצוּעַ דְּכָא מִמֶּשׁ שְׂיֵשׁ בּוֹ חֶסְרוֹן מִמֶּשׁ יֵשׁ לִזְמַר דְּסְבִירָא לִיהַ לְרַש"י כַּמֶּש"ש הָרֵא"ש בְּשִׁמוֹ דְּדוּקָא בִּידֵי שְׁמִים מִמֶּשׁ

מכשירין דהיינו על ידי רעמים או ברד שזה בא מהשמים אבל ע"י חולי אינו נקרא בידי שמים ואף שגם פן אינו בידי אדם מממש מפל מקום אנו אין לו היתר מפלל איסור דפצוע דכא מממש רק הפצוע בידי שמים וזה אינו נקרא בידי שמים אבל גבי סריס דאין בו שום חסרון אין לפנסלו רק בידי אדם מממש על ידי כוס של עיקרין שהרי התוספות ושאר פוסקים מכשירין גם בזה ולא על ידי חולי וגם נראה ליתן טעם בזה.

דהנה בפרק אלו טריפות שנינו במשנה ואלו פשרות וחרוטה בידי שמים ופרש"י גם פן שם מקול ברד ורעמים והרמב"ם בפירוש המשנה שם פתב וחרוטה בידי שמים פגון שיתראה ברק או ששמעה רעם או אירע לה חולי כו' יש לומר דאזיל לשטתו פאן דגם גבי פצוע דכה ס"ל על ידי חולי חשיב בידי שמים וכתב הפרי חדש שם ביו"ד סימן ל"ו סעיף ט"ו סעיף קטן ל"ה דלהרא"ש דס"ל דפצוע דכא על ידי חולי חשיב בידי אדם כמו כן גבי חרוטה הדין פן ובפליתי שם סעיף קטן י"ד חלק עליו לומר דאפילו להרא"ש שם גבי חרוטה חשיב חולי בידי שמים דגבי חרוטה טעם טריפות בידי אדם משום דלא הדרא בריא ובידי שמים הדרא בריא.

לכן על ידי חולי יש לומר גם פן הדרא בריא, ע"כ ה"ל כמו בידי שמים משא"כ גבי פצוע דכא דאין הטעם פשרות בידי שמים משום דהדרא בריא דכיון שיש חסרון מממש אפילו בידי שמים לא הדרא בריא: רק גזרת הפתוב דבידי שמים פשרה ובידי אדם פסול: לכן שם סבירא ליה להרא"ש דאין להכשיר רק בידי שמים מממש כמו על ידי רעם וברד ולא על ידי חולי וא"כ לפי"ז גבי סריס שאין בו חסרון שפיר י"ל דהפסיסול פשהוא, ע"י אדם מממש פגון ששתה כוס של עיקרין דאז לא הדרא בריא וכמו שאמר ר' אליעזר במשנה פרק הערל (נף ע"ט ב') שסריס אדם אין לו רפואה ולא קאי על פצוע דכא לבד כ"א לפרש"י קאי גם פן על סריס שאין בו חסרון רק שנסתרס על ידי אדם פגון ע"י כוס של עיקרין ואין לו רפואה לכן יש לומר דפסול לבא בקהל דנכלל בלאו דפצוע דכא שגם פן אין לו רפואה אבל פשנסתרס ע"י חולי ואין בו חסרון ודאי יש לומר שיש לו רפואה במכ"ש מסריס חמה שיש לו רפואה דהחוש יעיד ע"ז שבקל לרפאות יותר מי שהיה לו פח ההולדה מתולדתו רק שאח"כ נתקלקל ע"י חולי לבד ולא ע"י מעשה אדם ממי שלא היה לו מתולדתו פח ההולדה וכיון שיש לו רפואה וגם אין בו שום חסרון לכן לא דמי פלל לפצוע דכא ומותר לבא בקהל לכולי עלמא לכן בפרק פיצד (ד"כ ע"ב) דמייירי בסריס אדם שאין בו חסרון הוכרח רש"י לפרש ולא מחמת חולי נסתרס כו' דאם מחמת חולי אין לפנסלו פלל אבל גבי פצוע דכא מממש שיש בו חסרון ולא הדרא בריא אין פשרותו רק מה דגילה לן קרא דהיינו בידי שמים מממש ולא ע"י חולי כן יש ליישב דעת הרא"ש מיהו קשה שהרי ביאר בסמ"ג לאונין סימן קי"ח מהספרי פרשה תצא והירושלמי דפצוע דכא יש לו רפואה וזה נגד מ"ש הפירתי ופילתי דפצוע דכא לא הדרא בריא רק צ"ע דהא ר' אליעזר (נף ע"ט ב') אמר סריס אדם אין לו רפואה משמע פל מיני סריס אדם ובכלל זה ג"כ פצוע דכא והנה אם פצוע דכא יש לו רפואה ואף על פי כן ע"י חולי חשיב בידי אדם א"כ לכאורה הוא הדין בחרוטה ויש ליישב דמפל מקום שאני פצוע דכא מחרוטה.

דגבי פצוע דפא אף על פי שיש לו רפואה מכל מקום קודם שנתרפא פסול מן התורה וכמו גבי ניקב וזהו פסול שחוזר להכשרו כו' להכי אף על ידי חולי פסול הגם שע"י חולי הדרא בריא יותר מע"י אדם מ"מ מאי נפקותא הא קודם שנתרפא פסול אבל גבי חרותה דהיכא דהדרא בריא לא הוי טריפה אף שעדיין לא הדרא בריא ולהכי י"ל דהיכא דהוא ע"י חולי פשרה אף להרא"ש דהא הדרא בריא ואמרנו גבי טרפות גמירי דאי בדררי לה סמא חיי פרק אלו טרפות (דף).

נ"ד ע"א) קיצור. לכן גבי סריס שאין בו חסרון הוא דע"י חולי פשר דהא עכ"פ אינו בידי אדם ממש אבל גבי פצוע דפא שיש בו חסרון אינו פשר אלא אם פן בא בידי שמים ממש.

ועוד אפשר לומר טעם לזה כמו גבי חרותה י"ל אף להרא"ש חשיב ע"י חולי כמו בידי שמים משום דהדרא בריא רק בידי אדם דוקא לא הדרא בריא ולכן בשלמא גבי פצוע דפא דאפילו בידי שמים לא הדרא בריא לכן ע"י חולי ג"כ פסול אבל גבי סריס שאין בו חסרון י"ל בידי אדם לא הדרא בריא ע"כ פסול כמו פצוע דפה.

אבל ע"י חולי נדאי יש לו רפואה במכל שכן מסריס חמה לכן פשר כמו סריס חמה. ויש להקשות על הפרתי ופלתי דהא פצוע דפה יש לו רפואה ולא כמ"ש הפרתי ופלתי ומ"מ יש ליישב דלא דמי לטרפות דחרותה דגבי טריפות היכא שיש לה רפואה פשרה אף קודם שנתרפא משא"כ בפצוע דפא כנ"ל: ו מיהו בבית מאיר פאן סימן ה' סוף סעיף יו"ד השיג על הפרי חדש מטעם אחר דגבי חרותה ס"ל לת"ק דגם ע"י שאר בריות חשוב כמו בידי שמים וכ"ש חולי משא"כ גבי פצוע דפה.

דע"י שאר בריות חשוב כמו בידי אדם כמ"ש הרמב"ם פט"ז ה"ט פשפרתו פלב. כו' א"כ לכן י"ל ע"י חולי ג"כ לא חשיב בידי שמים אף גם לפ"ז נדאי יש חילוק בין פצוע דפא דהפלב פורת בשרו ממש שפיר אינו ענין לבידי שמים אבל לענין פשנסתרים מפחד פלב ואין בו חסרון בהאברים י"ל דחשיב כמו בידי שמים למ"ד גבי חרותה דע"י שאר בריות חשיב כמו בידי שמים.

ומשום דכאן וכאן י"ל הדרא בריא ועיין בספר עצי ארזים פאן סימן ה' ס"ק י"ח ומ"מ מפרש"י בסוטה ריש פרק ארוסה משמע דסריס ע"י חולי נקרא סריס חמה דעל המשנה אשת סריס שותה הובא לעיל סעיף ד' פרש"י (דף כ"ד ע"א) דמייירי שנסתרים לאחר שנשא דקדמה שכיבת בעל לבועל ובגמרא שם (דף כ"ו סוף ע"א) פרש"י ובסריס חמה קאמר דמותר לקיימה ולא בסריס אדם שאסור לקיימה משום לא יבא פצוע דפה עכ"ל ופירשו התוספות דר"ל סריס אדם ששתה פוס של עיקרין וא"כ אלא סריס חמה היינו שנסתרים ע"י חולי וא"כ כיון דע"י חולי נקרא סריס חמה ממש משמע דקצת ע"י חולי חשיב בידי שמים אף מהרש"א שם בסוטה (דף כ"ו ע"א) כתב דלפרש"י שם דסריס בר שכיבה הוא אע"ג דלאו בר זריעה הוא לפי זה אין צריך למ"ש במשנה דמייירי שנסתרים לאחר שנשא כו' ואינו מפרש"י אלא גליון הוא שנכתב בפרש"י ש'לנו וכן מסיק המשנה למלך פ"ב מה' סוטה דין ו' וכן משמע פשט המשנה והגמרא סוף פרק הערל (דף פ"א א') מהו דתימא מוליד מאכיל כו' משמע דרק אינו מוליד אבל בר שכיבה הוא וא"כ אין ראיה דנסתרים מחמת חולי נקרא סריס חמה ממש.

ומ"מ ממ"ש בגמרא (דף ע"ט סוף ע"ב) דאין לה אשה שלא נעשה בעלה סריס חמה
שעה אחת קודם למיתתו משמע פן ובערוף ערף סריס חמה שנסתרס ע"י קדחת
עכ"ל ועיין מהר"י פן לב חלק ג' סימן צ"ב פסק ע"י חולי אם נשאת לא תצא.

והפרי חדש בי"ד סימן ל"ו סט"ו סס"ק ל"ו כתב דנקטינן פהרמב"ם דע"י חולי חשיב
בידי שמים קיצור. התבואת שור והבית מאיר והעצי ארזים חילקו בענין אחר ולא
פהפרתו ופלתו אף גם לחילוקם נראה פשוט בלא"ה דסריס אדם שאין בו חסרון לא דמי
לפצוע דפא ומ"מ פיון דסריס ע"י חולי נקרא סריס חמה יש קצת ראיה דע"י החולי
חשיב בידי שמים וצ"ע: ז אף רבינו תם כ' דרי"ש מייירי בנטיטלה ממנו בידי אדם ויש
לחלק בין נטיטלה הביצה לפציעה דכשנטיטלה לגמרי מליד מידי דהנה אטחול דנטיטל פשר
ונקב בסומפיה טריפה (וכן נטיטלו הפליות פשרה ולקחה בכוליא טריפה מרדכי) והלכה
פרי"ש פיון דממתני' (דבריא) (דסקא) הוא גם בירושלמי משמע דהלכה פרי"ש ומשמע
התם מתוך המסקנא דאיירי בידי אדם והרא"ש כ' דמירושל' מוכח להפך דאיירי בידי
שמים וכבר השיב עליו הים של שלמה דמסקנת הירושלמי נראה יותר כמ"ש ר"ת וכן
כתב בספר קרבן העדה על הירושלמי והביא שם שמהריב"ל בתשובת ח"ג סימן צ"ב
הניח בצ"ע ד' הרא"ש הנ"ל ובקרבן נתנאל סק"ה נדחק להעמיד ד' הרא"ש ולומר
דלמסקנא דירושלמי לא פליגי פלל רי"ש ורפנן ושניהם מכשירים בנטיטלה בידי שמים
ופוסלים בנטיטלה בידי אדם ומלבד שהיש"ש השיב ע"ז עוד זאת אינו במשמע הירושלמי
דל"פ וכמ"ש התוספות בפשיטות ובמ"א נתבאר אצלי כמה שיטות שיש בפירוש
הירושלמי והיותר נראה דמסקנא דהירושלמי היינו לר' אחא שם הוא דפלוגמא דרי"ש
ורפנן מייירי שעלו בה חטטין דהיינו ע"י חולי ואח"כ מחפך בה בינדים דהוי ליה תחלתו
ע"י חולי וסופו בי"א ובכה"ג הוא דר' ישמעאל מכשיר וחקמים פוסלים וא"כ אף אם
הלכה פרי"ש אין מוכרח ללמוד מזה לנתתה בי"א לגמרי דשאני הכא דתחלתו ע"י חולי
וגם אחר כך רק מחפך בה כו' עוד הביא רבינו תם ראיה מהחוש דהא חזינו כמה בני
אדם שפורתין מהן ביצה א' ומולידין ולא מסתבר לומר צא וחזור על בניהם מאין הם
ופי' דאע"ג דבגמרא אמרינן בחד גברא שניקבו ביציו צא וחזור על בניו מאין הם היינו
בחד גברא מה שאין פן בנד"ז שפמה בני אדם פן (וגם אין ראיה מבוארת לפסול בש"ס)
לא מסתבר לומר הכי והוסיף מהרש"ל ע"ז דהא לקמן דפ"ג ע"ב) גבי טומטום שנקרע
ונמצא זכר דאמר ר' יהודה הרי הוא פסריס הקשה עליו ר' אמי מטומטום דבירי דאיקרע
ואוליד שבע בגנן ואף על גב דאמרינן ור' יהודה אמר לה צא וחזור על בניו מאין הם
הרי לא קי"ל כר' יהודה מיהו י"ל דלאו מה"ט לא קי"ל כר' יהודה.

ומ"מ י"ל דהכא עדיף טפי פיון דכמה בני אדם פן לא מסתבר לומר צא וחזור ועוד י"ל
דה"ק ר"ת נהי דהיכא דנדאי פצוע דפא הוא אמרינן צא וחזור הכא ל"ל דנדאי הוא ולו
הא דהוי ספק והנה החוש ראיה דהוא פשר וכהאי גוונא אמרינן גבי טריפה דבספק
טרפה מהני שהייה י"ב הודש ע"ש אף על גב דלא מהני בנדאי וכן הוא בתשובת הרשב"א
חלק א' סימן צ"ח דמדמה להו להדדי לומר שבנדאי טריפה לא מהני י"ב חודש וכתב וכן
בכרות שפכה שניקבו ביציו אמרינן צא וחזור כו' ע"ש ומינה דכשם שבספק טריפה מהני
שהייה י"ב חודש כמו כן בדבר שיש להסתפק שמה הוא פרות שפכה ושמה אינו כ"ש
מהני מה שמוליד לומר דנדאי אינו כ"ש.

ולא אמר רב צא ונתזור אלא בנדאי כ"ש ומיהו הסימן דמוליד אינו סימן ברור כ"כ פתיות
יב"ח מאחר די"ל שפא זינתה ותו דאולי אין ראיה כ"כ מאחד על חבירו דדילמא רבון
אין מולידין ומיעוטן מולידין מיהו הרשב"א שם גבי טריפה שחיתתה יב"ח כתב ולא על
עצמה היא מעידה אלא מטרת עצמה ומטרת חבורתיה ובפרט למ"ש ר"ת דכמה בני
אדם הן שפרתו מהם ביצה א' ומולידין שפיר י"ל כן דמטריין עצמן ומטריין חביריהן
שפדאי הוא החוש בזה להכריע הספק: קיצור ר"ת מתיר בנטילה ביצה א' ממנו בידי
אדם ומתירו שלמי אין לו ראיה וי"ל דכיון דהוי ספק יש להביא ראיה מהחוש): ח
ובסה"ת סימן קל"ג כתב וז"ל וכן סומכין העולם על אידה דבכרם ביבנה דכל שאין לו
אלא ביצה א' הרי הוא פסול חמה וכשר ועל זה סומכין העולם להכשיר בנ"א הנתוקין
שכורתין מהן ביצה אחת אף על גב דמתניתין פליגא עלה דתנן אינהו פצוע דפה כל
שנפצעים ביצים שלו אפילו ביצה אחת אף על פי שיש לחלק בין פצוע לסריס אינו
נראה עכ"ל ומדבריו נראה דאפילו בפצוע בביצה א' יש להקל וליכא למימר דלא מכשר
רק בפצוע שפרתו אחר כף הביצה דא"כ מנא ליה דפליגא עליו מתניתין די"ל רי"ש נמי
מודה בעודו פצוע דפסול רק דכשפרתו אחר כף חזר להכשרו כמו גבי שפייה בקולמוס
דלקמן ול"ד ללקותא בכוליא דלא מהני פשתסרה אח"כ לגמרי כמ"ש ביו"ד סימן מ"ד
די"ל טריפה שאני כדאמרין לקמן ונהו פסול שחזור להכשרו למעוטי קרום שעלה
מחמת מכה בריאה כו' ועיין בטור י"וד סוף סימן נ"ו דלהרמב"ן גבי טריפה נמי מהני
כהאי גוונא היכא דלא שייך לומר סופה לסתור ונרא"ש שפחלק עליו שם היינו משום
שכבר נכנס בה חולי הטריפות כו' וסופה למות אבל בחולי זה שאינו כלל חולי הממית
רק שמעכב ההולדה י"ל דמודה שחזור להכשירו ע"י פרייתה למאן דמכשיר פרות ביצה
א' וא"כ מנא ליה לספר התרומות דמתניתין פליגא על רי"ש אלא ע"כ צ"ל דס"ל
דלרי"ש יש להכשיר גם בפצוע ביצה א'.

מיהו בתוס' כתב להדיא בהפך כמש"ל דמחלקין בין פצוע לנטילה לפ"ד ר' ישמעאל
והסמ"ג הביא ד' התוספת בלאוין קי"ח גם ד' ספר התרומות הביא בה' חליצה עשין נ"ב
ועי' בד' הרמב"ן בספר הזכות שמתוכם מבואר דהראב"ד ס"ל כהסה"ת.

והרמב"ן שם חלק עליו וגם על התוספות ומ"ש ר"ת ראיה מהחוש כ' ע"ז צא ונתזור כו'
ומתירו שלמי כתב דאדרבה משמע להפך וכמש"ל בשם הרא"ש וכבר נתבאר
שקאחרונים הקשו עליו. ועמש"ל אות ז ועיין שאלות ותשובות בית אפרים חאה"ע סוף
סימן ב' מזה שחשב הרבה גדולי הפוסקים העומדים בשטת ר"ת ושהמחלוקת שקולה
היא לא כמ"ש רמ"א והיקל למעשה פשיש עוד סניף גם ס"ל דספק פצוע דפה מותר
מדאורייתא בקהל כספק ממזר וכן כתב בנ"ב סי' ו'.

והארכתי מזה במ"א. אף הב"א סימן ב' כתב דספק פצוע דכא מצד פלוגתא דרבנותא י"ל
דאסור מדאורייתא ולא שייך כלל לומר ע"ז פצוע דכא ודאי לא יבא דהא להאסור ה"ז
באמת ודאי.

ועיין ר"ן פ"ק דקדושין גבי נתן הוא ואמרה היא וריא"ז בשלטי גבורים פרק אלו טרפות
לא ס"ל כהר"ן. ומ"מ אין דברי הב"א מוכרחים דהא בעלמא קיי"ל דספק שמחמת

פְּלוֹגְמָא דְרַבְּנֵי קִיל מְשַׁאֵר סָפֵק כַּמ"ש בְּתְרוּמַת הַדִּשָּׁן סִימָן קע"ז א"כ הֵכָא שְׁלֵא הִתְמִירָה הַתּוֹרָה בְּשַׁאֵר סָפֵק.

כ"ש בְּסָפֵק מְחַמַּת שְׁיֵשׁ גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים מְקִילִים וְאִם מְשׁוּם דְּדוּמָה לְסָפֵק מְחַמַּת חֶסְרוֹן יְדִיעָה מ"מ עֲכָשְׁוּ הוּא סָפֵק עַל כָּל פְּנִימֵי לְכָל הַדּוֹר פִּינּוֹן שְׁנַחְלֵקוּ בְּזֶה גְּדוּלֵי הַרְאִשׁוֹנִים וְכ"ש בְּסָפֵק דַּר"ת שֶׁהֵבִיאוּ רֵאָיָה מִהַחוּשׁ וְעֵינֵי בָּיִם שֶׁל שְׁלֵמָה שְׁחִילֵק דְּכֶשֶׁהֲרוּפְאִים כּוֹרְתִים כּו' יֵשׁ לְהַקְלֵ טְפֵי וְעֵינֵי בְּבֵית חֻדָּשׁ שְׁפָתַב שְׁאִין לְמַחֲוֹת בְּיַד הַמְּיָקֵל כַּר"ת וְכִשְׁיֵשׁ עוֹד אֵיזָה צַד לְהַקְלֵ נִרְאָה שְׁיֵשׁ לְהוֹרוֹת כּוֹ: סִימָן יז לְעַנְנֵי סָפֵק פְּצוּעַ דְּכָא אִם מְוֹתֵר לְבוֹא בְּקֶהֱל מְדַאֲוֵרֵי: מְשַׁנָּה פָּרֵק בְּתַרְא דְּקְדוּשִׁין (דע"ד, א') כָּל הָאֲסוּרִין לְבֹא בְּקֶהֱל מְוֹתֵרִין לְבֹא זֶה בְּזֶה (כְּגוֹן מְזוּרֵי בְּשִׁתּוּקֵי כּו' בְּקֶהֱל סָפֵק יְבוֹא כּו') וּבְגִמְרָא שָׁם (דע"ד סע"ב) מוּקֵי רַבָּא דְּקָאֵי נְמִי עַל גַּר עֲמוּנֵי וּמוֹאֲבֵי דְּמְוֹתֵר בְּמְזוּרַת וְה"ה בְּשִׁתּוּקֵי וְכֵן פִּי הַרְמַב"ם בְּפִי הַמְּשַׁנְיֹת.

וּא"כ מוּכַח דְּגַבֵּי הֵלָאוּ דְּלֵא יְבֹא עֲמוּנֵי וּמוֹאֲבֵי בְּקֶהֱל ה' אֲמַרִּינוּ ג"כ בְּקֶהֱל וְדָאֵי הוּא דְּלֵא יְבוֹא הָא בְּקֶהֱל סָפֵק יְבוֹא מְאָחַר דְּשָׁרֵי גַר עֲמוּנֵי בְּשִׁתּוּקֵי וְצ"ל דְּהָא לְעִיל (דע"ג א') מְצַרְכִּינוּ תְּרֵי קֶהֱלֵי חֵד לְמִשְׁרֵי מְזוּר בְּשִׁתּוּקֵי וְחֵד לְמִשְׁרֵי שְׁתּוּקֵי בְּיִשְׂרָאֵל הָא אֵילּוּ לֵא הוּוּ רַק חֵד קֶהֱל לֵא הוּוּ מְתִירִין שְׁנִיָּהֶם רַק א' מֵהֵן הֵינּוּ מְזוּר בְּשִׁתּוּקֵי וְלֵא הוּוּ יִלְפִינוּ מִיָּנִיָּה לְהַתִּיר שְׁתּוּקֵי בְּיִשְׂרָאֵל כְּדַפְרֵשׁ"י שָׁם ד"ה וְאֵיבְעִית אִימָא הֵנִי נְמִי תְּרֵי קֶהֱלֵי גִינְהוּ.

וְהֵבִיאוּ הַרְשָׁב"א בְּתַה"א בֵּית ד' שַׁעַר א' (דק"ב א') וְכִינוּן דְּאֲפִילוּ בְּהִיתֵר סְפִיקוֹת דְּמְזוּר נִצְרַף לְכָל דְּרִשָּׁה לְיִמּוּד בַּפ"ע מְקַרָּא. א"כ מֵהֵיכִי תִּתִּי לְהַתִּיר עֲמוּנֵי בְּקֶהֱל סָפֵק מְאָחַר דְּלִיכָא קְרָא ע"ז.

דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין מְזוּר דְּשָׁרֵי בְּקֶהֱל סָפֵק מְשׁוּם דְּכָא מְטַפָּה כְּשֶׁרָה כְּדַאֲתַא בִּיבְמוֹת פָּרֵק הָעֶרֶל (דף ע"ח א') וְאִף עַל גַּב דִּיצִירְתוֹ בְּעֵבְרָה וְעֵינֵי לְקַמּוֹ בְּקְדוּשִׁין (דף ע"ח) גַּבֵּי חָלֵל אֲבָל עֲמוּנֵי דְּכָא מְטַפָּה פְּסוּלָה לֵא שָׁרֵי גַם בְּקֶהֱל סָפֵק (וְכֵן סוֹבֵר בַּעַל סֵדֵר אֵלֵיהּ רַבָּא (דמ"ט ע"ד) וְאִשְׁתַּמִּיטְתִּיָּה מְשַׁנָּה שְׁלִימָה זֹאת וְכִבֵּר הַשִּׁיגוֹ הַשַּׁעַר הַמְּלֵךְ פָּרֵק ט"ו מֵהֵלְכוֹת אֲסוּרֵי בִּיאָה דִּין כ"א אָף גַם הוּא לֵא הֵבִיא מֵהַמְּשַׁנָּה זו).

וְצ"ל פִּינוֹן שְׁיֵשׁ קְרָא לְעַנְנֵי פְּסוּלֵי יוֹחֲסִין דְּקֶהֱל סָפֵק לֵא דְּמִי לְקֶהֱל וְנִדְאִין דְּהֵינּוּ דְּשָׁרִין מְזוּר בְּשִׁתּוּקֵי תו א"צ קְרָא לְיִמּוּד וְאֲמַרִּינוּ דְּהִיכָא דְּכִתִּיב בְּקֶהֱל הֵינּוּ דְּוָקָא בְּקֶהֱל וְדָאֵי הָא בְּקֶהֱל סָפֵק יְבוֹא מְאָחַר דְּגִילָה לְנוּ קְרָא דְּפִי בְּקֶהֱל הֵינּוּ בְּקֶהֱל וְדָאֵי.

אָף לְעַנְנֵי סָפֵק גַּר עֲמוּנֵי אִם מְוֹתֵר בְּקֶהֱל יֵשׁ לְעֵינֵי דְּהָא כָּאֵן לִיכָא קְרָא ע"ז כ"א לְלִמּוּד מְסָפֵק מְזוּר וְכִבֵּר נִתְבָּאָר שְׁיֵשׁ לֹאִין לְלִמּוּד זֶה מְזָה וְכִמוֹ שְׁמַצִּינוּ בִּירוּשְׁלַיִם דְּאָף לְרַב"י דְּאֹמֵר אִין מְזוּר בְּסָפֵק וְר"ל דְּשִׁתּוּקֵי מְוֹתֵר לְבֹא בְּקֶהֱל מוֹדָה הוּא בְּסָפֵק עוֹבֵד כּוֹכְבִים וּבְסָפֵק חָלָלִים בִּירוּשְׁלַיִם פָּרֵק הַחֹלֵץ וּפָרֵק הָעֶרֶל וּבְפָרֵק ד' דְּקְדוּשִׁין.

א"כ י"ל כ"ש סָפֵק עֲמוּנֵי: אָף י"ל ג"כ לְהַפָּךְ דְּהֵנָּה בְּתוֹסְפוֹת דַּע"ג א') גַּבֵּי וְחֵד לְמִשְׁרֵי שְׁתּוּקֵי בְּיִשְׂרָאֵל וְז"ל תִּימָה הִיכָא מִיְדָרֵשׁ שְׁתּוּקֵי בְּיִשְׂרָאֵל מִיְתוּרָא דְּקֶהֱל וִי"ל דְּמִקִּישׁ מְזוּר לְקֶהֱל מֵה גַבֵּי קֶהֱל מְמַעְטִינוּ קֶהֱל סָפֵק ה"ג גַּבֵּי מְזוּר מְמַעְטִינוּ מְזוּר סָפֵק עכ"ל ת"י א"כ מְאָחַר דְּבְקֶהֱל דְּכִתִּיב גַּבֵּי עֲמוּנֵי הֵינּוּ בְּקֶהֱל וְדָאֵי וּמְמַעְטִינוּ קֶהֱל סָפֵק אָף עַל

גב דאין קרא על זה אלא דלמידין מן בקהל דגבי ממזר א"כ ה"ה ג"כ עמוני היינו ג"כ עמוני ודאי ולא עמוני ספק וכן ראיתי דס"ל להפני יהושע בקדושין (דף ע"ג א') ד"ה חד לפהגים וז"ל לאו דוקא ספק ממזר מותר אלא אפילו ספק עמוני ומאובי עכ"ל.

רק שלא הביא ראיה ע"ז. ולפמ"ש י"ל משום דמקיש עמוני לקהל מה גבי קהל דגבי עמוני ממעטינו קהל ספק כדמקרח מהמשנה דכל האסורים לבוא בקהל כו' פנ"ל כמ"כ גבי עמוני ממעטינו עמוני ספק וכן פתב בקרבן העדה בירושלמי פרק הערל דספק גר עמוני מרבין מקהל ותיירא שמונתר לבוא בקהל דהא עיקר דיוקא דר"י ור"י מדלא כללינהו לממזר ועמוני בחד קהל שמע מינה דחד דינא אית להו וכ"כ עוד בפרק בתרא דקדושין ה"ג.

ומ"ש מדלא כללינהו כן פרש"י (דע"ג ריש ע"א) אב"ל עכ"ז אין מוקרח כלל דמרבין ספק גר עמוני די"ל הרבוי רק ספק ממזר ולכאורה יש ראיה דספק עמוני פסול ממשנה שלימה ששנינו ביבמות פרק אלמנה לכהן גדול (דף ס"ז ע"ב) וכן תשע שנים ויום א' פוסלין ולא מאכילין ספק שהיא בן תשע כו' (הוי נמי כבן ט' ופוסל ואמילתא דלעיל קאי רש"י) ובגמרא דף ס"ח ע"א) מוקים לה רבא בכו תשע שנים ויום א' גר עמוני ומאובי כו' חלל וממזר שפאו על הפהנת כו' והשתא אם איתא דספק גר עמוני מותר לבא בקהל א"כ ספק בן תשע אמאי פוסל דהא ה"ל כספק גר עמוני ויש לדחות דבאמת אין הפסול רק מדרבנן ותדע דהא מוקים לה ג"כ אממזר וספק ממזר אמרינו בהדיא דשרי מן התורה ועכצ"ל הא דספק בן ט' ממזר פוסל הוי מדרבנן.

א"כ כמ"כ י"ל בספק עמוני מיהו קשה לומר דהוי רק ספק דרבנן דהא התוספות שם (דף ס"ח סוף ע"א) הקשו וא"ת ספק בן ט' האיה פוסל בביאתו דנוקמיה אחזקה קמיינתא כו' וי"ל דהכא כגון כו' ע"ש והשתא אם הוי ספק דרבנן אין התירוץ מספיק כ"כ ע"כ אפשר לומר כיון דספק ממזר דשרי מן התורה חידוש הוא דבכל התורה ספיקא לחומרא מדאורייתא רק הכא חידושה התורה דספק ממזר שריא וכמ"ש הרשב"א בתה"א (דק"ב ע"א) ובחידושי בפרק בתרא דקדושין ע"כ י"ל שאין לה בו אלא חידוש דהינו דוקא כשהספק שפא אינו ממזר כלל ואין כאן פסול כלל בכה"ג הקילה התורה שכל שאינו ידוע שהוא ממזר ויש בזה ספק הוא מותר לבא בקהל משא"כ הכא גבי ספק בן ט' שנדאי הוא ממזר רק הספק שפא הוא אינו בן ט' ואין ביאתו פוסל בספק זה י"ל דלא הקילה התורה משאר ספק דאורייתא כיון שעכ"פ ידוע שהוא ממזר אף שיש ספק אם פוסל ביאתו זה אינו דומה ממש להספק שהתירה התורה שהוא רק כשיש לומר שפא אינו ממזר כלל וא"כ עד"ז יש לתרץ ג"כ בענין ספק בן ט' דגר עמוני דאף שנאמר דספק גר עמוני מותר מדאורייתא היינו שהספק שפא אינו עמוני כלל משא"כ כשהוא נדאי עמוני רק הספק אם ביאתו פסולה י"ל דה"ל כשאר ספק של תורה ובפ"ד דברכות (דף כ"ח ע"א) גבי יהודה גר עמוני לא התיר ר' יהושע רק משום כל דפריש מרובא פריש משמע הא ספק עמוני אסור יש לומר ההיא היינו להתיר אף מדרבנן דלא עדיף מספק ממזר דאסור מדרבנן משום מעלה דיוחסין ע"כ הוצרכו לומר משום כל דפריש מרובא פריש קיצור בגמרא פרק בתרא דקדושין (דף ע"ג סוף עמוד ב') מוכח דגבי הלוא דלא יבא

עמוני ומואבי בקהל ה' אמרינו גם כן לת"ק בקהל ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבא.

א"כ כמו כן לענין ספק גר עמוני יש לומר שמוותר מדאורייתא לבא בקהל ודאי. כן י"ל לדעת התוספות בקדושין (תחלת דף ע"ג) וכו' כתב הפני יהושע שם וכ"כ בקרבן העדה בירושלמי פ"ק הע"ל.

ואין להקשות מהא דגר עמוני ספק אם הוא בן תשע שנים ויום א' פוסל בביאתו מדאורייתא דהא כמו כן גבי ממזר הדין כן וע"כ צריד לחלק דלא דמי ספק זה לספק ממזר שהתירה התורה.

והא דבפ"ק ד' דברכות לא התיר ר' יהושע את יהודה גר עמוני רק משום כל דפריש מרנבא פריש היינו להתירו אף מדרבנן: ב והנה בירושלמי פ"אן ובפ"ק הע"ל ס"ל לר' ירמיה דפצוע דכא ישראל מותר לו לישא ממזרת ודייק לה מפלגא דמשנתנו דכל האסורים לבוא בקהל מותרים לבוא זה בזה דשמענו מינה דפצוע דכא שאסור לבוא בקהל מותר בממזרת א"ר יוסי ובלבד פסולי משפחה הא דתנו כל האסורים וכו' לא איירי אלא דכל האסורים לבוא זה בזה משום פסול משפחה מותרים לבוא זה בזה אבל פסולי הגוף כגון פצוע דכא וכרות שפכה אינן בכלל הנה ואסורים בפסולי משפחה כגון ממזרת ונתנה ופליג אר' ירמיה) הא פסול הגוף לא: חיליה דר' יוסי (פלומר פחו וראייתו) מן הדא דאמר רב חלקיה רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי לא שנו הא דתנו בפ"ק הע"ל פצוע דכא וכרות שפכה מותרין בגיורת ומשוחררת).

אלא פצוע דכא ישראל אבל פצוע דכא פהו לא (וה"פ קסבר פצוע דכא פהו בקדושתיא קאי וכהו אסור בגיורת שהיא כזונה). כמה דאת אמר תמן (כי היכי דאמר ר' יהושע בן לוי ה"ה פ"אן שהו נדאי פהו אף שפסול בגופו בקדושתיא קאי ואסור בזונה אף הכא ישראל ודאי הוא ובקדושתיא קאי ואסור בממזרת) פהו ברור אסור לו לישא גיורת אף הכא ישראל ברור אסור לו לישא ממזרת עכ"ל הירושלמי עם פ"א קרבן העדה והנה בש"ס דילן בפ"ק הע"ל (דף ע"ו א') פשיט רב ששת דפצוע דכא פהו מותר בגיורת מהברייתא שהביא דתנא דפ"ד ישראל מותר בנתנה וסבירא ליה דנתנים אסורים מדאורייתא לבוא בקהל ורבא דחי דנתנים בגירותן אינם אסורים אלא דרבנן וכי גזרו רבנן בכשרים אבל בפסולין (כגון פצוע דכא וממזר כו') לא גזרו רבנן ונהדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי כו' ועפ"ז פסקו הרמב"ם ריש פ"ק ט"ז והרא"ש והרשב"א שם ד"ה אמר ליה רבינא לרב אשי והנ"י בשם הריטב"א פ"ב ששת וכתב הרשב"א דלפ"ז קיי"ל גם כן כו' ירמיה בירושלמי דפצוע דכא ישראל מותר לו לישא ממזרת כפ"שטא דמשנתנו דכל האסורים כו' דהא כל ראיתו של ר' יוסי החולק עליו אינו אלא מהא דר' יהושע בן לוי ואנן קיי"ל פ"ב ששת וכל פריב"ל.

כ"כ הגימקי יוסף בשם הריטב"א ומ"ש הבית שמואל ריש סימן ה' ססק"א ולכאורה קשה לשטה זו למה לא אוקמי מתניתין דכל האסורים כו' איירי בפצוע דכא כו' ואשתמיטתיה הירושלמי דר' ירמיה מוקי מתניתין כן.

ובעל המאור פסק בדרךתי רבא והביא ראיה מהסוגיא (דף ע"ט) וסיים הלפך פצווע דפא
ישאל מותר בנתינה ופצווע דפא פהו אסור לכתחלה בגיורת עכ"ל ולא הבנתי מהו
לכתחלה דמשמע דיעבד לא ואם בקדושתיה קאי גם דיעבד תצא וצ"ל דסבירא ליה
דגיורת אינה בכלל זונה עי' שמואל ריש סימן ה' בשם הראב"ד והרשב"א וצ"ע ועיין
בסוגיא דפרק הבא על יבמתו (דף נ"ז ע"א) משמע דרבי יוחנן ור' אושעיא לא ס"ל כרב
ששת.

כ"כ בסהמ"ק פרק בתרא דקדושין (דף ע"ב ב') בד"ה חמשה קהלי פתיבי ושטה ג' היא
שטת הרמב"ם דס"ל בהדא פבעל המאור דקיי"ל כסברא קמיימא דרבא בענין נתינים.
ובחדא ס"ל כשאר פוסקים דפצווע דפה פהו מותר בגיורת כרב ששת.

ואעפ"כ ס"ל כר' יוסי בירושלמי דפ"ד ישאל אסור בממזרת רק שיהתיר לו לישא א'
מהספקות כגון שתוקית והיגו משום דאסור שתוקית הוא מדרבנן וס"ל דרבנן לא גזרו
על הפסולים כמו דלא גזרו עליו בנתינה.

וכנותיה פסק הרב"י בש"ע רס"י ה' והרמ"א שם הביא דעת הרשב"א והרא"ש והטור
וסייעתם בשם י"א דפצווע דפה ישאל מותר אפילו בממזרת אבל דעת בעל המאור
השמיטו בעלי הש"ע ולפ"ז יצא לנו דבהכרח קיי"ל גבי פצווע דפא ג"כ הדרשא דבקהל
נדאי הוא דלא יבוא הא בקהל ספק יבוא דלא מבעיא להרשב"א וסייעתו דס"ל כר' ירמיה
בירושלמי דס"ל דפצווע דפא נכלל בכלל דמשנתנו דכל האסורים לבוא בקהל מותרים
לבוא זה בזה וא"כ הרי זה בזה היגו ג"כ בשתוקית וא"כ מוכרח דבקהל ספק יבוא.

אלא אפילו להרמב"ם דפוסק כר' יוסי בירושלמי דהמשנה לא מייירי בפצווע דפה וכ"מ
לכאורה שטחיות הש"ס דילן כמ"ש הב"ש ססק"א פנ"ל. מ"מ הרי הרמב"ם התירו
בהדיא באחד מהספיקות וע"כ ס"ל דדרשינן ג"כ בו בקהל ודאי הוא דלא יבוא כו':
וכמ"ש הב"ש ס"ק ב'.

והבית מאיר הביא לו ראיה דכה"ג פתבו התוספות פרק הערל (דע"ח א') ד"ה מצרי שני
דגבי מצרי נמי ס"ל בפשיטות דבקהל ודאי הוא דלא יבוא הא בקהל ספק יבוא ולא
ידעתי למה נצרך להביא ראיה מדברי התוספות הלא גמרא ערוכה היא דמוקי מתניתין
דכל האסורים לבוא בקהל מותרים לבוא זה בזה בגר עמוני פדלעיל דמותר בשתוקית
וה"ה מצרי דמאי שנא אלא שיש לו מר משום דקהל דגבי עמוני ודגבי מצרי הם מחמשה
קהלי שבגמרא כדפרש"י (דף ע"ב סוף ע"א) אבל קהל דגבי פצווע דפה אינו מחמשה
קהלי לפרש"י מ"מ י"ל דלמידין זה מזה.

בשגם שאפשר דהוי כ"ש דהא בא מטפה פשרה וכ"ש לפי מה שכתב הריטב"א בשם
הראב"ד דקהל דגבי פצווע דפה הוא מחמשה קהלי. וז"ל והראב"ד ז"ל פי' תרי דממזר
ותרי דעמוני וחד דפצווע דפא אבל דמצרי ואדומי לא חשיב דהוא בהתיירא פתיב יבוא
להם בקהל ה' וזה יותר נכון בעיני עכ"ל והנה הנודע ביהודה סימן ו' והעצי ארזים ס"ק
ג' והשער המלך פרק ט"ו מהלכות אסורי ביאה הלכה ט' פולם הקשו קושיא עצומה על
הרמב"ם איך פצווע דפה מותר בשתוקית נהי דס"ל בקהל ספק יבוא מ"מ פיון שלדעתו

אסור בממזרת א"כ ממ"נ אסורה לו שאם היא ממזרת אסורה לו ואם היא פשרה אסורה לו משום קהל ישראל ותיגרץ השעה"מ דסבירא ליה כמ"ש בתשובת מהרי"ט חיו"ד סי' א' דכל שהיא ספק ה"ל פקדון בפני עצמו ולא תשיב קהל והתירוץ דהנודע ביהודה והעצי ארזים הוא דוחק: קיצור והנה בירושלמי סבירא ליה לר' ירמיה מדיוקא דמשנתנו הנ"ל דפצוע דפא מותר בממזרת ור' יוסי אוסר ומשמע שם דרב שישת שבגמרא דילן פרק הערל (נף ע"ו ע"א דפצוע דפא פהו מותר בגיורת ס"ל כר' ירמיה ולא כר' יוסי: והרשב"א והרא"ש והטור וסיעתם פסקו פרב שישת אם פן מוכח דגבי פצוע דפא גם פן אמרינו בקהל ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבא וגם להרמב"ם צ"ל פן ומה שהקשו הנודע ביהודה סי' ו' והעצי ארזים ס"ק ג' על הרמב"ם תירץ בשעה"מ: ג והנה מאחר שיצא לנו דגבי פצוע דפא אמרינו בקהל ספק יבוא ואינו אסור רק בקהל ודאי א"כ פמו כן י"ל דאמרינו גם פן פצוע דפא ודאי הוא דלא יבוא בקהל הא ספק פצוע דפא יבא.

דלכאורה הא ביהא תליא וכן מצאתי שכתב בשעה"מ פט"ו מהא"ב דין כ"א לעגנו עמוני ומואבי וז"ל ולכן נראה דאף בעמוני ומואבי וכל הגי דרשינו ודאי הו דרשא דקהל ודאי הוא דלא יבא וכן עמוני ודאי הוא דלא יבא עכ"ל ודלא כספר סדר אליהו רבא (נף מ"ט ע"ד) ע"ש.

הרי ס"ל דאם אמרינו בקהל ספק יבא ה"ה דאמרינו עמוני ודאי הוא דלא יבא וא"כ גבי פצוע דפא ג"כ דאמרינו בקהל ודאי הוא דלא יבא ממילא אמרינו ג"כ פצוע דפא ודאי הוא דלא יבא.

אף לעיל אות א' כתבתי שאינו מוכרח דשאני קהל ספק דיש לימוד עליו דאינו דומה לקהל ודאי מה שאין פן ללמוד ספק עמוני וספק פצוע דפא מספק ממזר זה אינו מוכרח. והנה מדברי רש"י בקדושין (נף ע"ג ע"א) מוכרח דלהתיר שתוקי בקהל חמור יותר מלהתיר ממזר בשתוקי דכתב רש"י בד"ה ואיבעית אימא הני גמי תרי קראי גינהו ואי לא אייתר קרא לא הנה דרשינו ממזר ודאי הוא דלא יבא כו'.

והרי אעפ"כ היינו דורשים בקהל ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבוא משמע דזה מסתברא יותר ולכן אילו הנה רק קרא א' מיותר היינו דורשין המסתברא יותר היינו להתיר ממזר ודאי בשתוקית.

ולא היינו מתירים שתוקי בישראל. ונראה דרש"י דייק פן מהגמרא דאומר חד למישרי ממזר בשתוקי וחד למישרי שתוקי בישראל הרי דמקרא הראשון למידן היתר ממזר בשתוקי שנה פשוט יותר ואחר כך מקרא השני מתירין גם שתוקי בישראל ועוד נראה ראיה ברורה דממזר בשתוקי קיל יותר ממשנתנו זו דכל האסורים לבוא בקהל מותרים זה בזה הרי ס"ל לת"ק דממזר בשתוקי מותר אף מדרבנן משא"כ שתוקי בישראל עכ"פ אסור מדרבנן אלמא דזה קיל יותר ולכן גם לעגנו מדאורייתא אילו הנה מותר רק קרא אחד היינו דורשין להתיר הקל יותר היינו ממזר בשתוקי מלהתיר השתוקי בישראל ולפ"ז אף דקיי"ל דפצוע דפא מותר בקהל ספק י"ל דספק פצוע דפא אינו מותר בישראל פינן דאינו לנו יתור קרא על זה והיתר זה חמור יותר מהיתר דפצוע דפא בקהל ספק.

דהתורה הקפידה יותר אקלה ונדאי שלא יבוא בו שום פסול ואין ללמוד מספק ממזר דספק חלל יוכיח פנ"ל אף הריטב"א בקדושין שם ס"ל הפך מפרש"י דז"ל אמר רבא דבר תורה שתוקי פשר כו' עד ממזר ונדאי הוא דלא יבא הא ספק ממזר יבא ראיתי מקשים דרבא אדרבא דבפרק החולץ (נ"ד ל"ז) בהלכה ספק בן תשעה לראשון אמרינו דפליגי אב"י ורבא דאב"י סבר הלכה כפשוטא דאמר הלכה כמתניתין דשרי ודאן בספיקון ורבא אמר הלכה כרב דפסק הלכה כר' אלעזר דאמר ודאן בספיקון אוסר ונ"ל דלא קשיא דהיא פלוגתא הוא לאסור שתוקי בממזרת ורבא סבר דאסור דכיון דהוא ספק פישראל חשביו ליה והוה דרשא דספק ממזר יבוא אית ליה לרבא אבל שיבא ממזר בקהל ספק לית ליה וכישראל גמור עביד ליה לכל מילי ואי הוה קשיא הוה אמינא דהכא רבה גרסינו אלא שאין אנו צריכין לכה עכ"ל הנה ס"ל דלר' אלעזר ממזר בשתוקי אסור מדאורייתא ושתוקי בישראל שרי מדאורייתא וישפן פוסק רבא ונלע"ד שזהו הפך מדברי רש"י דמאחר דס"ל לרש"י דאילו הנה רק קרא אחד היינו מתירין ממזר בשתוקי ואוסרין שתוקי בישראל א"כ לר' אלעזר אם תמצא לומר פהריטב"א דדורש רק היתר א' יותר הנה ראוי שיתיר ממזר בשתוקי משיתיר שתוקי בישראל דדוחק לומר דרבנן ור' אלעזר פליגי בסברות הפוכות דלרבנן שתוקי בישראל חמור ולר' אלעזר נהפוך הוא גם בלאו הכי יש קושיא על תירוצו של הריטב"א דמתרץ הוה דרבא דהכא דס"ל רק דספק ממזר יבא ולא שממזר ונדאי יבא בקהל ספק דהא בהדיא אמר רבא פאן ב' הדרשות וראיתי בעצי ארזים סימן ד' ס"ק ל"ט שהריטב"א הנה לו גירסא אחרת עכ"פ לגירסת הש"ס שלנו אי אפשר להעמיד דבריו וקושיתו דרבא אדרבא י"ל דרבא אליבא דרבנן קאמר פאן ואפשר ההכרח לומר לפ"ז כמ"ש הר"ן דר' אלעזר לא פליג דמדאורייתא שריא רק מדרבנן אוסר וראיתי בסדר אליהו רבא (נ"ד נ' ע"א) האריף לחלוק על סברא זו דהר"ן ושאין הדעת סובלו כו' אלא דר"א ס"ל דממזר אסור בקהל ספק ג"כ מדאורייתא וכתב ישפן משמע מ"ש הרמב"ם פרק ט"ו מהלכות אסורי ביאה הלכה כ"א דין תורה ספק ממזר מותר כו'.

וממ"ש הה"מ שם הלכה כ"ו שאסופי אסור הוא בממזרת ד"ת כו' והאריף והוא כסברת הריטב"א אף ראיתו מהרמב"ם אינו נראה דהא כתב הרשב"א בתורת הבית הארוך (נ"ד ק"ב ע"א) שהרמב"ם למד מספק ממזר לכל ספק דאורייתא שמוותר דין תורה ואיך נאמר דס"ל ממזר בשתוקי אסור דין תורה ובשעה"מ פ"ט מהלכות טומאת מת כתב קצת ישוב לקושיא זו משום דבשתוקי יש שני ספיקות להקל ע"כ אסור בממזר ד"ת.

ומ"מ בשעה"מ פט"ו דהלכות אסורי ביאה ה"ט כתב שדעת הרמב"ם פהר"ן ולא כמו שכתב הסדר אליהו והביא ראיה: קיצור. ולפ"ז י"ל דכמו כן אמרינו פצווע דכה ונדאי הוא דלא יבא הא ספק אם הוא פצווע דכה או לא יבא אף בקהל ונדאי אף מדברי רש"י בקדושין (נ"ד ע"ג א') בד"ה ואיבעית אימא משמע דממזר בשתוקי קיל יותר משתוקי בישראל וכך מפורש מהמשנה (דע"ד א').

א"כ אפשר לומר אף שפצווע דכה מותר בקהל ספק עכ"ז ספק פצווע דכה אסור בקהל ונדאי אף הריטב"א ס"ל להפך דשתוקי בישראל קיל יותר ממזר בשתוקי אף שכ"כ לר' אלעזר מ"מ מסתמא רבנן ור"א לא פליגי בסברות הפוכות אף בלאו הכי אי אפשר

להעמיד ד' הריטב"א ד אף לכאורה סברת הריטב"א וזה"מ מוכרח בירושלמי על משנתנו זו וז"ל רב יהודה בשם רב הלכה כרבי אלעזר (דמתניתין דאומר ודאן בספקו כו' אסור) דברי חכמים (פלומר מאי טעמא דחכמים דפליגי עליה דר"א ומתירין ספק דאורייתא) ר' ירמיה בשם רב שמואל בר רב יצחק לא יבא ממזר בקהל ה' בקהל ברור אינו בא בא הוא בקהל ספק.

תמן תנינן ספק בן ט' לראשון כו' עד ראב"י אומר אין ממזר בספק ור"ל דס"ל לראב"י דספק ממזר בא בקהל כו' עשרה יוחסין כו' עד דראב"י שמונה כו' עד דרבנן עשרה עכ"ל וכמו כן הוא בירושלמי פרק הערל וכתב שם הקרבן העדה דממ"ש דברי חכמים כו' בקהל ברור אינו בא כו' משמע דר"א סובר דממזר בקהל ספק לא יבא מדאורייתא אף גם זה אינו ראיה דהקרבן העדה שם פי' דר"א לית ליה גם כן דספק ממזר מותר לבוא בקהל ופליגי בתרנוניהו.

ולפ"ז לדין דקיי"ל ספק ממזר יבא ה"ה דקיי"ל ממזר ודאי יבא בקהל ספק. מיהו ד' ראב"י שם נ"ל דס"ל ספק ממזר שרי בקהל ודאי.

ונהו מ"ש אין ממזר בספק וס"ל דממזר ודאי אסור בשתוקי דלהכי אמר שמונה יוחסין הם ולא עשרה ופירוש דשתוקי ואסופי הם פישראל ואסור בממזרת דאל"כ ה"ל עשרה כ"כ שם הקרבן העדה.

ואפשר שגם ר"א ס"ל כן וא"כ היינו כדברי הריטב"א וזה"מ וידבריהם מאחר דאנן קיי"ל דפצוע דכה בא בקהל ספק י"ל דכ"ש דספק פצוע דכה בא בקהל ודאי דהא קהל ספק אצלם מדאורייתא קרוב לקהל ודאי שממזר אסור בקהל ספק מדאורייתא כמו בקהל ודאי וכיון דאעפ"כ פצוע דכה מותר בקהל ספק אלמא דלא חמור אסורו כחומר דממזר ולכן כיון דאפילו בממזר דחמור אסורו יותר עכ"ז ספק ממזר בא בקהל ודאי כ"ש פצוע דכה דקיל אסורו יותר דאפילו ודאי פצוע דכה מותר בקהל ספק.

שיהיה ספק פצוע דכה מותר בקהל ודאי. אף הבית מאיר סעיף א' כתב דלשטת הריטב"א וזה"מ דממזר ודאי אסור בקהל ספק מדאורייתא א"כ לפ"ז גם פצוע דכה אסור בשתוקי מה"ט מדאורייתא.

מיהו זהו דוחק דהא ה"מ מסכים בזה להרמב"ם דפצוע דכה מותר בספיקות דהיינו שתוקי ועוד שהם כתבו שגם הרמב"ם עצמו ס"ל כהריטב"א כ"כ הבית מאיר להסדר אלי' רבא ואפ"ה מתיר פצוע דכה בא' מן הספיקות דהיינו בשתוקי ואסופי ע"כ נ"ל שצ"ל שגם לדברי הריטב"א וזה"מ לא דמי פצוע דכה לממזר לעגנן קהל ספק.

והוא דיש להבין הא דתנן פרק הערל (דף ע"ו) פצוע דכה וכ"ש מותרין בגיורת ומשונחורת ואינן אסורים אלא מלבוא בקהל אם מתניתין אתיא דלא כר' יהודה דאמר קהל גרים אקרי קהל דלדידה פצוע דכה אסור בגיורת או שנאמר דגם ר"י לא פליגי ולכאורה שני הדרכים קשים דאם נאמר דאתיא דלא כר"י קשיא אמאי לא ביארו בגמ' דמתניתין דלא כר"י ואם נאמר דגם ר"י מודה פאן כ"ש דקשה דכיון דקהל גרים אקרי קהל אף יהיה פצוע דכה מותר בה הא כתיב לא יבא פצוע דכה וכ"ש.

בקהל ה'. ועוד דלכאורה מוכח פן דאסור ביבמות (דף נ"ז ע"א) גבי פצוע דכה פהו שפישא בת גרים אי לר' יהודה כו' אי לאו בקדושתיה קאי (ואינה אסורה לו משום קדושת פהו אפילו הכי לא אכלה שאסורה לו משום פצוע דכה דהאמרת קהל גרים איקרי קהל) לא אכלה דהא אמרת קהל גרים איקרי קהל הרי בהדיא דלר"י פצוע דכה אסור בגיורת אבל בירושלמי פרק הערל משמע דלר"י ג"כ פצוע דכה מותר בגיורת מדבעי שם פצוע דכה פהו מהו שפישא בת גרים ואלפיא דר"י דאמר בת גר זכר פבת חלל זכר.

והקשה הקרבן העדה דהא לר"י בלא"ה אסורה לו משום דקהל גרים אקרי קהל ע"כ מוכרח לחלק דנדאי גרים אקרי קהל ה' נגד ממזרים אבל לגבי פצוע דכה אי אמרינו פצוע דכה פהו בקדושתיה נדאי אין הגרים נקראו קהל ה' נגד פצוע דכה.

ומ"ש בש"ס דילן אי לר' יהודה כו' היינו דוקא אי לאו בקדושתיה קאי אז נקראו גרים קהל ה' אצלו אבל אם בקדושתיה קאי אין הגרים נקראו קהל ה' אצלו. זהו תנרף דברי הקרבן העדה ובעיניו זה הובא עוד בירושלמי פרק בתרא דקדושין אמתייתין בת חלל זכר כו' ומעתה לדבריו מש"ה לא ביאר הגמרא מתניתין מני די"ל דאתיא גם כר' יהודה את"ל דפצוע דכה פהו בקדושתיה קאי.

ונהרי הבעל המאור פסק דכהו פצוע דכה אסור בגיורת דבקדושתיה קאי וכ"ד הירושלמי דפשיטא ליה דאסור בגיורת וכ"מ לכאורה סוגיא דיבמות (דף נ"ז א') הנ"ל אף שאין פן דעת רוב הפוסקים עכ"פ פיון שלמדנו מהירושלמי די"ל דגרים אף שלגבי ממזר נקרא קהל ה' לר' יהודה מ"מ לגבי פצוע דכה אינו נקרא קהל ה' א"כ איסורא דפצוע דכה קיל מאיסור דממזר בענין לבוא בקהל גרים ולכן א"ש פסק הרמב"ם דפצוע דכה מותר בשתוקית אע"ג דממזר אסור בה מדאורייתא לפי דברי הרמב"ם והה"מ פי אף דשתוקית חשוב קהל ספק לאסור לגבי ממזר מ"מ לגבי פצוע דכה אינו חשובים קהל לאסור עליו ועוד דהא פצוע דכה חשוב ג"כ קצת קהל מדאסור בממזרת כמו גר דאסור בממזרת לר' יהודה מפני שנקרא קהל ולכן גם לענין קהל ישראל היכא דממזר מותר היינו ספק ממזר כ"ש שי"ל דספק פצוע דכה מותר וגם לשטת רש"י דלעיל אות ג' נראה לומר פן מהאי טעמא אבל לענין ספק עמוני אין ראיה כ"כ להקל: קיצור אף בירושלמי משמע דר' אליעזר בן יעקב ס"ל דממזר נדאי אסור בשתוקי ושתוקי מותר בישראל.

וא"כ פצוע דכה קיל מממזר דהא מותר בשתוקית וא"כ ספק פצוע דכה לא חמור משתוקי דהיינו ספק ממזר שמומזר בישראל ועוד מוכח בירושלמי דאף לר' יהודה דס"ל קהל גרים אקרי קהל לענין ממזר שאסור בגיורת מ"מ לענין פצוע דכה לא חשיבי גרים קהל ה' ומותר פצוע דכה בגיורת א"כ איסור פצוע דכה קיל מאיסור ממזר לענין לבא בקהל גרים לר' יהודה.

ולכן גם לענין קהל ישראל היכא דממזר מותר דהיינו ספק ממזר כ"ש שיש לומר דספק פצוע דכה מותר והיינו מדאורייתא: סימן יח נער שקשר חוט סביב הגיד למעלה מהעטרה כדי שלא ישתין בלילה ועי"ז נתפח הגיד ונעשה בו נקב גדול מעבר לעבר עד שחלק הגיד שמהנקב ולמטה הנה רק תלוי פמיו אבר מזולדל והוכרח הרופא לתותכו באזי נתרפא והרופא אומר שיכול להוליד.

הנה שאלה פזו מבוארת בספר חכמת אדם בבינת אדם שער בית הנשים סימן י"ד ונדון דינן חמור דשם נקשר החוט ממילא בגיד ש'לו ונאפילו הכי פסלו אף לדעת הרמב"ם דעל ידי חולי הנה ב"ש יעו"ש: וכ"ש בנ"ד דהנער קשר החוט סביב הגיד בידיו וכנ"ד נמצא שאלה בתשובת ש"ב יעקב חאה"ע סימן ד' ה' ותופס שם בפשיטות דחשיב בידי אדם ואף ששם הנקב לא היה מעבר לעבר לא רצה להתיר להיות עם אשתו אף ש'כבר נשאה אף בתשובת בית אפרים חלק און העזר סימן ג' (דף יו"ד ע"ד) הביא תשובת שבות יעקב חלק ג' סימן ק"ז שנשאל ג"כ אנדון דשב"י הנ"ל והעלה להתיר שלא להוציא האשה מבעלה משום שיש שני ספיקות להקל הספק האחד משום שאין הנקב מ'פולש רק עד חלל הגיד ולא מעבר לעבר והתוספות מתירים בזה וכן רש"י כמ"ש המרדכי סימן ע' בשם רש"י אע"פ.

שהמרדכי בשם ר"י ורי"ו חולקים. וכן הספימו גדולי האחרונים להחמיר מ"מ מידי ספיקא לא נפקא והספק השני פיון שלא נעשה הדבר ע"י אדם בידים רק ע"י קשירת החוט נולד החולה ונתנפח הגיד ועי"כ נולד נקב הנה וכן כל חולי ע"פ רוב ב"א ע"י מקרה רעה והוי כבידי שמים ואינו נפסל כל שלא נעשה בידים ממש ע"י אדם וה"ל ג"כ ספק ובס"ס לא תצא עכ"ל א"כ אף לדבריו בנ"ד דהנקב מ'פולש מעל"ע ליכא רק ספק א' ודאי גם הוא לא היה מתיר אפ'שר אפילו דיעבד כ"ש בלכתחלה ולכאורה נוטה יותר דעל ידי קשירת החוט חשוב כבידי אדם ממש דה"ל דומיא דממזר שרק תחלתו בידי אדם ויצירתו בידי שמים כמ"ש בירושלמי אף שיש לחלק דבממזר מה שבידי אדם הוא העיקר שפן דרוף העולם שרוב נשים מתעברות משא"כ ה'כא י"ל אין בקשירת החוט כדי שיהיה מתנהו ממנו סיבה פזו אף מאן מפיס דהרי י"ל ש'באמת יוכל להיות וקרוב הדבר שיתפח הגיד מחמת זה.

הגם שלכאורה יש ראיה מפ"ג דעבודת כוכבים (דמ"ה ע"א) גבי אילן שנטעו ולבסוף עבדו דאינו נקרא תפיסת ידי אדם בכה"ג ול"ד לממזר דשא"ה דהוי פנטעו מתחלה לכוף דדרו העולם פן שמהביאה מתעברת אף שיש לדחות דהתם אין ההיתר מה"ט לבד כ"א מצד שנשתנה מתלוש למחוקר משא"כ ה'כא ליכא רק צד הנ"ל מ"מ מסונגיא דאבני הר ש'נדלדלו שם (דף מ"ו ע"א) ומפרש"י שם ד"ה ומאילן יבש מוכח דלמ"ד מותרות עיקר הטעם גם באילן שנטעו ולבסוף עבדו הוא רק משום שאין בו תפיסת ידי אדם ולא משום מחוקר פלל דאפילו נתלש הדין פן א"כ לפ"ז הוי הוכחה משם לנ"ד דקשירת החוט סביב הגיד פיון שאילו ידע שאפ'שר שיחלה מזה כ"כ לא היה קושרו ה"ל ג"כ פלא נטעו מתחלה לכוף ולא תפיסה היא והנקב שנסתעף מזה ע"י סיבת החולי ה"ל פ'שלא ע"י תפיסת ידי אדם ומותר לבא בקהל.

ואע"ג שיש לומר להחמיר דאבני הר ש'נדלדלו אסורות י"ל פ'אן לענין פצוע דכא יש לסמוך אמאן דאמר מותרות וגם שיש לומר אולי לפי התוספות גבי אילן שנטעו ולבסוף עבדו יש לומר עיקר הטעם משום מחוקר: מ"מ אפ"ל דהתוספות אינן מחמירים יותר מפרש"י ומ"מ למעשה אין נראה לסמוך פלל על סברות אלו: אף מה שנראה להמציא לו אופן שיוכל ליקח אשה הוא בהקדים מ"ש בש"ע סימן ד' סעיף כ"ג גר שנשאה בת ישראל כו' ואסור בממזרת והחמ"ח ס"ק כ"ג הביא ש'הר"ן הקשה ע"ז ואיך שכ"ד

התוספות (דף ע"ד ב') ומצאתי גדולי האחרונים הבית מאיר שם והעצי ארזים שם ובשער המלך פרק ט"ו מהא"ב ה"ט האריכו בדין זה והביאו מדברי רש"י ביבמות (דף נ"ז סוף עמוד א') דס"ל ג"כ פהר"ן והתוספות דאף בגר שנשא ישראלית והוליד בן או בת אינו נקרא רק קהל גרים ואף שאמרו הואיל ואמו מישראל מקרב אחיה קרינו ביה מפל מקום אינו נקרא קהל ה' ממש ולכן מותרת בפצווע דפא ואפילו בממזר וכ"כ בחידושי הריטב"א ביבמות (דף נ"ז) שם והנה לדבריהם י"ל דאף אם בן גרים מפמה דורות ר"ל שעד"מ אבי אביו הנה גר מותר לפצווע דפא לישא בתו ואף אם גם אבי אביו הנה מישראלית וכן אביו פינן שעכ"פ למשפחת אביו הוא רק בן גרים דהא מבואר בש"ע שם סכ"ב שאפילו עד עשרה דורות מותר בממזרת.

: וא"כ משום. שהאמות היו ישראלית י"ל דאין לחלק מאחר דהנלד הולך אחר הנזכר לענין זה שאינו חשיב קהל ה' אא"כ אביו מישראל כמ"ש הר"ן וכ"מ בתוספות פרק מצות חליצה (דף ק"ב ע"א) ד"ה לענין: ואם אביו ישראל אפילו אמו גיורת ממש חשוב ודאי קהל ה' כמ"ש התוספות שם וכמ"ש בכנה"ג' בח"מ סימן ז' מרחבועם שהיה בן נעמה העמונית רק שהיתה גיורת והיה פשר להיות מלך פינן שאביו ישראל שלמה ע"ה.

אבל להיפך אם רק אמו מישראל ואביו רק בן גרים אפילו הוא בן מפמה דורות אינו נקרא קהל ה' רק קהל גרים כדמוכח מעובדא דאגריפס המלך ספ"ז דסוטה (דף מ"א ע"ב) בתוספות ד"ה אותו היום והנה הוא הנה מנרעו של הורדוס והורדוס קדמו פמה דורות והורדוס עצמו נשא ישראלית ופשיטא דגם בניו ובניו נשאו ודאי ישראלית מאחר שהיו מלכים א"כ אבי הורדוס הנה ודאי אמו מישראל (ואע"ג שהתוס' דיבמות (דף מ"ה ב') ד"ה פינן כתב שהורדוס לא נשא ישראלית זהו לפי הפי' דאם אמו מישראל פשר למלך ע"כ הוכרחו לומר דלא נשא ישראלית.

אבל לפירושם בסוטה א"צ לזה). וכן אבי אביו ואפ"ה פסול למלכות פינן דאין אביו ממש מישראל ואין לחלק בין אבותיו דהורדוס שהיו עבדים ובין בני גרים דאדרבה עבד נשא על בת ישראל הנלד פשר וכתב הר"ן ריש פרק עשרה יוחסין (ד"ה גר אסורה) דאסור בממזרת א"כ חשיב יותר קהל ה' מן גר וישראלית ואפ"ה אינו חשיב ישראל לענין שהיה בנו מישראלית גמורה פשר למלך דהיינו ענין דאגריפס ואפילו בן בנו כנ"ל דאגריפס הנה ודאי דור רביעי או חמישי מהורדוס.

א"כ מזה יכולים לדון כמו כן לענין בת גרים אף אם מפמה דורות היו אמה ואם אביה ואבי אבי אביה ישראלית מ"מ כל שאביה ואבי אביה ואבי אביה אינו ישראלים ממש כ"א בני גרים ע"ד הנ"ל היא מותרת לפצווע דפא ואפילו לממזר דהנלד הולך אחר האב לענין זה כמ"ש למשפחותם לבית אבותם ואף שהרמב"ם והש"ע חולקים אפילו בבת גר מישראלית כ"ש בכה"ג מ"מ יש לסמוך.

על רש"י והתוספת והר"ן וסיעתם בנ"ד דיש קצת סברא שאינו פרות שפכה בי"א. ממש אף שאין סברא זו עיקר כלל מ"מ נ"ל להתירו אשה כהנ"ל: סימן יט וע"ד הפנויה שנשאת לכהן וילדה ולד שלם בענין שא"א א"כ נבעלה קודם הנישואין והמילדת שאלה מפנה ממי הנלד הלז הלא בלי ספק מאיש פלוני ותאמר הן ואותו איש פלוני פשר הוא ואח"כ בערף שבווע אח"ז שאלנה מקרובותיה השונאים לה ולבית אביה האמת שולד

זה הוא מאותו עובד כוכבים ותאמר אמת חזרו אחיה ושאלנה הלא לאותו פלוני נבעלת היינו לכשר אף לא הנ"ל שאמרה המילדת) ותאמר הן חזרו לשואלה אבל לאותו פלוני (הראשון) לא נבעלת ותאמר לא ואחר כל הנ"ל חזרה המילדת ואמרה בלשון שאלה פנ"ל ותשב לה פנ"ל אשר לכן אותה המילדת הוציאה קול שלאותו פלוני נבעלה באמרה קים לי שלא תשקר בהתנדויתה בפני זה שגני פעמים.

וגם פי בפעם הראשון הודית תיכף אחר הולדת הנולד: א הנה אף על גב דלענין דייעבד קיי"ל כר"ג דאפילו ברוב פסולין לא תצא כשאומרת לכשר נבעלתי (וכן לענין הנולד אפילו לכתחלה פדיעבד דמי וכמ"ש בב"ש סימן ו' סס"ק ל"א דכשר הנולד אפילו לכהונה.

וכ"כ מהר"ר שמואל יודא פאדונה בנו דמהררמ"פ בתשובת רמ"א סימן כ"ג והתשובה דסימן כ"ד שחולק ע"ז צ"ע דמ"ש אבל לענין פסול פהונה לא קאמר אבא שאול דנאמנת ברוב פסולים הואיל ואיפא איסורא דאורייתא קשה הלא לענין פסול קהל ודאי נאמנת להכשיר הנולד לקהל אף ברוב פסולים כדמוכח מעובדא דרב יוסף גבי ארוס וארוסה וא"כ ה"נ איפא איסורא דאורייתא וכמ"ש בתשובה דסימן כ"ג דמאחר שהתירה לבא בקהל שהוא ספק דאורייתא ר"ל ברוב פסולים ואין לומר דהתשובה סימן כ"ד ס"ל דלענין פסולי קהל אפילו ברוב פסולים ליכא דאורייתא וכסברת הפני יהושע סוף קדושין דלאו דוקא ספק כו' דא"כ מנא לן דבפסולי פהונה כה"ג הוי דאורייתא דלא מצינו שפסולי פהונה חמורים מדאורייתא מפסולי קהל: ואדרבא לדעת הראב"ד בפירוש המשנה דאלמנת עיפה במס' עדיות החמירו טפי בס"ס דממזר מבס"ס דחלל ע"ש שוב ראיתי בספר עצי ארזים סימן ו' ס"ק ל"ד החמיר בהנולד בלכתחלה להנשא לכהן ויבית מאיר סימן ו' ססע"י"ז נטה להקל ומ"מ הניח בצ"ע ומיהו ברוב פשרים וגם אומרת לכשר נבעלתי ודאי הנולד נמי אפילו לכתחלה פשר לכהן) ולזאת פיון דנאמנת בדבורה א"כ אע"ג שאח"כ חזרה בה ואמרה פ"א דמאיש פסול היא מעוברת י"ל דלאו פל פמינה לפסול הנולד ולא להפקיע א"ע מבפלה הפכה וה"ז דומה להא דאיתא בפרק יש נוחלין (דף קכ"ז ע"ב) אמר זה בני וחזר ואמר זה עבדי אינו נאמן כו' וכתב הנ"י בשם הריטב"א והמ"מ פרק ד' מהלכות גחלות ה"ג דאפילו במגו אינו נאמן לסתור דבריו הראשונים דה"ל פמגו במקום עדים וענין בתשובת הרשב"א ח"א סימן תר"י וגם בקדושין (דף ס"ד ע"א) מפלוגתא דרבי ור"נ מוכן דאפילו לר"נ בלא קיימא תחלה בחזקת איסור ואמר אין לי אחין אע"ג שאח"כ חזר בו לא מהני ולרבי אפילו בקיימא תחלה בחזקת איסור הדין פן וא"כ בנד"ז ג"כ אם רוב פשרים אצלה אפילו לר"נ י"ל לא תוכל לחזור ולרבי נראה אפילו ברוב פסולים הדין פן מיהו יש לחלק דהתם נאמנותו משום מה לי לשקר וס"ל דכעדים דמו משא"כ הקא מצד טענת פרי בצירוף חזקה דכשרות י"ל דלאו כעדים דמו לכן י"ל ברוב פסולים מהני חזרתה וכמו לר' נתן שם דס"ל מה לי לשקר בחזקה דמי ולא כעדים להכי פי חזר בו נאמן ורבי לא פליג עליה אלא משום דס"ל מה לי לשקר פי עדים דמו: אבל את"ל דלא כעדים דמי כ"א כמו חזקה נראה דמודה דיכול לחזור בו וא"כ הקא דנדאי אין לומר רק בחזקה דמי ע"כ י"ל שייכולה לחזור בה ואין להקשות מ"ש מעד א' בעדות אשה דנדאי בחזקת איסור א"א קיימא וגם עד א' אינו נאמן רק מדרבנן ואפ"ה אמרינן פיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד כמבואר ממ"ש החמ"ח

סימן י"ז ס"ק י"ז והב"ש ס"ק כ"ג דדוקא פשעדין לא הגיד העד בב"ד רק חוץ לב"ד יכול לחזור בו.

וכן פתב בק"ע סימן רצ"ח מבואר פשהגיד בב"ד א"י לחזור בו. וזהו מתשובת הר"ן סימן מ"ז ובחן' הריטב"א בשבועות (דף ל"ב) ד"ה בעד מיתה בשם רש"י משמע אפילו היו הגדתו חוץ לב"ד אינו יכול לחזור בו וכן פתב בק"ע סעיף קנ"ט דנדאי יש לחלק דהתם נאמנותו בתורת עדות ממש ואע"ג שהיה עד אחד ומדאורייתא אינו נאמן מ"מ פיון שחכמים האמינוהו לגמרי פשני עדים משום מקלמא דעבידא לגלויי לא משקרי אינשי ומשום דאשה דייקא ומינסבא ולהכי אף שפא עד אחד ומכחישו לא תצא מהתירה הראשון דה"ל העד השני כאחד במקום שנים כמבואר בגמרא פ' ט"ו דיבמות (דף קי"ז ע"ב) כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים ופרש"י הרי הוא חשוב פשנים וכיון שפן מש"ה גם הוא עצמו אינו יכול לחזור בו פיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד אבל הכא דאינו עדות כ"א הוא בעל דבר אלא דנאמן מצד מה לי לשקר או מצד צירוף התקנה שפיר י"ל דכשחוזר בו מהני אם מתחלה קיימא בחזקת איסור פנ"ל דהא על פירוש מוכרח לחלק פן לפי הסוגיא דקדושין (דף ס"ד ע"ב) דהכא דהגדתו בחזקת דמי ולא פעדים יכול לחזור בו ועוד ראיה לחלק פן דהא בפ' י"ג גבי זה בני כו' וחיילופא אבית המכס משמע אפילו היה הגדתו חוץ לב"ד א"י לחזור בו וכ"מ בקדושין (ס"ד) ובאה"ע סימן קנ"ו סעיף ז' ואילו גבי עד יוכל לחזור בו פשהגיד תחלה חוץ לב"ד פנ"ל בשם הר"ן אע"כ צ"ל דשאני התם דאינו נאמן מתורת עדות ע"כ א"צ הגדה בב"ד וכמו כן יש לחלק ביניהם לענין חזרה באם קיימא תחלה בחזקת איסור דאע"ג דבעד אמרינו בקל ענין פיון שהגיד שוב כו' הכא לא אמרינו פן וכהאי דקדושין (ס"ד) לר"נ והכא אפילו רבי מודה מטעם הנ"ל דמהני חזרתה להחמיר אמנם אם רוב פשרים אצלה נראה ודאי דכיון שאמרה פ"א לכשר נבעלתי שוב אפי' אח"פ אמרה ששקר הגידה תחלה ולפסול נבעלה לא מציא לחזור בה להפקיע א"ע מבעלה ולפסול הנולד: קיצור אם רוב פסולים אצלה אע"ג דנאמנת לומר לכשר נבעלתי מ"מ אם חזרה בה אח"פ ואמרה לפסול נבעלתי י"ל דמהני חזרתה אבל אם רוב פשרים אצלה ואמרה לכשר נבעלתי אע"ג שחזרה בה ואמרה לפסול נבעלתי לא מציא להפקיע א"ע מבעלה ולפסול הנולד: ב וראיה ממ"ש הה"מ פט"ו דהלכות איסורי ביאה דין י"א וז"ל ואע"פ שנאמנת להכשיר והיה נראה שכ"ש לפסול לא היא דלהכשיר דבר תורה אין אנו צריכין לה דהא מדינא לא הוי אלא ספק ממזר וספק ממזר מן התורה מותר גמור לבוא בקהל אלא דרבנן גזרו עליהן והאמינוה בשל דבריהם אבל לפסול פיון דמדאורייתא מותר לבא בקהל ואסור בממזרת ונדאית ואם היו מאמינים אותה ומתירים בממזרת ונדאית היו מקילין בשל תורה ולא נתנה תורה נאמנות אלא לאב כו' וזהו שבגמרא לא אמרו בודקין את אמו אם אמרה לפסול נבעלתי או לכשר נאמנת ולא הזכירו אלא האומרת לכשר נבעלתי עכ"ל וכן ממש פתב הר"ן פרק בתרא דקדושין במשנה אינהו שתוקי הביאו המל"מ שם וע"ש דהעלה דאע"ג דנאמנות הסיה הוא רק מן התקנה ולא מן הדין ולכן כל שפא עד אחד ומכחישו אפילו לאחר שהעידה אינה נאמנת מ"מ נאמנות האם להכשיר אפשר לומר שהיה מן הדין וכיון שפן אפילו קרא עליו ערער עד אחד י"ל דנאמנת ולא דמי לנאמנות הסיה דאינו מן הדין ועוד גבי סיה ג"כ יש תירוץ אחד בגמרא (דף ע"ג סוף ע"ב) דערער דחד לאו פלום הוא

אלא שהרי"ף והרא"ש פסקו פלישנא בתרא דהיינו ואיבעית אימא ועיין בכללים שבסוף ספר גט פשוט סוף פלל ז' שלדברי ריב"א לישנא קמא עיקר וכ"ד הגאונים אלא שכתב בשם תשובת רש"ל סי' ס"ה שאפילו לדעת ריב"א מ"מ פשאומר ואיבעית אימא הלכתא פלישנא בתרא מ"מ גבי נאמנות האם פינו שאפשר לומר שהוא גדול מנאמנות החיה יש לסמוך על לישנא קמא דגבי חיה א"כ כמו שעד אחד אינו מועיל להכחישו כמו כן גם היא עצמה אינה יכולה לחזור בה.

ומיהו י"ל דלא דמי פסול פהונה היינו חללה לכהן (לא דמי) לספק ממזר דדוקא ספק ממזר מדאורייתא מותר לבא בקהל אבל ספק חללה אפשר גם מדאורייתא אסורה לכהן כמבואר מדברי הב"ש סי' ב' ס"ה ס"ק י"ד במ"ש כ"א בבתולה וכהן בא לישא אותה כי בישאל כו' משום ספק ממזר מדאורייתא פשר עכ"ל משמע בהדיא דכהן הבא לישא ספק חללה אסור מדאורייתא ובבית מאיר משמע דמספיק לזה דספק חללה הוי פשאור ספק דאורייתא ואין להקשות דא"כ מהו דאמרין בגמרא פרק בתרא דקדושין (דף ע"ד ע"א) דאבא שאול עדיפא מדר"ג כו' והלא אבא שאול מייירי להכשירו מספק ממזר לבוא בקהל ישאל ור"ג מייירי להכשירו מחשש חללה לכהן.

וא"כ איך הא דאבא שאול עדיפא הלא ספק ממזר מדאורייתא שריא משא"כ ספק חללה אף זה אינו פינו דאבא שאול מייירי אפילו ברוב פסולין ור"ג ברוב פשרים. א"כ נדאי דאבא שאול עדיפא דהא ברוב פשרים אפילו בחשש חללה לכהן נדאי ליפא רק מעלה דרבנן משא"כ ברוב פסולים גם בחשש ממזר יש לומר איפא איסורא דאורייתא כמ"ש הב"ש סי' ד' סכ"ו ס"ק ל"ט וכ"כ בתשובת רמ"א סכ"ג שהוא ספק דאורייתא כו' ור"ל משום דרוב פסולים כו' ואיך שיהיה עכ"פ בנ"ד אם רוב פשרים אצלה נדאי נאמנותה מדינא כ"ש שיש לה חזקה דכשרות עי' ב"ש סי' ב' ס"ה ס"ק י"ד הנ"ל ע"כ פינו שאמרה לכשר נבעלתי י"ל נדאי אין בחזרתה פלום להפקיע את עצמה, מבעלה: קיצור הה"מ והר"ן פתבו דלהכשיר נאמנת מדינא משום דבלא"ה ספק ממזר שריא מדאורייתא.

משא"כ לפסול אינה נאמנת. ולכן אפילו קרא עליה ערער חד אינו פלום וא"כ י"ל גם היא עצמה אינה יכולה לחזור בה אע"ג ש"ל ספק חלל אסור מדאורייתא מ"מ הא ברוב פשרים נדאי קיל מספק ממזר: ג אמנם כ"ז אם היתה בת דעת ודיבורה היתה בדעת אבל בנדון זה י"ל דדיבורה אינו פלום מתרי טעמי האחד מטעם שמבואר בלשון השואל דאפשר נקראת שוטה לדבר אחד והנה בענין אם נקראת שוטה עיין בספר גט פשוט סי' קכ"א ס"ק י"ב דרוב הפוסקים ס"ל דאינו נקרא שוטה אלא בחד מהנהו דפ"ק דחגיגה אלא מהרמב"ם משמע דה"ה לשאר דברים ועיין בב"י סי' קכ"א פתב ג"כ שהרמב"ם חולק בזה עם רבינו שמחה שהביא בב"י סימן קי"ט ועי' בב"ש סי' קכ"א ססק"ט דהב"י פוסק פרמב"ם ובש"ע ח"מ סי' ל"ה ס"ח פסק פהרמב"ם ובתשובה א' לגדול א' ראיתי שכתב להלכה ולא למעשה שיש לומר דהרמב"ם לא פתב פן רק לענין עדות בלבד משום דיש לחוש שמה נדמה לו וכו' אבל אינו שוטה גמור שדברו בו חכמים בכ"מ כו': וזה פוען מ"ש מהרי"ט בתשובת חאה"ע סי' ט"ז עמ"ש הרמב"ם בהלכות עדות שהפתיים ביותר נחשבים פשוטים כמ"ש בש"ע ח"מ סי' ל"ה ס"ט דלא אמר הרמב"ם פן אלא לענין עדות כו' הביאו בג"פ סי' קכ"א ס"ק י"ב הנ"ל ומיהו למעשה פתב שאין להקל

והתב"ש ב"ד ס"מ א' פסק בזה בפשיטות בהרמב"ם וגם יש לומר דנד"ז פ'עדות דמי דהפתאים ביותר נחשבים פשוטים לענן עדות כו' הב' פ"ן דכל טעמיה דר"ג דאלים ליה פרי וטענת פרי זהו פשאומרת מעצמה מאיש פלוני וכהן הוא.

משא"כ ה"א לא אמרה פן מעצמה רק פשהמנילדת א"ל בנדאי מאיש פלוני הוא השיבה הן וזו י"ל שאינו נקרא טענת פרי אף בפסקת ומ"ש בהמרא בודקין את אמו אינו עד"ז רק ששואלין סתם למי נבעלה והיא משיבה לפלוני משא"כ ה"א אף לכאורה יש למצוא ראיה דכה"ג נמי חשוב פרי מסוגיא דפרק אלו נערוות (דף ל"ו סוף ע"א) דאמרינן אימור דשמעינן לר"ג ה"א דקא טענה איהי הי"א דלא קא טענה איהי מי שמעת ליה אין פ"ן דאמר רבן גמליאל מהימנא פגון זו פתח פיה לאלם הוא עכ"ל ופרש"י דאמרינן אם הנה פקחת לטעון הני טענה כו' ועי' תוספות שם והרמב"ן במלקמות ס"ל כפרש"י ג"כ וכ"ד הר"טב"א ובב"ש ס"א ס"ח ס"ו ס"ס"ק י"א במ"ש לפ"ז לענן איסור מוכן דס"ל דמה שהב"ד טוענין לחרשת מדין פתח פיה לאלם מהני גם לענן איסור והבית מאיר שם חולק על הב"ש וס"ל דלענן איסורא לא מהני ומכל מקום בנד"ז דטענה ממש ועדיפא מחרשת רק שלא השיבה פן כ"א אחר ששאלוה י"ל אף להבית מאיר מהני כה"ג פתח פיה לאלם אף אסורא ומ"מ יש קצת ראיה להפך ממ"ש הרמב"ם וש"ע ס"ד סכ"ו או אלמת ואלמת היינו שומעת ואינה מדברת וקשה הרי יוכלו לשאול ממנה אם מאיש פלוני הוא וכשר הוא ותפין בראשה ואמרינן בגיטין דהרפנת הראש מהני כמו שישמעו קולו א"ו ה"א לא מהני משום דבעינן שתטעון פרי מעצמה ותאמר מאיש פלוני הוא ולא די שתשיב לומר הן ולכן הנפירו הפוסקים בטוענת וכ"ש ה"א שחזרה בה והשיבה הן על שאלת קרובים שמפלוני עובד כוכבים הוא וכ"ש שי"ל שהיא מן הפתאים ביותר וגם ניכר שמשביה לכל אחד כמו שאומר לה אם פן אין זה פלל פרי דבדברי רבן גמליאל ולכן אפילו ברוב פשרים הגם שיש לצרף דעת בעל המאור שבב"ש ס"מ ו' סקל"א ונ"ל וידעת בעל המאור אפילו פשאונה אומרת לכשר נבעלתי סגי רוב אחד ומותרת אפילו לכתחלה והיינו דס"ל כפרש"י, פ"ק דכתובות (דף י"ד סע"ב) דסוגיא אתיא כר' יהושע אבל לר"ג די רוב אחד אפילו פשאונה אומרת פרי עכ"ל: וכ"כ התוספות (דף ט"ו ע"ב) ד"ה מאן דמתני בשם ר"ח ונ"ל ור"ח פ"י דרב חנן לא מתני אבל ליוחסין לא וסגי לדידיה לדורות בחד רובא עכ"ל א"כ משמע היינו אפי' בדלא טענה דומיא דמצא בה תינוק צ"ע אם לסמוך על אמירתה הגם שמצד החזרה ביארנו דברוב פשרים לא מצ"א לחזור מ"מ ה"א אפי' בלא החזרה יש להסתפק טובא אם זה נקרא טענת פרי כ"ש שחזרה: וע"ד בעל המאור לבד ודאי אין לסמוך פ"ן שהוא נגד פל הפוסקים עי' במלקמות ובש"ט"מ ומ"מ אם נאמר דהנה ספק אם זה נקרא טענת פרי אפשר לדמותו לדין אלמנת עיסה דלדעת הרמב"ם וש"ע ס"ב ס"ה אם נשאת לא תצא וכתב הב"ש שם ס"ק י"ג והנה נראה להוכיח מזה בספק חלל ואיכא חד רוב דומה לשאר איסור פשיש תרי רובא עכ"ל.

וה"נ איכא ספק דקא טענה וחד רובא דרוב פשרים אצלה ועוד כמו דאמרינן שם (דף ט"ו ע"ב) הוראת שעה היתה התירו בחד רובא אף לכתחלה ע"י שאר צדדי היתר כדפרש"י (דף ט"ו סע"א) א"כ ה"נ ניכר יותר שלכשר נבעלה פ"ן דהגדה ראשונה הנה מיד סמוך ללידה: (קיצור).

אֶפְשָׁר בנ"ד דְּהוּי סֶפֶק עכ"פ אם תְּשִׁיבָא טַעְנָה כְּדַמְשַׁמַּע מִפְּרָק אֵלּוּ נְעֻרוֹת (דָּף ל"ו סע"א). ע"כ בְּצִירוֹף דְּרוּב פְּשָׁרִים אֶצְלָה י"ל שְׁלֵא תַצָּא: ד נָאם דְּיִימָא מְפִלוּנִי וּפְלוּנִי הַפְּשָׁרִים וְלֹא דְיִימָא מִהֶפְסוּלִים אַע"ג שְׁאִין יְדוּעַ וְדַאי שְׁבָא עֲלֵיהָ הַכְּשֵׁר רַב דְּיִימָא וְנִחְשְׁדָה מִהֶם מ"מ בְּכַה"ג נִרְאָה וְדַאי דְלֹא תַצָּא אִם הָרוּב פְּשָׁרִים הֵינְנוּ בְּעִיר שְׁרוּבָה יִשְׂרָאֵל אִף אַת"ל דְּטַעְנָתָה לֹא תְשִׁיבָא טַעְנָה כְּלָל וְהַטַּעַם כִּינּוּן שְׁלִדְעַת הַב"ח ס"ד ד' הֵבִיאוּ הַב"ש שֵׁם ס"ק מ"ח סְעִיף כ"ח פְּשָׁר הַנִּלְד אֶפְּלִיּוּ בְּרוּב פְּסוּלִים אֶצְלָה דְּוִמְיָא דְאַרוּס וְאַרוּסָה אֶפְּלִיּוּ לֹא נִבְדְּקָה אִמּוֹ כְּלָל לְכֹן אִף עַל גַּב דְּשֵׁם דְּבָרֵי אִין נִרְאִין לְהַאֲחֻרוּנִים מ"מ בְּרוּב פְּשָׁרִים נִרְאָה לְסַמְנָה ע"ז וְכִמּוֹ דְּפִרְש"י בְּכַתְּוֹבוֹת (דָּף ט"ו סע"א) הוֹרָאתָ שְׁעָה הֵימָּה עוֹד צְדָדִי הֵימָּה כו' וַיֵּשׁ לְהַכְשִׁיר הַנִּלְד לְכַהֲנָה וְגַם הִיא דְּזָה נִקְרָא וְדַאי עוֹד צְדָדִי הֵימָּה עַל פֶּל פְּנִים לְכֹן בְּכַה"ג סְגִי בְּחַד רַבָּא דְהֵינְנוּ אִם הָעִיר רַבָּה יִשְׂרָאֵל אִמְנָם בְּעִיר שְׁרוּבָה עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים דַּה"ל רַב פְּסוּלִים נִרְאָה לְכַאוּרָה דְלֹא מְהַי צַד זָה אַע"ג דַּלְהַב"ח מְהַי הָרִי חֲלָק הַב"ש שֵׁם מִיְהוּ הַשְּׁגַת הַב"ש הוּא מְפָנִי דְהַרְמַב"ם וְהַטּוֹר פּוֹסְקִים כְּלִישְׁנָא קָמָא וְזָה י"ל דְלֹא קָשָׁה כ"כ דְהַרְשָׁב"א בְּחִידוּשֵׁי שֵׁם.

וּבְתַשׁוּבוֹת ח"א ס' תר"י וְהַרִיב"ש בְּתַשׁוּ' ס' תמ"ז פּוֹסְקִים כְּלִישְׁנָא בְּתַרְא וְכ"כ הָרָא"ש בְּתַשׁוּבָה כְּלָל פ"ב סס"א א' בְּשֵׁם אָבִי הָעֲזָרִי דְהַלְכָה כְּלִישְׁנָא בְּתַרְא מִשׁוּם דְּבִכְרָק בְּתַרְא דְקַדוּשִׁין (דַּע"ה א') לֹא מִיְיָתִי אֶלָּא לִישְׁנָא בְּתַרְא אַרוּסָה שְׁעִיבְרָה.

מִשָּׂא"כ ל"ל"ק צ"ל הַבָּא עַל אַרוּסָתוֹ בְּבֵית חָמִיו כו' אִף הַבֵּית מְאִיר שֵׁם הַשִּׁיג מִטַּעַם אַחַר וְנ"ל וְלַע"ד אִף לְלִישְׁנָא בְּתַרְא לֹא מְצַאֲתִי דִינוֹ מְבוֹאָר כו' וְעִי' פִּי הַתּוֹס' וְצ"ע עכ"ל וְר"ל שְׁהַרִי הַתּוֹס' רִישׁ (דָּף ע') פִּי אֶבֶל דְּיִימָא מִיְיָתִי שְׁבָא עֲלֵיהָ בְּנֹדַי וְלַכַּאוּרָה יֵשׁ לְצַדָּד אֶפְּלִיּוּ ל"ל"ק דְּהָא בְּהַדְיָא אִמֵּר רַבָּא בל"ק דְּבִדְדִימָא מִיְיָתִי וְלֹא דְיִימָא מְעַלְמָא בְּתַרְיָה דִּידִיָּה שְׁדִינּוּ לָהּ הֵגַם דְּתוֹסְפוֹת שֵׁם בְּלִשׁוֹן בְּתַרְא פִּי דְיִימָא מִיְיָתִי שְׁבָא עֲלֵיהָ בְּנֹדַי כו' וְהִבִּיאוּ רַאֲיָה לְזָה וְא"כ גַּם בְּלִשׁוֹן קָמָא צ"ל כּוּן.

א"כ לְמָה נִקְטַ הַגְּמָרָא דְיִימָא דְזָהוּ לִשׁוֹן חֲשָׁד כְּדַפְרִישׁ"י שְׁחַשׁוּדָה וּבְאַמַּת מִהֶרָאֲיָה שְׁמַבִּיא רַבָּא מִהַמְשַׁנָּה מִיְיָרִי שְׁבָא עֲלֵיהָ בְּנֹדַי וְלְכֹן י"ל דְּנֹדַי דִּין הַמְשַׁנָּה חָמוּר יוֹתֵר שְׁאֲנוּרוּצִים לְהַבִּיאָה לְדָבָר חֲדָשׁ שְׁתַּאֲכַל הַיִּשְׂרָאֵלִית תְּרוּמָה לְכֹן א"א אֶלָּא אִם כֹּן יְדוּעַ שְׁבָא עֲלֵיהָ אֶבֶל גַּבִּי אַרוּס' וְאַרוּסָה אֲדַרְבָּה יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה דְּכַשְׁרוֹת וְאֲנוּ רוּצִים לְהַעֲמִידָה אַחֲזָקָתָה.

מִשָּׂה"ה קִיל טְפִי וְסְגִי בְּדִימָא לְבַד מִיְיָתִי וְלֹא דְיִימָא מְעַלְמָא. וְכֹן מִשְׁמַע בְּחִידוּשֵׁי הַרִיטְב"א וְנ"ל כִּי פְּלִיגִי בְּאַרוּסָה שְׁעִיבְרָה פִּי נָאִין כָּאֵן עַדִּי בִּיאָה דְאַרוּס כו' אִמֵּר רַבָּא מְסַתְּבָרָא מִלְתָּא דְרַב בְּדָלָא דְיִימָא מִיְיָתִי פִּי שְׁאִין רִינּוֹן בְּעִיר שְׁמוּזָה עִמּוֹ וְלֹא דְיִימָא.

גַּמִּי מְעַלְמָא כו' אֶבֶל הִיכָא דְיִימָא מִיְיָתִי בְּתַרְיָה שְׁדִינּוּ לָהּ אַע"ג דְּיִימָא גַּמִּי מְעַלְמָא עכ"ל. וְלֹא פִּי דְיִימָא מִיְיָתִי שְׁבָא עֲלֵיהָ בְּנֹדַי כַּמ"ש הַתּוֹס' מִשְׁמַע ס"ל אַע"ג שְׁיֵשׁ רַב רִינּוֹן בְּעִיר שְׁמוּזָה עִמּוֹ בְּתַרְיָה דִּידִיָּה שְׁדִינּוּ לָהּ וְלִפִּי זָה גַּם לְלִישְׁנָא קָמָא הַדִּין כֹּן הִיכָא דְיִימָא מִיְיָתִי וְלֹא דְיִימָא מְעַלְמָא וְכֹן מְצַאֲתִי בְּסִפְר חוֹסֵן יִשׁוּעוֹת בִּיבְמוֹת שֵׁם שְׁהִבִּיא דְבַרִי הַתּוֹס' הַנ"ל וְהַקָּשָׁה עֲלֵיהֶם וְסִיָּים וְדִימָא מִיְיָתִי פִּירוּשׁוֹ שֵׁם רַע בְּעַלְמָא דְּוִמְיָא דְיִימָא מְעַלְמָא וְהָא דְמִיְיָתִי רַאֲיָה מְמַתְנִיתִין כו'.

שוב ראיתי בסוטה פֶּרֶק אַרוֹסָה (דף כ"ז) בְּתוֹסְפוֹת ד"ה רוב בְּעִילוֹת שֶׁהֵבִינוּ ג"כ הָא דְאָמַר רָבָא אָבֵל דֵּיִימָא מִיְנִיָּה פִּירוּשׁוֹ שֵׁם רַע בְּעֵלְמָא וְכַדְפְּרִישִׁית אֵלָא שְׁנַתְקִישׁוּ שֵׁם כּו'. ולפמ"ש לק"מ דְהָא דְאָמַר רָבָא הָכָא דְהִיכִי דֵּיִימָא מִיְנִיָּה אַע"ג דֵּיִימָא מְעֵלְמָא בְּתַר דִּידִיָּה שְׁדִינֵן לֵה הֵינֵנו דְּנֹקָא בְּאוֹמְרַת בְּרִי לִי עַכ"ל וְלַדְבָרֵי י"ל, בְּדֵיִימָא מִיְנִיָּה וְלֵא דֵּיִימָא מְעֵלְמָא אֶפְשָׁר א"צ כָּלֵל לְבָרִי לִי לְלִישְׁנָא בְּתַרְא עַכ"פ וְכַדְבָרֵי הַב"ח.

דַּעַל זֶה אִף מְדַעַת הַתּוֹסְפוֹת אֵין סְתִירָה כ"כ דְּהַתּוֹסְפוֹת לֹא פִּירְשׁוּ לְלִישְׁנָא בְּתַרְא דֵּיִימָא מִיְנִיָּה הֵינֵנו שְׂבָא עֲלֵיהָ אֵלָא מְשׁוּם דֵּיִימָא נְמִי מְעֵלְמָא וְאִם כֵּן אִי מִיְנִיָּה גַם כֵּן דֵּיִימָא רַק בְּשֵׁם רַע לֹא ס"ל דְּבְתַר דִּידִיָּה שְׁדִינֵן לֵה אָבֵל אִם לֹא דֵּיִימָא מְעֵלְמָא כָּלֵל אֶפְשָׁר לֹא פְּלִיגִי דְאִף בְּדֵיִימָא מִיְנִיָּה ע"י שֵׁם רַע בְּתַר דִּידִיָּה שְׁדִינֵן לֵה: וְאִף שֶׁהַב"ש וְהַבֵּית מֵאִיר חוֹלְקִים עַל הַב"ח וְגַם הַחוֹסֵן יִשׁוּעוֹת הַצְּרִיף דְּנֹקָא שְׁתַּאמַר בְּרִי לִי מ"מ בַּנ"ד שֵׁישׁ לְסַפֵּק שְׂמָא טַעֲנָתָה חֲשׁוּב טַעֲנָה ע"כ אֶפְשָׁר לְצַדֵּד וְלִהְיֵה לְשֵׁלָא תַּצָּא מִבְּעֵלְהָ וּמ"מ צ"ע: קִיצוּר.

אִם דֵּיִימָא מְכַשְׂרִים וְלֹא דֵּיִימָא מְפֹסוּלִים הִנֵּה אִם רֹב כְּשָׂרִים אֵצְלָה וְדֹאִי לֹא תַּצָּא אִף אֶפְיֵלוּ בְּרֹב פְּסוּלִים יֵשׁ לְצַדֵּד כִּינֵן שְׂכָן דַּעַת הַב"ח וְגַם הַב"ש לֹא חֵלֵק ע"ז רַק לְלִישְׁנָא קָמָא אָבֵל לְלִישְׁנָא בְּתַרְא מְשֻׁמַּע מוֹדָה לִיהָ וְהַרְשָׁב"א וְהַרִיב"ש וְרַאבִּינָ"ה וְהַרָא"ש פּוֹסְקִים כְּלִישְׁנָא בְּתַרְא וְהַבֵּית מֵאִיר שְׂחֵלֵק ע"ז אִף לְלִישְׁנָא בְּתַרְא.

מ"מ בַּנ"ד ז"ש שֵׁישׁ סַפֵּק שְׂמָא חֲשִׁיב טַעֲנַת בְּרִי דְלִכְשֵׁר נִבְעֵלְהָ י"ל דְּלֵא תַּצָּא. וּמ"מ לְמַעֲשֵׂה צ"ע: ה אִף אִם יָדוּעַ וְדֹאִי שְׂבָא עֲלֵיהָ אֶחָד מִהַכְּשָׂרִים וְלֹא דֵּיִימָא מְעֵלְמָא אִזּוּ יֵשׁ לְהַקְלֵי שְׂלָא תַּצָּא הֵגַם שֶׁהַב"ש ס' ו' ס"ק ל"א לֹא מִיְקַל אֶפְי' בַּכַּה"ג רַק בְּרֹב כְּשָׂרִים זֶהוּ לְכַתְחֵלְהָ אָבֵל דִּיעֲבַד נִרְאָה דַּבְּכָה"ג אֶפְיֵלוּ בְּרֹב פְּסוּלִים לֹא תַּצָּא.

וְעוֹד דַּב"ש מִיְרִי בְּדֵיִימָא גַם מְאַחֲרִים מִשָּׂא"כ בְּלֹא דֵּיִימָא מְאַחֲרִים כָּלֵל הָרִי כְּתַב רַמ"א ס' ד' ס"כ"ח ס"ק מ"ח מִיְהוּ הַרָא"ש וְהַרְשָׁב"א כּו' וְלַעֲנִינֵן דִּיעֲבַד יֵשׁ לְסַמְּוֵה עֲלֵיהֶם שְׁהָרִי כ"ד רַאבִּינָ"ה וְהַרִיב"ש וְכַנ"ל וְכָל זֶה כְּשִׁדְיוּעַ וְדֹאִי שְׁנַתְעַבְרָה בְּזַנּוֹת קוֹדֵם הַנִּישׁוּאִין אִף אִם יֵשׁ לְתַלּוֹת שְׁנַתְעַבְרָה מִבְּעֵלְהָ אַחַר הַנִּישׁוּאִין ע"ד שְׂכַתְבַּב ש"ע ס' ד' סְעִיף י"ד בַּהַג"ה י"ל דְּבַכָּל עֲנִינֵן לֹא תַּצָּא הֵגַם שֶׁהוֹדִית שְׁבַזְנוֹת נִבְעֵלְהָ מ"מ אִם מְשׁוּם דְּבָרִיָּה בְּאֵת לְאוֹסְרָה הָרִי רֹב פְּעֻמִּים אֶמְרָה שְׂלִכְשֵׁר נִבְעֵלְהָ כּו' וְכ"ז לַעֲנִינֵן הָאִשָּׁה שְׂלָא תַּצָּא מִבְּעֵלְהָ וְלַגְבִּי הַכְּשֵׁר הַנּוֹלֵד לְבוֹא בְּקַהֵל יִשְׂרָאֵל הָרִי לַגְבִּי הַנּוֹלֵד רֹב כְּשָׂרִים כַּדְפַרְש"י בְּקַדוּשִׁין (דף ע"ג) גַּבִּי דִין תּוֹרָה שְׁתוּקִי כְּשֵׁר כּו' וְאִם מְשׁוּם מִיעוּט קְרוֹבִים שְׂלָה כְּבָר נִתְבָּאָר לַעֲלֵל סוּף אוֹת ב' דִּישׁ לְצַדֵּד לְהַקְלֵי וְכָל שְׂכָן כְּשֵׁישׁ לְצַרְף לָזֶה אִם לֹא דֵּיִימָא מִיְנִיָּהוּ כָּלֵל רַק מְשָׂאָר אֲנָשִׁים וְדֹאִי הַנּוֹלֵד כְּשֵׁר: קִיצוּר.

וְאִם יָדוּעַ שְׂבָא עֲלֵיהָ אֶחָד מִהַכְּשָׂרִים וְדֹאִי לֹא תַּצָּא אֶפְיֵלוּ בְּרֹב פְּסוּלִים וְאֶפְשָׁר אֶפְי' דֵּיִימָא מְעֵלְמָא ג"כ וְאִם יֵשׁ לְתַלּוֹת שְׁנַתְעַבְרָה אַחַר הַנִּישׁוּאִין כְּכָל עֲנִינֵן לֹא תַּצָּא. וְהַנּוֹלֵד יֵשׁ לְהַכְשִׁיר ג"כ (הַג"ה הִנֵּה הֵגַם שְׁנַתְבָּאָר לַעֲלֵל שִׁי"ל דְּאִינָה שׁוֹטָה רַק אֶמִירָה ל"מ: מְשׁוּם דְּלִהְכְשִׁיר בְּעִינֵן טַעֲנַת בְּרִי טַעֲנָה דְּנֹקָא מִשָּׂא"כ לְאַסְוֵר א"ע י"ל הוֹדְאָתָה מִהַנִּי וְהָכָא הָרִי הוֹדִית פ"א שְׁנַבְעֵלְהָ לְפִסּוּל וְאֵין לוֹמַר מ"מ אִם חֲשַׁבְתָּ הוֹדְאָה זֵיל בְּתַר הוֹדְאָה הַרָאשׁוֹנָה כַּמִּש"ל דְּכִינֵן שְׁהַגִּיד שׁוּב כּו' הָרִי י"ל דַּעַכ"פ נִקַּח מִהוֹדְאָה זֹו הַדְּבָר שְׂאִינֵנו סוֹמַר לְהוֹדְאָה הַרָאשׁוֹנָה כִּי י"ל שְׂלִשְׁנֵיהֶם נִבְעֵלְהָ לְאוֹתוֹ פ' כְּשֵׁר וְגַם לְאוֹתוֹ עוֹבֵד כּוֹכְבִים אִף ז"א שְׁהָרִי הוֹדְאָתָה הִנֵּה שְׁהַנּוֹלֵד הוּא מְאוֹתוֹ עוֹבֵד כּוֹכְבִים וְזֶה סוֹמַר וְדֹאִי

דְּבָרֵיהָ הָרְאוּשׁוֹנִים וְעוֹד הָרִי אָנוּ רוֹאִים בְּהוֹדָאָה ג' לְאַחִיָּה סְתָרָה לְגַמְרֵי דְבָרֵיהָ הָרְאוּשׁוֹנוֹת וְהַרְבִּיעִית בַּמ"ש לְאוֹתוֹ פְּלוּנֵי הָרְאוּשׁוֹן לֹא נִבְעַלְתָּ וְתֹאמַר לֹא שְׁמַזְזָה אָנוּ רוֹאִים שְׁמַשִּׁיבָה לְכָל א' פְּדָבְרֵיו מִמֶּשׁ א"כ אֵין פְּדָאֵי לְהוֹלִיד מִדְּבָרֵיהָ הוֹכְחָה שְׁנִבְעַלְתָּ לְאוֹתוֹ עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְלָכֵן פִּינּוֹן מִצַּד הָעֵיבּוֹר עֲצָמוֹ אֵין לְאַוְסְרָה ע"ד הָאוֹפְנִים הַנ"ל אֵין לְאַוְסְרָה ג"כ מִצַּד הוֹדָאָתָה לְקָרוּבוּתֶיהָ.

וְרֹאֵיהָ מִתְּשׁוּבַת צ"צ סִימָן פ"ב דְּלָא אָסְרָה מִצַּד הַזְנוּת רַק לְפִי שְׁהוֹדָאָתָה וְנִיפְרָ טוֹבָא דְקוּשְׁטָא קְאָמְרָה מִשָּׂא"כ הֵכָא נִהְפֹּךְ הוּא דְהוֹדָאָה מִצַּד עֲצָמָה שְׁאָמְרָה לְקָרוּבוּתֶיהָ וְנָדָאֵי לִית בֵּיהּ מִשְׁשָׂא א"כ אֵין לְהַמְשִׁיף הָאִיסוּר מִצִּירוּף הָעֵיבּוֹר פִּינּוֹן שְׁיֵשׁ הוֹכְחָה דְלִכְשֵׁר נִבְעַלְתָּ וְכַנ"ל וְעַמ"ש אִיזְמו"ר בְּתִשְׁבּוּבָה עַל הַצ"צ פְּלִיאָה דַּעַת מִמְּנֵי כּו' אָכֵן י"ל שֶׁמֶּטְעַם מִשׁוּם דָּאֵין נֶאֱמַנְתָּ מִצַּד מִשְׁנָה אַחְרוֹנָה דְנִדְרִים וּבַנ"ד שְׁהוֹפְרָ עוֹפְרָה קוֹדֵם.

הַנִּישׁוּאֵין שְׁמָא י"ל דָּאֵין שְׁיִיף פֶּאן דִּין מִשְׁנָה אַחְרוֹנָה וְכֹאִילוּ אָמְרָה. פֶּן בְּעוֹדָה פְּנוּיָה מִיְהוּ ז"א פִּינּוֹן דַּמ"מ אָמִירְתָּה הֵיךְ אַחַר הַנִּישׁוּאֵין וְאֶפְשָׁר אִם הֵיךְ בְּעוֹד הַזְנוּת קִיָּים פִּינּוֹן דְּצִרִיף לְהוֹצִיא מִשׁוּם מִיְנֻקְתָּ חֲבִירוֹ נֶאֱמַנְתָּ דְלֹא שְׁיִיף שְׁאִינָה נֶאֱמַנְתָּ מִשׁוּם שְׁעָבוּד בְּעֵלְתָּ כּו': אָף י"ל אֶפְילוּ בְּלֹא טַעַם דְּמִשְׁנָה אַחְרוֹנָה אֵין בְּדִיבּוּרָה הַנ"ל מִשׁוּם שְׁוִיתָה נִפְשָׁה חַד"א פִּינּוֹן דְּרִיעָא טוֹבָא פַּנ"ל וְתִמְיֵהֵנִי אִם הַזְנוּת קִיָּים בְּלֹא"ה חֲזִיב לְהוֹצִיא בְּגִט מִשׁוּם מִיְנֻקְתָּ חֲבִירוֹ אָף שְׁהוּא פֶּהוּ וְלֹא יוֹכֵל לְהַחְזִירָה פְּמִבּוֹאָר בְּסִימָן י"ג סְעִיף י"ב וּמ"ש הַב"ש ס"ק כ"ח דָּאֵם בְּרַח א"צ לְגַרְשׁ חֶלֶק ע"ז הָעֵצִי אֲרֻזִים וּמִיְהוּ אִם אֵינוּ קִיָּים א"צ לְגַרְשׁ וּמָה שְׁהַב"ש ס"ק כ"ט הָרָאָה לְסִימָן קס"ד עֵינֵין בְּבֵית מֵאִיר סִימָן כּ בְּתוּלָה בּוֹגְרַת מְשׁוֹדְכַת לְכַהֵן וְהִיא דָר עִם אָבִיָּה הָאֵלְמָן בְּחֻדָר אֶחָד וְהַעִיד בְּחוּר אֶחָד שְׁשָׁמַע אִיף אָבִיָּה הִלָּף בְּאִישׁוֹן לִילָה מִמְטָתוֹ שְׁשׁוֹכֵב עָלֶיהָ לְמַטָּה שְׁבַתוֹ שׁוֹכְכַת וְשָׁהָה עִמָּה וְדָבַר עִמָּה וְאַחַר כִּף חֲזַר לִישָׁכְבַּ עַל מְטָתוֹ אִם מוֹתֵרַת לְהַנְשֵׂא לְהַמְשׁוֹדָף שְׁהוּא פֶּהוּ: מִשְׁנָה קְדוּשִׁין פָּרָק בְּתָרָא (ד' פ' ע"ב) מִתְּיַחַד אָדָם עִם אָמוֹ וְעִם בְּתוֹ כּו' הַגְּדִילוֹ זֶה יִשָּׁן בְּכִסּוֹתוֹ כּו' וּפְרַש"י וְכֵן הִבַּת עִם אָבִיָּה בְּעוֹדָה קְטָנָה עַכ"ל: וּר"ל דְּבְעוֹדָה קְטָנָה יִשָּׁן עִמָּה בְּקָרוּב בְּשָׂר וְכִשְׁהַגְדִּילָה יִשָּׁן עִמָּה הוּא בְּכִסּוֹתוֹ וְהִיא בְּכִסּוֹתָהּ וְכֵן פִּי הַרַע"ב וְז"ל וְהוּא שְׁתֵּהֲנֶה הִבַּת מִי"ב שְׁנָה וְיִוִּם אֶחָד וְכֵן מוֹכְרָח בְּפִרְש"י (דָּפ"א ע"ב) בַּד"ה תִּינּוּקָת וְסָבַר לָהּ כּו' וּסְד"ה זֶה וְזֶה וְלִישְׁנָא בְּתָרָא הוּי שׁוּמָא כּו' מִמִּילָא קִי"ל פְּאִיפָא דְאָמְרֵי שְׁמֵ תְנוּקָת בַּת שְׁתִּים עֲשָׂרָה שְׁנָה וְיִוִּם אֶחָד וְצִרִיף עֵיווֹן שְׁהִרִיף הִבִּיא ב' הַלְשׁוֹנוֹת וְלֹא הִכְרִיעַ וְגַם הִרְמַב"ם פ' כ"א מֵהַא"ב דִּין ז' הַגְּדִילוֹ כּו' עַד שְׁיִהֲיָה שְׂדִים נְכוֹנוֹ כּו' וְלֹא הִזְכִּיר מִנֵּן הַשְּׂנִים פְּלָל אָף עַל גַּב דְּלַעֲנֵן גְּדִלוֹת מִמֶּשׁ הַדִּין פְּשׁוּט שְׁהוּא דוֹקָא אַחַר י"ב שְׁנִים וְיִוִּם אֶחָד וּמִקְמֵי הֵכִי הוּי שׁוּמָא וְעֵינֵין בְּהָרָא"ש סִימָן כ"ה מָה שְׁהִבִּיא מֵהַש"ס פ"ג דְּבָרְכוֹת (דָּר כ"ד א') תִּינּוּקָת בַּת י"א שְׁנָה וְיִוִּם אֶחָד כּו' וְע' מְזָה בַב"י סוּף סִימָן כ"א וּבַש"ע סוּף סִימָן הַנ"ל וּבַחמ"ח שְׁמֵ הַחֲמִיר פְּדַעַת הִרְמַב"ם וְהִיש"ש פְּסַק פְּהָרָא"ש וְע' בַּא"ח סִימָן ע"ג וּבַמ"א שְׁמֵ וְנִרְאָה לְכֹאֲרָה דָּאֵף אִם הַגְּדִילָה הִבַּת יוֹתֵר וְנִעֲשִׂית בּוֹגְרַת מ"מ ז' יִשְׁנָה בְּכִסּוֹתָהּ וְאָבִיָּה יִשָּׁן בְּכִסּוֹתוֹ מְדִינָא דַּא"כ ה"ל לְהַשְׁמִיעֵנוּ וְאִם בְּגָרָה אָסוּר אֶפְילוּ ז' בְּכִסּוֹתָהּ כּו' וּבִירוּשְׁלָמֵי הַחֲמִיר בְּתִינּוּקָת עַד ג' שְׁנָה וְיִוִּם אֶחָד וּמִשְׁמַע שְׁמֵ דְהַדִּין שְׁנָה פְּמוֹ לַעֲנֵן ק"ש כַּמ"ש הָרָא"ש מ"מ לַעֲנֵן הַגְּדִילוֹ דְזָה יִשָּׁן בְּכִסּוֹתוֹ לֹא מְצִינוּ הַפְּרָשׁ גַּם אִיתָא בִירוּשְׁלָמֵי מִתְּיַחַד אָדָם עִם אָמוֹ וְדָר עִמָּה עִם בְּתוֹ וְדָר עִמָּה עִם אַחּוֹתוֹ וְאֵינוּ דָר עִמָּה הִבִּיאָו הַפְּנ"י לַפ"ז מָה שְׁהַעִיד הַבְּחוּר שְׁשָׁמַע שְׁאָבִיָּה הִלָּף מִמְטָתוֹ לְהַמְטָה שָׁל בְּתוֹ

הבוגרת וְשָׁהָה שָׁם עִמָּה וְדַבֵּר עִמָּה כִּינּוּן שְׁמִסְתַּמָּא לָא הֵיזָה זֶה בְּקִירוּב בְּשָׁר כ"א הוּא בְּכִסּוּתוֹ וְהִיא בְּכִסּוּתָהּ א"כ לְכַאוּרָה אֵין בְּזֵה אִיסוּר מְדִינָא פְּנ"ל רַק מִפְּנֵי שְׁתַּמִּיד יִשָּׁן הוּא בְּמִטָּתוֹ וְהִיא בְּמִטָּתָהּ א"כ זֶה שְׁהִלָּה לִישָׁן עִמָּה בְּמִטָּתָהּ אָף שֶׁהוּא בְּכִסּוּתוֹ וְהִיא בְּכִסּוּתָהּ הֵנִי קִצַּת חֲשׂוּשָׁא מִיְהוּ לֹא מְצִינּוּ הֶפְרָשׁ זֶה וְמָה גַם שֶׁהִבְחוּר אֵינּוּ י"ש וְאוּכַל בְּלִי גְטִילַת יָדַיִם וְכֵה"ג סִימָן כֹּא בְּדִין בּוּגְרַת שְׁפָסֵק בִּש"ע סִימָן ס"ח שְׁיֵשׁ לָהּ טַעֲנַת דְּמַיִם וְאִם הִיא דְרָה בְּעִיר שְׁרֻבָּה אֵינָן יְהוּדִים וְנִשְׁאֵת לְכַהֵן וְהַבְּעַל טוֹעֵן שְׁלֹא נִמְצְאוּ לָהּ בְּתוּלִים: א הֵנָּה מַה שֶׁהִכְרִיעַ הַרְמַב"ן הִבִּיאוּ הָרָא"ש פָּרֵק קַמָּא דְכִתְנֻבוֹת סוּף סִימָן כ"א וְהָר"ן שָׁם וְהוּא מ"פִּי"א מְה"א הִי"ב דְּבוּגְרַת פְּתוּחָה פְּתוּחָה מִמ"ש בִּירוּשְׁלַמִי פ"ק דְּכִתְנֻבוֹת ה"א פְּחָבִית פְּתוּחָה זֶהוּ נִכּוֹן אֲבָל מַה שֶׁר"ל דֹּא"כ יֵשׁ לָהּ טַע"ד פְּשֻׁטת רִש"י זֶהוּ דוֹחֵק עֲצוּם לְפִי דַעַת הִירוּשְׁלַמִי דְהָא הִירוּשְׁלַמִי אוֹמֵר שָׁם גּוֹפֵא בּוּגְרַת אֵימְתִי הִיא נִשְׁאֵת (פִּי"ל מ"ד דְּבְתוּלָה נִשְׁאֵת בְּרַבִּיעִי מִשׁוּם טַעֲנַת בְּתוּלִים בּוּגְרַת דְּלִית לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים אֵימְתִי הִיא נִשְׁאֵת בְּכָל יוֹם אוֹ דוֹקָא בְּד') בְּתוּלָה מִן הַנְּיֻשׁוּאִין (דֹּאִין לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים כְּדִתְנֹן לְקַמָּן בְּפָרְקִין) אֵימְתִי הִיא נִשְׁאֵת מְנוּפֵת עֵץ כַּר' מֵאִיר (דִּתְנֹן לְקַמָּן בְּפָרְקִין מְנוּפֵת עֵץ כְּתוּבָתָהּ מְאֵתִים) אֵימְתִי הִיא נִשְׁאֵת וּבְנֻדָּי דְּבְתוּלָה מִן הַנְּיֻשׁוּאִין אֵין לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים לֹא דַפ"פ וְלֹא דַטַע"ד מֵאַחַר שֶׁהִטְעַם מִשׁוּם דְּבְחֻזְקַת בְּעוּלָה קִיָּמַת וְכֵן מְנוּפֵת עֵץ אֵין לָהּ לֹא טַעֲנַת פ"פ וְלֹא טַע"ד כְּמִבְּנָאָר מְהַמְשֵׁנָה הִיא אוֹמְרַת מְנוּפֵת עֵץ אֲנִי וְהוּא אוֹמֵר לֹא כִי אֲלֵא דְרוּסַת אִישׁ אֶתְּ נְאִי אֵימְתִי דְמוּכַת עֵץ יֵשׁ לָהּ טַע"ד אֵיךְ תֹּאמַר מ"ע אֲנִי אֵיפָה הֵם הַדְּמַיִם וְכ"כ שָׁם בְּהִדְיָא בִירוּשְׁלַמִי נִיפֵר הוּא בַפ"פ.

בֵּין בְּעֵץ בֵּין בְּאֲדָם בְּתַמִּיָּה דְהָא פְּתִיחַת שְׁנִיָּהֶם שְׁוִיִם ע"ש בַּקָּה"ע וְכֵן מִשְׁמַע בְּהַרְמַב"ם פִּי"א מְה"א ה"ט וְשְׁנֵי סִימָנֵין הֵן לְבְּתוּלָה הָא דְמַיִם כּו' אִם אֲמַרְהָ אֲמַת הוּא שְׁלֹא מְצִינּוּ בְּתוּלָה מִפְּנֵי שְׁנִפְלָתִי וְהַכְּנִי עֵץ אוֹ קַרְקַע כּו' עַכ"ל הָרִי מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְמוּכַת עֵץ אֵין לָהּ שׁוּם סִימָן מִשְׁנֵי סִימָנֵין הַנֶּ"ל מִשְׁא"כ אַח"כ בְּהִלְכָה י"ב וְא"כ עַל בְּתוּלָה מִן הַנְּיֻשׁוּאִין וְעַל מְנוּפֵת עֵץ שְׁפִיר שְׁאֵלוּ אֵימְתִי הִיא נִשְׁאֵת מֵאַחַר דֹּאִין לָהֶם שׁוּם טַעֲנַת בְּתוּלִים וְכִמוּ"כ צ"ל דְּבוּגְרוֹת אֵין לָהֶם שׁוּם טַעֲנַת בְּתוּלִים דְּאֵי אֵימְתִי שְׁיֵשׁ לָהּ טַעֲנַת דְּמַיִם פְּשִׁיטָא שְׁנִשְׁאֵת בְּרַבִּיעִי כְּדִי שְׁיִשְׁפִּים לַב"ד בְּחֻמִּישִׁי אִם לֹא יִמְצָא דָם וְכ"כ שָׁם בְּתוּסְפַת קוה"ע ד"ה בּוּגְרַת וּמ"ש לְתַרְץ דִּישׁ לֹמֵר דְּמִיָּירִי אַבּוּגְרַת דְּמִשְׁפַּחַת דוֹרְקִטִי הוּא דוֹחֵק גְּדוּל וְעֵינֵין בְּתֻשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א ח"ג סִימָן שִׁס"ט שֶׁהִבִּיא הִירוּשְׁלַמִי זֶה וּפְיָרֵשׁ דְקֹאֵי עִמְש"ש ר"א שֶׁהִפְתַּח פְּתוּחַ אִסוּר לְקִיָּמָה וְהַקָּה"ע פִּי"א דְקֹאֵי עַל הָא דְאָמַר ר' אֶלְעָזָר לְעִיל מִיָּנִיָּה דְטַעַם שְׁבְתוּלָה נִשְׁאֵת לְיוֹם הַרְבִּיעִי הוּא מִשׁוּם שְׁאֵם יִמְצָא טַעֲנַת בְּתוּלִים כּו' וְהֵנָּה לְהַרְשֵׁב"א אֵתִי שְׁפִיר הָא דְבְּעִי שָׁם בְּתוּלָה מִן הַנְּיֻשׁוּאִין אֵימְתִי הִיא נִשְׁאֵת שֶׁהִקְשָׁה הַקָּה"ע הָא אֵין לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים וְגַם כְּתוּבָתָהּ רַק מְנָה וְאִם כֵּן לְמָה תִּנְשָׂא בְּרַבִּיעִי וּמֵאֵי קָא מִיְבַעֲיָא לִיָּה וְצ"ל הַתִּירוּץ מִשׁוּם דַּמ"מ אִסוּר לְקִיָּמָה דְמָה שְׁאֵין לָהֶם טַעַם בְּתוּלִים לֹא מְהִינֵי לַפ"ד הִירוּשְׁלַמִי רַק לְעֵנִין הַכְּתוּבָה אֲבָל לְעֵנִין אִיסוּר סְבִירָא לִיָּה לְהִירוּשְׁלַמִי דְלֹא סְמַכִּינּוּ עַל זֶה בֵּין בּוּגְרַת בֵּין בְּמוּ"ע בֵּין בְּתוּלָה מִן הַנְּיֻשׁוּאִין לְכֵן מִיְבַעֲיָא לִיָּה בְּתוּלָה מִן הַנְּיֻשׁוּאִין אָף עַל גַּב שְׁאֵין לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים וְגַם כְּתוּבָתָהּ מְנָה שְׁמָא מ"מ תִּנְשָׂא בְּרַבִּיעִי כְּדִי שְׁיִשְׁפִּים וְיָבֵא לַב"ד לְעֵנִין אִיסוּרָא וְזֶה פְּשֻׁטת הַרְשֵׁב"א וְכֵן תִּירֵץ הַקָּה"ע שָׁם וְא"כ אָף אִם בּוּגְרַת ג"כ הֵעֲנִין כֵּן דְלִגְבֵי אִיסוּרָא לֹא סְמַכִּינּוּ ע"ז לְהִירוּשְׁלַמִי כַּמ"ש הַמַּל"מ ס"פ י"א וְכַמ"ש לְקַמָּן אוֹת ד' מ"מ לְעֵנִין כְּתוּבָה ע"כ צ"ל דְגַם בְּטַעֲנַת דְּמַיִם לֹא

מפסדה פתובה מאתים דאל"כ פשיטא דתנשא ברביעי וכינון שפון מוכרח דלהירושלימי גבי בוגרת בין טענת פ"פ.

בין טע"ד אין לה לענין פתובה מאתים ולגבי איסורא ס"ל להירושלימי דאף בטענת פ"פ אסורה לו לקיימה משום דלהירושלימי לא סמכינן על איסורא ועי' מזה לקמן אג"ה באות ד' אבל עכ"פ לענין פתובה ס"ל להירושלימי דגם טע"ד אין לה.

וכ"מ עוד ממ"ש בירושלימי בוגרת פתובה פתובה כו' מעשה באשה אחת שלא נמצאו לה בתולים ובא מעשה לפני רבי אמר לה אי פן הן אמרה ליה מעלותיו של בית אבא הו' גבוהין ונשרו בתוליה משמע בכה"ג ודאי אף טע"ד אין לה א"כ כמו כן י"ל בבוגרת דהא אמרינן בירושלימי ביבמות פרק הבא על יבמתו ה"ד לר"א ור' שמעון מה בין בוגרת מה בין מוכפת עץ בוגרת פלו בתוליה במעיה מוכפת עץ יצאו בתוליה לחוץ משמע דאין ביניהן רק מה שלא יצאו לחוץ.

אבל ליתנהו כמו במו"ע ואי איתא הרי בלא"ה הל"ל דיש חילוק עצום דבוגרת לא פלו הבתולים כמו במוכפת עץ שהרי יש להן טע"ד ולכן ה"ט דר"א ור"ש דמכשירין בבוגרת ופוסלין במוכפת עץ ולמה ליה למימר הטעם בדוחק א"ו הירושלימי ס"ל דבוגרת אין לה טע"ד ג"כ וכ"ש ל"א בירושלימי שם דר"א ור"ש פוסלין בבוגרת לכה"ג ומכשירין במ"ע וזהו ג"כ שפירושלימי דכתובות דימו זה להך דמעלותיו כו' נשרו.

דכמו כן הוא בבוגרת רק שבבוגרת לא יצאו לחוץ כ"א פלו במעיה ועוד הוכיח פן בעל קרבן העדה בירושלימי פרק קמא דכתובות ה"ג אהך פלוגתא דרבי מאיר ורבנן במתניתין ג' במוכפת עץ מותבין לר"מ (הקשו חכמים לר' מאיר למה מוכפת עץ פתובה מאתים הלא אין פאן בתולים) בתולין אין פאן ותימר פתובה מאתים אמר לון וכי בבתולין הדבר תלוי הלא בוגרת אין לה בתולים וכתובה מאתים הרי בתולה מן הנשואין יש לה בתולין וכתובתן מנה בוגרת לא בטל חנינה בתולה מן הנשואין בטל חנינה ואי איתא דיש חילוק בין בוגרת למוכפת עץ דבוגרת יש לה טע"ד משא"כ מוכפת עץ א"כ מאי מקשה ר"מ לחכמים וכי בבתולין כו' הרי בוגרת הרי יש להשיב דבוגרת שאני דיש לה טע"ד א"ו נראה דהירושלימי ס"ל דבוגרת אין לה שום טענת בתולים פלל ע"ש בתוספת קרבן העדה ד"ה הרי בוגרת וע"ש במראה הפנים בד"ה בוגרת פתובה היא פתב ג"כ מסקנת רוב הפוסקים דדוקא טענת פ"פ אין לה אבל טענת דמים יש לה כו' אבל קשה דמהכא משמע דאפילו טענת דמים אין לה כו' כדמוכח מדאמר לקמן ע"ד דר' אליעזר בוגרת אימתינשאת כו' ומ"ש לתרץ דר' אלעזר ס"ל פן ולית הלכתא פנותיה אינו נכון.

דאף את"ל דלית הלכתא פנותיה היינו במה שאוסר לקיימה גם בשני ספיקות אבל לומר דיש פלוגתא בין ר"א לר' יונה בענין אם יש לה טע"ד מנלן לחידוש דבר זה ואם פן נראה לפע"ד מהירושלימי אין שום ראיה לגרסת רש"י יותר מלגרסת ר"ח דבע"כ הירושלימי פליגא על ש"ס דילן וס"ל דאין לבוגרת שום טע"ב ולש"ס דילן פרק אלו נערוות יש לה א' מהטענות אף הרא"ש פרק קמא דכתובות כתב ומקשין על גרסת ר"ח ונהרי"ף ופ"פ מאן דכר שמה כו' אף ע"פ דברי התוספות פ"ק (דף ט' ע"א) ד"ה האומר ומדתלנין כו' וא"כ כו' בפ"פ יתיישב קצת קושיא זו ומ"ש התוספות ומיהו בירושלימי כו' ויש ליישב כו' פבר נתבאר ישוב נכון דמהירושלימי אין שום קושיא פנ"ל וסיימו התוספות וכדאמר

בְּפָרֶק הַבָּא עַל יְבֻמָּתוֹ (דָּף נ"ט) פָּרֵט לְבוֹגְרַת שְׁפָלוֹ בְּתוּלְיָהּ וּר"ל שְׁמִינָה רְאִיָּה לְפִי ר"ח דְּאִין לָהּ טע"ד וכמ"ש ג"כ הַרְמַב"ן הוֹבָא בְּשֵׁט"מ פָּרֶק אֱלוֹ נְעוּרוֹת (דָּף ל"ו) אֲבָל מַה שְּׂאֲמָרוּ בְּמִסְכַּת יְבֻמָּתוֹת בּוֹגְרַת שְׁפָלוֹ בְּתוּלְיָהּ מִשְׁמַע פְּדֻבְרֵיהֶם שְׂיֵישׁ בְּלִשׁוֹן הַזֶּה לִשׁוֹן דְּמִים וְאֶפְשָׁר לְדַחֵק שְׁעַל הַפְּתַח קְאָמַר לוֹמַר שְׁפִתְחָהּ פְּתוּחַ כּו' שְׂאִין לְדַחֵק הַיְרוּשְׁלָמִי עַכ"ל וְכִבֵּר נִתְבָּאָר שְׁמָה שְׁהַכְרִיעַ כִּפְרִישׁ"י מִן הַיְרוּשְׁלָמִי אִינוֹ הִכְרַע וּא"כ נִשְׂאָר מִשְׁמַעוֹת הַסּוּגְיָא דְּפָרֶק הַבָּא עַל יְבֻמָּתוֹ רְאִיָּה לְגִירְסַת ר"ח.

גַּם הַרְשָׁב"א בְּתַה"א בֵּית זִינָן שְׁעַר א' (דָּף קס"ה ע"ב) וּבמ"ה שָׁם מִשְׁמַע לָהּ מִהַסּוּגְיָא דִּיבְמֹת פָּרֶק הַבָּא עַל יְבֻמָּתוֹ פּוֹנ"ל גַּם בְּעֵינֵי הַיְרוּשְׁלָמִי מוּכָן מְדַבְּרִי דְּהֵבִין ג"כ מִהַיְרוּשְׁלָמִי שְׁבוּגְרוֹת פְּתֻחִיהֶן פְּתוּחַ גַּם אִין לָהֶם טע"ד אֲלָא שְׁכַתְּבַת שְׁהַפִּירוּשׁ פִּי יֵישׁ מִן הַבוֹגְרַת כּו' ע"ש וְהַבֵּית שְׁמוּאֵל סִימָן ס"ח סס"ג פְּתַח וּלְפִי גִירְסַת הַרְשָׁב"א בִּירוּשְׁלָמִי כּו' לְפִי"ז א"א לִינִישַׁב הַסּוּגְיָא (דָּף ל"ו) אִי דְקָא טְעִין כּו' לֹא פְרִישׁ"י וְלֹא כּו' ח וְכִבֵּר פְּתַבְתִּי הַנְּלַע"ד בְּהַיְרוּשְׁלָמִי דְּבִאָמַת בּוֹגְרַת אִין לָהּ שׁוּם טע"ב וְכַנ"ל אַחַר פּוֹתְבֵי כ"ז מְצָאֵתִי בְּחִידוּשֵׁי מַהֲרִי"ט לְכַתְּנֻבוֹת שְׁבִסוּף תְּשׁוּבוֹתָיו חֲלַק א' שְׁכַתְּבַת בְּפָרֶק אֱלוֹ נְעוּרוֹת (דָּף ל"ו) שְׁמָה שְׁהַכְרִיעַ הַרְמַב"ן פְּרִישׁ"י וְהַרְמַב"ם מִהַיְרוּשְׁלָמִי מְלַבֵּד שְׁהַתּוֹסְפוֹת דְּחוּ זֶה אֶף בְּלֹא"ה אִינָה רְאִיָּה כָּלֵל.

פִּי הַיְרוּשְׁלָמִי ס"ל דְּבוֹגְרַת אִין לָהּ טע"ב כָּלֵל מִדְּשִׂאָלוֹ בּוֹגְרַת אִימְתִי הִיא נִשְׂאֵת כּו' עַכ"ד בְּקִיצוֹר וְהַנְּאִנִי שְׁפּוֹנְתִי לְדַעַת הַגְּדוֹל וְע"פ הַיְרוּשְׁלָמִי יֵישׁ לִיתָן טַעַם לָהּ דְּרַבּוּתֵינוּ ר"פ בְּתַרְא דְּנֻדָּה דְּבוּעֵל בְּעִילַת מִצְנָה וּפּוֹרֵשׁ מִשׁוּם בּוֹגְרַת דְּכָלוֹ לָהּ דָּם בְּתוּלִים: ב וְהַזֶּה פֶּשֶׁט לִשׁוֹן הַכְּתוּב בְּפִרְשָׁה פִּי תַצֵּא גְבִי וְהוֹצִיאוּ אֶת בְּתוּלֵי הַנְּעֵרָה כּו' וְאֵלֶּה בְּתוּלֵי בְּתִי וּפְרָשׁוּ אֶת הַשְּׁמָלָה כּו' מִשְׁמַע וְדָאִי דְּעִיקָר עֵינֵן בְּתוּלִים הֵינְנוּ הַדְּמִים הַגַּם דְּפִירִישׁ"י ה"ז מְשַׁל מ"מ הָעֵינֵן וְדָאִי אָמַת.

וּא"כ מֵאַחַר שְׂאֲמָרוּ בִּיבְמֹת (דָּף נ"ט) דְּבוֹגְרַת פְּלוֹ בְּתוּלְיָהּ ע"כ וְדָאִי הִפִּי שְׁפָלוֹ דְּמִיָּה וּא"כ זֶה רְאִיָּה לְגִירְסַת ר"ח אֶף עַכ"ז לְכַאוּרָה יֵישׁ לְדַקְדָּק עַל הַתּוֹסְפוֹת וְהַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א מַה הִבִּיאוּ רְאִיָּה מִסּוּגְיָא דִּיבְמֹת לְפִי ר"ח הָא פְּתַחוּ הַתּוֹסְפוֹת עֲצָמָן שָׁם (דָּף נ"ט ע"א) דְּמַשׁ"ש פָּרֵט לְבוֹגְרַת שְׁפָלוֹ בְּתוּלְיָהּ לָאוּ דְּוָקָא פְּלוֹ אֲלָא פְּלוֹמַר נִתְמַעְטוּ קִצַּת וְהוּא מְוַכְרַח שָׁם בְּהַדְּיָא בְּגַמְרָא גְבִי בְּתוּלְיָהּ וְאֶפְּלוֹ מְקַצַּת בְּתוּלִים וְכֵן מְבִנְיָר עוֹד בְּגַמְרָא פָּרֶק אֲלֻמְנָה נִיזוּנִית (דָּף צ"ז ע"ב) ע"ש בְּפִירִישׁ"י ד"ה פָּרֵט לְבוֹגְרַת וּכ"כ בְּשֵׁט"מ שָׁם שְׁפָלוֹ בְּתוּלְיָהּ פִּי שְׁנַתְּמַעְטוּ וְאִין כּוֹלֵן שְׁלִימִים וּא"כ פִּינּוֹן שְׂיֵישׁ לָהּ מְקַצַּת בְּתוּלִים שְׁפִיר י"ל כְּגִירְסַת רִשׁ"י דִּישׁ לָהּ טַעַנַת דְּמִים וְזֵהוּ שִׁיטַת רִיא"ז בְּש"ג פָּרֶק קְמָא דְּכַתְּנֻבוֹת וְז"ל הַבוֹגְרַת יֵישׁ עָלֶיהָ טַעַנַת דְּמִים אַע"פ שְׁפָלוֹ בְּתוּלְיָהּ יֵישׁ בְּהַ מְקַצַּת דְּמִים עַכ"ל הָרִי מְפָרֵשׁ ג"כ דְּמ"ש בִּיבְמֹת שְׁפָלוֹ בְּתוּלְיָהּ דְּקָאִי עַל הַדְּמִים וְלֹא כְּמוֹ שְׁנַדְחַק הַרְמַב"ן דְּעַל הַפְּתַח קְאָמַר וְאַע"פ כ"ס לְכַשְׁטַת רִשׁ"י דִּישׁ עָלֶיהָ טַעַנַת דְּמִים מִשׁוּם דְּלֹא פְּלוֹ הַבְּתוּלִים לְגַמְרֵי כ"א נִתְמַעְטוּ קִצַּת וְצ"ל דַּס"ל לְהַתּוֹס' וְהַרְמַב"ן דְּוָוָקָא כְּשֶׁהַבְּתוּלִים שְׁלִימִים אִזִּי ע"י דְּוָחַק הָאָבֵר יוֹצֵא הַדָּם אֲבָל כְּשֶׁנִּתְמַעְטוּ הַבְּתוּלִים אִזִּי יוֹכֵל לְהִיּוֹת שְׁלֵא יִצָּא דָּם שְׁהָרִי אֶפְּלוֹ בְּנַעְרָה שְׁפָלוֹ הַבְּתוּלִים שְׁלִימִים אִם הִטָּה יוֹכֵל לְבַעֲוֹל בְּלֹא דָּם כְּדִשְׁמוּאֵל א"כ הִיכָא שְׁנַתְּמַעְטוּ הַבְּתוּלִים י"ל אֶפְּלוֹ בְּלֹא הִטָּיָה יוֹכֵל לְהִיּוֹת שְׁלֵא יִהְיֶה דָּם וְז"ל הָעֵרוּף עֵרָף פְּתַח בְּפָרֶק אֱלוֹ נְעוּרוֹת בְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף ל"ו) אִי דְקָא טְעִין טַעַנַת פ"פ ה"נ פִּי

טענות בתולים תרין אנפין טענת דמים וטענת פ"פ: יש דמים שיהן מועטין באשה וכשפגרה מימעטו טובא ואיפא דיבשין לגמרי והאי תנא דקתני הבוגרת אין לה טענת בתולים לענן דמים קאמרינו אבל לענן פתח פתוח אע"פ שפגרה ראוי הפתח להיות סתום פתקנו ואינו נפתח בבגד פדרה שהדמים צומקין בבגד לפי פן יש לעולם טענת פתח פתוח וכיון דאית בוגרת דיבשין דמיה לגמרי ואיפא דלא יבשין אמר רב פגון האי נותנין לה לילה אחת עכ"ל הרי פירש וכשפגרה מימעטו טובא כו' וכן אע"פ כתב ואיפא דלא יבשין כו' ואעפ"כ אין לשום בוגרת טענת בתולים מיהו ברה"י משמע משום דתלינו דהיא מהני דיבשין לגמרי ובתשובת פנים מאירות חלק א' סימן ה' כתב שמשוגיא דיבמות (דף נ"ט) ה"ל יש ראיה ברורה לשטת רש"י דאי סלקא דעתך דאיפא בוגרת דלית לה בתולים כל עיקר כו' איך ישא בוגרת לר"א ור"ש דילמא לית לה בתולים כל עיקר אע"כ דכל בוגרת יש לה בתולים רק שנתמעטו קצת פדעת הרמב"ם והרא"ש וגירסת רש"י עכ"ל ולפע"ד דבריו הם נגד התוספות והרמב"ן שהביאו ראיה משם לר"ח.

או ס"ל פיון שנתמעטו הבתולים שוב אין הדמים טענה פנ"ל אמת פירו' שם נתנו טעם משום דכלו הבתולים במעיה א"כ י"ל שפלו לגמרי רק פיון שלא יצאו לחוץ לכו מותרת לכה"ג והנה הרשב"א בשט"מ פרק קמא (דף ט') ס"ל ג"כ כפי ר"ח וכ"נ מדבריו בתה"א בית השביעי שער ב' (דף קס"ה ע"ב) כתב בפירושו וז"ל ומסתברא דאפילו בבוגרת פן ואעפ"י שאין לה טענת בתולים דבתולים פלים בתוך מעיה עכ"ל והרא"ה שם בבד"ה כתב ולא נתפנו דבריו דבוגרת כולוהו אית להו דמים לא אמרו אין להם טענת בתולים אלא לענן פתח ובמשמרת הבית חלק על הרא"ה ואמר אין ראוי להניח את הירושלמי מה שמפורש בו ולתפוס את הספמיתו וכו' עכ"ד וגם הרא"ש ריש פרק בתרא דנדה (ע"ב) ד"ה אי ק"ק לפר"ח כו' ויש ליישב דבמוכת עץ לא פליג ש"ס דילן אירושלמי דפתחה פתוח וגם אין לו טענת דמים הינא מזה דלהירושלמי בוגרת אין לה טענת דמים ג"כ כמו שאין לה טענת פתח פתוח מיהו ש"ס דילן ס"ל דיש עליה טענה אחת וס"ל לר"ח והערוך והרי"ף והרשב"א בשם הגאונים הובא בשט"מ (דף ל"ו) דאין עליה טענת דמים וכתב בהגמ"י פי"א אות ז שכ"ד ר"ת וראב"ה דלא כפרש"י אמנם הרמב"ם שם הי"ג כתב יש גאונים שהורו כו' וטעות הנה בנוסחאות שלהם כו' וכן פרש"י וכ"כ הרא"ש והר"ן והה"מ בשם הרמב"ן ששהכריע פן עפ"י הירושלמי וכ"ד הרא"ה בבד"ה וכן פסק הרב"י בש"ע בפשיטות והיגו מפני שלא הביא דהערוך ור"ת וראב"ה והרשב"א קיימי ג"כ בשטת ר"ח והרי"ף.

מה גם לפמש"ל דהכרעת הרמב"ן מהירושלמי אינה מכרעת כלל וכמ"ש המשמרת הבית בשם הירושלמי והנה כה"ג מצינו בהרמב"ם פרק ט"ו מהלכות מלנה ה"ב שכתב פן לדחות גירסת הרי"ף ושכדק ומצא פן ושטעות הנה כו' ע"ש ששם חזק גירסא שלו יותר ממש"כ וגם גירסת הש"ס שלפנינו בגירסת הרמב"ם וכ"פ הרב"י בש"ע ח"מ סימן ע' סעיף ג' ואעפ"כ האריף הש"ף שם סקי"ד דנראה לו עיקר בגירסת הרי"ף וסיעתו גם התנאים והנתי"מ הביאו דברי הש"ף ולא חלקו עליו ע"כ נראה לכאורה לומר בנד"ז גם פן דהוי ספיקא דדינא מה גם דליכא פאן טעות עכ"פ ולא כמ"ש הרמב"ם וטעות הנה בנוסחאות שלהם דהא אף אם הנוסחא פדבריו עכ"פ הש"ס ירושלמי ס"ל פהרי"ף ג"כ

א"כ אף דקיי"ל פ"ש"ס דילן אין זזה בְּגֵדֵר טְעוֹת עכ"פ וְלִכְּנֵן פִּינּוֹן שְׁיִישׁ דְּעוֹת הַרְבֵּה וְהַגְּאוּנִים וְהַפּוֹסְקִים דס"ל שכ"ד ה"ש"ס דילן ג"כ יש להורות בְּזֶה פְּדִין סְפֵק שְׁקוּל: אף כ"ז לְפִלְפּוּלָא אֲבָל לְמַעֲשֵׂה מִי יִמְלֵא לְבוֹ לְחַלּוֹק עֲלֵהֶשׁ"ע שְׁפִסְק פְּדַעַת הַרְמַב"ם אף עכ"פ יש לְצַדַּד בְּזֶה פְּגוֹן בְּבוּגְרַת שְׁפָכֵר הִיָּה לֵה הַנֶּסֶת פִּינּוֹן דְּבִזָּה אֲפִשֶׁר לְצַדַּד אף לְגִרְסַת רש"י וְהַרְמַב"ם דֵּהָא לָא אֲמַרִינּוּ לְגִירְסַת רש"י וְהַרְמַב"ם דְּבוּגְרַת יש לֵה טְעַנַּת דְּמִים רַק מְשׁוּם דְּאָמַר רַב דְּבוּגְרַת נֹתְנִים לֵה פֶל הַלִּילָה ור"ל פִּינּוֹן דְּכָל הַלִּילָה תּוֹלִין בְּדָם בְּתוֹלִים ע"כ א"א שְׁלֵא יִמְצָא עכ"פ שׁוּם דָּם גַּם בְּבַעֲיָלָה רֵאשׁוּנָה וא"כ בְּבוּגְרַת שְׁרָאָתָה דקיי"ל דְּאִין נֹתְנִים לֵה רַק בְּעִילַת מְצוּנָה וְתוֹ לָא פִּינּוֹן דְּבַהֲכֶרַח בְּתוֹלִיָּה מוּעֲטִים יוֹתֵר מִסְתָּם בּוּגְרַת אֲפִשֶׁר אף לְגִירְסָא זֹו אִין עֲלֵיָּה טְעַנַּת דְּמִים פְּלָל וְאָף שַׁעַכ"פ נֹתְנִין לֵה בְּעִילַת מְצוּנָה אף שְׁהֵדָם שׁוֹמֵת וְיֹוֹרֵד כַּמ"ש הַרְשֵׁב"א בְּתַה"ב שָׁם וְהוּבָא ב"י סִימָן קצ"ג א"כ עכצ"ל דְּגַם בּוּגְרַת שְׁרָאָתָה יש לֵה ד"ב.

י"ל איה"נ שְׁיִישׁ מְקוּם לְתַלּוֹת בְּזֶה פְּמוֹ דְּתַלְיִין בְּמַכָּה אֲבָל גַּם פְּשֵׁלָא נִמְצָא דָּם בְּתוֹלִים אִינָה טְעַנָּה עֲלֵיָּה פִי יש מְקַצַּת בּוּגְרַת עכ"פ שְׁאִין לֵהֶם דָּם בְּתוֹלִים וְכִינּוֹן דְּהוֹכְחָה שְׁיִישׁ לֵהֶן טְעַנַּת דְּמִים הוּא רַק מִמָּה שְׁנֹתְנִין לֵה פֶל הַלִּילָה מִשְׁא"כ מִמָּה שְׁנֹתְנִין לֵה בְּעִילַת מְצוּנָה כַּדְּפַרְש"י בְּהַדְיָא הַגַּם שִׁ"ל שְׁהַנּוֹסֵת אִינוּ עֲנִין פְּלָל לְמַיְעוּט הַבְּתוֹלִים וְהָא דְּאִין נֹתְנִין לֵה פֶל הַלִּילָה זֵהוּ דְּכִינּוֹן שְׁרָאָתָה הַנֶּסֶת מְקוּדָם א"כ שְׁכִיחַ קַצַּת דָּם הַמְּקוּר לְכֹן יש לְחוּשׁ לוֹ גַּם פֶּן אַחַר בְּעִילָה רֵאשׁוּנָה דֵּהָא גַבִּי נַעֲרָה שְׁרָאָתָה הַנֶּסֶת ג"כ מְמַעֲטִין מִד' לִילּוֹת לִילָה אַחַת אף שְׁהִיא בְּתוֹלָה שְׁלִימָה מִיָּהוּ אֲפִשֶׁר שְׁהַנּוֹסֵת גּוֹרֵם שְׁנֹתְמַעֲטוּ הַבְּתוֹלִים וְכֹן מְשַׁמַּע קַצַּת בְּתַשׁוּבַת מ"ב סִימָן מ"ז שְׁפַתְב וְז"ל וְקִים לֵהוּ לְב"ה דְּעַד שְׁיַעוֹר הַנְּזַכֵּר בְּמַתְנִיתִין דְּרַף הַבְּתוֹלּוֹת לְהוֹצִיא דָּם וּמִיָּד אַח"כ לָא אֲמַרִינּוּ דְּדָם בְּתוֹלִים הוּא אֲלֵא נְדָאי דָּם הַמְּקוּר הוּא עכ"ל וְעַמ"ש עֲלֵיו אֲדַמּו"ר ס' קפ"ז סַקְנָה וּבַק"א סְסִי קפ"ז אף מִמַּש"ש בְּגַמְרָא רִישׁ פֶּרֶק תִּינּוּקַת דְּבַקְטָנָה שְׁלֵא הִגִּיעַ זְמַנָּה לְרֵאוֹת אִין הַפְּרִישׁ בֵּין רֵאָתָה לְלֵא רֵאָתָה מְשַׁמַּע דְּעַנְיָן רֵאָתָה אִינוּ רַק שַׁעִי"ז חִיָּישִׁין טְפִי לְדָם הַמְּקוּר לֵא שַׁעִי"ז נְתַמַּעֲטוּ הַבְּתוֹלִים וּמ"מ אפ"ל דְּכָל הַסּוּגְיָא דְּפֶרֶק אֵלּוּ נְעֵרוֹת (דף ל"ו) דְּאֲמַרִינּוּ דְּבוּגְרַת יש לֵה טְעַנַּת דְּמִים אֲזַלָּא לְפִי דִין הַמְּשַׁנָּה רִישׁ פֶּרֶק תִּינּוּקַת דְּתַלְיִין טוּבָא בְּדָם בְּתוֹלִים וְדִינוּ דְּרַב דְּבוּגְרַת אֲזַלָּא ג"כ לְפִי דִין הַמְּשַׁנָּה אֲבָל לְפִי מָה שְׁאָמְרוּ שָׁם בְּגַמְרָא דְּרַבּוּתִינוּ חֲזָרוּ וְנִמְנוּ שְׁהִיא בּוּעֵל בְּעִילַת מְצוּנָה וּפּוֹרֵשׁ וְאִין נֹתְנִים לְשׁוּם בְּתוֹלָה לִילָה הֵרֵאשׁוֹן א"כ מִיְעֲטוּ טוּבָא בְּתַלְיָיָה דְּדָם בְּתוֹלִים וְכַתְּב הָרֵא"ש שָׁם הַטַּעַם דְּגִזְרִינּוּ פּוֹלֵן אִטּוּ בּוּגְרַת שְׁרָאָתָה וא"כ לפ"ז י"ל הָעֵיָקֵר דְּבוּגְרַת אִין עֲלֵיָּה טְעַנַּת דְּמִים גַּם פֶּן וּבָהָא א"ש דְּבַרִי הָרֵא"ש שְׁסוּתֵרִין זֵה אֵת זֵה דְּבַפְּרָק קַמָּא דְּכַתְּוּבוֹת סִימָן כ"א הָעֵלָה שְׁהַעֵיָקֵר פְּגִירְסַת רש"י דְּבוּגְרַת יש עֲלֵיָּה טְעַנַּת דְּמִים וּבְרִישׁ פֶּרֶק תִּינּוּקַת סְסִי' א' פַּתְב דְּבוּגְרַת אִין לֵה טְעַנַּת דְּמִים דִּי"ל דְּהִיָּינוּ דְּאִיכָּא בֵּין דִּין הַמְּשַׁנָּה וְרַבּוּתִינוּ שְׁחֲזָרוּ וְנִמְנוּ דְּלְפִי דִין הַמְּשַׁנָּה נִרְאָה שְׁבוּגְרַת יש עֲלֵיָּה גַם פֶּן טְעַנַּת דְּמִים אֲבָל לְפִי דַעַת רַבּוּתִינוּ שְׁחֲזָרוּ וְנִמְנוּ מְוַכְרַח לּוֹמַר דְּבוּגְרַת אִין עֲלֵיָּה טְעַנַּת דְּמִים דַּאל"כ לָא הָוּוּ מַחְמָרוּ כ"כ טוּבָא מְלַתְּלוֹת בְּדָם בְּתוֹלִים וּבָהָא אֲתִי שְׁפִיר דְּהִירוּשְׁלָמִי ס"ל דְּבוּגְרַת אִין עֲלֵיָּה טְעַנַּת דְּמִים מְשׁוּם דְּבִירוּשְׁלָמִי רִישׁ פֶּרֶק בְּתָרָא דְּנִדְהָ הַחְמִירוּ בְּיוֹתֵר לְבַלְתִּי לְתַלּוֹת בְּדָם בְּתוֹלִים פְּמוֹ שְׁפַתְב שָׁם הָרֵא"ש וְאִין לְדַחוּת דְּאִין לְלַמּוּד קוּלָּא מְחַנּוּמָּרָא דַע"ז יש לְהַשִּׁיב דֵּהָא הָכָא ה"נ מְצִינוּ שְׁהַקִּילוּ טוּבָא לְהַאֲמִינָה לר"ג אף בְּרוּב פְּסוּלִין אֲצֵלָה הָרִי שְׁבָקִינוּ הָרוּב וְאֲזַלִּינוּ בְּתַר

מיעוטא משום פרי וחקוקת פשרות אף אם ודאי זיננה מכש"כ כשי"ל שלא זיננה פלל ואין לחשוד בכשרין דתלינו ג"כ בכל מה שאפשר פמו שהביא בתשובת הריב"ש סימן תמ"ו מהא דרבה תוספאה ביבמות פרק הערל (דף פ' ע"ב) וכ"כ הפני יהושע ראיה זו בקו"א פרק קמא דכתובות סימן למ"ד ונהרי פאן איפא ג"כ טענת פרי שלא זיננה א"כ לא רחוק הדבר לומר דלרבתינו דר"פ תינוקת י"ל כפסק הרי"ף וסיעתו דבוגרת אין עליה טענת דמים ועי' בגמרא פרק קמא דכתובות (דף י"א ע"ב) ורפנן אדמדמו לה לבעולה נדמיה לבוגרת ומשני בוגרת לא אתעביד בה מעשה פלל הא אתעביד בה מעשה ולשטת רש"י וקרב"ם פרק אלו נערות (דף ל"ו) קשיא איה נדמיה לבוגרת הא בוגרת יש עליה טענת דמים משום דרק נתמעטו בתוליה מקצת משא"כ מופת עץ ודאי אין עליה טענת דמים פלל כמו בעולה ממש פדמוכח מן המשנה (דף י"ג א') היא אומרת מו"ע אני והוא אומר לא פי אלא דרוסת איש את אלמא דשניהן שוין ממש וכמ"ל דדוחק להעמידה במשפחת דורקטי וכן משמע עוד בגמרא (דף י"ב סוף עמוד ב') גבי אלא דאיפא מיגו ופרש"י גבי משאנסתני נאנסתי הנה טענה מופת עץ אני אלמא דעל ידי מופת עץ יהיו יוצאים בתולים לגמרי כמו ע"י הבעילה וא"כ מאי הוצרכו לתרץ משום בוגרת לא אתעביד בה מעשה תיפוק ליה דגם אינו שוין פלל וביותר קשה על ר' מאיר דמדמה מופת עץ לבוגרת ופרש"י משום דקיי"ל שפלו בתוליה כו' נאפילו הכי פתובה מאתים.

מהו הדמיון שאני התם דיש לה קצת בתולים מאחר שיש עליה טענת דמים משא"כ במ"ע. ולכן אפ"ל דסוגיא זו אלא כמ"ד דגם בוגרת אין עליה טענת דמים וכשטת הירושלמי וא"כ קשיא על סוגיא דפרק אלו נערות (דף ל"ו) וע"כ אפשר לתרץ דזה הענין תלוי במה שיש הפרש בין דין המשנה דר"פ תינוקת ובין רבתינו שחזרו ונמנו כו' וכנ"ל ואין לדחות דר"מ לשיטתיה ביבמות (דף נ"ט) דלגבי כה"ג ס"ל בוגרת פסולה משום דלא אמרינו מקצת בתולים פכל בתולים ע"ש ומש"ה מדמה לה למופת עץ דזה אינו דהא אדרבה ס"ל לר' מאיר היכא דכתיב בתולה אפילו מקצת בתולים משמע רק לגבי כה' פסולה משום דכתיב בבתוליה וא"כ פינו בעלמא היכא דכתיב בתולה משמע אפילו מקצת בתולים דהיינו בוגרת מש"ה הכא לענין הפתובה דכתיב מוהר הבתולות גם בוגרת דינה פנערה שפתובה מאתים משא"כ מופת עץ אין לדמותה לבוגרת פלל אף שבפרק אלמנה ניוזנית (דף צ"ז ע"ב) ס"ל לר"מ מקצת פסוף אינו פכל פסוף ומדמה הש"ס לדין מקצת בתולים מ"מ הא אמרינו שם דגבי בתולה משמע ליה לר"מ אפילו מקצת בתולים ואמרינו בגמרא פרק אע"פ (דף נ"ו ע"ב) קסבר ר"מ פתובה דאורייתא ועי' בתוספות פרק קמא (דף י' ע"א) ד"ה הואיל: והנה מצאתי בש"ט"מ סד"ה מדמי לה לבוגרת וז"ל וכתב הריטב"א ז"ל מדקא מדמינו מ"ע לבעולה ולבוגרת ולא משנינו שאני מ"ע דפתחה סתום שמעינו דמ"ע פתחה פתוח והיינו דתנינו היא אומרת מ"ע אני והוא אומר לא פי אלא דרוסת איש את ש"מ פתחה פתוח פדרוסת איש וכן אמרינו בירושלמי הפתח פתוח בין בעץ בין באדם וה"ה לבוגרת וכדבעינו לפרושי לקמן במכילתין עכ"ל והנה פן ממש יש להוכיח דבוגרת אין לה טענת דמים מדלא משנינו שאני בוגרת דיש לה טע"ד וכנ"ל וראיה זו נזכרת בתוספות קרבן העדה בירושלמי פרק קמא סוף הלכה ג': ד והנה הכו"פ ביו"ד סימן קצ"ג ס"ק א' הקשה דברי הרא"ש אהדדי ממ"ש ריש פרק

תינוקת דבוגרת אין לה טענת דמים למ"ש בפ"ק דכתובות סימן כ"א ועמש"ל ליישב והכו"פ תירץ דס"ל להרא"ש והטור דרוב בוגרות יש להן דם בתולים אבל מיעוט יש שאין להם דם בתולים והס"ט שם הקשה עליו דא"כ אמאי נאסרת לבעלה לפי דעת הרא"ש והטור דס"ל כפשט הר"ר יונה שנגמנת להתיר א"ע לבעלה באומרת מ"ע אני וא"כ ה"ה בבוגרת פשאומרת שלא זינתה הנה פרי כו' ע"ש ואפשר לתרץ בדוחק גם לשיטתם דהא בבוגרת יש להם טענת דמים זהו פשהיא מכחשת שנגמזא דם אזי הוא נאמן לומר שלא נמצא ואז לא טענינו לה דהא שלא נמצא הדם מחמת שהיא בוגרת פיון שהיא טענה שנגמזא דם אבל אם היא מודה שלא נמצא י"ל שאין להם טע"ב או אפשר שאם (היא) מודה שלא נמצא דם אין זה טענת פרי מה שאומרת פרי שלא זינתה כי הפרי י"ל שצ"ל על הטענה כמו שיודעת פרי שהיא מ"ע או פרי שנגמזא אבל ה"כ לא שייך שתאמר פרי שבוגרת אין לה דם בתולים כ"א פרי שלא זינתה אפשר לדמות קצת למ"ש בגמרא ביבמות פ"ק החולץ (דף ל"ז ע"ב) גבי ספק ובני יבם בנכסי סבא שאע"פ שבני יבם הם ספק יורשים בנכסי סבא אעפ"כ אין הספק נקרא נדאי פיון שאינו טוען טענת נדאי ואינו יודע מפי מי הוא פא לירש כו' ע"ש בפרש"י אף שאינו הנדון דומה ממש לשם עכ"ז גם פאן אין פאן פרי גמור רק על שלא זינתה אבל על שבירת הבתולים אינה יודעת פרי גמור מאיזה סבה נשפרו מיהו זה דוחק דעכ"פ טוענת פרי שלא זינתה (הג"ה ועדיף מהא דהר"ר יונה פיון דהפרי [הוא] שלא ה"ה פאן זנות פלל דבכה"ג רוב הפוסקים ס"ל דתליין אף במיעוטא כמו בהא דרבה תוספאה עכ"ה) והנה כ"ז לפ"ד הסוברים פשט הר"ר א"כ לפי דעת רוב הפוסקים ומכללם הרמב"ם שחולקים עליו וס"ל דלענין איסורא אינה נאמנת ע"י פרי א"כ לפי"ז י"ל כהכו"פ: ומ"ש דבוגרת יש להם טע"ד ה"ינו לענין איסורא דאין מתירין ע"י המיעוט נגד הרוב וכן בתוספות פ"ק אלו נערו (דל"ו ע"ב) סד"ה אי דקא טעין פתבו לפרש דה"ינו לאנסרה עליו ולא לענין פתובה ע"ש (הג"ה זה דוחק לפמ"ש הריב"ש סוף סימן תמ"ו מהא דרבה תוספאה עכ"ה) ונפ"מ דמצטרף לספק ספיקא גם להתירה לבעלה ולפ"ז צ"ל הסוגיא שם מייירי בענין דליכא עוד ספק שני וכגון באשת פהו שקיבל בה אביה קדושין פחות מג"ש ויום א' וכן העמידה בשט"מ פ"ק (ד"ט) בד"ה ואיבעית אימא בשביל קושיא אחרת או ש"ל כפשוטה דבאשת פהו ליכא לצרף ספק דאין תחתיו פיון דאפילו אין תחתיו י"ל לפסול נבעלה ובאשת ישראל שקיבל בה אביה קדושין פחות מג"ש ויום א' לא מצטרף הספק אונס פיון דאונס הנה מיעוטא לא מצטרף לספק בוגרת דהוי גמי מיעוטא דדוקא לספק שאין תחתיו מצטרף דהוי ספק שקול ועיין בתשובת הרשב"א סימן שס"ט שהר"ר דן ר"ל דגם שני ספיקות לא מהני רק בטענת פ"פ ולא בטע"ד וחלק עליו הרשב"א: קיצור.

מ"ש הכו"פ דמיעוט בוגרת יש שאין להם טענת דמים ויישוב קושיות הס"ט ע"ז ומ"מ קשה על זה דיש צירוף ספק אונס ובאשת פהו ספק אין תחתיו ויש לדחות ומ"מ עוד קשה דמ"ש מהא דרבה תוספאה: והנה בירושלמי אמרו לענין בוגרת אף שהיא פחבית פתוחה זהו מהני שלא להפסידה כתובתה אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק סוטה והמל"מ ס"פ י"א מה"א כתב זהו פלא בעיני דכיון דהבוגרות דרפן בכף מאי ספק סוטה איכא ובתוס' קה"ע שם תירץ פיון דליכא אלא חד ספיקא אסירא ליה נשמע להירושלמי אף לענין פ"פ לא מהני לענין איסור ואף שהש"ס דילן פליג גבי בוגרת לענין פ"פ מ"מ

לענן טע"ד שפיר יש לומר דס"ל פן בבוגרת דלענן איסור לא מהני ולענן הפתובה מהני שאינה מפסדת ובהכי א"ש שיתנישב הסוגיא דפ"ק (די"א ע"ב) דלעיל דמייירי לענן פתובה עם הסוגיא (דדף ל"ו ע"ב) שי"ל דמייירי לענן איסורא והנה בטעם דהירושלמי היינו שמצינו בירוש' דס"ל אפילו כשיש שני ספיקות פגון באשת ישראל לא מהני להתירה במכחשת או בשותקת אלא דוקא ע"י ברי ושמא וכמ"ש בחידושי הריטב"א (ד"ט ע"א) מההיא דהירושלמי תמן בששניהם מודים בשהפ"פ ועיין בתשובת הרשב"א סוף סימן אלה רכ"ט ובעל קה"ע פ"י דהא דנאמנת בשהיא מודה שהפ"פ וטוענת ברי זהו להירושלמי כשיש שני ספיקות ולא בתדא ספיקא ובמראה הפנים שם ס"ל אפילו בתדא ספיקא נאמנת והריטב"א בחידושו פתב ג"כ שי"ל פן פדברי המ"פ וי"ל פדברי קה"ע יעו"ש.

עכ"פ להירושלמי צ"ל טענת פ"פ וטע"ד בבוגרת הוא ספק דאיכא הכי ואיכא הכי ע"כ לענן איסורא לא סמכינן ע"ז וס"ל דטענת ברי דידה לא מהני כשיש ספק שקול ודלא כהר"ר יונה אבל לענן פתובה א"י להפסידה מספק ולכאורה זהו ראיה לדעת הקה"ע הנ"ל דטענת ברי לא מהני להירושלמי לענן איסורא רק בשני ספיקות דאם מהני אף בתדא ספיקא מדוע לא יהיה מהני בבוגרת כשאומרת שלא נבעלתי רק הפ"פ מצד עצמו וגם פגון להרמב"ן אף לש"ס דילן לא מהני לענן איסורא ברי בתדא ספיקא א"כ י"ל נדאי גם להירושלמי פן.

ובחידושי מהרי"ט פ"ק דכתובות פ"י דמ"ש הירושלמי תמן בששניהם מודים שהפ"פ קאי רק לענן הפתובה דע"ז אמרו ר"ג ור"א דנאמנת ולא קשה מהא דר' אלעזר דנאמן אף להפסידה פתובה משום דהכא שניהם מודים שהפ"פ וברי ושמא ברי עדיף משא"כ התם שמכחישתו או שותקת אינה נאמנת וכ"ז לענן ממונא אבל לענן איסורא לא משמע ליה לחלק בכה"ג דפשיטא ליה דהואיל ונאסרה עליו מספק סוטה לא מפיה אנו חיים להתיר א"ע בטענה שאין בעלה מכיר בשיקרא ומספקא אסורה וכו' עכ"ל וא"כ שטת הירושלמי הוא כעין מה שכתב המשמרת הבית (דקס"ו א') כי יש מן הבוגרת כו' ולש"ס דילן גבי טענת פ"פ אין זה טענה אף לענן איסורא כמ"ש הרמב"ם ורש"י וסיעתם והטוש"ע וטענת דמים יש לה לענן איסורא אבל לענן פתובה אפשר גם לש"ס דילן אינה מפסדת כדמשמע הסוגיא (די"א ע"ב) ואף אם נאמר דמפסדת מ"מ מחמת ספק הגירסות יש לנו לתפוס בענן טענת דמים דספק שקול הוי ואינה מפסדת הפתובה אבל לענן איסורא אין להקל יותר מהירושלמי שלא הקילו בזה ומיהו פגון דספיקא הוי בהצטרף עוד ספק שקול יש להקל וספק דאונס באשת ישראל שקיבל בה אביה קדושין פחות מג"ש ויום א' צ"ע אם מצטרף פנ"ל הן אמת אם טע"ד בבוגרת היה ספק שקול י"ל דמצטרף לספק דאונס אבל י"ל דגם להירושלמי אינו ספק שקול ממש כ"א מיעוטא ואעפ"כ מהני לענן פתובה כמו גבי היא אומרת מוכת עץ אני דג"כ מהני לענן פתובה אף שמ"ע היא רק מיעוטא ומ"מ נראה דלהירושלמי הוי הא דבוגרת אין לה טע"ד כמו מיעוט המצוי ואפשר שכן יש לנו גם פן לתפוס פגון דלג' ר"ח ורי"ף וסיעתם לש"ס דילן אין לה טע"ד פלל: ה ומעתה נבוא לנ"ד דהנה אם הספק דתחתיו הוה ספק שקול היה קשה להקל מאחר דנגדו ספיקא דבוגרת לבד אבל בנד"ז פגון שנתניח עמה תוך

שבעת ימי המשפחה וע"ז טען שלא מצא ד"ב וע"ז החשש דתחתיו רחוק במאד מאד כמ"ש בתשובה ראשונה מדברי החמ"ח סימן ס"ח סק"ח.

וכן מצאתי בדבריו בשט"מ פ"ק דכתובות (ד"ט) בד"ה ספק תחתיו ספק אין תחתיו ובמראה הפנים בירושלמי פתב שפן מפנרש בירושלמי ה"א קידושה בחנפה לית לן באילן קנסויה ואין חוששין שמה אחר החנפה זינתה וכן פתב הר"ן דבמקומות הללו שרובן מקדשין וכוונסין לאלתר ליכא למיחש להכי דאם זינתה ודאי קודם לכן זינתה עכ"ל וכן פירש ג"כ בעל קה"ע שם ולכן י"ל עכ"פ דהטענה דבוגרת אין לה טע"ד עדיפא מחשש זה ולפחות ה"ל שקולים וא"כ להרר"י וסיעתו בספק שקול נאמנת ע"י טענת פרי והגם דהעליו שאלו להקל בזה בטע"ד דבוגרת אף בספק מפח הירושלמי מ"מ הקא בנ"ד הספק דאין תחתיו ודאי רבו גידולי ההיתר על האיסור דאף אם רוב פסולים אצלה מ"מ בהצטרף המיעוט דבוגרת למיעוט דכשרים י"ל הנה תרי מיעוטי המצויים רבו על הרוב מה גם בצירוף מיעוט דמוכת עץ והחזקת פשרות והטענת פרי ומ"מ אינו מוכרח וי"ל הוי ספק שקול ומיהו י"ל הירושלמי לא אסר בבוגרת רק היכא שתחתיו הוי ספק שקול ממש מה שאין פן בנ"ד אף זה אינו שיהי מסתימת לשון הירושלמי משמע שאוסר בבוגרת אף באשת ישראל ואף אם קיבל בה אביה קדושין פחות מג"ש ויום א' אפתי איכא ספק אונס מיהו הירושלמי לית ליה צירוף ספק דאונס משום קול יוצא לאונס אף גבי בוגרת משמע בירושלמי דאסור בכל אשת ישראל אף שישי ספק דאין תחתיו דהא לא נזכר כלל בירושלמי אנפן דקידושה פחות מג"ש ויום א' אדרבה משמע שם הא דר' אלעזר מירי בכל אשת ישראל א"כ עכצ"ל דס"ל להירושלמי דהו דבוגרת אינו מצטרף לספק דאין תחתיו משום דהוי מיעוטא אף פיון אנו לא קיי"ל פהירושלמי בטענת פ"פ בבוגרת דאפילו בחד ספק לחוד שרינו לה דהא אפילו באשת פהו משמע אין איסור משום פ"פ בבוגרת אף דבא"כ לאשייך צירוף ספק דאונס ולא ספק דאין תחתיו אם רוב פסולים אצלה עכ"ז אין עליה טע"ב מטעם שכתב הרמב"ם שרוב הבוגרות אין להם דוחק כו' וגם בהא דאמרו בירושלמי על המשנה בתולה אלמנה גרושה ונחלוצה מן הנשואין פתובתו מנה ואין להם טע"ב שאמרו בירושלמי ג"כ אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק סוטה וכל הפוסקים לא ס"ל פן משום דאיכא שני ספיקות ספק אין תחתיו ואת"ל תחתיו ספק באונס ולכן אהא דאמרינו בגמרא וניחוש שמה תחתיו זינתה הוצרך רש"י לפרש שהקושא אמאי לא מזקינו ליה לבא לב"ד ולא תברר הדבר ובשט"מ שם האריכו בזה פירושים שונים משום הקושא דהא איכא ס"ס ועי' בהמגיד פי"א מה"א דין ה' והלח"מ שם והב"ח הבינו דאפילו בלא ס"ס אין עליה טע"ב ודבריהם אינם מוכרחין עכ"פ בשיש ס"ס אין לה טע"ב וזהו נגד הירושלמי דאוסרה ואין לומר הירושלמי מירי באשת פהו דהא תנו בתולה אלמנה גרושה ונחלוצה מן הנשואין וגרושה ונחלוצה א"א להו להנשא לכהו א"ו הירושלמי מחמיר יותר מש"ס דידן ובכאן הטעם פשוט דהירושלמי אינו מצטרף ספק אונס מיהו להב"ח סימן ס"ז סעיף ב' דלש"ס דילן בלא טעם דספק אונס שריא לרב אשי משום דמסתמא נבעלה תחת בעלה הראשון ואפילו איכא עדים שלא נסתרה ודאי לשבחה אומרים פן כו' עכ"ל וכ"ד הלח"מ פי"א מה"א דין ה' ועיין ב"ש סימן ס"ז ססק"ב ובט"ז שם סק"א ובהפלאה שם מה שחלק על הט"ז ומהירושלמי ודאי משמע לא פהב"ח והלח"מ והט"ז ונצטרף לומר דהוא פלוגתא

חֲדָשָׁה בֵּין ש"ס דִּילֵן וְהִירוּשְׁלָמִי וְהוּא דִּןֶחַק וְעִי' בְּתוֹס' (דָּף ט' ע"ב) סד"ה אָבֵל בְּגִלְלִי וְהִנֵּה גַם בְּדִין הִיא אוֹמֶרֶת מְנוּפֶת עֵץ אָנִי פֶתַח ג"כ בִּירוּשְׁלָמִי אָבֵל לְקִיּוּמָה אֵינוֹ רִשְׁאִי.

וּלְש"ס דִּילֵן וְדַאי נְאֻמְנָת לֹא מִיבְעִיָּא לְשִׁטַּת הַרְר"י דְּמֵאֲמִינָה בְּאוֹמֶרֶת שְׁנֹאֲנָסָה ה"ה מְנוּפֶת עֵץ דְּמֵאִי שְׁנֵא. וְכ"כ בְּהֶדְיָא הַה"מ פִּי"ח מֵה' א"ב הִי"א וְכ"מ בְּתוֹסְפוֹת (ד"ט) סד"ה וְאִיבְעִי"א וְאָף לְהַאֲמִירִים דְּמ"ע לֹא שְׂכִיחַ מ"מ ה"ה אֲנֹס לֹא שְׂכִיחַ אָף גַּם לְהַחֲזוּלְקִים עַל הַרְר"י מ"מ בְּשֵׁישׁ עוֹד סָפֵק פְּגוֹן בְּאַשְׁתִּי יִשְׂרָאֵל שְׂקִיבֵל בְּהַ אָבִיחָ קְדוּשִׁין פְּחוֹת מַג"ש וְיוֹם אֶחָד שֵׁישׁ עוֹד סָפֵק אֲנֹס וְכֵן בְּאַשְׁתִּי פֶהוּ בְּשֵׁישׁ סָפֵק אֵין תַּחְתּוֹ וְרוֹב כְּשֵׁרִין נִרְאָה ג"כ דְּנֻאֲמְנָת בְּאוֹמֶרֶת מ"ע אָנִי מִיְהוּ בְּהַרְבַּ הַמַּגִּיד פִּי"ח מֵה"א סוּף דִּין י"א מִשְׁמַע לְהַחֲזוּלְקִים עַל הַרְר"י אֵינָה נְאֻמְנָת דְּלֹא חֲשִׁיב רַק סָפֵק א' כִּיּוֹן שְׁמ"ע הוּא דְּבַר שְׁאִינוֹ מְצוּי אָכֵן לְהַתוֹסְפוֹת וְדַאי דְּנֻאֲמְנָת בְּשֵׁישׁ עוֹד סָפֵק וְכ"מ דְּעַת הַרְשָׁב"א הוּבָא בְּשִׁט"מ (דָּף ט') סד"ה וְאִיבְעִיָּת אֵימָא י"ל מ"ע לֹא שְׂכִיחַ וְכָל שְׁלֵא טַעֲנָה לֹא תְלִינֵן בְּיָה כו' אָבֵל אִם טַעֲנָה הִיא בְּפִי נְאֻמְנָת עַכ"ל מִשְׁמַע בְּכַה"ג דְּטַעֲנָה חֲשִׁיב סָפֵק וִי"ל דְּנֻאֲמְנָת אָף לְהַחֲזוּלְקִים עַל הַרְר"י כִּיּוֹן שֵׁישׁ עוֹד סָפֵק וְעִי' פִּנ"י בְּקו"א פ"ק דְּכַתְּוּבוֹת סִימֵן לְמ"ד הִבִּיא רְאִיָּה דְּבִטּוּעָתָ מ"ע אָנִי נְאֻמְנָת אָף לְהַתִּיר א"ע לְבַעֲלָה מֵהָא דְּרַבָּה תוֹסְפָאָה בְּפָרֵק הָעָרֵל (ד"פ ע"ב) שְׁהִבִּיא הַרְמ"א בַּהֲג"ה בְּסִימֵן ד' סְעִיף י"ד בַּהֲג"ה וְכ"ד הַרְב"י בְּש"ע שְׁם מִיְהוּ הַחֲמ"ח שְׁם וְהַב"ש הִבִּיאוּ שְׁהַתוֹסְפוֹת בְּנֻדָּה (דל"ח ע"א) ס"ל דְּלֹא קִי"ל כְּרַבָּה תוֹסְפָאָה וְכֵן כְּתוּבוֹ עוֹד הַתוֹסְפוֹת בְּנֻדָּה (דכ"ז ע"א) ד"ה אֵלָא לְמ"ד הִבִּיאוּ הַעֲצ"א שְׁם וְכ"מ הַעֲצ"א שְׁם וּבְבִית מְאִיר בְּתִשְׁבּוּבָה סִימֵן יו"ד הָעֵלוּ דְּרוֹב הַפּוֹסְקִים ס"ל כְּרַבָּה תוֹסְפָאָה מִיְהוּ מַה שְׁדִּיקָמָה הַפְּנ"י נִדוֹן דַּהֲרַר"י לְזָה לֹא זַק דְּהִכָּא שְׁאֵנִי שְׁתוּלִין בְּהִכִּי לוֹמַר שְׁלֵא הִנֵּה זְנוּת פְּלֵל מִשְׁא"כ בְּנִדוֹן דַּהֲרַר"י דַּע"כ הִנֵּה זְנוּת רַק לְתוּלוֹת בְּאוֹנָס אֵין רְאִיָּה מִשְׁם וְאֶפְשָׁר דְּלֹא דְּמִי גַם כֵּן לְהָא דְּמוּכַת עֵץ כִּי שְׁם נוֹלַד הַסָּפֵק אַחַר הַנְּשׂוּאִין וְגַבִּי מְנוּפֶת עֵץ נִתְגַּלָּה עַכְשָׁיו שְׁהַסָּפֵק הִנֵּה קוֹדֵם הַנְּשׂוּאִין וְעֵינֵן בְּהַרְיָב"ש סוּף סִימֵן תַּמ"ו הִבִּיא ג"כ רְאִיָּה אַחֲרַת דְּלֹא תְלִינֵן בְּזְנוּת כָּל שְׁאֶפְשָׁר לְתוּלוֹת שְׁלֵא הִנֵּה זְנוּת רַק דְּאַשְׁתֵּי הַנּוֹלַד אָף שְׁהוּא רַק מִיְעוּט כו' עוֹד רְאִיָּתִי בְּהַרְיָב"ש שְׁם מ"ש בְּשֵׁם הַרְי"ט דְּשְׁמוּאֵל וְחֲסִידִים הַרְאִישׁוֹנִים בְּנֻדָּה (דל"ח ע"א) לֹא דְּבָרוּ אֵלָא לְמַקּוּמָם וְשַׁעֲתָם וּקְרָא דְּהַרְיֹן אֶסְמַכְתָּא בְּעֻלְמָא הוּא עַכ"ל וְפִי הַרְיָב"ש שְׁפִנּוֹנַת הַרְי"ט שְׁבִזְמֵן הִנֵּה אֶפְשָׁר שְׁתַּלַּד לְמַקְנוּטְעִין וְלֹא יִהְיֶה נֶפֶל הַרְי אָמַר הַרְי"ט מְסַבְּרָא שְׁבִזְמֵן הִנֵּה אֵינוֹ כֵּן אִם כֵּן כַּמ"כ י"ל בְּבוּגְרַת שְׁבִזְמֵן הִנֵּה הוּא מִיְעוּט הַמְּצוּי שְׁבוּגְרוֹת אֵין לְהֵם ד"ב כְּאֶשֶׁר חֲקַרְתִּי וְדַרְשִׁתִּי פֶה בְּעִירוֹ מִפְּמָה וְכַמְּה צְנוּעוֹת כו' וְכ"ש שְׁסַבְּרָא זֹו נְמַצָּאת בִּירוּשְׁלָמִי עַכ"פ דְּבוּגְרוֹת אֵין לְהֵם ד"ב וְכִיּוּצָא בְּזָה בְּהָא דְּפ"ק דְּנֻדָּה (ד"ט ע"א) דְּהִלְכָה כַּר' יְהוּדָה וְר' יוֹסִי וְר' שְׁמַעוֹן וְאֶעֱפ"כ עַכְשָׁיו בְּזְמַן הַרְבֵּה לְפִי הַנִּרְאָה בְּרוּב הַמְּנִיקוֹת יִהְיֶה הָעֵנִין כְּדַבְּרֵי ר' מְאִיר וְדו"ק: קְצָרוּ ש"ד לְכַאוּרָה יֵשׁ טַעַם לְהַתִּיר ע"ד הָא דְּרַבָּה תוֹסְפָאָה וְלוֹמַר שְׁבַעֲרָף זֶה הִיא בּוּגְרַת לְגַבִּי טַע"ד וְכַהֲרִיב"ש סִימֵן תַּמ"ו וְאֶצ"ל לְדַעַת הַרְר"י שְׁבִזְמֵן ס"ח ס"ח וְלִצְרַף לְזָה עַכ"פ דְּמִיְעוּט כְּשֵׁרִים וּבֵין הַפֵּל ה"ל כְּרַוְבָא לְהַקֵּל וְטַעֲנַת כְּרִי עַל טַעֲנָה דְּבוּגְרַת וְגַם אֶפ"ל פְּתַח פִּיָּה לְאַלֵּם הוּא עַל טַעֲנָה הַב' גַּם לְצָרְף לְזָה מַה שְׁמַצָּאתִי בְּסִפְרָ קַהֲלַת יַעֲקֹב לְהַתוּ"ג שְׁכַתְּבַת בְּסִימֵן וְא"ו סִי"ח ד"ה אֵלָא דְּלְהַטוּר סִימֵן ד' שַׁבְּב"ש סַקְמ"ג וְנ"ב י"ל אֶפְּלִלוּ בְּרוּב עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים לֹא חֲשִׁיב רֹוב פְּסוּלִים כִּיּוֹן דְּרוֹב הַמְּצוּנִין אֶצֶל הַיִּשְׂרָאֵלִית הֵם יִשְׂרָאֵלִים וְלֹא מְצָאתִי כֵּן בְּב"ש שְׁם אוֹלֵי הוּא בְּב"ש יֵשׁוּן וְעַל חֲשֵׁשׁ דְּתַחְתּוֹ כְּבַר נִתְבָּאָר

לעיל שאין שום חשש: סימן כב בדין אשה שמת בעלה בלא בנים רק הניחה מעופרת וילדה אחר מיתת בעלה לתשעה חודשים [לפ"ד] אלא שלא פירש הבעל ממנה בימי העיבור ולכן אינו נקרא נדאי בן תשעה.

והנולד הוא נולד שנגמרו שערו וצפרניו ומת תוך שלשים יום וקלצה כדיון. ואח"כ נשאת לכהן אחר שנמלה בב"ד ואמרו לו שלא יכנס: תנן ר"פ החולץ ליבמתו ונמצא מעופרת וילדה כו' אין הנולד של קיימא הוא אסור בקרובותיה כו' ופסלה מן הפקונה.

ור"ל דמייירי שהיה נדאי לאו בר קיימא דהיינו פ"ה הפילה דהוא נפל נדאי ולא ספק וכן מוכרח מאין הנולד של קיימא דבסיפא גבי הכונס את יבמתו דתנן יקיים דע"כ מייירי דוקא בנפל נדאי וכמ"ש רש"י שהיה נפל ור"ל שלא יצא חי לאויר העולם ובהרמב"ם פ"א מהלכות יבום הלכה כ' החולץ ליבמתו כו' ואם הפילה או שלא שהה שלשים יום אחר שנולד י"ל ג"כ הפילה היינו שלא יצא חי לאויר העולם וכ"כ בחידושי הרשב"א בגמרא ד"ה אם אין הנולד של קיימא יקיים ודוקא בשהפילה א"נ בנולד והוא שנולד לשמונה נדאי לא נגמרו סימניו שערו וצפרניו דבנדאי נפל חשבינן ליה הא לאו הכי מוציאה בחליצה דמטילין אותו לחומרא ושם נולד של קיימא הוא עכ"ל משמע ג"כ דפירש בשהפילה היינו שלא ילדתו חי כלל אלא שהוסיף דה"ה בנולד שנולד לשמונה נדאי לא נגמרו סימניו שו"צ.

אבל פ"ה הפילה משמע שלא יצא חי לאויר העולם וכ"מ בהרמב"ם פ"א מה' יבום הלכה ה' שפכת וז"ל מי שמת והניח אשתו מעופרת אם הפילה אחרי מותו ה"ז תתייבם ואם ילדה ויצא הנולד חי לאויר העולם אפילו מת בשעה שנולד הרי אמו פטורה מן החליצה ומן היבום אבל מד"ס כו' עכ"ל וכ"ה בש"ע סימן קנ"ו סעיף ד' דכשיצא לאויר העולם חי אינו נקרא כלל נפל אע"פ שמת בשעה שנולד ובנדאי דשעה לאו דוקא אלא אפילו פחות משעה הדין כן וא"כ נפל שאמו תתייבם על פרחו היינו שלא יצא כלל חי לאויר העולם כ"א ילדתו מת ואע"פ שהרב המגיד שם כתב דה"ה כשיילדה נולד חי שלא פלו לו חודשיו ולא נגמרו לו סימניו ג"כ נפל הוא קרוי וכ"כ שם הלכה ב' מ"מ עיקר פ"ה נפל זהו שילדתו מת פנ"ל ודינו דהה"מ ג"כ צ"ע פי הוא הולך בשטת הרשב"א ותרתי בעינן הא' שבו נדאי נולד לשמונה ולא שהוא ספק בן שמונה ספק בן תשעה הב' שלא נגמרו לו סימניו שו"צ וא"כ לפ"ז כשהוא ספק בן שמונה ספק בן שבעה ג"כ י"ל דלא סמכין להחזיקו בחזקת נפל נדאי שתתייבם אמו דהא ספק איסור פרת הוא וא"כ כל נולד אף שהוא בן שמונה נדאי יש לספק שם בן שבעה הוא ואשתהוויי אשתהי ואף על פי שלא נגמרו לו סימניו שו"צ על זה לבד אין לסמוך שהרי אף באיסור לאו דיבמה לשוק לא סמכו על סימן דגמרו סימניו שו"צ אף בסתם וולדות שהן ספק בן תשעה כו' ויש רובא מעליא דהוא בן קיימא וגם גמרו סימניו ועכ"ז חששו למיעוטא שלא תנשא לשוק כש"כ שיש לחוש בלא גמרו סימניו כל שיש ספק שם הוא בן שבעה ואשתהוויי אשתהי שלא להתיר אמו לייבם שהוא איסור פרת ואף שבש"ע סימן קס"ד ס"ו פסק נולד שלא פלו לו חודשיו ולא נגמרו סימניו קרוי נפל.

לפע"ד צ"ע דמדוע לא יחושו בזה למיעוטא כמו שחששו בסתם וולדות שנגמרו שו"צ והן ספק בני תשעה כו': קיצור פ"ה נפל היינו שלא יצא הנולד חי כלל לאויר העולם ואז

אמו תוכל להתייבם כ"מ הפירוש מדברי רש"י ומדברי הרמב"ם פ"א מהלכות יבום הלכה ה': והרשב"א והה"מ ס"ל דאף שנולד חי אם נדאי לא פלו לו חדשיו ולא נגמרו סימניו שו"צ חשוב ג"כ נפל וכ"פ בש"ע סימן קס"ד ס"ו ולפע"ד צ"ע דיש לחוש למיעוטא דהא לרשב"ג דאמר פל ששקה שלשים יום באדם אינו נפל היינו גם לקנלא אף שלא נגמרו שו"צ והוא בן שמונה כמ"ש התוספת בשבת פרק ר"א דמילה (דף קל"ו ע"א) ד"ה מימיהל וז"ל ואומר ר"י דעל פרחו בנדאי בן שמונה נמי איירי עכ"ל ונהרי אנו חוששין לדברי רשב"ג אף בסתם ונולדות שלרבנו מותרת לשוק לגמרי אעפ"כ חוששין לדברי רשב"ג כ"ש שיש לחוש לדבריו בכהאי גוונא דלא שמענו דפליגי רבנו עליה: ב ולכאורה צ"ע מהמשנה פ"ב דנזיר (דף י"ג ע"א) אם אמר פשיהיה לי ולד כו' הפילה אשתו אינו נזיר ומוקמינן לה בגמרא שם כר' יהודה דכרי הוא דאמר ספק נזירות להקל ור"ש ס"ל דיתנה ויאמר אם היה בן קיימא הרי אני נזיר חובה ואם לאו הרי אני נזיר נדבה משום דקסבר ספק נזירות להחמיר ונהרי פינו דהפילה משמע שידוע שהיה נפל א"כ איזו ספק יש פאן אם היה בן קיימא ועוד דהא ר' שמעון לא פליג פאן גבי יבמה אמתניתין דאם אין הנולד של קיימא יקיים ונהרי חששא דספק אשת אח שהוא בכרת חמור טובא מספק נזירות ועיין בב"ח סי' קנ"ו סעיף י' שתירץ לחלק בין נזירות ליבום משום דבנזירות הלך אחר לשון בנ"א אף באמת שם הפי' כמ"ש בתוס' שם (דף י"א סוף ע"ב) הפילה אשתו ולא ידעינן אם נפל הוא אם בן קיימא הוא וכלו לו חדשיו או שמת במעי אמו אינו נזיר עכ"ל.

ור"ל דמספקינן שמה היה בן קיימא שכלו לו חדשיו ויצא חי לאויר העולם וכ"כ בפ"י הקה"ע בירושלמי שם ד"ה הפילה אשתו ולא ידעינן אם נפל הניא אם בן קיימא הניא ובשט"מ שם פתב וז"ל והאי נפל מייירי דאין ידוע אם פלו לו חדשיו אם לאו ומת תוך שלשים יום והא דאמר פרק ר"א דמילה פיהק ומת ד"ה מת פלומר נפל לאו נפל נדאי קאמר אלא ספק ולא חי שיצטרף לפדותו ולאבל כו' עכ"ל ואם בן מלשונו משמע דמייירי אפי' גמרו לו שערן וצפרניו דהא בכה"ג מייירי בגמרא פר"א דמילה ואפ"ה פיון שמת תוך שלשים יום חשוב ליה ספק לענגן נזירות ונהנה הרמב"ם פ"א מהלכות יבום הלכה כ"ב פתב הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת מפרישין אותו וממתינין לה אם הפילה יחזור ויקיים ואם ילדה אפי' מת ביום שנולד ה"ז מוציאה בגט עכ"ל משמע דהפילה היינו שלא יצא חי לאויר העולם אז נוקא הוא דרשאי לקיימה דנפל קורא פל שלא יצא חי לאויר העולם כדמשמע בדבריו הלכה ה' פמו שהובא לשונו לעיל אבל פל שיצא חי לאויר העולם אפ"ל דאפילו הוא בן שמונה ולא גמרו סימניו עכ"ז לא יקיים פי יש לחוש שמה היה בן קיימא דהא אם היה מתקיים שלשים יום היה נקרא בן קיימא אע"פ שהוא בן שמונה ולא גמרו סימניו וא"כ גם עכשיו מידי ספיקא לא נפקא אף הה"מ הכ"ב פתב ומ"ש אם הפילה פשילדה ולד שלא נגמרו סימניו ולא פלו חדשיו שהוא קרוי נפל כנזפר למעלה בדעתו וז"ל עכ"ל: קיצור.

(הא דתנו גבי החולץ ליבמתו שאם אין הנולד של קיימא פסולה לכהונה י"ל דהיינו דומיא דסיפא גבי אין הנולד של קיימא יקיים דלהרמב"ם י"ל דמייירי שלא יצא חי לאויר העולם פלל ולהרשב"א והה"מ מייירי שהוא בן שמונה וגם לא גמרו לו סימניו אז ס"ל דנקרא נפל אם בן בכה"ג נמי מייירי אין הנולד של קיימא דגבי החולץ ליבמתו ונמצא מעוברת

דבכה"ג אע"פ שְׁיִלְדָה וְלֹד פִּינוּן דְּאִית בְּיָה הֵי תַרְתִּי לְרִיעוּתָא שְׁלֵא נִגְמְרוּ סִימְנֵי וְלֵא פְלוּ לֹו חֲדָשֵׁי פְסוּלָה מִן הַפְּהוּנָה): וּבִתְשַׁב"ץ ח"ג ס' רפ"ה פְּתַב וי"א שְׁאָם נוֹלֵד וְסָפֵק פְלוּ לֹו חֲדָשֵׁי אִפִּי נוֹלֵד מֵת אֲסוּרָה לְהַתְּיָבָם וּמוֹכִיחִין זֶה מִמ"ש בַּמַּס' נְזִיר הָאוּמֵר הָרִינִי נְזִיר לְכַשְׁיָהּ לִי וְלֹד וְהַפִּילָה הָרִי זֶה סָפֵק נְזִיר וְזֶה נִמְצָא לְרַבּוֹתֵינוּ הַצָּרְפְּתִים וְ"ל אָבֵל פְּשׁוּט הוּא דָּאָם נוֹלֵד חֵי אֲפִילוּ מֵת לְשַׁעֲתוֹ אֲסוּרָה לְהַתְּיָבָם וּמִתְּרַת לְשׁוּק מִן הַתּוֹרָה וְחוֹלְצַת מְדַרְבְּנָן עַכ"ל וְע"ש דְּמַפְרָשׁ דְּבַרֵי הָרַמְבַּ"ם כְּמוֹ שְׁכַתְּבָתִי וְדָלָא פְּהַרְשֵׁב"א וְלֵא כֹהֵ"מ שְׁהַשְׁנָה אוֹתָן וְע"ש סִימֵן רַמ"ב וְסִימֵן רַנ"ז שְׁהֶאֱרִיךְ בְּזֶה וְהֵנָּה אַעפ"י שְׁהַרַמ"ה הוּבָא בְּטוֹר וּב"י סְס' קס"ד ס"ל דְּאֵף בְּיִלְדָה וְלֹד שְׁלֵא שְׁהָה שְׁלֵשִׁים יוֹם לֹא תִצָּא מֵהֵיבָם וּפִי הַב"י טַעֲמוֹ מְשׁוּם דְּמַסְפִּיקָא אִין מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ כְּבָר הַשְּׁיִגוּהוּ הַטוֹר וּב"י שָׁם וְכֵן הַב"ש שָׁם ס"ק י' הַשְּׁיִגָה עַל תִּירוּץ הַב"י לְהַרַמ"ה אֲלֵא פִירַשׁ הַמְּשַׁנָּה אִם אִין הַנְּלֹד שְׁל קִימָא יְקִימָא בְּנִפְל וְדֵאִי.

וְהֵנָּה בַש"ע שָׁם סְעִיף ה' וְלֹד שְׁלֵא נִגְמְרוּ סִימְנֵי וְלֵא פְלוּ חֲדָשֵׁי קְרוּי נִפְל וּבַנ"י מִשְׁמַע דְּפִי נִפְל הֵינּוּ שְׁלֵא יִלְדָתוּ חֵי פְלָל עַמ"ש לְשׁוֹנוֹ לְקַמֵּן וּכ"כ הָרַמְבַּ"ם פ"א מֵהִלְכוֹת יְבוּם דִּין ה' וְכַמְש"ל בְּזֶה דַעַת הָרַשְׁב"א וְדַעַת הָרַמְבַּ"ם.

וְאִם כֵּן י"ל דְּכַמ"כ לְשׁוֹן אִין הַנְּלֹד שְׁל קִימָא דְּבַרֵי שְׁאָ דְּפִסְלָה מִן הַפְּהוּנָה מִיְיָרִי ג"כ בְּכֹהֵ"ג אָבֵל בְּנִד"ז שְׁהַנְּלֹד נִגְמְרוּ סִימְנֵי שְׁעָרוּ וְצָרְפְּרָנֵי אֵף שְׁמַת תּוֹף שְׁלֵשִׁים יוֹם י"ל דְּלֵא פְסוּלָה מִן הַפְּהוּנָה בְּהַחֲלֵט רַק לְכַתְּחֵלָה אָבֵל אִם נִשְׂאָת לְכַהֵן לֹא תִצָּא וְ"ל הַב"ש ס' קס"ד ס"ב סק"ו וְלְכַאוּרָה נִרְאָה אִם מֵת הַנְּלֹד תּוֹף שְׁלֵשִׁים יוֹם דְּאֵז מְדַאוּרֵייתָא וְלֹד מְעַלְיָא הוּא כו' י"ל דְּסִמְכִינָן בְּזֶה עַל רַבְּנָן דָּאָם נִשְׂאָת לְכַהֵן לֹא תִצָּא מִמֶּנּוּ דְּאִמְרִינָן וְלֹד מְעַלְיָא הוּא וְחֲלִיצָה שְׁחֵלֵץ אִין חֲלִיצָה פְלָל כְּמוֹ שְׁסִמְכִינָן עַל רַבְּנָן אִם נִתְקַדַּשׁ לְכַהֵן בְּלֵא חֲלִיצָה כַּמ"ש בְּסְעִיף ז' כֵּן רְאוּי לְסַמּוֹךְ עַל רַבְּנָן כְּשֵׁחֵלֵץ לָהּ אֲלֵא רְאִיתִי בַנ"י דְּלֵא ס"ל כֵּן דְּהָא בְּמַתְּנִיתִין פִּי וְלֹד שְׁאִינוּ שְׁל קִימָא דְּרִישָׁא הֵינּוּ שְׁמַת תּוֹף שְׁלֵשִׁים וּמ"מ פְּתַב שְׁאָם נִשְׂאָת לְכַהֵן תִּצָּא ש"מ בְּזֶה לֹא סִמְכִינָן עַל רַבְּנָן כו' וְאִפְשָׁר דְּאִין לְדַמּוֹת רִיעוּתָא זֹו לְשָׁם דְּאִיכָּא מְרֵאִית עֵין פִּינוּן דְּחֵלֵץ לָהּ וְהַשְׁתָּא נִשְׂוָאָה לְכַהֵן וְגָרַע טְפִי עַכ"ל וְעִי' בַּס"ק י"ב: וְלְכַאוּרָה דְּבַרֵי הַב"ש תְּמוּהִים דְּזו"ל הַנ"י שָׁם אִם אִין הַנְּלֹד שְׁל קִימָא שְׁהָה נִפְל א"נ שְׁיִלְדָתוּ חֵי וְלֵא שְׁהָה שְׁלֵשִׁים יוֹם וְהוּא סָפֵק כֵּן תִּשְׁעָה סָפֵק כֵּן שְׁמוּנָה וְלֵא נִגְמְרוּ סִימְנֵי שְׁאָם נִגְמְרוּ סִימְנֵי אוּ דְקִים לֹן בְּגוּיָה שְׁפָלוּ לֹו חֲדָשֵׁי וְאֲפִילוּ לֹא נִתְקַיְיִם אֲלֵא יוֹם אֶחָד וְלֹד שְׁל מְעַלְיָא חָשִׁיב וְכַדֵּאִיתָא בַּמַּס' נִדָּה (דָּף מ"ד) וְלְקַמֵּן בְּמַכְלִיתִין עַכ"ל וְדְבָרֵי מוֹעֲתָקִים אוֹת בְּאוֹת מַחֲזִיזוּשֵׁי הָרִיטְב"א שָׁם א"כ מְבוֹאֵר מֵהָרִיטְב"א וְהַנ"י דְּזֶה שְׁאִמְרוּ דְּגַם אִם מֵת בְּתוֹף שְׁלֵשִׁים הַדִּין כְּמוֹ בְּנִפְל זֶהוּ בְּשֵׁלֵא נִגְמְרוּ סִימְנֵי דְּנֹקָא מִשָּׂא"כ בְּנִגְמְרוּ סִימְנֵי ס"ל דְּנֹלֵד שְׁל קִימָא חָשִׁיב מִשְׁמַע דְּאֲפִילוּ לְכַתְּחֵלָה תִּנְשָׂא לְכַהֵן וּכ"כ בְּחִזְדוּשֵׁי הָרַשְׁב"א שָׁם (דָּף ל"ו) ד"ה אֲמַר רַבָּא וְ"ל אָבֵל בְּסָפֵק כֵּן תִּשְׁעָה אוּ כֵּן שְׁמוּנָה וְנִגְמְרוּ סִימְנֵי וְלֹד מְעַלְיָא הוּא וְאֲפִילוּ לְכַתְּחֵלָה תִּנְשָׂא עַכ"ל וְאִם כֵּן הַב"ש דְּחֻקִּירְתוֹ הַנ"ל הוּא וְדֵאִי אֶסְתַּם וְלָדוֹת שְׁהֵם סָפֵק בְּנִי תִשְׁעָה סָפֵק בְּנִי שְׁמוּנָה וְשִׁנְגְּמְרוּ סִימְנֵי שְׁעָרוּ וְצָרְפְּרָנֵי אִם כֵּן אִיךְ מְצַאבַּהֲנִי דַס"ל שְׁלֵא לְסַמּוֹךְ בְּזֶה עַל רַבְּנָן גַּם בְּדִיעֵבַד וְצ"ל כְּפוֹנֵת הַב"ש כֶּף דְּהֵנָּה לְשִׁטַּת הַנ"י וְהָרִיטְב"א פֶּאן מוֹכְרַח, עַכ"פ דַס"ל דְּלֵא סִמְכִינָן בְּזֶה עַל רַבְּנָן דְּפִלְגִי אַרְשֵׁב"ג דְּהָא לְשִׁטַּת כְּפֶאן דְּבַנְגְּמְרוּ סִימְנֵי וְלֹד מְעַלְיָא הוּא אִם כֵּן צָרִיךְ לֹומר דְּפִלְגֵתָא דְּרַשְׁב"ג וְרַבְּנָן מִיְיָרִי בְּנֹלֵד שְׁלֵא נִגְמְרוּ סִימְנֵי דַמ"מ לְרַבְּנָן פִּינוּן שְׁהוּא

ספק בן תשעה ספק בן שמנה אזלינו בטר רוב ולדות וולד מעליא הוא וכמ"ש הרמב"ם
בפרק הערל (דף פ') וכן פ"י הרשב"א פ"א בד"ה הג"ל דבכה"ג הוא דאמרין דאם נשאת
לכהן לא תצא וא"כ פ"י דפ"י הנ"י והרמב"ם א"א ברישא גבי החולץ ליבמתו דבכה"ג פסלה
מן הפקונה ואפ"י נשאת לכהן תצא עכצ"ל דס"ל דבחלץ לה לא סמכינו על רבנו אפי'
דיעבד וכמ"ש הב"ש.

וא"כ לפ"ז גם בנגמרו סימניו פ"י דאנן קיי"ל דאפי' בכהאי גוונא פשלא שקה ל' יום
הוא בכלל פלוגתא דרבנו ורשב"ג כמ"ש התוס' פרק הערל (דף פ' ע"ב) מהגמרא דשבת
מיקהל היכא מהלינו כו' וכן העלו הרשב"א והרמב"ם א"א והנ"י שם וכמ"ש הרמב"ם וכן
התוס' בשבת (דף קל"ו) אם פ"י פ"י שאי אפשר לסמוך בזה שלא תצא רק על רבנו ולא
לרשב"ג הרי מהנ"י מוכח דבחלץ לה לא סמכינו ארבנו כנ"ל: קיצור (בולד דנד"ז שהיא
ספק בן תשעה ספק, בן שמונה ככל הולדות וגם נגמרו סימניו שערו וצפרניו אף על פי
שמת בתוך שלשים יום י"ל אם נשאת לכהן לא תצא.

דברי לכאורה עדיף מהדין דש"ע סי' קס"ד סעיף ז' ואם נשאת לכהן וכמו שהקשה
הרא"ש הובא ב"ש שם ס"ק י"ב אע"ג כו' ואם היתה חולצת כו' ואף שתירץ דאי חלצה
אמרי כו' י"ל זהו אם חלצה אחר שילדה ומת אז שייך אמרי קמו רבנו כו' אבל בדין
שבש"ע סי' קס"ד סעיף ב' דהחליצה היתה מקודם שנמצאת מעוברת וילדה לא שייך
לומר קמו רבנו כו' והב"ש הביא ראיה מדברי הנ"י דאפילו הכי תצא ולכאורה יש להשיב
על ראיתו דהנ"י מייירי בלא נגמרו סימניו ומ"מ יש ליישב דעכ"פ מוכח מהנ"י דלא
סמכינו בכה"ג על רבנו דרשב"ג כמו דסמכינו בסעיף ז' פשלא חלצה וכ"ש בנד"ז
שחלצה אחר שילדה ומת הולד שייך ודאי מ"ש הרא"ש אמרי קמו רבנו בולד דנפל הוי
כו'): ג והנה רש"י (דף ל"ו סוף ע"ב) פ"י שאם תחלוץ תיאסר עליו כו' הרי דתצא מחמת
החליצה ולכאורה ראיה לדבריו מהסוגיא (דף קי"ט ע"ב) דילמא איפא דהוי בחליצה כו'
אף בחידושי הרשב"א (דף מ"א ע"ב) ד"ה שפא פתב מיהו בדיעבד ודאי לא חיישינו
ושרינו לה וכדתנו במתניתין בזמן שהולד של קיימא לא פסלה מן הפקונה וכ"כ
הרמב"ם שם ור"פ החולץ משום דאיפא וולד דמוכח מיהו התם וולד קיימא ואחר החליצה
מה שאין פ"י הכא שלא שקה שלשים יום ושחלצה אח"כ ע"ז אין ראיה כ"כ מהרשב"א
גם מרש"י אין ראיה להחמיר שי"ל דלשיטתיה אזיל סוף גיטין (דפ"ט סוף ע"ב) שאם
אתה מצריכה גט נמצאת אוסרה ע"ז כו' ועי' מל"מ רפ"י מה"ג שהרב בני יעקב הקשה
דהרמב"ם לא ס"ל בן ואף על פי שתירץ הנה הקשו שם עליו מתשובת רש"י דסי' קכ"ט:
ועי' מהרא"י בפסקיו סי' כ"א אבל אי מצרכינו לה גט שני ליפא לעז כו' מיהו פ"י הרי
הרמב"ם ספ"ב דיבום ס"ל ברש"י פ"א מדכתב שאין אוסרין ע"ז אשתו משום ספק
דדבריהן.

הרי ס"ל דאם תחלוץ תחתיו תיאסר עליו וכ"כ המגיד שם וז"ל שקה לא התירוהו לו
בלא חליצה אלא כדי שלא לאוסרה עליו עכ"ל ומבואר בהדיא דאם תחלוץ תחתיו
נאסרה עליו. מיהו לשון הרמב"ם שם פ"י בכה"ג שילדה וולד שלא פלו לו חדשיו ומת
בתוך שלשים יום משמע קצת שידוע שלא פלו לו חדשיו ולכן אע"פ שגמרו סימניו
שו"צ אם חלצה תחתיו נאסרה עליו אבל סתם ולדות שהם ספק בני תשעה דהיינו רק

שאינו ידוע ודאי שפלו לו חדשיו י"ל שאע"פ שחלצה לא נאסרה עליו מיהו זה אינו דהא הרמב"ם קאי על דין הגמרא (דף ל"ז) דמייירי ודאי אף בסתם וולדות וז"ש פמו שבארנו היינו בפ"א הלכה ה' דשם מייירי אף בסתם וולדות וכן מורה ג"כ פשט הגמרא ביבמות (דף ל"ז ע"א) דכשחלצה נאסרה עליו שיהי רב משרשיא שם דפליג על רבינא וס"ל דאשת פהו ג"כ חולצת ודאי ס"ל דנאסרה עליו מדאמר שם לרבינא שריתוה יהא רענא דתשתרו אף תרבא.

משמע דלדיניה אסורה בהחלט דאי אחר חליצה מותרת לו ה"ל שריתוה בלא חליצה יהא רענא כו' ואע"פ דבאמת רש"י בשפת (דף קל"ו ע"ב) פי' שריתוה בלא חליצה ועבריתו אדרשב"ג יהא רענא מ"מ יש לומר דכיון דחלצה נאסרה לגמרי עליו וא"כ גם רבינא י"ל לא פליג עליה בדין אם חלצה כו': אמנם התוספות בשפת שם ד"ה ואם אשת פהו היא אינה חולצת פתבו הקשה הר"ר משה מפניהם ותתלון ומה בכך האמר בסוף פ"ק שני דיבמות דספק חלוצה היכא דנכנסה שריא דתנו התם אם קדמו וכנסו אין מוציאין מידם ואמרינן בגמרא תני שילא ואפי' שניהם פהנים מ"ט חלוצה דרבנן ועל ספק חלוצה לא גזרו וע"ש בפרש"י (דף כ"ד ע"א) ד"ה ואפי' שניהם פהנים וחד מינייהו ודאי חלוצה נסיב כו' מ"מ כיון דלכל חד אינו אלא ספק כו' לא גזר רבנן לאפוקי מספק כו'.

נהרי ספק זה גרוע הוא ודומה לשני שבילין שבפ"ק קמא דפסחים (דף י' ע"א) ועי' בתוספות תחלת נדה (בדף הראשון סוף ע"א) בד"ה והלל גבי אע"ג דאינו יכול להיות שיהיו שניהם טהורים כו' וצ"ע) ואומר רבי דהאי דאינה חולצת בשמעתינן לא משום שאם חלצה יהא מחויב להוציאה אלא כיון דאפשר בלא חליצה מוטב שלא תתלון שלא להוציא לעז על בניה כעין שמצינו בפ"ק בתרא דיבמות (דף קי"ט ע"ב) כו' אלא אנו מעגנין אשה זו לעולם משום טעמא דנמצא מצריכה פרוז לכהונה ולכך אין אנו מניחים לחלון וכ"ש הקא עכ"ל.

ומדבריהם מובן דגם בהיא דיבמות (דף קי"ט ע"ב) ונמצא מצריכה פרוז כו' הוא רק איסורא דלכתחלה אבל אם חלצה אחר ט' חדשים לתברתה ונשאת לשוק לא תצא. דאם התם תצא אפילו נשאת לישראל משום שעברה על דברי חכמים א"כ כמ"כ הקא תצא כו' אלא משמע דס"ל דגם שם זהו רק איסורא דלכתחלה ועי' בכנה"ג סי' ו' בהגהת ב"י אות ו' שכתב וז"ל נראה מדברי הרשב"א וז"ל דבכל מקום דאמרי נמצאת אתה מצריכה פרוז לכהונה אם חלץ לה פסולה לכהונה אבל הרמב"ם פ"ד מהלכות יבום ופ"ק י"ז מהלכות איסורי ביאה הלכה י"ז פ"ב כל מי שאינה ראויה לחליצה אם נחלצה לא נפסלה לכהונה סברתו פסברת הרמב"ן בספר המלחמות דאם חלץ יכריזו וכשרה לכהונה ועי' בתשו' למת"י די בוטון כ"י סי' ל"ג עכ"ל הכנה"ג ובהגהת הטור אות ד הביא מ"ש מזה בתשו' מהר"א ששון סי' רי"א.

והנה התוס' ביבמות פ"ק פיצד (דף כ"ד ע"א) הביאו גם כן קושיא זו דהר"ר משה מפניהם ותירצו באופן אחר וז"ל וי"ל דהתם בהחולץ (דף ל"ו ע"ב) שחולצת לאחר נשואין ואמרו קמו רבנן במילתא דנפל הנה ולכך הוצרכו חליצה ואתי למישרי חלוצה

לכהן אָבֵל הָכֵא כָּל אֶחָד כְּשִׁכּוֹנִים אָמְרֵי קִים לִיה לְהֵא דְלָאו חֲלוּצָה הִיא וּלְכֹה פְּנִסָּה עכ"ל.

וכ"ד רבינו ברוך במרדכי דיבמות פֶּרֶק הַחֹלֵץ ס"א כ"א ונ"ל ואמנם פֶּשְׁלֵמְדֵנו שְׁבַת תְּמַהְנִי עַל הָא דְאָמַר אִם אֲשֶׁת כֹּהֵן הִיא אֵינָה חֹלֶצֶת אִמָּאֵי פִינֵן דְאָמַר בִּיבְמוֹת פֶּרֶק שְׁנֵי דְסִפְק חֲלוּצָה לֹא גָזְרוּ בָּהּ רַבָּנָן וְתִירְצֵנו דִּהֵינֵנו הִיכָא דְחֲלֻצָה כְּבָר אָבֵל תַּחַת הַכֹּהֵן לֹא תִחְלֹץ דִּהֵינֵנו טַעְמָא שְׁמָא יִפְסְלוּ הַבְּנִים וְעוֹד יֵשׁ חֹלֵקִין עכ"ל א"כ לפ"ז י"ל פֶּשְׁחֲלֻצָה תַּחַת הַכֹּהֵן דִּהֵינֵנו הִיא דִּהֲחֹלֵץ (דף ל"ו סוף ע"ב) נְאֻסְרָה עַל הַכֹּהֵן כַּפְרָש"י שֶׁם וְהַרְמַב"ם וְהָא פְּדַעַת הַתּוֹסְפוֹת דְשֶׁבֶת (דף קל"ו ע"ב) אָבֵל כְּשֶׁחֲלֻצָה קוֹדֵם שְׁנֵשְׂאָת לַהַכֹּהֵן אֶף לְאַחַר שְׂיֻלְדָּה וּמַת הַנֶּלֶד תּוֹף שְׁלֵשִׁים וְאַחַר כֹּף נִשְׂאָה הַכֹּהֵן י"ל דְלֹא תִצָּא דַה"ל כֹּהֵן דַּס"פ כִּיצַד מְשֻׁנָּה ז' קְדָמוּ וְכִנְסוּ אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם אַע"ג שְׁנִחְלֻצוּ קוֹדֵם שְׁכִנְסוּ מִחֲמַת סִפְק גְּמוּר וְלִכְאוּרָה כ"ש הָכֵא דְנִחְלֻצָה לֹא מִפְּנֵי סִפְק גְּמוּר דִּהָא לְרַבָּנָן א"צ חֲלֻצָה כָּלָל וְעַלִּיהֶם סוּמְכִים לְמוֹל הַנֶּלֶד בְּשֶׁבֶת אֶף לַפ"ד הַפּוֹסְקִים דְלֹא סְבִירָא לְהוּי הַמַּמְנ"פ דְרַב אֲדָא בַר אֶהֱבָה בְּשֶׁבֶת פ' ר"א דְמִילָה (דף קל"ו ע"א) וְכִמוּ שְׂיֻבָא לְקַמֵּן אִם כֹּן חֲלֻצָה הִיא רַק לְחוּשׁ לְמִיעוּטָא וְאַפְשָׁר ע"ז גַּם רַש"י וְהַרְמַב"ם לֹא יִחְלֻקוּ שְׁהֵרֵי הַרְמַב"ם פ"ח מֵהַלְכוֹת יְבוּם הַלְכָה ב' נִתְּן טַעַם לְהַמְשִׁינָה ז' ס"פ כִּיצַד הַנְּ"ל דְקָדָמוּ וְכִנְסוּ אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם אַע"פ שְׁשֵׁנֵי הַנְּשִׂים חֲלֻצוּ תַּחֲלָה וְנ"ל שֶׁחֲלֻצָה שְׁחֲלֹץ הַיְחִידִי מִסִּפְק חֲלֹץ וְהַחֲלוּצָה אֲסוּרָה לְכַהֵן מְדַבְּרֵי סוּפְרִים וְכִסְפִּיק חֲלוּצָה לֹא גָזְרוּ עכ"ל הֵרֵי שְׁהִיָּה מַעֲשֵׂה חֲלֻצָה כִּינֵן שְׁהִיָּה הַמַּעֲשֵׂה מִחֲמַת סִפְק לְכֹן אִם כִּנְסוּ הַכֹּהֵן אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם כַּמ"כ י"ל בְּדִין יְלָדָה וְלָד גְּמוּר שְׁמוּהֵלִין אוֹתוֹ אֶף בְּשֶׁבֶת וּמַת בְּתוֹף ל' דָּאִם חֲלֻצָה וְאַח"כ נִשְׂאָת לְכַהֵן אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם: קִיצוּר.

מַפְרָש"י מְבֹאָר שְׂאֵם תַּחֲלוֹץ תִּאָסֵר עָלָיו וְלִכְאוּרָה י"ל רַש"י לְשִׁיטְתָּיָה אֲזִיל גְּבִי גֵט כַּה"ג סוּף גִּיטִין דַּפ"ט סוּף ע"ב) וְכ"ש לְגַבִּי כֹהֵן דְבִמְרָדְכֵי פֶּרֶק הַחֹלֵץ ס"א כ"א יֵשׁ סְבִירָא דְחֲלֻצָה אֶף שְׂבָאָה מִכַּח חֲשָׁא ה"ל כְּמוֹ רִיחַ הַגֵּט דְפּוֹסֵל בְּכַהֲנֹנָה אֶף גַּם הַרְמַב"ם ס"ל כְּרַש"י וְכ"מ פֶּשֶׁט הַגְּמָרָא פֶּרֶק הַחֹלֵץ שֶׁם אֲמַנְם הַתּוֹסְפוֹת בְּשֶׁבֶת (דף קל"ו ע"ב) ס"ל דָּאֶף אִם תַּחֲלוֹץ אֵינּוּ מְחֻיָּב לְהוֹצִיאָה אֶף הַתּוֹסְפוֹת בִּיבְמוֹת פֶּרֶק כִּיצַד (דף, כ"ד ע"א) מְחֻלְקִים בְּעֵינֵן אַחַר וּלְדַבְּרֵיהֶם י"ל בְּהָא דִּהֲחֹלֵץ (דל"ו) פְּדַעַת רַש"י וְהַרְמַב"ם וְהֵינֵנו מִפְּנֵי שְׁחֲלֻצָה כְּשֶׁכְּבָר נִשְׂאָת לַהַכֹּהֵן מִשְׂא"כ בְּמִשְׁנָה ז' פֶּרֶק כִּיצַד.

שְׁחֲלֻצוּ קוֹדֵם שְׁנִשְׂאָת לַהַכֹּהֵן וְאַח"כ נִשְׂאוּ לַפְּהֵנִים אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם וְכ"כ הַמְרָדְכֵי פ' הַחֹלֵץ ס"א כ"א טַעַם זֶה וְא"כ לְדַבְּרֵיהֶם י"ל בְּמַת הַנֶּלֶד תּוֹף שְׁלֵשִׁים יוֹם וְשְׁהִיָּה מִסְתַּם וְלָדוֹת וְחֲלֻצָה וְאַח"כ נִשְׂאָת לְכַהֵן י"ל דְלֹא תִצָּא כֹהֵן דַּפ"כ כִּיצַד הַנְּ"ל וְגַם לְדַעַת הַרְמַב"ם וְרַש"י י"ל הַדִּין כֹּן: ד' וְגַם לְהַנְּ"י שֶׁבַב"ש הַנְּ"ל אֶפְשָׁר לֹאֵר שְׁלֹא הַחֲמִיר מִצַּד הַחֲלֻצָה לְבַד כ"א כְּשֶׁחֲלֻצָה אַחַר וְלָד שְׁלֹא נִגְמְרוּ סִמְנֵי דַּע"ג דְכְּשִׁלָּא חֲלֻצָה וְנִשְׂאָת לְכַהֵן ס"ל דְלֹא תִצָּא מִכָּל מְקוֹם כְּשֶׁחֲלֻצָה גְרַע מִסִּפְק חֲלוּצָה [דַּפ"כ כִּיצַד] דַּכ"ד פִּינֵן דַּאִיכָּא רִיעוּתָא שְׁלֹא גְמָרוּ סִמְנֵי מִשְׂא"כ בַּנְּד"ז דְגְמָרוּ סִמְנֵי דְבִין לְרַבִּי בִין לְרַבָּנָן הוּא וְלָד שְׁלֹא קִיָּמָא אֶף עַל גַּב דְלְרַשְׁב"ג סִפְק הוּא ה"ז עֲדִיף מִסִּפְק חֲלוּצָה [דַּפ"כ כִּיצַד] דַּכ"ד דָּאֶף לְרַשְׁב"ג אֵינּוּ רַק סִפְק רִיעוּתָא וְגַם י"ל דְהוּא רַק סִפְק דְרַבָּנָן לְרַשְׁב"ג וְלְרַבִּי וְרַבָּנָן הוּא בַר קִיָּמָא וְדַאִי וְא"כ גַּם כְּשֶׁחֲלֻצָה עֲדִיף טוּבָא מִסִּפְק חֲלוּצָה וְהִנֵּה גַם בְּבֵן שְׁמוּנָה וְדַאִי

אף על גב דרש"י ס"ל בפרק הערל (דף פ' ע"ב) דר' אבוןה ס"ל דאפילו לרבי לא מחזקינן ליה בבר קנימא עד שיהיה בן עשרים שנה והתוס' פירשו דזהו אליבא דרבנן אבל לרבי חשיב בר קנימא בשלשים יום אלא דר' אבוןה ס"ל כרבנן והרא"ש שם סי' ו' פסק פרבי לפי' התוס' מ"מ דעת הרמב"ם דאפי' קודם ששקה שלשים יום נפיק ליה מתורת נפל פיון דגמרו סימניו כמ"ש המ"מ פ"א מהלכות יבום דין ה' אלא שחכמים החמירו בו להצריכה חליצה לכתחלה ולענין ירושה העמידו על דין תורה כו'.

ועיין מזה בב"ש סי' קנ"ו ס"ק ג' וסי' קס"ד ס"ק י"א ובסתם ולדות להרשב"א וריטב"א ונ"י דפרק החולץ ס"ל דכשגמרו סימניו ולד מעליא הוא גם מד"ס פנ"ל ואמנם המ"מ שם בשם הרמב"ן פי' דגם זה ספק הוא כמו לא גמרו לו סימניו כו' וכ"כ הרשב"א בפ' הערל שאפילו גמרו סימניו אינו יוצא מידי נפל לרשב"ג אא"כ שקה שלשים יום כו' והנה התוס' פ' החולץ (דף ל"ו סוף ע"ב) פי' טעמיה דרשב"ג פיון דמיעוט נפלים מצוי מחמירים ביה וכ"כ בפ"ה דנדדה (דף מ"ד ע"ב) דנפלין הנה מיעוט דשכיח כו' ולכך החמירו חכמים משמע דגם לרשב"ג אינו רק חומרא מדרבנן אבל מדאורייתא הוא ולד מעליא אלא שהתוס' כ"כ כשמת תוף שלשים ע"י שנפל מן הגג או אכלו ארי אבל בפיהק ומת גם לרבנן בחזקת נפל הוא מיהו רש"י פי' בשבת (דף קל"ו ע"א) דהיינו שלאחר לידתו לא ראו בו אלא חיות מועט כו' ועי' תוספות דהחולץ (דף ל"ו ע"ב) ד"ה הא לא כמו שפי' בקונטרס ולרש"י י"ל דשאני התם שהיה לו חיות הרבה ימים עד שפיהק ומת כו' ועי' בר"ן פרק ר"א דמילה דהרי"ף השמיט הא דאבני משום דמוכח דרבא ס"ל דגם בחלה ומת פליגי רבנן אלא שהר"ן ה' תירץ דחלה היינו כמו אכלו ארי' א"כ לרש"י והרי"ף והר"ן בכה"ג אפי' לרשב"ג י"ל אינו רק חומרא דרבנן לבד והנה בשבת (דף קל"ו) פ"ה פוסקים לא ס"ל הממנ"פ דרב אדא לומר דאם לאו בר קנימא ה"ל כמחמתו בפ"ה בעלמא דלא תכן פלל לומר פן על ולד שנגמרו סימניו שערו וצפרניו דלרבי סגי בהא בלבד לומר דה"ל כמחמתו בפ"ה בעלמא.

וא"כ קשה איך מלין סתם ולדות פיון לרשב"ג ה"ל ספק נפל אעכצ"ל דבסתם ולדות שהם בני ט' אלא שנקרא ספק בן ט' ספק בן ח' פיון דלא פירש ממנה ואף אם אין ט' שלימין מ"מ יולדת למקוטעין וא"כ הם נדאי בכלל רוב ולדות דרוב נשים ולד מעליא ילדו והרי גמרו שערו וצפרניו לכן לענין מילה סמכינו על רבנן ורבי דהא התורה אמרה וביום השמיני ימול וא"א לומר דמייירי בידוע שכלו לו חדשיו דהיינו שבעל ופירש דזה לא יארע רק באחד מאלף ובנדאי דין התורה פן בסתם ולדות כשגמרו שערו וצפרניו אעכצ"ל דלענין מילה (סמכינו) בולדות שי"ל שהן בני ט' וגמרו שערו וצפרניו סמכינו על רבנן ורבי למול אותם בשבת ולא משום הממנ"פ דרב אדא וכיון שכן י"ל דגם לענין ספק חלוצה דרבנן סמכינו ע"ז שאם נשאת לכהן אחר שחלצה לא תצא פיון דהילד הנה היו רשאים למולו מן התורה בשבת ה"ל נדאי בחזקת בן קנימא: קיצור.

וגם להנ"י י"ל פן אף דס"ל שפולד שהוא פלוגתא דרבנן ורשב"ג אם חלצה תצא מהכחן שנסאאה ולא סמכינו על רבנן ולא כמו בלא חלצה זהו לשטתו דפלוגתא דרבנן ורשב"ג הוא בולד שלא נגמרו סימניו דאז לרבי הוא ג"כ בחזקת נפל לכן לא סמכינו על רבנן נגד רשב"ג ונגד רבי אבל לדידן דס"ל דפלוגתא דרבי ורשב"ג הוא בסתם ולדות שנגמרו

סימניו א"כ רבי גם פן ס"ל כרפנון דהוא בחזקת ולד של קיימא רק רשפ"ג לבד מחמיר וגם בחלה ומת יש לומר דלרשפ"ג ג"כ אינו אלא חומרא דרפנון לבד לפ"ד רש"י וקרי' וקרי' לה לכו י"ל אע"פ שחלצה לא תצא.

כשלא חלצה תחת הפהו שנשאת לו כ"א מקודם ועוד דהנה הרי מלין ולד פנה בשבת אף לכמה פוסקים דלא ס"ל הממ"נ דרב אדא בר אהבה ע"כ סמכינן בזה לכתחלה באיסור סקילה דחילול שבת על רפנון ורבי ולא חיישינן בהא להא דרשפ"ג פיון דא"א ודיינינו ליה בחזקת ולד של קיימא אם פן כמו כן בנד"ז פשנשאת לכהן אחר שחלצה תחלה יש לומר לסמוך על רפנון ורבי שאין להוציאה ממנו: ה והנה בתשו' מיימוני דשייכי לה' אישות וגירושין סימן י"א ובמרדכי סוף יבמות סימן קכ"ח כתב ונ"ל נפל למשאל"ס אשתו אסורה סוגיא דרנפא דעלמא פה הוא דאם עברה על דברי חכמים ונשאת אפי' במזיד הואיל ונשאת לא תצא אע"פ שנתפונה לעבור על דברי חכמים להנאת עצמה ותלו לה בהא דמסקינן ביבמות ה"מ לכתחלה אבל אי אינסובא לא מפקינן לה מיניה ונ"ל פי טועים פל האומרים פן כו' א"כ אנו סהדי שקל אחד כו' תעבור ותנשא כו' ומעשה ראיתי כו' ואמרו בה פל גדולי הדור אם נשאת לא תצא כו' ולא יתכן זה ועוד דאם כדבריהם אמאי לא קתני כו' אם נשאת לא תצא עכ"ל והנה לפי הועוד י"ל בנד"ז גם למקרה"ם לא יוציא דהא הקא גבי ספק חלוצה תנו ואם קדמו וקנסו אין מוציאין ותני שילא ואפי' שניהם פהנים י"ל אפי' בעבריינות וכ"מ מהטור וש"ע רס"ו ו' אם עבר ונשא ספק חלוצה אין צריף להוציא וכן מתבאר בהדיא בתשובת מהרי"ט חאה"ע סי' כ"ו שהקשה ע"ד מהר"מ דיהיב טעמא דאל"כ מה הועילו חכמים בתקנתו אנו סהדי שפולן ינשאו וקשיא לי א"כ הנטען על השפחה ונשתחררה על הנכרית ונתגיירה דתנו בפ"ק דיבמות לא יכנסו ואם פנסלא יוציא וכן בכל מקום שאמרו אם נשאת לא תצא מה הועילו חכמים בתקנתו וי"ל דכל הנה דיש להם תקנה להנשא לאחרים מסתמא לא עברי אדרפנון שאימת ב"ד עליהם שיענישו אותן בשמתא דכל מאן דעבר אדרפנון היו משמתינו ליה הלכך פרשי מהדדי ונשאות לאחרים אבל זו מתוה שידעת שאין לה תקנה לעולם אם לא שתנשא עוברת ונשאת אע"ג דידעה דמשמתינו עכ"ל מבואר מדבריו גבי ספק חלוצה מסתמא לא עברה כו' וא"כ לא דמי להא דנפל למשאל"ס ולא שייף מה הועילו כו' ועי' בחמ"ח סימן י"ז סל"ד ס"ק ס"ג ובב"ש ס"ק ק"ד שלא הכריעו פן בבירור ולפי מ"ש בשם מהרי"ט מוכרח הוא פן.

אף מה שנראה ממהרי"ט דעכ"פ משמתינו ליה על שעברו אדרפנון (הגם שאין נפקותא עכשיו לדידן דאין נוהגין בשום חרם ושמתא פלל) מ"מ נראה דאף לדינא דגמרא אין פאן שמתא מדכתב מהר"מ בתשובה הנ"ל ולא נעשה עמה דבר משמע דלא שמתה פלל לא לדידיה ולא לדידה אע"ג ביו"ד סי' של"ד סמ"ג איתא המזלזל כו' י"ל שאני הקא דהוא רק איסורא דלכתחלה שהם אמרו שלא.

ישא לכתחלה והם אמרו שאם פנס אין מוציאין מידו ועוד דהכ"מ פ"ו מהלכות תלמוד תורה דין י"ד גבי המזלזל פירוש דהיינו מפסק דחמיר טפי מעובר על דבר מדבריהם ולפיכך אף על פי שהעובר אינו חייב שמתא כו' ע"ש ובמל"מ ועיין במרה"צ סעיף ל"ד ס"ק קל"ו שהרח"ש חולק ע"ד מהר"מ בתשובה והסכים לדעת גדולי צרפת שהביא

מהר"מ שם שפוסב'רים דאפי' נשאת בעבריינות לא תצא שפן משמע מסתימת פל הפוסקים דלא לשפמיט חד מינייהו לחלק בזה עכ"ל ועי' בעצי ארזים ס"ק קל"ט ועי' בגמרא רפ"ק דשבת בהיהא דרב ביבי הדביק פת בתנור אם התירו לרדותה קודם שיבא לידי איסור סקילה והקשו התוס' (דף ד' ע"א) ותימא מאי בעיא היא זו פשיטא שלא ישמע לנו אם נאמר לו ותירץ ריב"א כו' ע"ש א"כ דוקא התם הקשו התוס' פן דלא ניח מלעבור על איסור דרבנן שיתחייב סקילה מחמתו איסור תורה אבל הכא שאין פאן רק עיגון אפשר שפיר שיצייתו לדברי חכמים שאסרו לכתחלה ועוד מניין תדע שזהו רק איסורא דלכתחלה לבד.

דכשיאמרו לה שהיא אסורה תסבור שזהו איסור גמור ועוד דאם היא תרצה לעבור אולי לא ירצה הבעל לישא אותה. א"כ אין ראיה מזה לומר שאף בדיעבד תצא כשלא נשאת ע"פ חכם ועוד ראיה ממ"ש הרמב"ם גבי קטלנית שאם נשאת לא תצא דהיינו ודאי אפי' נשאת בלי הוראת חכם והחולקים שם היינו מטעם אחר: קיצור: מ"ש בתשובת מהר"מ והביאו רמ"א בש"ע בהג"ה סי' י"ז סעיף ל"ד בענין משאל"ס דאם נשאת בעבריינות תצא מהרח"ש חלק ע"ז והעלה דהעיקר כגדולי צרפת שהורו דלא תצא וגם לפ"ד מהר"מ יש לחלק בין משאל"ס ובין ספק חלוצה הא' על פי מ"ש מהרי"ט בתשובת חאה"ע סי' כ"ו דכל הנה דיש להן תקנה כו' הב' דגבי ספק חלוצה אמרו בפירוש ואם קדמו וכנסו אין מוציאין מידם מה שאין פן במשאל"ס וצ"ע בהרא"ש ביבמות פרק פיצד ססי' ד' בפ"י קדמו וכנסו דמשמע לא במזיד לעבור על איסור כ"א רק שלא נמלכו בב"ד: ונהנה בתה"ד סימן רט"ז הביא תשובה מא"ז וז"ל הא דמשמתינו לגרש (מי שנשא מינקת חבירו) היינו דוקא שקידש או נשא במזיד אבל אם שגג כו' עכ"ל א"כ לפ"ז ההיא דמת הולד תוף שלשים יום ועמדה ונתקדשה דאם אשת פהו היא אינה חולצת.

היינו אפילו עמדה ונתקדשה במזיד דהא ביבמות (דף ל"ו) מוכח דשני דינים הנ"ל מייירי באופן אחד אלא שהתה"ד לא פ"י פן דברי הא"ז וז"ל ונהיה דאם אשת פהו היא אינה חולצת מסתמא נמי לא איירי במזיד כו' ובספר בית מאיר ססי' קס"ד פתב דלשון הגמרא עמדה ונתקדשה לא משמע אלא מזידה כו' וצ"ע עכ"ל ונראה דאפי' להתה"ד היינו משום אמאי עבדינו ליה תקנתא כו' לסמוך ארבנן נגד הא דקיי"ל פ"רשב"ג משא"כ בספק חלוצה דהא בחידושי הרמב"ן פ"ב דיבמות (דף כ"ד) הביאו הה"מ פ"ח מהלכות יבום הלכה ב' הצריך טעם אמאי לא התירו לכתחלה ספק חלוצה ומלשון הרמב"ם שם ובספק חלוצה לא גזרו משמע קצת לא כפרש"י והרמב"ן ועי' בעצי ארזים סי' ו' ס"ק א' שראיית הרמב"ן מפ' נושאין (דף צ"ח סע"ב) פהנים חולצין כו' אינה מקריעתו כ"כ דהתם שאני שהיתה צריכה לחלוץ ארבע פעמים עד שתנשא להחמישי פהו לכן יש לומר איסורא ברובא איתיה: ומ"מ פתב העצ"א שם דהדין מוסכם לכ"ע דספק חלוצה אסורה לכתחלה לכהן אבל לענין דיעבד שלא תצא י"ל אפי' נשאת בעבריינות וכמו במשאל"ס לפ"ד רבני צרפת שהסכים עמהם מהרח"ש ועוד דכאן שיש לה בת עם זה שנשא י"ל ודאי אין מוציאין כדי שלא יאמרו שהבת היא חללה עיין ביבמות (דף כ"ד ע"ב) גבי עידי פיעור וקלא דל"פ ובאמת הולד הנולד לכהן מספק חלוצה הוא פשר ואינו ספק חלל כמו שפסק הרמב"ם פרק י"ז מהלכות איסורי ביאה הלכה ז' וכן ביאר במל"מ שם: קיצור י"ל אפילו נשאת במזיד לא תצא ובפרט שיש לה בת ממנו שהבת פשרה להנשא לכהן

וכשיוציאו האם מבעלה הפכה יהיה לעז על הבת: ז אף מה שיש להחמיר בזה הוא משום ששאל מההמ"ץ ועבר על דבריו ומבואר בש"ע ס"י י"א ס"ח פל היכא שהתרו ביה וכנס לא מקרי דיעבד ומפקינן לה מיניה והוא מתשובת הרא"ש פלל ל"ב ס"י ג' הביאה הטור ס"י קמ"א: אבל הריב"ש בתשו' ס"י רמ"ב פתב שענין התרו בו ב"ד תלוי בחילוף גירסאות שבירושלמי ס"פ פיצד דלגרסת הרמב"ן אין מוציאין מידו ולגוסקא אחרת בירושלמי שמצא הרשב"א מוציאין מידו וסיים דכיון שיש התחלפות בגוסקאות ספיקא הוי ומספיקא אין כופין והה"מ פ"י מהלכות גירושין דין י"ד הביא ג"כ שני גוסקאות אלו והנה גירסת הירושלמי שבידינו היא כפי הגוסקא שמצא הרשב"א ואעפ"כ מש"ש בירושלמי גירש מהו שיחזיר כו' משמע יותר בגוסקא של הרמב"ן דקאי אדסמיה ליה ואם פנס אין מוציאין מידו ועל זה מיבעיא ליה גירש מהו שיחזיר כו' אבל לגוסקא שמצא הרשב"א אמרו לו שלא יכנס וכנס מוציאין מידו א"כ איך שנייה לסמיה לזה גירש מהו שיחזיר דהא אפילו מעצמנו מוציאין מידו וא"ת דקאי על קדם וכנס בלא התראה הרי דין זה לא נזכר פלל בירושלמי ויש ליישב דקאי על המשנה ואם פנס אין מוציאין מידו וע"ז מבעיא ליה גירש מהו שיחזיר אף לכאורה יש להקשות על גירסת הרמב"ן ממה שדקדק הרא"ש ס"פ פיצד (דף כ"ג ע"ב) קדמו וכנסו דדוקא שלא נמלכו בב"ד כו' ונסתייע מפרש"י שם.

ואפשר שלזה נתכוון השואל בתשובת הריב"ש שם במ"ש מההיא משנה כו' ונזכר ג"כ במשנה ר"פ ד' אחין כה"ג ובברייקתא בגמרא שם ר"ש ואבא שאול ס"ל לב"ה פן וי"ל דהרמב"ן ס"ל דמ"ש אם קדמו וכנסו אורחא דמלתא קתני דמסתמא לא היו עוברים ע"ד ב"ד ועוד דכיון דשנים הם מסתמא רחוק שיכוננו שניהם לעבור עבירה במתכוין אלא שלא ידעו מזה שיש איסור ובהכי א"ש הא דבמשנה הנטען על השפחה כו' לא תנן ואם קדם וכנס כו' ועוד דאפילו נאמר פן יש לחלק דדוקא בספק אחות זקוקה הדין פן ולא בספק חלוצה לכהן משום דאיסור ספק אחות חלוצה חמור טפי כמש"ש בחידושי הרשב"א משום דהיא משום אחות גרושה דהוי איסור פרת ובנמוק"י שם דכמ"כ בספק אחות זקוקה ותדע דע"כ צריך לחלק פן כמ"ש הב"ח ס"י י"א דלדקדוק של הרא"ש א"כ במשנת הנטען על השפחה כו' דתנן ואם פנסו אין מוציאין מידו ולא תנן אם קדמו וכנסו אפילו התרו בו אין מוציאין א"כ י"ל ה"ה בספק חלוצה לכהן וכמש"ש הריב"ש ס"י רמ"ב פיון שמשום קנסא הוא היכא דאתמר אתמר היכא דלא אתמר לא אתמר.

ולפי דקדוק זה של הרא"ש יש לסייע לגירסת הרמב"ן שם ועוד יש ליישב האדתינא ואם קדמו ע"ד מ"ש בגמרא פ"ק ג' דב"מ (דף ל"ח ע"ב) וקדם ותלש ואכל ה"ז זריז ונשפר נמצא לישנא דקדם שיהו באשר בקדימתו נשפר דבר מה.

והכי נמי שיהו לומר פן דנשפר דדילמא דידיה אתרמי ליה ונמצא קיים מצות יבום ועכ"פ לאחד ודאי דידיה אתרמי ליה ועל דרך זה ג"כ במשנה ר"פ ד' אחין קדמו ונשפרו שקיימו מצות יבום משא"כ גבי ההיא דנטען על השפחה כו' לא שיהו לומר ואם קדמו שאין פאן שום דבר שנשפר כ"כ פי אדרבה נשא שפחה וגירות כו' ומ"ש רש"י ואם קדמו קודם שנמלכו בב"ד היינו דגם זה אמת דמסתמא מירי בהכי ועי' בפסחים פ' האשה (דף פ"ט ע"א) מעשה וקדמו בנות לבנים ונמצאו בנות זריזות כו' ואע"פ שאין זה דומה ממש

להתם דהקא נפסד ג"כ שעבר ע"ד חכמים שאסרו לעשות פן לכתחלה מ"מ פיון
שהעבירה היתה בשגגה ולעומת זה נשפר ג"כ שפיר שינה למימר ואם קדמו כו': קיצור
פיון שעבר ע"ד המ"ץ ונשא י"ל לא מיקרי דיעבד אף להריב"ש ה"ל פדיעבד ומ"ש
קדמו וכןסו דמשמע דוקא שלא נמלכו בב"ד אפשר לתרץ דאורחא דמילתא קתני ועוד
תירץ וע' ב"ש סוף סימן י"א ס"ק י"ח: ח ויש לעיין להרא"ש אם פופין או שאומרים לו
שחכמים חיבוה להוציא דלקאורה פיון דכתב הרא"ש עצמו פ' הבא על יבמתו סימן י"א
אפילו בשעה עמה י' שנים ולא ילדה דתנו יוציא כו' ראוי להחמיר שלא לכוף כו' פיון
דפליגי בה רבנותא א"כ ה"נ פיון שיש גי' בירושלמי וע' יש"ש פ"ב דיבמות סימן ז' גבי
ספק שניות דהסמ"ג החמיר והוא נחלק ע"ז דספק דרבנן להקל רק משום התם בגמרא
מוכח להחמיר ועיין ב"ש סט"ו ס"ק ט"ז דאע"ג דבשניות ההוא גזרו בגמרא: בדורות
האחרונים יש רצו לומר כו' נשמע בספק שניות אין כופין ואין להביא ראיה מדמצינו
בתרומות פ"ב מ"ב דבמזיד החמירו שאין תרומתו תרומה ואיפא מ"ד בגמרא דאפילו
הוא גרינוא הדר לטיבליה דשאני התם דלא הקילו רק בשוגג אבל הכא דבמזיד ג"כ
לא תצא רק משום שהתרו בו ב"ד אין ראיה להחמיר איברא דיש להעיר מתשובת
הרא"ש פ"ל ל"ה סוף סימן א' דמפני שעשה שלא פהוגן וכו' וה"נ פשעבר על התראת
ב"ד אין לה שלא פהוגן גדול מזה אף שם יש עוד טעם דסמך על האומרים דכופין במאיס
עלי ועמ"ש רבינו בתשובה דאלמנה מינקת כו' וע' ב"ש ססי' י"א בשם הב"ח בדבר
שליפא חשש איסור כו' ובב"ש סימן י"ב סק"ב וכאן יש חשש איסור א"א כו' ונ"ד
לקאורה הוי חשש איסור אף פיון דספק חלוצה לא גזרו בה רבנן דיעבד י"ל דהוי פליפא
חשש איסור דחשש איסור הוא כמו בנטען על א"א דאם היתה אמת אסורה לו מה"ת וכן
בשליח שמביא גט כו' עי' סימן י"ב סק"ג מיהו ז' דגבי שנים שקידשו שתי אחיות כו'
דתנו ואם קדמו וכןסו כו' הרי שם גם פן פשפנסו תו ודאי ליפא איסורא פ"ל כמ"ש
הברטנורה פ"ב דיבמות סוף מ"ו ההיא שעמא כו' ואפ"ה דייק הרא"ש כו' ולכן י"ל דגם
פאן מחיבין להוציא אלא י"ל דמ"מ אין לכוף בשוטים פנ"ל ממ"ש הרא"ש פ"ק הבע"י
וכעין שפסק השבו"י ח"א סימן צ"ג גבי ודאי חלוצה דכופין אותו בדברים וגוערין בו
אבל לא לכוף בשוטים כו' דאף שפנדאי חלוצה אין הלכה בדבריו וכמ"ש בבאה"ט בשם
תשובת כנסי"ח ועי' בתשובת בית אפרים סוף סימן קכ"ב מ"מ בספק חלוצה יש לומר
פן דגוערין בדברים לבד ועוד פיון דהריב"ש פליג ועי' ב"ש סימן י"ב סק"ג ובבית מאיר
שם אף אם נראה להרב לכופו לקאורה יש עצמה שלא לחוש לגט מעושה שאחר שפיהו
פ"א ונתן הגט אף אם הגט מעושה נפסלה עליו שהרי הוא פהגן ואז מותר לכופו ליתן גט
פעם ב' וכדאיתא בפוסקים כה"ג גבי חליצה עסי' קס"ט סנ"א ובגמרא (דף ק"ו) ובחה"ר
וריטב"א שם ובש"ע סימן ל"ז סט"ז בהג"ה ובתשובת רשב"א סימן אלף רל"ו ואין
לחוש עפמ"ש מהר"מ אלשיך בתשובת מהר"ר בצלאל אשפנזי סימן ל"ז דהתם לא
קאמר אלא כשהיא עצמה גרמה זה שנפסלה לו אז אין כופין אותו לגרש או לחלוץ אבל
כשב"ד עושין זה הפיסול מפני שעשה שלא פהוגן וע"כ עשו לו שלא פהוגן מודה דאח"כ
כופין אותו דעדיף זה ממ"ש הרא"ש פ"ל ל"ה סוף סימן א' פנ"ל וכ"כ שם בהדיא
מהר"מ אלשיך או שעושים ב"ד להטעותו מפני שראו שלא היתה הגון כו' וה"נ בנד"ז:

קיצור. ומ"מ גם לשטת הרא"ש אין כופין בשוטים.

אף אם נראה להרב לכופו ושללא לחוש לגט מעושה שלא פדין יש עצה ע"י נתינת גט שני שאז אחר שנתן גט ראשון ודאי נאסרה עליו וא"כ אז מן הדין לכופו ליתן גט שני: סימן כג ע"ד אשת פהן שהלכה לעובד פוכבים לבקש ממנו על בעלה הפהן שיעזור לו ובאה לבעלה ואמרה שאנסה העובד פוכבים הנ"ל ובא עליה אם אסורה לבעלה: הנה בש"ג ס"פ שני דכתובות גפי האשה שנתבשה בידי עובדי פוכבים כתב וז"ל רא"מ פסק דאשת פהן שנתניחה עם עובד פוכבים שעה אחת פדי ביאה אסורה לבעלה וראייתו מפרק אין מעמידין ובמסכת עו"ג פירש רש"י אפילו באשת ישראל מיהו ספר התרומה פרק אין מעמידין התיר בדיעבד אפילו אשת פהן עכ"ל וגם הר"ן בכתובות שם כתב ומ"מ דוקא שנתבשה אבל אשת פהן שנתניחה כו' דאע"ג דהתם פ' אין מעמידין כו' ע"ש פדברי סה"ת.

וכ"כ התוספות פרק אין מעמידין (ד' כ"ג סע"א) בד"ה ותו מתרי טעמא קדא מהטעם שכתב הר"ן וסה"ת ועוד שי"ל דדברי רבינא אמת הן וכ"כ הרא"ש שם ר"פ הנ"ל סימן ב' ופ"י דברי רבינא דלא תקשי מאיסור שבוייה עיין תוספות שם סד"ה ע"י קמון וכ"כ הרשב"א בתשובה סימן אלף רנ"א דארף על גב דמסוגיא דר"פ אין מעמידין נראה לכאורה דאפילו ביחוד דעלמא באשת פהן אסורה לבעלה אין הדעת מכרעת פן ע"כ נראה פדברי סה"ת ע"ש והובאו ב"י בסימן ז' סד"ה אשה שנתבשה ובש"ע שם סוף סעיף י"א בהג"ה ועיין ב"ש שם ס"ק ל"ג וכ"כ מהרי"ק שרש"ק ס' דדבר פשוט הוא שיש לסמוך אכל הגי רבנותא היכא שאינה מסורה בידם וגם כי לא נתייחדה אלא לפי שעה כי רבים ניגהו נגד הרא"ם ומיהו מ"ש דאיסור קל הוא מאד מאד דאפילו להרא"ם אין זה רק בכלל איסור שבוייה נ"ל דדבריו הם נגד דברי התוספות בפ"ג דקדושין (דף ס"ו סוף ע"א) דקוראים לשבוייה איסורא דאורייתא וכן נראה מדבריהם בכתובות (ד' כ"ו ע"ב) ד"ה אנו ובפרק חזקת (דף ל"ב ע"א) נארף על גב דודאי שבוייה הוא מדרבנן מ"מ עיקרו חששא דאורייתא כ"כ בספר בית מאיר.

ומ"מ אפילו הנה איסור דאורייתא ממש ודאי יש. לנו להלך אחר כל הפוסקים דפליגי על סברת הרא"ם מיהו י"ל דוקא בשהיא ג"כ אומרת טהורה אני בכה"ג הקילו דאע"ג דבשבוייה ממש אינה נאמנת לומר טהורה אני שאני התם שמסורה בידם משא"כ הכא וכנ"ל בשם מהרי"ק אבל בשהיא אומרת טמאה אני שאנסה העובד פוכבים י"ל דבכה"ג ודאי אסורה דהא פל חיליה דהתוספות וסה"ת וסיעתם דאל"כ לא הנחת בת לאברהם אבינו אשת פהן יושבת תחת בעלה כו' וזה אינו טענה על פשאומרת טמאה אני דהא למשנה ראשונה דפרק בתרא דגדרים היתה אסורה ע"י טמאה אני לה ונהי דלמשנה אחרונה שריא מ"מ בידוע ג"כ שנתניחה עם עובד פוכבים י"ל אפילו למשנה אחרונה מהימנא פיון דמסייע לה רובא דרוב עובדי פוכבים פרוצים בעריות וכמ"ש במהרי"ק שרש"ק ס' בשם בה"ג בדיני מיאון וסמ"ג בלאו קכ"א לחלק בין נסתרה עם ישראל ובין נסתרה עם עובד פוכבים דהוי כשבוייה מה"ט.

אע"ג דחילק שם בחילוקים מ"מ פיון דאמת הוא דרוב עובדי פוכבים פרוצים בעריות א"כ י"ל דמהני האי רובא להאמינה אף למשנה אחרונה כמו דמצינו שסומכין על אמירתה להקל בראיה מדברת עם אחד או בהיתה מעוברת בפ"ק דכתובות ד' י"ג לחד

מ"ד דוקא ברוב פשרין אצלה ולחד מ"ד אפ"י ברוב פסולין משום דאמרין אוקמה אהנה כדפרש"י שם (עמוד ב') ולדברי המכשיר גם בבב"ה י"ל כמ"ש התוספות בכתובות דכ"ו ע"ב) דתוקת האם מהני גם להבת ע"ש ועיין בהרא"ש פ"ק דכתובות סימן י"ח וא"כ כמו שסומכין על אמירתה בצירוף התוקה אף להקל באיסור יוחסין דהחמירו ביה טובא כף י"ל שסומכין על אמירתה לחומרא פשיש רנבא דמסייע לה נכף משמע מתשובת הרשב"א סוף סימן אלף רנ"א להחמיר בכה"ג ע"ש ועוד דבלא"ה הנה הב"ש בסימן ו' ס"ק כ"ד פתב ונ"ל ונראה דאם ידוע שנתניחדה עם אחד ואמרה טמאה אני נאמנת דהוי רגלים לדבר כו' עכ"ל וכ"כ בסימן קט"ו ס"ק כ"ג מיהו בתשובת אאזמו"ר נ"ע כ' דלא כב"ש ועיין בפסקי מהרא"י סימן רכ"ב דלהתוספות דפ"ק דכתובות (דף י"ג ע"א) צ"ל כן אי גימא דס"ל כר"י דפ"ב דיבמות והוצרכו לפרש דנואף שאני אף על גב דאיירי באומרת טמאה אני מיהו ודאי פוננת אאזמו"ר נ"ע דגם לפר"י עצמו שביבמות (דף כ"ד) אין להחמיר משום דרגלים לדבר דשלהי נדרים הם גדולים הרבה יותר מהא דהב"ש אם נתניחדה פמוכו דלכל הפחות הוי כסתירה דגריעא מיחוד כמ"ש מהרי"ק שרש ק"ס וגם להב"ש ודאי לא מיירי רק כשנתניחדה בשאט נפש דהיינו שעברה על איסור יחוד דהא מייתי מהמרדכי פ"ב דכתובות דכתבו שעברה על דת משא"כ בנד"ז שהלכה בשליחות בעלה ולקחה אחרת לשומר הגם שמדינא אין זה שמירה אפשר לא חשיבה עוברת על דת מחמת שהיה סבורה שאין איסור בזה להתניחד כן בעיר וכעין מ"ש מהרי"ק הובא ב"י סימן כ"ב פ"ב שפשיט הדבר עכשיו כו' ע"ש מ"מ בנד"ז שנתניחדה עם עובד כוכבים יש להחמיר באומרת טמאה אני לה שלא לחלוק כ"כ על רא"מ אף אם אין עדים שנתניחדה עמו ממש אע"פ שראו שהלכה לביתו מ"מ אולי לא נכנסה אצלו שי"ל שלא הניחה לבוא אליו כי הוא שר וא"כ יש ספק על ספק לא על ואין זה רגלים לדבר ואף דמסתמא נתניחדה עם עבדיו ליכא מיגו דאי בעי אמרה שעבדיו אנסוה דע"ז לא היתה נאמנת שאין זה רגלים לדבר כי אימת רבם עליהם ואין ידם תקיפה עליה ועוד דבבית מאיר סימן ו' משמע דמתיר אפילו בנתניחדה ע"ש בד"ה ודרף אגב אמינא כו' דרף משל כו' ע"ש.

גם דחה שם דעת הצ"צ וס"ל שאין להחמיר לענין הוצאת אשה מבעלה באשת פהגן יותר מבאשת ישראל משום שנראה מהפוסקים שדחו הך תירוצא דאיסור כהונה שאני ע"ש ואפשר טעמו דאע"ג דרוב עובדי כוכבים פרוצים בעריות מ"מ על רצון ליכא רנבא דמסתמא היא לא נתרצית דהא גם שבויה שמסורה בידם מותרת לישראל ולא חיישינן שמה נתרצית וא"כ אין החשש רק על אונס ואונס לא שכיח כמ"ש התוספות פ"ק דכתובות (ד"ט ע"א) וגם הרמב"ם פ"א מהלכות נערה כ' וכל הנבעלת בעיר בכתובות מפותה כו' והיינו מפני שלא צעקה וא"כ י"ל דמה"ט העובד כוכבים מתירא לאנוס אותה שמה תצעוק מיהו הפל לפי הענין דבנד"ז שהוא שר ותקיף גדול י"ל שאינו מתירא מלאנוס אותה ועוד פ"ב שהב"ש אוסר בנתניחדה גם באומרת שברצון נבעלה אפילו בנתניחדה עם ישראל כמבואר בב"ש סימן קט"ו ס"ק כ"ג.

א"כ עכ"פ בנתניחדה עם עובד כוכבים יש להאמינה בין ברצון בין באונס דאף על גב דאונס לא שכיח נאמנת במיגו דרצון א"נ שיש לתלות שבאמת ברצון היתה ומה שאומרת

באונס זהו פדי להצדיק עצמה לפני בני אדם ומ"מ פשאים עדים על היחוד ממש יש להקל ולהתירה לבעלה אא"כ הבעל מאמין לדבריה: פינן פד ע"ד אשה פהו ובנים אין לה.

ונה יותר משנה שיצא רינון עליה שהיא תמיד בקירוב הדעת עם איש אחד והאיש אינו בחזקת פשרות ופיו דובר נבלות וזה מקרוב יצא קלא דלא פסיק שהאשה הנ"ל מזנה עם אותו האיש וישבו ב"ד לחקור הדבר ובאו שני עדים וא' מהן העיד על שראה שזכנס לחדרה ונסתר עמה ביחוד באישון לילה וסגר החדר וג"כ פיבה הנר שהיה דלוק שם ובחדרה היה רק האשה ומשרת אחד ישן שם ומיד שיצא האיש הקיצה האשה את המשרת שילך להדליק הנר והשני העיד ג"כ על שפעם אחרת נכנסה לחדרו בלילה וסגרו הדלת ושהתה שם פשעה ומחצה והאיש הנ"ל מכחיש על כל זה רק הודה שהיה עמה ביחוד מפני שהוא אוכל אצל בעה"ב שהאשה ובעלה דרים בשכנות והאשה הנ"ל מכחשת לגמרי ואומרת שמעולם לא נתיחדה עם זה האיש ועל הקלא דלא פסיק טוען האיש שאויבים שלו אפקוה לקלא ויכול להיות שפן הוא אף אינו ברור לכן זהו כמו ספק אצליכם אם הוא מצד דאפקוהו אויבים או לא הנידון הנה היינו שיש פאן שני עדי פיעור כמשי"ת ועם קול: והנה משה"ד נראה שאין לאנסרה עליו דכבר האריך מהרמ"ל בתשובה סי' פ' שגשאל ג"כ על אשת פהו שיצא עליה קול שמזנה עם הבעה"ב שהיא דרה אצלו בשכנות ועם היות שאין הנידון הנה דומה ממש לנידון שהוא מ"מ מתוך מה שהביא ע"ז נוכל ללמוד דס"ל ג"כ שאין להחמיר בנד"ז שהרי הביא שם לפשוט נדון שלו מסוגיא דיבמות (דף כ"ה) הנטען על אשת איש והוציאוה מתח"י כו' וסיים ונ"ל פלל העולה דמקושטא דדינא אפילו בדאיפא עדי פיעור וקדל"פ אין האשה נאסרת אלא בעדי טומאה ממש דלא כדברי השאלות דהוא יחיד בדבר כמבואר למעלה ואפילו אם באנו להחמיר כדברי השאלות כו' עיקר פירושו הוא מסברת הרא"ש דבעינן תרתי עדי פיעור וקדל"פ כו' פי' קול בפני עצמו בלא העדי פיעור אבל בבעל לחודיה שראה דבר מכווער בקלא דלא פסיק אפילו לדברי השאלות אינה נאסרת עכ"ל: קיצור (מהרמ"ל כ' דקושטא דדינא דאין אשה נאסרת על בעלה אלא בעדי טומאה ממש וגם להשאלות לפי' הרא"ש אין לאסור אלא בעדי פיעור וקדל"פ ועיין ב"ש סימן י"א סק"ד) וא"כ בנד"ז ג"כ פיון שמוה"ד אין אשה נאסרת אלא בעדי טומאה והא ליכא א"כ אף אם נבוא להחמיר לצאת דעת השאלות ג"כ יש לצדד להקל מפני שיש פאן ספק אם הקול חשיב קול או לא ונהרי מלשון הש"ס משמע שהקול צ"ל ברור ולכן אמרו והנ"מ דלית ליה אויבים אבל איכא ליה אויבים הוא דמפקו ליה לקלא משמע פל שיש לו אויבים מחזקינן שהקול מסתמא נתחזק על ידם ולא בעינן פלל לידע אם הוא מהאויבים או שלא מחמתם ואין נקרא קול אלא אם פן אין לו אויבים כו' וכ"כ הריטב"א ונמוק"י ונ"ל דכל היכא דאיכא בעיר אויבים בין לנטען בין לנטענת אפילו נמשך הקול יומא ופלגא ויותר בלא שום הפסק לאו קלא היא ואמנם רי"ו נכ"ג ח"ב פתב והיכא דלא פסק ביני ביני דהוי קדל"פ: דוקא שלא הוציאו אויבים הקול אבל אם הוציאו אויבים את הקול אין הקול פלוס יבמות פרק פיצד עכ"ל והיש"ש פרק פיצד רסי' י"ח פתב אבל אי איכא אויבים הוא דאפקוהו לקלא גם בזה נראה לפרש דלאו דוקא בנדאי הוציאו אויבים איירי דא"כ פשיטא הוא אלא בדאיכא אויבים בעיר ויש קצת רגלים לדבר שהם הוציאו הקול ועוד פתב ראב"ה ה"ה אם מחמת אויבים לא היה יכול לפסוק אעפ"י

שמתחלה לא יצא מתוך אויבים לית ביה מיחוש ונִיפָה פֶסֶק עכ"ל ובב"י סימן י"א ד"ה פתב נ"י הביא ד' נ"י וכתב שדב"ריו מבוארים בגמרא וא"כ בנ"ד שפתבתם שאפ"ש דאויבים הוא דמפקו לקלא לכה גם לפ"ד השאלות אין החומרא ברור כלל: קיצור.

א' (א"כ גם בנד"ז מעיקר הדין ודאי אינה נאסרת. ואף לפירוש השאלות הנה לפ"ד הנ"י ואף לפ"ד היש"ש אין הקול פלום ונשאר רק עדי פיעור ואין לאוסרה על בעלה) ועוד שגם בהעדי פיעור יש לספק דאף על גב דהרמב"ם ושו"ע מדמין פיעור דנסתרה עמו לפיעור דחוגרת בסינר כמ"ש בהרמב"ם פכ"ד מה"א הט"ו או שגכנסו זה אחרת והגיפו הדלתות וכיוצא בדברים אלו עכ"ל וכ"פ בש"ע רס"י י"א והוא מהירושלמי פ"ק המדיר סוף ה"ו תרעא ט"ר סוטה (פ"ש שניהם בחדר אחד והדלת סגורה במנעול נמי הויא סוטה) מוגף צריכא (אם הדלת סגורה אבל לא במנעול והבא מן החוץ יכול לפותחה צריכא מיבעיא לו אם היא סוטה או לא) עכ"ל הירושלמי עם פירוש קה"ע.

ובערוף ערוך ט"ד כ' והדלת סגר אחריו תרגום יונתן ט"ד בתריה עכ"ל מזה ראיה לפי הקה"ע ובת"י ש"לפנינו (פ' נ"א י"ט ו') תרגום אחד בתריה רק על פסוק סגר עליהם המדבר בפ' בשלח (י"ד ג') תרגום ט"ד עליהו וסגור לקראת רודפי (תלים ל"ה ג') תרגום וט"ר וסגור בעדם (שופטים ט' נ"א) ואג"פ באפיהו וכן ויסגור דלתים במלאכי (סימן א' יו"ד) ויגוף דשי ובשופטים (ג' כ"ג) ויסגור דלתות העליה בעדו ונעל תרגם ואחד דשי עלתא באפוהי ואגף וסגרת הדלת במ"ב (סימן ד' ד') תרגום ותקיפין דשא [ותסגור הדלת (שם ה')] [ואגפת דשא וכן שם (ד' כ"א) ותסגור בעדו ותצא: ואגפת באפוהי וא"כ מזה משמע דמיגף ג"כ יש לפרשו נעול במנעול ובתשובת הרשב"א סימן א"ף רנ"א גריס בהירושלמי תרעא ט"ר סוטה מיגף צריכא ופי' טריק נעול במנעול ונ"ל והגפת דלתות שאמרת אין.

זה יחוד עד שיהיה בית נעול: דתרעא ט"ר בירושלמי נעול במנעול משמע וכדמשמע ה"ם בירושלמי פ"ק המדיר דגרסינן ה"ם תרעא ט"ר סוטה מיגף צריכא וטעמא כל שאינו במנעול ירא הוא שמה יכנס אחר שלא ברשות כו' עכ"ל נראה מפרש מיגף שהדלת סגור ולא במנעול ומיגף מלשון מן האגף ולפנים פלפנים בפסחים פ"ק פ"ד צולין (דף פ"ה ע"ב) ופירש"י אגף קרי כל מקום הגפת הדלת שהוא חופף ונוקש שם פ"ש וסגור מ"מ מהרמ"ל בתשובה ה"ל בד"ה מכל הליו טעמי כתב דאפילו נעול במנעול אין זה הפיעור דומה לדברים מכווערים שבגמרא ביבמות פ"ק פ"ד שם וכן משמע בתשובת מיימוני דשייכי לה' אישות סימן ח' במ"ש דהא קיי"ל דאין אוסרין על היחוד כו' דאפילו בדבר מכווער פגון רוכל יוצא כו' שיש רגלים טובא כו' כ"ש בהא שיש לתלות שלא הנה שם אלא מיעוץ שדים וכו' עכ"ל הרי אף על פי שנתניחו יחד אחר הפותל בליה וגם מיעוץ שדים כו' ס"ל דלא הגיע זה להנה דברים מכווערים דרוכל יוצא כו' לפי שהם מראים על זנות ממש ותדע דלכן בעדי דבר מכווער ס"ל להשאלות לפי הר"מ דתצא מבעלה כמ"ש בתשובת מיימוני שם סימן כ"ה משא"כ בעדי סתירה בלי שום קינוי ליכא למ"ד דתצא מבעלה וכ"מ מתשו' הרשב"א סימן א"ף קפ"ז במ"ש שאין כאן דבר מכווער פרוכל יוצא ואשה חוגרת בסינר דחגירת הסינר מוכרח ביותר וכן רוק למעלה מן הפילה כו'.

וגם ממש"ש לעיל מינייה דאין לה דבר מכוּעַר בְּיוֹתֵר מִי שְׁקִינָא לְאַשְׁתּוֹ ע"פ עֲצֻמוֹ אוֹ אֲפִילוּ בְּעַד אֶחָד כּו' וְנִכְנָסָה עִמּוֹ לְבֵית הַסֵּתֵר וְשִׁהְתָּה עִמּוֹ כְּדִי טֹנְמָאָה: וְאִפְ"ה אֵינְהָ אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ עַכ"ל הֵרִי מְזַה מוֹכַח דְּסִתְרָה לְבַד בְּלִי קְדִימַת קִינּוּי לֹא חֲשִׁיב דְּבַר מְכוּעַר בְּיוֹתֵר וּמִמ"ש בְּתִשּׁוּבַת סִימֵן אֶלֶף רַנ"א דְּאָם הוּא נְעוּל בְּמִנְעוּל זֶהוּ סוּטָה אֵין רְאִיָּה רַק שִׁכְה"ג חֲשִׁיב סִתְרָה וְיַחֲוֹד וְלֹא שְׁזָהוּ נִגְדוֹן בְּהִנְדָּה דְּבָרִים מְכוּעַרִים דְּרוּכָל יוֹצֵא כּו' וּמ"מ לְמַעֲשֶׂה אֵין לְהַקְלֵל נֶגֶד הַרְמַב"ם וּש"ע שְׁפָתָיו דְּזָה נִקְרָא דְּבַר מְכוּעַר מִמֶּשׁ וְגַם מֵהֶרַם ל' לֹא כ' רַק שְׁלֹא הִגִּיעַ זֶה לְעַנְנֵי רוּכָל יוֹצֵא כּו' וְעַמ"ש לְקַמֵּן מְזַה עוֹד סוּף הַתְּשׁוּבָה וּמָה גַם מִש"כ שְׁכִיבָה הֵנָּה וְסִגְר הַדְּלֵת אִף שְׁהִיָּה יֵשֵׁן שֵׁם הַמְּשֻׁרֵת ג"כ כִּינּוּן שְׁאַחַר כֶּף פְּשִׁיזָא הַקִּיצָה אֶת הַמְּשֻׁרֵת שְׁיִדְלִיק הֵנָּה נִרְאָה חֲשׁוֹב וְדֹאֵי דְּבַר מְכוּעַר לִכ"ע וְאִף עַל פִּי כֵן יֵשׁ לְצַדֵּד מְשׁוּם דְּכִיעוּר דְּחֻזָּה הֵיא לֹא חֻזָּה הֵיא וְיֵשׁ דִּיעוּת דְּכֵה"ג אֵין מְצַטְרְפִין כַּמ"ש בַּב"י סִימֵן י"א בַּד"ה פְּתַב נ"י פְּתַב הַמְּרָדְכִי דְּעַדִּי פִּיעוּר דְּאַמְרֵן כּו' אֲבָל בְּפָרֵק מִי שְׁאַחֲזוּ כ' הֵרִי"ף כּו' וְכֵן פֶּסֶק בְּתִשּׁוּבַת מֵהֶר"א שְׁשׁוֹן סִי" כ"ד דְּאֵין מְצַטְרְפִין וְאֵעִפ"י שֶׁהֵנ"ב סִימֵן ע"ב הִשִּׁיג עָלָיו וְכֵן פֶּסֶק רַמ"א מ"מ זֶהוּ לְגַבֵּי הַבּוֹעֵל דְּמִדִּינָא דְּגִמְרָא מוֹצִיאֵין מִיָּדוּ בַּע"כ וְקַדְל"פ ע"כ יֵשׁ לְהוֹרוֹת דְּמְצַטְרְפִין מִשְׁא"כ לְהוֹצִיא מֵהַבְּעַל כְּמוֹ דְּלֹא מוֹצִיאֵין אֲפִילוּ לְהִשְׁאַלְתוֹת בְּרֵאִיִּת הַבְּעַל עֲצֻמוֹ דְּבַר מְכוּעַר אֲלֵא דְּבַעֲינָן עֲדִים דְּנוֹקָא כְּמוֹ כֵן י"ל דְּעֻדוֹת מִיּוֹחֲדָת לֹא עֲדִיף מְרֵאִיִּת הַבְּעַל עֲצֻמוֹ דְּהָא ע"כ צ"ל דְּאֵין דְּבָרִי פִּיעוּר דּוּמָה לְדִינֵי מְמוֹנוֹת דְּבְדִינֵי מְמוֹנוֹת הוֹדְאוֹת פִּיו כְּמָאָה עֲדִים דְּמִי וְהִכָּא אִף שְׁהַבְּעַל עֲצֻמוֹ רְאָה הַכִּיעוּר אֵין מְחֻנְיָיִב לְגַרְשָׁה כ"א פְּשִׁישׁ עֲדִים עַל הַכִּיעוּר וְכִינּוּן שְׁכָן י"ל דֵּה"ה בְּעֻדוֹת מִיּוֹחֲדָת עַל פִּיעוּר לֹא מְפָקִינָן מֵהַבְּעַל רַק מֵהַבּוֹעֵל וְעִינָן עוֹד בְּסִפְרֵי סֵדֵר אֲלִיָּהוּ (דָּף צ"ב) וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי דְּהָא בְּתִשּׁוּבַת מֵי"ל לֵה' אִישׁוֹת סִימֵן כ"ה וּבְמִרְדְּכִי בְּשֵׁם מְהֵר"ם מְבֹאָר דַּס"ל דְּאַפִּילוּ לְגַבֵּי הַבְּעַל מְצַטְרְפִין הָעַדִּי פִּיעוּר אַע"ג דְּכִיעוּר דְּחֻזָּה הֵיא לֹא חֻזָּה הֵיא י"ל הֵתֵם שְׁאַנִּי דְּמִדִּינָא מִמֶּשׁ נֶאֱסָרָה עַל הַבְּעַל ע"י עַדִּי פִּיעוּר כִּינּוּן שְׁיֵשׁ עַדִּי פִּיעוּר וְגַם יִלְדָה כְּמוֹ כֵן לְסוּף י"ב חוֹדֶשׁ בְּהָא וְדֹאֵי לֹא אָמַר רַבָּה תּוֹסְפָאָה אֲשֶׁתֵּהִי כּו' ע"ש מֵה שְׁאַין כֵּן בַּנְד"ז וְאִף עַל פִּי כֵן כִּינּוּן שְׁגַם לַפ"ד הַשְׁאַלְתוֹת יֵשׁ צְדָדִים לְהַקְלֵל א"כ יֵשׁ לְהוֹרוֹת כְּפֶסֶק הֵרִי"ף וְרוֹב הַפּוֹסְקִים וְע"ד שִׁכ' מֵהֶרַם ל' בְּתִשּׁוּבָתוֹ הַנּוֹצֵרֵת: קִיצוּר ב' (שְׁגַם בְּנִגְדוֹן הַדְּבָרִים מְכוּעַרִים י"ל דְּלֹא דְּמִי לְנִגְדוֹן דְּבָרִים מְכוּעַרִים דְּרוּכָל יוֹצֵא שְׁבַגְמָרָא וְאִף שְׁהֶרַם"ם וְהַש"ע הִשְׁוִי אוֹתָן זֶה לְזֶה מ"מ מִתְּשׁוּבַת מִיִּמּוֹנֵי סִימֵן ח' וּמִתְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א מִשְׁמַע דְּאֵינָן שְׁוִין וְגַם יֵשׁ דִּיעוּת דְּהִיכָא דְּכִיעוּר דְּחֻזָּה הֵיא לֹא חֻזִּי הֵיא דְּאֵין מְצַטְרְפִין אִף דְּחֻלְקוֹ ע"ז.

מ"מ כִּינּוּן כ"ז לְצֵאת דַּעַת הַשְׁאַלְתוֹת יֵשׁ לְצַרְף הַכֹּל יַחַד לְהַקְלֵל): בְּאוֹת זֶה גִּזְרָה עֲנִין הַסְּוֵגָא בִּיבְמוֹת פֶּרֶק פִּיצַד (דָּף כ"ד ע"ב) וְעַנְיָן קַדְל"פ פְּשִׁישׁ אוֹיְבִים וְעַנְיָן אִם סִתְרָה חֲשׁוֹב דְּבַר מְכוּעַר גְּמוּר וְהִירוּשְׁלָמִי פֶּרֶק הַמְּדִיר ה"ו: ב וְאִם בָּאנוּ לְהַחְמִיר מִפְּנֵי שְׁהִיא אֲשֶׁת פֶּהוּ הֵרִי בְּנִגְדוֹן מֵהֶרַם ל' הִיָּה אֲשֶׁת פֶּהוּ וְלֹא פְּתַב.

כֹּל לְהַחְמִיר יוֹתֵר מְבֹאָשֶׁת יִשְׂרָאֵל וְה"ט כַּמֶּשׁ"ש וְהָא דְּאַמְרִינָן בְּהֵאֲשָׁה רַבָּה (דָּף פ"ח) אִיסוּר כְּהֻנָּה שְׁאַנִּי לֹא לְכָל מִקְלֵי מְחֻמְרִינָן בְּאִיסוּר כְּהֻנָּה כַּמֶּשׁ"ש בַּעַל תֵּה"ד בְּפֶסֶקִיו סִימֵן רַכ"ב עַכ"ל שְׁנִשְׂאֵל ג"כ עַל אֲשֶׁת פֶּהוּ ע"ש שְׁפָתָיו וּמ"ש מְשׁוּם דְּאֲשֶׁת פֶּהוּ הוּא נִחְמִיר כֶּה טְפִי כּו' נִרְאָה דְּאֵין כָּאֵן בֵּית מִיחּוּשׁ כּו' ע"ש וְגַם אַאזְמו"ר הַגָּאוֹן ז"ל בְּתִשּׁוּבָה

(שְׁנֵדְפֶסָה בְּשׁוֹי"ת שְׁלוֹ בְּסוּף הַלְכוֹת נִדְהָ) הַמְתַּחֲלַת עַל אוֹדוֹת הָאֲמִתְלָא כּו' שְׁנֵשְׂאֵל ג"כ עַל אֲשֶׁת פֶּהוּ כְּתַב וְנ"ל וְעֵינָן בְּפִסְקֵי מַהֲרַא"י שְׁם דְּאִין לְהַחְמִיר בְּהָא.

בְּאֲשֶׁת פֶּהוּ יוֹתֵר מִבְּאֲשֶׁת יִשְׂרָאֵל וּבִתְשׁוּבַת צ"צ הִבִּיא רְאִיָּה לְזֶה מִתְשׁוּבַת מַהֲר"מ בַּהֲג"מ עַכ"ל וְהִיא רְאִיָּה עֲצוּמָה מִתְשׁוּבַת מִי"ל דְּשִׁיכִי לֵה' אִישׁוֹת סִימָן ח' שְׁנֵשְׂאֵל עַל אֲשֶׁת פֶּהוּ וְהִקְלָל מְהֵרָ"ם וְתַלְמִידוֹ הַגַּמ"י.

וְכֹן מְצֵאתִי רְאִיָּה גַם בְּן מִתְשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א סִימָן אֶלְף רַנ"א שְׁכַתְב וְנ"ל וְעוֹד דְּהָא תָּנָן אִין הָאֲשֶׁה נְאֻסְרַת עַל בְּעֻלָּה אֶלָּא ע"י קִינּוּי וְסִתְרָה וְסִתְמָא קְאָמַר לָא שְׁנָא אֲשֶׁת יִשְׂרָאֵל וְלָא שְׁנָא אֲשֶׁת פֶּהוּ עַכ"ל גַּם בַּח"י הַרִיטְב"א ר"פ הָאֲשֶׁה רַבָּה (דָּף פ"ח) אָמַר שְׁכַתְב שְׁם בְּגִמְרָא אִיסוּר פְּהוּנָה שְׁאֵנִי כְּתַב וְנ"ל פִּי דְּמִשׁוּם מַעֲלַת פְּהוּנָתוֹ נְאֻסְרַת עָלָיו כִּינּוּן דְּאִיפָּא תְּרִי וְתְּרִי וְלֹאֲחֻרִינָא מִיְהִת קִינְיָמָא בְּחֻזְקַת אִיסוּר עַכ"ל.

וּר"ל דְּנֻקָּא הָתָם שְׁאִין הִיָּתֵר אֶפְיֻלוֹ לְיִשְׂרָאֵל כ"א כְּשִׁנְיֻסַּת לֹא מַעֲדִיָּה אֲבָל לֹאֲחֻרִינָא קִינְיָמָא בְּחֻזְקַת אִיסוּר וְכִינּוּן דְּלֹאֲחֻרִינָא קִינְיָמָא בְּחֻזְקַת אִיסוּר לְכָל יִשְׂרָאֵל לְכָף אוֹסְרִין לְכַהֵן אֶף שֶׁהוּא אֶחָד מִמַּעֲדִיָּה מְשֻׁמַּע הָא הִיכָא שְׁמֹנְתָרַת לְכָל יִשְׂרָאֵל לֹא מִחְמִרִינָן כְּלָל גַּם בְּאִיסוּר פְּהוּנָה וְזֶה חִילּוּק הַמְתַּקַּבֵּל וְכַעֲיִן הַחִילּוּק הַרְאִשׁוֹן שְׁבַפְסְקֵי מַהֲרַא"י שְׁם אֲבָל בְּטוֹב טַעַם וְעֵינָן בְּבֵית מֵאִיר סִימָן ו' סוּף סְעִיף י"ג שֶׁהַקְּשָׁה עַל חִילּוּק הַשְּׁנִי שֶׁל מַהֲרַא"י עוֹד כְּתַב דְּמִסְתִּימַת הַטּוֹש"ע וְהֵאֲחֻרוּנִים סִימָן י"ז סְעִיף מ"ב דְּלָא חִילְקוּ לְהַחְמִיר בְּנִשְׂאֵת לֹאֲחָד מִמַּעֲדִיָּה וְהוּא פֶּהוּ מְשֻׁמַּע דְּדוּחִים מִהַלְכָּה הַתִּירוּץ דְּאִיסוּר פְּהוּנָה שְׁאֵנִי כִּי יֵשׁ ב' תִּירוּצִים אַחֲרֵים וְלָכֵן הֵעֲלָה שְׁאִין בֵּית מִיחּוּשׁ בְּאֲשֶׁת פֶּהוּ בְּהוּצָאֵת אֲשֶׁה מִבְּעֻלָּה בְּמִקּוּם סְפֵק יוֹתֵר מִבְּאֲשֶׁת יִשְׂרָאֵל: קִינְיָמָא בְּעֵינָן אִיסוּר פְּהוּנָה שְׁאֵנִי פִּירֵשׁ הַרִיטְב"א ג"כ כַּמ"ש בְּפִסְקֵי מַהֲרַא"י סִימָן רַכ"ב דְּדוּנְקָא בְּתִירוּתֵי וְנִיֻּסַּת לֹאֲחָד מִמַּעֲדִיָּה וְתִירוּץ מַהֲרַא"י הַשְּׁנִי דְּחָה הַבֵּית מֵאִיר סִימָן ו' סוּף סְעִיף י"ג וְגַם כְּתַב שִׁי"ל דְּלָא קִינְיָמָא לְכָל פְּהָאֵי תִירוּצָא דְּאִיסוּר פְּהוּנָה שְׁאֵנִי): וּמ"ש כַּת"ר לְהַחְמִיר מִשׁוּם שְׁיֵשׁ רַגְלִים לְדָבָר קוֹדֵם הַסְתִּירָה דְּהֵינּוּ מַה שֶׁהִנָּה בְּקִירוֹב הַדְּעַת תְּמִיד וּמִשׁוּ"ה בְּסִתְרָה דְּאֲח"כ יֵשׁ לְאֻסְרָה אֶפְשָׁר אֶף לְבַעֲלָה לְיִשְׂרָאֵל וְכ"ש לְבַעֲלָה פֶּהוּ הִנָּה בְּתִשׁוּבַת מִיְיָמוּנֵי דֵה"ל אִישׁוֹת סִימָן ח' הַנְּזַכָּר לְעֵיל מְבֹאָר בְּהַדְּיָא שְׁאִין לְהַחְמִיר אֶפְיֻלוֹ בְּכַה"ג אֶפְיֻלוֹ בְּאֲשֶׁת פֶּהוּ שְׁהִרִי שְׁם הָיוּ רַגְלִים לְדָבָר טוֹבָא קוֹדֵם הַסְתִּירָה כַּמ"ש מַעֲשֶׂה בְּאֶדָם אֶחָד פֶּהוּ שְׁרָאָה אֲשֶׁתוֹ הוֹלְכַת נֶגֶד בְּחוּר אֶחָד בְּמִקּוּם יִיחּוּד וְשֶׁהוּ שְׁם שְׁעָה קִטְנָה לֹא כְּדִי טוֹמְאָה וְנִתְפָּזְרוּ שְׁאֵם הָאֲשֶׁה בָּאת עָלֵיהֶם בְּנֵר דוֹלֵק ע"כ הָרִי יֵשׁ רַגְלִים לְדָבָר כְּמוֹ בַּנְּד"ז שׁוֹב פַּעַם אַחֲרַת כּו' הַבֵּין שְׁקִלְקְלוּ כּו' ע"ש הָרִי עוֹד רַגְלִים לְדָבָר עֲצוּמִים וְגִדּוּלִים יוֹתֵר מִהַסְתִּירָה שְׁבַנְד"ז וְשׁוֹב וְכֹן בְּפַעַם שְׁנִיָּה הָיוּ שְׁנִיָּהֶם יַחַד וְהַבֵּין מִקּוּל גְּשִׁימָתָם שְׁקִלְקְלוּ.

וְעַכ"ז כְּתַב מְהֵרָ"ם לְהַתִּיר דְּהָא קִינְיָמָא לֹא אִין אוֹסְרִין עַל הַיַּחּוּד וְאִין אוֹסְרִין אֶלָּא בְּקִינּוּי וְסִתְרָה אוּ מְשִׁירָאוֹ אוֹתָם כְּדָרְךָ הַמְנַאֲפִים הַשׁוֹכְבִים בְּקִירוֹב בְּשָׁר אֲבָל מְשִׁיֻּשְׁמַעוֹ אוֹתָם מְנַאֲפִים לֹא שְׁמַעְנוּ כּו' שְׁיֵשׁ לְתַלּוֹת שְׁלֵא הָיָה שְׁם אֶלָּא מִיְעוּף שְׁדִים וְשַׁגְעוֹן כּו' עַכ"ל הָרִי אַע"פ שֶׁהָיָה רַגְלִים לְדָבָר טוֹבָא מְשֻׁמַּע הַרְאִשׁוֹנִים שֶׁהַשְּׁנִיָּה הָיָה כִּינּוּר עֲצוּם דְּלִפְחוֹת הָיָה מִיְעוּף שְׁדִים כּו' לֹא הַחְמִיר בְּסִתְרָה הַשְּׁלִישִׁית ג"כ וְאֶף בְּאֲשֶׁת פֶּהוּ וּמַהֲר"ר חֻזְקָה שְׁאֵסֵר הַיְיָנוּ מִשׁוּם שְׁשֻׁמַּע גְּשִׁימָתָם כְּדָרְךָ שְׁבַנְיָ אֶדָם מְשֻׁמַּעִין מִטּוֹתֵיהֶן כּו' ע"ש וְס"ל שֶׁהוּא כְּעֵין מְשִׁירָאוֹ כְּדָרְךָ הַמְנַאֲפִים דֵּה"ה מְשִׁיֻּשְׁמַעוֹ יֵשׁ לְאֻסּוֹר לְבַעֲלָה וְאֵהָא פְּלִיג

מְהַר"ם אָבֵל, בנד"ז אָפִילוּ מֵהֶרַר"ח מוֹדָה לְמֶהֱרָ"ם שְׂאִין לְהַחְמִיר פְּלִל: (קִיצוֹר ג' מ"ש שִׁישׁ רִגְלִים לְדָבָר גַּם מִקְוֵם הַסְתִּירָה שְׁהִיָּה בְּקִירוֹב הַדַּעַת תְּמִיד זֶה אֵינוֹ אוֹסֵר כְּמִבְּנוֹר מִתּוֹךְ תְּשׁוּבַת מִיָּמוּנֵי סִימָן ח' הַנִּ"ל): וְעוֹד נִרְאֶה רְאִיָּה ג"כ ע"ז מֵהַש"ס (דְּסוּטָה דָּף כ"ח וּכ"ט ע"א) שְׁהִצְרִיכוּ לְלַמּוֹד מִקְרָא דְּסוּטָה שְׁמַת בַּעֲלָה וְלֹא שְׁתַּתָּה אֲסוּרָה לְהַנְשֵׂא לְכַהֵן וְלִרְע"ק אַרְבַּעַת קְרָאֵי פְתִיבֵי חַד לְבַעַל חַד לְבוֹעֵל וְחַד לְכַהֲנָה וְחַד לְתַרוּמָה וְלִר' יִשְׁמַעְאֵל יִלְפִינּוּ פְהוֹנָה מִקו"ח מִתְרוּמָה וּפְשוּט דְּכָל זֶה דְּוָקָא בְּשִׁהִיא סוּטָה גְמוּרָה שְׁקִינָא לָהּ בְּפָנֵי עֵדִים וְנִסְתַּרְתָּה הָא בְּשִׂאִין הַקִּינּוּי פְּדִין פְּגוּן שְׁקִינָא לָהּ בְּפָנֵי עַד אֶחָד דְּמִוְתַּרְתָּ לְבַעֲלָה פְּמֹו כֵּן מִוְתַּרְתָּ לְכַהֲנָה אִף שְׁהִיָּה הַסְתִּירָה בְּשָׁנֵי עֵדִים וְכַדְתָּנוּ בְּהִדְיָא רִישׁ פְּרָק קַמָּא עֲדִינּוּ הִיא מִוְתַּרְתָּ לְבֵיתָה וּמִוְתַּרְתָּ לְתַרוּמָה כּו' וְה"ה לְהַנְשֵׂא לְכַתְחֻלָּה לְכַהֵן פְּשַׁמַּת בַּעֲלָה דְּהָא ר' יִשְׁמַעְאֵל יִלְיָף לְכַהֵן מִתְרוּמָה.

וְהָרִי פְתַב הַרְשָׁב"א בְּתִשְׁבּוּבָה סִימָן אֶלְפִי קפ"ז וְנ"ל וְעוֹד דְּנִדְאֵי אֵין לָהּ דְּבָר מְכֻנָּעַר בְּיוֹתֵר מִי שְׁקִינָא לְאִשְׁתּוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ אוֹ אֶפִּילוּ בְּעַד אֶחָד וְאָמַר לָהּ אַל תְּסַתְרִי עִם פְּלוּנֵי וְנִכְנְסָה עִמּוֹ לְבֵית הַסְתֵּר וְשְׁהִתָּה עִמּוֹ פְּדֵי טוֹמְאָה וְאֶפ"ה אֵינָה אֲסוּרָה עַל בַּעֲלָה עכ"ל וְר"ל שַׁע"י הַקִּינּוּי שְׁקֵדָם אִף שְׁהִיָּה בְּפָנֵי עַד אֶחָד מ"מ חֲשׁוּב הַסְתִּירָה שֶׁאֵח"כ דְּבָר מְכֻנָּעַר בְּיוֹתֵר מֵעַצְם הַסְתִּירָה מִצַּד עַצְמָהּ שְׁהִיָּה מַעֲתָה אֵין לָהּ טַעֲנָה עַל הַסְתִּירָה פִּינּוּן שְׁהִתְרָה בְּהַ מִקְוֵם א"כ לֹא הִיָּה לָהּ לְהַסְתֵּר בְּכַדֵּי אֶלָּא נִדְאֵי דְּבָרִים בְּגוֹ וְא"כ נִרְאֶה שְׁזַהוּ קִצַּת רִגְלִים לְדָבָר וְכַעֲיִן מ"ש הַר"ן רִישׁ פְּרָק שְׁבוּעוֹת הַדִּינִינִים פְּשִׁהֲתָרָה בּוֹ אַל תְּפַרְעֵנִי אֶלָּא בְּעֵדִים אִף שְׁלֹא אָמַר כֵּן בְּשַׁעַת הַהִלְוָאָה וְלֹא נִשְׁתַּעֲבַד ע"ז הַלּוּהָ לְפִנְרַעוּ בְּעֵדִים דְּוָקָא אֶפ"ה פְּשִׁאֲמַר לוֹ הַלּוּהָ אַח"כ פְּרַעַתִּיךְ שְׁלֹא בְּפָנֵי עֵדִים אֵינוֹ נֶאֱמָן מִשּׁוּם שְׂאִין עֲשׂוּי הַלּוּהָ לְפִנְרַעוּ שְׁלֹא בְּעֵדִים (פְּשִׁהֲתָרָה בּוֹ) פְּדֵי שְׁלֹא יִחְזִיקֵנוּ הַמַּלְוָה בְּפָנֵי הַבְּרִיּוֹת פְּלוּנָה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם כּו' ע"ש וְהִכָּא נָמִי פִּינּוּן שְׁהִתְרָה בְּהַ לֹא הִיָּה לָהּ לְהַסְתֵּר עִם פְּלוּנֵי זֶה פְּדֵי שְׁלֹא יִחְזִיקֵנָה בַּעֲלָה פְּמִנְאָפֶת כּו' וְא"כ יֵישׁ קִצַּת רג"ל שְׁפִאָמַת דְּבָרִים בְּגוֹ וְאֶפ"ה מִוְתַּרְתָּ לְבַעֲלָה וּמִבְּנוֹר מֵהַגְּמ' דְּאֶפִּילוּ לְהַנְשֵׂא לְכַהֵן מִוְתַּרְתָּ כַּנ"ל וְכֵן מִשְׁמַע עוֹד מִהַמְּשַׁנָּה פְּרָק אַרוּסָה אִשְׁתָּ פְהוֹ שׁוֹתָה וּמִוְתַּרְתָּ לְבַעֲלָה וּבַגְּמָרָא שָׁם (דָּף כ"ו סוּף ע"א) פְּשִׁיטָא כּו' יַעו"ש שְׁמִשְׁם מוּכָן ג"כ הִיכָא דְּבִאִשְׁתָּ יִשְׂרָאֵל שְׁרִיָּא בְּלֹא שְׁתִּיָּה ה"ה בְּאִשְׁתָּ פְהוֹ דַּאֲל"כ מֵאֵי פְשִׁיטָא כּו' א"ו לֹא אֶמְרִינּוּ בְּזֶה אִיסוּר פְּהוֹנָה שְׂאֵנִי וְרוּאָה אֲנִי שְׁהַדְּבָרִים ק"ו לַנְּד"ז שְׁלֹא לְהוֹצִיאָה מִבַּעֲלָה פְהוֹ וְעֵינֵי בַּמְהַרִּי"ק רִישׁ שְׁוֹרֶשׁ ק"ס וְעֵינֵי בַּשְׁט"מ פְּרָק קַמָּא דְּכַתְּנֻבוֹת עַל (דָּף י"ג ע"א) גְּבִי מַעֲלָה עֲשׂוּ בְּיוֹחֲסִין דַּס"ל לְרוּב גְּדוּלֵי הַרְאִשׁוֹנִים דְּאֶפִּילוּ לִר' יְהוֹשֻׁעַ הִיָּנוּ דְּוָקָא בְּפָנוּיָה שְׁלֹא תִנְשֵׂא לְכַהֵן וְלֹא לְהוֹצִיאָה עִי"ז מִבַּעֲלָה פְהוֹ פְּשִׁאֲוִמְרָת לֹא נִבְעֵלְתִי ע"ש וְא"כ כַּש"כ בַּנְּד"ז: (קִיצוֹר ד').

עוֹד רְאִיָּה מֵהַש"ס דְּגַם בְּאִשְׁתָּ פְהוֹ שְׁרִיָּא בַּנְּד"ז מְהָא דְּמוּכָח בְּסוּטָה (דָּף כ"ח וּבפ"ק דְּמִי שְׁקִינָא לְאִשְׁתּוֹ בְּעַד אֶחָד וְנִסְתַּרְתָּה ע"פ שְׁנִיִּים דְּאֵם מִת מִוְתַּרְתָּ לְהַנְשֵׂא לְכַהֵן): בְּאִוֹת זֶה נִזְכָּר עֲנִין מ"ש בַּגְּמָרָא רִישׁ פְּרָק הָאִשָּׁה רְבָה (דָּף פ"ח ע"ב) אִיסוּר פְּהוֹנָה שְׂאֵנִי וּמ"ש ע"ז בְּפִסְקֵי מֵהֶרַר"י סִימָן רכ"ב וּבְחִידוּשֵׁי הַרִיטְב"א וּבְסִפְרֵי בֵּית מֵאִיר.

תְּשׁוּ מִיָּמוּנֵי סִימָן ח' אִשְׁתָּ פְהוֹ שׁוֹתָה וּמִוְתַּרְתָּ לְבַעֲלָה בְּפְרָק אַרוּסָה: ג אִף מֵהַ שִׁישׁ לְפַקְפֵּק עוֹד לְכַאוּרָה הוּא מֵהַ שְׁהִיָּבִיא כַּת"ר מְדַבְּרֵי הַבֵּית שְׁמוּאֵל סִימָן ז' סְעִיף קָטָן ל"ד דְּפִירֶשׁ דַּעַת רַמ"א וּמֵהֶרַר"י ק שְׁוֹרֶשׁ הַנִּ"ל דְּבַנְתִּיקְתָּה עִם עוֹבַד פּוֹכְבִּים לְשֵׁם זְנוּת הָרִי

היא כשבויה ופסולה לכהונה וראייתו מדאמרינן פֶּרֶק קמא דכתובות (דף י"ג ע"ב) דר' יהושע השיב לר"ג ור"א מדברת היינו שבויה ור"ג השיב שאני שבויה דרוב עובדי פוכבים פרוצים בעריות ש"מ דאפילו מדברת באקראי בעלמא וגם אינה מסורה בידם אפילו הכי מתסרה כשנסתרה עם עובד פוכבים וקשיא לכל הני רבנותא דלעיל דמתירין אשת פהו שנתניחה עם עובד פוכבים כמ"ש התוספות פֶּרֶק אין מעמידין (דף כ"ג) סד"ה ותו לא מידי וכ"ד סה"ת והאגודה פ"ה דע"ז והרא"ש וריא"ז והמרדכי אע"כ צריף לחלק אחד משני החילוקים שחילקתי לעיל דדוקא לענין להשיאה לכהונה לכתחלה החמיר הסמ"ג ובה"ג או דיש לחלק בין מדברת דהיינו שדברו דברי תפלות וזנות ונסתרו מתוך פה ובין יחוד בעלמא הגם שהחמ"ח שם ס"ק כ"ב פירש דמהרי"ק מייירי רק בפנויה מ"מ הרי הבית שמואל חלק עליו והנה להבית שמואל י"ל מסבא דה"ה ג"כ בנתייחה לשם זנות עם ישראל שאינו פשר ופרוץ בעריות דאסורה כמו בנתייחה עם עובד פוכבים דזיל בטר טעמא דבנתייחה עם הפרוץ בעריות מודה ר"ג לר' יהושע דדינה כשבויה כדמשמע בגמרא (דף י"ג ע"ב) לפירוש מהרי"ק בשם סמ"ג ובה"ג וא"כ ה"ה עם ישראל הידוע שאינו מתנהג בכשרות וכן משמע בהדיא בשט"מ שם בשם הרשב"א דבנתייחה עם ישראל שאינו פשר נידון בזה כשבויה.

ו"ל אמרו לו רוב עובדי פוכבים פרוצים בעריות הן אבל נתייחה עם א' מישראל שאינו פרוצים אין אנו מחזיקים אותה בנדאי בעילה הלכך נתייחה עם אחד מן הפסולין ואמרה טהורה אני נאמנת ולפיכך פשאמרה נבעלתי ולכשר נבעלתי נאמנת עכ"ל משמע דישאל פרוץ דומה לנסתרה עם עובד פוכבים דכיון שידוע שהוא פרוץ לא עדיף מדין רוב עובדי פוכבים פרוצים אף באמת יש להשיב ע"ז ג' דחיות הא' עם היות שהבית שמואל דחה דעת החמ"ח אמנם לא הנה למראה עיניו ספר השט"מ ה"ל דמבואר התם דהרבה גדולי הראשונים (ומפלגם הראב"ד ור"ת שם בד"ה לימא דלא כר' יהושע והרא"ה בד"ה מאי קאמר להו) פירשו סגיא ה"ל דאפילו לר' יהושע דאמר מדברת היינו שבויה לא כשבויה ממש קאמר שתאסר לבעלה כהו דנדאי לבעלה כהו אינה נאסרת כשאומרת לא נבעלתי דאין אסרין על היחוד פלגא הוא אפילו באשת כהו נאפילו במדברת ונסתרה מתוך זה כו' ולא אמר ר' יהושע מעלה עשו ביוחסין רקשלא להשיאה לכהו וזהו ממש פדעת החמ"ח.

ו"ל השט"מ שם בדף (י"ג סוף ע"א) בד"ה לימא דלא כר' יהושע תירץ הראב"ד ו"ל כו' עד דהא דר' יהושע משום מעלת יוחסין הוא ומשום מעלת יוחסין לא מפקינן לה מבעלה כו' עכ"ל וצ"ע בספר הפלגא שם (דף י"ד) סד"ה והא נמי פדיעבד ועי' בתוספות (דף ע"ה ע"ב) סד"ה ספק.

עוד כתב בשט"מ שם (דף י"ג) סד"ה לימא בשם הריטב"א ו"ל ומ"מ נראה מכאן דלא פסיל ר' יהושע בנסתרה אלא לכתחלה ומשום מעלה אבל פדיעבד לא תצא מן הכהו שנסאות (דף י"ג ע"ב) בד"ה מאי קאמר להו.

בד"ה ו"ל הרא"ה. כתב ומיהו אפילו לר' יהושע לאו כשבויה ממש דאילו התם אפילו פדיעבד אם נשאת תצא.

ואילו הקא לכתחלה דוקא פדאָמרינו לעיל מעלה עשו ביוחסין ולא בדיעבד פדאָמרינו אין אוסרין על היחוד ודוקא בנסתרה אבל בנבעלה כו' עכ"ל וכן משמע מדברי רש"י במשנה (דף י"ג) אָתד ראוה מדברת דפירש"י בפנויה מיירי כו' אף בשם הרשב"א ותלמידו פתב בשט"מ שם ד"ה לימא פדברי הבית שמואל דלר' יהושע אסורה אפילו לבעלה פהו משום מעלה זו וכדין שבויה ממש מ"מ פינו דרוב הראשונים ס"ל פדברי החמ"ח אין אנו אתראין להחמיר נגדם באיסור שבויה דכתב מהרי"ק שהוא איסור קל כו' ע"ש (וצ"ע על מהרי"ק מהתוס' דכתובות (דף כ"ו ע"ב) ד"ה אָנו ובקדושין דף ס"ו סע"א) וכן מתשובת מי' הגנזפר לעיל מבואר בהדקא פדעת החמ"ח שהרי שם שמע קול נשימתם פדרף כו' וגרע טובא מנסתרה ע"ד זנות כו' ואפילו הכי הנה דעתו להתיר וגם מהרר"ח לא פליג רק שם דס"ל דהוי פבירור שונדאי קלקלו כו' וכמ"ש מהרי"ק שורש ק"ס.

ולא ידענא איף יתרץ הבית שמואל תשובת מהר"ם זו (ומ"ש בשם מהר"ם שאשת פהו אסורה לבעלה פשנתיקדה זהו רבינו אליעזר ממיץ ולא מהר"ם פמבואר במהרי"ק וסברת הרא"ם דחו פל הפוסקים הראשונים כמ"ש החמ"ח ס"ק כ"ב): קיצור ה' מה שיש לחוש פינו דהאיש אינו בחזקת פשרות ונסתרה עמו אולי דומה לדין שבויה כמ"ש מהרי"ק והבית שמואל סימן ז' ס"ק ל"ד מהגמרא פרק קמא דכתובות דף י"ג ע"ב).

יש ע"ז פמה תשובות הא' דהרבה פוסקים ס"ל דאפילו לר' יהושע מדברת אינה פשבויה ממש לענגן דיעבד וא"כ ה"ה לר"ג אפילו במדברת ונסתרה עם פרוץ. הב' אף את"ל פהבית שמואל דלר' יהושע כה"ג נאסרה אפילו לבעלה פהו מ"מ י"ל דר"ג דהלכתא פנותיה פליג עליה ומה שהביא מהרי"ק ראיה דר"ג ס"ל פן מדלא השיב לר' יהושע רק משום רוב עובדי פוכבים פרוצים בעריות משמע דא"כ במדברת עם עובד פוכבים מודה ליה זה אינו ראיה דהא אהא דאמר ר"ג בהדקא לר' יהושע השבתנו על המעונות ופרש"י תשובה נצחית דהיא פשבויה אעפ"כ מבואר בגמרא ובפוסקים דפליג עליה ורק לדבריו קאמר וליה לא ס"ל א"כ פמו כן ג"כ בהא דמדברת עם עובד פוכבים לא ס"ל פן.

ועיקר הטעם משום דמעונות ג"כ הרי נבעלה לדעתה לכה אפילו פרוב פסולין נאמנת לומר לכשר נבעלתי משא"כ פשבויה שאינה נבעלת לדעתה שהיא פינדם לאונסה וכ"כ הרא"ה שם בשט"מ בד"ה ונ"ל הרא"ה וא"כ פמו כן בנסתרה לבד דהיינו מדברת הרי פדעתה תליא מילתא ואולי עכ"ז לא נתרצית למעשה להבעל כ"א נשתגעו יחד במיעוץ שדים וכה"ג פעין מ"ש בתשובת מי' הגנזפר ולכן אין לחלק משום דהתם גבי מעונות פירש התוספות דהטעם דבאמת פליג בזה ר"ג על ר' יהושע הוא משום דס"ל אשה מזנה בודקת ומזנה משא"כ בנתיקדה עם עובד פוכבים דלא שייך בודקת כו' מאיזו טעם יחלק על ר' יהושע.

אף י"ל דמחלק דל"ד לשבויה שאין פינדה להונשע משא"כ הקא פינו דבדידה תליא. י"ל דאולי חזרה בה או שהיה רק דברי שגעון כמ"ש בתשובת מי' הגנזפר ותדע דלהתנספות יש לחלק פן דהא הם פירשו דאפילו לר' יהושע מהימנא פשאומרת לא נבעלתי לגמרי ול"ד לשבויה ממש ע"ש סד"ה השבתנו רק שפבתו הטעם משום ס"ס.

אף לר"ג י"ל דאפילו היכא דלא שינה ס"ס פגון באשת איש מהימנא פשאומרת לא נבעלתי ובזה יתורץ תמיהת מהרי"ק מה יעשו הפוסקים החולקים על בה"ג אף יפרשו סוגיא זו דיש לומר דיפרשו בפשיטות דלר"ג מהימנא באומרת לא נבעלתי דהא אפילו לר' יהושע פירשו פן התוספות: קיצור ו'.

ועוד שאף אם נאמר דמדברת לר' יהושע דינה פשוטה ממש אף דיעבד מ"מ לר"ג אפילו במדברת עם עובד. פוכבים נאמנת לומר לא נבעלתי.

כמו דנאמנת אפילו במעונבת ועוד דכל זה לפירוש התוספות שפירשו טעמו דר"ג שחולק במעונבת משום אשה מזנה בודקת ומזנה אף בשט"מ הביא בשם רבינו שמשון משאנן שהקשה על פירושם מהא דפריה אהיא משנה דתינוקת שנאנסה על העין אי כר"ג אפילו ברוב פסולין נמי מכשיר ומדמכשיר ר"ג בנאנסה אלמא לא הוי טעמא משום אשה מזנה בודקת ומזנה ופירש פל הסוגיא דה"ק לדידן ניחא דאלים לן פרי דאפילו בחד ספיקא מכשרינו אבל לדידה דלא אלים לה פרי הוי לה לאכשורי במדברת עכ"ל.

הרי פינו דעיקר טעם דר"ג משום דאלים ליה טענת פרי אפילו נגד חד ספיקא ואפילו נגד רוב פסולין א"כ נדאי ה"ה בנסתרה עם עובד פוכבים ג"כ פליג אר' יהושע פשוטענת עכ"פ שלא נבעלה ול"ד לשבויה דמזנה ר"ג דלא מהימנא לומר טהורה אני ולא סמכינו על פרי דידה דהתם גרע טפי גם מענין רוב פסולין כמ"ש בשט"מ דהתם פל פסולין כו'.

או יש לחלק כמ"ש בשט"מ בשם הרשב"א ונ"ל אי נמי י"ל אפילו ת"ל שאינה בודקת פינו דמספקא לן אי לפסול מפיה אנו חייין לומר משום דאית לה חזקה דגופא אבל בשבויה משום שבאי אתה בא לפוסלה ולו אנו חוששין והוא פסול אצלה עכ"ל ור"ל משום בשבויה ממש לא תליא בדידה פלל: ויש להעיר מדין הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה בגיטין פרק הזורק דאפילו לבית הלל הוי רק ספק וגם רק באשתו נשואה שלבו גם בה וגם שאין בזה שום עבירה משא"כ הך דהוא עון גדול ולא דמי פלל לאשתו נשואה י"ל דנאמנת בפרי: קיצור ז'.

דהר"ש ס"ל דר"ג שחולק גם במעונבת ס"ל דאשה מזנה אינה בודקת ומזנה ואעפ"כ נאמנת לומר לכשר נבעלתי ולא דמי לשבויה א"כ נדאי גם במדברת ונסתרה עם עובד פוכבים הדין פן: באות זה נתבאר הסוגיא דכתובות (דף י"ג ע"ב) מדברת היינו שבויה ומה שהוכיחה מזה סמ"ג בשם ה"ג הובא במהרי"ק ונהטעם של שא"פ דנראה דלא ס"ל פן וענין סברת התוספות בטעם של ר"ג דפליג גם במעונבת וסברת הרא"ש משאנן: ד ולכאורה ממ"ש הפוסקים באה"ע סימן ס"ח סעיף ז' באשת פהו שטוען פתח פתוח מצאתי אם אומרת נאנסתי קודם האירוסין מותרת לו כמ"ש החמ"ח שם סק"י והבית שמואל סעיף קטן ט"ו מזה ראיה לפירוש רבינו שמשון משאנן הנ"ל דעיקר טעמו דר"ג דאלים ליה פרי דידה והחזקה דכשרות אפילו נגד חד ספיקא דהא התם פשיטא דלא שינה אשה מזנה בודקת שהרי נאנסה מיהו בתשובה אחרת פתבתי שי"ל דהתם הטעם דס"ל דרוב דרצון אינו רוב גמור כו' ואף שיהיה פינו דמהימנא נגד ספק ההוא דהוא נקרא שור שחוט לפניה כמ"ש בגמרא דכתובות (דף ט"ז ע"א) מכ"ש דמהימנא בנתייחדה עם עובד פוכבים לומר שלא נבעלה פלל דספק זה קיל מספק ההוא דהא אין שור שחוט לפניה ולכן אפילו לפי דעת הפוסקים דס"ל דהתם לא מהימנא בפרי דידה

נגד ספק שהוא י"ל דהכא מהימנא משום דפתח פתוח פקינוי וסתירה דמי כמ"ש בגמרא (דף ט' ע"א) דכשני עדים דמי.

ומיירי אפילו כשיש ספק א' שמה אין תחתיו כו' ע"ש משא"כ ספק זה דסתירה לחוד בלא קינוי אפילו נתייחדה לשם זנות דלא דמי כלל לספק דקינוי וסתירה די"ל דה"ה אפילו לפי דעתהבית שמואל כמ"ש בש"ע סימן קע"ח ס"ו להקל כה"ג באשי ישראל י"ל דה"ה באשת פהן נאמנת וסמכינו על פרי דינה ותדע דספק זה קיל טובא מפתח פתוח בספק אחד דהא באשת ישראל אפילו להבית שמואל התיר בספק זה בסי' קע"ח ס"ו משא"כ בפתח פתוח בספק אחד אפילו באשת ישראל י"א דאינה נאמנת כמבואר בסימן ס"ח סעיף ז' ודו"ק וכ"ש דהכא אין זה ממש פנתייחדה לשם זנות דמיירי שדיוע שדיברה תחלה דברי תפלות כו' וגם מ"מ נתייחדה עם ישראל וקבו דלא לוסוף עליו ע"ד הב"ש פ"ג דבלא"ה העיקר פדעת החמ"ח כמ"ש"ל וגם הבית מאיר סימן ז' סוף סעיף י"א וסימן י"א סוף סעיף ב' חלק על הב"ש בזה: קיצור ח' עוד ראיה ממ"ש בש"ע סימן ס"ח ס"ז דספק זה קיל טובא מהספק דשם שהרי אין שור שחוט לפניה ועי' סימן קע"ח ס"ו: ועוד ראיה לכאורה נגד סברת הבית שמואל מהא דפ"ק דסוטה (דף ה' ב') אל תדברי ונסתרה לאו פלוגיה היא ומיירי אפילו באשת פהן כמ"ש"ש ומותרת לתרומה.

נהרי סתירה גריעא מיחוד כמ"ש מהרי"ק ונאפ"ה לאו פלוגיה היא וכמ"ש"ל ס"ב אלא דזה יש לדחות דנהי דסתירה גריעא מיחוד מ"מ גם מהרי"ק אינו מחמיר אלא במדברת תחלה עמו דברי תפלות ואח"כ נסתרה כו' ולא בסתירה לחודה מ"מ כפר נתבאר בלא"ה ראיות נכונות לדברי החמ"ח ומה שהביא כת"ר עוד ממ"ש הרמב"ם פ"ק ט"ו מהא"ב ה"כ וביאר דבריו הה"מ שם שפנה חושש לה מדין תורה כו' והוכח בש"ע סימן ד' סט"ו הלא פירש הבית שמואל שם ס"ק כ"ד דהיינו רק לכתחלה וגם כפר עמד ע"ז מהרא"י בפסקיו סוף סימן רכ"ג ונ"ל והא דמי' פ"ק ט"ו ה"כ והפל מרננים אחריה דחיישינן לה משום זונה לק"מ דהתם מיירי דדומה הנה מהרבה בני אדם פדמוכח בסוטה פ"ק ארוסה דמהתם פסק הרמב"ם את דבריו אלו ול"ד לאתתא דאיטרע בה חד עובדא דמרננים עליה בתרה ותו דהכא איירי לענין שאם ירצה פהן לישאנה והוי קלא דמקמי נישואין אבל קלא דבתר נישואין לא חיישינן ליה עכ"ל (ומדכתב מהרא"י והוי קלא דמקמי כו' צ"ע איך יבוא זה עם מ"ש המגיד שנהו דין תורה ועיין תשב"ץ ח"ג סימן רי"ז (ד' מ"ו ע"ג) שכתב דהיא חששא בלחוד היא למי שרוצה לישא אותה כו').

ועיין בספר בית מאיר סימן ד' סט"ו וד' מהרא"י הנ"ל אשתמיט לכמה אחרונים בסימן ד' סט"ו ע"ש: ובתשובה אחרת נידון חליצה לאשת מי שנשאר לו בת מאשה פרוצה ועם אשתו ראשונה שעה עשר שנים ולא היו לו בנים וכן עם זו השלישית שעה ב' שנים ומחצה ולא ילדה פתתי עוד מדין פרוצה ביותר, ואין כאן מקומו גם מה שהביא כת"ר ממ"ש התוספות דכתובות (דף י"ג ע"א) דנואף שאני משמע בכה"ג אפילו בסתירה לחוד אסירא ג"כ אינו ענין לנ"ד דבאמת נואף שאני היינו פשפונרסם בנואף ופרץ אסור זה כמו מומר לדבר אחד כו' ומצדו דומה להן הן עדי יחוד הן עדי ביאה משא"כ בחשוד לבד ועוד דמהרא"י בפסקיו סימן רכ"ג הנ"ל פירש דברי תוספות אלו דכוננתם דאסורה רק לבועל או לבועל ובאמרת ג"כ טמאה אני לה ע"ש ולכן בנד"ז איני רואה לאוסרה

על בעלה: קיצור ט' מ"ש ר"מ לדמות לדין והכל מרננים אחריה בש"ע סימן ד' סט"ו שפכה חושש לה מד"ת אינו דומה כלל וגם שם זהו איסורא דלכתחלה מ"ש התוספות דנואף שאני ג"כ אינו דומה לנד"ז: באות זה נזכר מ"ש המגיד פ"ק ט"ו מהא"ב וכהן חושש לה מד"ת והוא מהסוגיא דפ"ק ארוסה גם ענין מ"ש התוס' פ"ק דכתובות (דף י"ג א') דנואף שאני: ה' אמן כ"ז הוא שאין ב"ד מתייבין אותו לגרשה אבל מצוה עליו לגרשה כמ"ש בתה"ד סימן רמ"ב גבי אשה הרגילה להתניחז ונ"ל אפ"ס נראה דהך אתתא דנ"ד נהי נמי דאינה נאסרת על בעלה מ"מ עוברת על דת מקרי הואיל ונתניחזה כמה פעמים ברצונה כו' וא"כ הואיל ונחשיב עוברת על דת מצוה לגרשה ואם אינה מוציאה נקרא רשע כו' ע"ש ובנד"ז נמי יש עדים שנתניחזה עמו כמה פעמים וגם כמה דברי שחוק וקלות ראש שהיו ביניהם תמיד וששחקו בקארטין יחד בחצות לילה כשכולם ישנים וביותר דברי השני עדים על השני מעשיות הנ"ל דא"כ ודאי יש להורות בזה כמו בנדון דתה"ד הנזכר שמצוה עליו לגרשה ואם אינו מוציאה נקרא רשע: קיצור י' מכל מקום מצוה עליו לגרשה ואם אינו מוציאה נקרא רשע: אמן לענין הכתובה צ"ע דלכאורה מדברי הרמב"ם פ"ק כ"ד מהלכות אישות הלכה ט"ו והעתיק לשונו בש"ע סי' י"א) מבאר דמחלק בין עוברת על דת דצריכה התראה דוקא לזאת שיש עליה עדי פיעור דא"צ התראה ואעפ"י דמדינא אינה נאסרת על בעלה מ"מ אם רוצה הבעל לגרשה אין לה כתובה אף שלא התרה בה והיא הנקראת אצלו ו"ל היוצאת משום שם רע שאמרו בכתובות ס"פ אלמנה גיזונית (דף ק"א) שנוטלת מה שלפניה ויוצאת.

וס"ל דאין ר"ל כפרש"י דהיוצאת משום שם רע היינו שזינתה אלא רק שיש עליה עדי פיעור שהדברים מראים שזינתה אע"פ שאין שם עדות ברורה בזנות ולכן לא נאסרה על בעלה מדינא וכמ"ש הלכה ט"ז אין כופין כו' מכל מקום אם רוצה הבעל לגרשה אין לה כתובה וא"צ התראה דדוקא בעוברת על דת הצריכו התראה ולא בזו שיש עליה עדי פיעור דגרע טפי מעוברת על דת.

ודברי הכ"מ שם הלכה ט"ו שכתב ומש"כ שא"צ התראה כו' פשוט הוא שכיון שעברה כבר נאסרה על בעלה הוא שלא בדקדוק דהא הרמב"ם מייירי אפילו בענין שלא נאסרה על בעלה כמש"ש אם רצה הבעל להוציאה כו' מובן דאם אינו רוצה להוציאה מקיימה ואעפ"כ א"צ התראה ומשום דיוצאת משום ש"ר גרע מעוברת על דת פנ"ל ועי' בהלכה י' וכן פתב הב"ש סי' י"א ס"ק ו' אף ק"ל שהטוש"ע סי' קט"ו סעיף ד' מדוע לא הזכירו דין זה שאם יש עדי פיעור מפסדת כתובתה בלי התראה לכן היה אפ"ל דלא ס"ל הך דינא והוא משום דכיון שאינה אסורה על בעלה לכן אם רצה לגרשה חייב בכתובה וקצת ראיה מהמשנה פ"ק ארוסה (דף כ"ד ע"א) מתו בעליהן עד שלא שתו ב"ש אומרים נוטלות כתובתה ובה"א לא שותות ולא נוטלות כתובתה וענין שם בגמרא (דף כ"ה סע"א) א"כ י"ל אפילו לב"ה דוקא התם דאסורה על בעלה מדאורייתא עד שתשתה להכי כיון שא"א לה לשותות מפסדת כתובתה אבל הכא דאינה אסורה עליו כ"א שמצוה לגרשה י"ל אינה מפסדת כתובתה אף לבית הלל אלא אם פן התרה בה תחלה ואפשר לתרץ דהתם לא נתנה אצבע בין שיניה כמ"ש התוס' ביבמות (דף ל"ח ע"ב) מפני שהיא יכולה להבדק ע"י שתייה אבל הכא שנתנה אצבע בין שיניה יש לומר מפסדת כתובתה כו' שהרי מצינו שמפסדת כתובתה אף במקום שלא נאסרה עליו לגמרי כמו עוברת על

דת שהתרה בה א"כ הכא ג"כ אף שלא נאסרה עליו כיון שפושעה מאד ומצוה לגרשה י"ל מפסדת פתובה אף שלא התרה בה ומ"מ הנה התוספת שם בסוטה (דף כ"ה ע"ב) ד"ה בית הלל הקשו וא"ת מ"ש מתניתין מפלוגתא דר"ה כו' ותהוי תיובתא דרב הונא י"ל מאחר שהתורה עשאה ספק עד שתשתה אינה יכולה לטעון טענת פרי עכ"ל וזהו שייך שם אבל בנד"ז שלא עשתה התורה ספק שהרי אינה אסורה עליו מדינא א"כ יכולה לטעון טענת פרי והנה אע"ג דלא קיי"ל פרב הונא ורב יהודה הרי רב נחמן ורבי יוחנן מודו גם כן גבי משארסתני נאנסתי דנוטלת פתובה משום פרי ושמה נחזקה דהעמד אשה על חזקתה וכה"ג מבואר בח"מ סי' צ"א ס"ב בפ"ה שם ס"ק י"ב ועי' בכללי מיגו שבש"ה ססי' פ"ב סט"ו אם כן גם כאן י"ל העמד אשה על חזקתה כו' ומ"ש התוס' שם שהרי רגלים לדבר שקינא לה ונסתרה בנד"ז לא שייך זה פנ"ל ולכאורה ק"ל מדוע דימו זה התוס' למנה לי בידך והלה אומר איני יודע דהספק אם הלה לו הכא ודאי הנה לה פתובה והספק שמה אבדה פתובה וא"כ הו"ל כמו אינו יודע שמה פרעתיך דלרב נחמן ור' יוחנן גם כן חייב פמתניתין ס"פ הגוזל ומאכיל (דף קי"ח ע"א) האומר לחבירו גזלתיך הלוותני כו', ואיני יודע אם החזרתי לך חייב לשלם ואפ"ל דכתבו התוס' בב"מ פ"ק השואל (דף צ"ז ע"ב) ד"ה והלה דלרב הונא ורב יהודה יש לחלק בין שהפרי טוב והשמה גרוע כו'.

כמו כן י"ל גם לרב נחמן ור' יוחנן דדונקא כשהפרי טוב והשמה ממוצע מחייבים משום דאין ספק מוציא מידי ודאי כמ"ש הרי"ף פ"ק הגוזל ומאכיל אבל ספק הרגיל מצינו דמוציא מידי ודאי בפ"ק דפסחים (דף ט' ע"א) סד"ה ואת"ל ובפ"ג דמסכת עו"ג (דף מ"א ע"ב) ד"ה ואין ספק ואע"ג דמסקינן דגם ספק הרגיל אינו מוציא מידי ודאי היינו באיסורא דאורייתא דספק איסורא לחומרא אבל לענין ממון דספק ממונא לקולא לנתבע רק משום דהחוב הנה ודאי והפרעון ספק י"ל דספק הרגיל מוציא מידי ודאי להעמיד ממון על חזקתו שלא להוציא מהנתבע וקינא לה ונסתרה הוי ספק הרגיל שהרי רגלים לדבר וכמ"ש התוס' מאחר שהתורה עשאו ספק עד שתשתה אינה יכולה לטעון פרי עכ"ל ורצה לומר אף שאומרת בבירור שלא הנה שום זנות אין זה נחשב כלל טענת פרי שזה הספק שובר הפרי א"כ כמו כן אינו יכול לטעון פרי לי שלא פרעתי מאחר שהתורה עשאו ספק אם כן הו"ל כאילו המלנה גם כן מסופק בהפרעון מאחר שהתורה עשאו ספק והיכא דהתובע ג"כ מסופק ודאי אינו חייב לשלם ועי' בתולדות אדם להרשב"א סי' ק"ס דהא קא תבע מיניה בפרי כו' ועיין בש"ע שם סי' ע"ה סעיף י"ח טענו שניהם ספק ובט"ז סעיף ט' ובסמ"ע שם ס"ק כ"ה ובש"ה ס"ק ס"ה ובמל"מ רפ"ד מה' שאלה ובקמ"ב"ם פ"ק א' מהלכות טוען דין ט' ובמל"מ שם ועי' עוד בקמ"ב"ם פט"ז מהלכות מלנה דין ג' ובמל"מ פי"א מהלכות מכירה דין ט"ז ד"ה פתב הר"ב ל"ר כו' דשאני הכא דאף המלנה אינו טוען פרי שלא נפרעו כו' מיהו משמעות התוס' דסוטה דלאו מהאי טעמא אתו עלה אלא דס"ל דאינו דומה כלל לדין מנה לי בידך והלה אומר שמה פרעתיך רק לדין מנה הלויתיה והלה אומר איני יודע אם הלויתני והיינו משום דהפתובה זהו רק חיוב בתנאי ולא דמי להלואה ממש ולא שייך בזה אין ספק מוציא מידי ודאי דהא לא הנה חוב כלל עד שיגרשה מרצונו ולא תפסיד פתובה.

ונשוב לענייננו בעדי פיעור י"ל דלא מפסדה הפתובה משום דהו"ל פרי ושמא בצירוף התקנה ומ"מ אינו מוכרח: קיצור י"א. הרמב"ם ס"ל בעדי פיעור מפסדת פתובה בלא התראה וש"פ לא הביאו דין זה.

ולכאורה יש ראיה מהמשנה פרק ארוסה מפלוגתא דב"ש וב"ה גבי קינא לה ונסתרה גם ממ"ש התוס' שם בענין פרי ושמא ויש פאן תקנה דבזה קיימא לן פרב הונא ורב יהודה דע"י פרי ותקנה מוציאין ממון נגד השמא ויש לחלק דהכא פשעה ואין לומר דדומה למנה הלוייתיה וזה משיב שמא פרעתי לה דהכא אין ההלואה ודאי עד שמגיע זמן סילוק הפתובה: באות זה נזכר דברי הרמב"ם פכ"ד מה"א הלכה ט"ו משנה ר"פ ארוסה מתו בעליהן עד שלא שתו.

תוספות יבמות (דף ל"ח ע"ב) מנה לי בידך והלה אומר איני יודע פרי ושמא ובצירוף תקנה דין מנה לי בידך והלה אומר איני יודע שמא פרעתי. פשיש ספק הרגיל אזי אנו מחשבים פאילו המלנה טוען ג"כ שמא: ו אף הנה ראיתי בשו"ת גנת ונרדים ח"ב פלל ד סי' י"א שדקדק מדברי רש"י פרק ארוסה (דף כ"ה ע"א) על הך בעיא אם עוברת על דת צריכה התראה פירש"י עוברת על דת יהודית שאינה צנועה יוצאת וראשה פרוע וטונה בשוק כו' עכ"ל הרי מפורש בדיבריו שפוננת בעיית הגמרא הוא על עוברת דת יהודית לא על עוברת על דת משה כו' וא"כ י"ל שעוברת על דת משה חמירא טובא דבלא התראה מפסדת פתובה אמנם פן מהירושלמי שהביא הרי"ף נראה דעוברת על דת שווי אהדי ואפילו עוברת על דת משה צריכה התראה עכ"ל אם פן עכ"פ י"ל דבהוצאת משום ש"ר דהיינו עדי פיעור מפסדת פתובה בלא התראה ולכאורה נראה ראיה להרמב"ם מהמשנה פ"ד דגיטין (דף מ"ה סע"ב) המוציא את אשתו משום ש"ר לא יחזיר כו'.

מבואר מזה דפ"י שם רע אין ר"ל שיודע ממש שזינתה דאם פן אי אפשר להחזירה אלא ע"כ צ"ל שהוא רק פעין שפ"י הרמב"ם מיהו שם במשנה מייירי שאינה מפסדת פתובה פלל שהרי אמרו והוא שאמר לה משום שם רע אני מוציאך דבכה"ג הוא דלא יחזיר הא אם לא אמר לה פן מצי להחזירה ואם מייירי שמחמת הש"ר הפסידה פתובה ומגרשה בלא פתובה א"כ ודאי משום ש"ר מוציאך וכ"מ ממ"ש הה"מ פ"י מה"ג דין י"ג ובש"ע סימן י' ס"ג ס"ד ובב"ש שם ס"ק ח' אפילו לא אמר לה כו' הני סתמו פפירושו ואם פן כש"כ אם מפסדת הפתובה אלא ודאי פשוט דשם מייירי בענין שאינה מפסדת הפתובה ואפילו בהדין דסעיף ד' וכמ"ש בש"ע סי' קי"ז סעיף ד' וז"ל אבל אם אירע לה חולי זה אחר שנשאה נסתמפה שדהו כו' יוציא ויתן פתובה ומסתמא בכה"ג נמי מייירי בסי' י' ס"ג: קיצור י"ב ראיה להרמב"ם מפרש"י בסוטה (דף כ"ה ע"א) דין המשנה המוציא את אשתו משום שם רע: ומ"מ קשה אמ"ש הרמב"ם שם פכ"ד מה"א הט"ו בכלל יוצאה משום ש"ר או שנכנסו זה אחר זה והגיפו הדלתות דהא ענין זה הוא סתירה שבמשנה וגמרא דסוטה וכמבואר במהרי"ק שרש ק"ס דיש לחלק בין לישנא דיחוד ללישנא דסתירה דיחוד משמע אפילו קדם האחד להפנס בבית מעצמו ונכנס אחריו גם השני ואפשר שלא נכנס על דעת חבירו וכה"ג לא הוי פליג ר' יהושע וכדפ"י אלא דוקא בנסתרה עמו דמכוננים להסתר יחד וכדפ"י עכ"ל אלמא דסתירה היינו שמתפוננים

להסתר יחד וכן משמע במשנה רפ"ק דסוטה נכנסה עמו לבית בסתר כו' ובירושלמי דסוטה פ"ק משמע שנתלקו בזה ונ"ל א"ר מנא לא אמר אלא עמו הא בזה אחר זה לא ר' אבין אמר אפי' בזה אחר זה מ"מ יש רגלים לדבר עכ"ל ומ"מ נדאי אפי' לר' אבין בנכנסה עמו ג"כ הפי' אלא דס"ל דה"ה בזה אחר זה וא"כ הרי בגמרא דסוטה פ"ק ארוסה (דף כ"ה ע"א) מבואר בהדיא דבנסתרה בלי קינוי תחלה יש לה דין עוברת על דת שאינה מפסדת פתובתה וכמו דמוכחא פולה סוגיא התם וכמ"ש רש"י שם ד"ה לאפסודי פתובתה ע"ש וכ"מ בתה"ד ססי' רמ"ב.

וא"כ איך כתב הרמב"ם דבנכנסו זה אחר זה והגיפו הדלתות אין צריך התראה וצ"ל דס"ל להרמב"ם דפי' והגיפו הדלתות היינו שנעלו מבפנים שלא יהיה אפשר לפתוח מבחוץ וס"ל דזה גרע מסתירה כי סתירה היינו במקום שאין אנשים עוברים שם אבל מ"מ יוכלו לכנס אבל פשנסתרו והגיפו הדלתות כדי שלא יהיה אפשר ליפנס אליהם זהו דבר מכוון ביותר מסתם סתירה וכן משמע בעירובין (דף ח' ע"א) דדוקא חצר שהרבים נכנסים בה בזו ויוצאים בזו לא חשיב מקום סתירה הא חצר שאין הרבים נכנסים בה חשיב מקום סתירה אעפ"י שאין הדלת מוגף ועי' בב"ב (דף קנ"ג ע"ב) ובגדה (דף ג' ע"א).

וצ"ע בתשובת הרשב"א סי' אלה רנ"א שכתב והגפת דלתות שאמרת אין זה יחוד עד שיהיה בית נעיל נראה דמפרש מ"ש בירושלמי מוגף צריכא דהספק אם חשיב כה"ג סתירה והרמב"ם י"ל דמפרש דהספק אם חשיב כה"ג דבר מכוון וכן פי' בקרבן העדה בתוספותיו שם דמפרש דהספק אם הוי סוטה כה"ג (דאל"כ אלא דהספק אם כה"ג ה"ל סתירה לא יש מקום לקושיותו אהרשב"א אמאי פסק הספק להקל הא זה שתאסר בסתירה לבדה בלי קינוי לכהן הוא רק חומרא בעלמא ואיך יחמיר בספק סתירה ומה מקשה אהרשב"א אלא ע"כ צ"ל דמפרש דהבעיא בירושלמי אם פהאי גוונא נידונית פסוטה ור"ל אם זה הו"ל כדברי פיעור שבגמרא דידן) ועי' בב"ש סי' קט"ו ס"ק כ"א (מ"ש מן ומ"מ קשה עמ"ש הרמב"ם עד כאן לא הוגה שנית ועי' מש"ל סעיף ב' מזה) ועיין בגמרא סוף גדרים (דף צ"א ע"ב) שהוא גברא דהנה מהרזק בביתא ופרש"י שהיה סגור עם אשה בבית והר"ן כתב שהיה נחבא עם אותה אשה וכדאמרינן פ"ק החובל (דף פ"ה ע"ב) דהרזקיה באנדרונא וכ"כ התוס' בגדרים שם.

והנה בפרק החובל אף דהגירסא שלפנינו דהדקיה באינדרונא פרש"י סגרו במסגר הרי שזה הסגר ממש דוגמת והגיפו הדלתות מבפנים ואעפ"כ כתבו הפוסקים שם לאו למימרא דבלאו הכי אתתא אסורא כו' ע"ש הרי שזה נחשב רק סתירה וכ"מ בתוס' פ"ק דכתובות (דף י"ג ע"א) דהנזכרו לתרץ דנזאף שאני מבואר מדבריהם דזה חשיב רק יחוד או סתירה מיהו בתוס' פ"ק אף על פי (דף ס"ג ע"ב) משמע דבסתירה חשיב דבר מכוון אף זה אם ארכוסי מירפס כו' ע"ש ואפשר הרמב"ם ס"ל כפשטא דגמרא דגדרים שם ולא כמ"ש המפרשים שם לאו למימרא כו' וס"ל דזה חשיב דבר מכוון כהנהו דיבמות (דף כ"ד ע"ב) רוכל יוצא כו' דלרבי שם תצא.

לכן אמר כאן אתתא שריא ר"ל לכ"ע נאפילו לרבי: סימן כה אשה שמתו שני אנשים אף הא' יש לתלות שפישפו אותו והשני היה חולה פשנשאה היינו שהיה דם יוצא מגרונו:

ואח"כ מת בַּמִּשְׁפָּחָה זְמַן מַחֲוֵלֵי הַנָּזִ"ל: הִנֵּה הָרִיב"ש שֶׁבַב"י סָסִי ט' מַחְמִיר בְּסִפְקָ ע"ש
ובנ"ד י"ל דְּמִיָּדֵי סְפִיקָא לֹא נִפְקָא דְּאַף אִם נִדְמָה לְהָא דְּגִיטִין פֶּרְקָ מִי שְׁאַחְזוּ אוֹמְדִין
אוֹתוֹ אִם מַחְמַת חוֹלֵי הָרִאשׁוֹן מֵת הָרִי זֶה גִט וְכֵאן הָרִי מֵת מַחֲוֵלֵי הַהוּא אָף יֵשׁ בְּזֶה
מַחְלֻקָת רַש"י וְשֶׁא"פ דְּלִפְרָש"י אִם עֵמֶד וְהִלְךְ בְּשׁוּק בְּלֹא מִשְׁעָנָת וְדָאֵי לֹא מַחֲוֵלֵי
הָרִאשׁוֹן מֵת וְלִהְיוֹר וְרַמְבַּ"ם גַּם בְּכֹה"ג שְׁיִיךְ אֲנֻמְדָנָא וְעֵי' ב"י סָסִי קמ"ה שִׁיטַת רִי"ף
ג"כ כֵּן וְכֵן רַ"ן בְּשֵׁם רַמְבַּ"ן וְעֵי' בְּתַשׁוּ' מִיְּמוֹנֵי דְּשִׁינְכִי לִס' נָשִׁים סִי' ל' מְזָה אָף י"ל
דְּבַנְד"ז שֶׁהוּא חוֹלֵי הַנְּמִשְׁפָּחָה זְמַן רַב וְדַרְכֵּן לִילְךְ בְּלֹא מִשְׁעָנָת י"ל גַּם לְרַש"י שְׁיִיךְ אֲנֻמְדָנָא
שְׁהָרִי פֶתֶב רַש"י וְאֵין זֶה עֲמִידָה אֲלֵא אִם כֵּן בָּא לְכֻלָּל רְפוּאָה שְׁעָה א' עֵי' תַשׁוּ' רַשְׁבַּ"א
סִי' תַשׁל"א אָף בְּתַשׁוּ' מִיְּמוֹנֵי שְׁם פֶתֶב דְּעַכְשָׁיו לֹא סְמְכִינֵן אֲנֻמְדָנָא כו' וְעוֹד י"ל דְּלֹא
דְּמִי לְהָא דְּגִיטִין דְּאַף אִת"ל דְּמַחֲוֵלֵי הָרִאשׁוֹן מֵת י"ל מְזָלָה גֶרֶם אוֹ מְעִינָה גֶרֶם שְׁלֵא
עֲלֵתָה לוֹ אֲרֻנְפָה כו' מִשֶׁא"כ הֵתֵם בְּגִיטִין פִּינֵן דְּמַחֲוֵלֵי הָרִאשׁוֹן מֵת ה"ז גִּט אָף הִנֵּה
בִּיבְמוֹת פ' הַבְּע"י (ד' ס"ד) דִּימוּ מִילָה לְנִשְׁוֹאִין ע"ש.

וְהִנֵּה גַבֵּי מִילָה אֵיתָא בְּש"ע יו"ד סִי' רִס"ד עַד שְׁיִגְדִיל וְיִתְחַזַּק פָּחוּ כו' וְהוּא מְהַרְמַב"ם
וּס"ל דְּאֵין מַחְזִיקִין מְקַטְנִים לְגְדוּלִים וְכ"כ נ"י פ' הַבְּע"י וּמִשְׁמַע דְּמִיָּרִי אָף אִם יָדוּעַ
שְׁהַקְטָנִים נִבְלַע בְּהֵן דְּמֵן וְלֹא הָיוּ יְרוּקִים אֲמַנְם בְּתוֹס' דְּחֻלִּין פ"ק (דף ד' סע"ב) מִשְׁמַע
דְּאִם יָדוּעַ שְׁנִבְלַע בְּהֵן דְּמֵן אִזִּי מַחְזִיקִין מְקַטְנִים לְגְדוּלִים אֲבָל מ"מ בְּסִפְקָ שְׁלֵא עֵינֵינוּ אִם
נִבְלַע בְּהֵן דְּמֵן אוֹ לֹא לְהַתוֹס' ג"כ לֹא מַחְזִיקִין אֲגְדוּלִים וְהָרִיטְבַּ"א שְׁם י"ל דְּלֹא פְּלִיג
רַק דִּישׁ מְקוּם יִרְאֶה וְאֵינוּ נִיָּדוֹן כְּמוֹמֵר לְעַרְלוֹת ע"ש (עֵי' תַשׁוּ' בֵּית אֲפָרִים חִיו"ד ה'ל'
מִילָה רֵאָזָה מֵר' נִתָּן לְתוֹס' וְעַכ"פ אָף אִת"ל לְהַחְמִיר יוֹתֵר מִתוֹס' מִשׁוּם שֶׁר"נ לְמַד
מִהַשְׁלִישֵׁי שְׁגַם הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ אֲדוּמִים אֲבָל בנ"ד יֵשׁ רֵאָזָה מֵר"נ שְׁהָרִי פִינֵן שְׁמַת מַחֲוֵלֵי
שְׁהִיָּה לוֹ מְקוֹדֵם שְׁנִשְׁאָה י"ל דְּלֹא גֶרַע זֶה מְגִילוֹי מִלְּתָא שְׁמִשְׁלִישֵׁי אֲשָׁנִים הָרִאשׁוֹנִים
דְּגַם כֵּן אֵינוּ רֵאָזָה בְּרוּרָה עֵי' שְׁבו"י ח"א סִי' ע"ט).

וְצ"ל מִנ"ל לְרַמְבַּ"ם וְש"ע לְהַחְמִיר בְּמְקוּם סִפְנָה וְצ"ל דְּסִבְרָא הוּא דְּאֵין לְהַחְזִיק רִיעוּתָא
כֹּל דְּלֹא דְּמִי פֶלֶל וְא"כ בנ"ד וְדָאֵי לֹא דְּמִי הַחֻלָּה שְׁמַת מְאוּתוֹ חוֹלֵי לְאָדָם בְּרִיא וְאָף
לְתוֹס' י"ל כֵּן מֵאַחַר דְּלִתְנִס' מַחְזִיקִין מְקַטְנִים לְגְדוּלִים וְאֵעִי"כ כֹּל שִׁי"ל שְׁלֵא נִבְלַע בְּהֵן
דְּמֵן לֹא מַחְזִיקִין רִיעוּתָא אָף שְׁהָרוּב קְטָנִים נִבְלַע דְּמֵן כְּמוֹ כֵּן פֶּאֵן לֹא מַחְזִיקִין רִיעוּתָא
מֵאַחַר שְׁיָדוּעַ שְׁהִיָּה לוֹ חוֹלֵי הַהוּא וְגַם מַחֲוֵלֵי זֶה מֵת.

וְהִנֵּה דַעַת הַרְמַב"ם שְׁבַמִּילָה י"ל דְּמַדְמָה לִמ"ש ב"ב"ק (דף ל"ז ע"א) גַבֵּי מוֹעֵד לְקַטְנִים
דְּמַסְתָּמָא אֵינוּ מוֹעֵד לְגְדוּלִים כְּרַב פֶּפְאָ שְׁם דְּכָף פֶּסְקוּ הָרִי"ף וְרַמְבַּ"ם וְהַתוֹס' דְּחֻלִּין
י"ל לְשִׁיטַתֵּם אֲזִלֵי דִס"ל כְּרַב זְבִיד שְׁם א"נ ס"ל דְּאֵין לְלַמֵּד מִשׁוּר הַמוֹעֵד לְמִילָה
דְּחַמִּירָא סִפְנָתָא וְתַדַּע דְּהֵתֵם קִיָּימָא לֵן כְּרַשְׁבַּ"ג וְהִכָּא כְּרַבִּי וּמ"מ בְּנַד"ז גַּם לְהַתוֹס' יֵשׁ
לְצַדָּד וְעַדִּיף מְזִקֵן וְכו' דְּבַמְשַׁנָּה פֶּרְקָ כֹּל הִגִּט תְּנֵן וְהִנֵּיחוּ זְקֵן אוֹ חוֹלָה אֲלֵמָא דְּשׁוּיֵן הֵן
וְהִכָּא עַדִּיף שְׁיָדוּעַ שְׁמַתוֹף חוֹלֵי הַהוּא מֵת וְגַם פִּינֵן בְּבַעַל הָרִאשׁוֹן ג"כ יֵשׁ לְצַדָּד הִגִּט
שִׁי"ל דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לְעַנְיָנִים אֵלוּ שְׁהֵן אֵינֵן מְצוּנִין פֶּלֶל כִּישׁוּרָה וְכו' מ"מ הָרִי גַם חִשְׁשָׁא
דְּמַעֲיָין וּמִזֵּל ג"כ אֵינֵן טְבַעֲיִים וְעַכ"פ צִירוּף הָנִי לְכֵן י"ל דְּלֹא מַחְזִיקִין עֲלֵיהֶּ רִיעוּתָא עֵי'
תַשׁוּ' הַרְמַב"ם סִי' ס"ל מִילָה חַמִּירָא טוּבָא מַחְשָׁשָׁא דְּנִשְׁוֹאִין וְצ"ע בְּגַמְרָא יְבָמוֹת (דף
ס"ד ע"ב) אֵימור דְּפְלִיגֵי בְּמִילָה וְכו' (עֵי' ח"צ סִי' א' בְּקַטְלָנִית בִּיבְמָה וְעֵי' בַּאֵה"ט)

והטעם י"ל משום דבקטלגית היא גופא הוהזקה כו' עי' ריטב"א ומ"מ מסיק דשזין הו
ושני בעלים הוי פמילה לולד רדב"ז ח"ב סי' תרס"ח: סימן כו בדין קטלגית ששנשאת אם
לא תצא.

בב"ש סי' ט' משמע דרוב הפוסקים חולקים על הרמב"ם וס"ל דתצא ובעצי ארזים כתב
להפך גם באמת הרי הריב"ש סי' רמ"א הסכים להרמב"ם וכתב שכ"ד הרשב"א (וצ"ע
בב"י ותשו' הרשב"א ח"ג סי' שס"ד ותשו' להרמב"ן סימן קכ"א משמע שדעתו בעצמו
לא היה פהרמב"ם וכ"נ ודאי לפ"ד הא"ז שבתה"ד שהביא הב"י גם צל"ע מ"ש הרשב"א
שלא מצא סמך להרמב"ם שהרי לכאורה יש לו סמך גדול מהא דתמר דכתיב פן ימות
גם הוא פאחיו הרי החזיקה בקטלגית ואעפ"כ פשפא עליה כתיב ולא יסף לדעתה ויש
פי' דלא פסק וכ"ה בפ"ק דסוטה ואף ע"פ שלא היה גישואין ממש כ"ש פשנשאה אף
י"ל התם שאני שילדה לו (ועי' זהר משפטים (למ"ד מע"ג) רוחא דשבקיך בה א"כ
כשילדה לו זה ראיה שרוחו גובר ועיין תה"ד מולידים בנים משמע ג"כ שההולדה ראיה)
עוד י"ל התם שאני דהוי כמו מצנות יבום עי' רמב"ן בחומש ונגד מצנות יבום פ' רא"ם
דאין לחוש לקטלגית מיהו הח"צ השיב ע"ז מפאן דאמר יהודה פן ימות כו' עי' עוד בתשו'
חו"י שפכת (סימן קצ"ז דף קפ"ט ע"א) דאין סברא לומר אם חי בעלה אחר גישואין
כמה שנים ואחר כך מת דיהיה לה דין קטלגית עכ"ל וכ"מ בס"ח דקטלגית היינו כשמת
סמוך להגישואין כו' ע"ש ולכן פיון שבעלה השני דר עמה עשרים שנים ומת זקן ושבע
ימים יש לצדד להקל לסמוך בכה"ג על הרמב"ם וסיעתו וכש"כ שבעל זה ששנשאה היה
לו עמה ולד אף על פי שמת אחר כך מ"מ יש מזה קולא כמש"ל: סימן כו בדין אשה
שנשאת לאחד ומת רק י"א שהיה איש ידוע חולה ואח"כ ניסת לשני וג"כ מת אף שלפני
מותו גירשה ונהיה מדובר שאם יחיה יחזור וישאנה ולא דרוך תנאי בגט: לכאורה למ"ד
מעין גורם יש להחמיר פאן טפי דהפי' שמעינה גורם לו חולי כדפי' רש"י ונהרי פאן
כשגירשה היה חולי שאמדהו למיתה ונהרי מת מאותו חולי: וה"ל כהא דאיתא במשנה
בגיטין פרק מי שאחזו אומדים אותו אם מחמת חולי הראשון מת ה"ז גט וכשלא הלא
בשוק על משענתו אפילו אומדנא לא בעינן כמבואר בגמרא (דף ע"ב סע"ב) ובש"ע סי'
קמ"ה ס"ז וא"כ הכא דנדאי מאותו חולי מת הרי הוהחזק מעינה אבל למ"ד מזל גורם יש
להקל לכאורה פיון שלא מעינה ממש גרם החולי כ"א במזל תליא אם פן מיד
שנתגרשה ממנו אם רק מזלה הגורם היה לו להתרפאות במזלודהא רוב חולים לחיים
ואף ש"ל פיון שמזלה גרם לו חולי שאמדהו למיתה ה"ל כגברא קטילא ושוב אף
שגירשה לא יועיל לו מזלו: ע"ז לכאורה יש להביא ראיה מהגמרא ותוספות פרק ט'
דסנהדרין (דף ע"ח ע"א) דאף מי שעשאו לחבירו גוסס בידי אדם ע"י הכאה שהכהו
ובא אחר ונהרגו פטור הראשון עליו ולא אמרינן דעשאו גברא קטילא ממש אף דנדאי
אמדהו למיתה מ"מ פיון דנהרג בפועל ממש אחר הראשון פטור ונחשב אצלו כחי ממש
לגמרי ע"ש בתוס' ד"ה בגוסס בי"א וא"כ כמו דחשביון ליה כחי ממש לגבי מי שעשאו
גוסס בי"א כ"ש ש"ל פן דחשביון ליה כחי ממש לגבי דידה מה גם דהכא כשגירשה לא
היה גוסס כ"א חולי מסופן ומה שאח"כ נתגרשה ממנו א"כ פסק מזלה ממנו וא"כ מת
במזל שלו ולא במזל שלה וה"ל כמו התם דבא אחר ונהרגו וה"נ המיתה הנה רק ע"י מזל
שלו ולא ע"י מזל שלה והיינו שמזל שלה עשאו חולי מסופן ומזל שלו גרם המיתה וה"ל

ממש כמו שם דפטור גם הראשון אף אם עשאו גוסס כ"ש הכא שמזלה לא עשאו רק חולי וכינן שבמזלו מת לא נחשב מזלה לקטלגית ולא דמי להא דפרק מי שאחזו דהתם הנה התנאי אם מתי מחולי זה נהרי מת מאותו החולי א"כ נתקנים התנאי אבל הכא אף שמת מאותו החולי מקל מקום לא מתמתה מת פי אחר הגירושין הנה יכול להיות ב' אופנים שיהיה מאותו החולי או ימות פי הרי כל חולי אף מסופן יש שיהיה ויש שיימות וא"כ כינן כשגירשה היו ב' אופנים א"כ מאותו חולי מת אבל לא מתמתה ואם פן אף למ"ד מעיין גורם י"ל פן וכדלקמן סעיף ו' וכ"ש למ"ד מזל גורם הרי פסק מזלה: ג אבל למ"ד מעיין גורם ולא תלינן במזלא א"כ הכא לא דמי לגדון דסנהדרין ששם בא אחר נהרגו ומה"ט הוא דלא נחשב הראשון להורג אבל הכא אף שנתגרשה ממנו מ"מ הרי לא בא אחר ונהמתו כ"א מחולי הראשון מת וליכא למימר דמזלו הרגו ולא מזלה דלדידה לא תלינן במזל דינה ג"כ כ"א שמעינה גרם לי החולי ולא שיהי פלל לענין מזלא פי אם החולי הוא הממת וכינן שפן אף שנתגרשה הרי לא בא עליו חולי אחר מתמתו כ"א מחולי הראשון מת ונהנה רוב הפוסקים פסקו כמ"ד מזל גורם משום דרב אשי הוא בתרא אם פן לכאורה נראה להקל אפס מקל הפוסקים משמע דמ"ד מעיין גורם מיקל טפי וכ"מ בגמרא דאמרין איכא ביניהו כגון שאירסה ומת או נפל מדיקלא ואמאי לא אשכחו נפקותא להפך כהנ"ל: ומיהו בנו"ב סי' ט' כתב קולא למ"ד מזל גורם יעו"ש הרי ס"ל דיש לפעמים למשוך קולא ממ"ד מזל גורם אף שדבריו שם אין נראים כ"כ דאין הכרח בגמרא לסברת הרא"ש להוציא דין מזה מ"מ לענין זה שיש לפעמים למצוא קולא גם למ"ד מז"ג אפשר יש לתפוס ממנו: ומה שלא אמרו פן בגמרא דלא חש להאריה.

הג"ה אחר זמן רב אף סברת הרא"ש הוא דוחק גדול ואינו במשמע פשט הגמרא כלל (עכ"ה אחר זמן), ומ"מ למ"ד מעיין גורם יש לצדד פאן מטעם אחר דהראשון הנה חולה כשנשארה הג"ה אחר זמן רב ועוד י"ל דגם למ"ד מעיין גורם אין להחמיר עליה כלל וראיה מדין גוסס בי"ש דאמר רבא שם דהפל מודים ששהורגו חייב והיינו אף רבנן דר"י ב"ב דס"ל דפי' ואיש פי יפה כל נפש עד דאיכא כל נפש ר"ל שיהיה נחשב כאילו כל נפשו בשלימות אצלו אזי דוקא ההורגו חייב ועל כל זה בגוסס בידי שמים ההורגו חייב ואם פן ע"כ נחשב כאילו כל נפשו בו ולא רק מקצת נפש וא"כ כש"כ זה החולי שלא הנה גוסס כלל דנחשב פחי גמור לכל דבריו ולא שיהי פלל לומר שהיא הגורם למיתתו וה"ל כאילו גירשה חי ובריא עכ"ה אחר זמן רב).

אף אפ"ל שמהא דסנהדרין אין ראיה כ"כ דשם שאני שהקילה עליו התורה נהרי בכפתו ומת ברעב פטור לגמרי שם (דע"ז א') משום דגרמא הוא והכא עיקר האיסור הוא גרמא דמזל גורם או מעיין גורם א"כ י"ל דהא דמי שעשאו גוסס בידי אדם פטור כשהרגו אחר י"ל משום דלגבי זה ג"כ אין ללמוד כ"כ משם ומיהו מה שאע"פ שעשאו גוסס בידי אדם פטור אין שיהי שהוא משום דחשיב גרמא דהא עשאו ביד ממש אלא משום דתלינן שמא הנה חי כו' א"כ ה"ה הכא דאדרבה כינן שהכא רק גרמא אין להוסיף חומרות מה שלא החמירו בעושה בידיים כו' ואפשר אפילו למ"ד מעיין גורם י"ל דאין זו ענין טבעי כ"א ע"ד סגולה וכמו שכתוב בתשו' חו"י סי' קצ"ז בשם הזהר ואם פן שמא ג"כ כשגירשה קודם שמת פוסק סגולה הנ"ל ודוחק הג"ה ועוד פבר נתבאר ראיה מדין גוסס בי"ש

שְׁהוּרְגוּ חַיִּיב אֶף לְרַבָּנָן דְּבַעֲיִנָן כֹּל נֶפֶשׁ אִ"כ כ"ש הֶכָּא כַּנ"ל עכ"ה לאח"ז): ד עוד
אפ"ל זְכָר לְדָבָר מֵהָא דְסִנְהֶדְרִין (ד' פ"א ע"ב) גְּבִי מִי שְׁלָקָה וְשָׁנָה לְמ"ד מְלָקִיּוֹת מְחֻזָּקוֹת
וְלֹא עֲבִירוֹת ע"ש בְּרִש"י וְתוֹסְפוֹת.

וּלְרִש"י י"ל הַעֲבִירָה לְגַבֵּי מְלָקוֹת לֹא גָרִיעָא מֵהַחֻלִּי לְגַבֵּי מִיתָה וְכִינּוּן דְּאִין עֲבִירוֹת
מְחֻזָּקוֹת כְּמוֹ כּוּ עַל יְדֵי הַחֻלִּי לֹא הִוְחָזְקָה לְקַטְלָנִית אֶף שְׁמַת מְאוֹתוֹ חוֹלִי מִמֶּשׁ וְאִין לָנוּ
אֶלָּא מֵה שְׁאֲמָרוּ חַז"ל נִסְתָּ לְרֵאשׁוֹן וְמַת לְשֵׁנִי וְמַת מִשָּׂא"כ הֶכָּא לֹא מַת הַשֵּׁנִי רַק אַחַר
שְׁנֵיתָגְרָשָׁה וְאֶף שְׁהֶרַמְב"ם פֶּסֶק כַּמ"ד עֲבִירוֹת מְחֻזָּקוֹת הַתוֹסְפוֹת בִּיבְמוֹת (ד' ס"ד ע"ב)
כְּתָבוּ שְׁהִסְוִיָּא שָׁם כַּמ"ד מְלָקוֹת מְחֻזָּקוֹת כּו' וּמִיָּהוּ הַתוֹסְפוֹת בְּסִנְהֶדְרִין שָׁם (דף ע"ח
א') כְּתָבוּ וְתַדַּע דְּהָא אֲשַׁפְּחוּ דְּגוֹסָס בִּי"ש חָשׁוּב פְּחִי לְחַיִּיב אֶת הַהוּרְגוּ כּו' הִלְכָּה אִין
לְתַמְנָה בְּגוֹסָס בִּי"א אִם נִחְשְׁבָנוּ פְּחִי לְפִטוֹר מִי שְׁעֲשָׂאוּ גוֹסָס עכ"ל וּבְגִדוֹן זֶה וְדָאִי
דְּנִשְׂאָת לְגוֹסָס בִּי"ש אִינוּ חָשׁוּב פְּחִי לְגַבֵּי שְׁתַּהֲיָה הִיא חָשׁוּבָה קַטְלָנִית בַּמְכ"ש מַמ"ש
הַפּוֹסְקִים בְּזָקֵן כּו' וְהָרִי זָקֵן דְּמִי לְחוֹלָה וְלֹא לְגוֹסָס בְּגִיטִין (כ"ח א') וְכִינּוּן שְׁפָן אִ"כ ה"ה
לְהַפְּדָה דְּגוֹסָס בִּי"א אִינוּ נִחְשָׁב פְּחִי לְפּוֹטְרָה מְקַטְלָנִית וְא"כ נִסְתָּר סְבָרְתָנוּ דְּלַעֲיִל וּמ"מ
אִינוּ מְוַכָּרָח (הג"ה אַחַר זְמַן רַב וְעוֹד הֶרְאִיָּה מְגוֹסָס בִּיָּדֵי שְׁמִים דְּנִחְשָׁב כֹּל נֶפֶשׁ גַּם
לְרַבָּנָן הִיא מְוַכָּרָחַת וּמֵה שְׁבָנִשְׂאָת לְגוֹסָס בִּיָּדֵי שְׁמִים וְדָאִי אִינָה נִחְשָׁבַת קַטְלָנִית עַל יְדֵי
שְׁמַת זֶהוּ שְׁאִנִּי כִינּוּן דְּרוּב גוֹסָסִין לְמִיתָה אִינוּ שְׁיִיף לְהַחְשִׁיבָה קַטְלָנִית וְתָרִי קוּלִי מְקִילִין
בָּה מְשׁוּם דְּאִין לְהַחְשִׁיבָה קַטְלָנִית אֶלָּא בְּאִישׁ כְּכֹל הָאֲנָשִׁים שְׁמַת עכ"ה אח"ז רב) וְעֵינָן
בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א ספ"ב דב"ק (דף כ"ז ע"א) שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי הַתּוֹס' הַנ"ל וְלֹא הִבִּיא מ"ש
וְתַדַּע כּו' וְסִימָן דְּהַעֲיָקָר מְשׁוּם דְּכִינּוּן שְׁהִפְהוּ וּמַת א"א לְהַתְּבַרֵּר שְׁמַת מְחַמַּת הֶרְאִישׁוֹן
וְא"כ בְּעֵינָן כּו' וְזֶה הָא"נ אִינוּ מְסַפִּיק עַל רִיב"ב אֲמַאי פּוֹטֵר אֶת הֶרְאִישׁוֹן כּו' עכ"פ כָּאֵן
אֶף שְׁנֵיתָבְרָר שְׁמַחְמַת הַחֻלִּי הֶרְאִישׁוֹן מַת אִין זֶה בִּירוֹר שְׁמַת מְחַמַּת מְזַל שְׁלָה דְּלַגְבֵי עֲנִין
הַמְזַל ה"ל כְּבָא מְזַל אַחַר כּו' וְעֵינָן תַּשְׁב"ץ ח"ג סִימָן י"ד בְּשֵׁם הַרִיב"ש בַּמ"ש כִּי אִין
לוֹמֵר בְּזֶה מְזַל גוֹרָם אֶלָּא זְכוּתוֹ גְּרָם שְׁנֵהֲרַג בְּקַדוּשָׁה עכ"ל א"כ גַּם בְּנִד"ז דְּלֹא שְׁיִיף כֹּן
מ"מ כְּשֵׁנִפְסֵק מְזַלָּה מְמַנּוּ קוֹדֵם שְׁמַת י"ל דְּאֲגַלְאִי מְקִלְתָּא דְּמְשׁוּם לְתָא דִּידְיָה הוּא כּו'
וְגַם רַבָּא דְּעַלְמָא דְּאִינָה קַטְלָנִית מְסִייעַ לוֹ כּו': ה וּמִיָּהוּ יֵשׁ לְחַלְקָ דְּבָא אַחַר וְהֶרְגוּ שְׁאִנִּי
דְּלֹא נִתְבָּרַר שְׁמַת מְחַמַּת הֶרְאִישׁוֹן אֲבָל הֶכָּא כִינּוּן שְׁנֵיתָבְרָר דְּמַחְמַת הַחֻלִּי מַת וְכִשְׁגִּירָשָׁה
הִיָּה מְסוּפָן מַחֻלִּי זֶה וּמַחֻלִּי זֶה מַת אַחַר שְׁגִירָשָׁה הָרִי כָּאֵן בִּירוֹר שְׁמַחְמַת חוֹלִי זֶה מַת
וְהַחֻלִּי בָּא בְּנִדְאִי בְּמִזְלָה וּמֵה שְׁנִסְתַּלַּק מְזַלָּה קוֹדֵם הַמִּיתָה אִינוּ דוּמָה לְבֹא אַחַר וְהֶרְגוּ
וְה"ל פְּהָא דְּאָמַר רַבָּה סוּף פ"ב דב"ק (דכ"ו סע"ב) זָרַק פְּלִי כּו' מְנָא תְּבִירָא תְּבִירָא וּפְסֵק
הֶרְאִישׁ שָׁם סִימָן ט"ז דְּהַזוֹרֵק חַיִּיב כִינּוּן דְּנִדְאִי עוֹמֵד לִישְׁבֵּר ה"ל כְּשֵׁבְרוּ וְכֵן פֶּסֶק
בִּיש"ש שָׁם סִימָן ל"ו אֲבָל הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשָׁיו שָׁם כְּתָב בְּשֵׁם.

הֶרְאִישׁוֹן ג"כ פִּטוֹר שְׁאֶף עַל פִּי שְׁאֲמָדוּהוּ לִישְׁבֵּר שְׁמָא לֹא הִיָּה נִשְׁבֵּר וְה"ל
כְּאֲמָדוּהוּ לְמִיתָה וְחִיָּה שְׁהוּא פִּטוֹר עכ"ל. וְכִינּוּן דְּאֲפִילוּ שָׁם אִין זֶה וְדָאִי כַּש"כ כָּאֵן בְּחוֹלִי
מְסוּפָן שְׁאִין זֶה וְדָאִי שְׁיָמוֹת א"כ אֶף שְׁאֲחַר כְּפָה מַת י"ל אוֹלִי קַלְקַל א"ע בְּאִיזוּ מְאָכַל
וְכַה"ג וְא"כ לֹא הִוְחָזְקָה לְקַטְלָנִית דִּי"ל לְהַחְזִיקָה בְּקַטְלָנִית נֶגֶד רַבָּא דְּעַלְמָא דְּנִשְׁמִים
שְׁאִינָן קַטְלָנִיּוֹת בְּעֵינָן חֻזְקָה וְנִדְאִית וְלֹא כְּשֵׁישׁ לְסַפֵּק דְּוַגְמָא גְּבִי חֻזְקָה דְּרוּאָה מְחַמַּת
תַּשְׁמִישְׁכֵּל שְׁנִמְצָא הַדָּם אַחַר כְּדִי שְׁתַּרְדּ מִן הַמְטָה וְתַדִּיחַ אֶת פְּנִיָּה לֹא מְחֻזָּקִין לָהּ כְּלָל
בַּרמ"ת מְשׁוּם דְּאִיכָּא לְמִימַר דִּילְמָא בְּתַר תַּשְׁמִישׁ אֶתָּא כּו' עֵינָן בַּב"י בִּי"ד רִסִּי קפ"ז

בְּשֵׁם הַפּוֹסְקִים דְּאֶפִּילוּ פְּעָמִים רַבּוֹת רָאִתָּה כֵּן מְוַתְּרַת לְאַחַר ז"נ וּע"ש סוּף סִימָן קפ"ז
דְּהָא רמ"ת הָיִי מִיְעוּטָא דְּמִיְעוּטָא כּו' וּכְמוֹ כֵּן י"ל עַל קְטְלָנִית ע"כ לֹא מְחַזְקִינָן לָהּ כֵּן
אא"כ הַחֲזָקָה וְדָאִית לֹא כְּשֵׁמֶת אַחַר שְׁגִירָשָׁה בְּעִנְיַן שְׂיִישׁ אִיזוּ סָפֵק שְׁמָא כְּשִׁגְרָשָׁה לֹא
הִיָּה בִּירוּר וְדָאִי גָּמוּר שְׂיִמּוֹת וְהִנֵּה חוֹלָה פְּהִי"ל אִילוּ שְׁלַח גִּט לְאִשְׁתּוֹ לְכַאוּרָה י"ל
דְּהַשְׁלִיחַ נוֹתְנָו לָהּ בְּחֲזָקָתָא שְׁהוּא קַיָּים פְּדִתְנָן פ"ג דְּגִיטִין (כ"ח א') א"כ מְחַזְקִינָן לָיָהּ בַּח'י
מִיָּהוּ בְּמָקוֹם אַחַר כְּתֻבְתֵּי דְּהַמְשָׁנָה מִיְיָרִי רַק בְּחֻלִּי וְלֹא בְּמִסְכָּן וּעכ"ז אִם הִנְיָחוּ מְסוּכָן
פְּשִׁיטָא דָּאִין אִשְׁתּוֹ רִשְׁאִי לִינְשָׂא אֶפְיָלוּ אַחַר י"ב חֲדָשׁ וְה"ל אִשְׁתּוֹ אִישׁ גָּמוּרָה וְעֵינָן ב"ש
סִימָן י"ז סל"א סס"ק צ"ד וּבַעֲצ"א שָׁם סוּף ס"ק קכ"ט חֲלַק עָלָיו וּשְׂכ"ד מֵהֶרַח"ש וְאַף
לֵהב"ש פְּשִׁיטָא דְּחֻלִּי מְסוּכָן אִינוּ עִנְיָן פְּלִל לְגוֹסֵס א"כ עכ"פ הָיִי סָפֵק גָּמוּר שְׁמָא לֹא
יָמוּת פְּלִל א"כ כְּמוֹ כֵּן הֵכָא אַף שְׁמֵת אַח"כ י"ל אִין זֶה וְדָאִי לְהַחֲזִיק כֵּן שְׁהִיָּה גְבָרָא
קְטִילָא מִמֶּשׁ כְּשִׁגְרָשָׁה וְעֵינָן פ' בְּתֵרָא דְּנִדָּה (דף ס"ח סע"א) וְלוֹי אָמַר כּו' וְאַף דְּרַב ס"ל
דְּהָיִי וְדָאִי הֵתָם שְׁאֲנִי דְּמַעֲיָקְרָא הָיִי טְמֵאָה וְדָאִית וְעוֹד דְּהֵכָא שְׁאֲנִי דְּקְטְלָנִית הָיִי מִיְעוּטָא
דְּמִיְעוּטָא ע"כ יֵשׁ לְתַפְּסָה הֵכָא פְּלוֹי דָּאִין זֶה וְדָאִי וּל"ד לַמ"ש בַּב"י סִימָן ט' בְּמֵת בְּמַגְפָּה
דְּבַעֲיָנָן שְׂרֻב כּו' דְּשֵׁא"ה שְׁעכ"פ מֵת בְּעוֹדָה אִשְׁתּוֹ וְה"ל קְטְלָנִית רַק שְׁבָאֵנוּ לְצַדֵּד שְׁלֹא
מְחַמְתָּהּ פְּלִל אֲבָל הֵכָא שְׁאֲנִי שְׁלֹא מֵת בְּעוֹדָה אִשְׁתּוֹ וּכְמוֹ סָפֵק עַל סָפֵק לֹא עַל קִיל מְשָׂאָר
סָפֵק גַּם לְהַעֲיִר מִכַּח כַּחוֹ דְּמִי אוֹ לֹא לְעִנְיָן יי"נ וְנִזְקִין דְּהֵכָא אַף אִם וְדָאִי הִיָּה גְבָרָא
קְטִילָא עכ"פ פִּינָן שְׁמֵת אַח"כ ה"ל כַּח כַּחֵה: אוֹלֵי יֵשׁ לְהַעֲיִר מֵהָא דְּחֻלִּין פְּרָק הַשּׁוֹחֵט
(דף ל"ז ע"א) דְּמְסוּכָנָת שְׂרִיָּא אַף עַל גַּב דְּוִדָּאִי אִינוּ חִיָּה ה"נ י"ל כֵּן דָּאִיָּה חֲשִׁיבָהּ
קְטְלָנִית אַף שְׁהִיָּה מְסוּכָן כְּשִׁגְרָשָׁה מִיָּהוּ הֵתָם הִיָּינוּ מְדַאֲמַר רַחֲמָנָא נְבִלָה לֹא תִיכּוֹל
מְכַלֵּל דְּמְסוּכָנָת שְׂרִיָּא אַף עַל גַּב שְׁסוּפָה לְמוֹת בְּוִדָּאִי מִתִּירְתָּהּ הַשְׁחִיטָה וּעכ"ז אֶפְשָׁר
גַּם פָּאן י"ל כֵּן דְּלֹא חֲשִׁיבָהּ מְוַחֲזָקָת אַא"כ מֵת מִמֶּשׁ בְּהִיוֹתָהּ אִשְׁתּוֹ וְלֹא בְּנִתְגַרְשָׁה מִמֶּנּוּ
בְּחִיָּו אַף שְׁהוּא מְסוּכָן גָּמוּר דְּוִמְיָא דְּמְסוּכָנָת הַנְּ"ל: וּמ"מ עַל הַנְּ"ל אִין לְסַמְוֵךְ לְהַקְל
אַף פִּינָן שְׁכַשְׁנָשָׂא הַשְׁנִי הִיָּה חוֹלָה מֵהַקּוֹלֵי שְׁמֵת מְחַמְתָּהּ הִיָּינוּ הַתְּחִלַּת חוֹלֵי (דְּעַר)
וְהַרְוּפָאִים הַנְּהִירוּ אוֹתוֹ שְׁלֹא יֵשׂא אִשָּׁה פִּי הַבְּעִילָה מְזִיק לָזֶה וְעַבְר עַל צִוּוֵי שְׁלֵהֶם א"כ
בְּכַה"ג י"ל וְדָאִי לֹא תְלִינָן בַּהּ כ"א בּוּ פִּינָן שְׁמַקְוֵדָם נִישׁוּאִין הִיָּה בּוּ הַחֻלִּי הִיָּה וְהַרְוּפָאִים
אוֹמְרִים שְׁהַבְּעִילוֹת מְזִיק לָזֶה א"כ בְּחֻלִּיו מֵת וְלֹא מְעֵינָן דִּינָדָה גְרָם כ"א פֵּל בְּעִילָה מְזִיק
לְחֻלִּי זוּ וַיֵּשׁ רָאָה לָזֶה מְדִין מִלָּה מְלָה בְּנָה רֵאשׁוֹן וּמֵת כּו' דְּהִיא בַר בִּיקְתָּא שְׁל קְטְלָנִית
בִּיבְמוֹת פ"ו (ס"ד ב') וְאַדְרַבָּה בְּמִלָּה פְּשׁוּט הַסְּפָנָה יוֹתֵר כַּמֶּש"ש בְּשִׁלְמָא גְבִי מִילָה כּו'
וְעוֹד דְּזֵהוּ דְּבַר טְבַעֵי מִשָּׂא"כ קְטְלָנִית הוּא דְּבַר שְׁאִינוּ טְבַעֵי וְדְּבַר טְבַעֵי יֵשׁ גּוֹרֵם
הַמְּסַתְּבַר טְפִי עַל הַחֲזָקָה כ"ש לְדַעַת הַרְמַב"ם פְּרָק בְּתֵרָא דְּיוֹמָא גְבִי אִין מְאַכִּילִין אוֹתוֹ
מְחַצֵּר הַכְּבֵד שְׁלוֹ ע"ש בְּפִי הַמְּשַׁנְיִוֹת וְאַף עַל פִּי כֵּן פְּסַק הַרְמַב"ם ספ"א מֵהַלְכוֹת מִילָה
דְּתַמּוֹל הַשְׁלִישִׁי כְּשִׁיגְדִיל וַיִּתְחַזַּק כַּחוֹ הָרִי חֲדָשׁ דְּלֹא מְחַזְקִינָן מְקַטְנִים עַל גְּדוּלִים וְעֵינָן
שָׁם בַּהַגְמ"י אוֹת לְמ"ד שְׁכַתְבַּת מְעוּבָדָא דר"נ הַבְּבִלִי וְצָרִיף עֵינָן אִיף דּוּמָה לְהָא דר"נ
וּצ"ל ע"פ מ"ש בְּתַשׁוּבַת ב"א ח"ד סִימָן נ"ז מְדַחֲזִינָן כּו' וְאַף עַל פִּי שְׁלֹא הִיָּה יָדוּעַ לוֹ
בְּבִירוּר שְׁהַרְאִשׁוּנִים מֵתוּ מְחַמַּת אֲדוּמוּמִית וְרָאָה הַתִּיבּוּק זֶה אָדוּם תְּלָה שְׁגַם הַרְאִשׁוּנִים
הָיוּ אֲדוּמִים פִּינָן דְּחֻזְיָנָן דְּמֵתוּ מְחַמַּת מִילָה שְׁלֹא כְּדָרָף רֹב הַעוֹלָם כְּמוֹ כֵּן ס"ל לְהַרְמַב"ם
וְהַגְמ"י דְּכְמוֹ כֵּן תְּלִינָן לְהַקְל שְׁלֹא לְהַחֲזִיק מְקַטְנִים עַל גְּדוּלִים וַיֵּשׁ לְהַעֲיִר לְדִין זֶה מְדִין
הַמְּשַׁנָּה פ"ד דב"ק (ל"ו א) מוּעֵד לְקַטְנִים וְאִינוּ מוּעֵד לְגְּדוּלִים דְּפְלִיגִי רַב זַבְּדִי וְרַב פְּפָא

וילרב פפא לכאורה י"ל פדעת הרמב"ם וע"ש בהרא"ש רס"י ד' דהלכה כר"פ וכ"ד הא"ז והרמב"ם אכל התוספות שם בהג"א פתב דהסוגיא אתיא פרב זביד ג"כ.

והנה מהתוספות פ"ק דחולין (דף ד' סע"ב) ד"ה שמתו נראה דלא ס"ל פהרמב"ם ספ"א מהלכות מילה אלא דאף אם נמולו כשהם קטנים רק שראו שלא היו אדנמים וירוקים מחזקינו גם על גדולים ואין צ"ל דלשיטתיהו אולי פרב זביד די"ל אף לרב פפא יש לחלק ועוד דמספיקא התם אין לחייבו והכא ג"כ אין לחייבו למול עכ"פ גם להתוס' אם לא ראו שנבלע בהן דמן לא מחזקינו מקטנים על גדולים.

ובחידושי הריטב"א שם ג"כ פליג אדינו דהרמב"ם אף על דינו דתוספות אינו מוכרח שיהיה פליג כי מדבריו נראה שהבין בהתוספות דס"ל פהרמב"ם ואהא פליג ואפשר פליג ג"כ על התוספות במה שהקילו אם לא ראו שנבלע כו' דמספיקא אין לנו לתלות שלא נבלע בהן דמן וכן הבין בתשובת ב"א ה"ל ומעתה בנ"ד להרמב"ם כמו דהתם לא מחזקינו מקטנים על גדולים משום דיש סברא לחלק ביניהם כמו כן הכא לא מחזקינו מחולי על פריא פיון שהשני היה חולי מעיקרא ג"כ בחולי שמת מחמתו אחר כך לא מחזקינו כלל על פריא דיש לתלות בדידיה אלא אף להתוספות דמחזקינו מקטנים פריאים על גדולים י"ל דהכא שהיה חולי שאני שהרי הם מקילים בספק שמא לא נבלע בו דמן כ"ש שיש להקל בידוע שהיה איש חולי והרופאים הנהירוהו שהנשואין יזיק לו א"כ יש לתלות שבחוליו מת ולא לתלות בקטלנית שהוא מעוטה דמעוטה ואף להריטב"א את"ל דפליג על התוספות ג"כ י"ל התם שאני שזה שנבדה מלבנו לומר שהיו אדנמים או ירוקים אשר זהו ג"כ נגד רובא דעלמא לא תלינו אלא אמרינו שמא משפחה הוא דרפי דמא אשר לפ"ז י"ל גם בגדול פן אכל הכא שאנו יודעים ברור שזה שנשארה היה חולי והרופאים הנהירוהו שלא ישא ועבר על ציוויים א"כ מהכי תיתי להחזיק ממנו על אדם פריא וגדולה מזו הקיל הריב"ש הובא בתשב"ץ ח"ג סימן י"ד פהובא לעיל סוף אות ה' איברא דקשה מ"ש התשב"ץ שם שאע"פ שהשני מת זמן מופלג לא רצה הריב"ש לישא אותה דזה סותר פסקו ה"ל דהא הכא יש לתלות ג"כ בדידיה שהרי כל אדם למות וכינון שמת זמן מופלג אין לה לתלות בדידיה צד גדול מזה ועדיף ממפת מדינה שהקיל הריב"ש דאין לה מפת מדינה גדול מזה שהזקנים המופלגים ימותו שהיא מפה של כל העולם שעל זה נאמר לעתיד לבא ומחזן מכתו ירפא כשיתקון חטא עץ הדעת כמ"ש ברבות בראשית פ"י וכדפירש בקהלת רבה בפסוק דור הולך ודור בא על פסוק אני מחצתי ואני ארפא אותה מחיצה כו' ובאמת בב"ש סק"ו פתב דאם היה אחד מהן זקן אינה קטלנית והוא מתשובת מהרי"ו סימן קפ"ג הובא בד"מ ובכנה"ג וכמו כן י"ל פשהיה חולה דהא זקן או חולה בחד גוונא שנו אותן במשנה פ"ג דגיטין (כ"ח א') וכ"ש בחולה פנה שהיה חולה בחולי זה שמת מחמתו ושהרופאים הנהירו אותו כו': קיצור א פיון שהיה חולי שאמדהו למיתה וסופו למות א"כ למ"ד מעיין גורם שמא פיון שמת אחר הגט ג"כ חשיבא קטלנית ולמ"ד מזל גורם צ"ע ג"כ: ב אף מסנהדרין (דף ע"ח) יש ראיה להפך דאף שסופו למות אין חשוב כאילו הרגו: ג וה"נ י"ל פן בין למ"ד מזל גורם בין למ"ד מעיין גורם: ד' ה' עוד ראיות לסברא זו מסוף פרק פיצד הרגל (דף כ"ו ע"ב) מ"ש בשם הראב"ד וראיה ג"כ מדין גוסס.

בידי שמים ובא אחר ונהרגו דההורגו חייב אף לרבנו דבעינו כל נפש: סימן כח משנה גיטין מ"ה ב'). המוציא את אשתו משום שם רע (שיצא עליה לעז זנות) לא יחזיר משום נדר (שנדרה ואמר אי אפשי באשה נדרנית) לא יחזיר (נאפילו נמצאו דברים בדאים או הנדר התירו התכם).

ובגמרא א"ר יוסף ב"מ אר"נ והוא שאמר לה (בשעת גירושין) משום ש"ר אני מוציאך משום נדר אני מוציאך (בההיא אסרו רבנו להחזיר ואם לא אמר מותר להחזיר) קסבר (ר"נ) טעמא (דמתניתין) מאי משום קלקולא (שלא יקלקלה על בעלה לאחר שתנשא לאחר ויאמר אילו הייתי יודע שהדברים בדאין או שהנדר יש לו הפרה אפילו היו נותנים לי מאה מנה לא הייתי מגרשה וכן אמרתי בשעת גירושין שמפני כך אני מוציאך וכשגרשתיה היתה בדעתי להחזירה אם נמצאו דברים בדאים ונמצא גט בטל ובניה מן השני ממזרין לפיכך אומרים לו קודם גירושין הוי יודע שלא תחזירנה עולמית ושוב אינו נאמן לומר כן שפניו שידע שאסור לו להחזירה אפילו לא תנשא לאחר ולא חש להמתין ולבדוק אחר הדברים גילה בדעתו שלא היתה חביבה עליו) אי אמר לה הכי מצי מקלקל לה ואי לא לא מצי מקלקל לה שהרי לא אמר שמוציאה משום ש"ר.

וכיון דלא מצי מקלקל לה משניסת לא אסרו להחזירה עד שלא ניסת) ושם (ד' מ"ו ע"ב) תנן המוציא את אשתו (בגט) משום אילונית (שלא הפיר בה פשכנסה ומ"מ צריכה גט דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ובעל לשם קדושין) ר' יהודה אומר לא יחזיר שמה תנשא ותלד ויאמר אילו הייתי יודע שפן אפילו נותנים לי ק' מנה לא הייתי מגרשה וילדעת כן גרשתיה שאם יבואו לה סימנים שאחזירה ואם ידעתי שלא תשוב אלי ואתה ראויה לילד לא גרשתיה לפיכך אומרים לו קודם גירושין הוי יודע שהמוציא את אשתו משום אילונית לא יחזירנה עולמית) וחכ"א יחזיר דלא חיישינן לקלקולא ובגמרא מקשה רבא דרבנן אדרבנן דהתם אמרי לא יחזיר ומתריץ מאן חכמים (דאמרי הכא יחזיר) ר' מאיר (דאמר במס' קידושין ד' ס"א) כל תנאי שאינו כפול כתנאי ב"ג וב"ר אינו תנאי) דאמר בעינו תנאי כפול והכא בדלא כפליה לתנאיה (שלא אמר בשעת גירושין אלא הוי יודעת שמשום אילונית אני מוציאך ולא אמר לה ואם אי את אילונית לא יהא גט דהשתא הוי גט אפילו אינה אילונית ולא מצי לקלקלה) עכ"ל הגמרא ופרש"י ב והנה הרמב"ם בפ"י המשנה דהמוציא את אשתו משום אילונית כתב ואמרו מאן חכמים ר' מאיר שמצריך תנאי כפול כמו שיתבאר אח"כ לפיכך כל זמן שלא יאמר לה הריני מגרשה מפני שאת אילונית ואילו לא היית אילונית לא הייתי מגרשה לא חיישינן לקלקלה עכ"ל מבואר מדבריו דאפילו לר' מאיר אין הפנונה בהכפילות שיאמר ואם אי את אילונית לא יהא גט כדפרש"י דאין זה ההפך מן ההו דאילו היתה ענין ההו לשון דלהבא שיאמר אם את אילונית הרי זה גט היתה כמו כן ענין הלאו לשון להבא שאם אי את אילונית לא יהא גט משא"כ פשההו הוא רק לשון עבר שמשום אילונית הוא מגרשה כמו כן הלאו הוא לשון עבר שאילו לא היית אילונית לא הייתי מגרשה וכן פירש הטור אה"ע סימן יו"ד כהרמב"ם וכתב הרב"י שפירושם נכון וכן משמע בתוספות (דמ"ו) סד"ה אי אמר בדכפליה למילתיה ולא כפלי' לתנאי' ופי' בפנ"י דנהי שפכל הדברים מ"מ לא אמרם בלשון תנאי.

וכ"כ בחידושי הרמב"ן בד"ה והוא שאמר לה משום שם רע אני מוציאך פי' ולר' מאיר כדכפליה לתנאי כדאמרין לקמן ולא תנאה ממש אלא דאמר ואי לאו משום ש"ר לא הייתי מוציאך שאם לא אמר כן לא מצי לקלקלה שאין לומר מפלל הן אתה שומע לאו ומיהו אף על פי שפפל וא"כ כשמודיעין אותו שלא יחזיר ואינו משהא אינו יכול לקלקלה שעילה מצא שהיה רוצה לגרשה כמה שפתיב בירושלמי אבל אי נדאי אי אתניה תנאה ממש ואמר ואם ימצאו דברים בדוים לא יהא גט אינה מגורשת לעולם ויחזיר אם לא נתקיים התנאי עכ"ל וכ"כ בחידושי הרשב"א בד"ה נמצא גט בטל והא דבעי ר' מאיר הך תנאי כפול כדמוכח לקמן גבי איילונית וכדאמרן לאו תנאי כפול גמור קאמר אלא כפל דברים בעלמא וכגון דאמר לה הני יודעת שמשום שם רע אני מוציאך שאילו לא היה הנדר ושם רע לא הייתי מוציאך וטעמא משום דר' מאיר לית ליה מפלל לאו אתה שומע הן וכל שלא כפל דבריו לא שמעין ממאי דקאמר לה משום נדר אני מוציאך שאילו לא היה הנדר נדר לא היה מוציאך ואפילו לעז ליכא אבל אם התנה תנאי גמור כגון דאמר לה על מנת שהנדר נדר ואם לא היה הנדר נדר לא יהא גט אף על פי שאמרנו לו לעולם אינך יכול להחזיר היה הגט בטל וכמו שאמרנו עכ"ל הרי מבואר מדברי פולם דלא כפליה לומר ואם נמצאו הדברים בדוים לא יהא גט.

פי אם ואם לא השם רע לא הייתי מגרשה כנ"ל הן אמת שהתוספות הוצרכו לזה מטעם אחר ג"כ והוא משום דס"ל דחששה זו אינה פי אם לעז בעלמא ולא שיהיה ממש גט בטל ועל כן הוצרכו לפרש דהא דמשמע בגמרא דלרבא מיירי הך לר' מאיר כדכפליה לתנאיה וא"כ מדוע אף על פי כן ליכא כ"א לעז בעלמא כו' זהו רק משום דכפליה למילתיה לבד אבל לא כפליה לתנאיה ממש וכן ביאר דבריהם בהדיא במרדכי ס"פ השולח סימן שפ"ד נראה לר"י דלא היה יכול לבטל הגט כ"א לעז בעלמא משום דהואיל ולא אמר בהדיא ולא כפליה לתנאיה לומר אם השם רע אמת הרי זה גט ואם לאו לא יהא גט כו' וכ"כ שם עוד סוף סימן שפ"ה וכן הרשב"א ס"ל פהתוספות וז"ש ואפילו לעז ליכא כו' אף הרמב"ן הרי ס"ל כשטת רש"י דיוכל לקלקלה שהגט בטל ממש ולא כשטת התוספות ואף על פי כן.

הנכרח לומר דלא תנאה ממש כו' והיינו משום דאילו כפליה ע"ד תנאי גמור אם כן לא מהני מה שיאמרו לו שאסור להחזירה עולמית דאף על פי כן אם לא נתקיים התנאי הגט בטל אבל לפירוש הרמב"ם והטור והרמב"ן וסיעתם אתי שפיר דהא לא התנה כולל שאם השם רע אינו אמת לא יהא גט רק שאמר שאלמלא השם רע לא היה מגרשה והרי עכ"פ היה עליה שם רע ולעז של זנות ואע"ג דלאחר כה איגלאי מילתא ששקר היה הלעז מ"מ בשעת מעשה הגרושין היה שם רע והוא לא אמר אלמלא הש"ר שקר לא הייתי מגרשה ואילו אמר כן י"ל שבאמת היה חשש בהגט כשנודע אחר כה שהש"ר שקר אם לא שהיה צד להקל דלשון לא הייתי מגרשה אינו תנאי כמו לא יהא גט שהתנאי הוא לשון להבא לא יהא גט משא"כ הך הוא לשון עבר וז"ל רבינו ירוחם נכ"ד ח"א שאין הגט בטל אא"כ הטיל התנאי בגט שיאמר כה אם השם רע אמת יהא גט ואם לאו לא יהא גט אבל כשכפל גילוי דעתו כמ"ש אין הגט בטל עכ"ל ובתשובת מהריב"ל ח"ג סימן צ"א בענין ואם לא תתן לי שטר מתנה מהבית שירשת מאביך איני מגרשה כו' כ' ג"כ לחלק דשאני להבא מלשעבר והרי בפ"י תבע השטר מתנה כו' ע"ש וכה יש לחלק בין ואם לאו כו'

איני מגרשך דדומה ממש ללא יהא גט ובין ואם הש"ר שקר לא הייתי מגרשך דהנה הפל ענגן עבר אף לפי לשון הפוסקים בענגן כפליה דכאן דהיינו שאמר ואם לא היה השם רע לא הייתי מוציאך פשיטא דאין מבואר מזה כלל שפשיטאגלה אח"כ שהשם רע שקר לא יהא גט דהא הוא אומר על זמן דעכשיו שלא היה מגרשה עתה לולי הש"ר ונהרי עתה ונדאי יש ש"ר רק שמ"מ יש לחוש שדעתו שתשוב אליו אם ימצאו הדברים בדאים כדלקמן ועל זה מועיל מה שאומרים לו שלא יחזיר משא"כ אם היה תנאי כפול שיהי' הגט בטל כשהש"ר שקר אין מועיל כלל מה שאומרים לו שלא יחזיר וכדלקמן ומ"מ אפ"ש ליישב גם שטת רש"י דאף על פי שאמר ואם השם רע שקר לא יהא גט אעפ"כ אין זה תנאי גמור כי תנאי גמור צריך שיהיה ההן והלאו שניהם בלשון תנאי גמור משא"כ ה"כא שלא אמר ההן בלשון תנאי אם הש"ר אמת יהא גט.

כ"א משום שם רע אני מגרשך י"ל דאין זה תנאי גמור וכך הבין בתשובת מהריב"ל הנ"ל אלא שכתב כן לפ"ד התוספות ושלפרש"י הוי זה תנאי וזהו אינו נכון כי אדרבה לפ"ד התוספות י"ל דהוי תנאי גמור אם אמרו הלאו בלשון תנאי כ"א לפרש"י י"ל כן דאינו תנאי גמור כ"א גילוי דעת שוב ראיתי בסוף תשובת מהריב"ל פ"ב כ"כ כמ"ש לפרש"י ואפ"ש דלפרש"י יש לדמותו להא דפרק מי שאחזו (ד' ע"ו ב') דאם הלאו קודם להן התנאי בטל והמעשה קיים כמ"ש בש"ע רס"י ל"ח אלמא דמשום שהיה לו להקדים ההן ואיחרו מתבטל התנאי וכמו כן כשלא נאמר ההן בלשון תנאי גמור י"ל ג"כ שאין זה תנאי וצ"ע: קיצור הרמב"ם בפירוש המשנה פירש דכפילות הנזכר כאן היינו שפ"ל הגילוי דעת וכן פירש הרמב"ן שאמר ואם לא משום הש"ר לא הייתי מוציאך ולא כפרש"י שאמר ואם לא יהא גט וטעמם דאל"כ אע"פ שאמרו לו שלא יחזיר הגט בטל ולרש"י י"ל שאין זה מוכרח והתוספות והרשב"א ס"ל ג"כ כהרמב"ן מיהו יש להם עוד טעם משום דס"ל שאפילו נמצאו דברים בדאים אין הגט בטל ממש): ג והנה דעת הרמב"ם פ"י מה' גירושין דין י"ב דמ"ש בגמרא אי אמר לה הכי מצוי לקלול לה היינו שפ"דאורי' הגט בטל ממש כמש"ש ונמצא כמגרש על תנאי ולא נתקיים שנמצא הגט בטל למפרע ואע"פ שהה"מ כתב ופירשו הרבה מפרשים ז"ל שקלול זה אינו קלול גמור שפ"ן שלא התנה ממש אינו יכול לקללה אלא חשש לעז הוא וכן עיקר עכ"ל היינו שכ"ד הרבה מפרשים אבל דעת הרמב"ם משמע שהגט בטל וכן פירש בתשובת מהרמ"ל סימן קכ"ב בדעת הרמב"ם וכ"ד הרמב"ן בחידושו והשיג על פי התוספות דס"ל דהוא רק חשש לעז וז"ל ובתוספות מפרש שאין קלול מן הדין אלא חשש לעז שיוציא הבעל ויערער על הגט ונמצא גט בטל ובניה ממזרים לדבריו דבעל קאמר וקשה לי זו שאמרו בפרק הבא על יבמתו (דף ס"ה ע"א) מתקיה לה רב פפא אי איהי שתקה אנו מי שתקינו אלמא כל מאן דמגרש בעקרות מצוי מפסיל גיטא עד שיודיעוהו שלא יחזיר פחד גונא דתני מתניתין שלא יחזיר דשם רע ואילונית אלא שי"ל התם שיוציאה מן הדין יש קלול גמור ואפילו אמרו לו שלא יחזיר ושוב מצאתי כתוב שמפרש שם נמי מי שתקינו דלא נחוש ללעז היה לנו לומר שלא יחזיר ואין זה מחנור כלל עכ"ל.

משמע דמ"ש ואין זה מחנור היינו מאחר שהתוס' הוצרכו לידחק ולפרש שם לשטתם דמ"ש אנו מי שתקינו דלא נחוש ללעז והנה לנו לומר שלא יחזיר וכן פירש בחידושי הרשב"א ביבמות שם בפירוש היכי שתקינו היינו דהנה לן לאודועיה דלא יחזיר עולמית:

וְנָהוּ דְחֻסָּהּ גְדוּל דְפִשְׁטָא דְלִישְׁנָא מִי שְׁתַּקִּינֵן הֵינּוּ דְהָא וְדָאֵי יֵשׁ לְחֹוֹשׁ דְהֶגְט בְּטֵל כַּמ"ש רש"י שֵׁם וְכִינֵן שְׁפֵן כְּמוֹ כּוּן מ"ש בְּגִמְרָא כְּאֵן מְשׁוּם קְלָקוּלָא כּוּ' וְנִמְצָא גֵט בְּטֵל כּוּ' הֵינּוּ כְּפִשְׁטוֹ דְהִבְעֵל מְצִי לְקַלְקֵל לָהּ וְלַעֲשׂוֹת הֶגְט בְּטֵל מִמֶּשׁ וְלֹא לַעֲזוֹ לְבַד וְכ"כ בְּחִידוּשֵׁי.

הַרִיטְב"א פֶּאן וַו"ל וּמִיָּהוּ לְלִישְׁנָא קִמָּא דְסִבֵּר דְטַעְמָא מְשׁוּם קְלָקוּלָא דְכִינֵן דְאִיָּהוּ מְגִרְשׁ מְשׁוּם שֵׁם רַע וּמְשׁוּם נְדָר וְהַזְכִּיר כֵּן בְּשַׁעַת הַגְּרוּשִׁין אַע"פ שֶׁלֹּא אָמַר הַדְּבָר דְרַךְ תְּנָאֵי אֲנִימְדָּנָא דְמוֹכַח הוּא דְלֹא גִירְשׁ אֲלָא עַל דַּעַת כֵּן כִּהְוָא דְוַבִּין אַרְעָא אַדְעָתָא לְמִסְק לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל וּמִיָּהוּ הֵנִי מְלִי הֵיכֵן דְאִית לָן דְמַכְלִל הֵן אַתָּה שׁוֹמֵעַ לָאו הוּא דְסִגִּי בְּהִכִּי אֲבָל לר' מֵאִיר דְלִית לָהּ מַכְלִל הֵן אַתָּה שׁוֹמֵעַ לָאו וּבְעֵי תְנָאֵי כְּפֹול ה"נ אַע"ג דְאִיפָּא אֲנִימְדָּנָא דְמוֹכַח טְפִי בְעֵי תְנָאֵי כְּפֹול דְכָל זְמַן שֶׁלֹּא כְּפֹול תְּנָאֵי לר' מֵאִיר הַרִי הוּא פְּאִילוֹ לֹא אָמַר כְּלוּם אֲבָל בְּכַפְלִיָּה לְתַנְאֵי סִגִּי וְלֹא בְעֵינֵן שְׁאָר דְקְדוּקֵי הַתְּנָאֵי כְּמוֹ הֵן קוֹדֵם לְלָאו וְתְנָאֵי קוֹדֵם לְמַעֲשֵׂה כִינֵן דְאִיפָּא אֲנִימְדָּנָא דְקָא מוֹכַח סִגִּי וּמִיָּהוּ גַבִּי מְכַרְחַת דַּא"צ לֹמַר כְּלוּם דְאַנֵּן אֲמַדִּינֵן לְדַעֲתִיָּה הוּא הַדִּין לר' מֵאִיר דְסִגִּי בְּהִכִּי דְהַרִי זֶה פְּאִילוֹ הַתְּנָה כֵּן בְּפִירוּשׁ בְּכָל דְקְדוּקֵי הַתְּנָאֵים אֲבָל בְּכָל מְקוֹם דְלִדִּינֵן בְּעֵינֵן שְׁיִזְכִּיר הַדְּבָר בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה דְדַעֲתוֹ לַעֲלוֹת וּבְהִכִּי סִגִּי לָן וְאַע"פ שֶׁלֹּא אָמַר דְרַךְ תְּנָאֵי לר' מֵאִיר צְרִיף לְכַפֹּול תְּנָאֵי וְאֵם לֹא כְּפֹול תְּנָאֵי הַרִי הוּא פְּאִילוֹ לֹא אָמַר כְּלוּם אֲבָל כֵּן הִיא דְאִיפָּא אֲנִימְדָּנָא מְוֹכְרַת כֵּן כֵּן דְלִדִּינֵן לֹא צְרִיף לֹמַר כְּלוּם ה"ה לר' מֵאִיר עַכ"ל הַרִי בִּיָּאָר דְמִהֵנִי הָאֲנִימְדָּנָא עִם הַגִּילוּי דַּעַת כְּמוֹ גַבִּי זְבִין נְכִסֵּי אַדְעָתָא לְמִסְק לֹא"י בְּפִרְק הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ (דָּף מ"ט ע"ב).

דְוִדָּי הֵתֵם הוּא חֲשׁוּב כְּתְנָאֵי גְמוּר מְדֹאֹרֵיָּתָא כְּמִבְּנֹאָר בְּכָל הַפּוֹסְקִים שֵׁם בְּמָה שְׁהַקְשׁוּ ע"ז מְהָא דְבְעֵינֵן תְּנָאֵי כְּפֹול כּוּ' ע"ש בְּתוֹסְפוֹת וְאוֹמַר ר"י כּוּ' וְכ"ה בְּהַרְמְב"ם פֶּרֶק י"א מִהִלְכוֹת מְכִירָה וּבְטוּש"ע ח"מ רִישׁ סִימָן ר"ז רַק דַּמ"ש הַרִיטְב"א פֶּאן דְלר' מֵאִיר צְרִיף לְכַפֹּול הַתְּנָאֵי מִמֶּשׁ לֹא ס"ל כֵּן לְהַרְמְב"ם וְהַרְמְב"ן וְכַנ"ל דְרַק צְרִיף לְכַפֹּול הַגִּילוּי דַּעַת וְגַם גַבִּי זְבִין נְכִסֵּי הַנֵּ"ל פִּירְשׁ כֵּן בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א שֵׁם (דָּף נ' ע"א) בַּד"ה הַל"ל מִזִּיד הֵייתִי וַו"ל וּמ"מ אֵם פְּדִבְרֵי ר' מֵאִיר צְרִיף הֵיָה לְכַפֹּול כּוּ' וְה"נ מוֹכַח בְּפִרְק הַשְּׁוֹלַח בְּעֵנִן הַמוֹצֵיא אֲשֶׁתוֹ מְשׁוּם שֵׁם רַע דְאַפִּילוֹ הִיא דְלֹא בְעֵי תְנָאֵי גְמוּר כְּתְנָאֵי בְנֵי גֵד בְּעֵי כְּפִילָא לר' מֵאִיר וְכִי לֹא כְּפֹול לָאו כְּלוּם הוּא וְכֵאֵן שְׁכַפְלֵן וְאָמַר תְּחַלֶּה אִינִי מוֹכֵר לָהּ אֲלָא שְׁדַעֲתִי לַעֲלוֹת אַע"ג דְלֹא מְשַׁמֵּעַ לִישְׁנָא הִכִּי וְכ"כ הַר"ן שֵׁם הוֹבָא בְב"י סִימָן ר"ז מִיָּהוּ מ"ש כְּפִילוֹת הִלָּאוֹ לֹא הָווּ זְבִינֵי זֶהוּ כְּפִירוּשׁ רִש"י כְּאֵן וְאֵם אִין אַתָּה אֵינְלוֹנִית לֹא יָהָא גֵט וּכְבָר נִתְבָּאָר דְהַרְמְב"ן וְהַרְמְב"ם לֹא פִירְשׁוּ כֵּן וּלְדַבְרֵיהֶם עֵנִן הַכְּפִילוֹת שֵׁם הֵינּוּ וְאֵם לֹא הֵייתִי עוֹלָה לֹא הֵייתִי מוֹכֵר: ד וְהַגְּהָ מְהַר"י כֵּן לֵב בְּתַשׁוּבָה ח"ג סִימָן צ"א הַבִּין תְּחַלֶּה שְׁהַטַּעַם דְרִש"י דַּס"ל דְהֶגְט בְּטֵל הֵינּוּ דַּס"ל דְתְנָאֵי גְמוּר הוּא אֲכֵן בְּתַשׁוּבַת מְהַר"ם לְוַבְלִין סִימָן קכ"ב פִּירְשׁ שַׁע"פ שְׁאִין כְּאֵן תְּנָאֵי גְמוּר יֵשׁ לוֹ דִּין תְּנָאֵי גְמוּר וְר"ל ע"ד שְׁכַתְבֵּי הַרִיטְב"א דְמִהֵנִי הָאֲנִימְדָּנָא עִם הַגִּילוּי דַּעַת כְּמוֹ גַבִּי זְבִין נְכִסֵּי אַדְעָתָא לְמִסְק לֹא"י וְדַבְרֵיו מְוֹכְרִים דַּא"כ יִשְׁאָר ע"ז קוֹשְׁיֵית הַתּוֹסְפוֹת בְּכַתְּוִבוֹת פֶּרֶק הַמְדִיר (דָּף ע"ד ב') בַּד"ה מְשׁוּם שֵׁם רַע.

וְעוֹד אֵם עֲשֵׂה תְנָאֵי מַה מוֹעִיל מַה שְׁאָמְרוּ דְלֹא יִחַזִּיר בְּכָף לֹא יְבַטֵּל הַתְּנָאֵי עַכ"ל וְעֵינֵן מְהַרְש"א כְּאֵן שְׁזַהוּ עִיקַר קוֹשְׁיֵיתָם עַל פִּרְש"י וּמִכַּח קוֹשְׁיָא זֶה הִבִּיאָם לְחַלּוֹק עַל פִּרְש"י לֹמַר דְאִינוּ אֲלָא לַעֲזוֹ כּוּ' ע"ש.

ועיין בַּחֲדוּשֵׁי מֵהַר"י בֶּן לֵב פֶּאן דְּאִשְׁתְּמִיטְתִּיהָ דְּבַרֵּי הַתּוֹסְפוֹת דְּפֶרֶק הַמְדִיר אֲבָל בְּאַמַּת
נִרְאָה גַם לַפְרָש"י אֵינוֹ תִנְאֵי גְמוּר כ"א אֲנֹמְדָנָא עִם גִּילּוֹי דְעֵת וְגַם מֵהַרִיב"ל סוֹף תְּשׁוּבָתוֹ
הַנִּזְכָּר פֶּתַח שְׂאֵפְשֶׁר לֹמַר בֶּן לְרִש"י דְלֹא גָרַע מִגִּילּוֹי דְעֵת דְמֵהֵנִי כְמוֹ תִנְאֵי וְכֵן הִעָלָה
הַפְּנִי יְהוֹשֻׁעַ בַּד"ה וְרִש"י פִּירֵשׁ דְהַקְלָקוּל גְמוּר אֵינוֹ מִצַּד הַתִּנְאֵי אֲלָא מִצַּד גִּילּוֹי דְעֵת
כּו' וְעַל זֶה וְדַאי מוֹעִיל מַה שְׂאֵמְרוּ לוֹ דְלֹא יִחְזִיר וְכַדְמִשְׁמַע מֵהַתּוֹסְפוֹת פֶּרֶק הַמְדִיר שֶׁם
בַּמ"שׁ וְלִיפֹא לְמִימַר דְהִכָּא פִינֵן דְאָמַר מְשׁוּם שֶׁם רַע אֲנִי מוֹצִיאָהּ גְלִי אֲדַעְתִּיהָ כּו' כְּמוֹ
בְּזַבִּין כּו' מִשְׁמַע דַּר"ל דְאֵם הֵינּוּ אוֹמְרִים בֶּן לֹא הָיָה קִשָּׁה מַה שְׂהַקְשׁוּ לְעִיל מַה מוֹעִיל
מַה שְׂאֵמְרוּ לוֹ דְלֹא יִחְזִיר כּו' אֲלָא דַס"ל דְאֵי אֲפִשֶׁר לֹמַר בֶּן אֲלָא דַע"כ בְּעֵינֵן הִכָּא תִנְאֵי
מִדְמַשְׁנֵי הֵתֵם הָא מְנִי ר' מֵאִיר הִיא דְאָמַר בְּעֵינֵן תִּנְאֵי פְפוּל וְהִכָּא בְּדִלָא כְּפִלְיָה לְתַנְאָהּ
וְמַה שְׂיִיךְ הִכָּא תִנְאֵי כְפוּל אֵי סְגִי בְּגִילּוֹי דְעֵת כּו'.

וְקוֹשְׁנֵי זֶה לִק"מ לַפְמ"שׁ לְעִיל בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א וְהַר"ן פ"ב דְקַדְדוּשֵׁין דְגַם הִיכָא דְסְגִי בְּגִילּוֹי
דְעֵת לר' מֵאִיר צָרִיךְ כְּפִילוֹת וְכ"כ בַּחֲדוּשֵׁי הַרְמַב"ן פֶּאן וַז"ל וְנִרְאָה שְׂאֵינִי דִין הַתִּנְאֵים
אֲלָא בְּגִילּוֹי דְעֵת בְּלַחוּד מִיפְסִיל אֲלָא דַלר' מֵאִיר בְּעֵינֵן כְּפִלְיָה מְשׁוּם דְלִית לָהּ כְּלָל מְכַלֵּל
הֵן אַתָּה שׁוֹמֵעַ לֹא בְשׁוּם מְקוֹם עַכ"ל וּמִשְׁמַע בְּהַרְמַב"ן ג"כ דְכִינֵן דְמְשׁוּם גִּילּוֹי דְעֵת
מִיפְסִיל אַע"ג דְהוּא פְסוּל גְמוּר כְּמוֹ ע"י תִּנְאֵי אַעפ"כ לְזַה מְהֵנִי מַה שְׂאֵמְרוּ לוֹ דְלֹא יִחְזִיר
אֲבָל בַּחֲדוּשֵׁי הַרְשָׁב"א פֶּאן בַּד"ה נִמְצָא גַט בְּטַל פֶּתַח וְעוֹד דְאֵם ת"ל דְאִיפֹא תִנְאֵי אוֹ
גִילּוֹי דְעֵת הִרְאוּ לְבַטַּל אֶת הַגַּט כִּי אֲמַרְינֵן לִיהָ שְׂאֵינִי יְכוּל לְהַחְזִיר מֵאִי הֵנָּה ע"כ פִּינֵן
דְהַתְנָה אוֹ שְׁגָלָה דְעֵתוֹ וְנִמְצָאוּ הַדְּבָרִים בְּדִאִין גַּט בְּטַל וּבְנִיָּה מְמַזְרִים וְאִי אִיהוּ שְׂתַק אֲנִי
לֹא שְׂתַקִּינֵן עַכ"ל וַיֵּשׁ לֹמַר טַעֲמִיָּה דְהַתּוֹסְפוֹת וְהַרְמַב"ן דְלֹא ס"ל בְּזַה כְּהַרְשָׁב"א כִּי
וְדַאי הַסְבָּרָא דְבְּזַה חֲלוּק הַגִּילּוֹי דְעֵת מֵהַתִּנְאֵי הַגְמוּר דְבַתְנָאֵי גְמוּר הֵינּוּ אִם הַתְנָה שְׂבָאֵם
הַדְּבָרִים בְּדִאִים יְהִיָּה הַגַּט בְּטַל וְדַאי אַף שְׂאֵמְרוּ לוֹ שְׂלֵא יִחְזִיר לֹא מוֹעִיל כְּלוּם.

דְכִינֵן שְׂנַתֵּן לָהּ גִיטָה וְלֹא נִתְקַנְיָם הַתִּנְאֵי וְדַאי הַגַּט מִתְבַּטַּל. וְעֵינֵן בַּש"ע סִימָן קמ"ג ס"ב
שְׂהַמְגַרֵשׁ בְּמַעֲכָשׁוֹ עַל תִּנְאֵי אֵינִן בְּיַד הַבַּעַל לְהוֹסִיף עַל תִּנְאֵי כּו' וְכְמוֹ כֵן י"ל אֲפִילוֹ
שְׂאֵינִי יְכוּל לְמַחֹל עַל הַתִּנְאֵי כְּמִבְנוֹאָר שֶׁם סְעִיף ה' מֵהַש"ס פֶּרֶק מִי שְׂאֲחֻזוֹ (דָּף ע"ד ב')
דְמַחְוִלִין לָהּ לֹא מְהֵנִי גַבֵּי תִנְאֵי גִיטִין.

א"כ מַה שְׂאֵמְרוּ לוֹ שְׂלֵא יִחְזִיר וְר"ל דַּא"כ אֵינִן לוֹ תוֹעֵלַת בְּקִיּוּם הַתִּנְאֵי לֹא עֲדִיף מִמְחֻלִין
לָהּ וְגַם לֹא דְמִי כְּלָל לְמַחְוִלִין לָהּ מִמֶּשׁ שְׂהַרֵי אֲדַרְבָּה הַתְנָה וְלֹא מִחַל הַתִּנְאֵי אַע"פ שְׂאֵינִי
לוֹ תוֹעֵלַת מְמַנּוֹ מִשָּׂא"כ הִיכָּא שְׂלֵא הַתְנָה דְרַךְ תִּנְאֵי כְּלָל כִּי אִם שְׂגִילָה דְעֵתוֹ שְׂמַחֲמַת
זֶה לְבַד מְגַרְשָׁה וְלִילֵי זֶה לֹא הָיָה מְגַרֵשׁ וְגַם אִיפֹא אֲנֹמְדָנָא דְמוּכַח דְמֵהֵאִי טַעֲמָא מְגַרְשָׁה.

מ"מ הָרִי יֵשׁ לֹמַר דְמִסְפֵּק גְמוּר וּמְגַרֵשׁ כַּדְפַרֵשׁ"י בִּיבְמוֹת דָּף ס"ה ע"א). דְנֵהִי דְוְדַאי
שְׂמִשׁוּם הַשֵּׁם רַע לְבַד מְגַרְשָׁה הָרִי הָיָה שֶׁם רַע בְּשַׁעַת הַגְרוּשֵׁין וְשְׂנַאֲמַר כָּל כֶּף שְׂפִנוּנְתוֹ
שְׂגַם אִם יִתְגַּלֶּה אַחַר זְמַן שְׂהַשֵּׁם רַע שְׂקַר יִתְבַּטַּל הַגַּט זֶה אֵינוֹ מְוַכָּרַח אַא"כ יֵשׁ לוֹ תוֹעֵלַת
מִמֶּה שְׂיִתְבַּטַּל הַגַּט דְהֵינּוּ כְּשְׂנַאֲמַר שְׂדַעְתוֹ לְהַחְזִירָהּ אִזְ שְׂאִזִי אֲמַרְינֵן נֵהִי שְׂעוּשָׁה
הַמְעַשָּׂה וּמְגַרֵשׁ מִחֲמַת הַסְפֵּק אֵינוֹ עוֹשֶׂה וְגַמְר וּמְגַרֵשׁ מִחֲמַת הַסְפֵּק רַק עַל דְעֵת שְׂאֵם
תְּבַרֵר הַסְפֵּק שְׂהַדְּבָרִים בְּדִאִים יִחְזִירָנָהּ וְכְמוֹ בְּזַבִּין נְכִסֵי אֲדַעְתָּא לְמִיִּסְק לֹא"י אֲבָל הִיכָּא
שְׂאֵף אִם יִתְבַּטַּל הַמְעַשָּׂה אַח"כ לֹא יְהִיָּה לוֹ מְזַה שׁוּם תוֹעֵלַת כִּי הוּא אֲסוּר לְהַחְזִירָהּ.

מהיכי תיתי נאמר שנתפונן לזה שיתבטל המעשה ללא תועלת דעל זה ליכא שום אנומדינא דמוכח ולא גילוי דעת שהאנומדינא והגילוי דעת הוא רק שמחמת השם רע מגרשה ושפיר י"ל שמחמת ספק זה גמר ומגרש לחלוטין פינון שאין לו תועלת במה שאם יתברר אח"כ שהדברים בדאים יהיה הגט בטל והינו מ"ש רש"י פאן (דף מ"ו א') שפינון שידע שאסור לו להתזירה כו' ולא חש להמתין כו' גילה בדעתו שלא היתה חביבה עליו ור"ל דמספק גמר ומגרש לחלוטין ומה שהקשה הרשב"א ע"ז ואפילו הכי אינו נראה שפבר המתין ובדק ולא מצא ועד מתי המתין ור"ל דא"כ נאמר שאעפ"כ אדעתא דהכי גירש שאם ימצאו הדברים בדאים הגט בטל אין זה קושיא כולל על פרש"י ועל הירושלמי ועי' פני הושע שכתב עליו ותמה אני על פה קדוש האיה חולק במילי דסברא על הירושלמי ולפע"ד גם הסברא דרש"י והירושלמי עדיפא דכינון שאין לו שום תועלת במה שיתבטל הגט מהיכי תיתי נאמר דמחמת השם רע לא גמר וגירש לחלוטין פינון שגם כן לא התנה בקדיא כו'.

ואף אם היה פנונתו כן י"ל דכל כי האי הנה ודאי דברים שבלב ואינו פלוס ולא אומר דגילוי דעת מהני גבי זבין נכסי אדעתא למיסק לא"י אלא לפי שמביטול המכר יהיה לו תועלת אזי בצירוף האנומדינא ה"ל אנו סהדי שלזה נתפונן ועי' תוס' דקדושין (מ"ט סע"ב) ואומר ר"י כו' דאנו סהדי כו' משא"כ פשאין לו תועלת י"ל ליכא אנומדינא שדעתו שאם ימצאו הדברים יתבטל הגט ואף שיש גילוי דעת דמה"ט מגרש מ"מ י"ל דהינו דמה"ט גירש לחלוטין ותדע דהרא"ש פ"ב דקדושין (סי' ט"ו) כתב פרש"י לנכסי מקרקעי כו' אבל אם מכר מטלטלין כו' אם לא שהתנה לפי שלפעמים כו' והובא בטור סימן ר"ז ס"ה וקשה הא עכ"פ גילה דעתו דאדעתא דהכי מכר וצ"ל ע"פ מ"ש הרא"ש עוד בכתובות פרק אלמנה ניוזנית סימן ט' ויש דברים שאין מועיל בהם גילוי דעת עד שיתנה בפירוש פגון היכא שאין הענין מוכיח על דעתו עד דאתני וי"ל דמה"ט במטלטלין לא מהני גילוי דעת דאין הענין מוכיח שדעתו שפשיתבטל העלמיה יתבטל המכירה אבל במקרקעי שאין דרוך אדם למכור קרקעות שהוא מתפרנס מהם ודאי אדעתא דהכי מכר וא"כ ה"נ פשאין לו שום תועלת במה שיתבטל הגט לא דמי פלל לזבין נכסי קרקעות כ"א למטלטלין כו' אכן התוספות פרק אלמנה ניוזנית (דף צ"ז א') פירשו הטעם דזהו דבר שאין גילות למכור אדעתא דהכי כו' ועיין ספר מקח וממכר לר"ה גאון ריש סימן ט"ז וצריף עיון: ה ונראה ראיה לזה מהסוגיא דיבמות פרק ו' (דף ס"ה א') איבעיא להו נשאת לרביעי והיו לה בנים מהו דתיבתעיה לשלישי אמרינו לה שתיקותה יפה לה מדבורה דמצי אמר לה אנה אדעתא דהכי לא גרשתי (אילו הייתי יודע שאת בת בנים לא גרשתי ונמצא גט בטל למפרע) מתקיה לה רב פפא אי איה שתקה אנו מי שתקינן (ואי מצי בעלה לבטולי גט בהכי כי שתיק מאי הנה אנו מי שתקינן הא ודאי אדעתא דהכי לא גירשה אלא מדשתקינן ודאי לא מצי לבטולי דאמרינו ליה מספיקא קא מגרשה לה ולא איכפת לה בה וגמרת בדעתיה לגרושיה נמצא גט בטל ובניה ממזרים.

אלא (אי איכא למפטריה הכי פטרינו ליה דאמרינו ליה) השתא הוא דבריינתא (השתא הוא דאיברית שחזרה להיות בריאה מחולקיה) עכ"ל הגמרא ורש"י שם והמוכח מפרש"י דמ"ש בגמרא דאמרינו השתא הוא דבריינתא טעם זה לא נצרך רק לענין שעי"ז פטרינו להשלישי מפתובתה אבל לענין שאינו יוכל לקלקלה אין נצרך לטענה זו פלל

שְׁאֵפִילוּ לֹא הָיָה שִׁינָה טַעַם זֶה הֵגֵט כְּשֶׁר מְשׁוּם דְּאֶמְרִינָן דְּמַחְמַת הַסְּפֵק דְּעַכְשָׁיו שְׁמָא אֵינָה רְאוּיָה לְבָנִים הַחֲלִיט בְּדַעְתּוֹ לְגַרְשָׁה גְרוּשִׁין גְּמוּרִים וְשִׁלָּא כְּפִירוּשׁ הַתּוֹסְפוֹת שָׁם בַּד"ה אִי אִיְהִי.

דְּהָא דְּאֵינוּ יָכוֹל לְקַלְקְלָהּ הוּא מְשׁוּם דְּאֶמְרִינָן הַשְּׁתָּא הוּא דְּבְרִינְתָא דְּרַש"י לֹא נִיחָא לִיה בְּהַאי פִּירוּשָׁא דְּהָא עַכ"פּ הֵךְ טַעְנָה דְּהַשְּׁתָּא הוּא דְּבְרִינְתָא מִיְדֵי סְפִיקָא לֹא נִפְקָא שְׁמָא אִיגְלָא מִלְּתָא שְׁגָם מִקְוֶדֶם לֹא הָיְתָה עֲקָרָה וַא"כּ יְהִיָּה הֵגֵט בְּטַל מְסַפֵּק וְעוֹד שְׁאֵפִילוּ אִם וְדָאִי הַשְּׁתָּא הוּא דְּבְרִינְתָא י"ל שְׁשִׁינָה טַעְנַת הַבַּעַל דְּאֶדְעָתָא דְּהִכִּי שְׁרְאוּיָה לְהַתְּרָפָא לֹא גִירְשָׁה כַּמ"ש רַש"י בְּגִיטִין (דָּף מ"ו ב') בְּמַשְׁנֵה הַמוֹצֵיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מְשׁוּם אִיגְלוּנִית שְׁאֵם יְבוֹאוּ לָהּ סִמְנִים שְׁאֶחְזִירָהּ וְהָרִי בִּיאַת הַסִּמְנִים זֶהוּ כְּעֵין רְפוּאָה וְאִפ"ה מְצִי לְבַטַל הֵגֵט מִהֵךְ טַעְנָה וְכֵן הִקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת עֲצָמָם בִּיבָמוֹת שָׁם מִהָא דְּאִשָּׁה שְׁאִין לָהּ נֹסֶת שְׁמִבְּנָאָר בַּסַּפ"ק דְּנִדְּהָ דְּלֹא יִחְזִיר מְשׁוּם קְלָקוּלָא וְאִיךְ יָכוֹל לְקַלְקְלָהּ וּלְבַטַל הֵגֵט מֵאֶחָר שִׁ"ל הַשְּׁתָּא הוּא שְׁנַתְּרָפָא וְהִנְכַרְחוּ לְהוֹדוֹת דְּהֵתָם גְּבִי קְלָקוּל וְנֹסֶת דְּשְׂכִיחָא לְהַתְּרָפָאוֹת יוֹכֵל לְקַלְקְלָהּ אִף כְּשִׁבְאַמַּת הַשְּׁתָּא הִיא דְּאִיבְרִית רַק גְּבִי קְלָקוּל בְּנִים דְּלֹא שְׂכִיחָא שְׁתַּתְּרָפָא אֲזִי מְהֵנִי מַה שִׁ"ל הַשְּׁתָּא הוּא דְּאִיבְרִית אֲבָל לְרַש"י הַטַּעְנָה דְּהַשְּׁתָּא הוּא דְּאִיבְרִית לֹא מְהֵנִי כְּלוּם לַעֲנִן שְׁלֹא יוֹכֵל לְקַלְקְלָהּ וְכ"ד הַרְמַב"ם לְהִדְּיָא וְכַמוֹ שְׁבִיָּאָר דְּבְרִיו בְּתַשׁוּבַת מְהַר"ם אֶלְשִׁיךְ סוּף סִימָן ע"ח.

אֵלָא לְכַרְש"י הַטַּעַם דְּהֵגֵט כְּשֶׁר מְשׁוּם דְּאֶמְרִינָן דְּמַחְמַת הַסְּפֵק עֲקָרוֹת דְּעַכְשָׁיו גָּמַר וְגִירְשׁ לְחִלוּטִין וְצ"ל מ"ש מִהַמוֹצֵיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מְשׁוּם שָׁם רַע דְּיָכוֹל לְקַלְקְלָהּ כְּשִׁנְמַצָּאוֹ הַדְּבָרִים בְּדָאִים וְלֹא אֶמְרִינָן דְּמַסְפִּיקָא קָא גָּמַר וּמְגַרְשׁ לְחִלוּטִין וְנִלְע"ד לִינְשֵׁב זֶה בְּשׁוּם לֵב לְאַרְיִכוֹת לְשׁוֹן רַש"י (גִּיטִין מ"ו א') ד"ה טַעְמָא וְכְּשִׁגְרִישְׁתִּיךְ הָיָה בְּדַעְתִּי לְהַתְּזִירָהּ אִם יִמְצָאוּ דְּבָרִים בְּדָאִים כו': וְכֵן פִּירְשׁ עוֹד (מ"ו ב') בְּמַשְׁנֵה ד"ה רַבִּי יְהוּדָה וְלִדְעַת כֵּן גְּרַשְׁתִּיךְ שְׁאֵם יְבוֹאוּ לָהּ סִמְנִים שְׁאֶחְזִירָהּ וְאִם יִדְעָתִי כו' ע"ש: דְּלְכַאוּרָה הוּא אִף לְמוֹתָר וְגַם אֵינוּ מְבִנְיָאָר כֹּל זֶה בְּגִמְרָא רַק זֶה הַלְשׁוֹן אֵילּוּ הֵייתִי יוֹדֵעַ שְׁכֵן הוּא אֶפִּילוּ הָיוּ נוֹתְנִים לִי מֵאָה מְנָה לֹא הֵייתִי מְגַרְשָׁה כו' וּפְשָׁטָא דְּלִישְׁנָא מִיִּירִי שְׁהַטַּעַם לְבִיטוּל הֵגֵט רַק מְפִנִי שְׁאֶדְעָתָא דְּהִכִּי לֹא גִירְשָׁה הֵינּוּ שְׁגִירְשָׁה מַחְמַת שְׁסַבֵּר שְׁהַשָּׁם רַע אָמַת וְאֵילּוּ יִדַּע שְׁהַדְּבָרִים בְּדָאִים לֹא הָיָה מְגַרְשָׁה וְאִע"ג שְׁאֵינוּ אוֹמֵר שְׁבִשְׁעָה שְׁגִירְשָׁה הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְהַתְּזִירָהּ אִם יִמְצָאוּ דְּבָרִים בְּדָאִים מְשׁוּם דְּלֹא אִסִּיק אֲדַעְתִּיהָ כָּלֵל שְׁיִוְכַל לְהִיּוֹת שְׁיִמְצָאוּ הַדְּבָרִים בְּדָאִים וְשִׁיחְזִירָנָה כו' עַל כֵּן זֶה עַכ"פּ לֹא גִירְשָׁה רַק מַחְמַת הַשָּׁם רַע וְעַכְשָׁיו כְּשִׁנְמַצָּא שְׁהַשָּׁם רַע שְׁקָר יוֹכֵל לְבַטַל הֵגֵט מְשׁוּם שְׁנַמְצָא שְׁהַגֵּט מְנוֹטְעָה דְּאֵילּוּ הֵייתִי יוֹדֵעַ כו' וְכֵן בְּהַרְמַב"ם פ"י ה"ב לֹא מְשַׁמַּע רַק כְּלִשׁוֹן זֶה וַא"כּ מַנ"ל לְרַש"י לֹאמֵר דְּלֹא מְצִי מְקַלְקְלָהּ אַא"כּ אוֹמֵר וְכְּשִׁגְרִישְׁתִּיךְ הָיָה בְּדַעְתִּי וְעֵינִן בְּפִנֵּי יְהוֹשֻׁעַ בְּרַש"י (דָּף מ"ו ב') ד"ה ר' יְהוּדָה שְׁעָמַד עַל זֶה וְנִרְאָה דְּרַש"י הִכְרִיחַ דַּע"כּ מִהַאי טַעְמָא דְּנֹקָא שְׁדַעְתּוֹ הָיָה לְהַתְּזִירָהּ אִם יִמְצָאוּ הַדְּבָרִים בְּדָאִים הוּא הַקְּלָקוּל דַּא"כּ אֵלָא דְּהוּא כְּמִגְרִישׁ אֲדַעְתָּא דְּהִכִּי וְאִם לָאו אֵינוּ גֵט וְאִע"פּ שְׁאִין בְּדַעְתּוֹ לְהַתְּזִירָהּ א"כּ מִהוּ הַתּוֹעֵלֶת מִהָא דְּתִיקְנוּ לְהִסִּיר הַקְּלָקוּל ע"י שְׁיִאמְרוּ לוֹ שְׁלֹא יִחְזִיר הָרִי אַעפ"כּ הֵגֵט בְּטַל דְּהָרִי גַם בְּלֹא אָנוּ אוֹמְרִים דְּלֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְהַתְּזִירָהּ כִּי לֹא אִסִּיק אֲדַעְתִּיהָ כָּלֵל מְזֵה רַק מ"מ הֵגֵט בְּטַל כִּיּוֹן דְּאֶדְעָתָא דְּהִכִּי לֹא גִירְשָׁה וְה"ל גֵּט מְנוֹטְעָה אַע"כּ צ"ל דְּהִכָּא שְׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהַתְּזִירָהּ אִין הֵגֵט פְּסוּל כָּלֵל אִף שְׁגִירְשָׁה מַחְמַת הַשָּׁם רַע וְאַח"כּ נִמְצָאוּ הַדְּבָרִים בְּדָאִים דַּמ"מ

אמרנו דמחמת הספק דשמא השם רע אמת גמר בדעתו וגירשה לחלוטין שיהי ידע דענין השם רע אינו עדיין דבר ברור לגמרי וא"כ אסיק אדעתיה שמ"מ יוכל להיות שהוא שקר ואעפ"כ גירש אף שיודע שלא יוכל להתזירה אח"כ ודאי דמספק גמר וגירש לחלוטין ואין פדאי אצלו ספק דשמא יתברר שהדברים בדאים נגד ספק דעכשיו שקרוב שהשם רע אמת ואיך יתזיקנה וכיון שלא אפשר רק או לפוטרה לגמרי או להתזיקה עם השם רע ודאי כשגירש גמר ומגרש: וכן מוכרח ג"כ מהסוגיא דיבמות (דף ס"ה) ה"ל ומ"ש בגמ' פאן אילו הייתי יודע שפן הוא אפילו היו נותנים לי מאה מנה לא הייתי מגרשה נמצא גט בטל כו' ולא אמרנו דמחמת הספק גמר וגירשה לחלוטין אף אם יתברר אח"כ שהדברים בדאים זהו רק פשיכול להתזירה היינו פשלא אמרו לו שלא יחזיר וע"כ צ"ל דהטעם מפני שדעתו הנה בשעת הגרושין שיתזירנה כשאתר פה ימצאו הדברים בדאים.

דאז אין לומר דמחמת הספק גמר וגירש לחלוטין דזה אין לומר אא"כ א"א לו להתזירה דאזי בותר יותר לגרשה משיתזיקה עם הש"ר אבל היכא דבדידיה תליא שאם ימצאו הדברים בדאים יוכל להתזירה י"ל שאין רוצה ליפנס בשום ספק שמגרשה עכשיו מחמת השם רע ומ"מ בדעתו שאם נמצאו הדברים בדאים יתזירנה וכה"ג פתבו התוספות בכתובות פ"ק נערה (דף מ"ז ע"ב) גבי שלא פתב לה אלא על מנת לכוונסה דכל מקום שאין הדבר תלוי אלא בדעתו אנו סהדי שאינו רוצה להפנס בשום ספק כו' משא"כ כשאמרו לו שלא יחזיר א"כ מחמת הספק מוכרח לגרש לחלוטין.

ואף שיש גילוי דעת עם אומדנא שמחמת השם רע מגרשה אין זה מבטל הגט דנדאי מחמת הש"ר מגרשה אבל הרי הש"ר אינו ענין ברור א"כ ודאי מספק גמר וגירש לחלוטין וזהו שכתב רש"י ולא חש להמתין ולבדוק כו' גילה בדעתו כו' פלומר דמספק מגרש לחלוטין אפילו יתגלה אח"כ שהשם רע שקר וכדפרש"י ביבמות (דף ס"ה) דמספק גמר ומגרש כו' אלא דהכא לא הוצרך פלל שיאמרו לו שלא יחזיר משום דהכא בלא"ה שאפילו לא יאמרו לו ג"כ לא שייך לומר שהיה בדעתו שכשיתנודע לו שהיא בת בנים יתזירנה דהא א"א פלל להיות ברור דבר זה אא"כ תנשא מתחלה לאיש אחר ותלד לו' ואזי ממילא א"א לו להתזירה דמשנשאת לאחר אסורה היא לו וליכא למימר שתוכל להיות שתלד ע"י זנות דזה נדאי מילתא דלא שכחתא ולא אסיק אדעתיה שיוכל להיות ענין פנה: ותדע דגבי המוציא משום שם רע אע"פ שאמרו לו שלא יחזיר קיי"ל פ"ק ב' דיבמות (דף כ"ה ע"א) דאם פנס אינו מוציא ועל כל זה לא יוכל לומר ובדעתי הנה לכנס ולעבור כו' פ"ק דמ"מ אסורה לו לכתחלה ודאי לא הנה דעתו על זה וכמו כן בענין ההיא דיבמות ה"ל לא אפשר שיהיה בדעתו שפשתהיה בת בנים יתזירנה וכיון שזה א"א לא אמרנו דאדעתא דהכי לא גרשתיה כ"א מספק גמר וגירש לחלוטין ומשם ראיה מוכרחת לזה דהא הטעם דהשתא הוא דאיברית אינו מועיל פלל להסיר טענת הקלוקל פנ"ל מאשה שאין לה נסת אלא הטעם דמספק גמר וגירש לחלוטין אף אם גילה דעתו שמחמת זה מגרשה ואין לומר דכוננת רש"י שם בהא דאמרנו מספיקא כו' וגמרת בדעתיה לגרושין היינו כשישאר הענין בספק כגון כשי"ל השתא הוא דבריאת משא"כ כשייתברר הספק שימצאו הדברים בדאים יוכל לומר אדעתא דהכי לא גירשה דזה אינו דמפרש"י שם משמע דלא צריכים פלל לטעמא דהשתא הוא דבריאת אלא לפוטרו

מהפנתובה לבד אבל לענין שלא יוכל לקלקלה סגי בהסברא דמספיקא כו' וגמרת כו' ור"ל פנין שפשעת הגרושין הנה ספק שמא אינה בת בנים ואינו רוצה להחזיקה מחמת ספק זה ע"כ גמר ומגרש לחלוטין אף אם יתברר שאינו פו פנין דלהחזירה אחר שיתברר הספק אי אפשר וכנ"ל ועוד דהיכא שי"ל שפדעתו הנה להחזירה לא מהני מה שי"ל השתא הוא דבריא פנ"ל מדין אשה שאין לה נסת א"כ עיקר ביהא תליא: ונהנה הרמב"ן כתב פאן שהטעם פשמודיעין אותו שלא יחזיר ואינו משקא אינו יכול לקלקלה שעילה מצא שהיה רוצה לגרשה כמ"ש בירושלמי נראה דס"ל דאי לאו שאנו אומרים עילה מצא אלא שבאמת מחמת השם רע מגרשה הנה הגט בטל אף שלא יוכל להחזירה והיגו משום דעכ"פ אדעתא דהכי דוקא גירשה ואדעתא דשאין הש"ר אמת לא גירשה ולכן גם בסוגיא דיבמות הוצרך לפרש בענין אחר מפרש"י שם דעם היותו עומד ג"כ פשטת רש"י שם שהטעם דהשתא הוא דאיברית אין נצרך פלל רק לענין שלא תוכל לתבוע הפנתובה אבל הגט אינו בטל בלא זה משום דמספק גירשה.

אלא דמחלק בענין אחר בין גידון ההוא למוציא את אשתו משום שם רע דיכול לקלקלה אע"ג דמספק גירשה דשאני התם דמדינא שצריך לגרשה מחמת הספק שאינו רשאי לעמוד בספק זה הלכך מה יש לו עוד לצעוק משא"כ בענין המוציא את אשתו משום שם רע שהוא מעצמו מגרשה מספק שפיר יוכל לקלקלה ולומר אילו הייתי יודע כו' ע"ש.

מבואר דלא הספיק לו הטעם דהתם בלא"ה לא יוכל להחזיר אבל לרש"י א"צ לכל זה אלא היכא דלא יוכל להחזירה לא אמרינן דאדעתא דהכי דוקא גירשה מאחר שלא התנה בתנאי ממש פן רק גילוי דעת דמשה"ה גירשה אמרינן דנדאי משום הכי גירשה לחלוטין דאינו חשוד לקלקלה בחנם ומטעם הנזכר לעיל סוף אות ד ונהנה המרדכי פרוק השולח סימן שפ"ד הקשה עוד להכריח דאינו יכול לבטל הגט אלא לעז בעלמא כו' מדתנן (דף מ"ו ב') אומר לה שתיקותך יפה מדיבורך אלמא דלא חיישינן אלא ללעז דאי הוי תנאי גמור אי איהי שתקה אנו מי שתקינן.

ודברים אלו הם מהתוספות (דף מ"ו ב') ד"ה אומר לה. וא"ת כו' וי"ל דהתם נמי לא הוי אלא לעז כו' ולרש"י י"ל דא"צ לזה דאפילו אי הוה הגט בטל שפיר שתקינן אי איהי שתקה דהא הכא מייירי שאמרו שלא יחזיר וא"כ לא יוכל לקלקלה אלא משום שתובעת פתובתה הוא שיכול לקלקלה שיאמר אילו ידעתי בסופי ליתן לה פתובה לא גרשתיך ולכן אומרים לה שתיקותך יפה ולא תתבע פתובה ושוב לא יוכל לקלקלה פנין דאמרו לו שלא יחזיר וכן תירצו התוספות בעצמם ביבמות (דף ס"ה א') ד"ה איהי שתקה וי"ל דהתם פנין דתקינן לר' יהודה דלא יחזיר כו' ולהכי שתקינן וכי תובעת פתובתה כו' אבל הכא כו' ע"ש אף הנה עכ"פ למדנו מדברי התוס' והמרדכי דלפרש"י דהכא אם לא אמרו לו שלא יחזיר אזי אע"ג דאיהו שתיק אנו לא שתקינן וכמו ביבמות (דף ס"ה א') ונהגם שהמרדכי כתב דאי הנה תנאי גמור כו' ובנד"ז ליכא תנאי גמור רק אנומדינא עם גילוי דעת דומיא דזבין נכסי אדעתא למיסק לא"י כמ"ש"ל אות ג' בשם הריטב"א וא"כ אפשר נהי דזה מהני לבטל המעשה כמו תנאי מ"מ היינו פשהוא טוען וכו' לבטל המעשה אזי שפיר יוכל לבטל אבל עכ"ז בדשתיק אנו נמי שתקינן דלא דמי בזה ממש לתנאי גמור שפירש בהדיא שאם לא נתקינן התנאי הינה המעשה בטל: א"כ כשלא נתקינן התנאי

ממילא נתבטל המעשה בנדאי אבל גבי אןמנדא עם גילוי דעת י"ל דכיון דלא התנה בפירוש שיבטל המעשה אינו מתבטל אא"כ טוען לבטלו אז שפיר מתבטל ואף שרמב"ם פ"ק י"א מהלכות מכירה ה"ח פתב הרי זה כמוכר על תנאי י"ל דמ"מ היינו כשטוען שאדעתא דהכי לא מכר גם בספר המקח לרב האי שער ט"ז פתב יכול המוכר לסתור הממכר כו' ועיין בב"י סימן ר"ז מחודש כ"ג בשם הרשב"א והא דיקמות (דף ס"ה) דפרכין בפשיטות אי איהי שתק' אנו מי שתקינו י"ל משום דהתם ע"פ הדין יש לו לגרשה כמ"ש הרמב"ן ע"כ הא נדאי מש"ה לבד גירשה מיהו בתוספות שם ד"ה תצא.

פירשו דמירי בלא שהתה עם השלישי עדיין עשר שנים וא"כ לא הוחזקה עדיין בעקרה לרשב"ג. וא"כ ליכא חיוב ברור לגרשה א"כ נראה דגם פאן לא שתקינו וכ"ד מהרמ"ל בתשובה סימן קכ"ב סד"ה איברא יש לברר: ז והנה מהרמ"ל בתשובה הנ"ל בד"ה איברא הנ"ל פירש דמ"ש רש"י ובדעתיה הנה להחזירה כו' הפירוש דאין ר"ל שפשמימא דדברים בדאים יהיה הגט בטל מיד אלא שבאם שמימא דדברים בדאים יחזיר וישאנה ואם לא תרצה לשוב אליו אז הגט בטל וא"כ לפ"ז צריכה קידושין ונישואין אח"כ עמו וגם אם החזירה ומת אח"כ אסורה לכהן דהא גם פשמימא דדברים בדאים יהיה גט גמור רק על תנאי שתחזור ותנשא לו ונהרי נשאת לו ונתקיים התנאי וא"כ הנה גרושה אבל לדברי הרמב"ם פ"י הי"ב ולדברי הרמב"ן אפטר לומר דכשמימא דדברים בדאים מתבטל הגט מיד דאדעתא דהכי לא גירשה ולכאורה קשה על פרש"י מ"ש בגמרא שפא תלך ותנשא כו' ונמצא גט בטל כו' דאמאי פשיטא להו דגט בטל ובניה מן השני ממזרים הא יכולה לקיים התנאי שיגרשה השני ותחזור ותנשא לבעלה הראשון דכה"ג חשיב קיום התנאי פיון שעכ"פ נשאת לו אח"כ פדמשמע פ"ק בתרא דגיטין (דף פ"ד ע"א) גבי לאחר תצא דבעיא לקימיה לתנאיה ובש"ע אה"ע סימן קמ"ג סעיף ט"ו בהג"ה נשאת אח"כ לאותו פלוני כו' ואם משום דאסורה לו דהוי מחזיר גרושתו משנשאת י"ל פיון דהנישואין לאחר היה בטעות ה"ל אונס דשריא וכמו אם זינתה תחתיו באונס וטעות דהא ביבמות (דף נ"ו ע"ב) גבי אחר אשר הוטמאה כו' הא נתפשה מותרת וזה פתיב גבי גרושתו שנשאת מיהו רש"י פירש שם אחר אשר הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה א"כ י"ל דאהא לחוד קאי הא נתפשה מותרת ועוי"ל דעכ"פ מדרבנן אסור הראשון להחזירה משנשאת כמו בהנה שפמשנה פ"ק הזורק גט (דף פ' ע"א) גבי תצא מזה ומזה כו' וא"כ סוף סוף אינו מתקיים התנאי ועוי"ל דהכא הפל מודים לדעת הרמב"ם שבסימן קמ"ג סט"ו ובב"ש שם סס"ק כ"ו שפנונת המגרש שאם, נמצאו הדברים בדאים תנשא לו דוקא קודם ולא תנשא לאחר פלל בינתיים כו' דנדאי האומדנא וגילוי דעת מורה על זה ועיין בתשובת מהר"א ששון סימן קי"ח וצ"ע בהה"מ פ"ק י"א מהלכות מכירה ה"ט וכתב הרשב"א כו' אין לוקח כו' עד שיגמור כו' אשר מזה משמע שפגילוי דעת ואומדנא המקח מתבטל למפרע ולא שצריך לחזור ולמפור לו דא"כ היה מותר ללוקח לאכול פירות כמו בהלכה יו"ד שם גבי וכן המוכר כו' שיחזיר לו כו' הרי המוכר קיים כו' דלוקח אוכל פירות ועיין בש"ע סימן ר"ז ס"ה וסעיף ו' ובסמ"ע שם סק"ח וס"ק י"א.

ועי' בנתי"מ סימן ר"ז סק"ו ומ"ש בשם מחנה אפרים בהלכות רבית סימן י"ג ואפ"ל דס"ל גם פאן שהענין פן דבמוציא שם רע וכן באיילונית כשאמ"ל משום שם רע כו'

הגט בטל למפרע כשנמצאו הדברים בדאים וכן משמע לשטת הרמב"ם שכתב דהנה כמגרש על תנאי ולא נתקנים שנמצא הגט בטל למפרע דמשמע מה שלא נתקנים התנאי היינו מה שנשפטה מעשיה שעשתה תשובה וכן נראה מלשון הרמב"ן והר"ן בחדושיו שפירש הא דכשהודיעוהו שלא יחזיר אינו יכול לקלקלה משום דכשהודיעוהו כן ואעפ"כ אינו משהה אמרינו עילה מצא שהיה רוצה לגרשה ואי איתא דהתנאי הוא רק שפשיהיה השם רע שקר תחזיר לו היינו שצריכה לחזור ולתנשא לו ע"י חנופה וקדושין א"כ כשמודיעין אותו שלא יחזיר הרי ודאי א"א לומר שדעתו על תנאי זה וא"כ ממילא הגט פשר ומה צריך לומר עילה מצא אפילו אם אמת ונכון שרק מחמת השם רע מגרשה ע"כ מגרשה בלא תנאי אלא ע"כ צ"ל דאף שלא שינה תנאי זה וא"א לו להחזירה עכ"ז אם רק מחמת השם רע מגרשה ואמר כן ונמצא שהשם רע שקר הגט בטל מדינא דה"ל גט מוטעה שהוא גירש רק על דעת שהש"ר אמת אף שגירשה בלי תנאי שתנשא לו מ"מ כיון שגירש רק משום השם רע וכפליה למילתיה שאם לא כן לא היה מגרשה ולרבנן דא"צ כפילות אפילו בלי כפילות הענין חזק שגירשה לחלוטין בלי תנאי שתנשא לו אבל רק אדעתא דהכי לכן כשנמצא הענין שקר לגמרי הגט בטל אף שא"א שתנשא לו מדרבנן כו' מ"מ להנשא לשוק צריכה גט אחר מדאורייתא אלא דהא דא"צ גט זהו מפני שאנו אומרים עילה מצא שהיה רוצה לגרשה (ולכאורה לשטה זו יש ראיה לדעת מהרמ"ל בגט דנוינא בהא דלא מהני אפילו מה שאמר לו המסדר שגירש בלא תנאי דמ"מ גירש רק אדעתא דהכי ונהיה גט מוטעה מיהו ז"א דהתם ענין אדעתא דהכי היינו ג"כ שתחזור ותנשא לו וא"כ לכ"ע מהני כשאומרים לו שגירש בלי תנאי כו') אבל לרש"י א"צ לזה דאפילו גירשה רק מחמת השם רע הגט פשר דהא ודאי לא גירשה על תנאי שיחזירנה וא"כ מספק גמר וגירש כו' ואין זה ענין לגט מוטעה דגט מוטעה פירוש ג"כ שגירש על תנאי בפרק מצות חליצה (דף ק"ו) דהכא לא היה הטעאה כלל שהרי היה שם רע וידוע שהשם רע הוא ענין מסופק כו' וכמש"ל ובהא א"ש דהנה בסוגיא דיבמות פירש הרמב"ן דהא דהתם ליכא קלקולא לפי המסקנא הוא מטעם דלא דמי להנהו דהתם שהוא סבור שמוציאה על הודאי כו' אבל הכא כו' מספק כו' וכ"כ הרשב"א והריטב"א ונהרי הרמב"ן והריטב"א ס"ל כרש"י דהגט בטל מדאורייתא וה"ל לחלק בפשיטות דהתם בגיטין (דף מ"ו) שינה התנאי דשיחזירנה אם יתברר הדבר משא"כ ביבמות א"א כלל לומר כן דהא א"א שיתברר שהיא בת בנים כ"א אחר שתנשא לאחר כו' וכמש"ל אלא ע"כ צ"ל דלהרמב"ן לא סגי בזה דאף שא"א שיחזירנה עכ"ז אם גירש רק בודאי מחמת השם רע לבד או מחמת שאינה בת בנים ואח"כ נמצא שאין הדבר כן הגט בטל וליהי הוצרך לומר דלא גירש כלל אדעתא דהכי לבד כ"א על הספק כו' ונהרי היה ספק כו' ע"ש: קיצור (לשטת רש"י אם לא אמרו לו שלא יחזיר ה"ל כמגרש על תנאי שאם נמצאו הדברים בדאים תחזור ותנשא לו ע"י חנופה וקדושין פדין מחזיר גרושתו ולהרמב"ן וסיעתו א"צ חנופה וקדושין אלא אם נמצאו הדברים בדאים הגט בטל דה"ל גט מוטעה ולכן אפי' אמרו לו שלא יחזיר אם היה ברור לנו שגירשה רק מחמת שסבור שנודאי הש"ר אמת ולא משום דבר אחר כלל היה גט מוטעה אלא הא דהגט פשר כשאמרו לו היינו משום שעל ידי זה יש לומר בפשיטות כיון שאינו משהה מלגרש עילה מצא שהיה רוצה לגרשה): גרסינן בגמרא ספ"ק דנדה (דף י"ב ע"ב) ת"ר אשה שאין לה נסת אסורה

לשמש כו' ויוציא ולא מחזיר עולמית דברי ר"מ פשיטא לא צריכא דהדרה ואתקנה מהו דתימא ליהדרה קמ"ל דזימנין דאזלה ומינסבא ומתקנה ואמר אילו, הייתי יודע שפך הנה אפילו הייתם נותנים לי מאה מנה לא הייתי מגרשה ונמצא בטל ובניה ממזרים ופרש"י הלפך אומרים לו הוי יודע כו' לא יחזיר כו' ותו לא מצוי למימר אילו הייתי יודע שפך כו' והר"ן שם בחידושיו פתב ותמיהני הכא היכי מצוי לקלקלה פיון דמדינא אמינו יוציא קא לא מצוי אמר לה אילו הייתי יודע שפך לא הייתי מגרשה שיקרי הוא מחוייב לגרשה עכ"ל וקושיא פזו יש בתוספות ביבמות (דף ס"ה ע"א) ד"ה תצא בלא פתובה וז"ל דאי בשקה עמה עשר שנים היכי קאמר בסמוך גבי נשאת לרביעי ויהיו לה בנים או דילמא מצוי אמר לה אדעתא דהכי לא גרשתיה וקא אף על גב שהיא בת בנים על פרחו הוא צריף לגרשה פיון דלא זכה ליבנות ממנה כו' עכ"ל ולפע"ד י"ל דלפרש"י בגיטין (דף מ"ו) לק"מ דקא רש"י ביאר שם ענין אילו הייתי יודע כו' דהינו וקשגרשתיה הנה בדעתי להחזירה אם ימצאו הדברים בדאים כו' ואם ידעתישלא תשובי אלי כו' לא גירשתיה נמצא דאין הענין שלא הנה מגרשה כלל כ"א הפי' שלא הנה מגרשה כי אם על תנאי זה שתחזיר אליו אם ימצאו הדברים בדאים במוציא ש"ר ואם יבואו לה סימנים באיילונית וכן אם תיתוקן וסתה קא ואם לא תשוב אליו אז הוא שיהיה הגט בטל וכמש"ל בשם תשובת מהרמ"ל סי' קכ"ב שביאר פן דברי רש"י וא"כ הנה כמגרש על תנאי וא"כ אע"פ שמחוייב לגרשה לק"מ דמ"מ הנה מגרש על תנאי זה וגם עכשיו שגירש סתם אמרינו שנתפנין לתנאי זה אף ביבמות שם לכאורה אי אפשר לומר פן דקא אין יכול להיות בירור התנאי עד שתלד ואז אסורה לחזור אליו דקא אי אפשר שתלד עד שתנשא לאחר תחלה אף באמת מהאי טעמא אמרינו שם דמספק גמר וגירשה ואין צריף לומר לו שלא יחזיר דבלא"ה נדאי גמר וגירשה וכמש"ל באריכות אף צ"ע אם בתנאי פזה מגרשא דאם פן הוי תנאי על מנת שלמחר תנשאי לי ולא תנשא לאחר בינתיים דאם תנשא לאחר בינתיים תהיה אסורה לו ואם פן אף למ"ד דרבנן ר"פ המגרש מודו לר' אליעזר בעל מנת שלא תנשאי לפלוני היינו משום דעכ"פ ע"י הגרושין מותרת לכל אדם מה שאין פן על מנת שתנשאי לי הרי לא התירה לשום אדם ואף שהתירה בזנות ואיתא (דף פ"ה ע"א) חוץ מונותה מהו א"כ ה"ה להפך אף הב"ש סי' קל"ז ס"ק ה' פתב אבל להפך כגון דהתיר בזנות ואסר להנשא כו' אינו גט מיהו יש לחלק התם מיירי דאסר להנשא ע"י חוץ מה שאין פן פשהתיר בזנות ואוסר להנשא ע"י תנאי דעל מנת: וגם לא ע"י על מנת שלא תנשא כ"א ע"י על מנת שאחר זמן תנשאי לי יש לומר הוי גט ואין להביא ראיה להקל מדין על מנת שתנשאי לפלוני (דף פ"ד ע"א) די"ל התם עכ"פ התירה לפלוני מה שאין פן בע"מ שתנשאי לי לא התירה לשום אדם ובכה"ג יש לומר אפילו בעל מנת אינו גט מיהו הרי גבי ע"מ שלא תנשאי לפלוני פרש"י (דף פ"ב סע"א) שהתירה במסירת הגט לכל אדם אלא שהתנה עמה כו' וכתב הרשב"א בחידושיו שם ר"פ וז"ל אלא הנה ליה כאילו מתירה לכל ואפילו לזה ומגרשתה היא אצלו ומתנה עליה מצד אחר שלא תבעל לו לא בנשואין ולא בזנות כו' וכן פתב הרא"ש שם סי' א' אבל בעל מנת כו' התירה לכל איש ואיש קרינו ביה פיון דלא אמר אלא בלשון תנאי עכ"ל א"כ פיון שנחשב שם כאילו התירה ממש גם לזה ואע"פ שאסורה לו מצד התנאי א"כ כמו כן קא חשיב שהתירה לכל ואע"פ שאסורה עליהם מצד התנאי ואדרבה התנאי

דְּהָקָא שְׁהוּא אֵינוּ דְרָךְ ע"מ שְׁלֵא תַנְשָׂא לְהֵם כִּי אִם שְׁתַּנְשָׂאֵי לִי עֲדִיף טְפִי וְכַמוּ ע"מ שְׁתַּנְשָׂאֵי לְפִלוּנִי וְדַאי חָשִׁיב שְׁהֵתִירָה לְכָל רַק שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַנְשָׂא לְהֵם מִחֲמַת הַתְּנַאי וְא"ת אִם כֵּן מ"מ מְהוּ פִּי' וְעַנְיָן גְּרוּשִׁין אֵלוּ י"ל דְּהָא אֵיתָא שָׁם (דָּרָה פ"ג סע"ב) הַיּוֹם אֵי אֶתְ אֲשֵׁתִי וְלִמְחַר כּו' מְהוּ.

וְנִהֵי דְהֵתֵם הָנִי בְּעֵינָא אֵי הָנִי גְרוּשִׁין וְגַם אִם הָנִי גְרוּשִׁין הֵינְנוּ דְגַם לִמְחַר אֵינוּ אֲשֵׁתוּ אֲלֵא אִם כֵּן יְקַדְשָׁנָה ע"ש זְהוּ מְפִנִי שְׁלֵא אָמַר דְרָךְ תְּנַאי דְעַל מְנַת אָבֵל אִם גִּירָשָׁה עַל מְנַת שְׁלִמְחַר תְּתַקְדָּשׁ לוֹ הָנִי גִט וְעִי' בְּקִדּוּשִׁין (דָּרָה ס"ב ע"ב) גְּבִי הַתְּקַדְשִׁי לִי לְאַחַר שְׁאֲגִרְשָׁךְ כּו' וְצ"ע וּמ"מ לְכַאוּרָה בְּנִד"ו א"צ לְכָל זֶה שְׁהָרִי גִירָשָׁה לְגַמְרִי אִם לֹא יִהְיֶה לָּהּ נֶסֶת כִּי אִם שְׁהֵתְנָה עֲמָה שְׁאֵם תְּהִיָּה לָּהּ נֶסֶת תַּנְשָׂאֵי לוֹ דְּוָקָא מִיְהוּ א"כ אֲגִידָא בְּיָה לְעוֹלָם אָבֵל בְּמוֹצֵיאָ שָׁם רַע א"ש יוֹתֵר דְּיֵשׁ קֶצֶפָה לְזֶה אִם יִמְצָאוּ הַדְּבָרִים בְּדָאִים אוֹ לֹא: ט וְשִׁטָּה שְׁנִינָה הִיא שְׁטַת הַתּוֹסְפוֹת כְּפִי שְׁכַתְּבוּ בְּד"ה אֵי אָמַר לָּהּ הָכִי מְצִי מְקַלְקַל לָּהּ נִרְאָה דְחֻשְׁשָׂא זֹו אֵינָה כִּי אִם לְעַז בְּעֵלְמָא וְלֹא שְׁיִהְיֶה מִמָּשׁ גִּט בְּטַל וּבְנִיָּה מְמִזְרִים דְּהָא לֹא אָמַר עַל מְנַת דֹּאע"ג דְּבַכְמָה דְּוָכְתִי מְהִנִּי גִילּוּי דְעַת כְּמוּ שְׁטַר מְבַרַחַת דְּהָאֲשָׁה שְׁנָפְלוּ (דָּרָה ע"ז) וְנִבְיָן וְלֹא אֲצֻטְרִיכוּ לִיָּה זְוִי דְפָרְק אֲלִמְנָה נְזוּנִית (דָּרָה צ"ז) הָכֵא לִיכָא לְמִימַר הָכִי מְדַבְעֵי לְר' מְאִיר תְּנַאי כְּפּוּל לְכָךְ נִרְאָה דְלֹא אֲחִי אֲלֵא לְלַעַז בְּעֵלְמָא שְׁיִוְצִיא עֲלֵיָּה לְעַז כְּדִי לְהַחְזִירָה כּו' וְלְר' מְאִיר דְבַעֲי תְּנַאי כְּפּוּל כִּי לֹא כְּפִלְיָה לְמִלְתִּיָּה אֶפְיָלוּ לְעַז לִיכָא עכ"ל וְכ"כ עוֹד פָּרְק הַמְדִיר (דָּרָה ע"ד סע"ב) וְז"ל אוֹמַר ר"י לְמֵאן דְּמְפָרֵשׁ בְּהַשׁוּלַח טְעָמָא מְשׁוּם קַלְקוּלָא בְּשִׁבִיל אוֹתוּ קַלְקוּל לֹא יִהָא גִט בְּטַל וּבְנִיָּה מְמִזְרִים שְׁהָרִי לֹא עֲשָׂה תְּנַאי בְּגִט כִּינּוּן שְׁלֵא הֵתְנָה וְלֹא כְּפַל כּו' וְלִיכָא אֲלֵא לְעַז בְּעֵלְמָא כּו' וְלִיכָא לְמִימַר דְּהָקָא כִּינּוּן שְׁאָמַר מְשׁוּם שָׁם רַע אֲנִי מוֹצִיאָךְ גְּלִי אֲדַעְתִּיָּה שְׁאֵינוּ רוּצָה שְׁיִהָא גִט אִם אֵינוּ שָׁם רַע כְּמוּ בְּזַבְיָן וְלֹא אֲצֻטְרִיכוּ לִיָּה זְוִי לְקַמָּן (דָּרָה צ"ז) וְהָהוּא דְּזַבְיָן נְכִסֵּי אֲדַעְתָּא לְמִסְקָא לֹא"י קִדּוּשִׁין (דָּרָה נ') דְּסָגִי בְּגִילּוּי דְעַת דַּע"כ הָכֵא בְּעֵינָן תְּנַאי מְדַמְשָׁנִי הֵתֵם הָא מְנִי ר' מְאִיר הִיא דְבַעֲי תְּנַאי כְּפּוּל וְהָכֵא בְּדִלָּה לְתַנְאִיָּה וְיִמָּה שְׁיִיף הָכֵא תְּנַאי כְּפּוּל אֵי סָגִי בְּגִילּוּי דְעַת אֲלֵא וְדַאי בְּעֵינָן תְּנַאי עכ"ל וְפִי' דְּבַרְיָהּ הַפְּנִי כְּפִי בְּד"ה מְדַבְעֵי לְר"מ תְּנַאי כְּפּוּל דְּכּוֹנְנָתֵם דְּלֹא הָנִי גִילּוּי דְעַת כַּה"ג כּו' דְּכָל הָנִי דְשִׁמְעָתִין לִית בְּהוּ גִילּוּי דְעַת כּו' אָבֵל בְּחִידוּשֵׁי מְהַר"מ לוֹבְבִלִין פִּי' כְּפּוֹנְנָתֵם דְּלֹא מְהִנִּי הָכֵא גִילּוּי דְעַת דַּאי מְהִנִּי לְרַבְּנָן גִּילּוּי דְעַת כּו' אֲלֵא וְדַאי לֹא מְהִנִּי הָכֵא גִילּוּי דְעַת כּו' וְכ"כ בְּתַשׁוּ' מְהַר"ם אֲלִשִׁיף ס' ע"ח בְּאֲמָצַע הַתְּשׁוּ' דְּהָא אֵינן סָפֵק שְׁגִילּוּי הַדְּעַת יֵשׁ דְּהָא קָאָמַר וְהוּא שְׁאָמַר לָּהּ מְשׁוּם שָׁם רַע אֲנִי מוֹצִיאָךְ מְשׁוּם נִדְרָ אֲנִי מוֹצִיאָךְ וְהֵינְנוּ גִילּוּי הַדְּעַת כּו' אֲלֵא הַטְעַם דְּגִילּוּיָא דְעַתָּא בְּגִיטָא אֶפְיָלוּ בְּעַת נְתִינַת הַגִּט לְאֲשָׁה לָּאוּ פְלוּם הוּא כּו' וְלֹא אָמְרוּ דְּגִילּוּיָא דְעַתָּא בְּשַׁעַת מַעְשָׂה מִקְלָתָא הוּא אֲלֵא בְּמִמּוֹן כִּי הָהוּא דְּזַבְיָן נְכִסֵּי אֲדַעְתָּא לְמִסְקָא לֹא"י כּו' מִשָּׂא"כ בְּגִט לְכֵן לֹא הָנִי רַק לְעַז וְגַם לְעַז לֹא הָנִי אֲלֵא בְּדַכְפְּלִיָּה לְמִלְתִּיָּה כּו' וְקָשָׁה דֹּא"כ לְרַבָּא דְּס"ל גִּילּוּיָא דְעַתָּא בְּגִיטָא מִקְלָתָא הִיא לְעִיל גִּיטִין (דְּל"ד ע"א) אֶפְיָלוּ לְאַחַר הַמַּעְשָׂה מְהִנִּי הַגִּילּוּי דְעַת לְבַטַל הַשְּׁלִיחוֹת וְא"כ כ"ש וְק"ו שְׁלִדְבְּרִיו גִּילּוּיָא דְעַתָּא בְּשַׁעַת מַעְשָׂה מִקְלָתָא הִיא וְכַמ"ש מְהַר"ם אֲלִשִׁיף שָׁם שִׁי"ל דַּע"כ לֹא פְלִיגִי אַבְיִי וְרַבָּא אֲלֵא בְּגִילּוּי דְעַתָּא דְּבִיטוּל הַגִּט כּו' אָבֵל בְּגִילּוּי דְעַתָּא בְּשַׁעַת מַעְשָׂה שְׁהוּא נְתִינַת הַגִּט לְשִׁלִּיחַ אוֹ לְאֲשָׁה מִקְלָתָא הִיא לְכ"ע כּו' אֲלֵא שֹׁאח"כ הַעֲלָה דְּקוּשְׁטָא דְּמִקְלָתָא דְּאֶפְיָלוּ גִילּוּי דְעַתָּא בְּעַת מְסִירַת הַגִּט לְאֲשָׁה לָּאוּ מִקְלָתָא הִיא אָבֵל עכ"פ לְרַבָּא

נדאי דגילוי דעתא בעת מעשה חמור טובא ומילתא עצומה היא לבטל המעשה מפל וכל אם לא נתקנים כפי הגילוי דעת וא"כ איך יתרון רבא סוגיא זו דס"ל להתוס' דמנכרח דאין הגילוי דעת מילתא פלל ולא עוד אלא דמה שהכריחו התוס' פן זהו מדברי רבא עצמו פאן גיטין (דמ"ו סע"ב) דאמר רבא מאן חכמים ר' מאיר דאמר בעינן תנאי פכול שמה הכריחו דמה שינה תנאי פכול אי סגי בגילוי דעת כו' א"ו לא מהני הכא גילוי דעת וזה אי אפשר ולא ניתן להאמר לדעת רבא עכ"פ דס"ל דגילוי דעתא בגיטא מילתא היא דנדאי גם לרבא יש להעמיד סוגיא זו דהא דאמר רבא גילוי דעתא בגיטא מילתא היא היינו למה שגילה דעתו של דבר זה חשוב בגילוי דעת פאלו פ"ל פן בהדיא והיינו עובדא דגיטול בר רעולאי גיטין (דל"ד ע"א) שגילה דעתו שחפץ בביטול הגט מהני זה לרבא פאלו אמר בפירוש ליבטיל גיטא אבל הכא נהי שיש גילוי דעת שמתמת השם רע מגרשה וזהו נדאי גילוי דעת גמור כמו שכתב מהרמ"א אכן י"ל שמתמת זה מגרשה עכשיו לחלוטין אבל לשנאמר שאם ימצאו אח"כ הדברים בדאים יהיה הגט בטל על זה ליכא גילוי דעת כי אדרבה הרי הסברא לומר שידע ושיער בעצמו שהשם רע אינו דבר נדאי שפן הוא האמת שהרי מייירי בענין שע"פ שורת הדין אינו מחוייב לגרשה וכיון שאעפ"כ, גירש הרי י"ל שמתמת הספק לא רצה בה וגמר בדעתו לגרשה לחלוטין ועוד דאל"כ אלא שדעתו הנה פן הנה לו להתנות תנאי גמור שהרי יש לו לחוש שתלך ותנשא לאחר ושוב לא יוכל להתזירה אפילו ימצאו הדברים בדאים ע"כ הנה לו להתנות פן פדי שלא תוכל להנשא לאחר א"ו אע"פ שמתמת הש"ר גירשה היינו דמספק גמר וגירש לחלוטין.

משא"כ גבי זבין נכסי אדעתא למיסק לא"י פיון שגילה דעתו יכול לומר שסמך על זה שאימתי שירצה יוכל לבטל המכר כו' דלא שינה התם לחוש כמו פאן שתלך ותנשא כו' דאפילו ימכרנה זה הלוקח לאחר יוכל להוציא גם מיד האחר דלא עדיף מגברא דאתי מיניה והיינו כמ"ש הפנ"י דכל הני דשמעתין לית בהו גילוי דעת.

פירוש דליכא גילוי דעת ע"ז שאם ישתנה הדבר יהיה הגט בטל ע"ז ליכא גילוי דעת וחלוק זה מנכרח נדאי לרבא וצ"ל דמהר"ם אלשיך ס"ל נהי דלרבא מנכרח לומר פן אבל אנו דקימא לן פאפיי דגילוי דעתא בגיטא לאו מילתא היא אין אנו צריכין לחלוק זה אלא דאפי' נימא דהוי גילוי דעת שפשימצאו הדברים בדאים תשוב אליו אעפ"כ לאו מילתא היא אבל אם פן אין הדברים מנכרחים פלל דהא שפיר י"ל כמ"ש הוא ז"ל תחלה דע"כ לא פליג אפיי כו' פדלעיל והכא שאני דליכא גילוי דעת גמור ע"ז שיתבטל הגט אם ימצאו הדברים בדאים ובהא א"ש טובא לשון חידושי הרשב"א שנתניגע עליו הרבה מההרמ"א לפרש לשונו וז"ל וכי תימא גילוי דעת יש וכל גילוי דעת פתנאי גמור הוא כו' ועוד דאי איכא תנאי או גילוי דעת הראוי לבטל את הגט פן אמרינן ליה דלא יחזיר מאי הנה ע"כ פיון דהתנה או שגילה דעתו אם נמצאו דברים בדאים הגט בטל עכ"ל שמה מוכח דס"ל דלקושטא דמילתא אין פאן גילוי דעת וע"ז האריף מהרמ"א דאי אפשר לומר פן דהא אין ספק שגילוי דעת יש דהא קאמר משום שם רע אני מוציאך כו' ואיך יאמר דלא היא כו' ועוד האריף ולפמ"ש דבריו בפשוטם דנדאי חשוב גילוי דעת גמור דרק מתמת השם רע מגרשה ואם לא הש"ר לא יהיה מגרשה אבל עכ"ז אין פאן גילוי דעת הראוי לבטל את הגט ור"ל דאע"פ שיש גילוי דעת שאם לא הש"ר לא

היה מגרשה הרי באמת היה שם רע בשעת הגט ולא היה הטעאה כלל שהרי גם הוא ידע שאין עדים ממש ע"ז כ"א שם רע וא"כ י"ל שמחמת הספק גמר וגירש כי ע"ז שגאמר שאם יתגלה אח"כ שהש"ר שקר יתבטל הגט ע"ז ליכא שום גילוי דעת כי הגילוי דעת הוא רק שמפני זה הענין עושה מעשה הגט ולא מפני טעם אחר אבל עכ"ז אין שום גילוי דעת שעושה המעשה בדרך ספיקות ובתנאי אבל אם היה גילוי דעת שעושה המעשה ע"פ איזה מעשה דלהבא י"ל דמודו התוס' והרשב"א דגילויא דעתא בשעת מעשה מילתא היא גם בגט אף לאביי כדמשמע מסוגיא דפרק איזהו נשך (דף ס"ו ע"א) קיצור.

התוס' פליגי על רש"י וס"ל דאין הגט בטל ופי' מהרמ"א סי' ע"ח דגילוי דעת לא מהני רק במקום ולא בגט וקשה דא"כ איך א"ש לרבא (דף מ"ו ע"ב). ע"כ צ"ל דהכא ליכא גילוי דעת על שאם הענין לא כן יתבטל הגט אף שיש גילוי דעת שמה"ט מגרשה י"ל דמתוך הספק גמר וגירשה לחלוטין.

וכ"מ מלשון הרשב"א שגדחק בו מהרמ"א ועי' פנ"י פאן בד"ה מדבעי לר"מ): ' אף קשה דהא גבי מוון דמהני גילוי דעת מוכח דאפילו גילוי דעת פהנ"ל דמשום שם רע אני מוציא מהני דהיינו הא דזבין נכסי אדעתא למיסק לא"י דאף שגילה דעתו בשעת המכר שעל דעת כן הוא מוכר מ"מ לא גילה דעתו על שאם לא יוכל לעלות שיהיה המכר בטל והרי י"ל שמספק מכר לחלוטין וכמו דאמרין פאן וכמ"ש התוס' בפ"ד דכתובות (דף מ"ז ע"ב) ד"ה שלא כתב בענין הלוקח בהמה ונטרפה כו' אנו סהדי שבאותו ספק היה רוצה ליכנס כו' והגם שכתבו שם דגבי זבין ולא אצטריף ליה זוני אין דעתו כלל להכניס א"ע בספק ומסתמא ה"ה בזבין נכסי אדעתא למיסק לא"י היינו שפן אנו דנין פירוש וענין הגילוי דעת אבל יכולים היינו לומר שבאותו ספק היה רוצה ליכנס כדאמרין פאן גבי מוציא את אשתו משום ש"ר.

דאע"פ שגילה דעתו משום ש"ר אני מוציא גם לרבא דגילויא דעתא בגיטא מילתא היא אפ"ה אין הגט בטל משום שמספק גמר וגירש לחלוטין כו' אלא ע"כ צ"ל דגם לרבא נהי דאזלינן בגיטא בטר גילוי דעת אבל בענין גילוי דעת ברור ולא כמו במקום וז"ש התוס' והוא דזבין נכסי כו' דסגי בגילוי דעת דע"כ בענין הכא תנאי ור"ל דלא סגי הכא הגילוי דעת דגבי זבין נכסי וא"כ בזה יפה כתב מהרמ"א דלא אזלינן בטר גילוי דעת בגט כמו במקום דגילוי דעת פההוא דזבין נכסי אדעתא למיסק לא"י לא מהני הכא אבל לומר דאפילו גילוי דעת דלהבא לא מהני אפילו בשעת מעשה אין לזה הכרח כלל מכאן אף מצאתי לו תנא דמסייע בשט"מ פ' המדיר (דף ע"ד ע"ב) סד"ה כל נדר שכתב בשם הרא"ש ונראה דבשביל אותו קלקול אין הגט בטל ובניה ממזרים שהרי לא עשה תנאי בגט כו' ואין לומר הואיל וגלי דעתיה שאינו רוצה שיהא גט אם הש"ר אינו חשבין לה פתנאה מידי דהנהו זבין נכסי כו' דגבי איסורא לא אזלינן בטר גילוי דעת דהא גבי שכיב מרע אם עמד חוזר במתנתו וגטו הוי גט אם לא התנה אלא ודאי אין פאן ממזרות כו' עכ"ל הרי פירש בהדיא דאפילו גילוי דעת דלהבא לא מהני ומשום דגבי איסורא לא אזלינן בטר גילוי דעת ולכאורה היה נראה לומר טעם לסברא זו על פי מ"ש הרמב"ם פ"ו מהלכות אישות הלכה י"ד בשם מקצת גאונים א"כ כמו דבגיטין וקדושין לא סגי בתנאי שאינו כפול ובמקום סגי כמו כן לענין גילוי דעת י"ל כן וגם הסברא דג"ד לא

עדיף מתנאי שאינו כפול עד שהה"מ שם הוצרף לומר ודע שלדעת רבינו כו' א"כ להגאונים האחרונים י"ל גילוי דעת הוי כתנאי שאינו כפול ושניהם מועילים במקומו ולא בגיטין וקדושין ועיין בהראב"ד פ"ג מהל' זכייה ה"ח טעם לחילוק זה אבל גיטין וקדושין מפנין שנתן דעתו לקדש או לגרש כו' ע"ש ונלע"ד ראיה לחילוקו מהא דקנימא לן ג"כ לענין תוה פדי דבור כדבור דמי דבגיטין וקדושין לא אמרינן פן וכתב הר"ן בפרק בתרא דנדרים דף פ"ז) דהטעם דבשאר מילי דלא תמירי כו' אבל הני כו' אין עושה אלא בהספמה גמורה כו' ע"ש ועי' במכמ"א ש"ז סי' ג' לכן י"ל דכמו כן מה"ט יש לחלק ביניהן לענין גילוי דעת ולענין תנאי שאינו כפול דבגט שאינו מגרש אלא בהספמה גמורה מש"ה ע"י גילוי דעת או על ידי תנאי שאינו כפול לא מתבטל המעשה כיון דאנו סהדי שעושה המעשה בהספמה גמורה אלא אם פן חיזוק התנאי כדבעי וכמ"ש הראב"ד שם אלא שאין זה עולה לדעת התוס' והרא"ש שהם ס"ל דבמזון בעינן ג"כ תנאי כפול כמו בגיטין וקדושין ואעפ"כ ס"ל דגילוי דעת מהני וכמו שבאר הרא"ש פרק יש נוהלין סי' מ"ח והתוס' בכתובות (דף צ"ז ע"א) ד"ה זבין ובקדושין (דף מ"ט סע"ב) ובפ"ק (דף ו' ע"ב) גם הנה ראית הרא"ש שבשט"מ מהא דשכ"מ והוא פרק מי שאחזו (דף ע"ב ע"ב) גבי אמר רב הונא גיטו פמתנתו והנה לפרש"י ור"ח שם אדרבה מוכח להפך דגיטו נמי אינו גט אע"פ שלא התנה והא דרבה ורבא לא ס"ל הכי זהו רק משום גזרה כו' ומשום הכי אפקעינהו רבנן לקדושין אבל מדאורייתא אין הגט פלוס וצ"ל דהרא"ש נמשך פאן אחר פר"ת בתוס' שם דבשכ"מ שנתן גט סתם ולא התנה אפילו לרב הונא אם עמד אינו חוזר כו' אבל הרי גם הרי"ף והרמב"ם מפרשים הסוגיא כפי רש"י ור"ח כמ"ש הה"מ פ"ט מה"ג הט"ז.

וגם לשטת הרמב"ן שם פתב הר"ן דרב הונא אזיל בתר אומדנא בגט כדאזלינן אנו גבי מתנה כו' בין בסתם בין במפרש אם מתי כו' ע"ש והרי גם לפ"ז רבה ורבא דלא ס"ל הא דרב הונא זהו רק משום אפקעינהו כו' וגם הר"ן פתב שם ודברי רש"י ז"ל מדוקדקין כו' וגם עיקר קושיות ר"ת על פרש"י שם מסוגיא דב"מ (דף ס"ו) דפריה פשיטא וע"ז הקשה ר"ת ואמאי פשיטא והא רב הונא אית ליה הכא אם עמד חוזר ונה תמוה שלא נמצא פלל תיבת פשיטא בסוגיא דב"מ (דף ס"ו ע"א) הנ"ל וא"כ בטל כל עיקר הברח שלו שאינו אלא ואמאי פשיטא כו' ומצאתי שפכר הקשה פן בספר מכמ"א ש"ח סי' מ"ו (דף ר"ג ע"א וע"ב).

ועוד תמוה אצלי ראיה זו דא"כ הכי יאמר הרא"ש דבגט דשכ"מ לא אזלינן בתר אומדנא אשר זהו נגד תלמוד ערוף ומשנה שלמה בגיטין (ס"ה ע"ב) רבי שמעון פן שזורי אומר אף המסוכן ואמרינן בגמרא פ"ט דב"ב (דף קמ"ו ע"ב) דהטעם משום דאזיל בתר אומדנא ומוכח שם אע"ג דלא הוה אומדנא דמוכח כ"כ פהדיא דמי שהלה פנו למדה"י כו' ואף לרב נחמן שם דאומר שאני הכא דאמר פתבו ופרש"י וגלי דעתיה שרוצה לתת גט כו'.

הרי גם פאן אנו דנין על הכא שיש גילוי הדעת ממש עם קצת אומדנא דוגמת זבין נכסי מקרקעי אדעתא למיסק לא"י שחשבוה הפוסקים אומדנא דלא מוכח כ"כ וע"י הגילוי

דעת מהני וכה משמש הוא בהמגרש את אשתו משום ש"ר ואמ"ל משום ש"ר אני מוציאך
כו': קיצור.

(א) הא גבי זבין נכסי הני גילוי דעת כה"ג ע"כ לכאורה צ"ל פדעת מהרמ"א הנ"ל וכ"כ
בשט"מ פ"ק המדיר בשם הרא"ש גם בהרמב"ם פ"ו מה"א יש גאונים שחילקו כה"ג
בין ממון לגיטין וקדושין לענגן תנאי שאינו כפול וכן לענגן תכ"ד כד"ד אף להתוספות
א"א לומר חילוק זה גם יש להקשות על ראיות הרא"ש: יא והנה בתשובת הב"ח
החדשות סימן צ' כתב ג"כ לחלק בין גילוי דעת ואומדנות דלכתר מעשה פתיבת הגט
ונתינתו ליד השליח דהתם הוא דקיי"ל דגילויינא דעתא בגיטא לאו מילתא אבל גילוי
דעתא דמקמי מעשה מילתא היא כו' והביא סמך לזה ממ"ש בגמרא פ"ק חזקת (דף מ')
מודעא דמאי אי דגיטא ודמתנתא גילויינא מילתא בעלמא היא כו' וכ"כ במכמ"א שער
שביעי סימן ה' ונ"ל אמנם אשר יש לברר הוא דהא דאמרינן גילוי דעתא בגיטא לאו
מילתא היינו דוקא גילוי דעתא בבטולי גיטא אבל אם אעיקרא דמילתא כשצוה לכתוב
הגט או כשנתנו לאשה איכא גילוי דעת או אומדנא דמוכח דלא מגרשה אלא ע"ד מה
בכל פי האי מילתא היא וכבר הארכתי בזה בתשובה שפתייתי זה ימים והעליתי פן
מדברי הגמרא בהרבה, מקומות ומדברי הפוסקים ועיין בתשובת מהרש"ח סימן ו' ועי'
לקמן עכ"ל והנה מ"ש בגמרא בב"מ (דס"ו א') מהו דתימא הוא גופא כו' הנה סברא זו
דאדעתה דידה קא גמיר ויהיב גיטא נראה דהוא לא עדיף מגילוי הדעת והרי מהתוספות
שם סד"ה פטומי מילי משמע שאם בתחלת הדברים אמרה לו פן אמרינן שעל דעת זו
גמיר ויהיב וא"כ מזה מוכח ודאי כמ"ש המכמ"א דגילויינא דעתא דמגרשה על דעת מה
מילתא היא.

וכ"כ מהר"מ אלשיך סוף סימן ע"ח דלהתוספות מוכח מפאן לכאורה דמהני גילוי דעת
אלא שאח"כ חילק משום דשאני התם שפתיחה היא אי קיימת כו' וכ"כ הסמ"ע בתשובת
גאוני בתראי סימן נ"ב דהאשה מרצונה הטוב אמרה כו' ע"ש והוא דוחק גדול לחלק
בהכי וכן הקשה ע"ז בתשובת הב"ח הנ"ל ד"ה אבל מ"ש מר ועוד וכי יעלה על הדעת
לומר דבאמרה היא כו' עדיף מאלו אמר הוא בפירוש כו' ע"ש ואף להנ"י שם שנסתפק
אי אמרינן אדעתא דידה קא גמיר כו' י"ל מפני שזה הסברא דאדעתה דידה כו' לא הני
אפילו גילוי הדעת ממנו כ"א סברא בעלמא וכ"כ בשט"מ שם מהו דתימא כו' קמ"ל פי'
ואפילו גילוי הדעת פלל ליכא דלאו אדעתה דידה גמיר ויהיב כו' ולא אמרינן אדידה קא
סמיה עכ"ל ור"ל שאנו אומרים דלאו אדעתה דידה גמיר כו' והנה מהר"מ אלשיך הביא
מ"ש הרשב"א בפ"ק מי שאחזו (ד' ע"ה) ד"ה אתקין שמואל שאלו בתוספות כו' אלא
המעשה הוא מתקנים שהרי גילה בדעתו כו' וי"ל דטפי עדיף גילוי הדעת לבד מתנאי
שאנו כהלקתו כו' שלכאורה משמע מזה דגילוי הדעת גם בגט עדיף מתנאי שאינו כפול
והני כתנאי כפול כו' ושוב העלה דנה קאי רק במקום כו' ע"ש אכן בחידושי הרשב"א
פ"ק האיש מקדש (ד' נ') ד"ה הא דאמרינן משמע שלא כדבריו גבי מ"ש אלא בגיטין
כו' וי"א דגילוי הדעת עדיף טפי מתנאי מפני שאינו כפול כו' ובתוספות הביאו ראיה
דאפילו לענגן גיטין אשכחן דמהני בהו גילוי הדעת כו' ע"ש אמנם בתוספות גיטין (דע"ה)
(א) סד"ה לאפוקי יש מקומות דלא בעינן אלא גילוי דעת כו' משמע דהיינו מצד פשיש
צירוף אומדנא לזה וכמ"ש בקדושין (דמ"ט ע"ב) דאנן סהדי כו' רק פינו דאיו האומדנא

מוכח פולקי האי פֿעינן לזֿה צירוף גילוי הדעת וכמ"ש בב"י בח"מ סימן ר"ז ס"ד בֿשם הָרָא"ש וְכֵן בִּיאָר הָרָא"ש בְּתִשְׁבֵּה פֶלֶל פ"א סימן א' ומיהו בגילוי דעת סגי וְלֹא בִּעֵינָן תְּנַאי פֶּפּוּל כִּינּוּן דְּמַעֲשֵׂיו מוֹכִיחִים עַל מַחְשַׁבְתּוֹ דְּאִין דְּרַף בְּנֵי אָדָם לְמַפּוֹר פֶּל נְכִסֵּי עַכ"ל וְכ"כ עוֹד בְּכָלֵל ל"ד סימן א' א"כ גַּם בְּגִיטִין י"ל דְּמַהֲנֵי כְּשֵׁישׁ אֲנֻמְדָּנָא וְלִדְבָרֵיהֶם א"צ לִמ"ש הַרְשֵׁב"א, בְּשִׁמּוֹם וְה"ה פ"ו מֵה"א ה"ד דְּטָפִי עֲדִיף גִּילוֹי הַדְּעַת מִתְּנַאי שְׁאִינּוּ פֶּפּוּל כּו' דְּהֵם הִנְצָרְכוּ לְזֵה מְשׁוּם דְּמַשְׁמַע דַּס"ל דְּגִילוֹי הַדְּעַת מְצַד עֲצָמוּ מְהֵנִי אֲבָל לְהַתּוֹסְפוֹת דְּמַהֲנֵי ע"י צִירוּף הָאֲנֻמְדָּנָא א"צ לְזֵה דְּגַם תְּנַאי שְׁאִינּוּ פֶּפּוּל י"ל דְּמַהֲנֵי כַה"ג וּלפ"ז נִרְאֶה לּוֹמֵר טַעַם הַתּוֹסְפוֹת דְּגִיטִין (דמ"ו) דְּלֹא אֲזַלִּינָן הֶכָא בְּתַר גִּילוֹי דְּעַת מְשׁוּם דִּי"ל דְּכָאן לִיכָא לְזֵה צִירוּף אֲנֻמְדָּנָא דִּי"ל כַּמ"ש בִּירוּשְׁלַמִּי עֵילָה מְצַא שְׁהִיָּה רוֹצֶה לְגַרְשָׁה אִף קִשָּׁה לפ"ז עַל הַתּוֹסְפוֹת דְּגִיטִין (ד' ע"ה) סד"ה לְאִפּוֹקִי הַקִּשָּׁה הַר' אֶלְחָנָן כּו' וְאוֹמֵר רַבִּינוּ יִצְחָק כּו' ע"ש וְהַרִי הֵתָם אִיכָא אֲנֻמְדָּנָא דְּמוֹכַח שְׁאִינּוּ מְגַרְשָׁה אֶלָּא פְּדִי שְׁלֵא תְּפִיל לְפָנֵי יָבָם וְלָכֵן ס"ל לְרַב הוּנָא דָּאָם עֲמַד הַגֵּט בְּטַל וְנָהִי דְּאָנָן קִי"ל פְּרַבָּה וְרַבָּא מ"מ תְּנַאי שְׁאִינּוּ פֶּפּוּל יִהְיֶה מְהֵנִי כְּמוֹ דְּמַהֲנֵי גִילוֹי דְּעַת עִם אֲנֻמְדָּנָא וְע"ז לֹא שְׁיִיךְ הַגְּזִירָה שְׁמָא יֵאמְרוּ כּו' דְּהָא בְּתַנַּאי לֹא שְׁיִיךְ גְּזִירָה זֹו וְצ"ל דַּס"ל כִּינּוּן דְּאָנָן קִי"ל פְּרַבָּה וְרַבָּא א"כ לֹא מְצַטְרְפִינָן הָאֲנֻמְדָּנָא פֶּלֶל וְיֵשׁ עוֹד טַעַם לְזֵה דְּהָא מַה שְׁבַתְנַאי לֹא שְׁיִיךְ גְּזִירָה זֹו זֵהוּ אַא"כ אֲמַר מֵהִיּוֹם אִם מַתִּי וְכָאן שְׁלֵא אֲמַר לְשׁוֹן תְּנַאי א"כ לֹא אֲמַר מֵהִיּוֹם.

וְנָהִי דְּמִסְתַּמָּא הוּא מֵהִיּוֹם זֵהוּ כְּשִׁנְאַמֵּר שְׁמַגְרֵשׁ בְּלֹא תְּנַאי אֲבָל אִם נַעֲשֶׂה זֵה שְׁאֲמָרוּ אִם קִיָּמַת דִּידֵךְ אֲנָא כְּתַנַּאי פֶּפּוּל יֵשׁ לְגִזּוֹר אֲטוּ תְּנַאי דָּאָם מַתִּי בְּלֹא שְׁאֲמַר מֵהִיּוֹם וְאִף אִם אֲמַר מֵהִיּוֹם י"ל דַּס"ל שְׁאִין מְצַרְפִּין הָאֲנֻמְדָּנָא פֶּלֶל מְשׁוּם גְּזִירָה דְּרַבָּה וְרַבָּא הַנָּ"ל וְא"כ נִשְׂאָר רַק הַתְּנַאי בְּעֲצָמוֹ דְּאִי קִיָּמַת דִּידֵךְ אֲנָא.

וְלָכֵן שְׁפִיר הַקְּשׁוֹ דְּתַנַּאי זֵה לֹא מְהֵנִי דְּאִינּוּ פֶּפּוּל וּבְתִשְׁבֵּי ב"ח הַחֲדָשׁוֹת סִימָן צ' ס"ל כֵּן דְּכִינּוּן דְּקִי"ל פְּרַבָּה וְרַבָּא לֹא מְהֵנִי שׁוּם גִּילוֹי דְּעַת מְשׁוּם גְּזִירָה כּו' וְצ"ל בִּיאָוֵר דְּבָרֵי כִּינּוּן דְּגִילוֹי דְּעַת לֹא מְהֵנִי רַק מְצַד צִירוּף הָאֲנֻמְדָּנָא וְכָאן א"א לְצַרְף הָאֲנֻמְדָּנָא מְשׁוּם גְּזִירָה כּו' וּבְתִשְׁבֵּת מְהַר"ם אֶלְשִׁיף סוּף סִימָן ע"ח בְּבִיאָוֵרוֹ דְּעַת ר"ח נִרְאֶה דְּמְצַרְף הָאֲנֻמְדָּנָא אֶל הַגִּילוֹי דְּעַת וְצ"ל דְּפִלִּיג עַל סְבָרָא זֹו וְס"ל דְּהַגְּזִירָה הוּא רַק כְּשִׁנְסֻמוֹף עַל הָאֲנֻמְדָּנָא לְבַד אֲבָל עַכ"ז כְּשֵׁישׁ גִּילוֹי דְּעַת גְּמוּר שְׁנוּתָן הַגֵּט ע"ד כֵּן מְצַטְרְף הָאֲנֻמְדָּנָא וְא"צ תְּנַאי פֶּפּוּל וְאִין שְׁיִיךְ בְּזֵה גְּזִירָה גַּם בְּתִשְׁבֵּת מֵהַרמ"ל ד"ה וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר ס"ל בְּעוֹבְדָא דַּב"מ (דף ס"ו) אֶפִּילוּ לַר' מֵאִיר א"צ תְּנַאי פֶּפּוּל אִף טַעַמוֹ אִינּוּ מְצַד צִירוּף הָאֲנֻמְדָּנָא כ"א מְצַד שְׁאִינּוּ דְּרַף תְּנַאי כ"א דְּרַף הוֹדָאָה וּבְטָחוֹן וְהוּא סוּמָף עַל דְּבָרֵי כּו' ע"ש אֲבָל מְדַבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת דְּגִיטִין סד"ה לְאִפּוֹקִי הַנָּ"ל מְשַׁמַּע לֹא כְּנוֹתִיָּה.

וְכֵן הַקְּשָׁה עָלָיו הַב"ח מְדַבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת הַנָּ"ל וּמְדַבְּרֵי הַגְּהַת הַמְּרָרְכֵי פִּא"נ בְּסִי' תַל"ה: קִיָּצוֹר (וְהִנֵּה בְּתִשְׁבֵּת הַב"ח וְהַמְכַמ"א ס"ל דְּגִילוֹי דְּעַת דְּמַקְמִי מַעֲשֶׂה מִקְלָתָא הִיא גַּם בְּגִיטִין וְכ"מ בְּחִידוּשֵׁי הַרְשֵׁב"א בְּקִדּוּשֵׁין (ד"נ) וּבְגִיטִין (דע"ה) דְּלֹא כְּפִירֵשׁ מְהַרמ"א בְּהַרְשֵׁב"א וְס"ל דְּגִילוֹי דְּעַת כַּה"ג עֲדִיף מִתְּנַאי שְׁאִינּוּ פֶּפּוּל אֲבָל הַתּוֹסְפוֹת ס"ל דְּגִילוֹי דְּעַת מְצַד עֲצָמוֹ לֹא מְהֵנִי גַּם בְּמָמוֹן כ"א מְצַד צִירוּף אֲנֻמְדָּנָא כְּזָבִין נְכִסֵּי מְקַרְקְעֵי כּו' וּבְכַה"ג י"ל גַּם בְּגִיטִין מְהֵנִי וּמ"ש דַּב"מ (ס"ו) צָרִיף תְּנַאי פֶּפּוּל י"ל שֵׁם אִין הָאֲנֻמְדָּנָא מְצַטְרְף מְשׁוּם גְּזִירָה שְׁבַגְמָרָא גִיטִין (ע"ג א'): יב וְכ"ז דְּלֹא כְּתִשְׁבֵּת מְהַרְשֵׁ"ל סִימָן כ"ה

שכתב ונ"ל ועוד איכא ראיה דלא מהני גבי גיטא גלוי הדעת ואומדנא בלא תנאי כפול דהא מסקינן בפרק השולח גבי המוציא אשתו משום איילונית כו' ומפרש רבא דחכמים היינו ר' מאיר דבעי תנאי כפול כו' והא הכא דאין להגילוי מלתא ואומדנא גדולה מזו וסימני איילונית מוכיחים עליה אפ"ה בעינן תנאי כפול עכ"ל דכבר נתבאר לעיל אות א' דמ"ש רבא דבעי תנאי כפול לר"מ אין ר"ל פתנאי כפול ממש כ"א כפילות הגילוי דעת ואז הגט בטל לשטת רש"י והרמב"ם והרמב"ן ומהרמב"ם לא קי"ל כר"מ וא"צ כלל כפילות הגילוי דעת ואף את"ל שמהרש"ל נמשך אחר פירוש התוספות דליכא רק לעז אפ"ה א"א לומר משום גלוי דעת לא מהני דהא לרבא נדאי מהני אלא הטעם או משום דכאן ליכא גילוי דעת גמור כמו שנת' אות ט' משא"כ התם בנדון דמהרש"ל דכתב מהרש"ל דהוי גילוי הדעת גמור דהמגרש פשיטא שלא היה מתרצה ליתן לה גט אלא כדי שתתן המעות שהרי היה מתפשר עמה בכך וכך כו' או שי"ל דטעם התוספות דשם גבי המוציא את אשתו משום ש"ר או משום איילונית ליכא ואומדנא דמוכח שמצטרף אל הגילוי דעת כי גם גבי איילונית כתב הרמב"ן והרשב"א והר"ן בחידושיהם ספ"ק דנדה יש לחוש שמא עיקלה מצא שהרי יש כמה אנשים שמשהין נשיהן איילונית הואיל ונהגין מהן קצת כו' וס"ל דלא דמי לזבין נכסי מקרקעי שאין אדם עשוי למפורך כל קרקעותיו כו' ולכן ס"ל דהתם דוקא מצטרף האומדנא אל הגלוי דעת להיות פתנאי ולא ה"א אבל בנדון דמהרש"ל שכתב בעצמו וא"כ האי המגרש איכא ואומדנא רבה שהרי יותר משנה ומגלגל עמה ומעגנה ואונסה עד שהיתה זקוקה.

להתפשר עמו בריצוי כסף וכך היה דעתו מתחלתו עד סופו כו' א"כ י"ל גם להתוספות וסיעתם מהני גלוי הדעת בכה"ג וכ"ש דאיכא תרתי גלוי הדעת גמור ואומדנא דמוכח. לכן צ"ל ביישוב דעת מהרש"ל שלא סמוך ע"ז אלא משום שני היתירים אחרים שהיה שם הא' כמ"ש מהרמ"ל סד"ה ואיברא לא שטעמו היה דמצד הדין לא היתה אותה האשה צריכה לגט כלל דקול הקדושין היה קול ושוכרו עמו ע"ש: הב' ע"פ מ"ש בתשובת ב"ח החידושות סימן צ' דסמיכת מהרש"ל היה על מש"ש עוד ואף אם נאמר שהיה שם תנאי כפול הלא מסתמא הרב המורה אשר סידר הגט ביטל כל התנאים כו' ע"ש וראיתי ג"כ בתשובת מהרי"ט חאה"ע סימן י"ג גבי פשהמגרש כשביקשוהו ליתן הגט שלא תזקק אשתו ליבום אמר שיתן הגט אף אמנם שקצת המטלטלים הנמצאים ברשותו הם של אמו ושיתנום לה אחרי מותו כו' דכיון שלא התנה בתנאי ממש אפילו כפליה למילתיה לומר ואם לא פן לא הייתי מוציאה ליכא רק לעז כו' ובמחכ"ת לא דק מכמה טעמי הא' מה שהשליך לגמרי שטת רש"י והרמב"ם והרמב"ן דהגט בטל בכה"ג ולא לעז לבד הב' דגם לשטת הרשב"א י"ל התם ליכא גילוי הדעת גמור שאם ימצאו הדברים בדאים לא יהיה גט משא"כ ה"א שבהקשותו בפירוש שיתן המטלטלים ואם לא פן כו' דהוי גילוי הדעת גמור י"ל מודה הרשב"א דהוא ס"ל בגלוי הדעת לחוד סגי בלי צירוף האומדנא דהגלוי דעת הטוב עדיף מתנאי שאינו כפול גם הרמב"ן בחידושו שאין דין התנאים אלא בגלוי דעת לחוד מיפסל כו' רק להתוספות לפמ"ש דס"ל דגלוי הדעת לא מהני רק ע"י צירוף ואומדנא והיכא דליכא צירוף ואומדנא בעינן דוקא תנאי גמור ואם לאו ליכא רק לעז לפי דבריהם י"ל יפה כ' מהרי"ט משום דהתם לא היה ואומדנא כ"א גלוי הדעת לבד וכמזונה מהריב"ל ח"ג סימן צ"א פליג אמהרי"ט כי העובדא שלו כשאילת מהרי"ט

ממש אע"פ ששם היה חמור יותר מה שבענין הפפילות אמר ואם לא תתן כו' אינו מגרשך נראה דלפי הטעם השני שכתב ועוד דשאני להבא מלשעבר ונהרי בפיו תבע שטר המתנה מהבית א"כ לפ"ז אפילו הפפילות היה כבנדון מהרי"ט ואם לא כו' לא הייתי מגרשך היה מחמיר וחקלוקו בין להבא לבין לשעבר היינו משום דכשהענין להבא הוי זה גלוי הדעת גמור דדוקא על דעת זו מגרשה משא"כ גבי לשעבר דהיינו מוציא את אשתו משום ש"ר י"ל דמתוך הספק גמר וגירש וכמש"ל אות ט' שאין בזה גלוי הדעת גמור אלהבא וכבר כתבתי לעיל אות י"א שכתבתי ש"ח ובמכמ"א ס"ל דהגט מתבטל ע"י גלוי הדעת לחוד דמקמי מעשה אף בחידושי הר"ן בגיטין (ד' מ"ו) ד"ה והוא משום שאמר לה כתב וכ"ת וכי פפליה בכה"ג לר' מאיר מאי הוה וקא איהו מתנאי ב"ג וב"ר גמר וכיון שפן ניבעי תנאי גמור כי התם כי היכי דבעינן פפליה י"ל דכי בעינן תנאי גמור ה"מ בדבר שאפשר לקיימו או לבטלו פתנאי ב"ג וב"ר אבל מגרש ע"ד מה שעבר בגלוי דעתא בלחוד מיפסל אלא כיון דלית ליה לר"מ מפלל לאו אתה שומע הן בעי פפליה ובתוספות פירשו שאין קלוקול זה מן הדין כו' עכ"ל וצ"ל לדבריו גבי זבין נכסי אדעתא למיסק לא"י נמי הנה מוכר ע"ד מה שעבר דהרי הוא מוכן לעלות אף זהו דונק דהתם נדאי אפשר לקיימו או לבטלו משא"כ ה"כא שפיר חשב מה שעבר שאין נדאי שיתברר הדבר כו' אבל התם ע"כ או שיעלה או שלא יעלה א"כ יתנה צריף תנאי גמור אף לר"בא אפשר לדבריו לחלק פן לפ"ד מהר"ם אלשיך ומהר"ש"ל דס"ל דגילויי דעתא בגיטא לאו מילתא היא והא דר"בא ס"ל דגילויי דעתא בגיטא מילתא היא י"ל זהו על מה שעבר היינו נתינת הגט ליד השליח אתי גילוי דעת ומבטל זה כיון דכאן לא שניף תנאי.

אבל בגלויי דעתא דמקמי מעשה כיון דאפשר להתנות ואינו מתנה י"ל שעושה המעשה בהסכמ גמור וזהו הפך גמור מסברת הב"ח והמכמ"א. וע"ד דגבי דבור ודבור הדבור האחרון חזק מן הראשון דאיתי דבור ומבטל דבור כף י"ל לענין גלוי דעת דכשהמעשה בא אחריו ואינו מתנה בתנאי גמור המעשה מבטל הג"ד אבל ג"ד דלאחר דבור ס"ל לר"בא דהוי כמו דבור ודבור דאיתי דבור ומבטל דבור מיהו משמעות כל הפוסקים אינו פן דכיון דהמעשה אינו סותר להגלוי דעת לא שניף שהמעשה יבטלו כו' רק מטעם מדוע אינו מתנה בתנאי גמור וע"ז י"ל דטפי עדיף גלוי הדעת מתנאי שאינו כפול או שאני היכא שיש צירוף אומדנא פנ"ל: (קיצור מהר"ש"ל ס"ל כמהרמ"א ומוסיף דאפילו אומדנא עם גלוי דעת לא מהני אף דבריו צ"ע גם מהרי"ט ס"ל כמהרמ"א ולא דק בפסוגיא מהריב"ל לא ס"ל פנומיהו רק מחלק בין להבא ובין לעבר ע"ד שנתבאר אות ט' מחידושי הר"ן משמע סברא מחודשת דטפי מהני גילוי דעת ע"ד מה שעבר ולא משמע פן מהגרמא קדושין (מ"ט) וגם מהפוסקים קצת תירוץ על מהרמ"א ואין מחנור): יג ועתה נתלמד לפ"ד התוספות בפסוגיא דיבמות (ד' ס"ה א') המובא לעיל אות ה' פירושה ע"פ שטת רש"י והנה במש"ש בגמרא אי איהי שתקה אנו מי שתקינן פתבו התוספות ואפילו לרבנן כו' אבל ה"כא כו' איכא קלוקולא ולהכי פריף כו'.

והנה לשיטתם דאפילו היכא דאמר לה משום ש"ר או איילונית אני מוציאך אין הקלוקול רק לעז בעלמא ולא שיהא ממש גט בטל. א"כ כ"ש ה"כא דלא אמר לה כלום רק שמוכיח הדבר כו' וכיון שפן מהו הקושיא אנו מי שתקינן למה נוציא לעז בדבר שמהדין הגט

כְּשֶׁר וְעַמְשׁ"ל אוֹת ג' בְּשֵׁם הַרְמַב"ן שֶׁהִקְשָׁה זֶה עַל הַתּוֹסְפוֹת וְכַתֵּב דֵּהִתּוֹסְפוֹת מְפָרְשִׁים מִי שֶׁתְּקִינֵן לֹא יִחְזִיר וְכ"כ בְּחִידוּשֵׁי הַרְשֵׁב"א בִּיבְמוֹת אֲנִן הֵיכִי שֶׁתְּקִינֵן כּו' הִנֵּה לָן לְאֻדוּעֵיהָ דְלֹא יִחְזִיר כּו' וְהַרְמַב"ן בְּגִיטִין כ' שָׂאִין זֶה מְחַנּוֹר כָּלֵל גַּם בְּתוֹסְפוֹת פֶּאן לֹא מִשְׁמַע פִּי זֶה שׁוֹב רְאִיתִי בְּתוֹסְפוֹת דְּגִיטִין (ד' מ"ו ע"ב) ד"ה אוֹמֵר לָהּ פִּירְשׁוּ בְּהִדְיָא כַּמ"ש הַרְמַב"ן מִשְׁמַע וּבִיָּארוּ בְּהִדְיָא דֵּהֶתֶם נְמִי לֹא הָנִי אֶלָּא לַעֲזוּ כּו' וּפְרִיָּה רַב פֶּפֶּא דֵּהִנֵּה לָן לְתַמְנֵן נְמִי הֶתֶם דְּלֹא יִחְזִיר שְׁלֹא יִהְיֶה לַעֲזוּ כּו' (וְכ"כ עוֹד סַפ"ק דְּנִדְּהָ וְעֵינֵן בַּפְּנִי"י עַל דִּיבּוֹר הַתּוֹס' הַזֶּה).

אֶלָּא אֲמַרְיִנּוּהַשְׁתָּא הוּא דְּבְרִייתָא וּפִירְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת שְׁזֵהוּ שִׁנּוּיָא דֵּהֶכָּא לֹא שִׁינְיָה לַעֲזוּ דִּיכּוּלָּהּ לֹא מִשְׁמַע שְׁעַכְשָׁיו נִתְרַפְּאָה וְס"ל דְּלֹא שִׁינְיָה אֶפִּילוּ לַעֲזוּ אַא"כ י"ל שֶׁהִיָּה טַעוּת בְּשַׁעַת הַגְּרוּשִׁין הִינּוּ שֶׁהִשָּׂם רַע הִנֵּה שֶׁקָּר כּו' וְגַבִּי נָדַר נְמִי פִּינֵן דִּיכּוּלָּהּ לְהַפֵּר ה"ל פֶּאֲיָלוּ לֹא הִנֵּה נָדַר פִּינֵן דְּסַמְיָה בְּיָדוֹן וְכִינֵן דְּלֹא מְצִי לְהוֹצִיא לַעֲזוּ לְכֹן לֹא תִּקְנֵנוּ לֹא מִשְׁמַע שְׁלֹא יִחְזִיר וּבְסוּגִיָּא דַּסַּפ"ק דְּנִדְּהָ הַמּוּבָא לְעֵיל אוֹת ח' ד"ה אֵילוּ הִייתִי הַקְּשׁוּ לְשִׁיטְתָם וַא"ת כּו' וּמְשַׁנֵּי הַשְׁתָּא הוּא דְּבְרִיאַת וּר"ל וַא"כ לִיפָּא קַלְקוּל בַּכּה"ג וְאִיָּה אוֹמֵר הַש"ס וּמִתְקַנָּה וְאָמַר כּו' אֲכֹן לְפִרְשׁ"י לַק"מ דְּעַנְנֵן הַשְׁתָּא הוּא דְּבְרִיאַת אֵינּוּ מְסִיר כָּלֵל חֲשֵׁשׁ הַקַּלְקוּל וְתִרְצוּ וִי"ל דֵּהֶכָּא בְּקַל כּו' וְכַתֵּב בְּחִידוּשֵׁי הַרְמַב"ן שֶׁם נ"ל וְהוּא שָׁאֲמַר לָהּ מִשׁוּם שָׂאִין לָהּ נֶסֶת אֲנִי מוֹצִיאָהּ כּו' וְלִדְיָדִין לֹא בְּעֵי פְּפִילָּא כְּרַבְּנֵן כּו' וַיֵּשׁ לֹא מִשְׁמַע שְׁאֲפִילוּ לֹא הִתְנָה וְלֹא אָמַר כָּלוּם יֵשׁ לְחוּשׁ לְקַלְקוּל כּו' אֲבָל זֹו שְׁאֲסוּרָה הִיא לְשִׁמְשׁ כָּלֵל בְּיָדוּעַ שָׂאִין בְּעֵלָה מְגַרְשָׁה אֶלָּא מִחֲמַת פִּיֶּסוּל זֶה כּו' וְכ"כ בְּחִידוּשֵׁי הַרְשֵׁב"א וְהַר"ן שֶׁם ב' דִּיעוּת אֵילוּ וּבְפִסְקֵי הַרְשֵׁב"ץ שֶׁם פֶּסֶק אֶפִּילוּ לֹא אָמַר לָהּ בְּשַׁעַת גְּרוּשִׁין מְפַנֵּי מוּם זֶה אֲנִי מְגַרְשָׁהּ כּו'.

וְכ"כ מֵהַתּוֹסְפוֹת בִּיבְמוֹת שֶׁם בְּדִין דֵּהֶתֶם אֶפִּילוּ לֹא אָמַר לָהּ מִשׁוּם עֲקָרוּת אֲנִי מוֹצִיאָהּ מְצִי מְקַלְקַל לָהּ כְּדָפְנִי וַא"כ כ"ש הֶכָּא דְּאֲסוּרָה אֶפִּילוּ לְשִׁמְשׁ כּו' וְהִנֵּה הַר"ן בַּרפ"ב דְּשִׁבּוּעוֹת פֶּתַח אָף ע"ג דְּלֹא קִי"ל כַּר' מְאִיר בְּאִשָּׁה שָׂאִין לָהּ נֶסֶת מ"מ נַפ"מ לַר' חֲנִינָא בֶּן אֲנְטִיגְנוֹס ג"כ הֵיכָּא שְׁנַבְּדָקָה שְׁלִשָּׁה פְּעָמִים וּמְצָאָה טְמֵאָה יוֹצִיא וְהוּבָא בַב"י וְש"ע אַה"ע סִימֵן קִי"ז וּלְפַע"ד אֵין הַנְּדוֹן דּוּמָה דְּבִשְׁלָמָא בְּאִשָּׁה שָׂאִין לָהּ נֶסֶת לַר' מְאִיר דְּאֲסוּרָה לוֹ בְּהַחֲלֵט שְׁפִיר מְצִי מְקַלְקַל לָהּ אִי בְּאָמַר לָהּ כּו' אוֹ אֶפִּילוּ בְּלֹא אָמַר לָהּ לְהַתּוֹסְפוֹת וְהַרְשֵׁב"ץ אֲבָל בְּרֵאֶתָה מ"ת ג"פ פִּינֵן דֵּיֵשׁ לָהּ תְּקֵנָה ע"י בְּדִיקַת שְׁפוּפָרַת כַּמ"ש הַר"ן עֲצָמוּ שֶׁם וּמ"מ אֶפִּילוּ בְּדָקָה ג' פְּעָמִים וּמְצָאָה טְמֵא יֵשׁ לָהּ תְּקֵנָה בְּבִדְיָקָה כּו' א"כ אִם לֹא רָצָה לְבִדְיָקָה וְגִירְשָׁה הָרִי עַל פְּרָחוֹן מְסַפֵּק רָצָה לְגַרְשׁ א"כ גַּם הֵיכָּא שְׁנַתְרַפְּאָה אַח"כ פֶּגוֹן שְׁנַפֵּל מִמֶּנָּה חֲרַרַת דָּם כְּדָפְנִי הַרְשֵׁב"ץ לֹא מְצִי מְקַלְקַל לָהּ וְלֹא מְרִי אֵילוּ הִייתִי יוֹדַע שִׁישׁ לָהּ רְפוּאָה כּו' שֶׁהָרִי עֵינֵינוּ רָאוּ שְׁלֹא חָשׂ אֶפִּילוּ לְבִדְיָקָה שְׁאֲפִיֶּשׁר שֶׁהִיָּתָה מְוַתֵּרַת לוֹ ע"י בְּדִיקָה זֹו א"כ מְסַפֵּק גְּמַר וְגִירְשׁ וְה"נ כַּש"כ שְׁלֹא הִנֵּה מְמַתִּין עַל סַפֵּק דְּרְפוּאָה.

וְצ"ל דְּמִיָּרִי שְׁבִדְיָקָה בְּשְׁפוּפָרַת וּמְצָאָה טְמֵאָה אֲבָל א"כ הָא י"א דְּאֲסוּרָה לְסַמּוּךְ עַל הַרְפוּאָה אַחַר שֶׁתְּתַחַזֵּק עֵינֵן בַּש"ע סִימֵן קַפ"ז ס"ח. וִי"ל דַּס"ל כְּהַמְקִילִים שֶׁם א"נ י"ל אֶפִּילוּ לֹא בְּדָקָה עֲצָמָה בְּשְׁפוּפָרַת וְס"ל כְּמִשְׁמַעוֹת רַש"י דְּלֹא מְהַנִּי שְׁפוּפָרַת לְבַעֲלָהּ רֵאשׁוֹן כּו' כַּמ"ש בִּי"ד סִימֵן קַפ"ז סִימֵן כַּשׁ נִדְּוֹן הָאִשָּׁה שֶׁהָעִידוּ עָלֶיהָ ב' עֲדִים שְׁפֵל

אָחַד מֵהֶם נֶאֱמָן כִּי תָרִי דְבָרֵי פִּיעוּר הַרְבֵּה מְאֹד עִם גּוֹי א' וְשִׁנְתִּיחֲדָה עִמּוֹ פְּעָמִים הַרְבֵּה שְׁהִיָּה לָן בְּבִיתָהּ כְּשֶׁהִיָּה בַּעֲלָהּ בְּמַרְחָקִים וְרָאָה אָחַד מֵהַעֲדִים הַנִּזְכָּרִים אִיךָ שֶׁהַגּוֹי הַפְּשִׁיט בְּגָדָיו עַד שֶׁנִּשְׂאָר בְּכַתְּנֹת אָחַד וְשָׁכַב עַל הַקֶּאֱנָפֶע וְהָיָה גַם הָיָה פְּשִׁטָּה כָּל בְּגָדֵיהָ וְכַבְתָּהּ הַנָּר וְשָׁכְבָה אֶצְלוֹ עַל קֶאֱנָפֶע הַנִּזְכָּר וְהִשְׁנִי לֹא רָאָה פִּיעוּר זֶה רַק שְׂאָרֵי דְבָרִים מְכֻנְעָרִים וּבִלְאִי מְרַנְנִים מְאֹד עַל הָאִשָּׁה הַנִּזְכָּרָה כִּי פֶלֶא אֲנָשִׁי עִירָה וּמְחֻזְקִים אוֹתָהּ לְפָרוּצָה וְגַם אַחַר שֶׁהִתְרוּ בָּהּ מִן הַבַּיִת שֶׁלֹּא יִלְךְ הַגּוֹי הַנִּזְכָּר לְבִיתָהּ רָאוּ אוֹתָהּ בְּאִישׁוֹן לִילָה לַיִל שֶׁ"ק שֶׁהִלְכָה עִם גּוֹי אָחַד כו'.

וְשָׂאֵל הַבַּעַל מַה דִּינָהּ אִם מְחֻזְקִים לְגַרְשָׁהּ אוֹ לֹא: א הִנֵּה הָא בְּדָאֵי לֹא מִיבְעִיָּא דְמַצְנָה לְגַרְשָׁהּ וְאִם אֵינוֹ מְגַרְשָׁהּ נִקְרָא רְשָׁע כַּדכ' מֵהַר"מ בְּמַרְדְּכִי וּבַהַג"א ר"פ הַמְדִיר גְּבִי עוֹבְרָת עַל דָּת דְּמַקְרִי רְשָׁע אִם אֵינוֹ מְגַרְשָׁהּ כו' וְז"ל הַמְרַדְּכִי שֶׁם סִימָן קצ"ו וְאֶדְרָבָה אִם אֵינוֹ מְגַרְשָׁהּ כְּשֶׁהִיא עוֹבְרָת עַל דָּת מַקְרִי רְשָׁע.

וּכ"כ הַרְמַב"ן בְּחִידוּשָׁיו שֶׁלֹּהִי גִיטִין וּמִשְׁמַע דְּלַעֲנִין זֶה אֵין לְחַלְקָא בֵּין יֵשׁ לוֹ בְּנִים לֹאִין לוֹ בְּנִים תַּדַּע דְּהָא עוֹבְרָת עַל דָּת שֶׁבְּפָרְק הַמְדִיר מִיָּרִי בְּיֵשׁ לָהּ בְּנִים כְּדֹאֲמַרִּין הֵתָם שֶׁמְקַלְלֵת יוֹלְדָיו בְּפָנָי מוֹלִידָיו כו' וְגַם הַר"מ בְּמַרְדְּכִי מִיָּרִי בְּיֵשׁ לָהּ בְּנִים שֶׁהִרִי נוֹדְרָת וְאֵינוֹ מְקַיֵּמָת מְגַרְשָׁהּ מִשׁוּם דְּבָנִים מֵתִים כו' וְאֵע"פ שֶׁיֵּשׁ לְדַחוּת זֶה מ"מ הֵאֱמַת דְּמִשְׁמַע דָּאִין לְחַלְקָא בְּהִכִּי וְכֹן שֶׁלֹּהִי גִיטִין אֲמַרִּין זֶה מֵדַת אָדָם רְשָׁע כו' וְלֹא חִילְקוּ בֵּין יֵשׁ לוֹ בְּנִים וְהָא דֹאֲמַרִּין רַפ"ד דְּעִירוּבִין דְּאִשָּׁה רָעָה שֶׁמַּצְנָה לְגַרְשָׁהּ מ"מ זִמְנִין דָּאִית לָהּ בְּנִים לֹא מְצִי מְגַרְשָׁהּ לָהּ י"ל דְּהִינּוּ רָעָה בְּדַעוּתִיהָ וְכִמְשַׁמְעוֹת הַרְמַב"ם וּש"ע ס' קי"ט ס"ד אִשָּׁה רָעָה בְּדַעוּתִיהָ וְשִׁאִינָה צְנוּעָה אֲלֵמָא דְּתַרְתִּי מִיָּלִי נִיגְהוּ וְהַטַּעַם י"ל דְּלֹא חִיִּישִׁין לְלַעֲזוֹ הִיכָא דִּישׁ חֲשַׁשׁ אִיסוּר מְדִינָא עֵי תה"ד סִימָן רל"ב.

וְעֵינִין מ"ש בְּתַשׁוּבָה בְּעֵנִין פְּתִיבָת שֶׁם הַעִיר מְסֻטִּסְלָאוּ בְּשֵׁם הַב"ש סִימָן קכ"ה סק"י וְאֵע"ג דָּאִין כּוֹפִין לְגַרְשָׁהּ כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּנִים י"ל דְּכַפֵּיָּה שְׂאֵנִי (וְאֵגַב אוֹרְחָא אֲמַרְתִּי לְכַתּוּב שֶׁבְּנִדוּן מְסֻטִּסְלָאוּ מְצִאתִי קוֹלָא עַל דִּיעֵבַד) וְגַם בְּזִוּוּג הַרְאִשׁוֹן מַצְנָה לְגַרְשָׁהּ כַּמ"ש הַח"מ וּב"ש סִימָן קי"ט ס"ד סק"ד: ב' אֲמַנְם לְעֵנִין אִיסוּרָא לְכַאוּרָה אֵין לְאַסּוּר אוֹתָהּ עָלָיו בַּע"כ לְחוּד אַף אַת"ל שֶׁיֵּשׁ כָּאֵן קָלָא דְּלֹא פְּסִיק ג"כ פִּינּוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּנִים הֵימְנָה וְכַהֲכַרְעַת רַמ"א וְהַב"ש בְּסִימָן י"א אֲלֵא שְׂאֵנִי חוֹבֵךְ לְהַחְמִיר בַּנ"ד מֵהָא דְּפַרְש"י שֶׁלֹּהִי גִיטִין גְּבִי רוֹחֶצֶת עִם בַּנ"א ס"ד א"כ רְגָלִים לְדָבָר שֶׁזוֹנָה הִיא וְאִיסוּרָה הִיא לוֹ וּמִשְׁמַע הֵתָם בְּתוֹסְפוֹת וּבְר"ן דְּלֹאֲסָרָה עָלָיו מְדַאוּרִיָּתָא קְאָמַר כַּמ"ש הַתוֹסְפוֹת וְהַר"ן שֶׁם אָבָל זֶה חוֹבָה לְגַרְשָׁהּ, מִן הַתוֹרָה עַכ"ל וְאִשְׁכַּחַן דְּאִיסוּרָה מְדַאוּרִיָּתָא מְצַד רְגָלִים לְדָבָר כְּמוֹ בְּקִינָה לָהּ וְנִסְתְּרָה דְּאִיסוּרָה מְצַד רְגָלִים לְדָבָר כְּדֹאֲמַתָּא בְּכַתְּנֹבוֹת (ד"ט סע"א) בְּפַרְש"י וְל"ד לְרוֹכֵל יוֹצֵא כו' דָּאִין מוֹצִיאִין מֵהַבַּעַל לַפ"ד רֹב הַפּוֹסְקִים מִשׁוּם דְּהֵתָם אֵין כָּאֵן פִּיעוּר גְּדוֹל כ"כ וּמַעֲתָה בַּנ"ד שֶׁהַפִּיעוּר הַנִּזְכָּר שֶׁשָׁכְבָה אֶצְלוֹ עַל הַקֶּאֱנָפֶע הוּא פִּיעוּר גְּדוֹל בְּיוֹתֵר י"ל דְּלֹא גָרַע מְרוֹחֶצֶת עִם בַּנ"א דְּאֶדְרָבָה הָאִי גָרַע טְפִי שֶׁשׁוֹכְכָת עִם בַּנ"א בְּלִי בְּגָדִים וְיֵשׁ כָּאֵן קִירוּב בְּשׂוֹר בְּרְגָלֵיהֶם כו' עַכ"פ וְעֵינִין בְּתַשׁוּבָה שְׁלִי הַמְתַּחֲלָת עַל אוֹדוֹת הָאֲמַתְלָא דְּעַרְבַק הַנּוֹאֵף הוּי פִּיעוּר גְּדוֹל כַּמ"כ הַכָּא) אִיךָ עַכ"ז עַל פִּיעוּר גְּדוֹל הִנֵּה לֹא נִמְצָא רַק עַד אָחַד וְהַעֲד הַשְׁנִי רָאָה סֵתָם דְּבָרִים מְכֻנְעָרִים שְׂאִין הַבַּעַל מְחֻזְקִים לְגַרְשָׁהּ מְדִינָא כַּמ"ש בַּב"ש סִימָן י"א סק"ו וּמ"מ י"ל דְּנִדְנוּד אִיסוּר יֵשׁ כָּאֵן פִּינּוֹן דְּעַד א' מְעִיד

על פיעור גדול נעצום וגם שפכתה הנר ועד השני מעיד ג"כ על דברים מכווערים ג והנה
אע"ג דלענן ד"נ משמע דאין הורגין אא"כ שוכבים זע"ז ממש ולא זה אצל זה פמשמעות
הרמב"ם פ"א מה' א"ב דין י"ט וכ"מ בש"ע אה"ע סימן כ' שיראו אותן דבוקים זה עם
זה פדרה הבועלין והיגנו זה על זה שהרי לא מיעט שם רק שא"צ שיראו שהגנים פמכחול
בשפופרת מ"מ י"ל זהו.

לענן דיני נפשות פמבואר שם בהרמב"ם אכל לענן לאנסרה על בעלה אפ"ל דלא בעינן
כ"כ אלא פנדון שאילתינו די לאנסרה אם היו שני עדים מעידים על הפיעור הגדול
ובמהרי"ק שרש פ"ז חילק אפילו בין ד"נ לדין מלקות א"צ בהם חזקה גדולה כמו בדיני
נפשות וכ"ש דלענן לאנסרה על בעלה יש לומר סגי ודאי בחזקה דמהני לענן מלקות
אע"פ שאינו מהני לד"נ ועוד ראיה שהרי י"א דבד"מ אזלינן אפילו בתר אומדנא כמו
שהביא בתשובת גאוני בתראי סימן נ"ד בשם תשובת הרא"ש שבטור ח"מ סימן ס"ה
ושפן פסק בהגמ"ר דקדושין והוא ע"פ הסוגיא פרק אהד דיני ממונות ואף על גב דהרי"ף
והרמב"ם והסמ"ג ורבינו ירוחם והטוש"ע ח"מ סימן ת"ח ס"ב פסקו דלא כר' אהא
וכסוגיא פרק שבועות העדות (דף ל"ד ע"א) וכן עיקר מ"מ י"ל לענן לאנסרה על בעלה
יש להחמיר טפי בפיעור עצום כזה דיש לדונו פספק עכ"פ והנה אע"פ שבדיני ממונות
מספיקא לא מפקינן ממונא מ"מ הכא מבואר פ"ק דכתובות בסוגיא דפתח פתוח מצאתי
דאסורה מספק.

והגם שהרשב"ם פי' בב"ב פרק המוכר פירות (דף צ"ג) דאומדנא לא הוי ואפילו ממונ
המוטל בספק וכן משמע בתשובת צ"צ סימן ע"ט וכ"מ קצת מתשובת מהר"מ ב"ב
שהביא הצ"צ מ"מ י"ל דמהר"מ ס"ל פתיתי שיוניא בתרייתא שבתוספות שם ועוד י"ל
כו' דחלקו על פרש"י אכל לפרש"י י"ל דאזלינן בתר אומדנא דמוכחא טובא לאנסרה
על בעלה פיו דאתרעי חזקתה ע"י הפריצות הגדולה הזאת ובמרדכי פ"ב דכתובות איתא
דע"י היחוד אבדה מיגו שלה ובלאו הכי יש סברא אם נתייחדה עם ערבי אסורה לבעלה
ישראל כמ"ש הב"ש סימן ז' ס"ק ל"ד וז"ל עיין במהרי"ק שרש ק"ס פתב בשם סמ"ג
שכתב בשם ה"ג פשנסתרה עם ערבי הוי פשבויה ופסולה לכהונה כו' ואפשר למהרי"ק
אסורה אפילו לישראל ואנן קיי"ל פנותיה פשנתייחדה עם ערבי כו' עכ"ל ואין ראיה
לסתור ממ"ש רמ"א בהג"ה סימן כ' והאשה נאסרת כו' דמשמע הא בלאו הכי אינה
נאסרת דזה אינו מוכרח עיין חמ"ח שם והנה הגם שי"ל דרש"י לשיטתיה אזיל פ"ב
דיבמות (דף כ"ד) דבדבר מכווער מוציאין מהבעל מ"מ הא בתוספות ור"ן אי אפשר
לומר פן ועוד דבדבר מכווער בעינן קלא דלא פסיק משא"כ כאן: ד ובלאה"נ דעת מהר"י
הלוי אחי הט"ז בתשובה סי' ל"ט דבעוברת על דת ג' פעמים כופין אותו להוציאה הגם
דבתשובה א'.

הקשיתי עליו מתשובת הרשב"א סימן תתל"ג שהבעל ראה באשתו שלשה דברים
מכווערים כו' מ"מ בנ"ד שיש הרבה סברות להחמיר שיש פאן עדי פיעור וקלא דלא
פסיק ונסתרה עם ערבי אדעתא דניאוף פיו שראו ג"כ דברי פיעור וגם הפיעור גדול
מאד דומה לרוחצת עם בני אדם וגם ראו כמה וכמה דברי פיעור נראה שאפשר לומר
שאסורה לו ממש.

ועיין בתשוב' נו"ב מהד"ת חלק אה"ע סימן י"א מה שהביא בשם השט"מ דב"מ פ"ק ז' (ד' צ"א ע"ב) בשם הר"ר יונתן משינאו פמנאפים פלומר שיעמוד האיש על פריסה של אשה אע"פ שאין העדים רואים אם מערה בערונתה אם לאו כו' ועי' בתשוב' רמ"א רס"י י"ב ובתשובת מהרש"ל סימן ל"ג משמע הכל זה על זה דוקא: סימן ל המכסה אני מאוהבי אשר נשאלתי על האשה ששקתה בלי בעלה יותר משנתיים ונתעברה וילדה ואמרה נאנסתי ואחר העיון מצאתי פתח תקנה להתיירה לבעלה אף אני רוצה לתקוע עצמי לדבר הלכה למעשה להתיר לבדי בלי הספמת חברים מקשיבים לזאת בקשתי את שאהבה נפשי לעיין רבא במילתא שבאמת הרחמנות גדולה על האשה וילדיה שיש לה מבעלה וגם, הבעל אומר אוי לו מאשתו אוי לו מאשה אחרת וראוי לכל י"ש להפך בזכותה ובפרט שקבלתי מכתב יושר דברי אמת מבד"צ דשם ונשובי העיר יראים ושלמים שמעולם לא נשמע על האשה הלזו שום שמץ דופי ולא נראו ממנה דברים מוכועים עם שום אדם לזאת ניכר הדבר שהאמת איתה ותוכו הענין לפי דבריה שעבר איזה ערבי תקיף ונתארח בביתה והיא הלכה לישן בחדר מיוחד עם ילדיה וגם שפחה ערלית עמה וסגרה הדלת בפנים אף השר הנ"ל שכר את שפחתה ופתחה לו הדלת ויצאה משם וסגרה הדלת מבחוץ והוא נפל על מטתה ונאנסה ואח"כ רצתה לברוח והנה הדלת סוגר מבחוץ ושכרה החלון לצעוק ולא היה בחצר כ"א אינם יהודים והיה בעיניהם לשחוק והשר ההוא בראותו כי צעקה תפסה וסגר פיה ונאנסה עוד הפעם ולמחר היתה רוצה להוציא הקול ואמנם מחמת בושה שזהו שלא לפי כבודה שיקרה לה מקרה בלתי טהור פנה היתה כמתריש עכת"ד הנה מקור דין זה נובע מסוגיא דפ"ק דכתובות (דף ט') בשמעתתא דפ"פ דלהר"י והרא"ש והר"ן ונאמנת לומר נאנסתי וכ"ד הרמב"ן והרשב"א והריטב"א וכ"ד הרא"ה לפמ"ש בשמו הפ"מ והמראה פנים רק המ"מ פתב בשם הרמב"ם שפראה מדבריו שהוא מן האוסרים (וכ"כ בפ"ה המשניות במשנה דהיא אומרת מופת עץ כו' בהדיא וכן פתב הרע"ב שם ועתוי"ט ובמראה פנים על הירושלמי במשנה זו מיהו הפ"י פי' דהיינו דוקא באשת פהו דליכא חזקה עיין שם) ונראה מדבריו שם שהרמב"ם לאו יחידאה הוא: ואמת שמצאתי שכ"כ הבה"ג הל' מיאון אף מ"מ רוב גדולי הראשונים ועמודי ההוראה אשר בית ישראל נשען עליהם מספיקים להתיר ובפרט שכ"ד הטור ורי"ו ואמנם בש"ע סימן ס"ח סתם פלשון הרמב"ם שפתב המ"מ שדעתו לאסור והיינו מדסתם ולא חילק בין מכחישתו או שותקת ובין אומרת נאנסתי.

והרמ"א סימן ס"ח ס"ז הביא דעת הגדולים המתירים בלשון וי"א ולא הכריע כדרכו לכתוב וכן עיקר או וכן יש להורות וגם סיים ע"ז ועיין סימן קע"ח ס"ג ושם בהג"ה הביא מחלוקת ר"ש וראב"ה שבמרדכי פ"ב דכתובות בנתינתה אם אבדה המיגו ולכאורה מדברי שניהם נלמוד דבלא מיגו לא מהימנא וכך הבין הגאון ח"צ בתשובה רס"י קמ"ו ע"ש.

אבל א"א לומר פן דהא ראב"ה המתיר הביא ראיה מההיא דהיתה מעונפת שהיא ראית הרא"ש גבי פ"פ והתם מיירי בלא מיגו וגם דעת הר"ש האוסר בנתינתה דאבדה המיגו היא פתב טעמו בצדו פינן דנתינתה אינה נאמנת דהנה פהנהו נשי דגנבי גנבי דאי שבקו ואזלי אבתרייהו אסירן עכ"ל הא לא"ה הנה נאמנת אפילו בלא מיגו ואפשר דמשה"נ אצטריך ליה לראב"ה למימר דלא אבדה המיגו פי' היכי דלא תהוי פהנהו נשי דגנבי

גנבי כו' תמיהני מהגאון ח"צ שפכת דדוןק לומר דה"ט משום דנתניחדה ועברה ע"ד כו' דהא בהדיה כ' הר"ש דכיון דנתניחדה כו' וגם אין הטעם משום שעברה ע"ד כו' אלא משום דהנה פהנהו נשי כו' וממוצא דבר נשמע שגם הר"ש וראב"ה שניהם נוספו על רוב גדולי הראשונים שמתירין וגם אין לפקפק מהא דכתב הרמב"ם פ"א מה"נ דבעיר חזקתה מפניה על דבר אשר לא צעקה כו' דכבר כתב המל"מ שם דלא תועיל חזקה זו אלא שלא להאמינה ליטול ממנו (פשוטוען פרי) וגם בתשובת ח"צ סימן קמ"ו ערער על חזקה זו דמאין הרגלים שלא צעקה שמה צעקה ולא נשמע קולה או שסגר פיה כו' וכן בדין דבכלל חזקת פשרות היא חזקה זו ג"כ שצעקה ואין מושיע לה או שלא היתה יכולה לצעוק ובפרט בנ"ד שאמרה בהדיא פה ואולם ראיתי חבל נביאים האחרונים מרעימים ומרעישים על הדבר הזה שבתשובת פנסת יחזקאל סימן ע"ח כתב שמעשה פנה הנה בק"ק בריסק ואסרו חכמי הדור ובתוכם הנה רבו אב"ד דשם הגאון מהור"ר מרדכי זיסקינד רוטנבורג ועיניתי בתשובתו של הגאון הג"ל וראיתי דשדי בה נרגא בראיית הרא"ש בפ"ק מפתובות שכתב לקיים דברי תר"י המתירין מההיא דהיתה מעוברת (שהיא ראית ראב"ה דלעיל) ואמרה לכשר נבעלתי דקיי"ל כר"ג דנאמנת אפילו ברוכ פסולין אצלה דשאני התם דס"ל לר"ג דאשה מזנה בודקת ומזנה כמ"ש התוספות (דף י"ג ע"ב) בד"ה השבתנו כו' וגם הנה הפ"י הקשה על התוספות דמאי טעמא לא חיישינו דילמא נאנסה דלא שייך ה"ט דאשה בודקת כו' דמנה מוכח לכאורה ג"כ דלא מהימנא לומר נאנסתי לפירוש התוספות איברא שהפ"י כתב שם דהר"י וקרא"ש וסיעתם לא ס"ל הא דכתב התוספות דטעמא דר"ג משום דאשה מזנה בודקת כו' ולפע"ד משמע פן בהדיא ברמב"ן במלחמות ספ"ק גבי תינוקת שנאנסה ע"ש וכ"מ בחי' רשב"א וברא"ש שם אכן לפ"ז יהיה מוכרח לומר שהתוספות חולקים על רוב הפוסקים הג"ל אבל באמת נראה לפי ענ"ד שגם דעת התוספות דעת רוב הפוסקים הג"ל ולא אצטריך להו טעמא דאשה מזנה בודקת כו' אלא להתיר גם באיסורי פהונה ולא חיישינו למעלה דעשו ביוחסין ותדע שהרי בפרק המדיר (דף ע"ה ע"ב) ד"ה ספק כתב בהדיא דאפילו ר' יהושע לא אסר בהיתה מעוברת אלא משום דמעלה עשו ביוחסין וקרי ר' יהושע לא ס"ל פלל דאשה מזנה בודקת כו' כדאיתא בהדיא בגמרא (דף י"ד ע"א) גבי אלמנת עיסה והא דלא חיישי התוספות לדילמא נאנסה היינו מדלא טענה דהא דנאמנת לר"ג היינו משום דאליה ליה ברי דוקא כדאיתא בהדיא בגמרא שם.

ומה שאסרו חכמי הדור כבר כתב הפ"י בק"א למס' פתובות סי' ל"א דהיינו טעמא משום שנתניחדה עם הבעל עגלה שלא פדת וכן ראיתי בתשובת מהרמ"ז הג"ל שהביא ג"כ האי טעמא דנתניחדה אלא שהביא מתחלה השגתו על ראית הרא"ש: ואפשר נמי דמשום השגה זו לבדה לא היה לו כדאי לאסור ועיקר סמיכתו על מה שכתב אח"כ ועוד כיון דנתניחדה כו' ולא הביא השגתו על הרא"ש אלא להגדיל האיסור ובר מן דין התם טענה שנאנסה בדרך מבעל העגלה וטענה גרועה היא כי איך היה הבעל עגלה מגיס דעתו לשכב את אדונתו ולאנסה ואיך לא היה ירא מן המשפט וגם בבואה לבית הבעל כבר היתה מעוברת ולא באה לקבול עליו לפני השופט משא"כ בנ"ד שנאנסה מן שר וגדול שדרכו להגיס דעתו ולסמוך על אלמותו שלא יעשו לו משפט וגם מה ששתקה ולא הוציאה הקול הוא מפני שלא עלה על לבה שמתעבר ממנו וכסבורה שבהוצאת הקול

תהיה לבנו כמו שאמרה בפירושו (שמעתי מפי קדשו של רבינו הגדול אחמו"ר זצלה"ה נ"ע וזי"ע ביו"ד סימן שי"ג בהיה דתשובת הרא"ש שאמרו למשרתת שאינו נאכל עד שיהיה בו מום כו' שדן הרא"ש שמסתמא כיוונו שהמשרתת תעשה בו מום וגם על סמך זה עשתה המשרתת כו' דהקשה הט"ז מ"ש מקסדור דבמשנה שם ותירץ הוא ו"ל דבשלמא קסדור שהוא שר ותקיף הוא מגיס דעתו לעשות דבר מעצמו ואינו ירא מהמשפט פי מי יוכל לדון עם שתקיף ממנו ובנדאי עשה כן מעצמו אבל המשרתת אילו לא הבינה שגם רצון הבעל הבית בזה בנדאי לא היתה מגיסה דעתה לעשות מום ופגם בקהמת בעל הבית ודפח"ח).

וא"כ אף אנו נאמר לענין טענת אונס לחלק בהכי מסבא זו: עוד ראיתי במהרי"ט בחידושו לכתובות השיג ג"כ על ראית הרא"ש מהיה דהיתה מעונבת דהתם נאמנת להכשיר הולד משום דלית לה דררא דממונא ולא פיסול גופה (ור"ל שאין הדבר נוגע לעצמה) משא"כ להכשיר עצמה אינה נאמנת ושתי תשובות בדבר חדא דכשם שאדם קרוב אצל עצמו כף אדם קרוב אצל בנו והא דמקילינן בבתה אפילו לכתחלה ובה אין מכשירין רק כדיעבד טעמא רבא איכא דבבתה מקרי הפל דיעבד ועוד שהרי עכ"פ כדיעבד מכשירין גם בה ולאסור אשה על בעלה חשיב כדיעבד פדאיתא בגמ' גבי ההוא ארוס וארוסה ע"ש בפרש"י ותוספות ומש"ע מהרי"ט דבתה נמי יש לה חזקת פשרות אפילו לפי דבריו היינו חזקת פשרות דאם מהני גם לבת: אף עוד אחת היא והיתה לבאר דבה"ג הלכות מיוון פתב בהדיא לחלק בהא דהיתה מעונבת דדוקא לכשר נבעלתי נאמנת וה"מ בפנייה אבל בא"א שאמרה נאנסתי לא מהימנא וצ"ל דס"ל דאף על גב דמהימנא לכשר נבעלתי אפילו נגד רוב פסולים מפל מקום נאנסתי אינה נאמנת נגד רוב דרצון ולכאורה טעמו ונמוקו עמו ע"פ מ"ש מהרי"ק שרש ע"ב דמצינו כמה פעמים בגמרא דמהני חזקה אפילו לאפוקי ממונא פגון חזקה אין אדם פורע תוך זמנו וחזקה אין העדים חותמין אא"כ נעשה בגדול וכהנה רבות משא"כ בחזקת הגורף אין מוציאין ממון (אלא בכרי ושמא) וכתב הטעם שאין לומר אוקמי ממונא בחזקת מאריה אלא בחזקה דאתיא ממילא פגון חזקת הגורף אבל היכא שהחזקה היא מחמת טעם פגון חזקה אין אדם פורע כו' וחזקה אין העדים חותמין כו' פשיטא שאין חזקת ממון עומדת כו' אבל בחזקת הגורף שאין לנו אלא מטעם שאין לבדות השפנות מחזקה ראשונה ה"ט שייך לומר נמי בחזקת ממון שאין לנו לבדות ההשפנות דממון מחזקתו הראשונה עכת"ד וה"ה והוא הטעם י"ל בנ"ד דבשלמא רוב פסולין דאזלינן בתרייהו אין זה אלא מטעם שאין לבדות ההשפנות מרובא דפסולין ומש"ה חזקת פשרות דינדה עדיפא שהיא כמו חזקה הבאה מחמת טעם שהחזקה בגופה היא דסתם אשה פשרה היא ולא מחמת שעד עכשיו היתה פשרה ואין לנו לבדות השפנות בלבד אלא שגם עכשיו היא בחזקת פשרה ומש"ה עדיפא חזקה זו אפילו נגד רוב פסולין שאינו אלא מטעם שאין לבדות ההשפנות משא"כ נגד הרוב דרצון שגם זה הרוב הוא בא מחמת טעם משום שהאונס היא טענה גרועה דיש קול לאונס ולא אלים חזקת פשרות להוציאה מרוב דרצון וא"כ לכאורה קשה על הרא"ש וראב"ה דמיתו ראיה מהיה דמעונבת דמהימנא לומר לכשר נבעלתי אפילו ברוב פסולין דמהימנא נמי לומר נאנסתי הא יש לחלק ביניהם בסברת מהרי"ק דלעיל ואין לומר דס"ל להרא"ש דרובא דרצון הנה מדרבנן כמ"ש התוספות דא"כ מעיקרא מאי

קוּשָׁא ליה מְהָא דְרַבָּא וְחִזְקָה רַבָּא עֲדִיף ע"ש אַף בְּאַמְתַּת לַק"מ דְּלֵא כ"כ מֵהֲרִי"ק אֶלְא
לְעֵנָן מְמוֹן דְּאִין הוּלְכִין בְּמִמוֹן אַחַר הָרֹב וְכ"ש אַחַר הַחִזְקָה וּמִש"ה לָא מְהִי חִזְקָה
שְׂאִין בְּה טַעַם כ"א שְׁלֵא לְבָדוֹת הַהִשְׁתַּנּוּת נֶגְדַּח חִזְקַת מְמוֹן אֶבְל לְעֵנָן אִיסוּר אֲזִלְיָנָן
בְּדִאֲוִרְיָתָא אֶפִּילוּ בְּחִזְקָה כה"ג וְכוּן בְּרַבָּא כה"ג וְאַדְרַבְהָ הָרֹב דְּרֹב פְּסוּלִין הוּא עֲדִיף
מְדִאֲוִרְיָתָא יוֹתֵר מְרֹב דְּרַצוֹן דְּרֹב פְּסוּלִין הֵנָּה רַבָּא דְּאִיתָא קָמֵן כְּמוֹ ט' חֲנוּיּוֹת דַּפ"ק
דְּחֻלִּין מִשָּׂא"כ רֹב דְּרַצוֹן אִינוּ אֶלְא רַבָּא דְּלִיתָא קָמֵן כְּמוֹ קָטָן וְקִטְנָה שְׁם וְאִין לְהַקְשׁוֹת
הַפֵּל טַעְמָא מֵאִי הָא רַבָּא וְחִזְקָה רַבָּא עֲדִיף וּמ"ט דַּר"ג דִּי"ל בְּפִשְׁטוֹת דְּהִיָּנָן דְּאֵלִים
לִיה בְּרִי דֵאע"ג דְּבְדָבְרָא שְׁהִיָּה לֹו חִזְקַת אִיסוּר אִין עַד אַחַד נְאָמֵן אַא"כ בְּיָדוֹ וְרַבָּא וְחִזְקָה
רַבָּא עֲדִיף מ"מ לְגַבֵּי נְאָמְנוֹת הָאֵשֶׁה שְׁלֵא לְאַסְרֵה עַל בְּעֵלָה נְאָמְנָת אֶפִּילוּ נֶגְדַּח הָרֹב
מִשׁוּם דְּהֵנָּה פְּדִיעֵבַד וּבְפִרְט בְּאַשְׁתַּת יִשְׂרָאֵל דְּאִיכָא חִזְקָה דְּכִשְׁרוֹת וְחִזְקַת נְאָמְנוֹת דְּיָדָה
הוּיָא תְּרַמֵּי חִזְקָה לְקוּלָא וּמִיָּהוּ בְּחִזְדוּשֵׁי רִשְׁבָּ"א וְרִיטְבָּ"א מְשַׁמַּע דְּאֶפִּילוּ בְּאַשְׁתַּת פְּהוּ
נְאָמְנָת וּכְמ"ש הַמ"מ נְהִבִּיאוּהוּ חַח"מ וּב"ש (דְּלֵא כַּפ"י וּכְבָר הִשְׁיַג עֲלֵיו הַפְּרִי מְגִדִים
בְּהַקְדָּמָתוֹ לִי"ד בְּכֻלְלֵי רַבָּא וְחִזְקָה) וְכַתֵּב ע"ז וְכוּן בְּדִין דְּכָל אֵשֶׁה נְאָמְנָת לֹוּמֵר מְוֹתֵרַת
אַנִי אִם אִין מְכַחֵשֶׁה וְלְכַאוּרָה אִין הַנְּדוֹן דּוּמָה לְרֵאזִיָּה שְׂאִינָה נְאָמְנָת אֶלְא בְּסַפְק אִיסוּר
כְּגוֹן מַה שְׁהָאֵשֶׁה סוּפְרַת לְעַצְמָה וְהִיָּנָן מִשׁוּם דִּימֵי הַסְּפִירָה בְּאִין מְמִילָא וְהוּי כְּמוֹ חֲתִיכָה
סְפַק חֻלְב סְפַק שְׁוֹמֵן אוֹ בְּדָבְרָא שְׁהוּא בְּיָדָה כְּגוֹן הוּחֻזְקָה נְדָה נְאָמְנָת לֹוּמֵר טְבֵלְתִי כְּמ"ש
הַתּוֹסְפוֹת וְרִשְׁבָּ"א בְּרִישׁ פְּרָק קָמָא דְּגִיטִין אֶבְל אַתְחֻזַּק אִיסוּרָא וְאִין בְּיָדָה: אֵשֶׁה לָא
מְהִימָנָא וְרַבָּא וְחִזְקָה רַבָּא עֲדִיף וְצ"ל דְּלֵא ס"ל כָּל רֹב דְּרַצוֹן דְּרַבָּא דְּתֵלִי בְּמַעֲשֵׂה
הוּא וּמִשָּׂא"נ אֲזִיל ר"ג בְּתֵר בְּרִי דְּיָדָה אֶפִּילוּ בְּרֹב פְּסוּלִין מִשׁוּם דְּרֹב פְּסוּלִין נְמִי רַבָּא
דְּתֵלִי בְּמַעֲשֵׂה הוּא וְכַמְדוּמָה לִי שְׁכֹן רֵאזִיָּה בְּחִזְדוּשֵׁי רַמְב"ן בִּיבְמוֹת רִישׁ פְּרָק הָאֵשֶׁה
רַבָּה (וְכַעַת אִינוּ בְּיָדִי) דְּרֹב נְשִׁים מְתַעֲבָרוֹת וְיוֹלְדוֹת הֵנִי נְמִי רַבָּא דְּתֵלִי בְּמַעֲשֵׂה
דְּלֵאכְמ"ש הַתּוֹסְפוֹת שְׁם א"נ דַּס"ל דְּבִאֲשְׁתַּת פְּהוּ נְמִי אִיכָא חִזְקָה דְּכִשְׁרָה לְכַהֲנָה כְּמ"ש
הַתּוֹסְפוֹת וְאע"ג דְּחִזְקַת תַּחֲתִיָּה סוּתֵרַת, חִזְקָה זוֹ מ"מ חִזְקַת פְּשָׁרוֹת עֲדִיפָא דְּהָרֹב מְסִיעַ
לָה דְּרֹב נְשִׁים בְּחִזְקַת פְּשָׁרוֹת הֵן וּמִש"ה נְמִי אֵלִימָא טוּבָא אֶפִּילוּ נֶגְדַּח הָרֹב דְּרַצוֹן וְעַכ"פ
לְמַהוּי פְּלָגָא וּפְלָגָא וְהוּי כְּמוֹ חֲתִיכָה סְפַק חֻלְב סְפַק שְׁוֹמֵן דְּאֵשֶׁה נְאָמְנָת נְמִי בְּדֵלָא אַתְחֻזַּק
אִיסוּרָא כְּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת רִישׁ פְּרָק קָמָא דְּגִיטִין (וְכ"כ בְּחִזְדוּשֵׁי רִשְׁבָּ"א שְׁם) וּבְרִישׁ פְּרָק
קָמָא דְּנָדָה דְּהָא דְּעַד אַחַד נְאָמֵן בְּאִיסוּרִין בְּדֵלָא אַתְחֻזַּק אִיסוּרָא נְפָקָא לָן מֵאֵשֶׁה דְּכַתִּיב
וְסִפְרָה לָהּ: עוֹד הַקְּשָׁה מֵהֲרִי"ט עַל רֵאזִיָּת הָר"ן מֵהִירוּשְׁלַמִי דְּאַתְמֵר עַל מַתְנֵיתִין
דְּהַנּוּשָׂא אַתְּ הָאֵשֶׁה כּו' שְׁהוּא סוּתֵר לְהִירוּשְׁלַמִי דְּבְרִישׁ פְּרָקִין דְּקֶאֱמֵר הֵתֵם הֵדָא דְּתִימָא
שְׁלֵא לְהַפְסִידָה כְּתוּבָתָה אֶבְל לְקִימָה אִיסוּר (וּפְרִוּשׁ דְּבְרִי הִירוּשְׁלַמִי שְׁהִבִּיא הָר"ן בְּדִרְוּ
רְחוּק וְנְחֻק) וְכוּן הַמְשַׁנָּה לְמַלְךָ הִבִּיא רֵאזִיָּה לְדְבָרֵי הַרְמַב"ם מִן הִירוּשְׁלַמִי דַּר"פ וְהֵנָּה
רֵאזִיָּה בְּחִזְדוּשֵׁי רִשְׁבָּ"א וְרִיטְבָּ"א שְׁהִבִּיא הִירוּשְׁלַמִי הֵנָּה וְלֵא חֲשׂוּ לִיה מִשׁוּם דְּבַגְמָרָא
דִּינָן מְשַׁמַּע כְּאִידָךְ דִּירוּשְׁלַמִי שְׁהִבִּיא הָר"ן וּמֵאַחַר שְׁהִיָּה לְמֵרָאָה עֵינֵיהֶם הִירוּשְׁלַמִי הֵנָּה
אִין לְסַתּוֹר דְּבְרִיָּהֶם אֶלְא בְּרֵאזִיָּה בְּרוּרָה וְעֵינֵין בְּמֵרָאָה הַפְּנִים עַל הִירוּשְׁלַמִי דְּמַתְנֵיתִין
הַנּוּשָׂא אַתְּ הָאֵשֶׁה כּו' דְּהֶאָרִיף לְפָרֵשׁ בְּמֵאִי פְּלִיגֵי הַסְּוֵגִיּוֹת דְּהִירוּשְׁלַמִי אַהֲדָדִי וּמִסִּיק
דְּהִלְכָה כְּאִידָךְ דִּירוּשְׁלַמִי שְׁהִבִּיא הָר"ן עוֹד הַקְּשָׁה מֵהֲרִי"ט מְהָא דְּפְרִיף בְּגְמָרָא דִּינָן (דַּף
י"ב ע"א) וְנִיחּוּשׁ שְׁמָא תַּחֲתִיו זִינְתָה כּו' וְהָא לָאו קוּשָׁא הִיא אֶפִּילוּ אַת"ל דְּהִיָּנָן
לְהַפְסִידָה כְּתוּבָתָה אֶפִּילוּ בְּאַשְׁתַּת יִשְׂרָאֵל מ"מ י"ל כְּמִש"ל בְּדַעַת הַתּוֹסְפוֹת דְּלֵא מְסַפְקִינָן

בְּנֶאֱמָרָה אֲנִי כִּי טַעֲנָה דְּאֵלִים לִי הַבְּרִי דְּנֹקָא עוֹד הִקְשָׁה מָה הוֹעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקְנֵתוֹ בְּתוֹלָה נְשִׂאת לְיוֹם הַרְבִּיעִי מִשּׁוּם טַעֲנַת בְּתוֹלִים דְּהָא כָּל אִשָּׁה תִּטְעוֹן נְאֻמְתִּי וְשׂוֹתָא דְמָרְן לֹא יִדְעָא לְמֵאן הִקְשָׁה אִי לְפִרְשׁ"י הָא פִּירֵשׁ שְׂמָא עִי"ז יֵצֵא הַקּוֹל וְיִתְבָּרַר כּו' וְאִי לְפִירוּשׁ הַתּוֹסְפוֹת וְשֵׁא"פ דְּמִשּׁוּם אִשְׁתּ פִּהֵן תִּקְיֵנו כּו' הָא בְּאִשְׁתּ פִּהֵן אֲנוּסָה נְמִי אֲסוּרָה וְאִם תִּטְעוֹן לֹא תִּחְתְּיוּ זִינְתָה הַרִי הָנָה מְקַח טַעוֹת סוּף דְּבָר לֹא מְצִאתִי תְּשׁוּבָה נוֹצַחַת לְדַבְּרֵי הָרֵאשׁוֹנִים וְהֵם עֲמוּדֵי הַהוֹרָאָה וּמְפִיָּהֶם אֲנוּ חֵיִן בְּכָל הַפְּסָקִים וְשְׁכָל הַפּוֹסְקִים הָאֲחֵרוֹנִים הוֹלְכִים בְּכ"מ בְּעַקְבוֹתָם וְאִף בְּכָאן לֹא תִּטְהַר אֲשׁוּרְנוּ מִנִּי דְרַכְּסָם וּבְפִרְט שְׂדַבְרֵיהֶם יִשְׁרִים לְמוֹצְאֵי דַעַת: עוֹד זֹאת דְּבַנ"ד אִיכָּא קֶצֶת מִיגוּ לְפִי שְׁהִסְתִּירָה עֲוֹבְרָה וְאִף וְאִף שְׁהִיוּ הָעַם מְרַנְּנִים אֲחֵרֵיהֶם מ"מ יֵשׁ מֵהֶם שְׁלֵא הָאֲמִינוּ לְקוֹל הַשְּׂמוּעָה וְאִף אַחַר שְׂיִלְדָה לֹא נוֹדַע לְכָל וְיֵשׁ שְׂאֲמָרוּ שְׁהִיָּה לָהּ עֲצִירַת הַדָּם בְּדַרְךָ מְקַרְהַ הַנְּשִׁים וְהַפִּילָה חֲתִיכוֹת דָּם אֲלֵא שְׂבִפְנֵי בַעֲלָה גְלִתָּה הָאֲמַת וְהוּא בָּא לְשִׂאֹל וְעִי"ז נִתְפָּרְסָם הַדְּבָר דְּחִבְרָךְ חִבְרָא אִית לָהּ: עוֹד רָגַע אֲדַבְּרֵי לְפִי שְׂרִיאִתִּי בְּתְּשׁוּבַת הַגָּאוֹן מֵהַרמ"ז הַנִּזְכָּר שְׁהַחֲמִיר עַל הָאִשָּׁה לְפִי שְׁהִמִּיתָה אֶת הַנּוֹלָד וְעִבְרָה עַל דַּת וּלְכַף נְחֻשְׁדָּה בְּעֵינָיו גַּם בְּעֵינָיו זֶה וּבְאֲמַת אִין טַעַם לְזֶה שְׂאִין מְזַה רְאִיָּה כָּל שְׂחֻשׁוֹדָה לְעִבְרוֹר עַל דַּת בְּמִזִּיד דְּמָה שְׁהִמִּיתָה אֶת הַנּוֹלָד כְּעֵין שְׂגָגָה הוּא וְאֲנוּסָה נְמִי הִיא דְּלָבָה אֲנוּסָה מִשּׁוּם תְּקֵלָה וְקִלוֹן שְׁתִּהִיָּה לְבוֹז וּלְחִרְפָּה בְּעֵינָיו כָּל כָּל הַיָּמִים שְׂיִאֲמָרוּ הַבְּרִיּוֹת זֹאת הָאִשָּׁה וְזֶה בְּנָה חֲסִי כּו' וְגַם בְּעֵינָיו הָעוֹלָם נְחֻשְׁב לְמַמְזוֹר וּמְרַגְלָא בְּפָנָא דְּאִינְשֵׁי שְׂמַמְזוֹר דְּמוּ מוֹתֵר אִף שְׁהָאֲמַת לֹא כֵן הוּא מְכָל הַלִּין טַעֲמֵי הַדְּבָר פְּשוּט וּבְרוּר בְּעֵינָיו שְׂיֵשׁ לָהּ הִתֵּר לְבַעֲלָה.

אִף לְפִי שְׂדַבְּרֵי גְדוֹל הוּא בְּעֵינָיו הָעוֹלָם וְיִאֲמָרוּ יְהֵא רַעֲנָא דְּלִישְׁרֵי תְּרַבָּא לְזֹאת לֹא חִפְצָתִי שְׂתַצֵּא הַהוֹרָאָה מֵאִתִּי לְבִדִּי וּבְקִשְׁתִּי מִמַּעַכ"ת לְעֵינָן בְּדַבְּרֵי וְאִם יֵשׁ בְּיָדוֹ לְהִימִין אוֹ לְהַשְׂמָאִיל לְחֻזַּק הַקְּוִשְׁיוֹת שְׁל הָאֲחֵרוֹנִים אוֹ לְהוֹסִיף קוֹשְׁיָא עַל קוֹשְׁיָתָם אוֹ שְׂיִקְשָׁה בְּעֵינָיו עַל דְּבָרֵי יוֹדִיעֵנִי וְאִרְאָה אִם יֵשׁ מִמֶּשׁ בְּדַבְּרֵיוֹ אֲשׁוּבָה לִי וְאוֹדָה עַל הָאֲמַת.

ד' לְנֻצַח דַּש"ת מְלו"נ יְהוּדָא לִיב מִיאֲנוּוִיטִישׁ: תְּשׁוּבָה עַל הָאִשָּׁה שְׂשִׁהֲתָה בְּלִי בַעֲלָה יוֹתֵר מִשְׁנֵתִים וְנִתְעַבְּרָה וְיִלְדָה: הִנֵּה מְקוֹר דִּין זֶה נוֹבַע מִסּוּגְיָא דַּפ"ק דְּכַתְּוּבוֹת (דָּף ט' ע"א) בְּשִׁמְעֵתָא דְּפִתּוּחַ פְּתוּחַ דְּלַהֲרֵר"י וְהֵרָא"ש שְׁם סִימָן י"ח וְהֵר"ן נְאֻמְנַת לֹמֵר נְאֻמְתִּי וּכ"ד הֵרַמְבַּ"ן וְהֵרַשְׁבַּ"א הוּבָאוּ בְּמַגִּיד מְשֻׁנָּה פֶּרֶק י"ח מֵהַא"ב הַלְכָה י"א וּכ"ד הֵרִיטְבַּ"א וְהֵרָא"ה לְפַמ"ש בְּשִׁמְם הַפ"י בַּק"א דְּכַתְּוּבוֹת סִימָן כ"ג וְהֵמְרָאָה פְּנִים.

רַק הַמ"מ כְּתִב בְּשִׁם הֵרַמְבַּ"ם שְׂנִרְאָה מְדַבְּרֵיוֹ שְׁהוּא מִן הָאוֹסְרִים (וְכֵן מִשְׁמַע בְּפִירוּשׁ הַמְּשֻׁנָּיוֹת בְּמִשְׁנָה דְּהִיא אוֹמְרַת מְנַפֵּת עֵץ אֲנִי כּו' וּכ"מ בְּפִי הַרַע"ב שְׁם וְעֵינָן תּוּי"ט וּבְמִרְאָה פְּנִים עַל הִירוּשְׁלָמִי בְּמִשְׁנָה זוֹ מִיְהוּ הַפ"י (דָּף ט') בַּד"ה א"ר אֶלְעָזָר פִּי דְּהֵינּוּ דְּנֹקָא בְּאִשְׁתּ פִּהֵן דְּלִיכָא חֻזְקָה ע"ש) וְנִרְאָה מְדַבְּרֵיוֹ שְׁם שְׁהֵרַמְבַּ"ם לֹא יִחִידָאָה הוּא וְאֲמַת שְׂמַצְאִתִּי שְׂכ"כ הַבַּה"ג הַל' מִיְהוּ וְז"ל ר"ג וּר"א אוֹמְרִים נְאֻמְנַת כּו' וְהֵנִי מְקִילִי בְּפָנוּיָה אֲבָל בְּאִשְׁתּ אִישׁ מְעוֹבְרַת וְקִאֲמָרָה אֲנוּסָה אֲנִי לֹא מְהִימָנָא עַכ"ל אִף מ"מ א"כ לְבַה"ג ה"ה לְכַאוּרָה בְּטַעֲנַת פ"פ מְצִאתִי אִינְיָה נְאֻמְנַת לֹמֵר נְאֻמְתִּי דְּמֵאִי שְׂנָא מְדִין א"א מְעוֹבְרַת וּא"כ הַרִי רֹב גְּדוֹלֵי הָרֵאשׁוֹנִים וְעֲמוּדֵי הַהוֹרָאָה אֲשֶׁר בֵּית יִשְׂרָאֵל נִשְׁעָן עֲלֵיהֶם חוֹלְקִים ע"ז וּמְסַפְּיָמִים לְהִתִּיר וּבְפִרְט שְׂכ"ד הַטּוֹר סִימָן ס"ח וּרִי"ו נְתִיב כ"ג ח"ב וְכַתְּב שְׂכֹן נִרְאָה סְבַרַת גְּדוֹלֵי הָאֲחֵרוֹנִים וְאֲמָנָם בַּש"ע סִימָן ס"ח וְכַסִּימָן ו' סְעִיף י"ד סְתָם

כלשון הרמב"ם שפכתב המ"מ שדעתו לאסור והיגו מדסתם ולא חילק בין מכחישתו או שותקת ובין אומרת נאנסתי והרמ"א סי' ס"ח ס"ז הביא דעת הגדולים המתירים בלשון וי"א ולא הכריע פדרכו לכתוב וכן עיקר או וכן יש להורות ועפ"ז פתב בתשובת הגאון מוהר"ר מרדכי זיסקינד סימן כ"ו דקיי"ל להלכה פדעת הרמב"ם והרב"י בש"ע ע"י בכללי הוראה שבש"ף בי"ד סוף סימן רמ"ב סעיף ה' ובב"ח בק"א סוף סעיף ו' והנה הרמ"א שם סינים ע"ז ועיין סימן קע"ח סעיף ג' ושם בהג"ה הביא מחלוקת ר"ש וראב"ה שבמרדכי פ"ב דכתובות סימן קמ"ז בנתייחדה אם אבדה המיגו ולכאורה מדברי שניהם נלמוד דבלא מיגו לא מהימנא וכן הבין הגאון ח"צ בתשובה ריש סימן קמ"ו ע"ש אבל א"א לומר פן דהא ראב"ה המתיר הביא ראיה מהיה דהיתה מעופרת שהיא ראית הרא"ש גבי פ"פ והתם מיירי בלא מיגו ע"ש במרדכי סוף סימן הנ"ל מ"ש בשם ראב"ה והלכה כר"ג אפילו ברוב פסולים כו' פדאמרנו גבי ארוס נארוסה כו' ע"ש והרי גבי ארוס נארוסה מיירי בנתייחדה וילדה וא"כ שם לית לה מיגו ואפילו הכי מהימנא ע"י טענת פרי וכן במעופרת שבמשנה (דף י"ב ע"א) וכיון דראב"ה מביא ראיה משם לנדון שלו משמע דס"ל ג"כ בנדון שלו דמהימנא בלא מיגו.

ועיין בתשובת הרשב"א סוף סימן אלף רכ"ט שהביא ג"כ ראיה זו דראב"ה ה'לדינו דהר"י וע"ש באריכות ועפ"ז מוכן שאין לדחות ג"כ דהתם בנדון דראב"ה שאני שהמעשה הנה בייער אשר בלא"ה ס"ל להרמב"ם דהנבעלת בשדה היא בחזקת אנוסה והתם הוא דא"צ למיגו משא"כ הנבעלת בעיר וכמ"ש הח"צ דחזקה עדיפא ממיגו דהא מהראיה שמביא ראב"ה והרשב"א בתשובה הנ"ל מבריייתא דכתובות (דף י"ג ב') זו עדות שהאשה פשרה לה ופירש הרשב"א פלומר פשונכנסה לבית הסתר עם אהד כו' וכן אפילו פריסה בין שינייה כו' הרי כ"ז מיירי בענין דליכא חזקה דהיגו אפי' ברוב פסולין וגם דעת הר"ש האוסר בנתייחדה דאבדה המיגו הא פתב טעמו בצדו פיון דנתייחדה אינה נאמנת דהנה פהנהו נשי דגנבי גנבי דאי שפקן ואולי אפתרייהו אסירן עכ"ל א"כ לפי טעם זה משמע היכא דלא שייך למימר הכי הנה נאמנת אפילו בלא מיגו ואפשר דמשה"נ איצטריך ליה לראב"ה למימר דלא אבדה המיגו פי היכי דלא תהוי פהנהו נשי דגנבי גנבי כו' תמיהני מהגאון ח"צ שפכתב סד"ה פתבכת"ר ודחוק לומר דאף להמתירים חשו למאי דעבדה איסורא ונתייחדה ולהכי לא האמינוה אלא במיגו עכ"ל דהא בהדיא פתב הר"ש דכיון דנתייחדה כו' וגם אין הטעם משום שעברה ע"ד כו' אלא משום דהנה פהנהו נשי כו' וע"ז הוצרך ראב"ה לומר דלא אבדה המיגו וממוצא דבר נשמע שגם דעת ראב"ה נוסף על רוב גדולי הראשונים שמתירין ואפשר שגם דעת ר"ש פן לפי טעם א' שפכתב דהנה פהנהו נשי כו' מיהו ממ"ש אח"כ ותו פיון דהנה עד אהד כו' משמע דס"ל היכא דליכא מיגו לא מהימנא וכמ"ש הח"צ בפשיטות לדעת רבינו שמחה ע"ש בתחלת תשובתו שפכתב דכש"כ הוא אף דברי רבינו שמחה במ"ש דאפילו גבי שבויה כו' פיון דאיכא עד אהד לאו פל פמינף הם נגד גירסת הש"ס שלנו בכתובות (דף כ"ג ע"ב) ואמר לה עד אהד את טמאה כו' איהי פיון דאיכא עדים כו' ופרש"י ואעדי שבויה קאי דעד אהד בטומאה לאו פלום הוא וזה הפך גירסת רבינו שמחה וכ"כ בחידושי הריטב"א שם דהכי גרסינן פגירסת רש"י וכ"כ הגירסא בשט"מ שם.

וכן פסק הבית שמואל סימן ז' סק"ח ועי' מזה בספר עצי ארזים סימן ז' סק"ט דגירסת ר"ש וראב"ה אינו פגירסת רש"י וש"ס שלפנינו וע"ש] וגם אין לפקפק מהא דכתב הרמב"ם פ"א מה"נ דבעיר חזקתה מפותה על דבר אשר לא צעקה כו' דכבר כתב המל"מ שם דלא תועיל חזקה זו אלא שלא להאמינה ליטול ממנו (פשוטען פרי) וגם בתשובת חכם צבי סימן קמ"ה קמ"ו ערער על חזקה זו דבסימן קמ"ה כתב ובעיקר הדין לא ידענא היכא קיי"ל פהרמב"ם דאמר סתם עיר מפותה אדרבה דברי הראב"ד נראין יותר כו' ובסימן קמ"ו כתב דבשלמא הרמב"ם שפיר אוקמוהו רבנו בראיה עדים שלא צעקה אבל בנדון שאין ידוע לנו מציאותו היאך נאמר שלא צעקה ואפשר שצעקה והיה כאוב מארץ קולה ולא נשמע כו' דבלילה היה והשכנים היו ישנים כו' או באופן אחר עכ"ד וכן בדין דבכלל חזקת פשרות היא חזקה זו ג"כ שצעקה ואין מושיע לה או שלא היתה יכולה לצעוק ובפרט בנ"ד שאמרה בהדיא פה [ומ"מ גם להרמב"ם פתב בח"צ סימן קמ"ה שאעפ"כ י"ל שצאמנת לומר נאנסתי כמו שצאמנת לר"ג אפילו ברוב פסולין אצלה וכמ"ש הרא"ש פ"ק קמא דכתובות סימן י"ח הובא ב"י סימן ס"ח דאונס לא שכיח ויש קול לאונס ורובא עדיף מחזקה כו' ואעפ"כ מסיק דצאמנת לומר נאנסתי ועי' בק"נ פ"ק דכתובות שם ס"ק ל"ד ל"ו]: והנה ראיתי חבל נביאים האחרונים מרעימים ומרעישים על הדבר הזה שבתשו' פנסת חזקאל סי' ע"ח כ' שמעשה כזה היה בק"ק בריסק ואסרו חכמי הדור ובתוכם היה רבו אב"ד דשם הגאון מו"ה מרדכי זיסקינד רוטנבורג ואף שטענה שצאנסה בדרך וידוע שהיתה בדרך ורדפו חכמי הדור את הבעל עד חובה שיגרשנה ועיינתי בתשובתו של הגאון מוהרמ"ז הנ"ל סימן כ"ו וראיתי דשדי בה נרגא בראי' הרא"ש בפ"ק דכתובות שכ' לקיים דברי תר"י המתירין מההיא דהיתה מעופרת (שהיא ראית ראב"ה דלעיל) ואמרה לכשר נבעלתי דקימא לן כר"ג דצאמנת אפילו ברוב פסולין אצלה דשאני התם דס"ל לר"ג דאשה מזנה בודקת ומזנה כמ"ש התוס' (דף י"ג ע"ב) בד"ה השפתנו כו' וגם הנה הפ"י (דף י"ג ע"ב) בד"ה השפתנו על המעופרת הקשה על התוספות ונ"ל ואפתי קשיא לי בדבריהם שכתבו דאשה מזנה בודקת ומזנה ואדרבה אית לן למימר דאוקמוה למעופרת בחזקת פשרות שלא ברצון זינתה אלא שצאנסה דתו לא שייך לומר בודקת ומזנה כמו שכתבו התוס' לקמן (דף י"ד ע"ב) בד"ה פמאן עכ"ל וא"כ ליישב קושיא זו צ"ל לכאורה דלשטת התוס' לא מהימנא פלל לומר נאנסתי משום דאונסא קלא אית ליה ודלא כהר"י.

ומיהו זה אינו מוכרח בהתוס' דבנדאי י"ל דכשאינה טוענת נאנסתי לא מוקמינן לה אחזקת פשרות ודנאנסה מטעם הנ"ל וכמ"ש בהדיא בתוספות (דף ט' ע"א) ד"ה ואיבעית אימא ונ"ל וא"ת ונוקמא בחזקת היתר לבעלה וי"ל דאונסא קלא אית לה עכ"ל אבל עכ"ז בטוענת שצאנסה י"ל דלא פליגי על הר"י אלא דמ"מ קושיות הגאון מוהרמ"ז במקומה עומדת דלהתוס' דאשה מזנה בודקת ומזנה אין שום ראיה לדינו דהר"י מהא דר"ג איברא דהפנ"י שם כ' דהר"י ונרא' ש' וסיעתם לא ס"ל הא דכתבו התוס' דטעמא דר"ג משום דאשה מזנה בודקת ומזנה דהא אמרינן בגמרא (דף י"ד ע"א) הכי השתא התם אשה נשאת בודקת ונשאת הקא אשה מזנה בודקת ומזנה בתמיה ודחוק לומר דר"ג פליג על ר' יהושע בסברא זו ג"כ כו' אלא טעמא דר"ג גבי מעופרת דלא דמי פלל לשבויה הוא משום דשאני שבויה דהא רוב עובדי פוכבים פרוצים בעריות ה"ל רובא

דְּרֹבָא וְה"ל צד הַהִיתָר רַק מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא כו' מִשָּׂא"כ הָא דְּרֹב פְּסוּלִין כו' ע"ש ולפע"ד מִשְׁמַע פֶּן בְּהִדְיָא בְּרַמְב"ן בְּמִלְחָמוֹת ספ"ק גְּבִי מַעֲשֵׂה דְּתִינּוּקָת שְׂיִרְדָּה לְמִלְאוּת מִים מִן הָעֵין וְנֶאֱנָסָה וְכ"מ בְּחִידוּשֵׁי רִשְׁבִּי"א וְבִרְא"ש שֵׁם אָכֵן לִפ"ז יְהִי מְנוּכָר לְוִמֵר שְׁהַתּוֹס' חוֹלְקִים עַל רֹב הַפּוֹסְקִים הַנִּי"ל שְׁעוֹמְדִים בְּשִׁטַּת הַרְר"י וְכמ"ש בְּתִשׁוּ' מֵהֶרַם"ז דְּלַעִיל דְּמַהַתּוֹס' מוּכַח דְּלֹא כְּהַר"ר יוֹנָה וְהֵרָא"ש אֲבָל בְּאַמַּת אֲפִשָׁר שְׁגַם דַּעַת הַתּוֹס' קְדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים הַנִּי"ל וְלֹא אֲצִטְרִיךְ לֵהוּ טַעְמָא דְּאַשְׁה מְזוּנָה בּוֹדְקָת כו'.

אֵלָּא לְהַתִּיר גַּם בְּאִיסוּרֵי קְהוּנָה וְשִׁלָּא נְחוּשׁ לְמַעְלָה דַּעֲשׂוּ בְּיַחְסִין וְתִדַּע שְׁהָרֵי בְּפָרֵק הַמְדִיר (דף ע"ה ע"ב) סד"ה סָפֵק פְּתָבוּ בְּהִדְיָא דְּאַפִּילוּ ר' יְהוֹשֻׁעַ לֹא אָסֵר בְּהִיתָה מְעוֹבְרָת אֵלָּא מִשּׁוּם דְּמַעְלָה עֲשׂוּ בְּיַחְסִין וְהָרֵי ר' יְהוֹשֻׁעַ ס"ל בְּפִשְׁיטוֹת דְּאַשְׁה מְזוּנָה אִינָה בּוֹדְקָת וּמְזוּנָה כְּדֹאִיתָא בְּהִדְיָא בְּגִמְרָא (דף י"ד ע"א) בְּסוּגְיָא דְּאַלְמַנַּת עֵיסָה אֲבָל בְּאִיסוּר דְּלִישְׁרָאֵל י"ל דְּלֹא פְּלִיגֵי הַתּוֹס' עַל הַרְר"י וְנִסְיַעְתּוּ וְיֵמָה שְׁאַסְרוּ חֲכָמֵי הַדּוֹר בְּעוֹבְדָא שְׁבִתְשׁוּ' מֵהֶרַם"ז כְּהוּבָא בְּתִשׁוּ' כִּנְסִי"ח הַנִּי"ל כְּכָר פְּתַב הַפְּנ"י בְּק"א לְמַסְכַּת קְתוּבוֹת ס' ל"א דְּאַיְכָּא לְמִימַר דְּבַהִי עוֹבְדָא אֶפְרָא לְפִי טַעְנָתָה שְׁנֶאֱנָסָה עוֹבְדָא אִיסוּרָא שְׁנִתְיַחְדָּה עִם בַּעַל עֲגֻלָּה בְּאַוֶּשְׁפִּיזָא כו' וְאַיְתָרַע חֲזַקַּת כְּשֵׁרוֹת טוֹבָא ע"ש וְכֵן רְאִיתִי בְּתִשׁוּ' מֵהֶרַם"ז ס' כ"ו הַנִּי"ל שְׁהִבִּיא ג"כ הָאֵי טַעְמָא וְנ"ל וְעוֹד נ"ל לְאַסּוֹר בְּנ"ד דְּכִינּוּ דְּנִתְיַחְדָּה עִם עֲגֻלָּה בְּאִיסוּר כו'.

גַּם פְּתַב שֵׁם עוֹד טַעַם הוֹאִיל וְאַמְרָה בְּתַחֲלָה שְׁמִישְׁרָאֵל נִתְעַבְרָה וְלֹא אֲמָרָה שְׁנֶאֱנָסָה מִשְׁמַע שְׁבִרְצוֹן נִבְעֵלָה א"כ לֹא תוּכַל לְחַזֵּן אַח"כ וְלוֹמַר דְּנֶאֱנָסָה ע"ש וְנִסְיַים מְפַל הַלִּין טַעְמֵי לֹא נִרְאָה לִי לְהַתִּיר.

לְכֵן י"ל דְּאַף שְׁהִבִּיא מִתַּחֲלָה הַשְּׁגָתוֹ עַל רְאִיַּת הָרָא"ש לְהַרְר"י אֲפִשָׁר דְּמִשּׁוּם הַשְּׁגָה זֹו לְבַדָּה לֹא הָיָה לוֹ כְּדֹאִי לְאַסּוֹר לְוִלִּי צִירוּף הַנֶּגֶד טַעְמֵי: עוֹד רְאִיתִי בְּמֵהֶרַם"ט בְּחִידוּשֵׁי לְכַתְּוֹבוֹת הַשִּׁיג גַּם פֶּן עַל רְאִיַּת הָרָא"ש מֵהִיָּא דְּהִיתָה מְעוֹבְרָת דְּהֵתָם נֶאֱמַנַּת לְהַכְשִׁיר הַנּוֹלָד מִשּׁוּם דְּלִית לָהּ דְּרָרָא דְּמְמוּנָא וְלֹא פִּיְסוּל גּוּפָה וְר"ל שְׁאִין הַדְּבָר נּוֹגַע לְעַצְמָהּ) מִשָּׂא"כ לְהַכְשִׁיר עַצְמָהּ אִינָה נֶאֱמַנַּת וְשִׁתִּי תְּשׁוּבוֹת בְּדָבָר חֲדָא דְּכָשֵׁם שְׁאַדָּם קְרוּב אֲצֵל עַצְמוֹ כְּפֹּ אָדָם קְרוּב אֲצֵל בְּנוֹ וְהָא דְּמִקְלִינּוּ בְּבִתָּה אֲפִילוּ לְכַתְּוֹלָה וְבָה אִין מְכַשִּׁירִין רַק בְּדִיעְבַּד טַעְמָא רְבָא אִיכָּא דְּבִתָּה מְקָרִי הַפֶּל דִּיעְבַּד וְעוֹד שְׁהָרֵי עכ"פ בְּדִיעְבַּד מְכַשִּׁירִין גַּם בָּהּ וְלֶאֱסוֹר אֲשֵׁה עַל בַּעֲלָה חֲשִׁיב כְּדִיעְבַּד כְּדֹאִיתָא בְּגִמְרָא גְּבִי הֵהוּא אָרוּס וְאַרוּסָה ע"ש בְּפִרְש"י וְתוֹס' וּמִש"ע מֵהֶרַם"ט דְּבִתָּה נְמִי יֵשׁ לָהּ חֲזַקַּת כְּשֵׁרוֹת אֲפִי לְפִי דְּבָרֵי הֵינּוּ חֲזַקַּת כְּשֵׁרוֹת דָּאָם מְהִנֵּי גַם לְבַת: אֶפְרָא עוֹד אַחַת הִיא וְהִיתָה לְבָאָר דְּבַבְה"ג ה' מִיָּאוֹן כ' בְּהִדְיָא לְחַלֵּק בְּהָא דְּהִיתָה מְעוֹבְרָת דְּדוּקָא לְכָשֵׁר נִבְעֵלְתִי נֶאֱמַנַּת וְה"מ בְּפִנּוּיָה אֲבָל בֵּא"א שְׁאַמְרָה נֶאֱנָסְתִי לֹא מְהִימָנָא וְצ"ל דַּס"ל דַּע"ג דְּמְהִימָנָא לְכָשֵׁר נִבְעֵלְתִי אֲפִי נֶגְדָּ רֹב פְּסוּלִין מ"מ נֶאֱנָסְתִי אִינָה נֶאֱמַנַּת נֶגְדָּ רֹב דְּרְצוֹן וְלְכַאוּרָה צ"ל דַּס"ל כְּמוֹ שְׁפָתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּבַהִיָּא דְּרֹב פְּסוּלִין הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּאַשְׁה מְזוּנָה בּוֹדְקָת כו' וְלְכֵן אִין לְלַמּוֹד מְזוּנָה לֹא"א מִיָּהוּ י"ל בְּעִנְיָן אַחַר דְּטַעְמוֹ וְנִמּוּקוֹ עִמּוֹ ע"פ מ"ש מֵהֶרַם"ק שְׁרֵשׁ ע"ב דְּמַצִּינוּ כְּפִהַפְּעָמִים בְּגִמְרָא דְּמְהִנֵּי חֲזַקָּה אֲפִילוּ לְאַפּוּקֵי מְמוּנָא כְּגוֹן חֲזַקָּה אִין אָדָם פּוֹרַע תּוֹף זְמַנּוֹ וְחֲזַקָּה אִין הַעֲדִים חוֹתְמִין אֵלָּא א"כ נַעֲשֵׂה בְּגְדוּל וְכַהֲנָה רַבּוֹת מִשָּׂא"כ בְּחֲזַקַּת הַגּוּף אִין מוֹצִיאִין מְמוֹן אֵלָּא בְּבָרִי וְשְׁמָא) וְכַתְּבַּת הַטַּעַם שְׁאִין לְוִמֵר אוּקֵי מְמוּנָא בְּחֲזַקַּת מֵאַרְיָה

אֵלָא בְּחִזְקָה דְּאִתְיָא מִמִּילָא כְּגוֹן חִזְקַת הַגּוֹף אֲבָל הֵיכָא שְׁהִחְזַקָה הִיא מִחֻמַּת טַעַם כְּגוֹן חִזְקָה אִין אָדָם פּוֹרַע כּו' נְחִזְקָה אִין הַעֲדִים חוֹתְמִין כּו' פְּשִׁיטָא שְׂאִין חִזְקַת מְמוֹן עוֹמְדַת כּו' אֲבָל בְּחִזְקַת הַגּוֹף שְׂאִין לְבוּ אֵלָא מִטַּעַם שְׂאִין לְבָדוֹת הַשְּׁתַּנּוּת מִחִזְקָה רַאשׁוֹנָה ה"ט שְׂיִיף לֹאמַר נְמִי בְּחִזְקַת מְמוֹן שְׂאִין לְבוּ לְבָדוֹת הַשְּׁתַּנּוּת דְּמְמוֹן מִחִזְקַתוּ הַרַאשׁוֹנָה עַכְתָּ"ד.

וְהִנֵּה כּמ"ש לַעֲנִין חִזְקָה דְּחִזְקָה הַבָּאָה מִחֻמַּת טַעַם עַדִּיפָא מִחִזְקָה דְּשְׂאִין אָנוּ לְבָדוֹת הַנּוֹלֵד וְהַשְּׁתַּנּוּת כְּפִי עַד"ז יֵשׁ לְחַלְקָא גַם כֵּן בְּעֲנִין רַבָּא דְּרַבָּא דְּרַצוֹן הִנֵּה רַבֵּי הַבָּא מִחֻמַּת טַעַם וְעַדִּיפָא מְרֻב פְּסוּלִין וְלָכֵן אִין לְלַמּוּד לֹא"א הָאוּמְרַת נְאַנְסְתִי מַהִיא דְּרֻב פְּסוּלִין דְּבִשְׁלָמָא רַב פְּסוּלִין דְּאֲזִלְיָה בְּתַרְיָהוּ אִין זֶה אֵלָא מִטַּעַם שְׂאִין לְבָדוֹת הַשְּׁתַּנּוּת מְרַבָּא דְּפְסוּלִין וּמַש"ה חִזְקַת כְּשֵׁרוֹת דִּידָה עִם טַעֲנַת כְּרִי עַדִּיפָא מְרֻב זֶה.

בְּשִׁגְמָא שְׂאִפְשָׁר שְׁגַם חִזְקַת כְּשֵׁרוֹת הִיא כְּמוֹ חִזְקָה הַבָּאָה מִחֻמַּת טַעַם שְׁהִחְזַקָה בְּגוֹפָה הִיא דְּסַתְּמָא אִשְׁהָ כְּשֵׁרָה הִיא וְלֹא מִחֻמַּת שְׁעַד עַכְשָׁיו הִיְתָה כְּשֵׁרָה וְאִין לְבוּ לְבָדוֹת הַשְּׁתַּנּוּת בְּלִבְדָא אֵלָא שְׁגַם עַכְשָׁיו הִיא בְּחִזְקַת כְּשֵׁרָה וּמַש"ה עַדִּיפָא חִזְקָה זֹו אִפִּי' נְגַד רַבֵּי פְּסוּלִין שְׂאִינוּ אֵלָא מִטַּעַם שְׂאִין לְבָדוֹת הַשְּׁתַּנּוּת.

מַשָּׂא"כ נְגַד הַרְבֵּי דְּרַצוֹן שְׁגַם זֶה הַרְבֵּי הוּא בָּא מִחֻמַּת טַעַם מְשׁוּם שְׁהָאוּנְסָה הִיא טַעֲנָה גְרוּעָה דִּישׁ קוֹל לְאֲנָסָה וְלֹא אֵלִים חִזְקַת כְּשֵׁרוֹת אֲפִילוּ עִם הַכְּרִי לְהוֹצִיאָה מְרֻב דְּרַצוֹן הַבָּא בְּנֻדָּאִי מִחֻמַּת טַעַם וּסְבָרָא גְדוּלָה דְּעַדִּיפָא מְשָׂאָר רַבֵּי וְא"כ לְכַאוּרָה קִשָּׁה עַל הָרָא"ש וְרַבָּנִי"ה דְּמִיְתוּ רַבָּנִי"ה מַהִיא דְּמַעְוֹבְרַת דְּמַהִימְנָא לֹאמַר לְכַשֵּׁר נְבַעֲלַתִי אֲפִילוּ בְּרֻב פְּסוּלִין דְּמַהִימְנָא נְמִי לֹאמַר נְאַנְסְתִי הָא יֵשׁ לְחַלְקָא בִּינֵיהֶם בְּסִבְרַת מַהִרִי"ק דְּלַעֲיִל וְלְכַאוּרָה י"ל דַּס"ל לְהָרָא"ש כּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת דְּרַבֵּי דְּרַצוֹן אִינוּ אֵלָא מְדַרְבְּנָן אִף בְּאַמַּת הַרִי בְּהָרָא"ש לֹא נִזְכַּר טַעַם זֶה כְּלָל וְעוֹד דַּא"כ מַעֲיַקְרָא מַאי קִשָּׁיָא לִיהַי וְרַבָּא עַדִּיפָא מִחִזְקָה [וְעֵינֵין בְּתוֹסְפוֹת שְׁלֵהִי קְדוּשִׁין (דָּף פ' ע"א) ד"ה סְמוּךְ מִיעוּטָא וּבְנֻדָּה פ"ב (דָּף י"ח ע"ב) ד"ה מִיעוּטָא כְּמַאן דְּלִיתֵיהּ מְבוֹאָר דְּרֻב גְרוּעָה לְרַבֵּי מַאִיר מְרַעוּ לִיהַי מִיעוּטָא נְחִזְקָה עַד דְּחֻשִׁיב הַרְבֵּי כְּמַאן דְּלִיתֵיהּ וְלְרַבָּנִי"ה"ל כְּפִלְגָא וּפְלִגָא].

אִף יֵשׁ לֹאמַר דְּלִק"מ דְּאִפְשָׁר דְּלֹא כ"כ מַהִרִי"ק אֵלָא לַעֲנִין מְמוֹן דָּאִין הוֹלְכִין בְּמְמוֹן אַחַר הַרְבֵּי וּכ"ש אַחַר חִזְקָה וּמְשׁוּם הַכִּי לֹא מַהִנֵּי חִזְקָה שְׂאִין בְּהֵם טַעַם כ"א שְׁלֹא לְבָדוֹת הַשְּׁתַּנּוּת נְגַד חִזְקַת מְמוֹן אֲבָל לַעֲנִין אִיסוּר אֲזִלְיָנִין בְּדַאוּרִיָּתָא אֲפִילוּ בְּחִזְקָה כַּה"ג וְכֵן בְּרַבָּא כַּה"ג וְאֲדַרְבֵּה הַרְבֵּי דְּרֻב פְּסוּלִין הוּא עַדִּיפָא מְדַאוּרִיָּתָא יוֹתֵר מְרֻב דְּרַצוֹן דְּרֻב פְּסוּלִין הִנֵּה רַבָּא דְּאִתָּא קָמֵן כְּמוֹ ט' חֲנוּיּוֹת דַּפ"ק דְּחֻזְלִין מַשָּׂא"כ רַבֵּי דְּרַצוֹן אִינוּ אֵלָא רַבָּא דְּלִיתָא קָמֵן כְּמוֹ קָטָן וּקְטָנָה שְׁמָ וּמִיְהוּ זֶה אִינוּ שְׁבַתָּה"ד סִי' ר"ז מְבוֹאָר בְּהַדְּיָא בְּשֵׁם א"ז דְּגַם לְגַבֵּי אִיסוּרִים חִזְקָה הַבָּאָה מִחֻמַּת טַעַם עַדִּיפָא ע"ש גַּבֵּי רַבָּא מְקַדְּשִׁי וְהַדְּרָא מְסַבְּלִי כּו' בְּחִזְקָה שְׂאִינָה פּוֹסְקַת כּו' ע"ש: וּמִיְהוּ יֵשׁ לְתַרְץ דְּהִינֵינוּ מַה שְּׁסִיִּים הָרָא"ש וְכֵן גַּבֵּי מְשָׂאֲרִסְתֵּי נְאַנְסְתִי אַע"ג דְּחִזְקַת מְמוֹן מְסִייעָה לִיהַי לְרֻב דְּרַצוֹן אַפ"ה אֵלִים לִיהַי כְּרִי וּמַהִימְנָא עַכ"ל וְר"ל דְּהַרִי הֵתֵם נְמִי אִיכָּא הַךְ רַבָּא דְּרַצוֹן נְגַד טַעֲנַתָּה וְאַפ"ה מַהִימְנָא וְאִם כֵּן כְּמוֹ כֵּן כְּאֵן בְּנֻדוֹן דְּהַרִי"י וּמִמִּילָא שְׁמַעֲיָנִין דַּאִף שְׁהַרְבֵּי דְּרַצוֹן בָּא מִחֻמַּת טַעַם עַכ"ז מַהִימְנָא וּמַה שְּׁהַשִּׁיב ע"ז בְּתַשׁוּ' מַהִרִי"ק דְּהָא בְּהַדְּיָא אַתְּמַר שְׁמָ עַד כְּאֵן לֹא אָמַר ר"ג הֵתֵם אֵלָא דְּאִיכָּא מִיגוֹ כּו' אֲבָל בְּנֻדוֹן דְּהַרִי"י לִיתָ לָהּ מִיגוֹ וּמַכ"ש

בגדון דיין כו' ע"ש: זה אינו תשובה דהא אמרינן ג"כ אי נמי עד כאן לא אמר התם אלא דאיכא למימר אוקמא אהזקה כו' ור"ל דמה"ט אפילו בלא המיגו מהימנא וכמ"ש הש"ך בח"מ סי' צ"א ס"ק י"ב בשם בעה"ת שער כ"ט ח"ב סי' ו' ואם פן ה"נ בגדון דהרא"ש איכא חזקת צדקת כמ"ש הרא"ש וגם בגדון דמהרמ"ז חזקת היתר לבעלה ומיהו בחידושי מהרי"ט פ"ק קמא דכתובות דף ט') ד"ה אמר רבי אלעזר האריה להשיב על ראיה זו באופן אחר עינין עליו] ואין להקשות להרא"ש באמת טעמא מאי הא רבא ונחקה רבא עדיף ומ"ט דרבן גמליאל באמת גבי רוב פסולין דע"כ דלא ס"ל הטעם דאשה מונה בודקת כו' דא"כ איך מיימי מנה לרבא דרצון דהוי ג"כ רוב גמור לשטתו וכאן לא שנייך לומר בודקת כו' די"ל בפשיטות דהיינו דאלים ליה ברי וכמ"ש בשט"מ בשם שיטה ישינה ובשם רבינו שמעון ול' לשבויה דלא מהימנא מטעם שכתב הפנ"י דשם צד ההיתר הנה רק מיעוטא דמיעוטא כו' פנ"ל ואין להקשות ע"ז איך אלים ליה ברי דהא קי"ל דבדבר שהיה לו חזקת איסור אין עד אחד נאמן להתיר אא"כ בידו וא"כ פמו כן נגד רבא ראוי לומר דלא יהיה נאמן דהא רבא ונחקה רבא עדיף וכ"ש עדות האשה עצמה על גופה ועל בנה איך תהא נאמנת על ידי ברי שלה נגד רבא דעדיף מחזקה ולומר דגבי רוב פסולין מקרי בינה כמשמעות הפמ"ג בהקדמתו לי"ד בכלל רבא ונחקה א"כ היכי מיימי הרא"ש ראיה לרוב דרצון ולומר דס"ל להרא"ש דרוב דרצון הוי מדרבנן א"כ חסר העיקר מהספר בדבריו אף האמת יורה דרכו דנהי דאין עד אחד נאמן בדאמתחוק איסורא היינו משום שהיה ידוע תחלה שהיה נדאי בחזקת איסור משא"כ לגבי רוב דאף דרבא ונחקה רבא עדיף היינו להוציא מחזקה שהיה בתחלה מאחר דאיכא רוב פנגדו הנה פאילו ידענן נדאי שיצא מחזקתו אבל לגבי נאמנות העד לא הנה פאילו הוא נדאי גמור דעל כל פנים איכא מיעוטא דמיגרע פח הרוב וראיה לדבר מתשע חנויות דקתני ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזו מהן כו' אלמא דאם היה יודע מאיזו מהן היה נאמן ואולי יש לדחות דשאני התם דה"ל דבר שבידו לקנות מן החנות הפשרה ובדבר שבידו נדאי נאמן גם באמתחוק איסורא ועוד ראיה מפ' הזהב (דף נ"ח ע"א) לשמור את התינוק כו' ואע"ג דרוב תינוקות מטפחין כדאיתא בפרק פל הגד אפ"ה עד אחד נאמן לגבי רוב.

וגם זה יש לדחות לפר"ת דרוב תינוקות אינו רוב גמור או מטעם הנ"ל דה"ל בדבר שבידו לשומרו ומכל מקום פן העלה ג"כ בפנ"י דעד אחד נאמן לגבי רבא כמ"ש לקמן: ואף שראיתי לרבינו הגדול בספרו הקדוש ב"ד הלכות שחיטה סי' א' סעיף ה' סד"ה אבל לשטת התוספות וסמ"ג שכתבו דבחש"ו ששחטו דבעע"ג שחיטתו כשרה היינו כשנמסר גם להעע"ג דנהה בידו להוליקה אצל מומחה אבל אם נמסרה להחש"ו אין עד אחד נאמן במה שאין בידו ואמתחוק איסורא.

והיינו משום דחש"ו רוב מעשיהם מקולקלים שאני התם דהבהמה היתה בנדאי בחזקת איסור שאינה זבוחה ועינין בפנ"י בפרק האומר דקדושיין (דף ס"ג ע"ב) ד"ה אמר רב נאמן ליתן גט ובק"א שם סי' פ"ט וסי' צ' שהעלה גם פן דעד אחד נאמן לגבי רוב פיון דאיכא מיעוטא המסייע לדברי העד והא דאינו נאמן נגד החזקה היינו דוקא היכא שבלא הוי חזקה גמורה דלא איתרע פלל כו' מה שאין פן היכא דיש מקום ספק בלא דברי העד דאיתרע ליה חזקה שפיר סמכינן אעד אחד כו' ע"ש ואם פן לדבריו לכאורה ה"ה בשחיטת חש"ו י"ל עכ"פ יש מקום ספק בלא דברי העד דהא עכ"פ מיעוט מעשיהו

מתקננו וא"כ איתרע ליה חזקת איסור ויהיה נאמן העע"ג אף שלא נמסר לידו אף באמת זה אינו דהא קיי"ל כר' מאיר פ'ק פסוי הדם (דף פ"ו) לענין אותו ואת בנו דחש"ו ששחטו בינו לבין עצמו מותר לשחוט אחריהן משום דרוב מעשיהן מקולקלין וכמ"ש בש"ע סי' ט"ז סוף סעיף ט' והקשו התוספות שם סד"ה מ"ט דר"מ דאע"ג דרוב מעשיהן מקולקלין מפל מקום ר"מ פינו דחייש למיעוטא אמאי לקי משום גבילה ואמאי מותר לשחוט אחריהן וי"ל דסמוך חזקה לרוב מקולקלין וה"ל מיעוטא דמיעוטא ולמיעוטא דמיעוטא לא חייש ר"מ עכ"ל התוספות וכינון שפן י"ל דאין זה חשיב כמקום ספק בלא דברי העד מאחר דצד ההתר ה"ל רק מיעוטא דמיעוטא ודוקא גבי רובא ומיעוטא פשאין עוד צירוף חזקה לרובא הוא דס"ל להפנ"י דנאמן עד אחד משום דאיכא מיעוטא ממש המסייע לו אבל הכא שאין מסייע לו רק מיעוטא דמיעוטא אין עד אחד נאמן להאומרים שעד אחד אינו נאמן בדאיתחוק איסורא והא דעד אחד נאמן גבי שבויה אף דלהפנ"י פ"ק דכתובות שם ג"כ צד ההיתר הנה רק מיעוטא דמיעוטא היינו משום דאיכא עוד צירוף טעם דמנוולה נפשה לגבי שבאי כדאיתא בפ"ק דקדושין (דף י"ב ע"ב) [וכ"כ בחי' הרשב"א וריטב"א שנאמנת לומר נאנסתי וכתב ע"ז וכן בדין דכל אשה נאמנת לומר מותרת אני אם אין מכחישה ולכאורה אין הנדון דומה לראיה שאינה נאמנת אלא בספק איסור כגון מה שהאשה סופרת לעצמה והיינו משום דימי הספירה באים ממילא ונהה כחתיכה ספק של חלב ספק של שומן או בדבר שהוא בידה כגון החזקה נדה נאמנת לומר טבלתי כמ"ש התוס' ורשב"א פ"ק דגיטין אבל איתחוק איסורא ואין בידה לא מהימן עד אחד וצ"ל דס"ל דרובא לא דמי לאיתחוק איסורא אבל אין לומר משום דרובא דרצון הוא רובא דתלי במעשה דזה אינו דכל שפן דהמיעוט דאונס תלוי יותר במעשה ולא אמרינו דרובא דתלי במעשה לאו רובא הוא אלא פשהמיעוט אינו תולה במעשה.

ע"ן ברפ"ג דבכורות (דף כ' ע"א) והנה מהרי"ט הקשה על ראית הר"ן מהירושלמי דאתמר על מתניתין דהנושא את האשה כו' שהוא סותר להירושלמי דבריש פרקין דקאמר התם הדי דתימא שלא להפסידה כתובתה אבל לקיימה אסור (ופי' דברי הירושלמי שהביא הר"ן בדרב רחוק ודחוק) וכן המל"מ הביא ראיה לדעת הרמב"ם מן הירושלמי דר"פ והנה ראיתי בחי' רשב"א וריטב"א שהביאו הירושלמי הזה ולא חשו ליה משום דבגמרא דידן משמע פאינד דירושלמי שהביא הר"ן ומאחר שהיה למראה עיניהם הירושלמי הזה אין לסתור דבריהם אלא בראיה ברורה ועי' במראה הפנים על הירושלמי דמתניתין הנושא את האשה כו' דהאריף לפרש במאי פליגי הסוגיות דהירושלמי אהדדי ומסיק דהלכה פאינד דירושלמי שהביא הר"ן עוד הקשה מהרי"ט מהא דפריף בגמרא דידן (דף י"ב ע"א) ונחוש שפא תחתיו זינתה כו' והא לא קושיא היא אפי' את"ל, דהיינו להפסידה כתובתה אפי' באשת ישראל מ"מ י"ל כמש"ל בדעת התוס' דלא מספקינו בנאנסה אלא א"כ טענה דאלים ליה ברי דוקא עוד הקשה מה הועילו חכמים בתקנתן בתולה נשאת ליום הרביעי משום טענת בתולים דהא פל אשה תטעון נאנסתי ושיתא דמרן לא ידענא למאן הקשה אי לפרש"י הא פי' שפא עי"ז יצא הקול ויתברר כו' ואי לפי התוס' וש"פ דמשום אשת פהן תקינו כו' הא באשת פהן אנוסה נמי אסורה ואם תטעון לאו תחתיו זינתה הרי הנה מקח טעות סוף דבר לא מצאתי תשובה נוצחת לדברי הראשונים והם עמודי ההוראה ומפיהם אנו חיינ בכל הפסקים שפל

הפוסקים האחרונים הולכים בכל מקום בעקבותם ומכל מקום איני אומר כ"ז רק לפלפולא: ולא הלכה למעשה: ואחר פותבי דנא נזדמן לי תשובת מהר"מ אלשקר ומצאתי שפסי' צ"ד נשאל על שאילה כנ"ד והביא תשובת הגאונים רב שרירא נרב האי לאסור בפשיטות בנדון כשאילתינו וגם פתב שדעת התוספות והרי"ף והרמב"ם דלא כהר"י.

ושאפילו לדעת הר"י יש לחלק בין פתח פתוח לאשת איש שנתעברה. ולכן הורה לאיסור והרעים והרעיש על יש מי שרצה להקל כו' ע"ש ע"כ בטלה דעתי נגד פל רבותינו ז"ל: סימן לא תשובה עז: הנה מ"ש כת"ר דראב"ה שבמרדכי פ"ב דכתובות ס"ל ג"כ כהר"י דאפילו בלא מיגו מהימנא ע"י טענת פרי ולא הוצרך לומר דלא אבדה המיגו רק משום דנתייחדה כו' הנה הגם שפיוצא בזה פתב הבית מאיר סימן ו' סעיף י"ד ליישב קושיות הפ"מ ח"ג על הרמ"א מדוע בסימן קע"ח סוף סעיף ג' תלה הדין במיגו ובסימן ס"ח התיר בלא מיגו דשאני עונבא דסימן קע"ח דאבדה חזקה צדקה מדנסתרה ואף על גב דגבי ראיה מדברת אבדה ג"כ חזקה צדקה ועכ"ז מהימנא בלא מיגו ע"ז תירץ בשם הפנ"י דהתם יש להצטרף טעם דבדקה ומזנה עכת"ד עכ"ז בראב"ה שם נראה ודאי כמ"ש הח"צ דבלאו האי טעמא ס"ל דבלא מיגו לא מהימנא דכן משמע בכל דברי קדשו מרישא לסיפא יעו"ש וכן כתוב בפשיטות בפירוש דבריו מהר"מ אלשקר בתשו' ססי' צ"ד: והנה בחידושי הרשב"א הובא בשט"מ בשמעטא דפ"פ ד"ה נאמן לאוסרה עליו כתב לסייע להר"י ז"ל ולא גרע פ"פ ממי שראינוהו שנבעלה וצווחה ואמרה אנוסה אני דנאמנת והרי היא פחתיקה ספק חלב ספק שןמן דעד אחד נאמן עליה ואע"פ שזו עדות אשה בגופה היא אמרינן דנאמנת עכ"ל ואינו מוכן דהא זנות אשה פחת בעלה זהו עיקר דבר שבפערונה שצריך ע"ז שני עדים ואין עד אחד נאמן ע"ז אפילו לאסור כמ"ש בגמרא פאן מכ"ש שאין נאמן להתיר וכינן דפ"פ כשני עדים דמי איך יהיה עד אחד נאמן להתיר ואי משום דמ"מ לא נקרא אתחזק איסורא פיון שיש ספק שמא באונס דהא הרמב"ן פרק האשה רבה ורפ"ק דגיטין והרשב"א עצמן ס"ל דעד אחד אינו נאמן בדבר שבפערונה אע"ג דלא אתחזק איסורא וכ"כ הר"ן בגיטין פרק התקבל (דף ס"ד) אהא דאמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה כו' וכ"מ בתוס' רפ"ק דגיטין כמ"ש מהרי"ק שרש ע"ב ואע"פ שחזר ודחה פירושו בהתוס' באמת העיקר כמ"ש תחלה וכן פ"י מהרש"א ומהריב"ל שם ריש גיטין בהתוס' ועוד פיון דאונס הוי רק מיעוטא אם פן פיון דהוי דבר שבפערונה וגם רובא מסייע לאיסורא י"ל לכ"ע אין עד אחד נאמן להתיר ואפשר הרשב"א ס"ל דש"ס דילן דמצרף אונס לספק ספיקא פליג על הירושלמי וס"ל דאונס הוי ספק שקול ממש דהתוספות הוצרכו לומר דלש"ס דילן ג"כ אונסא קלא אית ליה משום דאם לא פן נוקמא אחזקה ואודו לשיטתייהו דס"ל דבספק שקול מוקמינן אחזקה אבל הרשב"א והר"י דס"ל בספק שקול לא מוקמינן אחזקה כמ"ש בת"ש סי' כ"ט יוכלו לומר דלש"ס דילן אונס הנה ספק ומ"מ א"כ הוא נגד התוספות והרא"ש ונגד הרמב"ם פ"א מהלכות נערה דלקמן.

וגם דחזק לעשות פלוגתא אש"ס דירושלמי מה שאינו מוכרח ועוד דעכ"ז אינו מתורץ בדבר שבפערונה אין עד אחד נאמן בכל ענין כמ"ש עדות אשה בגופה דגרע משאר עד אחד שהרי עד אחד נאמן בשבויה להתיר והיא עצמה אינה נאמנת: והנה מ"ש כת"ר

שְׁמַצָּא כּוּן בְּבַה"ג הַל' מִיֵּאוּן לְאַיִסוּר הַנֶּהָה כְּמוֹ כּוּן מְצֵאתִי בְּשׁוֹ"ת מְהַר"ם אֶלְשֶׁקֶר סִי' צ"ד
שְׁהַעֲתִיק כּוּן תְּשׁו' הַגְּאוּנִים רַב שְׁרִירָא וְרַב הַאי לְאַסֹּר בְּפִשְׁיטוּת בְּנִדוּן כְּשִׁאִלְתְּנוּ מִמֶּשׁ
וְכַתֵּב שֶׁכ"ד הַתּוֹסְפוֹת וְהַרִי"ף וְהַרְמַב"ם דְּלֹא כַהֲרַר"י וְכוּן הוֹרָה הוּא ו"ל לְמַעֲשֵׂה.

וְגַם כְּתִב כּוּן בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלָמִי וְכ"כ בְּחִידוּשֵׁי מַהֲרִי"ט פ"ק דְּכִתְּוֹבוֹת וּבַמַּל"מ פִּי"ח מֵהַל'
אִיסוּרֵי בִיאַה ה"י בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלָמִי גְּמָרָא הֶלְכָה א' הֵדָא דְתִימָא לְכִתְּוֹבַת מְנָה מְאֵתִים אָבֵל
לְקִיּוּמָה אִינוּ רִשְׁאֵי מִשׁוּם סָפֵק סוּטָה הֵן אָמַת שְׁבִתְשׁו' הַרְשָׁב"א סִימֵן אֶלְף רכ"ט
וּבְחִידוּשֵׁי וְהַרִיטְב"א הוֹבְאוּ בִשְׁט"מ הִבִּיאוּ אֶדְרָבָה רְאָיָה לַהֲרַר"י מֵאִידָד דִּירוּשְׁלָמִי
גְּמָרָא דְאַמְתְּנִיתָן הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה כּו' תִּמְן שְׁנֵיהֶם מוֹדִים שֶׁפ"פ פְּלוּמֵר בְּמִשְׁנֵיתֵינוּ לְפִיכָד
הִיא נְאֻמָּת דְּאִיהוּ שְׁמָא וְאִיהִי בְּרִי כּו' וְהָא דְאַמְרִינוּ בִּירוּשְׁלָמִי דְלַעֲיֵל הֵדָא דְתִימָא כּו'
פְּלִיגָא אַהֲהִיא יְרוּשְׁלָמִי דְהִקָּא וּפְלִיג אַגְמָרָא דִילֵן דְּלֹא מְפִלִיג לְקַמֵּן בְּדַר"ג וּר"א בֵּין
אִיסוּרָא לְמִמוּנָא וְאִידָד יְרוּשְׁלָמִי מְפִלִיג וְאֶפִּילוּ תִימָא דִירוּשְׁלָמִי לֹא פְּלִיגָא אֵאִידָד
יְרוּשְׁלָמִי דְהָא בְּחִדָּא סְפִיקָא וְהָא בְּתַרְתֵּי סְפִיקָא מ"מ מִשְׁמַע דְּהִיא נְאֻמָּת בְּכָל דְּאִיכָּא
בְּרִי וְשְׁמָא וְכוּן עֵיקָר עכ"ל הַרִיטְב"א וְהַנֶּהָה בְּתוֹסְפוֹת קה"ע בִּירוּשְׁלָמִי אַמְתְּנִיתָן דְּהַנּוֹשֵׂא
ד"ה תִּמְן שְׁנֵיהֶם מוֹדִים הִבִּיֵא רַק תִּירוּץ שְׁנֵי דְהַרִיטְב"א וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּתִירוּץ זֶה עֵיקָרִי
יּוֹתֵר שְׁלֵא לּוֹמֵר שְׁהַיְרוּשְׁלָמִי סוּתֵר אֶת עֲצָמוֹ אֶלָּא דס"ל לְהַיְרוּשְׁלָמִי דְמִכָּל מְקוֹם לוּלִי
שְׁנַאמְנָת ע"י בְּרִי וְשְׁמָא הִיא אִיסוּרָה אֶף עַל גַּב דְּאִיכָּא שְׁנֵי סְפִיקוֹת סָפֵק דְּאִין תַּחֲתִיו
וְאֵת"ל תַּחֲתִיו שְׁמָא בְּאֻנְס וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּכִינּוּ דְקוּל יוֹצֵא לְאַנוּסָה לְכָד אִין זֶה נִחְשָׁב
לְסָפֵק כְּלָל לְהַצְטַרֵף לְהִיּוֹת שְׁנֵי סְפִיקוֹת וּפְלִיג בְּזֶה אַהֲבָבְלִי כ"כ בַּעַל קה"ע בִּירוּשְׁלָמִי
שֵׁם בְּשִׁמְעָתָא קְמִיּוּתָא בְּתוֹסְפַת ד"ה וְחֵשׁ לּוֹמֵר שְׁמָא אֻנוּסָה הִיא וְכ"כ הַמַּל"מ פִּי"ח
מֵהַלְכוֹת אִיסוּרֵי בִיאַה ה"י ד"ה גְּרַסִּינוּ בִּירוּשְׁלָמִי וּמ"מ ע"י בְּרִי וְשְׁמָא נְאֻמָּת מִשָּׂא"כ
בְּחִדָּא סְפִיקָא אִינָה נְאֻמָּת וּבַכַּה"ג מִיְרִי יְרוּשְׁלָמִי דְלַעֲיֵל וּמִשְׁמַע אֶף אִם הַסָּפֵק שְׁקוּל
וּא"כ צ"ע מַה תִּירוּץ הַרִיטְב"א וְאֶפִּילוּ תִימָא כּו' מ"מ מִשְׁמַע כּו' הָא אֶדְרָבָה מִשְׁמַע
מִירוּשְׁלָמִי דְלֹא מְצַרְפִּינוּ טַעַם דְּבְרִי וְשְׁמָא אֶלָּא כְּשֵׁישׁ שְׁנֵי סְפִיקוֹת אֶלָּא דְהַסָּפֵק אַחַד
גְּרוּעַ מִשׁוּם קוּל יוֹצֵא לְאַנוּסָה וְאֵפ"כ בֵּינוּ דְאִיכָּא שֵׁם שְׁנֵי סְפִיקוֹת דְּהָא י"א דְאַמְרִינוּ
סְמוּךְ מִיְעוּטָא לְפִלְגָא עֵינֵן ס"ט בַּהַל' גְּדָה סִי' קפ"ז ס"ק ט"ו ע"כ בַּכַּה"ג דְּנֻקָּא מְצַרְפִּינוּ
טַעַם דְּבְרִי וְשְׁמָא אָבֵל בְּסָפֵק אַחַד אֶף כְּשֶׁהַסָּפֵק שְׁקוּל מִשְׁמַע דְּלֹא סְמְכִינוּ כְּלוּם עַל טַעֲנַת
בְּרִי דִיְדָה וְכ"ש וְק"ו בְּסָפֵק גְּרוּעַ דְּהִינּוּ טַעֲנַת אֻנוּס דַּה"ל כְּמוֹ מִיְעוּטָא נֶגְדַּד רִנְבָּא
וּבְתוֹסְפוֹת דָּף ט' ע"א) ד"ה וְאִיבְעִית אִימָא מִשְׁמַע דִּירוּשְׁלָמִי לֹא פְּלִיגָא אַגְמָרָא דִידֵן
דַּאע"ג דְּקוּל יֵשׁ לְאַנוּסָה מ"מ מְצַטְרֵף לַס"ס.

וּא"כ אֶפְשָׁר דְּגַם לְהַיְרוּשְׁלָמִי עֵיקָר הַהִתֵּר מִשׁוּם סָפֵק סְפִיקָא לְבַד אֶלָּא דַּעכ"ז בְּעֵינֵן
דִּיִּיקָא שְׁאִינָה מְכַחֵשְׁתוּ דְּבְמִכְחֵשֶׁת בֵּינוּ דְּהִיא שְׁקֵרְנִית אֶפִּילוּ סָפֵק סְפִיקָא לֹא מְהַנִּי
וּפְלִיגָא בְּזֶה אִש"ס דִילֵן דְּאֶפִּילוּ בְּמִכְחֵשֶׁת מִתְּרַת כְּשֵׁישׁ סָפֵק סְפִיקָא אוּ י"ל דְּהַיְרוּשְׁלָמִי
ס"ל בֵּינוּ שְׁהַסָּפֵק אַחַד גְּרוּעַ בְּעֵינֵן צִירוּף טַעֲנַת בְּרִי וְשְׁמָא דִיִּיקָא אָבֵל עכ"פ הַסָּפֵק
סְפִיקָא מְסִייעַ טוּבָא בְּכַחַא דְּהַתִּירָא וְכ"ש לַפּמ"ש מַהֲרִי"ט בְּחִידוּשֵׁי פ"ק דְּכִתְּוֹבוֹת (דָּף
ט') דְּהַיְרוּשְׁלָמִי דְאַמְתְּנִיתָן דְּהַנּוֹשֵׂא תִּמְן שְׁנֵיהֶם מוֹדִים כּו' דְּמִשְׁמַע דְּמַהֲנִי בְּרִי וְשְׁמָא רַק
לַעֲנִין כְּתוּבָה אֶתְמַר וְלֹא לַעֲנִין אִיסוּרָא וְכ"ד בַּעַל סֵפֶר הַפְּלָאָה בַּק"א סִימֵן ס"ח ס"ס"ק
י"א וּבְאַמְתָּ שְׁכּוֹן מְוֹכְרַח יּוֹתֵר בִּירוּשְׁלָמִי דְאִילוּ עַל תִּירוּץ הַרִיטְב"א דְלַעֲיֵל קָשָׁה דְּהָא
גַּם יְרוּשְׁלָמִי דְלַעֲיֵל קָאִי גַם כּוּן עַל דִּין דְּמַתְּנִיתָן דְּהַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה כּו' דְּאִיכָּא בְּזֶה תִּרִי

ספיקי: ואעפ"כ אמר ה'דא דתימר לכתובת מנה מאתים אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק סוטה וכמו שהקשה פ' בתוס' קה"ע בד"ה תמן שניהם מודים ונצטרף לומר דירושלמי פליגא אאידיך ירושלמי וזה דוחק אבל למהרי"ט א"ש ומ"ש הרשב"א והריטב"א דהא קיי"ל כר"ג ור"א דאמרי נאמנת: ולא מפליג בר"ג ור"א בין איסורא לממונא ע"ז י"ל דהמשנה פ'ק המדיר (דף ע"ה) ה'יו ב'ה מומין תוכיח לפמ"ש הב"י בבד"ה סי' ל"ט ע"פ דעת הרמב"ם הובא בב"ש שם ס"ק י"א דאין דינין אלו שייכים לסימן זה דכאן לענין קדושין כו' רק לענין פתובה כו' ע"ש ואע"פ שהב"ש שם פתב שדעת הטור אינו פ' מ"מ גדולי האחרונים הסכימו דהעיקר כמו שכתב הב"י פ'מבואר בספר בני אהובה פכ"ה מה"א הלכה ד' ד"ה אף באמת ובבית מאיר סי' ל"ט סוף סעיף ד' ובספר המקנה סי' ל"ט ס"ד סד"ה הרי ראה והביאו ראיות לזה מהש"ס ושגם דעת הטור פ' נכדפי' הב"ח שם בהטור וע"ש בדבריהם דלאו משום טעמא דהיא אומרת קדשתני אתו עלה אלא משום דלא סמכינן על פ'אן נמצאו וכאן ה'יו רק לענין ממונא ולא לענין גט נמצא אע"ג דתנן סתם האב צריך להביא ראיה כו' הבעל צריך להביא ראיה כו' פ' ראיות אלו לא מהני רק לענין הפתובה אבל לענין ביטול קדושין לא סמכינן ע"ז פ'לל.

א"כ ה"ה גם פ'אן הא דר"ג ור"א אומרים נאמנת יש לפ'שו רק לענין פתובה ולא לענין שפתיה מותרת לו לקיימה ולפי מ"ש הבני אהובה שם דבענין פתח פתוח באשת פ'הו אע"ג דליכא רק ספק אחד דשמא אין תחתיו מ"מ יש ג"כ חזקה דכאן נמצאו וכאן ה'יו קודם אירוסין ואפ"ה לענין איסורא לא סמכינן ע"ז א"כ לפי זה יש להוכיח מהסוגיא דפ'ק המדיר (דף ע"ה ע"ב ודף ע"ו ע"א) דכמו כן על טענת פ'רי דידה לא סמכינן פ'לל לענין איסורא דהא רבא פ'י שם טעם דיני המשנה דה'יו ב'ה מומין שהם בנויים על חזקה דכאן נמצא פ'אן ה'יה ורב אשי דהוא בתרא העמיד טעם המשנה משום טענת פ'רי דידה וכתב הר"ן והרי"ף ז"ל הביא משנתנו פ'צורתה ונראה שסמך לו על אוקמתא דרבא דפ'שטא דמתניתין משמע שאין אחד מהן טוען מתי נולדו וכמו שפירשתי וכל היכא דהנה ליה שמא ושמא אמרינן פ'אן נמצאו וכאן ה'יו ובסמוך ג"כ יש לי ראיה לדין זה ואוקמתא דרב אשי אע"ג דקושטא היא לא הוצרך להביאה דמדברין גמליאל שמעינן דכל פ'רי ושמא במנה לי בידך היא נאמנת משום חזקה דגופא עכ"ל וגם הרב המגיד פכ"ה מה"א ה"ד פ'תב שדעת הרמב"ם והרי"ף לפסוק פ'אוקימתא דרבא וכ"ד הרב"י בש"ע סי' קי"ז ס"ח הרי למדנו מדבריהם דהטעם דכנכ"ה שקול כמו טענת פ'רי דידה וא"כ פ'ון לענין איסורא דפתח פתוח לא סמכינן על טעם דכנכ"ה פנ"ל ה"ה דלא סמכינן גמי על טענת פ'רי דידה מיהו הרמב"ן והרשב"א י"ל דאזלו לשיטתיהו דגם שם ס"ל דטענת פ'רי עדיפא מכנכ"ה וכמ"ש הה"מ שם בשמם והביאם רמ"א שם סי' קי"ז סעיף ח' בהג"ה בשם וי"א וכ"כ הב"ש שם ס"ק ט"ז וז"ל נשמע לטענה זו לא אמרינן כנכ"ה אם טוען פ'רי עכ"ל אף באמת גם לשיטתם דפסקו פ'רב אשי וס"ל דפליג על רבא י"ל דלא פליג אלא משום דהתם חזקה דגופא מסייע לטענת פ'רי דהאב ע"כ ס"ל דעדיפא מכנכ"ה מה שאין פ'ן היכא דליכא חזקה דגופא דמסייע אפילו לדידהו י"ל דלא עדיפא טענת פ'רי מכנכ"ה.

ועוד י"ל דכמו דרב אשי שם ס"ל דטענת פרי דידה לא מהני לגבי האב כ"א לנפשה
ממש א"כ כמו כן יש לנו לומר דלענן איסורא נמי עכ"פ לפחות לא מהני טענת פרי
דידה לגבי הבעל שאין הוא רשאי לסמוך על פרי שלה דאם נימא פיון שהיא נאמנת ע"י
פרי עם חזקה דגופא גם הבעל מותר לשמש עמה אע"פ שאצלו הוא שמה א"כ אמאי לא
נימא דכמו כן עי"ז האב זוכה בהכתובה ממילא א"ו דהברי לא מהני רק לה ממש וכ"ש
לפרש"י ותוס' דאפילו האב ג"כ טוען פרי לא מהני דכ"ש פאן שהבעל טוען שמה ועוד
קצת ראיה ממ"ש בגמרא (דף י"א ע"ב) מתיב רב נחמן היא אומרת מוכת עץ אני כו'
ע"ש ואי איתא פדעת הרר"י נימא דהיא אומרת מוכת עץ אני לא מייירי לענן הכתובה
רק לענן התיירא שמתרת את עצמה לבעלה עי"ז וכמ"ש המגיד פי"ח מהלכות איסורי
ביאה ה"י דבאומרת מ"ע אני ג"כ נאמנת לשטה זו אבל להחולקים אהרר"ן א"ש דלענן
איסורא לא נאמנת פלל גם לרבן גמליאל ועל פן מייירי ג"כ רק מענן הכתובה ועוד ראיה
ממ"ש בגמרא (דף י"ג ע"א) אלא לרבי יוחנן תרתי למה לי וכו' ומאי קושיא יאמר חזא
לענן כתובה בתרייתא לענן איסורא דמותרת לבעלה לר"ג.

ויש לדחות משום דבהנהך תרי מתניתין בלא"ה שריא לבעלה אפ"ל לר' יהושע משום
דאיכא תרי ספיקי ספק אין תחתיו ואת"ל תחתיו שמה באונס מיהו לפמ"ש המגיד פי"ח
מהלכות איסורי ביאה סוף ה"י דספק דמוכת עץ לא מצטרף לספק ספיקא: א"כ לפ"ז
יש לומר דמתניתין דהיא אומרת מוכת עץ אני שפיר מודיענו פחו דר"ג להתיירא לבעלה
ומייירי באשת פהו דליכא רק חזא ספיקא ספק תחתיו וספק אין תחתיו ואסורה לבעלה
לפ"ד ר' יהושע פיון דספק מ"ע אינו מצטרף פלל ולרבן גמליאל שריא משום דעכ"ז
כשאומרת מוכת עץ אני נאמנת משום פרי ושמה כו' וכן כתב הפנ"י (דף י"ב) בד"ה
הנושא את האשה אלא דפ"ל דלר"ג איכא ספק ספיקא ולדעת המגיד ליכא ספק ספיקא
וגם לדעת התוספות י"ל פן וכדלקמן ואף גם להפנ"י דמוכת עץ מצטרף לספק ספיקא
מ"מ יש לומר דמשנה יתירה משמענו הדין דמהימנא לר"ג גם בחזא ספיקא ועיין פ"ק
דב"מ (דף ח' סע"א) דהא משפחת לה שאומרת מוכת עץ אני תחתיה והוא אומר לא כי
אלא וכו' וכגון באשת פהו שקיבל בה אביה קדושין פחותה מבת ג' שנים ויום אחד
דלטענתו אסירא ליה אם היא דרוסת איש אפילו באונס וגם לענן הכתובה מפסדת אם
לא כתב לה כתובה מן הארוסין למ"ד דארוסה אין לה כתובה בפ"ק דב"מ (דף י"ח
ע"ב): ולכן אפילו נשאה וכתב לה אז כתובה בשעת הנישואין אין לה כתובה פיון
שהנשואין היו בטעות שהרי נאסרה עליו כשנאנסה אחר הארוסין ומ"ש בגמרא שלהי
גדרים דאשת פהו שנאנסה יש לה כתובה זהו כשנאנסה אחר הנשואין או כשכתב לה
כתובה מן הארוסין או שי"ל שפ"ל דרוסת איש את פולל גם פן שמה ברצון ועכ"ז לרבן
גמליאל נאמנת משום פרי ושמה ואפילו באשת ישראל בכה"ג יש לצייר הפלוגתא דאין
להתיר לר"ג משום ספק ספיקא ספק מוכת עץ ספק באונס דהא התוס' כתב אונס לא
הוי ספק שקול רק לגבי ספק ספיקא מצטרף לספק אין תחתיו וא"כ היינו דוקא לספק
אין תחתיו אבל לספק דמוכת עץ י"ל דלא מצטרף פלל דגם ספק מוכת עץ לא הוי ספק
מעליא רק כמו אונס ותרתו ספיקי גריעי ודאי לא מצטרפי פלל רק לר"ג נאמנת משום
פרי ושמה וא"כ מאי מקשה הש"ס אלא לר' יוחנן תרתי למה לי הא י"ל דמתניתין דהיא
אומרת מוכת עץ אני מודיענו פחו דר"ג דנאמנת גם לענן איסורא ואין לומר משום

דמרבבי יוחנן משמע דלא מוקי המשנה כה"ג אלא דאומרת מוכת עץ אני קודם שארסתיך כמ"ש בגמרא ורש"י עכ"ז יש לומר נהי דר' יוחנן ס"ל שיש להעמידה בכה"ג לענן ממונא מפל מקום יש בכללה גם כן בענן מוכת עץ אני תחתיך לענן איסורא וממשנה יתירה שמענו הדין לענן איסורא ועוד באמת אמאי לא מוקי לא ר' יוחנן ולא ר' אלעזר המשנה בכה"ג ולענן איסורא דהא ממשנה קמיימא ליכא לשמוע פחו דר"ג לענן איסורא משום דשם יש ספק ספיקא אלא מנה ראיה להחולקים על הר"ר יונה דלא פליג ר"ג רק לענן ממונא אבל לענן איסורא מודה דלא יסמוך הבעל על פרי דידה ותיתי כבי דמתניתוהם רק לענן פלוגתא דממונא כדפרש"י ומש"ה פרכינן תיתי למה לי וז"ש הרמב"ם בפ"ה המשניות במשנה זו דהיא אומרת מוכת עץ אני וכו' וממה שאתה צריך לדעת שהפכהו וכו' שאנו חוששין שמא וכו' ע"ש משמע דלענן איסורא לא מהימנא ויש לומר דלכן כ"כ במשנה זו דוקא משום דמפאן מוכח כן ואחריו נמשך גם כן הרב רבינו עובדיה ברטנורה במשנה זו: והנה בתשובת מהרמ"ז סימן כ"ו הקשה דלהתנספות פ"ק דכתובות (דף י"ג ע"ב) דטעמא דר"ג גבי היתה מעונבת משום דאשה מזנה בודקת כו' א"כ לפ"ז בטלה הראיה.

שהביא הרא"ש להרר"י משם. וכת"ר סייע לדברי הפני יהושע דהרר"י והרא"ש לא ס"ל פלל סברא זו.

ושגם התוס' י"ל דלא אצטרף להו טעם זה אלא כדי שלא לחוש באיסורי פהונה למעלה דעשו ביוחסין כו' וראיה ממ"ש התוס' (דף ע"ה ע"ב) סד"ה ספק הנה באמת מצאתי בשט"מ בשם גדולי הראשונים דס"ל כמ"ש כת"ר להרר"י דאין הטעם משום אשה מזנה בודקת כו' דז"ל השט"מ על (דף י"ג ע"ב) בד"ה מאי קאמר להו והקשה רבינו שמשון להאי פירושא מיהא דפריך בגמרא (דף י"ד סע"ב) אהך משנה דתנוקת שיירדה למלאות מן העין ונאנסה אי כרבן גמליאל אפילו ברוב פסולין נמי מכשר ומדמכשר ר"ג בנאנסה אלמא לא הנה טעמא משום דאשה מזנה בודקת אוילם הרא"ש שם בשט"מ סיים ע"ז ול"נ דלא קשה מהך דלקמן ועי' בתוס' שם שכתבו ג"כ ליישב קושיא זו.

גם בשט"מ שם ספ"ק בד"ה רבי יוחנן בן נורי דאמר כמאן כתב בשם הרשב"א ליישב קושיא זו באופן אחר ויבא לקמן אי"ה ומ"מ עוד כתב שם בשט"מ בד"ה הנ"ל לעיל מיניה בשם שטה ישנה וז"ל אי כר"ג אפילו ברוב פסולין נמי מכשר וא"ת לישני ליה היכא דמציא לבדוק ולזנות הוא דמכשר ר"ג משום דלא מסרה נפשה אלא לכשר אבל הך הרי נאנסה י"ל דנדאי עיקר טעמא דר"ג אינו מפני שיכולה לבדוק ולזנות דאשה מזנה אינה בודקת ומזנה אלא טעמיה משום דאיהי טענה בכרי ומוקמינן לה אחזקה דכשרות עכ"ל אמנם (בדף י"ג ע"ב) בד"ה מאי קאמר להו הביא דברי הרשב"א והרא"ה והריטב"א דס"ל פהתוספות דטעמא דר"ג משום דבודקת כו' ובספר בית מאיר סימן ו' סי"ד כתב לענ"ד שהפוסקים לא ס"ל סברת בודקת כמבואר סעיף י"ח שלא חילקו בין אונס לרצון גם בגיטין (דף פ"ט) כתבו תוספות בעצמם דאינה בודקת עכ"ל וצ"ל להרשב"א והרא"ה והריטב"א דס"ל דהטעם משום דבודקת כו' א"כ מדוע פסקו כהרר"י פינו דשם לא שייך בודקת ולכאורה מנה ראיה למ"ש כת"ר דטעם בודקת לא אצטרף שם רק לשלא נחוש למעלה דעשו ביוחסין אמנם באמת לא משמע כן מלשון התוס'

שְׁכַתְבוּ פִּי לְדִידָן נִיחָא דְאַשֶׁה מְזִנָה בּוֹדְקָת וּמְזִנָה וְלֹא דְמִיָּא לְשִׁבּוּיָה מִשְׁמַע דְּלוּלֵי טַעַם
זֶה הֵנִי דוֹמָה לְשִׁבּוּיָה וּגְרִיעָא מִשְׁבּוּיָה דְּהָא ר' יְהוֹשֻׁעַ דְּלִית לֵיה טַעַם זֶה אוֹמֵר מְדַבְּרַת
הֵינֵנו שְׁבּוּיָה א"כ מְעַנְפֶרֶת דְּנֻדְאֵי גְבַעְלָה גְרִיעָא מִשְׁבּוּיָה.

וכ"מ בשט"מ שם דטעם זה הַכְרַח הוא לְשַׁטַּת הַתּוֹסְפוֹת שֶׁאֵל"כ מְעַנְפֶרֶת הֵיכָא דְרוּב
פְּסוּלִין אֲצֵלָה לֹא עֲדִיפָא מִשְׁבּוּיָה וְאִיסוּר שְׁבּוּיָה אֵע"ג דְּהוּא מְדַרְבְּנָן מ"מ אִינוּ ע"ד מַעְלָה
עָשׂוּ בְּיוֹחֲסִין כ"א אִיסוּר גְּמוּר מְדַרְבְּנָן וְאֲדַרְבֵּה חָשׁוּב כְּמוֹ דְּאוּרִייתָא כְּמִבְּנֹאֵר בְּתוֹסְפוֹת
דְּכַתְּנֻבוֹת (דף כ"ו ע"ב) ד"ה אָנּוּ לַעֲנִין סְפִיקָא דְתַרִי וְתַרִי דְבִאִיסוּר תְּרוּמָה דְרַבְּנָן
מוֹקְמִינוּ אַחֲזָקָה מִשֶּׁא"כ לְגַבֵּי אִיסוּר שְׁבּוּיָה וְכ"כ עוֹד בְּפֶרֶק חֲזָקָת (דף ל"ב ע"א) ד"ה
אָנּוּ וּבְקִדּוּשֵׁין (דף ס"ו ע"א) כְּתִבּוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּאִיפָא אִיסוּר דְּאוּרִייתָא וּר"ל עכ"פ
שְׁעִיקְרוּ מְדְאוּרִייתָא וְעִי בְּתוֹסְפוֹת פ"ק דְּקִדּוּשֵׁין (דף י"ב ע"א) ד"ה אִם הִקְלֵנוּ וְא"כ
כְּמוֹ כֵּן בְּנִדּוּ לִילֵי טַעַם דְּבוֹדְקָת כו' וּמ"ש הַתּוֹס' (דף ע"ה ב') סִד"ה סְפִיק: דְּהָא דְלֹא
אֲזִיל ר' יְהוֹשֻׁעַ בְּתַר חֲזָקָה דְּגוּפָא בְּרֵאוּהָ מְדַבְּרַת וּמְעַנְפֶרֶת בַּפ"ק (דף י"ג) הוּא מְשׁוּם
דְּמַעְלָה עָשׂוּ בְּיוֹחֲסִין הֵרִי דֹאע"ג דר' יְהוֹשֻׁעַ לִית לֵיה טַעַם דְּבוֹדְקָת וּמְזִנָה בַּפ"ק (דף י"ד
ע"א) וְעכ"ז אִין הָאִיסוּר רַק מְשׁוּם מַעְלָה.

בְּפִשְׁיטוֹת דְּכּוֹנְנַת הַתּוֹסְפוֹת הֵינֵנו אֵהָא דר' יְהוֹשֻׁעַ לֹא אֲזִיל שָׁם בְּתַר חֲזָקָה דְּגוּפָא אֲפִילוּ
בְּרוּב כְּשֵׁרִין אֲצֵלָה כְּדִאִיתָא בְּגִמְרָא (דף י"ג ע"ב) לְדַבְּרֵי הַפּוֹסֵל הַפּוֹסֵל אֲפִילוּ בְּרוּב
כְּשֵׁרִים וּבְדָף י"ד ע"ב) אִי כְּרַבֵּי יְהוֹשֻׁעַ אֲפִילוּ בְּרוּב כְּשֵׁרִין נְמִי פְּסוּל וּבְרוּב כְּשֵׁרִין לֹא
דְּמִי לְשִׁבּוּיָה אֲפִילוּ לְרַבֵּי יְהוֹשֻׁעַ כַּמ"ש רַש"י (דף י"ג ע"ב) ד"ה וְתִפּוּק לֵיה וּד"ה
מְכַשִּׁיר.

וע"כ על זה הַכְרַחוּ הַתּוֹסְפוֹת (דף ע"ה) לְתַרְץ דְּאִיסוּר זֶה הוּא מְשׁוּם דְּמַעְלָה עָשׂוּ
בְּיוֹחֲסִין וְכ"כ בְּסִפְרַת הַפְּלָאָה פְּרָק קָמָא דְּכַתְּנֻבוֹת (דף י"ד) סִד"ה וְהָא נְמִי כְּדִיעְבַד דְּבְרוּב
פְּסוּלִין אִיסוּר לר' יְהוֹשֻׁעַ מְדִינָא וְלֹא מְשׁוּם מַעְלָה עָשׂוּ בְּיוֹחֲסִין וְהִבִּיא רַאֲיָה לְזֶה מִהַש"ס
וְא"כ מִמִּילָא דְּלֵהַתּוֹס' וְסִיעַתָּם שְׁכַתְבוּ דְּטַעְמָא דר"ג דְּמְכַשִּׁיר הוּא מְשׁוּם דְּבוֹדְקָת ע"כ
צ"ל דְּטַעַם זֶה נִצְרָף מְדִינָא מִמֶּשׁ וְלֹא מְשׁוּם מַעְלָה לְבַד וְיָשׁוּב דַּעַת הַרְשָׁבָא וְהֵרָא"ה
וְהֵרִיטְבָא אֲפִשֶׁר לֹמֵר דְּדוֹקָא גְבִי רוּב פְּסוּלִין אֲצֵלָה דְּהוּא רֹב גְּמוּר מְדְאוּרִייתָא דְּדוֹמָה
לְרוּב דְּשִׁבּוּיָה.

בְּזֶה הוּא שְׁהַנְצִיחוּ הַתּוֹסְפוֹת לר"ג לְטַעַם דְּבוֹדְקָת אֲבָל גְבִי נִדּוּן דְּהַרְר"י דַּס"ל לְהַתּוֹס'
דְּרוּבָא דְּרַצוֹן אִינוּ רֹב גְּמוּר אֲלָא הֵוָה מְדַרְבְּנָן כַּמ"ש (דף ט' ע"א) ד"ה וְאִיבְעִית אִימָא
בְּזֶה ס"ל לְהַרְשָׁבָא וְסִיעַתוֹ דֹאע"ג דְּלֹא שְׁיִיף פָּאן טַעַם דְּבוֹדְקָת כו' מִהֵנִי טַעַנַת כְּרִי
לְחוּד וְכֵן הִפְנִי יְהוֹשֻׁעַ בַּק"א סִימָן ל"א הַזְכִּיר טַעְנָה זֹאת דְּרוּב דְּרַצוֹן אִינוּ רֹב גְּמוּר וְכֵן
בְּסִפְרַת הַפְּלָאָה בַּק"א סִימָן ס"ח ס"ק י"א כְּתִבּוּ סְבָרָא זֹאת דְּהָא דַּס"ל לְרַבֵּינוּ יוֹנָה דְּנִאֲמַנְתָּ
לֹמֵר נִאֲנַסְתִּי מִטַּעַם כְּרִי וְחֲזָקָת כְּשֵׁרִים נִגְדָה רֹב דְּרַצוֹן הֵינֵנו מְשׁוּם דְּלֹא רֹב גְּמוּר הוּא
וְא"כ לַפ"ז יֵצֵא לְנוּ כְּדַעַת כַּת"ר שִׁי"ל דְּגַם הַתּוֹס' לֹא פְּלִיגֵי עַל הַרְר"י וְסִיעַתוֹ וְנִסְתַּלְקָה
קְוִשְׁיַת הַגָּאוֹן מוֹהַרמ"ז דְּלַעֲיֵל אִף הִנֵּה הַרְמָב"ם פ"א מִהַלְכוֹת נִעְרָה כְּתִבּוּ וְכָל הַנְּבַעְלָת
כְּעִיר הֵרִי זֹאת בְּחֲזָקָת מְפִנָה מְפִנֵי שְׁלֵא זַעְקָה עַד שְׁעִידוֹ הַעֲדִים שְׁהִיא אֲנוּסָה וְכַתְּבֵת הַבֵּית
מֵאִיר סִימָן ו' סוּף סְעִיף י"ד דְּלְהַרְמָב"ם י"ל דְּחָשִׁיב הַרְצוֹן רֹב גְּמוּר וְלֹא כְּתוֹסְפוֹת וְאִי
מְשׁוּם הַקְּוִשְׁיָא א"כ בְּסִפְרַת סְפִיקָא נְמִי לֹא יִצְטָרֵף עֵינֵן פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ שְׁדַחַק לְדַחוּתָה עכ"ל

והוא בפני יהושע (דף ט') בתוס' ד"ה ואיבעית אימא בד"ה בא"ד ואומר ר"י דהאי רנבא דרצון כו' ועיין בס"ט סימן קפ"ז ס"ק ט"ו ס"ל ג"כ פהפני יהושע ולא עיינו בשט"מ פ"ק דכתובות (דף ט') ד"ה ואיבעית אימא דתרונייהו המפילות והנקבות מגרעים פח הזכרים מחד טעמא כו' אבל מיעוטא דאונס ומחצה דאין תחתיו שריותייהו לא הוו מחד טעמא כו' ומ"מ הרמב"ם י"ל דאינו מחלק בהכי וס"ל כמ"ש הס"ט: ועוי"ל דלא פליגי פלל הרמב"ם והתוספות דמה שפיתבו התוס' דאינו רוב גמור היינו מהסתם פשאין ידוע שבעיר נבעלה דיש לספק שמה באמת נאנסה בשדה אלא משום דשדה לא שכיח ע"כ הוי רצון רוב ומ"מ אינו רוב גמור אבל פשוטא בעיר נבעלה י"ל דלא פליגי דחשיב הרצון רוב גמור מדאוריין' כמ"ש הבית מאיר ואע"פ שהרמב"ם לא הזכיר רנבא רק חזקה הנה כיון שהיא חזקה הבאה מפח טעם וסברא מפני שלא זעקה א"כ עדיפא טובא משאר חזקות כמ"ש.

מהרי"ק שרש ע"ב שהביא כת"ר וז"ל תה"ד סימן ר"ז בשם רבינו שמחה דאפילו לפרש"י לא בעי עדים בשולח סבלונות אי הנה באתרא דרנבא מקדשי נהדר מסבלי משום דהו סברא דשליח סבלונות חששא ברורה כחזקה שאינה פוסקת שהיא באה מפח הרוב כמו החזקה אין עדים חתומים על השטר אא"כ נעשה בגדול וכן חזקה אין אדם פורע בתוך זמנו וחזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות דכל הני חזקה באים מן הרוב פלומר רוב בני אדם אינם עושים אלא בענין זה אפילו בדיני נפשות סמכינו אחזקה כה"ג עכ"ל ועד"ז הוא מ"ש הרמב"ם שכל הנבעלת בעיר בחזקת מפותה והיא חזקה הבאה מפח הרוב פלומר רוב המעשיות שבנבעלות בעיר אינן באונס ומ"ש בספרי הובא בילקוט פ' כי תצא פי בשדה מצאה יכול בעיר תהא חייבת בשדה תהא פטורה ת"ל צעקה אם יש לה מושיעים בין בעיר בין בשדה חייבת.

ואם אין לה מושיעים בין בעיר בין בשדה פטורה ע"כ: דמשמע דגם בעיר אינו נדאי בחזקת מפותה י"ל דלהרמב"ם היינו פשידוע שהיה המעשה בענין שאין לה מושיע אלא שהח"צ סימן קמ"ו פתב דדברי הרמב"ם אוקמוה רבנן בראויה עדים שלא צעקה אבל בגדול שאין ידוע לנו מציאותה איך נאמר שלא צעקה ואפשר שצעקה ולא נשמע דבליה הנה כו' כמו שהביאו כת"ר לכאורה לא משמע כן במהרי"ק ריש שרש קכ"ט וגם דברי התוס' דפ"ק דכתובות שכתב דרצון הוי רנבא הם נגד סברת הח"צ אלא דלהתוס' הוי רנבא מדרבנן ולהרמב"ם הוי דאורייתא גם י"ל דהתוס' לא פתבו מדאוריין' אינו רנבא אלא משום שיש לומר שאף אם היתה מפותה הנה בקטנותה ופיתוי קטנה אונס הוא ופיתוי זה עם אונס גמור דגדלות הוא דלא חשיב מיעוטא מדאורייתא נגד רוב דרצון.

אבל אונס גמור י"ל דמודו ליה להרמב"ם דהוי מיעוטא ממש ומ"ש הח"צ דדברי הרמב"ם אוקמוה רבנן בראויה עדים נתפנין למ"ש הכ"מ רפ"א מהלכות נערה בשם המגדול עוז וכ"כ בב"י ובב"ח סימן קע"ז אכן פנונתם אינו אלא לומר דבכה"ג הוא דמצינו שמשלם קנס דאם אין שם עדים קנס אין שם פקושיית הרב"ד אבל מ"מ גם בליפא עדים י"ל שבעיר היא בחזקת מפותה הינצא מזה שי"ל שנגד רוב דרצון כנ"ד בזנות דא"א גדולה בעיר היכא דלא שייך פיתוי קטנה אונס הוא מודו הרשב"א והרא"ה והריטב"א וסיעתם דלא מהימנא לומר אנוסה היתה דלא עדיפא מדיו היתה מעופרת

ברוב פסולין אצלה דלא מהימנא לשיטתם רק מטעם דבודקת כו' וקכא לא שינה הדבר ולא ס"ל להרר"י גבי פתח פתוח מצאתי דמהימנא לומר דנאנסתי רק משום דשם י"ל גבי פיתוי קטנה אונס הוא וא"כ לא הוי מיעוטא.

והשתא דאית להכי י"ל דהרר"י ס"ל דאונס גמור עם הסברא דפיתוי קטנה עדיף ממיעוטא אפילו מדרבנן וה"ל כמו פלגא ממש נגד רוב דרצון דהא לפמ"ש ההמגי"ד פ"ג מהא"ב ה"ב אפתי תרתי ספיקי ניהו כו' ע"כ צ"ל פן דאל"כ מאי מהני דהוי תרתי ספיקי פנין בין שניהם יחד אינו אפילו פלגא ואדרבה לפ"ז צ"ל דעדיפי מפלגא כו' גם לתירוץ התוס' ד"ה ואיבעית אימא דשם אונס חד הוא צ"ל פן דאל"כ אפי' יהיו שני שמות מאי מהני אלא שאח"כ הוצרכו התוספות לומר דרצון הוי רובא מדרבנן משום דאל"כ נוקמא אחזקת היתר לבעלה ולהרר"י זה לק"מ דס"ל דבספק שקול לא מוקמינן אחזקה כמ"ש הת"ש בי"ד סימן כ"ט ולפ"ז א"ש בפשיטות דברי הרשב"א והרר"י דלק"מ מהא דהיתה מעוברת דס"ל דוקא משום הטעם דבודקת כו' דהתם היינו משום דהוי רוב ממש כנגד טענתה.

משא"כ ה"א דספק שקול הוא להתיירה גם מבלי טענתה ע"כ בכה"ג ס"ל דמהני טענת ברי בצירוף חזקת פשרות וחזקת היתר לבעלה משא"כ בנ"ד דהוי רובא דרצון ממש לנגד י"ל דנדאי מודו גם הם דלא מהימנא לומר נאנסתי ואין להקשות לפ"ז על הרר"י מהירושלמי דאמר קול יוצא לאנוסה משמע דגרע מספק שקול די"ל הירושלמי לשיטתיה וס"ל דפיתוי קטנה אינו אונס כמ"ש בחידושי מהרי"ט פ"ק דכתובות (דף ט') סד"ה באשת ישראל שהרמב"ם דס"ל פן הוציא פן מהירושלמי פ"ק דסוטה ה"ב גבי שאלו את בן זומא וכ"כ בתוספות קר"ה הע"ש ד"ה מיליהון דרבנן וריש פ"ק דסוטה סד"ה תורה מעכב: ואפשר לומר להרר"י דפלוגתא דש"ס דילן דס"ל דאונס הוי ספק ממש ומצטרף לס"ס עם הירושלמי דס"ל דאינו מצטרף לס"ס תלוי בהא משום דש"ס דילן ס"ל פיתוי קטנה אונס הוא.

ולפ"ז יצא לנו דגם להרר"י י"ל שאינה נאמנת בטענת ברי. אלא כשהספק דאונס הוא ספק שקול דהיינו כשיש עמו ספיקא דפיתוי קטנה משא"כ בנד"ז דאין להסתפק אלא באונס גמור ונדאי לא מהימנא ומ"ש בהפלאה בחידושי (דף ט') בתוספות ד"ה ואיבעית אימא דנגד הספק דפיתוי קטנה עומד כנגד חזקת הגוף לק"מ להרר"י דנגד חזקת הגוף יש חזקת צדקת.

וה"ל כמו דנגד חזקה דממונא מהני ברי עם חזקת הגוף בספיקא דמשארסתי נאנסתי ועד שלא ארסתי וס"ל להרר"י דה"נ באיסורא מהני חזקת צדקת וטענת ברי נגד חזקת הגוף אף היינו דייקא כשהספק שקול ממש דומיא דפיתוי קטנה עם אונס גמור משא"כ בספיקא דאונס גמור לבד י"ל דלא פליג הרר"י פלל.

אע"ג דבטענת מופת עץ אני משמע דמהימנא ג"כ להרר"י אע"ג דאינו אלא מיעוטא. כבר תירץ ע"ז בהפלאה סימן ס"ח ס"ק י"א משום דמ"מ אנו מצרפים לזה ספיקא דאונס אע"פ שאינה טוענת פן והיינו ספיקא דאונס עם פתוי קטנה כנ"ל.

עוד יש לחלק בין נדון דהרר"י וקרא"ש לנד"ז דהתם יש לה מיגו דמוכת עין כמ"ש בגמ' (דף י"ב סע"ב) עד פאן לא קאמר ר"ג התם אלא דאיפא מיגו פירוש דאי בעי טענה טענה מעליה מהך כו' ע"ש ומשמע דלענין ממונא מהני המיגו עם טענת פרי אפילו בלי צירוף חזקת הגוף וכ"כ בעה"ת שער כ"ט ח"ב ד"ו וא"כ ה"נ לענין איסורא בטוענת שואנסה איפא מיגו זו ואע"פ שקרא"ש פ"ק סימן י"ח פתב דבנדון דהרר"י ליפא מיגו פבר תמה ע"ז הק"נ שם ס"ק ל"ג ומה שכתב בס"ק ל"ד לפרש בזה דלא אמרינן מיגו נגד.

רוב דרצון ונדחק מאד הא דבגמרא אמרינן מיגו מ"מ אפילו לסבול זה הדוחק מ"מ עדיף טובא מנדון זה דליפא שום התחלת מיגו כלל ועוד דשם יש לה מיגו להכחיש הבעל לגמרי ואף דהוא נאמן מ"מ י"ל עכ"פ תרויח שלא היתה לבזיון אבל הכא דכריסה בין שיניה ולית לה שום מיגו י"ל גם להרר"י אינה נאמנת וכמ"ש בתשובת מהר"ם אלשיקר.

סימן צ"ד ועוד י"ל דמדתעברא איפא הוכחה דלא היתה באונס דהא אנוסה א"צ להמתין ג' חדשים ולא חיישינן שפא נתעברה פדאיתא ביבמות ס"פ ד' אחין הגם דכמו כן גם במפנותה אף מ"מ פינו דבאמת רחוק הוא דתתעבר א"כ את"ל דמביאת אונס נתעברה הוי כמו תרי תמיהי וכמו מיעוטא דמיעוטא דהא אונס מצד עצמו לא שכיח כלל ושייך דעוד שנתעבר בביאה זו ה"ל כמו מיעוטא דמיעוטא: משא"כ גבי מפנותה אין פאן רק תמיה א' דנתעברה וגם זו אין תמיה כ"כ דאם ע"י פיתוי אפ"ל דלא פ"א היתה עד דאתרמי שנתעברה משא"כ לתלות על אונס הרבה פעמים ודאי אין הדעת סובלתו גם במפנותה י"ל דאע"ג שאשה זונה מתהפכת שלא תתעבר מ"מ זה היתה עונשה מן השמים שנתעברה עיין במדרש רבה פ' נשא ר"פ ט' מהו וסתר פנים ישים כו' לפי שהנזאף והנזאפת רוצים שלא תתעבר אלא שיעשו תאונתו בלבד והקב"ה מפרסמן בעולם כו' ע"ש משא"כ אם באמת לא פשעה ואנוסה היתה ליפא למימר הכי נמצא אפילו לדעת הרר"י וסיעתו אין ללמוד כלל להקל בנד"ז מפמה טעמים שיש לחלק ביניהן כמו שנתבאר כ"ש שהגאונים הראשונים והתוס' והרי"ף והרמב"ם לא ס"ל כהרר"י וכ"ד הש"ע ומהרי"ט ומהר"ם אלשיקר והנה על הראיה שהביא קרא"ש להרר"י מהא דמשארסתני נאנסתי דנאמנת פבר נתבאר מה שמהרי"ט פי' דאיירי רק לענין ממונא או דמייירי בענין שבלא"ה יש שני ספיקות להתירה לבעלה וכמ"ש לשיטת הירושלמי ועל הראיה מהיתה מעופרת כו' דמכשיר העובר אפילו ברוב פסולין כו' פבר נתבאר דלכמה פוסקים יש לחלק משום דהתם י"ל טעם דבדקת כו' וגם להאומרים דלא אמרינן אשה מזנה בודקת ומזנה מ"מ פתב כת"ר ג"כ לחלק משום דחזקת רצון דהוא חזקה או רובא הבאה מפח טעם וסברא חמור מרובא דרוב פסולין ואי מההיא דמשארסתני נאנסתי י"ל דלענין ממונא שאני פנ"ל אבל עכ"פ מההיא דהיתה מעופרת אין ראיה גם יש לדחות כמ"ש בהפלאה סי' ס"ח ס"ק י"א דאפילו ברוב פסולין לאו רוב גמור ודאי הוא די"ל דאזלא היא לגבי בועל דה"ל קבוע וכל קבוע ה"ל כמחצה על מחצה כו' משא"כ טענת אונס בעיר דלהרמב"ם רוב וחזקה גמורה היא אין ראיה משם אף אפילו נימא דכ"ז הוא חילוקים דקים ועוד דהא אפ"ל דרוב דרצון אינו רוב גמור אפילו בעיר מ"מ יש לחלק לפמ"ש בשט"מ גבי השפנתו על המעופרת וז"ל פרש"י תשובה גמורה ונזכחת והקשו עליו דא"כ פבר חזר בו ר"ג והא חזינו אמוראי דפסקו כר"ג ועבדי פנותיה.

וי"ל דאע"ג דנצח אותם בטענה מ"מ קבלתם אמת היתה כו' ע"ש באריכות וא"כ פיון דהנה קבלה והלכתא בלא טענה י"ל שאין למדין ממנה למקום אחר. ואולי דוקא להתיירה לכהונה אמר כן ולא להכשירה באיסור הנהוג לכל ישראל וכדמשמע בפ"ק דיבמות דאין ללמוד לאו השנה בכל מלאו שאינו שנה בכל וכמ"ש בכ"מ ספ"ט מהא"ב בשם הראב"ד בפירושו המשנה פרק בתרא דעדיות משנה ג"י ואע"ג דהתם לא קיי"ל פהראב"ד (ועי' בית שמואל סי' ב' סעיף קטן ט"ז י"ל לא הרגיש מדברי הראב"ד ועיין בית מאיר ועצי ארזים ס"ק י"ב) מ"מ היינו משום דבגמרא מוכח שם לא בפירושו כמ"ש הכ"מ אבל כאן שפיר י"ל פסברתו שאין ללמוד זה מזה פיון דכאן הוא בלאה"נ פהלכתא כו' ועוד דאיסור דאינו שייך לכהונה י"ל דלא דמי לדבר שבערוה שבערוה בעינין עדות ממש בין לאסור בין להתיר משא"כ התם גבי אלמנת עיפה שיש ע"ז טוב טעם משום ס"ס מעלייא ע"כ אין לחלק ועוד דהנה בשט"מ ספ"ק גבי ר' יוחנן בן נורי דאמר כמאן (בדף י"ד סע"ב) כתב בשם הרשב"א וז"ל איפא למידק דילמא ר"ג היא ע"כ לא אפשר ר"ג ברוב פסולין אלא במזנה מרצונה דאיפא למימר בדקה וזנתה וכי אמרה ברי מהימנא אבל הכא דנאנסה ברוב פסולין ודאי פסולה דה"ל כשבוייה דאינה נאמנת מפני ערבי זה שישכיל לבא עליה בעל פרוה וי"ל דשאני הכא פיון דינעינו ליה באנסה ולא פסיפא במילתא לאודויי דנבעלה פי קאמרה לכשר נבעלתי נאמנת דאינה עשויה לקלקל זרעה משא"כ בשבוייה דכיון שלא נודע שפא עליה ודאי פי אמרה לא נבעלתי כלל לא מהימנא דכסיפא לה למימר נבעלתי וע"י כף לא חיישא לקלקול זרעה עכ"ל ולפ"ז אפשר ג"כ גבי היתה מעוברת א"צ לטעם דאיפא למימר בדקה וזנתה אלא דבלאה"נ ל"ד לשבוייה דשבוייה שאני דכיון שלא נודע כו' פסיפא לה כו' ועי"כ כו' אבל הכא דינעינו שבונידי נבעלה רק הספק אם לכשר או לפסול י"ל דאינה עשויה לקלקל זרעה להחליף מפסול לכשר פיון שגם לכשר יש פיסופא אף שלפסול יש פיסופא יותר מ"מ מצד החילוק בין מעט לרב אינה עשויה לקלקל זרעה דאפשר דלא חיישינו לזה רק גבי שבוייה שישכילה לומר לא נבעלתי כלל.

לא כן הכא ועוד דכאן ג"כ תוכל לתרץ א"ע שהפסול בא עליה באונס ולא פסיפא במילתא ועל כן בכה"ג דוקא טענת ברי דינדה יש לה מקום לקרותה ברי משום דאינה עשויה לקלקל זרעה כשלא תרויח במיעוט הבזיון כ"כ פנ"ל: ולפ"ז בגדון דהרר"י דהחילוק בין זנות דאשת איש ברצון לבין אונס הוא חילוק והפרש בין בזיון רב ועצום ובין העדר הבזיון העצום וגדול יותר מבזיון דשבוייה דהבזיון רק באונס כ"ש הכא ועיין בא"ח במג"א סימן י"ד לחלק בין גנאי קטן לגדול א"כ י"ל דכ"ש וק"ו הוא משבוייה דאין ברי דינדה תופס מקום כלל ועוד דהכא לבד הבזיון יש ריעותא דגופא שאם תודה על רצון תאסר לבעלה משא"כ פשתאמר באונס והרי מצינו במשנה אחרונה דשלהי גדרים דמשום חשש עיניה נתנה באחר הקילו שלא להאמין לה פשאומרת טמאה אני כו' אף דכתב הר"ן דמדינא נאמנת משום דכסיפא לה כו' כ"ש שאין להאמינה להפך פשתארת א"ע לבעלה אף את"ל דמדינא נאמנת משום טענת ברי כו' הרי אין לה חששא מעיניה נתנה בבעלה.

דגדול יותר מחשש עיניה נתנה באחר פמוכן לכל דחשש זה גדול יותר משא"כ התם בדין דהיתה מעוברת כו' לא שייך כ"ז דאם תפסל מכהונה הרבה ישראלים יש יותר

ויותר. סוף דבר גם בדינו דהרר"י אע"פ שקהרשב"א וקהרא"ה וקהרא"ש וקהרשב"א מתירין וכן מצאתי ג"כ בשט"מ אחר פלות פ"ק דכתובות בשם ה"ר יוסף בן מיגאש הגאונים רב שרירא ורב האי שבתשובת מהר"ם אלשיקר סוף סימן צ"ד אוסרין.

וכ"ד הרי"ף וקהרמב"ם ורש"י כמש"ש וכ"מ דעת התוספות והמרדכי בשם ר"ש וראב"י"ה וכ"מ דעת הש"ע. וכ"ד גדולי האחרונים מהרי"ט וכ"כ בק"נ ס"ק ל"ד בשם תשובת שער אפרים ותשובת מהר"י לבית לוי שעמעמו בדין זה.

וכ"ד המל"מ פי"ח מהא"ב ה"י דמהירושלימי מוכח פהרמב"ם ע"ש וכ"מ דעת הבית מאיר סימן ס"ח מכ"ש בנדון שאילתינו שי"ל שאין דומה פלל גם לנדון דהרר"י מפמה טעמים רבים ועצומים מה גם שע"ז השיבו בהדיא רב שרירא ורב האי לאיסור וכן פסק בה"ג כמ"ש כת"ר וכן הורו הגאון מוהרמ"ז וכל חכמי דורו דנדאי אין להרהר בזה פלל סימן לב אשת איש שנתניחה עם א' בעיר מרצונה והודית שנבעלה אלא שהיה באונס: גמרא כתובות פ"ק (דף י"ג ע"א) מעלה עשו ביוחסין משמע באשת איש כה"ג לא אוסרין ומבואר בתוספות ד"ה ואין אוסרין דאיירי במודית שנבעלה: רק שאומרת לכשר נבעלתי כדאמרין (ד' ט"ז ע"א): דלר"ג מהימנא משום מיגו דאי בעיא אמרה לא נבעלתי ולר' יהושע לא מהימנא הא אם אמרה לא נבעלתי אפי' לר' יהושע מהימנא וא"כ לפ"ז מדמקשה לר' יהושע מהא דאין אוסרין על היחוד אם שם מיירי דאומרת לא נבעלה לא פריד.

דה"ל ג"כ ס"ס שפא לא נבעלה ושפא באונס: אלא ע"כ צ"ל דמיירי ג"כ שאומרת שנבעלה רק שנבעלה באונס אפ"ה אין אוסרין על היחוד וא"כ מפאן נשמע אשת איש שנתניחה עם אחד ואומרת דנאנסה מהימנא מיגו דאי בעי אמרה לא נבעלתי דאל"כ מאי מקשה אדעירי מהא דאין אוסרין על היחוד דהא התם ג"כ אוסרין במודה שנבעלה רק שאומרת שהיא מותרת פגון שאנסה וק' עמ"ש במרדכי רפ"ב להפד ושם הטענה דנאנסתי טובה יותר שהרי היה בשדה אפ"ה ס"ל דלא מהימנא לכן אף ראב"י"ה דפליג ומתיר היינו משום דשם הטענה טובה.

אבל בנתניחה בעיר מרצונה ואמרה נאנסתי י"ל דגם לראב"י"ה לא מהימנא. ויש לחלק דטענת אונס בעיר לא שכיחא ואינו דומה לטענת לכשר נבעלתי.

אף על גב דמיירי גם ברוב פסולין א"כ ג"כ לא שכיחא לכשר נבעלתי י"ל אשה מונה בודקת ומונה ואף אם לא אמרין פן י"ל היחוד הוי רגלים לדבר שלא באונס נבעלה וכ"מ בתוספות הנ"ל סד"ה ואין אוסרין שכ' ונהא יחוד דא"א דספיקא חדא היא אלמא לא חשיב פלל טענת אונס לס"ס והיינו משום דנתניחה מרצונה הרי ניכר שהיה לה רצון וכן מצאתי בהפלאה פאן בדבריו על התוספות ד"ה מעלה עשו ביוחסין בד"ה בא"ד וא"ת הא דאמרין כו' אלא שכ' טעמים אחרים והוכיח פן מהתוס' דקדושין (דף פ"א ע"א) ועיין בתשובת גבעת שאול סימן ק"ה וכן ראיתי בשט"מ פאן ד"ה ואין אוסרין על היחוד וז"ל הקשו בתוספות דהא דקאמר אין אוסרין על היחוד מיירי בהיא אומרת לא נבעלתי כו' אי נבעלה ליכא לספוקי במידי דהרי היא אסורה לבעלה עכ"ל הרי מבואר דטענת אונס ליכא לספוקי בה פאן והיינו משום דהא נתניחה מרצונה משמע היחוד

עכ"פ שנותרצית לדברי פיעור לפחות ולקירוב וא"כ תו לא מקבלין טענת אונס כו' וצ"ע בפסקי מהרא"י סימן.

כ"ב מ"ש בשם התוספות דיבמות ופרק אע"פ: סימן לג שאלני אדם אחד שאשתו הודית לפניו שפלוני בא עליה (וסקיבת הודאתה הנה מחמת שבו בעלה קטן בן י"ב שנה הגיד שראה הפלוני יצא ממטתה).

אלא שאומרת שאנסה היינו שפא עליה כשהיא ישנה ואחר כך ניעורה ולפיכך לא צעקה מחמת הבושה וגם לא הגידה המעשה מעצמה לבעלה כי היתה יריאה והנה שאלו וחקרו גם מאותו פלוני והגיד ג"כ שפך הנה המעשה שפא עליה כשהיא ישנה ואח"כ ניעורה והחקירות היו ממנה בפ"ע ומפלוני בפ"ע וגם אמרו לה הלא הוא מגיד שזינה עמה שני פעמים ואמרה לא כי שקרן הוא וכן אמרו לו משמה ואמר ג"כ שקר הוא אלא רק פעם.

א' פנ"ל. מה דין האשה אם מותרת לבעלה והיא מעוברת מבעלה בנדאי: הנה מה שהקטן בן י"ב שנה העיד שראה הפלוני יוצא ממטתה סתמא הוא בחזקת שהיה ברצונה דאונס לא שכיח כמ"ש התוספות פ"ק דכתובות (דף ט' ע"א) והרמב"ם פ"א מהל' נערה דין ב' כתב וכל הנבעלת בעיר הרי זו בחזקת מפותה מפני שלא זעקה עד שיעידו העדים שהיא אנוסה עכ"ל וא"כ בנד"ז לדברי הקטן היא נדאי בחזקת שהיה במטתה ברצון אלא שאינו מעיד על שפא עליה ממש ועוד שהוא קטן ולדברי הבועל הרי הנה באונס.

והנה מתחלה נחקור איך הנה הדין אם העידו שני עדים פשרים על אשה שזינתה אלא שאחד מהם אמר שהיה באונס והשני אומר שהיה ברצון ומתוך כך יתבאר לנו אי"ה הדין בנדון הנ"ל ולכאורה נראה לדמות זה לאותה שאמרו בפ"ב דכתובות (דף כ"ב ע"ב) עד אחד אומר נתגרשה ועד א' אומר לא נתגרשה תרנוייהו באשת איש קא מסהדי (שניהם מעידין שאשת איש היתה) והאי דאמר נתגרשה ה"ל חד ואין דבריו של אחד במקום שנים ומבואר מהתוס' ששנים שם שלא היו יודעים שהיא אשת איש כ"א על פיהם וכ"כ הר"ן שם וכ"כ להדיא הרמב"ם פ"ב מהלכות גרושין הלכה ט' וז"ל האשה שלא הוחזקה אשת איש ובא אחד ואמר אשת איש היתה ונתגרשה ובא עד אחד ואמר לא נתגרשה הרי שניהן מעידין שהיא אשת איש ואחד מעיד שהיא גרושה ואין דבריו של אחד במקום שנים ולפיכך לא תנשא ואם נשאת תצא עכ"ל וכתב המגיד שפן משמע בגמרא מדקאמר תרנוייהו באשת איש קא מסהדי משמע שלא הוחזקה אשת איש אלא על פיהם וכמ"ש רבינו וכן פתבו ז"ל עכ"ל וכן מבואר בשט"מ שם בשם הרמב"ן ובשם הרא"ה והריטב"א ובשם הרשב"א והרא"ש דאירי באשה שאין אנו תופסים אותה בחזקת אשת איש כ"א על פיהם והרי אחד מהם מעיד שנתגרשה ואעפ"כ אמרינן תרנוייהו באשת איש קא מסהדי ואין דבריו של אחד במקום שנים והא דלא אמרינן אנו מאמינים לזה העד השני שהיתה אשת איש להיות נעשית עי"ז בחזקת אשת איש ע"י שני עדים נאמין לו ג"כ שנתגרשה ואם אין אנו מאמינים לו שנתגרשה לא נאמין לו ג"כ שהיתה אשת איש ויהיה נשאר רק עד אחד המחזיקה באשת איש ועד אחד לאו פלום הוא וכהא דאיתא במסכת עדיות פ"ח מ"ב הובא בכתובות (דכ"ז סע"ב) אם אתם מאמינים שהורהנה האמינו שלא נסתרה ושלא נטמאה ואם אי אתם מאמינים שלא נסתרה ושלא נטמאה אל תאמינו שהורהנה דשאני התם ששני העדים המעידים

שְׁהוֹרְהֵנָה הֵן מְעִידִים שְׁלֹא נִסְתַּרְהָ וְשְׁלֹא נִטְמָאָה ע"כ שְׁפִיר שִׁינְךָ מִמָּה נִפְשָׁךְ אִם תֵּאֱמִינוּ כו' מֵה שְׁאִין פֶּן בְּגִדוֹן זֶה שְׂרָק אֶחָד מֵהֶן מְעִיד שְׁנִתְגַּרְשָׁה וְדַאי אֲדַרְבֵּה מוֹכַח מִשֵּׁם לְהַפְּדֵי שְׁמַאֲמִינִים אָנוּ שְׁהִיְתָה אִשְׁתְּ אִישׁ שֶׁע"ז שְׁנִיחֵם מְעִידִים וְאִין אָנוּ מֵאֲמִינִים שְׁנִתְגַּרְשָׁה שֶׁע"ז לִיכָא רַק עַד אֶחָד אִע"ג דְּבִקְרָמְבֵּ"ם ספ"ח מֵהֵא"ב וּבש"ע סִימָן ז' סע"א י"א מִשְׁמַע דְּלִדְיָנָא בְּקָא דְעֵדוּת ג"כ עַד אֶחָד נֶאֱמָן לֹאמַר שְׁלֹא נִטְמָאָה אִע"פ שְׁאִשְׁנִים מְעִידִים שְׁהוֹרְהֵנָה הִינּוּ מִשּׁוּם דְּבִשְׁבוּיָה הִקְלוּ לְהֵאֱמִין ע"א מִשּׁוּם דְּמִנּוּן לְהַנְפִישָׁה לְגַבֵּי שְׁבָאֵי מִשָּׂא"כ הִקָּא גַבֵּי אִיסוּר אִשְׁתְּ אִישׁ.

וְהֵנָּה לִפ"ז ה"נ י"ל הֵרִי שְׁנֵי הָעֵדִים מְעִידִים שְׁהִיָּה פֶּאן זְנוּת וּמָה שְׁאֶחָד מֵהֶם אוֹמֵר שְׁהִיָּה בְּאֹנָס ה"ל חֵד וְאִין דְּבָרֵיו שֶׁל אֶחָד בְּמִקּוֹם שְׁנִים דְּבִשְׁלָמָא אִם הִיָּה מִכְחִישׁ אֶת הָעֵד לְגַמְרֵי לֹאמַר שְׁלֹא הִיָּה פֶּאן זְנוּת וְדַאי עַד אֶחָד בְּהִכְחָשָׁה לֹא פְלוּם הוּא אֲבָל פִּינּוּן שְׁמַעִיד ג"כ פְּמוֹתוֹ שְׁהִיָּה פֶּאן זְנוּת וְהוּא שְׁנָה עִמּוֹ בְּדָבָר זֶה וּמִסְתַּמָּא הַזְנוּת בְּעִיר הוּא בְּחֻזְקַת רְצוֹן פְּנ"ל א"כ אִף שְׂאֵם הָעֵדִים מְעִידִים שְׁהִיָּה בְּאֹנָס הֵם נֶאֱמָנִים מ"מ פֶּאן שְׂרָק אֶחָד מֵהֶן אוֹמֵר שְׁהִיָּה בְּאֹנָס ה"ל חֵד וְאִין דְּבָרֵיו שֶׁל אֶחָד בְּמִקּוֹם שְׁנִים.

וּמָה שִׁישׁ לְהַקְשׁוֹת דְּנֶאֱמִין הָעֵד הָאוֹמֵר שְׁהִיָּה בְּאֹנָס בְּמִיגוֹ דַּאי בְּעֵי שְׁתִּיק וְלֹא הִיָּה אוֹמֵר פְּלִל שְׁזִינְתָה הֲלֹא כְּמוֹ כֵּן קָשָׁה גַבֵּי עַד אוֹמֵר נִתְגַּרְשָׁה וּכמ"ש בְּר"ן שֵׁם וְעִ"ש מֵה שְׁתִּירֵץ דְּכְמוֹ כֵּן יֵשׁ לְתַרְץ גַּם פֶּאן שְׁאִינוּ רוֹצֵה לְהַכְשִׁירָה לְכַהֲנָה אִם תִּתְאַלְמֵן וְעִ"ב כְּכִלְי מִיגוֹ שְׁבָאוֹ"ת סוּף סִימָן פ"ב בְּאוֹת נ"ט וּבש"ט"מ פֶּאן בְּשֵׁם הָרֵא"ש כ' י"ל דְּלֹא חֲשִׁיב מִיגוֹ שְׁמָא הוּא רוֹצֵה לֹאמַר הָאֱמַת פְּדִי לְפִנְסָלָה מִן הַכְּהֻנָּה כו' זֶה לֹא כְּמוֹ שְׁהִבִּין הָאוֹ"ת דְּמִשְׁקֵר כו' אִף ד' הָרֵא"ש צ"ע דָּאָם פֶּן דַּעכ"פ אוֹמֵר הָאֱמַת יְהִיָּה נֶאֱמָן.

וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְתַרְץ בַּע"א מֵאַחַר דְּאֶמְרִינּוּ דַּה"ל כְּאִילוּ שְׁנִים מְעִידִים שְׁהִיָּה אִשְׁתְּ אִישׁ וְאֶחָד מְעִיד שְׁנִתְגַּרְשָׁה א"כ אֶפְילוּ יֵשׁ לוֹ מִיגוֹ אִינוּ נֶאֱמָן דַּה"ל כְּמִיגוֹ בְּמִקּוֹם עֵדִים. וּמִיָּהוּ הִקָּא אִינוּ סוֹתֵר הָעֵדִים מִמֶּשׁ.

לֹאמַר שְׁלֹא הִיְתָה אִשְׁתְּ אִישׁ כִּי אִם שְׁמִתִּירָה מִצַּד אַחַר ע"י גְּרוּשִׁין וְעִ"ב בָּאוֹ"ת שֵׁם בְּכִלְי מִיגוֹ דִּין י"ב וּמ"מ קְרוּב לְזָה מְצַאֲתִיבִשְׁט"מ גַבֵּי עַד אֶחָד אוֹמֵר תְּנַאי שְׁכַתְבַּת בְּשֵׁם תְּלִמִּידֵי ה"ר יוֹנָה וְנ"ל וְא"ת מ"ט דְּרַב פֶּפְא וְלָמָּה לֹא נֶאֱמִין אוֹתוֹ בְּמִגוֹ שְׁהִיָּה יָכוֹל לֹאמַר אִין זֶה כְּתִיב יְדִי י"ל דְּכִינּוּן שְׁהוּא וְהָאֶחָר מְעִידִים עַל הַשְּׁטֵר לֹא נֶאֱמִין לְזָה שְׁאוֹמֵר תְּנַאי דַּה"ל כְּמִיגוֹ בְּמִקּוֹם עֵדִים עכ"ל.

אֲמָנָם בְּטוֹר אַה"ע ס' קנ"ב ס"ג מִשְׁמַע דְּמִפְרֵשׁ הִיָּה דְּאֶחָד אוֹמֵר נִתְגַּרְשָׁה כו' כְּשִׁהִיְתָה בְּחֻזְקַת א"א שְׁלֹא עַל פִּיָּהֶם דִּיִּקָּא וְלְדְבָרֵיו בְּנִד"ז נְמִי' אֶפְשָׁר אִין לְחוּשׁ פִּינּוּ דְלֹא יִדְעִינּוּ שְׁזִינְתָה כ"א עַל פִּיָּהֶם.

מִיָּהוּ דְּבָרֵי הַטּוֹר צְרִיכִים בְּיָאוֹר דַּא"א לֹאמַר דְּמִפְּנֵי הַסּוּגִיָּא דְּנִקָּא בְּשִׁהִיְתָה בְּחֻזְקַת אִשְׁתְּ אִישׁ בְּלָאוּ הִכֵּי דְהָא פֶּסֶק ג"כ דַּאִף אִם לֹא הִיְתָה בְּחֻזְקַת א"א אֲלֵא עַל פִּיָּהֶם וְאֶחָד אוֹמֵר שְׁהִיָּה הֵגֵט קְרוּב לוֹ כו' אִם נִשְׂאֵת תְּצַא.

א"ו צ"ל דְּמוֹדָה נְמִי דְּאֶמְרִינּוּ תְּרוּנוּיָהוּ בַּא"א קָא מְסִדֵּי אִע"פ שְׁלֹא הִיוּ יוֹדְעִים שְׁהִיְתָה א"א כ"א עַל פִּיָּהֶם וּמָה שְׁפֶסֶק דְּמִכְחִישִׁים זַא"ז תְּנַשֵּׂא לְכַתְחֻלָּה הִינּוּ מִטְעֵם אַחַר כַּמ"ש הַב"ש סק"ט הוֹאִיל א' מֵהֶם עכ"פ שְׁקֵרָן הוּא דְהָא מִכְחִישִׁין זַא"ז א"א לְהַחֲזִיקָה לַא"א

על פיהם וְהוּי פְּאִילוּ הָיָה רַק עַד אֶחָד שֶׁהִיא אֲשֶׁת אִישׁ אֶבֶל כְּשֶׁאֶחָד אוֹמֵר קְרוּב לוֹ וְאֶחָד אוֹמֵר קְרוּב לָהּ י"ל דְּאֶחָד טוֹעָה וְתַרְנוּנֵיהוּ מְעִידִים אֲמַת שֶׁהִיְתָה א"א עכ"ל וְכֵן פִּירַשׁ הַר"ן שֶׁם דְּמִיָּרֵי דְנוֹקָא בְּכַה"ג מְטַעַם הַנ"ל דַּאל"כ אִיךָ מְתוֹקְמָא בְּחֻזְקַת אֲשֶׁת אִישׁ אֶפְרַיִם הָיוּ כו' ע"ש וְכ"כ בַּשֵּׁט"מ בְּשֵׁם הַרִיטְב"א: וְהִשְׁתָּא לְדַבְּרֵי נְמִי בְּנַד"ז נְמִי י"ל דְּאֶסוּרָה וְלֹא שִׁינְיָה לֹאמֵר דְּאֶחָד מֵהֶן עכ"פ שֶׁקֶרֶן מְשׁוּם שִׁי"ל ג"כ דְּעֵבִידֵי דְטַעוּ פִּינּוֹן דְּתַחֲלָה בְּאֻנְסֵי וְסוֹפָה בְּרֻצוֹן מְוַתֵּרַת א"כ י"ל דְּבִקְצַת אֻנְסֵי שֶׁבְּתַחֲלָה עֵבִידֵי דְטַעוּ מִיְהוּ זֶה דְּחֻסָּה לֹאמֵר דְטַעוּ בְּהִכִּי לְפִיכָּהּ נ' דְּלַהֲטוּשׁ"ע סִימָן קַנ"ב ס"ג י"ל דְּמְוַתֵּרַת בְּכַה"ג: מֵאַחַר דַּע"כ"פ אֶחָד מֵהֶם שֶׁקֶרֶן א"כ אֵין לְהֶאֱמִינָם כֹּלֵל גַּם עַל עֵיקַר הָעֲנִין לֹאמֵר שֶׁזִּינְתָהּ וּמִיְהוּ זֶהוּ אִם הִיְתָה מְכַחֶשֶׁת אוֹתָם לֹאמֵר שֶׁלֹּא זִינְתָה כֹּלֵל אִזּוֹ הָיָה מְקוּם לֹאמֵר דְּהִיא נְאֻמָּת כְּנֻגְדָם מֵאַחַר שֶׁעַד אֶחָד הוּא שֶׁקֶרֶן בְּנֻדָּא אֵין כָּאֵן שְׁנֵי עֲדִים כְּנֻגְדָה רַק ע"א כְּפֶשֶׁר.

אֶבֶל פִּינּוֹן שֶׁהִיא מוּדָה ג"כ שֶׁזִּינְתָהּ רַק שֶׁאוֹמֵרֶת שֶׁהִיא בְּאֻנְסֵי וְא"כ כְּמוֹ דְּאֶמְרִינּוּן גְּבִי הָעֲדִים עֲצָמָן דְּכִינּוֹן דְּתַרְנוּנֵיהוּ בְּזִנּוּת קָא מְסַדֵּי ה"ל הָאוֹמֵר שֶׁהִיא בְּאֻנְסֵי חַד וְאֵין דְּבָרֵי שֶׁל אֶחָד בְּמְקוּם שְׁנֵים כִּי הִיא ג"כ לֹא עֲדִיפָא לְהֶאֱמִינָה נֶגְדַּ שְׁנֵים.

מִיְהוּ זֶה אֵינוֹ דְּלֹא אֶמְרִינּוּן אֵין דְּבָרֵי שֶׁל אֶחָד בְּמְקוּם שְׁנֵים אֶלָּא כְּשֶׁהֲשִׁנּוּם הֵם שְׁנֵי עֲדִים כְּפֶשֶׁרִים כְּגוֹן בְּעֲנִין שֶׁאֵין כָּאֵן שֶׁקֶרֶן כְּנ"ל בְּשֵׁם הַטּוֹר וְהַר"ן וְהַרִיטְב"א אֶבֶל הֵכָא דְאֶחָד מֵהֶם וְדָאֵי שֶׁקֶרֶן אֵין כָּאֵן בְּמְקוּם שְׁנֵים.

לְכֵן י"ל דְּהִיא נְאֻמָּת גַּם בְּכַה"ג אִיךָ בַּשֵּׁט"מ בְּשֵׁם הַרִיטְב"א מְשֻׁמַּע לְהַחְמִיר בְּכַה"ג אִם הִיא מוּדָה אַע"פ שֶׁאוֹמֵרֶת שֶׁהִיא בְּאֻנְסֵי דְזֶה לְשׁוֹנוֹ גְּבִי ע"א אוֹמֵר נִתְגַּרְשָׁה (ו"ז"ל) וְקִשְׁיָא לָן הִשְׁתָּא נְמִי הִיא מְתוֹקְמָא בְּחֻזְקַת אֲשֶׁת אִישׁ אֶפְרַיִם הָיוּ אֶפְרַיִם דְּהִנְיָה דְּהָא פִּינּוֹן דְּקָא מְכַחֶשֶׁי אֶהְדְּדֵי לֹא סָגִי דְלִיכָא חַד פְּסוּל כו' תִּירְצוּ בְּתוֹסְפוֹת דְּהֵכָא בְּמֵאִי עֶסְקִינוּן דְּלֹא קָא מְכַחֶשֶׁי אֶהְדְּדֵי לְגַמְרֵי אֶלָּא שֶׁזֶה אוֹמֵר נִתְגַּרְשָׁה בְּגִט קְרוּב לָהּ וְזֶה אוֹמֵר בְּגִט קְרוּב לוֹ כו' וְאֶפְשָׁר עוֹד לְפָרֵשׁ דְּנֻדָּא בְּהַכְחָשָׁה גְּמוּרָה אֵיירִי וּמִיְהוּ כְּגוֹן דְּאֶמְרָה אִיְהִי אֲשֶׁת אִישׁ הִיִּיתִי וְגִירוּשָׁה אֲנִי דְשִׁוּיָא נְפֻשָׁה חֲתִיכָה דְאִיסוּרָא וְכִינּוֹן דְּכֵן תּוֹ לֹא מְהִימְנָא לֹאמֵר גְּרוּשָׁה אֲנִי דְהִשְׁתָּא לִיכָא טַעְמָא דְהִפָּה שֶׁאַסֵּר הוּא הִפָּה שֶׁהִתִּיר פִּינּוֹן דְאִיכָא עֲדִים אַע"ג דְּהִנְיָ עֲדִים לֹא כְּלוּם הוּא כְּדִפְרִישִׁית מ"מ פִּינּוֹן דְאִיכָא עֲדִים כֹּלֵל לִיכָא הִפָּה שֶׁאַסֵּר דְלֹא נִיחָא לָהּ לְמִימֵר פְּנוּיָה אֲנִי בְּמְקוּם עֲדִים דְּהָא כּוֹלְהוּ מוֹדוּ בָּהּ מִיְהִת דְאֲשֶׁת אִישׁ הֵנּוּ עכ"ל וְעַד"ז כְּתִב שֶׁם לְעֵיל מִינְיָה בַּשֵּׁט"מ בְּלִשׁוֹן הַרְמַב"ן בְּקֻצְרָה ו"ז"ל וְאֲנִי אוֹמֵר פִּינּוֹן דְאִיכָא עֲדִים דִּינְדְעֵי כֹלֵל אֵינָה נְאֻמָּת לֹאמֵר גְּרוּשָׁה אֲנִי דְאֻזְלִל לִי מִיְהוּ הַרִיטְב"א כו' ע"ז וְהַפִּירוּשׁ הֵנּוּ דְחֻק וּמ"מ אֶפְשָׁר אֵינוֹ חוֹלֵק עֲלֵיהֶם בְּעֵיקַר הַדִּין וְא"כ לַפ"ז בְּנ"ד ג"כ כְּשֶׁמוּדָה לְבוּ שֶׁהִיא זְנוּת אֶלָּא שֶׁאוֹמֵרֶת שֶׁהִיא בְּאֻנְסֵי אֵין נְאֻמָּת מֵצַד מִיְהוּ וְהִפָּה שֶׁאַסֵּר פִּינּוֹן דְאִיכָא עֲדִים דִּינְדְעֵי מְהִנּוּת אַף עַל גַּב דְּהִנְיָ עֲדִים לֹא כְּלוּם הוּא כְּנ"ל.

וְכַה"ג אֵיתָא בְּמִרְדְּכֵי פֶרֶק הָאֲשָׁה שֶׁנִּתְאַרְמְלָה סִימָן קַמ"ז דַּס"ל לְרַבִּינוּ שְׁמֻחָה דְכִינּוֹן דְמוּדָה שֶׁנִּבְעֵלָה לֹא כֹל כְּמִינְיָה לֹאמֵר בְּאֻנְסֵי הָיָה. וְהִינְיָנוּ מְשׁוּם דְּעֵבֵרָה עַל דַּת וְנִתְיַחֲדָה שְׁמָא הַפְּסִידָה מִיְהוּ שְׁלָה ע"ש.

וְכ"ש הֵכָא דְבְּנֻדָּא לִיכָא מִיְהוּ מֵאַחַר דִּינְדְעֵי עֲדִים כְּנ"ל: וְעוֹד כְּתִב שֶׁם רַבִּינוּ שְׁמֻחָה דְכְּשִׁישׁ עַד אֶחָד שֶׁנִּבְעֵלָה בְּרֻצוֹן אֻזְלִל מִיְהוּ שְׁלָה ע"ש א"כ וְדָאֵי הֵכָא אֻזְלִל מִיְהוּ שְׁלָה שְׁהִרֵי יֵשׁ עַד אֶחָד שֶׁמְעִיד שֶׁנִּבְעֵלָה בְּרֻצוֹן וְנוֹסֵף ע"ז ג"כ עַד שְׁנֵי שֶׁנִּבְעֵלָה א"כ עכ"פ

ליפא אצלה מיגו לומר שלא נבעלה והיכא דליפא מיגו משמע דס"ל לרבינו שמחה דכשהיא מודה שנבעלה אף שאומרת דבאונס היתה לא מהימנא וזה פועל מ"ש בשם הרמב"ן והרא"ה ואע"ג דראב"ה במרדכי שם התירה היינו משום דס"ל דמשום ייחוד לא הפסידה מיגו שלה דאטו פוליהו נשי דינא גמירי כו' ע"ש אב"ד הר"י ודאי ליפא מיגו.

ועוד דהתם היינו שטוענת שאנסה בדרך בייער וטענה טובה היא: וכמ"ש הרמב"ם פ"א מהל' נערה ה"ב פל הנבעלת בשדה הרי זו בחזקת אנוסה ודנין אותה בדין אנוסה עד שיעידו העדים שברצונה נבעלה עכ"ל אבל הכא דנבעלה בעיר ובביתה ממש שהרי זו בחזקת מפותה י"ל דלכ"ע אמת הדין דכיון שהיא מודה שנבעלה לאו פל כמינה לומר שבאונס היתה נגד החזקה מאחר דלית לה מיגו נמצא גם לדעת הטוש"ע סימן קנ"ב י"ל דאסורה מצד הודאת עצמה בכה"ג דליפא מיגו וכ"ש לפמ"ש הב"ש שם סק"ט הנ"ל דלהרמב"ם פ"ב מה"ג משמע אפילו שני העדים מכחישים זה את זה לגמרי בהגרופין תצא ומחזיקים אותה באשת איש על פיהם אף שבנדאי אחד מהם משקר בענין הגרופין וכ"כ בשט"מ פ"ק האשה שנתארמלה שם בד"ה תרנונייהו בא"א קא מסהדי בשם תלמיד הרשב"א דכי אמרינו בשתי פיתי עדים דלא מצטרף חד מכל פת וכת בעדות אחת הני מילי להבא אבל למפרע לא מפסלי והכא פשמכחישינו זה את זה כבר היתה עדותם שהעמידה באשת איש גמורה ועדות זו ששמכחישינו בה זה את זה עדות אחרת היא דנשואין לאו בגרופין מתלו דתרתמי מילי ניהו עכ"ל.

ועיין שו"ת בית אפרים חאה"ע סימן כ"ה דלכאורה יש ראיה ברורה לדעת הרמב"ם מה"ד דפ' (ז"ב דל"א) דאחד אומר מנה ואחד אומר מאתים שמקבלים עדותן על מנה אע"פ שמכחישים זה את זה במנה הב' וממ"נ א' שקרן במנה הב' מ"מ אין זה מבטל מה שהנשוי במנה האחד כמו כן פאן יש להאמינם במה ששניהם אומרים שנבעלה לפלוגי אע"פ שמכחישים זה את זה לענין אונס ורצון מיהו לדברי תלמיד הרשב"א הכא כיון דהכל עדות אחד אין נאמנין כלל אף לכאורה במנה ומאיתים גם כן הכל עדות אחת ואף על פי כן מקבלים עדותן במנה והארכתי מדינים אלו במ"א: (קיצור תחלה יש לחקור בדין ע"א אומר שברצון היתה ואחד אומר באונס דלכאורה י"ל דתרונייהו מסהדי עכ"פ שנבעלה לאחר והנבעלת בעיר בחזקת רצון היא והאי דקאמר באונס ה"ל חד ואין דבריו של אחד במקום שנים ואף דכאן ממ"נ ע"א שקרן מ"מ במה שהנשוי שנבעלה מקבלין עדותן לדעת הרמב"ם פ"ב מה"ג, ה"ט כמ"ש הב"ש סימן קנ"ב סק"ט ואף לדעת הטור והר"ן דכשנדאי אחד שקרן אין העדות חשוב כלל אף במה שהנשוי שניהם מ"מ כיון שהיא ג"כ מודה שנבעלה לאותו פלוגי רק שאומרת שהיתה באונס ואין להאמינה בזה נגד חזקת רצון דעיר כיון דלית לה מיגו דאי בעי הנה אמרה שלא נבעלתי שהרי איכא עדים הנ"ל דידעי שנבעלה כמ"ש הרמב"ן והרא"ה כה"ג לענין תרונייהו בא"א קמסהדי כו' כמ"ש בשט"מ משם וגדולה מזו משמע דעת ר"ש וראב"ה שבמרדכי פ' האשה שנתארמלה סימן קמ"ז דהיכא דאבדה המיגו שלה והיא מודה שנבעלה אינה נאמנת לומר שהיתה באונס אף בדרך בייער) ב אף הנה באמת על האיסור מצד העדים דתרונייהו מסהדי שנבעלה לאחר אין להחמיר כלל ולומר דדומה למ"ש בגמרא תרונייהו באשת איש קא מסהדי כו' שהרי הר"ן בפ"ב דכתובות שם הקשה אהא דאמרינו תרונייהו באשת

איש קמסהדי ונ"ל וכ"ת כיון דחד מהני אומר שנתגרשה אין פאן אלא עד אחד שמחזיקה באשת איש כדאמרין לעיל כו' למעקר סהדותיה קאתי תירצו בזה דדוקא בעד אומר תנאי הוא דאמר הכי לפי שעוקר השטר מעיקרו כו' אבל אם היה מעיד שפרעו לכ"ע הנה אמרינן דתרונייהו בשטרא מעליא קא מסהדי והאי דאמר פרוע ה"ל חד כו' וה"נ האי דקאמר נתגרשה כיון דמעיקרא מודה דאשת איש היתה לעד אומר פרוע דמיא עכ"ל הר"ן וכ"כ בשט"מ ד"ה תרונייהו באשת איש קא מסהדי בשם הרמב"ן ונ"ל אי נמי עד פאן לא אמר רב הונא בריה דרב יהושע למעקר סהדותיהו קאתי אלא גבי תנאי שמתחלת עדות זה תנאי היה אבל הכא אשת איש היתה ואח"כ נתגרשה וכשתי עדיות דמי וה"ל חד במקום שנים ומיהו רבא ורב אשי כו' עכ"ל וכ"כ שם בשם הר"א"ה והרשב"א ונ"ל הרשב"א ולא שייכא בפלוגתא דזה אומר תנאי וזה אומר אינו תנאי דאפליגו בה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע דבהא אפילו רב הונא מודה בה דהתם היינו טעמא דאמר רב הונא למעקר סהדותיהו קא אתי משום דחד סהדותא היא וברורי הוא דקא מברר ליה ואמר דעל תנאי פה הקנה זה או מברר זה אבל הכא תרי מיילי נינהו דנשואיה לאו בגירושין מיתלו אלא הנה ליה כשנים אומרים פתב דינו הוא זה וזה אומר עדיין לא פרעו וזה אומר פרעו דהאי דקאמר פרעו לא מהימן ורבא דאוקמא בתרי ותרי כו' ורב אשי לאו משום דפליגי עליה דאב"י בעיקר דינא ולומר דברב פפא שייכא כו' עכ"ל ומיהו הרמב"ן שם פתב ונ"ל ומיהו רבא ורב אשי לית להו הך סברא אלא למעקר קא אתו עכ"ל ונפ"מ דלהרמב"ן אפילו בעד אחד אומר פרוע בטל השטר וזה פדעת הרמ"ה שפטור סוף סימן מ"ו סעיף ל"ו ושפתב הש"ך בסימן פ"ב ס"ק מ"ו דמוכח דס"ל דגם בעד אחד אומר פרוע בטל השטר ומ"ש הש"ך דמ"מ נראה דהרמ"ה לא קאמר אלא כשאין פתב ידע יוצא ממקום אחר זהו נדאי ג"כ דעת הרמב"ן דמעמיד גם הא דעד אחד אומר תנאי ודוקא כשאין פתב ידע יוצא ממקום אחר, ומ"מ לדינא אין נפקותא דהא פל הפוסקים בטוש"ע אה"ע סי' קנ"ב סעיף ה' פסקו להא דאב"י דתרונייהו בא"א קא מסהדי כו' וזה פהרשב"א א דרבא ורב אשי לא פליגי עליה דאב"י ולפ"ז בעד אחד אומר פרוע אפילו כשאין כת"י יוצא ממקום אחר אינו נאמן והנה ע"פ הדברים האלו מוכן דנדון זה נמי לא גרע עכ"פ מעד אחד אומר תנאי ועד אחד אומר לא היה תנאי דלא אמרינן תרונייהו בשטרא מעליא קא מסהדי דקיי"ל פרב הונא משום דלמעיקר סהדותיה קאתי ואשתכח דאין בשטר חתום אלא עד אחד א"כ כ"ש הכא העד האומר שפא עליה הבוועל באונס דעדיף מתנאי דעכ"פ השטר יש לו מקום אילו נתקיים התנאי אלא כשלא נתקיים נתבטלו השטר מעיקרו כ"ש הכא כיון שהבעילה היה באונס א"כ לא היה בזה סברא שתיאסר על בעלה ואפילו רב פפא דפליג גבי תנאי יודה פאן דהתם הוא דס"ל דכיון שהשטר נכתב בלא תנאי שייך לומר תרונייהו בשטרא מעליא קא מסהדי משא"כ הכא דמעיד על פה שפא עליה פלוני באונס אם פן מעיקרא מעיד שלא נאסרה לבעלה כלל וכ"ש שאין זה ענין לעד אומר נתגרשה כו' דשם נדאי שייך לומר תרונייהו באשת איש קא מסהדי משא"כ בעד אחד אומר תנאי וכ"ש הכא: קיצור (גבי עד אחד אומר תנאי כו' אמרינן דלמעיקר סהדותיהו קא אתי משום דחד סהדותא היא וברורי הוא דקא מברר לה א"כ כ"ש בנד"ז דמי לעד אחד אומר תנאי ולא לעד אחד אומר נתגרשה ואפילו רב פפא דפליג גבי תנאי יודה פאן) ג הר"ן אח"כ על תירוץ הנ"ל דנתגרשה לא דמי לתנאי

שָׂאִין זֶה מְחַנּוּר כּו' אֵלָּא עֵיקַר הַתִּירוּץ פֶּאן כּו' דְּדִילְמָא לְמִפְסָלָא מְפִהוּנָה קֵאָתִי עַכ"ל עֵינִן עָלָיו לֹא בָּא לְסִתּוֹר הַחִלּוּק לְגַמְרֵי לִוְמֵר דְּגַם הֵיכָא שִׁי"ל לְמִיעָקֵר סְהַדוּתֵיהּ קֵאָתִי אִינוּ נְאָמֵן פֶּשְׁאִין לֹו מִיגֹו פֶּמֹו בְּנִתְגַרְשָׁה דְּהָא הֵר"ן עֲצָמוּ מְסִיק דְּגַבֵּי עַד אֶחָד אֹמֵר תְּנָאֵי שְׁהוּא נְאָמֵן אַף פֶּשְׁכְּתָב יְדֹו יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר דְּאִין לֹו שׁוּם הַתְּחַלַּת מִיגֹו פְּלָל וְק' מ"ש מְעַד אֶחָד אֹמֵר נִתְגַרְשָׁה דְּמִשׁוּם דְּלִיפָּא מִיגֹו טוֹב לֹא מְהִימֵן א"ו צ"ל דְּמוֹדָה הֵר"ן דְּהֵיכָא שִׁי"ל לְמִיעָקֵר סְהַדוּתֵיהּ קֵאָתִי א"צ לְמִיגֹו שְׁלֹו פְּלָל וְלֹא פְּתַב הֵר"ן שָׂאִין זֶה מְחַנּוּר לֹו אֵלָּא לְהוֹסִיף קוֹלָא דְּגַם בַּע"א אֹמֵר נִתְגַרְשָׁה דְּתַרְנוּנֵיהּ בַּע"א קָא מְסַהְדֵי אִילּוּ הֵיךָ לֹו מִיגֹו הֵיךָ נְאָמֵן וְה"ה בְּפִרְוֵעַ פֶּשְׁאִין כַּת"י יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר.

א"כ בַּנְד"ז אַף דְּלָאוּ מִיגֹו מְעַלְיָא הוּא פִּינֵן דְּלְמִיעָקֵר סְהַדוּתֵיהּ קֵאָתִי לֹא שְׁיָיָה לִוְמֵר תְּרַנּוּיֵיהּ בְּזִנּוּת קָא מְסַהְדֵי כּו' כ"א ה"ל רַק פֶּמֹו עַד אֶחָד הַמְעִיד שְׁזִינְתָה בְּרִצּוֹן וְאַף לְדַעַת הַש"ע סִימֵן מ"ו גַּבֵּי תְּנָאֵי שְׁבַכְת"י יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר אִינֵן נְאָמְנִים אַע"ג דְּלְמִיעָקֵר סְהַדוּתֵיהּ קֵאָתִי אִין שְׁיָיָה לְלַמּוֹד חוּמְרָא לַנְד"ז דְּשָׂאֵנִי הֵתָם דְּכְשָׁכְתָב יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר הָרִי נִתְקַיֵּים עֲדוּת, הַשְּׁטֵר בְּלִי הַגְּדָתָן לְגַמְרֵי לְכוּ אִינוּ נְאָמֵן ע"א לִוְמֵר תְּנָאֵי הֵיךָ שְׁבִינָה עוֹקֵר הַשְּׁטֵר מִשָּׂא"כ הֵכָא שְׁבַלְתִּי הַגְּדָתוֹ אִין לָנוּ שְׁנֵי עֲדִים שְׁזִינְתָה א"כ מִמְּנוּ בָּאִים לְהוֹצִיא הַעֲדוּת וְהָרִי אֹמֵר שְׁהֵיךָ בְּאֹנָס א"כ נִשְׂאָר רַק עַד אֶחָד שְׁזִינְתָה בְּרִצּוֹן: קִי צוּר (גַּם הֵר"ן לֹא פְּלִיג עַל חִלּוּק הַנ"ל דְּבִין לְמִיעָקֵר סְהַדוּתֵיהּ כּו' וְגַם לְהַש"ע סְסִי' מ"ו דְּבַכְת"י יוֹצֵא מִמְּק"א אִין נְאָמֵן הָאוּמֵר תְּנָאֵי מ"מ הֵכָא לֹא שְׁיָיָה לִוְמֵר הֵכִי דְּהָא ה"ל פֶּאִין פְּתַב יְדֹו יוֹצֵא מִמְּק"א): ד אַף לְכַאֲרָה י"ל עוֹד דַּמ"מ לֹא דְּמִי לְהָא דְּעַד אֶחָד אֹמֵר תְּנָאֵי מִשׁוּם דְּשֵׁם שְׁפִיר אֶפְשָׁר שְׁהֵיךָ תְּנָאֵי אַע"פ שְׁלֹא נִכְתַּב בְּשְׁטֵר אֲבָל עֲנִין אֹנָס הוּא פֶּמֹו מִיעוּטָא נֶגְדַּ רַבָּא דְּרִצּוֹן ה"ל רַבָּא פֶּמֹו שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת פ"ק דְּכַתּוּבוֹת (דַּף ט' ע"א).

וְהַרְמַב"ם פ"א מֵהִלְכוֹת נַעֲרָה פְּתַב שְׁפַל הַנְּבַעֲלַת בְּעִיר הִיא בְּחֻזְקַת מְכַוְּתָה וְעֵינֵן מִזָּה בְּתִשׁוּבַת מְהֵר"ם אֶלְשָׁקֵר סִימֵן צ"ד וַא"כ פִּינֵן דְּעַד הָאוּמֵר שְׁהֵיךָ בְּאֹנָס מוֹדָה לְעַד הַשְּׁנֵי שְׁזִינְתָה אַף ע"פ דְּלְמִיעָקֵר סְהַדוּתֵיהּ מְעִיקְרוֹ קֵאָתִי בְּמָה שְׁאוּמֵר שְׁהֵיךָ בְּרִצּוֹן.

מ"מ ל"ד לַע"א אֹמֵר תְּנָאֵי פִּינֵן דְּהֵכָא הָרוּב מְסִייעַ לְאוּתוֹ הָאוּמֵר שְׁהֵיךָ בְּרִצּוֹן אֶפְשָׁר דְּאִין נְאָמֵן בְּזָה נֶגְדַּ הָרוּב: מִיְהוּ לְהָאוּמֵרִים דַּע"א אֹמֵר תְּנָאֵי מְהִימֵן אַף כְּשַׁכְת"י יוֹצֵא מִמְּק"א י"ל דַּכ"ש פֶּאן דַּה"ל פֶּאִין כַּת"י יוֹצֵא מִמְּק"א רַק שְׁהוּא נֶגְדַּ רַבָּא.

וְאַפְשָׁר דְּאַף לְהָאוּמֵרִים דְּמִיָּרִי פֶּשְׁאִין כַּת"י יוֹצֵא מִמְּק"א מ"מ פִּינֵן דְּמְדְּאוּרֵי תָּא עַד הַחֲתוּם עַל הַשְּׁטֵר ה"ל פְּמִי שְׁנַחְקָרָה עֲדוּתָם בַּב"ד וַא"צ לְהַקְיֹום רַק מְדְּרַבְּנֵן וְאַפ"ה נְאָמֵן י"ל דַּכ"ש דְּמְהִימֵן לְגַבֵּי רַבָּא פֶּשְׁאִין כַּת"י יוֹצֵא מִמְּק"א וְעוֹד נִרְאָה רְאָיָה מְפִלוּגְתָּא דַּהֲרַר"י שְׁבַהֲרַא"ש פ"ק דְּכַתּוּבוֹת סִימֵן י"ח עִם הַרְמַב"ם וְסִיעֵתוֹ הוּבְאוּ בַש"ע אַה"ע סִימֵן ס"ח ס"ז דְּהַחֻלְקִים אַהֲרַר"י לֹא אָמְרוּ אֵלָּא פִּינֵן דְּפְתַח פְּתוּחַ כְּשֵׁנִי עֲדִים דְּמִי אִין הִיא נְאָמְנָת לִוְמֵר שְׁהֵיךָ בְּאֹנָס מִזָּה נִשְׁמַע, דְּבִשְׂאֵחַד מְשִׁנֵּי הַעֲדִים אֹמֵר שְׁהֵיךָ בְּאֹנָס דְּוַדָּאֵי אִינָה אֲסוּרָה מֵאַחַר שְׁבַלְעָדוֹ לִיפָּא שְׁנֵי עֲדִים וְלֹא דְּמִי לְפְתַח פְּתוּחַ וְעוֹד דְּאַף לְמ"ד דַּע"א אִינוּ נְאָמֵן בְּדַאֲתַחְזֵק אִיסוּרָא מ"מ נֶגְדַּ הָרוּב הוּא נְאָמֵן כַּמ"ש הַפְּנ"י בַּק"א דְּקַדוּשִׁין סִימֵן פ"ט וְסִימֵן צ' וְהֵינּוּ אַף שְׁיָדוּעַ לָנוּ שְׁיָישׁ רַבָּא דְּאִיסוּרָא מִבְּלַתִּי הַגְּדָת עַד זֶה פְּלָל ע"ש בַּפְּנ"י וְכ"ש הֵכָא דְּעֲדוּת דְּאִיסוּרָא נִמְשָׁךְ ע"י צִירוּף עֲדוּתוֹ וְהוּא אֹמֵר

שְׁהִיָּה בְּאִנּוֹס וְאִם דְּבַדְבָר שֶׁבְּעֵרְוָה לֹא שִׁינָה שְׁהִיָּה ע"א נֶאֱמַר נֶגֶד רַבָּא כּו' מ"מ א"א
לְהַמְשִׁיךְ אִיסוּר מִמֵּנּוּ מֵאַחַר דְּבִלְעָדוּ לִיכָא שְׁנֵי עֵדִים הָרִי לִיכָא רַק ע"א שְׁאִסוּרָה וּע"א
מִכְחִישׁוּ: קִיצוּר (אע"ג דִּישׁ לְחַלְקָא בֵּין ע"א אֹמֵר תְּנַאי כּו' מִשּׁוּם דְּאִנּוֹס ה"ל מִיְעוּטָא
מִפְּלֵ מְקוּם לְגַבֵּי עַד אֵין לְחַלְקָא בֵּין מִיְעוּטָא וְאִינוּ מִיְעוּטָא דְּגַם נֶגֶד רַבָּא עַד אֶחָד נֶאֱמַר
הִיכָא דְּעַד אֶחָד נֶאֱמַר כְּמוֹ בְּאִיסוּרִין וּא"כ או"כ ש"פ אֵין דְּעַכ"פ אֵין לְהַמְשִׁיךְ אִיסוּר מִחֻמְתּוֹ
מֵאַחַר דְּהוּא מְתִירָה אִם שְׁהוּא נֶגֶד רַבָּא): הַ מִּיְהוּ עֲדִינָן י"ל דְּנִהֵי דְּמַצַּד הָעֵדִים אֵין
לְהַמְשִׁיךְ אִיסוּר מִיְהוּ מַצַּד הוֹדָאָה שְׁלֵה שְׁמוּדִית שְׁזִינְתָה יֵשׁ לֹמֵר דְּכִינּוֹן שְׁמוּדִית שְׁזִינְתָה
אע"פ שְׁאוּמְרַת שְׁהִיָּה בְּאִנּוֹס שְׁוִיתָה נִפְשָׁה חַד"א מֵאַחַר דְּאִנּוֹס טְעֵנָא רִיעָא הוּא וְאִילוּ
הָיוּ שְׁנֵי עֵדִים שְׁזִינְתָה אִם שְׁאִינּוֹן יוֹדְעִים אִם בְּרַצוֹן אִם בְּאִנּוֹס אִינְהָ נֶאֱמַנְתָּ לֹמֵר אֲנוּסָה
הִיא פְּדַעַת הַחֹזְקִים עַל הַרְר"י שְׁפֵן עֵיקָר וְהֵתֵם אע"ג דפ"פ כְּשֵׁנֵי עֵדִים דְּמִי מ"מ ה"ל
כְּשֵׁנֵי עֵדִים שְׁזִינְתָה וְאֵין יוֹדְעִים אִם בְּרַצוֹן אִם בְּאִנּוֹס וּעכ"ז אִינְהָ נֶאֱמַנְתָּ מִשּׁוּם דְּאִנּוֹס
לֹא שְׁכִיחַ וּכמ"ש בְּתִשׁו' מֵהַר"מ אֶלְשֶׁקֶר ס' צ"ד שְׁפֵן ד' הֶגְאוּנִים רַב שְׁרִירָא וְרַב הָאֵי
וְהָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְרַש"י וּכ"ד בַּה"ג ה'ל' מִיֵּאוּן וּכ"כ בְּתִשׁו' מֵהַרְרַמ"ז רוּטֵנְבוּרְג ס' כ"ו
וּבְתִשׁו' כִּנְסִי"ח ס' ע"ח וְכִינּוֹן דְּטַעֲנָה רִיעָא הִיא שְׁאִינְהָ נֶאֱמַנְתָּ עַל זֶה בְּלֹא מִיְגוּ א"כ י"ל
ה"ה כְּשֵׁינֵי עַד אֶחָד שְׁמַעִיד שְׁזִינְתָה בְּרַצוֹן וְהִיא אוּמְרַת שְׁבְּאִנּוֹס הִיָּה אִינְהָ נֶאֱמַנְתָּ מֵאַחַר
דְּאִינְהָ נֶאֱמַנְתָּ עַל טַעֲנָה זֹו בְּלֹא מִיְגוּ וְכִאֵן לִית לָהּ מִיְגוּ דְּהַמִּיְגוּ שְׁהִיָּתָה מִכְחַשְׁתָּ הָעֵדִים
ה"ל מִיְגוּ דְּהַעֲזָה וּכ"כ רַבִּינוּ שְׁמַחָה שְׁבַמְרָדְכִי פֶּרֶק ב' דְּכַתּוּבּוֹת הוּבָא לְעֵיל וְאֵי מִשּׁוּם
דְּעַד אֶחָד מְסִייעַ לָהּ יֵשׁ לֹמֵר דְּסִייעַ זֶה אֵין בּוֹ מִמֶּשׁ וּמַצִּינוּ לְפַעֲמִים דְּגֵרַע יוֹתֵר כְּשֵׁינֵי
עַד אֶחָד הַמְסִייעַ לָהּ דְּעִי"ז מְעִינָה וּמְעִינָה כְּדֹאִיתָא בְּגִיטִין (דְּף ס"ד ע"ב).

וְיִתְבָּאֵר לְקַמֵּן בַּס"ד: וְלְכֹאוּרָה יֵשׁ לְדַמּוּת זֶה לְנִסְפָא דְּרַבֵּי אַבָּא הַמְּבַרְאָר בְּפֶרֶק חֻזְקַת
(דְּף ל"ג סע"ב) וּבְפֶרֶק שְׁבוּעוֹת הָעֵדוּת (דְּף ל"ב ע"א) דְּאֶמְרִינּוּ הִיכִי נִיְדִינּוּהָ דִּינָא לְהָאֵי
דִּינָא לִישְׁלַם לִיכָא תְּרֵי סְהָדִי וּפִי' רַשְׁב"ם שְׁאִילוּ הָיוּ שְׁנַיִם מְעִידִין אוֹתוֹ כּו' דְּהַעֲמִיד מְמוֹן
עַל חֻזְקָתוֹ כּו' וּא"נ לֹא הִיָּה כָּאֵן עַד אֶחָד שְׁחַטְף כּו' מְהִימֵן מִיְגוּ כּו'.

א"נ כּו' אִילוּ הִיָּה זֶה מִכְחִישׁוֹ כּו' וּבַג' דְּרַכִּים אֵלוּ הִיָּה הַדִּין פְּשוֹט אַבְל הִכָּא דְּאִיכָּא עַד
אֶחָד שְׁחַטְף וְזֶה אֵינוּ מִכְחִישׁוֹ כּו' וְהַשְׁתָּא פְּשַׁעַד אֶחָד מְעִיד שְׁנַבְעֵלָה בְּעִיר אִם שְׁאִינוּ
יּוֹדְעֵ אִם בְּאִנּוֹס אִם בְּרַצוֹן וְהִיא מוֹדָה שְׁנַבְעֵלָה רַק שְׁאוּמְרַת שְׁהִיָּה בְּאִנּוֹס הָרִי זֶה דוּמָה
מִמֶּשׁ לְכֹאוּרָה לְדִין נִסְפָא הַנְּ"ל וּא"כ כְּשֶׁהָעֵד אֹמֵר גַּם כֵּן שְׁהִיָּה בְּרַצוֹן לֹא עֲדִיף יוֹתֵר
וּכְמוֹ שְׁנַבְאָר דְּהָרִי פֶּל ג' דְּרַכִּים הַנְּזַכֵּר בְּגִמְרָא בְּדִין נִסְפָא הַנְּ"ל הֵם גַּם כֵּן כָּאֵן שְׁאִילוּ
הָיוּ שְׁנַיִם מְעִידִין אוֹתָהּ שְׁנַבְעֵלָה אִינְהָ נֶאֱמַנְתָּ לֹמֵר שְׁהִיָּה בְּאִנּוֹס מַצַּד שְׁחֻזְקַת עִיר
בְּמַפְּוֹתָה וְאִם שְׁאִיסוּר זֶה אֵינוּ נִדְּאֵי גְמוּר רַק מְדִין חֻזְקָה ה"ז כְּדִין הָא' שְׁאִילוּ הָיוּ שְׁנַיִם
מְעִידִין אוֹתוֹ שְׁחַטְף הִיָּינוּ מְחַיִּיבִין אוֹתוֹ לְשַׁלֵּם וְאֵין נֶאֱמַר לֹמֵר דִּידִי חֻטְפִי שְׁהוּא ג"כ לֹא
נִדְּאֵי גְמוּר שְׁלֹא דִּידִיָּה חֻטְף רַק מַצַּד הַחֻזְקָה כמ"ש רַשְׁב"ם וּכ"כ הַתּוֹס' בְּשְׁבוּעוֹת שְׁם
וְכֵן דִּין הַשְׁנֵי שְׁיִיף גַּם כָּאֵן דַּע"פ שְׁחֻזְקַת עִיר בְּמַפְּוֹתָה עכ"ז אִם לֹא הִיָּה שׁוּם עַד
שְׁנַבְעֵלָה הִיָּתָה נֶאֱמַנְתָּ לֹמֵר שְׁנַבְעֵלָה בְּמִיְגוּ דְּאֵי בְּעִיָּא אֶמְרָה שְׁלֹא נִבְעֵלָה וְכֵן דִּין הַג'
אִילוּ הִיָּתָה מִכְחַשְׁתָּ הָעֵד הַגְּמָרִי לֹמֵר שְׁלֹא נִבְעֵלָה כְּלָל הִיָּתָה נֶאֱמַנְתָּ וּא"כ כִּינּוֹן בַּג' דִּינִים
אֵלוּ זֶהוּ שְׁוֵה מִמֶּשׁ לְדִין נִסְפָא הַנְּ"ל א"כ י"ל כְּמוֹ כֵּן בְּדִין הַד' כְּשְׁמוּדִית לוֹ שְׁנַבְעֵלָה רַק
שְׁאוּמְרַת שְׁהִיָּה בְּאִנּוֹס הוּא כְּמוֹ שְׁמוּדָה אֵין חֻטְפִי וְדִידִי חֻטְפִי דְּאֶמְרִינּוּ שְׁם דְּאִינוּ נֶאֱמַר
לֹמֵר דִּידִי חֻטְפִי וְהִיָּינוּ כְּשֶׁם שְׁדִידִי חֻטְפִי הוּא רַק נֶגֶד הַחֻזְקָה ה"נ טַעֲנָה שְׁנַבְעֵלָה בְּאִנּוֹס

בעיר זהו נגד התזקה דאילו היו שני עדים כו' פאן ופאן אין נאמן לומר דידי חטפי ואינה נאמנת לומר באונס הנה א"כ כמו כן בדין הד' ראוי שיהיו שניהם שוין כמו שהן שוין בדין הראשון דהא ביהא תליא משום דהטענה גרועה היא שהיא נגד התזקה ואינה נאמנת עליה אלא במיגו מעליא כמו בדין הב' משא"כ בדין הא' דליפא מיגו כלל וה"ה בדין הד' דהמיגו להכחיש העד גרועה היא וכיון שפון שאף פשהעד מעיד שנבעלה סתם אינה נאמנת כ"ש פשאומר שהיה ברצון דלא דמי לדין הג' דכשמכחשת העד נאמנת דהתם היינו פשההכחשה היא בטענה מעליא שנאמנת בה בלא מיגו דהיינו שמכחישו לומר לא חטפתי כלל וכן לא נבעלתי כלל ולהד"מ.

משא"כ פאן שמכחישתו בטענה גרועה דאונס דכיון שאפילו לא היה מעיד כלל אם באונס אם ברצון אינה נאמנת איה נאמר פשמעיד על רצון יהיה טוב יותר ונהרי גם שם פשהעד מעיד שחטף ושלאו דידה חטף נדאי חייב לשלם דלא עדיף להחוטף מאילו מעיד רק שחטף לבד דאע"ג שבזה הוא מכחישו וכשמכחיש העד נאמן בשבועה הני מילי בטענת לא חטפתי אבל בטענת דידי חטפי כיון שהוא נגד התזקה שאינו נאמן על זה אפילו מהסתם הדעת נותנת שלא יעדיף פחו ממה שהעד מעיד ג"כ שפון הוא כפי התזקה אף באמת זה אינו ואדרבה משם מוכח להפך דבנ"ד שפיר מהימנא דהנה התוספות שם בפ"ק חזקת (דף ל"ד ע"א) ד"ה הוי הקשו וא"ת ליהמניה בשבועה במאי דאמר דידי חטפי במיגו דאי בעי אמר לא חטפי כו' ותירצו ב' תירוצים האחד בשם אומר ר"י דנדאי אם לא היה העד מחייבו שבועה היה נאמן במיגו דאי בעי אמר לא חטפי שיכול להעזי פניו ולהכחיש העד בלא שבועה אבל השתא דמחייבו שבועה לא מהימן כו' ור"ל כמו שבארנו בשבועות (דף ל"ב ע"ב) סד"ה הנה דבלא שבועה לא היה חושש להכחיש את העד ואיפא מיגו אבל ליטבע בדבר שהעד מכחישו זה נדאי קשה לו כמו בדבר שהקול מכחישו ור"ל דלכן ליפא מיגו ועל דרך.

שכתבו בפ"ק חזקת (דף ל"ג ע"א) בד"ה לקוחה ע"ש התירוצי הב' פתבו בשם ריב"ם דנדאי הנה מיגו אפילו בכהאי גוונא אלא דר' אפא סבר אע"ג דאית ליה מיגו חייב דכיון דעד אחד מחייבו שבועה מן התורה כן הוא הדין שישבע או ישלם ואין מועיל לו מיגו אמנם בפ"ק הכותב (דף פ"ד ע"ב) בד"ה מיגו פתב לא הוו מיגו דלא חציפי להכחיש את העד ולא הזכירו הטעם דשבועה וכ"כ תחלה בחידושי הרמב"ן פ"ק חזקת וז"ל ומפרקינן רבנן ז"ל דלא אמרינן מיגו היכא דקא מכחיש סהדא דלא חציף אינש לאכחוש סהדא ואח"כ פתב פשתי התירוצים שבתוס' פ"ק חזקת שהובאו לעיל ובנ"י פ"ק חזקת שם שכתב ואין לנו בו אלא שישבע להכחיש העד או שישלם כו' ע"ש משמע פתירוצי ריב"ם והר"ן בפ"ק פל הנשבעין פתב ב' תירוצים א' כמ"ש התוס' פ"ק הכותב הב' פתירוצי ריב"ם ובבעה"ת שער כ"א ח"א דין ג' מבאר בשם הרמב"ן למעשה דאמרינן מיגו לאכחוש סהדא אפילו פשהיה צריך ליטבע להכחיש העד כיון שאינה שבועה דאורייתא והובא ב"י סימן נ"ח סעיף ג' ובטור שם וזהו פתירוצי הריב"ם דלעיל וכן פסק רמ"א שם סי' נ"ח סוף סעיף ב' בהג"ה ואולם הש"ך שם ס"ק כ"ג פתב תחלה לחלוק ע"ז ומפל מקום גם לדבריו היינו פתירוצי ר"י שבתוס' פ"ק חזקת אף אח"כ הביא דברי הריטב"א פ"ק הכותב שהנכון פדעת הרמב"ן וכהריב"ם.

וכן פ' בתומים שם ס"ק ח' ובכללי מיגו ס"ק פ"ג הביא דעת כנה"ג שתפס שי"א דלא אמרינן מיגו להכחיש עד אַחַד אפי' בלי שבועה והיגו התוספות דפרק הפותב הג"ל והר"ן שם והרמב"ן פרק חזקת והאריף לחלוק ע"ז דלישנא קצרה נקטו אבל פנונתם להכחיש העד וישבע להכחישו אבל מיגו להכחיש עד אַחַד בלי שבועה לכ"ע אמרינן מיגו ודלא פדעת הכנה"ג: ולמעשה העלה שהעיקר פתירוץ ריב"ם דאפי' פשיצטרף לישבע להכחישו הוי מיגו והפנ"י בק"א דכתובות סי' פ"א תפספסברת כנה"ג ע"ש ובש"ף סי' נ"ח ס"ק י"א פ"ג גם פן דברי התוס' דפרק הפותב פדפ"ל התומים ובקצה"ח סי' נ"ח ס"ק ד' הביא בשם התוס' דפרק חזקת (דף ל' סע"א) דבעדות קרקע לכ"ע אמרינן מיגו להכחיש עד אַחַד פיון דליכא שבועה להכחיש העד ממש אע"פ שיש שבועת היסת נגד התובע וכתב שגם לדעת ר"י הדין פן.

והנתי"מ בדיני מיגו סעיף כ"א העלה ג"כ דבמקום שאינו מחוייב שבועה נגד העד לכ"ע אמרינן מיגו ובנפקותא שבין תירוץ ר"י לתירוץ ריב"ם לא הכריע רק שמפל מקום פתב שהפוסקים תופסים עיקר פתירוץ ריב"ם ומעתה בנדון עד אַחַד מעיד שנבעלה והיא אומרת שאמת פן הוא אבל הנה באונס פיון שאין שייך פאן עסק שבועה לכ"ע אמרינן מיגו וה"ה פשהעד מעיד גם פן שהיה ברצון והיא אומרת שהיה באונס דנאמנת משום מיגו דאי בעי היתה מכחישתו לגמרי וכיוצא בזה פתב בתשו' ח"צ סי' קט"ו להשיג על הב"ש סי' מ"ב ס"ק ו' שדיקמה מיגו להכחיש עד אַחַד בעסק קדושין לנסכא דר' אבא וע"ז השיגו הח"צ דלא מבעיא לתירוץ ריב"ם אלא אפילו לתירוץ ר"י הכא נדאי מיגו טוב הוא לכ"ע שהרי אין פאן עסק שבועה כלל בענין קדושין ואילו הנה כופר נגד העד לא הנה צריף שבועה כלל כו' ולכן נדאי נאמן במיגו עכ"ל: ו מיהו כ"ז נגד עד אַחַד אבל פשיש שני עדים שנבעלה אף שאַחַד מהן אומר באונס מ"מ בכה"ג י"ל נדאי לית לה מיגו לומר שלא נבעלה וכיון שפן פשמודית שנבעלה רק שטוענת שבאונס ואונס היא טענה ריעא דלא מהימנא עליה אלא במיגו והכא ליכא מיגו והיגו ממש פדעת הרמב"ן והרא"ה שבשט"מ פ"ב דכתובות שהובאו לעיל אות א' וס"ל דאע"ג דאין שני עדים פשרים משום דמכחישים זה את זה וממ"נ אַחַד מהם שקרן עכ"ז אין זה מיגו לאכחוש סהדי וא"כ ה"נ דכונתה ואע"ג שבכנה"ג בח"מ בסוף סי' פ"ב בדיני מיגו אות קל"ג הביא מחלוקת האחרונים בתשובותיהם בזה והיא המחלוקת שבין הסמ"ע סי' נ"ח ס"ק י' ותשו' מהר"א שישון שבש"ף שם ס"ק י"א אין זה דומה לנ"ד לפמ"ש הש"ף שם לחלק דהתם גוף הטענה כו' עד טענה מעלייתא היא אבל הכא דומה ממש למ"ש בתשו' הרא"ש כלל ס"ו שבש"ף שם דאע"ג דפסולים ניגהו כו' וכ"ד הרמב"ן והרא"ה דלעיל וכ"ד התומים סי' נ"ח ס"ק ד' דאין אומרים מיגו כה"ג ע"ש אף מ"מ י"ל דאף על גב דלית לה מיגו נאמנת היא פיון שגם ע"פ דברי העדים אי אפשר להמשיך איסור מאחר שרק אַחַד אומר שהיה ברצון והשני מכחישו וכיון שא"א להמשיך האיסור רק על ידי הודאתה א"כ יש להאמינה בכל דבריה.

ואף דטענת אונס אינה נאמנת עליה רק ע"י מיגו זהו פשיש שני עדים שנבעלה סתם פמו פתח פתוח דמסתמא הוא בחזקת רצון אז לא מהימנא לומר אונס כ"א ע"י מיגו משא"כ הכא דעד אַחַד אומר שהיה באונס א"כ מחמת העדים אין פאן איסור.

לכן מהימנא אע"ג דלית לה מיגו להכחיש העדים לגמרי ודברי הרמב"ן והרא"ה הלא באמת פתב הריטב"א ע"ז שהוא דוחק וכל המפרשים פתבו שם בענין אחר דמחמת העדים ממש נמשך האיסור כמש"ל אות א' וגם להרמב"ן והרא"ה דהתם היא אומרת גם כן שתחלה היתה אסורה לעלמא דאשת איש היתה רק שאחר כך נתגרשה ע"כ ס"ל כיון דאמרה אשת איש הייתי שוניה נפשה חד"א ותו לא מהימנא להתיר א"ע בגרושה אני משום דלית לה מיגו פהובא לשון הרא"ה לעיל אות א' משא"כ הכא לדבריה לא היתה אסורה מעולם כיון שהיה באונס ולא שוניה נפשה חד"א כלל אין שייך לאוסרה כלל אע"ג דלית לה מיגו וראיה לזה מתירויז ר"י שבתוס' דפרק חזקת (דף ל"ד ע"א) דבענין נספא דר' אבא לית ליה מיגו והקשו התוס' ע"ז אבל קשה אי ליכא מיגו מ"ט דרב ושמואל דפליגי כו' לכה נראה כמו שפיר ריב"ם עכ"ל יעו"ש שמחמת קושא זו דחו פיר"י ונהנה עכ"ז הרי בשבועות (דף ל"ב ע"ב) תירצו רק כמ"ש ר"י וכ"ד הרבה פוסקים כמ"ש לעיל וא"כ צריך לישב לשיטתם קושית התוס' הנ"ל ואין לתרץ כמ"ש התוספות דשבועות שם מיהו צריכא לטעמא דמשוואיל"מ כו' דאדרבה כבר הקשה על זה בחידושי מהריב"ל דא"צ כלל רק לטעמא דמחוייב שבועה להכחיש העד אבל לטעמא דכשאינו יכול לישבע משלם א"צ כלל דכיון דנסתלק המיגו אע"ג דליתא לדר' אבא משלם וע"ש במהרש"א שכתב לתרץ ואין בהם תירויז ע"ד מהריב"ל אמאי לא מספיק טעמא דליכא מיגו לכד נזו היא קושית התוס' עצמן פרק חזקת על ר"י אי ליכא מיגו מאי טעמא דרב ושמואל כו' ולכן ההכרח לומר דנדאי לר' אבא דס"ל בכל מחוייב שבועה וא"י לישבע דמשלם וא"כ יש פאן חיוב ממון ממש מצד עדות העד אהד כיון שזה א"י לישבע ולא משום הודאתו שחטף כי גם אם אינו יכול לישבע באופן אחר כמו אילו אומר איני יודע כלל וכה"ג דכללא הוא דמשוואיל"מ.

רק שבאנו לפוטרו פאן מחמת המיגו דלא חספתי וכיון דבאמת לאו מיגו הוא א"כ ממילא נשאר החיוב ממון מצד דהו"ל משוואיל"ל דמשלם. מה שאין כן רב ושמואל דפליגי בדין משוואיל"ל דלא משלם ואילו טען לא ידעתי כלל משום חטיפה הנה פטור לדבריהם אף על גב דליכא מיגו כיון שהיא טענה טובה דאין צריך עליה מיגו.

וכמו בדין הנזכר בש"ע סי' ע"ה סעיף. י"ב דלא חייב רק משום דה"ל משוואיל"מ משא"כ לרב ושמואל ונדאי דפטור ולא הקשו התוס' פאן אי ליכא מיגו מ"ט דרב ושמואל דפטרי אלא משום דטענת דידי חספי טענה גרושה היא ואין נאמנים עליה רק במיגו אף באמת גם זה לק"מ לפי ר"י שי"ל דלא מצרכינן מיגו על טענה כזו אלא כשהוא בענין שאל"כ יש פאן חיוב ממון מחמת עדות העד מפני שאינו יכול לישבע נגד העד משא"כ לפי מאי דסבירא להו דמחמת שאינו יכול לישבע נגד העד אין שום חיוב ממון נמצא העד אינו מחייבו ממון כלל רק אנו רוצים לחייבו מחמת הודאתו שהודה שחטף ולא מחמת שאינו יכול לישבע דמחמת זה אינו מתחייב ממון כמו שאר משוואיל"ל דאינו משלם אלא משום דאנו מחזיקין הדבר שחטף בחזקת מי שממנו חטפו ואין נאמן לומר דידי חספי אלא ע"י מיגו והכא ליכא מיגו ועל זה ס"ל כיון דמאחר שבלתי דבריו ליכא פאן חיוב ממון מחמת העד אף שאינו יכול לישבע להכחישו רק מדבריו אנו רוצים לחייבו ונהרי לפי דבריו פטור הוא ואין צריך פאן למיגו אף דטענה גרושה היא מאחר שבלתי דבריו אין שום חיוב ממון יוכל לימשך כלל מחמת עדות העד אהד רק מדבריו באנו להמשיך החיוב ונהרי הוא

אומר שאינו חייב אבל לר' אבא דיש פאן חיוב ממון בלעדו מחמת עדות העד אַחַד והוא א"י ליִשְׁבַע דמשואיל"מ.

רק שפאנו לפנוטרו מחמת המיגו ובאמת ליפא פאן מיגו: קצרו של דבר לר' אבא דיש פאן חיוב ממון משום משואיל"מ ה"ל כשני עדים מעידין שחטף דאין נאמן לומר דידי חטפי משא"כ לרב ושמואל לא דמי לשנים מעידין שחטף דהם מחייבין ממון אבל עד אַחַד דאין מחייב ממון אף פשאין הלה יכול ליִשְׁבַע פנגדו לאו פלום הוא ולכן הלה נאמן לומר דידי חטפי.

והתוס' שהקשו על פי ר"י צ"ל דס"ל דאף ע"ג דלרב ושמואל העד אַחַד לאו פלום הוא לחייבו ממון מ"מ פיון דטענת דידי חטפי טענה גרועה היא לכן אף בהודאת פיו לבד גם פשאין שום עד שחטף אינו נאמן ע"ז רק משום דאיפא מיגו דאי בעי אומר לא חטפי והקא עכ"פ העד גורם ופועל דליפא מיגו וא"כ ראוי שיהיה בלתי נאמן מצד עצמו ולכאורה פדי ליישב שטת ר"י י"ל בענין אחר דרב ושמואל ס"ל דאמרינן מיגו להכחיש עד אַחַד אף שיצטרף ליִשְׁבַע להכחישו אבל אי ליפא מיגו לא פליגי עליה דר' אבא ומיהו זה דוחק דא"כ לא תליא הא פלוגתא בדין משואיל"מ דשפיר יוכלו רב ושמואל לסבור כר' אבא דמשואיל"מ אלא הקא ה"ט דאית ליה מיגו וגם להפך ר' אבא יוכל לסבור במשואיל"ל דאינו משלם אלא הקא טעמא אחריןא דלא מהימן לומר דידי חטפי משום דלית ליה מיגו ומשמעות הש"ס בפרק חזקת דר' אבא לא מחייב רק מטעם משואיל"מ מוכן משמע בפרק פל הנשבעין דרב ושמואל דפליגי הוא רק משום דלית להו דמשואיל"מ ולא בפלוגתא אם הנה פאן מיגו או ליפא מיגו פליגי.

ומה"ט הסכימו התוס' לפי ריב"ם. אף ממ"נ אם נימא כפי ריב"ם דאמרינן מיגו גם בכה"ג שבטענת המיגו הנה מכחיש עד אַחַד והנה צריך ליִשְׁבַע שבועה דאורייתא א"כ לפ"ז י"ל דאמרינן מיגו ג"כ פשבטענת המיגו הנה מכחיש שני עדים פסולים דשני עדים פשאין להם נאמנות וגם אין שייך פאן עסק שבועה י"ל דלא עדיפי מע"א פשר עם שבועה דאורייתא ועוד דהרא"ש בתשו' פלל ס"ו הנ"ל דקמה עדים פסולים לטענת פשהמיגו נגד הקול ודין זה בנוי ע"פ שטת התוס' פרק חזקת (דף ל"ג ע"א) גבי לקוחה היא בנדי לא מצית אמרת משא"כ לפי רשב"ם שם וכן פירש רב האי גאון ורבינו יונה הביאם הרא"ש שם לא מוכח פלל דין זה דנגד הקול לא אמרינן מיגו דהתם הענין שאפ"י הנה טוען לקוחה לא הנה נאמן פלל ומש"ה הוא דלא מהני המיגו דאי בעי הנה טוען לקוחה משא"כ גבי עדים פסולים דכשמכחישם הנה נאמן י"ל דגם מיגו דאי בעי הנה מכחישם הני מיגו: ומיהו בנדון שנים מעידים שנבעלה ואַחַד אומר ברצון ואַחַד אומר באונס אע"ג שמכחישים זה את זה י"ל דעדות זו שנבעלה הני עדות גמורה וכמש"ל אות א' בשם הב"ש סי' קנ"ב סק"ט בשם הרמב"ם: אף עכ"ז יש ללמוד להקל באופן זה דהנה עכ"פ נתבאר שאם לא הנה פאן רק עד אַחַד האומר שנבעלה ברצון והיא אמרת אמת שנבעלה אבל אנוסה היתה דודאי נאמנת משום דאיפא מיגו דאי בעי היתה מכחשת העד ורק שפאנו להחמיר משום שיש פאן עוד עד אַחַד שנבעלה ואף שהוא אומר גם כן שהנה באונס מ"מ עכ"פ לית לה עוד מיגו ותאסר מחמת הודאתה ואי משום דיש לה עד אַחַד המסייע שהנה באונס י"ל שאינו פלום שעד אַחַד המסייע אין בו ממש מאחר דטענה גרוע

היא אין להאמין עליה בלא מיגו אלא על ידי ב' עדים וכ"ש בעד אחד דכאן האומר שהיה באונס שהוא אותו הבועל שיש לתלות דאינו אומר פן רק שלא תצא מבעלה מחמתו שאינו רוצה להרע לה עבור אהבתו אותה וגם לא ניחא ליה במה שיקצוף בעלה עוד עליו ביותר שמחמתו מוכרח להפריד מאשתו שיש לו בנים ממנה ע"כ בוחר לגלגל על עצמו שהוא אנסה בכדי להסיר ולמעט התערומות מעליו מאי דאפשר ועיין ב"י באה"ע סי' קל"ב בשם הרשב"א גבי שליח הגט שאינו נאמן לומר שמפיר את הגט בטביעת עין משום דחשדינו ליה דאומר פן משום דלא ניחא ליה דלהגוי למארי גיטא תרעומות עליה כו': אמנם הנה מאחר שלולי הגדת העד הזה דהיינו הבועל היתה נאמנת לומר שנאנסה משום מיגו פנ"ל: לכן י"ל דגם עכשיו שהבועל אומר שנבעלה אע"ג דעל ידי זה ניתוסף לה גרעון שאין לה מיגו להכחיש שנים מ"מ מאחר דהוא מסייע לה ואומר שבאונס בא עליה א"כ אע"ג שאינו נאמן בסיוע שלו מ"מ מאחר דהוא בא לסייע לה אי אפשר להמשיך ממנו איסור יותר ממה שהיה אילו לא היה מעיד כלל ויש לדמות זה למ"ש בגמרא דפרק חזקת שם (דף ל"ד ע"א) מי דמי התם סהדי לאורועי קאתי כו' הכא לסייעא קאתי פי אתא אחריןא מוקמינו לה בידיה כו' ומפל מקום אינו דומה ממש לשם דשם י"ל דיש לו מיגו דאי בעי הנה מכחיש את העד שלא אכל כלל דלא היה צריך לישבע להכחישו דהא אילו האמת פדברי העד כ"ש דגם הקרקע שלו משא"כ הכא לית לה מיגו אבל עכ"ז התם לאו משום מיגו אתינו עלה די"ל שאין זה מיגו דהרי הוא רצה לזכות בקרקע לגמרי ע"י הע"א.

אלא עיקר הטעם דאין שייך לחייבו ע"י העד אחד יותר מאילו לא היה זה העד אחד מאחר דהעד אחד הזה לסייע קאתי לגמרי וה"נ כיון שלולי זה העד השני האומר שבאונס נבעלה היתה נאמנת א"כ על דו י"ל דלא יתוסף לה ריעותא מאחר דלסייעה לגמרי קאתי ומיהו י"ל דא"כ גבי ע"א אומר נתגרשה וע"א אומר לא נתגרשה כו' נמי נימא הכי כיון דלולי זה העד האומר נתגרשה היתה נאמנת לומר שנתגרשה להכחיש הע"א האומר לא נתגרשה מאחר שאינה מוחזקת א"א עדיין כלל.

דבהכי מיירי כמבואר לעיל א"כ איך עי"ז האומר נתגרשה נעשה איסור משום דתרנוייהו בא"א קא מסהדי כו' ונהרי הוא לסייעה לגמרי קאתי שאומר פדבריה וא"כ נהי דאינו נאמן לסייעה מפל מקום איך ממנו נמשך לה הריעותא והאיסור ומדלא אמרינו הכי צ"ל דלא אמרינו הסברא דהכא לסייעא קאתי ע"כ לא נמשך ממנו ריעותא רק כשהוא לבדו הע"א: אבל ע"י הצטרפות עד שני שפיר נמשך ממנו ריעותא ולפ"ז התם ג"כ גבי עד אחד דלסייעא קאתי אם יש עמו עד אחר דלריעותא קאתי שאומר שאכלה תרתי שני אף לרב ושמואל דל"ל דין דנסכא דר"א וא"כ מצד הע"א דלריעותא לא הנה מהדר פירי משום דאמרינו מיגו כשיטת ריב"ם עכשיו ע"י צירוף עד אחד דלסייעא דליכא מיגו מיגרע גרע גם לרב ושמואל מיהדר פירי אף אפשר לחלק דדוקא התם שי"ל דתרנוייהו בא"א קמסהדי כו' שזהו עדות גמור דלריעותא בפ"ע שפיר אמרינו דע"י עד אחד המסייעה גרע יותר אבל הכא דגם בהצטרפות העד המסייע ליכא עדות בפ"ע לריעותא רק שע"י נגרע המיגו שלה י"ל דלא גרעינו טענתה מחמתו מאחר דלסייע קאתי מיהו זה אינו דאדרבה זהו סברא יותר שעי"ז הסיוע יש לה פח להעז ולטעון שאנוסה היתה וכמש"ל אות ד בשם הש"ס דגיטין (דף ס"ד ע"ב).

ואף שאינו דומה ממש מפל מקום אין להחליש הטענה דע"י צירופו אבדה המיגו שלה מאחר דסבבא הוא דע"ז לית לה מיגו וגם טוב לה יותר לטעון טענה זו שע"ז יש לה מסייע ואין ע"ז תשובה רק משום דכיון דלסיוע קאתי איך גומשה ממנו ריעותא וע"ז שפיר י"ל עא"א נתגנשה יוכיח פנ"ל: ומיהו יש לצדד ע"פ פ"י ר"י דלעיל דמשמע אף היכא דליכא מיגו אין לחייבו וכן פ"י דבריו הש"י סי' ע"ה ס"ק מ"ג דרב ושמואל ס"ל דאע"ג דלית ליה מיגו כו' עכ"ל וזה ע"ד שנתבאר לעיל באריכות ואע"פ שבתומים סי' ע"ה ס"ק י' פתב שדבריו אינם מובנים פיון דבעצמו אינו נאמן לטעון חטפתי דהוא טענה גרועה רק מפח מיגו כמ"ש התוס' להך תירוץ ומיגו לית ליה א"כ למה יהיה נאמן והוא עיקר קושיות התוספות עכ"ל אפשר לומר דהוא טענה לא מעליא ומ"מ לא גרועה כל כך ולכן פשיש עדים שחטף אינו נאמן לומר דידי חטפי בלא מיגו אבל פשיש עדים לחייבו רק שרוצים לחייבו ע"י הודאת פיו לבד וטענת התובע בלי חיוב עדים ממש.

אזי נאמן לומר דידי חטף בלא מיגו דהפה שאסר הוא הפה שהתיר אף שאין פאן מיגו מעליא והיינו משום דחיוב הנמשך מהודאת פיו לא דמי לחיוב הנמשך מהעדאת עדים כדאמרין רפ"ק דב"מ (דף ג') גבי שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים מקל וחומר כו' ומה פ"י שאין מחייבו קנס כו' עדים שמחייבים אותו קנס כו' הרי העדאת עדים חמור יותר ואע"ג דאמר' שם מה לפיו כו' היינו שלא ללמוד ק"ו מפיו לבד אבל להפך כ"ש שאין ללמוד וא"כ אף אם לגבי העדאת עדים שחטף אינו נאמן אטענת דידי חטפי לגבי הודאת פיו שחטף י"ל דנאמן בטענת דידי חטפי מבלי טעם דמיגו כלל רק לפי שאינה טענה גרועה ונדאית כ"כ שיתחייב עליה רק פשיש עדים שחטף דהוא חיוב גדול יותר מהודאת פיו אז מחייבים אותו אף שאינו ידוע ברור דלאו דידיה חטף רק משום שהוא בחזקה שפן הוא וכיון דאינו רק חזקה ולא ברור ע"כ אין מחייבין על זה רק בהעדאת עדים ודוגמת קנס דלפי שאינו ג"כ חיוב ממון גמור אינו מתחייב עליו בהודאת פיו כ"א בהעדאת עדים דוקא וכך ע"ז חזקה הנ"ל דכל חוטף החפץ מחבירו הוא גזלן אינו נדאי גמור שהרי אפשר דדידיה חטף דאל"כ לא היה חוטפו.

אלא דמ"מ לאו כל פמיניה לומר דידי חטפי והיינו נגד העדאת עדים דוקא משא"כ נגד טענת התובע והודאת עצמו נאמן ע"ז בלי טעם דמיגו כלל וכמו ענין פ"י שאינו מחייבו קנס הואאף דלית ליה מיגו כלל כמ"ש המל"מ פ"ק ג' מהלכות גניבה ה"ח דאפילו מודה בקנס מחמת שראה עדים ממשמשין ובאים קיי"ל דפטור ובעד אחד המעיד בקנס והוא מודה נדאי חייב לכ"ע ועד"ז י"ל גם פאן דנהי דלא דמי לקנס לפנטרו במודה ואח"כ פ"י שאינו מחייב עדים מ"מ לזה י"ל שדומה דעל פי הודאת פיו אינו מתחייב כשטוען דידי חטפי ולזאת בעד אחד המעיד שחטף לרב ושמואל עד אחד כמאן דליתא פיון דלא אמרינן כלל דין משואיל"מ ושפיר נאמן לומר דידי חטפי אף שאין לו מיגו מה שאין כן לר' אבא דאמרין משואיל"מ א"כ פיון דא"י לישבע יש.

פאן חיוב ממון כמו ע"פ העדאת עדים ממש. ולכן אינו נאמן לפטור את עצמו בטענת דידי חטפי פיון שאין לו מיגו ובזה יש ליישב לשטת ר"י דקנימא לן כר' אבא דלא אמרינן מיגו כשפטענת המיגו היה מכחיש עד אחד והיה מצטרף גם כן לישבע לשקר דקשה ע"ז מ"מ ש בכתובות ר"פ שני ואם יש עדים שהיתה של אביו כו' הא עד אחד אינו נאמן

ואמאי הא ליפא מיגו דא"כ יכחיש עד אַחַד וְיִצְטַרְף גַּם כֵּן לִישְׁבַע הַיִּסְתּוֹ וְהַגַּם שְׁהֶאֱחָרוּנִים כְּתָבוּ לִישְׁבַע דִּישׁ חֵילוֹק בֵּין הַיִּסְתּוֹ לְשִׁבְעָה דְאִוְרֵיִתָּא דְחֻק הוּא אָבֵל לְפִי מ"ש א"ש בלא"ה דְשֵׁם כֵּינֵן דְּלִיפָא חַיִּיב מְמוֹן דְּלֹא שְׁיִיךְ דִּין מְשׁוּאֵיל"מ בְּהַיִּסְתּוֹ גַּם לר' אַבָּא נְאָמֵן אַף עַל גַּב דְּלִיפָא מִיגוֹ.

וְנִצָּא לְבוּ מִשְׁטַת ר"י וְדַעֲיָמָה דְּטַעֲנַת דִּידי חֲטָפִי אַף שְׁהִיא טַעֲנָה שְׁאִין נְאָמֵן עָלֶיהָ בְּלֹא מִיגוֹ כְּשִׁעְדִים מְחִיבִים אוֹתוֹ אַף שְׁעַל טַעֲנָה זוֹ אִין הָעֵדִים מְכַחֲשִׁים אוֹתוֹ וּא"כ הִיא נְדָאֵי טַעֲנָה גְרוּעָה מְאַחַר שְׁאִין הָעֵדִים מְכַחֲשִׁים אוֹתוֹ בְּהַ עכ"ז אִינוּ נְאָמֵן ע"ז עכ"ז כְּשִׁהַחַיִּיב אִינוּ נִמְשָׁךְ מִחֻמַּת הָעֵדָאָת עֵדִים כִּי אִם מִטַּעֲנַת הַתּוֹבֵעַ וְהוֹדָאָת פִּיּוֹ אִזְ נְאָמֵן עָלֶיהָ בְּלֹא מִיגוֹ דַּאֲע"ג דְּקִי"ל כְּרַבִּי אַבָּא זְהוּ מִטַּעֲמָ דְכָאֵן הָוִי כְּהָעֵדָאָת עֵדִים כְּנ"ל וְאִם כֵּן לְעֵנִין עַד אַחַד אוֹמֵר בְּרִצּוֹן וְעַד אַחַד אוֹמֵר שְׁבָאֲנִס נִבְעֵלָה דְגַם לר' אַבָּא אִין לְהַחְמִיר כָּאֵן יוֹתֵר מְלַרְב וְשְׁמוּאֵל דְּלֹא שְׁיִיךְ כָּאֵן עֲסָק מְשׁוּאֵיל"ל כּו' לְכֵן מְאַחַר שְׁאִין כָּאֵן רַק עַד אַחַד הָאוֹסְרָה אַף שְׁנַנִּיחַ שְׁמַצַּד צִירוּף הָעֵד הַשְּׁנִי לִית לָהּ מִיגוֹ כְּלָל לּוֹמֵר לֹא נִבְעֵלְתִי מ"מ גַּם בְּלֹא מִיגוֹ י"ל שְׁאִין לְאוֹסְרָה כְּשִׁטּוֹעֲנַת שְׁבָאֲנִס נִבְעֵלָה דַּאֲרַף אִם אֲנִס זְהוּ נִגְדַּת הַחֻזְקָה מ"מ כֵּינֵן שְׁאִין כָּאֵן בִּירוּר לְהַפְּךָ וְאִדְרַבָּה הַתּוֹסְפּוֹת פ"ק דְּכֶתְוִבוֹת (דָּף ט') ס"ל דְּרוּבָא דְרִצּוֹן אִינוּ רַק מְדַרְבְּנָן אָבֵל מְדַאוּרֵיִתָּא הָוִי סַפֵּק שְׁקוּל.

א"כ י"ל שְׁנַאֲמַנְתָּ ע"ז בְּלֹא מִיגוֹ הִיכָא דְהִדְיָעָה שְׁנִבְעֵלָה לֹא בָּא ע"י שְׁנִי עֵדִים כ"א כְּמוֹ הִכָּא דְה"ל רַק כְּמוֹ עַד אַחַד דְּאִילוּ הָעֵד הַשְּׁנִי הָרִי בָּא לְסִייעָה וְנָהִי דְמ"מ גּוֹרֵם דְּלִית לָהּ מִיגוֹ עכ"ז אִין לְהַחְשִׁיבוּ בְּעַד הָאוֹסְרָה לְהִיּוֹת נִחְשָׁב כִּינְדַעֲיָן שְׁנִבְעֵלָה ע"פ שְׁנִי עֵדִים מְאַחַר דְּאִדְרַבָּה הוּא מְתִירָה וְלֹא דְמִי לְמ"ש בְּתַשׁוּ' עה"ג סי' כ"ז וְנ"ל אִיבְרָא אִם הִנֵּה כָּאֵן שְׁנִי עֵדִים שְׁרָאוּ שְׁנִבְעֵלָה אָבֵל אִינֵם יוֹדְעִים אִם הִיְתָה יִשְׁנִיָּה אוֹ לֹא וְהִיא טוֹעֲנַת שְׁיִשְׁנִיָּה הִיְתָה אִינֵה נְאָמַנְתָּ עכ"ל דְּהֵתֵם שְׁנִי הָעֵדִים לְחִיּוּבָה וְלְאוֹסְרָה הֵם בְּאִים מְאַחַר דְּאוֹנֵס וְשִׁנִּיָּה נִחְשָׁב מִיעוּטָא לְגַבִּי רֹב דְרִצּוֹן וְה"ל כְּשִׁנִּים מְעִידִין שְׁחֲטָף דַּא"נ לּוֹמֵר דִּידי חֲטָפִי אָבֵל הִכָּא הָעֵד אַחַד אוֹמֵר בְּאוֹנֵס אִם כֵּן לִיפָא הָעֵדָאָת עֵדִים עַל חֻזְקַת אִיסוּר מְמַשׁ וְעֵינֵן בְּסַפֵּר בֵּית מְאִיר סִימָן ו' סְעִיף י"ד הִבִּיא שְׁהַפְּנִים מְאִירוֹת ח"ג הַתִּיר בְּנִדּוֹן שִׁבְעָה"ג.

וצ"ל דס"ל כְּשִׁטַּת הַרְר"י שְׁפָרָא"ש פ"ק דְּכֶתְוִבוֹת סי' י"ח מִיְהוּ זְהַ גְרַע לְכַאוּרָה מְנַדּוֹן דְהַרְר"י דְּהִכָּא לִית לָהּ מִיגוֹ [עֵינֵן בְּמַפְתָּחוֹת וְצ"ל מְשׁוּם חֻזְקַת כְּשׁוֹרוֹת ס"ל דְה"ל כְּחֻזְקָה דְגּוּפָא. אָבֵל רֹב הָרְאִשׁוֹנִים וְגְדוּלֵי הָאֲחָרוֹנִים חוֹלְקִים בְּנִדּוֹן דְהַרְר"י כְּמ"ש בְּמ"א אַע"פ שִׁבְשֻׁט"מ אַחַר פ"ק דְּכֶתְוִבוֹת כְּתוּב לְשׁוֹן הָרַב רַבִּי יוֹסֵף אָבֵן מִיגַאשׁ כְּדַעַת הַרְר"י וּמ"מ בְּנִדּוֹן יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַקֵּל ע"פ מ"ש אַף עכ"ז קָשָׁה לְסַמּוֹךְ ע"ז מְשׁוּם דְכ"ז בְּנוֹי עַל פִּי תִירוּץ ר"י בְּתוֹסְפוֹת דְּפָרֵק חֻזְקַת (דָּף ל"ד ע"א) אָבֵל בְּאֲמַת הָרִי הַתּוֹס' סְתָרוּ פִּי ר"י מִחֻמַּת קוֹשְׁיָא הַנָּ"ל דְּאִי לִיפָא מִיגוֹ מ"ט דְרַב וְשְׁמוּאֵל הָרִי דְלֹא נִיחָא לָהּ בְּתִירוּץ דְהַשְּׁ"ף שְׁבִיאוּרְתִי לְעִיל וּמִחֻמַּת זְהַ הַסְפִּימוּ כְּפִי רִיב"ם וְכ"כ בְּתוֹמִים בְּכִלְלֵי מִיגוֹ ס"ק פ"ג שְׁהַעֲיָקֵר כְּפִי רִיב"ם וְלִפְנֵי רִיב"ם בְּטַל הַהִיתָר הַנָּ"ל.

אִם לֹא שְׁנַצְרָף לְזֶה סְבֵרַת הַפְּנִים מְאִירוֹת הַנָּ"ל וּמְסַתְפִּינָא לְצַרְף דַּעַתוֹ (אַא"כ יֵשׁ רַגְלִים לְדַבֵּר שְׁהִיָּה בְּאוֹנֵס צ"ע) וּמִיְהוּ בְנ"ד שְׁהַעֲד אַחַד הִנֵּה קָטָן וְהַשְּׁנִי אוֹמֵר שְׁהִיָּה בְּאוֹנֵס נְדָאֵי אִיפָא מִיגוֹ לְשִׁטַּת רִיב"ם וְאִפְשָׁר אִפִּילוּ הַשְּׁנִי אִינוּ קָטָן כ"א שְׁהוּא קָרוֹב הַפְּסוּל

לעדות י"ל דלהריב"ם דאמרין מיגו להכחיש עד אחד בשבועה ה"ה להכחיש שני עדים
אשר אחד מהן פסול לעדות וכמש"ל.

ולשטת ר"י שי"ל דלא הוי מיגו כה"ג הרי יש להתיר מטעם אחר כמשנ"ת: בפ"ק בתרא
דפאה מ"ג ואינו נאמנין על המקח כו' וע"ש בתוי"ט בשם הר"ש דאפילו במיגו אינו
נאמנין נגד המנהג ועי' בפ"ה בח"מ ס"ס' פ"ב בדיני מיגו סעיף ב': א"כ לכאורה טענת
נאנסו בעיר דהוי נגד חזקה הפאה מפת סכרא שפא לא גרע ממנהג מיהו הרי בפ"ק
דכתובות (דף י"ב סע"ב) מבואר דמהימנא במיגו נגד הכתובה עכ"פ לכ"ע בנאנסו א"כ
י"ל דאינו כמו מנהג וצ"ע: סימן לד בנידון גדולה אשת הקטן פחות מי"ג שנה שזינתה
ואח"כ נתגדל הקטן אם אסורה עליו וכתב כת"ר ונ"ל לדעת אפ"ש קדושי קטן
כשהשיאו אביו יחולו ויגדלו כשיגדל למפרע ובפרט כשהוא בן י"ב שנה ובפרט
כשיבעול אח"כ נראה במ"ש השיאו אביו שדעתו להחמיר בסברת רבינו יצחק בר"י
שהביא במהרי"ק לפי מה שפירש דבריו מהרי"ט בתשוב' חלק אה"ע סימן מ"א משום
זכייה דזפין לקטן ד"ת כמו בכתובות (י"א) ובתשובת מהר"א ששון סימן ס"ה ראיתי
שפירש דברי מהרי"ק ג"כ כנ"ל ועוד משום דגדלי קדושין כמו בקטנה וזהו פ"ל ועוד
שבמהרי"ק גם ידידיו.

הרב ר"ש נ"י כתב אלי שי"ל דגדלי קדושין למפרע כמ"ש בטוש"ע סימן קנ"ה גבי קטנה
אלא שאח"כ כתב שיש לסמוך ע"ד הב"ש תמה אני דהמענין ברי"ף פ' ב"ש וטוש"ע
סימן קנ"ה מבואר דאין פאן שום ספק לחוש לגידול קדושין מדאורייתא אפילו בקטנה
וכמו שהוכיח הרש"ל ביש"ש פ"ק ה"ג דאם היה ספק היאך כתב הרי"ף (ובש"ע סעיף
כ"א) דאם פא עליה שני קודם שגירשה ראשון אסורה לשניהם אבל הולד מן השני אינו
ממזר משום דנשואין דראשון אינו אלא דרבנן ואי איתא דמספקא לן אי גדלי קדושין
ה"ל ספק ממזר א"ו שחזר בו הרי"ף ודעתו שאין פאן ספק פלל והוא העיקר עכ"ד רש"ל
גם בספר הישר לר"ת ובחידושי הרמב"ן והרשב"א ליבמות מבואר דלא גדלי קדושין
פלל וכ"כ הרמב"ם והרא"ש והר"ן וה"ב מדין אנא מתנייתא דענא ה"ה תשובת אאזמו"ר
נ"ע המתחלת מ"ש הח"מ סימן ל"ז ס"ק כ"א בשם מהרי"ק בדין יתומה שנתגדלה אם
גדלו קדושין מדאורייתא ולא ראיתי חולק כו' הוא פליאה עצומה ונגד סוגיית הגמרא
ספ"ה דנדה וכל הפוסקים וטוש"ע סימן קנ"ה וכו' ע"ש היטב איך שפטר דעתו ואם
אמנם שהב"ש סימן קנ"ה ס"ק נ"ב גם הוא כתב לסתור סברא זו מגמרא ספ"ה דנדה
ה"ל עכ"ז בדבריו שם משמע דמדרבנן י"ל דגדלי ומש"ה אינה ממאנת אחר שגדלו
אבל רבינו נ"ע לא ניחא ליה בהכי ולכן כתב שהרמב"ן הסכים להר"ן במ"ש שדברי
הרי"ף מעוררבים וכוונתו כמ"ש הרשב"א בחידושי ביבמות פ' ב"ש (דף ק"ט ע"ב)
שלהביא ראיה שלכי גדלה אינה ממאנת לא נצרך לו מההיא דנדה שלא נחלק אדם בזה
בגמרא ולא מטעם גדלי קדושין אלא כדפרש"י בנדה (דף מ"ו סוף עמוד א') לא תקינו
רבנן מיאון בגדולה ולענין גדלי קדושין אדרבה מוכח מההיא דנדה להיפוך ע"ש שתירץ
דבריו לאפוקי מדעת בעל מתיבות כו' ומ"מ העולה מדבריו שם דכי לא אמרינן גדלי
קדושין מדאורייתא שוב אין לומר גדלי מדרבנן דמה נגדלו הלא גם עתה הוא קדושי
מדרבנן כו' ומתחלה היהג"כ דרבנן (ולהב"ש שם וסימן ל"ז ס"ק כ"ג מוכרחים אנו
לומר דהגידול הוא דהוי קדושין גמורים מדרבנן עד שאין נפקעי' ע"י מיאון והוא דחוק

דמ"ש אם לא מגזירה כדפרש"י בנדה (שם) ואף לפי דעת מהרי"ק שרש ל"ב וגם רבינו
נ"ע פתב בשם תשובת מהרי"ל סוף סי' פ"ב לחוש פשהקדושין בעין פשהקדלה ולא
נתאפלו לומר דה"ל קדושין מדאורייתא אף דלא בעיל א"כ ה"ל קדושין מאז ואילך ולא
למפרע כמ"ש במרדכי פרק האיש מקדש סימן תקי"ד חלו הקדושין מיד פשהקדש כו'
דהיכא דחלים למפרע א"צ שיהיו בעין כמ"ש הר"ן שם גבי נתרצה האב לפי דעת רש"י
ולכן אפילו נאמר כמו כן גבי קטן שקידש הגדולה שיחולו הקדושין פשיגדיל אם הם
בעין מ"מ מאחר שאין הקדושין חלין למפרע כ"א מעת שיגדיל ואילך א"כ פשיגדיל
היתה פנויה עדיין ואפילו קדושין דרבנן ליכא ועוד דמהרי"ק עצמו אף שהחמיר
בקדושי קטנה חילק בין זה לקדושי קטן דלאו כלום הוא אף פשיגדיל ע"ש שרש ל"ב
סוף ענף ב' ועי' תוס' ס"פ ד"א (דף ל"ד) ד"ה מתוך שאין מעשה קטן כלום אפילו אמר
בפירוש שיחולו לאחר שיגדיל וכ"כ בחידושי הראשונים שם והמל"מ פ"ד מהלכות
אישות שדיקמה זה לסוגיא דבכורות (דף מ"ט) אין דמיונו עולה יפה דהכא מקטן לגדלות
ה"ל כמו דשלב"ל ולא דמי לשאר מחוסר זמן כמ"ש במ"א וגם להמל"מ היינו רק משעת
גדלות ואילך ועיין בית שמואל סימן מ"ג סק"א פתב לענין קדושי קטן דלא גדלי
קדושין אפילו מד"ס כו': ונידון השיאו אביו הנה בתשובת מהרי"ט חאה"ע סימן מ"א
בהביאו החוששים לסברת מהרי"ק שמקלם מהראנ"ח אעפ"כ באיסור לאו כ' שהקיל
ונ"ד הוא איסור לאו ועיין מל"מ פ"ב מהלכות אישות דין ח' מזה וא"כ לדברי מהראנ"ח
בזה אין לחוש פלל לסברת חידושה שבמהרי"ק שם גם מהרי"ט שם בתשובה הנ"ל
הרבה להשיב על סברא זו גם.

מהר"א ששון בתשובה סימן ס"ה הקיל למעשה דלא פסברא הנ"ל אפילו לגבי איסור
אשת איש דהיינו לפוטרה בלי גט במקום עיגון ועוד נדבר מזה לקמן ומ"ש עוד מע"ל
ובפרט פשיבעול אח"כ פוןנתו שע"י הבעילה יגדלו למפרע והיא סברת הרד"כ בית
עשרים חדר ו' ז' שבכ"מ פ"ד מהלכות אישות אף פכר פתב הבית שמואל סימן קנ"ה
ס"ק ל"א שהעיקר דלא כהרד"ך אלא פדעת הה"מ ובאמת שצ"ע לדעת הרד"ך שפכרש
מ"ש (בגמרא ק"ט ע"ב) אי בעיל אין לא בעיל לא נראה קצת שהבעילה מעמיד קדושין
הראשונים שהיו תלויים ואי הכי קשה מאי דמשני הגמרא (דף ק"י ע"א) לשמואל קסבר
ע"ד קדושין הראשונים הוא בועל דמש"ה לא הוו קדושין דראשון קדושין וזה אינו
תירוץ אלא אם נאמר דלרב הבעילה עושה קדושין מחדש אבל אי נאמר דמעמיד קדושין
הראשונים א"כ מה פכר שע"ד קדושין הראשונים בועל הלא פך הוא המדה פקטן שע"י
הבעילה נגמרים קדושין הראשונים והוו קדושין גמורים ועוד קשה לדבריו למה ליה
להגמרא לומר לטעמא דר"ג משום דקסבר המקדש אחות יבמתו כו' אי בעיל אין כו' גם
אי לא יספור במקדש אחות יבמה שנפטר מה"מ הכי ס"ל שתצא משום דכי בעיל גדלי
קדושין כו' וע"ש בפרש"י ד"ה או דילמא ואע"ג דזיקה קודמת כו' משא"כ ה"כא מאחר
דגמרי קדושין הראשונים א"כ קדמו לזיקה שוב מצאתי בלח"מ פ"ד מהלכות אישות דין
ח' שהקשה ב' קושיות אלו ותירצו דחוק דמ"ש דמ"מ דמי למקדש אחות יבמה פיון
דקדמה הזיקה לגמר הקדושין צע"ג דהא אי מגדלי קדושין מוכרח בגמרא שם דלא דמי
למקדש אחות יבמה אע"ג דג"כ קדמה הזיקה לגמר הקדושין והרי להרד"ך ע"י הבעילה
ג"כ גמרי קדושין הראשונים דזיקא גם החילוק שכתב דלשמואל הבעילה כו' ולרב נהי

כו' אינו מספיק' כָּלֵל וְהִנֵּה בְּחִידוּשֵׁי הַרְמַב"ן וְר"ן פ"ו דְּנִגְדָה דְּטַעֲמִיהָ דַּר"י דְּאָמַר עַד שְׁיִרְבֶּה הַשְּׁחֹר מְשׁוּם, דס"ל דְּאִין כָּל אָדָם יוֹדֵעַ שְׂאִין קִידוּשֵׁי קָטָן כְּלוּם וְשִׁיבְעוּל עֲתָה לְשֵׁם קִידוּשֵׁין אֶלְא ע"ד קִידוּשֵׁין הָרֵאשׁוֹנִים ע"כ אֵינָה מְקַוֶּדֶשֶׁת וּכ"ז דְּלֹא כַהֲרַד"ךְ אִם לֹא כְּמוֹ שְׁחִילְקָה הַלַּח"מ דְּלִשְׁמוּאֵל כו' וְלִרְב כו' פּנ"ל נֶאֱפִילוּ לַפ"ד הַרְד"ךְ אִין לִי אֶלְא בְּקַטְנָה שְׁתַּקִּינוּ לָהּ קִידוּשֵׁין מְדַרְבְּנָן ע"כ י"ל בְּהוּ גְדְלִי אֶבְל בְּקָטָן שְׂלֹא מְצִינוּ לוֹ קִידוּשֵׁין כָּלֵל מִי יִגְדֵל וְסִבְרָא זֹו הִיא בַב"ש סִימָן ל"ז ס"ק כ"ג אֶפִּילוּ בְּקַטְנָה וּכ"ש בְּקָטָן כְּמִבְּנֹאֵר בַּמַּהְרִ"ק שֶׁל"ב סוּף עֶנְף ב' וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מַמ"ש אַאזְמו"ר נ"ע בְּתַשׁוּבָה הַנ"ל עַל תַּשׁוּבַת מְהַרְ"ל סוּף סִימָן ס"ב אֶף גַּם לְדַעַת ר"י כו' דְּלֹא תַקִּינוּ כו' אֶף שְׁנִתְגַּדְלָה כו' עוֹד יֵשׁ לוֹמַר שְׂאֶפִּילוּ לְהַאֲמִירִים דְּגְדְלִי קִידוּשֵׁין עַדִּין בְּמַחְלֻקַּת שְׁנוּיָה אִם הַגִּידוּל לְמַפְרַע אוֹ מַעֲתָה שְׁרַש"י ז"ל פ"י לְמַפְרַע אֶבְל מ'ל הַתּוֹסְפוֹת יֵשׁ לְהוֹכִיחַ שְׂאִינוּ כֵּן וְנ"ל ד"ה וְאִי גְדְלָה כו' נֶאֱפִילוּ סִבְרָא לָן מְקַדֵּשׁ אַחֲזוֹת יְבָמָה לֹא נִפְטְרָה יְבָמָה מ"מ הִיא שְׁהַקִּדוּשֵׁין בָּאִים מִמִּילָא נִפְטְרַת יְבָמָה מַעֲצָמָה.

וְלִשׁוֹן זֶה מוֹרָה בְּעֵלִיל שְׁהַקִּדוּשֵׁין חֲלִי עֲתָה כְּשֶׁגְדְלָה (וּנ"מ דְּלֹא בְּעֵינוּ בְּעַל) וְהַלְפָּה לְכַאוּרָה אִין חֲלוּק בֵּין זֶה לְמַקְדֵּשׁ אַחֲזוֹת יְבָמָה וּמ"ש הֵתָם דְּלֹא נִפְטְרָה יְבָמָה לְזֶה אָמְרוּ מְשׁוּם שְׂבָאִים מִמִּילָא אֶבְל אִם נֹאמַר דְּחֲלִי לְמַפְרַע א"כ מֵה עֵנְיוֹן זֶה לְמַקְדֵּשׁ אַחֲזוֹת יְבָמָה דְּהֵתָם קְדָמָה זִינְתָה לְקִידוּשֵׁין דְּאַחֲזוֹתוֹ מִשָּׂא"כ הֵכָא אִיגְלִי לְמַפְרַע דְּזִיקָה דְּהָיָה לֹא כְּלוּם הוּא וְכַדְפַּרְש"י וְלָמָּה הִנְצַרְכוּ לְטַעַם דְּמִמִּילָא כו' א"ו לֹא נִיחָא לוֹמַר גְּדְלִי לְמַפְרַע כֵּינֵן שְׁהַקְטָנָה אִין קִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין בְּהָ מִן הַתּוֹרָה וְהַגִּידוּל לְהִבָּא הוּא דְּהָיָה כְּמַקְדֵּשׁ אִשָּׁה לְאַחַר ל' יוֹם כַּמ"ש הַרְשֵׁב"א וּנ"י וּמְדַבְּרִיהֶם מוֹכַח ג"כ דְּגַם לְמ"ד דְּגְדְלִי הֵינֵנו שְׁהַקִּדוּשֵׁין חֲלִי עַל לְהִבָּא כִּי גְדְלָה דוּמִיָּה דְּמַקְדֵּשׁ לְאַחַר ל' יוֹם שְׂאִין הַקִּדוּשֵׁין חֲלִין לְמַפְרַע שְׁהָרִי בַת כַּהֵן לְיִשְׂרָאֵל תֹּאכַל בְּתַרוּמָה (עִי' ר"ן וּב"ש סִימָן מ' סק"ב) וְכֵינֵן דְּאֶפִּילוּ לְמ"ד גְּדְלִי קִידוּשֵׁין י"א דְּהָיָה רַק לְהִבָּא א"כ פְּשִׁטָא דְּאִין לָנוּ לְחוּשׁ כָּאֵן אֶפִּילוּ לְדַעַת הַרְד"ךְ דס"ל כְּשִׁיבְעוּל גְּדְלִי הַקִּדוּשֵׁין דַּמ"מ לַפ"ז פְּנוּיָה הֵינָה מְקוֹדֵם וְעוֹד דִּישׁ לְחַלְקָה בֵּין קִידוּשֵׁי קַטְנָה לְקִידוּשֵׁי קָטָן כַּנ"ל: וְנִשׁוּב לְחַשְׁשׁ דְּמַהְרִ"ק בְּשֵׁם ר"י בַר"י וּפְיָרוּשׁ מַהְרִ"ט דְּבָרְיוֹ דְּסֵתָם קִידוּשֵׁין זְכוּת הוּא לוֹ נְהִי דְּאִית בְּהוּ צַד חוֹבָה דִּיקְלָמָא לֹא מְתַקְבְּלָא לִיהָ וְיִצְטַרְף לְגַרְשׁ מ"מ לְכִי גְדִיל וְלֹא מְחָה אִיגְלֵי מִקְלָתָא דְּזְכוּת הוּא לוֹ נ"ל שִׁישׁ קוֹשֵׁיָא ע"ז מַהְדִּין שַׁבַּשׁ"ע ס' כ"ט סְעִיף ה' אִמְאִי בַעִי' עֲשָׂאוּ שְׁלִיחַ כְּרַש"י וּכ"ד הַרְשֵׁב"א אוֹ שִׂיאֵמַר לָהּ אַח"כ הַתְקַדְּשִׁי לִי כְּהַרְמַב"ם וּכ"כ הַרִיטְב"א כו' הָרִי זַפִּין לְאָדָם שְׂלֹא בְּפָנָיו זֹו זְכִינָה הִיא שְׁהָרִי הוּא נוֹתֵן הַפְסָף וּמְזַכֶּה לוֹ אִשָּׁה וְנִימָא דְּכְשֶׁנְּתַרְצָה אִגְלֵי מִקְלָתָא שְׁזְכוּת הוּא כַּמ"ש מַהְרִ"ט גְּבִי קָטָן וּכ"ש הוּא מְדִין קָטָן שְׂבָקָטָן אִינוּ כֵּן קִידוּשֵׁין עַל יְדֵי עֲצָמוּ כו'.

וּבְאַמַּת קוֹשֵׁיָא זֹו הַקְשָׁה הַרְשֵׁב"א בְּחִידוּשֵׁיוֹ פ"ק דְּקִידוּשֵׁין (דָּף ז') בַּד"ה הִילָף מְנָה וְהַתְקַדְּשִׁי לְפָלוּנִי וְז"ל וּמִיָּהוּ תְּמִיָּהָ לִי לְמָה לָן לְאַרְצוּנִי מַעֲיָקְרָא וְהִלָּא זְכִין לְאָדָם שְׂלֹא בְּפָנָיו וְהִכָּא זְכוּת הוּא שְׁתַּהָא אִשָּׁה זֹו קְנוּיָה לֹא וְנֶאֱפֶשֶׁר לִי לוֹמַר דְּהִכָּא חוֹבְתוֹ הִיא דְּשָׂמָא בְּאַחֲרַת נִיחָא לִיהָ וְכָל כְּפָה דְּאִגִּיד בְּהָא לֹא יְהִבוּ לִיהָ אַחֲרִיתִי כו' וּא"ת שְׂאִנִּי הִכָּא דְּאִי לֹא נִיחָא לִיהָ מְגַרְשׁ לָהּ בְּעַל כְּרַחָה לֹא הִיא דְּאֶף הוּא מְפָסִיד שְׂאֵתָה מִשִּׂיאֹו שֵׁם רַע כו' וְעוֹד שְׂאֵתָה אוֹסְרוּ בְּקְרוּבוּתִיהָ כו' עכ"ל וּכ"ש עֲכָשְׁיוֹ שִׁישׁ חַר"ג שְׂלֹא לְגַרְשׁ בְּעַל כְּרַחָה י"ל דְּוֹדָי אִינוּ זְכוּת לוֹ: מִיָּהוּ רְאִיתִי בְּעֲצֵי אֲרָזִים סִימָן כ"ט סק"ה וּבְבֵית מֵאִיר ס' כ"ט סְעִיף ה' שְׂמָמָה דְּהִבִּיא רְבָא רְאִיָּה לְדִין זֶה מְדִין עֶבֶד כְּנַעֲנִי וְלֹא מְקִדוּשִׁי עוֹד שְׁהָאֵב

מניעדה לבנו מוכח קצת כסברת בעל העיטור שריצוי שלבסוף נמי די והינינו דוגמת עבד
בניעני משא"כ ביעוד דצריף דעת הבן מתחלה כו' והינינו משום דאמה שאני ואינו זכות
כ"כ הבית מאיר.

ואפשר אפילו לדעת כל הפוסקים החולקים על העיטור י"ל דאב לגבי בן שאני דדעתו
קרובה אצל בנו ולכן מסתמא ניחא ליה לכן במאי דעביד אבנה ולכן מהני ריצוי דלכסוף
וכן משמע קצת ממ"ש בגמרא פ"ק האיש מקדש (דף מ"ה ע"ב) שמא נתרצה הבן לא
אמרינו משום דגברא דניק ונסוב כו' משמע שזהו דוגמא מאן דלא חייש שמא נתרצה
האב דאם שמענו בפירוש שנתרצה הוי קדושין למפרע כמו כן אם נתרצה הבן בפירוש
וכ"כ בהדיא הריטב"א שם בין שנתרצה הבן מתחלה קודם קדושין או אחרי כו' וכ"כ
הרשב"א שם וז"ל מדאמר רבינא אפילו למ"ד חוששין שמא נתרצה האב שמא נתרצה
הבן לא אמרינו אלמא אין חוששין לשמא אמרו הא אם נתרצה נתרצה כו' ואלא מיהו
לפי מה שכתב רש"י בפ"ק (דף ז') גבי הילך מנה והתקדשי לפלוני שהוא הדין שבש"ע
סימן כ"ט סעיף ה' דדוקא בשעשאו שליח ה"נ בששמענו מעיקרא שנתרצה בכ"ו וא"נ
הכא שאני דאב אצל בתו וא"נ אצל בנו שהדבר מצוי שהאב משתדל בנישואיהו כל זמן
ששמענו לכסוף שנתרצו חוששין להן שהדבר קרוב שנתרצו בפירוש מתחלה עכ"ל.

ועיין בבית מאיר סי' ל"ה סעיף ד' שהאריך בדין זה אם מהני ריצוי הבן אח"כ, שהוא
מחלוקת הרשב"א והרא"ש שהרא"ש כתב בהדיא שם דבכו אפילו נתרצה הבן אח"כ
אינו מועיל כו' מיהו פיון דהרשב"א והריטב"א קיימי בחדא שיטתא והעיטור מחמיר
יותר קשה להקל נגדם ומיהו גם להרשב"א והריטב"א יש לחלק בין שם דהבן גדול
בשעת הקדושין לנדון שהאב מקדש לבנו קטן דאפילו נתרצה כשהגדיל לא מהני למפרע
דהא גבי קטן לא שייך מ"ש הרשב"א שהדבר קרוב שנתרצו בפירוש מתחלה דקטן אין
לו רצון וכ"מ לכאורה מהמשנה (ספ"ט) דכתובות קטן שהשיאו אביו כו' כמ"ש בתשו'
מהרי"ט הנ"ל ומהר"א ששון דחי לה משום דמאן לימא לן שנתקדשה ע"י אביו אלא
סמך להתיר על הראיה מקדושין (דף י"ט) שאין ייעוד אלא מדעת ולפמ"ש הבית מאיר
דאמה שאני נדחה ראיה זו ג"כ.

ועוד דהא כמה פוסקים ס"ל דזכין לקטן אינו אלא מדרבנן כמ"ש מהרי"ט וכן פרש"י
בכתובות (דף י"א) ומגעו ביני כו' וכ"כ הר"ן בחידושי בסנהדרין ר"פ בן סורר ועי'
פ"ח ביו"ד סימן רס"ח ובנישואין דרבנן כתב המל"מ פ"ק י"א מהלכות אישות דין ח'
בד"ה ואפתי אני תמיה בשם מהר"ר יחיאל באסאן דחרש שזינתה אשתו לא נאסרה
משום דלא אמרינו ונטמאה אלא בקדושי תורה מיהו בשם התוספות כתב דנאסרה
ולכאורה ממ"ש המגיד פ"ג מהא"ב סוף דין ב' שכל שאינה אשת מן התורה ה"ל
כפנויה שזינתה משמע כהר"ר יחיאל באסאן ועיין בסוטה (דף יח) ובש"ע סימן קנ"ט
ס"ג לענין שומרת יבם שזינתה מיהו בתשובה אחת כתוב אצלי באריכות דחרש שזינתה
אשתו נאסרה עליו והבאתי ע"ז ראיות ברורות מכמה משניות וע"פ הסוגיא דיבמות (דף
י"א) ועיין מזה ג"כ בבית מאיר סי' מ"ד.

וממ"ש רש"י בנדה (דף נ"ב ע"א) דבקדושי קטנות אע"פ שלא נתפשה מותרת אין ראיה
לנגד דהיא לר' ישמעאל דיכולה למאן אפילו כשנתגדלה וכיון דא"צ גט פלל ע"כ לא

נאסרה ע"י זנות ג"כ משא"כ בקדושי גמורים דרבנן שצריכה גט אעפ"כ קידושי קטן למ"ד שהם דרבנן י"ל דאינה נאסרת עי"ז לכ"ע דהא פתב הרשב"א ביבמות פ' ג' (דף נ"א ע"ב) גבי הא דאמר ר' שמעון ביאת שני אינו ביאה ואי משום שזינתה כו' הרב אב"ד ז"ל תירץ משום דכיון דקטן הוא ואין לו אישות גמור לא מיתסרא עליה בזנות כדגרסינן בפ"ק דקדושין (דף י"ט) אפשר ינאף את אשת רעהו פרט לאשת קטן ואוקמה אפ"י ביבם בן תשעה עכ"ל והדברים ק"ו דשם יש מ"ד דקנה לה מדאורייתא ואפ"ה פיון דאינו אישות גמור לא מיתסרא כו' מיהו התוספות שם ד"ה אי ביאת פתב בהדיא להפך דאף למ"ד דנשואין דרבנן ניהו נאסרה דכל דמקון רבנן כעין דאורייתא תיקון ואפשר לחלק דהתם שאני דזוקה לו מדאורייתא וביאתו מהני מדרבנן עכ"פ לכ"ע ואינו יוצאה ממנו אלא ע"י גט ונחליצה.

משא"כ ה"א בקטן שהשיאו אביו דאילו מיחה משהגדיל לכ"ע בטלו הקדושין והנשואין בלי גט א"כ יש לדמותו לקדושי קטנות לר' ישמעאל דכיון דמהני בהו מיאון לא נאסרה עליו ע"י זנות ועפ"ז יש ליישב ג"כ מ"ש הרמב"ם פ"ב מהלכות סוטה דגדולה אשת הקטן שזינתה דנאסרה די"ל דמייירי ביבם בן ט' שפא על יבמתו ולא ס"ל פהרשב"א בשם הראב"ד הנ"ל וכן פירוש בחידושי הר"ן בסנהדרין פ"ז (דף נ"ב) גבי פרט לאשת קטן וע"ש דס"ל ג"כ דאשתו היא מדאורייתא וכ"כ התוספות שם ד"ה פרט רק דכתבו דמדאורייתא רמיה קמיה וכנ"ל ועי' בהרמב"ם ריש פ"ג מהא"ב דלשנו צ"ע קצת מ"ש אשת הקטן אפילו היתה יבמה כו' משמע דמשפחת לה גם באופן אחר וצ"ל דמפרש פירוש"י בסנהדרין (דף נ"ב סע"ב) מיהו ההיא דפ"ב מהלכות סוטה ודאי לא משפחת לה רק ביבמה כו' ובתשובת מהרי"ט דלעיל הניח בצ"ע וקשיא דברי הרמב"ם דפ"ב מהלכות סוטה.

גם במסקנתו שם שבכל הפוסקים ראשונים ואחרונים לא הזכירו שיש בקדושי קטן שום גנוד בין ע"י עצמו בין ע"י אחרים כו' מיהו בגדון שלו שהקיל הוא משום דאפילו לר"י בר"י שבמהרי"ק יש להקל בגדון שלו ע"ש ובספר חנוך ישועות על יבמות (דף ק"ט) פירש הסבא שבגמרא שם גבי קדושי קטנה דכי גדלה גדלי קדושין בהדה היינו שהיא מקודשת למפרע משעה שקיבלו אמה ואחיה הקדושין וכדפרש"י וז"ל וטעמא דמילתא נ"ל פיון דחכמים תיקנו נשואין לקטנה משום דזכות הוא לה מש"ה בדין הוא שפחה מקודשת למפרע דזכין לאדם שלא בפניו והא למה זה דומה להא דאמר רב הונא בפרק קמא דכתובות (דף י"א) קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד ומשמע התם דהוי דאורייתא ושריגו ליה בבת ישראל כו' דנדאי ניתא ליה כו' והכי קא מיבעיא ליה אי טעמא דר"ג משום כו' גדלי בהדה והיינו משום דזכות גמור הוא לה כו' או דילמא דלאו זכות גמור הוא לה כו' עכ"ל והאריף בזה וא"כ למאי דקיי"ל דלא גדלי קדושין שם כלל כמו שכתבו הרשב"א ושאר פוסקים שם מההיא דספ"ה דגדה א"כ לדברי החנוך ישועות מוכח מזה דכש"כ בקטן לא אמרינן דזכות הוא לו דמאחר דאפילו בקטנה דמקינו לה נשואין אמרינן דאין זה זכות כ"ש בקטן ואם משום דבקטנה ה"ט דמדאורייתא אין.

זה זכות פיון דלכי גדלה ולא מיאנה לא תוכל לצאת ממנו בעל פרוחו א"כ שפא לא ניתא לה משא"כ בקטן דעכ"פ לעולם יכול להוציאה בעל פרוחה דהא ליתא שפבר דחו

הפוסקים חילוק זה, וכ"ש עכשיו שיש חר"ג שגם האיש אינו יכול להוציא בע"כ ועוד דעכ"פ גם בקטנה היתה יכולה למאן סמוך לגדלותה כו' ואפ"ה אין זה זכות ואין לחלק עוד דדוקא באשה שהיא נקנית לבעל אמרינן דאין זה זכות משא"כ באיש שהוא קונה הוי זכות.

דזה אינו דהא גבי קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה דאם פשטמע האב נתרצה אמרינן דהוי קדושין משום דזכות הוא לו אע"ג דאינו קונה כ"א מקנה ובתו נקנית להבעל אלמא דהיא דזכות.

הוא אין מניעה מפני שאינו קונה כו' גם אין לחלק משום דהיא האב זוכה לבנו והתם רק אמה ואחיה דכיון דתקמים תיקנו לה נשואין ע"י אמה ואחיה מעתה ממש א"כ לא גרע ממה שהאב זוכה כו' כדמוכח בכתובות (דף י"א) שם דדעת ב"ד מהני כמו דעת האב וכמ"ש בש"ע י"ד סימן רס"ח ס"ז ומיהו אין לסמוך על פירוש החוסן ישועות מאחר דהרשב"א והנ"י פירשו בענין אחר ע"י עוד בפ"ק דקדושין (דף ז' ע"ב) גבי שתי בנותיה לשני בני ופרש"י והם גדולים ועשאוהו שליח לקדש וכ"כ התוס' שם שהרי הנותן ע"כ בתורת שליחות הוא בא כו' מבואר דס"ל לרש"י ותוספות בפשיטות דלא משפחת לה קדושין דאב לבנו רק בגדולים וע"י שליחות ולא בקטנים ומצד זכניה ובתשובת מהר"ר בצלאל אשכנזי סימן ד' האריף ג"כ בזה איך שכל הפוסקים חולקים על סברת ר' יצחק בר' יהודה שבמהרי"ק ולדבריו גם הוא לא אמרה רק מדרבנן ומיהו בנד"ז י"ל דאפ"י לסברת ר"י בר"י יש לצדד להקל עפ"מ"ש השאגת אריה בתשובותיו הובאה בתשובת בית אפרים חלק אבן העזר סימן מ"ב וז"ל אף הוא מודה בקטן שקידש לעצמו אפילו בידיעת אביו אינו ממש בקדושין אלו דנדאי אין בעשיית קטן פלוג ואין קנינו קנין ולא קאמר אלא בקידש לו אביו עצמו האשה דקנינו קנין וכיון דזכות הוא לו זכין לאדם שלא בפניו עכ"ל ואי לזאת מדינא מותרת לו ומ"מ בתוספת פ"ק דגיטין (דף ו' ע"ב) ד"ה זבוב פתבו דאפילו פילגשים לא היו דרפם להחזיר לאחר זנותם פדכתיב כו' ותהיינה צרות כו' ע"ש וכ"כ בחידושי הר"ן שם וגם מפני שלא היתה עדות שהוא קטן כ"א מפי האב לכן הפטרה ממנו בגט: סימן לה ע"ד אשת חרש שהודית שזינתה ברצון וגם הבעל הודה ע"ז וגם אשת הבעל מעידה ע"ז שבעלה זינה עם אשת החרש הנ"ל וממנה נתנו דעו הדברים שבאה בקובלנא על בעלה לפני הרב: הנה מה שחקר רומע"ל בגוף הגדון אולי אשת חרש פינו דהוי רק נשואין דרבנן לא נאסרה לבעלה ע"י זנות דהא אפילו שומרת יבם שזינתה מותרת ליבמה אע"ג שהוא איסור לאו דאורייתא ואם משום דאמרינן פל דתקון רבנן פועין דאורייתא תקון לא בכל מקום אמרינן כן לא כן עמדי דלפע"ד אין ספק שאסורה לבעלה ומוכח כן מש"ס בבלי וירושלמי והפוסקים ראשונים ואחרונים דהנה בפ"ק דיבמות (דף י"א ע"א וע"ב) מבואר דאשת איש שזינתה תחת בעלה קאי עלה בלאו כמו במחזיר גרושתו משנשאת כמש"ש למיקם עלה בלאו ואע"ג דר' יוסי בן כפיר לאו בסוטה לית ליה רק איסור עשה מונסתרה והיא נטמאה אנו קיי"ל פתחמים שם דקאי עלה ג"כ בלאו דלא יוכל כו' אחרי אשר הוטמאה וכמ"ש הרמב"ם פ"ק י"א מה"ג הי"ד נאסרה עליו ולוקה עליה ובכ"מ שם הביא שבהלכות סנהדרין לא פסק הרמב"ם דלוקה ע"ז משום דהוי כמו לאו שפבללות ועכ"פ גם לפ"ז הוא איסור לאו רק שאין לוקין ע"ז וכ"ה דעת כל הפוסקים שיש בה ל"ת של תורה

ממש מפסוק זה דמה"ט דנקא פטורה מן החליצה ומן היבום כמ"ש הרא"ש פ"ק דיבמות סי' ד' ובתוס' (דף י"א ע"ב) ד"ה מאי מבואר דאפילו בספק סוטה יש לאו ולוקה עליה וכן בחידושי הרמב"ן והרשב"א מתבאר דבספק סוטה יש ג"כ האיסור לאו ולוקה ע"ז רק פינו דהוי ספק חולצת משום דלא פתיב בה טומאה ודאית פעריות דהוי ספק אם נטמאה או לא נטמאה ע"ש בחידושי הרשב"א ד"ה למיקם וזה שלא פדעת הרא"ש וגם עוד זאת דאשת איש שזינתה ודאי תמירא טפי ממחזיר גרושתו משנשאת דפטורה היא וצרתה מן החליצה ומן היבום משום דטומאה פתיב בה פעריות ממש משא"כ במחזיר גרושתו משנשאת דהיא חולצת וצרתה חולצת או מתניבמת פמבואר בגמרא שם ובפוסקים ובקה"מ פ"ק ו' מהלכות יבום הי"ג וי"ט ובטוש"ע סי' קע"ג סעיף י"א וסימן קע"ד סעיף ב' והטעם פתבו בתוס' (שם דף י"א ריש ע"ב) דלא מסתבר להו למקרי טומאה לנשואי גרושה פינו דבעילתה בהיתר הוא ר"ל מה שנבעלה להשגי רק בעילתה לבעלה הראשון אח"כ הוא באיסור וא"כ אין שייך ע"ז אחרי אשר הוטמאה רק בזינתה תחת בעלה שייך זה דבעילתה באיסור א"א היינו אשר הוטמאה וכיון שפן א"כ מאחר דבירושלמי ביבמות פ"ק חרש אמרו דחרש שמחזיר גרושתו אסור מלאו זה דלא יוכל בעלה הראשון וגו' ואפילו רק נתארסה להשגי.

כמש"ש הלכה א' אשתו של חרש שגירשה והלכה ונשאת לחרש או לפקח קורא אני עליה לא יוכל בעלה הראשון וכ"פ פל הפוסקים ובש"ע אה"ע סי' יו"ד מכ"ש דאשתו של חרש שזינתה שאסורה לו פינו דהיא אסורה ג"כ מלאו זה דלא יוכל בעלה וגו' ממש וגם תמירא טפי ממחזיר גרושתו משנשאת דטומאה פתיב בה פעריות פנ"ל וא"כ ק"ו הוא: ועוד יש קל נחוק גדול יותר מדאמרו שם בירושלמי אשתו של חרש שהלה לו בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעלה והלכה ונשאת לחרש או לפקח ואח"כ בא בעלה תצא מזה ומזה וזה נקרא סוטה דרבנן בגמרא פ"ק קמא דיבמות (דף י"א ע"א) וא"כ אם בסוטה דרבנן אסרו באשת חרש כ"ש וק"ו בסוטה דאורייתא: ב ועוד ראיה ממשיניות מפונרשות ביבמות פ"ק בית שמאי (דף ק"י ע"א) קטנה וחרשת אין ביאת אחת מהן פוטר צרתה כו' ובגמ' שם משום דלא ידעינן אי בקטנה ניקח ליה כו' הרי אפילו מספק מחמירים באיסור לאו דרבנן דלא תהיה אשת המת החוצה וא"כ ודאי ה"ה בלאו דלא יוכל בעלה ועיין שם בתוס' ד"ה קסבר דמספיקא אזיל לחומרא ועוד שם במשנה (דף קי"א ע"ב) בא יבם על החרשת ואח"כ בא אחיו על הקטנה פסל את החרשת ופרש"י שפא כו' הרי מחמת ספק ושפא דאיסור שני בתים מוציאין אותה מבעלה (שהוא ספק דאיסור לאו הבא מפלל עשה ולא הבא מפלל עשה עשה וכמבואר בקה"מ פ"א מהלכות יבום וחליצה דין י"ב ובהמגיד שם) מכש"כ באיסור לאו דלא יוכל בעלה הנ"ל שהוא לאו גמור ועשה וגם טומאה פעריות פנ"ל וגם במשנה ר"פ חרש תנן מת פקח בעל הפקחת מה יעשה חרש בעל החרשת מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו אסורה לעולם ופרש"י מוציא את אשתו בגט דזיקת אחותה הבאה מפת קדושין גמורים אסרתה עליו ואין פת בקדושין דידה לדחותה משום אחות אשה ואע"פ דאיסור אחות זקוקה הוא מדרבנן (וגם אינו דוחה ע"ז).

מצות יבום וחליצה דהא אפילו כשמוציא אשתו עכ"ז אשת אחיו אסורה לעולם) ועכ"ז באסרה אשתו עליו מחמת איסור דרבנן הנה ומוציאה בגט וכן בשני אחים פקחים נשואים

לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פקחת תנן מת פקח בעל הפקחת מה יעשה פקח בעל החרשת מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בתליצה הרי אפילו שמוציא אשת אחיו בתליצה ומסיר זיקתה מעליו עכ"ז מוכרח להוציא אשתו בגט הגם דאיסור אחות חלוצה בפקח ופקחת גם לכתחלה אינו אלא מדברי סופרים כמ"ש בש"ס ביבמות (דף מ"א ע"א) ומ"מ אסרינו זה גם בנשואין דרבנן דהיינו בפקח בעל החרשת ואף שהיתה נשואה לו מקודם וא"כ נדאי דכ"ש וק"ו באיסור לאו דאורייתא דאחרי אשר הוטמאה הנ"ל דנדאי חייב להוציאה שמא תאמר דדוקא בענין נשואין ויבום החמירו פן גזירה אטו פקח ופקחת משא"כ בזנות דאקראי הוא הנה מלבד שאין לבדות ולומר סברות שאין להם שרש מלבינו.

והבא להקל נגד פשט הרבה משניות וגמרות עליו הראיה ומלבד שאין שיהיה כלל לגזור אטו פקח ופקחת בדין מה יעשה החרש בעל החרשת או בדין פקח בעל החרשת דתנן מוציא את אשתו בגט כו' דפקח א"צ להוציא אשתו הפקחת שהרי זקוקתו נדחי מצד אחות אשה.

אף לבד זה ראה מבואר בהדיא בגמרא ס"פ חרש דיש איסור ממש מצד אחות זקוקה רק בחרש בעל חרשת הנצרכו לומר דהאיסור משום גזירה והתרת יבמה לשוק משום דאל"כ קטן אוכל נבלות הוא אבל בפקח בעל חרשת יש איסור ממש לדידה וכן בחרש שנשא פקחת לדידה וא"צ לשום גזירה ע"ש בגמרא וכ"ה בהרמב"ם פ"ז מהלכות יבום הי"ח אלמא דמחמת איסור שהוא מדרבנן אפילו בנשואי פקח ופקחת דהיינו אחות חלוצה החמירו חז"ל גם בנשואי חרשות דרבנן להוציא אשתו מחמת זה מדינא בלי שום גזירה וע"כ צ"ל משום דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון א"כ כ"ש שי"ל פן בפשיטות גבי לאו דאחרי אשר הוטמאה דהיינו באשת חרש שזינתה תחת בעלה גם עוד הוכחה וראיה מהש"ס דיבמות (דף ל"ג ע"ב) דפרכינן אהא דתנן אם היו קטנות מחזירין אותן מייד ואי במזיד מי שריא עד שתיגרז דפתוי קטנה אונס הוא הא לא הכי הנה אסורה לבעלה ונשואי קטנה הוי נשואין דרבנן אלמא דפשיטא ליה דבנשואי דרבנן נמי נאסרה אבעלה ע"י זנות דדוחק לומר דהתם מיירי בקטנה שהשיאה אביה דוקא דמנ"ל זאת עד שיקשה לו ואי במזיד כו' הא במשנה תנן שנים שקדשו שתי נשים כו' ולא תנן שקדשו ע"י אביהם (ומקטנה נלמוד לחרש דהכל נשואין דרבנן ואדרבה בנשואי חרשת יש להחמיר טפי לפי מה שאמרו בגמרא דיבמות (דף ק"י ע"א) דקטנה ספק קנויה כולה ספק אינה קנויה כלל א"כ הוי כמו ספק דדבריהם וחרשת קנויה נדאי במקצת וה"ה לחרש בפקחת) ומהרמב"ם פ"ב מהלכות סוטה אין ראיה להיפך עי' במהרי"ט פ"ק דכתובות (הביאו הבית מאיר סי' מ"ד) דהטעם של הרמב"ם משום שהזנות הוא המיאון ולא מטעם דבנשואי דרבנן לא אסרי לה אגבא פשיטתה וכ"מ מלשון אין לה רצון שבהרמב"ם שם שוב ראיתי בבית מאיר שם הביא שבמל"מ פרק י"א מהלכות אישות ד"ה וראיתי לדקדק כו' פתב שפחלקו האחרונים דיש מי שאמר דאשת חרש שזינתה מותרת לבעלה והביא ראיה מההמגיד פ"ג מהא"ב סד"ה הבא על הקטנה ומיהו מהרמב"ם שם אין הכרח לזה וכמש"ל בשם מהרי"ט (גם מהש"ס דיבמות דף ל"ג) הנ"ל משמע לכאורה נגד סברת הה"מ דהא משמע דבנשואי קטנות נמי נאסרה לולי דפתוי קטנה אונס הוא פנ"ל) והוא הגאון הבית מאיר הביא ראיות רבות מהתוספות

דיבמות (דף נ"א ב') וחידידושי הרשב"א שם ורש"י דהעיקר דאסורה לבעלה מלבד פל הראות הנ"ל שהבאתי וכן מצאתי להגאון בעל המחבר ספר עצי ארזים על ש"ע אה"ע שפסק פן בסי' מ"ד סק"ד ודחה דברי המ"ד להקל שבמשנה למלך הנ"ל וגדולה מזו תמצא בתוס' פ"ק דגיטין (דף ו' ע"ב) ד"ה זבוב שהביאו קרא מפני דאפי' פילגשים לא היו דרפם להחזירם אחר זנותם אף שאין להם שום קדושין ואף דהתם היינו רק שהיה דרפם פן ולא מדינא.

מ"מ מזה הדבר פשוט שבנשואים ממש יש איסור מדינא דהיינו אפילו בנשואים דרבנן: ואף לדברי הראב"ד שהביא הרשב"א י"ל דאשת קטן שאני דהא בעלמא קטן לא תיקנו לו נשואין ולכן אפילו בבא על יבמתו דמשום דחזיא ליה הויא קצת פאשתו מ"מ מייעטה התורה בהדיא פרט לאשת קטן בקדושין (דף י"ט ע"א) שאין לו אישות גמור אפילו בבא על יבמתו ועל פן לא מיתסרא עליה אבל בקטנה לגדול דחכמים תיקנו לה נשואין ממש בכל מקום אמרינו כל דתיקון רבנן פועין דאורייתא תיקון כמ"ש התוספות דיבמות (דנ"א ב').

והא דמשמע ביבמות (דף י"א סע"א) דלרב דהלכתא פנותיה לא אמרינו גבי סוטה דרבנן כל דתיקון רבנן פועין דאורייתא תיקון לענן שתהא אסורה ליבם זה א"א לומר דרב לית ליה הך.

אלא שי"ל דהתם בלא"ה לא. שייך כ"כ לומר זה ע"י תוספות וזה"ר שם או שי"ל דלא אמרינו פועין דאורייתא תיקנו רק בעיקרי עניני אישות שבינה לבעלה דהיינו שפשתיקנו נשואין לקטנה תיקנו כל מנהג שבאישות שאוכלת עמו בתרומה ויורשה ומיטמא לה וה"ה נדאי שנאסרה עליו בזנות שהרי הזנות נקרא מעל באישה משא"כ בשאר ענינים המסתעפים נדאי יש לחלק בין קדושי דאורייתא לקדושי דרבנן וכה"ג חילק רב בין סוטה דאורייתא לסוטה דרבנן לענין יבום שהוא דבר הנופל במקרה ולא זהו מעיקרי עניני הסוטה שעיקר ענינה הוא שייך מה שתאסר לבעלה משא"כ דינה ליבום הוא פרט ונרף מקרה ע"ז לא שייך לומר שייחייב שיהיה התיקון בסוטה דרבנן כמו בסוטה דאורייתא (וכדמות ראיה לחילוק זה נמצא ממ"ש הר"ן והריטב"א רפ"ג דסוכה גבי פסולי לולב ואתרוג שנוהגים ביום ראשון איך דינם ביום שני שהוא מדרבנן וכ' הר"ן ז"ל דכיון דידעו בקביעא דירחא ואין לנו אלא להזהר במנהג אבותינו כו' אין לנו אלא להחמיר בקדושתו אבל להחמיר במצות הנוהגות ביום ראשון אין לנו כו' ע"ש: והיינו לפי שקדושת היום טוב שני של גליות הוא ענין בפ"ע לגמרי ושייך בכל היו"ט ומצות ד' מינים הוא ג"כ מצוה בפ"ע דשייך רק ביו"ט של סוכות לכה"ל שלא החמירו ביו"ט שני של גליות דסוכות להשוותו ליום ראשון דאורייתא רק בעיקר מצותו שהוא קדושת היום ואיסור מלאכה ולא כד' מינים שהוא ענין בפ"ע לגמרי וכה"פ שיטא שיש לחלק החילוק שחילקתי אבל אין להוציא משם קולא ח"ו להתיר ג"כ אשת חרש שזינתה ולומר דגם פן דאין לנו לדמות נשואין אלו דרבנן לנשואין דאורייתא רק בעיקר ענינו שתהיה מותרת לבעלה ושירשנה וכיצא בזה אבל לא להחמיר במצות הנוהגות בעניני אישות שפשוטתה תאסר לבעלה כמו שלא החמירו שם במצות הנוהגים ביו"ט ראשון וכו' דלא קרב זא"ז פלל דהתם עיקר מצות יו"ט הוא איסור מלאכה שזהו פ"א מקרא קדש כו'

משא"כ מצנות ד' מינים הוא מצנה בפ"ע ואינו שייך פלל למצנות יו"ט דהא שייכא רק ביו"ט דסוכות ולא בפסח ושבועות ור"ה ושמע"צ.

ע"כ י"א דאין שייך להחמיר ביו"ט שני של גליות כמו ביום ראשון בזה שהרי אין זה פלל מענין תקנת יו"ט שני של גליות וגם ע"ז יש חולקין שם וגם המקילים לא הקילו רק משום שיו"ט שני נקרא רק מנהג אבותינו משא"כ בנד"ז הרי עיקר מהות הקדושין הוא שתהיה מובדלת לו ותאסר אפולי עלמא פהקדש (וגם קדושין לשון הבדלה כמו קדושים תהיו מובדלים תהיו וכמו הגבל את ההר וקדשתו שנעשית מובדלת מפולי עלמא רק מיוחדת לאישה) וכמ"ש בגמרא דקדושין (דף ב' ע"ב) וא"כ פיון שזהו עיקר ענין הקדושין פשיטא דכשתיקנו רבנן קדושין לחרש היינו מ"ש ענין זה שתהיה אשתו פהקדש אפולי עלמא ואם נדמה זה לענין יו"ט שני היינו כמו איסור מלאכה ביו"ט שני ואין שייך פלל לדמות לענין ד' מינים פנ"ל וממילא מוכן דכשזינתה אסורה לבעלה שזהו מעיקר ענין הקדושין ובלאו הכי אין ללמוד קולא מיו"ט שני שאינו אלא מנהג אבותינו ובאיסור מצנות עשה או לאו שאין בו פרת לקדושין.

דרבנן שהוא דברי סופרים ממש ובאיסור מיתת ב"ד ונהרי אמרו בגמרא סוכה (ד' ט"ז ע"ב) די"ל דאפילו מחיצות דרבנן פיון ששבת הוא איסור סקילה חמור יותר מסוכה דאורייתא ע"ש וכ"ש באיסור אשת איש) וע' בגיטין (ד' ס"ה ע"א) אמרינן כי אמרינן פל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון ה"מ בדבר שיש לו עיקר מן התורה כו' ופשיטא דנשואין דרבנן חשיב שיש לו עיקר מן התורה כמו מעשה ירק ביש"ש פ"ה דב"ק בדיני ברירה וגם אפשר ענין זה דשתאסר עליו בזנות א"צ לבוא ע"ז משום דכעין דאורייתא תיקנו פיון דזהו פל עיקר מהות הקדושין דהיינו דאסר לה אפולי עלמא פהקדש פשיטא דתיקנו פן דאל"כ אין זה ענין קדושין פלל ומכל הלין טעמי לא דמי לשומרת יבם שזינתה דהתם ליכא אישות וקדושין עדיין רק זיקה בעלמא וכמו שאמרו במשנה בנדריים פ"ק נערה שאין היבמה גמורה ליבם כשם שהארוסה גמורה לאישה ולכן אינו מפיר נדריה משא"כ בנשואין דרבנן שבעל מפיר לאשתו הקטנה נדריה דדאורייתא דמנפלא סמוך לאיש דאורייתא עי' נדה (ד' מ"ו) ע"ב ונהיינו מפני שהיא גמורה לו ונודרת על דעתו כו' ועו"ל דשומרת יבם אף שהיא באיסור לאו העיקר הלאו בא מחמת אישה המת כמ"ש לא תהיה אשת המת החוצה אלא דלא שייך לאו זה רק כשיש יבם אבל מ"מ אין לאו זה מצד היבם לבד לכן לא נאסרה עליו משא"כ בנשואין דרבנן הם מפח נשואי האישה ואישה ממש לבד ובאמת א"צ פלל לכל הפלפולים פיון דמוכח מהש"ס בבלי וירושלמי והתוס' ורש"י דאשת חרש שזינתה אסורה לבעלה בפשיטות וכן פסקו האחרונים הבית מאיר והעצי ארזים מה לדבר עוד מזה.

ומה שהעיר ממ"ש במשנה ספ"ד דסוטה ואלו שב"ד מקנין להן מי שנתחרש בעלה כו' הלא בגמרא שם (דף כ"ז ע"א) הביאו ברייתא לרבות אשת חרש כו' שב"ד מקנין להן ופי' התוספות לאוסרה על בעלה (ואף דשם אמרו ג"כ אשת שוטה וע"כ צ"ל דנשתטה אחר הנשואין מיהו בחרש אין החרש לומר פן) ולא תני מי שנתחרש פלשון המשנה ומה שהעיר רומע"ל מהא דעדי פיעור וקדל"פ שאוסרין אותה על בעלה מדרבנן לכמה פוסקים ואעפ"כ פשיט לה בנים התירוהו ולא העמידו דבריהם במקום לעז הבנים ואם

כּן ה"נ באַשׁת חרשׁ דְּכִינּוּ דְהוּי רַק אִיסוּר דְּרַבְּנָן עכ"פ ישׁ להִתִּיר מִשׁוּם לַעֲזוּ הַבְּנִים לֹא דְמִי דְהֵתֵם הָאִיסוּר בְּעַדֵי פְּיַעוּר וּקְדִל"פ הוּי רַק מִחֲשֵׁשׂא דְמִכּוּנְעָר הַדְּבָר וְכִינּוּ דְהוּא אִינוּ אִיסוּר פְּרוּר דְּדַבְּרִיהֶם רַק מִחֲשֵׁשׂא וְרַבְּנָא לְכֹף רָאוּ לְהַחְמִיר כְּשֵׁאִין לֵה בְּנִים וְלֹא הַחְמִירוּ לְאַנְסְרוּ כְּשֵׁישׁ לַעֲזוּ עַל הַבְּנִים מִשׂא"כ בְּנִד"ז דְּאֲשַׁת חֲרֵשׁ שְׁזִינְתָה דְהוּא אִיסוּר וְדֹאֵי מְדַרְבְּנָן בְּאִין סָפֵק א"כ לֹא שְׁיִיף לְהַקֵּל מִשׁוּם לַעֲזוּ.

וכש"כ וְשֵׁלֹא יִתְקַן הַלַּעֲזוּ בְּזֵה פִינּוּ דְבְּרוּר שְׁזִינְתָה וְאַף אִם יִתְקַן אִין לְהַקֵּל כְּלָל ח"ו) וְחִילּוּק זֶה בֵּין אִיסוּר דְּרַבְּנָן שְׁמַחְמַת סָפֵק לְאִיסוּר וְדֹאֵי תַלְמוּד עֲרוּף הוּא בְּפָרֵק בְּמָה מְדַלִּיקִין (דף כ"ג ע"א) וְדֹאֵי דְדַבְּרִיהֶם בְּעֵי פְּרוּכֵי סָפֵק דְּדַבְּרִיהֶם לֹא בְּעֵי פְּרוּכֵי וְרַבָּא ל"פ אַאֲבִי ל"ד רֹב הַפּוֹסְקִים וְעֵינָן בְּזֵה בַחַה"ר שֵׁם וּבַה"מ ה' חֲנוּכָּה וּבב"י ב"ד סִימָן כ"ח וְאִכְמ"ל: ד וּמָה שְׁהַעִיר רומע"ל עוֹד בְּחֲרֵשׁ זֶה שְׁאִינוּ חֲרֵשׁ מְמַעֵי אִמּוּ רַק שְׁנַתְחַרֵּשׁ אַח"כ וְאִינוּ שׁוֹמְעֵי וְאִינוּ מְדַבְּרֵי אִם דִּינוּ כְּחֲרֵשׁ גְּמוּר שְׁדַבְּרוּ בּוּ חֲכָמִים דְּאוּלֵי חֲרֵשׁ גְּמוּר הֵינּוּ שְׁהוּא מְמַעֵי אִמּוּ כֹּף פְּלִשׁוֹן תְּשׁוּבַת הָרֵא"ש שְׁבַטוּר ח"מ סִימָן רל"ה (גַּם הוּא בב"י בַּא"ה ע"ע סִימָן קכ"א) וְאִם אִין דִּינוּ כְּחֲרֵשׁ גְּמוּר הַעִיר עוֹד שְׁמָא הָוָה לְדִידָן כְּמוּ חֲרֵשׁ מְמַעֵי אִמּוּ לר' אֶלְעִזָּר דְּלֹא מְצִי מְגֵרֵשׁ כְּלָל הֵנָּה גַּם כֹּן פְּשִׁיטָא דִּיכּוּל לְגֵרֵשׁ אִם מִשׁוּם דְּנִרְאָה דְּדִינוּ כְּחֲרֵשׁ גְּמוּר דְּאֶפִּילוּ בְּחֲרֵשׁ שְׁיִכּוּל לְדַבְּרֵי מִתּוּף הַפְּתָב אֶמְרִינָן דְּחִלּוּקִים רַבְּנָן אַרְשָׁב"ג בְּגִיטִין (ד' ע"א ע"ב) וּס"ל דְּהוּי כְּחֲרֵשׁ מְמַשׁ וְלִכְּן יֵשׁ פּוֹסְקִים שֵׁם בַּא"ה ע"ע סִימָן ק"כ דְּבַפְּקָח כּוֹתְבִים גִּט ע"י כְּתִיב יָדוּ מִשׂא"כ בְּחֲרֵשׁ שְׁיִכּוּל לְדַבְּרֵי מִתּוּף הַפְּתָב לַכ"ע אִין כּוֹתְבִין גִּט ע"י כְּתִיב אִם נִשְׂאֵת כְּשֵׁהִיָּה פְּקַח גַּם סְתָם מִשְׁנָה ר"פ חֲרֵשׁ נִתְחַרֵּשׁ הוּא אוּ נִשְׁתַּטָּה כּו' מִשְׁמַע דְּהַוְשׁוּי זֶה לְזֵה נִתְחַרֵּשׁ לְנִשְׁתַּטָּה וּכ"מ בִּירוּשְׁלַמִי ס"פ חֲרֵשׁ וּבַמִּשְׁנָה ספ"ד דְּסוּטָה וְיִוְתֵר מְזֵה מְבוֹאָר יִמְצָא בְּדַבְּרֵי הָר"ן פ"ק דְּגִיטִין אֵהָא דְּאִיתָא שֵׁם בְּגִמְרָא (דף ט') עַד שְׁנַתְחַרֵּשׁ כּו' וְהַקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת (דף ה') אִמְאֵי לֹא מוֹקִינִים בְּאַלָּם וְתִירְצוּ כּו' וְעֵינָן מְהַרְשָׁ"א שֵׁם וְהָר"ן תִּירֵץ וּמִתִּירוּצוּ מְבוֹאָר דְּדִינוּ כְּחֲרֵשׁ גְּמוּר שְׁדַבְּרוּ בּוּ חֲכָמִים בְּכָל מְקוֹם (שְׁלֵכָף אִין נְאֻמָּן ע"י כְּתִיב לְהַעִיד אֶפִּילוּ עַל קִיּוּם הַגִּט שְׁהוּא דְּרַבְּנָן מָה שְׁאִין כֹּן אֵלָם נְאֻמָּן לְהַעִיד ע"ז לְשִׁטְתוֹ ע"י כְּתִיב יָדוּ): וְעוֹד זֹאת דְּנִדְאֵי אִין לְסַפֵּק שְׁמָא לֹא יוּכַל לְגֵרֵשׁ וְכִמוּ לר' אֶלְעִזָּר דֹּא"כ אֲדַתְנָן ר"פ חֲרֵשׁ נִתְחַרֵּשׁ הוּא כּו' אִינוּ מוֹצִיא דְּהֵינּוּ בְּנִתְחַרֵּשׁ אַחַר הַנְּשׂוֹאִין לִימָא דְּנִתְחַרֵּשׁ קוּדָם נְשׂוֹאִין נְמִי אִינוּ מוֹצִיא כָּל שְׁאִינוּ חֲרֵשׁ מְמַעֵי אִמּוּ אוּ ה"ל לְהַגְמֵרָא לוֹמַר כֹּן א"ו פְּשִׁיטָא שְׁיִכּוּל לְגֵרֵשׁ דְּכָשֵׁם שְׁכַנְס בְּרַמִּיזָה כֹּף מוֹצִיא בְּרַמִּיזָה שׁוּב מְצִאתִי רְאִיָּה דְּפַקַּח וְנִתְחַרֵּשׁ.

דְּדִינוּ כְּחֲרֵשׁ גְּמוּר מְהַמְשָׁנָה פ"ב דְּגִיטִין (ד' כ"ג ע"א) אֲבָל פְּקַח וְנִתְחַרֵּשׁ וְחִזּוּר וְנִתְפַקַּח פְּתוּחַ וְנִסְתָּמָא וְחִזּוּר וְנִתְפַתַּח כּו' כְּשֵׁר לְהַבִּיא אֵת הַגִּט. וּבְגִמְרָא שֵׁם דְּיִיקִינָן דְּבִסוּמָא ע"ג שְׁלֹא חִזּוּר וְנִתְפַתַּח כְּשֵׁר וְאִיִּדֵי דְּתָנָא גְּבִי שׁוּטָה חִזּוּר וְנִשְׁתַּפָּה כּו' מְזֵה מוּכַח דְּבַפְּקַח וְנִתְחַרֵּשׁ כָּל זְמַן שְׁלֹא חִזּוּר וְנִתְפַקַּח דִּינוּ כְּחֲרֵשׁ גְּמוּר וְאִינוּ כֹּן דַּעַת ע"ש וּכ"ה בְּהַרְמָב"ם פ"ו מֵה"ג ה"ח וּבש"ע סִימָן קמ"א סל"ב וְעוֹד קָצַת רְאִיָּה מִמ"ש בְּגִמְרָא שֵׁם וּבְפּוֹסְקִים דְּאִם כ' הַחֲרֵשׁ תְּנַרְף הַגִּט בְּלִי גְדוּל ע"ג הַגִּט בְּטַל וְלְכַאוּרָה מְיִירִי בְּפַקַּח וְנִתְחַרֵּשׁ דַּא"ל כ' אִין יוֹדַע מֵהוּת פִּירוּשׁ הַפְּתָב וּמֵאִי מְהַי גְדוּל ע"ג ע"ש בְּפּוֹסְקִים וּמִדְּמַהֲנִי גְדוּל ע"ג שְׁמִלְמָדוּ וּמְזַהִירוּ לְשִׁמָּה ע"כ צ"ל שְׁיִוְדַע פִּירוּשׁ הַגִּט וְא"כ אֶפְשָׁר דַּצ"ל דְּמְיִירִי בְּשִׁהֲנָה פְּקַח תְּחִלָּה וְאַח"כ נִתְחַרֵּשׁ וְאַפ"ה כְּשֵׁאִין גְדוּל ע"ג הַגִּט בְּטַל מְדַאוּרִיָּתָא אֵלְמָא דְּדִינוּ כְּחֲרֵשׁ גְּמוּר מִיְהוּ אֶפְשָׁר חֲרֵשׁ מְעִיקְרוּ ג"כ יוּכַל לִידַע עַנְנָן הַגִּט עַל יְדֵי רְאִיָּה מֵהוּת

הענין: אולם מה שיש לדבר בנד"ז הוא משום דכל הנ"ל הוא פשיש עדים שזינתה אבל בנד"ז שאין שני עדים ע"ז רק הודאתה והודאת הבועל יש לספק בזה די"ל שאינה נאמנת למשנה אחרונה דשלהי נדרים דאף על גב דהרמ"א בסימן קט"ו ס"ו החליט בזה לאיסור וכן מורין בבי מדרשא כפסק רמ"א ז"ל מ"מ המעיין בתשובת הגאון אאזמו"ר ז"ל (שנדפסה בסוף הק"א דה' נדה ושחיטה) המתחלת תשובה על אודות האמתלא תמצא שדקדק מלשון הרמב"ם פכ"ד מה' אישות הי"ח דס"ל דאינה נאסרת ע"י הודאתה ועד א' ושכ"ד הרשב"א בתשובה לרמב"ן ורבינו ירוחם נכ"ב ח"ג והבועל נדאי לא עדיף מעד אחד פשר: וכן מצאתי בשו"ת הנקרא גאון צבי סימן א' וא"כ באשת חרש דרבנן י"ל לצדד ולהקל על דעת הפוסקים הנ"ל אף דבאשת פקח מחמרינן כדעת רמ"א ז"ל וסיעתו דע"ז נדאי לא שניף לומר כל דתקון רבנן כו' דכיון דהוי פלוגתא דרבנותא אם נאסרת אשה לבעלה עי"ז י"ל בפל תורה הלא אחר המחמיר ובשל סופרים הלא אחר המיקל אפס כ"ז אם הנה פאן רק הודאתם לבד אבל פינו שיש רגלים לדבר ג"כ לזה שבהבועל הגיד סיבת הדבר כו' והוי פניכרים דברי אמת וגם היא מתחלה פיתשה עד שהודית דהוי קצת רג"ל שלא נתנה עיניה באחר וגם אשת הבועל באה בקובלנא לב"ד על בעלה שחשד בעינה מאן מדנות מרובות ודברים מכווערים אשר ראתה ממנו עם אשה אחת מכל זה נראה לנטות יותר להחמיר מלהקל ע"ד הפוסקים המקילים וגם עוד זאת דאיכא למיחש כמש"ש בגאון צבי בשם מהר"י ז"ל דלעלמא דלא גמירי דינא כ"כ אתחזוק איסורא וחישינן דלימא ביומיו תשרי תרבא עכ"ל וכ"ש הקא דנראים מאד הדברים אמת ואע"ג דמצד החרש עצמו אין איסור כדאימא ס"פ חרש קטן אוכל נבילות הוא ואין ב"ד מצווין להפרישו מ"מ לדידה איכא איסורא.

ע"כ ראוי לעשות טעמי שניגרושה רק שי"ל להחמיר שלא להיות הגט ע"י כפייה גמורה בשוטים רק לדבר על לבם הרבה שיספיקו להתגרש: אחר כותבי נמלכתי דמש"ל (אות ב') ראיה מר"פ חרש י"ל דאין ראיה דהתם בפסח שנשא חרשת אין שניף להקל מצד נשואין דרבנן דאיסור אהות חלוצה לא תלי בנשואין כלל כמו אהות גרושתו דהבעילה אסור אפילו בלא קדושין עי' בגמרא רפי"א דיבמות ומ"מ שאר הראיות הן נכוחות.

והנה לכאורה יש ראיה מהש"ס להתיר בנשואי דרבנן שלא תיאסר על בעלה אם זינתה והוא מדאמרין בנדה (דף נ"ב ע"א) והיא לא נתפשה אסורה ויש לה אחרת שאע"פ שלא נתפשה מותרת ואיזוהי זו שקדושין קדושי טעות שאע"פ שבנה מורכב על כתפה ממאנת והולכת לה ופרש"י דלאו נשואין הוי ולענין זנות נמי לא מיתסרא עליה דפנויה בעלמא היא עכ"ל וקדושי טעות פרש"י שם בשני אופנים האחד כגון ע"מ שאני פהו ונהרי הוא ישאל ובזה י"ל דפנויה גמורה היא נאפילו מדרבנן אין שום קדושין ומ"ש ממאנת כ' בחידושי הר"ן שם דלאו שצריכה מיאון אלא לישנא בעלמא קאמר וכ"כ התוספות בכתובות פרק המדיר (ד' ע"ד ע"ב) ד"ה ממאנת ובזה א"ש דלענין זנות נמי לא מיתסרא עליה פינו דפנויה גמורה היא מדרבנן ג"כ.

ואולם אופן שני פרש"י שם בקדושי טעות וכגון קטנה דאין מעשייה פלום ואמה נמי אין בידה לקדשה עכ"ל והדבר ברור דבזה מדאורייתא הוא דהוי פנויה אבל רבנן תיקנו לה קדושין אלא דיכולה למאן ולפ"ז א"ש לשון ממאנת דצריכה מיאון בדיקא ומשמע מיניה

דבנשוואין דרבנן אפילו לא נתפשה מותרת לבעלה ולא נאסרה עליו ע"י זנות כמו שאמר
שאפילו לא נתפשה כו' והיינו אפילו זינתה בגדלותה דאילו בקטנותה בלאה"נ פתוי
קטנה אנוס הוא וצ"ל לכאורה הטעם דכיון דמדאורייתא פנויה היא אע"ג דמדרבנן
הווקדושין לא התמירו לאוסרה לבעלה עי"ז וכמ"ש סב"א זו ההמגי"ד פ"ג מה' איסורי
ביאה ואע"ג דביבמות פרק בית שמאי מבואר משניות מפורשות דקטנה שיצתה הימנו
בגט ונשאת לאחר ונתאלמנה או נתגרשה אוסרה לחזור לו וכבר נתבאר דאיסור מחזיר
גרושתו משנשאת ואשת איש שזינתה תחת בעלה דאוסרה לבעלה שניהם נפקא לן
מפסוק אחד דלא יוכל בעלה כו' ע"כ צ"ל לפי זה דר' ישמעאל יש לחלק גבי קטנה בין
איסור דמחזיר גרושתו משנשאת שהתמירו בו חז"ל משום דלא לייתי לאחלופי בגדולה
ובזנות דלא שכיחא לא התמירו בקטנה והנה אע"ג דלא קיי"ל כר' ישמעאל שם י"ל פיון
דהוא מטעמים אחרים היינו דבנבעלה בגדלותה אמרינן דבעל לשם קדושין א"נ לא
נבעלה קיי"ל דמשהגדילה ולא מיחתה שוב א"י למאן אבל על סברתו הנ"ל דבנשוואין
דרבנן לא נאסרה לבעלה ע"י זנות דלא שמעינן דפליגי עליה יש לנו לתפוס פן מיהו
לפי הר"ן בחי' בנדה שם דר' ישמעאל לא איירי רק בקדושי טעות ולא בקדושין קטנות
אין ראיה פלל משם אף באמת נלע"ד דאפילו לפרש"י ותוס' דר' ישמעאל מייירי נמי
בקדושי קטנות אין ראיה פלל משם להקל דנראה דר' ישמעאל עצמו לא אמר שאע"פ
שלא נתפשה מותרת אלא כשמיאנה דכיון דמיאנה עקרה לקדושין למפרע וה"ל פנויה
גמורה שזינתה לכו מותרת לו אם ירצה להחזירה אחר המיאון דוקא דבכה"ג שמיאנה
מותר לו נמי להחזירה אם נשאת לאחר ונתארמלה או נתגרשה.

פדתנן ביבמות פרק בית שמאי וז"ש ר' ישמעאל שאע"פ שלא נתפשה כו' ששמאנת כו'
ור"ל דמותרת אם מיאנה. אבל אם לא מיאנה י"ל דמיתסרא לבעלה לר' ישמעאל ג"כ
וראיה לדבר מדאוסור להחזירה כשגירשה וניסת לאחר ונתארמלה או נתגרשה כנ"ל
דחד איסורא הוא דמה שחילקנו לעיל דוסק הוא וזהו ג"כ דמסיק ונמנו וגמרו
שמשהביאה שתי שערות א"י למאן ור"ל ונמנו וגמרו דלא כר' ישמעאל כמ"ש התוספות
פ' המדיר ואמאי לא ביארו איך הדין בזו כשלא נתפשה אם מותרת דהא אינה ענין למה
שא"י למאן דמ"מ הווי רק קדושין דרבנן ור' ישמעאל אמר דבריו ע"ז ויש לה אחרת כו'
ואיך נמנו וגמרו דלא פנותי ולא ביארו אם ס"ל פנותיה בדין זה ודוסק לומר דפשיטא
הוא דהדין פנותיה בהא דמנ"ל זאת וכמ"ש התוס' ביבמות (נ"א) להיפך דכל דתיקון
רבנן כו' וגם משנה דפ' ב"ש הנ"ל לכאורה סותר לזה וצריף לחלק בדוסק וה"ל
להשמיענו אם ס"ל פנותיה בזה או לא א"ו פשוט דר' ישמעאל נמי לא קאמר האי חידושא
פלל דלא מתסרא עליה בזנות בנשוואין דרבנן ולא מייירי מזה פלל רק כשמיאנה ובה
ודאי פשיטא דהדין פן וכמ"ל מדמותר להחזירה כשנשאת לאחר ונתאלמנה כנ"ל וכיון
שפן לכו כשנמנו וגמרו שאינה יכולה למאן פלל משהגדילה ממילא א"צ להודיענו בדין
אם לא נתפשה דאוסרה עליו דהא ר' ישמעאל לא התיר רק משום דס"ל דיכולה למאן
ובשמיאנה וכיון דקיי"ל דא"י למאן ליפא למ"ד דתהיה מותרת דכל דתיקון רבנן פעין
דאורייתא תקון ובפרט לפמ"ש מהרי"ט בחידושי פ"ק דכתובות דהזנות זהו ממש
המיאון א"כ ממילא מוכן דכל שיכולה למאן ה"ט דאינה נאסרת עליו בזנות דהא מיאנה
בו ועקרה קדושיה אבל לא מטעם דבקדושי דרבנן אינה נאסרת עליו גם מדברי הרמב"ם

ז"ל פ"ב מהלכות סוטה ה"ב הקטנה בת מ'און וכן בפ"ג מהא"ב ואם היא בת מ'און מותרת לבעלה משמע דאין הטעם משום דב'קדושין דרבנן לא נאסרה על בעלה דאם אתה אומר פן משפחת לה נמי אפילו פשאינה בת מ'און דהיינו שהגדילה רק שלא בא עליה אחר שהגדילה דקיי"ל דהוי קדושין דרבנן ומ"מ א"י למאן ולמה התנה דוקא פשהיא בת מ'און ממש א"ו דכשא"י למאן נאסרה עליו אפילו הקדושין רק מדרבנן רק דכשהיא בת מ'און אמרינן דהזנות זהו המ'און ולכן מותרת לבעלה אפילו הנה פהו ועיין ב'ירושלמי פ'רק שני דסוטה הלכה א' קטנה אין את יכול דמר רבי זעירא רבי יסא בשם רבי יוחנן קטנה שזינתה אין לה רצון להיאסר על בעלה וחרשת אין את יכול דכתיב ואמרה האשה משמע להדיא דחרשת שזינתה נאסרה על בעלה דאל"כ הל"ל בחרשת ג"כ הטעם שהזכיר בקטנה משום דאין נאסרת על בעלה רק שי"ל דמייירי בחרשת שהשיאה אביה דהוי קדושין דאורייתא אבל זה דוחק ועוד דלהרמב"ם הא דקטנה שזינתה מייירי בקטנה שנשאת ע"י אמה דוקא ולא ע"י אביה א"כ דכונתה בחרשת והא דבחרשת לא אמרינן דפיתוייה חשיב אונס כמו בקטנה זה ניחא להרמב"ם ולשא"פ צ"ע הטעם ועיין בתוספות וחה"ר פ"ק דחולין (דף י"ב) גבי אחרים ע"ג: סימן לו א שאלה באיש שאמרה לו אשתו שנאנסה מאיש פלוני שאנסה ובא עליה ובא לב"ד ושלחו בית דין אחריה וחקרו ממנה איך הנה המעשה ולפ"ד הב"ד לא הנה בזה אונס גמור פיון שהגידה שלא צעקה וגם לא נלחמה עמו רק שננתנה אמתלא שזהו מפני בלבול הדעת שנתבלבלה פשהנים ידיו תחת הפארטוף כו' ונב'הלה מאד.

והוא והב"ד הנ"ל שלחו לשאל השאלה מאיזה מ"ץ שבעיר הסמוכה שסמוך הבעל א"ע עליו דוקא ובכוא תשובתו להב"ד שאל האיש מהם שאם השיב איזה סברא להתיר אין רצונו פלל לגרש והשיבו לו שהמ"ץ השיב לאיסור רק שכתב שאם רצונם יוכלו לשאל משאר רבנים והוא לא יקפיד ע"ז וענה האיש מאחר שהוא אסר לא אחפש היתרים משאר רבנים ונתן גט לאשתו ואח"כ נודע שתשובת המ"ץ הנה בסגנון אחר ושתולה בדעת הבעל שאם מאמין שהנה המעשה כמו שסיפרה לב"ד אסורה לו אבל אם אינו מאמין אינו אומר לא איסור ולא היתר והבעל טוען שאינו מאמין היינו שאינו מאמין בשום אופן שהנה ברצון כמו שסיפרה להב"ד אלא כמו שאמרה לו שהנה באונס וכיון שכן שהמ"ץ לא אסר בזה אף שלא התיר הנה שואל משאר רבנים ולא הנה מגרש בשום אופן.

וכאשר עכשיו מצא לו גדולי הרבנים מתירים אפי' לפי הגדתה להב"ד חשיבא להו אונס וגם המ"צ הנ"ל עם דסבירא ליה שלפי הגדתה להב"ד אין לדון ע"ז דין אונס מ"מ מאחר שהבעל אינו מאמין על רצון בשום אופן ס"ל עכשיו ג"כ להקל וחוזר בו ממה שהורה תחלה שאם אינו מאמין אינו אומר לא היתר ולא איסור כ"א גם הוא מורה להיתר א"כ טוען שהגט מוטעה הוא שהטעוהו במה שאמרו לו שהמ"צ הורה לאיסור בהחלט וע"כ הגט בטל ויוכל שלא להאמין לה כדן האומרת לבעלה טמאה אני לה למשנה אחרונה: ב הנה לפ"ד הרמב"ן פ'רק השולח (דף מ"ו) בסוגיא דהמוציא את אשתו משום ש"ר דחולק ע"ד התוס' שכתבו שאין כאן רק לעז ושיפירושם אינו מחנור כ"א דהגט בטל וכמ"ש בגמרא ביבמות (דף ס"ה ע"א) אנו מי שתקיננו כו' משמע דס"ל דכשנתן הגט אדעתא דהכי ונמצא שאינו פן הוי גט בטל ואפשר דס"ל שזהו בכלל גט מוטעה הנזכר

ביבמות פֶּרֶק מִצֻּת חֲלִיצָה (דף ק"ו ע"א) הִגַּם דְּרַשׁ"י שֶׁם פִּי דְגַט מְוֹטְעָה הֵינּוּ שְׁנֵתָנוּ לָהּ עַל תְּנַאי וְאֵינָה מְקַיֶּמֶת תְּנֵינָה כּו' א"כ לְפִי זֶה י"ל שְׂאִין חֲשִׁיב גֵּט מְוֹטְעָה רַק כְּשִׁמְטָעִים אוֹתוֹ בְּמִיָּדִי דְלֵהֲבֵא אֲשֶׁר הוּא מִתְּנָה ע"ז מִשְׂא"כ בְּמִיָּדִי דְלַעֲבַר שְׁנוֹתָן הִגַּט מִשׁוּם דְּאָמְרוּ לוֹ שְׁזַיְנָתָה וְנִמְצָא אַח"כ שְׂאִינוּ כּוּן פִּינּוּ שְׂלֵא הִתְנָה אִין רְאִיָּה דְהוּי גֵּט מְוֹטְעָה וְכַמ"ש לְקַמֵּן אוֹת ו' בְּשֵׁם תְּשׁוּ' מ"ב שְׂאִין זֶה מְבַטֵּל הִגַּט כְּלָל לְהַרְמַב"ן י"ל דְּזֵהוּ ג"כ גֵּט מְוֹטְעָה וְכַטֵּל דְּהִנֵּה רַשׁ"י פִּי בְּגִיטִין (דף מ"ו ע"א) ד"ה טַעֲמָא וְכַשְׁגְּרִשְׁתִּיף הִיָּה בְּדַעְתִּי לְהַחֲזִירָה אִם יִמְצָאוּ דְבָרִים בְּדָאִים כּו' וְכוּן פִּירַשׁ עוֹד בְּמַשְׁנֵה (דף מ"ו ע"ב) ד"ה ר' יְהוּדָה נִמְצָא ס"ל דְּעֵיקָר מַה שְׂיִכּוּל לְקַלְקֵלָה הוּא מְפַנֵּי דֵה"ל כְּמוֹ שְׂמַגְרִשָּׁה עַל תְּנַאי שְׂאִם יִמְצָאוּ הַדְּבָרִים בְּדָאִים תַּחֲזִיר וְתִנְשָׂא לוֹ אֲבָל אִם לֹא מִחֲמַת־הַתְּנַאי פְּגוּן כְּשִׂאֲוִמְרִים לוֹ שְׂלֵא יַחֲזִיר תּוֹ לֹא יוּכַל לְקַלְקֵלָה אִף שְׂלֵא הוֹצִיא אוֹתָהּ רַק מִחֲמַת הַשֵּׁם רַע וְאָמַר לָהּ מִשׁוּם ש"ר אֲנִי מְגַרְשָׁה נִמְצָא שְׂגִירַשׁ רַק אֲדַעְתָּא דְהָכִי וְהָרִי אַחַר כֹּף נִמְצָאוּ הַדְּבָרִים בְּדָאִים אַפ"ה הִגַּט כְּשֶׁר אֲבָל הַרְמַב"ן שֶׁם כְּתַב כְּשִׁמּוֹדִיעֵין אוֹתוֹ שְׂלֵא יַחֲזִיר וְאִינוּ מַשְׁהָה אִינוּ יְכוּל לְקַלְקֵלָה שְׁעִילָה מְצָא שְׁהִיָּה רוּצָה לְגַרְשָׁה כְּדִאֲמַרִּין בִּירוּשְׁלַמִּי וְכוּן כְּתוּב בְּחִידוּשֵׁי הַר"ן נִרְאָה דַס"ל דְּאִי לֹאוּ שְׁעִילָה מְצָא אֲלֵא שְׂאֲדַעְתָּא דְהַשֵּׁם רַע גִּירְשָׁה הִיָּה הִגַּט בְּטַל אִף שְׂלֵא יֵשׁ שׁוּם תְּנַאי שְׁהָרִי אָמְרוּ לוֹ שְׂלֵא יַחֲזִיר וְהֵינּוּ ע"כ מִשׁוּם דֵה"ל גֵּט מְוֹטְעָה דַעכ"פ אֲדַעְתָּא דְהָכִי גִירְשָׁה וְאִם לֹא כּוּן לֹא הִיָּה מְגַרְשָׁה וְאֲפֹשֶׁר דְּפִסּוּל זֶה נִמְשָׁף מִן הַפְּסוּל דְגֵט מְעוֹשָׁה דְּפִסּוּל דְּהַרְמַב"ם תַּחֲלַת הַל' גְּרוּשִׁין כְּתַב וְעֲשָׂרָה דְבָרִים הֵן עֵיקָר הַגְּרוּשִׁין מִן הַתּוֹרָה וְאֵלוּ הֵן א' שְׂלֵא יִגְרַשׁ הָאִישׁ אֲלֵא בְּרִצּוֹנוֹ וּמַה"ט גֵּט מְעוֹשָׁה פְּסוּל אוֹ כְּשִׁעוּשָׁה מְסִירַת מוֹדְעָה עַל הִגַּט ע"י בְּגִמְרָא ספ"ה דְּעַרְכִּין (דף כ"א ע"ב) וּבַחֲזו"ה (דף מ' ע"ב) וְא"כ ה"נ פִּינּוּ שְׂאִין סִהְדִי שְׂאִין רִצּוֹנוֹ לְגַרְשׁ רַק מְפַנֵּי הַשֵּׁם רַע וְנִמְצָא אַחַר כֹּף שְׁהַשֵּׁם רַע הִיָּה שְׁקָר א"כ הָרִי אִין רִצּוֹן בְּהַגְּרוּשִׁין שְׂרִצּוֹנוֹ הִיָּה רַק אֲדַעְתָּא דְהָכִי אֲבָל אֲדַעְתָּא שְׁהַש"ר שְׁקָר לֹא הִיָּה רִצּוֹנוֹ לְגַרְשָׁה כְּלָל וְלָכֵן אַע"ג דְּלִיכָא שׁוּם תְּנַאי הִגַּט בְּטַל מְפַנֵּי שְׂאִין דַעְתּוֹ וְרִצּוֹנוֹ לְהִגַּט דְמַה לִּי כְּשִׂאִין רִצּוֹנוֹ בְּהִגַּט אֲלֵא שְׁהוּא אֲנוּס שְׁזַיְלָתוֹ אוּנָס וּמְכָרִיחַ אוֹתוֹ וּמַה לִּי כְּאִן שְׂמְכָרִיחַ אוֹתוֹ הַשֵּׁם רַע וְכִינּוּן שְׁנִמְצָא שְׁהוּא שְׁקָר ה"ל ג"כ כְּעֵין אוּנָס וְהַכְּרַח שְׁהִטְעוּ דַעְתּוֹ וְרִצּוֹנוֹ וְאֵע"פ דְּאֲמַרִּין בְּפֶרֶק חֲזַקַת (דף מ"ז סע"ב) וְדִילְמָא שְׂאִנִּי אוּנָסָא דְנִפְשִׁיָּה מְאֻנָּסִיָּה דְאַחְרִינִי י"ל דְּאוּנָסָא דְנִפְשִׁיָּה מְמַשׁ הוּא דְשְׂאִנִּי דְהֵינּוּ כְּעַנְיָן דְמִיָּירִי בְּגִמְרָא שֶׁם אִי לֹאוּ דְאוּנָס לֹא הוּא מְזַבְּקִין שְׂצָרִיף לְמַעוֹת וּמִתּוֹךְ כֹּף מוֹכֵר חֲפְצָיו מִדַעְתּוֹ אֲבָל עַנְיָן הַשֵּׁם רַע שְׂאֲחֵרִים מוֹצִיאִים לַעֲזָא אִין זֶה אוּנָסָא דְנִפְשִׁיָּה כ"א אוּנָסִיָּה דְאַחְרִינִי ג מִיָּהוּ בְּאֵמַת זֶה אִינוּ וְאִינוּ דוּמָה כְּלָל לַעֲנִין אוּנָס דְהֵתֵם הָאוּנָס הוּא עַל הִגַּט וְנִמְצָא אִינוּ גוֹמֵר לְגַרְשָׁה בְּרִצּוֹן כְּלָל אֲבָל הִכָּא הִגַּט הוּא בְּרִצּוֹן גְּמוּר שְׂמַגְרִשׁ בְּנִפְשָׁה חֲפִיצָה כ"א שְׁהָאוּנָס הִיָּה בְּדָבָר אַחַר שְׁהוֹצִיאָו עֲלֵיהָ לַעֲזָא אִף אִם מִחֲמַת זֶה מוֹכֵרֵחַ בְּעַצְמוֹ לְגַרְשׁ מְכָל מְקוּם עכ"פ גְּמַר וּמְגַרְשׁ בְּרִצּוֹן גְּמוּר מִשְׂא"כ כְּשִׁהִגַּט מְמַשׁ הוּא בְּאוּנָס לֹא גְמַר וּמְגַרְשׁ כְּלָל.

אֲבָל הִכָּא שְׂמַעְצָמוּ בְּחַר לְגַרְשָׁה אִף שְׁהוּא מְפַנֵּי הַשֵּׁם רַע עכ"פ גְּמַר וְרִצָּה לְגַרְשָׁה וְתַדַע דְּאִפִּילוּ בְּאוּנָס גְּמוּר מְצִינוּ כְּשִׁגְמַר וּמְקַנָּה מְהִנֵּי כְּדִאֲמַרִּין בְּפֶרֶק חֲזַקַת שֶׁם תְּלוּהּ וְזַבְּקִין זְבִינִיָּה זְבִינִי כּו' אֲלֵא סְבָרָא הוּא אַגַב אוּנָסִיָּה גְמַר וּמְקַנֵּי וּפִי' רַשְׁב"ם דְּמִתּוֹךְ יְסוּרִים גְמַר כְּלָבוּ וּמְקַנֵּי הוֹאִיל וְאִיכָא תַרְתִּי יְסוּרִים וּמִתָּן מַעוֹת דְלֹא מְפַסִּיד מִיָּדִי נִמְצָא מַה שְׂגוֹמֵר וּמְקַנָּה חֲשִׁיב רִצּוֹן גְּמוּר אִף שְׂלֵא נִמְשָׁף רַק מִחֲמַת הָאוּנָס הַגְּמוּר שְׁלוּלִי הָאוּנָס לֹא הִיָּה

מתרצה בשום אופן אפילו הכי פיון שנמשך מזה שאחר כך נתרצה ע"ז ברצון גמור חשיב הקנאה ועיניו במכמ"א ש"ז סימן י"ב (צף ככ"ה ע"ג) דלענין גט כה"ג הוי פלוגתא דרבנותא דלדעת התוס' והרשב"א אמרינו אגב אונסיה וזווי גמר ומגרש וילדעת הריב"א בקדושין (צף מ"ט) והרא"ה רבו וריא"ז בש"ג פ"ק המגרש בשם מז"ה והריב"ש סימן קכ"ז ה"ל גט מעושה ופסול אף ה"תם הטעם דהפוסלים הוא משום דלא גמר ומגרש.

כמ"ש בתשו' הריב"ש הנ"ל דלא דמי לזביגיה דמייירי שנותן לו כל שיווי הקרקע אבל בפחות משויו לא כו' וא"כ לכוף לאיש לגרש אשתו בקבלת מעות לא נאמר אגב אונסא וזווי גמר ומגרש ואפילו בכל דמים שבעולם דאין דמים לאשה כו' עכ"ל וא"כ ה"קא דבדאי גמר ומגרש אף שנמשך מחמת השם רע והוא שקר והוי פ"עין אונסא דאחרניי אפ"ה פיון דגמר ומגרש ה"ז נקרא מגרש ברצונו ועוד ראיה ממ"ש הרמב"ם פ"ב מה"ג דגט מעושה שלא כדיון ע"י ישראל אינו אלא פסול מדרבנן וביאר טעמו המכמ"א ש"ז סי' ט' דכיון שהאונסים אותו הם מתוארים בדיני ישראל וא"ל שפ"ה הוא הדין כל שאומר רוצה אני סומך דעתו על דבריהם ומגרש ברצונו כמו כפאשר אונסים אותו כדיון ומש"ה הוי גט קיים מן התורה עכ"ל הרי פיון דגמר לגרש חשיב רצון אף שנמשך מהאונס ואף דרוב הפוסקים רובם ככולם חולקים עליו י"ל דה"ט משום דבכה"ג נדאי לא גמר לגרש כלל פיון דאיכא תרתי שהיא אונס וגם אינו מחוייב בזה כלל ה"ל כמו תלנה וניהיב דלא גמר ומקנה מה שאין פו במעושה כדיון ה"ל כמו תלנה ונבין כמו שמבואר מתוך דברי התוס' בפ"ק חזקת (צף מ"ח ע"א) ד"ה אילמא ותירץ ר"י דכל דבר שהוא מחוייב לעשות הוי כמו מ"כר כו' וילקמן נמי מחוייב הוא לגרש את אשתו דמייירי בהנהו שפופין אותו להוציא אבל שלא כדיון הנה כמו תלנה וניהיב דלא הוי מתנה עכ"ל נשמע אף לדבריהם טעמא דגט המעושה כדיון פ"שר וחשיב רצון זהו מפני דגמר ומגרש כמו בתלנה ונבין כו' הנזכר לעיל דה"נ פיון דמצוה לשמוע דברי חכמים ואונסים אותו גמר ומגרש: א"כ כ"ש בנדון הנ"ל גבי מוציא את אשתו משום ש"ר בדליכא תנאי ע"י שאמ"ל שלא יחזיר אין צריך לטעם דעיקלה מצא דאף שמגרש רק מחמת הש"ר לבד אין שום חשש פיון דעכ"פ בלי ספק גמר ומגרש לחלוטין דהא אמרו לו שלא יחזיר א"כ אף שנמשך לו רצון זה מחמת הש"ר והוא שקר אין בכך פלוס דאפי' באונס כה"ג פ"שר אילו גמר ומגרש כ"ש ה"קא שאין האונס על לגרש כלל כ"א שמוציאין ש"ר עליה וגם אינו ענין אונס כלל ואין שייך פ"אן שלא כדיון ש"עם היות שהמוציאים שם רע עשו שלא כדיון מ"מ זה אינו מהאשה וגם אינו ענין עדיין לגט ועי' בגיטין פ' הנזקין (צף נ"ח סע"א) משמע פו דהגט שניתן בטעות פ"שר והיינו דעכ"פ גמר וגירש ויש לחלק דהתם באמת עכ"פ זינתה עם המלנה ואף שמפל מקום הטעהו טובא הרי באמת אמרו ועל אותה טעה נתחתם כו' מיהו י"ל מה שנתחתם אינו מפני שהגט בטל כ"א מפני האונאה וזהו טעמו דרש"י בסוגיא דגיטין (צף מ"ו) הנ"ל דלא פי' כלל משום שעיקלה מצא וביבמות (צף ס"ה ע"א) פרש"י דמספק גמר ומגרש והיינו משום דהתם אע"פ שלא אמ"ל שלא יחזיר ממילא לא שייך שיוכל להחזיר כשתלד שא"א שתלד אלא א"כ תנשא תחלה לאחר ואז לא יוכל להחזיר וכיון שלא יוכל להחזיר וכן בסוגיא דגיטין (צף מ"ו) כשאמ"ל שלא יחזיר אמרינו דמספק קא גמר וגירש לחלוטין ואין זה גט מוטעה כלל אף אם אח"כ נתגלה ששקר הנה

הענין וא"כ לפ"ז בשאלתנו כיון דע"פ שאמרו לו שאסורה לו גמר וגירוש לחלוטין למאי
גירוש לה דהכא ודאי לא שייך תנאי שאם ימצא היתר יחזירנה דאיה שייך פאן היתר
לאיסור זה כ"א גבי שם רע דהוא ענין מסופק שייך לומר פן ובדעתיה הנה כו': ד מיהו
לכאורה יש לחלק דהתם הוא דפרש"י פן דמספק גמר וגירוש כיון דליפא הטעאה שיהי
הנה לעז והלעז הוא ענין מסופק ויכול להיות שקר ואעפ"כ גירוש אם פן מספק גמר
לגרש לחלוטין לכן אף שנתברר הספק אחר הגרושין אין לחוש אבל הכא שהטעוהו
בשעת הגרושין ממש שאמרו לו שהיא אסורה לו ממש ומחוייב לגרשה ובאמת י"ל שלא
היתה אסורה לו א"כ אף שגירוש בלי שום תנאי מפל מקום ה"ל גט מוטעה כיון שגירוש
רק מפני שאסורה לו והיא מותרת לו א"כ לא שייך מספק קא גמר לגרש כו' דאדרבה
מפני הנדאי שאסורה לו גמר לגרש ונדאי זה טעות גמור הנה מה שאין פן התם גירשה
מפני הספק ונהרי הנה ספק ולכאורה י"ל שגודן זה דומה לגט המעושה שלא כדין דאע"פ
שאמר רוצה אני כיון דבאמת אינו מחוייב בדבר לא אמרינו דגמר לגרש וכמו תלוהו
וניהיב וה"נ כיון דבאמת לא הנה מחוייב לגרש א"כ מה שגירשה מפני הוראה שלהם ה"ל
כמגרש מתוך העיושי אף ג"ז אינו דומה דהתם דאיפא עישוי ונהכרח ממש וגם הוא שלא
כדין אזי הגט בטל אבל הכא דליפא עישוי כלל כי אם הוראה שלא כדין לחוד אין לתפוס
דהגט בטל ואדרבה כיון דע"פ הוראה זו מעצמו נודרז לגרש בלי שום עישוי א"כ רגלים
לדבר דגמר לגרשה בלב שלם ומה גם דהרמב"ם ס"ל דאפילו בגט המעושה שלא כדין
הגט פשר מדאורייתא וס"ל פסוגיא דב"ב (דף מ"ח ע"א) וכפ"י רשב"ם שם ד"ה התם
נמי ע"כ בשאינו מעושה כלל וכלל כ"א הוראה שלא כדין נראה דכולי עלמא יודו לו
דהגט פשר ועיין בתוס' פ"ק הבע"י (דף ס"ד ע"א) בשם הירושלמי שמענו שמוציא
שמענו שכופין בתמיה ש"מ דאין כופין אלא היכא דקתני כופין אבל היכא דאמור רבנן
יוציא ולא פ"י כופין אומרים לו חייבוהו רבנן להוציא ואם לא הוציא מותר, לקרותו
עבריינא אבל לכפותו בשוטים לא עכ"ל וכ"כ הרא"ש שם סי' י"א וצ"ל כיון שהדין
שאסור לכפותו בשוטים ואם כפואו בשוטים הני גט מעושה א"כ איה מותר לומר לו
חייבוהו רבנן להוציא ואם לא הוציא יקראוהו עבריינא ונהרי אם גירש רק מפני זה הנה
חשיב ג"כ כפיה א"ו צ"ל דכפיה בדברים אינו כפיה ונהינו משום מאחר דאין פאן
כפיה גמורה א"כ כשמגרש ודאי גמר ומגרש בלב שלם והנה בב"י סימן קנ"ד (סד"ה
וכ"א א"א ז"ל) כתב בשם המרדכי פ"ק המדיר בכל הני דלא קתני כופין אלא יוציא ויתן
כתובה לא כפינו אלא בדברים בעלמא ולא בשמתא דחמירא מנגידא ואמרינו בפ"ק
שבועות הדיינים (דף מ"א) גבי שמתא האי לינקטיה בכובסיה הוא: אבל הר"ם הפהו
בשם ר"ת כתב דנוכל לעשות שנקבל גזרה שלא לישא וליתן עמו עד שיקבל ליתן גט
אבל לנדות לא וכן עשה ר"ת מעשה באחד שלא הנה מאותן שכופין להוציא ונדוהו שיתן
גט ופסל אותו גט וצוה לעשות לו גט אחר עכ"ל והוא במרדכי שם סימן ר"ד ובמהרי"ק
שרש ק"ב כתב בשם ר"ת דאפילו בטוענת מאיס עלי דס"ל דאין כופין וחשיב גט
המעושה שלא כדין אפ"ה כתב דיכולין לגזור להבדל ממנו ולהרחיקו בכל מיני ריחוק
שאין זה קרוי כפיה הובא ב"י סימן קל"ד.

ועיין בתשו' מהריב"ל ח"ב סי' ע"ז ובתשוב' ש"בסוף סדר אליהו רבא סי' י"ג מזה משמע
כל שאין כפיה בפועל ע"י שוטים אין זה גט המעושה וכשר מדאורייתא אף אם מדינא

אין לכופו דזה אינו כפיייה גמורה ובכה"ג אמרינו כשמגרש ודאי גמר ומגרש ואף גם לענין שמטא אם הוי ככפיייה בשוטים הוא מחלוקת הפוסקים ועיין מזה בתשו' אדמו"ר המתחלת בנדון האלמנה מינקת שניסת לפ"ז גם בנ"ד אע"פ שאמרו לו שהיא אסורה לו וגירש אח"כ י"ל אע"פ שהטעוהו עכ"ז אין זה פגט המעושה שלא פדין פיון שלא הכריחוהו בפועל וגם יש לומר דלא איכפת ליה כ"כ פיון שלא טרח לשאול מהמ"ץ בעצמו א"כ רוצה לגרש וגם י"ל פיון עכשיו מחמת חר"ג הוא מעופב לינשא א"כ מרויח בהגט שעי"ז לא יהיה מעונן וה"ל כמקבל מעות לגרש והגם שגם במקבל מעות ממש רבו האומרים דלא מהני זהו כשמעשין ומכריחין אותו ממש אבל הכא שלא הכריחוהו כלל י"ל דמהאי טעמא גמר וגירש פדי שלא יהיה מעונן עוד ומ"ש בב"ש סי' י"א תחלת ס"ק ד' בשם תשו' מהר"י הלוי דבדינים הללו ר"ל לענין לאסור אשה על בעלה לא שייך להלף אחר המחמיר פי יש צד לקולא לכוף על הגט לכן יש להלף אחר רוב הדיעות עכ"ל אין ר"ל דהחוקרא מה שאוסרין אותה עליו ומחמת זה מגרש זהו חשוב כפיייה אלא ר"ל שלפעמים צריף לכוף אותו ממש בכפיייה גמורה על ידי שוטים וזהו קולא שלא פדין אם רוב הפוסקים מקילים: ה אף הנה בב"י סוף סי' קנ"ד ד"ה פתב הריטב"א בתשובה על איש שנשבע לגרש את אשתו כו' שלא מצינו שיהא חשוב אונס בגט אלא באונס שפא לו שלא מעצמו אבל שבועה זו היא הביאה על עצמו כו' וכ"כ רמ"א בהג"ה סי' קל"ד ס"ד הואיל ומתחלה לא אנסוהו על כף מזה מוכח אם הביאו אחרים עליו אונס פעין שבועה ומחמת אונס פזה גירש ה"ל הגט פסול א"כ כ"ש מה שהטעוהו לומר שהיא אסורה עליו לא גרע מאונס דשבועה ועי' במכמ"א ש"ז ס"ד וקצת ראיה לזה ממ"ש בתשו' הרשב"א ח"א סי' י' בענין אשת ישראל שנאנסה מותרת לבעלה ולא אונס של כפיייה בלבד אף טעות אונס הוא שאילו נבעלת לאחר ברצון וכסבורה בעלה הוא מותרת לו ומבואר ביבמות (דף ל"ג ע"ב) ובשעת פניסתו לחופה הוחלפו כו' עכ"ל והרי התם צריף אונס גמור ואונס ממון אינו אונס כ"א אונס נפשות ואפ"ה טעות חשיב אונס אלמא דזהו אונס גמור א"כ ה"נ פיון שהטעוהו שמחוייב לגרש אם פן הוי אונס גמור ולומר דמחמת האונס גמר וגירש י"ל דלא אמרינו פן כשלא היה מחוייב לגרש מדינא וע"כ צ"ל פן לדעת הרמב"ן דלעיל אות א' דס"ל פיון ע"ד הש"ר גירש ואם לא פן לא היה מגרש הגט בטל אף אם אמ"ל שלא יחזיר לולי דאמרינו עילה מצא והיינו רק משום דטעות זה אונס הוא ולרש"י אין ראיה דחולק ע"ז אלא דס"ל דהתם לא הטעוהו כלל כי מתוך הספק גמר וגירש והש"ר עצמו אין זה ענין אונס כ"א ע"ד סיבה מן השמים ועיין בב"י סימן קל"ד בשם הרשב"ץ יש אונס אחר כו' והוא מעצמו פדי להנצל כו' אבל אם כפוהו שלא פדין כו' אפשר כו' עכ"ל ונד"ז אין לקרותו שלא פדין כ"א סיבה כו' ועוד והוא העיקר דה"ל להמתין ולבדוק ועוד דה"ל לשאול אם אסורה היא לו דהא התם מייירי שמדינא לא היתה אסורה לו דאל"כ א"צ לומר לו שלא יחזיר פיון שמדין הגמור אסורה לו.

וא"כ אין שם אונס משא"כ היכא דמגרשה מפני שאמ"ל שנדאי אסורה היא לו והיה זה שקר י"ל שמודה רש"י ולא דמי לאשה שאין לה נסת ספ"ק דנדה דאע"פ דה"ל כמגרשה על הנדאי אין שייך גט מוטעה ואונס כשאמ"ל שלא יחזיר זהו מפני ששם באמת לא היה שום הטעאה כלל רק אחר כף גתרפאה אלא דאילו היה לחוש לתנאי ובדעתי היה

להתחזיר אפילו נתרפאה אח"כ הנה הגט בטל אבל כשאמ"ל שלא יחזיר וליכא קושש תנאי תו אין לחוש משום גט מן טעה ואונס כי לא הנה שום טעות: ו אף בתשו' מ"ב סס"י ע"ו כתב ואפתי איכא למידק כו' ואף אי ליכא פאן תנאי כלל מ"מ הוי טעות בגט עד אלא ודאי אע"ג דבשעת גרושין איכא טעות כל כמה דלא פפליה לתנאיה בשעת גרושין אמרינן דגרושין גמורים הם דבכל ענין מגרשה כו' יעו"ש גם בסי' ק"ז כתב אבל אי לאו דתנאי פפול הוא אפילו גט מן טעה נמי פשר כו' ומה שנסתייע ע"ז מהא דלא פפליה לתנאיה בסוגיא דגיטין (דף מ"ו ע"ב) אינה ראיה והוא נמשך אחר התוס' פירק המדיר (דף ע"ד סע"ב וס"ל גילוייא דעתא בגיטין לאו מילתא היא אפילו מקמי מעשה וכמו שכתוב בשט"מ בכתובות פירק המדיר שם בשם הרא"ש וכדעת תשובת מהר"ם אלשיך סי' ע"ח ולא כהב"ח בתשו' הקדשות סי' צ' אף גם להתוס' והרא"ש לכאורה אין זה ראיה להכשיר גט מן טעה דהתם ליכא שום אונס כי באמת הנה עליה שם רע או ספק איילונית ואם משום תנאי ע"ז ס"ל דבגיטין גילוי דעת אינו כתנאי אבל היכא שיש פאן טעות גמור והוא אינו מגרש רק מחמת הטעות אף כי ליכא שום תנאי י"ל דהטעות חשיב כאונס פדלעיל וה"ל גט מעושה וראיה לחילוק זה לחלק בין שיש טעות בשעת מעשה לגילוייא דעת במידי דלהבא מהא דאמרינן בכתובות (דף צ"ז ע"א) איבעיא להו זבין ולא אצטריכו ליה זוזי כו' וכתב בתוס' וכגון שגילה דעתו כו' ת"ש דההוא בצורתא כו' התם נמי זביני בטעות הו' ופרש"י ומשעת מכירה ה"ל טעות אבל היכא דמכירה לאו בטעות הו' כו' ור"ל דאז לא מהני הגילוייא דעתא פיון שלא התנה ממש הרי אף היכא דגילוייא דעתא לאו מילתא היא עכ"ז זביני בטעות גרע יותר וכמו כן י"ל לענין גט דאף את"ל דגילוייא דעתא לאו מילתא היא להתוס' לפ"ד מהר"ם אלשיך והמ"ב ולכן ליכא רק לעז כו' ואין גט בטל ממש מכל מקום היכא שיש טעות ממש בשעת נתינת הגט כגון דהמ"ב סס"י ע"ז הנ"ל וכנ"ד י"ל גם להתוס' הגט בטל דהטעות.

ה"ל כאונס פיון דברור דרק מחמת זה גירש ואם לא הטעות לא הנה מגרש ועדיין י"ל בשלמא בתשובת המ"ב ברור שרק מחמת הטעות גירש כמש"ש שאלמלי הנה יודע שאינו שכיב מרע לא הנה עולה על דעתו ליתן גט כו' אבל הכא פיון בשעת נתינת הגט לא אמר שמפני שאסרוה המ"ץ והב"ד עליו מגרשה שמא י"ל דגם מספק גמר ומגרשה ואין ברור כל כך שמפני הודאי איסור דוקא מגרשה ועי' בחידושי הרמב"ן והרשב"א והר"ן ספ"ק דנדה בענין אשה שאין לה נסת והובא בהר"ן פירק ב' דשבועות ובב"י סי' קי"ז דוקא כדאמר לה הוי יודעת כו' ואחרים אומרים דהכא כו' א"כ ה"נ תולה בשני דעות אלו אם הנה סתמו בפירושו והא דהתם אפילו לפ"ד האחרים ליכא רק לעז לפ"ד התוספות היינו משום דנהי שמשום זה מגרש הרי ליכא הטעאה כלל רק אח"כ נתרפאה וע"ז הנה צריך תנאי ולא התנה.

ול"ד לגיטו כמתנתו לרב הונא בפירק מי שאחזו (דף ע"ב ע"ב) דהתם ודאי עומד להתברר מיד אם יחיה או לא א"כ סתמא ה"ל כתנאי לרב הונא לפרש"י ור"ח וגם י"ל התוספות דנדה מפרשים שם כר"ת וכ"מ בשט"מ פירק המדיר בשם הרא"ש דלעיל עכ"פ הכא לפ"ד האחרים אומרים הנ"ל ודאי אמרינן דרק מפני הטעות גירש וגם לפ"ד הראשונה דוקא כדאמר לה י"ל הכא מוכח טפי שהרי כל זמן שהיה השאלה בספק לא גירש כמה חדשים והיתה בביתו אף שלא נתיחד עמה ולא גירש עד שאמרו לו שיצא

הדבר באיסור: ומ"מ נראה הן אמת דלענין שתהא אסורה לינשא לעלמא על ידי גט זה שפיר י"ל דה"ל כגט מעושה מחמת הטעות אמנם לענין שנאמר שאונס כזה הנה אונס גמור לדון כדין גט מעושה לגמרי עד שנאמר שהיא פאשתו ממש עד שאף אם ע"פ דבריה והגדתה לא היה הזנות באונס עכ"ז מותרת לו מפני שהוא אינו מאמין כלל על רצון שזה אינו שייך כי אם פשהיא עדיין משועבדת לו שאז יכול שלא להאמינה לא כן פשנתגרשה ואומרת שזינתה תחתיו ודאי אסורה לו דאז לא שייך טעם דעיניה נתנה באחר כמ"ש בתשו' מהרמ"פ ססי' ל"ד ולכן עכשיו שגירשה ובא להתזירה נראה שצריך לדון ע"פ דבריה לבד ולא לילך בטר מה שאינו מאמין דכיון שיש כמה טעמים לומר שאין זה חשיב עישוי ואונס גמור באופן שי"ל דאח"כ גמר וגירש בהחלט אין פח להקל לומר שאין הגט כלום ומה גם דבנדון זה לא הטעוהו מנדאי היתר על ודאי איסור כ"א צד ההיתר היה רחוק מאד היינו האחד אם לא יאמין לדבריה השני שאף אם לא יאמין הוא רק שאינו אומר איסור אבל אינו אומר ג"כ היתר א"כ לפי הוראתו מוכרח ממילא לגרש אם לא שישאל מאחרים אבל עכ"פ לפי הוראת המ"ץ הנ"ל א"א להתירה והוא סמך א"ע עליו א"כ שפיר יוכלו לומר שאסורה לו כיון שא"א להתירה למעשה.

וה"ל כמו חזקת איסור כיון דנדאי היה כאן מעשה זנות ולהתירה אין אומר ולכאורה מהאי טעמא יש להכשיר הגט לגמרי כיון דמתוך הספק הנכרחו לאסור לו נהרי אמרינו בפ"ק דיבמות (דף י"ד סע"ב) בואו ונתקן להן לצרות שיהו חולצות ולא מתניבמות וקשה מה תיקון הוא לב"ש דס"ל דמתניבמות וכשאוסרים להם להתניבם והנכרחו לחלוץ ה"ל חליצה מעושה שלא כדין ועי' בפ"י סדר חליצה ס"ק מ"ו א"ו דזה אינו חשוב כלל חליצה מעושה אפילו לב"ש כיון דמתוך הספק שאנו מסתפקים איך הלכה הנכרחנו לאסור להתניבם לכן אפילו לפ"ד ב"ש דס"ל הלכה דמתניבמות אין זה חליצה מעושה.

ובתשו' הרשב"א הובא בתשו' מהר"ר בצלאל אשכנזי סי' ט"ז בענין מי שאימיהו ב"ד שאם לא יגרש שיאסרוהו כו' ה"ז אנוס כו' שלא אמרו כן אלא בגט מעושה כדין בישראל שאם אי אמה אומר כן אלא שאמה תולה אותו בטועה וסובר שכל שאומרים לו גרש מן הדין אומרים לו כן אם כן אפילו גט מעושה בישראל שלא כדין כשר ואין לדחוק ולומר דההיא בת"ח שידע שאינו כדין כו' עכ"ל משמע אילו אמרו לו בפ"י שהדין שגירש והאמין להם שכן הדין וגירש אף אם באמת היה שלא כדין הגט פשר: מיהו מהתוס' לא משמע כן דכיון שאינו מחוייב בדבר לא הנה כמכר אף אם לא היה עישוי כלל כ"א שעל פי הוראה זו גירש י"ל דלא פליגי על הרשב"א ועכ"פ בנד"ז דגם ההוראה מצד עצמה מצד הדין לא היה היתר ע"כ כשהורו לאיסור וגירש בלי שום עישוי י"ל לכ"ע הגט פשר: קיצור מאות ב' לפ"ד הרמב"ן והר"ן גבי המוציא את אשתו משום שם רע ואמרו לו שלא יחזיר דוקא משום דאמרינו עיקלה מצא הא אם באמת היה מגרשה אדעתא דהש"ר ואח"כ נמצאו הדברים בדאים הגט בטל וי"ל הטעם דה"ל כגט הנתיבן שלא מדעת ורצון אבל לרש"י הגט פשר: ג מיהו גם בגט מעושה ממש היכא דעל ידי העישוי גמר ומגרש י"ל דמהני כמו גבי תלוהו וזבין ולהרמב"ם גט מעושה שלא כדין ע"י ישראל פשר מדאורייתא מהאי טעמא ועכ"פ הכא מאחר שמחמת הש"ר גירש מעצמו א"כ י"ל גמר וגירש וזהו טעמו דרש"י וא"כ ה"ה בפאילתנו: ד מיהו ז"א התם גירש מספק אבל הכא שנדאי יש, כאן הטעמה שאני גם לרש"י ומ"מ כיון שמעצמו גירש לא דמי לגט

מְעוֹשָׁה שְׁלֵא פְדִין כִּי אִפִּי פְּפִיָּה בְּדָבָרִים וְהִרְחַקוֹת נִרְאָה שְׁאִינוּ פְּפִיָּה מִמֶּשׁ כ"ש הֵכָא:
ה אָף בְּב"י סְסִי קנ"ד בְּשֵׁם הַרִיטְבָ"א נִרְאָה כה"ג חֲשׁוּב אֲנֹס וּכ"נ דַּעַת הַרְמַב"ן דְּלַעֲלֵל
וְאִין רְאָיָה דְרִש"י פְּלִיג: וּבִתְשׁוּבַת מ"ב סְסִי ע"ז ס"ל גִּט מְוֹטְעָה כה"ג כְּשֶׁר וְנִמְשָׁף
אֲחֵר שְׁטַת הַתּוֹס' בְּגִיטִין (דָּף מ"ו) דְּלֵא ס"ל שְׁטַת הַרְמַב"ן מִיְהוּ בְּאֲמַת גַּם לְהַתּוֹס' אִין
רְאָיָה לְהַקְל וּמ"מ י"ל לְדוֹנוּ פְּסַפֵּק גִּט וְעוֹד יֵשׁ טַעְנָה לְוֹמֵר בְּנִד"ז שְׁלֵא הָיָה פָּאן ג"כ
שׁוּם הַטְּעָאָה פְּלֵל וְלָכֵן י"ל דְּהַגֵּט כְּשֶׁר: סִימָן לִז ע"ד הַשְּׂאֵלָה שְׁהוּדָה אִישׁ אֶחָד שְׁזִינָה
עִם אִשְׁת׃ אִישׁ וְגַם הִיא הוּדִית וְעוֹד אָמַר שְׁזִינָה עִם אִשָּׁה אַחַת וְהָיָה דו"ח מִהַחוּטָא וְסִיפֵר
בְּפִנֵי הָאִשָּׁה הַחוּטָא שְׁלוֹ עָמָה וְהָיָה הָאִשָּׁה הַנַּ"ל מִכְחַשְׁת׃ אוֹתוֹ לְגַמְרֵי מִפְּלֵל וְכָל וְצוּעָקַת
וְקוּבְלַת מַה לָּהּ עֶסֶק ח"ו עִם הַחוּטָא וְגַם אָמַר הַחוּטָא שְׁכַמְדוּנָהּ שִׁישׁ לֹא אִיזוּ סִימָן שׁוּמָא
עַל גְּבִיָּה וְכֹן נִמְצָא ע"י בְּדִיקָה שׁוּמָא קִטְנָה אָף אַחִיָּה אָמַר שְׁזָה שְׁמוּנָה שְׁנִים שְׁהָיָה לָהּ
מִפָּה עַל גְּבִיָּה וְנִצְרָף הָיָה לְהַנִּיחַ רְטִיָּה וְהָאִישׁ הַחוּטָא הָיָה אִז בְּלִילָה בְּבֵיתוֹ וְנָתַן אַחִיָּה
לֹא נִרְ לְהָאִיר שְׁיֹכֵל לְהַנִּיחַ הַרְטִיָּה וּבְנִדָּאִי רְאָה אִז אֶת הַשׁוּמָא וְהוּא מִכְחִישׁ זָה עכ"ל:
לָכֵן מְסוּפָקִים אָנוּ אִם פְּדָאִי לְהַכְנִיס א"ע לַעֲשׂוֹת הֶסֶכֶם אֶצֶל הַבַּעַל שְׁיִגְרָשָׁה וְכִי יֵשׁ לָהּ
בֶּן עכ"ל כְּבוֹד מַעֲלָתָם וְהָיָה קִשָּׁה עָלֵי מָאָד לְהַשִּׁיב רַק עַל כָּל זֶה מִפְּנֵי שְׁשִׁלְחוּ שְׁלִיחַ
מִיּוֹחַד הַהֶכְרַח לְהַשִּׁיב מַה: הִנֵּה בְּגַמְרָא בִּיבְמוֹת ר"פ הָאִשָּׁה שְׁלוּם (דָּף קט"ו ע"ב) גְּבִי
וְקִאָמְרֵי סִימָנִים דְּלָאוּ עֲלֵיָּהוּ קָא סְמַכִּינּוּ אֶלָּא אִסִּימָנִים כְּתַב בְּחִידוּשֵׁי הַרְשֵׁב"א וְנ"ל
פְּלוֹמֵר פִּינּוֹן דַּע"כ בְּדִאֲסוּקִינָהוּ קָא מִיָּיִרֵי אִיכָּא לְמִיחַשׁ שְׁצָרִיף סִימָנִים פְּדָרָף שְׁנוֹתָנִים
בְּאַבְדָּה וְכַגּוֹן דְּאָמְרֵי סִימָן שִׁישׁ לָהּ בְּמָקוֹם הַמְּוֹצֵנֶע שְׁמַחְזִירִין אַבְדָּה בְּכַעֲנִין זֶה הוּא
דְּסַמְכִינּוּ עֲלֵיָּהוּ דְּנִדָּאִי תוּ לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְשִׁקְרָא הָא לָא אָמְרֵי סִימָנִין כִּי הִנֵּי לָא מְהִימְנִין
דְּלֵא סְמַכִּינּוּ עֲלֵיָּהוּ דְּחִיָּשִׁין דְּלֵמָא מְשַׁקְרֵי דְּאֲתַתָּא סְמַכָּא עֲלֵיָּהוּ מִשְׁעָה שְׁתַּדַּע שְׁטַבַּע
דְּסַמְכָּא אַבְדָּדְמִי וְלֵא דִּיָּיקָא עכ"ל הֵרִי דַּאֲע"ג דְּהַנְּשִׁים חֲשִׁיבֵי כְּעַד אֶחָד לָא מְהִימְנֵי פְּלֵל
מִשׁוּם שְׁהָאִשָּׁה לָא דִּיָּיקָא הֵכָא לָכֵן אִין הַנְּשִׁים הַמְּעִידִין נְאֻמָּנוֹת פְּלֵל וְחִיָּשִׁין לָהּ
דְּמִשְׁקָרֵי לְגַמְרֵי וּכ"כ הַרְשֵׁב"א עוֹד לַעֲלֵל בַּד"ה הָא דְּאִיבְעִיָּא לָהּ עַד אֶחָד בְּמַלְחָמָה וְנ"ל
וְהִינּוּ דְּלֵא אִיבְעִיָּא לָהּ אֶלָּא כְּעַד אֶחָד דְּמְסַפְקָא לָן דְּלֵמָא מְשַׁקֵּר וְכו' וּבִין אָמַר מַת
וְקַבְרֵתִיו קָא מִיבְעִיָּא לִיהַּ דְּלֵמָא מְשַׁקֵּר עכ"ל אַעפ"כ ע"י שְׁאוּמְרֵים סִימָן שִׁישׁ לֹא בְּמָקוֹם
הַמְּוֹצֵנֶע שְׁמַחְזִירִין אַבְדָּה בְּכַעֲנִין זֶה סְמַכִּינּוּ עֲלֵיָּהוּ דְּנִדָּאִי תוּ לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְשִׁקְרָא כְּנ"ל
וּכ"כ בְּנִמוּק"י שֵׁם וְנ"ל מִשׁוּם דְּאָמְרֵי סִימָנִים וְלֵא אָמְרִין סִימָנִים הֵכָא אֲתֵרְמִי וְהִנֵּי
אַחֲרֵינִי נִינְהוּ עכ"ל וְצ"ל פִּינּוֹן דְּחִשְׁדִּין לְהַנְּשִׁים דְּמִשְׁקָרֵי לָמָּה ע"י הַסִּימָנִים נְאֻמָּנִים וְלֵא
חִשְׁדִּין לָהּ גַּם כֹּן שְׁמִשְׁקָרִים כְּעַנִּין הַסִּימָנִים וִי"ל מִשׁוּם דְּהֵתָם אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לְשַׁקֵּר.

פִּינּוֹן שְׁהַעֲלוּהוּ לְפָנֵינוּ וְהַנְּשִׁים לֹא רָאוּ שִׁישׁ בּוֹ הַסִּימָנִים וְאָף עַל פִּי כֹן אֲמָרִים שִׁישׁ בּוֹ
סִימָנִים אֵלוֹ א"כ ע"כ אֲמָרִים אָמַת שׁוּב רְאִיתִי כֹן בְּסִפְרֵי תוֹרַת יְקוּתִיאֵל בְּהַתְּשׁוּבוֹת
שְׁבִסוּף הַסִּפְרֵי סְסִי ב' שְׁהִבִּיא כֹן בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מְהָרִיב"ל סִימָן א' שְׁכַתֵּב כֹּן בְּשֵׁם
הַרִיטְבָ"א וְנ"ל נִרְאָה דְּהָכִי קָאָמַר כַּגּוֹן שְׁהַעֲלוּם לְאַלְתֵּר לְפָנֵינוּאוּ שְׁרָאוּם עֲדִים וּבָאוּ
הַנְּשִׁים וְאָמְרוּ לָנוּ קוּדָם שְׁרָאוּ אוֹתָם.

הַת"ח יֵשׁ לָהֶם סִימָן פְּלוּנִי וּפְלוּנִי שְׁהֵם סִימָן מְוֹבָהֵק וּמְצָאנוּ לְאַנְשִׁים הָאֵלָה פְּדָבְרֵיהֶם
דְּכִי הָא נִדָּאִי מְהִימְנֵי מִשׁוּם דְּסַמְכִינּוּ אִסִּימָנִים וְלָאוּ עֲלֵיָּהוּ וּמַה שְׁהַעֲדוּ עַל הַסִּימָנִים
לָאוּ עֲדוֹת הוּא עכ"ל וְכַתֵּב הַתּוּיָק"ו וּלְפִי זֶה מְזוּקָדֵק לְשׁוֹן הַש"ס דְּלָאוּ עֲלֵיָּהוּ סְמַכִּינּוּ
פִּי דְּלֵא מְקָרֵי עֲדוֹתָן עֲדוֹת דְּנִימָא דִּילְמָא מְשַׁקְרֵי כו' וּלְפ"ז יֵשׁ לְפִשׁוּט גַּם כֹּן הַסִּפְקֵי דִּידוֹן

דה"ה הנזשים שאין נאמנות לומר מת בעלה אם מעידין רק על סימנים שיש באיש ההוא ואח"כ מצאו הסימנים פדבריהם דנאמנים ולא משום עדות רק משום סימנים כמ"ש הר"טב"א עכ"ל התויק"ו.

והנה הנזשים שאין נאמנים לומר מת בעלה י"ל אפילו מדאורייתא אין פאן עדות פדמשמע במשנה פ"ק ט"ו דיבמות (דף קי"ח ע"א) גבי היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה וע"ש בתוספות ד"ה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה מספקא לר"י אי דוקא בתרומה דרבנן או אפילו בתרומה דאורייתא הרי אע"ג דיש סברא דגם מדאורייתא אינה נאמנת עכ"ז פשוטנים סימנים שהם סימן מובהק נאמנים אם פן כמו כן הכא אף שזה האיש מדאורייתא אינו נאמן לאוסרה על בעלה מ"מ ע"י סימן מובהק שאומר במקום המונע אפ"ל שיש לחוש לדבריו: אף נראה לומר דלא דמי מכמה טעמים האחד דהתם ע"י הסימנים מובהקים שהם אומרים שהיה בבעל האשה העגונה וכן נמצא בגוף זה הנטבע מורה בודאי שהוא בעלה ואין שייך בזה תחבולה דהא מייירי שאמרו הסימנים תומ"י שנמצא וקודם שראו אותם כמ"ש התויק"ו בשם הר"טב"א אבל הכא אף שאומר הסימן שיש בזה אין זה ראיה ברורה דאולי שמע הסימן מאיש אחר וכ"ש לדברי אחי האשה שאמר שראה הסימן ע"פ איזו סיבה עכ"פ אין זה דומה להתם בענין וקאמרי סימנים דלאו עליהו סמכינן אלא אסימנים דהתם אין שום ספק בדבר שלא ידעו הנזשים מהסימנים משא"כ הכא אין זה ברור שלא ידע מהסימנים ועוד שהרי אחי האשה אומר שידע מהסימן ע"פ סיבה הגם שלכאורה יש לומר דהסימנים עדיפי מהכחשת אחי האשה.

מדאמרינו בגמרא פ"ק אלו מציאות (דף כ"ח ע"א) דעד אחד לגבי סימנים פמאן דליתיה דמי מ"מ שם מייירי דשניהם אומרים סימנים ועיין בש"ע סי' רס"ז סעיף י' מ"מ יש לחלק דהתם העד אחד אינו מכחישו לומר שידע מהסימנים כ"א מעיד שהיא של פלוני ע"כ סימנין עדיפי אבל הכא הוא מטיל ספק בהסימנים לומר שראה הסימן ואף שהוא קרוב ואינו נאמן מ"מ גם זה הטוען עליה אינו נאמן כלל וגרע משאר עד אחד פינון שהוא חוטא עכ"פ י"ל דלא דמי להא דיבמות (דף קט"ו ע"ב) דסמכינן אסימנים דהתם ליכא שום ספק בהגדת הסימנים שאין בזה ערמה משא"כ הכא אין זה ברור עכ"פ הא חדא השני דהתם אין שום מי שמכחיש אבל הכא האשה מכחשת אותו ומצינו חילוק בענין סימנים בין אם אין מי שיכחיש ובין אם יש מי שיכחיש והוא דבש"ע ח"מ רס"י רצ"ז פסק דמוציאין הפקדון מיתמי על ידי סימנים שנותרו המפקיד בצירוף מה שהמפקיד אינו רגיל בבית הנפקד והנפקד אינו אמוד אזי מוציאים ע"י הסימנים מיתמי אף אם הפקיד אצלו שלא בעדים ואין עידי פקדון כלל סמכינן על הסימנים.

כמ"ש הסמ"ע שם ס"ק ג' והש"ך ססי' ה"ל סד"ה העולה מפל זה גבי או שאינו מביא עדים כלל רק שנותרו סימן מובהק כו' וכתב הסמ"ע אבל אם טוענים ברי של אבינו הנה או שהנפקד חי וטוען שלי הוא כו' אין מוציאים מידו אפילו בהצטרפות הני ג' ענינים ה"ל וא"כ ה"נ בנד"ז פינון שהאשה מצונחת ומכחשת אותו שלהד"מ י"ל אין חוששין לדבריו וחי'ישינו מחמת זה שידע הסימן כמו דאע"ג דמוציאין הפקדון ע"י הסי"מ זהו פשאין יודעים להכחיש אז סמכינן על הסי"מ להוציא הפקדון אבל פשהם מכחישים בבירור לא סמכינן על סי"מ אף בצירוף הנה שני דברים ה"ל ותלינן שע"י סיבה ידע

זה האיש מהסי"מ אף שאינו רגיל בבית הנפקד א"כ כמו כן הקא פינון שמכחשת אותו
בבירור אין להעמיד יסוד על הסי"מ די"ל שיעדע אותו ע"י איזו סיבה הרי סניף שני לצדד
הג' י"ל שאפילו אם נאמין לו מחמת הסימן ולא נסתור דבריו לא מפני הכחשת האשה
ולא מפני דברי אחי האשה וגם לא נחויש שאמא ידע הסימן מצד עצמו עדיין אין להכריח
מהסימן רק על שהיה שם משמוש ידים שלו בגבה אבל אין להכריח מזה כלל שהיה
מעשה בפועל שתאסר על בעלה מפני זה וכמו דאיתא פ"ק ג' דכתובות (דף ל"ו ע"ב)
וכי מפני שמיעה לה בין ידיה פסלה מן הפקונה וגדולה מזו איתא בתשו' מיימוני דשייכי
להלכות אישות סי' ח' ונ"ל אבל משישמעו אותן מנאפים לא שמענו כי מה שמיעה שייך
במנאפים אפילו אם שמע אותן מנשימין מה בכך שאמא היו משתגעין יחד דרך שחוק ולא
אסרינו אהא כש"ל פ"א כן אף לדבריו שיעדע הסימן בגבה מחמת קירובו עמה שאמא
היו רק משתגעין ביחד דרך שחוק ולא אסרינו בהא.

מיהו יש לחלק דשם בנדון שנשאל מהר"מ לא היה שם מי שיגיד על מעשה בפועל כי
האשה הכחישה מפל וכל וא"כ רק לאסור מפני ששמעו אותן מנשימין על זה דן מהר"מ
להתיר משום מה שמיעה שייך כו' אבל הקא פינון שהוא צונח שזינה עמה ע"ז י"ל דמהני
הסימן שאומר בגופה במקום מוצנע דה"ל רגלים לדבר אף גם ע"ז יש לצדד פינון שהוא
המעיד הוחזק שעשה עבירה עם פלתו אין מעמידין יסוד על דבריו אפי' בצירוף רגלים
לדבר וגרע משאר עד אחד עם רגלים לדבר דהא י"ל שהוא פסול לעדות עד שיעשה
תשובה ואולי יש להעיר לזה מדין המשנה פ"ק אלו מציאות וקראי אע"פ שאמר
סימנים לא יחזיר ועיין מזה בש"ע ח"מ סי' רס"ז ס"ה ואף שהש"ך שם ס"ק ג' כתב
דבסי"מ גמור דומיא דנקב יש בו בצד אות פלוני מחזירין אפילו לרמאי גמור אפ"ל
דהתם גבי אבידה פינון שנותן סי"מ מסתמא הדבר שלו אבל הקא י"ל אף אם נאמר שזהו
סי"מ אין זה מכריח רק שהיה שם משמוש ידים אבל לגבי מעשה זנות בפועל אין מוכרח
מזה הסי"מ והנה גבי סי"מ גמור בעגונא כשיש לחויש לשאלה תו אינו נחשב כסי"מ:
פינון שנופל בו ספק וחשש שאלה וה"נ אף אם נאמר שזהו סי"מ עדיין יש ספק שאמא לא
היה עבירה גמורה רק ע"ד הנזכר בגמרא כתובות (דף ל"ו) וכי מפני שמיעה לה בין
ידיה כו' פנ"ל גם בסמ"ע שם ס"ק ח' מבואר דלדעת הרמב"ם והש"ע שם ססעי' ה'
ברמאי גמור לא מהני רק עדים אפ"ל דאפילו סי"מ גמור לא מהני וצ"ע בשט"מ בב"מ
פא"מ (דף ל"ח ע"ב) ד"ה וקראי שאמר וד"ה לענין פסק לכו לכאורה י"ל שאין
לאוסרה מחמת דבריו ועיין בשו"ת זכרון יוסף חלק אה"ע סימן ז' כ"ז כתבתי להלכה
ולמעשה כפי הנראה לכבודם כן יעשו:.

הנה באתי לשאול שאלה ע"ד המעשה שאירע במחנינו זה מזמן ערוך חמשה שנים
שהתאכסן איש אחד בבית בעה"ב ונעשה בשם כבן בית ויהי הלילה לישכב והרגישה
הבעלת הבית שפתאום נכבתה הנה ונסתמו החלונות בחדר ששוכב שם ומצאת את האיש
רץ מהמטה שישנה פלטה ולא מצאתו במטה ובאה אלי בצווחה גדולה ומרה על מעשה
הנבלה הזאת ואחר ימים הושבתי ב"ד לעשות חקירות ודרישות ועשינו חקירות
ודרישות באימים גדולים ובחרמות וטען הבליעל שלא עשה מעשה הנבלה כי חמותה
באה תיקף שלא היה בכדי שיעשה והאשה לא ערה משינתה והאשה טוענת ג"כ שלא
ידעה בשכבו ובקומו כי השינה תקפתה רק בביאת חמותה בצווחה שמעה הקול רעש

וערה משינתה והאשה מןחזקת בכשרות ולא נראה ממנה שום חציפות כל ימי היותה בבית חמיה וממשפחה הגונה והתרנו אותה לבעלה רק הבעל לא רצה לסמוך ע"ז ורצונו היה דוקא לגרשה רק לא עלתה בידו כי היא עומדת במרדה ותובעת פתובה מרובה וכעת בא אלי האיש שהוא בעלה ומבקש לשאול את פה כ"ק וכאשר יגזור אומר פן יקיים לכן פאתי לבקש כ"תלמחול עכת"ה ולהשיב לשואלי דבר כי באמת לא יכולתי לסבול צערו וצער האשה הנ"ל ומה שלא פאתי בשאלה מקודם מחמת שהעסק היה נוגע בעש"נ לא רציתי לכתוב ולבא בשאלה לכן הושבתי ב"ד היינו המ"ץ דראמען ומה' ישראל שלמה יפה נאני ג"כ הייתי בתוכם לעשות כו': הנה בגמ' פ"ק ב' דיבמות (כ"ד ב') רבי ס"ל בראית הבעל דבר מןעור תצא מהבעל פן פרש"י ומשמע אפילו בלא קול כלל ועכ"פ בקלא דפסיק כ"כ בחה"ר שם והיינו באין לה בנים ובחה"ר שם פתב ענ"ל דלרבי אפ"ש אפילו יש לה בנים תצא דלרבי פיעור ה"ל רג"ל שנטמאה יעו"ש ובנ"י פ"י דלרבי ג"כ דוקא בנטען מוציאים ע"פ עדי פיעור ובבעל אין מוציאים בעל פ"חחו אלא שאם רצה להוציא מוציא בעל פ"חחה כו' וכתב שם בשם הריטב"א דחמירא מעוברת על דת משה ויהודית דהיא צריכה התראה להפסידה פתובה וזו שיש בה דבר מןעור היא פהתראה וכ"כ הרמב"ם הביאו הב"ש סימן י"א סק"ו שא"צ התראה וזהו אף לרבנו דפליגי על רבי ונהגם דלא קיי"ל כרבי היינו שאין ב"ד מסייבין אותו להוציא אבל אם רוצה להחמיר על עצמו ודאי אין מונעין אותו כלל וכמ"ש הב"ש סק"ו שאין משייבין לו עצה להחזיקה ועי' בס"י קט"ו סוף סעיף ד' מ"מ מצוה עליו שיוציאה וע"ש בחמ"ח ס"ק י"ח ובב"ש ס"ק י"ט וכ"כ מהרמ"ל בתשובה סי' פ' ד"ה אלא שקודם שנבא ואף דמהרמ"ל מפרש בעדי פיעור היינו לענין שתצא בלא פתובה שע"ז אין הבעל עצמו נאמן אבל לענין לגרשה אף ראית הבעל עצמו שנה דלא תהא שמיעה גדולה מראייה: קיצור בדין ראית הבעל דבר מןעור דהגם דלא קיי"ל כרבי דס"ל דתצא מהבעל מדינא מ"מ מצוה לגרשה וגרע מעוברת על דת): ב.

אף קשה ע"ז ממ"ש בגמרא סוף נדרים (דף צ"א ע"ב) גבי ההוא גברא דהוה מהרוזן בביתיה דלפ"י הרשב"א והר"ן שם אף לצאת י"ש א"צ להוציא פיון דאיכא הוכחה דלא נבעלה ונהרי אף דלא היה עבירה בפועל עכ"פ ה"ל דבר פיעור בנדאי שהיתה נחבאת עם נואף ועי' תוספות פ"ק דכתובות (דף י"ג ע"א) דנואף שאני מבואר דחשבינו זה לפיעור גדול וא"כ הגם שיש הוכחה שלא נעשתה התועבה עכ"ז איך יוצא י"ש במה שאינו מגרש אשה כזו ונהגם שיש שם פירושים אחרים דלא מיירי בבא לצאת ידי שמים דוקא כ"א ע"פ עיקר הדין כמ"ש התוס' פ"ב דיבמות (דף כ"ה ע"א) דמיירי באומרת טמאה אני לה והמכונן שאינה נאסרת מדינא והתוס' פ"ק אע"פ (דף ס"ג) מפרשים בענין אחר דלא מיירי לבעל כ"א לבעל וג"כ רק מדינא ועי' מזה בפסקי מהרא"י סי' רכ"ב אף עכ"ז יקשה על הרשב"א והר"ן שהרי גם הם יודו דכשיש דבר פיעור מצוה עליו לגרשה ואיך כ' פאן שגם לצאת י"ש א"צ לגרשה וצ"ל לדבריהם דהא דבראית דבר מןעור אסורה לרבי זהו מפני שהדברים מראים שהיה שם עבירה בפועל וכמ"ש הרשב"א דדבר מןעור לרבי ה"ל כעדי טומאה אבל כשיש רג"ל שלא היה עבירה בפועל אף שעשו דבר פיעור לא אסורה לרבי ולכן בעוברת על דת לא מצינו שייחייב רבי להוציא רק בדבר מןעור שהדבר נראה שעשתה העבירה משא"כ בעוברת על דת שאף

שְׁהִיא פְּרוּצָה אֵין הוֹכְחָה שְׁפָכֵר עֲשֵׂתָה עֲבִירָה (מִיָּהוּ בִירוּשְׁלַמִי הִבִּיאוּ הָא דְמְכוֹנְעֵר הַדְּבָר תַּצָּא גַבֵּי עוֹבְרַת עַל דָּת) וּלְהַכִּי א"ש הָא דְשִׁלְהֵי נְדָרִים דְּאָף דְּנֻדְאֵי זְהוּ דְבָר מְכוֹנְעֵר אַעפ"כ פִּינּוֹן שְׁמַרְאִים הַדְּבָרִים שְׁעֲדִינּוּן לֹא עָשׂוּ הַמַּעֲשֵׂה ע"כ אֵין מְחוּנְיָב לְהוֹצִיא אָף לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם וּמִפְּאֵן רְאִיָּה לְדַעַת הַב"ש סִי' י"א סַק"ד בַּמ"ש נְעִינּוּן בַּחמ"ח כו' וַא"כ בַּנְד"ז ג"כ י"ל שְׁמַרְאִים הַדְּבָרִים שְׁעֲדִינּוּן לֹא נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה שְׁהִרֵי תוּמ"י שְׁשִׁמְעָה חֲמוּתָה שְׁנִסְתָּמוּ הַחֲלוּנוֹת וְנִכְבּוּ הַנְּרוֹת תוּמ"י רְצָתָה לְחַדֵּר פְּלִתָה א"כ י"ל עֲדִינּוּן לֹא נַעֲשֵׂה עֲבִירָה מְאוּמָה בְּכַעַל מִיָּהוּ עֲדִינּוּן אֵינוֹ מְיֻשָּׁב הָא דְשִׁלְהֵי נְדָרִים לְפִי הַרְשָׁב"א וְהָר"ן דָּלוּ יְהִי אִשְׁתִּיא רַק פְּעוֹבְרַת עַל דָּת עַכ"פ ג"כ מְצֻנָּה לְגִרְשָׁה וְצ"ל פְּנוּנַת הַרְשָׁב"א וְהָר"ן בְּפִי לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם הוּא דְנוֹגְמַת מ"ש הָרַב אֶלְפָס בְּקַדוּשֵׁין ס"פ הָאוּמֵר וְה"מ בְּדִינֵי אָדָם אֲבָל בְּבֵא לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם אֵי מְהִימָן לִיָּה כְּפִי תִרֵי מְחוּנְיָב לְאַפּוּקָה כו' עַכ"ל וְהֵתֵם מְבוֹנָר בַּגַּמ' זִיל אֶפְקָה וּמְחוּנְיָב מְמַשׁ.

לְגִרְשָׁה מְשׁוּם שְׁפָכֵר עֲשֵׂתָה עֲבִירָה וְכַמ"ש בַּש"ע סִי' קַט"ו ס"ז ה"ז חֲזִיב לְהוֹצִיאָה וְאִסוּר לוֹ לְבוֹא עָלֶיהָ וְאַעפ"כ קָרָא זֶה הָרִי"ף לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם וְכֵן הוּא בְּתַשׁוּבוֹת הַמְּיֻחָסוֹת לְהַרְמַב"ן סִי' קַל"ג וְע"ז אָמְרוּ הַרְשָׁב"א וְהָר"ן בְּעוֹבְדֵי דְשִׁלְהֵי נְדָרִים דְּאֵינוֹ מְחוּנְיָב לְגִרְשָׁה אָף לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם אֲבָל לְעוֹלָם י"ל שְׁמַצְנָה לְגִרְשָׁה וַא"כ כְּמוֹ כֵן י"ל בַּנְד"ז: קִיצוּר כְּשִׁישׁ דְּבָר מְכוֹנְעֵר אִם רְצָה הַכַּעַל לְהוֹצִיא אָף עַכְשָׁיו שְׁיֵשׁ חַר"ג יְכוֹל לְהוֹצִיא וְיֵשׁ סְבָרָא דַּמ"מ כְּשִׁנְיָפְרִים הַדְּבָרִים שְׁלֹא הִיָּה עֲדִינּוּן מַעֲשֵׂה אֵינוֹ מְחוּנְיָב לְהוֹצִיא אָף לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם וְכַמ"מ י"ל דְּמַצְנָה לְגִרְשָׁה רַק שְׁאֵין כָּאֵן חֲזִיב אָף לְצֵאת יְדֵי שְׁמַיִם רַק מְצֻנָּה: ג.

אָף יֵשׁ לְצַדֵּד עוֹד עַפְמ"ש הַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּבָה סִי' אַרְנ"א הִבִּיאוּ מִהִירוּשְׁלַמִי בְּכַתְּנוּבוֹת פ' הַמְדִיר דְּאָף לְרַבֵּי דַתְצָא מִהַכַּעַל ע"י דְּבָר מְכוֹנְעֵר מ"מ אִם הִבִּיָּאָה רְאִיָּה לְדְבָרֵיהָ נְאֻמְנַת וְר"ל שְׁנַתְנָה אֲמַתְלָא עַל דְּבָר הַכְּפִיעוּר שְׁלֹא הִיָּה בְּזָה אֵין מְאוּמָה נְאֻמְנַת וְעַפ"ז פְּתַב הַרְשָׁב"א שֶׁם כְּשִׁנְתְּנָה אֲמַתְלָא שְׁהִיתָה אָנוּסָה בְּעִנְיָן הַגַּפַת הַדְּלָתוֹת נְאֻמְנַת וַא"כ בַּנְד"ז ג"כ שְׁטוּעֵנַת שְׁהִיתָה יְשִׁינָה וְלֹא יְדַעָה כְּלָל מִמָּה שְׁנִכְנַס לְמַטְתָּה י"ל נְאֻמְנַת דְּבַתְּשׁוּבַת עַה"ג סִי' כ"ב פֶּסֶק אֶפְיָלוּ שְׁנֵי עֲדִים מְעִידִים שְׁרָאוּ אוֹתוֹ שׁוֹכֵב אֲצֵלָה בְּמַטְתָּה נְאֻמְנַת לוֹמֵר שְׁהִיתָה יְשִׁינָה וְלֹא הִרְגִּישָׁה כְּלָל מְזָה וְס"ל שְׁזָה לֹא חָשִׁיב כְּלָל דְּבָר מְכוֹנְעֵר עָלֶיהָ פִּינּוֹן שְׁטוּעֵנַת שְׁהִיתָה יְשִׁינָה יַעו"ש וְבַנְד"א צ"כ כ"כ לַכ"ז דְּאֵין כָּאֵן שְׁנֵי עֲדִים כְּלָל כ"א חֲמוּתָה לְבַד וְגַם הִיא לֹא רְאֵתָה כְּלָל שְׁשִׁכַב אֲצֵלָה כ"א שְׁרָאָתָה הָאִישׁ רַץ מִהַמַּטָּה א"כ י"ל עֲדִינּוּן גַּם לֹא שְׁכַב אֲצֵלָה לְכֵן י"ל יוֹתֵר דְּנְאֻמְנַת שְׁלֹא יְדַעָה כְּלָל מְזָה מַצַּד שְׁהִיתָה יְשִׁינָה אֲמַנָּם רְאִיתִי בַכְּנָה"ג סִי' י"א בְּהִגָּהַת הַטוּר סְעִיף י"ג וְז"ל אִם טְעֵנָה שְׁהִיתָה יְשִׁינָה כְּשָׁבָא עָלֶיהָ אֵינָה נְאֻמְנַת וְכ"מ בְּתַשׁוּבַת כ"י לְהַר"ש טְרוּנְקִי אֵלָא שְׁתַּלָּה זֶה בְּמַחְלֻקַת הַפּוֹסְקִים אִם נְאֻמְנַת לוֹמֵר נְאֻמְנַתִּי כְּהוּבָא בַש"ע סִי' ס"ח ס"ז בַּהַג"ה אֲבָל לַעַנ"ד דְּאָף לְהָאוּמְרִים שֶׁם נְאֻמְנַת כָּאֵן אֵינָה נְאֻמְנַת כו' כְּשִׁישׁ עֲדִים שְׁרָאוּ דְבָרִים מְכוֹנְעֵרִים כַּחֲבוּק וְנִשְׁוִק וְטְעֵנָה שְׁהִיתָה יְשִׁינָה רְחוּק הוּא שְׁנֻאָמֵר דְּהִיתָה מְשׁוּנְקַעַת בְּשִׁינָה כ"כ שְׁלֹא הִרְגִּישָׁה בְּגִיפּוּף וְנִשְׁוִק עַכ"ל וְכ"כ עוֹד בְּהִגָּהַת ב"י סְעִיף כ"ח דְּזָה מִן הַנְּמֻנָּע וְה"ל סְפַק רְחוּק מְאוּד שְׁאֵינוֹ מְצַטְרֵף גַּם לַס"ס אֵלוּ דְבָרֵיו עַכ"ל א"כ לְדְבָרֵיו בַּנְד"ז חָשִׁיב זֶה דְּבָר מְכוֹנְעֵר גַּם מְמָנָה [אֵילוּ בָּא אֵלֶיהָ] מְאַחַר דְּלֹא תְלִינּוּן בְּשִׁינָה לְכֵן יוֹכַל לְגִרְשָׁה בַע"כ וְעַל הַכְּתוּבָה י"ל דְּאֵינָה נְאֻמְנַת בְּטְעֵנַת שִׁינָה שְׁהִירֵי הִיא מוֹדָה עַל הַמַּעֲשֵׂה רַק שְׁטוּעֵנַת שְׁלֹא

יְדַעַה וְזֶה רְחוּק וּמ"מ אפ"ל דא"י להפסידה פתובתה כמו דאין מפסדת פתובתה פשאומרת נאנסתי וכיון שא"א לגרשה בלי סילוק פתובה ההכרח שיסמוך על האומרים דה"ל פטענת נאנסתי דנאמנת לכמה פוסקים וה"נ נאמנת לומר שהיתה ישינה ולא היתה הפיעור ממנה גם בשו"ת ח"צ סי' קמ"ו לענין טענת אונס בעיר סד"ה ומש"ע כת"ר כו' ונ"ל או שפא עליה פשהיתה ישינה וניעורה אח"כ עכ"ל א"כ אינו מרחיק הדבר שהיתה זה מן הנמנע א"כ די לתפוס מילתא מציעתא שהיא סברת הרש"ט שהביא הכנה"ג שפדמה דין זה לטענת נאנסתי בבית וכיון שבסי' ס"ח יש מתירין לסמוך ע"ז אף במקום שבלא טענה זו אסורה עליו מדינא ממש א"כ בנד"ז שבלאו הכי יש ספק גדול שפא לא נעשה התועבה כו' א"כ מצטרף טענה זו להיות עכ"פ שני ספיקות על האיסור מדינא ספק לא הרגישה כלל שהיתה ישינה ואת"ל הרגישה שפא לא היתה מעשה כלל פאשר לכאורה כן מראים הדברים לפי השאלה וע"ד הדין שעכ"פ יש פאן פיעור ומצוה לגרשה יש ספק א' דהיינו טענה שהיתה ישינה דלדיעה א' בסי' ס"ח ס"ז נאמנת בזה אף במקום איסור דמדינא ואף להאוסרים שם יש סברא להקל דשאני התם ששור שחוט לפניה שנעשה מעשה הזנות ע"כ אינו מאמינה בטענת אונס שזהו כמו מיעוטא לגבי רובא אבל הכא שהטענה הוא לומר שלא הרגישה כלל ושלא היתה שום זנות כלל רק שהבליעל רצה ולא עלה בידו א"כ פשאין פאן ריעותא ברורה כמו שם שונדאי נבעלה י"ל אף להאוסרים שם נאמנת פאן.

אף שטענה זו ג"כ כמו מיעוטא לגבי רובא י"ל פיון שענין המיעוט הוא לומר שלא היתה זנות כלל שפיר מעמידים אותה על חזקת פשרות בצירוף טענת פרי ולכאורה ראיה ממ"ש הריב"ש סי' תמ"ו ונ"ל ומפאן ראיה גמורה דלא תלינו לעולם בזנות כל שאפשר לתלות בבעלה אפילו בכו שבעה ואשמהי דהוי מיעוטא כו' וכן ראיה לזה מרבה תוספאה דתלה בבעל עד י"ב חדש אעפ"י שהוא בתכלית הזרות עכ"ל.

וא"כ לחלק בין זה ובין הא דאינה נאמנת לומר נאנסתי לדעת האוסרים בסי' ס"ח ס"ז ע"כ צריך לחלק ולומר דהתם פיון עכ"פ היתה זנות רק ספק באונס ספק ברצון ע"ז לא תלינו במיעוטא נגד רובא אבל בנדון דרבה תוספאה שי"ל שלא היתה זנות כלל תלינו אף במיעוטא נגד רובא משום דלא איתרע בחזקה כלל וטענת פרי ויש לי עוד ראיה לזה מהסוגיא פ"ק דכתובות (דף י' ע"א) שפא הטיחה כו' והובא בש"ע סי' ס"ח סעיף ו' ושם (עמוד ב') ולא היתה ריחה נודף כו' ובש"ע שם ס"ד בודקין אותה כו' וקשה איך סמכו על ספק אחד דשפא הטיחה הלא גבי פתח פתוח אמר לעיל דבעינו דוקא שני ספיקות ספק אין תחתיו וספק אונס אבל בספק א' ה"ל ספיקא דאורייתא אלא י"ל שם שונדאי היתה זנות לא סמכינו על ספק אחד אבל הכא שהספק לומר שלא היתה פאן שום זנות כלל שפיר סמכינו על ספק א' המראה לומר שלא היתה זנות ומשום דלא תלינו לעולם בזנות כל שאפשר שלא היתה זנות פנ"ל מיהו י"ל נדון זה לא דמי לשם דעכ"פ היתה פאן דבר מכווער שהיה במטתה [ע' במפתח] א"כ לא שייך לדמות זה לנדון דהריב"ש שפא אעפ"כ עדיף מהנדון דסי' ס"ח ס"ז שונדאי היתה זנות משא"כ פאן י"ל שפמעשה ודאי לא היתה כלל.

והפיעור ג"כ י"ל דרף מיעוטא לגבי רנבא שלא הנה ממנה פלל א"כ אינה אסורה לו אף לצאת ידי שמים וגם על המצנה לגרשה יש לה טענה דאין בה אשמה פנ"ל ובצירוף מה שזה כמה שנים נוהגת כמנהג הצנועות אם פן הוא.

וגם מתחלה הנה בחזקת פשרות שצידד החמ"ח סי' קט"ו סס"ק י"ח וחספים עמו הב"ש סס"ק י"ט י"ל דא"צ לחוש כ"ש שעכשיו מצד חר"ג רחוק לו הדבר להוציא אל הפועל. ע"כ נראה דיכול לדור עמה בלי חשש: סימן לט ע"ד אשת איש שנסעה מארעחאו לאורשא מרחק שני מאות פרסאות רק עם אחי בעלה ואבי בעלה זמן וחולה ונשתהו בדרף בהליכה ובחזרה כמה חדשים ואח"כ הודית לפני בעלה שאחיו הנ"ל טימא אותה ואמרה שהיה פעין אונס והיא הרה לזנונים ואביו אומר שראה מהם בחדר בחזירתם רגלים לדבר על עבירות לפי שהתנהגו בקורב גדול פאיש ואשתו ואחיו הנ"ל הוא איש רע ובליעל וגם הוא הודה אלא שאומר שהיא בקשה זאת והבעל אומר שנקבע אצלו בלבד שונאי זינתה ברצון גמור וגם שהיא שקה עמה אחד עשר שנים ולא נתעברה ממנו וכעת בבואה מהנסיעה והנה היא הרה: הנה על הולד יש ספק דלכאורה בסי' ד' סוף סעיף כ"ז אפילו אומרת כו' אין חוששין כו' א"כ ה"נ נימא פן ויהיה בחזקת פן בעלה ואף ששהה עמה י"א שנים ולא ילדה אין זו ראיה כ"כ דהא בסעיף י"ד תולין אף י"ב חדש מה שאין מצוי פלל מיהו זה הנה אם היתה אצל בעלה וכמ"ש הב"ש שם סוף סעיף כ"ז רס"ק מ"ג דהיינו כשבעלה אצלה אבל בנ"ד שהיתה כמה חדשים בדרף א"כ ליפא רוב פעילות אחר הבעל ולכאורה אם תלד רק בחדש העשירי לפרידתה מן בעלה עיין חמ"ח סעיף י"ד ס"ק י"א שכתב שרגילות הוא כו' א"כ בכה"ג אפשר לומר ר"ב אחר הבעל אבל אם ישמה עד חדש י"א ודאי יש להסתפק מיהו פיון דאין רק הגדתה לבד על זנות ה"ל כעד אחד שאינו נאמן פלל ובע"כ תולין בבעלה ואם משום דהאב היינו בעלה מאמין שהוא ממזר ודאי והב"ש סי' ו' סעיף י"ד ס"ק כ"ד כתב ואם האב אומר דמאמין כו' יש לחלק שאני התם שלדבריה הוי ודאי חלל והוא מאמין על הנדאי אבל הקא גם היא לא תוכל לידע ברור שאינו מהבעל דעל הראיות שפירסה נדה אחר פרידתה מבעלה ואחר שפא עליה אחיו שוב לא פירסה נדה ע"ז אין להעמיד יסוד כ"כ כמבואר בט"ז סוף סי' קצ"ו ובס"ט סי' קצ"ד סק"ז ובכו"פ ובח"ד שם וכ"מ בחמ"ח וב"ש סי' י"ג סעיף ו' ובהלכות נדה להרמב"ן רפ"ז ובטוש"ע סי' קצ"ד ס"ב לפיכך אם היתה יודעת כו' ודלא בתשובת עה"ג סי' כ"א שכתב בהפך ועוד גם שם חלק הבית מאיר על הב"ש.

ונדון האשה לבעלה פיון שנקבע בלבד שבנדאי הנה ברצון אף דמאמין לא שייך רק פשהיא אומרת פן ובנד"ז היא אומרת שהיה פעין אונס. מ"מ גם לדבריה י"ל שאינו אונס ושהיא אסורה לבעלה פי אף לדבריה י"ל שאין זה אונס ממש פי מה שטוענת שאמר לה בשעת מעשה באם דוא וועשט שראיען וועל איך דיר באלד דעם טויט מאכין עכ"ל הנה אם הפתה וגיוזים חשיב אונס הוא מחלוקת הפוסקים ועיין ב"י באה"ע סי' קל"ד ובח"מ סי' ר"ה דהרמב"ם פ"י מהלכות מכירה דין ד' ס"ל דהוי אונס כמש"ש או שהפחידו בדבר שאפשר לו לעשות וכ"כ המ"מ שם דכל שמפחידו בדבר שאפשר לו לעשותו הוי אונס עכ"ל וכ"כ בחידושי הרמב"ן פרק חזקת (דף מם) ד"ה נקיטינו השתא ונ"ל הואיל ומפחידו מי שסיפק בידו לעשותו עכ"ל וכ"ד רבינו חננאל וכ"כ בתשובת

הריב"ש סי' ר"ן וְשִׁהֵיָה פֶּחַ בְּיַד הַמְאִיְמִים לַעֲשׂוֹת לוֹ רַע עַכ"ל וְגַם ע"ז יֵשׁ חוֹלְקִים דִּהְפָּחְדָה וְגִיזוּם לֹא חָשִׁיב אֲנֹס כַּמ"ש בְּתִשְׁבֹּת מֵהַרִּי"ק שֶׁרֵשׁ קפ"ו וְעֵינֵי בַמַּל"מ פ"י מֵהַלְכוֹת מְכִירָה דִּין ד' וּבַמְכָתֵב מְאֵלֵיהוּ שֶׁעַר זֵי"ן סִי' י"ח הַעֲלָה דְהוּי סְפִיקָא דְדִינָא וּבְגִדוֹן זֶה י"ל דְּגַם לְהַרְמַב"ם וְהַרְמַב"ן וְסִיעֲתָם אֵין זֶה אֲנֹס פִּי זֶהוּ שֶׁהִפְחִידָה בְּדָבָר שֶׁאֵין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ וְז"ל הַרְמַב"ם פ"א מֵהַלְכוֹת נִעְרָה ה"ב פְּגוֹן שֶׁשָּׁלַף לָהּ חָרֵב וְאָמַר לָהּ אִם תִּזְעָקִי אֶהְרֹג אוֹתָהּ עַכ"ל וְעֵינֵי מְזָה בְּתִשְׁבֹּת ח"צ סוֹף סִי' קמ"ו וּבְגִדוֹן זֶה לֹא הָיָה בְּיָדוֹ שׁוּם פְּלִי בְּרִזָּל וְלֹא אִפִּי' פְּלִי עֵץ א"כ אֵין בְּיָדוֹ כ"כ לַעֲשׂוֹת לָהּ הַמְּוֹת בְּשִׁגְם שֶׁהָרִי בְּחֶדֶר זֶה הָיְתָה יִשְׁיֵנָה בְּתוֹלָה גְּדוֹלָה בַּת י"ח שְׁנַיִם וּבַחֹר בֶּן ט"ו שְׁנָה וּבְחֶדֶר הַסְּמוּךְ הָיוּ אֲנָשִׁים א"כ הָיָה מִתְחַיֵּיב בְּנִפְשׁוֹ מִיָּד פְּשִׁתְצֵעוֹק כּו' וּמִי הוּא הַשׁוֹטָה שֶׁיִּחַיֵּיב רֹאשׁוֹ תוֹמ"י אִם יַעֲשֶׂה כֵּן לְכוּ הַפְּחָדָה וְגִיזוּם פְּנָה קְרוֹב לֹמַר דְּאֵינוּ אֲנֹס וּמִלְבַּד זֶה עֲשִׂתָהּ פְּשִׁיעָה בְּמָה שֶׁהִנִּיחָה אוֹתוֹ לִישֹׁן בְּחֶדֶר שֶׁיִּשְׁיֵנָה בּוֹ רַק הִיא וּבְתוֹלָה גְּדוֹלָה וְלֹא מִשׁוּם אִיסוּר הִיחֹד בְּלִבָּד שֶׁבְּשִׁבְלִי זֶה לְבַד אֵין לְאֲנֹסְרָה אִם נֶאֱנָסָה אַח"כ פְּדַמְשָׁמַע בְּמֶרְדְּכִי פ"ב דְּכַתְּנֻבוֹת כ"א מֵאַחַר שֶׁלְדָבְרִיהָ פְּכָר תְּבַע אוֹתָהּ בְּדָרָה שְׁנֵי פְעָמִים וְאַחַד מִשְׁנֵי הַפְּעָמִים רָצָה לְבֹא עָלֶיהָ בְּחִזְקָה לִילִי שֶׁבָּא אָבִיו מֵהַקְּרָעִצִּים כּו'.

א"כ אִיךָ תִּישָׁן עִמּוֹ בְּחֶדֶר אַחַד פְּשָׁאֵין עִמָּהֶם רַק בְּתוֹלָה שֶׁג"כ יִשְׁיֵנָה בְּמִטָּה בַּפ"ע הָיָה לָהּ לְאִסוּקָה אֲדַעְתָּה שֶׁבְּנֹדָאֵי יֶאֱנֹס אוֹתָהּ וְיֵשׁ רָאִיָה לְנָה מֵהַגְּמָרָא פ"ו דב"ק (דָּף נ"ו סע"א) בְּעֵגֶן דִּין שׁוֹמְרִים הִיכָא שְׁתַּחֲלָתוּ בְּפִשְׁיעָה וְסוֹפּוֹ בְּאֲנֹס לְמ"ד דְּפִטוּר פִּינּוֹן דְּסוֹפּוֹ בְּאֲנֹס מ"מ הִיכָא דה"ל לִידַע שֶׁקְרוֹב הַדָּבָר שֶׁיְהִינָה הָאֲנֹס חָשִׁיב כְּלוֹ פְּשִׁיעָה כַּמִּש"ש קמ"ל דְּכּוֹלוֹ פְּשִׁיעָה הִיא מ"ט דְּאָמַר לִיהּ מִיָּדַע יִדְעִית פִּינּוֹן דְּשִׁבְקַתָּה בְּחַמָּה כֹּל טַצְדָּקָא דְאִית לָהּ לְמִיעֵבַד עֲבָדָה וְנִפְקָה עַכ"ל וְה"נ י"ל כֵּן שֶׁהָיָה לָהּ לִידַע שֶׁכְּשֶׁתִּישָׁן וְדָאֵי יַעֲשֶׂה כֹּל טַצְדָּקִי לְאֲנֹסָה פִּינּוֹן שֶׁאֵין אִישׁ כָּאֵן רַק הַבְּתוֹלָה יִשְׁיֵנָה בְּמִטָּה בַּפ"ע וְהִיא פְּכָר יִדְעָה שֶׁרוֹדֶף אַחֲרֶיהָ ע"כ אִף אִם הִבְעִילָה מִצַּד עֲצָמָה הָיָה אֲנֹס י"ל דְּכּוֹלוֹ פְּשִׁיעָה הִיא וְא"כ פִּינּוֹן שֶׁהַבַּעַל מְאִמִּין לְדָבְרֶיהָ וְגַם יֵשׁ רַגְלִים לְדָבָר כּו' יֵשׁ לְהוֹרוֹת שֶׁאֲסוּרָה הִיא לוֹ וְעַי' בַּש"ע ח"מ סִי' שצ"ו סוֹף סְעִיף א' שֶׁאֵין הָאֲנֹס כּו' וּבְסְעִיף ה'.

מִיָּהוּ בַּס"ה פִּינּוֹן הָאֲנֹס בָּא מִחֲמַת הַפְּשִׁיעָה י"ל אִפִּי' ה"ל אֲנֹס חֲזִיב וְסִי' שצ"ד סוֹף סְעִיף א' וְאִפִּילוֹ טַנְפָּה כּו' וצ"ע בַּה"מ פ"ג מֵהַנ"מ ה"ט אִפִּילוֹ טַנְפָּה כּו' דְקִי"ל כַּמ"ד כּו' הָא אִפִּי' לְמ"ד פְּטוּר חֲזִיב דְּכּוֹלוֹ פְּשִׁיעָה הִיא וצ"ל מִשׁוּם דְּבַעֲיָא הִיא א"כ מְסַפֵּק אֵין לְחֲזִיבוֹ אֶלָּא מִשׁוּם דְּלֹא קִי"ל כַּמ"ד הַנ"ל וְעַי' לַח"מ פ"ד דִּין ה' וְקָשָׁה כּו' וי"ל כּו' מוֹכֵן דְּהַרְמַב"ם ס"ל בַּכַּה"ג דְּכּוֹלוֹ פְּשִׁיעָה הִיא וּבְדִין פ"ג ה"ט י"ל לֹא ה"ל לְאִסוּקִי אֲדַעְתָּהּ וְלָכֵן ה"ל בַּעֲיָא בְּגָמְרָא וְדָף נ"ו סע"א פְּשִׁיטָא לְרַבָּה דְּכּוֹלוֹ פְּשִׁיעָה הִיא וְעַי' עוֹד כַּה"ג פ"ב דב"ק (דָּף כ"א ע"ב) בְּכּוֹתֵל צַר דַּר"ל אִף לְמ"ד תַּחֲלָתוּ בְּפִשְׁיעָה וְסוֹפּוֹ בְּאֲנֹס פְּטוּר חֲזִיב בַּכַּה"ג דְּכּוֹלוֹ פְּשִׁיעָה הִיא וְהָיָה בְּנִפְל מֵהַגַּג בְּרוּחַ מְצוּיָה חֲזִיב בַּד' דְּבָרִים בְּסוֹף פ"ב דב"ק (כ"ז א') וּבְרַמְב"ם פ"א מֵהַלְכוֹת חוֹבֵל הַט"ו וּבַהַמְגִיד שֵׁם הַלְכָה י"ב דַּע שֶׁשָּׁלְשָׁה חִילוּקִים כ"ז שֵׁשׁ בְּדָבָר פְּשִׁיעָה גְּמוּרָה כּו' אֲבָל הוּא שְׁלֹא בְּכּוֹנוֹנָה חֲזִיב בַּד' דְּבָרִים.

וְהָיָה בְּהַרְמַב"ם פָּרָק כ"ד מֵהַא"ב דִּין י"ט פְּתַב הָיְתָר שׁוֹגְגָת וְאֲנֹסָה וְע"ש בַּכ"מ א"כ מַנ"ל לְהַתִּיר גַּם בְּפִשְׁיעָה גְּמוּרָה מֵאַחַר שֶׁהִיא קְרוֹב לְמִזִּיד וְגַם מַמ"ש בְּגָמְרָא פָּרָק אַע"פ

(דף נ"א ע"ב) גבוי בן נצור להפני' שבשט"מ משום דלא צנוחו וכן אף לפרש"י אף שאין כאן ראיה גמורה שנתרצית תלינו בן מסברא.

כ"ש כה"ג כו' ויש לדחות דהא עכ"פ פשיעה אינו כמזיד דגבוי שומרים פשה' בעליו עמו פטור על הפשיעה וע' בפ"ה בח"מ סי' ס"ו סעיף מ"ם ס"ק קכ"ב: ומה שכתבו מעלתם שעכשיו היא טוענת שלא הרגישה כלל פאשר בא עליה מחמת תוקף השינה רק בתוך המעשה הרגישה וניערה משנתה כו' שעיקר טענתה שהיא לא הרגישה בתחלת ביאה כו' א"כ זה היה נדאי תחלתו באונס גמור כמ"ש בתשובת עה"ג סימן כ"ז אבל זהו סתירה והפך הגדרתה הראשונה שאמרה איז ער צנא מיר גיקומען אנו האט זיך לעבין מיר גילייגט האב איך מיד אויף גיחאפט פון דעם שלאף מבואר בהדיא שנוערה קודם התחלת ביאה רק פששכב אצלה וכן מבואר ממ"ש אח"כ און עש איז גיפאלין אויף מיר אציטרניש משמע שכל זה היה קודם התחלת הביאה ובהתחלת ביאה לא היתה ישינה כלל ולכן אין בזה דין תחלתו באונס כמ"ש התוס' פ"ד דב"ק (דמ"א) תחלת (ע"א) ועכשיו שהיא חוזרת בה לאו כל כמינה לחזור בה דאע"ג שלא הגידה בן בפני ב"ד רק בפני בעלה ובפני שותפו מ' ישראל נראה דלא שייך כאן מה שאמרו שהעדים שהעידו כו' עד שלא נחקרה עדותן בב"ד יכולים לחזור בהן ובתשובת הר"ן סימן ל"ד דלאו דוקא נחקרה כו' עכ"פ הגדה בב"ד בעיניו זהו בעדים דוקא אבל בעיני הודאת האשה בפני בעלה הרי הבעל הוא כב"ד לענין זה.

וכן משמע מלשון המשנה שלהי' נדרים האומרת טמאה אני לה היינו שאומרת בן לבעלה וכן העתיק הרמב"ם פכ"ה. מהא"ב דין י"ח אמרה לו אשתו שנתה תחתיו כו'.

הן אמת בחיות דעת סימן קפ"ה משמע דכל שלא אמרה בן בב"ד רק בפני בעלה היתה יכולה לומר מבונה אני רק מה שאינה יכולה לומר בן זהו משום דשוייתה אנפשה חתיכא דאיסורא אף לפע"ד אינו בן דהא י"ל שהבעל אשר אליו נוגע הדבר הוא כב"ד לענין זה לא מבעיא לפ"ד הריטב"א בחידושו פ"ד דשבועות (דף לב) ד"ה הפל מודים בעד מיתה כ' בהדיא ומעתה הרי האשה כב"ד בעיניו זה כו' פינו שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד כו' ע"ש אף אפילו לפ"ד תשובת הר"ן סימן מ"ז דלא ס"ל בן היינו בעיניו עד דוקא שאף שצאמן חוץ לב"ד מ"מ אין האשה כב"ד אבל בהודאת האשה לבעלה בדבר הנוגע אליהם הרי הבעל הוא כב"ד ועכ"פ גם להח"ד א"י לחזור בו משום חד"א וכ"מ בכתובות (דף כ"ב ע"א) ובש"ע אה"ע רס"י מ"ז דא"צ ב"ד בזה ואע"ג שבש"ע סימן קט"ו ס"ו מבואר דאם נתנה אמתלא לדבריה יכולה לחזור בו הנה בבית מאיר שם ובס' הפלאה ס"ל במקום שיש רגלים לדבר לא מהני אמתלא וכן נדאי ה"ל כמו רגלים לדבר על רצון דהא הנבעלת בעיר חזקתה במפותה כו' ואונס אינו מצוי בעיר ועיין בתוי"ט פט"ו דיבמות משנה ה' בשם התוספות דגבוי שוייתה נפשה חד"א שם ואח"כ חזרה בה ונתנה בה אמתלא לא מהימנא ונשארה באיסורה ועוד אפילו במקום דמהני אמתלא היינו אמתלא מקובלת משא"כ הכא ועיין בתשובת צ"צ סימן ק"ד וכ"ש הכא דליכא אמתלא כלל ע"כ אין יכולה לחזור בה מהגדרתה הראשונה שניערה פששכב אצלה כו' וראיה עוד לזה שהרי הבעל כ' וז"ל גם את זאת אודיעו ששאלתי אותה למה לא שפכה עם הבתולה הגדולה אמרה שהמטה מקום צר היה שאלתי אותה איך שכתב הוא אצלה ושתקה ולא דיברה

מאומה נתנאל הנ"ל עכ"ל בסיום מכתבו ששלח אלי וא"כ מבואר ששכב אצלה קודם הביאה דאילו לדבריה האחרונים שלא הרגישה כלל עד שבא עליה ממש א"כ הנה לה להשיב שאפשר לא שכב אצלה כלל כו' שהרי לא הרגישה בזה כלל ומדשתקה ולא הנה לה פה להשיבו ניפרים הדברים שנדאי פן הוא שננערה פששכב אצלה טרם שבא עליה ועוד הנה במרדכי פ"ב דכתובות ס"ל לרבינו שמחה היכא שעברה על ד"ת ונתניחה בדרך אפילו עם שני אנשים אף פשאמרה בתחלה נאנסתי אינה נאמנת ודינינו ליה פרוצון ולכן אף לראב"ה דס"ל דנאמנת מצד המיגו זהו פשאמרה בתחלה נאנסתי.

לא שתהיה נאמנת לחזור בה ונ"ד גרע מנדון דהמרדכי פדבעינו למימר לקמן אי"ה וכיון שאינה יכולה לחזור בה מדבריה הראשונים א"כ גם לדבריה אין פאן אונס אפילו בתחלת ביאה ועל הטעם השני שפתי לאוסרה משום הפשיעה מה שישנה עם האיש הנה הרודף אחריה כו' בדרך אהד וע"ז כ' מעלתו ונ"ל ועוד יש לנו ספק אם יש לחשוב זה לפשיעה פי לפי דבריה היו ישנים שם עמה בדרך זה בתולה בת י"ט שנים ובחור בן ט"ו שנה ובתולה קטנה בת ד' שנים שהיתה ישנה עמה הגם שבסימן כ"ב ס"ה משמע דהיה אסור לה להתניח עמו ובפרט בלילה אבל אפשר לומר דהיא שוגגת בדרך מחמת שראתה שהבעל שלח אותה עמו ועם אביו בדרך סברה דאם יש עוד אהד עמו מותר לה להתניח עמו עכ"ל הנה במשנה שלהי קדושין שנינו אבל אשה אחת מתניחה עם שני אנשים ודוקא אנשים פשרים ופי' בבית מאיר דהינו אנשים שיש להם חזקת פשרות מיוחדת ולא סגי בחזקת פשרות דכל ישראל ובתד"א ח"א פי"ח כ' ומה ששנו חכמים במשנה אבל אשה אחת מתניחה עם שני אנשים אין הלכה פן כו' אבל אשה אחת מתניחה עם שלשה אנשים כו' ולא שנינו אלא בשלשה אנשים תלמידי חכמים וגדולים אבל בפרוצים אפילו עם מאה אנשים לא תתניח אשה עמהן כו' ואע"ג דבפוסקים משמע דהלכה דמתניחה עם שני אנשים מ"מ בדרך או בלילה לכ"ע בעינו שלשה אנשים וע"ז דבעינו חזקת פשרות מיוחדת התד"א תלמידי חכמים כו' לא נמצא לנגד בהפוסקים ובנדון זה פינו שנה האיש אף אם הנה רק פרוץ לבד ולא רודף אחריה ממש נשאר רק הפחור והבתולה ונהרי שתי נשים לא תתניחו עם איש אהד אפילו ביום כ"ש בלילה ומה ששלחה הבעל עם אביו ועם זה האיש לא הנה ליקח ראיה שהבעל לא ידע שהוא פרוץ וכ"ש שלא ידע ולא עלתה על דעתו שהנה רודף אחריה ממש לזנות עמה.

והנה במרדכי פ"ב דכתובות אוסר רבינו שמחה פשעברה על דת ונתניחה עם שני אנשים בדרך אף אם נאנסה אח"כ והטעם נראה משום דאף שגם תחלת ביאה הנה באונס אין זה אונס גמור פינו שנתניחה מתחלה ה"ל פרוצון ונהו שאמר דה"ל פהנה נשי דגנבי גנבי דאמרנו בגמרא פתובות פרק נערה (דף נ"א ע"ב ודאי שבקינהו גנבי ואזלי מנפשיהו אסירן והתם הטעם דה"ל פמונה פרוצון וא"כ מה ענין זה לזה).

וכמו שהבין הבית מאיר סימן קע"ח ס"ג אע"כ צ"ל כמ"ש בספר מחנה אפרים פי"ח מהא"ב בתשובת רב א' ר' משה פהן שכתב על ענין שבמרדכי שלדבריה קרוב הדבר שפרצון נבעלה פינו שמרצונה נתניחה עמהם והלכה בשדה ומעשה דאב"י יוכיח שחשדה לדבר עבירה במס' סוכה פרק החליל (דף נה עכ"ל שם במחנה אפרים (דף כט סע"ד) סד"ה.

מעשה יש לחקור ואף שראב"ה שם חולק על הר"ש והתירה וס"ל בפשיטות דע"ז שנתניתה אינו ענין לרצון התם ה"ט כדאמר דאטו פולהו נשי דינא גמירי כדאיתא פ"ק דקדושין גבי ההוא גברא דקדוש בצופתא דאסא די"ג ע"א) עכ"ל ור"ל פנין שהלכה.

עם שני אנשים לית לה לינדע הדין דשלישה בעינן והנה באמת גם מה שהביא ראב"ה מפ"ק דקדושין הוא במחלוקת שנויה. דרב הונא בריה דרב יהושע בגמרא שם לא ס"ל דין זה וקיי"ל בש"ע סי' כ"ח סעיף ה' דהוי ספק קדושין וכמ"ש בב"ש שם ס"ק י"ד דאמרינן אי לא ניחא לה הנה לה לזרוק ולא אמרינן אטו פולהו נשי דינא גמירי יעו"ש בב"י ואפשר היינו ג"כ דעת רמ"א בסימן קע"ח סעיף ג' שלא הכריע בין ר"ש וראב"ה גם הב"י סימן ו' לא הכריע אף אפילו לפמ"ש בבית מאיר סימן קע"ח ס"ג דרוב הפוסקים ס"ל פראב"ה נראה דעד כאן לא שייך לומר אטו פולהו נשי דינא גמירי אלא בגונא שנתניתה עם שני אנשים שמהסתם אין אדם נחשד על זנות וכמה שאמרו רז"ל זנות לא שכיחא רק היחוד הוא הגורם להכי פנין שהיו שנים שפיר ס"ל דדי בכף וכמו שבאמת די בזה בעיר ביום אבל בנדון דידן שנה האיש רודף אחריה לזנות עמה ולאונסה וכבר הוחזק פו פעמיים זה מוכן לכל שפשתתיה עמו בליקה בעת שינה ודאי ירדוף אחריה וברי אפילו במי שלא רדף אחריה מצינו שלפעמים החמירו יותר מבשאר יחוד כמו בחתן לפעמים צריך שני שמירות הוא ישן בין האנשים והיא שינה בין הנשים עיין בב"י בי"ד סימן שמ"ב ואף שיש חולקין כאן גרע טובא וגבי המגרש את אשתו קיי"ל דלא תנשא בשכונתו ספ"ב דכתובות וכו' לענין הרודף אחרי האשה כהנדון שלפנינו פסק בתשובת הריב"ש סימן רס"ה שלא ידורו בשכונה אחת לכו שנתניתה עמו אף שהיה שם בחור ובתולה פנין שהוא לישן בליקה שהבחור בן ט"ו שנה והבתולה ודאי ישתקעו בשינה פשיטא דה"ל לאסוקה אדעתה שהוא ירדוף אחריה לאנוס אותה בעת שהם יישנו פנין ששינה במטה בפ"ע רק עם בתולה בת ד' שנים שאינה יודעת ענין ביאה ולא שייך לומר ע"ז אטו פולהו נשי דינא גמירי דהא זה שרדף אחריה שאני ומוכן לכל וראיה לזה דהנה ביבמות פרק האשה רבה לפום דינא דמתניתין יש חילוק דנשאת ע"פ עד אחד שאמר לה מת בעלה ובהיתר ב"ד ואח"כ בא בעלה חשוב כאנוסה כ"א כנבעלת ברצון משום דהנה לה למידק ולא לסמוך על היתר ב"ד ע"פ עד אחד.

אף שכאן שייך בפשיטות לומר מה לנו עליה מאחר שהתירוה ב"ד ולא אמרינן פן כ"א בנשאת ע"פ שני עדים והו' אמת דלמסקנא דאף בנשאת ע"פ שני עדים לא אמרינן מאי ה"ל למיעבד כדאיתא בגמרא שם (דף צ"א סע"ב) לכאורה לפ"ז צ"ל הטעם כמ"ש הרא"ש דאין האיסור מטעם זה לבד כ"א בצירוף עוד הטעם שיש חשש שיאמרו גירש ראשון ונשא שני כו' והיכא שלא שייך חשש השני יש לדונה כאנוס לפ"ד הרא"ש אף להרי"ף וסיעתו אינו פן וכמ"ש מנה בב"ש ס"י ט"ו ס"ק כ"ג וס"י י"ז ס"ק ק"ע וסימן קנ"ט ס"ק י"י והבית מאיר הביא ראיה להרי"ף מגיטין (דף פ') כו' וכיון שלדעת הרי"ף לפעמים ע"י קצת פשיעה לא דיינינן לה כאנוס א"כ לדבריו כ"ש וק"ו בנדון זה ואף לדעת הרא"ש שם דשם צריך עוד צירוף כו'.

התם שאני דהפשיעה מועטת מאד: מאחר שנשאת בהיתר בית דין וכ"ש בנשאת ע"פ שני עדים אבל בנדון הלז דפשיעה גמורה היא נראה דיודה הרא"ש דלא דיינינן לה

כַּאֲנוּסָה וּעַכְשָׁנָה בְּגִדּוֹן זֶה י"ל כְּפֹלֵי עֲלָמָא מוֹדִים לְסִבְרַת רַבִּינוּ שְׁמַחָה שְׁבַמְרָדְכִי דְלֵא מְהִימְנִינוּ לָהּ שְׁנֵאֲנִסָּה וּכ"ז אַף לְפִי דְבְרֵיהּ הָאֲחֵרוֹנִים שְׁאוּמְרַת שְׁלֵא הִרְגִישָׁה עַד שְׁבֹא עָלֶיהָ מִמֶּשׁ וּכ"ש לְדְבְרֵיהּ הָרֵאשׁוֹנִים שְׁלִפִי הַדְּבָרִים הֵהֱם שְׁהִרְגִישָׁה כְּשֶׁשָּׁכַב אֶצְלָה לִיפֹא טַעֲנַת אֲנוּסָה כָּל כַּמ"ש לְמַעְלָה: סִימָן מ אֹדוֹת הָאִשָּׁה שְׁפִשְׁהִיתָה חוּלָה עַד שְׁנִתְיָאֲשָׁה מִן הַחַיִּים הַתְּנוּדָתָה אִיף שְׁזִינְתָה בְּרִצּוֹן עִם גּוֹי אֶחָד וְאַח"כּ חֲזָרָה לְבוֹרְיָה אִם בְּעֵלָה צָרִיף לְגַרְשָׁה: הִנֵּה שְׁאֵלָה זֹו מְבוֹאֶרֶת בְּתִשׁוּבַת חו"י סִימָן ע"ב בְּאַמְצַע הַתְּשׁוּבָה לְהַחֲמִיר וְנ"ל לְכֹן אֲמַרְתִּי עַל מַעֲשֵׂה שְׁשִׁמְעָתִי שְׁנַעֲשֵׂה בְּמִדִּינַת רוּסְיָא שְׁהַתְּנוּדִית אִשָּׁה לְפָנֵי מוֹתָה שְׁנַעֲשִׂית אִשְׁתּ אִישׁ עִם פְּלוּנֵי וְאַח"כּ חֲזָרָה לְבוֹרְיָה שְׁחֵיב בְּעֵלָה לְהוֹצִיאָה וְכֹן לְהִיפּוֹף אִם הַתְּנוּדָה הַבּוֹעֵל עַכ"ל וְהִנְרָאָה שֶׁם קִצַּת מְדַבְּרֵיו דְּמִשׁוּם דְּרַגְלִים לְדַבֵּר שְׁאוּמְרַת אֲמַת קִאֲתִי עָלָה כו'.

אַף בְּתִשׁוּבַת נ"ב חֵאָה"ע סִימָן ע"א רֵאִיתִי שְׁכ' דְּרַף סְבָרָא לְהִיפּוֹף וְנ"ל וּע"ד הָאִשָּׁה שְׁבַעַת חֲלִיָה הַתְּנוּדִית עַל עוֹנָה שְׁזִינְתָה בְּאֲנוּסָה כו' אֶפְיָלוּ הִיָּתָה אִשְׁתּ כַּהֵן שְׁאֶפְיָלוּ בְּאֲנוּסָה אֲסוּרָה מ"מ לֹא מִפִּיָה אֲנוּ חֵיִן וְאֲנוּ אוֹמְרִים עַנ"ב וְשְׁקוּרֵי מְשַׁקְרָה וּבְכַרְט שְׁבַעַת שְׁאֲמָרָה שְׁזִינְתָה קוּבְלָה עַל בְּעֵלָה שְׁאִין נוֹתֵן לָהּ דֵּי צָרְכֵי בֵּית וְאַף שְׁאֲמָרָה כֹּן בְּשַׁעַת חֲוִלָּה דְּרַף וִידוּי מ"נ אִם לֹא הִיָּתָה בְּדַעַת שְׁלִמָה אִין בְּדְבְרֵיהּ מִמֶּשׁ וְאִם הִיָּתָה בַּת דַּעַת שְׁלִמָה שׁוֹב י"ל אַף בְּשַׁעַת חֲוִלָּה נִתְּנָה עֵינֵיהּ בְּאַחַר וְעָרוּמֵי קֵא מְעָרְמָא לוֹמַר דְּרַף וִידוּי עַכ"ל וּלְפַעַד"נ ד' הַחו"י יוֹתֵר דְּתַלְמוּד עָרוּף הוּא ב"ב (ד' קע"ו א') דָּאִין אָדָם מְשַׁטָּה בְּשַׁעַת מִיתָה לְכֹן אֶצ"ל אֲתָם עֵדֵיִי הָא קָמֵן אַע"ג דְּבַעֲלָמָא הוֹדָאָה בְּלֹא אֲתָם עֵדֵיִי לֹא מְהִי וְיָכוּל לְטַעוֹן מְשַׁטָּה אֲנִי בָּהּ.

מ"מ מִצַּד שְׁהוֹדָה כְּזֹאת בְּשַׁעַת מִיתָה מִחֲזִקִּינֵן לִיהּ לְהוֹדָאָה גְּמוּרָה וְכָף י"ל בַּנְד"ו. דְּנָהִי דְּבַעֲלָמָא הוֹדָאָת הָאִשָּׁה שְׁזִינְתָה לֹא מְהִי לְמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה דְּחִיִּישִׁינֵן שְׁמָא עַנ"ב וּמִתְּפִנּוּנָת לְהַפְקִיעַ א"ע מִתַּח"י בְּעֵלָה מ"מ כִּינֵן שְׁהוֹדִית בְּשַׁעַת מִיתָה יֵשׁ לְחֻשְׁבָּה לְהוֹדָאָה אֲמִיתִית וְלֹא, לְחוּשׁ שְׁאִז בְּשַׁעַת מִיתָה תִּתְּפִנּוּן לְתַחֲבוּלוֹת כְּאֵלוּ כְּמוֹ דְּלֹא חִיִּישִׁינֵן שְׁמִכְוִין לְהַשְׁטוֹת וְאֲדַרְבָּה לְכֹאֲוָרָה יֵשׁ מְקוּם לְהַקֵּל בְּזָה טְפִי לְהֶאֱמִינָה דְּהֵתָם הַמִּיתָה אִינָה סוֹתְרַת כְּוִנְתָה הַשְׁטָטָא דְּהָא אֶפְיָלוּ יָמוֹת מ"מ אִי אִיתָא דָּאָדָם מְשַׁטָּה בְּשַׁעַת מִיתָה הָרִי יוֹצֵא לְפִנְעַל כְּוִנְתוֹ שְׁהִיָּה מְשַׁטָּה מְפִנּוּ אֶלָּא דָּאֶפ"ה אֲמַדִּינֵן דַּעֲתִיָּה דָּאִין אָדָם מְשַׁטָּה בְּשַׁעַת מִיתָה ר"ל שְׁאִין אָדָם עָשׂוּי לְהַתְּכַוֵּן לְפִנְעַל בְּטַל כְּזָה בְּשַׁעַת מִיתָה א"כ כַּש"כ הָכָא דְּהַמִּיתָה סוֹתְרַת הַכְּוִנָּה דְּכַשְׁתָּמוֹת א"א שְׁתַּתְּקִיָּים כְּוִנְתָּה שְׁתַּפְּקִיעַ א"ע כו' א"כ י"ל דַּכַּש"כ הוּא דְּלֹא חִיִּישִׁינֵן לָזָה: ב מִיָּהוּ אַפ"ל לְהִיפּוֹף דְּנִדְאֵי אִילּוּ בְּרִירָא לָהּ שְׁתָּמוֹת פְּשִׁיטָא דַּל"ח לְעַנ"ב דְּזָהוּ תְּרַתֵּי דְּסִתְרֵי אֶלָּא אֲנֵן אֲמַרִּינֵן דְּלַעוּלָם אִין אָדָם מִתְּיָאֲשׁ מִן הַרְחָמִים אֶפְיָלוּחְרַב חֲדָה כו' מ"מ חוֹשֵׁב כֹּן וְאוֹלֵי כו' וְהָא דְּקָרִינֵן לָהּ בְּגִמְרָא בְּשַׁעַת מִיתָה כו' הִיָּינוּ מִשׁוּם דְּמִסּוּפָק שְׁמָא יָמוֹת.

תַּדַּע דְּהָא כָּתַב הַב"י בַּח"מ סִימָן ל"ב וּמְבִיאֵו הַש"ף בְּסִי' פ"א סַק"ז דְּכָל חוּלָה שְׁהוּא מְוִשְׁכָּב עַל מְטוֹתוֹ מִקְרִי שְׁכ"מ כו', וְדְבָרֵיו מְוִכְרָחִים דְּהָא בַּפ"ט דַּב"ב נִקְרָא שְׁכ"מ בְּמִשְׁנָה וּגְמָרָא כַּד קִצִּיר וְרַמִּי בְּעַרְסִיָּה וּע"ז אֲמַרִּינֵן שֶׁם בְּגִמְרָא (ד' קנ"ג ע"ב) דְּרוּב חוּלִים לְחַיִּים הָרִי לְהִדְיָא דַּשְׁכ"מ רִּבּוֹן לְחַיִּים וְאַפ"ה קָרִי לִיהּ בְּגִמְרָא בְּשַׁעַת מִיתָה מִצַּד שְׁהַחוּלָה חוֹשֵׁב שְׁמָא יָמוֹת וְכִינֵן שְׁכֹן נָהִי דְּקִי"ל דָּאִין אָדָם מְשַׁטָּה בְּשַׁעַת מִיתָה הִיָּינוּ

שָׁאִין עוֹשֶׂה אֶז פּוֹעֵל בְּטֵל לְגַמְרֵי פְּהִשְׁטָאָה אֲבָל מ"מ לְשִׁתְּכּוּן עֲנִין שְׁמוּעִיל לֵה פְּשִׁתְּקוּם מְחוּלָאֲתָהּ וְהוּא שְׁתַּפְּקִיעַ א"ע מִבְּעֵלָה י"ל דְּשִׁפִּיר חִיָּיִשִּׁין שְׁתַּכּוּן לְזֵה וְאֶפִּילוּ עַל הַסְּפֵק שְׁמָא תְּבָרִיא אֶפְשָׁר דְּחִיָּיִשִּׁין וְכַש"כ דְּרֹב חוּלִים לְחַיִּים כּו' וְאִף שְׁהַכְּבִיד הַחוּלִי עֲלֵיהָ בְּנִד"ז מ"מ לֹא מְצִינוּ בְּגַמְרָא דְּרֹב חוּלִים לְמִיתָה רַק בְּגוֹסֶס אֶמְרוּ דְּרֹב גּוֹסֶסִים לְמִיתָה בְּגִיטִין (ד' כ"ח ע"א) מְפָלֵל דְּבִשְׁאָר חוּלִי שְׁאִינוּ גּוֹסֶס לֹא אֶמְרִינוּ הִכִּי וְתַדַּע דְּלֹא חִילְקוּ בְּגַמְרָא לְעֲנִין הַמְּבִיא גִט וְהַנִּיחוּ חוּלָה דְּנוֹתְנוּ לֵה בְּחִזְקָתָהּ שְׁהוּא קִיָּים וְשָׂאֵם הַכְּבִיד הַחוּלִי לֹא יִתְּנֵנוּ רַק סְתָמָא תֵּנּוּ וְלֹא חִילְקוּ רַק בֵּין חוּלָה לְגוֹסֶס.

וריא"ז בש"ג הַחֲמִיר בְּחוּלִי בִּידֵי אָדָם כְּגוֹן שְׁנַפְצָע מוֹחוֹ וְכַה"ג פְּהוּבָא בִּש"ע אַה"ע סוֹף סִימָן קמ"א אֲבָל בְּחוּלִי בִּידֵי שְׁמַיִם לֹא חִילְקוּ כְּלָל וְסִמְכִינוּ אַרְבָּא דְּרֹב חוּלִים לְחַיִּים לְעֲנִין אִיסוּר א"א אֶפִּילוּ לְהַקְלֵל לְכַתְּחֵלָה (ובמ"א הַבְּאֲתִי רְאֵיהָ דְּמִסְכָּן שְׁאִנִּי מְחוּלָה) א"כ אֲמַאי לֹא נְחוּשׁ ג"כ שְׁמָא הִיא מְתַכּוֹנְנַת לְהַפְקִיעַ א"ע מִבְּעֵלָה פְּשִׁתְּבָרִיא דְּהָרִי יֵשׁ סְבָרָא גְדוּלָה שְׁתַּבְּרִיא כְּנ"ל דְּאֶדְרָבָה מְדִינָא סְמְכִינוּ דְּהוּא בְּחִזְקַת קִיָּים כְּנ"ל א"כ שְׁמָא אֲצֵלָה ג"כ דְּעֵתָה חִזְקָה שְׁתַּבְּרִיא וְכִמוֹ שְׁבַּאֲמַת עֲמָדָה מְחֵלָה וְעוֹד שְׁהָרִי אֶמְרוּ בְּגַמְרָא לֵב יוֹדַע מְרַת נְפִשׁוֹ בְּיוֹמָא פְּרַק בְּתָרָא (דף פ"ג ע"א) הָרִי הַחוּלָה מְרַגִּישׁ אִם מְסוֹכָן הוּא אִם לֹא א"כ זֹה שְׁעֲמָדָה מְחֵלָה י"ל שְׁלֵבָה לֹא הֲרַגִּישׁ כ"כ מְרִירוֹת (כְּלָל) וּמִש"ה נְתַכּוֹנְנָה לְהַפְקִיעַ א"ע מִבְּעֵלָה (מִיְהוּ מְשׁוּם זֶה לְחוּד אֵין לְחַלֵּק בֵּין מְשֻׁטָה לְנִד"ז דְּהָא הַב"י ס"ל גְּבִי מְשֻׁטָה ג"כ דְּאֶפִּילוּ עֲמַד הַשַּׁכ"מ א"י לְטַעוֹן מְשֻׁטָה הֵייתִי וְהִשְׁ"ף שְׁחוּלֵק ע"ז בְּסִימָן פ"א סק"ז הוּא מְטַעַם אַחַר יַעוֹ"ש וּמ"מ לְדַעַת הַשְׁ"ף מִיַּגְרִי הַסּוּגֵיָא בְּמְשֻׁטָה פְּשִׁמַת אַח"כ מִיְהוּ הַאוּ"ת וְנִתִּי"מ חִילְקוּ עֲלֵיו שׁוּב מְצִאתִי בְּכַנְה"ג ח"מ סִימָן ל"ב בַּהֲגַב"י אוֹת י"א ס"ל ג"כ פְּהִשְׁ"ף וְא' מִהַחִילּוּקִים הוּא כַּמ"ש דְּדוּקָא פְּשִׁמַת מְאוּתוֹ חוּלִי דְּסוּפּוֹ הוֹכִיחַ עַל תְּחִלְתּוֹ שְׁלֹא הִיָּה מְשֻׁטָה כּו' אֲבָל פְּשָׁקִים מְאוּתוֹ חוּלִי אֵיכָא לְמִימַר הַחוּלָה הִיָּה נְכוּן לְבוֹ בְּטוּחַ שְׁלֹא יָמוּת מְחוּלִי זֶה דְּלֵב יוֹדַע מְרַת נְפִשׁוֹ וְלִכְּהָ הַשְׁטָה וְדוּחַק עַכ"ל) דְּלַעֲנִין גְּדוּלָה כְּזֵה יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁתַּתְּכּוּן אֶפִּילוּ בְּשַׁעַת חֵלְיָה דְּכַסְּבוּרָה הִיא עֲכָשְׁיוֹ יְאֻמִּינָה מִשָּׂא"כ בְּעֲנִין מְשֻׁטָה אֲנִי כְּהָ שְׁהוּא פּוֹעֵל בְּטֵל לְגַמְרֵי ע"ז שְׁפִיר אֶמְרוּ דְּאֵין אָדָם עוֹשֶׂה פּוֹעֵל בְּטֵל כְּזֵה בְּשַׁעַת מִיתָה.

וְתַדַּע דְּאֶפִּילוּ בְּכַה"ג הָיוּ מִיְבַעֲיָא לִיָּה לְרַבָּא שְׁמָא אָדָם מְשֻׁטָה בְּשַׁעַת מִיתָה. אֲלֵא דְּאִח"כ פְּשֻׁטָה דְּאֵין אָדָם מְשֻׁטָה כּו' וְא"כ י"ל דְּדוּקָא לְעֲנִין הַשְׁטָאָה פְּשִׁטָא לִיָּה שְׁהוּא פּוֹעֵל בְּטֵל מִשָּׂא"כ לְעֲנִין עַב"ב: ג אֲלֵא דִּישׁ לְהַקְשׁוֹת עַל סְבָרָא זֹאת שְׁתַּכּוּנוּ מְהָא דְּאִיתָא בְּסִנְהֵדְרִין (ד' כ"ט ע"ב) הַהוּא דְּהָיוּ קָרוּ לִיָּה עַכְבְּרָא דְּשְׁכִיב אֲדִינְרִי כִּי קָא שְׁכִיב אֲמַר פְּלַנְיָא וּפְלַנְיָא מְסָקִי בִּי זוּזִי בְּתַר דְּשְׁכִיב אֲתוּ תְּבַעֲיָנָהוּ לְיֹרְשִׁין אֲתוּ לְקַמְיָה דְּר' יִשְׁמַעֲלֵל בְּר' יוֹסִי אֲמַר לְהוּ כִּי אֶמְרִינוּ אָדָם עֲשׂוּי, שְׁלֹא לְהַשְׁבִּיעַ א"ע הִנֵּי מִיָּלִי מְחַיִּים אֲבָל לְאַחַר מִיתָה לֹא כּו' אֲתוּ לְקַמְיָה דְּר' חִיָּיא אֲמַר לְהוּ כְּשֵׁם שְׁאָדָם עֲשׂוּי שְׁלֹא לְהַשְׁבִּיעַ א"ע כְּהָ אָדָם עֲשׂוּי שְׁלֹא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת בְּנָיו.

וְהַשְׁתָּא אִי אִיתָא כְּמוֹ שְׁתַּכּוּנוּ דְּדוּקָא לְעֲנִין הַשְׁטָאָה שְׁהוּא פּוֹעֵל בְּטֵל מְסִיק רַבָּא דְּאֵין אָדָם מְשֻׁטָה בְּשַׁעַת מִיתָה אֲבָל לְגְבִי עֲנִין שִׁישׁ בּוֹ מְמַשׁ חִיָּיִשִּׁין דְּהַשַּׁכ"מ מְסִיק אֲדַעַתְיָה שְׁמָא יָקוּם מְחֵלִיו וּמִש"ה מְתַכּוּן ג"כ בְּעוֹדוֹ שַׁכ"מ לְתַחְבּוּלָה זֹה וְשְׁקוּרִי מְשַׁקֵּר דְּנוֹגְמַת הַאֲנָשָׁה שְׁאוּמְרַת ט"א לְהָ כּו' א"כ מ"ט דְּר' יִשְׁמַעֲלֵל בְּר"י דְּאֲמַר ה"מ מְחַיִּים כּו' הֲלֵא

ענגן שלא להשביע א"ע אינו פועל בטל כולל וכדפרש"י שהוא שלא ליראות שבע מממון להתרחק מעין הרע ומצינו בקרא שייעקב אע"ה אמר לבניו למה תתראו כו' ופרש"י בקומש למה תראו עצמכם בפני בני ישמעאל ובני עשו כאילו אתם שביעים באותה, שעה עדיין היה להם תבואה ובתענית (ד"י ע"ב) מפורש שם בגמרא ובפרש"י להדיא שלא הלכו רק בשביל דבר זה שלא להתראות כו' ע"ש הרי דבר זה ענגן גדול הוא וכיון שכן אמאי לא חש ר' ישמעאל שעושה פן פדי שלא להשביע א"ע פשיקום מחליו ואין לומר דהתם מייירי שאמר פן בשעת מיתה ממש דכבר נתבאר דאין לחלק בכך דכל שאינו גוסס בכלל חולה מיקרי ודוחק לומר דמייירי שאמר כף בשעה שהיה גוסס) וגם ר' חייא לא מצא טעם לחלוק עליו רק משום דאדם עשוי ג"כ שלא להשביע את בניו אלמא דמשום לתא ידידיה שלא להשביע א"ע פשיקום מחליו לא הנה חיישינו כלל א"כ ע"כ צ"ל הפך ממה שפכתנו לעיל אלא דכל שהוא קרוב למיתה מייאש א"ע ואינו עושה מעשים שקרים בשבילו שיהיה לו לתועלת אם יקום מחליו ואף אם אינו ביאוש גמור מ"מ אינו מכונן בשביל זה ודי לו במה שיקום אם יקום כו' ולא להתפונן עתה בעת צרתו להתחבל בתחבולות שקרים פדי שיהיה לו תועלת אם יקום כו' ואם יקום יהיה לו נפשו לשלל ולא לבקש גדולות כו' ומשו"ה לא חיישינו שמשקר בשביל שלא להשביע א"ע אם יקום מחליו אף שהוא ענגן גדול אי משום דמייאש א"ע מחיים או אף שאינו ביאוש גמור אין לבו נותן לו לעשות תחבולות שקרים בשעת שהוא קרוב למיתה בשביל טובתו פשיעמוד מחליו כו' רק דר' חייא חידש דמ"מ אדם עשוי שלא להשביע את בניו דזה נדאי הוא שפניו צריכין ג"כ לזה שלא יהיו נראים שבעים הלכך אדם עשוי לעשות תחבולה זו גם בשעת מיתה בשביל בניו שהוא דבר העתיד להיות נדאי עכ"פ משא"כ שיעשה תחבולה בשבילו בעת שהוא קרוב למיתה לכשיבריא לא חיישינו כלל פן נראה פשוט לדברי ר"י ור"ח בסנהדרין ולפי"ז נשמע ג"כ לנד"ז דל"ח פשהיא מודה שזינתה שמה הוא תחבולה להפקיע א"ע מבעלה לכשתבריא כו' דלא מסקא אדעתה פולי האי להתחבל בתחבולות כ"כ בשעה שהיא קרובה למיתה לכשתבריא פנ"ל ודוחק לחלק בין ענגן שלא להשביע א"ע שאינו דבר גדול כ"כ כמו ענגן דענ"ב ולכן שם יש לחוש טפי דמניין לנו ליפגס בחילוקים דקים כ"כ מסברא: ד אף אפשר לחלק ולומר דשאני התם לענגן ממון דהודאת בע"ד כמאה עדים דמי ונאמן בהודאתו רק שחששו חששא שמה הודה פדי שלא להשביע כו' הלכך ל"ח חששא רחוקה כ"כ שמה הודה בשעה שקרוב למיתה פדי שלא להשביע א"ע לכשיבריא משא"כ בנד"ז דמדינא אין האשה נאמנת להפקיע א"ע מבעלה כו' אלא משום דהא מילתא דטמאה א"ל פסיפא לה תיקנו במשנה ראשונה כו' ואח"פ חזרו לומר כו' וא"כ פיון דלא מהימנא מדינא רק מן התקנה א"כ כל שיש לחוש אפילו חששא רחוקה שמה ענ"ב לא מהימנא ומש"ה חיישינו אפילו בכה"ג פשאומרת פן (בשאר) [בשעת] חליה (וגם יש לחלק כמש"ל אות ג' בשם כנה"ג דשאני התם שמת מאותו חולי ולב יודע כו' משא"כ בנד"ז): וגדולה מזו כ' בתשובת נ"ב חאה"ע סימן ע' וז"ל ונראה דלפי מה דמסיק הר"ן שם בנדורים במשנה דגם למשנה הראשונה שהיתה נאמנת לא עפ"י דין היתה נאמנת כו' אלא רבנן תקינו כו' ומעשה משנה אחרונה ביטלה התקנה מטעם שענ"ב כו' וכיון שנתבטל התקנה שוב נשאר הדין ואפילו היכא דלא שייך ענ"ב לא מהימנא עכ"ל אם פן.

לדבריו בנד"ז אף את"ל דל"ח פלל לענ"ב הרי מ"מ מדינא לא מהימנא והתקנה להאמינה נתבטלה ואין להקשות לדבריו א"כ באומרת טא"ל ויש רגלים לדבריו אמאי מהימנא חזא דבאמת הנ"ב שם גמגם בדין זה מיהו אף לדין דפסקינו הכי מ"מ רג"ל שאני שהיא ענין מבחוח פמו דברי פיעור וכה"ג וי"ל דזהו בכלל עד שתביא ראיה לדבריה שבמשנה אחרונה דזהו ג"כ קצת ראיה.

משא"כ באמירתה לחוד אף דמוכחא מילתא דקושטא קאמרה אינו נק' ראיה ואין לחלק בין אמירה לאמירה כמ"ש הנ"ב שם. וכבר כ' כאאזמו"ר הגאון נ"ע בתשובה שבש"ע בשם הצ"צ דלא מיקרי רג"ל מה שיש רג"ל והוכחה טובא דקושטא קאמרה בהודאה רק שיש רג"ל אף גם בלי הודאתה ע"ש עכ"ל.

והנה דברי הנ"ב הג"ל מ"ש למסקנת ה"ר"ן הזפירם כאאזמו"ר הגאון נ"ע ג"כ בתשובה א' לסניף והוא בכ"י אצלי וכעת נדפסה והוא בתשובה סימן ל"א וא"כ נאמר אנו כמ"כ בנ"ד שהרי אפ"ל דגם בשעת חולי ענ"ב כמ"ש הנ"ב סי' ע"א.

ואף גם אם אין זאת הרי ס"ל להנ"ב דאף אם אין סברא לומר שענ"ב אפ"ה לא מהימנא כנ"ל ה אף יש להקשות ע"ד הנ"ב מן הירושלמי באשה אחת שאמרה הביאם שלי פיתני אמר לה אין הביאם אוסר ואסרה כו' תמן באתה לנסר עצמה והתירה ברם הכא באת להתיר א"ע ואסרה והובא זה הירושלמי בבני אהובה פכ"ד מה"א ה"כ אלא דגרס אמר לי אין הביאם אוסר פי' שאמר לה הביאם שאינו אוסרה על בעלה ע"י ביאתו וא"כ לפי דעתה היא אינה אסורה לבעלה ואם פן נראה שאין פנונתה לצאת מתחת בעלה ולכף לא חש למשנה אחרונה ואסרה וכ' עוד הבנ"א ז"ל ועוד למדנו כשאנו רואים האשה אומרת דברים במסל"ת דברי' שלפי דעתה מתרת עצמה לבעלה ומתדין באמת אסורה נאמנת אף למשנה אחרונה כו' עכ"ל והשתא לפ"ד הנ"ב פיון דמדינא אין האשה נאמנת להפקיע א"ע מבעלה כו' ובנדאי אפילו במסל"ת לא מהימנא דלא מצינו מסל"ת דמהימנא אלא בעדות אשה כו' ושבוי' וכיון דלמשנה אחרונה אוקמא אדינא לפ"ד הנ"ב ואף גם היכא דלא שייך לומר ענ"ב לא מהימנא א"כ קשה מ"ט דירושלמי אמאי באת להתיר א"ע אסרה והטעם משום שנ' שאין פנונתה לצאת כו' ומה בכך הרי אף גם דליכא החשש דענ"ב לא מהימנא מאחר דאוקמא אדינא ועיין לקמן אות יו"ד דנתבאר קצת ישוב לזה והנה בס' בנ"א פי' הטעם דאין נאמנת מדינא ולא מצית שוי' נפשה חד"א פיון שהיא חב לאחרים דהיינו לבעלה וכמו האומר שטר אמנה דאינו נאמן פשהוא חב לאחרים כו' והשתא נחזי איהו הדין שם אם שכ"מ בשעת מיתה היה אומר שטר אמנה כו' והנה ברפ"ב דכתובות ססי' ט' כ' וז"ל ואף אם לא נודע לנו בשעת הודאתו שהוא חייב לאחרים פיון שנודע לנו אח"כ אגלויינא מלתא למפרע שפנון לחוב לאחרים ולא פל כמיניה עכ"ל.

הנה נתן טעם שפנון לחוב כו' אלמא דגם שם היינו טעמא דלא מהימן משום דאמרין שפנון לחוב אבל אי ברירא לן שלא פנון לחוב היה מהימן אף דחב לאחרים אלא דשם גבי שכ"מ י"ל שנתפנון לחוב ול"ד למשטה כו'.

אבל הכא גבי הודאת האשה הנה בשעת מיתה דלא שייך חששא דענ"ב פלל י"ל דמהימנא אף ראיתי בש"ף בח"מ סימן מ"ז סק"ח שכ' עמ"ש הש"ע ואפילו אם לא נודע בשעת הודאתו שהוא חייב לאחרים ונודע אח"כ אינו נאמן עכ"ל הש"ע וע"ז כ' הש"ף

אע"ג דהיה לו נכסים מ"מ פינון דמשמעבד מדר"נ אף בדיאית ליה נכסי אינו נאמן עתה פשאין לו נכסים כו' עכ"ל ונהספים עמו באו"ת ושאר אחרונים הרי דאע"ג דבשעה שהודה שהשטר אמנה לא היה שייך לומר החשב קנוניא ואפ"ה פינון שאחר פה נמשך מזה חוב לאו כל פמיניה וה"ט פינון דמ"מ היה שעבודו חל על חוב הנ"ל לאו כל פמיניה לגרוע שעבודו בדיבורו וא"כ למדנו מזה שאינו נאמן לחוב לאחרים אף במקום דלא שייך כ"כ החשב קנוניא דהכא פשהיה לו נכסים בשעה שהודה לא היה שייך כ"כ חשב קנוניא שהרי הלה היה יכול לגבות מנכסים שלו ואפ"ה אינו נאמן לחוב אכל בתשובת מהריב"ל ח"ד ססי' כ"ב הובאה בכנה"ג סימן מ"ז בהגב"י אות א' לא משמע הכי שהרי כתב וז"ל וכינון דכן הוא הנה נראה לכאורה דאפשר למימר דיש לחוש דילמא פשמחלה אותו התנאי היתה חב לאחרים ולא נאמן לה ולא היה בדיבורה ובמחלתה ממש וכד מעינינו אשפחינו דלאו מילתא היא דמאי דאמרינו כגון שחב לאחרים פתבו המפרשים שחב לאחרים בהודאה זו שמודה שחייב להם ואין לו ממה להגבותם ורצו לגבות חוב זה.

שמעינו מזה דדוקא שפאו לגבות חובם מזה השטר וכדאמרי' הקא אכל למיחש לא חיישינו עכ"ל ושהתא לדבריו בנדון דהש"ך הרי פשהודה עדיין לא פאו לגבות חובם כו' מיהו י"ל דכוננתו למיחש ל"ח אם לא פאו גם אח"כ לגבות חובם אכל כשפאו אפילו אח"כ חיישינו ודברי הרר"י אינו ענין פלל לנדון דמהריב"ל ונהש"ך שהרר"י שבהרא"ש מייירי ג"כ שאין לו נכסים אחרים לסלק לבע"ח זולת שט"ח זה וא"כ הוא ודאי חב לאחרים עתה רק אנו לא ידענו שהמלוה זה האומר שטר אמנה הוא אין אנו יודעים שהוא חייב לאחרים פלל ואח"כ נתגלה לנו שהוא חייב לאחרים ע"ז אמר דאינו נאמן פינון דמ"מ נתגלה לנו שבשעת ההודאה היה חב לאחרים שאין לו מה לסלק להם זולת שט"ח זה אכל אם בשעה שאמר שטר אמנה היה לו ממה לסלק ולא היה חב לאחרים מזה לא מייירי הרר"י.

פלל: ו אף בגוף דינו דהש"ך צ"ע (והנה בעה"ת שער נ"א ח"ב דין א' כ' בפשם הצרפתיים דהיה דשטר אמנה הוא מייירי שהמלוה השני תבע חובו בב"ד מקמי דלימא שטר אמנה הוא כו' ונראה דהרר"י שבהרא"ש פליג ע"ז) דרש"י וקרא"ש וכל המפרשים פתבו דמייירי שאין לו נכסים והם פאים לגבות חוב זה משמע דבשעת ההודאה היה חב לאחרים וכן יש לדקדק מלשון חב ולא קתני חייב וע"ז פי' קרא"ש דלאו בחייב תליא מילתא רק שבהודאה זו הוא מפסיד לאחרים כגון שאין לו נכסים כו' עק"נ שם וא"כ אם בשעה שהודה היה לו נכסים הרי אינו חב ואעפ"י שאח"כ נתגלגל הדבר שנפסדו נכסיו מ"מ פינון שבשעת ההודאה היה נאמן ה"ז נאמן מיהו י"ל דנדאי אם אח"כ פשהפסיד נכסיו היה ע"י סיבה מן השמים כגון דאשתדיר או שנגזלו ממנו וכה"ג בענין דליכא למימר דאסיק אדעתיה שייפסידו וכונן לחוב הוא דנאמן אכל כל שהפסד פא בענין שלא רחוק מן השכל לומר דאסיק אדעתיה הפסד י"ל שאינו נאמן משום דחיישינו שפונן לחוב וכמ"ש הרר"י וע' נתי"מ סימן מ"ז כ' דאפילו באשתדיר אח"כ אינו נאמן (הג"ה).

ושוב ראיתי שהט"ז ססי' מ"ז כ' בהדיא בפשיטות הפך סברת הש"ך עכ"ה): ומעתה נבואה לנדון שלפנינו מאחר שהבנ"א כתב הטעם דאין האשה נאמנת כשאומרת טא"ל

דְּהוּי כְּמִלְנָה שְׂאוֹמֵר שְׁטֵר אֲמָנָה בְּמִקּוֹם שֶׁחָב לְאַחֲרִים וְאִם פֶּן לְדַעַת הַש"ף יֵשׁ לְהַקְל
 כְּמוֹ שֶׁנֶּת' דְּבִשְׁם אֵין הַמְלִנָה נְאֻמָּן אִפִּי אִם בְּשַׁעָה שְׂאֹמֵר אֲמָנָה לֹא הִיָּה חָב לְאַחֲרִים כ"כ
 כְּגוֹן שֶׁהָיוּ לוֹ נְכֹסִים כו' רַק שֶׁאֵח"כ נְאֻמָּדוּ נְכֹסָיו וְכִשְׁפָּא הַמְלִנָה שְׁלוֹ לְגִבּוֹת ה"ל חָב כו'
 אֵינוֹ נְאֻמָּן בְּאֲמִירָתוֹ הֶרְאֵשׁוּנָה כְּשֶׁלֹּא הִיָּה חָב כו' א"כ כְּמוֹ כֵּן נֹאמֵר בְּנֵד' דֹּאֵעִפ"י
 שְׁכַּשְׁהוּדִית הָאִשָּׁה לֹא הִיָּתָה חָב לְאַחֲרִים כ"כ כִּינּוֹשְׁנִיָּאֵשׁוּ מִמְּנָה וְהִיָּתָה קְרוּבָה לְמִיתָה
 מ"מ כִּינּוֹ שֶׁאֵח"כ נִתְגַּלְגַּל הַדְּבָר דֵּה"ל חָב לְאַחֲרִים כְּשֶׁנִּתְרַפְּאָה אֵינָה נְאֻמָּנָת כְּלָל אִפִּילוּ
 אֲמָרָה הַדְּיָבוֹר בְּעוֹד שְׁלֹא הִיָּתָה כ"כ חָב כו' וְאֲדַרְבָּה בְּנֵד"ז דּוּמָה טְפִי לְחָב בְּשַׁעַת
 הַהוּדָאָה מְבִשְׁם דְּהֵתָם כִּינּוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ נְכֹסִים אֵין פֶּאֵן שׁוּם חוֹב רַק דִּישׁ לְחוּשׁ שְׁיִתְגַּלְגַּל
 חוֹב כְּשֶׁיֵּאבְדוּ נְכֹסָיו מִשֶּׂא"כ הֵכָא דְּבִשְׁעַת הַהוּדָאָה הִיא חָב שֶׁהָרִי הִיא עֲדִינָן בְּחַיִּים רַק
 שְׁנִתְיָאֵשׁוּ כו' וְה"ז מְחֻסֵּר מִעֲשֵׂה וְרוֹב חוֹלִים לְחַיִּים וְשֵׁם הוּא בְּהַפָּךְ גַּם לִפְמ"ש דִּי"ל
 דְּדוֹקָא כְּשֶׁהִפְסֵד הוּא בְּעֵנִין שִׁי"ל דְּאִסִּיק אֲדַעַתְיָה וְכוּנּוֹן לְחוֹב כו' הָרִי הֵכָא וְדֹאִי י"ל כֵּן
 דֹּאֵע"ג דְּנִתְיָאֵשׁוּ מִמְּנָה מ"מ אִסְקָא אֲדַעַתְיָה שְׁתַּחֲזִיָּה וְהָא דִּנְת"ל אוֹת ד' דְּלֹא אֲמָרִינּוּ כ"כ
 דְּאִסְקָא אֲדַעַתְיָה שְׁתַּחֲזִיָּה בְּשִׁבִּיל לְעֵשׂוֹת תַּחְבּוּלוֹת כו' כְּכָר נִתְבָּאֵר אוֹת ה' דִּישׁ לְחַלֵּק וְעוֹד
 נִרְאָה לְחַלֵּק דְּשִׁאֵנִי הֵתָם שְׁבִאָמַת אַח"כ מַת ע"כ תְּלִינּוּ דְּלֹא אִסִּיק אֲדַעַתְיָה כ"כ שְׁיַחֲזִיָּה
 דְּלֵב יוֹדַע מְרַת נִפְשׁוֹ כו' מִשֶּׂא"כ הֵכָא שְׁחִיָּתָה אַח"כ י"ל מַה"ט גּוּפָא דְּלֵב יוֹדַע כו' דְּאִסְקָא
 אֲדַעַתְיָה שְׁתַּתְרַפָּא וְכוּנּוֹ"ל אוֹת ג' סְבָרָא זו: ז גַּם יֵשׁ לְצַרְף סְבָרַת הַנ"ב בְּתִשׁוֹ"סִי ע'
 הַנּוֹ"ל אוֹת ד' מִיָּהוּ הִירוּשְׁלָמִי הָרִי תִיּוּבְתָא כְּדַלְעִיל אוֹת ה' אָף כְּכָר כְּתַבְתִּי בְּתִשׁוֹ"א
 דְּאִפְשָׁר שְׁדַבְרִי הִירוּשְׁלָמִי אֵינּוּ מְוַסְפְּמִים לְכַמָּה פּוֹסְקִים שֶׁהָרִי הָרִי"ף לֹא הִבִּיאוּ בִּפ"ג
 דְּקִדּוּשֵׁין כְּשֶׁהִבִּיא שֵׁם מְשֻׁנָּה דְּשִׁלְהִי גְדָרִים וְכָל הַסּוּגִיָּא וְנִדְרָכוֹ בִּכ"מ לְהִבִּיא הִירוּשְׁלָמִי
 גַּם הַרְמַב"ם וְהָרִא"ש וְהָרִשְׁב"א וְהַטּוּש"ע סִימָן קט"ו לֹא הִזְכִּירוּ דִּין זֶה כְּלָל דְּבִאֲת
 לְהַתִּיר עֲצָמָה כו' גַּם יֵשׁ ע"ז רִאָּיָה מִמ"ש בְּמִרְדְּכִי פ"ג דְּקִדּוּשֵׁין סִי תַק"ל שְׁפִי דְּהִנְהוּ
 אֶהְלוּי וְנִפְטוּי דְּשִׁלְהִי גְדָרִים מִיָּרִי אִפִּי בְּאִשְׁת יִשְׂרָאֵל וְאֵינוֹ אֲנֻס כו' וְאִפ"ה אֵינָה
 נְאֻמָּנָת מִשׁוּם עַנ"ב וְהֵתָם דּוּמָה קִצַּת לְבִאֲת לְהַתִּיר כו' שֶׁהָרִי אֵינָה אוֹמְרַת כְּלָל שְׁבָרְצוֹן
 זִינְתָה דְּהָרִי אוֹמְרַת שְׁכִסְבוּרָה שְׁבַעֲלָה הוּא שְׁבָא עֲלֶיהָ כו' גַּם דַּעַת הַת"ש הוּבָא בְּתִשׁוֹ
 ב"א חֵאָה"ע סִי קמ"ב דְּאִפִּי בְּאִשְׁת יִשְׂרָאֵל שְׂאוֹמְרַת נְאֻסָּה לֹא מְהִימְנָא כו' רַק שְׁחִלְקוּ
 שֵׁם עֲלֵיו גְדוּלִים וְתוֹ דְּבַקָּה"ע פִּי עֵנִין בְּאֲת לְהַתִּיר שְׁיַצָּא מִתַּחֲלָה הַקּוֹל שְׁנֹאסְרָה כו'
 וּמ"מ וְדֹאִי בְּמִקּוֹם דְּבָרִיר לָנוּ דְּלֹא שְׁיִיף עַנ"ב אֵין לְהַקְל בְּשִׁגְמָה שֶׁהַנ"ב בְּתִשׁוּבָה דְּסִי ע'
 לֹא סְמָךְ ע"ז לְחוּד אֲבָל בְּנֵד"ז שִׁי"ל עַנ"ב כִּמ"ש הַנ"ב סִי ע"א א"כ אֲפִשָׁר לְצַדֵּד לְהַקְל
 וְכִדְאִשְׁכַּחֲנִין בְּפּוֹסְקִים דְּחִיָּשֵׁינּוּ לְהַעֲרָמָה נִפְלְאָה לְעֵנִין שְׁלֹא יִהְיֶה נְאֻמָּן לְחוֹב לְאַחֲרִים
 כִּנ"ל בְּשֵׁם הַש"ף גְּבִי שְׁטֵר אֲמָנָה כו' וְצ"ע בְּתַה"ד סִי שֵׁנ"ד גְּבִי עֵנִין נוֹגַע בְּעֵדוֹת דְּמִיָּתִי
 הֵתָם מִהַתּוֹס' דְּלֹא חָשׁוּב נוֹגַע כְּשִׂאֵין הַהֲנָאָה מְזוּמָּנָת לוֹ עֲכָשְׁיוֹ אֲלֵא שְׁיֵשׁ לְבִטּוּחַ עַל
 הָעֵתִיד לְבוֹא בְּסִפְקָא וְזֶה נִגְדַּד דַּעַת הַש"ף מִיָּהוּ נ"ד ל"ד כ"כ לְהַנְדוֹן שֶׁל הַתַּה"ד דְּהֵתָם
 לַע"ע לִיכָּא שׁוּם צַד הַנְּאָה רַק סְפַק כו' דְּבַכָּה"ג מִיָּרִי הַתּוֹס' דְּחוּ"ה (ד' מ"ה ע"א) שְׁמִשְׁם
 מְקוֹר ד' תַּה"ד.

מִשֶּׂא"כ הֵכָא נִהְפֹּךְ הוּא דְּעַכְשָׁיו אוֹסְרַת א"ע רַק מַה שְׂאָנוּ אוֹמְרִים דְּלִיכָּא נִפ"מ הוּא
 מִשׁוּם הָעֵתִיד לְבוֹא שְׁמָא תְּמוֹת כו': ח וְלְכֹאֲרָה יֵשׁ עוֹד מְקוֹם עֵיוֹן דְּכ"ז לְסְבָרַת הָר"ן
 פ"ג דְּקִדּוּשֵׁין דְּמִדְּיָא כִּי אֲמָרָה טא"ל לֹא מְהִימְנָא כו' תְּקִינּוּ בִּמ"ר כו' אֲבָל אִפ"ל דְּלִמ"ר
 נְאֻמָּנָת מִשׁוּם דֵּה"ל כְּחֻזְקָה דְּלֹא עֲבִידִי לְבִזוּיָּי נִפְשָׁה וּמִשׁוּ"ה ע"י חֻזְקָה זו נְאֻמָּנָת אַע"ג

דה"ל חב כו' ומצינו פן בפ"ה דגיטין מתוך שאתה נאמן להפסיד שכרך כו' ולמשנה אחרונה די"ל ענ"ב אינה נאמנת מדינא ולא חזקה הוא הלכה היכא דל"ל ענ"ב נאמנת מדינא ולא כהנ"ב סי' ע' הנ"ל ונפ"מ מזה דכשהדבר קרוב דל"ל ענ"ב יש להחמיר פיון דאי נדאי ל"ל ענ"ב נאמנת מדינא ונאמנת מדינא ולא מצד התקנה כו' וכ"מ לכאורה בגמ' דנדריים (דף צ"א ע"א) גבי בעיא דגרשתני מהו ופשטא ליה מטא"ל ואי איתא דטא"ל לא מיתסרא מדינא ונאמנת מדינא למ"ר רק תקנה א"כ מה ענין זה לזה פשיטא דבגרשתני ליכא תקנה דהתם שנייה לתמן שלא לבוא עליה באיסור כל ימיו משא"כ בגרשתני לא שנייה האי טעמא דאעפ"י שגרשה מה איסור הוא אם איננו מאמין לה מיהו י"ל דשנייה מכשול פגון באשת פהן שלדבריה אסורה היא לו ומ"מ זה דוחק לאוקמא הסוגיא באשת פהן לבד דבעיא דגרשתני קאי על כל הנשים ובאשת ישראל לא שנייה לתמן פן בגרשתני ששתיה א"א נותרת לעלמא בלא גט מאחר דמדינא לא מהימנא ובשלמא גבי טא"ל ליכא חשש דהא מגרשה אח"כ וכ"מ מ"מ פיון שפגרה מוחמת שאנו אוסרים אותה עליו א"כ ה"ל גט מעושה שלא כדין מאחר דמדינא אינה אסורה לו ועי' באה"ע סי' קל"ד דבשבועה חשוב אונס וא"כ מ"ש שאר איסור אף ז"א דא"כ בשניות.

דברבנו ג"כ יהיה קשה שהגט מעושה שלא כדין דהא מדינא שריה ליה ושם כופין ומעשין בפו"מ בשוטים וכש"כ הקא דלא פפיון כו' ועמ"ש רבינו הגאון ז"ל הטעם גבי שניות בתשובה המתחלת בנדון אלמנה מינקת כו' בסוף התשובה שיש פח ביד חקמים לאוסרה עליו כו' יעו"ש והלכה גבי טא"ל דתקיננו דמהימנא למ"ר ליכא מכשול משא"כ גבי גרשתני את"ל דמהימנא היינו בלי גט שפן פי' רוב הפוסקים לשון נאמנת כמ"ש בטוש"ע אה"ע ריש סי' י"ז וא"כ לפשוט דין זה דנאמנת מטא"ל מאי ענין לפשוט קולא דהיתר א"א שא"א להאמינה אא"כ נאמנת מדינא ונאמנת מדינא ונאמנת מטא"ל שיהחמירו למ"ר להאמינה בטא"ל שלא מדינא רק דתקיננו כו' וא"כ מהו שאמר רב המנונא ת"ש האומרת טא"ל דאפ"י למשנה אחרונה כו' משמע דלמ"ר נדאי יש לפשוט פפשוטו מדמהימנא הקא בטא"ל ה"ה בנד"ז רק דמשנה אחרונה ג"כ אין ראיה לסתור ואי איתא אינו ענין כלל זה לזה אפי' למ"ר דהא למ"ר נמי לא מהימנא מדינא ואם תחלק למ"ר ג"כ משום דהתם הוא דמשקרי כו' א"כ אין לו עכ"פ ראיה לפשוט והיאך שנייה לומר ת"ש בשלמא.

למאי דבעינו למימר דלמ"ר נאמנת מדינא הלכה הפשיטות ממ"ר ואע"ג דהלכה כמ"א מפרש הטעם דבכה"ג י"ל דגם למ"א נאמן. משא"כ את"ל דכל הנאמנות בטא"ל רק מהתקנה א"כ מה ענין זה לזה.

א"ו משמע דס"ל לרב המנונא דטא"ל נאמנת מדינא למ"ר וצ"ל דלר"ה הטעם דאין אשה מעיזה פניה לצאת מבעלה ע"י שקר זה ולמ"א חילקו דבכה"ג לא שנייה כ"כ אין אשה מעיזה כו': ט. ומיהו י"ל אין נדאי למ"ר נאמנת מדינא לר"ה אבל למ"א אין נאמנת מדינא אפי' ליכא חשש ענ"ב דהא ע"כ צ"ל דלר"ה טעם הנאמנות מדינא למ"ר הוא מטעם דאין מעיזה דאל"כ אלא דהטעם משום דלא עבידא לבזויי פדאמר רבא.

א"כ לא שנייה לפשוט גרשתני מטא"ל אע"כ צ"ל דלמ"ר הטעם דס"ל דגם בכה"ג שנייה אין מעיזה אע"ג דידעה דבעלה לא ידע בה כו' וא"כ למ"א דס"ל דבכה"ג מעיזה א"כ אין נאמנת כלל מדינא והא דהוצרכו לומר שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר היינו

משום דאל"כ הָיָה רְאוּי לְחַוֵּשׁ וּלְהַחְמִיר וְלֹא לְהַקְלֵל בְּפִשְׁיטוֹת וְכִינּוּן דְּהִלְכָה כַּמ"א א"כ אֲדַרְבֵּה יֵצֵא לְנוּ דְלַר"ה אֵינָה נְאֻמָּנָת מְדִינָא לַמ"א רַק דְלַמ"ר הָיָה נְאֻמָּנָת מְדִינָא וְהִשְׁתָּא לַק"מ מֵהַשְׁקָשָׁה הָר"ן וְנ"ל וְאִיפָּא לְמִינְדֵק אֲמַתְנִיתִין פִּינּוּן דְּמְדִינָא דְאֲמָרָה טַא"ל מִתְסָרָא אֲבַעְלָה כַּמ"ר מְשׁוּם שְׁלֹא תְהֵא נַע"ב הִיאָה הַתִּירוּקָה וּלְפַמ"ש לַק"מ דַּמ"ר וּמ"א פְּלִיגִי אִי נְאֻמָּנָת מְדִינָא אוּ לֹא פְּפִשְׁט הַגַּמ' (דָּף צ"א).

וְטַעְמָא דַּעַנ"ב לֹא הִנְצָרָה לַמ"א רַק דַּמְש"ה לֹא הִחְמִירוּ פְּנ"ל וְכ"מ מְלִשׁוֹן הַתּוֹסֵס שְׁלֹא נִקְטוּ בְּדַבְרֵיהֶם הַקְּוִשְׁיָא כַּמ"ש הָר"ן פִּינּוּן דְּמְדִינָא כּו' אִיסוּר שְׂבֵה לְהִיכֵן הִלָּךְ כּו' רַק נִקְטוּ הָכִי וַא"ת טַא"ל אֲמַאי לֹא מְהִימָנָא הָא שְׁוִיתָה אֲנַפְשָׁה חַד"א כּו' וּר"ל נְהִי דְלַמ"א אֵינָה נְאֻמָּנָת מְדִינָא שְׁיִהְיֶה אִיסוּר אֲבַעְלָה לְבוּא עֲלֵיהָ מ"מ עַכ"פ עֲלֵיהָ יֵשׁ אִיסוּר מְדִין חַד"א וְזֶה לֹא פְּקוּשְׁיַת הָר"ן דְּלִדְבָרָיו הַקְּוִשְׁיָא ג"כ אִיסוּר שְׂבֵה בְּעֵלָה אִיסוּר לּוּ לְבוּא עֲלֵיהָ לַמ"ר לְהִיכֵן הִלָּךְ מִשְׁא"כ לְהַתּוֹסֵס זֶה לֹא קוֹשְׁיָא פְּלַל דַּמ"א פְּלִיגִי עִם מ"ר אִם נְאֻמָּנָת מְדִינָא פְּפִשְׁט הַגְּמָרָא וּבַחַה"ר פְּתַב ג"כ פְּלִשׁוֹן הַתּוֹסְפוֹת: אִי כ"ז לְדַעַת רַב הַמְנוּנָא בְּגַמְרָא אָבֵל לְדַעַת רְבָא שְׁם דַּס"ל הַטַּעַם דְּמְהִימָנָא לַמ"ר מְשׁוּם דְּלֹא עֲבִידָא לְבַזוּי נְפִשָׁה כּו' וְלִדְבָרָיו ג"כ צ"ל דְלַמ"ר נְאֻמָּנָת מְדִינָא דַּא"כ עֲדִיפָא מִיְנֵיהּ הוּל"ל הַתָּם לֹא מְהִימָנָא רַק מְהַתְקַנָּה (דָּאי מְדִינָא א"כ אִיסוּר שְׂבֵה לְהִיכֵן הִלָּךְ לַמ"א כַּמ"ש הָר"ן) אֲלֵא ע"כ צ"ל דְּלִרְבָּא ג"כ נְאֻמָּנָת מְדִינָא לַמ"ר וַא"כ הָא דְלַמ"א לֹא מְהִימָנָא אִין לְנוּ טַעַם אַחַר רַק מְשׁוּם שְׁלֹא תְהֵא אֲשָׁה נַע"ב.

דְּבִשְׁלָמָא לַר"ה הַטַּעַם דְּנְאֻמָּנָת לַמ"ר הוּא מְשׁוּם אִין מְעִינָה א"כ לַמ"א אֵינָה נְאֻמָּנָת דְּבַכָּה"ג לֹא שְׁיִיף אִין מְעִינָה כַּמ"ש הַגְּמָרָא בְּהִדְיָא מִשְׁא"כ לְרְבָא לִיכָא טַעַם אַחַר רַק דַּעַנ"ב א"כ לְפִי"ז לְרְבָא הִיכָא דְלֹא שְׁיִיף עַנ"ב מְהִימָנָא מְדִינָא לַמ"א ג"כ מִיְהוּ לְרְבָא ג"כ אַפ"ל דְּטַעְמָא דַּמ"א הִינּוּ מְשׁוּם דְּלֹא סְמְכִינּוּ כ"כ עַל לֹא עֲבִידָא לְבַזוּי כּו'.

וְתוּ דַּעַכ"פ הָא קִי"ל פְּרַב הַמְנוּנָא וְהָרִי ר"ה הוֹצִיא דִּינּוּ מִמְשָׁנָה זֹו וְלִדְבָרָיו צ"ל דְּטַעַם נְאֻמָּנוֹת טַא"ל מְשׁוּם אִין מְעִינָה כּו' בְּלֹא טַעְמָא דְּכִיסּוּפָא וְכ"מ עוֹד מִהַשְׁמִים בִּינֵי לְבִינָה דְּמִקְוֶשָׁה רַב מְשָׁרְשְׁיָא אַרְבָּא וְהַתָּם ס"ל לְרַב מְשָׁרְשְׁיָא דְּלִיכָא פְּיִסּוּפָא וְגַם מְסִיק ר"ה דְּהַתָּם אֲמָרָה בְּיִוְרָה פְּחִץ מִי יָדַע וְאַפ"ה נְאֻמָּנָת מְדִינָא לַמ"ר ע"כ צ"ל דְּסְמְכִינּוּ לַמ"ר אֲאִין מְעִינָה בַּכָּה"ג ג"כ אַע"ג דְּלִיכָא פְּיִסּוּפָא כּו' וּלְפִי"ז לַמ"א דְּלֹא סְמְכִינּוּ ע"ז אֵינָה נְאֻמָּנָת מְדִינָא אַע"ג דְּלִיכָא עַנ"ב דְּהָא טַעְמָא דְּכִסְיָא לֹא ס"ל לַר"ה דְּהִלְכָתָא פְּנוּתָהּ וַא"כ מַהכ"ת תְּהִי נְאֻמָּנָת מְדִינָא אִי מְשׁוּם אִין מְעִינָה הָא בַּכָּה"ג לִיכָא הַעֲזָה לַמ"א וְטַעְמָא דְּלֹא עֲבִידָא לְבַזוּי כּו' לִית לֵיהּ לַר"ה אֲלֵא שִׁי"ל דַּמ"מ הָא דְּלֹא סְמְכִינּוּ אֲאִין מְעִינָה נְהִי דָּאִין פְּאֵן חֲזָקָה דָּאִין מְעִינָה כּו' לַמ"א מ"מ קָצַת הַעֲזָה י"ל דְּהָיָה גַם פְּסִיפָא לָהּ וּמ"מ ל"ח לַכ"ז פִּינּוּן שִׁי"ל עַנ"ב.

אָבֵל אִי בְּרִירָא לָן דְּלִיכָא עַנ"ב אֲמַאי לֹא תְהִי נְאֻמָּנָת וּמ"מ לֹא גָרַע מְשָׁטֵר אֲמָנָה דְּהַתָּם ג"כ אִי הָיָה בְּרִירָא לָן לְגַמְרֵי דָּאִינוּ מְכּוּנִין לְחַוֵּב לְאַחֲרִים אֲמַאי לֹא יְהִי נְאֻמָּן דְּהָא אֲדָם נְאֻמָּן עַל שְׁלוֹ אֲלֵא מְשׁוּם דְּהוּא חֲזִיב לְאַחֲרִים אִינוּ נְאֻמָּן שְׁמָא עוֹשָׂה קְנוּנָא (אוּ אֲפִילוּ שְׁמָא רוּצָה לִיתָן מִתְנָה לְלָנָה שְׁלוּ וּמְחִילָה לֹא מְהַנִּי לְכַמְהָ פּוֹסְקִים פִּינּוּן שְׁמִשׁוֹנְעָבָד מְדַר"ג כּו') א"כ ה"נ י"ל פֵּן דָּאִינָה נְאֻמָּנָת אֲפִי הַחֲשָׁשׁ דַּעַנ"ב רְחוּק וְכַנ"ל לְדַעַת הַשְׁ"ף גְּבִי שְׁטֵר אֲמָנָה כּו' וְכֵן מְשָׁמְעוֹת פֵּל הָאֲחֲרוּנִים כַּמְש"ל סוּף אוֹת דַּ בְּשֵׁם הַצ"צ רַק דְּבַנְד"ז

שְׁהִיְתָה שֶׁכ"מ הִי מְקוּם לְחֹוֹשׁ טְפִי כְּסִבְרַת הַחוּ' אֶבֶל כִּינּוּן דֶּהֱנ"ב פְּלִיג עָלָיו בְּהִדְיָא וְהִבְאֵנו סְמוּכוֹת דִּל"ד לְמִשְׁטָה אֲנִי בְּךָ מְכַמָּה טְעָמִים אִי מִשׁוּם דְּמִשְׁטָה הוּא פּוֹעֵל בְּטַל כּו' אִי מִשׁוּם דְּשִׁאנֵי הִכָּא שֶׁאֲח"כ עֲמָדָה מְחַלְנִי כו'.

וכש"כ למ"ש הַשְּׁ"ף סִי' פ"א סק"ז דשכ"מ בְּמִשְׁטָה סְפִיקָא הוּא אֶלָּא דְלִיְתָמִי לָא טְעֵנִינוּ א"כ בנד"ז י"ל דה"ל סְפִיקָא דְרַבְּנָן וְיִישׁ לְהַקְל בְּסַפֵּק זֶה כְּעֵין שְׁהַקְלִי רַבִּינוּ ז"ל בְּסַפֵּק אֲמַתְלָא כּו' ע"כ יִישׁ מְקוּם לְהַקְל לְמִי שְׁיִרְצֶה לְהַקְל וּבְכַפְרֵט בְּשַׁעַת הַדְּחַק שְׁיִישׁ לוֹ הַרְבֵּה בְּנִים מְמַנָּה וְעוֹד שְׁהָרִי לָא נִשְׁאַלְנוּ עֵתָה ע"ז א"כ אִין לְהַעִיר אֶת הַדְּבָר מְעַצְמִינוּ כִּינּוּן שְׁכָבֵר יִצָּא הַדְּבָר בְּהִתְרַד דַּעֲכ"פ מְחַלְלֵקֵת הוּא בֵּין הַחוּ"י לֶהֱנ"ב וּבְזֶה לָא שְׁיִינְךָ לֹוֹמֵר סְוִיגָא דְעֵלְמָא פְּאִידְךָ א"כ ל"כ ע"כ לָא מְהַדְרִינוּ עֲוֹבָדָא כַּמ"ש הַשְּׁ"ף בְּסוּף סִי' כ"ה סְעִיף ב' אוֹת ט' וְאַפְּלוּ בְּסוּגָא דְעֵלְמָא פְּאִידְךָ פְּסֵק הַשְּׁ"ף שְׁם אוֹת א' דְּמָה שְׁעֵשֶׂה עֲשׂוֹי וְכַש"כ הִכָּא דְהוּי בְּדַרְבְּנָן לְדַעַת רַב הַפּוֹסְקִים: וְדַע דְלַדְעַת דְלַדְעַת הַשְּׁ"ף סִי' פ"א סק"ז וְהַכְּנֵה"ג סִי' ל"ב בְּהַגְבִּי אוֹת י"א דָּאֵם הַשְּׁכ"מ עֲמַד מְחַלְיוּ וְטַעֵן מִשְׁטָה אֲנִי בְּךָ נְאֻמֵּן א"כ בנד"ז נְמִי אֵם עֲכָשְׁוֹ הִיְתָה אוֹמְרַת שְׁשִׁקְרָה מְעַשֶׂה וְנִתְכַּוְּנָה לְהַפְקִיעַ א"ע מִבְּעֵלְהָ נְאֻמְנָת וְאֵע"ג שְׁחַלְקוּ עֲלֵיהֶם, מ"מ בנד"ז דִּישׁ בְּלֵא"ה מְקוּלִים הִיָּה רְאוּי לְהַקְל אִךְ אֲפֻשֶׁר יוֹתֵר טוֹב שְׁלֵא לְשִׂאוּל שְׁהָרִי אֲפִילוּ תֵאֵמֵר עֲכָשְׁוֹ ג"כ שְׁוִיגְתָּה אִין לְהַחְמִיר לֶהֱנ"ב כִּינּוּן וְא"כ מוּטָב שְׁלֵא לְשִׂאוּל וְכַה"ג פְּתַב בְּהַגְמִי"י גְבִי נְדָה לְעֵנִן שְׁלֵא תְבַדְּוֹק א"ע אֵם הוּא בְּעֵנִן שְׁאֵם תְּבַדְּוֹק נְצַטְרָךְ לְדַחֹוק וּלְהַקְל הוּבָא בְּתַשׁוּבַת רַבִּינוּ ז"ל שְׁבַתְחַלַּת הַלְכוֹת נְדָה.

עִי' עוֹד מְעֵנִן אִין אָדָם מִשְׁטָה בְּשַׁעַת מִיתָה בְּהַר"ן פ"ו דְּגִיטִין גְּבִי גִיטָא דְשַׁכ"מ כְּמַתְנַתּוּ דְאַצְ"ל תְּנוּ כּו' ע"ש: [קִיְצוּר מִהַנְּז"ל] א בְּתַשׁוּבַת חוּ"י סִי' ע"ב בְּאַשְׁהָ שְׁהַתְּנוּדִית לְפָנֵי מוֹתָה אִיךְ שְׁוִיגְתָּה הַחְמִיר דְלָא אֲמַרִּינוּ בְּזֶה עֵינֵיהָ נִתְנָה בְּאַחַר וּבְתַשׁוּבַת נ"ב סִי' ע"א בְּאַשְׁהָ שְׁהַתְּנוּדִית בְּעַת חֻלְיָה פְּתַב דְּאַמְרִינוּ עֵנ"ב וְלִכְאוּרָה נִרְאָה כְּדַעַת הַחוּ"י מְהָא דְקִי"ל אִין אָדָם מִשְׁטָה בְּשַׁעַת מִיתָה הַג"ה וּבב"י בח"מ ס' ל"ב ס"ז כ' ונ"ל שְׁכָל שְׁהוּא חוּלָה מְוַשְׁכָּב עַל מְטָתוֹ נִקְרָא שְׁעַת מִיתָה שְׁהָרִי בְשַׁכ"מ אִיְתָמֵר הָאִי דִּינָא וְכָל שְׁהוּא חוּלָה מְוַשְׁכָּב עַל מְטָתוֹ נִקְרָא שַׁכ"מ וְכֵן אֵם הוּא מְסוּכָן אֵע"פ שְׁהוּלָךְ עַל רַגְלָיו עַכ"ל וְהִבְיָאוּ הַשְּׁ"ף בְּסִי' פ"א ס"ב סק"ז מְבוֹאֵר דְשַׁכ"מ הִיְנֵנוּ אֲפִילוּ שְׁאִינוּ מְסוּכָן וּבְטוֹר סִי' ר"נ ס"ז וְכָל ג' יָמִים הִרְאוּשׁוּנִים יִישׁ לוֹ דִּין מִתְּנַת שַׁכ"מ וְצ"ע דְהִרָא"ש פ"ט דב"ב סִי' י"ח בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי דְפָאָה כּו' אֶלְמָא מְשַׁמַּע דְאַחַר שְׁלֵשָׁה יָמִים נִקְרָא שַׁכ"מ כּו' עַכ"ל הוּבָא ב"י שָׁם.

וְעִי' בְּש"ע סִי' ר"נ ס"ה וּבְכַפְרִישָׁה שָׁם יִישָׁב לְשׁוֹן הִרָא"ש וּמ"מ אֲפֻשֶׁר לְעֵנִן אִין אָדָם מִשְׁטָה בְּשַׁעַת מִיתָה י"ל דְהִיְנֵנוּ ג"כ אַחַר ג' יָמִים. עַכ"פ בנד"ז שְׁהִי אַחַר ג"י י"ל נְדָאִי אִין אָדָם מִשְׁטָה עַכ"ה: ב מִיְהוּ יִישׁ לְחַלְקֵךְ דְהָא אֲפִי' כְּשִׁנְקָרָא שַׁכ"מ אֲמַרִּינוּ רַב הַחֹלִים לְחִיִּים פ"ט דב"ב (דָּף קנ"ג ע"ב) וּפ"ג דְּגִיטִין (דָּף כ"ח ע"ב): וְא"כ י"ל לְגַבִּי הַשְּׁטָאָה שְׁהוּא פּוֹעֵל בְּטַל אֲמַרִּינוּ בְשַׁכ"מ דְּאִינוּ מִשְׁטָה כְּשִׁחֻשְׁב שְׁמָא יְמוֹת מִשָּׂא"כ לְעֵנִן עֵנ"ב י"ל דְּחִיִּישִׁינוּ.

הַג"ה.

וּבמ"א נִתְבָּאֵר דְּמְסוּכָן גָּרַע מְסַתָּם שַׁכ"מ וְעִי' בְּטוֹש"ע אַה"ע סִי' קמ"א סְעִיף ט"ז. וְאֲפ"ל הַחוּ"י מִיְיָרִי כְּשִׁהִיְתָה מְסוּכָנָת.

והנ"ב מייירי בסתם חולי עכ"ה: ומיהו גבי שלא להשביע א"ע דאינו פועל בטל משמע
ג"כ בפרק זה בורר דלא אמרינן בשכ"מ שיכוונו שלא להשביע א"ע כשיבירא כו' א"כ
כמו כן לענין טא"ל ונאף שלכאורה יש לחלק דשאני התם שמת אח"כ ולב יודע מרת
נפשו שימות.

משא"כ ה"א שעמדה אח"כ וכה"ג חילק בכנה"ג סי' ל"ב בהגהת הב"י אות א' אין חילוק
זה מוכרח ד. אף יש לחלק דשאני התם דמדינא נאמן בהודאה דהא הודאת בעל דין כמאה
עדים דמי רק החשש שלא להשביע ע"כ כשיש סברא לבטל זה נשאר ההודאה בתוקפה
משא"כ ה"א פתב הר"ן פב"ת דנדריים דאף למשנה הראשונה אינה נאמנת מדינא, רק
מדרבנן תקינו כו' דהנ"ב סי' ע' פתב דלמשנה אחרונה י"ל שאינה נאמנת אפי' במקום
דלא שינוי כ"כ החשש שמא עיניה נתנה באחר ה אף על הנ"ב קשה מהירושלמי באתה
להתיר א"ע אסרה מיהו הפוסקים השמיטו הירושלמי.

רק הבנ"א הביאו אף בנ"ד גם להירושלמי יש לחלק דדוקא התם דלא שינוי ענ"ב פיון
דבאת להתיר א"ע משא"כ ה"א דבאת לאסור א"ע אפי' בשעת חליה לא מהימנא
להפקיע א"ע מבעלה דהא הבנ"א מדמה דין זה למלנה האומר שהשטר אמנה שאינו
נאמן כשחב לאחרים והתם ס"ל להש"ף סי' מ"ז סק"ח דאע"ג שהיו לו נכסים בשעה
שהודה כו'.

הרי בשעת ההודאה י"ל לא נתפנון לחוב מ"מ חיישינן כשאח"כ זהו לחוב לאחרים א"כ
כמו כן בגד"ז חיישינן דאסקא אדעתא שתחיה כמו שהוכיח סופה שעמדה. לכן אינה
נאמנת לחוב לבעלה להפקיע א"ע ממנו: ו.

אף דינו דהש"ף והאו"ת לא משמע פן מלשון המפרשים כולם דמדבריהם משמע דהא
דאינו נאמן היינו כשהי' חב לאחרים בשעת ההודאה וכ"ד מהריב"ל בתשובת ח"ד סוף
סי' כ"ב הג"ה ונ"ל ראי' לנגד הש"ף דהא התוס'שם הקשו וא"ת ליהמניה במיגו דאי
מחיל ליה כו' ותיצו דכיון דמשועבד ליה מדאורייתא מדר"נ לכן לא יכול למחול
והשתא אם בשעת ההודאה שהי' חב לאחרים הי' לו נכסים אחרים א"כ אמאי לא יכול
למחול א"ו הא דאינו יכול למחול ע"כ משום שאין לו נכסים אחרים וע' בשט"מ בשם
הר"ר יעקב בן כה"ר שלמה זרח שעיקר התירוץ הוא פנ"ל דלא דמי למכירת שטרות
וכ"כ שם בשם הריטב"א והראב"ד ובשם הרב רבינו יוסף הלוי ועי' בנתי"מ קצת תירוץ
ע"ז ודבריו דחוקים ואינן נכונים וראיתי שהט"ז סוף סי' מ"ז פתב בפשיטות להפ"ד
מדברי הש"ף ונ"ל דבאמת הוא חייב לאחרים אלא שיש לו נכסים לשלם סד"א דהוא
חושב שמא יעני כו' קמ"ל רבינו דכל שאינו מפסיד לאחרים בשעת הודאתו אעפ"י
שאח"כ איבער הדבר שבא לידי פ"ד מ"מ נאמן הוא ומעיקרא לא חיישינן לזה כו' עכ"ל
יעו"ש.

והתימא על האו"ת שהעתיק דברי הש"ף ולא ראה שהט"ז חולק ע"ז וכן בדרישה פתב
עמ"ש הטור ואינן יכולים להפרע אלא מזה השטר פירוש דאין לו נכסים אחרים לגבות
ממנו עכ"ל עכ"ה. ובגד"ז הנה להש"ף ודאי אין הודאתה אוסרה פיון שאח"כ היא חב
לבעלה אלא אף אם אין הדין שם כהש"ף אלא כהט"ז יש לחלק דהתם כשיש לו נכסים

אחרים אינו חב לאחרים בשעת ההודאה כִּלְל אֶבֶל הָכָא פִּינן דְּרֹב חוֹלִים לְחַיִּים ה"ל חב לאחרים: ז.

גם יש לצרף לסניף בעלמא את תשובת נ"ב סי' ע' הנזכר לעיל אות ד ובענין שהפוסקים לא הביאו הירושלמי דבאת להתיר עצמה אסרה: ח אף כ"ז לפי הסברא שגם למשנה ראשונה לא מהימנא מדינא עפ"י צידדנו להקל אף באומרת פן בשעת מיתה כמ"ל אות ד' וגם עפ"י אותי שפיר דמיון הבנ"א שמדמה זה לאומר שטר אמנה הוא במקום שחב לאחרים אבל יש לפקפק ע"ז מסוגיא דפב"ת דנדרים (דף צ"א) דרוצה ללמוד דהאשה שאמרה לבעלה גרשתי נאמנת מטמאה אני לה למשנה ראשונה וא"כ מזה משמע דנאמנת מדאורייתא לרב המנונא ולרבא וא"כ אע"ג דלמשנה אחרונה אינה נאמנת היינו משום שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר: וא"כ בשעת מיתה דקרוב דלא שייך טענה זו הרי יש לומר דנאמנת: ט רק י"ל דמ"מ למשנה אחרונה אינה נאמנת מדינא בלא הטעם דענ"ב דהא לרב המנונא טעם שנאמנת למשנה ראשונה הוא משום דאינה מעיזה דומיא דהאשה שאמרה לבעלה גרשתי.

וכיון דלמשנה אחרונה אמרו שאין שייך בכאן אינה מעיזה א"כ י"ל דאינה נאמנת מדינא להפקיע א"ע מבעלה והטעם משום דלא עבידא לבזויי נפשה לית ליה: י. אף לרבא י"ל דגם למ"א נאמנת מדינא רק משום שלא תהא נע"ב ומ"מ יש לדחות שי"ל דמשנה אחרונה ס"ל דלא סמכין כ"כ פרב המנונא וכיון שפן יש לסמוך ע"ד הנ"ב סי' ע"א נגד החו"י וע"פ הבנ"א דמדמה זה לדין מלנה האומר שטר אמנה במקום שחב לאחרים כו': סימן מא בדבר השאלה במזנה מינקת אף נתנה הנולד למינקת תומ"י שילדה אם להתירה להנשא תוך כ"ד חודש: כי יש בזה חששות אם לא יתירו לה נ"ל השאלה אשה אחת היתה בקטטה וריחוק מקום מבעלה פשגי שנים עסקה במלאכת שריפת הי"ש בחצר אדון א' בסביבותיה עד כי נתגרשה ממנו כ"ה סיון שנת תרנ"ח העבר ונשפדכה גם נישאת לאחר בחנוכה תרי"ט העבר וביום כ"ח שבט ילדה בת באשר באמת יצא עליה הקול בקיץ תרנ"ח שזנתה מגודל פריצותה במנהגי הפקר ופריצות ויחוד עם הנכרים ואין להאריך בהענינים שנפלו בינה ובין בעלה השני כי נתגרשה גם מאתו אחר לידתה ואמרת שמעובד פוכבים אחד בחצר נאנסה למחר אחר גירושיה הראשונים הנ"ל וממנו נתעברה להנולד לא נתנה דד כי נתנתו למינקת תומ"י ועתה העתיקה אלה לחצר אחר ולפי הנשמע לא תיקנה מעשיה מתנהגת במנהגי הרעים ולהיות כי יש לה איש א' שרוצה להכניסה ומבקשת היתר לנשואין ולא למורים פשוטים כמוני להכניס ראש במחלוקת הראשונים וגדולי האחרונים במזנה אף שיש לפי עניני מנהגי הרעים קצת לחוש שבאם לא יתירוה תבא לחשש דמהר"י מינץ וכי ממילא יצא חלילה החשש עד הנולד דלא פשע כו' שבאופן פנה אומרים לו לאדם חטא כו' פדאיתא בתוספות שבת (דף ד' א' ד"ה וכי כו' ובאו"ח סוף סימן ש'): עיין פועני זה בשו"ת נו"ב מהד"ת חאה"ע סי' ל"ד ובתשו' הגאון ר' עקיבא איגר ז"ל סי' צ"ה.

ובספר קהלת יעקב להגאון חיות דעת ונתי"מ ושם בהלכות אישות סי' י"ג סעיף י"א גבי ויש מקילין במזנה מניקה יעו"ש ע"כ נלע"ד ג"כ שיש לסמוך עליהם בנד"ז אף שצריך שיהיה בטח שהמניקה לא תחזיר בה ושתשגיח על הילד היטב וע"ד שהביא

רומע"ל בַּשֵּׁם סֵפֶר בֵּית יַעֲקֹב דִּס"ל שְׁצַרְיָה שְׁתֵּהִיָּה הַמִּינְקָת פְּנוּיָה וְלֹא נִשְׁוֹאָה הַגָּה מְקוֹר דְּבָרִים אֱלוֹהִים הַמ"ש בְּכִנְסִי"ח סוּף ס'י' נ"ט (הֶרָאשׁוֹן) וְז"ל וְלִבִּי אֹמֵר לִי הֵא דְהַתִּיר רַב נַחְמָן בְּכַתּוּבוֹת פ' אַע"פ (דָּף ס' ע"ב) וְדַכּוֹנְתִּיהָ לִיתָן לְמִינְקָת פ'י' מִינְקָת פְּנוּיָה אָבֵל מִינְקָת נִשְׁוֹאָה מֵאֵי אֱוֹלָמָא כו' (ר"ל מֵאֵי אֱוֹלָמָא מְדִידָה דְלֹא שְׁרִינָן לָהּ לִנְשִׂאָה מְשׁוּם שְׁמָא תַתְּעֵבֵר וְתַעֲכֹר חֲלָבָה) דְלִמָּא הַמִּינְקָת תַתְּעֵבֵרָה וְתַעֲכֹר חֲלָבָה וּמִי יִמְסַמֵּס הַגּוֹלֵד בְּבִיצִים וְהִנֵּי מִינְקָת דְרִישׁ גְּלוּתָא פְּנוּיָה הִיָּה וְלִית רַק חֲשֵׁשׁ דְהִדְרִי וּמְשׁוּם אֵיּוּמָתָם לֹא הִדְרִי וְדוּק וְתַמְהִינֵי שְׁלֵא הַזְפִּיר שׁוּם פּוֹסֵק דְבָר זֶה עַכ"ל וְאֶפְשָׁר לְחַלֵּק דְהִכָּא כְּשֵׁתְשַׁפְּוֹר הַמִּינְקָת עַל כ"ד חוֹדֵשׁ א"כ כְּבָר נִתְּנוּ לָהּ הַמְעוֹת עַל כ"ד חוֹדֵשׁ אוֹ אַף אִם פְּסָקוּ עִמָּה לִיתָן כָּל חוֹדֵשׁ מ"מ ע"כ מִיָּרִי שְׁהַמְעוֹת הוּא בְּטוּחַ וְא"כ הָרִי בִּיבְמוֹת פָּרָק הַחוּלֵץ (דָּף מ"ב ע"ב) מְבֹאָר הַטַּעַם דְחֲשׂוּ עָלֶיהָ עֲצָמָה שְׁמָא תַתְּעֵבֵר וּמִיַּעֲבָר חֲלָבָה וּקְטָלָא לִיָּה (לְבָרָה בְּרַעֲב) וְאָמְרוּ אֵי הִכִּי דִידִיָּה נָמִי (ר"ל כָּל אִשָּׁה הַנִּשְׁוֹאָה לְבַעֲלָהּ וְיִלְדָה אִיָּהּ מְשַׁמְשֶׁת עִם בַּעֲלָהּ שְׁמָא תַתְּעֵבֵר כו' וְאֶפְשָׁר שְׁבִיבְמוֹת (דָּף י"ב ע"ב) תִּירְצוּ ע"ז וּמִן הַשְּׂמִים יִרְחֲמוּ וְע"כ צ"ל שְׁלֵא סְמָכוּ עַל הַנֵּס לְגַמְרִי וְהִינְנוּ כְּדַמְתַּרְיָן הַגְּמָרָא כְּאֵן) דִּידִיָּה מְמַסְמָסָא לִיָּה בְּחֲלָב וּבִיצִים (פֶּרֶשׁ"י מְמַסְמָסָא לִיָּה מְאָכִילָתוֹ וּבְעָרוּף עָרָף מְמַסְמָסָא הֶרָאשׁוֹן חִיָּבֵר עֵנָן זֶה עִם מ"ש בַּמַּד"ר פ' וַיִּשְׁלַח פְּרָשָׁה פ"ב ע"פ וְתַאמָר לָהּ הַמִּינְקָת אֵל תִּירְאֵי כָּף מְמַסְמָסִין נִפְשָׁה שְׁל חִיָּה וְאוֹמְרִים לָהּ בְּשַׁעַת הַלִּידָה אֵל תִּירְאֵי כִּי בֵן זָכָר יִלְדָתָּ.

וְהַמ"כ כָּתַב כְּלוֹמֵר מְשַׁדְלִין אוֹתָהּ בְּדְבָרִים כו'. וְאֶפְשָׁר שְׁכָאן הַעֲנָן שְׁמַאֲכִילָתוֹ חֲלָב וּבִיצִים הִינְנוּ ג"כ שְׁמַמְסָסִין נִפְשׁוֹ וּמְשַׁדְלָתוֹ וְשִׁיקַח חֲחֲלָב וְהַבִּיצִים וְאֶפְשָׁר דְפִי' מְמַסְמָסָא לִיָּה הִינְנוּ מִלּוּי חֶסְרוֹנוֹ וְהוּא ע"פ הַמְתַּוְרָגְמָן עָרָף מַס דִּי מַחְסוֹרוֹ הַתְּרַגּוּם כְּמַסַּת חֶסְרוֹנִיָּה עַד בְּלִי דִּי דִּי תִמְרוֹן מַסַּת.

וְזֶה דְלֹא כְפִי' הַרְמַב"ם פִּי"א מַה"ג דִּין כ"ה לְרַפְאוֹת הַחֲלָב). דִּידָה נָמִי מְמַסְמָסָא לִיָּה בְּבִיצִים וְחֲלָב לֹא יִהְיֶה לָהּ בַּעַל (מְשׁוּם דְלֹאוּ בְרִיָּה הוּא) וְא"כ הִכָּא גְבִי מִינְקָת אַף אִם נַחוּשׁ שְׁמָא תַתְּעֵבֵר הָרִי יִהְיֶה לָהּ בְּמָה לְמַסְמָסָא לִיָּה בְּבִיצִים וְחֲלָב שְׁהָרִי מְשַׁלְמִים לָהּ שְׁכָר הַהִנְקָה וְשְׁכָר זֶה יִסְפִּיק עַל בִּיצִים וְחֲלָב וְאִם לֹא יִסְפִּיק לָהּ אֵינְנָה בּוֹשָׁה כָּלֵל לְתַבְנוּעַ בְּב"ד מְמִי שְׁמַחְוִיָּב שְׁכָר הַהִנְקָה כְּמ"ש בְּבֵית מֵאִיר וּבְסִפְרָא עֲצִי אֲרָזִים ס'י' י"ג סְעִיף י"א ס"ס"ק כ"ד הִבִּיא דְבָרֵי הַכְּנִי"ח הַנְּ"ל וְלֹא חֲלַק עָלָיו בְּגוּף הַדִּין אֱלָא כ' שְׁאִין מְקוֹם לְתַמְהִיתוֹ כו', וְאִין בְּדְבָרֵי טַעַם.

שׁוּב רְאִיתִי בְּסִפְרָא בֵּית מֵאִיר ס'י' י"ג סְעִיף י"א הִבִּיא תְּשׁוּבַת כְּנַסִּי"ח הַנְּ"ל וְחֲלַק עָלָיו וְהִבִּיא רְאִיָּה ג"כ מִתְּשׁוּבַת מִיָּמוֹנִי דְשְׁיִיכִי לְהַלְכוֹת אִישׁוֹת ס'י' כ"ד דְּמְבֹאָר שְׁם דְנִתְּנָה לְמִינְקָת נִשְׁוֹאָה וְכָל הַגְּדוֹלִים שְׁם וְמַהֲר"ם לֹא פִקְפְּקוּ כָּלֵל מְצַד זֶה יַעו"ש וְזֶה דְלֹא כְּתִישׁוּבַת נו"ב חֲלַקְאֲבֵן הָעֶזֶר ס'י' י"ז וְס'י' כ"ה שְׁנַדְחַק מְאֹד בְּתִישׁוּבַת מִיָּמוֹנִי הַנְּ"ל וְדְבָרֵי הַבֵּית מֵאִיר נְכוּנִים וְעַכ"ז י"ל שְׁצַרְיָה שְׁיִהְיֶה הַמִּינְקָת ג"כ בְּחֻדְשִׁים אַחַר הַלִּידָה כְּעָרָף זֶה הַגּוֹלֵד דָּאִם הִיא בְּחֻדְשִׁים הָאֲחֵרוֹנִים כְּמוֹ עַד"מ שְׁהִיא י"ב חֻדְשִׁים מְלִידְתָּהּ וְהַתְּנוּקָה בֵּן ב' וְג' יָמִים אֲזִי יֵשׁ לְחַוֵּשׁ בְּיוֹתֵר שְׁמָא תַתְּעֵבֵר אַחַר ו' חֻדְשִׁים אוֹ עַכ"פ אַחַר י"ב חוֹדֵשׁ וְלִסְמוֹךְ לְכַתְּחִלָּה עַל הַמְּסוּס י"ל דְלֹא סְמָכִינוּ דְהָא אֲמַרִּינוּ ג"כ וּמִן הַשְּׂמִים יִרְחֲמוּ שְׁלֵא תַתְּעֵבֵר וּבְנֻדָּי אִין זֶה סוּתֵר לְמ"ש בְּגַמ' דִּידִיָּה מְמַסְמָסָא לִיָּה בְּבִיצִים וְחֲלָב אֱלָא תַרְוִיָּהוּ צְרִיכֵי שִׁי"ל דְלִילָד קוֹדֵם שְׁנָה אוֹ אַף יוֹתֵר גַּם מְסוּס בִּיצִים וְחֲלָב סְכָנָה הִיא

וע"כ צריף להטעם מן השמים ירחמו שלא תתעבר עד כפי השיעור שיהיה מספיק להילד מסמוס ביצים וחלב וזה לא שיניו בזמן י"ח או כ"ד חדש מעת הלידה שדרה העולם שיתעבר אז מיהו לר' מאיר בגמ' פ"ק דנדה (דף ט' ע"א) דס"ל שאפילו מניקתו ד' או ה' שנים דיה שעיתה משום שכל זמן שמניקתו דם נעפר ונעשה חלב וכיון שכל זמן שהיא מניקה היא בחזקת מסולקת דמים י"ל דלא תישינו ג"כ שמה תתעבר כ"ז משוה ההנקה שאין דרה האשה להתעבר קודם שתראה הנסת: מיהו אין זה מוכרח ועוד דר' יהודה ור' יוסי פליגי על ר"מ וס"ל דאינה בחזקת מסולקת דמים רק כ"ד חדש אע"פ שמניקתו ד' או ה' שנים וקיי"ל פנותיהו מ"מ אף לפ"ז אין להקפיד אם המינקת ילדה כמה חדשים קודם לידת הילד.

מה גם לא מצאתי סברא זו בהאחרונים: סימן מב אחד נשא בתולה ט"ו אדר ונתיקדה עמו ט"ז אדר: ואח"כ כ"א אלול ילדה ולד שלם שנגמרו סימניו והוא חי כעת שהוא תחלת חשוון אם מותר לדור עמה משום מינקת חבירו או דהוי בחזקת בנו לכל דבר ואנשי העיר כששמעו תחלת הקיץ שהיא מעונבת ריגנו עליה לומר שהיתה מעונבת קודם שנשאה מפני שקודם שנשאה ידוע שחזרה אחר דאקטער לקבל רפואות באמרה שנוצצו לה הנסת גדות זה שני חדשים.

ע"כ אומרים שזה שנוצצו לה הנסת היינו מפני שפבר נתעברה קודם הנשואין: הנה רמ"א בש"ע סי' ד' סי"ד בהג"ה הביא תשובת מהר"י מינץ לומר דשפורה גרים גם ביולדת לשבעה. בתחלה ובסוף ונחלק ע"ז מהרי"ט בתשו' חאה"ע סי' ט"ו.

ומ"מ גם לדבריו בששה חדשים שלימים ושני ימים תולין הילד בו ועיין מזה בתשובה בסוף ספר בית מאיר סי' יו"ד. שהוא סובר כמהרי"ט ודלא כמהר"י מינץ ולפע"ד יש להקשות דהא אמרו בגמרא פ' החולץ (דף ל"ז ע"א) דרוב נשים יולדות לתשעה רק משום דרוב היולדות לתשעה עיבורן ניכר לשלשה חדשים וזו הואיל ולא ניכר עיבורה ה"ל ספק בן שבעה לאחרון כו' ע"ש ובנד"ז י"ל ודאי שהסתירה עיבורה במקוון א"כ אין ראיה ממה שלא היה ניכר עיבורה קודם הנשואין די"ל שתוכל האשה לעשות תחבולות שלא יהיה ניכר עיבורה אם צריכה לזה משא"כ בהדיא דהחולץ שם לא תישינו לזה כי למה תעשה בן שאין לה תועלת מזה כמו כן בנד"ז וכיון שכן י"ל נשאר הרוב בתוקפו דרוב נשים יולדות לתשעה ולא שיניו השובר ע"ז מפני שלא ניכר עיבורה בעת הנשואין וגם פי הנשואין היו ששה ימים קודם גמר שלשה חדשים או עכ"פ ג' ימים אם תחשוב חדשי העיבור של שלשים יום ונשאר הסברא שילדה לשבעה רק מיעוט וגם מיעוט גמור לא הוי פי גם היולדות לשבעה ע"פ רוב י"ל יולדות לשבעה שלימים או מקוטעין פחות שבעה: אבל שתלד לששה חדשים ושני ימים הוי ודאי מיעוטא אף ביולדות לשבעה וא"כ נגד רוב נשים שילדות לתשעה ה"ל ודאי רק מיעוטא דמיעוטא שתלד לששה חדשים ושני ימים.

וא"כ קשה איה תולין במיעוטא דמיעוטא נגד רובא לומר שהוא בנו ומהרי"ט הביא ראיה מתשובת הריב"ש סי' תמ"ו: שאין חוששין לזנות כל שאפשר לומר שמבעלה נתעברה אף באפשר רחוק והביא הריב"ש ראיה לדבריו מהא דרשב"ג סבר דכיון ששהיה שלשים יום הרי יצא מכלל נפל אע"פ שהוא בן שמונה ודאי כגון שנשאת היום ומת למחר או

פירש משום דאמרין דבר שבועה הוא ואשתהי ולדבריה הי' לנו לחוש לזנות דקונדם הנשואין ולאסרה משום רובא נחזקה אלא שאין תולין לעולם בזנות כל שאפשר לתלות בבעלה אפילו על צד הרחוק עכ"ל בתשובה סי' תמ"ז ולעיל מיניה בסי' תמ"ו הביא עוד ראיה לזה מהא דרבה תוספאה ביבמות פ' הערל (דף פ' ע"ב) שתלה לומר שמבעלה נתעברה ונשתתה הנולד בבטן אמו י"ב חדשים ולא אמרינן לאחר שהלה בעלה נתעברה מאחר ואף שנה שישתתה הנולד י"ב חדש הוא נדאי מיעוטא דלא שכיח כלל אף לפע"ד יש לחלק דשם החשש שזינתה תחת בעלה באיסור אשת איש וע"ז לא חשידא וגם יש להעמידה בחזקת היתר לבעלה ובחזקת צדקת כמ"ש בהרא"ש פ"ק שני דכתנבות סי' י"ח אבל הכא החשש שמא זינתה בעודה פנויה וזה קיל טובא מאיסור אשת איש וכמו שחילק מהרי"ט ג"כ בתשובה הנ"ל ולזה אפשר חיישינן וגם אין שייך פאן לומר להעמידה בחזקת היתר לבעלה פינו הריעותא והחשש הוא על שזינתה קודם שנשאת מיהו הראיה שהביא הריב"ש מהא דרשב"ג מבואר שאפילו לזנות דקונדם הנשואין שהיתה פנויה לא חיישינן אף נגד רובא נחזקה פו מבואר מדבריו סי' תמ"ז אף מדבריו מבואר שחכם אחד בזמנו חלק עליו נהרי גבי יוחסין לא אזלינן אפילו בתר רובא וצ"ל פינו שבשתיקה אמו נאמנת להכשירו אף ברוב פסולין אצלה כמו כן פאן נאמנת לומר שמבעלה נתעברה אף שהוא נגד הרוב מיהו פינו שידוע שחיפשה אחר רופא לרפואתה מעצירת הנסת מוכח שרצתה לעשות תחבולה לשלשל העיבור וא"כ י"ל שאז אינה נאמנת שהרי גם בהא דרבה תוספאה אם יש עדים על דברים מוכערים לא תלינן דאשתהי כמ"ש בתשו' מיימוני דשייכי להלכות אישות סי' כ"ה א"כ י"ל כמו כן בזו ומה לי דברים מוכערים או הוכחות שנתעברה מקודם הנשואין ועי' בתשובת נו"ב מהד"ת חאה"ע סי' כ"ב שהקיל אפילו בכה"ג ודבריו צ"ע ושם פתב שפתב תשובה זו בכפר במקום שאין ספרים אף מהו האיסור פאן הא אפילו זינתה ומזנות נתעברה מותרת לו.

פינו שזינתה קודם הנשואין ואין החקירה פאן רק אם מותרת לו מצד מינקת חבירו ועל הנולד אם נחשב בנו בודאי. או לא וע"כ י"ל לענן האיסור משום מינקת חבירו פינו שפבר נשואה לו י"ל שאין מוציאין ממנו וגם הבעל לא יקפיד על מסמוס ביצים פינו שמסתפק שמא הוא בנו אף להחשיבו בנו צ"ע ומ"מ מותר לבא בקהל פינו דרוב פשרים אצלה וגם יש ספק שמא הוא מבעלה והנה ראית הריב"ש מהא דרשב"ג אינני מבין דרשב"ג לא קאמר רק שאינו נפל אבל בענין אם נחוש שמא בזנות נתעברה קודם הנשואין וכן תשעה הוא או שמא מבעלה הוא וכן שבועה הוא ואשתהוי אשתהי מזה לא קא מיירי רשב"ג פלל אלא דאומר דאף אם פו שמונה הוא אם שקה שלשים יום הוא פו קיימא דאמרין פו שבועה הוא ואשתהוי אשתהי ואולי מיירי באשה שהיא פבר עם בעלה מקדם ובעלה אינה חושדת פלל שמא זינתה תחתיו לכן אע"פ שהוא נדאי פו שמונה פגון שלא הנה בביתו ומעת שבעל עד שנולד הנולד יש רק שמונה חדשים פינו ששה שלשים יום ואינו נפל אמרינן דמבעלה הוא ואפשר אף מאן דפליג על רבה תוספאה מודה פאן דמיעוט דלשבועה ילדן ואשתהי אינו מיעוטא דלא שכיח כמו מיעוטא דרבה תוספאה גם ממנ"פ איה איירי הא דרשב"ג אם פו שמונה שגמרו סימניו.

להכי נדאי ע"י שיהוי שלשים יום אינו נפל דכיון דג"כ גמרו סימניו מורה שהנולד של קיימא ואיפא תרתי ולחוש לזנות לא חיישינן במיעוטא דשבועה דא"כ בכל נלד שנולד

לשבעהתיקשי דניחוש לזנות ובנדאי לא חיישינו להכי ואפשר הטעם ג"כ דא"כ הי' מרגיש הבעל מגידול פריסה שהיא מעוברת.

ומדלא הרגיש זהו סיוע גדול להמיעוט ואם באמת הרגיש הבעל אחר חדש שנשארה שהיא מעוברת צ"ע. ואם מיירי רשב"ג אף בכן שמונה שלא גמרו סימניו דאעפ"כ כששקה שלשים יום אינו נפל א"כ פשיטא דליכא למיחש לזנות דקודם הנשואין דאם נולד מהזנות דקודם הנשואין וא"כ הוא נולד בן תשעה הי' נדאי ראוי שיגמרו סימניו שיערו וצפרניו ומדלא נגמרו ברור שלא זינתה קודם הנשואין ולכן בנד"ז אף שבסתם אשה שנשאת וילדה לשבעה חדשים נדאי הנולד פשר בלי גמגום ואין לומר דוקא משום שלא הרגיש הבעל בכריסה שהיא מעוברת די"ל נדאי אף אם נסע הבעל ממנה תומ"י אחר הנשואין הדין כן מ"מ פאן שאני דאיכא תרי ריעותות עוד על המיעוט מה שילדה רק לששה חדשים ושני ימים ומה שחיפשה קודם הנשואין אחר רופא לרפואתה מעצירות הנסת כנ"ל: סימן מג אשאלה ממנו על אודות האשה שבאה מוילנא שנה קרוב לשנה שנתגרשה מבעלה וקיבל הגט המ"צ דסוראז והנה האשה נקראת מילדותה שיינא יוטא וגם נקראת בפי כל בשני שמות הללו שיינא יוטא ונתנדע לי זה יום שלישי שנכתב בהגט שיינא דמתקריא יוטא ושלחתי ביום אתמול לסוראז אחר הגט והנה כן הוא שנכתב בלשון הנ"ל והנה על הגט אין שום ספיקות ופסול בדיעבד ג"כ כאשר מבואר בשו"ת של אדמו"ר נבג"מ אף בנדון הצ"א יום הצריכה להמתין אני שואל ממעכ"ת האם יש בזה איזה צד היתר הגם שלפ"ד אין בזה שום צד היתר אף פן יורנו מעכ"ת איזה צד היתר כי כבר עשיתה שידוך והוגבל זמן החופה בקרוב ואיני יודע אם מרנצה החתן להמתין על הצ"א יום והנה נתנדע לי שנהו גט שני שנכתב בויעליו בלשון הזה בשתי שמות שמיום הולדה כתבו על שם שני בלשון דמתקריא ובקשתי ממעכ"ת למחול ולכתוב לי והשיב בקרוב ומבטחוני אקצר: גט זה פסול הוא פמבואר בתשו' כאאזמו"ר הגאון נ"ע בענין האשה הנקרא בפי כל שרה לאה יעו"ש ועיין בס' טיב גיטין בלקוטי שמות דין א' ב' ע"ש ומעתה אין שום מקום להקל ג"כ בענין הצ"א יום דעד פאן לא נחלקו ר"ת ור"י אלא רק אם יצא על גט א' קול פסול ונתנו גט שני מפני הלעז דבזה לא הצריכה ר"ת להמתין ג' חדשים מזמן גט שני פיון שהראשון הנה פשר ולא הנה גט שני אלא מפני חששא דלעז.

וגם בזה חלוק עליו ר"י בעל התוס' וכן פסק הרמ"א בס"י י"ג סעיף ט' בהג"ה ונשמע דר"ת נמי לא מקיל אלא כשהראשון הנה פשר משא"כ בנ"ד דהוא גט פסול לר"ת נמי צריכה להמתין צ"א יום מנתינת גט שני ואפילו להאומרים דבגט מונים משעת פתיבה מודים בנ"ד להצריך עכ"פ מגט ב' דהתם י"ל גיטה מוכיח עליה שנהו עיקר הטעם משא"כ כשהגט הראשון פסול וצריכה גט ב' ל"ל גיטה הא' מוכיח עליה דאדרבה גיטה הב' מוכיח שהראשון הנה פסול וא"כ אע"ג שלא נתיחדה לא עדיפא מאילונית וזקנה כו'.

ונה פשוט מאד ואל יטעה המעיין ממ"ש בחמ"ח סי' י"ג סק"ז בשם מהרמ"ל דמהרמ"ל נמי לא קאמר אלא לסמוך למנות הצ"א יום משעת פתיבת גט השני ולא מגט הראשון הפסול ח"ו יעו"ש להדיא ועיין בתשו' פמ"א ח"א סי' מ"א מ"ב מ"ג ובתשו' ח"ץ סי' צ"ו

דהח"ץ ומהר"ג מתמירים שם וכ"ש בנ"ד: וגם להפמ"א דמקול שם היינו משום דיש צד גדול להקל להאומרים מונים משעצ פתיכה דהתם ניתן אותו הגט ממש וי"ל גיטת מוכיח עליה משא"כ בנ"ד דאדרבה גיטת הב' מוכיח להפ"ך ואין להאריך בדבר זה שבודאי צריכה להמתין צ"א יום משעצ נתינת גט השני: סימן מד בענין מי שנשא אשה ביום רביעי בניסן וילדה יום שני דר"ה אם יש לאסור לשהות עמה משום מינקת חבירו דמסתמא היתה מעוברת קודם שנשאה: יבמות פ' החולץ (ל"ז א') מי עבוד רבנו תקנתא כו' ופרש"י תסגי בהפרשה פינו דאיפא רבנו כו' ואע"ג דבשבת פ"ק המילה פסקינו הלכתא פרש"י ג' שם (דקל"ו א') מ"מ באשת פהו סמכינו עליהו פינו דלא אפשר ותוס' שם (קל"ו ב') סד"ה ואם אשת פהו פתבו דבאשת פהו לית הלכתא פרש"י ג' וע"ש בהרא"ש סימן ז' תמהני כו' ור"ל על הרי"ף שהביא דהלכה פרש"י ג' וע"ש בק"נ ס"ק כ' וכתבתי מזה במ"א ויש לחקור לפ"ז בעבר ונשא מינקת חבירו אחר ט"ו חדש פינו דיש תנאי ואמוראי דמתירים כה"ג לכתחלה בכתובות פ"ק אע"פ (ד"ס ע"ב).

אע"ג דלא קיי"ל פנותיהו מ"מ בדיעבד י"ל דסמכינו עליהו פמו דסמכינו ה"א ארבנו ויש לחלק דה"א משום דלא אפשר אבל התם אפשר שיגרשנה ויחזירנה אחר פ"ה מיהו באשת פהו דלא אפשר י"ל סמכינו עליהו ותסגי בהפרשה מיהו י"ל דמסתמא דהנולד חמירא מאיסורא דרש"י ג' ועיין ח"י הרש"י א' פ"א ה"א דלא סגי בהפרשה בלא גט דחיישינו ש"מא יבוא עליה ואחר ט"ו חודש י"ל אין לחוש כ"כ ועיין בפנ"י בק"א דכתובות סימן ק"ן התיר אחר ט"ו חודש פשיש ועוד צד להקל ע"ש ועי' תשובת מהרי"ו סס"י ע"ג בשם הא"ז אם שגג כו' סגי בהפרשה בלא גט מיהו מהרי"ו כ' דהינו להפרישו בעיר אחרת כו' ועי' תה"ד סס"י רי"ו דוקא שוגג גמור וגם ע"ז משמע שם דלא קיי"ל פ"ו והכריע רמ"א ס"י ג' ס"י בהג"ה ונראה דבכהו כו' ובישראל אין לסמוך אמאן דמיקל בשוגג ובחמ"ח שם ס"ק ח' ובב"ש ס"ק ט"ז נטו להקל בשוגג גמור: והנה בענין פנויה שנתעברה ומניקה איתא בהגמ"ר ר"פ החולץ סימן ק"ה שפ"א מעשה לפני ה"ר מרדכי טורמשא והתירה כו' ולא הודו לו והגמ"ר כ' ע"ז וענ"ל ראיה לאסור כו' ע"ש ולכאורה י"ל דמדומי ראיה לה"ר מרדכי מדאמרין ס"פ ד"א דר' יוסי ס"ל בננות א"צ להמתין ג"ח על הבחנה וכ"פ הרי"ף א"כ י"ל היכא דא"צ להמתין משום הבחנה כמ"כ א"צ להמתין משום מינקת דמשמע בפסוגיא (דמ"ב ע"א) דשייכי קצת אהדדי כמש"ש היכא דקים לן דמעוברת היא תנשא אלמה תניא כו' מיהו לפי המסקנא לא תליא אהדדי כלל ובתשובת מהרי"ו סימן ע"ג כ' ואי משום דננות לא שכיח הא פירשו התוס' רפ"ק דכתובות ובפרק המביא תניין דננות פי האי שכיח דדוקא ננות דאשת איש בעדים ובהתראה לא שכיח אבל ננות דעלמא שכיח אפילו דאשת איש וכ"ש פנויה עכ"ל.

והנה לו להביא ראיה מהגמ"ר ס"פ ארבעה אחין (דל"ה א') דאיתא התם וננות בקטנה לא שכיח מבואר בהדיא הא בגדולה שכיח ובתשובת נוב"ב חאה"ע סימן י"ח ד"ה ואמנם מהרי"ו כ' דאמת דננות שכיח אבל שנתעברה בננות לא שכיח דאשה מננה מתהפכת ומננה ולכן הנה מקום להתיר במננה דכיון דלא שכיח לא גזרו ביה רבנו עכ"ל וכ"פ שם למעשה אדיעבד פשפ"ר נשאת בשוגג ובמח"כ דבריו אלה נאמרו בלי עיון דהא לפחות דין זה במחלוקת שנויה שבש"ע סימן י"ג ס"ו כ' רמ"א וי"א דכל אלו צריכין להמתין הרי אף מננה חיישינו ש"מא נתעברה וגזרו בזה אף דלא שכיח כלל אף באמת אף לדיעה

ראשונה יש לחלק דהתם לא שכיח החשש איסור כלל ע"כ אנו אומרים שבאמת לא נתעברה אבל לענין מינקת פ"ן דעכ"פ פ"ר אינרע המילתא דלא שכיח ויש פ"ן איסור י"ל דשפיר יש פ"ן איסור אם משום מ"ש התוס' עצמו רפ"ק דכתובות ונ"ל א"נ הכא כ"ד שלא תשב עמו באיסור כל ימיו חשו אפילו לזנות אע"ג דלא שכיח כלל.

כמ"כ י"ל הכא משום ספנת הנלד חשו לגזרן אפילו במילתא דלא שכיח אם משום שי"ל שבכלל מינקת חבירו נכלל כל מינקת ואגב שגזרו אמיקת דנשואין גזרו ג"כ אמיקת דזנות ולא אמרו מילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן רק פשהגזרה ע"ז לבד אבל הכא גזרו אמיקת ואגב גזרו ג"כ אמיקת דזנות ובנד"ז שנסאת ברביעי בניסן וילדה ביום שני דר"ה י"ל שילדה לשבעה חדשים ויש פ"ן פ"א כמעט ששה חדשים שלימים היינו מניסן עד סוף אלול ושני ימים מחדש השביעי דילדת לשבעה יולדת למקוטעים לכ"ע כדאיתא בפ"ד דגדה (דל"ח ע"ב).

ואף שאם נחשוב החדשי עיבור כל אחד משלשים יום אין פ"ן אף ששה חדשים שלימים קא ר' יהודה בגדה שם (דל"ח ע"א) ס"ל שיפורא גרם ואיתא בתוס' שם ובפסקי תוס' סימן נ"ה ונ"ל אם נתעברה בסוף חדש יולדת בתחלת תשעה דשיפורא גרם עכ"ל וכתב הב"ש סי' קנ"ו סק"ה שכ"ד הרמב"ן ונ"ל ולרמב"ן אמרינן שיפורא גרים ואם נתעברה בסוף חדש וילדה בתחלת חדש ט' הוי נלד קיימא אע"ג דאינו אלא שבעה חדשים ושני ימים עכ"ל.

מיהו הרמב"ם שם חולק ע"ז וס"ל חדשי העיבור הם של שלשים יום מיהו הב"ח שם והביאו הב"ש סימן ד' ס"ק י"ט משמע דס"ל דאף להרמב"ם בילדת לשבעה חדשים אמרינן שיפורא גרים וכמו שפסק שם רמ"א בהג"ה סעיף י"ד אשה שנתעברה מבפלה סוף סינון וילדה תחלת פסלו אע"פ שאין ביניהם רק חמשה חדשים לא חיישינו לבנה לומר שהיתה מעוברת קודם לכן דהחדשים גורמים עכ"ל.

מיהו באמת אין דבריהם מוכרחים כלל לחלק בזה בין יולדת לתשעה לילדת לשבעה דאדרבה מהסב"א י"ל להיפוך דבילדת לזי"ן בעי עכ"פ חדשים של למ"ד יום והגם דילדת למקוטעים היינו שא"צ זי"ן שלימים אבל שתלד בחמשה חדשים הוא רחוק וכן משמע מדברי הגמרא בגדה שם מיעוט תקופות שנים ומיעוט ימים שנים הרי עכ"פ שני תקופות שלימים בעינו שהם ששה חדשים שלימים וכן פרש"י ביבמות (דמ"ב א'): ועיין בתשובת מהרי"ט חי"ד סימן ט"ו ובתשובות שפסוף ספר בית מאיר סימן יו"ד: והנה לכאורה הרי ביבמות (דל"ז) איתא רוב נשים לתשעה ילדן ומהכ"ת ניזיל ב"ת מיעוטא לומר דילדה לשבעה וגם השבעה יש לומר דאינו שבעה כלל וה"ל כמו מיעוטא דמיעוטא ומיהו בתשובת הרשב"א שבב"י סוף הטור אה"ע ס"ל בהדיא מששה בתמוז שפ"א הבעל ועד יו"ד טבת שילדה לא חיישינו שזינתה אף שהיה עד שזינתה ע"ש.

ומיהו שם עכ"פ יש שני תקופות ושני ימים וצ"ל דס"ל דסגי בששה חדשים שלימים של חדשי הלכה דאם ששה חדשים של שלשים יום בעינו ושני ימים י"ל דליכא אם חשונו וכסלו היו שניהם חסרים.

מיהו י"ל יש נשמה חדשים של שלשים יום ויום א' ואפשר שני ימים לאו דוקא עכ"פ גם להרשב"א אזלינו בטר מיעוטא שלא לאסור אשה על בעלה וקשה דאם משום חזקת היתר הא רבא עדיף מחזקה.

וצ"ל כמ"ש הריב"ש סימן תמ"ז דלא תלינו בזנות כל שאפשר לתלות בבעלה כו' אפילו באפשר רחוק וראיה מעובדא דרבה תוספאה ביבמות דף פ') שהביא רמ"א סימן ד' סעיף י"ד בהג"ה אבל תוך י"ב חדש כו' והא דבסימן ס"ח סעיף זי"ן ס"ל להרבה פוסקים גבי פתח פתוח דאינה נאמנת להכשיר א"ע ולומר נאנסתי ורנא דרצון י"ל לא עדיף מרנא דלתשעה ילדו יש לחלק דלא אזלינו בטר מיעוטא עם החזקה אלא כשיש לומר שאין כאן זנות כלל כעובדא דרבה תוספאה ועובדא דתשובת הרשב"א משא"כ בסימן ס"ח ס"ז דעל פרחו הנה שם זנות ואיתרע חזקתה אזי לא אזלינו בטר מיעוטא נגד רנא ומיהו בשראו בה עדים דברי פיעור לא מקילינו להלך בטר המיעוט כנודו דרבה תוספאה כמ"ש רמ"א סימן ד' סי"ד בהג"ה והוא מתשובת מהר"מ במיימוני סימן כ"ה וצריך לחלק בין תשובת הרשב"א הנ"ל דשם הנה רק עד אחד וע"א אינו נאמן אף שמעיד על זנות ואע"ג דמסייע ליה רנא לא דמי לע"א אחר קינוי וסתירה משא"כ בנדון דמהר"מ כינוי שראו שני עדים דברי פיעור תו לא אזלינו בטר מיעוטא.

או צ"ל מיעוט דלשבעה ילדה עדיף ושכיח טפי ממיעוטא דרבה תוספאה שהרי התוספות בנדה (דל"ח ע"א) ס"ל דלא קי"ל כלל כרבה תוספאה ובמיעוט דשכיח קצת הוא דלא חש הרשב"א לעד אחד.

שוב ראיתי בהדיא בתשו' מיימוני דמהר"מ בע"א דכיעור הנה מקיל כרבה תוספאה ע"ש בהדיא ובב"ד שראו ג"כ דברי פיעור ממנה אם יש שני עדים יש לדמותו לתשובת מהר"מ הנ"ל דאף לכמ"ש דמיעוטא דלשבעה עדיף מ"מ ה"א י"ל דלכמה פוסקים אין כאן אפילו שבעה חדשים מקוטרעים כנ"ל אף לפי שהמובן ממכתב מעלתו שלא ראו הדברי פיעור כ"א קודם הלידה אבל לא קודם הנשואין וא"כ שנוחזיק פן אלמכרע זה לא שמענו כלל מתשובת מהר"מ אף בב"ד אין כאן שבעה חדשים מקוטרעין רק למ"ד שיפורא גרים ומ"מ לענן איסור מינקת חבירו יש לצדד בצירוף דעת הגמ"ר בשם הרב ר' מרדכי טורמשא דלעיל ועיין בתשו' הגאון רע"ק איגר ז"ל סימן צ"ה שצידד ג"כ להקל במזנה מינקת כשיש עוד צד להקל.

והצד דהכא ע"פ דעת האומרים דשיפורא גרים עדיף מהצד שהנה שם. ומ"מ לרונחא דמילתא נכון שישליש הבעל ביד הב"ד מעות ערוך כ"ה רוס"ג פדי שבאם תתעבר תוכל לשפוך מינקת להנלד או למסמס לו בחלב וביצים וכה"ג פסק בתשובת רע"ק איגר הנ"ל: בתשו' מהרי"ט חאה"ע סימן ט"ו הביא ראיה מסוגיא כתובות פ"ג (דל"ט ע"א) ובשיטתא ירחי מי קא ילדה כו' אלמא בציר משיטתא ירחי לא משפחת לידה דלא כתשובת מהר"י מינץ שהביא רמ"א באה"ע סי' ד' סי"ד בהג"ה דהאשה יולדת לחמשה חדשים שלימים ושני ימים.

והחמ"ח שם ס"ק י"ב כתב קושיא זו בשם שמקשין העולם והוא יישוב לומר דגם הנשמה חדשים של ימי נערות שיפורא גרים וארבעה חדשים שלימים ושני ימים משני חדשים הראשון והאחרון נקראים נשמה חדשים של ימי נערות עכ"ל.

והב"ש סימן ל"ז ס"ק ה' דקדק מדברי הרמב"ם דלא כהחמ"ח אלא ששה חדשים גמורים והבית מאיר סי' ד' ס"ד כ' דגם מלשון הש"ס אין בין נערו לנערו אלא ששה חדשים משמעותן חדשים שלמים ולהחמ"ח לא משפחת לה בשום צד דאפילו הביאה סימנים ר"ח ניסן בהגיע ר"ח אלול היא בוגרת עכ"ל וכ"מ מהדין שבש"ע רס"י י"ג צ' יום שהוא שלשה חדשים מחדשי העיבור וע' ב"ש שם ס"ק א' בשם ש"ג וע"ש סעיף י"א דגם שם עכ"פ חדשים שלמים בעינן ובנדריים רפ"ח (ד"ס ע"א) חדש אחד כו' אסור מיום ליום ועוד מהא דאיתא ר"פ בתרא דנדה (דס"ה פ"א) חדא בימי קטנות ושלשה בימי נערו כו' פל תרי ירחי חדא עונה וכתבו התוספות שם השנייה תהיה בסוף שני חדשים של נערו רחוק מסוף קטנות והשלישית לסוף ד' חדשים והרביעית לסוף ששה חדשים ורחיקם שנה תרי ירחי עכ"ל וזה אתי שפיר כאשר ששה חדשים דבין נערו לבגרות הם ששה חדשים שלמים אבל להחמ"ח דהם רק חמשה חדשים שלמים פהנ"ל או ד' חדשים ושני ימים א"כ אין רחיקם שנה ולא בתרי ירחי חדא עונה.

ונצטרף לדחוק מאד בהסוגיא. עוד כ' הבית מאיר שם ובתשובה ססי' יו"ד ונ"ל ונאף אם נדחק בלשון שמואל דר"ל אין בין אלא שם ששה חדשים האקושיא הסוגיא דקדושין (דף ע"ט) דמשני לא צריכא דקדוש בההוא יומא דמשלים ששה אינה מורה אלא פדכתב הרמב"ם דאילו שפורא גרים בההוא יומא דמתחיל שיתא מיבעי ליה עכ"ל וע"ש בסוף תשובת הגאון אב"ד דק' פ"ב ודבריו דחוקים מאד דלשון הש"ס ובשיתא ירחי מי קא ילדה משמע ודאי דאפילו מיעוטא דמיעוטא לא אתרמי דילדה ועיין תוספות פרק לא יחפור (דכ"ד ע"ב) סד"ה ועל דא: עוד כתב מהרי"ט דהא מקרא נקט לה ניהי לתקופות הימים מיעוט תקופות שנים מיעוט ימים שנים.

ובין תקופה לתקופה שלשה חדשים הרי כאן ששה חדשים ועוד ימים אחדים עליהם אלמא בציר מהכי לא אפשר כו' דקיי"ל צ"א יום בין תקופה לתקופה פדאמרינן בר"ה אלא חדשי חמה בעינן ששה חדשים ושני ימים עכ"ל: סימן מה אשה ילדה מעוברת שנתגרשה מבעלה ואחר הגירושין ילדה ולא התחילה להניק מחמת פי הרופאים אמדנה פי ספנה לה להניק והנכרחה לתת הילד למינקת וביני ביני נצטמקו דדיה וזה כמו ארבע עשרה חדשים שהילד אצל המינקת וכעת אירע לה שידוך הגון ממשפחה הגונה פמותה וחסושה שמה יקדמנה אחר ובאתה אלי בקול מר אולי אוכל לפתוח לה שער היתר: א גרסינן בגמרא פרק אע"פ (דנ"ט סע"ב) נתגרשה אינה כופה כו' ואם הנה מפירה נותן לה שכרה וכופה ועי' (בדף ס' סע"ב) בתוספת ד"ה והלקתא ור"ש הגון אומר דגרשושה כו' פדתגיא לעיל נתגרשה אינו כופה כו' וכ"כ עוד בשמו התוס' פ' החולץ (דמ"ב סע"א) ד"ה סתם ושם הקשו עליו ועוד אלמנה גופא אי אמרה איני ניוזנית ואיני עושה כו' לא משתעבדא.

וביאר דבריהם הרא"ש שם סימן כ"ו ועוד אלמנה גופא אי אמרה איני ניוזנית ואיני עושה לא משתעבדא להניק אלא חכמים עשו תקנה זו שלא יבא הולד לידי ספנה ורוב נשים חסות על ילדיהן ומניקתו אפילו אינה משועבדת להניקו אבל אם היתה מותרת לינשא לא היתה מניקתו וכן פוסק בשאלות פרשה ונרא לא שנא אלמנה.

ול"ש גרושה עכ"ל (ועיין הגמ"ר פ' החולץ רס"ה ק"ה ולא הודה לו ר"ת מפני שבמקום שפכירה הולד פופה משמע לר"ש הזקן אפילו מכירה יכולה להנשא וכ"כ בכנה"ג בהגהב"י סימן י"ג אות ל"ד ואין פן דעת [חסר קצת]) וכן דעת המרדכי בהגמ"ר פ"ק החולץ רס"ה ובפ"א ע"פ סימן קפ"א: וכ"כ באגודה פ' החולץ סימן נ"ח ומשמע לכאורה דר"ש הזקן ס"ל דבאלמנה פופים אותה להניק אפילו אי אמרה איני ניוזנית ואפילו אינו מכירה דאל"כ מה מביא ראיה מנתגרשה אינה פופה הא גם באלמנה הדין כן.

א"ו משמע דס"ל אלמנה משועבדת להניק וכ"מ מה"ש ה"מ פי"ח מהא"ב ה"ו דכשאינה ניוזנית אפילו היתה מניקה יכולה לומר איני מניקה אלא בשכר כו' משמע עכ"פ בשכר מחוייבת להניק משא"כ נתגרשה אינה פופה כלל להניק וד' הה"מ הביא הב"י בסימן צ"ה ובש"ע שם סעיף ב' וע"ש בחמ"ח וב"ש שהחמ"ח פ"א באינה ניוזנית וס"י י"ג ס"ק י"ג פ"א דבאינה ניוזנית אינה מחוייבת להניק כלל אפילו בשכר ובבאה"ט סימן צ"ה ס"ק ב' הביא בשם כנה"ג שם בהגהב"י ס"ק ג' שבתשובת הר"מ אלשקר סי' י"ב כ' מיהו בשכר פופין אותה ומניקתו עד כ"ד חדש: אבל הראנ"ח ח"א סימן צ"ה כ' דאם התינוק מכירה אז פופין אותה ומניקתו בשכר אבל אם אינו מכירה אין פופין אותה וכ"כ מהר"י אדרבי סימן שע"ב עכ"ל ועיין מזה בבית מאיר סימן צ"ה סעיף ב' ואני ראיתי בתשובת מהר"ם אלשקר ס"י י"ב מבואר בשם גאון כמ"ש הראנ"ח ונ"ל ותדע דאלמנה דשבת לה בעלה ברא בר תלת חדשים ואתיא ותבעה פתובתה וכיון דה"ל ינוקא בר תלתא או ארבעה ירחין כו' פופין אותה ומניקתו עכ"ל משמע דבאינו מכירה אין פופין אותה להניק כשיתובעת פתובתה ואין רצונה לזון וא"כ דינה שנה לדין הגרושה אם פן האחרונים מהר"ם אלשקר והראנ"ח ומהר"י אדרבי ס"ל פדעת הרא"ש פ' החולץ רק לשון הה"מ דחוק לפי זה והבית מאיר תירץ ונ"ל ומה שמוכרחת להניק בשכר איירי במכירה ומשום ספנה ובאין מכירה באמת י"ל דאף בשכר אינה חייבת עכ"ל: קיצור ר"ש הזקן ס"ל גרושה אינו באיסור מינקת חבירו וחקקו עליו התוס' ודחו ראיתו שהביא מנתגרשה אינו פופה דהא גם באלמנה אם אמרה איני ניוזנית ואיני עושה אינה משועבדת להניק ואעפ"כ אסורה להנשא תוך כ"ד חדש ובאר הרא"ש דאף שאין פופין אותה להניק היא בעצמה מאהבת בנה תרחם עליו אם לא מחמת נשואיה לכן אסורה להנשא וי"ל דר"ש הזקן ס"ל דאלמנה משועבדת להניק בשכר עכ"פ פינן שאין לו אב משא"כ בגרושה וכ"ד הה"מ פי"ח מהא"ב ה"ו והש"ע סימן צ"ה ס"ב.

אף דעת האחרונים מהר"ם אלשקר בשם גאון ומהראנ"ח ותשובת דברי ריב"ת פתתוספות וקרא"ש וכ"כ החמ"ח סימן י"ג: ב ובתשובת הרשב"א שהביא הב"י סימן י"ג קרוב לסופו סד"ה ומ"ש אבל אם מת הולד ונ"ל פתב הרשב"א בתשובת שאלת האשה שנתאלמנה כו' נ"ל שלא נאמרו דברים אלו אלא בגרושה כו' ותדע לה מדתניא נתגרשה אין פופין אותה להניק כו' ואם איתא ליתני נתארמלה או נתגרשה אין פופין אותה להניק כו' עכ"ל משמע דס"ל בנתאלמנה אף שאומרת איני ניוזנית פופין אותה להניק בשכר עכ"פ משא"כ בנתגרשה וכמ"ל בשם הה"מ פי"ח מהא"ב ה"ו.

והנה הבית מאיר בתשובתו בסוף הספר סימן ה' הקשה על ראית הרשב"א לתני נתארמלה וז"ל וקשה ומה קשה לו דלתני נתארמלה אין כופין הא נדאי כופין דהא חייבת היא (ר"ל בגיזונות מן היורשין) ככחיי בעלה כדאיתא בכתובות פ"ק אלמנה גיזונות (דצ"ו ע"א) אמר ר' יוסי בר חנינא כל מלאכות שהאשה עושה ופרש"י השנויות בפ' אע"פ טוחנת ואופה כו' אלמנה עושה ליורשים חוץ ממזיגת הכוס כו' ואם באינה גיזונות א"כ גם כחיי בעלה אינה מחוייבת להניק כמ"ש התוספות פ"ק אע"פ (דס"ג ע"א) סד"ה רב הונא זולתי במכירה ובשכר וא"כ מה ישנה נתארמלה אין כופין ממנ"פ אם בגיזונות מהיורשין הרי כופין ואם באינה גיזונות אף כחיי בעלה אין כופין ע"כ תירץ דהרשב"א לשיטתיה דס"ל דאשה כחיי בעלה אף בשאמרה איני גיזונות חייבת להניק כמ"ש בב"י ססי"פ א"א בשם הה"מ דאינה פטורה אלא מטוניית צמר וא"כ ליתני בנתאלמנה כשאינה גיזונות אין כופין אותה כלל להניק כמו בנתגרשה א"ו דעכ"פ אסורה להנשא עד כ"ד חדש משא"כ בנתגרשה ולבסוף העלה באופן אחר דמנה מוכרח שבנתאלמנה אע"פ שאינה גיזונות מחוייבת היא להניק בשכר משא"כ בנתגרשה אין כופין אותה כלל זולתי במכירה וטעם החילוק שלנה יש אב ולנה לא אמנם לשטת ר"ת גם באלמנה הדין כמו בגרושה והא דלא תנא נתארמלה או נתגרשה צ"ל משום בנתאלמנה לפעמים כופין כשגיזונות מן היורשים ע"כ לא תנו דין זה ובשאינה גיזונות גלמוד מגרושה דהא גם כחיי בעלה הדין כן וכ"ד הגאון שבתשובת מהר"מ אלשקר ססי"י"ב פנ"ל והעלה דדין אלמנה שאינה גיזונות ואין הולד מכירה אם חייבת להניק תלוי במחלוקת ר"ש ור"ת ובאמת לר"ת נדאי אינה מחוייבת כמ"ש הרא"ש פ' החולץ בשמם וכ"מ בתוס' וא"כ ממילא דין גרושה אם אסורה להנשא תולה בפלוגתא זו: קיצור.

ומקור ד' הה"מ מהרשב"א שהביא הב"י והביא ראיה אמאי לא תנא ג"כ נתארמלה אינה כופה: אלא מוכרח שבאלמנה אע"פ שאינה גיזונות מחוייבת להניק בשכר עכ"פ והבית מאיר כ' דלר"ת אין זו ראיה להוליד דין חדש שבאלמנה תהא מוכרח להניק אף שאינה מכירה בשכר: ג והנה במשנה רפ"ד דסוטה שנינו מעוברת חבירו ומינקת חבירו לא שותות ולא נוטלות פתובה דברי ר"מ ופרש"י מעוברת חבירו שמת והניחה מעוברת ומניקה או שגירשה והיא מעוברת או מניקה ואסרוה חכמים לינשא עד שיהיה הולד בן שני שנים כו' הרי מבואר מפרש"י דגרושה מעוברת או מניקה שנה לגמרי לדין אלמנה מעוברת או מניקה שאסורה להנשא עד שיהיה הולד בן שני שנים ונראה דרש"י דייק לה מלשון מעוברת חבירו ומינקת חבירו והרי גם הגרושה נקרא מינקת חבירו ומיהו בפ' החולץ (דל"ו ע"ב) גבי לא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו פרש"י שמת בעלה והיא מעוברת או מניקה אסורה להנשא עד עשרים וארבעה חדש שכן תינוק יונק עכ"ל ולא כתב שמת בעלה או גירשה וגם בשם בגמרא (דל"ז ע"א) מעוברת חבירו ומינקת חבירו הנשואה לכהן מאי ע"כ איירי באלמנה דהא גרושה אסורה לכהן אף הנה בגמרא פ"ד דסוטה שם דכ"ו ע"א מעוברת חבירו ומינקת חבירו לא שותות כו' מעוברת ומינקת עצמו או שותה או לא נוטלת פתובה ועיין בהרמב"ם פ"ב מה' סוטה ה"ז ובמל"מ שם ומנה מוכח דגרושה מינקת הרי היא באלמנה מינקת דאסורה להנשא ולכן לר"מ לא שותות ולא נוטלות פתובה דאל"כ למה להבדילתא לומר מעוברת חבירו ומינקת חבירו הל"ל רבותא טפי דאפילו מעוברת חבירו ומינקת חבירו לפעמים שותה דהיינו בגרושה

שְׁגִירָשָׁה בַּעֲלָה וְהִיא מְעוֹבְרֵת אוֹ מְנִיקָה כְּשֶׁאֵין הַנִּלְד מִפִּירָה וּנְשֵׂאָה זֶה וְקִנְיָא לָהּ הִיא שׁוֹתָה וְקִשְׂיָא עַל מ"ש הַש"ג פ' הַחֹלֶץ בְּשֵׁם מִז"ה וְכ"ש דְּקִשְׂיָא ע"ד הַרִיא"ז עֲצָמוֹ שְׁם יַעו"ש וּמְצָאֵתִי בְּסֶפֶר בְּנֵי אֶהוּבָה בְּתִשְׁבָּה שְׁבַסוּף הַסֶּפֶר ע"ד אֶלְמָנָה מִיְנֻקָּת וְשֵׁם (דִּי"ג ע"א) הִבִּיא רָאִיָּה זֶה מְדָלָא חֹלֶק בְּמִיְנֻקָּת חֲבִירוֹ ג"כ בֵּין אֶלְמָנָה לְגִירוּשָׁה מוֹכַח דְּכַוְנָם אֲסוּרִים לְהַנְשֵׂא וְשׁוֹב אֲמַרְתִּי דִּישׁ לְדַחֹק לְתַרְזַן לְדַבְרֵי הַר"ש הַזֶּקֶן דְּנִדְאֵי כָּל זְמַן שֶׁהִיא מִיְנֻקָּת בְּעֲצָמָה הַנִּלְד אֲרָ שֶׁהִיא גְרוּשָׁה אֲסוּרָה לְהַנְשֵׂא כ"ד חֲדָשׁ וְהִינּוּ מִיְנֻקָּת חֲבִירוֹ אֲבָל הַנִּפְקוּתָא הוּא בְּנִתְנָה בְּנָה לְמִיְנֻקָּת דְּבִאלְמָנָה אֲסוּרָה לְהַנְשֵׂא מִשּׁוּם שְׁמָא הִדְרָה בָּהּ הַמִּיְנֻקָּת מִשֵּׂא"כ בְּגִירוּשָׁה ס"ל לְדוֹן פְּדִין הַבְּרִייתָא שְׁבַפְתוּבוֹת (ד"ס ע"ב) דְּנִתְנָה בְּנָה לְמִיְנֻקָּת מְוַתֵּר לְהַנְשֵׂא דֵאע"ג דְּלֹא קִי"ל כְּבַרְיֵיתָא זֶה מִשּׁוּם דְּחִיָּשִׁינוּ שְׁמָא תַחֲזִיר בָּהּ הַמִּיְנֻקָּת ס"ל דְּזָהוּ בְּאֶלְמָנָה מִשּׁוּם דְּמִשְׁוֹעֲבֵדָת לְהַנִּיק וְגַם אֵין לוֹ אֲב שְׁיַחוּס עֲלָיו אֲבָל בְּגִירוּשָׁה כִּינּוּן שְׂיֵשׁ לוֹ אֲב וְהַגְרוּשָׁה אֵינָה מְשׁוֹעֲבֵדָת לְהַנִּיק לְכַף בְּנִתְנָה לְמִיְנֻקָּת לֹא חִיָּשִׁינוּ שְׁמָא תַחֲזִיר בָּהּ הַמִּיְנֻקָּת דֵּאֲרָ אִם תַּחֲזִיר בָּהּ הַרִי יֵשׁ לוֹ אֲב וַיִּמְסָמוּסוּ בְּחֻלְב וּבִיצִים כִּן י"ל לְתַרְזַן בְּדוֹחֶק דַּעַת הַר"ש שְׁלֹא יִהְיוּ דְבַרְיוֹ נֶגֶד סוּגְיָא רַפ"ד דְּסוּטָה הַנִּלְד וְעַכ"ז זָהוּ דוֹחֶק גְּדוֹל וְהַעֲיָקָר כְּדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים דְּפְלִיגֵי עֲלֶיהָ קִיצוֹר בְּסוּטָה ר"פ אַרוּסָה מִשְׁמַע מִפְרִש"י דְּגִירוּשָׁה שְׁנָה לְאֶלְמָנָה וְנִקְרָא מִיְנֻקָּת חֲבִירוֹ וְכֵן מִשְׁמַע בְּגִמְרָא שְׁם (דָּף כ"ו ע"א): ד גַּם בְּסֶפֶר הַפְּלָאָה פ' אע"פ (דָּף ס' ע"ב) סד"ה תוּס' ד"ה וְהִלְכְתָּא כְּתִב וְז"ל מִיְהוּ הָא קִשְׂיָא לִי עַל שְׂטַת הַר"ש הַזֶּקֶן מְהָא דְקִאֲמַר לְעִיל הֵן הֵן דְּבַרְיֵי ב"ש וּבֵית שְׁמַאי הָא ס"ל לְעִיל דְּאֵינָה מְחַוֵּיבָת לְהַנִּיק כְּדֵאִיתָא סוּף דָּף נ"ט: וְאֲרָ שְׁכַתְּבֵנוּ לְעִיל דְּפְלוּגְתָּא ב"ש וּב"ה לֹא אֵיירִי לְעַנְנָן זְמַן נִשְׁוֹאֵין אֶלָּא לְעַנְנָן הַנִּקְתָּ הַנִּלְד כְּדִמְשַׁמַּע מְדַבְרֵי רִשְׁבִּי"ג דְּאָמַר אֲנִי אֲכַרִיעַ כּו' מ"מ נִרְאָה דֵּאֲרָ לְרִשְׁבִּי"ג עֵיקָר פְּלוּגְתֵינְהוּ לְעַנְנָן הַנִּקְהָ הוּא אֲתִשִּׁיל כְּדִי שְׁנַדַּע זְמַן הַנִּשְׁוֹאֵין כּו' דֵּאל"כ לְחֲשׁוֹב בְּעַדִּיּוֹת גְּבִי מְקוּלֵי ב"ש וּמְחֻמְרֵי ב"ה עַכ"ל.

וְלִכְאוּרָה רָאִיָּה גְּדוּלָּה הִיא אֲרָ בְּאֲמַת י"ל דְּפְלוּגְתָּ ב"ש וּב"ה לְעַנְנָן זְמַן הַנִּקְתָּ הַנִּלְד וְנִשְׁנִית לְעַנְנָן הַדִּין שְׁבַמְשַׁנָּה פָּרַק מִי שְׁאֲחֻזוֹ (דָּף ע"ה ב') ה"ז גִּיטָף עַל מְנַת שְׁתַּנְיָקֵי אֵת בְּנֵי כְּמָה הִיא מְנִיקָתוֹ שְׁתֵּי שָׁנִים ר' יְהוּדָה אוֹמַר שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֲדָשׁ וּכְפִירוּשׁוֹ שֶׁל רַבָּא בַּגְמִי שְׁם.

וְכֵן פָּסַק הָרֵא"ש שְׁם סְעִיף יו"ד וְהִבִּיאֵו רַמ"א ס' קמ"ג ס"ח בַּהַג"ה. וְא"כ ב"ש וּב"ה פְּלִיגֵי בְּפְלוּגְתָּא דַּת"ק וּר' יְהוּדָה וְא"כ ב"ש לְחַוְמָרָא דְצָרִיכָה לְהַנִּיק כ"ד חֲדָשׁ וְאִם לֹא הַנִּיקָתוֹ כְּשִׁיעוֹר הַזֶּה הַגֵּט בְּטַל אֲבָל לְעַנְנָן אִסוּר מִיְנֻקָּת חֲבִירוֹ לֹא מִיירִי ב"ש כָּלֵל אֲרָ לְרַב אֲשֵׁי בְּגִיטִין שְׁם דַּלְת"ק דִּי בְּיוֹם אֶחָד תוֹף כ"ד חֲדָשׁ.

וּלְר' יְהוּדָה דִּי בְּיוֹם א' תוֹף י"ח חֲדָשׁ. א"כ לַפ"ז יְהִי ב"ש לְקוּלָּא וּב"ה לְחַוְמָרָא וּבִירוּשְׁלָמִי שְׁם יֵשׁ אוֹקִימָתָא אַחֲרֵת דְּבִשְׁכָּר מְנִיקָה שְׁנוּ כְּלוֹמַר דְּמִתְנִיתִין מִיירִי שֶׁהִתְנָה עֲמָה עַל שְׁכָר מְנִיקָה לְהַנִּיק אֵת בְּנוֹ.

דַּלְת"ק צָרִיף שְׁתַּתְּנוּ שְׁכָר מְנִיקָה כ"ד חֲדָשׁ וּלְר' יְהוּדָה י"ח חֲדָשׁ וְא"כ גַּם לַפ"ז ת"ק לְחַוְמָרָא וּב"ש ס"ל כַּת"ק עַכ"פ יֵצֵא לָנוּ שְׂיֵשׁ לְדַחוֹת הָרֵאָז' שֶׁל הַהַפְּלָאָה מְהָא דְּבֵית שְׁמַאי וְכַנ"ל וְעֵינֵינוּ פ"ק דְּנִדְבָה (דָּף ט' ע"א) מְנִיקָה דֵּינָן שְׁעַתָּן כָּל עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה חֲדָשׁ א"כ בְּזָה בֵּית שְׁמַאי לְקוּלָּא דְּהָא לַב"ה אֵין דֵּינָן שְׁעַתָּן כ"א שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֲדָשׁ.

א"כ אמאי לא תנא בעידיה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה אף הרי בלאו הכי שנינו שם דשמאי לקולא בענין דין שעתו דאומר כל הנשים דין שעתו ועוד י"ל כמו שמתרץ הש"ס פא"ט (דף נ"ג ע"ב) על וליתגיה מקולי ב"ש ומתרץ כי אתשיל לענין טומאה אתשיל ה"נ י"ל כי אתשיל לענין גיטין אתשיל כמה היא מניקתו כו' וכדבא פנ"ל עוד כ' בהפלאה להקשות מאנשי יהודה ובסי' צ"ג סק"ג כ' לנישב ולפמש"ל ס"ב בשם הרשב"א והה"מ דחייבת להניק בשכר בלא"ה לק"מ משם.

והריטב"א בחידושו פ"ק אע"פ שם ג"כ חולק על ר"ש הזקן ומדבריו שם מבואר דגם הר"ש הזקן אינו מתיר כ"א באינו מכירה ולא כמשמעות הרשב"א וריא"ז בש"ג פ' החולץ אף על ראיות הר"ש מהא דנתגרה אינו כופה תירץ דמירי בנדרה שלא להניק וא"כ לשטתו מאחר שבש"ע סי' פ"ב פסק דנתגרה אינה כופה באינו מכירה אפילו לא נדרה א"כ לפ"ז י"ל הנכון בדברי הר"ש הזקן אף באמת נראה הטעם כמש"ל אות א' בשם הרא"ש דלאו הא ביהא תליא דאף דאינו כופה ואינה משועבדת להניק מ"מ אסורה להנשא וממילא תניק כו' וא"כ גם בגרושה הדין כן.

ועיין שו"ת משפנות יעקב חאה"ע סי' ה' מתיר אף לכתחלה ולא ראה מה שקדמו הגאון בעל בית מאיר בתשו' שבסוף הספר סי' ה' לכלפל בזה הרבה ונדעתו לאסור ומדבריו נדחו ראיותיו של המשפנות ובתשו' ושב הפהן סי' פ"ג אוסר לכתחלה ועיין עוד בתשו' בסוף ספר גבורת אנשים להש"ך מה שהשיב הפני הושע לאביו של הש"ך פתב שדברי הר"ש הזקן בטלים לגבי התוס' והרא"ש והר"ן וש"פ.

קיצור מ"ש ההפלאה ראי' מב"ש דס"ל דכל אשה אינה מחוייבת להניק כלל ואעפ"כ אומר דזמן ההנקה כ"ד חדש ומסתמא לענין שנדע זמן איסור נשואין מינקת חבירו אתמר דאל"כ אלא דאיתני לענין אם פירש מלינק כו' יהי' ב"ש לקולא וב"ה לחומרא אינה ראויה די"ל דדברי ב"ש נאמרו לענין המשנה בגיטין פ' מש"א (דף ע"ה ע"ב) כמה היא מניקתו שתי שנים ר' יהודה אומר שמונה עשר חדש וכפירושו דרבא שם פדפסק הרא"ש וא"כ ה"ל ב"ש לחומרא וב"ה לקולא הריטב"א ג"כ חולק על היתר ר"ש הזקן אפילו אינה מכירה ולא פתשו הרשב"א: ה ומעתה נבא לנ"ד הנה דין זה הובא בש"ע סוף סי' י"ג סעיף י"ד בשם יש מי שאומר להקל ושייש חולקים ומהיקל הוא הרשב"א הביאו הה"מ והחולקים הם שאר הפוסקים הובאו בהריב"ש סי' י"ג וסי' תס"ג.

שדעת הרשב"א א זהו ממש דעת הר"ש הזקן לא הקיל רק בכה"ג דהיינו כשאין הולד מכיר אותה וא"כ ר"ת וש"פ האוסרים גם בגרושה היינו גם כשאין הולד מכירה וכמ"ש הפני הושע הזקן בתשובתו לאבי הש"ך הובא בסוף גבורת אנשים בשו"ת השנית ע"ש סוף תשובתו במ"ש נהלא דעת הרשב"א היא ממש דברי ר"ש הזקן כו' ולכן תמה על הרב"י והש"ע שעשה מזה שני דעות כו' וגם פתב ועוד פשיטא דדעת הר"ש בטלה נגד התוס' והרא"ש והמרדכי והר"ן וכ"ש בהצטרפות אילן גדול השאלות דדבריו דברי קבלה עכ"ל ועיין מזה ג"כ בשו"ת שבו"י ח"א סי' צ"ז בתשו' האוסר שם והוא הגאון המפורסם מהו' אברהם ברודא ז"ל אף שהשבו"י לא פירש שמו שם הביא ג"כ משמעות הר"ן והה"מ דדברי הרשב"א הם אף לשטת ר"ת והוא פתב שדבריהם תמוהים מאד יעו"ש

ושכ"ד הט"ז סוף סי' י"ג סק"ח דהרשב"א ס"ל כהר"ש הזקן ושאין להורות פן ולא
פהב"ח אלא שאם ניסת א"צ גט דבזה יש לסמוך על הרשב"א עכ"ד הט"ז.

נדברי הב"ח והט"ז הובאו ג"כ בב"ש סוף סי' י"ג סס"ק ל"ה ובבאה"ט שם ואם מפני
שבנד"ז לא התחילה להניק כלל הרי פתב הריב"ש סי' תס"ג וכיון דאף בשאינו מפירה
אסור מה לי התחילה להניק או לא הרי בין בזה בין בזה נסתלקה ספנת הולד פשנתנה
אותו למינקת אלא שאנו חוששין לחזרת המינקת ויסתפן היולד כו' עכ"ל והנה בתשו'
משפנות יעקב סי' ה' כ' דדעת רש"י הוא פדעת הר"ש הזקן ולכן פתב להקל בזה
ובמחכ"ת אשתמיטתיה דברי רש"י במס' סוטה ריש פרק ארוסה במשנה (דף כ"ד ע"א)
ד"ה מעוברת חבירו דפי' בהדיא דגרופה הוא ג"כ בכלל מינקת חבירו ומשמע אף שהולד
אינו מכירה עדיין ועיין בבית מאיר בתשובותיו סי' ה' האריף דאין טעם האיסור לר"ת
וכל סיעתו משום השעבוד שמשועבדת להניק אלא שאע"פ שאינה משועבדת כלל אמרו
חכמים דממילא תרחם על בנה ותניק רק אם תהיה מותרת להנשא אז לא תניק ולכן
אסרוה להנשא כדי שישאר בזה הרחמנות על ולדה ותניקהו ועיין בגמרא פרק ג' דבכורות
(דף כ"ד ע"א) שאפילו בהמה מרחמת את ולדה וכ"ש וק"ו באשה רק מחמת תשוקת
הנשואין תדחה הרחמים ע"כ אסרוה ולכן אין שום צד להקל זולת שאפשר לצדד ולומר
שכמו שהקיל הט"ז בשפך נשאת פן אולי יש להקל לאחר י"ח אף לכתחלה דאף
דהלקתא פרב ושמואל ביבמות (דף מ"ג א').

ואמרינו בנדה (דף ט') אילימא דאין הלקתא כר"א בשעת הדחק היכי עביד פנוניה ונהיגו
אף בדרבנן אפ"ל דעכ"פ פינו הרשב"א מתיר בגרופה שנתנה בנה למינקת תומ"י והובא
סברתו בש"ע סעיף י"ד א"כ הגם דרוב הפוסקים פליגי עליו י"ל דה"ל כמו יחיד במקום
רבים אבל לא דה"ל פאילו אתמר הלקתא בהדיא דלא פנוניה אף אף אם הוא כמו יחיד
במקום רבים י"ל הדרבנן דהקא חמיר טובא משאר איסור דרבנן פינון שהו חיי גפש
נחמירא ספנתא מאיסורא וכ"מ בירושלמי פ"ד דסוטה ה"ד רבי מנא הורי שתנשא לאחר
שמונה עשר חדש וצ"ל, ההוא יומא אף זאת י"ל דנדאי בגרופה מינקת חלילה להקל
עד כ"ד חדש ממש כפסק הגמ' ביבמות בהחולץ (דף מ"ג ע"א) פנ"ל אבל בגרופה
שנתנה בנה למינקת תומ"י כשילדה והמינקת מניקתו אז אפשר בשעת הדחק להתירה
להנשא אחר שמונה עשר חדש באופן פשהמינקת תקבל עליה שתניקהו עד כ"ד חדש
דהנה בגמ' פרק אע"פ (דף ס' ע"ב) אמרינו והלקתא מת מותר גמלתו אסור וצ"ל דהרי
בברייתא שם גזפר ג' דברים נתנה בנה למינקת גמלתו או מת מותר להנשא מיד ודחו
אותה מהלכה ופסקו מת מותר גמלתו אסור וקשה אמאי לא פסקו הדין על נתנה בנה
למינקת דג"כ אסור.

וצ"ל משום דנתנה בנה למינקת לא בכל גונוי אסור דהיינו אם ברור שהמינקת לא תחזיר
בה כמו בנשי דריש גלוינתא שריא כמו שהתיר רב נחמן וצ"ל דגם רב פפי שהביא מהא
דכולן צריכין להמתין ג' חדשים לא יחלוק ע"ז משום דשאני הכא שנתנה מינקת במקומה
משא"כ בהנהו דצריכין להמתין ג' חדשים לא שייך לומר פן אלא דעכ"ז גם בנתנה בנה
למינקת אסירי משום דחיישינן שמא תחזור בה המינקת כמ"ש התוס' שם ד"ה ואמר רב
נחמן ובמהרש"א שם הקשה על התוס' מנלן דלא נימא דגזרינן הא אטו הא והפנ"י שם

יֵשֵׁב דְּבַרְיָהֶם וּלְפָנָיו אִישׁ אִישׁ שִׁי"ל פִּינּוֹן שֶׁהֶעֱמִידָהּ מִיְנֻקָּתָהּ בְּמִקוּמָהּ נִיכָר הַהֶבְדֵּל ע"כ אֵין שְׁיִיף רַק לְגִזּוֹר שְׁמָא תַחְזִיר בָּהּ הַמִּיְנֻקָּתָהּ וְלִכּוֹן פְּשָׁרָא שְׁבִירָא לֹא תַחְזִיר בָּהּ הַתִּיר רַב נַחְמָן דְּהֵינּוּ בְנֵי דְר"ג וְעֵינֵין ב"י ס' י"ג שְׁהָרָא"ש פָּתַב דְּלִית הֶלְכָתָא פְּרַב נַחְמָן וְהָר"ן פָּתַב שְׁאֵין לְדַחוּתָהּ מִהֶלְכָה אֱלָא שֶׁהֶסְפִּימוּ שְׁעַכְשָׁיו אֵין לָנוּ כָּלל פִּינּוֹצָא דְבִי ר"ג לִכּוֹן אֵין שׁוּם הָיִתָּר בְּנִתְּנָה לְמִיְנֻקָּתָהּ וְהָרִיב"ש סִמְן תַּס"ג פָּתַב ג"כ דְּלִית הֶלְכָתָא כַּר"נ וְע"ש דַּס"ל כַּמ"ש מְהַרְשֵׁ"א.

וְלִכּוֹן עַכ"פ לְהַפּוֹסְקִים דְּרַב פְּפִי לֹא פְּלִיג עַל רַב נַחְמָן וּס"ל הַטַּעַם שְׁמָא תַחְזִיר בָּהּ הַמִּיְנֻקָּתָהּ וְלֹא דְגִזּוֹרָהּ אִטּוּ הָא. לַפ"ז י"ל זְהוּ לְעַנְיָן לְהַתִּירָהּ שְׁתַּנְשֵׂא מִיַּד דְּאִזְ הַחֲשֵׁשׁ שְׁמָא תַחְזִיר בָּהּ גְּדוּל וְחֵיִשְׁיָן לְסַפְּתָא אַף בְּחֲשֵׁשׁ רַחוּק אֲבָל בְּעַנְיָן פְּשֵׁה־מִיְנֻקָּתָהּ כְּבָר הַנִּיחְתּוּ שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה חֲדָשׁ וְהִיא מְקַבֵּלַת עָלֶיהָ ג"כ לְגַמּוֹר הַנִּיחְתּוּ עַד כ"ד חֲדָשׁ כְּנֶהוּג א"כ כָּאֵין אֵין חֲשֵׁשׁ סַפְּנָה ח"ו שְׁהָרִי הַרְבֵּה תְּנָאִים ס"ל דְּזַמְן.

הַנִּיחְתּוּ הוּא רַק י"ח חֲדָשׁ וַאֲ"כ אַף דְקִי"ל שְׁזַמְן הַנִּיחְתּוּ הוּא כ"ד חֲדָשׁ. מ"מ י"ל שַׁעַכ"פ אֵין בְּזֶה חֲשֵׁשׁ סַפְּנָה גַם שְׁדַעַת הָרוּפְּאִים דְּעַכְשָׁיו אוֹמְרִים שְׁדִי בְּהַנִּיחְתּוּ י"ח חֲדָשׁ כְּמִבְּנֵי אֲרַב בְּסַפְּרֵי רוּפְּאִים הַיְלָדִים ס' ק"ך גַם בְּסַפְּרֵי מְרַפְּא הָעַם מְשַׁמַּע כֵּן אַף דְּחִלְיָה וְחִלְיָה לָנוּ לְהַקֵּל אֲפִילוּ כְּמֵלֵא נִימָא נֶגְדַּ דְּבָרֵי חַו"ל שְׁאָמְרוּ שְׁשִׁיעוּר הַנִּיחְתּוּ כ"ד חֲדָשׁ.

מ"מ פִּינּוֹן שְׁאֵין הַחֲשֵׁשׁ סַפְּנָה מְשַׁח כ"כ אַחַר י"ח חֲדָשׁ אֲפִשְׁרֵי יֵשׁ לָנוּ לְסַמְּנָהּ עַל הַבְּטָחַת הַמִּיְנֻקָּתָהּ שְׁלֹא תַחְזִיר בָּהּ כְּמוֹ דְּבַנְשֵׁי ר"ג סְמִכְיָן ע"ז שְׁתַּנְשֵׂא תוּמ"י כְּפִי בַכָּה"ג יֵשׁ לְסַמְּנָהּ אַחַר י"ח חֲדָשׁ שְׁהָרִי אֲנִי רוּפְּאִים אֲשֶׁר י"ח חֲדָשׁ קִינָא דְּבַרְיָה וְלֹא חֲזָרָה בָּהּ א"כ כְּמוֹ כֵּן אִם תַּבְטִיחַ בְּרוּר שְׁלֹא תַחְזִיר בָּהּ עַד פְּלוּת יְמֵי יְנִיחְתּוּ תְּקִינִים דְּבַרְיָה וְכַה"ג נִמְצָא בְּפִנֵי יְהוֹשֻׁעַ בַּק"א דְּכַתּוּבֹת סְעִיף ק"ן שְׁהַתִּיר כֵּן אַף בְּאַלְמָנָה מִיְנֻקָּתָהּ וְאַחַר ט"ו חֲדָשׁ כְּשֶׁכָּבַר נִשְׁתַּדְּכוּ ע"פ הוֹרָאֵת חֲכָם וְהָיָה חֲשֵׁשׁ בְּיָטוּל הַשְּׂדִידוּף אֱלָא דְסִינִים שְׁלַבּוּ בּוֹקְפוּ ע"ז.

אַף בַּנְד"ז שְׁהִיא גְרוּשָׁה שְׁיֵשׁ דַּעַת הָרַשָּׁב"א לְהַתִּיר מִיַּד אַף שְׁהוּא יְחִיד נֶגְדַּ רַבִּים כַּנ"ל מ"מ יִצְטָרֵף סְבָרָתוֹ רַק לְעַנְיָן לְהַקֵּל אַחַר י"ח חֲדָשׁ דְּנֻקָּא (וְלֹא אַחַר ט"ו חֲדָשׁ כְּדַעַת הַפְּנִי יְהוֹשֻׁעַ כִּי הָרִי נִדְחָה סְבָרָא זֹו מְדַאֲמָרוּ בְּהַחֲלוּץ (דָּף מ"ג א') שְׁצָרִיף דְּנֻקָּא כ"ד חֲדָשׁ וְלֹא סָגִי בַכ"א חֲדָשׁ וכו').

וּמָה גַם פִּינּוֹן שְׁהוֹכְרָתָהּ לְתַת לְמִיְנֻקָּתָהּ ע"פ עֲצַת הָרוּפְּאִים שְׁאָמְרוּ שְׁסַפְּנָה הוּא לָהּ וְלֹא הַתְּחִילָה לְהַנִּיחַ כָּלל אַף כָּל זֶה הֵינּוּ דְּנֻקָּא אִם תַּבְטִיחַ הַמִּיְנֻקָּתָהּ בְּרוּר שְׁלֹא תַחְזִיר בָּהּ וְגַם זֶה הוּא רַק לְהוֹרָאֵת שְׁעָה כְּמוֹ שְׁבָא בְּמַכְתָּבָם: סִמְן מוּ פָּרַק אַע"פ (דָּף ס' ע"ב) וְלֹא הִיא הִיא שׁוֹטָה הוּאִי דְּלֹא עֶבְדָּן נָשִׁי דְּחַנְגָּן בְּנִיחְתּוּ וְלִכְאוּרָה גְּבִי מְזִנָּה מִיְנֻקָּתָהּ שְׁהַדְּבָר דְּזוּעַ שְׁזָהוּ לָהּ לְחַרְפָּה וְכ"ש בְּתוּלָה מְזִנָּה הָרִי זֶה הַנְּלֵד הוּא לָהּ לְבִזְיוֹן שְׁיִנְדְּעוּ הַכָּל שְׁזִינְתָהּ וּבְנִדְוּתָהּ א"כ בַּכָּה"ג י"ל דְּלֹא שְׁיִיף כ"כ דְּלֹא עֶבְדִּי נָשִׁי כו' וְחִילוּק זֶה יֵשׁ לוֹ מְקוּם בַּגַּמ' פ' בְּתָרָא דְקִדּוּשִׁין (דָּף ע"ג ב') לְעַנְיָן אֲסוּפִי דְּהִיכָא שְׁנִרְאָה שְׁאִמּוֹ חֲסָה עַל חֲזִיוֹ אֵין בּוֹ מְשׁוּם אֲסוּפִי.

וּבְהַרְמַב"ם סוּף פָּרַק ט"ו מֵהַא"ב דִּין ל"א נִמְצָא הַנְּלֵד מְהוּל כו' אוֹ שְׁהָיָה הַקְּמִיעַ בְּצִנְאוּרוֹ כו' מֵאַחַר שְׁהֵן מְשַׁמְרִין אוֹתוֹ שְׁלֹא יָמוּת בְּחֻזְקָתָהּ פֶּשֶׁר הוּא וּבַנ"ב חֵא"ע רִישׁ ס' ז' הַקְּשָׁה דְּמָה בְּצַע דְּאִינּוֹ אֲסוּפִי אֲסוּר מְשׁוּם שְׁתּוּקִי וּבְחִידוּשֵׁי מֵהַרִּי"ט סוּף קִדּוּשִׁין בַּד"ה

מִצָּאוּ מְהוּל תִּירֵץ דְּהַשְׁתָּא אִמּוּ נְאֻמְנַת עֲלֵיו כּו' אֲבָל אִם הָיָה לוֹ דִּין אֲסוּפֵי אָבִיו וְאִמּוֹ אֵין
נְאֻמְנִין עֲלֵיו וּבַעֲצֵי אֲרָזִים סִי ד' ס"ק נ"ד שְׁמַדְבְּרֵי כָּל הַפּוֹסְקִים לֹא מִשְׁמַע פֶּן כּו' וּנ"ל
דְּקוֹשְׁיָתוֹ מְעַקְרָא לִיתָא דְּבּוֹדָי עֲדִיף כּה"ג מִשְׁתּוּקֵי שְׁמַפִּירִין אֵת אִמּוֹ שְׁזַנְתָּה כּו'
מִשָּׂא כ"כ בְּאֲסוּפֵי שְׁלֵא יִדְעִינָן בּוֹדָי שְׁאִמּוֹ זָנְתָּה רַק פִּינּוֹן שְׁנַמְצָא בְּשׁוּק חִיּוּשֵׁינָן כּו' וּכְשֵׁישׁ
הוֹכְחָה בְּגוּפוֹ כּו' שְׁהַמְשַׁלִּיכוֹ חָס עֲלֵיו תְּלִינָן בּוֹדָי שְׁמַפְנֵי עֲנִיּוֹת הַשְּׁלִיכוֹהוּ כּו' וְלֹא
תְּלִינָן בְּזַנּוֹת כָּלל וְזֶה פְּשׁוּט עַכ"ל וְהַשְׁתָּא לְדַבְּרֵי הַעֲצָא מ"ש רש"י ד"ה אֵין בּוֹ מִשּׁוּם
אֲסוּפֵי דָּאי לָאוּ דְּכָשֵׁר הוּא לֹא הָוֵה טְרַחָא בֵּיהּ.

י"ל דְּכּוֹנְנָתוֹ כְּשֵׁר גְּמוּר שְׁנוּלַד מֵאִשָּׁה וּבַעֲלָה אֲבָל כָּל שְׁנוּלַד מִזּוֹ בְּזַנּוֹת י"ל לֹא חָסָה
עֲלֵיו כָּלל וּמִיָּהוּ אֵינוֹ מְנוֹכַרְח דְּכָשֵׁר הֵינּוּ אִפִּי שְׁנוּלַד בְּזַנּוֹת רַק שְׁאִינוֹ מְזוּר זְהוּ נִקְרָא
כְּשֵׁר ע"ד מֵאִישׁ פְּלוּנֵי וְכֵהֵן הוּא בְּמִשְׁנָה פ"ק דְּכְתוּבּוֹת רַק כְּשֵׁהוּא פְּסוּל דְּנִקָּא אַז הוּא
דְּלֹא חִיּוּסָה עֲלֵיו וְלִכְּוֹן כָּל שְׁנִיפְר שְׁהַמְשַׁלִּיכוֹ חָס עֲלֵיו אֵין בּוֹ לֹא מִשּׁוּם אֲסוּפֵי וְלֹא מִשּׁוּם
שְׁתּוּקֵי דְּבְּחֻזְקַת כְּשֵׁר גְּמוּר הוּא אִף שְׁנוּלַד מִן הַפְּנוּיָה בְּזַנּוֹת רַק שְׁזַנְתָּה עִם כְּשֵׁר לֵה'
וּמ"מ מֵאֲחֵר שְׁאָנוּ רוּאִים שְׁאֵם הַנִּלְד פְּסוּל לֹא חִיּוּסָה עֲלֵיו עַד דְּסַמְכִינָן שְׁאֵם נִיפְר
שְׁטַרְחָה עֲלֵיו סַמְכִינָן לֹמַר שְׁהוּא כְּשֵׁר וּא"צ לְשֹׂאוֹל מֵאִמּוֹ כָּלל וְעֲדִיף מִשְׁתּוּקֵי מִשּׁוּם
שְׁאֵם הָיָה פְּסוּל לֹא הָיְתָה חָסָה עֲלֵיו וּא"כ הֵכָא גְּבִי מְזַנָּה מְנִיקָה שְׁהַנִּלְד הוּא לֵה לְבַזְיוֹן
שְׁנִיפְר וּגְלוּי זְנוּתָה לְכָל רוּאָה.

וה"ל פְּגָם עֲלֵיהָ לְכּוֹן י"ל דְּאִף אִם הוּא כְּשֵׁר לֹא חִיּוּסָה עֲלֵיו מִצַּד הַבַּזְיוֹן וְגַם לְעַנְיָן שְׁאִינָה
יְכוּלָה לְהַנְשֵׂא מִחֻמְתּוֹ וּע"כ אִם לֹא נִתְיַרְנָה לְהַנְשֵׂא חִיּוּשֵׁינָן שְׁתַּגְרוּם לוֹ מִיָּתָה כְּדֵי שְׁתּוּכַל
לְהַנְשֵׂא אֲבָל כְּשִׁיתִירוּהָ לְהַנְשֵׂא י"ל לֹא תְּמִיתָנוּ וְעוֹד י"ל שְׁע"י הַנְּשׂוֹאִין ג"כ יְסוּר הַפְּגָם
כִּי כְּשֵׁהיא נְשׂוֹאָה אִף שְׁיֵישׁ לֵה וְלָד מִקּוֹדֵם הַנְּשׂוֹאִין אֵין הַכָּל מְבַחֲנִים בְּזֶה מִשָּׂא כ"כ
כְּשֵׁהיא בְּתוּלָה שְׁיֵישׁ לֵה וְלָד הַכָּל מְפִירִין פְּגָמָה וְלִכְּוֹן גְּבִי בְּתוּלָה מְזַנָּה מְנִיקָה בּוֹדָי יֵישׁ
לֹמַר דֵּישׁ לְצַדֵּד לְהַקְל כְּדַבְּרֵי ה"ר מְרָדְכִי טוֹרְמִשָּׂא שְׁבַמְרָדְכִי פ' הַחוֹלֵץ לְהַתִּירָה לִינְשֵׂא
וּאֵע"ג דִּי לְהַפְּדֵי שֵׁא"כ מִן הַדִּין שְׁאֵפִילוֹ מֵת הַנִּלְד לֹא נִתְיַרְנָה לִינְשֵׂא עַד כ"ד חֲדָשׁ
דְּהָא לֹא שְׁרִינָן בְּמֵת רַק מִשּׁוּם דְּלֹא עֲבָדֵי נָשִׁי דְּחֻזְקוֹן בְּנִיָּהוּ וְאִם לֹא טַעַם זֶה אִף אִם מֵת
הִי אֲסוּר וּא"כ הֵכָא גְּבִי בְּתוּלָה מְזַנָּה שְׁאָנוּ אוֹמְרִים דֵּישׁ לְחוּשׁ לְזֶה א"כ אִף אִם מֵת יְהִיָּה
אֲסוּר אִף זֶה אֵינוֹ דְּהַפּוֹסְקִים הַתִּירוּ בְּמֵת הַנִּלְד וְלֹא חִילְקוּ וּצ"ל הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּבַר דְּלֹא
שְׁכִיחָא לֹא גִזְרוּ בָּהּ רַבְּנָן.

וְכִינּוֹן שְׁכִינּוֹן יֵישׁ לְנוֹ לֹמַר לְהַפְּדֵי לְצַדֵּד לְהַקְל גַּם בְּלֹא מֵת וּמִשּׁוּם דְּהָא עֲדִיפָא לִיָּה וּא"כ יְהִי
זֶה טַעַם לְהַקְל בְּתוּלָה מְזַנָּה מְנִיקָה כְּדַעַת הַרמ"ט שְׁבַמְרָדְכִי כַּנ"ל וּמֵהַר"מ אֲלִשְׁקָר
בְּתַשׁוּבָה סוּף סִי י"ב כְּתַב ג"כ וּנ"ל כְּדַבְּרֵי ה"ר מְרָדְכִי מְלִשׁוֹן הַבְּרִייתָא עֲצָמָה דְּתַנִּי לֹא
יֵשָׂא אֲדָם מְעוֹבְרַת חֲבִירוֹ וּמִינְקַת חֲבִירוֹ כּו' וְלֹא קַתְנֵי לֹא יֵשָׂא אֲדָם אִשָּׁה מְעוֹבְרַת
וּמְנִיקָה דְּמִשְׁמַע דְּנִקָּא חֲבִירוֹ וְלֹאפּוֹקֵי עֲשׂוּי בְּזַנּוֹת עַכ"ל וּבְתַשׁוּבַת נ"ב מֵהַד"ת חֵאָה"ע
סִי ל"ח כְּתַב דְּחֲבִירוֹ אֲתָא לֹאפּוֹקֵי אִם הִיא מְעוֹבְרַת בְּזַנּוֹת מְעַרְבֵי אוּ מְעוּ"ג.

וּג"ז אֵינוֹ מְנוֹכַרְח דְּהָא מְזוּר ת"ח קוֹדֵם לְכַה"ג ע"ה וּא"כ עַכ"פ זֶה הַנִּלְד ג"כ מְצוּנִים
לְהַחֲיוֹתוֹ אַח"כ רֵאִיתִי בְּתַשׁוּבַת הַג"מ עֲקִיבָא אֵיגְר סִי צ"ה שְׁדַחָה ג"כ סְבָרָא זוֹ וּמ"מ
לְמַעֲשֵׂה הַתִּיר שָׁם בְּשַׁעַת הַדְּחַק וּמְקוֹם עֵיגוֹן וּמ"מ כָּל גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים דְּחוּ דְּבַרֵי הַר"ר
מְרָדְכִי וְכַמְבֹאֵר בְּתַשׁוּבַת הַב"י דִּינֵי נְשׂוֹאִין סִי ב' אִף אֲפִשֵׁר לְהַתִּירָה לְהַנְשֵׂא אַחֵר ט"ו

חדש ועי' בפני יהושע בק"א דכתובות פ"ק (דף ס') סע"פ ק"ו והיינו דוקא בנתנה
הבן למינת מקודם שהפירה ובאופן שהמינת תשבע עד"ר שתניקנו עד כ"ד חדש וא"כ
ע"ד השאלה שנושאת בתי תרי"ט באשה פרוצה שנופרדה מבעלה שני שנים ונתגרשה
כ"ה סיון תרי"ח ונשאת לאיש בכסליו תרי"ט ונלדה כ"ה שבט תרי"ט ולד בריא ולא
התחילה להניקו ונתנתו למינת והיא אומרת שזאנסה מן אינו יהודי למחר אחר הגרושין
[ע' מפתח] ויש מי שרוצה לישאנה אפ"ל דש"ר כי זו המזנה ודאי הנולד לה בזיון גדול
שהעולם מחזיקין שזינתה תחת בעלה.

וא"כ אין תקנתו כלל שתהיה היא מניקתו דיש לחוש שתמיתנו (וכן מנהג המלוכה יר"ה
ליתן ונולדות פאלו לאחרים להניק). ועי' ב"ש סי' פ"ב ס"ק ח מה שהביא מהגמ' בכתובות
פ' הנושא (דף ק"ב ס"ב) שאין מניחים את הבן אצל מי שראוי ליורשו מעשה שהי'
ושחטוהו ערב הפסח כדי ליורשו וא"כ אי משום ירושת קצת ממון חשו לספנה כמו כן
י"ל לחוש לספנה שתסיר ממנה פושט בני אדם ובצירוף שתהיה מותרת לינשא וע' בס'
קהלת יעקב להחוו"ד ושם הלכות אישות סי' י"ג סע"פ י"א ויש מקילין במזנה יעו"ש
מה שצידד להקל ומש"ש דיש לחוש שתניק בעצמה ויבא הנולד לידי ספנה אינו מוכן
ואולי נתפזן למ"ש וגם יש עליו החששא דמה"ר"י מינץ סי' ה' לכן פאשר שמעתי שהה"ג
ר"ז מפאלצק פתב להתיר יש לו לסמוך עליו ועי' בנו"ב מהד"ת חאה"ע סימן ל"ד
ובתשובת הג"מ עקיבא איגר סי' צ"ה אולם מ"ש מעל' שזאמר להכשיר הנולד בטענה
שאומרת שנתעברה מאינו יהודי צ"ע בב"ש סי' ד' סע"פ כ"ז ס"ק מ"ד גבי פתב
בפרישה כו' עד דלא אמרינו מכותי נתעברה וע"ש סע"פ כ"ו ס"ק מ"ג ועי' מזה
בתשובת רע"ק איגר סי' ק"ו וסוף סי' קו"ף: סימן מז שאלה באשה שיודע שהיא אשת
איש אבל אינו ידוע כלל מי הוא האיש שהוא אישה אם נאמנת לומר מת בעלה ובפרט
שאומרת שבעלה הוא פב"פ ממקום פלוני וגם בנד"ז יש פאן גם עד א' שבעלה של זו
הי' איש זה שאומרת וגם יש בתולה קטנה פחות מבת שנים עשר שנים שהיא נכדתו של
בעלה הנזכר שעשתה מעשה רב המורה שזו האשה היא אשת זקינה היינו פשבאמה זו
האשה הנזכרת לעיר שהיתה בו הקטנה הנ"ל נפלה הקטנה על צוארה של האשה הנ"ל
בנשיקה להיותה אשת זקינה: תשובה משנה ביבמות ר"פ ט"ו האשה שהלכה כו' שלום
בינו לבינה עי' בעצ"א סי' י"ז סע"פ.

מ"ג ס"ק קע"ב דהטעם שזאמנת הוא משום חומר שהחמרת עליה בסופה א"כ יש לספק
פשידוע בעדים שהיא נשואה לאיש אבל אינו ידוע להם מי הוא בעלה בכה"ג אם נאמנת
לומר מת בעלה דהא ליכא חומרא בסופה שאם יבא בעלה תוכל להכחישו ולומר שאין
זה בעלה ונהגם דס"ל לרב המנונא חזקה אין אשה מעינה כו'.

ועיין פתובות (כ"ג ס"ב) וא"כ כמו שאינה מעינה לומר גרשתני כמו כן לא תעיז לומר
לו אינה בעלי הלא מבואר בסי' י"ז ס"ב דכיון שפבר נשאת מעינה ומעינה כו' ולכאורה
ע"כ לא נחלקו ב"ש וב"ה בבאה ממדינה למדינה ואמרה מת בעלי רק משום דב"ש ס"ל
דגם בבאה ממדינה למדינה מירתתא משום דשכיחא שיירתא פמבואר בגמ' פ"ק ט"ו
דיבמות (דף קט"ז ע"ב) וע"ז הודו ב"ה לב"ש אבל היכא דלא מירתתא פלל גם ב"ש לא
פליגי.

וכ"מ פ"ב דכתובות (דף כ"ב סע"ב): מיתה אינה יכולה מכחישתו גירושין יכולה מכחישתו. ופרש"י מיתה אם יבוא בעלה אינה יכולה לומר מת אתה כו' וא"כ בנ"ד אף שלא תוכל לומר לו מת אתה הרי עכ"ז תוכל לומר לו אינה בעלי ואפ"ל דכינון דע"פ רוב יש חומרא בסופה ע"כ לא פליג וגם בכה"ג נאמנת.

דקא לטעם דע"א נאמן משום דמלדעל"ג לא משקרי אינשי קשה איה נאמן אם אינו מעיד על טב"ע פי אם על סי"מ וא"כ אין זה מלדעל"ג כ"כ כו' דאם יבוא בעלה יוכל לתרץ דאתרמי סי"מ כסי"מ כו' ובתשובות מהר"מ מרוטנבורק סי' שע"א פי כמו שהאשה נאמנת לומר מת בעלה פה נאמנת לומר שהי' לו שומא הביאו בק"ע דהמכמ"א סי' ב' ססעי' ו' מיהו הגם דע"ז לא תוחזק שקרנית מ"מ אם יבא בעלה חי יהי' חנומר בסופה מיהו בנ"ד דג"כ מייירי שאומרת מי הוא בעלה פכ"פ ממקום פלוני א"כ אם בא אותו הפלוני יביא עדים שהוא פכ"פ ממקום פלוני עכ"פ תצא מזה שנשאת לו ושייך חומרא בסופה כו': קיצור.

הטעם שהאשה נאמנת לומר מת בעלה י"ל משום חנומר שהחמרת עליה בסופה. וכאן י"ל אין שייך החנומר כ"כ מיהו אפ"ל לא פליג בין חנומר גמור ובין פשהחנומר אינו כ"כ וצ"ע ועוד דכאן י"ל חנומר ממש בסופה: ב והרמב"ם פ"ק י"ב מה"ג הלכה ט"ו פתב מי שהחזיקה אשת איש כו' ובאה ואמרה מת בעלי כו' מלשונו מבואר אף שלא החזיקה רק שהיא אשת איש.

ולא שם בעלה וכ"מ מהמשנה פ"ב דכתובות (דף כ"ב ע"א) ואם יש עדים שהיתה אשת איש והיא אומרת גרושה אני אינה נאמנת והא ודאי אף שהחזיקה שהיא אשת איש ואינו ידוע מי היא אישה הדין פן ואעפ"כ משמע דוקא גרושה אני אינה נאמנת אבל אם אמרה מת בעלה נאמנת והיינו משום דאם יבא בעלה הרי יוכל לברר שהוא בעלה ויהי חנומר בסופה: קיצור וכ"מ מהרמב"ם פי"ב מה"ג הט"ו ובמשנה פ"ב דכתובות (דף כ"ב ע"א): ג ובנ"ד פיון שיש ע"א שבעלה הי' איש זה שאומרת וגם הקטנה עשתה מעשה לאלתר שהיא אשת זקונה א"כ י"ל ה"ל עדים שזה פלוני הי' בעלה דקא תנו ריש פ"ב דכתובות ואם יש עדים שייצאת בהינומא וס"פ ה"ל תנו ואלו נאמנים להעיד בגודלן מה שראו בקוטן כו' ושיצאת פ' בהינומא כו' והיינו כשיש עד א' עמו ולהרמב"ם אפילו בלא ע"א עמו וכמבואר בש"ע אה"ע סי' צ"ו סט"ו ובגמ' שם הטעם משום דכינון דרוב נשים בתולות נישאות גילווייא מילתא בעלמא הוא והנה לענין ואשתמודעינהו דהדין פלוני אחוהי דמיתנא מאביו הוא אמרו ג"כ דנקרא גילווייא מילתא ביבמות פ"ק החולץ (דף ל"ט ע"ב) והטעם משום פיון שבלא"ה ידוע לנו שיש להמת אח מאב רק שאינו ידוע מי הוא נקרא גילווייא מילתא והתשב"ץ ח"א סי' פ"ג (דף מ"א ע"ד) כ' וז"ל לפי שהקדמתי בגילווייא מילתא שפשבאים לפנינו יבם ויבמה לחלוץ בודאי דעתינו סומכת שייבם ויבמה הן כאילו הענין נודע אצלנו באומדן דעתא אלא שנעלם ממנו קצת עכ"ל ואין זה מספיק דקא אם אין היבמה מפרת שזהו היבם ג"כ נאמן עד אחד משום דגילווייא מילתא כו' ובנ"ד ג"כ מאחר שעכ"פ הנה לה איש אלא שנעלם מאתנו מי הוא וכינון שהיא צונחת שזה פלוני הנה אישה אומדן דעתא שכן הוא וה"ל רק גילווייא מילתא ובהחולץ שם נאמן אפילו ע"א כש"כ הקא שיש כאן עד א' וקטנה ה"ל דה"ל כשני עדים דהש"ג פתב דקטן

שְׁמַעִיד מַסְלֵ"ת ה"ל כְּמַעִיד בְּגוֹדְלוֹ מֵה שְׁרָאָה בְּקוֹטְנוֹ וּכ"ש הֵכָא דְעַבְדָּה הַקְטַנָּה מַעֲשֵׂה רַב שְׁנִפְלָה עַל צְנוּאָרָה בְּנִשְׁיָקָה לְהִיּוֹתָה אֲשֶׁת זְמִינָה וְעַדִּיף מִמַּסְלֵ"ת: קִיְצוֹר וְעוֹד בִּנ"ד שְׂיֵשׁ עַד אֶחָד שָׁזָה הָיָה בְּעֵלָה וְהַקְטַנָּה שְׁעֲשִׂתָּה מַעֲשֵׂה י"ל ה"ל כְּפִדִּין וְאֵלּוּ נְאֻמִּים לְהַעִיד בְּגוֹדְלוֹן כְּשֵׁשׁ ע"א עֲמוּ מִשׁוּם דְּגִילּוּיָא מִלְתָּא בְּעֵלְמָא הוּא וְהֵכָא ג"כ ה"ל רַק גִּילּוּיָא מִלְתָּא: ד וְעוֹד דְּהָא בְּאַמַּת אֵין יְדוּעַ שְׁהִיתָה אֲשֶׁת אִישׁ רַק עַל פִּיהָ וּא"כ פְּשִׁיטָא דְנִאֲמַנְתָּ כְּמוֹ הַפָּה שְׁאַסֵּר הוּא הַפָּה שְׁהִתִּיר וְאִם מִשׁוּם שְׁהִלְכָה בְּצַעֲרִיף כְּמִנְהַג הַנְּשׂוּאוֹת אֵין זֶה כְּעַדִּים מִמֶּשׁ שְׁהִיתָה אֲשֶׁת אִישׁ דְּהָא יוֹכֵל לְהִיּוֹת שְׁגֵרוּשָׁה אוֹ אֶלְמָנָה הִיא וּבִנְדָאֵי יֵשׁ בְּעוֹלָם מִיעוּטָא גְרוּשׁוֹת וְאֶלְמָנוֹת.

א"כ לא הִוְחָזְקָה בְּאֲשֶׁת אִישׁ מִמֶּשׁ. רַק ע"ד רֹב וּמִיעוּט: וְעֵינִן בְּפָנֵי יְהוֹשֻׁעַ, בַּק"א דְקַדוּשִׁין ספ"ט.

דס"ל דע"א נְאֻמִּין בַּכַּה"ג וְעוֹד רְאָיָה מִהַדִּין בִּש"ע ס' ל"ז סְעִיף כ"ד דְנִאֲמִין ע"א לֹמֵר מִי הוּא הַמְקַדֵּשׁ. וע"ש בַּב"ש ס"ק מ"ה.

וה"נ נְאֻמִּין ע"א לֹמֵר שְׁפִלוּנֵי הִי בְּעֵלָה: קִיְצוֹר וְעוֹד כְּמוֹ שְׂאִין יְדוּעַ כָּלֵל שְׁהִיתָה עַל פִּיהָ א"כ י"ל הַפָּה שְׁאַסֵּר הוּא אֶף שְׁהִלְכָה בְּצַעֲרִיף. מ"מ עִם הָעֵד א' י"ל דְנִאֲמִינִים.

בַּפְנֵי בַקו"א דְקַדוּשִׁין סְעִיף פ"ט: מִהִלְכוֹת עֲגוּנוֹת סִימֵן מַח אֲשֶׁה אַחַת מִק' אַנְרָשָׁא פְרוּמָא בַת מ' יְהוֹשֻׁעַ עֲגוּנָה מִבְּעֵלָה ר' זָאב וּוְאֶלְרָף בֶּן מ' יַעֲקֹב שׁו"ב מְלִיבְאֻנִיטְשׁ זֶה כ"ב שָׁנִים שְׁהִלְךָ בְּעֵלָה הַנָּ"ל מִמְּנָה לְמַדִּינַת רוּסְיָא לְהַמְצִיא טְרָף וּפְרַנְסָה אֶצֶל נְגִידֵי הַזְאוּאֻדְנִיקֵס הַנְּמַצְאִים שְׁמָה וּמְצָא כְּדִי פְרַנְסָתוֹ בְּזַאוּוֹאֵד שְׁל מו' תַּנְחוּם בְּנוֹעַז וְנִסְעַ מְמַנּוּ לְזַאוּוֹאֵד אַחַר וּמְאֵז נֶאֱבַד שְׁמוֹ וְזָכְרוּ: וְזֶהוּ הָעֵתֵק הַגַּב"ע עַל אוֹדוּתִיו: כְּמוֹתֵב תְּלַתָּא בִּי דִינָא כְּחֻדָּא הַנוּיָנָא נֶאֱתָא לְקַדְמָנָא מו' יַצְחָק בַּמ' שְׁלָם מִק' שְׁקֵלָאֵב וְהַעִיד בְּפָנֵינוּ ב"ד הַח"מ בַּתו"ע בַּאֲלִיוֹנ"ע בִּזְה"ל אִיף בֵּין גִּיּוּוֹעֵן בְּזַאוּוֹאֵד פּוֹשְׁקִינוּ הַסְמוּף לְקַאֲסֵטְרָמָא אֶצֶל מו' יַעֲקֹב חֲנוּתוֹת וְהַגִּיד מו' יַעֲקֹב הַנָּ"ל בְּפָנֵי כְּמָה אֲנָשִׁים וְגַם בְּפָנֵי בִזְה"ל אִיף הָאָב גִּיהֶעֱרַט עַפ"י הַשְּׁמוּעָה אֵז מו' זָאב וּוְאֶלְרָף בֶּן יַעֲקֹב שׁו"ב מְלִיבְאֻנִיטְשׁ חֲתָן מו' יְהוֹשֻׁעַ בְּיַמְעֵן מְאוּרָשָׁא שְׁהִיָּה אֶצֶל מו' תַּנְחוּם בְּנוֹעַז בְּזַאוּוֹאֵד שְׁלוֹ.

אִיז נְהַרְג גִּיּוּוֹאֲרִין בְּנִסְיַעְתּוֹ מִמו' תַּנְחוּם בְּנוֹעַז הַנָּ"ל בְּדֶרֶךְ וְאַח"כ שְׁמַעְתִּי מִשְׁנֵי אֲנָשִׁים אֵז זִי הָאֲבִין גִּיקָאֲנַט אֶת מו' זָאב הַנָּ"ל בְּחִיּוֹ אֲנִי הָאֲבִין עִם גִּיפּוֹנְעֵן אֶהְרוֹג עַל הַדֶּרֶךְ אוֹן הָאֲבִין עִם דְּעַר קֵאֲנַט אֵז דָּאֵשׁ אִיז מו' זָאב הַנָּ"ל הָאֲבִין זִיָּא עִם מְקַבֵּר גִּיּוּוֹעֵן כ"ז שְׁמַעְתִּי מִמו' יַעֲקֹב גַּם אָמַר מו' יַעֲקֹב הַנָּ"ל אֵז אִיף וּוְעַל קוּמְעֵן לְמַדִּינַתְנוּ וּוְעַל אִיף דָּאֵשׁ דְּעַר צִיִּילְעֵן בְּפָנֵי ב"ד בְּכַדִּי לְהַשִּׁיג לְהַאֲשֶׁה פְרוּמָא אֲשֶׁת מו' זָאב הַנָּ"ל אֵינִן הִיתֵר כָּל הַנָּ"ל הַגִּיד לְפָנֵינוּ ב"ד ח"מ מו' יַצְחָק הַנָּ"ל בַּת"ע פְּנ"ל וְקַבְלָנוּ עֲדוּתוֹ כַּד"ת וְלִרְאָנִי בַאֲעֵה"ח יוֹם ה' ז' אֶדְרַר תַּקַּע"ט לַפ"ק בַּק' אֲרָשָׁא נְאֻם אַבְרָהָם בַּמ' א"ג שׁוֹר מ"צ דַּק' הַנָּ"ל: וְנֵאֻם זָאב בַּמ' צָבִי הִירָשׁ: וְנֵאֻם יוֹסֵף בַּמ' יַעֲקֹב: תְּשׁוּבָה עֲבַרְתִּי עַל הַגַּב"ע וְתִיּוֹהָא קָא חִזִּינָא הֵכָא.

שָׁזָה יוֹתֵר מִי"ד שָׁנָה שְׁהוֹגְבָה הַעֲדוּת מִב"ד יָפָה שְׁל ק' אַנְרָשָׁא וּמַדּוּעַ לֹא דְפָקָה הַעֲגוּנָה עַל פְּתִיחֵי הַמּוֹרִים לְהַסִּיר מַעֲלִיָּה כְּבִלֵי הַעֲיָגוֹן זֶה זְמַן שָׁנִים רַבּוֹת. יְשֻׁבָה גְלַמּוּדָה וְדוּרְשׁ אֵין לָהּ הָאֵם אֵין תּוֹרָה ח"ו בִּישְׁרָאֵל וְע"כ נִסּוּגוּתִי אַחֲרוֹר מְלוֹמֵר בְּזֶה דְבַר עַד אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי

תחלה להחמיר צדק' אורשא לעמוד על התקירה מדוע אשתהו כ"כ ואם תקובל האמתלא בעיניו ימחול להודיעני.

ואז אשא דעי להמציא לה מזור ותרופה מן התורה פפי אשר יראוני מן השמים והנה הרב הנ"ל דרש את האשה מה ראתה על פכה ומה טעם יש בדבר שהתרישה עד פה וחקל כבוד לזקנה במקום שאין חכמה ושדר את האשה לכאן למען אשמע דברי הדברים כהווייתן מפי האשה בעצמה.

ואף הוא פתח בהצלה תחלה בשריותא דהאי אתתא כי אתרא דמר הוא וכפואה הנה דרשתי ממנה על זאת. וכה הנה דבריה אחר נסיעת בעלה ממנה לשם ומצא לו מקום אצל מו' תנחום בועז בזאוואד שלו והנה מלמד עם בנו אליקום שו"ב ומיום נסיעתו עד קרוב לשתי שנים אחר זה קבלה ממנו מכתבין מפ"ש וגם שלח לה מעות משם.

ואח"ז הנה מלחמת הצרפתים ומאז והלאה לא נשמע ממנו דבר ומחמת ריחוק הדרך כי רב הוא לא הי' ביכולתה לדרוש אחריו עד שפמה שנים אח"ז בא מו' תנחום בועז למדינה זו ודרשה ממנו על בעלה והשיב לה שנסע ממנו לר' ליב הקטן לזאוואד אחר רחוק ממנו ואז שלחה את מ' אליקום לשם לדרוש אחריו וכבוא מ' אליקום לשם עשה שם עפ"י פקודת הגובערנאטער דשם סליעטסוועש ונתברר עפ"י הסליעדשטוועש שהוא נסע ממו' תנחום בועז לשם ובדרך לן אצל קדר אחד ושם הנה מתאכסן גם קדר ממקום אחר ונסע עמו משם והביאו את הקדר הנ"ל למשפט והושיבו אותו באסטראג מחמת שבהסליעדשטווע נראה שהוא הרגו וגם ראו אצלו את הפוטער שלו ונסע משם ר' אליקום הנ"ל ובא לכאן ולא הביא דבר ברור מהריגתו רק שמהשליעדשטווע הנה נראה שהוא הרגו ואח"ז הנה שם מו' יצחק במו' שלם מק' שקלאב ובא לק' אנרשא ונתקבל עדות ממנו בב"ד דק' אנרשא ששמע ממ' יעקב חנויות שבעלה נהרג בעו"ה וששני אנשים מצאו אותו והפירוהו וקברוהו והנה בדעתה לדפוק על פתחי התרה ע"פ גב"ע של מו' יצחק במו' שלום.

והנה בא איש אחד ממאסקווע וסיפר איך שראה את בעלה הנ"ל במאסקווע שהחליף את דתו ח"ו (אשר לא יאמן ח"ו עליו כזה כי הנה הולך בדרך ישנה כאחד כשירי ישראל). ומחמת זה חדלה מלבקש התרה עד שחזתנה נסע למאסקווע לחקור אחר הדבר ומצא שם אותו האיש שהחליף את דתו ושומר שהוא בעל האשה הנ"ל והנה הוא שקר גמור כי אחר הוא רק שלמד אצלו שחיות בביתו והנה יודע מכל הענין שפלתו יושבת בעיגון הוציא קול שהוא בעלה ובל"ב עד שפא חזתנה ממאסקווע ונתגלה הדבר שהוא שקר גמור נמשך זמן רב וכאשר נתגלה הדבר שהוא שקר ורצתה להשיג התרה בא אחד מראסיי והוציא דבה איך שראה אותו בארחאנגול ושהחליף את דתו ולקח אשה שם אצל סוחר והגיד שם הסוחר ובהיות שהוא ריחוק מקום מאד פמה אלפים ווייארסט וגם יהודים אינם נמצאים שם עד שנודע שמונה אברהם מטולע מחזיק שפיטאל בארחאנגול והושיב שם בשפיטאל איש אחד (הוא הנגיד מו' חיים כהנא שדר כעת פה"ק וויטעפסק) ונסע אביה לאדמו"ר הרב הקדוש מליובאוויטש נ"ע שיכתוב למו' אברהם הנ"ל לטולא ולמו' יצחק דאקטער שיכתבו לארחאנגול לחקור אחר הדבר שמה וכתב אדמו"ר נ"ע אליהם והודיע להם שם הסוחר דשם אשר אמר האיש שנשא בתו לאשה.

ועד פה נכה נתארף עוד הדבר הרבה ושמעה שבא תשובה מארחאנגול ששקר הדבר
שהוא מכיר את הסוחר הנ"ל ואת חתניו לוקחי בנותיו שהמה ערלים מתולדותם
ואפיצירין אף אדמו"ר נ"ע הלך לעולמו ולא הגיע לידה המכתב מארחאנגול וגם אביה
שהוא הנה המוציא והמביא להשיג התרה שבק חיים כו' וגם הגב"ע של מו' יצחק במו'
שלם לא ידעה היכן הוא ואז רפו ידיה והסיחה דעתה לדרוש אחר התרה עד שזה פשנה
ויותר שאחד ממנידעיה בקשה ממנו לתפוש אחר כתבים הנצרכים לה ובתוך תכריף של
כתבי של אביה מצא הגב"ע הנ"ל ומאז שמה אל לבה לדפוק על פתחי התרה מכבלי
העניגון הן הן קוצור תנרף האמתלאות ממה שהאריכה לפני הראויין להתקבל על לב
השומע והנה הגביר מו' חיים פהנא דר כעת פה קהילתינו והעיד לפני בתו"ע כד"ת
שאמת הדבר שכתבו אליו לארחאנגול לדרוש הדבר ודרש וחקר שהוא שקר גמור כי
מכיר את הסוחר ואת חתניו שהמה ערלים מתולדותם: עוד אחת הציעה לפני האשה איה
שזה מקרוב פאשר שמה על לבה לדרוש אחר התרה שמעה מאיש א' ר' אייזיק איה
ששמע מא' מק' סמילאן שהיה בגרעניןפראיסיין ביוברריג ובא לריגא ושמע ממנו
בריגא איה שראה את בעלה הנ"ל ביוברריג שהחליף את דתו והוא שמה קווארטאלנע
והאיש ר' אייזיק אינו בביתו ובהיות שר' אייזיק הנ"ל אינו בביתו לדרוש ממנו ע"פ ד"ת
שלחה לק' סמילאן למצוא את האיש שהיה ביוברריג ובריגא.

שאומר ר' אייזיק ששמע ממנו כזאת. והביאה מכתב משם וחתומים עליו ט"ו בע"ב שלא
היו ביוברריג ממחניהם כ"א שני אנשים היינו מו' חיים במו' יעקב ור' מרדכי בר' ליב
אף ר' חיים בר' יעקב לא היה מעולם בריגא: רק מרדכי הנ"ל והוא איש שקרו ואין
בלבו אמונה עכ"ל המכתב והיא גם היא אמרה שהאיש מרדכי הוא שונא לה שונאה
פבושה מחמת עסק שידוף וגם פה יש מכירין אותו שאין פדאי לחוש לדבריו שאינו
הולך בדרך הישר וגם אמרה האשה שר' אייזיק הנ"ל אמר שהקווארטאלנע הנ"ל שהגיד
לפניו אותו האיש שהיה ביוברריג הוא קצר הקומה ופניו שחורים וגישטופלט ובעלה
הנ"ל היה בעל קומה ולבן ופניו היו נקיים בלא שטופלען עכ"ל השואל: הנה תשובתו
הרמה ע"ד הענונה מאורשא הגיעני עש"ק העבר ולא יכולתי לקיים רצונו לעיין בזה
היטב למעשה פדבעי אף דרך כלל אמרתי לכתוב לכת"ר בזה כי מהיות מה שלא
ננדקתי לזה תחלה בבוא מכתבו הראשון לא מפני הספק דשפא היה אחר ג"י ותנן אין
מעדין עליו אלא עד שלשה ימים כו' כי בזה יש לצדד להקל.

אמנם מצד אחר נראה לי חומרא גדולה מפני העדים שאמרו תחלה שהוא חי זה אמר
שהוא במאסקעווי וזה אמר בארחאנגעל. ותמיהני איה לא דיבר כת"ר מזה.

ואם אמנם הציע המעשה איה שאמרת שנתברר הדבר שלא נמצא שם והיינו עפ"י
חותנה שנסע למאסקעווי לחקור ומצא כי אחר הוא וכו' וכן מארחאנגעל נתברר ע"י
גב"ע של הגביר מוהר"ח פהנא עכ"ז יש ויש לחקור בזה וצע"ג אם עי"ז נתבטל לגמרי
דברי והעדאת האומרים שהוא חי שהרי נמצא ראיה מפורשת שלא נתבטלה עדותו עי"ז
מתשובת מהר"ם בר' ברוך הלא היא באורף בהגמ"ר דכתובות פרק אלמנה ניוזנית סימן
ש"ו המתחלת על אודות ראובן ושמעון ששלשה נכרים הגידו מסל"ת על הריגת ראובן
ויהודי (בעל עבירה הפסול לעדות מדברבן עי' פסקי מהרא"י סימן ר"כ רכ"א דאפשר

הוא ג"כ פסול דאורייתא) א' הגיד לקרובי האשה ראיתיו חי בצרפת ושלחו אחר עמו לראות אם יש ממש בדבריו ויבוקש הדבר ולא נמצא ועכ"ז מבואר שם דכל שלא הודה אותו התועב ששיקר או שטעה בין איש לאיש לא נתבטלה עדותו אע"פ שלא נמצא בדבריו ולכן לא התיירה אלא מטעם פניו דהוא ג"כ פסול לעדות הלך אחר רוב דעות שהיו שלשה מסל"ת אבל לולי זאת לא היה מתיירה ע"ש הרי מבואר דמפני זה ששלחו אחר עמו לחפשו במקומות אשר אמר שהוא שם.

ולא נמצא בדבריו ואף גם הוא הודה עכ"פ שלא נמצא בצרפת עכ"ז לא מבטלינו סהדויותיה וחישינו דילמא עכ"ז אמר אמת שראוהו חי בצרפת או דחישינו שלא היה בצרפת כ"א במקום אחר וא"כ ה"נ בנ"ד אע"פ שבמאסקעווי וארחאנגעל לא נמצא עכ"ז לא נתבטלה עדותו שאמרו שהוא חי ואם אינו במקומות הנ"ל יש לחוש שהוא במקומות אחרים: ואע"פ שאפ"ש לחלק ולומר דהתם היה הענין שלא נתברר ששיקר דאפ"ש היה תחלה בצרפת ואח"כ אזיל לעלמא ומש"ה לא נתבטל עדותו אבל הכא הרי נתברר ששיקר או שהענין באופן אחר כמו בארחאנגעל נתברר שמה שאמר שלקח בת פלוני לאשה שאינו פן וכו' ונמצא הוחזק שקרן ומש"ה י"ל שנתבטל עדותו אף גם זה אינו מוכרח די"ל אע"פ ששיקר בכ"כ זה מ"מ השאר אומר אמת וכעין מ"ש התשב"ץ ח"א סימן ס"ו הובא בשו"ת בית אפרים סימן כ"ד דפלגינן דבוריה בשגם פי מלשון תשובת מהר"ם שכתב ויבוקש הדבר ולא נמצא לשון זה משמע שנתברר ששיקר עי' קדושין (דס"ו ע"א) דפי' ויבוקש הדבר ולא נמצא היינו שנתברר ששיקר אמרו כמש"ש היכי דמי אלימא כו' אלא בעדי הזמה כו' (אלא) שי"ל שבגדון דמהר"ם נתברר שאינו כלל בצרפת (מ"מ) שאותו התועב מהסתם נתן ג"כ סימנים עליו איהו שהיה שם ואפ"ש שנתברר שלא היו כלל הסימנים והיינו מ"ש מהר"ם ויבוקש הדבר ולא נמצא ואפ"ה חש לעדותו שמה אומר אמת כמה שהוא חי: ב ונחזי אנו דלכאורה נראה שיש לצדד לבטל עדותם גם בענין שאמרו שהוא חי משום דקיימא לן בכמה דוכתי דעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה כדאיתא במס' ב"ק (דע"ג ע"א) וגם בירושלמי פ"ק דגיטין פ"א טעם המשנה שבפ"ק דמכות דתנן נמצא אחד ביניהן קרוב או פסול עדותו בטילה שהוא משום עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ולכן ס"ל לר' יוחנן שם דהוא הדין פתב נכסיו לשני בני אדם והעדים כשרים לזה ופסולים לזה דאמרינן ג"כ דלא מהני עדותו גם לגבי מי שכשרים לו משום דעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה וגם לר"ל החולק שם ולמ"ד לא יאות אמר ר' אליעזר חילקו שם בירושלמי דמשום דהעדוהו לשני בנ"א ה"ל כמו שתי פתי עדות ומש"ה לא שייך לומר ע"ז דבטלה לגבי השני משום דבטלה לגבי הראשון אבל בעדות לאיש אחד אמרינן עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה והיינו דין המשנה דפ"ק דמכות דנמצא א' ביניהן קא"פ עדותו בטלה ובטוש"ע ח"מ סימן נ"א הובאו ב' דעות יש פוסקים כר' יוחנן ויש כר"ל ובנ"ד הרי אף לר"ל י"ל דה"ל עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה פניו דכל העדות הוא לאיש אחד ואשה אחת היינו נדון מימת בעלה של זו להתיר אשתו לעלמא וכיון דנמצא מקצת עדותו בטלה היינו מה שאמר שהוא בארחאנגעל ושנשא שם בת גוי פלוני שכל זה נתברר שהוא שיקר מעיקרו שאינו בארחאנגעל ושגויה פלונית נשואה לגוי מאז ומקדם ולכן י"ל דמשו"ה בטלה כל העדות היינו גם מה שאמר שהוא חי ג"כ אין להאמין לו כלל והא דקיי"ל בפ"ק דסנהדרין (ד"י

ע"א) דְּכַשְׁאָחַד אוֹמֵר פְּלוֹנֵי בָּא עַל אִשְׁתִּי דְּפִלְגִינָן דִּיבּוֹרִיָּה וְלֹא אֶמְרִינָן עֵדוּת שְׁבִטְלָה מְקַצְתָּה בְּטִלָּה כְּנִלָּה הִנֵּה לִר"ל שְׁבִירוּשְׁלָמִי הִנְּ"ל אֶתִּי שְׁפִיר דְּמִשּׁוּם דְּהַעֲדוּת לְשַׁנֵּי בִנ"א לֹא אֶמְרִינָן עֵדוּת שְׁבִטְלָה מְקַצְתָּה בְּטִלָּה כְּנִלָּה הִנֵּה וּבְכַאֲמַת מְבוֹאָר בְּתִשּׁוּ' הָרֵא"ש פְּלָל סְמ"ךְ סִימָן א' שְׂיִישׁ שְׁהִבִּיאוּ רְאֵיָה מִפְּאֵן דְּהִלְכָּה כִּר"ל אֶכֶן הָרֵא"ש שְׁם דְּחָה רְאֵיָתוּ מִשּׁוּם דְּאִשְׁתּוֹ כְּגוֹפוֹ וְאִין זֶה בְּגֵדֵר עֵדוּת פְּלָל וּדְחִיָּיָה זֹו לֹא א"ש לִפ' הַתּוֹס' דְּסִנְהֶדְרִין (דְּרַף ט' ס'ע"ב) דִּה"ה פְּלוֹנֵי בָּא עַל אַחֻתּוֹ כּו' שְׁלִדְבְּרִיָּהֶם יֵשׁ רְאֵיָה דְּהִלְכָּה כִּר"ל וְאִיָּךְ שְׂיִיָּהֵה עֵכ"פ בְּגֵדוֹן זֶה לִר"ל ג"כ י"ל עֵדוּת שְׁבִטְלָה מְקַצְתָּה בְּטִלָּה כְּנִלָּה פִּינּוֹן דְּהַפֵּל בְּאִישׁ אָחַד וּמָה שְׁלִמְדָנוּ זֶה מִן הִירוּשְׁלָמִי וְלֹא מִמְשַׁנָּה דְּנִמְצָא א' בִּינִיָּהוּ קְרוּב אוֹ פְּסוּל.

מִשּׁוּם דְּלוּלֵי הִירוּשְׁלָמִי לֹא הָיָה שׁוּם רְאֵיָה לִנ"ד מִן הַמְשַׁנָּה דִּי"ל הֵתָם גְּזֵרַת הַכְּתוּב הוּא דְּכִתִּיב ע"פ שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ ע"פ שְׁלִשָּׁה מְקִיִּשׁ שְׁלִשָּׁה לְשָׁנִים מֵה שְׁנַיִם נִמְצָא אַחַד בִּינִיָּהוּ קְרוּב אוֹ פְּסוּל עֵדוּתָן בְּטִלָּה אִף שְׁלִשָּׁה נִמְצָא בִּינִיָּהוּ קֵא"פ עֵדוּתָן בְּטִלָּה וְאִינוּ שְׂיִיָּךְ פְּלָל לְלִמּוּד מִזֶּה דִּין עֵדוּת שְׁבִטְלָה מְקַצְתָּה בְּאִנְפּוֹן אַחֵר שְׂיִיָּהֵה ג"כ, בְּטִלָּה כְּנִלָּה אֶלָּא רַק ע"ד שְׁבִטְלוּ מְקַצְתָּה הָעֵדִים אִזְ לֹא מְהִי שְׁאָר עֵדִים שְׁלִזָּה הִקְשׁוּ שְׁלִשָּׁה לְשָׁנִים וּכְמוֹ שְׁהִקְשׁוּ שְׁם ג"כ לִשְׂא"ד לְעֵנִין הַזֶּמָּה מֵה שְׁנַיִם אִינּוֹן נִהְרָגִין עַד שְׂיִיָּהוּ שְׁנִיָּהֶם זֹוּמִיָּן אִף שְׁלִשָּׁה אִינּוֹן נִהְרָגִין עַד שְׂיִיָּהוּ שְׁלִשָּׁה זֹוּמִיָּן הוּא רַק דְּשְׁלִשָּׁה עֵדִים ה"ל כְּשָׁנִים לְכָל דְּבְרִיָּהֶם וְלִכּוֹ בְּנִמְצָא בְּתוֹךְ הַשְׁלִשָּׁה עֵדִים עַד א' פְּסוּל ה"ל כְּאִילוּ נִמְצָא בְּתוֹךְ שְׁנַיִם עֵדִים עַד א' פְּסוּל וְה"ל עֵדוּתָן בְּטִלָּה וּלִפ"ז אִין שׁוּם רְאֵיָה לִנ"ד לֹוֹמֵר כְּשֶׁנִּתְבַּטַּל מְקַצְתָּה דְּבְרִיָּה הָעֵד שְׂיִתְבַּטְלוּ גַם כּוֹן כָּל דְּבְרִיָּו דְּאִין ע"ז שׁוּם הִיקְשׁ אֶבֶל מִהִירוּשְׁלָמִי לְכַאוּרָה יֵשׁ לְלִמּוּד זֶה דְּמֵאֵחֵר שְׁהִירוּשְׁלָמִי הוֹצִיא מִן הַמְשַׁנָּה דְּעֵדוּת שְׁבִטְלָה מְקַצְתָּה בְּאִנְפּוֹן אַחֵר כְּגוֹן שְׁשִׁנֵּי הָעֵדִים קְרוּבִים.

לְאַחַד ג"כ בְּטִלָּה עֵדוּתָן גַם לְגַבֵּי מִי שְׁפִשְׁרִים לוֹ וְע"ז אִין שְׂיִיָּךְ הִיקְשׁ דְּמָה שְׁנַיִם כּו' אִף שְׁלִשָּׁה כּו' אַעֲכַצ"ל דִּס"ל לְהִירוּשְׁלָמִי דְּמֵהִיקְשׁ זֶה לְמָדוּ דְּעֵדוּת שְׁבִטְלָה מְקַצְתָּה בְּטִלָּה כְּנִלָּה אִף גַם הִיכָא דְּלֹא שְׂיִיָּךְ לֹוֹמֵר מְקִיִּשׁ שְׁלִשָּׁה לְשָׁנִים כּו' וְא"כ לִפ"ז מְמִילָּא נֹאמֵר ג"כ דְּלֹא דְּוִקָא כְּנִדּוֹן דְּהִירוּשְׁלָמִי דְּבְטִלָּה מְקַצְתָּה ע"י שְׁהֶם קְרוּבִים לְאַחַד דִּה"ה בִּנ"ד שְׁבִטְלָה מְקַצְתָּה דְּבְרִיָּהֶם שְׁנִתְבַּרֵּר שְׂשִׁיקְרוּ בְּהֶם ג"כ בְּטִלָּה כְּנִלָּה דְּהִינּוּ גַם שְׁאָר דְּבְרִיָּהֶם שְׁלֹא.

נִתְבַּרֵּר שְׂשִׁיקְרוּ. אִף לְכַאוּרָה לְפִי מִשְׁמַעוֹת הַש"ס פ"ז דְּב"ק (דְּע"ג ב') נ' דְּלֹא שְׂיִיָּךְ פְּלָל לֹוֹמֵר עֵדוּת שְׁבִטְלָה מְקַצְתָּה בְּטִלָּה כְּנִלָּה אֶלָּא כְּשֶׁהָעֵדִים נַעֲשׂוּ פְּסוּלִים לְעֵדוּת ע"י אוֹתָן מְקַצְתָּה שְׁהוֹזְמוּ מִשְׂא"כ אִם נִתְפָּסוּ שְׁקִרְנֵי בְּדָבָר שְׁלֹא נִפְסְלוּ לְעֵדוּת ע"ז י"ל שְׁלֹא בְּטִלָּה עֵדוּתָן אִף אִם נִתְבַּטְלוּ מְקַצְתָּה עֵדוּתָן וּכְמִש"ש לְרַבֵּנּוּ מִפְּאֵן וּלְהַבָּא הוּא נִפְסָל כּו' ע"ש הֵיטֵב דְּמוֹכְרָח הוּא וְזֶה לְכַאוּרָה נִגְדַּד הִירוּשְׁלָמִי הִנְּ"ל דִּס"ל דְּגַם ע"י פְּסוּל קְוֹרְבָּה שְׂיִיָּךְ לֹוֹמֵר עֵדוּת שְׁבִטְלָה מְקַצְתָּה בְּטִלָּה כְּנִלָּה אֶע"ג דְּלֹא נִפְסְלוּ לְעֵדוּת הַשְּׁנַיִם שְׂאִינוּ קְרוּב לוֹ פְּלָל דֹּא"כ לִפ"ז נִרְאָה ג"כ דְּאִם הָיָה בְּטִל מְקַצְתָּה עֵדוּתָו אִף אִם לֹא נִפְסְלוּ לְעֵדוּת ע"ז מ"מ בְּטִלָּה כְּנִלָּה דְּהָא לֹא גָרַע בִּיטוּל זֶה מִהִבְיטוּל ע"י שְׁנִמְצָאוּ קְרוּבִים לְאִישׁ הַשְּׁנַיִם אֶלָּא שְׂצ"ע דְּאִפְשָׁר בְּלֹא הַש"ס דִּילָן לֹא ס"ל כְּהִירוּשְׁלָמִי כְּמוֹ שְׁהַעִירוּ הַפּוֹסְקִים פ"ק דְּגִיטִין גַּבֵּי הָא דְּאִמֵּר רַבָּא עֲצָמוּ קְנָה אֶע"פ שְׁנִמְצָאוּ לֹא קְנָה שְׁזָהוּ נִגְדַּד הִירוּש' הִנְּ"ל וּבַח"ר דְּגִיטִין נ' שְׁמִסְפִּימִים יַחַד וְהָא דְּרַבָּא דְּעֲצָמוּ קְנָה אֶע"פ שְׁנִמְצָאוּ לֹא קְנָה מִשּׁוּם

דאין זױ נק' בַּטְלָה מִקְצָתָהּ רַק שְׂאִין אָנוּ מֵאַמִּינִים לוֹ עַל הַנְּכָסִים אַבְל הֵיכָא שְׁבַטְלָה מִקְצָתָהּ בְּבִירוֹר פֶּגוֹן בְּפִסּוּל קְוֹרְבָה אֲמַרִּינוּ בַּטְלָה פְּוֹלָה וצ"ע דְּנִכְסֵי ג"כ בַּטְלָה מִחֲמַת שְׁהוּא קְרוּב אֲצֵל עֲצָמוּ וצ"ל דס"ל ג"כ הַטַּעַם דְּאִין זֶה בְּגֵדֵר עֲדוּת אַף ק"ל ע"ז מִסְנֵיגָא.

דב"ק (דע"ג). הַנְּ"ל אֲמַאי לְרַבְּנָן מֵהֵימְנוּ אֲגִיבָה דְּהָא עכ"פ הוּזְמוּ עַל מִקְצָת הָעֲדוּת וּבַטְלָה מִקְצָת עֲדוּת א"כ אַף שְׁלֵא נַעֲשׂוּ פְּסוּלִים עִי"ז יִבְטַל עֲדוּתָן לְגַמְרֵי דמ"ש מִבִּיטוּל מִקְצָת הָעֲדוּת ע"י פְּיִסּוּל קְוֹרְבָה לְהִירוּשְׁלָמִי וּמִצָּאֵתִי בִשְׁט"מ דב"ק שָׁם (דע"ג ע"א) שְׁהַקְשָׁה וּא"ת פִּי נָמִי מִפְּאֵן וּלְהַבָּא כו' נִימָא עֲדוּת שְׁבַטְלָה מִקְצָתָהּ בַּטְלָה פְּוֹלָה וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּלֵא שְׁיִיף עֲדוּת שְׁבַטְלָה מִקְצָתָהּ כו' דְּהָא אִין הַפְּיִסּוּל וְהַבִּיטוּל מְשַׁעַת הָעֲדוּת רַק מְשַׁעַת הַזְּמָה וְאִילָף עכ"ל וּבְנֻדָּא פְּוֹנָתָם דְּהַפְּיִסּוּל אִינוּ רַק מְשַׁעַת הַזְּמָה אַבְל וּדָאִי דְּהַבִּיטוּל הוּא לְמַפְרַע שְׁעֲדוּת שְׁהוּזְמוּ עָלֶיהָ בַּטְלָה מִכָּל וְכָל וְאִפ"ה לֹא אֲמַרִּינוּ עֲדוּת שְׁבַטְלָה מִקְצָתָהּ בַּטְלָה פְּוֹלָה וְזֶה לְכַאוּרָה נְגַד מ"ש בִּירוּשְׁלָמִי דְּגִיטִין דָּא ע"ג שְׁלֵא נִפְסְלוּ הָעֲדִים לְזֶה פְּלָל אֲמַרִּינוּ ג"כ עֲדוּת שְׁבַטְלָה מִקְצָתָהּ בַּטְלָה פְּוֹלָה דְּהַש"ס דִּין בב"ק לֹא ס"ל לְבַטַּל הָעֲדוּת מִצַּד שְׁנֵתְבַטַּל בְּמִקְצָת פְּלָל וְהַמְשָׁנָה בְּמַכּוֹת מְקִישׁ שְׁלֵשָׁה לְשָׁנִים י"ל לַש"ס דִּין דְּהוּא מְטַעַם אַחַר כַּמֶּש"ל (בְּאוֹת זֶה).

וַיֵּשׁ לְחַלֵּק דְּגִיבָה וּטְבִיחָה הֵם שְׁתֵּי עֲדִיּוֹת ע"כ לֹא אֲמַרִּינוּ בְּזֶה עֲדוּת שְׁבַטְלָה מִקְצָתָהּ בַּטְלָה פְּוֹלָה אֲא"כ נַעֲשׂוּ פְּסוּלִים לְעֲדוּת מְמֵשׁ וְזֶהוּ דִּין הַגְּמָרָא בב"ק (ע"ג). אַבְל בְּעֲדוּת אַחַת מְמֵשׁ דְּוָמִיָּא דְּהִירוּשְׁלָמִי דְּגִיטִין בְּכּוֹתֵב פֶּל נְכָסִיו לְשָׁנֵי בנ"א יַחַד לַפ"ד ר' יוֹחָנָן דְּמַחְשִׁיב זֶה עֲדוּת אַחַת אֲמַרִּינוּ עֲדוּת שְׁבַטְלָה מִקְצָתָהּ בַּטְלָה פְּוֹלָה אַף שְׁלֵא נַעֲשׂוּ פְּסוּלִי עֲדוּת פְּלָל לְזֶה הַשְּׁנֵי רַק שְׁבַטַּל מִקְצָתוֹ ע"י פְּסוּל קְוֹרְבָה פנ"ל וְכֵה"ג חִזְקוּ הַתּוֹסְפוֹת בב"ק (דע"ב ב') סד"ה רְבָא אֲמַר וַיֵּשׁ רְאִיָּה לְחִזְקוּק זֶה מִמ"ש לְקַמְן אוֹת ח' בְּסוּגָא דְּשְׁבוּעוֹת (דמ"ח ע"א) דְּנִפְסְלוּ לְעֲדוּת ע"י שְׁקָר אַף דְּלְכַאוּרָה שְׁקָר הֵהוּא בְּגִנְבָה הַלְבָּנָה מִצַּד עֲצָמוּ אִין זֶה שְׁקָר הַפּוֹסֵל לְעֲדוּת פִּינוּ דִּין קִידוּשׁ הַלְבָּנָה נְמִשָּׁף מֵהַגּוֹבָה כו' אַעֲכָז"ל פִּינוּ דְּהוּא עֲדוּת אַחַת עִם רְאִיָּת הַלְבָּנָה ה"ז פְּשָׁקֵר בְּרִיאִיַת הַלְבָּנָה וְק' מ"ש מְגִיבָה וּטְבִיחָה לְרַבְּנָן דָּאָף דס"ל מִפְּאֵן וּלְהַבָּא הוּא נִפְסָל מ"מ לֹא גָרַע שְׁקָר זֶה מְשַׁקֵּר דְּעֲדוּת גּוֹבָה הַלְבָּנָה דג"כ אִין פְּדִי לְפִסּוּל מִצַּד זֶה לְבַד וְאִפ"ה בַּטְלָה פֶּל הָעֲדוּת וְגַם נִפְסְלוּ לְעֲדוּת אַעֲכָז"ל דְּשָׂאֲנֵי הֵתָם דְּהֵם שְׁתֵּי עֲדִיּוֹת אַבְל הֵכָא שְׁהוּא עֲדוּת א' ה"ל פְּדָבָר אַחַד מְמֵשׁ וּמְמִילָא שִׁי"ל בְּעֲדוּת אַחַד דִּין עֲדוּת שְׁבַטְלָה מִקְצָתָהּ בַּטְלָה פְּוֹלָה פְּהִירוּשְׁלָמִי דְּגִיטִין וּמֵיהוּ בנד"ז בלא"ה אִין שְׁיִיף פְּלָל לוֹמַר דִּין עֲדוּת שְׁבַטְלָה מִקְצָתָהּ דְּאִפִּילוּ לְהִירוּשְׁלָמִי אִין זֶה אֵלָא פְּשֵׁה־מִקְצָת עכ"פ בַּטְלָה בְּבִירוֹר גְּמוּר פֶּגוֹן שְׁהֵן קְרוּבִים לְאֶחָד וְקְרוּב פְּסוּל לְעֲדוּת וְהָרִי אִין עֲדוּתוֹ עֲדוּת פְּלָל מִשָּׂא"כ הֵכָא שְׁרַק הַגְּבִיר רח"כ מְכַחִישׁוּ ה"ל חַד לְגַבֵּי חַד וְלכ"ע לֹא שְׁיִיף בְּזֶה דִּין עֲדוּת שְׁבַטְלָה מִקְצָתָהּ בַּטְלָה פְּוֹלָה וְכמ"ש הפנ"י בְּמַסְכַּת ב"ק (דע"ג) דְּדוּקָא פְּשַׁבְטְלָה מִקְצָתָהּ ע"י הַזְּמָה אֲמַרִּינוּ פֶּן וְלֹא ע"י הַכְּחָשָׁה מִשׁוּם דָּאָז גַּם אִפִּילוּ הַמִּקְצָת שְׁנֵתְבַטַּל לֹא בְּטַל בְּבִירוֹר רַק מְסַפֵּק וּבנ"ד נָמִי הַמִּקְצָת שְׁבַטַּל לֹא בְּטַל בְּבִירוֹר רַק ע"י הַכְּחָשָׁת עַד א' הִינְנוּ הַגְּבִיר רח"כ וְאִע"ג שְׁהַרְח"כ הַנּוֹזֵמֵן לְעֲדוּת לְבָרֵר הַדְּבָר וְלָכֵן י"ל שְׁנֵאֲמֵן יוֹתֵר מֵהַעַד א' דְּכֵה"ג כ' הָרִיב"ש סִימָן קכ"ז שְׁיִוֹתֵר יֵשׁ לְסִמְוֹן ע"ד הָעֲדוּת שְׁהַנּוֹזֵמֵן וְכ"כ הַכְּנֵה"ג ה' עֲדוּת אַף זֶהוּ לְפִי הַרְז"ה בְּהֵיא דפ"ו דְּשְׁבוּעוֹת שְׁהֵבִיא הָרִיב"ש וְהֵתָם רַש"י וְתוֹסְפוֹת מְפָרְשִׁים בַּע"א וְלְדַבְרֵיהֶם אִין שׁוּם רְאִיָּה לְדִין זֶה וְגַם הָרִיב"ש לֹא כ"כ רַק לְסִנְיָף וְעִינֵן בְּסַפֵּר שְׁעַר מְשַׁפֵּט סִימָן ל' בְּאַרְיִכוֹת בְּזֶה נְעוּד

דהענין שנתבטל אינו אפילו חצי דבר מהעדות דעיקר העדות הוא היות בעלה חי אבל
 זה אם נשא גוי בארחאנגעל אינו מעלה ומוריד לגבי היתר אשה זו וא"כ אין שנייה
 לקרות פלל בטלה מקצת העדות שזה אינו אפילו מקצת מהעדות וכיוצא בזה פתב
 בתשובת בית אפרים חאה"ע סימן כ"ד לכן אין לבטל עדותו שהוא חי עי"ז עי' במפתח]:
 ואין נראה להקל בנ"ד משום שי"ל דאין זה נקרא עדות שהוכחש מקצתה לבד כ"א עדות
 שבטלה פולה (ר"ל מוכחשת פולה עכ"פ) אם עיקר לשון עדותו היה שיודע שהוא
 בארחאנגעל משום שלקח שם בת סוחר פ' וא"כ אחר שנתברר לנו שהנשוי של בת
 סוחר פ' הוא נכרי מתולדתו א"כ בטלה כל עדותו וא"כ לא דמי פלל להא דכ' הפנ"י
 בב"ק (דע"ג) דבהכחשה לא אמרינו דעדות שהוכחשו במקצת עדותן ה"ל פהוכחשו
 בכולה דב"ב פחז"ה (דל"א) דאמרינו דאע"פ שהוכחשו העדים בענין שני חזקה מ"מ
 לא בטלה עדותן על מה שהעידו שהיא של אבותיו דהתם זהו ענין בפ"ע וה"ז שהעידו
 שתי עדות בבת אחת דהיינו א' שהיא של אבותיו ב' שאכלה שני חזקה ולכך אע"פ
 שהוכחשו על שני חזקה כיון דלא נעשו פסולים לעדות עי"ז מש"ה לא בטלה עדותן על
 ענין דאבהתיה כיון שהוא ענין בפ"ע ולא נמשך מעדות השני דשני חזקה משא"כ בנ"ד
 אם עיקר העדות שיודע שהוא בארחאנגעל הוא מפני שנשוי שם בת סוחר פ' וא"כ אם
 נתבטל ענין הנשואין האלו שלהד"מ י"ל דממילא בטלה ג"כ עדותן שאמרו שהוא חי
 דאע"פ שהוא דבר בפ"ע ויכול להיות זה בלא זה מ"מ כיון שנמשך אצלו זה הדבר שהוא
 חי ממה שהוא הנשוי בת פ' א"כ בהבטל הסיבה בטל המסובב אע"פ שהמסובב הוא ענין
 בפ"ע ויכולים לצייר אמיתותו בזולת הסיבה דהיינו לומר שהוא חי ונראהו שם אבל לא
 נשא לעולם בת פ'.

אף מנלן להחזיק זאת כיון שהמגיד זאת עושה זה למסובב מהנשואין הנ"ל אם אומר
 שהוא שם פי לקח כו' וא"כ כשבטל ענין הלקוחין ה"ל שבטלה עיקר עדותו ושורשו
 וממילא בטל הנמשך מהעיקר ואין זה דומה לענין בטלה מקצתה כו' פנ"ל ויש לדמותו
 למ"ש בגמרא פירק זה בורר דכ"ג ע"ב) הבא לידון בשטר ובחזקה נידון בשטר ומבואר
 זה בהרמב"ם רפט"ו מהלכות טוען ובטוש"ע ח"מ סימן ק"מ ס"ד וז"ל מי שערער על
 שדה זו והביא עדים שהיא ידועה לו והביא זה שפתוכה שטר שלקחה ממנו והביא עדים
 שאכלה שני חזקה אומרים לו בתחלה קיים שטרך אם נתקיים הרי טוב וידון בשטר ואם
 אי אפשר לו לקיים סומכין על עדי חזקה עכ"ל וכתב הה"מ וז"ל ומפלל דברייהם שאם
 נמצא שטר מזוניף הרי חזקתו בטלה ולכך אנו מצריכים אותו לברר ודבר פשוט הוא
 והטעם דחזקה מפח שטרך קא אתי עכ"ל וכ"כ הטור סימן ק"מ בשם רב האי וכ"פ בש"ע
 שם הרי דאע"פ שיש לו עדי חזקה ונהחזקה מצד עצמה מהני אף כיון שעשאה מסובב מן
 השטר נמצא השטר הוא סיבה להחזקה לכן בהבטל הסיבה ממילא בטל פח המסובב.

וז"ש הה"מ דחזקה מפח שטרך קא אתי ור"ל דמש"ה פשנתגלה לנו שהשטר מזוניף א"כ
 ממילא החזקה לאו פלום הוא ואע"פ שהיינו יכולים לצייר ולמצוא שהחזקה מצד עצמה
 מהני אם לא היה שטר פלל רק שאמר לו לך חזק וקני וכדאיתא בב"ב (דק"ע ע"א) מ"מ
 עכשיו שהמחזיק עושה השטר לסיבה להחזקה לכן פשנמצא השטר מזוניף בטלה החזקה
 וכך נאמר בנ"ד אם מה שאמר האיש שיודע שהוא חי בארחאנגעל עשה זה מסובב משום
 שיודע שלקח שם בת פלוני ולכן בהבטל הסיבה בטל המסובב ממילא וא"צ לחוש לזה

כָּלֵל: וְאִם תֹּאמַר מ"ש מִהָא דקו"י ל פְּלוֹנֵי רְבַעֲנֵי לְרַצוֹנֵי דְפְּלִגְנֵן דְּבוּרְיָ וּמְהִימְנֵן לִיהַ עַל פְּלוֹנֵי אַע"פ שְׂאִינוּ נְאָמְן עַל עֲצָמוּ וְאַע"פ שִׁי"ל ג"כ דְּהַרֵי תְּלָאָן זב"ז פְּלוֹנֵי רְבַעֲנֵי וְא"כ בְּהַבְטֵל עֲנִין רְבַעֲנֵי מִמִּילָא יִתְבַטֵּל ג"כ עֲנִין פְּלוֹנֵי רְבַע וְא"כ שְׂמָא צְרִיף לְחִלְקַ דְּחִזְקָה מִפְּחַ שְׂטָרָא קְאָתִי.

גְּרִיעָא יוֹתֵר מִעֲנִין תְּלָאָן זָה בְּזָה וְגַבֵּי תְּלָאָן זָה בְּזָה לֹא נִתְבַטֵּל זָה בְּבִיטוּל זָה (וּל"ד לְנִדְרִים (דָּף כ"ו ע"ב דְּאִם תְּלָאָן זב"ז הַנִּתְרַה הַרְאָשׁוֹן הַנִּתְרַה פְּנֻלָן כו') וְא"כ נד"ז נְמִי אֲפִילוּ אָמַר שְׂהוּא חֵי פִי לְקַח שָׁם בַּת פְּלוֹנֵי ה"ל רַק פְּתִלְאָן זב"ז וְאֲמַרִינוּ פ"ד וְאִינוּ מִתְבַטֵּל זָה בְּבִיטוּל זָה אַא"כ אָמַר שְׂיֻדְעָ שְׂהוּא חֵי פִי רְאָהוּ נְשׁוּי לְבַת פ' אָז י"ל דַּה"ל כְּמוֹ חִזְקָה מִפְּחַ שְׂטָרָא קְאָתִי וְגְרִיעָא מִתְּלָאָן זב"ז מִיְהוּ י"ל דְּבַתְּלָאָן זב"ז נְמִי בְטֵל זָה בְּבִיטוּל זָה.

וְגַבֵּי פ"ד שְׂאִנֵי דְּהֵתֵם לֹא בְטֵל כָּלֵל גַּם זָה שְׂאֲמַר רְבַעֲנֵי אֶלְא דְּאִין מְאָמִינִים לוֹ מְשׁוּם שְׂאִין אָדָם מְעָר וּמִש"ה לֹא בְטֵל עַכ"פ עֲנִין פ' וְה"ל כַּמ"ש הַרְשֵׁב"א רַפ"ק דְּגִיטִין גַּבֵּי עֶבֶד שְׂהִבִיא גִיטוֹ וְכַתוּב בּוּ מִתְּנָה דַּאע"ג דְּלִגְבֵי הַמִּתְּנָה אִינוּ נְאָמְן אִין זָה נִקְרָא בְּטָלָה מִקְצָתָה דְּהֵכָא לֹא נִתְבַטֵּל הוּא אֶלְא מְשׁוּם דְּלֹא נִתְקַיֵּים בְּחֻזְתְּמִיו עַכ"ל אֲבָל הֵיכָא שְׂנִתְבַטֵּל מִמִּשׁ הַעֲנִין שְׂתִלָּה בּוּ עֲנִין הֵיחֻזְתָּ חֵי י"ל דְּבְטֵל ג"כ מִמִּילָא הַגְּדָתוֹ עַל עֲנִין הֵיחֻזְתָּ חֵי מִיְהוּ נִרְאָה כְּוֹנֵת הַרְשֵׁב"א הוּא בְּעֲנִין אַחַר וְהֵינּוּ כַּמ"ש הַר"ן בְּגִיטִין שָׁם לְפִי שְׂעַל פִּי הַגֵּט שְׂהוּא חֻתוּם בְּרַחֲוִקִים הִיא נְשִׂאת וְקָרוּב גְּלוּיָא מִלְתָּא בְּעֶלְמָא הוּא דְּמַגְלֵי דְּהֵינּוּ חֻתִימַת יְדִיָּהוּ דְּסִהְדֵי לְאַפּוֹקִי מִחֻשְׁפָּא דְּעֶלְמָא דְּחֵינְשִׁינֵן בְּהַ עַכ"ל וְר"ל כִּינּוּן קִיּוּם שְׂטָרוֹת הוּא דְּרַבְּנֵן וּמְדַאֲוֵרִיָּתָא א"צ קִיּוּם כָּלֵל א"כ מַה שְׂאִינוּ נְאָמְן עַל הַמִּתְּנָה אִין זָה נִקְרָא בְּטָלָה מִקְצָתָה דְּהֵא מְדַאֲוֵרִיָּתָא יֵשׁ פְּאָן עֵדוּת וּז"ש הַרְשֵׁב"א לֹא נִתְבַטֵּל הוּא אֶלְא מְשׁוּם דְּלֹא נִתְקַיֵּים בְּחֻזְתְּמִיו וְהַרְאָה ע"ז שְׂהַרֵי פ"ק דְּסִנְהֶדְרִין (ד"ט ע"ב) הַקְּשׁוּ עַל דִּין פְּלוֹנֵי רְבַעֲנֵי לְרַצוֹנֵי מִדִּין עֵדוּת שְׂבְּטָלָה מִקְצָתָה וְתִירְצוּ מְשׁוּם דְּלִגְבֵי עֲצָמוּ וְאַשְׁתּוּ אִינוּ בְּגִדְרַ עֵדוּת כָּלֵל מִשְׂא"כ בְּשִׂאָר קְרוּבִים ע"ש בנ"י וּבְחִזְדוּשֵׁי הַר"ן לַפ"ז צ"ל מַה שְׂאִין מְאָמִינִים לוֹ עַל אַחֻתוֹ נִקְרָא בְּטָלָה מִקְצָתָה הַעֵדוּת, וְלֹא כְּמוֹ שְׂפַתְבְּתִי אֲכֹן לְהַתּוֹס' וְרַש"י שָׁם דַּה"ה בְּאַחֻתוֹ אֲמַרִינוּ נְאָמְן לְהַנְרִיגוּ וְלֹא לְהַנְרִיגָה לְכַאוּרָה לַפ"ז צ"ל הַטַּעַם שְׂאִין זָה נִקְרָא עֵדוּת שְׂבְּטָלָה מִקְצָתָה מִהַטַּעַם שְׂנִתְבַּאֲרַ דְּלֹא בְטֵל כָּלֵל גַּם הַמִּקְצָתַ רַק שְׂאִין מְאָמִינִים לוֹ עַל זָה.

וְכֹן צְרִיכִים אָנוּ לְחִלְקַ כֵּן לַפְמ"ש בְּתְּשׁוּבַת נו"ב חֵאָה"ע סִימָן ע"ב בְּאַרְיִכוֹת דְּאַפִּי בְּאוּמַר אֲנִי זְנִיטִי עִם אֲשֵׁתָהּ ס"ל לְהַפּוֹסְקִים דְּפְּלִגְנֵן דְּבוּרִיָּה (וְעִי' תוּמִים סִימָן ל"ד ס"ק כ"ב דְּגַם הַרְשֵׁב"א ס"ל כֵּן רַק לְעֲנִין קְטָלָא לֹא ס"ל כֵּן לְהַרְשֵׁב"א) וְיַחֲזִיד הוּא הַרְשֵׁב"א בְּזָה לַפ"ד הַנ"ב וְהַרֵי הֵתֵם כִּינּוּן שְׂאִין בְּדְּבָרֵי פְלוּם עַל עֲצָמוּ מַהכ"ת יְהִיָּה נְאָמְן עַל הַאֲשָׁה הָא הֵתֵם ה"ל עֲנִין הַאֲשָׁה רַק מְסוּבָּב מִן הַסִּיפָה דְּעֲנִין אֲנִי וְכו' כְּמוֹ חִזְקָה דְּאָתִי מִפְּחַ שְׂטָרָא וְא"כ י"ל בְּהַבְטֵל הַסִּיפָה בְטֵל הַמְסוּבָּב כְּמוֹ גַבֵּי נְמָצָא הַשְּׂטָר מְזוּנִיָּף אַעֲכָצ"ל מְשׁוּם דְּהֵתֵם לֹא בְטָלָה הַסִּיפָה כָּלֵל בְּנֻדָּי אֶלְא דְּאִין מְאָמִינִים לוֹ כו' וְא"כ הֵיכָא דְּבְּטָלָה בְּנֻדָּי כְּמוֹ גַבֵּי נְמָצָא הַשְּׂטָר מְזוּנִיָּף י"ל דְּאַפִּילוּ אִינוּ ע"ד סִיפָה וּמְסוּבָּב אֶלְא שְׂתִלְאָן זָה בְּזָה אֲפִשֵׁר דַּג"כ בְּטֵל זָה בְּבִיטוּל זָה וְה"ה דְּהַכְּחָשָׁה עַל זָה ה"ל הַכְּחָשָׁה אֲפִילוּ כִּינּוּן דְּתִלְאָן זב"ז כְּוֹלוּ חֻדָּא הוּא אָף לְכַאוּרָה גַבֵּי דְּאַבְהֵתִיָּה הִיא וְאַכְלָה שְׁנֵי חִזְקָה ה"ל ג"כ

כמו תלפזן זב"ז שְהָרִי שְנֵי הַדְּבָרִים מְחַזְקִים עֲנִין א' וְהוּא שְהַשְׁדָּה שֶׁל זֶה הַמְחַזֵּק וְאֵפֶ"כ בְּהַכְחָשׁת דְּבָר א' לֹא חָשִׁיב הַכְחָשָׁה עַל עֲנִין הַשְּׁנִי לְדִידוֹ דְקִי"ל כִּרְב נְחֵמֵן אָף לְרָבָא שָׁם כ' הַתּוֹסְפוֹת פ' חֲזַקְת דל"א סע"א) וְלִרְיָב"א נִרְאֶה דְהֵתֵם גְּנִיבָה וְטְבִיחָה תְרִי מְיָלִי גִינְהוּ כו' אֲלֵא הֵכָא כִּי אֲתַפְחִישׁ אֲאָכִילָה כו' ע"ש וּבְתוֹסְפוֹת דב"ק (דע"ב ב') סד"ה רָבָא אָמַר הַגָּ"ל אוֹת א'.

וְנִהוּ פְעִין הַחִילּוּק שְׁזַכְרְתִּי פֶּאן בְּעֲנִין תְּלַפְזָן זֶה בְּזֶה אֲבָל אֲנִן לֹא קִי"ל כִּרְבָא אֲלֵא דְאֵפֶ"ה גְּאָמֵן בְּעֲנִין אֲבָהִיתִיה וְה"נ הַגְּדָתוֹ הָיִי רַק כֹּה"ג שְׁרָאָה אוֹתוֹ בִּארְחָא נְגַעַל וְשִׁלְקַח שָׁם בַּת וְכו' א"כ ע"י שְׁהַנְּחָשׁ בְּלִקְחַת בַּת פ' לֹא חָשִׁיב כָּל הַכְחָשָׁה עַל מַה שְׁרָאָה אוֹתוֹ: ד אָף מ"מ י"ל דְּבִטְלָה עֲדוּתוֹ דְהֵנָּה גְּבִי דִינֵי מְמוּנוֹת קִי"ל דְּעֲדוּת הַמְּכַחֶשֶׁת זא"ז בְּחִקִּירוֹת פְּסוּלָה וּבְטְלָה עֲדוּתוֹ וַיֵּשׁ בְּזֶה ב' שִׁטוֹת הֵינּוּ שְׁטַת הַרְמַב"ם הָעֲדוּת בְּטַל לְגַמְרֵי מְגִזְרַת הַפְּתוּב וְלָכֵן אֲפִילוֹ לְשִׁבוּעָה אֵינּוּ זוֹקֵק וְשְׁטַת חֲכָמֵי לְוִנִּיל הוּבָא בְּבַעֲה"ת שְׁכ"ט דְּטַעַם הַפְּסוּל מִשּׁוּם דֵּה"ל כְּעַד א' בְּהַכְחָשָׁה ר"ל כְּשֶׁאֲחַד מְעִיד שְׁהַלְוֵהוּ מְנָה בְּנִסָּן וְהב' מְעִיד שְׁהַלְוֵהוּ מְנָה בְּאֵייר דְּנִין כְּאֵילוֹ עַל הַלְוֵאת גִּיסָן מְכַחֵישׁ זֶה הַב' וְעַל הַלְוֵאת אֵייר מְכַחֵישׁ הַא' וּמִשּׁוּם הָעֲדוּת בְּטְלָה אֲבָל מ"מ יֵשׁ פֶּאן עַד אֲחַד כְּשֶׁר מ"מ וְזוֹקֵק לְשִׁבוּעָה כ"כ הַתּוֹמִים סִי' ל' סק"ד.

וְהֵנָּה בְּעֲדוּת אֲשֶׁה י"א דג"כ עֲדוּת הַמְּנַחֶשֶׁת בְּחִקִּירוֹת בְּטְלָה לְגַמְרֵי וְהֵינּוּ דְכד"מ דְּמִי וּכְשִׁטַּת הַרְמַב"ם דְּבִטְלָה לְגַמְרֵי וי"א דְּכְשֶׁרָה כְּשִׁטַּת בַּעֲה"ת הַגָּ"ל דְּזוֹקֵק לְשִׁבוּעָה מִשּׁוּם דֵּה"ל כְּעַד א' וְכִינּוֹן דְּבַעֲדוּת אֲשֶׁה מְהִימֵן עַד אֲחַד שְׁפִיר דְּמִי וְהֵינּוּ דְּנִקָּא כְּשֶׁהַשְּׁנֵי הַמְּכַחֵישׁוֹ בְּחִקִּירוֹת מְעִיד ג"כ שְׁמַת אֲזִי שְׁפִיר שְׁיָיָה הַמְּמ"נ שְׁיֵשׁ פֶּאן ע"א כְּשֶׁר הָאוּמַר שְׁמַת אֲבָל כְּשֶׁעַד הַמְּכַחֵישׁוֹ בְּחִקִּירוֹת אֵינּוּ מְעִיד כָּל שְׁמַת וְדַאי עֲדוּתוֹ בְּטְלָה לְכ"ע וְאֲדַרְבֵּה לְשִׁטַּת בַּעֲה"ת בְּטְלָה טְפִי מֵאֲחַר דס"ל דְּהַכְחָשָׁה בְּחִקִּירוֹת ה"ל כְּמְכַחֵישׁוֹ בְּגוּף הָעֲנִין מִמֶּשׁ א"כ יֵשׁ פֶּאן עַד אֲחַד בְּהַכְחָשָׁה מִמֶּשׁ דְּנִדַּאי עֲדוּתוֹ בְּטְלָה וְכֵן אֲפִילוֹ לְהַרְמַב"ם דְּלֹא שְׁמַעִינּוּ לִיּה הֵךְ סְבָרָא דְּהַכְחָשָׁה בְּחִקִּירוֹת ה"ל כְּהַכְחָשָׁה דְּלֹא כִי בְּגוּף הָעֲנִין מִמֶּשׁ מ"מ פִּינּוֹן דְּלִדִּידִיהָ אֲפִילוֹ שְׁנִיָּהּ מוֹדִים שְׁעִיקָר הָעֲנִין אֲמַת רַק שְׁמְכַחֵישִׁים בְּזִמָּן אוֹ מְקוֹם הָעֲדוּת בְּטְלָה.

כש"כ וק"ו כְּשֶׁהַשְּׁנֵי מְכַחֵישׁוֹ בְּזִמָּן וּמְקוֹם וְאֵינּוּ מְעִיד שְׁגוּף הָעֲנִין אֲמַת דְּנִדַּאי עֲדוּתוֹ מִתְּבַטְלָת וְרָאִיָּה לְחִילּוּק זֶה מִמֶּשׁ שְׁמַהֲרֵשׁ"א ר"פ הֵי בּוֹדְקִין בְּדִיבּוּר הָרֵאשׁוֹן וְעוֹד נ"ל כו' פִּינּוֹן שְׁשִׁנִּיהֶם מְעִידִים עַל גּוּף הַמְּעַשֶׂה כו' אֲבָל כו' ע"ש וְלֹא דְּמִי לְמ"ש הַתּוֹסְפוֹת גְּבִי גְּמָצָא בִּינִיָּהוּ קָרוּב אוֹ פְּסוּל דְּכְשֶׁמְכַחֵישִׁים זֶה אֵת זֶה לֹא אֲמַרִּינוּ כֵּן אֲלֵמָא דְּלַעֲנִין זֶה חֲמוּר יוֹתֵר כְּשֶׁשְׁנִיָּהּ מְעִידִין עַל גּוּף הַמְּעַשֶׂה כו' דְּהַחִילּוּק פְּשׁוּט דְּהֵתֵם הָיִי מִשּׁוּם גְּזַה"כ מְקִישׁ שְׁלֶשֶׁה לְשִׁנִּים וְכְשֶׁמְכַחֵישִׁים זֶה אֵת זֶה אֵינּוּ עֲדוּת אַחַת כָּל אֲבָל הַכְחָשָׁה דְּחִקִּירוֹת דְּפּוֹסֵל מִשּׁוּם שְׁאִין זֶה נְכוּן א"כ, כ"ש וק"ו כְּשֶׁאֲוֹתוֹ הַמְּכַחֵישׁוֹ בְּחִקִּירוֹת אֵינּוּ מְעִיד כָּל עַל אֲמַתַּת הָעֲנִין דְּאֲזִי וְדַאי אֵין זֶה נְכוּן טְפִי וְכֵן מְבוּאָר בְּשׁו"ת עה"ג סִי' ס"ז וְהִבִּיאֻ בְּמַרְה"צ ס"ק ע"ט דס"ל עֲדוּת הַמְּכַחֶשֶׁת זֶה אֵת זֶה בְּחִקִּירוֹת כְּשֶׁרָה בְּעֲדוּת אֲשֶׁה וְהֵינּוּ כְּשֶׁשְׁנִיָּהּ מוֹדִים שְׁאֵינּוּ קִיָּים אֲבָל כְּשֶׁהַשְּׁנֵי הַמְּכַחֵישׁוֹ בְּחִקִּירוֹת אֵינּוּ מְעִיד בְּאֲמַתַּת הָעֲנִין לְכ"ע בְּטְלָה עֲדוּתוֹ וְכ"כ בְּסִפְר עֲצִי אֲרָזִים ס"ק פ"א.

ובמרה"צ שם ביאר זה ג"כ אהכחשה דמקום ע"ש ומ"ש בתשו' ב"י בדיני יבום סי' א'
כשמשכחישים זה את זה במקום מיתתו עדותן כשרה צ"ל משום דשניהם מעידין שמת
וס"ל הכחשה בתקירות פשר בעדות אשה משא"כ כשהמכחישו בתקירות אינו מעיד
שמת עדותו בטלה בין להרמב"ם בין לתכמי לונגיל.

דלחכמי לונגיל שבבעה"ת יש לדון זה פדין הכחשה על גוף ענין דה"ל פאומר לא מת
אע"פ שאינו מכחישו רק בתקירות ולרמב"ם זה בטל במכ"ש מדין עדות המכחשת זה
אל זה בתקירות דעדותן בטלה ג"כ לגמרי וכ"ש כשהמכחישו בתקירות ואינו מעיד על
גוף הענין: ועפ"ז נבואה לנ"ד דכיון שאותו המגיד שהגיד איך שראה אותו בארחאנגעל
ושחלקליף דתו שם ולקח אשה שם אצל סוחר והגיד שם הסוחר הנכחש היטב מדרישת
הגביר ר"ח פהנא שהעיד בב"ד שדרש וחקר בארחאנגעל ולא נמצא שם איש כזה
ושמפיר לוקחי בנותיו של הסוחר הנ"ל שהם גוים מתולדתן א"כ ה"ל זה הכחשה
בתקירות דאותו מקום שלדברי המגיד הנ"ל הוא בארחאנגעל חתן הסוחר ההוא ורח"כ
העיד שלהד"מ.

וכיון דה"ל הכחשה בתקירות נידון פהכחשה בגוף הדבר לבעה"ת וכן להרמב"ם מטעם
אחר פנ"ל אלא דלבעה"ת ה"ל המגיד שהעיד שהוא חי עם רח"כ כמו שגני עדים
המכחישים זה את זה. ונפ"מ עכ"פ דמצטרף הגביר רח"כ עם העד שהעיד משם ר' יעקב
חנותת על מיתת בעלה כדי שיהיה רוב דעות נגד המגיד הנ"ל ולהרמב"ם הי' מקום לומר
כיון דהנכחש בתקירות עדותו בטלה לגמרי.

(מיהו י"ל דזה אינו פיון שאינו מעיד על מיתתו רק שמכחישו בתקירות אין שינוי לומר
גזה"כ לבטל עדותו לגמרי רק נידון כע"א פהכחשה) [ע' במפתח]: ה והנה מכ"ז יצא לנו
שמצאנו ענין שכשהנכחשו רק במקצת העדות לבד ועל שאר העדות מעיד א' מהן ואינו
מונחש בו מ"מ דיינינו להו כאילו מונחש בכלול וזה פועל ענין עדות שבטלה מקצתה
בטלה כולה.

רק שאין זה ענין בטלה אלא הכחשה דהיינו עדות שהנכחש קצתו ה"ל כאילו הנכחש
כולו והיינו כשהכחישו בתקירות אז אע"פ שבעצם העדות אינו מכחישו דיינינו להו
כאילו מכחישו בעצם וזה מוכרח לשטת בעה"ת וחכמי לונגיל עכ"פ פנ"ל וגם להרמב"ם
נ' דיציבא מילתא דאטו יציבא בארעא שפשמעיד בגוף העדות ומכחישו בתקירות יהיה
עדותן בטלה כו' פנ"ל ויש להעיר ע"ז ממ"ש הרב"י בח"מ סי' ל"א וז"ל כ' במישרים
נתיב ב' חלק ז' ואם אינם מכחישים זו את זו אלא בקצת העדות ובקצת אינם מכחישים
נתקיים אותו הקצת עכ"ל ובתומים סי' ל"א סק"ב האריף בזה ותוכן דבריו דאם על
הקצת שאין מכחישים זא"ז אין מעיד רק פת אחת אז לכ"ע אמת דינו של ר' יהודה
דנתקיים אותו הקצת והוא תלמוד ערוף דפרק חזקת (דף ל"א) שהבאנו למעלה זה אייתי
סהדי דאבהתייה היא ואכלה שני חזקה וזה אייתי סהדי דאכלה אותו שני חזקה אמרינו
נהי דאתפחיש בשני חזקה באבהתייה לא אתפחיש וכן פסקינו לקמן סי' קמ"ו אף אם על
אותו מקצת שלא הנכחשו מעידים כל העדים יש מקום לפסול משום דה"ל כמו נמצא א'
ביניהן קא"פ ומסיק שדין זה הוא מחלוקת הפוסקים אם נתקיים המקצת עכ"ל ומעתה
אמאי בנ"ד דהוי ג"כ הכחשה בקצת העדות דהיינו בענין המקום שהוא בארחאנגעל

שע"ז מכחיש הגביר רח"כ לאותו שהעיד על בעלה של זו שהוא שם אבל בקצת העדות אינו מכחישו דהיינו נידון שהוא חי עכ"פ וגם ע"ז אין מעיד רק העד שהוא לבד ולא הגביר רח"כ המכחישו וא"כ הרי כ' התנאים דבכה"ג לכ"ע אמת דנתקנים אותו הקצת והוא תלמוד ערוך ואיך כתבנו בפשיטות לנגד וקנשיא זו קנימת לשטת בעה"ת הנ"ל: אף לשטת הרמב"ם נוכל להעמיד ב' הדינים ונאמר דהרמב"ם ס"ל כמ"ש התנאים דאינו מתקנים המקצת אא"כ אין מעיד ע"ז רק פת האחד אבל פשפולם מעידים גרע טפי ובטלה עדותן לפ"ז יצא לנו ג"כ דהא דבמכחישין זה את זה בתקירות בטלה עדותן אע"פ שהוא רק הכחשה בקצת העדות היינו דוקא בפשפולם מעידים על גוף המעשה דאז גרע טפי אבל אם זה מכחישו רק בתקירות ועל גוף המעשה אין מעידין כלל י"ל דנתקנים עדותן על גוף המעשה פינן דע"ז לא הנכחשו וכמו דמקימין עדות אבהתיה ונמצא לשטת הרמב"ם דלקאורה היא עיקרית יותר (לשטת הסמ"ע והש"ע סי' ל' דאפילו לשבועה אינו זוקק) אין לנו ראיה לומר דבמכחישו בתקירות אינו מכחישו אגוף המעשה יהי כל העדות בטל בדיני ממונות.

וההכרח שהכריח אותנו לומר דבטלה משום וכי יציבא בארעא כו' י"ל ע"ז דינו של התנאים יוכיח דייציבא בארעא וכו' וקרוב לזה ממש מצאתי בתשו' מהרי"ט ח"א סי' קל"ח ונ"ל וכי אמרינן דעדות המכחשת זא"ז בדרישות וחקירות עדות פולם בטלה היינו דלדברי פולם קידושיו קדושין אלא זה אומר בכה וזה אומר בכה פינן פולם עדים הכחשתו של א' מהם פוסלת את פולם דהנה ליה פנמצא קרוב או פסול דמדין תורה עדותן בטילה אבל זה שלדבריו אינה מקודשת ה"ל כעד אומר לא נתקדשה ושנים אומרים נתקדשה ואין דבריו של אחד במקום שנים עכ"ל ואע"ג דלסוף מסיק פינן דלקנים הקדושין בא ה"ז מפלל העדים מ"מ נשמע מזה לנ"ד שהגביר רח"כ נדאי להכחישו בא א"כ פשמכחישו בתקירות להעד אינו דומה לדין עדות המכחשת זא"ז בתקירות דעדות פולם בטלה לגמרי מגזה"כ דהיינו דוקא פשפולם היו עדים להעיד על ענין א' משא"כ ה"א דלהכחישו בא א"כ במאי דאכחוש אכחוש ובמאי דלא אכחוש אין לנו לבטל עדותו פינן שאין לנו מי ששמכחישו ע"ז ונמצא יש לנו לומר שהגדת העד שהעיד שהוא חי נשאר קיים: ותדע דעכצ"ל פן דהא אילו ג' עדים העידו שהוא קיים וא' מכחיש שנים בתקירות י"ל דעדותן בטל לפ"ד הרמב"ם עי' תשובת ב"י בדיני קדושין ובתנאים ריש סי' ל' דלהרמב"ם הדין פן רק שהתנאים הכריע לדינא להפך ע"פ סברת בעה"ת אבל אנו מדברים ע"פ סברת הרמב"ם פנ"ל ואילו רק שנים מעידין שקנים והשלישי מכחישו בתקירות לבד פשיטא דאין דבריו של א' במקום שנים וא"כ פמו כן י"ל בנד"ז דכשמכחישו בתקירות לבד י"ל במאי דלא אתכחוש לא אתכתוש: ו אף הגה לשטת בעה"ת צריך עכ"פ ליישב מ"ש דעדות המכחשת זא"ז בתקירות מבטל כל העדות אף שההכחשה רק במקום או בזמן ובגופה של עדות שניהם שונים ומ"ש מדינו של ר' יהודה הנ"ל דהא לבעה"ת הכחשה בד"מ בתקירות אינו מגזה"כ אף זה מתורץ ע"פ תשובת מהרי"ט ח"א סי' קל"ח הביאו בשער משפט סי' ל"א שהקשה קנשיא זו ונ"ל ולא דמי לזה אומר של אבותי כו' דהתם עדות דאכילה ועדות דאבותיו תרי מקלי נינהו עכ"ל ור"ל משא"כ תקירות הם זמן ומקום של המעשה מש"ה הכחשה בתקירות ה"ל כהכחשה בגוף המעשה ובנדאי זו סברא נכונה ראיה דהא אחד אומר מנה הלוהו ואחד

אומר מאתים עדותן קיימת על מנה אע"פ שיש פאן הכחשה על מנה הב' (דלא כמהרי"ט בתשו' חאה"ע סוף סי' ל"ח שייחיד הוא נגד כל הפוסקים כמ"ש במ"א באריכות) והיא הכחשה גדולה בגוף המעשה ומ"ש מהכחשה בתקירות דהוא רק פנונת הזמן והמקום ונהרי פנונת המעשה היא גוף העדות ונגדול יותר מענין הזמן והמקום עי' רש"י פ' ה' בודקין גבי בדיקות בתקירות משני ליה דהמקום לא הרגו ועי' בחידושי הר"ן ר"פ הנ"ל ובגי"ת שער ס"ו והדברים עתיקים אעכ"ל דמ"מ שני הפנות תרי מילי גינהו ונהי דבמנה הב' הוי הכחשה בגוף המעשה מ"מ מנה הב' לגבי מנה הא' הוא ענין בפ"ע ונחשב הכחשה זו לגבי מנה הא' רק כמו בדיקות עי' חידושי הר"ן ר"פ ז"ב משא"כ זמן ומקום דמנה הא' פוסל בו הכחשה.

לכן א"ש דבהכחשה בתקירות חושב בעה"ת פהכחשה בגוף המעשה ממש משא"כ גבי זה אומר של אבותי כו' עדות דאכילה ועדות דאבהתיה תרי מילי גינהו כמו מנה ומאתים וכשהנחש אכילה או אמנה ב' לא נחשב זה להכחשה על מנה אחר וכיון שכן בנ"ד דיש הכחשה על המקום י"ל דנחשב לשטת בעה"ת פאילו הכחישו ג"כ בגוף המעשה וה"ל עד א' בהכחשה עכ"פ.

אף כ"ז לשטת בעה"ת וחקמי לונגיל אבל לשטת הרמב"ם אין לנו זאת ונקדים לשון רש"י בפרק ז"ב (דף ל') אהא דאמר רב יהודה עדות המכחשת זו את זו בבדיקות פשרה בדיני ממונות פרש"י בבדיקות שאינה משבע תקירות באיזו יום באיזו שעה שהזמה תלויה בהן אבל בכליו שחורים וכליו לבינים שאין דין הזמה תלויה בהן עכ"ל: ונראה דס"ל לרש"י שהטעם שלא הכשיר רב יהודה בד"מ רק בעדות המכחשת זה את זה בבדיקות ולא בתקירות הוא משום דהזמה תלויה בתקירות ומש"ה לא הקילו בהו חז"ל גם בדיני ממונות אבל לולי זה הנה מקום להקל בהכחשה בתקירות כמו בהכחשה בדדיקות דהא שניהם הם חוץ לגופה של עדות וצ"ל דס"ל דהטעם שכ' חכמי לונגיל לפסול הכחשה בתקירות דזה האומר באייר הלוחו ולא בניסן הנה ליה על הלוחה דניסן פשמכחיש ואמר לא הלוחו כו' אינו עולה יפה דא"כ בבדיקות נמי נימא הכי דזה האומר מנה שחור הלוחו ה"ל פמכחיש על אותו הלוחה שהעיד העד הראשון האומר מנה לכן הלוחו כו' וא"כ ה"ל עד אחר בהכחשה על כל הלוחה ומדלא אמרינן הכי אלמא דאין זה ענין פלל לע"א בהכחשה פי ע"א בהכחשה היינו פשמכחישו בגוף העדות שלא לנה פלל אבל הכא הרי אדרבה שנה עמו שהלוחו רק שמחולקי על הזמן או על הפנה שחור או לכן אינו ענין פלל לע"א בהכחשה רק אמרינן אמאי דאכחוש אכחוש ואמאי דלא אכחוש לא אכחוש ואנו דנין ההכחשה בטעות וא"כ י"ל כמו כן גבי זמן ומקום כמו גבי מנה שחור ומנה לכן ממש ותדע דגבי דיוטא עליונה ודיוטא תחתונה צירפו עדותן אע"פ שהיא הכחשה במקום ונראה דרש"י לא ס"ל הטעם משום דבין דיוטא עליונה לדיוטא תחתונה לא דייקי אלא פדפ"י הטור משום דבכה"ג אין הזמה תלויה בהן ע"ש בב"י סי' ל' וכל היכא דאין הזמה תלויה בהן אין לפסול הכחשה בתקירות יותר מבבדיקות ואין זה שייך פלל לדיוטא ע"א בהכחשה (ונ"ל ראי' לסברת רש"י דאילו לבעה"ת י"ל דשני פיתוי עדים המכחשים זה את זה בתקירות אין א' מפת זו וא' מפת זו מצטרפין לעדות אחרת משום דממ"נ יש פאן עד אחר פסול מאחר דהכחשה בתקירות ה"ל פמכחישו שלא לנה פנ"ל ובגמרא לא מצינו רק עדות המכחשת זא"ז בתקירות עדותן בטלה משום שנאמר ודרשת כו' אבל

לא מצינו דיש ע"ז שם עדות א' פסול דגבי שתי פיתי עדות המכחשת זה את זה פרש"י בשבועות (דף מ"ז ע"ב) כת אחת אומרת הרג וכת אח' אומר לא הרג דה"ל הכחשה בגוף הענין וכ"כ הטור סי' ל"א אבל בששניהם שנים בגוף הענין רק ההכחשה בזמן ומקום לא מצינו פזאת והא דשבועות (דף מ"ח א') גבי א' אומר גבוה ג' וא' אומר גבוה ה' חשיב ג"כ עד א' פסול י"ל משום התם חשיב ג"כ כמו הכחשה בגוף העדות ותדע דאל"כ ה"ל עדות המכחשת בתקירות ועדותן בטלה ואיך מצטרף הוא ואחר ואין דבריו של א' במקום שנים הא ג' עדים ושנים עם השלישי מוכחשין בתקירות עדותן בטלה א"ו דאין זה תקירות רק גוף המעשה ואע"פ שבהאחרונים ריש סי' ל"א משמע דעדות המכחשת זה את זה בתקירות אין מצטרפין לעדות אנ"ל דזה א"ש לשטת בעה"ת ולא לשטת רש"י ועי' לקמן סוף אות יו"ד פתבתי להפך ומש"כ איך מצטרף כו' י"ל משום השלישי לא נצטרף עם שנים אלו בתחלה ע"כ אינו נפסל מצד עדים המכחישים זא"ז בתקירות ועי' במס' ר"ה במשנה פ"ב שאם יפסל אחד מהן יצטרף השני וכו' וצ"ע).

ועכ"פ פיון לשטת רש"י והרמב"ם טעם דעדות המכחשת זא"ז בתקירות הוא חמור בד"מ ג"כ לבטל עדותן הוא משום בתקירות הזמה תלויי' בהן. אבל לא דדיינינו להו פאילו מכחישו בגוף הענין כנ"ל וא"כ הי' סברא לומר דלא התמירו כן רק פשפולם מעידים על גוף המעשה ויש ביניהם הכחשה בתקירות אז פסילי משום שיש ביניהם הכחשה בדבר שהזמה תלוי' בו ולכן אפילו שלשה עדים ויש בין השנים לשלישי הכחשה בתקירות פסול משום דמקיש שלשה לשנים אבל אם השלישי אינו מעיד על גוף המעשה כלל רק שמכחיש להשנים בתקירות אינו מתבטל עדות השנים דלא שייך לומר מקיש שלשה לשנים פיון השלישי אינו עד כלל ונדון פהכחשה לבד ואין דבריו של אחד במקום שנים ועדיף מדין א' אומר גבוה שלש כו' הנ"ל ולפ"ז י"ל ג"כ בנ"ד ג"כ דעד א' נאמן בעדות אשה להחמיר ולהקל וכשהשני אינו מכחישו על גוף הענין כלל רק על תקירות אינו דומה לעדים המכחישים זה את זה בתקירות דעדותן בטלה לגמרי דהתם היינו פששניהם מעידים משא"כ הכא ולפיכך נידון פדין עדים המכחישים זא"ז במקצת העדות דעדותן קיימת על המקצת שאין מכחישו כנ"ל בשם רבינו ירוחם פיון דלהרמב"ם הכחשה בתקירות מצד עצם אינו כמכחישו בגוף המעשה רק גזה"כ וזה אינו שייך בכה"ג מיהו י"ל להפך דבשלמא גבי ג' עדים פשהשלישי מכחישם בתקירות לבד שפיר שייך להקל פשאינו מעיד על גוף המעשה דהא ודאי אין דבריו של אחד במקום שנים כמ"ש בשבועות (דף מ"ח) וא"א לבטל עדותן רק משום מקיש שלשה לשנים וכשאינו עד כלל לא שייך לומר כן אבל גבי שני עדים שהאחד מכחיש חברו בתקירות לבד ודאי יש להחמיר טפי פשאינו מעיד על גוף המעשה מפשמעיד דאם פשמעיד עמו בשנה על גוף המעשה עדותן בטלה מצד שמכחישים זה את זה בתקירות אין סומכין על דבריהם כש"כ פשהאחד מעיד לבד על גוף המעשה והוא מוכחש בתקירות מעד שני א"א לסמוך עליו והגע עצמך אם ידענו ע"פ שני עדים שמשקר בתקירות ודאי אין עדותו פלום אע"פ שהשני עדים אין יודעין נידון גוף המעשה דזהו כש"כ וק"ו מדין שני עדים המכחישים זא"ז בתקירות (ועיין משנה ד', פ"ק דמכות שהרי נהרג זה כו' דה"ל הכחשה בתקירות ובגוף המעשה אין יודעי' וחשיב הכחשה) וכיון דע"פ שני עדים המעידים שמשקר בתקירות בטלה עדותו א"כ ה"ה פשאחד מכחישו בתקירות ה"ל בטלה עדותו דהא עד

אָחד נאָמן להכחיש עד אָחד משא"כ בפּשני עדים והשלישי מכחישם בתקירות לבד אין דבריו של אָחד במקום שנים כנ"ל.

וכמו שיש חילוק גדול בין שלשה לשנים בהכחשה דגוף הענין שפּשנים אומר לנה ואָחד אומר לא לנה פּשיטא דחייב הלנה. אָבל אָחד אומר לנה ואָחד אומר לא לנה פטור פּה יש לחלק ביניהם לענין הכחשה דתקירות לבד דהכחשה בתקירות לבד פּשנינו מעיד על גוף הענין יש לדונן בהכחשה בכל גוף הענין לכן אין דבריו של אָחד במקום שנים אָבל עד ועד ה"ל עד אָחד בהכחשה כנ"ל פּה אפּשר לומר ונמצא דלפ"ז גם לסברת רמב"ם ורש"י יתנה כנ"ד להקל דזה שהגביר רח"כ מכחישו שאינו בארחאנגעל ה"ל כמכחישו בגוף הענין ובטלה עדותו אפּ מצד אחר נ' ברור דהכחשה דנד"ז אינו שניף לתקירות דבשלמא אם הנה מכחישו שלא הי' הבעל בארחאנגעל כּלל באותו יום שאמר שהי' זה הי' הכחשה בתקירות אָבל כנ"ד אין הגביר רח"כ יודע כּלל מזה וגם י"ל שלא הי' כּלל הגביר רח"כ בארחאנגעל אז באותו זמן שאמר העד שאז הי' שם בעלה של זו כ"א אחר זמן בא לשם הגביר רח"כ הנ"ל וא"כ א"א לו להכחישו בתקירות רק שמכחישו על ענין הנשואין שזה נתברר שפּנותיו של סוחר פּלוני נשואות לגוים וזו אינה כּלל מענין הכחשה בתקירות שהם הכחשה בדברים המביאן לידי הנזמה ואין לומר דה"נ ה"ל כּדין הכחשה במקום המעשה דחייב תקירות שלדברי העד בעלה של זו הוא הי' בבית סוחר פּלוני וזה מכחישו שלא הי' מעולם בבית סוחר הנ"ל ומקום פּרטי בעיר א' הוא ג"כ מהתקירות כּדמוכח מענין דיוטא עליונה ודיוטא תחתונה דפי' הטור סי' ל' דלא הני הכחשה בתקירות משום שיכולי' לראות מזה לזה הא לאו הכי חשיב הכחשה בתקירות אע"פ דהכל בעיר אָחד משום שע"ז יכול לבוא לידי הנזמה לומר עמנו הייתם בבית אחר וה"נ י"ל כּן אפּ זה אינו דהא הוא אינו מעיד בפּי' שהי' אז הוא בבית הסוחר וגם רח"כ אינו מכחישו ע"ז כ"א ההכחשה הוא בענין לקיחת הבת וזה מילתא אחריתי הוא ואינו ממש כּמו הכחשת במקום שע"ז הוא שהעד בא להנזמה כדפרש"י ר"פ הי' בודקין ונ"ל באיזה מקום שזו היא המועלת להביא את כּל התקירות לידי הנזמה דבלא"ה לא מיתזמי עכ"ל ור"ל בצירוף הזמן והמקום נשלם ההנזמה שפּוזימים אותן לומר עמנו הייתם בזמן ההוא במקום אחר וזה שניף ג"כ על מקום פּרטי בעיר א' כמ"ש בגמ' פ"ק דמכאות (דף ה') עמנו הייתם במזרח בירה כו' וממילא הכחשה במקום פּרטי ה"ל הכחשה בתקירות אָבל ע"י מעשה לקיחת הבת הסוחר עם הזמן לא יבוא העד לידי הנזמה כ"א בצירוף המקום.

נמצא סוף סוף המקום גורם ההנזמה ולא מעשה הנשואין לכן ההכחשה בזה אינו דין הכחשה בתקירות כ"א הכחשה בבדיקות גדולות ונה דומה למ"ש בנתי"מ סי' ל' ס"ס"ק ב' ד"ה מעשה בעדים דיום השוק אפּ שתלוי בזמן לאו מהתקירות הן כו' ע"ש וכ"כ בתשובת ב"א סי' נ"ו בשמו.

וה"נ מעשה הנשואין אפּ את"ל דתלוי במקום ה"ל פּיום השוק דאפּ שתלוי בזמן לאו מהתקירות הוא וכדמסיים שם הנתי"מ דעיקר תקירת הן אותן השבועה דוקא וכל שאר הדברים בבדיקות מקרי (או דומה לדין הכחשה בין דיוטא עליונה לתחתונה לפי' הטור

דה"ט דלא תשיב הכחשה בתקירות אע"פ שיש הכחשה במקום רק משום שאינו נוגע להזמה כו' ע"ש).

וכינן שאין זה תקירות א"כ י"ל דאף אם הוכחש ע"ז לא מבטלינן סהדותיה על מה שלא הוכחש וכמש"ל בשם ר"י. ולא מיבעיא דלהרמב"ם ורש"י י"ל כן אלא אפי' גם לשטת חכמי לונגיל ובעה"ת דהטעם דהכחשה בתקירות פסולה בד"מ דדיינינן ליה פמכחישו על הלואת ניסן כו' א"כ לדידיה ה"נ נימא הכי דה"ל פמכחישו בגוף הענין אף לדידהו ג"כ עכצ"ל עכ"פ דרק בהכחשה בתקירות דזמן ומקום דיינינן הכי דאל"כ באחד אומר מנה שחור הלנהו וא' אומר מנה לכו נמי נימא הכי דהאומר מנה לכו הלנהו אילו לא הנה אומר רק לא הלנהו המנה שחור ה"ל הכחשה כו' וכמ"ש גבי זמן ומקום כו' אעכצ"ל דרק בזמן ומקום דיינינן כן ולא בשא"ד וא"כ בהכחשה זו שאינה בזמן ומקום לא דיינינן ליה בע"א בהכחשה בכל הענין וא"כ י"ל במאי דאתכחוש אתכחוש ובמאי דלא אתכחוש לא אתכחוש וכש"כ לפמש"ל דהעיקר פהרמב"ם ורש"י דלבעה"ת וסכמי לונגיל באמת צ"ע מ"ש מנה שחור ומנה לכו מהכחשה במקום ולומר דבזה טעו ובזה לא טעו דחוק משא"כ להרמב"ם ורש"י א"ש דהחומר בזמן ומקום משום שע"ז פא לידי הזמה וא"כ נ"ד שההכחשה בדבר שלא בזמן ומקום וא"כ אף שההכחשה בדבר גדול מאד יש לדונו פדין הכחשה בדבר גדול במקצת העדות שאינו מבטל המקצת שלא הוכחש כמש"ל בשם ר"י מהש"ס דפחז"ה בענין דהכחשה שני הפתות בשני חזקה אינה מבטלת עדותן על אבהתיה שהעידו הפת הא': אף באמת נלע"ד שיש מקום לומר דהכחשה גמורה פשנתברר שהעד שיקר בנדאי בפרט אחד מהעדות אף שאינו בגוף הענין ממש כ"א מהבדיקות הגדולות אזי מבטלינן סהדותיה לגמרי ונחשב עד שקר כמו שנוכח בעזר"ה והוא מהא דשבועות (דף מ"ח ע"א) גבי אחד אומר גבוה שלש וא' אומר חמש דלרב חסדא נעשו שניהם פסולים לעדות מחמת.

דממ"נ אחד משקר בענין הגובה ורב הונא ל"פ עליו רק דס"ל דמספק שאינו ידוע מי השקרן לא פסלינן גברא ואוקמא לכל אחד אחזקת פשרות אבל מ"מ אין שניהן יחד מצטרפין לעדות אחרת משום דממ"נ יש פאן א' שקרן ופסול לעדות וה"ה אם נתברר אח"כ מי הוא ששקר כגון ע"י עד שלישי נשאר האחד ששקר פסול לכל עדות שפתורה כ"ז מתברר שם בסוגיא הנ"ל לפי פשוטה ועי' תומים ריש סי' ל"א שהאריך בסוגיא הנ"ל ומ"מ גם לדבריו הדין אמת פדפרישית וא"כ נחזי אנו הלא שקר זה בהגובה אינו נוגע לגוף העדות באמת כי גוף העדות הוא ראית הלכה ובין שהנה גובה שלש בין חמש הכל אחד לדינא שמקודש החודש.

וא"כ לא שיקר בדבר הנוגע לגוף העדות ומהותו ממש. ואעפ"כ מפני שראינו שהוא יכול להעיד דבר שקר בעדותו אזי אין מאמינים לו שוב בשום עדות לא ממון ולא שאר עדות דכשם שמלא לבו לשקר בזה כף חשוד לשקר גם בגוף העדות: ואע"פ דלכאורה אין השקרים שונים עכ"ז אין לנו לחלק ונעשה פסול לעדות ע"י שקר זה ג"כ רק פשהוא שקר שאין לתלותו בטעות כ"א ששקר במזיד כמו בין שלש לחמש כו' ע"ש: והא דבפחז"ה מקיימין עדותן על אבהתיה אף שהוכחשו בשני חזקה היינו משום.

דהתם אין ידוע לנו כלל ששיקרו בשני חזקה רק מספקא לן ומספקא אוקמא אחז"כ לרב הונא. אבל אם הי' ידוע לנו ששיקרו פגון דהנה מכחשי תרי לחד ותרי לחד (עמות' פ'ק מרובה (דף ע"ג א') ד"ה דאסהידו דצ"ל דהיינו אם היו הראשונים עדות מיוסדת ע"ד שפכת הטור ח"מ סי' ק"מ סעיף י"ב בשם הרשב"א) על עדות שני חזקה אז ודאי הנה בטל עדותן על אבהתיה במכ"ש מדין גובה הלכנה הנ"ל והא דעד אומר מנה הלנהו ואחד אומר מאתים עדותן קיימת על מנה הרי עדותן קיימת ומצטרפין יחד אע"פ דממ"נ א' שיקרו י"ל התם ה"ט פיון דזה הפוסלו הוא מעיד עמו בשנה באמיתת המנה.

א"כ ממ"נ יש לקיים עדותן על מנה דמהכ"ל באת לפסול האומר מנה הלנהו משום דהוא שיקרו עד"מ לדברי האומר מאתים הלנהו א"כ ע"פ הגדת האומר מאתים באת לפסולו שלפי הגדה זו פסול הראשון והרי א"כ לפי הגדה זו ג"כ אמת שמנה הלנהו וא"כ הלנואת המנה ודאי אמת ודיבור זה של האומר מאתים משמש לשני דברים לפסול האומר מנה מצד שמכחישו במנה הב' ולהאמין דבריו על המנה הא' וכן להיפך דיבור של האומר מנה משמש לשני דברים וכיון דמדיבור זה הנמשך פסול א' מהעדים מצד מנה הב' ממנו ממש נמשך ג"כ שהלנואת מנה א' אמת ע"כ הקילו חכמים להאמינם לחייבו מנה א' וזה כמ"ש לקמן סעיף ט' בשם שט"מ פ"ב דכתובות דרק מכאן ולהבא נפסל ולא בעדות זו אלא שלא נתן טעם נכון ולפמ"ש יש טעם טוב פיון דמזו הגדה ממש הנמשך לפסול הב' נמשך אמיתי' דבריו על המנה א"כ ממ"נ כו' משא"כ בעדות אחרת אין מצטרפין דממ"נ יש פאן ע"א פסול ושם ליכא למימר דממ"נ מזו ההגדה הנמשך לפסול נמשך קיום אמיתות הגדתו על העדות כו' וגם יש תי' אחרים ע"ז וכ"ז שייך פששנים המכחישים זא"ז מעידים יחד באמתת הדבר שלא הוכחשו אזי מקיימין עדותן על מה שלא הוכחשו אבל היכא שמי שהכחיש בדבר אחד ונתברר שהוא השיקרו ודאי אינו מצטרף לשום עדות כנ"ל מהדין דשבועות דמדברב חסדא בספק נשמע לדידונבנדאי אף אם השיקר ששיקר אינו בגוף הנוגע לעצם העדות ממש רק בבדיקות גדולות כנ"ל ונמצא זאת תורת העולה בדינו מהסוגיא דשבועות (דף מ"ח) הנ"ל דכל היכא שנתברר שהעד העיד שקר במזיד אפ"ל רק באחד מהבדיקות לבד נעשה פסול לכל העדות שבתורה ומעתה בנ"ד אם נאמר דנעשה פאילו נתברר לנו שפנדאי שיקר העד על מה שהעיד שנשא בת סוחר פלוני שוב אינו נאמן כלל לחוש לעדות על מה שהוא חי דהא עד פסול גמור אינו נאמן גם להחמיר והרי שקר זה דבר גדול הוא דאף שאינו נוגע לגוף העדות פי גוף העדות הוא רק שהיה חי אבל מה שנשא הגו' אין נפ"מ כלל מ"מ ה"ז לא גרע מענין השיקר בגובה הלכנה שג"כ אין נוגע כלל לעצם פנונת העדות ומ"מ כשנתברר ששיקר בזה שוב אינו נאמן לשום עדות כנ"ל וה"נ בנד"ז אף כשלא נתברר ממש ע"פ שני עדים ששיקר בזה אלא שעד אחד מכחישו אז י"ל לרב הונא מספקא אין לפסול עדותו על שהוא חי ולא דיינינו ע"ז כע"א בהכחשה מיהו בנ"ד שיש עוד עד המכחיש גם על שהוא חי יש להחמיר שפא מצטרף העד המכחישו בהנשואין לבטל עדותו שהוא חי דל"ל כ"כ אוקמא אחזקה מיהו פ' חז"ה לא משמע פן דהא התם כשפאו אח"כ עדי אבהתא להשני אמרי' דשניהן יש להן כח א' אע"פ שהכת של השני באבהתיה בריאי' יותר.

פי שפגדום הוכחשו בשני חזקה משנים אחרים ויש לחלק דהתם שנים כמאה ואין נפ"מ כלל אם מוכחשים משנים או מארבעה אבל הכא ה"ל חד לגבי תרי אע"פ שהעד א'

מכחישו בְּדָבָר אֶחָד לֹא בְּעֵדוּת זוּ מִמֶּשׁ שֶׁהוּא חַי מ"מ שְׁנֵיהֶם מְעִידִין שֶׁהוּא שֶׁקָרַן בְּעֵדוּת
וה"ל כְּאֶחָד אוֹמֵר קָמִי דִּידִי גִנְבַּת קַבָּא דְחַוְלָשָׁא.

וְחַד אָמַר קָמִי דִּידִי גִנְבַת קַבָּא דְבִּוּרְטִינִי דְמִצְטָרְפִין לְפִנְסֵלוּ בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף כ"ז סע"א) ט
אִיבְרָא לְכֹאֲרָה עֵיקְרָא דְדִינָא דְאֶחָד אוֹמֵר גְּבוּהָ שְׁלֵשָׁה וְאֶחָד אוֹמֵר חֲמִשׁ יֵשׁ בּוֹ מְקוֹם
עֵיוֹן דְאִמְרֵי נְעֻשָׁה עַד אֶחָד מִהֶן פְּסוּל ע"ז מֵאִי שְׁנָא מְהָא דְאֶחָד אוֹמֵר מְנָה הִלְוֵהוּ וְאֶחָד
אוֹמֵר מְאֵתִים דְמִיָּגְרִי אֶפְיֵלוּ בְּמִכְחִישִׁים זֶה ז"ל עַל הִלְוָאָה אַחַת וְאֵעֶפ"כּ עֵדוּתָן קִיָּמַת עַל
מְנָה וְגַם לֹא שְׁמַעְנוּ דְאִין מִצְטָרְפִין יַחַד לְעֵדוּת אַחֲרַת דְגַבִּי שְׁתֵּי פִתֵּי עֵדִים הַמִּכְחִישוּת
זֶה אֵת זֶה פִּרְשׁב"ם בַּפ' חֲזַקַת (דל"א ע"ב) כְּגוֹן שְׁנַיִם אוֹמְרִים פְּלוּנִי לְוָה מְפְלוּנִי מְנָה
וּשְׁנַיִם אַחֲרֵים הַכְחִישוּם וְאֶמְרִי לֹא לְוָה מְמַנּוּ פְלוּם עַכ"ל וְכ"כ הַטּוֹר ח"מ רַסִּי ל"א
מִשְׁמַע קִצַּת דְדוּקָא בְּמִכְחִישִׁים זֶה אֵת זֶה בְּכָל הָעֵדוּת אַבְל אִם פֶּת אַחַת אוֹמֵר מְנָה הִלְוֵהוּ
וְכַת הַשְּׁנֵינִיָּה אוֹמֵר מְאֵתִים מִצְטָרְפִין אֶפְיֵלוּ יַחַד לְעֵדוּת אַחֲרַת וְכֵן פִּי הַסַּמ"ע רַסִּי ל"א
סַק"א וְא"כ קִשָּׁה מְדוּעַ הֵכָא עֵדוּתָן בְּטִלָּה וְגַם אִין מִצְטָרְפִין יַחַד לְעֵדוּת אַחֲרַת כְּלָל כִּי
נְעֻשָׁה א' מְהֶם פְּסוּל לְעֵדוּת.

וּמִש"ל אוֹת ח' לְחַלֵּק דְמִשׁוּם הֵכִי עֵדוּתָן קִיָּמַת בְּמְנָה פִּינּוּ דְזֶה הַמִּכְחִישוּ בְּמְנָה הַשְּׁנֵי
מְעִיד עִמּוֹ בְּשִׁנּוּהָ עַל מְנָה הָאֶחָד אִין בּוֹ דִּי לִיָּשֵׁב נד"ז דה"נ שְׁנֵיהֶם שְׁוִין שְׁרָאוּ הִלְבְּנָה
אִף הִנֵּה לְעַנְיָן הַטַּעַם דְהֵכָא עֵדוּתָן בְּטִלָּה י"ל מִשׁוּם דְהִנֵּה הַלַּח"מ פ"ב מִהִלְכוּת קה"ח
סוּף הִלְכָה ב' כ' דְעֵדוּת הַחֲדָשׁ בְּעֵי דְרִישָׁה וְחִקְרָה מִן הַתּוֹרָה וְכ"מ בְּתוֹסְפוֹת דר"ה רפ"ג
דכ"ו ע"א) דַּעֲכ"פּ דוּמָה לְדִינֵי מְמוֹנוֹת גַּם מְבוֹאָר שָׁם בְּתוֹס' (דכ"ה סע"ב) דְמָה שֶׁהִקְיֵלוּ
בד"מ מִשׁוּם נְעִילַת דְלַת גְּבִי עֵדוּת הַחֲדָשׁ אִין לְהַכְשִׁיר ע"ש וְא"כ הָא דְמְנָה וּמְאֵתִים זֶהוּ
מִן הַקּוֹלוֹת שֶׁהִקְיֵלוּ בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת לְקִיָּים עֵדוּתָן עַל הַמְּנָה כְּמְבוֹאָר בְּחִידוּשֵׁי הַר"ן פז"ב
(ד' ד"ה אָמַר רַבָּא וּבְהֶרְמָב"ם פ"ג מה' עֵדוּת סוּף דִּין ג' אֶפְיֵלוּ אָמַר הָאֶחָד מְנָה הִלְוֵהוּ
כו' מִשְׁמַע דְזֶה קוֹלָא יוֹתֵר גַּם מְהָא דְמְנָה שְׁחֹר וּמְנָה לְבָן ע"ש וְגַבִּי עֵדוּת הַחֲדָשׁ וְנֵדְאִי
דְלֹא הִקְיֵלוּ בַּכֵּה"ג פִּינּוּ דְזֶהוּ קוֹלָא יוֹתֵר מְדִינָא דְאוּרְיִיתָא רַק שֶׁהִתְנַמִּים סִימָן לְמ"ד
סַס"ג הַשִּׁיג עַל הַלַּח"מ וְאִין דְבָרֵיו מְוַכְרְחִים וְעֵינֵן בְּטוֹרֵי אָבֵן פ"ב דר"ה (דכ"ה)
וְלְדְבָרֵיו יֵשׁ לִיָּשֵׁב בְּעַנְיָן אַחַר הָא דְהֵתָם מְקִיָּיִם הָעֵדוּת וְהֵכָא עֵדוּתָן בְּטִלָּה דְמְנָה הַב'
לְגַבִּי מְנָה הָא' ה"ל כְּעֵדוּת בַּפ"ע ע"כ אִין הַכְחָשָׁה דְמְנָה ב' פּוֹסְלַת בְּמְנָה הָא' מִשְׁא"כ
רְאִיָּית הִלְבְּנָה וְגוֹבְהָה הַכֵּל עַנְיָן א' וְאִף שְׁאִין זֶה חִקְרֵיּוֹת מִמֶּשׁ דְלֹא כְּהַתּוֹמִים אִף עַכ"ז
גַּם לַהֲלַח"מ קִשָּׁה אִמְרֵי נְעֻשׂוּ הָעֵדוּת פְּסוּלִים גַּם לְעֵדוּת אַחַר ע"י הַכְחָשָׁה דְבְּדִיקוֹת
שְׁבַעֲעֵדוּת קה"ח וְאִף בְּמְנָה וּמְאֵתִים שֶׁהוּא הַכְחָשָׁה בְּגוּף הָעֵדוּת אִין נְפֹסְלִים וְהַנְמוֹק"י
בַּפ' חֲזַקַת בְּסוּגְיָא (דָּדָף מ"א) כְּתַב דְמְנָה וּמְאֵתִים דוּמָה לְדִין אֶחָד אוֹמֵר גְּבוּהָ שְׁתֵּי
מְרַדְעוֹת וְאֶחָד אוֹמֵר שְׁלֵשׁ וְלֹא לֹא אוֹמֵר שְׁלֵשׁ וְא' אוֹמֵר שְׁלֵשׁ וְא' אוֹמֵר חֲמִשׁ וְהוּא דוֹחַק וְעִי' בְּטוֹרֵי
אָבֵן בַּר"ה שָׁם (דָּף כ"ד) דְלֹא מְקִילִין לְתַלוּת בְּטַעוֹת גְּבִי קוּמוֹת רַק עֲרַף שְׁלִישׁ מְלַבֵּר
ע"ש וְגַם הַרְאָב"ן ס' מ"ג שְׁתִּירְץ דְדוּקָא בְּמִכְחִישִׁי זֶה אֵת זֶה בְּכָל הָעֵדוּת אֶמְרִינּוּ דְאִין
מִצְטָרְפִין וְלֹא כְּשִׁמְכְחִישִׁין זֶה אֵת זֶה בְּמִקְצַת הָעֵדוּת צ"ע הָא גּוֹבְהָ הִלְבְּנָה ה"ל מְקַצַּת
הָעֵדוּת אִף לַפְמ"ש בִּירוּשְׁלָמִי פַט"ו דִּיבְמוֹת דְמַחְלַק בְּמְנָה וּמְאֵתִים וְכֵן בְּשִׁתִּים וְחֲמִשׁ בֵּין
פּוֹלֵל לְמוֹנָה וְדוּקָא בְּמוֹנָה אֶמְרוּ ב"ה יֵשׁ בְּכָלֵל מְאֵתִים מְנָה וְלֹא בְּכּוֹלֵל אֶלָּא דְהֵתָם
בִּירוּשְׁלָמִי ס"ל דְאֶפְיֵלוּ בְּמוֹנָה לֹא הִקְיֵלוּ ב"ה רַק בְּשִׁתֵּי פִתֵּי עֵדוּת וְאֶנּוּן קִי"ל כְּרִשְׁב"א
בַּגְמ' דְאוֹמֵר דְהִינּוּ אֶפְיֵלוּ בְּכַת א' אַבְל י"ל לֹא עֲדִיפִי פֶת א' לְרִשְׁב"א מְשֻׁנֵּי פִתֵּי עֵדִים

לת"ק ואינו מקבלים עדותן רק במונה היינו אחד מעיד מנה נתן לו והשני מעיד שנתן לו מנה זו ועוד אח"כ נתן לו גם כן מנה ונמצא במנה א' אין הכחשה אבל הכחשה שבין שלשה לחמש לגבי הלכנה ה"ל ככולל אף מ"מ ק' הרי כל ענין הגובה הוא דבר בפ"ע חוץ מראית הלכנה וה"ל כמנה ב' לגבי מנה א' והרי התם אף את"ל דמייירי במונה מ"מ לגבי מנה הב' יש הכחשה ברוכה רק דפעולה דמונה הוא דליפא הכחשה לגבי מנה א' וא"כ ה"נ אף דשלשה נחמשה הוי הכחשה מ"מ כל הכחשה הוא בענין הגובה ולא בעצם ראית הלכנה וצ"ל דגובה הלכנה לגבי ראית הלכנה ה"ל כענין א' וה"ל בדיקות גדולות בגוף העדות דלא סגי בלא"ה.

משא"כ מנה הב' לגבי מנה הא' אף דחשיב גם כן בדיקות לגבי מנה הא' מכל מקום היא בדיקות שחוץ לגופה של עדות דהא התוספות פז"ב פתב דרב יהודה ס"ל דהפחש דמנה ומאיתם לא דמי למנה שחור ומנה לכן ע"ש ואף לנהרדעי שם דדמי למנה שחור כו' מ"מ י"ל דגובה הלכנה היא בדיקות נוגעות יותר בגופה של עדות ממנה שחור כו' ועכצ"ל כן לדעת הרמב"ם פ"ב מה' קה"ח שלא תקשה לדידיה הלכתא אהלכתא (או י"ל דכינן דמייירי במונה א"כ גם לגבי מנה הב' אין פאן הכחשה כ"כ די"ל דה"ל כפאומר מנה ראיתי ומנה ב' לא ראיתי ולא ראינו אינה ראיה וזהו דעת מהרי"ט בתשובת חאה"ע סס"י ל"ח בשם תשובת הרשב"א שבב"י בח"מ סימן תי"ז ולקאורה הכרח לומר כן דאל"כ נהי דהוא ענין בפ"ע מ"מ אחד מהן שקרן ופסול לעדות ואין מצטרפין כדמוכח מסוגיא דשבועות הנ"ל אם לא שנאמר דסוגיא דשבועות ס"ל כהש"ף בח"מ סימן ל"א וסוגיא דא' אומר מנה כו' ס"ל כחכמי בריסק שבש"ף שם ועי' תומים סימן ל"א דיש סברא לפרש כן) מיהו סוגיית הש"ס דידן בפז"ב (דל"א ריש ע"א) מבואר דהא דאחד אומר מנה ואחד אומר מאתים מייירי אפילו במכחישים זה את זה כמש"ש היכא דמכחשי אהדדי כו' ולא כסוגיא דנזיר ספ"ג והירושלמי דמייירי בלא מכחשי ואפ"ה פשרים לעדות המנה ומכרח דאין שום א' מהן פסול לעדות וקשה מהסוגיא דשבועות (דמ"ח ע"א) הנ"ל.

(י"ל סוגיא דשבועות (דמ"ח) אתיא כת"ק דרשב"א ולהשט"מ ספ"ג דנזיר י"ל דאתיא גם כרשב"א ואפשר דסוגיא דשבועות הזו אתיא כת"ק דרשב"א כמבואר פירק חזקת (דמ"א ע"ב) שי"א דאין הלכה כרשב"א לפ"ז דקיי"ל דהלכה כר' שמעון בן אלעזר לכאורה א"א להעמיד לפ"ז הדין דשבועות (דמ"ח ע"א) שלא יצטרפו יחד לעדות ממון ע"י הפחש בבדיקות דעדות החדש דמאי שנא מההכחשה שבמנה הב' שאין נפסלין לעדות עי"ז למנה הא' ואין זה דוחק כ"כ להעמיד סוגיא דשבועות כת"ק דרשב"א דהא בחידושי הרמב"ן פ' חזקת (דמ"א ע"ב) פי' דרבא ס"ל כת"ק דרשב"א.

והר"ן בחידושי פז"ב (ד' ל') פתב דרבא מפרש מילתא דר' שמעון בן אלעזר שאין מוכרח שיהיה בהם הפחש עדותן ששניהם מעידין על המנה ומי שאמר מאתים מוסיף הוא כו' ע"ש א"כ לפ"ז י"ל שכן ס"ל לסוגיא דשבועות (דמ"ח) הנ"ל והנה בשט"מ ספ"ג דנזיר כ' וצ"ע דמשמע דאחד אומר חמש דהיא הכחשה לדברי הפל וא"כ פינוצא בזה אחד אומר מאתים ולא מנה ואחד אומר מנה ולא מאתים משמע דהוי הכחשה עכ"ל ואולי לפ"ז מ"ש בגמרא פז"ב (דל"א ריש ע"א) היכא דמכחשי אהדדי וכו' מייירי ג"כ במונה אבל ככולל לא מיכל רשב"א א"כ לפ"ז י"ל סוגיא דשבועות (דמ"ח ע"א) אתיא

גם פֿרשֿבֿ"א (וגם לשא"פ דרשֿבֿ"א אפילו במכחישים זה את זה מקבלים עדותן במנה עכ"ז יש ליישב הסוגיא דשבועות עפ"מ ש בשט"מ פ"ב דכתובות).

אך באמת גם להפוסקים דס"ל דאפילו במכחישים זה את זה ממש שזה אומר מנה ולא מאתים וזה אומר מאתים ולא מנה אמר רש"ב"א דמקימין עדותן במנה וכמ"ש בתשובה אחת באריכות להוכיח פן מדברי רש"י ותוספות ורש"ב"ם וקרב"ם ושאר גדולי פוסקים.

עכ"ז יש להעמיד סוגיא דשבועות ג"כ כהלכתא כדקיי"ל כר' שמעון בן אלעזר והא דלא אמרינן דעל פְּרָקָה יש פֿאן א' שמשקר ופסול לעדות י"ל דנדאי באמת א' מהן פסול לעדות ולכן אין מצטרפין עוד שניהם יחד לעדות אחרת וכדקיי"ל בשבועות (דמ"ח ע"א) ואף על פי כן לעדות זו דמנה האחד הם פשרים והוא עפ"מ ש בשט"מ פְּרָק הַאֲשָׁה שְׁנֵתָרְמְלָה (דכ"ב ע"ב) תוֹךְ ד"ה תְּרַנְוִיָּהּוּ בַּא"א קַא מְסֵהֲדִי וְז"ל תְּלִמִּידֵי הַרְשָׁבֿ"א וְז"ל הַקְּשׁוּ בְּתוֹס' הִיכִי אֲמַרִּינן תְּרַנְוִיָּהּוּ בַּא"א קַא מְסֵהֲדִי וְהָא עֲדוּת מְוַכְחֶשֶׁת הִיא וְיַחַד מְהַנִּי פְּסוּל וְהִיכִי מְצַטְרְפִי בְּעֲדוּתֵיהּוּ זִו שְׁמַעֲיִדִין שְׁהִיא אֲשֶׁת אִישׁ כּו' ע"כ אֲפֻשֶׁר לומר דכי אמרינן בשתי פיתי עדים דלא מצטרף חד מפל כת וכת בעדות אחת הני מילי להבא אבל למפרע לא מיפסלי והכא כשמכחישין זה את זה כבר היתה עדותן שהעמידוה באשת איש עדות גמורה ועדות זו שמכחישין בה זה את זה עדות אחרת היא דנשואין לאו בגרושין מיתלו דתיתי מילי נינהו עכ"ל וכך י"ל בענין מנה ומאתים דלהבא נדאי אין מצטרפין יחד אבל בעדות המנה הא' לא מפסלי דהוא עדות בפ"ע ולא מיפסלי למפרע ואע"ג דגבי עד זומם קיי"ל דלמפרע הוא נפסל וקיי"ל נמי דעדות שהעידו מקודם תוֹךְ פְּדִי דִּיבּוּר נְמִי נְפֹסֶל כְּמִבְּנֹאֵר בְּב"ק פְּרָק מְרֻבָּה (דע"ג ע"א) צ"ל דהכא גבי שתי פיתי עדות המכחישות זא"ז וכן בשני עדים המכחישים זא"ז מאחר דאין הפסול רק מספק, ולא עוד אלא שפל אחד פשר בפני עצמו לי אפילו להבא רק שניהם יחד אין מצטרפין להבא.

ע"כ היינו דוקא להבא אבל למפרע לא החמירו פלל לפסול עדותן מה שהן שוין בו אפילו שניהם מצטרפין וכמ"ש קצת טעם לזה לעיל אות ח' פיון שמשקום שנמשך הפסול שלא יצטרפו שניהם להבא משם ממש נמשך שעכ"פ אמת הוא הלנואת המנה הא' א"כ ממ"נ י"ל לקיים עדותן אמנה הא' דמהיכיל פיתי ינמשך פסול עדות זו משום האומר מאתים ולא מנה הרי גם לדבריו יש בכלל מאתים מנה.

קצת דוגמא לקיים ד' השט"מ מהא דפ' בתרא דעדיות מ"ב הובא בגמרא פ"ב דכתובות (דכ"ו ע"ב) ובשט"מ שם). וה"ל כמ"ש במשנה פְּרָק בְּתֵרָא דְעֵדִיּוֹת מְשֻׁנָּה ב' אם מאמינים אתם שהורהנה האמינו שלא נסתרה כו' וע"ש בפ"י הַרְאֵב"ד דבפסולי עדים קא מיירי וכ"כ בשט"מ פ"ב דכתובות (דכ"ו ע"ב) שְׁלֶכֶן צ"ל דנאמנים רק משום הפה שאסר כו' וכך עד"ז י"ל פֿאן דַּאָף שִׁמְמ"נ יש פֿאן ע"א פְּסוּל לְהַבָּא מ"מ בְּזוּ הָעֲדוּת הוּא נֶאֱמָן מִשׁוּם שְׁמִי שְׁנִמְשָׁךְ פְּסוּלוֹ מְמַנּוּ עֲצָמוֹ נִמְשָׁךְ שֵׁעַכ"פ עֲדוּתוֹ אֲמַת וְה"ל פְּעִין הָפָה שְׁאָסֵר כּו' וְאֵע"ג שִׁישׁ לְחֻלְק דְּהֵתָם לֹא נִתְפָּסוּ הָעֲדִים בְּשִׁקְרָא אֲבָל הָכָא דִּמְמ"נ א' שְׁקִרָן י"ל דְּלֹא מְהַנִּי הָפָה שְׁאָסֵר כּו' י"ל הֵתָם ג"כ הִיָּה רְחוּק אֲצֵל בְּנֵי הַמְּשֻׁפָּחָה מְלֵהָאֲמִין דְּבָרֵי הָעֲדִים שְׁלֹא נִסְתָּרָה וְלֹא נִטְמָאָה וְכִמ"ש בִּשְׁט"מ שָׁם.

וא"ת למה להם לתכמים שיאמינום מדין מיגו הא מדינא מהימנו ואע"פ שיש עדים שהורהנה פדין שבויה וי"ל דהורהנה שאני שאינה מנוולת לפניו כ"כ ועוד שדינו כף קיה דכיון שעבר זמן הלנואתו היתה שלהם לגמרי והלכף חוששין לה אבל משום מיגו מיהו נאמנין כו' עכ"ל וא"כ ה"נ נאמנים על מנה מדין מיגו או כעין מיגו.

אבל בלהבא דלא שניף לומר פן ענין מיגו פלל. וכיון דע"א שקרן מהם ממנ"פ ע"כ אין מצטרפין יחד לעדות אחרת ואתי שפיר הסוגיא דשבועות (דמ"ח ע"א) מה שלהבא אין מצטרפין יחד (קדוש החדש שאני ותרונייהו בא"א קא מסהדי זהו כמו בד"מ).

וקא דבקידוש החדש גם עדות זו נפסל ולא כמו במנה ומאמים דמקבלים עדותן במנה כפר מבואר לעיל הטעם משום דמנה ומאמים י"ל כשני עדות הוא משא"כ גבי ראית הלבנה הפל ה"ל כמנה אחד ממש או משום דמנה ומאמים אף שהוא ג"כ כמו עדות אחד עכ"ז זהו שהקילו בדיני ממונות יותר מבקידוש החדש עמש"ל בשם תוספות פ"ג דר"ה (דכ"ה סע"ב).

וקא דתרונייהו באשת איש קא מסהדי י"ל התימא לחומרא עשו אותה פדיני ממונות אי נמי התימא באמת שני עדות הן. ועיין בב"י בח"מ סימן למ"ד סעיף ז' מחודש ו' ועיין בש"ע אה"ע סימן קנ"ב סעיף ה' ובב"ש שם סק"ט והנה לפ"ז בנ"ד שה"ר חיים הפך מחכיש העד שהעיד שבעלה של זו חי בארחאנגעל בענין הנשואין שהוא הפחש גדול.

אף שאינו מכחישו בענין שהיה חי עכ"ז נ' לדבריו אותו העד עד פסול הוא וא"כ לדבריו אין להאמינו במה שהעיד שהוא חי שהרי הפל עדות אחד הוא ולא דמי למנה ומאמים דנאמן אמנה שזהו משום שגם הפוסלו מעיד שבזה אומר אמת אבל כשהפוסלו ומכחישו בפרט אחד מן העדות אינו מודה לו על דבר השני א"כ ה"ל כפוסל עדותו לגמרי אף גם בדבר השני כיון שלדבריו עד פסול הוא (תימא על התשב"ץ ח"א סימן ס"ו ומה שדימה זה לפלגינן דבוריה אינו דומה דהתימא לא נתברר פלל ששיקר).

ועפי"ז יש תימא על התשב"ץ, ח"א סימן ס"ו דל"ג ע"ג שכתב ומה שאמרו שדברי העד הראשון הם מוכחשים מאליהן שהרי הוא העיד שהדלתות היו ננעלות הפך מה שראינו כו' אפ"ה אין עדותו נפסל בשביל זה דהא קיי"ל דפלגינן דבוריה בפ"ק דסנהדרין גבי פלוני רבעו לרצונו כו' עכ"ל הביאו בתשובת בית אפרים חאה"ע סימן כ"ד דמאחר דמה שאומר שהדלתות היו רעועות ויכול אדם ליפנס בין הדלת למזוזה זהו נוגע ליאסר היין ע"י זה וא"כ הוי עכ"פ כמו הבדיקות שנוגעים בגופה של עדות ממש ואפשר הוא מגופה של עדות ממש ר"ל מכוננת המעשה וכיון שראינו שזה שקר גמור אם פן י"ל שנפסל לעדות זה ואין להאמינו ליאסר היין וכדמוכח מהסוגיא דשבועות (דמ"ח א') הנ"ל שפשטיק העד בענין הגובה נפסל לעדות אף שהוא רק בדיקות פנ"ל באריכות.

ועי' בתשובה להרמב"ן ססי' קכ"ח כשפסול לעדות מחמת שאנו מחזיקים אותו כשקרנים אשר פיהם דבר שוא גרע משאר כל פסולי עדות א"כ ה"א דנתברר שפיו דבר שוא בדבר גדול מחלקי העדות י"ל דפסול לעדות זה עכ"פ.

ומה שהביא מפלגינן דבוריה נלע"ד דלא קרב זה אל זה הפלל דהתימא אף במה שאינו נאמן עכ"ז לא נתברר פלל ששיקר רק שאין אנו מאמינים אותו על זה לכן אין זה מונע שלא

זהו נאמן על דבר שהוא נאמן אבל פשוט ברר ששיקר שוב אינו נאמן כלל וכתבתי מזה בתשובה אחרת (דעיגונא מהרדאק שנפטר בעלה בשקלאב).

וא"כ בנ"ד חשיב העד האוסר מוכחש רק לחכמי בריסק לא נפסל וקשה עליהם מהא דשבועות (דמ"ח) הנ"ל וצ"ל דס"ל דזהו פלוגתא דת"ק ורשב"א גבי מנה ומאתים וסוגיא דשבועות אתיא כת"ק והם פרב"א) רק לפ"ד חכמי בריסק שפ"ש"ה סימן ל"א בענין שני עדים המכחישים זה את זה כיון דמצטרפין שניהו ממש לעדות א"כ לא נפסל ע"פ עד א' וקשה עליהם מן הסוגיא דשבועות הנ"ל דמוכח בהדיא דאין מצטרפין לעדות אחרת ושוב ראיתי קושיא זו בשו"ת שמן רוקח סימן ע"ב והביא קושיא זו בשם תשובת שבו"י סי' ע"ט וצ"ל משום דס"ל דדין זה תולה במחלוקת דת"ק ורשב"א דלת"ק בכת א' ה"ט דלב"ה נמי בטלה עדותו אע"פ שיש בכלל מאתים מנה משום דעכ"פ אחד מהעדים שקרו ורשב"א ס"ל דאין נפסל ע"פ עד א' ובחבית יין וחבית שמן דאין מצטרפין ה"ט אע"פ שלא נפסלו לעדות מ"מ אין כאן שני עדים לא על יין ולא על שמן ול"ד למנה ומאתים שיש שני עדים על מנה כיון בכלל ר' ק' ואין לומר דא"כ מנ"ל דלת"ק הטעם משום שעד א' פסול דילמא.

משום שאין שני עדים על מנה דז"א דהא ת"ק ס"ל יש בכלל ר' ק' בשני פיתי עדים ויש לדחות דת"ק ס"ל דמ"מ ה"ל עדות שאינה מכוננת גם על המנה. וא"כ סוגיא דשבועות (דמ"ח) אתיא כת"ק אבל אנו דקי"ל פרב"א אין ע"א נפסל ע"פ ע"א לכן מצטרפין גם לעדות אחרת (א"כ י"ל דהעד נאמן על מה שאין הרח"כ מכחישו ויש לדחות) לפ"ז י"ל בנ"ד מה בכך שהגביר רח"כ מכחישו על דבר א' הרי כיון שאין נעשה פסול לעדות עי"ז אף אם האמת בדברי הגביר הנ"ל ולכן שניהו מצטרפין יחד לעדות אחרת וכיון שפון הרי נד"ז מה שמעיד אותו העד שבעל האשה קיים ה"ל פעדות אחרת ונאמן ע"ז פדין עד א' דמפני דמיש"ה שייכי העדיות אהדדי אין לחלק כמ"ש רב נחמן פחו"ה (דל"א) כמ"ל מיהו שפא יש לחלק בין שתי פיתי עדים דנאמנין אפי' באותו דבר לר"נ.

אבל בע"א המוכחש מע"א בדבר זה א"כ שפא אין להאמינו באותו דבר אפילו פעד א' כשאין השני מעיד עמו ולדון אותו בזה הדבר כע"א בהכחשה ע"ד החשוד על הדבר אינו מעידו והרי לדברי ע"א זה הוא חשוד על עדות זו עכ"פ לשקר בה ונהי דס"ל דאין ע"א נפסל כלל ע"פ עד א' לשאר עדיות עד שמצטרפין שניהו לעדות אחרת מ"מ בעדות זה הדבר יש להחמיר טפי (עוד טעם דהרח"כ נאמן פנגדו יותר וקשוב מוכחש על פיו גם שהעיקר פה"ש"ה נגד חכמי בריסק) וכ"ש ש"ל דעד אחד זה הגביר רח"כ יש לו נאמנות יתירה משאר עד אחד כיון שנעשה שליח ע"פ ב"ד לחקור הדבר עי' בטוח"מ ססי' כ"ג גבי הם נאמנים יותר מהעדים ומבואר הטעם בתשובת הרא"ש כלל נ"ו סימן ו' דרמו אנפשייהו ומדכרו טפי כו' ע"ש: וכה"ג איתא בתשובת הריב"ש סימן קכ"ז דיש להאמין לראשונים לפי שהם הוזמנו להעיד ועיין מזה בספר שער משפט סי' למ"ד סק"ב ועיין בתשב"ץ ח"א ססי' א' שהארי"ה ג"כ בסב"א זו דהריב"ש רק בסגנון אחר וע"פ דבריהם י"ל שהגביר ר"ח פהנא הנוחזק לאיש נכבד ונשלח לו בבקשה מהב"ד והרב שייחקור היטב בארחאנגעל על דבר הגדת אותו העד י"ל דנדאי נאמן יותר מאותו העד במה שמכחישו פי הוא שלוחא דבי דינא וחקר היטב וילכו כיון שהעד הנוחזק שקרו

עפ"י תקירת הרח"כ הנ"ל (יש להקמיר בו א"כ פינון שהחוקק שקרן ע"פ זה) יש להקמיר בו טפי לקשבו לסקדא שיקרא פאילו הנה מוכחש בשני עדים דהי' פסול ודאי לכל עדות שבתורה אפילו החוקק שקרן במקצת העדות כמו א' אומר מנה ולא מאתים ושנים אומרים מאתים ולא מנה ועוד דבלא"ה התומים סימן ל"א פסק פהש"ף סימן ל"א דחולק על חכמי בריסק ויהביא ראיה.

דכה פסק הש"ע אה"ע סימן קנ"ב ס"ה ולפמש"ל אף דבדין שבש"ע סימן קנ"ב ס"ה יש חולקים וס"ל דלא פהר"ן וכמ"ש התומים דאפילו בהכחשה גמורה על הגרושין אין נפסל עדותן על שנתקדשה התם ה"ט כמש"ל בשם השט"מ פ"ב דכתובות אבל לעדות אחרת אין מצטרפין כמ"ש הש"ף וכיון דאפילו לעדות אחרת ששניהם מעידין שהדבר אמת אין מצטרפין מכ"ש בנד"ז שרק ע"א המוכחש מעיד שהנה קיים דאין נאמן כשאר עד אחר.

אף שי"ל דמ"מ ה"ל כמו עד אומר לא מת ועד א' מכחישו דלא תנשא נאפ"ל נשאת תצא כמבואר בסימן י"ז סעיף ל"ז מ"מ הקא נאמר דל עדות שניהן כמאן דליתא ותהיה האשה מותרת ע"פ עדות מוה' יצחק במהו' שלום בשם ר' יעקב חנותת שנתקבל תחלה בב"ד אף צ"ע פינון ר' יצחק במהו' שלום ה"ל עד מפי עד מפי עדים ולא עדיף מפסולי עדות אם פן אינו מוסיף פלום להתיר על.

שני עדים הנ"ל המכחישים זה את זה. דה"ל פדין עד א' אומר לא מת ועד א' עם עד מפי עד אומרים מת והנה במרה"צ סעיף ל"ז ס"ק קמ"ה ד"ה שוב הביא הרח"ש פתב שהרח"ש למד מדברי רי"ו נכ"ג ח"ג בשם הרמ"ה דכשעד פשר נאשה אחת אומרים מת ועד פשר לבד אומר לא מת דאזלינן ג"כ בטר רוב דעות אלא שאפשר ששא"פ חולקים על רי"ו וס"ל גבי עד ועד אינו מועיל צירוף אשה לשום אחר מהם פינון דאפילו מאה נשים לגבי עד א' כפלקא ופלקא דמי עכ"ל.

והמרה"צ הקמיר שם ואין זה מוכרח כ"כ פינון דליתא קמא דגמרא (דקי"ז ע"ב) נאמנת האשה בזה כמו האיש אף דקיי"ל פליתא בתרא מ"מ היכא דיש לצדד להקל גם לל"ב אפשר אין מוכרח להקמיר כ"כ וכן נוטה דעת ספר עצי ארזים סעיף ל"ז ס"ק קמ"ח ומ"מ צ"ע אף הקא יש טעמים רבים להקל בזה.

הא' משום שעדות מוה' יצחק כמו' שלום נתקבל תחלה בב"ד דק' אונרשא קודם שבא העד האוסר וכיון שהוא בא תחלה אף שלא התירוה ממש על פיו יש בו עדיפות עיין בש"ג שם הב' שהגדת העד האומר שהוא בארחאנגעל לא נתקבל בב"ד פלל כ"א שיחה בעלמא ועדות הרח"כ המכחישו נתקבל בב"ד הג' שי"ל שפלאו הכי הרח"כ נאמן פנגדו יותר מהטעם שנתבאר לעיל ומצטרף הרח"כ עם העדים שהעידו שמת להיות רוב דעות פנגדו וכ"ש שי"ל שהרח"כ נאמן ע"ז פדין שני עדים: עוד יש להקשות על סוגיא דשבועות (דמ"ח ע"א) הנ"ל מהא דקיי"ל בפז"ב דשני עדים המכחישות זא"ז בבדיקות שבגוף העדות ג"כ מצטרפין בדיני ממונות כמו אחר אומר מנה שחור ואחר אומר מנה לבן ונהרי גובה הלבנה כמה קומות הנה ה"ל ג"כ רק בדיקות ואמאי אין מצטרפין וגם פסולים לעדות אחרת להצטרף יחד ועמש"ל בשם התוספות רפ"ג דר"ה (דכ"ה סע"ב)

שע"פ דבריהם יש ליישב זה וכמש"ל בשם הלח"מ אף גם לשטת התנאים לק"מ דנדאי לא כל הבדיקות שוין אפילו לסוגיא דפז"ב ותדע מדאמרין בסנהדרין (דפ"א).

ע"ב) אהא דתנן ההורג נפש שלא בעדים מכניסין אותו לכיפה מנא ידעינן ותירצו פגון דאתכחוש העדים בבדיקות ולא אתכחוש בתקירות כדתנן מעשה ויבדק בן זכאי בעוקצי תנאים עכ"ל ופרש"י בבדיקות יתירא הוא ונהי דבן זכאי פטר ליה בההוא הכחשה מקטלא ומיהו עדות אמת הוא ומעייילא לכיפה עכ"ל אלמא דדוקא בהכחשה בבדיקות יתירא מחזקינן שהיא עדות אמת אבל בבדיקות הנוגעים לעדות יותר מספקינן שמה לא טעו אלא שמשקרים לגמרי וכמו סיף ואריך ל"ע וכליושחורים וכלים לבנים לחד מ"ד.

א"כ פיון דע"כ יש חילוק בין בדיקות לבדיקות דבבדיקות יתירות אע"פ שהוכחשו בהם תלינו בטעות משא"כ בבדיקות הצריכות מספקינן שמה העדות שקר א"כ אין תימא אם יש עוד בדיקות גדולות דנדאי אין תולין בטעות וכמו גובה הלכנה יען דפשיטא לחכמים שהעדים משימין לב ע"ז.

ולכן בכה"ג העדות בטל לכ"ע וגם אין מצטרפין לעדות אחרת פיון דע"כ אהך מהן אמר דבר שקר בבדיקות מאחר שא"א לתלות בטעות וכיוצא בזה מצינו להריב"ש סימן שפ"ה דס"ל עדות שהקדימו הזמן פסולים אף אם הוא בענין שאין מן הקדימה שום חשש כו' פגון שהקדימו הזמן קודם שנולדה זו ע"ש ובעל הריב לא נחלק רק משום דתלינו בטעות פיון דמוכח הוא שטעו ע"ש.

ועוד אף לכשנאמר דסוגיא דשבועות ס"ל פריא דמנה שחור ומנה לבן אין מצטרפין ואנו לא קי"ל פריא בזה מ"מ בעיקר הדין היצא מסוגיא דשבועות והוא דכשהעד שיקר במזיד בבדיקות נעשה פסול לכל עדות ע"ז לא יש שובר מהסוגיא דפז"ב אלא דסוגיא דפז"ב ס"ל דבכה"ג תלינו בטעות ולא בשקר אבל אם נדאי שיקרו י"ל דפסול פסוגיא דשבועות לפ"ז בנ"ד אם נדאי אמר שקר נידון הנשואין הוא פסול לעדות פנ"ל: קיצור (שאיין להקשות על סוגיא דשבועות מפז"ב דיש חילוק בין בדיקות לבדיקות וראיה מסנהדרין (דפ"א ע"ב) ועי' בהריב"ש סימן שפ"ה): ועדיין יש לדבר בזה כי פל היסוד בגיבו על סוגיא דשבועות (דמ"ח) הנ"ל דמשמע אם העד אמר שקר בבדיקות במזיד נעשה פסול לעדות ושמה אין הדבר פן אלא דמש"ה פסול לעדות משום דאמרין נדאי שיקר לגמרי שלא ראה הלכנה כלל אע"ג דאין לנו הכרח ע"ז כי אין מכחישים זא"ז בעצם ראית הלכנה שאחד יאמר ראינו והשני יאמר לא ראינו רק ההכחשה בכמה הנה גבוה מ"מ מאחר דברור לנו שא"א שיפול טעות כ"כ בהגובה ועל פרחנו א' משקר בהגובה וא"כ מדמשקר בהגובה אמרי' דמסתמא משקר ולא ראה הלכנה כלל דאל"כ למה לו לומר שקר בהגובה שלא לשום תועלת כלל דכף יאמינו לו שהנה גובה פך כמו שהנה גובה פך ע"כ אין לתלות שאמר בשביל שיאמינו לו יותר בעצם העדות.

וכיון דע"כ שיקר ללא תועלת כלל מחזקינן ליה לעד שקר בכל הענין ומש"ה נפסל אבל אילו לא הנה מחזיקים לנדאי ששיקר בכל הענין אז י"ל דמשום השקר בהגובה לא הנה נפסל כלל אף אם נדאי שיקר ע"ז מאחר דאין זה שקר בעצם העדות רק מילתא בעלמא עיין תשו' ב"א האע"ה סימן כ"ד שנתאמץ בכל ענין בסברא כזו וכיון שכן אין לנו ראיה מדין זה לעד המוכחש בתקירות או בשקר כנ"ד שיהנה פסול לעדות אם השקר בדבר

שָׁאִין נפ"מ לְעֶצֶם הָעֵדוּת כְּגוֹן אִם הִלְוֵהוּ בְּצִפּוֹרֵי אוּ בְּטַבְרֵיָא וְכֵאֵן אֵין לוֹמֵר מְדַאֲמֵר שְׂקֵר בְּמִזִּיד בְּפִרְט זֶה וְדַאי שְׂקֵר בְּכָל הָעֵדוּת וּא"כ נִפְסֵל מִחֻמַּת זֶה.

דְּעֵד כֵּאֵן לֹא מִחֻזִּיקִין כֵּן אֱלֵא כְּשֶׁהִשְׁקֵר אֵין לְתוֹלוֹתוֹ בְּשׁוּם תּוֹעֵלַת כְּנ"ל אֲבָל הֵכֵא י"ל דְּלְעוֹלָם עֶצֶם הָעֵדוּת אֵמֶת הִיא וְהִשְׁקֵר שְׂאֲמֵר בְּאוֹתוֹ הַפִּרְט הוּא מְשׁוּם שְׂהֵיָה נִרְאֶה לוֹ שְׂפָךְ יֶאֱמִינוּ לוֹ יוֹתֵר.

וְיֵשׁ לְהַשִּׁיב דַּאֲת"ל כְּדִפְרִישִׁית דְּמְשׁוּם שְׂקֵר הַגּוֹבָה אֵין לְפִנְסוֹלוֹ אֱלֵא דְמִחֻזִּיקִין לִיהַ שְׂבִנְדַאי לֹא רָאָה הַלְבָנָה כְּלָל דַּאֲל"כ מַה לוֹ לְשִׁקֵּר לְלֹא תּוֹעֵלַת מְשֵׁא"כ הֵיכֵא שְׂיֵשׁ סְבָרָא שְׂשִׁיקֵר בְּשִׁבִיל תּוֹעֵלַת לֹא חֻשְׁדִּינֵן לִיהַ שְׂשִׁיקֵר בְּכָל א"כ ה"נ אֲמַאי נִפְסֵל לְעֵדוּת נְהִי דַא"א שְׂיֵטְעָה הָאָדָם מְשַׁלֵּשׁ לְחֻמְשָׁה מ"מ י"ל שְׂלֵא נָתַן לֵב כְּלָל לִידְעָה הַגּוֹבָה אֵינוּ יוֹדְעַ כְּלָל כְּמָה הֵיָה גּוֹבָה לְכוּ מְשִׁקֵּר וְאוֹמֵר חֻמְשׁ אוּ שְׂלֵשׁ וְדַי שְׂיֶאֱמִינוּ לוֹ עֶצֶם הָעֵדוּת אַעֲכָצ"ל אֶחָד מְשַׁתִּי אֱלֵא אוּ כְּמְשׁוּם שְׂקֵר זֶה לְבַד פְּסוּל לְעֵדוּת וְאֶפְיֵלוּ שְׂקֵר מְאִינִי יוֹדְעַ לְשַׁלֵּשׁ אוּ לְחֻמְשׁ הָרִי אֲמֵר שְׂקֵר וּפְסוּל לְעֵדוּת וְלֹא דְמִי לְמ"ש דְּב"י בַח"מ ס' כ"ט גְּבִי חֻזְרָה וְאֵינִי יוֹדְעַ שִׁי"ל שְׂאֵין בְּזֶה מְשׁוּם כְּכִינֵן שְׂהַגִיד כּו' דְּהֵתָם הֵינְנוּ שְׂאֲמֵר אֵינִי יוֹדְעַ וְאֵין זֶה הַגְּדָה אֲבָל כְּשִׁיאֲמֵר עַל מַה שְׂאֵינוּ יוֹדְעַ שְׂיִוְדְעַ זֶהוּ שְׂקֵר גְּמוּר וְגַם שֵׁם בְּנִדּוֹן דְּהַב"י חוֹלְקִי ע"ז הַתּוֹסְפוֹת וְהַפְּרָדְכִי כְּהוֹבָא בַב"י וּש"ע אוּ דְחֻשְׁדִּינֵן לִיהַ מְדַמְשִׁקֵר בְּזֶה אֶפְי' לְתוֹעֵלַת שְׂיֶאֱמִינוּ לוֹ שְׂקֵר בְּכָל הָעֵנְיָן וּא"כ גַּם בַּנ"ד הַדִּין אֵמֶת דְּמְדַמְשִׁקֵר בְּהַנְשׂוּאֵין חֻשְׁדִּינֵן לִיהַ לְעַד שְׂקֵר בְּכָל הָעֵנְיָן.

אִף קִשְׁיָה ע"ז לְכַאוּרָה מְתֻשׁוּ הַר"ן סִימָן מ"ז שְׂהוֹכִיחַ מְדַכְרִיו בְּתֻשׁוֹ בֵּית אֶפְרַיִם רִס'י כ"ד שֵׁאֲע"פ שְׂהַעֵד שְׂהַעִיד עַל מִיתַת הַיָּבָם עֵירֵב קֶצֶת שְׂקֵר בְּעֵדוּתוֹ דְּהֵינְנוּ שְׂשֵׁם נִתְפָּרֵר שְׂשִׁיקֵר הוּא דוֹבֵר בְּמָה שְׂאֲמֵר שְׂשֵׁם הַיָּבָם אֲבָרְהָם שְׂהַרִי שְׂאֵר הָעֵדִים הָעִידוּ שְׂשִׁמוּ שְׂמוּאֵל וְאֶפ"ה לֹא מְשַׁחֲזִינֵן בְּהֵא כְּלָל וּמְשַׁתְּרֵיָא ע"פ עֲדוּתוֹ לְבַד כְּמִבְּנוֹאֵר שֵׁם שְׂאוֹתָן הָעֵדִים שְׂהַעִידוּ שְׂשִׁמוּ שְׂמוּאֵל לֹא יָדְעוּ מְמִיתָתוֹ כְּלָל וּס"ל לְהַר"ן דְּעַנְיָן שֵׁם הַיָּבָם בְּנִדּוֹן שְׂלוֹ בְּדִיקוֹת מְקַרִי כִּינֵן שְׂלְדַכְרֵי הַכָּל אֵין לְבַעֲלָה כ"א אֶחָד אֶחָד וְכִינֵן דְּעֵדוּת הַמְּכַחֶשֶׁת זַא"ז בְּבִדְיוֹת כְּשֶׁרָה בַד"מ.

ה"נ אִף שְׂהַעֵד הַמְּעִיד עַל מִיתַת הַיָּבָם הַנּוֹכַחֵשׁ בְּבִדְיוֹת מְהַרְבֵּה עֵדִים וְאִף שְׂהַעֵדִים אֵין מְסִייעִים אוֹתוֹ בְּמִיתַת הַיָּבָם רַק שְׂאֵין מְכַחֲשִׁים אוֹתוֹ יְכוּלָה לְהַנְשֵׂא עַל פִּיו עַכְתָּ"ד. הַרִי מְבִנְאוֹר דַּאֲף שְׂנִתְפָּרֵר שְׂהַעִיד הָעֵד שְׂקֵר בְּאִיזוֹ בְּדִיקָה לֹא נִפְסְלָה עֵדוּתוֹ אִף בְּעַנְיָן שְׂאֵין הַמְּכַחֲשִׁים בְּהַבְּדִיקָה מְסִייעִים לוֹ בְּגוֹף הָעֵדוּת וּא"כ לְכַאוּרָה לְדַכְרִיו בַּנ"ד ג"כ י"ל שְׂלֵא נִפְסֵל עֵדוּת הַמְּעִיד שְׂבַעֲלָה שֶׁל זוֹ קֵיִים בֵּארְחָאֲנַגְעַל מְפָנִי שְׂהַרַח"כ הַכְּחִישׁוּ בְּעַנְיָן הַנְּשׂוּאֵין דְּהַרִי כְּמוֹ בְּדִיקוֹת אִף זֶה אֵינוּ דַא"כ יִהְיִי דַכְרֵי הַר"ן נֶגֶד גְּמָרָא מְפִנְרֶשֶׁת (דַּמ"ח ע"א) שְׂע"י שְׂהַעֵד שְׂקֵר בְּבִדְיוֹת נִפְסֵל לְעֵדוּת א"ו לִיִּשְׁב דַכְרֵי הַר"ן ע"כ צ"ל דְּהֵתָם אִף שְׂהַעֵד הַמְּתִיר הַנּוֹכַחֵשׁ בְּעַנְיָן שֵׁם הַיָּבָם מ"מ אֵין לְנוּ בִּירוּר כְּלָל שְׂאֲמֵר בְּזֶה שְׂקֵר בְּמִזִּיד וּבְמִתְכַנּוֹן דַא"כ הֵיָה וְדַאי נִפְסֵל מְעֵדוּת אִף אֲנוּ תּוֹלִין שְׂטֵעָה בְּשֵׁם הַיָּבָם וְלֹא אֲמֵר שְׂקֵר כְּלָל כִּי אִם שְׂטֵעָה וְסְבוּר שְׂכֵן שְׂמוּ מְפָנִי שְׂכַבְר נְשַׁכַּח שְׂמוּ מְמַנּוּ שְׂהַלֵּף מְכַאֵן זְמַן ר.ב.

מְשׁוּם דַּס"ל לְהַר"ן דְּהֵא דְּעֵדוּת הַמְּכַחֶשֶׁת זַא"ז בְּבִדְיוֹת כְּשֶׁרָה בַד"מ הוּא ג"כ מְשׁוּם דַּאֲיוֹן דְּרַף הָעֵדִים לְדַקְדַּק כָּל כָּף בְּעֵדוּת מְמוֹן בְּבִדְיוֹת ע"ש בְּחִידוּשֵׁי הַר"ן פּו"ב וּא"כ

ה"נ אף שאין לו מסייע על מיתתו מכל מקום אין לפסול עדותו משום שהוכחש בבדיקות די"ל שטענה בהן משא"כ אילו השקר בבדיקה הוא בענן שאי אפשר לתלות בטעות כ"א בשקר במזיד ודאי א"א שיחלוק הר"ן על גמרא מפונשת הנ"ל דע"י שקר זה נפסל העד לעדות וזהו הטעם דגמרא דשבועות הנ"ל דהתם גבי גובה הלבנה אי אפשר כלל לתלות בטעות וגם העדים מדקדקים בזה כי הוא מהבדיקות המפורסמות ע"כ ע"י שהוכחש בבדיקות נפסל לעדות וכמ"כ בנ"ד בענן הכחשת הנשואין שהכחיש הרח"כ לעד הנ"ל שהוא ענן ודבר גדול שא"א לתלות בטעות כ"א שבמתכונן אמר העד הנ"ל שקר מעיקרו בזה א"כ ודאי הוא פסול לעדות שהרי פיהו דבר שוא ושקר וכנ"ל: קיצור (שתשובת הר"ן סי' מ"ז אינה נגד הש"ס דשבועות הנ"ל דהתם בעונדא דהר"ן יש לתלות שלא שיקר במזיד בהבדיקות כ"א שטענה): והנה אל תתמה על החפץ דהא במשנה פ"ב דר"ה מבואר בהדיא דכמה היה גבוה הוא מן הבדיקות פדתנו פיצד בודקים את העדים כו' כמה היה גבוה ואינו מן הדרישות והתקירות וגם אינו עיקר עצמות העדות שאם היה אומר אינו יודע י"ל עדותו קיימת משא"כ בעצם העדות והיינו לפרש"י בחי' הר"ן ר"פ היו בודקין ד"ה מפירים אתם אותו דעת הר"ן ה"ז ל"כ"ו ע"ש וכינון שכן למה במכחישין זא"ז בבדיקות עדותן בטילה הלא התנאים כתב דעדות החדש קיל מד"מ: וגם להלח"מ קשה מדוע נפסל אחד מהן לעדות וכמ"ש לעיל אף כפר פתבתי לעיל דאין כל הבדיקות שוין דהנה קי"ל אפי' בד"נ דאם אמרו בבדיקות אין אנו יודעים עדותן פשרה.

וכ"כ בחי' הר"ן שם דאילו אמרו אין אנו יודעין אם בסיני הרגו או בארירין הרגו אבל ידענו שהרגו בגוף אחר שתקע בלבו הן מפץ או חרב ודאי עדותן קיימת אבל אילו אמרו שעבד ע"א ולא ידעו איזה עבודה ובמה עבדה אין בדבריהם פלוגתא זהו דעת הר"ן דוד ז"ל ונחלק בזה על הר"ן והוא ג"כ רק מכלל הבדיקות ואם לא שאלו אותן הדיינים ע"ז עדותן קיימת מ"מ אם אמרו אין אנו יודעים אין עדותן פלוגתא שפנין שהעידו שעבד ע"א היא יתכן שלא ידעו את מה עבד אבל מ"מ בכלל הבדיקות הוא לענן שאם לא שאלו אותן שעדותן קיימת שמספיק הוא להם מה שאמרו שהוא חייב מיתה על שעבר עבירה פלוגתא ונשמע מזה דלאו כל הבדיקות שוין דאע"ג דעל רוב הבדיקות אם אמרו אין אנו יודעים עדותן קיימת אפי' בד"נ מ"מ יש בדיקות שא"א להם לומר שאין יודעים ואם אמרו אין יודעין עדותן בטילה דמוכח שהעדויות שקר פי אילו היה עדותן אמת שראו המעשה בלתי אפשר שלא ידעו בדיקות אלו וכן הוא ג"כ בד"מ ענן הבדיקה היא אם יודעים שזה חייב לזה ע"ש בחי' הר"ן וכינון שכן י"ל דה"ה בדיקה זו דכמה היה גבוה אע"פ שהוא רק בכלל הבדיקות לענן שאם לא שאלו אותם כלל שאלה זו עדותן קיימת אבל מ"מ אילו הוכחשו בבדיקה זו עדותן בטילה אפי' רק כד"מ דמי ואפשר אפי' אמרו אין אנו יודעים עדותן בטילה לדעת הר"ן דוד ז"ל מטעם הנ"ל דהיא יתכן שלא ידעו כו': (ראיה שיש בדיקות שאם אמר בהם איני יודע עדותן בטילה): ועוד ראיה לחלק בין בדיקות לבדיקות אפי' בד"מ ממ"ש התוס' פרק חזקת (דנ"ז ע"א) דאחד אומר אכלה חטים ואחד אומר אכלה קטניות עדותן בטילה וכ"ד הטור סי' קמ"ה ס"ד והש"ך שם סק"א בשם הרב פוסקים ואע"ג שההכחשה הוא רק בבדיקות כמ"ש בחידושי הר"ן פז"ב לפי שאין הדבר תלוי בקדושתהויה כמו כן היא חשובה אם אכלה חטים כמו אם אכלה שעורים עכ"ל וכמ"כ אם אכלה קטניות והרי אנו קי"ל דעדות המכחשת זא"ז

בבדיקות פְּשָׁרָה בד"מ אפ"י אָחַד אוֹמֵר מְנָה שְׁחֹר וּא' אוֹמֵר מְנָה לְבָן אַעֲכַצ"ל דְּהַגִּי
בְּדִיקוֹת הַן גְּדוּלִים יוֹתֵר וְכִינּוֹן דְּבִין חֲטִים קִטְנִיּוֹת לֹא טְעוּ אִינְשֵׁי ה"ל כְּמוֹ אָחַד אוֹמֵר
גְּבוּהַ שְׁלֵשׁ קוֹמוֹת וּא' אוֹמֵר חֲמֵשׁ דְּנִפְסָל אָחַד מֵהֶן לְעֵדוֹת עִי"ז וּא"כ גַּם בְּד"מ פְּסוּל
כַּה"ג וְלֹא דְמִי לְאָחַד אוֹמֵר מְנָה וּא' אוֹמֵר מְאֵתִים מִשּׁוּם דְּעֵדוֹת הַמְנָה הוּא עֵנִין בְּפָנֵי
עֲצָמוֹ וְכַמֵּשׁ"ל אוֹת ט' וְהֵרַב"י בְּבַד"ה ס' קמ"ה ס"ד שְׁחֹלֵק עַל דִּין זֶה דְּחֲטִים וְקִטְנִיּוֹת
וְאֶפְשָׁר גַּם מֵהַתּוֹסְפוֹת אֵין מְוַכַּחַת הַפֶּה דְּבָרָיו כַּמ"ש בַּמ"א דְּהַתּוֹס' פְּתַב לְדַבְרֵי הָאוֹמֵר
דַּא' אוֹמֵר מְנָה שְׁחֹר וּא' אוֹמֵר מְנָה לְבָן אֵין מְצַטְרְפִין מִשָּׂא"כ לְדִידֵן אֶפְשָׁר גַּם בְּחֲטִים
וְקִטְנִיּוֹת הַדִּין כֵּן לִפ"ז צָרִיף לְחַלֵּק וְלוֹמֵר דְּהָא דְּחֲטִים וְקִטְנִיּוֹת דּוּמָה לְגוּבַה הַלְבָנָה וְלִמְנָה
וּמְאֵתִים דַּאע"ג שְׁבַמְנָה וּמְאֵתִים ע"א מֵהֶן פְּסוּל מִלְּהַצְטַרֵּף עִם חֲבִירוֹ לְהַבֵּא מ"מ בְּמָה
שֶׁהֵם שְׁוִין בְּעֵדוֹת זֹו עֵדוּתָן קִיָּמַת מִטַּעַם שְׁנַת"ל אוֹת ט' ע"פ הַשֵּׁט"מ פ"ב דְּכַתְּנֻבוֹת
וּמִש"ה לְעֵנִין חֲזָקָה מְהִי עֵדוּתָן דְּהָרֵי שְׁנֵיהֶם שְׁוִין שְׁאֲכֻלָּה ג' שְׁנַיִם וּגְבֵי עֵדוֹת הַחֲדָשׁ לֹא
הִקְלִיּוּ בְּזֶה לְכֵן עֵדוּתָן בְּטֵלָה וְאֶלְהַבֵּא אֵין מְצַטְרְפִין כְּמוֹ בְּמְנָה וּמְאֵתִים וְכֵן י"ל בְּחֲטִים
וְקִטְנִיּוֹת דַּאֵין מְצַטְרְפִין לְהַבֵּא אוֹ אֶפְשָׁר לְחַלֵּק לִפ"ד הֵרַב"י בְּאַנְפֵּן אַחַר דְּגַבֵּי גוּבַה
הַלְבָנָה שְׁרָאָה פְּדִי לְהַעֲיִד ע"ז ע"כ רְמִיָּא עֲלֵיהָ טְפִי לִידַע הַגְּנֻבָה וּא"א לוֹמֵר דְּלֹא דְקִדַּק
בְּזֶה ע"כ בְּהַכְרַח שְׁמִשְׁקֵר בְּזֶה אֲבָל גְּבֵי חֲטִין וְקִטְנִיּוֹת י"ל שְׁלֹא נִתְכַּוֵּן לְהַעֲיִד וְהָיָה
מִיִּלְתָּא דְּלֹא רְמִיָּא עֲלֵיהָ כ"כ וְעַכ"פ בַּנ"ד דְּוַדַּאֵי צ"ל שְׁשִׁיקֵר בְּעֵנִין הַנְּשׂוֹאֵין א"כ לִפ"ז
פְּסוּל לְעֵדוֹת זֹו וְהֵינָה מְפָל זֶה יֵשׁ רְאָיָה לַמ"ש הַאוּ"ת רְסִי' ל"א דְּעֵדוֹת הַמְּכַחֶשֶׁת זַא"ז
בְּחִקִּירוֹת ה"ל כְּשִׁתִּי פְּתִי עֵדִים הַמְּכַחֲשִׁים זַא"ז בְּגוּף הָעֵדוֹת דַּאֵין מְצַטְרְפִין יַחַד לְעֵדוֹת
אַחֶרֶת וְכ"מ בַּסַּמ"ע דְּלְכַאוּרָה מַנ"ל הָא גַּם מֵהַטּוֹר ס' ל"א לֹא מִשְׁמַע כֵּן (וְעֵי' רַאב"ן
ס' מ"ג דְּדוֹקָא כְּשִׁמְכַחֲשִׁים זַא"ז בְּכָל הָעֵדוֹת כו') וּמֵהָא דְּעֵדוּתָן בְּטֵלָה אֵין רְאָיָה כְּלָל
שִׁין־פְּסָלוֹ לְעֵדוֹת אַחֶרֶת וּבְדִיקוֹת בַּד"נ יוֹכִיחַ אִף נֵרֵק מְסוּגֵיָא דְּשְׁבוּעוֹת (דַּמ"ח ע"א)
הַנ"ל יֵשׁ רְאָיָה גְּדוּלָה לְדַבְרֵי דְּהָא חִקִּירוֹת לֹא גְרִיעֵי מִבְּדִיקָה זֹו כו': (רְאָיָה עוֹד לְזֶה
מִדְּבַרֵי הַתּוֹס' פַּחַז"ה (דָּף נ"ז א') וּמִכָּאן רְאָיָה לַמ"ש הַאוּ"ת רְסִי' ל"א): יֵא וְעַתָּה נְבוּא
נִידוֹן הַחֲשָׁשׁ הַשְּׁנִי שְׁפָא אִישׁ אָחַד מְעִיר הַגְּדוּלָה וְסִיפֵר אִיף שְׁרָאָה אֵת בְּעֵלָה הַנ"ל שֵׁם
שְׁהַחֲלִיף אֵת דָּתוֹ וּמִחֲמַת זֶה חֲדָלָה לְבַקֵּשׁ הַתְּרָה עַד שְׁחֹתְנָה נָסַע לְעִיר הַנ"ל לְחַקֹּר
הַדְּבַר וּמִצָּא שֵׁם אוֹתוֹ הָאִישׁ שְׁהַחֲלִיף אֵת דָּתוֹ וּשְׁאֵמֵר שֶׁהוּא בְּעַל הָאִשָּׁה הַנ"ל וְהֵינָה הוּא
שְׁקֵר גָּמוּר כִּי אַחַר הוּא רַק שְׁלָמַד אֶצְלוֹ שׁו"ב בְּבֵיתוֹ וְהֵינָה יוֹדַע מְפָל הָעֵנִין שְׁפָלְתוֹ
יּוֹשְׁבַת בְּעֵיגוֹן הוֹצִיא קוֹל שֶׁהוּא בְּעֵלָה עַכ"ל וְלְכַאוּרָה א"כ שְׁנַתְּבַרֵּר שְׁאוֹתוֹ הָאִישׁ
שְׁהַחֲלִיף כו' וּשְׁאֵמֵר שֶׁהוּא כו' אַחַר הוּא וְלֹא בְּעֵלָה שֶׁל זֹו בְּטֵלָה הַחֲשָׁשׁ הַזֶּה וְעַד א'
מְהִימָן לְהַסִּיר הַחֲשָׁשׁ הַזֶּה כִּינּוֹן שְׁאֵינּוּ מְכַחֲשִׁים אֵת הָרֵאשׁוֹן כְּלָל בְּהַגְּדָתוֹ לוֹמֵר שְׁלֹא הֵינָה
כְּלָל בַּמֵּאֲסָקְעוּי אִישׁ כְּזֶה אֶלָּא אֲדַרְבֵּה הֵינָה וְהֵינָה וְיִשְׁנֹו גַּם עַכְשָׁיו אֶלָּא שֶׁהוּא מְכִירוֹ
וּמְכִיר בְּעֵלָה שֶׁל זֹו וְאֵינּוּ בְּעֵלָה א"כ מֵהַכ"ת לֹא יֵהֵינָה מְהִימָן כְּמוֹ שַׁע"א נֶאֱמָר בְּעִיקָר
הַדְּבַר אַע"ג דַּאֲתַחְזֹק אִיסוּרָא דַּא"א ע"פ שְׁנֵי עֵדִים.

כָּל שְׁכֵן הֵכָא דַּאֲתַחְזֹק רַק ע"פ עַד א' שְׁפָא מְעִיר הַנ"ל וְסִיפֵר כו' וְגַם לֹא נִפְיָק מְפָל
מִיִּלְתָּא דְּעַבְיָדָא לְגִלוּנֵי אַע"פ שְׁאֵינּוּ עַבְיָדָא לְגִלוּנֵי מִמֶּשׁ כְּמוֹ מַת בְּעֵלָה כו' וְכַמ"ש בְּתַשׁוּ'
אַחֶרֶת (בְּהִיתֵר עֵיגוּנָא מִק' חוּמְעִץ) וְעוֹד רְאָיָה לְזֶה דְּכִינּוֹן דַּאֵין כָּאן הַכְּחַשְׁתַּת עֵדִים מְהִימָן
מֵהָא דַּאֲיָתָא בְּקִדּוּשִׁין (דַּס"ו סַע"א) וְאִיבְעִית אִימָא כַּדַּר' יִצְחָק דַּאֲמַר ר' יִצְחָק שְׁפָחָה
הַפְּנִיסָה תַּחְתֵּיהָ כו' וּפְרַש"י הַלְכָּה אֵין כָּאן הַכְּחַשְׁתַּת עֵדִים וּר"ל דְּלִכְּן אַע"פ שְׁיֵשׁ שְׁנֵי

עדים שאומרים אמו נשפית במודיעי' לא אמרינו דה"ל תרי ותרי ומאי תזית דסמכת
אהני סמוך אהני פיו דאין פאן הכחשה מהימני האומרים שפחה הכניסו תחתיה פיו
שהשנים הראשונים שאמרו אמו נשפית כו' אין יודעים להכחישם ע"ז דאין ה"נ
שהפךסום היה שאמו נשפית אבל הם יודעים שטעות היה שהכניסו שפחה תחתיה
לשפיה ואמו של ינאי לא נשפית כלל ואע"ג שהריטב"א פי' דלא מכחשי אהדדי אלא
דאמרי נשפית וטהורה היא דשפחה הכניסו תחתיה לחדר עם העובדי פוכבים עכ"ל הנה
זהו דוחק דאם נשפית והיתה בידם א"כ מי יכניס שפחה תחתיה וכ"כ הפנ"י שם ד"ה
שהיו אומרים אמו שאמו של ינאי לא נשפית כלל אלא שאותה האשה שהיתה ברשות
השבאי בחזקת אמו של ינאי היתה שפחה בעלמא שהכניסו לרשות השבאי תחת אמו
של ינאי ע"ש בפנ"י וה"נ ממש בנדון זה דאמת שיש א' בעיר הנ"ל שהחליף כו' ושאמר
כו' אבל מ"מ זה יודע שאינו בעלה של זו וטעות היה: (עדות שאחר הוא יש לדמותו להא
דקדושין (ס"ו) שפחה הכניסו תחתיה ומהני להסיר החשש): אף מ"מ יש בעדות זה של
חותנה שני חששות הא' במ"ש ומצא שם אותו האיש שאמר כו' דמנין יודע שהוא אותו
האיש כו' דדילמא זה באמת אחר הוא ובנו שהוא בעלה החליף ג"כ ואזיל ליה מעיר
הנ"ל שהרי ודאי היה זמן רב מביאת אותו העד שאמר שראה בעלה של זו בעיר הנ"ל
עד שנסע חותנה לשם והיא עיר שפנולה גוים וגדולה פנינה וא"כ אף הוא בירור שאחר
הוא אם לא שיהודים שישבים שם תמיד אמרו לחותנה שזהו שאמר על עצמו שהוא
בעלה של זו וכיון שחותנה הפירו שאינו הוא ה"ל בירור אף הרי לא ביאר זה בדבריו
ושמא העיד פן ע"י שזה הנחלף עצמו אמר פן שהוא אומר על עצמו שהוא בעל האשה
כו' וא"כ אין זה פלוג דמומר אינו נאמן אלא במסל"ת ורחוק הדבר לתלות שיאמר זה
במסל"ת כמ"ש בתשו' הר"ן סי' ג' ובשו"ת מ"ב סי' ק"ה מיהו פיון שיש לפרש דבריו
ששמע פן מיהודים אין לחוש ולבדות חששות מלבינו שמא לא יודע זה רק ע"פ המומר
עצמו ועיין בתשו' ב"י מענין שלמה פרוב ובק"ע סי' קמ"ז וגם הר"ן לא החמיר רק
בידוע שהעיד פן מפי המומר אז חשש שמא לא היה מסל"ת משום שרחוק הדבר כו'
וכ"כ המ"ב אבל בנד"ז ש"ל שמעיד מפי היהודים היושבים בקביעות שם והם אמרו לו
שזהו שאמר שהוא בעלה כו' למה נבדה חשש מלבינו וכמ"ש בתשובת הב"י: (מה שיש
לחוש שמא חותנה מעיד ע"פ המומר לבד י"ל שאין לחוש לזה): והחשש השני הוא ש"ל
דחותנה אינו נאמן להעיד ע"ז לומר שלא בנו הוא שהמיר כ"א אחר הוא שהמיר להיות
עובד פוכבים משום דנוגע בעדות הוא פי גנאי גדול שיצא שם רע פזה על בנו ונוגע לו
ממש כמארז"ל כמאן קרינא לרשיעא בר צדיקא רשע פן רשע וכו' וגם גנאי לכל פניו
בשידוכים וכיוצא בזה ועיין בש"ע אה"ע סי' נ' ס"ה: וא"כ י"ל דמה"ט חשוב נוגע בעדות
וכן הביא מהרי"ט בתשו' חלק ח"מ סי' פ' בשם מהריב"ל בתשו' ח"ג סי' קכ"א שנסאל
אם נאמנין הפשרנים להעיד שנטלו קנין על הפשרה פי הכי דלא לימרו דיני דשפילי
נינהו שלא ידעו דפשרה צריכה קנין והשיב דאע"ג דיש פנים לומר כדאשכחן דאפילו
בדוקתא דליפא הנאת ממון אמרינו דהוי נוגע בעדות כדאמרי' בפרק חז"ה (דף מ"ה)
אין מעיד לו וכו' משום דנוגע בעדות הוא שלא יקראוהו אינשי לנה רשע ולא ישלם.

וכן נמי פרש"י בכתובות (דף כ"א סע"ב) משתתמו אין מעידי' לפי שגנאי הוא להם
שישבו עם פסול בדין מ"מ מסתברא דאין לנו לדמות מילתא למילתא כו' עכ"ל ור"ל

דָּוָה שִׂיאָמְרוּ דִּינֵי דְשְׁפִילֵי נִיבְהוּ גְנָאֵי קִטָּן הוּא וכו' וְלֹא דָמִי לְהִנְדָּף שְׂבִיבָה וְנִשְׁמַע מִזֶּה לְנִדְעוּ דְגְנָאֵי גְדוּל וְעֵצוּם הוּא בִּיחָר שְׂאֵת מַעֲנֵינִי הִגְנָאֵי שְׂבִיבָה דְפְּשִׁיטָא דְאֵין עֲרוּף הִגְנָאֵי שִׁישְׁבוּ עִם פְּסוּל בְּדִין לְגְנָאֵי שְׂבִיבָה נַעֲשֶׂה עוֹבֵד פּוֹכְבִּים דְחָשִׁיב וְדָאֵי נּוֹגַע בְּעֵדוּת לִפְ"ד מְהֵרֵיב"ל וְהִנֵּה הוּא ז"ל הִבִּיא מְשֻׁנֵי מְקוֹמוֹת הַנִּי"ל בְּגַמ' וּלְפַע"ד יֵשׁ עוֹד רְאִיָּה לְזֶה בְּגִמְרָא בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת דְּבִיבְמוֹת (דַּע"ז) אָמְרוּ ת"ח שְׂמוּרָה הִלְכָה וּבָא אִם קוֹדֵם מַעֲשֶׂה אָמְרָה שׁוּמְעִין לוֹ וְאִם לֹא אֵין שׁוּמְעִין לוֹ (שְׂמָא מַחֲמַת מַעֲשֶׂה הַבָּא לִידוֹ אוֹמְרָה) וּפְר"ת בְּתוֹס' שֶׁם דְּהֵינּוּ הִיכָא דְהוּא נּוֹגַע בְּדָבָר כּו' וְאֵין לוֹמַר דְּהֵתֵם עֲמֻשָּׂא הִי נּוֹגַע בְּיוֹתָר שְׂנַשָּׂא בֵּת יִשְׂרָאֵל בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף ע' ע"ב) אָמְרוּ ג"כ כֵּן וְהֵתֵם הִי עֲנִין נּוֹגַע בְּדָבָר רַק מְפָנֵי שְׂהִכְרִיז עָלָיו דְּעַבְדָּא הוּא וְה"ל נּוֹגַע בְּדָבָר לְהַעֲמִיד פְּסָקוּ וּכ"פ בִּשְׁ"ע י"ד ס' רמ"ב סוּף הַסִּימָן וּמָה שְׂדַחָה מֵהֵרִי"ט בְּתִשְׁבִּי"ל רְאִיוֹת מְהֵרֵיב"ל אֵין בְּדַבְרֵיוּ כָּלֵל דִּי הַשִּׁיב דַּמ"ש לְתַרְץ דַּפְחוֹז"ה וְי"ל דְּהֵתֵם כּו' שְׂאֵם יֵהִי לִי יָתֵר עַל מְזוֹנוֹתֵי בְּצַמְצוּם אֲנִי מְחַנְיֵיב לְתַת לְבַע"ח וְא"א לְצַמְצֵם וְאֶהְיֵ לְנֵה רְשָׁע וְהַשְׂתָּא הִנְאָת מְמוֹן הוּא כּו' וְנִדְחַק לְחַלֵּק בֵּין מ"ש הַתּוֹס' וְהַג"א דְּלֹא חִיָּיְשִׁי מְשׁוּם הַעֲתִיד לְבּוֹא לְנִדּוֹן שְׁלוֹ דְשִׁכִּיחַ יוֹתֵר לְבּוֹא וְאֶפְתִּי לֹא הוֹעִיל פְּלוּם דַּא"כ דְּהַפְּנִי הוּא פְּדִיבָּרֵיוּ מְשׁוּם שֶׁא"א לְצַמְצֵם כּו' הִלָּא עַכ"פ לֹא יִצְטָרֵף לְשַׁלֵּם רַק פְּדִי שְׁלֹא יֵהִי נִקְרָא לְנֵה רְשָׁע אֲבָל בְּדִינֵי לֹא יוֹכֵל לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ דְּהָא א"א לְצַמְצֵם כּו' וְכִינּוּן שְׁכּוֹן קִשָּׁה קוֹשִׁיא עֲצוּמָה הִלָּא עֵדוּת שְׁקָר הוּא ג"כ לֹא וְאֵיף חֲשָׁדִינּוּ לִיָּה דְמַעֲיֵד שְׁקָר וְנַעֲשֶׂה רְשָׁע תִּיּוֹמ"י בְּשִׁבִּיל שְׁלֹא יִהְיֶה לְנֵה רְשָׁע כּו' עַל הַעֲתִיד זֶה וְדָאֵי א"א לוֹמַר כָּלֵל א"ו דַּעֲכָצ"ל כַּמ"ש בְּחִדּוּשֵׁי הַרְמַב"ן שֶׁם דְּהַפְּנִי שְׁחוּשֵׁשׁ מְשׁוּם הִגְנָאֵי שִׁיקְרָאוּהוּ אִינְשֵׁי לְנֵה רְשָׁע וְלֹא מְשׁוּם עֲצֵם הַעֲנִין וּמִש"ה לֹא אִיכְפַת לִיָּה בְּעֵדוּת שְׁקָר דְמִזֶּה אֵינּוּ יְדוּעַ לְשׁוּם א' וּכ"כ שֶׁם מְהֵר"ם לְוַבְלִין מְקַשִּׁים הַעוֹלָם וְכו' וּמִתְרַצִּים שְׁעֵדוּת שְׁקָר הוּא דְבָר שְׂאֵינּוּ מְפּוֹרְסָם כּו' וּבְלִי סִפְק אֲשַׁתְּמִטְתִּיָּה לְמֵהֵרִי"ט ד' הַרְמַב"ן שְׂדַבְרֵיוּ מְבִנְאֵרֵי דְמְשׁוּם גְנָאֵי שִׁיקְרָאוּהוּ רְשָׁע חֲשָׁדִי לִיָּה דְמַעֲיֵד שְׁקָר וְעוֹבֵר אֶל"ת שֶׁל תּוֹרָה מִיָּהוּ לְתִירוּץ מוֹהֵרמ"ל עֲצָמוּ שֶׁם אֵין רְאִיָּה דְהֵתֵם לְפִירוּשׁוֹ הוּא מְשׁוּם דְנּוֹגַע בְּעֵדוּת שְׁלֹא יֵהִי בְּאֶמֶת לְנֵה רְשָׁע וְנ"ל וְל"נ דְּאֵינָה קוֹשִׁיא כָּל כֹּף מְשׁוּם דְּכָל דְּבָר שִׁישׁ לְאֵדָם הִנְאָה בּוֹ וּמַעֲיֵד עָלָיו יֵשׁ לוֹ דִּין עַד הַקְּרוֹב שְׂאֵדָם קְרוֹב אֲצָל עֲצָמוּ וְקְרוֹב פְּסוּל לְעֵדוּת אֲצָל עֲצָמוּ אֲפִילוּ יְדַעֲנִין בִּיָּה בְּנִדְאֵי שְׂאֵינּוּ מְשַׁקֵּר בְּעֵדוּתוֹ שְׂהֵרִי אֲפִילוּ מְשָׂה רַבִּינוּ עָלָיו הַשְׁלוּם פְּסוּל לְהַעֲיֵד לְאֶהְרֹן אַחִיו מִן הַתּוֹרָה עַכ"ל וְלְדַבְרֵיוּ אֵין הַעֲנִין שְׂאֵנּוּ חוֹשְׁדִין אוֹתוֹ דְמְשׁוּם הִגְנָאֵי יַעֲיֵד שְׁקָר אֲלֵא יוֹכֵל לְהִיּוֹת שְׂאֵין נִחְשָׁד בְּזֶה כָּלֵל ח"ו אַעפ"כ כִּינּוּן שְׂמַהֲעֵדוּת יֵשׁ לוֹ הִנְאָה שַׁעֲי"ז לֹא יִהְיֶה לְנֵה רְשָׁע.

הֵרִי הוּא נּוֹגַע בְּעֵדוּת וְכָל שְׂנוּגַע הַעֵדוּת לְעֲצָמוּ הֵרִי גְזֵרַת מְלָךְ שְׂפָסוּל לְעֵדוּת אֶף אִם יְדַעֲנּוּ בּוֹ שְׂאֵינּוּ מְשַׁקֵּר כְּמִשְׂה רַבִּינוּ ע"ה: (הַג"ה וּלְפ"ז לְהַעֲיֵד בְּעֵדוּת אֲשֶׁה שְׂמַת בַּעֲלָה אֵין לְחוּשׁ לְזֶה דְלוֹ יֵהִי הַנְּגִיעָה כְּמוֹ עַד קְרוֹב הֵרִי בְּעֵדוּת זֹו גַם הַקְּרוֹבִים נֶאֱמָנִים לְהַעֲיֵד עַכ"ה) וּלְפַענ"ד לְשׁוֹן הַש"ס (דָּף מ"ה ע"א) לֹא נִיחָא דְלֵהוּי לְנֵה רְשָׁע מוֹרָה יוֹתֵר כְּפִירוּשׁ מֵהֵרמ"ל דְּאֵילוּ לְתִירוּץ הַעוֹלָם הַל"ל לֹא נִיחָא דְנִיקְרִיָּיָה לְנֵה רְשָׁע אֲלֵא מְשַׁמַּע דְּהַקְפִּידָא וְהַנְּגִיעָה הוּא שְׂחָפִץ בְּאֶמֶת שְׁלֹא יֵהִי לְנֵה רְשָׁע וְזֶה א"א לְהַעֲמִיד רַק כַּפִּי מֵהֵרמ"ל וּלְפ"ז אֵין שׁוּם רְאִיָּה מְכָאן לְדִינוּ דְמְהֵרֵיב"ל וּמ"ש מֵהֵרמ"ל יֵשׁ לוֹ דִּין עַד הַקְּרוֹב אֵין לְהַקְשׁוֹת ע"ז מֵהִגְמְרָא פ"ק דְּסַנְהֶדְרִין (דָּף י' ע"א) דְּאֶמְרִינּוּ אֲדָם קְרוֹב אֲצָל עֲצָמוּ וְאֵין אֲדָם קְרוֹב אֲצָל מְמוֹנוֹ וּפְסָקָה הַרְמַב"ם פ"ב מֵהַלְכוֹת עֵדוּת סוּף הִלְכָה ב'

דְּהֵתָם הַפִּירוּשׁ שְׁמֵתוֹף שְׁנֵאָמֵן עַל הַרֹבֵעַ לְהַצְטַרֵף עִם אֶחָד לְהוֹרְגוֹ נֶאֱמָן כְּמוֹ כֵּן עַל הַשׁוֹר לַעֲשׂוֹת בּוֹ דִין לְהוֹרְגוֹ וְכ"כ הַתּוֹסֵף בְּזִבְחִים (דָּף ע"א א') סד"ה עַל פִּי וְכ"ש לְפִי הַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהֵבִיא הַכ"מ שָׁם וּמְבֹאֵר בְּחִידוּשֵׁי הַרְמַב"ן בְּסִנְהֶדְרִין שָׁם אֵף לְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדָּק עִמָּ"ש מֵהֵרַמ"ל יֵשׁ לוֹ דִין עַד הַקְּרוֹב מִמ"ש הַטּוֹר ח"מ סוֹף ס' ל"ג סְעִיף ל"ט וְהָא דְבַעֲיִנָּן תְּחִלְתּוֹ וְסוֹפּוֹ בְּכַשְׁרוֹת דְּנֻקָּא בְּפִסּוּל קְוֵרְבָה שֶׁהוּא פִּסּוּל הַגּוֹף אֲבָל פִּסּוּל מְמוֹן לֹא בַעֲיִנָּן תְּחִלְתּוֹ וְסוֹפּוֹ בְּכַשְׁרוֹת אֲלֵמָא דְנוֹגַע לֹא דְמִי לְדִין קְרוֹב מִמָּשׁ מִיְהוּ הַב"י הֵבִיא שָׁם שְׁרַבְיָנוּ בְּרוּף וְהַר"מ חוֹלְקִים ע"ז וְמָה שֶׁהַקְּשָׁה עָלֵיהֶם הָרֵא"ש עֲיִין בַּמ"ל מ פט"ו מֵהִלְכוֹת עֲדוֹת הַלְכָה א' מָה שֶׁתִּירֵץ קוֹשְׁיָתוֹ.

וּמִיְהוּ אֵף לַפ"ד הַטּוֹר וְרוֹב הַפּוֹסְקִים יֵשׁ לְחַלֵּק דְּנָהִי דְמַהֲנִי סִילּוּק מְפָנִי שֶׁהוּא דְבָר שֶׁבְּמִמּוֹן עַכ"ז כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִסְתַּלַּק וְיֵשׁ לוֹ הַנְּאָה וְנִגְיָעָה בְּעֲדוֹת זוֹ פִּסּוּל כְּדִין קְרוֹב מִמָּשׁ וְעִיִּין בַּסִּמ"ע ס' ל"ג סְעִיף ט"ו ס"ק כ"ג וְעִיִּין בְּהַגְמִי"י רִישׁ פְּרָק ט"ו מֵהִלְכוֹת עֲדוֹת וְהוּי כְּמוֹ קְרוֹב וְנִתְרַחַק וְאוֹמֵר ר"י כו' וְעִיִּין בְּהַרְמַב"ם שָׁם כָּל עֲדוֹת שֶׁתְּבֵא הַנְּאָה לְאָדָם מְמַנּוּ אֵינוֹ מַעֲיֵד בְּהָ שְׁנָה הוּא כְּמַעֲיֵד לְעַצְמוֹ וְע' מ"ל מ"מ שָׁם וְס"פ י"ד וְעִי' בְּהַרְמַב"ם שָׁם רַפ"ט וְהַקְּרוֹבִין וְהַנּוֹגְעִים בְּעֲדוֹתָן הָרִי סְמַכְם זֶה לְזֶה שׁוֹב רְאִיתִי בְּשָׁ"ף ס' ל"ז סק"א שֶׁדָּחָה דְבָרֵי מֵהֵרַמ"ל מִחֲמַת דְּבָרֵי הַרְמַב"ן וּבַקְצָה"ח שָׁם סק"א הֵבִיא שֶׁה"ר יוֹסֵף הַלּוֹי אֲבֹן מִיַּגְאֵשׁ בְּסִפְרָא גִט פְּשׁוּט פְּרָק חז"ה כְּתִב בְּעַצְמוֹ כְּדְבָרֵי מֵהֵרַמ"ל וּבִתְנֻמִּים שָׁם סק"א בְּשֵׁם רִיב"ש כְּתִב דְּנוֹגַע בְּעֲדוֹת הוּי כְּבַעַל דְּבָר עַצְמוֹ וְאֵינוֹ בְּגֵדָר עַד קְרוֹב כו' ע"ש וְגַם לַפ"ז אֵין לְהוֹכִיחַ מִכָּאֵן דְּמִחֲמַת גְּנָאִי חָשׁוּב נּוֹגַע וְכַנ"ל וּבְסִפְרָא חֲנוּן שְׁוֵעוֹת בַּפ' חֲזַקַת שָׁם תִּירֵץ ג"כ ע"ד מ"ש מֵהֵרַמ"ל רַק דְּכַתֵּב דְּהוּי ג"כ נְגִיעַת מְמוֹן: קִצּוֹר (מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ן פ' חֲזַקַת (דָּף מ"ה) מְבֹאֵר שֶׁמְפָנִי גְּנָאִי שֶׁיִּקְרָאוּהוּ לְזֶה רְשָׁע וְלֹא יִשְׁלַם חֲשׁוֹד לְהַעֲיֵד שְׁקָר.

אֲבָל לְפִי מֵהֵרַמ"ל שָׁם אֵינוֹ כֵּן אֲלֵא דַע"י שֶׁאֵינוֹ רוֹצֵה לְהִיּוֹת לְזֶה רְשָׁע וְלֹא יִשְׁלַם יֵשׁ לוֹ דִין עַד הַקְּרוֹב שֶׁפִּסּוּל אֵף אִם לֹא חֲשָׁדִינָן לִיהַ דְּמִשְׁקָר וּבְעֲדוֹת אֲשֶׁה קְרוֹב כְּשֶׁר לְהַעֲיֵד וּמ"מ עִמָּ"ש מְזָה לְקַמֵּן סוֹף סְעִיף זֶה): אֵף מ"ש מֵהֵרַי"ט בְּיָשׁוּב הַסּוּגָיָא דְכְּתוּבּוֹת הוּא דְחַסֵּק וְעִי' בְּשָׁ"ף ס' ל"ז ס"ק ס"ו שֶׁהַסְּפִים דְּפִרְש"י הוּא עֵינָר.

אֵף מֵהֵרַי"ט בְּתַשׁוּ"ח ח"א ס' י"ד כְּתִב שֶׁאֵף לְפִרְש"י צָרִיכִין אָנוּ לֹאמֵר דְּדוּקָא לְכַתְּחִלָּה שֶׁיַּעֲיֵדוּ כְּדִי שֶׁיִּחְתּוּם אֵין מַעֲיֵדִין מִשׁוּם דְּמַחְזִי כְּנוֹגְעִים בְּעֲדוֹתָם דְּוּמִיָּא דִּהֵיָא דְאַמְרִינָן לְעִיל מִינָה דִּהֵיָא אֲשֶׁרְתָּא דְדִינֵי דְנִכְתּוּב מִקְמִי דְנִחְזוּ סְהַדִּי כו' פִּסּוּלָא דְמַחְזִי כְּשֶׁיִּקְרָא אֲבָל אִם חֲתַם כְּבָר וְדָאִי שֶׁמַּעֲיֵדִין עָלָיו לְהַכְשִׁירוֹ וְלֹא מִיִּפְסֵל כָּלֵל בְּהַכִּי וּלְהַכִּי דִּינִיק אֵין מַעֲיֵדִין עָלָיו וְחֻתְמָם עַכ"ל וְמָה שֶׁהֵבִיא מֵאֲשֶׁרְתָּא צ"ע אִם לְהַפּוֹסְלִים שָׁם הוּי רַק פִּסּוּלָא דְלַכְתְּחִלָּה וְעִיִּין בַּש"ע ס' מ"ו סוֹף סְעִיף כ"ד אֵף כַּה"ג מְבֹאֵר בַּב"י ס' זִינָן ס"ח גְּבִי לֹא לְיִדּוֹן אֵינְשׁ לְמֵאן דְּרַחֲקִים לִיהַ וְלֹא לְמֵאן דְּסַנִּי לִיהַ דְּלִישְׁנָא דְלֹא לְיִדּוֹן מִשְׁמַע דְּהִיָּנוּ רַק פִּסּוּלָא דְלַכְתְּחִלָּה: (מֵהָא דַּפ"ב דְּכְתוּבּוֹת (דָּף כ"א סע"ב) הַעֲיָקָר כְּפִרְש"י וּמ"מ י"ל דִּהִנּוּ רַק פִּסּוּלָה דְלַכְתְּחִלָּה): וְע"ד הָרֵאָז' הַג' שֶׁהֵבִאתִי לְעִיל מֵהָא דִּיבְמוֹת (דָּף ע"ז) וְקוּדוּשִׁין (דָּף ע') דְּלַכְּאוּרָה מִשְׁמַע כְּדְבָרֵי מֵהֵרַי"ט ל.

וְכַמ"ש רַש"י בְּקוּדוּשִׁין שָׁם אֵין נֶאֱמָן לְהַעֲיֵד בְּשֵׁם רַבּוֹ אֲפָשֵׁר לְהַשִּׁיב ג"כ דְּהֵתָם הוּי מִקְלָתָא דְהוֹרָאָה וְאֵינוֹ דוּמָה לְעֲדוֹת מִמָּשׁ שֶׁהָרִי שׁוֹנָא כְּשֶׁר לְהַעֲיֵד וּפִסּוּל לְדוֹן דַּע"ג

דאין קשוד להעיד שקר מחמת השנאה עכ"ז לדונו פסול וה"נ בענין הוראה הוא דפסול משום הנגיעה ולא לעדות ומ"ש רש"י להעיד בשם רבו אינו דומה לשאר עדות כי יש לתלות שהוא סובר שההוראה פן רק שתולה באילן גדול וכ"ש לפמ"ש בחדושי הריטב"א ביבמות (דף ע"ז) שם אהא דפרש"י בענין שאני הכא שהרי שמואל ובית דינו קנים ומילתא דעבידא לגלויי הוא ולא משקר בה כ' הריטב"א ולא נהירא דודאי טעמא דאין שומעין לת"ח אינו משום דחיישינן אשקרא ח"ו אלא דחיישינן שמתוך שנושא ונותן בהלכה כדי לקיים דבריו אמר בדדמי קסבר שקבל מרבו וכי איתא לרבו קנים ודאי שדייק שפיר ולא אמר אפילו בדדמי עכ"ל וכ"כ הנ"י שם נמצא להריטב"א והנ"י לא חיישינן לשקר גמור ואף לפרש"י דחיישינן לשקר מ"מ אפשר אין השקר דומה לעדות שקר ממש פנ"ל אף גם לדעת מהריב"ל נראה לצדד בנד"ז משום דהכא העדות הוא מילתא דעבידא לגלויי ובמלדעל"ג י"ל שלא החמירו לפסול עדותו משום גנאי בעלמא ורא"ל ע"ז מדין הנזכר ביבמות (דף ע"ז) הנ"ל בת"ח שמורה הלכה כו' דבשעת מעשה אין שומעין לו דהיינו דוקא במילתא דלא על"ג אבל במילתא דעל"ג נאמן כדפרש"י ביבמות שם פנ"ל ועיין ט"ז סוף סימן רמ"ב ועיין ברבינו ירוחם סוף נתיב שני במ"ש בשם הרמ"ה והרא"ש דמדברי שניהם נלמוד פן אבל אין להביא ראיה ממ"ש בכתובות (דף כ"ב ע"א) אי ערער דפגם משפחה גלוייא מילתא בעלמא הוא לומר דבכה"ג נאמנין אף דנוגעין בעדותן מצד הגנאי פנ"ל דהתם י"ל הפי' בלא"ה שאין נאמנין אלא לאחר שבאמת יתברר הדבר ע"פ הרבה אנשים אחרים וכדפי' הש"ך סי' מ"ו ס"ק ס"ו דאל"כ מה לנו ולנאמנותן תרי ותרי נינהו ע"ש גם בלא"ה אין ראיה כ"כ מגלוייא מילתא למדעל"ג אפי' קודם שייתברר ע"י אחרים וע' תשב"ץ ח"א סי' פ"ד דבגלויי מילתא יש להאמין טפי לעד א' מבמלדעל"ג.

ומ"מ יש לצדד להקל עפמ"ש מדין ת"ח שמורה וקא כו' דג"כ חשדינן ליה דמשקר כמש"ל בשם פרש"י ומ"מ במלדעל"ג הוא נאמן וה"נ בנד"ז אף זה צ"ע אם זה נקרא כ"כ מלדעל"ג דאיך יתברר זה כו'. אף הרי שכיחי הרבה עוברים ושבים מאורשא למאסקעווי ועוד דאמרינן ביבמות פרק נושאין (דף צ"ח ע"א) ואיבעית אימא שאני הכא דקאמר מילתא אחריןא בהדה ופרש"י מגו דמהימן אהא מהימן גמי אהא דניכרין דברי אמת כ"ש בנד"ז י"ל פן שנסע פן לכתחלה רק לחקור בשביל זה מרחק רב: קיצור מהא דיבמות (דף ע"ז) הנה להריטב"א שם לא חשדינן ליה דמשקר רק דאומר בדדמי ואף לפרש"י שם יש לחלק בין הוראה ובין עדות שהרי שונא אף שפסול לדון פשר להעיד ועוד דבמלדעל"ג אמרינן שם דנאמן גם בהוראה): ועוד י"ל פיון דפסולי עדות דרבנן נאמנים בעדות אשה א"כ י"ל שמא חשש גנאי לא הנה רק פסול דרבנן ועיין בר"ן ספ"ב דקדושין דנוטל שקר להעיד אינו פסול רק מדרבנן משום דעבר על מה אני בחנם כו', וכ"כ בחדושי הרשב"א ובחדושי הריטב"א שם והביאו אאזמו"ר הגאון ז"ל בי"ד סוף סי' י"ח לענין שו"ב הנוטל שקר מכשירות לבד דמדאורייתא לא חשדינן ליה בגטילת שקר זה לפוסלו מעדות זה כו' רק מדרבנן וא"כ לכאורה חשד דגנאי הנ"ל לא חמיר מחשד דנוטל שקר ואפ"ה אינו פסול רק דרבנן ותמיה על תשובת מ"ב סי' צ"ח מה שפסל עדות כמר ברוך לעדות אשה שמת בעלה אף שאינו נוגע בעדות פשנטל שקר בתורת אגרא בין יועיל עדותו בין לא יועיל משום דהנוטל שקר פסול מדרבנן דהא את"ל

דאינו פסול רק מדרבנן כמ"ש הוא ו"ל א"כ פשר לעדות אשה וכמ"ש מהריב"ל ח"א
פלל ג' סוף סי' י"ח ד"ה נדרשתי לאשר שאלוני וכבר השיגו בזה הבית מאיר סי' י"ז
ס"ג ועמ"ש לקמן אף הנה מהריב"ל שם הקשה ע"ד הר"ן וסיעתו דס"ל דאינו פסול
אלא מדרבנן דאמאי לא נחוש דיעיד שקר כדי להרויח שקרו פכל פסול נוגע לעדות
ושפה משמע למדקדק בדברי רש"י פ"ד דבכורות וכתב מהריב"ל בזה שני דרכים הובאו
בספר ג"פ סי' ק"ך סק"ט ובתשובת מ"ב הנזכר לעיל העלה בזה ג"כ שני דרכים באופן
אחר ובחידושי הרשב"א ס"פ האיש מקדש כתב הא דאינו פסול רק מדרבנן היינו פשוט
משני הפעלי דינים שאין שם משום הטניה ושללא בדרך שוחד אלא בשקר עכ"ל ועיין
בית מאיר סי' י"ז ס"ג כ' אף פשוטל שקר מהעגונה בין יועיל עדותו בין לא יועיל דכתב
המ"ב דאז אינו פסול רק מדרבנן י"ל דנוגע הוא ופסול מדאורייתא כו' ע"ש וא"כ
למעשה יפה כוונת המ"ב שפסול עדות פמר ברוך עיין לעיל ועיין בש"ע ח"מ סי' ל"ד סעיף
י"ח בהג"ה ובטור ח"מ סי' ק"מ סוף סעיף ח' במחלוקת הר"ר יונה והרשב"א מה גם
בנ"ד הגנאי את"ל דה"ל פנוטל שקר ה"ז פנוטל שקר אם יועיל עדותו דהקא ע"י עדות
זה מסיר הגנאי שייצא על בנו: קיצור: (הר"ן והרשב"א ס"ל דנוטל שקר
להעיד אינו פסול רק מדרבנן וא"כ פשר בעדות אשה שפסולי דרבנן פשרים בעדות זו
וכ"ד מהריב"ל ח"א סוף סי' י"ח וא"כ הנוגע בעדות י"ל דלא חמור מנוטל שקר להעיד.

אף הבית מאיר סי' י"ז ס"ג כתב שי"ל דנוטל שקר להעיד פסול מדאורייתא אף אם נוטל
שקר בין יועיל עדותו ובין לא יועיל וכצ"ל להמ"ב בתשובה סי' צ"ח גם בנ"ד הרי זה
פנוטל שקר אם יועיל עדותו דפסול מדאורייתא): ואמנם בגוף הדין דנוגע בעדות פסול
בעדות אשה כמ"ש מהריב"ל והמ"ב צ"ע דלא מיבעיא לפי שטת מהרמ"ל והלבוש דנוגע
פסול כמו קרוב א"כ גבי עדות אשה דכל הקרובים פשרים להעיד י"ל שגם נוגע פשר
להעיד וגם לפמ"ש התנאים ריש סי' ל"ז בשם הריב"ש דנוגע גרע מקרוב וכמו בעל
דבר עצמו הרי הקא האשה עצמה ג"כ פשרה להעיד.

וגם לשטת הש"ך ריש סי' ל"ז דמחמת הנגיעה חשוד לשקר אין מוכרח דבעדות אשה
אינו נאמן דמ"מ י"ל דלא גרע מקרוב: ומצאתי שהעיר בזה הנ"ב סי' כ"ז ד"ה והנה
אומר אני ובסוף התשובה והביאו הבית מאיר סי' י"ז ס"ג ועכ"ז העלו להקמיר ממ"ש
הרי"ף בפרק החולץ גבי ואשתמודענהו אפילו ע"י קרוב בגמ' (דף ל"ט ע"ב) ודוקא
היכא דליכא חששא דחשדא אבל היכא דאיכא חששא דחשדא כו' ע"ש אלמא דנוגע
בעדות גרע מקרוב ופסול אף בגלויינא מילתא וכמ"כ במלדעל"ג: ולכאורה יש ראיה
ממשנה מפורשת ביבמות פ' פיצד (דף כ"ד ע"א) מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא את אשתו
הרי דחיישינן ללזות שפתים שמא עיניו נתן בה והעיד שקר ואע"ג שבשעת העדות י"ל
שללא הי' דעתו פלל לישא אותה ואי איתא דכל נוגע פשר א"כ בכה"ג שבשעת העדות
לא היה ידוע שנוגע אמאי לא ישא ויש לומר להפך דאדרבה מאחר דאם פנס לא יוציא
כמ"ש הש"ע ריש סי' י"ב והב"ש שם אע"ג דאיכא חששא דנגיעה דהנאת הגוף עצמה
א"כ מוכרח דבנגיעת ממון אף לכתחלה אינו פסול והא דלכתחלה אסור אף בחשש נגיעה
משום דהיא נגיעה עצומה פנ"ל.

מיהו פינון דאינא למימר הכי ואינא למימר הכי יש להחמיר וגם באמת צד החומר נראה יותר מהמשנה הנ"ל וכ"ש לדעת הרשב"א דס"ל שם דגם אם נשא מחנניב להוציא ומיהו בגניעה דנ"ד שאינה גניעת ממון רק גניעת גנאי שבלאו הכי מהרי"ט בתשו' חולק ע"ז כמש"ל י"ל דבעדות אשה אין לפסול עדותו וכה"ג הקיל הבית מאיר שם ועוד י"ל שאף להחולקים על מהרמ"ל אם בעדות ממון יש לפסול הנוגע משום גנאי אין לפסלו בערונה התמורה דהא ר' יוסי ס"ל בסנהדרין פז"ב (דף כ"ז ע"ב) הוזהר בדיני ממונות פשר לדיני נפשות והיינו משום דאף דפסול לעדות ממון לא תשיד אנפשות וכה"ג י"ל ג"כ שאינו חשוד להתיר אשת איש לעלמא וכמו דס"ל לרב יוסף ביבמות (דף כ"ה ע"ב) דגם גזלן דאורייתא פשר לעדות אשה.

ואף דקיי"ל לא כר' יוסי ולא כרב יוסף היינו בפסול לעדות ממש אבל בתשדא דגנאי שבלא"ה יש חולקים פנ"ל י"ל שאין להחמיר בעדות אשה שיתיר מחמת זה אשת איש לעלמא. ומה גם שהאיש זקן וירא שמים מנעוריו: קיצור אע"ג שלפ"ד מהרמ"ל והלבוש הנוגע בעדות פיסולו רק כמו קרוב וא"כ י"ל דכשר בעדות אשה מ"מ הנ"ב סי' כ"ז והבית מאיר החמירו והביאו ראיה מדברי הרי"ף פ"ק החולץ וכ"מ מהמשנה דיבמות ס"פ פיצד ומ"מ גניעה זו שאינה הנאת ממון כ"א הסרת הגנאי י"ל בעדות אשה אין לפסול יותר מקרוב ועוד י"ל דהא י"א דהחשוד מדאורייתא בעדות ממון פשר לעדות אשה אף דלא קיי"ל פן מ"מ בנד"ז אין להחמיר: והנה אע"ג בעדות אשה מצינו שחששו חז"ל לפסול שונא שזהו דין חמשה נשים חמותה כו' ובתשו' כני"ח סוף סי' פ"ג ובמרה"צ ס"ק ט"ז הקשו ע"ז מ"ש מהא דתנן דאיהב ושונא פשרים להעיד ותירוץ של הכני"ח יבואר לקמן והמרה"צ תירץ בשם בעל קה"ע בירושלמי דדוקא בנשים שדעתן קלות הוא שחששו לומר דילמא משקרי בשביל השנאה אבל לא באנשים ואפשר לומר עוד שאין פל השנאות בגדר א' ושאני הנה חמש נשים שהיא שונאה טבעית שכן דרף רוב העולם לכן חמיר טפי אבל שאר אשה אף שידוע שהיא שונאה עם אשה זו י"ל דנאמנת להעידה דלא כהמרה"צ.

ועכ"פ מוכח מדין ה' נשים הנ"ל דפסולות מדאורייתא מחשש שנאה ההוא וא"כ שפא כמו כן פשוט לו מצד גנאי גדול פסול ג"כ מה"ת אע"ג שאין פאן הנאת ממון דאדרבה צערא דגופא גדול ממון כמ"ש בגמרא פ"ק ט"ו דיבמות גבי צרה כו' אף פינון דרב חמש נשים אלו אין מעידות משא"כ שאר שונא ודאי דכשר להעיד א"כ אין ללמוד מזה לגנאי וכ"ש לפ"ד המרה"צ בשם קה"ע דרב בנשים חניינין משום דדעתן קלות א"כ לפ"ז י"ל באיש ל"ח ג"כ לגנאי לפ"ד מהרי"ט אלא דהוכחת הקה"ע מירושלמי דלא עשו זכרים פנקבות בהנה"ה נשים נלע"ד שאין ראי' פלל פי י"ל בזכרים ליכא שנאה פלל דחמיה אין שונא פלתו פחמותה דחמותה שונאתה שזו תירש בעלה והיא תהיה טפלה לה.

משא"כ חמיה אין שייך שישנאה מחמת שתירשנו אחר מותו דמה איכפת ליה במה שיהיה אחר מותו וכן בן חמיה יירש פמותה וכן בן בעלה ל"ד לבת בעלה מה"ט אבל אילו הי' שייך השנאה בזכרים י"ל דהיו חוששים והנה לפמ"ש מהרש"ל הובא בתשו' כנסי"ח סי' פ"ג דאע"ג דשונא פשר להעיד מ"מ היכא דמדינא אין ע"א נאמן רק שחכמים

האמינוהו שם שונא פסול להעיד והכנסי"ח סייע לו דהיינו טעמא דחמש נשים שאין נאמנות להעידה משום דכיון דמדאורייתא פעינן שני עדים רק חנ"ל הקילו להאמין ע"א ואשה לא הקילו להאמין לשונא א"כ לפ"ז אפי' יהיבנא לי' למהרי"ט סברתו דמשום גנאי אין פסול להעיד וכמו שונא ואוהב היינו במקום דהעד נאמן מדאורייתא משא"כ בעדות אשה דחיישינן לשנאה כמו כן יש לפסול משום גנאי וא"כ אפי' במקלטה דעל"ג אינו נאמן כמו בהנה"ה נשים.

אך זה אינו דמלבד שהמרה"צ השיג על הכנסי"ח אך אפילו להכנסי"ח נאפילו תחמיר כן בכל שונא מ"מ הכא דהאיסור נמשך ג"כ רק ע"פ עד אחד שאמר שראוהו במאסקעווי שהחליף כו' א"כ א"צ שנים כנגדו ודי מדינא בעד אחד שמברר שטעה פנ"ל תחלת אות י"א: אות א' יש לתמוה על המתיר העגונה ע"פ עדות עמפ"ע מפי שנים שנהרג בעלה של זו למה לא דיבר מאומה נידון שיש ע"א האומר שראוהו חי בארחאנגעל ונהגם שהוכחש מע"א על אומר שיש שם גויה פלוגית כי יודע שהיא נשואה לנכרי שמפירו מ"מ פינו שלא הוכחש על עיקר הענין שהוא חי ומאחר שבזה אינו מוכחש.

יש לחקור בזה ועוד שע"א העיד שראוהו חי במאסקעווי אף שחותרה מעיד שאחר הוא זה שאמר שהוא בעלה של זו מ"מ יש לחקור הרבה אם עי"ז נתבטלה עדות האומר שהוא חי וכדמשמע מתשו' מהר"מ שבהגמ"ר דכתובות פ' אלמנה ניוזנית סי' ש"ו: אות ב'.

באר אם יש לבטל עדות האומר שראוהו בארחאנגעל פינו שהרח"כ מכחישו בקצת עדותו נאמר עדות שבטלה מקצתה בטל כולה כמ"ש בירושלמי פ"ק דגיטין לר' יוחנן ואף לר"ל שם י"ל דבטלה עדותו פשהעדות לאיש אחד כנ"ד אך למשמעות הש"ס שלנו בב"ק (דף ע"ג) י"ל דלא אמרינן עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה אא"כ נעשו העדים פסולים ע"י המקצת שהוא פגון שהוזמו והמשנה פ"ק דמכות דנמצא אחד ביניהן קרוב או פסול עדותן בטילה הוא מטעם אחר משום מקיש שלשה לשנים כו' גם בלא"ה יש ראיה מסוגיא ריש פ"ק דגיטין דלא כהירושלמי הנ"ל אך הפוסקים ריש פ"ק דגיטין מתרצים להשוות התלמודים הירושלמי עם הבבלי לפ"ז יש לתרץ ג"כ הקושיא מב"ק (דף ע"ג) ומ"מ בנד"ז גם להירושלמי אין לומר עדות שבטלה מקצתה כו' דהמקצת ג"כ לא בטל בבירור גמור: אות ג' יבאר שאין לומר דכיון שתלאן זב"ז שראוהו בארחאנגעל ושלקח שם כו' ה"ל הכחשה במקצת פהוכחשו בכולו דזה אינו וראי' מדלא הוי הכחשה דשני חזקה כהכחשה אאבהתיה ול"ד לחזקה מפת שטרא קא אתי: אות ד.

באר אם לבטל עדותו משום דזה שמכחישו רח"כ ה"ל הכחשה בחקירות וכיון דמכחישו בחקירות ואינו מעיד שהוא חי בטלה עדות שהוא חי לכ"ע ר"ל דה"ל הכחשה עכ"פ: אות ה' יבאר דא"כ לפ"ז מצאנו ענין דבהכחשה ג"כ יהי' הדין דעדות שהוכחשו במקצתן הוכחשו ככולן היינו פשמכחישו בחקירות אבל בגוף המעשה אינו יודע להכחישו ועכ"ז חשבין זה הכחשה על גוף המעשה ג"כ.

ויקשה ע"ז ממ"ש הב"י סי' ל"א בשם הרי"ו ויאמר שלדעת הרמב"ם י"ל כשמכחישו רק בחקירות ואינו מעיד על גוף המעשה אין זה נחשב כעדות המכחשת זה את זה בחקירות: אות ו'. יבאר דלא דמי לדינו של רי"ו דעדות דאכילה ועדות דאבהתיה תרי

מילי ניהו ע"כ הכחשה דאכילה לא תשיב הכחשה אאבהתיה משא"כ הכחשה דחקירות ה"ל כהכחשה אגור המעשה וזה בין לשיתת בעה"ת בין לשטת הרמב"ם ורש"י: אות ז.

יבאר דנ"ד אע"פ שהרח"כ מכחישו בדבר גדול אין זה נקרא הכחשה בחקירות ולא הוי זה כהכחשה במקום דחשוב חקירות דהתם היינו כשאומר שביום פ' שאומר שזה הבעל היה בארחאנגעל אז הוא יודע ברור שלא היה שם בכה"ג נחשב הכחשה בחקירות משא"כ בנד"ז והיינו פיון שההכחשה אינו בדבר שיוכל העד לבוא בו לידי הזמה: אות ה יבאר שמ"מ מסוגיא דשבועות (דמ"ח) מוכח בהדיא היכא שנתברר לנו שהעד שיקר במזיד בא' מהבדיקות נפסל ג"כ לעדות ועדות המכחשת זא"ז בבדיקות דכשרה היינו היכא שי"ל שטעה א' מהן לפ"ז בנ"ד ג"כ אע"פ שאין זה חקירות הוי הכחשה בבדיקות גדולות וא"כ לדברי הרח"כ ה"ל אותו העד שאמר שבעלה של זו חי בארחאנגעל פסול לעדות: אות ט יבאר להעמיד הסוגיא דשבועות הנ"ל שלא יהיה זה נגד ההלכה דקיי"ל אחד אומר מנה הלנוהו וא' אומר מאתים מדמקבלים עדותן על מנה אע"פ שיש גם כן הכחשה בדבר גדול היינו מנה הב' ויאמר דהתם ג"כ נפסול להצטרף לעדות אחרת להבא רק באותו מנה מקבלים עדותן כדכתב השט"מ דכתובות ומטעם עדות המכחשת זה את זה בבדיקות אין לפסול בד"מ משא"כ בקידוש החדש או דהתם בגובה הלכנה ה"ל בבדיקות עצומות ועכ"פ הינצא מסוגיא דשבועות הנ"ל דכשהעד שיקר במזיד בבדיקות גדולות נפסל לעדות אין ע"ז שובר מסוגיא דמנה ומאתים דהתם אפי' את"ל דה"ל בבדיקות גדולות לגבי מנה הא' ג"כ היינו טעמא דמקבלי עדותן אמנה פיון דמכאן ולהבא הוא נפסל ותדע דהא גדולה מזו יש פאן הכחשה מצד עצם המנה הב' ואפ"ה כו' אבל בעלמא היכא דנתברר לנו שעד א' שיקר בבדיקות במזיד בלי שנוכל לתלות בטעות הוא נפסל לעדות בדיני ממונות גם כן כמשנ"ת בסוגיא דשבועות ואין ע"ז שובר משום מקום ובתשו' א' שפתי אהז"ר הארכתי בזה וגם בהירושלמי פט"ו דיבמות לכן בנ"ד להרח"כ.

ה"ל עד פסול רק לחכמי בריסק שבש"פ סי' ל"א י"ל שאינו נפסל ע"פ עד א' מיהו רבים החולקים עליהם ובנ"ד גם לדבריהם י"ל דנפסל: אות י. עוד להעמיד הסוגיא דשבועות דלק"מ מהא דקיי"ל פז"ב דעדות המכחשין זא"ז בבדיקות כשרה בד"מ.

די"ל שיש לחלק בין בדיקות לבדיקות ועוד דמ"מ זה הדין הינצא מסוגיא דשבועות דכשהעד שיקר במזיד בבדיקות נפסל לעדות ע"ז ודאי לא תברא הסוגיא דפז"ב דהתם ה"ט דתלינן בטעות עוי"ל דבדיקות שבסוגיא בשבועות אפ"ה אמר בהן איני יודע עדותו בטל וכה"ג איתא בחידושי הר"ן פ' היו בודקין ומסוגיא דשבועות הנ"ל יש ראיה לדעת האו"ת רס"י ל"א: הינצא מזה שלדברי ר' חיים כהנא נפסל עדות העד שהעיד שראהו חי בארחאנגעל: הג"ה ובתשובה א' דעיר הרדאק העירוטי מב"ק (דע"ג א') כשהעידו על הטביחה תכ"ד לעדות הגניבה דכשהוזמו על הטביחה פיון תכ"ד כד"ד לכן למ"ד למפרע הוא נפסל ה"ל כהוזמו ג"כ על הגניבה ואעפ"כ למ"ד מכאן ולהבא הוא נפסל עדותן אגניבה קיימת אע"ג דנתברר שהעידו שיקר בעדות זו על הטביחה הרי מחמת השקר הגדול הזה לא נפסל העדות כל שאין בהשקר מצד עצמו לפוסלו כגון למ"ד מכאן ולהבא הוא נפסל היינו משעת ההזמה ולכאורה קשיא מזה על סוגיא פ"ב

דר"ה הג"ל מדוע יפסל ע"י שקר הקומה וצ"ל דשקר זה שאני שנוגע להעדות ממ"ש א"כ בשאר שקר שאינו נוגע להעדות ממ"ש אע"פ שאנו רואים שדיבר שוא ושקר י"ל לא נפסל וגבי עדות אשה יש לעיין עוד מטעם פנין דשם פסולי עדות פשרים להעיד רק גזלן דאורייתא פסול להעיד וגבי שני צרות אחת אומרת מת וא' אומרת נהרג ינשאו וע"כ כ"א נשאת בעדות עצמה לבד דע"י עדות צרתה א"א להנשא וא"כ ניתרת בעדות עצמה אע"פ שאנו רואים שבהכרח אחת מהן משקרת בענין נהרג או מת א"כ נשאת ע"פ עדותה אע"פ שפיה דבר שוא אלא י"ל שא"ה שממקום שאנו יודעים שע"כ א' מהן משקרת משם מוכח שעכ"פ אינו חי עי' כה"ג בעה"ג ס"ז דלכן עדות המכחישים זא"ז בחקירות פשרים לעדות אשה פנין שזה המכחישו בחקירות מעיד ג"כ על המיתה לכן כמ"כ פאן אף שאין צרה מעידה לחברתה מ"מ מאין אפה יודע שממ"נ א' שקרנית היינו משני הצרות נהרי הם שניהם אומרים שאינו חי וה"ל פהא דפב"ת דעדיות אם אתם מאמינים שהורהנה האמינו שלא נסתרה כו' וצ"ע בש"ע סעיף ט' וסעיף כ"א וסעיף מ"ז ובמרה"צ שם.

א"כ י"ל גבי עדות אשה כשנתפס שקרן בדבר שאינו נוגע להעדות לא נפסל מדאורייתא כ"א מדרבנן וכשר לעדות אשה: סימן מט על אודות השאלה מק"ק חנומ"ץ והוא שיהודי א' הלך בפסינה על הנהר עם גוי אחד ורצו לעבור הנהר מעבר לעבר ועמד רוח ונהפכה הספינה ונפלו שניהם אל תוך הנהר וא' שהיה עומד על שפת הנהר ראה זה וגם ראה איך שהיהודי שנפל לתוך המים היה מתפסח במים ופעם היה מעלה ראשו מן המים והתאמץ להציל נפשו והיה מפרפר בידים ורגלים עולה מן המים ויורד תוך המים ואח"כ אחר משך שבועיים נמצא יהודי בנהר הג"ל לא רחוק ממקום הטביעה וגם הנכרי נמצא ימים אחדים קודם שמצאו היהודי וג"כ לא רחוק ממקום מציאת היהודי ואחר שהביאו היהודי הפירוהו ע"י סימנים וקצת טב"ע היינו ר' תנחום העיד על השטרופעש שבראשו (פארחעש) וגם העיד שראה צייכין עגול כמו מטבע פאלעשקע שהיה בו ממפה הנקרא (גישוויר) שאמרו שהיה לו וגם ר' אברהם שמש העיד שראה בו צייחען הג"ל כשהביאוהו ואיך שאמו של הנטבע אמרה תחלה לראות אם יש צייחען זה בצדו ומצאו כן בצדו הימיני גם ר' מרדכי בר' יצחק אמר שידע שבחיו היה אצלו החוטם אינו גיפאלין אונ איז אביסל ניפר גיווען אופין אורט פון נאז ועוד העיד ר' משה בר' נפתלי על צייחען מקרדום שהיה בו גם ר"ת העיד ע"ז אלא שר"ת אמר שהיה על הקנעכיל ור"מ אמר שאינו זוכר בבירור ונדמה לו שהיה למטה מהקנעכיל ואשה אחת מעידה שבחיו ראתה אצלו הצייחען למעלה מהקנעכיל עוד אמר העד ר' מרדכי הג"ל האב איך אים דער קענט מגידול רגליו ואורך גופו ועוד אמרו העדים שכשראו אותו מרחוק הפירוהו בטב"ע על הפנים ג"כ וכשהיו רואים אותו מקרוב בהסתפלות יפה לא היו מפירים אותו בטב"ע מצד שנתפח הפנים מאד ועוד העיד ר"ץ חייט על הפרת המכנסיים וז"ל אונ האב דער קענט דיא מלאכה אז דאש איז מיין מלאכה כו' גם היה נותן בהם סימן מסרון הסטריפליק וגאנצע טוף: א הנה השטרופעש שבראשו נדאי הנה סימן בינוני עכ"פ דהא לא גרעי מרושם וצלקת שבש"ע סי' י"ז סכ"ד בהג"ה דהנה סי"ב עכ"פ גם לפ"ד המ"ב ואפשר לא שכחי יותר מרושם וצלקת (ועמ"ש מזה עוד בתשובה אחרת) והצייחען כמו פאלעשקא שראו בו שהיה מגישוויר היינו רשם דהוי סי"ב: ואף שבתשובת חוט השני

סי' צ"ו פתב דמראה עשוי להשתנות וכ"כ בשט"מ בב"מ פ"ב דהסי' שבעור הם סי' העשוי להשתנות אה"מ וסי' פאלו לא חשיבי סי"ב פלל שאני הכא דציניחען זה ניפרך שהוא ממפה גישויר שהוא בכשר ולא בעור לבד לכן חשוב סי"ב עכ"פ וכ"כ אאזמ"ו בתשובה א'.

(הג"ה מנידון סימנים העשויים להשתנות לאה"מ פתבתי ע"ז בפני עצמו שיש מחמירין בזה יותר ממש"כ בבאה"ט סעיף כ"ו ס"ק פ"ז ויש מקילים קצת כמו הט"ז וב"ש וכ"מ קצת מהשט"מ פ"ב דבב"מ. עכ"ה) והחוקים שניכר שהיה אינו גיפאלין מבואר דינו בפסקי מהרא"י סי' רכ"ד (ובש"ע בהג"ה שם) דאם היא עמוקה הרבה הנה סי"מ אבל מעט עמוקה לא ומ"מ משמע דסי"ב מיהא הוי וכן משמע בתשובת ח"ה שם דכתב דמעט עמוקה ס"ל לרמ"א דדינו כמו רנשם וכ"כ המ"ב סי' ס"ג והט"ז סקל"א וברושם פסק דהוי סי"ב וכן משמע קצת עוד בתשובת מ"ב סי' ס"ג שכ' ונ"ל שאילו היה חנוטמו שקועה הרבה הוי סי"מ אבל אי לא"ה לא סמכינן עליו עכ"ל משמע דלא סמכינן עליו להיות סי"מ וממילא משמע דסי"ב מיהו הוי וכן משמע בב"י (ד"ס דכ"א ע"ב) שהביא פסקי מהרא"י סי' רכ"ד הנ"ל בתוספת קצת ונ"ל אבל מעט עמוקה לא הוי סימן מובהק עכ"ל ש"מ דסי' בינוני מיהו הוי כדאשפחן דכה"ג דקדק הב"ש ס"ק ע' מדברי הטור בענין שומא וכן משמע דעת הרדב"ז בתשובה שנדפסו והציניחען שפקנעחיל שפא לו ע"י קרדום יבואר בתשובה שבסוף ספר תויק"ו סי' ב' שהוא מצד עצם הוי סי"ב ובצירוף צמצום המקום הוי סי"מ אלא שעל סי' זה יש לדון הרבה לפי שלא נמצאת עדות הר"מ ור"ת מכוונת עם מ"ש האשה שבחיייה הנה הציניחין למעלה מהקנעחיל ונידון סימני פליו שהר"ץ חייט הפיר המכנסים ואמר בזה"ל און האב דער קענט אז דאש איז מיין מלאכה כו' איני יודע היא חשוב זה לראיה שהמה מכנסים של בעל האשה זו דילמא איש אחר הוא שהיה לבוש גם כן מכנסים של החייט הנ"ל והסי' מ"ש מחסרון הסטרופליק י"ל דלא הנה אפי' סי"ב ומ"מ מה שאמר עוד סי' שהיה מגאנצי טוף י"ל דבין הפל נדאי חשיבי מיהו סי"ב בכליו: ב והנה בדין צירוף סי"ב מבואר בתשובת מ"ב הנ"ל ונ"ל אע"ג דאנן קיי"ל כמ"ד סימנין דרבנן ולא סמכינן עלייהו היינו דלא סמכינן אכל חד וחד באפי נפשיה אבל לאצטרופי מצרפינו להו וחשבינו להו לסי' גמורים עכ"ל ור"ל לסי' מובהקים והחמ"ח בתשו' שבס"ק נ"ה מגמגם בזה ועי' ס"ק מ"ג מ"מ הט"ז סק"ל הביא דברי המ"ב להלקה והמגיה שם פתב שגם החמ"ח בס"ק מ"ג חזר בו מתשו' הנ"ל ובתשו' עה"ג סי' ע"ב נוטה ג"כ לזה בדרך נ"ט ע"ד סד"ה והנה וכ"כ בס' תויק"ו בתשו' הנ"ל והאריך בזה וכ"כ בקרבן נתנאל פרק בתרא דיבמות סק"י בשם תשו' פ"י (וגדולה מזו כ' שם בשם רש"ל דאפי' סי' א' בגופו וסי' א' בכליו מצטרפין).

ואע"ג דבסי' שבפלי איפא עוד חששא דשאלה וגרע מעוד סי"ב בגוף דעכ"פ ליכא בו חששא דשאלה ואפ"ר ס"ל דה"נ ליכא חששא דשאלה משום דה"ל שאלה דייחיד או משום מ"ש מהר"ר הלמן מפראג דלמ"ד סי' לאו דאורייתא לא חיישי' לשאלה וראיתי אחר זמן רב בתשוב' רע"ק איגר ונ"ל ססי' ק"ז כ' שי"ל דסי' א' בגופו וסי' א' בכליו עדיף משני סי"ב בגוף ע"ש וכן מצאתי שפסק הגאון החסיד מוה' פנחס הלוי נ"ע בספרו הפלאה בכתובות (דפ"ה) והביא ראיה לזה מהגמרא שם בשב מרגייתא דציירי בסדינא שמוציאין ממון בפקדון בסי' זה משום צירוף סי' דמנין וסי' דצוריה בסדינא דהוי סי"מ

וכ' שבתשו' האריף בזה וכ"ה בתשובותיו (שנדפסו אחר זמן רב סי' עשרים) ולכאורה
היה אפ"ל דהתם שאני פיון דלא היה אמוד הנפקד א"כ ליפא למיחש דילמא שלו היו
כמ"ש התוס' שם סד"ה ועוד בשם רשב"א רק שיש לחוש דילמא של אינש אחרניא הוי
ולזה י"ל דמהני נמי סי"ב כמו באבידה דדוקא להוציא ממון ממי שטוען שהוא שלו
פענבדא דשומשמי שברפט"ו דיבמות י"ל דבעי' סי"מ מפני שזהו להוציא ממון מחזקתו
משא"כ בכתובות שם שאין מוציאין ממון מהנפקד שאינו שלו בנדאי רק שיש להסתפק
אולי הוא של אחר ובכה"ג י"ל דמהני נמי סי"ב וא"כ אין ראיה שמצד צירוף סי' נגעו
בה.

אף באמת הרי פתב הש"ך ססי רצ"ז דגם בכה"ג בעינן סי"מ וה"ט דל"ד לאבידה
שבעליה אינו מחזקים בה משא"כ בפקדון דכל היכא דאיתא ברשותא דמאריה הוא
וה"ל הוצאת ממון ולכן בעינן סי"מ ועי' בתוספות חולין (דצ"ו א') סד"ה פלגיא ולפע"ד
יש עוד קצת ראיה דצירוף סי"ב חשוב סי"מ מהא דאמרין בב"מ (ד"ע סע"א) ונקטינן
דבהא מיניה אכל דבר מסויים לא דילמא פקדון ניהו ואתא מריה ויהיב סימנין ושקיל
עכ"ל הגמרא והשתא להאומרים דבפקדון בעי' סי"מ דוקא פנ"ל וכמ"ש הש"ך וסי"מ
היינו פנקב בצד אות פ' או כה"ג שלא ימצא רק א' מאלף כמ"ש המ"ב א"כ מפני מה
אמרו שלא יקבלו שום דבר מסויים שהוא פלי וכה"ג וכי בקל פלי יש סי"מ פנה שלא
ימצא רק בא' מאלף פלים פאלו זה נדאי החוש מכחישו וכ"כ בש"מ בב"מ לדף (כ"ח
ע"ב) דלא אמר סי' מובהקים דינה ונ"ל הרשב"ד פתב דאמר סימנים ולא אמר סי' מובהק
דינה פיון דאית בה סי"מ ולא קאמר לה ש"מ לאו דידיה היא דאי דידיה היה מידע הנה
ידע ליה וכי אמרינן דמהדרינן אבידתא בסי' שאינו מובהק דלית ביה אלא הוא עכ"ל
א"כ הרי מפני דברי הרשב"ד שיש הרבה פלים שאין בהם סי' מובהק והיינו רוב
הפלים שהרי אמרו בגמרא דמחזירין אבידה בסי"ב ולהרשב"ד עכצ"ל דאין בהם סי"מ.
ומהרש"א פ"ג דגיטין (דכ"ז ע"ב) בתוס' ד"ה סימנין פתב דבכלים לא שייך פלל סי"מ
פנקב בצד אות פלונית ואע"פ שדבריו דחוקים וא"א להעמידם לפ"ד הפוסקים דבפקדון
בעינן סי"מ דלדידהו עובדי דכתובות (דפ"ה ב') מיירי בסי"מ מ"מ נשמע עכ"פ דלא
שכיח סי"מ פנה בפלים.

א"נ י"ל דמהרש"א יפרש דבכתובות לאו בסי"מ ממש אלא צירוף שני סי"ב שחשובים
כסי"מ וא"ת א"כ סוף סוף נשאר קושיות מהרש"א שם על התוס' עי' לקמן דלק"מ
ועכ"פ מדברי הרשב"ד והש"ך בח"מ ססי רצ"ז מבואר שיש הרבה פלים שאין בהם
סי"מ וא"כ לפ"ז יהיה קושיא על הש"ס (דב"מ ד"ע) הנ"ל למה אמרו אכל דבר מסויים
לא הלא יוכלו לקבל מהם פלים שאין בהם סי"מ דלכי אתיא מאריה ויהיב סי"ב לא יוכל
ליקח הפלי דהא בפקדון בעי' סי"מ דוקא א"ו צ"ל דשני סי"ב חשיבו סי"מ וזה מצוי
טובא בכלים שיהיה בהם שני סי"ב דהיינו סי' המשקל עם עוד איזה סי"ב שבגופה של
פלי וז"ש דילמא אתי מריה ויהיב סימנין כו' ומ"מ באבידה כה"ג י"ל דמודה הרשב"ד
דכשיש שני סי"ב והוא אינו אומר רק א' דמהדרינן ליה והכי מוכח להדיא בגמרא שם
(דכ"ח) בענין מדת ארכו ומדת משקולותיו דבחד מניניהו סגי ואע"ג שכ' דכי אית ביה
סי"מ ולא קאמר לה לאו דידיה הוא וה"נ פיון דב' סי"ב חשובים סי"מ ואינו אומר שניהם

לאו דידיה הוא י"ל דדוקא פשיש סי"מ שחשוב סי"מ מצד עצמו הוא דקאמר הרב"ד דכיון שהיה דבר מופלג וחדוש הוא הנה נותן דעתו עליו לידע אותו אם הנה שלו ומאחר שא"י יש רגלים לדבר שאינו שלו משא"כ בשני סי"ב אף שמצד חיבורן חשיבי סי"מ מ"מ פיון דכ"א בפ"ע שכיח קצת אין נותן דעתו על פל'א לידע פולן מיהו כ"ז אינו ראיה להאמרים דבפקדון נמי לא בעינו סי"מ פשיש עדי פקדון כמ"ש הנ"י בפט"ו דיבמות גבי שומשמי שפן נראה דעת הרשב"א ו"ל ולפע"ד יצא לו זה ממ"ש בכה"ר שם על הא דאמר רבא מי דמי התם קאמרי סימנין לאו סי"מ קאמרינו כו'.

א"כ בשומשמי צ"ל דאפי' סי"ב לא הנה ומשמע הא אילו הנה סי"ב הנה מוציא עי"ז מהנפקד אף המ"מ פ"ו מה' שאלה נ' שהבין דלהרשב"א בעינו סי"מ בפקדון ובמרדכי ביבמות שם משמע ג"כ דסי"ב מהני בפקדון פשיש עדי פקדון מדכתב דעובדא דשומשמי מייירי במדה שדרף בנ"א להצניע פה הא לא"ה הני מדה סימני' וכ"כ ביש"ש שם סי' ט' והמדה הוא רק סי"ב וקרוב לומר שכ"ד רש"י בב"מ שם (ד"ע ע"א) שפי' דהבא פריקא גרוטאות של זהב דנדאי שלו הו' ואינו פקדון דלא עבידי אינשי דמפקדי דהבא פריקא בפקדון כו' עכ"ל ולפע"ד נראה שר"ל דהא דלא חיישינו בדהבא פריקא דילמא פקדון הוא ואתא מריה ויהיב סימנא ושקיל היינו משום דמלתא דלא שכיחא היא שניפקידו דהבא פריקא בפקדון ולמלתא דלא שכיחא לא חיישינו ולכאורה קשה קושניית מהרש"ל שם למה הנצרך לזה דהא אפי' עביד דמפקדי נמי לא מהימן ובפ"י שם ביאר דבריו דר"ל דלעולם לא יחזירו הב"ד המשכון להנפקד פיון שאין בו סימן ואפי' יודה המקבל לאו פל' פמיניה ולכן כתב מהרש"ל דרש"י לא גרס ונקטינו דהבא מיניה וזהו דוחק כמ"ש הפנ"י ובנ"י ראיתי שהרביב' ב' הטעמים טעם דרש"י וטעם שהוא פיון שהוא זהב שבור אין בו סימן כמ"ש הרמב"ם: ונראה מדבריו דה"ט שכתב רש"י דלא עבידי אינשי דמפקדי דהבא פריקא בפקדון משום שאין בו סימן ומ"מ קשה למה לו לרש"י טעם זה פיון שהעיקר הוא הטעם שהב"ד לא יחזירו המשכון פיון שאין בו סימן ואפי' יודה הנפקד הנה לו לכתוב טעם זה ולא להשמיט העיקר ולכתוב הטפל דהא משנה שא"צ דבנדאי גם בדבר שדרף ליתנו בפקדון מ"מ פל' אדם נאמן על דבר שפי'דו לומר שהוא שלו אלא דביתמי חיישינו דילמא אתא מריה ויהיב סי' ושקיל וכיון שעיקר תיקון חשש זה הוא משום שמקבלים זהב שבור שאין בו סי' ה"ל לבאר זה ולא לכתוב הטפל ולומר שקרוב הדבר שאינו פקדון דלא עבידי אינשי כו' ולכן נלע"ד דבאמת ס"ל לרש"י דעיקר תיקון החשש הוא רק משום דלא עבידי אינשי דמפקדי דהבא פריקא משום שבאמת גם בדהבא פריקא יש סימן במשקל כמ"ש הרא"ש ו"ל וא"ת א"כ דהבא פריקא נמי דילמא יהיב סימנא במשקל כו' וי"ל דהבא בעינו סימן מובהק וא"כ לפ"ד הרשב"א ומרדכי הנ"ל דבפקדון נמי סגי בסי"ב פשיש עדי פקדון צ"ל כמ"ש רש"י דהא דלא חיישינו משום דלא עבידי אינשי דמפקדי דהבא פריקא כו' ולמילתא דלא שכיחא לא חיישינו פנ"ל.

ולכאורה הנה נראה שגם דעת הרמב"ם דבפקדון לא בעינו סי"מ לפמ"ש בפ"ג מה' גזילה דין ה' לפי' הה"מ דסי' דאורייתא רק שהחכמים החמירו באיסור א"א א"כ בפקדון נדאי לא החמירו מיהו קשה דהא שם כתב והמדה והמשקל והמנין סי"מ הם ולפי' הה"מ שם היינו שהם סי' דאורייתא במזון א"כ קשה מ"ש בדהבא פריקא משום שאין בו סימן הא יש בו סימן משקל שהוא דאורייתא וכן קשה עובדא דשומשמי לפיכך צ"ל דס"ל

דבֿפקדון נְמִי בְּעֵינָן סִי"מ: וּא"ת א"כ לְמָה כ' בַּפ"י מַה' נְחֻלוֹת הוֹבָא בַש"ע ח"מ סִי ר"צ ס"ח וְנוֹתֵן לָהֶם מְשֻׁכּוֹן זָהָב מְשֻׁבָּר שְׂאִין בּוֹ סִימָן כּו' דְּמִשְׁמַע שְׂאִין בּוֹ סִימָן כָּלֵל הָא גַם אִם יִהְיֶה בּוֹ סִי"ב לִית לֵן בַּהּ שְׁהָרִי ב"ד לֹא יִחְזִירוּ הַמְשֻׁכּוֹן אֲא"כ יִתְּנוּ סִי"מ וִי"ל דְּזָה א"ש לְהַאֲמָרִים דְּשָׁנֵי סִי"ב מְצַטְרָפִין לְהִיּוֹת סִי"מ וּא"כ יִצְטָרְפוּ סִי דְּמִשְׁקָל שְׁיֵשׁ בְּכָל דְּבָר עִם עוֹד סִי"ב שְׁבוּ וְיִהְיֶה סִי"מ מִשָּׂא"כ בְּדַהֲבָא פְּרִיכָא שְׂאִין בּוֹ רַק סִי דְּמִשְׁקָל לְבַד וְזָה לֹא מְהַנִּי בְּפִקְדוֹן כָּלְלָא דְּמִלְתָּא שִׁלְפ"ד הַאֲוֹמְרִים דְּבִפְקָדוֹן לֹא בְּעֵינָן סִי"מ אִין רְאֵיִת הַגָּאוֹן בַּע"מ סִפְר הַפְּלָאָה מְכַרְעַת דְּצִירוּף שְׁנֵי סִי"ב הָנִי סִי"מ וּלפ"ד הַאֲוֹמְרִים דְּבְעֵינָן סִי"מ יֵשׁ רְאֵיָה מִשָּׁם וְכַאֲזִמוּ"ר נ"ע הֵבִיא ג"כ רְאֵיָה זֹו בְּתִשׁוּבָתוֹ וְכ' דְּהֵינָנוּ לַפ"ד הַה"מ דַּס"ל דְּבְעֵינָן סִי"מ בְּפִקְדוֹן וְכַנ"ל.

וְגַם יֵשׁ קִצְת רְאֵיָה מְהָא דַּב"מ (ד"ע) כַּנ"ל וְהַש"ף בַּח"מ סִי רצ"ז פֶּסֶק דְּבְעֵינָן סִי"מ וְהִנֵּה בְּתִשׁוּבָא ב"ח הַחֲדָשׁוֹת סִי ס"ה שָׁם הָאָרִיף בְּנוֹ שֶׁל הַמ"ב לְחֻלְקָן עַל אָבִיו הַמ"ב וְלוֹמַר דְּצִירוּף סִי"ב לֹא מְהַנִּי אִף כְּבָר הָאָרִיף וְהִרְחִיב וְהַעֲמִיק כְּבוֹד אַאֲזִמוּ"ר נ"ע בְּתִשׁוּבָתוֹ לְהַגָּאוֹן הַחֲסִיד מוֹהַר"ל יִצְחָק נ"ע אַב"ד דַּק"ק בְּאֶרְדִּיטְשׁוֹב הַמְתַּחֲלַת עֲנֻנוֹתוֹ תְּרַבְּנֵי כּו' לְהַכְרִיעַ דְּצִירוּף שְׁנֵי סִי"ב מְהַנִּי כַּסִּי"מ וְכ"ד הַגָּאוֹן מוֹה' אַבְרָהָם בְּרוּדָא וְהַב"ש בְּתִשׁוּבָא חִינּוּף בֵּית יְהוּדָה סִי ק"ל וְקַל"א וְכ"כ אַהֲע"ו: קִיצוֹר (הַמ"ב וְהַט"ז וְעַה"ג וְרַש"ל וְהַתוֹיִק"ו וְבַעַל הַפְּלָאָה וְמוֹהַר"ב וְהַב"ש וְאַהֲע"ו וְאַדְמוּ"ר ס"ל דְּשָׁנֵי סִי"ב מְצַטְרָפִין לְהִיּוֹת חֲשׁוּבִין סִי"מ וְיֵשׁ רְאֵיָה לְזָה מַגְמ' דְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף פ"ה) וּמַגְמָרָא דַּב"מ (ד"ע) אִף רְאֵיָה זֹו הוּא רַק לְהַפּוֹסְקִים דַּס"ל דְּאִין מְחִזְרִין פִּקְדוֹן אֶלָּא ע"י סִי"מ דְּוִקָא אֶבֶל לַפ"ד הַאֲוֹמְרִים דְּבִפְקָדוֹן ג"כ סְגִי בַסִּי"ב.

וְכ"מ דַּעַת רַש"י בַּב"מ שָׁם לַפ"ז אִין מִשָּׁם רְאֵיָה לְדִין זָה וְכַנ"ל שֶׁל הַמ"ב חֲלַק עַל אָבִיו וְס"ל דַּסִּי"ב אִין מְצַטְרָפִין): ג וְדַע שֶׁהַפּ"מ ג בְּהַקְדָּמָה לִי"ד פֶּתַח שְׁמִשְׁמַע לְכַאוּרָה דַּבְּסִי"מ סוּמְכִין ג"כ בַּד"נ וְהָא דְּאֲמָרִינָן בְּחֻלְיִין (דַּצ"ו ע"א) תַּדַּע דְּאִילוּ אֲתוּ בֵּי תְרֵי וְאֲמָרִי פְּלַנְיָא דְּהָאִי סִימְנָא וְהָאִי סִימְנָא קָטִיל גְּבָרָא לֹא קְטֻלִינָן לִיה מִיְיָרִי בַסִּי"ב וְלְדַבְּרֵי וְיֵשׁ רְאֵיָה מִשָּׁם דְּשָׁנֵי סִי"ב אִין מְצַטְרָפִין לְהִיּוֹת סִי"מ דְּהָא הַתָּם מִיְיָרִי בְּאֲמָרִי שְׁנֵי סִימְנִים דְּהָאִי סִימְנָא וְהָאִי סִימְנָא וְאַף שְׁבַשְׁלֵהִי יְבָמוֹת תָּנִן נְמִי וְאַע"פ שְׁיֵשׁ בּוֹ סִימְנִים וְיִישְׁבוּ הַפּוֹסְקִים דַּב"מ לַק"מ עַל הָאִי פִּיִּסְקָא דַּסִּי"ב מְצַטְרָפִין כַּמ"ש תוֹיִק"ו בְּתִשׁוּבָה הַנ"ל מ"מ אִין תִּירוּצוֹ עוֹלָה לְכָאן וּבְפֶרֶט הַתִּירוּץ שְׁפַמְדָּה עֲלֵיו אַאֲזִמוּ"ר נ"ע בְּתִשׁוּבָתוֹ הַנ"ל וְהוּא דְּבִיבְמוֹת י"ל דְּמִיְיָרִי בַסִּי הַעֲשׂוּיִין לְהַשְׁתַּנּוֹת אַח"מ וְהִנֵּהוּ וְדַאִי אִין מְצַטְרָפִין גַּם כַּן א"א לְהַעֲמִידוֹ לְהָא דְּחֻלְיִין שְׁהָרִי שָׁם הָרוּצַח חֵי אֲמָנָם לַפַּעַד"נ דְּמִפְּשֵׁט לְשׁוֹן הַגְּמָרָא בְּחֻלְיִין מִשְׁמַע שַׁבְד"נ אִין סוּמְכִין עַל שׁוּם סִימְנִים כָּלֵל וְאַפִּילוּ מְוַבְהָקִים דַּאֲלַת"ה א"כ מַאי תַּדַּע דְּקָאֲמַר כִּינּוּן דַּבְּסִי"מ קְטֻלִינָן גְּבָרָא א"כ הִיאָף פְּשִׁיטָא לִיה כ"כ דַּבְּסִי"ב לֹא קְטֻלִינָן גְּבָרָא לְמ"ד סִימָן דְּאוֹרֵיִתָּא וּבְפֶרֶט מִמְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹנוֹ שְׁאֲפִי בְּהַרְבֵּה סִי"ב לֹא קְטֻלִינָן דְּהָא סִי"ב לְמ"ד סִי דְּאוֹרֵיִתָּא לֹא גְרַעִי מִסִּי"מ לְדִידָן שְׁאֲנָנוּ חוֹשְׁשִׁים לְמ"ד סִי דְּרַבְּנָן וְאַפְּשָׁר עֲדִיפִי וְכַמ"ש הַש"ף בַּח"מ סִימָן רַס"ז סַק"ז א"ו צ"ל דְּפְשִׁיטָא לִיה דַּבְּד"נ לֹא סְמַכִּינָן עַל שׁוּם סִי"מ כ"א עַל טַב"ע דְּיִיקָא וְהַטַּעַם י"ל מְשׁוּם דְּבִשְׁבוּעוֹת (דַּל"ד ע"א) מִשְׁמַע דְּדוֹקָא לַר' אַחָא מְתַקֵּימַת עֲדוֹת נְפִשׁוֹת בִּידְעָה בְּלֹא רְאֵיָה אֶבֶל לְחַכְמִים דְּפְלִיגִי עֲלֵיהִי אִין מְתַקֵּימַת אֶלָּא בְּרִאֵיָה וִידְעָה דְּיִיקָא וְכ"כ בְּקַרְבָּן אַהֲרֹן פְּרִשָׁה י"ז א"כ לְדִידָן דְּלֹא קִי"ל כַּר' אַחָא כְּמַבְרָאָר בְּרַמְבַּ"ם וּבַח"מ סִימָן ת"ח א"א לְדוֹן ד"נ אֶלָּא בְּרִאֵיָה עִם יְדִיעָה

ולא בשום אומדנא אפילו נדאית וכ"כ בתשובת הרשב"א סי' תש"פ וכ"ד הב"ש סימן מ"ב ס"ק י"ב (אלא דס"ל דקדושין דמי לד"מ) וכ"ש למשמעות סוגיא דסנהדרין דאפילו ר"א לא קאמר רק בד"מ ולא בד"נ אלא שהתוס' וחי' הרשב"א ונהר"ן כ' דסוגיא דשבועות הוא למסקנא דסוגיא דסנהדרין (דל"ז) אמנם ברשב"א פ"ו דב"ב (דצ"ג ע"א) לא משמע פן ולפ"ז פשיטא דלא קטלינן גברא ע"י עדות דסי"מ דפולגנא דהאי סימנא כו' קטיל גברא שאין זה חשוב רק ידיעה ולא ראיה ואף שראו ההריגה מ"מ לא ראו שנה האיש ממש הרג הנפש אלא שאומרים שנהו האיש ואף שראו הסי"מ שבו הרי לא הסי"מ לבד הרג כ"א כל פרצופו והם לא ראו שפרצוף זה הרג את הנפש וא"ת א"כ היאך קייל דבד"נ אזלי' בטר רנבא פדאי' בסנהדרין (ד"ג ודס"ט) דה"ט דא' אומר בב' וא' אומר בג' עדותן קיימת משום דרנבא דאינשי טעו בעיבורא דירחא ונהנה שמואל ס"ל בב"ב (דצ"ג א') דאומדנא עדיפא מרנבא וכבר הקשו זה התוספות בסנהדרין (ד"ג סע"ב) ומבואר לתירוץ דברנבא מעליא סמכינן אפילו בד"נ ואפ"ל ברנבא דליתא קמן ועכצ"ל דרנבא מעליא עדיף מכל אומדנא וא"כ סי"מ לא שייך לומר בהו ענין רנבא רק דה"ל אומדנא ועוד דמ"ש התוס' דאזלינן בטר רנבא מעליא בד"נ מיירי גבי דו"ס העדים (ני"ל משום שבלא"ה פיונו יום השבוע ועיין בהר"ן ר"פ בן סורר ד"ה לימא וצ"ע).

אבל בגופה של עדות פשיטא מיעוט לומר שלא זה ההורג אין ראיה משם ליזיל בטר רנבא אפי' בטר רנבא מעליא דלא עדיף מידיעה בלא ראיה. וכ"מ קצת פב"ת דיומא (דפ"ד ע"ב) דלא הלכו בפיקוח נפש אחר הרוב ועי' בהר"ן שם וכעין זה חילק מהרי"ק שורש קכ"ט סוף ענף ב' לענין אומדנא דכל היכא שהמעשה מבותר כו' אזלינן בטר אומדנא אבל היכא דלא נתברר גוף המעשה כו' עכ"ל.

וכף י"ל לענין רנבא דכשהספק בעיקר המעשה לא מהני אפילו רנבא (אם לא פשהמיעוט לא שכיח פלל דומיא דטבעו במשאל"ס עי' תה"ד סימן ר"מ ומרדכי). משא"כ גבי עדות שהמעשה מבותר לפי דבריהם רק החשש משום פנונת הזמן ע"ז הוא דאזלינן בטר רנבא ואיך שיהי' עכ"פ סי"מ י"ל דלא עדיף מאומדנא דר"ש בן שטח ול"ד פלל לרנבא דמה ענין רנבא לכאן וז"ש בחולין (צ"ו א') תדע כו' משום דהוא מקלתא דפשיטא וא"ש טפי לסוגיא דסנהדרין ולפרשב"א דאפילו ר' אחא מודה בד"נ אף בתנאים ססי' צ' ס"ק י"ד פתב שהתוספות בשבועות לא ס"ל פהרשב"א אלא דכל אומדנא דאמרינן בד"מ אמרינן בד"נ ולכך בעלתה נשיכה בגבו דמחייבים בחבלות לשלם כמ"ש בש"ע ח"מ סימן צ' סט"ז ה"ה בד"נ אי בכף נעשה טרפה שניקב קרום של מוח וכדומה נהרג עכ"ל ולדבריו עדות נפשות מתקיימת בידיעה בלא ראיה דלא כמ"ש הקרבן אהרן.

אף י"ל שהרמב"ם בס' המצות במל"ת סימן ר"צ ובחיבורו פ"כ מהלכות סנהדרין ונהרא"ה בס' החינוך מצנה פ"ב והסמ"ג ל"ת ס"ר שמנו ל"ת שלא לחתוף ד"נ באומדן הדעת (פענבדא דר' שמעון בן שטח שבשבועות שם וכמ"ש התוס' בסנהדרין (דל"ז) דאמרינן הנה בהדי' אלא מפני שלא ראו בעיניהם ומי הרגו אני או אתה משמע קצת שאין להסתפק שהנהרג הרג א"ע ויש לדחות דהיינו מאומדנא) ע"כ מחלקים בין ד"נ לד"מ א"כ צ"ל דס"ל שבד"נ אין העדות מתקיימת בידיעה בלא ראיה וכמ"ש הרמב"ם שם אחר שאין עדים מעידים עליו שראו ההריגה כו' ועיין בתשובת צ"צ סימן ע"ט ובזה

אָפּשֵׁר לַיִנְשֵׁב מַה שְׁהַשִּׁיג עָלָיו הַרְמַבֵּי"ן נָשָׁם שְׁהַרִי אַף בַּד"מ הוּא פְּסוּל דְּקִי"ל כְּרַבֵּן דְּפִלְגִי עָלֶיהָ דַּר' אֶחָא בְּגַמְלָה הָאוּחַר כּו' וְלֹא בָּא הַפְּתוּב הַזֶּה אֶלְא לְפִטְוֹר בַּד"נ הַמְּחַוֵּיבִין בְּדִין מָמוֹן כּו' עַכ"ל וּלְפַמ"ש א"ש דְּהָא בַּד"מ אֲזַלִּין בְּתַר אֲנֻמְדָּנָא טוֹבָה עַכ"פ שְׂאִין בָּהּ סָפֵק כִּהֵיא דְעָלְתָה לּוֹ נְשִׁיכָה בְּגַבּוֹ הַנָּ"ל מִשָּׂא"כ בַּד"נ מִשׁוּם דְּבָעִי רָאִיָּה וּבִטּוּחַ"מ סָסִי צ' כ' בְּשֵׁם הַרְמ"ה וְזוּהִי עֵדוּת הַמְּתַקְיָמַת בִּידִיעָה בְּלֹא רָאִיָּה י"ל ג"כ דְּמַמְעֵט ד"נ אַף מַמ"ש הַרְמַבֵּ"ם שְׁם אֶלְא כְּשֶׁהַעֲדִים מְעִידִים שְׂיָדְעוּ וְדָאִי כּו' מִשְׁמַע כִּהֵתוּמִים מְדִלָּא הַזְּפִיר רָאִיָּה וְעוֹד נ"ל רָאִיָּה לְהַתּוּמִים מְדִלָּא מוֹקְמִינָן לְמַתְּנִיתִין דְּסַנְהֶדְרִין (דְּפ"א ע"ב) הַהוּרַג נֶפֶשׁ שְׂלֵא בְּעֵדִים מְכַנְיָסִים אוֹתוֹ לְכִיפָה בַּכּה"ג דְּעָלְתָה נְשִׁיכָה בַּמּוֹחַ וְנִיָּקַב קְרוּם שְׁל מוֹחַ דְּנָדָאִי בִּינָן דְּחֵיִיב ע"ז בַּד"מ מְכַנְיָסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה ג"כ דְּוּמְיָא דְּאַתְּכַחֵשׁ בְּבִדִיקוֹת וּמְדִלָּא אוֹקְמָא כַּה"ג י"ל מִשׁוּם דַּבְּכָה"ג קִטְלִי לְגַמְרִי מִשׁוּם דְּעֵדוּת נְפִשׁוֹת נְמִי מְתַקְיָמַת בִּידִיעָה בְּלֹא רָאִיָּה.

אַמְנָם בְּאַמַּת אַף לַפ"ד הַתּוּמִים פְּשִׁיטָא דְּלֹא סְמַכִּינָן כָּלְל עַל סִמְנִי בַּד"נ אֶפְיָלוּ בַּסִּי"מ דְּהָא מ"מ לֹא עֲדִיפִי הוֹכְחָה שְׁלָהֶם עַל שְׁזָה הָרַג מְעוּבָדָא דַּר"ש בְּן שְׁטַח הַנָּ"ל דְּלֹא סְמַכִּינָן עָלָהּ בַּד"נ כָּלְל וְכ"ש בַּסִּי"מ שְׁמ"מ אֶפְשֵׁר שְׂיַמְצָאוּ בְּאַחֲרִים רַק דְּלֹא שְׂכִיחִי כ"א א' מְאַלְף אוֹ אֶלְפִים כַּמִּש"ל בְּשֵׁם הַמ"ב.

וְזָה מִתְּבָאָר הֵיטֵב בְּיוֹתֵר לְמַעֲיָין בְּדַבְרֵי הַרְמַבֵּ"ם בַּמ"ש וְלַכֵּן סָגַר ית' אֶת הַפְּתַח וְאָמַר שְׂלֵא יַחְתֵּף גְּדַר הָעוֹנֵשׁ אֶלְא כְּשֶׁהִיוּ הַעֲדִים מְעִידִים שְׁהֵם יָדְעוּ בְּנָדָאִי שְׁזָה עֲשָׂה הַמַּעֲשֵׂה הַהוּא בְּלֹא סָפֵק וּבְלֹא דְמִיּוֹן כָּלְל עַכ"ל וְזָה א"א כ"א ע"י טב"ע שְׂאִין שׁוּם אָדָם דּוּמָה לְחַבְרִו כְּדָאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין (דַּל"ז) מִשָּׂא"כ ע"י סִי"מ כַּנ"ל: קַיְצוּר אַף עַל גַּב דַּהֲפַמ"ג כ' דְּמִשְׁמַע לְכַאוּרָה דַּבְּסִי"מ סוּמְכִין ג"כ בַּד"נ ז"א דְּהָא י"א דַּבְּד"נ לֹא מְהַנִּי עֵינֵי דִידִיעָה בְּלֹא רָאִיָּה אַע"פ שְׂאִין שׁוּם סָפֵק שְׁהַמַּעֲשֵׂה אָמַת וְאַפְיָלוּ לַמ"ש הַתּוּמִים סָסִי צ' דִידִיעָה וְדָאִית מְהַנִּי הֵינּוּ כְּשֶׂאִין שׁוּם סָפֵק בְּעוֹלָם אֲבָל כָּל שְׂאִינוּ דִידִיעָה וְדָאִית אֶפְיָלוּ אֲנֻמְדָּנָא דַּר' שְׁמַעוֹן בְּן שְׁטַח בְּסַנְהֶדְרִין (דַּל"ז) אֵין הוֹרְגִין עַל יְדָה וְסִי"מ לֹא עֲדִיפִי מְאֻמְדָּנָא הַנָּ"ל וְלֹא דְמוֹ כָּלְל לְרַבָּא מְעִלָּא דְּסְמַכִּינָן עָלָיו אֶפְיָלוּ בְּדִינֵי נְפִשׁוֹת גַּבִּי עֲדִים דִּישׁ לְחַלֵּק בְּכַמָּה גְּוֹנֵי דַּסִּי"מ לֹא דְמִי לְזָה) ד וְעוֹד נִלְע"ד לְהַבִּיא רָאִיָּה דְּלֹא סְמַכִּינָן עַל סִי"מ בַּד"נ מַמ"ש הַרְאָב"ד בַּשֵּׁט"מ פ' אֵלוּ מְצִיאוֹת (דַּכ"ז ע"ב) דָּאִי סִמְנִין דְּרַבֵּן הָא שְׁמַחְזִירִים גֵּט ע"י סִי"מ וְכֵן מַה שְׁסוּמְכִים עַל סִי"מ בְּעֵדוּת אִשָּׁה הֵינּוּ דְּתַקִּינוּ רַבֵּן כֵּן בְּגֵט מִשׁוּם דְּאָבוּד וְחִילוּף לֹא שְׂכִיחַ וּבְעֵדוּת אִשָּׁה מִשׁוּם עֵיגוּנָא כּו' א"כ פְּשִׁיטָא דְּלֹא שְׂיָיָה לּוֹמַר כֵּן בַּד"נ דְּתַקִּינוּ רַבֵּן כּו' וּבְזָה אֲתִי שְׁפִיר נְמִי מ"ש הַתּוּס' בְּחֻלִּין (דַּצ"ו ע"א) ד"ה פְּלַנְיָא דָּאִי אָתוּ סְהַדִּי וְאַמְרֵי פְּלוּנִי דְּהָאִי סִמְנִי וְהָאִי סִמְנִי לָוּה מְפִלוּנִי לֹא מְפָקִינָן וְה"נ לֹא הָוּה מְפָקִינָן חֲפִץ מִיַּד הַבְּעֵלִים אֵילוּ אָתוּ סְהַדִּי וְאַמְרֵי הַהוּא חֲפִץ דְּהָאִי סִמְנִי וְהָאִי סִמְנִי דְּפִלְגִיָּא הוּא עַכ"ל וְר"ל שְׁהֵם מְחַלְקִים בֵּין אֲבִיזָה שְׁמַחְזִירִים ע"י סִמְנִי לְמָמוֹן בְּעֵלִים שְׂאִין מוֹצִיאִין ע"י סִמְנִי וְהֵנָּה אֲנִי קִי"ל בְּכַתּוּבוֹת (דְּפ"ה) וּבִיבְמוֹת (דַּקט"ו) וּבַח"מ סִימָן רַצ"ז ע"ש בְּש"ף דְּמוֹצִיאִי מָמוֹן בְּפִקְדוֹן ע"י סִי"מ וְא"כ לְכַאוּרָה קִשָּׂה עַל הַתּוּס' אֵיךְ סְתַמוּ כָּאֵן בְּחֻלִּין שְׁמָמוֹן שְׂבִיד הַבְּעֵלִים אֵין לְהוֹצִיא ע"י סִמְנִין וּמִשְׁמַע אֶפְיָלוּ בְּסִימָן מוֹבָהֵק גְּמוּר וְאַפְשֵׁר דַּמָּה"ט כְּתַב הַפַּמ"ג דְּהַתּוּס' וְהַגְּמָרָא דְּחֻלִּין מִיָּרִי בַּסִּי"ב לְבַד וְאֵע"פ שְׁלַפְמִש"ל שַׁבְד"נ לֹא סְמַכִּינָן עַל סִי"מ ג"כ וְא"כ הַגְּמָרָא מִיָּרִי בְּכָל מִינֵי סִמְנִי מ"מ בְּתוּס' לְכַאוּרָה צ"ל דְּמִיָּרִי בַּסִּי"ב לְבַד דִּיָּיקָא שְׂלֵא יִהְיוּ נֶגְדַּת הַהִלְכָּה וְא"כ

יש להוכיח מדבריהם דסי"ב לא מצטרפין מדכ' בלשונם דהאי סימני' והאי סימני' הרי יש ב' סי"ב ואעפ"כ לא מפקינן ממונא עי"ז מקלל דלא חשיבי סי"מ אף באמת לא מוכח מידי פלל כי נלע"ד שהתוספות מייירי באמת אפילו בסי"מ דהא התוס' קאי על סימן שבגמרא שם וכבר נתבאר דהגמרא מייירי אפילו בסי"מ ועוד מוכרע ג"כ מלשון התוס' עצמן שכתבו אין להוציא ע"י סימנין כו' משמע פל מיני סימני' יהי' מה שיהיה וא"ת א"כ קשה לדבריהם מהא דקיי"ל דבפקדון מהני סי"מ פנ"ל הא ליתא דלק"מ פלל ומתחלה נבאר החלק הראשון שבדבריהם והוא מ"ש דאי אתו סהדי ואמרו פלוני דהאי סימני' והאי סימני' לזה מפלוני לא מפקינן והנה בנדאי דין זה ברור לענ"ד דאפילו אי אמרי סהדי סי"מ לא מפקינן פיון שאותו פלוני אמר להד"מ וסי"מ אפשר שימצאו באדם אחר ג"כ יהיה א' מאלף או אפילו מעשרת אלפים א"כ מנלן שהוא הלנה ופשיטא אילו הנה מוחזק לן בבירור שיש עוד א' בסי"מ כזה א"כ ליכא שום אומדנא פלל שהוא הלנה וה"ל ספק ומספיק' לא מפקינן ממונא אלא אע"פ שלא הוחזק עוד א' כזה מ"מ אפשר שימצא פנ"ל ואין פאן אומדנא דמוכחא כ"כ בבירור שזהו הלנה ועכ"פ נדאי לא עדיפא אומדנא זו מאומדנא דר' אחא בגמל האוחר ומשור המועד שהיה רועה ונמצא הרוג בצדו שבב"ב (דצ"ג) דקיי"ל בח"מ סי' ת"ח דלא מפקינן ממונא באומדנא זו א"כ ה"ה נמי באומדנא דסי"מ ובפרט לפמ"ש מהרי"ק שרש קכ"ט שאפי' באומדנא דעדיפא טובא מאומדנא דר' אחא נמי אין מוציאין ממון ע"ש בארנפה דמשמע שאין מוציאין ממון אם לא שברור בנדאי בלי שום פקפוק וא"ת א"כ קשיא הלכתא אהלכתא דהא קיי"ל דבפקדון מהני סי"מ לא דמי פלל דהתם שאני פיון שיש עדי פקדון שהמפקיד הנה הפקיד אצל נפקד זה חפץ שיש.

בו סי"מ זה וגם יש עדי ראיה. ואילו היו העדים מעידים מצד טב"ע שהיה להם בחפץ לא היה נאמן לומר להד"מ והחזרתיו ועכשיו שמעידים מצד סי"מ ג"כ אינו נאמן לומר החזרתיו חפץ שלה ונחפץ זה שלי הוא ואתרמי סי' בסי' כי מאחר דסי"מ הוא מלתא דלא שכיח עכ"פ פנ"ל קשה לומר שמלבד שלזה נזדמן חפץ בסי"מ כמו לזה עוד זאת נזדמן שא' מהם הפקיד חפץ זה דייקא אצל חברו שיש לו ג"כ חפץ כזה ואם פן פיון דברור לן עכ"פ שבאמת זה הפקיד אצלו חפץ בסי"מ זה והרי נמצא אצלו לפנינו לא תלינו במלתא דלא שכיח מאד.

ועל פיוצא בזה אמרו אין ספק מוציא מידי נדאי משא"כ בנדון של התוס' דחולין שלא ידענו פלל שזה האיש היה לו עסק עם מלנה זה א"כ מחמת הסי"מ לבד אין ראיה שהוא דייקא היה הלנה פיון שיש עוד אחרים שיש להם סי"מ פנה הא למה זה דומה לכשהמפקיד אין לו עדי פקדון רק עדי ראיה לבד ויש לו עדים שהיה לו חפץ בסי"מ פנה ותובע מהנפקד חפץ זה לומר שהפקידו אצלו והנפקד משיב להד"מ ולא קבלתי ממך פקדון זה אלא חפץ זה שלי הוא ואחר הוא נאמן לד"ה כמ"ש הש"ך בח"מ סימן רצ"ז (אא"כ הוא סימן שאין פיוצא בו בעולם פלל) ואע"פ שהוא ג"כ מלתא דלא שכיחא שיזדמן לזה חפץ כמו לזה.

מ"מ מחמת זה לבד אין להוציא ממון מחזקתו פיון שאפשר שימצא עוד פלי בסי"מ אף שאינו מצוי רק אחד מאלף תלינו שזהו הא' מאלף ואפי' בכלים העשויים להשאיל נלע"ד

דדינא הכי כמ"ש בחי' ח"מ סימן רצ"ז וה"נ בבידון דידן אע"פ שיש לזה עדים שהלנה לא שיש לו סי"מ (כ"ז) [פנה] ה"ז דומה פאילו היו עדים מעידים שהנה לו חפץ בסי"מ פנה.

ומה שנמצא האיש שיש לו סי"מ פנה היינו בעדי ראיה שיש לזה חפץ בסי"מ פנה. מ"מ פינו שנה אומר שהוא לא לנה ה"ז ממש דומה למה שהנפקד אומר חפץ זה שלי הנה מעולם ולא קבלתיו בפקדון ממנו שהוא נאמן פינו שאפשר שימצא עוד א' בסי"מ פנה תלינו שנהו האיש הנה ולא זהו שלנה ממנו משא"כ בפקדון פשיש עדי פקדון שאז אין להאמין להנפקד אא"כ נצרך לתלות עוד שהוא שנזדמן להיות נפקד אצל זה בחפץ זה דייקא לו נזדמן להיות חפץ בסי"מ פנה פולי האי לא תלינו כו' כי זה לא שכיחא וחילוק זה למדתי מדברי אאזמו"ר נ"ע בתשובה הנ"ל ד"ג ע"ב ג' ע"ש וכן משמע ממ"ש הראב"ד דהא דתקינו רבנו להחזיר גט ע"י סי"מ משום דאיבוד וחילוף לא שכיח ור"ל דלא שכיח שלשניהם יזדמן האבידה ובצירוף סבא זו להסי"מ תקינו רבנו משא"כ בסי"מ מצד עצמן לבד.

ומה"ט י"א דאפילו סי"ב לבד מהני בפקדון פינו שיש עדים שהפקיד אצלו פקדון בסי"ב פנה לא חיישינו דאתרמי אצלו ג"כ חפץ בסי"ב פנה (ומדבריהם יש קצת ראיה להח"ץ דשאלה דייחיד לא חיישינו ואכ"מ): ומעשה נת' ג"כ החלק השני שפדברי התוספות במ"ש וה"נ לא הנה מפקינן חפץ מיד הבעלים אי אתו סהדי ואמרי דההוא חפץ דהאי סימני' כו' דמייירי נמי בסי"מ אלא כשאין פאן עדי פקדון רק עדי ראיה דבכה"ג לא מפקינן כמ"ש התוספות להדיא בכתובות (דפ"ה ע"ב) ולפי שנה פשיטא להו לכן הביאו זה לדמות ראיה לדין הראשון באי אתו סהדי ואמרו דפלוני דהאי סימני' והאי סימני' לנה מפלוני דלא מפקינן דדמו ממש להדי וענין וטעם א' להם.

דאע"ג דהתם יש עדי הלואה מ"מ עדי הלואה אלו הם רק פעדים המעידים שהנה להמפקיד חפץ זה וכשאין עדי פקדון פנ"ל באריכות וא"כ ממקומו הוא מוכרע דהתוספות מייירי בדליכא עדי פקדון דאז לא מהני סי"מ פנ"ל ואף שהנ"י פט"ו דיבמות כ' בשם הרשב"א דבסי"מ לא בעינו עדי פקדון י"ל דהיינו במודה שהפקיד אצלו חפץ בסי"מ פנה רק שטוען החזרתי והאי אחרנא הוא וכמ"ש התוס' בב"מ (ד"ע) והתוספות דחולין (דצ"ו) י"ל דמייירי כשאין מודה שהפקיד אצלו פלל דאז אין מוציאין אף שיש סי"מ כו' ואפילו בכלים העשויים להשאיל אין מוציאין אע"ג דבטב"ע מוציאין בכה"ג וכן נ"ל ראי' ממש"ל דלא אזלינן בטר אומדנא בד"מ ועי' במהרי"ק שורש קכ"ט ענף ב' שהאר"י בנה והקשה ממקומות שראה בש"ס דאזלינן בטר אומדנא ותיירץ שפשאנו מסופקים בעיקר המעשה לא מהני שום אומדנא פלל אפילו פאומדנא דעובדא דר"ש בן שטח וא"כ הרי בכאן אנו מסופקים בעיקר זה המעשה אם זה הלנה לזה או לא ולא מהני שום אומדנא וכ"ש סי"מ שאין מאמתי יותר הענין מאומדנא דר"ש בן שטח מאחר דאפשר שימצאו פן באיש אחר משא"כ פאומדנא הנ"ל וא"כ עפ"י פל הנ"ל מוכן היטב שאין דוחק עכ"פ פלל שהתוספות דחולין מייירי בסי"מ וא"כ אין ראיה מהם דסי"ב אין מצטרפין ואדרבה לפמש"ל יש קצת ראיה דסי"ב מצטרפין דהא עכ"פ נת' דבד"נ לא סמכינן על סי"מ.

וא"כ הָיָה לְהַגְמֵרָא לומר רבוּתָא טְפִי דְאַפִּילוּ אַמְרֵי סְהַדֵי פְּלִנְיָא דְהָאֵי סִי"מ בִּי קְטִיל
גְּבָרָא לָא קְטִלִינֵן לִיה וְלָמָּה אַמְרוּ סְתָם דְהָאֵי סִימְנִי' וְהָאֵי סִימְנִי' שְׂיֵשׁ לְפָרֵשׁ דְמִינֵירֵי
בְּסִי"ב לְבַד וְכַדְפִּי' הַפּמ"ג וְלָמָּה נָתְנוּ מְכַשׁוּל כּו' וּבְאַמְתָּ סְתָם לְשׁוֹן סִימְנִים מִינֵירֵי סִי"ב
כְּדְמוּכַח בְּמִשְׁנֵה שְׁלֵהֵי יְבָמוֹת וְאֵע"פ שְׂיֵשׁ בּוּ סִימְנִים וּמ"ש בְּגִמְרָא פּט"ו וְקֶאֱמְרֵי סִימֵן
כ' הַתּוֹסְפוֹת ג"כ דְמִינֵירֵי בְּסִי"ב וּכ"כ בַּחֲה"ר.

אֲדָּ בְּאַמְתָּ לִק"מ דְלֵהֲכִי הֶאָרִיכוּ וְאַמְרוּ דְהָאֵי סִימְנִי' וְהָאֵי סִימְנִי' שְׂאוּמְרִים ב' סִי"ב א"כ
הוּא דְבָר זָר וּמְוֹפְלָג וְחָשִׁיב כְּסִי"מ וְאֵע"פ כ' לָא קְטִלִינֵן וְיִתְיַשְׁבּ יוֹתֵר לִפּמ"ש הַשְׁ"ף
בְּח"מ סִימֵן רס"ז סק"ז דְאֵי סִי' לָאו דְאוּרִייתָא וְא"כ אַפִּילוּ סִי"מ בְּיוֹתֵר שְׂמוּעִיל הִינְנוּ
מִצַּד הַסְּבָרָא דְהָא לָא נִזְכָּר בְּתוֹרָה כְּלוּם עַכ"ל וְכִינֵן שְׁכֹן ה"ה שְׁנֵי סִי"ב שְׂהוּא ג"כ דְבָר
זָר וּמְוֹפְלָג וּבְפָרֵט לִפּמ"ש אֵאזְמוּ"ר דְעֵיקְרָא דְדִינָא דְסִי"מ מִצַּד צִירוּף סִימֵן נִגְעוּ בָּהּ
א"כ לֵהֲכִי הִזְפִּירָה הַגְּמֵרָא דְהָאֵי סִימְנִי' וְהָאֵי סִימְנִי' שְׂהוּא מְקוֹר הַדִּין דְסִי"מ: קִיצוּר
מִהַתּוֹס' דְחֻלְיִין (צ"ו) מוּכַח בְּהַדְיָא דְסִי"מ לָא מְהַנִּי לְהוֹצִיא פְּקֻדוֹן בְּלִי עַדִי פְּקֻדוֹן וְכֵן
בְּמִלְוָה לָא מְהַנִּי בְּלִי עַדִי הַלְוָאָה וּכ"ש דְלָא מְהַנִּי בַד"נ כַּה"ג וְא"כ לִפ"ז מוּכַח דְצִירוּף
סִי"ב ה"ל כְּסִי"מ מְמַשׁ דְאֵל"כ ה"ל לְהַש"ס לְאַשְׁמוּעִינֵן דְאַפִּי' בְּסִי"מ לָא קְטִלִינֵן גְּבָרָא
א"ו מוּכַח דְחִיבּוּר סִי"ב הָנִי סִי"מ וְאִין חִידוּשׁ בְּסִי"מ יוֹתֵר מִבְּהַרְבָּה סִי"ב וְאִדְרָבָּה זְהוּ
רְבוּתָא יוֹתֵר): ה' וְהִנֵּה מִמַּש"ל בְּשֵׁם הָרֶאָב"ד שְׁבַש"מ מְשַׁמַּע ג"כ כְּמ"ש הַשְׁ"ף דְלִמְ"ד
סִימְנִין לָאו דְאוּרִייתָא הָא דְסִמְכִינֵן עַל סִי"מ בְּגִט וּבְעִגּוּנָא הוּא מְחַמַּת דְמִתְקִינֵן רַבְּנֵן וְתִקְיָנוּ
בְּסִי"מ דְנוּקָא שְׂמוּעִיל מִצַּד הַסְּבָרָא אֲבָל לָא דְסִי"מ נִזְכָּר בְּתוֹרָה וּכ"נ דַּעַת רַש"י שְׁפִי
שְׁלֵהֵי יְבָמוֹת (דק"כ ע"ב) וְהִכָּא בְּשׁוּמָא סִי"מ קְמַפְלָגִי וְאֵע"ג דְסִי' דְרַבְּנֵן אִסִּי' כִּי הָאֵי
סִמְכִינֵן אַפִּילוּ בְּאִיסוּר דְאוּרִייתָא עַכ"ל וּמְדָלָא כ' סִי' כִּי הָאֵי הוּא דְאוּרִייתָא ש"מ דְלָא
נִזְכָּר בְּתוֹרָה אֲלָא דְסִמְכִינֵן עָלָיו בְּאִיסוּר דְאוּרִייתָא מִצַּד הַסְּבָרָא וְא"כ י"ל דְשְׁנֵי סִימְנִין
בִּינּוּנִים מְצַטְרְפִין כְּסִימֵן מְוִבָּהֵק דְכִינֵן שְׁסִימֵן מְוִבָּהֵק מוּעִיל מִצַּד הַסְּבָרָא דְלָא שְׁכִיחַ כְּלָל
א"כ ה"ה שְׁנֵי סִי"ב דְלָא שְׁכִיחֵי ג"כ כֵּן כְּמ"ש מְהַרִּיב"ל ח"א סִימֵן ח' וְכֵן כְּתַב בְּתוּיִק"ו
בְּתִשְׁבָּה הַנ"ל וּבְזֶה יֵשׁ מְקוֹם לִיִּישֵׁב מ"ש הַב"י וְהַב"ש סִימֵן י"ז ס"ק ע' דָּאֵם נִשְׂאָת
בְּסִי"ב לָא תִצָּא וְהוּא מְדַבְּרֵי רִי"ו בְּשֵׁם הַרְמ"ה וּבְאַמְתָּ שְׂזוּ פְּלִיאָה לְכַאוּרָה כִּינֵן דְלִמְ"ד
סִימְנִין דְרַבְּנֵן דְבָר בְּרוּר הוּא שְׂאִין לְסַמּוּךְ עָלֵיהֶם כְּלָל בְּאִיסוּר דְאוּרִייתָא כְּמ"ש הַרִיב"ש
סִימֵן שַׁע"ט וְסִי"ש פ"א כ' לְדִידוֹן דְמִסְפָּקָא לֵן אֵי סִי' דְרַבְּנֵן ה"ל סְפִיקָא דְאוּרִייתָא
וּבְסְפִיקָא דְאוּרִייתָא קִי"ל דָּאֵם נִשְׂאָת תִצָּא כְּמ"ש בְּתוּש"ע סִי' ק"נ וְגַם דְמִי לְסַפֵּק
אַשְׁתֵּהֵי אַחַר ג' שְׁפַתְבַּ הַרִיב"ש סִימֵן שַׁע"ט שְׁלַפ"ד הַרְשֵׁב"א אֵם נִשְׂאָת תִצָּא וְהַתּוֹסְפוֹת
שְׁמִקְלִים בְּס' אַשְׁתֵּהֵי הִינְנוּ מִשׁוּם דְס"ל דְהָא דָּאִין מְעִידִין אַחַר ג"י הוּא רַק חֲשָׁשׂא
מְדַרְבְּנֵן כְּמ"ש בַּחֲה"ר אֲבָל לִפ"ד הַרְשֵׁב"א וְהַרִיב"ש שְׂהוּא דְאוּרִייתָא ס"ל דְבַס' אַשְׁתֵּהֵי
אַפִּילוּ נִשְׂאָת תִצָּא וְא"כ בְּסִי"ב שְׁפַתְבַּ הַרִיב"ש דְלִמְ"ד סִי' דְרַבְּנֵן אִין לְסַמּוּךְ ע"ז כְּלָל
בְּאִיסוּר דְאוּרִייתָא וְר"ל שְׂאִין סוּמְכִין ע"ז מְדְאוּרִייתָא א"כ גַּם בְּנִשְׂאָת י"ל דְתִצָּא אַפִּילוּ
לְדִידוֹן דְמִסְפָּקָא לֵן אֵי סִימְנִין דְרַבְּנֵן מִשׁוּם דַּה"ל סְפִיקָא דְאוּרִייתָא וְהִנֵּה הַד"מ וְהַט"ז
הַבִּיאוּ דְבָרֵי רִי"ו הַנ"ל וְכַתְבוּ דְמִינֵירֵי בְּסִימְנִין מְוִבָּהֵקִים קֶצֶת דְאֵל"כ מְבֹאָר בְּרִיב"ש
דְאַפִּילוּ נִשְׂאָת תִצָּא וּפִי' הַב"ש דְהִינְנוּ סִי' אֲמַצְעֵי' שְׁנִסְתַּפְקוּ בָּהֶם בְּגַמ' אֵי סִי' לָאו
דְאוּרִייתָא (וְהַדִּין עֲמוּ כְּדְמִשְׁמַע בְּרִי"ו כִּינֵן דְסַפֵּק הִיא כּו') וְהֵם נִקְר' מְוִבָּהֵקִים קֶצֶת
וְכַדְאִיתָא בְּלִשׁוֹן הַגְּמֵרָא וְכֵן בְּרַמְב"ם פִּי"ג מַה' גְּזִילָה וּמ"מ קֶשֶׁה דְמְדַבְּרֵי הַרִיב"ש הַנ"ל

יש ללמוד דגם בסי"ב אם נשאת תצא דמ"ש מספק אשתהי אחר ג' ימים לפ"ד ה'רשפ"א
ש'בריב"ש מיהו י"ל הרמ"ה לשיטתו דלא ס"ל מ"ש הריב"ש דבמקום שאמרו אין
מעדין תצא כמ"ש הב"י דרי"ו בשם הרמ"ה פליג בזה על הריב"ש וכמ"ש ג"כ הב"ש
ס"ק ק"ב אלא דא"כ קשה על הב"י וד"מ והב"ש למה לא פירשו שהדין דאם נשאת
בסי"ב לא תצא במחלוקת הנ"ל שנויה ולכן פדי ליישב דבריהם אפשר לומר לפמ"ש
דלמ"ד סימנין דרבנן א"כ גם סי"מ ביותר שמועיל היינו מצד הסברא דהא לא נזכר
בתורה פלוג כמ"ש הש"ך וא"כ לפ"ז לא ברירא מלתא פולי האי דעל סי"ב אין לסמוך
עליהם מדאורייתא דהא סי"מ ג"כ לא נזכרו בתורה ומ"מ סומכין עליהם באיסור דאוריית'
מצד הסברא וא"כ י"ל דגם בסי"ב יש סברא לומר לסמוך ע"ז עפ"י מ"ש רבינו ז"ל
בתשובה הנ"ל ד"ג ע"ג פ"ן דידעונו בבעלה של זו שהיה בו סימן זה שנאבד לא שכח
דאתרמי עוד איש אחר בסי"ב זה ונאבד מן העולם ומת אלא שמ"מ אנו רואים שחז"ל לא
סמכו ע"ז רק על סימנין מובהקים דוקא מ"מ פ"ן דלא ברירא מלתא כ"כ לאיסורא רק
דלא ברירא נמי להיתירא א"כ בהצטרף לזה עוד ספק דאולי סי' דאוריית' ס"ל לרי"ו
ולרמ"ה ולהב"י והאחרונים דביעבד מיהא לא תצא משא"כ בספק אשתהי פ"ן דאם
לא אשתני מהני מדאורייתא דטב"ע ודאי דאורייתא א"כ הא דאשתהי לא מהני
להרשפ"א דס"ל דמדאורייתא הוא ע"כ צ"ל שהתורה גילה לנו בפירוש שאחר ג"י אין
ראיה פלל מהפרת צורתו וכמ"ש במדרש טעם לזה הובא במרדכי פט"ז וס"ל להרשפ"א
דמדאורייתא הוא וכ"ן שידוע לנו דבאשתהי אין פאן עדותפלל לכן גם בספק אשתהי
ה"ל ספק דאורייתא ואם נשאת תצא והריב"ש שכ' דלמ"ד סימנין דרבנן דבר ברור הוא
שאין לסמוך עליהם פלל באיסור דאורייתא אפשר דס"ל כמ"ש בשט"מ שם לכאורה
דסי"מ נזכר בתורה לכ"ע מעד דרוש אחיה אנתו כו' ולפי"ז סי"ב דלאו דאורייתא נינהו
ודאי שאין לסמוך עליהם מדאורייתא או י"ל דס"ל דאפילו אי סי"מ ג"כ לא נזכר בקרא
רק מסברא מ"מ בסי"ב גם דיעבד לא מהני ואדרבה גרע מספק אשתהי דאע"פ שניזכר
בטב"ע ממש שהוא זה לא מהני כ"ש בסי"ב ועיין במרה"צ ס"ק צ"ג שפי' דהרמ"ה
לשיטתו הובא בטור סי' קס"ד ותמהו עליו שם הטור וב"י מיהו שם התקמה יותר ע"ש
וכאן אפ"ל דהרמ"ה ס"ל פדעת קצת פוסקים שהביא החמ"ח ס"ק ל"א והב"ש ס"ק מ"ז
דבמקום דאיכא פלוגתא בדיני עגונה אזלינן לקולא וכתבתי הטעם בתשובה א' משום
דספיקא דפלוגתא עדיף אפי' מספיקא דתרי ותרי וס"ל להרמ"ה דענין סי"ב אי
דאורייתא או לא דאורייתא ה"ל כספיקא דפלוגתא פ"ן דמקור הספק תלוי בשני לישני
דברא כו' וגם בב"מ (כ"ח א') משמע שנוטה דעת רבא דסימנין דאורייתא וספיקא דרב
אשי היינו ג"כ פמאן מהנהך תרי לישני דברא קיי"ל וכמ"ש בתשובה אחרת אלא דהרמ"ה
מחמיר יותר וס"ל דלא מהני אלא שבדיעבד לא תצא מיהו לפ"ז פ"ן דקיי"ל שם כמ"ש
רמ"א דבספיקא דפלוגתא אזלינן בתר המחמיר וכן משמע מ"ש הפוסקים והמפרשים
גבי ההוא גברא דבשלהי הלולא אתלי נורא בי גנני' כו' לפ"ז י"ל דלא קיי"ל כהרמ"ה
ואפילו לענין דיעבד בשגם י"ל דספיקא דסימנין חמיר טפי מספק דפלוגתא דרבנן
ע"י מהר"צ ס"ק צ"ג וע"י בתשובת ח"צ סי' כ"א ג"כ מזה וע"י בש"ע סימן קמ"א סס"ח.

ונחזור לעניינינו דלדברי האומרים דאי סימנין לאו דאורייתא א"כ סי"מ ג"כ לא נזכר בתורה רק דמהני מצד הסבא לפ"ז י"ל דה"ה צירוף פמה סי"ב ששהדעת נותנת דהוי כסי"מ י"ל דמהני ג"כ.

ולפע"ד נראה להביא ראיה מהא דפרכינו בגמרא פ' אלו מציאות (דכ"ח ע"ב) למ"ד סימנין לאו דאורייתא מהא דתנן עד דרוש אחיה אותו עד שתדרוש את אחיה אם רמאי הוא או אינו רמאי הוא מאי לאו דרשיהו בסימנין לא בעדים עכ"ל והקשה בפ"י שם מאי קושיא אמאי לא מוקים לה בסי"מ דלכ"ע דאורייתא נינהו ונדחק ביישוב קושיא זו וכן מהרש"א פ"ג דגיטין (דכ"ז ע"ב) הקשה על מ"ש התוספות שם ד"ה סימני' דאי סימנין דרבנן הא דמהדרינו אבידה מן התורה היינו בעדים עכ"ל התוספות וכו' מהרש"א וק"מ דאימא בסי"מ דהוי מן התורה ומהני אפילו בגט ונדחק ליישב שם דבכלים לא שייך סי"מ פלל וזהו נגד מ"ש בטוש"ע ח"מ סימן רצ"ז וכל הפוסקים דמחזירים פקדון ע"י סי"מ כנ"ל אלמא דשייך בזה סי"מ ונגד ד' הרמב"ד שבש"מ שהבאתי למעלה בפ"מ מ"ש דלא אמר סי"מ דידה כו' א"ו האמת יורה דרכו כמ"ש הש"ך דאי סימנין דרבנן א"כ גם סי"מ לא נזכר בתורה פלל ועכצ"ל שמה שאמרה תורה להחזיר אבידה היינו בעדים וכן דרשיהו בעדים ובגט ועיגונא מועיל סי"מ מצד הסבא וכמ"ש הרמב"ד דמקיניו רבנן כו' וא"כ העולה מזה עכ"פ דסי"מ מהני מצד הסבא לבד וא"כ קרוב הדבר לומר מאד דשני סי"ב טובים נמי חשובים כסי"מ וכ"ש ג' או ד' כנ"ד דבנדאי מצד הסבא לא שכיח פלל דאתרמי סימנין הרבה פאילו באיש אחר שצאבד ומת כמו דלא שכיח בסי"מ וכמ"ש מהריב"ל שם רק שלא סמך ע"ז מצד ל' המשנה דשלהי יבמות ואעפ"י שיש סימנים כו'.

וכן אפילו בגיטין כ"כ מה"ט (וגם י"ל דלשיטתי' אגיל דס"ל דסי"מ נזכר בתורה ואפילו לשטה זו אין הכרח לומר דסי"ב אין מצטרפין דהרי גם לפי"ז לא פירשה התורה מהו סי"מ) ומשנה זו כפר יישובה אאזמו"ר נ"ע בתשובתו באריכות גדול.

גם התויק"ו יישוב זה קצת א"כ יש לנו על מי לסמוך ה"ה הרש"ל והמ"ב ותשוב' פ"י והט"ז ונכדו והעה"ג והב"ש והגאון מהרא"ב ואהע"ו והק"נ ותשובת ש"ב יעקב חאה"ע סימן י"ג ובפרט דבתראי פסקו כן כאזמו"ר נ"ע והגאון החסיד מוהר"פ הלוי והגאון בעהמ"ח ס' תויק"ו ודודי הרב הגדול ר' ליב ז"ל אמר לי בשם אאזמו"ר הגאון נ"ע שדעתו הק' הנה דשלשה סי"ב בעינן שיצטרפו אז חשובין כסימן מובהק ועיין במרה"צ סס"ק צ"ח שכ' אולם למעשה כו' לפי ענין הסימנים כו' ע"ש ויפה כו' ועמ"ש עוד בתשובה אחרת מנידון צירוף סי"ב במשאל"ס והבאתי מסוגיא דבב"מ (דכ"ח) גבי תכריף של שטרות כו' שי"ל דמצד צירוף סימנים נגעו בזה קיצור (פינן אי סימנין לאו דאורייתא גם סי"מ לא נזכר בתורה רק דמהני מצד הסבא א"כ כמו כן צירוף שני או עכ"פ שלשה סי"ב י"ל דמהני ג"כ דסבא הוא וקצת טעמיה למ"ש הרמ"א דאם נשאת בסי"ב לא תצא ומ"מ נראה דהרבה חולקים ע"ז): ו ועוד דהנה בנד"ז גם לפ"ד האומרים דסי"ב אין מצטרפין יש פאן תרי ספיקי להקל והספקיות הם [באופן דלא שייך לומר בשום א' מהם אוקמא אחזקת איסור פי הספק הראשון ה"ל כמו רובא עד שאחר החזקת איסור יש לו דין ספק וגם הספק השני אין לומר בו אוקמא אחזקה וכדלקמן א"ה וא"כ בשאר איסורין דאורייתא ודאי הי' זה מהני להקל ולכן אע"ג דבאיסור זה לא מהני פלל

ס"ס זה וכדבעינן למימר לקמן בס"ד מ"מ צד גדול הוא לומר דבכה"ג יש לסמוך ע"ד הפוסקים הרבים דס"ל דחבור סי"ב מהני כמו סי"מ: וביאור זה הוא לפי מה שפאו בגב"ע שהעז ראה איהו שהוא טורף בנהר והספינה נהפכה שלפע"ד זה דמי לספינה שאבדה בים דקיי"ל בגיטין (דף כ"ח) שנותנים עליהם חומרי חיים וחומרי מתים והרמב"ם פי' שאבדה שנשארה להנהגת המים ואולם רש"י פי' שטבעה מ"מ מיירי בלא שקה עד שתצא נפשו וא"כ ה"ה שנשברה ולא ראה שנטבע הוה ספק חי ספק מת וכמ"ש בתשו' הריב"ש סי' שע"ט ובהגהת רמ"א בסימן י"ז סעיף ל"ד וכ"ה בתשו' המנוחסות להרמב"ן סי' כ"ח ואם אינו מעיד אלא שנשברה כו' ובספינה המטרפת בים הרי הוא בחזקת חיים לכל דבר ואם נשברה נותני' עליה חומרי חיים וחומרי מתים עכ"ל ונ"ד שראו היא שפל מן הספינה אל תוך מי הנהר הרבים וראו היא שפפר בידיו ודאי לא עדיף מנשברה הספינה לבד דהוי מיהו ספק וא"כ בהצטרף לזה עוד ספק דהיינו מה שפפאו אח"כ בנהר גוף שיש בו סי"ב הנ"ל שידוע לנו שהיו בבעל אשה זו והנה אף גם להאומרים דסי"ב אינו מצטרפים מ"מ דל מהקא הצירוף נאפילו לא הי' פאן רק סי"ב א' לבד מידי ספיקא לא נפקא דילמא סימנין דאורייתא הן אמת שראיתי להפמ"ג בהקדמת ליו"ד פתב שי"ל דסי"ב הם דרבנן לבד למסקנא דיבמות לל"ב דרבא ולא משמע פן מפל הפוסקים עי' מהריב"ל ח"א סוף סי' ח' ובפרט הב"ש סק"ע בשם רי"ו פנ"ל.

מיהו למסקנת הפמ"ג שם דהיינו בסי' העשויים להשתנות אח"מ ודאי דאפי' מדרבנן לא חשיבי סי' וסי' אמצעיי' דלא שייך בי' השתנות כנ"ד מידי ספיקא לא נפקא וכבר פתבתי בשם הש"מ דסי' העשוי להשתנות היינו מה שאין שינוי אלא בעור כו'.

משא"כ בנ"ד שהם בעובי הבשר וא"כ מצטרפים ב' ספיקות יחד וה"ל ס"ס וכה"ג צידד להקל בתשו' מהריב"ל הובא בק"ע סעיף ל"ה ונ"ד עדיפא פי' הספק שבנד"ז מה ששטפתו הנהר ודאי פחו גדול יותר הרבה מהספק השני שבמהריב"ל שם אם סימן זה הוי סי' מובהק דה"ל פועין ספק חסרון ידיעה כמ"ש בתשו' ח"צ סי' כ"א אף מ"מ מסקנת מהריב"ל שם שלא לסמוך על ס"ס משום חזקת איסור כמ"ש בק"ע סעיף ל"ה אמנם בסעיף שנו"ו וסעיף ש"ס כ' בשם רש"ך דבמקום ס"ס והוא מתהפך מתירי' עגונה וס"ס שבנ"ד אף שי"ל לכאורה שאינו מתהפך אם תתחיל בספק הראשון שפא נטבע ואת"ל שלא נטבע דילמא סי' דאורייתא וא"כ זהו בעל האשה דלכאורה אם אינו נטבע ע"כ אינו בעל האשה אבל באמת ז"א דשפיר י"ל ואת"ל שלא נטבע אז מ"מ דילמא סי' דאורייתא וא"כ צ"ל שזהו בעל האשה ונטבע אח"כ או שהרגוהו והשליכוהו לנהר ואם תתחיל מצד הב' ודאי הוה ס"ס היינו דינמא סי' דאורייתא וא"כ זהו בעל האשה ואת"ל דרבנן וא"כ י"ל שאינו זה מ"מ דילמא נטבע ומת.

והנה הפר"ח בי"ד סי' ק"י בדיני ס"ס ס"ק ט"ז מסיק להקל בס"ס אף שהוא נגד החזקה וכ"כ הכו"פ שם בבית הספק נשלו ומצאתי להם חבר הנשטה מקובצה למס' ב"ק ודף י"א) גבי שליח וחזקת טומאה דהתם היינו חזקת איסור דהא מיירי לטהרה לבעלה והנה הכו"פ סיים וז"ל וכן עמא דבר וביחוד חכמי ספרדים בתשו' אשר תמכו יסודם בהתרת עגונה וגירושין בספק ספיקא אף דאתחזק איסור אשת איש וברוך שפחר בהם ובמשנתם עכ"ל ובאמת הרי מהריב"ן הוא ראש נגדוני חכמי ספרדים יס"ל שאין להקל בעגונה מחמת

ס"ם פנ"ל ובסדר אליהו רבא שהיה מגדולי ומנפילגי חכמי ספרד והוא בתראה האריף
בזה טובא והעלה שאין לסמוך קלל על ס"ס נגד חזקה איסור וכ"כ בקונטרס עגונות שלו
שבוסוף ספרו מכתב מאליהו סי' א' אות כ"א וכן הפנ"י בקו"א פ"ק דכתובות סי' מ"ו כ'
שאין להתיר ס"ס היכא דאתחזק איסורא ומכ"ש באיסור א"א שקרוב הדבר לומר
דבאיסור חנק וחסאת קאי ועכ"פ באשם הלוי עכ"ל והפמ"ג בי"ד סוף סי' ק"י בדיני
ס"ס ס"ק כ"ז כ' דגם להט"ז י"ל דס"ס פרוך הוא ואף במקום חזקה מהני מן התורה אלא
איסור דרבנן עליה דאמרנו סמוך מיעוטא לחזקה כו' וכן משמע דעת השאגת ארי'
בתשו' הובאה בתשו' ביה אפרים חאה"ע סי' מ"ב אף באמת יש סתירה גדולה לזה
ומצאתי אח"כ סעמד ע"ז בפ"י בקו"א לקדושין פ"ק סי' מ"ו והוא ממשנה שלימה רפ"ד
דכריתות ספק אכל חלב ספק לא אכל אפי' אכל ספק יש בו פשיעור ספק אין בו כו'
מביא אשם הלוי וכ' התוס' שם ואשמועינן דאפי' בס"ס מיייתי אשם הלוי ואם פכה
בדאיקבע איסורא לבד דאתחזק איסורא והתירא כ"ש בחזקת איסור לבד שהרי
הרשב"א רפ"י דיבמות כ' דבאיקבע איסורא נאמן עד א' משא"כ בדאתחזק איסורא: ואף
שהרמב"ם פ"ח מהלכות שגגות לא ס"ל פהתוספות ומפרש המשנה בחתיכה א' של חלב
כמ"ש הלח"מ והתוי"ט מ"מ אין ללמוד ממנו שס"ס בחזקת איסור אינו מדאורייתא די"ל
דאיקבע איסורא קיל מדאתחזק איסורא פנ"ל וכמו שפצינו לענין נאמנות ע"א באיסורין
שכתב בחידושי הרשב"א רפ"י דיבמות דבאיקבע איסורא נאמן פנ"ל.

ומ"ש הפר"ח משום דס"ס הוי כמו רבא יש מקום עיון בזה דלכאורה יש ראיה שאינו
כן שהרי ס' טומאה ברה"י אפי' ס"ס טמא לפמ"ש התוס' פחז"ה (דף נ"ה ב') ובפסחים
(דף י' ע"א) (ודף ט' ע"ב ואילו היכא דאיכא רבא להתיירא טהור לגמרי פדאיחא
בקדושין פב"ת (ד"פ) אם רוב צפרדעים כו' ואין לומר דשא"ה משום דהוא רבא דאיחא
קמן מ"מ הא בס"ס משמע דאפי' בג' או בד' ספיקות טמא פמבואר בל' הרמב"ם רפ"ח
מהאה"ט ובכ"מ לשם מה לי חד ספיקא מה לי פמה ספיקי כו' וכ"כ בתוס' דב"ב שם
דרבנן מטמאו אפי' בכמה ספיקות והביאו ראיה מהמשנה פ"ו דטהרות מ"ד פל שאתה
יכול להרבות ספיקות וספק ספיקות ברה"י טמא ומראיתם זו משמע ג"כ דלאו דוקא
תרי ספיקי אלא אפי' פמה ספיקי ובחידושי הרמב"ן שם כתב שיש מי שמתרץ המשנה
הנ"ל ומפרש דר"ל עניני ספיקות אבל לעולם לא מייירי בשני ספיקות דס"ס ברה"י נמי
טהור כדמשמע מפרש"י ורשב"ם בפלוגתא דר"א ורבנן ומ"מ העלה שאין הפי' הנה
פלום וכ"כ הרשב"א בחידושו בפ"ק דב"ק (דף י"א) ואי ברה"י אפילו אתה מרבה פמה
ספיקות טמא.

וכ"כ התוי"ט בטהרות שם ובנדאי דמדאורייתא הוא פמבואר בדבריהם דמן הדין כו'
וכיון כו' מה לי כו' ופשוט הוא ובנדאי פשיש ג' ספיקות רחוק חשש הטומאה יותר
מפשיש ב' צפרדעים ושרץ א' (וגם בשני ספיקות י"ל דרחוק יותר דהא הוא כמו חלק
רביעי לטמא) ואעפ"כ התם טהורה העיסה והכא גבי ב' וג' ספיקות ואפי' הרבה ספיקות
טמאה.

וצ"ל הטעם משום דרה"י הוא ענין שמבטל הספק להיות טמא א"כ אפי' יש ספיקות
רבים פינון דכל ספק מילתא באפי נפשיה הוא הרי הוא יכול לעמוד נגד פל א' לבטלו

משא"כ פְּשִׁישׁ רַנְבָּא לְהַתִּירָא הָרִי הָרֹב הוּא דְבָר א' וְלֹא מְקַנְבֵין מְשַׁנֵי סְפִיקוֹת וְכִינּוּן
שֶׁהוּא דְבָר א' וְכַחוּ גְדוּל יוֹתֵר מְסַפֵּק אֵין פֹּחַ בְּרַה"י לְבַטְלוּ דְדוֹקָא פְּנִיגַד סְפֵק יֵשׁ פֹּחַ
בְּרַה"י לְבַטְלוּ וְאֶפְּלוּ הֵן כַּמָּה סְפִיקוֹת חוֹשְׁבִים כָּל א' פְּאִילוּ הוּא לְבַדּוּ מְאַחַר שֶׁהוּא עֲנִין
נְבָדֵל מִחֲבִירוֹ וְרַה"י מְבַטֵּל לְכָל א' מִשְׁא"כ בְּרֹב שֶׁהוּא עֲנִין א' (וְכַה"ג מְבֹאֵר בְּתוֹס'ס'
בְּפִסְחִים (דָּף ט' ע"ב) ד"ה סְפֵק שֶׁפֶתֵב וי"ל דְּגָרִירַת חוֹלְדָה וּבְרַדְלָס הָנִי סְפֵק הָרְגִיל
דְּלִקְאוּרָה אֵין זֶה תִּירוּץ מְסַפִּיק מְאַחַר דְּבְרַה"י אִפִּי כַּמָּה סְפִיקוֹת טְמָאִים א"כ מַה מְהַנִּי
סְפֵק הָרְגִיל וְלִפְמ"ש א"ש דְּכִינּוּן שֶׁהוּא דְבָר א' דְּעֵדִיף מְסַפֵּק הַשְּׁקוּל מְהַנִּי אַע"ג דְּכַמָּה
ס"ס לֹא מְהַנִּי וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה אֵיתָא בְּחִידוּשֵׁי הַרְמְב"ן בְּב"ב שֶׁם דַּר"א דְּמַטְהַר בַּס' בִּיאָה
מוֹדָה דְּבַס"ס טְמָא כַּמְשֻׁנָה דְּטְהָרוֹת פ"ו הַנ"ל אֲלֵא דְמִשּׁוּם דְּסַפֵּק בִּיאָה הַחֲשָׁשׁ רַחוּק לְכֹן
דִּינִיקָא מְטַהַר אַע"פ שֶׁהוּא רַק סְפֵק א' וּמ"מ בְּנִדְאֵי טוֹמְאָה לֹא מְהַנִּי סְפֵק הָרְגִיל וְעֵי
בְּמַהֲרִי"ט חִי"ד ס' א' שֶׁנִּדְחַק בְּדִיבּוּר תוֹסְפוֹת הַזֶּה) וְכַמוֹ שֶׁהָעֲנִין בְּרַה"י כֹּף י"ל בְּחִזְקָה
דְּאִיסוּרָא לִפ"ד תְּשׁוּ"מ ב"ב וְהַט"ז בִּי"ד ס' ק"י ס"ס ק ט"ו דַּס"ל דְּהִיכָא דְּאִיכָא חִזְקַת
אִיסוּר לֹא מְהַנִּי אֶפְּלוּ כַּמָּה סְפֵק סְפִיקוֹת וְאַע"ג דְּרַנְבָּא עֵדִיף מִחִזְקָה וְהָא דְּאִמְרִינוּ סְמוּךְ
מִיעוּטָא הוּא רַק לְהַחְמִיר לְבַד לְדַעַת הָרַא"ש וְגַם י"ח בְּזֶה עֵי מ"ש הַרְשֵׁב"א בְּמ"ה ד"ו
וְעֵי חַה"ר וְרַמְב"ן פ' בְּתָרָא דִּיבְמוֹת בְּשֵׁם ר"ה גְּאוֹן וְאֶפְשָׁר לְפָרְשֵׁם ג"כ כַּמ"ש הָרַא"ש
דְּדוֹקָא ר' מְאִיר סוּמָךְ ע"ז גַּם לְהַקֵּל ע"ש מִשְׁא"כ לְרַבְּנָן אַף בְּמָקוֹם דְּסַפֵּק טְהוֹר פְּגוּן
בְּמִי שְׁאֵין בּוֹ דַּעַת לְשִׂאוֹל וּבְמִיעוּטָא דְּלֹא שְׁכִיחַ לֹא אִמְרִינוּ סְמוּךְ מִיעוּטָא לְחִזְקָה וּבְנִדְאֵי
כְּשִׁישׁ ג' סְפִיקוֹת עַד שֶׁיִּגִיעַ הָאִיסוּר וְדֵאֵי הָאִיסוּר לֹא שְׁכִיחַ יוֹתֵר וְאַע"פ"כ אִיסוּר אֲלֵא
צ"ל דְּהַחֲזִיקָת אִיסוּר עֲנִינָה לְבַטֵּל הַסְּפֵק דְּהַתִּירָא וְלְכֹן אִפִּי יֵשׁ כַּמָּה סְפִיקוֹת וְכַוְלָם הֵם
צְדָדִים לְהַתִּיר כִּינּוּן שֶׁפֶל צַד וְעֲנִין א' הוּא סְפֵק לְבַד הַחֲזִיקָה מְבַטֵּלֵת לְכָל א' מִשְׁא"כ הָרֹב
שֶׁהוּא דְבָר וְעֲנִין א' וְכַחוּ גְדוּל מְסַפֵּק הַשְּׁקוּל אֵין פֹּחַ לְחִזְקָה לְעַמּוּד נְגִדוּ אֲלֵא שְׁבַמִיעוּטָא
דְּשְׁכִיחַ אִמְרִינוּ סְמוּךְ מִיעוּטָא לְחִזְקָה לְהַחְמִיר וּבְמִיעוּטָא דְּלֹא שְׁכִיחַ מוֹתֵר לְגַמְרֵי כֹן יֵשׁ
לְהַעֲמִיד דַּעַת הַמ"ב וּמ"מ אֵין זֶה מוֹכְרַח כִּי יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין טוֹמְאָה לְאִיסוּרֵי' (וְעֵי בְּמַל"מ
פ"י מְהַלְכוֹת מְקַנְאוֹת דִּין ו' לְעֲנִין ס"ס דְּטוֹמְאֵת יָדִים) וְעַכ"פ לְדִינָא כִּינּוּן שְׁלִפ"ד הַתּוֹס'ס'
ס"ס נְגַד חִזְקַת אִיסוּר הוּא דְּאוֹרֵייתָא וְדֵאֵי שְׁאֵין לְהַקֵּל נְגַד זֶה אַף מ"מ בְּנ"ד יֵשׁ מְקוֹם
לְהַקֵּל מִטַּעַם ס"ס דְּהָא חִזִּינוּ שְׁהַגְמ' מִחִזְקַת אֵת הַסְּפֵק הָרַאשׁוֹן שְׁבַנ"ד לְסַפֵּק אַע"פ שְׁאֵין
עוֹד סְפֵק שְׁנֵי דְּהִינּוּ הִנְךָ ג' דַּר"א בֶּן פֶּרְטָא בְּגִיטִין (כ"ח) שְׁנוֹתַנִּין עֲלֵיהֶם חוּמְרֵי חֲזִיִּים
וְחוּמְרֵי מִתִּים דְּהָנִי סְפֵק כַּמְבֹאֵר בְּהַרְמְב"ם ספ"ו מַה"ג וּבַש"ע סוּף ס' קמ"א וְה"ה מִי
שֶׁשְׁטַפְתּוּ נִהַר ע"ש דְּהִינּוּ נִדּוֹן זֶה ש"מ שְׁאֵין הַחֲזִיקָה מוֹעֲלֵת לוֹ כְּלוּם לְעֲשׂוֹתוֹ כְּנִדְאֵי
כְּדִין שְׁאָר חִזְקוֹת אִיסוּר שֶׁכְּשִׁישׁ סְפֵק א' יֵשׁ לוֹ דִּין וְדֵאֵי אִיסוּר כַּמ"ש הַש"ף בְּכִלְלֵי ס"ס
ס' כ"ז כ"ח וּבְזֶה אָנוּ רוֹאִים שְׁהַגְמ' וְהַרְמְב"ם נִתְּנוּ לוֹ דִּין סְפֵק לְבַד וְאֵין לוֹמֵר דְּהִיא
גוּפָא קְשִׁיָּא מ"ט וְאֵין לוֹמֵר מִשּׁוּם דְּאַתְרַעֵי הַחֲזִיקָה וְכָל הִיכָא שְׁיֵשׁ וְדֵאֵי רִיעוּתָא לֹא
מוֹקְמִינוּ אַחֲזִיקָה דְּהַתִּירָא לִפ"ד הַר"ר שְׁבַת"ש ס' כ"ט מְדִאוּרֵייתָא וְא"כ י"ל דַּה"ה
אִיפְכָא בְּחִזְקָה דְּאִיסוּרָא דְּאַתְרַעֵי וְדֵאֵי הָא לִיתָא דַּהַת"ש שְׁם כ' שְׁהַתּוֹס'ס' לֹא ס"ל כֹּן וְגַם
הַפְּר"ח כ' שְׁגַם לִפ"ד הַר"ר אֵין רַק דְּרַבְּנָן וּמְדִאוּרֵייתָא אוֹקְמָה אַחֲזִיקָה א"כ פְּשִׁיטָא
שְׁאֵין לוֹמֵר כֹּן בְּחִזְקָה דְּאִיסוּרָא וְאַף שֶׁהַפ"י בְּגִיטִין (דָּף כ"ח) הִבִּיא הַתּוֹס'ס' דְּכַתּוּבוֹת (דָּף
כ"ג) שֶׁפֶתֵב ג"כ דְּבִאֲתַרְעֵי לֹא מוֹקְמִינוּ אַחֲזִיקָה וְס"ל דְּמְדִאוּרֵייתָא הוּא מִיָּהוּ בְּפַמ"ג
וּבְסִפְרוֹשׁוֹ שְׁנַת הַעֲמָקִים כָּלָל י"ב כ' דְּהוּא רַק דְּרַבְּנָן כַּמ"ש בַּש"ע אַה"ע ס' מ"ז ס"ג

ואם נשאת לא תצא וא"כ מינה דכה"ג בחזקת איסור אוקמא אחזקה דלא שייך לומר אתרעי מדרבנן להקל וצ"ל מ"ש הב"ש סי' י"ז סק"א ואם זרק לה גט ואיכא ספק אם היא קרוב לו או קרוב לה הוי ספק מגורשת ולא אמרינן דאוקמינן אותה על חזקת א"א מיהו בתוס' בגיטין (דף ע"ח ע"ב) ד"ה והא משמע דבאמת מעמיד' בחזקת א"א רק בתרי ותרי נתנו דין ספק מגורשת משום דמדרבנן תרי ותרי לא מוקמינן אחזקה והב"ש בסי' קע"ג סק"ה כ' עוד בזרק לה גירושין ס' קרוב לו או לה הוי ס' דאורייתא והוא נגד ד' התוס' הנ"ל (ועי' תוס' פתובות (כ"ב ב') ד"ה באשם תלוי בחזקה דאשה דייקא מרע כו' ובר"ן לא משמע פן כמ"ש הפנ"י וכ"כ בלח"מ פ"ח מהל' שגגות דין ג' וכינן דבג' דברים דר"א בן פרטא גם להר"ן הנה ס' מגורשת ולא מוקמינן אחזקה עכצ"ל דמצד מעלת הספק בעצמו הוא ולא משום חזקה דאשה דייקא כו' שהרי הר"ן לא ס"ל זה) ויש קצת ראיה ממ"ש הרמב"ם פ"א מהלכות שחיטה דין י"ב ואם לא בדק הסימנים ה"ז נבלה משום דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ונהרי התם ודאי אתרעי חזקת שאינה זבוחה ואעפ"כ מעמידים הספק על החזקה אלמא דהא דאמרינן דבאתרעי לא מוקמי' אחזקה הוא דרבנן לבד ודלא כהב"ש והפנ"י והרא"י שהביא הפנ"י מאשת חרש לק"מ דשאני ספק דחרש לר"א שהוא ספק במין דומה לכוי וספק פי האי לא שייך לומר אוקמא אחזקה דמשום החזקה לא ישתנה המין שקדם לחזקה זו ועי' תוס' פ"ח דיומא דבספק זה דנקא שייך לומר אצטריף קרא לרבויי ספיקא מפני שהוא שנה בכל זמן משא"כ שארי ספיקות ומה"ט נמי י"ל דלא אמרינן אוקמה אחזקה אלא בשארי ספיקות משא"כ ס' זה ששנה בכל זמן לא ישתנה מחמת החזקה אמנם באמת הטעם למשנתנו דג' דברים של ר"א בן פרטא דלא מוקמינן אחזקה מבואר בריב"ש סי' שע"ט דלאו ספק לבד הוא אלא שרובן לאבוד אלא דכינן שאפשר ההצלה בהם אין הולכין אחר הרוב ואע"ג דרובא וחזקה רובא עדיף ה"א איכא תרתי חזקה חזקת האיש שהוא קיים וחזקת אשה שהיא בחזקת אשת איש עכ"ל ובהו יש ליישב מ"ש הרמב"ם פ"ו מהלכות גירושין דין כ"ח בהניחו גוסס שהוא ג"כ ספק מגורשת ואע"פ שבהדיא אמרו בגמ' דרוב גוססים למיתה וכינן דרובא עדיף מחזקה ה"ל אינה מגורשת כלל לחומרא עכ"פ (דלחומרא לא אמרינן סמוך מיעוטא כו') ולמ"ש הריב"ש א"ש.

וכ"ה בהגהות מרדכי דקדושין סי' תקס"ח וז"ל ואע"ג דרובן לאבוד דגרסינן בגיטין פ' פל הגט שלשה דברים אמר ר' אליעזר יוצא ליהרג וספינה שאבדה ביים ועל עיר שכבשה פרקום ומדכניל להו בהדי הדדי משמע דכולהו בחד סגנון הנה ובב"ב (דף קנ"ג ע"ב) גרסינן עלה ספינות שרובן לאבד עכ"ל.

והנה לפ"ז מבואר דע"י ענין ששטפתו נהר נסתלק החזקת איסור מדאורייתא דהא מחמת זה נחשב רק לספק אע"ג דרובן לאבד אלא דהמיעוט עם תרתי החזקה ה"ל פלגא: א"כ מוכרח דמחמת ענין זה נסתלקה החזקה ונשאר סתם ספק דאורייתא (אכן לפמ"ש התוס' והרא"ש בפ' החולץ גבי משאל"ס דמיעוטא דנמלטי שכיח ואעפ"כ רובא עדיף מחזקה ואם נשאת לא תצא יש לתרץ דרוב זה שבג' דברים דר"א אינו רוב חשוב אלא רוב גרוע לכה מרעי לי' מיעוטא וחזקה וכעין מ"ש התוס' בקדושין (דף פ' סע"ב) ולפמש"ש בשם הגליון לרבנן נמי הנה ספק בכה"ג אלא דעשו כמי שיש בו דעת לשאול דספיקו טמא וכ"כ התוי"ט פ"ג דטהרות משנה ח' ולכן בהג"י ג' דברים נמי י"ל דמש"ה הוי ספק) והנה

בספק השני שבנ"ד שהוא ס' אי סימנין דאורייתא ג"כ לא שייך אוקמא אחזקה כמ"ש הש"ג הביאו בתויק"ו ס"ס כ"ה והפמ"ג בס"י ק"י ובספרו ש"ה הנ"ל דבשביל החזקה לא ישתנה הדין ועוד דה"ל כמו ספק פלוגתא דרבננותא וגדול מספיקא דתרי ותרי ואין לומר בו אוקמא אחזקה בשגם שהרמ"ה ס"ל דבדיעבד אם נשאת בס"ב לבד לא תצא ואף שחולקים עליו וכדלעיל מ"מ אין לומר בו אוקמא אחזקה עכ"פ רק דה"ל ספיקא דאורייתא ועוד ש"ל שהספק הראשון דה"ל כמו רוב ביטל החזקה פדלעיל וא"כ לכאורה יש פאן שני ספיקות עצומים ואין לומר בשום א' מהם אוקמא אחזקה וי"ל לכאורה דמהני להתירה שאף מהריב"ל בק"ע סעיף ל"ה דמחמיר בזה שאין להתיר מצד ס"ס ודלא כרש"ך שבק"ע סעיף שנ"ו וסעיף ש"ס הרי פי' טעמו משום העמד אשה בחזקת אשת איש וזה שייך בגידון שלו שהספק השני אם סימן זה הוי סי"מ ודאי שייך לומר בו אוקמא אחזקת א"א ואדרבה לדעת הח"צ סי' כ"א ה"ל ספק גרוע דהיינו מחמת חסרון ידיעה כו' ולכן אף דספק אי סי' דאורייתא אין שייך לומר בו אוקמא אחזקה לא מהני כלל משא"כ בנד"ז דהספק הא' ה"ל כמו רוב ומהספק השני הוא אי סי' דאורייתא יש להקל לכאורה לדברי מהריב"ל ועי' מזה בתשובת נו"ב חאה"ע סי' מ"ג שהביא פן בשם השואל והוא השיב ע"ז וז"ל ולדבריו יתיר גם בלי הפרת בגדים כו' ואין תשובתו זו מספקת כלל דשאני ספק דשאלה או ספק דאי סימנים שיש חד לישנא בגמ' דמהני ולכן הוא ספק שקול מצד עצמו גם בזולת ששטפתו וגם החזקה דאיסורא אינה פועלת בו משא"כ בסתם מציאת נטבע בלי סימנים ל"ל הכי אף מש"ש אח"כ דהרי הפל ספק אחד ושם חי ושם מת אפשר נכון הוא כי בכל שני ספיקות שנאמרו בגמ' הספק השני מוסיף וגורם היתר כמו ואת"ל תחתיו זינתה ושם באונס משא"כ הכא רק הספק הראשון הוא ענין הגורם מיתתו וספק דסימני' אינו ענין הגורם מיתתו כספק הראשון אלא שהוא ראי' להכריע לצד הספק דהתירא נגד הספק דאיסורא ומנ"ל דמהני כה"ג ועיין ביבמות (דף קכ"א ע"א) בתוס' רנבא דצורבא מרבנן אי סליק קלא אית ליה שהוא ראי' גדולה יותר מספק שקול לא מהני אפי' במשאל"ס כ"ש ראי' דסימנים שלא במשאל"ס כ"א בשטפתו נהר אלא שאינו ראי' להאומרים דסי"ב מהני גבי משאל"ס ע"כ צ"ל דרוב דצו"מ גרע טפי מספק הנמשך מסימנים בינונים ועי' בפסקי מהרא"י סי' קס"ז אין נראה לי לצרף קנין הפסד לטעם דחולבת כו' והמל"מ פ"ד מהלכות בכורות חלוק עליו מ"מ התם הספק השני ג"כ ענין הגורם היתר כמו הספק דאת"ל תחתיו כו' אלא דמ"מ בנד"ז שייכי הספיקות אהדדי כו' ומהרא"י קאמר התם משום דלא שייכי אהדדי ולכאורה ראיה מחולין ע"ט דסמכינן אסימנים והיינו משום דהתם ה"ל ג"כ ספק דאורייתא דשם חוששין לזרע האב כמו כן הכא פיון בלא הסימנים רק ספק ע"כ י"ל סמכינן אסימנים אף לא דמי התם הסימנים גורמים היתר דאף להצד דאין חוששין לזרע האב הסימנים הן מורים שאמו של זה כשל זה משא"כ הכא את"ל שלא נטבע ועלה אין הסימנים מתירין דהסימנים הן רק לומר שלא עלה אלא נטבע אלא ש"ל את"ל שלא נטבע אז ועלה שם נטבע פ"ב שהרי הסימנים מוכיחים מ"מ ל"ד להתם רק י"ל ענין הס"ס פעין מ"ש במנחת יעקב בקונטרס הספיקות ס"ק ד' דהוי ס"ס משום דאין למצוא החומרא כ"א ע"י חששות רחוקות ה"נ א"א למצוא החומרא כ"א ע"י מיעוטא נגד רנבא דשטפתו נהר.

ונוסף ע"ז לומר דאתרמי. נטבע בסימנים פסימנים של זה וה"ל ענין זה פעין חיבור שני סימנים בינונים מיהו לא דמי דהתם שני הסימני מענין א' וע"כ מצטרפים משא"כ ה"כא שני ענינים המה.

וצ"ע לדמות ס"ס זה לשני ספיקות דפלוגתא דרבנותא דשם ג"כ יש למצוא ספיקות פנה: קיצור בנד"ז גם להאומרים דסי"ב אין מצטרפין מ"מ יש שני ספיקות להקל וכל ספק הוא דחזקת איסור אין פועל בו כי הספק הראשון הוא כמו רוב דשטפתו נהר רובו לאבד וגם הספק דסימנים ה"ל כמו ספיקא דפלוגתא הפר"ח מקיל בס"ס אפי' בחזקת איסור דס"ל דס"ס דומה לרוב והט"ז ומ"ב מחמירי שאפילו מאה ספיקות לא יועילו ויש לסמוך דבריהם לחלק בין ס"ס לרוב מדין טומאהברה"י ומ"מ בנד"ז שהספיקות הם הא' רוב והשני ספק פלוגתא אין שייך להחמיר מצד חזקת איסור ומיהו יש לגמגם שהספק השני אין גורם כהספק, הראשון): ז ומ"מ הנה לפמ"ש בש"ע סי' י"ז סל"ב האי אפי' בנטבע במשאל"ס דהיינו במעשה דעסיא בענין סי"מ דוקא וכ"כ הנ"י בשם הרשב"א וכ"ד הר"ב"ש בתשו' סי' שע"ט וכ"כ בשו"ת פנ"י חאה"ע ססי' ז' בשם התוס' אלא אע"ג דאיכא ספק אי סי' דאורייתא לא מהני אפי' באיסור דרבנן משום חומרא דא"א כ"ש וק"ו דלא מהני כה"ג בשטפתו נהר דנותנין עליו חומרי חיים וחומרי מתים שאין זה כדין משאל"ס.

ואע"ג: דאיכא שני ספיקות בדאורייתא דהא התם במשאל"ס איכא ג"כ שני הספיקות ושם הספק הראשון מותר מן התורה דהיינו דין משאל"ס משא"כ ה"כא כו' אלא אפי' לדעת תשו' פנ"י הנ"ל דס"ל להלכה ולא למעשה דבמשאל"ס מהני סי"ב היינו משום דגם אי סימנין דרבנן מהני דרבנן ואף גם לפמ"ש בתשובה שבסוף ספר תויק"ו סי' ו' דבמשאל"ס מהני סי"ב מטעם הספק אי סי' דאורייתא דה"ל ספק דרבנן מ"מ כבר כתב אאזמו"ר הגאון ז"ל דהיינו משום דמשאל"ס ה"ל רק איסורא דלכתחלה משא"כ בשטפתו נהר דה"ל איסורא דדיעבד והספק הא' אסור מן התורה י"ל דבנדאי לא מהני הספיקא אי סימנין דאורייתא.

כי באיסור א"א לא מהני כלל ספק ספיקא שהרי אפי' גבי חשש קדושין דאיכא חזקה דהתיירא לא מהני ס"ס כדמוכח בקדושין (ד"נ) דחיישינן אפי' למיעוטא וכ"ש לס"ס וכ"ש וק"ו בספיקות דמיתת הבעל דאיכא תרתי חזקה לאיסורא ונהי דהספיקות הם גדולים שאין החזקות פועלים בהם עכ"פ חמור הענין טפי מספק קדושין דאיכא חזקה להתיירא כו' אף כ"ז בסי"ב לבד אבל בחיבור סימנים יש סברא לצדד להקל בכה"ג אף למ"ד דחיבור סימנים אינם כסי"מ לגמרי ונהנה מתחלה נקדים בדיני ס"ס מה שיש עוד לחוש בס"ס הנה הגם שאין נפ"מ למעשה דבלא"ה לא מהני פאן ס"ס מ"מ יתגלגל מזה נפ"מ לנ"ד ומה שיש לחוש פאן הוא משום שנודע הספק הא' תחלה ורמ"א כתב ב"י ד סי' ק"י ס"ט בהג"ה דבעי' נודעו יחד ונהנה הט"ז שם ס"ק י"ד והפר"ח ס"ק מ"ח השיגו עליו דס"ס שבגוף א' וענין א' א"א שיהיה נודע בנתיים ובאמת אין זו השגה על רמ"א והגהת או"ה שהרי ספיקא דנ"ד הוא קרוב לזה ואפשר לומר דהיינו הך ממש שהרי נדאי ב' הספיקות הם מענין א' לומר שבעלה של זו מת אלא לכאורה י"ל שאין כ"כ בגוף א' כי הספק דאולי סי' דאורייתא היינו בגוף זה שמצאו לומר שזהו הגוף של בעלה המת

והספק הראשון ה'ה בגוף הבעל בעודו בחיים לומר שמת מחמת שראינוהו מפרפר בנהר
אבל אין הספק הראשון כ"כ מכרית לומר שגוף זה שמוצאו הוא ה'ה בעל האשה וא"כ
הס"ס הוא בב' גופים (נדעת או"ה והש"ף בדיני ס"ס סק"א והפר"ח שם כ' בשם הרא"ש
דבב' גופים לא אמרינו ס"ס הן אמת שהכו"פ בדיני ס"ס חולק ע"ז).

אבל באמת ז"א דהא קיי"ל פ"ב בפסחים (ד"י ע"א) דאמרי' קבר שאבד הוא קבר
שנמצא ולא חיישינו דילמא זה שאבד אינו זה שנמצא א"כ ה"נ גם לפי הספק הראשון
הרי נאבד הבעל במקום זה וא"כ גוף שנמצא זהו הבעל וא"כ הרי ב' הספיקות מעידין
על גוף א' וע' פר"ח בא"ח סי' תל"ט דגם באיסור דאורייתא סמכינן על הא דרבי מדפסק
דגם ביטול א"צ והוא דעת הראב"ד בהשגות פ"ב מה' חמץ ובמל"מ שם כ' שכ"ד בעל
המאור והרמב"ם אמנם דעת הטור וריא"ז ושאר אחרונים דצריף ביטול ובכורות
(דכ"ה) מיייתי לה לענין בעלי מומין שנתערבו דאיסורא דאורייתא הוא פ"נ שיכול
לבקרם ואפ"ה סומכים ע"ז לת"ק ולרבי ע"ש ובתשו' שב יעקב חאה"ע ססי' י"א הביא
ראיה מהא דרבי למ"ש בק"ע סי' רכ"א בשם המבי"ט אם נאבד יהודי בדרך כו' ואח"כ
באותו הדרך נמצא הרוג מדאורייתא תלינן שזהו הנאבד כו' ובאמה לכאורה אין משם
ראיה דהא אנו לא אמרי' אלא דלא חיישינו שהקבר שנאבד ישנו עדיין בהשגחה וקבר
זה שנמצא אחר הוא להא לא חיישינו משא"כ בנידון של המבי"ט שאנחנו רוצים להכרית
שנאבד היהודי מחמת שנמצא הרוג זה לא שמעינן מהתם רק להכרית ע"י המציאה שאם
אבד בודאי פ"נ זהו שנמצא אלא שאפשר הש"י קורא נאבד מה שאין נודע לנו איה
היהודי ולפי שלא פ"נ למקום שהלך אבל באמת ל"ד להדדי פ"נ חוק מ"נ כו' דנאבד
שבקבר היינו שידוע שהיה שם ממש ודכונותה בנדון של המבי"ט אינו אלא אם היה ידוע
שבודאי נהרג שם אבל א"כ מה איכפת לנו אם זהו שנמצא כו' וכבר הרגיש מזה הש"י
עצמו ואין בדבריו די השיב ע"ש אמנם בנ"ד שפיר שייף לומר זהו שאבד זהו שנמצא
דהא אנו רוצים לומר שע"פ הספק הראשון ג"כ זהו הגוף וא"כ אנחנו צריכים לדון איך
הוא ע"פ אותו צד שאת"ל שנטבע הבעל ואם נטבע הרי נאבד ודאי וא"כ זהו שאבד זהו
שנמצא ויצא לנו מזה ששני הספיקות שבנ"ד הם בגוף א' ממש דבין להספק השני זהו
הגוף של בעל האשה שנאבד ובין לפי הספק הראשון ג"כ זהו הגוף שראינו מפרפר זהו
שנמצא וגם ב' הספיקות הם מענין א'.

אלא שיש לחוש בנ"ד משום שנודעו בינתיים ולא פ"נ שני הספיקות כא' ומשמעות או"ה
ורמ"א דאף שבס"ס שפ"ג וענין א' בעי' שלא יהיו נודעו בינתיים וחנם השיגו עליו
הט"ז ופר"ח שנה א"א במציאות דאפשר ואפשר הוא כנ"ד וגם כמו הנה ס"ס דלקמן
אות ח' וכמ"ש בפמ"ג ומ"מ לדינא משמעות הט"ז סי' ק"י סק"ד דבס"ס שפ"ג א' לא
איכפת לן בנודע בינתיים ע"ש במ"ש מהני בכל גונוי כו'.

אף הפמ"ג לא פ"נ פ"נ והנה ממ"ש הש"ף בדיני ס"ס סק"ד אבל אם לא נתערבו תחלה
התנגולים חז בחד כו' מבואר דס"ל שאף בס"ס שאינו ע"י תערובות בעינן שלא יהיה
הספק הראשון אסור מה"ת והיינו ע"כ בפאים פ"אחת ממש ומהפר"ח שהתיר בזה אין
ראיה להיפוך דשאני התם כטעמים שהביצה לא נאסרה כו' הן אמת שסברתו זו אינה
מוכרחת דהא כל ביצה דמתילדא האידנא מאתמול גמרה וא"כ הספק הראשון הוא

מה"ת וכדלקמן: ונחזי אנו הנה מקור דין זה של הרמ"א דבעי' נודעו יחד שהיא מהגהות או"ה פלל כ"ו סי' ב' שם כ' וז"ל אפי' הב' ספיקות ס"ס גמורות דהיינו בענין א' ובגוף א' מ"מ לא ניקר ע"י כ"ה אם לא שביבאו בפעם אחת כו' אבל אם נודע לו הספק האחד קודם אחר שעת ידיעתו אזלינן וחשוב באותו פעם פאיסור ודאי וכשיבא הספק הב' אפי' בלתי תערובות לא הוי אלא ספק א' עכ"ל וגם האו"ה בכלל כ"ו הזכיר והקפיד בזה שלא יהיה הספק הראשון אסור דאורייתא כמ"ש דין א' הואיל והספק הראשון אסור דאורייתא ומקור זה הוא מסה"ת סי' ע"ו בשם ר"י וז"ל דכינו דמן התורה אסורה ושייך בה אשם תלוי בודאי אי הנה ביה פרת לכך פי נתערבה הוי חד ספיקא ואפי' באלף לא בטיל כו' כמו אם נתערב ודאי של איסור אבל אי נתערבו מתחלה בשנים כו' או ס"ס שהפל בגוף הדבר מותר עכ"ל לשון זה אין לו הכרע אם ר"ל שבס"ס שהפל בגוף הדבר מותר אפי' נודעו בינתיים דבכה"ג מיירי בסה"ת או ר"ל שמותר משום דבס"ס שבגוף הדבר מסתמא באים פאחת.

ולכאורה משמע כפי הראשון דהא כבר נת' שאפשר שלא יהיו באים פאחת ולמה התיר ר"י בסתמא והפר"ח סי' ק"י ס"ק מ"ו כ' שלשיטת סה"ת אין חילוק בין ס"ס דתערובות לספק דגוף וענין כו' זולתי פשהספק או התערובות הראשון אסור מה"ת כו' ולשיטתיה אזיל דס"ס שבגוף א' וענין א' לעולם באים פאחת וא"כ ממילא אין שייך לומר בכה"ג שהספק הראשון אסור מה"ת שהרי אין פאן ראשון ואחרון פלל ומש"ה א"ש לדבריו מ"ש סה"ת או ס"ס שהפל בגוף הדבר מותר ולא חש לבאר שלא יהיה הספק הראשון אסור מה"ת משום דאי אפשר להיות פלל במציאות אבל לפמש"ל דאפשר הוא א"כ אדרבה מדלא הזכיר סה"ת בס"ס שבגוף הדבר שום תנאי ש"מ דאין קפינא אפי' בשאין באין פאחת ולכאורה בשט"מ פ"ק דביצה בשם ר"י משמע ג"כ דלא פליג ר"י רק בתערובות והטעם לחלק בין פשהספק השני ע"י תערובות ובין פשהוא שאר ספק מעליא י"ל ע"ד שכתב הט"ז בסי' שט"ז סק"ה דכשהספק השני שע"י תערובות דהנה פשני שבילין בבאו לשאול בבת אחת דמחמירין ביה דכאן א"א לשאול אלא בבת אחת דהא עיקר ההיתר מפח ס"ס עכ"ל.

ועי' בפלקתי ססי' קי"א סק"ח שביאר ג"כ דבהכרח הוי פנשאל עליו ועל חבירו כו' ע"ש ואף שהט"ז והפלקתי מיררו פשהתערובות השני הוא חד בחד מ"מ טעם זה שייך אפי' פשהתערובות א' במאה דאע"ג דיש בזה מעליותא דחד בתרי בטיל מדאורייתא מ"מ בצד היותו ספק (ונפ"מ היכא דהבטול לא מהני כמו בדבר חשוב כו') ה"ל פספק דשני שבילין ותדע דהא קיי"ל רס"י ק"א דחתיקה הראויה להתפבד אף אם איסורה רק מדרבנן אינה בטיילה אפי' באלף וקשה נהי דמצד בטיול לא מהני בדבר חשוב יהיה מהני מצד היותו ספק דרבנן דספק דרבנן לקולא אף בדבר חשוב כמ"ש הט"ז סי' ק"ב סק"ג והב"ח שם הביא מהש"ס דמנחות שאף בדשיל"מ י"ל פן ותירצו ע"ז דשא"ה דאנו בקיאים בקביעא דירחא אבל משמע בספק דרבנן בשאר דבר חשוב שאינו דשיל"מ אזלינן לקולא (ועי' בתוס' בעירובין דמ"ה סע"ב) ובתה"א דק"י ע"א ובדיני ס"ס שבש"ף סי' ק"י סי"ז) וא"כ קשה אמאי לא מהני בטיול חד בתרי מצד ספק א"ו דספק זה לא נחשב ספק מטעם הנ"ל ולכן לפ"ד רש"י ורמב"ם בי"ד סי' ק"י ס"ח בעינן שלשה תערובות דוקא ואז הוי ס"ס משא"כ שני תערובות לא נקרא ס"ס ועי' פר"ח שם ס"ק ל"ח בפ"י דברי

רש"י וגם להתוס' דבשני תערובות חשיב ס"ס היינו משום שגם בתערובת ראשון מדאורייתא ברובא בטיל ולס"ס מצטרף ב' תערובות דאז לא דמי ממש לשני שבילין ע"י פתובות פ"ב (דכ"ז סע"א) התם ודאי כו'.

משא"כ בתערובת א' לא חשיב אפי' ספק א' דהא ודאי איכא איסור פאן ולכו דוקא גבי ספק ראשון בגופו וספק שני ע"י תערובות הוא דס"ל לסה"ת פיון שהספק ראשון מן התורה לא מהני הספק השני אבל פשהספק השני ג"כ שלא מצד תערובות רק בגוף הדבר י"ל אפי' הספק הראשון היה אסור מן התורה ונודע בינתיים מהני דאתי ספק ומוציא מידי ספק כדאיתא בנדה (דט"ו ע"ב) גבי אשה שיש לה נסת בעלה מחשב ימי נסתה וביא עליה ולפ"ד הרשב"א במשמרת הבית שער הנסות דקע"ג אפי' למ"ד נסות דאורייתא הדין פן משום דמ"מ ספק ספיקא הוא והר"א"ה בבד"ה שם לא נחלק עליו אלא משום דס"ל דלמ"ד נסות דאורייתא ליכא ס"ס פלל דבנדאי רואה מחזקינו לה ולכו אין לדחות דגם להרשב"א הטעם התם משום דאשה בחזקת טהרה עומדת דזה אינו דלמ"ד נסות דאורייתא לכל הפחות נחשב ספק אפי' אחר החזקת טהרה דמתמת החזקה נחשב לספק וכעין מ"ש התוס' בנדה (די"ז סע"ב) ונדע דלהר"א"ה נחשב אפי' לנדאי וע' פר"ח בסי' ק"י ססקמ"ו דלדבריו ספק תערובות גרע טפי דלא מהני אפי' פשהספק הראשון היה רק עיקרו מדרבנן כו' ע"ש שהארי"ה וא"כ לפ"ז עכצ"ל שאין ללמוד מספק זה לספק שבגופו והיינו מטעם הנ"ל דספק תערובות דומה לשני שבילין הגם שי"ל דלגבי ס"ס לא מזיק מה דספק השני דומה לשני שבילין כדמשמע קצת לכאורה מהא דכתובות (דכ"ז סע"א) הנ"ל אף הרי מהט"ז בי"ד סי' שט"ו סק"ה והד"מ בא"ח סי' תל"ט סק"ב משמע גם בס"ס לא מהני כה"ג מיהו הרי הט"ז לא מייירי רק בתערובות חד בחד והנה להט"ז ופר"ח דס"ל דספק שני בתערובות לא מהני אפי' בלא נודע בינתיים א"כ ודאי י"ל פן דספק תערובות גרע אמנם להאמרים דבלא נודע בינתיים מהני ואעפ"כ בנודע בינתיים לא מהני לפ"ז י"ל דה"ה פשהספק השני בגופו לא מהני בנודע בינתיים עכ"פ דאין לדחות משום דספק תערובות גרע דהא מהני בלא נודע בינתיים וכן מלשון הב"י בי"ד סי' נ"ז בשם המ"כ וכי פליג ר"י על התלמוד בכל מקום דאמר ס"ס בדאורייתא כו' ע"ש מזה מוכרח דספק שני בתערובות לא גרע משאר ספק שני בגוף הדבר דאל"כ אין מקום לתמיהתו על ר"י פלל נמצא לפ"ד המ"כ הנ"ל וסייעתו מוכרח לומר דלר"י גם פשהספק השני בגוף הדבר לא מהני בנודעו בינתיים עכ"פ והקושיא מההיא דנדה (ט"ו) יבואר לקמן בס"ד וכן משמע בת"ח פלל מ"ג דין ז' דאף בשני הספיקות בגוף הדבר בעינן נודעו יחד דוקא והנה הפר"ח בסי' ק"י ס"ק מ"ו הביא ג' שיטות בדעת ר"י והן סה"ת דלעיל והרשב"א והר"א"ה ולפי שיטת הר"א"ה בלישנא אחרתא שבו היה אפשר לומר דמחלק בין ספק א' בתערובות לס"ס שהפלל בגוף הדבר אפי' היכא שהספק הראשון אסור דאורייתא וכ"כ הפמ"ג והטעם י"ל כדפרישית לעיל אמנם לפ"ד הרשב"א א"א לומר פן דאלת"ה לא מקשה מידי מהא דכתובות דפתח פתוח ע"ש בתה"א ד' קט"ו ע"א וכן משמע ממש"ש דהתם שאני שא"א לבוא לפניך אלא בשתי ספיקות כו' משמע כל שאפשר לבוא תחלה הספק הראשון לא מני תו ספק שני אפי' לא נודע בינתיים וכ"ה לפ"ד סה"ת עכ"פ בנודע בינתיים א"כ עכ"פ בנודע בינתיים ודאי א"א להקל אפי' בשהס"ס שלא ע"י תערובות ואולם עדיין נשאר עוד לצרף דעת ר"ת שהביא הרשב"א

בתה"א שם דפליג על ר"י ומתיר אפי' ב'ש'ה'ס'פ'ק ראשון אסור מן התורה ואפי' ב'ש'ס'פ'ק ב' ע"י תערוכות ואפי' ב'נודע' ב'ינתים' לפמ"ש מהרא"י בהגש"ד סי' פ"ד ד'אפי' ר"י לא פליג אלא ב'נודע' כמש"ל ב'שם' המ"ב והמ"י וגם להחולקים עליהם ב'שיטת' ר"י מ"מ מודו דלר"ת אפי' ב'נודע' שרי ונהנה המ"ב סי' ל"ח כ' ש'מ'ש'מ'עות הפוסקים ש'דברי' ר"ת הם עיקר אלא ש'פתבו' ש'יש' לחוש לדעת ר"י כו' וא"כ בנ"ד ה'יה' זה עכ"פ צד גדול להקל אכן ב'אמת' י"ל דבנ"ד גם ר"ת מודה לפמ"ש הרשב"א בתה"א דב'נתערב' איסור דאורייתא חד בחד ד'התירא' וא"ח פ'ל' א' ל'רוב' לא הוי ס"ס ופי' הפר"ח שם ד'אפי' לר"ת נמי ק'אמר דע"כ לא קשרי ר"ת אלא ב'חדא' ס'פיקא ד'גופא' דלא א'תחזק' איסורא ולא מ'חייב' עליה א'שם' תלוי וכגון ס' ט'ר'פ'ה א'בל' היכא ד'אתחזק' איסורא ד'היגו' חד ב'חד' פ'ל' חדא מקרי נדאי איסור כו' ע"ש א"כ בנ"ד נמי הרי ב'ס'פ'ק' ה'ראשון' ש'הוא' דין ס'פ'נה' ש'אבדה' ש'נותר' עליה חומרי חיים כו' נדאי ד'הבא' על ה'אשה' חייב ב'א'שם' תלוי עי' רמב"ם פ"ח מה' ש'גגות' דין ג' וא"כ לא מ'הני' ה'ס'פ'ק' הב' כ'מו' דלא מ'הני' ה'תערוכות' ב'רוב' ד'חשיב' נמי ס'פיקא לפי דעת ר"ת ור"י א'כן' לפ"ד הפ"ת בסי' ק"י ס"ק מ' ש'חולק' על הפר"ח בפ' ד'ברי' הרשב"א ו'לד'ד'יה' ר"ת פליג נמי ב'הא' ה'יה' א'פ'שר' להקל אם לא ש'נאמר' ד'ס'פ'ק' ה'שני' ד'תערוכות' ב'רוב' ע'דיף' יותר מ'שאר' ס'פ'ק' לפ"ד ר"ת מ'שום' ד'מ'דאורייתא' ב'רובא' ב'טיל' עכ"פ א'כן' נ'גד' זה יש בו חסרון פנ"ל וגם ב'ס'פ'ק' ה'ראשון' ד'חד' ב'חד' י"ל ד'גרע' מה"ט מ'שאר' ס'פ'ק' ד'חייבים' ע'ליו א'שם' תלוי ועי' פרמ"ג שפי' כהפר"ח (וב'כל' ה'נ"ל' ה'רנוח'נו ת'רוץ' י'פה' לה'אומרים' דס"ס מ'הני' נ'גד' ח'זקת' איסור א'שר' ס'נערת' עליהם ה'ק'נ'ש'יא' ה'ח'זקה' מ'מתני' רפ"ד ד'כריתות' ש'הז'פ'רתי' ל'מעלה' ב'שם' הפ"י בקו"א ל'קדו'ש'ין ולפמ"ש ל'ק"מ' ל'שיטת' ר"י דס"ל היכא ש'הס'פ'ק' ה'ראשון' אסור מן התורה לא מ'הני' ס"ס א"כ ה'תם' נדאי כ'ש'נתערבו' חד ב'חד' הרי הס' ראשון אסור מן התורה ו'חייבים' ע'ליו א'שם' תלוי ו'שוב' לא מ'הני' ה'ס'פ'ק' הב' פ'דלעיל' וגם ל'דברי' ר"ת ל'ק"מ' ל'שטת' הפר"ח והפמ"ג ד'הא' ה'כא' ה'ס'פ'ק' ה'ראשון' תערוכות חד ב'חד' רק לפי דעת הפ"ת צ"ל דר"ת מ'פ'רש' פ'ה'רמב"ם' ש'נתבאר' לעיל ו'תירץ' זה מ'תקבל' ד'ב'אמת' ק'שה' לומר דס"ס אסור בכה"ג מ'שום' ד'אתחזק' איסורא ד'הא' א'תחזק' נמי ה'תירא' א"ו מ'טעם' ה'נ"ל).

י'צא' לנו מ'זה' שבנ"ד שב' ה'ס'פ'יקות' ב'או' ב'זה' אחר זה ו'נודעו' ב'ינתים' אין להקל פ'לל' מ'טעם' ס"ס אפי' ב'איסורי' ד'מ'הני' ב'הו' ש'ני' ס'פ'יקות' כש"כ ב'איסור' א'שת' איש: ק'צור' (לפ"ד הרשב"א ונ"י ו'התוס' ו'הש"ע' אפי' במשאל"ס לא מ'הני' סי"ב אע"ג דה"ל ס'פ'ק' ד'רבנן' וס"ס ב'דאורייתא' ש'הס'פ'ק' ה'ראשון' מותר מן התורה כ"ש ה'כא' ו'אפי' ל'קצת' א'חרונים' ש'מ'ק'ילים' שם י"ל ה'כא' יש להחמיר דלא מ'הני' סי"ב פ'לל' א'ך' ב'ח'יבור' סי"ב יש לצ'דד' כ'מו' ש'נ'גיד' ה'נה' רמ"א ס"ל דס"ס ש'הפ'ל' ב'גוף' ה'ד'בר' ג"כ לא מ'הני' כ'ש'לא' נודעו י'חד' ו'לכ'אורה' מ'סה"ת' סי' ע"ו ש'מ'מנו' מקור הדין דלא מ'הני' ס"ס כ'ש'הס'פ'ק' ה'ראשון' אסור מה"ת י"ל ד'היגו' ד'נקא' דבכה"ג לא מ'הני' ס' ש'ני' ש'ע"י' תערוכות א'בל' כ'ש'הס'פ'ק' ה'שני' ג"כ ב'גוף' ה'ד'בר' י"ל א'תי' ס'פ'ק' ו'מוציא' מ'ידי' ס'פ'ק' מ'יהו' הרשב"א ס"ל דלא מ'הני' כ'ל' ש'לא' נולדו ה'שני' ס'פ'יקות' י'חד' וגם ל'סה'ת'לפ"ד' מ'הרא"י' לא מ'הני' כ'ל' ש'נודע' ת'חלה' עכ"פ ה'ס'פ'ק' ה'ראשון' ולפ"ז בנד"ז אפי' ה'ני' ה'נ'ידון' ב'איסור' ד'מ'הני' בו ש'ני' ס'פ'יקות' לא ה'י' מ'הני' ש'הרי' נודע' ת'חלה' ה'ס'פ'ק' ה'ראשון' ו'ה'יה' אסור מן התורה): ח א'מנם' י"ל ד'ה'שני' ס'פ'יקות' שבנד"ז לכ"ע י"ל ב'הו' א'תי' ס'פ'ק' ו'מוציא' מ'ידי' ס'פ'ק' כ'מו' ש'נ'באר' פי ה'נה' הפמ"ג בי"ד סי' ק"י

במשפחות זקב ס"ק י"ג הקשה על הרמ"א דפסק שב' ספיקות אפי' בגוף א' בנודע בינתים לא מהני מהא דאייתא בפסחים (דף ט') ובגדה (ט"ו) ובעבודת כוכבים (מ"א) ור"ל דהתם הנה בעי למימר דספק מוציא מידי ודאי ולמסקנא מידי ודאי אינו מוציא מידי ספק מיהו מוציא והתם שני הספיקות באים בזא"ז ואפ"ה שרי והוא מדברי המנחת יעקב שהקשה פן בכלל מ"ג ס"ק כ"ז אלא שהמ"י כ' שם שלשטתו והיא שטת המ"ב דלעיל דמחלק בין נודע הספק הראשון תחלה ובין נודעו הב' ספיקות כא' לק"מ ובאמת אין זה מספיק פלל שהרי בגדה (ט"ו ב') גבי בעלה מחשב ימי וסתה הרי בהגיע ימי וסתה נודע להבעל תחלה הספק הא' דשמא ראתה ואח"כ פשעברו ג"כ הימים שתוכל לטבול אז נודע ונולד לו הספק השני והעיקר הוא כמ"ש המ"י שם אח"כ דשאני התם דהספק השני המוציא מידי ספק הראשון הוא ספק הרגיל וכן משמע בתוס' בע"א (דף מ"א ע"ב) ד"ה ואין ספק וכן משמע עוד בתוס' שם (דף מ"ב סע"א) וכן מצאתי שתירץ בכללי חזקה להגאון המג"ש דין י"ב דשא"ה דהוי ספק הרגיל והתירץ השני שכתב המג"ש משום דגבי וסתות אין הספק הראשון אסור מה"ת דהא וסתות דרבנן כו' א"א להעמידו דהא הרשב"א במשמרת הבית (דף קע"ג) כתב דר"י אמר דינו אפי' למ"ד וסתות דאורייתא פהובא לעיל וגם הרא"ה בבד"ה שם וכ"ד התוס' בגדה (דף ט"ו סע"א) דס"ל דלר' יוחנן סובר וסתות דרבנן היינו משום דס"ל דלמ"ד וסתות דאורייתא בנדאי רואה מחשבינן לה וליכא ספק וספק נשמע מדבריהם הא יש ס"ס הי' שרי אף שהספק הראשון הי' אסור מדאורייתא והספק השני נולד אח"כ ועי' בחזיוני הרמב"ן בגדה שם שכתב דלשיטת הרי"ף והרמב"ם צ"ל דר' יוחנן אמר דינו דוקא למ"ד וסתות דאורייתא וא"כ מכ"ז נשמע שא"א לומר שם דהטעם משום דספק ראשון הוי דרבנן.

בשגם שי"א דאפי' למ"ד וסתות דרבנן מ"מ פרישת עונה שלפני הנסת היא ד"ת כמ"ש בב"י סי' קפ"ד א"כ הא דאמרינן וסתות דרבנן היינו אם לא הרגישה פמבואר בכו"פ וא"כ מניין ידוע להבעל שלא הרגישה ועוד הא דהטילה כמין נפל ודאי הנה ספק גמור של תורה ואע"פ שהרמב"ם ספ"ט מהלכות טומאת מת כתב וז"ל דבר ברור הוא שכל אלו הטומאות וכיוצא בהן שהן משום ספק הרי הן של דבריהן כו' היינו פדמסיים משום שכל הספיקות בין בטומאות בין במאכלות אסורות כו' אין אלא מד"ס א"כ לדין דקיי"ל דספיקא דאורייתא לחומרא שנהו שטת ר"י דלעיל שכתב משום שהספק הראשון אסור מן התורה כו') מה"ת מבואר שיש שם ספק טומאה הטמא מדאורייתא ממש וכ"ד הראב"ד שם בהשגות והנה הכ"מ שם ומהרי"ט בתשו' חי"ד סי' א' הקשו על הראב"ד מדידה אדידה דבסוף הלכות פלאים הודה לדברי הרמב"ם שכל הספיקות אינן של תורה וכאן כתב עליו שהוא שבוש גדול ותירץ דמהרי"ט אינו מספיק ולכאורה הי' נ' לתרץ דלא פליג על הרמב"ם ספ"ט מהלכות טומאת מת אלא משום דהנה ספק טומאה ברה"י ובנה"כ ע' דאורייתא הוא דילפינן לה מסוטה פדאייתא בשמעתא קפיייתא דגדה ובסוטה (דף כ"ח ע"ב): ועי' במשנה ח' פ"ח דתרומות בתוי"ט בשם רבינו שמשון דספק טומאה ברה"י ספיקו טמא ודאי ואין כאן ספק טומאה ואע"ג בהר"ש שם ליכא זה הלשון טמא ודאי מ"מ פנונתו לכה"ה בתוספות ריש גדה ד"ה והלל פי אמר ותדע דהא לפ"ד התוספות והרמב"ן בב"ב (דף נ"ה ב') אפילו פמה"ס לא מהני והא דאייתא בחולין (דף פ"ו ב') אם אמרו ספק טומאה לטהר יאמרו ספק איסור להתיר אלמא דספק איסור חמור

יותר התם מיירי בספק טומאה דהוא טהור דהיינו בדבר שאין בו דעת לשאול כמ"ש התוס' שם וכדאיתא בקדושין (דף פ' סע"א) מיהו באמת א"א לתרץ פן דעת הראב"ד שכ' שהרי אמרו בכמה מקומות ספיקא דאורייתא לחומרא משמע דבכל ספק דאורייתא ס"ל דמדאורייתא הוא וצ"ע ואיך שיק' עכ"פ מוכן דאפ' בספק טומאה דרה"י דה"ל פטומאה ודאי מדאורייתא אתי ספק ומוציא מידי ספק פיון דמ"מ אינו ודאי ממש (וע' תוס' במס' עבודת פוכבים (דף מ"ב א') שכתב איבעית אימא הבור ר"ה.

(: וגם הא דשברי צלמים דעבודת פוכבים (דף מ"א ע"ב) הנה רש"י ותוס' שם כ' דגם אותן שבידן מקל או צפור או כדור שבריהן מותרין לרבנו ג"כ ונהו כ' הרמב"ם שחזקתן שהוא לעבודת פוכבים ואפ"ה אתי ספק ומוציא מידי ספק.

וכ"מ בתוספות שם (דף מ"ב ע"א) ד"ה ספק במ"ש פירש הקונטרס כו' ויפה כנון דאי ס"ד דחשבין להו ודאי כו' משמע דעכ"פ ספק גמור הוא ומדאורייתא ומה דמשמע שם בתוס' דבהספק המוציא איכא ב' טעמים מ"מ שם ספק אחד הוא דילמא ביטלה הנכרי אלא עכצ"ל עיקר הטעם משום דהנה ספק הרגיל וכדלעיל וא"כ בנ"ד הספק דסימנים ודאי נקרא ספק הרגיל כי הנה לפ"ד רבינו ירוחם הביאו הב"ש ס"ק ע' שאם נשאת בסי"ב לא תצא א"כ ודאי צ"ל דעדיף מספק הרגיל פיון דמוציא בדיעבד אף מאיסור ודאי דאשת איש: ואף שנתבאר לעיל דהריב"ש חולק על הרי"ו מ"מ בנד"ז שיש הרבה סי"ב פשיטא דאף להאומרים דחבבור סימנים אינו נידון כסי"מ מ"מ אין לה ספק הרגיל מזה וה"ל כמו רובא להקל ועם ספק הראשון דהוא ג"כ כמו רובא הנה פתרי רובא להקל ולכן מוציא לכ"ע מידי ספק אף שנודעו הספיקות בינתיים ונהי שלדבריהם יש לומר שאין להקל כלל משום חומרא דאשת איש מ"מ בכה"ג יש לסמוך בפשיטות ע"ד האומרים דחבור סי"ב נידון כסי"מ: קיצור (בנד"ז לכ"ע לא איכפת לן מה ששני הספיקות באו זא"ז דכשהספק השני הוא ספק הרגיל אתי ספק ומוציא מידי ספק הראשון אף שהוא אסור מה"ת ואפילו בספק טומאה דרה"י ובנד"ז עדיף טובא מספק הרגיל ושני הספיקות דנד"ז ה"ל תרי רובי ולכן בכה"ג יש לסמוך ע"ד האומרים דחבור סי"ב ה"ל סי"מ): מכאן ועד סוף התשו' הוא מ"ש בימי חורפי: ט ועוד יש צד להקל בנד"ז בדרך אחרת והוא ע"פ ברייתא דשלהי יבמות (דף קכ"ב ע"א) מעשה בס' בנ"א שהיו מהלכים לכרפום ביתר ובא נכרי ואמר חבל על ס' בנ"א שהיו מהלכים בדרך ביתר ומתו והשיאו חכמים את נשותיהם עכ"ל ולפ"ד הרא"ם הובא בק"ע סי' צ"ח די בסי' דמנן עם מקום ההליכה או היציאה וכ"כ בתשו' צ"צ סי' מ"ב בשם מהריב"ל ומ"ב אלא דהוא ז"ל פי' דלדבריהם די בהזכרת המקום שעברו דרך שם פשיטא לנו שההולכים ממקום שיצאו למקום שהלכו צריכים לעבור דרך אותו מקום והוכיח פן ממ"ש בגמ' שהיו מהלכים בדרך ביתר כו' ובצירוף סי' דמנן וא"כ פשיטא דבנ"ד מהני פיון שיש סי' דמנן כי הוא גוי א' נטבעו יחד ואח"כ נמצאו שניהם רק שהגוי נמצא בערך ימים אחדים קודם הישראל והישראל נמצא ערך שבועיים אחר הטביעה גם נמצאו לא רחוק ממקום הטביעה ומה שנמצא בנהר היינו דרך הליכתם ולא גרע מהזכרת המקום שעברו דרך שם דהא אנו סהדי שעברו דרך שם אף את"ל שניצולו ומצטרף לסי' דמנן דכל יותר מא' הוי סי' דמנן עי' ק"ע סי' צ"ז ונהנה הצ"צ חלק עליהם משום דממ"נ אי מנן הוי סי"מ כו' ואי מנן אנשים לא הוי סי"מ א"כ אפי' ע"י מקום ההליכה נמי לא סגי כו' וזה

כְּמַכְרִיחַ הַדָּבָר בְּעֵצְמוֹ דְּהָא בְּאַמַּת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים ס"ל דְּסִי"ב מְצַטְרְפִין וּבְרֵייתָא זוּ הִיא תְּנִיא דְּמִסְיֵיעַ לְהוּ כַּמ"ש אַאזְמו"ר נ"ע אָמְנָם בְּאַמַּת גַּם מְהַרִּיב"ל דְּלָא ס"ל שְׂמֵצְטְרְפִיּוּמ"מ פֶּסֶק כּוּן.

רק מה שפ"י הצ"צ דלדידהו סגי בהזכרת המקום שעברו כו' נלפע"ד שא"א לומר כן דכינן דמננין הוי סי"ב א"כ בנפל למשאל"ס ונמצא בנהר דהוי פהזכרת המקום שעברו דרף שם יהי די בסי"ב והש"ע לא פסק פן נאף לפמש"ל בפשם מהרח"ש ואהע"ו ופמ"א ותויק"ו ה"ט משום דמשאל"ס דרבנן הא בדאורייתא כה"ג לית מאן דפליג דלא מהני פלל אבל באמת אף דמלבד זה בעינו נמי מקום הליכה או מקום יציאה נאפ"י את"ל דבעינו תרוננויהו כמשמעות לשון הרמב"ם פ"ג מהלכות גירושין דין כ"ו מ"מ הרי מקום הליכה ויציאה ודאי מצד עצמן לא עדיפי מסי"ב וגריעי מיניה כמ"ש אאזמו"ר נ"ע א"כ כנ"ד שנומצאו בהנטבע כמה סי"ב הרי המה עומדים במקום הליכה ויציאה להצטרף לסי דמננין ולמה שנומצאו במקום שעברו דרף שם ומשום דהסי"ב אלו הם באיש א' לא איכפת לן דסי דמננין מצרפן וכדאיתא כה"ג בתשובת מ"ב סי"ב מ"ד הובא בק"ע סי' שפ"ח ואע"פ שהמ"ב סוף סי' ס"ג כתב דלא סמכינן אמננין רק כשנראין וניכרים הדברים שבזמן א' ובמקום א' נהרגו שתייהן אבל כנ"ד שלא נמצאו במקום א' ולא בזמן א' כו' אלא רחוקים זמ"ז הרבה עכ"ל מ"מ שא"ה שנהרגו בפיפשה התם הוא דשייך לומר הכי דאילו נהרגו כאחד היו נמצאים קרובים זל"ז ובזמן א' משא"כ כנ"ד שנטבעו בנהר והמים מכסים עליהם מלמעלה ומצוי הדבר שימצאו זה תחלה ואח"כ הב' הן אמת שהט"ז חולק לגמרי על סי' דמננין ונהביאו הב"ש ס"ק נ"ה וכן הצ"צ חולק ע"ז.

וגם בק"ע סי' רע"ג בפשם מהראנ"ח נ' דבעי' שהנכרי יצא עמהם כו' ובתשו' א' הארכתי בזה ונהבאתי ד' הסד"א רבה שפתב בענין זה מ"מ ודאי דדעת הרא"ם ונהריב"ל והמ"ב צד הוא לצרפו לא מן הסניפים להקל.

גם מה שאמר העד ר' מרדכי בר' יצחק בזה"ל האב איף דער קענט אויפין בליק מגידול רגליו ואנרף גופו נראה שמזה יש לעשות ג"כ קצת סניף להקל לפ"ד ר"ת שבטוש"ע סעיף כ"ה דכשגופו שלם יכולים להפירו ע"י טב"ע ואין לחוש דמ"ש העד מגידול רגליו כו' היינו סימני דארף וגוץ פיון שאמר האב איף אים דער קענט מבואר שהפירו ממש דהיינו בטב"ע רק שביאר דבריו לומר שהתעוררות ההפכה בא מגידול רגליו ואנרף גופו (ועי' תשובת עה"ג סי' ע"א דכשפירו בטב"ע אלא שהתעוררות ההפכה בא ע"י הזקן מהני וכה"ג י"ל בנ"ד) הן אמת שבתשו' פנים מאירות ח"א סי' נ' כתב דאף ר"ת לא הי' ברור לו אלא בתוף ג"י אבל לאחר ג"י לא הנה ברור לר"ת גופיה וא"כ כש"כ כנ"ד באשמה דמים עי' בתשו' שבחמ"ח ס"ק נ"ה.

מיהו בתשו' שפסוף ספר תויק"ו סי' ו' כ' שלפ"ד ר"ת אם יש לו טב"ע גמור בגופו אז לא בעי' פרצוף פנים פלל ומעיד עלי' אפי' אחר ג"י וא"כ י"ל דה"ה בנ"ד בפרט שבנ"ד יש עוד צד למעליותא פי העדים בשעה שהעידו על טב"ע וסי' שפגופו אמרו פשראו אותו מרחוק הכירוהו בטב"ע על הפנים וכשהיו רואים אותו מקרוב בהסתכלות יפה לא היו מפירים אותו מצד שנתפח הפנים מאוד אכן באמת לפמ"ש התויק"ו בטעמו של ר"ת

דגופו אינו משתנה כ"כ אחר ג"י בפירצוף פנים למשמעות הירושלמי דזינוא דאפוהי
אשתני אחר ג"י יש לחלק בין אשתהי דיבשה לאשתהי דמים.

דמתפח תפח וזה גורם שינוי גם בגוף ומ"מ פבר נתבארו לעיל צדדים להקל גם לפ"ד
האומרים דסי"ב אין מצטרפין: קיצור עוד צד להקל ע"פ פרייתא דיבמות (קכ"ב)
בצירוף סי' מנין לעוד סימנים (עמ"ש בזה בתשובה אחרת בס"ד) גם קצת טב"ע אמנם
פן צריך לסלק התששות הנופלות בעדות הנ"ל והן ארבעה לפע"ד הא' הוא משום
דאשתהי הנטבע אחר שהוציא והו מן המים עד שראוהו העדים יותר משעה והגם דקיי"ל
דבסי"מ אין לחוש לא באשתהי דיבשה ולא באשתהי דים כמ"ש בכנה"ג אכן יש מקום
לבע"ד לחלוק ולומר דהינו דוקא בסי' שיהו מובהקין מצד.

עצמן ולא בסי"ב אלא דחשיבי מובהקים ע"י הצירוף אבל באמת נלע"ד שאין חילוק
דכינן שאינן מהסי' העשויות להשתנות לאחר מיתה לא חיישינן אפילו באשתהי וכן
משמע במרדכי רפ"ו דיבמות ובסי"מ שאין עשויות להשתנות אה"מ ולא כ' שאין
עשויות להשתנות ע"י השהי' ששהו אחר העלותו מן המים ש"מ דסי' שאין עשויות
להשתנות אחר מיתה אין עשויות להשתנות גם ע"י אשתהי והכי משמע בתשו' מהרא"ב
והב"ש שבתשו' חב"י סימן ק"ל וקל"א שכתירו מחמת צירוף סי"ב רנשם ושומא אע"פ
שהיה קרוב הדבר דאשתהי יותר מג"י אחר הריגתו כמש"ש סימן קכ"ח וכה"ג יש
להוכיח מתשו' הפ"י שבתשובת גאוני בתראי סי' מ"ט.

ובתשו' שבס"ס תויק"ו סי' ב' התיר בצירוף סי"ב והאחד מהן רנשם ואף שגמץא אחר
חצי שנה משנטבע ולא היה ניכר שום צורה אע"ג דבכה"ג אין מעידין ע"י טב"ע פמבואר
בש"ע סעיף כ"ו אלא אחר זמן מרובה כו' ע' חמ"ח ס"ק מ"ח וב"ש ס"ק ע"ט והב"ח
סיים ססעי' י"ז אא"כ רואים בו שינוי קצת משמע דאם יש קצת שינוי אין מעידין אף
שעיקר הפירצוף שלם ומ"מ התיר התויק"ו ע"י סי"ב ש"מ דלא חיישינן בהו מחמת
אשתהי.

והכי משמע להדיא בתשובת מהרי"ט חאה"ע סי' ל"ה שכ' על מ"ש בתשובת הר"ן סי'
ע"א נידון מיימון מאלקי שהפירו העובד פוכבים כו' וסי' א' בראשו וסי' א' מצלקת שהיה
בזרועו שכ' עליו הב"י שגראה מדבריו דלא חשיב הנה סימנים מובהקים מדלא התירו
אע"פ שגשתהו וכ' ע"ז מהרי"ט נ"ל כו' שעובד פוכבים אין לו עדות כו' אבל אם
היה ישראל היינו מקבלים עדותו פשהיה מעיד שהן אותם הסימנים בדמותם ובצלמם
פמו שראו אותם באיש ההוא וסמכינו עליהו דחשיבי סי"מ עכ"ל.

אלמא דלא חיישינן בסימן פאלו משום אשתהי פלל ומה שהצריך שיכירם בדמותם
בצלמם אינו מחמת דאשתהי אלא אפילו בלא אשתהי נמי כמש"ש שעובד פוכבים אין
לו עדות ואין לנו אלא הנלמד מדבריו מתוך שיחתו שהיה סי' בזרועו בצלקת שפמה בני
אדם יש להם פן ושיאמר שהיא עצמה אותה הצלקת שהיה במיימון מאלקי הנז' האי לאו
בר עדות הוא עכ"ל הנה מבואר דמה שלא התיר בעובד פוכבים היינו משום דכה"ג לא
חשיב סי"מ פלל אבל לא מצד דחיישי' דילמא ע"י אשתהי נדמה שזהו צלקת שהרי לא
כתב רק משום פמה בנ"א יש להם פן כו' וא"כ פיון דשמעי' מדבריו עכ"פ שגם סי"ב
פצלקת לא חיישינן בהו מחמת אשתהי לומר דילמא נדמו פן א"כ לדיון דסי"ב מצטרפין

להיות סי"מ א"כ הרי אין לנו שום חשש מחמת דאשתהי החשש הב' הוא מחמת שגזפר בהגב"ע שפסי' דצייחען שבצדו השמאלי לא ידעו שהיה לו פן בחייו אלא על ידי אמו והיא מן התמשה נשים שאין נאמנות להעיד תמותה כו' אמנם לפמש"ש בהגב"ע שהיא אמרה פן תחלה לראות אם יש צייחען כו' הנה כה"ג התיר בתשובה שבס"ס תויק"ו סי' ב' הגזפר לעיל יעו"ש החשש הג' הוא משום שפרוב הסי' אין על כל סי' רק עד א'.

והנה בפט"ו דיבמות (דף קט"ו ע"א) איבע' להו טעמא דעד א' נאמן משום דמילתא דעבידא לאגלוני הוא לא משקר או דילמא טעמא דעד א' מהימן משום דהיא גופא דיקא ומינסבא ונפ"מ להיכא דלא דיקא פגון בעד א' במלקמה ובמשאל"ס או בקטטה וכה"ג והנה פ"י מלתא דעבידא לאגלוני מבואר ברמב"ם ספי"ג מה' גירושין ואין העד יוכל להשמט אם אין הדבר אמת ולמחר יבוא אותו פלוני לא יוכל להשמט ויתגלה שקרו לכו לא משקר בכה"ג משא"כ פשאנו מעיד כלל לומר מת פ' אלא שאומר שגמץ גוף בסי' אלו א"כ אין זה מלתא דעבידא לאגלוני כ"כ שקרו שאף אם יבא פ' יוכל להשמט לומר דילמא הנטבע היה גברא אחרניא דאתרמי דסי' פסימנים והוא לא העיד שנה הי'נדאי פלוני וא"כ פיון דלא מלתא דעבידא לאגלוני הוא ומשאל"ס לא אמרינו בהו אשה דיקא כו' א"כ הרי לפי שני הטעמים שבגמ' אין ראוי שיהיה ע"א נאמן הן אמת שלפני ר"ח שם דבעיין לא איפשטא וא"כ לא סמכינן כלל על טעם דמילתא דעבידא לאגלוני לא משקר אלא דוקא היכי דשייך לומר אשה דיקא ומינסבא וא"כ פיון שלשיטתו כ' ג"כ התוס' ורא"ש להתיר נשי אנשים שטבעו ע"י הפרה פשגופן שלם כו' משום דבכה"ג לא שייך לומר בדדמי: א"כ ס"ל דהאיבעיא הוא רק על חשש שיאמר העד בדדמי.

אבל לשקרא בלא"ה לא חיישינו (והטעם שעד א' נאמן י"ל כדפרש"י בשבת קמ"ה ב') א"כ פסימנין י"ל דשפיר דמי אמנם לפמ"ש הרמב"ן ורשב"א ושא"פ דהאיבעיא הוא אי חיישינו דילמא משקר העד ולא משום בדדמי וכפי משמעות פשטא דגמ' לא משקר כו' א"כ מפלל דהיכא דלא שייכי ב' טעמים אלו חשדי' ליה דמשקר.

וא"כ יש לחוש בנ"ד ולפי שלא ראיתי עדיין לאחד מן הפוסקים שחשש בזה לכו צ"ל דגם בסי"מ שייך לומר דמלתא דעבידא לאגלוני הוא שהרי פיון שאנו סומכים עליהם להתיר א"א ולא חיישינו כלל דילמא אתרמי סי' כסי' א"כ גם הוא יהיה נתפס לשקרן פשיבא פ' ושיאמר דאתרמי סי' כסי' לא יאבו ולא ישמעו כלל לתלות במלתא דלא שכיחא בזה.

והגם שזה דחוק קצת עכצ"ל פן שהרי הרבה פוסקים נראה שהיו מתירים במשאל"ס או במלקמה ע"י סי"מ בעד א' וכדמשמע מהב"י ומהרי"ט בעובדא דמימון מאלקי שבתשו' הר"ן שאלו היה סי"מ היו סומכים על גוי מסל"ת אף דבמלקמה לא שייך לומר אשה דיקא כו' ומים במלקמה דמו פדאיתא בגמ' וכן בתשובת מהרמ"פ סימן כ' התיר ג"כ ע"י סי"מ בגוי מסל"ת במשאל"ס.

מיהו י"ל דהתם שאני שאמר שהפירו' וא"כ מלתא דעבידא לאגלוני הוא ומ"מ יש ראי' ממ"ש בחי' הרמב"ן פט"ו דיבמות והובא בתשו' הר"ן סי' ע"א לסייע דעת הרי"ף דבעיין דע"א במלקמה איפשטא דנאמן מעובדא דאיתא בדף (קכ"ב ע"א) ובא נכרי ואמר חבל על ס' בנ"א שהלכו לכרפום ביתר ומתו והשיאו חקמים את נשותיהם דשעת מלקמה

לישראל וחוץ להיתר ומה שתם במלחמה משמע כ"ש לששים בנ"א כא' דודאי במלחמה משמע ואפ"ה התירו נשותיהם ע"פ עובד פוכבים מל"ת כ"ש ע"פ עד א' עכ"ל ועובד דס' בנ"א מדין סי' נגועו בה כמש"ל לדעת הרא"ם והריב"ל והמ"ב ואף לפ"ד הב"ש ס"ק נ"ה לא אמר שיצאו עמו אלא הם הלכו בעצמם א"כ עכצ"ל דמצד סי"מ נגועו בה ואעפ"כ נאמן עד א' במלחמה הגם דלא שייך לומר אשה דיקא ומינסבא ועכצ"ל דבכה"ג נמי שייך לומר דמלתא דעבידא לאגלוני הוא לפ"ד הרמב"ן ורוב הפוסקים דבעינן איפשטא כנ"ל ועי' במלחמות ר"פ ט"ו ובריב"ש סי' שע"ט בענין מילתא דעבידא לאגלוני שבמס' ר"ה.

ועדיין יש לפקפק ולומר דהיינו דנקא היכא שהעד מעיד על סי"מ גמור דכיון דסי"מ לא שכיחי כלל וה"ה פעדים לכן לא משקר בהו דאם יבא פ' יהיה נתפס לשקרן משא"כ בצירוף סי"ב לסי"מ ואין עד א' מעיד על כל סי"ב אלא זה מעיד על א' וזה על ב' וכיון דסי"ב שכיחי קצת י"ל שלא יהיה נתפס פשקרן ואינו מלתא דעבידא לאגלוני כי כל עד יאמר שהוא לא העיד רק על סימן א' והאי גברא אחרת דאמר סי"ב כזה בו וזה השני הוא השקרן כו' אמנם גם לו יהי פן אין חשש בנ"ד שהרי על הצייחען שבצדו יש שני עדים ר"ת ור' אברהם שמש גם על הצייחען שבקנעכיל יש ב' עדים.

גם אפשר שהסי' דמנין דהיינו ממה שנטבעו הוא וגוי ושמצאו הוא וגוי ג"כ ידוע לכל מסתמא ועוד יש לומר שאפ"י סי' דשטרופעש וסי' דשקיעת חוטמו אף שאין בכל א' רק עד א' ואפילו את"ל דאין ע"א נאמן בזה מה"ט דאמרן מ"מ היינו שאינו נאמנים להיות חשובים ב' סי"ב אבל מ"מ מצטרפין עדותן להיות כסי"ב א' דהא עדות אשה לדיני ממונות דמו כמ"ש בתשובת הר"ן סי' מ"ז וכדאיתא בטוש"ע סעיף ט' ובחמ"ח וב"ש שם ובד"מ קי"ל דהלנואה אחר הלנואה מצטרפין ואפילו מעידים על שני הלנואות עד א' מעיד שהלנוהו מנה בניסן וא' מעיד שהלנוהו מנה בתשרי והתובע תובע שני מנים מצטרפין עדותן לחייבו מנה פדאי בטוש"ע ח"מ סי' ל' סעי' ל"ז וא"כ ה"נ מצטרפין עדותן להיות סי"ב א' ואין לומר דשאני התם ששניהם מעידין על מין א' ממש מנה ומנה משא"כ בנ"ד זה מעיד על מין סי' אחר ממה שזה מעיד ובכה"ג אפשר דלא מצטרפין הא ליתא דלא גרע מחבית יין ושמן שמצטרפין ג"כ לחייבו בפחות שבשניהם מיהת פשמעידין על זמנים מיוחדים שזה אומר חבית יין הלנוהו בניסן וזה אומר חבית שמן הלנוהו באייר והוא תובע שניהם וכמ"ש הסמ"ע שם סעי' ב' ומ"ש הרמב"ן בהשגותיו על ס' המצות להרמב"ם בחלק לק"ת סי' ר"צ שאפ"י בדיני ממונות פגון חמה ולבנה אין מצטרפין שהיא הכחשה בהקירות כו' אם נאמר בפשטין מכחישין חצי עדות היא לכאורה צע"ג דהא דומיא דחמה ולבנה בד"מ היינו חבית יין וחבית שמן ובפשטין מכחישים היינו פשמעידים על זמנים מיוחדים א"כ מה זה שכ' חצי עדות הוא הא קי"ל דמצטרפין לחייבו בפחות שבשניהם כנ"ל וצ"ל דקאמר למ"ד דס"ל בסנהדרין (ד"ל) דהלנואה אחר הלנואה אין מצטרפין ואין זה דוחק דהא כ' נמי שם שעדות המכחשת זא"ז בבדיקות פגון זו פסולה דה"ל מנה שחור ומנה לבן בהכחשה ונהיינו פרכא שם ואנן קי"ל בטוש"ע ח"מ ס"ל סעי' ב' פנהרדעי דמצטרפין.

ואדברנה מדברי הרמב"ם שם יש ראי' דבד"מ כה"ג מצטרפין וכדקיי"ל בטוש"ע סי' הנ"ל ובזה נסתלקה תמיהת הרמב"ן עליו ובר מן דין י"ל דבנ"ד חשוב יותר מלתא דעבידא לאגלויי שְהרי העדים שְהעידו על הסימנים הן העידו ג"כ שְהפירו הנטבע בצורתו שְהוה הוא ממש אף שלא הפירוהו כ"א פְשָראו אותו מרחוק כו' א"כ אע"ג דלא תשיבי הפרה באמת לדינא מ"מ מהני לענן הסימן שאמר שיאמינו לו שְהרי אצלו הוא כמילתא דעבידא לאגלויי מאחר שְהעיד שְהפירו ועוד שר"ת שמעיד על השטרופעש שבראש הוא המעיד ג"כ על הצייחען שפקנעכיל א"כ מעיד בעצמו על שני סי"ב ובהצטרפותן חשובים סי"מ וכבר נת' שבסי"מ שייך לומר מלתא דעבידא לאגלויי לא משקר.

יצא לנו מכ"ז שחשש זה אין בו בית מיוחד פלל ונאמנים הָמה על כל הסי"ב ובהצטרפותן חשובי' סי"מ פנ"ל קיצור. שפמו דלא תיישינו לאשתהי בסי"מ כמ"כ בצירוף סי"ב מאחר שאינן מסימנים העשויים להשתנות לאח"מ ושכמ"כ עד א' המעיד על סי"מ או על פמה סי"ב י"ל דשייך שְהיה נאמן גם לפי הטעם דהא דעד א' נאמן משום דמלתא דעבידא לאגלויי לא משקרי אינשי (וצ"ע בתשו' רבינו י"ל ד"ה והנה בגמרא איפא תרי טעמי דלא משמע בו פן): יא החשש הד' מה שיש לחוש בנ"ד הוא מחמת ההכחשה הנמצא בענין הצייחען שְהיה לו ע"י קרדום שמתחלפים העדות במקומו שר' תנחום העיד שְהצייחען הָיה בהנטבע (שְהביאהו כְשהוציאהו מן הגהר) על הקנעכיל ור' משה אומר שאינו זוכר בבירור ונדמה לו שְהיה למטה מן הקנעכיל ויש עדות מאשה אחת שאומרת על שפכיו של בעל האשה הָיה אצלו הצייחען למעלה מן הקנעכיל ובאמת מחמת ההכחשה שביין ר"מ ור"ת לבד אין לחוש פינו שר"מ אומר שאינו זוכר בבירור והלא אפי' בחקירות אם אומר איני יודע עדותו פְשרה בד"מ כמ"ש בח"מ ס"ל סעיף ב' וכבר נתבאר דעדות אשה לד"מ דמי.

ואפ' אם נתפוס עיקר מ"ש שנדמה לו שְהיה למטה בהקנעכיל אין חשש ואפ' במכחישים זא"ז ממש אין חשש משום דכה"ג טעו אינשי כמ"ש בתשו' מ"ב סי' ס"ג גבי רושם שלמעלה מהעיון דמי לההוא דיוטא עליונה ותחתונה שפסגהדרין (ד"ל) דבין דיוטא עליונה לתחתונה לא דכירי אינשי מאחר שראה ב' המקומות בבת אחת ולפ"ז כ"ש בנ"ד דאיפא למקטעי טפי בין למעלה מן העין ולמטה כו' עכ"ל וכיוצא בזה כ' גדול א' בתשו' ב"ח הקדשות סי' ס"ד והן אמת שְהמה נמשכו אחר הריב"ש סי' קצ"ג וסי' רס"ו המובא בב"י בח"מ סי' ל' סעיף ג"ד דהטעם שא' אומר בדיוטא תחתונה הלוןהו וא' אומר בדיוטא עליונה צירף רבי עדותן אף דהוי הכחשה בחקירות הוא משום דבין דיוטא עליונה לדיוטא תחתונה לא דכירי אינשי וקרוב לזה מצאתי בחי' הר"ן לסגהדרין שם וז"ל ואע"פ דאמרינן בסמוך א' אומר בדיוטא כו' ואע"פ שְהן מכחישינן עצמן בחקירות הָתם ה"ט שע"י שְהן מקומות קרובים הוא הצד קולא בדיני ממונות שאין העדים מדקדקים כ"כ בד"מ עכ"ל וא"כ י"ל דה"ה בעדות אשה פנ"ל.

אמנם לדברי הטור סי' ל' כ' הב"י שם דהב"ע בשאפשר לראות זע"ז. וא"כ ליכא הכחשה בחקירות כו' יעו"ש שְהאריף וכן משמע קצת בהרמב"ם פ"ג מה' עדות דה"ט דדיוטות משום דהוי בדיקות וא"כ אין לנו ראיה משם דעבידי אינשי דטעי בהכי רק הָתם שאני

דְּהוּי בְּדִיקוֹת וְעֵדוֹת הַמְּכַחֶשֶׁת זֶה אִי בְּבִדְיָקוֹת פְּשָׁרָה בַּד"מ מִשְׁא"כ בַּנ"ד שֶׁהַכְּחָשָׁה הִיא בַּגּוֹף הַדְּבָרִים שֶׁמְעִידִין עֲלֵיהֶם שֶׁהֵן הַסִּימָנִים ל"ד כָּלֵל לְבִדְיָקוֹת פִּינּוּן דְּאֵנּוּ קִי"ל דְּצִמְצוּם הַמְּקוֹם מְהִי לְהַחֲשִׁיב סִי"ב לִסִּי"מ כַּמ"ש הַט"ז גְּבִי רֹנֶשׁם וְצִלְקַת הוּבָא בַּב"ש ס"ק ע"ד א"כ הַמְּקוֹם הוּא מְגוּפָה שֶׁל עֵדוֹת כְּמוֹ הַסִּימָנִים עֲצָמָן וּל"ד כָּלֵל לְמִנְהָ שְׁחֹר וּמִנְהָ לְכֹן וְכִינּוּן שֶׁמְכַחֲשִׁים עֲצָמָן בַּגּוֹף הָעֵדוֹת מְנִינּוּ לְנוּ דַבְּכָה ג' אֲמָרִינוּ דְּעֵדוֹתָן קִינְמַת: וְכ"ש לַפ"ד הַרְמַב"ם דַּס"ל דְּכִנּוּנַת הַמְּעֻשָׁה הוּא מְכַלֵּל חֲקִירוֹת אֲמָנָם בְּאֲמַת זֶה מְבֹאָר בַּש"ע ח"מ ס"ל ס"ב דְּכִשְׁמַכְחִישִׁים עֲצָמָן בְּכָל גּוֹף הָעֵדוֹת כְּמוֹ א' אוֹמֵר חֲבִית יֵין הַלְלוּהוּ וּא' אוֹמֵר חֲבִית שְׁמֵן הַלְלוּהוּ וְדַאי דְּעֵדוֹתָן בְּטִלָּה לְגַמְרִי אֲבָל פְּשָׁהוּ שְׁוִין בְּדָבָר אֲחָד וּמְכַחֲשִׁין א"ע בַּד"א מְקַבְּלִין מִהֵן מַה שֶׁהֵן שְׁוִין אַף עַל פִּי שְׂאִין מְקַבְּלִין מִהֵן מַה שֶׁהֵן מְכַחֲשִׁין עֲצָמָן בּוּ דְּהִינּוּ א' אוֹמֵר מִנְהָ הַלְלוּהוּ וְהַב' אוֹמֵר מְאִתֵּינּוּ מְחִיבִים אוֹתוֹ בְּמִנְהָ מְשׁוּם שִׁישׁ בְּכָלֵל מְאִתֵּינּוּ מִנְהָ וְה"נ שְׁנִיָּהֶם שְׁוִים בְּמִצִּיאוֹת הַצִּיּוּחָעֵן וּמְקַבְּלִים מִהֵם זֶה דְּוָמִיא דְּמִנְהָ הָא' וּמַה שֶׁהֵם מְכַחֲשִׁים זֶה אִי דְּהִינּוּ בְּהַמְּקוֹם שֶׁהוּא כְּמִנְהָ הַב' דְּהִינּוּ שֶׁהוּא סִי"ב שְׁנִי וְהִיא מְצֻטְרָף לְהַצִּיּוּחָעֵן לְהִיּוֹת סִי"מ) אֵין מְקַבְּלִים מִהֵם וְאִף שְׁבִתְשׁוּ מַהֲרִי"ט חֲאָה"ע סִי"ל ח"כ דְּגַם זֶה אוֹמֵר מִנְהָ וְזֶה אוֹמֵר מְאִתֵּינּוּ אִם הִיא בְּעֵנָן שֶׁמְכַחֲשִׁים זֶה אִי לֹא מְקַבְּלִין עֲדוֹתֵיהֶוּ אִפִּי לְשִׁבּוּעָה כּו' וְהִלֵּךְ ת' לְהַרְשֵׁב"א מְצִאתִי בַּב"י סִי"ל תִּי"ז בַּח"מ כּו' מ"מ מְשֻׁמְעוֹת שֶׁא"פ רֶבֶבֶם כְּכֹלֶם דְּמִיירִי בְּהַכְּחָשָׁה מִמֶּשׁ כַּמ"ש רִשְׁב"ם פֶּת רֵאשׁוּנָה מְכַחֶשֶׁת לְשִׁנְיָה עַל אוֹתוֹ מִנְהָ שְׁמוֹסִיפִין וְכ"ה בַּגַּמ' סְנֵהֲדָרִין (ל"א) הִיכָא דְּמְכַחֲשִׁי אֲהֲדָדִי מִי אֲמַר הוּא דְּאָמַר כּו' הָאִי תִנָּא כּו' עַד יֵשׁ בְּכָלֵל מְאִתֵּינּוּ מִנְהָ אֶלְמָא דְּמִיירִי בְּהַכְּחָשָׁה וְכֹן פִּרְש"י שֶׁם בְּנִחְלָקָה עֵדוֹתָן שְׁפִינּוּ שֶׁהָא' שְׁקָרָן כּו' וּבַסַּמ"ע סִי"ל ס"ק ט"ז מְבֹאָר בְּהַדְּיָא דְּמִיירִי בְּהַכְּחָשָׁה דְּלֹא כִי וְכ"כ הַט"ז תַּחֲלַת ס"ב נ"ל כּו' וְכ"כ הַב"ח שֶׁם סְעִיף ד' וְאֵין לְחַלֵּק מְשׁוּם דְּהֵתָם בְּמִנְהָ וּמְאִתֵּינּוּ נְהִי שְׁבִמְנָה הַב' יֵשׁ הַכְּחָשָׁה גְּמוּרָה מ"מ בְּמִנְהָ הָא' אֵין הַכְּחָשָׁה וְא"כ הָאוֹמֵר ק' אוֹמֵר עַכ"פ אֲמַת בַּק' שְׁלוֹ גַם לְדַבְּרֵי הָאוֹמֵר ר' מִשְׁא"כ בַּנ"ד שְׁמוֹסִיף שְׁקָר לֹאמֵר שֶׁהִיא לְמַטָּה מִהַקְּנַעְכִּיל לִיתָא דְּכִינּוּן שֶׁהִקְלוּ בְּזֶה בַּד"מ לְהַבְּדִיל מַה שֶׁהֵן שְׁוִין בּוּ מִמָּה שְׂאִינּוּ שְׁוִין וּמַה שְׂאִין שְׁוִין בּוּ אַע"פ שֶׁהוּא מְגוּף הָעֵדוֹת וְהֵם מְכַחֲשִׁים זֶה אִי בּוּ אֵינּוּ פּוֹסֵל עֵדוֹתָן בְּמַה שֶׁהֵם שְׁוִין וְכַמ"ש בַּח"י הַר"ן פּו"ב שְׁמִנְהָ הַשְּׁנִיָּה הֵם רַק בְּדִיקוֹת לְגַבֵּי מִנְהָ הָא' כּו' א"כ מַה בְּכַף שִׁישׁ עוֹד הַכְּחָשָׁה בְּבִדְיָקוֹת שֶׁהִיא פְּשָׁרָה בַּד"מ וְכ"ז אִפִּי הִיוּ מְכַחֲשִׁים א"ע הַכְּחָשָׁה גְּמוּרָה כ"ש בַּנ"ד שְׁאוֹמֵר שְׁרַק נִדְמָה לוֹ וְאֵינּוּ זֹכֵר בְּבִירוֹר שֶׁהִיא לְמַטָּה מִהַקְּנַעְכִּיל דְּאִפִּי מַהֲרִי"ט מוֹדָה אֲבָל מַה שִׁישׁ לְחוּשׁ בַּנ"ד הוּא מַה שֶׁהָאִשָּׁה אוֹמֵרֶת שֶׁכָּבַעַל הָאִשָּׁה בְּעוֹדוֹ בַּחַיִּים הִיא הַצִּיּוּחָעֵן לְמַעְלָה מִהַקְּנַעְכִּיל וְהִיא סוֹתֶרֶת שְׁנִיָּהֶם וְגַם אֵינָה מְכַחֶשֶׁת אוֹתָם כָּלֵל עַד שֶׁנֶּאֱמַר דְּעַבִּידִי דְּטָעוּ בְּהִכִּי אוֹ יֵשׁ בְּכָלֵל ר' ק' שְׁהָרִי ר"מ וּר"ת הָעִידוּ עַל צִיּוּחָעֵן הַנְּמַצָּא בַּגּוֹף זֶה הַנְּמַצָּא מִת שְׁמַצָּאוּ בּוּ סִי"ל הַנ"ל שֶׁהִיוּ בְּבַעַל הָאִשָּׁה וּמְכַלְלֶם הַצִּיּוּחָעֵן בְּקִנְיָנָה וְהָאִשָּׁה אֵינָה מְכַחֲשֶׁתָם בְּזֶה כָּלֵל רַק שְׁמַעֲיָדָה עַל בַּעַל הָאִשָּׁה שֶׁכּוּ הִיא הַצִּיּוּחָעֵן לְמַעְלָה מִהַקְּנַעְכִּיל וְע"ז אֵין ר"מ וּר"ת מְכַחֲשִׁים אוֹת' כָּלֵל וְא"כ י"ל שֶׁשְׁנִיָּהֶם מְעִידִים אֲמַת וְזֶה שְׁנַמְצָא לֹא זֶהוּ בַּעַל הָאִשָּׁה הַנְּאָבָד וְאֲתֵרְמִי בִי סִימָנִים כְּסִימָנִים שֶׁהִיוּ בְּבַעַל הָאִשָּׁה רַק שֶׁהַצִּיּוּחָעֵן הִיא בּוּ בְּקִנְיָנָה שְׁלֵא כְּפִי שֶׁהִיא בְּבַעַל הָאִשָּׁה וְאֵע"ג דְּאֵנּוּ לֹא חִיּוּשִׁין דִּילְמָא אֲתֵרְמִי סִי"ל כַּסִּי"מ הִינּוּ הִיכָא שְׂאִין רְאִיָּה לְזֶה מִשְׁא"כ בַּנ"ד יֵשׁ רְאִיָּה מִהַתְּחַלְפוֹת מְקוֹם הַצִּיּוּחָעֵן וְאִף לְדַבְּרֵי הַמ"ב דְּעַבִּידִי דְּטָעוּ בְּהִכִּי מ"מ י"ל דְּלֹא תִלְיִנּוּ בְּטָעוֹת אֶלְא כְּשִׁדּוּעַ

שְׂוֹדָאֵי שְׁנֵיהֶם מְעִידִים עַל אֲדָם א' כְּמוֹ בנ"ד ר"מ ור"ת עֲצָמֹן וְכֹן דִּיּוּטָא עֲלִיוֹנָה וְתַחְתּוֹנָה שְׂבַגְמִי שְׁנֵיהֶם הַעִידוּ עַל הַלְוָאָה א' מִשָּׂא"כ בנ"ד שְׂאֲפֶשֶׁר לֹמֵר שֶׁהֵן ב' אֲנָשִׁים וְאִין פְּאָן טְעוֹת פְּלִל וַיֵּשׁ לְכַאוּרָה רְאִיָּה לְזָה מִמ"ש בַּמ"ב גּוּפָא שָׁם סִי"ג דְּמֵאן לִימָא לָן דְּאֵלוּ הֵן הַטּוֹעִין כּו' וְלֹא אֲמַרִּינֵן שְׂאֵלוּ הֵן הַטּוֹעִין פְּדִי שְׂלֵא נְצִטְרָה לֹמֵר דְּאֲתַרְמִי סִימְנִים פְּסִימְנִים בְּגוּפּוֹ וּבְגִדָיו כּו' יַעו"ש א"ו דְּמִשּׁוּם זֶה אִין מַחְזִיקִים הַטְּעוֹת בְּהִנֵּי דְנוֹקָא וּכ"ש בנ"ד שִׁי"ל שְׂאִין פְּאָן טְעוֹת פְּלִל מִיְהוּ בְּאֲמַת מַהמ"ב אִין רְאִיָּה כ"כ: דְּהָא אִיְהוּ לֹא חֲשִׁיב הֵתֵם הֵנָּה סִי"מ דְּהֶרְוֶשֶׁם מְצַד עֲצָמוֹ זֹלַת צְמָצוּם הַמְקוּם הֵנָּה סִי"ב וְסִי' פְּלִים ס"ל דְּאִין מְצִטְרְפִין כַּמ"ש בְּתִשׁוּ' חַב"י סִי' קכ"ט וְשָׁם תְּמַה עֲלִיו וְכִינֹן שְׂאִין פְּאָן סִי"מ מְצִינוּ לְמִימַר דְּאֲתַרְמִי סִי' כִּסִּי' וּבְכַלִּים חִיְיִשִּׁינֵן לְשְׂאֵלָה אַף יֵשׁ לְהִבִּיא רְאִיָּה מִמ"ש בְּתִשׁוּ' הַב"י הוּבָא בַק"ע סִי' קצ"ח עַד סִי' ר"ב שְׁהִיוּ שָׁם דְּבָרֵיו מוֹכִיחִים שְׁזָהוּ הֵמַת בְּאִנְפֹן שְׂיֵשׁ לְסַמְחָה ע"ז מִן הַדִּין לְהַתִּיר אֲלֵא שְׁלִפִי שְׁהֶרְוֶצְחִים הוּדוּ שְׁהִיָּה יַעֲנִצִיר א' עִם הִיְהוּדִי וְעַד א' מְעִיד שְׂרָאָה אֵת נִפְתְּלֵי הוּלְףָה עִם שְׁנֵי יַעֲנִצִירֵי הַגֵּם שְׂאֲפֶשֶׁר לֹמֵר שָׂא' לֹא הֵיָּה מִבְּנֵי לְוִיָּה שְׁלֹו רַק שְׁהֶלְףָה עִמּוֹ דְרָף מְקַרְהָ לְסְבִיבוֹת הָעִיר וְנִשְׂאָר שָׁם וְלֹא הֶלְףָה עִמּוֹ רַק יַעֲנִצִיר א' כּו' אִין בְּנוּ פַח לְהַתִּיר אֲשֶׁה זֹ דְּאִימָא אִינְפָּא דְשְׁנֵי יַעֲנִצִירֵי יַצְאוּ עִם נִפְתְּלֵי כּו' וְא"כ אִין זֶה נִפְתְּלֵי שְׁהוּדוּ הָרוֹצְחִים שְׂלֵא הֵיָּה עִמּוֹ רַק יַעֲנִצִיר א' וְאִין לֹמֵר דְּמִשּׁוּם עֵיגוּנָא נֹאמַר לְפָרֵשׁ לְקוּלָא דְּהָא רֹב הַפּוֹסְקִים פְּסְקוּ לְחוּמְרָא בְּעוֹבְדָא דְּגַבְרָא חְרוּכָא עַכ"ל בְּקִצְרָה וְהָא קָמֵן דֹּאע"ג שְׂפִשְׁנָאמַר שְׂאִין זֶה נִפְתְּלֵי נְצִטְרָה לֹמֵר דְּאֲתַרְמִי פְּעִין סִי' כִּסִּי' וְאֵעִפ"כ אֲמַרִּינֵן כֹּן לְהַחְמִיר וְכֹן יֵשׁ לְהִבִּיא רְאִיָּה מִמ"ש בְּתִשׁוּ' הַב"ח סִי' נ"ו וְנ"ל אֲבָל בנ"ד אִם הֵיָּה פְּאָן הַכְּחָשָׁה הֵיִינוּ חוֹשְׁשִׁים בְּתַחֲלַת עֲדוֹת דְּשְׂמָא פְּלֵ אִישׁ א' מְעִיד עַל אִישׁ אַחַר שְׂשָׁמוֹ מִיכַל מְקַרְאָקָא דְּאֵפִי' לְרַבָּא דְּלֹא חִיְיִשִּׁי' לְתַרִּי יַצְחָק הֵכָא דְּאִיכָא הוֹכְחָה דְּתַרִּי נִינְהוּ פִּינֹן דְּמַכְחִישִׁים זַא"ז בְּסִימְנִים שְׂבַפְרָצוּף פְּנִים פְּשִׁטָּא דְּהֵיִינוּ חוֹשְׁשִׁים לְתַרִּי וְתַלְתָּא עַכ"ל וְאֵע"פ שְׁהַהֲכַחְשָׁה הֵיָּה ג"כ פְּעִין נ"ד אִם הִיוּ הַזְּנוּמְעַר שְׂפָרִינְגֵלְעָה עַל הַמְצַח אוֹ לְמַטָּה מִהַעֲיָנִים שְׁהֵן מְקוּמוֹת קְרוּבִים וִי"ל טְעִי אִינְשִׁי פְּנ"ל וְלֹא אֲמַרִּינֵן כֹּן פְּלֵ שְׂאִינוּ בְּרוּר שְׂמַעֲיָדִים עַל אִישׁ א' וְא"כ י"ל דַּה"ה בנ"ד פִּינֹן שְׂיֵשׁ הַכְּחָשָׁה בֵּין הָאֲשֶׁה לְהַעֲדִים נֹאמַר שְׂאִין זֶה בַּעַל הָאֲשֶׁה הַנְּצִיבְד אֲמָנָם בְּאֲמַת אִין כֹּל זֶה רְאִיָּה פְּלִל לְהַחְמִיר בנ"ד כִּי יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין הַנּוֹשְׂאִים רַק מִתְחַלְלָה צְרִיכִים אֲנַחְנוּ לְהִבִּיא רְאִיָּה שְׂיֵשׁ לְהַקְל בנ"ד וּמִמִּילָא יִתְבְּאָרוּ הַחִילּוּקִים שְׂבִין נ"ד לְתִשׁוּ' הַב"י וְהַב"ח הַנְּ"ל וְהָרְאִיָּה הוּא מִמ"ש הַרְ"ן בְּתִשׁוּ' סִי' ל"ג וְנ"ל וְכָל שְׁהַעֲדוֹת מְסַפִּיק מְצַד עֲצָמוֹ אֲלֵא שְׂיַצָּא לוֹ רִיעוּתָא מְסִימֵן אַחַר שְׂנַרְאָה מְמוֹנֵי שְׂאִינוּ הוּא וְאוֹתוֹ סִי' הוּא עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת אִין מְטִילִין מְחַמְתוּ שׁוּם סְפָק בְּדָבָר אֲלֵא תוֹלִין אוֹתוֹ בְּשִׁינוּי שְׁהוּא עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת וַיֵּשׁ לִי לְדָבָר זֶה רְאִיָּה מְדַאֲמַר פְּרָק מִי שְׂמַת אִיְתִיבִי כּו' עַכ"ל וְהַשְׁתָּא לֹא מְבַעֲיָא אִם נֹאמַר שַׁבְנ"ד שְׁיָנוּי מְקוּם זֶה הוּא עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת ע"י הַמַּיִם כִּי הַקְּנַעְכִּיל הוּא עֲצָם וְאִינוּ נֹד מְמַקּוּמוֹ אַחַר מִיתָה וְהַבְּשָׂר מִיתְּפַח תְּפַח וְאֲפֶשֶׁר שַׁע"י אִיזוֹ סִיבָּה נְדָבֵק לְמַטָּה קִצְתָּ וְהַבְּשָׂר שְׁהִיָּה תְּחַלְלָה קִצְתָּ לְמַעְלָה מִהַקְּנַעְכִּיל נְדָחַק עַל הַקְּנַעְכִּיל וְא"כ וְדָאֵי אִין מְטִילִין מְחַמְתוּ שׁוּם סְפָק בְּדָבָר אֲלֵא אַף גַּם אִם אִין זֹאת (מִשּׁוּם שִׁי"ל שְׂהַבְּשָׂר שְׂעַל הַקְּנַעְכִּיל אִינוּ עֵב כ"כ עַד שְׁהִיָּה נְדָחַק כּו') מ"מ פִּינֹן דְּבִין לְמַעְלָה מִהַקְּנַעְכִּיל לְהַקְּנַעְכִּיל עֲבִידִי דְּטַעוּ בְּהַכִּי לֹא גָרַע זֶה מִסִּי' הַעֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת וְאִין, מְטִילִים מְחַמַת הַכְּחָשָׁה זֹ ג"כ שׁוּם סְפָק בְּדָבָר אֲלֵא תוֹלִי' אוֹתוֹ בְּטְעוֹת כְּמוֹ שְׂתוֹלִין בְּשִׁינוּי בְּסִי' הַעֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת דְּהָא פִּי' סִי' הַעֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת אִין ר"ל שְׂבּוּדָאֵי

עשוי להשתנות אלא שאפשר הוא שישתנה ואפשר נמי שלא ישתנה כמ"ש התוס' בב"ב שם (דקנ"ד ע"ב) ד"ה בְּחֻקֵּי וְנִלְאֵי אֵינָם לְמִימַר שֶׁנֶּשְׂרוּ אַחַר מִיתָה אֶלְמָא דְסָפִיקָא הָוִי וְאֵעָפ"כ תְּלִינן שֶׁנֶּשְׂתַּנָּה שְׁלֵא לְהַכְחִישׁ הַחֻקָּה וְאֵע"פ שְׁאִין הַחֻקָּה וְדָאִית כּמ"ש הָר"ן וּמִזֵּה הוֹכִיחַ הָר"ן לְגִדּוֹן שְׁלוֹ בְּסִי הָעֵשׂוֹי לְהִשְׁתַּנּוֹת שֶׁבְּגִידוֹן שְׁלוֹ שֶׁהוּא ג"כ סָפֵק תּוֹלִי שֶׁנֶּשְׂתַּנָּה וְאִין מְטִילִים מַחְמַת זֶה סָפֵק בְּעֵדוֹת הַמְּסַפֵּיק מְצַד עֲצָמוֹ וּמִיָּרִי הֵתָם גַּם בְּעֵדוֹת דְּסִי"מ כְּמִבְּנוֹאֵר בְּתַחֲלַת דְּבָרָיו שֶׁם שֶׁהֵבִיא מִפָּרֵק הָאִשָּׁה שְׁלוֹם וְקֶאֱמָרִי כּו' וְא"כ מְדוּעַ יִגְרַע הַכְּחָשָׁה דִּנ"ד שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה שְׁנֵי צְדָדִים שְׁקוּלִים לְכָל הַפְּחוֹת אִי שֶׁטָּעוּ וְאִין פֶּאֶן הַכְּחָשָׁה אִי שְׁלֵא טָעוּ וְאִישׁ אַחַר הוּא וְלֹא מִיִּבְעֵיָא לְפִי הַנְּרָאָה לְכַאוּרָה מִמַּשְׁמַעוֹת הַמ"ב ס' ס"ג דְּעֵבִידִי דְטָעוּ בְּהֵכִי מִשְׁמַע דְּמַדְמִי לִיה לַמ"ש בַּגְּמ' גַּבִּי שְׁפוּרָא דִּירְחָא דִּירְחָא דִּירְחָא דִּירְחָא דִּירְחָא דִּירְחָא דִּירְחָא וְכֵן מִשְׁמַע בְּתַשׁוּי' ב"ח הַחֲדָשׁוֹת ס' ס"ד בְּשֵׁם הָרַב דְּפִינְטָשׁוּב דְּמַדְמִי לִיה לְהָא דְב' קוּמוֹת וְג' קוּמוֹת בְּר"ה (דכ"ד) וְהָא דְב' קוּמוֹת צ"ל דְּדְמִי לְשְׁפוּרָא דִּירְחָא דְהָא בְּעֵדוֹת הַחֲדָשׁ בְּעִי' דו"ח מְעִיקָר ד"ת וְנַחְמִים לֹא הִקְיָלוּ שֶׁם דְּלֹא שְׁיִיף גְּעִילַת דְּלַת כּמ"ש בְּלַח"מ פ"ב מֵה' קו"ח וּבְמַקּוֹם דְּבָעִי' דו"ח זוֹלַת ד"מ וְדַכּוֹנְתִּיָּהּ עֵדוֹת הַמַּכְחָשׁת זַא"ז בְּבִדְיָקוֹת פְּסוּלָה כּמ"ש הַתְּנֻמִּים ס' ס"ז (א) שְׁדְּבָרָיו צ"ע לְכַאוּרָה מְדָאֱמָרִי בְּסִנְהֶדְרִין (פ"א ב') דְּאִתְכַחַשׁ בְּבִדְיָקוֹת כּו' וּמְכַנְסוֹ לְכִיפָה וְלֹא גָרַע מְעֵדוֹת הַחֲדָשׁ) אֶלְמָא דְּדְמִי לַד"נ א"כ מְסַתְּבָרָא דְּלֹא מְקוּלִין אַא"כ רְוָא דְּעֶלְמָא טָעוּ בְּהֵכִי וְכ"נ מִל' הַבְּרִיָּתָא שְׁתִּים וְג' קוּמוֹת עֵדוֹת קִיָּמַת ג' וְחִמְשׁ עֵדוֹת בְּטֵלָה וְהוּא דוּמְיָא דְּמִשְׁנַתִּינוּ פ' הָיוּ בּוֹדְקִין בְּשִׁתִּי שְׁעוֹת וְשִׁלַּשׁ שְׁעוֹת עֵדוֹת קִיָּמַת ג' וְחִמְשׁ עֵדוֹת בְּטֵלָה וְהִיא שְׁנוּיָה בְּד"נ נְמִי פְּדָאִי בְּסִנְהֶדְרִין (דס"ט) דְּאֶזְלִינוּ בְּתַר רְוָא בָּזֶה בְּד"נ (וְעִי' תוּס' פְּסָחִים דִּי"א ע"ב) דְּאִין הַטַּעַם מִשׁוּם שְׁפִינּוֹנוּ יָמֵי הַשְּׁבוּעַ דַּא"כ מְנַלן דְּאֶזְלִינוּ בְּתַר רְוָא וּבָזֶה לֹא שְׁיִיף לּוֹמַר אֵילּוּ דִּיָּקִינוּ כּו' דְּהִיָּנוּ וְנָקָא כְּשֶׁאֲפָשֵׁר לְכַרֵּר דְּתַרְנוּיָהּ יְדְעִי בְּעִיבּוּרָא שְׁל חוֹדֶשׁ מִשָּׂא"כ בְּעִנְיַן הַדְּיוֹטוֹת) [ע' בְּמַפְתָּח] אוֹ צ"ל דְּלֹא שְׁיִיף לּוֹמַר בָּזֶה דְּרְוָא דְּעֶלְמָא טָעוּ בָּזֶה רַק עֵבִידִי אִינְשֵׁי דְטָעוּ בְּהֵכִי ר"ל שֶׁהוּא אֲפָשֵׁר שְׁיִטְעָה בָּזֶה וּמִש"ה לֹא הִקְיָלוּ בָּזֶה בְּד"נ רַק שֶׁזֶּהוּ הַצַּד קוֹלָא בְּד"מ וּמ"מ פִּינוֹן שֶׁהִקְיָלוּ בָּזֶה בְּד"מ אֶפִּי' בְּחֻקֵּי וְנָדָא א"א לּוֹמַר שְׁטַעוֹת זֶה אִינוּ רַק מִיעוֹט לְבַד שְׁרְוָא דְּעֶלְמָא לֹא יְטָעוּ בָּזֶה דַּא"כ לֹא הָיוּ מְקִילִים בְּחֻקֵּי וְנָדָא א"ו צ"ל שֶׁאֲפָשֵׁר צַד הַטַּעוֹת כְּמוֹ שֶׁאֲפָשֵׁר צַד שְׁלֵא יְטָעוּ וְא"כ לֹא גָרַע צַד הַטַּעוֹת בָּזֶה מִהַשְׁיָנוּי בְּסִי הָעֵשׂוֹי לְהִשְׁתַּנּוֹת דְּהוּי ג"כ סָפֵק כְּנ"ל וְאֵעָפ"כ אִינוּ מְטִיל סָפֵק כָּל שְׁהַעֲדוֹת מְסַפִּיק מְצַד עֲצָמוֹ כְּנ"ל וְה"נ בָּזֶה וְה"ט פִּי הַעֲדוֹת הַמְּסַפִּיק הוּא מְכַרְיַע לְצַד הַטַּעוֹת וְכֵן לְצַד הַשְׁיָנוּי וְא"ת הָא תִּינַח לַפ"ד הָרִיב"ש וְסִיעַתוֹ דְּטַעֲמָא דְּדִיוֹטוֹת הוּא מִשׁוּם דְּעֵבִידִי דְטָעוּ בְּהֵכִי אֲבָל לַפְּמִש"ל בְּשֵׁם הַטוֹר דְּהַטַּעַם מִשׁוּם דְּהוּי בְּדִיקוֹת א"כ צ"ל דְּלֹא עֵבִידִי דְטָעוּ בְּהֵכִי כָּלֵל דַּא"כ לְמָה לִּיה לְהַטוֹר לְדַחּוּק וּלְפָרַשׁ דְּמִיָּרִי בְּשֶׁאֲפָשֵׁר לְרִאוֹת מְזָה לְזֵה תִּפּוּק לִיה דְּעֵבִידָא דְטָעוּ בְּהֵכִי אֶפִּי' לֹא אֲפָשֵׁר לְרִאוֹת מְזָה לְזֵה נְמִי כְּגוֹן שֶׁהֵבִית סְגוּר בְּדִלַת מ"מ פִּינוֹן דְּעֵבִידִי דְטָעוּ בְּהֵכִי לִית לֵן בֵּה וְכִמְש"ל בְּשֵׁם הָר"ן פִּינוֹן שֶׁהֵמְקוּמוֹת קְרוּבִים כּו' וְלֹא הִתְנָה כָּלֵל שְׁיִהְיֶה אֲפָשֵׁר לְרִאוֹת מְזָה לְזֵה וְאִדְרָבָה מִשְׁמַע מְדְּבָרָיו דְּמִיָּרִי בְּשָׂא"א לְרִאוֹת מְזָה לְזֵה דַּא"כ לֹא הִנָּה חֻקֵּי וְהוּא ז"ל כְּתַב דְּמַכְחִישִׁים זַא"ז בְּחֻקֵּי וְנָדָא כּו' וּמְדַכֵּ' הַטוֹר דְּבָעִי שֶׁאֲפָשֵׁר לְרִאוֹת מְזָה לְזֵה דְּס"ל דְּלֹא עֵבִידִי דְטָעוּ בְּהֵכִי רַק מִשׁוּם דְּכְשֶׁאֲפָשֵׁר לְרִאוֹת מְזָה לְזֵה הָיוּ בְּדִיקוֹת לִיתָא דְּלַעוֹלָם אִימָא שֶׁהַטוֹר וְהָר"ן לֹא חֲלָקוּ בְּמַצִּיאוֹת וּמוֹדָה לִיה דְּעֵבִידִי דְטָעוּ בְּהֵכִי וּמ"ש דְּבָעִי שֶׁאֲפָשֵׁר

לראות מזל"ז היינו טעמא משום שי"ל דבזוה חולק הטור על הר"ן וס"ל דכל שמכחישים זא"ז בתקירות עדותן בטלה אפי' עבידי דטעו בהכי אם לא דרנבא דעלמא טעו בהכי כדאימא גבי ד"נ משום דס"ל שאין חילוק בין ד"מ לד"נ אלא בהכחשה בבדיקות לבד כדאימא בגמרא ואע"ג שגם בתקירות מצינו חילוק שהרי ד"מ א"צ דו"ח לכתחלה פיון שזוהו מדרבנן שהקילו בד"מ כדי שלא תנעול דלת בפני ליון לא הקילו אלא בלכתחלה אבל פשהוקחשו בתקירות לא הקילו כלל והנה לדברי הש"ך בח"מ סי' ל"ג ס"ק ט"ז דבתקירות אם אמר א"י עדותן בטלה כמו בד"נ א"כ הא קמן דבתקירות לא הקילו פלוג בד"מ ובד"נ אמנם התנאים שם ססי' ה"ל השיג עליו והעלה דבד"מ אם אמר א"י עדותן קיימת והסכים עמו בס' נתיבות משפט אכן במל"מ פ"ג מה' גניבה דין ח' לא הכריע בזה ועכ"פ בדעת הטור א"א לומר כמ"ש התנאים דטעמא דעדות המכחשת זא"ז בתקירות עדותן בטלה בד"מ הוא כמ"ש בעה"ת שער כ"ט משום דה"ל ע"א בהכחשה דהא לפ"ז מתקיימת עדותן לשבועה עכ"פ כמ"ש בתנאים והדין עמו' בזה ולדברי הטור א"א לומר כן דמסתמא לא יחלוק על אביו הרא"ש שכ' פ"ג דסנהדרין ססי' ל"ד שהרי אין זו עדות מוכחשת שיבטל כל העדות ולא ישבע שבועה דאורייתא כו' הובא בב"י מחנודש ז' מפלל דבעדות מוכחשת אין נשבע ש"ד והינו בהכחשה בתקירות גם הסמ"ע ס"ק כ"ה והב"ח שם ס"ד וס"ז ולח"מ פ"ג מה"ע וגו' שער ס"ו ח"ב דין ה' שפסקו פולם דעדות המכחשת זא"ז בתקירות עדותן בטלה אפי' לשבועה הם פולם ע"כ לא יסברו הטעם של בעה"ת אמנם מ"ש עוד התנאים שם דהטעם משום דבתקירות דרף לדקדק משא"כ בבדיקות הנה לכאורה טעם זה נכון וכן משמע להדיא בחי' הר"ן פז"ב (ד"ל) אבל קשה לי מאד על טעם זה דלפ"ז בא' אומר מנה וא' אומר מאתים דעדותן קיימת במנה יפלא מאד מ"ט ואע"ג שכ' הר"ן דמנה הב' לגבי מנה הא' חשובה בבדיקות מ"מ בבדיקות פזו א"א לומר דטעו שהרי מנה הב' היא גוף העדות שמעידין עליה ובכה"ג לא אשפחן בגמ' דתלינן בטעות רק במה שהוא חוץ מגופה של עדות כגון הזמן גבי שפורה דירחא או גבוה שפתי קומות שזוהו אינו גוף העדות כי גוף העדות הוא ראית הלכנה) ואע"פ שבנ"י פחז"ה כ' דתלינן בטעות במנה ומאיתים לא משמע פן משא"פ כמבואר ממש"ל בשם רש"י ורשב"ם הנוחזק שקרן כו' ועוד דלדבריו בא' אומר מנה וא' אומר ג' מאות עדותן בטלה וז"א כדמשמע בגמ' (דע"ד א') לב"ה דומיא דשני פיתי עדים ובשני פיתי עדים עדותן קיימת אפי' זה אומר מנה וזה אומר אלה ועי' תנאים סי' ל' סק"ז ובגו"ת שער ס"ו ח"ב דין א' דכל שיש בכלל ר' מנה אפי' בפרוטה מתחייב כו' ובכנה"ג בח"מ סי' ל' בהגהת ב"י אות ל"ד גמשה אחר דעת נ"י גם לפ"ד מהרי"ט בשם הרשב"א שכתבתי למעלה מוכח דלא כהנ"י דאל"כ אפי' במכחישים זא"ז נמי פיון דתלינן בטעות א"ו דלא טעו בהכי כלל וא"כ נהי דמנה ומאיתים הני המנה הב' בבדיקות לגבי המנה הא' מ"מ פיון דהא דהכחשה בתקירות עדותן בטלה משום דלא עבידי דטעו בהכי כ"ש בבדיקות כי הני דלא עבידי דטעו בהו דראוי להיותן עדותן בטלה וכמו שפאמת הוכיח הרשב"ן סי' מ"ג מזה דעדות המכחשת זא"ז בתקירות עדותן פשרה בד"מ דכ"ש הוא מאחד אומר מנה וא' אומר מאיתים ע"ש ובדאי הוא כ"ש וק"ו את"ל דהא דעדות המכחשת זה את זה בתקירות עדותן בטלה הוא מצד דלא עבידי דטעו בהכי וא"כ להחולקים בזה וס"ל דעדות המכחשת זא"ז בתקירות עדותן בטלה כמ"ש רוב הפוסקים אין דרף להמלט

מקנשין הנ"ל אלא בא' משגי דרכים אם שנאמר דהא דמנה ומאתינים מיירי שאין
מכחישים זא"ז כמש"ל בשם מהרי"ט בשם הרשב"א ואם נאמר דמיירי במכחישים זא"ז
כמש"ל בשם רוב הפוסקים עכצ"ל דהא דחקירות גזה"כ הוא שיהיה החקירות בגופה
של עדות והכחשה בהם הוי כהכחשה בגופה של עדות משא"כ במנה ומאתינים המנה הב'
היא כמו בדיקות לגבי מנה הא' ובבדיקות אפ"ל לא עבידי דטעו בהכי לית לן בה (וא"ת
א"כ דהכחשה בחקירות הוא גזה"כ א"כ צ"ל דהוא משום עדות שאאי"ל וא"כ ראוי
שיהיה א' אומר א"י בחקירות בד"מ עדותן בטלה וא"כ הוא נגד הפוסקים שהביא
התנאים דס"ל דעדותן קיימת ליתא חדא דנדאי מהריב"ש שבתנאים אין ראיה דהא הוא
לטעמיה אגיל דס"ל כמ"ש הר"ן דבחקירות הוא מצד דלא עבידי דטעו כו' פנ"ל אכן
באמת אף גם אם נאמר בד"מ לא בעינן עדות שאתה יכול להזימה לק"מ דגזה"כ הוא
רק על הכחשה אבל באומר א"י הוא משום דבעי' עשאתי"ל וזה מוכח בגמ' (דמ"ב)
דאמרינן מ"ש חקירות ומ"ש בדיקות בא"י דנקא משא"כ בהא דאר"ח עדות המכחשת
זא"ז בבדיקות פשרה בד"מ ומשמע אבל בחקירות לא שמה הוכיחו הפוסקים דבחקירות
עדותן בטלה לא איבעיא לן כלל מ"ש חקירות ומ"ש בדיקות א"ו דגזה"כ הוא) והנה
הר"ן שכ' דהכחשה בחקירות עדותן בטלה הוא משום דבחקירות דרף לדקדק י"ל
דבאמת ס"ל במנה ומאתינים כמש"ל בשם מהרי"ט בשם הרשב"א וכן משמע בחידושי
פז"ב שם שכ' וז"ל דכ"ע אית להו דרשב"א בהאי דינא שיש בכלל מאתינים מנה כו'
שדברי רשב"א עצמן אינו מוכרחים שיהיה בהן הפכש עדותן ששניהם מעידים על המנה
ומי שאומר מאתינים מוסיף הוא ולא מכחיש עכ"ל ולכן ס"ל בא' אומר בדיוטא העליונה
וא' אומר בדיוטא התחתונה עדותן קיימת דמיירי בשא"א לראות מזל"ז והוי הכחשה
בחקירות ומ"מ פיון שהמקומות קרובים ועבידי דטעו בהכי עדותן קיימת בד"מ: שגרי
אין שיהי' לומר בזה דרף לדקדק כו' דטעו אבל הטור הא פ"ה הסמ"ע והב"ח והט"ז דאפי'
בשפמכחישים עצמן בלא כי עדותן קיימת פשיש בכלל מאתינים מנה א"כ עכצ"ל דהכחשה
בחקירות דעדותן בטלה הוא משום גזה"כ וא"כ אפי' עבידי דטעו מאי הוי דסוף סוף הוי
הכחשה בחקירות אא"כ רובא דעלמא טעו בזה דאז לא הוי הכחשה כלל אפי' בד"מ
ומש"ה הוצרך לפרש דמיירי בשאפשר לראות מנה לזה דהוי הכחשה בבדיקות (ואין
לומר נהי דבד"מ בעינן דרובא טעו בהכי מ"מ בד"מ יהיה סגי גם פשאפשר למטעי פיון
דמידי ספיקא לא נפקא ונהי בכל ספק מעמידין העדים על חזקתן בד"מ כדקיי"ל בשתי
פיתי עדים המכחישים זא"ז זו באה בפ"ע ומעידה כו' יש לחלק בין פשהספק הוא על
העד דמעמידים על חזקתו ובין פשהספק הוא בהעדות שהוא מעיד דאז אין מעמידים על
החזקה ובהכי א"ש מ"ש הסמ"ע גבי יין ושמן שבתם דנין אותו פמכחישים דלק"מ מ"ש
הט"ז שם משום דהוי ספק בעדות) וכיון שנתברר שמהטור אין הכרח לומר דס"ל דלא
עבידי דטעו בהכי מעתה פיון דלפי' הר"ן צ"ל דעבידי דטעו בהכי הגם שלפ"ד הטור אין
הכרח מהגמרא לומר פן מ"מ י"ל דעכ"פ לשיטתו ג"כ סברא זו אמת היא מבחוץ דעבידי
דטעו בהכי ועוד דהא ודאי יש ראיה לזה מההיא דא' אומר גבוה שתי קומות וא' אומר
שלשה קומות בר"ה (דכ"ד) ובשבעות (דמ"ח) פנ"ל אלא שעדיין יש לפקפק משום
שאפשר לומר דאפי' לפ"ד הר"ן לא אמרינן דעבידי דטעו בהכי אלא משום שהוא חוץ
מגופה של עדות ואינו מכוונת המעשה רק מכוונת המקום ואע"ג דבכוונת המקום דרף

לדקדק פנין שהוא מקירות בכה"ג שהמקומות קרובים אין דרף לדקדק אבל בגופה של עדות אין ראיה כ"כ שאין דרף לדקדק אפי' בכה"ג: ונ"ד הוא מגופה של עדות שהרי המקום הוא סי"ב כמו הסי' עצמו ומ"מ משמעות האחרונים שאין לחלק בכה"ג דמהמ"ב אין ראיה כ"כ משום דס"ל שהמקום אינו מועיל להחשיב סי"ב לסי"מ מ"מ בתשו' ב"ח הקדשות סי' ס"ד כ' ג"כ כן והוא ס"ל שהמקום מועיל להחשיב סי"ב לסי"מ.

וה"ט משום דגם מקירות חשיב לדקדק בהו בגופה של עדות וכ"ש בנ"ד ודאי י"ל דטעו שהרי האשה מעידה על מה שראתה בחייו ואז לא להעיד נתפוננה עד שנאמר שהמקום הוא מגופה של עדות וא"כ לא עדיף מבדיקות.

וכיין דדמי לדיוטות י"ל דטעו לכ"ע וכיין דעבידי דטעו בהכי לא עדיף מסי' העשוי להשתנות שאינו מטיל ספק כל שהעדויות מספיק וכו' ל בארף: קיצור: אף שיש לחוש משום שהעד העיד שהרנשם היה על הקנעכיל ואשה מעידה שבבעלה של זו היה הרנשם למעלה מהקנעכיל י"ל דעבידי דטעו בהכי כמו בין דיוטא עליונה לדיוטא תחתונה על כן כיין שיש לנו עדות המספיק שהוא בעלה של זו י"ל שאין מטילין ספק מחמת הנ"ל מאחר שיש לטעות בזה וגם לפ"ד הטור אין הכרח לומר דלא טעו בהכי ומ"ש הטור טעם דדיוטות בענין אחר היינו משום דס"ל דבהכחשה בתקירות אפי' בד"מ בטלה עדותו אפי' עבידי דטעו אא"כ רנבא דעלמא טעו בהכי: יב ויש להביא עוד ראי' לזה ממ"ש הב"ש סי' קל"ב סק"ז ונ"ל ואם יש לו סי"מ או ט"ע בגט אפי' לא אבד בפלי ונמצא בפלי מחזירים לו (תוספות) עכ"ל ובב"י שם כתב בשם חידושי הרשב"א שפייס בזה דלא חיישינן דילמא אתרמי גט כגט אלא אמרינן אינש אחרינא אשכח' ואנחיה בתפיסה ונפל ממנו עכ"ל אלמא דתלינן במה שאפשר לתלות ואע"פ שהוא דבר רחוק פדי שלא לומר דאתרמי סי"מ כסי"מ ונאבד ג"כ משום שזה לא שכיח יותר א"כ כ"ש בנ"ד דתלינן בטעות שהוא קרוב יותר מהנ"ל מיהו באמת דברי הב"ש צ"ע כי בתוס' וזה"ר לא נזכר פלל סי"מ רק באם מפירו בטב"ע וטב"ע עדיף מסי"מ דקטלינן גברא ע"י ט"ע ולא ע"י סי"מ משום דבט"ע לא שייך לומר אתרמי כו' וע"כ תלינן אפי' בחשש רחוק כזה דאינש אחרינא אשכח' משא"כ בסי"מ כיין דאפשר דאתרמי סי"מ כסי"מ מנין לנו שנתלה בדבר רחוק כזה.

ולכאורה מוכח להדיא בתוס' שם דהא דאינש אחרינא אשכחיה ונפל ממנו הוא חשש רחוק מאד ולא חיישינן לי' פלל אפי' בגיטין דהא בגיטין (כ"ח א') שם ד"ה מצאו בתפיסה הקשו וא"ת נחוש לשאלה וי"ל כו' א"נ בידע שבתפיסה או בדלוסקמא איבדו עכ"ל ור"ל פדפי' בפ"י שם דכיין שידע שבתוכה איבדה חששא רחוקה לומר שמצאו אחר ונטל זה הגט מתוכו והניח בו גט אחר ששמו כשם יב"ש ואיבדו ג"כ דכנלי האי לא חיישינן עכ"ל: ומוכן מזה דהטעם דלא חיישינן אע"ג דחיישינן דילמא השאילו לאחר והאחר הניח בו גט ששמו כשם יב"ש ואיבדו מ"מ למציאה לא חיישינן וא"כ היאך יתלו שם דאינש אחרינא אשכחיה ואנחיה בתפיסה ונפל ממנו כיין דלא חיישינן לזה אפי' להחמיר כ"ש שלא נתלה בזה להקל.

אף במפירו בטב"ע ניקח דתלינן ביהכי פיון שא"א לתלות בע"א שא"א להכחיש המוחש
אבל בסי"מ מנלן דתלינן פולי האי כו'. ואפשר ליישב דעת הב"ש דנדאי מציאה הוא
חשש רחוק ולא חיישינן לזה אפי' להחמיר.

מיהו בנדון של הב"ש ע"כ א"א להמלט מחשש רחוק דהא את"ל שלא זהו הגט תצטרף
לומר חשש רחוק הרבה יותר דאתרמי סי"מ כסי"מ בגט ששמו יב"ש פגט זה הנאבד
ואותו גט נאבד ג"כ והוא הוא הנמצא וכולי האי לא חיישינן ומוטב לתלות דאינש אחרניא
אשכחיה כו' הגם שהוא ג"כ דבר רחוק מ"מ זה רחוק יותר משא"כ בתוס' שם אדרבה
אין תולין בחשש רחוק שמצאו אחר ונטל זה הגט ממנו כו' כמ"ש הפנ"י פיון דאם לא
נתלה פן נאמר שזהו הגט הנאבד שהשליח צועק ומבקש אותו והוא דבר קרוב מאד לא
תלינן בחשש רחוק דהא באמת גם בלא"ה חשש רחוק הוא שיאבד גט שני ששמו פשם
יב"ש זה ושיאבד בכלי של יב"ש זה שישאלנו לכו פשוטם עליו עוד דבר והוא שצטרף
לומר שזה השני לא שאל הכלי מזה אלא זה איבדו עם הגט והשני מצאו ונטל זה הגט
מתוכו והניח בו גט שני ששמו פשם יב"ש פולי האי לא חיישינן משא"כ בנדון של
הב"ש נהפוך הוא שאת"ל דאינש אחרניא אשכחיה ואנחיה בחפיסה ונפל ממנו לא
נצטרף לומר פלל שנאבד גט שני ששמו יב"ש ושיש בו סי"מ פגט זה רק שגט א' בלבד
שנאבד הוא דאינש אחרניא אשכחיה כו' מוטב לתלות בזה משנאמר שנאבד גט שני כו'
פן אפשר ליישב דעת הב"ש ולדבריו כ"ש וק"ו שבנ"ד תולים בטעות משנאמר דאתרמי
סי"מ כסי"מ וזה נאבד ג"כ והוא הנמצא וכ"ש שבנ"ד יש קצת טב"ע ג"כ שזהו בעל
האשה ואם תאמר דאתרמי סי' כסי' תצטרף לומר עוד שנודמן ג"כ שנדמה קצת בטב"ע
ג"כ לבעל האשה והסי' שפכליו הי' ג"כ דומה לו וגם נודמן להיות נמצא סמוך למקום
שנטבע בעל האשה וסמוך להגוי שנטבע עם בעל האשה והוא הנמצא ובעל האשה אינו
נמצא ובנדאי שזה דבר זר תכלית הנרות ותוליה יותר בטעות בענין המקום של הצייחען
פנ"ל ויש עוד ראי' דתלינן במאי דשכיח יותר במ"ש בתשובת הרא"ש פל"מ סי' כ"ה
והובא להלכה בח"מ סי' מ"ג סעיףה' ובאה"ע סי' קכ"ו סעיף כ"א אם כ' ברביעי כ' שבט
ויום ד' הי' כ"א שבט הגט פשר והטעם מבואר בתשובה שם דאע"ג דאמרינן בגמ'
דמשעבר רובו של חדש לא טעו אינשי בשפורא דירחא הכא דע"כ טעה שהרי דבריו
מכחישי' זא"ז אם הוא רביעי הוא כ"א לחדש ואם כ' כמ"ש הוא יום ג' כו' ובימי השבוע
לא שכיחי אינשי דטעו הלכה ע"כ תלינן טעותיה בקביעות החדש ואין פאן הקדמה פלל
והגט פשר עכ"ל והט"ז באה"ע שם ס"ק כ"ב ביאר דבריו שאין פאן חשש שמא יחפה
על בת אחותו וכ"ה להדיא בתשו' הרא"ש הנ"ל ואם זינתה בשלישי תהרג שהרי העידו
שברביעי נתגרשה ור"ל דנדאי לא יחושו שמא הי' הגט ביום ג' וטעו בכתיבת ימי השבוע
משום דלא שכיח דטעו אינשי ביהכי ויתלו הטעות בימי החדש.

וא"כ פיון דס"ל להרא"ש דסמכינן בד"נ גמי ע"ז לתלות הטעות בדבר השכיח כ"ש
בעדות אשה דקילא מד"נ עכ"פ (והא דחיישינן לגמלא פרחא גפי גט ביבמות (דף קט"ז
ע"א) ולא חיישינן לזה בד"נ במפות (ד"ה) פבר תירצו התוס' שם ביבמות ובחידושי
הרשב"א שם כ' בשם הראב"ד ונ"ל לגמלא פרחא לא חיישינן כו' אלא אלו שני הטעמים
הראשונים סניפים הם עכ"ל וכ"כ הריטב"א במפות בשם הר"ן ודברי תשובת מהרי"ו
סי' ע"ט בזה הם צע"ג פי הוא נגד התוס' והרשב"א הנ"ל).

והנה בח"מ שם סתמו הב"י והרמ"א בש"ע פדעת הרא"ש אף באה"ע שם הביא רמ"א ש"י"ח ע"ז והוא הריב"ש בתשו' סי' קי"ז ומ"מ אין משם ראיה דלא תלינן הטעות בדשכ"ח דשא"ה כמ"ש בריב"ש שעיקר הזמן שכותבים בגט ושתקנו חכמים הוא ימי החודש כו' אבל באיזה יום מן השבת זה לא מעלה ולא מוריד עכ"ל הלכה אפ"ל דס"ל דתיישינן שהב"ד לא ידקדקו פלל בימי השבת עד שירגישו שהוא סותר את עצמו ושיתלו הטעות בימי החודש פנין דימי השבת לא מעלה ולא מוריד לא ידקדקו ע"ז ואפ"י לפמ"ש התנאים סי' מ"ג סק"ב דהריב"ש מספקא ליה דאולי יש לתלות הטעות בימי השבוע כו' אלמא דפליג על הרא"ש דס"ל שתולים בדשכ"ח יש לומר דשא"ה פנין שעיקר הזמן שתקנו חכמים בגט הוא ימי החודש א"כ ודאי דקדקו בזה יותר מבימי השבוע ומשכח לה שיידעו ימי החודש שלא עפ"י חשבון ימי השבוע פגון ששאלו מאחרים כמה בחודש היום כי זה דרכו לשאול על ימי החודש שאין כל אדם יודע בזה כ"כ משא"כ על ימי השבוע ונתברר להם מאחרים שביום זה שכ' הגט הנה כ' לחודש ובימי השבוע סמכו על עצמן ונתחלף להם בין יום ג' ליום ד' א"נ משפחת לה שחשבו כמה בחודש שלא עפ"י חשבון ימי השבוע פגון בימי ספירת העומר שיוכל לידע כמה בחודש ניסן ואייר ותחלת סיון ע"י שיודעים כמה ספרו לעומר (כי הפל יודעים שט"ז בניסן הוא אחד לעומר ואע"פ שיטעו בימי השבוע משא"כ בספירת העומר ששמעו מהש"ץ והקהל מיהו בריב"ש שם דחוק להעמיד פה התנאים ע"ש בגדון שלו שנגטרף לומר שטעו וסברו על יום א' בשבת שהוא ג' בשבת וזה דבר שאין הדעת סובלת דהשבת שעבר מוכיח א"ו העיקר כמ"ש) אבל היכא דלא שייך ה"ט מודה להרא"ש דתלינן הטעות בדשכ"ח וממוצא דבר נשמע לנ"ד דכיון שצד הטעות בחילוף מקום הצייחצון מלמעלה מהקנעכיל לקנעכיל הוא שכיח יותר משנאמר דאתרמי סימני טובא בזה הנמצא כסי' שהיו בבעל האשה וכו' ל תלינן יותר במצוי והוא בטעות ולכאורה יש להביא ראיה לישטת הרא"ש מהא דר"פ היו בודקין א' אומר בב' לחודש וא' אומר בג' לחודש עדותן קיימת א' אומר בג' וא' אומר בה' עדותן בטלה ועי' בתוס' לשם ובפסחים (דף י"א ב') דמייירי בשפיונונו ימי השבוע אח"כ וא"כ ל"ל למימר דבג' וה' עדותן בטלה מפני שמכחישים זא"ז בחקירות תיפוק ליה שהעד מכחיש את עצמו מימי החודש לימי השבוע שמאחר שאומר בימי השבוע כמ"ש השני א"כ הוא ה' לחודש עד"מ ואינו ג' (או ג' ואינו ה') וא"כ כשאומר שהוא ג' לחודש הוא מכחיש א"ע בחקירות א"ו דמשום הא לא איריא פנין דע"כ טעה או בזה או בזה דנדאי בשמכחיש א"ע תלינן בטעות דהא חזינן שהוא טועה והא דעדות מוקחשות בחקירות פסול היינו בשמכחיש' זא"ז דכיון שמכחישים זא"ז חיישינן דילמא שקורי משקרי לגמרי וע"כ דתלינן הטעות בימי החודש ולא בימי השבוע דמי לא איירי שאומר בא' בשבת הרגו ונ"ד אע"פ שמכחיש' זא"ז האשה ור"ת אין שייך לומר דילמא שקורי משקרי דז"א אלא כששניהם מעידים על גוף א' וגם זאת בהכחשה בחקירות ולא בזה אומר מנה וזה אומר מאתים כנ"ד ולכן בנ"ד אין שייך לומר אלא או דאתרמי סי' כסי' או שטעה א' מהם וכיון דע"כ א"א להמלט מב' דרכים אלו תולים בדשכ"ח כמו בעד המכחיש א"ע מימי החודש לימי השבת פנ"ל: קיצור.

ראי' מתשו' הרא"ש דתלינן הטעות במאי דשכ"ח טפי כמו כן י"ל בנד"ז פנין דשכ"ח טפי צד הטעות מהצד דאתרמי סי"מ וטב"ע קצת כסי"מ ע"כ תלינן בטעות ועוד ראי' ממ"ש

הב"ש סי' קל"ב סק"ז (ועי' בתשו' עגונה דהראדאק אות י"ג): יג ומעשה צריכים אנו להתיישב דלא תיקשי לדין מהא דקיי"ל שאין מעידין על האדם שמת ע"י דברים שרובן למיתה כגון נפל לגוב אריות כו' ומשאל"ס לפ"ד האומרי' דהוי מיעוטא דלא שכיח אלמא דתשו גם למיעוטא דלא שכיח והיאך אנו אומרי' דתולין דתשכיח דא"כ למה לא תלו שם בדשכיח וליישוב זה י"ל ב' תירוצים הא' הוא משום דהא דתשיינין אפי' למיעוטא דלא שכיח בעדות אשה היינו פשהמיעוט ונהרוב הן בענין המיתה עצמה שנהרוב מעיד על המיתה ומיעוט י"ל שלא מת כמו משאל"ס שיש מיעוט נמלטי' אבל פשהרוב והמיעוט דלא שכיח הם בענין אם זה הגוף הנמצא הוא בעל האשה הנאבד הולכים אחר הרוב ולא מיבעיא לפ"ד הב"ח בתשו' סי' נ"ה ובחיבורו סעיף י"ט דבראהו נפל לכבשן האש והלך לו משם וא"א לו לצאת משם בשום ענין ואח"כ מצינו בכבשן עצמות אדם דתולין לומר דאותו שנפל לשם נדאי נשרף כו' וא"כ ה"נ פינון שמצינו הגוף סמוך למקום שנטבע א"כ אפי' את"ל דהסי"מ שבגופו לא הוי בנ"ד רק כמו נפל לכבשן האש דהוי נמי רובן למיתה וה"נ בנ"ד פינון שחילוף מקום הציינען מחליש פח הסי"מ אלא דאזלינן בתרייהו משום דתולין בדשכיח הוי כמו רובן למיתה בלבד מ"מ פינון שמצינו גוף תולין לומר שזה הוא אמנם בב"ש ס"ק צ"א פתב שבסעיף ל"ב לא משמע פן ור"ל מדבעי' סי"מ בהעלו רגל א' מארפובה ולמעלה ולא סגי בהא דנמצא עצמות אדם ולדידי' לק"מ דשאני התם שלא נמצא הגוף כמו שראוי להיות שיהי שלשו גוף שלם ולא נמצא רק רגל א' וי"ל דאחרניי הוא לכו בעינין דוקא סי"מ דאז תולין לומר שנפרדה רגל זה מגופו ע"י סיבה בתוך הים (ומזה ראיה ג"כ קצת דהיא שיש סי"מ אפי' יש דבר מצד אחר המספק עלינו אין מטילין מחמתו שום ספק פשיש לתלות דבר ההוא בדבר אפשרי ושכיח קצת ועי' בשו"ע סוף סעיף ל"ב) אכן אף שמשם אין ראיה כ"כ אפשר לומר דהב"ח לא פתב פן רק בנפל לכבשן האש דייקא דהיא שנמצא עצמות אדם לא חיישינן כ"כ לאיש אחר מטעם שפתב בתשו' הנ"ל וז"ל שזו חששא רחוקה הוא שיכניס איש א"ע לתוך האש להסתכן להציל את חברו וחבירו יאה ניצול והמציל יאה נשרף כו' וזה לא שייך רק התם שא"א א"כ איש א' יסתכן עצמו בבחירה ורצון משא"כ גבי משאל"ס שיש לחוש שמא אחר נטבע ברחוק מקום והביאוהו המים לכאן לא מקילי' מחמת זה והכי משמע מכל הפוסקי' דבעינין סי"מ דוקא במשאל"ס או סי"ב לכל הפחות מ"מ י"ל בנ"ד שנהרוב והמיעוט דלא שכיח הם בגוף זה עצמו שסי"מ מעידי' שזהו ואיזו חשש שהוא מיעוטא דלא שכיח מנגד לזה הפל מודים דלא חיישינן בכה"ג למיעוטא דלא שכיח תדע דאל"כ קשה אעיקרא דדינא דסי"מ מאי מהני דהא אפילו המ"ב סי' ס"ג שחולק על הלבוש בענין רושם וצלקת ומחמיר טפי מיניה בענין מהו סי"מ פתב דאין ר"ל סי"מ שלא ימצא פן באיש אחר שזהו דבר בלתי אפשר לומר כו' אלא הפוננה הוא לומר שהסימן שאנו סומכין עליו יהי זר ומנפג הרבה עד שלא נמצא באיש אחר רק אחד מאלף כו' עכ"ל וא"כ פינון דמ"מ נמצא הוא באיש אחר אלא דלא שכיח פלל היאך מהני בעדות אשה דלא אזלינן בה בתר רובא ומיעוטא ולא שכיח פלל ענין א' הוא ועכצ"ל שיש לחלק כמו שחלקתי דהא דחיישינן אף למיעוטא דלא שכיח היינו אם הם הרוב והמיעוט בענין המיתה לא כן פשהם בענין אם זה הגוף הנמצא הוא הנאבד אז י"ל דלא חיישינן למיעוטא אם הוא מיעוטא דלא שכיח פלל נאמנם אף שסברא זו מוכרחת היא לכאורה הוא

כְּהִלְכֵתָא בְּלֹא טַעְמָא וְאִפְשָׁר נְמִי לְיִישְׁבָהּ וְהוּא מְשׁוּם שְׁבִינָה הָאֲבִינָה עֲצָמָה הִיא מְסִייעַ לְרוּב זֶה וְכַמ"ש אֲאֻזְמו"ר נ"ע דְּעֵדוּת אִשָּׁה שְׁנֶאֱבַד בְּעֵלָה דְּמִיָּא לְאֲבִינָה וּמְצִיָּא כְּדִמְשַׁמַּע בְּהִדְיָא בְּסוּגְיָא דִּיבְמוֹת דְּלֹא מְמַעְטִינן סִי' כְּלִים (ר"ל לְמ"ד סִי' דְּאוֹרְיִיתָא) אֲלֵא חִינוּרִי וְסוּמְקִי דְּנוֹקָא פְּמוֹ בְּאֲבִינָה וּמְצִיָּא עַכ"ל וְר"ל דְּל"ד לְפִקְדוֹן לְפ"ד הַתּוֹס' דְּבְאֲבִינָה הָוִי מְדָה וּמְנִין סִי"ב אַע"ג דְּשְׂכִיחָא טוּבָא בְּזִנְה בְּעוֹלָם וְלֹא הָיוּ רְאוּיִים לְמַהוּי חֲשִׁיבִי סִי"ב מְצַד עֲצָמָן אַפ"ה חָשׁוּב סִי' מַחְמַת הָאֲבִינָה שְׁנֶאֱבָדוּ פְּדָ לְפִי שְׁאִין רְגִילוֹת שְׁב' בַּנ"א אֲבָדוּ חֲפִץ זֶה כְּזִנְה בְּמִנְיָן אוּ מְדָה שְׁנָה.

וְהַ"נ בְּעֵדוּת אִשָּׁה דִּינְדַּעִי בְּבַעֲלָה שָׁל זֹו שְׁנֶאֱבַד עִם סִי"מ שְׁבִינָה לֹא חִינְשִׁינן דְּאִתְרַמִּי עוֹד אַחַר שְׁהָיוּ בּוֹ סִי"מ אֵלּוּ וְנֶאֱבַד מִן הָעוֹלָם וּמֵת וְאַף דְּסִי"מ מְצַד עֲצָמָן לֹא הָוִי רַק כְּמוֹ רוּב בְּלִבְד ר"ל מְדִין מְצוּי וְשְׂכִיחָא דְּלֹא שְׂכִיחִי סִי"מ כְּאֵלּוּ וְרוּב לְבַד לֹא מְהַנִּי אִפִּי כְּשֶׁהֲמִיעוּט לֹא שְׂכִיחָא אַפ"ה בְּצִירוּף הָאֲבִינָה מְהַנִּי.

וְזִנְהוּ דְּנוֹקָא כְּשֶׁנִּמְצָא גּוּף וְהָרוּב וְהִמְיָעוּט הוּא בְּעִנְיָן אִם זֶה הַגּוּף הוּא בְּעַל הָאִשָּׁה הַנֶּאֱבָד שְׁאֵז הָאֲבִינָה מְסִייעַ לְהָרוּב דְּאִם תְּחַוֵּשׁ לְמִיעוּטָא תְּצַטְרַף לֹא מֵר ג"כ דְּאִתְרַמִּי עוֹד אַחַר כְּזִנְה שְׁנֶאֱבַד וְהוּא הַנִּמְצָא מִשְׁא"כ בְּכַפְלָה לְגִוּב אֲרִיּוֹת כּו' אוּ לְכַבְשֵׁן הָאִשׁ בְּעִנְיָן שְׂיִשׁ סְבָרָא רְחוּקָה לֹא מְשִׁיבָא מְשִׁיבָא לֹא אֲזִלִּין בְּתַר רְנוּבָא פִּינּוּן דְּאִם תְּחַוֵּשׁ לְמִיעוּטָא לֹא תְּצַטְרַף לֹא מְשִׁיבָא עוֹד אַחַר אֲלֵא דְּלֹא נֶאֱבַד אָדָם כְּלָל וְאַע"ג דְּבַמְשַׁאֲל"ס אֲפִילוּ נִמְצָא גּוּף חוֹשֵׁשִׁין הֵתָם אִין הָאֲבִינָה מְסִייעַ לְרוּב זֶה מִשְׁא"כ הֵכָא הָאֲבִינָה מְסִייעַ לְרוּב זֶה מְשִׁיבָא דְּנֶצְטְרַף לֹא מְשִׁיבָא אַחַר שְׁהָיוּ בּוֹ סִימְנִי' כְּסִי' וְהִי דּוּמָה לְזִנְה וְכּוֹלִי הִיא הוּא לֹא חִינְשִׁינן אֲבָל לְשָׂמָא נְטַבַּע עוֹד אַחַר וְדִּי חִינְשִׁינן וְהַנְּהָה זֶה מוּכַח מְדוּכַחִי טוּבָא דְּסִי"מ עֲדִיפִי מִרְנוּבָא עַכ"פ (אֲלֵא שִׁי"ל דְּהִינּוּ בְּצִירוּף הָאֲבִינָה) כְּדַפְרֵשׁ"י בְּגִיטִין (דָּף כ"ז ב') גַּבִּי נֶקֶב יֵשׁ בּוֹ בְּצַד אוֹת פְּלוּנִי אִין לֵף עֵדוּת בְּרוּרָה מְזוּ וְכ"כ הַ"מ פִּי"ג מֵהַלְכוֹת גְּזִילָה דִּין ג' וְהָרִי הֵן כְּעֵדִים כּו'.

וְהָכִי מְשַׁמַּע מִמַּאי דְּגַרְסִינן רַפ"ב דְּב"מ (דָּף כ"ח ע"ב) וְהַרְמַאי אַע"פ שְׁאָמַר סִי' לֹא יִתְּן לוֹ כּו' אַא"כ יְבִיא עֵדִים שְׁהִיְתָה שְׁלוֹ כְּדִיבְתָא בְּגַמ' וְבַסִּי"מ מְחִזְרִי אִפִּי לְרַמַּאי לְפ"ד הָרַא"ש וְהַטּוּר שְׁבִינְש"ף סִי' רַס"ז סִק"ב וְגַם לְפ"ד הָרַמְבַּ"ם שֵׁם ה"ט מְשׁוּם דְּבַרְמַאי חִינְשִׁינן שְׂמָא רְאָה הַסִּי' אֲצֵל בַּעַה"ב אוּ שְׁמַע מְמַנּוּ כְּדִיבְתָא בִּירוּשְׁלָמִי הוּבָא בַש"מ וְר"ל שְׁלֹא נֶאֱבַד מְמַנּוּ כְּלָל מִשְׁא"כ בַּנ"ד דְּנִדְּאִי נֶאֱבַד בְּעַל הָאִשָּׁה מְבִיתוֹ וְלֹא יִדְעֵנוּ מָה הִי לוֹ וְכֵן מְשַׁמַּע מִמַּאי בַש"מ שֵׁם (דָּף כ"ח ע"א) גַּבִּי הָא דְּאִמְרִינן סִימְנִי' וְעֵדִים יִנְתֵּן לְבַעַל הָעֵדִים וְז"ל וְאַע"ג דְּהָוִי מְדַאוּרְיִיתָא אַפ"ה עֵדִים עֲדִיפִי דְּאִפְשָׁר מִתְּחִלָּה הִי שָׁל בְּעַל הַסִּי' וּמְכַרְהָ לוֹ עַכ"ל וְלֹא קָאָמַר דְּעֲדִיף עֲדִיפִי מִסִּי' מְשׁוּם דְּבַסִּי' יֵשׁ לְחוּשׁ דִּילְמָא אִתְרַמִּי סִי' כְּסִי' וְאַע"ג דְּהִיכָא דְּלִיכָא עֵדִים לֹא חִינְשִׁינן לְהָא מ"מ הֵכָא דְּאִיכָא עֵדִים שְׁהִי שָׁל חֲבִירוֹ אִמְרִי דִּילְמָא אִיְתְרַמִּי סִי' כְּסִי' א"ו ס"ל דְּלֹא חִינְשִׁינן לְהָא אַת"ל סִי' דְּאוֹרְיִי' וְכ"ש סִי"מ שְׁהֵם חֲשׁוּבִים יוֹתַר מִסִּי"ב אִף אַת"ל סִי' דְּאוֹרְיִיתָא כְּדְמוּכַח הֵתָם גַּבִּי אֲנוּרָף וְרוּחַב כ"ש בַּסִּי"מ נֶגֶד סִי"ב וּמ"ש הַש"מ דְּהָא דְּאוֹרְיִי' וְרוּחַב יִנְתֵּן לְמַדַּת אֲרַפּוֹ הִינּוּ אַת"ל סִי' דְּרַבְּנָן עַכְצ"ל דְּאֵנָן לֹא קִיִּי"ל הָכִי.

שְׁהָרִי פְּסָקָה לְהַלְכָה בַּסִּי' רַס"ז סִי"ב אַע"ג דְּרַב אֲשִׁי מְסַפְקָא לִיָּה אִי סִי' דְּאוֹרְיִיתָא כּו' וְהָכִי קִיִּי"ל וְגַם לְדַבְרֵי הַש"מ לֹא גְרַעִי סִי"מ לְדִידָן מִסִּי"ב אַת"ל סִי' דְּאוֹרְיִיתָא וַא"כ אִי

סי"ב פְּעָדִים דְּמוֹ אֶת"ל ס' דְּאוֹרְיִיקָא ה"ה ס'מ לְדִידָן (וְאָף לִפְמַש"ל בְּשֵׁם הַשֵּׁ"ף ס' רס"ז סק"ז אֵין לְחֻלְקָא לִפ"ד הַש"מ דְּסִי"ב פְּעָדִים דְּמוֹ מְצַד עֲצָמָן וְגַם דְּעַת רַש"ל הוּבָא בְּשֵׁ"ף שֵׁם דְּלַרְש"י ס'מ עָדִים יָנִיחַ וְא"כ מִשְׁמַע מְזָה דְּסִי"מ פְּעָדִים דְּמוֹ בְּלֹא צִירוּף הָאֲבִינָה דְּהָא הָתָם הָאֲבִינָה מְסִייעַ לְזָה כְּמוֹ לְזָה וְאִפ"ה יָנִיחַ וְלַהֲש"מ דִּינָתָן לִבְעַל הָעָדִים ה"ט מְשׁוּם דִּילְמָא מְכָרָה לֹו כּו' אָמְנָם לִפ"ד הַשֵּׁ"ף שֵׁם מְשֻׁמַּע דְּסִי"מ לֹא תְּשִׁיבִי פְּעָדִים מְצַד מַהוּתָן וְעֲצָמוּתָן מ"מ הֵיכָא דְּהָאֲבִינָה מְסִייעַ לְסִי"מ י"ל דְּהַשֵּׁ"ף גְּמִי מוּדָה דְּכְעָדִים דְּמוֹ וְכַדְפַּרְש"י הַנְּ"ל אֵין לָהּ עֲדוּת בְּרוּרָה מְזוּ כּו' וְהָרָא' מְדַמוּצִיאִין מְמוֹן ע"י ס'מ בְּפִקְדוֹן וּבְמָמוֹן לֹא אֲזַלְיָן בְּתַר רַבָּא אֲלָא דְּהָתָם גְּמִי בְּעִינֵן עִידֵי פִקְדוֹן דְּאֵז הַפִּקְדוֹן מְסִייעַ לַהֲסִי"מ וְכַמְש"ל אוֹת ד' בְּאַרְבַּע וְכ"ש פְּשֵׁהָאֲבִינָה מְסִייעַ וְלַמְדָּנוּ מְזָה דְּבִשְׁהָאֲבִינָה מְסִייעַ לַהֲסִי"מ ה"ז פְּעָדִים דְּמוֹ וְא"כ בַּנ"ד ה"ז פְּאִילוּ עָדִים מְעִידִים שְׁזָהוּ בְּעַל הָאִשָּׁה בְּצִירוּף הַסִּי"מ וְסִייעַ הָאֲבִינָה דְּלֹא תִיְשִׁינֵן (דְּלֹא) [דְּלִמָּא] אֶתְרָמִי עוֹד אַחַר שְׁהִיוּ בּוֹ ס'מ כְּאֵלוּ וְנִצְבָּד וְנִמְצָא וְא"כ כְּמוֹ שְׁבַע עָדִים שְׁמַעֲיָדִין שְׁנִיָּהֶם עַל ס'מ שְׁבַגּוּף א' וְהִיוּ מִתְחַלְפִּים בְּמָקוֹם הַצִּיּוּחָן הִיוּ תּוֹלִי'.

בְּטַעוֹת פְּנ"ל ה"ה בְּזָה וְאֵין פְּדַאי בְּזָה לְהוּצִיא הָעָדוּת הַמְּסַפִּיק לְהַתִּירָה מִתּוֹקְתוֹ הַנְּהָ גַתְבַּרְר ת"ל רְאִיוֹת נְכוֹנוֹת מִתְּשׁו' הַר"ן ס' ל"ג (וּמִתְּשׁו' הָרֵא"ש שְׁבַכְלָל מ"ה ס' כ"ה) וּמַהֲב"ש ס' קל"ב סק"ז וּמִמְשַׁמְעוֹת הַש"ע ס' י"ז סְעִיף ל"ב גְּבִי וּמִיָּהוּ אִם הִיוּ בּוֹ ס'מ כּו' וּמְסוּגָיִית הַגַּמ' דב"מ (דָּף כ"ח) וְהַפּוֹסְקִים שְׁיִישׁ לְהַקְל בַּנ"ד: קִיּוּר שְׁאֵין לְהַקְשׁוֹת ע"ז מִמַּה שְׁתְּשׁוּ חַז"ל לְמִיעוּטָא דְּלֹא שְׁכִיחַ כְּמוֹ בַּמְשַׁאֲל"ס וְנִפְלַל לְכַבְּשֵׁן דִּישׁ לְחֻלְקָא בֵּין כְּשֵׁהֲחַשֵׁשׁ שְׁמָא לֹא הִיָּה כְּאֵן מִיתָה כְּלָל אֵז חִיְשִׁינֵן טוֹבָא וּבֵין כְּשֵׁהֲסַפֵּק בְּהַפְּרַת הַמַּת.

וְרָאָה מְעַנְנֵן ס'מ. וְהַטַּעַם כִּי הָאֲבִינָה מְסִייעַ לְזָה וְה"ל פְּעָדִים (וּבַתְּשׁו' אַחֲרַת גִּידוֹן הַיְנָדָא גַתְבַּרְר בְּעַנְנֵן אַחֲרֵי): יָד וּמַעֲתָה צְרִיכִים אָנוּ לִיְשִׁיב מַה שְׁעוֹמֵד לְנִגְדָּנוּ לְכַאוּרָה תְּשׁו' הַב"י הַמּוּבָא בַּק"ע מְסִי קצ"ב עַד ס' ר"ב וְתְּשׁוּבַת הַב"ח ס' נ"ו הַנְּ"ל וְהַנְּהָ בְּאַמַּת הַגַּם שְׁעִיקָר הָרָא' שְׁבָנָה הַב"י יְסוּדוֹ לְהַחְמִיר שֵׁם הוּא מַהֲהוּא עוֹבְדָא דְּגַבְרָא חֲרוּכָא וְנ"ל וְאֵע"פ שְׁכ' הַנְּ"י בְּשֵׁם הַמְּפָרְשִׁים שְׁהִיָּה נְרָאָה לְפִסְנוֹן כְּרָבָא כּו' מ"מ כְּבָר כ' שְׁרׁוּב הָרֵאשׁוֹנִים פְּסָקוּ כְּרַחֲב"א עַכ"ל וְא"כ לִפְמַש"ש הַק"נ רַפְט"ו בְּשֵׁם רַשְׁב"א וּמִהַרְש"ל דְּקִי"ל כְּרָבָא וְכ"ה לְהַדְיָא בִיש"ש פַּט"ו ס' ו' אֵין רְאָיָה מִשֵּׁם וְכֵן מְצַאֲתִי שְׁפָסַק הָרָאָב"ן שֵׁם וְכ"כ בְּתְּשׁוּבַת הַב"ח ס' נ"ו בְּשֵׁם הָאֲגוּדָה שְׁיִישׁ פּוֹסְקִים כְּרָבָא וְאָף גַּם לְהַפּוֹסְקִים כְּרַחֲב"א אֵין רְאָיָה מִשֵּׁם.

וְכַמ"ש אַאזְמו"ר נ"ע לְדַחוֹת רְאִיתָ ר"נ וְר"ש שְׁבַמְרָדְכִי מְעוֹבְדָא הַנְּ"ל וְנ"ל דְּס"ל לְהָרֵא"ש כְּפַרְש"י דְּפִסְתָּא דִּידָא דְּשְׁדָּא הִיא מְאִישׁ אַחֲרֵי הַבָּא לְהַצִּיל וּמַמ"נ עַרְק א' וְאֲזַיִל לְעַלְמָא וְדִלְמָא הוּא בְּעָלָה וְכ"כ רִי"ו בְּשֵׁם הַרְמ"ה עַכ"ל.

וְאָף שְׁבַתְּשׁו' ב"ח הַחֲדָשׁוֹת ס' ס"ה מִשְׁמַע דְּעַת בְּנוֹ שְׁל הַמ"ב לְפָרַשׁ הוּא עוֹבְדָא דְּפִסְתָּא דִּידָא הוּא מְגוּף זָה מ"מ דְּעַת הַב"ש ס"ק ק"ס כְּפִי הָרֵאשׁוֹן וְכ"נ דְּלֹא מַחְמִירִי תַרִּי חוּמְרֵי לְפִסְנוֹן כְּרַחֲב"א וְכַפְּלִי הַמְּחַמְרִים וְכֵן בְּתְּשׁוּבַת ב"ח ס' נ"ו פִּי כְּפַרְש"י הַנְּ"ל.

אָמְנָם בְּאַמַּת אִפִּי אֶת"ל דְּגַם לִפִּי"ז יֵשׁ רֵאִי לְדִינוּ שְׁל הַב"י מ"מ בְּאַמַּת אֵין רְאָיָה כְּלָל מְנַדוֹן שְׁל הַרְב"י לַנ"ד מְשֻׁנֵי טְעָמִים הֵא' פְּדָסִיִּים שֵׁם וְנ"ל וְלִית לָן לְהַנְּבָא וְלוֹמַר שְׁמָא א' נִשְׂאָר בְּסַבִּיבוֹת הָעִיר עַכ"ל וְר"ל שְׁגַם זָה הוּא דְּבָר רְחוּק קָצַת וְכַמִּין נְבוּאָה שְׁנִצְמָר

הַלֵּף עִמּוֹ דָרָף מְקַרְה לְסִבִּיבוֹת הָעִיר וְנִשְׁאַר שֵׁם וְלֹא הֵלֵף עִמּוֹ רַק יֵעָנְצִיר א' וְלִכְּוֹן לֹא תִּלְיֵנוּ בְּזֶה וְחִיּוּשֵׁינוּ דִּילְמָא הֵיזֶה הַנְּהָרְג אַחֲרֵינוּ.

משא"כ בנ"ד נְשֵׁטְעוֹת הֵיזֶה עֲבִידֵי דְטֵעוּ בְּהֵכִי וּכ"ש בֵּין לְמַעְלָה מִהַקְּנַעְכִּיל לְעַל הַקְּנַעְכִּיל שֶׁהוּא רִיחֻוּק מְקוּם מוּעֵט מְאֹד וְהֵב' כַּמֶּש"ש עוֹד וּמַכ"ש הֵכָא שְׁפָל מַה שְׁאַנּוּ אוֹמְרִים שְׁנַפְתְּלֵי זֶה נְהָרְג הוּא מְחַמַּת הַיַּעֲנִיצִיר וְקַטְרִיגִי וּבְזֶה דְבַרְיָהֶם מְוַכְחָשִׁים שְׁזֶה אוֹמֵר אֶחָד וְזֶה אוֹמֵר שְׁנַיִם עַכ"ל הוּבָא בַּק"ע ס' ר"ב וּר"ל דְאֵי מְדַלִּית מִהֶתֶם הַסִּי הֵיזֶה דִּיעֲנִיצִיר וְקַטְרִיגִי אֵין פֶּאן הוֹכְחָה כ"כ שְׁזֶהוּ נִפְתְּלֵי הַנְּהָרְג מִשּׁוּם דְאָז י"ל דְלֹא דְמִי לְעוֹבְדָא דְמַהֲרִי"ק ס' קפ"ה שְׁמַשֵּׁם לְמַד הַרְב"י הֵיִתֵר הֵיכָא שְׁפָל הַדְבָרִים מוֹכִיחִים שְׁזֶהוּ הַמַּת כו' ע"ש בַּק"ע ס' קצ"ט וְהַסִּי הֵיזֶה דִּיעֲנִיצִיר וְקַטְרִיגִי וְדָאֵי שְׁאֵין לְצַרְפוּ בֵּינוֹן שְׁבוּ דְבַרְיָהֶם מְוַכְחָשִׁים לְגַמְרֵי מִשְׁא"כ בַּנ"ד דְגַם אִם מְדַלִּית מַנ"ד דְצִיּוּחָעוֹן שְׁבַקְנַעְכִּיל יֵשׁ עֲדוֹת מְסַפִּיק לְהַתִּיר אֲשֶׁה זֹו מְצַד צִירוּף שְׁאַר ס'י"ב (וְגַם לְפִי הָאֲמַת י"ל שְׁבַנ"ד יֵשׁ לְצַרְף גַּם הַסִּימָן דְצִיּוּחָעוֹן בֵּינוֹן שְׁשִׁנְיָהֶם מוֹדִים שְׁהֵיזֶה צִיּוּחָעוֹן וְהַהֲכַחְשָׁה שְׁבַמְקוּם הוּא עֲנָן אַחַר וְלֹא דְמִי לְהַתִּיר שְׁהָאֹמֵר שְׁהָיוּ ב' יַעֲנִיצִירֵי מְכַחֵישׁ לְגַמְרֵי דְבַרְיָהֶם הָאוֹמֵר שְׁהֵיזֶה א' שְׁאֵם הָיוּ שְׁנַיִם אֵינוֹן א'.

משא"כ בנ"ד מ"מ הֵיזֶה צִיּוּחָעוֹן). וּמַתְשׁוּ ב'ח סִימָן נ"ו ג"כ אֵין רְאָיָה פְּלֵל לְסַתּוֹר לַנ"ד מִשּׁוּם דְשָׁמוּ וְשֵׁם עִירוֹ י"א דְאֵין מַתִּירִין עִי"ז אַא"כ יִהְיֶה שֵׁם אָבִיו ג"כ כַּמֶּש"ש בַּק"ע ס' ק"א וְכַכ"ט וְעִי"ב ש"ס ק"נ ט וְאַף דְרֻב הַפּוֹסְקִים ס"ל דְסִגִּי בְּהֵכִי וּכ"ד הַב"ח בְּתַשׁוּבָה הַנ"ל מ"מ הָרִי בְּנִדּוֹן שֶׁל הַב"ח לֹא הֵיזֶה ג"כ עֲדוֹת עַל שֵׁם עִירוֹ בְּשַׁלְמֻת כַּמֶּש"ש הַב"ח שֵׁם דְמִיכָל קְרִאָקְעוּוֹיִךְ אֵין מְוַכְחָר לֹאמֵר שְׁדַר בְּקִרְאָקָא כו' ע"ש רַק שְׁפָמָה מְהַצְטְרָפוֹת הַעֲדִים שֶׁר' יִצְחָק אָמַר שְׁמִיכָל קְרִאָקְעוּוֹיִר הִי לֹו שְׁוַתְּפוֹת עִם יוֹסֵף גְּדַלְגִי וּר"מ אָמַר שְׁיוֹסֵף גְּדַלְגִי אָמַר לֹו שְׁמַת מִיכָל ק' א"כ וְדָאֵי עַל אוֹתוֹ מִיכָל אָמַר וְהָיוּ שָׁמוּ וְשֵׁם עִירוֹ מ"מ לֹא חָשׁוּב זֶה כ"כ עֲדוֹת בְּרוּרָה עַד שְׁמַחֲמַת זֶה נְכַרִּיחַ שְׁטֵעוּ הַעֲדִים כו' וְדִי לָנוּ אִם נִתִּיר מַחֲמַת זֶה כְּשֵׁאֵין הַכְּחָשָׁה בֵּין הַעֲדִים וְכִר מִן דִּין יֵשׁ לְחַלֵּק בַּע"א וְהוּא ע"פ מַה שְׁהַקְּשָׁה בְּתוֹמִים ס' ל' סק"ו הַקְּשָׁה עַל הָרִיב"ש דַּס"ל דְבֵין דְיוּטָא עֲלִיוֹנָה לְתַחְתּוֹנָה לֹא דְכִירֵי אֵינוּשִׁי מְהָא דְאֵיִתָּא בְּמַכּוֹת (ד"ה) הוּבָא בַּח"מ סִימָן ל"ח סַע"י ט"ו בָּאוּ שְׁנַיִם וְאָמְרוּ בְּמִזְרַח הַבִּירָה הָרַג פְּלוֹנִי אֵת הַנְּפֶשׁ וּבָאוּ שְׁנַיִם וְאָמְרוּ בְּמַעֲרָב הַבִּירָה עִמְנוּ הֵיִיְתֵם אִם אֵין יְכוֹלִים לְרְאוֹת מִזֶּה לְזֶה הָיוּ הַזְמָה מְהָ הַזְמָה שְׁיִיָּה פֶּאן הָא לֹא מִיִּדְכְרֵי וְעַבְדֵי דְטֵעִי כו' וְתִירָץ הוּא עַפְמ"ש הָרִיב"ש עֲצָמוּ בַּסִּי רַס"ו וְז"ל דְכִינוֹן דְתַרְנוּוֹיָהוּ אָמְרֵי בְּדִיוּטָא בֵּין עֲלִיוֹנָה לְתַחְתּוֹנָה לֹא דְכִירֵי אֵינוּשִׁי וְהֵיִינוּ דְוָקָא כְּשִׁשְׁנֵיִהֶם מְזַפְרִים עֲנָן א' פָּמוּ דְיוּטָא בְּזֶה אָמְרֵינוּ בֵּין עֲלִיוֹנָה לְתַחְתּוֹנָה עַבְדֵי דְטֵעוּ.

משא"כ כְּשִׁמְזַפְרֵי מְקוֹמוֹת מְחוֹלְפִי לְגַמְרֵי אַף שְׁהוּן קְרוּבִים אֵין רְאָיָה פְּלֵל דְעַבְדֵי דְטֵעוּ בְּהֵכִי. וּמ"ש הַרְמַב"ם וְהַטּוֹר בֵּית וְעַלְיָה לְשִׁיטְתִּיָּהוּ אֲזִלֵי דַס"ל דְהַטְעַם אֵינוֹ פְּלֵל מִשּׁוּם דְעַבְדֵי דְטֵעוּ רַק מְצַד דְהָיוּ בְּדִיקוֹת וְכַנ"ל וְלִכְּוֹן בְּנִדּוֹן שֶׁל הַב"ח שְׁאֶחָד הַזְפִּיר מְצַח וַא' לְמַטָּה מִהַעֲיָנִים אֵין רְאָיָה פְּלֵל דְעַבְדֵי דְטֵעוּ בְּהֵכִי.

משא"כ בנ"ד שְׁשִׁנְיָהֶם הַזְפִּירוּ תִּיבַת קַנַעְכִּיל רַק שְׁזֶה אוֹמֵר לְמַעְלָה מִהַקְּנַעְכִּיל וְזֶה אוֹמֵר בְּקַנַעְכִּיל אָמְרֵינוּ דְטֵעוּ בְּהֵכִי וְלִכְּוֹן בַּנ"ד יֵשׁ לְהַתִּיר אֲשֶׁה זֹו מְכַבְלֵי הָעֵיגוֹן: קַצְוֹר יֵשׁוּב דַּלְק"מ אַמֶּש"ל אוֹת י"א י"ב מַתְשׁוּ הַב"י שְׁבַק"ע סַע"י קצ"ו וּמַתְשׁוּבַת הַב"ח ס' נ"ו.

ועי' בתשובת עגונה דהראדאק אות י"ט עד אות כ"ה שפכת בתיה אחר תשובה זו בכמו עשר שנים) סימן נ שאלה בעדות אשה העידו ב' עדים על א' שמצאוהו נטבע והי' בו סימן א' מסטרופעש שהיו בראשו וסימן שני בגופו הוא שהיה בו ריחם על הקנעכיל שנעשה לו מקרדום והנה התחלפו העדים בסימן זה שא' אומר שהיה מעט למעלה מהקנעכיל וא' אומר שהיה מעט למטה מהקנעכיל ועוד היה ג"כ סימן בחוטם שלו שהיה אינו גיפאלען מעט גם היה טב"ע בקצת בגדיו וידוע שפבעל אשה זו היו סימנים אלו והרשם ידוע שהיה סמוך לקנעכיל: הנה בדין צירוף סי"ב פבר הארכתי במקום אחר דרוב גדולי האחרונים ס"ל דהרבה סי"ב מצטרפין להיות סי"מ וכ"ש בנ"ד שיש טב"ע בבגדיו אף מה שיש לעיניו בזה הוא אם אין העדות חשיבי עדות מוכחשת לפי שמכחישים זה את זה במקום הצייחען ואף שמדברי המ"ב סי"ג יש ללמוד דבכה"ג טעו אינשי כמש"ש גבי רישם שלמעלה מן העין כו' יש לדחות שהוא ז"ל נמשך אחר פ"א הריב"ש סי' רס"ו בפ"א המעשה שפסנהדרין פז"ב בענין א' אומר בדיוטא העליונה וא' אומר בדיוטא התחתונה מצטרפין שהוא משום דבין דיוטא עליונה לתחתונה טעו אינשי ולפ"ז ה"ה בגידון שלו ובנ"ד משא"כ לפ"ד הטור בח"מ סי' ל"מ"ד אין הטעם מה"ט אלא משום דמירי בשכילים לראות מזל"ז וה"ל בדיקות ועדות המכחשת זה את זה בבדיקות פשרה ולדבריו צ"ע בנ"ד אי מקרי בדיקות או חקירות: ונלע"ד שאין לדמותו להכחשה בחקירות ולא מבע"ל דעת הפוסקים דצירוף המקום אינו מועיל להיות עי"ז נהפך הסי"ב לסי"מ א"כ אין קביעת מקום הצייחען מעלה ומוריד פלל, בנ"ד ודמי למנה שחור או מנה לבן.

שאפילו הכחישו העדים זא"ז בדברים כאלו עדותן קיימת בד"מ ובעדות אשה אלא אפילו לפ"ד הפוסקים שצירוף המקום מועיל לעשות סי"ב לסי"מ וכן עיקר כמש"ל מ"מ פיון דמצד צירוף סימנים נגעו בו כמ"ש האחרונים וביחוד בתשובת רבינו ז"ל.

א"כ עדים אלו הרי זה כאילו כל א' מהם מעיד על שני סימנים בינונים ר"ל סי' א' הוא הצייחען מצד עצמותו ומהותו. וסי' ב' הוא קביעת מקומו והעד השני מודה להעד הראשון על מהותו של הצייחען ושנה עמו בזה ועל הסי' הב' שהוא המקום מכחיש אותו לומר שאין זה מקומו.

וה"ז דומה לא' אומר מנה וא' אומר מאתים שעדותן קיימת במנה משום שיש בכלל מאתים מנה פדאי' בב"ב פחז"ה (דמ"א ע"ב) ובסנהדרין פז"ב (ד"ל ע"א) ובטוש"ע סימן ל' ס"ב וה"נ יש לקבל מהן על הצייחען עצמו עכ"פ שהוא סי"ב מצד עצמו זולתי המקום ועל המקום אין להאמין לשום א' מהם פיון שמכחישים זה את זה כמו שבשם אין מקבלין עדות של האומר מאתים על המנה השני פיון שהוא מוכחש מהאומר מנה כדפי' רשב"ם בפחז"ה שם.

ואין לומר דבמנה ומאתים מירי שאין מכחישים זה את זה דהא כ' הרשב"ם מאתים היו באותו שעה ובאותו זמן ואותו מקום עכ"ל וא"כ פיון דעל זמן ומקום אחד ממש הן מעידין וזה אומר מנה והי' וזה אומר מאתים היו וזה הכחשה ממש דאפילו תימא שאין שום א' מהם אומר על דברי חברו לא כי מ"מ פיון שבזמן ושעה ומקום אחד אומרם זה מנה וזה מאתים ה"ז מכחיש דבריו של זה וכאילו אמר לא פי דמי.

כי הנה בירושלמי פט"ו דיבמות נחלקו רב ור' יוחנן בהא דנזיר ספ"ג אלו מעידים שזנר שמים ואלו מעידים שזנר חמש אם מיירי בכולל או במונה ופי' בכולל היינו שאלו אומרים שאמר הרניני נזיר שמים ואלו אומרים שאמר הרניני נזיר חמש: שנמצא ההכחשה עצומה ופי' במונה היינו אלו אומרים שאמר הרניני נזיר אחת ושמים ואלו אומרים שאמר עוד ושלש וארבע וחמש.

וכ"ה עוד בירושלמי ספ"ג דנזיר. ועי' בגיטין ס"פ התקבל (דס"ז ע"ב) ג"כ ענין מונה והוא פנ"ל ועד"ז י"ל פאן דלא מיבעיא אם מיירי בכולל היינו שהיה רק הלואה אחת לבד לדברי שניהם ונחלקו כמה היתה שזה אומר מנה וזה אומר מאתים ה"ז הכחשה גמורה כמו לא פי אלא אפילו אם מיירי במונה היינוזה אומר הלוהו מנה לבד וזה אומר שהלוהו מנה ואח"כ הלוהו עוד מנה מ"מ ה"ל הכחשה על המנה השנייה פי האומר מנה ה"ז פאילו אומר לא מאתים אף שאינו מוציא בפיו בפירוש לא פי דהא לא ראינו הוי ראיה פשלא וזה ידונו מידם כדאי בב"י סי' כ"ט מחודש ה'.

וכיון שמעידים על שעה ומקום א' וזה אומר מנה וכיון שאומר מנה נדאי לא ראה עכ"פ שהלוהו לו מאתים דאם ראה לא היה אומר מנה וכיון שלא ראה ה"ז הכחשה גמורה להאומר מאתים וז"ש הרשב"ם בפחז"ה שם אכל פת ראשונה מכחשת לשנים על אותו מנה שמוסיפין כו' עכ"ל מכחשת ממש הגם שאינו אומרים לא פי.

מ"מ כיון דעל זמן ומקום א' הן מעידין לא גרע מה שאומרים מנה מאילו אמרו לא ראינו על מנה הב' ולא ראינו הוי ראיה והכחשה ממש בכה"ג פנ"ל וכן האומר מאתים מכחיש להאומר מנה כמה שמשמע מהאומר מנה דלא היו מאתים פנ"ל מפני שהוא פאמר לא ראיתי מנה השני וע"ז מכחישו האומר מאתים בפירוש שאומר מאתים היו והוי פאומר ע"ז לא פי דהא שפתי ברור מללו להכחישו ומ"ש הרשב"ם שם ואין פת שנייה מכחשת על מנה שפת ראשונה מעידין כו' על מנה שפת ראשונה מעידין דוקא שאותה המנה הם ג"כ מעידין.

אבל על המנה השנייה שפת ראשונה משמע מהם עכ"פ שלא לזה ע"ז הם מכחישים אותם ממש. ונמצא במנה השנייה יש הכחשה מבוארת בין העדים ואעפ"כ מקבלים מהם עדותן על המנה הא' שהן שוין בה.

וה"נ ממש בנ"ד אף שעל המקום של הציחצוץ הם מכחישים זא"ז מ"מ יש לקבל מהם כמה שהם שוין והוא הציחצוץ עצמו: ב והנה כדברי רשב"ם מבואר להדיא בגמ' בסנהדרין (דל"א ע"א) אומר דשמעת לי לר' יהושע בן קרחה היכא דלא מכחשי אהדדי היכא דמכחשי אהדדי מי אמר אלא הוא דאמר פי האי תנא דתניא ארשב"א על מה נחלקו על פת א' וכו' וב"ה אומרים יש בכלל מאתים מנה וע"כ דמיירי ב"ה במכחשי אהדדי וכן פרש"י דאל"כ היינו ריב"ק דס"ל דהלואה אחר הלואה והלואה אחר הודאה מצטרפין ומאי ראיה לנהרדעי מרשב"א יותר מריב"ק וכן פרש"י שם פי האי תנא דאמר זה אומר מנה וזה אומר מאתים דמכחישים זה את זה מצטרפין למנה כו' דבאותו מנה אין מכחישים זה את זה והיינו כמש"ל שבמנה השנייה יש פאן הכחשה מבוארת ממש ובנדאי מההכרח לפרש פן דאל"כ אלא דב"ה מיירי בסתמא כשאין אומרים באותו היום ובאותו שעה ובאותו מקום בכה"ג הוא דמצטרפין למנה אבל לא כשמכחישים זה את זה א"כ מהו

סייעתא לנהרדעי דאמרי דמצטרפין אפילו בהכחשה גמורה ע"ש ואדרבה משם יש להוכיח דב"ה מיירי אפילו באומר לא פי דומיא דמנה שחור ומנה לכן דנהרדעי דמיירי אפילו בלא פי כמ"ש הט"ז בח"מ סי' ל' ס"ב ובלא"ה משמע קצת פן מפ"י רש"י שכ' דמכחישין זא"ז ומכחישים משמע הכחשה גמורה בפה מלא וראנ' מדאמרינן בנזיר ספ"ג (ד"כ סע"א) אילימא אהד אמר חמש ולא שתיים וא' אומר שתיים ולא חמש הא קא מכחשי אהדדי וא"כ ה"א גבי א' אומר מנה וא' אומר מאתיים דביארו בגמרא נרש"י פז"ב דמיירי במכחשי אהדדי משמע ודאי אפילו זה אומר מאתיים ולא מנה וזה אומר מנה ולא מאתיים ואפ"ה מצטרפין למנה וא"ת מ"ש מהא דנזיר דמסיק דבמכחשי אהדדי לכ"ע לא אמרינן יש בכלל חמש שתיים יש לתרץ דבדיני ממונות הקילו משא"כ בגזירות לא התמירו עליו כדי שלא יביא חולין לעזרה וראיה ממ"ש הרמב"ם פ"ג מה' נזיר ה"ט מי שהיו שתי פיתי עדים כו' והקשה הלח"מ כו' ותירץ בקה"ע ספ"ג דנזיר יש לחלק בין דיני ממונות לגזירות מטעם הנ"ל וכן תירץ התומים סי' למ"ד סק"ז לחלק בין ד"מ לנזיר דבד"מ הקילו משום נעילת דלת משא"כ גבי נזיר לא שייך ה"ט וכ"מ ממ"ש רש"י עוד בפז"ב שם נחלקה עדותן שפנין שהא' שקרן כו' ולא כ' כמ"ש רש"י פ"ג נחלקה עדותן משום דמאי דקמסהיד מר לא קמסהיד מר משמע דלשון שקרן אינו שייך אלא על שקר גמור שמוציא בפיו מה שאינו.

ולכן לפי רש"י דלא מיירי במכחישים זה את זה בלא פי א"כ אם האמת פדברי האומר מאתיים ואין פאן שקרן כ"כ בפ"י שהאומר מנה לא הוציא מפיו לומר שלא היו מאתיים רק מדבריו מוכח פן פנ"ל ולכן מ"ש רש"י שקרן י"ל דמיירי בפ"י במכחיש' זא"ז בלא פי ואעפ"כ על המנה שהו שוין נאמנין לב"ה.

וכן פי' הסמ"ע סי' למ"ד ס"ג ס"ק ט"ז דאפילו אמר א' להשגי לא פי. וכ"כ הב"ח בטור שם סע"א ד'.

וכ"כ הט"ז תחלת סעיף ב' נ"ל דמיירי אפי' אמר לא פי ומכחישים בבירור כו' עכ"ל ונהרי הט"ז פלגא פניל על פל מ"ש הש"ע סעיף ב' עדותן קיימת ומפרש הש"ע פיצד כו' עד אפילו אמר האח' מנה הללוהו והשגי ק"ק חייב ועל פל זה פי' הט"ז דמיירי אע"פ שמכחישים זה את זה בלא פי וכפירושים נראה מדברי הרמב"ם פ"ג מה' עדות דין ג' אם הכחישו העדים זה את זה בדרישות כו' ואם הכחישו העדים זה את זה בבדיקות כו' שהרי הכחישו כו' עד אפילו אמר האחד מנה הללוהו כו' עכ"ל הרי מבואר דמיירי בשכחישו זה את זה מש.

וכבר נת' דהכחשה היינו זה אומר מנה ולא מאתיים וזה אומר מאתיים ולא מנה ודומיא דחבית יין וחבית שמן דמיירי ודאי בהכחשה גמורה כמ"ש הרמב"ם והשגי אומר של שמן היתה וכ' הט"ז דלשון היתה כו' הנה פאומר בפירוש לא פי וכה"ג מיירי באחד אומר מנה וא' אומר מאתיים כמ"ש ג"כ הרש"ב"ם מאתיים היו באותו זמן כו' ועיין בבאה"ט מהגאון מוה' זכריה מענדל סי' ל' סק"ח שהשיג על הסמ"ע פחנ"ם קיצור מדברי רש"י והרש"ב"ם והרמב"ם נראה כמ"ש הסמ"ע והב"ח והט"ז שמפרשים גבי אחד אומר מנה וא' אומר מאתיים היינו בהכחשה גמורה בלא פי ואפ"ה אמרי' יש בכלל מאתיים מנה אע"ג דגבי גזירות לא אמרינן פן): אף מהרי"ט בתשו' חאה"ע סי' ל"ח כ' וז"ל וגם זה

אומר מנה וזה אומר מאתים אם היה בענין שמכחישין זא"ז לא מקבלינן עדותיהו אפי' לשבועה שהיא מתקיימת בעד א' וכן מוכח בדברי הרא"ש פז"ב כו' והילך ת' להרשב"א מצאתיה בח"מ סי' תי"ז שהביאה הב"י בשלשה שהעידו על ראובן שהוציא פותלו לר"ה אחד מעיד טפח וא' מעיד שהכניס טפח ומחצה והשלישי מעיד זרת והשיב אם מכחישים זה את זה אין בדבריהם פלוגתא אבל אם אין מכחיש זה את זה הולכים אחר האומר טפח ומחצה לפי שיש בכלל האומר זרת טפח ומחצה ומחייבים אותו בטפח ומחצה מתוך זרת כאחד אומר מנה ואחד אומר מאתים שמחייבין אותו מנה מתוך מאתים כדברי ב"ה עכ"ל פן הוא בב"י שם מחודש ב' וכן הוא בת' הרשב"א חלק ג' סימן קע"ז ומהרי"ט העתיק בקיצור ואין נפקותא לדינא.

ומה שהביא ראיה מהרא"ש צ"ע וצ"ל דאם מיירי בענין שאין בו הכחשה א"כ קשיא אמאי בשני פיתי עדים שכת אחת אומרת מנה וכת אחת אומרת מאתים גם פן אין מחייבים אותו אלא מנה אפילו לר' שמעון בן אלעזר וכ"ש לת"ק דרשב"א דס"ל דב"ש פליגי בהא ואמרי דנחלקה עדותן כמבואר בפ' חזקת (דמ"א ב') דכיון שאין פאן הכחשה אמאי לא יגבו מאתים ע"פ הכת עדים האומר מאתים הלנוהו מאחר שגם הכת האומר מנה אין מכחישים אותו א"ו צ"ל דמיירי בשמכחישים זה את זה וכן משמע מהתוספות שם שהקשו לב"ש אמאי מודה בשתי פיתי עדים מ"ש מנמצא א' קרוב או פסול הרי דס"ל שיש פאן א' שקרן ופסול נדאי וכ"כ הנ"י פחו"ה שהקשה וא"ת הא חד מינייהו שקרא הוא.

וכן רבני רעגנשפורק שפראב"ן סי' מ"ג הקשו פן. והיינו דמיירי שיש פאן הכחשה גלויי בלתי שום תירוץ בעולם עד שהאחד שקרן בנדאי וכן משמע לשון הרמב"ם פ"ג מה"ע שכתב אם הכחישו זה את זה בבדיקות עדותן קיימת כיצד אמר האחד מנה שחור היה והשני אומר מנה לכן הי' כו' אפילו אמר האחד מנה הלנוהו והשני מאתים חייב לשלם מנה עכ"ל הרי דמיירי במכחישים זה את זה ממש ודומיא דא' אומר בדיוטא העליונה היו כשהלנוהו והשני אומר בדיוטא התחתונה הי' כשהלנוהו שברמב"ם שם שהוא הכחשה בהלואה א' דהיתה משמע אותה ההלואה כמש"ל בשם הט"ז ובגי"ת סוף שער ס"ו הביא פן בשם מהרי"א שנתן טעם למה שלא כ' הרמב"ם שמכחישים זה את זה בלא פי לפי שלשון היה או היתה הוא פלא כי וכמש"ל משמו והוא ז"ל כתב שהרמב"ם סמוך עמ"ש תחלה אם הכחישו זה את זה בבדיקות כו' דמשמע שנודע לב"ד שיש ביניהם הכחשה גמורה ומדברי שניהם גלמוד דס"ל כמש"ל בשם הסמ"ע וב"ח וט"ז דאפילו בלא פי מחייבים מנה ולשון הש"ע סי' ל"ב ס"ב פלשון הרמב"ם.

והנה בעה"ת ריש שער ס"ו חלק ב' כ' פן להדיא ונ"ל תנא ארשב"א לא נחלקו כו' פירוש אף שמעידין בהכחשה יש בכלל מאתים מנה ועיין גי"ת שם שביאר דבריו שר"ל שיש פאן הכחשה גמורה והוכיח פן מסוגל' הגמרא דמיירי בהכחשה וכן נראה מתשובת הרמב"ן שהביא הטור ח"מ בסי' ל' ס"ה ונ"ל אבל אם העידו פולם ביום אחד בהכחשה אינו משלם אלא ר' שהרי יש פאן שני עדים שאין הלואה זו יותר מר' ואפילו אם ק' עדים מעידין ביותר מפאן פטור עכ"ל ופירוש בהכחשה כתב הסמ"ע ס"ק ט"ז דאיירי בלא פי (וממקומו הוא מוכרע שיש פאן עכ"פ הכחשה גמורה דהא אח"כ כ' דין אם

העידו סתם כו' ואעפ"כ משלמי' מיהא מאתים ומדבריו יש להוכיח דלאו דוקא במנה ומאתים הדין פן משום דעבידי אינשי דטעו במנה כמש"ל בפ"ג דהא דהא לא.

שייך לומר פן שיהי האומר ר' הןכחש עכ"פ מהאומר ת' ות"ק וכן האומר ש' מן האומר ת"ק ועכצ"ל דס"ל כמש"ל הטעם לפ"ד הרמב"ם ומדברי הר"ן למדתיו ע"ש). וכן משמע בחי' הר"ן לסנהדרין פז"ב (דל"א) בענין מש"ש אם צריף שיתבע התובע ר' או די פשיתבע ק' כמ"ש הרמב"ם ד' וכ' שם שהר"ד בפ"ג הרמב"ם חלוק עליו שא"כ הוא מכחיש העד האומר מנה לגמרי והודאת בע"ד כמאה עדים דמי ודכונותי' בפעדים מודה הרמב"ם ע"ש.

הנה נתברר שרש"י והתוספות והרמב"ם והראב"ד ורשב"ם. והרמב"ם ובעה"ת וקרא"ש ורמב"ם רענגשפורק והנ"י פנלם פאחד מפרשי' ההיא דמנה ומאתים בהכחשה גמורה והסמ"ג והב"ח והט"ז ומקור"י אדרבי והגי"ת מבאר' דבריהם דמייירי אפילו בהכחשה דלא כי וא"כ לכאורה דברי הרשב"ם אומהרי"ט הם נגד גדולי הפוסקים הנ"ל וצריף לומר דהרשב"ם אומר פלוגתא דמנה ומאתים על דרך המבואר בגמרא ספ"ג דנזיר (ד"ד) בענין ואלו מעידים שנוזר שנים ואלו מעידים שנוזר חמש ושם פליגי תנא דמתניתין עם ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ע"ד דפליגי ת"ק ור' שמעון בן אלעזר גבי מנה ומאתים נמצא שני הדינים שוין ממש.

ומבואר בגמרא שם ובפרש"י ותוס' דבאחד אומר חמש ולא שנים ואחד שנים ולא חמש דקא מכחשי אהדדי לכ"ע נחלקה עדותו ואין פאן נזירות פלל אלא דמייירי בענין שאין מכחישין זה את זה וכדמסיק אמרי במערבא אין הכחשה במונה ופרש"י שאם אחד אומר אחת שנים ואח' אומר שלש ארבע חמשה אין זה הכחשה ויש בכלל חמש שנים ויהא נזיר שנים עכ"ל וכ"כ בשט"ם דנזיר שם בפ"ג תוספת הרא"ש ונ"ל וצ"ע דמשמע דא' אומר חמש דהוא הכחשה לדברי הכל וא"כ פ"י צא בזה אחד אומר מאתים ולא מנה ואחד אומר מנה ולא מאתים משמע דהוי הכחשה עכ"ל ובתוספות שם הקשו דבירושלמי דסנהדרין משמע דמונה הוי הכחשה טפי מכולל וירושלמי זו הביא רש"י שם.

אף הקה"ע פט"ו דיבמות ה"ו תמה עליהם למה תפסו הגירסא שבסנהדרין עיקר הלא ביבמות ובנזיר הגירסא ובכולל הוי הכחשה טפי ממנה עכ"ל וצ"ל דאם מייירי במונה אין הכחשה במונה א"כ אמאי בשני פתי עדים הוא ג"כ רק נזיר שנים ולא חמש.

בין לתנא דמתניתין בין לרי"ש בנו של ריב"ב ע"ש: ועוד מ"ט דב"ש דאמרי נחלקה עדותו וההכרח לומר דהפ"י שבמונה אין שום הכחשה על השנים שהרי גם האומר שמנה ג"כ שלש ארבע וחמשה י"ל שמודה שמנה אחת ושנים.

משא"כ בכולל הרי האומר שאמר חמש מכחיש שלא אמר פלל שנים אבל לעולם גם במונה יש הכחשה על השלש היתרים על השנים שהאומר שמנה אחת ושנים מכחיש שלא מנה שלש ארבע וחמש.

ומאחר דמעידין על זמן אחד הוי לא ראינו ראיה כמש"ל אף קשה דאם הוי הכחשה גמורה על השלשה א"כ יש פאן עד אחד פסול וא"כ איך מצטרפין יחד לחייבו בשנים וכמו שהקשה הר"ן פ"ב דכתובות (דכ"ב) גבי תרנוייהו באשת איש קמסדה והנ"י פ"ק

חזקת (דמ"א) ותירוץם לא שנייה פאן פלל גבי אַחַד אומר שְׁתִּים וְאָחַד אומר חֶמֶשׁ: לְכוּ אֶפְשָׁר לומר דְּהוּי רק סַפֵּק הַכְּחָשָׁה פִּינּוּן שְׁאִינוּ אומר בְּפִירוּשׁ שְׁלֵא מְנָה יוֹתֵר וְעִי' בּב"ש ס' מ"ז סק"א וּבְבֵית מֵאִיר שֵׁם בְּעֵינָן מְחֻלְקֵת הַב"י וְרַמ"א אִם בְּמַעֲמַד א' הוּי לֹא רְאִינוּ רְאִיָּה וּבמ"ש רי"ו הוּבָא בּמל"מ פ"ט מְה"א הַלְכָּה לְמ"ד דְּכוּלֵי הָאֵי לֹא עָבְדוּ בְּצִינְעָא.

א"כ גְּבִי נְזִירוֹת דְּלִיכָא לְמִימַר הָכִי י"ל בְּמַעֲמַד א' לֹא רְאִינוּ אִינְהָ רְאִיָּה לַכ"ע אַא"כ אָמְרוּ לֹא זָנָה יְדִינוּ מִתּוֹךְ יָדוּ כּמ"ש הַב"י. וְעוֹד דֵּהכֵנָה ג' בּח"מ ס' כ"ט בְּהֶגְהֵת הַב"י אוֹת ל"ז פְּתַב בְּשֵׁם הֶרְדָּב"ז בְּתִשׁוּבַת ח"א ס' נ"ו וְשָׁפְתַב בְּשֵׁם הֶרְשֶׁב"א דְּאֶפִּילוּ אָמְרוּ לֹא זָנָה יְדִינוּ מִתּוֹךְ יָדָם לֹא רְאִינוּ אִינְהָ רְאִיָּה וְהוּא בְּתִשׁוּבַת הֶרְדָּב"ז שְׁנֹדְפָסוּ בְּסִדְלִיקָאָב ח"ד ס' נ"ו וְכִינּוּן דְּהוּי רק סַפֵּק הַכְּחָשָׁה לְכוּן י"ל דְּלֹא נִפְסַל שׁוּם עַד מְהוּן מְסַפֵּק אֶפִּילוּ אֲלֵהָבָא וְעכ"ז אֶפִּילוּ בְּשִׁתֵּי פִתֵּי עֵדִים אִינוּ נְזִיר רק שְׁתִּים וְלֹא חֶמֶשׁ אַע"ג שְׁיֵשׁ עֵדִים עַל חֶמֶשׁ וְאִין פְּנִגְדוֹן הַכְּחָשָׁה וְדֹאִית י"ל מ"מ פִּינּוּן שְׁדַבְּרִיהוּן לְפִי פְּשׁוּטָן מְבֹאָר דְּהוּי הַכְּחָשָׁה אַע"פ שְׁיֵשׁ לְתַרְץ בְּדוּחַסָּךְ זֵהוּ סְגִי רק לְעֵנָן שְׁלֵא לְפָסוּל הַעַד אָבֵל לֹא לְהַחֲמִיר עַל זֵה וְעוֹד אֶפְשָׁר לומר דְּלְעוֹלָם עַל שְׁלֵשָׁה הִתְרִים הוּי הַכְּחָשָׁה גְּמוּרָה וְאִתִּי שְׁפִיר בְּפִשִּׁיטוֹת מְהָ דְּגַם בְּשִׁתֵּי פִתֵּי עֵדִים אִין מְחִיבִין אוֹתוֹ יוֹתֵר מִשְׁתִּים אֶפִּילוּ לְבֵית הַלֵּל וְאֶפִּילוּ לְרִי"ש בְּנוֹ שֶׁל רִיב"ב פִּינּוּן דְּעַל הַשְּׁלֵשָׁה הִתְרִים מְכַחֲשִׁין זַא"ז הַעֲדִים וּמ"מ שְׁתִּים יֵשׁ לְחִיבּוֹ כְּדֹאִיתָא בְּשָׁבוּעוֹת (דמ"ז ע"ב) מְלָנָה וְלָנָה וְשִׁנֵּי שְׁטָרוֹת יָד בְּעַל הַשְּׁטָר עַל הַתְּחַתּוּנָה וְע"ש בְּפִרְש"י גְּבִי אָבֵל מְמָה נִפְשָׁךְ הַקָּטָן גּוֹבָה דִּישׁ בְּכָלל מְאִתִּים מְנָה וְאֶפִּילוּ ב"ש מוֹדוֹ בְּהָא לְדַבְּרֵי ר' יִשְׁמַעֲלָל בְּנוֹ שֶׁל רִיב"ב וּמ"מ גַּם בְּכַת אֶחָד לַב"ה הוּי נְזִיר שְׁתִּים פִּינּוּן שְׁבַשְׁתִּים אִין שׁוּם הַכְּחָשָׁה וְהָא דְּלֹא נִפְסְלוּ לְעֵדוֹת הַשְּׁתִּים מְחַמַּת הַהַכְּחָשָׁה בְּשִׁלְשׁ הִתְרִים י"ל כְּמוֹ שְׁתִּירְץ תְּלֻמִּיד הֶרְשֶׁב"א ז"ל בְּשֵׁט"מ פ"ב דְּכַתּוּבּוֹת דְּלֹא נִפְסְלוּ רק לְהַבָּא כו' ע"ש: ד וְהֵנָּה עַפ"י מ"ש בְּדַעַת הֶרְשֶׁב"א אֶפְשָׁר לְכוּנָן גַּם כּוֹבְדַבְּרֵי הֶרְאָב"ן דְּלְכֹאֹרָה דְּבָרֵיו אִין מוּבְנִים פְּלֵל שְׁפְתַב רִישׁ ס' מ"ג (דף י"ז ע"ב וְז"ל שְׁאֵלוּנִי חֲכָמֵי רַעְגָנְשׁפּוֹרְג עַל רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שֶׁהֵעִידוּ עַל לוֹי שֶׁהִלְוֶה לִיהוּדָה מְנָה בְּפָנָי שְׁנִיָּהֶם אֲלֵא שְׁנַחֲלָקָה עֵדוּתָן בְּזָה שֶׁהָא' אומר בַּב' בְּשִׁבְתָּ הִי מַעֲשֶׂה וְהַשְּׁנֵי אומר בַּג' בְּשִׁבְתָּ אִם מַצְטָרֵף עֵדוּתָן וְאִם לֹאוּ וְהַשְּׁבַתִּי דַּעַתִּי אֲמַת דְּמַצְטָרֵפִין כו' וְאִי מְשׁוּם דְּמַכְחָשֵׁי אֶהְדְּדִי בְּזִמְנֵי הַתְּנָא אַרְשֶׁב"א לֹא נַחֲלָקוּ כו' עַד עַל מַה נַּחֲלָקוּ כו' אֲלֵמָא אַע"ג דְּמַכְחָשֵׁי אֶהְדְּדִי בְּעֵיקָר הַהִלְוָאָה מַצְטָרֵפוֹת לְעֵדוּתָן כ"ש הִיכָא דְּשׁוּוּ בְּעֵיקָר הַהִלְוָאָה וּמַכְחָשֵׁי בְּזִמְנֵי דְּמַצְטָרֵפִי עכ"ל וְדַבְּרֵיו אֲלֵה מְבֹאָרִים דְּהָא דְּמָנָה וּמְאִתִּים מְיִירֵי בְּהַכְּחָשָׁה גְּמוּרָה וְדוּמְיָא דְּהַכְּחָשָׁה.

בְּזִמְנֵי דְּלִיף מִנְיָה דְּמִיִּירֵי שְׁאֲמָרוּ שְׁבַפְנֵי שְׁנִיָּהֶם הִלְוֶה לוֹ וְה"נ בְּכַה"ג וְנָה אומר שְׁבַפְנֵי שְׁנִיָּהֶם הִלְוֶה לוֹ מְנָה וְנָה אומר שְׁבַפְנֵי שְׁנִיָּהֶם הִלְוֶה לוֹ מְאִתִּים דַּאל"כ הִיאָךְ גְּלִיף לְהַ הַכְּחָשָׁה מְבֹאָרַת דְּזִמְנֵי מְנָה עַד שְׁאֲמַר כ"ש א"ו דְּבַחַד גְּוּוּנָא מִיתּוֹקְמָא אוֹ כּמ"ש הֶרְשֶׁב"א בְּאוֹתוֹ יוֹם כו' פְּנ"ל וּבְסָסִי הַנְּ"ל (ד"ז) ע"ד כְּשֶׁהִשִּׁיבוּ חֲכָמֵי רַעְגָנְשׁפּוֹרְג מֵאִי טַעְמָא דַּב"ה גְּבִי אֶחָד אומר מְנָה וְאֶחָד אומר מְאִתִּים דְּמַכְחָשֵׁי עֵדוּתָן בְּמָנָה וְהָרִי אֶחָד מְהוּן פְּסוּל כּוֹדָאֵי שֶׁהֵעִיד עֵדוֹת שְׁקָר בְּמָנָה שְׁנֵי כו' וְהַשִּׁיב א"כ שְׁנֵי פִתִּין כו' אֲלֵא וְדָאֵי לֹא הוּי הַכְּחָשָׁה עַד שְׁמַכְחִישׁ זַא"ז בְּכָל הַעֲדוֹת כו' מְשׁוּם נְעִילַת דְּלֵת כו' כְּגוֹן פֶּת אַחַת אוֹמְרַת לִיטְרָא שֶׁל זֶהָב אוֹ חֲבִית שֶׁל יֵין מְמַשׁ וְכַת אומר לֹא כִי אֲלֵא לִיטְרָא שֶׁל כְּסָף אוֹ חֲבִית שֶׁל שֶׁמֶן מְמַשׁ כו' אוֹ שְׁאֲמָרָה פֶּת אַחַת מְנָה וְלֹא מְאִתִּים וְהַשְּׁנֵי אֲמָרָה מְאִתִּים וְלֹא מְנָה

דמכחישין זה את זה בכל העדות בהא פליגי רב הונא ורב חסדא עכ"ל ומבואר שם בדבריו דבכה"ג בטלה עדותו ונהרי דבריו צע"ג דמה טעם יש לחלק בין זה למש"ל דמייירי ג"כ בהכחשה מאחר דלעיל מיניה מייירי שמעדידי על זמן ומקום אחד וא"כ האומר מאתים הי' הרי דמי ממש לאומר בפ"י לא מנה דהא אם מנה לבד הלנהו.

לא הי' אומר מאתים ומה יתן לה ומה ינסוף לה אם יאמר בפ"י ולא מנה וכן האומר מנה יש למשמע מדבריו דלא מאתים פנ"ל כמש"ל בשם הרשב"ם בפחז"ה שכתב ונ"ל אבל פת ראשונה מכחשת לשני' על אותו מנה שמוסיפין כו' וה"ט משום דברייטא סתמי קתני אחד אומר מנה ואחד אומר מאתים ומייירי ג"כ שהאומר מאתים אומר דבריו תחלה ואח"כ אומר השני מנה הי' באותו זמן וכו' ועוד דאי משום לתא דהאומר מנה נקט הרשב"ן שיאמר ולא מאתים דאז ה"ל הכחשה משא"כ אם אומר מנה.

ואינו אומר ולא מאתים ס"ל די"ל שאין פאן הכחשה מבוארת דלא מאתים ודלא כמ"ש בשם רשב"ם מ"מ קשה למה הצריך שיאמר השני מאתים ולא מנה ושנהו בנדאי שפת יתר אמנם באמת למעיין היטב בדבריו יש ליישב כ"ז דלק"מ עליו פי נדאי נתפנין במ"ש ריש סי' ה"ל דמנה ומאתים מחייבי מנה אפי' בהכחשה גמורה רק שההכחשה היא במקנה השנייה לבד ובמנה הראשונה אין פאן שום הכחשה כלל.

ור"ל שנה השני האומר מאתים אינו מכחיש להראשון על המנה שהעיד בשום פרט מעניני הלואה מנה ה"ל רק שמכחישו במה שמוסיף עליו עוד מנה ב' שנה יש פאן הכחשה גמורה פנ"ל ומ"מ פנין שבמנה הראשונה אין פאן שום הכחשה מקיימים דבריהם וכמ"ש הוא אח"כ שנהו קולא שהקילו בד"מ משום נעילת דלת משא"כ בססי ה"ל מייירי שיש פאן הכחשה גם במקנה הראשונה ונה ביאר במ"ש והשני' אמרה מאתים ולא מנה ור"ל שמכחישו גם בזה שאמר מנה הלנהו ואומר להד"ם שמעולם לא היתה שם הלואה מנה כלל רק מתחלה הלנה לו מאתים בבת אחת שנתן לו כ"ס וכו' מאתים וזו וא"כ זה האומר שהלנה לו מנה הוא שקרן לדבריו גם במקנה זה שהרי לדברי האומר מאתים מעולם לא לנה לו מנה כלל כי אם מאתים יחד מלבד מה שהוא שקרן במקנה שני' וס"ל להראב"ן דבכה"ג בטלה עדותו פנין שיש פאן הכחשה בכל העדות ר"ל גם במקנה הראשונה יש פאן הכחשה דאילו לא הי' הכחשה כלל במקנה הראשונה פי אם שבמנה השני' הנה הכחשה הי' מודה הראב"ן דחייב לשלם מנה וכמ"ש בריש סי' ה"ל והיינו כשנה אומר מנה הלנה ראובן לשמעון לפני שנינו ביום פלוני ובשעה פלוני ובמקום פלוני והנה אומר אמת שהלנה לו מנה בזמן ה"ל אבל גם עוד מנה שני' הלנה לו בזמן ה"ל ר"ל שנתן לו תחלה מנה ואח"כ עוד מנה בכה"ג מצטרפין למנה פנין שבמנה זו האחת אין שום הכחשה והיינו ממש החילוק שבגמ' ספ"ג דנזיר דבא' אומר שתיים ולא חמש וא' אומר חמש ולא שתיים ה"ל הכחשה ואין מצטרפין אפילו לשתיים אלא דבמונה הוא דמצטרפין וכמ"ש לעיל שאפשר לומר דבכה"ג גם במקנה שנייה ליפא הכחשה ונדאית לכן אין נפסלו מלהצטרף לעדות מנה ראשונה או כפי פי' השני שכתבתי דאף אם במקנה שנייה הני זה הכחשה מ"מ חייב מנה פנין שבמנה הראשונה אין פאן שום הכחשה משא"כ כשהשני מכחיש את הראשון גם במקנה ראשונה ואומר מעולם לא הלנה לו מנה בתחלה רק מאתים יחד, וא"כ יש פאן הכחשה בכל העדות מתחלתו לסופו ס"ל להראב"ן

דבכה"ג בְּטֹלָה עֲדוּתָן וּפְטוּר הַלְוָה מִכְּלוּם וּבְזָה מְדוּקָדֵק מְאֹד לְשׁוֹן הֶרְאָבִין בַּמ"ש וְהַשְּׁנִי אֲמָרָה מְאֵתִים וְלֹא מְנָה דְמַכְחִישִׁי זֶה"ז בְּכָל הָעֲדוּת כַּנ"ל וְהֵינּוּ מִמֶּשׁ כְּסוּגִיא שְׁבִגְמִי סַפ"ג דְּנִזְיָר הַנ"ל אִךְ בְּזָה אֵין דְּבָרָיו מוּבָנִים מִש"ש (דָּף י"ח רִישׁ ע"א) א"כ שְׁתֵּי כִּיּוֹתִין אַחַת אוֹמְרַת מְנָה וְאַחַת אוֹמְרַת מְאֵתִים מְפָסִיל נְגִמִי אַחַת מִן הַכִּיּוֹתִין דְּהָא מְכַחֲשִׁי אֶהְדְּדִי וְקָאָמַר ב"ש וּב"ה דִּישׁ בְּכָלֵל מְאֵתִים מְנָה וְדִינִינִין אֶפְרַמִּיָּהוּ וְלֹא מִיפְסְלִי וּא"כ רַב הוּנָא וְרַב חֲסֵדָא כּו' דְּאָמְרִי כְּמָאן לֹא כַב"ש וְלֹא כַב"ה דְּאָפִילוּ רַב הוּנָא פָּסִיל לְהוּ בְּחַד מַלְוָה וְחַד לְוָה וְהָא חַד מַלְוָה וְחַד לְוָה הוּא אֲלֵא וְדָאִי לֹא הָוִי הַכְּחֻשָּׁה עַכ"ל שְׁזָהוּ נֶגְדַּד הַגַּמ' דְּשִׁבּוּעוֹת (דָּף מ"ז סע"א) דְּחַד מַלְוָה וְחַד לְוָה וְשְׁנֵי שְׁטָרוֹת גּוּבָה עַכ"פ הַפְּחוֹת שְׁבַשְׁטָרוֹת אַף שְׁכַת אַחַת פְּסוּלָה ע"ש וְה"נ אַף אִם כַּת אַחַת פְּסוּלָה בְּעֲדוּת זֹו מ"מ גּוּבָה מְנָה דְּהָא מ"מ"נ כַּת אַחַת כְּשֶׁרָה עַל כֵּן גּוּבָה הַפְּחוֹת עַכ"פ וְהֵנָּה דְּבָרֵי הֶרְשֶׁבֶ"ם פַּחוֹז"ה שְׁם מוֹכִיחִי נְגִמִי דְּמִפְרָשׁ הַבְּרִיּוֹתָא בְּעֵינֵין שְׁבַמְנָה הֶרְאִישׁוּנָה אֵין כְּאֵן שׁוּם הַכְּחֻשָּׁה כְּלָל שְׁהָרִי כַּתֵּב לְהִדְיָא וְנ"ל וְאֵין כַּת שְׁנֵי מְכַחֲשֵׁת עַל מְנָה שְׁכַת רִאשׁוּנָה מְעִיד אֲלֵא מוֹסִיפִין הֵן מְנָה אַחַת אֲבָל כַּת רִאשׁוּנָה מְכַחֲשֵׁת לְשְׁנֵי עַל אוֹתוֹ מְנָה שְׁמוֹסִיפִין עַכ"ל הֵנָּה דְּבָרָיו מְבֹאָרִים שְׁהַהַכְּחֻשָּׁה הִיא בְּמְנָה שְׁהַשְּׁנֵי מוֹסִיפִין אֲבָל בְּמְנָה הֶרְאִישׁוּנָה אֵין כְּאֵן הַכְּחֻשָּׁה כְּלָל וְיִשׁ לְכוּנוֹ ג"כ עִם הַגְּמָרָא סַפ"ג דְּנִזְיָר הַנ"ל כְּפִי הַפִּי הַשְּׁנֵי שְׁכַתֵּי לְדַעַת הֶרְשֶׁבֶ"א וְלְכַאוּרָה גַּם רִש"י וְתוֹס' וְשִׂא"פ שְׁכַתֵּי לְמַעְלָה שְׁכַתֵּי דְּמִיירִי בְּשִׁישׁ כְּאֵן הַכְּחֻשָּׁה י"ל ג"כ דְּמִיירִי שְׁהַהַכְּחֻשָּׁה הִיא בְּמְנָה הַשְּׁנֵי לְכַד וּמ"מ יִשׁ כְּאֵן א' שְׁקָרוּ בְּמְנָה זֹו הַשְּׁנֵי אֲבָל בְּמְנָה הֶרְאִישׁוּנָה י"ל דְּמִיירִי ג"כ כְּאֵין הַכְּחֻשָּׁה ע"ז כְּלָל.

: וּכְמ"ש רִש"י פז"ב (דָּף ל"א א') וּבְאוֹתוֹ מְנָה אֵין מְכַחֲשִׁין זֶה"ז עַכ"ל דִּי"ל שְׁבַמְנָה הֶרְאִישׁוּנָה אֵין שׁוּם הַכְּחֻשָּׁה וּמַעְתָּה י"ל דְּגַם הֶרְשֶׁבֶ"א וּמַהֲרִי"ט שְׁכַתֵּי דְּבַמְכַחֲשִׁים זֶה"ז בְּטֹלָה עֲדוּתָן הֵינּוּ בְּמַכְחִישִׁים זֶה"ז גַּם בְּמְנָה הָא' וּכְדַעַת הֶרְאָבִין אֲבָל כְּשִׂאֵין הַכְּחֻשָּׁה בְּמְנָה הָא' רַק בְּמְנָה הַב' מוֹדוֹ לְכָל הַפּוֹסְקִים דִּישׁ בְּכָלֵל מְאֵתִים מְנָה וְחִיבֵי בְּמְנָה וְנִמְצָא עֲלוֹ דְּבָרֵי כָּל הַפּוֹסְקִים כְּהוֹנֵן וְאֵין כְּאֵן מַחְלֻקָּת כְּלָל: ה' וְעַפִּי"ז יִשׁ מְקוֹם עֵינֵין בַּנ"ד בְּהַכְּחֻשָּׁת הָעֲדִים עַל מְקוֹם הַצִּיּוּחָעֵן אִיךְ לְדַמּוֹתוֹ דְּלְכַאוּרָה י"ל דְּדַמִּי לְמַכְחִישִׁים זֶה"ז בְּמְנָה הָא' ג"כ הֵגַם שְׁבַכְּאֵן שְׁנִיָּהֶם מוֹדִים עַל מְצִיאת הַצִּיּוּחָעֵן וְאֵין הַפְּחַשׁ בִּינֵיהֶם כְּמַהוּתוֹ וְעַצְמוֹתוֹ כְּלָל רַק הַהַכְּחֻשָּׁה הִיא עַל מְקוֹמוֹ וְיִשׁ לְדַמּוֹתוֹ לְכַאוּרָה לְהַכְּחֻשָּׁה בְּמְנָה הַשְּׁנֵי וּבְמְנָה הָא' שְׁנִיָּהֶם שְׁוִין דַּבְּכָה"ג מִתְקַיְיֶמַת עֲדוּתָן מ"מ י"ל דַּל"ד לְהַתֵּם שְׁבַמְנָה הָא' אֵין כְּאֵן הַכְּחֻשָּׁה כְּלָל וְאֵין חִילוּק בְּמְנָה הָא' ע"פ עֲדוּת הָעֵד רִאשׁוֹן לַעַפ"י עֲדוּת הַב' מֵאַחַר שְׁגַם לַפ"ד הַשְּׁנֵי נִיתְנָה מְנָה א' תְּחִלָּה בַּפ"ע אַע"פ שְׁלִדְבָרָיו נִיתְנָה עוֹד תִּיּוֹמ"י מְנָה שְׁנֵי מִשְׂא"כ לְדְבָרֵי הָאוּמַר מְנָה סְמוּכִי לְאוּ מִיִּלְתָּא הוּא וּמַה עֵנְוִזָּה לְזָה וְאֵינוּ אִפִּי מְכָלֵל הַבְּדִיקוֹת מִשְׂא"כ בַּנ"ד מִתְחַלֵּף הַצִּיּוּחָעֵן מְקוֹם לְמְקוֹם ע"פ עֲדוּת הָעֲדִים שְׁלִדְבָרֵי הָעֵד רִאשׁוֹן הִי מְקוֹמוֹ לְמַעְלָה מִהַקְּנַעְכִּיל וְאִם כִּי חִילוּף מְקוֹמוֹ אֵינוּ מוֹסִיף אוּ גוֹרַע בְּמַהוּתוֹ וְעַצְמוֹתוֹ וְשִׁינּוּי הַמְּקוֹם מִצַּד עֲצָמוֹ נִחְשָׁב כְּהַכְּחֻשָּׁה בְּמְנָה הַב' מ"מ קֶצֶת שְׁנִיָּה נִחְשָׁב זֶה גַּם לְגַבִּי הַצִּיּוּחָעֵן שְׁהָרִי מְקוֹמוֹ שֶׁל הַדְּבָר נוֹגַע קֶצֶת לְהִדְבָר אַע"פ שְׂאֵין נִפְקָא מִיָּנָה לְדִינָא מִחְמָתוֹ כְּגוֹן לְהָאוּמַרִּים דְּצַמְצוּם הַמְּקוֹם אֵינוּ גוֹרַם לַעֲשׂוֹת סִי"ב לְסִי"מ.

ונמצא שחילוף המקום ל"ד להפחש במנה ב' פי אינו חשוב לכלום כמנה שהוא דבר חשוב בפ"ע. מ"מ חשוב הוא לגבי הציטען כמו סי' דשחור לגבי המנה שחור או הלובן לגבי מנה לובן וכשיש הכחשה במקומו נחשב כא' אומר מנה שחור וא' אומר מנה לובן.

וא"כ להאומרים שצירוף המקום מועיל להפך הסי"ב לסי"מ לפי שהמקום נחשב עוד סי"ב מצד עצמו, א"כ הכחשתם במקום נחשב עוד כהפחש' מנה ב' מ"מ לא גרע ג"כ מהכחשה קלה גם בהציטען דומי' דא' אומר מנה שחור וכו' ונהרי גם להראב"ן פשיש הכחשה במנה הא' ג"כ מ"מ אין הכחשה זו הכחשה גמורה במנה הא' ע"ד שההכחשה היא במנה הב' שבמנה הב' הוא הכחשה גמורה זה אומר לנה וזה אומר להד"ם משא"כ במנה הא' הרי שניהם מודים במהותה ועצמותה רק שמתחלקי חילוק קל עליה שלדברי האומר מנה הלנהו לבד היתה המנה בפ"ע ולדברי האומר מאתים הלנהו הי' המנה ביחד עם המנה הב' ונהרי מה שמנה זו היא עם מנה הב' אין זו הכחשה גמורה על מנה הראשונה לומר כי לא היתה במציאות רק הוא הפחש קל לומר שאין מנה זו כמנה של הראשון ע"ד שהכחשה בין מנה שחור למנה לובן וההכחשה שבמנה הב' אין פיסול מחמתה במנה הראשון פנ"ל באריכות ואעפ"כ בהצטרף שניהם יחד שיש הפחש קל במנה הא' והפחש גמור במנה הב' פוסל הראב"ן עדותן וא"כ ה"נ בנ"ד שיש הפחש גמור במקום הציטען דומי' דהתם הכחש' שבמנה הב' והפחש זה גופא גורם הכחשה קלה בציטען עצמו דומי' דהתם דחייבור מנה הב' עם מנה הא' לדברי העד השני אנו קורין הפחש במנה הא' ובהצטרף שניהם בטלה עדותן גם על מנה א' וה"נ יש לבטל עדותן גם על מציאת הציטען עצמו ומ"מ יש לדחות דההכחשה שבמקום הציטען לא דמי להכחשה דמנה ומאתים כשמכחישי' זא"ז גם במנה ראשונה משום דהתם במנה ומאתים יש הכחשה בשני דברים הא' הוא ההכחשה שבמנה השניים שהכחשה זו הוא ענין הכחשת דבר א'.

דהיינו שאם לא היו מכחישי' זא"ז במנה ראשונה כלל הי' הכחשה דמנה שניה הכחשה בדבר אחד עכ"פ וכשנתינסף ע"ז עוד הכחשה במנה ראשונה ג"כ והוא מה שהשני מחבר שני המנים יחד לומר מאתים היו בבת אחת ה"ז הכחשת בדבר אחר וה"ז הכחשה בשני דברים.

משא"כ בנ"ד שאין פאן הכחשה רק אחת והוא מקומו של הציטען ולפ"ד האומרים דצירוף דצמצום המקום לאו מילתא היא ה"ז רק כמו הכחשה דמנה שחור או לובן פנ"ל ונהי שלפ"ד האומרים דצירוף המקום מילתא היא הוי שניוי מקום כהכחשה במנה שניה מ"מ א"כ אין לתושבו רק בהכחשה א' דמנה שניה ולא לתושבו בתרתי בהכחשה דמנה שניה ובהכחשה קלה במנה הא' אלא גבי מנה ומאתים שיש שם באמת הכחשה בשני דברים משא"כ ה"א שאין פאן הכחשה רק במקום של הציטען שהוא מנה הב' ולפ"ד א' ה"ל הוא הכחשה קלה ונהי שלדעת א' נחשב זה כהכחשה חמורה מ"מ הוי כהכחשה במנה ב' ולא לתושבו בתרתי ולכן נראה להקל כה"ג לפי משמעות ל' הראב"ן שכ' דמכחישי' זא"ז בכל העדות עכ"ל והיינו דוקא כשאמר מאתים ולא מנה שאז נעקר שם מנה מן העולם לדבריו ולא הנה במציאות השם שאמר הראשון משא"כ בנ"ד שם הציטען הנה לדברי שניהם.

והרי יש פאן עכ"פ דבר אַחַד שְׁאִין בו שום הכחשה והוא מציאת הצניחען עצמו שישנו לדברי שניהם ובתחלת ביאתם לב"ד להעיד על הצניחען שניהם שנים בזה והכחשת מקומו הוא דבר אחר.

משא"כ במנה ומאנים שאין שום דבר נחצי דבר ממה שאמר אַחַד אַמַת כמו שהוא לדברי השני שמעולם לא היה מנה בפ"ע לדברי השני וזה נקרא הכחשה בכל העדות וגם במנה ומאנים לא יצונו שישאמרו שניהם עדותן מבלי שיהי' הכחשה פי הרי האומר מאנים לא יכול לומר בתחלת עדותו מנה הלזהו משא"כ הכא שישנו שמתחלה לא יהיה שקר והכחשה ביניהם פשיעידו על הצניחען עצמו ואח"כ ישאלו על מקומו ויהי' בזה לבד הכחשה (ועי' קצת סמך לחילוק זה בתוספות פחז"ה (דף ל"ב ב) בד"ה אמאי שפכתבו בשם ר"י דלא אמרי' הכא מיגו פיון דלית ליה הכא מיגו אא"כ שקר תחלה כו' ע"ש) וכן גם לפי הש"ס ספ"ג דנזיר לא גרע ענין זה ממנה דלא הוי הכחשה פנ"ל: קיצור גם לפ"ד הרשב"א והראב"ן וסוגיא ספ"ג דנזיר יש לצרף עדותן בנ"ד בענין עצם הצניחען): ונהנה לפע"ד יש ראיה ברורה מהש"ס פז"ב (דל"א ע"א) דגבי מנה ומאנים אפילו א' אומר מאנים ולא מנה וא' אומר מנה ולא מאנים אמרינו שמצטרפין לחיוב מנה וכמש"ל אות א' בשם רוב הפוסקים ראשונים ואחרונים ודלא כתשו' הרשב"א והראב"ן והוא מהא דאיתא שם א' אומר חבית של יין הלזהו וא' אומר חבית של שמן הלזהו הנה עובדא ואתו לקמיה דר' אמי חייבי' ר' אמי לשלומי לי חביתא דחמרא מגו חביתא דמשחא כמאן פנש"א: אימור דאמר רשב"א היכא דיש בכלל ר' ק' (שניהם מעידין על מנה ובאותו מנה אין מכחישין זה את זה) כה"ג מי אמר (דתרי מילי נינהו וכו'לי האי מיכחשי אהדדי מי אמר) לא צריכא לדמי (זה אומר בפני הודה לו דמי חבית של יין וזה אומר בפני הודה לו דמי חבית של שמן דתרנוניהו מסהדי אדמי חבית יין) עכ"ל הגמ' ורש"י ומבואר מזה דחבית של שמן דמיה מרובים מחבית של יין כמ"ש חביתא דחמרא מגו חביתא דמשחא כמאן פנש"א ר"ל דכמו שאמר שחייב ק' מכלל ר' ה"נ יש לחייבו חבית של יין מתוך חבית של שמן וכן מוכן יותר מפרש"י דתרנוניהו מסהדי אדמי חבית יין ר"ל שפכלל דברי האומר חבית של שמן יש חבית של יין מאחר שדמי חבית שמן עוזפי' על חבית יין וא"כ למסקנא דלא צריכא אלא לדמי מחייבי' דמי חבית של יין מתוך דמי חבית של שמן והרי האומר דמי חבית של שמן אומר עד"מ ל' זהו' או מאנים והאומר חבית יין אומר ט"ו זהו' או מנה וא"כ מלבד שמכחיש' זה את זה במנה השני הרי יש פאן עכ"פ הכחש' גם במנה הא' שלדברי האומר חבית של שמן הודה לו שהיא מאנים הרי לדבריו מעולם לא היה חיוב על מנה בפ"ע כ"א מאנים יחד דוקא פי הרי על כל מעות המגיעים עבור חבית של שמן שהם מאנים הודה לו כאַחַד וא"כ מעולם לא היה חיוב מנה בפ"ע ולדברי האומר חבית של יין הודה לו התחייב א"ע במנה א' ובפ"ע.

וא"כ מלבד שמכחישין זה את זה במנה הב' הכחשה גמורה עוד הם מכחישים זא"ז הכחשה קלה במנה הא' שזה אומר מנה ולא מאנים (ר"ל דמי חבית של יין) וזה אומר מאנים ולא מנה (ר"ל דמי חבית של שמן) ואעפ"כ עדותן קיימת במנה כמ"ש פל הפוסקים א"כ הרי מזה מבואר בעליל נגד מה שפירשתי למעלה בדעת הראב"ן ונגד תשו' הרשב"א.

וְנִלְהַבְרָמָה פ"ג מה"ע ה"ג וכן אם אמר הא' דמי חבית של יין יש לו בידו וזה אומר דמי חבית של שמן משלם בפחות שבדמים עכ"ל הנה מל' בפחות שבדמים מבואר בעליל שדמי החבית א' עודפים על חבית הב' ונהו פמאמים ומה וכו"ה ל' הש"ע סי' ל' ס"ב ומחייבי אותו במנהובבעה"ת שער ס"ו סוף השער כ' להקדיא דמי משקא מאה זוזי ודמי חמרא נ' זוזי ומפקינן מינן' נ' זוזי עכ"ל ואע"פ שפי' ה"ר אפרים נדחה מהלכה מ"מ בפי' דמי חבית יין ושמן כמה הוא בודאי אין פאן מחלוקת.

ופשוט הוא. ואדרבה בזה יש רבותא יותר מבידו של הראב"ן שהרי בכאן יש עוד הכחשה קלה במנה זו ששון עליה ממה הגיע החיוב מיין או משמן.

נמצא יש בזה ג' ריעותות הכחשה במנה הב' שהיא מה שדמי חבית שמן עודפי' על של יין הכחשה במנה הא' ע"ד ה"ל שנה אומר מאתים ולא מנה עוד הכחשה קלה ממה הגיע החיוב ואעפ"כ חייב במנה וכ"ש בדינו של הראב"ן ואין להקשות מל' רש"י שפי' במ"ש אימור דאמר רשב"א היכא שיש בכלל ר' ק' שניהם מעידין על מנה ובאותו מנה אין מכחישי' זא"ז.

דמשמע לכאורה שבמנה הא' אין פאן שום הכחשה כלל בכה"ג דוקא הוא דמחייב רשב"א הא ליתא דהא ע"כ מוכח ממ"ש בענין דמי חבית של יין ודמי חבית של שמן דבכה"ג נמי מחייב רשב"א ומ"ש רש"י אין מכחישי' ר"ל הכחשה גמורה ע"ד שכ' אח"כ כה"ג דתרי מיני ניהו וכולי האי מיכחשי אהדדי מי אמר אלמא דדוקא במיכחשי אהדדי כולי האי גם במנה הא' שנה אומר יין ממש וזה אומר שמן ממש הוא דלא אמר רשב"א יש בכלל ר' ק' וכמ"ש בחי' הר"ן שם תוס' ביאור בטעם זה וז"ל שהיין והשמן שני דברים הן ואין הפל מתבקש בשביל הדמים עכ"ל ונמצא יש הכחש' גמורה במנה הא' ולא פעין בדיקון' בלבד משא"כ במנה ולא מאתים ומאתים ולא מנה ה"ל פעין בדיקון' במנה הא' ומודה רשב"א וכ"ש הוא מדמי חבית של שמן ודמי חבית של יין וכן צריך לפרש מ"ש הרשב"ם פחו"ה ואין פת שני' מכחשת על מנה שפת ראשונה מעיד כו' היינו שאין פאן הכחשה גמורה והא דנה אומר מנה וזה אומר מאתים ולא מנה אינו חשוב הכחשה כלל במנה א' כיין שיש בכלל ר' ק' וכל החיוב אינו אלא בדמים ואמנם מה שיש להקשות לפ"ז על סוגיא זו מהא דספ"ג דנזיר וכמ"ל בשם השט"מ שם דמשם מוכח דא' אומר מאתים וא' אומר מנה ולא מאתים דהוי הכחשה ור"ל דאין מצטרפין אפילו למנה יש ליישב בשני אופנים הא' נתבאר לעיל אות ב' דאפשר לחלק בין דיני ממונות לדין נזירות הב' אפשר לומר דגם בנזיר המסקנא כן.

דהנה אהא דאמר רב הפל מודים במנה פרש"י ותוס' שם שחלקה עדותן וזהו לפי שסמכו על ירושלמי דסנהדרין דמונה הוי הכחשה טפי מכולל אבל לפמ"ש בירושלמי דיבמות ודנזיר דאדרבה במנה אין הכחשה וכן מסקנת הש"ס שלנו בנזיר שם א"כ לפ"ז פ"י בקה"ע פט"ו דיבמות ה"ו דמ"ש רב הפל מודים במנה זהו דבמונה לא פליגי כלל ב"ש אבית הלל דיש בכלל חמש שמים ולא נחלקו אלא בכולל וכמ"ש בירושלמי שם בשם רב ופי'.

כולל היינו אהד אומר שמים ואהד אומר חמש נמצא כיין דקיי"ל כבית הלל הרי אפילו בכה"ג אמרינן יש בכלל חמש שמים ואע"פ שיש הכחשה אלא דהקה"ע בנזיר מפרש

דמ"מ דוקא בכה"ג אָבֿל פֿשאָחֿד אָמֿר שְׁתִּים וְלֹא חֶמֶשׁ וְא' אָמֿר חֶמֶשׁ וְלֹא שְׁתִּים הָוּי
הַכְּשָׁה גַם לְבֵית הַלֵּל וְאִין זֶה מְוֹכֵר פֿלֵל דַּעֲכ"פ כִּינּוּן דְּמִוֹכֵר דְּבִאָחֿד אָמֿר שְׁתִּים וְא'
אָמֿר חֶמֶשׁ מְקַיִמִין עֲדוּתָן בְּשְׁתִּים א"כ י"ל ה"ה בְּשִׁמְכֵינְשִׁין א"ע ג"כ בְּלֹא פִי וְדוֹגְמַת
דְּמֵי חֲבִית שֶׁל יַיִן וְדְמֵי חֲבִית שֶׁל שְׁמֵן דְּהֵוָה וְדָאִי כְּמוֹ לֹא פִי וּבָהָא אֲתֵי שְׁפִיר דְּהֶרְמַב"ם
פ"ג מֵהַל' נְזִירוֹת ה"ט לֹא פִי דְּמִיָּרִי בְּמוֹנֵה דְּנֹקָא וּבְנֹדָאִי ס"ל כְּדִפְרִישִׁית דְּמ"ש הַפֿל
מוֹדִים בְּמוֹנֵה הַיָּינוּ דְּבַכְה"ג גַּם ב"ש מוֹדוּ וּמִיָּהוּ ב"ה ס"ל פֿן אֲפִי בְּכוּלָּל: וְהֵנָּה הַנְּ"י
פֿרָק חֲזָקָת הַקְּשָׁה עַל מֵאֵי דְקִי"ל שֶׁא' אָמֿר ק' וְא' אָמֿר ר' שְׁמַחֲיִיבִים ק' וְנ"ל וְא"ת
וְהָא חֵד מִיָּנִיָּהוּ שְׁקָרָא הוּא וְאֲפִילוּ לְרַב הוּנָא דְאָמֿר (שְׁבוּעוֹת מ"ז) בְּשְׁתֵּי פִתֵּי עֲדִים
הַמְּכַחֲשׁוֹת זֶה אֵת זֶה זֶה בָּאָה בַּפ"ע וּמְעִידָה וְזוֹ בָּאָה בַּפ"ע וּמְעִידָה מוֹדָה בֵּא' מִכַּת זֶה וְא'
מִכַּת זֶה שְׁאִין יְכוּלִין לְהַעֲיֵד דְּחֵד מִיָּנִיָּהוּ פֿסוּל וְדָאִי א"כ ה"נ נִימָא הֵכִי י"ל דְּהֶכָא לֹא
שְׁקָרָא הוּא דְעֵבִידִי אִינְשֵׁי לְמִטְעֵי בֵּין תַּרְתֵּי לְתַלְתָּ וְכֵן בֵּין מְנָה לְמֵאֲתִים כו' עכ"ל וְקִנְשֵׁי
זוֹ הַקְּשׁוֹ ג"כ רַבְּנֵי רַעְגִנְשְׁפוּרְגַּ לְהֶרְאָב"ן פֿמְבֹאָר בְּרֶאָב"ן ס' מ"ג וְתִרְצוּ שֶׁם בְּעִנְיָן
אֲחֵר וְהֵנָּה מֵה שְׁתִּירָץ הַנְּ"י שְׁהַטְעַם מִשׁוּם דְּבֵין מְנָה לְמֵאֲתִים טְעֵי אִינְשֵׁי כְּמוֹ בֵּין תַּרְתֵּי
לְתַלְתָּ פְדָאִי בְּשְׁבוּעוֹת (מ"ד) בְּשְׁתֵּי מְרַדְעוֹת וְשֶׁלֶשׁ מְרַדְעוֹת כו' י"ל דַּל"ד פֿלֵל עֶרְךָ
שְׁתִּים לְגַבֵּי ג' לְגַבֵּי א' לֵב' שֶׁהוּא מְנָה וּמֵאֲתִים וְאֲדַרְבֵּה מְנָה וּמֵאֲתִים יֵשׁ לְדַמּוֹת יוֹתֵר
לְשֶׁלֶשׁ וְחֶמֶשׁ שֶׁהוּא יוֹתֵר מִמְּחֻצָּה וְקִי"ל דְּעֲדוּתָן בְּטֵלָה וְכֵן מִדִּין הֵנָּה לְשִׁטַּת הַנְּ"י צ"ל
דְּמְנָה וּמֵאֲתִים דְּנֹקָא נֶקֶט הַגַּמ' הָא א' אָמֿר מְנָה וְא' אָמֿר שְׁלֵשׁ מֵאוֹת אִו א' אָמֿר שְׁלֵשׁ
מֵאוֹת וְא' אָמֿר חֶמֶשׁ מֵאוֹת לֹא אָמֿרִינוּן עֲדוּתָן מִתְקַיִמַת בְּפָחוֹת שְׁבַשְׁנֵיהֶם וּבְטֵלָה כֹּל
הַעֲדוּת.

וְכֵן פֿתַב בְּכַהֲנֵי ח"מ ס' ל' בְּהֶגְהַת ב"י אוֹת ל"ד וְנָה דוֹחֵק שְׁהֵרִי כְּדָבָרֵי ר' שְׁמַעוֹן בֶּן
אֱלֶעָזָר פֿאַן אָמֿר ר' יִשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ שֶׁל רִיב"ב ספ"ג דְּנִזְזִיר ד"כ ע"א) וְשֶׁם מִיָּרִי בְּשְׁתִּים
וְחֶמֶשׁ וְעוֹד דְּבִלֹא"ה פֿשְׁטָא דְגַמ' פֿאַן ג"כ לֹא מִשְׁמַע הֵכִי שְׁהֵרִי ז"ל הַבְּרִיָּתָא לֹא נִחְלְקוּ
עַל שְׁתֵּי פִתֵּי עֲדִים כו' שְׁיֵשׁ בְּכָלֵל ר' ק' עַל מַה נִּחְלְקוּ עַל פֿת א' וְכו' וְכֵן אָמֿרִים יֵשׁ
בְּכָלֵל ר' ק' וּמִשְׁמַע דְּלְבֵית הַלֵּל דְקִי"ל כְּנוֹתִיָּהוּ הָוּי פֿת א' מִמֶּשׁ דְּוּמִיָּא דְשְׁתֵּי פִתֵּי עֲדִים
וּבְשְׁתֵּי פִתֵּי עֲדִים וְדָאִי דְלֹא דְנֹקָא מְנָה וּמֵאֲתִים אֱלֵא אֲפִילוּ פֿת א' אָמֿרְתָּ מְנָה וְכַת א'
אָמֿרְתָּ ג' מֵאוֹת עֲדוּתָן מִתְקַיִמַת בְּמְנָה דְהָא בְּזָה לֹא שְׁיָיִךְ קִנְשֵׁי הַנְּ"י וְרַבְּנֵי רַעְגִנְשְׁפוּרְגַּ
וְהָא חֵד מִיָּנִיָּהוּ שְׁקָרָא הוּא כו' דְלוֹ יְהָא פֿן שְׁפֵת א' פֿסוּלָה מ"מ מ"מ נ"נ פֿת א' פֿשְׁרָה וְא"א
לְהַמְלִיט מְזָה וְא"כ אֲמַאי לֹא יִגְבֵּה עכ"פ מְנָה.

וְדְמֵי לְמַלְנָה וְלִנְהָ א' וְשְׁנֵי שְׁטָרוֹת דְנוּטֵל בְּנֹדָאִי כְּשֶׁטֵר הַפָּחוֹת דְבְּזָה גַם רַב חֲסֵדָא מוֹדָה
כְּמ"ש בְּשְׁבוּעוֹת (מ"ז). וְכַח"מ ס' ל"א וְגַם הַנְּ"י וְר"ג.

הַנְּ"ל מוֹדִים לְזָה שֶׁלֹא הַקְּשׁוֹ אֱלֵא עַל א' אָמֿר מְנָה וְא' אָמֿר מֵאֲתִים אֲמַאי מְצַטְרַפִּין
דְהָא חֵד מִיָּנִיָּהוּ פֿסוּל וְדָאִי אָבֿל בְּשְׁתֵּי פִתוֹת דְלֹא בְעֵי צִירוּף לֹא ק' לְהוּ פֿלֵל וְלֹא צִרִיכָא
לְתַרְץ מִשׁוּם דְטְעוּ אִינְשֵׁי כו' וְא"כ וְדָאִי דְלֹא דְנֹקָא ק' וְר' וּפְשׁוּט הוּא הַגַּם שְׁהֶרְאָב"ן
שֶׁם בְּתִשׁוּבָתוֹ לְרַר"ג הַנְּ"ל כ' וְנ"ל א"כ שְׁתֵּי פִתִּין א' אָמֿרְתָּ מְנָה וְא' אָמֿרְתָּ מֵאֲתִים
נְמִי כו' עכ"ל בְּאָמַת דְבָרֵיו צַע"ג וְכַמְש"ל וְעִינּוּן מְזָה בְּתַנּוּמִים ס' ל"א סק"ב וּבְתִשׁוּבָת
בֵּית אֲפִרִים חֵה"ע ס' כ"ד.

וא"כ גם בכת א' שא' אומר מנה וא' אומר מאתים הא משמע דמייירי נמי בכה"ג דמייירי בשתי פתי עדים שאפילו א' אומר ג' מאות וא' אומר ה' מאות עדותן מצטרפת לג' מאות ונהו דלא כמ"ש בעל נ"י.

וכן יש להוכיח מתשו' הרמב"ן שפטור סי' ל' סעי' ה' דאם העידו בהכחשה משלם מאתים ונהרי שם האומר מאתים הנוכחש מהאומר ת' ומהאומר ת"ק דבין שנים וארבע וחמש לא טעו אינשי אפי' לפ"ד הנ"י וכן האומר ש' הנוכחש מהאומר ת"ק דגם בין שלש לחמש לא טעו אינשי פדאי' בגמ' וגם הנוכחש מהאומר ק' ואעפ"כ מחייבים במנה א"כ פשוט עכ"פ לדעתו דבשתי פתי עדים כת א' אומר שלש מאות וא' אומר חמש עדותן קיימת בשלש ומינה דה"ל לפת א' שא' אומר שלש וא' אומר חמש וכן יש להוכיח מסוגיא הגמ' בסנהדרין (דל"א א') לא צריכא לדמי ומחייבי' דמי חביתא דחמרא מגו חביתא דמשחא.

ונהרי יוכל להיות שעודף חביתא דמשחא על חביתא דחמרא יהי' יותר מכדי דטעו אינשי בהכי וכגון בין שלש לחמש ואילו הנה חילוק בזה לדינא הנה להגמ' לפרש כמה יהנה העודף ומדלא פי' שמע מינה דאין נפקותא בזה כלל.

וגם הרמב"ם כ' משלם הפחות שבהן ולא נתן קצבה כמה יהנה הפחת וכמש"ל וע"ש בבעה"ת שער ס"ו כ' להדיא שדמי חביתא דחמרא הם נ' זוז ודמשחא מאה זוז ובנדאי דבין נ' למאה לא טעו אינשי במכ"ש בין שלש לחמש דבשלמא בין מנה למאתים הגם שהערף הטעות יותר מבין שלש לחמש י"ל דמנה דומה לאחד ומאתים לשנים והטעות באחד משא"כ בין נ' לק' ועמש"ל ליישב קושיות הנ"י לפ"ד הרשב"א שהביא מהרי"ט ש"ל דליכא הכחשה.

אף כבר נתבאר ראיה מהגמ' דדמי חבית יין ושמן ומהפוסקי' נגד דעת הרשב"א וילשטתם צריף' ישוב קושיות הנ"י ולכאורה יש ליישב עפ"י סברת חכמי בריסק שהביא הש"ך רס"י ל"א.

אף באמת העיקר פה"ש"ך שם שחלק עליהם. ולכן לפ"ז ישוב קושיא זו הוא כמ"ש בשט"מ פ"ב דכתובות (דכ"ב) בד"ה תרנוייהו באשת איש קא מסהדי בשם תלמיד הרשב"א: קיצורים א' לפמ"ש בתשובת מ"ב סימן ס"ג דבכה"ג דמי לאחד אומר בדיוטא המתונה הלנהו וא' אומר בדיוטא העליונה עדותן קיימת אף הוא נמשך אחר תשובת הריב"ש סי' רס"ו אבל לפי הטוח"מ סימן ל' צ"ע ומ"מ נראה דעכ"פ יש לדמותו לאחד אומר מנה הלנהו וא' אומר מאתים שאע"פ שמכחישים זה את זה במנה הב' מקבלים עדותן במנה הא' ששניהם מודים וה"נ מקבלים עדותן על עצם הצייחען אף שמכחישים זה את זה על מקומו וכ"נ מדברי הרשב"ם פ"ק חזקת דמ"א ע"ב) דמייירי שיש הכחשה ממש במנה הב'.

ובירושלמי פט"ו דיבמות לענין אלו מעידים ששנור שתיים ואלו מעידים ששנור חמש נחלקו רב ור' יוחנן אם מייירי בכולל אם במונה לכן אף אם מייירי במונה יש עכ"פ הכחשה גמורה לגבי מנה הב': ב בסנהדרין (דל"א א') משמע דאחד אומר מנה וא' אומר מאתים מייירי אפי' במכחשי אהדדי וכן פרש"י דמכחישין זא"ז ובגמ' ספ"ג דנזיר משמע דמכחשי אהדדי היינו כשזה אומר חמש ולא שתיים וזה אומר שתיים ולא חמש וא"ת אמאי גבי

נזירות בכה"ג נחלקה עדותן י"ל בדיני ממונות הקילו וכן הסמ"ע סימן ל"ד ס"ג ס"ק ט"ז מפרש דמייירי בהקחשה גמורה בלא פי וכן הב"ח והט"ז וכ"מ מרש"י והרמב"ם וכ"כ מהר"י אדרבי בתשובה ג מתשובת הרשב"א ח"ג סי' קע"ז הובאה ב"י בח"מ סימן תי"ז מחנודש ב' הכרית מהרי"ט בתשובת חאה"ע סי' ל"ח דבאחד אומר מנה וא' אומר מאתים פשיש הקחשה ממש עדותן בטלה וקשה דאם מייירי באין מכחישים זה את זה א"כ בשתי פיתי עדים אמאי אין מחייבין אותו רק מנה ולא מאתים מהתוספות לא משמע כן.

דקא פתב דממ"נ א' פסול לעדות וכ"כ שאר המפרשים ואפשר הרשב"א שפתב דלא מייירי במכחישים היינו לתרץ קושיא זו שהביא הנ"י איה מקבלים עדותן הרי ממנ"פ יש פאן ע"א פסול לכן מתרץ דמייירי באין מכחישים זא"ז וס"ל פהגמרא דידן ספ"ג דנזיר לענן נזירות דלא מייירי במכחשי אהדדי אלא מייירי במונה ולא בכולל וס"ל כמ"כ גם בדיני ממונות הדין כן אף עכ"ז גם לפ"ז י"ל דבמנה הא' הוא דאין פאן הקחשה אבל במנה השני יש פאן הקחשה ועכ"ז מקבלין עדותן אף אם כן ישאר הקושיא הא ממנ"פ א' פסול לעדות מיהו אפשר ליישב קושיא זו פדלקמן ועו"ל דהרשב"א ס"ל דגם על מנה הב' אין מוכרח שיש הקחשה גמורה וכן פ"י הרמב"ן סי' מ"ג דאם זה אומר מנה ולא מאתים וזה אומר מאתים ולא מנה עדותן בטלה אלא מייירי שבמנה א' אין הקחשה רק ההקחשה הוא במנה הב'.

רק קשה על הרמב"ן מ"ש בשתי פיתי עדים נגד הגמרא פ"ק פ"ל הנשבעין (דמ"ז) גם דעת הרשב"ם פחז"ה, אפשר לפרש ג"כ פדברי תשובת הרשב"א הנ"ל ה ולפ"ז יש מקום עיון בנד"ז שבהצייחען הם שנים ובמקום הצייחען מכחישים איה נדמיייה אם לכולל אם למנה ונראה יותר לדמותו למנה דלא חשיב הקחשה אף בנזירות ובד"מ הרי מנה שחזר ומנה לכן אע"ג דמכחשי אהדדי מצטרפין לכ"ע ועוד נראה דגבי מנה ומאתים אפילו זה אומר מנה ולא מאתים וזה אומר מאתים ולא מנה מצטרפין ולא פהראב"ן ותשו' הרשב"א והרא"י מדמי חבית יין ודמי חבית שמן דמצטרפין דאע"ג דהאומר דמי חבית יין היינו חמשים ולא מאה והאומר דמי חבית שמן היינו מאה ולא חמשים כמ"ש בבעה"ת סוף שער ס"ו וכ"ד כל הפוסקים אפ"ה מצטרפין לחמשים וכ"כ דעת הרשב"ם הנ"ל ולא כמס"ל ס"ד והקושיא מהא דנזיר ספ"ג יש לתרץ אם נזירות שאני או דלמסקנא דרב אומר בכולל פליגי א"כ אף בנזירות הדין כן: ז הקשה הא חד מינייהו שקרא הוא מה שתרץ משום בין מנה למאתים טעו אינשי אינו נכון ועוד דהדין כן גם באחד אומר שלש וא' אומר חמש ומדברי הרמב"ן נ' התירוץ דנוקא פשמכחישים א"ע בכל העדות אמרינן כן דחד מינייהו שקרא הוא ואולי זהו כעין מ"ש הר"ן רפ"ק דר"ה גבי שט"ח הפוקדמין בשם הירושלמי תמן פשאמרו לא חתמנו ור"ל ששמכחישים כל העדות.

משא"כ פשאין מכחישים כל העדות כ"א הזמן יעו"ש ואולי כן פנונתו פאן וקשה ע"ז מהסוגיא פ"ק פ"ל הנשבעין (דמ"ח ע"א). ובשט"מ פ"ב דכתובות תירץ תלמיד הרשב"א דהני מילי להבא אבל למפרע לא נפסלו ומשמע דכמ"כ בעדות זו.

כמו שהבאתי דבריו בתשובה דלעיל) סכ"ו בעדות עיגונה שעד אחד העיד להתיירה ויש מעידים שהיא חי והוכחשו בכמה דברים. ושם בהתשובה סט' הבאתי התירוץ: סימן נא נידון שאלה דחומעז.

ע"ן ח"מ סי' י"ז סקי"ט וב"ש ס"ק כ"ה השיג עליו דגם ריב"ם מודה במת או בנהרג דדמי למנה שחור או לכו וז"א דנדאי לא גרע מסיף וארירין שלדעת הרמב"ם הם מחקירות פיון שהם מגוף הענין אמת שרוב הפוסקים חולקים עליו בזה מ"מ י"ל דמת או נהרג גרע מסיף וארירין שבשם שניהם שם הריגה משא"כ מיתה והריגה וסמך לזה כמו בע"ז מה עבד כו' ועי' לח"מ פ"ג מהלכות עדות שמה שהכריחו להרמב"ם לומר דסיף וארירין הם מחקירות הוא מההיא דחבית שמן ויין וא"כ החולקים עליו מוכרחי לחלק דשאני סיף וארירין שאין זה שינוי כ"כ שבשניהם הוי דבר שבגוף כמ"ש הר"ן משא"כ חבית שמן כדפרש"י אפחוש פולי האי וא"כ ה"ה מת ונטבע אבל לכמ"ש בחידושי הר"ן ספ"ג דסנהדרין בענין חבית של שמן ודבש דהוי מחקירות פיון שהוא בגוף הענין וכ"כ הב"ח רס"ל לפ"ד הטור ושכן פרש"י ע"ן גי"ת שער ס"ו ועיקר ואע"פ שפכונן שניהם למעות משא"כ דמי חביות כו' וה"נ י"ל אם אומרים מת ואח"כ מפרשי זה ע"י טביעה וזה ע"י הריגה הוי כדמי חבית משא"כ אם לכתחלה זה אומר מת הוי כחבית כו' עי' פ"ב ב"מ סי' נעדים גם מ"ש הב"ש אפי' אם מכחישי בחקירות מ"מ ע"א אומר אמת ז"א לפמ"ש הב"ח רס"ל דאפי' שבועה א"צ בד"מ הגם שע"א מחייב שבועה כו' וכ"כ הלח"מ פ"ג מה"ע וסמ"ע סק"ט אף באורים סק"ז כ' דצריך שבועה: יש להבין הא דבעדות אשה לא בעי דרישה וחקירה ע"כ משום אשה דיקא ומינסבא דאל"כ איך התירו חכמים איסור דאורייתא שמדאורייתא הכל בעי דו"ח כמ"ש משפט אחד יהי לכם וכיון שכן א"כ במלחמה וטביעה דבעי בגמ' אם שינה אשה דיקא כו' ולא איפשטא לשיטת הרא"ש א"כ לבעי דו"ח וגם עדו' מוכחשת בבדיקות יהי פסול וכמו בד"מ דין מרומה עי' חידושי הר"ן ר"פ ה"ו בודקין דלא פריב"ש שבב"י ח"מ סי' ל' וי"ל להאומרים דגם בגיטין וקדושין לא בעי דו"ח ע"כ משום דכל מקדש אדעתא דרבנן מקדש כו' עי' ר"ן סוף גדרים עי' ב"ש סי' י"ז סעיף כ"א טעם אחר בכאן שאשה מחששת י"ל דין מרומה עי' תומים ריש סי' ל' אפשר אינו הכחשה וכמו עדות מחששת בבדיקות דכשיירה: נ"ד י"ל דדמי לדיוטא עליונה ומחתונה דטעו בהו אינשי ואף בחקירות כשרה וכ"ש אם נאמר שהוא כמו בדיקות שהרי עיקר העדות על הצייחען וצמצום מקומו אינו מעיקר העדות להמון שאינם יודעי שזה מעכב והוי כמו שחרות ולבנוני להמנה כו' ועב"י להטור בענין דיוטא כו' אף באמת בנ"ד אין הכחשה פיון שהאשה אינה מעידה אלא על היותו בחי' וא"כ יש להחמיר יותר דילמא אחרנא הוא זה שנמצא והוי בו סימני' כמו בשל האיש הנ"ל זולתי הצייחען ומ"מ למעשה אין להחמיר דעכ"פ אתחזק התיירא ואין עד א' נאמן לאסור וכ"ש אשה וגם אי מהימנא ליה אין להחמיר פיון שי"ל דטענתה הגם שאין לומר טעו מעט אא"כ בב' עדים מכחישי פדי שלא יהי הכחשה משא"כ בנ"ד שי"ל שאינו הכחשה מ"מ פיון דמה דאי מהימן אפקה אינו מהדין אלא לצי"ש עסי' קט"ו א"כ פיון שהדבר קרוב לנדאי שהוא האיש י"ל ג"כ דטעו פיון שבלא"ה אינו מחוייב להאמין רק לצי"ש לבד וכיון שאין פאן הכחשה א"כ יש ה' היתרים א' צירוף סי"ב שבגופו סטרופקעש וצייחען שבצדו גם אי דל מהכא צייחען

שְׁבִקְנֵעֵכִיל וְשִׁבְחוּטָם ב' טב"ע שְׁבִבְגָדָיו עִם סִי א' בְּגוּפוֹ מְהִי עֵי ק"נ פָּרֵק בְּתָרָא דִּיבְמוֹת סְקִי"א.

ג' טב"ע שְׁבִגּוּפוֹ לר"ת ד' זֶה שְׁאָבֵד זֶה שְׁנַמְצָא לְרַבֵּי פְסָחִים י' ה' כִּינּוּן שְׁהִנְטָבֵעַ גַּם אִם לֹא שָׁהָה עַד שֶׁת"נ הָיִי ס' שְׁהָרִי נוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי חַיִּים כו' וּא"כ כִּינּוּן שְׁלֹא מִיפְשָׁטָא הָאִיבְעִי אִי סִי דְאוֹרֵייתָא ה"ל ס"ס וּלְקַנְלָא וְחֻזְקַת אִיסוּר י"ל שְׁאִין פָּאן גַּם אִי סִי דְרַבְּנָן עֵי רִי"ו בְּשֵׁם רמ"ה דִּי"ל דה"ט דל"ד לְגַט מְשׁוּם שְׁגָם אִי סִי דְרַבְּנָן דִּי לְהִסִּיר חֻזְקַת אִיסוּר מִשְׁא"כ בְּגַט כו' עוֹד הִיָּתֵר ו סִי מְנִין שְׁמַצְאוּהוּ וְגוֹי עֵי מ"ב סִי ס"ג וּמוֹכַח בּוֹ דָּאִם אֲשֶׁת הִנְטָבֵעַ תְּגִיד ג"כ שְׁהִצְיִיחָעוּן לְמַעְלָה מִהִקְנֵעֵכִיל שְׁצ"ע אִי לִימָא דְטַעוּ שְׁמָא אִין זֶה בַּעֲלָה כו' וַיֵּשׁ לְחַלֵּק כִּינּוּן שְׁפָאן יֵשׁ סִימְנִים שְׁזָהוּ בַּעֲלָה עֵי פ"ב ב"מ סִי וְעַדִּים: מ"ש בְּפִסְקֵי מֵהֵרָא"י סִי קס"א דסִי כְּלִי מְצַטְרְפִין עִם שְׁאָר אֲנַמְדְּנוֹת צ"ע בְּגַמ' וְלִמְ"ד סִי דְאוֹרֵייתָא מְתַרְץ גּוּפוֹ דְאָרוּךְ וְגוֹי כְּלִי דְחִינְשִׁי לְשִׂאלָה מ"מ יְצַטְרְפוּ יַחַד וּמִתְנִי קַתְנֵי אַע"פ שְׁיֵשׁ סִי בְּגוּפוֹ וְכְלִי מְשַׁמַּע אִפִּי שְׁנִיָּהֶם יַחַד וְאִין לְתַרְץ דְאָרוּךְ וְגוֹי סִי גְרוּעִים הֵם דִּמ"מ לִמְ"ד סִי דְאוֹרֵייתָא ר"ל סִי בִּינּוּנִים א"כ גְרוּעֵי אֲפֹשֶׁר לֹא גְרַע מְבִינּוּנֵי לִמְ"ד דְרַבְּנָן וַי"ל דְּגַרְעַ מְשׁוּם דְּגְרוּעֵי לֹא הָיִי אֲפִילוּ מְדְרַבְּנָן גַּם לִמְ"ד סִימְנֵי דְאוֹרֵייתָא מ"מ ק' דְהָא תִי זֶה דְמִשְׁנֵי גּוּפוֹ בְּאָרוּךְ וְגוֹי כְּלִי דְחִינְשִׁי לְשִׂאלָה אִינוּ נִצְרָךְ בְּגַמ' אֶלָּא לִמְ"ד סִי דְאוֹרֵייתָא אֶבֶל לִמְ"ד סִי דְרַבְּנָן נִיחָא אִפִּי אִי, מִיָּירִי בְּסִי בִּינּוּנֵי וּא"כ ש"מ דְּאִינוּ מְצַטְרְפִי דְהָא לִמְ"ד דְרַבְּנָן לֹא חִינְשִׁי לְשִׂאלָה וְאִפִּי אִין מְצַטְרְפִין א"כ יֵשׁ סְתִירָה עַכ"פ לִמ"ש הִמ"ב סִי ס"ג דִּסִי בִּינּוּנֵי הִרְבָּה בְּגוּפוֹ מְצַטְרְפִין שְׁהָרִי פָּאן מוֹכַח דִּסִי גּוּפוֹ וְכְלִי הִבִּינּוּנֵי לֹא מְצַטְרְפִין אִפִּי לֹא חִינְשִׁי לְשִׂאלָה וְהָיִי כְּמוֹ בְּגוּפוֹ שְׁלֹא הִנְצַרְךְ לּוֹמֵר כְּלִי דְחִינְשִׁי לְשִׂאלָה כ"א לִמְ"ד סִי דְאוֹרֵייתָא פְּנ"ל וּלְפִי"ז י"ל דְּאִפִּי סִי בְּכְלִי עִם סִי בִּינּוּנֵי בְּגוּפוֹ אִין מְצַטְרְפִין אִם נֹאמֵר דְּגַם לִמְ"ד דְרַבְּנָן חִינְשִׁי לְשִׂאלָה שְׁמַכִּינּוּן דְּחִינְשִׁינּוּ לְשִׂאלָה א"כ שׁוֹב לֹא הָיִי סִימְנֵי כִּמ"ש הִב"ש וְכִבְרַ נְתַבְּאָר דִּסִי בִּינּוּנֵי לֹא מְצַטְרְפִין וַי"ל בְּדוֹחַק דֹּאע"ג דְּמִתְנֵי קַתְנֵי בְּגוּפוֹ וּבְכְלִי מ"מ אוֹ אוֹ קַתְנֵי: מ"ש בִּש"ע סְעִיף ל"ב סִימְנֵי בְּיִתֵר צ"ע שְׁהָרִי מִשְׁאֵל"ס הוּא רַק דְרַבְּנָן וְסִי בִּינּוּנֵי לִכ"ע מְדְרַבְּנָן מְהִי עַכ"פ וּא"כ הֵם אֲמָרוּ וְהֵם אֲמָרוּ וְרָאִי דְבַגְמ' (קט"ו רִישׁ ע"ב) וְקֹאמְרֵי סִימְנֵי וְלֹא נִז' מְוִבְהָקִים וְסִתָּם סִי הֵם בִּינּוּנֵי (פְּמִתְנֵי אַע"פ שְׁיֵשׁ סִי בְּגוּפוֹ כו') וְאַע"פ כִּי סְמְכִי עֲלֵיהֶוּ (וּבְמִרְדְּכִי פִי מְוִבְהָקִי וְאִינוּ מְוִבְהָקִי וְכִי הִרְמַבְּ"ן וְרִשְׁבִּי"א בַּח' אֶלָּא שְׁפִירְשׁוּ שְׁע"י סִי אֲנוּ מְאֻמִּינִים לְהַעֲדִים וּא"כ לְדַבְּרֵיהֶם צְרִיכִי אֲנוּ לִידַע הַסִּימְנֵי וְשְׁהַעֲדִים לֹא יָדְעוּ תְּחִלָּה הִסִי וְעַתָּה יוֹדְעִי).

וְעוֹד רֵאִי לְהֵאוּמְרֵי דְלְהִרְמַבְּ"ם גַּם סִימְנֵי בְּיִתֵר לֹא מְהִי מְדְאוֹרֵייתָא וְאַע"פ כִּי פְתַב וְהִשְׁלִיכוּ מְצוּדָה וְהַעֲלוּ אֲבָר כו' וְאִיךָ יוֹדְעִים בְּבִקְרוּר שְׁמִמְנוּ הוּא מֵאַחַר שְׁשׁוּם סִי אִינוּ דְאוֹרֵייתָא וְטב"ע לֹא מְהִי אֶלָּא בְּפִרְצוֹן פְּנִים לְשִׁיטְתוֹ שְׁאִינוּ סוֹבֵר כר"ת וְאִין לּוֹמֵר ע"י שְׁמִתְחַבֵּר לְהַגּוּף וְנִיכְרַ שְׁהָיִי לְאַחֲדִים עֵי יו"ד סִי פ"ג דִּמ"מ לֹא עַדִּיף מִסִי מְוִבְהָקִי בְּיִתֵר אוֹ בְּמִשְׁאֵל"ס סְמָךְ גַּם עַל סִי דְרַבְּנָן וּלְפִי"ז י"ל דְּגַם ע"י סִי בִּינּוּנֵי יֵשׁ לְסִמְנוֹךְ וְאַע"פ שְׁאִנּוּ לֹא קִי"ל כְּהֵאוּמְרֵי הַנְּ"ל מ"מ מְדָלָא כ' הִרְמַבְּ"ם בְּפִי שְׁהַפִּירוּ ע"י סִימְנֵי בְּיִתֵר ש"מ דְּגַם בִּינּוּנֵי מְהִי וְכ"כ עוֹד לֹא הִתְחַמְּרוּ בְּעַנְיֵי אֵלוּ אֶלָּא בְּאִיסוּר פְּרַת וְלוֹמֵר שְׁבִאִיסוּר פְּרַת הִתְחַמְּרוּ גַם בְּדְרַבְּנָן שְׁבוּ יוֹתֵר מִבְּשִׂאָר אִיסוּרֵי דְאוֹרֵייתָא כִּמ"ש בְּגַמ' סוֹפָה (י"ו ב') שְׁבַת דְּאִיסוּר סְקִילָה לֹא וּפִירְשׁוּ מִחְמִירֵי אִפִּי בְּמִידֵי דְרַבְּנָן דְּאִית בִּיָּה מ"מ

ז"א אלא היכא דאתמר בפ"א בגמ' אבל לומר כן מעצמו מנלן דהא אמרי' התם לר' יהודה בהיפוד סופה דאורייתא לא הרי דאפי' עשה תמירא לי מאיסור דרבנן שבמל"ת דסקילה וא"כ פ"ן דהרמב"ם כתב שלא תחמירו אלא באיסור פרת היינו במקום שיש פרת ממש אבל לא בשאר איסור דאו' (וכמו שכתבו הפוסקים דהא לגבי שאר איסורי' דיני ממונות תמירא שבממון אין הולכין אחר הרוב משא"כ באיסורי' אפילו שיש בהן פרת רק אישות שיש בהן פרת) א"כ מנלן להתמיר באיסור דרבנן במשאל"ס שגם בהם לא יהי' מועילין סי' בינוני'.

ואין להביא ראיה ממ"ש הרמב"ם (שם פ"ז מהלכות נחלות ה"ג) מי שטבע במשאל"ס כו' שאני א"ו לא תחמירו כו' א"כ הרי שגם במשאל"ס תחמירו מפני איסור פרת שבו ש"מ דס"ל דאפי' באיסור דרבנן שבל"ת דכרת תחמירו פנ"ל הא ליתא דודאי הרמב"ם מייירי שם בפי' שטבע במשאל"ס ואין סי"מ פלל עליו שמ"ש אח"כ אבל יש סי"מ לא קאי פלל אמשאל"ס פנראה בעליל שם שמתחלה סי"מ דין משאל"ס שיו"רדי' כו' ואח"כ וכן כו' סימנים כו' וכיון דבלא סימנים מייירי א"כ תחמירא דמשאל"ס באיסור פרת עצמו שהרי לולי טביעה זו יש איסור פרת ממש וע"י טביעה זו פאת להתיירה ואע"פ שסומכין ע"ז בשאר איסורין ובממון מ"מ באיסור פרת תחמירו אבל כשיש סי' עליו א"כ גם זולת הסי' אין בו פרת ע"י משאל"ס (עי' בגמ' גיטין (נ"ה ב') אחיכו עלי' פרת מדרבנן) וע"י סימנים בינוני' יש להתירן ולמה תחמיר בזה פ"ן דסומכין עליהו בשאר איסורי' דרבנן ואדרבה מהרמב"ם יש להוכיח דגם בדאורייתא סמכי' שהרי כ' אבל היו לו סי' מובהקים בגופו כו' שאני אומר שלא תחמירו בדברים אלו אלא מפני איסור פרת וא"כ ש"מ דבשאר איסור דאורייתא שאין בו פרת סמכי' עלי' וע"כ האי מובהקי' ר"ל בינוני' דאילו מובהקים גמורי' אפי' בכרת דאישות סמכי' עלי' גם להרמב"ם ולפ"ד החולקי' על האומרים הנ"ל שדבריהם עיקר ועוד שלהאומרי' דלהרמב"ם לא סמכי' בשום סי' מובהקים כבר הוכחנו שלדידהו מוכרחים אנו לחלק בין פרת ממש למשאל"ס) וא"כ שבסי' בינוני' סומכי' באיסור דאורייתא ה"ה במשאל"ס שגם דרבנן ואדרבה מהרמב"ם שם יש להוכיח שפ"ן דעתו דאל"כ למה ביאר משאל"ס בפ"ע וסי' מובהק בפ"ע ויש לדחות דמשום ממון חילקם אבל מ"ש בת' שבס"ס תיק"ו סי' ו' בשם אהע"ו ופמ"א לסמוך על סי' בינוני' במשאל"ס משום דלא נפשט האיבעי' וה"ל ס' דרבנן ולקולא והוא פקפק עליהם עפמ"ש פ"ד פ"ן שהוא דאורייתא ומצד אחר בא לו שהוא דרבנן ודבריו תמוהים דלא קרב זא"ז דבתערובות הוא דאמרי' הכי שהאיסור עדיין מצ"ע דאורייתא רק ע"י שנתערב הוא דרבנן משא"כ במשאל"ס שהוא נדאי דרבנן) לא נ"ל דכיון שיש פ"ן חזקת איסור דא"א לא אמרי' בכה"ג ספיקא דרבנן ולקולא ואף לפ"ד המ"י בס"ס סקל"ו, פ"ן שיש לו עיקר מהתורה ול"ד לעירוב אבל לומר דבאיסור סקילה שאני א"א לומר כן דעירוב יוכיח ועי' רי"ו בשם רמ"ה בבינוני' גיטת לא תצא קשה מסי' ק"נ ס"ב וצ"ל דהא דסי' בינוני' דרבנן ר"ל שלא נזכר בשמלה וז"ש למאי נ"מ כו' ומ"מ סמכי' עליהו גם באיסור דאורייתא (עי' ב"ב פ"ה בתוס' בענין מסירה ומשיכה וכי מצות הם) כמ"ש רמב"ם בהל' גזילה רק שבאיסור פרת תחמירו כמ"ש פי"ג מהלכות גירושין וס"ל להרמ"ה דהיינו רק לכתחלה וא"כ במשאל"ס י"ל דגם לכתחלה סמכי' עליהו: מ"ש המ"ב מנ"ן סי"מ צ"ע דלענין אבידה נא' ברמב"ם ופי' סי"מ בינונים מסי' ביצים דלא

סמכי עליהו אין להקשות די"ל פיון דאיקבע איסורא שיש מינים טמאים מטילים ביצים כאלו משא"כ פאן שאין ידוע נטבע או הרוג זולתו: סימן נב עיין גי"ת שער ס"ו שהקשה על הרמב"ם שכ' פ"א מה"ע ה"ד העידו עליו שאכל ביה"כ שואלין אותו איזה מאכל אכל וכמה אכל כו' עד ולפי נוקפי להחליט המאמר בזה עכ"ל ובנדאי הדין עמו כי תירוצו דחוק מאד לומר דהאי וכמה אכל הוא משום שאמר א' מהם שאכל פחות מפשיעור דהא הרמב"ם כ' ומכלל התקירות כו' וכמה אכל ונראה שאם הכחישו זא"ז בכמות עדותן בטלה אפי' אם לדברי שניהם אכל פשיעור ולק"מ ממ"ש פ"ג ה"ג שיש בכלל ר' ק' דהיא לענין ד"מ איתמר וקולא הוא שהקילו חכמים בד"מ להיות מחלקי העדות ולקבל מהעד המעיד על ר' עדותו על ק' עכ"פ וכאילו פלגינן דיבורי' אפי' בחד גופא ועדות שבתלה מקצתו בטלה כולו לא שייך פאן פיון שלא בטלה בביור שיהי העד פשר עפ"י לב"ק (ע"ג) ומכיון דפלגינן דיבורי' הרי על ק' אלו אין פאן הכחשה כלל בתקירות כי המנה הב' לגבי המנה הא' אינן תקירות כ"א בדיקות כמ"ש בחדושי הר"ן פז"ב וגם לפ"ד הרמב"ם שפוננת המעשה הוא תקירות מ"מ לגבי ק' אלו אין פאן פוננת המעשה דמה לי אם הי' בפ"ע או אם ק' שניי' ודמי למנה שחור ומנה לבן שהם בכלל הבדיקות כמ"ש פ"ג מה"ע ה"ג ולכן מחייבין אותו ק' מתוך עדותן משא"כ בד"נ י"ל שלא הקילו חכמים קולא זו להיות פלגינן דיבורי' בחד גופא דהא פליגי אמוראי בזה בפ"נ (דקל"ד) ולא איפסקא הלכתא בהכי וכיון שפן הרי העד האומר שאומר שאכל ב' זיתים עד"מ הוכחש בתקירות לפ"ד הרמב"ם דכוננת המעשה הוא התקירות ולכן עדותן בטילה וז"ש ומכלל התקירות כו' וכמה אכל ובזה יש לתרץ קושני' הראב"ן סי' מ"ג שהוכיח דעדות המוכחשת בתקירות כשרה בד"מ מק"ו דמנה ומאמים שמכחישו זא"ז בגוף העדות עכ"ל ונ' דכוננתו שאע"פ שבגמ' נתנו טעם לזה משום שיש בכלל ר' ק' מ"מ ס"ל דה"נ בהכחשה דזמן פן י"ל שיש בכלל ר' ק' והכחשה דזמן הוי מילתא אחריתא כמו הכחשה דק' השניי' במנה ומאמים ולפמ"ש"ל לק"מ דשא"ה שהמנה שני' לגבי הראשונה בדיקות הם אע"פ שבפ"ע הוא תקירות הקילו חכמים בזה לומר פלגינן דיבורי' מה גם שלגבי עד הא' שאו' ק' אין פאן הכחשה בתקירות משא"כ הכחשה דזמן שהוא תקירות לגבי כל פרוטה ופרוטה ולא שייך לומר בזה פלגינן דיבורי' כי לא שייך לומר פלגינן דיבורי' בין בגוף הענין להתקירות שלו שהרי בהדיא אמרו עדות מוכחשת בתקירות בטילה משא"כ במנה ומאמים פלגינן דיבורי' כי המנה הב' אינו תקירות של המנה הא' רק שבפ"ע הוא תקירות ובאמת שעל המנה הב' עדותן בטילה וי"ל דאפי' לשבועה אינו זוקק העד הב' פיון שהוכחש בתקירות במנה הב': ויצא לנו מזה דהיא שמכונני' עדותן לדבר א' ובדבר אחר מכחישו זא"ז אם אין אותו הדבר בזמן ומקום י"ל שמצטרפין לדבר שהשוו פגון א' אומר חבית של כסף הלנהו מלא יין וא' אומר חבית נחוששת הלנהו מלא יין י"ל שמצטרפין לענין היין אע"פ שמחולקי' לענין החבית דדמי למנה ומאמים פיון ששניהן שונה במנה מקבלי' עדותן על מנה זו אע"פ שמכחישים זא"ז במנה ב' ואין לחלק משום דהתם מי שאומר מנה לא הוכחש כלל דז"א שהרי גם הוא שקרן לדברי עד הב' שפוכש עדותו במנה אלא מ"מ פיון דבמנה א' שניהם שונים ומנה הב' אינה תקירות אצל המנה הא' מקבלי' עדותן וה"נ דכונתיה פיון שלגבי היין שניהם שווין מקבלין עדותן.

ומה שמתחלקים בתבית אע"פ שהוא הכחשה בגוף הענין מ"מ לגבי היין אין זה מתקירות
שקרי אינו מגוף היין ודו"ק וכ"ש שזה יתכן לרש"י ושא"פ שפוננת המעשה אינו מפלל
התקירות והא דעדותן בטילה פשמכחשי זא"ז בגוף הענין היינו משום שאין פאן עדות
פלל [אבל] על הדבר שהו שוין שיש פאן עדות מקבלי עדותן אע"פ שמתחלקי בד"א
שקרי מ"מ אין פאן הכחשה בתקיר' וה"ט דמנה ומאמים שמקבלים עדותן במנה ומ"מ
בד"נ כה"ג עדותן בטילה דבדיקות מיהו הני כמ"ש הר"ן וי"ל שהכמות שהם חולקי עליו
הוא נחשב לבדיקות גם גבי הכמות שהם שוים בו יעו"ש אלא דמ"מ יש נ"מ בין הרמב"ם
ושא"פ לענין אם הא' או אפי' השני' אומרים שאין יודעים כמה אכל אף יודעים שפנית
אכל ודאי ביוה"כ דלרמב"ם הוי תקירות והאו' א"י בתקירות עדותן בטילה משא"כ
לרש"י ושא"פ דלא הוי תקירות ולגבי הכמות שהם שוים עליו ה"ל בדיקות וא' או א"י
בבדיקות עדותן קיימת וצ"ע פיון דבד"נ לא פלגינן דיבורא: והנה מעתה נבא לנ"ד בענין
הצייחען שפקנעכיל שהעדות מכחשים זה את זה במקומו הרי פיון ששניהם שוים
במציאות יש לקבל מהם עדות זו עליו ומה שמתחלקים במקומו הוא ענין אחר וכמו המנה
השניה לגבי המנה הא' וכנ"ל בענין תבית של פספס או של נחושת מלא יין שלגבי היין
מקבלים עדותן אלא שבה יש לחלק בין הרמב"ם לרש"י ושא"פ כי להרמב"ם אפשר
להחמיר פאן ולומר דבמקומו של הצייחען הוא מכוננת המעשה של הצייחען והוי כמו
תקירות ואינו דומה לק' ור' שהמנה הב' אינו מכוננת המעשה לגבי המנה האחד משא"כ
מקומו של הדבר וקביעותו בגוף אבל לרש"י ושא"פ דכוננת המעשה אינו מפלל
התקירות א"כ אין המקום מפלל התקירות ואע"פ שמתחשים זא"ז בהמעשה עדותן
בטילה היינו פשמכחשים זא"ז לגמרי שאין פאן עדות פלל פנין ושמן אבל כל ששניהם
שוים בדבר א' מקבלים מהן עדותן באותו הדבר דדמי לק' ור' שמקבלים עדותן במנה
וה"נ מקבלים עדותן בהצייחען אף שמתחלקים במקומו ואף שע"י המקום נעשה
הצייחען סי"מ מ"מ היינו מצד צירוף סימנים כמ"ש רז"ל דגם נקב בצד אות פ' מצד
צירוף סי' נגעו בה וא"כ על הצייחען שהם שוים היינו מנה א' והמקום מנה ב' ומקבלים
עדותן במנה שהם שוים בו אף כ"ז לפ"ד הרמב"ם דהא דעדות מוכחשת בתקירות גזה"כ
הוא א"כ פיון שנתבאר שלדעת רש"י ושא"פ לאו תקירות הוא מקבלים עדותן במנה
אבל לפ"ד בעה"ת שהטעם משום דה"ל ע"א בהכחשה א"כ הוא הדין פשמתחלפים
במקומו שהאומר שהצייחען הנה בהקנעכיל אומר שלמעלה לא הנה צייחען כו' ול"ד
למנה ומאמים ששניהם מודו בק' כו' אף לשיטת התוס' ונ"י דק' ור' עבידי אינשי דטעו
בהכי א"כ י"ל דה"ה במקום הצייחען ואדרבה כש"כ הוא מדיוטא עליונה ותחתונה
וכמ"ש בת' מ"ב סי' ס"ג לענין רישם שפחת העין והוא דעת הרמב"ם שבב"י סי' ל':
ואחר פותבי זאת נמלקתי שי"ל דגם לשפת רש"י אין ראיה ממנה ומאמים לנ"ד פי הנה
בגמרא בענין ישבכלל ר' ק' לא הנפירו שפטעם פלגינן דיבורא אמינן עלה וגם בפ"נ
בענין פלגינן דיבורא לא הביאו ראיה מפאן וא"כ אילו מצד פלגינן דיבורא אמינן עלה
הי' לו להביא ראיה מבריינתא דב"ש וב"ה שהוא עדיפא ממימרא דרבא ועוד דהא רב
יוסף ל"ל פ"ד בפ"ק דסנהדרין (ד"ט) ולא מותבינן עליו מבריינתא זו לכן י"ל דנדון ר'
וק' הוא עדיפא מענין פ"ד וכ"ע מודו בזה.

פי פ'י וְעַנְנֵי פ"ד הַיָּינוּ כְּשֶׁאָמַר דְּבַר שְׁלֹם מִשְׁנֵי חֲצָאֵי דְכָרִים אֲשֶׁר שְׁנֵי הַחֲצָאִים תְּלוּיִם זב"ז וְאֵינִי מְקַבֵּל חֲצֵי א' מִמֶּנּוּ וְלֹא הֵב' אֶע"פ שֶׁהָא' תְּלוּי בִּהֵב' פְּלוּנֵי רְבַעֲנֵי אוּ בָּא עַל אֲשֶׁתִּי הָרִי עֲנִין הַפְּלוּנֵי שְׁאֵנִי מְקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ הוּא תְּלוּי בּוּ וּבְאֲשֶׁתּוֹ שְׁאֵנִי מְקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ וְאֵנּוּ צָרִיכִים לְהוֹסִיף חֲצֵי דְבַר אַחַר לְהַחֲצִי דְבַר.

שְׁקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ כְּגוֹן לֹאמַר שְׁפְלוּנֵי בָּא עַל אַחַר אוּ עַל אֲשֶׁת אִישׁ אַחֲרַת זֶהוּ עֲנִין פ"ד שְׁנַחֲלֵקוּ בּוּ ר"י וְרַבָּא בְּתַרֵּי גּוּפָא וּר"ז וּר"מ בְּחַד גּוּפָא בְּפִי"נ. מִשָּׂא"כ מְנָה וּמֵאֲתִים הָרִי הָאו' ר' אֵין הֵק' שֶׁהוּא חֲצֵי דְבַר שְׁאֵנִי מְקַבְּלִים מִמֶּנּוּ תְּלוּי בִּק' הַשְּׁנִיָּה וְהֵם שְׁנֵי חֲצָאִים שְׁאֵין תְּלוּיִם זב"ז וְכִשְׁאֵנִי מְקַבְּלִי הַחֲצֵי מִמֶּנּוּ אֵין אֵנּוּ צָרִיכִים לְהוֹסִיף שׁוּם חֲצֵי דְבַר אַחַר לְחֲצֵי זֶה לְכֵן בְּזֶה כ"ע מוֹדִים דְּמְקַבְּלִים הַחֲצֵי מִמֶּנּוּ וְאֵין זֶה נִקְרָא פְּלִגְנִין דִּיבּוּרָא כִּי אֵין אֵנּוּ צָרִיכִים לְחַלֵּק דִּיבּוּרֵי שְׁהָרִי מִעֲצָמוֹ הוּא מְוַבָּדֵל וְחִלּוּק לֵב' חֲצָאֵי שָׂאו' ר' שְׁהֵם ק"ק אֲלֵא שְׁאֵנִי מְאֲמִינִים לוֹ רַק בִּק' א' מִשָּׂא"כ בְּעֲנִין פ' רְבַעֲנֵי וּשָׂא"ד הָרִי דִּיבּוּרוֹ אֵינוֹ חִלּוּק לֵב' חֲצָאִים כִּי הוּא דְבַר שְׁלֹם שְׁבִהַצְטָרַף הַפְּלוּנֵי עִמּוֹ נַעֲשֶׂה הַמַּעֲשֶׂה וְכִשְׁתְּקַבֵּל חֲצֵי מִמֶּנּוּ אֵינוֹ פְּלוּם כִּי הַפְּלוּנֵי לְבַדּוֹ אֵינוֹ מַעֲשֶׂה כָּלֵל אֲלֵא שְׂאֵתָה צָרִיף לְחַלֵּק דִּיבּוּרוֹ ע"י שְׂתֵאמַר שְׁפְלוּנֵי רְבַע אַחַר וְתוֹסִיף דְּבָרֵי זֶה הַנִּקְרָא פ"ד שְׁאֵנִי חֲנִינוּ מְחַלְקִים אוֹתוֹ ע"י שְׂמוֹסִיפִים מַעֲט וְאֵם כֵּן כִּינּוֹן דְּלֵא שְׁמַעֲינּוּ מֵהָא דִּישׁ בְּכָלֵל ר' ק' שְׁמַקְבְּלִים הַעֲדוֹת שֶׁל הָאוּמַר ר' הֵיכָא דצ"ל פ"ד מַעֲטָה בְּעֲנִין הַצִּיּוּחָעוֹן הָרִי כִּינּוֹן שְׁמִנְכָחִשִׁים בְּמִקּוּמוֹ י"ל דָּא"א לְקַבֵּל כ"א ע"י פְּלִגְנֵי דִּיבּוּרֵיהָ מֵאַחַר שֶׁתְּמַקּוּם וְהַצִּיּוּחָעוֹן הוּא כְּעֲנִין הַנִּרְבַּע לְפְלוּנֵי וְכִשְׂלֵא אֲקַבֵּל מִמֶּנּוּ הַמְּקוּם שְׂאוּמַר רַק הַצִּיּוּחָעוֹן לְבַד אֲצִטְרִיף לְהוֹסִיף וְלֹאמַר שֶׁהַצִּיּוּחָעוֹן הֵיךָ בְּמִקּוּם אַחַר וְהוּא פ"ד וְלֹא לֵק' וּר' שֶׁהַקְּבֵלָה שְׁאֵנִי מְקַבֵּל א"צ לְהוֹסִיף בְּהֵם פְּלוּם מִיְהוּ הֵב' ש' רְסִי קנ"ב פְּתַב דְּלֵהֲרַמְבָּ"ם פ"ד אֶפִּי בְּחַד גּוּפָא וְלִכְאוּרָה יֵשׁ רְאִיָּה לְזֶה מֵהָא דִּיבְמוֹת (מ"ז) גְּאָמֵן לְפָסוּל עֲצָמָה וְאֵי אֲתָה גְּאָמֵן לְפָסוּל בְּנִיף: לְסַבְרַת הַט"ז סִי' ל' ס"ב בְּדַעַת הַטּוֹר בָּאֵם הַתּוֹכַע טָעוֹן כְּדִבְרֵי הָא' וּמִרְאָה עַל הָא' בְּאֲצַבַע שֶׁהוּא טָעָה וְדָאֵי אֵין שֵׁם עֲדוֹת עָלֵיו כּו' אֵם כֵּן אֵם הָאֲשֶׁה שֶׁל הַנְּטֻבָּע אוֹמְרַת שֶׁהַצִּיּוּחָעוֹן הֵיךָ שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי הַעֲדִים אֵין מוֹעֲלַת אִף רֹב הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עַל הַטּוֹר עֵינִין חֵי הָר"ן לְשֵׁם.

וְגַם י"ל דְּדוֹקָא בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת אֲמַרִּינּוּ. כֵּן דְּהוֹדָאָה בַּע"ד כְּמֵאָה עֲדִים דְּמִי כַּמ"ש הָר"ן לְשֵׁם מִשָּׂא"כ לְעֲנִין אִיסוּר פִּי דְבַד"מ כִּינּוֹן שֶׁהוֹדָאָה בַּע"ד לְחֻבּוֹ גְּאָמֵן יוֹתֵר מִן הַעֲדִים א"כ כְּשֶׁזֶה א' מְנָה שְׁחֹר הֵיךָ שֶׁלֹּא כַד' הַעֲדִים הָרִי הַנּוֹכַחֲשׁוּ בְּבִירוֹר יוֹתֵר מֵאֵילּוּ הַכְּחִישׁוּם מֵאָה עֲדִים אַחֲרִים זֶה"ל עֲדוֹת מְוַבָּדֵל לְבַד וְהֵיךָ ס' עִם הַנְּכֹוֹן וּלְפִיכָהּ אֵין עֲדוֹתָן בְּטֵלָה אֲבָל כְּשֶׁהַכְּחִישׁוּם בַּע"ד הֵם מְוַבָּדֵלִים גְּמוּרִים אֵין שֵׁם עֲדוֹת עָלֵיו אֲבָל בְּאִיסוּר לֹא אֲמַרִּי הוֹדָאָה בַּע"ד כְּמֵאָה עֲדִים דְּמִי.

ע' מ"ב סִי' ס"ג וצ"ע שְׁנַרְאָה שֵׁם הַיְּפוּף זֶה: לְפַמ"ש תוֹמִים סק"ג אִף אֵם הָאֲשֶׁה בְּאֲתָה לְהַעֲיֵד עִם הַשְּׁנִים יַחַד אִף שְׁמַכְחָשׁתָּ זֶה אֵת זֶה בְּתַקִּירוֹת אֵין דְּבָרֵי שֶׁל א' בְּמִקּוּם שְׁנִים: לְפַמ"ש הַתּוֹמִים סק"ז בְּשֵׁם רַל"ב ח דָּגַם בְּשְׁנִים אֲמַרִּינּוּ טָעוּ א"כ גַּם אֵם אֲשֶׁת הַנְּטֻבָּע אוֹמְרַת שֶׁהֵיךָ הַצִּיּוּחָעוֹן שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי שְׁנֵי הַעֲדִים י"ל דְּטָעוּ וּמִיְהוּ אֲפִשֶׁר דָּגַם רַל"ב ח ל"ק אֲלֵא בְּרָאוּ כֹּא' וְלֹא בְּזֹאח"ז וצ"ע וְעֵינִין רִי"ף פט"ו דִּיבְמוֹת שְׁנִים גַּם כֵּן אוֹמְרִים בְּדְדְמִי וְהָרָא"ש חוֹלֵק: לְדַעַת מְהֵרָשׁ"א שְׁבַתְּוִים סק"ו דְּבִהַזְמָה לֹא אֲמַרִּינּוּ טָעוּ.

א"כ בנ"ד אם אשת הנטבע אומרת שלא פהעדים אין לומר טעו ומשום הסימנים לחוד לא חשיב פהוקחשו אבל התנאים חולק עליו בשגם שי"ל דחשיב פהוקחשו. ומ"ש בב"מ סי' לאו פהעדים עי' ש"מ שהוא מטעם דילמא ראה הסימנים אבל בש"ף סי' רס"ז לא משמע פן: סימן נג שאלה איש אחד מקאליסק הלך נדוד מעירו למצוא מזון ומחיה לנפשו ונפש ביתו זו אשתו ולא ישב לביתו ולא גדע מקומו איו ובערה שנה בא מכ' בצירוף חמשה ריבול מהרב דק' סאסניצע בהודעה לביתו שבעלה מת ושחל"ח.

ושצנה לפני מותו שישפרו לו קדיש איש א' שיאמר בשבילו ואנפן ידיעתו של הרב הנ"ל שנה המת הוא בעל האשה הזאת כתב הרב הנ"ל במכ' ידיעתו איה שאיש א' עובר אנרח חלה את חליו אשר מת פה בבית הקדש דק' סאסניצע והלקתי עם עוד שני.

אנשים מתברה קדישא אל החולה הנ"ל ושאלתי אותו מה שמו ואמר יהודה בן יצחק מקאליסק אשתו ביילא בת יחזקאל חייט מקאליסק. ואמר לי שהיא קרובה עם זוגתי ונדעתי שנה אמת פי יחזקאל הנ"ל הוא קרוב עם זוגתי ושאלתי אותו אם יש לו בנים ואמר לי שהיה לו בן אף בנדאי פבר מת פי לא שמעתי ממנו זמן רב ואמרתי לו למה לה לומר שבנדאי מת אולי חי הוא השיב לי עוד הפעם בנדאי מת ורוצה שישפרו לו פאן איש אחד שיאמר בשבילו קדיש מהמעוות שנמצא אצלו אמרתי לו יותר טוב לשלוח המעות לזוגתך ואם אין לה שם בן ישפרו שם קדיש ולא מצא מענה והבנתי אז שאינו אמת שיש לו בן אף למה אמר כך לא ידעתי ושאלתי אותו אם יש לו אח ואמר לי שהיה לו אח ולא שמע ממנו זה ט"ו שנים פמדנמה לי שהוא בגובערני זיטאמיר תארו ומראהו לא נודע לי היטב מחמת שלא ראיתיו כ"א בעת חליו והוא ישן על התנור וכמדומה לי שהיה קצר הקומה ושחור קצת ומחולי זה שח"ל ולכל ישאל עכ"ל הרב דק' סאסניצע והנה האשה העגונה הזאת שבקאליסק שם בעלה פשם הנפטר ושמה ושם אביה פשם שהגיד הנפטר ושמה היא חייט והוא קרוב עם זוגתו של הרב הנ"ל הפל פאשר אמר הנפטר אף במה שאמר שהיה לו בן לא נתפוננו דבריו פי העגונה הזאת דקאליסק הידועה לנו מעולם לא היה לה בן.

וכן בעלה לא היה לו בן מעולם ועתה יורנו רבינו האם יש לחוש מחמת ריעותא הזאת שאינו בעל האשה הזאת דקאליסק הידוע לנו. דאם פי לכאורה יש לחוש לחששא רחוקה פזו שמה יש עיר אחרת ששמה קאליסק ושם יש איש ששמו ושם אשתו ושם חמיו פן ושחמיו חייט אין לחוש פאן מאחר שהנפטר אמר שזוגתו היא קרובה עם זוגתו של הרב דק' סאסניצע וזה ידוע להרב דסאסניצע שאין בקאליסק אחרת קרוב לזוגתו כ"א בקאליסק הידוע לנו יש לה קרוב יחזקאל חייט וא"כ בנדאי פוננתו היתה על עיר קאליסק הידוע לנו מ"מ פיון שבע"כ אנו צריכים לומר שכפזב בעדותו במה שאמר שיש לו בן.

א"כ מנ"ל שפזב רק בזה דילמא כפזב בכל עדותו דהיינו בשמו ושם אשתו ושם חמיו כו' או דילמא להא לא חיישינן דאם נחוש לזה צריכים אנו לומר שפנון לצחק ולהשטות וקיי"ל דאין אדם משטה בשעת מיתה אבל אם נאמר דלא פזב רק במה שאמר שיש לו בן יש לומר שאמר כך כדי לנקות א"ע למה הוא הולך ממקום למקום ומעיר לעיר לקבץ מעות אחר שאינו נצרך כ"כ כ"א לפרנס זוגתו לזאת אמר שהיה לו בן פשהלה מעירו ומאחר שבאמת ידוע שלא היה לו בן ורוצה שיאמרו קדיש אחריו לכן אמר שבנדאי מת

כְּדִי שִׁישְׁפְרוּ אִישׁ א' שִׁיאֵמַר קְדִישׁ בְּשִׁבְלֵוֹ) וּבְכַדֵי לְנִקּוֹת א"ע כָּל אָדָם רָגִיל לֹמֵר שֶׁקָּרָא אֶפְיָלוֹ בְּשַׁעַת מִיתָה (כְּדֵאִתָּא בְּסִנְהֶדְרִין פ"ג מ"ב וּכְמוֹ דְאֶמְרִינָן שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת בְּנֵי כו') וְכַמְדַּוְמָה לִי שִׁשְׁמַעְתִּי מִגִּיסֵי הָרַב דְקָאֲלִיֶּסְק שִׁשְׁמַע מִהָרַב דְק' סַאסְנִיצַע שֶׁהִנְפֹּטֵר אָמַר שִׁשְׁמַע בְּנוֹ הָיָה אֵיזִיק וּבְאֵמַת לְגִיסוֹ שֶׁל הִנְפֹּטֵר שֶׁהָיָה דָר בְּדִירָה אַחַת עִם גִּיסוֹ הָיָה לוֹ בֶּן שִׁשְׁמוֹ אֵיזִיק וּבְעֶרְףָּהּ שְׁבוּעָיִים אַחַר נְסִיעַת בַּעַל הָעֲגוּנָה הַזֹּאת מֵת הַבֶּן שֶׁל גִּיסוֹ הֵנ"ל וְא"כ י"ל דְהָאֵמַתְלָא הָיָה דְבָר הַמְּסַתְפֵּר שֶׁתִּלְהַ עֲצָמוֹ בְּבֶן גִּיסוֹ הִדָּר עֲמוֹ בְּדִירָה אַחַת כְּדִי לְנִקּוֹת א"ע: תְּשׁוּבָה לְפִי מָה שֶׁפִּתְבַּתִּי בְּתִשׁוּבָה דְהָרֵאָדָאק שֶׁנִּמְצָא שֶׁקָּרָא בְּשֵׁם הַבֶּן שִׁישׁ מְקוֹם לֹמֵר שֶׁנִּפְל טְעוּת.

וְכֵאן דְּנִדְאֵי כְּיָזַב עַכ"ז יֵשׁ לְדַמּוּתוֹ לְהָא דְב"ק (דָּף ע"ג ע"א) לְמ"ד מְפָאן וְלְהַבָּא הוּא נִפְסָל כְּשֶׁר עֲדוּתוֹ אֲגַנְיָבָה אֶף שֶׁבְּנִדְאֵי שֶׁקָּרָא עַל הַטְּבִיחָה וְהָכָא ג"כ הָרִי אַחַר שֶׁכָּבַר גָּמַר הָעֲדוּת שֶׁמֹּו וְשֵׁם אֲשֶׁתוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם חֲמִיו וְש"ע לְכֹן אֶף אִם אַחַר שֶׁשָּׂאֲלוֹ אִם יֵשׁ לוֹ בֶּן אָמַר אֵיזָה שֶׁקָּרָא א"כ יֵשׁ לְדַמּוּת שֶׁקָּרָא זֶה לְהֵנ"ל שֶׁאָמַר בְּדָבָר שֶׁלֹּא יִפְסָל בּוֹ לְעֲדוּת דְאֵיִלוֹ בְּכָלֵל עֲדוּת מִי וּמִי הוּא הָיָה אוֹמֵר שֶׁג"כ יֵשׁ לוֹ בֶּן אוֹ אֶפְיָלוֹ הָיָה אוֹמֵר שֶׁהָיָה לוֹ בֶּן וּמֵת וְנִמְצָא שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ כָּלֵל שֶׁפִּיר י"ל דְּנִמְצָא שֶׁקָּרָן בְּעֲדוּתוֹ מֵאַחַר שֶׁאָמַר זֶה לְסִי' וְנִמְצָא שֶׁקָּרָא הָיָה לִיָּה כְּמוֹ שֶׁקָּרָא בְּבִדְקוּת בְּדָבָר שֶׁא"א לְתַלּוֹת בְּטְעוּת וּכְמוֹ בְּגִנְבָה הַלְּבָנָה פ"ב דר"ה (דָּף מ"ב): אֲבָל הָכָא אַחַר שֶׁכָּבַר גָּמַר עֲדוּתוֹ לְגַמְרֵי דְהָא עֲדוּת אִשָּׁה א"צ דְּרִישָׁה וְחִקְרָה אִזִּי כְּשֶׁשָּׂאֲלוֹ אִם יֵשׁ לוֹ בֶּן אָמַר דְּבַר שֶׁקָּרָא כִּינּוֹן דְּלֹא אָמַר זֶה לְשֵׁם עֲדוּת וְלְשֵׁם סִימָן א"כ אִין זֶה שֶׁקָּרָא בְּעֲנִין עֲדוּת כ"א שֶׁקָּרָא בְּעֲנִין סִיפּוֹר הַמַּעֲשֵׂה לְכֹן הו"ל כִּהְיָה דְב"ק הֵנ"ל לְמ"ד מְפָאן וְלְהַבָּא הוּא נִפְסָל אֶף שֶׁאָמַר שֶׁקָּרָא גְדוֹל בְּעֲדוּת מִמֶּשׁ כִּינּוֹן דְּלֹא נִפְסָל עִי"ז אֶמְרִינָן בְּמֵאֵי דְאֶתְפַּחֲשֵׁי אֶתְפַּחֲשֵׁי וּבְמֵאֵי דְלֹא אֶתְפַּחֲשֵׁי לֹא אֶתְפַּחֲשֵׁי וְכֹן מְוַכְרַח בְּד' הַר"ש פ"ב דְּשְׁבוּעוֹת (דָּף מ"ה) שֶׁפִּתְבַּת לְתַרְזַן דְּשִׁטְרֵי חוֹב הַמְּוַכְרָמִים מְדוּעַ לֹא נִפְסָלוּ הָעֲדִים שֶׁחֲתָמוּ עַל שִׁט"ח הַמְּוַכְרָמִים וִי"ל דְּסְבוּרִים דְּלָנָה בְּעֲצָמוֹ יִפְרַע וְלֹא יָבֵא לְעוֹלָם לִידֵי טְרִיפַת לְקוֹחוֹת וְהַשִּׁיג עָלָיו הַרְשָׁפָא בְּתִשׁוּבָה ח"ג ס' מ"ח דְּמ"מ הָרִי חֲתָמוּ שֶׁקָּרָא וְעַכְצ"ל דְּסְבוּרָא לִיָּה לְהַר"ש כִּינּוֹן דְּהָעֲדִים סְבוּרִים שֶׁמִּזָּה לֹא יִנְמָשֵׁף שׁוּם נִפְקוּתָא לְשׁוּם אָדָם אִין זֶה נִקְרָא עֲדוּת שֶׁקָּרָא כ"א כְּמוֹ שֶׁאָמַר אֵיזָה שֶׁקָּרָא בְּסִיפּוֹר הַמַּעֲשֵׂה שֶׁאִינוֹ נוֹגַע לְעֲדוּת וְאֶף לְהַרְשָׁפָא שֶׁם דְּמַתְמָה עַל הַר"ש הִיָּינוּ דְּמ"מ הַזְּמַן הוּא עֲנִין גְדוֹל וְהוּא מִהַחֲקִירוֹת שֶׁל הָעֲדוּת.

וְע"כ לֹא שִׁיָּף לֹמֵר דְּהָיָה כְּמִשְׁקָר בְּעֲנִין דְּלֹא שִׁיָּף לְעֲדוּת דְּהַזְּמַן שִׁיָּף לְעֲדוּת וְהָיָה לִי כִּהְיָה דְקוּמַת הַלְּבָנָה ספ"ב דר"ה אֲבָל עֲנִין זֶה דְכָאן יֵשׁ לֹמֵר לְפִי דַעַת הַשַּׁכ"מ אִין שִׁיָּף פָּאן לְגוּף הָעֲדוּת שֶׁהָרִי גָמַר הַגְּדָתוֹ לְגַמְרֵי בְּבִיאוֹר הַיֵּטֵב וְעֲנִין זֶה שֶׁהָיָה לוֹ בֶּן וּבְנִדְאֵי מֵת אוֹ שֶׁלֹּא הָיָה כָּלֵל לְדַעַתוֹ אִין מִזָּה נִפְקוּתָא בְּעֲנִין הָעֲדוּת כָּלֵל אֶף אִם יִתְפַּרַר שֶׁהָיָה לוֹ בֶּן וְעוֹד דָּגַם הוּא אוֹמֵר שֶׁבְּנִדְאֵי מֵת וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן הָרִי מְוַכְרַח שֶׁהוּא הוּא בַּעַל הָאִשָּׁה שֶׁהָרִי לֹא נִפְקַד אִישׁ אַחַר מְקַאֲלִיֶּסְק וְכַש"כ בְּשִׁמּוֹת אֵלוֹ וְעוֹד שֶׁהָרִי אָנוּ רוֹאִים שֶׁנִּתְפַּכּוּן שֶׁמִּהַשְׁקָר לֹא יִנְמָשֵׁף קַלְקוּל לְאֲשֶׁתוֹ שֶׁלְכֹן אָמַר שֶׁמֵת וְכָפַל דְּבָרָיו לְחִיזוּק שֶׁכֵּן הוּא גַם יֵשׁ טַעַם קִצָּת לְהַשְׁקָר לְנִקּוֹת א"ע כְּמ"ש לְעֵיל עַד שֶׁהָרַב הַשׁוֹמֵעַ כּוֹתֵב שֶׁהָבִין שֶׁמִּשְׁקָר בְּזֶה כו' גַם לְהַעִיר מ"ש הַתּוֹס' גִּיטִין פָּרַק הַזּוֹרֵק (דָּף פ' ע"א) בְּשִׁינָה מְקוֹם הַלִּידָה שֶׁאִין נִפְסָל שֶׁטֵּר כְּשֶׁנִּשְׁתַּנָּה בּוֹ דְּבַר שֶׁאִין צָרִיף וְכו' וְר"ל שֶׁאֶמְרִים שֶׁזֶה אִינוֹ

מענין העדות פלל יעו"ש משום דלאו אפולא מילתא קא מסהדי ולא על מה שפכתוב שהווא פהו והיינו משום שזהו מילתא.

יתירתא הסברא שע"ז אינו מעיד בתו"ע פלל אף שאומר שפן הוא אינו מתפונן דרף עדות. וה"נ יש לומר בפנידון דידן פנין שפועדות להתיר אשתו פבר.

גמר ונה נידון הבן אינו עולה על דעתו שיהיה שייך לעדות להתיר אשתו בשגם שאמר שפבר מת אם פו אין לו פו ולכן פינו שפניכר שזה אין שייך אצלו לעדות א"כ במה שאומר בזה שקר לא נחשב למעיד שקר פלל אלא פמי שמשקר בספור ענין בעלמא שאין שייך לעדות וענין קרוב לזה פבעל המאור פ"ב דר"ה דעדות הישינה הני לה פמילתא דלא רמי עלי דאינשי כו' ע"ש.

ולא שפכתב פו לענין לתלות בטעות עוי"ל פינון שאחר שהגיד שמו ושם אשתו ושם עירו ושהיא קרובה עם זוגתו של הרב השואל פבר גמר עדות זה מפל וכל וא"כ אז לאחר כ"ד אין יכול לחזור פו כמ"ש הר"ן בתשובה סי' ל"ז הביאה הב"י בח"מ סי' כ"ו דפי משפחה הנינו מאחר שאין אנו צריכים עוד לעדותו ולכן בדיני ממונות שא"צ דרישה נחקירה, אחר שגמר עדותו אין יכול לחזור פו וכן נראה מהסוגיא דב"ק פרק מרובה (דף ס"ב ע"א) פשהעיד עדות הגניבה ואחר כ"ד העידו עדות טביחה ואח"פ הוזמו על הטביחה אף למ"ד למפרע הוא נפסל נשאר עדות הגניבה קיימת פינון שיהיה הפסק כ"ד בנתיים יעו"ש: ולא נזכר שיהיה כ"ד להדרישה נחקירה ומיהו בסנהדרין פ' אד"מ (דל"ב ע"ב) גבי חסמינו להו מבואר להדיא דתוכ"ד דלאחר דרישה נחקירה יכולים לחזור בהם ואפ"ל משום דדיני ממונות א"צ דרישה נחקירה ובפרט עדות גניבה שהווא לחיבו הקרו דדוקא דיני קנסות צריכין דו"ח מיהו בעדות גניבה באים ג"כ לחיבו פפל דהו"ל קנסא א"כ מייירי לאחר כ"ד דדרישה נחקירה מ"מ בעדות אשה שא"צ דו"ח א"כ פל שנגמר עדות הנ"ל הני פמו הא דב"ק לאחר דו"ח וא"כ בנ"ד שאחר שגמר עדותו שאל הרב הנ"ל אם יש לו פנים.

אם פו זו השאלה היא יותר מכדי דבור וא"כ אף שהעיד שקר בדבר הבן ונחשב זה בעד שקר לא נפסל עדות הראשונה פהא דב"ק הנ"ל פרק מרובה שאף שהוזמו על הטביחה ונחשב לעדי שקר עכ"ז לא נפסל עדותו על הגניבה.

ואף שבכנה"ג בסי' כ"ט בהגב"י אות ה' הביא שיש חולקים על תשובת הר"נ הנ"ל יש לומר דזהו לענין חוזרים ומגידים פינון דמדאורייתא צריכין דו"ח אבל פשלא חזרו בהם רק אחר כ"ד העידו עדות שקר יש לומר דלא נתבטלה עדותו הראשונה מאחר דמדברבן א"צ דו"ח א"כ נגמרה עדותו פל זמן שלא חזרו בהו ואף החולק שם על הר"נ נראה לי דמודה בזה עוד טעם ג' עפ"י מה שפכתוב בש"ע ח"מ סי' כ"ט ס"א: אבל בדבר שמוכיחים שטעו וכו' והווא מהש"ס פ"ב דב"מ (דף כ"ח ע"ב) הרי ע"י הוכחה סמכינו לקיים העדות יעו"ש כמו"כ בפנידון דבר זה הרי יש הוכחה שמשקר פענין מאמרו עדות הבן כמ"ש הרב דסאסניצע השומע ממנו וגם יש עוד אמתלא לשקר בזה לכן ג"כ הוכחה זו מהני שלא לבטל פללות הגדת עדותו ויש להעיר מענין וחילופא אבית מקס בב"ב פי"נ (דקכ"ז ע"ב) הביאו במלחמותפ"ג דקדושין גבי יש לי פנים.

וגם עדותו להתיר יש לו חזקה דאין אדם חוטא ולא לו כמ"ש בקדושין שם משא"כ הדיבור השני גם מה שמצינו בח"מ סי' פ' דיבור שאמר חוץ לב"ד אינו פלום וכה"ג גם ממ"ש בגיטין (דף כ"ט) גבי אע"ג דכל מסל"ת נאמן היכא דיש אמתלא כו' וה"נ הדיבור השני יש בו אמתלא כו' גם יש להעיר מדחיישינן שמה איחרויה וכתבובה בח"מ סי' ל"ב ס"ט יעו"ש ומתשובת הר"נ סי' ע"ז דתלינן בטעות דלא פהריב"ש וה"נ תלינן שפניה שיקר מצד אמתלא המוכרחת ואין שוברין עי"ז פל העדות שניפרין דברי אמת ואף שהרשב"א ח"ג סי' ח' ס"ל פהריב"ש הנה פל הגדולים ס"ל שם כהר"נ.

ובעדות אשה דבספיקא אקילו בה רבנן יש לסמוך על הר"נ והגדולים הנ"ל ומה גם דדבריהם נראין יותר פי ד' הריב"ש הם חומרא גדולה סימן נד מעשה הנה באיש אהד עובר אורח נפטר בשקלאב וקודם מותו הגיד להשמש שמו ושם אשתו ושם חמיו ושם עירו שהיא מהראדאק ושיש לו בת ושמה פה ונרשם פל זה אצל בן השמש על הסידור שלו והנה האשה עגונה בהראדאק זה פמה שנים ושמה פשם שהגיד הנפטר וכן שם אביה ושם בעלה אף בשם הבת לא נמצא הדברים מכוונים שאצל בן השמש נרשם הגדת הנפטר הנ"ל ששם בתו בתיה ובאמת שמה גיטל עוד יש חשש שבעלה של עגונה זו היא מהפכרים הסמוכים להראדאק ולא מהעיר ממש אף זאת הגיד השמש שפי המדבר היינו הנפטר הנ"ל הוא פלשון המדברת של מדינה זו (ר"ל גובערני"ש בייצלא רוסיא) וכן מלבושיו הוא פמנהג מדינה זו: הנה פשוט שזולת שני החששות הנ"ל יש פאן עדות מספיק ברונחא להתירה דהא שם חותנו פשם אביו וכמ"ש בתשובת מהרמ"ה הנדפס סוף ספר תולדות אדם להרשב"א דעדיף טובא משם אביו.

והרי בשמו ושם אביו ושם עירו קיי"ל דסגי בנדאי וא"כ כש"כ הכא דנוסף על זה שם אשתו וגם זה פשוט דמה שיודעין שמו ושם אביו כו' על פיו ג"כ מהני כמו שהוכיח הרא"ש בתשובה פלל נ"א סי' ב' והוא במהרי"ק שרש קע"ה מעובדא דרבי טרפון בשלהי יבמות (דקכ"ב).

ומהרי"ק שם הביא עוד ראיה ממשנה שם מעשה באלמון כו' ומהתם מוכח דאע"ג שיש קצת ריעותא שהרי לא הפירוהו תלו הדבר מחמת נשיכת הנפש יעו"ש במהרי"ק אף בנדון דידן עיקר החששא הוא מצד שיש ריעותא ברורה המורה שאינו בעל העגונה מחמת ההתחלפות בשם בתו ולא דמי פלל לעובדא דצלמון דהתם אינו ריעותא כ"כ שדרך הפתים להשמתות.

גם מלשון המשנה משמע דולא הפירוהו לא נאמר לרבותא כ"כ משא"כ בנ"ד לתלות שהשמש טעה בשם הבת אין הנדון דומה לרא"י והנה החששות שאנו יכולין לחוש בזה מחמת ריעותא זו הן ארבעה הא' שמה יש עיר אחרת ששמה הראדאק ושם יש איש ששמו כן ושם אשתו ושם חמיו ושם בתו בתיה הב' אף אם יבנרר דליכא עיר פזאת או אם יבנרר שנתפגין להראדאק שבמדינה זו.

מ"מ יש לחוש שמה פניב בשמו ושם משפחתו שהרי אנו רואים שלא כן שם בתו וחסש זה מצינו בתשובת הר"ן סי' ל"ג בלשון השאלה (ור"ל דהחשש הוא שמה אינו בעל העגונה). הג' אף אם נאמר שאין פאן פניב רק שהשמש טעה בשם הבת עכ"ז יש לחוש מי הערב לנו שהטעות הנה בשם הבת שמה נפל אצלו הטעות בשם העיר הד' יש לחוש

שְׁמָא כהראדאק זו או בהפפריים יש איש אחר ששמו פן ושם בתו בתיה ואע"ג דכל חששות אלה הו חששות רחוקות מ"מ י"ל דחיישינן לכל זה כיון שיש פאן ריעותא ברויה המכרחת אותו לכל זה דהא מצינו להריב"ש סי' שפ"ב הובא ב"י בח"מ סי' מ"ג מחנודש ב' הקמיר טובא, דלא לתלות בטעות וכ' ואיך נתיר אנחנו יבמה לשוק בעדות שאנו רואים שהוא שקר כו' ואין תולין בשכתתם כו' ואעפ"י שהר"ן בתשובה סי' ע"ז חלק ע"ז היינו משום דהתם מבואר שיבמה זו נחלצה.

א"כ עכצ"ל דהקדמת הזמן הוא טעות שהרי בזמן הכתוב בפטר עדיין לא נולדה היבמה כו' הלכך שלא לסתור העדות מפל וכל תלינן בטעות אבל הכא פל שיכולים לקיים הענין בלא טעות אפי' על צד הרחוק י"ל דמודה הר"ן דלא תלינן בטעות וכ"מ ממ"ש הריב"ש סי' שפ"ו בשם הר"ן להצריף בדיקה ע"ש: ב אף מ"מ הרנוחנו מתשובת הר"ן שלא לחוש לחשש הב' שמה פיזב כו' דא"כ באנו לבטל העדות לגמרי לומר שאינו פלל מהראדאק וכיזב בשמו כו' ולכן יותר ראוי לתלות בטעות ואין לחלק דשאני התם שיש עדות שני עדים ממש משא"כ הכא שלא ידענו שמו רק על פיו ונהרי י"ל דהוא אינו חשוב אפילו כעד אחד ונהרי עד אחד אינו נאמן להתיר א"א רק מדרבנן ומנ"ל דאפי' בכה"ג תלינן בטעות כו' אף בתשובת מהריב"ל ח"ג סי' ח' כתב דאפשר שי"ל דהיכא דקאמר בפשעת מיתתו שפך שמו כעובדא דצלמון מן הדין הגמור יש לסמוך עליו (ר"ל דנאמן מדאורי' ולא משום דאקילו רבנן בעיגונא).

ונ"ל ראיה לסברא זו מהא דקדושין (דס"ג. ע"ב) גבי קדשתיה ואיני יודע למי קדשתיה וברא אחד ואמר אני קדשתיה דאמר רב נאמן ליתן גט חזקה אין אדם חוטא ולא לו.

וה"נ דכונתה שידוע לנו שיש לה בעל ואין אנו יודעים מי הוא דנאמן לומר שהוא זה ליתן גט אלא שיש לחלק קצת דהתם לא הוה חזקה א"א רק עפ"י האב או עפ"י עצמה ולא הימניה רחמנא רק לאיסורא ולא לקטלה אבל בנ"ד דהוה חזקה א"א עפ"י פל שמה אינו נאמן ועוד דהתם.

כתב רי"ו דנאמן דוקא פשאומר פן בפני האב מיהו דקאי לרב אסי דאמר נאמן לכנס משום דמירפת וזה לא. שייך רק בפני האב משא"כ לרב דאמר נאמן רק ליתן גט משום חזקה אין אדם חוטא ולא לו אפ"ל דאפילו שלא בפני האב ומ"מ דבנ"ד הנה"ג כ בפשעת מיתה שאין אדם משטה בפשעת מיתה י"ל טפי הסברא דאין אדם חוטא בפשעת מיתה ולא לו וכ"כ בתשובת ח"ץ סי' צ"ה הובאה בתשובת ב"א סי' כ"ט (ועי' ד"מ באה"ע סי' ס"ו סק"ג הביא בשם המרדכי פ"ב דגיטין ונהגו חכמי הקהל לחתום הכתובה קודם הכרחה דאיכא אימתא דצבורא לשקר ומדמין זה להא דאיתא שם בגמ' גבי רב נחמן וספרי דדיינא דאיכא אימתא כו' ועי' מזה ג"כ בשו"ע ח"מ סי' מ"ה ס"ב ובהג"ה שם וא"כ כש"כ בנדון של זה שהיה הולך למות דודאי אימת מיתה ונהדין עליו ואינו חשוד פלל לשקר ולא לו): ואין לחלק דליכא חטא שסבר שלא יתירוהו כיון שיש שינוי בשם הבת דא"כ עשה פועל בטל לגמרי לצחק בה וקיי"ל אין אדם משטה בפשעת מיתה וכמ"ש ג"כ בהר"ן פ"ק התקבל גבי גיטו פמתנתו כו' ע"כ מסתברא דהוי עדות וכיון שפן כדי שלא לסתור עדות גמורה ולומר שפיזב בעדותו בפשעת מיתה או שרצה להשטות בפשעת מיתה (ובאפילו בד"מ לא שייך השטאה כשאין אדם תובעו ואין התובע אצלו) לכה יש לתלות

בטעות לפ"ד תשו' ה"ר"ן סי' ע"ז הנ"ל אבל להריב"ש מוכח דאפילו בכה"ג לא תלינו בטעות דהא התם פסל השטר חליצה משום שהקדימו הזמן שלשים שנה ולא יתלה זה בטעות רק שבכוננה הקדימו ומשום הכי העדות פסולים ואעפ"י שא"כ ההכרח לומר שהעדים עשו שטות אשר כל השומע יצחק להם לכתוב שנוחלצה בזמן שיודע שעדיין לא נולדה ושבפילה חיה אח"כ כ' שנה וכמו שבאמת מחמת טענה זו כתב לו הר"ר הסדאי לתלות בטעות הובא בהריב"ש סי' שפ"ו וז"ל דאדרבה היא הנותנת שטעו בנדאי ולא חתמו שקר כו' דאל"כ למה הקדימו זמנו קודם ללידתה ואפ"ה השיב ע"ז הריב"ש בתשו' ההוא דמפני שהקדימוהו יותר מן הצריך לה לא נכשירוהו עכ"ל.

אלמא דלא מהני ליה טענה זו לתלות שטעו העדים פיון דאין מצויין לטעות בזה וא"כ כש"כ בנ"ד ג"כ לא מהני הטענה דאין אדם חוטא ולא לו ואין אדם משטה כו' לתלות מחמת זה בטעות בשם הבת דג"כ י"ל שאין מצוי לטעות כמו בהזמן כו' דהרי זהו מגופה של עדות שע"י סימנים אלו אנו רוצים לידע שהוא הנפטר וכדבעינו למימר לקמן אי"ה וכן משמע לכאורה בתשובת הרשב"א ח"ג סי' ד' דכתב שהעדות פסולים כשהקדימו הזמן שנה א' ולא תלינו בטעות אע"ג דמוכח שטעו דכתב בו חתנו ובשנת שביעית עדיין לא היה חתנו וא"כ אילו הקדימו בכוננה למה היה להם לכתוב חתנו ואפ"ה לא מהני ולכאורה ממ"ש הטוש"ע ח"מ סי' כ"ט אבל בדבר שמוכח שטעוהו כו' יש קצת לסמוך סברת ה"ר"ן וסיעתו דה"נ מוכח שטעוהו ולא דמי להא דסנהדרין (דמ"ד סע"ב) אע"ג דקא יחבי טעמי כו' דשאני הכא דהענין מוכח מצד עצמו ואע"ג דהתם בסי' כ"ט לא אמרינו אלא דכשחזר בו ואמר שטעוהו נאמן משא"כ ה"ר"ן ס"ל דאנו אומרים מצד עצמינו שטעוהו י"ל דהיינו משום דמוכח טפי טובא שטעוהו דהתם רק משום המסתברא דלא מייחסי אינש חובה לנפשו זהו אינו הוכחה גדולה כ"כ הלכך לא מהני רק פשאמר שטעוהו.

אבל בנדון דה"ר"ן דהטעות מוכח לכל אמרינו לי' אפי' מעצמינו וכו' י"ל בנ"ד לסברת ה"ר"ן ומ"מ להרשב"א ונהריב"ש אין להקל וגם לה"ר"ן אפשר לחלק דהתם חשיב לי' טעות שהעדים מצויים לטעות דהיינו שהשמיטו תיבה אחת בכתב משא"כ הכא: ג אף לכאורה י"ל להיפוך דהרשב"א וריב"ש ג"כ לא החמירו רק משום שהעדים נעשו פסולים ע"י שהקדימו הזמן ושוב אי אפשר להאמינם גם על גוף הענין משא"כ בנ"ד וית' לקמן אות ז וראיתי להב"א סי' כ"ד (דנ"ז ע"א) סברא זו ונהביא ראי' מהתשב"ץ סי' ס"ז שכ' ונאמן דהא פלגינן דיבורי' כו' ונאמן במה שאמר שהיין הוא אסור אע"פ שדבריו מוכחשין במ"ש שהדלתות היו רעועות עכ"ל ולכאורה יש לדון מנ"ל להתשב"ץ דין זה דמפלגינן דיבורי' דמפ"נ (דקל"ד) ודאי אין ראיה דהתם יוכל להיות שהאמת כדבריו שגירשה פבר רק דלא מהימנינו ליה אלשעבר ומהימנינו לי' אלהבא.

אף ראיתו הוא מפלגינן דיבורי' דסנהדרין גבי פלוני רבעני לרצוני וכן לדידי אוזיף בריבית שאין דרף לקבל עדותו אא"כ נתפוס שאמר שקר במ"ש לדידי אוזיף ורבע אותי לרצוני כו' א"כ מוכח דמפני שעירב שקר בעדותו אינו נפסל כשאין השקר הזה עדות שקר על חבירו ואין בו כדי לפסול כו' וא"כ ה"ה אפילו נתברר בנדאי שאמר שקר בזה ומ"מ לא ידעתי מה זה דמיון לנדון דהתשב"ץ שאמר שקר בדבר שיש בו כדי שלא להאמינו עוד שאמר שהדלתות היו רעועות ומתכוין לאסור יין שלה שלא פדין ולא דמי

כָּלֵל לְפָלוּגֵי רַבְעֵנִי דְמָה שְׁמִשְׁקָר הֵינְנוּ לְחַבְלוֹ בְּעֶצְמוֹ כּו' וְאִין בּוֹ כְּדֵי לְפִסּוֹל כּו' וְצ"ל דְּכֹף ר"ל הַתְּשֵׁב"ץ דֵּה"נ שְׁקָר זֶה לְאוּ מִיָּדֵי הוּא אִם בְּצַד אַחַר נְאָסֵר הֵינְנוּ בְּאַמְתַּת עַכ"פּ וְה"ל כִּי הָיָה דְתַנּוּ שְׁלֵהֵי שְׁבוּעוֹת כָּל הַמְּשֻׁנָּה מְחֻבָּה לְחֻב כּו' וּמ"מ אִין הַדְּמִיוֹן עוֹלָה יָפָה דָּאִם פֶּאֶן הִי נִתְבָּרַר לְנוּ שְׁהֵינְנוּ נְאָסֵר מְצַד אַחַר שְׁפִיר י"ל כֵּן אֲבָל הָרִי אֲנּוּ מְסֻנְפָקִים שְׁמָא הֵינְנוּ לֹא נְאָסֵר כָּלֵל וְנִה נִתְבָּרַר לְנוּ שְׁשִׁיקָר בְּאוּמְרוֹ שְׁהַדְּלָתוֹת הָיוּ רְעוּעוֹת כּו' א"כ נִתְבָּרַר לְנוּ שְׁשִׁיקָר לְאַסְוֹר הֵינְנוּ וְלֹא נִתְבָּרַר לְנוּ שְׁהֵינְנוּ אֲסוּר מְצַד אַחַר עַד שְׁנֹאמַר שְׁמִשְׁנָה מְחֻבָּה לְחֻבָּה וּמִנ"ל לְתַלּוֹת לְהַקֵּל מְעַצְמִינוּ לֹאמַר שְׁהַשְׁקָר מְחֻבָּה לְחֻבָּה דִּילְמָא הַשְׁקָר מְפִטוֹר לְחֻבָּה וְכֵן מְשַׁמַּע לְפַע"ד מְסֻנְיָא דְב"ב (דָּף ל"א ע"א וְע"ב) דְּכְשִׁהוּכְחִשׁוּ הָעֵדִים בְּמָה שְׁאָמְרוּ שְׁאֲכֵלָה שְׁנֵי חֲזָקָה בְּטַל עֲדוּתָן לְרַבָּא גַם בְּמָה שְׁאָמְרוּ שְׁהִיא שְׁל אֲבוּתָיו וְלֹא אֲמַרִּינוּ לְהַקֵּל שְׁהַשְׁקָר הוּא רַק מְזַכּוֹת לְזַכּוֹת דְּבְאַמְתַּת הוּא שְׁלוֹ מְצַד דְּאַבְהָתָא הִיא וְהַשְׁנֵי הַחֲזִיק בָּהּ שְׁלֹא כְּדִין שְׁהָרִי אוֹמַר שְׁל אֲבוּתִי הִיא (הַגַּם דִּיכּוֹל לְחַזוֹר וְלִטְעוֹן אִין דְּאַבְהָתָא הִיא וְזַבְיָנְתָּהּ מִיָּנָף כּו' כְּדִפְסֵק עֲוֹלָא שְׁם לְעִיל מִיָּנְיָה מ"מ כָּל כְּמָה דְלֹא חֲזַר וְטָעַן ה"ל חֲזָקָה שְׁאִין עֲמָה טַעְנָה) וְגַם רַב נַחְמָן לֹא פְּלִיג רַק מְשׁוּם דַּס"ל כְּרַב הוּנָא דְלִגְבֵי עֲדוּת אֲבָהָתָא מוֹקְמִינוּ לְהָעֵדִים אַחְזַקְתִּינְהוּ שְׁלֹא שְׁיָקְרוּ כָּלֵל בְּעֵנִין שְׁנֵי חֲזָקָה כּו' אֲבָל אִם הֵינְנוּ תוֹפְסִים שְׁשִׁיקְרוּ הָיוּ נְפִסְלִים וְלֹא הֵינְנוּ מְקִילִים מְסַבְּרָא לֹאמַר שְׁשִׁיקְרוּ מְזַכּוֹת לְזַכּוֹת לְזֶה וּמְחֻבָּה לְחֻבָּה לְהַשְׁנֵי כּו' וְעַכְצ"ל כִּינּוּ שְׁנִתְבָּרַר לְנוּ שְׁאָמַר שְׁקָר בְּדָבָר לְחִיב מְמוֹן שְׁלֹא כְּדִין נְפִסֵּל הָעֲדוּת וְלֹא מְקִילִינוּ מְסַבְּרָא שְׁמָא חִיב לֹא מְצַד אַחַר כּו' וְאִין הַשְׁקָר רַק מְחֻבָּה לְחֻבָּה כּו' וְצ"ע מְהָא דְפ"ק דְּב"מ (ד"ה ע"ב) דְּהַפּוֹרָר בְּמַלְוָה כְּשֵׁר לְעֲדוּת מְשׁוּם דְּתַלְיָנוּ דְּאַשְׁתְּמִיט כּו' אַע"ג שְׁנִתְבָּרַר שְׁשִׁיקָר עַכ"פּ בְּמָה שְׁכַפֵּר כּו' וְיֵשׁ לְחַלֵּק דְּהֵתָם לֹא הִי אֲפָשֵׁר לוֹ לְאַשְׁתְּמוּטִי אַא"כ יְכַפֵּר מְשֵׁא"כ הֵתָם וְעוֹד י"ל דְּבְעֲדוּת שְׁקָר נְפִסֵּל אִפִּי אִם הַשְׁנֵינּוּ מְחֻבָּה לְחֻבָּה וְיוֹתֵר י"ל דְּהֵתָם גְּבִי עֵדִים אִין שְׁיָיָה כ"כ לֹאמַר דְּבָרִירָא לְהוּ שְׁהַשְׁנֵינּוּ מְחֻבָּה לְחֻבָּה דְּכִינּוּ שְׁהַשְׁנֵי אֲכֵלָה ג' שְׁנֵים הָיוּ לְהוּ לְחֻשׁ וְשְׁמָא קִנְיָה מְמַנּוּ אַח"כ כּו' הַלְכָּהּ כְּשִׁמְעֵידִים שְׁאֲכֵלָה ג' שְׁנֵים ה"ל כְּמַעֲיָדִים שְׁקָר מְפִטוֹר לְחֻבָּה מְשֵׁא"כ הַבְּעַל דְּבָר עֶצְמוֹ הַפּוֹרָר בְּמַלְוָה שְׁפִיר יוֹדַע בְּנִפְשׁוֹ דְּמַכְוִין לְאַשְׁתְּמוּטִי כּו' וּבְזֶה יִתְיַשֵּׁב דְּבָרֵי הַתְּשֵׁב"ץ דְּהֵתָם יָדַע שְׁהֵינְנוּ נְאָסֵר בְּצַד אַחַר אֲבָל אִין לֹאמַר דְּטַעְמִי דֵּהַתְּשֵׁב"ץ מְשׁוּם דְּהֵינְנוּ הִי שְׁל עוֹבֵד פּוֹכְבִים וְלֹא תַעֲנָה בְּרַעְיָה כְּתִיב דְּמ"מ עַכ"פּ לְאוֹתוֹ יֵין שְׁלָה אִיָּהּ יְהִי נְאָמֵן דְּהָרִי חֲשׂוֹד לְהָעִיד שְׁקָר בֵּינָן שְׁלָה וּמ"מ צ"ע בְּכָל זֶה דַּע"פ הָרָא"י שְׁל הַתְּשֵׁב"ץ מַפ"ד אִינָה מְכַרְעַת פְּנ"ל דְּהֵתָם לֹא נִתְבָּרַר שְׁבּוּדָאֵי שְׁיָקָר הַגַּם דַּא"א לְקִיָּים עֲדוּתוֹ אַא"כ נִתְפָּס שְׁשִׁיקָר בְּמ"ש שְׁרַבְעוּ לְרַצוֹנוֹ כּו' מ"מ ל"ד זֶה לְנִתְבָּרַר בְּעֵדִים שְׁשִׁיקָר.

וְה"ט שִׁי"ל דְּהָא דְרַשְׁעִים פְּסוּלִים לְעֲדוּת אִין הָעֵנִין שְׁכַפְּשָׁהוּא רַשְׁע וְדָאֵי מְשַׁקָּר רַק דְּחִיָּשִׁינוּ שְׁמָא מְשַׁקָּר אֲבָל הָרִי יְכוֹל לְהִיֹּת שְׁעֲדוּתוֹ אֲמַת וּלְכֹף דְּוָקָא כְּשִׁנְעֵשָׂה רַשְׁע עַפ"י עֵדִים אִין מְקַבְּלִים עֲדוּתוֹ מְשֵׁא"כ כְּשִׁמְשִׁים עֶצְמוֹ רַשְׁע כִּינּוּ דְּמַדִּינָא אִין אָדָם מְשִׁים עֶצְמוֹ רַשְׁע הַלְכָּהּ מְקַבְּלִים עֲדוּתוֹ אַע"פ שְׁיְכוֹל לְהִיֹּת שְׁהֵאמַת כְּדְּבָרֵיו שְׁהִי רַשְׁע אֲבָל אִם נִתְבָּרַר שְׁשִׁיקָר בְּאוּמְרוֹ שְׁרַבְעוּ לְרַצוֹנוֹ י"ל דְּשׁוּב אִינוּ נְאָמֵן כָּלֵל גַּם עַל פ': וְהִנֵּה נ"ד לְכַאוּרָה עֲדִיף מְנַדוֹן דֵּהַתְּשֵׁב"ץ דְּהֵתָם הָעִיד שְׁקָר לְחֻב לְאַסְוֹר הֵינְנוּ אֲבָל הֵכָא לִיכָא לְמִימַר הָכִי דְלֹא גָרַע הַגְּדָתוֹ מְאִילוֹ לֹא הָעִיד כָּלֵל אִיָּהּ בְּצַד אַחַד גְּרוּעַ יוֹתֵר דְּהֵכָא דְּבָרֵיו סוֹתָרִים זֶה אֵת זֶה דְּתַחֲלַת דְּבָרֵיו בָּא לְהַתִּיר וְסוּפוֹ לְאַסְוֹר וְה"ל כְּמַתְעַמַּע מְשֵׁא"כ הֵתָם

שְׂדֵבְרֵי נוּטִים לְכַוֵּנָה אַחַת לְאַסּוֹר הַיֵּין וְהַשְּׂקָר תְּלִינן דְּמִשְׁנֵה מְחוּבָה לְחוּבָה כּו' אַבְל כָּאן אִיךָ נְסִמְוּךְ עַל דְּבְרֵי וְהֵמָּה תְּמוּהֵיהֶם וְנָה קְרוּב לַמ"ש הַרִיב"ש סִי שֶׁפ"ב וְאִיךָ נְתִיר אֲנַחְנוּ יְבָמָה לְשׂוּק בְּעֵדוּת שְׁאֲנוּ רוּאִים שְׂהוּא שְׂקָר כּו' וְכש"כ בְּעֵדוּת שְׁאִין לוֹ שׁוּם פִּירוּשׁ וְנִבְחָזוּר אָנוּ הַטּוֹב לָנוּ וְנִנְיַח מַה שְׁאִין טוֹב לָנוּ וְשְׂמָא י"ל שְׁנִתְלָה זֶה בְּחִזְרָה אוֹ בְּשָׂאָר סִיבָה אוֹ שְׁנִתְבַּלְבַּל בְּזֶה סְמוּךְ לְמוֹתוֹ וְשִׁגְגָה יִצְאָה מִפִּיו מִשְׁנִתְלָה דְּשִׁיקָר בְּכָל דְּהָא חִזְקָה אִין אָדָם חוּטָא כּו' וְאִין אָדָם מְשֻׁטָה כּו': ד וַאֲפ"ל דְּזֵהוּ עֲנִין עֵדוּת שְׂבִטְלָה מְקַצְתָּה בְּטָלָה כְּוָלָה וְלֹא דְמִי לְהָא דב"ב (דָּף ל"א) הַנ"ל דְּהֵתָם אִפִּי הַמְקַצְתָּ לֹא בְּטָלָה בְּבִירוּר רַק דְּמִסְפְּקִין כְּיִין דְּתִרִי וְתִרִי נִינְהוּ אַבְל הֵכָא שְׂבִטְלָה הֵבַת וְדָאִי יֵשׁ כָּאן שְׂקָר א"כ מְקַצְתָּה בְּטָלָה בְּנִדְאִי וְגַבִּי פ"ד ג"כ י"ל שְׂהַמְקַצְתָּ ג"כ לֹא נִתְבַּטַּל בְּנִדְאִי שְׂהִרִי יְכוּל לְהִיּוֹת שְׂהֵאָמַת כְּדְבְרֵי לְגַמְרִי כְּנ"ל וְלְכַאוּרָה מְשַׁמַּע כֵּן מִתְשׁוּבַת הַר"ן סִי ל"ג מְדָלָא כְּתַב לְהַקְל מְשׁוּם דַּה"ל סִימָן הַעֲשׂוֹי לְהַשְׁתַּנּוּת מְשַׁמַּע דַּל"כ אֶלָּא שְׂשִׁיקָר בְּשִׁמוּ אֲזִי לֹא הִי מְהֵנִי מַה שְׁיֵשׁ עֵדוּת מְסַפִּיק וְהֵינְנוּ חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא מְשַׁקָּר בְּכָל.

אִךָ בְּתִשׁוּי מ"ב סוּף סִי קט"ו הַבִּיאַה הַב"א מְשַׁמַּע לְהִיפּוּךְ שֶׁכ' וְעוּד י"ל דְּאִפִּי מְחֻזְקִין לְהוּ בְּשִׁיקָרָא וְלֹא בְּטַעוּתָא לְאוּ כְּלוּם הוּא דְּפִלְגִינן דִּיבּוּרִי וְאִמְרִין הִיא וְדָאִי שְׂקָר הוּא שְׂהִרִי הֵבן לֹא הִי אֶצֶל כָּל הַמַּעֲשִׂים אַבְל מַה שְׂאֲמָרוּ שְׂשִׁינְהֵם נְהַרְגִים וְדָאִי אָמַת הוּא עַכ"ל וְלְדְבְרֵי צ"ל דְּלֹא אָמְרוּ עֵדוּת שְׂבִטְלָה מְקַצְתָּה בְּטָלָה כְּוָלָה אֶלָּא כְּשִׁנְעֵשָׂה פְּסוּל לְעֵדוּת ע"י אוֹתוֹ הַמְקַצְתָּ שְׂשִׁיקָר וְהִכִּי מְשַׁמַּע לְכַאוּרָה סוּגִיא דב"ק (דָּף ע"ג א') עוּד הַבִּיַּא הַב"א תִּשׁוּי ח"ץ סִי מ"ד שׁוּמְעִין לְעֵדוּתוֹ בְּמֵאָמֵר בְּנוּ הוּא וְשׁוּב אִין אָנוּ צְרִיכִין לְמֵאָמְרוּ שְׂלֹא בָּא עֲלֵיהָ קוּדָם הַחֲנוּפָה וְהַמֵּאָמֵר הַהוּא לֹאִין יַחֲשֵׁב וְנִסְתַּיַּע מְהַרְמַב"ם פ"ב מִהֲלִכּוֹת קִידוּשׁ הַחֲדָשׁ דִּין ו' שְׁאִין אָנוּ אֲחֵרָאִין לְרֵאִיַּת שְׁחֵרִית כּו' וְלִפְע"ד אִין זֶה רְאָיָה לְנ"ד דְּדְבְרֵי הַרְמַב"ם הֵם עוֹלִים בְּקִנְיָה אֲחָד עִם דְּבְרֵי בְּעַל הַמֵּאָמֵר בַּפ"ב דַּר"ה דְּעֵדוּת הַיִּשְׁנָה ה"ל בְּמִילְתָּא דְּלֹא רְמִיא כּו' בְּדִיקַת הַיִּשְׁנָה אִין לָהּ עֲנִין בְּרֵאִיַּת הַחֲדָשָׁה כּו' עַכ"ל מִשָּׂא"כ בַּנ"ד שֶׁם בְּתוֹ הוּא סִימָן ג"כ לְיַדַּע מִי הוּא כְּמוֹ שְׂשִׁים אֲשֶׁתוֹ הוּא סִימָן לְיַדַּע מִי הוּא שְׂהִרִי אִין הַעֵד מְפִירוּ עַפ"י טב"ע רַק מְצַד סִימְנֵי הַשְּׂמוֹת הַלְלוּ שְׁלוֹ וְשָׁל אֲשֶׁתוֹ וּבְתוֹ כּו' וַא"כ דוּמָה לְבְּדִיקוֹת הַחֲדָשָׁה וְלֹא לְיִשְׁנָה כּו' מְלַבֵּד דְּלִפְרִש"י וְהַתּוֹס' בַּר"ה שֶׁם הַפִּי שְׂיִכּוּל לְהִיּוֹת אָמַת שְׁנֵי הַעֲנִינִים שְׂרָאוּ בְּשְׁחֵרִית וְגַם בְּעַרְבִית ע"ש בַּפְרִש"י ד"ה עֲדִי שְׂקָר וּבְתוֹס' (דָּף כ"ד סַע"ב) ד"ה רֵאִינוּהוּ וְכֵן מְשַׁמַּע פְּשָׁטָא דַּגְמ' שֶׁם תְּנִיַּא א"ל ר"ג כּו' ע"ש וְלִפ"ז י"ל דְּאֵם וְדָאִי מְשַׁקָּר בְּאֲחָד מֵהֵן אִין מְקַבְּלִין עֵדוּתָן כַּמ"ש רִיב"ן עֵינְדִי שְׂקָר הֵן כּו' וַא"כ אֲדַמְסִיַּעַתָּ.

מְהַרְמַב"ם אִימָא אִיפְכָּא לְהַחְמִיר עַפ"י פִּירִש"י וְתוֹס' עִי בְּרַמ"א בַּא"ה ע"ס י"ז סט"ו בַּהַג"ה. וּמ"מ גְּרָאָה דָּאִין מְפִרִש"י וְתוֹס' רְאָיָה לְהַחְמִיר דְּשִׁאֲנֵי הֵתָם דְּמֵאֵן לִימָא לָן שְׂהַשְּׂקָר בְּרֵאִיַּת שְׁחֵרִית שְׂמָא בְּרֵאִיַּת עַרְבִית מִשָּׂא"כ הֵכָא בְּעִינָן לּוֹמֵר דְּמִדְּשִׁיקָר בְּעִנְיָן הֵבַת נְחוּשׁ לְשְׂמָא שְׂיִקָּר בְּכָל וְע"ז אִין רֵאִי פְּלָל מְשִׁם: ה וְהִנֵּה בְּחִזְדוּשֵׁי הַר"ן פ"ג דְּסַנְהֶדְרִין (דָּף י') וּבְחִזְדוּשֵׁי הַרִיטְב"א פ"ק דְּמַכּוֹת הַקְּשׁוּ אֶהָא דְּקִי"ל גַּבִּי פְּלוּנִי בָּא עַל אֲשֶׁתִּי דְּפִלְגִינן דִּיבּוּרִי מְהָא דְּקִי"ל פ"ק דְּמַכּוֹת גְּמִצָּא אֲחָד מֵהַג' עֵדִים קְרוּב אוֹ פְּסוּל עֵדוּתוֹ בְּטִילָה.

וי"ל דהטעם משום דאמרין עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, וא"כ אמאי לא אמרין ג"כ גבי פלוני כו' ג"כ עדות שבטלה כו' ותיכצו דכיון דאשתו פגופו אינו בגדר עדות כו' וינמשך מזה דכשאומר פלוני בא על אחותי ה"ל עדות שבטלה כו' ומלשון רש"י בסנהדרין מבואר דלא ס"ל פן וכ"כ התוספות בהדיא שכתב גבי פלוני בא על אשתי וכן פל כיוצא בזה משמע דה"ה בתו ונאחותו ועוד דלדבריהם א"כ גבי נמצא אחד מהן קרוב או פסול אם הי' האחד בעל שבא בתוך העדים להעיד שנהרג אשתו לא אמרין דבטלה פל העדות שאין זה בגדר עדות וזה דוחק דבגמ' שם לא ממעטינן אלא הורג ורובע משום דבמקמי דבר הכתוב מדבר וקרי הבעל אינו עושה הדבר וצ"ל כיון דאשתו פגופו ה"ל פעושי הדבר.

וע"ק א"כ רבי ור' יוסי פליגי במכות אי אמרין בד"מ עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ואנן איפכא שמעינן דרבי ס"ל ר"פ השולח דעדות שבטלה מקצתה לא בטלה כולה אפי' בגיטין דלתוספות פדיני נפשות דמי וקא אמר דאפי' בד"מ עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ור' יוסי דס"ל במכות שבד"מ לא בטלה כולה הרי בב"ק (דף ע"ג א') ס"ל דבטלה כולה (הו' אמת שיש ליישב עי' חידושי הרמב"ן בגיטין שם ובב"ק ד"ל שאני שנפסלו העדות ע"י המקצת כו' אבל מ"מ הוא דחוק כיון דהלשון אחד עדות שבטלה מקצתה כו' איך יסברו מהיפוך להיפוך ממכות בגיטין ובב"ק).

לכן לפע"ד לשיטת רש"י ורמב"ם י"ל דענין נמצא א' מהן קרוב או פסול אין שייך פלל לדין עדות שבטלה מקצתה כו' דעדות שבטלה היינו שהיו עדים ממש בחזקת עדים פשרים ואח"כ ביטל הדבר מקצת העדות כהיא דהשולח או שהוזמו בדבר אחד כהא דב"ק שנעשו פל העדים פסולים זהו ענין עדות שבטלה כו' משא"כ כשלא נפסלו העדים רק שנמצא ביניהן קרוב או פסול אין זה עדות שבטלה כו' רק גזה"כ הוא ופליגי ר' ורי"ו אי שייך ג"כ בד"מ ולכך בהא דפלוני בא על אשתי וה"ה בתו אין שייך לעדות שבטלה כו' ובהא דמכות בנמצא א' מהן קרוב או פסול אפי' הוא בעל אשה י"ל עדותן בטלה ועוד י"ל בע"א דאפילו נאמר דבמכות הטעם משום עדות שבטלה כו', מ"מ הא עכצ"ל דלאו פל עניני עדות שבטלה מקצתה שוין כו' כדמוכח מגיטין וב"ק א"כ אין דומה פלוני בא על אשתו או בתו לנמצא א' מהן קרוב או פסול דהתם העדות באיש אחד וקא גבי פלוני כו' הם שני גופין וכדאי חילוק זה בירושלמי דגיטין פ"ק וכתובות פי"א לא יאות אר"א כו' ע"ש: אף שיטת הר"ן וריטב"א שהוא ג"כ שיטת הרמב"ד הוא מבואר בירושלמי דגיטין ה"ל דשם נת' בהדיא דהטעם דנמצא אחד מהן קרוב או פסול הוא משום עדות שבטלה מקצתה כו' ויש שם פלוגתא בענין עדים שהעידו לשני בנ"א וכשרים לזה ופסולים לזה אי דומה לנמצא קרוב או פסול כו' ואמרין עדות שבטלה מקצתה כו' או לאו ורמב"ד צ"ל דס"ל כמ"ד דאמרין עדות שבטלה מקצתה כו' ומש"ה הוצרך לשנויי גבי פלוני בא על אשתו דלא בטלה לגבי פלוני משום דאשתו אינו בגדר קרוב כו' ועי' בהרא"ש פ"ק דמכות סי' י"ד הביא כ"ז ונשדעת רבינו אפרים ורבינו יואל לפסוק דלא פהירו שלמי דלא אמרי' בכה"ג עדות שבטלה כו' (וגבי לזה וערב היינו משום דלא שייך שם לומר שהאמינו לגבי לזה ולא לגבי ערב כיון שיש שטר שהוא ערב וצ"ע דעכ"פ זה דומה לעבד שהביא גיטו וכ' עצמו ונכסי' דג"כ הרי אנו רואי' שתלוז' זב"ז ואעפ"כ אמר רבא עצמו קנה כו' וצריך לחלק בין עדות למתנה עי' חה"ר גיטין שם

שחילק פן לבין עבד להירוש'למי וכש"כ שיש לחלק פן בין עבד להא דמכות ועיין חידושי
הר"ן בסנהדרין פ"ק (ד"י): ו נמצא יש שיטות רש"י ותוס' והרמב"ם ס"ל דבענין פלוני
בא על אחותו נאמן ופ"ד ואין זה שייך לעדות שבטלה מקצתה ולהראב"ד אמרינן עדות
שבטלה מקצתה ובכתב נכסיו לב' בנ"א והעדים קרובים לזה ופסולין לזה יש סברא
בירוש'למי דאמרינן עדות שבטלה מקצתה ויש סברא דלא אמרינן וגבי עבד שהביא גיטו
ונכתב בו מתנת נכסים לכ"ע פלגינן דבורא ולא אמרינן עדות שבטלה כו' והשתא לרש"י
נרמב"ם נ' בנ"ד ג"כ לא שייך עדות שבטלה כמו התם באחותו וכן אפי' להראב"ד בפלוני
רבעני לרצוני אע"ג דע"כ אנו תופסים שמשקר במ"ש לרצוני עכ"ז נאמן פיון שאין
תורת עדות על עצמו וה"נ אין שייך כ"כ תורת עדות בשם בתו.

פ"י דלא שייך לומר עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה אא"כ נתבטל דבר ממש מן העדות
כמו שהעיד עד"מ שגנב וטבח וכשהוים על הטביחה נתבטל תשלומי ד' אמרינן שבטלה
כולה וכן גבי פלוני בא על אחותו נתבטל לגבי אחותו כו' משא"כ בנ"ד לא נתבטל שום
דבר שהרי העדות הנה להתיר אשתו וההיתר הנה גם אם נאמר שמשקר בשם הבת.

וכמו כן לענין ירושה י"ל שתירשנו בתו אף שאין שמה כמו שאמר הוא דלגבי ירושה
זו ה"ל השם בדיקות מאחר שאין לו רק בת אחת וכמ"ש בתשובת הר"ן סי' מ"ז ועוד
דכינן דלא הניח שום ירושה א"כ לא שייך פלל ביטול שום דבר ועוד דאפילו בנתבטל
ממש הרי בשני בנ"א י"א דלא אמרינן מתוך שנתבטל לגבי זה כנ"ל בפלוגתא דירוש'למי
כו' וגם הראב"ד לא קאמר רק בפסול קורבה ועוד נ"ל ראיה מדאמרינן בב"ק (דע"ג
סע"א) דרבנן סברי מכאן ולהבא הוא נפסל כו' הרי מקיימינן עדות גניבה אעפ"י שנודע
לנו שאמר שקר תכ"ד לעדות גניבה דהיינו עדות הטביחה שהוים עליה אלא דכינן דמ"מ
לא נעשה פסול לעדות עי"ז למפרע ע"כ מאמינים לו בעדות גניבה הרי ברור דמשום
שעירב שקר בעדותו אין לפסול העדות השאר כל שלא נעשה פסול לעדות ע"י שקר
זה.

אא"כ נחלק דהתם לא ראינו בעינינו ששקר רק ע"י שהוים והזמה חידוש הוא כו'
משא"כ ה"א שראינו בעינינו ששקר בשם הבת וע"ז י"ל דבנ"ד נמי לא ברור ששקר
דאימא טעה. והגם דרחוק לתלות בטעות מ"מ התם ג"כ הרי התורה האמינה להמזימים
ועוד דהא איכא לישאנא דמשום פסידא דלקוחות הוא דמכאן ולהבא הוא נפסל וכגון
דאסהידו ואזימו תרי לחד דליכא חידוש עי' תוס' שם ועפ"י"ז יעלה לנו שפיר דעת
התשב"ץ ח"א סי' ס"ו דלעיל אות ג' ותשובת מ"ב דלעיל אות ד' דכולם פסקו שמפני
השקר לא נפסל העדות אף לכאורה עומד לנגדנו תשו' הריב"ש סי' שפ"ב הנז' לעיל
סוף אות ג' שכתב ואיך נתיר אנחנו בקמה לשוק בעדות שאנו רואין שהוא שקר דמשמע
לכאורה שכל שנתברר לנו שאמר שקר בקצת ענין זה שוב אין מאמינים לו בכל אותה
עדות: ז אף י"ל דנד"ז לא דמי לפלוגתא דהר"ן והריב"ש וי"ל דאפי' להריב"ש דוקא
התם גבי מוקדם שהעדות נעשו פסולים שהעידו שקר ע"כ ממילא א"א להתירה ע"י
עדותם משא"כ בנד"ז מה ששקר בשם הבת אין שייך לומר שיפסל לעדות עי"ז שאין
זה שקר בדבר שבמזון ולא בדבר איסור רק החשש הוא פיון דאנו רואים דמעורב שקר
בעדותו א"כ שמא כל העדות שקר.

ואולי זו אין ללמוד כלל מהריב"ש דשאני השקר שבנדון דהריב"ש דחמור טפי דני לפסול העדים לגמרי על ידו שנעשו רשעים ע"י שקר זה לבד אף אם גוף עדותן אמת שנתלצה רק השקר הוא בהזמן וכינון שמשקר זה א"א.

להמלט לכך זה גורם לחיוב על גוף הענין שמא אינו אמת משא"כ שקר זה דשם הבת אם גוף הענין אמת שהוא בעלה של אשה זו שמהראדאק אין בו כדי לפסולו כלל א"כ אין ללמודו מנדון דהריב"ש.

רק דמ"מ סברא הוא כנ"ל מאחר דמעורב שקר בעדותו א"כ כו' אבל מ"מ אין ללמוד מהריב"ש וכן י"ל בהיפוף דאפי' הר"ן לא הקיל אלא משום דס"ל שהעדים מצויים לטעות בטעות ההוא שהשמיטו בהכתב תיבה אחת שבמקום מאה ושלשים וארבעה כתבו מאה וארבעה משא"כ בנ"ד הטעות מגיטל על בתייה אינו מצוי ובפרט בשם בתו ובתשובה אחת בעגונה פרומא הבאתי ראיה מהש"ס דשבועות (דמ"ח ריש ע"א) דע"י שאמר העד שקר בבדיקות נפסל לעדות להבא מהא דאחד אומר גבוה שלש קומות וא' אומר חמשה כו' ע"ש ודלא כהתשב"ץ ח"א סי' ס"ז הגם שלכאורה היה נראה להביא ראיה להפך דאעפ"י שמעורב שקר בעדותו כל שאינו נפסל לעדות מחמת שקר זה מקבלין השאר מה שלא נתברר ששקר ולא אמרינו כיון דע"כ משקר במקצת א"כ שמא פולו שקר מהא דעד אחד אומר מנה הלנוהו והשני אומר מאתים שמחייבים אותו במנה משום דיש בכלל מאתים מנה כמ"ש בפ' חז"ה (דמ"א) ובפז"ב (דל"א) נהרי פאן בהכרח אחד מהו משקר במנה.

כיון ששניהם מעידים על זמן ומקום אחד כדפירש רשב"ם ודלא כמהרי"ט חאה"ע סס"י ל"ח כמ"ש בתשו' א' באריכות (בעגונה דק' חומעין) שקל הפוסקים כתבו הפך מדבריו וכדבריהם מוכח מהש"ס פז"ב (דל"א א') גפי' אחד אומר דמי חבית של יין וא' אומר דמי חבית של שמן דמחייביה ר' אמי כו' והנה יש בה' ב' שיטות דרך כלל א' הוא שטת הראב"ד הובא בחי' הר"ן פז"ב דאפילו התובע אינו, תובע רק מנה וכ"ד הנ"י ומ"ש דבהלואה אחר הלואה בעינו שיתבע מאתים התם שאני שהן בזמנים שונים והטעם משום דבין מנה למאתים עבידי אינשי דטעו ותלינו בטעותא ב' הרמב"ן והר"ן ס"ל דדוקא כשהתובע תובע מאתים ולדבריהם לא תלינו בטעות כלל ואפ"ה מקבלין עדותן אעפ"י שבהכרח אחד מהעדים משקר במנה אלא כיון דמ"מ לא נפסלו לעדות ע"י שקר זה ואפילו בשני פתי עדים המכחישים זה את זה בין מנה למאתים מצטרפין אחד מפת זו ואחד מפת זו לעדות אחרת כמ"ש הב"י סי' ל"א סעי' א' לאפוקי אחת אומרת ק' כו' ע"ש וכיון דלא נפסלו לעדות ע"י שקר זה לכן מקבלין עדותן במה שהנשוו שניהם והטעם שלא נפסלו לעדות ע"י שקר זה י"ל דמשום שי"ל שהאומר מנה הוא המשקר ואין בשקר זה רק כמו פובש עדותו ואינו כמו מעיד שקר לחייב מי שאינו חייב.

הרי מדבריהם יצא לנו שאעפ"י שמעורב שקר בעדותו מקבלין עדותו במה שי"ל שאינו משקר אף כשהוא בענין שלא נפסל לעדות ע"י זה השקר וכמו"כ ממש בנ"ד שאף אם שקר בשם הבת אין ענין שקר שיפסל לעדות מחמתו לכן מקבלין עדותו במה שאינו מתברר ששקר ואדרבה יש ראיה שאומר אמת אמנם להנ"י לכאורה אין ראיה משם

דשאני התם שי"ל שאין פאן שקר רק שטעו אלא דא"כ בנ"ד ג"כ נימא שטעו דלהנ"י מוכרח דבמה שהשוו מקבלים עדותן והמוטר תלינו בטעות.

וה"נ בנ"ד שמו ושם אשתו ושם חמיו ושם עירו שהדברים מכוננים מקבלים ממנו כמו במנה ושם בתו תלינו בטעות והגם שי"ל דבין מנה למאמים טעו טפי מ"מ דוחק לחלק ועוד דבלא"ה העיקר דבין מנה למאמים גם כן לא שייך לתלות בטעות וכמ"ש במ"א באריכות דהא הדין שנה אפי' אחד אומר מנה ואחד אומר שלש מאות כו'.

גם בטוש"ע סי' למ"ד פסק פדעת הרמב"ן והר"ן ומכ"ז מוכן ג"כ דאין זה ענין לעדות שבטלה מקצתה כו' פנ"ל אות ו' דהא ה"נ ממ"נ עד אחד משקר במקצת ומ"מ לא נתבטל עי"ז שאר עדותו פיון שאין נפסל לעדות ע"י השקר.

וה"נ בשאר עדות שנתבטל מקצתו לפי ששקר כל שאין נפסל לעדות ע"י זה השקר אין בזה ביטול לשאר עדותו וכנ"ל וכן כתב התוספות להד"א בב"ב (דמ"א סע"ב) דלא שייך לדמות הא דמנה ומאמים לנמצא אחד מהן קרוב או פסול דה"נ לכאורה הוי נפסל פיון דאחד מהן משקר כו' ומירצו משום דכשמשכישיין אהדדי לא שייך דין זה דקרוב או פסול וקשה אם דין נמצא אחד קרוב או פסול משום עדות שבטלה מקצתה אתינו עלה.

א"כ לב"ה נמי קשיא בע"א מנה ועד אחד מאמים אמאי מקבלין עדותן דממ"נ א' משקר אלא ע"כ צ"ל דכיון דלא נפסל לעדות ע"י השקר הנה אינו שייך כלל לעדות שבטלה כו' אף באמת אין מהא דמנה ומאמים ראי' כי מ"ש הב"י רס"י ל"א לאפוקי אחת אומרת מאה כו' מוכרח לומר דמייירי בדרף ואופן שאין ביניהם הכחשה ע"ד הנז' בגמרא ספ"ג דנזיר גבי אלו מעידים שנוזר שתיים כו' אמרי במערבא אין הכחשה במונה אבל אם יש ביניהם הכחשה גמורה ודאי אין מצטרפין לעדות אחת להבא רק לאותה עדות זו מצטרפין כמ"ש בשט"מ פ"ב דכתובות (דכ"ב) ד"ה תרנוייהו בא"א קא מסהדי בשם תלמיד הרשב"א ולאותו עדות ה"ט דמצטרפין פיון שפמי שנמשך עתה פסולו לומר שמשקר במנה השני ממנו עצמו נמשך עתה שאמת עדותו במנה הא' ע"כ הקילו בזה בדיני ממונות.

משא"כ לעדות אחרת כשהעד שאנו רואים שמשקר במקצת העדות ואין לו מסייע בלעדו שישאר העדות אמת אף נאמין לו ע"ז אין שום ראיה מהא דמנה ומאמים דשא"ה ששניהם מעידים עכ"פ במנה כא' אדרבה יש ראיה להיפוך מהא דאחד אומר גבוה שתי קומות כו' וכנ"ל ולפי"ז הנה צ"ע תשובת הר"ן סי' מ"ז שהתיר אף שמי שהעיד על מיתת היבם לא פנון בשם היבם וצ"ל התם הנה מקום לתלות בטעות וכמ"ש בתשו' דפרומא הנ"ל ולכאורה קשה על סוגיא דשבועות (דמ"ח ע"א) הנ"ל מהא דב"ק פ"ק מרובה (דע"ג א') דלרבנן דס"ל מפאן ולהבא הוא נפסל אף שהיוזם על הטביחה לא בטלה עדותו על הגניבה אף שהעיד שתי העדות תוך כדי דבור שמנה מוכח דמשום שאומר שקר בעדותו אינו נפסל כשאין בשקר זה כדי לעשותו פסול לעדות וא"כ כשמשקר באחד מן הבדיקות אם בגוף העדות אינו משקר כהא דשבועות (דמ"ח א') שהשקר שאחד מהן משקר זהו רק בענין כמה הנה גבוה הלכנה אבל בגוף ראית הלכנה הרי שניהם מודים א"כ אמאי נפסל אחד מהן לעדות עי"ז מ"ש מהא דהיוזם על הטביחה כו' וי"ל דנדאי אילו היינו יודעים שבעצם ראית הלכנה אין שום שקר רק שאחד מהן משקר בענין הגובה

בלבד י"ל שפאָמַת לאַ היוּ פּסוּלִים לַעֲדוֹת גַּם לַהֲבֵא שְׁבִשְׁקָר זֶה לְבַד אֵינוֹ כּוֹדַי לְפָנֶיךָ לְפָנֶיךָ
כִּינּוּן שְׁבוּעַת הַעֲדוֹת אֲמַת א"כ שְׁקָר בְּדָבָר שְׁאֵינוֹ מַעֲלָה וְאֵינוֹ מוֹרִיד וְה"ל לְעַנְיָן לַהֲבֵא
כְּמוֹ בְּהָא דב"ק לְמַפְרַע אֲבָל כִּינּוּן שְׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים שְׁבִרְאֵינִי הַלְבָּנָה אֵינּוּ מְשַׁקְרִים רַק
עַפ"י שְׁנֵיהֶם וְזֶה יִדְעֵנוּ מֵהֶם שְׁאֶחָד אֹמֵר שְׁקָר בְּהַבְדִּיקוֹת אֲזַי חֲזִישִׁינוּ שְׁמִשְׁקָר ג"כ
בְּגוּף הַעֲדוֹת דְּכָל שְׁאוּמֵר בְּנֹדַי שְׁקָר בְּבִדְיָקוֹת יֵשׁ לְפָנֶיךָ וְלַחֲוֹשׁ שְׁמִשְׁקָר בְּגוּף הַעֲדוֹת
אֲא"כ נִתְבָּרַר שְׁבִגוּף הַעֲדוֹת אֵינוֹ מְשַׁקְר אֲבָל כָּל זְמַן שְׁלֵא נִתְבָּרַר נִחְשָׁב שְׁקָרן מִיְהוּ
הֵינּוּ דְּנֹקָא בְּיָדוֹעַ בְּנֹדַי שְׁמִשְׁקָר כְּהָא דְּשְׁבוּעוֹת (דמ"ח ע"א) הַנִּזְכָּר דַּא"א לְתַלּוֹת בְּטַעוֹת
אֲבָל כָּל שִׁי"ל שְׁטַעָה אֵינוֹ נִפְסָל לַעֲדוֹת שְׁהָרִי יַעֲדוֹת הַמְּכַחֶשֶׁת זֶה אֵת זֶה בְּבִדְיָקוֹת
כְּשֶׁרָה בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת בֵּין בְּעֲדוֹת זֶה בֵּין לַהֲבֵא לֹא נִפְסָל שׁוּם אֶחָד מֵהֶן וְה"ט דְּתַשׁוּבַת
הַר"ן ס' מ"ז: קִיָּצוּר מִתְּשׁוּבַת הַרִיב"ש ס' שפ"ב אֵין רְאָיָה לַהֲחַמִּיר בְּנ"ד דְּשִׁאֲנֵי הַתָּם
דְּמַחְמַת הַשְּׁקָר נַעֲשֶׂה הַשְּׁטָר מְוָקָדִים וְכַמוֹ"כ מֵהַר"ן אֵין רְאָיָה לַהֲקַל רַק יֵשׁ רְאָיָה לַהֲחַמִּיר
כְּשֶׁאֲמַר שְׁקָר מְשׁוּבָעוֹת (מ"ח א') וְל"ד לְמִנְהָ וּמֵאֲמַתִּים דְּמַקְיָיִמִין עֲדוֹתָן אֲמִנָּה אַע"ג דִּישׁ
כָּאֵן ע"א שְׁמַכְחִישׁוּ בְּמִנְהָ הַב' דְּהֵתָם הַקִּילוּ שְׁלֵא לְפָנֶיךָ לְמַפְרַע כַּמ"ש בַּשֵּׁט"מ פ"ב
דְּכַתְּוּבוֹת וְע"ד מ"ש בְּגִמְרָא פְּרָק מְרוּבָה (דע"ג סע"א) אֲבָל הַכָּא שְׁיָדוּעַ שְׁאֲמַר שְׁקָר
בְּדָבָר אֶחָד וְעַל הַשְּׁאָר אֵין מְסִיָּעוֹ שְׁאוּמֵר אֲמַת י"ל דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן כָּלֵל אִף כְּשִׁי"ל שְׁטַעָה
וְלֹא אֲמַר שְׁקָר בְּמִזִּיד אֵינוֹ נִפְסָל וְעַמ"ש לְקַמְן אוֹת יו"ד): ח וְהִנֵּה בְּתַשׁוּבַת ב"א ס' כ"ד
הַתִּיר בַּכָּה"ג שְׁנִרְשָׁם אֲצֵל הַשְּׁמִשׁ שְׁשָׁם אֲשֶׁתּוֹ שְׁרָה וּבְאֲמַת הִיָּה שְׁמָה חִיָּה רַק שָׁם אֲמַר
הַשְּׁמִשׁ שְׁרָגִיל לְטַעוֹת בַּכָּה"ג וּבְנ"ד לֹא נִזְכָּר כֵּן אִף רְאִיוֹתָיו צַל"ע דְּמָה שְׁנִסְתִּיעַ
מִתְּשׁוּבַת הַר"ן סִימָן מ"ז שְׁפַתְבּ דְּהַהֲכַחֶשֶׁת בְּשֵׁם הַיָּבָם ה"ל הַכְּחֶשֶׁת בְּבִדְיָקוֹת וְעֲדוֹת
הַמְּכַחֶשֶׁת בְּבִדְיָקוֹת כְּשֶׁרָה וּמִיָּנָה לְמַד לְנ"ז ג"כ דְּכִינּוּן שְׁהוּא בְּדִיקוֹת תְּלִינּוּ בְּטַעוֹת וְע"ז
יֵשׁ שְׁתֵּי תַשׁוּבוֹת בְּדָבָר דְּאִיף שְׁיָיָה לִתְּמָן כָּלֵל וְלוֹמֵר שְׁהֵשָׁם הוּא רַק בְּדִיקוֹת וְנֹדַי הַכָּל
לְפִי הַעֲנִינּוּ דָּאִם מְעִידִין עַל שְׁשָׁמוֹ כִּף כְּגוֹן אִיף לְכַתּוּב בְּגִט פְּשִׁיטָא דְּזָהוּ גּוּפָה שְׁלַ עֲדוֹת
וְאֵין בְּזֶה סֶפֶק וְלֹא אֲמַר הַר"ן דְּהֵשָׁם הוּא רַק בְּדִיקוֹת רַק בְּנִדּוֹן שְׁלוֹ דְּשָׁם הָעֵד שְׁהַעִיד
עַל מִיתַת הַיָּבָם הִיָּה מְפִירוֹ וְיִנְדְּעוּ וּמָה שְׁהַעִיד עַל מִיתַתוֹ לֹא עַפ"י הַשָּׁם שְׁשָׁמַע שְׁאִישׁ
שְׁשָׁמוֹ כֵּן מֵת רַק שְׁיָדוּעַ שְׁיָבָם זֶה שְׁהוּא מְפִירוֹ מֵת הַלְכָף בַּכָּה"ג אֵין הַשָּׁם מְגוּפָה שְׁלַ
עֲדוֹת.

כִּינּוּן שְׁלֵא מַחְמַת הַשָּׁם בָּא לְהַפִּיר שְׁהַמַּת הוּא הַיָּבָם רַק שְׁיָדוּעַ שְׁיָבָם שְׁלֵא מֵת דְּהֵינּוּ
אֲחִי בְּעֵלָה וְיָדוּעַ הִיָּה שְׁאֵין לוֹ אֶח אַחַר הַלְכָף אֵין נַפ"מ בְּהַשָּׁם לְעַנְיָן הַמִּיתָה. וּמִשׁוּם הַכִּי
חֲשִׁיב לִיָּה בְּדִיקוֹת כִּינּוּן שְׁאֵינוֹ מְכַוֵּנָת הַמַּעֲשֶׂה וְלֹא כְּוִנָּת הַזְּמַן וְהַמְּקוֹם מִשָּׂא"כ בְּנִד"ז
שְׁאֵין יָדוּעַ לָנוּ כָּלֵל אִם הַמַּת הוּא בְּעֵלָה שְׁלַ זֹ אוֹ לֹא רַק אָנוּ רוֹצִים לְהוֹכִיחַ שְׁזָהוּ ע"י
הַשְּׁמוֹת הֵינּוּ שְׁמוֹ וְשֵׁם אֲשֶׁתּוֹ כו' א"כ וְנֹדַי כָּל סִימָנִים אֵלוֹ הֵן מְגוּפָה שְׁלַ עֲדוֹת.

וְכִף לִי הַסִּי מִשָּׁם חוֹתְנוֹ כְּמוֹ הַסִּימָן מִשָּׁם בְּתוֹ מֵאֲחַר שַׁע"י שְׁמוֹת אֵלוֹ אָנוּ רוֹצִים לְדַעַת
מִי הוּא הַמַּת. א"כ הֵינּוּ כְּוִנָּת הַמַּעֲשֶׂה דְּלְהַרְמִב"ם הוּא מְכַלֵּל הַתְּקִירוֹת וּלְפִירַש"י אֵינוֹ
מְכַלֵּל תְּקִירוֹת וְלֹא מְכַלֵּל בְּדִיקוֹת שְׁשִׁנֵּיהֶם בְּדָבָר שְׁחוּץ לְגוּפָה שְׁלַ עֲדוֹת אֲבָל זֶה הוּא
מְגוּפָה שְׁלַ עֲדוֹת מִשָּׁם וְעִיָּקְרָה וְשְׁרָשָׁה וְחִמּוֹר מִתְּקִירוֹת וּבְדִיקוֹת (עִי"ג שַׁעַר ס"ו
שְׁבִיבָאָר פִּרְש"י וְהַרְמִב"ם בְּעַנְיָן כְּוִנָּת הַמַּעֲשֶׂה) הַב' דְּאֶפִּי' יְהִיבָנָא לִיָּה לְהַב"א דְּהַשָּׁם
הוּא בְּדִיקוֹת מ"מ מְנ"ל לְתַלּוֹת בְּטַעוֹת.

דלא הכשיר ה"ר"ן רק פשהעד מעיד העדות בבירור גמור אזי אף שיהוכחש באחד מן
הבדיקות (אזי אין פוסלין גוף העדות שזה מעיד עליו בבירור מחמת הפחש הבדיקות
[חסר]: סימן נה באנו לחלות פני כת"ר נידון עגונה אחת פה ביעשינקוויץ עובדא הכי
הנה שפיום ה' כ"ב שבט תקפ"ה שלח הגגיד מו"ה בנימין בינוש במו"ה ישעיה את האיש
ישראל בן משה ממחנינו לק' סענא עם איגרת חתום נידון עגון הלונאת מעות כמבואר
בגב"ע המנסגר פה ונשתהא השליח עד אחר שבת והנה אין קול ונסע הגגיד מוה' בינוש
הנ"ל לסענא ולא מצא אותו שם וגם מ' יוסף במו"ה ליב ממנא הנשלח לו האיגרת וכל
אנשי סענא אמרו שלא ראו אותו ושלח הגגיד מו"ה בינוש הנ"ל לחפשו ולחקור על
הדרך והגיד לפנינו השליח בנימין בן משה אחיו של הנאבד ישראל הנ"ל בזה"ל איך
האב ביעגעניט בדרך דעם ערל שיינקער מקרעצים לוהינוויטש האב איך גיפרעגט על
הנאבד הנ"ל האט ער משיב גיוועזין איך קען אים דער וואש האט גיוואונט באזיי דעם
בינוש ער איז באזיי מיר אין קרעצים גיוועזין ביום ה' סמוך לערב האט ער גיווארמט
לחם און גיגעשין און איך האב אים איין גירעט צוא נעחטיקין און ער האט גיענטפערט
ער איז נייטיק צו קומען קריק און שבת ומשם בין איך בנימין הנ"ל גיפארין לכפר לוקע
האב איך גיפרעקט אין קרעצים האבן מיר גיזאגט צוויי ערלית בזה"ל באזיי אונז איז
גיוועזין אסיבה בליל שפין יום ה' ליום ני"ו העבר עש האט זיך אימצער דער טרונקען
מיר האבן גיהערט איין קול האט גישריען גוואלד דער נאך איז גיקומען דער שיינקער
האט ער גיזאגט דעם גוי וואש ווייש דעם ארט בין איך בנימין גיפארין צוא יענעם גוי
און האב אים גיבראחט קיין לוקע האט ער מיר גיוויזין דעם מקום אצל הבריקול שאצל
הכפר לוקע הנ"ל שהוא ממש על הדרך לכפר קארליעוויטש הסמוך ללוקע הנ"ל פחות
מחצי וויארסט כ"ז הגיד לפנינו בת"ע אחיו בנימין הנ"ל ולא נשמע כלל שנאבד או
נטבע איש אחר במשך זמן הנ"ל בסביבותינו ואח"כ בקיץ נסע אשת הנאבד הנ"ל לק'
סענא וחפשו אותו בעזר העיר ומצאו אותו באותו נהר בין הפאליש אצל הבריקול כן
הגידה לפנינו האשה הנ"ל (ונה יוכל להתברר מב"ד דסענא כי קצרו מאד בגב"ע שלהם)
וגם אמרה לפנינו האשה אשת הנאבד הנ"ל שהפירה בטב"ע הפלאשן העליון עם
החגורה שעליו כמו שהלך מביתו וכשהתירו החגורה שלו מצאו האיגרת של מו"ה בינוש
הנ"ל גם נמצא אצלו ג' צווייער בפענחער כמו שידוע לה שהלך מאתה עם כל זה ולחם
גם הפירה הארבע פנפות שלו בטב"ע ועם סימן מובהק שהיה בו גם הזאקין שלו בטב"ע
גם אמרה שנמצא בשני פעלצין א' קצר ואחד ארוך כמו שהלך מאתה רק שלא הפירה
אותם בטב"ע מחמת המים.

כ"ז הגידה לפנינו אשת הנאבד הנ"ל והשליח אחיו של הנאבד בנימין הנ"ל גם גבינו
עדות מהגגיד ר' בינוש ומר' יוסף אהרן כמו שמוסגרפה הגב"ע שלהם וגם הגב"ע מסענא
עמה באנו לחלות פני כת"ר להוציא לאור משפט העגונה העגונה הנ"ל: ע"ד.

השאלה אודות העגונה מק"ק ביעשינקוויץ שנמצא בעלה נטבע בנהר סמוך לק"ק סענא
והפירוהו בקצת סימני הגוף ובטב"ע בבגדיו הנה יש למצוא כמה צדדי היסוד הא' עפ"י
סימני הגוף הנה הצייחען שבמחור לכאורה נראה דהוי סי"מ כמו נקב בצד אות פלוני
ורא' לנה מתשובת מהר"ם אלשיך סי' קי"ט שכ' דכונה בפדחתו הוי סי"מ וכ"פ בתשובת
שב"י סי' י"א י"ג דרושם באבר ידוע הוי סי"מ וכ"כ עוד בק"ע שבסוף ספר מקתב

מאליהו ס"ו אות ס"ג בהרת גדולה על הקזה הוי ס"מ אכל בתשובת ח"צ ריש סי' קל"ד
מבואר דרושם במצחו לא תשיב ס"מ משום דבעי שיצמצם המקום שבהאבר לומר
במקום פלוני באבר פ' כמו נקב בצד אות פ' ולא בצד תיבה פ' וכ"מ בתשו' הב"ח סי'
פ"א ובתשובת ב"ח התדשות סי' ס"ה וכו' ד הט"ז ס"ק ל"א וכו' במרה"צ ס"ק צ"ה
וס"ק ק' אע"ג דיש לצדד פיון שרבי צבי שהעיד על רןשם זה הכירו בחייו ג"כ א"כ
מסתמא הוא באותו מקום הידוע לו בחייו וסברא זו נמצאת בתשו' כאאזמור הגאון ז"ל
(נדף ד' ע"א) יעו"ש גם בח"צ סי' הנ"ל נזכר סברא זו אף אעפ"כ לא סמך ע"ז והתשיב
זה הרושם שפמצחו רק לסי"ב יעו"ש ועי' בתשובת מהרי"ט חאה"ע סי' ל"ה בד"ה ועל
סימנים שפגופו כו' שהיו מפירין אותו יפה בחיים והיו בקיאים בטב"ע של גבות עיניו
כו' אכן בנ"ד חוכך אני להתמיר מצד אחר פיון שלא הי' הצניחען נזכר ע"ד שהי' בחייו
שראינו בו הרושם בעורו ובשרו ועכשיו בהנטבע הי' נזכר הרושם בהעצם של המצח
פי עורו לא הי' עליו א"כ אין זה סי' כ"כ וגרע מסי' העשוי' להשתנות לאחר מיתה דלא
סמכינו עליהו וה"נ יש לחוש שפמא בהנטבע לא הי' פלל נזכר רושם בעור רק בעצם
לבד ובבעלה של זו שפמא הי' הרושם רק בעור ובשר ולא בעצם וא"כ אין ראיה פלל מן
סימן זה דהוא בעלה של זו ואע"ג דחששא רחוקה היא קצת ועי' תשו' צ"צ סי' מ"ה מ"מ
לא נמצא בפוסקי' מפורש להקל בכה"ג והסימן מן השבר הגה בתשו' שב"י סי' ט"ז פתב
דהוי ס"ב ובתשובת נ"ב סי' מ"ג נסתפק בזה ואילו היינו תופסים פדעת השב"י וגם
היינו תופסים דהרושם שבעצם המצח הוי ג"כ סי"ב עכ"פ הי' מקום לצדד להקל ע"פ
צירוף שני סי' אלו משום דרבים מגדולי האחרוני' ס"ל דשני סי"ב שפגוף מצטרפין
להיות נחשבים סי"מ: אבל קשה לסמוך ע"ז מטעם הנ"ל דיש לפקפק על הסימני':
קיצור.

רושם במצחו י"ל דהנה סי"מ אף שיש פוסקים דבעינו דוקא במקום ידוע שפאבר פ' אין
פן דעת רבינו ז"ל גם נד"ז עדיף. גם שבר פסק בשב"י דהנה סי"ב אף שהנ"ב מסתפק
בזה ב אכל מצד הפרת בגדיו שהאשה הפירה פמעט פל בגדיו בטב"ע ומפללן הארבע
פנפות וגם עד א' הפיר בטב"ע הפלאשץ הי' נ' שיש לצדד להקל לפמ"ש בק"ע סי' שפ"ב
דלשאלת פל הבגדים ל"ח וגם ציצית לא מושלי אינשי ובנ"ד איכא תרנוניהו והאשה
נאמנת על הסימנים כמו שנאמנת לומר מת בעלה כמ"ש בתשו' מהר"ם מרוטנבורק
דפוס פראג סי' שע"א וא"כ ה"ה דנאמנת על הפרת הבגדים ואין לומר דמים פמלקמה
דמו ובמלקמה אינה נאמנת דזה הי' שייך לומר אם ראתה או ידעה עכ"פ בפירור שטבע
אבל הכא אומדנא בעלמא הוא ובכה"ג לא מצינו שתאמר בדדמי ועוד שלפ"ד המרדכי
ריש פרק ט"ו דיבמות בשם ר"י מבואר דבהפרה בטב"ע לא חיישי' פלל לבדדמי ולא
שייך בדדמי רק בגוף המיתה דילמא מחו לי' פרומחא כו' עיי"ש.

והרא"ש שהמציא חששא דבדדמי על ההפרה ג"כ היינו בדלא חזויהו לאלתר לפ"ד ר'
בצלאל בחמ"ח ס"ק נ"ה ולפ"ד מהריב"ל דחייש גם בלא לחר היינו למי שראה הטביעה
משא"כ בנ"ד דלא ראתה ולא ידעה פלל בפירור שנטבע ועיין בב"ש ס"ק ק"ד ובחמ"ח
ס"ק ק"ג גם יש לחלק בין הפרת המת להפרת הבגדים כמ"ש בס' מרה"צ ס"ק קכ"ז
יעו"ש מצורף לזה שבנ"ד אמרה ג"כ מה הן הבגדים קודם שראתה אותן דא"כ דומה
קצת למ"ש בגמרא (דף קט"ו ע"ב) וקאמרו סימני' וע"ש בתוס' סד"ה וקאמרי א"נ מהני

עפ"י טב"ע ונהרי בטב"ע חיישי לבידדמי במים דכמלקמה דמו אלא דע"י צירוף סימני
אזלי חששא זו דבידדמי וכ"ה בב"ש סעיף כ"ח ס"ק פ"ז פ"ח אף שבנ"ד לא נזכר שאמרה
מקודם סימני שיש בפגדים רק מה הם הפגדים כנז' בגב"ע של ר' הירש בן מענדיל
שהעיד בביעשינקוויץ (והסי' שבא"כ אין מעיד שפדבריה פן הי' אדרבה אמרו והלאטע
לא ראינו ונהי דכתבתם דאינו הכחשה מ"מ אינו ראי' ג"כ) מ"מ חשבון כמה פגדים
דהיינו מה שאמרה ער איז ארום גיגארטעלט מיט אהאנטוך אונ אין אפלאשץ אונ אין
צוויי פלצין אונ אין א"כ וע"ז העיד ר"ה הנ"ל שאמרה כ"ז מקודם שראתה אותו
ושפדבריה פן הי' א"כ כ"ז לא גרע מן סימן מנגן כ"מ קצת בתשו' נ"ב סי' ל"ו ואע"ג
דל"ד ממש לגדון דידיה שהיו ג"כ סימני קצת בכל א' מהפגדים מ"מ לסלק חששא
דבידדמי מהפגרה שהפירה הפגדים בטב"ע נ' דמהני דגם בלאה"נ אין לחוש לזה מעיקר
הדין פנ"ל.

ולזאת הי' מקום להקל עפ"י דעת מהרי"ט שבק"ע סי' שפ"ב דלשאלה כל פגדיו ל"ח
וגם ציצי' לא מושלי פנ"ל אבל אין זה מנספם פמוכן מתשו' מהר"ם לופלין סי' פ"ט
שאחיו הפירוהו בטב"ע (אלא שלא הי' פרצוף פנים קנים) שהוא אחיהם וגם הפירו כל
הפלים והפגדים והיו נותנים סימנים מובהקים בפגדים וגם הסידור הי' ניכר וכן התפילין
וד' פנפות עכ"ל וע"ז מסיק דאין לצרף טב"ע שפגוף לסימני פלים יעו"ש שלא מצא
היתר להאשה.

ונהרי שם הנה הרבה פגדים ומפלגן הא"כ ועכ"ז לא התיר אפי' בצירוף הטב"ע פגוף.
גם בבאה"ט ס"ק ע"א הביא דעת כנה"ג שלא סמך למעשה על סברת מהרי"ט בהא דלכל
פגדיו ל"ח לשאלה: קיצור מצד הפרת הפגדים בטב"ע שהפירה האשה ובהפרת הפגדי'
לא חיישי לבידדמי אף אם ידעה שנטבע כש"כ שאין פאן ידיעה מטביעתו: עוד נ"ל
להוציא צד אחר דבנ"ד אין לחוש לשאלה ע"פ דעת הב"ח בתשו' סי' פ"ו דס"ל דבזמן
מועט אין לחוש לשאלה יעו"ש ונהגם פי בנ"ד מזמן שנתעלם מן העין עד שנמצא הוא
זמן רב מ"מ פיון ששמעו מהגוים שנטבע איש בנהר הנ"ל אצל הגשר דכפר לוקע ואח"כ
נמצא שם בין הפאלע"ש האיש שיש טב"ע במלבושיו שהן של ר' ישראל בעלה של זו
וא"כ י"ל שנה הנמצא הוא שנה שנטבע בזמן שאמרו הגוים דקיי"ל דאמרי' זהו שאבד
זהו שנמצא היכא דלא שכיח שנאבד שם עוד אחר כמו בנ"ד שפמואר במקתבם שלא
נשמע כלל שנאבד או נטבע איש אחר בסביבותיכם במשך הנ"ל (ולשמא הוא מי שנטבע
מזמן רב אין לחוש מאחר שנמצא אצלו האיגרת והמלבושים של ר"י פנ"ל).

ויש לדמותו לדין הנז' באה"ע ריש סי' קל"ו זהו שאבד כו'. וכיון דמחזקינן שזהו אותו
שנטבע בלילה שפין יום ה' לבין ו' כ"ג שבט בזמן שאמרו הגוים פנ"ל א"כ אין לחוש
לשאלה לפ"ד הב"ח פנ"ל דאין לה זמן קצר מזה שביום הנ"ל נשלח ר' ישראל הנ"ל
מסענא ועיין שו"ת חוט השני סוף סי' ע"ד שפסק ג"כ שבזמן קצר כמו ב' שעות לא
חיישינן לשאלת כל מלבושיו אלא שיש לאמר דלא סמכי' בנמצא בנהר על זהו שאבד
זהו שנמצא מדכ' הרשב"א שלהי יבמות גבי מעשה דעסאי באחד ששלשלוהו לים ולא
עלה בידם אלא רגלו אמרו חכמים מן הארפובה ולמעלה תנשא מסתברא שקשרוהו
ברגלו ושלשלוהו אבל אם השליכוהו והשליכו מצודה בים ולא עלה בידם אלא אחד

מאבריו או אפי' כל גופו בלא ראשו אין משיאין את אשתו דחוששין שמה איתו הלא לו ויצא במקום אחר ורגל זה מאדם אחר היא והראני' מההוא גברא דאתלי נורא כו' ועוד מעשה דשני ת"ח כו' יעו"ש מבואר מדבריו דלא סמכינן על זהו שאבד זהו שנמצא ואין לחלק משום דהתם לא נמצא כמו שאבד שנמצא רק רגלו או כל גופו חסר ראשו דהא ליתא דמהרא"י שהביא משני ת"ח מבואר דאין לחלק בכך דהתם אסקויה שלמים משמע (ומ"ש הרשב"א חסר ראשו היינו דאל"כ היו מעידין עליו ע"י הפרת פרוצו פנים כו').

מיהו הראיות לכאורה אינן מוכרחות דמההוא גברא דאתלי נורא אין ראי' דלפירש"י והרמ"ה התם דהפסא דידא הי' מגוף אחר א"כ ממ"נ א' ערק כו' וכמ"ש כאאזמו"ר הגאון נ"ע סוף תשובתו הארנקה מיהו יש מפרשים דפסא דידא י"ל שהי' מגוף זה ומשני ת"ח ג"כ אין ראיה דשא"ה דבעינן למימר דעד א' במים אין נאמן פלל וא"כ אין מאמינים לו פלל שטבע מש"ה לא מהני אסקויה דלא שייך לומר זהו שאבד זהו שנמצא כינון דלא ידעינן פלל שנטבע ובתשובת בשמים ראש סי' קל"ו כ' דכינן דלא נשמע שום נטבע בנהר טובירו ולא יצא קול בתופינו מאחר שנטבע מבלעדי זה.

ונה הנטבע נמצא אח"כ מת ה"ז סימן כו' ואפשר דהוי נמי סי"מ כל שלא הוחזק נטבע אחר מבלעדי הוא כו' יעו"ש: הרי ס"ל דאמרי' זהו שנטבע זהו שנמצא כל שלא הוחזק נטבע אחר כו' אלא דמדברנן לא סמכי' ע"ז יעו"ש וזה הפך ד' הרשב"א ואיפסיקא הלכתא בש"ע סעיף ל"ב בדברי הרשב"א אף ידוע שרבים מגמגמי על תשובת ב"ר שאינה מהרא"ש אלא שמלבו הוציא מילין הלפך אין לסמוך פלל עליו אם לא פי חקך יטעם אןכל) ומצאתי שהכנה"ג והפר"ח והת"ש בי"ד סי' ס"ג הביאו מ"ש התוס' בחולין (דף צ"ה) עלה דגרסינן שם רב הנה יתיב אמברא דאיסתטית חזני' לההוא גברא דהנה קא מחנור ריש'י' נפל מיניה אזל אייתי סילתא שדא אסיק תרין אמר רב עבדי נמי הכי אסרינהו ניהלי' וכתב התוס' ואי לא אסיק אלא חד לא הי' אסור שהרי ראה שלא הי' שם עורב והא לא הנה לי' למיחש שמה שלו נאבד במים וזהו אחר אבל השתא דאסיק תרי אסרינן כו' וכ' הכנה"ג בשם דמש"א דבירושלמי אייתי הך עובדא בדאסיק חד רישא והעלה דבתרין רישין לכ"ע אסור ובחד רישא לרב אסור משום חומרא עכ"ל והפר"ח סייע ג"כ להחמיר מדברי הרשב"א דיבמות הנ"ל דחוששין שמה אותו הלא לו כו' פנ"ל והבכ"ש השיב עליו דל"ד פלל דהתם חי נפל למים וחישינן דאזיל ליה מתחת המים ורגל אחר הנה מונח שם מקדם ע"ש ולכאורה אין בדבריו די השב דהא הוא מעשה דעסיא משמע ששהו עליו עד כשת"נ כמשמעות הלשון ולא עלה בינדם.

דמשמע שנתעסקו להוציאו ולא יכלו וכן פי' הריב"ש בפשיטות בתשו' סי' שע"ט וכינון שפן מדאורי'י' בחזקת מת הוא ול"ח פלל מדאורי'י' דילמא אזיל ליה מתחת המים רק דמדברנן חיישי' להא וא"כ כשאח"כ עלה בינדם רגלו וי"ל זהו שאבד זהו שנמצא מנ"ל להרשב"א להחמיר כ"כ וצ"ל דס"ל להת"ש דמ"מ ל"ד לנדון של התוס' דמ"מ שהוא דהתוס' עדיפא דלא שייך לומר דילמא אזיל כו' והנה בחידושי הריטב"א כ' ג"כ כמ"ש התוס' ולפ"ז מצינו לסייע סברת תשובת בשמים ראש הנ"ל דאע"ג שיש לחלק כמ"ש הת"ש מ"מ כינון דמדאורי'י' בחזקת מת הוא אין לחלק כ"כ ואע"ג דרבנן החמירו במשאל"ס היינו פשלא נמצא פלל אבל פשנמצא ממש באותו מקום ש"ל זהו שאבד זהו

שְׁנֵמְצָא אֶפְשֶׁר שְׂאִין לְהַחְמִיר בִּינוֹן דְּסִבְרָא זְהוּ שְׁאָבֵד זְהוּ שְׁנֵמְצָא הוּא סִבְרָא גְדוּלָה אֶפְשֶׁר דְּמִסְפֵּקֵת בְּחֻשְׁא דְּמִשְׁאֵל"ס וְעִי"ב מ"ש בְּתִשׁוּ אַחֲרָת (מְעַנֵּן עֲגוּנָה דְּלֹאכְעוּוִין) בְּאַרְיִכוֹת בְּסוּגְלֵי דְּגִיטִין פֶּרְק ב' (דָּף י"ט סע"ב) גְּבִי מְזוּזָתָא בִּי דְּנִי לֹא שְׂכִיחַ כּו' וְהַעֲלִיתִי דְּדוּקָא הֵתָם מְשׁוּם דְּמְזוּזָתָא בִּי דְּנִי לֹא שְׂכִיחַ לְכֹן סְמְכִינוּ לּוֹמֵר זְהוּ שְׁאָבֵד זְהוּ שְׁנֵמְצָא לִפ"ז אֶפְשֶׁר שְׂיֵשׁ לְחַלְק ג"כ בְּנִד"ז דְּאֵם הִנְהָרָה קִטְוֹן דְּהִינּוּ שְׂאִינוּ בָּא מְמַרְחָקִים רַק מְמָקוּם קְרוּב וְלֹא נִרְאָה וְלֹא נִשְׁמַע שְׁנֵמְצָא אִישׁ אַחֵר אֲז אִפ"ל דְּסְמְכִינוּ לּוֹמֵר זְהוּ שְׁאָבֵד זְהוּ שְׁנֵמְצָא מְשׁוּם דְּלֹא שְׂכִיחַ לְתַלּוֹת בְּטְבִיעַת אִישׁ אַחֵר מֵה"ט שְׂלֹא נִרְאָה וְלֹא נִשְׁמַע כּו' וְהִינּוּ פֶּשְׁעַל פְּרַחְנוּ הִנְטְבַּע שְׁנֵמְצָא נֶאֱבֵד וְנִטְבַּע מְקְרוּב כְּמוֹ בְּנִד"ז שְׁנֵמְצָא מְלֻבְּשׁ בְּבִגְדֵי בַּעַל אִשָּׁה זֶה וְנִמְצָא עִמּוֹ הָאֲגָרָת וְכַנ"ל וְא"כ בְּזִמְן קְרוּב פְּנֵה לֹא שְׂכִיחַ כְּלָל שְׂיֵטְבַּע אַחֵר שֵׁם וְלֹא יְהִי נּוֹדַע כְּלָל: וְאֶפְשֶׁר דְּגַם הִרְשָׁב"א לֹא הַחְמִיר רַק בֵּינָם וְה"ה בְּנִהָרָה גְדוּלָה שְׂיֵשׁ לְחוּשׁ שְׁנֵמְצָא א' בְּרִיחֻק מְקוּם וְהִנְהָרָה הִבִּיאוּ לְכֹאן לְכֹן ל"ד לְהֵא דְּגִיטִין הִנְנִי לְ מִשְׁא"כ בְּנִהָרָה קִטְוֹן אִפ"ל דְּגַם הִרְשָׁב"א ז"ל יוֹדָה ע"ז וּמ"מ לְמַעֲשֵׂה וְדֹאֵי אִין לְסְמוּךְ ע"ז כְּלָל וְכְלָל ח"ו שְׁהָרִי אֶפְיָלוּ סִי"ב מְשֻׁמַּע מֵהַתּוֹס' וְשִׂא"פ דְּלֹא מְהַנִּי בְּמִשְׁאֵל"ס וְגַם טב"ע אַחֵר ג' יָמִים לֹא מְהַנִּי כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּגִמְרָא גְּבִי עוֹבְדָא דְּדִגְלֵת אַע"ג שְׂיֵשׁ לּוֹמֵר ג"כ זְהוּ שְׁאָבֵד זְהוּ שְׁנֵמְצָא מְכ"ש וְק"ו שְׂאִין לְסְמוּךְ עַל הוֹכְחָה דְּזְהוּ שְׁאָבֵד, זְהוּ שְׁנֵמְצָא לְבַד וְהַטְעַם י"ל כְּמ"ש הַבַּכ"ש דְּהֵתָם חֵי נָפַל לְמִים וְחִיִּישִׁינוּ דְּאִזְוִל לִי כּו' וְלִכְּנֹן לֹא דְּמִי כְּלָל לְגַט (דְּגִיטִין דָּף י"ט סע"ב) הִנְנִי אֶף לְעַנֵּן חֻשׁ שְׂאִילַת כָּל בְּגִדֵי בִינוֹן שְׂיֵשׁ מְקִילִים בְּזֵה לְכֹן ע"ז יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַקְל וְלוֹמֵר דְּסְמְכִינוּ לּוֹמֵר שְׂזְהוּ שְׁנֵמְצָא פִינוּן שְׂהוּא לְפִי הִנְרָאָה נִהָרָה קִטְוֹן וְגַם לֹא נִשְׁמַע שְׁנֵמְצָא אִישׁ אַחֵר בְּסְבִיבוֹתֵיכֶם שְׂשֵׁם הִנְהָרָה וְגַם שְׁנֵמְצָא מְמַשׁ בְּהַמְקוּם שְׁנֵמְצָא דְּהִינּוּ בְּפִאֲלַעַשׁ שְׂאֲצֵל הַגְּשֶׁר דְּכִפֵּר לּוֹקַע הִנְנִי לְוְלֵהִיּוֹת כֹּן דְּאֶמְרִי שְׂזֵה הִנְמְצָא הוּא זֶה שְׁנֵמְצָא בְּלִילָה שְׂבִין יוֹם ה' לְיוֹם ו' כ"ג שְׂבֵט וְיָדוּעַ שְׂזֵה יִשְׂרָאֵל הִלָּף מִבִּיעֵשׁ יִנְקוּוִין בְּיוֹם הִנְנִי לְלִילָה לְסַעֲנָא דְּרָף הַפְּרִים הִנְנִי ל: וְנִמְצָאוּ אֶצְלוּ הָאֲגָרָת וְגַם הִנְכְּרוּ מְלֻבְּשִׁיו בְּטב"ע תּוּ לִיכָא לְמִיחֻשׁ לְשִׂאֲלָה לִפ"ד הַב"ח דְּבִזְמַן קֶצֶר ל"ח לְשִׂאֲלָה וְאִין לָהּ זְמַן קֶצֶר מְזֵה שְׂנַחֲוֹשׁ לְשִׂאֲלָה דְּבּוּ בְּיוֹם א' מְמַשׁ וּמִיהוּ בְּלֹא"ה אִין לְסְמוּךְ כְּלָל עַל סְבִרַת הַב"ח רַק בְּנִד"ז דֵּה"ל שְׂאֵלַת כָּל בְּגִדֵי יֵשׁ לְצַרְף סְבִרַת הַב"ח: קִיְצוּר מְצַד שְׂאֲלָה י"ל שְׂאִין לְחוּשׁ בְּנִד"ז וְעוֹד מְטַעַם פִינוּן שְׂיָדוּעַ שְׁנֵמְצָא שֵׁם אִישׁ א' בְּיוֹם שְׂהִלָּף שֵׁם בַּעֲלָה שֶׁל זֶה וְהִנְהָרָה קִטְוֹן וּמִתְחִיל לֹא רְחוּק מְכֹאן א"כ כְּשִׂאח"כ נִמְצָא שֵׁם הָאִישׁ בְּנִהָרָה אֶפְשֶׁר אֶמְרִינוּ מְדֹאֲרִיָּתָא שְׂזֵה שְׁנֵמְצָא בְּיוֹם הִנְנִי לְ זְהוּ שְׁנֵמְצָא וְא"כ תּוּ אִין לְחוּשׁ לְשִׂמָּא אִינָה בַּעֲלָה שֶׁל זֶה דְּכִינוּן דְּעַל פְּרַחְנוּ זֶה הִנְמְצָא הוּא נְטַבַּע בּוּ בְּיוֹם הִנְנִי לְ א"כ בְּזִמְן קֶצֶר ס"ל לְהַב"ח דְּלֹא חִיִּישִׁי לְשִׂאֲלָה אַע"ג דְּמִדְּבָרֵי חַה"ר מוֹכַח דְּלֹא סְמְכִינוּ כְּלָל לּוֹמֵר זְהוּ שְׁנֵמְצָא זְהוּ שְׁנֵמְצָא וּמְטַעַם שְׂכ' הַבְּכוֹר שׁוֹר חֲוָלִין צ"ה י"ל דְּלִגְבִי חֻשְׁא דְּשִׂאֲלָה יֵשׁ לְסְמוּךְ ע"ז וְהִינּוּ בְּנִהָרָה קִטְוֹן שְׂאִינוּ בָּא מְמַרְחָקִים דְּלֹא שְׂכִיחַ כְּלָל שְׂיֵטְבַּע שֵׁם מִי וְשְׂלֹא יְהִי נּוֹדַע כְּלָל: ד וְרִאִיתִי בְּתִשׁוּבַת נ"ב סִי"ב ל"ב שְׂפֹסֶק בְּפִשִׁיטוֹת דְּלְשִׂאֲלַת כָּל בְּגִדֵי לִיכָא לְמִיחֻשׁ אֶף לְמ"ד דְּחִיִּישִׁינוּ לְשִׂאֲלָה אַא"כ לְמ"ד דְּחִיִּישִׁינוּ לְחִלְפִין וְלְכֹאֲוֵרָה נִרְאָה לְהוֹכִיחַ דְּל"ח לְחִלְפִין וּמְכִירָה מְהָא דְּאֶמְרִי גְּבִי חֲמוֹר בְּסִמְנֵי אֲוֶפֶף דְּל"ח לְשִׂאֲלָה מְשׁוּם דְּלֹא שְׂיִילִי אִינְשֵׁי אֲוֶפֶף מְשׁוּם דְּמִסְקִיב לִי לְחִמְרָא וְטַעַם זֶה לֹא שְׂיִיף רַק בְּשִׂאֲלָה אֲבָל בְּחִלְפִין וּמְכִירָה וְדֹאֵי ל"ל הִכִּי דְּאִטּוּ לֹא קִנּוּ אִינְשֵׁי אֲוֶפֶף וּמִתְקַנּוּ אַח"כ שְׂיִהִי רְאוּי לְחֲמוֹר שְׂלוּ אֶלָּא דְּבִשְׂאֲלָה ל"ל הִכִּי שְׂלֹא יְכוּל לְשַׁנּוֹתוּ מֵאַחֵר

שהוא של המשאיל וא"כ את"ל דחיישינן ג"כ למכירה וחליפין אפתי קשה חמור בסימני
אנפך היכי מהדרינן ניהוש למכירה וחליפין אעכצ"ל דל"ח רק לשאלה הן אמת דלפמ"ש
בחדושי הר"ן פ' אלו מציאות (דף כ"ח): שהקשה אי חיישינן לשאלה היכי מהדרינן
אבידתא בסימנים ניהוש לשאלה דשמא שאלו ממנו פעם א' ונדע סימניו כו' וי"ל
דמשואל למשאיל לא חיישינן לעולם דאפילו שאלו ונדע סימניו מאין הי' יודע שאבדה
הלוקח או המשאיל אבל גבי חמור בסימניו אנפך ממשאיל לשואל הוא דחיישינן שמא
המשאיל נותן סימניו האנפך ויטול את החמור שאינו שלו ובכה"ג איפא למיחש שהדבר
מצוי שינע המשאיל באבידת החמור דשמא משאיל זה ביקש אנפך שלו מבעל החמור
שיחזירו לו ובעל החמור אמר לו שאבדו עם חמורו ולפיכך יש לחוש שלא להחזיר
החמור בסימניו אנפך אבל באבידה דעלמא למשאיל ליפא למיחש דשלו הוא נוטל
ולשואל ולמוכר ליפא למיחש שמגן יודעין שפאבדה אבידה זו עכ"ל מבואר מדבריו
דהנה חיישי' ג"כ למכירה אלא דמשום דמגן ידע המוכר שפאבדה האבדה וא"כ גבי
עגונא דלא שינה ה"ט כלל שאנו מספקינן מי הוא הנמצא אם זה שהיו פליו ידועים לו
או שמא הוא איש אחר שהוא מכרן לו.

א"כ משמע ממנו דחיישינן למכירה וא"כ ה"ה לחליפין ולפ"ז אפילו בכל פליו יש לחוש:
והנה בתשו' נ"ב בכמה תשובות מסיק דלמכירה לא חיישינן ובס' מרה"צ סעיף כ"ד ס"ק
פ"ט העלה שהוא פלוגתא דרבנותא ולכמה פוסקי' ל"ח למכירה אף למ"ד דחיישינן
לשאלה ולפעד"נ לצדד קצת דבמלבושי שאין דרוך למוכרן ל"ח למכירה דהא גבי שאלה
גופא דמבואר בהדיא בגמ' דחיישי' לשאלה אעפ"כ בכלים שאין דרוך להשאילן ל"ח
לשאלה כמבואר בפרש"י ביבמות (דף ק"כ ע"ב) ובתוס' שם בשם ריב"ן דבכה"ג מייירי
ההיא דאו שפאבדה בין פליו כו' יעו"ש וא"כ לענין מכירה נמי בכלים שאין דרוך למוכרן
ל"ח למכירה (ועיין בפרק ז' דשבועות (דף מ"ו) חילקו ג"כ בין בעה"ב העשוי למכור
את פליו אם אינו עשוי למכור את פליו) וא"כ המלבושים ההכרחי' לאדם שא"א לו
מבלעדן כמו זאקין וא"כ וכה"ג ל"ח בהו למכירה רק לשאלה ובהא א"ש מ"ש בפסקי
מהרא"י סי' קס"א בשם סדר אליהו שכ' וז"ל וישאלו אם יש סימן בבגדיו או פתונת
שמצאו וכמה פתונת נשא עמו א' או ב' או אם הפירו הפתונת בט"ע עכ"ל ואפשר נתפזין
דאם לא נשא עמו רק פתונת א' ודאי אין לחוש לא לשאלה ולא למכירה דבנדאי אין
דרוך להשאיל כה"ג שישאר הוא בלא פתונת כלל וא"כ לפ"ז לחליפין דהיינו פמכירה
יש לומר עכ"פ דלמכירה וחליפין דלא שכיחא כלל היינו חליפין דכל בגדיו י"ל דלא
חיישינן אף שקשה לסמוך ע"ז נגד מהרמ"ל ושאר אחרונים ומ"מ בהצטרף לזה הצד
דלזמן קצר ל"ח לשאלה הוי עכ"פ צד להקל אע"פ שלא נסמוך על צד זה להתיר: קיצור
מהר"ן משמע דחיישי' ג"כ למכירה מיהו בכלים שאין דרוך למוכרן י"ל דלא חיישינן: ה
צד ג' להתיר ע"פ האגרת שז"ל עדות הנגיד מ' בנמינ ביהוש באליונ"ע ישאל בן משה
האט באי מיר גיוואונט י"ג שנה ושלחתי אותו בכל הענינים שלי גלויים ונסתרים והי'
ציר נאמן לשולחתי בכל פעם ושלחתי וכעת הזדמן שהוצרכתי ללות אלף רופל בק"ק
סענא ושלחתי את ישראל הנ"ל ביום ה' שקודם מברכין תקפ"ה עם אגרת חתום
בחתומתי להרבני מ' יוסף במ' ליב מסענא שישתדל בעבורי אצל הנגיד ר' קלמן נ"י
נידון הלואה הנ"ל ומסרתי לו כל הענין ע"פ שיזכר הוא ג"כ עם מ' יוסף הנ"ל נידון זה

הענינו וקאג' הַנ"ל נחתם בְּחֹתְמֵי עִם טְרִיף וְנֹאֲקֵס מְלַמְעֵלָה וְכִשְׁהוּבָא לְיַדֵּי הָאֵג' הַנ"ל בְּחֹזֶרָה הַפְּרָתִי הַחֹתֵם הַנ"ל שְׁעָלְיוֹ שְׁהִי רְשׁוּם הָאוֹתִיּוֹת עַל הַטְּרִיף וְנֹאֲקֵס פְּרוֹשֵׁם הַחֲתִימָה בְּלִי שִׁנּוּי בְּלִשׁוֹן עֵבְרִית וְלִשׁוֹן פּוֹלִין עַכ"ל וְכַכֵּה הַעִיד פּוֹתֵב הָאֲגָרָת הַנ"ל שְׁהַפִּיר שְׁזָהוּ הָאֲגָרָת שֶׁכ' לִמ' יוֹסֵף מִסְעֵנָא הַנ"ל וְהִנֵּה לְכַאוּרָה אֵין לְחוּשׁ שְׁמָא מְסַר אֲגָרָת זֶה לְאִישׁ אַחַר דְּהִינְנוּ שְׁעָשָׂה שְׁלִיחַ שְׁנֵי דְאָרְף לְמ"ד חֲזָקָה שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ מ"מ מֵה שְׁעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ שְׁנֵי הִינְנוּ שְׁעוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ דְקִי"ל דְשְׁלִיחַ הַגֵּט יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ שְׁנֵי מִיָּהוּ זֶהוּ אִם חָלָה וְעוֹד דְּהִנֵּה לִיָּה פָּמוֹ אֵת הוֹלֵךְ גִּיטִין (דָּרְף כ"ט ע"א) וְהַעֲיָקֵר פִּינּוֹן שְׁנַמְסְרוּ לוֹ ג"כ דְּבָרִים בַּע"פ שְׁיַדְבֵּר עִם מ' יוֹסֵף הַנ"ל א"כ י"ל דְּלֹא שְׁיִיָּךְ בְּזֶה שְׁיַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ שְׁנֵי דְזָהוּ וְדָאֵי לֹא עָשָׂה שְׁלִיחוֹתוֹ דְּהַשְׁלִיחַ הַשְּׁנֵי לֹא יוֹכֵל לְדַבֵּר כ"כ עִם מ' יוֹסֵף הַנ"ל פָּמוֹ הוּא בְּעַצְמוֹ שְׁהוֹשְׁמוֹ הַדְּבָרִים בְּפִיו מִן הַמְשַׁלְּחוֹ דְּהַכִּי קִי"ל דְּמִיָּלֵי לֹא מִיְמַסְרֵי לְשְׁלִיחַ וּפְרַש"י בְּגִיטִין (דָּרְף כ"ט) שְׁאֵין בְּדְבָרִים פָּח לְהִיּוֹת חוֹזְרִים וְנִמְסְרִים לְאַחַר אֲלֵא שִׁי"ל שְׁמָא זֶה רַבִּי יִשְׂרָאֵל לֹא יַדַּע דִּין זֶה דְּמִיָּלֵי לֹא מִיְמַסְרֵי לְשְׁלִיחַ מִיָּהוּ עַפ"י מֵה שְׁהַעִיד מ' יוֹסֵף אֶהְרֹן שְׁאֶמְרוּ וְצִוּוּ לוֹ שְׁיִתְאַמֵּץ בְּנִידוֹן הַלְוָאָה הַנ"ל א"כ אֵין שְׁיִיָּךְ שְׁיַמְסוֹר לְאַחַר דָּא"כ וְדָאֵי לֹא עָשָׂה שְׁלִיחוֹתוֹ וְלֹא שְׁיִיָּךְ לומר שְׁיַצְנֶה לְשְׁלִיחַ שְׁנֵי שְׁיִתְאַמֵּץ כ"כ דְּמִסְתַּמָּא אֵין כָּל הַהִתְאַמְצוֹת שְׁוִים וְכ"ש שְׁנַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ ג"כ שְׁיַבִּיא הָאֲלָף רוּבַל א"כ בַּכֵּה"ג וְדָאֵי אִם יְמַסְרֵי הַמְּכַתֵּב לְאִישׁ אַחַר לֹא עָשָׂה שְׁלִיחוֹתוֹ פְּלַל דְּהִינְנוּ שְׁלִיחַת הַבָּאָת הַמְּעוֹת שְׁהַמְשַׁלַּח לֹא גִיחָא לִי פְּלַל שְׁיִנְשַׁלַּח ע"י אַחַר וְלֹא דְמִי לְגֵט וְכַדָּאִיתָא בְּגִיטִין (דָּרְף כ"ט) גְּבִי טוֹל לִי הִימְנָה חַפְצֵי פְלוֹנִי כו' (וְגַם בַּכֵּה"ג י"ל דָּאֵין זֶה לֹא עָשָׂה שְׁלִיחוֹתוֹ לְבַד כִּי אִם ג"כ שִׁנּוּי הַשְׁלִיחוֹת דְּאֶפְשָׁר פְּתוּב בְּהָאֲגָרָת שְׁיַשְׁלַחוּ הַמְּעוֹת ע"י הַמּוֹבִיל פְּתַב זֶה פְּנֵהוּג לְכַתוּב בַּכֵּה"ג לְשַׁלּוֹחַ ע"י מוֹכ"ז וְאִם יְמַסְרֵי הוּא הַמְּכַתֵּב לְאִישׁ אַחַר יֵהִי הַפִּי שְׁאוֹתוֹ הָאֲחַר הוּא הַמוֹכ"ז וְאוֹלֵי יַשְׁלַחוּ עַל יְדוֹ וְזֶה נִקְרָא שִׁנּוּי וְה"ל כְּעֵין מ"ש הַמ"א סִי' ת"ט סס"ק י"ז בְּשֵׁם תְּשׁוּ' רַבִּינוּ בְּצַלְאֵל סִי' כ"ט וְנ"ל אִם דְּעֵינּוּ שְׁעָשָׂה שְׁלִיחוֹתוֹ אֲלֵא שְׁהַסְפֵּק אִם שְׁיִנָּה אֶמְרִינּוּ וְדָאֵי לֹא שְׁיִנָּה עַכ"ל וְזֶה כְּעֵין מ"ש בְּתִשׁוּ' ב"י הוּבָא בַק"ע סְעִיף קַע"ח אַע"פ דְּחִיּוּשֵׁינּוּ לְשַׁאֲלָה מ"מ אֵין אָדָם מוֹסֵר הַפְּקֻדוֹן שְׁיַשׁ בִּידוֹ לְאַחַר כו' ע"ש) וְכִי תִמָּא הָא קִי"ל בְּגִיטִין (דָּרְף ס"ד) דְּלֹא סְמְכִי אַחְזָקָה שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ לְקוֹלָא י"ל דְשְׁלִיחַ זֶה שְׁאֵנִי פִינּוֹן שֶׁר' בְּנִימִין בְּיַנּוּשׁ אוֹמֵר שְׁדָר אֲצִלוּ י"ג שְׁנָה וְהִי מְשַׁלְּחוֹ בְּכָל עֲנִינְיוֹ הַגְּלוּיִם וְהַנְּסֻתָּרִים וְהִי לְעוֹלָם צִיר נֶאֱמָן לְשׁוֹלְחָיו א"כ בַּכֵּה"ג י"ל דְּאֶמְרִינּוּ חֲזָקָה שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ פָּמוֹ דְּסְמְכִי אַחְזָקָה שְׁאֵין ב"ד מְתַעֲצָלִין בּוֹ וְל"ד לְשַׁאֲרֵי שְׁלִיחַ וְה"נ שְׁלִיחַ זֶה שְׁהוֹחֲזוֹק לְצִיר נֶאֱמָן לְשׁוֹלְחוֹ כ"כ זְמַן רַב וְגַם דָּר אֲצֵל ר"ב הַנ"ל סְבַרְתָּ הַלֵּב הוּא דְעֻדִיף טוּבָא מְשַׁאֲרֵי שְׁלִיחַ וְעֵינּוּ בַבַּעַה"ת שְׁעַר כ"ט דִּין ו' גְּבִי חֲנֻנְיִי וּפּוֹעֲלִים שֶׁכ' בְּפִשְׁיֻטוֹת הַחֲזָקָה דְשְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ וְרִאִיתִי שְׁהַשִּׁיב עָלָיו דְּהָא לֹא סְמְכִינּוּ כ"כ אַחְזָקָה שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ וּלְפַמ"ש י"ל דְּחֲנֻנְיִי שְׁאוּמְנָתוֹ בְּכַף עֻדִיף לְעֵנִין זֶה מְשַׁאֲרֵי שְׁלִיחַ וְכָמוֹ כֵּן י"ל בְּנ"ד וְעֵינּוּ בְּרַמְב"ם פ"א מֵהִלְכוֹת מַעֲשֵׂר דִּין ח' וּבַמִּל"מ פ"ד מֵהִלְכוֹת בְּכוֹרוֹת הִיכָא דְהַשְׁלִיחַ פְּתַח לומר שְׁהוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת פְּעוּלָה אַחַת אֶמְרִינּוּ חֲזָקָת שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ אֶפִּילוּ לְקוֹלָא וְהוּא מִן הִירוּשַׁלְמֵי וְהַטַּעַם צ"ל מְשׁוּם דָּאֵז נִרְאֵה מְדַעַת הַשְׁלִיחַ שְׁחַפְצֵי בְשְׁלִיחוֹתוֹ בְּיוֹתֵר פִּינּוֹן שְׁמַעְצָמוֹ פְּתַח כו' וְכִינּוֹן דְּחֻזִּין שְׁיַשׁ חִילּוּק בֵּין סְתָם שְׁלִיחַ וּבֵין שְׁלִיחַ שְׁמַעְצָמוֹ פְּתַח א"כ יַשׁ לומר דְשְׁלִיחַ זֶה שְׁהוֹחֲזוֹק י"ג שְׁנָה אֲצֵל הַמְשַׁלַּח לְצִיר נֶאֱמָן וְדָר אֲצִלוּ וּמְתַעַסֵּק בְּכָל

עניניו זמן הנ"ל י"ל דעדיף משליח שפתח מעצמו כו' כש"כ דנראה ג"כ מהגדת הנכרי מסל"ת שהי' מהיר גם בשליחות זו שלא רצה ללון שם בכפר אצלו באמרו שרוצה לילך לסענא ולחזור למחר לביתו עוד י"ל דבנ"ד אם נחוש שמסר האגרת לאחר ה"ל שינה בשליחותו דאמרינו בכתובות (דף צ"ט) אמר לי זיל זבין לי פורא ואזיל ונבין לי ליתפא מאי וכ' הרי"ף וסוגיין דמעביר על דבריו הוי וכ' ה"ר"ן דמייירי דמצי למיזבן ליתפא ב' ג"כ אלא משום דאמ"ל לא ניחא לי דליפשו שטרא עילואי מנה מוכרח דהיכא דעשה מחצה השליחות ומחצה השני' לא עשה חשיב שינה בשליחותו גם במחצה שעשה אם יש להמשלח איזו טענה שיש חסרון קצת גם בהמחצה שעשה כמו לא ניחא דליפשו שטרא עילואי או חלוק גדול הייתי מבקש כו' (אבל אם אין לו שום חסרון בהמחצה שעשה נ' דלכ"ע לא הוי מעביר על דבריו בהמחצה שעשה א"כ גבי קטנית בע"ה מעל אף אם הביא לו רק שנה ג' בג' והא דמשמע דבע"ה לא מעל רק פשהביא לו שנה ו' בג' היינו משום דאל"כ מצי אמר לי לשנה ו' הייתי צריך) לפ"ז בנ"ד ששלחו לצורך הלואת אלה רובל ועשו שליח לפעול זה ע"י האגרת וע"י התאמצות שלו ג"כ בע"פ וא"כ אם מסור האגרת לאחר עשה רק מחצה השליחות והמחצה השני' לא עשה וא"כ ה"ז שינוי גם לגבי המחצה שעשה וגרע אפילו מחלוק גדול הייתי מבקש כו' דהתם עכ"פ הביא לו קטן.

אבל הכא יכול להיות שלולי ההתאמצות שבע"פ לא יפעלו ההלואה וא"כ יגרום רק בזיון למשלחו שיבקש ולא ימלאו בקשתו וכדאי בזיון כו' וגרע מלא ניחא דליפשו שטרא עילואי כו' וכבר נתברר דהמג"א כ' דלשינוי השליחות אין לחוש מיהו רה"ג ס"ל דקיי"ל דמוסיף על דבריו הוי וה"ר"ן נ' דנוטה דהוי ספיקא דדינא ועיין בס' הפלאה הטעם דס"ל דטענה דלא ניחא לי באפושטי שטרא אינו טענה בריאה כ"כ פחלוק גדול הייתי מבקש כו' מש"ה אע"ג דבשם מעביר על דבריו הוי הכא לא איפשיטא לפ"ז בנ"ד שי"ל דעדיפא מאפושטי שטרא כנ"ל י"ל דלהר"ן ג"כ ודאי מעביר על דבריו הוי אם מסרו לשליח אחר א"כ נ' דבנ"ד פינון שהשליח הוחזק חזקה רבה לציר נאמן כנ"ל עד שי"ל דלא חיישי' בי' לשמא לא עשה שליחותו כדלעיל לכן בהצטרף לזה ג"כ מה שנראה דאם נחוש שמסר האגרת לאחר ה"ל מעביר ע"ד משלחו דלא חיישי' בזה אפי' בשאר שליח לפ"ד המג"א פנ"ל א"כ נ' לומר דבנ"ד לא חיישינו כלל לזה שמא מסרו לאחר ועכ"פ יש לצרף זה להיתר דשאלת כל בגדיו ולומר דלא חיישינו לשניהם יחד לשאלת כל בגדיו ושינוי השליחות מה גם שנמצא האגרת בפענחער עם ג' צווייער שידוע שלקחן עמו וכיון שהופך האגרת אח"פ בטב"ע שזהו האגרת שנמסר לר' ישראל הנ"ל יש להתיר אשתו עפ"ז בצירוף הטעם דלא חיישינו לשאלת כל בגדיו ועכ"פ צד גדול הוא להקל אם אינו מספיק לגמרי: קיצור גם מצד האגרת יש לצדד להקל דסמכי' אחזקה שליח עושה שליחותו פינון שהוחזק י"ג שנה לציר נאמן לשולחיו לא חיישינו שמא נתעצל ועוד דאם נחוש שמסרו לאחר כמו שנמצא האגרת אצל הנטבע י"ל דהנה שינוי השליחות מטעם הנז' בפנים: ו עוד יש צד ד' להקל ע"פ הברייתא דיבמות (קכ"ב) ושוב מעשה כו' ועי' בתשו' כאאזמור הגאון נ"ע ד"א ע"ד שהוכיח ג"כ משם דשני סי"ב מצטרפין ונ"ל בקצרה לפ"ד הרמב"ם וש"ע דמנין האנשים נושאי גמלים בצירוף שם מקום היציאה וההליכה מועילים להתיר ולפ"ד הרא"ם סגי במקום היציאה או ההליכה לחוד וכ"מ

מפשוט ל' הברייתא כו' יעו"ש: והשתא בנ"ד נמי ע"י האגרת שנומצא אצל הנטבע ידעונו מקום היציאה וההליכה שהלה מביעשינקוויץ לסענא וא"כ נגד מנן האנשים דשם איפא נמי הקא סי"ב בגופו דלא גרע ממנן דאינו ג"כ אלא סי"ב כמ"ש הט"ו דלא כמ"ב ונגד נושאי גמלים דשם איפא הקא טב"ע בבגדיו דנושאי גמלי' סי' גרוע הוא במקום שהגמלי' מצוים ואפי' את"ל דחשיב ג"כ סי"ב מ"מ טב"ע בכלים לא גרע דארף למ"ד דחיישי' לשאלה לא גרע מסי"ב למ"ד סי' דרבנן וכ"ש דלדין מספקא לן אי חיישי' לשאלה כמו דמספקא לן בסי"ב אי דאורייתא או דרבנן ואפי' את"ל דכיון דחיישינן שפא מסר האגרת לאחר א"כ לא ידעונו מקום היציאה רק מקום ההליכה לחוד מיהו זה אינו דנהי דלא ידעונו שפיצא מביעשינקוויץ עכ"פ ידעונו שפיצא מכפר הסמוך ועוד דנגד חסרון מקום היציאה יש פאן עדיפות טובא דהפרת כל מלבושיו וסימן האגרת עדיף יותר מסימן נושאי הגמלים ומקום היציאה והיתר זה למדתי מתשובת נ"ב סי' ל"ו דכ' שם היתר כה"ג ומ"מ יש חולקים לגמרי על פי הרמב"ם וש"ע בבבב"ה הנ"ל וע"כ אין זה רק לסניף: קיצור עוד צד להתיר ע"י צירוף סימנים ע"פ הברייתא יבמות (קכ"ב): אף העיקר להקל בנדון זה הוא מצד התחברות כל הענינים הנ"ל כאחד דארף אם כל אחד לבדו אינו מספיק לגמרי להתירה מ"מ בהצמדן יחד נראה שיש להתירה והיינו שיש פאן סי' הגוף וטב"ע ברוב בגדיו ובכללן ציצית ויש ג"כ חזקה שלים עושה שליחותו ושלא שינה שליחותו המסייע לומר שזהו הנמצא הוא ר' ישראל השליח מן ר' בינוש עם האגרת הנמצא עמו כנ"ל ויש ג"כ סימן ממה שנודע עכ"פ שהנטבע הנה הוא שהלה לסענא שידענו שר' ישראל הנ"ל הלה לשם ושידענו שהלה בדרף זה על הברייתא על בליה הנ"ל שנטבע אז איש שם אשר בהצטרף כל הני נ' להתירה דהנה גם מצד צירוף סי' הגוף עם טב"ע דבגדים לבד יש להתירה לפ"ד גדולי האחרונים וזה מצד ב' טעמים דהיינו ב' היתרים הא' הוא המה נפשו שהמציא הגאון מו"ה הלמן מפראג המובא בב"ש והוא פיון דלא שמעונו בגמרא דחיישינו לשאלה אלא למ"ד סי' דאורייתא אבל למ"ד סי' דרבנן לא שמעונו ליה דחיישינו לשאלה א"כ כפשי' סי' בינוני בגופו דתו שרי' למ"ד סי' דאורייתא מצד הסי"ב הנ"ל א"כ יש להתירה גם למ"ד סימנין דרבנן מצד הטב"ע בבגדי' פיון דלדין' לא שמעונו דחיישינו לשאלה ואע"פ שהב"ש פקפק ע"ז מ"מ בתשובת נ"ב סימן מ"ד ובכמה תשובות החזיק לקיים ד' מה"ר הלמן הנ"ל ואחריו החזיק ג"כ בספר מרה"צ יעו"ש שהאריף מאד (ועי' בתשובת חינוך בית יהודה מזה הרבה) הב' הוא מה שחידש הח"ץ בתשובה סי' קל"ד דמטעם אחר ליכא למיחש בכה"ג לשאלה משום דה"ל שאלה דיהיד ר"ל שאיש שיש בו סי"ב זה השאיל בגדיו לאיש מיוחד שיש בו ג"כ סי' פנה ממש להא ל"ח וכאותה שאמרו פג"פ (דקע"ב) דארף דחיישי' אביי לנפילה לנפילת חד לא חיישי' כו' והנה י"ח על היתר זה ג"כ כמבואר בתשובת שב"י סימן י"א ויש מגדולי גאוני זמנינו שהחזיקו לקיים ד' הח"ץ כמ"ש בס' מרה"צ ובתשובת בית אפרים סימן כ"ז ולפעד"נ לחזק היתר זה מטעם אחר והוא זה כי ידוע שחלקו הפוסקים ראשונים וגם אחרונים בענין אם יש מחלוקת הפוסקים בדיני עיגונא שיש אומרים דאזלינן בזה בתר המיקל דאע"ג דה"ל סי' דאורייתא מ"מ משום עיגונא יש להקל כמו שהקילו להאמין עד א' וגמל"ת ועמפ"ע כו' וז"ד ראב"ה והרא"ם והמ"ב וי"א דאזלינן בתר המחמיר וכ"פ רמ"א בסעיף ט"ו וכ"ד האחרונים וכ"ד מו"ר הגאון ז"ל בתשו' וכן

נלע"ד ראי' מסוגיא דיבמות (דקט"ו א') גבי חזו גברא חרוכא שכתב הנ"י דרוך
הראשונים פסקו פרב חייא בר אבין אפילו נגד רבא ובחילי הרשב"א לא צידד להקל רק
משום דאיתא בגמרא סבר רב חייא בר אבין משמע דלית הלכתא הכי מזה מוכח
דבפלוגתא דרבנותא יש להורות בנדאי פדברי המחמיר.

מיהו עכ"פ מוכח מפאן דל"ד ספיקא דפלוגתא דרבנותא לשאר ספיקא דגוף המעשה
דאילו בספיקא דגוף המעשה. הרי פשהספיקות הם נגד החזקת איסור כנד"ז הרי י"א
דאפילו פמה וכמה ספיקות לא מהני וכמבואר בט"ז בי"ד ססי' ק"י ולהש"ך שם בעינן
שלשה ספיקות ואיך י"א בכאן דאפילו בתדא ספיקא אזלינן להקל א"ו עכצ"ל דבספק
פלוגתא דרבנותא לא שייך כלל לומר אוקמה אחזקה שהרי אפילו להאומרים דלא אזלינן
להקל בעיגונא בספק פלוגתא מבואר דמ"מ מדמים זה לשנים אומרים מת ושנים אומרים
לא מת כמבואר בחמ"ח בתשוב' דפנחס מארלע ובתרי ותרי לא מוקמי' לה אחזקה לחד
לישנא ביבמות דל"א בתרי ותרי ספיקא מדאורייתא הוא וגם ללישנא דספיקא דרבנן
הוא ומדאורייתא מוקמינן לה אחזקה מ"מ מצד צירוף החזקה דאשה דיקא ומינסבא
נגד חזקת א"א לא מוקמינן לה אחזקת א"א בתרי ותרי פדמוכח להדיא בכתובות (דכ"ב
ע"ב) ע"ש בתוס' ד"ה הבא נאף לפ"ד הר"ן שם דס"ל דמוקמי' לה אחזקת א"א י"ל
דפלוגתא דרבנותא עדיף מספיקא דתרי ותרי דהתם בתרי ותרי ע"כ פת א' משקרי' וכיון
שאין ידוע לנו מי המשקרים אוקמי' אחזקה משא"כ בפלוגתא דרבנותא דאלו נאלו דא"ח
הם וראיה לזה מדיני תפיסא דהנה בתרי ותרי דעת הנמוק"י רפ"ק דב"מ דאי תפיס לא
מפקינן מיניה משום דכל היכא דאיכא תרי ותרי לא אמרינן אוקי מילתא אחזקתה וצ"ל
דס"ל דתרי ותרי ספיקא דאורייתא הוא וכ"כ בשט"מ פ"ב דכתובות בשם הרמב"ן ואם
כן להאומרים דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוא אפ"ל דלא מהני תפיסה נגד חזקת מרא קמא
אא"כ טוען ברי (מיהו י"ל דמדרבנן מהני ודו"ק).

וכ"מ מהרא"ש פ"ב דכתובות ואילו בפלוגתא דרבנותא העלה הש"ך בס' תק"כ סימן
ע"ט נאילך עד סי' ק"א דלכ"ע מהני תפיסא ואפילו אינוטוען ברי וכן פסק בכללי תפיסא
בס' קצה"ח שבססי' כ"ה ע"ש סעיף ט' וסעיף כ' דגבי ס' תרי תרי הצריף ברי בסעיף ט'
וגבי פלוגתא דרבנותא בסעיף כ' א"צ ברי וע"ש בבבאוריו אות כ' שהקשה בשם התנאים
הא בתרי ותרי בעינן שיטעון ברי בפ"א וא"כ מ"ש בפלוגתא דרבנן, א"צ ברי ולפע"ד
תניינשב עפ"י ה"ל דהרמב"ן והנמוק"י דס"ל דבתרי ותרי מהני תפיס' היינו משום דס"ל
דספיקא דאורייתא הוא והלכך מדאורייתא לא מוקמי' אחזקת מרא קמא אבל הרבה פוסקים
חולקים וס"ל דספיקא דרבנן הוא וא"כ הנה ראוי לומר דלא מהני תפיסא הלכך הוצרכו
לומר ברי לי דאז אפילו באיסור א"א מהני בתרי ותרי שאם נשאת לא תצא באומרת
ברי לי פדאיתא בכתובות (דכ"ב ע"ב) וכמ"כ ה"כא אם תפס אין מוציאין מידו אבל
בפלוגתא דרבנותא ס"ל להש"ך דבלאה"נ לא מוקמי' אחזקה קמיייתא לכ"ע הלכך א"צ
לומר ברי לי ועיין עוד בתוס' דפרק חז"ה (דל"ב ע"ב) ד"ה והלכתא שחילקו להדיא
לפרשב"ם בין ספיקא דתרי ותרי דשייך לומר בו אוקמא אחזקת מרא קמא ובין ספיקא
דפלוגתא דרבנותא דלא שייך כולי האי לומר אוקמא אחזקת מרא קמא.

ולפ"ז מוכח דלרש"ם באיסורין נמי לא אָזלינן בְּתַר חֲזָקָה בְּכַה"ג דְּהָא בִּיבְמוֹת (דל"א סע"א) מוכיח הש"ס דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוא (ור"ל דמדאורייתא מוקמינן אַחֲזָקָה) מְדַאֲמַר ר"נ אוקי נכסי בְּחֲזָקַת בַּר שְׁטֵיטָא ע"ש וא"כ מאחר דס"ל לרש"ם דבפלוגתא דרבנותא בכה"ג לא מוקמינן בְּחֲזָקַת בַּר שְׁטֵיטָא מוכח דספיקא דאורייתא הוא וְלֹא מוֹקְמִינָה בְּזֵה אַחֲזָקָה.

הוּן אָמַת שְׁהַתּוֹסְפוֹת שָׁם כ' דְּחֻסְקָה לְחַלְקָה בְּכַה"ג עכ"ז הָרֵא"ש בְּסִנְהֶדְרִין פֹּאד"מ וּבִתְשׁוּבָה פְּלִל א' מְשַׁמַּע דְּמַפְרֵשׁ כְּפִרְשׁ"ם לְכַן פֶּסֶק פֶּן הִנְתִּי"מ בְּדִינֵי תְּפִיסָא סכ"ב פְּדַעַת רְשָׁב"ם ע"ש. ועי' בְּתוֹמִים בְּקַת"כ ס"ק צ"ג הִבִּיא דַּעַת רַב הָאֵי גָאֹן נְכֻמָּה פּוֹסְקִים דס"ל דְּבַכְל סְפִיקָא דְּדִינָא לֹא מוֹקְמִינן אַחֲזָקָה מְדַאֲוֵרִיתָא וי"ל שז"ד ריא"ז בש"ג פא"ט שְׁפִסְק דְּבִסְפִק בְּהוֹרָאָה לֹא מוֹקְמִי אַחֲזָקָה וְאִין פֶּן דַּעַת הָר"ן רפ"ק דְּקְדוּשִׁין גְּבִי נְתוּן הוּא וְאָמְרָה הִיא כו' מִיְהוּ הָר"ן מִיְיָרֵי בְּתִיקוּן אָבֵל בְּפִלּוּגְתָא דְּרַבְּנּוֹתָא י"ל שְׁמוּדָה לְפּוֹסְקִים הַנ"ל אָמְנָם לֹא נִכְחִיד דַּעַת הַתּוֹמִים בְּקַת"כ ס"ק פ"א שְׁנִרְאָה מְדַבְּרִיו לְהִדְיָא דס"ל דְּסִפְקָא פְּלּוּגְתָא דְּרַבְּנּוֹתָא הוּא פֶּסֶק תְּרֵי וְתֵרֵי וּמוֹקְמִי אַחֲזָקָה מְדַאֲוֵרִיתָא רַק מְדַרְבְּנָן לֹא מוֹקְמִינן אַחֲזָקָה רַק שְׁמִבְּנֹאֵר מְדַבְּרִיו דְּדִין זֶה הוּא בְּמַחְלֻקְתָּא שְׁנוּי' שְׂרָבִים הָאוּמְרִים דְּבִתְרֵי וְתֵרֵי נְמִי לֹא מוֹקְמִי אַחֲזָקָה מְדַאֲוֵרִיתָא וְיֵשׁ מֵהָאוּמְרֵי דְּבִתְרֵי וְתֵרֵי מוֹקְמִינן אַחֲזָקָה דְּאִפְ"ה בְּפִלּוּגְתָא דְּרַבְּנּוֹתָא לֹא מוֹקְמִינן וז"ד רְשָׁב"ם וְהָרֵא"ש וכו"ד רה"ג וְעוֹד פְּמָה גְּדוּלֵי הָרֵאשׁוּנִים וּמְמוֹצָא דְּבַר נְשַׁמַּע דְּלַעֲנִין עֵיגוּנָא דְּאִתְתָּא קְרוּב הַדְּבַר לְהַכְרִיעַ דְּבִפְלּוּגְתָא דְּרַבְּנּוֹתָא לֹא מוֹקְמִי אַחֲזָקָה לְהַחְמִיר וְדִי לְהוֹרוֹת דֵּה"ל סְפִיקָא דְּאוּרִיתָא וְזֵה מְתֵרֵי טַעְמֵי חֲדָא דר"ת וְסִיעֵתוּ סוֹבְרִים דְּחֲזָקָה דְּאִשָּׁה דִּיקָא מְרַעָא לְחֲזָקַת א"א וְנִהִי דְּהָר"ן פְּלִיג ע"ז מ"מ בְּכַה"ג יֵשׁ לְצַרְף דַּעַת ר"ת עכ"פ ב' פִּינּוּן שְׁיֵשׁ פּוֹסְקִים הֶמְקִילִים לְגַמְרֵי בְּפִלּוּגְתָא דְּרַבְּנּוֹתָא לְכַן יֵשׁ לְצַרְף דַּעַתָּם עכ"פ לַעֲנִין זֵה דְּלֹא מוֹקְמִי אַחֲזָקָה דְּאִיסוּרָא וְאִפּוֹשִׁי פְּלוּגְתָא לֹא מְפָשִׁינן שְׂאֵלוּ מִתִּירִים לְגַמְרֵי וּלְשִׂא"פ נֹאמַר דְּבַחֲטָאֵת קָאֵי וְדִי לּוֹמַר דֵּה"ל סְפִיקָא: קִיצוּר.

וְעִיקַר הַהִיתָר מִצַּד. הַתְּחַבְּרוֹת הָעֵנִינִים הַנ"ל סִימְנֵי הַגּוֹף וּטב"ע בְּבִגְדֵי וְחֲזָקָה שְׁלִיחַ כו' וְהִנֵּה לְבַד מ"ש מֵהַר"ה וְהַח"ץ טַעְמִים לְהַתִּיר בְּסִ"ב בְּגוֹף וּטב"ע בְּגוֹף י"ל עוֹד טַעַם מְשׁוּם דְּבִפְלּוּגְתָא דְּרַבְּנּוֹתָא לֹא מוֹקְמִי אַחֲזָקַת אִיסוּר דְּעִדִּיף מְסִפִּיקָא דְּתֵרֵי וְתֵרֵי כַּמ"ש בְּתוֹסְפוֹת דְּחַז"ה (דל"ב ע"ב).

וְהָרֵי אִפִּילוּ בְּסִפְקָא תְּרֵי וְתֵרֵי ס"ל לְכַמָּה פּוֹסְקִים מְדַאֲוֵרִיתָא לֹא מוֹקְמִינן אַחֲזָקָה: ח וּנְפָקָא מִיָּנֵה מִהַכְרַעָה זֹו דְּאִם יֵשׁ עוֹד סִפְקָא שְׁקוּל יֵשׁ לְהַתִּירָה לְגַמְרֵי דֵּה"ל סִפְקָא סְפִיקָא וּבְס"ס מְקִילִינן בְּכָל הָאִיסוּרִים בְּמָקוֹם דְּלִיכָא חֲזָקַת אִיסוּר וְאִפִּילוּ בְּאִיסוּרֵי ע"ג כַּמ"ש בִּי"ד סְסִי' ק"י וְכַמוֹ בנ"ד שְׁיֵשׁ שְׁנֵי סְפִיקוֹת לְהַתִּיר הָא' מִצַּד סִי"ב שְׁבִגּוּפוּ דְּמִיֵּדִי סְפִיקָא לֹא נְפָקָא דִּילְמָא סִי' דְּאוּרִיתָא הַב' מִצַּד טב"ע דְּמִלְבוּשֵׁי דְּמִיֵּדִי סְפִיקָא לֹא נְפָקָא דִּילְמָא ל"ח לְשִׂאָלָה וְכִלְיָשְׁנָא דְּאִיבַע"א וְעוֹד שְׁכַן פְּסָקוּ הַרְבֵּה רֵאשׁוּנִים וְאִחְרוּנִים הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת וְהָרִיטְב"א הוֹבָא בְּתְשׁוּבַת ב"א סִימֶן קל"ו וְהַנ"י וּמְהָר"ל מְפָרָאג וְהָש"ף וְהַפְנ"י בְּתְשׁוּבַת ג"ב סִי' כ"א וּמְהָר"י הַלּוֹי אָחִי הַט"ז נְכֻמָּה פּוֹסְקִים וּפְשִׁטָא דֵּה"ל פְּלוּגְתָא דְּרַבְּנּוֹתָא גַּם הַסִּפְקָא אֵי סִי' דְּאוּרִיתָא אַע"ג דְּבִפּוֹסְקִים לִיכָא לְמ"ד דְּפְשִׁטָא לִיהַ דְּסִי' דְּאוּרִיתָא רַק הָרִיטְב"א וְיַחֲזִיקָה הוּא כַּמ"ש מְהָרִיב"ל וְכָל הַפּוֹסְקִים ס"ל דְּסִפִּיקָא הוּא

ואם פן לכאורה י"ל דה"ל כספק דתיקו או כספק דבעי' שלא נפשטה מ"מ פניו דבגמרא איכא תרי לישנא אליבא דרבא ה"ז פלוגתא דרבנותא כמ"ש הש"ך בת"כ סי' צ"ב: ואע"ג דרב אשי דבתרא הוא ספוקי מספקא ליה מ"מ את"ל דרבא אמר סי' דאורייתא לא הנה חיישי' לספיקא דרב אשי לפ"ד הרמב"ן במלחמות פ"ב דב"ק דלא שבקינן פשיטותא דקמא מקמי ספיקא דבתרא וכ"ד הרא"ש פ' אלו נערו דלא שבקינן פשיטותא דאביי מקמי ספיקא דרבא (ועב"י בי"ד סי' קנ"ט) נמצא א"כ הא דמספקא לן היינו משום דדילמא העיקר פלישנא דאמר רבא סי' דרבנן וא"כ הספק תלוי כמאן מהנה לישני קי"ל וא"כ ה"ל כספק פלוגתא דרבנותא ונאפילו לפ"ד הנמ"י בב"ק שם דכשהבתרא מספק עלינו פשיטותא דקמא שבקינן פשיטותא דקמא מקמי ספיקא דבתרא מ"מ היינו דוקא אם ספיקותא דבתרא מצד עצמו אבל הכא גופא י"ל דרב אשי ספוקי מספקא ליה כמאן מהנה לישנא דרבא קי"ל וא"כ חזר הספק בין הלישני וכה"ג כ' התנאים בקת"כ ס"ק יעו"ש דדמ' ממש לנ"ד דה"ל ספק פלוגתא פניו דרב אשי לא מצא להכריע כמאן מהנה לישני קי"ל: קיצור וא"כ בשני ספיקות פאלו יש לומר להקל ועיין מ"ש במ"א בענין זה: ט ועוד והוא ג"כ עיקר דאפילו את"ל דבשאר פלוגתא דרבנותא לא ברירא מילתא לומר דלא מוקמי' אחזקת איסור א"א מ"מ בספיקות אלו יש להכריע ודאי דלא מוקמינן אחזקה משום דאינן ספיקות שקולים ונוטים להקל יותר מלהחמיר בכל ספק משני ספיקות אלו דהנה מדברי הרמב"ם פי"ג מה' גזילה נ' מבואר דס"ל דסי"ב הם דאורייתא וכ"מ להדיא בפ"ז מה' נחלות שפסק להדיא דמורידין לנחלה עפ"י סי' שפגוף והיינו ודאי סי"ב (בצירוף מה שאבד זכרו כנ"ד) אלא דבאיסור פרת ס"ל ששהחמירו חז"ל לעשות זה כספק ואשפחן כה"ג גבי גזל ונחלה הוא ואמרה היא ספיקא הוי וחישינן מדרבנן יעו"ש ועכצ"ל שכ"ד הרמ"ה והרי"ו דס"ל שאם נשאת בסי"ב לא תצא כמ"ש הב"ש ס"ק ע' וכן פי' הנ"ב והמרה"צ דעת הרמב"ם אלא דפי' דלדידן תצא מדרבנן עכ"פ נ' דהרמב"ם והרמ"ה ורי"ו ס"ל דהעיקר דסי' דאורייתא אלא דזהו חנומרת חז"ל להורות דה"ל ספק שקול ונדעת הריטב"א דלגמרי קי"ל סי' דאורייתא (וכן מצאתי בזהר פ' חקת ע"ש בפ"ק מ' ומזה לכאורה ראיה לל"ק דרבא ולא כל"ב דכ"ע ס"ל סי' דרבנן דתנאי' שבהזר ס"ל דאורייתא הוא: מיהו אין ראיה כ"כ די"ל דכ"ע היינו ראב"מ ורבנן וגם אין להביא ראיה כ"כ מהזהר נגד לישנא דגמרא ועיין תשובת מ"ב סי' ס"ב) ואע"ג דכמה אחרונים כ' דהרי"ף פשיטא לי' בהפ"ד דסי' דרבנן מ"מ הרי הרמב"ם והרמ"ה והריטב"א הם רבים וגם דברי הרי"ף לא באו מבוארים פן להדיא הלכך אע"ג דלדינא אין לזוז ממשמעות שאר כל הפוסקים דה"ל ספיקא דאורייתא ממש.

עכ"פ אהני לן שלא להחמיר בספק זה לומר אוקמא אחזקה פניו דנראה דלדעת פמה מגדולי הראשונים ספק זה היה נראה להקל בו מעיקר הדין יותר מלהחמיר רק משום חומר פרת החמירו לכך עכ"פ אין להחמיר כ"כ בו לומר אוקמא אחזקה ובפרט בצירוף מש"ל דה"ל ספק פלוגתא דאפילו בספק שקול לגמרי י"ל דלא מוקמינן אחזקה וכן הספק השני אי חיישינן לשאלה נוטה להקל יותר שהרי הרבה פוסקים פשיטא להו דל"ח לשאלה ולשא"פ ג"כ מידי ספיקא לא נפקא וגם הוא ספק דפלוגתא הלכך אין לומר בו ג"כ אוקמא אחזקה ובהיות פן שבכל א' מאלו השני ספיקות אין החזקה מועלת פנגדו פלום וכמאן דליתא א"כ אף אם נידונין פשני ספיקות שקולים ממש הלכה רונחת היא

דְּשֵׁנִי סְפִיקוֹת אֶפִּילוּ בְּדַאֲרֵיִתָּא לְקוּלָּא הֵן אֵמֶת שְׂרָאִיתִי בְּסַא"ר הַחֲזִיק מְאֹד דְּלֹא סְמַכִּינוּ
עַל ס"ס אֶפִּילוּ הֵיכָא דְּלִיכָא חֲזָקָה עַפ"י דַּעַת רַבִּינוּ בְּרוּךְ שְׂבַמְרָדְכִי פ' הַחֹלֶץ מ"מ הַש"ף
כ' סוּף דִּינֵי ס"ס הֵיכָא דְּאִיכָא עוּד צְדָדִין בְּלֹא"ה יֵשׁ לְהַקֵּל וְהֵכָא יֵשׁ בְּלֹא"ה צְדָדִין מְצַד
הַמַּמ"נ שֶׁל הַגָּאוֹן ר' הַלְמֵן וּמְצַד שְׂאֵלָה דִּיחִיד וְעַמ"ש בַּמ"א בְּעֵינֵן ד' ר"ב הַגָּ"ל אֶלָּא
שְׂעֵדִין אַפ"ל דַּס' דְּסִמְנִים דְּאֲרֵיִתָּא הוּא כְּעֵינֵן סְפִיק מָה אֲמֹר בִּי קַמְאֵי אִף הַטַּעַם
דְּסְפִיק זֶה דְּמָה אֲמֹר בִּי קַמְאֵי גְרוּעַ מְסַפֵּק פְּלוּגְתָּא דְּבַפְלוּגְתָּא י"ל אֵלּוּ וְאֵלּוּ דַּא"ק:
מִשָּׂא"כ בְּכַה"ג דַּע"כ אֲמָרוּ בְּאִפְּוֹן א' וַא"כ הָאִפְּוֹן הַשְּׁנִי אֵין לוֹ שׁוֹרֵשׁ כְּלָל וְעַי' בַּפְרָש"י
כְּתוּבוֹת (נ"ז א') ד"ה הָא קַמ"ל כו' חַד מִיַּנְיָהוּ מְשַׁקֵּר כו' אֵין כָּאֵן שְׁקֵר כו' ע"ש וּבְסַפֵּק
זֶה דַּס' ע"כ יֵשׁ כָּאֵן מְקוֹר וְשׁוֹרֵשׁ לוֹמֵר אֵלּוּ וְאֵלּוּ דַּא"ח עַל הַצַּד דַּס' דְּאֲרֵיִתָּא שְׁהָרִי
לְאַבְיֵי ס"ל הֵכִי לְרַאב"מ וּכ"ד הַזֶּהר פְּנ"ל וְגַם לְרַבָּא לְפִי הַסּוּגְיָא דַּב"מ נ' שְׁכָן נוֹטָה
יוֹתֵר סְבָרְתוֹ עַכ"פ וְגַם לְסוּגְיָא דִּיבְמוֹת אִיכָּא ג' לִישְׁנֵי וְתָרִי ס"ל דַּס' דְּאֲרֵיִתָּא לְכֹן אִף
אַת"ל דְּהָיִי סְפִיק שְׁקוּל לֹא גְרַע מְסַפֵּק פְּלוּגְתָּא כְּנַלַּע"ד וּמ"מ יֵשׁ עוּד לְהַחְמִיר עַכְמ"ש
הַתּוֹסְפוֹת בְּגִיטִין (דִּי"ז ע"ב) ד"ה זְנוּת לֹא שְׂכִיחָא דְּבַחֲשֵׁשׁ שְׂלֵא יִתְפַּסְסָה בְּאִסּוּר עוֹלָמִית
חֲשֵׁשׁוּ אֶפִּילוּ לְחֲשֵׁשָׁא דְּלֹא שְׂכִיחָא כְּלָל וְהָר"ן שָׁם בִּיזָר דְּבִרְיָהּ וְז"ל וְאֵי תִּמָּא דְּהָא
תָּנִן בְּתוּלָה נִשְׂאֵת לְיוֹם רַבִּיעֵי שְׂאֵם הִיָּה לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים הִיָּה מְשַׁפִּים לַב"ד אֶלְמָא מְשׁוּם
זְנוּת עֲבוּד רַבְּנָן תַּקְנֵתָא כו' י"ל דְּהֵתֵם אַע"ג דְּלֹא שְׂנִיחָא אִיכָּא חֲשֵׁשָׁא שְׂלֵא תַּאֲסֵר עָלֵיו
עוֹלָמִית וְיַעֲמוּד עֲמָה בְּאִסּוּר דְּבַתְּקֵלָה מְרוּבָה כִּי הָא רַאוי לְחוּשׁ אֶפִּילוּ לְמָה שְׂאִינוּ מְצוּי
עַכ"ל (מִיָּהוּ בְּחִידוּשֵׁי הַרְשֵׁב"א וְהָרִיטְב"א שָׁם מְתַרְצִים בְּעֵינֵן אַחַר וְכֹן בְּתוֹס' וְר"ן לְחַד
שְׁיִנּוּיָא) וַא"כ י"ל דְּשֵׁנִי סְפִיקוֹת אֶפִּילוּ כַּהֲנ"ל ג"כ לֹא מְהַנּוּ בְּכַה"ג דְּאִיכָּא תַּקְלָה מְרוּבָה
שְׂיַעֲמוּד עֲמָה בְּאִסּוּר כָּל יָמֶיהָ וּכ"מ קֶצֶת עוּד בְּהָר"ן בְּמִשְׁנָה רִישׁ כְּתוּבוֹת שְׂכ' גַּם הֵיכָא
דְּאִיכָּא תָּרִי סְפִיקֵי אַפ"ה כִּינּוּן דְּאַתְרַעְאֵי וְעַלְיָהוּ רַמִּי לְמִיקָם אַקוּשְׁטָא דְּמִילְתָּא כו' וְנָהוּ
גַּד מ"ש הַרְמ"א בִּי"ד ס' ק"י סְסַעִי ט' שְׂכַשְׁשֵׁי שְׁנֵי סְפִיקוֹת א"צ לְבַרֵּר אֶלָּא י"ל הַטַּעַם
דְּתַקְלָה מְרוּבָה כִּי הָא שְׂאֵנִי מִיָּהוּ ז"א רַאָּה.

דְּהָר"ן י"ל ס"ל כְּהַרְשֵׁב"א שְׂהֵבִיא הַש"ף שָׁם ס"ק ס"ו דְּאֶפִּילוּ אִיכָּא ס"ס צָרִיף בְּדִיקָה
כו' אִף בַּגַּמ' פ"ק דְּכְתוּבוֹת (דף ט') גַּבִּי הָאוּמֵר פְּתַח פְּתוּחַ מְצַאֲתִי נְאֻמָּן לְאִסְרָה עָלֵיו
מְבוֹאֵר בְּהַדְיָא דְּכַשְׁיֵשׁ שְׁנֵי סְפִיקוֹת אִם אֲסוּרָה לוֹ מִחֲמַת הַזְּנוּת מְוַתֵּרֵת לוֹ וְכ' הָרִי"ף
דְּהוֹנִין לָהּ תָּרִי סְפִיקֵי וְתָרִי סְפִיקֵי דְּאֲרֵיִתָּא לְקוּלָּא אֶלְמָא דַּא"ע"ג דְּאִיכָּא תַּקְלָה מְרוּבָה
שְׂאֵם אֲסוּרָה לוֹ יַעֲמוּד עֲמָה בְּאִסּוּר כָּל יָמֶיהָ אַעפ"כ שְׁרָיָא בְּתָרִי סְפִיקֵי וְדוּחַק לְחַלֵּק
מְשׁוּם דְּהֵתֵם אִיכָּא ג"כ חֲזָקָת הַיֵּתֵר דְּהַגְמָרָא פְּרִיף וְאַמְאֵי סְפִיקָא הוּא מְשַׁמַּע דַּמָּה"ט
לְחוּד יֵשׁ לְהַתִּירָה הֵיכָא דְּלִיכָא חֲזָקָה דְּאִסּוּרָא עַכ"פ וְאִף שְׁהַפְנ"י בַּק"א דְּכְתוּבוֹת בַּפ"ק
סְסַעִי מ"ו הַעֲלָה שְׂאִין לְהַקֵּל כְּלָל לְהַתִּיר ס"ס הֵיכָא דְּאַתְחַזֵּק אִסּוּרָא וּמַכ"ש בְּאִסּוּר
א"א שְׁקֵרוּב הַדְּבָר לוֹמֵר דְּבְּאִסּוּר חֲנֻק וְחֲטָאָת קָאֵי וְעַכ"פ בְּאֶשְׁמֵ תְלוּי עַכ"ל כְּבָר כְּתוּבֵנוּ
דְּבַהֲנָה תָּרִי סְפִיקוֹת אֵין שְׁיָיף כְּלָל לְהַחְמִיר מִחֲמַת הַחֲזָקָה דְּאִסּוּרָא כְּלָל וְדְבָרֵי הַפְּנ"י
אֵינֵם אֶלָּא בְּשָׂר שְׁנֵי סְפִיקוֹת כו' וּמִיָּהוּ הַשְּׂאֵגְתָּ אַרִי הוּבָא תְּשׁוּבָתוֹ בְּתוּשׁוּבַת בֵּית אֶפְרַיִם
חָאָה"ע ס' מ"ב כ' דְּאֶפִּילוּ בְּקִדּוּשִׁין לֹא מְהַנִּי שְׁנֵי סְפִיקוֹת לְהַתִּירָה לַפ"ד ר"ח בְּקִדּוּשִׁין
(ד"נ) דְּאֶפִּילוּ מִיַּעוּטָא מְקִדְשֵׁי וְהָדָר מְסַבְּלֵי חוֹשְׁשִׁין לְסַבְּלוֹנוֹת וְכִינּוּן דְּרוּבָא לֹא מְהַנִּי
ה"ה ס"ס וְגַם בְּאַלְמַנַּת עֵינְסָה מְחַמִּיר ר"ג בְּשְׁנֵי סְפִיקוֹת וַא"כ אֶפִּילוּ גִימָא דְּבְּשְׁנֵי סְפִיקוֹת

דנד"ז אין להחמיר מחמת חזקת איסור הרי אפי' בקדושים דאיכא חזקת היתר לא מהני שני ספיקות משום דאיסור א"א שאני ולא דמי להא דפתח פתוח דה"ל איסור לאו.

וגם אפילו באיסור לאו מצאנו דעת מהר"מ מרוטנבורג אהא דפרק מי ששחזו גבי מה היא באותן הימים שהחמיר אפילו בשלשה ספיקות כמ"ש מזה בתשובה אחת באריכות אלא ש"ל משום בנד"ז איכא עוד צדדי' לבד השני ספיקות הנ"ל שהם ספיקות גדולים ולבד מ"ש פנ"ל בשם מהר"ר הלמן ובשם הח"צ עוד נ' צד גדול דהרי רוב גדולי האחרונים ס"ל דשני סימנים בינונים שפגוף מצטרפין ונחשבים כסימן מובהק.

ולדבריהם י"ל דהטב"ע בבגדיו לא גרע מסי"ב בגוף דאף דחיישינן לשאלה הא גם בסי"ב חיישינן דאתרמי סימנים כסימנים וא"כ מצטרף אל הסי"ב שפגוף להיות כסי"מ. ונהרי רש"ל ביש"ש פב"ת דיבמות סי' ו' משמע דס"ל דאפילו סי"ב בבגדיו מצטרף לסי"ב שפגוף הגם שסי"ב שפגדיו יש בו תרי חששות הגורעים פחו חששא דשאלה ונחששא דאתרמי סי"ב כסי"ב א"כ י"ל עכ"פ בטב"ע בבגדיו דליכא רק חששא דשאלה לחוד שפיר מצטרף לסי"ב שפגוף מיהו לדברי הסוברים דשני סי"ב בגופו ג"כ אין מצטרפין י"ל ה"ה טב"ע דבגדים אין מצטרף לסי"ב בגוף אלא שראיתי בתשובת הגאון רע"ק איגר ז"ל ססי"ק"ז דקדק ממהריב"ל סי' ח' דאפילו סי"ב בכלי חזי לאצטרופי יותר לסי"ב שפגוף יותר משני סי"ב בגוף וצ"ל משום דאז הוי פשתי הוכחות.

משא"כ שני סי"ב בגוף הוי הפל הוכחה א' אף תמוה דנגד זה יש גרעון דבסי"ב שפכלי יש ב' חששות פנ"ל משא"כ בסי"ב שפגוף ומ"מ בטב"ע דכלי יש לצדד לומר דחזי לאצטרופי יותר וגם משום טעם דלעיל דהוי שני ספיקות עכ"פ משא"כ בשני סי"ב למ"ד דאין מצטרפין הוי רק ספק א' אלא שעוד יש לחוש לפמ"ש בתשובה א' דחששא דשאלה תליא בפלוגתא דסימנים דאורייתא או דרבנן והיינו דלמ"ד סי' דאורייתא י"ל דלמסקנא ל"ת לשאלה כמ"ש התוס' ביבמות (דק"כ ע"ב) אב"ל למ"ד סי' דרבנן כמ"כ חיישינן לשאלה ודלא כסברת מהר"ה מפראג שבכ"ש.

וא"כ סוף סוף הפל פלוגתא א' ואין פאן רק ספק א' (רק משום בפוסקים מצינו דס"ל דאע"ג דסימנין דרבנן ל"ח לשאלה) וא"כ לא נשאר רק הצד דה"ל פשני סי"ב אכן בנד"ז דה"ל חשש שאילת כל בגדיו דלא שכיח פלל.

וגם הסימנים שפגוף הם שני סימנים וגם ההוכחה מן האגרת היא הוכחה גדולה ועצומה כמש"ל לכן בהצטרף פל זה יחד יש להקל ולהתיר: קיצור ועוד דשני ספיקות אלו פל ספק נוטה להקל יותר מלהחמיר ובפרט שיש עוד טעמים גם מצד חזקת שליח עושה שליחותו ושאר טענות פנ"ל לסימן נו עגונה שהלך בעלה ביום ב' בשבת לכפר הסמוך ד' פרסאות ע"ד לחזור למחר ולא חזר ונמצא הרוג ביום ו' ועש"ק באותו דרך שהלך בעלה של זו ובאו החברה ביום א' שאחר שבת ולא הפירוהו בפרצוף פנים כי אכלוהו חיות היער רק הפירו בטב"ע בתמונת גופו והמלבושי' שעליו וקצת מלבושים שלו ומקלן פלים דלא מושלי טבעת חותמו וארבע פנפות שידוע שהיו עמו היו מונחים סמוכים לו אף לא עליו ממש והנפרו פולן בטב"ע וסימנים שהן שלו שהיו עמו א עיין ב"ש סי' י"ז סס"ק ס"ט ואין לדמות דינים אלו להא דאיתא פרק אלו מציאות אם נמצא פירות סמוך כמ"ש בח"ה סי' רס"ב ופשוט בעיני עכ"ל וכ"כ הב"ש עוד בתשו' חינוך בית יהודה סי'

קל"א וְהַשִּׁיג עַל הַגְּאוֹן מוהר"ר אַבְרָהָם בְּרוּךְ אֲשֶׁם שֶׁכ' שָׁם סְס"י ק"ל לְהַתִּיר ג"כ מִחֻמַּת
הָאֲנָפָה הַנִּמְצָא אֲצֵל הַהַרְוֵג שֶׁיְדוּעַ שֶׁהִי רֹכֵב עַל סוּס בְּאֲנָפָה זֶה (וְכַעֲיִן זֶה וְגִדּוּלָה מִזֹּו
הַתִּיר הַצ"צ סְס"י ק"ו: ע"י לְקַמֵּן) וְע"ז הַשִּׁיג הַב"ש שָׁם מִטַּעַם הַנִּל וּבִקְצֵה"ח סְס"י רס"ב
הַשִּׁיג עָלָיו דְּדוּמָה מִמֶּשׁ לְדִין דְּפָרְק אֵלּוּ מְצִיאוֹת וְכֵן בְּשׁו"ת בֵּית אֲפָרַיִם חֵא"ה ע סְס"י
מ"ם הֵבִיא בְּשֵׁם שׁו"ת שְׂאֵגַת אַרְי' וְקוּל שְׁחַל שֶׁכ' לְהַתִּיר אִף אִם הָיוּ מְנוּחִים כָּל בְּגָדָיו
בְּסֻמוּף מִשׁוּם דְּתִלְיָנוּ הַבְּגָדִים בְּקָרוֹב דְּהֵינּוּ בְּעֲצָמוֹת אֵלּוּ וְהָיָה כְּאֵילוּ הַבְּגָדִים מְנוּחִים
מִמֶּשׁ עַל הָעֲצָמוֹת וְהֵבִיא הֵךְ דַּב"מ מְצָא כְּלִי וּלְפָנָיו פְּיֹרוֹת כּו' עכ"ד וְכ"ד תְּשׁוּבַת גְּבַעַת
שְׂאוּל סְס"י י"ד אִף מ"מ שָׁם צִיָּרָף הֵיטֵר זֶה רַק לְסַנִּיף בְּלִבָּד וּבִמְרָה"צ ס"ק צ"ב הֵבִיא
דְּבַתְשׁו"י מ"ב ס"י מ"ד מִשְׁמַע ג"כ דְּגַם מֵהַ שְׁנֵימָצָא אֲצֵלוֹ חָשִׁיב כְּמוֹ סִימְנֵי כְּלִים שֶׁהוּא
לְבוּשׁ בְּהֵן וְשָׁפָן מִשְׁמַע קֶצֶת בַּתְּשׁו"י ב"י (וּמֵהַ שֶׁהֵבִיא מֵהַמ"ב ס"י מ"ד אֵינּוּ רְאָיָה כ"כ כִּי
שָׁם צִיָּרָף זֶה רַק לְסַנִּיף בְּעֵלְמָא אִף לְכַאוּרָה גַּם בְּס"י ס"ג מִשְׁמַע כֵּן וְהוּא הַהוּבָא בַק"ע
סְע"י שַׁצ"ב) וְשֶׁהִפְנִי יְהוֹשֻׁעַ בְּגִיטִין (כ"ח א') עוֹמֵד בְּשִׁטַּת הַב"ש וְכ' דָּאִין רְאָיָה מְהֵא
דְּמָצָא פְּיֹרוֹת סְמוּף לְכִלֵי מִשׁוּם דְּשָׁם בַּעַל הַכְּלִי טוֹעֵן בְּרִי שֶׁהַפְּיֹרוֹת שְׁלוֹ מִשְׁא"כ בְּעֵיגוֹנָא
וְאִין זֶה טַעֲנָה כָּלֵל דְּאִם נֹאמֵר שֶׁאִין הַסְּמִיכוֹת סִימָן לְמָה יוֹעִיל טַעֲנַת בְּרִי שְׁלוֹ הָא לֹא
מְהֵימֵן בְּטַעֲנֻתָּיהָ דְּחִיּוּשֵׁינָן דְּלִמָּא מְשַׁקֵּר וְאִין מְחִזְרִין אֲבִידָה אֲלֵא בְּסִימָן עכ"ד הַמְרָה"צ:
וּבִנְתִיבוֹת מִשְׁפֵּט סוּף ס"י רס"ב הַשִּׁיג עַל קִצֵּה"ח וְהַסְּפִים לְהַב"ש וְטַעַם א' שֶׁכ' שָׁם הוּא
כְּדַבְּרֵי הַפ"י הַנִּל וְהֵבִיא מֵהַתּוֹס' דַּב"מ (דָּף כ"ב) בַּד"ה וְאִי דְּלִיכָא דְּלֹא חֲשָׁדִינָן לִיה
בְּמִשְׁקֵר רַק דְּאֲמַרְי' דְּגַם מֵאַחַר נֶפֶל ע"ש (וּבְזֶה נִסְתֵּר טַעֲנַת הַמְרָה"צ וְכִינּוּן דְּמַהִימְנִינָן
לִי בְּזֶה שֶׁהִי הַפְּיֹרוֹת בְּכִלֵי זֹו בְּשַׁעַת אֲבִידָה מִשׁוּם הֵכִי תִלְיָנוּ שְׁפִירוֹת אֵלּוּ הָיוּ בְּכִלֵי זֶה
כִּינּוּן שְׁרָאוּיָן לִיפְנוֹל בְּמִקּוֹם זֶה וְלֹא חֲיִיּוּשֵׁינָן לְחַשֵּׁשׁ רְחוּק לֹאמֵר שְׁפִירוֹת שֶׁהָיוּ בְּכִלֵי זֶה
נֹאכְדוֹ וְהָיוּ אַחֲרֵינֵי גִינְהוֹ אוֹ לֹאמֵר שֶׁבַּעַל הַפְּיֹרוֹת מְשַׁקֵּר וְזֶה לֹא אֲמַרְינָן כַּמ"ש הַתּוֹס'
הַנִּל וְעֵינּוּ בְּסִמָּ"ע ס"ק כ"ח עכ"ד וְגַם זֶה אֵינְהָ תְּשׁוּבָה כ"כ לַפ"ד הַתּוֹס' דִּיבְמֹת (קט"ו
ב') גְּבִי תְּרִי יִצְחָק דַּס"ל דְּעֵדוֹת אִשָּׁה דְּמִי ג"כ לְאַבְיָדַת גִּט כִּינּוּן דִּידְעֵינָן שֶׁבַּעַלָה שְׁל זֹו
נֹאכְדוֹ וְנִעְלָם מִן הָעֵינַן בְּדַרְךָ זֶה שֶׁהִלָּךְ עָלָיו וְהִי מְלֻנְבֵשׁ בְּבִגְדָיו אֵלּוּ הַנִּמְצָאִים עֲכָשׁוּ
סְמוּכֵי לְהַרְוֵג י"ל ג"כ שֶׁתִּלְיָנוּ שֶׁהַבְּגָדִים הֵם מֵהַהַרְוֵג וְלֹא חֲיִיּוּשֵׁינָן לְחַשֵּׁשׁ רְחוּק כּו' כְּמוֹ
בְּמָצָא כְּלִי וּלְפָנָיו פְּיֹרוֹת אֲלֵא דְּהַתּוֹס' דַּב"מ (דָּף י"ח ב') סַד"ה גִּפְק דִּק ס"ל דַּל"ד עֵדוֹת
אִשָּׁה לְשִׁאָר אֲבִידָה וְדַבְּרֵיהֶם עֵינָר כַּמ"ש בְּפִשְׁיטוֹת בְּפִסְקֵי מֵהַרַ"א סְס"י קס"א מִיְהוּ
מ"ש הַנְּתִי"מ בְּשֵׁם הַתּוֹס' דַּב"מ הִנֵּה הַתּוֹס' כְּתוּבוֹ כֵּן לִיִּישָׁב פִּרְש"י שָׁם אָכֵן הֵם עֲצָמָם
דַּפִּי שְׂאוֹתוֹ שְׂאָבַד יִתֵּן סִימָן מְקוֹם אֵינַן צְרִיף לֹאמֵר דְּלֹא חֲשָׁדִינָן לִי שֶׁמְשַׁקֵּר כּו' וְגַם
לְפִרְש"י י"ל דַּא"צ לְזֶה לְפִמְש"ש בְּשִׁט"מ בְּשֵׁם שְׁטָה וְנ"ל וְג"ז רְחוּק שֶׁבְּשֵׁם הַחֶפֶץ יְהִי
דִי בְּלֹא סִימָן וִי"ל דְּלַעוֹלָם שָׁם הַחֶפֶץ אֵינּוּ הַסִּימָן אֲבָל כְּשֶׁהַכְּרִיז הַמוֹצָא מְקוֹם מְסוּיָם
כּו' אֲמַרְינָן כִּינּוּן שְׂבָא זֶה וְאִמֵּר הַנְּחִתִי שָׁם חֶפֶץ פְּלוּנִי אֲמַת הוּא אוֹמֵר וְסוּף סוּף הַמְקוֹם
הוּא הַסִּימָן עכ"ל וְר"ל מִשְׁא"כ כְּשֶׁאֵינּוּ מְכָרִיז מְקוֹם מְסוּיָים אֵינַן כָּאֵן סִימָן וְחֲשָׁדִינָן לִיה
דְּמִשְׁקֵר ג"כ כִּי ע"י הַסִּימָן שְׂאוּמֵר י"ל דְּמִלְבַּד דְּלֹא חֲיִיּוּשֵׁינָן דִּילְמָא אַתְרָמִי סִימָן כְּסִימָן
עוֹד עֵי"ז ג"כ לֹא חֲיִיּוּשֵׁינָן דִּילְמָא מְשַׁקֵּר מִשְׁא"כ כְּשֶׁאֵינּוּ אוֹמֵר סִימָן חָשׁוּב אַע"ג דְּאִמֵּר
אֵת הָאֲבִידָה יֵשׁ ב' הַחֲשָׁשׁוֹת דְּדִילְמָא אַתְרָמִי אֲבִידָה כְּאֲבִידָה אוֹ דְּמִשְׁקֵר לְגַמְרֵי וְעֵינּוּ
בַּפְנֵי פָּרְק אֵלּוּ מְצִיאוֹת (דָּף כ"ז) סַד"ה אֵיבְעָיָא לְהוּ סִימְנִים דְּאוֹרֵייתָא וְעוֹד הִי נ"ל
לְפִרְשׁ כּו' דְּמִסְפָּקָא לִי נְמִי אֵי סְמְכִינָן אִסְמִינָם מְדְאוֹרֵייתָא וְל"ח לְרַמְאֵי שְׁפָכֵר הַפִּיר

בסימנים עכ"ל א"כ בלא סימנים י"ל דנדאי חיישינו דמשקר לגמרי ג"כ ועוד דקה לפרש"י בגיטין (דף כ"ז ב') ד"ה מעולם מוכח דס"ל דאפילו גבי גט חשדינו שבעל ישקר במזיד ודלא כתוס' שם ד"ה מעולם וכ"כ התוס' בב"מ (דף י"א סע"ב) דפרש"י א"ש טפי ואפילו להתוס' דגיטין שם דלא חשדינו לי להבעל דמשקר זהו משום דבעל שאמר גירשתי את אשתי נאמן והיינו משום מיגו הואיל ובידו לגרשה משא"כ בשליח המביא גט שאין לו מיגו משמע דחשדינו ליה שמשקר וכמ"ש הב"ש סי' קל"ב ס"ק י"ב בשם הרשב"א והר"ן והיינו משום הפסד שקרו וכ"ש באבידה י"ל דמשקר בממון הקל ואף שהב"ש שם כ' שי"ל דגם השליח אינו חשוד לשקר עיין בית מאיר שם דפי' שי"ל משום דה"ל מלדעל"ג כו' וגם הניח דין זה בצ"ע ועי' עוד מזה לקמן לכן דחיה זה דנתי"מ צריף עיון ואולם עוד כ' שם דנדאי אין לדמות איסורא לממונא כדאמרינן בב"מ (דף כ') והנה לדבריו אין בזה רק חששא דרבנן לפמ"ש התוס' שם (ד"כ) ד"ה איסורא אף באמת נ' דמדאורי' הוא ונדוקא התם גבי מציאת שטר שפיר פתבו התוס' פן דשם א"א לומר דתקנתא דרבנן הוא באבידה וכדאיתא בגמ' פ'ק אלו מציאות (כ"ח א') אלא הא דתנן מצא תכריף כו' ה"נ דניחא לי ללנה כו' ועיין באו"ת סי' ס"ה ובס' אה"ע"ו בסוף הש"ע אה"ע מ"ש בענין מצא תכריף דמחזירין משום חיבור שני סי"ב דוקא ול"ד לשאר אבידה דסגי בסימן א' והיינו מה"ט דשם לא שייף לומר תקנתא דרבנן וע"כ בכה"ג כ' התוס' ספ"ק דב"מ (דף כ') דהחילוק בין ממונא לאיסורא הוא מדרבנן אבל בשאר אבידה שאינן שטרות דניחא ליה לבעל אבידה כו' שם י"ל בפשיטות דתקנתא דרבנן הוא הא דמחזירין הפירות במצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן משא"כ בעדות אשה אפילו מדאורי' לא חשוב עדות כה"ג אף למ"ד דלא חיישינו לשאלה.

וכמו לדין בחששא דשאלה דבעדות אשה פסקינו דחוששין לשאלה והיינו מדאורי' וקמ"מ ובממון לא חיישינו לשאלה והיינו משום דתקינו דרבנן כו' וכמ"ש בתוס' ספ"ק דב"מ סד"ה מצא (ומה שיש לעמוד ע"ד התוס' דבשטרות לא שייף כ"כ תקינו רבנן עי' בתנאים סי' ס"ה ס"ק י"ב גם לכאורה יש ליישב דהתוס' אזלי לשיטתם שכ' שם סד"ה איסורא ועוד י"ל דמדאורי' לא חיישינו לשני יב"ש כו' ולכן בשטרות ליכא חששא דאורי' כ"א מדרבנן ובדרבנן שייף לומר תקינו אף בשטרות דהם אמרו כו' וצ"ע בסוגיא (דף כ"ח) ה"ל): קיצור נתיבאר הב"ש סי' ס"ק ס"ט ובתשו' חב"י סי' קל"א דכשהבגדים לא נמצא מלובש בהן רק מונחים סמוכים לו לא מהני אפילו יש בהן פלים דלא מושלי וכ"ד הפנ"י בגיטין פ'ק כל הגט (דף כ"ח).

אבל בתשובת גבעת שאול ססי' י"ד ובתשו' שאגת ארי' וקול שחל הובא בתשו' בית אפרים ססי' מ"ם ס"ל דה"ל פאילו נמצא מלובש בהן וכ"ד תשו' צ"צ ססי' ק"ו הובא בק"ע סעי' תכ"ז אם נמצא אצל כו' ע"ש וכ"מ דעת הגאון מוהר"ר אברהם ברוך דא בתשו' חב"י ססי' ק"ל וכבר האריף בדין זה במרה"צ ס"ק צ"ב והוכיח קצת מתשובת ב"י ותשו' מ"ב ג"כ נגד הב"ש ועכ"ז לא הקיל כלל וכן בקצה"ח סי' רס"ב תמה על הב"ש והשיגו יפה בנתיבות משפט שם והכריע כהב"ש מתרי טעמי וי"ל שאף מדאורי' אין ללמוד לעדות אשה מממונא בזה וכ"ה בתשובת הגאון רע"ק איגר ז"ל ססי' ק"ז): ב ולכאורה יש ראיה דהסמיכות ענין גדול הוא מסוגיא רפ"ט דנדה דאיתא שם בגמ' ודילמא פתר דתמו מיא אתא דם ופרש"י אתא דם ממקור ולא מחמת מי רגלים והתוס' והרא"ש שם

חלקו על פירושו וכ' אלא ודאי פשיטא ליה מדלא חזאי קונדם עשיית צרכיה או אח"כ
א"כ הדם לאו ממילא אתא אלא ע"י מי רגלים עכ"ל הרי מחמת סמיכות הזמן מדלא
חזאי קונדם כו' מחזקינו לדם דאתי מחמת מי רגלים ומניחי' רוב דמקור לומר דהדם לאו
ממילא אתי כו' דאין לומר משום שנמצא תוך מ"ר ממש דמ"מ פיון שאפשר לומר דבתר
דתמו מיא אתי דם בפ"ע מן המקור רק שיירד לתוך מ"ר א"כ אין זה רק כמו סמיכות
ואף לפרש"י שם ומבואר בדברי אדמו"ר ז"ל בהל' גדה ריש סי' קצ"א דהרשב"א
ומהר"מ ס"ל כפרש"י דחיישי' דילמא בתר דתמו מיא אתא דם פי אורחיה מהמקור
אלמא דהסמיכות לאו פלום הוא נגד רוב דמים מן המקור אף היינו לר' מאיר שם אבל
לרבי יוסי דהלכתא פנותי' לא חיישינו דילמא בתר דתמו מיא אתי דם אפילו לפרש"י
וכמ"ש אדמו"ר ז"ל שם בשם הרשב"א ואע"ג דמהר"מ ס"ל דר' יוסי לא פליג ארבי
מאיר בעומדת יחידאה הוא נגד כל הפוסקים ואין לומר דהתם עדיף מסמיכות פיון
דבשעת צרכיה ממש אתי דם חזקה עם המים בא תדע דהא פשנמצא דם בבדיקות וקינוח
עד אפילו תיומ"י להטלת מי רגלים טמאה גדה לכ"ע כמ"ש בב"י סי' קצ"א ורמ"א בש"ע
שם בהג"ה אף זה אינו דדוקא בבדיקת עד משא"כ בנמצא על שפת הספל ולא בתוך
הספל הרי היא טהורה לפ"ד הרשב"א והרב"י שם אע"ג דאין זה רק סמיכות ומה שקשה
ע"ז דהא ענגן הסמיכות הוי כמו קורבא וקיי"ל בב"ב פ"ק לא יחפור (דף כ"ד) דרוב
וקרוב הולכים אחר הרוב יש ליישב בב' אופנים הא' ע"פ שטת הרמב"ן שם בב"ב גבי
אבל ענבי מצנעי.

דכשנמצא במקומו של הקרוב ממש אמרינו כנכ"ה ועדיף מקרוב וכמ"ש ע"ז בקצה"ח
סי' רס"ב אף מפני שהתוס' והרא"ש שם חולקים ע"ז וס"ל דאפילו בכה"ג רובא עדיף
לכן צ"ל אופן הב' דהא מוכח בב"ב שם גבי חבית שנמצאת בנהר כנגד עיר שרובה
ישאל דשריא לרב דקיי"ל פנותי' ולא חיישינו לרובא דעלמא משום שיש סברא
המסייע לקורבא דאי איתא דמההוא דקרא קאתי עקולי ופשורי הוו מטבעי ליה.

ואע"ג שאין זה הכרח גמור שהרי י"ל ג"כ חריפותא דנהרא נקיט ואתאי עכ"ז פיון
שהסברא מסייע לקרוב אזלינו בתר קרוב וכן מוכח ממש"ש ביושבת בין ההרים אע"ג
דמ"מ י"ל שפאו רוצחים לשם ממקומות אחרים וכמ"ש התוס' שם גבי ירושלים דאע"ג
דירושלים הרים סביב לה מ"מ באו לשם מפל המקומות כו' א"כ אין זה הכרח גמור
שע"י שיושבת בין ההרים לא יבואו לשם ממקום אחר רק פעין סברא מעליא הוא
דמסייע להקרוב ובכה"ג אזלינו בתר קורבא וצ"ל דזה לא דמי לקורבא דמוכח כמו
במצא שחורים במקום לבנים ולבנים במקום שחורים דאע"ג דמוכח דמהקרוב קאתי
כמ"ש התוס' שם אפ"ה אזלינו בתר רובא פי סברא הנ"ל עדיף מהוכחה זו וכך י"ל
בנמצא בספל עדיף מקורבא דמוכח וה"ל כיש הוכחה עוד דממי רגלים קאתי כו' וכמ"ש
ע"ז במ"א בתשו' דשייכי לה' גדה ונהה בנ"ד" יש הוכחה עצומה ביתר שאת אפילו
מבנמצא בתוך הספל דהבגדי' הן של ההרוג דהתם פשתאמר שהדם אתי פי אורחא
מהמקור בתר דתמו מי רגלים ונכנס בהספל אין שם שום תימה לנגד רק הסמיכות מדלא
חזאי קונדם כו' אבל הקא מלבד הסמיכות אם תאמר דהבגדים לאו של ההרוג הן כ"א
אדם א' מרובא דעלמא חי עוב בגדיו כאן אצל ההרוג הוא דבר תמוה דאבידה פזו שייאבד
אדם הרבה בגדי' שהוא לובש הוא מילתא דלא שכיחא כלל וכדלקמן שדעת תשו' צ"צ

דלאַבֿינדֿה לֵא חִיִּישִׁינן פֿלל וואַע"ג שְׁדַבְּרִיו אין נְכוּנִים אָבֿל מ"מ לא נְכַחִישׁ דֶּהוֹכְחָה וסְבָרָא גְדוּלָּה הוּא וגַם עוֹד תִּימָה שְׁהֶרֶוּג נֶאֱבָדוּ פֿל בְּגִדְיו מִפְּאָן א"כ הוֹכְחוֹת אֱלוֹ הֵן מְסִיעוֹת לְסִבְרַת הַקְּוֹרְבָא דֶּהבְּגָדִים הֵן מִן הַחֵלֶל הַמְּוַנַּח מְקֻרֹב לְהַבְּגָדִים מְאֹד וְכִינּוּ דֶּהוֹכְחוֹת הֵלְלוּ מְסִיעוֹת לְהַסְמִיכוֹת לַכ"ע אֲזֵלִינן בְּתַר קְרוּב וְיֵשׁ רֵאִי לְסְבָרָא זֹו מְהֵא דְאִיתָא בְּנֻדָּה פֿרַק הַמְּפֻלַּת דָּף כ"ז א') דְּתוֹלִין אֶת הַשְּׁלֵיָא בְּנֻלְד אֲפִילוּ עַד כ"ג יוֹם הָרִי אַע"ג דֶּהתָּם לִיפֵא סְמִיכוֹת פֿלל אֲדַרְבֵּה נִשְׁתַּהֵה הַשְּׁלֵיָא שְׁלֵא בְּדַרְךָ הָעוֹלָם אַפ"ה פִּינּוּ שְׁפֵל וְלָד יֵשׁ לוֹ שְׁלֵיָא תְּלִינּוּ שְׁלֵיָא זֹו בְּנֻלְד זֶה וְלֹא חִיִּישִׁינּוּ שְׁמָא הַשְּׁלֵיָא זֹו הוּא שְׁל וְלָד אַחַר שְׁנִימוֹת וּבְגָדִים דְּאָדָם הָנִי כְּמוֹ שְׁלֵיָא לְנֻלְד וְכִינּוּ שְׁאָנוּ מוֹצְאִין הָרוּג עָרוּם וּבְגָדִים אֲצֵלוּ יֵשׁ לְתוֹלוֹת הַבְּגָדִים בּוֹ כ"ש שְׁנוֹסָף ע"ז טַעַם הַסְּמִיכוֹת וְהַקְּוֹרְבָא דְּמוֹכַח.

כ"ש שְׁאָנוּ יוֹדְעִים שְׁהַבְּגָדִי הֵן הָיוּ שְׁל אָדָם שְׁהֵלֶף בְּדַרְךָ זֶה ע"ד לְחִזּוֹר מִיָּד וְנִעְלַם מִן הָעוֹלָם. א"כ אִם תֵּאמַר שְׁהַבְּגָדִים הֵן שְׁל הָאָדָם הָאֲחַר יֵשׁ פֶּאן תִּימָה ג' לְבַד ב' תִּמְיָהוֹת דְּלַעִיל וְהִינּוּ שְׁיִנְדְּמִן שְׁהַבְּגָדִים שְׁל הָאָדָם הָאֲחַר יְהִי בְּהֵן סִימְנִים כְּמוֹ בְּהַבְּגָדִים שְׁל הָהָרוּג שְׁנֶאֱבָדוּ א"כ זֶהוּ שְׁלִישָׁה תִּמְיָהוֹת א"כ ג' הוֹכְחוֹת אֱלוֹ הֵן מוֹרִים וְדֹאִי דֶּהַבְּגָדִים הֵן שְׁל הָהָרוּג זֶה הַסְּמוּף לְהֵן וְה"ל פֶּאֲיִלוּ נִמְצְאוּ עָלָיו מִמֶּשׁ וְעַדִּיף טוֹבָא מִשְׁלֵיָא לְנֻלְד וְעוֹד מְטַעְמָא אַחְרֵינָא אִיפֵא בְּנֻד"ז עַדִּיפוֹת מְבַנְדוֹן נִמְצָא בְּסִפְל דֶּהתָּם דְּמִי הַמְּקוֹר הֵם רֹב וּמְצוּי כְּדֹאִיתָא בְּב"ב פֿרַק לֹא יִחְפֹּר (דָּף כ"ד) אַע"ג דֶּהַדַּר בְּיָה רְבָא צ"ל דֶּהִינּוּ כְּשֶׁנִּמְצָא בְּגַג פְּרוּזְדוֹר שֶׁם אִין דְּמִי הַמְּקוֹר מְצוּיִין מִשָּׂא"כ בְּקַרְקַע פְּרוּזְדוֹר וּבְכַוְתְּלֵי בֵּית הַרְחֵם וְדֹאִי הֵנָּה רֹב וּמְצוּי אֲפִילוּ לְמִסְקָנָא כְּדִמוֹכַח בְּנֻדָּה בְּתוֹס' שֶׁם (דָּף י"ז סַע"ב) מִשָּׂא"כ הֵכָא פְּשִׁיטָא דְּאִינוּ מְצוּי פֿלל שְׁיִבּוֹאוּ הַבְּגָדִים לְשֶׁם מְאָדָם אַחַר מְרַנְבָא דְּעֵלְמָא שְׁיִאֲבַד שֶׁם בְּגִדְיו דֶּהִיא אַבֿינדֿה דְּלֹא שְׁכִיחָא פֿלל.

אַף עכ"ז יֵשׁ לְחַלֵּק וְלוֹמַר דֶּהתָּם מְהִי זֶה דְּתוֹלִין הַשְּׁלֵיָא בְּנֻלְד שְׁלֵא לְעוֹרֵר טוֹמְאָה עַל הָאִשָּׁה מִחֻמַּת זֶה וְכֵן גְּבִי דָם הַנִּמְצָא בְּתוֹף מִי רְגֵלִים הוּא כַה"ג וְע"ז מְהִי הַטְּעֻנוֹת אֱלוֹ. וְהֵכָא ג"כ מְהִי הַטְּעֻנוֹת אֱלוֹ לְהַחְזִיק הַבְּגָדִים שְׁל הָהָרוּג אָבֿל שְׁנוֹצִיא עִי"ז הָאִשָּׁה מִחֻזְקַת אִיסוּר אִשְׁתֵּי אִישׁ י"ל דְּלֹא מְהִי וְכַה"ג חִזְקוֹ הַתּוֹס' בֵּיבְמוֹת (דָּף קט"ז א') סַד"ה אוֹתִיּוֹת לְעַנְנֵן חֲשִׁשָׁא דְּמְסִירַת שְׁטַר וְעוֹד דְּבִהַפְּרַת עָרְוָה דְּבַעֲינן עֲדוֹת בְּרוּר אִין לְלַמּוֹד מִשְׁאָר אִיסוּרִין אֲפִילוּ מְאִיסוּרִין הַחֲמוּרִים.

דֶּהִיא בְּאִיסוּרִים אֲזֵלִינן בְּתַר אֲנוּמְדָנָא וְהוֹכְחָה מִשָּׂא"כ גְּבִי עֲדוֹת אִשָּׁה כְּדִמוֹכַח מְעוֹבְדָא דֶּהִיא דְּאִיתְּלֵי נוּרָא בֵּי גִנְיֵי בֵּיבְמוֹת (קט"ו א') וְלִכֵּן י"ל דְּשִׁפִּיר קְאָמַר הַב"ש דֶּהסְמִיכוֹת לֹא מְהִי (וְשׁוּב נ"ל דַּע"ג דְּאִין לְלַמּוֹד הַפְּרַת א"א מִשְׁאָר אִיסוּרִין מ"מ לְהַחְזִיק שְׁהַבְּגָדִים הַסְּמוּכִין הֵם שְׁל הָהָרוּג שִׁפִּיר י"ל דְּיֵשׁ לְהַחְזִיק מְצַד שֵׂאל"כ תַּצְטַרְךָ לוֹמַר שְׁנִנְדְּמִן פֶּאן ג' תִּמְיָהוֹת עֲצוּמוֹת וְכְמוֹ דְּלֹא חִיִּישִׁינן לְאַבְיֵי בֵּיבְמוֹת (דָּף קט"ז ע"א) דִּילְמָא אֲזִיל בְּגִמְלָא פֿרַחָא וַאֲע"ג דְּלִרְבָא חִיִּישִׁינן פִּי' הַנִּי שְׁזָהוּ רַק לְסַנְיָף בְּעֵלְמָא וְגַם ג' תִּמְיָהוֹת אֱלוֹ בְּצִירוּף עֲצָם הַסְּמִיכוֹת י"ל רְחוּק יוֹתַר מִגְּמִלָא פֿרַחָא.

וְלִכֵּן גַם מִמ"ש הַתּוֹס' (דָּף קט"ז) סַד"ה אוֹתִיּוֹת אִין רְאָיָה לְגַג דֶּהתָּם יֵשׁ רַק חֻזְקָה א' שְׁפֵל מַה שְׁהוּא תַּחַת יַד הָאָדָם הוּא שְׁלוֹ מִשָּׂא"כ הֵכָא יֵשׁ שְׁלִישָׁה הוֹכְחוֹת עֲצוּמוֹת שְׁהַבְּגָדִים הַסְּמוּכִין הִי הָהָרוּג לְבוּשׁ בְּהֵן גַם מְעוֹבְדָא דֶּהִיא דְּאִיתְּלֵי נוּרָא בֵּי גִנְיֵי יֵשׁ לְדַחוֹת וַאֲכַמ"ל): (מְסוּנְיָא רַפ"ט דְּנֻדָּה דְּלִדְיוֹן דְּקִי"ל כַר' יוֹסִי אַף בְּנִמְצָא הַדָּם עַל שְׁפַת

הספּל לא תיִישֵׁינן דילמא פּתר דתמו מיא אַתּא דם כי אורחיה מהמקור מוכח דהסמיכות
מילתא היא ואף על גב דקיי"ל רוב וקרוב הולכים אחר הרוב ואפילו בקורבא דמוכח
יש לנישב זה דהיכא דאיפא עוד סברא גדולה המוכחא דלא אמי מרובא אזלינן פּתר
קורבא ובנד"ז יש סברא עצומה דאילו הבגדים אמי מרובא דעלמא לא היו בלי שום
אדם ויש ראיה ג"כ לזה מהא דתולין את השליא בולד אפילו עד כ"ג ימים ומ"מ אין
מכ"ז ראיה להקל בנד"ז להוציא האשה מחזקת א"א עי"ז ועי' תוס' יבמות (קט"ז
א') סד"ה אותיות ובהג"ה אחר זמן נתבאר דאין שום ראיה לנגד מהתוס' דיבמות (קט"ז)
סד"ה אותיות ויש סברות נכונות לחזק דבנד"ז שפיר מחזקינן הלבושים הסמוכים
לההרוג פאילו ההרוג מלובש בהן מחמת שלשה הוכחות בריאות): ג אמנם כ"ז פשבאנו
לדון מפאת הסמיכות לבד והיינו פשנמצא גוף ההרוג ערום והבגדים סמוכים לו ובכה"ג
החמיר הב"ש בתשובת חב"י סי' קל"א הנ"ל אבל פשמקצת הבגדים מלובש בהן ההרוג
אע"פ שמשקצתן רק סמוכים לו והבגדים שייכים זה לזה כמו שספּר בגדי האדם עד"מ
הם פתונת ומכנסים ופזמקאות כובע ומנעלים ארבע פנפות קאפּטען זופיצע חגורה וכה"ג
ועוד זאת שידוע בטביעת עין שפּל בגדים אלו ממש הנה מלובש בהן בעל אשה זו שהלך
בדרך זה שנמצא ההרוג והבגדים הנ"ל.

מקצתן על ההרוג. ומקצתן סמוכים לו וכנדון שאילתינו ע"ז י"ל פּינן דמלבד הסמיכות
עוד זאת הבגדים שההרוג לבוש בהן הן ג"כ עדים מוכיחים שגם המקצתן הסמוכים
הן ממנו פּינן שפּל בגדים אלו שייכים זה לזה וגם ידענו שפּולן יחד היו מלובשים על
אדם אחד שהלך בדרך זה.

והרי נמצא גוף וכל הבגדים ואע"פ שמשקצתן רק סמוכים י"ל עבידי דמשמטי מההרוג
ע"י פּמה סיבות שמסתמא הרוצחים חיפשו בבגדיו אם הנה לו ממון ועדיף טובא מדין
פירות שמשקצתן בפלי ומקצתן ע"ג קרקע' דאימא פּרק אלו מציאות (דכ"ה ע"א) דהדבר
מוכיח דהנה דע"ג קרקע דהנה הוא וסייב להחזיר למי שימתן סימן בפלי דהא התם אע"פ
שהפירות מין אחד הם מ"מ אין אנו יודעים מעצמינו שפירות אלו שע"ג קרקע היו יחד
בפלי א' עם הפירות שבתוך הפלי דהרי י"ל שאדם אחר איבדן פּאן ומעולם לא היו
שייכים פּלל להפירות שבפלי דטובא תפוחים איפא בעולם ואין פּאן ראיה רק מהסמיכות
ושפירות ממין א' ונהרי גבי שלשה מטבעות זה ע"ג זה כתב בשט"מ פּרק אלו מציאות
(דכ"ה א') בשם הרמב"ן דהא דבעינו זה על גב זה דאל"כ תיִישֵׁינן שפּא מאחר ג"כ נפלו
פּאן מקצת כו' הרי אף שהן סמוכין זה אצל זה לא סמכינן לומר דנדאי פּולהו מאיש אחד
נפלו פּולהו ואף שהרא"ש שם יש לו פּירוש אחר מ"מ בתשו' א' פּתבתי קצת ראיות לפי
הרמב"ן ונהנה להרמב"ן צ"ל דגבי פירות שמשקצתן בפלי ומקצתן ע"ג קרקע עדיף מדין
שלשה מטבעות זה אצל זה והיינו מש"כ שמלבד סמיכת הפירות זל"ז הנה ג"כ הפלי
שבתוכו מקצת פירות מורה ג"כ ע"ז שפּל הפירות אבידה אחת היא ובתוך הפלי היו
פּולהו אף בנד"ז איפא הוכחה עצומה פּינר שאת מטעם הנ"ל דמלבד הסמיכות בהכרח
הבגדים פּולהו שייכים זה לזה ונהרי ידענו שפּולהו היו מלובשים יחד ממש על גוף אדם א'
ונהי שלא ידענו שפּולהו היו על ההרוג הנה מ"מ מאחר שנמצא מקצתן עליו ומקצתן
סמוכים לו ידענו שפּולהו היו על אדם א' שהלך בדרך זה ממש ונעלם יש להחזיק שפּולהו

הן היו מְלוּבָּשִׁין על הַהַרוּג מִמָּשׁ אִף מֵה שֵׁיִשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּזֶה הוּא כִּי דְבִפְיֹתוֹת שֶׁמִּקְצָתוֹ בְּפִלִי וּמִקְצָתוֹ עַל גַּב קָרְקַע.

ג"כ אין הוֹכְחָה זוֹ רַק כְּמוֹ סִימָן בִּינוּנִי וְכִּי מִשְׁמַע קֶצֶת מִמ"ש הַרְמַב"ם פִּט"ו מֵהִלְכוֹת אַבְיָדָה הִי"ג וְאִם מֵרֵאשִׁית הַדְּבָרִים שֶׁהֵן שֶׁל אָדָם אֶחָד חֲזָיִב לְהַכְרִיז כו' פִּיצַד כו' הִיוּ מִקְצָת הַפְּיֹתוֹת בְּפִלִי וּמִקְצָתוֹ בְּאַרְצֵי חֲזָיִב לְהַכְרִיז עכ"ל וַיֵּשׁ לֹאמֵר דְּהַךְ עֲנִין מֵרֵאשִׁית הַדְּבָרִים שֶׁהֵן כו' פֶּתַח הוֹכְחָה זוֹ הִנֵּי רַק כְּמוֹ סִי"ב וּבְאַבְיָדָה מְהִנֵּי הוֹכְחָה זוֹ כְּמוֹ דְּמִהְנֵי סִי"ב: מִשָּׂא"כ הִיא דְּבַעֲיָנוּ סִי"מ י"ל דְּלֹא סְמַכִּינוּ פֶּלֶל עַל הוֹכְחָה כְּזוֹ וְהִגַּם שִׁי"ל דַּנְד"ו הִנֵּי הוֹכְחָה עֲצוּמָה בְּיוֹתֵר מִבְּפִיֹּתוֹת שֶׁמִּקְצָתוֹ בְּפִלִי כַּנ"ל מ"מ אֶפְתִּי אֵין לְנוּ רֵאשִׁית דְּחֻשׁוֹב כְּמוֹ סִימָן מְנוּבָּהָק וּבִמְרָה"צ סִי"ק צ"ב פֶּתַח לְהוֹכִיחַ דְּפִיֹּתוֹת שֶׁמִּקְצָתוֹ בְּפִלִי וּמִקְצָתוֹ ע"ג קָרְקַע ה"ל פְּדִין פְּנוּלָן בְּתוֹף הַפְּלִי אֲלֵא דֹאֵפ"כ אֵין הַכְּרַח מְזִה לְמִקְצָת בְּגָדִים עָלָיו וּמִקְצָת סְמוּכִים לוֹ לֹאמֵר דֵּה"ל פְּכוּלָן עָלָיו שֵׁיִשׁ מְקוּם לְבַע"ד לְחֻלּוֹק וְלֹאמֵר דְּלֹא דְמִי לְפִיֹּתוֹת בְּפִלִי שֶׁפְּנוּלָן דְּבָר אֶחָד הֵם מִשָּׂא"כ בְּבָגָדִים שֶׁפֶל אֶחָד מְשׁוּנָה מְחֻבְּרוֹ כו' וּלְפַע"ד אֲזַיִל בְּתֵר אִיפְכָא דְּהִקָּא ה"ל הוֹכְחָה עֲצוּמָה יוֹתֵר מִבְּפִיֹּתוֹת דֹּאֵ"ג שֶׁפְּנוּלָן דְּבָר אֶחָד.

הם מ"מ אין לנו רֵאשִׁית בְּרוּרָה דְּשִׁיכִי זֶה לְזֶה מִשָּׂא"כ הִיא אֲנוּ יוֹדְעִים בְּבִיֹּרוֹר שֶׁפֶל הַבְּגָדִים אֵלוֹ הִיוּ מְלוּבָּשִׁים עַל אָדָם אֶחָד א"כ שִׁיכִים זֶה לְזֶה בְּנֹדָאֵי נוֹסָף ע"ז שֶׁמִּצַּד עֲצוּמוֹת הַבְּגָדִים הֵן שִׁיכִים זֶה לְזֶה וְכַנ"ל וְלָכֵן אִם בְּפִיֹּתוֹת שֶׁמִּקְצָתוֹ בְּפִלִי וּמִקְצָתוֹ ע"ג קָרְקַע דִּינָן פְּכוּלָן בְּתוֹף הַפְּלִי נֹדָאֵי כ"ש בְּנֹדָוֹן זֶה אֲלֵא שִׁי"ל דְּשָׁם אֵין זֶה רַק שֶׁמֵּרֵאשִׁית הַדְּבָרִים וְכַנ"ל וּמ"מ י"ל שֶׁנִּדְּוֹן זֶה יֵשׁ לְדַמּוֹת לְהָא דֹּאִיתָא בְּנֹדָה פְּרַק הַמְּפֻלָּת (דָּרַ כ"ו סֵע"ב) הַמְּפֻלָּת מִיֵּן בְּהִמָּה חִזָּה נְעוּף וְשִׁלְיָא עֲמָהּ בְּזִמְנָן שֶׁהַשְּׁלִיא קְשׁוּרָה עֲמָהּ אֵין חוֹשְׁשִׁין לְנֹלָד אַחַר אֵין שִׁלְיָא קְשׁוּרָה עֲמָהּן חוֹשְׁשִׁין לְנֹלָד אַחַר הַרִינִי מְטִיל עָלֶיהָ חוֹנָמֵר שְׁנֵי וְלָדוֹת שְׁאֵנִי אוֹמֵר שְׁמָא נִימּוֹחַ שְׁפִיר שֶׁל שִׁלְיָא וְנִמּוֹחַ שִׁלְיָא שֶׁל שְׁפִיר.

וְעִינָן תּוֹסְפוֹת שֶׁם ד"ה הַמְּפֻלָּת: וְלִכְאוּרָה נִרְאָה הַטַּעַם כו' אֲבָל נָפַל כו' וְהַרְמַב"ם וְהַרְשֵׁב"א ס"ל דְּנָפַל פְּחִיָּה נְעוּף עִינָן ב"י סִימָן קצ"ד וְאִיף שִׁיָּהָה עכ"פ מוּבָן דְּבַהַמְּפֻלָּת בְּהִמָּה וְחִזָּה נְעוּף לֹא מְהִנֵּי סְמִיכוֹת הַשְּׁלִיא מְשׁוּם שֶׁאֵין רְגִילוֹת הַשְּׁלִיא לְהַפְרֵד מִן הַנֹּלָד וְכִינּוּן דְּנִפְרָדָה חֲזִישִׁינָן לְנֹלָד אַחַר מִשָּׂא"כ בְּהַפְּלִיָּה נָפַל אוֹ בְּנֹלָד לְהַרְשֵׁב"א מְהִנֵּי אֶפְילוֹ אֵין כָּאֵן סְמִיכוֹת פֶּלֶל שֶׁהַשְּׁלִיא יָצְתָה אַחַר כְּמָה יָמִים אֵין חוֹשְׁשִׁין לְנֹלָד אַחַר וּמ"מ גַּם בְּהַמְּפֻלָּת בְּהִמָּה וְחִזָּה נְעוּף כְּשֶׁהַשְּׁלִיא קְשׁוּרָה עֲמוֹ עֲדִיף מִהַסְּמִיכוֹת וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לְנֹלָד אַחַר לִכ"ע וְהִנֵּה בְּנֹדָוֹן זֶה דְּהַבְּגָדִים לְהַהַרוּג י"ל דְּהִנֵּה כְּשִׁלְיָא לְנֹלָד שֶׁל קִינָמָא דְּמָה שֶׁנִּמְצָאוּ רַק סְמוּכִים לוֹ י"ל דְּלֹא שִׁיָּהָ ע"ז הַטַּעַנָּה מְדוּעַ נִפְרָדוּ מִמֶּנּוּ שֵׁיִשׁ לְתַלוֹת שְׁרוּצְחִים הַפְּשִׁיטוּם לְחַפְשׁ בְּבָגָדָיו וְכֵה"ג וְלָכֵן אִף שִׁי"ל דְּלֹא סְמַכִּינוּ ע"ז לְהוֹצִיא הָאִשָּׁה מִחֻזְקָת א"א אוֹ שִׁי"ל מְדוּעַ נִפְרָדוּ מִמֶּנּוּ כֹּל הַבְּגָדִים דֹּאֵין רְגִילוֹת כ"כ כֵּן אֲבָל כְּשֶׁמִּקְצָת הַבְּגָדִים מְלוּבָּשִׁים עָלָיו מִמָּשׁ אֵע"פ שֶׁמִּקְצָתוֹ רַק סְמוּכִים לוֹ י"ל דְּדוּמָה קֶצֶת לְדִין שִׁלְיָא קְשׁוּרָה עֲמָהּן דְּמִהְנֵי אֶפְילוֹ בְּבִהִמָּה חִזָּה נְעוּף כַּנ"ל.

לְכַף י"ל דְּבַכָּה"ג סְמַכִּינוּ אֶפְילוֹ בְּאִיסוּר עֲרוּנָה נְעוּד דְּהִנֵּה הַמַּגִּיד פִּי"ג מֵה' גְּרוּשִׁין הִי"ח הַעֲלָה דְּמוּכָח בְּש"ס דִּילֵן דְּמַעֲיָדִין עַל הַמַּגְוִיָּד וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא בְּסַפִּין מְלוּבָּנָת נְכוּהָ אִא"כ יְדוּעַ שְׁנִתְגַּיִיד בְּסַפִּין מְלוּבָּנָת.

אע"פ שבירושלמי מבואר דחיישינן לזה הא הש"ס דילן פליג אהירושלמי בכמה ענינים שם ועיין הגמ"י שם אות ה' דלא פירושילמי כו' עכ"פ מבואר מהמגיד דלא חיישינן לשמא נעשה מעשה דלא שכיח פלל כמ"כ הקא י"ל דלא חיישינן למקצת בגדים הסמוכים לו שאינו ממנו כיון שמקצתו עליו ולא שכיח פלל שהסמוכים לו יבואו לשם שלא, מזה שמקצתו עליו ואין לדחות דעתם הטעם כיון דאפילו נתגיד בספין מלובנת י"ל שקרוב שימות רק שאינו ודאי שימות ויכול להיות שיחיה משא"כ בספין שאינה מלובנת אינו חי בשום ענין וכיון שכן לא חיישינן בסתם מגוייד לשמא בספין מלובנת נכנה משום דלמילתא דלא שכיח פלל כזה לא חיישינן היכא דאפילו לפ"ז רובו למיתה כו' דמ"מ נד"ז ג"כ לא גרע מנדון שהוא דהא עכ"פ בנד"ז אפילו את"ל שהבגדים הסמוכים ודאי אינן מההרוג הרי מצד מקצת הבגדים שנמצא ההרוג מלובש בהן אף למ"ד דחיישינן לשאלה לא גרע מדין מגוייד בספין מלובנת דג"כ אין כאן עדות פלל אף דעתם רובו למיתה ה"נ גבי חששא דשאלה י"ל כן דנדאי ע"פ רוב יש להחזיק שהוא הנהרג אלא דאעפ"כ אין זה עדות פלל אפילו מדאורייתא אף פשוטוסף על זה סמיכות הבגדים הנשארים דלא שכיח פלל שמא יבאו ממקום אחר יש לדונן פאילו פולן עליו ממש ובנד"ז יש עדיפות יותר דה"ל הפרת המת שאין מחמירים בו כ"כ כמו אם הספק בעצם הפיתה דהיינו מגוייד כו' ולכן אפילו להרשב"א שם דס"ל במגוייד פהירושלמי י"ל דיודה בנד"ז ועוי"ל טעם אחר דלמ"ד דשני סימנים בינונים טובים מצטרפין להיות כמו סימן מובהק ועיין מרה"צ דעכ"פ פ' כשפל אחר מהשני סי"ב עדיף משאר סי"ב וקרוב להיות סי"מ אז שניהן יחד לכ"ע ה"ל כמו סי"מ.

א"כ בנד"ז פבר נתבאר דסמיכות הבגדים לההרוג מצד עצמן מורה יותר שהן ממנו כמו דתולין את השליא בולד של קיימא וכמו בנמצא בשפת הספל כו' ולא גרע מסי"ב ועדיף מיניה ולקצת אחרונים ה"ל כמו עליו ממש ונהגם שאין לסמוך על זה עכ"פ בהצטרף לזה עוד ההוכחה שמקצת הבגדים הן על ההרוג שהן הן עדים מוכיחים ג"כ על מקצת הסמוכים שהן ממנו מצד שייכות הבגדים זה לזה.

ומצד שידוע שפולן היו מלובשים על אדם אחד שהלה בהן בדרה זה ונעלם מן העין. י"ל דהצטרפות הוכחה זו לא גרע מצירוף שני סימנים בינונים טובים יותר מסתם שני סי"ב דמצטרפין להיות פסימן מובהק ממש: (וכל הנ"ל כשפל הבגדים רק סמוכים לו אבל פשקצתו מלובשים עליו עדיף מפירות שמקצתו בפלי ומקצתו ע"ג קרקע דלא כהמרה"צ.

ומ"מ אין לנו ראיה דהוי כסי"מ ומפירות הנ"ל אין ראיה דשם י"ל דהוי רק כסי"ב: ויש קצת ראיה מדין שליא קשורה עמהן דעדיף מסמיכות דשליא עמהן בנדה (דכו"ו סע"ב). וממ"ש המגיד פי"ג מה"ג הי"ח דאין חוששין לשמא בספין מלובנת נכנה גם י"ל דהסמיכות הוי עכ"פ כסי"ב טוב וכשנוסף ע"ז שמקצתו מלובשים עליו והלה בדרה זה ה"ל חיבור שני סי"ב טובים ונהוי סי"מ): ד ועוד בדרה אחר נראה לטעון להקל פי הנה נחזי אנו למאי נחוש לה דהא ע"י חששא דשאלה לבד שנזכר בגמרא דחיישינן לשאלה הנה עי"ז לבד אין די להחמיר הגם כי זה מספיק שלא להתיר ע"י בגדים שנמצא לבוש בהן ההרוג מ"מ כיון בצירוף שאר בגדים שנמצא סמוכים לו ה"ל שאילת פל בגדיו

ושאילת פלים דלא מושלי דל"ח בכה"ג לשאלה א"כ א"א להחמיר רק ע"י שנבדה תירוץ על הבגדים הסמוכים שהם אינן לבושים של ההרוג פלל ואע"פ שיזענו שהבגדים הסמוכים והבגדים שעל ההרוג הן הפל מספר לבושים שהיה לבוש בהם אדם אחד בעל אשה זו.

נאמר שמקצתן השאיל לאדם זה שנהרג ומקצתן איבדו פאן בעל אשה זו סמוך ממש למקום שנהרג השואל ולכן הם סמוכים זה לזה פל הבגדים וההרוג: וכ"ז הוא חששא רחוקה מפמה טעמים האחד דא"כ סוף סוף כיון שתצטרף לומר שמקצת בגדיו השאיל ומקצת בגדיו אבד א"כ הוא נשאר ערטיילאי.

וה"ל כשאילת פל בגדיו דלא חיישינו שישאר עצמו ערטיילאי ולא מיבעיא שאין לחוש שמתחלה אבד המקצת ואח"כ השאיל המקצת דא"כ ה"ל ג"כ שאילת פל בגדיו שנשארו לו (ועיין תשו' גבעת שאול ססי' ד' כיון דאיתן שני בגדים כו' א"כ כו').

אלא גם להפך שמתחלה השאיל ואח"כ אבד ג"כ י"ל דאין לחוש. די"ל דדי לחוש לחששא דשאלה הנזכר בגמרא ולא כשנצטרף עוד להוסיף סיבה שנייה לומר שמלבד השאלה ג"כ עוד זאת נזדמן ג"כ אבידת יתר בגדיו שנשארו לו אחר השאלה שמלבד שהיא אבידה דלא שכיחא פלל וכלל שיאבד אדם פל בגדיו שלבוש בהן תמיד וכמו זר נחשב אבידה כזו עוד זאת גם שנזדמן סיבה נפלאה שהיה האבידה במקום שנאבד ונהרג השואל שהיה לבוש קצת בגדיו שהשאיל לו ואע"ג דלקאורה משמע בגמרא דחיישינו לשאלה אף בענין שצריך לומר שמלבד השאלה היה ג"כ אבידת חפץ זולתי האבידה שאנו דנין עליה והוא מדפריף (ב"מ כ"ז ב') ואי ס"ד חיישינו לשאלה פי מצאו קשור בכיס אמאי פשר נחוש לשאלה ונהרי התם זה האיש שואל גט וידעינו שאבד גט כמ"ש התוס' פ"ק (דב"מ די"ח ע"ב) סד"ה נפק דק ובפסקי מהרא"י ססי' קס"א וא"כ אם נחוש לשאלה נצטרף לומר שמלבד שאלה זאת והאבידה הנמצאת שאנו דנין עליה עוד היה אבידה שניה דגט ואעפ"כ פריף דאי חיישינו לשאלה נחוש להכי לומר שהיה שאלה ואבידה זו לבד אבידת גט שאבד איש זה אף יש לחלק פי התם אבידת גט שאבד איש זה ענין בפ"ע הוא אבל בכיס זה לא נצטרף לומר דהיה רק שאלה ואבידה אחת.

משא"כ ה"א נצטרף לומר דבבגדים שהיה לבוש בהן ראובן בעל אשה זו היו תרי תינהי מקצתן השאיל לשמעון ונאבד ונהרג בהם ומקצת השאר היה בהם אבידה שאיבדו ראובן עצמו.

נהרי זה שפדבר אחד עצמו יהיה שני אבידות דהיינו שיאבדו ראובן וימצאנו שמעון ויאבדנו מוכרח בגמרא דלא חיישינו להכי וזהו שהכריחו האחרונים דאע"ג דחיישינו לשאלה מ"מ לאבידה לא חיישינו דאל"כ מאי משני לא שיולי אינשי אונפא וכן בכיס וארנקי נחוש דילמא איבדו וזה מצאם וחזר ואיבד בהם הגט א"ו דכולי האי לא חיישינו ועיין בפנ"י בגיטין (כ"ח א') במ"ש התוס' שם א"נ שיודע שבחפיסא או בדלוסקמא איבדו.

בשהכריחו התוס' דבכה"ג לא חיישינו וצריך להבין הא גם בעצם חששא דניחוש. לשאלה במצאו קשור בכיס כו' א"א לחוש אא"כ נאמר שהיה אבידה שניה לבד זאת ואעפ"כ

חיישינו וא"כ מאי משני פיס וארנקי לא משאלי מ"מ נחוש לאבידה דהיינו שבפיס זה קיה שני אבידות פנ"ל וכמו דהתם חיישינו לאבידת שני גיטין שוין ועכצ"ל דאבידת גט שני ענין בפ"ע הוא וחישינו לזה אבל שינדמן שפחפץ א' דהיינו הפיס וארנקי יהיה שני אבידות זה אחר זה שיאבדנו ראובן וימצאנו שמעון ויחזור ויאבדנו עם גט שהניח בו פולי האי לא חיישינו וא"כ פינון שמוכרחים אנו לחלק בין אבידה לאבידה דבפחפץ א' הוא דלא חיישינו לשני אבידות משא"כ בשני חפצים א"כ י"ל דכמ"כ בגדי ראובן אע"פ שהם הרבה בגדים מ"מ מאחר שהן בגדים שאדם לובשן תמיד הם דומים לבגד וחפץ אחד וכשנצטרף לומר שהיה בהן שני אבידות שמקצתן השאיל לשמעון ונאבד ונהרג בהם ומקצתם איבד ראובן עצמו עד שבין שני האבידות איבד כל בגדיו י"ל דכולי האי לא חיישינו כמו דלא חיישינו בכיס וארנקי ודומיהן לשיארע בהן שני אבידות ואע"ג שי"ל ג"כ דכיון שהבגדים הם רבים לא דמי לכיס וארנקי שהם חפץ אחד ממש מ"מ י"ל דיותר דומה לזה מלשני גיטין של שני בני"א שאינם שייכים זה לזה פלל משא"כ מספר בגדים שאדם אחד לובש פולם יחד דבר אחד נינהו ועוד דהנה עוד יש לחלק בין אבידת שני גיטין דחיישינו ובין שבפיס.

וארנקי לא חיישינו לשני אבידות דגבי פיס וארנקי לבד שני האבידות נצטרף לומר ששמעון שאבד גט השני הוא מצא הפיס וארנקי שאבד ראובן וחזר שמעון והניח בו גט שני ואיבדו וא"כ צריף לחוש לאבידה דראובן ומציאה דשמעון לבד אבידה זו השניה דשמעון המוצא וכולי האי לא חיישינו דהיינו לאבידה ומציאה מלבד אבידה זו משא"כ גבי אבידת שני גיטין דחיישינו הרי אע"ג דחיישינו שהיה אבידה זולת שאלה ואבידה זו מ"מ אין פאן רק אבידה שניה לבד ולא גם מציאה שהרי אנו אומרים שהגט שאבד איש זה לא נמצא עדיין וגט זה הנמצא הוא דשמעון רק ראובן איש זה השאיל לו הארנקי שלו והניח בו גט שלו ואיבדו וזה אינו רחוק כ"כ כמו כשצ"ל ג"כ מציאה ששמעון שאבד גט זה מצא הפיס וארנקי שאבד ראובן כו' ואע"ג שגם פאן צריף להוסיף שאלה תמורת המציאה מ"מ לאבידה ולשאלה חיישינו אבל לאבידה ולמציאה לא חיישינו כי מציאה רחוקה יותר משאלה ולמציאה לא חיישינו ולשאלה חיישינו ור"ל אע"ג שנצטרף לומר שהיו שני אבידות ושאלה אחד חיישינו אבל לשני אבידות ומציאה בינתיים לא חיישינו והנה גם לפי חילוק זה י"ל בנד"ז אם נחוש לאבידה אין זו כשני אבידות ושאלה אחד כ"א ג"כ כשני אבידות ושאלה א' ומציאה א' פינון שנמצא הקצת בגדים הנשארים סמוכים ממש לההרוג שלבוש בקצת יתר הבגדים הרי צריף לומר שהאבידה השניה קיה מכונן בצמצום ממש אצל השאלה והאבידה האחת: דזה שיהיה האבידה במקום מסוים פרטי אצל ההרוג ממש ה"ל פעין אבידה ומציאה דכמו דלא חיישינו ששמעון ימצא בגד שאבד ראובן ויהיה שמעון הוא הנהרג ונאבד בהם משום דה"ל אבידה דראובן ומציאה דשמעון ושחזר שמעון ונאבד ונהרג בבגד זה.

כמ"כ בנד"ז פשנאמר שההרוג שלבוש בקצת בגדי ראובן זהו שמעון ששאל הבגדים מראובן ונהרג ואבד בהם הרי אירע שאלה ואבידה א' בבגדי ראובן אצל שמעון ועוד זאת יתר הבגדים שנודמן שהיה בהם אבידה שאיבדם ראובן קיה האבידה דוקא אצל שמעון ההרוג שלבוש בקצת בגדי ראובן וה"ל פעין מציאה דשמעון בגדי ראובן הנשארים ג"כ עד שנראה שהם ממנו מצד הסמיכות ואע"ג דאין זה כמו מציאה שמוצא

בְּחֵייו וּלְבָשָׁם כּו' מִשָּׂא"כ הֵכָא ר"ל שֶׁהַבְּגָדִים הַנֶּאֱבָדִים מֵצֵאוּ אוֹתָן [רק הַחֵידוּשׁ] שִׁיְהִי הָאֲבִידָה אֲצֵלוֹ מִמֶּשׁ.

מ"מ אֲדַרְבֵּה י"ל דְּאִיפָּא פֶּאן תִּינְהִי יוֹתֵר מִבְּמִצִּיאָה שֶׁמֵּצֵא בְּחֵייו דה"ל רק אֲבִידָה שֶׁאֲבִיד רְאוּבֵן הַבְּגָד וּמִצִּיאָה שֶׁמֵּצֵאוּ שְׁמֵעוֹן וּשְׂאח"כ נֶאֱבֵד וְנִהְרַג בְּהֵם וְהוּא הַנִּמְצָא וְהַסְּפֵמַת הַפּוֹסְקִים דל"ח לְזַה פְּלֵל וְכֵאן נוֹסֵף ע"ז עֲנִין שְׂאֵלָה דְּלִיפָּא הֵתָם רק אֲבִידָה וּמִצִּיאָה וְהֵכָא אִיפָּא שְׂאֵלָה וְאֲבִידָה דִּהֵיִינוּ קִצַּת בְּגָדִים שְׁלֵבוּשׁ בְּהֵם הַשְּׂאִיל לוֹ וְנֶאֱבֵד בְּהֵם וְהַבְּגָדִים הַסְּמוּכִים הֵן פְּעִין אֲבִידָה וּמִצִּיאָה דִּהֵיִינוּ מֵה שֶׁמְכּוֹנוֹן הָאֲבִידָה אֲצֵל הַהֲרוּג מִמֶּשׁ דה"ל פְּעִין מִצִּיאָה וְלֹא דְמִי לְשֶׂאֵר אֲבִידָה כְּמוֹ אֲבִידָה שְׁנִיָּה דְּגֵט שֶׁר"ל שֶׁנֶּאֱבֵד שְׂלֵא בְּמִקּוּם מְסוּנִיִּים וְגַם שְׂלֵא נִמְצָא פְּלֵל עֲדִינן מִשָּׂא"כ הֵכָא אֲבִידָה זוֹ ה"ל פְּעִין מִצִּיאָה וְעִי' תוּס' דב"מ (דכ"ב סע"ב) שְׂאִין רְגִילוֹת שְׁשֻׁנִי בְּנֵי אָדָם אֲבָדוּ חֲפָץ זֶה פְּזָה וּבְמִקּוּם אֲחֵד וְלָכֵן אַע"ג דע"י שְׂאוּמֵר אֵת הָאֲבִידָה אִינוּ סִימָן דְּחֵיִשִּׁינן שְׂמָא גַם אַחַר אֲבֵד חֲפָץ זֶה מ"מ ע"י הַמְּקוּם הֵנָּה סִימָן דְּלֹא חֵיִשִּׁינן שְׁבְּמִקּוּם זֶה יְהִיָּה אֲבִידָה עוֹד פְּזָה כּו' וְהֵתָם הֵיִינוּ אַע"ג שְׂאִין שֵׁם צְמֻצוּם הַמְּקוּם כ"כ כְּבִנְד"ז שֶׁנִּמְצָאוּ סְמוּכִים מִמֶּשׁ אֲצֵל הַהֲרוּג עַד שְׁגַם הַסְּמִיכוֹת מֵצֵד עֲצָמוֹ מוֹרָה שֶׁהוּא מְמַנּוּ כְּמִשְׁנַת"ל: וְלָכֵן י"ל דל"ח לְזַה פִּינּוֹן דָּאָם נְחוּשׁ לְזַה צ"ל הַרְבֵּה תִינְהִי נִנְדְמָנוּ יַחַד הַכֹּל בְּבִגְדִים אֲחֵדִים דְּרְאוּבֵן שְׁלֵבוּשׁ בְּהֵן תְּמִיד רְאוּבֵן: (י"ל דְּאִין לְחוּשׁ רק לְשֶׂאֵלָה וְלֹא פְּשִׁנְצָרָה לְהוֹסִיף שְׁלֵבֵד קִצַּת בְּגָדוֹ שֶׁהַשְּׂאִיל לוֹ גַם אֲבֵד יֵתֵר כֹּל בְּגָדוֹ וְשִׁיְהִי הָאֲבִידָה מִמֶּשׁ בְּמִקּוּם שְׁנֵפֵל הַשְּׂוֹאֵל הַרוּג וְהָא דְּגַבֵּי מֵצֵאוּ קָשׁוּר בְּכִיס פְּרִיָּה דְּנִיחּוּשׁ לְשֶׂאֵלָה אַף שְׂצָרִיָּה עִי"ז לְהוֹסִיף ג"כ אֲבִידָה דְּגֵט אַחַר שְׂאִינֵי הֵתָם שְׂתֵאמֵר שִׁיְהִי אֲבִידָה דְּגֵט אַחַר שְׂאִינֵי שִׁיְהִי פְּלֵל לְהַחֲפִץ שֶׁהַשְּׂאִיל וְנֶאֱבֵד מִשָּׂא"כ הֵכָא תֵאמֵר שֶׁהַשְּׂאֵלָה וְהָאֲבִידָה הַכֹּל בְּמִסְפֵּר בְּגָדִים שְׁלֵבוּשׁ בְּהֵן רְאוּבֵן תְּמִיד שֶׁהֵם פְּדָבֵר אֲחֵד וּכְשֶׁתֵּאמֵר שְׂאִירַע בְּמִקְצָתָם שְׂאֵלָה וְאֲבִידָה וּבְמִקְצָתָם עוֹד אֲבִידָה בְּמִקּוּם הַשְּׂאֵלָה ה"ז כְּמוֹ דְּלֹא חֵיִשִּׁינן, בְּכִיס וְאַרְנָקִי לְאֲבִידָה וְלְמִצִּיאָה וְאֲבִידָה כּו' וְהַגַּם שִׁי"ל דִּהֵתָם עֵינָר הַטַּעַם דְּמִצִּיאָה לֹא שְׂכִיחָא מ"מ גַם פֶּאן י"ל שֶׁאֲבִידָה זוֹ שִׁיְאֲבֵד הַמִּשְׂאִיל יֵתֵר כֹּל בְּגָדוֹ בְּמִקּוּם שְׁנֵהְרַג הַשְּׂוֹאֵל ה"ל פְּעִין אֲבִידָה וּמִצִּיאָה וְעוֹד שְׂאֵלָה וְאֲבִידָה דִּהֵיִינוּ שֶׁנֶּאֱבֵד וְנִהְרַג בְּהֵן הַשְּׂוֹאֵל וְלֹא חֵיִשִּׁינן לְזַה כְּמוֹ דל"ח בְּכִיס וְאַרְנָקִי לְאֲבִידָה וּמִצִּיאָה (וְאֲבִידָה): הַ וְהִנֵּה עִם הַיּוֹת שְׁעֲדִינן יֵשׁ מְקוּם לְחֻלּוֹק וְלוֹמֵר דְּלֹא דְמִי מִמֶּשׁ לְאֲבִידָה וּמִצִּיאָה וְגַם לֹא דְמִי מִשׁוּם דִּהֵתָם אֲבִידָה וּמִצִּיאָה וְאֲבִידָה שְׁנִיָּה הַכֹּל בְּחֲפָץ אֲחֵד מִמֶּשׁ הַכִּיס וְאַרְנָקִי אֲבָל הֵכָא הֵן פְּמָה בְּגָדִים כּו' כְּנ"ל מ"מ יֵשׁ לְהַקֵּל וְנִקְדִים מִתְחַלְלָה לְבָאֵר אִיָּה לְמַדּוֹ הָאֲחֻרּוֹנִים דְּלֹא חֵיִשִּׁינן רק לְשֶׂאֵלָה וְלֹא לְאֲבִידָה מֵהָא דְּמִשְׁנֵי בְּגִמְרָא פִּיס וְאַרְנָקִי וְטַבְעַת לֹא מוֹשְׁלִי אִינְשֵׁי דמ"מ הָא אִיפָּא לְמִיחָשׁ לְנִפְיָלָה דִּילְמָא נָפֵל מִמְּנוּ הַכִּיס אוֹ אֲרָנְקִי וּמֵצֵאוּ אַחַר וְקָשֵׁר הַגֵּט בּוֹ אֵלָא וְדֵאִי דְּלִנְפִילָה לֹא חֵיִשִּׁינן כְּמ"ש בְּתִשׁוּבַת צ"צ סְסִי' ק"ו.

דִּהְלֵא י"ל דוֹן מִינְהַ וּמִינְהַ דִּהֵתָם הֵיִינוּ מִשׁוּם דִּהוּא ג"כ אֲבִידָה דִּיחִיד וּמִצִּיאָה דִּיחִיד שִׁיְאֲבֵד יוֹסֵף בֶּן שְׁמֵעוֹן וְיִמְצָאוּנוּ יוֹסֵף בֶּן שְׁמֵעוֹן וְלִנְפִילָה וּמִצִּיאָה דִּיחִיד לֹא חֵיִשִּׁינן מִשָּׂא"כ בְּעֵדוֹת אִשָּׁה שֶׁמֵּצֵאוּ הַרוּג אַף שֶׁהַנְּפִילָה הִיא דִּיחִיד לוֹמֵר שֶׁבְּעֵלָה שָׁל זוֹ אֲבֵד הַכִּיס וְאַרְנָקִי מ"מ הַמִּצִּיאָה הִיא דְּרַבִּים דִּהֵיִינוּ מֵאֵן דִּהוּא מֵצֵאוּ וְהוּא הַנִּהְרַג וִי"ל עֲפֵמ"ש בְּתוֹנִים סִי' ס"ה ס"ק י"ב בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א בְּגִיטִין דל"ד לִיחִיד כ"א לְרַבִּים ע"ש וְעוֹי"ל שִׁישׁ לְלִמּוֹד מִחֲמוֹר בְּסִימְנֵי אֲוֹכָף דְּמִשְׁנֵי לֹא שִׁיּוּלֵי אִינְשֵׁי אֲוֹכְפֵי מִשׁוּם דְּמִסְקַב לִיָּה

לחמרא דשואל ע' רש"י וזהו טעם רק על שאלה שצריך להחזירו ע"כ א"א לתקנו כמדת חמורו אבל אם חיישינו לאבידה ומציאה אין שייך דמסקיב כו' פי המוציא י"ל שתיקנו כמדת חמורו פי לא רצה להחזירו וכ"ש לפי הערוך דבשאלה המניעה מצד המשאל ולא מצד השואל דבאבידה לא שייך האי טעמא אלא מוכרח דלאבידה ומציאה לא חיישינו.

והתם ה"ל אבידה ומציאה דרבים והנה מקור החומרא לחוש לשאלה אף כשצ"ל עוד שהיה אבידה נובע מהא דפריה נחוש לשאלה גבי מצאו קשור בכיס פנ"ל ויש להשיב דשם אין הדבר מוכרח כלל לומר שהיה עוד אבידה.

דקא אף על גב שהתוספות דגיטין (דכ"ז ע"ב) ד"ה מעולם כ' ואומר ר"י דלעולם לא חשדינו ליה שישקור במזיד לומר שהוא שלו לקלקלה דמשום פשיטי דספרי לא היה מקלקלה דקא בעל שאמר גירשתי את אשתי נאמן ולא חיישינו להכי עכ"ל הרי מוכן מדבריהם שם דלפרש"י שם אין הבעל נאמן כלל וכ' מהרש"א שם על התוספות שם (דכ"ז ע"א) ד"ה פאן במקום דמה שתיקרו שם וי"ל כגון דידעינו שמזה יוסף בן שמעון נפל כו' ממ"ש דידעינו אלמא דהוא עצמו אינו נאמן שאבד שם גט וזהו לא פסברתם (דכ"ז ב') בשם ר"י וכ"כ התוס' בב"מ (די"ח סע"ב) דפרש"י א"ש טפי ונפקה יש גירסא בפספרי יב"ש זה.

וכן משמע ג"כ בפסקי מהרא"י ססי' קס"א דכתב פינן שזה האיש שואל גט ויודע שאבד גט ואין אנו מכירין אחר עכ"ל הרי לא כ' פינן שזה האיש ודאי אבד גט: דהיה משמע דנאמן ע"ז רק כ' ויודע שאבד כו' ור"ל אע"ג דאינו נאמן מדינא מ"מ אומדנא מיהו הוי שהרי הוא שואל גט ואין שום אחר שואל ומבקש אבל אילו היה ס"ל דמדינא נאמן וא"כ ודאי אבד פאן גט א"כ היה לו לכתוב הראי' ביתר שאת ויתר עז דקא אפילו בהחזקו שני יב"ש בעיר א' לרבה מהדרין לגט פשאין השפירות מצויות בלי שום סימנים מהאי טעמא דאין לנו לחוש שגם אחר [אבד] פאן פינן דאין השפירות מצויות כמ"ש התוספות (דכ"ז א') סד"ה פאן במקום וא"כ אף במקום שהשפירות מצויות או אפילו לרבי זירא ראוי לומר שהיה מהני טענה זו דאין לנו לחוש שגם אחר אבד פאן לשלא לחוש לשאלה עכ"פ את"ל דשאלה אינה חששא גמורה כ"כ וא"כ מזה היה מהרא"י מקריח ביותר דשאלה חששא גמורה ועצומה היא א"ו ס"ל למהרא"י ש"ל דחשדינו ליה דמשקור ואין שייך לומר פינן דהוא אבד ודאי אין לנו לחוש לאחר כו' שזה כתבו התוספות בכגון דידעינו ע"י עדים דמזה יב"ש נפל גט פאן.

ומ"ש התוס' דב"מ (די"ח ע"ב) סד"ה נפק דק וידעינו י"ל דמייירי ג"כ דידעי עדים משום דעכצ"ל פן לרבה בהחזקו שני יב"ש כמ"ש התוספות דגיטין (דכ"ז א') הנ"ל אבל מהרא"י דפריה ממצאו קשור ש"ל דמייירי בלא ידעי עדים לכן עשה האומדנא רק פינן שזה האיש שואל גט ויודע כו' ואין אנו מכירין אחר ור"ל דאומדנא והוכחה מיהו הוי אפילו בכה"ג שלא לחוש לשאלה אע"ג דאינו נאמן שנדאי אבד גט וכנ"ל וכ"ש אם הך דמצאו קשור מייירי בשליח המביא גט שאף להתוספות דגיטין (דכ"ז ב') בשם ר"י י"ל דחשדינו ליה שמשקור דקא כתבו הטעם דהבעל נאמן משום דבעל שאמר גירשתי את אשתי נאמן והיינו משום מיגו הואיל שפידו לגרשה ובשליח שאבד הגט דליכא שום

מיגו י"ל דנדאי אינו נאמן משום הפסד שקרו ועיין ב"ש סימן קל"ב ס"ק י"ב ובית מאיר שם.

וא"כ פיון שאינו נאמן א"כ אין מפאן ראיה דחיישינן לשאלה אף במקום שצ"ל עוד שיהיה פאן בנדאי עוד אבידה דהא הכא אין אנו מוכרחים לומר שיהיה אבידת גט שני פיון שאין נאמן פלל שאבד גט כו' רק שהוא אומדנא והוכחה פדכתב מהרא"י משא"כ כשצ"ל שונדאי הנה פאן אבידה י"ל דלא חיישינן לשאלה ולאבידה מיהו לפמ"ש התוספות בב"מ (דכ"ב סע"ב) דאפילו באבידה לא חשדינן ליה דמשקר כו' א"כ ה"ה בגט לפ"ז צ"ל דחיישינן לשאלה ולאבידה והנה הצ"צ בתשובה ססי' ק"ו הובאה בק"ע סעי' תכ"ז כ' דלאבידה דהיינו לנפילה לא חיישינן פלל והביא ע"ז ב' ראיות הא' ממה שפסק הרא"ש פ"ק גט פשוט ססי' ל"ה דלנפילה לא חיישינן וילפינן מממונא דהוחזקו לאיסורא דלא הוחזקו וס"ל דנה נק' לא הוחזקו דמהיכי תיתי לן לומר שנפל הסידור מן ר' יחיאל ודבריו תמוהים דהתם בפ"ק גט פשוט הטעם דלא חיישינן לנפילה היינו משום שהלה מוחזק בה דכיון שנה מוחזק בה מהי תיתי לחוש לנפילה ושנה מצאו ועיין בתוס' דיבמות (דקי"ו א') סד"ה אותיות שתמה ר"י פיון שנה מוחזק בה אמאי נחוש לפקדון וע"ש מה שתיגרין ולכן י"ל דבכה"ג הוא דלא חיישינן לנפילה משא"כ בנדון דהצ"צ דר"ל שלא נחוש פלל לנפילה אף שלא ידעינן שנמצא אצל ההרוג ממש אין ראיה משם פלל דהא ל"ד פלל להיכא דידעינן שנה מוחזק בה דבכה"ג מייירי בפ"ק גט פשוט אע"ג שהצ"צ אח"כ הרגיש בחילוק זה וכתב שיש ראיה ממצאו קשור בכיס דלנפילה לא חיישינן אע"ג דאיתרע דידעינן שנפל מנה ומצאו אחר כו' ור"ל דשם ג"כ אין זה מוחזק בה.

אף גם ע"ז יש להשיב דהתם היינו דלא חיישינן לנפילה ולמציאה ולנפילה שניה ר"ל דלא חיישינן שנפל מיב"ש זה ומצאו יב"ש אחר ואח"כ חזר הוא ואיבדו ונפל ממנו דלבדות נפילה ומציאה זולת נפילה שניה זו והפל בחפץ אחד פולי האי לא חיישינן ואיך נביא ראיה מפאן שלא נחוש אפילו לנפילה לבדה בלי שום מציאה ולא מבעיא פנדון החשש שלו שחשש שהמשרת של הפריץ מצא הסידור בדרה שלא אצל ההרוג פלל דא"כ פשיטא דהוי נפילה לבדה בלי שום מציאה שהרי לא נמצא אצל ההרוג ומהיכי תיתי שלא לחוש לנפילה לבדה אלא אפילו נמצא הסידור אצל ההרוג י"ל דהוי אבידה בלי מציאה שי"ל שר' יחיאל אבד פאן הסידור שלו אצל, ההרוג או שאח"כ נהרג פאן אדם א' פלל לאבידה ומציאה דהיינו שאחר שנאבד מצאו אדם א' וחזר ואיבדו כו' ומה שכתבנו לעיל לצדד לאבידה כזו דומה לאבידה ומציאה היינו כשנמצא ההרוג מלובש בקצת בגדים של האדם שאנו רוצים לומר שממנו נאבד החפץ זה פאן אז יש לומר דה"ל כאבידה ומציאה שמצאו הבגדים של המשאיל הנאבדים את השאולין ואת השואל עד שהיו לאחדים משא"כ כשנמצאו אצל סתם הרוג שאינו לבוש פלל בגדים של זה האובד אין אבידה זו ענין פלל לאבידה ומציאה וגם שם לא כתבנו סברא זו רק לצדד ור"ל דאין לחוש לאבידה דלא שכיחא כזו כשצריף לומר עוד ג"כ שאלה.

משא"כ בנדון דהצ"צ שלא היה שם ענין שאלה זולתי שלא לחוש לסתם אבידה לבד י"ל דאפילו נמצא אצל ההרוג חיישינן לאבידה וכ"ש בנדון שלו פנ"ל וראיתי אח"כ במרה"צ ס"ק צ"ב דפ"ג סע"ד שעמד על דברי הצ"צ ותירוצו שם.

דחוק ועי' בתוספות דיבמות (קט"ז א') ד"ה למאי פ' דדוקא לנפילה דייחיד שיפול מיב"ש זה וימצאנו יב"ש אחר לא חיישינו וא"כ ה"קא אע"ג שהנפילה היא דייחיד כמו מיב"ש זה דחיינו מבעלה של זו עכ"ז מאחר שא"צ למציאה י"ל דלא עדיפא נפילה דייחיד בלי מציאה מנפילה ומציאה דרבים דחיישינו לאפיי אפילו בממונא ואע"ג דקיי"ל בממונא פרבה בב"ב (דקע"ב ב') דלנפילה ל"ח קלל חיינו מפני שזה מוחזק בה וכנ"ל ועוד דאין ללמוד איסורא מממונא בשוין ואין ללמוד באיסורא לדין רק מממונא לאפיי וכיון דבממונא לאפיי חיישינו לנפילה ומציאה דרבים.

י"ל דכש"כ לנפילה דייחיד בלי מציאה ועוד דהא מבואר למעלה דמדפריה במצאו קשור בכיס נחוש לשאלה אע"ג דאם פן מוכרחים אנו להוסיף שהיה עוד נפילה ואבידה פנ"ל הרי פריה דנחוש לשאלה וגם לנפילה ואבידה.

כ"ש וק"ו דנחוש לנפילה לבד כשא"צ לומר עוד ענין שאלה קלל וצריה לדחוק ולומר דס"ל דאין הבעל והשליח נאמנים קלל ומ"מ י"ל פיון דאומדנא והוכחה דנפילה מיהו הוי פנ"ל בשם מהרא"י א"כ הוכחה זו דנפילה בצירוף ענין השאלה ק"ו הוא דחיישינו לנפילה לבדה ובתשובת גבעת שאול סי' י"ד כ' ג"כ דאין לחלק בין אבידה ומציאה לאבידה לחוד דחיינו דלאבידה לחוד נמי לא חיישינו.

אלא דהוא מייירי בנמצאו הבגדים סמוך ממש לההרוג וע"ז י"ל שאין קושיא ממצאו קשור אף לפ"ד התוספות ושא"פ דהבעל נאמן הרי חיישינו לאבידה דהתם חיינו אבידה שנגאבד באיזה מקום אבל אבידה פזו שיהיה נמצא סמוך לההרוג אשר הסמיכות הוי קורבא דמוכחא טובא שזהו מההרוג י"ל לאבידה פזו לא חיישינו משא"כ בצ"צ דר"ל לא חיישינו לנפילה קלל ע"ז ודאי קושיא עצומה ממצאו קשור לשטת התוס' פנ"ל והב"ש בק"ע סעיף תכ"ז בדברי הצ"צ כ' אם נמצא אצל כו' וחיינו פדעת הג"ש דדוקא בכה"ג ל"ח לנפילה ומ"מ פיון דלהג"ש ודעימי' לא חיישינו לנפילה פזו קלל אע"ג שאין לסמוך ע"ז מ"מ י"ל דעכ"פ בנ"ד מהני ה"ט שלא לחוש לשאלה על הבגדים שעליו ממש פיון דצ"ל עוד נפילה פזו.

על הבגדים שאצלו בשגם שנפילה פזו לא שכיחא יותר גם מהנפילה דבתשובת ג"ש דהוי פיעין נפילה ומציאה פנ"ל עוד יש לחלק בין מצאו קשור דחיישינו לאבידה ולשאלה לפ"ד הח"ץ בתשובה סי' קל"ד שכתב לחלק בין גט לעיגונא לענין שאלה דייחיד דבעדות אשה שמת בעלה לא חיישינו לזה ובגט פיון דאפשר לכתוב אחר חיישינו וכו' יש לחלק לענין חשש שאלה נאבידה והנה לפ"ד הח"צ דלשאלה דייחיד לא חיישינו משום איך יזדמן שיהיו השואל והמשאל שוין בסי"ב בגוף ע"ש סי' קל"ד כ"ש שי"ל דלשאלה פזו לא חיישינו שאיך יזדמן עוד אבידה דלא שכיחא כו' פנ"ל וגם יש פאן אומדנא דמהרא"י ססי' קס"א שחילק דבגט יש אומדנא והוכחה שלא לחוש לשאלה כו' אבל גבי עדות אשה כו' והכא בעדות אשה איכא אומדנא זו שבגט ביתר שאת פיון דידעינו בודאי שבעל אשה זו אבד פאן פמה בגדיו מהכ"ת לחוש עוד לשאלה ולא נאמר שהיא הנהרג אלא, דלמהרא"י לא מהני קלל אומדנות שלא לחוש לשאלה מהדדמצאו קשור משא"כ להח"צ דמחלק דגט שאני י"ל דבעדות אשה ע"י אומדנא זו לא חיישינו לשאלה אף גם להחולקי' על הח"צ ולא מחלקים קלל בין גט למיתת הבעל משום דבגמרא לא מחלקינן קלל

ביניהם וזכור ס"ל דחיישינו לשאלה דניחיד י"ל דבנד"ז יודו דלא חיישינו דהתם מ"מ
החששא דבר א' ענין שאלה.

משא"כ ה"א לחוש לתרי תינהי שאלה נאבידה וגם שהאבידה מצד עצמה היא לא שכיחא
כלל שיאבד אדם הרבה בגדים שלבוש בהו ושיהיה האבידה סמוך למקום נפילת השואל
והבגדים שעליו עד שמפאת הסמיכות י"ל דהנה דבר א' ממש עם השאלה פולי האי לא
חיישינו ול"ד לשאלה נאבידה דמצאו קשור מטעמים דלעיל (עוד י"ל דאין מוכרח כלל
דבמצאו קשור דחיישינו לשאלה נצרך להוסיף ג"כ אבידה כי י"ל שאין השליח או אפילו
הבעל נאמן ודאי לומר שאבד גט רק אומדנא הוי שאבד ולא דמי לנדאי אבידה ועפ"ז
תיישב קצת תשובת צ"צ ססי' ק"ו דס"ל דלאבידה לא חיישינו כלל ומ"מ דבריו
תמוהים.

והב"ש בק"ע סעיף תכ"ז העתיק דל"ח לאבידה אצל הרוג וכ"ד תשובת גבעת שאול
סי' י"ד ומ"מ גם לזה אין שום ראיה כלל אלא דעכ"פ בנ"ד שצ"ל עוד שאלה וגם לכך
האבידה לא שכיחא ביותר י"ל דלא חיישינו): ונהנה לכאורה יש להמציא עוד חששא
דנהי דלתרתי תינהי היינו שאלה נאבידה דלא שכיחא לא חיישינו היינו לומר ששונדמן
אח"כ שהיה אבידה במקום שנהרג השואל כו' דהאבידה מצד עצמה שיאבד אדם בגדיו
פולן לא שכיחא יותר משאילת כל בגדיו דלא שכיחא וכ"ש שיהיה האבידה במקום שנהרג
השואל אכן י"ל חששא אחרת שהיה רק שאלה שהשאל לו קצת בגדיו אלא ששונדמן
שבשעה שהתחיל להפשיט בגדיו להשאלין להשואל נפלו עליהם לסטים ועל פן עזב
המשאל יתר בגדיו ג"כ ונמלט על נפשו והשואל נהרג בקצת הבגדים ששאל ממנו
ולבשם.

וא"כ אין פאן רק תינהי א' דהיינו שאלה רק ששונדמן ששאלת הרוצחים על השואל הנה
בשעת השאלה נהרי ע"כ נהרג השואל (למ"ד דחיישינו לשאלה) ואין אנו מחדשים רק
ששאלת הלסטים הנה בעת השאלה וע"כ עזב המשאל יתר בגדיו כו' אף באמת י"ל
דאדרבה חששא זו ודאי אין לחוש פיון שתצטרף לומר שבשעת השאלה ממש אירע
תינהי פנה נפילת הלסטים על שניהם ושעל פן הוכרח המשאל לעזוב כל בגדיו וש"כ
נפילת הלסטים הנה כשפשט כל בגדיו חששא כזו רחוק יותר מכלים דלא מושלי דלא
חיישינו בהו לשאלה ונהנה להח"צ בתשובה סי' קל"ד דס"ל דלאבידה דניחיד לא חיישינו
משום איך יפול המקרה שהמשאל ישאל דייקא למי שיש לו סימן בגוף פמותו כשלא
נתפונן לזה איך יפול פן ממילא ע"ש.

כ"ש שיש לומר פן בנד"ז איך יפול ששונדמן תינהי עצום פהנ"ל בעת השאלה ממש דלא
שכיחא יותר משאלה דניחיד וגם יש בכללה שאלה דניחיד שהרי צ"ל שאחד מהן. הנה
ערטילאי דהיינו השואל דאל"כ איה בגדיו דאין פאן רק בגדי המשאל ולחליפין לא
חיישינו וגם נצטרף לומר שבתואר ותמונת הגוף שוין המשאל והשואל ואין לה שאלה
דניחיד גדולה מזו אלא גם להחולקים על הח"צ י"ל דאע"ג דחיישינו לשאלה דניחיד
לשאלה כזו ששונדמן תינהי פהנ"ל בעת השאלה לא חיישינו כמו בכלים דלא מושלי
דהנה צ"ל להחולקים על הח"צ דחיישינו לשאלה דניחיד אף דבנדאי חשש רחוק הוא
יותר מסתם שאלה.

מאי שְׁנָא מְהָא דְלֵא חֵינְשִׁינְוּ לְשִׂאֲלָהּ בְּאַנְפָּהּ וְכִיס וְטַבְעַת וְאַרְנָקִי מְשׁוּם שְׁיֵשׁ ע"ז טַעַם דְּאִין דְּרָף לְהַשְׂאִילֵם וְהָרִי גַם שֵׁם אִינוּ וְדָאִי גְמֹור שְׂלֵא יִשְׂאִיל לְעוֹלָם שְׁהָרִי בְּאַנְפָּה אַם נִצְרָף לֹו מְאֹד לְעַנְנִן נְחוּזִן אֶפְשָׁר אַף שְׁיִסְקִיב חֲמוּרוֹ לֹא יִמְנַע מְלִשְׂאוֹל וְכֵן בְּטַבְעַת אַם הַשְׂוֹאֵל נֶאֱמַן אֶצֶל הַמְשַׂאִיל לֹא יַחֲוֵשׁ לְזִיוְפָא וְכ"ש לְפִי מַה שְׂדַקְדַּק בְּתִשׁוּ' גְאוּנִי בְּתִרְאִי סָסִי' כ"א מְפִרְשׁ"י וְתוֹס' דְּכֻלִּים שְׂאִין דְּרָף לְהַשְׂאִילֵן אִין חוֹשְׁשִׁין בְּהוּ לְשִׂאֲלָהּ וְלֹאוּ דְּוִקָא טַבְעַת וְכִיס וְאַרְנָקִי לְחוּד וְגַם הַצ"צ סָסִי' ק"ו וְתִשׁוּבַת גְּבַעַת שְׂאוֹל סִי' ד' ס"ל דְּלֵא חֵינְשִׁינְוּ לְשִׂאֲלָהּ בְּדָבָר שְׁהִיָּה אֶצֶלֹו בְּשִׂאֲלָהּ מְשׁוּם שְׁהַפֵּל יוֹדְעִים שְׂאִין הַשְׂוֹאֵל רִשְׂאִי לְהַשְׂאִיל וְכַדְמוּת רְאִיָּה לְדַבְרֵיהֶם מְהָא דַּפ"ק דַּע"א (דַּט"ו סַע"א) בְּיִנְוּ דְּלֵא דִּידְיָה הִיא לֹא מוֹשְׁיֵל כו'.

וְהִנֵּה וְדָאִי שַׁעַכ"ז יוֹכֵל לְהַזְדַּמֵּן שְׂאֲחָד יַעֲבֹור ע"ז וְיִשְׂאִיל (וַע' בַּת' חַב"י סָסִי' ק"ל) אֶלֵא צ"ל בְּיִנְוּ דַּעַכ"פ לֹא שְׂכִיחַ פְּלֵל שְׂאֲלָה בְּהִנְיָה חֲפָצִים לְכָף לֹא חֵינְשִׁינְוּ דְּהָא שְׂאֲלָה גּוּפָה חֲשִׁשָׁא הִיא וְכַשְׁנוֹסָף ע"ז דְּלֵא שְׂכִיחָא פְּלֵל לֹא חֵינְשִׁינְוּ לְשִׂאֲלָה וְא"כ מְדוּעַ חֵינְשִׁינְוּ לְשִׂאֲלָה דִּיחִיד דַּג"כ לֹא שְׂכִיחָא וְצָרִיף לְחַלְקָה דְּהָא דְּלֵא חֵינְשִׁינְוּ לְחֲשִׁשָׁא דְּשִׂאֲלָה דְּלֵא שְׂכִיחָא הֵינְוּ פְּשִׁישׁ דְּבָר מַה הַמוֹנַע שְׂלֵא יִשְׂאִיל מְשׁוּם דְּהַפְּלִי הוּא מְפִלִים דְּלֵא מוֹשְׁלִי אוּ מְשׁוּם דְּאִין הַשְׂוֹאֵל רִשְׂאִי לְהַשְׂאִיל דְּנִמְצָא שְׁיֵשׁ מְנִיעָה בְּשִׂאֲלָהּ זוּ מִשְׂא"כ בְּשִׂאֲרָ שְׂאִילוֹת מִשְׂא"כ בְּנִדּוֹן שְׂאֲלָה דִּיחִיד שְׁהִיא כְּשִׂאֲרָ שְׂאִילוֹת וְאִין בְּהַ שׁוּם מְנִיעָה נוֹסְפַת לוֹמַר שְׂמַחְמַת זֶה לֹא יִשְׂאִיל לֹו רַק דְּהַעֲנִין אִיף נִפְלַ הַמְקַרְהָ שִׁיב"ש זֶה הַשְׂאִיל לִיב"ש הַשְּׁנִי ע"ד דְּאִיתָא פ"ק דְּחֻלִּין (דַּף ה') וְאִיתְרַמְאִי מִקְלָתָא דְּתַרְנוּנִיָּהוּ שְׂמִיָּהוּ עוֹרְבִים.

עֵינִן רִשְׁ"י וְחִי' הַרִיטְב"א שֵׁם. מ"מ בְּיִנְוּ שְׂאִין זֶה עַנְיָן הַגּוֹרֵם מְנִיעַת הַשְׂאֲלָה רַק תִּימָה אִיף הַזְדַּמֵּן כֵּן דְּתַרְנוּנִיָּהוּ יב"ש לֹא דְמִי פְּלֵל לְכַשְׁיֵשׁ דְּבָר מַה הַמוֹנַע שְׂלֵא יִשְׂאִיל דַּבְכָה"ג דְּוִקָא לֹא חֵינְשִׁינְוּ מִשְׂא"כ הֶכָא י"ל דְּחֵינְשִׁינְוּ דַּמ"מ אִיתְרַמְאִי מִקְלָתָא דְּכַמוּ שְׂיִכּוֹל לְהִיּוֹת שְׂיִשְׂאִיל לְסַתֵּם בְּנִי אָדָם כֵּף יוֹכֵל לְהִיּוֹת שְׂיִפְּוֹל שְׂיִשְׂאִיל לִיב"ש דְּהוּא ג"כ אֲחָד מְפֵל בְּנִי אָדָם וַע"כ רַק לְאַחַד הַשְׂאִיל וְכַה"ג.

חִילְקַתִּי בַּמ"א דַּע"ג שְׁהַתוֹסְפוֹת פְּתַבוּ בִּיבְמוֹת (דַּקכ"א) דַּע"ג דְּרַבְּנִיָּהוּ דְּצוֹרְבָא מְרַבְּנִן אִי סְלִיק קְלָא אִית לִיָּה לֹא חֵינְשִׁינְוּ לְאוֹתוֹ רֹב כו' הָרִי אַע"ג שְׁיֵשׁ פָּאן עוֹד רֹב לְבַד מִשְׂאֵל"ס לֹא מְהַנִּי י"ל דְּהֵינְוּ מְשׁוּם שְׂאִין רֹב.

זֶה דְּאִי סְלִיק קְלָא אִית לִיָּה הוּא עַנְיָן גּוֹרֵם לְסַבָּב מִיתָתוֹ רַק שְׁהוּא רְאִיָּה דְּמַת מַחְמַת הַמִּשְׂאֵל"ס וְזֶה לֹא מְהַנִּי אֶבְל פְּשִׁישׁ עוֹד רֹב הַמְסַבָּב מִיתָתוֹ לְבַד מִשְׂאֵל"ס כְּגוֹן שְׁהַמִּים הָיוּ נִקְרָשִׁין כְּמָה מִילִין שְׂאֲרָ אַת"ל שְׂפִשְׁנִטְבַּע הָיָה חֵי וְשִׁטַּת תַּחַת הַקְּרַח מ"מ ע"פ רֹב יֵשׁ כַּשְׁת"נ בְּכַמָּה מִילִין כו' אִזִּי יֵשׁ לְהַקְלַל דַּל"ד לְרֹב דְּאִי סְלִיק קְלָא אִית לִיָּה שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה הַגּוֹרֵם מִיתָתוֹ כַּנ"ל וְכֵף מְמַשׁ יֵשׁ לְחַלְקָה בֵּין שְׂאֲלָה דִּיחִיד וּבֵין כְּלִים דְּלֵא מוֹשְׁלִי דִּישׁ דְּבָר שְׁיֵשׁ בּוֹ מְמַשׁ הַגּוֹרֵם וּמוֹנַע שְׂלֵא יִשְׂאִיל מִשְׂא"כ בְּשִׂאֲלָה דִּיחִיד לִיפָא דְּבָר הַמוֹנַע בְּפוּעֵל מְמַשׁ אֶלֵא שְׁהוּא רַק אִיף גְּזַדְמֵן כו' וְזֶה לֹא מְהַנִּי כְּמוֹ דְּלֵא מְהַנִּי הָרֹב דְּצוּמ"ר אִי סְלִיק קְלָא אִית לִיָּה.

וְהוּא ק"ו מְנִדּוֹן הַנ"ל וּמַעֲמָה בְּנִדּוֹן זֶה לְכַאוּרָה ג"כ י"ל דְּלֵא דְמִי לְכֻלִּים דְּלֵא מוֹשְׁלִי כ"א לְשִׂאֲלָה דִּיחִיד דְּהָא אַע"פ שְׂפָאן רְחוּק מְאֹד אִיף יִזְדַּמֵּן שְׂבִשְׁעַת הַשְׂאֲלָה יִזְדַּמֵּן שְׂיִפְּלוּ רוּצְחִים.

כנ"ל מ"מ אין כאן ענין המונע לומר שמחמת זה לא ישאיל אלא איך הנדמן כו' וזה לא מהני כנ"ל. אף באמת י"ל שזה אינו דבנד"ז איפא טעמא אחריןא דכיון דלא סגי חששא דשאלה לחוד עד שתאמר ג"כ שעוד נעשה מעשה גדול כזה בשעת השאלה י"ל עליך הראיה שנעשה מעשה ומעשה כזה לא שכיחא יותר ממעשה שבכלים דלא מושלי שיעבור וישאל משא"כ בשאלה דייחיד א"צ לבדות שום מעשה אחר זולתי השאלה ותדע דאל"כ באנפך ניהוש ששאל ממנו וישכרו ונתן לו שכר שיוכל לתקנו כמדת חמורו של השואל ואז לא שייך דמסקיבליה לתמרא כ"ש שאין לחוש למעשה כהנ"ל אע"ג דאין כאן מעשה חדש לגמרי דהא ממ"נ חיישינן שנפלו לסטים על השואל והרגוהו ואין כאן רק התחדשות הזמן לומר שנפלו עליו בעת השאלה אף זה אינו כי כאן אנו רוצים לבדות שנפלו לסטים גם על המשאיל וזהו מעשה חדש לגמרי ועוד כי המעשה מצד עצמה רחוק יותר דעל שני אנשים לא בקל יפול רוצח כמו על איש א' ועוד דגם לבדות הקדמת הזמן שנפלו לסטים תומ"י בשעת השאלה ממש י"ל דגם ע"ז שייך לומר עליך הראיה שנעשה המעשה אז ועיין בחי' הרשב"א ביבמות פ"ק ארבעה אחים (דף ל"ד) ד"ה אשה זו בתוקת היתר לשוק עומדת פשאתה בא לאוסרה ולומר דנעשה בה מעשה האוסרה עליך הראיה עכ"ל אע"ג דאין שם התחדשות מעשה גמור שיהי זרק לה גט בנדאי אלא שהיה ספק אם קרוב לו או קרוב לה וא"כ לומר שהיה קרוב לה מלו אין זה רק קצת שינוי ותוספת בהמעשה אעפ"כ אמרינן ע"ז עליך הראיה שנעשה תוספת מעשה זה ואע"ג דהתוספות בכתובות (דכ"ג א') ד"ה תרנוניהו כ' פיון דנדאי זרק לה כו' ע"ש ופי' אאזמו"ר הגאון נ"ע דהיינו טעמא דאפיי ורבא לא ס"ל הא דרבה ביבמות פד"א (דל"א) שם א"כ מוכח לכאורה דמשום תוספת קצת בהמעשה לא אמרינן עליך הראיה שנעשה מעשה מ"מ יש לחלק טובא דהכא הוי פהתחדשות מעשה להקדים הזמן הרבה ש"ל שאז עדיין לא נעשה שום מעשה כלל וגם לבדות שנפלו רוצחים על שני אנשים הוא מעשה חדש לגמרי מה גם הרי בש"ע אה"ע סימן מ"ז מבואר דטעמא דהתוס' אינו רק אלקתחלה אבל אם נשאת לא תצא משום דאמרינן עליך הראיה שנעשה מעשה.

ואע"ג דבמצאו קשור בכיס פריה ונחוש לשאלה אע"ג דאי נחוש לשאלה צריך לומר שהיה עוד מעשה דאבידת גט שני ולא אמרינן מנ"ל לבדות שנעשה מעשה. אף כבר נת' לעיל (אות ד) דהתם שאני דהמעשה הוא ענין בפ"ע שהיה אבידת גט שני אבל הכא צ"ל שנעשה מעשה גדול בעת השאילה ממש וכיון שא"א לצייר השאילה כ"א ע"י התחדשות מעשה תמוה בשעת שאילה ממש י"ל דלא גרע מפלים דלא מושלי וכמו דלא חיישינן גבי מגוייד שפא בספין מלובנת נתגייד פדלעיל כ"ש לפמש"ל (אות ה') ש"ל דגבי מצאו קשור אין הכרח כלל לומר שהיה עוד מעשה ואבידת גט שני: (שאין לחוש ג"כ שהי גפילת הלסטים בשעה שהפשיט בגדיו להשאילם לו וע"כ עזב בגדיו ויגוס ערטילאי דלא מיבעי' למ"ד לשאלה דייחיד לא חיישינן כ"ש הכא אלא אפילו להחולקים וצ"ל החילוק בין שאלה דייחיד לכלים דלא מושלי דבכלים דלא מושלי יש דבר ממש הגורם שלא ישאיל משא"כ בשאלה דייחיד מ"מ גם כאן פיון שנצטרף לומר שבשעת השאילה הי' מעשה עצום ה"ל ככלים דלא מושלי וכמו דאמרי' עליך הראיה שנעשה המעשה גבי ספק קרוב לו כו' וכמו דלא חיישינן במגוייד שנתגייד בספין מלובנת ול"ד למצאו קשור דהתם מעשה האבידה אין שייך כלל להשאלה משא"כ הכא א"א לצייר השאילה מצד

עצמה כ"א ע"י שהי' ג"כ מעשה תמוה בשעת השאלה י"ל דה"ל פכלים דלא מושלי):
ואין להביא ראיה להחמיר ממ"ש בגמ' קט"ו א' ורב חייא בר אבין גברא חרוכא אינש
אחריןא אתי לאצוליה ואכילתיה נורא ופסתא דידא נורא איתלי ביה ואתיליד ביה מומא
ומחמת פיסופא אזל וערק לעלמא הרי אע"ג דאיפא ידים מוכיחות טובא שגברא חרוכא
ופסתא דידא בעל אשה זו הוא שהרי האשה אמרה חזו גבראי חזו גבראי שקאש אוכלתו
וקא קמן גברא חרוכא דשדא והפסתא דידא אינה סתירה פנין שי"ל שהפסתא דידא
מגורף זה החרוף הוא דאל"כ מה קאמר רבא ועוד כו' ופסתא דידא דשדא הא הפסתא
היא עזר פנגדו וכ"מ בחידושי הרשב"א גבי מעשה דעסא וכ"מ במרדכי והגמ"י בשם
ר"נ ור"ש ובמהרי"ו סי' ע"ט כמ"ש במרה"צ ס"ק ס"ו ואפ"ה אנו בודים חששות רחוקות
גם עושין פירוד בין הדביקים לומר דהפסתא דידא אינו מגברא החרוכא כ"א דחתנא
הוא דערק כו' וגברא חרוכא אינש אחריןא הוא דאתי לאצוליה ואכילתו' נורא וגם רבא
לא פליג רק משום דאמרה חזו גבראי חזו גבראי דבכה"ג לא שייק בדדמי ומ"ש ועוד
הא גברא חרוכא אין ר"ל אפילו לא אמרה ח"ג כמ"ש בהדא הרשב"א שם גבי מעשה
דעסא ועד פאן לא פליג רבא כו' ע"ש דלא כהב"ח בתשו' סי' נ"ה והגבעת שאול סי'
ט"ו שלא ראו דברי הרשב"א וא"כ בנד"ז דחיישינן לשאלה ולא דמי לח"ג ח"ג א"כ
אפילו לרבא יש לחוש דהבגדי הסמוכי' באו לשם מבעל אשה זו ע"י איזו סיבה כמו
שאנו בודים שם דאינש אחריןא אתי לאצוליה ומפרידין לומר שהפסתא דידא אינו מגורף
זה כף י"ל פאן וכ"ש לרב חייא בר אבין שפסקו פן רוב הראשונים כמ"ש בני"י וכ"פ
הב"י בתשו' ועי' בתשו' בית אפרים סי' מ' שהעיר ג"כ מעובדא זו לחוש לשאלה אף
שנמצא עצם בתוף הפתונת כו' מיהו לסוף העלה דל"ח לנה וכ"ש בני"ד י"ל דלא חיישי'
פי הנה אף דמ"ש רבא ועוד אינו טעם מספיק בפ"ע להתיר אם לא אמרה פלל ח"ג ח"ג
ודלא כתשו' ב"ח ותשובת ג"ש מ"מ עכ"פ צ"ל דענין הנעוד היינו את"ל דאמירתה ח"ג
ח"ג אינו מספיק להתירה שי"ל דאמרה בדדמי דדילמא אח"כ ברח כו' מ"מ עכשיו דאיפא
עוד ראי' דהא קמן גברא חרוכא כו' לא חיישינן לבדדמי וא"כ אדרבה מרבא יש ראי'
לנד"ז דאע"ג מצד הבגדים שעליו אינו מספיק להתירה מ"מ מצד צירוף הבגדים
הסמוכים מהני כמו דמהני התם צירוף הא גברא חרוכא לחזו גבראי אע"ג שכ"א אינו
מספיק בפ"ע מ"מ בהצטרף שניהם מהני ולא חיישי' לחששא דרב חייא בר אבין דילמא
גברא חרוכא אינש אחריןא הוא כו' ופסתא דידא כו' כמ"כ הך אין לחוש שהבגדים
הסמוכים באו ע"י אבידה דלא שכיחא ושעל ההרוג באו ע"י שאלה אלא אמרינן פולם
באו ע"י סיבה א' כמו התם אמרינן הגברא חרוכא ופסתא דידא איש א' הוא ואין לומר
דאפילו לפי הנעוד דח"ג מצד עצמו לא מהני מ"מ עדיף מחששא דשאלה לכן שם דייקא
מהני צירוף של נעוד הא גברא חרוכא אכל גבי שאלה דחששא גמורה היא לא מהני
אפילו הצירוף דבגדי הסמוכי' וחיישינן שהבגדים הסמוכים באו לשם בפ"ע ע"י אבידה
כנ"ל דנה אינו דאף אם בסתם שאלה תאמר דהוא חשש גדול יותר מחששא דבדדמי
שם.

מ"מ בשאלה דהכא גם מצד הבגדים שעליו לבד יש פמה פנים לומר שאין לחוש כ"כ
לשאלה שהרי בפתונת שעליו הביא תשובת ב"א סי' מ"ב הנ"ל בשם נ"ב מה"ת שאין
לחוש לשאלה כשלא הי' עמו רק פתונת א' ונמצא ההרוג תוף ימי השבת באופן שלא

עבר עליו שבת א' משיצא מביתו בפתונת אחת זו עד שנמצא ההרוג בפתונת זו וגם במכנסים צידד בתשובה הנ"ל ססי' י"ד שאין לחוש לשאלה פשלא היו עמו רק מכנסים אחת וגם בנד"ז הבגדי שעליו הן רוב הבגדי של בעל אשה זו דג"כ רחוק בהן החשש שאלה.

לכן אף דאין כ"ז מספיק מ"מ לא גרע מחששא דבדדמי כח"ג ח"ג לפי הועוד וע"כ יספיק לזה צירוף שאר בגדים הסמוכים כמו דמהני התם כו' והנה אע"ג דרב חייא בר אבין פליג התם י"ל דלפי הפי' שהפסמא דינא י"ל שהוא מגברא חרוקא ונדאי העיקר פרבא וכ"ד ראב"ן ומהרש"ל ביש"ש וכן נוטה דעת הרשב"א והפוסקי' שפסקו כרחב"א י"ל דמפרשי' דהפסמא דינא ניפר שהי' מגברא אחרנינא דהיינו שגברא חרוקא הי' שלם ולבד זה יש ג"כ עוד פסמא דינא וא"כ שם ע"כ אימלי נורא בגברא אחרנינא לכן חייש רחב"א משא"כ בדליפא שום דבר שמורה שהי' עוד אחר י"ל אפי' לרחב"א לא חיישינו וזהו דעת הרמ"ה ברי"ו וכ"פ הב"ש ס"ק ק"ס וכ"ד דהאחרונים הב"ח והג"ש וכ"כ בתשו' ב"א סי' מ' לומר דרב חייא בר אבין לא פליג רק משום דהפסמא דינא הי' מגוף אחר כו' נ"ע כ' שכ"ד רש"י וקרא"ש מכל הלין נ' שבנד"ז שהבגדים שעליו לבד הן ג"כ מצד עצמן יש לומר קצת דה"ל פכלים דלא מושלי משום שפשתאמר שהשאלין לא נשאר לו רק חגורה וארבע פנפות וקאפלעש ואניצעש ושטיוועל שאין דרוך שום אדם לילה בהן לבד בלי פתונת ומכנסים ובגד עליון כו' דה"ל רוב גופו ערום וגם בפתונת י"ל ג"כ רחוק מצד עצם החשש שאלה וגם הקאפלעש אף שהי' סמוך ולא עליו ממש מ"מ פיון שהי' מלונקלך בדם הרי ניפר שהוא מההרוג י"ל דלכ"ע שדינן לי' בתר הבגדים שעליו וכן האניצעש פיון שהיו סמוכין ממש לרגליו י"ל לכ"ע שדינן לי' בתר הבגדים שעליו הפתונת ומכנסים והזופיצע ואף שפנדאי אין לסמוך על כ"ז לבד מ"מ בכה"ג נדאי מצרפין כל הבגדים הסמוכים לדונן פאילו הן עליו ממש מאחר שידיועי' פולם לבעל אשה זו וכיון שפן ה"ל שאילת כל בגדיו ובתוכן פלים דלא מושלי.

והרי לשאילת כל בגדיו י"ל ג"כ דלא חיישינו פשיש עוד אומדנות והוכחות לזה כמו בנד"ז שניפר בטב"ע דגופו שנהו בעל אשה זו ושנמצא החלל בדרוך שהלך בו בעל אשה זו וגם לא עבר שבת א' משיצא מביתו בבגדים אלו עד שנמצא החלל וידוע שלא הי' עמו שום בגד אחר ושהי' שלום בינו לבינה והלך ע"ד לחזור למחר אשר בהצטרף כ"ז י"ל בכה"ג יש להורות דלא חיישינו לשאילת כל בגדיו וכ"ש שיש בהן ג"כ פלים דלא מושלי לכן נ' להתירה מפבלי העיגון: סימן נז בענין דין שאלה דיחיד הנה מבואר למעלה דהח"צ העלה בסי' קל"ד דלשאלה דיחיד לא חיישינו והקשה הח"צ אשמעתי דא"כ מאי פריך הש"ס בפרק אלו מציאות (דף כ"ז ע"ב) ואי ס"ד חיישינו לשאלה פי מצאו קשור בכיס אמאי פשר נחוש לשאלה כו' וכן הוא ביבמות (דף ק"כ ע"ב) והא לפי דרכו לשאלה פזו שהיא שאלה דיחיד לא חיישינו ותירץ דשאני גט פיון דאפשר לכתוב אחר הנה לן למיחש אפילו לשאלה כה"ג עכ"ד.

והמרה"צ ס"ק צ"א (דף פ"א ע"ב) השיב עליו דהא לדין הש"ס אין לחלק בין עיגונא לגט כו' ע"ש ותירוצו דחוק וכן משמע בפסקי מהרא"י ססי' קס"א דמחמת קוששא הנ"ל דהח"צ מחמיר טובא בחששא דשאלה ואף בשאלה דיחיד כמש"ש ולא מהני אפילו לצרף

כו' וכן משמע דעת התוס' ספ"ק דב"מ (דף כ' ע"ב) ד"ה מצא בתפיסה שכ' ול"ח לשאלה כו' דהכי תקון רבנן כו' מפלל דבעדות אשה חיישינן לשאלה כה"ג אע"ג דהוא שאלה דיחיד כמ"ש האו"ת סי' ס"ה ס"ק כ"ז וכ"מ מדברי הרא"ש שם סי' נ' ובתנאים שם ס"ק י"ב פי' דלא חיישי' שם לשאלה משום דה"ל שאלה דיחיד וס"ל כהח"צ ומדבריו שם יש ללמוד תירוץ לקושיא דמצאו קשור דפריה נחוש לשאלה אף דהוא שאלה דיחיד דהא שם מייירי ג"כ בהקוזקו שני יב"ש דאעפ"כ במצאו קשור בכיס פשר וכמ"ש בש"ע סי' קל"ב ס"ד ונהנה מלבד דבהקוזקו לא מקילינן משום שאלה דיחיד כמ"ש במרה"צ שם אף עוד זאת הרי פתב התנאים שם בשם חידושי הרשב"א בגיטין (דף כ"ז) דהואיל דהקוזקו שני יב"ש חוששין לכל יב"ש שבעולם א"כ ה"ל שאלה דרבים דחיישי' ששליח מיב"ש דעלמא שהי' פאן שאל הפיס ממנו אלא דמ"מ יש להשיב עדיין דמ"מ בגט איפא הוכחה שלא לחוש לשאלה כמ"ש מהרא"י שם פיון שנה האיש שואל הגט ויודע שאבד הגט כו' אף מ"מ י"ל דלא דמי פלל הוכחה זו לשאלה דיחיד מה גם אם הקוזקו שני יב"ש אע"ג דידעו שנה אבד כו' פיון דלא ידעו ששהשני נדאי לא אבד יש לחוש יותר מבשאלה דיחיד ולא הקוזקו: עוד הביא המרה"צ שם קושיא על הח"צ בשם הרב בעל חמודי דניאל והיא לכאורה הוכחה גדולה לנגד וגם בתשו' אחת הבאתי ראיה זו נגד הח"ץ מאבני דלולי דס"ל אותיות נקנות במסירה חיישי' דילמא מסר לי' יב"ש זה לחברו כו' דה"ל מכירה דיחיד וכ"ש דחיישי' לשאלה דיחיד וממנוא דהקוזקו י"ל כמו כן לאיסורא אע"ג דלא הקוזקו ונהנה המרה"צ שם העלה הפך שמסוגיא זו אדרבה יש ראי' להח"צ והיינו מרבא דפליג על אבני לפ"ד התוס' שם ביבמות (קט"ז) וס"ל דאותיות נקנות במסירה ואעפ"כ לא חיישינן דילמא מסר לי' ומזה הוכיח רבא דלא חיישינן לתרי יצחק וא"כ אדרבה יש משם ראי' דכמו דלא חיישינן בשטרות למסירה דיחיד אע"ג דהקוזקו שני חבי בר נאני ה"ה דלא חיישינן ג"כ לשאלה דיחיד אפילו באיסורא בדלא הקוזקו אמןם לפע"ד דבריו בלתי נכונים פלל דהא רבא לא חייש שם דילמא מסר לי' חברה אע"ג דחבי בר נאני ונאני בר חבי שכיחא טובא במחוזא.

וא"כ זהו אפילו חששא דמכירה ומסירה דרבים ואעפ"כ לא חיישינן פלל לחששא זו לרבא פיון שנה מוחזק בהשטר ואע"ג שהקוזקו הרבה חבי בר נאני כו' וא"כ נידוק מזה דכמו כן לא חיישי' לשאלה פלל בעיגונא בלא הקוזקו לפי המרה"צ דמפרש דלא הקוזקו היינו שידוע שבעלה של האשה הלה באותו הדרך שנמצא בו ההרוג ולא הקוזק איש אחר שנעלם מן העין באותו הדרך כו' ונה לא אמרה הח"צ מעולם דגם הח"צ לא קאמר אלא דלשאלה דיחיד לא חיישינן דהיינו פשיש בו סי"ב בגופו כו' וכ"ש פל הפוסקים שסתמו בפשיטות דחיישי' לשאלה אמאי לא הוכיחו מרבא וגם בשאלה דיחיד משמע מהח"ץ דלא חיישי' בכל ענין דהיינו לא פציור המרה"צ דדוקא פשידוע שהלה באותו הדרך כו' שלא נזכר בהח"צ פלל א"ו האמת יורה דרכו דמדברי רבא אין שום ראיה דלשאלה דיחיד ל"ח דהא התוס' ורש"י כ' דלא ילפינן אלא איסורא דלא הקוזקו ממנוא דהקוזקו ופי' לא הקוזקו דתרי יצחק היינו שבקורטבא ששם הי' דר יצחק ר"ג בעלה של זו לא הקוזק פלל שיש עוד יצחק אחר דהוי הוכחה גדולה ועצומה דליכא יצחק אחר פלל ובלא הקוזקו דכה"ג יליף איסורא ממנוא דהקוזקו משא"כ גבי שאלה אף שהקוזקו שבעלה של זו הלה בדרך שהוא ולא הקוזק איש אחר שנעלם מן העין אין זה דומה פלל

ללא הוֹחָזֵק הַנִּזְכָּר דְּאִשּׁוּ יֵשׁ שׁוֹמְרִים עַל הַדְּרָכִים לִידַע מִי וּמִי הַהוֹלְכִים מִשָּׂא"כ בְּלֹא הוֹחָזֵק יב"ש אַחַר בְּעִיר זֶה דְּמָקוֹם דִּירְתוּ הוּי פְּעִין חֲזָקָה דְּלִיפָא יב"ש אַחַר וּכְמוֹ לֹא הוֹחָזֵק בְּאַחִים בְּקִדּוּשֵׁין (דַּף ס"ד) דְּהוּי פְּחֻזָּה שְׂאִין לוֹ אַחִים וְכִינּוּן דְּלֹא שְׁמַעִינוּ לִי לְרַבָּא רַבּ בְּלֹא הוֹחָזֵקוּ כַּה"ג מְנַלְן לְמִילַף מְזַה דל"ח לְשִׂאֲלָה דִּיחִיד דְּאִינָה עֲנִין וְדוֹנְגָמָא פְּלִל לֹא הוֹחָזֵקוּ דְּכָאן וְאִי ס"ל דְּזַה שְׁבַעֲלָה שְׁל זֶה הִלְךְ בְּאוֹתוֹ הַדְּרָךְ ה"ל פְּהוֹחָזֵק יב"ש א' וּמָה שְׂלֹא נִשְׁמַע אַחַר שְׁנַעְלָם מִן הָעֵין הִנֵּה פְּלֹא הוֹחָזֵק א"כ יוֹכִיחַ מְרַבָּא דְּאַף לְסַתֵּם שְׂאֲלָה לֹא חִיִּישֵׁין בְּכַה"ג (דְּוּמָיָא דְּחַבִּי בֵּר נְאֻמִּי דְּשְׂכִיחָא טוֹבָא כו') וְזַה נֶגְדַּח ח"צ וְכָל הַפּוֹסְקִים מִמֶּשׁ.

א"ו אִין דְּבָרֵי נְכוּנִים פְּלִל כ"ש דְּסוּגְיָא דב"ב (דַּף קע"ג) ס"ל בְּפִשְׁיטוֹת הַפָּךְ מִמ"ש הַתּוֹסֵ' אֶלָּא דְּחִיִּישֵׁין דִּילְמָא מְסַר לִי וּמָאן דְּלֹא חִיִּישׁ זֶהוּ מִשּׁוּם דַּס"ל אוֹתִיּוֹת נְקוּנוֹת בְּמִסְרָה וּכ"ד הַרְבֵּה פּוֹסְקִים הַסּוּבְרִים אוֹתִיּוֹת נְקוּנוֹת בְּמִסְרָה עֵינִין בְּכַה"ג בח"מ ס' ס"ו שְׁגַם בְּמִמוֹן יְכוּל הַמְּוֹחָזֵק לֹא מֵר קִים לִי פְּנוּתִיהוּ וְעֵינִין בְּסַפֵּר הַמְּכַרִיעַ ס' כ"א וּא"כ לְכַאוּרָה הַדְּרָא קוֹשֵׁי' לְדוֹכְתָה לְהוֹכִיחַ מֵאַבְיִי נֶגְדַּח ח"צ פִּינּוּן דְּמִרְבָּא אִין רֵאִי לְהַפָּךְ אֶפְיִלוּ לְשַׁטַּת הַתּוֹסֵ' כַּנ"ל וְאַמְנָם יֵשׁ לְתַרְץ דְּהָא ח"צ גּוֹפְנִי בְּתִשּׁוּי שָׁם כ' דְּלֹא קְאָמַר דְּלְשִׂאֲלָה דִּיחִיד ל"ח אֶלָּא פִּינּוּן דְּאִין דַּעַת וְכַנּוּנַת שׁוֹאֵל וּמִשְׂאִיל תְּלוּיָהּ פְּלִל בְּמִקְרָה הַהוּא שְׁהוּא הֶרְוֶשׁם שְׁבַמְצַח כו' וְאַף שְׁמַתְפּוֹנִים זֶה לְהַשְׂאִיל וְזֶה לְשִׂאוֹל לְעֲנִין פְּרִט הֶרְוֶשׁם שְׁבַמְצַח הִנֵּה לִיָּה כְּאִילוּ נַעֲשֶׂה מֵאִלּוּי וְה"ל כְּנִפְיִלָּה דְּחַד דְּלֹא שְׂכִיחַ לְאַבְיִי עַכ"ל מִשָּׂא"כ גְּבִי מִסְרָה וּפְקֻדוֹן מִיב"ש זֶה לְחַבְרֵי דְּחִיִּישֵׁין לְאַבְיִי הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּדַעַת וְכַנּוּנַת הַמְּפָקִיד וְהַנְּפָקֵד תְּלוּיָהּ מִמֶּשׁ בְּעֲנִין הִיחִידוֹת הַהוּא שְׁנֵה הַיּוֹסֵף בּוֹשְׁמַעוֹן דַּעַתוֹ וְכַנּוּנַתוֹ דוֹקָא לְהַפְקִיד אֶצֶל יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן הַהוּא שְׂיָדוּעַ לוֹ שְׁהוּא אִישׁ נְאֻמָּן אוֹ שְׁהוּא אוֹהֵבוּ.

וְהָרִי עֲנִין הַשֵּׁם יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן זֶהוּ אֲשֶׁר בּוֹ נִקְרָא הָאָדָם וְזֶה שְׁמוֹ אֲשֶׁר יִקְרָאוּ לוֹ וּמְכוּוֹנִים אֵל זֶה מִשָּׂא"כ הֶרְוֶשׁם שְׁבַמְצַח ע"ז שְׂיָדוּעַ לֹא מִ"ש ח"צ דְּאִין דַּעַת וְכַנּוּנַת שׁוֹאֵל וּמִשְׂאִיל תְּלוּיָהּ בְּמִקְרָה הַהוּא כו' וּכְמוֹ שְׁהִבִּיא ח"צ שָׁם רֵאִיָּה מְהָא דְּבִידִי אָדָם אֶפְשֶׁר לְצַמְצֵם כְּשִׁמְכּוּוֹן לְזַה מִשָּׂא"כ בִּידִי שְׂמִים א"א לְצַמְצֵם וּכְמוֹ כֵּן בִּידִי אָדָם כְּשִׂאִינוּ מְתַבּוּיָן לְזַה וְכו' יַעו"ש וּכ"ת א"כ מֵאִי מִקְשָׁה ח"צ אֲשַׁמְעִתִּי מְדַחֵיִשִׁי לְשִׂאֲלָה בְּמִצְאֵי קִשׁוֹר מִשּׁוּם דְּלְשִׂאֲלָה כַּה"ג שְׂיָהִי שְׁמוֹת הַמִּשְׂאִיל וְהַשׁוֹאֵל שְׁוִין לֹא חִיִּישֵׁין וְהָא בְּשִׁמוֹת דְּשְׂיָדוּעַ כַּנּוּנַת שׁוֹאֵל וּמִשְׂאִיל לֹא אֶמְרִינּוּ הָכִי י"ל דְּשָׁם י"ל ג"כ שְׁהִיחִידוֹת תְּלוּיָהּ בְּמִקְרָה בְּלִי כַּנּוּנָה כִּי הַשְׂאִיל הִגִּט לְשִׁלִּיחַ אַחַר שְׁהוּא רַב שְׁלוּחוֹ שְׁל יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן הַשְּׂנִי וּא"כ אִין כָּאן כַּנּוּנַת שׁוֹאֵל וּמִשְׂאִיל עַל הַשְּׁמוֹת וְאַף אִם הַשְּׂאִיל לִיב"ש עֲצָמוּ הָרִי מָה שְׁגַם שָׁם אֲשַׁתּוֹ כְּשֵׁם אֲשַׁתּוֹ זֶהוּ וְדָאִי בְּלִי כַּנּוּנַת מִשְׂאִיל וְשׁוֹאֵל וְנִפְל בְּמִקְרָה כְּפֻצַּע שְׁבַמְצַח הַנִּזְכָּר מִשָּׂא"ה שְׂפִיר מְדַמָּה זֶה ח"צ לְשִׂאֲלָה דִּיחִיד דל"ח ועי' פנ"י בְּגִיטִין דְּשָׁם רַחוּק חֲשֵׁשׁ שְׂאֲלָה מְכַמָּה טְעָמִים: סִימָן נח: הִנֵּה בְּשִׂאֲלָה זֶה יֵשׁ ד' חִקִּירוֹת א' אִם חוֹשְׁשִׁי לְשִׂאֲלָה בְּכָל בְּגָדֵי כַּנְד"ז.

ב' אִם סְמִכִּין עַל טב"ע בְּבָגְדֵי פִינּוּן שְׂלֹא שְׁבַעֲתוּן הָעֵין שְׁל הַמַּעֲיִד בְּאַרְבַּע כְּנֻפּוֹת שְׁל הַנְּהַרְגַּ דְּמִסְתָּמָא נוֹשְׂאִין תַּחַת בְּגָדֵי וְכַה"ג בְּכַמָּה בְּגָדִים ג' פִּינּוּן כְּמָה בְּגָדִים לֹא הִי הַנְּהַרְגַּ מְלוֹבֵשׁ בְּהוּן רַב מְהֵם שְׁנַמְצָאוּ מוֹנַחִים עַל גְּבוּ וּמְהֵם סְמוּכִי לוֹ ד' הַטַּב"ע שְׁל פְּלִלוֹת גּוֹפּוּ שְׁנַמְנוּ וְגָמְרוּ שְׁזַהוּ בַּעֲלָה שְׁל זֶה אִם חֲזִי לְאַצְטְרוּפִי לְסִימָן וְטב"ע הַמְּלַבּוּשִׁי וְגַם הָאִיג'

והמעוות שהוליה אם מזה עוד סניף להקל: והנה מקודם צריך לחקור למ"ד דחוששין לשאלה אם הוא חששא דאוריין או דרבנן דאת"ל דהוא רק דרבנן הי נראה לסמוך להקל על דברי האומרים דל"ח לשאלה דבפלוגמא דרבננותא בעיגונא פשהפלוגמא הוא במידי דרבנן נ' ודאי להקל עי' פרמ"א סט"ו בהג"ה ונראה לענ"ד דהוא חששא גמורה דאורייתא עד שאין פאן עדות פלל וכמו גופו דארוף וגויז למ"ד סי' דאורייתא או כמו בסי"ב בגופו למ"ד סי' דרבנן שאין פאן עדות פלל דאלת"ה אלא לשאלה הוי רק חומרא דרבנן אפי' להתיר דחיישינן לשאלה א"כ קשה לל"ל גופו דארוף וגויז יתרץ גופו בסי"ב ואע"ג דסי"ב הם דאורייתא מ"מ החמירו רבנן באיסור א"א שלא לסמוך על סי"ב כמו שהחמירו לחוש לשאלה דאין לומר משום דלא החמירו לחוש לשאלה רק בסי"ב בבגדיו ואיפא תרתי זה אינו דכל הפוסקי' ס"ל לחוש לשאלה אף בטב"ע דכליו ואם זהו רק חששא דרבנן א"כ כמו כן ניחא להחמיר בסי"ב בגופו ומדהוצרך לומר גופו דארוף וגויז מפלל דניחא לי' המשנה דאין מעידין מדאורייתא קאמר וא"כ לפ"ז עכצ"ל חשש שאלה הוי ג"כ מדאורייתא וית' זה יותר ממ"ש בתשו' הריב"ש ססי' שע"ט וסוף סי' ש"פ גבי אין מעידין לאחר ג"י דאין מעידין משמע שאין פאן עדות פלל ובכל הני דקתני בהו במתניתין אין מעידין אין פאן עדות פלל כו' וכן ההיא דאין מעידין אלא על פ"פ עם החוטם אע"פ שיש סימני' בגופו ובכליו ג"כ מדאורייתא הוא ואם נשאת תצא כו' עכ"ל וע"ש דס"ל דהבא עליה בחטאת קאי ובג"י בחזקת ממזרים וא"כ לפ"ז יש עוד הך וראיה דלפי האוקימתא דכליו הוא משום דחיישינן לשאלה עכצ"ל דמשום חששא זו אין פאן עדות פלל כמו בסי"ב בגופו למ"ד סי' דרבנן וכמו בסי' גרועי' למ"ד סי' דאורייתא או כמו אשתהו יותר מג"י דאע"פ שרואין ומפירין אותו היטב בטב"ע בפ"פ עם החוטם וא"כ אינו אלא חששא שפא נשפנה וטועי' בו אפ"ה ס"ל להריב"ש דאין פאן עדות פלל ובהבא עליה בחטאת קאי וה"ה ודאי בטב"ע או בסי"מ בכליו למ"ד דחיישי' לשאלה ומש"ה הוא דתנן אין מעידין דמתניתן אין מעידין ס"ל להריב"ש דאין פאן עדות פלל ואע"פ שהריב"ש בבבאורו שם הטעים למה אין מעידין בכליו ושאין פאן עדות פלל ביאר משום דכליו מיירי בחינוכי' וסומקי' שאפי' נאמר סי' דאורייתא אין סימנים פאלו פלום ולא ביאר דה"ה משום חששא דשאלה צ"ל משום דלקושטא דמלתא ס"ל להריב"ש פרב' הר"ן דלמסקנא ל"ח לשאלה פלל וכמ"ש התוס' דלמסקנא ל"ח לשאלה וע"כ ביאר פליו בחינוכי' וסומקי' אבל ודאי למ"ד בגמ' דטעם פליו משום דחיישי' לשאלה צ"ל שאין פאן עדות פלל דאת"ל דלמ"ד דהטעם משום שאלה הא דתנן אין מעידין הוא רק מדרבנן א"כ מנ"ל להריב"ש דאין מעידין לאחר ג"י אין פאן עדות דאוריין דילמא הוא פאין מעידין דכליו דהוא רק מדרבנן א"ו ס"ל להריב"ש דאין מעידין פי' שאין פאן שום עדות מדאורייתא פלל כמש"ש בפ"י לכן לפי"ז ברור דלהאוקימתא בגמ' דאין מעידין בכליו הוא משום חשש שאלה ודאי אין פאן עדות פלל וגם בזולת הראיה הנה הסברא נותנת ג"כ דחשש שאלה למאן דחייש לשאלה לא גריעא מאשתהי ג"י אע"פ שניכר היטב פ"פ עם החוטם בטב"ע ובכל גופו ולהריב"ש אי"ז שום עדות פלל א"כ כמו"כ או כש"כ בטב"ע בבגדיו למ"ד דחיישי' לשאלה ואף לדברי הפוסקים דס"ל באין מעידין לאחר ג"י באם ניכר שאינו נתפח דהוא רק מדרבנן וכן במרה צ"ס"ק קט"ו הביא שיש חולקים על הריב"ש וקושיותו יש ליישב דהריב"ש ס"ל כל"ב דפרק יש בכור

מ"מ הקא יודו] מטעם הנ"ל דאל"כ ל"ל לךחוקי גופו דארור גוץ דהוא דחוק דסי בגופו משמע בסימנים הנזכרים במשנה גבי אבידה בפ"י דהווי סי"ב והל"ל דגם פאן מיירי באמת בסי"ב ועכ"ז אין מעידין משום חוקר פרת כמו שהחמירו לחוש לשאלה א"ו ר"ל דהמשנה מיירי שאין סימנים שום עדות כלל ולא חומרא בלבד ולכן הוכרח לומר דמיירי בארור גוץ א"כ כמ"כ פליו דחיישי' לשאלה היינו ג"כ שאין זה שום עדות מדאורייתא ועוד דאל"כ מאי פריה הש"ס ואי חיישי' לשאלה חמור בסימני אןפך היכא מהדרין ומאי קשי' את"ל דאף אי חיישי' לשאלה היינו רק מדרבנן אבל מדאורייתא לא חיישי' לשאלה נחמור דמהדרין בסימני אןפך היינו מדאורייתא ומדאורייתא הא ס"ל דבאמת לא חיישי' לשאלה רק מדרבנן חיישי' באיסור א"א ובאבידה לא החמירו כלל דממון נק' קל לגבי ערנה כמ"ש במשנה פט"ו דיבמות והיינו אפי' ממון דיש לו בעלים כ"ש אבידה כו' וא"כ מהו הקושיא היכא מהדרין ואף שבתשו' הר"ן סי' ל"ג כ' ואם פך אמרו בממון שהוא חמור לדבר הזה שאין מוציאין אותו מתוקתו הראשונה אלא בראי' ברורה עכ"ל גם בתשו' הרא"ש כלל נ"ה סי' א' כ' ודאי בעדות עיגונא הי' לנו לקבל עדותן אף בהוצאת ממון צריף לדקדק עכ"ל הנה דברי הרא"ש זהו בענין המעידין ובהמעידין ודאי יש להקל יותר בערונה מבעסק ממון שהרי בעדות ממון צריף שני עדים משא"כ בעדות אשה שמת בעלה נאמן עד א"כ א"כ בזה נק' ערנה קל לגבי ממון והוא סוף עדות שהקילו בו רבנן בעיגונא אבל בגוף העדות דהיינו בעצם עדות המיתה או אפי' בהפרת המת לא אקילו רבנן כלל בעדות אשה יותר מממון ועי' מזה בשו"ת סדר אלי' רבא סי' ג' ודברי תשו' הר"ן סי' ל"ג דלא מיירי בהמעידין כ"א בהפרה שזהו בעלה של זו ובאמת צ"ע איך א' כ"ש בערנה שהיא קלה לדבר זה כו' הלא נהפוך הוא.

וכבר הקשה עליו בסדר אלי' רבא ד"ז וד"ח. ואף לפי תירוצו שם דס"ל כתי' השני פ' יש בכור ג"כ עכ"פ אינה קלה מממון ח"ו רק אפ"ל דלא אחמירו יותר וג"ז אינו מוכרח כלל ועוד שרוב הפוסקי' תופסים פלישנא קמא דפ' יש בכור (נ"ו מ"ו סע"ב) דללשון זה מוכרח דאחמירו טובא בהפרת המת יותר מממון וא"כ מהו הקושיא אם חיישי' לשאלה בהפרת המת חמור בסימני אןפך היא מהדרין א"ו משמע דאין מעידי' דכלים הוא מדאורייתא וא"כ למ"ד דהוא משום דחיישי' לשאלה הוא מדאורייתא ומשום הכי פריף מחמור בסימני אןפך: קיצור מלשון אין מעידין משמע דחיישי' לשאלה מדאורייתא לפמ"ש הריב"ש סי' שע"ט וסי' ש"פ בפ"י אין מעידין.

ואף שיש חולקים על הריב"ש בדין אין מעידין אלא עד ג"י מ"מ הקא יש עוד ראי' דהוי דאורייתא מדפריף ואי חיישינן לשאלה חמור בסימני אןפך היכא מהדרין: ב וכו' נ דעת התוס' והרמב"ן והרשב"א והר"ן דלמ"ד דחיישי' לשאלה הוא מדאורייתא דהא התוספות ביבמות (נ"ו ק"כ ע"ב) ד"ה פליו כ' וא"ת א"כ כו' וי"ל דפשיטא כו' אבל קשה כו' נחוש לשאלה מן התורה עכ"ל באןמרם אבל קשה ר"ל שזהו קושיא הש"ס לחוש לשאלה מה"ת לפי"ז מבאר דס"ל להתוס' דחיישי' לשאלה היינו מן התורה דאם הוא רק מדרבנן משום איסור א"א א"כ איך יקשה הש"ס נחוש לשאלה מה"ת גבי חמור בסימני אןפך פינו דאפי' באיסור ערנה ל"ח לשאלה רק מדרבנן א"ו פשוט דס"ל דחיישינן לשאלה היינו מדאורייתא והנה פדבריהם מבאר בשט"מ פ"ב דב"מ בשם הרמב"ן והרשב"א והר"ן וז"ל בד"ה חמור בסימני אןפך היכי מהדרין ואיכא למידק אמאי לא אקשי לי

ממתני' דמצא פירות בכלי דהא פלי מושלי אינשי ואפ"ה קתני דמתזירין הפירות אגב הפלי וי"ל דדילמא לענין ממון תיקנו דלא נחוש לשאלה ולפיכך מקשה מחמור בסי' אוןף דאורי' דדרשינו מריבוי דחמור וכו' הרשב"א ונה"ר"ן ונ"ל הרמב"ן ואיכא דקשיא לי ליקשי ממתני' דקתני בהדי' מצא פירות בכלי וכו' ואיכא למימר מדרבנן היא ומדרבנן ל"ח לשאלה אבל בדאורייתא חיישי עכ"ל וכ"ה בחידושי ה"ר"ן דב"מ שגדפסו מחדש הרי ס"ל דשאלה הוא חששא דאורי' וכ"כ עוד התוס' ספ"ק דב"מ (דף כ' ע"ב) סד"ה מצא בחפיסא דמשמע בדבריהם דחששא דשאלה למ"ד דחיישינן לשאלה הוא פדין סי"ב למ"ד סי' דרבנן דאין פאן עדות פלל מדאורייתא כמש"ל בשם הריב"ש רק בדברי הרא"ש שם פ"א דב"מ סי' נ' מדכ' נאפ"י אי חיישי לשאלה מדאורייתא משמע דספוקי מספקי לי אי הוי החששא מדאורי' או מדרבנן וצ"ל משום אולי דומה לחששא דאין מעידין אחר ג"י אכן באמת גם שם דעת רוב הפוסקים דהוי דאורייתא והא דספק תוה"ג' או לאחר ג' רבו המקילי י"ל משום פשניכר היטב בפ"פ ולא נתפח הוא רגל"ד שהוא תוה"ג' ובמ"א פתבתי עוד בזה לומר סברות בטעם קולא זו דספק שאינו נגד האומרים דבנדאי לאחר ג' אין מעידין מדאורייתא וגבי סי"ב מ"ש בב"ש סי' י"ז סעי' כ"ד דהרי"ו בשם הרמ"ה כ' אם נשאת בסי"ב לא תצא י"ל הרמ"ה לשיטתיה עי' ב"ש סי' קס"ד סק"י דס"ל בספק שקול לא תצא ה"כא מספקא לי שפא קי"ל סי' דאורי' ומ"מ הדין דסי' קס"ד הוא תמוה ומהרי"ט חלק און העור סי' י"ח כ' לישב) וכ"ש באין מעידין דכליו דמוכרח בגמ' ובתוס' וש"א"פ דהוי דאורי' פנ"ל ודומ' דכליו בחינורי וסומקי וכ"כ מהרא"י סי' קס"א דהך חששא דשאלה דכליו חששא גמורה היא ולא מהני אפי' לצרף כו' והביא ראי' ברורה לזה מדפריד הש"ס כו' א"כ מאי פריד מגט נימא דהתם ה"ט משום דאיכא אוןמנדא אחרת שנה הגט של זה השליח הוא פיון שנה האיש שואל הגט ויודע שאבד הגט כו' עכ"ל ואי חששא דשאלה הוי רק מדרבנן לבד ודאי בצירוף אוןמנדא ונחזקה בהנ"ל הי' לומר שלא לחוש לשאלה א"ו דהוא מדאורי' למ"ד דחיישי לשאלה דלדידן אין פאן עדות פלל וכמ"ש הריב"ש וא"כ ודאי לא מהני אפי' לצרף ומהרא"י לשיטתו דס"ל דשני סי"ב אין מצטרפין להיות סי"מ למ"ד סי' בינונים הם דרבנן כמ"ש פמה אחרונים בשמו א"כ כמו"כ עדות פלים לא מצטרף וכמ"ש בנו של המ"ב בתשו' ב"ח החזקות סי' מ"ה בפ' דעת מהרא"י ע"ש דעכ"פ מבאר ממהרא"י דעדות כלי' למ"ד דחיישי לשאלה לא עדיף מסי"ב בגופו למ"ד סי"ב דרבנן ואפשר גרע מינייהו דהא סי"ב י"א דמצטרפין לדעת מהרא"י כמ"ש בתשו' מ"ב סי' ס"ג בדעת מהרא"י ובעדות כלי' ס"ל בפ' דלא מהני לצרף וא"כ האחרונים דס"ל לשאלה דייחיד לא חיישי ע"כ לא ס"ל כמהרא"י דהא גבי מצא גט הנ"ל שאלה דייחיד ואעפ"כ ס"ל למהרא"י בפשיטות דחיישי לשאלה ע"ז יש להשיב דהם ס"ל פיון דאיכא מ"ד דס"ל ל"ח לשאלה פלל לכן און ל"ח לשאלה דייחיד ובאמת שנה אינו מוספם פלל וכמ"ש מזה לקמן אבל עכ"פ זה ברור דלמ"ד דחיישי לשאלה הוא מה"ת וכן כ' בס' סדר אליהו (דף כ"ב ע"ד) ונ"ל הך דחיישי לשאלה מדאורי' היא וכמ"ש התוס' בהדי' ע"ש ומש"ה פריד אם איתא דחיישי לשאלה מה"ת א"כ יש לנו לומר בכל פלי שיש במינו חשש שאלה לא נסמך על סימנים דיליה אף אם יהי' דבאותו גדון לא יש בו חשש שאלה והו' הנראה ריקטא דשמעתא עכ"ל ור"ל דבזה מתורץ מה שמקשה הש"ס אי חיישי לשאלה

בכליו גבי עדות אשה שמת בעלה איה לא חיישי לשאלה גבי גט במצאו קשור בכיס כו' דלכאורה לא קרב זה אצל זה כלל דגבי מת הוא חששא גמורה משא"כ גבי גט דיש הוכחות רבות שלא הי' שאלה כמבואר בפני יהושע פ' אלו מציאות (דף כ"ז) באריכות ובפסקי מהרא"י שם סי' קס"א בקצרה וע"ז נתפנין הסד"א לתרץ דכיון דחיישי לשאלה מדאורייתא א"כ יש לנו לומר דכל פלי כו' פנ"ל ולכן גם גבי גט יש לחוש עכ"פ מבואר מדבריו ג"כ דפשיטא ליה דלמ"ד דמפרש המשנה פליו משום דחיישינן לשאלה הוא מה"ת: קיצור.

גם ראיה ע"ז מהתוס' יבמות (דקכ"ו ע"ב) וקמ"ב"ן וקמ"ב"א וקמ"ב"ן הובאו בשט"מ פ' אלו מציאות (דכ"ז) ומפסקי מהרא"י סי' קס"א אפילו לפמ"ש בשמו בתשובת ב"ח החדשות סי' ס"ה מוכח דלא עדיפא מסי"ב למ"ד סי"ב לאו דאורייתא ולפמ"ש בשמו בתשובת מ"ב סי' ס"ג עכצ"ל דחששא דשאלה גריעא מסי"ב: ג גם כת"ר הביא ראיה נכונה לזה וז"ל דהא עיקר הא דדדייקינן בריש סוגיא דסימנים דאורייתא ולא משני דשאני גבי עיגונא דאחמירו בה רבנן עכצ"ל משום דס"ל לה"ס דהש"ס דלא אחמירו רבנן אעיגונא אדאורייתא כתי' השני דפרק יש בכור א"כ פי קא משני דלא מהני סימני פליו היינו ע"כ מדאורייתא עכ"ל כת"ר ויפה פונן ומתאמרא משמיה דגברא רבא פנותיה בתשו' אאזמו"ר הגאון ז"ל שהאריה להוכיח דסוגיא זו אלא כל"ב דפרק יש בכור וכן מוכח ג"כ מתשו' הריב"ש הנז"ל שפי' דכל הני דתנן בהו במתני' אין מעידין אין עדות מדאורייתא וזהו כל"ב דפרק יש בכור משא"כ לל"ק הרי בפדחת פלי חוטם הוי הפרה מדאורייתא רק מדרבנן החמירו ובהו יסולק תמיהת המרה"צ ס"ק קט"ו על הריב"ש וכן נזכר אות א') וכ"ש למ"ד סיד"ר וסומכין ע"ז גם בעדות אשה ולא אחמירו כלל בדרבנן אע"ג דשכיח קצת סי"ב עכצ"ל דס"ל כל"ב ה"ל והיינו דבהפכת המת לא החמירו טפי אדאורייתא וכיון דלדידיה אמרינן דמ"מ חיישינן לשאלה עכצ"ל שהיא דאורייתא דאם דאורייתא לא חיישינן כלל לשאלה מהי תיתי שיאמרו דאין מעידין כלל על פליו ומ"ט לא החמירו שלא לסמוך על סי"ב בגוף ואוקמוה אדאורייתא פן לא יחמירו בטב"ע או בסי"מ בכליו עכ"פ מצד חשש שאלה פיון דלא חיישינן לזה מדאורייתא א"ו צ"ל דלפ"ז מדאורייתא חיישינן לשאלה וכן לפ"ד קצת תשו' אחרונים אשר למ"ד סי' מדאורייתא חיישינן לשאלה כמוןכר בב"ש ס"ק ס"ט וכדמשמע בגמרא דיבמות (ק"כ ב').

ולמה לישנא דאמרת סי' דאורייתא כו' פליו דחיישינן לשאלה וכ"ה פ' אלו מציאות (דכ"ז ע"ב) א"כ נדאי מדאורייתא חיישינן לשאלה, ולא מדרבנן וצ"ל לפי"ז דחששא דשאלה גרועה גם מסי"ב מיהו ללישנא דסימנים דרבנן אע"ג דג"כ חיישינן לשאלה מה"ת אצ"ל דגרוע מסי"ב כ"א י"ל דה"ל כמו סי"ב דג"כ אינו פלום מדאורייתאומ"ש רומע"ל דא"כ דחששא דשאלה הוא מה"ת א"כ צ"ל פי קא מרבה קרא חמור בסי' אןכף היינו אןכף ונקא דלא משילי אינשי ולא מסתבר לאוקמא קרא ונקא באןכף וקרי קמ"ב"ם כתב מרדעת ומרדעת לאו היינו אןכף: ותו דא"כ קרא ל"ל היינו שלמה ופשיטא דל"ח למיעוטא דמשילי.

א"ו פשיטא דקרא ודאי משמע דאחי לאשמועינן דל"ח לשאלה פלל וא"כ ה"ה גבי איסור
עכ"ד. איני מבין דבריו דא"כ קושיותו היא על הגמרא דמתרץ דהקרא מייירי בכה"ג
משום דאנפך לא מושלי אינשי וקושיותו על הרמב"ם פן הביא ג"כ בס' מהר"צ ס"ק פ"ז
(דע"ג סע"ד) בשם תשובת נ"ב סי' ל"ב שדקדק בדברי הרמב"ם רפי"ד מהלכות גזילה
ואבידה דהחליף לשון אנפך שבגמרא על מרדעת ע"כ שבא.

ללמדנו שלא חיישינן לשאלה פלל אפי' בכלים דמושלי כו' אמנם נתן טעם משום
שהרמב"ם פוסק כמ"ד סי' דרבנן ממילא קם דינא דלא חיישינן לשאלה והמרה"צ השיגו
יפה דהא סותר א"ע למ"ש שדעת הרמב"ם דמדינא קיי"ל סי' דאורייתא כו' ולכן תירץ
הוא ז"ל ד' הרמב"ם בדרף אחר דמ"ש"ה נקט הרמב"ם מרדעת דגבי אבידת ממון לכ"ע
ל"ח לשאלה מתקנת חכמים כו' ע"ש באריכות א"כ מדברי שניהם הנ"ב והמרה"צ למדנו
דס"ל בפשיטות דלמ"ד בגמרא דחיישינן לשאלה הוא מה"ת וכמ"ש המרה"צ באריכות
אמנם לענ"ד תירוצם בדברי הרמב"ם הוא דוחק קצת.

ולע"ד יש תירוץ אחר מרנוח על הרמב"ם ויבא לקמן אי"ה ומ"ש כת"ר דא"כ קרא ל"ל
היינו שלמה כו' י"ל דאע"ג. דלא שיילי אינשי אנפך היינו ע"פ רוב אבל יוכל לפעמים
שיזדמן שישאל אותם כגון אם תמורו של השואל שנה לחמורו של המשאל דלא שייך
הטעם דמסקיב ליה לחמרא וכה"ג כגון שפחז ל' מאד הדבר וכש"כ לפמ"ש החמ"ח
וב"ש דגם פיס וארנקי וטבעת עם שגזפר בהם טעם מוחלט דלא משיילי עכ"ז לפעמים
יוכל להזדמן שישאלו אותם קמ"ל שלא נאמר דהך קצת מיעוטא דמשיילי מצטרף עם
החששא שיש בעצם מהות הסי"ב דשכיחי קצת ועי"ז יהיה נגרע ערף ומהות הסי"ב
יהיה קרוב לסי' גרוע ואשפחן כה"ג דהמיעוט מצטרף לעוד דבר ומהני.

כמו במשנה רפ"ב דיבמות גבי יצאה מליאה חוששת ר' יהושע אומר אינה חוששת
וטעמא דר"י משום סמוך מיעוטא דמפילות למחצה נקבות וה"ל רובא ועיין תוס' שם
ע"ב ד"ה סיפא חזקה דיצאה מליאה איתרע לה חזקה כו' א"כ אין הטעם דאינה חוששת
לר"י רק משום סמוך מיעוטא דמפילות למחצה נקבות ועיין בחולין ס"פ בהמה המקשה
אמרינן סמוך מיעוטא דנידמה למחצה דנקבות כו' וכמ"כ סי"ב נמי לאו דבר ברור גמור
הוא כטב"ע או סי"מ וה"א דניתי המיעוט דחששא דשאלה ויצטרף לגרוע הסמיכה על
הסי"ב קמ"ל דל"ח לזה והיינו משום דמיעוטא לא מצטרף רק] כל היכא דבלא"ה הוא
ספק כמו מחצה נקבות כו' לר"י משא"כ גבי סי"ב דסמכינן עליהו מדאורייתא לא
מצטרף המיעוט דמשיילי וא"כ קמ"ל הפתוב דבר גדול מה שלא היינו לומדים זה
משלמה שיש סי' בגופה ממש וא"כ שפיר י"ל דהפתוב אינו מרבה רק פלים דלא מושלי
כאנפך ואפ"ה אצטרף קרא לרבויי ועונ"ל ראיה דמצינו כמו"כ ממש גבי סי"ב דע"י
אינה חששא קלה נגרע הסי"ב ממעלתו ולא חשוב עוד סי' אפי' לגבי אבידה וגם בפא"מ
(דכ"ה ע"ב) גבי שלשה מטבעות שאם אינן עשויות כמגדלין אע"פ שהם זע"ז חיישינן
שפא פחות מכאן היה ומאחר נפלו כאן מקצת א"נ בשתי נפילות נפלו ממנו ממש ומשמש
בינתיים ואין לו בהם סי' מנין כמ"ש בשט"מ פ' א"מ שם (דנ"ט ע"א) בשם הרמב"ן
נהרי ודאי אין רגילות ששני בני"א יאבדו חפץ א' זה פנה שניהם במקום א' ממש כמ"ש
התוס' (דכ"ב סע"ב).

וצ"ל דאע"פ שאין רגילות מ"מ גורע פתח הסי"ב דמנן לפ"ד הרמב"ן ואף שהרא"ש פי' הטעם בענין אחר ממש מ"מ פיון דחזינו דלהרמב"ן ע"י איזו חששא נגרע פתח וערה הסי"ב ולא מהדרינו האבידה על ידו א"כ ודאי דצריה קרא לריבויי דל"ח לשאלה אף בכלים דלא מושלי ושללא יהיה נגרע פתח הסי"ב עי"ז פנ"ל: קיצור.

מה שהקשה מע"ל דא"כ דחיישינן לשאלה מדאורייתא ונמור בסי' אןפך משום דאןפך לא מושלי אינשי א"כ למה צריה קרא ע"ז והתירוץ פדי שלא נחשוב שיצטרף החששא דילמא השאיל לחששא דסי"ב ויבטל פתח הסי"ב קמ"ל דלא: עוד פתח כת"ר לצדד דשאלה הוא רק חששא דרבנן והוא שהקדים דהנה"ב תי' הא' דחיישינן לשאלה והב' בחינוכי וסומקי אלא לב' תי' דפ' יש בכור לל"ק דמדאורייתא סגי בפ"פ בלי חוטם ומדרבנן החמירו במשנה זו דאין מעידים אלא על פ"פ עם החוטם והיה הקושיא למה החמירו אפילו יש ג"כ סי' אם סי' דאורייתא (דאם סי' דרבנן שפיר ניחא דהחמירו אפילו בדרבנן גבי עיגונא בתח"ע משא"כ אם סיד"א ה"ל תרי חומרי) ולל"ב דאין מעידין אלא על פ"פ עם החוטם הוא מדאורייתא א"כ הקושיא פיון דלל"ב זה דפי"ב לא החמירו גם בתח"ע א"כ למה החמירו שלא לסמוך על סי"ב אם סי' דאורייתא וע"ז תי' ב' תי' הא' דחיישינן לשאלה מדרבנן והוא תי' לל"ב ה"ל ואע"ג דלל"ב זה לא אחמירו רבנן בתח"ע מ"מ חששא דשאלה שאני אע"ג דהיא רק מדרבנן מ"מ פיון דחומרא דשאלה חוששין אף גבי גט ובכל האיסורים ממילא דינש לחוש גם בעיגונא אמןם לל"ק דפי"ב אין תי' זה מספיק דתרי חומרי הוא פיון דבלא"ה אין פאן רק איסור מדרבנן למה יחושו לשאלה מש"ה הוצרה לומר פליו בחינוכי וסומקי ומזה יצא לו דצריה לומר דחששא דשאלה הוי רק דרבנן וע"כ לא די לו בתי' דשאלה.

לל"ק דפי"ב והוכרח לומר פליו בחינוכי וסומקי אכל אל"כ יהיה קשה קושית הב"ח סי' פ"ו ל"ל לחדושי חששא דשאלה ואם שאלה חששא פשוטה היא לל"ל אח"כ בחינוכי וסומקי כו'. ואני שמעתי ולא אבין זה אפילו אי שאלה הוי רק חששא דרבנן היה יכול להיות התי' זה טוב גם לל"ק דפי"ב דהא מצינו דחוששין לשאלה גבי גט אפילו בחששא דרבנן דהיינו אפילו לא הוחזקו שני יב"ש דכתבו התוס' ספ"ק דב"מ דאף בלי שום סי' לא חיישינן אלא מדרבנן אעפ"כ בעינו שלא יהיה חששא דשאלה כמ"ש בטוש"ע סי' קל"ב ואע"פ דהתם בלא"ה ג"כ החששא דשאלה רחוקה יותר מבמיתה דה"ל שאלה דייחיד ועוד טעמים כמ"ש בפנ"י פ' א"מ (דכ"ז) וא"כ לל"ק דבעיגונא ג"כ אחמירו רבנן בהפרת המת ודאי דכ"ש יש לחוש לשאלה אפילו בדרבנן במכש"כ מגט (וכ"ה באמת דעת רמ"א סל"ב דחיישינן לשאלה במשלא"ס דרבנן א"ל פשרא והו שנטבע בבגדיו אלו והחמ"ח והב"ש החמירו שם אפילו בכה"ג) וא"כ לכת"ר מי ניחא למה צריה לומר ואבע"א בחינוכי וסומקי (ומה שהביא כת"ר ראיה דרבנן ל"ח לשאלה מהא דפרק א"מ בא ישאל ונתן בה סי' מותרת בשתי' למוצאה הוא תמוה דהתם ה"ל פלים דלא מושלי שישאל לא ישאיל פלי פשר לעע"א שישים בו יי"נ).

גם מ"ש לל"ב פי"ב מתרץ דחיישינן לשאלה ומדרבנן ג"כ א"נ פלל דממ"נ פיון דלא החמירו בהפרת המת לל"ב זה למה יחושו לשאלה את"ל דמדאורייתא לא חיישינן לשאלה ומ"ש מסי"ב בגופו לא החמירו לל"ב זה את"ל סימני' דאורייתא עד שהוצרה

לומר גופו דארוך וגויז כו' ומ"ש משום דמצינו כמו"כ בגט לא נזכר בשום מקום חששא
זו במשנה וברייטא כ"א אדרבה אחר שתי' וחיידש דחיישינן לשאלה הקשה מצאו קשור
בכיס היאך מהדרין אכל לא נמצא בשום מקום דחיישינן לשאלה גבי גט עד שמזה יכריח
לחוש לשאלה בעיגונא כו' א"ו ל"ב דפי"ב דלא אחמירו כלל בהפרת המת ואפ"ה
חוששין לשאלה עכצ"ל דהוא חששא דאורייתא ומה שאח"כ חזר בו הש"ס מתי' זה ותי'
כליו בחינורי וסומקי י"ל שבתחלה תירץ דחיישינן לשאלה משום דתי' זה טוב יותר
דקא לתי' כליו בחינורי וסומקי הוי זו ואצ"ל זו דאתיא במכש"כ מארוך וגויז דגופו ומ"ש
מע"ל דאדרבה בגופו י"ל משום סי' עשויני' להשתנות לאח"מ משא"כ [בכלים] ז"א
דארוך וגויז דגופו אינו משתנה לאח"מ וא"כ כש"כ חינורי וסומקי דכליו דאין מעידין
וא"כ ה"ל זו ואצל"ז (או ר"ל אפי' יש סי' דארוך וגויז בגופו וגם סימנים חינורי וסומקי
דכלים) מש"ה תי' כלי' דחיישינן לשאלה ולכן אפילו סי"ב לא מהגי ואפילו סי"מ לא
מהגי ומה שאח"כ חזר בו מתי' זה היינו משום דבאמת נראה לו יותר דל"ח לשאלה
וכמ"ש התוס' דלמסקנא ל"ח לשאלה והיינו למ"ד סיד"א דנקא דכינן דסומך אסי"ב
ואע"ג דשכיחי קצת עכצ"ל דלא אגיל בתר חששא כמו"כ י"ל יותר דלא אגיל ג"כ בתר
חששא דשאלה והוצרך לומר כליו בחינורי וסומקי ור"ל אפי' יש סי' פאלו ג"כ בגופו
כנ"ל אכל לשאלה ל"ח כלל דלא אגיל בתר חששות כמו דלא חייש בסי"ב בגופו דילמא
אתרמי סי' כסי' אבל מעיקרא דתי' דחיישינן לשאלה היינו ודאי מדאורייתא ונמצא עלה
בידינו (דאי) דלא חיישינן כלל לשאלה אבל אי חיישינן כתי' הש"ס תחלה היינו ודאי
מדאורייתא דאין פאן עדות כלל: קיצור וישוב למה תי' הש"ס תחלה כליו דחיישינן
לשאלה ואח"כ חזר בו ותי' כליו בחינורי וסומקי: ה מיהו כ"ז הוא לתי' ראשון דכליו
משום דחיישינן לשאלה אבל לאחר דמסיק ואב"א כליו בחינורי וסומקי י"ל דחזר בו
מתי' ראשון ולא חיישינן לשאלה כלל וכ"כ התוס' והריטב"א והנ"י וכ"כ הר"ן פ"ב
דב"מ (דכ"ז) בשם י"א דל"ח לשאלה כלל וכ"מ מד' הר"ן פ"ג דגיטין ובחז' הרמב"ן
שם פהובא בס' מרה"צ סעיף כ"ד ס"ק פ"ז והרב"י פתב דהרי"ף והרמב"ם ס"ל דחיישינן
לשאלה ולכן דחה דעת הר"ן ונ"י מהלכה והושג ע"ז מגדולי האחרונים מוהרי"ט בתשו'
ח"א סי' קל"ט ומוהר"ש ובתשו' ג"ב סי' כ"א ובתשו' מוהר"י הלוי אחי הט"ז סי' ט"ז
והש"ף בח"מ סי' ס"ה והסד"א פולם כא' עונים שאין מדברי הרי"ף והרמב"ם הוכחה
דחיישינן לשאלה ומ"מ למעשה לא הקילו נגד הב"י שפסק דחיישינן לשאלה ומהרא"י
החמיר בזה ביותר כנ"ל וכ"פ הרא"ש ועוד פוסקים ראשונים ולפענ"ד דלדינא י"ל שאין
מתלוקת בין הפוסקים הרא"ש והתוס' להרי"ף ורמב"ם לפ"ד הב"י פי הנה לכאורה
תמוה מנ"ל להתוס' דלמסקנא קיי"ל כהך תירוץ דכליו בחינורי וסומקי הלא בכל מקום
שנאמרו ב' תי' בש"ס קיי"ל בשל תו' הנהך אחר המחמיר עי' בתוס' פ"ק דע"א (ד"ז ע"א)
ובכללים שבסוף ספר גט פשוט סי' ז' דלא שניא אם אי' בל' איכא דאמרי או אב"א
להרי"ף והרמב"ם קיי"ל כא"ד ואב"א ולתוס' פ"ק דע"א אינו כן וא"כ איך פתב כן
התוס' בפשיטות הנהך שיטתם וגם איך הרי"ף והרמב"ם לפ"ד הב"ח והב"י יסברו הנהך
זה ממנהגם לפסוק כל"ב ומה גם בעיגונא גופא גבי ואב"א פל היכא דאתא ע"א פשר
מעיקרא אפי' מאה נשים כע"א דמנין שזכר בגמרא פט"ו דיבמות (דקי"ז) פתב הרב"י
בשם הרי"ף והרמב"ם דהלכתא כאב"א משום דבתרא היא ולמה פאן פשיטא להרב"י

להפך שלא לפסוק כהאב"א כליו בחינוכי וסומקי לכן נלע"ד דהתוס' שפכתבו פאן דהמסקנא דל"ח לשאלה הוא משום דנראה להם פן מצד הסברא למ"ד סי' דאורייתא דכל השקלא וטריא שבגמרא פאן אם כליו משום דחיישינן לשאלה או בחינוכי וסומקי הוא למ"ד סימנים דאורייתא דלדידה אין דרף לפרש המשנה אלא באחת משתי אלה או טעם כליו דלא מהני הוא משום דחיישינן לשאלה או דמייירי בחינוכי וסומקי ולדידה נ' להם דחוק לומר דאזיל בתר חששא וחישי לשאלה דאע"ג דיכול להיות מציאות חשש זה מ"מ אינו חשש קרוב יותר מעצם החשש שיש בסי"ב בגופו דאם תזיל בתר חששא יש לחוש דאתרמו סי' פסימנים ובאמת אינו בעל אשה זו דהרי סי"ב שכיחא קצת ונהרי מאן דס"ל סיד"א אינו חושש לזה וסומך ע"ז להתיר אשה ולא אזיל בתר חששא אלא בתר חזקה ר"ל פינון שהחזוק שבעל אשה זו נאבד ונתעלם מן העין והיה ידוע בסי' אלו ונמצא פן במת הנמצא ולא החזוק שנאבד אחר בסי"ב אלו מחזקין וזהו בעל האשה ולא אזיל בתר חששות כמו"כ אין לחוש לשאלה שפינון שידוע והחזוק בעל האשה זו בכלים אלו שיש בהן טב"ע שהיה מלובש בהן ונאבד ונתעלם מן העין ונמצא פן כלים אלו ממש במת הנמצא מהכ"ת נחוש אולי השאיל הפלים לאחר חשש זה אינו קרוב יותר מחשש דאתרמי סי"ב כסי"ב ואדרבה פאן י"ל עליה הראיה שנעשה מעשה השאלה משא"כ גבי סי' פסימנים לא שייך לומר פן דהא שכיחי קצת ואצ"ל שנעשה מעשה ולכן י"א דאפי' אי סי' דרבנן מ"מ ל"ח לשאלה.

ונהו דעת הרמב"ן פ"ג דגיטין אבל נקוט מיהא פלגא דלמ"ד סי' דאורייתא ולא חיישינן לחששות נדאי דאין לחוש פן לשאלה וא"כ פינון דהני ב' לישיגי בגמרא אי חיישי לשאלה אי לא נאמרו הפל למ"ד סי' דאורייתא מש"ה ס"ל להתוס' עיקר כל"ב דל"ח לשאלה דסברא זו הכרחית ומסתברא יותר למ"ד סיד"א וע"ז י"ל דגם הרב"י בשם הרי"ף ורמב"ם אינו חולק כלל דלמ"ד סיד"א, ל"ח לשאלה כהאב"א דהא הרי"ף והרמב"ם פוסקים בלא"ה כהאב"א.

אף לדינא ס"ל להרב"י דהרי"ף ורמב"ם ס"ל דחוששין לשאלה ותינונו למ"ד סי' דאורייתא דכיון דלא סמכינן אסי"ב אע"ג דסמכינן עליהו באבידה מ"מ הכא לא סמכינן עליהו כלל ואע"ג דהחזוק בעל האשה זו שנאבד ונתעלם בסי"ב אלו בגופו ולא החזוק שנפקד איש אחר זולתו כלל ונמצא מת בסי"ב דהיה לנו ליזיל בתר חזקה להחזיקם בבעל אשה זו מ"מ לא סמכינן ע"ז כלל וכלל ואזלינן בתר חששא לומר שאין זה בעל אשה זו כלל רק אחר ואתרמי סי"ב כסי"ב כמו"כ ראוי וסברא גדולה היא שלא לסמוך כלל על סי' כליו או טב"ע דכליו משום שיש ג"כ חששא דשאלה וע"ז אפשר שאין התוספות חולקים כלל דמ"ש התוס' דלמסקנא דל"ח לשאלה היינו למ"ד סיד"א דכל השקלא וטריא הוא אליביה ומהמסקנא הוא דל"ח לשאלה אבל למ"ד סי' דרבנן יוכל להיות דחיישינן לשאלה ותדע דלמ"ד סי' דרבנן ואפילו סי"מ לא כתיבי בפ"י בקרא אלא הא דמהני הוא מצד הסברא כמ"ש הש"ף בח"מ סי' רס"ז סק"ז וכ"מ מפירש"י בגיטין (דכ"ז ע"ב במ"ש אין עדות ברורה מזו דאיהו היא ברורה פינון שיש לחוש שהשאיל בגדיו לאחר ואחר הוא זה לא הוא ובשט"מ פ"ב דב"מ כתב בשם הראב"ד ג"כ דאי סי' דרבנן הוא הא דמחזירין גט ע"י סי"מ וכן במיתת האיש הוא ג"כ מתקנת חכמים כו' ע"ש ותינונו כמ"ש הש"ף וכ"נ נדאי דעת התוס' ספ"ק דב"מ (ד"כ ע"ב) סד"ה מצא בתפיסה דחיישינן

לשאלה גבי מיתת האיש וגט מד"ס ולא תישינו לשאלה לשמא השאיל לאחר ואותו הניח בו שטרות דהכי תקנו רבנן דל"ח פמו שתיקנו להחזיר אבידה בסי שאינו מן בקה אפי' סימנים לאו דאורייתא עכ"ל וקשה דהא ביבמות פתבו התוס' דלמסקנא ל"ח לשאלה פלל א"כ למה לא פתבו גם פאן פן או עכ"פ בדרה ועוד י"ל דבאמת ל"ח לשאלה פלל ואפי' בגט ומיתת הבעל א"ו מ"ש בסוף יבמות דלמסקנא ל"ח לשאלה הוא רק למ"ד סיד"א משא"כ למ"ד סי' לאו דאורייתא כמ"ש בפ"י פמושתקנו כו' אפי' סי' לאו דאורייתא ומש"ה הוצרכו לומר דהא דל"ח הכא גבי אבידה לשאלה הוא דהכי תיקון רבנן כו' הרי ס"ל דחששא דשאלה וחששא דאתרמי סי"ב שניהם עומדים על פלס ומשקל ומדריגה אחד וא"כ באיסור א"א דלא תקינו לסמוך על סי"ב כמו"כ ודאי לא תיקון שלא לחוש לשאלה וכ"מ דעת התוס' (דכ"ח, ע"א) שהקשה בפשיטות שפחוש לשאלה כו' ולא פתב פלל דלמסקנא ניקא דל"ח לשאלה והוכיח מזה מהרש"ח הובא בסד"א דכ"ג א' דהתוס' ס"ל דתישינו לשאלה וא"ש לפמ"ש הריטב"א שפסק סוף יבמות בלשון הלכתא דל"ח לשאלה היינו למ"ד סיד"א דכמו דלא תישינו דאתרמי סי' כסי' כמ"כ ל"ח לשאלה אבל למ"ד סי' לאו דאורייתא ואזיל בטר חששא מדאורייתא כמו"כ יש לחוש לשאלה ג"כ מדאורייתא: ונלע"ד שפן נראה דעת הרי"ף והרמב"ם דהא הרמב"ם פ"ג מה"ג סתר הדרה שאין מעידין רק על פ"פ עם החוטם ולא נזכר פלל דמעידין אפילו ע"י סי"מ בגופו לכן י"א דבאמת לא מהני לדידהו שום סי' זולת טב"ע וכ"מ בב"י סי' י"ז ובק"ע סעיף צ' אלא דהאחרונים הוכיחו מדברייהם דמהני סי"מ וכמו דמהני בגט בנקב בצד אות פלוני גם מדכתב הרי"ף שומא לאו סי"מ מפלל דסי"מ מהני מ"מ די לבא מן הדין להיות פנדון גבי גט לא נזכר בגמרא רק סי' בגוף הגט וה"ה במיתת הבעל משמע אבל פליו אינו עדות גמור (וגם גמרא סוף יבמות דמשמע שם דס"ל דמסקנת הגמ' כתי' דכליו בחינורי וסומקי ולא משום שאלה א"ש לפי ה"ל דנדאי פה המסקנא למ"ד סי' דאורייתא ובנדון שלו בלא"ה ליכא חששא דשאלה כמ"ש הב"י והובא בתשובת ב"ח הקדשות ססי' ס"ה וי"ל שגם המר' לא חשש לשאלה מה"ט רק שהביא דסמכין על סי' זה שנשלח ע"י ר' ליט' דלא גרע מסי' דסומכין עליו וא"צ להיות פ"פ עם החוטם ונקא וצ"ע) ועפ"ז תישיב מה שפסוגיא דפא"מ (דכ"ז ב') סידר הקושיא ואי ס"ד דתישינו לשאלה אחר שתי' פליו בחינורי וסומקי שהאריף בזה הב"ח בתשו' סי' פ"ו להוכיח דגם לפי התי' דכליו בחינורי וסומקי עכ"ז זה המתרץ ג"כ סובר דתישינו לשאלה ובאמת זה דוחק עצום דמ"ש בחינורי וסומקי מירי בכליו שאין דרפם להשאיל הוא דוחק גדול דכליו אלו ר"ל מלבושיו כמ"ש בגופו ובכליו דר"ל שלובש בהן ואם הני אין דרפם להשאיל א"כ ממילא בטלה חששא דשאלה אבל לפמ"ש א"ש דבסוגיא דב"מ איבעי' לן אי סי' דאורייתא אי לאו דאורייתא ולא איפשטא ע"כ מתחלה שרצה לפשוט מהמשנה דיבמות דסי' לאו דאורייתא דחה די"ל סיד"א וגופו דארוף וגוף וכליו אי דתישינו לשאלה או בחינורי וסומקי וכן המסקנא ביבמות למ"ד זה סיד"א בכליו בחינורי וסומקי ומ"מ מקשה אח"כ ואי ס"ד דתישינו לשאלה היינו למ"ד סי' לאו דאורייתא ומאחר שהש"ס גילה לנו דשייך ויש מציאות לחששא דשאלה ממילא מוכן

דלמ"ד סי' לאו דאורייתא ומחמיר בהפירה כמו"כ יש לו לחוש לשאלה ולכן פריה ואס"ד כו' ואינו למ"ד סיד"א משא"כ ביבמות דהשקלא וטריא הוא למ"ד סיד"א איה לפרש דמשנה ולדידה נדאי המסקנא דל"ח לשאלה ואינו מפרש פליו דמשנה משום חשש שאלה וגם מ"ד סי' לאו דאורייתא י"ל שפירש ג"כ פליו משום סיד"ר אלא דלקושטא דמילתא ס"ל מבחוץ דאפי' טב"ע דכליו לא מהני פינו דחיישינן לשאלה וא"צ ע"ז הוכחה פלל ולא כמ"ש המרה"צ מהי תיתי להחמיר דאדרבה מהי תיתי להקל מאחר דמחמירינן בהפירה ובעי סי"מ דה"ל פיעדות ברורה פנ"ל ובהכר' פליו אין שנייה פלל לומר שנהו עדות ברורה פינו דשנייה שאלה מיהו בלא"ה אפשר לתרץ דאפי' את"ל דפריה בפא"מ ואס"ד דחיישינן לשאלה למ"ד סיד"א י"ל דסיידר זה אחר ואב"א פליו בחינורי וסומקי דאם היה מקשה מקודם ממצאו קשור בכיס כו' או שנמצא בין פליו ואח"כ היה מתרץ ואב"א פליו בחינורי וסומקי היה הלשון משמע דמתרץ על נמצא בין פליו ולא על בגופו ובכליו שפמשנה משו"ה סיידר ואיב"א בכליו בחינורי וסומקי קודם מצאו קשור כו' בין פליו משא"כ ביבמות דאין מזכיר שם (דק"ב ע"ב) או שנמצא בין פליו.

ע"כ מסדר האב"א אחר מצאו קשור כו' להורות דהמסקנא פה דל"ח לשאלה: קיצור (שכ"ד הרי"ף והרמב"ם ויישוב קושיות הב"ח בתשו' סי' פ"ו למה סיידר הש"ס קושיותו נאי ס"ד דחיישינן לשאלה אחר שתי' פליו בחינורי וסומקי): ז ועפ"ז א"ש הא דהשמיטו הרי"ף ברייתא דמצאו קשור ועי' תשובת ג"ב סימן כ"א שהכריח מזה דס"ל דל"ח לשאלה דאלת"ה ה"ל להשמיענו דבהנה"ל ל"ח לשאלה דאין יוצא ממ"ש מצא בחפיסה כו' דהתם צ"ל דמייירי שידע שלא השאילו משא"כ בפס וארנקי וטבעת א"צ לידע כו', ואף על פי שי"ל דס"ל להרי"ף דבמצאו בעצמו ליכא חשש שאלה והש"ס היה סבור דבמצאו בכיס מייירי שאחר מצאו ומחזיר לשליח ע"י סי' שאומר על הפס דסיד"א משא"כ להמ"ד סי' לאו דאורייתא וצ"ל דהוא בעצמו מצא א"כ ליכא תו חשש שאלה ג"כ מ"מ הרי ברש"י ביבמות ותוס' ב"מ (כ"ז ב') משמע אפי' מצאו בעצמו שנייה חששא דשאלה (ומהרש"א בב"מ שם לא פתב פן בדעת התוס') ומצאו בחפיסה היינו דיודע ברור שלא השאיל.

והרי"ף מסתמא לא פליג ע"ז א"כ הי' צריה הרי"ף להשמיענו דין מצא קשור בפס כו' דל"ח לשאלה אלא עכצ"ל דס"ל דל"ח לשאלה פלל זהו תוכן דבריו ואני בעניי פתבתי פבר הנלע"ד דצדקו יותר ד' הרב"י בהבנת ד' הרי"ף והרמב"ם לדינא דלמ"ד סי' לאו דאורייתא אין לסמוך על פליו פלל וליישוב מה שהשמיטו הברייתא דמצאו קשור בכיס נ' משום דנדאי אפי' אם חיישינן לשאלה גבי פליו דמת מ"מ לא קרב זה אל זה פלל למצאו קשור בכיס כו' דהתם חשש שאלה רחוק במאד מאד אפי' במצאו אחר כמ"ש הפנ"י בב"מ (דכ"ז) פינו שנה האיש שואל גט וידעין שאבד גט כו' ונמצא הגט בחפיסה שלו איה נחוש שאחר ששמו כשמו אבד גט בחפיסה של זה וה"ז חששא רחוקה יותר משאלה דייחיד שבמיתה דכאן בגט נוסף ע"ז הא דידעין שנה האיש אבד גט בנדאי כו' וגם נוסף ע"ז הא דזה השליח צונח פכרוכיא שלא השאיל חפיסה שלו לאחר י"ל שנא' ע"ז דאינו אלא גילוי מילתא בעלמא פינו דבלא"ה נמי אינם תופסים שהוא פה כו' עי' תשב"צ ח"א סי' פ"ג ועי' תוס' גיטין (כ"ז ב') דלא חשדינן ליה למשקר במזיד כו' והרמב"ן ס"ל דאינו נחשד פלל ע"ש משא"כ גבי חשש שאלה בכליו דמת דהתם הוא חששא גמורה וקרוכה

דאין שם רגלים לדבר והוכחות שלא השאיל כמו בגט לא מינני ולא מקצתי וכש"כ את"ל דבגט מיירי במצאו בעצמו וחינשי שמא השאיל ושכח כו' דלשכחה י"ל דל"ח פלל כמו בתבואות שור בי"ד סי' י"ח סקכ"ט אלא דמעיקרא למ"ד סיד"א יהי מוכרח לפרש המשנה דאין מעידין על סימני כליו דהוא משום דחינשי לשאלה ומשום חששא זו אין מעידין מדאוריין פלל א"כ פינון שמבואר בפי המשנה דחינשי לשאלה מדאוריין משו"ה נופל הקושני אבריין דמצאו קשור בכיס כו' אע"ג דשם יותר רחוק החשש שאלה מ"מ מנ"ל להקל בפשיטות נגד המשנה המפורשת דאולי גם בגט יש לחוש אף שהחשש רחוק יותר ועמש"ל בשם הסד"א.

משא"כ להמסקנא דהמשנה מיירי בחינורי וסומקי ואין הכרח פלל לומר שמפורש החשש שאלה במשנה וכ"ש למ"ד סי' לאו דאוריין קרוב יותר לומר שאין מפורש החשש שאלה במשנה וכליו י"ל דמיירי בסי"ב וא"צ לדחוק בחינורי וסומקי וא"כ אף שמסברא נ' לנו דחינשי לשאלה בבגדי המת ולא סמכינו ע"ז פלל כמו דלא סמכינו על סי"ב בגופו אכן פינון שאין הכרח לומר שנה מפורש בהמשנה אין שייך להקשות אבריין דמצאו קשור בכיס כו' דכיון דמסברא הוא החשש שאלה א"כ היינו דוקא גבי בגדי המת דהוא חששא גמורה משא"כ גבי גט שמצאו בעצמו קשור בכיס כו' הסברא נותנת להפך שאין שום מקום לחוש לחששות רחוקות ביותר עד שאח"כ יוכל ליפול החשש שאלה ע"י פנ"י שם ואם נחוש לחששות פאלה אף על סי' בגופו יכול ליפול חששא ולכן נ' להו דלמסקנא אין שייך פלל חשש שאלה גבי מצאו קשור בכיס כו' ולא דוקא בכיס אלא ה"ה בחפיסה כו' ובזה יתורץ לו שבתשו"ג ב"ב סי' כ"א הביא ראיה מד' הרא"ש פ"ג דגיטין והמרדכי שם סי' שנ"ח שנ"ט שהביאו דין מצאו בחפיסה ומפיריו ולא התנו שיודע שלא השאיל שמע מינה דס"ל דל"ח לשאלה פלל ובאמת א"א לומר פן דא"כ יהי הרא"ש סותר א"ע למ"ש בתשו"י ובפסקיו ספ"ק דב"מ סי' נ' דחינשי לשאלה אבל לפמ"ש א"ש דלפי המסקנא במצאו בעצמו לכ"ע ל"ח לשאלה פלל דלשכחה ל"ח וא"צ שיאמר שיודע ברור שלא השאיל רק כל שאינו זכור שהשאיל ל"ח כו' נאפי' במצאו אחר י"ל דהשליח נאמן פנ"ל ובמ"א פתבתי עוד מנדון הבריין דמצאו קשור בכיס בתשו"י המתחלת בדין שאלה דיהידי: קיצור שלפ"ז יתיישב בטוב קושני' הפנ"י בתשובת גאוני בתראי סי' כ"א למה השמיטו הרי"ף והרמב"ם ברייתא דמצאו קשור כו': ח ובזה יתיישב ג"כ מ"ש הרמב"ם פי"ד מה' גזילה חמור בסי' מרדעת ולא נקט אופך והיינו דס"ל דמדאורייתא א"ח לשאלה גבי אבידה וזה משום דס"ל שם פי"ג דסי"ב הם מדאורייתא גבי אבידה כמ"ש הה"מ שם וכבר נת' דלמ"ד סיד"א ל"ח לשאלה לפי המסקנא.

ולכן א"צ לתרוץ דלא משיילי אינשי אופך אכן גבי איסור א"א דפסק דאין סומכין על סי"ב פלל והיינו כמ"ד סי' לאו דאורייתא (והוא ע"ד הלכה כו' יהודה בשפת וכו' יוסי בתרומה הנזכר סוף פרק במה מדליקין בפי' הלכה היינו שפשיבת תפסו ממש פדעת ריה"ו ומתחלת ביה"ש שלו חשבוהו לספק של תו' ולא לס"ס כו' ותדע דלכן פסק הרי"ף ז"ל כרבה משום דספק דאורייתא לחומרא וקשה הלא יש פאן שלשה ספיקות דהא ביה"ש עצמו הוא ספק ועוד ספק שני שמא הלכה כר"י דס"ל דהוא עדיין יום ואינו ביה"ש פלל ספק ג' שמא אין הלכה כרבה נאפילו לר"י יום הוא וא"כ איך פשיטא לי' להחמיר כ"כ פינון דג' ספיקות לקולא א"ו צ"ל דכיון דאמרו בגמ' הלכה כריה"ו נתפוננו

שְׁלֵחַמִיר בְּכַנִּיס' שֶׁבֶת יֵשׁ לְהַתְנַהֵג כְּאִילוֹ הֶלְכָה מִמֶּשׁ כְּרִייה"ו וְאִין לַעֲשׂוֹת סֶפֶק מִחֻמַּת דְּבָרֵי ר' יוֹסִי וְלִהְיוֹת גַּבִּי מוֹצְאֵי שֶׁבֶת אוֹ בְּתְרוּמָה יֵשׁ לְתַפְּסֵם כְּאִילוֹ הֶלְכָה בְּרוּרָה כִּי יוֹסִי כֹו' וְעַד"ז פֶּסֶק הֶרְמֵב"ם גַּבִּי אֲבִינָה כִּמ"ד סִיד"א וְלֹא לְחוּשׁ פֶּלֶל לְמ"ד סִימָנִים דְּרַבְּנָן מִשׁוּם דְּכָךְ מִשְׁמַע סְבֵרַת הַגְּמָרָא גַּבִּי אֲבִינָה בִּפ' א"מ כִּמ"ש הַה"מ פִּי"ג מַה' גְּזִילָה וְאֲבִינָה וְלִהְיוֹת גַּבִּי אִיסוּר עֲרֻנָה פֶּסֶק כִּמ"ד סִי דְּרַבְּנָן וְלֹא לְחוּשׁ פֶּלֶל לְמ"ד סִיד"א מִשׁוּם.

דְּכָךְ מִשְׁמַע פֶּשֶׁט לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה בִּיבְמוֹת אַע"פ שְׁיֵשׁ סִי כֹו' דְּיוֹתֵר מִשְׁמַע סִי"ב כֹו' לְכֹן הִכְרִיעוּ שֵׁם הָרִי"ף וְהֶרְמֵב"ם ז"ל בְּלִישְׁנָא דִּסִי לְאוֹ דְּאוֹרֵייתָא וְזֵהוּ מִמֶּשׁ פְּעֻנָן הֶלְכָה כְּרִייה"ו בְּשֶׁבֶת וְכִי יוֹסִי בְּתְרוּמָה בְּכַנִּיסַת שֶׁבֶת הֶלְכָה מִמֶּשׁ כְּרִייה"ו כֹו' פִּנ"ל) מִמִּילָא אִין לְסַמְנָה ג"כ עַל סִימָנֵי פְּלִי פְּלִי אִפִּי עַל סִי"מ אוֹ עַל טב"ע דְּכִלְיוֹ וְעַל שְׁהִשִּׁיב עָלֵי כַת"ר דְּהָא בְּכֻמָּה תְּשׁוּבוֹת נִמְצָא לִהְיוֹת דְּנֻקָּא לְמ"ד סִיד"א חִינְשִׁינָן לְשֶׁאֱלָה אֲבָל לְמ"ד סִי דְּרַבְּנָן ל"ח לְשֶׁאֱלָה דְמַהִי תִימִי וְכִמ"ש הַב"ש ס"ק ס"ט בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מִפְּרָאג (וּמְקוּר סְבָרָא זֹו הוּא בְּתִשׁוּי חִב"י סִי קכ"ט שְׁהִשִּׁיב שֵׁם הַגָּאוֹן מו' שְׁמוּאֵל הַלְמָן מִפְּרָאג וְהַב"ש שֵׁם בְּתִשׁוּבָה סִימָן קל"א) דְּהָא אֲדַרְבֵּה דַעַת הַב"ש וְהַחֲמ"ח הוּא כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי דְּיוֹתֵר יֵשׁ לְחוּשׁ לְשֶׁאֱלָה לְמ"ד סִי דְּרַבְּנָן מְלָמ"ד סִימָנִים דְּאוֹרֵייתָא אַע"פ שְׁבַגְמָרָא נִז' חֲשֵׁשׁ שֶׁאֱלָה לְמ"ד סִיד"א וְכ"ד הַרְב"י הוּבָא בַק"ע סְעִיף קַע"ט וְכ"כ בְּתִשׁוּבַת סְדֵר אֵלִי רָבָא סִי א' בִּפְי' ד' בַּעַל הָעֵיטוּר וְא"כ יֵשׁ עַל מִי לְסַמְנָה בְּסְבָרָא זֹו שְׁפַתְבְּתִי דְלָמ"ד סִיד"א הַמְסַקְנָא דִל"ח לְשֶׁאֱלָה אֲבָל לְמ"ד סִי לְאוֹ דְּאוֹרֵייתָא חִינְשִׁינָן לְשֶׁאֱלָה וּבְזֵה נִרְוִיחַ ג"כ שְׁאִין שׁוּם מִחֻלּוּקַת הַפּוֹסְקִים בֵּין הַתּוֹס' וְהָרִי"ף וְהֶרְמֵב"ם וְהָרָא"ש וְסִינְעֵתָם וְכִנ"ל אֲמַנְם עַכ"ז לֹא נִכְחַד דְּנֻדָּי י"א ג"כ דְּגַם לְמ"ד סִימָנִים דְּרַבְּנָן ל"ח לְשֶׁאֱלָה לְפִי הַמְסַקְנָא וְהוּא הָר"ן בְּשֵׁם י"א פֶּרֶק א"מ וְכ"נ דַּעַת הֶרְמֵב"ן בְּגִיטִין (דכ"ז) גַּבִּי מְצָאוּ בְּחִפְסָא שְׁכ' וְקַמ"ל דְּפִירוֹת בְּכִלֵי מְהַדְרִינָן וְסַמְכִינָן אִסִּימָנֵי דְכִלֵי מִיּהוּ יֵשׁ לְדַחוֹת דָּאִין מִהֶרְמֵב"ן רָאִיָה שְׁלֹא לְחוּשׁ לְשֶׁאֱלָה גַבִּי פְּלִי דְמַת דְּכִינָן דְּלִהְיוֹת מְסַקְנָא אִין חֲשֵׁשׁ שֶׁאֱלָה מְפֻרָשׁ רַק מְסַקְרָא חִינְשִׁינָן זֵה לְמ"ד סִי לְאוֹ דְּאוֹרֵייתָא דְּאִזְלִיל בְּתֵר חֲשֵׁשׁא פִּנ"ל וְהִינּוּ דְּנֻקָּא גַבִּי פְּלִי דְמַת דְּהוּא חֲשֵׁשׁא קְרוּבָה פְּעֻרָה חֲשֵׁשׁא בְּסִי"ב בְּגוֹפּוֹ מִשָּׂא"כ גַּבִּי גִט אִפִּי בְּמְצָאוּ אַחַר א"א לְחוּשׁ לְשֶׁאֱלָה אֲלֵא ע"י חֲשֵׁשׁוֹת רְחוּקוֹת בְּיוֹתֵר כִּמְש"ל לְכֹן ס"ל לְהֶרְמֵב"ן דָּאִין חוֹשְׁשִׁין לְשֶׁאֱלָה גַם בְּלֹא"ה אִין רָאִיָה מִהֶרְמֵב"ן דְּהָא הוּא ז"ל סוֹבֵר דְּהִשְׁלִיחַ נְאֻמָּן גַּם עַל טב"ע דְּגַט אַע"פ שְׁמְצָאוּ אַחַר א"כ פְּשִׁיטָא דְּנְאֻמָּן ג"כ עַל שְׁלֹא הַשְּׁאִיל הַכִּלֵי מִשָּׂא"כ גַּבִּי פְּלִי דְמַת שְׁאִין מִי יוֹדַע לְשֶׁאֱלָה אוֹ לֹא י"ל דְּמוֹדָה ג"כ לְכָל הַפּוֹסְקֵי דְּחִינְשִׁינָן לְשֶׁאֱלָה.

הַעוּלָה לְפִי"ז שֶׁלֶפ"ד הָאוֹמְרִים דִּסִי"ב לְאוֹ דְּאוֹרֵייתָא שְׁכ"ד כָּל הַפּוֹסְקִים וְהַטּוּש"ע (זוֹלַת הָרִיטְב"א דִּיחִידָאָה הוּא בְּזֵה) יֵשׁ לְתַפְּסֵם ג"כ דְּחִינְשִׁינָן לְשֶׁאֱלָה וְשֶׁהוּא חֲשֵׁשׁא גְּמוּרָה מִדְּאוֹרֵייתָא וְהִינּוּ כִּמ"ש הַש"ע סִימָן כ"ד אַע"פ שְׁיֵשׁ בְּזֵה לְהֵם סִי מְוַבְּהָקִים בְּיוֹתֵר אִינָם כְּלוּם כֹו' וְאַע"פ שְׁיֵשׁ גְּדוּלֵי הָאַחֲרוּנִים הַחוֹלְקִים ע"ז עַפְמ"ש הַתּוֹס' דְּלִמְסַקְנָא ל"ח לְשֶׁאֱלָה כְּבָר נַת' דֵּהטוּש"ע יְכוּלִים לוֹמַר שְׁגַם הַתּוֹס' ס"ל כְּנֻתְיָהוּ לְדִינָא דְלֹא כ' שְׁהִמְסַקְנָא כֹן רַק לְמ"ד סִיד"א דְלֹא אִזְלִיל בְּתֵר חֲשֵׁשׁא וְכ"מ בְּהִדְיָא בְּתוֹסְפוֹת סִימָן דְּב"מ (ד"כ ע"ב) פ"ג דְּגִיטִין (דכ"ח ע"א) וְכִמְש"ל וְכ"פ ג"כ חֲחֲמ"ח וְהַב"ש וְעִי בְּמַרְה"צ ס"ק פ"ט שְׁחַקֵּר אִם חִינְשִׁינָן לְשֶׁאֱלָה בְּמִמוֹן וְהַעֲלָה דִל"ח לְשֶׁאֱלָה וְרָאִייתוּ מְצָא בְּחִפְסָה שְׁכ' הַתּוֹס' וְהָרָא"ש דִּל"ח לְשֶׁאֱלָה כֹו' וְהִינּוּ דְּנֻקָּא גַבִּי אֲבִינָה מִשׁוּם

דְּהֵתָם סְמְכִינָן ג"כ אסי"ב כמש"ש בְּתוֹסְפוֹת וְהִנֵּה בַסּמ"ע סי' רפ"ד סק"ד וּבְפְרִישָׁה מִשְׁמַע דְּלִירָד בַּנְחֵלָה לָא סְמְכִינָן אֲסִימְנֵי כְּלִי אַע"ג דְּסְמְכִינָן אֲסִי"ב שְׁבַגּוּפוֹ וּבִנְתִי"מ שָׁם פִּי דַהֲסַמ"ע ר"ל בְּכִלְיוֹ דְּחִזְוֹנֵי וְסוּמְקֵי וְלֹא מִשְׁמַע כְּדַבְּרֵי בַפְרָשׁ"י ע"ש וצ"ל דְּהָא דְלִמְסַקְנָא ל"ח לְשִׂאלָה לְמ"ד סִיד"א זְהוּ דְחִשְׁשָׁא דְשִׂאלָה הָוֵי כְּעֶרְךָ סִי"ב וְהִינּוּ דְנוֹקָא כְּשִׁישׁ סִי"מ אִו טב"ע בְּכִלְיוֹ אָז ע"י חִשְׁשׁ שִׂאלָה הו"ל כִּסִּי"ב.

מִשָּׂא"כ אִם בְּכִלְיוֹ לִיפָא רַק סִי"ב א"כ בְּצִירוּף חִשְׁשׁ שִׂאלָה גְרַע טְפֵי מִסִּי"ב בְּגוּפוֹ וְאִפְּיֵלוֹ לְמ"ד סִיד"א ה"ל מִמֶּשׁ כְּמוֹ סִי"ב בְּגוּפוֹ. אִף הִנֵּה מְמַצָּא בְּחִפְסָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ לְכַאוּרָה דְחִשְׁשׁ שִׂאלָה רְחוּקָה יוֹתֵר מִחִשְׁשָׁא דִסִּי"ב דְּהָא מוֹכַח בַּפ' א"מ דכ"ז סע"ב) דְלִהְיֵה חֲזִיר שְׁטֵר לְמַלְוָה ע"י סִי' לֹא שְׂיִיף תַּקְנַת חֲכָמִים דְּהָא לְוָה לָא נִיחָא לִיה ע"ש: וּמִשָּׂה"ה לֹא מְצָא רְבָא לִיתֵן טַעַם לְתַכְרִיף שֶׁל שְׁטֵרוֹת דִּיחֲזִיר אֲלָא מִשׁוּם סִי' דְּאוּרִייתָא וְכַתְּבִיתִי בַּמ"א דְלִדְיָדוֹן דְּמִסְפָּקָא לָן אִי סִיד"א כִּנ"ל דְּטַעַם תַּכְרִיף מִשׁוּם דִּישׁ בּוֹ שְׁנֵי סִי' מִנֵּין וְתַכְרִיף וְעִדִּיף מִשְׁאָר סִי"ב א' וּמִשׁוּ"ה דְּנוֹקָא יִחְזִיר הַשְׁטֵרוֹת וְלֹא סְגִי ע"י סִי' מִנֵּין לְבָדוֹ אַע"ג דְּבִשְׁאָר אֲבִידָה הָוֵי מִנֵּין סִי' וְכ"מ בְּאוּ"ת סִי' ס"ה ס"ק י"ד וְכִינּוֹן שְׁפָן גְּבִי מְצָא בְּחִפְסָה ג"כ צ"ל הָא דִּיחְזִיר הַשְׁטֵר ע"י סִימָן הַחִפְסָה הוּא ג"כ כְּמוֹ ב' סִימְנֵי הַסִּי' שְׁיֵשׁ בְּהַפְלֵי כַּמ"ש הַתּוֹס' דְּמִינֵי שְׁנוֹתָן סִי' בְּהַפְלֵי עֲצָמָה וְעוֹד סִי' שְׁהַשְׁטֵר פ' הִיָּה בּוֹ וְעִדִּיף מִשְׁאָר סִי"ב א'.

וְהִנֵּה אַכְתִּי יֵשׁ חִשְׁשָׁא דְשִׂאלָה כַּמ"ש הַתּוֹס' וְהָרָא"ש וְתִירָץ דִּל"ח לְשִׂאלָה בְּמִמּוֹן וַא"כ צ"ל דְּחִשְׁשָׁא דְשִׂאלָה רְחוּקָה יוֹתֵר מִסִּי"ב דְּהָא גְּבִי הַחֲזֵרָת שְׁטֵרוֹת לְמַלְוָה לֹא מְהִינֵי סִי"ב א' כִּנ"ל בְּעִנְיַן תַּכְרִיף דְּבַעֲיָנָן סִי' תַּכְרִיף וְסִי' מִנֵּין וְאִם אֵיתָא דְחִשְׁשׁ שִׂאלָה הָוֵי רַק כִּסִּי"ב א"כ אִיף מִחֲזִירִים הַשְׁטֵר דְּהָא הַחֲזֵרָת הַשְׁטֵר לֹא דְמִי כְּלָל לְשִׁאָר אֲבִידָה מִשׁוּם דְּהֵתָם נִיחָא לִיה לְבַעַל אֲבִידָה שְׂיִחְזִירוּ הָאֲבִידָה לְמִי שְׁנוֹתָן סִי"ב מִשָּׂא"כ בְּשְׁטֵר לֹא נִיחָא לִיה לְוָה כַּמ"ש בַּגַּמ' פִּא"מ (דכ"ז).

אַלָּא ע"כ דְּחִשְׁשׁ שִׂאלָה רְחוּקָה יוֹתֵר וְעִדִּיפָא מִסִּי"ב. אִף בְּאַמַּת י"ל פִּינּוֹן שַׁעֲכַצ"ל דְּאוּמֵר סִי' בְּהַפְלֵי וְאוּמֵר שְׁשְׁטֵר פ' הִיָּה בּוֹ א"כ אִם נַחוּשׁ לְשִׂאלָה ה"ל ג"כ כְּעִין שִׂאלָה דִּיחִיד שְׁהַשְׂאִיל לְוָה וְהַלְוָה הַנִּיחַ בּוֹ ג"כ שְׁטֵר פ' וַא"כ רְחוּקָה יוֹתֵר מִחִשְׁשׁ שִׁאָר שִׂאלָה וְה"ל כִּסִּי' א' בְּכִלְיוֹ וְסִי' א' בְּגוּפוֹ דִּס"ל לְרַש"ל בִּיש"ש דְּבַעֲיָנוּנָא ג"כ ל"ח לְשִׂאלָה וְהַגַּם שְׁחוֹלְקִים עָלָיו פְּמָה פּוֹסְקִים מ"מ גְּבִי מִמּוֹן דְּשְׁטֵרוֹת ל"ח לְשִׂאלָה וְהַתּוֹס' ספ"ק דב"מ נ' דְּלֹא ס"ל כ"ז אֲלָא דְהַחֲזֵרָת שְׁטֵרוֹת דְּמִי לְשִׁאָר אֲבִידָה (ע"ש) מַד"ס כְּמוֹ שְׁתִּיקְנוּ לְהַחֲזִיר אֲבִידָה כּו', וַא"כ לְדַבְרֵיהֶם בְּלֹא"ה אֵין שׁוּם רְאִיָּה מִשָּׁם דְּחִיִּישִׁין לְשִׂאלָה דְּחִשְׁשָׁא דְשִׂאלָה רְחוּקָה יוֹתֵר וְעִדִּיפָא מִסִּי"ב וּבַסּמ"ע סִימָן רפ"ד מִשְׁמַע דְּגָרִיעַ מִסִּי"ב א"כ נִקְנֹט מִיהוּ דִּס"ל כִּסִּי"ב וְלֹא יוֹתֵר קִיצוֹר יִשׁוּב דַּעַת הַרְמַב"ם שְׁכ' חֲמוּר בְּסִי' מְרַדְעַת וְשִׁנְיָה לְשׁוֹן הַגַּמ' חֲמוּר בְּסִימָן אֲנוּפָף עוֹד רְאִיּוֹת דְּלָמ"ד סִי' לָאו דְּאוּרִייתָא יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּשִׂאלָה יוֹתֵר מִלָּמ"ד סִי' דְּאוּרִייתָא וְכִינּוֹן דְּמִסְפָּקָא לָן דִּילְמָא סִי' לָאו דְּאוּרִייתָא ע"כ גַּם חִשְׁשָׁא דְשִׂאלָה הִיא ג"כ מְדֹאוּרִייתָא: ט וְעוֹד נִרְאָה רְאִיָּה דְּחִיִּישִׁין לְשִׂאלָה מְדֹאוּרִייתָא וְגַם מְזָה ית' דְּגַם לְמָ"ד סִי' לָאו דְּאוּרִייתָא ס"ל דְּחִיִּישִׁין לְשִׂאלָה וּמְדֹאוּרִייתָא דְּלֹא כַּמ"ש הַגָּאוֹן מְהַר"ל מְפָרָאג וְהוּא מְהָא דְּאִי שְׁלֵהֵי ב"ב (דקע"ג ע"א) וְאַלָּא הָא דְּתַנְיָא אֵין מוֹצִיאִין (פִּי' שְׁנַיִם שְׁהִי בְּעִיר אֲחָד שָׁם אֲחָד יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן וְשָׁם אַחַר יוֹסֵף ב"ש) שְׁט"ח זע"ז

כָּהֵן אֵין מוֹצִיאִין עַל אַחֲרִים בְּמֵאֵי קַמְיַפְלִגִּי (כִּינּוֹן דְּלָאוּ בְּחִינְיָשִׁי בְּנִפְיֵלָה קַמְיַפְלִגִּי) בְּאוֹתִיּוֹת נִקְנִי בְּמִסְרָה תִּנָּא דִּידָן סָבַר אוֹתִיּוֹת נִקְנִי (לְנִפְיֵלָה לֹא חִינְיָשִׁין מֵאֵי אִיכָא לְמִימַר דִּילְמָא אִיהוּ יְהִיב לִיה אוֹתִיּוֹת נִקְנִי בְּמִסְרָה וְעַל כְּרַחוּ יִפְרַע לּוֹ מִי שְׁהַשְׁטַר בְּיָדוֹ) וְתִנָּא בְּרָא סָבַר אֵין אוֹתִיּוֹת נִקְנוֹת בְּמִסְרָה (וּמִתּוּדָה כָּהֵן יִדְחֹק הַלְוָה לְזָה וַיֹּאמֶר פְּקֻדוֹן הוּא אֲצֻלְהָ וּלְזָה הוּא יֹאמֶר אֵין הַשְׁטַר בְּיָדָהּ).

וּמִיּהוּ אִם כ' הִרְשָׁאָה זל"ז ע"כ הוּא מְשַׁלֵּם לוֹ) וּב"א דכ"ע אוֹתִיּוֹת נִקְנוֹת בְּמִסְרָה וְהָכָא בְּצִרְיָה לְהִבִּיא רְאִיָּה קַמְיַפְלִגִּי (דְּלֹא נִימָא פְּקֻדוֹן הוּא אֲצֻלּוֹ אוּ הַשְׁמִיטוּ מִמְּנֻוּ וּבְהִכִּי פְּלִיגִי מִתְּנִיתָן וְתִנָּא בְּרָא בְּפִלּוּגְתָא דְאַבְיִי וְרָבָא דְרָבָא אָמַר א"צ אֵלָא הָעֲמִידָה בְּחֻזְקָתָהּ (הַמְּוַחֲזָק בּוֹ) עכ"ל הַגְּמָרָא וְרִשְׁבִּי"ם הָרִי מְבֹאָר מְפָאן דְּאִם ת"ל אוֹתִיּוֹת אֵין נִקְנִית בְּמִסְרָה אֵין בַּעֲהַש"ט יְכוּל לְגַבּוֹת מִהַמְּלָנָה מְשׁוּם שְׂיִכּוּל לְדַחּוֹת וְלוֹמַר שְׁלֹא הוּא הַמְּלָנָה כ"א יב"ש חֲבִירוֹ מְסַר לוֹ וְאוֹתִיּוֹת אֵין נִקְנוֹת בְּמִסְרָה וְלִכְּנֹן פְּסָקוּ בְּבְרִייתָא דְשִׁנִּי יב"ש הַדְרִים בְּעִיר א' כְּשֵׁם שְׂאִין מוֹצִיאִין ש"ט ח זע"ז כָּהֵן אֵין מוֹצִיאִין עַל אַחֲרִים וְתִנָּא דְמִתְּנִיתָן לֹא פְּלִיג עֲלֵיו רַק מְשׁוּם דס"ל אוֹתִיּוֹת נִקְנוֹת בְּמִסְרָה וּב"א לִיכָא לְמִיחָשׁ לְמִיָּדִי וְכִדְאָמְרִין בִּיבְמוֹת (דקט"ז א') מֵאֵי אָמְרַתְּ דִּילְמָא מְסַר לוֹ אוֹתִיּוֹת נִקְנוֹת בְּמִסְרָה (וּלְפְּקֻדוֹן לִיכָא לְמִיחָשׁ כְּדָאֲמַר שֵׁם אַבְיִי כִּינּוֹן דְּשִׁמְיָא כְּשִׁמְיָא לֹא מְפָקִיד גְּבִי' וְלְנִפְיֵלָה ג"כ ל"ח רַק שְׂמָא שְׁמִטוּ מִמְּנֻוּ ס"ל ג"כ דְּלִגְזִילָהּ אֵין לְחוּשׁ) הָא אֵי הָנִי ס"ל דְּאוֹתִיּוֹת אֵין נִקְנוֹת בְּמִסְרָה הִנֵּה מוֹדָה דְּאֵין מוֹצִיאִין ש"ט ח וּב"א ע"פ שְׂזָה מְוַחֲזָק הוּא חִינְיָשִׁין דִּילְמָא לֹא דִּילְנִי הוּא כ"א יב"ש חֲבִירוֹ מְסַר לוֹ וְאוֹתִיּוֹת אֵין נִקְנוֹת בְּמִסְרָה וּכ"פ בַּהֲג"א פ' ג"פ ס' ל"ד וְהִנֵּה הַתּוֹסְפוֹת בִּיבְמוֹת (דקט"ז א') סד"ה אוֹתִיּוֹת הִקְשׁוּ ע"ז וְנ"ל אֲבָל תִּימָא לר"י דְּלָמָּה לֹא נִימָא שְׁהֵם שְׁלוֹ וְלֹא נָתַן לוֹ חֲבִירוֹ כְּלוּם כו' וּפְר"י דְּנִדְאֵי הַקְּלָף יְכוּל לְעַכְבֵּי שְׁלֹא יִפְסִיד חֻזְקָתוֹ כו' אֲבָל הַחוּב לֹא יְכוּל לְהוֹצִיא כָּל זְמַן שְׁנוּכַל לְהַסְתַּפֵּק דִּילְמָא הַפְּקִיד גְּבִיָּה עכ"ל ור"ל דְּקֻשְׁיַיִת הַתּוֹס' הוּא דְּכִינּוֹן שִׁב"ש א' מְוַחֲזָק בְּשְׁטַר זָה הַל"ל חֻזְקָה כָּל מַה שְׁנִמְצָא ת"י הוּא שְׁלוֹ כִּינּוֹן שְׁהוּא טוֹעֵן ג"כ שְׁהוּא שְׁלוֹ וְלָמָּה חִינְיָשִׁין שְׂמָא לֹא הִנֵּה שְׁלוֹ כ"א יב"ש אַחַר מְסָרוֹ לוֹ מֵהַכ"ת נְחוּשׁ לְזָה נִגְדַּת חֻזְקָה שְׂזָה מְוַחֲזָק בּוֹ וְנִבְּא לְחוּשׁ שְׂמָא לֹא הִנֵּה שְׁלוֹ.

וּע"ז תי' דְּדִין שְׁטַר חֲלוּק בְּזָה מְשָׁאָר חֲפָץ דְּנִדְאֵי בְּכָל חֲפָץ שְׂבִיד הָאָדָם כְּשִׁטּוֹעֵן שְׁהוּא שְׁלוֹ הָרִי הוּא בְּחֻזְקָתוֹ כִּינּוֹן שְׁהוּא מְוַחֲזָק בּוֹ מִשְׂא"כ בְּשְׁטַר שְׁעַל יָדוֹ רוּצָה לְהוֹצִיא מְמוֹן מִהַלְוָה וְהָרִי הוּא אֵינוֹ מְוַחֲזָק בְּהַמְּמוֹן וְאֵין חֻזְקָתוֹ בְּהַשְׁטַר עוֹשָׂה אוֹתוֹ מְוַחֲזָק בְּהַמְּמוֹן.

א"כ כ"ז שְׂיֵשׁ לוֹמַר אֵיזָה סְפֵק שְׂמָא אֵין הַשְׁטַר שְׁלוֹ לֹא יוּכַל לְגַבּוֹת הַמְּמוֹן זָהוּ תִּתְּכּוֹן דְּבְרִיָּהּ וְהֵם מְוַכְרְחִים בְּגְמָרָא כַּנ"ל מִהַסְנְגִּיא דב"ב וְכִינּוֹן שְׂבִימְמוֹן הַקַּל אָמְרוּ כַּנ"כ בְּעֶרְוָה הַתּוֹרָה שְׂאֵם נִמְצָא מִת וַיֵּשׁ טב"ע בְּכִלְיוֹ שְׁהוּא בַּעַל אִשָּׁה פ' אע"פ שְׁחֻזְקָה כָּל מַה שִׁתַּח"י הָאָדָם הוּא שְׁלוֹ אֵין זָה מְהַנִּי רַק לְגַבִּי הַבְּגַד עֲצָמוֹ שְׁהוּא בְּחֻזְקָתָהּ אִישׁ אֲבָל לֹא מְהַנִּי כָּלֵל לְהוֹצִיא עי"ז הָאִשָּׁה מְחֻזְקָתָהּ אִסּוּר א"א מְשׁוּם דְּאִיכָא לְסְפֵק שְׂמָא הַשְׂאִיל הַבְּגַד מִבַּעַל הָאִשָּׁה וְכִמוֹ שְׁלֹא מְהַנִּי מַה שִׁב"ש זָה מְוַחֲזָק בְּשְׁטַר לְהוֹצִיא מְמוֹן מִהַלְוָה וְלֹא סְמִכִּינוֹן עַל חֻזְקָה מַה שִׁת"י הָאָדָם הוּא שְׁלוֹ אע"פ שְׁטוֹעֵן ג"כ כְּרִי שְׁהוּא שְׁלוֹ נִגְדַּת חֻזְקָתָהּ מְמוֹן שְׁלֵל הַלְוָה (דא"ל, מְשׁוּם שְׁהַלְוָה טוֹעֵן ג"כ כְּרִי דְּהָא וְדָאֵי מִיְתָמִי הַלְוָה לֹא יוּכַל לְגַבּוֹת אע"ג דְּלִיכָא טַעֲנַת כְּרִי לְהִיפּוּף).

כמו"כ לא מהני מה שמהמת נמצא בכליו של בעל האשה להוציא האשה מחזקת א"א ע"י בגד זה ולא סמכינו בזה על החזקה מה שתח"י הוא שלו ודחוקה זו לא מהני רק לגבי החפץ עצמו לא לגבי דבר התלוי ונמשך ממנו כמו המזון הכתוב בשטר או היתר האשה ע"י הבגד והנה בזה סרה קושיות הנ"ב בכמה תשו' על חששא דשאלה שבגמרא ממ"ש בח"מ סי' צ"ט ודחוקה מה שתח"י האדם הוא שלו פי חזקה זו לא מהני רק לגבי הדבר הזה שהוא מוחזק בו כגון קלף של השטר אבל לא לגבי דבר התלוי ונמשך ומסתעף ממנו שהרי אותו הדבר אין זה מוחזק בו ומעמידן אותו בחזקה שהוא ואע"פ דלכאורה קשה דהא ביקא דממ"נ אם השטר בחזקת מי שהחזיק בו א"כ ממילא המזון שכתב שיקף לו וא"כ איך נתפס החבל בשני ראשין לומר השטר בחזקת המחזיק בו והמזון בחזקת הלנה הלא זהו ב' הפכים דזה לק"מ דמצינו כה"ג במשנה וגמ' פט"ו דיבמות (דקי"ח ע"א) האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי תנשא ותטול פתובתה וצרתה אסורה.

היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה הרי יש כאן ב' הפכים דמתירים זו לינשא משום דאשה דיקא ומינסבא וצרתה מוקמת בחזקת א"א כמקדמ ממש כמו"כ ממש הוא לגבי כליו דמת דאמת דחוקה מה שת"י האדם הוא שלו היינו רק לגבי הפלי עצמם אבל לגבי היתר חזקת א"א המסתעף מזה לא מהני ולא מידי והרי היא בחזקת א"א כמקדמ ממש ואע"פ דהא בה"ת לא איכפת לן כמו באשה וצרתה דג"כ הא בה"ת ועכ"ז לא מהני ולא מידי פנ"ל:י אלא דלכאורה ימצא המעיין מקום בקל לדחות כל דברי אלה ולומר דאדרבה נהפוך הוא ילמן' פי ראיתו זו הוא רק לפי הסוגיא דב"ב (דף קע"ג).

אבל הנה ביבמות (דף קט"ז) משמע דרבא לא ס"ל כן כמ"ש התוס' ביבמות (דף קט"ז ע"א) ד"ה מאי אמרת דרבא ס"ל דאין אותיות נקנות במסירה ולהכי מייתי ראי' דאי חיישי לתרי יצחק ה"נ גבי חבי בר נאני הנה לן למיחש דילמא מסר לי עכ"ל וכ"כ עוד התוס' בב"ב פרק הספינה (דף ע"ז ע"א) ד"ה אמר אמימר ומהתם יש להביא ראיה דרבא סבר אין נקנה כו' ולהכי מייתי פי היכא דל"ח דילמא מסר ה"נ ל"ח לתרי יצחק עכ"ל וכ"כ הרא"ש שם בפ' הספינה ססי' ד' וז"ל א"ו סבר ר"א דאין אותיות נקנות במסירה הלכך מוכח מזה דל"ח לתרי יצחק דאי חיישינו הוי לן למיחש בהני שטרי דילמא מסר ליה האי שטרא ואין אותיות נקנות במסירה עכ"ל וכ"כ בחידושי הרמב"ן פ' ג"פ (דקע"ג) וז"ל וכולה סוגיא אליבא דאב"י אבל לרבא אפילו למ"ד אין אותיות נקנות במסירה ל"ח למסירה אלא אמרינו האי דמוחזק ביה דידיה הוא והוא ניהו מלוה וראיה לדבר הניא דגרסינו ביבמות (קט"ו א') מי חיישינו לתרי יצחק כו' עכ"ל וכן פסק בטוש"ע ח"מ סימן ס"ג כמ"ד אותיות אין נקנות במסירה ועכ"ז פסק בס"מ מ"ט דשני יב"ש הדרים בעיר א' מוציאים שט"ח על אחרים והטעם פנ"ל בשם התוס' והרא"ש והרמב"ן וא"כ לכאורה זה ראיה דל"ח לשאלה כמו דלא חיישינו הכא למסירה ומוציאין מזון ע"י שטר זה ואמרינו דהוא ניהו המלוה משום דחזקה כל מה שת"י האדם הוא שלו כמו"כ יש להוציא האשה מחזקת א"א ע"י סימן כלי' ולא לחוש לשאלה אמנם באמת זה אינו דעכ"פ גם להתוס' וסייעתם אין ראיה משם לנגד דהא בתוס' ביבמות (דקט"ו סע"ב) כ' וא"ת איך פשיט רבא איסורא מממונא דהכי פרכינן על רבא בפ"ק דב"מ גבי גיטא דאשתכח בבי דינא דרב הונא.

ועוד הא בהחזקתו תרי יצחק מודה רבא כדפני לעיל וי"ל דמדמה רבא היכא דהחזקו ממונא לאיסורא דלא החזקו עכ"ל וכ"כ רש"י שם (דקט"ו סע"ב) ונ"ל וכינון דלענין ממונא אע"ג דהחזקו ל"ח לענין איסורא פי לא החזקו מיהו ל"ח עכ"ל ולא החזקו יצחק אחר דהתם היא הוכחה עצומה שזהו בעל אשה זו שהרי בעל אשה זו החזקו שהוא יצחק ריש גלותא דאזיל מקורטבא לאספמני ויצחק ר"ג אחר לא החזקו ולא גדע לנו שיצא מקורטבא לאספמני וכינון דלא החזקו אחר בקורטבא ה"ל פעין חזקה דהוא בעל אשה זו ולא אחר וכעין לא החזקו באחין שבגמ' (דס"ד) דהוי פעין חזקה שאין לו אחין עי' בזה בתשו' מוהרי"ט ח"א סי' פ"ג ובתשו' אאזמ"ו הגאון ז"ל וכה"ג הוא דל"ח ליצחק אחר: וכה"ג יליף רבא מממונא דהחזקו לאיסורא דלא החזקו כהנ"ל אבל לענין מת הנמצא ויש טב"ע בכליו שפך י"ל שהוא אחר כמו שי"ל שהוא בעל האשה זו כ"א ההוכחה מצד פליו הנ"ל כמו השטר במקום שהחזקו שני יב"ש דמודה רבא דבאיסורא כה"ג חוששין כמו שפרש"י ותוס' בהדיא דנזקא לענין איסורא פי לא החזקו יליף רבא והכא ה"ל כהחזקו פנין דאי מדלית מהכא הטב"ע דכליו הנה מצד גופו אין בו סימנים כלל ויכולים לומר שהוא אחר כמו שיכולים לומר שהוא זה א"כ אין החזקו גדול מזה וטב"ע דכליו לא עדיף משטר שיב"ש מןחזק בו וטוען שהוא שלו ועכ"ז כ' רש"י ותוספות בהדיא דבאיסורא כה"ג מודה רבא דחיישינן דילמא לא הוא המלנה כ"א יב"ש אחר מסר לו וכ"ש שיש לחוש לשאלה דהא מסירה ה"ל כמכירה ונחששא דשאלה קרובה יותר ממכירה דהא ס"ל לרוב האחרונים דחיישינן לשאלה ולא למכירה וא"כ פנין דחיישינן התם לדילמא מסר ליה מכ"ש שיש לחוש לשאלה א"כ משמע מרש"י ותוספות ג"כ דחיישינן לשאלה והטעם הוא ודאי כמ"ש התוספות (דקי"ז ע"א) סד"ה אותיות ושוב פר"י דנדאי הקלף יכול לעכב שלא יפסיד חזקתו כו' אבל החוב לא יוכל להוציא כו' ואין החוב למחזק כו' עכ"ל אלא דזהו לאפניי אבל לרבא לא ס"ל פן לפ"ד התוס' והיינו דנזקא לממונא אבל באיסורא מודה לאפניי דחיישינן ולא מהני חזקת השטר להוציא החוב וה"נ לא מהני הטב"ע דכליו שהוא לבוש בהם שהו בחזקתו להוציא האשה מחזקת איסור א"א.

ואף שהתוספות ספ"ק דב"מ כ' דמדרבנן הוא דלא מדמינן איסורא לממונא משום חומרא דא"א נ' דע"כ לא כ' פן התוס' אלא גבי אבידה גבי מצא שטרות דתנו וכל מעשה ב"ד ה"ז יחזיר דכינן דשם מחזירין השטר למלנה אע"פ שהוא אינו מחזק בו כלל עכשיו כשנפל השטר ונמצא ביד אחר והלנה מחזק בממון א"כ הרי יש חזקת ממון של הלנה העומדת לנגד ואין שום חזקה למלנה כנגדם בהשטר שהרי אינו בידו כלל וכה"ג דיש רק חזקת ממון דלנה ולא למלנה הוא אלימא טובא מדאורי' כמו חזקה דאיסורא ממש כמו שהוכיחו התוס' שם דבממון אין הולכים אחר הרוב להוציא מיד המחזק משא"כ באיסורי' דאזלינן בתר רובא אפילו נגד חזקת איסור וא"כ מוכרח דחזקת ממון גדולה מדאורי' יתיר מחזקת איסור (וכן מצינו בכה"ג בח"מ סימן כ"ה הביא בשם גדול האחרונים דאפילו בכמה ס"ס אין מוציאים ממון מהמחזק משא"כ גבי חזקת איסור ס"ל להש"ך דבשאלשה ספיקות הוא מותר כמ"ש ביו"ד סי' ק"י מיהו הפנ"י בקו"א דכתובות חולק ע"ז עי' בתשובת שב יעקב חי"ד סי' ס"ב) ולכן פנין שמחזירין השטר למלנה שאינו מחזק כלל כדי שיוציא ע"י ממון מחזקתו א"כ מוכרח דגם באיסורא אמרינן הכי

מדאוריני' דהא חזקת ממון פשיאין חזקה אחרת פנגדה אלימא טובא מדאורייתא כמו חזקת איסור או יותר פנ"ל.

ולפי"ז הןכרחו התוספות לומר דמש"ש הגמרא היכא פשיט מר איסורא מממונא הוא רק מדרבנן כו'. משא"כ הא דיבמות (קט"ו) גבי שטרא דחבי בר נאני שאע"פ שיש חזקת ממון של הלנה פנגד מ"מ לעומת זה יש חזקה להמלנה פנגדה שהרי הוא מוחזק בהשטר וחזקה זו גורעת לגמרי החזקת ממון של הלנה דהוא נקיט שטרא בידו וא"כ חזקת ממון של הלנה אינו פלוג דממנו ודאי מגיע סך זה דלפרעון ליכא למיחש דהא לנפילה לא חיישינן וא"כ אין עלינו לספק רק שמה אין השטר של זה כ"א של חבי בר נאני אחר ודילמא הוא מסר לזה ואותיות אין נקנות במסירה הרי לחבי אחר אין שום חזקה כלל לא בהשטר ולא בהמעות ולכן לא חיישינן לזה כלל בממונא שהרי זה מוחזק בשטר וחבי האחר אם מסר ליה איהו הוא דאפסיד אנפשיה וחזקת הממון של הלנה לא מהני פאן דהא מהלנה ודאי מגיע סך המעות שבשטר מה שאין פן גבי איסורא דגבי איסורא לא שייך לומר איהו דאפסיד אנפשיה וכמו שחילק הש"ס בהדיא פן בגיטין דס"ד שאני ממון כו' ונוסף ע"ז שיש חזקת איסור לנגד ממש ודאי דבדאוריני' הוא דאין לדמות כלל איסורא לממונא וכן מצאתי בתשו' אאזמו"ר ז"ל (ד"ח ע"א) שכ' פן בפ"י אף גם בדאוריני' אין ללמוד התם איסורא מממונא כו' ע"ש וכיון שפן הרי רש"י ותוס' ביבמות קט"ו כ' בפירוש דאין ללמוד איסורא דהחזקו מממונא דהחזקו כלל אפילו לרבא א"כ משמע דמדאורייתא הוא הסברא לחוש לשאלה באיסורא פנ"ל: יא והנה כ"ז אפילו אם נתפוס במושלם דגבי איסורא ג"כ קיי"ל דאין אותיות נקנות במסירה כמו שפסקו התוס' והרא"ש והרי"ף והרמב"ם אמנם נודע דדין זה תלוי בגירס' הגמרא פ' הספינה (דע"ז) דהרי"ף והתוס' כ' דגריס' א' אמימר הלכתא אין אותיות נקנות במסירה אבל רשב"ם גריס אמר אמימר הלכתא אותיות נקנות במסירה וכן הגירס' בכל השס"ן ש'לפנינו בב"ב שם ובבה"ג אע"פ דגריס א' אמימר אין אותיות נקנות במסירה פסק ולית הלכתא פאמימר ואותיות נקנות במסירה פרבי עכ"ל ובספר שער משפט רס"י ס"ו הביא שו"ת שער אפרים סי' קכ"ה דפסק שהמוחזק יכול לומר קים ליה פרשב"ם וסיעתו דאותיות נקנות במסירה וכ"כ בכנה"ג בח"מ רס"י ס"ו בשם תשובת משפטי צדק ח"ב סי' מ"ט ובשם ספר בני שמואל גם מצאתי דאתאי לדי ספר המכריע לרבינו ישעיה הגון בעל תוס' רי"ד שגדפס בשנת תק"ב ולא בא עדיין בדפוס בימי הש"ף ואחרונים) האריף הרבה בדין זה בסי' כ"א להוכיח פגירס' רשב"ם דאותיות נקנות במסירה וכפי פשט הסוגיא דג"פ (דקע"ג) דמשמע פן וגם דלהתוספות מוכרח לומר דרבא ביבמות (קט"ו) פליג על שטחיות הש"ס דפרק ג"פ (דקע"ג) דמשמע התם דאת"ל אותיות אין נקנות במסירה אזי אין מוציאין שט"ח על אחרים וע"כ לא נחלק התנא דמתניתן עם התנא דבריני' בדין זה אלא משום דתנא דמתני' ס"ל אותיות נקנות במסירה מש"ה הוא דס"ל דשני יב"ש הדרים בעיר א' מוציאין שט"ח על אחרים הא אי הנה ס"ל דאין אותיות נקנות במסירה הנה מודה לתנא ברא דאין מוציאין שט"ח על אחרים ורבא ביבמות פליג עכ"ז וס"ל דאע"ג דאין אותיות נקנות במסירה מ"מ מוציאין שט"ח על אחרים וזהו דוחק לומר דרבא סותר א"ע מיבמות לב"ב וש"הנה נגד הגמ' הסתמית דב"ב אלא ודאי ס"ל לרבא ג"כ דאותיות נקנות במסירה כמו דאמר בפ"ג ג"פ (דקע"ג) ומה שהקשו התוס' בפ'

הספינה (דע"ז א') דאי סבר נקנה היכא מייתי מינה הא א"ל התם ליפא למיחש למידי
ע"ז תירץ בס' המכריע ע"ד ואין לדחות דהכי מייתי כו' שכ' התוס' ואע"פ ש'התו' לא
ניחא להו.

כן מדקאמר מאי אמרת כו' משמע כו' הרי נגד זה מרנוח ספר המכריע קושא הנ"ל איך
יהיה רבא פליג על סוגיא דב"ב (קע"ג) וגם מדברי רבא ברבי פל הגט (כ"ד) מרנוח
יותר לספר המכריע ועוד הביא בספר המכריע ראיה מהסוגיא דב"ב פ' מי שמת (דקנ"א
א') אימיה דרב עמרם חסידא ה"ל מליגא דשטרא פי קא שכתבה אמרה להוי לעמרם ברי
אתו אחוה לקמיה דרב נחמן אמרו ליה ונהלא לא משף אמרו להו דברי ש"מ פכתובין
וכמסורין דמי משמע מהכא דאי משף הוי ניחא להו דליקני אלמא אותיות נקנות במסירה
דאי בעינו פתיבה ומסירה ה"ל למימר ליה ונהלא לא משף ולא פתיבה ליה אלא מדקא
אמרי ונהלא לא משף ש"מ במשיכה לחוד הוי קני עכ"ל ור"ל הרי הם לא ידעו עדיין
שדין ש"מ חלוק משאר מתנות פריא ואעפ"כ אילו משף הוי ניחא להו דליקני משמע
דאותיות נקנות במסירה והתוספות בב"ב (דע"ז א') כ' לתרץ זה וע"ש דצ"ל שהם ג"כ
ידעו דמתנת ש"מ חלוק ממתנת פריא לענין שא"צ פתיבה וזה דוחק קצת דהרי ר"נ
השיב להם הלשון דדברי ש"מ פכתובין וכמסורין דמי ואם ידעו זה תחלה מה היה קשה
להם והא לא משף כו'.

ועוד יהיה סוגיא זו מרנוח יותר לפ"ד ספר המכריע דהנה בח"מ סי' רנ"ג בב"י סעיף
ל"ו הביא שהר"ן והרשב"א כ' דאע"ג דקיי"ל דדברי ש"מ פכתובין וכמסורין דמי מ"מ
לא מתקנינו לישגיה אלא דדייקי' לי' כדדייקי' בפריא דדברי ש"מ פכתובין וכמסורין
דמי אבל להוסיף על דבריו לא.

ולפי"ז קשה להם בדין אימיה דרב עמרם הנ"ל דאמרה להוי לעמרם ברי איך זכה בהם
הלא אף אם היה פכתובין וכמסורין מ"מ הרי אילו כתב בלשון הזה לבד וגם מסר לא
מהני פלום עד שיכתוב קני לך איהו וכל שיעבודי דאית ביה ונדחק הר"ן שם דבאמת
הכי קאמרה להוי לעמרם ברי הם וכל שיעבודי וזהו דלא אדכרי ליה לישגא קיטא נקט
ולהמגיד נראה שלא ניחא ליה תירוץ זה וע"כ כתב לחלק בעניין אחר וכ"ז הדוחק צריכין
לדעת הפוסקים דאותיות אין נקנות במסירה משא"כ לפ"ד הרשב"ם וסייעתו וספר
המכריע א"ש הסוגיא בפשוטה דאמרה רק לשון זה ואעפ"כ מהני דכיון דאותיות נקנות
במסירה א"צ לומר פלל וכל שיעבודי דאית ביה כמ"ש בפרשב"ם (דע"ו ע"ב) דרב פפא
דא' צריף לכתוב קני לך איהו וכל שיעבודי דאית בי' ס"ל פרבנן ע"ש וכ"מ בתוס' שם.

גם בעובדא דפ' הכותב (דפ"ד, א') בעובדא דהיא אתתא דאפקידו גבה מליגא דשטרא
לפי' התוס' הוא דוחק כמ"ש בב"ב (דע"ז א') דהתפיסה לא מהני רק להנניח וכ"כ הרי"ף
בהפכותב שם. משא"כ לפ"ד רשב"ם וס' המכריע א"ש בפשוטו דהתפיסה מחיים מהני
לקנות השטר במסירה ועי' בס' המכריע שדחה הראיה שהביא משם הרי"ף בהפכותב
דאותיות אין נקנות במסירה דמש"ה לא נאמנה לומר שתפיסה מחיים משא"כ בעובדא
דהיא בקרא ובס' המכריע דחה זה דא"צ לטעם זה כ"א משום דאפקידו גבה.

משמע שיש עדי פקדון כו' וע"ש ועידי ראיה צ"ל דממילא מוכרח שיהיה דל"ד לשאר
חפץ שיכולה להטמינו. משא"כ השטר שצריכה לגבות בו א"כ מוכרחת להראותו ועי'

עוד בתוס' בקדושין (דמ"ז ע"ב) ומשמע הקא פההיא גירס' דאין אותיות נקנות במקרה ובס' המכריע דחה ראיה זו וגם התוס' עצמם בב"ב (דע"ו ע"ב) ד"ה אמר רב פפא העלו דאין שום ראיה מההיא דקדושין ועי' חה"ר בקדושין שם ובבב"ב (ס"ג א') דכ' אם שקה כו'.

ועי' תוס' שם (דכ"ב ע"ב) סד"ה אלא ור"י כו' [ובהרא"ש שם סי' כ"ג: וע' בתשו' הרא"ש בטור ח"מ סי' רמ"ח ובחה"ר ביבמות (דקט"ז) ד"ה הא דאמר אב"י מבןאר דגריס כג"י הרשב"ם דאמימר ורב אשי בפ' הספינה ס"ל דאותיות נקנות במקרה ובס' המכריע סיים שפך סברת בה"ג והגאונים הקדמונים ואח"כ נתחדשה לאחרונים סברא זו (ר"ל הסברא דאין אותיות נקנות במקרה) ואין לסמוך אלא על הספר פאשר מוכיחות השיטות (ר"ל דאותיות נקנות במקרה).

ובכנה"ג פי' שכ"ד בעל העיטור ובעל מתניבות. לכן עם היות לענין ממון אין להתחכם נגד פסק השו"ע פהרי"ף והרמב"ן והתוס' והר"ן והרשב"א והרמב"ם ועוד פוסקים דאין אותיות נקנות במקרה מ"מ לענין איסור ערונה ודאי יש לחוש לדעת בה"ג והגאונים הקדמונים שהביא בספר המכריע והרשב"ם ובעל העיטור ובעל מתניבות וילדעת ספר המכריע עצמו דבתרא הוא (מה גם שהב"י והש"ף לא ראו אותו כלל) דס"ל הלכה דאותיות נקנות במקרה מה גם שאפי' לענין ממון ס"ל כנה"ג ולהגאון בעל שו"ת שער אפרים סי' קכ"ה שהמחזק יכול לומר קים לי פהפוסקים דאותיות נקנות במקרה וממקומו הוא מוכרע דכה"ג נמי סי"ב ונחשש שאלה הנה גבי ממון פסק הרמב"ם כמ"ד סי' דאוריין' כמ"ש הה"מ פי"ג מה' גזילה וגבי איסור ערונה פסק כמ"ד סי' לאו דאוריין' דמשום חומר ערונה עשו זה פסק של, תורה ממש או יותר מספק לדעת קצת פוסקים דס"ל דנקטינו באיסור א"א כמ"ד סי' לאו דאורייתא בהחלט: וכך יש לנו לומר לענין פלוגתא זו אם אותיות נקנות במקרה דגבי איסור ערונה לחומרא יש להחמיר כמ"ד אותיות נקנות במקרה (והא דגבי קדושין משמע לכאן באה"ע סי' כ"ח דל"ח לזה פבר נתן טעם ע"ז בספר.

שער משפט רפי' ס"ו וגם י"ל דהתם לא נחיתו לזה דבלה"נ הוי ספק קדושין ע"ש) ונהרי לדברי האומרים דאותיות נקנות במקרה ודאי קיי"ל פסוגין' דפ' ג"פ (דקע"ג) דלולי סברא זו לא היה שני יב"ש הדרים בעיר א' יכולים להוציא שט"ח על אחרים משום דהיינו חוששין דילמא יב"ש השני מסר לו.

ועי' בקה"ן ר"פ הפותב דההוא דאין מוציאין סתמא קאמר אע"ג דמית ליה חד מנייהו כו' וא"כ אין שום אדם מכחישו (דהיינו אף גם אם הלנה מת) ואפ"ה חיישי' דילמא יב"ש השני מסר לו ונחששא זו מאחר דחוששין פן בדבר שבממון עם היות מחזק בשטר נ' ודאי דאינו חומרא דרבנן לבד כ"א דדינא הכי הוא וא"כ כ"ש וק"ו שיש לחוש לשאלה גבי איסור ערונה דהא ה"ל פהחזקו שני יב"ש מאחר דאין סימן בהגוף וכמה גופות הן וכ"ש לפמשנ"ת דגם להתוספות וסיעתם מוכרח דסוגין' זו דיש לחוש לשאלה מדינא אף אם אין אותיות נקנות במקרה וכמש"ל באריכות והנה אב"י ס"ל אותיות נקנות במקרה ולדבריו מוכרח דחיישינו לשאלה מדאוריין' פנ"ל והוא עצמו ס"ל דסי' לאו דאוריין' פדמוכח בגמרא ביבמות (דק"כ ע"א) דאמר לא קשיא הא ר' אליעזר פן מהבאי כו' נמצא

נדאי קיי"ל לאבני פּרָבֶן דסי' לאו דאורייתא וכמשנתנו דיבמות ואפ"ה ס"ל דחיישי
לשאלה מדאוריין וא"כ זהו סתירה לסברת מהר"ה שבב"ש ס"ק ס"ט דלמ"ד סי' לאו
דאורייתא לא חיישינן לשאלה דזה אינו דאבני נדאי חייש לשאלה כנ"ל אע"ג דס"ל נדאי
דסי' לאו דאורייתא וגם לרבא פן הוא לפמש"ל לדעת ספר המכריע וסיעתו וגם לדעת
התוס' פנ"ל: יב ומעתה י"ל דאפילו לשאלה דיחיד חיישי ג"כ והיינו ג"כ מדינא
דאורייתא דהא בב"ש שם מבואר דשני יב"ש הדרים בעיר א' אין מוציאין שט"ח על
אחרים למ"ד אותיות נקנות במסירה משום דחיישינן דיב"ש חבירו מסר לו ואע"ג שזה
יב"ש א' מוחזק בהשטר ומוחזק פל מה שת"י האדם הוא שלו מ"מ כ"ז מהני רק לגבי
הקלף העצמי שהוא מוחזק בו ולא להוציא ממון עי"ז דלגבי הממון שאינו מוחזק בו
ממש אע"ג שיש ראי' ברורה מהשטר ששייך לו את"ל דהשטר נדאי שלו מ"מ פיון
שאינו מוחזק בהממון אמרי' דלגבי הממון חיישי' מדאורייתא דילמא חבירו יב"ש מסר
לו ואע"ג דהא בהא תליא מ"מ אשכחן כה"ג במשנה ו' פט"ו דיבמות דהיא תנשא וצרתה
אוכלת בתרומה וכמש"ל (סוף אות ט') וכה"ג הביא אאזמו"ר ז"ל במה"ב.

וכמו"כ נדאי מה שגמצא מת מוטל בלבושיו הידועים לבעל אשה זו אף שהמלבושים
מוחזקין שהם של מת זה ולא ששאל אותם מ"מ לגבי היתר אשה הנ"ל דיש חזקה
דאיסורא חיישי' מדינא דילמא שאל אותם המת מבעל אשה זו וא"כ מוכח דאפ"ל לשאלה
דיחיד חיישי' כמו דחיישי' דיב"ש זה מסר ליב"ש חבירו פנ"ל וא"ל דאדרבה דהרי התוס'
והרא"ש והרמב"ן כ' דרבא ביבמות (קט"ז) ס"ל כו' עמש"ל אות יו"ד י"א להשיב ע"ז
ולחלק בין שאלה דיחיד לנפילה דיחיד יש ב' חילוקים א' משום דנפילה לא שכיח יותר
לפי"ז היכא דהשאלה לא שכיח יש לצדד קצת עי' בית מאיר סעי' כ"ד אמנם לפמ"ש
רבינו בשם ר"ח הי' צועק כו' אין לצדד גם מ"ש בתשו' א' להקל בסי"ב בגוף וטב"ע
בבגד מצד שני הספיקות שמהא סיד"א ושמא, ל"ח לשאלה נסתר לפמש"כ דהפל ספק א'
דלמ"ד סיד"א חיישי' לשאלה: יג אמנם כ"ז דחיישי' לשאלה היינו בכלי' דמושלי אבל
בכלי' דלא מושלי פיס וארנקי וטבעת ואפשר ה"ה בשאלת פל בגדיו ונדאי לא שכיחי
פלל שישפוט א"ע מכל בגדיו להיות גברא ערטילאי וישאל לאחרים כמ"ש בג"ב ריש
סי' ל"ב ד"ה וכאשר בא א"ל שניחוש לחליפין זה י"ל דל"ח פלל ונודע מה שיש להסתפק
ע"ז הוא ב' דברים הא' הוא ממ"ש הב"ש ס"ק ס"ט וז"ל הא דאיתא בש"ס דלא חיישינן
לשאלה בכלי' אלו היינו דוקא לאוקימתא דסי' דאורייתא אבל לאוקימתא דסימני' דרבנן
חיישי' לשאלה אפי' בכלי' אלו כו'.

הב' מ"ש החמ"ח ס"ק מ"ב ולאו דוקא לשאלה דה"ה למכירה או לאבידה חיישי' ועי'
בפסקי מהרא"י סי' קס"א משמע קצת דל"ח לשאלה באותן כלי' הנז' בגמ' עכ"ל וא"כ
מוכח דלאבידה ל"ח דא"כ גם בכלי' אלו דלא מושלי י"ל לאבידה אמנם אפתי י"ל
דלמכירה חיישי' והני כלי' כמו דלא מושלי להו פך לא מוכרים אותם פיס וארנקי משום
דמנחשי דהניחוש שייך במכירה כמו בשאלה וטבעת שהוא חותמו ודאי יש חשש
במכירה כמו בשאלה וגם מכירה לא שכיחא בזה טפי דלמה יקנה הלוקח חותם של חבירו
משא"כ להשאיל יוכל להיות שייצטרף לפעמים אבל נפ"מ בזה לגבי שאלת פל בגדיו
דאם משום חשש שאלה י"ל דלא שכיח ממש פכיס וארנקי כו' אבל את"ל לחוש למכירה
י"ל גם בכל בגדיו שייך חשש חליפין דהיינו פעין מכירה ולא דמי לכיס וארנקי כו'.

ואפֿשר גַם ע"ז י"ל דאת"ל דחיישי לישאלה גַם בְּכִיס וְאַרְנָקֵי יֵשׁ לְחוּשׁ לְחִלְפִין
דְּבַחְלִיפִין לֹא שְׂיֵיךְ כ"כ דְּמִנְחָשֵׁי שְׁלֹא יִטּוּל זֶה מְזֻלוֹ שְׁהָרֵי גַם חֲבִירוֹ נוֹתֵן לוֹ פִּיסוֹ וּמִדְּלֹא
חֲזִישֵׁינּוּ לְהֵכִי ש"מ דְּלְחִלְפִין ל"ח רַק לְשִׂאֵלָה וְלִשְׂאֵלֶת כָּל בְּגָדָיו י"ל וְדֹאֵי אֵין לְחוּשׁ
וְהֵינָה בְּסֹפֶר עֲצֵי אֲרָזִים סִימֵן י"ז ס"ק פ"ז הֵבִיא דִּמְהַב"ש ס"ק ס"ט דכ' דְּלִמ"ד ס' דְּרַבְּנָן
כְּמוֹ שְׂאִין סוּמְכִין מְדֹאֲרֵייתָא כ"א עַל סִימָנִים מְוִבְהָקִים בְּיוֹתֵר ה"נ אֶפְיֵלוּ בְּכָלִים דְּלֹא
מוֹשְׁלֵי לֹא סְמְכִינוּ עֲלֵיהּוּ פִּינּוּ דְּלַפְעָמִים מְשִׂאֵיל אוֹתָן וּמְשַׁמַּע דְּזֶה מְדֹאֲרֵייתָא כְּמוֹ
סִימָנִים שְׂאִינוּ מְוִבְהָקִים לְמ"ד ס' דְּרַבְּנָן וע"ז הַקְּשָׁה טוֹבָא בְּעַל עֲצֵי אֲרָזִים דֹּא"כ חֲמוּר
בְּסִימָנֵי אֲנֹפֶף וְלִמ"ד ס' דְּרַבְּנָן אֲמַרְיֵנוּ דְּהֵינּוּ בְּעֵידי אֲנֹפֶף וְהֵיכָא מְהַדְרִינוּ נְהִי נְמִי דְּאֲנֹפֶף
לֹא מוֹשְׁלֵי הָרֵי לְסִבְרַת הַב"ש לְמ"ד ס' דְּרַבְּנָן פִּי הֵיכָא דְּמְדֹאֲרֵייתָא לֹא סְמְכִינוּ אֲסִימָנִין
ה"נ דְּלֹא סְמְכִי אֵהָא דְּלֹא מוֹשְׁלֵי וְאֵין לוֹמַר דִּישׁ חֲזִילוּק בְּזֶה בֵּין אִיסוּרָא לְמִמוּנָא דֹּא"כ
קִשְׁיָה מֵאֵי פְרִיף הַגְּמָרָא לְמ"ד חֲזִישֵׁינּוּ לְשִׂאֵלָה חֲמוּר בְּסִימָנֵי אֲנֹפֶף הֵיכָא מְהַדְרִינוּ דִּילְמָא
לְעַנְנֵן חֲשַׁשׁ שְׂאֵלָה גּוּפָא יֵשׁ חֲזִילוּק בֵּין אִיסוּרָא לְמִמוּנָא עכ"ל גַם בְּסֹפֶר בֵּית מֵאִיר סִימֵן
י"ז סכ"ד הֵבִיא קוֹשְׂיָא זֹו בְּשֵׁם הַנ"ב סִימֵן ל"ב ד"ה עֲכָשְׁיוֹ וּכ' שְׁהוּא קוֹשְׂיָא עֲצוּמָה אֵלָא
שִׂאח"כ כ' וְז"ל וְקוֹשְׂיָא זֹו יֵשׁ לְדַחֲוֹת דְּהֵהוּא שְׁקֵלָא וְטְרִיא דְּלֹא נְחִית לְסִבְרַת שְׂאֵלָה כָּלִל
שְׁפִיר מְשַׁנֵּי אֵלָא דְּאֵנּוּ אַחֲרֵי דְּחֻזִּינוּ דָּאָם ס' ד"ת יֵשׁ הַכְּרַח לְחוּשׁ לְשִׂאֵלָה וְלְחֻלְק בֵּין
כָּלִים לְכָלִים אַף אֲמַרְיָ דְּאֲפֿשֶׁר אַף כָּלִים דְּלֹא מוֹשְׁלֵי לֹא הָוִי סִימֵן מְוִבְהָק בְּיוֹתֵר מְחַשַׁשׁ
שְׂאֵלָה דל"ש עכ"ל וְלֹא הֵבִינוּתֵי דְּהָא מְלַבֵּד זֶה מְבֹנָאָר בְּגְמָרָא דְּחֲמוּר דְּכַתִּיב גְּבִי אֲבִידָה
אַתָּא לְסִי אֲנֹפֶף אוֹ לְעֵידי אֲנֹפֶף כַּמ"ש רַבָּא בַּגְמ' פ' א"מ (דכ"ז א') וַא"כ מְוִכְרַח
דְּמְדֹאֲרֵייתָא ל"ח לְשִׂאֵלֶת אֲנֹפֶף עכ"פ וְהֵינּוּ אַף לְמ"ד ס' דְּרַבְּנָן כַּמ"ש.

הַתּוֹס' שָׁם בַּד"ה בְּעֵידי אֲנֹפֶף פִּי אֵי לֹא דְּאֲוִרֵייתָא עכ"ל וְהָרֵי מ"ד ס' לֹא דְּאֲוִרֵייתָא
אֵינוּ אוֹמַר כֵּן רַק מְשׁוּם דַּס"ל דְּשְׁלֵמָה דְּקָרָא לֹא לְסִי אַתָּא כ"א לְתוֹבְעִין כַּמ"ש רַש"י
בִּיבְמוֹת (דק"כ סע"א) הָא אֵילוּ הָיָה ס"ל דְּשְׁלֵמָה דְּקָרָא לְסִימֵן אַתָּא וְסִי דְּאֲוִרֵייתָא גְּבִי
אֲבִידָה הָיָה פּוֹסֵק כֵּן גַם בְּהַפְּרַת הַמֵּת וְלֹא הָיָה מְחַלֵּק בֵּין אֲבִידָה לְאִיסוּר א"א וְכִינוּ שְׁכֹן
לְגַבֵּי שְׂאֵלָה דְּמְוִכְרַח דְּחֲמוּר דְּקָרָא אֲתֵי לְעֵידי אֲנֹפֶף וְלֹא חֲזִישֵׁינּוּ לְשִׂאֵלָה מְדֹאֲרֵייתָא
בְּכָלִים דְּלֹא מוֹשְׁלֵי בְּאֲבִידָה עכ"פ א"כ וְדֹאֵי גַם בְּהַפְּרַת הַמֵּת יֵשׁ לְפִסּוּק כֵּן וּמַש"ל
דְּהַרְמְב"ם מְחַלֵּק בֵּין אֲבִידָה לְאִיסוּר לְעַנְנֵן סִימָנִים הֵינּוּ מְשׁוּם דְּלֹא ס"ל כ"כ אִם הִלְכָה
כַּמ"ד סִיד"א וּבְאִיסוּר א"א כַּמ"ד ס' לֹא דְּאֲוִרֵייתָא אֲבָל הַמ"ד ס' דְּאֲוִרֵייתָא אוֹ הַמ"ד
ס' לֹא דְּאֲוִרֵייתָא הֵם עֲצָמָם אֵינָם מְחַלְקִים כָּלִל בְּמָה שְׁמַהֲנֵי מְדֹאֲרֵייתָא בְּמִמוּן בֵּין מְמוּן
לְאִיסוּר וְס"ל דֹּאֵי סִימָנִים מְהֵנֵי מְדֹאֲרֵייתָא בְּאֲבִידָה ה"ה דְּמַהֲנֵי גַם בְּהַפְּרַת הַמֵּת כַּנ"ל
וּמִמִּילָא בְּשִׂאֵלָה דְּאֲנֹפֶף דל"ח לְזֶה בְּאֲבִידָה לַד"ה מְקָרָא דְּחֲמוּר ה"ה דְּגַם בְּהַפְּרַת הַמֵּת
ל"ח לְשִׂאֵלָה בְּכָלִים דְּלֹא מוֹשְׁלֵי וְעוֹד נ' דְּחִזִּית הַבֵּית מֵאִיר אֵינוּ מְסַפִּיק כָּלִל דְּהָרֵי בִּיבְמוֹת
(ק"כ ע"ב) אֲמַרְיֵנוּ וְאֵי חֲזִישֵׁינּוּ לְשִׂאֵלָה חֲמוּר בְּסִימָנֵי אֲנֹפֶף הֵיכָא מְהַדְרִינוּ וּמְתַרְץ לֹא
שְׂיִילֵיאִינְשֵׁי אֲנֹפֶף וּמְבֹנָאָר בְּתוֹס' שָׁם דְּהַקְּוֹשְׂיָא הִיא אֵיף מְהַתּוֹרָה ל"ח לְשִׂאֵלָה כַּמַּש"ל
בְּאֵרִיכוֹת וע"ז מְתַרְץ לֹא שְׂיִילֵי כו' אֵלְמָא דְּהַתּוֹרָה הוּא דְּמְדֹאֲרֵייתָא לִיכָא לְמִיחַשׁ
לְשִׂאֵלָה מְפָל אֵלוּ וְכֵן מְבֹנָאָר ג"כ בַּח' הַרְמָב"ן בְּסוּגְיָא דַּב"מ (דכ"ז ע"ב) וּבַשְּׁט"מ שָׁם
הָרֵי אַף ע"ג דְּנַחֲשִׁית לְחַשַׁשׁ שְׂאֵלָה הַעֲלָה דְּבְכָלִים דְּלֹא מוֹשְׁלֵי מְבֹנָאָר בְּקָרָא דל"ח לְשִׂאֵלָה
וּמ"ד ס' דְּאֲוִרֵייתָא אֵינוּ מַגִּיָּה רַק בְּעֵידי אֲנֹפֶף א"כ מְבֹנָאָר דְּחֲמוּר דְּקָרָא בָּא לְהוֹדִיעֵנוּ
דל"ח לְשִׂאֵלָה בְּאֲנֹפֶף עכ"פ וַא"כ תוֹ אֵין מְסַפִּיק כָּלִל מ"ש הַבֵּית מֵאִיר דְּאֲפֿשֶׁר אַף כָּלִים

דלא מושלי לא הוו סימן מןבקה כו' דלו יהא שאינו סי"מ המהני מצד הסברא אדרבה הוא מצד המבואר בתו' דל"ח לשאלה ועדיף מסי"מ דאינו מבואר פלל בתו' רק דמהני מצד הסברא ולפ"ז מןכרח עכ"פ דבכלים דלא מושלי ל"ח לשאלה והנ"ב סימן ל"ב כו' דה"ה פל בגדיו מפר רגליו ועד קדקדו מיקרי כלים דלא מושלי ומיהו בתשו' סי' ל"ז כו' שי"ל שמדרבנן החמיר הב"י אף בכלים דלא מושלי וסינים שמעולם לא התיר הוא ו"ל ע"פ פלים לחוד אם לא ע"י צירוף עוד דבר או הוכחה.

גם בעצ"א ס"ק פ"ז כ' סברא זו דמדרבנן יש לומר שיש לחוש לשאלה גם בכלים אלו ול"ד לגט דל"ח בו לשאלה אפילו מדרבנן בכלים דלא מושלי משום שהשליח לפנינו מיהו לסוף מביא העצ"א בשם גדול א' שמפרש דהב"י בתשובה אינו מחמיר פלל לחוש לשאלה בכלים אלו וגם בתשובת שב יעקב סי' י"א פסק כן: סימן נט במותב תלתא ב' דינא כו' ואתא לקדמנא מהו' יוסף במ' שמואל והעיד בתו"ע וא"ל כו' איך ששמע מאביו מ' שמואל שהיה שם בפסינה עם ר' צבי שאסנער בזה"ל אז וויא דער קאנאט האט פאר צעפעט ד'א ספינה האט זיך ד'א ספינה איבער גיקערט האבן זיך אן גיחאפט אן קאנאט און מוה' שמואל האט זיך אן גיחאפט מיטן פנים אראפ ונאשער און מוה' צבי האט זיך אן גיחאפט מיטן פנים ארויף ונאשער האט ד'א ואלנא פון ד'א וואשער אים גישלאגין אין מניל און מוה' שמואל האט גישריען צו אים האלט זיך שטארק האט ער אים גיענטפרט איך האב שום קיין כח ניט און מע האט שום פון אים ניט גיעהערט קיין קול און מוה' שמואל הנ"ל האט גיזעהן וויא מוה' צבי הנ"ל איז אראפ גיפאלין וויא אין שטיין אין וואשער און איז מוה' שמואל מבולבל גיזארין אז ד'א ערלים זיינען צו גיפארין מיט דעם פאראם אים אראפ נעמין האט ער מורא גיהאט פון בקיבול ביז וואנען מי האט אים מיט גיזאאלד אראפ גינומען כ"ז העיד לפנינו בתו"ע ומה ששמענו פתבנו וחתמנו יום א' ג' אדר תקצ"ו: ישע"י עטין שפתי יפה בצלאל עפשטיין: במותב תלתא ב' דינא כו' אתא לקדמנא מו"ה ישראל במו"ה יעקב והעיד לפנינו בתו"ע כו' בזה"ל איך האב גיגעבין געלט למו"ה שמואל בלאך ומו"ה צבי שאסנער אף סחורה עורות און זיין זאיינען גיפארין צו נאנד ר' שמואל הנ"ל ור' צבי הנ"ל והגיד לפני מו"ה שמואל בזה"ל מיר זיינען ארוש גיפארין פון שורעז פאר נאכט און די נאכט איז ליכטיג גינוועזן און וויא מיר זיינען גיפארין אין דעם שיף וויא ר' צבי הנ"ל איז גיזעסין פון פארניט האט ער זיך פריער פאר צעפעט פאר דעם קאנאט און דער שפיל האט זיך איבער גיקערט און האט גיזאגט מו"ה צבי הנ"ל צו מיר חאפ זיך און פארני קאנאט וויא איך האב און זיך גיחאפט פאר דעם קאנאט און מיר האבן גישריען ביידע און וויא איך האב זיך און גיחאפט פאר דעם קאנאט איז דער קאנאט שווערער גיווארין זיינען מיר ביידע גיזארין אין וואשער און איך האב גישריען צו אים הירשיל האלט זיך שטארק האט ער מיר ניט גיקאנט ענטפערין נאר ער האט גימאכט בורבילקעס פון וואשער און וויא ד'א ערלים האבן אן גיהויבין צו שלעפן דעם קאנאט מיט דעם פאראם אזוי איז מו"ה צבי אראפ גיפאלין אין וואשער וויא אשטיין און איך בין גיווארין העכער און אויף מארגין האט מען מיר גיבראכט די היטול און די יארמילקע של מו"ה צבי הנ"ל האב איך זיין דער קאנט אז דאש איש גיוויש מן מו"ה צבי הנ"ל ומה ששמענו פתבנו וחתמנו יום א' הנ"ל ישע"י עטין שפתי יפה בצלאל עפשטיין: במותב תלתא ב' דינא כו' העיד לפנינו

ה"ה מו"ה ראובן במו' זאב בתו"ע וכו' בזה"ל אָנִי נִסַּע עִם עָרַל קַעסְלִיר בְּיַחַד דְּרָךְ מְלוֹן בְּאַרְנוֹן וְהַתְּחִיל הַנְּכָרִי מִפְּעֵרָאוּאָז שֶׁל נֶהָר דְּוִוּינָא שְׁהוֹלְכַת שְׁמָה לְסַפֵּר עִם הַקַּעְסְלִיר הַנְּ"ל אִיךָ שְׁאַיֶרַע פֶּה מַעֲשֶׂה בְּשָׁנֵי יְהוּדִים שְׁהִלְכוּ בְּלִילָה בְּסִפְיָה קַטְנָה א' מו"ה שְׁמוּאֵל בְּלֶאָדָּה וְאַחַד צְבִי הִירֶשׁ אֲנִי הָאֵט זַעֲדָה פֶּאָר צַעֲפַעַט דִּי סְפִינָה בַּעֲקֵאנְאֵט.

אֲנִי הָאֵט זִידָה אִיבְּעֵר גִּיקְעֶרְט אֲנִי הָאֲבָנִי זִידָה אֲנִי גִיצַעֲפַעַט פֶּאָר דְּעַם קַאנְאֵט. אֲנִי הָאֲבָנִי מִיר גִּיהֶעֶרְט אֲיִינִי גִישְׁרִיָּא רַק פֹּון שְׁמוּאֵל הַנְּ"ל אֲנִי וּוִיא מִיר זִינְעֵן צו גִּיקוּמֵעֵן מִיטִין פֶּאָרַאם אֲנִי הָאֲבָנִי אֲנִי גִיהוּיבִין דְּעַם קַאנְאֵט פֶּאָנְאנְדֶּעֶר צו וּוִיגִין הָאֲבָנִי מִיר גִּינְזַעֲהִין אֲנִי הִירֶשׁ הַנְּ"ל (בזה"ל) שְׁטָא הִירֶשׁא פֶּאָרמֶאלְנִי מִיִּיאֶרְטוּוִי וּוִישַׁעֵל נָא קַאנְאֵט אִי אֶטְרָאוּוֹאֵלְשָׁא אִיז קַאנְאֵטָא קֶאָק קַאמִין אֲוִ וּוֹאדוּ דְּלָא טֶאָהָא שְׁטָא אֲנִי הִירֶשׁא לִיזֹאֵל לִינְצָאָם פֶּרַאצַּע וְנֹאדִי דְּעַק וּוֹאדָא יִיעָהָא זֹאֵלִילָא כ"ז הַעִיד לְפִנְיֵנוּ בְּתוּ"ע וְכוּ' וּמָה שְׁשִׁמְעֵנוּ פֶּתְבָנוּ וְחַתְמָנוּ יוֹם ב' כ"ד נִיסֶן תַּקְצ"ו פ"ק יִשְׁעִיָּה עֲטִין שְׁבַתִּי יָפָה זָאב וּוֹאֵלְךָ: שׁוֹב הַעִיד הֶרֶב מו' שְׁבַתִּי יָפָה בְּתוּ"ע כד"ת שְׁנָה שְׁנַתִּיִּים שְׁהִיָּה הוּא וְחַד דְּעֵימָיָה מו' מִשָּׁה פֶּאָלִיצְקֶעֶר בָּאוּ גַם שְׁנִיָּהִם לְמְלוֹן בְּאַרְנוֹן (הוּא הַמְּקוֹם שְׁהַמְעַבְּרַת הַמַּיִם שְׁמָה שְׁנַטְבַּע ר' צְבִי הַנְּ"ל) וְשָׁמַע מִהַעֲרַל הַמְּחֻזֵּק אֶת הַקַּרְעֻצִּים וְהַמְעַבְּרַת הַמַּיִם בַּמַּסְל"ת כְּדָבָרִים שְׁהַעִיד מו' רָאוּבֵן הַנְּ"ל וְהוֹסִיף עוֹד שְׁאַחַר שְׁהַצִּילוּ אֶת ר' שְׁמוּאֵל בְּלֶאָדָּה נִסְעוּ עַל סְפִינָה קַטְנָה עַל הַנְּהָר פֶּן יִרְאוּ אֶת הַנְּטַבָּע וְאָמַר בְּזוּה"ל (מִי יַעֲחַעֲלִי נָא לְאַטְקִי לְאֲדָנִי צֹאשׁ) אוֹלֵי יִרְאוּ אוֹתוֹ עוֹלָה וְלִרְאִיָּה בָּאנוּ עַה"ח יוֹם ד' ח' כְּסֻלְיוֹ תַּקְצ"ח פ"ק וּוִיטַעֲפַסֶּק: א וְהִנֵּה בִּיבְמוֹת (דק"כ ע"ב) לְמִימְרָא דְּמַגְוִיָּד חִי כו' וְרִאִיתִי בְּעֻצִּי אֲרֻזִּים סְעִיף פִּי שִׁי"ל דְּלֶרְבָּנִי בְּמַגְוִיָּד בְּמַקוֹם שְׁנַעֲשֶׂה בּוֹ טְרִיפָה דְּהִינְנוּ מִן הָאַרְכָּנְבָה וְלַמְעֵלָה תִּנְשָׂא וְלֹא ס"ל דִּיכּוֹל לְכוֹת וְלַחֲיוֹת כִּי כּוּנָה לֹא מְהִי אַחַר כֶּף וְרָבָא דְּאָמַר דְּבַנְחָתְכוּ רַגְלֵי בְּסַפִּין מְלֻבְּנָת גַּם לְרַבָּנִי אִין מְעִידִין עֲלֵיו וְכו' בַּחֲ"י הַרִיטְבָ"א שִׁי"ל דְּגַם לְעַנְיָן טְרִיפוֹת אִינָה טְרִיפָה בַּכָּה"ג וְכַדְלַקְמֵן וְהִינְנוּ פִּינוּ שְׁהַפְּוִיָּה הִנֵּה בְּשַׁעַת הַחַתָּה.

וּא"כ לֹא פְּלִיגִי רַק דְּלֹא מְהִי פְּוִיָּה דְּאַח"כ שְׁכִינֵן שְׁנַעֲשֶׂה טְרִיפָה אִין לֹו תַּקְנָה וְכו"מ מְדַבְּרִי הַה"מ וְהַרְשָׁב"א וְהַרְמַב"ן דְּלֹא נְחַלְקוּ רַק אִם חִיִּישִׁינֵן שְׁמָא נְתַגִּיָּד בְּסַפִּין מְלֻבְּנָת מִשְׁמַע הָא נְתַגִּיָּד בְּסַפִּין שְׁאַיֶנָּה מְלֻבְּנָת לֹא מְהִי מָה שְׁהִיָּה נְכֻה אַח"כ וְהַרְמ"ה בְּטוֹר מִשְׁמַע דַּס"ל דַּה"ה כְּשִׁנְתַּגִּיָּד בְּסַפִּין שְׁאַיֶנָּה מְלֻבְּנָת וְנְכֻה אַח"כ בְּזוּה מוֹדוֹ חֲכָמִים לֹר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אֶלָּא דְּפְלִיגִי עֲלֵיהָ דְּכָל שְׁלֹא רָאִינוּ שְׁנְכֻה אַח"כ לֹא חִיִּישִׁינֵן מַעֲצָמְנוּ שְׁמָא נְכֻה בֶּן בִּיאָר דְּבָרֵיו הַפּמ"א בְּתָשׁוּ הַנְּ"ל וּמְנַכְרַח הוּא לְפָרֶשׁ בֶּן אֶבְל כָּל הַמְּפָרְשִׁים פְּלִיגִי עַל הַרְמ"ה וְכַמ"ש הַרִיטְבָ"א דְּאַפִּילוּ תִימָא שְׁאַיֶנָּה חִיָּה אֶלָּא ע"י פְּוִיָּה כָּל שְׁאַפְשָׁר לְכוֹת וְלַחֲיוֹת אִין מְעִידִין עֲלֵיו: וְהִנֵּה עוֹד יֵשׁ שְׁנֵי שִׁטוֹת בְּפִי הַקְּוִשָׁא וּמִי מְצִית לְאוּקְמָא כַּר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר דְּלִפְנֵי רִש"י וְתוֹס' מִשְׁמַע דְּהַקְּוִשָׁא הִינְנוּ פִּינוּ דְּלֶרְשָׁב"א מְהִי פְּוִיָּה א"כ אַף שְׁנַפְּל לְמַשָּׁל"ס חִיִּישִׁינֵן שְׁמָא עֲלָה וְנְכֻה אַח"כ: אֶבְל הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א מְפָרְשִׁים דְּהַקְּוִשָׁא הִיא דִּלְר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר זֶה שְׁנַחֲתַכָּה רַגְלֵיהָ מִן הָאַרְכָּנְבָה וְלַמְעֵלָה אִינוּ סִימָן טְרִיפָה כָּלֵל וְלֹא מְצַד שְׁיִכּוֹלָה לְכוֹת: עוֹד פִּי הַרְשָׁב"א בְּשֵׁם הַרְמַב"ן דַּמ"ש.

רָבָא בְּסִפְיָן מְלֻבְּנָת וְדַבְרֵי הַפֶּל מִשְׁמַע דְּרַבְּנָן נְמִי מוֹדוֹ דְּכוּנָה מְהַנִּי זְהוּ בְּמַגְוִיז בְּמָקוֹם
שְׂאִינָה עוֹשֶׂה טְרִיפָה אַבְל בְּמַגְוִיז מִן הָאֲרַבְּנָה וְלִמְעָלָה לֹא מְהַנִּי סִפְיָן מְלֻבְּנָת: וְכ"כ
הֲרִיטְבָ"א וְהַנִּי וְכַמ"ש הַב"ש ס"ק צ"ד בְּשָׂמָם.

וְנ' שְׁהוֹצְרָכו לְפָרֵשׁ פֶּן מִשּׁוּם דַּבְּפִא"ט גְּבִי בְּהֵמָה שְׁנַחְתְּכו רַגְלֵיהָ מִן הָאֲרַבְּנָה וְלִמְעָלָה
לֹא נִזְכָּר שְׁפִשְׁנַחְתְּכו בְּסִפְיָן מְלֻבְּנָת יְהִי פֶשֶׁר לְרַבְּנָן ע"כ פ"י גַם פֶּאן דְּרַבָּא לֹא קָאָמַר
דְּלַרְבָּנָן מְהַנִּי סִפְיָן מְלֻבְּנָת רַק בְּמַגְוִיז שְׂלֵא מִן הָאֲרַבְּנָה וְלִמְעָלָה אַבְל הַתּוֹס' וְשָׂאָר
מְפָרְשִׁים נִרְאֶה דְּמְפָרְשִׁים דְּרַבָּא קָאִי אִמְגְוִיז מִן הָאֲרַבְּנָה וְלִמְעָלָה וְס"ל דִּיאַע"ג דְּלַרְבָּנָן
לֹא מְהַנִּי מַה שְׂיִכְנָה אַח"כ אֶכְנ אִם נִתְגְוִיז בְּסִפְיָן מְלֻבְּנָת דְּהִרְפּוּאָה קְדָמָה לְמַפָּה אוֹ
שְׂבָאִים פֶּאָחַד הוּא יְכוּל לְחִיּוֹת וְכ"כ הַב"ש שֶׁם לְדַעַת הֲרַמְבָ"ם וְכַתְבֵּי הֲרִיטְבָ"א וְאֶפְשָׁר
דְּלַרְבָּא אֲלִיבָא דְּרַבְּנָן בְּהֵמָה שְׁנַחְתְּכו רַגְלֵיהָ מִן הָאֲרַבְּנָה וְלִמְעָלָה בְּסִפְיָן מְלֻבְּנָת פֶּשֶׁרָה
אֶכְנ תְּמוּהָ לִי לְשׁוֹן הֲרִיטְבָ"א שֶׁם לְעִיל מִינָהּ מ"ש וּמִיְהוּ נִרְאֶה דְּלַר' שְׁמַעוֹן בְּוֹ אֲלַעְזָר
לֹאוּ בְּכָל מָקוֹם אָמַר שְׂיִכְוִלָה לְכוּת וְלְחִיּוֹת אֲלֵא בְּדַבְרֵי שְׁהַסְפָּנָה בּוֹ מִשּׁוּם חֲתוּכָה כּו'
וְכַגּוֹן נַחְתְּכו רַגְלֵיהָ מִן הָאֲרַבְּנָה וְלִמְעָלָה שְׂאִין הַסְפָּנָה מִשּׁוּם חֲסָרוֹן אַבְרֵי שְׁהַרִי חוֹתְכָה
לְמַעְלָה וְכַשְׂרָה כּו' עכ"ל.

דְּהָא אֲרַבְּנָה דְּהָכָא הִיא אֲרַבְּנָה הַעֲלִיּוֹנָה מַה שְׁלִמְעָלָה מְמַנָּה הוּא עֲצָם הַקּוּלִית וְאִיִּךְ
חוֹתְכָה לְמַעְלָה יְהִי פֶשֶׁרָה כּו' וְזֶה הַלְשׁוֹן לֹא נֶאֱמַר רַק גְּבִי אֲרַבְּנָה הַסַּחְתְּוֹנָה בְּחֻלְיָן
(דַּע"ו ע"א וְדַמ"ח ע"ב).

וְעֵינָן בְּסִפְרֵי הַמְכָרִיעַ ס' ח"י שְׁהַכְרִיחַ דְּמִן הָאֲרַבְּנָה וְלִמְעָלָה דְּפָרַק מַצָּנוֹת חֲלִיצָה הוּא
לְמַעְלָה מִן הַשּׁוּק דְּהִינּוּ עֲצָם הַיְרֵף שְׁנַקְרָא קוּלִית וְא"כ דְּכוּתָהּ נְמִי מִן הָאֲרַבְּנָה
וְלִמְעָלָה דְּפָרַק בְּתָרָא וְעִי' בְּסִפְרֵי בֵּית מֵאִיר סְעִיף ל"ב: וְהִנֵּה הַרְשָׁב"א פָּתַב וְהִיכָא
דְּרֵאִינוּהוּ מְגוֹנִיז וְאִינוּ יְדוּעַ אִם נִתְגְוִיז בְּחֶרֶב מְלֻבְּנָת אֲזַלִּי לְחוּמְרָא וְאִין מַעֲיִדִין עֲלֵיו
וְכֵן מְפֹרֵשׁ בִּירוּשְׁלָמִי וְהוּא"מ פָּתַב שְׂאִין מִשְׁמַע פֶּן מְהַש"ס דִּילָן וְהִבִּיא הַב"י פְּלוּגְתָא זֹו
וְלִפְמַשְׁנָת אִין נַפ"מ מְחֻמְרַת הַרְשָׁב"א דְּהָא הוּא"מ מִיְיָרִי בְּמָקוֹם שְׁנַעְשָׂה טְרִיפָה וְבַכָּה"ג
לְהַרְשָׁב"א לֹא מְהַנִּי כּוּיָהּ.

וּבְזֶה נִפְרָכִים דְּבָרֵי הַחַמ"ח ס"ק נ"ט וּמ"מ י"ל דְּנָהִי לְהַרְמְב"ן וְהַרְשָׁב"א אִין לְחוּשׁ מ"מ
לְהִירוּשְׁלָמִי יֵשׁ לְחוּשׁ וְכ"כ הַחַמ"ח וְלִפִּי הִירוּשְׁלָמִי כּו'. וְכַבֵּר נִתְבָּאָר לְעִיל שְׁהַתּוֹסְפוֹת
וְשֵׁא"פ לֹא ס"ל כְּהַרְשָׁב"א וְעֵינָן בְּשׁו"ת מֵהַר"מ אֲלִישֵׁיף ס' קכ"ב שְׁהַעֲלָה שְׁלַדְעַת הֲרִי"ף
וְהַרְמְב"ם וְהַרְא"ש אֶפְיָלוּ מְגוֹנִיז בְּמָקוֹם שְׁנַעְשָׂה טְרִיפָה בְּסִפְיָן שְׂאִינָה מְלֻבְּנָת חִיּוּשִׁי
כַר"ש ב"א דְּאֶפְשָׁר לְכוּת וְלְחִיּוֹת וּמוֹכַח לָהּ מְסוּגִיָא דַר"פ הָאֲשָׁה שְׁלוֹם זִימְנִין דְּמַחוּ
לִיָּה בְּגִירָא אוֹ בְּרוּמְחָא כּו' וְאִיכָא דְּעֵבֵד סְמַתְרֵי וְחִיָּה וּמִשְׁמַע דְּאֶפִּי' בְּמַפָּה דְּאִית בָּהּ פְּדִי
לְהַמִּית קָאָמַר דְּאֶפְשָׁר לְמַעַבְד לִיָּה רְפוּאָה כּו' וְאִין דְּבָרֵי מְוֹכְרִים לְדַחוּת סוּגִיָא
מְפֹרְשֵׁת וּפּוֹסְקִים רַבִּים וְעֲצוּמִים מְקַמִּי מִשְׁמַעוֹת סוּגִיָא אַחֲרִינָא שְׂאִין מְוֹכְרִים כָּלֵל
לְפָרְשָׁה דְּמִיְיָרִי בְּמָקוֹם שְׁנַעְשָׂה טְרִיפָה כּו' אַף לִפִּי הַרְמְב"ן וְהַרְשָׁב"א דִּפִּי' הַסּוּגִיָא דְּהָכָא
ג"כ בְּמָקוֹם שְׂאִין עוֹשֶׂה טְרִיפָה ע"ז וְדַאי קָשָׁה מְסוּגִיָא הַנִּי"ל נְעוּד דְּהִנֵּה אֶפְיָלוּ לַר' שְׁמַעוֹן
ב"א י"ל דְּלֹא מְהַנִּי כּוּיָהּ רַק בְּנַחְתְּוֹ רַגְלֵיהָ וְלֹא בְּשָׂאָר נְקִיבַת הָאֲבָרִים הַפְּנִימִיִּים וְכַמ"ש
בְּתַשׁוּ"פ מ"א סְס' מ"ח וְאִם רָאוּ שְׁנַקְבּוּ אִיבָרִים הַפְּנִימִיִּים כּו' דְּאֶף רְשָׁב"א לֹא אָמַר
דְּיְכוּל לְכוּת וְלְחִיּוֹת אֲלֵא בְּמָקוֹם שְׁהַטְרִיפּוֹת נַעְשָׂה ע"י חֲתוּף הָאֲבָר מִשֵּׁא"כ הִיכָא

שהטריפות מחמת נקיבת אברים הפנימיים מה מועיל פניה לזה כו' וכן משמע קצת בחי' הריטב"א הנזכר לעיל.

וא"כ סוגיא דזמנין עביד לה סמטרי עכצ"ל דמייירי לא בכה"ג דפ"א המהרמ"א: ועיין בתשו' אאזמו"ר הגאון ז"ל בסוף תשובתו שכ' בענין סוגיא הנ"ל שפתיב ג"כ דמייירי במקום שאינו עושה טריפה רק לפ"ד רמב"ן ורשב"א שפתיב גבי ספין מלובנת דטריפות דבהמה אין פנגדון באדם לבד מן הארפונה ולמעלה כו' לפ"ז י"ל דסמטרי דרפט"ו מייירי אפילו במקום שעושה טריפה בבהמה אבל באדם יש תקנה ע"י סמטרי עכ"ל ומ"מ גם לפ"א זה במן הארפונה ולמעלה דהנה טריפה באדם לכ"ע לא מהני סמטרי ולא פניה אחר ק"ו: ב והנה התוס' ד"ה למימרא כ' תימא כו' וי"ל בגוסס שהוא מגוייד פנין שהוא גוסס ע"י אדם לא חיי עכ"ל.

ויש להקשות ע"ז מהא דאיתא בסנהדרין (דע"ח ע"א) ת"ר הכוהו עשרה בני אדם כו' עד לא נחלקו אלא בגוסס בידי אדם כו' משמע דלכ"ע אותו שעשאו גוסס פטור מן המיתה דעשרה לאו דוקא דה"ה שנים שהא' עשאו גוסס והשני הרגו שניהם פטורים וכן מתבאר מדברי הרמב"ם פ"ד מה' רוצח ה"ו ובכ"מ שם עד דאיכא כל נפש וכ"כ התוס' שם וע"ז הקשו התוס' שם (ד"ה בגוסס) תימא אותו שעשאו גוסס אמאי פטור כו' וי"ל כו' וזמנין נמי דאומדין למיתה וחי אע"ג דרובה מיייתי הלכך פנין שפא אחר ונהרגו פטור עכ"ל ותירוץ זה אינו אלא לפום מ"ש דרוב גוססין למיתה ואיכא מיעוט דחיי ונהלכך בכה"ג לא אזלינן בתר רובא ע"ש.

משא"כ לפמ"ש התוס' ביבמות דגוסס ע"י אדם לא חי דהיינו דכולם מתים וליכא אפילו מיעוטא דחיי וא"כ ישאר התימא של התוס' דסנהדרין דאותו האיש שעשאו גוסס אמאי פטור דהא נדאי סופו למות מיהו לדברי הראב"ד רפ"ה מה' רוצח דמשנה דין גלות לדין מזיד שפמו שבשחט בו שני הסימנים בשוגג אינו גולה על ידו כמו כן במזיד אינו מומת עי"ז אע"ג דנדאי ימות הנשחט לפ"ז לק"מ קושיות התוס' דסנהדרין אמנם הרי בהגמ"יי שם חילק בין דין גלות לדין מיתה דמזיד וכ"כ הרמב"ם שם והכ"מ: והוא מדברי התוס' בגיטין (דף ע') ד"ה חיישינן וביבמות (דק"כ ע"ב).

א"כ לפ"ז משמע דבשחט בו שנים במזיד חייב מיתה אפילו בא אחר וחתף ראשו לגמרי ומוכרח הוא לפ"ד התוס' דסנהדרין (דע"ח) דלא פטרו זה שעשאו גוסס רק משום דאפשר שיחיה משא"כ הכא דנדאי סופו למות דהא מעידין עליו להשיא את אשתו משא"כ בגוסס דאין מעידין על הגוסס אמנם ראיתי בחי' הרשב"א בב"ק ס"פ פיצד הרגל שהקשה על תירוץ התוס' דסנהדרין ותירץ הוא ב' תירוצים אחרים וז"ל וי"ל דשאני ה"ם פנין שהכוהו אחר ומת אי אפשר להתברר שמת מחמת הראשון וא"נ בעינן כל נפש אדם שתהא כל נפש מיד איש אחד ולא מיד שנים אבל כשפרס הוא או שבבלבלתו הרוח אין כאן אלא אחד עכ"ל והשתא לפי תירוץ שני דהרשב"א י"ל דגם בשחט בו שנים דכתבו הפוסקים דחייב מיתה היינו דוקא כשלא בא אחר וגמר מיתתו רק שי"ל הרוח בבלבלתו ואין כאן אלא אחד אבל איה"נ אם בא אחר וחתף ראשו אפשר גם הראשון פטור מן המיתה וא"כ לפ"ז י"ל דגוסס בי"א נמי פולם למיתה ואעפ"כ לק"מ דכשבא אחר ונהרגו דהראשון פטור אכן לתירוץ הראשון של הרשב"א הדבר ברור דבשחט בו

שנים או רוב שנים חייב מיתה אף שצא אחר וחתך ראשו דהא פאן שנתפרר שמחמת הראשון הנה מת.

וא"כ לפ"ז מוכרח דהא דמי שעשאו גוסס פטור הוא משום דאפשר שיחיה. וכיון שהתוס' עצמן בסנהדרין ס"ל ג"כ בפשיטות לדינא פתירוץ הראשון דהרשב"א א"כ יקשה מאד על תירוץ התוס' דיבמות (דק"כ) שכתבו דגוסס ע"י אדם לא חי דזהו נגד הגמרא לפירושה בסנהדרין (ולפי' הרשב"א לחד תירוץ).

וגם לתירוץ השני דהרשב"א א"א להעמיד דבריהם דהא תינח לרבנן דאמרי עד דאיפא כל נפש אדם אבל לר' יהודה בן בתירא דאמר כל נפש כל דהוא נפש. לא יתיישב התירוץ השני דהרשב"א ומוכרח לומר פתירוץ הראשון וא"כ אמאי פטר ר' יהודה בן בתירא ג"כ את מי שעשאו גוסס א"כ לריב"ב מוכרחים אנו לומר או כתי' התוס' בסנהדרין (דע"ח) או פתירוץ הראשון דהרשב"א וא"כ מוכרח דגוסס בי"א ג"כ אפשר שיחיה וכן משמע שם עוד בגמרא מדפריף ומאי שנא מגוסס בידי שמים כו' והשתא את"ל דגוסס בי"א לא חיי כלל א"כ שנא ושנא הוא מגוסס בידי שמים כו' והשתא את"ל דגוסס בי"א איפא מיעוטא דחיי וכמ"ש התוס' שם ולכן צ"ל דמ"ש התוס' בגוסס שהוא מגוייד דוקא בכה"ג קאמרי דלא חיי ולא בשאר גוסס בידי אדם ע"י שהפיהו דהוא אפשר שיחיה אבל גוסס שהוא מגוייד ר"ל דחתכו במקום שעשאו טריפה ועי"ז נעשה גוסס.

הוא ודאי לא חיי וכן משמע בחי' הריטב"א שם שכתב ונ"ל י"ל דהכא במגוייד שהוא גוסס דכולם למיתה והכי קאמר באפילו הוא מגוייד באפי' זה המגוייד גוסס עכ"ל הרי דעיקר הטעם דכולם למיתה מפני שהוא מגוייד וגוסס.

ולא משום סתם גוסס בי"א ע"י הפאה וכו' דהוא אפשר שיחיה כו' ושאני הכא דעשאו טריפה גוסס כו' ובדכי יתיישב דלק"מ על תירוץ זה מסוגיא דסנהדרין ועפ"ז הנה מה שכתב הפמ"א סי' מ"ח ונ"ל וא"כ הני מים שנכנסו לתוך גרונו לא גרע מגוסס ע"י אדם כו' ובדאי לא חיי עכ"ל אין דבריו נכונים כלל וגדולה התמיה עליו שהביא הסוגיא דסנהדרין (דע"ח) הנ"ל אשר מתוך ד' התוס' שם מבואר בהדיא דגוסס ע"י אדם שאינו מגוייד יכול לחיות מלבד דהחוש מכזיב זה דאיף שניף לומר שזה שלא טבע עדיין הני גוסס ע"י אדם דלא חיי פיון שניחר עם גרונו והמים שופכים לתוך גרונו כו' דהא גוסס ע"י אדם דלא חיי שכתב התוס' היינו דלא מהני ליה שום רפואה וזה פשיטא שאילו הוציאוהו מהמים אז טרם שנטבע.

אף שניחר עם גרונו כו' ודאי הנה חי: כי אפילו מי שנטבע ממש וכבר נראה שנתמלא מים עכ"ז לפעמים יכולים להחיותו ע"י תרופות. וכמבואר ג"כ בספר רפואת העם פרק תרופה לנטבעים כ"ש וק"ו האיש שלא נטבע עדיין אף שהתחילו המים ליכנס לגרונו כו' שאם היו מוציאים אותו תיומ"י הנה פורש לחיים גם בלי שום תרופה כו' או ע"י תרופה עכ"פ וא"כ איף פסק ע"ז דין גוסס בי"א שבתוס' דיבמות דר"ל שאינו חי כלל בשום אופן: ג והנה מה שכתב כת"ר דאף אם גוסס בי"א איפא ג"כ מיעוטא דחיי כמו בגוסס בי"ש עכ"ז יש לצדד בנד"ז פיון דבלאה"נ משאל"ס הני ג"כ רובא למיתה וא"כ ה"ל תרי רובא ובכה"ג י"ל דלא התמירו ח"ו"ל ולכן תמה כת"ר על הפמ"א למה לא מצא להתיר בנדון ש'לו רק משום דס"ל דהוי בגוסס בי"א דלא חיי כלל דבלאה"נ יש להתיר

במשאל"ס פִּינוּן דְּאִיכָא תְּרַתֵּי גּוֹסֶס וּמִשְׁאֵל"ס וְכַנ"ל הֵנָּה עִם הַיּוֹת וְשִׁסְבְּרָתוֹ נְכוּנָה דְּאִילוּ בָּאֵנוּ לְיִזְיֵל בְּתֵר סְבָרָא וְדָאֵי אֵין סְבָרָא לֹא נִיצוּל בְּכַה"ג: אַכֵּן לְכֹאֲרָה דְּבָרֵי הַפּמ"א מְוֹכְרָחִים ע"פ דְּיַבּוּר הַתּוֹס' דִּיבְמוֹת (דקכ"א) ד"ה וְלֹא הִיא לֹא שְׁנָא צוּרְבָא מְרַבְּנֵן.

וּאֵע"ג דְּרַבִּינָהּ צוּרְבָא מְרַבְּנֵן אֵי סְלִיק קְלָא אֵית לִיה מ"מ לֹא חִינְשִׁינֵן לְאוֹתוֹ רַבֵּן כְּמוֹ גַבֵּי רַבֵּן גּוֹסֶסִין דְּאֵין מְעִידִין עֲלֵיהֶן אֵע"פ שְׁרַבְּנֵן מְתִים עכ"ל דְּלְכֹאֲרָה מְוֹכְרָח מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּאֵין מְעִידִין עַל הַגּוֹסֶס אֲפִילוּ בְּנִפְל לְמִשְׁאֵל"ס וּמִש"ה מִינְתֵי רְאָיָה דֵּאֵע"ג שְׁרַבְּנֵן מְתִים וְעכ"ז אֵין מְעִידִין עֲלֵיהֶם אֲפִילוּ בְּמִשְׁאֵל"ס כְּמוֹ כֵּן גַּם הָרַבֵּן דְּצו"מ אֵי סְלִיק קְלָא אֵית לִיה לֹא מְהַנֵּי אֵע"ג דְּבִלְאָה"נ מִשְׁאֵל"ס הוּא רַבֵּן עֲצוּם לְמִיתָה דֵּאֵת"ל דְּהַפְּנִי בְּתוֹס' כְּמוֹ גַבֵּי רַבֵּן גּוֹסֶסִין דְּאֵין מְעִידִין עֲלֵיהֶן הִינְנוּ בְּגוֹסֶס דְּעֲלָמָא שְׁלֵא בְּמִשְׁאֵל"ס.

א"כ תְּמוּהָ מַהוּ הָרְאָיָה הֵלֵא אֲפִילוּ מִשְׁאֵל"ס מְצַד עֲצוּמוֹ בְּלִתֵּי סִיוַע הָרַבֵּן דְּצו"מ אֵי סְלִיק קְלָא אֵית לִיה הוּא רַבֵּן גְּדוֹל וְעֲצוּם יוֹתֵר מְגוֹסֶס דֵּאֵע"ג דְּרַבֵּן גּוֹסֶסִין לְמִיתָה מ"מ הָרֵי גַם כֵּן סְפִינָה שְׁאֲבָדָה בֵּינֵם שְׁבַגְיָטִין (דכ"ח) הוּא רַבֵּן לְמִיתָה כְּדָאֵי ב"ב (דקנ"ג).

וּא"כ זֶהוּ בְּמִדְרָגָה א' עִם גּוֹסֶס דְּעֲלָמָא דְּשִׁנְיָהֶם ה"ל רַבְּנֵן לְמִיתָה וּמִשְׁאֵל"ס זֶהוּ עוֹד רַבֵּן לְמִיתָה יוֹתֵר מְסִפִּינָה שְׁאֲבָדָה בֵּינֵם דְּשֵׁם נוֹתְנִים עֲלֵיהֶם חֲנוּמְרֵי חִיִּים וְחֲנוּמְרֵי מְתִים וְאֲפִילוּ נְשִׂאֵת תְּצֵא וְכמ"ש הָרִיב"ש בְּסִי' שַׁע"ט מִשְׁא"כ בְּמִשְׁאֵל"ס דְּאֵם נְשִׂאֵת לֹא תְצֵא וְכְמוֹ שְׁבִיבָר זֶה ג"כ רִיא"ז בְּש"ג פְּרָק כָּל הַגֵּט שֵׁם הַחֲזִילוּק בֵּין סְפִינָה שְׁאֲבָדָה בֵּינֵם לְמִשְׁאֵל"ס.

וְדִלָּא כְּתוּבִי"ט פְּרָק כָּל הַגֵּט מ"ד שְׁנִירָאָה מְמַנּוּ דְּמִשְׁנָה אוֹתָן יַחַד לְפִרְשֵׁי ע"ש בְּמ"ש כְּדֵאֲשַׁפְּחוּן בְּמ"ד פִּי"ו דִּיבְמוֹת כו'. וּא"כ וְדָאֵי מִשְׁאֵל"ס הוּא רַבֵּן גְּדוֹל לְמִיתָה יוֹתֵר מְרַבֵּן גּוֹסֶסִין לְמִיתָה וְכֵן מְוֹכְרָח מְפָסֵק הַטּוֹש"ע סִי' קמ"א סְעִיף ס"ח דְּבִהֲנִיחוּ גּוֹסֶסִין הָרֵי סְפָק מְגוֹרְשֵׁת וְהוּא מְהַרְמְב"ם פ"ו וְכ"ד רִי"ו נכ"ג ח"ד מִשְׁא"כ בְּמִשְׁאֵל"ס אֵין זֶה פְּדִין סְפָק מְמַשׁ שְׁהָרֵי אִם נְשִׂאֵת לֹא תְצֵא וּמַה שְׁתַּמָּה כְּת"ר עַל הַרְמַב"ם אִמָּאֵי הֵנָּה הַנִּיחוּ גּוֹסֶסִין דִּין סְפָק מְגוֹרְשֵׁת פִּינוּן דְּרַבְּבוּ לְמִיתָה לֹא יִדְעָנָא מַהוּ תְּמִיחָתוֹ הָא כָּל הַנְּהָ תְּלַת דְּר' אֲלִיעֶזֶר כֵּן פְּרָטָא ג"כ רַבְּנֵן לְמִיתָה כְּנ"ל מְהַש"ס דב"ב וְכ"כ בְּפִי' בְּהַגְמ"ר שְׁלֵהֵי קְדוּשִׁין וְאֵע"פ"כ נוֹתְנִים עֲלֵיהֶם חֲנוּמְרֵי חִיִּים וְחֲנוּמְרֵי מְתִים מְשַׁמַּע דְּזֶהוּ דִּין סְפָק מְמַשׁ וְכָבֵר עֲמַד ע"ז הָרִיב"ש סִי' שַׁע"ט וְגַם בְּתִשְׁבּוּת הָאֲחֵרוֹנִים וְכַפְרֵט בְּתִשְׁבּוּת בֵּית אֲפָרִים חֵאָה"ע סִי' לְמ"ד.

וְעֵינֵן בְּס' עֲצֵי אֲרָזִים בֵּאָה"ע סִי' י"ז ס"ק כ"ג וְס"ק קכ"ט חֶלֶק ג"כ עמ"ש הַב"ש ס"ק י"ח וְס"ק צ"ד דְּאֵם הוּא גּוֹסֶסִין ג"י מְעִידִין עֲלֵיו וְכִינוּן שְׁכֵן דְּמִשְׁאֵל"ס מְצַד עֲצוּמוֹ הוּא רַבֵּן גְּדוֹל יוֹתֵר. וּא"כ כְּשִׁנּוּסָף ע"ז עוֹד רַבְּבָא דְּצו"מ אֵי סְלִיק קְלָא אֵית לִיה אֵיבִיאוּ הַתּוֹס' טַעַם עַל דְּאָף עַל פִּי כֵּן לֹא מְהַנֵּי הַנְּהָ תְּרֵי רַבְּבָא מְהָא דְּאֵין מְעִידִין עַל הַגּוֹסֶסִין דְּהוּא רַבֵּן א' וְאֵין פָּחוֹ אִפִּי כְּרַבֵּן א' דְּמִשְׁאֵל"ס.

וְכְמוֹ שְׁהַקְשָׁה כְּת"ר מַה"ט עַל הַפּמ"א א' א' צ"ל הַפִּי' בְּתוֹס' דְּאֵין רְאָיָתָם רַק מְרַבֵּן גּוֹסֶסִין לְרַבֵּן דְּצו"מ דְּרַבֵּן דְּצו"מ לֹא מְהַנֵּי כְּמוֹ דְּלֹא מְהַנֵּי רַבֵּן גּוֹסֶסִין וְע"ז וְדָאֵי הוּא רְאָיָה עֲצוּמוֹהָ וְא"ת הָרֵי כְּאֵן אִיכָא עוֹד צִירוּף עֲצוּם דְּמִשְׁאֵל"ס.

ע"ז צ"ל דפשיטא להו להתוס' דכמ"כ הא דאין מעידין על הגוסס היינו אפילו במשאל"ס וא"ת א"כ הא גופא קשיא דמנ"ל להתוס' דאין מעידין על הגוסס אפילו במשאל"ס עד שביאו מזה ראיה וטעם לרוב דצו"מ אי סליק כו' דלא מהני נלע"ד דהנה כ' האחרונים דמ"ש התוס' ותנו אין מעידין על הגוסס זהו יצא להם מלשון המשנה אין מעידין אלא עד שתצא נפשו כו' דר"ל לאפוקי גוסס כו' והנה מבואר בהדיא בגמ' דמגווייד פשיאין מעידין עליו לרשב"א דאוקימנא מתניתן פנותיה אפי' במשאל"ס נמי לא מהני לולי דמאי מרזו מפה ולא מהני מגווייד במשאל"ס אלא בגוונא דמהני אפילו בלא שום הטביעה וגם לרבנן ולא מקילין מאומה במגווייד מצד משאל"ס יותר מדין מגווייד דעלמא בלא משאל"ס ובעינן ג"כ המתנה י"ב חדש במשאל"ס כמו במגווייד דעלמא בלא משאל"ס כמ"ש בש"ע סעיף ל"ב.

(והא דמאי מרזו מפה אינו שום קולא). וא"כ מבואר דאין מקילין מצד משאל"ס פלל ובעינן שיהיה שיש פאן עדות ברורה שמת וכל שאין עדות ברור שמת היינו קודם י"ב חדש לא מהני אפילו במשאל"ס אע"ג שי"ל דגם מקמי יב"ח הוי רובא למיתה וא"כ כמו כן הא דתנו אין מעידין אלא עד שתצא נפשו לאפוקי גוסס היינו נמי אפילו במשאל"ס פינו דאיכא מיעוטא דחיי לא עדיף ממגווייד דטרופה וקודם יב"ח לרבנן או ממגווייד לולי הסברא דמאי מרזו מפה לר"ש בן אלעזר דאין מעידין ע"ז פינו דאין פאן עדות ברור למיתה מצד עצמו וכן משמע קצת בפירש"י (דק"כ ע"ב) ד"ה מן הארפובה דבעינן עדות ברור לגמרי למיתה שלא מצד הטביעה ממ"ש רש"י דחיי נאי משום הטביעה כו' ע"ש אלמא דאין מצטרפין הגם שיש לדחות ולומר דמגווייד לר' שמעון בן אלעזר לא הנה רובא למיתה ול"ד לגוסס וכן לרבנן קודם י"ב חדש.

אף הנה בתוס' שם ד"ה למימרא משמע דמגווייד וגוסס בחד דרגא אינון מדקתני מגווייד בהדי גוסס ע"ש והנה לפ"ז גם לר' שמעון בן אלעזר דאמר דמגווייד יכול לכוות ולחיות מ"מ י"ל דארפובה הוי בחד דרגא עם גוסס דג"כ אפשר דחיי ותדע דהא אדרבה לרבנן דס"ל דמגווייד הוי טריפה ואינה חיה הקשו התוס' תימא דהא קתני בה גוסס אע"ג דחיי כו' אבל לר"ש בן אלעזר א"ש פפשוטו דמגווייד שאפשר לו לחיות דמי לגוסס וא"כ כמו שאין מעידין על המגווייד לר"ש בן אלעזר לולי דמאי מרזו מפה י"ל שפמו פן אין מעידין על הגוסס אפילו במשאל"ס ורבנן לא פליגי על רשב"א רק במגווייד משום דס"ל דנדאי לא חיי אפילו בלי הטביעה משא"כ בגוסס.

ולפ"ז א"ש ד' התוס' (דקכ"א) ד"ה ולא היא ע"פ הפירוש שנתבאר למעלה לפרש דבריהם: ז"נ בגליון בפ"ע ואפשר שייד לכאן: [ענ"ל ראיה ממ"ש הרמב"ן והרשב"א גבי ספין מלובנת ואע"פ שכל טריפות שמו חכמים בבהמה אין פנגדו באדם פינו דארפובה בזה ובה נשנית בשניהם הוא טרפה עכ"ל משמע דשאר טריפות שבבהמה הוא טריפה ובאדם אינו טריפה אין מעידין עליו אפילו במשאל"ס דהא ארפובה דנשנית היינו במשאל"ס ואפ"ה דוקא משום דהא טריפה גם באדם פנ"ל ונדאי י"ל דכל הטריפות שבבהמה גם באדם אע"פ שאינו טריפה היינו דאיכא מיעוטא דחיי ואינו טריפה שאינה חיה פלל ואפ"ה אין מעידין על זה אפילו במשאל"ס כו': ד וכן משמע עוד דהכי הוא דעת התוס' שהקשו (דף ק"כ ע"ב) סד"ה למימרא וא"ת בלא מילתה דר"ש בן

אֶלְעָזָר תִּקְשִׁי לִי רִישָׁא לְסִיפָא וְהָרִי לְכַאוּרָה י"ל דְּבִלְא ר' שְׁמַעוֹן בְּן אֶלְעָזָר לִק"מ רִישָׁא אֶסִיפָא דְבְרִישָׁא הֶחְמִירוּ חֲכָמִים שְׁאִין מְעִידִין עַל הַמְּגִנֵּייד אַע"ג דְּטַרְיָפָה אֵינּוּ חֲזִיהַ כְּמוֹ שְׁהַחְמִירוּ בְּנִפְל לְמִשְׁאֵל"ס מִשְׁא"כ בְּסִיפָא פִּינּוֹן דְּבִלְא"ה הוּא רַק אִיפוּרָא דְּמִשְׁאֵל"ס לֹא הֶחְמִירוּ בְּמְגִנֵּייד מִשְׁא"כ לְרִשְׁבָּ"א שְׁבַמְגִנֵּייד אֵין עֲדוּת מְדִינָא אִפִּי' בְּמִשְׁאֵל"ס אֵין לְהַקְל וְהוּא מַה שְׁתִּירְץ בְּסִפְר חוֹסֵן יְשׁוּעוֹת וּמְדַלָּא תִירְצוּ הֵכִי ש"מ דִּס"ל דְּגַם בְּמִשְׁאֵל"ס אֵין לְהַקְל כְּה"ג וְכֵן רִאִיתִי בְּסִפְר סֵדֵר אֵלִיהַ רְבָא שְׁהַעֲלָה דְּכָל שְׁהַסְפֵּק בְּעֵצָם הַמִּיתָה וְלֹא מִצַּד הַהִפְרָה אֵין מְקוּלִים כָּלֵל עַד שְׁיִהְיֵ' בְּיִרְוֹר גְּמוּר בְּלִי שׁוּם סְפִיקָא בְּעוֹלָם שְׁמַת וְאֶמְנָם בְּהַרִיב"ש ס' ש"ע ט' מִשְׁמַע שְׁיֵשׁ לֹמֵר דְּהִיכָא שְׁיֵשׁ עֲדוּת הַמְּסַפִּיק מְדִאוּרֵינִי' לְהַתִּירָה אֵלָא דְּרַבְּנָן הֶחְמִירוּ שְׁאִין זֶה מְסַפִּיק אֲזִי י"ל דְּבְּמִשְׁאֵל"ס דְּרַבְּנָן לֹא הֶחְמִירוּ: מִיְהוּ לֹא פֶתַב זֶה לְדַבֵּר בְּרוּר רַק ע"ד מֵאִי קוּשְׁיָא כו' כִּי י"ל פֶּן כו' וְאִף לְדַבְּרֵי הֵנָּה בְּגוֹסֵס בְּמִשְׁאֵל"ס תְּלִיא בְּפִלּוּגְתָא דְּלָמ"ד דְּבָכָל גּוֹסֵס דְּעֵלְמָא אִם נל"ת א"כ יֵשׁ פֶּאן עֲדוּת הַמְּסַפִּיק מְדִאוּרֵינִי' אֲזִי בְּמִשְׁאֵל"ס תְּנַשָּׂא לְכַתְּחֵלָה אֲבָל מְקַצֵּת הָאֲחֵרוּנִי' דִּס"ל לְהַקְל בְּמִשְׁאֵל"ס בְּסִי"ב מִשׁוּם דְּאִיכָא מ"ד דִּס' דְּאוּרֵינִי' א"כ ה"נ כְּמו"כ יֵשׁ לְהַקְל מִשׁוּם שְׁיֵשׁ מ"ד דְּגוֹסֵס אִם נל"ת אֵלָא שְׁלֵדְבְּרֵי הַסֵּדֵר אֵלִי' יֵשׁ לְחַלֵּק דְּשְׁאֵנִי הֵתָם שְׁנַמְצָא מֵת א' וְהַסְפֵּק מִצַּד הַהִפְרָה דִּישׁ מ"ד דִּס' ב' הֵנִי הַפְּרָה מְדִאוּרֵינִי' וּבְמִשְׁאֵל"ס דְּרַבְּנָן סְמִכִּינּוּ ע"ז לְהַקְל בְּסִפְר דְּהַפְּרָה מִשְׁא"כ בְּגוֹסֵס דְּהַסְפֵּק בְּעֵצָם הַמִּיתָה שְׁלֹא מִצַּד הַהִפְרָה יֵשׁ לְהַחְמִיר טְפִי וּמ"מ בְּלֵא"נ מִשְׁמַעוֹת כָּל הָרֵאשׁוֹנִים שְׁאֵפִי' בְּמִשְׁאֵל"ס אֵין לְהַקְל אֵלָא ע"י ס' ס' דְּנָקָא כְּמִבְּנָאָר מ"ש הַנִּי בְּמַעֲשֵׂה דְּעַסְיָא שְׁיֵשׁ לְהֵם ס' ס' כו' וְכ"פ בִּשְׁ"ע סל"ב.

וְהַטַּעַם י"ל כְּדַבְּרֵי הַסֵּדֵר אֵלִי' וְאֵע"ג דְּהִיכָא הַסְפֵּק בְּהַפְּרָה כו' מִיְהוּ הָרִי סְפֵק זֶה מִצַּד עֲצָמוּ אֶפְסִיק בְּהַדְיָא לְחוּמְרָא בְּגַמ' בְּגִיטִין (דָּף כ"ז) אֵלָא דְּבִאֵת לְהַקְל מִצַּד מִשְׁאֵל"ס וְא"כ חֲזוֹר הַדִּין לְסִפְר שְׁבַעֲצָם הַמִּיתָה שְׁהוֹלְכִין בּוֹ לְהַחְמִיר וְהֵנָּה מְקוּר סְבָרָא זֹו לְהַחְמִיר טְפִי בְּיִתֵּר כְּשֶׁהַסְפֵּק בְּעֵצָם הַמִּיתָה מֵאִם הַסְפֵּק מִצַּד הַפְּרָת הַמֵּת י"ל דְּתִלּוּי בְּהִנֵּי תִרִי לִישְׁנֵי דְּפֶרֶק יֵשׁ בְּכוּר דְּל"ק גַּם בְּהַפְּרָה אַחְמִירוּ בְּהַ רַבְּנָן וְל"ב לֹא אַחְמִירוּ בְּהַפְּרָה טְפִי מְדִינָא דְּאוּרֵינִי' רַק שְׁלֹא הַקְּלוּ בְּזֶה כְּמוֹ שְׁהַקְּלוּ בְּסוּפָה דְּהֵינּוּ בְּהַעֲדִים כו' אֲכֹן כְּשֶׁהַסְפֵּק בְּעֵצָם הַמִּיתָה אַחְמִירוּ בְּהַ רַבְּנָן אִפִּי' ל"ב וְגַם בְּזֶה יִתְיַשְׁבוּ הַקְּשׁוּיָא שְׁכ' מְהַרִיב"ל ח"ג ס' פ"ט לְכוּנֵן הַשְּׁמוּעוֹת בְּהִנְהוּ עוּבְדֵי דְּכַב"ת דִּיבְמוֹת כו' מְרַנְּבָם מִשְׁמַע דְּמְקִילִינּוּ אִף בְּגוֹף הַעֲדוּת כו' מְהִנְהוּ דְּכַתְּבִינּוּ לְעֵיל בְּשֵׁם הַגַּמ"י עכ"ל וְלִפִּי הַחִלּוּק הַנִּי' לְדְּכְשֶׁהַסְפֵּק בְּעֵצָם הַמִּיתָה אַחְמִירוּ טְפִי יִתְיַשְׁבוּ הַסְּוִגְיוֹת ע"ש: הַ אִף מ"מ בְּאַמַּת בְּדִין גּוֹסֵס דְּעֵלְמָא מְחַמַּת חוּלִי שְׁנִפְל בְּמִשְׁאֵל"ס גְּרָאָה לְצַדֵּד לְהַקְל פִּינּוֹן שְׁהוּא רֹנֵב לְמִיתָה שְׁלֹא מִצַּד מִשְׁאֵל"ס וְהַמְרָה"צ הַבִּיא דַּעַת הַמְּרַדְכֵי סַפ"ק דְּחוּלִין דְּה"ל בְּסַגְנוֹן א' עִם מִשְׁאֵל"ס לְכֹן אִף שְׁהַרְבֵּה חוּלְקִים ע"ז וְכַמְש"ל בְּשֵׁם הַרְמַב"ם וְרִי"ו וְש"ע ס' ס' קמ"א מ"מ בְּמִשְׁאֵל"ס נ' לְצַדֵּד לְהַקְל בְּשֵׁם שִׁי"ל דְּכְמוֹ שְׁבַמְגִנֵּייד אֶמְרִינּוּ דְּמִיָּא מְרִזּוּ מְפָה כְּמו"כ גְּבִי גּוֹסֵס דְּהוּא בְּגֵדֵר א' עִם מְגִנֵּייד אֶמְרִינּוּ דְּהַמִּים מְקַרְבִּים מִיתָתוֹ לְגַמְרֵי (וג"ז צ"ע לְדַעַת הַרְדָּב"ז דְּלִקְמֹן שְׁהַשִּׁיב ח"ה ס' ב"א ר"מ כ' גְּבִי חוּלִי נוֹפֵל שְׁנִפְל בְּעַת שְׁאַחְזוֹתוֹ ח"נ לְמִשְׁאֵל"ס שִׁי"ל דְּאֶפְשֵׁר מְחַמַּת הַנְּפִילָה בְּמִים נִתְעוֹרֵר הַטַּבֵּעַ וְכַסֵּק הַחוּלִי כו' וְעִי' בְּתִשׁוּ' מְהַר"ם אֶלְשֶׁקֶר ס' ס' קי"ג וְאִם תִּקְנִיטְנִי כו' מִשְׁמַע יַחְלוּק עֲלִיו) אֲכֹן כ"ז בְּגוֹסֵס דְּעֵלְמָא שְׁלֹא מִצַּד מִשְׁאֵל"ס אֲבָל בְּנִד"ז כִּי הֵנָּה מ"ש בְּתִשׁוּבַת פּמ"א ח"א ס' מ"ח

דְּזָה שְׁקוּדָם שְׁפָסְהוּ הַמַּיִם הָאֵט עַר גִּיגָאֵרְגַעֲלֵט מְחַמַּת פְּנִיסַת מַיִם בְּגֵרוֹנוֹ ה"ל גּוֹסֵס דְּזָהוּ סִימְנֵי גְסִיסָה כּו' לֹא נִהִירָא וְהִנֵּה לְדַבְרֵי אַף אִם הָרֹאֶה הֶלֶף וְלֹא רָאָה שְׁנֻטְבַּע פְּלָל הַדִּין דָּאָם נִשְׂאֵת לֹא תַצָּא לְדַעַת הַתּוֹס' דְּבַכּוֹרוֹת (דָּף כ') וְהָרָא"שׁ וְהַמְרַדְכֵי דַס"ל דְּבַגּוֹסֵס אִם נִשְׂאֵת לֹא תַצָּא וְאֶפִּילוּ בְּגוֹסֵס בִּידֵי שְׁמַיִם וּכ"שׁ בְּעַנְיָן הַנְּ"ל דַּנְק' גּוֹסֵס בִּי"א לַהֲפַמ"א וּכ"ז לֹא מִתְקַבֵּל פְּלָל שְׂיִהֵי זֶה קִיל מְנֻטְבַּע מִמֶּשׁ רַק שְׂלֵא שְׂהוּ עַד שַׁת"נ דַּס"ל לְרֹב הַפּוֹסְקִים דְּאֶפִּי נִשְׂאֵת תַצָּא.

גַּם בְּעֵיקָר הַעֲנִין מ"ש דְּזָהוּ סִימְנֵי גְסִיסָה אִם אָמְנָם שְׁעַנְיָן הַגּוֹסֵס הוּא כַמ"ש הַרְמַב"ם וְהִבִּיאֻ הַתּוֹי"ט פ"ק דְּעַרְכִין מִשְׁנָה ג' שְׁקוּל גְרוֹנוֹ נִשְׁמַע בְּשַׁעַת הַמִּיתָה וְה"נ הָאֵט עַר גִּיגָאֵרְגַעֲלֵט מְחַמַּת פְּנִיסַת הַמַּיִם כּו' מ"מ לֹא דְמוּ לְהַדְדֵי פְלָל.

פִּי עַנְיָן הַשְּׁמַעַת קוּל דְּגוֹסֵס זֶהוּ מְסוּבָּב מְחַמַּת הַמִּיתָה כַמ"ש הַרְמַב"ם וְהַש"ע הַנְּ"ל וּכַמ"ש הַרְמַב"ם פ"ב מֵה' רוֹצֵחַ שְׁנֻטְבַּע לְמוֹת כּו' וּכ"ה בְּסִנְהֶדְרִין (דַּע"ח) וּבְקַדוּשִׁין (דָּף ע"ח ב') וְע"ש בְּתוֹס' וְלִכְּן אִי בְּנִזִיר (דָּף מ"ג) דְּעוֹבֵר הַפְּהֵן עָלָיו עַל לָאו דְלֹא יִחַלֵּל כּו' וּבַפ"ק דְּעַרְכִין שְׁם אָמְרִינָן דְּלֹאוּ בְּרַ הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה הוּא וְגַרְע אֶפִּילוּ מִשְׁחָט בּוֹ רֹב שְׁנַיִם דְּנִחְשָׁב בְּרַהֲעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה (הַגַּם דְּהַתּוֹס' פ"ק דְּעַרְכִין כ' דְּהִינּוּ בְּבַהֲמָה דְּנִקְא וּלְפַרְש"י סוּף קַדוּשִׁין (דָּף ע"ח) י"ל דְּגַם בְּאֶדָם כֵּן וְדו"ק).

נִמְצָא עַנְיָן הַגּוֹסֵס הוּא רַק שְׁנוּטְבַּע לְמוֹת אֶלָּא דְּהַסִּימָן ע"ז הוּא מֵה שְׁמוּצִיא קוּל מְגֵרוֹנוֹ וּכַמ"ש בַּש"ע אַה"ע ס' קכ"א ס"ז וּבַח"מ ס' רי"א (וְעִי' בַּתּוֹי"ט שְׁם בְּעַרְכִין מֵה שְׁפִי לְשׁוֹן מְגִיסָה וְאֶשְׁתַּמִּיטְתִּיהָ מ"ש בַּש"ע אַה"ע שְׁם דְּגָסֵס פִּי חֲזָה ע"ש מ"ש פְּלוּמֵר עַל חֲזָה אַף זֶהוּ לְפִי אֶחָד בְּעַרוּף עַרְוֵה גָסֵס דְּפִי מ"ש בְּתַרְגוּם יִשְׁעֵי' ס' ס' עַל צַד תְּאֻמְנָה עַל גְּיִסְסִיהֶן ר"ל עַל הַחֲזָה אֶבֶל לְפִי הַב' דְּעַל גְּיִסְסִיהֶן ר"ל עַל הַפְּסָלִים וּכְפַרְש"י שְׁם וְכֵן תַּרְגָּם אוֹנְקֵלוֹס בְּנִיקְרָא ג' עַל הַפְּסָלִים עַל גְּסִיָּא לַפ"ז צ"ל דַּל' גּוֹסֵס נְגִזֵר מְלִשׁוֹן מְגִיסָה כַמ"ש הַתּוֹי"ט בְּעַרְכִין שְׁם) וַיֵּה עַנְיָן זֶה לְנִדּוֹן דַּהֲפַמ"א שְׂהַשְּׁמַעַת גְרוֹנוֹ אִינוּ מְסוּבָּב פְּלָל מְחַמַּת הַגּוֹף כ"א מְחַמַּת פְּנִיסַת הַמַּיִם בְּגֵרוֹנוֹ וְזוּלַת זֶה הוּא בְּרִיא וְחֲזָק: וְאִילוּ הָיוּ מְסִירִים מִמֶּנּוּ עַנְיָן פְּנִיסַת הַמַּיִם פְּגוֹן שְׁהִי מוּצִיאִים אוֹתוֹ מִהֲנָהֵר תּוֹמ"י וְדָאִי הִי שָׁב לְאִיתְּנוּ שְׁהִרֵי פֶל אֶבְרִיו שְׁלָמִים וְה"ז מִמֶּשׁ כְּמִשַׁל הַחֲזָק אֶת חֲבִירוֹ וְכַשְּׁמַצִּיקֵי אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ טָרַם שְׁחַנְקָה הָרִי הוּא בְּרִיא לְגַמְרֵי וְהַשְּׁמַעַת קוּל גְרוֹנוֹ לָאוּ פְלוּם הוּא שְׂזָה הִי מְחַמַּת הַמַּיִם אוֹ מְחַמַּת שְׁרָצָה לְחַנְקוֹ וְלֹא מְחַמַּת חֲזָקִית גּוֹפּוֹ שְׁנֻטְבַּע לְמוֹת וְאִין הַשְּׁמַעַת קוּל גְרוֹנוֹ מְסוּבָּב מִן הַמִּיתָה כ"א אֶדְרָבָה זֹו עַנְיָן הַבָּא לְסַבֵּב לוֹ הַמִּיתָה אֶבֶל פֶּל גּוֹפּוֹ שְׁלָם וְחֲזָק וּבְרִיא לִכְּן בְּקַל לְהַנְצִיל מִסִּיבָה זֹו פְּגוֹן הַטּוֹבַע הַנְּ"ל אִילוּ נִזְדַּמְּן לוֹ דָּף וּכְיוּצָא שְׂלֵא הָיוּ הַמַּיִם נְכַנְסִים לוֹ עוֹד וְכַה"ג מִשְׂא"כ הַגּוֹסֵס שְׁסִיבַת קוּל גְרוֹנוֹ הוּא אֶדְרָבָה מְסוּבָּב מִן הַמִּיתָה שְׁפָכֵר נְחַלְשׁוּ פְחוֹת גּוֹפּוֹ עַד שְׁנֻטְבַּע לְמוֹת וְקוּל גְרוֹנוֹ אִינוּ רַק הוֹרָאָה וְסִימָן עַל זֶה וּכַמ"ש הַרְמַב"ם בְּפִי הַמְּשַׁנּוֹת פ"ק דְּאֶהֱלוֹת וְגוֹסֵס הוּא אֶשְׁר הוּא בְּפָרְק הַמְּנוֹת מִשְׂא"כ זֶה אִילוּ הוּצִיאֻהוּ מִהֲנָהֵר אֶז אַף בְּשַׁעַת אַף עַר הָאֵט גִּיגָאֵרְגַעֲלֵט כּו' וְדָאִי דְרַבּוֹ לְחַנְיִים וְלִכְּן בְּרוּר לַעַנ"ד דְּאֶף לְמ"ד דְּבַגּוֹסֵס אִם נִשְׂאֵת לֹא תַצָּא מ"מ בְּנִדּוֹן הַנְּ"ל דַּהֲפַמ"א אִם לֹא רָאוּ שְׁנֻטְבַּע וְדָאִי אַף אִם נִשְׂאֵת תַצָּא וְכִינּוּ שְׁכָן אַף אִם נֻטְבַּע אַח"כ ה"ל דִּין מִשְׂא"ל ס' דְּלֹא תַנְשָׂא דַהֲפַמ"א לֹא הַקִּיל רַק מִשׁוּם דַּה"ל גּוֹסֵס בִּי"א וּכ"ז אִינוּ כֵּן לְשׁוֹב אֶתְאִי לִידֵי תִשׁוּ' בֵּית יַעֲקֹב וְרִאִיתִי מֵה שְׂהַשִּׁיב עָלָיו חֲמִיו וְנ"ל שְׁהִרֵי לֹא

היה חולה רק מה שהי' לו הוא מחמת אימת הטביעה ורוב הנטבעים פן הם ואפ"ה לא שרינו במשאל"ס עכ"ל והן הן הדברים שכתבתי ואף שמ"מ ודאי נחלש הא לא מהני וכמו מגוייד דלא מהני אפילו במשאל"ס לרשב"א אילו יכול לכוות ולחיות וכ"ש בנד"ז שאנו רואין מספור הגב"ע שלא נחלש עד גדר גוסס לא מיני' ולא מקצתי שהרי אף ששכב בהמים אפרקיד אחז ע"י שתי ידיו בכל פחו בהקאנאט ועי"ז הקוזיק עצמו ולא נפל במים ולא שהי' צף מעצמו ע"פ המים פבקעת ועץ כ"א שהקוזיק את עצמו ביניו.

והמופת לזה שפשהגוים התחילו למשוך המעבונרת ע"י הקאנאט והגביהו הקאנאט ועי"ז נשמת הוא מהקאנאט אזי תומ"י נפל במצולות כמו אבן א"כ מה שלא נפל תחלה אין זה שצף פבקעת כו' כ"א שהקוזיק א"ע ביניו כו' א"כ פינן שהי' לו פח זה להקוזיק א"ע עם היותו אז פבד פאבן מחמת כבדות בגדיו שפשוו במים כו' הדבר ברור שהנוטה למות הגוסס אין לו פח זה לא מיניה ולא מקצתי א"ו שאין זה ענין לגוסס כלל כי יש בו פחו בשלימות ואם מצד האומדנא שפפל כמו אבן עיין בתשו' מהר"מ ב"ב סי' תתקע"א דאין זה פלום אע"ג דאיתא שם פי יהודי אחד יעיד כו' ע"ש: פינן דאין זה רק אומדנא וה"נ מאמר הגוים שבנד"ז שאמר צטא הירשא פארמאלני מיארטווי ווישעל נא קאנאט לא עדיף ממאמר יהודי הנ"ל שבתשו' מהרמב"ב שיעיד על נשמתו שמת כו' ואעפ"כ פסק מהר"מ דהוי פשאר משאל"ס משום דלא ראהו שמת רק מאומד ומסבא וה"נ בנד"ז דברור שפעידים רק מאומד שהרי לא ראו אותו רק מרחוק משפת הנהר כו' וגם ניפר הפך זה מדאחז א"ע ביניו בקאנאט כו' וגם אולי יש לחוש לאמתלא בדבריהם שמתנייראים שלא יהיו תחת המשפט שהם סיבכו נפילתו ע"י שהגביהו הקאנאט ע"כ כדי לנקות א"ע אומרים פן דגברא קטילא קטלו ואף אם לא נחוש לזה אין בעדותן ממש פנ"ל מתשו' מהרמב"ב: וממ"ש בפסוק ירדו במצולות כמו אבן אין להביא ראיה דזהו כמו עדות שמת ולהתיר בנד"ז שאמרו שפפל למים כמו אבן כו'.

דאטו אנו אמרי' דמדאורי' אסירא ודאי מדאורי' משאל"ס הוא בחזקת מת ואעפ"כ מדרבנן אסירא ועוד דדכונתה מ"ש פתונת בני חיה רעה אכלתהו והנה בכה"ג י"ל דאף מדאורי' אין פאן עדות מספיק שמת דאף למ"ד דלא חיישי' לשאלה וגם שי"ל דכתונת פסים הוי מידי דלא מושלי מ"מ היינו דוקא אם מצאו מת מלופש בפתונת הנ"ל י"ל דהוי הפרה משא"כ פשמצאו הפתונת לבד אף שהטבילוהו בדם י"ל דודאי אין זה הפרה א"ו מה שאמר חיה רעה אכלתהו אין זה דמדאורי' מתא מחזקינן ליה פן אלא שהוא ע"ד דברה תורה פלשון בנ"א דבנ"א מחזיקי' פן אע"פ שמדינא אין זה עדות המספיק וא"כ פך י"ל כפי' ירדו במצולות כמו אבן.

דלא דבכה"ג הוי מוחזק טפי מדינא בחזקת מת יותר משאר נפל למשאל"ס ושא לא יהי מקום להחמיר בזה אפילו מדרבנן דזה ודאי אינו אלא ר"ל דברה תורה כו' דכה"ג הוי מוחזק יותר שמת ואעפ"כ לדינא הוי פשאר משאל"ס ועי' בפרש"י בינונים פאבן כו': אולם מה שיש לצדד קצת הוא מעדות הרב מ' שפתי ששמע מהערל המחזיק את הקרעצים והמעבונרת במסל"ת פדברים שהעידו הנ"ל והוסף עוד שאחר שהצילו את ר' שמואל בלאף נסעו על ספינה קטנה על הנהר פן יראו את הנטבע ואמר בזה"ל מי יעזעלי נא לאטקא לאדני צאש אולי יראו אותו עולה דכה"ג כ' בפמ"א סמ"ח שם ססי' הנ"ל

וְנִלְוֶה עִיר וְעָדָה יִשְׂרָאֵל לְפִי שְׁהֵעֵדוּת שֶׁל הַר"ר יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵח"כ רַץ עַל חוֹף הַנָּהָר סְמוּךְ לַגְּדוּתָיו וְלֹא רָאָה אוֹתוֹ וְאֵם הֶלֶךְ מִהֶלֶךְ רַב כְּשִׁיעוֹר שֶׁאֵח"כ אֵין פֶּאן חֲשֵׁשׁ שְׂמָא יֵצֵא מִמָּקוֹם אַחַר דְּהָא יְדוּעַ שֶׁאֵח"כ לְשׁוֹט כ"כ מֵהַר פְּמוֹ אָדָם הָרֵץ בְּרַגְלָיו סְמוּךְ לַנָּהָר אֵ"כ הָיָא פְּמִים שְׂיֵישׁ לְהֵם סוּף עַכ"ל אֵכֵן בְּנִד"ז הַדְּבָרִים סְתוּמִים אֵם נִסְעוּ עַל הַלְאָטְקַע לְהַלְאָה מְשִׁף הַנָּ"ל דֵּא"כ דוּמָה לְנִדוֹן דֵּהֶפְמ"א אוֹ שְׂמָא סִיבְבוּ שְׂעָה זֹו רַק בְּסְמוּךְ לְמָקוֹם טְבִיעֵתוֹ וּמִסְתַּמָּא נִסְעוּ רַק סְמוּךְ לְמָקוֹם הַטְּבִיעָה וְאֵ"כ יֵישׁ לְחוּשׁ שְׂמָא עֲלָה בְּרַחוּק אֵיזָה מִיְלִין אוֹ יוֹתֵר כו' פִּינּוֹן שְׂלֵא נִסְעוּ כ"כ מְרַחוּק.

שׁוּב מְצִאתִי תְשׁוּ' הַרְדָּב"ז (דְּפוּס סְדִילְקָאוּ חֵלֶק ה') סִי' ב"א ר"מ עַל רְאוּבֵן שֶׁהִי לוֹ חוּלִי הַנּוֹפֵל וְעוֹמֵד שְׂעָה א' וְיוֹתֵר בְּעֵלּוּפוֹ בְּלִי הַרְגָּשָׁה פֶּלֶל וְנִפְלַל לְמִשְׁאֵל"ס בְּעֵת עֵלּוּפוֹ וְאֵבֵד זְכָרוֹ שְׁהַחְמִיר מְאֹד דְּהָיָה כְּשֶׁאָר דִּין נִפְלַל לְמִשְׁאֵל"ס וְשִׁהֲאֵשָׁה אֲסוּרָה לְהַנְשֵׂא יְעו"ש בְּאֲרִיכוּת וְאוּלָם מְצִאתִי ג"כ שְׁפָנְגֵדוֹ חֵלּוּק עֲלָיו בְּשׁו"ת מֵהַר"מ אֲלֵשְׁקֵר סִי' קי"ג וְאֵם תְּקַנִּיטְנִי אוֹמֵר כו' דְּכִינּוֹן שְׁהַנְפָה מִכַּת מְנוֹת וְלְדְבָרֵיהֶּ דְּהָיָה כְּמַעֲיֵד שְׁהַנִּיחוּ סְפֵק חֵי סְפֵק מֵת א"נ שְׁנִתְעַלֶּף וְטַבַּע כְּשֶׁהִכְהוּ כְּדִמְרָתָהּ לְעֵיל הִתְכַּנֵּן שְׂיִאמְרוּ בְּזָה רַבְּנָן שְׂמָא יֵצֵא בְּמָקוֹם אַחַר כו' עַכ"ל וְאֵ"כ י"ל דְּכִמּו"כ יִחְלֹק עַל נְטִבַע בְּעֵת עֵילוּף דַּח"נ שְׁהַחְמִיר הַרְדָּב"ז מִיְהוּ יֵישׁ לְחֵלֶק דְּשִׂאנֵי הֵתָם שְׁנִתְעַלֶּף מִחֲמַת שְׁהַכּוּהוּ מִכַּת מְנוֹת מִשְׁא"כ בְּנִדוֹן דְּהַרְדָּב"ז דִּי"ל כְּמִש"ש הַרְדָּב"ז דְּאֲפִשֵׁר שְׁמַחְמַת הַנְּפִילָה בְּמִים נִתְעוֹרֵר הַטְּבַע כו' מִיְהוּ הַרְדָּב"ז שֵׁם כ' טַעַם זֶה רַק לְסִנְיָף כו' אֲבָל עֵיקַר הַטַּעַם שְׁלוֹ דָּאֵין לְהַתִּיר בְּגִדּוּלָה שְׁבָא וּמְדוּנוֹת עַד שְׂיַעֲדוּ עֲלָיו שְׂמַת כו' ע"ש וּמְצִאתִי גַּרְשָׁם אֲצִלִי שְׁבִסְפֵר סְדֵר אֵלִי רְבָא דְּחָה ד' מְהַר"ם אֲלֵשְׁקֵר וְדַעֲיָמִי' ע"ש מְסַקְנָתוֹ (דל"ז ע"א) וְשָׁגַם הֵם לֹא אָמְרוּ רַק לְהַלְכָה כו' וְאֵין הַסְפֵר כְּעֵת אֲצִלִי אֲמַנָם הַנְּדוֹן הֵלְזוּ לֹא דְמִיָּא לְהָא דְמְהַר"ם אֲלֵשְׁקֵר דְּשִׂאנֵי הֵתָם שְׁהַכּוּהוּ מִכַּת מְנוֹת וְנִתְעַלֶּף כו' מִשְׁא"כ הֵכָא.

וְהַבֵּית יַעֲקֹב סִי' ט' יַחֲדָאָה הוּא נִגְדַּל כָּל הַפּוֹסְקֵי הַנָּ"ל (וְהַפְמ"א טַעַמָּא אַחֲרֵינָא אֵית לִיהִ מִשׁוּם דַּס"ל דְּבִנְדוֹן שְׁלוֹ וְדָאִי לֹא חֲזִי וְכַבֵּר נַת' ע"ז כו') וְגַם לֹא רָאָה דְבָרֵיהֶם פֶּלֶל וְלֹא תְשׁוּ' מֵהַרְמַב"ב סִי' תַתְקַע"א וְעִי' בְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף ס"ט ע"א) לר' יוֹחָנָן לֹא שְׂמִיעָא לִיהִ הָא דְרַבִּי כו' יְעו"ש: קִיְצוּר א לְרַבְּנָן דְּרִשְׁבִּי"א בְּמַגְוִיז מִן הָאֲרַכְנֻבָה וְלִמְעֵלָה (וְהֵינּוּ בְּעֵצָם הַקּוּלִית דְּלֹא פְרִיטְב"א מִיְהוּ י"ל ה"ה בְּעֵצָם הַתְּחַתּוֹן בְּמָקוֹם צְוִמַת הַגִּידִים) לֹא מְהַנִּי כְּוִיָּה אַח"כ.

וְהַרְמ"ה ס"ל דְּכְשָׁנְכּוּהָ אַח"כ יְכוּל לְחִיּוֹת וְהֵינּוּ בִּיבְשָׁה וְלר"ש בֵּן אֲלַעְזָר מְהַנִּי כוִי' אַח"כ וְאֵם נִחְמָה בְּסַפִּין מְלֻבְּנָת גַּם לְרַבְּנָן יְכוּל לְחִיּוֹת וְלִפְלִי הִירוּש' חֲיִישִׁינָן שְׂמָא בְּסַפִּין מְלֻבְּנָת נִחְמָה וּבִש"ס דִּילָן לֹא מִשְׁמַע כֵּן וּבְתִשׁוֹ מְהַר"ם אֲלֵשִׁיף סִי' קכ"ב כ' דְּהַרִי"ף וְרַמְב"ם פּוֹסְקֵי כר' שְׂמַעוֹן בֵּן אֲלַעְזָר וְאֵין נִרְאָה כֵּן בְּגַמ' וּפּוֹסְקִים לְפִסְנוֹק כר"ש בֵּן אֲלַעְזָר: בְּמ"ש הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת (דָּף ק"ד ע"ב) דְּגוֹסְס ע"י אָדָם לֹא חֲזִי וְסַמָּה ע"ז הַפְמ"א בְּתִשׁוֹ סִי' מ"ח הֵנָּה מְסַנְהֶדְרִין (דָּף ע"ח ע"א) יֵישׁ רֵאִי בְּרוּרָה לְהַפֵּף דָּגָם גּוֹסְס ע"י שְׁהַכּוּהוּ אָדָם אֵיכָא מִיְעוּטָא דְּחֲזִי רַק צ"ל דְּהַתּוֹס' בִּיבְמוֹת מְגוֹיִז דְּהוּא גּוֹסְס דְּהוּא טְרִיפָה גּוֹסְס.

גם בלא"ה תמונה על הפמ"א דנדון שלו אינו ענין לגוסס פלל: ג ומה שתמה כת"ר על הפמ"א דאף אם גוסס בי"א איכא מיעוטא דחיי מ"מ במשאל"ס יש להתיר אינה קושטיא דמתוס' שם (דף קכ"א) ד"ה ולא היא משמע להפך.

ומה דפשיטא לתוס' פן י"ל פמו במגניד לא מהני אפילו במשאל"ס רק בענין דמהני אפילו בלא שום טביעה כמו"כ בגוסס וגם משמע דמגניד לר"ש פן אלעזר בחד דרגא הוא עם גוסס: ד עוד ראיה שכ"ד התוספות ממ"ש בתוס' (דק"ך ע"ב) סד"ה למימרא ואף להריב"ש שכ"ד דהיא שיש עדות המספיק מדאוריני' להתירה אע"ג דמדרבנן אינו מספיק במשאל"ס אפטר שיש להקל י"ל דגוסס אינו עדות המספיק מדאוריני' וכ"ד סד"א להתמיר פשהספק בעצם המיתה שלא מצד ההפכה ועפ"ז תנישב קושטיא וצ"ע דמהריב"ל ח"ג סי' פ"ט: ה אף העיקר שנד"ז אינו ענין לגוסס פלל ופשיטא דלא עדיף מגניד קודם יב"ח ועי' תשו' מהר"מ ב"ב סי' תתקע"א ועי' ת' רדב"ז סי' שני אלפי' ר"מ שהתמיר ביותר מכה"ג דנד"ז סימן ס' בדין א"י מסל"ת בשם א"י: הנה הריב"ש סי' סע"ז כ' במה שהעיד הע"א שהגיד לו ע"א תבירו שאין זה פלום כו' ע"ש ואין נ' פן דעת רבו הר"ן בתשו' הובאה ב"י סי' י"ז גבי דין התחיל הע"א להסיח לפ"ת שכ' ואע"פ שגראה מתוך הלשון כו' שהיא התחילה מעצמה מפני שהדבר רחוק בעיני אגני תולה זה לקיצור לשון עכ"ל הרי אם לא היה הדבר רחוק היה מהני ע"א מל"ת מפי מל"ת פשפשט הגדת השני מורה שהראשון הי' מסל"ת והחמ"ח ס"ק ל"ה השנה דעת הר"ן להריב"ש וז"א אם לא שנאמר דס"ל דריב"ש נמי מודה בכה"ג וגם ז"א במשמע לשון הריב"ש שכ' אלא במה שראה לא במה ששמע כו' והנה מהרי"ק שרש קכ"א ג"כ לא ס"ל פהריב"ש וכ"ד התה"ד סי' רל"ט וכ"פ מהרי"ט הובא בק"ע סי' שע"ב וא"כ בנד"ז שאמרו הע"א ש"א שנסע עם היהודי סיפר להם כו' יש לדונו במסל"ת שהרי כאן אין לומר שהיה רחוק שיספר להם מעצמו דאמאי לא אף יש לפקפק ממ"ש סיפר להם שפך היה המעשה משמע שהיה דברים ביניהם קודם לזה אף היה המעשה וע"ז סיפר להם א"כ י"ל ששאלוהו אף דמ"מ יש ספק אם שאלוהו על היהודי או שמה שאלו רק עליו אף ניצול וכה"ג שפיר חשוב מסל"ת וכמ"ש בשו"ת רבינו בצלאל אשכנזי סי' כ"א הובא בק"ע סי' רמ"ג רמ"ד רמ"ה.

מיהו להר"ן י"ל שיש להתמיר בכה"ג פיון דלא משמע מהסיפור בנדאי שהיה מסל"ת אבל לפי הטעמים של התה"ד סי' רל"ט יש להקל לדונו כמסל"ת ועוד דבעדות ר' פסח משמע מפי הע"א משמע פשט העדות שהיה הע"א מסל"ת כמ"ש וסיפר לו ע"א הנ"ל שנסע יהודי עמו כו' וא"כ בכה"ג דיינינו שהיה מסל"ת כמ"ש בק"ע סי'.

שע"ב ועל פולם פיון שהע"א החזיר להם הטלית ותפילין וסידור שלו ה"ז פענבדא דפונדקית דמשמע בירוש' שמצד שהראתה פני' לדבריה האמינוהו אף שלא היתה מסל"ת גמור וכמ"ש בתשו' ר"ב הנ"ל וכ"כ בתשו' מהר"מ לובלין הובאה בק"ע סימן שט"ז וכ"ש הקא דבלא"ה איכא אומדנות והוכחות טובא שהוא אמת שנטבע וגם שהוא מל"ת שיש להאמינו פנ"ל ומאחר שזה מסל"ת שנטבע י"ל שיצתה האשה מאיסור דאורייתא לכמה פוסקים דכיון שזה שט עם הספינה ג' וויארשט ולא ראה שהיהודי

עלה הרי י"ל דנה נקרא שקה עד שת"נ דהא אם הנה שט תחת המים ונהיה עולה הנה רואהו ולשמא שט לענמת המים ודאי ל"ח.

רק שיש לחוש שמא לא שט להלאה אלא שעלה במקומו אחר שנתרחק הע"א ממקום הטביעה ועיין בבית מאיר שהערה בזה אהרמב"ן וסברתו דבמים שאל"ס פשראו שטבע ולא עלה אפילו לא שקה עליו עד שתצא נשמתו יצתה מאיסור תורה סימן סא שנים הלכו מעיר א' לקנות דגים בשנת תרי"ב כ"א סינן וביום ב' תמוז נמצאו יחד זה אצל זה שוכבים הרוגים ערך עשרים וויארסט ממקום הליכתם.

ונשחת פניהם רק הןפרו כל המלבושים ובתוכם ארבע פנפות ובעל האשה העגונה הןפר בשערותיו זניא זאינען רויט היינו אדם במראה משונה בשערות פון אנדערי מענטשין היינו שהם אדומים ביותר והשני הבחור הןפר בידי ער האט גיהאט גראבע הענט משונה דיא פינגער זיינען גיווען גרבע משונה ניט פדרף כל האדם האבין מיר גיפונען איין האנט דבוק לגופו בתנאר ה"ל ממש און האבין זיא דער קענט און איין האנט איז נרקב גיווארין הכשר והבגדים הןפרו רופן פכולן ע"י סימנים רבים וא' העיד שהפיר גם בטב"ע היטב השטיוועל והמכנסים של בעל האשה פי הנה דר בביתו והמכנסים נמצא מלנפש בהן ושאר הבגדים לא הנה מלנפש בהן כ"א סמוכים לו: הנה סימן שני אנשים הרוגים שהוא סימן מנין ס"ל להמ"ב בתשו' סי' ס"ג דחשוב סימן מובהק פהובא בק"ע סעף שצ"ב והט"ז ס"ק י"ח השיג עליו דמנין הוי רק סימן בינוני אפילו לענון אבידה ואפ"ל דלא דמי מנין מטבעות למנין שני אנשים הרוגים דבלא"ה ההריגת נפש הוא דבר שאינו מצוי יותר מאבידת מון וכ"ש שיהיו שנים יחד הרוגים ע"כ מצאיות שנים יחד הרוגים יחד ה"ל מילתא דלא שכיחא ולא פערף שני מטבעות ודוגמת מאי דאמרין פ"ק דחולין (דף ה' ע"א) ואתרמאי מילתא דתרונניהו שמיהו עורבים ודוגמא לדברמה שפחלקו על שו"ת ח"צ סימן קנ"ד שהביא ראיה דלשאלה דיחיד לא חיישינן מהא דלא חיישינן לגפילה דיחיד פרק גט פשוט (דקע"ב סע"ב) ופרשב"ם היכא מתרמי מילתא דמיוסף בן שמעון נפל ויוסף בן שמעון מצאו.

וחלקו עליו דלא דמי שאלה לגפילה דגפילה מצד עצמה לא שכיחא כמו שאלה. כמ"ש ג"כ במרה"צ סכ"ד ס"ק צ' ד"ה אולם.

וכמו"כ אבידת מטבע או חפץ שכיח משא"כ הריגת אדם לא שכיח וכ"ש הריגת שני אנשים יחד בשעת שלום לא שכיח ביותר. מאבידת שני מטבעות וכה"ג ע"כ הגם שגבי אבידה אין מנין סי"מ רק סי"ב מ"מ גבי הרוגים שפיר הנה מנין סי"מ.

אם הוא בשעת שלום. כן י"ל ליישב קצת דעת המ"ב.

ומ"מ אין להעמיד שום יסוד על זה אבל זאת עכ"פ יש לומר דסימן בינוני הנה: והנה ז"ל המ"ב ססי"ג דלא סמכינן אמנין רק פשנראין וניכרין הדברים שבזמן אחד ובמקום אחד נהרגו שניהן אבל בנ"ד מתוך עדות הב"ד ניכר שלא נמצאו הרוגים במקום אחד ולא בזמן אחד ויום אחד אלא רחוקים זה מזה הרבה וא"כ יש לחוש שמא היום בא אחד מן המזרח ונהרג במקום זה וזה בא מן המערב ונהרג במקום אחר וא"כ בנ"ד אין כאן סימן מנין פלל עכ"ל וא"כ בנ"ד שפנמצאו במקום אחד שוכבים זה אצל זה ממש.

כמ"ש זיגא ליגען איינער לעבין דעם אנדערען וגם נמצאו פן ביום אחד ורגע אחת א"כ הנה סימן מנגן ועכ"ז צ"ע פֿרק אלו מציאות (דכ"ה סע"א) גבי שלשה מטבעות זעג"ז דאז דנקא הנה המנגן סימן עי' רא"ש סי' ח' משום דאל"כ הוי גאוש: אף בשט"מ בשם הרמב"ן טעם אחר דחיישינן שיהיו יותר ועי' (דכ"ד ע"א) גבי שני בדי מחטין הנה המנגן סי' עי' בד"מ סי' רס"ב סק"ג וצ"ע ומיהו בנד"ז י"ל דהוי פמו דרף הינוח שפנדאי הרופחים הינוחם שם ובכה"ג הוי המנגן סימן ועוד פיון שיש איזו סימנים בגופן ולבושם זה ה"ל פקשורין יחד דהנה המנגן סימן ע"ש (דכ"ג ע"ב) גבי מחרוזות דאומר ולקהוי מנגן סימן והנה המ"ב מסיק ג"כ דאין מועיל מנגן אלא עם מקום ההליכה או עם מקום היציאה ועפ"ז יש עוד ליישב דבריו קצת דה"ל פֿענגן שב מרגנתיא דציירי בסדינא פֿרק הפותב לאשתו (דפ"ה ע"ב) שהקשו התוס' שם מ"ש מהא דשומשמי פט"ו דיבמות ולהרמב"ם פ"ו מה' שאלה ופקדון ה"ד דמחשיב זה סי"מ ועדיף משומשמי דלא חשיב סי"מ יעו"ש בהמגיד דמנגן אינו סימן מובהק צ"ל שהוא מצד צירוף סימן שב מרגנתיא עם הא דציירי בסדינא רק התוס' מקשים דהא גבי מנגן שומשי יש ג"כ צירוף דבתיבתא רמין.

ונצטרף לומר דציירי בסדינא עדיף וזה דוחק קצת עכ"פ י"ל מנגן אנשים הרוגים עם עוד צירוף סימן מקום ההליכה מחשיב זה המ"ב כסי' שב מרגנתיא דציירי בסדינא. והט"ז שחולק ע"ז ג"כ ס"ל פֿהתוס' דגם שב מרגנתיא דציירי בסדינא אינו סימן מובהק לגמרי והנה לפ"ז בנד"ז שיש איזו סימנים בגופן ג"כ נדאי חשיב יותר מסימן דמקום ההליכה ואף להט"ז שהשיג עליו דלא סמכינן אמנגן אפילו עם צירוף מקום ההליכה יעו"ש וכנ"ל ומ"מ י"ל דהסימנים שפגופן שבנד"ז עדיף ממקום ההליכה משום שי"ל שפצירוף הסימן אצבעות עבות בהפחור ושפירות אדומים ביותר בבעל האשה ה"ל פמו עוד סימן בינוני שהן הן השנים הנ"ל מה גם שפגופו קרוב למקום שיצאו משם ובכה"ג יש דעות דשני סימנים בגופו מצטרפין להיות פמו סי"מ ועיין בק"ע סעי' רצ"א מתשובת הראנ"ח סי' ע"ה והי' לו זקן ארוך.

הרי צירוף זה ג"כ כ"ש שפירות אדומות ביותר וע' בק"ע סעיף ק"ו ומ"מ למעשה קשה לסמוך ע"ז אף בצירוף הטב"ע של המכנסיים שהיה מלובש בהן והסימנים בשאר פל הבגדים יש להתיר דהא בנמצא סי"ב בגופו וטב"ע או סי"מ במלבושים הביא הב"ש סכ"ד ס"ק ס"ט להתיר ואף שיש חולקים ע"ז.

מ"מ הקא קיל יותר דחששא דשאלה נצטרף לומר על פל הבגדים וא"כ או שאלת המכנסיים והשטיועל ובשאר בגדים אטרמי סי"ב כסי"ב וכ"ז מצד עצמו רחוק ביותר ע"כ בצירוף שאלה דייחיד דסי"ב בגופו י"ל ה"ל פנפילה דייחיד פן מבואר בספר בית מאיר סכ"ד ועוד דנד"ז עדיף מסי"ב אֶחָד בגופו פנ"ל: סימן סב עד אֶחָד העיד פי בנסיעתו ליריד ביום ראשון אחר תצות היום ראה מוטל הרוג וערלים בצדו מסתכלים בו והפרתיו מרחוק בהתאלאט שהוא בעריל קאנטיראוויץ והלכתי אצלו וראיתי פי הראש היה מונח בפ"ע רק פל הפ"פ היה שלם והפרתיו בטוב פי הוא בעריל קאנטיראוויץ רק שהיה מונח על צד שמאל ובלחי העליון היה בלא"ה מ"מ הפרתיו פי הוא נדאי בעריל כו' מתמת שהיה פ"פ שלם והשפירות רק שהיה לי מורא נסעתי על יריד והאחרים שנסעו על היריד נתייראו לצאת מהעגלות ובאנו לשם.

וביום ג' הביאו הנהרג לעיר אמרתי לר' אברהם בן פסח שהוא ג"כ מואסקיב לה ותראה פי הביאו בעריל קאנטיראוויץ נהרג והלכנו והיה הפנים צו שלאגין והחוטם היה נקרע קצת מ"מ הכרתיו יפה (בלעז אמר קלאהר) פי הוא בעריל קאנטיראוויץ בהזקן והשערות ומלבושיו שראיתיו קודם שמונה ימים וגם בהפנים עם שהיה מופה הכרתיו פי הוא בעריל כו' ושניהם העידו ששמעו שפיום ש"ק היה בעיר.

והעד הג' העיד פי ראה אותו ביום ש"ק וביום שלישי ראה אותו נהרג והפירו ע"י המלבושים שהיה לבוש בהן ביום ש"ק בחיים חיותו ושמתתי בשעת מעשה מאנשים פי אותו האיש בעריל נהרג רק הפנים לא ראיתי ע"כ הגב"ע והעתקתי ככתבם וכלשונם מלשון לעז בלי שום שינוי וגרעון זהו הגב"ע שנגבה פעת בזונענעראדקע ויש בינה גב"ע מהרב דוואזניסינסק אשר גבה אז בעת הביאו אותו לשם ולא היה אלו העדים רק האשה כיוונה כל הבגדים שהיה הרוג לבוש בהם הד' פנפות היה מן ציץ לכן מגומר בפאסקן בלא"ה מעט הפתונת מן פשתן פשוט חלאט מטווען שחור מעט עם חגורה ממין החלאט תפור לחאלאט בלא אונטער שלאק זילעט מאטלעט שחור קרוע תחתונים מן טעראק שחורים עם שפראנצקיע לכן מתחתיו שטיועל מן יוכט פשוט ארנפים מראה גופו שחור שערות ראשו שחורים וכובע שלא היה לבוש בו היה עגול בלי קאזיראק מן גארקס טונקיל קאריסניווע וגם נשמע מאיש אחד ששמע מאיש אחד שנתן של הרוג דראה דההרוג הלה כמו"ש עם גנב אחד אצל הרחיים ובשהיה מועטת נזכר שיש לו מעות הלה שמה וראה הרוג אלא דנתנירא פינו דהיה בלילה הגם דלא היה בגב"ע ונרא להעיד ואולי אפשר שקר הוא עכ"פ יש קצת אומדנא דאמת ונמצא באותו מקום שהלה: שאלה נמצא איש יהודי נהרג הראש והחוטם והפרצוף פנים היה חתוף מן הגוף והיה מונח על צד שמאל לכן היהודי שמצאו לא ראה הלחי השמאל רק הפירו ע"י ראיתו בפדחת וחוטם ולחי הימני אח"כ ביום ג' הביאו הנהרג לעיר ע"פ ציווי הממשלה ובינתיים איז דער פנים שלו צו שלאגין גיווארין (ר"ל מופה) והחוטם היה נקרע קצת ותלוי ועכ"ז אומרים שהפירוהו יפה וגם הפירו המלבושים שלו שנינו אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם.

ובכנה"ג סי' י"ג בהגהת הטור אות רצ"ה כ"ומ"מ היכא דאיכא פרצוף פנים עם פדחת וחוטם נראה שמעיד' אפי' אין שם גוף כלל וכן נראה מתשובת ר"ת ז"ל הוכאה בתשובה דשייכי לספר נשים המתחלת ובנדאי שפך דנתי כו' הוא בתשו' מיי' שם סי' ט' המתחלת חזרנו על כל צדדים וז"ל והתננו אשת אחיו של ר' שלמה ב"ר בנימין ושל ר' יצחק בר' בנימין שנהרג ולא נשאר פי אם רק פרצופו וחוטמו ופדחתו פדתנו אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם ואם חסר אחת משלשתן אין מעידין עליו כו') אף מצאתי בתשו' מהר"י בן לב ז"ל כתב בשם בנו דפרצוף פנים בלי בנין הגוף לא מהני ולי הצעיר לא נהירא הרח"ש בקונטרס עיגונא דאתתא ועיין בתשובותיו סי' נ"ב ועיין בהרד"ך בית י"א ובספר פני משה סי' צ"ז צ"ח וח"ב סי' פ"ד עכ"ל הכנה"ג ודברי מהר"י בן לב הנ"ל הם בחלק א' אחר סיום העשרים כללים בתוך ד"ה אני הצעיר החתום למטה על ההיא בעיא דפרק אשה שלום וז"ל דס"ט ע"ג ומיהו בפרצוף פנים לחוד בלא בנין הגוף לא סגי ולא מייירי מתניתן בהכי כיון דקאמר מתניתן אע"פ שיש סימנין בגופו ואתמר עלה בגמרא מאי סימנים סימנים דארוף וגוץ דהני לישיני לא שייכי פשאיין שם אלא הפרצוף

ומאי דקאמר התוספות אור"ת דהיינו דוקא פשאין שם אלא הפרצוף אכל אם כל גופו שלם כו' סיפא דלישנא דוקא ורישא דקאמר פשאין שם אלא הפרצוף לאו דוקא עכ"ל ובק"ע של המכתב מאליהו סי' ו' אות מ"ח כ' ונ"ל להעיד תוה ג' ימים בט"ע של צורתו כלי בגין הגוף סגי מהרח"ש בקונטרס דל"ה עכ"ל ובאות נוי"ן כתב היכא דאיפא פ"פ עם פדחת וחוטם לכ"ע מעידין אף בלא גוף כלל קונטרס מהרח"ש דל"ו עיין בתשובת סי' נ"ב ובמורי הר"ם ח"א סי' צ"ז וס"ס צ"ח עכ"ל ונ' דמורי הר"ם היינו הפני משה שיהביא הכנה"ג וא"כ בנד"ז שהראש היה מוכדל וחתוף מן הגוף לגמרי.

רק שהגוף היה סמוך לו אפשר אפי', לבנו דמקריב"ל מהני ההפך הפרצוף פנים עם החוטם כמו דמהני לדידיה ג"כ אע"פ שאין כל גופו שלם אז מהני בפ"פ עם החוטם. כמ"כ ה"כא פינן שכל גופו שלם אע"פ שאינו מחובר כלל להראש מהני ע"י הכרת פדחת ופ"פ עם החוטם כו': ב אף הנה בענין אלא על פ"פ עם החוטם משמע נדאי שיראהו את כל הפרצוף פנים שלו דהיינו שני הלחיים והפדחת פולו והחוטם פולו והנה בב"י כתב ונ"ל וכתב רי"ו בשם הרמ"ה זה הפרצוף פנים הם הלחיים עצמם ואין משגיחים לא על העינים ולא על הפה עכ"ל.

ובכנה"ג בהגהת הב"י אות שד"מ כתב ע"ז עיין משפט צדק ח"א סי' ס"ח עכ"ל ואין הספר תחת ידי ועיין בספר עצ"א סעיף כ"ד ס"ק פ"ד והנה בכנה"ג בהגהת הטור סעיף רצ"ג כתב ונ"ל פרצוף זה היינו כל הפרצוף משני צדדין אכל מצד אחד אינן עדות וכ"כ הטור ברמזיו לאביו ונ"ל אין מעידין אא"כ ראו פרצוף פניו שלם עם חוטמו הרח"ש בתשו' סי' נ"ב אמר המאסף יראה דמדכתב שם פרצוף פניו שלם וכו' מדקדק הרב ונ"ל דהיינו כל הפרצוף משני צדדין עכ"ל ותשו' הרח"ש זו הובא ג"כ בק"ע מהמכמ"א סי' נא"ו סעיף צ' ונ"ל מי שאמר שהוציא מת מן המים והפירו בצורת פניו שהיה מצד אחד הפדחת והחוטם והלחיים קנימות אין מספיק להתיר דבעינן כל הפרצוף שלם משני צדדים הרח"ש סי' נ"ב עכ"ל לפ"ז י"ל הא דפסק הרח"ש דההפך בהפ"פ מצד אחד אין כאן עדות זהו בגדון שנשאל שמצד השני לא היה הפרצוף פנים קנים כלל רק מצד אחד לבד קנים צורת פניו ע"כ אף שהפירו בו אין זה הכרה אכל היכא שהפרצוף פנים והפדחת והחוטם קנים פולו בשלימות רק שלא ראהו כ"א מצד אחד כמו בנד"ז שכתב רומע"ל שהיה הנהרג מונח על צד שמאל א"כ לא ראה הלחי השמאל מ"מ פינן שאומר שהפירו היטב בפ"פ אפשר דמהני דכיון דכל הפ"פ שלם יכולים להפירו יותר אף מצד אחד יותר הרבה מאם ניטל צד אחד מה גם פינן דכל הפ"פ שלם אף שהיה מונח על לחי השמאל נדאי יוכל לראות גם קצת מהלחי השמאלי וכ"ש הפדחת והחוטם גם מצד שמאל ומ"מ מלשון המשנה פרצוף פנים משמע שיראה כל פרצוף פנים שלו ועיין בהגמ"יי פי"ג מה"ג אות א' ונ"ל אף בזה נסתפקו ונגמגמו היכא שהאינו יהודי סח שראוהו צף על פני המים היאך נתן טביעת עין במים כו' ע"ש וכ"ש שפלא ראה צד אחד מהפרצוף פנים שלו י"ל דאין זו עדות וגם כמו פרצוף פנים בלא פדחת אין זה עדות ואפילו יש הפדחת רק שפיקסה אותו כמ"ש בגמרא כאן גבי אבא בר מרתא כו' דבק באפומיה חלף קמיייהו ולא בשקרוהו ובירושלמי כאן אמרו דכמ"כ אם הדביק אספגנית על נחיריו.

דהיננו החוטם אינו ניכר להפירו א"כ כמ"כ אם לחי אחד משני לחייו מןכוסה מחמת ששוכב עליו אין פאן עדות שלם וכ"מ בירושלמי שם דצ"ל החוטם עם הלסתות שהם הלחיים וכן משמע מלשון הרמב"ם פי"ג הכ"א אם פדחת וחתמו ופרצוף פניו קנימים והפירוהו בהן שהוא פלוגי מעידין עליו עכ"ל: (ק"ע קע"ד קע"ז ר"ו ר"ז ר"ח ר"ט רל"ח תי"ב והטור כנה"ג בהגה"ט סעיף שס"ט ש"ע ש"ע"א ש"ע"ב ש"ע"ד ובהגהת הב"י סעיף תל"ו) וכן הוא לשון הש"ע סעיף כ"ד ואומרו והפירוהו בהן משמע בכל הגה דקחשיב ועי' בשו"ת מהר"י הלוי אחי הט"ז סי' י"ב ד"ה איברא דבעינו פרצוף פנים דהיננו הלחיים כו' משמע ודאי תרנוניהו: ג אף בנדון זה שראוהו עוד פ"ב אח"כ ביום השלישי והפירו ג"כ בפניו וכן הפירו בטב"ע בפניו עוד עד אחד ר' אברהם בן פסח כמבואר בהגב"ע.

הנה התוס' (דק"כ ע"א) כתבו והיכא שאינו נחבל בפנים ודאי נראה דבר פשוט שיכולים להפירו אפילו אחר כמה ימים כו' דהיכא שנחבל בפרצוף פנים אין מעידין עליו אלא בתוף שלשה ימים כו' וכ"כ בפסקי תוספות שם סעיף רל"ו ובהרא"ש שם סי' ג' ואף בחידושי הרשב"א שם שחלק ע"ז בד"ה הא דאמרין בההוא דטבע בדגלת וז"ל ומאי דקאמרי נמי דהיכא דאינו נחבל בפנים נראה דדבר פשוט הוא שיוכלו להפירו אפילו לאחר כמה ימים ומעידין עליו גם זה אינו מחנור כו' מ"מ נראה דמודה הוא דבתוף שלשה ימים מעידין עליו אע"פ שנחבל בפניו כמש"ש אלא ודאי משמע דלרבנן לעולם אין מעידין אלא עד שלשה בין נחבל בין שלם כו' וכ"כ הנ"י שם והטעם לזה נראה דהנה איתא במרדכי פב"ת דיבמות סי' פ"ג שהקשה ר"י על ר"ת.

דקא אמרינן במד"ר שהושיבו שומרים אצלם עד ג' ימים כדי שלא יראו ויתירו את גשותיהם והוא ג"כ בירושלמי פאן על משנה זו וי"ל דהתם הרוגי מלכות מדונפאים בפצעים וחבורות מתקלקלין ואינן יכולים להעיד עליהם להפירם עליהם לאחר שלשה ימים עכ"ל וכ"כ באגודה שם ביבמות פט"ז סי' קל"ט ולכן אף להחולקים על ר"ת וס"ל דאחר ג"י אין מעידין בשום ענין מ"מ בתוף ג"י מעידין אע"פ שהוא נחבל בפניו דומיא דהרוגי מלכות שמדונפאים בפצעים וחבורות וכ"ד הטור אף ביש"ש פב"ת סי' ה' כתב ונראה דדבריהם דבאמת שנשמתנה כל שעה אין שייך לומר שיהיה ניכר על בוריו בטביעת עין אם לא שיהיה שלם ראשו וכל גופו ולא נחבל בפניו כלל כה"ג דוקא איפא למיסמא אאנשים פשרים ונבונים שפירים בטביעת עין וכל זאת דוקא בתוף ג' ימים הוא עכ"ל: ועי' תשובת מהרי"ק שןרש קכ"א בסופו ועי' תשובת הב"י בדיני גמל"ת סי' ו' כ' וז"ל הרי בהדיא דנחבל בפניו היינו שחסר מפניו איזו דבר דומיא דנשחתה קצת צורת פניהם דאכלום פנורי כו' ועיין מזה בק"ע סעיף קע"ב ר"ו ר"ז ר"ט וא"כ בנד"ז שהעיד הראשון שראה אותו ביום א' העיד שפיו ג' הביאו הנהרג לעיר אמרתי לר' אברהם בן פסח שהוא ג"כ מזאסקיב לה ותראה כי הביאו בעריל קאנטיראוויץ נהרג והלכנו והיה הפנים שלו צו שלאגין והחוטם היה נקרע קצת ותלוי והמלבושים שראיתיו ביום ראשון היה גם ביום ג' וכן העיד ה"ר אברהם בן פסח בעת שראיתיו ביום ג' הגם שהיה מופה הפנים והחוטם הוא נקרע קצת מ"מ הפרתיו יפה (בלעז אמרו קלאהר) כי הוא בעריל קאנטיראוויץ בהזקן והשערות ומלבושו שראיתי קצת קודם שמונה ימים וגם בהפנים אם שהיה מופה הפרתיו כי הוא בעריל כו' ושניהם העידו ששמעו שפיום

ש"ק הִיָּה בְּעִיר וְהָעֵד הַג' הָעֵיד כִּי רָאָה אוֹתוֹ בְּיוֹם ש"ק כו' וא"כ נִרְאִים הַדְּבָרִים דְּרָאָהוּ
חוּץ ג"י שְׁהָרִי בְּנֵדָאֵי לֹא הִלָּךְ מִהָעִיר בִּש"ק ח"ו כ"א מוֹש"ק וּבִכְרֵט לְפִי מַה שְּׁשָׁמַע
מֵאִישׁ אֶחָד שְׁשָׁמַע מִהַשְּׁוֹתָף שֶׁל הִהְרֹג דְּרָאָה שְׁהִהְרֹג קוֹנָדָם שְׁנִהְרַג הִלָּךְ בְּמוֹש"ק הַנָּל
עִם אֶחָד אֶצֶל הַרְחִיזִים כו' וא"כ מִמוֹש"ק עַד סוּף יוֹם ג' נִחְשָׁב תוֹף ג' יָמִים אֲף לְדַעַת
שׁו"ת נ"ב ס' מ"ם דְּהִנָּךְ ג' יָמִים לֹא מִחְשָׁבִינוּ מֵעַל"ע מ"מ כְּתֹב דְּעַד תְּחִלַּת לַיִל רְבִיעֵי
חֲשִׁיב תוֹף ג"י ע"ד מ"ש בַּתְּה"ד ס' קמ"ח גְּבִי ג' יָמִים דְּיוֹלְדוֹת וּא"כ אֲף אִם נִהְרַג
מוֹש"ק ה"ז כָּל יוֹם שְׁלִישִׁי עַד סוּף שְׁקִיעַת הַחֲמָה תוֹף ג"י וְכ"ש שְׁאִין דַּעַת הַנּו"ב
מְוֹכְרָחִים כָּלָל אֲף שְׁהִסְכִּים עִמּוֹ הַעֲצ"א ס"ק ק' וְהַמְרָה"צ סוּף סְעִיף כ"ז מ"מ הָרִי חֲלַק
עָלָיו בְּתִשּׁוּבַת בֵּית אֶפְרַיִם ס' ל"ה וְכ"מ מִתְּשׁוּבַת הָרִיב"ש ס"י שֶׁע"ט.

אֲף בַּנְד"ז א"צ לְזַה דְּגַם לַהַנּו"ב וְהַעֲצ"א וְהַמְרָה"צ חֲשׁוּב תוֹף ג"י וּא"כ בְּתוֹף ג"י אֲף
שְׁנִחְבַּל בְּפָנָיו מְעִידִין עָלָיו אִם הַפִּירוּהוּ יָפָה וְאֲף שְׁכַתְּב רומע"ל דְּעֵדוֹת הַשְּׁוֹתָף שְׁרָאָהוּ
בְּמוֹצַש"ק י"ל שְׁשָׁקֵר הוּא מ"מ יוֹכְלוּ לְכַרֵּר ע"י הָאִשָּׁה עֲצָמָה שְׁהִיָּה בְּעֵלָה כָּל יוֹם שַׁבַּת
קוֹדֶשׁ בְּבִיתוֹ וְהִיא נֶאֱמָנָת וְיִתְבָּרַר שְׁיֹם שְׁלִישִׁי שְׁאֲחַר הַשַּׁבַּת הוּא וְדָאֵי תוֹף ג' יָמִים: ד
וְאֲף לְדַעַת רש"ל בִּיש"ש דְּלַעִיל דס"ל בְּנִחְבַּל בְּפָנָיו אִין מְעִידִין עָלָיו אֲף תוֹף ג"י מ"מ
בַּנְד"ז יֵשׁ לְצַרְף לְסַנִּיף מַה שְׁרָאָהוּ בְּיוֹם א' כְּשֵׁלָא הִיָּה נִחְבַּל בְּפָנָיו וְהַפִּירוּ שְׁזָהוּ בְּעַרְיָל
כו' דָּאֲף שְׁלָא רָאָהוּ בְּלַחֵי הַשְּׁמָאֵלִי וְאִין זֶה עֵדוֹת מ"מ מְצַטְרַף לְמַה שְׁהַפִּירוּהוּ בְּיוֹם ג'
שְׁהוּא ג"כ תוֹף ג"י רַק שְׁהִיָּה נִחְבַּל בְּפָנָיו וּמ"ש רומע"ל לְחֹוֹשׁ שְׁמָא זֶהוּ אַחַר ג"י רַק
שְׁנִשְׁתַּנָּה לְצוּרַת בְּעַרְיָל כו' הִנֵּה הַגַּם דְּרוּב הַפּוֹסְקִים ס"ל לְהַקֵּל בְּסַפֵּק דג"י מ"מ כְּשֵׁהוּא
ג"כ נִחְבַּל בְּפָנָיו י"ל דָּאִין מְקִילִים אֶלָּא כְּשֵׁהוּא וְדָאֵי תוֹף ג"י וְהַגַּם שְׁבַחֲדוּשִׁי הַרְשָׁב"א
לֹא מְבִנְאָר לְהַחְמִיר רַק בְּנִתְפַח אֲף בַּנְד"ז דָּאִיכָא הוֹכְחָה טוֹבָא דְהוּא תוֹף ג"י: פִּינּוּ
שְׁמִרָאִים הַדְּבָרִים שְׁהוּא הַנְּהַרְג שְׁהָרִי לֹא נִחְסַר זוּלְתוֹ וְהִלָּךְ בְּדִרְךָ שְׁנִמְצָא הִהְרֹג בּוֹ
בְּיוֹם וְהוּא הִיָּה חֵי תוֹף ג"י א"כ מוֹכַח דְּזָהוּ תוֹף ג"י וְגַם פִּינּוּ שְׁנִמְצָא בְּמָקוֹם מְפּוֹרָסָם
א"כ אִם הִיָּה נִהְרַג מְקוֹנָדָם הִיָּה נִמְצָא מְקוֹנָדָם.

וּבַכְּנֵה"ג בְּהַגְהַב"י ס' ת"נ כְּתֹב אִם יֵשׁ הוֹכְחָה שְׁלָא עָבְרוּ עָלָיו ג' יָמִים כו' אֲף בַּנְד"ז א"צ
לְזַה דְּכִינּוּן דְּבַהַמְלַבּוּשִׁים אֵלּוּ שְׁהִיָּה הִהְרֹג לְבוּשׁ בְּיוֹם ג' רָאָהוּ אֶת בְּעַרְיָל בְּיוֹם ש"ק
מְלֻבָּשׁ בְּלְבוּשִׁים אֵלּוּ א"כ ע"כ נִהְרַג אַחַר ש"ק דָּאֲף אַת"ל דְּבַמְלַבּוּשִׁים חִיִּישִׁינוּ לְשִׂאָלָה
מ"מ א"א שְׁנִהְרַג כ"א תוֹף ג"י פִּינּוּ שְׁהִיָּה בְּעַרְיָל לְבוּשׁ בְּהֵן בִּש"ק כ"ש ש"ל דְּלַגְבֵי
סַפֵּק ג"י לֹא חִיִּישִׁינוּ לְשִׂאָלָה דְּהָא דְּחִיִּישִׁינוּ לְשִׂאָלָה זֶהוּ עַל גּוּף הַעֵדוֹת שְׁלָא לְסַמְנָךְ עַל
הַמְלַבּוּשִׁים שְׁזָהוּ בְּעַרְיָל ע"ז חִיִּישִׁינוּ לְשִׂאָלָה אֶבֶל לַגְבֵי הַהוֹכְחָה דְּהוּא תוֹף ג"י וְדָאֵי יֵשׁ
לְסַמְנָךְ עַל הַמְלַבּוּשִׁים [ע' בְּמַפְתָּחוֹת].

וּא"כ מִהַמְלַבּוּשִׁים מְוֹכְרָח שְׁזָה הַנְּהַרְג הוּא תוֹף ג"י וְגַם מְעַצֵּם הַכְּרַת הַמְלַבּוּשִׁים כְּוָלָם
שְׁכִינּוּנָה אִשְׁתַּ בְּעַרְיָל יֵשׁ סְנִיף גְּדוּל לְהַתִּיר עִם הַטַּב"ע יַחַד בְּמַכְש"כ מִהַמְבִּנְאָר בְּשׁו"ת
עַה"ג ס' ע"ב: סִימָן סג ע"ד הַשִּׂאָלָה מְקַרִּימִינְצוּק בְּאֶחָד שְׁהִלָּךְ לְשִׂאָנוּב מִים מְנַהַר וְאָבַד
זָכְרוּ שֶׁל הָאִישׁ וְאַחַר כְּמָה שְׁבוּעוֹת נִמְצָא אִישׁ בְּשַׁפַּת הַנְּהַר רְחוֹק מְמָקוֹם שְׁשׁוֹאֲבִים שָׁם
מִים וְלֹא הִיָּה לוֹ חוֹטֵם וְחֲצִי צוּרַת הַפָּנִים כִּי נִתְקַלְקַל וְאֲנָשִׁי עִירוֹ הַפִּירוּהוּ בַּטַּב"ע שְׁהוּא
הָאִישׁ הַנְּבָאָד וְחַפְשָׁתִי אַחַר סִימָנִים וְנִמְצָאוּ בּוֹ סִימָנִים בְּגוּפוֹ סִימָנִים אֲמָצְעִים: א הִנֵּה
מְקוֹנָדָם יֵשׁ לְחַקֵּר עַל עֲנִין הַטַּב"ע שְׁאֲנָשִׁי עִירוֹ הַפִּירוּהוּ וְאֵע"ג דְּמִשְׁנָה שְׁלִימָה שְׁנִינוּ

פב"ת דיבמות (דף ק"כ) אין מעידין אלא על פרוצוף פנים עם החוטם ובגמרא שם ת"ר פדחת (מצח) בלא פרוצוף פנים ולא פדחת אין מעידין עד שיהיו שניהם עם החוטם.

אמר אבבי ואיתימא רב פהנא מאי קרא הפרת פניהם ענתה בם וכתב התוס' וז"ל פירוש שצריך פדחת של פניהם להכי מייתי האי קרא דכתיב הפרת פניהם ענתה בם דמשמע שצריך הפרה לבד מן הפנים עכ"ל וכ"כ עוד בבכורות (דמ"ו סע"ב) וז"ל דהפרת פניהם משמע שיש דבר שמפירים על ידו את הפנים והיינו פדחת דחוטם בכלל פרוצוף פנים הוא עכ"ל ורש"י בבכורות שם נ' דמפרש פשוטו דמהפרת פניהם למדנו דאין די בפדחת לבד כ"א שצריך שיהיה ג"כ הפרצוף פנים ובירושלמי משמע דאחוטם קאי ועכ"פ מפל זה מבואר דבנד"ז אין מעידין עליו כלל כיון שחסר חצי פרוצוף הפנים והחוטם ומלשון אין מעידין משמע שאין כאן שום עדות כלל.

אף בבכורות (דמ"ו ע"ב) משמע לחד תירוץא דע"י פדחת בלא פרוצוף פנים חשיב ג"כ הפרה מדאורייתא כמש"ש שאני עדות אשה דאחמירו בה רבנן משמע דמדאורייתא ע"י פדחת לחוד חשיב הפרה לר' יוחנן דס"ל דפדחת חשיב יפיר לענגן בכור ע"ש וקיי"ל כר' יוחנן נגד ר"ל הו אמת שבתשו' הריב"ש סי' שע"ט משמע דבהנהו דתנן במתניתין אין מעידין אין שום עדות כלל מדאורייתא יעו"ש שהאריה בזה וצ"ל דס"ל פלישנא בתרא בבכורות שם דמתרץ ואיבעית אימא יפיר לחוד הפרת פנים לחוד דלפ"ז י"ל דפדחת בלא פרוצוף פנים ואפי' שניהם בלא החוטם אין חשיב שום עדות כלל מדאורייתא ובכללי הוראה שפסוף ספר גט פשוט סוף פלל ז' דהפוסקים המפורסמים הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ס"ל דלישנא בתרא עיקר וכבר ביארתי דל"ש דקאמר פלישנא בתרא איפא דאמרי ל"ש דקאמר ואיבעית אימא עכ"ל ובשם תשו' רש"ל סי' ל"ה פתב שם דאפי' לפ"ד ריב"א וסיעתו דלישנא קמא הוא עיקר וא"ד הוא טפל מ"מ כשאומר ואיבעי"א הלכתא פלישנא בתרא עכ"ל לפ"ז א"ש דינו של הריב"ש דבבכורות אמר בל"ב ואיבעית אימא יפיר לחוד כו' לכן העיקר כל"ב וזה סיוע ג"כ לדעת רבינו הגאון אאזמו"ר נ"ע בתשו' למחנותנו הגאון דק' בארדיטשוב ז"ל דס"ל ג"כ דל"ב דבכורות הוא העיקר אף עכ"פ מבואר בתשובתו ג"כ דהרבה אחרונים וראשונים תפסו לישנא קמא דבכורות יעו"ש ובפני הושע פ"ג דגיטין דכ"ז (ד"ה ודוקא בצד אות פלונית) פתב וז"ל ובמסכת בכורות פרק יש בכור איפא שם אוקימתא דמדאורייתא מהני פרוצוף פנים בלא החוטם אלא מדרבנן החמירו עכ"ל ולשונו אינו מדוקדק דלהוא אוקימתא אפי' בלא פרוצוף פנים ג"כ מהני מדאורייתא על ידי פדחת לחוד כמבואר בהדיא בסוגיא דהא האוקימתא באה לתרץ ד' רבי יוחנן דס"ל דע"י פדחת לחוד הוי יפיר ולאוקימתא זו יפיר והפרת פניהם תדא הוא א"כ ע"י פדחת לבדו חשוב יפיר והפדה רק מדרבנן בעינן הפרת פנים ולכן פרש"י שם ופשטא דקרא בנואפים פתיב כו' פלומר דמש"ה יכול לתרץ דמדאורייתא א"צ בהפדה לפרצוף פנים ולא יהיה זה נגד הפסוק דהפרת פניהם פי הפתוב מיירי בענגן אחר א"כ נשמע דלאוקימתא זו ע"י פדחת לחוד חשיב הפדה ובקרבן העדה בירושלמי פב"ת ר"ל דהמשנה דיבמות דתנן אין מעידין אלא על פ"פ עם החוטם ולא הזכיר פדחת פליג אברייתא דמצריך שניהם פי להמשנה סגי בפרצוף פנים עם החוטם בלא פדחת נמצא לדבריו רחוק לומר דפדחת לחוד חשוב הפדה מדאורייתא דאם כן למה

לא הצריכה המשנה פדחת כלל אלא דסוגיא דבכורות דמקשה מהמשנה והברייתא על ר' יוחנן לא משמע בדבריו כלל וגם מכל הפוסקים משמע שלא בדבריו כלל והשתא פיון בנ"ד הנה ג"כ כל גופו בשלימות ורבינו תם ס"ל דטב"ע דגופו פשפל גופו שלם אע"פ שחסרהראש ג"כ מהני כמבואר בשמו בש"ע סכ"ה ואע"פ שכתב וחקו עליו האחרונים מ"מ החמ"ח פתב דלא נדחו דבריו לגמרי ומצד פיו דבריו לסניף לשאר אומדנות והוכחות ועי' ביבמות (דקט"ז ע"א) גבי אי נמי בגמלא פרחא כו' ובנ"י שם א"כ יש סברא לומר דחזי לאצטרופי להטב"ע של הפדחת ונחצי צורת הפנים ולהסימנים שנמצאו בגופו סימנים אמצעים שהרי יש חד לישנא בגמ' דסי' אמצעים דאורייתא וגם ללישנא קמא דבכורות יש פאן טב"ע מדאורייתא ורק מדרבנן אחמירו וכן לר"ת יש פאן הפרה גמורה ולכן שפא בכה"ג יש לסמוך.

אף בנדאי שזהו רק סברא לחוד ולא אפ"י להלכה כ"ש לא למעשה וגם ממקומו הוא מוכרע מהגמרא שאין לסמוך ע"ז דהתנן אין מעידין אלא על פ"פ עם החוטם ואע"פ שיש ב' סימנים בגופו וכו' ולמ"ד סי' דרבנן מייירי המשנה שיש סי' אמצעים בגופו ואפ"ה אין מעידין עליו אף שחסר רק החוטם ויש הפרה מדאורייתא לל"ק דבכורות בלא סימני הגוף ועכ"ז לא מהני הסימני הגוף להתיר למ"ד סי' דרבנן וכמ"ש הפנ"י בגיטין פ"ג רק ש"ל איה"נ למ"ד סי' דרבנן לא מהני אבל בכה"ג שיש צדדים להקל נסמוך על מ"ד סי' דאורייתא אף גם על זה אין לסמוך כלל וכלל חזא די"ל דהעיקר כל"ב בבכורות וגם לל"ק י"ל שאין לסמוך בכה"ג להקל תדע מדבעינן בגט סי"מ דוקא אף אם איפא תרתי לטיבותא שפא במוקם שאין השויות מצויות ולא הוזהרו שני יב"ש דבכה"ג הני רק דרבנן מדאורייתא תלינן שזה הגט שנאבד הוא הנמצא פיון דאיפא תרתי לטיבותא כמ"ש בתשובת אאזמו"ר נ"ע בשם התוס' ואפ"ה בעי' סי"מ דוקא ואפ"י למ"ד דבמשאל"ס פיון שהוא רק איסור דרבנן סמכי' על סי"ב היינו משום דהתם אם נשאת לא תצא משא"כ הך דאפ"י לל"ק התיירו דאם נשאת תצא וצאווהו כשל תורה: ב אף אם הלשון בתשובת כת"ר ונמצאו בו סימנים בגופו בא דקדוק דהיינו לשון רבים ומיעוט רבים שנים וא"כ אם נמצאו בו שני סימנים אמצעים בגופו אזי נלע"ד שיש להתירה ברווחא אפ"י בלי צירוף מהטב"ע בקצת בגדיו כמו שאגיד.

דהנה הב"ש ס"ק ע"ג הביא בשם המ"ב דחיבור שני סימנים אמצעיים בגופו ה"ל כמו סימן מובהק וכ"ד הרבה אחרונים גם אאזמו"ר הגאון ז"ל (בתשובתו להגאון דבארדיטשוב נ"ע) מסכים פן אף סימני פלים ס"ל דאין מצטרפין אף אם ל"ח לשאלה יעו"ש באריכות אף אף אם באנו לחוש לדעת החולקים גם שמעתי שאאזמו"ר ז"ל הנה חוכך להצריך חיבור ג' סימני הגוף מ"מ בנ"ד יש די להקל אפ"י להמחמירים ע"י חיבור שני סי"ב בגוף.

משום דרבנינו הגאון ז"ל ביאר היטב בתשובה הנ"ל דמה שהחמיר המ"ב דסי"מ הוא שלא ימצא רק אחד מאלה כו' הוא משום דס"ל פלישנא קמא דפ' יש בכור (דמ"ו ע"ב) דאמרינן פי אקילו רבנן בעדות אשה בסופה אבל בתחלתה אחמירו בה רבנן דהיינו שהחמירו בהפכת המת להצריך הפרה יותר מעולה מן הפרה דסגי מדאורייתא דמדאורייתא סגי בטב"ע בפדחת אע"פ שאין פרצוף פנים והחוטם קיימים ורבנן התיירו

דְּבַעֲיָנוּ ג"כ פ"פ עם החוֹטֵם וא"כ לפ"ז כמו"כ יש להחמיר בְּעֵנָן סִמָּן מְבֻבָּהק שְׂיֵהָא דְּבַר מְוֹפְלָג וְזָר שְׂלֵא יִמְצָא רַק אֶחָד מֵאֵלֶּף כּו' אֲבָל לְלִישְׁנָא וְשִׁינוּיָא בְּתָרָא דְּפָרָק יֵשׁ בְּכוּר דְּאֶמְרִינוּ וְאִיבְעִית אִימָא יִפִּיר לְחוּד וְהִפְרַת פְּנִים לְחוּד א"כ לפ"ז אין רְאָיָה כְּלָל שְׂהַחְמִירוּ רז"ל בְּעֵדוּת אִשָּׁה לֹאמַר דְּהִפְרָה הִמְהַנִּי מְדַאֲוֵרֵיָתָא לֹא יִהְיֶה מְהַנִּי וְשִׂאֲנִי פְּדַחַת לְחוּד דְּגַם מְדַאֲוֵרֵיָתָא אֵין כָּאֵן שׁוּם עֵדוּת אֲבָל שְׂאָר הִפְרָה דְּהַנִּי הִפְרָה מְדַאֲוֵרֵיָתָא לֹא הִחְמִירוּ רַבְּנָן כְּלָל לֹאמַר דְּלֹא מְהַנִּי (וּתְחַלַּת עֵדוּת דְּאֶחָד מִירוּ רַבְּנָן הִיָּנוּ כְּמוֹ מִשְׁאֵל"ס וּמְגִיָּד שְׂהִסְפִּיק בְּעֵצָם הִמִּיתָה לֹא מִצַּד הַהִפְרָה כִּמ"ש בִּמ"א טַעַם ע"ז וְכ"כ בִּמְרָה"צ רִישׁ סְעִיף כ"ד ס"ק פ"ג) א"כ לפ"ז אין להחמיר בסי"מ שְׂיֵהָא דְּבַר מְוֹפְלָג וְזָר שְׂלֵא יִמְצָא רַק אֶחָד מֵאֵלֶּף אֲלֵא כָּל סִי"מ דְּעֵדִיף מְסִימָן אֲמַצְעֵי מְהַנִּי לִפ"ז י"ל דְּלִישׁוֹן זֶה חִיבּוּר שְׁנֵי סִימָנִים אֲמַצְעֵי וְדַאי מְהַנִּי לְהִיּוֹת כְּמוֹ סִמָּן מְבֻבָּהק שְׂהַרִי אִפִּי סִי"ב א' קְרוּב יוֹתֵר דְּמְהַנִּי בְּדַאֲוֵרֵיָתָא בְּאַבְיָדָה מְדַאֲמַר רְבָא אֵת"ל סִימָנִים דְּאֲוֵרֵיָתָא כּו' וְכ"ד הִרְמַב"ם בַּה"ל גְּזִילָה וְאַבְיָדָה פִּי"ג אֲלֵא דְּבַעֲדוּת אִשָּׁה לֹא סְמַכִּינוּ ע"ז וְס"ל דְּהַנִּי סְפַק אִם מְהַנִּי כִּמ"ש בְּגִיטִין (כ"ז) רַב אִשִּׁי סְפוּקִי מְסַפְקָא לִיָּה כּו'.

וְהִיָּנוּ דְּוָקָא בִּסִּי"ב א' אֲבָל שְׁנֵי סִי"ב בְּגוּפוֹ וְדַאי מְהַנִּי כְּמוֹ סִי"מ וְיֵשׁ רְאָיָה לְזֶה מִדִּין תְּכַרִּיף שְׁלֵשׁ שְׁטָרוֹת כּו' דְּאֵין שְׂיֵיף שְׁם תְּקַנָּה וְאַפ"ה מְחַזִּירִין א"כ הִסְבְּרָא נוֹתֵן דְּשְׁנֵי סִי"ב הַנִּי סִמָּן מְדַאֲוֵרֵיָתָא ג"כ גְּבִי דְּבַר שְׂבַמְמוֹן עִכ"פ (וּבְתַכְרִיף יֵשׁ שְׁנֵי סִי"ב וְעִי' בְּהֵרָא"ש פ"ב דב"מ ולפמ"ש א"ש) וְכִינּוּן דְּל"ב לֹא אֶחָד מִירוּ רַבְּנָן בְּהִפְרָה כְּלָל יוֹתֵר מְדִינָא דְּאֲוֵרֵיָתָא א"כ לפ"ז חִיבּוּר שְׁנֵי סִי"ב בְּגוּפוֹ (מֵה דְּכָל סִמָּן מְהַנִּי בְּאַבְיָדָה) מְהַנִּי בְּעֵיגוּנָא ג"כ לְהִיּוֹת כְּמוֹ סִי"מ וְהִמְחַמְרִים בְּחִיבּוּר שְׁנֵי סִי"ב י"ל דְּס"ל כְּשִׁינוּיָא וְל"ק דִּפ' יֵשׁ בְּכוּר דְּגַם בְּהִפְרָה הַנִּי תְּחַלַּת עֵדוּת דְּאֶחָד מִירוּ בְּהוּ רַבְּנָן וְכְמוֹ דְּאֵין מְעִידִין אֲלֵא עַל פְּדַחַת וּפ"פ עִם הַחוֹטֵם וְאַפ"י אִם נִשְׂאֵת תְּצַא אִם חָסַר רַק הַחוֹטֵם וְאַע"ג דְּמְדַאֲוֵרֵיָתָא מְהַנִּי פְּדַחַת לְחוּד אִפ"ה הִחְמִירוּ דְּאֵין מְעִידִין כְּלָל וְהִיָּנוּ שְׂאֵפִי נִשְׂאֵת תְּצַא דְּזֶהוּ לְשׁוֹן אֵין מְעִידִין כְּד' י"ל לְשִׁיטְתָם גַּם בְּחִיבּוּר שְׁנֵי סִי"ב מִשְׁא"כ לְלִישְׁנָא וְשִׁינוּיָא בְּתָרָא דְּלֹא אֶחָד מִירוּ רַבְּנָן כְּלָל בְּהִפְרָה יוֹתֵר מְדִינָא דְּאֲוֵרֵיָתָא גְּבִי מְמוֹן הַשְּׂכָל נוֹתֵן דִּי"ל דְּחִיבּוּר שְׁנֵי סִי"ב וְדַאי מְהַנִּי וְאַף אִם נֶאֱמַר כְּמוֹ שְׂשִׁמְעֵתִי מְדוּדֵי הָרַב הַגְּדוֹל הַחֲסִיד מוֹה' לִיב ז"ל מִיאֲנַעוּיָן שְׂדַעַת רַבִּינוּ ז"ל הִנֵּה נוֹטָה לְהַצְרִיף ג' סִימָנִים בְּגוּפוֹ י"ל דְּהַטְב"ע שְׂהַפִּירוּהוּ אֲנָשִׁי עִירוֹ מְצַטְרֵף לְשְׁנֵי סִי"ב לְהִיּוֹת כְּמוֹ ג' סִי"ב דְּאַף בִּטְב"ע בְּהַגּוּף לְבַד כְּלִי הָרֵאשׁ כְּתָבוּ הָאֲחֵרוֹנִים בְּסְעִיף כ"ה דְּמְצַטְרֵף לְשְׂאָר אֲוֹמְדָנוּת וְהוֹכַחוּת כ"ש בְּכַה"ג שְׂהִנֵּה הַטְב"ע ג"כ בְּפְדַחַת וְחֲצִי צוּרַת הַפְּנִים דְּחֲזִי לְאַצְטְרֹפִי לְחִיבּוּר שְׁנֵי סִי"ב וְעֵינִין בְּשׁו"ת עה"ג סי' ע"ב אֲלֵא דִּישׁ לְחוּשׁ לל"ק דִּפ' יֵשׁ בְּכוּר דְּאֶחָד מִירוּ רַבְּנָן בְּהִפְרָה גַּם כֵּן וּלִפ"ז חֲשָׁשׁוּ הָאוּמְרִים דְּלֹא מְהַנִּי כְּלָל צִירוּף סִי"ב אִפִּי מֵאַה לְהִיּוֹת בְּמִקּוּם סִי"מ וְכְמוֹ שְׂהַחְמִיר הַחֲמ"ח בְּתִשׁוּבָה שְׁבַס"ק נ"ה גְּבִי עֲוֹבָדָא דְּפְנָחַס מֵאַרְלַע ע"ש וּמ"מ גַּם לִפ"ז י"ל הָא דְּאֵין שְׁנֵי וְשִׁלְשָׁה סִי"ב מְצַטְרֵפִין הוּא רַק מְדַרְבְּנָן דְּהָא רַק מְדַרְבְּנָן הִחְמִירוּ בְּיוֹתֵר בְּהִפְרָה דְּהִיָּנוּ תְּחַלַּת עֵדוּת דְּאֶחָד מִירוּ בְּהַ רַבְּנָן רַבְּנָן דְּוָקָא אֲבָל מ"מ בְּנִד"ז אֵין לְחוּשׁ לְכַף דְּהָא אֲדַרְבָּה לל"ק דְּפָרָק יֵשׁ בְּכוּר יֵשׁ כָּאֵן טְב"ע דְּמְהַנִּי מְדַאֲוֵרֵיָתָא כְּלִי שׁוּם צִירוּף סִימָנִים כִּמְשַׁנְת"ל דְּבְּפְדַחַת לְחוּד חֲשִׁיב הִפְרָה לל"ק הַנִּי"ל מְדַאֲוֵרֵיָתָא וְכ"ש בְּנִד"ז שְׁגַם חֲצִי מְהַפְּנִים הִנֵּה קִיָּים וְנִמְצָא לל"ק ג"כ ה"ל רַק חוּמְרָא דְּרַבְּנָן וְכִינּוּן שְׁכּוֹן יֵשׁ לְסִמּוֹן לל"ק עַל חִיבּוּר שְׁנֵי סִי"ב בְּגוּפוֹ מֵאַחַר דְּגַם זֶה דְּשְׁנֵי סִי"ב אֵינּוּ מְצַטְרֵפִין

ל"ק הוא מְדַרְבֵּן א"כ אין להחמיר בתרי דְרַבְנָן ר"ל פִּינּוּן שְׁגַם זולת השני סי"ב יש
הפְּרָה מְדַאֲרֵינָא ע"י הפדחת.

דְּהוּן אָמַת על סי"ב א' בְּגוּפוֹ אֵין לְסַמְנָה אפ"י ל"ק בכה"ג ג"כ כְּמוֹ דְלָא מְהַנִּי פְרָצוּף
פְּנִים עִם פְּדַחַת בְּלֵא חוּטָם. אָבֵל על שְׁנֵי סִי"ב שְׁהַדְעַת נוּטָה דה"ל ס' גְּמוּר מְדַאֲרֵינָא
גְּבִי מְמוֹן י"ל שְׁיֵישׁ לְסַמְנָה ג"כ ל"ק בכה"ג דְּמְדַאֲרֵינָא יֵישׁ הַפְּרָה מְעַלְיָא מְצַד הַטְּב"ע
לְבַד פְּנ"ל וּלְ"ב דהטב"ע אֵינוֹ פְלוּם מְדַאֲרֵינָא כְּשֵׁאִין פ"פ עִם הַחוּטָם בְּשִׁלְמוֹת וּכ"מ
בְּהַרִיב"ש ס' ש"ע ט דְּמְדַאֲרֵינָא אֵין פֶּאן עֲדוּת פְּלָל וּכ"מ בִּירוּשְׁלַמִי בְּמַקְוֵמוֹ פּב"ת
דִּבְמוֹת וצ"ל דְּהִלְכָה כּל"ב דְּפָרְק יֵישׁ בְּכוּר מ"מ פִּינּוּן דל"ב לָא אַחְמִירוֹ בְּהַפְּרָה על
דְּאֲוֵרֵינָא סְגִי לְסַמְנָה על חִיבוּר שְׁנֵי סִי"ב עִם הַטְּב"ע הַגְּרוּע פְּנ"ל וְאֵם פֶּן אַתְּתָא שְׁרִיָּא
ממנ"פ: ג וּכ"ז אֵם הִלְשׁוֹן שְׁבַתְשׁוּבַת כּת"ר וְנִמְצָאוּ סִמְנִים אֲמָצְעֵיִם בְּגוּפוֹ הַפִּי' שְׁנִמְצָאוּ
שְׁנֵי סִמְנִים אֲמָצְעֵיִם בְּגוּפוֹ אָבֵל הִלְשׁוֹן בָּא לָא בְּדַקְדוּק וְשְׁנִמְצָא רַק סִמְן אַחַד בְּגוּפוֹ
אֵז אֵין דְּרָף לְהַקְל ע"פ הַטְּב"ע וּס' הַגּוּף לְבַד כ"א ע"י צִירוּף הַטְּב"ע בְּהַתְּגוּרָה
וּבַהַקְרִינָא שְׁעַל חֲלוּקוֹ וּסִי"מ שְׁבַבְגְּדִיו.

דע"י צִירוּף זֶה יֵישׁ לְהַקְל אפ"י נִמְצָא רַק ס' א' בְּגוּפוֹ וּמְלַבַּד הַטְּעָמִים שְׁנִמְצָאוּ בְּתְשׁוּבַת
הָאֲחֵרוֹנִים לְהַקְל בכה"ג מְשׁוּם שְׁאֵלָה דִּיחִיד וְהַמְמ"נ שֶׁל מַהֲר"ה מְפָרָאג אע"פ שִׁי"ח
ע"ז אָבֵל בנ"ד אֵיפָא עוֹד טַעְמָא לְהַקְל בכה"ג דְּהִנֵּה בְּפִסְקֵי מַהֲרָא י"ס' קס"א יִמְצָא
הַחוּמָרָא שְׁלֵא לְצַרְף פְּלָל סִמְנֵי פְלִים לְשׁוּם דְּבָר שְׁבְּגוּפוֹ דְלָא מְהַנִּי מְצַד עֲצָמוֹ מְשׁוּם
דְּחִשְׁשָׁא דְשִׁאֵלָה חִשְׁשָׁא גְמוּרָה הִיא כו' וּמְדַבְּרִיו מְבֹנָר שֶׁם הֵיטֵב דְּאֵפִי לְשִׁאֵלָה דִּיחִיד
חִיִּישִׁינּוֹ דּוּמֵיָא דְּמִיָּרֵי הֵתָם שְׁהִיָּה ס' בְּגוּף וְדוּמֵיָא דִּיב"ש בְּגִט כו' ע"ש וּא"כ לְסַבְּרָתוֹ
הִיָּה רָאוּי לְהַחְמִיר ג"כ בנ"ד אָף מ"מ הַפֶּל הוּלָף אַחַר הַחִיתוּם דְּמְבֹנָר שֶׁם דְּהַחְמִיר
מְשׁוּם דִּס"ל כּל"ק דְּפָרְק יֵישׁ בְּכוּר דְּאֲמָרֵי בְּתַחֲלָתָה לָא אַקִּילוֹ בְּהַ רַבְנָן וּנ' דְּכָל הַסִּמְנִים
שְׁהוּא הוּא בְּעֵלָה שֶׁל אִשָּׁה זֹאת בְּכָלֵל תַּח"ע נִיגְהוּ וְלָא אַקִּילוֹ בְּהַ רַבְנָן פְּנ"ל וְכִיּוֹן שְׁכֹן
אֲדַרְבֵּה ל"ק הַנְּ"ל יֵישׁ לְצַדֵּד לְהַקְל טְפִי בְּנִדּוֹן זֶה מְטַעַם הַמְּבֹנָר לְמַעֲלָה דְּלִישְׁנָא זֶה
יֵישׁ פֶּאן הַפְּרָה בַּטְּב"ע הַמְּהַנִּי מְדַאֲרֵינָא לְבַד ס' הַגּוּף וְסִמְנֵי הַפְּלִים וּבכה"ג י"ל לְהַקְל
ע"י צִירוּף הַטְּב"ע בְּהַתְּגוּרָה וְהַקְרֵאֵיִקָּע וְשְׁהִיָּתָה חֲגוּרָה על הַחֲלוּק בְּאוֹתוֹ מְקוּם כו' וְגַם
סִי"מ בְּבַבְגְּדִיו וּסִי"ב בְּגוּף לְכֹן יֵישׁ לְצַדֵּד לְהַקְל לְכֹלֵי עֲלָמָא: סִימָן סד בְּנִדּוֹן הָאִשָּׁה חִיִּי
שְׁרָה הִנֵּה הַבֵּית מֵאִיר ס' י"ז סְעִיף כ"ד הַסְּפִים לַהַח"ץ בְּשִׁאֵלָה דִּיחִיד בְּשִׁאֵלַת פֶּל
הַפְּלִים.

נוֹסָף ע"ז בנ"ד שְׁהִרֵי מֵאֲחַר שְׁחַמְשָׁה עֲדִים כְּשֵׁרִים מְעִידִים שְׁהַפִּירוּהוּ בַּטְּב"ע בְּפִנּוּ
בְּלֵי שׁוּם סְפָק וְנִשְׁבְּעוּ ע"ז וְשִׁשׁוּם תְּפִיחָה לָא הִיָּה בּוֹ א"כ אָף אֵם הָנִי אפ"י וְדֵאֵי אֲשַׁתְּהִי
דְּמִים מְעִידִין ע"ז לְדַעַת רַמ"א סְעִיף כ"ח בַּהַג"ה אָף דְּאֵנּוֹן לָא קִי"ל פֶּן סְנִיף מִיְהוּ הָנִיָּא
לְהַתֵּר הָאֲחַד וּבְפִחוֹת מְזָה הַתֵּיר בְּתְשׁוּבַת עה"ג ס' ע"א וְגַם בנ"ד לִיפָא כ"כ וְדֵאֵי אֲשַׁתְּהִי
לפ"ד תְּשׁוּ כני"ח ס' מ"ז דְּכְשִׁנְקַבְּר בְּעַפְרֵי אֵין זֶה נִקְרָא אֲשַׁתְּהִי וּמָה שְׁנִמְצָא בְּהַמְחִילָה
י"ל שְׁמִים הָיוּ עוֹבְרִים עָלָיו וְעִי בְּתְשׁוּבַת הָאֲחֵרוֹנִים נוֹסָף ע"ז מֵאֲחַר שְׁיָדוּעַ שְׁנִטְבַּע
בְּכָל בְּגָדִים אֵלוֹ ס"ל לְמַהֲרָמ"פ וְהוּבָא בַּש"ע סל"ב בַּהַג"ה דל"ח לְשִׁאֵלָה נוֹסָף ע"ז
שְׁשִׁהוּ עָלָיו עֲשֶׂת נ"ו וּא"כ בַּלֵּא"ה ה"ל מִשְׁאֵל"ס דָּאֵם נְשִׂאֵת לָא תַצָּא אֵם פֶּן בְּכֵהֵי גוֹנָא

נדאי אין ספק שיש לסמוך על התורים דלעיל: סימן סה שאלה מק' זלאטא פאליא ונ"ל מעשה בא לפנינו והגבה עדות כאן פדת והגיד רבי שמאי מלמד מכפר קאחאניקי.

איה שהלך לנהר עם רבי יעקב בר"ש הפהן משם לרחוץ והתחיל לשוב ונתפסה במים כל גופו רק ידיו נשארו למעלה וצעק לקרוא אותו סבור שעשה זה במקוון וכשראה שלא ענהו הלה ר' שמאי ללבוש בגדיו ולקח גם כל בגדי ר' יעקב שפשטם לפניו על שפת הנהר והפירם והוליקם לקרעטשמי בקול רעש גדול ומשם רץ שוב שנית להנהר ושלחו לאנשים היושבים מעבר הנהר היינו לר' שמואל בר' צבי פאשטריטשקר ודודו ר' ליב והלכו שלשתם לנהר ומצאוהו ע"י נכרים ותיקף פשהועלה מהנהר הפירוהו בטב"ע ממש שהיה שלם בכל ראשו ובמצחו ובחוטמו ובלחיו בלי שום הפאה והי' ממש כמו שהוא חי והיו רואים ג"כ סימנים שהיו בו שבשמאלו הי' פפוף אצבע הסמוך לקמיצה וחוטמו היו קצת עקום לצד ימין ושני שיניים שלפניו התחתונים היו שבורים ולא היו לו השני שיניים אלו יודע בנדאי שהוא בעל האשה הזאת שהיה עמו יחד מתחלת הזמן מר"ח אייר והפירו היטב בטב"ע שהוא הוא ממש ומצאוהו שלשתם והניחוהו על העגלה להביאו לביתו ומביתו נסע עמו לקברו ע"כ עדות ר' שמאי שהגבה פה פדת ובטולפון הגבה עדות בב"ד שהעידו ר' ליב הנ"ל ור' שמואל הנ"ל בפשעת טביעתו לא היו רק פשהועלה מנהר ראהו שצורתו היה ממש כמו שהוא חי והסימנים היו ג"כ בו אצבע השבור ושני שיניים שבורות מלפניו בלחי התחתון ע"כ והתבורה שלחו בכתב בזה"ל יש שני עדים שהעידו קודם שראהו שב' שיניים משורה העליונה פעדירשטי היו אויש גישלאגין מהפאת סוס ואחד העיד שבשמאלו הי' אצבע השני פון דעם מינצטין היה בו קולקע בפרק העליון בצידו ע"כ.

רק שנודע לנו ששוב הגבה עדות בבלאזור בב"ד והגיד רבי שמואל הנ"ל שאצבע הקמיצה שבשמאלו הי' פפוף ולא שבור ושיניים יודע בנדאי שהי' בלחי העליון ואומר שמקודם הגיד ג"כ פה בטולפון רק שהסופר טעה וכתב בלחי התחתון ודודו רבי ליב אמר שאינו יודע באיזה אצבע ובאיזה יד וכן השייניים אינו יודע איזהו ומהחוטם אינו יודע כלל ולר' שמואל כמדונה שהוא עקום לימין והנה ביני לביני קודם שהתירוהו לינשא מצאה את היבם והעלימה את הענין בהב"ד דסמילא ולא נודע אם בעבריינות או שהיתה סבורה שאחר כל העדות נדאי מותרת וסידרו לה חליצה פדת ואח"ז נודע להב"ד דסמילא שלא התירוה עדיין שלחו וכתבו לכאן לענין החליצה אי דמיא לההוא דהרמ"א סי' קס"ד בחולץ תוף ג"ח ובשריותא דינדה פתבו הנה בגב"ע יש הכחשה בדברי העד שאמר שהסופר טעה ושינה מלשונו על פן גבו בסמילא שוב עדות מרבי ליב הנ"ל ור' חיים מלמד שהיה אצלו מלמד שהפירוהו בט"ע גמור הם וגם הערלים והאזון ומפת הסימנים אמרו שאינם יודעים רק ששמעו מפיו בחיו שיש לו אצבע פפוף מפת גשיכת הסוס עכ"ד ושלוהם אמר שנקתב בטעות רבי חיים והוא ר' שמאי מלמד הנ"ל.

עוד יש ריעותא מעדים שהעתיקו הח"ק שאחד מהעדים בא לפנינו שלא למסור הקוויטל מהתבורה ק' להאשה עד שתשלם להם פהבטחתה ושמענו שע"א משמשי התבורה הק' לקח ממנה מאומה.

וגם נפלאתי מהעדים שהעידו בשעת סידור חליצה בסתם שמת אם אין בזה רמיה ח"ו
עכ"ל השאלה ותשובתה בצדה מהרב המאוה"ג דק"ז"פ: א הנה עדיין לא נתבאר בהגב"ע
איזו דברים שצריך לידע והן האחד אם הח"ק או העדים שלהם ראו ג"כ בהנטבע שהובא
לקוברו שאצלו הי' ב' שיניי' משורה העליונה פעדירשטי היו אַניש גישלאגין
ושהקולקע הנה בו ג"כ באצבע השני פון דעם מינצטען בפרק העליון ובד שמאל.

ואם הפירוהו ג"כ בטב"ע שהוא בעל האשה והגם שאע"פ שהפירוהו בטב"ע י"ל דאינו
כלום פיון דאשתהי בנדאי יותר משעה אחר שהעלוהו מהנהר מ"מ יש נפ"מ בכ"ז
ובהגב"ע לא נתבאר מזה כלל. כי לא נו' רק שהעידו קודם שראוהו שב' שיניי' כו' והיינו
שהעידו שפן הנה בבעל אשה זו.

אבל איך הי' בזה הנטבע אינו מבואר עדותם כלל של הח"ק ודעימייהו ולא נו' ג"כ
שהפירוהו בטב"ע רק מהתשו' של כת"ר נראה שהח"ק ראו בהנטבע שהובא לקוברו
ג"כ הסימנים והשיניי' והגולקע כמו שהעידו השני עדים קודם שראוהו.

והיינו מדפלפל כת"ר בתשובתו לצרף הסימנים של עדי הח"ק להטב"ע של ר' שמאי ור'
ליב ור' שמואל כדי שלא לחוש לבדדמי וא"כ מזה עכצ"ל שעדי הח"ק מעידים שגם
בהנטבע שהובא לקבורה היו פן הסימנים כמו שידוע להם שהיו בבעל אשה זו בחייו
ומ"מ עדיין אינו מבואר בדבריו אם עדי הח"ק הפירוהו ג"כ בטב"ע דיהנה נפ"מ מזה
אף דלא חזוהו בשעתיה שנית לא נתבאר בהגב"ע מה האשה אומרת נידון הסימנים
דהיינו השיניי' אם היו אצל בעלה אַניש גישלאגין בשורה העליונה פדברי עדי הח"ק
או בשורה התחתונה פעדות ר' שמאי ודעימי' תחלה או שאינה יודעת כלל מזה ונה רחוק
וכן צריך לידע איך אומרת על הסימן שבאצבע פי' שמאל אם פעדי הח"ק או לא כ"ז
צריך לידע גם צריך לידע אולי האשה היא עצמה הפירתי פשהביארהו מהנהר לביתו
בפפר דמסתמא חזיתה לאתרי האם הפירה היא בעצמה ג"כ שזהו בעלה ע"י הטב"ע
וסימנים או אפילו ע"י טב"ע לבד וצריך לידע מה היא אומרת בכ"ז: והנה מתחלה נחקר
איך הדין אם האשה אומרת שהיו הסימנים פדברי עדי הח"ק משום דלכאורה
המעשהפך שהרי נראה מהגב"ע שפן האמת פדברי עדי הח"ק פיון שגם ר' שמאי
ודעימי' חזרו בב"ד זבלאזור ונדסמילא מדבריהם הראשונים שהועד בב"ד דטולפון
הסימנים בחילוף וא"כ נראה שעכ"פ האמת שבבעל אשה זו פדברי עדי הח"ק.

וגם זאת רחוק קצת שהאשה לא תדע איך היו הסימנים אלו בבעלה וא"כ נראה דמסתמא
אמרה האשה הסימני' פדברי עדי הח"ק וגם יש לעיין אם העדים ר' שמאי ור' ליב ור'
שמואל נאמנים לחזור ולהגיד נידון הסימנים ממה שהעידו בב"ד הראשון היינו הגדת
ר' שמאי בב"ד דז"פ והגדת ר' שמואל ור' ליב בטולפון שאז העידו על הסימנים בחילוף
מעדי הח"ק.

דלכאורה פיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ועיין בתשו' הר"ן סי' ל"ד הובא ב"י בח"מ
סימן כ"ט וגם בתשו' נו"ב חאה"ע סי' ל"ו כ' בפשיטות שאם האשה עתה אומרת שטענתה
פדברי' בין ימין לשמאל אע"פ שטעות פנה רגיל ושכיח היא לא משגיחין בה וכבר אמרה
להיפך כו' וא"כ אפשר גם פעדים הדין פן אע"פ שיש לחלק בין האשה לעדים: ב והנה
אם נאמר דא"י לחזור ולהגיד א"כ לכאורה אין היתר לאשה זו ע"פ עדותם דאף

שהפירושה היטב בטב"ע שהוא בעלה מ"מ פינון שאומרים הסימנים בחילוף ממה שידוע
לאשה זו שהיא בבעלה שאצלו היא שני שיניים בשורה העליונה חסרים ולא בשורה
תחתונה ולדבריהם נהפוך הוא.

וא"כ זה מורה שאינו בעלה וכמ"ש הנ"ב שם ונ"ל אבל איש הידוע בסימן בגופו ונמצא
מנוח איש שאין בו סימן הזה פשיטא שבודאי אינו האיש הזה ואפילו הכרת מאה עדים
לא יועיל ובודאי עידי שקר הם כי הסימן שגופו להיכן אצל עכ"ל וה"נ אם אמת
כדבריהם ששני השיניים היו חסרים אצל הנטבע שנמצא בנהר בשורה התחתונה ולא
בשורה העליונה א"כ פשיטא שבודאי אינו בעלה שהיא ידוע לו שני שיניים חסרים
בשורה העליונה וא"כ זה שאומרים שהפירושה בטב"ע שהוא בעלה על פרחי שקר הוא
והגם שיכולים אנו לומר בהפך שהטב"ע אמת ובהסימנים משקרים מ"מ מספק א"א
להתיר האשה ואם לומר דה"ל ספק במשאל"ס דרבנן זה אינו שהרי אין עדות שנטבע
ממש ועוד דכל העדות שהתחיל להיות נטבע הוא מרבי שמאי מלמד וכיון דנמצא בעדותו
שקר לדברי האשה בענין הסימני פנ"ל והיא נאמנת לפוסלו לגבי דינה כמ"ש התוס'
בב"ב פ"נ (דקכ"ח ע"ב).

וא"כ שוב אין לסמוך עליו כלל לגבי שריותא דינה כי זהו גרע מספק שאפילו במשאל"ס
א"א לסמוך על עדות הפסולים להעיד ועיין במל"מ שנסתפק גבי דין חמש נשים שאין
נאמנות להעידה אם נאמנים במשאל"ס ויותר נ' דאין נאמנים עיין מהר"צ ס"ק כ"ד
וא"ת מנלן דנעשו פסולים לעדות אצלה דהא השקר בענין הסימנים אינו נפ"מ אם הט"ע
אמת וא"כ גם לדבריה יוכל להיות שהשקר שלהם הוא בדבר שאין נפ"מ כלל בגוף
העדות ומדוע יפסלו לעדות אפילו לגבי דינה ע"ז.

די"ל שאין העד נפסל על ידי עדות שקר אא"כ העיד שקר בדבר שנפ"מ לדינא משא"כ
בדבר שאין נפ"מ כלל אף ששקר אינו נפסל לעדות וכן ראיתי בתשובת ב"א חאה"ע
סי' כ"ד (בד"ה וראיתי בתשב"ץ ח"א סי' ס"ו) ע"ש שכ' ועל השקר שאמר אמרינן
איזה אמתלא כו' אף יש לי על דבריו תמיהה מסוגית הש"ס שלהי שבועות (דמ"ח ע"א)
באחד אומר גבוה הלבנה היא ג' מרדעות ואחד אומר חמשה דאין מצטרפין שניהם יחד
לעדות אחרת משום דמ"נ א' פסול משום ששקר בעדותו.

והרי התם ליכא ממנ"פ שבודאי שיקר רק בדבר שאין נפ"מ כלל בגוף העדות דהא גם
לדברי העד המכחישו היה הלבנה נראית וא"כ שוב א"צ יותר לדינא וא"כ לא אמר שקר
רק על הגובה שזה אינו נפ"מ כלל בגוף הענין באמת רק שהוא מהבדיקות ואפ"ה פסול
לעדות משום שאמר שקר כזה.

פינון שאמרו במזיד ואע"פ דבגוף העדות א' מסייע לחבירו שהעדות אמת ופשיטא דשקר
דנד"ז בענין הסימנים אף שאין צריכים להם אם הטב"ע אמת לא גרע מנידון גובה
הלבנה. וא"כ כמו דהתם נפסל ע"י שקר הנ"ל ה"נ הכא י"ל שנפסל לגבי דינה ע"י
ששקר בהסימנים לדבריה ושוב אין להאמינו כלל על הטב"ע ג"כ כמו התם דאין
מצטרפין אפילו לעדות אחרת ואף שחלילה לנו לומר על אנשים פשרים פסולי עדות
ח"ו הם מלהזכיר כי נדאי הן פשרים לעדות.

רק לגבי עדות שקלה הדברים אמורים שלדבריה הם פסולים והודאת בע"ד יכול לפסול לו עדים אפילו אם הם כמשה ואהרן וכדמוכח מהסוגיא פ"נ (קכ"ח ע"ב). וכמבואר בש"ע ח"מ סימן מ"ג ס"ט אע"פ שהוא גברא רבא בתורה ובחסידות אין כל זה מציל כו' וכמשי"ת עוד לקמן ולא מפני זה נוציא לעז על משה ואהרן ח"ו אלא דלגבי הלנה אינו נאמנים פי הודאת בע"ד יותר ממאה עדים הוא וה"נ י"ל פן בנד"ז אין להקל עפ"מ ש ח"ה ה"ר"ן פז"ב דגבי עד אומר מנה ועד אומר מאתיים דקיי"ל יש בכלל מאתיים שנה היינו דוקא פשאין התובע מכחישם מפני שפשמכחישם יכול לפסול העדות שיהי' לזכותו אבל גבי ע"א אומר מנה שחור וע"א אומר מנה לכן אף שהתובע אומר ג"כ רק מנה שחור מ"מ עדותו קנימת פשם שאינה הכחשה לענין העדים עצמן ולא אמרינו הרי לדברי בע"ד נפסל העד האומר מנה לכו.

דהתם דייקא בהכחשה פזו אמרינו פו שהיא הכחש' בדיקות ולא מגוף העדות כלל אמרינו דלא הוי הכחשה משום שאין דרו העדות בד"מ לדקדק בזה כ"כ ע"כ לא חשדינו ליה כלל למשקר וכינון שהתובע מסייעו בגוף העדות המנה אין זה הכחשה משא"כ בנ"ד הסימנים הן הן גוף העדות שמסייעי להכירו עי"ז שהוא הוא בעלה ל"ד כלל לבדיקות וה"ל כמו מנה ומאתיים שאם התובע אומר ג"כ מנה פוסל העד האומר מאתיים אף על המנה שתובע ואינו נאמן כלל אף שהתובע עצמו הפוסלו במנה השני מסייעו במנה האחד עכ"ז אינו נאמן גם על המנה האחד לה"ן וה"נ דכונתה.

ואף להראב"ד שם דנאמן על המנה הא' זהו מטעם שהתובע המכחישו במנה הב' מסייעו במנה הא' וא"כ אמרינו ממנ"פ עי' שט"מ פ"ב דכתובות דלקמן אבל בנ"ד שהאשה מכחישתם על הסימנים אינו מסייעתם על היכר הטב"ע אינו נאמנים אף להראב"ד מיהו אם היא ג"כ מעידה אטב"ע י"ל דנאמנים להראב"ד ויש לחלק דדוקא פשע אחר אומר מנה פהתובע אז גם שע"א אומר מאתיים נאמן על מנה משום ממנ"פ הנ"ל שבשט"מ משא"כ בשני העדים אומרים מאתיים והתובע אומר מנה י"ל שאינו גובה אפילו מנה פדמשמע פ"נ (דקכ"ח ע"ב) דאל"כ למא צריף הלנה לישבוע ע"ש ונד"ז דומה לשני.

העדים אומרים מאתיים והתובע היא האשה אומרת מנה. מיהו הכא יש לומר דהאשה עצמה ה"ל כעד כיון דנאמנת לומר מת בעלה או הפרתיו ולכן אם האשה מעידה גם פן שהפירתו בטב"ע יש לומר דמותרת לכ"ע ועיין לקמן סוף תשובה זו אף לפי שבגב"ע לא נז' שהפירה האשה ג"כ אותו בטב"ע ולכן צריף לדון תחלה איך הדין אם האשה לא ראתה אותו כלל: ג והנה יש לצדד להקל משום שי"ל דבהכחשה.

פזו שבין האשה להעדים אפילו לדבריה אין עלינו להחזיקם לשקרנים רק שטעו וכמ"ש כת"ר שבין שורה עליונה של השיניים לשורה תחתונה עבדי דטעו. כמו בין דיוטא עליונה לדיוטא תחתונה שפגמ' פז"ב ובהריב"ש בתשו' סי' רס"ו והוא משטת ה"ר"ן פז"ב דכתב וז"ל שאע"פ שהן מכחישים א"ע בתקירות התם ה"ט שע"י שהן מקומות קרובים הוא הצד הקולא בד"מ שאין העדים מדקדקים כ"כ, בד"מ עכ"ל ה"ר"ן וכ"כ בתשו' מ"ב סי' ס"ג דבין דיוטא עליונה לתחתונה לא דכירי אינשי מאחר שראתה ב' המקומות בבת אחת ולפ"ז כ"ש בנ"ד דאיכא למיטעי טפי בין למעלהמן העין ולמטה עכ"ל המ"ב וכיון דהכי הוא דאפילו לדבריה אין לפוסלם מעדות לגבי דינא ג"כ כיון שיש לתלות בטעות

א"כ אין לנו לחוש רק באופן זה דנאמר פיון שעכ"פ ממנ"פ טעו בהסימנים א"כ מאן לימא לן דהטעות היא בהסימני' אבל בטב"ע לא טעו כלל דילמא להפך שבטב"ע טעו ולא בהסימני' וא"כ איש אחר הוא ולא בעלה וחסש זה י"ל שאינו חשש כלל מפמה טעמים חדא דבשלמא את"ל שטעו בשנינים משורה עליונה לשורה תחתונה פיון דעבידי דטעו אינשי בהכי שפיר לא נפסלו לעדות גם לגבי דיודה אבל את"ל שטעו בהטב"ע זה הוא מילתא דלא שכיחא כלל וכלל דהא על טב"ע סמכינן בד"נ וקטלינן גברא וא"כ בזה א"א לתלות בטעות אלא בשקר במזיד ומנלן לפסול עדים ולהחזיקם בשקרנים בכדי פיון שי"ל שלא שיקרו כלל רק שטעו בין שורה עליונה לתחתונה ועוד דאף את"ל שגם בטב"ע יוכל לילול הטעות ג"כ מ"מ פשיטא ופשיטא דשכיח טובא טפי שילול הטעות בהשנינים דהרי עיקר העדות הוא על הטב"ע והפרת פנים וכוזה אדם נותן עיניו וגם הטעות בזה לא יוכל לילול רק על צד מקרה הבלתי שכיחא כלל משא"כ סימני השנינים הוא דבר טפל לגבי הטב"ע וגם הטעות שכיח ע"ז משורה עליונה לשורה תחתונה וא"כ ודאי שכיח טובא שהטעות יהי' בענין השנינים ממה שנאמר שהטעות היא בטב"ע: וכיון שפן ה"ז דומה למ"ש הרא"ש בתשו' כלל מ"ה סי' כ"ה ונ"ל דעל פרחון טעה שהרי דבריו מכחישים זה את זה אם הוא רביעי בשבת הוא כ"א לחודש ואם הוא עשירי לחודש כמו שכתב הוא יום שלישי בשבת וע"כ טעה או בקביעות החודש או בין יום ג' בשבת ליום ד' וכיון דבימי השבוע לא שכיחי אינשי דטעו הלפך על פרחון תלינן טעותיה בקביעות החודש ואין פאן הכחשה כלל והגט פשר עכ"ל וע"ש שכתב דאף בדיני נפשות סמכינן ע"ז ואם זנחה בשלישי תהרג ע"ש והוכחה להלכה בטוש"ע אה"ע סי' קכ"ו סעי' כ"א וכש"כ שי"ל פן יותר בנד"ז דבהטב"ע בפנים לא שכיחי אינשי דטעו מה גם שמפליגי בגב"ע שהי' כמו שהוא חי ושהפירוהו ג"כ הנכרים והאדון ואין ספק שלא חיישי' דטעו כ"כ אנשים רבים וא"כ ע"כ תלינן הטעות שלקהם בהשנינים וטעו בזה רק הנה שני אנשים או שלשה לבד דהא באן מדנא אזלינן בתר רוב דיעות וא"כ כמו"כ מוטב לתלות הטעות בשלשה מבצעיה וגם לתלות הטעות בדבר שעלול הטעות מבדבר דלא שכיח כלל וכלל הטעות בו וגם לתלות הטעות בדבר שראו אותו פ"א או שנים כמו השנינים מבדבר שהביטו בו הרבה היינו הטב"ע בפניו שבודאי שעוה הרבה הביטו עליו אנשים.

ולכן אפילו להריב"ש שהביא הרמ"א באה"ע שם בהג"ה דפליג על הרא"ש י"ל דיודה בנ"ד דהתם ה"ט דפליג משום דס"ל שעיקר הזמן שכותבים בגט הוא ימי החודש כו' ע"ש בתשו' הריב"ש. משא"כ הקא נהפוך הוא דעיקר העדות הוא הטב"ע פנ"ל: דמיהו קשה לי על סברא זו שכתבנו דתלינן שטעו בהסימנים ולא שאמרו שקר וכמו בדיוטות לפי' הריב"ש ונהר"ן וכיון דממ"נ טעו כו' פנ"ל ויש להקשות על זה מתשובת הריב"ש עצמו סי' שפ"ה ומדברי מהרש"א רפ"ה דסנהדרין שמדבריהם מוכח דלא תלינן בטעות אלא בשקר דז"ל מהרש"א ועוד נ"ל דאין לנו לומר דטעו בעיבורא דירחא אלא בב' עדים שא' אומר בב' לחודש וא' אומר בג' פיון ששניהם מעידים על גוף המעשה אנו תולין שאחד מהם טעה בעיבורא דירחא אבל בכת אחת שאמרו בב' אין אנו תולין שטעו בעיבורא דירחא ונעשה בג' פיון שאין פאן מי שמעיד על מעשה הזה שנעשה בג' וזה נ"ל ברור ומוכח מדברי התוספות כו' עכ"ל הרי שיש לפנינו שני דרכים הא' לקיים עדותן שאמת היה המעשה הזה שמעידין שפלוני לנה מפלוני או בד"נ.

ואם מפני שכת אחרת אומרים להן עמנו הייתם בב' לחודש י"ל שכת הראשונה המעידין על המעשה טעו בעיבורא דירחא שהיא טעות המצוי מאד כמ"ש בגמרא הב' שלא לתלות בטעות כ"א ששקר העידו לגמרי וס"ל למהרש"א דשביקינו אופן הא' ולא תלינו בטעות כ"א בשקר והטעם דלא תלינו בטעות אלא בב' עדים שאחד אומר בב' לחודש כו'.

ביאור דבריו הוא דהתם פיון שמאותו מקום שנמשך ההכחשה משם נמשך סיוע שגורף העדות אמת מש"ה א"א לנו לומר שהמעשה שקר לגמרי דמהכ"ת תאמר פן מפני שהשני מכחישו בזמן שמזה לבד נמשך ההכחשה הרי הפה שאסר והכחיש הזמן הוא הפה שהתיר וסייע שהמעשה אמת רק שהיה בג' לחודש ומש"ה תלינו שענין ההכחשה בזמן הוא טעות בעיבורא דירחא אבל כשפת א' אמרו ב' וכת השני' המכחשת אותם על הזמן אין מסייעי' שהמעשה אמת אין תולין כלל בטעות כו' ודומה לזה פתבו הרבה אחרונים (עיין לקמן) דלמאן דס"ל עדות המכחשת זא"ז בתקירות כשרים בעדות אשה שמת בעלה וכמו בע"א אומר מת וע"א אומר נהרג כו' ה"ה בתקירות דזמן ומקום אף היינו כשזה המכחישו בתקירות מסייעו שהמעשה אמת אבל כשמכחישו בתקירות לבד ואינו מסייעו שהמעשה אמת בטלה עדותו ולא תלינו בטעות.

רק שלפ"ד מהרש"א הדין פן בד"מ וד"נ אפילו בהכחשה בימי החודש הגם דעבידי דטעו ונ"ל עוד קצת ראיה לדבריו ממ"ש השט"מ פ"ב דכתובות (ד"ל ע"ג) ונ"ל תלמיד הרשב"א ז"ל הקשו בתוספות היכא אמרינו דתרנוייהו באשת איש קא מסהדי והא עדות מוכחשת היא וחד מהני פסול הוא והיכי מצטרפי בעדותייהו זו שמעידין שהיא אשת איש כדאמר גבי שתי פיתי עדים המכחישות זו את זו כו' ע"כ אפשר לומר דכי אמרינו בשתי פיתי עדים דלא מצטרף חד מכל פת וכת בעדות אחת הני מילי להבא אבל למפרע לא מפסלי והכא כשמכחישין זה את זה פבר היתה עדותם שהעמידו באשת איש עדות גמורה ועדות זה שמכחישין בה זה את זה עדות אחרת היא דנשואין לאו בגרושין מתלו דתרתמי מילי ניהו עכ"ל והדברים צריכים ביאור דהכא לא מייירי שמתחלה העידו שני העדים שהיא אשת איש ואחר זמן העיד א' מהן שנתגרשה והשני מכחישו דא"כ פשיטא שאין בדבריו פלוגה להחזיקה בגרושה אלא הכא מייירי שעדיין לא הוחזקה בא"א כ"א עתה שבאו שני עדים א' אומר נתגרשה וא' אומר לא נתגרשה וע"ז פסקינו פיון שמדברי שניהם עתה מבואר שהיתה א"א א"כ האומר נתגרשה ה"ל חד כו' וא"כ קשה איך תחזיקם בא"א ע"פ שני עדים דממ"נ א' פסול וא"כ מה הועיל השט"מ באמרו פבר היתה עדותם כו' הלא בעדות זו ממש שמעידין שא' אומר נתגרשה וא' אומר לא נתגרשה אנו רוצים להחזיקה בא"א אלא עכצ"ל דה"פ דכוננתו דדין שני עדים שפקצת העדות הן שוין שניהן ובקצת העדות מכחישים זא"ז פמו בע"א אומר נתגרשה וע"א אומר לא נתגרשה דשניהן שוין בעדות בהנשואין שהיתה א"א רק בהגרושין הם מכחישים זא"ז וכן ע"א אומר מנה וע"א אומר מאתים שבמנה א' הן שוין ובמנה הב' מכחישין זא"ז אז אע"פ דמפאן ולהבא אין מצטרפין יחד לעדות אחרת פיון דממ"נ א' מהן פסול ע"י הכחשה גדולה זו שבהגרושין או במנה הב' מ"מ היינו דוקא להבא אבל בזו העדות שהעידו בהמקצת שהן שוין היינו בהנשואין שהיתה א"א או במנה הא' מקבלין עדותן ועכצ"ל הטעם משום דכיון שמהדבר שנמשך החשש לומר שממנ"פ הא' פסול לעדות הנה מהדברים האלה עצמן ממש נמשך סיוע שהמקצת עדותו אמת שהרי א"א לומר

שהא' פסול לעדות רק משום שמשקל בנתגרשה או בלא נתגרשה א"כ מזה מוכח שהנשואין אמת וכן במנה ומאטים מש"ה מקיימין אותן המקצת עדות אבל בעדות אחרת לא שייך לומר פן דאע"ג שי"ל ג"כ הרי פסול א' מהן לעדות לא נמשך רק מהשני והרי הוא מסייעו בעדות זו דמ"מ אין פאן רק ע"א פשר ואע"פ שפסול של זה נמשך רק מזה מאי דהנה הנה פיון שפכר נפסל א' מהן א"כ בעדות זו אין פאן רק ע"א פשר אבל באותה עדות שאנו פאין לומר שע"א מהן נעשה פסול ע"י הכחשה דהגרשין הרי מהדבר הנה ממש נמשך שהנשואין אמת פנ"ל דבין שתאמר שהאומר נתגרשה משקל ובאמת לא נתגרשה הרי עכ"פ היתה א"א וכן להפך וכו' י"ל במנה ומאטים דהכחשה דמנה ב' הכחשה זו מסייע שהמנה הא' אמת ע"כ לא מבטלין עדותן בזו אע"פ שממנ"פ א' נעשה פסול ע"י הכחשה זו.

ועיין בב"ש סי' קנ"ב סק"ט מ"ש בשם הרמב"ם ונצטרף לומר דהרמב"ם ס"ל ג"כ כשטת השט"מ וכ"כ בתשו' ב"א סי' כ"ד דהרמב"ם ס"ל כהשט"מ הנ"ל וכיון שלמדנו מזה דהיכא שההכחשה מסייע להעדויות מקיימין העדות משא"כ בעדות אחרת מזה יש סיוע לסברת מהרש"א הנ"ל דהיכא שמכחישי' זא"ז בימי החדש לא תלינו בטעות אלא כשהמכחישו מסייעו בגוף העדות דאז פיון שמקום שבא את להכחישו משם אתה מסייע לו שהעדויות אמת ע"כ מקיימין סהדותי' ותלינו ההכחשה בטעות אבל כשפת השני המכחישי' אותן בימי החדש אין מסייעין להן שהמעשה אמת מבטלינו סהדותיהו ולא מצו למימר טעינו בעיבורא דירחא ולפ"ז אין ראיה ג"כ מהא דדיוטא עליונה ודיוטא תחתונה דתלינו בטעות לפי' הר"ן וריב"ש לנדון זה דהתם הטעם ג"כ פיון ששניהם מעידי' שההלנואה אמת רק שמכחישי' זא"ז בהדיוטות ה"ל כא' אומר בב' לחדש וא' אומר בג'.

משא"כ אם שני עדים אמרו בדיוטא תחתונה הלוהו יום פ' ובאו שני' והזימום לומר עמנו הייתם בדיוטא עליונה י"ל דלא תלינו בטעות ולומר שמ"מ המעשה אמת שבדיוטא עליונה הי' שהלנואה וטעו הראשונים בין דיוטא עליונה לדיוטא תחתונה זה לא תלינו פיון שהשני עדים השני' אין מסייעי' אותם שהמעשה אמת ולפ"ז בנד"ז ג"כ שהג' עדים ר' שמאי ור' ליב ור' שמואל העידו על הטב"ע וסימן השנינים והאצבע והם מוכחשים על הסימני' מפי האשה עצמה ואותו המכחיש אינו מסייע שהטב"ע אמת א"כ לא תלינו בטעות בהסימני' כמו דלא תלינו בטעות בשפורה דירחא בכה"ג פנ"ל.

וא"כ שוב אינו נאמנים גם על הטב"ע וכמו שנתבאר למעלה (אות ב'): הג"ה מיהו ד' מהרש"א אינם רק בדבר שצריך דרישה וחקירה ולכן אין זה נכון אבל גבי ד"מ שא"צ דו"ח ודאי יודה דתלינו יותר בטעות דהא אמרינו בגמ' ר"פ אד"מ (דל"ב ע"א) שטר שכתוב באחד בניסן כו' ובאו עדים ואמרו כו' עמנו הייתם כו' שטר פשר ועדים פשרים חיישינו שפא איחרוהו וכתבוהו ופלי' בגמרא הטעם דכיון דבד"מ א"צ דו"ח לכן ג"כ אפילו תלינו דאיחרוהו כו' ע"ש וא"כ כמ"כ תלינו דטעו בשפורה דירחא ומהרש"א לא אמר רק היכי דצריך דו"ח וא"כ לפ"ז בעדות אשה שמת בעלה דג"כ א"צ דו"ח.

לכן מה שמוכחשי' מהאשה בהשנינים יש לתלות בטעות פיון דהוא ג"כ בכדי שהדעת טועה פנ"ל אין מבטלים מפני זה עדותן הברורה על הטב"ע. כמו הא דחיישינו שפא

אינדרוהו וְאִין שׁוּבֵר ע"ז מְדַבְּרִי מְהַרְשֵׁ"א פֶּלֶל עכ"ה אַחַר זְמַן: ה אָדָּה לְכַאוּרָה קִשְׁיָה עַל סְבֵרַת מְהַרְשֵׁ"א מְהֵא דְקִי"ל בַּח"מ ס' ל"ד סְעִי ד' וְסְעִי כ"ד וְסְעִי כ"ג בְּהַג"ה שְׁכַלְשֵׁי שׁ סִפְק שְׁקוּל עַל הָעֵדִים אִם נַעֲשׂוּ פְּסוּלִים לְעֵדוֹת אוֹ לֹא מוֹקְמִינן לְהוּ אַחְזָקְתִּיהוּ שְׁכַלְשֵׁרִים לְהַעֲיֵד וְנֶאֱמַנִין לְהוֹצִיא מִמוֹן ע"י עֵדוּתוֹן וּלְכַל עֵדוֹת שְׁבִתוּרָה.

וְלֹא אֶמְרִינן אוֹקִי מְמוֹנָא אַחְזָקְתִּיהָ ע"ש וְעֵינֵן בְּב"י שָׁם ס' ל"ד ס"ה שֶׁהֵבִיא תְּשׁוּ' הָרִיב"ש ס' ש"א דְּהִנְהוּ קְבוּרָאֵי דְפּוֹ"ב אִין נִרְאָה שְׁרׁוּב הָעוֹלָם יִטְעוּ בְּזֵה אֵלָא פִּינׁן שְׁאֵפְשֵׁר לְתוֹלוֹת תּוֹלִין כּו' וְאֵע"פ שְׁאִין רׁוּב הָעוֹלָם טוֹעִים בְּזֵה עכ"ל הָרִי דְכַמְהָ דְאֶפְשֵׁר מְהַדְרִינן לומר אוֹקְמָא הָעֵדִים אַחְזָקַת פְּשׁוּרוֹת וְכֵן בְּמַס' מִפּוֹת (דָּף ה') גְּבִי בְּמִזְרַח בִּירָה כּו' ע"ש וְא"כ מְכ"ש בְּדִינוֹ שֶׁל מְהַרְשֵׁ"א פִּינׁן דְּשִׁיפוּרָא דִּירְחָא עֲבִידֵי רַבָּא דְטָעוּ בְּהֵכִי לָמָּה לֹא יִטְעוּ בְּטָעוֹת פְּדֵי לומר הָעֵמִיד הָעֵדִים אַחְזָקְתוּן חוֹ"כ וְלָמָּה תּוֹלִין שְׁשִׁיקְרוּ לְפִנְסוֹן מַעֲדוֹת וְעִי' בְּגַמ' פ' זֶה בּוֹרֵר (דכ"ז ע"א) דָּאִם פְּשֵׁר לְהַעֲיֵד בְּד"מ ה"ה אוֹ כ"ש בְּד"נ ע"ש: וְהַנִּרְאָה לְעַנ"ד לְתַרְץ בְּזֵה הוּא ע"פ סְבָרָא שֶׁל הַש"ס וְהַפּוֹסְקִים שְׁחִילְקוּ בְּעֵדוֹת אִשָּׁה בֵּין תַּחֲלַת עֵדוֹת לְסוּף עֵדוֹת וְאֶמְרוּ בְּכּוֹרוֹת פֶּרַק יֵשׁ בְּכוֹר פִּי אֶקִּילוּ בְּהָ רַבְּנָן בְּסוּפָה בְּתַחֲלָתָהּ לֹא אֶקִּילוּ בְּהָ רַבְּנָן וְפִי' בְּסוּפָה הֵינְנוּ לְאַחַר שְׁפִינּוֹנוּ יָפָה בְּזֵה הַקִּילוּ חֲכָמִים בְּסוּף עֵדוּתוֹן לְהַחְזִיקוֹן אִפִּי' בְּעֶבֶד וְשִׁפְחָה אֲבָל בְּתַחֲלָתָהּ תַּחֲלַת הָעֵדוֹת דְּהֵינְנוּ רְאִיִּית הַמֵּת לֹא אֶקִּילוּ עַד שְׁיִפְיֵרְהוּ יָפָה עכ"ל.

נִמְצָא גּוּף הָעֵדוֹת צ"ל נִחְקֵר יָפָה יָפָה שְׁלֵא יִהְיֶה בְּזֵה שׁוּם סִפְק וְסִפְק סְפִיקָא פֶּלֶל רַק הַקְּוֹלָא הוּא בְּהָעֵדִים שְׁהֶאֱמִינוּ אֶפִּילוּ עֶבֶד וְשִׁפְחָה שְׁאִינן פְּשָׁרִים לְעֵדוֹת פֶּלֶל מַה"ת אַעפ"כ הַקִּילוּ חֲכָמִים לְהֶאֱמִינָם מִשׁוּם חוֹמֵר שְׁהַחְמֵרְתָּ עָלֶיהָ בְּסוּפָה כּו' וּמִשׁוּם אִשָּׁה דִּיקָא וּמִינְסָבָא כּו' וְאֵעפ"כ בְּגוּף הָעֵדוֹת לֹא הַקִּילוּ פֶּלֶל וּכְלָל הָרִי אֲנוּ רׁוֹאִים הַסְּבָרָא שֶׁל הַש"ס שְׁבִיחָה עֵדִים יֵשׁ לְהַקֵּל לְהֶאֱמִינָם הֵיכָא שְׁיֵשׁ הַדְּבָר הַגּוֹן לְהַקֵּל מִחֲמַת חוֹמֵר כּו' פְּנ"ל אֲבָל עכ"ז בְּגוּף הָעֵדוֹת אִין לְהַקֵּל וְצ"ל מְכוֹנֵן וּמְבַנְיָר יָפָה וְכַמוֹ"כ חִילּוּק זֶה מִמֶּשׁ הוּא בֵּין הַנְּדוֹן שֶׁל מְהַרְשֵׁ"א לְהַנְּדוֹן בַּש"ע ס' ל"ד ס"ד וְסכ"ד הַנְּ"ל דְּהֵתָם הָעֵדוֹת מְכוֹנֵן יָפָה רַק הַסִּפְק עַל הָעֵדִים עֲצָמָן לְבַד אִם פְּשָׁרִים לְעֵדוֹת לְכֵן מוֹקְמִי' אַחְז"כ דְּהֵכִי דִּינָא הוּא דְּמִסְפִּיקָא לֹא פְּסִלִינן גְּבָרָא מִשָּׂא"כ בְּנְדוֹן דְּמְהַרְשֵׁ"א הַסִּפְק הוּא בְּגוּף הָעֵדוֹת לֹא בְּהָעֵדִים רַק בְּעֵדוּתוֹן שְׁאֶמְרוּ בְּב' לְחוֹדֵשׁ הִי מַעֲשֶׂה זֶה וּבָאוּ שְׁנַיִם וְהַזְמִינּוּם א"כ גּוּף עֵדוּתוֹן ג"כ שְׁקֵר וְגוּף הָעֵדוֹת צ"ל מְכוֹנֵן וְנִחְקֵר יָפָה וְלֹא הַקִּילוּ בְּזֵה פֶּלֶל בְּסִפְק דְּאֶדְרָבָה הַחֲמִירָה תוֹרָה בְּזֵה אִפִּי' בְּעֵדִים פְּשָׁרִים פְּמִשָּׂה וְאֶהָרֵן.

מ"מ צ"ל וְהִנֵּה נִכּוֹן הַדְּבָר וְכו' וְהָא דָא' אוֹמֵר בְּב' לְחוֹדֵשׁ וָא' אוֹמֵר בְּג' עֵדוּתוֹן קִיִּמַּת הֵינְנוּ מִשׁוּם שְׁשִׁנְיָהֶם הַמְּכַחֲשִׁי זַא"ז מְעִידִין שְׁהַמְעֲשֶׂה אֶמֶת א"כ אִין פָּאן שׁוּם סִפְק פֶּלֶל וְעַכְצ"ל שְׁטָעוּ בְּשִׁיפוּרָא דִּירְחָא פִּינׁן דְּרַבָּא טָעוּ בְּהֵכִי אֲבָל פְּשָׁאִין סִיוַע מִהַמְּכַחֲשִׁי ה"ל סִפְק בְּתַחֲלַת עֵדוֹת שְׁהַחְמִירָה תוֹרָה בְּזֵה וְע"פ סְבָרָא זוֹ יִתְנַרֵץ מַה שְׁהַקְשָׁה הַט"ז בַּח"מ.

ס' ל' ס"ג עמ"ש הַש"ע וְאִם הָעֵדוֹת סֵתָם דְּנִין הַדְּבָר פְּמַכְחִישִׁין וְכו' מ"ש מְשַׁנֵּי פְּתִי עֵדִים כּו' וְתִירוּצוֹ תְּמוּהָ דְּבֵין מְנָה לַת' וְת"ק וְדָאֵי לֹא עֲבִידֵי דְטָעוּ בְּהֵכִי וְאִין זֶה נִק' בְּדִיקוֹת פֶּלֶל רַק גּוּפָה שֶׁל עֵדוֹת וְאִין לְהֶאֱרִיף פָּאן וְע' גִּי"ת שְׁעַר ס"ו.

אֲבָל לְפִי הַנְּ"ל א"ש דְּהָא דְשַׁנֵּי פְּתִי עֵדִים הַסִּפְק רַק בְּהָעֵדִים. מִשָּׂא"כ בְּהָא דְהַש"ע וְאִם הָעֵדוֹת סֵתָם כּו' הַסִּפְק בְּעֲצָם הָעֵדוֹת וְדָאֵי צְדָקוֹ ד' הַרְמַב"ן וּבְמַה שְׁהַקְשָׁה עוֹד מִסִּי' כ"ט

ג"כ לק"מ דקא דמתרצין העדים היינו כששניהם מעידים שהמעשה אמת דהוא ענין א' אומר ב' לחודש וא' אומר ג' לחודש וכו' פנ"ל משא"כ כשנפול ספק בגוף העדות ומקום שנפול הספק ליכא סיוע שהמעשה אמת אין ראיה כלל לתרץ ד' העדים פנ"ל ואף לפמש"ל דגם מהרש"א לא קאמר אלא היכא שצריך דרישה וחקירה אבל היכא שא"צ דו"ח הרי אמרינו חיישינן שמא כו' פנ"ל וקא דסי' למ"ד ס"ג הוא דבר שא"צ דו"ח מ"מ קא דסי' למ"ד ס"ג לא דמי כלל לקא דחיישינן שמא איחרוהו כו' שהוא הדין המבואר בש"ע שם סי' ל"ד ס"ט דשאני בסי' ל"ד ס"ט שהעדים החתומים עהש"ט העידו ברור שזה לזה מזה משא"כ בסי' למ"ד ס"ג שעדיין לא ביארו העדות דבריהם ולכן אין מדברי הרמב"ן וש"ע סי' ל' ס"ג הנ"ל ראיה לדינו דמהרש"א דשאני התם שיש ספק שקול ממש בגוף העדות שעדיין לא נחקר כלל גוף העדות לכן דיינינו קולא לנתבע משא"כ בדינו דמהרש"א דנחקר גוף העדות רק שיצא לו ריעותא מצד אחר ע"י הזמנה וכיון דהזמנה בדבר שיוכלו לטעות י"ל דלא מבטלינן סהדותיהו (ועי' תשו' הר"ן סי' ל"ג גבי סי' העשוי להשתנות שאינו מבטל עדות מספיק כו' אלא שבתשו' אחת [סי' מ"ט] העירוטי ע"ז הרבה) וגם מהרש"א יודה לזה בד"מ פנ"ל לפי שאינו דומה לנדון דהרמב"ן דהספק בתחלת העדות ממש אבל בענין דמהרש"א ג"כ ביארו עדותן לגמרי רק שבפרט א' נפל ספק בתחלת העדות מחמת הזמנת היום וכיון שי"ל שטעו בשפורה דירחא יש להקל בד"מ פנין שעצם העדות מבואר יפה משא"כ בהא דהרמב"ן שהספק בגוף העדות ממש.

רק שכתבתי שע"פ חילוק דמהרש"א הנ"ל יש לתרץ במכש"כ ד' הרמב"ן וש"ע סי' ל' ס"ג ואף לדברי מהרש"ל החילוק אמת בדינו דהרמב"ן וש"ע סי' ל' סעי' ג' הנ"ל מטעם שנתבאר ו אף לכאורה פשטא דגמרא בפ"ק דפסחים (די"ב ע"א) מבואר שלא בדברי מהרש"א מדאמרינו שם דחקירות דאיזה שעה ה"ל עדות שאי אתה יכול להזמנה דכיון שאדם טועה בשתי שעות א"כ כי אמר בחמשה ואמרי ליה בחמשה עמנו היית יכול לומר בארבע הנה אבל טעיתי והוכרחו לתרץ דיהבינו להו פוליהו טעותיהו ע"ש הרי לפנינו דאע"ג שהעיד שבחמש שעות הנה המעשה והזמ"ז ואין המזים מעיד שבד' שעות הנה מתרצין דבריו שבד' הנה ובנדאי הדין פן בשני עדים שהעידו בחמש שעות הנה והזמ"ז שאין נקרא הזמה עד דיהבינו להו טעותיהו הא לאו הכי תלינן בטעות ואין אלו זוממין וכן מצאתי בספר שער המלך על הרמב"ם הל' עדות שהוכיח פן ג"כ מהש"ס פ' היו בודקין ע"ש.

וא"כ ה"ה נמי בדינו דמהרש"א כשהעידו על יום ב' בחודש ובאו שנים והזמ"ז נוכל לתרץ דבריו דבג' הנה המעשה דמאי שנא טעות דשעות מטעות דמאי ולמהרש"א צ"ל דבשעות תלינן טפי הטעות וראיה דקא בטעות דימי החודש פרש"י בפסחים דמסתיעיה להכשיר העדות פנין שפנינו ליום א' בימי השבוע והרי גבי שעות ליכא סיוע פנה ואפ"ה עדותן קנימת אף צ"ע שהרמב"ם בהל' עדות השמיט דינא דגמרא הנ"ל דיהבינו להו פוליהו טעותיהו ולא ידעתי למה ועי' בספר אשל אברהם בפרק קמא דפסחים מזה.

מיהו אפשר ליישב ד' מהרש"א כמ"ש בתומים סי' ל' ס"ק י"ג דכוננת מהרש"א דבכה"ג אין עדותן עדות לחתוף הדין על פיהם אבל. מ"מ אין להם דין זוממין גם פן פנין שנוכל

לומר שטעו וכו' ואם נאמר פן לא יהיה קשה מהש"ס דפסחים הנ"ל (והנה התנאים שם ג"כ השיג על מהרש"א מהתוס' דפסחים ולא ידעתי למה לא השיגו מהגמ' הנ"ל): ולפ"ז לדברי מהרש"א י"ל בנד"ז ג"כ נהי דלא נפסלו העדים ע"י טעות זה לדבריה ג"כ פיון שיוכלו לומר טעינו אבל מ"מ אין עדותן על הטב"ע עדות כמו בנדון דמהרש"א דאין עדותן עדות לחתוף הדין על פיהם פיון שלא פיונו יפה בהגדת העדות (הג"ה אף כפר פתבתי בנד"ז שא"צ דו"ח גם למהרש"א תלינו בטעות המצוי ליפול כמו בהא דח"מ סי' ל"ד ס"ט עכ"ה).

מיהו התנאים שם סי' ל' סקי"ג הוכיח עוד לסתור ד' מהרש"א מדברי התוס' וקרא"ש פא"נ (דע"ב ע"א) ונ"ל וכן מוכח מהתוס' ב"מ (דף ע"ב) ד"ה שטר"י כו' שהקשו מוקדמין למה צריף לגזירה שמה יגבה כו' הא העדים פסולים דהקדימו בשקר ותיקרו פגון שהעדים אומרים טעינו בשיפורה דירחא בין מלא לחסר ולא מיפסלי ועי' לקמן בפ"י סי' מ"ג ס"ק י"ט שהצריף דבכה"ג אפי' כתי' יוצא ממקום אחר נאמנים ולדברי מהרש"א הא בהונו אין נאמנים לומר טעינו בין מלא לחסר ומוציאין אותן לקטלא וכלי הנזמה פשאומרים פן יהיו נאמנים להכשיר עצמן דבר זו אין בו ממש פלל עכ"ל התנאים (הג"ה ולפמש"ל דבד"מ שא"צ דו"ח מודה מהרש"א לק"מ קושיות התנאים מהא דשט"ח המוקדמים עכ"ה) הנה בירושלמי פ"י דשביעית הובאה ברבינו שמשון בשביעית פ"י מי מודיע כו' ע"ש בהר"ש ויש לפרשו בג' אופנים הא' דמייירי בשכת"י יוצא ממקום אחר ואפ"ה מהימנו לומר ע"ז לא חתמנו ואף שלא אמרו שהטעות בין מלא לחסר רק אפי' מחשונן לכסלו וכה"ג ונהש"ף בס"י מ"ג סקי"ט פתב שהיא סברת הרנ"ה ובעל התרומות ריש שער נ"ו ועי' במהרי"ט ח"י"ד ססי' כ"א שהפ"י דאינו מדקדק על הזמן וכ"ד רבינו שמשון בפ"י המשנה פב"ת: דשביעית וכיון דנאמנים על להרע השטר לומר שהוא מוקדם כ"ש דלא נפסלו לעדות עי"ז ועוד דאל"כ ה"ז משני נפשיה רשע ואין אדם מע"ר הב' דמייירי בשכת"י יוצא ממקום אחר ואפ"ה מהימנו לומר ע"ז לא חתמנו אף דוקא פשאומרים שטעו בין מלא לחסר ועי' בבעה"ת ריש שער נ"ו שעם היות זה הטעות אינו יכול להיות רק על יום א' לבד אף יוכל להיות שמה נמשך טעות להיות השטר מוקדם שנה שלמה פגון שעמד המלך ביום למ"ד של אדר כו' ע"ש אבל אם אומרים טעינו בין חשונן לכסלו וכה"ג לא מהימנו פלל ונהש"ף שם פי' דהכי ס"ל להתוס' וקרא"ש וישאר פוסקים הג' י"ל דמייירי בשאין כתי' יוצא ממקום אחר ואומרים טעינו אפי' בדבר שאין מצוי לטעות כ"כ והוא שיטת הרמב"ן שבר"ן רפ"ק דר"ה וכ"מ בחי' הר"ן, פא"נ (דע"ב) וכ"מ בחה"ר רפ"ק דר"ה וכל זה לפירוש הירושלמי שעה"ח עהש"ט הן המודיעים שהשטר מוקדם אבל בתנאים סי' מ"ג פי' דיש עוד אופן שנוכל לידע שהוא מוקדם גם מעצמנו וכ"מ בפ"י שם ואז החקירה למה לא נפסלו עידי השטר דהא גובה מבני חרי וע"ז נצטרף ג"כ לתרץ דאומרים ע"ז לא חתמנו דהיינו טעינו ויש בזה ג"כ ג' אופנים הנ"ל ועי' בר"ש פ"י דשביעית תירץ בענין אחר לגמרי ובתשו' הרשב"א ח"ג סי' ח' השיג עליו ואין מוכרח פי' מ"ש ואנו תמהין עליו דמ"מ הרי חתמו שגר י"ל דס"ל להר"ש דשגר שאין ממנו שום נפקותא לא נפסלו העדים עי"ז שהרי אין זה עדות שגר מאחר שאין זה עדות לפי דעתם שמה לא יומשך שום נפקותא פלל לכן אין זה עדות שגר וקצת ראיה מב"ק פ"ק מרובה (דע"ג ע"א למ"ד מכאן ולהבא

הוא נפסל לא נפסל אף שהעיד שקר גמור כו' ע"ש וכ"ש שקר שאין ממנו נפקותא פלל וצ"ע מהא דר"ה פ"ב (דכ"ג) גבי שלש קומות כו' והנה לפ"ז הנה לשטה הא' שביארנו אין מקום פלל לדברי התנאים דהתם שאני דעה"ח עהש"ט נאמנין לומר ע"ז לא חתמנו דלאו אפולה מילתא קא מסהדי וכדפלי מהרי"ט בתשובה הנ"ל והא דאמרי' בכתובות (י"ח ב' וכו') הני מילי על פה כו' והא אר"ל עה"ח עהש"ט כו' היינו שאין חוזרין ומגידין לעקור השטר לגמרי משא"כ לומר טעות בזמן הנה נאמנים פינו דניתן לכתוב מזמן שני משא"כ בגדון דמהרש"א שהעידו בפה מלא אינו ענין לדין הירוש' והמשנה דשביעית הנ"ל שיהיו נאמנים לומר טעונו וכן לשטה הג' אינו ענין לדינו דמהרש"א אמנם דברי התנאים הם לפי השטה הב' שנתבאר והנה לפ"ז נראה מוכח דלא די שהעדים נאמנים להכשיר עצמן ע"י זה אלא ג"כ להעמיד עדותן שהרי השטר פשר לגבות בו מבני חרי לכמה פוסקים וכיון שכן ה"ה בדינו דמהרש"א ולא די שהעדים אינם נעשים זוממין אלא י"ל שנאמנין ג"כ לקיים עדותן והתימא על התנאים שלא השיג אמהרש"א רק ע"ד שהעדים אין נעשים זוממין ושאין מוציאין אותן לקטלא כו' וה"ל לומר ג"כ דמהתם מוכח שגם עדותן אינה מתבטלת אף י"ל דנדאי בין אם נאמר הפי' בדברי התוס' כמ"ש המש"ך סי' מ"ג סק"ט בתחלה דמייירי שעדים אחרים מעידים שהשטר מוקדם וע"ז הקשו התוספות וא"ת איהו העדים שבשטר פשרים כו' והלא חתמו שקר והקדימו הזמן ורצונו לומר א"כ איהו גובה מזמן שני לרבנן על ידי השטר וע"ז תירצו דהעדים לא נפסלו שיוכלו לומר טעונו בשיפורא דירחא וא"כ לפ"ז י"ל דע"כ אותן העדים שמעידים שהשטר מוקדם הם אומרים ג"כ שהמעשה אמת דאל"כ מנלן להם לידע שהוא מוקדם חיישינן שמא איחרוהו כדפלי בבעה"ת ריש שנ"ו אעכצ"ל דמעידין שהיו בשעת המעשה ועי"ז יודעין שהשטר מוקדם א"כ לפ"ז שוב אתי שפיר דה"ט דגם עדות עידי השטר קיים פינו שאותן המעידים שהוא מוקדם מעידין ג"כ שהמעשה אמת משא"כ בדינו דמהרש"א פנ"ל ובין אמנאמר כמ"ש המש"ך א"ח"פ ונ"ל פשתירצו התוספות והרא"ש שאומרים שטעו בעיבורא דירחא יכול להיות דמייירי אף פשהם עצמם אומרים שהשטר מוקדם עכ"ל י"ל דהתם היינו טעמא שנאמנים לקיים עדותן מפני שלא הוכחו מעדים אחרים פלל רק הם עצמן נתנו לב לזקדק ולזפור שטעו והקדימו הזמן וכיון שהוא טעות המצוי והם מעצמם לבד נתנו לב ע"ז ע"כ נאמנים להכשיר עצמן וגם לקיים את ענין העדות אבל אם היו מוכחשים מאחרים על הזמן ואותן האחרים לא היו מסייעין אותן שהמעשה אמת י"ל שלא היו נאמנין עכ"פ לקיים העדות ואין משם הכרח גמור לומר שבדינו דמהרש"א שהוזמו העדים יהיו נאמנים לומר טעונו אף גם לקיים העדות וחילוק זה שחילקתי בין הוכחו מעדים אחרים או שזפורו מעצמן יש זכר לדבר מהדין הנזכר בש"ע ח"מ סי' ע"ט ס"ג וע"ש סי' פ' הכחישוהו עדים כו' רק לפמ"ש התנאים עצמו סי' מ"ג סק"ז ונ"ל דהם לא שאלו במה יודע שמוקדם דאייירי שנודע כמו בעובדא דריב"ש כו' התוס' והרא"ש לא שאלו שאלת הטור במה יודע כו' די"ל דנתבאר בעדים פנ"ל רק השאלה א"כ עדיו נפסלים וע"ז תירץ דנאמנים לומר טעונו בשיפורא דירחא עכ"ל א"כ לפירושו מוכרח סתירת דינו דמהרש"א שעדים שהוזמו נאמנין לומר טעונו בשיפורא דירחא אף לקיים עדותן דהא לפי התנאים נודע לנו שהשטר מוקדם ע"י עדים אחרים והם אינו מעידין שהמעשה אמת ועכ"ז נאמנים עידי השטר לומר טעונו ועדותן שבשטר

קנינים ואע"פ שפירושו בהתוס' ורא"ש אינו מןכרח כלל גם בבעה"ת שנו"ו משמע דא"א לידע ע"י אחרים שהשטר מוקדם ע"ש מ"מ י"ל שדינו נכון לומר פן בד"מ עכ"פ אכל לא בד"נ וראיה מהש"ס רפ"ד דסנהדרין בשטר שזמנו כתוב באחד בניסן בשמטה ובאו עדים ואמרו היאך אתם מעידין על שטר זה והלא ביום פלוני עמנו הייתם במקום פלוני שטר כשר ועידו כשרים חזישינו שמה איחרוהו וכתבוהו וכ"פ בש"ע סי' ל"ד סעיף ט' הרי מספק תולין להכשיר את השטר מעצמינו אף בלי העדים ולכאורה מזה קושיא על מהרש"א (הג"ה).

כבר כתבתי ש"ל דגם מהרש"א יודה לזה עכ"ה). א"כ כמ"כ כשנמצאו עדים מוכתשים בזמן ההלונאה והם אומרים שטעו בשפורא דירחא פיון שהיא טעות שמצויים העדים לטעות בזה א"כ כמו שנאמנין להכשיר עצמן עי"ז כמ"כ יהיו נאמנים לקיים עדותן ומה שיש לפקפק דשנים אינו נאמנין לומר טעינו עיין בשער המלך הל' עדות שדחה זה ובס' אשל אברהם פ"ק דפסחים ונמצא לפ"ז בנדון זה ג"כ י"ל שנאמנים ר' שמאי ודעימיה לומר טעינו במה שהעידו תחלה ששני השנינים הסורים היו בשורה הסתתונה פי הן בשורה העליונה.

פי שהוא ג"כ טעות המצוי כמו בין דיוטא עליונה לתחתונה ונאמנין ג"כ לקיים עדותן אהטב"ע. דכמו שמספק תולין להכשיר את השטר כמו כן מפני ספק זה ש"ל שטעו בדבר המצוי לטעות יש להכשיר את עדותן הראשונה על הטב"ע הג"ה.

ואף אם לא אמרו בפירוש טעינו יש לתלות מעצמינו שטעו כמו חזישינו שמה איחרוהו פנ"ל סוף סעיף ד' בהגה"ה: ועוד יש למצוא ראיה לזה משו"ת ה"ר"ן סי' מ"ז (ד"ה ובנדאי לפי) אע"פ שזה (המעיד שמת) אמר שהיה שמו אברהם ואלו אמרו שהיה שמו שמואל (ואינו מעידים לא אם חי לא אם מת) אין זו הכחשה פוסלת עכ"ד ונהרי ראיתו מדין עדים המכחישים זא"ז בבדיקות דכשרים לד"מ אינה ראיה גמורה דשאני התם שהמכחיש מסייע ג"כ שגוף המעשה אמת.

משא"כ בדינו דה"ר"ן שהמכחישים ששמו אברהם אינם מעידים שמת וא"כ העד המעיד שמת נמצא מוכחש בבדיקות משנים והם אינו מסייעים שעדותו אמת ועכ"ז ס"ל לה"ר"ן מסב"ר דאין זו הכחשה פוסלת ושאין לחלק בין נד"ז לדין עדות המכחשת זא"ז בבדיקות כמ"כ י"ל בנ"ד שהוכחו העדים בדבר שמצויים לטעות בו שאינו הכחשה פוסלת לגוף המעשה אף אם המכחישים אינו מסייעים אגוף המעשה בשגם ש"ל דכמו שה"ר"ן שם קרא הכחשה דשמו הכחשה בבדיקות פיון שלא היה לבעלה אח אחר ע"ש: כמ"כ י"ל דהסי' דשינינים נקרא ג"כ רק בבדיקות פיון שבלעדם העידו: על הפרה גמורה על טב"ע בצורתו וגופו מיהו יש להעיר על דין ה"ר"ן כי נתבאר לעיל אות ב' איך מסוגיא דשבועות (דמ"ח) מוכח דעדות המכחשת זא"ז בבדיקות דגובה הלכנה פסולי' להצטרף לעדות אחרת.

וא"כ י"ל דהא דקיי"ל עדות המכחשת זא"ז בבדיקות כשרה בדיני ממונות צ"ל שהוא ע"ד שהקלו בד"מ בא' אומר מאתים וא' אומר מנה שמקבלין עדותן על מנה. וה"נ פיון דשניהם שנים בגוף העדות אע"פ שיש הכחשה בבדיקות ה"ל כהכחשה דמנה הב' שאינה פוסלת במנה הא' וא"כ י"ל דהיינו דוקא מטעם דזה המכחישו במנה הב' או בהבדיקות

מסייעו במנה הא' או בגוף העדות מש"ה דוקא מקבלין עדותן אגוף העדות או אמנה הא' משא"כ בנדון הר"ן דזה שמכחישים אותו שני עדים בהבדיקות אינו מסייעים אותו אגוף העדות מנ"ל להקל בזה ובפרט בדדיקות אלו שבנדון הר"ן איך היה שם היבם הוא בדיקות שבפיקר העדות בכמו ערך בדיקות דכמה היה גובה הלבנה לעיקר העדות דראית הלבנה: ח גם יש להעיר על ההיתר שכתבנו שר' שמאי ודעימיה נאמנים לומר טעינו פי הטעות הוא בדבר שמצויים העדים לטעות בו וה"ל כמו שנאמנים לומר טעינו בשיפורה דירחא כו' דנראה שאין ללמוד מסברא לומר דטעות זה מצוי כמו שיפורה דירחא לפ"ד הריב"ש בתשובה סי' שפ"ב בשטר חליצה שכתוב בו בשנת ק"ד לאלף הששי והיה להם לכתוב קל"ד והיה מוכח שהוא טעות שבשנת ק"ד עדיין לא נולדה היבמה ופסק דעדים העידו שקר בהזמן ואין תולין בטעות וכיון שכן א"א להתירה ע"י עדות זה והובא בסמ"ע סי' מ"ג סקי"ג וכתב הסמ"ע בשמו דאפי' העדים אומרים טעינו אין נאמנים דאין רגילות לטעות בהכי וכ"ה באמת בהריב"ש שם דלא פתומים.

והתומים שם הק' על הסמ"ע ודעימיה' שפסקו בהריב"ש ואמאי לא פסקו בדברי רבו הר"ן בתשו' סי' ע"ז דהשיב על זה דתלינו בטעות שהעדים טעו בדבר שהם עשויים לטעות כו' ע"ש ולפעד"נ דמפסק הש"ע סי' מ"ג סעיף ט' והוא ע"פ תשובת הרשב"א ח"ג סי' ח' שטעו מן שנת נ"ח על נ"ז וגם נתנו טעם שהטעות היה שכיח מפני שכתבו השטר בתחלת שנת נ"ח והם היו מורגלים לכתוב בחדש אלול בכתבם שנת נ"ז כמו שכתבו בכל השנה שעברה ע"כ נפל הטעות לכתוב פן גם בתחלת נ"ח וזה לכאורה דבר שעשוי לטעות ביותר מהנדון דהריב"ש הנ"ל פיון שיש אמתלא ע"ז שהיו מורגלים כו' (וכמו דקיי"ל סירכא נקט נאמאי גבי למען ירבו וכו' וגבי טל ומטר כו') וגם היה הוכחה גדולה מתוך השטר שהוא טעות פמבואר בהתשו' ובש"ע ממ"ש חתנו וגם החתום היה גברא רבא בתורה ובחסידות והביאו ראיה מהא דרב עיליש גברא רבא הוא פא"נ ותלינו מה"ט שבהקשר נעשה העסקא והשטר ועכ"ז פסק הרשב"א שאין כ"ז מציל מלפסול השטר ועי' שם בהתשו' דהפ"י דאמרי' שהעדים הקדימו הזמן בכוונה ושקר העידו וז"ל ויענין הנדון שלפנינו דהיינו שטר המתנה המוקדם ממש דליכא חז מהנהך אנפא דכשרותא דסהדי דכתובנא (ר"ל שלא היו אנוסים מחמת נפשות וכדומה ע"ש) ודאי השטר פסול ואין עושין ע"פ עדותן זו של עדים אלו כלום עכ"ל ועי' בתומים שם סק"י שבניאר זה משום דנפסלו העדים ע"י הקדמה זו לכן אין מאמינים להם כלל וע"כ א"י לכתוב שטר אחר ע"ש והרי דבריו אלה מפורשים בהדיא פדעת הריב"ש ולא פהר"ן דכמו שלא האמין להם הרשב"א על גוף המעשה שהמתנה אמת ולכן א"י לכתוב שטר אחר והיינו משום דס"ל דלא תלינו בטעות ואע"פ שהיה גברא רבא כו' ומוכח כו' פנ"ל וא"כ שקר העידו ונפסלו לעדות כמ"כ ממש בנדון דהריב"ש נפסלו להעיד ואין מאמינים אותם כלל שחלצה זאת ולכן תמה אני על תמיחת התומים על הסמ"ע וא"כ להרשב"א והריב"ש צ"ל דלא דמי טעות הנ"ל לטעות שבשיפורה דירחא דנאמנים העדים לומר טעינו דרובא דעלמא עבידי דטעו בהכי משא"כ בטעות הנ"ל אף שנתנו טעם שהיו מורגלים כו' לא תלינו בהכי וא"כ לפ"ז ג"כ בנד"ז י"ל ודאי דטעות זה משורה עליונה לשורה תחתונה לא שייך לומר עליו שהוא טעות המצוי טפי מהטעותין הנ"ל דבנדון הרשב"א והריב"ש ועכ"ז לא תלינו בטעות רק בשקר ואע"פ שהיה גברא רבא פנ"ל וכיון שכן שוב אין

עושין ע"פ עדותן זו של עדים אלו פלום כמ"ש הרשב"א והריב"ש ואף אם חונרים ומעידים על הטב"ע כמבואר בדברי הרשב"א והריב"ש: שפא תאמר הא אדרבה בהריב"ש עצמו מבואר דכה"ג טעות המצוי כמ"ש בתשובה סי' רס"ו ונ"ל אבל בהכחשה בתקירות לכ"ע פסולה ואפי' בדיני ממונות ואע"ג דא' אומר בדיוטא העליונה ואחד אומר בדיוטא התחתונה אמרינן התם מעשה הנה וצירף רבי עדותן אע"ג דבאיזה מקום הוי מתקירות התם הוא משום דכיון דתרונויהו אמרי בדיוטא בין עליונה לתחתונה לא דכירי אינשי עכ"ל הרי בהדיא דבין עליונה לתחתונה לא דכירי אינשי ולכן מכשירין עדותן אף בתקירות וא"כ י"ל דהוא כמו טעות בשפורה דירחא דכשר בהכחשה בתקירות אף באמת הטור ח"מ סי' ל' פי' דטעם דצירף רבי עדותן הוא משום דהוי הכחשה בבדיקות ולא בתקירות וכך מבואר בהרמב"ם פ"ג מהל' עדות ובש"ע ס"ל ס"ב וא"כ אין מזה ראיה דהוא טעות המצוי רק שאין הכחשה פוסלת בזה פינון שאינו מהתקירות רק מהבדיקות וכמו שאין הכחשה דמנה שחור ומנה לבן פוסלת אף אפי' לשיטת הריב"ש דהוי הכחשה בתקירות ועכ"ז צירף רבי עדותן משום דבין עליונה לתחתונה לא דכירי אינשי מ"מ י"ל בפשיטות דנדאי לא הגיע זה לגדר טעות המצוי דשפורה דירחא דהא מוכח בהדיא בגמרא דלא הקילו פן רק בד"מ ולא בד"נ וכמו דאתמר התם בקולי דד"מ וכ"פ הרמב"ם וטוש"ע דדוקא בד"מ מקילים פן ואילו הנה טעות זה מצוי כמו הטעות בשפורה דירחא הרי אפי' בד"נ הנה ראוי להקל פן וא"כ מדוע אמרו זה רק בד"מ לבד אבל בד"נ עדותן בטילה ואין לדחות דלעולם הטעות בזה מצוי ממש כמו בשפורה דירחא והא דאין מקילין בזה בד"נ משום דבד"נ אין מקילים אפי' בטעות המצוי כשפורה דירחא רק כשיש עוד סיוע שהנה טעות דהיינו ע"י שאח"כ פינונו ליום השבוע כדמשמע לכאורה בדברי רש"י פ"ק דפסחים (די"א ע"ב) ד"ה אחד אומר במ"ש וכיון דהשוו שניהם כו' ע"ש משא"כ גבי טעות דדיוטות אע"ג דהטעות מצוי פינון דליכא סיוע כזה משום דהשוו כו' מצילין אנו את הנפש דהא בתוס' שם ד"ה זה ידע וכן בסנהדרין (דף מ"א ע"ב) מבואר דמוכח מהש"ס דמצד דאזלינן בתר רובא בד"נ מה"ט לחוד תלינן בהטעות רק דמשום מה נפסיד כו' ע"ז מסייע הסיוע ממה שפינונו ליום א' מימי השבוע וגם כ' דאל"כ הוי פחוזר ומגיד כו' ע"ש ועוד דהא טעות בשפורה דירחא וטעות דשעות נשנו בגדר אחד בהמשנה פרק ה' דסנהדרין ובאחד אומר בשני שעות ואחד אומר בשלש שעות ליכא סיוע מצד אחר ועכ"ז אין מבטלין עדותן ותלינן בטעות וא"כ עכ"פ צ"ל דטעות בין דיוטא עליונה לתחתונה לא הגיע לגדר הטעות בין שני שעות לשלש ושוב י"ל ג"כ דלא דמי ג"כ לטעות דשפורה דירחא וזה אמת ונדאי לפי התוס' (ועי' לעיל אות ו') ועי' עוד בחי' הר"ן פרק בן סורר ד"ה לימא הני דוקא וא"כ לפ"ז מש"ה דוקא בד"מ הקילו לתלות בטעות בין דיוטא עליונה לדיוטא תחתונה משא"כ בד"נ משום דאין זה טעות דרובא דעלמא כו' וכיון שפן יש לנו לומר דלא הקילו פן גם בד"מ אלא דוקא בא' אומר בדיוטא עליונה וא' אומר בדיוטא התחתונה דכיון שהמכחישים זא"ז על המקום שניהן מעידין שההלונאה אמת ע"כ מתיימין עדותן דמקום שבאה ההכחשה מהתם בא הסיוע שהמעשה אמת משא"כ כשהמכחיש מכחיש ואינו מסייע י"ל דאף בד"מ כה"ג לא תלינן בטעות ודוגמא לזה הוא מ"ש התשו' עה"ג סי' ס"ז ובס' עצי ארזים ובמרה"צ דלמ"ד הכחשה בתקירות כשרה בעדות אשה דוקא כשהמכחיש מעיד ג"כ שמת אבל אם

מכחישו בחקירות ואינו מעיד שהמעשה אמת בטלה עדות המעיד שמת שהוכחש בחקירות וה"ז ממש החילוק שבין דיוטא עליונה ותחתונה שבהריב"ש דהתם המכחישו מעיד ג"כ שהמעשה אמת מש"ה תלינן בטעות אבל בנד"ז שהוכחשו משורה תחתונה לשורה עליונה אם אותו המכחיש אינו מסייע שהטב"ע אמת י"ל דלא תלינן בטעות ול"ד לשיפורה דירחא וכו' דלא עדיף טעות פנה מהטענות דבנדון של הרשב"א ח"ג סי' ח' ושל הריב"ש סי' שפ"ב דלא תלו בטעות אע"פ שלדעתו לא נגרע מערך דיוטות וכמש"ל שהיו רגילין משנת נ"ז לכתוב פן כו' ועכ"ז אינו מציל כו' פנ"ל והנה בתשו' הרשב"א שם הביא מה שהמכשירים הביאו ראיה מהא דרב עיליש ונ"ל וגם מה שהבאת ראיה היא דרב עיליש ולומר שכל שהוא גברא רבא תלינן בו דגברא רבא לא עביד איסורא אין נ"ל ראיה לתלות בטעות מה שהוא מפורש שאינו האמת ואי אפשר לאוקומי כמו שכתב בשטר אבל היא דרב עיליש אפשר לפרושי כו' עכ"ל אח"כ כ' וגדולה מזו אמרו פאד"מ חיישינן שפא איחרוהו וכתבוהו לפי שאפי' באפוקי ממונא מכשירים את העדות מספק כו' עכ"ל.

הנה ס"ל דלתלות בטעות מן שנת נ"ח על נ"ז גרע יותר מהא דתלינן דאיחרוהו וכתבוהו אף שיש אמתלא טובה על הטעות מן נ"ח על נ"ז וא"כ לפ"ז אנדא לה ההיתר שכתבתי לעיל סוף סעיף ו' וכן הריב"ש סי' שפ"ב ס"ל דאיחרוהו וכתבוהו עדיף לתלות בו מבטעות ע"ש בד"ה יבמה אחת מגלילותנו: טמיהו כ"ז לדעת הרשב"א והריב"ש הנ"ל אבל לפ"ד הר"ן בתשו' סי' ע"ז דס"ל דטעות הנ"ל מקל"ד לק"ד ה"ל טעות המצוי ולא נפסל השטר חליצה א"כ י"ל כמ"כ בטעות דנד"ז דה"ל בטעות דדיוטות נאמנים העדים לומר טעינו והא דבד"נ לא תלינן בטעות בדיוטות י"ל דס"ל כפרש"י דפסחים הנ"ל מיהו בחידושי לא משמע פן אלא פהתוס' וצ"ל דס"ל דנקא בד"נ בעי' שיהי' הטעות מצוי כ"כ עד דרובא כו' ולא בד"מ מיהו ק' מנ"ל זה וצ"ל מדיוטות וא"כ לפי הרמב"ם וטור הנ"ל אין ראיה לזה עוד י"ל דהר"ן ג"כ לא הקיל פן רק לתלות טעות בשטר משום דבזה יש מקילין יותר עיין לעיל אות ו' באופן הא' שבפני הירושלמי וכו' משום ש"ל ע"ז לא חתמנו ולא העידו ע"ז כלל אבל במה שהעידו בפניהם אפשר ס"ל ג"כ דאין נאמנים לומר טעינו אא"כ הטעות מצוי ע"ד שיפורה דירחא כו'.

ובתשו' הר"ן ססי' ל"ד משמע להקל בכה"ג דנד"ז שיוכלו לחזור ולומר טעינו ע"ש דמבואר דאינו מחלק בין עדות שבשטר לעדות שבע"פ וכן כל גדולי צרפת שבתשו' הרשב"א שם משמע ס"ל דלא נפסלו העדים כלל רק הרשב"א לבדו פסל השטר משום שהעדים נעשו פסולים כ"כ שם רסי' ד' וסי' ח' ד"ה ועוד קיי"ל וכל יסודו מדברי התוס' פא"נ (דע"ב) בקושיותם אבל קשה ההיא דשט"ח המוקדמים היא העדים פשרים כו' ע"ש ולא ידעתי בנדון שלו שיש טוב טעם לתלות בטעות מן נ"ח על נ"ז מטעם שהיו מורגלים לכתוב נ"ז כו' ה"ז טעם חזק כמו גבי טל ומטר תוך שלשים יום אם מסופק אם אמר מחזיקין שאמר כמו שהיה מורגל במבואר בטור א"ח סי' קי"ד ובב"י שם שהוא מבואר פן בירושלמי וה"נ דכונתה וא"כ אטו גרע זה מקוברי המת ביו"ט ראשון דלא נפסלו לעדות משום דתלינן שטעו בדין וסברי דמצוה קא עבדי פ"ג דסנהדרין (דכו"ס ע"ב) וע"ש ובתשו' הריב"ש סי' שי"א הביאה הב"י בח"מ סי' ל"ד ומיהו ההוא דהנהו קבוראי פז"ב אין נראה שרוב העולם יטעו בזה אלא פינון שאפשר לתלות תולין כו'

ושכ"כ הרמב"ם יעו"ש וגם מצינו ענין אחריות טעות סופר הוא סמכו לתלות בעצמינו שבוודאי היא זה טעות וגם אם תלינו דאיתרוהו וכתבוהו אף שכלי תירוץ זה יש פאן הזמה מתרצים אנו מעצמינו דאיתרוהו איד לא נתירץ בטעות הנ"ל שטענו מן נ"ח על נ"ז וזהו טעם הירושלמי לפי הרנ"ה והר"ש פב"ת דשביעיתגבי שטר מוקדם שהעדים עצמם נאמנים לומר שהוא מוקדם אף שכת"י יוצא ממק"א ונאמנים לומר ע"ז לא חתמנו ר"ל שלא דקדקו בהזמן ואף שאין להם אמתלא כמו מן נ"ח על נ"ז הנ"ל וכ"ש שלא נפסלו העדים ע"ז וכמש"ל ס"ו והרשב"א בתשו' הקשה לנפשי' בסי' ח' וז"ל וא"ת פיון דמוקדמין ממש פסולין לגמרי משום דהעדוהו רשעים הן א"כ מאי מקשה הש"ס פא"נ (דע"ב א') מוקדמין אמאי פסולין נהי דלא גבי מזמן ראשון ליגבי מזמן שני יתירץ בפשיטות דמייירי במוקדמין כפשוטו ומשום שהעדים פסולין ותירוצן דוחק גדול ע"ש אבל לדברי הרנ"ה ורבינו שמשון אתי שפיר דאף שמיירי במוקדם ממש לא נפסלו העדים ובשט"מ בב"מ פ"ק א"נ שם הספ"מ ג"כ דמייירי הירושלמי אף בשכת"י יוצא ממקום אחר אלא דפי' דמייירי בדבר שאפשר לתלות שהעדים יטעו בו ונראה מדברי ש"אין ר"ל שהוא טעות דרובא דעלמא יטעו, בהכי אלא שאפשר לתלות בטעות ודוגמת מ"ש הריב"ש על טעות דהנהו קבוראי כו' פנ"ל וכתב שכ"ד הרנ"ה והעיטור ורב האי גאון והרמ"ך וכ"נ דעת הר"ן בתשו' סימן ע"ז בטעות מן מאה ושלשים וארבעה על מאה וארבעה דחשוב אצלו טעות שהם עשוין לטעות ובוודאי אין נראה שרוב העולם יטעו בזה כשיפוצא דירחא רק שאפשר לתלות בטעות.

לכן פשוט ליה שלא נעשו פסולין ע"ז ונדון דשו"ת הרשב"א הנ"ל עדיף שהרי היה שם אמתלא נכונה פנ"ל וגם העד הי' מוחזק בחסידות טובא ומ"ש שאינו מציל על השני הנה ככה"ג שגם על עדים פשוטים יש לומר דתלינו בטעות אזי סברא הוא שזה המוחזק בחסידות יעיד גם על חבירו כמו שמצינו פן בגמ' פ"ק דגיטין (דף יו"ד ע"ב) אי לא דכותי חבר הוא וע"ש בתוספות מה שהקשו דא"כ השטר מתקיים ע"י עד אחד וכ' וי"ל דאין לחוש כו' וה"נ י"ל פאן: ונמצינו למדים מכל הנ"ל לנד"ז דהעדים שהעידו בטולפון ור' שמאי העיד בזלאטאפאלי שהפירוהו בטב"ע ושני שינייים התחתונים לא היו לו אם הוכחו על סימני השינים מהאשה והח"ק.

והאשה ודאי יכולה לפסול עדות שהם לזכותה וא"כ אם האשה אינה מעידה שהטב"ע אמת דהיינו דחזית' ג"כ לא לתר והפירה שזהו בעלה. וכגון שלא ראתה אותו כלל והח"ק לכאורה ג"כ אין מעידין ע"ז רק על הסי' פי בגב"ע לא נז' עדותם כלל על הטב"ע וגם אם הח"ק מעידין היה אחר דאשתיה טובא.

וא"כ אם באנו להמשיך ההיתר רק מטב"ע של ר' שמאי ודעימין' ע"ז י"ל דלהרשב"א ולהריב"ש אין עושין מעשה להתיר ע"פ עדותן של אלו העדים כלל פיון שהוכחו מפי האשה בהסימנים שוב אין מאמינים להם גם על הטב"ע.

דלהרשב"א והריב"ש אין תולין כה"ג בטעות אא"כ אותו המכחישו מסייעו על גוף העדות פנ"ל הא לאו הכי לא תלינו בטעות כ"א בעדות שקר וכמו שאם הוכחו בזמן נפסלו לגוף העדות כמו כן כשהוכחו בהסימנים דהוי גוף העדות ג"כ ועיין לעיל אות ב' דמוכח מסוגיא דשבועות (מ"ח) דאפילו ע"י שקר בבדיקות דלא דייקי בהו נפסלו

לעדות וכ"ש ע"י שקר בגוף העדות ואף אם האנשים גברא רבא ויראי שמים ודעתנו נוטה שנדאי לא שיקרו כלל אף כבר כ' הרשב"א שאין כ"ז מציל וכו' והיינו משום דדין התורה בכה"ג לחוש לשקר כיון שאירע שגיאה בדברי העד תו אין זה עדות וכמו דנוגע אינו נאמן אף אם הוא איש פשר דברור לנו שאינו משקר מ"מ מדת חכמים הוא כן.

ומה שחזרו והעידו בבלאזור וסמילע בשינוי ממה שהעיד ר"ש בפניכם ובטולפון אינו פלום דכיון שהגיד כו'. ומה שאומר ר' שמואל שהסופר טעה בטולפון הנה כיון שהסופר אינו אומר שטעה לא מחזקינו ליה בטעותא עיין קצה"ח סי' מ"ג סק"ג ועוד דה"ל חד לגבי תלמא הב"ד דטולפון מקבלי עדות ואיך יהיה נאמן להכחישם או לומר עליהם טועים אדם ור' ליב הוא דודו וה"ל פחד וגם ר"ל לא אומר שהסופר טעה ועי' תשב"ץ ח"א סי' א'.

דס"ל דב"ד נאמנין יותר אפילו משני עדים ע"כ אם ב"ד דטולפון מעידים בגב"ע כמו שנקתב בהגב"ע תו אין דבריהם של ר"ש ודודו ר"ל האחרונים פלום מיהו כ"ז אם גם האשה מכחשת אותם על הסימנים או שידוע פן מכל העולם המפירים את בעלה אבל אם אין פן רק שהח"ק לבד מכחישים אותם ע"ז.

א"כ כיון דתרי ותרי גינהו לכן אם לא היו חוזרים ומעידים פן לא היה נפסל עדותם על הטב"ע כדאמרינן פחז"ה (דף ל"א ע"ב). במאי דאתכחוש אתכחוש במאי דלא אתכחוש לא אתכחוש ונאמנין על עדות דאבהתי אע"ג שהוכחשו על עדות החזקה וה"נ נאמנים על עדות הטב"ע אף שהוכחשו על עדות הסי' משא"כ כשהאשה מכחישתן ל"ל הכי דהיא נאמנת לפוסלן לגבי דבר שהוא זכותה וכ"ז לדעת הרשב"א והריב"ש אבל לדעת הרבה פוסקים כל שאפשר לתלות שטעו בזה לא נפסלו העדים ע"ז פנ"ל ותלינו בטעות אף שלא הגיע לטעות דשיפורא דירחא ודומיא דאמרינו חיישינן שמא איחרוהו וכתבוהו פנ"ל וא"כ גם בנד"ז לא פסלינו העדים אף אם האשה מכחישתן לומר שהיו בשורה עליונה תלינו דטעו ועדותן על הטב"ע פשר ואף אם נדון זה לספק מחמת פלוגתא דרבנותא הנה בעדות אשה] יש לסמוך על המקילים דהא גם פסולי עדות דרבנן נאמנין ועד מפי עד נאמן וגמל"ת נאמן ע"כ אין להחמיר כ"כ כהרשב"א והריב"ש: י ועוד אפשר לומר דל"ד נד"ז להגדון דהרשב"א וריב"ש שחששו עי"ז לשקר לגמרי דהא הפרת הנטבע הוי מלדעל"ג שיובא לקבר וגם מסתמא הי' בפני המון רב א"כ אין לחוש לשקר בזה שיאמרו על איש אחר שהוא ר' יעקב בעל הכפר וזה עדיף מכל המלדעל"ג שפש"ס.

והוי קרוב לנדון דתשו' הרא"ש פל"מ"ה סכ"ד דאמר שממ"נ טעה כו' משום דהתם לא שייך לחוש לשקר לגמרי כיון שזה ידוע שנתגרשה וה"נ א"א לומר שהענין שקר לגמרי שיהי עכ"פ ידוע ומפורסם שר' יעקב נטבע והעלוהו וקברו מוכיח עליו וא"כ איך יאמר ר' שמאי המוליכו לקבור על אחר שהוא ר' יעקב והלא יוכחש מהח"ק שמסתמא מפירים אותו וכן בפני האדון וגוים שהיו כשהעלהו א"כ א"א פאן לחוש לשקר ול"ד לנדון דהרשב"א שעש"ית השטר אינו מלדעל"ג וכן החליצה וע"כ חששו לשקר וכו' אבל ה"א י"ל שאין לחוש לזה כלל.

הג"ה ומצינו שסמכו על דמירתת דילמא מכחיש ליה אף באיסור א"א דתנן פ"ג דקדושין משנה ז (דף ס"ג ב') קדשתי את בתי ואיני יודע למי קדשתי וכו' אהד ואמר אני

קדושתיה נאמן ואע"ג דיש לחוש דילמא יצרו תוקפו עכ"ז נאמן אף לכנוס משום דלא חציף כו' ומירתת דילמא יכחישנו האב וכש"כ ה"א דאין אדם חוטא ולא לו וגם מירתת שייכחישוהו פל העולם דנדאי אין לחוש לשקר בהטב"ע עכ"ה.

וכיין דל"ח לשקר רק לטעות וא"כ ה"ל פנדון דשו"ת הרא"ש הנ"ל דתלינן הטעות בהסימנים וכמש"ל אות ג' ונשאר ההיתר ע"י הטב"ע. ומ"מ אין זה מוכרח דה"א נולד החשש לחוש לשקר משום השגיאה שנגמץא בדבריהם בהסימנים דמתוקינן וששקרו בהו וע"ז ליפא הוכחה ממלדעל"ג הנ"ל.

ד"ה העידו על הסי' אח"כ וכיין בהסי' מחזקי' וששקרו י"ל שאין סומכין על עדותו אף בהטב"ע אף דעדיף משאר מלדעל"ג וכעין מ"ש בהריב"ש סי' קנ"ה פההיא דקדשו ב"ד את החודש כו' מ"מ ה"תם ג"כ אין נאמן רק ע"א פשר ולא שקרו ע"י ר"ה (ד' כ"ב ע"ב).

מיהו י"ל נד"ז עדיף גם מקידוש החודש רק ה"ל כמ"ש הפר"ח בי"ד רס"י צ"ח בטעם דסמכי' בדאורייתא אטעימת גמל"ת פיון שמיך שטועמין אותו מתברר אם משקר או לא. והפר"ת רס"י צ"ב פתב ג"כ דמה"ט א"צ להרמב"ם מסל"ת פלל ובגיטין (דף י"ט ע"ב) מקרי להו לשני פותים כו' וכ"ה בש"ע ח"מ סי' ס"ח ס"ב ובאה"ע סי' ק"ל סי"ו קוראים בפניהם כו' ועב"י שם דלא הוי עד מפי עד דמלדעל"ג הוא כמ"ש ח"י הרמב"ן והר"ן נהרי באמת אנו קיי"ל פהריב"ש דבמלדעל"ג ג"כ בעינן עדות גמור מן התורה ולא כתשב"ץ פדפסק רמ"א בח"מ סי' ל"מ דאעכ"ל פדתיך הריב"ש ס"י קנ"ה לפי שזה דבר שלא ישקרו בו כו' ובכה"ג א"צ עדות גמור מדאורייתא ע"ש ונד"ז עדיף מכל הנ"ל לכן אף את"ל שנתפסו שקרנים בהסימנים יש להאמינם על הטב"ע דה"ל כמו שהאמין רב פפא לשני פותי' מסל"ת בשגם שמ"מ לא ברירא מילתא פלל וששקרו ח"ו רק שאנו דנין פן וגם יש עוד מקום לומר דלא דמי כ"כ לנדון דהרשב"א והריב"ש שהוכחו שלא בהזמן שהוא מהחקירות ושט"ח המוקדמים פסולים שעי"ז יוכלו לטרוף שלא פדיו נמצא שיקרו בדבר שנפ"מ מזה ולפיכך נפסלו משא"כ ה"א דאם אמרו אמת בהטב"ע תו א"צ להסימנים ואף אם העידו עליהן מאןמך לא נפסלו לעדות פיון שאינו מעלה ומוריד פלל ונהגם שהוכחנו לעיל (אות ב') מסוגיא דשבועות דגם ע"י שקר בפדיקות נפסלו לעדות ואף שהפדיקות אינו מעלה ומוריד בגוף העדות וא"כ צ"ל דכל שאומר שקר במזיד בעדותו נפסל לעדות והא דקיי"ל דעדות המכחשת זא"ז בפדיקות פשרה לעדות זו וגם לעדות אחרת צ"ל משום דתלינן דטעו ולא דייקי כ"כ ע"ז וה"תם בשבועות הוא מהפדיקות הגדולות דל"ל ע"ז לא דייקי וע"י בחי' הר"ן פ' היו בודקין מיהו אפשר נ"ד הסימנים באיזה שורה היו השיינים השבורים ה"ל בפדיקות דלא דייקי פיון דהנפך היטב בטב"ע להרבה אנשים במעמד אחד אשר ברור פשמש דהוא הוא ונשמצא במקום שנטבע מיד וכו' א"כ הסימנים ה"ל פיהודה ועוד לקרא ולא דייקי בהו כ"כ ואע"ג דנדאי בעלמא הסימנים הן הן גוף העדות ממש וחקירי מבדיקות וחקירות היינו היכא שאנו צריכים להפירו ע"י סי' משא"כ בנד"ז שהנפך בטב"ע ברור לכל רואיו פאילו ה"ה חי כו' א"כ הסי' לא מעלין ולא מורדין (ואע"ג דלדינא י"א דבכה"ג בעינן סי' להטב"ע מ"מ פשיש הרבה שהפירוהו לכ"ע א"צ וה"ל פעיין הא דאמרי' פחז"ה בין חטי לשערי לא דייקי אינשי ונהרי בא' אומר שחייב לו פור חטין וא' אומר פור שעורין ודאי אין

מִצְטָרְפִין כְּמוֹ בְּיַד וְשִׁמְן אֵעֻכְצ"ל מִשּׁוֹם דְּהֵתָם אֵין נַפ"מ בְּהִתְזַקָּה אִם אֲכָלָה חֲטִין אוֹ שְׁעוּרִין וְכַמ"ש בַּחַי' הָר"ן פּו"ב מִשָּׂא"כ כְּשִׁמְעֵיִדִין שְׁחִיב לֹו חֲטִין אוֹ שְׁעוּרִין וְה"נ י"ל דְּכִינּוֹן שְׁהוּפֵר בְּטוֹב תּוֹ אֵין נַפ"מ כָּלָל בְּהִסָּי וְע"כ לֹא דְיִיקִי בְּהוּ בֵּין שׁוּרָה תַּחַתּוֹנָה לְעֵלְיוֹנָה וְלֹא נִפְסְלוּ כָּלָל לְעֵדוּת אִפִּי' לִפ"ד הַרְשָׁב"א וְהַרִיב"ש וּל"ד כָּלָל לְמוֹקְדָם (וְאַף שְׁבַהֲרִיב"ש ס' שפ"ב כ' לִפְסוֹל הַשְּׁטֵר חֲלִיצָה אִף שְׁלֹא נִפְסְלוּ הָעֵדִים כַּמֶּש"ש אֲלֹא וְדַאי מוֹקְדָם פְּסוּל לְגַמְרֵי אֲפִילוּ הֵיכָא דְלִיכָא לְמַפְסְלִינְהוּ לְעֵדִים כּו' מ"מ אִם לֹא נִפְסְלוּ וְדַאי מְהֵי מַה שְׁחִזְרוּ וְהֵעִידוּ וְלֹא שְׁיִיף לֹוֹמֵר אִם עֵדוּתָן הִרְאִישׁוּנָה לֹא מְהֵי מִצַּד הַשְּׂגִיאוֹהָ לֹא מְהֵי מַה שְׁיִחֲזְרוּ וְיַעֲיִדוּ ע' בְּש"ף ס"י נ"א גְּבִי עֵדוּת שְׁבִטְלָה מְקַצְתָּה כּו' דְּלֹא מְהֵי מַה שְׁיִחֲזְרוּ וְיַעֲיִדוּ דְבַעֲדוּת אֲשֶׁה לֹא שְׁיִיף זֶה כְּמוֹ דְּלֹא שְׁיִיף דִּין נִמְצָא אֶחָד קְרוֹב אוֹ פְּסוּל שְׁמִשָּׁם מְקוֹר דִּין עֵדוּת שְׁבִטְלָה מְקַצְתָּה כּו') וְעוֹד דֹּאע"פ שְׁיִישׁ לְדוֹן וּלְחַלֵּק מ"מ בְּמַלְדַעֲל"ג כַּנִּד"ז יֵשׁ לְהַקְלֵ טְפֵי כַּהֲנָ"ל נִמְצָא אֲפִילוּ לִפ"ד הַרְשָׁב"א שְׁבַש"ע ח"מ ס' מ"ג ס"ט וְלְהַרִיב"ש ס' שפ"ב יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַקְלֵ וּלְתַשׁוּ' הָר"ן ס' מ"ז וְס' ע"ז וְדַאי יֵשׁ לְהַקְלֵ בְּנִדוֹן זֶה וּבִתְשׁוּ' ב"א ס' כ"ד הָעִיר לְהַקְלֵ אֲנִדוֹן קְרוֹב לְנִד"ז מִתְשׁוּ' הָר"ן ס' ל"ג דְּכָל שְׁיִישׁ עֵדוּת מְסַפִּיק שֶׁהוּא הוּא אֲלֹא שְׁיִצָּא רִיעוּתָא מִסִּי אַחַר שְׁנִרְאָה שְׁאִינוּ הוּא וְאוֹתוֹ ס' עֲשׂוֹי לְהַשְׁתַּנּוֹת אֵין מְטִילִין סָפֵק בְּאוֹתוֹ עֵדוּת וְלְכַאוּרָה יֵשׁ רְאִיָּה לְזֶה מִהֵיִיא דְּסִנְהֶדְרִין (ל"ב) דְּהַשְּׁטֵר כְּשֵׁר וְאֵע"פ שְׁיִצָּא ע"ז רִיעוּתָא מִהֵהֲזֵמָה תְּלִינּוּ דְּאִיִּתְרוּהוּ וּכְתוּבָהוּ אִף אֲדַרְבֵּה הַרִיב"ש ס' שפ"ב הֵבִיא רְאִיָּה מְבַרְיִתָא זֹו דְּלִשְׁכַּחָה וְטַעוּת לֹא חִיָּישִׁינּוּ כּו' וְא"כ אֵין זֶה כְּסִימָן הָעֲשׂוֹי לְהַשְׁתַּנּוֹת שְׁבַר"ן: אֲבָל מַה שְׁהֵעִיר שָׁם עוֹד מִדְּבַרִי הַרְמַב"ם פ"ב מְקִיִּדוּשׁ הַחֹדֶשׁ שְׁאִין אָנוּ אַחֲרָאִים לְרִאִיָּת הַיְשִׁינָה כּו' י"ל דְּיֵשׁ לֹוֹמֵר ג"כ בְּנִד"ז שְׁעִיקָר הָעֵדוּת הוּא עַל פְּרָצוּף פְּנִים כְּדַתְנָן אֵין מְעִיִּדִין אֲלֹא עַל פ"פ עִם הַחוּטָם אֵע"פ שְׁיִישׁ סִימָנִים בְּגוּפוֹ הָרִי דְּסִימָנִים כְּלֹא חֲשִׁיבִי לְגַבִּי הַפ"פ הַלְכָף כִּינּוֹן דְּזֶהוּ אֵינוֹ מְהַעֲדוּת תְּלִינּוּ בְּזֶה בְּטַעוּת וְכַמ"ש הַרְמַב"ם בְּפִי הַמְשַׁנּוּיּוֹת פ"ב דר"ה וְקִיבֵל דְּבַרְיָהֶם בְּאִנְוָרָם רְאִינוּהוּ עַרְבִית בְּמַעֲרָב וְלֹא הַשְּׂגִיחַ לְאוּמָרָם שְׁחַרִית בְּמִזְרַח כִּי הַתּוֹרָה לֹא הִטְרִיחַ אוֹתָנוּ לְשִׂאוֹל עַל רְאִיָּתוֹ שְׁחַרִית וְלֹא הִיָּתָה אֲמוּנָתוֹ שְׁכַזְבוּ אֲבָל הָאֲמִין לְהֵם שְׁנִרְאָה לְהֵם דְּבַר בְּדַמוּת יָרוּחַ וְלֹא הִיָּה כֵּן עַכ"ל וְכָף י"ל בְּנִד"ז דְּעִיקָר הָעֵדוּת הַטַּב"ע וְלֹא הִטְרִיחָה אוֹתָנוּ הַתּוֹרָה לְשִׂאוֹל עַל סִימָנֵינוּ וְעַד"ז הוּא עֲנִין תְּשׁוּ' הָר"ן ס' מ"ז כְּשִׁיִּדוּעַ שְׁאִין לְבַעֲלָה רַק אַח א' א"צ לְשִׁמוֹ כּו'.

מִשָּׂא"כ כְּשִׁאֵין הַהֲפָרָה רַק ע"י צִירוּף סִימָנִים אוֹ ע"י צִירוּף שְׁמוֹת כְּמוֹ שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְשֵׁם חוֹתָנוּ וְשֵׁם אֲשֶׁתוֹ אִזְ כְּשִׁהוּכַחַשׁ בֹּא' מִהֵם לֹא שְׁיִיף לֹוֹמֵר שָׂא"צ לְשֵׁם זֶה דְּדִי בְּשִׁמוֹ וְשָׂא"כ כּו' דַּמ"מ מֵאִי חֲזִית כּו' כִּינּוֹן דְּהַהֲפָרָה ע"י צִירוּפֵי הַשְּׁמוֹת כְּף לִי שֵׁם אֲשֶׁתוֹ כְּשֵׁם אָבִיו כּו' אֲבָל בְּנִד"ז דְּסִי לְגַבִּי ט"ע כְּלֹא חֲשִׁיבִי וּבִטְב"ע לְבַד סָגִי בְּנִד"ז עַכ"פ שְׁהַפִּירוּהוּ ג' אֲנָשִׁים בִּטְב"ע וְהַפִּירוּהוּ יָפָה יָפָה י"ל כֵּן וְכַמ"מ לֹא דְמִי מִמֶּשׁ לְנִדוֹן הַנָּ"ל דְּהַרְמַב"ם דְּרִאִי' שְׁחַרִית הוּא מְלַבְּנָה הַיְשִׁינָה וְאִינָה שְׁיִיכָה כָּלָל לְעֵדוּת דְּחֻדְשָׁה עִי' בְּעַל הַמְּאוֹר פ"ב דר"ה מִשָּׂא"כ הֵכָא הַסִּימָנִי וְהַטַּב"ע הַכָּל בְּאֶדָם א' שְׁאוֹתוֹ אָנוּ מְבַקְשִׁים לִידַע וְעוֹד דְּרַש"י וְתוֹס' יֵשׁ לְהֵם פִּי אַחַר בְּסוּגִיָּא דר"ה הַנָּ"ל שְׁלִדְבַרְיָהֶם אֵין מוּכַח כָּלָל דְּבַרִי הַרְמַב"ם אִף מ"מ בְּנִד"ז דְּבִלֹא"ה הַסְּבָרָא לְתַלוּת בְּטַעוּת לְדַעַת הָר"ן דְּנִק' לְדְבַרִי הָר"ן טַעוּת שְׁהַעֲדִים מְצוּיִים לְטַעוּת כּו' ע"כ אִף שִׁי"ח מ"מ שְׁמָא יֵשׁ לְהַקְלֵ בְּכַה"ג שְׁאִינוּ בְּגוּף הָעֵדוּת וְמַה גַּם מִצַּד טַעֲנַת מַלְדַעֲל"ג תִּיּוֹמ"י כּו' כַּנָּ"ל: עוֹד יֵשׁ לְדוֹן וְלֹוֹמֵר שְׁמָא אֵין כָּאֵן

הכחשה כ"כ כָּלֵל דְּהָא ר' ור' לִיב ור' שְׂמוּאֵל לֹא הֵעִידוּ שְׁשִׁינְיִים שְׁבִשְׁוֹרָה הֶעֱלִינָה הָיוּ שְׁלִימִים רַק הֵעִידוּ שְׁשִׁינְיִים שְׁבִשְׁוֹרָה הַתְּחִתּוֹנָה אָבֵל אֲשׁוּרָה עֲלִינָה לֹא הֵעִידוּ כָּלֵל וְאִ"כ וְדָאֵי אֵי אֶפְשֵׁר שְׂיִהִי מְוַכְחָשִׁים מֵהָאִשָּׁה דְּנָהִי דְיִוֹדַעַת שְׂאֲצֵל בְּעֵלָה הָיוּ חֲסָרִים שְׁשִׁינְיִים הֶעֱלִינָה הָרִי ר"ש וְדַעֲמִי לֹא הֵעִידוּ שְׂאֲצֵל הַנְּטָבַע הָיוּ הֶעֱלִינָה שְׁלִימִים וְאִם מִפְּנֵי שֶׁהֵעִידוּ שְׁבִשְׁוֹרָה תְּחִתּוֹנָה הָיוּ שְׁבוּרִים ע"ז לֹא תוּכַל לֹאמֹר שְׁנִדְאֵי אֵינּוּ כֵּן דְּשָׂמָא נְשַׁבְּרוּ אֲצֵלוֹ מְקָרוֹב וְלֹא יִדְעָה עֲדִינָן וְכֹה"ג וְאֵע"פ שֶׁהַח"ק יוֹכֵל לִהְיוֹת שְׂמִכְחִישִׁי אֹתָם עַל שְׁשׁוֹרָה הַתְּחִתּוֹנָה לֹא הָיוּ שְׁבוּרִים י"ל תְּרִי וְתָרִי נִינְהוּ וּבְמָאֵי דְאֶתְכַחוּשׁ אֶתְכַחוּשׁ בְּמָאֵי דְלֹא אֶתְכַחוּשׁ לֹא אֶתְכַחוּשׁ וְאֵע"פ שְׂדִוְחָק קִצַּת לְפָרֵשׁ כֵּן עֲדוּת ר' שְׂמָאֵי וְדַעֲמִי לֹאמֹר שְׂאֲשׁוּרָה עֲלִינָה לֹא רָאוּ וְכו' מ"מ כָּל שְׂיִשׁ לְפָרֵשׁ כֵּן לֹא נִוְכַרַח לֹאמֹר דְּהָיוּ עֲדוּת מְוַכְחָשִׁת עֵינָן בְּהִרְיָב"ש ס' תע"ו הוּבָא ב"י ב"ח"מ ס' לְמ"ד וּבִתְשׁוּ' הָר"ן סְסִי' ל"ד וְלַעֲנֵן כו' הִלְכָּה כו' ע"ש: יֵא וְהִנֵּה לְכָל הַטּוֹרַח הַזֶּה הִנְצַרְכְּנוּ בְּאִם שְׂאֲשֵׁת הַנְּטָבַע אֵינָה מְעִידָה כָּלֵל עַל הַפְּרַת בְּעֵלָה כְּגוֹן אִם לֹא רָאִתָּה אֹתוֹ כָּלֵל אָבֵל אִם הִיא ג"כ הַפְּרָה אֹתוֹ וְדָאֵי אֵינּוּ כָּאֵן בֵּית מִיחֻשׁ דִּי"ל שֶׁהִיא בְּעֲצָמָה נְאֻמְנָת דָּאֵע"ג דְּמִים כְּמִלְחָמָה דְּמוּ וְתַנּוּ שְׁלוֹם בֵּינוּ לְבִינָה וּמִלְחָמָה בְּעוֹלָם וּבָאָה וְאָמְרוּ מֵת בְּעֵלֵי אֵינָה נְאֻמְנָת הֵינּוּ כְּשֶׁמְעִידָה עַל הַמֵּיתָה וְחִיִּישִׁינּוּ דְאָמְרֵי בְּדַדְמֵי כַּמ"ש בְּגַמ' זִמְנִין דְּמַחֲזִיא לִי בְּגִירָא אוּ בְּרַמְחָא וְסַבְרָה דְּמֵת וְזִמְנִין דְּעֵבְדוּ לִי סַמְתָּרָא וְחִי אָבֵל הֵכָא שְׂאֵינּוּ סַפְק שְׂזָה מֵת וּקְבָרוֹ מוֹכִיחַ עֲלָיו רַק עַל הַהִפְרָה אֵנּוּ דְנִין וְאִם הִיא הַפְּרִיתוּ יָפָה לֹא מְצִינוּ שְׂיִחְשָׁדוּ אֹתָהּ לְבַדְדְמֵי עַל הַפְּרָה דְּהָא כ' הַתּוֹס' רַפְט"ו דִּיבְמוֹת ד"ה זִמְנִין וְז"ל וְהִיא יִרְאָה לְעַמּוּד עַד שְׂיָמוֹת כו' אָבֵל לְקַמֵּן גְּבִי נִפְלוּ עֲלֵינוּ לִיְסוּסִים נְאֻמְנָת לֹאמֹר נִהְרַג שְׂעוּמְדַת שָׁם עַד שְׂיָמוֹת וְלֹא אָמְרָה בְּדַדְמֵי עַכ"ל וְאִ"כ ס"ל דְּהִיכָא דְלִיכָא יִרְאָה לֹא אָמְרֵי בְּדַדְמֵי וְאִ"כ הֵכָא דָּאֵינּוּ שְׂיָיָה שׁוּם יִרְאָה כָּלֵל אִ"כ אִם אֹמְרַת שְׂהַפְּרִיתוּ יָפָה לֹא חִיִּישִׁינּוּ כָּלֵל לְבַדְדְמֵי וְהִיא לְבַדְדָה נְאֻמְנָת וְאֶפְיִלוּ לְדַבְרֵי רִיא"ז ב"ש"ג ד"ס"ל דְּגַם עַל הַהִפְרָה אֵינָה נְאֻמְנָת וְחִיִּישִׁינּוּ לְבַדְדְמֵי עֵינָן שָׁם רַפְט"ו מ"מ בְּנִדּוֹן זֶה שְׂיִשׁ עֲדִים בְּלַעֲדָה עַל הַהִפְרָה רַק שְׂאֵנּוּ דְנִין עֲלֵיהֶם מִפְּנֵי שֶׁהִיא הַכְּחִישָׁתָם בְּדַבְרֵי הַסִּימְנִים.

א"כ הִפָּה שְׂאֶסֶר הוּא הִפָּה שְׂהַתִּיר דְּכִינּוּ שֶׁהִיא מְסִייעַ אֹתָם בְּהַהִפְרָה יֵשׁ לְהַקֵּל לְסַמְדָּה עֲלֵיהֶם עַכ"פ לְהַתִּירָהּ. וְכִמוֹ בְּאֶחָד אֹמֵר מְנָה וְאֶחָד אֹמֵר מְאִתִּים דְּכִינּוּ שֶׁהַמְּכַחֲשִׁי בְּמִנְהָ הַב' הוּא עֲצָמוֹ מְסִייעַ בְּמִנְהָ הָא' מְקַבְּלִין מִהֵן מַה שֶׁהִנְשׁוּוּ שְׁנִינְיָהֶם וְה"נ י"ל כֵּן בְּנ"ד וְאֵע"ג דְּלַעֲיִל כְּתַבְנוּ דְּדוֹקָא בְּהַכְחָשִׁת הָעֲדִים אָמְרִינָן כֵּן מִשָּׂא"כ כְּשֶׁהַתּוֹבַע אֹמֵר מְנָה וְהָעֲדִים מְאִתִּים מ"מ הֵכָא אֶפְיִלוּ לְדַבְרֵי רִיא"ז אֵינּוּ לְדַמּוּתָהּ לְהַתּוֹבַע דְּהֵתָם דְּוִקָא אָמְרִינָן כֵּן שֶׁהַתּוֹבַע אֵינּוּ לוֹ שׁוּם נְאֻמְנוֹת עַל הַמְּנָה כָּלֵל מִשָּׂא"כ הֵכָא שְׂמַדִּינָא נְאֻמְנָת כְּשִׁנֵּי עֲדִים וְאֵינָה חֲשׂוֹדָה לְשַׁקֵּר רַק לְבַדְדְמֵי י"ל דְּלֹא חִיִּישִׁינּוּ כֵּן הֵכָא דָּאֵינּוּ לְחוּשְׁדָם בְּמִשְׁקָרִים כֵּינּוּ שֶׁהִיא מְסִייעַ לָהֶם וְאֵינָה חֲשׂוֹדָה לְשַׁקֵּר כְּשִׁנֵּי עֲדִים כ"ש דְּלִהַתּוֹס' י"ל שְׂנְאֻמְנָת לְגַמְרֵי כַּנ"ל: וְכֵן אֶפְיִלוּ אִם אֲשֵׁת הַנְּטָבַע לֹא רָאִתָּה אֶת הַנְּטָבַע כָּלֵל אָבֵל הַח"ק מְעִידִים שֶׁהַפְּרִיָהּ בַּטְב"ע ג"כ יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַקֵּל בְּפִשְׁיטוֹת דָּאֵע"ג שֶׁהֵם רָאוּ אֹתוֹ לְאַחַר דְּאֲשִׁתָּהּ בְּהַעֲלוֹתוֹ מִן הַנְּהָרָה וְאִ"כ אֵינּוּ מוֹעִיל כְּלוּם הַפְּרַתָם אָבֵל מ"מ מְהֵנִי ע"ז הַפְּרַתָם שְׂלֹא נִפְקַפֵּק עוֹד בְּעֲדוּת ר' שְׂמָאֵי וְדַעֲמִי הַמְּעִידִים עַל הַטְב"ע דְּלֹא לְתַר רַק שְׂאֵנּוּ חוּשְׁשִׁי מְלֵהָאֵמִין לְעֲדוּתָם כֵּינּוּ שֶׁהִנְכַּחְשׁוּ מְעַדִּי הַח"ק ע"ד הַסִּימְנֵי ע"ז י"ל דְּכִינּוּ שֶׁהַח"ק הַמְּכַחֲשִׁי אֹתָם עַל הַסִּימְנֵי הֵם עֲצָמוֹ מְסִייעַ לָהֶם ע"ד הַטְב"ע אֵינּוּ לְפַקְפֵּק עוֹד וַיֵּשׁ

לסמוך על הפרת הטב"ע של ר' שמאי ודעימיה וה"ל פועין אחד אומר מנה ואחד אומר מאתים דמקבלין עדותן אמנה אע"פ דממ"נ א' שקרן עמש"ל בנשם השט"מ פיון דמוכח דעדות המנה נדאי אמת.

וה"נ עדות הח"ק על הטב"ע גילויינא מילתא הוי שאין לפקפק פלום בהפרת הטב"ע שיהפירו ר' שמאי ודעימין. ועוד דבתשו' הריב"ש סי' שע"ז יש סברא גדולה דבאם שאין ג"י מטביעתו מעידין עליו אע"ג דאשתהי כמה שעות פשהעלוהו מהנהר ואע"ג דלא סמוך ע"ז להקל ע"ש.

מ"מ בנד"ז דלא סמכינן ע"ז פלל כ"א לעשות מזה גילויינא מילתא שלא לפקפק בעדות ר' שמאי ודעימין שראוהו לאתרו ממש נדאי יש לסמוך ע"ז ואע"ג באחד אומר מנה וא' אומר מאתים כ' הפוסקים דאם התובע אומר מנה בטלה עדותו והכא אם האשה מכחשת את ר' שמאי בהסי' ועל הטב"ע אינה מעידה י"ל דה"ל כתובע אומר מנה.

אך בסמ"ע רס"י ל"א מבואר דזהו דוקא בכת א'. אבל בשתי פיתי עדים אפילו התובע אומר מנה גובה מנה והכא פשני פיתי עדים דמי אם משום דע"א נאמן בזה להעיד לה שמת בעלה וה"ל ע"א בזה פשני עדים בעלמא אם משום דבאמת יש פאן שני עדים בכל פת וכיון דלכל פת מהן אמת עכ"פ שבעלה הוא הנטבע אפילו אומרת כד' אחד מהן בהסימני' שריא לעלמא אלא דמ"מ לא דמי ממש לדינו דהסמ"ע.

דחכא על עידי הח"ק א"א לסמוך להקל פיון שראו אותו לאחר דאשתהי ועכצ"ל עיקר הסמיכה על ר' שמאי ודעימין שראוהו לאתרו נהרי היא מכחשת אותם ומה מהני מה שיש לה פת א' כדבר' הן עידי הח"ק פיון שעל עדותם א"א לסמוך ולהתיר אך חכא אין להחמיר פיון.

דבלא"ה יש לצדד שיהעדים ר' שמאי ודעימין נאמנים לומר טעינו כו' ועוד כמה סברות שנת' למעלה: ובגידון חששא דבדדמי פיון שראו הטביעה אף שראו אותו לאתרו נ' דנדאי אין לחוש בנד"ז פלל שחופר ע"י אנשים רבים לכן אין להאריך בזה ובגידון שיהבטיחה שחר לעידי הח"ק הנה אם ההבטחה הנה מסתמא בלי תנאי אם יועיל וכו' אז להמ"ב סי' צ"ח ליכא חשש נוגע רק חששא דנוטל שחר להעיד וע"ז מהני חזרת ממון ובספר בית מאיר רס"י י"ז הערה דא"כ מ"ש מפסולי עדות דרבנן דכשרים לעדות אשה.

לכן היא אפטר לצדד להקל אם עדיין אין פאן נטילת שחר רק הבטחה בעלמא ואולם הבית מאיר טען עוד וז"ל אמנם אופן המ"ב הנ"ל לע"ד נוגע נמי הוי דהא יש לחוש דו דאינו יודע שום דבר ומעיד כדי ליתול שחר כו' ע"ש וכ"כ הג"פ סי' ק"כ סק"ט ומ"מ אם יבטלו העדי' הפסיקה ויעידו מחדש נדאי יש להקל ולכן באותן העדים שצריכים אנו לעדותן בהתיירה של זו צריף לבטל הפסיקה שחר ושיעידו מחדש ואפטר רק העדים שיעידו על הסי' קודם שראוהו להם הבטיחה שחר אבל הח"ק והעדים שראו המת והפירוהו לא נטלו שחר וא"כ עדותן מצטרפת לעדות ר' שמאי ודעימין פנ"ל וגם פבר נת' דאם אשת הנטבע העידה בעצמה אטב"ע בטוב שאז סגי בעדות ר' שמאי ודעימין לבד ובגידון החליצה נדאי שפיר קאמר מר דחליצתה כשרה: קיצור מהתשובה תוכן השאלה שמאי העיד על הטביעה והוא ועוד שני עדים מעידים שפנייהם העלוהו ותיומ"י

הפירושה היטב בטב"ע בפניו וקצת סימנים בגופו רק שאמרו שישני שנינים התחוננים היו שבורים והח"ק מעידים שישני שנינים העליונים ר"ל שבשורה העליונה היו שבורים ושוב אמר ע"א מהראשונים שגם הוא אמר שהשנינים העליונים היו חסרים רק הסופר הפותח הגב"ע טעה: א בהגב"ע אינו מבואר אם הח"ק הפירושה ג"כ בטב"ע: ואם האשה ג"כ הפירתו בטב"ע וגם מסתמא אומרת שהשנינים שבבעלה היו העליונים שבורים וא"כ הרי מכחשת את שמאי ודעימיה: ב לדברי האשה ע"כ שמאי ודעימיה עידי שקר הם ואין לדמות זה למנה שחור ומנה לבן: ג מיהו י"ל אף לדברי האשה והח"ק.

אין להחזיק העדים למשקרים כי רק י"ל דטעו בין שורה עליונה לתחתונה כמו בין דיוטא עליונה לתחתונה ואין לחוש שמא הנה הטעות בהטב"ע דזה רחוק מאד מכמה טעמים המבוארים בפנים מה גם שאומרים שבהטב"ע הפירושה עוד כמה אנשים ועדיף מתשו"ה הרא"ש פ"ל מ"ה סי' כה: ד מדברי מהרש"א ר"פ היו בודקין משמע אף היכא כשתאמר שטעו הוי הטעות בדבר שמצוי מאד לטעות אעפ"כ חיישנו ותלינו שמא שיקרו ועדותו בטל אף מהרש"א לא אמר פן רק היכא שצריך דרישה וחקירה אבל היכא שא"צ דו"ח מודה דתלינו יותר בטעות פדמוכח בגמרא ר"פ אד"מ ונהרי ה"נ א"צ דו"ח: ה לכאורה קושיא על מהרש"א מהדינים הנז' בש"ע ח"מ סי' ל"ד וסכ"ד ותירוצו מרנוח ע"ז לחלק בין תחלת עדות לסוף עדות ועד"ז יתורץ במכ"ש קושיות הט"ז סי' למ"ד סעיף ג': ו ק"ק על מהרש"א מטעות דשעות ויש ליישב התומים הקשה על מהרש"א ויש לתרץ ולפמ"ש דמהרש"א מודה בדבר שא"צ דו"ח לק"מ: ז עוד ראוי להקל בנד"ז מתשו"ה ה"ר"ן סי' מ"ז ויש קצת צ"ע על תשו"ה ה"ר"ן: ח יש להקשות עמש"ל סי' ג' וס"ו לתלות דטעו מתשובת הריב"ש סי' שפ"ב וכ"ד תשו"ה הרשב"א ח"ג סי' ד' וסי' ח' שפסק פן בש"ע ח"מ סי' מ"ג ס"ט ואף שלא יחלוק הריב"ש על דבין דיוטא עליונה לתחתונה תלינו בטעות אף שאין זה טעות כשיפורא דירחא י"ל דזהו דוקא כששני העדים המכחישים זא"ז בענין הדיוטא שניהם מעידים על ההלואה וס"ל להרשב"א ונהריב"ש דאע"ג דתלינו באיחורוהו וכתבוהו עכ"ז בטעות לא תלינו: ט אף הרי ה"ר"ן בתשו"ה סי' ע"ז נכמה חכמים בתשו"ה הריב"ש שם חלקו על הריב"ש וכן כמה גדולי צרפת בתשו"ה הרשב"א לא ס"ל סברא זו של הרשב"א ונהריב"ש כלל' וס"ל דלא נפסלו העדים פ"ל והיינו ג"כ משום שאפשר לטעות בזה תלינו בטעות ולא בשקר וכ"ד השט"מ פא"נ דע"ב נמצא להרשב"א ונהריב"ש י"ל שאין מתירין ע"י עדים אלו כיון שנתפסו באיזה שקר בסימני השנינים לא מהימני על הטב"ע: אכל לה"ר"ן והגדולים ה"ל כיון דאפשר לתלות בטעות לא נפסלו פ"ל ומהימני על הטב"ע ובעדות אשה שמת בעלה דהאמינו אף לגמל"ת ולפסולי עדות דרבנן יש ויש לסמוך על ה"ר"ן וסיעתו: וגם להרשב"א ונהריב"ש יש לצדד מתרי טעמי א' משום דבמדע"ל ג כזה לא שייך שקר פ"ל ב' דהכא כיון שהוכר לעין כל בטב"ע יפה כמו שהוא חי הנה הסימנים הם רק דבר טפל לכן י"ל דלא שמו לב כ"כ בפ"ט א' מהם.

משא"כ בנדון דהרשב"א ונהריב"ש זמנו של שטר הוא ענין עיקרי וכה"ג יש בהרמב"ם פ"ב מהלכות קידוש החונדש ובבעל המאור פ"ב דר"ה ועי' מזה בשו"ת ח"צ סי' מ"ד ובתשו"ה ב"א סי' כ"ד: יא ואם האשה הפירה בטב"ע או הח"ק הפירושה א"צ ודאי א"צ לכל הפלפול ה"ל ובענין עדים שנטלו ש"כר: סימן סו מעשה הנה בקיץ תקפ"ב שנסעו

עניינם מפאן מדינת רוסיא לכן להתניישוב באדעס על הסטעפעס נסע איש א' הנק' מאיר
הבלן משקלאב שמו עם אשתו ועם שני בניה הגדול נק' ישראל יוסף והקטן נחום ולהם
נשים שם אשת הגדול נק' פראדעל ואשת הקטן נק' גיטל ועשה מביתו פליט וכנס עליו
פל הונו ורכושו וכב"ב נסע עליו על הדניעפור ובעבור שראה שמתאחרים מאד בנסיעת
המים על הפליט הנ"ל שזכר באידיק בשבילו ונטל עמו אשתו ושתי פלותיו פראדעל
וגיטל הנ"ל ואת שני בניה הנ"ל הניח על הפליט וביאו אותו לקיוב ויהי בבוא מאיר
הנ"ל לקיוב עם אשתו ושתי פלותיו הנ"ל ובניה לא באו ובאה הבשורה לקיוב איך
שנהרגו שני בניה בדרך נהר דניעפור הנ"ל למעלה מעט מרהאטשוב ובא מאיר הנ"ל
לפני ב"ד דק"ק קיוב וסיפר להם בשורה הנ"ל ובא להגיד להם סימני בניה בכדי להתיר
שתי פלותיו שהיו עמו בקיוב מכבלי העיגון ואמר שעל בנו הקטן יש על שני רגליו
רושם וצלקת מראה שחור וסיבת התהוות זה הוא לאשר שעסק א"ע במלאכת
מיסענצניק ונפלו גחלים מלונכות על רגליו בתוך בתי הרגלים ומזה נתהוו עוד הגיד
שאר סימנים כאשר מבואר בגב"ע (ר"ל כאשר אח"כ העיד העד שקבר את השני הרגלים
הנ"ל ברהאטשוב פדלמטה) ועל בנו הגדול ישראל יוסף אמר שלא הי' עליו סי"מ בגופו
רק בכליו ובשערותיו ג"כ אות באות כאשר מבואר בגב"ע.

אח"כ פשמונה חדשים בא לקיוב א' מרהאטשוב ושמו נתן במ' חיים שו"ב והעיד נידון
מציאות שני הרגלים הנ"ל שיש בא' סימנים על רגליו כנ"ל ובשני סימני שערות ובגדים
מכוננים למ"ש מ' מאיר בלן הנ"ל שניכר מזה שההרוגי' הם שני בניה הנ"ל כ"ז פתבו
ב"ד דקיוב והתירו ב"ד דקיוב היינו הרב מ' יעקב במ' חיים מ"ץ דפאדל ותרי דעימני'
את גיטל אשת נחום בן מאיר להנשא לשוק מחמת סי"מ הנ"ל שעל רגליו שהיו על
השינד ביין על שני רגליו אף שגו ברואה פיין שעל ישראל יוסף לא נמצאו סימנים.

א"כ גיטל זקוקה ליבם ישראל יוסף הנ"ל כי נחום לא הניח זרע אחריו ועכ"פ גיטל
נישאת לשוק על פיהם אח"כ באת פראדעל אשת ישראל יוסף הנ"ל (כי בינתיים נסעה
למאהילוב) לקיוב וצעקה בכרוכי' מדוע התירו גיטתה ואותה אסרו ושלחו אותה
להרה"ג דסמילע עם הגב"ע מהגדת מ' נתן הנ"ל נידון קבורת השני הרגלים וסימני'
שלהם ונשרף גב"ע הנ"ל אצלו וגבה ב"ד דקיוב הנ"ל שנית גב"ע מן מ' נתן הנ"ל שהוא
עודו בקיוב ובב"ד גופי עדות שני' יש הרב מ' בצלאל שפוחתב וחותרם שהוא לא הי'
ממתירי גיטל הנ"ל ולא ידע מזה ומבואר מהב"ד הנ"ל שהגדתו השני' שנה להגדתו
הראשונה וכן משמע ממכתב הגאון דסמילע שהרי ראה שני הגב"ע שמתחלה ראה גב"ע
הראשון ולא פסק עליו דבר מפני שנסרף אח"כ שלחו לו גב"ע השני וכ' עליו לצדד
להתירה מפלל שלא היו סותרים זא"ז: ונ"ל הגב"ע שהגבה בקיוב כו' תמוז תקפ"ה מפי
מ' נתן הנ"ל.

במותב תלתא ב"ד פחדא הוינא ואתא לקדמנא הרבני מו' נתן במוה' חיים שו"ב מק'
רהאטשוב והעיד לפנינו ב"ד של שלשה בתורת עדות באליונ"ע בזה הלשון ממש בזמן
הקיץ דשנת תקפ"ב אז עש איז גיווען דיא פקידה פון דיא שטעפוווקעס איז גיקומען צו
אונז קיין ראטשוב איש א' מאיר הבלן משקלאב שמו וסיפר בשם מאנרעותיו ותלאותיו
שעברו עליו מדי עברו על נהר דניעפור וסיפר איך שעשה מביתו פליט וכנס עליו כל

הונו ורכושו וכב"ב ואמר שדעתו למכור הפליט שלו בקיוב ובעבור שראה שמתאחרים מאד בנסיעת המים שזכר בשבילו באידיק ונטל עמו אשתו ושתי פלוטיו נשי בניו האחת שמה פראדעל אשת בנו ישראל יוסף הגדול והשנית שמה גיטל אשת בנו נחום הקטן ואמר שעשה זאת מפני שהבידיק הולך במהירות מן פליט ואת שני בניו הניח על הפליט למען אשר יביאו אותו לקיוב ואף הניח להם מכתב ומסר לא' מאנשי שלומינו בכדי למסור להם בבוואם לרהאטשוב וסיפר שהם בעלי מלאכות עושים מלאכת מיסאנציק ואף עושים העקליך אחר משך שבוע מעת נסיעת אביהם מאיר הנ"ל ל מרהאטשוב באו שני בניו עם הפליט סמוך לרהאטשוב וקבלו האגרת כ"י אביהם ומכרו במחנניו העקליך וקנו דראט למלאכתם ואף להם למאכלם והלכו להם על מקומם אחר שני או שלשה ימים מעת היותם ברהאטשוב נסע איש א' מפינסק עם בידיק און האט גיפונען אהורג על הנחל חציו ברקק וחציו על היבשה וראה שהוא יהודי ונעמד אצלו עד שראה שנסע עוד איש אחד מרהאטשוב וזעק אליו וקראו ההורג לרהאטשוב ואני העד המעיד עסקתי בקבורתו ועינתי בסימניו כדי להעיד עליו.

וראיתי שעל שתי רגליו היה רושם וצלקת מראה שחור על השינד ביין שערוות ראשו שחורים והיה קטן רך בשנים. והסימנים שעל ישראל יוסף מבואר לקמן בתוך התשובה ס"ה: והנה לפי הנראה הסימנים רושם וצלקת שעל שני רגליו של מוה' נחום הם סימנים מובהקים פי מוה' נתן פרט וצמצם המקום לומר שהם על השינד ביין ואף שבדברי אביהם מאיר הנ"ל לא נזכר בפירוש שאמר תחלה שהרושם שפרגלי בנו הנ"ל הוא על השינד ביין מ"מ י"ל שקיזרו הב"ד בהגדת מאיר הנ"ל שלפי האמת אמר שהם על השינד ביין שהרי אט"פ כתב הר"ר בצלאל הנ"ל בשם ר' יעקב שהעד נתן הנ"ל העיד לפניהם בת"ע באליונ"ע שנה בשנה אות באות למה שאמר אביהם של המתים לאשר שעל שתי רגליו של בנו נחום בעל האשה מרת גיטל הנ"ל היה רושם וצלקת על השינד ביין עכ"ל.

משמע שפך אמר אביהם להדיא וכיון שפרט וצמצם המקום ה"ל שני סימנים ותו דדל מהכא צמצום המקום הרי הרושם מצד עצמו סי"ב הוי לכ"ע ושני רושמים על שני רגליו הרי מצטרפין להיות סי"מ לדעת גדולי אחרונים מיהו אאזמו"ר הגאון פתב בתשובה דשני סי"ב משם א' כגון שני רושמים ושני צלקתת אינן מצטרפין מיהו הכא נראה דצמצום המקום ועוד שפיון ג"כ מראה הרושם שהיה שחור אף המראה הוא מסי העשויה להשתנות אחר מיתה גם פיון עוד סימני שערוותאף יש לעיין פיון שאנחנו לא שמענו הסימנים הנ"ל ממאיר אביהם רק ב"ד במקום פלוני העידו משמו והואיל ויצא מהם תקלה גדולה שהתירו זקוקה ליכם לשוק ולא שמו לבם ע"ז פלל יש לעיין אם נאמנים הם להעיד משמו של מאיר הנ"ל שפא ה"ל נוגעין בעדותן בהגדתן נידון סימני ההרוג נחום פיון שהתירו אשתו לשוק מש"ה הא דאמרי שאביהם הגיד פן ממש הם נוגעין בעדותן ואע"פ דפשיטא דבכל ב"ד לא חיישי' להכי מ"מ שאני ב"ד זה דאתרעי בתקלה שפא מידם שפא אביהם מאיר הנ"ל לא פיון פלל הסי"מ כמו שהגיד נתן אלא שב"ד אומרים פן משמו כדי ליפות עצמן: ב ולכאורה נראה לדמות זה למ"ש ביבמות (דע"ז) ת"ח שמורה הלכה ובא אם קודם מעשה (שפאת הוראה לידו) אמרה (ושפאה לתלמידיו בשם רבו) שומעין לו בשעת הוראה) ואם לאו אין שומעין לו (שפא מחמת מעשה הבא לידו אמרה) וכתבו התוס' שם בשם ר"ת דהיינו דוקא היכא דהוא עצמו נוגע

בדבר וכ"פ רמ"א בהגהת ש"ע ב"ד סי' רמ"ב סל"ו דהיינו בדבר השינוי לדיניה כו' וכ"פ בני"ש ויש"ש ויהתוס' בכורות (ל"ח ב') ומעתה בני"ד אע"פ שהיתר עגונה זו אינה שינוי לב"ד הנ"ל דמה איכפת להם אם תשוב עגונה מ"מ עכשיו שפבר התירו אותה ב"ד הנ"ל ע"פ הגדת העד נתן הנ"ל גנאי גדול הוא להם אם היה מתברר שלא היה פדאי להתיר ע"פ עדות זה א"כ ה"ל פמו דבר השינוי לדיניה לכך י"ל דאין נאמן להעיד ע"ז פמו שאין נאמן להגיד הדין בשם רבו דמשמע מפרש"י דחשדינן ליה דמשקר יעו"ש.

וה"נ י"ל פן דמ"ל לשקר בדין או בעדות וכיון דעכשיו הוא שינוי לדיניה חיישינן ליה דמשקר וא"ת א"כ כל ת"ח שהתיר עיגונא או שאר איסור ע"פ עד אחד לא יהיה נאמן לומר שפך היה המעשה דדילמא אומר פן משום דעכשיו הוא שינוי לדיניה כו' אף ל"ד דהתם נהי דעכשיו שפבר התירה הוא נוגע לו שלא יאמרו שהתיר שלא פדין אבל מ"מ בשעה שהתירה למה לו להתיר שלא פדין וא"כ מסתמא התיר פדין ואין לנו לחקור אחריו מש"ה לא שינוי פלל לומר שהוא נאמן או לא נאמן עכשיו דמהכ"ת נצטרף לדין עכשיו ונהרי מעיקרא לא היה נוגע לדיניה ובתר מעיקרא אזלינן שאז היה נאמן הלכך גם עכשיו נאמן משא"כ ב"ד זה שהתירו זקוקה ליבם י"ל דלא סמכינן פלל אהתרה שהתירו עגונה זו דכשם שטעו והתירוה עם היותה זקוקה ליבם.

כך י"ל שטעו בדין ג"כ שלא היה פדאי להתירה פלל גם מצד מיתת הבעל וכיון דצריכין לדון מחדש על עגונה זו תו אין להאמין להרב הנ"ל בענין העדות דהרי עכשיו הוא שינוי לדיניה ואנו צריכים לדון עכשיו וא"כ באנו לדין ת"ח שמורה כו' בשעת מעשה דאין שומעין לו: ג אף הנ"י שם כתב דלא חשדינן ליה במשקר ח"ו רק דאומר בדדמי בשם רבו יעו"ש ולדבריו יש לחלק דדוקא בענין מורה הלכה ובא שינוי לומר פן משא"כ בני"ד אין לחוש אלא שמא יעיד שקר בשם אביהם מאיר הבלן ולשקר ל"ח מיהו מפרש"י לא משמע פן ועי' עוד בפרש"י (דצ"ח ע"א) הואיל ודבר חידוש הוא כו' בקדושין (ד"ע ע"ב) פרש"י אינו נאמן כו' ולכאורה נראה דלא נקרא דבר השינוי לדיניה אא"כ נוגע לו בדבר שבמזון פועובדא דבכורות (ל"ח ב') או בדבר שבגוף כגון שנשא אשת אחיו מאמו ביבמות (צ"ח) וכעמ"ש שנשא בת ישי עי' תוס' ביבמות (ע"ז א') משא"כ נ"ד אין פאן רק גנאי ובזיון י"ל דל"ח כ"כ שינוי לדיניה מיהו מעובדא דרב יהודה קדושין (ע' ב') דלא שינוי לרב יהודה אם אותו איש יהיה עבד או לא רק משום שהקניטו לרב יהודה מוכח קצת דכה"ג נמי חשיב שינוי לדיניה ואין לומר דדוקא בדבר חידוש הוא דאין שומעין לו דפי' דבר חידוש אין ר"ל דבר תמוה רק הלכה חדשה שלא שמענוה מאחרים כמ"ש רש"י בבכורות שם וא"כ כה"ג י"ל גבי עדות זה שלא שמענו עדות זה רק מהרב הנ"ל שהוא שמע מאביהם מאיר שפך היה הסימנים בכניו ועי' בתשו' מהרי"ט חח"מ סי' פ' הביא בשם מהריב"ל לענין עדות דנק' נוגע אף אם אין פאן הנאת מזון רק גנאי והוא נחלק ע"ז ומעובדא דקדושין הנ"ל מוכח כמהריב"ל מיהו להנמ"י אין ראיה ועי' בש"ף ח"מ סי' מ"ו ס"ק ס"ו אף יש לצדד להקל דבגמרא יבמות (דע"ז) מבואר דאפי' בדבר השינוי לדיניה נאמן במילתא דעבידא לגלויי דבכה"ג ל"ח שישקר וכ"פ הט"ז ב"ד סס"י רמ"ב ובנ"ד ג"כ חשיב מלדעל"ג שהרי מאיר קיים ותו די"ל דמפני שיצא שגגה מתח"י שהתירו הזקוקה אין מוכרח פלל לומר דצריכים לדון לכתחלה גם על היתר שלהם מיתת הבעל דאטו יצטרף לבדוק אחר פל הוראתם שהורו ונהרי ר"ט

שטעה בדבר משנה בבכורות (פ"ד) ח"ו שהיה צריך בדיקה ובכמה מקומות מצינו בגמרא שאמר אמורא לאו אדעתאי ול"ד לטבח שיצא טריפה מתח"י דמעבירין אותו דהתם דיינינו ליה כמזיד משום הנאת ממון משא"כ בנד"ז ואפ"י אם נחוש שב"ד קיבלו שקר עבור התרת עיגונא פנהוג עכשיו עכ"ז אפ"י גבי טבח פתבו הפוסקים דבמוחזק ל"ש דיינינו ליה כשוגג אפ"י יש הנאת ממון ומסתמא רב המונה בעיר ודאי י"ש הוא וח"ו לתקושו דמזיד: ד נמצא יש ג' טעמים לומר שגמנים להעיד הא' די"ל שא"צ לדון אחר שאר הוראתם וכמו"כ אהיתר מצד מיתת הבעל וכיון שכן מהכ"ת לא יהיו נאמנים הב' אף את"ל דצריך לדון על עגונה זו עכ"פ שישגו בה מצד הזקוקה ליבם שמה משום גנאי ל"ח נוגעין בעדותן פדעת מהרי"ט ה"נ אף את"ל דחשיב נוגע בעדותן פדעת מהריב"ל ושה"פ י"ל דבמלתא דעבידא לגלויי ל"ח לזה כמו דל"ח בת"ח שמורה הלכה כו' פנ"ל מיהו להנ"י דגבי ת"ח ל"ח פלל דמשקר רק לבדדמי הלכה במלדעל"ג אין חוששין אבל גבי נוגעין בעדותן דחיישי' למשקרי ממש וכיון שחיישינו וחשדינו ליה כ"כ שישקר ממש י"ל דאפ"י בדעל"ג חיישינו ועי' תשו' מהריב"ל ח"ג סי' קכ"א פי הכי דלא לימרו דייני דשפילי ניהו וכו' ועוד דבספר מרה"צ בסופו בק"א סעיף ג' הביא דעת היש"ש שהוכיח מדברי רבינו ירוחם דנוגע פשר לעדות אשה פיון דגם קרובים פשרים להעיד וגם היא עצמה נאמנת ואף שכתב לחלוק ע"ז דהיא עצמה שאני משום חומר שהחמרת בסופה כו' מ"מ בנד"ז שבלא"ה יש ג' טעמים להקל ודאי יש להקל: קיצור (א) שיש לחוש שמה הב"ד פיון שיצאה נאמנת שגגה מתח"י הם נוגעין בעדותן להעמיד דבריהם (ב) וכמ"ש ביבמות פ' הערל (דע"ז) ובי"ד סי' רמ"ב סל"ו (ג) לרש"י שם חשדינו ליה דמשקר ולהנ"י לא חיישינו רק דאומר בדדמי יש דיעות דמחמת גנאי לא חשיב נוגע גם במדעל"ג לא חיישינו לזה (ד) שיש ג' טעמים להקל ועוד נוסף ע"ז יש קצת דיעה שבעדות אשה שמת בעלה אינו פסול נוגע לעדות ובנד"ז יש לסמוך על צירוף פל הטעמים יחד להאמין להם: ה והנה נמצא שעל נחום יש סי"מ בגופו אמנם על ישראל יוסף ליכא רק שני סימנים גרועים היינו בשערותיו במ"ש העד נתן שהפאות היו ממראה רוסאווע והיו רחבים ושערות ראשו כמ"כ שערות הזקן היה געלבליד והזקן נתפשט גם על הלחינים הב' בקופייקע של דימע געלע גיסנירילט עם קנעפלדך ועל הקאלנער היה בדימע געלע חדשה פאריכט וכמ"כ בכחונת ומכנסים סי' גרועים.

עוד אמר שניכר היה שהיה הרוג שהיה מלא פצעים ונחבורות על ראשו וכמ"כ בנחום היה ניכר שהיה הרוג וגם על הפליט נמצא דם מהרוגים עכ"ל ולכאורה אין שום צד להקל מאחר דליכא עליו רק סימנים גרועים דלא חזו לאצטרופי לכ"ע אמנם יש לצדד משום צירוף סימן מנין שני הרוגים לצירוף הסימנים: והנה הרה"ג דק' סמילע פתב ונ"ל ועכ"פ אם נאמר דבנד"ז הוי כמשאל"ס יש לצרף הסי' בבגדו דמיחד מקום התפירה הוי כסי' מקום ומנין שניהם עם העצים הוי כסי' מנין ובמשאל"ס הספימו האחרונים לסמוך על סי' בינונים וגם חששא דשאלה ספיקא דלישנא ובשל סופרים הלך אחר המיקל עכ"ל ונה יתכן לפמ"ש בתשובת הרב הנ"ל במלבושיו היה תפור סביב לשפה במין בגד אחר בצבע אחרת עם עוד שינויים אחרים עכ"ל ותמיהני שבגב"ע נת"ל בקופייקע של דימע געלע גיסנירעלטע כו' ועל הקאלנער היה בדימע געלע חדשה פאריכט א"כ הפל מין צבע אחת רק מ"מ אפשר ניכר שהיא חדשה ולא בדימע של שאר הקופייקע וגם מה שיש שם

תפירה ומיניחד מקום התפירה דהיינו על הקאלנער י"ל דדמי קצת לסי מקום נהגם דל"ד
לנקב יש בצד אות פלוני עי' תשובת רבינו ז"ל מזה: ו אף יש להסתפק הואיל ואינו
מצמצם לומר שהתפירה הנה מקום פרטי בהקאלנער רק מיניחד הקאלנער משאר מקומות
הקלפניקע א"כ מאן לימא לן דבכה"ג תשיב מקום סי"ב די"ל דבעינן מקום פרטי ממש
דהא גרסינן בגיטין (דכ"ז) ודוקא בצד אות פלוני דה"ל סימן מובהק אבל נקב בעלמא
לא מספקא ליה אי סימנים דאורייתא אי דרבנן משמע מפאן דנקב מצד עצמו (בלי שום
מקום בפרט רק שנותן סי' שיש נקב בגט) תשיב ג"כ סי"ב וכ"כ בחי' הר"ן פ' אלו
מציאות (דכ"ח) דלמ"ד סימנים דאורייתא בנקב בעלמא סגי דהא אמר דה"ט דנקב
בעלמא לא משום דמספקא ליה שפא סי' דרבנן מפלל דאי ס"ל דסי' דאורייתא הנה מהני
נקב בעלמא וסתם בעלמא ודאי ר"ל בלי שום צמצום המקום ואפ"ה למ"ד סי' דרבנן
בעינן שיצמצם בצד אות פלוני שהוא צמצום פרטי ואי אית' דמקום בלי צמצום פרטי
ה"ל סי"ב א"כ קשה לדברי האומרים דשני סי"ב מצטרפין אמאי בעינן דוקא מצד אות
פ' והנה מהני ג"כ בצד תיקה פלוני ואפשר אפי' בצד שטה פלוני דהא איכא שני סי"ב
סי' הנקב מצד עצמו וסי' המקום.

הן אמת אאזמו"ר הגאון ז"ל בתשובתו ד"ג ע"ד הביא מ"ש בשט"מ פא"מ (דכ"ח) בשם
הרמ"ך ש"ל דאפי' קובע איזה מקום פרטי כגון נקב באמצע שטה פלוני כו' הוי סי"מ
יעו"ש וע"ש בשט"מ ד' הרמ"ך יש לעיין בהם דאם נאמר דמש"ש דנקב באמצע הוי
סי"מ ר"ל אסי"מ גמור א"כ מאי האי שכי' דחוט לכן או שחזר לאו סי"מ הוא הא חינורי
וסומקי סי"ב נמי לא הוי וכ"כ עוד שם דחינורי וסומקא לאו סי"מ גינהו וזה פלאי דהא
סי' גרועים הם עכ"ל לכאורה נראה לי דהרמ"ך פסק דסי"ב דאורייתא פהריטב"א שם
נקורא לסי"ב סי"מ ומש"ה א"צ בצד אות פלוני עוי"ל דס"ל פהרא"ש דלהחזיר הגט
להאשה סגי בסי"ב יעו"ש ומ"ש סי"מ נתפנין לסי"ב שנק' ג"כ מובהקים בגמ' שם לגבי
סי' גרועים ומ"מ צ"ע אם אפשר לפרש פן בהרמ"ך דא"כ דאסי"ב נתפנין למה הצריך
סיום מקום באמצע שטה פלוני הא למ"ד סי' דאורייתא בנקב בעלמא סגי אלמא דנקב
לחוד הוי סי"ב פנ"ל.

וע"ש בתשו' אאזמו"ר הגאון ד"ד ע"ג ד"ה והא מוכח דבעיגווא י"ל דא"צ כ"כ צמצום
כמו אות פלוני ממש: קיצור צמצום מקום התפירה בהקאלנער ולא במקום פרטי
בהקאלנער י"ל דתשיב סי"ב וגבי נקב דבעינן בצד אות פלונית י"ל באמת עדיף משני
סי"ב ולמ"ד דשני סי"ב תשיבי סי"מ אפ"ל נקב מצד עצמו לבד אינו חשוב סי"ב (אלא
דשומא לא הוי סי"מ אפי' בצמצום גמור משום דמצינה בב"ג בא"מ ממש) ועי' מזה
בתשו' הב"ח סי' פ"א ובב"ח התדשות סי' ס"ה.

וצ"ע בתשו' מהר"מ מרוטנבורג סי' שע"א שכ' אבל ע"פ השומא שאשתו אומרת יש
לסמוך עליה ולהתירה פי כמו שנאמנת לומר מת בעלה גם נאמנת על זה עכ"ל ועכצ"ל
דהיינו בצמצום: ז נראה לזמות נ"ד לשומא באבר פלוני דבכה"ג אפליגו ראב"מ ורבנן
כדפרש"י פא"מ ועיין בסוגיא ביבמות פ"ב (ק"כ) יש ד' אוקימתות וכמ"כ בנ"ד התיקון
בדימע חדשה געלע על הקאלנער ולאפיי הנה לרבנן ג"כ הוי סי"ב וי"ל דלאו היינו מצד

השומא בעצמו דשכיחא טובא רק מצד תרנוניהו השומא והמקום שומא באבר פלוני וה"נ הוי סי"ב וכמ"כ לרבא לל"ב מבואר ג"כ דלרבנן הוי סי"ב.

ולתרי לישני הראשונים דרבא מבואר דלרבנן לא הוי אפי' סי"ב. עכ"ז י"ל שפיר דנ"ד הוי סי"ב.

דהתם מש"ה לא הוי סי"ב פיון שהשומא מצוי בב"ג בא"מ ממש כמ"ש בב"ח החדשות שם משא"כ הקא אע"ג דדימע חדשה געלע מצוי מ"מ לא שייך לומר שמצוני' בא"מ ולפי הטעם משום שומא עשויה להשתנות הא דלא הוי סי"ב מצד המקום כ' ע"ז רבינו ו"ל בתשובתו ד"ה וכל זהו וז"ל יש לחלק הרבה בין מקום דקרקע עולם דגבי מציאה למקום דגוף האדם ובפרט גבי שומא דשכיחא בתולדות בני"א בטבע יצירה כו' עכ"ל ועמש"ר בשם הט"ז דבאבידה לכ"ע לא בעינו מקום מסויים ולא משמע לי פן מד' הראב"ד שבהרא"ש פא"מ סי' ח' שכ' משמו שפדברים קטנים כמו מטבע א"א לכנין המקום ואי איתא דלא בעינו מקום מסויים לא שייך לומר פן מיהו התוס' והרא"ש תירצו בע"א ועיין דו"פ סי' רס"ב הינצא מזה דללישנא דא"ר בשומא העשויה להשתנות פליגי קרוב לומר דנ"ד ג"כ מקום התפירה בקאלנער לא חשיב סי"ב כמו דמקום השומא באבר פלוני לא חשיב סי"ב אבל לשאר הג' לשונות דגבי שומא דהפלוגתא אם חשיב סימן מובהק או משום שמוציה בן גילו.

א"כ לפ"ז בד"ז נראה דחשיב סי"ב. ועוד יש לצדד בנ"ד לומר דהא דמייחד הקאפטען מצטרף ג"כ דאע"ג דשכיח טובא מאד מ"מ לאו כ"ע עכ"פ נושא' קאפטען מן דימע געלע גישנירילטע א"כ הרי יחד שנושא קאפטען מדימע געלע גישנירילטע ויש תיקון ותפירה על הקאלנער מן דימע חדשה געלע א"כ בין הפל נ"ל דיש סי"ב מצד הקאפטען וסימני השערות הם סימנים גרועים א"כ יצא לנו דיש סי"ב בהקאפטען וסימנים גרועים בהפתנות ומכנסיים וסימנים גרועים בגופו דהינו בענין השערות: קיצור שי"ל בהקאפטען יש סי"ב ובגופו יש סימנים גרועים וכן בהפתנות ומכנסיים: ח ועתה יש לעיין אם סימן מנין בנ"ד חשיב סי"ב במה שנמצאו שני האנשים ואנו ידענו שחסרו שני האנשים בני מאיר בלן הנ"ל גם צירוף הפליט שידענו שהלכו על הפליט הנה הט"ז בסי"ז ס"ק ח"י חלק על המ"ב דהמ"ב בתשו' סי' מ"ד וסי' ס"ג פסק דמנין הוי סי"מ.

והט"ז חלק עליו בתרתי חזא דמוכח בגמ' דמנין באבידה הוי רק סי"ב עוד כ' ס"ק הנ"ל וז"ל תו נראה דאינו דומה כלל סי' מנין לענין אשה לענין אבידה דלענין אשה מה סימן שייך במנין האנשים דמ"מ יש חשש שחלפו קצת מהם כמו שזכרנו לעיל כו' עכ"ל הרי לפ"ז מבואר דס"ל דמנין בעדות אשה לא חשיב אפילו סי"ב והמרה"צ ס"ק ס"ה הקשה דהמ"ב עצמו הביא דברי מהריב"ל דבעינו מנין עם מקום הליכה משמע דמנין לחוד לא מהני וכ"כ בהדיא המ"ב ס"י ס"ג דשם כ' דמנין סי"מ הוא ואעפ"כ לא יהי מהני רק עם מקום הליכה או יציאה ועיין בבית מאיר סעי' י"ז שהקשה ג"כ על המ"ב מסוגיא דב"מ (דכ"ח) גבי תכריף של שטרות ומ"מ כ' שי"ל מפרש"י ביבמות דמנין עם מקום הליכה הוי סי"מ וא"כ היינו פדעת המ"ב סי' ס"ג ולכן אפשר ליישב דעת המ"ב דאע"ג דבפרק אלו מציאות מוכח דמנין הוי רק סימן בינוני היינו במנין מטבעות או מחרזות של דגים דשכיח קצת שגם אחר יניח מטבעות במנין פנה אבל מנין אנשים

שְׁנֵהָרְגוּ דָּבָר גָּדוֹל הוּא מְאֹד כִּי אֶפְּלֹוּ אִישׁ א' שְׂיִהְיֶה נִהְרָג לֹא שְׂכִיחַ כ"ש מְסַפֵּר שְׁנֵים או יוֹתֵר לְכֹן כִּינֹן שְׂיִדוּעַ לְבֹו שְׁנֵי אַנְשִׁים שְׁנַעְלָמוּ מִן הָעֵינַן וְלֹא נִשְׁמַע עוֹד שְׁנֵי אַנְשִׁים אַחֲרֵים שְׁנַעְלָמוּ וְנִמְצְאוּ שְׁנֵי הַרוּגִים בְּמָקוֹם שְׁהִלְכוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים שְׁנַעְלָמוּ הֵנִי זֶה סִימָן מְוַבְהָק וְתוֹדַע דְּבִלֹא"ה לֹא כָּל הַמְּנִינִים שְׁוִים לַפִּמ"ש הַתּוֹס' ר"פ ט"ו דִּיבְמוֹת (דקט"ו ע"ב).

ע"כ אין להפליא אם מנין אנשים שנהרגו חשיב סי"מ עם מקום הליכה ומה גם לפמ"ש בתשו' אדמו"ר נ"ע דהא דחשיב סימן היינו מצד צירוף האבידה כו' משא"כ בפקדון כו' א"כ לא דמי כלל צירוף האבידה דמטבעות דשכיח לאבידה דהריגת אנשים דלא שכיח כלל ומצאתי ג"כ ראי' לזה מדברי הרמ"א בד"מ בח"מ הל' אבידה ומציאה סי' רס"ב סק"ג שפכתב ליישב על קושיות הב"י שם ססע"י ט"ו שכ' וגם לפרש"י יש לתמוה שני בדים אמאי חייב להקריז דילמא דרף גפילה פדאמריןו במצא שני מטבעות עכ"ל ור"ל ובדרף גפילה אין המנין סימן שאינו ידוע שנפלו בבת אחת כמ"ש התוס' פא"מ (דכ"ד ע"א) בד"ה אבל שנים וע"ז תירץ הד"מ ונ"ל דאין כל הדברים שוים דשאני מטבעות דכל אדם יש לו מעות אצלו ודרך לאבד דרף גפילה כו' אבל מחטין ויתדות וכיוצא בהן אין דרך של בני אדם לשאת אותן אם לא הצריף לקף וכל הנושא אצלו מאלו הדברים יודע מנינו ומדקדק בקף וע"כ מנין הוי סימן עכ"ל וא"כ אם רמ"א חילק בין שני מטבעות לשני בדי מחטין לענין סי' דמנין מכש"כ וק"ו בן בנו של ק"ו שיש לחלק בין שני מטבעות ובין שני בדי מחטין ובין שני אנשים שנהרגו שדקדוק מנינו הוא דבר גדול מאד מאד ולא שכיח כלל ע"כ י"ל דבזה הוי המנין קרוב לסימן מובהק והינו בצירוף עוד דבר נחשב סימן מובהק והנה גבי ארף החוט שהגט קשור בו בב"מ (דכ"ח ע"א) לפי הר"ן ומהר"ף הובאו בשט"מ משמע דהוי סימן מובהק פשמצמצם מדת ארפו.

א"כ הא דמנין אינו סי"מ כ"א סי"ב צ"ל דל"ד לארף החוט א"כ י"ל היינו מנין מטבעות משא"כ מנין אנשים שנהרגו כיון שמנין אנשים כזה נעלם מן העין ולא נשמע כלל עוד שנעלמו אחרים י"ל דה"ל סי"מ: וקרוב לזה הוא דעת מהרא"ם בתשו' סי' ע"ד הובאה בק"ע סעי' צ"ו ונ"ל אבל יש לסמוך על מנין האנשים שהיו שלשה והמקום שיצאו מירושלים דומיא דששים בנ"א שהיו מהלכים לכרפום ביתר עכ"ל בן הנה נראה ליישב דעת המ"ב אבל המעיין בדבריו יראה שא"א לומר בן שמקור יסוד דבריו הוא משום דמשמע פרק אלו מציאות דגבי אבידה חשיב מנין סימן מובהק ולא סימן בינוני לבד וע"ז נדאי יפה השיגו הט"ז דנהפוך הוא וכ"ד כל האחרונים: קיצור (המ"ב סי' מ"ד מ"ו סי"ג כ' דמנין אנשים הוי סימן מובהק ומ"מ לא מהני כ"א עם מקום הליכה או יציאה והט"ז השיגו דמנין הוי רק סי"ב והנה אפשר ליישב דעת המ"ב דמנין אנשים שאני ממנין מטבעות אף בהמ"ב עצמו מבואר דדבריו אמורים במנין דאבידה וזה נדאי ליתא): והנה הט"ז קאי אפילו בידוע שמנין אנשים נהרגו ביחד כפדון דהמ"ב ואפ"ה כ' דלא הוי סי"ב דמ"מ יש חשש שפחלפו כו' אבל בנ"ד נראה דעוד יש ריעותא אחריתא שהרי לא ידענו כלל שנהרגו השנים יחד רק נמצא שנים הרוגים גם לא סמוכין ממש זה אצל זה א"כ י"ל דלאו יחד נהרגו ואינו כלל הב' אחים הנ"ל רק הנהר הביא לכאן ההרוגים שניהם ואפשר אחד מהם ממקום זה ואחד ממקום אחר: נמצא יש פאן ב' טעמים לומר דלא הוי סי"ב הא' דלא ידענו כלל שנהרגו ביחד ול"ד כלל לשאר סימני מנין הב' חששא

דהט"ז שְׁמָא נְחֻלַּף א' מְהֵם כּו' וּלְבָרַר זֶה הִנֵּה פּא"מ (דכ"ה) גַּבִּי שְׁלֵשָׁה מְטַבְּעוֹת זַעג"ז שְׁהַאוּבֵד נוֹתֵן סִי' מַנְיָן כ' הָרָא"ש וְאֵם לֹא עֲשׂוּיִין פִּמְגִדְלִין אַז תְּלִינן בְּדִרְה גְפִילָה נְפִל וְאַתְיָאשׁ הָאוּבֵד כִּי לֹא יוּכַל לִיתֵן סִימָן בְּמַנְיָנָם עכ"ל מְבֹאָר מְדַבְּרִי דְמַנְיָן הָוִי סִימָן אֲפִילוּ הַמְטַבְּעוֹת בָּאוּ לְשֵׁם דְרָה גְפִילָה בַּק דַּא"צ לְהַכְרִיז מִשׁוּם דְאַתְיָאשׁ הָאוּבֵד כּו' וַא"כ אֲפִילוּ יֵשׁ לוֹ סִימָן א"צ לְהַכְרִיז וְכֵן מְתַבָּאָר עוֹד מִמ"ש הָרָא"ש ספ"ק דב"מ שֵׁם גַּבִּי מְצָא תַכְרִיף שֶׁל שְׁטָרוֹת שֶׁכ' וְז"ל וְתַכְרִיף וְאַגְוֵדָה הִינּוּ פְּדִי שְׂיוּכַל לִיתֵן סִי' בְּמַנְיָן דַּא"ל"ה שְׁמָא לֹא נְפִיל אֶהְדְּדִי וּמְתִיָאשׁ כִּי לֹא יוּכַל לִיתֵן סִי' בְּמַנְיָן עכ"ל וְר"ל שְׁהַאוּבֵד מְתִיָאשׁ דְסָבוּר שְׁמָא לֹא נְפִיל כּו' אֶהְדְּדִי כּו' הַלְכָּה אַע"פ שְׁהַמוּצָא מְצָאָם בְּהַדְּדִי א"צ לְהַכְרִיז כִּינּוּן שְׁנֵתִיָאשׁ הָאוּבֵד וְכ"כ בְּנִמ"י ספ"ק דב"מ שֵׁם אֲבָל הֶרְמֵב"ן הוּבָא בִשְׁט"מ פּא"מ שֵׁם כ' וְז"ל וְהָא דְבַעֲיָנן זַעג"ז מִשׁוּם שְׂאָם הָיוּ מְפֹנְזָרִים שְׁמָא יוֹתֵר הִי וְמִי שְׁמָצָא הָאֲחֵרִים לֹא מְצָא אֵלּוּ אוֹ שְׁמָא פְּחוֹת מְכָאן וּמֵאֲחַר נְפִלוּ כָּאן מְקַצָּת וְכֵן גַּבִּי שְׁטָרוֹת הָא דְבַעֲיָנן כְּרוּכִים שְׂאָם הָיוּ מְנוֹתְרִין אִין כָּאן סִימָן שְׁמָא יוֹתֵר הָיוּ וְאַבְדוּ הַשָּׂאָר אוֹ שְׁנַמְצָאוּ עכ"ל.

מְבֹאָר מְהֶרְמֵב"ן דְמַנְיָן לֹא הָוִי סִימָן דְרָה גְפִילָה אַא"כ יֵשׁ הוֹכְחָה גְמוּרָה שְׁבֹדַאי נְפִלוּ בְּיַחַד כְּגוֹן שְׁטָרוֹת כְּרוּכִין אוֹ מְטַבְּעוֹת זַעג"ז אֲבָל כְּשֶׁהוּן זֶה אֲצֵל זֶה חִיָּישִׁין שְׁמָא לֹא בְּהַדְּדִי נְפִיל וּמֵאִישׁ אַחַר נְפִיל כָּאן מְקַצָּת כּו' וְע"ש בִּשְׁט"מ שֶׁנ' שֶׁכ"ד הֶרִיטְב"א דְמַנְיָן לֹא הָוִי סִימָן דְרָה גְפִילָה מִטַעַם הַנ"ל וְלֹא מִשׁוּם יָאוּשׁ בְּעֵלִים נִגְעוּ בָּהּ וּלְהָרָא"ש נ' ג"כ דְצָרִיף הוֹכְחָה שְׂיִהֵי' מוֹכִיחַ שְׁנִפְלוּ בְּיַחַד מֵאַדָּם א' כְּדַמוּכַח מִמ"ש ספ"ק דב"מ שְׁמָא לֹא נְפִלוּ בְּהַדְּדִי כּו' וְכֵן גַּבִּי מַעוֹת מְפֹנְזָרִים רַפּא"מ כ' אִין בְּהֵם סִימָן אֲלָא דְגַם שְׂהֵם מְנוֹחִים זֶה אֲצֵל זֶה סְגִי דְשִׁפִּיר מוּכַח וּמְרָאִי הַדְּבָרִים שְׁמֵאָדָם א' נְפִלוּ וְלֹא חִיָּישִׁין לְחַשְׁשָׁא דְהֶרְמֵב"ן שְׁמָא מֵאֲחַר נְפִלוּ כָּאן מְקַצָּת מֵאֲחַר שְׁאָדָם זֶה לְפַנְיָנוּ וְאוּמַר שְׁנֵאָבְדוּ לוֹ מְטַבְּעוֹת כִּפִּי הַמַּנְיָן שְׁנַמְצָאוּ מֵהַכ"ת נְחוּשׁ שְׁמָא מֵאֲחַר נְפִלוּ כָּאן מְקַצָּת אֲצֵל מְקַצָּת שֶׁל זֶה וּלְהֶרְמֵב"ן י"ל דַּאִיָּה"נ דְחַשְׁשָׁא רְחוּקָה הִיא: אֲלָא מִיָּהָא הָא אֲפִילוּ כְּשֶׁבֹדַאי בְּלִי שׁוּם סַפְק נְפִלוּ בְּיַחַד לֹא הָוִי בַּק סִי"ב דְהָא יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא מֵאֲחַר נְפִלוּ וְאַתְרָמִי מַנְיָן כְּמַנְיָן דַּמִּש"ה לֹא הָוִי מַנְיָן בַּק סִי"ב וַא"כ כְּשֶׁנּוֹסֵף ע"ז עוֹד רִיעוּתָא וְהוּא דְמַלְבַּד שְׂיֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא נְפִלוּ בְּיַחַד מֵאַדָּם אַחַר יֵשׁ עוֹד הוֹכְחָה שְׁמָא יוֹתֵר הָיוּ כּו' וְשְׁמָא פְּחוֹת מְכָאן הָיוּ כּו' אַע"ג דְהוּא חַשְׁשָׁא רְחוּקָה מ"מ גּוֹרַע פַּח הַסִּימָן שְׁבַמְנָן וְלֹא הָוִי אִפִּי' סִי"ב וְל"ח מַנְיָן סִי"ב בַּק כְּשֶׁבֹדַאי נְפִלוּ בְּיַחַד מַנְיָן כִּזֶּה לֹא פְּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר כְּגוֹן בְּשְׁטָרוֹת כְּרוּכִין וּמְטַבְּעוֹת זַעג"ז.

בַּק לְשִׁנְחוּשׁ שְׁמָא אַתְרָמִי מַנְיָן כְּמַנְיָן אַז ל"ח סִי"ב כְּלָל אַע"ג דְהַחֲשָׁשׁוֹת הַנּוֹסָפִים הֵן חַשְׁשׁוֹת רְחוּקוֹת מ"מ עכ"פ מְחַלִּישִׁים הַפַּח שְׁבָסִי' הַמַּנְיָן מִיָּהוּ בִשְׁט"מ שֵׁם מְשַׁמַּע הַרְבֵּה מִן הַמְּפָרְשִׁים עוֹמְדִים בְּשִׁטַּת הָרָא"ש וְעִי' תוּמִים סִי' ס"ה סַעִי' י' ס"ק י"ג שְׁהַקְשָׁה אַהֲטַעַם דְהָרָא"ש וְטוּש"ע גַּבִּי תַכְרִיף שֶׁל שְׁטָרוֹת דְהָא בְּחוּב ל"מ יָאוּשׁ אֲבָל לַכַּמ"ש בְּשֵׁם הֶרְמֵב"ן לַק"מ וְעִי' פּנ"י פּא"מ שֵׁם קוֹשִׁיא מְסַפֵּק הִינּוּחַ דג"כ לַק"מ לְהֶרְמֵב"ן: קִיצוּר (לְהֶרְמֵב"ן לֹא הָוִי מַנְיָן סִי"ב אֲלָא כְּשֶׁמוּכַח הֵיטֵב שְׁבֹדַאי נְפִלוּ בְּיַחַד וּלְהָרָא"ש בְּקַצָּת הוֹכְחָה סְגִי): ט וּבִנ"ד לֹא מִיְבַעֲיָא לְהֶרְמֵב"ן דְלֹא הָוִי הוֹכְחָה בַּק כְּשֶׁנַּמְצָאוּ הַמְטַבְּעוֹת זַעג"ז וְלֹא זֶה אֲצֵל זֶה פְּשִׁיטָא דְבִנ"ד לֹא מְהַנִּי אֲלָא אִפִּי' לְהָרָא"ש לֹא מְהַנִּי דְדַמִּי לְפִירוֹת מְפֹנְזָרִין דְלֹא שְׂיִיף בְּהוּ סִימָן מַנְיָן דְדוּקָא בְּנַמְצָאוּ זֶה אֲצֵל זֶה שְׂיִיף סִי' מַנְיָן

לדידיה ולא בנ"ד וכ"כ להקדיא בתשובת מ"ב ס"י ס"ג אכה"ג דלא שייך בזה סימן מנין הובאו דבריו בקצרה בק"ע סי' שצ"ב ובגוף התשובה מבואר באריכות וז"ל וא"כ בנ"ד שמצאו את היהודי ונער יש לסמוך נמי להתיר את האשה מ"מ נראה דבנ"ד לאו סימן הוא פלל דלא סמכינן אמנין רק פשנראין וניפריין הדברים שבזמן ובמקום אחד נהרגו שניהם אבל בנ"ד מתוך עדות הב"ד ניפך שלא נמצאו הרוגים במקום אחד ולא בזמן יום א' אלא רחוקים זמ"ז הרבה וא"כ יש לחוש שמא היום בא אחד מן המזרח ונהרג במקום זה וזה בא מן המערב למחר ונהרג במקום אחר וא"כ בנ"ד אין פאן סימן מנין פלל עכ"ל ובנ"ד נמי לא נמצאו במקום אחד בנהר רק לא רחוקים כ"כ זמ"ז אף מה שנהרא לצדד הוא ע"פ המבואר בגב"ע שבשניהם היה ניפך שהם הרוגים ועל הפליט נמצא דם מהרוגים א"כ מראין הדברים ששנים אלו הן הן השנים שהלכו על הפליט מאחר דניפך שהם הרוגים ועל הפליט נמצא דם מהרוגים וידעו כל העיר ששני אנשים הלכו על הפליט ועכשיו אינן עליו ונמצאו שנים הרוגים וכ"ש שנמצא סמוך לפליט צף ברעטלעה מצופים במעס אשר זה שייך למלאכת השני אנשים הנ"ל שהיו מסענצניקעס ועושים העקלעה וא"כ אפ"ל דה"ל פאילו נמצאו השנים הרוגים על הפליט ממש דאז ודאי הוי סי' מנין אפי' להרמב"ן דדמי לתכריף של שטרות (מיהו נשאר חששא דהט"ז הנ"ל אות ח' שמא נחלף כו' ול"ד לשטרות שא"א להן ליחלף מעצמן אבל עכ"פ פלטינן מחששא השניה הנ"ל אות ח').

ולכאורה יש להביא ראיה דדמי לנמצאו על הפליט מהא דקיי"ל פא"מ מצא פלי ופלפניו פירות דאם נמצאו קצת פירות בפלי וקצת חוץ לפלי בארץ חייב להכריז ובנ"ד הוא ג"כ הדם שנמצא על הפליט ה"ל פקצת הפירות בפלי שזה ראיה ג"כ על מה שחוזק לפלי ששפל מן הפלי וה"נ דכונתיה י"ל שזהו ראיה ברורה שהשני הרוגים הן מאותן שהיו בפליט ויש לדחות דהתם הוכחה זו שכ' עליה הרמב"ם מראין הדברים לא הוי רק כסי"ב ובאבידה סגי בסי"ב.

משא"כ בעדות אשה וכ"כ בתשובת הרב דקאניוב אף יש להשיב ע"ז דאי איתא דזה הוי רק כסי"ב א"כ הרי על הפלי ג"כ ליפא רק סי"ב. וא"כ דיינו להחזיר הפלי עצמה ע"י סי"ב ולא הפירות דהא בהפירות ליפא הוכחה ברורה שהיו בכלי רק פועין הוכחה דסי"ב וא"כ נגרע פח הסי"ב שבכלי על הפירות דהא אפי' אי הנה ברירא מילתא שהיו בכלי לא הוי רק כסי"ב כו' וע"ד הנז"ל אות ח' להרמב"ן במטבעות זה אצל זה שנגרע פח הסימן במנין אעכ"ל דהוכחה זו עדיפא מסי"ב מיהו אין מוכרח דכיון דסי"ב מהני באבידה ה"ל פועדים הלפך מהני אפי' כה"ג ותדע דמהדרינן חמור בסי"ב דאנפך אע"ג דאיפא רק סי"ב אאנפך.

וראיתי במרה"צ סעיף כ"ד ס"ק צ"ב שכ' ג"כ ש"ל דהני כסי"ב מיהו י"ל דנ"ד עדיף דהתם גבי פירות לא ידענו מעיקרא שהיה פירות אלו שנמצאו בארץ תחלה בכלי אבל בנ"ד ידענו שהיה שני אנשים אהפליט אף מ"מ לא ידענו שהיה על פליט זה דלא נזכר בגב"ע שהפירו הפליט בט"ע ואיך שיהיה עכ"פ זאת נראה לומר דהך מראין הדברים הוי כמו סי"ב שיהיו בהפליט.

ובממון כה"ג הנה המנן חשיב סי"ב אע"ג דליכא הוכחה ונדאית מממש פנ"ל מדין כלי
ולפניו פירות כו' דסי"ב דכלי מהני לפירות שבארץ פאילו יש עליהן מממש סי"ב דהנינו
פאילו נמצאו בפלי מממש וה"נ מהני הוכחה זו לשנעשה סי"ב מהמנן משום דה"ל פאילו
נמצאו על הפליט ולא אמרינן דנגרע פח הסימן דמנן משום דליכא הוכחה ונדאית כמו
גבי פירות לא נגרע כח הסימן דהכלי לגבי הפירות שוב ראיתי במרה"צ ס"ק צ"ב
העלה דמקצתן תוף הכלי ומקצתן בארץ ה"ל ככולן תוף הכלי אפי' לענן איסור ערוה
יעו"ש וא"כ נ"ד ה"ל ג"כ כבנמצאו על הפליט מאחר דנמצא דם ע"ג הפליט ה"ל כמקצתן
בהפליט ותו דנ"ד עדיף דהכא ידענו שמתחלה היו פולם ע"ג הפליט וה"ל פאילו ידענו
שהנה ב' פירות בכלי ואח"כ נמצא הכלי ופרי א' בתוכו והב' בארץ דעדיף טפי מדין
מקצתן כו' הנ"ל דמייירי אפי' לא ידענו שמתחלה היו המקצת שבארץ תוף הכלי פעם
אחת עכ"פ ועי' ב"א סי' מ' ואין לומר דמנן לא הוי סי' רק בשלשה דז"א רק גבי מציאה
משום דשטר מריז וטיבא מריז ומיעוט שטרי שנים וכן בטיבא.

ועי' בשט"מ שם הפי' וכ"ז לא שייך בנד"ז וכ"מ במ"ב ס"י ס"ג דשנים נמי הוי סי'
מנן ובאו"ת סי' ס"ה ס"ק כ"ח משמע דמסתפק אם תרי הוי סי' מנן ועי' בק"ע סי' צ"ז
משמע דהוי סי' ותו דבנ"ד נמי הנה בשלשה הן עם הפליט והגם שלא נמצאו כ"כ סמוכין
ממש והמ"ב כ' דכשאין סמוכים לא שייך סי' במנן היינו בדליכא הוכחה אחריתי
ובנמצאו ביבשה משא"כ בנ"ד שנהרגו בנהר ונדבר ידוע שהנהר מוליך זה לכאן וזה
לכאן כו' הלכך אין סתירה עכ"פ שלא נהרגו ביחד ממה שלא נמצאו זה אצל זה ממש
וכיון דמוכח מהגב"ע שנמצאו לא רחוקים כ"כ זה מזה ויש הוכחה אחריתי שהן הן
מהפליט פנ"ל באריכות שפיר מצ"ל דמחזקין שהן מהפליט ול"ד למ"ש במה"צ שם
בשם קצה"ח דבעינן סמוכים תוף ד' אמות דשא"ה דבאים להחזיק רק מצד הסמיכות
משא"כ ה"כ דאיכא הוכחה אחריתי פנ"ל נהרי המ"ב כ' וז"ל כשנראין וניפרים הדברים
כו' פנ"ל והכא ודאי נראה וניפר כן דנדאי ידוע שהפליט הוא שהיה בו שני אנשים הנ"ל
שהרי לא נמצא עליו דורש ומבקש כלל לפליט והברעטלעך מצופים בגחונות קלל זהו
ג"כ ראיה ברורה שהפליט הוא של שני אנשים הנ"ל וכיון שנמצא עליו דם מהרוגים
ונמצאו שני הרוגים ערך ווייארסט ממנו מראין הדברין שהן השנים מפליט הנ"ל וכיון
שהרוגים בדניעפור לא שכיחי כלל וכלל שפיר דמי להחזיק הסמיכות אפי' בריחוק
ווייארסט דגבי פפר הסמוך ונראה לכר"ג כ"כ סמוך הוי מיל: קיצור בנ"ד אף שנמצאו
ערך מיל מהפליט וגם לא סמוכין זל"ז כיון שאצל הפליט נמצאו ברעטלעך מצופים גחונות
קלל וגם בלא"ה ידוע שהפליט הוא שלהם ונמצא עליו דם מהרוגים נראים וניפרים
הדברים שהשנים הוא מהפליט ועדיף מפירות שקצתן בכלי וקצתן חוץ לכלי כו' ועכ"פ
ה"ל סי' מנן: אמנם עדיין נשאר חששא דהט"ז שפא נחלף א' כו' ונ' דכוננת הט"ז הוא
כך דכיון דאפי' אי מדלית הך חששא דשפא נחלף א' מהן ליכא רק סי"ב דשפא אתרמי
מנן כמנן ואנשים אחרים הם לגמרי והנה אזלי לעלמא אם כן כשנוסף על כל א' מהם
עוד חששא שפא הוא נחלף ר"ל דאחר גזונג עם א' מהן והוה הננהגין וא' מהם אזל
לעלמא א"כ מנלן דכה"ג חשיב סי"ב כסי' דמנן דעלמא דליכא ביה הך חששא כלל רק
דשפא אתרמי מנן כמנן אז הוא דחשיב סי"ב משא"כ כשיש עוד חששא הנ"ל מיהו
לעיל אות ט' נת' דבממון דבעי' סי"ב סמכין אסי"ב אף שנשאר עוד חששא קלה כמו

בכלי ולפניו פירות דעל הפלי ליפא רק סי"ב ועל הפירות נוסף עוד חששא ואפ"ה מחזירין ועי' בתוס' פא"מ דאפי' פירות בפלי יש חששא דשאלה ול"ח לה וכ"ש בכלי ולפניו פירות דאיפא חששא אחריתי ול"ד למ"ש לעיל אות ח' בשם הרמב"ן דבאיפא עוד חששא לא סמכינן אסי' דמגן דהתם החששא הוא לגרוע פח הסי' ממש לומר שקיו יותר כו' משא"כ בכליו ולפניו פירות עכ"פ בפלי ודאי יש סי"ב להכי אף שבפירות נוסף חששא אחריתי פינון שהוא חששא קלה אין מצטרפת והשתא בנידון סי' מגן בעיגונא לא דמי לכלי דהתם עכ"פ בהפלי ודאי יש סי"ב אבל הקא על כל א' נוסף עוד חששא שפא הוא הנחלקף כו' וגם לא דמי לדהרמב"ן דהתם החשש שפא ליפא סי' מגן אבל הקא ודאי הנחלקים הם שנים רק שבאנו לחוש שפא נחלק אחד מהם ומאחר שאין לנו ראיה לומר דל"ח לחששא זו א"כ קשה לכאורה לסתור ד' הט"ז וי"ל דבכה"ג לא הוי מגן אפי' סי"ב ובלא"ה אין ללמוד כ"כ מאבידה לעיגונא כש"כ דבאבידה גופא פקפקו בגמ' אסי' דמגן אי הנה סי"ב ונהי דמסקנת הפוסקים דהוי סי"ב מ"מ בנ"ד שיש ב' ריעותות הא' חששא דהט"ז הנ"ל הב' דגם זה שאנו אומרים שנהרגו יחד ג"כ לא ברירא מילתא כ"כ רק מאומד והוכחה א"כ מסתברא דלא אמרי' פלל דמגן פזה הוי סי"ב ולא חזי אפי' לאצטרופי לשאר סי"ב דסי' גרועים לכ"ע אין מצטרפין ומ"מ י"ל להפך דאדרבה סי' דמגן י"ל דעדיף דהא להמ"ב ה"ל סי' מובהק וגם מה שבגמ' פא"מ כתב שמעת מינה מגן הוי סי' מבואר במפרשים שם דר"ל שמעת מינה שכן מבואר במשנה אבל לקושטא דמילתא ודאי מגן הוי סי' והנה אף שסברת המ"ב דחוייה מ"מ פבר פתבתי די"ל שמגן אנשים שנהרגו חשיב סי' יותר ממגן מטבעות א"כ עכ"פ ודאי חשיב סי"ב טוב גם האומד וההוכחה שנהרגו ביחד גם כן נראה דהוי הוכחה מעליא נשאר רק חששא דהחלקה שפתב הט"ז: קיצור (הט"ז) שדא נרצא עוד בסימן דמגן שי"ל שפא נחלקף אחד מהן: יא והנה לכאורה יש להקשות על הט"ז מעובדא דכרפום ביתר דמשמע שמתירין ע"י צירוף סי' המגן עם מקום הליכה ויציאה וסי' המגן הוא העיקר שהוא סי"ב.

ומצטרפין אליו סי' הליכה ויציאה עם שאינן מועילים כ"כ. וכמ"ש בתשו' מ"ב סס"י מ"ד מההוא דפרק בתרא דיבמות (דף קכ"ב ע"א) מעשה בקולר של בני אדם שהיו מהלכין לאנטוכיא ובא נכרי אחד ואמר חבל על קולר בני אדם שמתו וקברתים והשיאו את נשותיהם ופרש"י חבל הפסד ועג"נ הוא קולר חבורה אף בערוף ערוף קלר רביעי חברו עם מ"ש במשנה בגיטין פ' התקבל (דמ"ה סע"ב) היוצא בקולר בשלשלת המלך תרגום ויתנהו בסוגר ביחזקאל י"ט ויתבהו בקולרין ובמשנה ר"פ י"ב דכלים הקולר טמאה פי' הרע"ו קולר שנותנים בצנאר האסירים והוא סוגר תרגום ויתנהו בסוגר ובפרק במה מדליקין (דל"ב ע"א) חש בראשו דומה פמי שנתנהו בקולר ובפ"ק דסנהדרין (ד"ז) עשרה שיושבים בדין קולר תלוי בצנאר פולם זהו משמע כפי' הרע"ו ר"פ י"ב דמס' פלים הנ"ל וכף כתב הרמב"ם ס"פ י"ג דין כ"ו עשרה אנשים פאחד כו' והם אסורים בקולר או נושאים גמלים כו' וע"ש במגיד שהעובד פוכבים אינן מכירין ואינו יודע שמותיהן וכן בדין כ"ה יצא עובד פוכבים וישאל מעמנו פי' המגיד שאין העובד פוכבים מזכיר שם היהודי כו' וכן מבואר מתשו' הר"ן והריב"ש שהביא הכ"מ דהני שלשה עובדי דציידן ואנטוכיא וביתר מיירי שהעובד פוכבים אינו מזכיר שמותיהן.

וּלְפִיכָּהּ הִצְרִיף הַרְמַב"ם ג"כ לומר וקברתיו. ואף שגזקו עליו בענין וקברתיו דמעשה שְהִיָּה פָּה הִיָּה מ"מ נראה שמשפטים עמו בזה שהעובד פוכבים לא הִיָּה מִפִּיר וְאִינוּ מִזְכִּיר שְמוֹתֵיהֶן פְּתוּב בְּתוֹבַת הַר"ן ס' ג' (וכ"ד ריא"ז בש"ג רק שמ"מ מִפְּרָשׁ בְּעִנְיָן אַחַר מְהַרְמַב"ם כמ"ש בסד"א די"ט) רק לפ"ז יש להקשות על הַר"ן שְבִתְשׁוּ' ס' ל"ג בָּא לְהוֹכִיחַ שֶׁא"א לְסַפֵּק בְּאַחַר אַע"פ שֶׁלֹּא הִזְכִּיר שְמוֹ סְגִי וְהוֹכִיחַ שֶׁם פֶּן מֵהַתּוֹסְפֹתָא אֲבָל אָמַר אֶחָד יֵצֵא מֵעִיר פְּלוֹנִי מִפְּשָׁשׁוֹ בְּאוֹתָהּ עִיר כו' אֲמַאי לֹא הִבִּיא מִהֵנָּה ג' עוֹבְדֵי דְצִיָּיָדָן וְאַנְטוֹכְיָא וּבִיתָר לְפִירוּשׁוֹ שֶׁהַעוֹבֵד פּוֹכְבִים לֹא הִזְכִּיר שְמוֹתֵיהֶן וְלֹא הִיָּה מִפִּירָן וּבְאַמַּת בְּשִׂאלְתוֹת פ' תבא בעובדא דציידין פי' שהעו"ג הִזְכִּיר שְמוֹ וְז"ל ת"ש דְתַנְיָא אָבָא יוֹדֵן אִישׁ צִיָּיָדָן אֹמֵר מַעֲשֵׂה בְּיִשְׂרָאֵל וְעו"ג שְהִיּוּ מְהַלְכִין בְּדֶרֶךְ וּבְחִזְרָתוֹ הִיָּה אֹמֵר חָבֵל עַל אִישׁ פְּלוֹנִי יְהוּדִי שְׁמַת וּקְבַרְתִּיו וּבָא מַעֲשֵׂה לְפָנַי חֲכָמִים וְהִשְׁיִאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ עַכ"ל וּבְנֻדָּי דפ' פְּלוֹנִי ר"ל שְמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ וְלֹא כַהֲסַד"א שפ' דְבִשְׁמוֹ סְגִי דַה"ל שְׁתִּי הוֹכְחוֹת וְכַתֵּב בְּסִד"א שְׁמֵהָר"ם אֲלֶשְׁקֵר בְּתִשׁוּ' ס' כ"ה כ' בְּשֵׁם ר"ח וְא"ז דַּהֲיָא שְׁל בְּנֵי אָדָם וְדִשְׁשִׁים בְּנֵי אָדָם הִיָּה הַעו"ג מִזְכִּירָם בְּשֵׁם וְאֹמֵר פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי שְׁאֲנִי מִפִּירָם בְּטוֹב מֵתוֹ וְכ"כ רי"ו נכ"ג ח"ג אֲבָל אִם אֹמֵר אוֹי לְפְלוֹנִי שְהִיָּה הוֹלֵף עִמִּי בְּדֶרֶךְ כו' וּמַת בְּדֶרֶךְ וּקְבַרְתִּיו עַכ"ל דַּע"ג שְׁנֻזְפֵּר רַק לְפְלוֹנִי הוּא ע"ד מ"ש בְּגִמְרָא טַבַּע חֲסָא דְעַל חֲסָא הִידוּעַ לְהֵם קָאָמַר כַּמ"ש בַּק"ע בְּשֵׁם מֵהַרִּי"ט וְכ"מ מְלִשׁוֹן פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי שְׁאֲנִי מִפִּירָם בְּטוֹב דְּנֻדָּי עַל פְּלוֹנִי הִידוּעַ לְנוֹ אֹמֵר וְהַסֵּד"א ד"ך ע"ד פי' דְבִשְׁמוֹ לְבַד סְגִי מִשׁוֹם דָּאָף עַל גַּב דְּקוֹלָר ה"ל כְּמוֹ ס' ב לְבַד בְּהַצְטָרַף לְזֵה שְמוֹ סְגִי דַה"ל כַּהֲיָא דר' יִרְמְיָה דְלֹא חִיָּיְשִׁי לְדַלְמָא אֲתָרְמִי שְׁמָא כְּשָׂמָא כו' וְכֵן בַּהֲיָא דְצִיָּיָדָן תּוֹ לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְשִׁנְפֵּרַד מִמֵּנוּ הָאִישׁ הָרֵאשׁוֹן וְשׁוֹב נִתְחַבֵּר עִמּוֹ אַחַר שְׁשִׁמוֹ כְּשֵׁם הָרֵאשׁוֹן וּלְפַע"ד אֵין דְּבָרֵיו נְכוּנִים בְּדַעַת הַשְׂאִילְתוֹת וְר"ח וְא"ז וְרִי"ו דְלֹא נִחְתּוּ לְהַכִּי כָּלֵל.

וְדִין זֶה שְׁלוֹ ג"כ אֵין לוֹ מְקוֹם כ"א לַפ"ד הַרְמַב"ם וְהַמְּגִיד וְהַר"ן כַּנ"ל: קִיצוֹר (פ' קוֹלָר לְהַעֲרוֹף וְרַמְבַּ"ם מְהַרְמַב"ם וְהַמְּגִיד וְהַר"ן נ' דָּאֵין מִזְכִּיר שְמוֹתֵיהֶם וְרִיא"ז וְהַר"ן מְפָרְשִׁים דָּאָנוּ יוֹדְעִים מִי הוּא וְהַרְמַב"ם לַפ"ד מְהַרְיָב"ל וְהַרְמַב"ם מְצַד צִירוֹף סִימְנִים מְהַנִּי וְהַשְׂאִילְתוֹת וְר"ח וְרִי"ו מְפָרְשִׁים דַּהֲעו"ג מִזְכִּיר שְמוֹתֵיהֶם וְהַסֵּד"א מְפָרְשׁ דְּבַרְיָהֶם דַּג"כ מְצַד צִירוֹף הוֹכְחוֹת מְהַנִּי ע"י שְמוֹ בְּלַבַּד בְּלֹא ש"א וְשֵׁם עִירוֹ וּלְפ"ד כְּוֹנְנָתָם שְׁמִפְרָשִׁים שְמוֹ הֵיטֵב עַד שְׁיָדוּעַ עַל מִי כְּוֹנְנָתָם דְּוּמְיָא דְמֵאֵן אִיכָּא בִּיהַ חֲמָא): וְלְכַאוּרָה דְבַרְיָה הַט"ז הֵם אֹמְרִים לְשִׁטַּת הַשְׂאִילְתוֹת וְר"ח וְסִינְעֵתָם אֲבָל לְשִׁטַּת הַרְמַב"ם וְסִינְעֵתוֹ שְׁמִצַּד צִירוֹף סִימְנִים נִגְעוּ בָּהּ מִשְׁמַע נֻדָּי דַּהֲמִנְיָן הַנִּי סִימָן חָשׁוֹב אָף יֵשׁ לְדַחֲחוֹת דַּהֲנָה ז"ל הַרְמַב"ם ס"פ י"ג מַה"ג דִּין כ"ו וְהַסִּיחַ הַגְּמַל"ת וְאָמַר שְׁיִו"ד אֲנָשִׁים שְהִלְכוּ מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי לְמְקוֹם פְּלוֹנִי נוֹשְׂאִים כְּפֹךְ וְכָף מֵתוֹ כו'.

א"כ מְבוֹאָר שְׁמִנְיָן אֲנָשִׁים אֵלוּ הֵם הַיּוֹצְאִים מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי לְמְקוֹם פְּלוֹנִי א"כ לִיכָּא חֲשִׁשָׁא דַהֲט"ז שְׁמָא נִחְלַף א' מֵהֶם בְּדֶרֶךְ דַּא"כ לֹא א"ש מ"ש שְׁיִו"ד אֲנָשִׁים שְׁיָצְאוּ מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי דַּהֲרִי הַנְּחַלְף בְּדֶרֶךְ לֹא יֵצֵא מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי וְהַעו"ג אֹמֵר שְׁאֵלוּ הַיּוֹד יֵצְאוּ כְּוֹלָם מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי וְאֵין לְחֹשׁ שְׁמָא גַם אוֹתוֹ הַנְּחַלְף יֵצֵא מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי לְמְקוֹם פְּלוֹנִי רַק שְׁיָצְא בַּפ"ע וּבְאַמְצַע הַדֶּרֶךְ נִתְחַבֵּר עִמָּהֶם.

דאָפּשער לומר דלשון שהלכו ממקום כו' היינו שמאותו מקום ממש הלכו אלו כולם ביחד וליכא חששא דהחלפה ועוד דעכצ"ל ה"תם דמיירי שהעו"ג נתלנה עמהם ממקום פלוני דאל"כ מהיכן יודע שיצאו ממקום פלוני ושמה הולכים מעיר רחוקה יותר.

דאין לומר ששמע מהם דאפּשער לא סמכינן פלל ע"ז מה שאמרו להעו"ג שמה פּיחדו לו פּעננן שאמרו ירחיב לו הדרך כו'. מיהו אפ"ל דלא חיישינן לחששות פּאלו ומ"מ בש"ג שלהי יבמות אי' להקדיא דמיירי שהעו"ג יצא עמהם שז"ל וכן מעשה בששים בנ"א כו' ומאחר שאין העו"ג מזכיר שמותיהם אלא שלבני עירם ידועים האנשים ה"הם שיצאו עמו כו' עכ"ל ודבריו מבוארים דלאו מצד צירוף סי' נגעו בה רק מגין סי' הוצרך דאל"כ שמה א' מהן חי וההיתר מפני שאנו יודעים מי הם האנשים שיצאו עם העו"ג הוא והעו"ג אומר שהאנשים ה"הם שיצאו עמו מתו אף בהרמב"ם א"א לומר פן דאל"כ למה הוצרך לנושאים גמלים.

ומ"מ י"ל להרמב"ם ג"כ שהעו"ג יצא עמהם לכו אמר שהלכו ממקום פלוני למקום פלוני והא דכאן לא הזכיר שיצא העו"ג כמו שהזכיר דין כ"ה יצא עובד פוכבים וישאל מעמנו כו' י"ל ה"תם יצאו מעמנו ממש ומפירים ויודעים אנו מי הוא הישראל שיצא עמו כמ"ש המ"מ.

משא"כ בהכ"ו לא יצא בפנינו ממש ולא ראינו פלל מי הם הישראלים שיצאו עם עו"ג זה. רק שהעו"ג אומר שהיוצאים עמו הם עשרה בנ"א אסורים בקולר או נושאים גמלים והולכים ממקום פלוני למקום פלוני ונאנחנו ידענו אח"כ שיש עשרה אנשים שיצאו פנ"ל וסמכינן דהוה הוה ולא חיישינן דאתרמי עוד יו"ד אנשים אחרים שיצאו ממקום פלוני פנ"ל אבל להפרידה והחלפה ליכא למיחש פאן מאחר שהעו"ג יצא עמהם ומשמע שמעיד על היוצאים עמו ממקום פלוני ולשמה נחלף א' מהם באותה העיר אין לחוש עיין סדא"ר מיהו א"צ לזה די"ל שאנחנו ידענו שיו"ד אנשים אלו יצאו מהעיר ממש לפ"ז אין ראיה מכאן דהצירוף סי' מהני דהכא איכא טעמא אחרת דהחזק לנו שיו"ד אנשים הנ"ל שיצאו מכאן ויו"ד אנשים אחרים לא החזק לנו שיצאו וכמו שמתירין בשמו וש"א משום דלא החזק לנו עוד אחר שמו כשמו וש"א כש"א בעיר זה וה"נ יו"ד אנשים נושאים גמלים הוי כשמו וש"א.

ומאחר שבעיר זה לא החזק שיצאו אחרים יש להתייר ואין לחלק דה"תם אין החשש שמה יש בעיר זו ממש עוד אחד ששמו פן ונאבד ומדלא החזק ה"ל פמאן דהחזק דליתא אבל ה"כא איכא למיחש שמה יו"ד אנשים אחרים הלכו מעיר אחרת דרך מקום פלוני למקום פלוני ועליהם נתכנין העו"ג.

וא"כ אין ראיה פלל ממה דלא החזק פן יו"ד אנשים באותה העיר דבאמת לאו מאותה העיר ה"ו והנ"ד דמאותה העיר איכא למיחש דאזלי לעלמא אף י"ל דכוננת הרמב"ם ממקום פלוני ר"ל שהעו"ג אומר שמשם מקום יציאתם היינו ההתחלה (ועי' ק"ע בס"ס מכמ"א סי' ה' אות קי"ב ולדבריו צ"ל דה"נ מיירי שדנין על האנשים באותה העיר עצמה שמשם יצאו כו' אף מדברי הרא"ש בחמ"ח ס"ק ל"ח מוכח דלא ס"ל כמכמ"א הנ"ל דאילו למכמ"א יש לחוש שבפאס הי' עוד מכלוף מאחר דאין דנין עלי' בפאס כו'.

וְעֵינָן בַּק"ע ס' רע"ג וד' ב"י בס"ק פ"ו צ"ע) וכ"כ בק"ע ס' רע"ג בְּשֵׁם מֵהֶרָאנ"ח
דְּהֶרְמַב"ם מִיַּרְי דְּלִיפָא לְמִיחַשׁ לְהַחֲלֵפָה וּא"כ מֵהֶרָאנ"ח וְהַט"ז קִינְמָא בְּחָדָא
שִׁיטְתָא: קִינְזֹר (לְהֶרְמַב"ם ג"כ י"ל דְּמִיַּרְי בְּעֵנָן דְּלִיפָא לְמִיחַשׁ לְהַפְרָדָה וְהַחֲלֵפָה דְּוִמְיָא
דְּאַסוּרִים בְּקוּלָר וּכ"כ הֶרָאנ"ח הוּבָא בַק"ע מִסִּי רע"ג אֲזִי דְּנֻקָא חֲשִׁיב הַמְנִין ס"ב:
וּמְהַנִּי ע"י צִירוּף סִימְנִים אוּ י"ל מְצַד שְׁהוּחְזִקוּ יו"ד אֲנָשִׁים דְּאַסוּרִים בְּקוּלָר שִׁינְצָאוּ
מִשָּׁם וְלֹא הוּחְזִקוּ יו"ד אַחֲרֵים: וְעֵינָן שׁו"ת ח"צ ס"י קל"ד): יב אָמְנָם יֵשׁ חוֹלְקִים ע"ז
שְׁהָרִי רַבִּינוּ ז"ל כ' בְּתִשְׁבִּי שֶׁלֶּפ"ד הֶרָא"ם בְּהֶרְמַב"ם סְגִי בְּמָקוֹם הַלִּיכָה אוּ יְצִיאָה לַחֹד
עִם צִירוּף ס' מְנִין וְנוֹשְׂאִים גְּמִלִים וּמְבֹאָר שָׁם מְדַבְּרִי דְּמָקוֹם הַלִּיכָה וְנוֹשְׂאִים גְּמִלִים
הָוִי שְׁנֵי ס' גְּרוּעִים, וְרַק אַעֲפ"כ מְצַטְרָפִים אֶל ס' דְּמְנִין שֶׁהוּא ס"ב וְהָרִי א"כ אִיךָ
הַמְנִין ס"ב כִּינּוּן דְּלִיפָא רַק מְקוֹם הַלִּיכָתָם א"כ נִשְׂאָר חֲשִׁשָׁא דְּהַחֲלֵפָה שְׁכ' הַט"ז
שְׁגוּרְעַת פַּח הַסִּי שְׁבַמְנִין דְּאִינוּ אֶלָּא בְּמָקוֹם דְּלֹא שְׁיִיךָ חֲשִׁשׁ זֶה כְּנ"ל אוֹת יו"ד וּבַסֵּד"א
ד"כ ע"ג יַחַס סְבָרָא זֹו לְהֶרָא"ם וּמְהָרִיב"ל וּמֵהֶרָח"ש דְּמְנִין עִם מְקוֹם הַלִּיכָה הָוִי ס'י
וּכ"כ מְשַׁמֵּם בְּשׁו"ת צ"צ ס' מ"ב: וְהוֹסִיף הַצ"צ מְדַעְתּוֹ דְּלִשְׁטֵתָם ה"ה נְמִי אִם אָמַר
הַעו"ג הַמְקוֹם שְׁעֵבְרוּ דְרָךְ שָׁם אַע"ג דְּלֹא הַזְכִּיר לֹא מְקוֹם יְצִיאָה וְלֹא מְקוֹם הַלִּיכָה דְּמ"ל
מְקוֹם שְׁהִלְכוּ מִשָּׁם מ"ל מְקוֹם שְׁעֵבְרוּ דְרָךְ שָׁם כו' גַּם בְּשׁו"ת מ"ב ס"י ס"ג כ' דְּסִמְכִינּוּ
אֲמִנִין בְּהַעֲיָדוֹ הַעֲדִים שְׁמַצָּאוּם עַל מְקוֹם הַהַלִּיכָה לְאִינְזָה דְרָךְ שְׁהָיוּ רוֹצִין לִילָךְ דְּהָכִי
מִשְׁמַע מְעוּבָדָא דְּכַרְפּוֹם בְּיַתֵּר עַכ"ל (וְזֶה סוּתֵר לַמ"ש בְּסִי מ"ד דְּמְנִין הָוִי ס"מ לְגַמְרִי
מִיְהוּ בְּלֵאָה"נ בְּסִי מ"ד מִשְׁמַע בִּי ג"כ דְּלֹא סִמְכִינּוּ אֲמִנִין לַחֹד וּכְבָר הַעִיר סְתִירָה זֹו
הַסֵּד"א שָׁם) וְלִפ"ז עַכְצ"ל דְּס"ל דְּאַפְּיִלוּ בְּמָקוֹם שְׁיֵישׁ חֲשִׁשָׁא דְּהַחֲלֵפָה ה"ל מְנִין ס"ב
עַכ"פ (וְצ"ל הַטַּעַם דְּס"ל בְּתִשְׁבִּי הֶרָא"ש דְּל"ח לְשַׁמָּא נִתְלַוָּה עִמּוֹ אַחֲרֵ) וְעִם צִירוּף מְקוֹם
הַלִּיכָה ס"ל לְהַתִּיר וּלְדַבְּרֵיהֶם הֵינּוּ יְכוּלִים לְמַצּוֹא הַיַּתֵּר בְּנ"ד ג"כ דְּהָוִי ס' מְנִין לְשִׁטְתָּם
וְגַם נִמְצָאוּ בְּדְרָךְ שְׁהָיוּ רוֹצִים לִילָךְ שְׁהָרִי נִמְצָאוּ בְּהַדְּנִיעָפוֹר שְׁהִלְכוּ בּוֹ וְסְגִי לְפִי הַבְּנַת
צ"צ בְּשִׁטְתָּם דְּסְגִי בְּצִירוּף הַזְכִּירָתָם מְקוֹם שְׁעֵבְרוּ דְרָךְ שָׁם מִיְהוּ בְּתִשְׁבִּי אַחַת עַל אוֹדוֹת
עִיגוּנָא מִק"ק חוֹמַעֲז לְעֵיל ס' מ"ט] כְּתַבְתִּי דְּדַבְּרִי הַצ"צ לֹא נִיתַן לְהַאֲמַר גַּם לְשִׁיטְתָּם.

דַּא"כ בְּנִפְל לְנִהָר וְנִמְצָא אַח"כ שָׁם אִישׁ אֶחָד בְּסִי"ב יְהִי סְגִי דְּסִי"ב הָוִי כְּמִנִּין וּמַה
שְׁנִמְצָא בְּנִהָר ה"ל מְקוֹם שְׁעֵבְר דְרָךְ שָׁם וְזֶה מְבֹאָר סוּתֵרוֹ מִמ"ש הַרְשֵׁב"א וְשַׁא"פ גְּבִי
מְעֻשָׂה דְּעַסְיָא דְּבַעֲיָנָן ס"מ בְּרַגְלוֹ וְאַפְּיִלוֹ הַמְקִילִים בְּמִשְׁאֵל"ס בְּסִי"ב הֵינּוּ מִשׁוּם דְּהָוִי
דְּרַבְּנָן אֶבֶל בְּדִהָוִי חֲשִׁשָׁא דְּאוּרִינְיָתָא כְּגוֹן בְּסִפִּינָה שְׁנִשְׁבְּרָה לִית מֵאן דְּפִלִיג דְּבַעֲיָנָן ס"מ
וְלֹא סְגִי בְּסִי"ב אַע"ג דְּקִיל טוּבָא מְנַדוֹן דְּהַצ"צ דְּהִכָּא יַדְעֵנוּ דְּאִיתְרַע בִּיָּה מִילְתָּא עַכ"פ
וְגַם נִמְצָא בְּדְרָךְ מְקוֹם הַנְּ"ל וְאַפ"ה ל"מ ס"ב כ"ש בְּמִי שְׁנִמְצָאוּ בְּהַמְקוֹם שְׁעֵבְרוּ דְרָךְ
שָׁם דְּלֹא מְהַנִּי ס' דְּמְנִין שֶׁהוּא רַק ס"ב מֵאַחֲרֵ דְּלֹא יַדְעֵנוּ דְּאִיתְרַע בִּיָּה מִלְתָּא כְּלָל וְסִי
דְּמְנִין יֵשׁ לְפַקְפַק עֲלֵיו כְּנ"ל א"ו גַּם הֵם לֹא אָמְרוּ רַק בְּצִירוּף מְקוֹם הַלִּיכָה.

שְׁהָרִי מְקוֹם הַלִּיכָה עֲדִיף טוּבָא מֵהַמְקוֹם שְׁעֵבְרוּ דְרָךְ שָׁם דְּכוּלָּל תְּרַתִּי דְּבִנְדָאִי עֲבָרוּ
עַכ"פ בְּדְרָךְ שְׁהוּלָף לְמָקוֹם הַלִּיכָתָם גַּם עוֹד זֹאת נוֹדַע לָנוּ שְׁמַחֲזוּ חֲפָצָם הֵיָה לִילָךְ לְמָקוֹם
פְּלוּנִי וּמ"מ לְדַבְּרֵיהֶם צ"ל דְּסִימָן דְּמְנִין אֲנָשִׁים שְׁנִהָרְגוּ עֲדִיף מִסִּי מְנִין דְּגְבִי אֲבִינְדָה
מִטַּעַם שְׁכַתְבְּתִי לְעֵיל אוֹת ח'.

אע"ג ביבמות פט"ו (דקט"ו ע"ב) מבואר בהדיא דשני ת"ח לא הוי סימן אלמא במנין אנשים ג"כ אינו סימן התם שאני דספינה טבעה עם הרבה אנשים א"כ אין שיהיה ששנים יהי סימן משא"כ בהרוגים ביבשה בענין שלא נשמע כלל מהרוגים אחרים אפ"ל דהמנין עדיף מסימן בינוני לכן מהני בצירוף עוד איזה סימנים ובנד"ז אף שנמצאו בנהר פנין שנהרגו ולא נשמע הרוגים אחרים שפיר י"ל דהמנין הנה סי' חשוב לפ"ד הרא"ם ומקריב"ל ומהרח"ש והמ"ב ואע"ג דבעינן עוד צירוף סימנים ובנד"ד לא ידענו ששנים הנמצאים הרוגים הנה מחוז חפצם לילה לקיוב אלא דאעפ"כ נראה דהסימנים שנמצאו בהרוגים הנ"ל מספיקים חסרון צירוף סי' זה דהא בהאחד נמצאו סי"מ וע"ז א"צ לדבר וגם בהשני נמצאו סימן בשערותיו דאפשר.

דהוי במקום הליכה דהוא ג"כ סי' גרוע גם נמצאו בו סי"ב בבגדיו פנ"ל גם יש בו עוד סי' זה שנראה שנהרג יחד עם השני שנמצאו בו סי"מ. לפי משנת"ל אות ט' דנ"ד דמי לנמצאו על הפליט ואז ידענו שזה הנה ישראל יוסף שהלך עם אחיו שהי' בו הסי"מ א"כ זה ג"כ הוא סימן מלבד סי' דמנין (כי יש ראיה שהו' אותן שנים שהיו על הפליט וידוע שהשנים הם שני האחים ובהצטרף זה לסימן דמנין קרוב לומר, דהוי סי' מובהק) עדיף מסי' דקולר או נושאים גמלים.

וכן נזכר סי' זה בק"ע סי' ר"כ יעו"ש. וא"כ הרי יש בהר"י יוסף ג"כ ג' הוכחות שהוא זה מלבד הסימן דמנין ונמצאו במקום שעברו דרך שם והן אלו א' סי' שערותיו.

ב' סי"ב בבגדיו ג' שנהרג יחד עם האיש שידוע לנו שנתלנה עמו בדרך וא"כ זה ממילא נדאי סי' דמקום הליכה ואפילו גם סי' נושאי גמלים. ולזאת לפ"ד מהרא"ם ומקריב"ל ומהרח"ש שכ' כאאזמור הגאון ז"ל משום דסגי בסי' מנין ומקום הליכה ונושאי גמלים יש להתיר ג"כ בנד"ד אשת ישראל יוסף הנ"ל: קיצור הרא"ם ומקריב"ל ומהרח"ש קנימא בחדא שיטתא דסגי במנין אנשים עם מקום הליכה ונושאים גמלים וזה קרוב לדעת המ"ב ולדבריהם נדאי יש להתיר בנד"ז) יג אף מ"מ נלע"ד שאין לסמוך ע"ז כלל דהסד"א הנ"ל האריך בזה טובא מדף י"ח עד סוף דף כ"א.

ומסיק דלהרמב"ם בעינן מנין ומקום היציאה עם ההליכה וסימן אחר כגון קולר וכיוצא וגם הביא עוד גדולי הראשונים דס"ל שהעו"ג מזכיר שמותיהם כמש"ל אות י"א. ושכן משמע בתוספתא בעובדא דאנטוכיא ועמש"ש בשם ריא"ז דס"ל דבני עירם יודעים ומפירים האנשים שבקולר שיצאו עם העו"ג ממש ועמ"ש לעיל שי"ל דלהרמב"ם ג"כ מייירי שהעו"ג יצא עמהם כו' ע"ש הלכך פנין שיש סברות להחמיר טפי פשיטא ופשיטא שאין להקל ח"ו יותר מפ"ה הסד"א הנ"ל בהרמב"ם ואין לומר דגם לפ"ז יש להקל בנד"ד שיש ג' הוכחות לבד דסימן דמנין וה"ל במקום הליכה ויציאה ונושאי גמלים דמ"מ התם ליכא חששא דהפרדה כדלעיל אות י"א מאחר שאומר שיו"ד אנשים אלו ממש יצאו.

מקום פלוני כו' אבל בנד"ד איכא חששא דהפרדה דהיינו שמא נתלנה אחר עם מ' נחום ומ' ישראל יוסף אזיל לעלמא והיינו חששא דהט"ז דס"ל דמש"ה לא הוי מנין סי"ב כלל ול"ד לנדון דהרמב"ם דשם הוי מנין סי"ב מצד שאין לחוש להפרדה כמש"ל אות י"א מיהו אפשר שיש לצדד גם להסד"א בהרמב"ם דהא הסד"א מפרש ג"כ דלא מייירי שהעו"ג יצא עמהם יעו"ש דכ"א ע"ד דלהרא"ש מסיק דמייירי שהעו"ג יצא עמהם ולא

להרמב"ם וא"כ אם העו"ג לא יצא עמהם היא שאומר שיו"ד אנשים שהלכו ממקום פלוני למקום פלוני וא"כ אפתי איפא למיחש שאחד או שנים מהם נפרדו ואזיל לעלמא ושנים אחרים שיצאו בפ"ע ממקום פלוני למקום פלוני נתלוו עם ח' הנשארים והן היו"ד אנשים שמהלכים ממקום פלוני למקום פלוני ומדל"ח להכי עכצ"ל דל"ח להפרדה ולויה כי האי ששנים מהם יתפרדו ושנים אחרים שמהלכים ג"כ ממקום פלוני למקום פלוני ונושאים גמלים יתלוו עמהם ודומה לשאלה דייחיד ול"ד לישראל ועו"ג שיצאו בדרך דפליג הרמב"ם אהרא"ש וס"ל דבעינן שיאמר שיצא עמו דשם החשש דומה לשאלה דרבים ר"ל שנתלנה עמו א' מאן דהו משא"כ הכא אין החשש על התלוות איש מאן דהו דהא יש בו סימנים שהוא מהחבורה כי ג"כ הולך ממקום פלוני למקום פלוני כמזהם ונושא גמלים כמזהם א"כ אין לה לחוש רק לשמא נתלנה עמהם איש פנה דוקא וכולי האי דאתרמי פולי האי לא חיישינן וא"כ בנ"ד נמי אין לחוש לפרידת א' מהם ושינתלנה במקומו אחר מאן דהו דהא יש סימנים בו בשערותיו ובבגדיו א"כ אין לה לחוש רק לשמא נתלנה איש פנה וכולי האי ל"ח: וא"כ אדרבה נ"ד עדיף טפי דהתם אע"ג דלא נחוש להפרדה איפא למיחש שמא אתרמי שיצאו יו"ד אנשים אחרים נושאי גמלים כו' אלא דל"ח לזה.

ובנ"ד עדיף טפי דהא באחיו יש סי"מ ממש וגם כי בו יש קצת סימן הנ"ל וגם סימן דמנין ודפליט שלקהם שמשונה משאר פליטין דפשוט יותר דל"ח דאתרמי שנים אחרים שיש באחד סי"מ ובלשני שאר סימני' וסי' דפליט וכו' ולא נשאר רק לחוש להפרדה של זה מזה ושינתלנה אחר עם זה שיש בו סי"מ וכולי האי ל"ח פנ"ל: קיצור שגם לפ"ד הסד"א בהרמב"ם דבעינן מנין ומקום יציאה ומקום הליכה וסימן אחר פגון קולר וכינצא יש להתיר בנ"ד: יד וכי תימא פנין דחיישינן לשאלה היאך שייך לומר דלא חיישינן לשנתלנה עמו איש אחר שיש בו סימן פה בבגדיו דהרי י"ל שהאחר הי' מאן דהו וזה השאיל לו בגדיו דז"א דא"כ גם בנושאים גמלים הנ"ל נמי איפא למימר הכי ואם שנשאר שם סי' דהליכה ממקום למקום הנ"ל נשאר סימני שערותיו.

אעכצ"ל דלשני תינהא לא חיישינן הפרדה והלויה וגם שישאיל לו בגדיו וכי תאמר עוד איך נסמך על סברא זו לומר דלא חיישינן להפרדה ולויה דאחר פשהוא אדם פרטי הא גם בשאלה דייחיד לא בריא מילתא דל"ח להו.

עיינן שו"ת שב"י חאה"ע סי' י"א ותשו' רבינו ז"ל ד"ג רע"ג וכתבתי מזה במ"א. וכן בספר בית מאיר סי' י"ז סעיף כ"ד השיג על הח"צ אף י"ל דאפשר חששא דהפרדה של זה ושינתלנה עמו אחר הוא חששא רחוקה יותר מחששא דשאלה כמו שמוכרח לומר פן לפ"ד ה"א"ש בתשו' פלל נ"א סי' ב' לדעת מהריב"ל ח"א סי' ב' והמ"ב סי' מ"ד וצ"צ סי' מ"ב דס"ל דל"ח לזה פלל אע"ג דחיישינן לשאלה ועיינן במרה"צ ס"ק מ"ג א"כ אפילו להרמב"ם דחייש לזה לא רחוק ולא נפלאת הדבר לומר דכשיש עוד איזה סימנים המוכיחים שלא הי' הפרדה ל"ח לזה פלל אף אם לא מהני זה בחששא דשאלה: הינצא מזה שלפ"ד הרמב"ם וש"ע בעובדא דאנטוכיא יש למצוא היתר לאשה זו לא מיבעיא לפ"ד מוהרא"ם מוהריב"ל ומוהר"ח ש"ש שבצ"צ סי' מ"ב ובסד"א הנ"ל דסגי במנין עם מקום הליכה וגם לפמ"ש רבינו ז"ל בשמם דבעינן ג"כ סימן אחר כמו נושאי גמלים

ונדאי יש להקל בנ"ד דאיפא נמי סי' דמגנן ובא' יש סי"מ ובהשני יש ג"כ ג' הוכחות אחרות שהוא זה אחיו מ' ישראל יוסף פדלעיל סוף אות י"ב דנדאי זה עדיף מסי' דמקום הליכה וסי' דנושאי גמלים שהם רק ב' הוכחות ונחששא דהפרדה שייך התם כמו הקא ולא חיישינן לה לשיטתם אלא אפילו לדעת הסד"א דבעינן מקום יציאה ומקום הליכה מ"מ הא נ"ד נמי איפא ג' הוכחות פנ"ל ונחששא דהפרדה דהקא איפא נמי למיחש התם ומדל"ח לה התם מטעמא דאמרון ה"ה הקא.

ועיין בסד"א די"ז ע"א דהרמב"ם ג"כ ל"ח להפרדה במקום שיש ב' הוכחות גדולות וקדא דסתם הולכי דרכים כו' לא יפרדו כו' ועוד שנית שנתלה לומר שתומ"י להפרדתו מן הראשון שגזדמן לו אחר בעודו עדיין בתחומה של עיר כו' יעו"ש וה"נ יש ב' הוכחות קדא הנ"ל ממש ושנית שגזדמן לו עוד אחד שיש בו סימן בבגדיו ובשערותיו כמו הא' שגזדמן מעמו פולי האי ל"ח ועוד פאן שיש הוכחה שהן השנים שהיו על הפליט ועדיף טובא מסימן מגנן וכמש"ל אות י"ב: קיצור דלמ"ש הסד"א במקום שיש שני הוכחות גדולות ה"נ י"ל פן ועדיף מיניה: טו ומ"מ אין נלע"ד לסמוך ע"ז משום שבאמת י"ל דהרמב"ם וש"ע לא התירו רק בגנוא דליפא נחששא דהפרדה דהיינו שהעו"ג אומר שיו"ד אנשים אלו יצאו פולם ביחד ממקום פלוני למקום פלוני וכ"מ בק"ע סי' רע"ג ומד' הסד"א הנ"ל די"ז ע"א י"ל שאין ראיה גמורה לנ"ד דהתם אפשר דהוכחה השניה גדולה מהוכחה שניה דנ"ד ואפילו את"ל דשקולים הם הרי כ' שם בשם כמה רבנים דמפרשים דהרמב"ם מייירי בגנוא דליפא למיחש פלל להפרדה ותו דכבר פתבתי דכמה גדולים מפרשים עובדי דאבא יודן איש ציידן בעגנן דליפא למשמע מיניה הגוף חידושי דיני' פלל זולת שגמל"ת נאמן כמש"ל אות י"א וי"ג ומצאתי ג"כ פזה בראב"ן שלהי יבמות ע"ש לכן צריף להרויח צד ההיתר בע"א קצת ומתחלה נקדים שיש לצדד ההיתר בפשיטות ע"פ דעת הרא"ש בתשו' פלל נ"א סי' ב' שכתב על הך עובדי דאבא יודן ונ"ל מאלו הטעמים יש לידע שהרבה הקילו חז"ל בעדות אשה משום עיגונא במעשה הראשון לא הפיר העו"ג את היהודי כו' אלא שאמר שיהודי נתלנה עמו מת והעדים יודעים שאותו היהודי נתלנה עמו עם זה העו"ג כו' ולא הזקיקו ב"ד לחקור מן הגוי אם היו אותו היהודי שנתלנה עמו פי שפא אותו היהודי הלך לדרך ושוב נתלנה אחר עמו ומת אותו אלא פינן שאותו יהודי נתלנה עמו תלינן בנדאי שאותו הי' שמת עכ"ל והסד"א הביא שגזדמן לה האחרונים לב' שטות בפ"י דבריו ו"ל הא' הוא דעת מהראנ"ח ו"ל בתשו' סי' כ' כ"ז דהרא"ש ג"כ בעי' שראינוהו יוצא עמו אלא דלא בעינן שהעו"ג יאמר שיצא עמו מכאן והטעם דל"ח לשפא זה הלך לעלמא ויהודי אחר נתלנה עם זה העו"ג בדרך הוא משום דסתם הולכי דרכים מהולכים ממקום למקום אין דרכן ליפרד אחד ולהתלוות לו אחר וזה אינו שייך רק בראינוהו יוצא עמו מכאן בסברתם ללכת למקום מוספם אצלם.

לכן בכה"ג ס"ל להרא"ש דל"ח להמלכה ולהפרדה ושנתלנה עמו אחר ושיטה ב' לפ"ד הרא"ש הוא דבשראינוהו מתלנה עמו לבד סגי ועי' צ"צ סס"י י"ב פסק למעשה פהרא"ש ובנ"ד לב' שיטות דהרא"ש שרי ולשיטת הרמב"ם ג"כ יש לצדד פנ"ל מיהו לשא"פ דמפרשי הגוף עובדי דאבא יודן כו' בעגנן שאין מהם שום חידוש דין רק דגמל"ת נאמן אין ללמוד משם ונחזי אנו דלכאורה י"ל דנחששא זו דהפרדה גריעא מחששא דשאלה וא"ל למ"ד דאין חוששין לשאלה היינו משום עליף ראיה שנעשה מעשה וכשלא נעשה

לא הנשאל משא"כ הקא ש'הן שני גופים נפרדים א"כ אף אם לא נחוש להפרדה עכצ"ל שנעשה מעשה הינו חיבורם יחד א"כ תישינו נמי שמה מעשה אחר והוא הפרדתם והלוי דאחר מיהו י"ל דל"ד דחיבורם הוא מעשה העומד לכה ומש"ה ל"ח לשמה מעשה אחר שלא היה עומד לכה תדע דבשאלה ג"כ מי לא פשיט בגדיו צריה ללובשם א"כ עכצ"ל שנעשה מעשה אלא דזה מעשה העומד לכה ומ"מ בנ"ד שנסעו על הספינה א"כ בשלא נחוש להפרדה א"צ לומר שנעשה מעשה כלל לכו לא גרע עכ"פ מחששא דשאלה וא"כ פשיש הוכחה שלא נפרד ממנו י"ל דל"ח להפרדה כמו דל"ח לשאלה בכה"ג ובנ"ד יש כמה הוכחות הא' שהזמן קצר מעת יציאתם מרהאטשוב עד שנמצאו הרוגים ובזמן קצר דעת הב"ח דל"ח לשאלה א"כ כמ"כ להפרדה ולויה כנ"ל הב' דהוי כמו שאלה דיחיד שיזדמן שייתלנה השני שיש בו ג"כ סי' בבגדיו ובגופו כמו הראשון הג' מצד שהי' להם בילעט א' כמ"ש בתשו' הרב דסמילע אולם בגב"ע לא משמע כן הד' הנה בק"ע שבסוף המכמ"א סי' ה' אות ע"ח וז"ל עד כאן ל"ח בסייעה של בנ"א דילמא פריש א' מהם אלא ביבשה אבל בספינה דבר רחוק הוא שיפרוש אדם מחבורתו ואפשר שגם הרמב"ם מודה בזה הר"ש יונה סי' נ"ו עיין בהרח"ש סי' ל' וכו' עכ"ל המכמ"א.

אי לזאת י"ל דלכ"ע ל"ח הקא להפרדה ועוד דאין אנו בונין ע"ז לבד ההיתר כ"א אנו בונין שהמנין ב' אנשים יהי' נחשב סי' בינוני ולגבי שיהי' סי' בינוני לבד אין לחוש כ"כ לחששא דהפרדה כיון שיש הוכחות רבות שלא היה שום הפרדה כ"א הן הן שני האחים אשר בחייהם ובמותם לא נפרדו ואחר שיעלה בידינו שזיה סימן המנין נחשב סימן בינוני אזי יצטרף לסימן בינוני שבקאפטען שלו ולסימנים גרועים שבגופו וגם עוד סימנים גרועים בכתונת ומכנסיים שלו: קיצור עוד איזה טעמים דלא תישינו להפרדה: טז אף כ"ז אם היו נמצאים שניהם על הפליט שאז הי' ידוע שנהרגו ביחד רק שהי' לנו לחוש על השני שמה אינו אחיו רק איש אחר שנתחבר עמו ואחיו אזיל לעלמא ע"ז שפיר למדנו דל"ח לחששא זו אבל בנ"ד שלא נמצאו על הפליט א"כ מנלן דנהרגו יחד דילמא אחיו אזיל לעלמא וזה ההרוג השני ממקום אחר בא על הנהרג או שנהרג שם בפ"ע ולא עם אותו שיש בו סי"מ וכמ"ש המ"ב ססי"ג (הג"ה מיהו לעיל ססע"י ט' דחיתי חששא זו ולא דמי לחששא דהמ"ב.

עכ"ה) ויש ב' חששות א' שמה הפליט הוא אחר דהינו שמה הי' פליט ב' כמו הפליט הנ"ל של אביהם שעשו ל"כ מן בית מאחר שאז נסעו כו"כ אנשים רבים מאד גסטעפע"ש מסתמא גם איש אחר עשה כן וא"כ יש לחוש שישאר יוסף אזיל לעלמא עם הפליט שהוא ונחום נהרג כן ופליט הנמצא עם דם שעליו נהרג איש אחר והוא הנמצא: אף אפ"ל דלחששא זו ל"ח תדא דאפשר לא הוחזק כלל אז פליט כזה וא"כ אף את"ל דמה שהי' עשוי מבית אינו רק כסי"ב ל"ח דילמא אתרמי כזה פליט ב' והוא הנמצא.

ע"י ח"ץ סי' קל"ד וביאר דבריו במרה"צ סע"י י"ז ס"ק ס"ד דהינו דוקא בסימן שבגלוי כו' שאז י"ל כיון דלא הוחזק עוד איש כזה לא תישינו כו' ע"ש ויהי' הפליט הוי סימן שבגלוי עוד י"ל דמאחר שהדם מעיד אהרוג בהפליט א"ת לכשתמ"ל שפליט אחר הוא

והנהרג אינו ישראל יוסף תצטרף לומר ששנזדמן פליט כזה ושהנהרג עליו איש שיש לו סי' בבגדיו ובשערותיו כמו ישראל יוסף הנ"ל.

עוד תצטרף לומר ששנזדמן שנפל לשם הכרעטלעך דמעס הנ"ל עוד שנזדמן פליט זה במקום שהניחו הפליט ההוא וכלי האי ל"ח וכמ"ש במהרי"ק שןרש קפ"ה אף נשאר חששא ב' שמה הוא פליט ההוא ממש ונהרג עליו נחום וזהו הדם שעל הפליט וישראל יוסף אגיל לעלמא ונהנהג השני אחר הוא רק שנזדמן שיש לו סימנים בבגדיו ובשערותיו כישאל יוסף פיון שאינו סי"מ ולא אפילו סי"ב בגופו אע"ג דלעיל אות ט' כתבנו לצדד דה"ל פפירות שנמצאו מקצת' בכלי כו' צ"ע לסמוך ע"ז למעשה: פיון שרחוקי שני ההרוגי מן הפליט וויארכט או יותר וכן רחוקים זה מזה פן אע"ג דבמים אין זה הוכחה לשלא נהרגו יחד ומ"מ ליכא הוכחה להיפוך וא"א כלל לסמוך באיסור א"א א"כ איכא תרתי מקצתן בכלי ונהשארם סמוכים ממש לכלי משא"כ הכא ומיהו י"ל פיון שעל נחום יש סי"מ א"כ הוא אע"פ שנמצא רחוק מן הפליט וויארכט ה"ל פנמצא על הפליט ממש.

א"כ פיון שהשני ג"כ לא רחוק מהפליט יותר יש לדון ע"ז פנמצאין סמוכין ממש להפליט: קיצור עוד ערעור אם חשיב הסימן מנין ושיש לומר דחשיב סימן מנין: יז ועוד דאף אם תפקפק אם חשיב המנין סי"מ י"ל דעכ"פ יש פאן נוסף על סימן בגדיו ושערותיו עוד סימן מקום היינו ששנזדמן שיהרג במקום הסמוך לנחום ולפליט איש כזה בסי' בגדיו ובשערות ואין לומר דדומה לכריכות ברה"ר דמקום אינו סימן שמה נתגלגל ברגלי בנ"א לכאן ממקום אחר וה"נ יש לחוש שמה הביאו הנהג ממק"א לכאן דהא קי"ל ב"ב (דף כ"ד) דל"ח לזה דעקולי ופשוטי הנה טבעי לה.

ועלח"מ ספי"ב מהמ"א דדוקא היכא דאיכא עקולי ופשוטי וכ"ה בטוש"ע י"ד סי' קכ"ט סי"ז מכשולת ועקלקלות וסכרי אגמי המים בדרך מבוא מקום העו"ג ע"כ שאילו באה משם העקלקלות וסכרי אגמי המים הי' מטביעין אותה כ"כ בתה"ק בית ה' סוף שער ד' שמשם מקור דברי הטור ועי' בש"ג בפ' לא יחפור פי' בע"א.

ובערוך ערך עקל מקומות שיש בשפת הנהר עקמומית והנה אע"ג בתשובת מהר"מ ב"ב סי' תתקע"א משמע דסברא דעקולי ופשוטי לא מהני כלל להקל באיסור א"א היינו באדם חי שיש לחוש שמה נמלט גם מהעקולי ופשוטי מחמת חיותו שידע לשוב משא"כ באדם מת שפיר י"ל דסמכין אהאי סברא לשלא נחוש שבאה ממקום רחוק כשיש עקולי ופשוטי.

והנה אם היינו אומרים דל"ח שמה הביאו הנהר ממק"א מטעם הנ"ל א"כ י"ל שיש פאן סימן מקום הגם דאין פאן מקום מסויים שרחוקים זה מזה ערך וויארכט מ"מ הרי באבידה חשיב מקום סי"ב אף שאינו מצמצם המקום ממש פנ"ל: ולגבי הריגת אדם שאינו מצוי יותר מאבידת פלי גם גוף האדם גדול מפלי קטן י"ל דגם סמיכת מיל א' חשיב סי' מקום ואף אם בייבשה כה"ג לא הי' חשיב סי' מ"מ בנהר שפיר חשיב סי' דדרך הנהר להוליך זה מזה קצת ואע"פ שכאזמור הגאון ז"ל בתשובתו ד"א ע"ד כ' ול"ד כלל וכלל לסי' מקום דגבי אבידה דהתם מייירי במקום מיוחד וכו'.

י"ל דלא כ"כ רק לאפוקי מה שנמצאו בדרך הליכתם אבל כנ"ד שנמצא סמוך לפליט ולאחיו נחום י"ל שיש פאן מקום מסויים כנ"ל ומיהו מ"ש עוד וגם מקום כו' דהתם אומר כו' עד אחריו ניהו א"כ לפ"ז י"ל דבנ"ד נמי ל"ח סי"ב מה"ט אף בזה אם דמי אבידה דשנעלם בעלה לאבידה ממש שבודאי נאבד שם במחלוקת שנוי' ודעת רבינו ז"ל דל"ד כמש"ש ד"ז ע"ד וד"ח ע"א וע"א בסד"א דף: ומיהו הכא איכא עוד הוכחה היינו ע"ד מ"ש בב"ב (דף כ"ד ע"ב) ואי איכא רב רבי בהדיהו כו' הרי תולין שממקום שנפלו הרב רבי נפלו גם הזוטרי יעו"ש וכ"פ בש"ע י"ד סס"י קכ"ט.

וע"א במרה"צ ס"ק כ' ג"כ הוכחה זו ועיין בשב"י חי"ד סס"י מ"א שסמך ג"כ על הוכחה כזו לענין נדה שהוא איסור פרת ומעטת הוכחה זו שייכה בנ"ד לומר שנה הנמצא הוא ישראל יוסף ולא אחר דיגיד עליו ריעו מדההרוג השני הוא נחום שסי"מ מעידין עליו ע"כ זהו הוכחה שהשני הוא ישראל יוסף וגם ענין הלך אחר הקרוב מסייע לזה ואע"ג דפשיטא דבעיגונא ל"מ קורבא ע"י מהרי"ו סי' ע"ט מטעם קרוב כו' ע"ש.

דקא אפילו רוב ל"מ כמ"ש פריב"ש סי' שע"ט גבי הנה דר' אליעזר בר' פרטא. וכ"ש קרוב דגרע מרוב וגם יש רוב כנגד הקרוב וא"כ בהצטרף הרוב וחקוקת א"א (ובריב"ש שם דהוי ב' חזקות) נגד הקרוב ודאי ל"מ מ"מ הוכחה ואן מדנא מיהא הוי ועדיף משאר קרוב דהכא מוכח שהוא מן הקרוב דהיינו מן הפליט כיון שהיו עליו ב' אנשים ועכשיו אינם ונשתקע שם משא"כ בשאר רוב וקרוב דלא שייך לומר כן שמוכח יותר שהוא מן הקרוב רק מטעם קרוב לבד ולא משום הוכחה כזו שנוסר בהקרוב איש פנה וא"כ אם נאמר שיש פאן סימן מקום המסייע לומר שזהו ישראל יוסף והוכחה דקרוב והוכחה דיגיד עליו ריעו נחום שזהו ישראל יוסף אפ"ל דמצטרף כ"ז לסי"ב שבבגדיו ולסי' שערוותיו להקל ועדיף טובא מהנדון דמהרי"ו סי' ע"ט יעו"ש שהקיל מהרי"ו ואף שרבינו ז"ל כ' שדבריו צע"ג היינו מטעם הנ"ל דשם בודאי ליכא סימן מקום וגם בבגדיו הוי רק סימן חינוכי וסומקי יעו"ש וכן בשערוותיו אבל בנ"ד שאפ"ל דהוי סימן מקום ממש וסי"ב בבגדיו וסי' שערוותיו וצירוף ב' הוכחות הנ"ל אפטר שיש להקל שהרי רש"ל פסק דסי' א' בגופו (והיינו אפילו סי"ב כמ"ש המרה"צ ס"ק) וסי' א' בכליו מצטרפין והכא סי' המקום י"ל דדומה לסי"ב בגופו ונוסף על סי"ב בכליו יש סי' שערוות ובהוכחות הנ"ל וגם מ"מ יש לצרף סימן דמנין ג"כ: קיצור שי"ל שיש ג"כ קצת סימן מקום וסימן מנין ומצטרף לסימנים בינונים וגרועים שבבגדיו וגופו ועיין שו"ת פנים מאירות ח"ג צירף ג"כ פיוצא בזה: יח אף יש להביא ראיה מדברי הרשב"א בחידושי' שלהי יבמות דאין זה חשיב סימן מקום מדכתב אמצעה דעסאי מסתברא שקשרוהו ברגלו כו' אבל אם השליכוהו והשליכו מצודה בים ולא עלה בידו אלא אחד מאבריו או אפילו כל גופו בלא ראשו (ר"ל דאילו עלה ראשו יוכלו להכירו בטב"ע) אין משיאין את אשתו דחוששין שמא אותו הלך לו ויצא במקום אחר ורגל זה מאדם אחר הוא כו' והביא ראיה מעובדא שני ת"ח כו' יעו"ש ואי איתא דכה"ג הוי סימן מקום א"כ שמא סגי בסי' זה לחוד במשאל"ס דרבנן דסמכין אסי"ב כמ"ש בתשובת פני הושע חאה"ע סס"י ז' ובאה"ע"ו.

מיהו י"ל הרשפ"א סובר כמ"ש התוס' דבעינן סי"מ דנקא. עי' פר"ח בי"ד ס"י ס"ג פסק להחמיר בכה"ג גם באיסור בשר שנתעלם מ"ה ואפ"ל שם יש חששא דאורייתא פגון ברוב עו"ג ובדאו' ל"מ סי"ב ועי' בכ"ש שם שדבריו קרובים לחילוק ומיהו כו' א"נ כו' ה"ל אות י"ז בשם רבינו ז"ל גם מעובדא דשני ת"ח אי אי' דחשיב סימן מקום א"כ יצטרף לסי' מנין וה"ל שני סי"ב וי"א דמצטרפין ואמאי בעי' נקאמרי סימנים מיהו יש לדחות התם משום דאשה וע"א אינו נאמנים במים דמלתמה דמו לכך בעי' דקאמרי סימן במקום המונע פדרף שמתזירי' עליהם אבידה אבל בשני עדים א"צ לסימנים אחרים מיהו א"כ מהו ותסבא כו' וכן איך פשיטא ליה רבא דמיירי דנקא בדאמרי סימנים עכ"פ יש כמה טעמים לומר דל"ח סי' מקום הא' שייך אפי' במקום דאיכא עקולי ופשוטי וכנ"ל אות י"ז לתי' א' דרבינו ז"ל מיהו זה דחוק דלקאורה חששא דבאבידה יש בנ"א הולכים ושבים ושכיח שימצא א' משא"כ חששא דאזיל לעלמא עי' מהרא"י קל"ט ועוד טעם יש במקום דליכא עקולי ופשוטי שפא הובאו הנהר ממק"א לכאן וראיתי בתשו' פנ"י חאה"ע סי' ז' מעשה שנתמצא נטבע א' ברחוק ל' פרסאות ממקום שנטבע והפירושו בסי"מ ובמלבושיו כו' יעו"ש ובנ"ד ליכא עקולי ופשוטי דאף שנהנהר הולך עקלתון אין זה ענין לעקולי ופשוטי שבתה"ק גם אפשר באיסור א"א חיישינן לשמא חריפא דנהרא נקט ואתאי ול"ד לאיסור יי"נ פי באיסורי' אזלינן בטר אנמדנא משא"כ בעדות אשה בעינן דבר ברור.

הלכך אין לסמוך על סימן המקום ועוד שנית שנתמצא רחוק וויארסט או יותר מהפליט וא"כ י"ל דל"ד לסימן מקום דאבידה ועיין לעיל אות ח' וגם ההוכחה דיגיד עליו ריעו ה"ל אות י"ז ג"כ אפ"ל דהיינו דנקא בנמצאו סמוכים זל"ז דומיא דגודות ה"ל שפמס' ב"ב (דף כ"ד) משא"כ בנ"ד: ואין לומר דאע"ג דהוכחות ה"ל אינן הוכחות גמורות מ"מ בהצטרף הרבה הוכחות יש להתיר כמ"ש בתשו' הב"י בק"ע סי' קצ"ט ביהודי א' מעיר סופיא שהי' בסמינדרא ויצא משם עם יענצער וקטריגי והי' לו סימן א' שאינו מובהק גם הי' לו מעות הרבה וכ' אם נאמר שאין זה נפתלי הנהרג נצטרף לומר ששני יהודים נאבדו מסופיא כו' וכבר כתב מהרי"ק להתיר היכא דכל הדברים מופחים כו' יעו"ש אף ל"ד דהתם שייצא עם יענצער וקטריגי מן סמינדרא מדמה זה לקולר בנ"א שייצאו לאנטווכיא ונגד שלא נזכר מקום הליכתם פתח דעדיף טפי מה ששם עירו דוע ע"כ וגם נוסף ע"ז סימן שפגופו ומעות הרבה ע"ש.

וא"כ סי' יענציר וקטריגי עמו הוי סי' מנין ושם עירו הוא ג"כ ענין גדול ושהי' בסמינדרא ולא הנוחזק שם איש אחר מעיר ה"ל וסי' שפגופו ומעות הרבה ג"כ לא שכיח כ"כ ויש פאן צירוף סי' טובא משא"כ בנ"ד ליכא רק סי"ב בכליו וסי"ב בגופו והוכחה דנמצא לא רחוק מהפליט ומהנהרג השני וכיין דנת' דאין זה הוכחה אפי' כסי"ב אין בנו פת להתירה ואין לומר עוד דבק"ע סי' ר' משמע דהא דלא הקיל הב"י שם למעשה היינו משום שיש ע"א שראה את נפתלי יוצא עם שני יענציר כו' וניכר דאינו הנהרג שאמרו עליו הרוצחים שייצא עם יענציר א' כו' משמע דאי לאו ההכחשה ולא הי' פלל הסימן דיענציר וקטריגי היינו יכולים להתיר ע"י שם עירו ושיצא מסמינדרא והי' לו סימן בגופו ומעות הרבה וא"כ אולי נדמה זה לנ"ד: אף באמת לא מוכח פלל שם להקל לולי סי' דיענציר כו' רק דהנה ס"ד מאחר שעדים שמעו מפיו שאמר יש לי חברותא טובא יענציר וקטריגי וגם

קדל"פ שְׁהֵלֶךְ עִם יַעֲנֹצִיר נִפְרָשׁ מֵה שְׁרָאָה הָעֵד שְׁהֵלֶךְ עִם שְׁנֵי יַעֲנֹצִיר שֶׁהָא' לֹא הִי מִבְּנֵי לוֹי' שְׁלֹו כו' וּא"כ לְפִי סִי' זֶה נִשְׁאָר זֶה הַסִּי' נְחִזִי לְאַצְטְרוֹפִי אָבֵל בְּלַעֲדוֹ אֵינן לְהִקְלֵל וְאַפִּילוֹ אֶת"ל שֶׁהִי מְקִיל גַּם בְּלֹא זֶה הַסִּימָן הֵינֵנו מְשׁוּם דְּבִסִּימָן שְׁבִגוּפּוֹ וּמַעוֹת הַרְבֵּה עוֹלוֹת בְּמִקוֹם שְׁמוֹ לְבַד עַכ"פ וּא"כ יֵשׁ פָּאן שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ וְאֵע"ג דְּלִיפֵא שֵׁם אָבִיו וְהָרִי יֵשׁ מְקִילִין בְּשְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ לְבַד כְּשֶׁלֹא הִנְחִיז אִישׁ אַחַר בְּעִירוֹ בְּשֵׁם זֶה שְׁנִתְעַלֵּם מִן הָעֵינן וְהֵתֵם ג"כ לֹא הִנְחִיז בְּסוֹפִיָאָה שְׁנִתְעַלֵּם אִישׁ בְּסִימָן הַנ"ל עִם מַעוֹת הַרְבֵּה.

וְסִימָן דְּגוּפּוֹ הוּא סִימָן גְּלוּי בְּפָנָיו וְשִׁינָיו לֹמַר עָלָיו לֹא הִנְחִיז כו' וְעוֹד דְּכָאן נֹסֵף ע"ז מֵה שְׁיָדוּעַ שְׁזָה הִי בְּסִימְנֵי דְרָא (וְעַח"מ"ח סְקֵל"ח שְׁאֲשֵׁתוֹ יָדְעָה שְׁיָצְאָה בְּעֵלָה ע"ד לִילֵךְ לְפֹאס כו' ע"ש): וְעֵינֵן בְּתִשׁוּבַת ב"י בְּדִינֵי גַמְלָת סִי' ה' הוּבָא בְּקִצְרָה בַק"ע סִי' קס"ז קס"ח קס"ט ק"ע וְחִסְרַת בַק"ע בְּסִי' קס"ז שֶׁהָעו"ג אָמַר שְׁאֲחִיו הָרַג יְהוּדֵי שְׁשִׁמּוֹ אֲבָרְהָם (וְהָיָה אֲרוֹן וְעַל רֹאשׁוֹ ש"ד תְּכֵלֶת וְלְבוּשׁ עֵרַקְשִׁטִין כ"ה בְּהַשְׁאֵלָה וְסִתְמָא הָיָה פֶן בְּאַבְרָהָם בְּעַל הָעֲגוּנָה דֹא"כ פְּשִׁטָא דְאִסוּרָה) וְכָף הָיָה שֵׁם בְּעַל הָעֲגוּנָה הַנ"ל וְע"ש בְּב"י דְקָרוֹב לֹמַר שְׁיֵשׁ פָּאן שֵׁם עִירוֹ וְאֵע"פ שְׁלֹא סְמָךְ ע"ז מ"מ עָדִיף זֶה עַכ"פ מִסִּי"ב בְּבִגְדָיו וְסִי' גְרוּעַ דְּגוּפּוֹ דַנ"ד דְּהֵתֵם הָיָה שְׁמוֹ וְהוֹכְחָה דְשֵׁם עִירוֹ (וְאַרְוֹן וְעַל רֹאשׁוֹ תְכֵלֶת כו' פנ"ל) וְעוֹד הוֹכְחָה שְׁיָדוּעַ שְׁנִתְלַנָּה עִם עו"ג הַנ"ל בְּדִרְכָה הַהוֹלֵךְ לְרַחֲמֵי שְׁל רוח וּא"כ אִם נֶאֱמַר דְאִישׁ אַחַר הוּא הַנְּהַרְג נְצִטְרָךְ לֹמַר שְׁנִתְדַמַן שְׁאַבְרָהָם אַחַר נִתְלַנָּה לְעו"ג הַנ"ל בְּדִרְכָה הַנ"ל וְהוּא הַנְּהַרְג וְהָיָה בּוֹ ג"כ קִצְת סִימְנֵי גְרוּעֵי הַנ"ל וְפִסְק הַב"י פֶן לְהַחְמִיר כַּמ"ש בַק"ע סִי' קע"א וּא"כ בַנ"ד נְמִי אֵף שְׁאִם נֹאמַר שְׁאִין זֶה יִשְׂרָאֵל יוֹסֵף הַנְּהַרְג נְצִטְרָךְ לֹמַר שְׁהַנְּהַרְג הַבִּיא לְמִקוֹם זֶה (שְׁהָיָה יִשְׂרָאֵל יוֹסֵף וְשְׁנִתְעַלֵּם מִשֵׁם) אִישׁ אַחַר שְׁהָיָה לוֹ סִי"ב בְּבִגְדָיו וְסִי"ג בְּגוּפּוֹ פְמוֹ יִשְׂרָאֵל יוֹסֵף הַנְּעַלֵּם.

הָרִי הַרְבִּי חֲשַׁשׁ בְּזֶה. וְמִי פְמוֹהוּ מוֹרָה וְלֹא הוֹתֵרָה הָאִשָּׁה.

וְכַעַת אַחַר עֲשָׂרִים שָׁנָה מִיּוֹם שְׁכִתְבֵתִי הַתְּשׁוּבָה בְּשִׁנַת תַּקְפִּי הֵינֵנו יוֹם ד' י"א אֲלוּל שְׁנַת ת"ר נֹא"ו עֲבַרְתִּי עַל תְּשׁוּבָה זֹו בְּחִפְזֵי אֲמַרְתִּי כִי לַפְמ"ש אוֹת ט' נֹאוֹת ט"ז אֵף שְׁשִׁדִיתִי נִרְגָא בְּסִי' דְמִנְיָן ב' אֲנָשִׁים עַכ"ז אֵינן לְדַחֲחוֹתוֹ לְגַמְרֵי וְע"כ י"ל דְמִצְטָרְךָ לְהִנְדָךְ סִימְנֵי הַנְז"ל סוֹף אוֹת טו"ב וּא"כ הָיָה מְקוֹם לְהַתִּיר אִשָּׁה זֹו וְצ"ע: אֵף זֹאת נִדְאִי נִרְאָה דְהָאִשָּׁה גִיטֵל שְׁנִשְׂאָת ע"פ ב"ד לֹא תִצָא פִינן שְׁעַל בְּעֵלָה נַחוּם יֵשׁ סִימְנֵי מְוָבְהָקִים וְאֵינן הַחֲשַׁשׁ רַק מְשׁוּם עַל יְבָמָה יִשְׂרָאֵל יוֹסֵף לִיפֵא סִי"מ וּא"כ הָרִי הַב"ש ס"ק ע' פְתַב בְּשֵׁם רַבִּינוֹ יְרוּחֵם בְּשֵׁם הַרְמ"ה דָאִם נִשְׂאָת בְּסִימְנֵי בִינּוּנִים לֹא תִצָא אַע"ג שְׁנִרְאָה שְׁאִין פֶן דַעַת שְׁאָר פּוֹסְקִים מ"מ גְבִי אִסוּר יְבָמָה לְשׁוּק דְהוּא אִסוּר לָאו אֲפֹשֶׁר שְׁיֵשׁ לְסִמְנוֹ ע"ז וּבְפִרְט בַנְד"ז שְׁיֵשׁ כְּמָה צִירוֹף סִימְנֵי פַנ"ל וְדֹאִי לְסִמְנוֹ דְלֹא תִצָא: סִימָן סז אִשָּׁה אַחַת מְקַאֲלָאֲנִיעַ לִיוּאוּוּא הַבִּיָאָה אֵלֵי גַב"ע שְׁגָבָה הָרַב דְקַאֲלָאֲנִיעַ נְאוּוּבְרַעְסִלָאוּ מִן אִישׁ אַחַד דְקַאֲלָאֲנִיעַ נְאוּוּא בְרַעְסִלָאוּ שְׁמוֹ אֲבָרְהָם פֶן אַהֲרֹן ע"ד בְּעֵלָה אֲשֶׁר נְטַבַע בְּנִהַר בְּמִשְׁאֵל"ס בְּשָׁנָה הָעֵבֶר בְּקִרְיַמְעָר גּוּבְעֵרְנִיא בְקַאֲלָאֲנִיעַ שְׁל דְאִיִּצְעֵן הַנְקִרָאֵת אֲלֵטְמָאֲנִטִיל וְזֶהוּ הָעֵתֵק הַגַב"ע בְּמוֹתַב תְּלֵתָא פְחִדָא הַוּוּיָא וְאַתָא לְקַדְמָא אֲבָרְהָם פֶן אַהֲרֹן וְהָעֵיד בְּתוֹרַת עֲדוֹת בַּאֲלִיוֹנ"ע בּוּזָה"ל עֲבַר יָאֵר נְאָךְ שְׁבוּעוֹת זֵינְעֵן מִיר אִיף מִיט מִיִּין פְּאָטְעָר גְּיוּוְעִזְיוֹנְשְׁבַת אֵינן פְּרִיסַעַפ (כְּפָר מִן קִרְיַמְעָר גּוּבְעֵרְנִיא סְמוּךְ לְקַאֲלָאֲנִיעַ אֲלֵטְמָאֲנִטִיל) אִיזו גִיקוּמַעַן בְּיָא טַאג אֲרִיִטְעָר פּוֹן אֲלֵטְמָאֲנִטִיל אוֹן הָאֵט גְּיִזְאָגְט הֵינֵט

פּרָיאַ איז דער טרונקען גַנואַרין אַיהודי בַּיאַ אונז אין אַלט־מאַנטיל און מען האט אים אַרױש גינױמען פון װאַשער בַּכן פאַרט אים מַקְבֵּר צו זײַן: שַׁבְּתוֹת צָנָא נאַכט בײַן אײַך מיט מײַן פּאַטער און נאַך אַצעלניקער און ראַובן מאיר דעם פּרױסעפּערט אברודער איז אַןײַך מיט אונז גיפּארין זײנען מיר גינױמען צום שולץ (הײַנו השּׁטאַרעס־טע מן הדאַײַצען) האט דער שולץ אונז גינאַגט ער אַרְבַּעט בַּיאַ אונז שׁוין צעהן יאַר מיר קאַנען אים אָן מיר האַבן גינאַגט מיר מוזײן דעם מַת זײַן צורה זעהען.

און זונדער טאַר זײַן פּרויאַ ניט גינױמען װערין האט ער אונז גינאַגט ער איז מיט זײַן נאַמען ליב יאַנקילאָױץ און האט אונז גינאַזײן זעהען האַבן מיר אים גינעזען לאור הלְבָנָה ער איז גיױעזײן װיאַ אלעבעדיגער אַן קײַן שום שׁינױ נאַר מיר האַבן אים ניט גיקאַנט נאַר דער ראַובן האט גינאַגט דאַש איז ליב יאַנקילאָױץ װאַש אײַך האַב מיט אים ניט לאנג אין אײַן דאַרף גיאַרְבַּעט דַּיאַ קינדער פון יענעם דאַרף און אַןײַך דער בעה"ב װאַש ער האט בַּיאַ אים גיאַרְבַּעט האַבן דער צײַלט אַז שַׁבְּת אין דער פּרָיאַ איז ער גינאַנגען באַדײַן זײַך און האט מיט גינױמען אַױנישע העַמַד און מען האט גיפּונען דַּיאַ קלינדער און דַּיאַ װײַשע העַמַד באַײַן טײַך איז גינױאַרין אַגל־שַׁרְיַא האט גינאַגט דער בעה"ב ניט לאנג איז גינאַנגען מײַן שׁניידער באַדײַן זײַך מיט דער װײַשער העַמַד און מען האט גינױמען זײַך האט מען אים אַרױש גינױמען און אלע דאַײַצען פון דאַרף האַבן אים דער קאַנט אַז דאַש איז ליב יאַנקילאָױץ זײַן מיר אַױנעק גיפּאַרין װאַרעם מען האט ניט גילאַזט מַקְבֵּר זײַן בַּיז אַױש לאַז סלייעדסטױנע אין עטליכע טאַג נאַך זײַן קבורה זײנען מיר גיפּאַרין קײַן טאַקמאַק האַבן מיר נאַך גיפּאַרעגט צײַא װײַש װער ניט פון זײַן קבורה האט זײַך אפּ גיפּאַרין אַשׁניידער פון טאַקמאַק אײַך בײַן גיױעזײן באַײַ זײַן קבורה מיט דעם שׁו"ב און קאַהן אים גאַנץ גוט ער איז ליב יאַנקילאָױץ פון לױװאַױע ער איז גיױען מײַן בַּעס־טער פּרײַנד אײַך פלעג אים שרײַבן בַּרײַב אַהײַם פּל זאַת הַגָּד לַפְּנֵינוּ ב"ד ח"מ אַחר הַאִיּוֹם כַּדַּת בַּיּוֹם װ' עש"ק ד' ימים לחַדֵּשׁ נִסָּן שְׁנַת תרס"ו לפ"ק פּה נאַױאַ ברעסלאַױ.

זַהוּ הַעֲמַק הַגִּב"ע אֹת בְּאוֹת לְבַד הַגִּב"ע הַנְּ"ל אַמְרוּ לִי אַנְשֵׁי לַיּוֹװאַױע שְׁזָקְנוּ הַיְתָה מְשׁוֹנָה מִכָּל בְּנֵי אָדָם שְׁלֵא הָיָה לוֹ שְׁעָרוֹת בְּזָקְנוֹ כְּמוֹ אֲצֵל אֲשֶׁה רַק לְמַטָּה תַּחַת הַסַּנְטֵר לְצַד הַגְּרָגֶרֶת מְעַט שְׁעָרוֹת כְּעֵין שַׁבּוּלֶת הַזָּקֵן וְלֹא יִדְעָתִי לְמָה לֹא גָבוּ עֲדוֹת ע"ז וְאַפְשָׁר יַעַן שְׁהַאִישׁ הַעַד אַבְרָהָם בֶּן אַהֲרֹן הַנְּ"ל לֹא הָיָה מַכִּירוֹ לֹא שָׁם לְבוֹ ע"ז אַמָּנָם אִם יִהְיֶה תְּלוּי בְּזֶה הַהֵיטֵר לְצִירוֹף אַפְשָׁר לְהַכְּבִיד עָלֶיהָ שְׁתַּסַּע לְקַרְיַמְעַר גּוֹבְעֶרְנֵיא אֱוִלֵי תְּבַרֵּר מִן הַחַיִּט אִם מִן הַשׁו"ב אִם מִן רַאױבֵן הַנְּ"ל וְהִנֵּה מַחֲמַת קוֹל בְּכִיּוֹת הַאֲשֶׁה הַמֵּינְלֶלֶת עַל בַּעַל גְּעוּרִיָּה וְעִיגוּנָה גַם הָבֵן אֵינֹ אֹמֵר קַדִּישׁ הַנְּכַרְחָתִי לְהַטְרִיחַ אֶת כ"ק ש"י וְיִמְחְלוּ נֹא לְהַשִּׁיב דְּבַר הַן לַאִסּוּר הַן לְהֵיטֵר כִּי בַּפְּלֶךְ הַלְזוּ אֵין מְשִׁיב לָהּ וְאֵין מִי שְׁיֻכַּל לְהַזְדַּקֵּק לָזֶה וּמְרוֹב בְּטַחֲוֹנֵי קַצְרֵתִי װאַ"שׁ: תְּשׁוּבָה הִנֵּה אֵילוֹ הָיָה יְדוּעַ לְהַאֲשֶׁה מְלִיװאַױע שַׁבְּעֶלָּה לִיב יאַנקעלאָױץ װאַ הַמַּתְגוֹרֵר בְּקאַלאַנִיעַ אַלט־מאַנטיל װעוּשָׁה מְלַאכָּה שָׁם אַצֵּל הדאַײַצען דָּשָׁם כְּמִבְּנֹאֵר בְּהַגְדַת הַסַּטְאַרְעֶס־טע שְׁהַיְהוּדִי לִיב יאַנקעלאָױץ הַנְּטַבַּע עוּשָׁה מְלַאכָּה שָׁם אַצֵּלֶם זֶה י' שָׁנִים װאַם הָיָה יְדוּעַ לְהַאֲשֶׁה הַנְּ"ל שַׁבְּעֶלָּה לִיב יאַנקעלאָױץ עוּשָׁה מְלַאכָּה שָׁם אַז װאַי אַתְּתַא שְׁרַיא שְׁהַרִי הַרוֹכֵב שַׁבָּא מַאלְט־מאַנטיל לְפּרִיסֶפֶף נִידוֹן טְבִיעַת הַיְהוּדִי אֵינֹ בַּא לְהַעִיד וְלֹא לְהַתִּיר כ"א שַׁבָּא לְהַגִּיד לְהַיְהוּדִים שְׁיַסְעוּ לְקַבְּרוֹ ה"ל דִּין מַסֻּל"ת וְכַשְׁבָּאוּ לְשָׁם ג"כ הַגְּדַת הַסּוּלֶץ מַנִּידוֹן טְבִיעַת הַיְהוּדִי הַמַּתְגוֹרֵר עֲמָהּ

עָשָׂר שָׁנִים זֶהוּ מִסְל"ת א"כ גַּם שֶׁהִשִּׁיבוּ לוֹ שְׁמֹנְכָרְחִים לְרֵאוֹתוֹ בְּכַדִּי לְהַתִּיר אֶשְׁתּוֹ מִהַ
שֶׁהִשִּׁיב לָהֶם שָׁמוֹ לִיב יֶאֱנָקְעֶלְאוּיִץ י"ל זֶהוּ אֵינּוּ דִּין מִסְל"ת מ"מ פִּינּוֹן שֶׁתְּחַלֵּת הַגְּדָתוֹ
הָיָה מִסְל"ת זֶהוּ כְּכַיִּיָּה דְּפִנְדָּקִית דְּכַתֵּב הָרִי"ף סוּף יְבָמוֹת שְׁמַעֲיִנּוּ מִיָּנָה כּו' וּמְבֹנָאָר
בש"ע סְעִיף ט"ו וּבַחמ"ח ס"ק כ"ט אע"פ שֶׁהִתְחַלֵּת דְּבָרָיו לֹא הָיָה מְסַפִּיק לְהַתִּיר כּו'
כש"כ שִׁישׁ רג"ל שָׁכֵן הוּא שְׁהָרִי שְׁנֵי עֲדִים יְהוּדִים הַפִּירוּהוּ הֵיטֵב בַּטב"ע רְאוּבֵן וְהַסְּיִיט
אע"ג דְּזָה הָיָה לְאַחַר דְּאִשְׁתְּהִי מ"מ יֶצֶטְרָף לְהַחְזִיק שְׁדָּבְרֵי הַגְּמֵל"ת הֵן אֵמֶת וְעוֹד יֵשׁ
כָּאֵן הֶרְבֵּה א"י מִסְל"ת בְּלִי שְׁאֵלָה שֶׁהִנְטָבַע הוּא לִיב יֶאֱנָקְעֶלְאוּיִץ כַּמ"ש בַּהֲגַב"ע
שֶׁהִיִּלְדִים מִהַכֶּפֶר וְהַבַּעַה"ב שֶׁעֲבַד אֶצְלוֹ סִיפְרוֹ הַמַּעֲשֶׂה כְּמוֹ שֶׁהָיָה כּו' וְשֶׁהַפִּירוּהוּ פֶּלַ
הַדִּיּוֹעָה שֶׁהָיָה לִיב יֶאֱנָקְעֶלְאוּיִץ גַּם עֲדוֹת רְאוּבֵן אפ"ל דְּמַהֲנֵי קֶצֶת אַף שֶׁרְאָהוּ לְאַחַר
דְּאִשְׁתְּהִי כְּשֶׁהִנְעֵלָה עֶרְף מַעַל"ע פִּינּוֹן שְׁתוּמ"י כְּשֶׁנְּטָבַע הוֹצִיאָהוּ וְלֹא שָׁהָה מִהַטְּבִיעָה
עַד שֶׁרְאָהוּ רַק מַעַל"ע ס"ל לְהָרִיב"ש דַּאפ"ל דְּמַהֲנֵי מַה גַּם שֶׁאֹמֵר שֶׁרְאָהוּ הֵיטֵב
וְשֶׁמְפִירוֹ הֵיטֵב שֶׁהוּא נִיְהוּ לִיב הַנְּ"ל אַף מַה שֶׁחֲסַר כָּאֵן שְׁהָרִי אֵינּוּ כָּאֵן רַק שָׁמוֹ וְשֵׁם
אַבִּיו וְאֵינּוּ כָּאֵן שֵׁם עִירוֹ וְע"ז לְבַד א"א לְהַתִּיר כְּמִבְּנָאָר בַּטוּש"ע סְעִיף י"ח רַק מְסַתְּמָא
יְדוּעַ בְּלִיּוֹאֲנוּעַ לְהֵאשֶׁה עַכ"פ שֶׁבְּעֵלָה לִיב יֶאֱנָקְעֶלְאוּיִץ הוּא הַמַּתְּגוֹרֵר בְּכֶפֶר
אַלְטְמַאֲנְטְעֵל וְאֵם כֵּן הוּא סְגִי לְהַתִּירָה שְׁהָרִי מְשַׁמַּע מִהַגְּדָת הַגְּמֵל"ת שֶׁלֹּא הִחְזִיק שֵׁם
רַק לִיב יֶאֱנָקְעֶלְאוּיִץ א' וְלָכֵן אִם יְדוּעַ בְּלִיּוֹאֲנוּעַ שֶׁלִּיב יֶאֱנָקְעֶלְאוּיִץ מְלִיּוֹאֲנוּעַ הוּא
הוּא הַמַּתְּגוֹרֵר שֵׁם י' שָׁנִים סְגִי וְעִי' בַּב"י בְּתִשׁוּ' הָרִא"ש דְּמַכְלוּף כֵּן מְלוּל וְשֶׁחֲלָקוֹ עָלָיו
דְּלֹא דְמִי לְהַהוּא דִּיֶּצֶחַק ר"ג אָבֵל נַד"ז אִם הוּא כַּנְּ"ל וְדַאִי דְמִי אַף לְפִי שֶׁלֹּא הִנְזַכֵּר זֶה
בַּגְּב"ע וְחֲסָרוֹ הֶעֱיָקַר מִהַסְּפָר ע"כ אֶפְשָׁר צָרִיף (וַיֵּשׁ) לְהַסְתִּיעַ לְהַתִּירָה ע"י הַגְּדָת הַסְּיִיט
פּוֹן טַאקְמַאק שֶׁהַעִיד שֶׁהָיָה בְּעַת קְבוּרָתוֹ וְהַפִּירוֹ הֵיטֵב שֶׁהוּא לִיב יֶאֱנָקְעֶלְאוּיִץ
מְלִיּוֹאֲנוּעַ וְשֶׁהָיָה כּוֹתֵב לוֹ תְּמִיד מְכַתְּבִים וְאַף שֶׁעַל עֲדוּתוֹ אֵינּוּ לְסַמּוֹךְ פִּינּוֹן שֶׁרְאָהוּ אַחַר
דְּאִשְׁתְּהִי ג"י מ"מ הָרִי זֹאת מְבֹנָאָר מְדָבְרָיו שֶׁהַמַּתְּגוֹרֵר בְּכֶפֶר הַנְּ"ל לִיב יֶאֱנָקְעֶלְאוּיִץ
הַנְּטָבַע הוּא לִיב יֶאֱנָקְעֶלְאוּיִץ מְלִיּוֹאֲנוּעַ שְׁהָרִי מְסַתְּמָא נִקְבֵּר בְּאַלְטְמַאֲנְטִיל וְהַסְּיִיט הָיָה
שֵׁם וְאֹמֵר שֶׁזֶה הַנְּקֵבֵר הוּא שָׁמוֹ וְש"א וְשֵׁם עִירוֹ כַּנְּ"ל א"כ מְסַתְּמָא גַּם בְּנֵי הַכֶּפֶר אָמְרוּ
כֵּן שֶׁהוּא מְלִיּוֹאֲנוּעַ שְׁהָרִי מְשַׁמַּע מִהַגְּדָתוֹ שֶׁזֶהוּ פְּשׁוּט אֶצְלוֹ שֶׁהוּא מְלִיּוֹאֲנוּעַ וּבְהַכֶּפֶר
וְדַאִי הָיָה יְדוּעַ מֵאֵיזָה מְקוֹם הוּא א"כ מְדָבְרָיו לְמַדְנּוֹ שֶׁהִלִּיב יֶאֱנָקְעֶלְאוּיִץ שִׁידוּעַ
מַגְמֵל"ת שֶׁנְּטָבַע הוּא מְלִיּוֹאֲנוּעַ וְכִיּוּן שָׁכֵן יֵשׁ כָּאֵן שָׁמוֹ וְש"א וְשֵׁם עִירוֹ וְעַכ"ז אֵינּוּ
לְסַמּוֹךְ ע"ז עַד שִׁידוּעַ בְּלִיּוֹאֲנוּעַ שֶׁבְּעֵלָה שֶׁל זֹ לִיב יֶאֱנָקְעֶלְאוּיִץ הוּא הַמַּתְּגוֹרֵר בְּכֶפֶר
אַלְטְמַאֲנְטִיל אוֹ שֶׁהַסְּיִיט הַנְּ"ל יַעֲיֵד שִׁידוּעַ לוֹ כֵּן בְּבִירוֹר מְקוֹדֵם בְּחִיּוֹ שֶׁהוּא הַמַּתְּגוֹרֵר
שֵׁם לִיב כֵּן יַעֲקֹב הוּא מְלִיּוֹאֲנוּעַ: מִשׁוּם דַּע"א בְּמַלְחָמָה הָיָה בַּעֲיָא דְלֹא אִיפְשִׁיטָא וְיָמִים
כְּמַלְחָמָה דְּמִי וְהֶרְבֵּה א"י כַּע"א דְּמִי י"ל הָרִי"ף ס"ל בְּקַבְרֵתִיּוֹ נֶאֱמַן וְתוֹ בְּתִשׁוּ' מִי"י ס"ל
בַּגְּמֵל"ת אֵינּוּ לְחֹשׁ לְבַדְּדָמִי וּמִהָרִיב"ל ס"ל בְּשָׁנֵי כּוֹתֵיב י"ל אֵינּוּ לְחֹשׁ אַף בְּלֹא קַבְרֵתִיּוֹ
כַּמ"ש בַּק"ע סְעִיף י' וְכ"ש בְּשָׁנִים וּקְבֵרֵתִיּוֹ וְסִיּוּעַ מְשָׁנֵי עֲדִים יִשְׂרָאֵלִים דְּאִשְׁתְּהִי: סִימָן
סח בְּפִינּוֹן הַעִיד מ' מְשֶׁה בַּמ' טוֹבִיָּה מַעֲבָה"נ פְּאֶלְצָק שֶׁבְּעַת שְׁנַסַּע קוֹדֵם פּוֹרִים עֶרְף
שְׁבוּעַ וּמְחַצָּה שְׁנַת תַּקפ"ב לְדִסְנָא וְהָיָה נֶצְרָף לוֹ לִיסַע דְּרָף נֶהָר הַנְּקֵרָא דִּיסְעֶנְקַע עֶרְף
שְׁלִשִׁים וַיִּיאָרְסֵט מִנְּהָר דְּוִינָא אֲשֶׁר שֵׁם נּוֹפֵל הַנְּהָר דִּיסְעֶנְקַע הַנְּ"ל לְנֶהָר הַגְּדוֹל דְּוִינָא
וּבְאוֹתוֹ חוֹרֵף לֹא הָיָה הַקְּרַח חֲזַק וְהָיָה כְּמָה מְקוֹמוֹת בְּנֶהָרוֹת שֶׁלֹּא נִקְרְשׁוּ עַל כְּמָה אִמּוֹת
בְּעֶרְף מָאָה אִמָּה וְיֹתֵר וְהָיָה מְקוֹם א' אֲשֶׁר הָיָה צָרִיף לְנִסְוֵעַ עַל הַקְּרַח שֶׁהָיָה שֵׁם דְּרָף

כבושה והיה נראה הקרח חזק שם והיה נוסע עם נערו עם עגלה ושני סוסים והתיר סוס אחד מן הצד (שנק' פריפרוז) ונתן לנערו לאחוז בו והוא נהג בידו בסוס שבקרונ והנער הולך מאחר העגלה עם הסוס השני בידו ונשבר הקרח ונפלה העגלה עם הסוס עם ר' משה הג"ל בנהר הג"ל ואחז עצמו בהעגלה והיה במים עד קרוב לצונארו ובתוף פה ראה שהנער שהלך מאחוריו צף עם הסוס שבידו והקדימו בנהר (ונראה שהנער נפל עם הסוס קודם שנפל הוא וזרם המים נשא הנער עם הסוס והקדימו) ור' משה אחריו אחז בהעגלה וצף ואח"כ אינו זוכר עוד מה נעשה בו מתוף בלבול הדעת אף האנשים שמק' דייסנא שפאו לקול השמועה ראו שצף הנער אחז בהסוס עד שצף תחת הקרח וכ"כ לנו הרב המנוח דק' דייסנא שפמה אנשים שהלכו סביבות הנהר ראו שצף תחת הקרח והקרח היה אורכו ערך ששים אמות ואח"כ היה מקום פנוי בלא קרח על כמה אמות וחוץ ונקרש ערך קרוב לשני וויארסט עד שנפל לנהר דווינא שנקרש על כמה אמות ואח"כ היה בנהר דווינא מקום פנוי על כמה אמות ואח"כ חזר ונקרש ור' משה הג"ל צף ג"כ תחת הקרח במקום שנפל עם העגלה עד שצף למקום הפנוי ונסעו אנשים עם ספינה והצילו אף נערו הג"ל לא ראו ונחפשו כמה שעות כמעט כל היום בסביבות המקום שנפל וברחוק לצד הילוף המים עד אנהר וויארסט כי אצל ר' משה נפלו מן העגלה שק מעות שבעה מאות וחמשים רוכ"ס ונחפשו על המעות עם עצים ארוכים עם קרוקעש עם שפיצין בראשם ונחפשו כמה ימים אחר המעות כמה ערלים עד שמצאו השק מעות באותו מקום שנפל פה סיפר ר' משה הג"ל ונערו לא ראו עוד רק הסוס שהיה אחז בידו צף תחת הקרח הראשון עד למקום הפנוי ואחזו בו והצילוהו מת רק זה האיש שעמו לא ראו ולא נודע ממנו מאומה ונראה שנשא תחת הקרח הראשון או שצף תחת המים עד תחת הקרח השני על שני וויארסט ונשאר שם ואח"כ בסוף הקיץ בעת שהמים היו הלוך וחסר חפשו ג"כ בנהר באותו מקום ולא מצאו ע"כ הגיד ר' משה בפנינו וכן העיד בת"ע בפני הב"ד דמחזינו והרב המנוח דק' דייסנא כתב לנו ג"כ שחפשו שם בשפת הנהר כמה שעות והנה זה יותר משנה ומחצה שהיא יושבת עגונה ולא נשמע מבעלה כלום: תשובה הנה מה שיש לחקור בנ"ד הוא א' דבנ"ד לא ראו שנטבע ממש שהרי העדים ראו שצף עם הסוס תחת הקרח וא"כ פינו שפדיין היה צף ושט הרי אינו נטבע ממש וכניסתו תחת הקרח אני מסתפק אי קרינו לה טביעה וזה תלוי באם המים של הנהר מגיעים עד הקרח ממש דא"כ פשוט תחת הקרח בהכרח שהמים פיסהו עד פל ראשו וא"כ י"ל דהיינו נפל למים ממש וכששהו שם עליו עד שת"נ נפיק מאיסור דאורייתא עכ"פ משא"כ אם אין המים שתחת הקרח מגיעים עד הקרח ממש אלא יש חלל ביניהם וא"כ מה שצף תחת הקרח לא נקרא טביעה ממש וא"כ אפי' שהו עליו שם עד שת"נ י"ל דהוי ספיקא דאורייתא ב' פינו שהקרח היה רק שני וויארסט א"כ י"ל ששט תחת הקרח עד פלות הב' וויארסט הג"ל ושם יצא ע"פ המים ומשם ליבשה: א והנה בנדון ספק הראשון י"ל לכאורה דאפי' אין המים מגיעים עד הקרח מ"מ פינו שנזכר בהגב"ע שחפשו שם כמה שעות כמעט כל היום א"כ חפשו רחוקה היא ביותר לומר ששט כל היום ע"פ המים תחת הקרח.

וכיון שבכלות הקרח הראשון דהיינו אחר ס' אמות שיש שם מקום פנוי ראו שם ג"כ כל היום הג"ל ולא ראוהו שם א"כ את"ל ששט דרך שם (עד תחת הקרח השני שהוא ב'

ווייארסט ומשם שפכלותו יצא ליבשה) על פרחד צ"ל שישט מתחת למים וא"כ היינו נפל למים ממש והיינו ענין הטביעה וכיון ששהו עליו שם פמה שעוה הרי זה עד שת"נ לכל הדעות ונפיק מחשש איסור דאורייתא וכמ"ש כת"ר: ב ובענין הספק השני הנה יש לדון בזה ע"פ תשו' ב"ח שהביא מע"ל והנה מ"ש בתשו' סי' ע"ט דתחת הקרח דליפא גלי לא חיישי דילמא יצא למרחוק כו' והוכיח פן מהתוספתא דהיכא דליפא למיחש לא לגלים ולא לדרף שגנזמנו לו הדבר פשוט דאתתא שריא ודבריו צ"ע דלא הוצרכו בגמ' לגלי אלא גבי אגמא דסמקא דקווי וקיימי אבל בנהרות המושכים י"ל דאע"ג דליפא גלי מ"מ ע"י מרוצת וזרם המים הם נושאים אותו והא דהוצרכו בתוספתא לומר שמה גל טורד אותו כו' היינו גבי ים ומשנה שלמה שנינו שהימים דינו כמקוה מים פדתנו רפ"ה דמקנאות כל הימים כמקוה ואף לר' יוסי דאמר דמטהרין בזוחלין פרש"י בשבת (דק"ט) דה"ט לפי שהנהרות נמשכים לתוכן וכ"כ הר"ש ובתוס' שם בשם ריב"א משמע קצת דהימים הם מושכין וי"ל דהיינו מצד הגלים ועי' בלבוש סי' ר"א ס"ה ועי' בטור שם הלכה גל שנתלש כו' משמע דגל הנתלש הוא דהוי זוחלין אבל היס עצמו חשוב אשכרו (ועל דין דגל הנתלש העירותי במ"א בדיני מקנאות ואינו שייך לכאן ועי' ערוכין (מ"ו א') נהרות המושכין ומיא דאוקיינוס מינד ניידי צ"ע דמשמע דהים עצמו הוא כנהרות הנמשכין וי"ל דהיינו מצד הגלים (שוב מצאתי במכות (ד"ד א') ודוקא ים הגדול דקאי וקיימא אבל נהרא בעלמא לא הרי דמי היס קווי וקיימי והא דאמרי' דניידי צ"ל מצד הגלים או הנהרות שנמשכים לתוכן עי' רש"י שבת (ק"ט) מיהו הריטב"א במכות שם פתב דשאר ימים לא קווי אבל ברמב"ם פ"ו ממקנאות ה"י משמע להדיא דבכל הימים המים עומדים שם) ואפי' את"ל דבלאה"נ מי היס ניידי מ"מ הוצרכו בתוספתא דיבמות הנ"ל לטעם דגל טרדו כו' לומר דמש"ה יוכלו לצאת למרחוק מאד מאד להנצל ממימי היס הרבים אבל גם בלאה"נ יש לחוש אי הוא מים הנמשכים כו' דהכי משמע פשטא דגמ' דקאמר מיטעא קטעינא פיון דקווי וקיימי כו' ולא היא פיון דאיפא גלי כו' דמוכח להדיא דהיכא דלא קווי וקיימי אלא נמשכים אע"ג דליפא.

גלי הוי כמשאל"ס והכי משמע בתשובת פ"י חאה"ע סי' ז' דמשמע דפשיטא ליה דחשיב משאל"ס אלא שנסתפק דמאן לימא לן דחשו חכמים שישוט למרחוק תחת המים כו' ואהא מסיק דמוכח להדיא מפרש"י (דקט"ו סע"א) דחשו להא מדפ"י שמה צף תחת המים כו' ובאמת שלפע"ד אין צריך ראיה לזה לפמ"ש בתשו' הרמב"ן דכל שלא ראינו שטבע ממש אפי' נשאת תצא.

א"כ את"ל דל"ח שמה צף תחת המים א"כ היכי משפחת לה דין משאל"ס דלא תנשא לכתחלה ואם נשאת ל"ת דממ"נ אם רואים אותו צף ע"פ המים אפי' נשאת תצא ואם טבע למה לא תנשא לכתחלה פיון דלא ראוהו צף ע"פ המים ולשמה צף תחת המים לא חיישי א"ו צ"ל דחיישי שמה צף תחת המים ואין לומר דהא ודאי פשיטא ליה דחוששין שמה צף תחת המים עד למקום שאין רואין אותו ממקום שטבע אלא דלחוש שמה צף פרסה או יותר תחת המים אהא מביא ראיה מפרש"י דחוששים אפי' להא מילתא דבאמת ע"ז אין ראיה פלל מפרש"י לשם ואין לומר דמתני התם שטבעו בים ומסתמא יש בים פמה פרסאות ואפ"ה חשו שמה צ"ל תחת המים כו' דאין ראיה משם די"ל כפרש"י שצפו מתחת למים עד שלא ראו אותם הנשים ואע"ג דב"ם רואים למרחוק י"ל דהנה

סמוך לעיר או אע"ג שרואין למרחוק אין רואים אם הוציא ראשו או לא אלא מקרוב: ג
ואעפ"כ אפ"ש למצוא היתר בנ"ד לדעת מהרי"ט בתשובותיו חאה"ע סי' כ"ו דשיעור
דשהו עליו עד שתצא נפשו הוא פשיעור שפני אדם משערים ובנדאי שלפ"ז פחצי שעה
יש שיעור פשתצא נפשו וכן מוכח להקדיא בתשובת הב"י והמבי"ט בפנין מחלקותם
בספינה שנהפכה שהעד שיה שם פחצי שעה ומשמע דכל הגדולים שכתבו בנדון הנ"ל
חשבו לה כשת"נ אלא דהב"י מחמיר שם ומשום שהספינה הנה מפסקת והעד הנה נבהל
כו' וכ"ד הרדב"ז ח"א סי' רנ"ח והשתא לפ"ז בנ"ד אפי' את"ל ששט בטוב תחת הקרח
פדעת הפנ"י מ"מ פנין שהקרח הנה שני מילין וידוע דמהלך מיל אפי' בפישה הוא לכל
הפחות ח"י מינוטין ולדעת הרמב"ם הוא כ"ד מינוטין כמו שהובאו ב' הדעות בש"ע של
אזמו"ר נ"ע בהל' פסח סי' תנ"ט ובנדאי שהסבא נותנת דלשוט במים נצטרף שהות
יותר שיה עינינו הרואות שאפי' מי שאינו טובע ושט בטוב ע"פ המים לא ישוט
במהירות כ"כ כמו אדם המהלך בפישה וכ"ש וק"ו האדם הטובע במים ושט מתחת למים
ובבגדים המתמלאים מים שיכבדו עליו פמשא כבד שבנדאי יצטרף שהות בכפליים לשוט
ב' מילין ועכ"פ נדאי לא פחות מהלך בפישה וא"כ בקרוב לשני מילין צריך לשהות
פחצי שעה עכ"פ ובחצי שעה יש כת"נ לפוסקים הנ"ל וא"כ הוי כמשיל"ס ושהו עליו
עד כשת"נ וכן יש לשמוע מהירוש' שהביא בתשו' ושה"כ סי' כ"ו אם הנה הים גילגי כו'
דמה שהוא קרוח עדיף טפי ואע"ג דבתשו' הנ"ל כ' דש"ס דילן פליג עליה משום
דחוששין למחילה של דגים מ"מ נ"ל דבנ"ד ליכא למיחש להא דבנדאי ידוע שאין במקום
הנ"ל מחילה של דגים ע"ד שפרש"י גם בחורף י"ל דבנדאי המים שמתחילה נקרשים
ביותר: ד ותמיהני על לשון תשובת פנ"י הנ"ל שכתב ונ"ל דמאן לימא לן שהנהר הי'
קרוש פולה דילמא לא הי' קרוש כ"א פרסה או שתי פרסאות ואח"כ הי' בו מקום פתוח
ועלה משם שהרי משמע פ' הפרה גבי עובדא דרחב"ד דאפשר לחיות שתי שעות תחת
המים עכ"ל והשתא אפי' אפשר לחיות ב' שעות תחת המים למה לא יתירו אם הי' הנהר
קרוש ב' פרסאות דיש בזה ח' מילין אפילו בפרסות שבגמ' ופרסאות דידן נפיש טפי וח'
מילין צריך לשהות אפילו להולך בפישה קרוב לב' שעות וחצי לכל הפחות פנ"ל וא"כ
בשט שתחת הקרח שבנדאי צריך שהות יותר מעט עכ"פ ונהרי יותר מב' שעות מצומצמו'
משמע דס"ל דא"א לחיות אע"פ שבמהרח"ש נסתפק בזה מ"מ פשטא דגמ' משמע
דשלישי תחלת שלישי משמע וכ"ש לד' הרמב"ם דאפי' בפישה צריך לשהות במהלך
ב' פרסאות יותר משלש שעות לפי חשבון הנ"ל מיהו שמעתי מדודי הרב מוהרי"ל
שהעולם אומרים שתחת הקרח שט במהירות יותר ה אמנם לכאורה קשה לסמוך ע"ז
למעשה שהרי דעת הריב"ש בתשובה סי' ש"פ וסי' תי"ו דשיעור, כשת"נ הוא יותר מב'
שעות כמ"ש הפנ"י הנ"ל ובאמת שתמיה בעיני על הרב"י וסיעתו היא פשיטא להו
דשיעורא דת"נ הוא רק ח"ש ולא שתו לבם לד' הריב"ש הנ"ל גם לא הביאוהו פלל
לסתור סברתו עכ"פ ואפשר דאגב ריהטי' אשתמיט להו לפי שעה תשובה הנ"ל וא"כ
אין לסמוך על סברתם למעשה משום די"ל דאי שמיצא להו הנה הדרי בהו וכי האי גוונא
כ' הרא"ש בכתובות פ"ו סי' ט"ז משום דמספקא לי להש"ס דילמא לא שמיצא לי לר'
יוחנן הא דאמר רבי כו' אית לן למימר דלא שמיצא לי כו' וליתא לדר' יוחנן ע"ש ומצאנו
שגדולי האחרונים תפסו כסברת ריב"ש פא"ש אפשר הובא קצת בבאה"ט וכ"ד מהר"א ששון

סי' א' וראיתי בתשובת הב"ח סי' ע"ט שדחה ראי' זו משום דהתם מייגרי בבור שיש לו ד' מחיצות ולכן אפשר דחי ב' שעות ע"י שאוחז במחיצות ומטפס ועולה כו' ודחי' זו לא א"ש לפי מ"ש בירוש' פ"ה דשקלים ה"ד שטבעה בנהר הגם דשם לא נזכר שעה שני' אל' שלום כו' מ"מ משמע דעובדא חדא הוא: וע"ש בהמפרש דמשמע דס"ל דעובדא אחרינא הוא שיהי' כ' אבל גבי נחוניא כו' ודבריו צ"ע דאע"ג דבאמת ה"א מיייתי לה ע"ש רפכ"י וק"א ע"ש רחב"ד מ"מ משמע דעובדא חדא הוא מדקאמר מעשה בחסיד א' שהי' חופר כו' וגם מיייתי עלה על משנה נחוניא חופר שיחין ואין לומר דאדרבה מדמיייתי לה על משנת נחוניא חופר שיחין ואומר מעשה בחסיד אחד ולא אמר מעשה בנחוניא אלמא דחסיד ההוא לאו היינו נחוניא דזה אינו ראי' כי רשב"ג אמר לה במק"א אלא דמיייתי לו על משנה זו וכ"מ במסורת הש"ס שלנו ביבמות וב"ק ושקלים דחדא מעשה הוא ואפשר פינן דעכ"פ הירוש' והבבלי חלוקי' בענין מעשה זו עכ"פ מש"ה י"ל דלירושלמי באמת לא אמר להם שלום שעה ראשונה ושני' פינן שטבעה בנהר כו' וא"כ אדרבה מזה פדמות ראי' לסברת הב"ח: וואעפ"כ נלע"ד דמדהביאו מעשה זו דנחוניא כו' ביבמות גבי משאל"ס משמע דהובאה בגמרא כדי ללמוד ממנה דין שיעור שת"נ (והב"ח והפנ"י שנקטו בלשונם עובדא דס"פ הפרה הוא שלא בדקדוק קצת דמזוכת' ה"ל להביא ביבמות דמזה משמע טפי ללמוד מזה דין ה"ל מדסמכו ענין לה גבי משאל"ס).

הן אמת שהרי"ף ורא"ש ביבמות לשם השמיטו בריי' ה"ל אכן בראב"ן הובאה והנה באמת נראה דיש להשוות הפוסקי' ה"ל דלא פליגי במציאות פמה הוא שיעורא דשת"נ במים משום דנדאי יש בזה חלוקי' וימצא בנדאי אנשים בריאי' ביותר שיוכלו להתקיים זמן רב אע"פ שרוב הנטבעי' י"ל דשיעורא דשת"נ הוא בחצי שעה, כמ"ש הב"י וסיעתו.

ובספר רפואת העם בפרק תרופה לנטבעים נמצא קרוב למ"ש וז"ל כל"ב אם פבר שעה הנטבע יותר מרבע שעה תחת המים אזי קשה להחיותו ולפעמים אירע ג"כ שמתו במשך שלשה או ארבעה מינוטין אלא שלפי שאפשר בכמה גוונין שתתקיים בהם החיות זמן ארוך יותר מהראוי לפיכך צריף לנסות לעולם ולבדוק ביותר פעולות שבתרופות כו' עכ"ל ומעתה י"ל דהפוסקי' דנקטו בלשונם זמן מועט היינו משום דאזלו בתר רובא דרוב הנטבעין ת"נ בח"ש עכ"פ (והריב"ש וסיעתו חששו למיעוטא) וכן משמע קצת מלשון הרדב"ז בתשו' סי' רנ"ח ה"ל שכ' וז"ל וכשראה שנכנסו המים לתוך החדר ולא יצא אדם מתוכה ושהה שם עד שנגמר טביעת הספינה הרי יש בזה שיעור יציאת נשמה אפילו שלא נאמינהו במה שאמר שעלה על דופןי הספינה ושהה שם שיעור חצי שעה שזה נדאי רחוק הוא מ"מ יש מתחלת החדר עד סוף טביעת דופןי הספינה שיעור יציאת נשמה כו' עכ"ל ושיעור זה היינו לומר שאפשר שתצא נשמתו אבל נדאי אפשר נמי שיעדיין לא תצא.

ומ"מ יש לתמוה היאך סומכי' ע"ז פינן דאפשר נמי שלא תצא וצ"ל דס"ל דרובא הוי ומדאוריין אזלי' בתר רובא והלכך אם נשאת ל"ת אבל נדאי בחצי שעה יש פאן רוב גמור שיעור כשת"נ אלא שיש לתמוה היאך סומכין על שיעור זה גבי משיל"ס לענין שתנשא לכתחלה שהרי מדרבנן חוששי' למיעוטא ובאמת שפפ' המשניות להרמב"ם

שלהי יבמות מבואר וז"ל ומשיל"ס אם שקה שם שיעור שאי אפשר לו לאדם לחיות בשעה זו בתוך המים אשתו מותרת ולשון שאי אפשר מורה שלא ימצא שום אדם שיחיה במים בשעה זו והיינו משום דחוששין למיעוטא: ז ומ"מ למעשה אפשר שיש להקל בנ"ד אע"ג דלענין שיהו עשת"נ במשיל"ס יש להחמיר פהריב"ש דכ"ה משמעות הרמב"ם כנ"ל וכן אפי' את"ל דלענין משאל"ס בנשאת לא תצא אין להקל אא"כ שיהו עליו עד שת"נ כפ"ד הריב"ש.

מ"מ נ"ד קיל טפי דהא בנ"ד במקום טביעתו וסמוך לו שיהו עד שת"נ לכל הדעות כמ"ש כת"ר וא"כ יצאנו בזה מחשש איסור דאורייתא לכל הדעות וכמ"ש בתשו' מהר"א ששון ס"י א' וז"ל שהרי נראה שמה שאנו צריכי' במשאל"ס השקה עליו אינו משום דשמא יצא במקום רחוק דא"כ מה מועיל השקה עליו כו' א"ו שהשקה היא לשמא באותו מקום יצא או קרוב לו עכ"ל וכיון שפן הרי בנ"ד שיהו עליו פמעט פל היום במקום טביעתו וסמוך לו דהיינו במק"פ שבין קרח הראשון להשני וא"כ לא נשאר לחוש רק למיעוטא דנמלט' ומדרבנן וא"כ פיון שא"א להמלט אא"כ ישקה ח"ש עכ"פ לכל הפחות לישוט שני וויארסט שתחת הקרח הרי יש בזה כשת"נ עפ"י רוב הגם שת"ל שמיעוטא יש שלא ת"נ בשיעור זה מ"מ ה"ל מיעוטא דמיעוטא פיון דנמלט' גופא ה"ל רק מיעוטא ולמיעוטא דמיעוטא י"ל דאין חוששין פלל ולא מיבעיא לפמ"ש הרא"ש בס"פ החולץ הביאו כאזמו"ר נ"ע בתשובה בענין עיגונא מש"ה אסרו לכתחלה במשאל"ס משום דהוי מיעוטא דשכיח והוא מהתוס' שם בשם ר"י א"כ דוק מינה דבנ"ד דהוי מיעוטא דמיעוטא דפשיטא דלא שכיח שיש להקל אפילו לכתחלה אלא אפילו למש"ש בשם הרא"ש והמרד"ך רפ"ט ו' בשם ר"ת דמיעוטא דנמלט' לא שכיחא ומה שהחמירו לכתחלה משום דאשה לא דיקא במשאל"ס משום דמים פמלקמה דמו כו' מ"מ י"ל דלא החמירו בדאיפא עוד רובא לקולא וע"כ צ"ל פן לפי מה שכתב הב"ש דבמשאל"ס הולכים להקל בספקין כמ"ש הב"ש ס"ק ק"ה וכ"כ בקונטרס שבס"ס ממ"א סי' ח' אות נ"ז לענין מחלוקת הפוסקי' גבי משאל"ס דאזלי לקולא וכ"כ בשם הרבה פוסקי' א"כ כ"ש בנ"ד דאיפא רובא לקולא.

הן אמת שיש דברים בגו בפסק ה"ל שפסקו להקל בספק דין משאל"ס דא"כ יקשה עלינו אמאי לא מהני סי"ב במשאל"ס דהא רב אשי מספקא לי' אי סי' דאורייתא וא"כ במשאל"ס ה"ל להקל ואעפ"י שבאמת יש פוסקי' מהאחרוני' מקילין בזה מ"מ הוא נגד משמעות הטוש"ע סעי' ל"ב וע"ש דחששו לנשאלה במשאל"ס אע"ג דהוא ג"כ ספק והכי משמע פשטא דגמ' גבי עובדא דדגלת (בדק"א) דפשיטא להש"ס דט"ע גרוע לא מהני במשאל"ס דאמרי' התם אלא א"א ריב"ב לחומרא פליג אינהו פמאן עבדו כו' ומאי קושני' דילמא במשאל"ס יש להקל אפילו בט"ע אחר ג"י דהא ט"ע גרוע עדיף מסי"ב כמ"ש בתשובת פנ"י חאה"ע סי' ז' וכיון דפשיטא להש"ס דט"ע גרוע לא מהני כמ"כ י"ל דסי"ב לא מהני וא"כ משמע לכאורה דאין להקל בספק דמשאל"ס ודברי המכמ"א יש ליישב דמחלוקת הפוסקי' עדיף משאר ספק כמ"ש הב"ש סעיף ט"ו ס"ק מ"ז בשם מהרא"מ ונחלק על החמ"ח ס"ק ל"א (ועי' בתשו' שבס"ס תויק"ו סי' ב' והיינו משום די"ל דאיפא חזקת איסור מדרבנן עכ"פ).

ומ"מ י"ל דנ"ד עדיף טפי משום דהוי רבא כמש"ל: ח אמנם לכאורה משמע בתוס' (דף קכ"א) דאפי' רבא לא מהני גבי משאל"ס דכתבו אהא דאסקי' ולא היא ל"ש צורבא מרבנן ול"ש אינש אחרינא דיעבד אין לכתחלה לא ונ"ל ואע"ג דרבנן דצורבא מרבנן אי סליק קלא אית לי' מ"מ לא חיישינן לאותו רוב ולא תנשא לכתחלה כמו גבי רוב גוססין דאין מעידין עליהן אע"פ שרובן למיתה עכ"ל הרי דאע"ג דאיפא עוד רבא אחרינא לרבא דמשאל"ס לא מהני לשתנשא לכתחלה וכ"כ בפקי תוספות שם סי' רל"ח ולא סמכינן ארבא כו' ע"ש (אף לפ"ז צ"ע מ"ש כמו גבי רוב גוססין כו' דל"ד להדדי דשאני התם דליפא רק תדא רבא) (ע' מפתחות) וכ"מ לכאורה בגמ' (דף ק"ך ב') דלרבא דאפי' חיישי' לשמא יכול לכוות ולחיות אפי' במשאל"ס אע"ג דלכאורה הוא חששא רחוקה גם לרבא כו' ורבנן ל"פ עלי' אלא משום דס"ל דא"א פלל לכוות ולחיות אף באמת אפשר לחלק והוא משום דענין רבא דצורבא מרבנן קלא אית להו אין רוב זה פועל ומוסיף בענין טביעתו כמו רבא קמא דמשאל"ס דהמים גורמי' טביעתו ממש אלא שמ"מ יש מיעוט שנמלט' מן המים משא"כ ברבא דצו"מ קלא אית ליה אין הרוב הזה להוסיף פח בטביעתו וא"כ י"ל שמא נמלט פניו דאיפא מיעוט נמלט' ואין הרוב השני מוסיף פח שמחמתו הי' בלתי אפשר להמלט בפועל ומה שאין לו קול היינו פניו דעכ"פ איפא מיעוט צורבא מרבנן שאין להם קול י"ל דזה הוא ממיעוטא ונהרי בלאה"נ חיישי' הקא למיעוטא כו' וכמו שאתה חושש שהוא ממיעוטא דנמלט' כמ"כ יש לחוש.

שהוא ג"כ ממיעוטא דצורבא מרבנן שאין להם קול כו' ולא חשיב כה"ג מיעוטא דמיעוטא דמיעוטא י"ל דלא הוי אא"כ תוכל לומר שאפי' את"ל שהוא ממיעוט הנמלט' עדיין יש סיבה שמחמתה מוכרח למות עפ"י רוב ולא יכול להנצל אא"כ על צד המיעוט והיינו נ"ד שרוב הנטבעים אינן נמלטי' ממקום טביעתו או סמוך להן פדלעיל סי' ז' בשם מהר"א ששון ואפי' את"ל שזהו ממיעוטא דנמלט' ויש תחת המים עדיין יש סיבה המביאה לו מיתה עפ"י רוב והוא מה שהוכרח לישוט ב' מילין תחת המים שיש בזה כשת"נ עפ"י רוב פנ"ל וכה"ג הוי מיעוטא דמיעוטא ממש וכמבואר במ"ה להרשב"א בענין רמאשמ"ה ע"ש ואע"פ שאין חילוק זה מוכרח כ"כ שהרי גם בענין רבא דצורבא מרבנן ג"כ הוא סברא רחוקה קצת לומר דאמרמי שהוא ממיעוטא דצורבא מרבנן שאין להם קול ושהוא ג"כ ממיעוטא נמלטים מ"מ אע"ג שהוא סברא רחוקה מ"מ לא הוי ממש מיעוטא דמיעוטא כנ"ד מטעם הנ"ל וא"כ אין להביא ראיה מהתוס' להחמיר בנ"ד ועכצ"ל חילוק זה להמקילי' במשאל"ס אפי' בספק שקול כמ"ש הט"ז והב"ש וכ"כ בק"ע שבס"ס ממ"א פנ"ל דיקשה עליהם מדיבור התוס' פנ"ל אלא ודאי צ"ל משום דשא"ה שהספק מוסיף לומר שמחמתו נטבע אפי' הי' ממיעוטא דנמלטים כו' ויש פניצא בזה בנ"ב רס"י מ"ג בענין מי שנפל למשאל"ס ולא שיהו עד שת"נ שנותנים עליו חוקרי חיים וחוקרי מתים ואח"כ מצאו איש א' והפירו ע"י מלבושיו למ"ד דחוששין לשאלה דלא הוי ס"ס ע"ש שכ' הנ"ב ולדבריו יתיר גם בלי הפרת בגדי' כו' ע"ש והיינו מטעמא דאין הספק השני מוסיף לומר שמחמתו נטבע אף את"ל שלא נטבע מחמת הספק הראשון דא"א לומר פן התם פניו שהספק השני אינו רק הוכחה שזהו הנטבע דוגמת רבא דצורבא מרבנן דהוי ג"כ רק הוכחה כו' וי"ל דלא הו' ס"ס אלא כעין פתח פתוח ששני

הספיקות מרחיקי ענין האיסור מצד פתן ממש שאת"ל ברצון עדיין י"ל שאינו תחתיו כו' ע"ש ט ועוד יש לחלק בין הגדון של התוס' לנ"ד והוא משום דרוב דצורפא מרבנן יש להם קול כו' לא הוי רבא מעליא כ"כ ותדע שהרי בענין רוב הנושאות בתולה יש להן קול שהוזכר בגמ' להדיא רפ"ב דכתובות דהוי רבא אפ"ה כ' התוס' שם דלא הוי רבא מעליא כ"כ מדמהני עדות של קטן ע"ש (דט"ז תחלת ע"ב) דרוב נשים בתולות נישאות עדיף מיני' וי"ל דהיינו משום שרוב נשים בתולות נישאות הוא רוב שבטבע העולם משא"כ רוב הנושאת בתולה יש להן קול הוי כמו רבא דתלי במעשה וכמ"כ י"ל בנ"ד דרבא דנ"ד שהוא מצד טבע העולם עדיף טפי מרוב דצמ"ר אית להו קלא כו' וגם יש לומר דלקה לית לי קלא פי הסתיר עצמו בכוננה דאולי המים עשאו אינה חסרון בגופו ומחמת פסופא ערק וכמ"ש ביבמות (דף קט"ו) ע"ש וסברא זו מצאתי בנ"ב סי' מ"ג וא"כ י"ל דמה"ט איתרע לה רבא דצמ"ר אית להו קלא כו' מה שאין שייך לומר פן בנ"ד ועוד דבפסקי מהרא"י סי' קל"ט משמע דהטעם דהחמירו בצמ"ר הוא משום שלא לחלק בגזרת חכמי' כו' ור"ל שאין זה חילוק גלוי כ"כ לחלק בין צמ"ר לאינש אחרינא ואין פאן רק אומדנא בעלמא משא"כ בנ"ד דאיכא רבא ממש ונהרי בכל התורה פולה אזלי בתר רבא כ"ש במשאל"ס דהוי רק דרבנן אף עדיין אין זה מספיק דהא מהתוס' ה"ל מוכח דאפילו גוסס ומשאל"ס נמי אין מעידין וכ"מ מהש"ס גבי מגנייד במשאל"ס דאין מעידין במשאל"ס כמו ביבשה וא"כ לפ"ז נסתר כל החילוקים ה"ל: והנה במהרי"ט ח"א סי' מ"ח וסי' קל"ח וחאה"ע סימן ל"א (הובאו בק"ע ממ"א ה"ל) כתב דבמשאל"ס ליכא חזקת איסור א"א ומש"ה מקיל בספיקו וכן ראיתי בנ"ב בכמה תשו'.

וצ"ל דס"ל דליכא חזקת איסור א"א אפילו מדרבנן דאל"כ הרי באיסור דרבנן שיש לו חזקת איסור יש להחמיר בספיקו כמ"ש הש"ך בי"ד סי' ק"י בדיני ס"ס אות כ' והמ"י לא נחלק עליו אלא באיסור דרבנן שאין לו עיקר מה"ת וז"א שייך במשאל"ס דעיקר האיסור הוא מה"ת.

וא"כ את"ל דס"ל דבמשאל"ס חשוב חזקת איסור מדרבנן עכ"פ ה"ל להחמיר בספיקו וכ"ש דאיסורא דאשת איש מחמירי' בי' טובא משאר חזקת איסור שהרי אפי' למיעוטא דלא שכיח חיישי' לפר"ת פנ"ל ומחמירי' בי' טפי מבד"נ כמ"ש המרדכי שלהי יבמות ובתה"ד סי' ר"מ וגם בזה איכא ב' חזקות לאיסור כמ"ש בתשובת ריב"ש סי' שע"ט וא"כ את"ל דס"ל דיש בזה חזקת איסור מדרבנן ודאי ה"ל להחמיר בספיקו אעכ"ל דס"ל דמדרבנן נמי ליכא חזקת איסור והטעם י"ל פיון דהי' בזה איסור דאורייתא ונסתלק האיסור מדאורייתא לגמרי אע"ג שחכמים החמירו עדיין לא שייך לומר שחמירו כ"כ שיש בזה חזקת איסור פיון דמדאורייתא הותר לגמרי דיינו לומר שאסרוהו באיסור בעלמא כו' ולא מקרי חזקת איסור מדרבנן אא"כ נגע בנדאי בטומאה דרבנן כו' עי' ערובין (דף ל"ו) דהיינו היכא דלא הנה בו חזקת איסור דאורייתא שנסתלק כו' אכן בתשובת כאאזמור"ר נ"ע בתחלתה מבואר קצת דבמשאל"ס נמי יש חזקת איסור מדרבנן עכ"פ (צ"ע בריב"ש סי' שע"ח אם להקל בספק דמשאל"ס ע"ש שכ' אם היינו מקילי' כו' לשון זה אין לו הכרע ולכאורה נלע"ד ראיה לסברא זו ממ"ש הפוסקי' בשם ר"י להחמיר בגט בחש"ו כמ"ש בב"י סי' ק"ל והיינו משום דמספקא לי' כו' ונהרי הוא ספיקא דרבנן וע"כ צ"ל

דס"ל דאמתחוק איסורא מדרבנן עכ"פ אלא שיש לדחות ראיה זו לפמש"ר בתשו' ש"ל
בענין אומר אמרו ועוד ראיה מכתובות (דף כ"א א') מ"ד לרבי ספוקי מספקא לי' כו'
והכא לחומרא כו' ואע"ג דקיום שטרות מדרבנן ועכ"ל דכה"ג נמי אוקמא ממונא
אחזקת' מדרבנן וא"כ הה"נ לענין חזקת איסור דא"א דמתמירי' בי' טפי ממונא
כדאימא פ"ק יש בכור: והנה לעיל סוף אות ז הבאתי ראי' מהפוסקי' להחמיר במשאל"ס
בספק גם מגמ' מעובדא דדגלת' כו' איברא שרא' מעובדא דדגלת' אינה אלא לפ"ד
תשובת פנ"י דט"ע גרוע עדיף מסי"ב והינינו לדעת הרשב"א דמהני מדאורי' אבל
בריב"ש סי' ש"ע"ט מבואר דט"ע גרוע הוי כסי"ב את"ל סי' דרבנן או כסי' גרועי' אפי'
את"ל סי' דאורי' וא"כ לדין דמספקא לן אי' סי' דאורי' אין ראיה מעובדא דדגלת'
להחמיר בסי"ב במשאל"ס כו' וכן הרא' שהבאתי לעיל אות ח' מרשב"א דחושש לשמא
יכול לכוות ולחיות כו' אפי' במשאל"ס אין ראיה ג"כ שהרי אדרבה באמת הכריח
הריב"ש שם מה"ט דמגניד אין פאן עדות מדאורי'תא כו' ועכ"פ נ' דפולגתא דרבנותא
היא אם מקילי' במשאל"ס בספק והשתא לא מיבעי' להמקילי' דיש להקל בנ"ד ג"כ פנ"ל
אלא אפי' להחמירי' משום דאמתחוק איסורא דא"א מ"מ לפמ"ש אות ז דלד"ה בתצי'
שעה ששוקה הנטבע במים יש עפ"י רוב שיעור שת"נ כו' א"כ פיון דאיכא רובא לקולא
במשאל"ס יש להקל בפשיטות ועכשיו מצאתי ראי' לזה בריב"ש סי' הנ"ל שכתב ונ"ל
ואי אין מעידין על המגניד משום חששא דרבנן לחוד ולכתחלה כו' מאי מקשי מההוא
דשולשלוהו לים דשא"ה שטבע במשאל"ס כו' ומש"ה פיון שנתחכה רגלו לא חששו
לחשש שיכול לכוות ולחיות באיסורא דרבנן אלא ש"מ שאין מעידין על המגניד פלל
דאורי' ומש"ה אפי' במשאל"ס אין להתיר במגניד כו' עכ"ל בקצרה הרי להדיא דאת"ל
דמגניד מעידין עליו מדאורי' אז במשאל"ס מעידין עליו מדרבנן ג"כ.

וא"כ לפמ"ש דכששוקה ח"ש במים יש רובא שת"נ א"כ הוי עדות מדאורי' אע"ג
דמדרבנן יש להחמיר בשיעורא עד ב' שעות פנ"ל מ"מ במשאל"ס יש להקל (ר"ל פיון
דבמקום הטביעה שהו עליו ב' שעות רק דחיישי' למיעוטא דנמלטי' במשאל"ס וכיון
שהקרח קרוב לב' מילי' יש פאן כשת"נ עפ"י רוב פנ"ל) זה מצאנו בכי"ק בסוף התשו'
ונראה ששייך לכאן.

ומיהו דאינו ראי' פלל מהריב"ש ואדרבה שהרי הריב"ש לא כ' להקל רק בענין שיש
עדות המספיק מדאורי' זולת משאל"ס (וגם זה לא כ' דר"ה פסק ברור רק דר"ה קושיא
איך פשיטא להמקשן בהפ"ה כו' ע"ש).

(והנה לא בכל רוב יש עדות מספיק מדאורי' להתיר אשת איש וספינה שאבדה בימ
דבגיטין (דף כ"ח) יוכיח דנותנין עליהם חומרי חיים וחומרי מתיים וביאר ריא"ז בש"ג
שם שאין זה פדין משאל"ס משמע דכאן נחשב זה לספק ממש משא"כ במשאל"ס
שבחזקת מת הוא מדאורי'תא וכ"כ הריב"ש סי' ש"ע"ט דמדאורי' ובהדיא איתא בב"ב
(דף קנ"ג) דרובן לאבד.

הרי אע"ג שיש פאן רוב לא אזלי' בתר רוב זה מדאורי'תא וכ' הריב"ש הטעם משום
דיש שני חזקות פנגד הרוב חזקת א"א וחזקת חיים כו' גם גפי הניחו גוסס שם כ' ריא"ז
בש"ג שם וה"ז ספק וכ"כ הרמב"ם פ"ו מהל' גירושין ואע"ג דרובן למיתה וכ"כ

במכמ"א שער ה' סי' ה' בשם רבינו ירוחם נכ"ד, ח"ג ונהטור סי' קמ"א אלמא דבצירוף
מיעוטא לחזקת א"א ה"ל ספק מדאורינא ויהריב"ש היינו משום שני חזקות פנ"ל והא
דמשאל"ס הוי עדות המספיק מדאורינא היינו משום דהמיעוט לא שכיחא פלל וכלל]:
יא ונלע"ד עוד ראיה לדין זה מסוגיא דספ"ק דכתובות בענין יוחסין דאחמירו שם דלא
מהני חד רובא והיינו משום מעלה דיוחסין כד' הב"ש שם דלמסקנא אין הטעם משום
גזירה כו' והתם קיי"ל דאפי' דיעבד לא מהני חד רובא בשאינה טוענת לכשר נבעלתי
פגון באלמת או תינוקת כו' ואפי' אם נשאת תצא ואעפ"כ בתרי רובי תנשא אף לכתחלה
לדעת הרמב"ן והרשב"א וכ"ה דעת המ"מ בהרמב"ם עיי"ש וכן פסק הב"ש למעשה
ס"י ו' וא"כ הרי הדברים ק"ו לנ"ד דהא התם אחמירו בחד רובא טפי מנ"ד גבי
משאל"ס דאילו במשאל"ס אם נשאת ל"ת והתם תצא וכיון דאפ"ה בתרי רובא הקילו
התם אף גם לכתחלה שתנשא לכהונה א"כ כ"ש הכא.

ולא עוד אלא דתרי רובא דנ"ד עדיפי מתרי רובי דהתם משום דא"א שיהי' האיסור בנ"ד
אא"כ יהי' ממיעוטא דמיעוטא כו' משא"כ התם. והנה גם לדעת הב"י בהרמב"ם דבאינה
טוענת אפי' בתרי רובא לא תנשא לכתחלה מ"מ עכ"פ אם נל"ת משא"כ בחד רובא דאם
נ"ת ובטוענת דבחד רובא לא תנשא לכתחלה ס"ל דבתרי רובא תנשא לכתחלה א"כ יש
להוכיח דה"ה במשאל"ס דבתרי רובא תנשא לכתחלה והגם שיש לדחות דשא"ה
בטוענת פנין דאפילו ברוב פסולי' אם נל"ת מש"ה בתרי רובא תנשא לכתחלה מ"מ אין
בדחי' זו ממש דעכ"פ אנו רואים דאף גם אם בחד רובא לא תנשא בתרי רובא תנשא
ועוד דלדינא קיי"ל בהרמב"ן באינה טוענת פנ"ל ולדבריהם הוא ראיה ברורה ומיהו י"ל
שאין זה ראיה פלל דלעולם אימא לך דהכא גבי משאל"ס דהספק בעצם המיתה החמירו
יותר: מביוחסין ולהכי אפילו תרי רובי לא מהני להשיאה לכתחלה והא דהקילו הכא
דבדיעבד לא תצא אפילו בחד רובא משא"כ התם אם נשאת תצא.

י"ל דלק"מ דהא הכא ג"כ לא הקילו רק במשאל"ס דהמיעוט לא שכיחא פלל וכלל
משא"כ בשאר רובא אפי' נשאת תצא: יב אלא שלכאורה עומד לנגדנו תשובת הרא"ש
פלל נ"א סי' ג' וז"ל אודות האשה שאמר העו"ג שבעלה טבע בספינה והיא רחוקה מן
היבשה כשלישים מיל ונסתפקת אם נקרא זה מים שיל"ס לפי שפנים נראים ההרים פרחוק
ל' מיל וגם היבשה נראי' להם כדוגמא בעלמא פרחוק ל' מיל דע פי אין להסתפק בזה
ומשיל"ס פל ש' עומד ורואה מד' רוחותי וכיון ששקה בשת"נ ונסתפל בד' רוחות סביב
ולא ראהו עולה ודאי מת אכל הכא אם עלה פרחוק ל' מיל ממנו לא הי' יכול לראות
ועוד אם מצד א' הי' הספינה בתוך ל' מיל היתה רחוקה משאר צדדים הרבה ע"כ איני
יכול למצוא לה היתר עכ"ל וקשה דלפמ"ש אמאי לא יכול למצוא לה היתר דכיון שפנים
נראי' היבשה פרחוק ל' מילים א"כ ודאי דברחוק ה' מילי' רואי' היטב וא"כ אם ראה
שקה תחת המים ע"כ שקה כשת"נ כו' וי"ל דמצד גלי הים יוכל לישא אותו ברבע שעה
כמה מילין ובכמה מילין שוב א"א לראות אם מוציא ראשו או לא גם מצד גלי הים א"א
לראות זה כו' תדע דעכצ"ל פן שלא יחלוק הרא"ש אמ"ש בירוש' אם הי' גילני כו': יג
והנה לחוש שמה שט מלמטה למעלה לצד מוצא המים ושם לא נז' שהי' קרח אין לחוש
דמוכח בגמרא דאפי' מיא דקווי וקנימי הוי כמשיל"ס לולי דאיכא גלי וא"כ לצד מוצא
המים הסבא נותנת לומר דלא מהני פלל גלי' שבגהה קטן כו' ומגמ' ה"ל מוכח גמי

דל"ח במשאל"ס למיעוטא מדל"ח במציא דקווי וקנימי שפא שט בכחו לבוד תחת המים או שפא הלך ברגליו על קרקע הנהר עד למרחוק כו' א"ו משום דהוא מיעוטא דמיעוטא אמןם כל היתר הנ"ל הוא אם המים מגיעים עד הקרח ממש אבל אם אין מגיעי' ויש חלל בין המים והקרח שיכול להוציא ראשו שם א"כ חיישינן שפא שט תחת הקרח השני וראשו לא היה במים כו' ולא תנשא לכתחלה אע"ג דמדאורייתא שריא אע"פ שלא ראינו שטבע ממש במים ואין פאן רק אומדנא וכבר העירותי בתשו' אחרת על מהרא"י סי' קל"ט שמיקל באומדנא מדאורייתא מ"מ אומדנא זו דמי לחזקת צורה זו שהערה שברמב"ם פ"א מהא"ב עב"ש סי' מ"ב דאש בנענרת כו' וה"נ בנ"ד שגפיל לים ואמרעי חזקת חיים שילו אין סברא שיתקיים תחת הקרח הראשון כמה שעות והוי פאש בנענרת כו' וגם דמי למש"ש שא"א לראות כמחול כו' וה"נ א"א לראות מה שתחת הקרח אלא דמ"מ לא תנשא לכתחלה שפא שט תחת הקרח השני ע"פ המים אבל אם היו המים מגיעים עד הקרח נלע"ד דמותרת להנשא לכתחלה מטעמים הנ"ל בפשגם שי"ל דלהרמב"ם דמהלך מיל ביכפשה כ"ד מינוטין צריף לשוט תחת המים תחת הקרח ובבגדים קרוב לב' שעה ויש בזה כשת"נ לכל הדיעות וגם פינון דאין החשש רק שפא עלה בב' וויארסט מנפילתו י"ל בנדאי דאי סליק קלא אית לי' כו' וא"כ יש לצרף כל הני טעמי להתירה דלעיל אות יו"ד וי"א אף בתנאי שיספיקו לזה שני מורים מובהקים: קיצור א מה שהעדים ראו שצף עם הסוס תחת הקרח יש להסתפק אם קרינו לה טביעה פינון שאין ידוע שהמים של הנהר הגיע עד הקרח ממש ב' פינון שהקרח היה רק שני וויארסט י"ל ששט תחת הקרח ומשם יצא ליכפשה ונידון חששא הראשונה י"ל פינון שחפשו שם כמה שעות וכמעט כל היום י"ל שנדאי היה תחת המים וא"כ יצא מאיסור תורה: ב מ"ש הב"ח בתשו' סי' ע"ט דתחת הקרח דליכא גלי לא חיישינן דילמא יצא למרחוק דבריו צ"ע.

דלא הוצרכו בגמרא לכה אלא גבי אגמא דסמקי דקווי וקנימי אבל בנהרות המושכין י"ל חיישינן וכן משמע בתשו' פ"י חאה"ע סי' ז' ג מתשו' מהרי"ט חאה"ע סי' כ"ו י"ל דבבחי שעה יש שיעור כשת"נ וכן משמע בתשו' הב"י והמבי"ט א"כ לשוט שני מילין תחת הקרח יש נדאי שיעור חצי שעה ואפשר יותר ד קצת השגה על לשון תשו' פ"י ואין ליישב כ"א ע"פ מה ששמעתי מדודי הרי"ל זצ"ל שהעולם אומרים שתחת הקרח שטים במהירות יותר: ה אמןם לכאורה קשה לסמוך ע"ז שהרי הריב"ש ס"ל דשיעור כשת"נ הוא יותר משני שעות והביא ראיה מהגמרא והב"ח כ' ליישב סוגיא זו ודבריו דחוקים ויש ליישב בדוחק.

ו ובגמרא סוף יבמות משמע קצת כדעת הריב"ש מ"מ אפ"ל דנדאי רנבא מעליא הוא דבבחי שעה תצא נפשו והלכה אם נשאת לא תצא: ז ומ"מ נד"ז קיל טפי דהא במקום טביעתו וסמוך לו שהו עד שת"נ אפילו להריב"ש וכ' בתשו' מהר"א ששון ס"י א' נז"ל שהרי נראה אשר מה שאנו צריכים במשאל"ס השהיה עליו היא לשפא באותו מקום יצא או קרוב לו עכ"ד.

ור"ל שעי"ז יצאה מחשש איסור דאורייתא וא"כ לא נשאר בנד"ז לחוש רק לנמלטים דרבנן ובחשש זה י"ל יספיק מה ששהו עליו במקום טביעתו עד למרחוק שיעור מהלך חצי שעה ולא מיבעיא לפמ"ש הרא"ש ס"פ החולץ מהתוספות שם בשם ר"י אלא אפילו

לפמ"ש הרא"ש והמְרַדְכֵי רפ"ט"ו בְּשֵׁם ר"ת י"ל כֵּן וְעוֹד רְאֵיהֶם מִמ"ש הַב"ש ס"ק ק"ה דְּבָמִים שֶׁאֵל"ס הוֹלְכִין לְהַקְלֵי בְּסִפְקָן א"כ כ"ש בַּנְד"ז דְּאִיפָּא רְנָפָא לְקוּלָּא ג' בַּק"ע שְׁבִסוּף סֶפֶר מִכְתָּב מְאֻלְהוּ סִי' ח' אוֹת נ"ז כ' לְעֵנֵן מִחֲלֻקַּת הַפּוֹסְקִים גְּבִי מִשֶּׁאֵל"ס אֲזֵלִינוּ לְקוּלָּא הֵן אֵמֶת שְׂיֵשׁ צ"ע עַל פֶּסֶק הַב"ש דַּא"כ אֲמַאי לָא מְהֵנִי סִי"ב בְּמִשֶּׁאֵל"ס כְּמִשְׁמְעוֹת הַטּוֹש"ע סְעִיף ל"ב וְהָרִי רַב אֲשֵׁי סְפוּקֵי מְסַפְקָא לִיהֵ אִם סִי"ב דְּאוֹרְיִיתָא וְדַבְרֵי הַמַּכְמ"א יֵשׁ לִינִישְׁב דְּמִחֲלֻקַּת הַפּוֹסְקִים עֲדִיף מִשְׁאָר סְפָק כַּמ"ש הַב"ש סְעִיף ט"ו ס"ק מ"ז שְׁנַחֲלַק עַל הַחֲמ"ח ס"ק ל"א.

ומ"מ י"ל דַּנְד"ז עֲדִיף מִמ"ש הַב"ש ס"ק ק"ה מְשׁוּם שְׁבַנְד"ז אִיפָּא רְנָפָא: ח אָמְנָם לְכַאוּרָה מְשַׁמַּע בְּתוֹסְפוֹת (דַּק"א ע"א) ד"ה וְלֹא הִיא דְּאִפִּי רְנָפָא לָא מְהֵנִי גְּבִי מִשֶּׁאֵל"ס וְכ"כ בְּפִסְקֵי תוֹסְפוֹת שֵׁם סִי' רַל"ח וְנ"ל וְלֹא סְמִכְיָן אֲרֻנָּא כו' יַעו"ש וְכ"מ קָצַת בְּגִמְרָא (דָּף ק"כ ע"ב) לר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר וְיֵשׁ לְחַלְקֵי דְרֻב זֶה עֲדִיף עַד דְּהִמְיָעוּט הֵנָּה כְּמוֹ מְיָעוּטָא דְּמִיָּעוּטָא שְׁאָרְךָ אֵת"ל שֶׁהוּא מְמִיעוּט הַנְּמַלְטִים עֲדִינֵן נִשְׁאָר סִיבָּה שְׂמִימֹת מִחֲמַתָּה שְׁהָרִי נִצְטָרְךָ לֹמֵר שְׂשֵׁט תַּחַת הַמַּיִם שְׁנֵי וּויִיאָרְסֵט וַא"כ מִחֲמַת זֶה ג"כ נוֹסֵף עָלָיו שְׁהֵינָה מְנוֹכְרָח לְמוֹת מִשֶּׁא"כ בְּרֻנָּא דְּצו"מ וְקָצַת רְאֵיהֶם מִתְּשׁו' נ"ב סִי' מ"ג שִׁי"ל דְּלֹא תִּשְׁיֵב שְׁנֵי סְפִיקוֹת אֲלֵא כְּעֵין פְּתַח פְּתוּחַ שְׁשֵׁנֵי הַסְּפִיקוֹת מְרַחֲקִין עֵנֵן הָאִיסוּר מִמֶּשׁ מִצַּד כְּתוֹן וְה"נ י"ל בְּתַרֵי רְנָפָא דַּנְד"ז.

משא"כ מִשֶּׁאֵל"ס וְצו"מ אִינוֹ עַד"ז. עוֹד יֵשׁ לְחַלְקֵי בֵּין נַד"ז לְהָא דְּצו"מ בְּאִיזוֹ חִילּוּקִים: בְּמַהֲרֵי"ט ח"א סִי' מ"ח וְסִי' קַל"ח וּבְחֻלְקֵי אַה"ע סִי' קַל"ח כ' דְּבְּמִשֶּׁאֵל"ס לִיפָּא חֲזַקַת אִיסוּר א"א וְצ"ל דַּס"ל דְּלִיפָּא חֲזַקַת אִיסוּר א"א אֲפִילוּ מְדַרְבְּנָן וְהַטַּעַם י"ל כִּינּוּן דְּהֵינָה אִיסוּר א"א דְּאוֹרְיִיתָא וְע"י הַטְּבִיעָה בְּמִשֶּׁאֵל"ס נִסְתַּלַּק הָאִיסוּר מִדְּאוֹרְיִיתָא לְגִמְרֵי אַע"ג שְׁחַכְמִים הִחְמִירוּ בְּזֶה לְכַתְחֻלָּה לֹא אֲמַרִינוּ שְׁעֲשֵׂאוּהוּ חֲזַקַת אִיסוּר מְדַרְבְּנָן אֲלֵא רַק אִיסוּרָא בְּעֻלְמָא וּמִתְּשׁו' אַאזְמו"ר נ"ע בְּתַחֲלֻתָּהּ מְבֹנָאָר קָצַת דִּישׁ בְּזֶה חֲזַקַת אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְאֲפֹשֶׁר דְּמוֹת רְאֵיהֶם מִמ"ש ר"י בְּעַל הַתּוֹסְפוֹת לְהַחְמִיר גְּבִי חַש"ו כַּמ"ש בְּב"י הַלְכוֹת גִּיטִין סִימָן ק"ל: סִימָן סַט מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי עִם הַגַּב"ע וְעַם הַיּוֹת כִּי מִירְאֵי הוֹרָאָה אֲנִי וְגַם מָה אַדַּע אֲשֶׁר לֹא תַדַּע.

אֵעִפ"כ הַנְּנִי לְמִלְאוֹת בְּקִשְׁתּוֹ וְהַנְּלַע"ד הוּא שְׁאֲנוּ צְרִיכִים לִידַע אִם הַמַּיִם שֶׁל הַנְּהָר שְׁמַתַּחַת לְהַקְרַח הֵיוּ מְגִיעִים וְנוֹגְעִים מְלַמְטָה בְּהַקְרַח אוֹ לֹא וְזֶה יוֹכֵל לְהַתְּפַרֵר ע"י מְשֵׁה בְּמ' טוֹבֵי' שְׁצָרְךָ תַּחַת הַקְרַח וַא"כ בְּנֻדָּי זוֹכֵר אִם שְׁצָרְךָ תַּחַת הַקְרַח הֵיוּ הַמַּיִם מְכֻסִּים פִּיּו וְאִפּוֹ וְרֵאשׁוֹ אוֹ לֹא דְּהֵינּוּ אִם הִי חֻלְל בֵּין הַקְרַח שְׁמַעַל לְרֵאשׁוֹ וְהַמַּיִם אוֹ לֹא וְהֵנָּה אִם הַמַּיִם הֵיוּ מְגִיעִים עַד הַקְרַח נִלְע"ד שְׁאֲפֹשֶׁר לְהַתִּירָה וְהוּא מְשׁוּם שְׁגַם אִילוּ הִי הַנְּעַר מְמִיעוּטָא דְּנַמְלָטִי בְּהַקְרַח הֵינָה צְרִיף לְשׁוֹט תַּחַת הַמַּיִם דְּהֵינּוּ תַּחַת הַקְרַח שֶׁהוּא קְרוֹב לְשֵׁנֵי וּויִיאָרְסֵט וְהָרִי מְהַלֵּךְ מִיֵּל בִּיבְשָׁה הוּא לְכָל הַפְּחוֹת ח"י מִיְנוּטִין וַא"כ יֵשׁ בְּקְרוֹב לְב' וּויִיאָרְסֵט מְהַלֵּךְ חֲצִי שְׁעָה עַכ"פ וְלִדְעַת הַרְמַב"ם שְׁמַהֲלֵךְ מִיֵּל הוּא כ"ד מִיְנוּטִין כְּמוֹ שְׁהִבִּיא כַּאֲזְמו"ר הַגָּאוֹן נ"ע בְּש"ע א"ח סִי' תַּנ"ט סְעִיף יו"ד וְכַתְּבֵי ג"כ שְׁהָעֵיקָר כְּפִסְבָּרָא זוֹ ע"ש: יְהִי בְּמַהֲלֵךְ הַנְּ"ל קְרוֹב לְג' רְבַע שְׁעָה וּבְנֻדָּי שְׁהַחוּשׁ מַעִיד דְּלְשׁוֹט בְּמִים צְרִיף שֶׁהוּא יוֹתֵר כְּנִרְאָה בְּעֻלְלֵי שְׁאֲפִי הַשְּׁטַעְרוּם ע"פ הַמַּיִם וּבְקִיץ שְׁשֵׁט בְּיָשׁוּב הַדְּעַת לֹא יֵשׁוּט בְּמַהֲירוֹת כ"כ כְּהוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו בִּיבְשָׁה אֲצֻלוֹ עַל שְׂפַת הַנְּהָר וְק"ו מִי שְׁשֵׁט בְּבַגְדָיו

שמתמלאים מים וכבדו עליו כמשא כבד וגם שט תחת המים ותחת הקרח שפלי ספק יצטרף ושהות יותר הרבה ועכ"פ ודאי דלא פחות ממקלה בביבשה אם לא בנחל דרדיפי מציא ביותר וזה יוכלו לברר היאך הוא הנקה דיסנע ואם יתברר שהשט אינו שט במהירות יותר ממקלה בביבשה א"כ אפילו את"ל שהוא מקלה חצי שעה הרי י"ל שיש בזה שיעור פדי שתצא נפשו כמו שמשמע בתשו' הב"י במקלקותו עם המבי"ט בספינה שנהפכה שהעד שקה שם פחצי שעה ומשמע דכל הגדולים שכ' בנדון ההוא חשבו ליה כשת"נ כו' ע"ש וכן לדעת מהרי"ט חאה"ע סי' כ"ו י"ל שיש בזה כשת"נ ובתשובת רדב"ז, ח"א סי' רנ"ח יש לשמוע דס"ל דכשת"נ הוא אפילו בפחות מהאי שיעורא וכיון שפן הרי יש לזה דין משיל"ס: ויש לדמות זה לדין הנז' בירושלמי שהביא בתשו' ושב הפהן שהזכיר כת"ר אם הנה הים גילגלי כו' ומה שחשש שם בוש"כ למחילה של דגים נ"ל דליפא למיחש להא דבנדאי ידוע שאין בב' וויארסט הנ"ל מחילה ע"ד שפרש"י וכ"ש דבחורף נדאי המים שבמחילה נקרשים יותר מן המים שבאמצע הנקה.

ואין לחוש דארף שלפי הסברא הנה צריך ושהות חצי שעה עכ"פ שפא נדמן לו איזו סיבה נפלאה שע"ז שט במהירות מאד. הא ליתא דכיון דמשאל"ס גופא חומרא דרבנן הוא.

לא אמרו חכמים להחמיר בה כ"כ לחששות רחוקות תדע דאל"כ במציא דקו וקיימי והיכא דליפא גלי אמאי לא חששו שפא שט בכח עצמו לבד תחת המים עד כשיעור שאין רואים אותו ומשם יצא בביבשה כו' או שפא הלא ברגליו ע"פ קרקע המים כשיעור הנ"ל א"ו לא חששו כ"כ למעוטא דמיעוטא פי האי פיון דבלא"ה נמלטי גופא הני מיעוטא ורוב הנמלטים אינן נמלטים אלא ע"י עזר מזרם המים שנושאים אותו או היכא דאיפא גלי כו' ומה"ט נמי אין לנו לחוש בנד"ז שפא נמלט ושט ממטה למעלה לעומת המים ולא נז' בגב"ע שהי' שם קרח משום דנה אתי בק"ו מציא דקו וקיימי (אם לא שהיו אז גלי לצד עומת המים ע"י רוח גדול כו') ואפשר שמהסתם אין לחוש לזה בנדון זה פיון שאנו רואים שהעגלה צפה מלמעלה למטה לצד הילוף המים כו' ולחוש שפא אח"כ נתהוו גלי לעומת המים רחוק קצת.

וגם אולי יכולים לברר זה גם פן על ידי אנשי דיסנא ור"מ הנ"ל: והנה הגם שהריב"ש בתשו' סי' ש"פ וסי' תי"ו כ' דשיעור דכשת"נ הוא יותר מב' שעות וכ"כ בתשו' פנ"י סי' ז' (אלא דל' תשו' הנ"ל צל"ע) במ"ש דלמא לא הנה קרוש כ"א פרסה או שתי פרסאות כו' דאפשר לחיות שתי שעות תחת המים עכ"ל דבב' פרסאות שהם ח' מילין צריך ושהות אפי' להולך בביבשה קרוב לב' שעות וחצי לכל הפחות וא"כ יש בזה כשת"נ אפי' לסברא זו ואפשר מיירי בנהר גדול מאד דרדיפי מציא ביותר באופן שי"ל שהמים מוליכים אותו במהרה יותר ממקלה בביבשה ונהר דיסנא נ' שבנדאי יוכל להתברר שאינו בגדר זה) ומהתימא על הב"י ומחלקותו שלא הזכירו דעת הריב"ש פלל וא"כ יש להסתפק אולי לא שמיצא להו לפי שעה תשו' הנ"ל ואילו הנה שמיצא להו הנה הדרי בהו ולפ"ז קשה לסמוך על סברתם עמ"ש הרא"ש בכתובות פ"ו סי' ט"ז משום דמספקא ליה להש"ס דילמא לא שמיצא ליה לר' יוחנן הא דאמר רבי כו' והב"ח דחה ראית הפנ"י) והיא ג"כ סברת הריב"ש כמ"ש בתשו' מהר"א ששון סי' א' (מעובדא דרחב"ד כו' משום דבור שאני שמשפס ועולה כו' ודחי' זו לא א"ש לפמ"ש בירוש' דשקלים שטבעו בנהר אלא

דבלא"ה הבבלי והירוש' מחולקים במעשה זו ובירוש' לא נזכר הלשון שעה ראשונה ושניה כו' ואעפ"כ י"ל דמדהביאו עובדא זו ביבמות וסמכו ענין לו לדין נפל למים שיל"ס ושאל"ס נראה קצת שהוא בשביל ללמוד שיעורא דשת"נ וכן ראיתי בראב"ן שלהי יבמות שהעתיקה ג"כ אכן הרי"ף והרא"ש השמיטו אותה והנה מ"ש המרי"ט דאותם שעות לאו דוקא כו' הנה תר"י רפ"ה דברכות כתב גם כן שבהרבה מקומות כשאומר שעה אינו ר"ל שעה דוקא כו' אלא דנלע"ד דהיינו פשמוזכיר שעה פעם א' משום דאלא היאך יאמר חצי ורבע כו' אבל הכא שאמרו ראשונה שניה משמע קצת דהיינו שעות ממש (ובאותה שאמרו שעה ראשונה מאכל לודים שניה כו' דהיינו שעות ממש) דאם לא כן למה ליה לאפלוגינהו בראשונה ושניה ה"ל למכללינהו בשעה אחד פיון דבשניהם לא יקנה שעה א' ודחוק לומר שלא הודיעוהו רק ב"פ וע"ז קאמר ראשונה ושניה כו' אף באמת מי יוכל להכריע בין אבות העולם ואמנם אף גם אם נאמר שהוא ספק מחמת פלוגתא דרבנותא הנה קשה להקל לכאורה הגם שהט"ז וב"ש פסקו דבספק אם הוא משיל"ס או שאל"ס אזלינן לקולא וא"כ לדבריהם יש להקל בספק פלוגתא הג"ל בנד"ז עכ"פ דהיינו הך דלמהרי"ט וסייעתו הנה כמשיל"ס פנ"ל אף לענ"ד יש קושיא גדולה על פסק הג"ל דא"כ אמאי התמירו הטוש"ע סעיף ל"ב גבי משאל"ס להצריך סי"מ דוקא ולא לסמוך על סי"ב הא לדין מספקא לו אי סי' דאורייתא הגם שבאמת יש מקצת אחרונים מקילים בזה אבל אין כן דעת הטוש"ע פנ"ל והטעם י"ל משום דיש בזה חזקת איסור א"א מדרבנן עכ"פ (עי' מרדכי שלהי יבמות סי' צ"ב דמוקמי' אחזקת א"א הגם שאת"ל שהשליכוהו למים נמי הוי משאל"ס) וכיון דעיקרו מהתורה תו לא מקילים בספק השקול לד"ה כמ"ש בדיני ס"ס והמקילים בסי"ב במשאל"ס י"ל דהיינו משום דאת"ל סי' דרבנן נמי מהני בדרבנן עכ"פ וכמ"ש הפנ"י סוף תשו' הג"ל (אלא שכאאזמו"ר נ"ע בתשו' שדא נרגא בסברא זו) אף בתשו' שפסוף תויק"ו סי' ו' הביא בשם הגאון מ' עוזר להקל מטעם ספק כו' וזה צ"ע אף מ"מ נלע"ד לומר דהפוסקים הג"ל ה"ה הריב"ש וסייעתו והב"י והרדב"ז ומהרי"ט וסייעתם לא פליגי פלל במציאות פמה הוא שיעורא דשת"נ אלא ודאי ע"פ רוב יש בחצי שעה שיעור לשת"נ ולפעמים גם בפחות הרבה מאד משיעור זה והחוש מעיד ע"ז אלא משום שיש מיעוט שיוכל להיות החיות בהן זמן רב יותר מש"ה חשש הריב"ש למיעוטא כו' ומצאתי ראיה לדברי מספר רפואת העם בפרק תרופה לנטבעים שכתב וז"ל אם כבר שקה הנטבע יותר מרבע שעה תחת המים אזי קשה להחיותו ולפעמים אינרע ג"כ שמתו במשך ג' או ד' מינוטין אלא שלפי שאפשר בכמה גוונין שתתקיים בהם החיות זמן ארוך יותר מהראוי לפיכך צריך לנסות לעולם ולבדוק ביותר פעולות שבתרופות כו' עכ"ל הנה כתב שאפ"ל בששקה רבע שעה קשה להחיותו אפי' ע"י תרופות כו' רק שאפשר בכמה גוונין כו' א"כ יש להוכיח מדבריו כמ"ש דבחצי שעה יש בנדאי כשת"נ ע"פ רוב וכיון שכן אף שבמקום טביעתו ובסמוך לו יש להחמיר בענין שיעור כשת"נ פסברת הריב"ש לחוש למיעוטא הואיל שבמקום טביעתו ובסמוך לו יש חששא דאורייתא שפא עלה כמו שמשמע בהגהת רמ"א סעיף ל"ד דאפי' נשאת תצא ובדאורייתא יש לחוש למיעוטא ואפ"ל למיעוטא דלא שכיח לסברת הרבה פוסקים גבי משאל"ס אבל בלהלאה רחוק ממקום טביעתו דמדאורייתא אין חוששין פלל שפא נמלט ועלה משם וכמ"ש בתשו' מהר"א ששון ס"י א' וז"ל שהרי

נראה שמה שאנו צריכים במשאל"ס השהיה עליו אינו משום דשמה יצא במקום רחוק דא"כ מה מועיל השהיה עליו כו' א"ו השהיה היא לשמה באותו מקום יצא או קרוב לו עכ"ל אלא דמדברבן הוא דחששו להכי וא"כ אם א"א לו להמלט משום שיש שיעור כשת"נ עפ"י רוב בשיעור שהיה מוכרח לשוב תחת המים תחת הקרח כנ"ל נראה דדי להתירה דבדרבנן יש לסמוך ארובא ולא לחוש למיעוטא דאפי' את"ל כמש"ל דמדברבן יש בזה חזקת איסור והריב"ש בתשובה סי' שע"ט כתב דיש ב' חזקות לאיסור חזקת א"א וחזקת בעלה שהוא חי (הן אמת שהנ"ב סי' מ"ג גמגם בזה דהכל חזקה א' הוא משום דחזקת א"א אין לה קיום מעצמה בלתי שתאמר שבעלה חי) מ"מ הרי כ' הריב"ש שם דבדאיפא רובא נגד ב' החזקות ה"ל ספק שקול וא"כ אף דבדאורייתא אזלינן לחומרא ומש"ה גבי ספינה שאבדהנותנין עליה חומרי חיים כו' משום דספינא דאורייתא לחומרא משא"כ בדרבנן ה"ל ספינא דרבנן ולקולא וא"כ הואיל ובגדון שלפנינו במקום טביעתו וסמוך לו שהו עליו עד כשת"נ לכל הדיעות כמ"ש כת"ר רק שבאנו לחוש שמה הוא ממיעוטא דנמלטים מברחוק והוא חששא דרבנן א"כ פינו דמחמת הקרח קרוב לב' וויארסט היה מוכרח לשוב תחת המים יותר מחצי שעה לכל הפחות א"כ הרי יש בזה כשת"נ ע"פ רוב ואל תשיבני ממ"ש התוס' (דקכ"א) ואע"ג דרובייהו דצורפא מרבנן אי סליק קלא אית ליה מ"מ לא חיישי' לאותו רוב ולא תנשא לכתחלה כמו גבי רוב גוססין כו' עכ"ל דאלמא מוכח דאפי' במשאל"ס לא מהני רובא אע"ג דהוא מדרבנן.

(הן אמת דסוף דבריהם צ"ע קצת מ"ש כמו גבי רוב גוססין כו' דאין הגדון דומה לראיה דהא משאל"ס בלא"ה הוא חששא דרבנן דמדאורייתא אזלינן בטר רובא וא"כ בצמ"ר איפא תרי רובא כו') דיש לדחות דרבנן דצמ"ר אית ליה קלא לא הנה רובא מעליא כ"כ משום דהנה כמו רובא דתלי במעשה שיתפשט הקול ותדע שהרי בענין רוב הנישאות בתולה יש להן קול עם היות שהנזפר בגמרא להדיא רפ"ב דכתובות דהוי רובא אפ"ה משמע דלא הוי רובא מעליא כ"כ שהרי התוס' הוכיחו שם דרוב נשים בתולות נישאות עדיף מיניה כו' וגם י"ל דלקב לית ליה קלא כי הסתיר עצמו בכנונה דאולי המים עשו איזה חסרון בגופו ומחמת פיסופא ערק וסברא זו למדתי לחוש לה גבי משאל"ס מתשו' נ"ב הנ"ל ועוד יש לדחות לתרץ ד' התוס' אף דל"ד רובא דצמ"ר לרובא שבנד"ז אלא שאין רצוני להאריך ועוד דבפסקי מהרא"י סי' קל"ט משמע דהטעם שאמרו ל"ש צמ"ר כו' משום דלכתחלה אין לחלק בגזרת חכמים כו' והנינו פינו שאין זה חילוק גלוי כ"כ הנראה לעין ואין פאן רק אומדנא בעלמא משא"כ בנד"ז מצד הקרח הוא חילוק גדול וכענין הים גילני שבירושלמי וע"כ צריכים אנו לחלק בן לד' התוס' דאל"כ הדרה קושיותינו דלעיל לדנקתה אמאי לא התמירו במשאל"ס במיא דקו וליפא גלי כו' דדוחק לומר דבכה"ג אפי' מיעוטא ליפא כו' גם מתשובת הריב"ש סי' שע"ט יש קצת ראיה לדברינו שהכריח שם דבמגניד לר"ש בן אלעזר אין מעידין עליו מדאורייתא דאי מדרבנן מאי מקשי מההיא דשלשלוהו לים דשא"ה פינו שטבע במשאל"ס כו' ומש"ה פי הנה גמי מגניד התירוהו לכתחלה כו' אלא ש"מ דרשב"א דינא דאורייתא קאמר כו' ומש"ה אפי' בטבע במשאל"ס כו' לא היה להם להתירה עכ"ד בקצרה וא"כ בגדון שלפנינו את"ל דע"פ הרוב יש כשת"נ בח"ש א"כ י"ל דהנה פעדות מעליא מדאורייתא ויש לסמוך ע"ז במשאל"ס והגם שיש לדחות דהריב"ש לא כ' רק מאי מקשי ר"ל היאך

פְּשִׁיטָא ליה להמקשן דין זה כ"כ: אַבְּל לְפִי הָאָמֶת אֵין רְאִיָּה לְהוֹרוֹת פֶּן וְגַם לֹא בְּכָל רֹבֵב יֵשׁ עֵדוּת מְעַלְיָא מְדַאֲרִינְיָתָא וְסָפִינְהָ שְׂאָבְדָּה יוֹכִיחַ לְדַעַת הֶרִיב"ש דְּמְדַאֲרִינְיָתָא אַם נִשְׂאֵת תַּצָּא מ"מ בְּנֵד"ז יֵשׁ לַעֲשׂוֹת עוֹד סְנִיף דְּלִפִּי הָאָמֶת אֶפְשָׁר שְׁלִשׁוּט ב' מִילִין תַּחַת הַמַּיִם תַּחַת הַקֶּרַח בְּבָגְדִים צָרִיף לַשְּׁהוֹת ב' שְׁעוֹת לְפִי חֲשַׁבּוֹן שְׂמַהֲלָף מִיל בִּיבְשָׁה הוּא כ"ד מִינוּטִין פְּנ"ל.

וְגַם אִפִּי צָרִיף שְׁעָה א' יֵשׁ בְּזָה בְּנֵדָאֵי רֹבֵב גְּמוּר שַׁת"נ (וְעֵי בְּתִשׁוּי הַב"ח סִי ע"ט שְׂתַפְסֵס בְּפִשְׁטוּת דְּבִשְׁעָה יֵשׁ יוֹתֵר מְכַדֵּי שַׁת"נ כו' א"כ אֵין לַעֲשׂוֹת פְּלוּגְתָּא רְחוּקָה כ"כ בִּינִיָּהֶם) וְעוֹד פִּינּוֹן דַּהֲט"ז וְהַב"ש מְקִילִים בַּמִּשְׁאֵל"ס אִפִּי בְּסַפֵּק שְׂקוּל א"כ אֵין לָנוּ לְהַחְמִיר כ"כ הֵיכָא דְאִיפָא רְנָבָא לְקוּלָא וְיֵשׁ לְהִבִּיא עוֹד רְאִיָּה מְסוּנְיָא דַּסַּפ"ק דְּכְתוּבּוֹת (דַּט"ו) דְּמִסְקִינּוּ שָׁם דְּמִשׁוּם מַעְלָה דְּיוֹחֲסִין אַחְמִירוּ בְּחַד רְנָבָא וְאִפִּי בְּרְנָבָא דְאִתָּא קָמֵן ע"ש וְשָׁם הִחְמִירוּ יוֹתֵר מִבַּמִּשְׁאֵל"ס דְּאִילוּ בַּמִּשְׁאֵל"ס אַם נִשְׂאֵת לֹא תַּצָּא וְהָתָם קִי"ל בְּשִׂאֲיָנָה טוֹעֵנָת אִפִּי נִשְׂאֵת תַּצָּא וְאֵעִפ"כ בְּדְאִיפָא תְּרִי רְנָבָא קִי"ל דְּתַנְשָׂא אִפִּי לְכַתְּחֵלָה פֶּךְ מִסִּיק הַב"ש ס"י ו' ו' א"כ כ"ש בַּמִּשְׁאֵל"ס דְּאִפִּי בְּחַד רְנָבָא אַם נִשְׂאֵת לֹא תַּצָּא דְּבַתְרֵי רְנָבָא פְּמוֹ הַנְּדוֹן שְׁלִפְנִינּוּ תַנְשָׂא לְכַתְּחֵלָה (וְעֵי מַהֲרִי"ק סוּף שְׂרֵשׁ קַע"א מְמַשׁ) וְדַע שְׁלִכְאוּרָה יֵשׁ סְתִירָה לְדְבָרֵינוּ מִתְשׁוּי הָרָא"ש פֶּלֶל נ"א סִי ג' דְּהֵיאָף חֲשַׁשׁ שְׂמָא עָלָה בְּרְחוּק ל' מִיל הֲלֹא א"כ שְׂהָה תַּחַת הַמַּיִם כַּשֵּׁת"נ אַבְּל בְּאָמֶת י"ל דְּלִק"מ דְּמַצַּד גְּלִי הֵיִם יוֹכְלוּ לְהוֹלִיכּוּ בְּחֻצֵי שְׁעָה פְּמָה מִילִין וְשׁוּב א"א לְרֵאוּת אַם מוֹצִיא רֵאשׁוּ חוּץ לְמַיִם תַּדַּע דַּעֲכָצ"ל פֶּן שְׁלֹא יִחְלֹק הָרָא"ש עַל הִירוּשׁ' שְׁהִבִּיא בּוּשָׁה"כ גַּם אֵין לְחוּשׁ לְמָה שְׂאֲנִשִּׁי דְּיִסְנָא שְׂרָאוּ אֵת הַנְּעַר צָף תַּחַת הַקֶּרַח אוֹחַז בְּהַסּוּס לֹא הִפִּירוּ אוֹתוֹ מִי הוּא דְּכִינּוֹן שַׁר' מִשָּׁה מִפִּירוּ שְׂזָהוּ בַּעַל עֲגָלָה שְׁלוֹ א"כ מִבֵּין שְׂנִיָּהֶם יֵשׁ לָנוּ עֵדוּת מְסָפִיק דְּאֵין לְחוּשׁ שְׂמָא אַחַר גְּזַמְנָן שְׂנַפֵּל ג"כ אֵז בְּנֵהָר הַנְּ"ל מִשׁוּם דְּהַנְּפִילָה לְהַנְּהַר בְּצַמְצוּם הַזְּמַן וְהַמְקוֹם הַהוּא וּבְצִירוּף הַיּוֹתוֹ אוֹחַז בְּסוּס וְדַאי הֵנָּה סִי"מ דְּאֵין לְחוּשׁ לְשִׂינְדְּמָן שְׂבַזְמָן הַנְּ"ל וּבַמְקוֹם הַנְּ"ל יְפוּל עוֹד א' אוֹחַז בְּסוּס וְשַׁר' מִשָּׁה לֹא רְאָהוּ פֶּלֶל כו': אַכֵּן כ"ז אַם הַמַּיִם הֵיִו מַגִּיעִים עַד הַקֶּרַח בְּאֹפֶן שַׁא"א הֵיָה לוֹ לְהַנְּצֵל אַא"כ יֵשׁוּט תַּחַת הַמַּיִם קְרוּב לַב' וּויִיאֲרִסֵט פְּנ"ל אַבְּל אַם הַמַּיִם לֹא הֵיִו מַגִּיעִים לְהַקֶּרַח פְּמוֹ שְׂאֶפְשָׁר שְׂיִהֵיָה פֶּן וְהֵיָה חֲלָל בִּינִיָּהֶם א"כ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂאֶחַר שְׂצָף תַּחַת הַקֶּרַח הַב' הוֹצִיא אֵת רֵאשׁוּ מַחוּץ לְמַיִם וְשָׁט תַּחַת הַקֶּרַח וְאַח"כ יֵצֵא לְחוּץ בִּיבְשָׁה וְגַם יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂצָף עַל גְּבוּ וְהֵיִו אִיבְרֵי הַנְּשִׂמָה דְּהֵינּוּ הַפָּה וְהַחוּטִם מַחוּץ לְמַיִם אַם הֵיָה חֲלָל בֵּין הַמַּיִם לְהַקֶּרַח וְאֵע"ג דְּחֲשָׂשׂא רְחוּקָה הֵיא מְאֹד מ"מ הֶרִי פְּתַב הַפְּנ"י דְּקָשָׁה לְהַתִּיר אֲשָׁה מְסַבְּרָא כו' וְכֵן בְּתִשׁוּי מַהֲר"מ מְרוּטְנְבוּרְג סִי תַתְקַע"א הִחְמִיר מְאֹד שְׁלֹא לְסַמְנָף עַל אֲנַמְדְּנוּת בַּמִּשְׁאֵל"ס וְתַשׁוּבָה הַנְּ"ל הָרֵאֲנִי פְּכָר דּוּדֵי הָרַב מוֹהֲרִי"ל נ"י גַם בְּתִשׁוּי הַב"ח לֹא הִקְיֵל אֱלָא בְּשַׁרְאֲשׁוּ תוּף הַמַּיִם כו' יַעו"ש הַלְּכָף נִלְע"ד שְׂבָזָה אֵין לְהַקְל עִם הַיּוֹת דְּלִפְמ"ש הַב"ח סִי ק"ד דְּתַחַת הַקֶּרַח פִּינּוֹן דְּלִיכָא גְּלִי וְגַם לְדָף אֵין לְחוּשׁ מִהַסְתָּם הוּא מֵת מִיָּד הֵיָה מְקוֹם לְהַקְל אִפִּי בַּכָּה"ג אַף לֹא הִבִּינוּתֵי דְּבְרֵי ק' דְּלֹא הוֹצְרְכוּ בְּגִמְרָא לֹמֵר אִימּוֹר גְּלִי אֲשַׁפְּלוּהוּ אֱלָא בְּמִיָּא דְּקוּוּ וְקִינִי מִי כְּאֲגָמִי דְּסוּמְקָא הָא בְּמַיִם הַמּוֹשְׁכִים יֵשׁ לְחוּשׁ בְּלֵאָה"ט דְּגִלְנִי שְׁנַרְם הַמַּיִם הוֹלִיכּוּהוּ וְא"כ גַּם תַּחַת הַקֶּרַח י"ל פֶּן וְהָא דְּהוֹצְרְכוּ גְּבִי סָפִינְהָ שְׂנַשְׁבְּרָה בֵּינָם לֹמֵר גַּל טְרָדוּ אַע"ג דְּהֵיִם הוּא מִיָּא דְּנִינְדִי פְּדָאִי בְּעָרוּבִין (דַּמ"ו) כו' הֵינּוּ לֹמֵר דַּמְש"ה נִיְצוּל לְמַרְחוּק הֵגַם שְׂאֵין בְּכַח הָאֲדָם לְשׁוּט כ"כ כו' וּמִיָּהוּ בְּרַמְבַּ"ם פ"ו מְמַקְנָאוֹת ה"י וּבְמַכּוֹת

(ד) מִשְׁמַע שְׁהִימִים עוֹמְדִים הֵם וּמ"ש בְּעָרוֹבֵינּוּ נִינְדִי י"ל דְּהִינּוּ מִצַּד הַגְּלִים וְעַי' רַש"י שְׁבַת (ק"ט) וּמִש"ה הַנְּצָרָה לֹמֵר גַּל טְרָדוֹ כּו' אַבְל אִם הַמִּים הָיוּ מְגִיעִים עַד הַקָּרַח נִרְאָה לְפִי קֵט שְׁפָלִי שְׁיֵשׁ לְהַקֵּל מִטַּעַם הַנְּ"ל וּכ"ז פְּתַבְתִּי בְּנוֹשָׂא וְנוֹתֵן בְּהַלְכָה וְלִמְעֻשָׂה הָרִי כַח הַמ"צ דְּמַחְנִיכֶם יָפָה וּא"צ לֹא לְדִידִי כּו' וְגַם יֵשׁ לְצָרָף לְזֶה עוֹד הַרְבֵּה מִהַמּוֹרִים דְּמִדְּנִתְּנוּ: סִימָן ע מִכְתָּב מֵעֶלְתָּה ע"י הַמוֹכ"ז הִגִּיעַנִי אֲשֶׁר בְּקִשְׁתָּ לְהוֹדִיעַ נִידוֹן אֲשֶׁר פְּתַבְתִּי בְּמִכְתָּבִי הַקָּטָן שְׁיֵשׁ לִי פֶתַח תְּקוּהָ לְהַתִּירָה וְאִתָּה הַסְּלִיחָה עַל אֵיחֹר תְּשׁוּבָתִי עַד כֹּה פִי מִטְרַדֶת הִירִיד לֹא הָיָה פְּנָאִי בְּאַמַּת לְכַתּוֹב ע"כ אֲמַרְתִּי לְכַתּוֹב עִם מִי שְׁהִגִּיעַנִי מִכְתָּבוֹ, וּכְמ"כ לִידִידִי ר"ש נ"י כְּבָר הַשְׁבַּתִּי בְּקִצְרָה וְעַתָּה אֲמַרְתִּי זְכָרוֹן א' עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן וּמִבְּטַחְנִי בְּעִנּוֹתֵינוּתֶם שְׁלֹא יִקְפִידוּ ע"ז: וְהִנֵּה פְּנוּנְתִי בְּעִנּוֹן הַפִּתְחָה לְהַתִּירָה הוּא נִידוֹן הַסֶּפֶק דְּשָׁמָּה לֹא הִגִּיעוּ הַמִּים עַד הַקָּרַח אֲשֶׁר הַעִירוֹתִי דְלִכְאוּרָה הוּא בְּאַמַּת חֲשָׁשׁ אֲדוּלָה כְּאֲשֶׁר הִסְכִּימוּ מֵעֶלְתָּם ג"כ וּבְאַמַּת לְכְאוּרָה לֹא זֶה בְּלִבְד שְׁיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם דִּינוֹ כְּמִים שִׁיל"ס לְהַתִּירָה לְהַנְשֵׂא לְכַתְחֻלָּה אֲלֵא שְׁיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק ג"כ שְׁמָּה לֹא יִצְאָנוּ מִחֲשָׁשׁ אִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא כִּינּוּן שְׁלֹא נִתְבָּרַר לָנוּ שְׁכִיסָהוּ הַמִּים אֶת"ל שְׁהַמִּים לֹא הִגִּיעוּ עַד הַקָּרַח וּא"כ אִפִּי שְׁהוּ עָלְיוֹ עֶשֶׂת"נ לֹא מְהִנִּי לְאִפּוֹקִי מֵאִיסוּרָא דְּאוֹרֵייתָא דְּשִׁיחֵי עֶשֶׂת"נ לֹא מְהִנִּי אֶת"כ כִּיִּסְהוּ הַמִּים ג"כ אֲלֵא שְׁהָיָה מְקוֹם לְצַדֵּד בְּזֶה לֹמֵר שְׁיִצְאָנוּ מֵאִיסוּר תוֹרָה מִחֲמַת דְּאִנְדְּנָא הוּא עכ"פ שְׁמַתְחַת הַקָּרַח וְאֵע"ג דְּאִנְדְּנָא לֹא מְהִנִּי וְכִמוֹ שְׁהִשִּׁיג הַרְדָּב"ז סִי' תַּקְכ"ו עַל פְּסָקִי מֵהֵרָא י"י סִי' קל"ט מ"מ בְּהַצְטָרָף הָאִנְדְּנָא לְרִנְבָא דְּאִפִּי סְפִינוֹת הַטּוֹבְעוֹת בַּיָּם שְׁנוֹתְנִין עָלְיוֹ חו"ח מ"מ רִנְבָן לְאִבְד פְּדָא' ב"ב (דְּקַנ"ג) וּכְמ"ש רִיב"ש סִי' שַׁע"ט וְאִמְרִי בִירוּש' וְהוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶם שְׁשֻׁטְפָתוֹ נְהַר וְכו' וְאִין לָהּ שְׁטַפְתּוֹ נְהַר גְּדוֹל מְזָה וּא"כ בְּהַצְטָרָף אִנְדְּנָא גְּדוּלָה וְעִצּוּמָה כְּזוֹ לְרִנְבָא י"ל שְׁיִצְאָנוּ מֵאִיסוּר תוֹרָה עכ"פ (וְאֵף דְּכִשְׁאִין הַקָּרַח רַק ב' וּויִיאַרְסֵט כִּנ"ד אֲפֶשֶׁר שְׁאִין כָּאן אִנְדְּנָא גְּדוּלָה כ"כ שְׁמַת אֶת"ל שְׁהָיָה חָלָל בֵּין הַמִּים לְהַקָּרַח מ"מ בנ"ד כִּינּוּן שְׁהָיָה מְקוֹם פְּנוּי בֵּין הַקָּרַח הֵרָאשׁוֹן לְהַשְׁנִי א"כ כִּינּוּן שְׁעֵינּוּ עַל הַמַּק"פ וְלֹא רָאוּ אוֹתוֹ א"כ מ"מ אֶת"ל שְׁשֻׁט עַד לְהִלָּאָה מִקָּרַח הַשְׁנִי א"כ מ"מ כִּיִּסְהוּ הַמִּים שְׁבַמְק"פ וְכִינּוּן שְׁשֻׁהוּ שְׁמַ עָלְיוֹ עֶשֶׂת"נ יִצְאָנוּ מִחֲשָׁשׁ אִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא וְאֶת"ל שְׁלֹא שָׁט פְּלָל מִתְחַת הַקָּרַח הָא' א"כ אִין לְהַסְתַּפֵּק אֲלֵא שְׁמָּה הָיָה תְּחַת הַקָּרַח הָאֲחָד כְּמָה שְׁעוֹת שְׁשֻׁהוּ שְׁמַ וְאֶח"פ יִצְאָ מִשְׁמַ זְוָהִי וְדֵאִי אִנְדְּנָא גְּדוּלָה שְׁאִילוֹ שְׁהָיָה תְּחַת הַקָּרַח כְּמָה שְׁעוֹת רְצוּפוֹת הָיָה מֵת אֵף אֶת"ל שְׁהָיָה קֶצֶת חָלָל בֵּין הַמִּים לְהַקָּרַח) וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה הַרְבֵּה אֲלֵא שְׁאִינוּ נֹגַע לְעִנְיָנוּ דַּע"כ מֵאִיסוּר דְּרַבְּנָן לְכְאוּרָה לֹא פְּלִטִינָן דַּל"ד לְמִים שִׁיל"ס אִם לֹא נִתְבָּרַר שְׁהַמִּים מְגִיעִים עַד הַקָּרַח: ב אֲלֵא דְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַקֵּל בְּזֶה לְדַעַת הַט"ז שְׁמַקְיָל בְּסִפְקָא אִם הֵם מִשְׁאֵל"ס אוֹ שִׁיל"ס וְנִרְאָה מֵהַב"ש ס"ק ק"ה שְׁמַסְפִּים עִמּוֹ וּא"כ נ"ד סְפִיקָא מִיָּהָ הָיָה שְׁמָּה הִגִּיעוּ הַמִּים עַד הַקָּרַח אֲלֵא דַּמ"מ י"ל דְּלֹא מְהִנִּי לְשִׁיטְתָם ג"כ כִּינּוּן שְׁהַקָּרַח לֹא הָיָה רַק ב' וּויִיאַרְסֵט וּא"כ לְדַבְּרֵי מֵעֶלְתּוֹ שְׁבִשְׁיַעוֹר זֶה יֵשׁ כָּאן סֶפֶק אִם הוּא כְּדִי שַׁת"נ.

א"כ הָיָה ס"ס לְהַחְמִיר שְׁמָּה לֹא הִגִּיעוּ הַמִּים עַד הַקָּרַח וְאֶת"ל שְׁהִגִּיעוּ שְׁמָּה אִין בְּב' מִלִּין כַּשַׁת"נ וּבַס"ס לְהַחְמִיר אֲפֶשֶׁר שְׁיֵשׁ לְהַחְמִיר בְּדַרְבְּנָן ג"כ וְעַי' מ"מ פ"ד מֵהַל' בְּכוֹרוֹת וְעַי' שַׁעַר הַמִּלָּךְ פ"י מֵה' מְקוֹנוֹאוֹת כָּלֵל ה' שְׁהִבִּיא מִחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים בְּזֶה וְגַם לְהַמְקִילִים אֲפֶשֶׁר דְּבִאִיסוּר א"א דַּחְמִיר טְפִי יֵשׁ לְהַחְמִיר יוֹתֵר אִפִּי בְּאִיסוּר ד"ס שְׁבוֹ

וכה"ג מצינו בסופה (דט"ז ב') שיש סברא לומר דשבת פינון שהוא איסור סקילה מחמירין ביה טפי מסופה דאורייתא כו'.

ואף שיש שם סברא דסופה דאורייתא חמיר טפי מ"מ היינו דוקא דאורייתא דסופה ולא הדרבנן דסופה וכ"ש במשאל"ס דאחמירו ביה טפי כמ"ש הפנ"י סי' ז' בשגם שבאמת אני מחזיק בדברי שדברי הט"ז וב"ש הג"ל להקל בספק דמשאל"ס הם נגד פסק הש"ע סעיף ל"ב דמשמע התם דסי"ב לא מהני במשאל"ס אע"ג דמספקא לן אי סי' דאורייתא ומה שכתב לי מעלתו שי"ל דבסעיף ל"ב מייירי בלא שיהו עליו עשת"נ לא עיינת היטב במכתבי הראשון שהבאתי ד' הריב"ש סי' ש"ט שכתב להדיא דהיה דשלשלוהו לים שהוא הדין דסל"ב הוא נפל למשאל"ס ועיי"ש דפשיטא ליה כ"כ עד דמקשה מזה ומכריח מזה דבמגניד אין פאן עדות כלל כו' יעו"ש וכ"מ משא"פ וכ"מ מלשון ולא עלה בינדם כו' שבמשנה נידוע מ"ש הכ"מ פי"ג ה"כ דלשון ולא עלה היינו שיהו עליו עשת"נ וזה ברור וכיון דסי"ב לא מהני במשאל"ס כ"ש שאין להקל בספק שפא הוא משיל"ס דטפי יש להקל בספק דהפרת המת מספק דעצם המיתה שלא מצד הפרת המת פדמוכח בפכ"ת דיבמות וכמ"ש בזה במ"א באריכות ונדברי הב"ש.

נפלאו ממני דבשששא דשאלה מחמיר ביותר בס"ק צ"ח במשאל"ס (ועי' במהרמ"פ סי' ל"ו דמייירי בנדאי בשהו עשת"נ מדכ' חזינא קמאי דקמאי שבקשו עלילות להקל במשאל"ס כו' ואהא קאי הב"ש) אע"ג שהוא חשש רחוק ביותר יעו"ש ובס"ק ק"ה מקיל בספק דשפא הם משיל"ס לחוד והוא פלא גדול עכ"פ לדינא קשה להקל מצד ספק הגם שמהרי"ט סי' מ"ח וקל"ט מקיל ג"כ בספק מ"מ קשה להקל נגד הש"ע בשגם שלפעד"נ סוגיית הגמרא (דקכ"א) בעובדא דדגלת משמע פן מדמקשי' התם אינהו דעבד פמאן וכו' ומאי קושיא הרי ט"ע גרוע דאחר ג"י עדיף מסי"ב כמ"ש בתשובת עה"ג סי' ע"ב וא"כ י"ל דבמשאל"ס אין להחמיר כ"כ פינון דאפ"י בסי"ב סגי כ"ש בט"ע אחר ג"י א"ו דסי"ב לא מהני וה"ה ט"ע אחר ג"י ומש"ה מקשה אינהו כו' ומפל מקום יש לדחות דהעה"ג נמשך אחר האומרים דט"ע גרוע מהני מדאורייתא אבל להאומרים דט"ע אחר ג"י אין פאן עדות כלל מדאורייתא כמ"ש הריב"ש י"ל דסי"ב עדיפי דהא בסי"ב יש ספק לומר דמהני מדאורייתא ולפיכך אף את"ל דט"ע דאשתי לא מהני בדרבנן ג"כ מ"מ י"ל דסי"ב מהני וכיון שעכ"פ דין זה במחלוקת שנוי' ודעת הש"ע להחמיר א"כ קשה להקל בספק שקול ועי' בתשו' פנ"י סס"י ז' ג אבל הפיתחא להקל בזה הוא דהנה בזה יפה כתבת שמדברי הב"ח והפנ"י בתשובותיהם נראה שלא ירדו כלל לחקור בזה אם הגיעו המים עד הקרח או לא וצריכים אנו לעמוד על דבריהם ו"ל מפני מה לא ירדו לחילוק זה דלכאורה הוא מושפל ראשון וכ"ש דאפנ"י קשיא טפי דמהדר אחומרי ואמאי לא אחמיר מה"ט ועיי"ש דכתב וכ"ש שאין ריח כו' אשר ע"כ עלה בדעתי שי"ל דס"ל דאין לנו לחוש מספיקא שפא נחסרו המים ולא הגיעו עד הקרח אלא מוקמי' להו אחוקמיהו דהא נדאי תחלת הנויית הקרח הוא מן המים וא"כ בתחלת הנוייתו נדאי לא היה חלל בינו לבין המים ולכן אמרינו דאוקי מילתא אחזקה ואין לבדות הנולד והשתנות מלבינו כל פמה דלא חזינו שפעם א' היה חלל ואע"ג דאיכא הכא חזוקת איסור דא"א פנגד חזקה זו ולהריב"ש הני תרתי חזקה לא אמרינו אוקמא חזקה לנגד חזקה וה"ל ספיקא פינון דלא אתייליד ריעותא בחזוקת המים הרי היא מבטלת לגמרי חזוקת חיים

שֶׁל הַבַּעַל וְהָרִי הוּא בְּחֻזְקַת מַת וְה"ו דוֹמָה לַמ"ש כַּאֲזַמוֹר הַגְּדוֹל הַגָּאוֹן נ"ע בִּי"ד סִי י"ח סִק"ד גַּבִּי סִפִּין, וּמִקְנָה בְּנֶאֱבֵד הַסִּפִּין שֶׁהַבְּהֵמָה פְּשָׁרָה מְשׁוּם דְּמוֹקְמִינן הַסִּפִּין בְּחֻזְקָתוֹ וְאֵע"ג דְּאִיכָּא חֻזְקַת אִיסוּר דְּבַהֲמָה ל"ח לָהּ כּו' כְּמוֹ בְּמִקְנָה שְׁנִמְדַּד שֶׁא"צ לְמוֹדְדוֹ בְּכָל פַּעַם שֶׁטּוֹבֵל בּוֹ וּל"ח לְחֻזְקַת טְוִמְאָתוֹ אֲלֵא בְּדִאיכָּא רִיעוּתָא לְפָנֶיהָ שְׁנִמְצָא חֶסֶר הָא לָאו הֵכִי ל"ח שְׁמָא נְחָסְרוּ הַמֵּיִם וְעֵינֵן בַּמ"ה לְהַרְשָׁפֵי אַ בְּתַחֲלָתוֹ שֶׁכ"כ מִמֶּשׁ וְה"נ מִמֶּשׁ דוֹמָה לְמִקְנָה דַּל"ח שְׁמָא חֶסְרוּ הַמֵּיִם פִּינֵן שֶׁפַּעַם א' הִיָּה מְלֵא וְדִאי ה"ו דוֹמָה לְמִקְנָה שְׁנִמְדַּד וְאָרְף לְהַרְיב"ש דְּאִיכָּא תְּרִתֵי חֻזְקָה כְּנִגְדֵי אִין לְחֻזְקָה דְּעֵיקָר הַטַּעַם הוּא שְׁחֻזְקַת אֱלוֹ נְתַבְטְלוּ שְׁהָרִי נָפַל לְפָנֶיהָ בְּמֵיִם כְּמוֹ דְּאִמְרֵי הֵתָם הָרִי טָבֵל לְפָנֶיהָ בְּשִׁגְמָה שֶׁהֵנ"ב סִי מ"ב וּבֵית אֶפְרַיִם סִי ל' חוֹלְקִים עַל הָרִיב"ש יַעוֹ"ש אֲלֵא שְׁלִכְאוּרָה יֵשׁ מְקוּם לְהַחְמִיר ע"פ מ"ש בְּתַשׁוּי הָר"ן סִי ס"ו דְּבַמִּקְנָה שֶׁהוֹחֲזֵק לְהִיּוֹת מִימִיו מִתְמַעְטִים אִין חֻזְקָתוֹ הִרְאֵשׁוּנָה שֶׁהוֹחֲזֵק שִׁיְהִיָּה בּוֹ מ' סָאָה מוֹצִיאָה הַטַּמָּא מִחֻזְקָתוֹ כּו' מְשׁוּם דַּא"כ הָוִי חֻזְקַת הַמִּקְנָה חֻזְקָה הָעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת כּו' וְאֵע"ג דִּי"ל דְּהֵכָא הָרִי לֹא הוֹחֲזֵק שֶׁפַּעַם אֶחָד הִיָּה חָלַל בְּנִדְאֵי וְא"כ ל"ד לְמִקְנָה שֶׁהוֹחֲזֵק כּו' (וְעֵי בִי"ד סִי ר"א סֵעִי ס"ה בְּלִבּוֹשׁ מְשׁוּם ס"ס וּבְאַמַּת א"צ לְזַה עֵשׂ"ךְ ס"ק קל"ו וְכ"ה בְּר"ן מְשׁוּם אוֹקְמָא אֲחֻזְקַתִּיהָ) מ"מ לֹא עֲדִיף מִעֲנִין מ"ש הָר"ן שֶׁם גַּבִּי חוֹלִי דְלֹא אִמְרֵי הַעֲמֵד אָדָם עַל חֻזְקַת בְּרִיאָה כְּמוֹ שֶׁהִיָּה מִתְחַלְלָה שֶׁעַכְשָׁיו הוּא ג"כ בְּרִיאָה לְפִי שְׁאוּתָהּ חֻזְקָה עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת שֶׁהָרִי הַחוֹלִי מְצוּי כּו' וְהֵתָם מִיָּרִי ע"כ בְּשִׁלָּא יִדְעֵנוּ שֶׁהִיָּה חוֹלִי פַּעַם א' כַּמ"ש בְּתַשׁוּבַת בֵּית אֶפְרַיִם סִי קי"א וְדִלֵּא כַּהֲתוּיָק"ו סִי פ"א וְכֵן מְשַׁמַּע בְּאֲנָרַח חֵיִים סִי ח' בַּמ"א גַּבִּי צִיִּצִית יַעוֹ"ש ס"ק י"א דְלִמִּקְנָה וְדִאי דְלֹא דְמִי כַּמ"ש הַפַּמ"ג בְּסִפְרוֹ שׁוֹשְׁנַת הָעֲמֻקִּים כְּלָל י"ב דְּשִׁאֲנֵי בְּמִקְנָה דְּהִיָּתָה חֶסְרָה שְׁעָה א' וְדִאי אֲלֵא צ"ל פְּנוּנַת הַמ"א דְּדְמִי לְחוֹלִי כּו' הַגְּזַפְרָה בְּתַשׁוּבַת הָר"ן הַנ"ל וְלֹא חָשׁ לְהַאֲרִיף וּמְסוֹלֵק בְּזַה תְּלוּנַת הַפַּמ"ג בְּסִפְרוֹ הַנ"ל מֵעַל הַמַּגֵּן אֲבָרְהָם וְא"כ ה"נ פִּינֵן שְׁמִצּוּי הוּא שִׁיְתַמַּעְטוּ הַמֵּיִם בְּתַגְבּוּרַת הַקְּרִירוֹת כְּנִדְעָה א"כ הָוִי חֻזְקָה הָעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת לַד' הָר"ן וְלֹא מְהַנִּי לְאִפּוֹקִי מִחֻזְקַת חֵיִים וְחֻזְקַת א"א כְּמוֹ דְלֹא מְהַנִּי הֵתָם גַּבִּי חֻזְקַת מְמוֹן כְּנ"ל וְאִין לְהַרְשׁוֹת עַל הָר"ן מְהָא דְּאִמְרֵי בְּרִישׁ גְּזַה דְּבִאֲשָׁה אִמְרֵי דְמוֹקְמִי לָהּ אֲחֻזְקָה וְאֵע"ג דְּמַגּוּפָא קַחְזִיָּה וְדוֹמָה לְחֻזְקָה הָעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת כַּמ"ש בְּתַשׁוּבַת מַהֲרִי"ט ח"א סִי מ"א דְּסַמְךָ זֶה לְדִין מִקְנָה דְּתַשׁוּי הָר"ן וְגַם בְּאִין לָהּ נֶסֶת בַּסִּפְ"ק אֵע"ג דְּאִין לָהּ עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת גְּדוֹל מְזַה וְגַם דְּמִי לְמִקְנָה שֶׁהוֹחֲזֵק לְהִיּוֹת מִימִיו מִתְמַעְטִים כּו' מְשׁוּם דִּי"ל דְּשִׁא"ה דְּלִיכָּא חֻזְקָה כְּנִגְדֵי וְהָר"ן לֹא קִאֲמַר אֲלֵא בְּשִׁישׁ חֻזְקָה כְּנִגְדֵי כְּמוֹ חֻזְקַת מְמוֹן אוֹ חֻזְקַת א"א כַּנ"ד: ד אֲלֵא אִי קַשְׂיָא עַל הָר"ן הָא קַשְׂיָא דְתַנּוּן בַּפ"ג דְּגִיטִין (דכ"ח) הַשּׁוֹלַח גִּט מִמְדִּינַת הַיָּם נוֹתֵן לָהּ בְּחֻזְקַת שֶׁהוּא קִיָּים וְכַתֵּב הַרְשָׁפֵי אֲשֶׁם בְּשֶׁם הַירוּשְׁלַמִי אֶפְיָלוֹ הַנִּיחֹו בֶּן ק' שָׁנָה וְעָשָׂה בְּאַרְצֵי ק' שָׁנָה נוֹתֵנוּ לָהּ בְּחֻזְקַת שֶׁהוּא קִיָּים וְאִין לָהּ חֻזְקָה הָעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת גְּדוֹלָה מְזוֹ דְּמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא הוּא שִׁיְהִי חֵיִים כַּכּ דְּבִימֵי דָּוִד אִימְעוּט שְׁנֵי כּו' וְגַם אִיכָּא הֵתָם חֻזְקַת א"א כְּנִגְדֵי וְאֵפ"ה מוֹקְמִי לִיָּה בְּחֻזְקַת חֵיִים פִּינֵן דְּלֹא אֲתַרְעֵי חֻזְקָה זוֹ וְסַמְכִי ע"ז אֶפְיָלוֹ לְהַקֵּל בְּאִיסוּר א"א וְאִין לוֹמַר דְּאִיכָּא לְמִימַר אֲדִדְיִיקַת הֵכִי מְהָא מִתְנִיתָא תִּידוּק אִיכָּא מְהָא דְתַנּוּן בְּגִיטִין ס"פ מִי שְׁאַחְזוּ אִם הִגַּט קָדָם לְמִיתָה כּו' וְאִם אִין יָדוּעַ זֹהֵי שְׁאַמְרוּ סַפְקָא מְגוֹרְשָׁתָא כּו' וְלֹא מוֹקְמִינן לִיָּה בְּחֻזְקַת חֵי עַד עַכְשָׁיו כַּמ"ש הָר"ן וְהַתּוּי"ט שֶׁם וְא"כ מְהָא מְשַׁמַּע דְּחֻזְקָה הָעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת לָאוֹ חֻזְקָה הוּא אֲבָל בְּאַמַּת הָא לִיתָא דַּא"כ קַשְׂיָא מִתְנִיתָא אֲהַדְדִי א"ו הַחִלּוּק

פשוט דכיון דהתם אתיליד ריעותא בתוקת חיים אמרי' אוקי תוקה להדי תוקה וכמו בספין שנמצא פגום כמ"ש רבינו ז"ל ב"ד סי' י"ח שם (ובשו"ת ב"א נדחק בזה חנם שכ' דתוקה היכא דשייך למימר חסר ואתאי כבמקנה אז שפיר תינשי למפרע וה"ל תר"ל אבל במיתה דל"ל מת ואתאי אע"ג דהשתא מת לפנינו אמרי' השתא הוא דמת כו' ודבריו נפלאו בעיני דמה יענה בשוחט בספין ונמצאת פגומה א"ו אף בלא חסר ואתאי הנה ספק דאורייתא עיין שפ"ד רס"י י"ח ועי' גיטין (ל"א) ובחסר ואתאי הנה ודאי טומאה) וא"כ היכא דלא אתרעי תוקתו כמו בשולח גט ממדינות הים כו' הרי נותנו לה בתוקת שהיא קיים אע"ג דעשו' להשתנות כו' והוא נגד ד' ה"ר"ן ושוב מצאתי בתשו' ב"א סי' קי"א שיישב קצת ד' ה"ר"ן ואיך שיהי' בנ' אף לה"ר"ן יש להקל משום דלא החמיר ה"ר"ן אלא בדאיכא תוקה פנגד פנ"ל והכא י"ל דליכא תוקה לנגד כיון דמדאורייתא אין לחוש פנ"ל בתחלת דבריו דמאסור דאורייתא ודאי יצתה האשה אלא שנשאר עלי' חומר דמשאל"ס ולומר דבמשאל"ס ג"כ יש תוקת איסור א"א מדרבנן עכ"פ אפ"ש ג"כ שאינו מוכרח כיון שאם נשאת לא תצא ויש ללמוד זה מדברי כאזמו"ר נ"ע במ"ש בתשו' בנדון השייך ל"ד סס"י ט"ו במחלוקת הרשב"א והרא"ש עיי"ש היטב (ע' במפתח) ה אלא שיש לחוש לדברי המ"א סי' ח' סק"א ה"ל שכתב גבי ציצית דלא מיקרי תוקה דעשו' ליפסק ונסתייע מתשו' ה"ר"ן ה"ל ובציצית ליכא תוקה אחריתי פנגד וא"כ ס"ל להמ"א דגם היכא דליכא תוקה אחריתי פנגד לא סמכינן אנתוקה העשו' להשתנות ואפ"ש דהתם משום חומר הברכה הוא ומ"מ דתק גדול הוא להחמיר בענין הברכה יותר מאיסור פרת דנדה דסמכי' אנתוקה זו גבי אשה שאין לה נסת דבעלה בא עליה וא"צ לשאול כו' ומצאתי ישוב לדבריו מלשונו הטהור של כאזמו"ר הגאון נ"ע בשולחנו הט' סי' ח' סי"ג וז"ל דאם לא יבדקם בשעת הברכה לא יבדקם לעולם ובדאי א"א להעמידם לעולם בתוקת פשרות כו' וא"כ לק"מ מנדה דהתם יש גבול דהיינו ל' יום לראייתה שהוא עונה בינוני' כדאי' בסי' קפ"ד סי"א ותדע דהיכא דשייך לומר א"כ לעולם לא תטמא טמאוהו באמת כמ"ש בב"י סי' קפ"ז בשם סה"ת ולפ"ז בנ"ד גם להמ"א סמכי' אנתוקה זו בדיעבד ובפרט כמו בנ"ד שאז לא היה הקרירות גדול כ"כ שאז אין לחוש כ"כ למיעוט המים וגם כיון שהאיש משה ראה אח"כ בזמן קרוב שהגיע המים עד הקרח א"כ יש כאן תוקה קמיינתא ותוקה דהשתא וכה"ג אי' בנדה (דס"ח סע"א) כיון דמעיקרא נמצאת טמאה ועכשיו נמצאת טמאה זבה ודאי כו' ופסק פן הרמב"ם פ"ו מהא"ב ואע"ג שאין לה תוקה העשויה להשתנות גדולה מזו שתטהר בינתיים אפ"ה מחזקינו ליה בטומאה ודאית כיון דאיכא תרתי תוקה דהיינו תוקה קמיינתא ותוקה דהשתא וה"נ דכונתה ממש וגם הוא כש"כ וק"ו שהרי אינה בגדר עשו' להשתנות ה"ל זה הי' ענין הפיתחא להתירה שכתבתי לרומע"ל ועכשיו שהגיעני מכתבו שאמר לו אבי העונה שידע שבעת ההיא בנהר דונינא ושאר הנהרות היו המים מגיעים עד הקרח א"כ פשיטא שאין בזה בית מיוחד ה"ל ואין לחוש משום מילתא דלא רמיא עלי' דאינש כו' דאפ"ש הנה רמיא עלי' אם דרכו לשאוב מים או כה"ג ועכ"פ בהצטרף אמירתו אל כל ה"ל פשיטא ופשיטא שנסתלקה חששא זו דשפא לא היו המים מגיעים עד הקרח: וכיון שנסתלקה חששא זו היה פשוט בעיני להתיר כמ"ש במכתבי הראשון משום דנ"ל שבודאי צריך שהות יותר מחצי שעה וכו' אמנם בהיות דו"ז הרב המפן' מהרי"ל פה ביריד סיפר לי שידוע לכל

הצניידים שפתחת הקרח המים הולכים במרוצה גדולה יותר הרבה מהילוכם פשאין עליהם קרח וגם סיפר לי מעשה שהי' שניצול א' מתחת הקרח הגם שבאמת קרוב לומר ע"ז אין מזכירים מעשה נסים כו' מ"מ לענן הילוך המים במרוצה יש לחוש דא"כ יש לחוש שלא היה צריך שהות רק רבע שעה או פחות באופן שגם להב"י והמבי"ט וסיעתם אין בזה שיעור כשת"נ ואנדא ליה ההיתר של מע"ל ואדרבה יש להביא ראיה להחמיר מתשובת הרא"ש פל"ל נ"א סי' ג' (שרמזתי ג"כ במכתבי הנ"ל ונ"ל אודות האשה שאמר העו"ג שטבעה הספינה שבעלה היה בה והיא רחוקה מן היבשה כשלישים מיל ונסתפקת אם נק' זה מים שיש להם סוף לפי שבים נראים ההרים ברחוק ל' מיל דע פי אין להסתפק בזה כו' אבל הכא אם עלה ברחוק ל' מיל ממנו לא יוכל לראות כו' אלמא דחשש שמא עלה ברחוק ל' מיל ועכצ"ל ששט תחת המים ל' מיל ובנדאי שלשוט ל' מיל תחת המים אפי' בים צריך שהות זמן רב יותר מלשוט ב' מילין תחת הקרח ואפ"ה חיישינו לזה לדעת הרא"ש.

ואולי תאמר שגם הרא"ש ס"ל פהריב"ש דשיעור שת"נ הוא ב' שעות ומש"ה החמיר שם אבל אנו שיש לפנינו דעת הב"י וסיעתו שמקצרים השיעור אין לנו להחמיר בזה. אף באמת י"ל דא"כ שדעת הרא"ש הוא ג"כ בפשיטות להאריך טובא בשיעורא א"כ הרי קשה מאד לחלוק עליהם דבשלמא אם הרב"י היה מביא דברי הריב"ש וסיעתו והי' חולק עליהם היינו יכולים לסמוך עליו משא"כ עכשיו שאינו מביא דבריו פל"ל יותר נ' לומר דאגב ריהטא לא עיין כ"כ בד' הריב"ש (ולפי שכ' שם דרף אגב לבד שהשיעור משעה שלישית ואין יסוד התשו' ע"ז יעו"ש) משנאמר דפשיטא ליה לחלוק כ"כ על הריב"ש עד שא"צ להזכיר דעתו ולסותרו כו' דזה נדאי לא ניתן להאמר בהיות נודע שהרב"י מחבב תמיד ד' הריב"ש וא"כ היאך בזה ידחה בשתי ידים ולא ישא את שמו על שפתיו ח"ו וכיון שהרב"י לא ראה ד' הריב"ש א"כ יכולים אנו לומר דאלמלי הנה שמיצא ליה ד' הריב"ש הנה הדר ביה פדאמרי' בכתובות פ' מציאת האשה א"ר יוחנן דאלמלי הנה שמיצא ליה הא דאמר רבי הנה הדר בי' וכ"פ הרא"ש שם סי' ט"ז כמ"ש מכבר במכתבי הראשון וכ"ש עתה אם נאמר דהרא"ש בתשו' הנ"ל ס"ל ג"כ פהריב"ש וסיעתו (וכ"ש) [ואף] לפמ"ש במכתבי הראשון דאף להריב"ש וסיעתו יש להקל בנ"ד וישוב ד' הרא"ש פתבתי די"ל משום דחשש שמא הוציא ראשו מחוץ למים ברחוק ה' מילין או עשרה והוצאת הראש לבד י"ל שאינו נראה אפי' ברחוק ה' מילין כו'.

דמ"מ קשה להקל בנ"ד פנין שפתחת הקרח המים רצים ג"כ במהירות גדולה א"כ י"ל שא"צ שהות יותר מלשוט בים ה' מילין או עשרה מילין עכ"פ וכיון דחיישינו לזה בים לדעת הרא"ש פנ"ל א"כ נדאי י"ל דה"ה בנ"ד בשגם שסברא זו שכתבתי ש"ל משום שמא הוציא ראשו כו' הוא קצת דוחק דפשט ל' הרא"ש משמע שחשש אפילו לשמא שט תחת המים ל' מיל (וכ"מ ממש"ש ומשיל"ס כו' נדאי מת אבל הכא כו' ור"ל פנין שבכאן אפשר שיעלה אף שהוא רחוק מאד שישוט תחת המים ל' מילין אפ"ה חיישינו ליה שעכ"פ אין נדאי שמת).

וא"כ נדאי לפ"ז ד'יש לחוש יותר ש'מא ש'ט פחת הקרח ב' מילין אלא ש'מ"מ שאם ה'יה ברור לנו ש'לשוט פחת הקרח ב' מילין צ'ריף ש'הות ח'צי ש'עה ה'יה א'פ'שר להקל פ'ינן ש'דעת הב"י ו'סיעתו מ'פ'נ'רשים דבח"ש ה'וי ש'יעורא דכשת"נ.

א"כ ה'י א'פ'שר לס'מוך ב'איסור ד'רבנן על דעת הב"י ו'סיעתו ב'צ'ירוף ס'ב'רתי ה'נ"ל ד'אף לה'ריב"ש ו'סיעתו י'ש להקל ו'הי'ינו ס'ובלי ד'וסק ב'לשון ת'שו' ה'רא"ש. מ'שא"כ ע'כ'ש'יו ד'גם להב"י ו'סיעתו א'ין פ'שוט כ"כ להקל א"כ מ'י י'קל ב'זה פ'ינן ד'מת'שו' ה'רא"ש י'ש ל'למוד לה'תמיר ומ'אן ג'בר ל'ח'לוק ע"ד ה'רא"ש או לה'וציא ל'ש'ונו מ'פ'שוטו: ז ו'ראיתי למע"ל ד'פ'שיטא ל'יה לה'תיר מ'אד מ'צד ש'הוא א'יסור ד'רבנן ו'לי ה'ד'בר צע"ג פ'נ"ל א'שר ע"כ לפע"ד מ'תחלה צ'ריף ל'חפ'ש א'ולי י'וכל ל'מצוא א'ותו ב'ק'יץ ה'בע"ל ו'לא י'הי' ה'ד'בר ר'חוק כ"כ א'צ'לה פ'י ז'ה מ'ק'רוב א'ינ'ע כמ"כ בט'שארנ'ביל ש'נט'בע א'חד ב'ד'ניעפ'ור ח"י א'ייר תקפ"ב ומ'צ'אוהו א'ח"כ כ"ג א'ב תקפ"ג ו'הי' ש'לם ל'גמ'רי עד ש'הפ'ירוהו בטב"ע.

וכמ"כ מ'ב'נ'אר ב'ת'שו' ב"ח סי' ע"ה ש'י'וכל לה'ש'ת'ה'ות ה'ר'בה ע"כ צ'ריף ל'כת'וב ג"כ ל'קה'לות ש'על ש'פת ד'ו'נינ'א ש'י'ח'קרו א'ח"ז ו'א'ולי י'פ'ירוהו רק ב'מ'לבו'ש'יו י'הי' ס'גי כמ"כ ב'נד"ז ש'בל'אה"נ י'ש צ'ד'דים להקל ו'אם א'ין ז'את א'זי א'פ'שר ל'צ'דד פ'י'ת'ח'א להקל וכמ"ש ב'ת'שו' ה'ב"ח פ'מה פ'ע'מים ש'אם ל'א ת'וכל ל'מצוא ע'דות א'חר.

י'ש להקל ט'פי וכ"ש ב'א'ש'ה זו ש'היא י'ל'דה ל'פי ה'נ' ש'י'ש להקל י'ותר כמ"ש ב'ש'ו"ת מ"ב סי' מ"ד ו'נהי ד'ב'ד'או'ר'י'ת'א ל'א ק'י"ל ה'כי מ"מ ב'ד'רב'נ'ן י'ש ל'צ'דד להקל עפ"י מ"ש ב'מ'כת'בי ה'רא'ש'ון ב'ש'ם מ'הר"א ב'ן ש'ש'ון ו'נ"ל: (כ"מ ח'ס'ר בכ"י"ק) ס'ימ'ן ע'א ש'א'לה ב'ע'סק ע'יג'ונ'א ש'ה'לה ב'ע'לה ל'מ'דה"י ומ'ש'ם ה'לה ע'וד ל'מ'ר'ח'ק ק'צ'ת ו'ה'ג'בה ע'דות מ'מ'דנה"י ש'ה'ע'יד ש'ם ב'על א'כ'ס'נ'י'א ש'נ'ת'א'כ'ס'ן א'צ'לו ב'זה"ל כ'ש'ה'לה מ'מ'נו ו'לא ח'זר ז'ה א'ר'ב'עה ש'ב'וע'ות ש'ל'א פ'מ'נה'גו ש'הי' ה'ול'ף ו'ש'ב ת'מ'יד ה'א'ב א'יף א'ן ג'יה'י'ב'ין נ'א'ף צ'ו פ'רע'ג'ין א'ויף א'י'ם ה'א'ב'ין מ'יר א'ס'ף מ'ע'נט'ש'ין י'ש'ר'א'ל'ים ג'י'נ'א'ג'ט ו'וא'ש ע'ר א'יז ג'יש'ט'אר'ב'ין א'ונ ו'וע'מ'ין א'יף ה'א'ב ג'י'פ'ר'ע'ג'ט על א'וד'ו'ת'יו ה'א'ט מ'יר י'יע'נ'יר ג'י'נ'א'ג'ט א'ז ע'ר א'יז ג'יש'ט'אר'ב'ע'ן ג'ם ע'וד א'יש א' ש'ם ה'ע'יד ש'ש'אל מ'ן ה'מ'ש'ר'ת ש'ל פ'לו'ני ש'ה'לה ע'מו ו'ח'זר ו'ה'מ'ש'ר'ת ה'י' א'ינו י'ה'וד'י ו'ש'אל מ'מ'נו על פ'לו'ני ו'וא'ש ע'ר ט'וט ה'א'ט ע'ר א'י'ם ד'ע'ר צ'י'יל'ט א'ז ע'ר א'יז ג'יש'ט'אר'ב'ע'ן א'ונ א'יז ג'יו'ו'ע'ז'ין ב'י'יא ז'א'י'ין ק'בו'רה ע'כ"ל ה'גב"ע: מ'ה ש'י'ש ל'ח'וש כ'א'ן מ'ש'ום ש'א'מר ב'ש'ם א'ס'ף מ'ע'נט'ש'ין ו'לא פ'י' ש'ם ה'א'ו'מר ו'ג'ם ש'ל'א א'מ'רו ש'י'וד'ע'ים ב'ב'ירו'ר ש'מ'ת א"כ י'ש ל'ח'וש א'ולי ק'ול ה'ב'רה ה'וא וכמ'ש"ת ו'ג'ם א'ולי נ'ת'פ'ש'ט ה'ק'ול מ'ה'מ'ש'ר'ת א'ינו י'ה'וד'י ש'ה'ג'יד ע"י ש'א'לה ל'או'תו א'יש י'ה'וד'י ומ'מ'נו י'צ'א ה'ק'ול ב'פ'י פ'ל ש'מ'ת א'ף ל'כ'או'רה י"ל ד'מ'ש'נ'ת'נו ה'יא זו ב'כ'ב"ת ד'י'ב'מו'ת א'פ'ילו ש'מ'ע מ'ן ה'נ'ש'ים א'ו'מ'רו'ת מ'ת א'יש פ'לו'ני ד'יו ה'רי ל'א ה'צ'רי'כו ש'י'א'מר מ'י ו'מ'י ה'ן ה'נ'ש'ים ו'ג'ם ל'א ח'י'י'ש'י'נ'ן ש'מ'א ה'נ'ש'ים ש'מ'עו מ'עד ש'א'ינו נ'א'מ'ן מ'די'נ'א ו'ע'וד ת'נ'ן מ'ש'י'א'ין ע"פ ב'ת ק'ול ש'מ'עו ק'ול צ'ו'ע'ק'ת ו'לא ר'או א'ד'ם ב'צ'ל'מו וכ"ש ה'ק'א ד'ש'מ'עו מ'פ'י א'נ'ש'ים י'ש'ר'א'ל'ים אע"פ ש'ל'א ה'ז'כ'יר ל'נו ש'מו'ת'ם מ'ה ב'כ'ף א'י'ב'ר'א ד'ה'א ה'ב"י ב'סי' י"ז ק'רוב ל'ת'ח'ל'תו כ' ב'ש'ם ת'שו' לה'ר'מ'ב"ן סי' פ' ק'ול ה'ב'רה ש'י'צ'א ב'ע'יר כ'ו' א'י'נה מ'ו'ת'ר'ת כ'ו' ו'צ"ל מ'הו ק'ול ה'ב'רה ו'ע'י'ין ב'סד"א ד'ף ק'י"ג סע"ד ו'א'יל'ף ש'נ'ש'א ו'נ'ת'ן ב'זה ה'ר'בה ו'ב'ת'ש'ו'ב'תו ש'ב'ס'וף ה'ס'פ'ר סי' ג' ו'ה'נה ה'בי'א מ'ת'שו' מ"ב סי' ק"ה ב'ד"ה וע"ד ה'ס'פ'ק ה'ג' ו'נ"ל ד'לכ"ע כ'ו' ש'הוא י'וד'ע ב'וד'אי ב'לי ס'פ'ק ש'פ'לו'ני מ'ת כ'ו' רק ש'מ'ע'תי מ'פ'לו'ני ש'מ'ת ל'או

כלום הוא כו' דמִיד פְּשֵׁהְקוּל יוֹצֵא שְׁמַת פְּלוּנִי רַבִּים הֵם כּו' ע"ש וְהוּבָא בַק"ע סְעִיף שצ"ז רק נֶשֶׁם דִּילְג תִּיבַת מְפֻלוּנִי מְבֻרָא מֵהמ"ב וְשִׁאֲפִילוּ הָעֵד אֹמֵר וְשִׁמְעָה מִפִּי רַבִּים וְאֲפִילוּ פִּירָשׁ מִמִּי שְׁמַע ה"ל קוּל הֶבְרָה עַד וְשִׁאֲמַר וְשִׁמְעָה מִמִּי שִׁפְרִישׁ לוֹ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בְּבִירוֹר בְּלִי סִפְקָא כּו' וְע"ש דס"ל שְׁזָה אֲפִילוּ לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם פּי"ג מֵה"ג ה"ט"ו וְשִׁתְּשׁוּ לְהָרַמְבַּ"ן הַגָּ' לְמַחְמָרָא יוֹתֵר וּכ"כ עוֹד בְּתִשׁוּ' סִי' ק"ט וְז"ל וְעוֹי"ל דְּנִדְאֵי הָעֵד הַשְּׁנִי צָרִיךְ שְׁיַעֲיֵד לִפְנֵי ב"ד שֶׁהָעֵד הַשְּׁנִי הֵגִיד לוֹ אֲמִיתַת הַדְּבָרִים כּו' אֲנִי יוֹדֵעַ בְּבִירוֹר כּו' וְעֵינִן בּב"ש ס"ק ל"א מְשֻׁמַּע דְּמִסְכִּים לֵהמ"ב בְּיָצָא הַקוּל עכ"פ תְּחִלָּה וּמ"ב עֲצָמוּ סִי' ק"ה שֵׁם כ' וְאֲפִילוּ בְּלֵא קוּל כּו' וְהַסְד"א דְקט"ו ע"ד כ' שְׁדַעַת מֵהַרְשָׁד"ם כֵּהמ"ב אֲמָנָם מִהָרִיב"ל וְהַמְבִי"ט חוֹלְקִים ע"ז וּמְקִילִים בְּפִי' בְּאוֹמֵר שְׁמַעְתִּי מְפֻלוּנִי שְׁמַת פְּלוּנִי וְשָׁכַן תְּפָסוּ מֵהַרְש"ח סִי' ס"ב וּמֵהַרמ"ג סִי' ס"ד וּמֵהַרְח"ש סִי' מ"ח אוּלָם הָרִאָה שֶׁהֵבִיא לְזָה מֵהַמְשָׁנָה מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שְׁעָמַד עַל רֹאשׁ הַהָר כּו' תְּמוּהַ דְּהָרִי הַמ"ב עֲצָמוּ סִי' ק"ט חִילְקָא דְכְּשִׁמְעֵי לְנַפְשֵׁיהּ לְהוֹדִיעַ הַדְּבָר אִי לְאוּ דְקִים לִיהָ הֵכִי לֹא הֵנָּה אָמַר.

וְהַסְד"א כ' ג"כ אַח"כ לְתַרְזֵן פֶּן מְדַנְפְּשֵׁיהּ וּבִמְרָה"צ כ' ע"ז שֶׁהמ"ב עֲצָמוּ סִי' ק"ט תְּבַרְיָהּ לְגִזְיוֹהָ שְׁפָסִי ק"ה וְאֵינוּ מְוַכְרַח דְּהָא יֵשׁ לְחִלְקָא פְּנ"ל וְעכ"פ הַסְד"א דָּף קט"ז ע"א הַכְרִיחַ עוֹד מִמֵּהַרְא"י וְשָׂאָר פּוֹסְקִים דְּלֵא כֵּהמ"ב וּמֵהַרְשָׁד"ם וְסִיִּים וְלִית דְּחַשׁ לָהּ וְכֵן בַּט"ז סְק"ח חֶלְקָא עַל הַמ"ב בְּזָה וְסִיִּים ג"כ וְלִית דְּחַשׁ לְזָה בְּדִיעְבַּד וּלְפַעַד"נ שְׁיֵשׁ רִאָהּ לְדַבְרֵיהֶם מֵהַמְשָׁנָה הַגָּ' לְאֲפִילוּ שְׁמַע מִן הַנְּשִׂים אוֹמְרוֹת מֵת אִישׁ פְּלוּנִי דִּיו הָרִי בְּעַד מִפִּי עַד לֹא הִצְרִיכוּ רַק שְׁיִשְׁמַע מִפִּי עַד הָרִאשׁוֹן שְׁמַת אִישׁ פְּלוּנִי וְלֹא בְּדַכְתָּב הַמ"ב שְׂאִין לְהַתִּיר בְּעַד מִפִּי עַד עַד שְׁיַעֲיֵד הָעֵד הַשְּׁנִי שֶׁהָרִאשׁוֹן פִּי' לוֹ בְּהִדְיָא שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בְּבִירוֹר שְׁמַת.

רַק סְגִי בְּמָה שֶׁהָרִאשׁוֹן אָמַר מֵת אִישׁ פְּלוּנִי אוּלָם עֲדִינִן אֵין רִאִי מְזָה עַל אִם יָצָא הַקוּל תְּחִלָּה: אֲמָנָם בְּאוֹמֵר שְׁמַעְתִּי שְׁמַת פְּלוּנִי וְלֹא פִי' מִי הָאוֹמֵר ס"ל לְהַסְד"א דְסִתְמוּ קוּל הֶבְרָה בְּעֵלְמָא הוּא וְהַטְעַם דְּהַשׁוֹמַע דְּבָרִים מִמִּי שְׁיִוְדַעֵם אוּ שְׁמַעֵם מִמִּי שְׁיִדְעֵם בְּאַמַּת אוֹמֵר שְׁמַעְתִּי מְפֻלוּנִי שְׁמַת פְּלוּנִי אֲבָל הָאוֹמֵר שְׁמַעְתִּי שְׁמַת פ' וְלֹא פִירָשׁ מִי הָאוֹמֵר סִתְמוּ קוּל הֶבְרָה בְּעֵלְמָא וְאע"פ שֶׁאֲפָשָׁר שְׁשִׁמְעָה מִפִּי מֵגִיד בְּאַמַּת וְלֹא רְצָה לְבָאָר מ"מ פִּינִן שְׁלֵא בִּיָּאָר ה"ל רִיעוּתָא גְדוּלָה בְּגוּפָה שְׁלַ עֲדוּת פְּמוּ מִים וּמְלַחְמָה כּו' וְשַׁכ"כ הַמְבִי"ט ח"ב סִי' ע"ח וְכֵן הוּא בַק"ע סְעִיף קל"ט בְּשֵׁם רַב אֶחָד שֶׁהוּבָא בְּתִשׁוּ' ב"י וְע"ש דְּאֲפִילוּ שְׁמַע קוּל הֶבְרָה קְלָא דְלֵא פְּסִיק אֵין זָה עֲדוּת פְּלֵל מְדַחֲנִישׁ שְׁמָא שְׁמַע קוּל כּו' דְּלֵא פְּסִיק אֲמָנָם הַב"י חֶלְקָא עֲלִיו כְּהוּבָא בַק"ע סְעִיף קמ"ח וְהֵבִיא רִאָהּ מְדַבְרֵי הָרַמְבַּ"ם פּי"ג מֵה"ג ה"ט"ו דַּכ' כְּשִׁאֲוֵר הָעֵד שְׁמַעְתִּי שְׁמַת פְּלוּנִי מִשְׂאִינִן עַל פִּיו כּו' ע"ש וְרִאָהּ זֹו מֵהָרַמְבַּ"ם אֵינוּ מוּבָן דְּהָא הָרַמְבַּ"ם סִיִּים אֲפִילוּ שְׁמַע מֵאִשָּׁה שְׁשִׁמְעָה מְעַבְדַּד ה"ז כְּשִׁר לְעֲדוּת אִשָּׁה דַּעכ"פ מִיָּרִי שְׁאָנוּ יוֹדְעִין מִמִּי שְׁמַע וּכמ"ש הַסְד"א דָּף ק' ע"ג וּכ"כ שֵׁם בְּשֵׁם רִיא"ז בַּש"ג שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ כּו' אוּ שְׁמַע דְּבָרִים מִמִּי שְׁאֵינוּ רִאוּי לְסַמְוֶה עֲלִיו כּו' וְלְכַאוּרָה מְשֻׁמַּע ג"כ דַּעַת רַמ"א ס"ה בַּה"ה וְאֲפִילוּ לֹא אָמַר מִמִּי שְׁמַע כּו' הָרִי בְּהִדְיָא כַּהב"י אֲבָל הַסְד"א דְקִי"ד ע"ד הַעֲלָה דְרַמ"א מִיָּרִי בְּעַנְיָן דְּלִיכָא לְמִיחַשׁ שְׁשִׁמְעָה מְקוּל הֶבְרָה כְּגוֹן בְּאוֹמֵר שְׁמַעְתִּי מִמְשָׁמִיעַ בְּהוֹדְעָה גְמוּרָה כּו' וּבִמְרָה"צ ס"ק כ"ו פִּי' ג"כ דַּעַת הָרַמ"א דס"ל כְּתִשׁוּ' ב"י דְּבִדְיַעְבַּד יֵשׁ לְהַקְלָא בְּאוֹמֵר שְׁמַעְתִּי סִתְמוּ.

והנה במהריב"ל סי' פ"ט נסתפק ג"כ בדין זה פהובא בק"ע סעיף נ"ח אולי קול בעלמא
שמע כו' והעלה שיש לדמות זה לדין הסיח אינו יהודי בשם אינו יהודי דיש לספק שמא
הראשון לא הי' מסל"ת דמאי אולמי' דהאי ספיקא מהאי ספיקא ואם פן הרי לפ"ד רמ"א
סעי' ט"ז בהג"ה דהקיל בספק ההוא יש להקל ג"כ בספק זה ומהריב"ל שקהמיר בנדון
שלו י"ל משום שם הי' תרי ספיקי לחומרא ע"ש סוף התשובה ואף דרמ"א שם סינים
וניש חולקין בזה אפטר שבספק זה יש לצדד יותר כי הסד"א דקי"ד ע"ג הביא בשם
מהר"י בי רב והמבי"ט ומהר"ם אלשקר סי' י"ג דמפרשים שרבינו משנולם מתיר ג"כ
ע"פ קול הברה לבד ואף שהפוסקים חולקים ע"ז מ"מ אין להקמיר עכ"פ בספיקו יותר
מהמקילין בספק שפרמ"א סט"ז בהג"ה הנ"ל והנה הסד"א ובתשו' מהר"י סמוט שבתשו'
ב"י בנדון שלמה פרויב הביאו ראיה מהסוגיא שבפ' בתרא דכתובות (דף ק"ז ע"א)
בששמעו בו שמת בעד אחד דמזה משמע דבשמיעה קול בעלמא לא מינסבא ובאמת
בתוס' שם משמע דקול עדיף מעד אחד מדכתבו ובקול נמי ליכא למימר כו' וגם לפי
מהרש"א שם ברש"י (דף ק"ז ע"ב) ד"ה איהי היא מוכח דמשיאין ע"פ קול כמ"ש בפנ"י
שם.

אלא שהפנ"י דחה פי' מהרש"א משום שדעת הפוסקי' שאין משיאין ע"פ קול הברה
ואפטר לחלק דקול הברה אין משיאין אבל כשקול גדול דלא פסיק בעיר שמת פ' דהיינו
שהרבה אנשים אומרים מת פ' אין זה ענין לקול הברה ועל קול זה נתפוננו רש"י
ותוספות שם ותדע דהא מצינו דקלא דלא פסיק עדיף מעד אחד כמ"ש בתוס' פ"ב
דכתובות (דף כ"ו סע"א) שהרי העד גרוע מן הקול כו' שהרי הקול פוסל והעד אינו
פוסל לרבי יוחנן עכ"ל וכ"כ עוד בפרק חזקת (דף ל"ב ע"א) סד"ה והאמר רבי יוחנן
וכ"כ ה"ר"ן והובאו בב"ש בסי' ג' ס"ק י"ג ועוד מבואר פן לענין איסור אשה בסי' י"א
סע"א אפילו בא עד אחד כו' והוא מהרמב"ם פ"ב מהלכות סוטה הלכה י"ד ע"ש
דקול וע"כ אוסרה על הנטען משא"כ עד א' וע"כ ואין לומר דמירי דוקא בקלא דאתחזק
בב"ד כדאמר בפכ"ת דגיטין (דף פ"ט ע"ב) דהתם הוא דבעינן הכי שב"ד יבדקו שיהי'
ע"ד פלוני מהיכן שמע מפלוני ופלוני מפלוני כו' דהיינו שנים שפל אחד מהן שמע מאחד
משא"כ גבי קלא דלא פסיק שפסי' י"א סעי' א' כ' הב"ש שם ס"ק י"ב וקול זה אפילו
לא הוה חזק בב"ד וא"כ גם בההיא דפ"ב דכתובות י"ל פן וכ"מ בפרש"י ורשב"ם שם
ולכן אפטר לומר דקול כזה מהני ג"כ בעדות אשה שמת בעלה דהא מה שנקרא קול
הברה בגיטין (דף פ"ט ע"א) כגון פלוני שמע מפלוני עדות מעליא היא לעדות אשה
שמת בעלה וכמ"ש ג"כ הסד"א וכמ"כ קלא דלא פסיק הנ"ל מאחר שהכל אומרים פלוני
מת במאמר מוחלט מדוע יגרע זה מאחד שאמר פלוני מת.

(מיהו בפרק האשה רבה (דף צ"א סע"ב) משמע דע"פ הקול אין משיאין בכל ענין
דאל"כ כששאל וקא אמרה רב אשי חזא זימנא. הנה מצי לתרץ מהו דתימא הקא שאני
דכשם שמיאין ע"פ הקול כף מוציאין ע"פ הקול ולא דמי להתם א"ו דגם להשיאה אין
משיאין ע"פ הקול אף הנה ברבינו ירוחם משמע דמפרש קול זה קול גמור כמו עד מפי
שנים א"כ תימא אמאי אין משיאין ע"פ קול כזה ועיין במרה"צ סע"א מ"ב דפי' הא
דאין מוציאין בקול כזה אחר הנשואין היינו בשנשאת ע"פ עד אחד פטר עכ"פ משא"כ

בנשאת ע"פ עד מפי עד מוציאין כו' ע"ש ואעפ"כ אם יצא קול זה קודם שנשאת אף שהתירוה תחלה ע"פ עד אַחַד הַכֹּשֶׁר לֹא תִנְשֵׂא.

ובבית מאיר סע"י מ"ב כ' דבכה"ג אפילו נשאת אח"כ תצא א"כ מוכח משם להפך דקול זה תמיר אפילו מעד אַחַד כֹּשֶׁר דְּהָא אֵיתָא פט"ו דיבמות (דף קי"ז ע"ב) עד אַחַד אומר מת והתירוה לינשא ובא עד אַחַד ואמר לא מת לא תצא מהתירה הראשון וכ"פ בש"ע סעי' ל"ז דתנשא לכתחלה והוא דעת הרמב"ם ע"ש בהמ"ח ס"ק ס"ז ובב"ש ס"ק ק"ט וס"ק ק"י ורמ"א שם כ' משום לזות שפתיים לא תנשא א"כ אף לרמ"א קלא תמיר טובא דמדינא לא תנשא ואף לפמ"ש הב"ש שם ס"ק ק"י בשם התוספות אפילו אם התירוהו כו' מ"מ פאן תמיר טפי דהא כ' הבית מאיר דכאן אפילו נשאת אח"כ תצא כמש"ל וכיון שפן לא הנה יכול לומר מהו דתימא הכא שאני דמשיאין ע"פ קול זה כו'.

דהא עד א' יוכיח דמשיאין על פיו ואפילו ע"י עד פסול משיאין ופשיטא דאין מוציאין ע"י לאחר שהתירוהו אפילו קודם שנשאת ולא הוצרך רב אשי לאשמועין רק בקול דוקא דתמיר מעד א' וא"כ לכאורה משם ראי' דמשיאין ע"י הקול מאחר דמוכח דעדיף אפילו מעד אַחַד אֶלָּא דמ"מ אין משם ראיה רק לקול שצ"י רבינו ירוחם דהיינו עד מפי שני עדים ויש שפירשו בו שנים מפי שנים כו' רק דנפיק ג"כ קול מעדותם וא"כ הא פשיטא ואינו דומה לשאר קול ואפילו לנדון זה לא דמיא דהתם העד מעיד ושמע מפי שנים שהשנים ראו ממש שמת דוגמת מ"ש בגיטין (דף פ"ט ע"א) דמייירי דוקא בכה"ג ומוכרח שם בפסוגיא דכן הוא משא"כ פשהעד או עדים מעידים ושמעו משנים שאמרו מת פלוני כנד"ז אבל לא אמרו שהן ראו ממש שמת פ' אין זה דומה כלל לקול שהוא דמייירי רב אשי ואין להוכיח דין זה משם.

רק מהפוסקים מוכח להקל גם בכה"ג ואין סתירה לזה עכ"פ מדינו דרב אשי) וקול הברה שאין משיאין על פיו י"ל דהיינו פשהאומרים שמת מזפירים בדבריהם שפך נשמע ואינן אומרים מאמר מוחלט פלוני מת וכן משמע במהריב"ל ח"ג ס"י פ"ט שפכתב וז"ל אבל בקול בעלמא שאומרים האנשים יצא קול שמת פלוני ולא נודע מי האומר ומבטן מי יצא הקול אין משיאין על פי אותו קול הברה בעלמא עכ"ל משמע דדוקא שהאנשים אומרים יצא קול כו' אבל אם אומרים בספינא חריפא פלוני מת אין זה קול הברה לגבי עדות אשה וכ"מ ממש"ש בתחלת התשובה או דילמא דלא שמע קול בעלמא אלא מפי איש או אשה ישאל או א"י במסל"ת עכ"ל הרי דכל ששמע מהן שפלוני מת אין זה נקרא קול ואמנם בתשו' להרמב"ן סי' פ' לכאורה לא משמע פן שפכתב נראה ששמעו זה לא שמעו פן מפי עדים ולא אפילו מפי עד אַחַד אֶלָּא קול הברה בעלמא שיצא בעיר ואם הדבר פן אינה מותרת לינשא לאחר בקול והמ"ב סי' ק"ה ריש ד"ה ועל הספק הג' פ' דלתשו' להרמב"ן נראה דעד מפי עד לא מהני אם לא שהעד הראשון פירש והעיד על דבר ברור כגון שראה המיתה או שהפירו בטב"ע או בסימנים עכ"ל מיהו בסד"א דף קט"ז ע"א חלק על המ"ב דלא משמע כלל מתשו' זו פזאת רק דקול הברה לא מהני וכ"כ במרה"צ ס"ק מ"א והנה במרה"צ ס"ק כ"ו העלה ממ"ש הד"מ אות כ"ג בשם בגימין זאב דבאומר שמעתי מאחד שמת פ' אע"פ שלא פירש ממי שמע סגי בנדאי הרי דס"ל דלכ"ע אין זה קול הברה ועי' בק"ע סעיף רל"ג בשם המבי"ט ח"ב סעיף ע"ח אם אמר

שְׁמַעְתִּי מִיְהוּדִים שְׁנֵהָרַג פְּלוּנִי לָא הָוִי כְּקוּל הַבְּרָה כּוּ ע"ש וּא"כ אֶפְשָׁר הַסַּד"א נְמִי מוֹדָה בְּזֶה דְּהָא הַסַּד"א הִבִּיא דִּינּוּ בְּשֵׁם תְּשׁוּ הַמְבִי"ט הַנְּ"ל וְאֶפְשָׁר הַחֵילּוּק דְּכִינּוּ דְּאוּמֵר דְּשָׁמַע מֵהַרְבֵּה אֲנָשִׁים לִיפָּא רִיעוּתָא בְּמָה שְׁלֵא פִי שֵׁם הָאוּמֵר דְּמַפְגִּי שְׁרַבִּים הֵם אֵין לְפִוּרְטָן מִשָּׂא"כ בְּאוּמֵר שְׁמַעְתִּי סָתָם דְּאִיפָּא רִיעוּתָא אֲמַאי לָא פִּירֵשׁ מִי הָאוּמֵר ע"ש בַּסַּד"א דָּף קי"ד ע"א.

וּכ"מ קָצַת בְּתַשׁוּבוֹת שְׁבִסוּף סַפְר סַד"א סִי ג' דָּף כ"ג ע"א שְׁהַפֵּל הָיוּ אוּמְרִים בְּפָה מְלֵא כּוּ וְלֵא הַסְּפָקֵנוּ לְבִוְדָקָם מְנִינּוּ לְהֵם פֶּן מְסַתְמָא נְתַפְּסוּ בְּמִןּוּשְׁלָם שְׁשָׁמְעוּ פֶּן מְמִי שְׁרָאָה כּוּ אוּ שְׁשָׁמְעוּ אִישׁ מְפִי אִישׁ עַד שְׁהִרְאִישׁוֹן רָאָה הַמַּעֲשֶׂה עַכ"ל וּא"כ ה"ה אִם אֶחָד סִיפֵר לָנוּ שְׁהַפֵּל הָיוּ אוּמְרִים כּוּ כִנ"ד וְאֶפְשָׁר הַסַּד"א מוֹדָה לַהֲמַרְה"צ אֶפִּילוּ בְּאוּמֵר שְׁמַעְתִּי מְאָחַד כּוּ וְלֵא נִחְלַק רַק בְּאוּמֵר שְׁמַעְתִּי שְׁמַת פ' אוּ שְׁמַעְתִּי מְפִלוּנִי שְׁשָׁמַע שְׁמַת פְּלוּנִי אָבֵל בְּאוּמֵר שְׁמַעְתִּי מְאָחַד שְׁאֲמַר שְׁמַת פְּלוּנִי י"ל דְּמוֹדָה דְּאֵין זֶה קוּל הַבְּרָה וּכ"מ בְּתַשׁוּבָה שְׁלוֹ הַנְּ"ל דָּף י"ט סע"א וְרִישׁ עַמּוּד ב' וְכֵן מְשַׁמַּע פְּשֻׁט הַמְּשַׁנָּה דְּלַעִיל אֶפִּילוּ שְׁמַע מִן הַנְּשִׂים אוּמְרוֹת מֵת אִישׁ פְּלוּנִי דִּי וְלֵא נִזְכַּר שְׁיִפְרָשׁ שֵׁם הַנְּשִׂים וְזֶה כַּמ"ש בַּק"ע סע"י רל"ג הַנְּ"ל וּא"כ בַּנ"ד שְׁמַעֲדִי שְׁשָׁמַע מֵהַרְבֵּה יִשְׁרָאֵלִים כּוּ שְׁאֲמַרוּ שְׁמַת פ' אֵין זֶה קוּל הַבְּרָה: אָף יֵשׁ לְחַוֵּשׁ שְׁמָא יִצָּא הַקּוּל תַּחֲלָה וְעוֹד יֵשׁ לְחַוֵּשׁ מְאָחַר שְׁיִדְעֵנוּ שְׁהַעֲרָבִי הַמְּשַׁרְתׁ שְׁלוֹ סִיפֵר שְׁמַת וְנִקְבֵר וְהוּא הַגִּיד זֶה שְׁלֵא בַּמַּסַּל"ת א"כ שְׁמָא כָּל הָעוֹלָם שְׁאֲמַרוּ שְׁמַת זֶהוּ גַּמְשָׁף מְסִיפּוֹר דְּבִרְיוֹ וְהִנֵּה אִם הִי' יְדוּעַ שְׁיִצָּא קוּל הַבְּרָה תַּחֲלָה הוּא מְחַלְקָת גְּדוּלֵי הָאֲחֵרוּנִי שִׁמְהֵרֵר"י סְמוּט הוּבָא בַּק"ע סְעִיף קל"א מְחַמִּיר בְּזֶה וּכ"ד מַהֲרִי"ט ח"א סִי ג' וְנִחְלַק אַה"ע סִי ל"ו וְהַרְבִּי בְּתַשׁוּבָה חֲלַק עַל מַהֲרִי"ס הוּבָא בַּק"ע סְעִיף קמ"ו וּכ' הַסַּד"א דַּק"ה ק"ו שְׁכ"ד תְּשׁוּ מַהֲרֵמ"ל סִי כ"ח וְכֵן נִרְאָה דַּעַת הַט"ז סַק"ז וְחֵילּוּקוֹ בֵּין טְבִיעָה לְקוּל, הַרְיָגָה זֶהוּ ע"ד שְׁכַתְּבַת הַסַּד"א דַּק"ד ע"ג וּדַק"ה ע"א וּבְבֵית מְאִיר סַע"י י"א כ' רָאָה מְפָסְקִי מַהֲרָא"י סִי קס"א לְהַחְמִיר בַּגַּמַּל"ת עַל אָדָם שְׁנֵהָרַג אַחַר שְׁיִצָּא הַקּוּל עָלָיו שְׁנֵהָרַג וְהוּא מְמַש"ש לְאַחַר שְׁיִצָּא קַדְל"פ דְּנֵהָרַג דְּאִיפָּא לְמִיחַשׁ כּוּ ע"ש וּבַעַצ"א ס"ק ל"ח מְחַלַּק דְּמַהֲרָא"י לָא כ"כ רַק בַּגַּמַּל"ת אָבֵל בְּמַעֲדִי יִשְׁרָאֵל ל"ח וּכ"מ מְלִשׁוֹן הַבֵּית מְאִיר וְעֵינֵן בַּמַּרְה"צ בַּק"א שְׁלוֹ סַע"י י"א שְׁכ"ג כ' חֵילּוּק זֶה וּבַעַצ"א הַנְּ"ל דְּבִיִּשְׁרָאֵל יֵשׁ לְהַקְלֵ אָף שְׁלֵא נִתְפַּוּן לְהַעֲדִי בְּנִדּוֹן דְּשְׁלֵמָה פְּרוּב וּבַמַּרְה"צ ס"ק מ"א מְחַמִּיר קָצַת מִיְהוּ בַּנְּד"ז דְּלֵא יְדַעִינּוּ שְׁיִצָּא הַקּוּל רַק שְׁנַחֲשׁוּ מַעֲצָמִינוּ שְׁמָא יִצָּא קוּל אֵיתָא בַּסַּד"א דַּק"ו ע"ד שְׁזוֹ לָא נִשְׁמַע מְעוֹלָם וְהַשִּׁיג עַל מוֹרוֹ הַר"מ שַׁר"ל פֶּן וּכ"כ בְּקוֹנְטְרִיס שְׁבִסוּף ס', מְכַתֵּב מְאַלְיָהוּ סִי א' אוֹת כ"ח.

אָף מְצַד הַסְּפָק הָאֲחַר שְׁמָא כ"ז גַּמְשָׁף מְסִיפּוֹר הַעֲרָבִי: וְאֶפְשָׁר לְדַמּוֹת זֶה לַמ"ש בְּתַשׁוּבָה מְהַרְיָב"ל ח"ב סס"י י"ב בְּעַד מְפִי עַד מְפִי עַרְבֵי שְׁנֵהָרַג פְּלוּנִי וְלֵא בִּיאַר אִם הִי' הַעֲרָבִי מַסַּל"ת אוּ לָא דְּכַשְׁאֶפְשָׁר לְבָרֵר מְפִי הָעַד הָרִאשׁוֹן צָרִיף לְבָרֵר מְבִוּאָר דְּכַשָּׂא"א לְבָרֵר מְקִילִין מְסַפֵּק וְכַדִּין הַנְּזַכֵּר בַּש"ע סְעִיף ט"ז וּכ"ש הֵכָא יֵשׁ לְהַקְלֵ טְפִי דְּהָא הֵתָם וְדֵאֵי מְהַעֲרָבִי יִצָּא הַדְּבָר וּא"כ יֵשׁ סְפָק מְמַשׁ.

מִשָּׂא"כ הֵכָא מְהִיכִי תִּיתִי נִאֲמַר שְׁמַהֲעֲרָבִי יִצָּא וְנִתְפַּשֵּׁט הַדְּבָר שְׁמָא גַּם מִיְהוּדִים שְׁבָאוּ מְשָׁם נִשְׁמַע וְאֶפְשָׁר לְדַמּוֹת זֶה לַמ"ש בְּתַשׁוּבָה מִי"א סִי ט' דְּלֵא תְּלִינּוּ לְהַחְמִיר אֶלָּא בְּמִלְתָּא

דמוכה טובא כו' וכ"כ הב"ש ס"ק מ"ח דלא תישינו שום חששא פל שאינו מוכרח וליפא רגלים לדבר.

ועי' בתה"ד ס"י רל"ט שנסתייע ג"כ מתשו' מי' הזו וגם אם מהערבי נמשך ויצא הדבר י"ל שמה סיפר הדברים ג"כ במסל"ת לפני איזה איש ואפשר שלפ"ד פסקי מהרא"י ס"י קל"ט הוי ספק דרבנן דס"ל דשאלוהו לא גרע ממשאל"ס משום דר' אחא בירושלמי לא קפיד אשאלוהו ושמואל וריש לקיש בתלמוד דידן דמכשרי נתפנין להעיד ג"כ ס"ל פן והינו דהא אמרינן בגמ' גבי פונדקית דכיון ששאלו ממנה אינה חבירנו אינה מסל"ת הרי דשאלה לא מפקא רק מדין מסל"ת וא"כ הוא במדרגת מתפנין להעיד אבל לא גרע פמתפנין להתיר וכ"מ (דף קכ"א ע"ב) דהמעלה יותר ממתפנין להעיד הוא רק מסל"ת ע"ש א"כ כיון דשאלוהו אמרינן רק דאינו מסל"ת משמע דמ"מ לא נגרע ערכו ממתפנין להעיד וכן משמע בהדיא בתשו' להרב"ב"ן סי' קכ"ח ונ"ל ואסיקנא בגמרא בין מתפנין להעיד בין מתפנין להתיר כמו שאמרנו ולא, עוד אלא אפילו שאלוהו היכן פלוני כו' אינו נאמן.

הרי דשאלוהו עדיף ממתפנין להעיד וז"ש מהרא"י בתלמוד דידן יש מי שמתיר אפילו מתפנין להעיד ור"ל דא"כ כ"ש שאלוהו: דעדיף טפי ומ"ש מהרא"י דרבי אחא בירושלמי לא קפיד אשאלוהו פן פי' בהגמ"י פי"ג מה"ג בשם ראב"ה ומהרדכי פב"ת דיבמות אלא דצ"ל לפ"ז בירושלמי דר' יוחנן דאמר שם כל שמתפנין לו אשה היינו שאינו פוסל רק מתפנין להתיר וריש לקיש דפוסל שאלוהו היינו גם מתפנין להעיד.

וכן משמע בירושלמי דהזקנים דעתם פריש לקיש ור' אושעיא כר' יוחנן והרי בגמרא דידן מוכח דהזקנים דהקמירו יותר מר' אושעיא א"כ מאחר דמוכח בירושלמי דהזקנים פוסלים שאלוהו ור' אושעיא חלק עליהם היינו דרצה להקל בזה וכו' יוחנן שם דמיקל ואינו פוסל אלא פשמתפנין לו אשה דהיינו מתפנין להתיר אלא דבזה הוא נגד הש"ס דידן דריש לקיש הוא המיקל ור' יוחנן הוא המחמיר (וכן פי' בתשו' מהר"ר בצלאל אשכנזי סי' כ"א שר' יוחנן בירושלמי מיקל מריש לקיש לענין שאלוהו אלא דפירש דמ"מ לא פליג ג"כ על מה דמשמע בש"ס דילן דר' יוחנן הוא המחמיר וריש לקיש הוא המיקל דאע"ג דר' יוחנן מיקל בשאלוהו חוץ לב"ד כמ"ש בירושלמי מ"מ לענין בא לב"ד להעיד אפילו בלא שאלוהו בזה ר' יוחנן מחמיר טפי מריש לקיש כמ"ש בש"ס דילן וכ"ז דחוק עצום דהא המעשה דר' אושעיא שהתיר פנגד הזקנים הביאו בש"ס דילן ובירושלמי שזהו ענין פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש והזקנים ור"א נחלקו בדבר אחר א"כ כמ"כ פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש הוא בענין אחר ועוד דא"כ מאי פריד בש"ס דילן אלא מתניתין דקתני כו' היכי משפחת לה ונהרי לפי הירושלמי מכשיר ר' יוחנן בשאלוהו אע"ג דפוסל במתפנין להעיד א"ו זה אינו דהכל חדא פלוגתא היא בענין מתפנין להעיד לש"ס דילן או שאלוהו לירוש' ומן חלקת השיטה דלש"ס דילן ר' יוחנן מחמיר ולהירושלמי הוא בהיפך) ועפ"ז ס"ל למהרא"י דאע"ג דקיי"ל פ"ש"ס דילן דפוסל מתפנין להעיד או שאלוהו מ"מ אינו רק פיסול דרבנן וא"כ לפ"ז בנ"ד הוי לכל היותר ספק דרבנן ומ"מ באמת יש לדחות דמרב"י אחא בירושלמי לא מוכח כלל דלא קפיד אשאלוהו אלא משום דעשו אותה פתיה שפאמנת על אתר דהיינו משום שבמקום שהניחו

אותו אצלה ומיד פשאו לשם ושאלו אותה השיבה וה"ל פלאלתר דחיה בקדושין (דף ע"ג) משא"כ בשאר שאלוהו אע"ג שבהגמי ובמרדכי שם ג"כ פי' פן דלרבי אהא אפילו שואלים אותו נאמנת מיהו הרי כתבו וטעמא משום שהיתה מראה פנים לדבריה במקלו ובתרמילו משמע בהדיא דשאר שאלוהו לא מהני ובקה"ע פי' להפך דלר' שמואל בר סוסרטא אין מתקימיים דברי ריש לקיש ולר' אהא מתקימיים דברי ריש לקיש והיינו כדפרישית דהא דנאמנת על אחר עדיף טובא משאלוהו אלא דלדידן ר' שמואל בר סוסרטא ס"ל דגם שאלוהו ה"ל כמסל"ת וזה תמוה ונגד דברי המרדכי.

עכ"פ להמרדכי אין מוכרח כלל דר' אהא לא קפיד אשאלוהו וכ"ש ר' שמואל בר סוסרטא ועוד דעכ"פ הא בש"ס דילן קיי"ל בפשיטות דכל ששאלוהו אינו נאמן כדפריש וזה איה חבירנו כו' וכמש"ש (דף קכ"א ע"ב).

וא"כ אף את"ל שיש מאן דמכשיר כיון דלית הלכתא פנותי' מנלן דאין פסולו רק מדרבנן ומ"ש דכיון דיש מי שמתיר א"כ לא גרע ממשאל"ס אינו מוכרח כלל כיון דמדאורייתא בעינן עדות ממש רק דרבנן הכשירוהו א"כ כל שי"ל דרבנן נמי לא האמינוהו הדר ה"ל פיסול דאורייתא ואפשר טעמין דמהרא"י עפמ"ש בתשו' מי"י ס"י ט' ואפקעינהו רבנן לקדושין מיניה אפי' בעדות גמל"ת ועיין מזה בתשו' פ"ט פ"ט שהביא פן בשם פרש"י בשבת פכ"ב (דף קמ"ה) והקשה על רש"י ואשתמיטת' תשו' מי"י ה"ל וממ"ש בתשו' מי"י ואפקעינהו כו' כל כמה שלא ימצא מוכחש מוכן התירוץ על קושיותו דכשימצא מוכחש לא אפקעינהו וכ"ש כשפא הבעל בעצמו.

ועי' מהרי"ק סוף שרש ל"ב הביא סברא זו דאפקעינהו בשם רשפ"א והמרה"צ סעיף ד'. ס"ק י"ט אשתמיטת' רש"י ותשו' מי"י ה"ל לשוב ראיתי בחי' הריטב"א פ"ק האשה רבה ובנ"י שם הקשו הקושא שהקשה הפמ"א על רש"י דא"כ היאך אמרינו לקמן אחיו של ראשון חולץ מן התורה כו' ולק"מ לפמ"ש בתשו' מי"י ה"ל: ומ"מ יש לצדד עוד דבנד"ז אפטר דעצם הגדת הערבי הוי קצת מסל"ת לדעת תשובת מ"ב סי' ק"ט שכשלא שאלו אם פלוני חי או מת רק שאלו עליו אם נפדה או לאו לא חשיב שאלוהו והרי ה"נ לא שאלו אם הוא חי או מת רק ונאש ער טוט דהיינו מהו עושה פנראה מזה שפשוט אצלו שהוא חי רק שאלו על עסקיו וא"כ להמ"ב דשאלוהו היינו דוקא אם הוא חי י"ל דגם נד"ז אינו נקרא שאלה אלא דשם נסתייע עוד שפן מוכח מדברי הערבי שאם הבין כו'היה לו להשיב מיד שנהרג כו' משא"כ בנד"ז שבאמת השיב לו מיד שמת ונקבר ומיהו בתשובת מהר"ב אשפנזי הנז' לעיל משמע לא כהמ"ב לא מיבעיא לדעת הרדב"ז שם אלא אפי' לדעת עצמו שם משמע דייקא משום שלא שאל רק מה חידוש מהספינה כו' משא"כ אם שאל על האיש עצמו ועי' ב"ש ס"ק מ"ג כתב ג"כ על המ"ב צריף להתנייב כו': סימן עב ע"ד השאלה באשה שהלה בעלה למרחק ולא בא לעת מועד ואח"כ נמצא איש הרוג ונמצאו מלבושיו סמוכים אליו והוכרו המלבושים בטביעת עין שהן של בעלה אף פרוץ פנים לא היה לו וגם הגידה העגונה שאינו יהודי הלה מהיריד לביתו דרוך הקרעצמי שיושבת בו ושתה שם יי"ש אמר להאשה וואש איז נישטא פייבש והשיבתו ער איז שוין נישטא נאמר ער וועט שוין גיט זיין ושאלתו מהיכן ידעת שלא יהיה עוד והשיב איה שראה אותו הרוג מיד כשנהרג שהיה חם עדיין והפירו בכ"פ שזהו נדאי

פְּיִיבֵשׁ וְסִיפֵר הַמַּעֲשֵׂה בְּאַרְיֵכוֹת: א וְנִסְתַּפֵּק מֵר אִם מֵה שְׁאֵמֵר נִישְׁטֵא פְּיִיבֵשׁ הָיִי הַתְּחִלָּה כְּבִכְיָה דְּפִּוּנְדִיקֵי דֵּאֵ"ג דְּהֶדְרִינֵן לִישְׁיִילָה דְּלִיגְלִי מִיְלֵתָא הָיִי מִסְל"ת לְפִי שְׂבִק"ע סִי ע"א הִבִּיא בְּשֵׁם תְּשׁוּ' מְהֵרִיב"ל ח"ג סִי ו' דָּאֵם אָמֵר מַה נְהִיָּה מְפִלוּנִי צ"ע אִם הָיִה כְּהַתְּחִלַּת סִיפּוֹר כְּמוֹ בְּכִיָּה דְּפִּוּנְדִיקֵי וְכַבֵּר פִּסְק הֶרִיב"ש כָּל סְפֵק מִסְל"ת לְהַחְמִיר עַכ"ל הִק"ע אָמְנָם מִתְּשׁוּ' מֵהֵרִי"ט חֵאֵה"ע סִי ל"ב מִשְׁמַע דְּכֵה"ג חֲשׁוּב מִסְל"ת וְשֵׁם תִּירָץ תְּשׁוּ' מְהֵרִיב"ל בְּעֵנְיָן אַחֵר לֹא כִמ"ש בְּק"ע: וְהָיָה לְפ"ד הֶרִב"ש בְּתְשׁוּ' הוּבָאָה בְּק"ע סִי קִמ"א דְּפִסְק לְהַקְל הַצ"ע דְּתְשׁוּ' הֶרִיב"ש סִי שֵׁע"ז דֵּא"י שְׁשׂוֹאֵל בְּמֵאֵי עֶסְקִיתוּ כּו' הָיִי מִסְל"ת בְּמֵאֵי שְׁאֵמֵר אַח"כ נְהָרַג פְּלוּנִי.

וְדִלָּא כְּהֶרֶב מְהֵר"י סְמוּט שְׂבִק"ע סִי קכ"ו וְשְׁגִדוּלָה מִזֵּו הוֹרָה מְהֵר"י בִּי רַב הוּבָא בְּק"ע סִי קמ"ב וּבב"י א"כ וְדֵאֵי דְכ"ש בְּנִד"ז אָמְנָם בְּתְשׁוּ' מֵהֵרֵאנ"ח סִי ע"ה הַמוּבָא בְּק"ע סִי רפ"ג וְנ"ל וְנָאִין נִד"ז דּוּמָה לְתְשׁוּ' הֶרִיב"ש וְגַם הֶרִיב"ש בְּעֵצְמוֹ חֲזַר בּוֹ לְמַעֲשֵׂה עַכ"ל הֵינָה מ"ש וְנָאִין נ"ד דּוּמָה אֶף דָּאִין חִילּוּק בֵּין בְּמֵאֵי עֶסְקִיתוּ וּבֵין לְמֵי אֲתָם מְבַקְשִׁים צ"ל שְׁהַחְלִיט מִשׁוּם בְּנִדוּן דְּהֶרִיב"ש שְׁשְׁשׂוֹאֵל בְּמֵאֵי עֶסְקִיתוּ מַה לְהַשִּׁיבּוֹ אָנוּ מְדַבְּרִים בְּאִישׁ פְּלוּנִי אִין זֶה שְׁאֵלָה אֶלָּא תְּשׁוּבָה דְּשְׁאֵלְתוּ כִּמְש"ש וְכֵן נִרְאָה שְׁהַמְלִיחַ לֹא הִבִּין מִתְּשׁוּבָתָם שְׁשְׁשׂוֹאֵלוֹ אֵת פִּיּוֹ אִם חֵי אִו מֵת הוּא כּו' כִּמ"ש כ"ז הֶרִיב"ש בְּתְשׁוּ' סִי ש"פ הוּבָאָה ב"י אֶבֶל בְּנִדוּן דֵּמֵהֵרֵאנ"ח שְׁהַשִּׁיבּוֹ שְׁמַבְקָשִׁים לְשַׁלְּמָה הַנְּחַנְקָה הָיִי זֶה פְּשָׁאָה וְלֹא תְּשׁוּבָה לְבַד וְעֵי' כְּעֵין חִילּוּק זֶה בְּתְשׁוּבַת הַב"י שְׂבִק"ע סְעִיף קי"ג גְּבִי וְעוֹד גְּבִי פִּוּנְדִיקֵי שְׁאֵלוֹ אוֹתָהּ כּו' וְנ"ד לֹא שְׁאֵלוֹ כּו' ע"ש אֶף מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי מֵהֵרֵאנ"ח דְּגַם בְּנִדוּן דְּהֶרִיב"ש אִין לְהַקְל בֵּינוֹן שְׁהֶרִיב"ש חֲזַר בּוֹ וְהֵינּוּ פְּדַעַת הֶרֶב מְהֵר"י סְמוּט וְלֹא כֵהב"י וְכֵן נִרְאָה דַּעַת הֶרֶמ"א בֵּהֵג"ה סְעִיף ט"ו גְּבִי בְּמָה אֲתָם מְדַבְּרִים כּו' וּבְעֵצֵי אֲרִזִים שֵׁם ס"ק נ"ו הַקְּשָׁה עַל רַמ"א וּבִמְרָה צ"ש שֵׁם ס"ק נ"ה כְּתִב בְּשֵׁם הַט"ז דִּס"ל כְּהֶרִיב"ש וְהַב"י וְעֵי' ט"ז ס"ק י"ד וּבְתְשׁוּ' מֵהֵר"א בֵּן שְׁשׁוֹן סִי י"ב נְטָה לְהַחְמִיר אֶף אַעפ"כ בְּנִד"ז וְדֵאֵי הָיִה הַתְּחִלָּה מִמֶּשׁ וּכִמ"ש בְּק"ע סְעִיף קי"ג הַנְּ"ל בְּשֵׁם הַב"י דְּמַה שְׁאֵמֵר אָנְהָ הַנְּחַת פְּלוּנִי חֲבִירָה הָיִי הַתְּחִלָּה כְּמוֹ בְּכִיָּה דְּפִּוּנְדִיקֵי וְכ"ש נ"ד הָיִי הַתְּחִלָּה טְפִי וּמִש"ש וְעוֹד כּו' וְנ"ד לֹא שְׁאֵלוֹ כּו' הֶרִי ה"נ לֹא שְׁאֵלְתוּ כ"א רַק הִשְׁיִבְתוּ עַר אִיז שְׁוִין נִישְׁטֵא שְׁנָה וְדֵאֵי אִינוּ לְשׁוֹן שְׁאֵלָה פְּלֵל אֶף לְכֹאזְרָה תְּשׁוּ' מְהֵרִיב"ל שְׂבִק"ע סִי ע"א שְׁהִבִּיא כַּת"ר דִּס"ל דְּמַה נְהִיָּה מְפִלוּנִי י"ל שְׁאִינוּ הַתְּחִלָּה פְּלִיגָא אֶהָא דֵּהֶרֶב"י דְּמַהוּ הַחְלִיט בֵּין אָנְהָ הַנְּחַת חֲבִירָה לְמָה נְהִיָּה מְפִלוּנִי וְלְכֹאזְרָה זֶהוּ דּוּמָה ג"כ לְהַנְּדוֹן דֵּמֵהֵרֵד"ך הַמוּבָא בְּב"י בְּעֵנְיָן מִמֶּשֶׁה סוֹסִי לֹא שְׁמַעְתָּ מִמֶּנּוּ כְּלוּם כּו' וְא"כ נְצַטְרָה לּוֹמֵר דְּמֵהֵרִיב"ל וְהֶרֶב"י פְּלִיגֵי בְּפִלוּגְתָא דֵּמֵהֵרֵד"ך וּמְהֵר"י טִיטְיִסְק אֶף כַּת"ר הִבִּיא רְאָיָה נְכוּנָה מִתְּשׁוּ' מֵהֵרִי"ט חֵאֵה"ע סִי ל"ב דִּס"ל דְּאֲנָמוּר מַה הָיָה לְאוֹתוֹ פְּלוּנִי הָיִי הַתְּחִלָּה כְּמוֹ אִי הִבֵּל אֲחִיָּה וְהַקְּשָׁה לְנַפְשִׁיהָ מִתְּשׁוּ' מְהֵרִיב"ל הַנְּ"ל (הַמוּבָא בְּק"ע סִי ע"א) וְתִירָץ לְחַלֵּק וְגַם גִּזְכָּר עוֹד חִילּוּק בְּתְשׁוּ' מְהֵרִיב"ל לְפִי שְׁדַבְּרִיו סוֹתְרִים זֶה אֵת זֶה שְׁהֵרִי בְּתְחִלָּה הָיָה שׁוֹאֵל מִמֶּנּוּ כְּפִרְאָה שְׁלֹא הָיָה יוֹדַע שְׁמַת אֶף מ"מ מִלְּשׁוֹן הִק"ע סִי ע"א נִרְאָה שְׁהִבִּין דְּבִרֵי מְהֵרִיב"ל כְּפִשׁוּטָן דְּמִסְתַּפֵּק שִׁי"ל דְּמַה נְהִיָּה מְפִלוּנִי אִינוּ הַתְּחִלָּה פְּלֵל וְכֵן מִשְׁמַע לְשׁוֹן מְהֵרִיב"ל וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וּבְנ"ד אִיכָּא לְאַסְתַּפוּקֵי אִי דְּמֵאֵי לְהֵיָּא דְּבַכְתָּה דְּאִיכָּא לְמִימֵר דְּהֵתָם שְׁאִנִּי דְּכִינֵן דְּהִנְיָחוּהוּ לְאוֹתוֹ הִיְהוּדִי חוּלָה בְּפִוּנְדִיק וְהִיא בְּכַתְהָ פְּשָׁרְתָהּ אוֹתָם הָיָה לִיָּה כְּאִילוֹ אֲמָרָה לְהֵם שְׁמַת וְלֹא כֵן נִדְּוֹן דִּידֵן שְׁהֵרִי לֹא אָמֵר אֶלָּא מָה, נְהִיָּה מִיּוֹסָף עַכ"ל וּמ"מ י"ל דְּמֵהֵרִיב"ל

לא יחלוק על דינו דהרב"י שבק"ע סי' קי"ג דשאני התם בנדון דהרב"י שגם אח"כ לא שאלו ממנו פנ"ל משא"כ בנדון דמהריב"ל אחר שאמר מה נהיה מיוסף כו' אז שאל היהודי ממנו אם הוא יודע ממנו דבר וכבר נתבאר שבנדון דידן ג"כ לא שאלו ממנו אחר פה: ב אף באמת נראה דנ"ד הוי התחלה ממש בכנייה דפונדקית שאפ"ל היו שואלים ממנו אח"כ לא נפיק מדין מל"ת.

דאפי' נימא כמ"ש מהריב"ל דהבכניה ה"ל פאילו אמרה שמת פיון דחזיתנהו בכתה הרי ה"נ מה שאמר וואש איז נישטא יוסף הוי הוראה על עצם העדות ממש ולא דמי פלל לקא דאנה הנחת חביריך כו' מה גם לפמ"ש בתשו' צ"צ סי' מ"ב ד"ה ואע"ג דבנ"ד דגם בכניית הפונדקית הנה אפשר לומר שעל צער אחר היתה בוכה כו' מ"מ פיון כו' ה"ה נמי גבי אנשיל אנשיל כו' ע"ש והובא בק"ע סי' ת"ו ונ"ד עדיף מאנשיל אנשיל דכתב בתשובה הנ"ל ד"ה וכי תימא מאן לימא לן שפוננתו הנה על מיתת אנשיל כו' אבל הקא מה שאמר וואש איז נישטא יוסף ודאי הנה מעין מיתת יוסף לכן פשאמר אח"כ בפה מלא מהריגתו אמרי' סופו מוכיח על תחלתו או תחלתו מוכיח על סופו ונחשיב מל"ת ועי' עוד בשו"ת מ"ב רס"י ק"ה הובא בב"ש סט"ו ס"ק מ"ב ובק"ע סעיף שצ"ו ועי' בשו"ת ש"ב יעקב חאה"ע סי' ט"ז ד"ה ומה שצייד להתיר משום שהנכרי הסיח לפ"ת כו' מה גם שנוסף ע"ז שבנד"ז לא הנה שאלה אח"כ מהאשה פלל כ"א תשובה לדבריו בלבד דלהרב"י ע"פ תשובת הריב"ש מהני כה"ג אפי' בענין במאי עסקיתו כמש"ש בהריב"ש אבל בכאן כו' שלא יהיה זה פשאלה למלח כו' וכיון שהמלח התחיל כו' ע"ש והקא דגם ההתחלה שלו יש ביה רמז וסיפור ממיתתו ממש כ"ע יודו דהוי מל"ת: ' אף תמוה לי דהנה בדברי כת"ר נזכר דרף אגב למעליותא דהרי פאן דיבר עם האשה וניכר שמדבר מבעלה עכ"ל ובאמת זהו מקלקל כל העדות שכיין שדיבר כ"ז לאשת הנאבד י"ל שאין לזה דין מסל"ת פלל אף אם הנה אומר כ"ז בלי שום שאלה פלל וכנרמז בקצרה בק"ע סעיף ס' ונ"ל ואם בא לבית ודבר אל האשה יש להחמיר פאילו אמר אמרו לאשת פלוני עכ"ל ופי' דבאומר אמרו לאשת פלוני אע"פ שאמר פן בלי שום שאלה דינו כמתפנין להתיר או להעיד והוא מתשו' מהריב"ל ח"ג סי' ק"י ומקור הדין באומר אמרו לאשת פלוני הוא מדברי הרשב"א והריטב"א והנ"י ספ"ב דיבמות אהא דאי' שם (דכ"ה ב') והתניא כו' מעשה בלסטים אהד כו' לכו אמרו לה לאשת שמעון בן פהן כו' דהקשה בחידושי הרשב"א לדברי הרי"ף דגזלן פשר במסל"ת וכמ"ש בש"ע ססע"י ג' א"כ מה קשה דילמא הלסטים הנ"ל מסל"ת הנה וי"ל דמדקאמר אמרו לה לאשתו מתפנין להעיד או להתיר אשתו הנה וכדאמרי' בשלהי מכילתין דבעובד פוכבים לכ"ע מל"ת עדותו עדות אבל מתפנין להתיר אי נמי להעיד אין עדותו ואפ"ל פלוני מת השיאו את אשתו זהו מתפנין להתיר בא לב"ד ואמר מת פ' זהו מתפנין להעיד עכ"ל הרשב"א ומדקאמר ואפי' משמע דהקא שאמר לכו אמרו לאשת שמעון כו' הוי כ"ש דהנהמתפנין להתיר וכ"כ הריטב"א שם דכיון דאמר אמרו לאשתו מתפנין להעיד ולהתיר הוא עכ"ל וכ"כ בני' שם והנה מהריב"ל בתשו' הנ"ל חקר דלסברת החולק על הרי"ף ו"ל וס"ל דישאל הפסול לעדות מן התורה פסול לעדות אשה אף במסל"ת י"ל דאומר אמרו לאשת פ' הנה מסל"ת אלא דלסטים ישראל לא מהני מה שהוא מסל"ת או דעכ"פ כל דאיכא שום צד למיחש דלאו מל"ת הוא בכל דהוא חיישינן ליה אבל בנכרי אפי' באומר

אמרו לאשת פלוני לא אמרינו דהוי מתפנין להעיד ואף בהנחה דגם בנכרי הדברים אמורים עדיין נסתפק אם פשנכנס לבית המת ולא דיבר פי אם עם אשתו אי דינינו לי כאומר אמרו והעלה להחמיר וכהובא בק"ע סעיף ס' פנזפר לעיל ובתשובה שפסוף ספר סדר אליה רבא סי' א' הביא ד' מוהריב"ל הג"ל והקשה על סברת חילוקו הג"ל מהירושלמי דר' יוחנן שם ס"ל פל שמזכירין לו אשה פי' שהזכירו לפני הנכרי שם האשה של האיש שאומר עליו הנכרי שמת אע"ג דלא שאלו כלל לא חשיב מל"ת הביאו המרדכי פ"ק בתרא דיבמות סי' פ"ז) וכהובא ג"כ בב"ש סט"ו ס"ק מ"ג).

ונראה דכ"ש הוא פשהנכרי בעצמו מזכיר שם האשה אח"כ הביא תשו' מהרח"ש סי' מ"ד שהעלה שהירוש' פליג אגמרא דידן דלא אמרו בגמ' דקרי מתפנין להחמיר אלא באומר פלוני מת השיאו את אשתו.

ולא אשפחן בשום א' מהפוסקים שהזכירו דין הנפרת האשה לחוד אלא הנמוק"י באומר אמרו לאשת פ' כו' ומ"מ למעשה לא הקיל מהרח"ש בזה וגם בנדון דמהריב"ל הג"ל כ"א בדקיל מיניה והסדר אליה השיג עליו דמהמרדכי נראה דהירושל' הלכתא היא גם באמת אישתימיט לכולהו דדברי הנ"י הן דברי הרשב"א והריטב"א ומדברי הרשב"א נראה בהדיא דגם בנכרי דינא הכי ועי' עוד מהריב"ל ח"ב סט"ו ח"ג סי' ב' ובשו"ת מהר"ם אלשיך סי' ק"ה התיר ג"כ בדין שאמר הנכרי עדיין לא שמעה אשת יצחק דנא איך מת יצחק בעלה וחילק בין זה לנדון דהנ"י וזהו ממש פנדון דמהרח"ש סי' מ"ד שהביא התשו' סדר אליה רבא ואפשר שהוא אותו הנדון ממש והסד"א החמיר בזה ובתשו' מהר"ם אלשיך סי' כ"ו הביא תשובת הרמב"ם שהנדון שם בנכרי שאמר מי יודע לאשת פלוני שהוא טבע בים כו' והשיב עלה כפר הותרה אשה זו במסל"ת כו' פנראה דלא ס"ל הסברא שהוכיחו הרשב"א והריטב"א והנ"י מהסוגיא דיבמות (דכ"ה) ועי' מזה במרה"צ סט"ו עי' בתשובת פני משה ח"ב סי' נ"ב אמנם הרואה בגוף תשובת מהר"ם אלשיך נראה דהתם סיפר הנכרי במל"ת תחלה עוד דברים אחרים מעניני טביעת הספינה ומי מהאנשים שנפקדו מהם ובתוף זה אמר מי יודיע לאשת כו' והיוצא מזה שהנדון שלנו שהוא ממש שאילת מהריב"ל ח"ג סי' ק"י אם שיש להחמיר בו הוא נדון כספק מסל"ת ספק מתפנין להחמיר ומ"ש כת"ר לצדד ע"פ תשו' מהר"ם לופלין סי' ק"י וסי' ק"ל שאפ"ל לא היה רק קצת מסל"ת ולא מסל"ת גמור מהני אם יש צירוף אומדנות והוכחות לענ"ד לא דמי כלל דהתם האומדנות והוכחות הם על שנה הנכרי אומר אמת.

כמש"ש סי' ק"י שמצאו ביד הנכרי סחורתו וסוסו ועגלתו ויתר הדברים כו'. ועי' בתשו' מ"ב סי' ס"ח שהוא הנדון דמהרמ"ל סי' ק"י ועי' בק"ע סי' שצ"ד ודו"ק ע"כ חזי לאצטרופי לקצת מסל"ת לא כן בנד"ז האומדנות הם רק שנהרג בעלה אבל אין שום אומדנא והוכחה על שדברי הנכרי הם אמת דיוכל להיות שהוא משקר לגמרי שהרי איחר מלספר המעשה זה זמן רב כמה שנים אלא שנתן אמתלא שעד עתה לא גילה פן עלילו עליו עכ"פ אין שום הוכחה שדבריו אמת ע"כ י"ל דלא חזי לאצטרופי כלל.

משא"כ התם בנדון דמהרמ"ל ובנדון דהפונדקית מה שהוציאה להם מקלו ותרמילו כו' זהו הוכחה שהיא ממש אומרת אמת ד אף מפני תקנת עגונות נראה לצדד ע"פ סברת

פסקי מהרא"י סי' קל"ט הובא בש"ע ססע"י ט"ו דאם יש אומדנות והוכחות שמת וגם נכרי העיד פן ע"י שאלה דומה למשאל"ס דאם נשאת לא תצא וכדפי' דבריו בשו"ת מ"ב סי' מ"ו דנדקא ע"י צירוף פל הנ"ל עם קלא דלא פסיק הוא שכ' מהרא"י שאם נשאת לא תצא ודלא כהחמ"ח ס"ק ל"ג והב"ש ס"ק נ' ובנד"ז דהוי ספק מסל"ת ספק מתפנין להתיר אפשר דלא גרע מע"י שאלה הגם דנכרי ע"י שאלה ודאי אינו מתפנין להתיר אבל עכ"פ אין לו דין מסל"ת וא"כ ספק מתפנין להתיר ספק מסל"ת י"ל דלא גרע מנדאי ע"י שאלה כו'.

וא"כ לדבריו י"ל דמצטרף לאומדנות והוכחות דנדון דידן שנמצא החלל וטביעת עין במלבושיו ושנשתקע שמו ואבד זכרו זה שלש שנים וה"ל פדין משאל"ס. אף הרדב"ז בתשו' חלק על פסקי מהרא"י ובאמת לכאורה דברי מהרא"י צ"ע דאומדנא לא דמי למשאל"ס דהוי רובא מעליא דאפי' בד"נ סמכינן עליה כמ"ש במרדכי דיבמות סי' קכ"ח משא"כ אומדנא לא מהני אפי' בדיני ממונות פדאי' בגמרא בסנהדרין (דל"ז) אף בנד"ז אם נמצא החלל בדרך שהלה של זו וגם לא נשמע בסביבות שנפקד שום אחר זולתי בעלה של זו (אף איני יודע אם פן הוא).

אמנם אם פן הוא הרי יש סברת המבי"ט בק"ע סי' רכ"א אם נאבד יהודי בדרך כו' ע"ש: ועי' בתשובת שב יעקב סס"י י"א ועם היות שבספר מרה"צ ססע"י י"ז ס"ק ס"ו השיג עליו טובא אבל עכ"ז בהצטרף זה לטב"ע דכליו ולאומדנא דמהרא"י עם הספק גמל"ת אפשר דדומה לדין משאל"ס כפסק מהרא"י ואפי' הרדב"ז אפשר לומר שיוזנה בזה ואם היינו מחליטין פן ודאי י"ל שיש לסמוך בכה"ג ע"ד מהרי"ט וסיעתו דלשאלת פל מלבושיו לא חיישי' דבדרבנן נראה לסמוך ע"ז אף לענ"ד אין להחליט פן (פי לבי נוקפי אם דומה צירוף הגדת הנכרי שבנד"ז לנדון דמהרא"י פי מהרא"י שם צירף משום דר' אחא בירושל' לא קפיד אשאלוהו כו' אבל הכא הספק דמתפנין להתיר שהוא עצום מאד וגם שלא הגיד פן רק אחר זמן רב מה שראה בתחלה כו') ואף על פי כן י"ל שאין לחוש לשאלת פל בגדיו לפ"ד מרה"צ סס"ק פ"ח שפכת שבמקום עיגון יש לסמוך כו' מיהו עכ"ז לבי נוקפי כו' והפל לפי ראות כו' וא"כ בענין כנד"ז נ' לסמוך ע"ז אף מפני שנוסף ע"ז עוד ריעותא שנמצאו הבגדים רק מונחים סמוך לו ולא עליו ממש שהחמיר בזה הב"ש ס"ק ס"ט אף שיש מקילים (היינו משמעות הצ"צ סי' ק"ו ועי' קצה"ח סי' רס"ב ונתי"מ שם ותשו' בית אפרים סס"י מ"ם ובמרה"צ ס"ק צ"ב שהאריכו בזה ויש שם פמה סברות) אין רצוני לומר בו לא איסור ולא היתר אף אם קצת בגדים נמצא מלובש בהן רק קצת היו סמוכים לו ובין הפל הם פל מלבושיו יש לצדד להקל ומיהו פל זה פתבתי רק להלכה ולא למעשה אם מצד שהגב"ע הראשון נאבד מפני ואיני יודע פלל תוכן המעשה אם מצד שאין רצוני לתקוע א"ע לדבר הלכה למרחקים רק פתבתי מ"ש למלאות רצון כבודו: סימן עג איש אחד מפה ק' נארולייע הלה בהו"ר העבר אחר תפלת שחרית ואחר שאכל בעצמו עם מלבושים היינו קאפטין וסיראק וחקר עצמו בתגורה של ריפס גם שארי בגדים קטנים והליכתו הנה אצל אדון אחד מעבר הנהר נהר פריפעט לקבל מאתו סוס שלו שלקחו אותו מעבר הנהר מאגם על לא דבר ובערך ארבע שעות אחר הליכתו מפה או יותר מעט בא יהודי אחד מפקר הסמוך לנהר הנ"ל רכב על סוס של איש הנ"ל לקהלתנו הנ"ל בכדי שיפירו את הסוס של מי הוא ואמר שבעה"ב מזה

הסוס נטבע בנהר פריפעט הסמוך לכפר שלקהם והפירו אנשי העיר את הסוס של זה האיש שהלה והודיעו לאחיו ותיכף הלכו לשם, לשפת הנהר ושם עמד יהודי אחד מעיר אחרת עם בידאק מחמת יבונשת המים וסיפר להם כל המעשה מהטביעה איה שבא רוכב על סוס זה לעבור הנהרואחריו רדפו שני ערלים של אדון הנ"ל מחמת שחטף מאתם הסוס מאגם וצעק היהודי שינתן לו מעבירת שקורין (פארעם) ולא הספיקו ליתן לו ובתוך כך קפץ הסוס עמו מהפריפראמק לנהר הנ"ל ונטבעו ונסעתי עם ספינה למקום הטביעה ולא מצאתי רק הכובע ויארמילקע שצפו על פני המים והראה להם והפירו שזה מאחיהם שנטבע וחפשו אותו ולא נמצא ולא נשמע בעירנו ולא בעיירות ומקומות הסמוכים לפה שנטבע איש אחר מיום הנ"ל עד יום דלמטה ובחדש כסלו בחורף העבר באתה האלמנה אשת הנ"ל לפנינו ב"ד ח"מ ואמרה סימנים מובהקים על כל בגדי בעלה באולי ימצא בעלה להפיר אותו ע"י סימנים שאמרה וביום ועש"ק פ' אחרי וקדושים העבר נסעו ערלים מפה עם באיידק ומצאו את האיש הנטבע הנ"ל מונח במים בפערעוואל אצל נהר פריפעט הנ"ל בערך חמשה וויארסט ממקום הטביעה והודיעו לאחיו של הנטבע ונסעו תיכף לשם ושבתו בשם והפירו האנפלאות עם סימן מובהק שאמרה אשתו ופרצוף פנים לא היה לו וגם הגוף לא הי' בשלמות ועלה בזכרוןם שהי' לו רישם מחתוף באצבע אגודל מיד שמאל מאמצע האצבע לצד הזרוע על צד הפנימי והלכו וראו הסימן מחתוף הנ"ל וגם אחיהם הגדול שהי' פה אמר ג"כ זה הסימן כנ"ל ולא שמע כלל מפייהם שראו זה בעת מציאתם אותו והביאו אותו ביום א' פ' אמר ושלחנו את הח"ק להפיר אותו ובאו ואמרו בפנינו ב"ד ח"מ שפ"פ אין לו כנ"ל זולת הרגלים הפירו שהיו עקומות קצת כמו בחיים חיותו וא' אמר שהפיר את הלב שלו שהי' בולט מעט קצת לצד חוץ כמו שינדע בו בחיים חיותו וגם הביאו לפנינו ב"ד ח"מ הסי"מ מפתונת שלו כמו שאמרה אשתו בחורף העבר כנ"ל וגם על הארבע פנפות ראו הסימן מובהק כמו שאמרה היינו שהקאלנער תפרה ממין אחר ונשאר תחת ידה ממין זה ולקחו ודימו את הנשאר להקאלנער והי' מכונן והקאפטען נתבלה לחתיכות והתגורה של ריפס הי' חגור עליו בשלמות ושאר בגדים נתבלו ולא נמצאו עליו כלל: הנה בקונטרס עיגונא שבסוף ספר מכתב מאל"י סי' ו' אות כ"ב כ' וז"ל מי שהיה באצבע הגודל שלו עמוק ממין גומא מחמת שפעם אחת הי' לו מכה באצבע האגודל עד שהרופא נטל עצם קטן מאצבע הגודל ונשאר הגומא במקום העצם הניטל הוי סימן מובהק מ"ב סי' ס"ה הרא"ם סי' ל"ו ול"ז ול"ח עכ"ל וכעין זה כ' הב"י בשם הרד"ך מי שנטבע במים ואחר ימים הביאו פס יד והי' לו אצבע עקום ורושם עליו אשתו מותרת עי' הרד"ך בית י"ו ועפ"ז י"ל דהרנשם שהי' לו מהחתוף מאצבע הגודל מיד שמאל מאמצע האצבע לצד הזרוע על צד הפנימי הוי סימן מובהק דמאי שנא מגומא הנ"ל וכינן שהפירו בו הסימן מחתוף הנ"ל ה"ז סי"מ ואף את"ל דסי' דגומא עדיף כי הגומא מצד עצמה הנה סימן חשוב יותר ויותר מהרושם מחתוף ומש"ה בצירוף צמצום המקום אין לה סימן מובהק מזה מ"מ הא מבואר בב"ש ס"ק ע"ד דרושם בצמצום המקום ה"ל סי"מ ואין לה צמצום מקום גדול מזה והנה הט"ז כ' דרושם אינו סימן העשוי להשתנות לאח"מ אף דלכאורה צ"ע ממ"ש הראב"ד הובא בשט"מ פ' אלו מציאות וז"ל וכן בסימנים העשויים להשתנות לאחר מיתה דוקא שומא שאינה אלא שינוי בעור האדם אבל שאר חידושין שהן מן

העצמות וענבי הבשר כגון בעל חטוטרות וראשו שקוע ושקנפס וכיוצא בהם ודאי אינם עשויים להשתנות עכ"ל משמע דס"ל דדוקא כשהשינוי הוא מן ענבי הבשר דהיינו כמו בעל חטוטרות דאף ל"מ"ד בבכורות דאע"פ שאין בו עצם מ"מ הרי הוא שינוי גדול שחתיכה של בשר בולט וה"ה בשקיעה כה"ג פשהוא בענבי הבשר זה אינו עשוי להשתנות לא"מ אבל ברושם פניו דאין השקיעה נכנסת כ"כ בתוך ענבי הבשר רק מעט מלמעלה אפ"ש הוא מפלל סימנים עשויים להשתנות לאח"מ וגם התוס' פ"ט דב"ב (דקנ"ד ע"א) כ' דגומות יוכלו להתהוות אח"מ ובירושלמי פב"ת דיבמות אהא דתנו אע"פ שיש סימנים בגופו פ"א בגמ' שם הטעם שהסימנים דרפן להשתנות מזה מבואר שיש הרבה סימנים שדרך להשתנות וזה פדעת הראב"ד אגמ"ר ש"י פ"א גבי שומא עשוי להשתנות דהיינו המראה משמע דס"ל שהשומא עצמה אינה עשוי להשתנות וזה לכאורה לא כהראב"ד דכ' דוקא שומא שאינה אלא שינוי בעור האדם אשר מזה משמע דס"ל שהשומא עצמה עשויה להשתנות לאח"מ ועיין בתשו' ב"ח הקדשות סי' ס"ה בתשובת הגאון מ' אברהם בנו של המ"ב מש"ש בענין שומא עשוי להשתנות וצ"ע ולפ"ז א"ש שזהו הטעם של הספמת האחרונים דרושם אין עשוי להשתנות לאח"מ כדמשמע מדברי תשו' מהרמ"פ סי' ל"ו וכ"מ קצת מתשו' הרד"ך שבב"י גבי עקמומית אצבע ורושם בצידו וכ"ד הט"ז והב"ש י"ל משם דסמכו על פרש"י דדוקא המראה היא עשוי להשתנות משא"כ הרושם שהרושם אינו בעור לבד שהרי נכנס עכ"פ מעט בענבי הבשר ואאזמו"ר הגאון נ"ע בתשו' א' כ' ונ"ל דבנדאי איכא סימנים טובא העשויים להשתנות לאח"מ כדאר"ע בברייתא פ"ט דב"ב (דקנ"ד ע"א) וכמ"ש התוס' שם דאפ"ש שנעשו גומות בבשרו לאח"מ והיינו גומות קטנות הנעשות ממילא שלא ע"י מכה משא"כ רושם צלקת שע"י מכה ניכר נדאי שהוא מחיים ולא לאח"מ עכ"ל לפ"ז ג"כ נד"ז שהרושם בא מחמת חתך ניכר נדאי שהוא מחיים ולא לאח"מ ועי' בק"ע סעי' רי"א משמע דגומות בפניו אינו מסי' העשויות להשתנות לאח"מ וע"כ צריך לחלק בין גומות אלו לגומות שבתוס' דב"ב (דקנ"ד) כמו שהילק אאזמו"ר הגאון או דשאני גומות שפפניו דר"ל רושם שנשאר מהפאקן שהם גומות גדולות משא"כ גומות שבתוס' שם הם קטנות מאד עיין בתוי"ט פ"ב דפ"ה משנה ה'.

וגם בתשו' בסוף ספר תורת יקותיאל סי' ב' התיר ע"י סימן רושם שהי' לו ברגל ימין וברגל שמאל ע"י קרדום ע"ש והוא ממש דוגמת הרושם שבנדון זה ועוד שהרי יש צירוף לזה עוד סימנים היינו הסימנים בגופו מעקמומית הרגלים קצת ומבליטת הלב קצת לצד חוץ כפי שידוע שהיה בבעל אשה זו והסימנים בכל הבגדים שנמצאו על הנטבע וגם הטב"ע שהעידו אחיו שהם מפירים בגדיו בטב"ע מפללן ארבע פנפות וכתונת ורחוק פאן חששא דשאלה פניו שנשמה רק ארבע שעות מעת הליכתו מביתו עד שננטבע האיש ויש רגלים לדבר שבעל אשה זו הוא הנטבע שראה היהודי שננטבע מחמת הסוס והכובע והייארמילקע ואע"פ שאין זה נחשב עדות ממש שהוא הנטבע מ"מ רגלים לדבר הוא ומה שיש לחוש שהפ"ה הרושם מהח"ה הי' ע"י אחי הנטבע והח"ה ססק"י כ' שהוא מיראי הוראה בזה אפילו יש לה בנים להתירה ע"פ עדות אחי בעלה כפר הסכמו פל הבאים אחריו שפשיש לה בנים נאמנים היבמים להעיד פניו דאינה זקוקה להם כמבואר בב"ש ססקי"ד וכ"כ הבית מאיר שם וכ"כ בספר מראות הצובאות.

ומכל הלין טעמי נלע"ד להתירה לשוק סימן ער ע"ד העגונה זה י"א שנים שבעלה נטבע בנהר דונינא: בתחלת טביעתו נחבט בכח בדרך עב אַחד ור"ל מעל' דהוי טריפה פדין ריצצתו הפותל ואע"פ שעמד אח"כ על האבן אין זו עמידה טובה הנה להתיר בספק טריפה במשאל"ס אנ"ל מהגמרא (דק"כ ע"ב) ומי מצית לאוקמי כר' שמעון בן אלעזר כו' ומאי קושיא הלא פיון שנתתה מן הארפובה ולמעלה הרי אינו יכול לחיות כ"א ע"י שיפנה אח"כ ונהי דלעגנו טריפה אינו טריפה מה"ט משום דכל שאפשר לחיות ע"י רפואה אינו טריפה אף שהוא אפשרי רחוק דטרפה האמורה בתורה הוא שא"א לה לחיות כלל כדמשמע בפירק השוחט (דל"ז ע"א) דהוא ק"ו ממסונפנת רק לדעת היש"ש לבד יש מיעוטא דמיעוטא דטרפה חיה וכיון דגם לר' שמעון בן אלעזר פשנתתה רגלו מן הארפובה ולמעלה רחוק שיחיה פי זה שיזדמן לו שיפנה רחוק הוא ובפרט פשנטבע במשאל"ס.

וא"כ מאי מקשה הש"ס בפשיטות שא"א להעמיד המשנה מן הארפובה ולמעלה תנשא כר' שמעון בן אלעזר משום שיכול לכוות ולחיות הא. פיון דספק הוא עכ"פ אם יפנה לכן במשאל"ס תנשא דהא ה"ל ספק באיסור משאל"ס אע"כ דפשיטא להש"ס דאף במשאל"ס דרבנן אין להתיר פשיש ספק שמא יפנה וכן הוכיח בתשו' הריב"ש סי' שע"ט כה"ג מקושיא זו דאין מעידין על המגוייד הוא מדאורייתא כו' ומאחר שמוכרח מהגמרא דכל שישי ספק שמא יפנה ויחיל' אין מעידין עליו אף במשאל"ס דרבנן א"כ בנד"ז אף אם נדמיה לנפולה ה"ל ספק טריפות כדפרש"י בזבחים פירק התערובות (דע"ז ע"ב) דנפולה נק' ספק טריפה דאתחזק בה ספק טריפות ולשון דאתחזק בה ר"ל דאם היא רק ספק טריפה א"כ נימא שיעמידוהו על חזקתו חזקת פשרות לפ"ד הפוסקים דס"ל דמוקמינן אחזקה מדאורייתא ע"ז אמר רש"י דאתחזק בה ספק טריפות היינו דע"י שנעשה בה מעשה הנפילה אתי מעשה זו ומוציאה מידי חזקת בריאות וכשרות ועכ"ז נשאר הדבר בספק ונק' ספק גמור מן התורה.

וכיון שהוא רק ספק לא עדיף מן הספק ד יכול לכוות דאע"פ ששם מהני הספק לרשב"א להכשיר לגמרי זהו משום דכל שאפשר שתתברא אינו טריפה האמורה בתורה והכא גבי נפולה הספק שאם נתרסקו אבריה אין לה שום רפואה ולכן ה"ל טריפה מספק פיון שישי ספק שמא אין לה שום רפואה ה"ל ספק טריפה.

משא"כ גבי טריפות דנחתכו רגליה מן הארפובה ס"ל לר' שמעון ב"א דאם תפנה ודאי תחיה אף שהוא ספק אם תפנה זהו אינו פוסל אכל לדין לעגנו ספק הנה בספק טריפה דנפולה הוי ספק שמא יחיה מצד זה כמו בהספק דשמא יפנה ושקולים הספיקות א"כ כמו גבי ספק שמא יפנה אין מתירין אף במשאל"ס כמו כן בספק טריפות דנפולה אין מתירין אפילו במשאל"ס (ע' במפתח).

ועוד י"ל ראיה מן המשנה מן הארפובה ולמעלה תנשא מן הארפובה ולמטה לא תנשא וארכובה זו הוא לכ"ע הארפובה העליונה מקום חיבור הקולית והשוק דהיינו המקום הנקרא קניא ובש"ע סעיף ל"ב שמשאיין את אשתו לאחר י"ב חדש שטרפה אינה חיה י"ב חדש וכ"כ בהריא"ז בש"ג שפן מבואר בתלמוד רישלמי וא"כ יש להקשות איך

אומר המשנה מן הארפונה ולמטה לא תנשא הא שם בארפונה השנייה ובתחתיתה סמוך לקרסול הוא צומת הגידים דכן הוא בבהמה.

וגם באדם כן הוא כמ"ש בספר המכריע ס"ח וז"ל והא מעשים בכל יום פשוותכים רגלי הגנבים (מסתמא פן הנה בזמנו שהיה תחלת אלף הששי כמדומה שהיה בצרפת או במדינות אחרות הסמוכים לשם) מודדין למעלה מן הקרסול ארבעה טפחים כדי שיתרחקו ולא יחטכו במקום צומת הגידין וחוטכין שם והוא חי עכ"ל ונהבית מאיר סי' י"ז סע"י ל"ב ואני בענייני איני יודע אם באדם הצומת הגידים הם באותו מקום הארפונה כו' ע"ש שנסתפק שמה באדם צומת הגידין הם בארפונה העליונה הנקרא קניא וגרם לו שלא ראה את ספר המכריע הז"ל דביאר בהדיא שהם באדם ג"כ בסוף עצם השוק כמו בבהמה גם מן הארפונה ולמעלה דגבי בהמה בפרק בהמה המקשה הרי ס"ל להרי"ף וסיעתו כמ"ד בגמרא דהיינו ארפונה העליונה ומ"מ צומה"ג הם בארפונה התחתונה וכן הוא באדם ג"כ והיינו דצומה"ג הם בתחלת הרגל וכיון שכן גם באדם אם נחתך מן הארפונה ולמטה במקום צומה"ג שהוא טריפה ראוי דתנשא לאחר י"ב חדש כמו במן הארפונה ולמעלה וביותר יקשה זה.

על מתניתן דמייירי במשאל"ס דהוי איסורא דלכתחלה א"כ עלה בינדם רגלו למטה מהארפונה אם הוא במקום צומת הגידין שא"כ נחתכו צומת הגידין אמאי לא תנשא: והנה רש"י ספ"ק דמכות (דף ז' ע"א) אמתינתן ר"ט ורע"ק אומרים אלו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם כו' ובגמ' שם ראייתם טרפה הרג או שלם הרג כו' את"ל שלם הרג פרש"י שייאמרו בדקנוהו לאחר מיתתו מפל שמונה עשר טריפות עכ"ל הרי ס"ל בפשיטות דכל שמונה עשרה טריפות המבוארים במשנה וגמרא ר"פ א"ט הם כמו כן באדם וא"כ גם בסג"ר הוא בכלל שמונה עשר טריפות כמ"ש בגמרא ר"פ אלו טריפות והיינו בהמה שנחתכו רגליה מן הארפונה ולמעלה ומבואר בתוס' שם (דמ"ב ע"ב) דענין וכן שניטלו צומת הגידין הוא בכלל בהמה שנחתכו רגליה ודבריהם מוכרחים בגמרא שם וע"ש במהרש"א ואע"ג דטריפות נחתכו רגליה מן הארפונה ולמעלה לפ"ד עולא א"ר אושעיא הוא בעצם הקולית וכ"ד רב פפא אף לרב בשם רבי חייא פרק בהמה המקשה (דע"ו ע"א).

וטריפות צומת הגידין הוא בתחתית עצם השוק מ"מ הפל נק' טריפות דרגליה וכדברי רש"י מבואר בהריטב"א שם פ"ק דמכות וא"כ יקשה אמאי מן הארפונה ולמטה לא תנשא דמשמע גם אם הוא במקום צומת הגידין וצ"ל משום דאף שעלה בינדם הרגל במקום צומה"ג חיישינן שמה נתלש רגלו ממנו בעצם השוק למעלה במקום צומת הגידין ועי"ז אינו טרפה כמבואר בגמ' חולין (דע"ו) דחוטכה מכאן וסיה ומה שעלה הרגל במקום צומה"ג חיישינן דהיינו שאחר כך נתלש חלק זה מהרגל שנתלש ממנו ונשאר המקום שלמעלה מצומת הגידין ביים וזה הנתלש מהחלק הוא במקום צומת הגידין וכ"ש להרמב"ן שבהרא"ש פרק בהמה המקשה סי' ז' י"ל דחיישינן שאף שנתלש ממנו הרגל במקום צומת הגידין כמו שעלה הרגל לפנינו חיישינן שמה אח"כ נתלש ממנו עוד מהרגל עד למעלה מקום צומת הגידין וחזר להיות כשאר חסי הרי אף במשאל"ס דרבנן חיישינן לחששות ספקות כאלה שלא להתיר את אשתו ולא תנשא אא"כ מהארפונה ולמעלה

דאז אין שום ספק שהיא טרפה וכיון דנתבאר דחוששין אף לספיקות פאלו שהם ספיקות רחוקים מכ"ש וק"ו בדין טריפות דנפולה במשאל"ס דאף אם נאמר שהספק טריפות זה הוא ספק שקול אין שום היתר פלל והרמב"ן ס"ל דלא פל הטריפות שבבבחה הן באדם רק יש מהן ועי' מזה במרה"צ ס"ק קכ"ה לכאורה י"ל לדבריו הטעם דמן הארפובה ולמטה תנשא משום דצומת הגידין אינו טריפה באדם.

אף זה דוחק דהא טריפות דנחתכו רגליה מבואר בהדיא במשנה פב"ת דיבמות דטריפה באדם כמו בבבחה. והרי התוספות ר"פ אלו טריפות ס"ל דטריפות צומות הגידין הוא בכלל נחתכו רגליה א"כ גם צומה"ג טריפה באדם וכ"מ ממ"ש הטור סי' י"ז בשם הרמ"ה או שנתחתכו גידי שוקיו וא"כ להרמב"ן צ"ל ג"כ התירוץ פנ"ל לפרש"י ועוד דאם להרמב"ן לא פל הטריפות שבאדם הן בבבחה א"כ גם בנפולה י"ל דאינה טריפה באדם מה גם שיש טעם לזה דאדם שיש לו דעת מפין ומצמצם עצמו שלא תדחקנו הקורה כ"כ שהרי גבי בבחה ג"כ אם ידעה תחלה שרוצים להפילה אין בה חשש נפולה מפני שמתחזקת א"ע כמ"ש בגמ' ובטור סי' נ"ח ואם ידעה תחלה מיהו י"ל טריפות נפולה נזכר פמה, פעמים בגמרא נפל מן הגג ומת כמו בגיטין פמש"א במשנה אמר כתבו גט לאשתו ועלה לראש הגג ונפל ומת כו' וביותר מבואר פן בסנהדרין פרק נגמר הדין (דמ"ה ע"א) משמע בנפילה מגובה עשרה טפחים יש נדאי שיעור טריפות.

סימן עה במה ששינינו פב"ת דיבמות מן הארפובה ולמטה לא תנשא הלא שם יש צומת הגידין ושאלה למעשה ויובן מהתשובה: הנה פ"ק דחולין (דף י"א ע"ב) משמע דאדם נעשה טרפה ע"י טרפות שהבבחה מותרת בהן פגון בנקובת הנשט כמ"ש ונחוש שמה במקום סיף נקב הנה.

דהיינו ע"כ בנשט או בדיקין וכה"ג ובתוספות שם ד"ה ודילמא מבואר דלמ"ד טריפה אינו חיה גם באדם אינו חי יותר מיב"ח והא דאיתא בנדה (דף כ"ג ב') ונשטו נקוב אמו טמאה לידה הא פרש"י שם דרבא ס"ל טרפה חיה והרמב"ן תירץ דטומאת לידה אין תלוי בטרפה דולד טריפה אמו טמאה לידה.

גם בתוספת רפא"ט (דף מ"ב ע"ב) הוכיחו מכמה מקומות דאין בבבחה מטרפה בדבר שאין אדם נעשה טרפה ומאי דחיי באדם חיי נמי בבבחה. רק אח"כ כ' שיש לחלק בין אדם לבבחה למ"ד בבבחה קרמא עילאה אע"ג דלא אינקיב תתאה דבאדם שקרום התחתון חזק יותר מבבבחה בעי חסרון עצם עם נקיבת קרום העליון וחילוק זה חילקו פדי לומר דהא דאמר רב יהודה וכן לטרפה לא קאי אגולגולת וגם משום שהרי יש בנ"א כו' ואנו לא קיי"ל פן אלא דחסרון הגולגולת לבדה בלי שום קרום הוי נמי טרפה בין באדם בין בבבחה כמו שהוכיחו הרשב"א מהש"ס פא"ט (דף נ"ז ע"ב) מעשה בענבול כו' וכ"פ רש"י והרמב"ן והר"ן כמ"ש בב"י סי' ל' ועיין בכנה"ג בהגהת הטור ס"ל אות ו' שהאריך בזה והביא מ"ש הרשב"א בתה"א דמ"ז ע"ד וז"ל ואע"ג דחזינן בני אדם דאפילו נפחתה בטפח חיים אין לה אלא מה ששמנו חכמים בכשירות ובטרפות דאי לא אף אנו נתיר ניקב קרום של מוח וניקבו הדקים לפי שישאלו לרופאים ואמרו שניסו וחי עכ"ל ובגמרא ספ"ק דמכות (דף ז' ע"א) מבואר בפרש"י דכל שמונה עשר טריפות שבבבחה הן טריפות ג"כ באדם וכ"ה הלשון בחידושי הרשב"א שם אמנם

בחינוכי הרמב"ן פ"ה דגיטין כ' ו"ל ה' דאמרין באגדה וניקרא במוחו ז' שנים מעשה נסים נעשו בו לרעה שהרי ניקב קרום של מוח טריפה וטריפה אינה חיה ויש מי שכתב דהוא בדוק אצלו דניקב קרום של מוח באדם אינו טריפה ומוליד ומשביח ואין כל י"ח טריפות שבבהמה באדם אלא יש מהן עכ"ל.

ונה נגד פרש"י דמכות ה"ל גם התוס' במכות שם ובחולין (י"א) משמע ס"ל ע"י ניקב הקרום נעשה האדם טריפה ועי' בתוס' דגיטין (דף נ"ו ע"ב). ועי' במרדכי רפא"ט פי' ר"ח אם נמצאו תולעים במוח ולא חזינו לא קורט דם ולא רונשם פשרה פדאמרין בהניזקין גבי טיטוס הרשע דנכנס יתוש בחוטמו ואעפ"כ חי ו' שנים עכ"ל ועי' בהג"א שם וברוקח וראב"ן ואע"פ שדברייהם צריכים ביאור מ"מ נשמע ממנו לנד"ז דס"ל דמאי דהוא טריפה בבהמה הוא ג"כ טריפה באדם מדמייתי ראי' להכשיר בבהמה מעובדא דטיטוס ועפ"ז צ"ל ה' דתנן סוף יבמות מן הארפובה ולמטה לא תנשא אם הוא בדוקא דהא טריפות דנחתה במקום צומת הגידין הוא למטה מהארפובה דבהמה הוא סמוך לארפובה התחתונה, א"כ י"ל כמ"כ באדם הוא סמוך לקרסול ובבית מאיר סל"ב כ' אינו יודע היכן הם הצוה"ג באדם.

ומ"מ משמע מדבריו דע"י פסיקת צוה"ג מיטרפא באדם וכ"כ במרה"צ ס"ק קכ"ג (ד"ה אשר על פן) או שנתתכו צומת הגידין ומדייק לה בלשון הטור בשם הרמ"ה שכ' או שנתתכו גידי שוקיו כו' ושוב מצאתי בספר המכריע סי' י"ח משמע דצוה"ג באדם הם סמוך לקרסול כו' ע"ש אלא ק' אמתני' דבעי מארפובה ולמעלה דוקא וצ"ל משום מארפובה ולמטה יש ספק שפא נתלש למעלה מצוה"ג והא דבגדה (כ"ד) אמרין עד הארפובה ולא סגי עד צוה"ג י"ל דכינון דהתם היינו בשנולד פן מתולדתו א"כ אם נחסר רק עד צוה"ג אפשר אינו טריפה דהא בנחתה למעלה מצוה"ג פשרה אף שעכ"פ חסרו צוה"ג אלמא אין חסרון פוסל בהם רק נחתכו צוה"ג הוי טריפה.

וגבי טחול בנקב מתולדתו כ' פינן ניטל אינו פסול רק ניקב דכאיב טפי לכן בנקב מתולדה י"ל דלא כאיב וא"כ כמ"כ בחסרו צוה"ג מתולדתו י"ל אינו פוסל כמו נפקו משא"כ בשנולד פן לא דמי כלל לנחתה ועי' ריא"ז בש"ג פב"ת דיבמות ונ"ל ואם ראוהו שנעשה טריפה מעידין עליו להשיא את אשתו לאחר יב"ח שאין הטריפה חיה יב"ח עכ"ל הרי לא חילק כלל באיזה טריפות לכן אע"פ שהרמב"ן ורשב"א כ' דדוקא בטריפות דארפובה מ"מ במשאל"ס דרבנן יש לצדד להקל בטריפות דצוה"ג ועוד דמאי מרזו מפה: והנה אחר הצעה זו נבואה לנד"ז דהעיר עמיתי הר"נ נ"י להתיר משום שי"ל פינן דמספקין אימתי נתלש הרגל מגוף הנטבע אם תומ"י פשנטבע ואז י"ל שפעלה חי או אח"כ וא"כ נדאי מת וע"ז יש לומר פינן דהגוף נטבע שלם העמידו על חזקתו ועכשיו נתלש ול"ד לדיו המשנה דמארפובה ולמטה לא תנשא דהתם שישלשלוהו ברגלו ובריי"ו נכ"ג ח"ג כ' ונ"ל והעומדים שם החזיקו ברגלו עכ"ל וא"כ מיד נתלש וליכא חזקה זו.

וברק הספק אם חי או מת (ועי' בקה"ע בירושלמי שפעלה ושולחני בעכו י"ל לא נתלש הרגל כלל ועכצ"ל דלא קשרוהו ברגלו וגם לא הי' סי"מ וא"כ צ"ע איך אמרו אם מארפובה ולמעלה היו משיאין וצ"ל משום זה שאבד זה שנמצא וזה צ"ע עי' בספר בשמים ראש).

משא"כ הָכָא דַּיִשׁ חֲזָקָה וְיִלְפִינוּ מְנַגֵּעַ פ"ק דְּחֻלִּין וְעֵינֵין פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ בְּגִיטִין (דף י"ח) ד"ה
בת אַחֲוֹתוֹ שְׁהָאֲרִיף בְּזָה וְהָא דְּכָל הַטְּמָאוֹת פְּשַׁעַת מְצִיאוּתָן וְלֹא אֲמַרִּינוּ אוֹקֵי אַחֲזָקָה
קִמְיִיתָא וְאֵע"פ דְּהַתּוֹס' כ' שְׁהוּא רַק מְשׁוּם חוּמְרָא דְּקִדְּוִישִׁים אֲבָל הַח"ץ סִי' ג' כ'
לְהַרְמֵב"ם הוּא גַם לְחֻלִּין אֵלָא דְּהֵינּוּ דְּנֻקָּא פְּשָׁגַם מְקוּם מְצִיאוּתוֹ הוּא עִם שְׁעַת מְצִיאוּתוֹ
משא"כ בנ"ד שְׁבִית הַרְגֵל נִמְצָא לְהַלְאָה מְמָקוּם טְבִיעֵתוֹ ע"כ לֹא מְחַזְקִינוּ לִי שְׁגַם בְּמָקוּם
טְבִיעֵתוֹ נִתְלַשׁ הַרְגֵל תִּיּוֹמ"י.

אֵלָא רַק אַח"כ נִתְלַשׁ וְעוֹד דְּהַח"צ שָׁם פִּי' דַּה"ט מְשׁוּם דְּבִלָּא רְאָהוּ מִבְּעָרְבַּ אִיכָּא לְמִיתְלִי
טְפִי שְׁבִימָן רַב שְׁעָבַר מֵת וְכו' וְלִהְיֶפְדָּ גְבִי נֶגַע דְּנֻדָּי שְׁכִיחַ טְפִי שְׁיַחְסֵר הַנֶּגַע בְּכָל ז' יָמֵי
הַסְּגוּרָה מְשִׁיחְסֵר בְּשַׁעָה קִטְנָה שְׁבִין.

רְאִיית הַנֶּגַע לְהַסְּגוּרָה וְאִפְּלִי וְבִהְלָף לְבֵיתוֹ וְהַסְּגִיר כו' ע"ש: וְא"כ בְּנֻד"ז נֻדָּי דְּמִי לְנֶגַע
דְּנֻדָּי שְׁכִיחַ טְפִי שְׁיַתְלַשׁ הַרְגֵל בְּזִמְנָן רַב שְׁעָבַר מְטְבִיעֵתוֹ עַד מְצִיאַת הַרְגֵל עָרְף שְׁנָה ע"י
פְּנוּרֵי כַמ"ש בַּגְמִי אֲכַלּוּהוּ פְּנוּרֵי.

לְחַסָּא מְשִׁיחְתַּלְשׁ בְּשַׁעַת טְבִיעֵתוֹ אוֹ קוּדָם שְׁתַּצָּא נְפִשׁוֹ וְאִזְמוּר הַגָּאוֹן ז"ל בְּמַה"ב דְּהַל'
נְדָה (דף ל"ח ע"ב) פִּי' דְּכָל הַטְּמָאוֹת פְּשַׁעַת מְצִיאוּתָן הִלְכְתָּא גְמִירֵי לָהּ אִפִּי בְּמָקוּם
חֲזָקָה גְמוּרָה כו' י"ל דְּנֻקָּא לְעַנְיָן טְוִמְאָה וְגַם דְּנֻקָּא בְּמָקוּם מְצִיאוּתָן: וְאִם יֹאמֵר הָאוּמֵר
הָכָא אִיכָּא חֲזָקָה פְּנִיגָד הֵינּוּ חֲזָקַת אִיסוּר א"א מְדַרְבְּנָן עֵינֵין בְּסִפְרָא בֵּית מֵאִיר סִי' י"ז סֵעִי
כ"ח שְׁהָאֲרִיף דְּמַש"ה לֹא מְהַיִּי סִי"ב בְּמַשְׁאֲל"ס כַּמ"ש הַתּוֹס' וְהָרָא"ש ע"ש וְכִיּוֹן שְׁכֹן
ה"ל פְּהָא דְּתַנּוּן ס"פ מִי שְׁאַחְזוּ אִם הֵגַט קָדָם לְמִיתָה כו' וְאִם אִינוּ יָדוּעַ הָוֵי סִפְקָא מְגוּרְשָׁת
וְכו' הָר"ן הִבִּיאוּ הַתּוֹי"ט דְּלֹא מוֹקְמִינָן לִיהּ בְּחֲזָקַת חֵי וְכו' ע"ש וְצ"ל מְשׁוּם דַּיִשׁ חֲזָקַת
אִיסוּר פְּנִיגָד וַיִּישׁ לְחַלְקָא בְּשִׁנֵי חִילּוּקִים הָא' הַתָּם חֲזָקַת אִיסוּר א"א דְּאוּרִייתָא מְמַשׁ
משא"כ הָכָא רַק דְּרַבְּנָן דְּחֲזָקַת אִיסוּר דְּאוּרִייתָא נִסְתַּלַּק לְגַמְרֵי וּבְדַרְבְּנָן פְּשִׁישׁ חֲזָקַת
הַיִּתֵּר פְּנִיגָד אִין לְהַחְמִיר כַּדְּפַרְש"י בְּעָרוּבִין (ל"ו א') ד"ה הַעֲמֵד טְמֵא וְעַתּוֹ"ס שָׁם (דף
ל"ה סע"ב) הִב' דְּהָכָא שְׁכִיחַ יוֹתֵר הַצָּד דְּשִׁיחֵי נִתְלַשׁ אַח"כ וּבַכַּה"ג אִפִּי בְּדְאוּרִייתָא מְקִילֵי
בְּחֲזָקָה לְהַדִּי חֲזָקָה פְּשׁוּחַט בְּסַפִּין וְנִמְצָא' פְּגוּמָה וְשִׁיבְרָ בַּהּ עֲצָמוֹת וְכו' דְּזָה שְׁיַהֲלֵי נִתְלַשׁ
סְמוּדָה לְטְבִיעֵתוֹ, לְגַבִּי אַח"כ ה"ל כְּמוֹ עוֹר לְגַבִּי עֲצָם וְכְמוֹ עָרְף סִפְקָא לְגַבִּי נֻדָּי וְאֵע"פ
דִּי"ל דְּזָהוּ דְּנֻקָּא גְבִי סַפִּין מְשׁוּם דְּסַפִּין אַתְרֵי בְּהֵמָה לֹא אַתְרֵי מַשְׁא"כ כְּשִׁנְמִצָּא
הַרְיַעוּתָא בְּהֵבֵהמָה לֹא מְקִילִין וְבִהְכִי וְכַמ"ש אִזְמוּר הַגָּאוֹן בְּסִי' כ"ד סַסְק"מ גְבִי סִפְקָא
שְׁמוּטָה אֲבָל לִפ"ד בַּה"ג כו' ע"ש.

מ"מ הָא נ"ד י"ל דְּדוּמָה לְשִׁיבְרָ עֲצָם כו'. וְעוֹד דְּאִין לְהַחְמִיר בְּחֲזָקַת אִיסוּר דְּרַבְּנָן יוֹתֵר
מִבְּדְאוּרִייתָא כַּשִּׁי"ל סַפִּין אַתְרֵי כו' דְּהַקּוּלָּא דְּסַפִּין אַתְרֵי בְּהֵמָה לֹא אַתְרֵי אַע"פ דְּהָא
בְּהָא תְּלִיא צ"ל הַפִּירֵשׁ פִּינּוּן שַׁע"י הַשְּׁחִיטָה נִסְתַּלַּק חֲזָקַת אִיסוּר בְּמַחְשַׁבְתֵּינוּ ע"י
שְׁנִשְׁחֻטָה כַּד"ת בְּסַפִּין בְּדוּק קוּדָם שְׁחִיטָה וְאִף שַׁאח"כ נוֹלַד הַסִּפְקָא בְּהַסַּפִּין אֲמַרִּינוּ
אוֹקְמָא אַחֲזָקָה וְאִין מְעוּרְרֵי חֲזָקַת אִיסוּר וְאֵע"כ לֹא מְקִילִין רַק כְּשִׁצַּד הַהַיִּתֵּר שְׁכִיחַ
טְפִי כְּמוֹ בְּשִׁיבְרָ כו' וּבְנֻד"ז אִף שְׁחֲזָקַת אִיסוּר דְּרַבְּנָן לֹא נִסְתַּלַּק כָּלָל וְא"א שְׁלֵא לְהַעִירוּ
ע"י חֲזָקַת הַגּוֹף שְׁלֵא נִתְלַשׁ הָאֲבָר סְמוּדָה לְטְבִיעֵתוֹ מ"מ פִּינּוּן שְׁחֲזָקַת אִיסוּר דְּאוּרִייתָא
(שְׁהוּא מְקוּר וְשִׁרְשׁ חֲזָקַת אִיסוּר דְּרַבְּנָן שְׁהוּא רַק שִׁירִיִּים שְׁלוּ) נִסְתַּלַּק לְגַמְרֵי סְגִי
לְהַקּוּלָּא ע"י חֲזָקָה הַנְּז"ל כְּשִׁצַּד הַהַיִּתֵּר שְׁכִיחַ טְפִי טוּבָא: וְעוֹד דְּה"ל תְּרַתִּי לְגַבִּי חֲזָדָה הֵינּוּ

חזקה לקולא דאח"כ גתלש וגם יש אומדנא לקולא דהא שכיח טפי טובא שאח"כ יתלש וה"ל תרתי לקולא ונדא לחומרא חזקת א"א דרבנן ובכתנבות (דף ע"ו א') מבואר דנדא במקום תרתי לא אמרינן אפילו לאוקומי ממונא בחזקתו ומפקינן ממונא ע"י התרתי נגד נדא ואין להחמיר יותר באיסור דרבנן דמשאל"ס מבאפויקי ממונא דאורייתא דהא אדרבה פמה גדולי אחרוני' כ' להקל במשאל"ס בספק עיין ב"ש ס"ק.

ק"ה בשם הט"ז ובמזון פשיטא דאפי' ס"ס לחומרא אע"כ צ"ל דתרתי חזקה לגבי נדא עדיף מס"ס וא"כ יהי' מהני במשאל"ס לכ"ע: אף קשה מהא דפ"ק דחולין (דף י' ע"א) טבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ אע"פ שנתעסק באותו המין כל היום פולו לא עלתה טבילה ואף לכמ"ש הפוסקי' דמייירי בלא טבילה סמוך לחפיפה מ"מ הריעותא אינו פלום כמש"ש דנק' ודאי טבל וג"כ איכא תרתי חזקה כנ"ל נדא שחפפה עכ"פ והב' דקרוב לודאי שאחר הטבילה פשנתעסקה באותו המין נדבק בה דבר החוצץ ואפ"ה לא עלתה טבילה מצד העמד טמא על חזקתו ואין לחלק משום דהתם ה"ל חזקת טמא מדאוריין' משא"כ ה"א דבלאו הני תרתי הני רק דרבנן דזה אינו דהתם נמי הדבר החוצץ ודאי הני רק מדרבנן כמו מיעוטו המקפיד וא"כ מדאורייתא ליכא חששא פלל רק חשש חציצה דרבנן וע"ז יש תרתי חזקה הנ"ל ואפ"ה לא עלתה לה טבילה וצריף לחלק משום דהתם מה שהחשש רק מדרבנן הוא מטעם אחר דהיינו לא משום דמדאוריין' בלא"ה לא חיישינן פלל שהי' עליה הדבר החוצץ קודם טבילה אלא דמדאוריין' אפילו הי' עליה דבר החוצץ עלתה לה טבילה נמצא להסיר זה החשש שהדבר החוצץ הי' אח"כ ליכא רק הני תרתי החפיפה ומה שנתעסקה בו' ובזה לא הקילו אבל ה"א דמדאוריין' ליכא חזקת א"א עם הני תרתי שבה דרבנן שניהם מצד דודאי מת היינו מדאוריין' משום דהטביעה מורה שמת כמ"ש המרדכי דהוא רובא מעליא דסמכי' ע"ז בד"נ ורק מחומר א"א חששו למיעוטא מדרבנן וכיון שע"ז המיעוטא יש עוד תרתי חזקה שהרגל ובית הרגל מורים שמת לכך אין לחוש למיעוטא דמיעוטא כזה אבל התם הם שני ענינים היותו דרבנן הוא מטעם אחר והקולא דרבנן מטעם אחר לכן י"ל דלא מצטרפי פינון שעיקר הענין מדאוריין' נדומה לזה חילק בפסקי מהרא"י סי' קס"ז אבל בנ"ד אין נ"ל לצרף קנין הפסוק לטעם דחולבת ולהתיר מבינייהו דשניהם לא שייכי אהדדי פלל כו' ע"ש דהחילוק ממש כמו שחילקתי אף המל"מ פ"ד מהל' בכורות תמה עליו ועיין בס"ט ס"י קצ"ט ס"ק ל"ט (ד"ה לכן נ"ל לחלק בע"א) דבנמצא דבר חוצץ הספק הוא בגוף הטמא כו' ועכצ"ל דכל עיקר תליא בדבר שנוולד הספק כו' ע"ש שחילק בין זה לספק מים שאובים ועפ"ז יש לומר קצת ג"כ החילוק בין זה לנדון שאילה זו דבנמצא ד"ח הספק הוא אם הי' זה על הטמא קודם טבילה או אח"כ וטמא זה הי' טומאה דאוריין' ע"כ יש להחמיר בספיקו לומר שהי' בו קודם טבילה דאע"ג ע"י הטבילה הלכה הטומאה מדאוריין' ממנ"פ מ"מ הרי הספק הוא שמה הי' הד"ח עליו קודם טבילה ואז הי' טומאה דאוריין' א"כ איך הטבילה הבאה אח"כ תדחה הספק שקדם לה דאע"ג שנוודע לנו הספק אחר הטבילה מ"מ ענינו הוא אקודם הטבילה וכיון שנגלה מלתא למפרע שיש ספק אד"ח שהי' עליו קודם הטבילה ואז הי' טומאה דאוריין' אע"פ שהספק דרבנן נשבו מחמירי' טובא כמ"ש בפ"ק דסוטה (דף ט"ז) דשבת דאיסור סקילה חמור דרבנן נשבו מעשה דסוטה משא"כ ה"א ע"י הטביעה הלה לו לגמרי האיסור תורה ונשאר רק איסור דרבנן ובה האיסור דרבנן

נולד אח"כ ספק ע"י מציאת הרגל שי"ל שזהו הנטבע וא"כ אין פאן אפי' איסור דרבנן רק שבאנו לספק שמה נתלש הרגל מיד סמוך לטביעתו וא"כ לא נסתלק האיסור דרבנן מ"מ גם לו יהי פן הרי נתהנה הספק מקורו ושרשו בעת היות האיסור רק דרבנן ומש"ה יש להקל בספק זה דשכיח טפי להיתר מצד תרתי חזקה לקולא וחדא לחומרא וכ"ז נתהנה אחר היותו דרבנן משא"כ גבי טבל ועלה ונמצא עליו ד"ח נהי שנמצא הספק אחר שנסתלק האיסור תורה אבל הספק הוא שמה הי' הד"ח בעוד שהי' הטומאה דאוריין בתקפו אבל הכא אף את"ל שנתלש הרגל סמוך לטביעתו מ"מ מיד שטבע ולא עלה ס"ל לכמה פוסקים דהלך לו האיסור תורה כמו שהביא המרה"צ ועיין בתשו' ב"א חאה"ע סי' ל"מ"ד שהביא הש"ס דב"ב (דקנ"ד) דאפילו ספינה שטבעה רובן לאבד כו' רק משום חומר א"א עשאוהו פספק לכן כל ספק שנתהנה אח"כ להקל על ידו ה"ל ספק דרבנן לבד ואין לו שום סיוע מחזקת איסור דאוריין פהספק דנמצא עליו ד"ח: עוד יש לחלק דהא בגמ' סתמא תנן ונמצא עליו דבר חוצץ והיינו אפילו דבר החוצץ מדאורייתא כמ"ש בס"ט שם (ומשפחת לה ברוב שיערו לפ"ד כמה פוסקים).

ובזה נדאי א"ש דחיישינן לספק אע"ג דשכיח צד הקולא מצד חזקת איסור דאוריין ואע"פ דסתמא קתני דבר חוצץ וא"כ כמ"כ הדין בדבר החוצץ מרבנן י"ל איה"נ משום דהוא דבר שאפשר לתקן בקל שתטבול שנית ע"כ לא נחתו לחלק בין חציצה דרבנן לדאוריין בכה"ג.

משא"כ במקום עיגון גמור נדאי יש לחלק וכה"ג מצינו שחילקו בין גיטין לשטרות בענין עדים שא"י לחתום ולקרות כו' משום עיגונא פדאי' פרק המביא תניין: עוי"ל דרובא דמשאל"ס בצירוף מציאת הבית רגל ונהרגל רחוק חשש החומר יותר מבנמצא עליו ד"ח אע"פ שנתעסקה בזה אחר הטבילה פנין שמ"מ לא טבלה סמוך לחפיפה י"ל שהי' עלי' תחלה דאע"ג דנק' ספק נדאי בחולין (ד"ט) מ"מ אין הנדאי סותר את הספק כמ"ש בזה"ר שם ובהר"ן ה: אלא שיש לספק משום שהיה ברזל ארוך קשור בחגורתו בעת הטביעה א"כ יש ג"כ כמה לתלות שע"י הברזל הזה נתלש ונפסק רגלו מיד בעת טביעתו וא"כ לא דמי לנגע דהתם אין סיבה כמה לתלות שע"י סיבה זו יהיה נחסר תיומ"י ומסתברא טפי שיחסר הנגע בכל ז' ימי הסגור משניסר בשעה קטנה שבין ראית הנגע להסגור פנין שאין סיבה כמה לתלות שע"י נחסר תיומ"י משא"כ הכא שיש סיבה מבוארת שע"י יכול להיות נתלש תיומ"י י"ל דלא מוקמינן אחזקה דארף על גב דגם צד השני חשוב ג"כ יש כמה לתלות דאכלוהו פנורי מ"מ פנין שהספק שקול י"ל דלא מוקמינן אחזקה אע"ג דיש חזקה להתיירא לבד עי' בתשו' פמ"א ח"א סי' ט"ו (ובפר"ח בי"ד סי' נ"ז ס"ק ל"ב) די"ל דה"ל כמו דאית ליה ריעותא מגופיה ופסק שם דלא מוקמינן אחזקה בכה"ג ועי' חידושי הרמב"ן ריש גדה דלא ס"ל מ"ש תוס' שם דהוא רק לקדושים וכש"כ שיש פאן עוד חזקה פנגד ואע"ג דהוא רק דרבנן מ"מ פכר פתבתי שהבית מאיר סעוף כ"ח הביא ראיות שהתו' וקרא"ש מחמירים בזה כמו באיסור דאורייתא מיהו הרי י"א דבספק שקול נמי מוקמינן אחזקה וגם אפשר אף שהיה ברזל תקוע בחגורתו לא שכיח כ"כ שינפסק הרגל ע"י הברזל שהרי לא נזכר רק ברזל ולא חרב א"כ שמה לא היה חז ועוד דהא נראה ממכתבם שהשטיוועל היה שלם בשלימות דכתבו שהפירוהו בטב"ע אביו ואמו והבעל מלאכה כו' ואם היתה קרועה וחתוכה ולא

נשאר בה רק פרסות הרגל לא היתה בקל להפירה וגם היו מבארים זאת ואם פן אם בית הרגל היתה בשלימות זהו הוכחה שלא ע"י הברזל נפסקה רגלו דא"כ היתה נפסק ג"כ הבית הרגל אלא דכונרי אכלוהו ואכלו בשורו ולא עור השטיוועל וכיון דצד ההיתר שכיח יותר י"ל דמוקמינן אחזקה כמ"ש.

בפר"ח ות"ש רס"י כ"ט ואע"ג דאיכא חזקת א"א או חזקת חיים מדרבנן פנגד מ"מ הרי חזקת חיים שלו נגרע ודאי פיון דרק משום חומרא דרבנן לא תנשא וגם הספק הוא על חיבור הרגל להגוף אימתי נתלש א"כ על הגוף אנו דנין ולא על חיותו ע"כ החזקה מהגוף שייך לספק זה ולא מחזקת חיים וכמש"ל בשם הסדרי טהרה דכל עיקר תליא בדבר שנולד הספק כו' ומציאת הרגל נולד הספק על הגוף אימתי נתפרק הרגל ממנו ע"כ אין שייך כ"כ להעמיד על חזקת אשת איש: דא"כ הוא שנתלש הרגל אח"כ מהגוף אין חזקת א"א פלום כו': ועוד שיש פאן ספק שני דגם את"ל דנתלש סמוך לטביעתו מ"מ שפא ע"י הברזל נחתך במקום צומת הגידין דהוי טריפה לכמה פוסקים פנ"ל ותנשא פעת שפבר יש יותר מן ארבעה שנים משנטבע ואפ"ל לדברי האומרים דאין כל ח"י טריפות שבבהמה טריפה באדם ועי' ברמב"ם הל' רוצח פרק ב' הלכה ח' שהצריך ג"כ לשאול ברופאים מ"מ פיון שעכ"פ טריפות הוא בבהמה רק משום דאדם אית ליה מזלא יוכל לחיות ע"י תרופות כמ"ש במרה"צ סל"א באריכות א"כ בנד"ז שאינרע לו טריפות זה במים ומיא מרזו מכה י"ל דגם באדם אינו חיה.

וראיה לזה מסברת הש"ס ממש (דק"כ ע"ב) דמוקמינן מתניתין דמן הארפובה ולמעלה תנשא אפ"ל כר"ש בן אלעזר דמכשיר בלמעלה מן הארפובה משום שיכולה ליפות ולחיות ואין זה טריפות כלל אפ"ל בבהמה ואפ"ה במיא דמרזו מכה מודה דתנשא דכיון שהוא קרוב לטריפות דהיינו פשלא תכנה כו' תו במיא דמרזו מכה לא מהני הפויה וכד י"ל בנד"ז דפסיקת צוה"ג פיון דהוא טריפה בבהמה לפחות הוא קרוב לטריפות באדם אלא דאין זה טריפה ממש אבל במיא דמרזו מכה הוא טריפות ממש וא"כ יש פאן שני ספיקות הא' שפא נתלשה רגלו אח"כ דמוקמינן אחזקה פנ"ל הב' גם אם נתלשה מיד שפא נתלשה במקום צוה"ג ובמיא ה"ל טריפה: וכיון שיש שני ספיקות בדבר י"ל להקל במשאל"ס דרבנן אף לדברי הבית מאיר סעיף כ"ח שלא לחלוק כ"כ על הט"ז והב"ש ס"ק ק"ה שהקילו אפ"ל בספק אחד כמש"ל בשמם וגם הלבוש הקיל יותר מזה הגם שהט"ז ס"ק מ"ו דחה דבריו מ"מ הא הוא הט"ז עצמו מיקל בכה"ג שיש ספק א' שקול: ועוד שהוא מקום עיגון גדול ושעת הדחק עצום וכמ"ש בחמ"ח ס"ק ל"א ולפעמים היכא שהעגונא ילדה ורדופה להנשא יש לחוש פן וכו' ובפרט בסיביר וכמ"ש השואלים עצמן ואע"ג דבפסקי מהרא"י רס"י קל"ח פתב שלא להניח בעבור זה מלדון פהלכה מ"מ היינו פשהוא נגד הלכה ממש משא"כ בנד"ז שיש פמה גדולי אחרונים מקילים במשאל"ס בכה"ג פנ"ל יש לסמוך עליהם בשעת הדחק העצום פזה ובפרק ז' דפרה שנינו הוראת שעה היתה: אף לכאורה מנ"ל שיש עדות מספיק שהיה טביעה גמורה דמה שנשבועו העו"ג בפני הפעלי משפט צ"ע אם נידון כמסל"ת למ"ש הב"ש ס"ק מ"ח מיהו י"ל הכא שאני דיש הוכחה שאומרים אמת דאל"כ הל"ל שלא נטבע כלל וכעין מש"ש ס"ק מ"ט וא"כ לא גרע משאלת עו"ג לעו"ג שפרמ"א סט"ו בהג"ה ועוד והוא העיקר דמבואר במקתבם הראשון איך ששמע אביו שהיה בגארעד ז' וויארסט מקום הטביעה שנטבע

בְּנוֹ שֶׁם וְרַץ לְשֵׁם וְכו' וְהַמְּגִיד לוֹ זֶה הָיָה וְדָאֵי כַּמְסַל"ת וְאֵע"ג דְּשִׁמוּעָה זֶה שְׁמָא הָיָה
כְּקוֹל בְּעֵלְמָא מ"מ הוּא הוֹכְחָה גְּמוּרָה שֶׁהִגְדַּת הָעוֹ"ג לְבַעֲלֵי מְשַׁפֵּט הוּא אֲמַת וְכַמוֹ בְּכִינִית
הַפְּוֹנְדְקִית לְהִגְדַּתָּהּ וְכַה"ג פְּתַב הַב"ש ס"ס"ק מ"ט בְּשֵׁם הַט"ז: סִימָן עו ע"ד הַעֲגוּנָה
שְׁבַעֲלָה הֶלֶךְ מִסַּעֲנָא לְמַאֲהִילוּב וְנִאָבֵד זָכְרוּ אַח"פ נִמְצָא הָרוּג בְּדֶרֶךְ הַהוּא סְמוּךְ
לְאַבְאֵלִיץ וְנִקְבֵּר וְהָיָה בּוֹ סִי' שֶׁבִּידוֹ הַשְּׁמָאֵלִית אֲצַבַּע הָאֲמַצְעִי הָיָה כְּפוּף בְּפֶרֶק הָאֲמַצְעִי
שָׁלוּ שְׁלֵא יָכוֹל לְפִוְשְׁטוֹ כְּלָל וְיָדוּעַ שְׁהָיָה פֶּן בְּבַעַל אִשָּׁה זֶה גַּם הִנְפְּרוּ כָּל בְּגָדָיו בְּסִימָנִים
וּבַט"ב"ע: א הִנֵּה בְּתִשׁוּ' הָרָא"ש שֶׁהִבִּיא הַטוֹר סִי' קי"ח פְּתַב אוֹ שִׁישׁ שִׁינּוּי בְּאֶחָד
מֵאֵיבָרָיו וְכ"כ בְּחִידוּשֵׁי הָרִיטָב"א פ"ב"ת דִּיבְמוֹת אֲמַתְנִיתָן וְלֹא עָלָה בִּידָם אֲלֵא רַגְלוֹ כּו'
וּמִיָּהוּ אִם רָאוּ סִי' מְוָבְהַק בִּידוֹ אוֹ בְּרַגְלוֹ כּו' וְכ"כ בַּשֵּׁט"מ פ"ב דב"מ (דכ"ז ע"ב) בד"ה
וְהָא בְּשׁוּמָא אֲבָל כְּשֶׁהֲעֵמִידוֹ חֲלוּקְתָן בְּשׁוּמָא סִי' מְוָבְהַק אוֹ לֹא וְדָאֵי אֲפֻשֶׁר דְּשׁוּמָא
הִיָּתָה דְּוָקָא אֲבָל יִתְרַת אוֹ שְׁאָר חִידוּשֵׁין שְׁאִינוּ מְצוּי בְּאֶדָם סִי' מְוָבְהַק הֵם עַכ"ל.

לפ"ז י"ל גם בנד"ז מה שֶׁהָאֲצַבַּע הוּא כְּפוּף בְּפֶרֶק הָאֲמַצְעִי ה"ז שִׁינּוּי בֵּא' מֵאֵבָרָיו וְג"כ
אִינוּ מְצוּי וְאֵף אִם נֹאמַר שְׁאִין לְהַחֲלִיט עַל כְּפִיפַת הָאֲצַבַּע לֹאמַר שְׁאִינוּ מְצוּי מ"מ פִּינּוֹן
שְׁפִרְטָה וְצִמְצָמָה הַמְּקוֹם בִּיד הַשְּׁמָאֵלִית בְּאֲצַבַּע הָאֲמַצְעִי ה"ל סִי' מְוָבְהַק וְכַמ"ש כַּה"ג
הַרד"ך בֵּית י"ד רִנְשָׁם בְּאֲצַבַּעוֹ כּו' וְנִשְׁאָר מְעַט עָקוּם כּו' סִי' מְוָבְהַק הוּא הִבִּיא אוֹ הַב"י
סִי' י"ז קוּדָם ד"ה אִין מְעִידִין עָלָיו אַא"כ רָאָה אוֹתוֹ תוֹךְ ג' יָמִים וְכ"ה ט"ז ס"ס"ק כ"ט
וְנִרְאָה שֶׁא"צ לְהַעֲיִד אֵיזָה אֲצַבַּע הוּא עָקוּם אֲלֵא אִפִּי' אָמַר סְתָם יָדַעְתִּי שִׁישׁ לוֹ אֲצַבַּע
אֶחָד עָקוּם סְגִי פִּינּוֹן שִׁישׁ סִי' מְוָבְהַק מְצַד עֲצָמוֹ עַכ"ל הִבִּיא אוֹ הַב"ש סְעִיף כ"ד ס"ק ע"א.

א"כ כ"ש בנד"ז דְּהָיָה עַקְמוּמִית לֹא מְעַט בְּאֲצַבַּע מֵאַחַר שֶׁנִּשְׁאָר כְּפוּף לְגַמְרֵי וְצִמְצוּם
הַמְּקוֹם אֵיזָה אֲצַבַּע וְאֵיזָה פֶּרֶק אֲלֵא שְׁמָצְאָתִי בַק"ע שְׁבִסְפָר מִכְּתָב מֵאֲלֵיָּהוּ בְּסוּפּוֹ סִי' ו'
סְעִיף ע"א עַקְמוּמִית בְּאֲצַבַּע אִינוּ סִי' מְוָבְהַק מוֹרֵי הַר"ם ח"ב ס"צ: עַכ"ל וְלַפַּע"ד
שְׁדַבְּרִים אֵלוֹ נּוֹבְעִים מִתְּשׁוּ' מֵהַרמ"ל סִי' נ"ו שֶׁהִבִּיא תְּשׁוּ' הַרד"ך הַנְּ"ל שַׁבְּב"י וְכ'
דְּדִיִּיק לֹאמַר דְּעַקְמוּמִית הָאֲצַבַּע וְרִנְשָׁם בְּצַדוֹ כּו' דְּוָנְקָא בַכַּה"ג הָיָה סִי"מ מְשׁוּם דְּהָיָה כְּמוֹ
נִקְבַּיִשׁ בּוֹ בְּצַד אוֹת פְּלוּנִית אֲבָל עַקְמוּמִית לְחוּד אוֹ רִנְשָׁם לְחוּד לֹא הָיָה סִי' מְוָבְהַק כּו'
וְהָא דְּכַתְּבַת הַטוֹר סִי' קי"ח כּו' אוֹ שׁוּם שִׁינּוּי בְּאֶחָד מֵאֵיבָרִים סוּמְכִים עָלָיו ר"ל חֶסֶר אוֹ
יִתֵּר שְׁנוּלֵד עֲמוֹ וְשִׁינּוּי שְׁאִינוּ מְצוּי בְּגוּף אַחַר עַכ"ל הִנֵּה דְּבָרָיו בְּלִשׁוֹן הַטוֹר וְהָרָא"ש
דְּחוּקִים גַּם מֵהַט"ז נִרְאָה דְּלֹא כְּוִנְתִּיהָ אֲלֵא דְּעַקְמוּמִית הָאֲצַבַּע לְחוּד הָיָה סִי' מְוָבְהַק כְּנ"ל
וּמִיָּהוּ בַנְּד"ז שְׁפִרְטָה וְצִמְצָמָה הַמְּקוֹם י"ל דְּמֵהַרמ"ל ג"כ יוֹדָה דְּהָיָה סִי"מ דְּהָכִי מְשַׁמַּע
בְּתִשׁוּבָתוֹ ס"י ו' גְּבִי מֵאַחַר שֶׁהָעו"ג פָּרַט וְצִמְצָם שְׁהָיָה לוֹ עֲצָם יִתְרָה בְּבִהּוֹן הַרְגֵּל
שְׁזָהוּ סִי"מ כְּמוֹ נִקְבַּיִשׁ בּוֹ בְּצַד אוֹת פְּלוּנִית וְנִסְתַּיִיעַ מֵהַרד"ך הַנְּ"ל דְּעַקְמוּמִית אֲצַבַּע
וְרִנְשָׁם בְּצַדוֹ כּו' ע"ש וְהִינּוּ מְפִנֵי שְׁכַנְדוֹן הַרד"ך לֹא פָּרַט אֵיזוֹ אֲצַבַּע ע"כ ס"ל דצ"ל
צִירוּף לְזָה וְרִנְשָׁם בְּצַדוֹ וְלֹא כַּט"ז דְּעַקְמוּמִית הָאֲצַבַּע לְבַד חָשׁוּב סִי"מ אֲבָל כְּשֶׁפִּרְטָה
וְצִמְצָמָה אֵיזוֹ אֲצַבַּע כַּנ"ד י"ל חָשִׁיב סִי"מ כְּמוֹ עֲצָם יִתְרָה בְּבִהּוֹן הַרְגֵּל כּו' וְכֵן מְצָאֵתִי
בְּתִשׁוּ' שֶׁב יַעֲקֹב חָאָה"ע ס"י י"א וְנ"ל וְעוֹד יֵשׁ לְהַתִּיר בְּסִי' זֶה שְׁאֲמָרָה דְּאֲצַבַּע הַקְּטָן
כְּפוּף בְּיִתֵּר בְּתִשׁוּ' מֵהַר"ם מְלוּבְּלִין סִי' נ"ו וְסִי' קכ"ח כּו' דְּהָיָה כְּמוֹ רִנְשָׁם בְּגוּפוֹ בְּאֶבֶר
הִידוּעַ דְּהָיָה סִי' מְוָבְהַק וְכֵן מְכַרִיעַ בַּט"ז כּו' וְהוּבָא בַב"ש ס"ק ע"ד עַכ"ל וְכִשׁוּ"ת מ"ב
סִי' ס"ה בְּאֲצַבַּע אֲגוּדָל בְּרִאשׁוֹ הָיָה עֲמוֹק כְּמִין גְּוָמָא כּו' פֶּסֶק דְּהוּא סִי"מ.

ולפע"ד זה דומה לדין פיקה יוצאה מגודלו שבמשנה פ"ז דבכורות ובהרמב"ם פ"ח מה' ביאת מקדש דין י"א: ב והנה במהרמ"ל סי' קכ"ח הביא ראיה ממ"ש בפסקי מהרא"י סי' רכ"ד בשם א"ז להתיר על סי' שהיה חוטמו פועל גבשושית ומהרא"י שם למד מזה לחרות דקרא דמפרשי רבנן במשנה פ"ז דבכורות שהוא הפוחל שתי עיניו פאחת מחמת שחוטמו שקוע הרבה דהוי סי' טפי מגבשושית שעל החוטם ומזה הביא מהרמ"ל ראיה דאפי' הוא דבר שאפשר להמצא באחרים פיון שאינו מצוי ושכיח בבני אדם מקרי סי' מןבהק דלא פרבינו ירוחם והנה מ"ש מהרא"י דחרום היינו שהוא פוחל שתי עיניו פאחת זהו לשון המשנה בבכורות שם (דמ"ג סע"ב) ופרש"י שאין לו כלל חוטם בין שתי עיניו וכשהוא פוחל עיניו במכחול יכול למשוך המכחול מעין לעין ואין החוטם מעפבו אבל בגמרא שם איתא ת"ר חרום שחוטמו שקוע (למעלה בין עיניו) חוטמו סולד חוטמו בולם חוטמו נוטף מניין ת"ל או חרום ר' יוסי אומר אין חרום אלא הפוחל שתי עיניו פאחת אמרו לו הפלגת (יותר מדאי אמרת אע"פ שאינו משוקע כ"כ הוי חרום) אע"פ שאינו פוחל שתי עיניו פאחת ופסק פן הרמב"ם פ"ח מה' ביאת מקדש דין ז ונ"ל ששה בחוטם ואלו הן מי שעיקר חוטמו שוקע אע"פ שאינו פוחל שתי עיניו פאחת וזה חרום האמור בתורה מי שאמצע חוטמו בולט למעלה והכ"מ הקשה מאחר שהוא סתם במתני' כר' יוסי ומחלוקת בבבביתא ה"ל למיפסק כר' יוסי ותיירץ משום שאמרו לו הפלגת כו' ע"ש והנה רש"י ספ"ג דמנחות (דל"ז ע"א) גבי ר' יוסי החורם פי' חוטמו משוקע פדאמרי' בבכורות חרום זה שחוטמו שוקע הרי מפרש ג"כ פי' חרום כמו שפסק הרמב"ם ולא כסתם מתני' ולפע"ד י"ל עוד דהנה בכנה"ג בכללי הגמ' סעיף כ"ב כתב בשם תשו' רש"ך ותשובת רבינו בצלאל אשכנזי סי' א' שכתב בשם חידושי הרשב"א ואמוראי אחרניא לית להו הכין בסתם מתני' ומחלוקת בבבביתא דהא איפא דפסקי לעתים כמחלוקת דבבביתא עכ"ל וא"כ י"ל דאף להאומרים דאין הלכה פמחלוקת דבבביתא זהו פשהמחלוקת דבבביתא הוא יחיד נגד יחיד אבל הקא דהמחלוקת דבבביתא הוא רבים כנגד יחיד א"כ הלכה פברבים וע"כ דמתניתין חידאה היא וקצת ראיה ממש"ש סעיף ג' דלהמרדכי פרק ג' דברכות אע"ג דסתם לן תנא כר"מ במשנה ומחלוקת בבבביתא הלכה כר' יהודה מפלל המסור בידינו ר"מ וריה"ו הלכה כריה"ו והוא ז"ל כ' בשם הליכות עולם דסתם במתניתין ומחלוקת בבבביתא הלכה פסתם ואף אם בעלי המחלוקת הם ר"מ וריה"ו דהלכה כריה"ו עכ"ד וכ"כ הרי"ף פרק פל הפלים א"כ י"ל דוקא כה"ג דעכ"פ ה"ל מחלוקת חד לגבי חד ע"ז מהני הסתם משנה: אבל פשהמחלוקת בבבביתא הוא דרבים פליגי על היחיד ככה"ג אמרינן הלכה פברבים וכה"ג מבואר בתוס' פרק פירה (דל"ט סע"ב) בד"ה אמר ר' יוחנן דהלכה פדברי המכריע במחלוקת דבבביתא דהיינו ר' יהודה שם נגד ר"ש אף שסתם מתניתין היא פדברי ר"ש ועיקר פח דברי המכריע זהו מפני שחשוב כמו שנים נגד יחיד כדפרש"י פ' פירה ד"מ תחלת ע"א א"כ כמ"כ או כ"ש היכא דבהדיא פליגי רבים על היחיד אף שהוא מחלוקת דבבביתא הלכה פן נגד סתם מתניתין משום דע"כ חידאה היא.

כ"נ לומר לפ"ד הרמב"ם נרש"י בההיא דהחרום וא"כ מהרא"י שכתב דחרום הוי סי"מ פשפוחל שתי עיניו פאחת אין דבריו מוכרחים אלא אף אינו פן רק ששקוע הרבה וכן מהרא"י עצמו כ' שקוע הרבה אלא שאח"כ פי' דהיינו שפוחל שתי עיניו פאחת וז"א

מְנוֹכַח מֵאֶחָד דְּכֹתֵב בְּשֵׁם א"ו דְּגִבְשׁוּשִׁית עַל הַחֲנוּטִים הָיוּ ס"מ וכו' בְּעֶצְמוֹ שָׁזָהוּ אֵינוֹ כְּמוֹ חֲרוֹם הַנְּ"ל א"כ וְדַאי יֵשׁ לְסַמוּךְ גַּם בְּחֲרוֹם דְּהָיוּ ס"מ כֹּל שֶׁשָּׁקוּעַ הֶרְבֵּה אַע"פ שֶׁאֵינוֹ כּוֹחַל שְׁתֵּי עֵינָיו כְּאֶחָת וּכְפֶרֶשׁ"י וְהֶרְמֵב"ם גַּם דְּבָרֵי א"ו י"ל שֶׁנִּזְבָּעִים מִמֶּנּוּ הֶרְמֵב"ם מִי שֶׁאֲמָצַע חֲנוּטָמוֹ בּוֹלֵט לְמַעַלָּה וְנִפְקָא לִיהָ לְפִירוּשׁוֹ מֵאוֹ חֲרוֹם: ג י"ל דַּה"ה בְּנִד"ז הִנֵּה ג"כ אֵינוֹ מְצוּי וְחָשׁוּב כְּמוֹ חֲרוֹם הַנְּ"ל וְאִם שְׁלֵא הַזֶּה נִזְכָּר זֶה בְּמוֹמֵינ דְּשָׁם וְגַם לֹא כֹל הַמוֹמֵינ חָשִׁיבֵי ס"מ כ"א הַבְּלָתִי מְצוּיִים רַק בְּגִמְרָא בְּמַגִּילָה (ד' כ"ג ע"ב) אֲמַתְנִיתִין כַּהֵן שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ מוֹמֵינ יָדוֹ עֲקוּמוֹת פֶּרֶשׁ"י כְּפּוֹפוֹת י"ל כְּשֶׁכָּל הַיָּד כֹּן לֹא אֲצַבֵּעַ אֶחָד.

וְצ"ע מ"מ י"ל דְּנִהֵי דָאֵין זֶה מוּם גְּמוּר הַבְּלָתִי שְׂכִיחַ עַכ"פ מְצַד צִירוּף צְמָצוּם הַמְּקוֹם שֶׁפֶרֶט וְצְמָצוּם הָאֲצַבֵּעַ הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבְּיָדוֹ הַשְּׂמְאָלִית וְשֶׁפָּרַק הָאֲמָצַעִי נִכְפָּף מְצַד צִירוּף צְמָצוּם זֶה לְעֵינֵן הַכְּפִיפָה עֲצָמָה ה"ל סִימָן מְנוֹבְהָק.

וּבְהִכִּי א"ש דְּלֶק"מ מֵהַ שְׁהִבִּיא מֵהֶרְמ"ל בְּתַשׁוּ' ס' נ"ו רְאָיָה מְהָא דְּחָגַר וְצוֹלַע לֹא חָשׁוּב ס"מ כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּפִשְׁטוֹת בְּמִהְרִי"ק שֶׁרָשׁ קַע"ה דְּבַעֲיָנָן ס"מ מְנוֹפְלָג טוֹבָא מִשׁוּם דִּי"ל דְּנִהֵי דְּחָגַר וְצוֹלַע שְׂכִיחַ קֶצֶת לְהִכִּי לֹא חָשׁוּב ס"מ.

מ"מ הֵכָא גְבִי כְּפִיפַת אֲצַבֵּעַ אַע"ג שֶׁנִּזְמַר דְּלֹא שִׁינָה לֹמַר שֶׁזָּהוּ לֹא שְׂכִיחַ יוֹתֵר מְצוֹלַע וְחָגַר עַכ"פ הֵכָא מְהֵי מְצַד צִירוּף וְצְמָצוּם הַמְּקוֹם כְּנ"ל וְלַהֲט"ז דַּא"צ בְּעַקְמוּמִית אֲצַבֵּעַ צְמָצוּם מְקוֹם צ"ל דְּלֹא שְׂכִיחַ יוֹתֵר מְחָגַר ע"ד דְּאֶמְרִינָן סִפ"ב דְּנִזְדָּרִים (ד"ך סַע"א) חָגַרִים מְפָנִי מֵהַ הַזֶּה כֹּו שׁוּב רְאִיתִי דַּע"כ צ"ל דְּתַשׁוּ' מֵהֶרְמ"ל ס' קכ"ח פְּלִיגָא אֵהִיא דַּסִּי' נ"ו שֶׁבְּסִי' נ"ו הַחֲמִיר כְּרַבִּינוֹ יְרוּחָם שְׁלֵא נִקְרְאִים סִימָנִים מְנוֹבְהָקִים אֲלֵא בְּדָבָר, שֶׁאֵינוֹ נִמְצָא כֶּף בְּגוּף אַחַר פִּי שֶׁדְּבָרֵי הַא"ז וּמֵהֶרָא"י הֵם ג"כ כֶּף.

וַע"פ"ז פִּי דְּבָרֵי הַרְד"ך ג"כ דְּבַעֲיָנָן עַקְמוּמִית הָאֲצַבֵּעַ וְרוֹשָׁם בְּצִדוֹ דְּנוֹקָא אֲבָל בְּסִי' קכ"ח שֶׁהוֹכִיחַ מְהָא דַּא"ז וְתַה"ד דַּס"ל דְּחֲרוֹם הָיוּ ס"מ דַּע"כ אֶפְשָׁר הוּא לְהַמְצֵא בְּאֻנְשִׁים אַחֲרִים שֶׁהָיוּ הַפְּתוּב מְנָאוֹ עִם מוֹמֵינ שֶׁהִפְהֵן גְּפָסֵל בְּהֵם לְעִבּוּדָה וְזֶה דְּלֹא כְּמַשְׁמַעוֹת רַבִּינוֹ יְרוּחָם א"כ לַפ"ז גַּם בְּעַקְמוּמִית אֲצַבֵּעַ י"ל דַּא"צ רֹשָׁם בְּצִדוֹ וּכְדְּבָרֵי הַט"ז וּמַדִּי דְּבָרֵי אֲמַרְתִּי דְּנִזְדָּן דְּמֵהֶרְמ"ל ס' קכ"ח צְנוּאָרוֹ עֲקוּם זֶהוּ נִזְכָּר ג"כ בְּמוֹמֵינ בְּהֶרְמֵב"ם פ"ח מֵהַל' בִּיאַת הַמְּקַדָּשׁ דִּין ב' כְּאֵילוֹ הוּא מְנוּחַ עַל כְּתָפוֹ ע"ש וּכְלָשׁוֹן הַזֶּה נִזְכָּר ג"כ בְּמֵהֶרְמ"ל שָׁם בְּלָשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה: קִיצוּר (א) מ"מ שֶׁהָרָא"ש וְהַטוּר אוֹ שֶׁיֵּשׁ שִׁנּוּי בְּאֶחָד מֵאֲבָרָיו מְשַׁמַּע דַּה"ה נִד"ז חָשׁוּב ס"מ וְכ"מ בְּשֵׁט"מ שִׁנּוּי שֶׁאֵינוֹ מְצוּי וְה"נ כְּפִיפַת הָאֲצַבֵּעַ י"ל שֶׁאֵינוֹ מְצוּי וְכ"מ מֵהַט"ז אֲלֵא שֶׁבְּתַשׁוּ' מֵהֶרְמ"ל ס' נ"ו מְשַׁמַּע לֹא כַּט"ז מ"מ בְּנִד"ז שֶׁצְמָצָמָה הַמְּקוֹם אֵיזוֹ אֲצַבֵּעַ וְאֵיזוֹ פָּרַק י"ל דְּמֵהֶרְמ"ל ג"כ יוֹדָה דְּהָיוּ ס"מ וְכ"פ בְּתַשׁוּ' שְׁב"י ס"י י"א וְעֵינֵן תְּשׁוּבַת מ"ב ס' ס"ה וּבְהֶרְמֵב"ם פ"ח מֵה' בִּיאַת מְקַדָּשׁ דִּין י"א: (ב) מ"ש מֵהֶרָא"י בְּפִסְקֵיו ס' רכ"ד דְּחֲרוֹם הָיוּ כּוֹחַל שְׁתֵּי עֵינָיו כְּאֶחָת אִם שֶׁזָּהוּ כְּסִתְמָם מְשַׁנָּה פ"ז דְּבִכּוּרוֹת מ"מ הֶרְמֵב"ם פְּסַק כְּאֶמְרוּ לוֹ שֶׁבְּבִרְיָתָא שָׁם וְכ"נ דַּעַת רַש"י.

וְא"כ חֲרוֹם הָיוּ ס"מ אַע"פ שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲנוּטִים רַק שֶׁשָּׁקוּעַ הֶרְבֵּה וְכְמוֹ גִּבְשׁוּשִׁית עַל הַחֲנוּטִים: (ג) וְהֵכָא י"ל עַכ"פ מְצַד צְמָצוּם הַמְּקוֹם הִנֵּה חָשׁוּב ס"מ. מֵהֶרְמ"ל בְּסִי' קכ"ח חָזַר בּוֹ מַסִּי' נ"ו דְּשָׁם הַחֲמִיר כְּרִי"ו וּבְסִי' קכ"ח הִבִּיא רְאָיָה דְּלֹא כְּרִי"ו: ד אֲלֵא שֶׁמְצָאֵתִי סְתִירָה

לדברי הנ"ל ממ"ש בתש"ו נו"ב מה"ת חאה"ע סי' ס"א ונ"ל צפון נשחת באצבע הסמוך לאגודל ביד שמאל השגחנו היטב ומצאנו שהוא כמו בחיי פייש הנ"ל וכמו שאמר אשתו חיילה וע"ז השיב והצפון הנשחת פינו שפנונו האצבע שהוא סמוך לאגודל וגם ביד שמאל אולי מקרי סימן מובהק ועיין בב"ש ס"ק ע"ד ומ"מ נראה דאין זה מקרי צמצום מקום לגמרי ועיין בב"ש ס"ק ע"א ועכ"פ סימן אמצעי מקרי עכ"ל אף לא ידעתי טעמו דהא בתש"ו מהר"ם פאדוה סי' כ' בשם מהרי"ל שכ' ונ"ל אמר העו"ג סימן מובהק שנתקלקלו צפוני אצבעותיו וכו' הוי מקולקלים בחייו הרי דזה חשוב סימן מובהק ומיהו יש לחלק דהתם היו כל הצפונים מקולקליו ומ"מ בתש"ו אאזמו"ר הגאון ז"ל בתחלתה הביא שבתש"ו פנסת יחזקאל סי' נ"ג כתב ונ"ל ובפמ"א פתב דאף צפון עבה באצבע ידוע הוי סימן מובהק עכ"ל ושם סי' נ"ב בתש"ו הגאון מנחת יעקב שבהשאלה נזכר גם אצבע קטן שבידו השמאלי היה פפוף ואי אפשר היה לזוז אותו משא"כ שאר אצבעותיו וע"ז השיב לענין הסימנים פתב בתש"ו מהרמ"ל סי' קכ"ה כל שינוי באבר מיוחד הנה סימן מובהק כו' עכ"ל ואאזמו"ר הגאון נ"ע כ' שם על נדון צפון עבה באצבע ידוע ונ"ל והגם שיש לחלק קצת דלא דמי לאות פלוגית דמקרי צמצום המקום לגבי נקב דעלמא שבלשון הגמרא שם דהיינו כל הקלף שהגט נכתב עליו שיכול להיות בו נקב או אפילו לגבי כל האותיות שבהגט.

משא"כ צפון עבה באצבע אחת לגבי עשר אצבעות לבד אעפ"כ יש להתיר בפשיטות בצירוף עוד סימנים שגופו פדלקמן עכ"ל אפ"ל דלא פתב פן רק אצפון עבה דאינו סימן חשוב מצד עצמו דמצוי יותר מכפיפת אצבע דנ"ד אבל בנד"ז דכפיפת אצבע דלהט"ז אצבע עקום מצד עצמו חשוב סימן מובהק ועקום י"ל היינו פפוף כדפרש"י במגילה (כ"ג) פנ"ל א"כ כשפרט וצמצם איזה אצבע וגם איזה פרק היינו פרק האמצעי י"ל דחשוב סימן מובהק וראיתי בתש"ו כנס"ח הנ"ל כ' ובתש"ו ב"י אצבע עקום מפת חולי הוי סימן מובהק עיין בקונטרס עכ"ל ולא נמצא זה בק"ע בשם ב"י ואפשר להביא ראיה קצת דע"י צמצום דמקום כנד"ז עולה הסימן ממדרגת סי"ב לסי"מ מהא דפ"ב דב"מ (דכ"ח א') מדת ארכו ורחבו ומדת גמיו ונתן למדת (גמיו) ארכו ורחבו וע"ש בפרש"י וענין זה דמדת ארכו ורחבו הוא צמצום יותר ממדת גמיו שבמדת גמיו אינו מצמצם האורך בפ"ע והרחב בפ"ע והנה מאחר דעי"ז ונתן לו.

מותר דאע"ג דמדת גמיו הנה סי"מ ועי' בשט"מ שם בשם הר"ן דאפילו ארכו לבד ס"ל דחשיב סי"מ וכ"כ בשו"ת בית אפרים חאה"ע סי' כ"ז בשם השט"מ דבב"ב פרק יש נוהליו (דקכ"ח). א"כ כ"ש מדת גמיו הנה סי"מ עכ"ז לגבי מדת ארכו ורחבו חשיב ועשאוהו פסימן שאינו מובהק פינו דזה מובהק יותר ממנו וכ"כ בשט"מ שם גבי משקלותיו ונ"ל כל דברים אלו מוכיחים דסימנים שאינם מובהקים במקום מובהקים לאו פלום ניהו עכ"ל ואין פירושו סימנים בינונים דהא קאי אמדת ארכו ורחבו דהוי ודאי סי' מובהק אלא אעפ"כ לגבי מדת משקלותיו עשאוהו פסימן שאינו מובהק וכה"ג הוא מדת גמיו לגבי מדת ארכו ורחבו.

ונמצא יצא לנו שע"י הצמצום וההפרש שבין מדת גמיו ומדת ארכו ורחבו עולה ממדרגת סימן שאינו מובהק למדרגת סימן מובהק שלכן נותנים הטלית למדת ארכו ורחבו. וא"כ

כמ"כ בנד"ז הרי עקמומית האצבע מצד עצמו נדאי חשיב סימן בינוני עכ"פ א"כ ע"י צמצום איזה אצבע ואיזו פרק י"ל דחשיב סימן מובהק פנ"ל ומ"מ אין זה מוכרח די"ל שם באבידה תקנת חכמים היא ע"ש בשט"מ ומיהו שם כ' דגם גבי עיגוונא תקנת חכמים היא וצ"ע: קיצור בתשו' נו"ב מה"ת דצפנרן נשקת בצמצום באיזה אצבע י"ל דאינו כ"א סי"ב ובכני"ח בשם פמ"א דהני סי"מ ואזמו"ר נ"ע נ' אינו מחליט לא כן ולא כן.

מ"מ כפיפת אצבע י"ל הני סימן טפי והמ"י בכני"ח פסק דכה"ג דנ"ד הני סי"מ וכהשב"י דלעיל אות א' קצת ראיה מהא דמדת גמיו ומדת ארפו ורחבו ינתן למדת ארפו ורחבו דע"י הצמצום כנד"ז עולה הסי"ב דכפיפת אצבע למדרגת סימן מובהק.

: ה ואף אם לא עלה למדרגת סי"מ מ"מ עכ"פ נדאי עלה ממדרגת סי"ב סתם לסי"ב חשוב וטוב יותר. דבאבידה אם הא' אמר סימן בינוני כמו כלי שהיה לו עשר רגלים עד"מ שיושב עליהן ואמר הא' סימן שאחד מרגליו פופף שלא פמנהג ואמר השני איזה רגל הוא לכאורה היו נותנים לשני פדמוכח הסוגיא דב"מ (דף כ"ח ע"א) ה"ל וטוש"ע ח"מ סי' רס"ז וא"כ כמ"כ פאן ולכן היה אפשר שיצטרף לזה סימן הזקן ששערוות הזקן היו אדומים מעט ורוב רודע וכה"ג איתא בתשו' הב"ח סי' פ"א שצירף סימן הזקן לסימן שהיה לו שומא במצח למעלה מן העין ימין והעלה תחלה שי"ל דהשומא במקום פלוני באבר פלוני הני סי"מ פדעת הרד"ך אלא שלפי שיש לחוש דשומא עשויה להשתנות וכמו שהביא אה"פ שהמ"ב חלק על הרד"ך וס"ל דאינו סי"מ ע"כ אף דאיהו ס"ל כהרד"ך צירף לזה עוד דברים וא' מהם הזקן ונ"ל וגם בהצטרף מראה זקנו שהיה עב וצבעו משתי מראיות שקורין (שנוארץ אונ ברוך) כו' עכ"ל ובתשו' פנים מאירות ח"ג סי' ב' כ' אף דזה פשוט דשער זקנו שחור לא הני סימן כלל דדומה לארוף וגוץ כמ"ש בתשו' צ"צ סי' מ"ה אבל מ"מ באיש אחד שיש סימנים אלו שער זקנו קטן ושחור וגם שער ראשו קטנים ותלתלים שחורות דשני סימנים כאלו הני שפיר סימן אמצעי עכ"ל.

ומיהו לא סמך על צירוף זה רק באיסור דרבנן במשאל"ס. מ"מ בנ"ד דהסימן דכפיפת האצבע בצמצום האצבע והפרק אפ"ל דהני סי"מ ע"כ אפשר לצרף לזה הסימן מהזקן מיהו בצ"צ סי' מ"ה כ' דהזקן אף סימן גרוע לא הני ולכן לענין מעשה נראה לצרף משום שהזקנו ג"כ כל הבגדים בטב"ע ובסימנים דהח"צ סי' קל"ד מתיר בסי"ב בגופו וסי"מ או טב"ע בכליו וכן ראיתי בשו"ת שמן רוקח בסי' נ"ה האריף בזה לפסוק כן.

ואמנם בבית מאיר סי' י"ז סכ"ד חשיב על הח"צ ואעפ"כ סיים ונ"ל ואולם אי חזינו השאלה מצד עצמה לא שכיח דומיא דשאלת פלים רבים וכיוצא בו בזה נדאי יפה דיבר עכ"ל א"כ לפ"ז בנד"ז שהוא חשש שאילת כל בגדיו דהשאלה מצד עצמה לא שכיח יש לסמוך בצירוף סי"ב שבגופו ע"כ אף אם היינו מחליטים דסימן האצבע הני רק סי"ב יש להתירה ע"פ הפרת הבגדים מה גם שידוע שהלך באותו הדרך שבו נמצא ההרוג דהני ג"כ קצת סניף לסמוך על הסימנים הנ"ל וקצת ראיה מסוגיא פרק אלו מציאות (דכ"ז סע"ב) אחד הלנה משלשה כו' א"ל התם סברא הוא כו' ופרש"י דנדאי כו' ובשט"מ שם דאומדן בזה הוא מדאורייתא והאומדן הוא דאל"כ מי קבצם כדפ"י רש"י במשנה ספ"ק דב"מ (ד' כ' ע"א) בד"ה ללנה ובד"ה למלנה וא"כ ה"נ י"ל כן מי קבצו ג' דברים אלו יחד היינו שישאיל זה בגדיו למי שיש לו סימנים בגופו הרי קיבוץ שני דברים יחד

בגדיו פּוֹלֵם שֶׁל בַּעֲלָה שֶׁל זוֹ נִתְקַבְּצוּ וּלְבָשָׁם אִישׁ אַחַר שְׂיִישׁ בּוֹ סִימָנִים כְּמוֹ בְּבַעֲלָה וְשָׁנָה הַשּׁוֹאֵל ג"כ יִהְרַג בְּדַרְךָ הַהוּא וְכָל אֵלֶּה הַקְּיּוּבָצִים הֵם בְּדַבְרֵי רְחוּקִים יוֹתֵר שֶׁהָרִי לְדַעַת כְּמָה פּוֹסְקִים דִּי לְהַתִּיר בְּאַחַד לְבַד כְּמוֹ הַרְבֵּה מִתִּירִים מִצַּד הַסִּימָן בְּגוּפוֹ שִׁי"ל דְּהוּי סִי"מ אַף שְׂאִינוֹ מְוַסְפֵּם וְהַרְבֵּה מִתִּירִים מִצַּד שְׂאִילַת פֶּל בְּגָדָיו לְבַד א"כ כ"ש כְּשֶׁנִּקְבְּצוּ שְׁנֵי הַדְּבָרִים יַחַד וְעַב"י בַּח"מ ס' ס"ה ססע"י י"ג בְּשֵׁם רִי"ו וּמָה גַם בְּצִירוּף הַמְקוּם כַּנ"ל שׁוֹב הַגִּידוֹ לִי שֶׁסִּימָן הָאֶצְבַּע כְּפוּף מְצוּי עַכְשָׁיו זֶה עֲשָׂרִים שָׁנָה מֵאִיזוֹ סִיבָה שְׂעוֹשִׂים כֵּן בְּמִתְכוּוֹן אֵף עַכ"ז אִינוֹ מְצוּי רַק עֲרַף אַחַד מִמָּאָה אוֹ בְּשָׁנֵי מְאוֹת וְע"כ י"ל דַּמ"מ ס' ב מִיְהוּ הָיָה שֶׁהָרִי בְּפָרְק אֵלּוּ מְצִיאוֹת מְבוֹנָאָר כְּפָרוֹת שֶׁל בַּע"ב יֵשׁ בְּהֵן מִהֶסְתָּם ס' ב וְכֵן מִחֲתָף לֵה אֶתְלַת קַרְנֵתָא וְכֵן קֶשֶׁר הָיָה סִימָן (דַּכ"ג רַע"ב) אִי לָאוּ קַטְרָא דְצִינְדִי דַּכ"ע הָכִי מִקְטָרִי לְהוּ (וּדַכ"ה ע"ב) גַּבֵּי מְקוֹשְׁרִין בְּכַנְפֵיהֶן.

וְכֵן בְּרוּשֵׁם קִוְדָם שְׁנִפְתָּחוּ הָאוּצְרוֹת וּמ"ש רַש"י (כ"ג ב') ד"ה קִוְדָם וַיְחִיד בְּעֶלְמָא אֶפְשָׁר נ' לָאו יְחִיד מִמֶּשׁ כ"א אֶפְלוּ עָשׂוּ כֵּן אִיזוֹ יְחִידִים וְעִי' בְּפָרִישָׁה ס' רַס"ב ס"ט וְקוֹדָם שְׁרַגְלִין לְמִפְּנֵי אֵין רַגְלִין לְקוֹתְחָה כְּלָל כּו' מ"ה כְּשֶׁנִּמְצָא זֶה הַחֲבִית כּו' מִשֶּׁא"כ כּו' שְׂאֵז נִמְצְאִין רַשׁוּמִין הַרְבֵּה כּו' עַכ"ל הַרְבֵּה דְנוֹקָא אֵז לֹא הָיָה סִימָן וְעִי' בַּשְׂט"מ שֶׁהָאָרִיף בַּכַּרְש"י גַּם יֵשׁ לְצַרְף לְזֶה סִימָן שְׁבוֹנָנוּ וְעוֹדְבֵלֹא"ה בַּמֶּרֶה"צ ס"ק פ"ח הַעֲלָה שֶׁהָעֵיקָר שְׂאִין חוֹשְׁשִׁין לְשִׂאֲלַת פֶּל הַבְּגָדִים וְכָבֵד כְּתוּב אֶצְלֵי ג"כ כֵּן בַּמ"א וְאֵף שֶׁכ' שַׂמ"מ לְבִי נוֹקְפֵי לְהַקְל לְמַעֲשֵׂה מ"מ בְּנִדּוֹן זֶה בְּצִירוּף הַקְּצָת סִימָנִים שְׁכַּנְפֵּי יֵשׁ לְהַקְל לְמַעֲשֵׂה ג"כ וְע"ש בַּמֶּרֶה"צ ס"ק צ"א וְכַנ"ל בְּשֵׁם הַבֵּית מְאִיר סַכ"ד: סִימָן עַז הַשְּׂאֵלָה מְבוֹנָאָרַת מִתּוֹף הַתְּשׁוּבָה מִשְׁנָה סוּף יְבָמוֹת (דַּכ"ב ע"א) ר' עַקִּיבָא אָמַר לֹא ע"פ אִשָּׁה כּו' אָמְרוּ לוֹ כּו' וְלֹא תִהְיֶה פְּהִנָּת כְּפְּוֹנְדָקִית (פְּלוּמֵר וְכִי לֹא תִהְיֶה בַת יִשְׂרָאֵל אוֹ פְּהִנָּת מְיוֹחֶסֶת נְאֻמָּנַת כְּפְּוֹנְדָקִית זֶה גְרוּעָה וּבַגְמָרָא מְפָרֵשׁ מְאִי גְרִיעוּתָא) אָמַר לְהֵם לְכַשְׁתָּהּ הַפְּוֹנְדָקִית נְאֻמָּנַת (פְּלוּמֵר לְכַשְׁיִמְצָא דְבָר זֶה אֶמֶת שֶׁהָאֵמִינוּ אֶת הַפְּוֹנְדָקִית שֶׁהָרִי לֹא עָלֶיהָ סְמָכוּ אֵלֶּא לְפִי תוֹמָה הַסִּיחָה וְהַבִּיאָה לְהֵם מִקְלוֹ וְתַרְמִילוֹ) הַפְּוֹנְדָקִית הוֹצִיאָה לְהֵם מִקְלוֹ וְתַרְמִילוֹ וְס"ת שֶׁהָיָה בִּידוֹ (ס"א לְכַשְׁתָּהּ כְּפְּוֹנְדָקִית נְאֻמָּנַת פְּלוּמֵר בְּאוֹתוֹ עֲנִין שֶׁהָאֵמִינוּ הַפְּוֹנְדָקִית הָיָה נְמִי שְׂאָר אִשָּׁה נְאֻמָּנַת שֶׁהָרִי הַפְּוֹנְדָקִית הוֹצִיאָה לְהֵן וְעַל הַסִּימָנִים סְמָכוּ) עַכ"ל הַמְשָׁנָה וּפְרַש"י וְלְכַאוּרָה נִרְאָה הַהֶפְרָשׁ בֵּין שְׁנֵי הַגִּירָסוֹת וְהַפְּוֹנְדָקִית דְּרַש"י דְּלִשׁוֹן רַאשׁוֹן תְּשׁוּ ר' עַקִּיבָא הָעֵיקָר הוּא דְכִינּוֹן דְּהִיתָה מִסַּל"ת אִין לְלִמּוֹד מְזָה לְדִין נְאֻמָּנוֹת אִשָּׁה בְּמִתְכוּוֹן דַּאֲע"ג דְּנִכְרִית הִיתָה מ"מ כִּינּוֹן דְּלְפִי תוֹמָה הַסִּיחָה עָדִיף זֶה מִמִּתְכוּוֹן דְּכַהֲנָת וּמ"ש רַש"י וְהַבִּיאָה לְהֵם מִקְלוֹ וְתַרְמִילוֹ צ"ל מְשׁוּם דַּעִי"ז דְּנוֹקָא חֲשִׁיבָא מִסַּל"ת דַּאֲל"כ אִין פָּאן מִסַּל"ת גְּמוּר וְכַמ"ש בְּתְשׁוּבַת מִהַרְמ"ל ס' ק"ל וְז"ל אֵלֶּא נְדָאִי אֲלִיבָא דְכּוֹלֵי עֶלְמָא אִפִּי הָא בְּשֶׁבִיל דְּחִזְזִיתִינְהוּ בְּכִיבָא לֹא נִחְשָׁב בְּשֶׁבִיל זֶה מִסַּל"ת מִמֶּשׁ אֵלֶּא הָיָה הַתְּחַלַּת מִסַּל"ת קָצַת וְע"י שְׂאֵחַר שְׂשָׂאֵלוֹ אוֹתָהּ אִיָּה חֲבִירָנוּ הוֹצִיאָה לְהֵם מִקְלוֹ וְתַרְמִילוֹ ס"ל לְרַע"ק דְּנַעֲשֵׂה מִסַּל"ת גְּמוּר וְלִכְּךָ אָמַר רַע"ק דִּאִין רַאָּה מְפָאן שֶׁתִּהְיֶה אִשָּׁה נְאֻמָּנַת בְּתוֹרַת עַד אַחַד עַכ"ל וְטַעְמָא דְּחֻכְמִים י"ל מְשׁוּם דַּס"ל לְהִפּוּף דְּעֵדוֹת אִשָּׁה אֵף בְּמִתְכוּוֹן עָדִיף טְפִי גַם מִמִּסַּל"ת דְּעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְכֵן מְשַׁמֵּעַ בְּגָמְרָא דְאַמְרִינּוּ מְאִי גְרִיעוּתָא דְפְּוֹנְדָקִית אָמַר רַב פְּהֵנָא פְּוֹנְדָקִית עו"ג הִיתָה וּמִסַּל"ת הִיתָה זֶה מִקְלוֹ וְזֶה תַרְמִילוֹ וְזֶה קָבֵר שֶׁקְבַרְתִּיו בּוֹ וּפְשׁוּט דְּעֲנִין מְאִי גְרִיעוּתָא דְפְּוֹנְדָקִית לֹא בְּעִי אֵלֶּא אֲלִיבָא דְחֻכְמִים דְאַמְרוּ וְלֹא תִהְיֶה פְּהֵנָת כְּפְּוֹנְדָקִית וְכַדְפְּרַש"י בְּמִשְׁנָה

כַּפְּנוּדְקִית זו גְּרוּעָה וע"ז שׁוֹאֵל הַש"ס מֵאֵי גְרִיעוּתָא דַּפְּנוּדְקִית וְאֹמֵר רַב פְּהֵנָּא פְּנוּדְקִית עו"ג הֵיִתָּה ומסל"ת הֵיִתָּה מְזָה מְבֹנָר דֹּאע"ג שְׁהֵיִתָּה מסל"ת מְמַש עכ"ז גְּרִיעָא מְעֵדוֹת פְּהֵנָּת בְּמַתְּפֹנִין וְהֵדִין נוֹתָן פִּן דְּהָא בְּהֵדִיא קִי"ל ב"ב"ק (דָּף קי"ד ב') דַּאִין מסל"ת פְּשֵׁר אֵלָא לְעֵדוֹת אִשָּׁה בְּלֵבָד מִשָּׂא"כ בְּשֵׁאֲרַר אִיסוּר דְּאוֹרְיִתָּא אִינוּ נְאָמֵן וְאַפְּל' בְּדַרְבְּנֵן י"א דַּאִינוּ נְאָמֵן ועי' בי"ד סי' ס"ט סְעִיף י' וּבב"י שָׁם וּבפ"ח שָׁם וּבש"ך רס"י צ"ח ובט"ז שָׁם וּבא"ח סי' תקי"ג במ"א וְאִילוּ אִשָּׁה נְאָמְנָת בְּאִיסוּר דְּאוֹרְיִתָּא ג"כ עי' בי"ד סס"י קכ"ז וּאע"ג דְּרַש"י ב"ב"ק שָׁם פ"י דְּמסל"ת הֵיִנּוּ בְּתִינוּקוֹת יִשְׂרָאֵל מ"מ פֶּל הַמְּפָרְשִׁים פ"ג כ"כ אַעֲבֹדִי כּוֹכְבִים וְכנ"ל.

וּבְזָה מְתוּרָץ קְנוֹשְׁיָת הַתּוֹסְפוֹת פֶּאן וּא"ת מֵאֵי מִיִּיתִי רַבְּנֵן רָאִיָּה מִן הַפְּנוּדְקִית דְּקֵא מסל"ת הֵיִתָּה וּבִיָּאֵר דְּבְרִיָּהֶם בְּתִשׁוּ' צ"צ סי' מ"ב דְּהָא צ"ל שְׁגַם לְדַבְּרֵי רַבְּנֵן עו"ג מסל"ת הֵיִתָּה וּא"כ קְשִׁיא מֵאֵי מִיִּיתִי רַבְּנֵן רָאִיָּה מִן הַפְּנוּדְקִית דְּשִׁאֲנִי פְּנוּדְקִית דְּלֵא הֵאָמְיִנוּהָ בְּתוֹרַת עֵדוֹת אֵלָא בְּמסל"ת אֵבֶל אִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִית שְׁמַתְּפֹנֶנָת לְהַעֲיֵד מְנַלֵּן דְּתָהָא נְאָמְנָת זְהוּ בִּיָּאוֹר קְנוֹשְׁיָת הַתּוֹס' וְחֻזְקָה הִיא עכ"ל וּלְפמ"ש י"ל דְּלַק"מ דְּאִדְרַבְּהָ הָא חֻזְיָנָן דְּאִשָּׁה נְאָמְנָת אַף בְּמַתְּפֹנֶנָת לְהַעֲיֵד יוֹתֵר מְעוֹבֵד כּוֹכְבִים בְּמסל"ת בְּכָל אִיסוּרִין שְׁבַתוֹרָה א"כ מֵאַחַר דְּכָאן גַּם עוֹבֵד כּוֹכְבִים מסל"ת נְאָמֵן כ"ש שְׁתָּהָא אִשָּׁה נְאָמְנָת אַף קְשִׁיאִנָּה מסל"ת.

וְהוּא קָל וְחֻמְרָא עֲצוּם וְאִדְרַבְּהָ לַפ"ז קְשִׁיָּה עַל דְּבְרֵי רַע"ק מֵה מִיִּשָּׁב דַּאִין לְלַמּוֹד אִשָּׁה בְּמַתְּפֹנֶנָת לְהַעֲיֵד מְעוֹבֵד כּוֹכְבִים מסל"ת הָא נְהַפְּוּהָ הוּא וְעִי' בְּמַהֲרִי"ק שְׂרַש קכ"א שְׁעֵלְתָּה זֶה הַסְּבָרָא לְפָנָיו דְּלַרְבָּנָן עֲדִיף עֵדוֹת אִשָּׁה בְּמַתְּפֹנֶנָת מְעוֹבֵד כּוֹכְבִים מסל"ת וְלַרַע"ק הוּא בְּהַפְּוּהָ וְזְהוּ פְּלוּגְתָּא שְׁלֵהֶם וְכמ"ש לְקַמֵּן אוֹת ב' אֵכֶן לְגִירְסָא וּפ"י שְׁנֵי דְרַש"י י"ל דְּגַם רַע"ק ס"ל דְּנִדְאֵי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים מסל"ת גְּרַע מְמַתְּפֹנֶנָת דְּאִשָּׁה וְכִדְאָמְרִינָן בְּגִמְרָא מֵאֵי גְרִיעוּתָא כּו' וְזֶה אֵמַת לְדַבְּרֵי הַפֶּל אֵלָא דְּהָכָא גְּבִי פְּנוּדְקִית ס"ל לַרַע"ק דְּעֵדִיפָא פִּינוּן דְּמְלַבֵּד שְׁהֵיִתָּה מסל"ת גְּמוּר ע"י הַבְּכִיָּה כְּמוֹ דַּס"ל לְהַרִי"ף וְכָל הַנְּמַשְׁכִּים אַחֲרֵיוּ שְׁמַצֵּד פִּינוּן דְּחֻזְיָתִינְהוּ בְּכַתְּהָ חֻשִׁיבָא מסל"ת גְּמוּר נוֹסָף ע"ז עוֹד שְׁהוֹצִיאָה לְהֵן מְקִלוּ וְתַרְמִילוּ וְס"ת שְׁהֵיָּה בְּיָדוֹ הִנֵּה עַל הַנִּי סִימָנִים סְמְכוּ לְהַאָמְיָנָה מִשָּׂא"כ לּוּלִי הַסִּימָנִים אַף שְׁהֵיִתָּה מסל"ת גְּמוּר ע"י הַבְּכִיָּה עכ"ז לֹא מְהִימָנָא רַק ע"י הַסִּימָנִים סְמְכוּ לְהַאָמְיָנָה מִש"ה אִין מְכָאן רָאִיָּה לְשְׁתָּהָא אִשָּׁה נְאָמְנָת: אַף דְּעֵדִיפָא מִמסל"ת מ"מ הַסִּימָנִים עֲדִיפִי עִם מסל"ת וְרַבְּנֵן ס"ל דְּהַעֲיָקֵר שְׁהַאָמְיָנוּהוּ הוּא מְשוּם שְׁהֵיִתָּה מסל"ת וְלֹא מַצֵּד סִימָנִים ומסל"ת ע"כ ס"ל דכ"ש שְׁתָּהָא אִשָּׁה נְאָמְנָת.

וְהִנֵּה בְּמַרְה"צ לְאַחַר שְׁפִלְפֵל בְּסוּגִיא זֶה טוֹבָא בְּס"ק נ"ב ע"פ שְׁטַת הַתּוֹס' וְהִבִּיא בְּזָה כְּמָה שִׁיטוֹת עכ"ז מְצִאתִי בּוֹ סס"ק ס' שְׁפַתְּב לְפָרַשׁ הַסּוּגִיא ע"ד שְׁפַתְּבִתִּי: קִיצוּר לְלִשׁוֹן רֵאשׁוֹן דְּרַש"י פְּלוּגְתָּא דר' עֶקִיבָא וְרַבְּנֵן הוּא דְּלַרַע"ק מסל"ת דְּעוֹבֵד כּוֹכְבִים עֲדִיף מְמַתְּפֹנֶנָת דְּאִשָּׁה וְלַרְבָּנָן הוּא בְּהַפְּוּהָ עי' ב"ק (קי"ד ב') וְלִלְשׁוֹן שְׁנֵי לַכ"ע עֵדוֹת אִשָּׁה עֲדִיף אֵלָא דְּרַע"ק ס"ל דְּמסל"ת דְּפְּנוּדְקִית הוּא דְּעֵדִיפָא פִּינוּן שְׁמַלְבֵּד שְׁהֵיִתָּה מסל"ת ג"כ הוֹצִיאָה לְהֵם מְקִלוּ וְתַרְמִילוּ כּו': בְּ אָמְנָם שִׁיטַת הַתּוֹס' פֶּאן אִינוּ פִּן אֵלָא מְשַׁמַּע דַּס"ל דְּבִין לַרַע"ק בֵּין לְרַבְּנֵן מסל"ת גְּמוּר עֲדִיף מְמַתְּפֹנֶנָת דְּאִשָּׁה.

וכן משמע בהריטב"א לרע"ק עכ"פ ונ"ל לכשתהא הפונדקית נאמנת פי' כשימצא דבר אמת שהאמינו הפונדקית כלומר שלא סמכו עליה מדין עדות אלא מדין שהיתה מסיחה לפי תנמה עכ"ל משמע דמסל"ת עדיף מעדות דאשה ואפשר ס"ל כמ"ש במ"ך הביאו הפר"ח ב"ד סי' ס"ט ס"ק מ' דס"ל להרא"ש ותוס' פ"ג דבכורות (דכ"א ב') דגמל"ת היכא דמוכח שלא להשביח מקחו אומר פן נאמן אפי' באיסורי תורה ועיין מזה ג"כ בפסקי מהרא"י סי' ק"ל ובתה"ד סי' ע"ט כ' בפשיטות דגמל"ת אינו נאמן בשום איסור דאורייתא וא"כ לפ"ז דברי התוס' פאן צע"ג ועל פרחנו צריכין אנו לידחק ולומר דבמלתא דעבידי לאגלויי פי' הקא ס"ל דעדיף מסל"ת מעדות דאשה.

משא"כ בשאר עדיות שאינן מלדעל"ג הוא להפך ותדע דאין ללמוד פל העדיות זה מזה שהרי גבי שבויה ס"ל להרא"ש דעובד פוכבים מסל"ת אינו נאמן כמ"ש בש"ע סי' ז' ס"ב בהג"ה אע"ג דאשה מהימנא וגם קטן נאמן ע"ש בחמ"ח ס"ק ג' וגם חמשה נשים חמותה ובת חמותה כו' נאמנים כמש"ש ס"א ולענין עדות אשה שמת בעלה נהפוך הוא והנה בביתאור דברי התוס' שכתבו דלא היתה ממש מסל"ת כו' ורע"ק ס"ל דאין לה מסל"ת גדול מזה הנה מהרמ"ל בתשו' סי' ק"ל פי' (פהובא לעיל אות א' לשונו) דלכ"ע ר"ל בין לרע"ק בין לרבנו מחמת הבכיה אינה חשובה רק קצת מסל"ת אלא דרע"ק.

ס"ל דבצירוף הוצאת מקלו ותרימילו נעשה מסל"ת גמור וסיים והתקמים ס"ל דבכל הני הוכחות דקא בכיא וגם הראתה להם מקלו ותרימילו וקברו בכל זה אינו נחשב למסל"ת גמור והא דהאמינו אותה היינו משום דע"י פל הוכחות הנזכרים לא גרע מעדות עד אהד ומעדות אשה והוכיח מזה לנדון שלו דהגם דהיה קצת שאלה מהעובד פוכבים פיון שלא היה שאלה גמורה ע"כ בצירוף ההוכחות הני פעדות אשה אע"ג דאין לו דין מסל"ת גמור דעדיף מעדות אשה זהו תוכן דבריו ולשון פסקי תוס' סי' רמ"ד פ"ג מסל"ת חשוב פמסיח פהיהא דפונדקית עכ"ל משמע דענין הפונדקית נידון כמסל"ת ולא דה"ל פעדות אשה והצ"צ בתשו' סי' מ"ב העלה דלרבנו הימנוה לפונדקית מטעם עדות ולא מטעם מסל"ת אע"ג דעובדת פוכבים היתה ואין העובד פוכבים מהימן בתורת עדות מ"מ הקא שאני דאיכא הוכחה טובא שלא היתה מתפוננת לא להעיד ולא להתיר ומינה מיייתי רבנו ראיה דאשה ישראל מהימנא בתורת עדות ורע"ק ס"ל דלא הימנוה לפונדקית בתורת עדות אלא מסל"ת היתה אע"ג דלא היתה ממש מסל"ת עשו אותה כאילו היתה מסל"ת וכדמשמע פן בירושלמי עכ"ל ולשון פסקי תוס' סי' רמ"ד ה"ל הם פנגדו יותר ממה שהם נגד מהרמ"ל דהא נדאי מוכן מדבריהם דלרבנו הוא שעשו אותה כאילו היתה מסל"ת ועיין בתשו' מהרמ"ל סי' ק"י המובא בק"ע סי' שט"ז וע' במרה"צ ס"ק נ"ב מה שפי' הוא בדברי התוס' ולפירושו הב' שהוא עיקר אצלו אין שום ראיה מהגמרא לחידוש דינו דמהרמ"ל ה"ל שבק"ע סי' שט"ז.

והנה פירושו הא' שפי' דלרבנו הפונדקית לא היתה מסל"ת פלל כפר מבואר פן במהרי"ק ריש שרש קכ"א אף לא פי' מהרי"ק פלל הטעם שהאמינוה לרבנו ובאמת שמ"ש בזה המרה"צ זהו דחוק עצום ונהגם שפירושלמי יש מ"ד דהאמינוה פחיה שנאמנת על אתר משמע אע"ג שלא בכחה תחלה ולא היתה מסל"ת מ"מ ש"ס דילן נדאי לא ס"ל הכי ומשמע נדאי דגם לרבנו היתה מסל"ת וע"ש במהרי"ק שעלתה הסברא לפניו לומר

דפלווגאָטא דרברגן ורע"ק היא דלמר דהיינו רבגן עדיף עדות אשה מתכוננת להעיד מהימנותא דעובד פוכבים מסל"ת ולמר איפכא ודחה חילוק זה ובאמת במחכ"ת אָזיל בתר איפכא דאף שזהו דוחק קצת עדיף הוא ממ"ש הוא ו"ל דלרבגן לא היתה מסל"ת כלל ואעפ"כ האמינוה ועי' פ' המשניות להרמב"ם ביאר בהדיא דלרבגן דאמרו ולא תהא פהנת פפונדקית היינו פפונדקית מסל"ת ע"ש וכ"כ הרב רבינו עובדיה ותשו' רע"ק גם ל"ק דרש"י י"ל דהיינו מפני שלבד שהיתה מסל"ת הוציאה להם ג"כ מקלו ותמילו גם משטת הרי"ף וכל הנמשכים אחריו מוכח דבכניית הפונדקית עי"ז יש לה דין מסל"ת גמור: ולשטתם ע"כ צריף לפרש הסוגיא כמש"ל אות א': קיצור והתוספות ס"ל דלכ"ע מסל"ת עדיף ממתפונן דאשה וכ"כ הריטב"א אלא דלרבגן לא היתה רק קצת מסל"ת ורע"ק ס"ל דחשוב מסל"ת גמור פן פ' מהרמ"ל בתשו' סי' ק"ל והצ"צ פ' דלרבגן לא הוי מסל"ת כלל כ"א מצד צירוף הוכחות האמינוה וכצ"ל למהרי"ק שרש קכ"א: ג והנה מה שהתוספות לא פירשו פהרי"ף דעל ידי הבכני' היא מסל"ת גמור וכדמשמע פשטא דגמרא.

זהו מפני שנסתייעו בזה מהירושלמי אבל טעם הרי"ף נראה משום דבירושלמי לא מוקי לה דבכתה כ"א כפשטה דמתניתין וע"כ סבירא ליה דאינה כמסל"ת. משא"כ לש"ס דילן דאמר פיון דחזיתיהי בכתה הנה עי"ז חשיבא מסל"ת גמור בלתי צירוף מה שהוציאה מקלו ותמילו דהרי"ף כ' שמעינן מהא דהיא דמתחיל העו"ג ומסל"ת אע"ג דהדרין ומגלינן למילתיה מיניה שפיר לא נפיק ליה מתורת מסל"ת אלא נאמן עכ"ל וכ"כ המרדכי שם סימן פ"ו ובתשו' מהר"מ במיימוני סימן ט' והתחלה זו היינו רק מה שבפחה וכדאיתא ברש"י שבאלפס שם וכ"כ בחידושי הרשב"א וז"ל פיון דחזיתיהו בכיא כו' ומהכא שמעינן תרתי חדא כל שהתחיל לומר כמסיח לפי תומו אע"פ ששאלוהו לבסוף והגיד ע"פ שאלתם נאמן עכ"ל ונלע"ד דלהכי דקדק שהתחיל לומר כמסיח לפי תומו בכף הדמיון משום שהתחלה היא רק הבכני' ולא דברה בפיה מאומה ע"כ רק כמסיח כו' והנה גם הרמב"ם פ"ב הי"ד פסק פהרי"ף וכ' בהגמ"י שם שכ"ד מהר"מ וראב"ה וס"ה.

וכ"פ בטוש"ע שם סעי' ט"ו וע"ש בחמ"ח ס"ק כ"ט ואי איתא פדברי מהרמ"ל (וכ"ש אי איתא כהצ"צ) אין מהנדון דפונדקית שום ראי' לדין זה דהא אדרבה ס"ל דאפילו לר' עקיבא לא חשיבא מסל"ת רק משום שהוציאה להם מקלו ותמילו הא לולי זה לא היתה נחשבת מסל"ת גם לרע"ק משום שאמרו לה איה חבירינו ואע"פ שקודם לשאלה זו בכתה דה"ל פהתחילה להסיח לפ"ת אפ"ה אתי השאלה ומפיק לה מתורת מסל"ת עד שמה שהשיבה אח"כ מת וקברתיו לא היו דינינו לזה כמסל"ת גמור רק מפני שהוציאה להם מקלו ותמילו הוא דחשיבא מסל"ת לרע"ק וזה הפך דברי הרי"ף דס"ל דמה שחזרו ושאלו אותה לא מפיק כלל מתורת מסל"ת פיון שקודם השאלה התחילה להסיח וכ"ש מרבגן דרע"ק דס"ל לפ"ד מהרמ"ל דאפילו בצירוף הוצאת מקלו ותמילו וס"ת לא חשיבא מסל"ת גמור ודוחק לומר דהכי דייק הרי"ף פיון דפונדקית לא הנה גם התחלה גמורה בדבור רק בבכני' ואפילו הכי עם צירוף הוצאות מקלו כו' חשיבא מסל"ת אף שבינתיים שאלוה כמ"כ פשהתחילה להסיח לפ"ת בדבור מהני גמר דבריו שאח"כ אף ששאלוה בינתיים ואף בלי שום צירוף סימנים ומשום דדבור אפילו מעט

מזעיר מה שאינו מספיק להתיר עדיין עדיף מבכיה דבאמת זהו דוחק גדול דאיה סופר
ושוקל דהדבור בלא שום צירוף עדיף מבכיה עם צירוף ורג"ל טובא דהא הבכיה לא
גרעא מרמיזא על כל פנים ובהרא"ש במ"ק רס"י ע"ט משמע דרמיזא חשיב עדות לענין
אבילות ומשמע שם קצת כמ"כ לעדות אשה ודודי הה"ג ר' ליב ז"ל הביא ראיה דרמיזא
מילתא היא ממ"ש בגמרא פ"ב דב"ק (נ"ד ע"ב) דקמריזי רמוזי וע"ש בתוספות
שכתבו ולא ברמיזה פה היא דהנחנקין דהתם מייירי ברמיזה גרועה כו' א"נ דיגי נפשות
שאני ועיין עוד מזה בסנהדרין פרק הנחנקין (דפ"ו ע"ב) בתוס' ד"ה קמ"ל רמיזא לאו
כלום הוא שכתבו ב' תירוצים אלו וכ"כ בחידושי הרשב"א בב"ק שם ובכ"מ פכ"א מהל'
עדות סוף הלכה ט' לא הביא רק התירוץ השני דדיגי נפשות שאני וא"כ בנ"ד י"ל דרמיזא
מילתא היא ואפילו לתירוץ קמא דהתוספות והרשב"א דבעינן רמיזא חשוכה דוקא
ובכיה יש לומר דאינו חשוב ברמיזה חשוכה שפירש התוס' שם מ"מ אתחלתא מיהו
הויא וכ"ש שי"ל שהיא רמיזה חשוכה כיון שמיז בראותם התחילה לבכות ומקודם לא
בכתה ורק כשראתה אותם התחילה לבכות ואחר כך אמרה להם שמת אף ששאלוה
ביתנים י"ל דהוכחה גדולה היא שע"ז בכתה ונהרי לענין גט מציינו דסומכין ארמיזה
כמ"ש בגיטין (דע"א ב') ורמז ואמר כתבו כו' והובא להלכה בכל הפוסקים ובטוש"ע
אה"ע ס"י קכ"א ס"ח ונהגם ששם פ"י התוס' דמייירי שאמרו לו נכתוב גט לאשתך
והרפין בראשו כו' א"כ הרמיזה באה אחר הדבור והשאלה והיא רמיזה חשוכה בנדאי
מ"מ גם פאן י"ל דהסוף מסייע להסתלקה דהוא הבכי' בענין דנדאי עכ"פ שפיר י"ל
דהבכיה דפונדקית הנה התחלת מסל"ת כמו הדבור שאינו מספיק כו' ותדע עוד דבכיה
מילתא היא לאמת הענין ממ"ש במשנה ר"פ האשה שלום ריה"ו אומר לא שמענו א"כ
באתה בוכה כו' ואף ששם נדחו דבריו היינו משום דבאתה בוכה י"ל דמערכת ע"ש אבל
זו שפשראתה אותם בכתה מיז ה"ז גיפריים דברי אמת וא"כ אי איתא כמהרמ"ל והצ"צ
דכשחזר ושאלוהו לאחר הבכיה לא הוי כמסל"ת אפי' לרע"ק לולי צירוף הסימנים
ולרבנן אפי' עם צירוף הסימנים א"כ יש מזה ראיה לסתור פסק הרי"ף והרמב"ם
והטוש"ע סעיף ט"ו הנ"ל ולומר דאפי' התחיל להסיח לפ"ת כיון שלא הנה מספיק להתיר
עד ששאלוהו ואח"כ השיב לא מהני להתיר כיון דאין לזה עוד צירוף סימנים פהוצאת
מקלו ותמילו וס"ת שהנה בידו ולכן מוכרח מכל הפוסקים הנ"ל דלא כשיטת מהרמ"ל
והצ"צ אלא דע"י הבכיה לבד חשיבא מסל"ת: קיצור אבל הרי"ף והרמב"ם ומהר"מ
בתשו' מיי' סי' ט' והטוש"ע סעיף ט"ו ס"ל דהפונדקית הוי מסל"ת גמור ודלא כמהרמ"ל
וכ"ש דלא כהצ"צ: דאף באמת לכאורה מוכח מזה גם דלא כשיטת התוס' דס"ל ג"כ דלא
היתה מסל"ת רק ע"י שהוציאה מקלו כו' ונסתייעו מהירושלמי ובאמת גם במרדכי סי'
פ"ז מבואר דלר' אהא בירושלמי לא הנה הפונדקית מסל"ת כלל דלא פש"ס דידוןכ
מבואר בהגמ"י פי"ג מה"ג בשם ראב"ה ולפ"ד י"ל דהרי"ף ס"ל דאפי' לר' שמואל בר
סוסרטא בירושלמי שם דאמר עשו אותה כמסל"ת י"ל דמ"מ לא פירשו דמייירי שכתה
וכמ"ש בש"ס דילן אלא שעשו אותה כמסל"ת אע"פ שלא בכתה וכן מוכרח לכאורה
בירושלמי דמקשה שם אר' שמואל מהא דר"ש בן לקיש דאמר כל ששואלין אותו והוא
משיב אינו כמסל"ת והוכרח לתרץ דהא דר' שמואל לא אתיא כר"ש בן לקיש ואי איתא
דמייירי שכתה תחלה א"כ לק"מ מ'מר' שמעון ב"ל וכדאמרי' בהדיא בש"ס דילן והא איו

חבירינו קאָמרו לָהּ ור"ל דא"כ הָרִי שְׁאַלוּ אוֹתָהּ וְכָל שְׁמַשִּׁיב אַחַר שְׁאַלָהּ אֵין לוֹ דִּין מסל"ת וְזֶהוּ כְּרַשְׁב"ל בִּירוּשְׁלַמִּי וּמְתַרְץ פִּינּוּן דְּחֻזִּיתִינְהוּ בְּכַתָּהּ כּו' ור"ל דבכה"ג חֲשִׁיבָא מסל"ת מְצַד הַבְּכִיָּה שְׁקַדְמָה לְהַשְׁאַלָהּ וּמְדַהֲוֵןכְּרַחוּ בִּירוּשְׁלַמִּי לוֹמַר דְּהָא דר' שְׁמוּאֵל אֵינוּ כְּרַשְׁב"ל ע"כ צ"ל דְּהִירוּש' פְּלִיג עַל אוֹקִימַתָּא דְּש"ס דִּילֵן וְלֹא מִיָּרִי שְׁבְכָתָהּ.

וא"כ פִּינּוּן דְּש"ס דִּילֵן לֹא ס"ל כְּהִירוּשְׁלַמִּי אֵין שׁוּם רְאָיָה מְהִירוּש' וּלְפִי ש"ס דִּילֵן וְנָדִי י"ל שְׁהַפְּוֹנְדְקִית חֲשִׁיבָא מסל"ת מְמַשׁ: וּאֵעִפ"כ ס"ל לְרַבְּנָן דְּגְרוּעָה מְעַדּוֹת דְּאִשָּׁה וּבְהָא א"ש דְּעַת הָרִיב"ש בְּתָשׁו' ס'י שֵׁע"ז סד"ה בְּמָה שְׁדַנְתָּ בְּעַנְנָן עוֹבֵד פּוֹכְבִּים מְפִי עוֹבֵד פּוֹכְבִּים שְׁפַתְב פִּינּוּן דְּעוֹבֵד פּוֹכְבִּים מסל"ת חִידוּשׁ הוּא וְהָבוּ דְלֹא לְהוֹסִיף כּו' וּאֵע"ג דְּעַבְד מְפִי עַבְד וְשְׁפַחָה מְפִי שְׁפַחָה מְהִימְנִי שְׁאֲנִי הָנִי כּו' וְלֹא ס"ל הַקָּל וְחֻמְרָא שְׁבַמְהִירִי"ק שְׁרַשׁ קכ"א וּבַתְה"ד ס'י רל"ט דְּהָא גַּמְל"ת עֲדִיף מְעַדּוֹת דְּאִשָּׁה כּו' וְהִינּוּ לְפִי שְׁהִרִיב"ש גְּמֻשָׁף אַחַר שִׁיטַת הָרִי"ף וְדַעֲמִיָּה: וְע"ש בַּתְה"ד דְּלֹא הִבִּיא רַב פִּירוּשׁ רֵאשׁוֹן דְּרַש"י בְּמַשְׁנֵה וְע"ש מַה שְׁהִבִּיא רְאָיָה לְנֶגְד מְהַתּוֹס' (דקט"ו ב') דְּאִשָּׁה וְע"א בְּסִפְיָנָה כּו' וְכ"ש גַּמְל"ת מְדַקְאֵר וְכ"ש מְשַׁמַּע דְּגָרַע מְאִשָּׁה וּמַה שְׁדַחָה אֵינוּ מְוַכְרַח וְכ"מ בְּהִדְיָא בְּכַמְהָ מְקוּמוֹת פְּמוּ בְּתָשׁו' מִיָּמּוֹנִי סס"י ט' וּבְהִרָא"ש בַּמ"ק סס"י ע"ט דְּכַתְּבוּ וְנָפְלִי שְׁפַחָה וְנָפְלִי עַד מְפִי עַד וְנָפְלִי גַּמְל"ת עַכ"ל מְשַׁמַּע דְּגָרַע מְשַׁפַּחָה וְעַד מְפִי עַד.

ועי' בַּתּוֹס' פ"ג דְּגִיטִין (דכ"ח סע"ב) וְעוֹד אוֹמַר ר"י דְּדִילְמָא הָא דְּעוֹבֵד פּוֹכְבִּים מסל"ת כְּשֵׁר לְעַדּוֹת אִשָּׁה הִינּוּ כּו' אֲבָל יוֹצֵא כּו' ע"ש וּבְנָדִי דְּאִשָּׁה כְּשֵׁרָה בְּכַה"ג וְז"ש הָרָא"ש שָׁם סס"י ה' וּבְלִבְד שְׁיָהָא יִשְׂרָאֵל מְעִיד שְׁיִוְצֵא כּו' ור"ל לְאַפּוֹקִי גַּמְל"ת וְהַק"נ שָׁם ס"ק ט"ו פִּי הַטַּעַם דֹּאֵע"ג דְּגַמְל"ת מְהִימְנִי מְלַתָּא דְּשִׁיכִי בִּיָּה עֲבִידִי לְאַחְזוֹקִי שְׁקַרְיָהּ אִפִּי מִי שְׁאֵינוּ מְעַרְפָּאוֹת שְׁלֵהֵן וְלֹא שֵׁת לְבוּ שְׁבַתּוֹס' מְבִןאָר הַטַּעַם בְּעַנְנָן אַחַר כְּנ"ל וְהִנֵּה הַטּוֹר רס"י י"ז עֲשֵׂה מְחֻלּוֹקַת בֵּין הַרְמַב"ם וְהָרָא"ש בְּעַנְנָן נִהְרָג ע"י עַרְפָּאוֹת שְׁפַתְב וּמְדַבְרִי א"א הָרָא"ש יִרְאֵה שְׁאֲפִי אָמְרוּ נִהְרָג שְׁלֵא עַל יָדָם אֵינָם נְאָמְנִים וְהַב"י כ' שְׁאֵינוּ יוֹדַע מַנִּינּוּ לוֹ לְהַטּוֹר כֵּן בְּהָרָא"ש וְהַב"ח סְעִיף י' כְּתַב דְּהִינּוּ מִמ"ש הָרָא"ש בְּגִיטִין שָׁם וּבְלִבְד שְׁיָהָא יִשְׂרָאֵל כּו' וְכַמ"ש הַתּוֹס' הַנָּל אֵלָא דְּהָרָא"ש ס"ל דְּדוֹקָא שְׁמַע מְקוּמְנְטְרִיסִין וְכַמ"ש מְהִירָא"י בְּפִסְקִיו ס'י ל"ד רְאָיָה ע"ז דְּשְׁאָר עוֹבְדֵי פּוֹכְבִּים מְהִימְנִי הוּבָא בַּחמ"ח ס"ק כ"ח וְצ"ל דֹּא"כ יִהְיֶה קֶשֶׁה עַל הַתּוֹס' דְּגִיטִין (דכ"ח סע"ב) דַּס"ל דְּאִפִּי שְׁאָר עוֹבְדֵי פּוֹכְבִּים לֹא מְהִימְנִי מִמ"ש מְהִירָא"י דֹּא"כ אֲמַאי נֶקֶט הַתְּנָא שְׁמַע מְקוּמְנְטְרִיסִין כּו' לִיתְנִי שְׁמַע מִן הָעוֹבְדֵי פּוֹכְבִּים כּו' וְצ"ל דְּהַתּוֹס' בְּשֵׁם ר"י לֹא כְּתָבוּ כֵּן דְּכָל גַּמְל"ת אֵינוּ נְאָמְן בְּכַה"ג אֵלָא לְפִי הַקּוּשְׁיָא דְּעַדִּין אֵינוּ יוֹדַע דְּקוּמְנְטְרִיסִין עֲבִידִי לְאַחְזוֹקִי כּו' דֹּא"כ אֵין חִילּוּק בֵּין קוּמְנְטְרִיסִין עֲצָמָן לְשְׁאָר עוֹבְדֵי פּוֹכְבִּים וְלִק"מ קוּשְׁיָת מְהִירָא"י אֲבָל לְבַתֵּר דְּאַסִּיק בְּגַמְרָא דְּקוּמְנְטְרִיסִין עֲבִידִי כּו' א"כ מְוַכְרַח כְּמִהִירָא"י שׁוּב מְצִאתִי כֵּן בַּמְרָה"צ ססע"י"ף י"ד ס"ק נ' וּמ"מ עכ"פ מְדַבְרִי הַתּוֹס' בְּשֵׁם ר"י מוּכָן דְּעוֹבֵד פּוֹכְבִּים מסל"ת גָּרַע מְעַדּוֹת אִשָּׁה: קִיּוֹר וְזֶה דְּלֹא כְּהַתּוֹס' ג"כ וּמַה שְׁנִסְתִּיעַ הַתּוֹס' מְהִירוּש' י"ל דְּהָא מְוַכְרַח מְהִירוּשְׁלַמִּי דְּלֹא ס"ל דְּמִיָּרִי שְׁבְכָתָהּ וְהִנֵּה מְפַמָּה פּוֹסְקִים מְוַכְרַח דְּעוֹבֵד פּוֹכְבִּים מסל"ת גָּרַע מְמַתְּכִין דְּאִשָּׁה וְזֶה כְּהִרִי"ף וְסִיעֵתוֹ וְלֹא כְּהַתּוֹס': הַ מְעַתָּה נְשׁוּב לְפִי הִירוּשְׁלַמִּי שְׁבַמְרָה"צ ס"ק מ"ו דל"ו עֲמוּד שְׁנֵי ד"ה וְרֵאִיתִי לְהַב"ח פִּי מ"ש עֲשׂוּ אוֹתָהּ כְּמַסְל"ת וְכ' הַתּוֹס' דְּמִזָּה מְשַׁמַּע שְׁלֵא הִיָּתָה מַסְל"ת.

וא"כ איך עשו אותה כמסל"ת דאין לומר ע"י הסימנים א"כ מאי מקשה מרשב"ל ואפ"ל כמ"ש בחדושי הר"טב"א בענין הפונדקית ונ"ל ולמ"ד לעיל דמשיאיין ע"פ העובד פוכבים דנתפנוין להעיד אתיא הא מתניתין בפשטה דאע"ג דלא בכתה מקמי דאמרי לה אינה חבירינו משיאיין על פיה ואע"ג דכיוצא בזה נתפנוין ומיהו לית הלכתא פנוניה עכ"ל וא"כ י"ל שדעת ר"ש בן סוסרטא בירוש' הוא פדעת מ"ד הנ"ל וזהו דפליג על רשב"ל ומ"ש עשו אותה כמסל"ת י"ל דהיינו משום שאמיתת ענין מסל"ת היינו כשלא נתפנוין לא להעיד ולא להתיר והכא אע"ג דשאלו אותה דא"כ ה"ל כמו נתפנונה להעיד אפ"ה עשו אותה כמסל"ת גמור והמרה"צ פי' ש"ל דלר"ש ב"ס אף ששאלוהו קיל ממתפנוין להעיד ובמקום עיגון מתירין זה ואפ"ל לפ"ז דלר"ש ב"ס כששאלוהו הוי רק קצת מסל"ת ולקצת מסל"ת מהני צירוף הוכחות מה שהוציאה מקלו כו' וכמ"ש מהרמ"ל סי' ק"ל לשיטתו משא"כ לרשב"ל דשאלה מפיק לגמרי ממסל"ת לא מהני הוכחות וזה דלא כתשו' מ"ב סי' ס"ח שגראה מדבריו דאף אם לא תשיב מסל"ת מהני צירוף הוכחות עצומות הובא בק"ע סי' שצ"ד כל היכא דחזינו קושטא דמילתא כו' אם לא שנתלק בין הוכחות דפונדקית להוכחות שבמ"ב וזה דחשק שהרי בכלל הוכחה דפונדקית הוי נמי וזה קבר שקברתיו בו דהוי מלדעל"ג שיכולים לחפור ולראות כו' אף י"ל דפי' זה דחשק דהרי זהו תשובת רע"ק לרבנן שמצד צירוף הוכחות נגעו בה אבל לרבנן משמע שהאמינוה מפאת דיבורה לבד ולק"מ מפאן על המ"ב ואדרבה יש קצת ראיה לדבריו מהא דרע"ק דס"ל דאפי' אשה אינה נאמנת וכ"ש הפונדקית ואפ"ה מהני להאמינה ע"י צירוף הוכחות.

ולכאורה י"ל דרבנן לא פליגי ע"ז אלא דס"ל דהתם לא היה צריך להוצאת מקלו כו' אף זהו דחשק דא"כ מניין להם להביא ראיה מפונדקית דילמא האמינוה ע"י צירוף הוכחות אע"כ צ"ל דס"ל לרבנן דאם איתא דמסל"ת אינו נאמן אזי גם צירוף ההוכחות לא מהני אלא מזה הכריחו דמסל"ת מהני.

וצירוף ההוכחות לא מעלה ולא מוריד ושוב ראיתי פן במ"ב עצמו שהקשה פן לנפשיה מדפריד והא אינה חבירינו קאמר כו' ותירץ דפונדקית ליכא הוכחות כל פה ובענין זה קברו תירץ דעל פרחף לא פתחו הקבר כו' ואין זה מספיק דכיון שפינדם לפתוח הקבר ולראותו הוי הוכחה עכ"פ דלא תשקר בזה וכמ"ש בתשו' הריב"ש סי' קנ"א שאין כל מלתא דעבידא לאגלוני בגדר אחד כו' דבמלתא דעל"ג פזה שפידינו לגלותו נאמן עד אחד אף בדבר שבממון דבעינן שני עדים ע"ש שהאריף דלא דמי זה לעדות מיתה שאע"ג דנק' ג"כ מלדעל"ג אבל אינו בגדר זה שהרי אין פידינו לגלותו לכן אין נאמן בו עד א' בדבר שבממון וזהו ג"כ דעת הש"ף בי"ד סי' צ"ח סס"ק ב' דלהכי סמכינן התם אמסל"ת אף שהוא איסור דאורייתא פנון דאיכא למיקם עליה דמילתא מיך וכדפי' בפמ"ג שם וא"כ גם כשאינה מסל"ת הוכחה מיהו הוי דלא משקרה ומצטרף לשאר הוכחות דמקלו ותרמילו כו' א"ו משמע משם דלרבנן לא סמכינן אהוכחות כשאינה מסל"ת פלל אבל כשהיא קצת מסל"ת אזי י"ל דלהירוש' סמכינן אצירוף הוכחות לעשותה כמסל"ת וכמ"ש מהרמ"ל סי' ק"ל וז"ש ר"ש ב"ס עשו אותה כמסל"ת: קיצור ולהירוש' למי י"ל דלר' שמואל ב"ס שם כשהוא קצת מסל"ת ואינו מסל"ת גמור אזי סמכינן אצירוף הוכחות וזה כתשו' מהרמ"ל סי' ק"ל אלא שמהרמ"ל כתב פן גם לש"ס דילן וזה אינו

דלהרי"ף וְסִיעָתוֹ שְׁפִירוּשׁוֹ עֵינָקָר אֵין שׁוּם רֵאִי לְזֶה מְשׁ"ס דִּילֵן כ"א לְהִירוּשְׁלָמִי י"ל כֵּן אָבֵל עַל כָּל זֶה וְזֶה לֹא כְתוּשׁוֹ מ"ב דְּהִיקָל בְּכַה"ג אַף כְּשֶׁאֵינוֹ מִסְל"ת כָּלֵל: וְאִמְנָם זֶהוּ לר"ש ב"ס בִּירוּשְׁלָמִי אָבֵל לְרַבִּי אֶחָא שֶׁם דִּס"ל כְּרֵשֶׁב"ל א"כ הַפְּנֹדְקִית לֹא הִיְתָה מִסְל"ת כָּלֵל וְאֵעִפ"כ אָמַר ר' אֶחָא עָשׂוֹ אוֹתָהּ פְּחִיָּה שְׁנַאֲמַנְתָּ עַל אֲתֵר בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף ע"ג) וּפִי' בְּקָה"ע דְּהִטְעַם מִשׁוּם שְׁהִרְאָתָהּ פְּנִים לְדְבָרֶיהָ שְׁהוֹצִיאָה לָהֶם מִקְלוֹ וְכו' א"כ מִשְׁמַע כַּהֲמ"ב אֶלָּא שְׁאִין כֵּן סוּגְיִית הַש"ס דִּינָן אַף לִפְע"ד פִּירוּשׁוֹ דְּחֻוּק דֵּא"כ מַה עֲנִין זֶה לְחִיָּה דְּנַאֲמֻנְתָּהּ הוּא מִשׁוּם שְׁמַעֲיָדָה עַל אֲתֵר דְּהִינְנוּ לְאַלְתֵּר כָּל שְׁלֵא יִצְתָה וְחֻזְרָה כְּדֵאִיתָא בְּקִדּוּשֵׁין (דַּע"ג ב') וְמַה עֲנִין זֶה לְפְנֹדְקִית וְאִם הַפְּנֹנָה דְּמַצַּד הַהוֹכְחוֹת נִתְּנוּ לָהּ נַאֲמֻנֹת כְּמוֹ שְׁנִתְּנוּ לְחִיָּה נַאֲמֻנֹת א"כ כִּף הִיָּה יָכוֹל לִוְמַר שְׁנִתְּנוּ לָהּ נַאֲמֻנֹת כְּמוֹ לְמִסְל"ת.

דְּהוּא מְעַנְיָנֵינוּ יוֹתֵר מִעֲנִין חִיָּה ע"כ צ"ל דִּישׁ לָהּ שְׁיִיכּוֹת לְדִין חִיָּה. דְּהִנֵּה הֶרְ"ן כ' גְּבִי חִיָּה שְׁאִין הַחִי' נַאֲמַנְתָּ אֶלָּא מִפְּנֵי שְׁעַל הָרוּב אֵי אֶפְשָׁר בְּלֹא הֶכִי וְלַעֲיִל מִינְיָה כ' דְּאִין הַנַּאֲמֻנֹת מְדִינָא אֶלָּא מִפְּנֵי כו' הוּבָא ב"י בֵּאֵה"ע ס' ד' וְעִינֵין מְזַה"ג כ"כ בְּמִל"מ פִּט"ו דֵּהֲא"ב דִּין י"א וּמִש"ש אָבֵל בְּד' נְשִׁים כו' שְׁהִרֵי הַחֻזֵק כו' צ"ע שְׁהִרֵי אֲדַרְבֵּה הֶרְ"ן כ' שֶׁם לַעֲיִל מִינְיָה דְּזֶהוּ גִילּוּיָא מִיְלִתָּא בְּעֵלְמָא הוּא דְּמַגְלִי כו' וְלִהִירוּש' י"ל דֵּה"ט דְּנַאֲמֻנֹת הַחִיָּה מִשׁוּם שְׁהוּא עַל אֲתֵר דְּוָקָא וְכַמ"ש בְּגַמ' שְׁלֵנוּ בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף ע"ג ב') בְּד"א כְּשֶׁלֵּא יִצְתָה וְחֻזְרָה אָבֵל יִצְתָה וְחֻזְרָה אֵינָה נַאֲמַנְתָּ וְהִטְעַם דְּבַכָּה"ג רַגְלִים לְדְבָר יוֹתֵר שְׁאוּמְרַת אֶמֶת וְכַמ"ש כַּה"ג בִּירוּשְׁלָמִי פ' הַגּוֹזֵל וּמַאֲכִיל גְּבִי מִפָּאן יִצָּא נַחִיל זֶה וּבְפּוֹרֵחַ וּבְלִבְד עַל אֲתֵר אָבֵל אִם יִצָּאוּ וְחֻזְרוּ אֲנִי אוֹמֵר לֹא אֶמְרוּ אֶלָּא מִפְּנֵי הִירְאָה וּמִפְּנֵי הַפְּתוּי וּלפ"ז י"ל דְּעַל אֲתֵר פָּאן כּוֹלֵל ב' עֲנִינִים הֵא' לְאַלְתֵּר לְאַפּוּקִי לְאַחַר זְמַן הֵב' שְׁלֵא יִצָּאוּ ג"כ מִמְקוֹם זֶה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה פִי' הַתּוֹס' פ"ק דְּבִרְכּוֹת (דָּף י"א) עַל אֲתֵר פִּי' מִיָּד בְּאוֹתוֹ מְקוֹם וְאֵע"פ שְׁעִנִּין עַל אֲתֵר דְּבַפ"ג דְּגִיטִין בְּמִשְׁנֵה הַמְּבִיא גִט וְאָבֵד הֵימְנוּ מִצָּאוּ עַל אֲתֵר צ"ל לְהִירוּש' ג"כ דְּהִינְנוּ לְאַלְתֵּר לְבַד מִיְהוּ פָּאן י"ל כְּנ"ל וְלִכֵּן גְּבִי פְּנֹדְקִית הַגְּדֻתָהּ הוּא בְּאֶמֶת עַל אֲתֵר בְּפִרְט אֶחָד דְּהִינְנוּ שְׁבִמְקוֹם זֶה הַנִּיחֻוּהוּ חוּלָה וְכִינּוּ שְׁבִחְזִירְתָּם דְּהִינְנוּ מִסְתַּמָּא בְּזְמַן סְמוּךְ לֹא נִמְצָא שֶׁם.

א"כ רַגְלִים לְדְבָר דְּמַת דָּאִם נִתְרַפָּא מִסְתַּמָּא הִיָּה מְמַתִּין עֲלֵיהֶם שְׁהִרֵי הִלְכוּ לְצוּעַר ע"ד לְחֻזֵר מִיָּד ע"כ פִּינּוּן שְׁבִמְקוֹם שְׁהִנִּיחוּהָ חוּלָה וְשְׁהִנִּיחוּהָ אֶצְלָהּ וְהִיא אוֹמְרַת שְׁמַת הִרֵי הִיא כְּמַעֲיָדָה עַל אֲתֵר וְהַגֵּם שְׁאִין זֶה לְאַלְתֵּר מִמֶּשׁ ע"ז אוֹמֵר עָשׂוֹ אוֹתָהּ כו' עַל אֲתֵר וְעוֹד דְּגַם עַכ"פ הַעֲיָדָה לְאַלְתֵּר כְּשֶׁרְאָתָהּ אוֹתָם וְעִינֵין בְּמִל"מ פִּט"ו דֵּהֲא"ב דִּין ל"ב בְּשֶׁם הֶרִיטְב"א דִּס"ל דְּפְעָמִים חִיָּה נַאֲמַנְתָּ אֶפִּילוּ אַחַר זְמַן וְכ"ד הַט"ז בֵּאֵה"ע ס' ד' ס"ק ד' וּבְבֵית מֵאִיר שֶׁם ל"ה דְּלֹא כַּעֲצ"א וְצ"ע אִם זֶהוּ סוּגְיִית הִירוּשְׁלָמִי הַנֶּז"ל דְּאוֹמֵר רַק עַל אֲתֵר: קִיצוּר וְלר' אֶחָא בִירוּשְׁלָמִי לֹא הִיָּה לָהּ דִּין מִסְל"ת כָּלֵל כ"א שְׁעָשׂוֹ אוֹתָהּ פְּחִיָּה שְׁנַאֲמַנְתָּ עַל אֲתֵר: וְעַתָּה נָשׁוּב לַנ"ד דִּי"ל ג"כ דְּהִנְנוּ כְּעַל אֲתֵר וְגַם קִצַּת מִסְל"ת מְדִין עֶרְפָּאוֹת וְא"כ לְשֵׁנֵי הָאֲמוּרָאִי שְׁבִירוּש' מְהִנֵּי עֵי' מַרְה"צ ס"ק מ"ט שְׁהִבִּיא רְאָיָה מְהִש"ס דְּב"ק (קו"ד) דְּמִסְל"ת נַאֲמָן אַף בְּמְקוֹם שִׁישׁ אֲמַתְלָאָה בְּמִשְׁאֵל"ס דְּרַבְּנָן כו' וְעוֹד אַף אֵי מְדִלִית מְהִכָּא הַגְּדַת הַעו"ג עַכ"פ הֶרְבֵּה עֲדִים כְּשִׁירִים מְעִידִים עַל רַנ"מ בְּעֵלָה שֶׁל זוֹ שְׁהִי' מְסוּפָן קוּדָם שְׁמִסְרוּהוּ לְלֹאזֹאֲרַעַט אֲשֶׁר כְּמָה וְכְמָה אֲנָשִׁים מְאֻנְפוֹן כְּזֶה

מתו כי זה הי' בְּהַתְחַלַּת הַמַּחְלָה חֲאֵלְעֵרִי ר"ל שֶׁהַמִּיתָה בְּתוֹךְ וּבִסְכָּנָה מָאֵד כִּי עֲדִינָן לֹא הִי נֹדַע תְּרוּפָה נְכוּנָה לַמַּחְלָה זו עכ"ל.

וְהִנֵּה בְּעֵינֵינוּ מְסוּפָן נ' דְּלֹא דָמִי לְסִתָּם חוֹלָה שְׂרוּפָן לְחַיִּים כ"א הוּא סֶפֶק הַשְּׂקוּל אַע"ג דל"ד לְגוֹסֶס שְׂרוּפָן לְמִיתָה וּכְמ"ש בְּרִשְׁבָּ"ם פ"ט דב"ב (נַף קמ"ו ע"ב) וּבְהֵרָא"ש שָׁם ס"ח וּכְמ"ש ב"א עַל הַמְּשָׁנָה פ"ג דְּגִיטִין וְהַנִּיחוּ זָקֵן אוֹ חוֹלָה כו' וְכִינּוּן שְׂמֻסְרוּהוּ לְלֹאֲזָרְעֻט וְאַחַר ב' שְׁבוּעוֹת לֹא נִמְצָא שָׁם רַק הַבִּילְעֻט נִשְׁאַר וּמְסֻתְמָא הוֹגֵד שָׁם שְׁמַת וְא"כ אֲמֻדְנָא דְמוֹכַח הוּא שְׂוֹדָאִי מֵת ע"ד מ"ש הַתְּשֵׁב"ץ ח"א סס"י פ' בְּנִדּוּן שְׁלוֹ וְהַשְׁתָּא בְּנִדּוּן הַזֶּה יֵשׁ לְנוּ אֲמֻדּוֹ דְעֵתָא שְׁזָה מֵת בְּלִי סֶפֶק כו' וְלֹא נִשְׁאַר צַד שֶׁל חַיִּים אֲלֵא רַחוּק מָאֵד כו' וְעַם מַה שְׁנִשְׁתַּקַּע שְׁמוֹ וְאָבְד זָכְרוֹ מוֹרִידִין קְרוּבֵיו לְנַחֲלָה כו' ע"ש וּנ"ד עֲדִיף דְהָכָא יָדוּעַ שֶׁהִי מְסוּפָן מִשָּׂא"כ הֵתָם לִיפָא שְׁנֵי עֲדִים אַכָּה"ג.

וְעִי' עוֹד כַּה"ג בְּתִשׁוּ' שְׂבֻסְדָר אֵלִי' ס' ג' דַּף כ"א עֲמוּד שְׁנֵי אָבֵל בנ"ד דְקוּשְׁטָא דְמִקְלָתָא וּבִרְוִיר הַדְּבָרִים לְפָנֵינוּ שְׁפִלוּנֵי זֶה נִהְרַג מִצַּד הַמַּל' כְּאֲשֶׁר נֶאֱסַר בְּמַגְדָּל כו' וְשׁוֹב לֹא נִמְצָא שָׁם וְחִסְר לְפָנֵינוּ וְדָאִי גְמוּר הוּא שְׁנִהְרַג שְׂאֵם הִנֵּה שֶׁהוֹצִיאָוהוּ וְהוֹלִיכּוּהוּ לְמַק"א כו' קָלָא אִית לִיה עכ"ל וּכ"ש הָכָא שְׁיִבְרַח וְיַעֲלִים גַּם מִכָּל הַיְהוּדִים מִיַּדְעִיו שְׂפָרִיגָא וְדָאִי רַחוּק מָאֵד וְה"ל אֲמֻדּוֹן דְעַת עֲצוּם שְׂבֻסְדָאִי מֵת וּרְאָיָה דְהִנֵּה אַבְיִי וְרַבָּה פְּלִיגֵי פ"ט דב"ב (דַּף קנ"ג ע"ב) אִי אֲזֵלִי בְּתַר חֲזָקָה דְהַשְׁתָּא לְגַבֵּי חוֹלָה וְיֵשׁ פְּסָקוּ כְּאֲבִי מִיְהוּ אַע"ג דְקִי"ל כְּרַבָּה י"ל דְהִינּוּ דְנוֹקָא בְּחוֹלָה דְרוּפָן לְחַיִּים אָבֵל בְּמְסוּפָן י"ל כְּאֲבִי וְכִינּוּן שְׁפָן גַּם אֲמֻדְנָא הַנְּ"ל הוּי כְּחֲזָקָה לְכֹן י"ל דְהוּי בְּחֲזָקָת מֵת מְדֹאֹרְיִיתָא וְגַבֵּי יִצְחָק ר"ג פ' הַרְמַב"ן דְאֲזֵלִי בְּתַר חֲזָקָה דְכֻנְכ"ה אֲפִילוּ מְדַרְבְּנָן וְאִין לֹמַר דְלֹא יִלְפִינָן מִהָא דְאַבְיִי וְרַבָּה דְהוּי מְמוּנָא לנ"ד דְהוּי אִיסוּרָא דְהָא הַר"ן בְּתִשׁוּ' ס' ס"ו הוֹכִיחַ דִּילְפִינָן בְּנִדּוּן הַנְּ"ל ע"ש וּכ"ש בְּצִירוּף מַה שְׁנִשְׁתַּקַּע שְׁמוֹ וְאָבְד זָכְרוֹ אַח"כ יֵשׁ מְקוֹם לֹמַר דְבִלָּא שׁוּם הַגְּדַת הַעו"ג אִם נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא לְמַהֲרָא"י ס' קל"ט וְעִי' ב"ש וַח"מ סס"ע"י ט"ו דְבַכָּה"ג י"ל כְּדְבָרֵיהֶם וְעַכ"פ עַם הַגְּדַת הַעו"ג אִף אֵת"ל דִּישׁ בְּזָה אֲמַתְלָא וְחִשְׁשָׂא נוֹסְף עַל שְׂאִינוּ מִסְל"ת.

כִּינּוּן דְבִלָּא"ה הוּא בְּחֲזָקָת שְׁמַת י"ל דְמִצְטָרְף הַגְּדַתוֹ וְזָכַר לְדָבָר מִמַּה שְׁמַצִּינוּ דְאִפִּי לְעֵינֵינוּ מְמוֹן הָאֲמִינוּ ע"א כְּשֵׁי' רג"ל טוֹבָא כְּמ"ש בְּמְשָׁנָה רפ"ו דְסוּטָה אֲלֵא אֲפִילוּ עֶבֶד כו' דְאִין לֹמַר דַּה"ט מִשׁוּם דְנֶאֱמָן שְׁלֹא תִשְׁתָּה וּמִמִּילָא א"א לָה לִיטוּל כְּתוּבָתָה כְּמ"ש בֵּית הַלֵּל בַּפ"ד דְסוּטָה לְעֵינֵינוּ מֵתוּ בְּעֵלִיָּהּ עַד שְׁלֹא שָׁתוּ דְאִין נוֹטְלוֹת כְּתוּבָה מַה"ט דְזָה אִינוּ דַּא"כ אִף בְּחֻמְשׁ נְשִׁים הַמְעִידוֹת גִּימָא הִכִּי וּמִדּוּעַ תָּנּוּ בְּהֵן לֹא לְפִינְסָלָה מְכַתוּבָתָה כו' וְגַם מַצִּינוּ גַבֵּי גִילּוּיָא מִקְלָתָא בְּעֵלְמָא נֶאֱמָן אִפִּי קָטָן גַבֵּי אֲשַׁתְמוּדְעִינָהּ וְעִי' תְּשֵׁב"ץ ח"א ס' פ"ג מִשׁוּם דְגִילּוּי מִקְלָתָא בְּעֵלְמָא עֲדִיף מִמִּלְדַּעַל"ג יַעו"ש וּכ"ש הָכָא שִׁ"ל דְכָל הַצִּירוּפִי הַנְּ"ל מְהֵנִי לְעֵינֵינוּ שְׁלֹא לְהוֹצִיא מִבְּעֵלָה.

וְגַם הָכָא יֵשׁ לֹמַר שְׂאִין הָאֲמַתְלָא גְדוּלָה כִּינּוּן שְׁגַם מְקוּדָם הַגִּידוּ לוֹ הַשְּׂרִים עֲשׂ אִיז אֲפִילוּ אֲלֵץ פָּאָר שְׂרִיבְעֵן כו': (עוֹד בְּעֵינֵינוּ הַנְּ"ל) הַהַמ"ץ דְבִאֲרִיסְעוּו שְׁלַח לְכָאן אֲשֶׁה עֲגוּנָה זו עִם שְׁנֵי תְּשׁוּבוֹת בְּדָבָר שֶׁהַשִּׁיבוּ לוֹ ע"ז הַרְה"ג מוה' יַעֲקֹב נ"י וְהָרַב הַמְּפֹרָסִם מוהר"א נ"י סג"ל וּבִיָּקָשׁ מְמַנֵּי חוֹת דְעֵתִי ג"כ ע"כ אֲמַרְתִּי לְשׁוֹלְחָה לְמַחְנִיכֶם לַכַּת"ר אוֹלֵי יוֹכְלוּ לְהַסְתִּיעַ מַה עוֹד מַר"מ בַּהַר"ל לְנִכּוּתָהּ גַּם שְׁיַחוּו מַע"ל דְעֵתָם אִף בְּקִצְרָה

פי הנה מ"ש הה"ג הנ"ל דנד"ז שהי' מסופן דומה למ"ש הרמב"ם פ"ז מה"נ ה"ג אם העידו בדברים שחזקתן למיתה כו' (צע"ג דהתם מייירי בטבע במשאל"ס דחזקתו למיתה יותר אפילו מדברים שרובן למיתה דהא הנה תלת דר"א בן פרטא בגיטין (כ"ח) ג"כ רובן למיתה כמ"ש בהגמ"ר דקדושין סי' תקס"ח מהגמ' פ"ט דב"ב (דף קנ"ג ע"ב) ואפ"ה נותנין עליהם חומרי חיים משא"כ בטבע במשאל"ס בחזקת מת הוא וכמ"ש ריא"ז בש"ג פ"ג דגיטין שם לחלק בין ספינה שאבדה בים לטבע במשאל"ס ע"ש.

נשמע דאפי' דברים שרובן למיתה לא דמו לדברים שחזקתן למיתה שבהרמב"ם שם ומצינו חזקות פאלו דעדיפי מרובא בקדושין (דף פ') ובהרמב"ם ספי"א מהא"ב הי"ט ד' ולכן גם גבי גוסס פסק הרמב"ם וש"ע ס"י קמ"א דהוי ספק מגורשת ואף ש"ח בגוסס אף מסופן לא דמי לגוסס דאע"ג דלא דמי ג"כ לסתם חולה שרובן לחיים מ"מ ל"ד לגוסס שרובן למיתה ע"כ ודאי אין לדונו רק כספק שקול מדאורייתא ממש ומ"מ) נ"ל שאפשר להסתייע בזה מר"מ הנ"ל שאם אמר יאמר שבריגא בעתתחלת החאלערי' היו רוב החולאי' המסופנים במחלה הנ"ל רובן למיתה מפני שלא נודע עדיין תרופה להחולאת כנז' בגב"ע רק שלא נז' שהי' רובן למיתה אבל ר"מ הנ"ל יוכל להיות שינע מזה פיון שהי' ממנה על הלאזערעט ואם הדבר פן יש לצדד להקל מחמת צירוף האומדנא דמהרא"י סי' קל"ט מה שנסתקע שמו וכו' ועם שאר אומדנות והוכחות שיש בנד"ז לומר שיצתה בזה מאיסור תורה אף לדעת הרדב"ז ח"א סי' תקכ"ו החולק עליו פהובא במרה"צ סע"י ט"ו ס"ק נ"ח גם נדון מ"ש הרב מוהרי"א נ"י נידון פתיבת הנגירות וכו' שאין פאן שום עדות לא מסל"ת ולא ע"פ שאלה לכאורה הדין עמו דהכא יש אמתלאה עצומה שע"י לחץ הממשלה מוכרחי' לכתוב כו' משא"כ ע"י שאלה כו' מהרא"י ס"י קל"ט דיש מ"ד בירושלמי להקל הגם דלא קיי"ל פן מ"מ צירף זה בנדון שלו אבל באמתלא הנ"ל י"ל דלא חזו אפילו לאצטרופי וכדין חמש נשים שאין נאמנות להעיד.

ומ"ש הה"ג מוהרי"ע נ"י להתיר ע"פ מה שראה ר"מ בבוך ספר זכרון החיים והמתים אשר נכתב כבר לא למענו זה ודאי הי' היתר ברור אבל מאחר שר"מ העיד כ"ב טבת דהאי שתא שמה שהגיד באולע איז מהנמצא בפתבים י"ל דהיינו רק מהפתבים שנתנו לו ממה שפתבו הפותבים החזשים והוא נאמן לפרש דבריו.

ונה יוכל להתברר גם עתה במחניכם ממנו אם ראה גם הבוד שפמנו העתיקו הפותבים או לא ואם לא אם עכ"פ ידוע לו שהפותבים לא עשו דבר מחדש רק שחפשו ומצאו מה שפבר פתוב בזורנאל ואם גם זה א"א לו לידע אפשר להסתייע ממנו שעכ"פ מסתמא הגידו לו מקודם בעל פה שהכ"ד אנשים הפלתי נמצאים בשפיטאל פולם מתו ונקברו א"כ יהי' פאן הגדת עו"ג ע"פ שאלה עכ"פ: סימן עח בנטבע בנהר דיניעסטור ר"ח טבת סמוך למנחה בתוך העיר אצל הריחיים ובמקום הטביעה וסמוך לה עמדו אנשים פמה שעזות ולא נמצא נאחד ושמו אברהם בן בצציון הלך ג"כ על שפת הנהר להלאה ממקום טביעתו אולי ימצא' שם פי האינם יהודים פרשו מצודות ע"פ ציווי המושל אולי ימצאו אותו ונשתהה האיש הנ"ל בהילוכו על שפת הנהר יותר משתי שעזות ואמר אונ מי האט אים ניט גיפונין אונ ניט גינעזיהין ארויף קומען אונ ארויס קומען עכ"ל גם יש איזו סימנים

בבגדים מנטבע שפצאו אותו אינם יהודים אחר זמן אף לא ראו יהודים מציאת הנטבע ולא הבגדים כ"א שמעו פן מהם.

ולפי דבריהם הבגדים שהיה על הנטבע הנמצא בהנהר הם כמו הבגדים שהיו על בעלה של זו פשנטבע והסימנים אינם סי"מ. (וגם יש קצת ריעותא בעדות זו שנסעו היהודים על הנהר לראות הנטבע הנמצא ולא מצאו אותו הגם שיש תירוץ ע"ז כמבואר הפל בהגב"ע לכן איני מעמיד כ"כ על ענין זה מהבגדים): בירושלמי פב"ת דיבמות ה"ד אמתניתן נפל למשאל"ס אמר ר' אבהו אם היה הים גליני (פי' בקה"ע שהים מגולה ואין דבר מקיף ראיתו מפל צדדיו) והביט לארבע רוחותיו וראה שאין שם בריה (הינצא או מגביה ראשו חוץ למים) משיאין את אשתו (אם שהה שם כדי שתצא נפשו ונדאי נטבע ומת שאילו הי' חי היה נראה יציאתו) ולפ"ז גילני זהו ע"ד מ"ש בגמ' בשבת פרק המוציא יין (דף ע"ז סע"ב) גילתא גלי ותיב פרש"י כשהוא יושב מגלה עצמו שלא ישב עליו כו' וע"כ נקרא גילתא ע"ש: זה הגילוי ועד"ז י"ל פי' הים גליני היינו כשהים מגולה ובפני משה בפירושו שם גליני צ"ל גבולני שיש לו גבולים סביב והביט כו' וכדמפרש אב"י בבבלי דמים שיש להם סוף הוא כל שעומד ורואה מארבע רוחותיו עכ"ל וכן מצאתי שפירש בשו"ת ושב הפה"ס סי' כ"ו שדחה פירושו של קה"ע וז"ל אם הים גליני פירושו שיכול לראות שפתו מפל ארבע רוחותיו אבל אם אינו יכול לראות שפתו מפל ארבע רוחותיו עכ"ל וכן מצאתי שו"ת ושב הפה"ס סי' כ"ו שדחה פירושו של קה"ע וז"ל אם הים גליני פירושו שיכול לראות מקום רחוק כ"כ שיש בכדי שתצא נפשו אפ"ה אין משיאין אשתו משום דחיישינן שפא גל טרדו וכו' ואף שהוא תחת המים חיישינן שפא הגל טרדו כו' יעו"ש נמצא תשו' ושב הפה"ס סי' כ"ו כפי' הפני משה אמנם בתשו' חמדת שלמה חאה"ע סי' מ"ב דחה פירושו של הפני משה וקיים פירושו של הקה"ע ובאמת פירושו הפ"מ דגליני היינו גבולני הוא דוחק דמה ענין גליני לגבולני ואפ"ל ע"ד טרוקו גלי פ"ד דברכות (דף כ"ט) אף בהג"ה בפני משה שם דפוס ווארשא כ' ג"כ היפך פירושו שמבפנים וז"ל פי' הים גליני כשהים שוקט ונח ואין הרוח מנשבת כלל קורין ל' בערבי גליני ובלעז קלמא ועי' בתשו' משיבת נפש להגאון בעה"מ ספר גט מקושך ושם סי' כ"ג שהשיב להחמדת שלמה וכ' שיש לגרוס בירושלמי אם לא היה הים גליני וע"ש עוד מזה ס"י ל"ה.

עוד כ' בתשו' ושב הפה"ס דלש"ס דילן ביבמות (דף קכ"א סע"א) דחיישינן למחילה של דגים לא קי"ל כהירושלמי והוא עצמו כתב שהב"ח בתשו' סי' ע"ט וסי' ק"ד שהתיר בנטבע תחת הקרח לא ס"ל פן וגם האידנא בנהרות שלנו ליפא כלל מחילה של דגים עיין בפרש"י שם: קיצור הירושלמי לפי' הקה"ע מתיר כשהים מגולה והביט לארבע רוחותיו וראה שאין בריה הינצא או מגביה ראשו כ"כ הקה"ע וכ"כ בתשו' חמדת שלמה חאה"ע סי' מ"ב ובהג"ה בפני משה דהיינו בדליכא גלי הים וכ"כ המש"ב נפש סי' כ"ג וסי' ל"ה והפני משה ותשו' ושב הפה"ס מפרשים הירושלמי באופן אחר: ונחקור לפי' הקה"ע דלכאורה לפירושו קשה על תשובת הרא"ש כלל נ"א סי' ג' וז"ל החכם רבי נתן ס"ט על אודות האשה שאמר העו"ג שטבעה הספינה שבעלה הי' בה והי' רחוקה מן היבשה פשלים מיל ונסתפקת אם נקרא זה מים שיש להם סוף לפי שבים נראים ההרים ברחוק ל' מיל וגם היבשה נראית להם פדוגמא בעלמא ברחוק ל' מיל דע פי' אין להסתפק בזה ומים שיש להם סוף כל שעומד ורואה מד' רוחותיו וכיון ששהה בכדי שתצא נפשו ונסתפל בד' רוחותיו סביב ולא ראהו עולה ודאי מת אבל הכא אם עלה ברחוק ל' מיל

ממנו לא הי' יכול לראות ועוד אם מצד א' היתה הספינה בתוך ל' מיל של יבשה היתה רחוקה משאר צדדים הרבה ע"כ איני יכול למצוא לה היתר עכ"ל תשובת הרא"ש ומשמע מדבריו דהעו"ג הי' עומד במקום הטביעה כגון על ספינה אחרת וראה שלא עלה דאל"כ שלא נשתהה שם לראות כלל א"כ למה הנצטרך לומר אם עלה ברחוק ל' מיל ממנו לא הי' יכול לראות ועוד כו' היתה לו לחוש שתומ"י שעבר הגוי במקום הטביעה עלה בעלה של זו ברחוק שני או שלשה מילין במקום הטביעה א"ו מוכרח שהי' עומד וראה ולכן רק חש שמא עלה ברחוק שלשים מיל ממנו שלא הי' יכול לראות פי שם נראה להם היבשה ברחוק שלשים מילין רק פדוגמא בעלמא וא"כ קשה שהרי יש למצוא לה היתר גמור ע"פ הירושלמי הנ"ל דהא ודאי אפי' בכדי עשרים מיל יש שיעור פדי שתצא נפשו וא"כ אין חשש שמא עלה ברחוק שלשים מיל ממנו ולא היתה יכול לראות כ"כ מרחוק כו' שהרי גם בעשרים מיל מוכרח שיצא נפשו ונהרי עשרים מיל משמע יכול לראות וזהו עצמו דין הירושלמי אם הי' הים גלגלי כו' פנ"ל ובקונטרס שבסוף ספר מכמ"א סי' ח' סעיף ג' כ' בשם הרא"ש באופן אחר ונ"ל מים שיש להם סוף הוא כל שעומד וראה מד' רוחותיה אבל הקא אם עלה ברחוק ג' מילין ממנו אינו יכול לראותו הרא"ש פלל נ"א סי' ג' עכ"ל לפ"ז לק"מ דכיון שברחוק ג' מילין אינו יכול לראות אם עלה הרי בג' מילין י"ל ליפא שיעור פדי שתצא נפשו לכן שפיר חיישינן אבל בתשו' הרא"ש ש'קלפנינו כתב ל' מיל ולפ"ז ודאי קשה על הרא"ש מהירושלמי ועוד קשה מ"ש הרא"ש ועוד אם מצד אחד הי' הספינה בתוך ל' מיל של יבשה היתה רחוקה משאר צדדיו הרבה ע"כ אינו יכול למצוא לה היתר עכ"ל ונהו ודאי מבואר בפירוש בירושלמי שאם הים גילגלי וראה שאין שם בריה משאיין את אשתו והירושלמי מייירי מסתמא אף באמצע הים שרחוק מהיבשה מאה פרסאות עד"מ עכ"ז אם ראה לארבע רוחות כו' מוכרח דס"ל להירושלמי שבכדי שהעין רואה יש פדי שתצא נפשו לכן לא חיישינן שמא עלה מרחוק הרבה יותר מכדי שליטת העין אלא כיון שראה בכדי שהעין שולט לראות וראה שאין שם בריה יוצא מסתמא ודאי מת וא"כ מהו טענת הרא"ש שהספינה היתה רחוקה הרבה מהיבשה משאר צדדיו מה איכפת לן כיון שנתעפב העו"ג שם במקום הטביעה וראה לארבע רוחות ולא ראהו עולה וע"כ שיצא נפשו ומת ונצטרך לדחוק ולומר דהרא"ש מפרש דהים גילגלי בפירוש ההג"ה בפני משה שאין הרוח מנשבת כלל שאז יכולים לראות מרחוק הרבה ובנדון הרא"ש לא היתה ידוע דהים הנה גילגלי אף עדיין אינו מיושב דהא לא חש רק שמא עלה ברחוק שלשים מיל שאז לא יכול לראות אבל בשיעור עשרה מיל או ט"ו מיל משמע שהיה יכול לראות שלא עלה וא"כ י"ל שיש עי"ז ג"כ היתר דהא בשיעור זה יש ג"כ פדי שתצא נפשו וכש"כ לפ"ד תשובת מהרי"ט חאה"ע סי' כ"ו דשיעור שתצא נפשו הוא שעה קלה פדלקמן ונצטרך לומר דהרא"ש ס"ל פשטת הריב"ש דשיעור פדי שתצא נפשו הוא שני שעות או י"ל דאם יש גלים ביים יוכל להיות שהם טורדו גם בחצי שעה מרחק רב ומ"מ אין לדחות הירושלמי מחמת תשובה זו דהרא"ש כיון שלא הביא הירושלמי ועוד כי המכתב מאלהו הביא תשובה זו באופן אחר פנ"ל: קיצור.

מתשו' הרא"ש פלל נ"א סי' ג' משמע דלא ס"ל כהירושלמי דהא עפ"ז הירושלמי היתה יכול למצוא לה היתר ונצטרך לומר שלא היתה הים גילגלי וגם לפ"ז עדיין אינו מיושב אף

יש גירסא אחרת בתש"ו הרא"ש ועכ"פ אין לדחות הירושלמי מחמת תשובה זו: וקצת קשה לי דלפמ"ש הקה"ע שצריך לראות ג"כ שלא הוציא ראשו חוץ למים ונהרי ראשו הוא שטח מועט א"כ זה לא יכול לראות כ"כ למרחוק דבשלמא לראות שלא יצא לגמרי מן המים זה נדאי שולט העין למרחוק אבל לראות שלא הוציא ראשו אין יכול העין לראות כ"כ למרחוק וכ"כ בתש"ו הגאון מוהר"ח ו"ל שיובא לקמן וכתב שם אות ג' דלראות בדבר פרטי לא יוכל לראות יותר ממיל והביא ראיה מהא דהגר שאמרה אל אראה במות הילד הגם שזה אינו ראיה כ"כ עכ"פ הסברא נכונה וכיון שפן נחוש שמא הוציא ראשו חוץ למים ברחוק ג' מילין עד"מ וזה לא ראה ועי"ז יכול אח"כ לשוב תחת המים יותר מכדי שליטת העין של הרואה פשיעור ג' מילין אלו ומוכח לכאורה דמ"מ כיון בכדי שליטת העין שלא יצא ועלה לגמרי יש פשיעור כדי שתצא נפשו ונהרי ראה שלא יצא לא חיישינן לחששות יתירות שמא אחר שנטבע לגמרי וכיסהו המים ולא עלה במקומו ולא סמוך לו אעפ"כ שמא אחר כמה מליו חזר ועלה לשעה ורגע והוציא ראשו ולא עצר פחו לשוב ע"פ המים כ"א חזר ונטבע תחת המים ואעפ"כ שט הרבה מאד אחר כך תחת המים ביותר ג"כ מכדי שליטת עין הרואה דהיינו כפי הפשיעור שאנו חוששים שישוט תחת המים מתחלת טביעתו י"ל דכולי האי לא חיישינן אלא הפשיעור בכלל הוא כדי שליטת עין הרואה שלא יצא מהים שיש בזה כדי שתצא נפשו או אפשר י"ל דס"ל להירושלמי דגם הושטת ראשו יכול לראות למרחוק עד בכדי שתצא נפשו וכיון שלא ראה הושטת ראשו מתוך הים וגם ראה שלא עלה מהים בפשיעור שהעין רואה הרי זו תנשא ולפ"ז אפשר שיש מכאן ראיה דהירושלמי ס"ל כדעת מהרי"ט והב"ח דלקמן אות ג' דס"ל שפשיעור כדי שתצא נפשו הוא ערוך חצי שעה לבד ופליגא אהריב"ש ושפשיעור חצי שעה י"ל סגי במהלך ד' או ה' מילין ובפשיעור משך זה י"ל דיכול לראות בטוב אף גם שלא הוציא ראשו ומ"מ אינו מוכרח להחליט פן מהירושלמי כי יש ליישב גם להריב"ש דגם כמשך שישוט בשני שעות יכול לראות ע"פ הים שלא עלה והחשש שמא הוציא ראשו מקודם כו' יש ליישב ג"כ כמו שפתינו וזה נראה יותר אמת: קיצור קשה כי הושטת ראשו שהוא שטח מועט י"ל זה אינו נראה כלל למרחוק כמו עליתו לגמרי מהים שזה נראה גם למרחוק וא"כ איך התיר הירושלמי פשהים גילני משום שבכדי שהעין רואה יש פשיעור שתצא נפשו כיון בכדי שהעין רואה הושטת ראשו ליכא כדי שתצא נפשו א"כ חיישינן שהוציא ראשו מהים קודם שיצא נפשו ואף שלא עצר פח וחזר ונכסה מ"מ עי"ז שישאר רוח ואויר היבשה שט אח"כ תחת המים יותר מכדי שליטת עין הרואה ויש ליישב דחששות יתירות לא חיישינן ונגמט הבו דלא להוסיף עלה וכיון בכדי שליטת העין שלא יצא יש פשיעור שתצא נפשו סגי לא חיישינן עוד לסיבות רחוקות דאף אם הוציא ראשו כיון שלא עצר פח לשוב ע"פ המים וחזר ונטבע וכסהו המים לא יכול לשוב תחת המים בסך הכל לא יותר משתי שעות כמו אילו לא הוציא ראשו: ב והנה בענין משאל"ס פרש"י (דקט"ו סע"א) ואע"פ שיש עדים פשרים שטבע שמא צף מתחת המים ויצא ובפכ"ת (דק"כ ע"ב) ד"ה מן הארפונה כתב הואיל ומשאל"ס חיישינן שמא יצא מן המים ועלה ברחוק פרסה או יותר ולא ראהו לכאורה הפירוש שמא צף פרסה או יותר תחת המים ושם יצא א"כ מוכח דחיישינן שיצוף אפילו פרסא תחת המים שבתש"ו פנ"י חאה"ע סי' ז' חקר בזה שי"ל דאע"ג דאפשר לחיות בשתי

שעות בתוך המים מ"מ לישוט שם אי אפשר כיון דכבר תש פחו תחת המים ושוב העלה שאין לחלק ולקאורה מוכח פן ממ"ש רש"י ועלה ברחוק פרסה ומיהו י"ל פוננת רש"י היינו ששם עלה לגמרי על היבשה.

אבל י"ל שגם מקודם הרבה הוציא ראשו מתוך המים וצף על פני המים וכ"כ בתשוב' הב"ח סי' ע"ט ונ"ל ועוד נראה מדפני' רש"י במתניתין (דקכ"א ע"א) הא דמים שאין להם סוף אשתו אסורה משום דחיישינן שמהא יצא לאתר למרחוק ולא ראהו עכ"ל דלא הי' צריך לפרש שמהא יצא לאתר כו' אלא משום דקשה במים שאין להם סוף נמי אם שיה תחת המים בכדי שתצא נפשו ולא ראהו אמאי אשתו אסורה ולכן פרש"י דה"ט שיש לחוש שמהא יצא לאתר מרחוק פי' לפירושו שמהא יצא לאתר קודם שתצא נפשו מתוך המים יצא ע"פ המים למרחוק בשיעור שלא ראהו אז כשיצא ע"פ המים ומשם ואילך הי' שט ע"פ המים עד חוף המים ויצא ליבשה והכי משמע בגמ' כו' שהרי בהך עובדא דרב שילא פרש"י דהנה מדמה להו למים שיש להם סוף שאינו יכול לישוט על פניהם למרחוק כו' אלמא דמשמע דבמים שאין להם סוף דאשתו אסורה טעמו משום דיש לחוש דשמהא יכול לישוט ע"פ המים למרחוק כו' עכ"ל הב"ח עכ"פ הב"ח מפרש דלא חיישינן שמהא שט פרסה עד"מ תחת המים ושם יצא דזה נדאי אי אפשר שישוט כ"כ תחת המים אלא דחיישינן שמהא יצא מהמים קודם השיעור שתצא נפשו בשיעור שלא ראהו אז כשיצא ושוב שט על פני המים למרחוק ושם יצא אמנם בתשובת פנ"י סי' ז' חש שמהא שט תחת המים פרסה ויותר דהיינו שחש שמהא שט תחת המים בשיעור מהלך שתי שעות והב"ח בתשוב' הנ"ל חלק על ראיותיו ע"ש גבי והרב הגדול מוה' יהושע שי' הקשה ע"ז כו' עד אבל בנפל תחת הקרח אינו יכול לעלות כלל ומת מיז עכ"ל ואף שכתב פן במים שתחת הגלד ה"ה כשאין גלד כשאנו רואים במשך הנהר שלא הוציא ראשו הרי הוא נחשב מת בנדאי ואין צריך שתי שעות וכבר כתבתי שמהירושקמי הנ"ל יש קצת ראיה לשטת מהרי"ט ואף שכתבנו ליישב גם לדעת הריב"ש יש ליישב עוד באופן אחר להריב"ש והוא שי"ל דלהריב"ש ג"כ רק במקום הטביעה ממש וסמוך לה צריך שיהוי ב' שעות אבל פולי האי שישוט תחת המים ב' שעות פולי האי לא חיישינן כמו שעלה סברא זו על דעת הפנ"י ג"כ פנ"ל וכמו שייבא לקמן אות ג' טעם לחלק בין מקום הטביעה וסמוך לה ובין רחוק ממקום הטביעה והנה מפרש"י אין הכרח להפנ"י דאדרבה הב"ח מביא ראיה להיפוך מפרש"י (דקכ"א א') וכנ"ל: קיצור הב"ח ס"ל דלא חיישינן שמהא שט הרבה תחת המים כשיעור פרסה עד"מ דבשיעור זה א"א שיהיה כ"א חיישינן שמהא בשיעור שלא ראהו הוציא ראשו ושט הפל על פני המים ובתשוב' פנ"י סי' ז' חושש שמהא שט פרסה ויותר תחת המים ממש היינו ששט תחת המים שיעור ב' שעות ולקאורה מהירושקמי יש ראיה לנגד הפנ"י ומ"מ אינו מוכרח: ג והנה בנד"ז ע"פ עדות מ' אברהם בן בנציון שאחר טביעתו מיז עמד על הברעג והלך עם הברעג יותר משני שעות פי הערלים פרושו מצודות בכדי שמהא ימצא עי"ז ולא מצאו אותו וגם לא ראו אותו ארוף קומען און ארויש קומען (דיש לפרש לשון זה ג"כ שלא ראו שישויט ראשו מהמים ובבואו להברעג עדיין לא היו שם אנשים יהודים רק אח"כ באו אסוף יהודים עכ"ד א"כ מדבריו מוכן שבא לשם תומ"י כשנטבע ר' צבי הערש בעלה של זו וכיון שאח"כ הלך על שפת הנהר שני שעות ולא מצאו הרי זה עדיף מענין אם הים גילני ובשני שעות יש

לכל הדיעות פשיעור שתצא נפשו דאף להתשוב' ושב הפהו דס"ל דלא מהני מה שהים מגולה וראה מארבע רוחות שלא עלה היינו משום שמא גל טרדו ובנהרות שלנו אף כמו נהר דניעפור ודונינא ומסתמא ה"ה דניסטור לא שינה גל טרדו וכ"כ בשו"ת משיבת נפש הג"ל ס"י ל"ה וז"ל וידוע שאין פח בנהרות אלו המצויים במדינות אלו לטרוד אדם פדאיתא בגמרא גל טרדני לתברו עכ"ל ולכן הנה אף שגם החמדת שלמה כתב דכיון דכל הפוסקים לא הביאו הירושלמי הואיל ובגמרא דילן ליכא חילוק זה לא עבדינו כן עובדא לכתחלה י"ל דהיינו בהים ממש לא סמכינו ע"ז משום דחיישינו שמא גל טרדו ואף אם לא היו גלים אז שהים שקט כפירוש ההג"ה בפני משה יש לחלק בין ים ובין נהר שבים גזרינו גם בדליכא גלים אטו שיש גלים משא"כ בנהרות דליכא גלים כלל שאני ועוד יש לחלק דבים שצריף לעיין ולראות מכל ד' או ג' רוחות שלא עלה בשום צד עד בכדי שהעין שולטת לא סמכינו ע"ז לכתחלה אבל בנהר כיון שרואה שלא עלה ליכא שום חששא שהרי רואה שפיר שני שפתיו ורואה שלא עלה דהא שני שפתי הנהר אינו רחוקים כ"כ זה מזה ורחוקים פחות הרבה מכדי שהעין שולטת ויכולים לראות זה בטוב ויפה ולחוש שמא שט לעומת המים ודאי לא חיישינו כלל במכש"כ מאגמא דסמקי דקוו וקיימי בדליכא גלי ופשוט שזה ודאי אין לחוש כלל.

ונשאר רק צד א' שיש לחוש דהיינו הצד הרביעי פדרף הגלוי הנהר וכיון שהלך ר"א בן ב"צ מהלך רב פדבעינו למימר לקמן וראה שלא עלה עליה שום בריה מהנהר שוב אין לחוש כלל.

וכן הוא בהדיא בשו"ת פנים מאירות ח"א ס"י מ"ח וז"ל ועוד יש לצדד היתר לפי העדות של הר"ר ישראל שאח"כ רץ על חוף הנהר סמוך לגדותיו ולא ראה אותו ואם הלך מהלך רב פשיעור שא"א לחיות א"כ אין חשש שמא יצא ממקום אחר דהא ידוע דא"א לישוט כ"כ מהר כמו אדם הרץ בגליו סמוך לנהר א"כ הני פמים שיש להם סוף עכ"ל והנה שם היה השאלה ג"כ שנטבע בנהר וואייסי"ל שהוא נהר גדול מאד פידוע אף על פי כן כתב פנ"ל ולא הביא הירושלמי כלל משום שפשוט לו דין זה גבי נהר אף בלא הירושלמי בענין הים גליני ואף שיש פתב זה רק לסניף היינו מפני שלא היה נודע לו אם הלך הר"ר ישראל מהלך רב פשיעור כו' וגם הנה הוא ז"ל סיים אחר זה שמעתי שהתירו חכמי הדור לאשה הג"ל ולא ידעתי אם מטעמי או מטעם אחרים עכ"ל ובתחלת תשובתו כתב ובשום צד א"א למצוא לה היתר רק מצא היתר משום שראו שהמים חונקים אותו כו' ודינו כגוסס דזה סימני גסיסה כו'.

ובאמת יש לתמוה על היתר זה דמה ענין זה לגוסס דהתם נחלה ונחלש כ"כ עד שהוא קרוב למות ומחמת זה גוסס אבל הלא הוא בריא לגמרי רק המים חונקים אותו וכשיצאו המים הרי הוא בריא לגמרי וא"כ שמא אח"כ הוציא המים.

ע"כ רחוק שחכמי הדור המתירים התירו מצד היתר זה. ע"כ אפשר שהתירו מצד שהר"ר ישראל רץ על חוף הנהר סמוך לגדותיו פשיעור שת"נ של הנטבע וא"כ בכאן שמבואר בגב"ע שהלך ר"א הג"ל עם שפת הנהר יותר מן שני שעות דאף שהפירוש לכאורה שההליכה והתורה יחד נשתקה יותר מן שני שעות מ"מ ההליכה ג"כ עכ"פ נשתקה יותר משעה גם הנה האשה העגונה אשת הנטבע אומרת שידוע שם בעיר שנטבע

אֲשֶׁר ר' אַבְרָהָם הַגִּזְפָּר הֵלֵךְ עִם הַבְּרֵעַ שְׁלֵשָׁה ווייארסט הֵינְנוּ שְׂיֵשׁ שְׁנַי כְּפָרִים עַל נְהַר דְּנִיֶּסְטוֹר א' רְחוֹק מִן הָעִיר שְׁנַטְבֵּעַ ג' וְוִיֵּאָרְסֵט וְהֵינְנוּ לְצַד שְׁהֵנְהָר הוֹלֵךְ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה כְּדָרְךָ הַיְלִיכֵי וְהַכְּפָר הַשְּׁנַי עוֹד לְהֵלֵךְ מִכְּפָר הָרֵאשׁוֹן שְׁנַי ווייארסט וְעַד כְּפָר הָרֵאשׁוֹן הֵלֵךְ בְּנֻדָּאֵי וְגַם עַד שָׁם פָּרְסוּ הַמְצוּדוֹת בְּנֻדָּאֵי וְאֵם הֵלֵךְ יוֹתֵר עַד כְּפָר הַשְּׁנַי סָפֵק לָהּ וְא"כ כִּינֵן שְׁהֵלֵךְ עִם הַיְלִיכֵי הַנְּהָר מִהֵלֵךְ שְׁלֵשָׁה ווייארסט וְרַבּוֹ הָאוּמָרִים שְׁשָׁם הַוּוּיֵאָרְסֵטִין הֵם שְׁבַעַה מְאוֹת קִלְאָפְטֵעֵר בְּכָל ווייארסט וְא"כ בְּשֵׁלֵשָׁה מִיְלִין יֵשׁ שְׁנַי אֲלָפִים וּמְאָה קִלְאָפְטֵעֵר שְׁהֵם שְׁשָׁה אֲלָפִים וּשְׁלֵשָׁה מְאוֹת אַרְשִׁין וְעַם מְשָׁף הָעִיר מִמְּקוֹם שְׁנַטְבֵּעַ עַד חוּץ לָעִיר י"ל שְׂיֵשׁ עֵרְף אַרְבַּעַה מִיְלִין שְׁהַמִּיל ב' אֲלָפִים אֲמָה וְהָאֲרִשִׁין גְּדוּל הַרְבֵּה מִן הָאֲמָה פִּיֶּדוּעַ וְא"כ כְּשִׁיעוֹר עֵרְף ד' מִיְלִין י"ל שְׂיֵשׁ כְּשִׁיעוֹר כְּדֵי שְׁתַּצֵּא נִפְשׁוֹ כִּי הֵנָּה אַע"פ שְׁבַש"ע א"ח הַל' פֶּסַח ס'י תנ"ט ס"ב כְּתַב דְּשִׁיעוֹר מִיֵּל הוּא י"ח מִיְנוּטִין וְכ"כ בַּש"ע י"ד ס'י ס"ט ס"ו .

מ"מ הַחֹק יַעֲקֹב ס'י תנ"ט ס"ק י"י הֵבִיא שְׁהַרְמַב"ם וְהָרַע"ו פָּרַק אֵלּוּ עוֹבְרִין כְּתַבּוֹ דְּשִׁיעוֹר מִיֵּל הוּא שְׁנַי חֲנֻמְשֵׁי שְׁעָה מְשַׁעוֹת הַהַשְׁוֹנִיָּה וְלִדְעַתְפִּיָּהּ פִּנּוֹן מְהַרִּי"ל שְׁכַתְבֵּי שְׁהוּא שְׁלִישׁ שְׁעָה וּמַעֲט יוֹתֵר וְגַם הָאֲלִיָּה רַבָּה שָׁם הֵבִיא ב' דְּיַעוֹת אֵלּוּ וְא"כ לְעַנְיָן מַה שְׂיֵשׁוּט תַּחַת הַמַּיִם יֵשׁ לְסַמּוֹךְ עַל דְּעַת הַרְמַב"ם וְהָרַע"ו, וְאַף שְׁכַתְבֵּי שָׁם הַח"י דְּלִמְהַרִּי"ל הַמִּיל מִהֵלֵךְ ג' שְׁמִינִית שְׁעָה גַם לְפִי זֶה בַּד' מִיְלִין יֵשׁ כְּדֵי הַיְלִיכֵי בִּיבְשָׁה ג"כ שְׂיַעוֹר שְׁעָה וּמְחַצָּה וְלַחוּשׁ שְׁמָא שְׁט בְּמַהִירוֹת יוֹתֵר מְאֹדָם הַמְהַלֵּךְ בְּרַגְלָיו זֶה וְנָדָאֵי נֶגֶד הַחוּשׁ שְׁאָדָם שְׁנַטְבֵּעַ וּבְגָדָיו מְלִיאִים מַיִם וְהוּא וְנָדָאֵי עֵינָף וְתַשׁ כַּחַּ שְׁוֹט תַּחַת הַמַּיִם בְּמַהִירוֹת יוֹתֵר מְאֹדָם הַהוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו עַל הַיְבֻשָּׁה וְא"כ יֵשׁ לָנוּ מַעֲדוֹת ר' אַבְרָהָם הַגִּזְפָּר הַגְּדָה וְעַדוֹת שְׁנַדָּאֵי מֵת וְכַמ"ש הַפְּנִים מְאִירוֹת הַנְּ"ל רַק לְכַאוֹרָה יֵשׁ עוֹד לַחוּשׁ כִּינֵן עַת שְׁנַטְבֵּעַ הִנֵּה סְמוּךְ לְמַנְחָה וְא"כ זֶה שְׁהֵלֵךְ אַח"כ ר' אַבְרָהָם הַנְּ"ל עִם הַנְּהָר מְשָׁף חַמְשָׁה ווייארסט נִשְׁתַּהֵה עַד תַּחֲלַת הַלִּילָה וְא"כ שְׁמָא לֹא יְכוּל לְרְאוֹת הַיֵּטֵב אִם הַנְּטַבֵּעַ הוֹצִיא רֵאשׁוֹ מִהֵנְהָר וְאַף אִם יְכוּל לְרְאוֹת שְׁלֹא יֵצֵא לְגַמְרֵי מִהֵנְהָר לִיבְשָׁה שִׁי"ל שְׁזָה יְכוּל לְרְאוֹת אֵף בְּתַחֲלַת הַלִּילָה וּכְאוּמֵר אוֹן נִיט גִּיזְעָהֶען אַרְוִישׁ קוֹמְעֵן כו' מְכָלֵל דְּהִיּוּ יְכוּלִים לְרְאוֹת וְהֵינְנוּ ע"י אֹר הַלְּבָנָה וְכַמ"ש בְּמַדְרַשׁ תַּלְמִים ס'י כ"ב בְּלִילָה אַע"פ שְׁהוּא לִילָה יֵשׁ בּוֹ אֹר הַלְּבָנָה וְהַפּוֹכְכִים כו' וּמְשַׁנָּה שְׁלִימָה שְׁנִינּוּ פַב"ת דִּיבְמוֹת מְעִידִין לְאוֹר הַגֵּר וְלְאוֹר הַלְּבָנָה וְאַע"פ שְׁאִין מְבוֹאֵר מְדַבְּרִיו שְׁהִיָּה הַלְּבָנָה מְאִירָה מ"מ מְאַחֵר שְׁמוּכַח מְדַבְּרִיו שְׁהִיּוּ רוֹאִים עַל הַנְּהָר אִם עוֹלָה מִהֵנְהָר אוֹ לֹא מְנַכְרַח דְּהִיּוּ יְכוּלִים לְרְאוֹת אֵף מְמ"ש בַּגַּב"ע שְׁהִיָּה הַמְעַשָּׂה ר"ח טַבַּת וְבַר"ח אִין אֹר הַלְּבָנָה מְאִיר מ"מ י"ל שְׁבַתְחַלַּת הַלִּילָה יֵשׁ בּוֹ אֹר עַדִּינֵן כַּמ"ש הַר"ן רַפ"ק דְּפֶסְחִים אֲמַתְנִיתֵן אֹר לְאַרְבַּעַה עָשָׂר וְ"ל וְכ' הָרֵאָב"ד ו"ל דְּמִשׁוּם הַכִּי נֶקַט אֹר לֹמֵר שְׁבַתְחַלַּת הַלִּילָה שְׂיֵשׁ בּוֹ אֹר עַדִּינֵן רְאוּי לְבַדּוֹק כְּדֵי שְׁלֹא יִתְרַשֵּׁל כו' וְכִינֵן דְּאוֹתָהּ שְׁעָה קוֹשְׁטָא דְּמִילְתָּא הוּא שְׂיֵשׁ בָּהּ אֹר תִּנְאֵא אֹר מְשׁוּם לִישְׁנָא מְעַלְיָא עַכ"ל וְכ"כ בְּשִׁמוֹ רַבִּינוּ יְרוּחָם נִתִּיב ה' ח"א וְ"ל וְכ' הָרֵאָב"ד בּוֹדְקִין אֹר לִי"ד כְּלוֹמֵר סְמוּךְ לְאוֹר כְּלוֹמֵר סְמוּךְ לְכַנִּיסַת הַלִּילָה עַכ"ל הָרִי בְּתַחֲלַת הַלִּילָה יֵשׁ אֹר עַדִּינֵן וְא"כ וְנָדָאֵי הִיּוּ יְכוּלִים לְרְאוֹת שְׁלֹא עֲלָה הָאִישׁ מִהֵנְהָר .

וְעוֹד כִּי הָרִי פָּרְסוּ אֵז מְצוּדוֹת וְא"כ אִם עֲלָה אִישׁ הִיָּה יְדוּעַ לָהֶם אֲבָל עַכ"ז לְרְאוֹת שְׁלֹא הוֹצִיא רֵאשׁוֹ כְּרַגְעַ מִן הַמַּיִם אֲפֻשֶׁר שְׁזָה לֹא יוֹכַל לְרְאוֹת אִפִּי בְּתַחֲלַת הַלִּילָה וְאִם הוֹצִיא רֵאשׁוֹ י"ל עִי"ז יוֹכַל לְשׁוּט עוֹד תַּחַת הַמַּיִם יוֹתֵר מְשַׁתִּי שְׁעוֹת דְּהֵינְנוּ שְׁמָא יְכוּל לְשׁוּט

עוד שתי שעות משעה שהוציא ראשו ושאף אור העולם אף כל זה חששות שלא נמצא בפירושו בגמ' וכמש"ל שיש טעם שלא לחוש לזה ודי פשידוע שמעת טביעתו לגמרי לא יצא לחוץ לגמרי במשך שתי שעות ולא לחוש לשמא הוציא ראשו ושעי"ז ישוט שתי שעות תחת המים משעה שהוציא ראשו וחוץ ונכסה י"ל לכולי האי לא חיישינו במשאל"ס דרבנן מלבד פי אפשר וקרוב שבתחלת פניסת הלילה שהיה אור יוכלו לראות שלא הוציא ראשו ג"כ ועוד פי הנה בתשו' מהרי"ט חאה"ע סי' כ"ו בענין שיעור פדי שת"נ פתב ושיעור זה בפירושו לא שמענו כו' אבל ראוהו שטבע וכסהו המים בכדי שא"א לו לאדם לעמוד במים סגי דהיינו שעה קלה כו' פשיעור שבני אדם משערים כו' פשיעור יציאת נפש עכ"ל יעו"ש ובתשובת הב"י בדיני משאל"ס סי' א' דק"ב ע"ד נזכר והיה שם עליה פחצי שעה כו' משמע דזה חשוב שיעור כשת"נ וכ"מ בהרדב"ז ח"א סי' רנ"ח וז"ל ומה שאמר העד שהיה שם חצי שעה ולא יצא אדם כו' וגם אח"כ פתב בן וז"ל והטעם כיון שהעיד שהיה שם חצי שעה כו' והב"י לא כ' סברא נגד זה רק משום שהספינה היתה מפקקת והעד היה נבהל כו' ועי' מזה בכנה"ג בהגהות הטור סעיף תכ"ג שיעור פדי שת"נ עד תחלת שעה ג' אבל מורי הרב ז"ל (היינו מהרי"ט דלעיל) פתב דשיעור כשת"נ היינו שעה קלה עכ"ל וגם בתשו' הב"ח סי' ע"ט פתב לסתור הראיה שהביא הפנ"י דכדי שת"נ הוא ב' שעות שהיא הראיה של הריב"ש וכן מהרי"ט פתב לסתור ראיה זו רק שלא ראו דברי הריב"ש ועי' במרה"צ סעיף ל"ד ס"ק קל"ז נטה ג"כ פדעת מהרי"ט אלא שכ' דלכתחלה במים שיש להם סוף צ"ע להקל בזה נגד הריב"ש וגם במשאל"ס משמע דס"ל שאין להקל לכתחלה נגד הריב"ש כיון מהרי"ט והב"ח לא ראו דברי הריב"ש ואפ"ל במים שיש להם סוף ודאי דבריו נכונים וה"ה במים שאין להם סוף במקום טביעתו וסמוך לה אבל במשאל"ס בלהלאה במקום טביעתו ובמקום שאין ברירה שאל"כ תשב עגונה עולמית אפשר לסמוך ע"ד מהרי"ט ודעימיה ויש טעם לחלק בין מקום טביעתו וסמוך לה ובין להלאה במקום טביעתו האחד מצד הדין הב' מצד הסברא מצד הדין הוא ע"פ מ"ש בתשובת מהר"א בן ששון ס"י א' דף ט' סע"ד וז"ל ותו שהרי נראה שמה שאנו צריכים במשאל"ס השהיה עליו אינה משום דשמא יצא במקום רחוק דא"כ מה מועיל השהיה עליו ונהרי הם מים שאין להם סוף ונחוש שמא יצא במקום אחר שהרי אין לדבר סוף אלא ודאי שהשהיה היא לשמא באותו מקום יצא או קרוב לו עכ"ל ועיין בק"ע של המכמ"א סי' ח' סכ"ו וסעיף ל' ל"א נ"ז ובסעיף ס"ה הביא לשון מהר"א בן ששון הנ"ל ואע"פ כי בספר חדש נקרא מקור חיים ושם ח"ב בהתשו' סי' ד' תשו' להגאון מוה' חיים מוואלאזין ז"ל ובסעיף ב' ג' נסתפק תחלה בדין השהיה במשאל"ס לענין להתירה בדיעבד אם נשאת וז"ל שמא זה מהני דוקא בים וכה"ג שהשהיה עליו יכול לראות מרחק רב מפל ארבע רוחותיו ואין החשש אלא שמא צף מתחת המים ויצא ברחוק מקום יותר מכדי שליטת העין וכ"ה ברש"י (דק"ך ע"ב) בד"ה מן הארפובה דהחשש הוא שמא יצא מן המים ועלה ברחוק פרסה או יותר וזה מיעוטא דלא שכיח כלל שיהא צף מרחק רב כזה במים ויחיה ולהכי הוא דלא תצא אם נשאת רק לענין לכתחלה חששו חז"ל אף למיעוטא דהמיעוט יכולים להמלט אף ביותר מפרסה לפ"ז היה יוצא לנו חומרא גדולה לענין להתירה בדיעבד בטביעות הנזרות שאין העין שולט בהם הרבה מחמת שהולכים ארחות עקלקלות שלא נוכל להתירה רק אם

הִיָּה כְּעֵין מְחִיצָה שֶׁל בְּנֵי אָדָם בְּרְחוּק עַד פְּרֹסָה שְׂיוּכְלוּ לְרְאוֹתוֹ אִם יֵצֵא אַבְל חוּמְרָא זֹו לֹא נִמְצָא בְּשׁוּם פּוֹסֵק עַכ"ל וְאִח"כ הַעֲלָה דְהַטַּעַם הוּא מְשׁוּם שְׂאָם לֹא שְׁקָה כְּדֵי יֵצִיאַת הַנְּפֶשׁ אִיכָּא לְמִיחַשׁ חֲשִׁישָׁא קְרוּבָה שְׂמָא יַעֲלָה מִן הַמִּים בְּמָקוֹם הַטְּבִיעָה גּוֹפָא וְאִז יוּכַל לְשִׁהוֹת בְּמִים זְמַן רַב וְלַחֲיוֹת מְשׁוּם דְיִכּוּל לְכַלּוֹא רוּחוֹ בְּקִרְבּוֹ שְׂלֹא יָבוֹאוּ הַמִּים לְתוֹךְ גְּרוֹנוֹ מִשָּׂא"כ אִם הוּא מְתַגְלָגַל בְּתוֹךְ הַמִּים הַדַּעַת נוֹתְנַת דְּכִינּוֹן שְׂאִינוּ יָכוּל לְהַתְחַזֵּק וְלַעֲמֹד עַל עֲמָדוֹ פְּשִׁיטָא שְׂאִינוּ יָכוּל לְכַלּוֹא רוּחוֹ בְּקִרְבּוֹ שְׂלֹא יָבֹאוּ הַמִּים לְתוֹךְ גְּרוֹנוֹ וּמִשָּׂא"ה אִם בְּמָקוֹם הַטְּבִיעָה שְׁקָה כְּדֵי שֵׁת"נ וְאִז אֵין חֲשִׁישׁ אֱלָא שְׂמָא גְּלָגְלוּהוּ הַמִּים וּבְטְרוּדוּהוּ לְמָקוֹם רְחוּק וּבִכְה"ג מְיַעוּטָא דְמִיעוּטָא הוּא דְחִי יְרַנְבָּא דְרַנְבָּא לֹא חִי אַחַר הַגְּלָגוּל בְּמִים דְהַמִּים חוֹנְקִים אוֹתוֹ וּמִת מִיָּד רַק לַעֲנִין לְכַתְחַלָּה חֲשִׁישׁוֹ רַז"ל אִף לְמִיעוּט הַנְּמַלְטִים גַּם אַחַר הַגְּלָגוּל וּמִשָּׂא"ה הוּא דְלָא תַצָּא אִם נִשְׂאֵת עַכ"ל וְהִנֵּה בַמַּחֲכ"ת אֲשֶׁתְּמִיטְתִּיהָ הִירוּשְׁלִמִי הַנְּ"ל דְהָא אִם רָאָה בְּהִים מַד' רוּחוֹתָיו שְׂלֹא יֵצֵא אִף לְכַתְחַלָּה תַנְשֵׂא הָרִי דְאִף לְכַתְחַלָּה לֹא חִיִּישִׁינוּ שְׂמָא יֵצֵא בֵּים בְּמָקוֹם רְחוּק יוֹתֵר מְכַדִּי שְׂלִיטַת הָעֵין וּמִתִּירִין אֲשֶׁתוֹ לְהַנְשֵׂא וּא"כ הָא דְמִשָּׂא"ס אֲשֶׁתוֹ אֲסוּרָה ע"כ מִיִּירִי בְּאִנְפֵּן שְׂלֹא הִיָּה יָכוּל לְרְאוֹת בֵּים כְּדֵי שְׂלִיטַת הָעֵין מְאַרְבַּע רוּחוֹת שְׂלֹא יֵצֵא כְּגוֹן שְׂלֹא הִיָּה הִים גִּילְנִי וְאֵעִפ"כ אִם נִשְׂאֵת לֹא תַצָּא א"כ מְזָה מְוֹכְרַח כַּמ"ש מֵהֵר"א בְּן שְׁשׁוֹן שְׁהַשְׁהִיָּה הוּא לְשְׂמָא בְּאוֹתוֹ מְקוֹם יֵצֵא אוֹ קְרוּב לוֹ כַּנְּ"ל רַק לְפִירוּשׁ הַפְּנִי מַשָּׂה וּתְשׁוּ' וְשֵׁב הַפְּהוּ בְּהִירוּשׁ' אֵין רָאָה מֵהִירוּשְׁלִמִי וְגַם הַטַּעַם שֶׁפָּתַב הַגָּאוֹן מוֹהֵר"ח ז"ל מוּוּאֵלֵאזִין דְּכִינּוֹן שְׂהוּא מְתַגְלָגַל בְּתוֹךְ הַמִּים הַדַּעַת נוֹתְנַת כּו' שְׂאִינוּ יָכוּל לְכַלּוֹא רוּחוֹ כּו' וּמִתוֹךְ כֶּף הוֹצִיאַת קוֹלָא יְתִירָה שְׂם בְּתִשׁוּבָתוֹ סַע"י ט' וּמִלְשׁוֹן רַש"י (דְקַט"ו סַע"א) שְׂמָא צָרַף מִתַּחַת הַמִּים לֹא מְשַׁמַּע כָּלֵל שְׁזָהוּ עֲנִין גְּלָגוּל שְׁהַמִּים מְגַלְגְּלִים אוֹתוֹ כ"א חִיִּישִׁינוּ שְׂשִׁטַּת תַּחַת הַמִּים וּכַמ"ש בְּתִשׁוּ' פְנִי"ס י' ז' רַק הַפְּנִי"ג כְּתַב שִׁי"ל שְׂלֹא יוּכַל לְשׁוּט תַּחַת הַמִּים כ"כ כְּפִי הַשְּׂעִיּוֹר שְׂיָכוּל לְשִׁהוֹת בְּמָקוֹם הַטְּבִיעָה אַבְל לְמַעֲשָׂה לֹא סַמָּךְ ע"ז וְכַנְּ"ל וּא"כ בַּנְּד"ז עֲרָף שְׂעָה אוֹ עַכ"פ חֲצִי שְׂעָה וְדַאי הֵלֶךְ ר' אַבְרָהָם הַנְּ"ל עִם הִילּוּף הַנְּהָר בְּעוֹד הַיּוֹם גְּדוּל וּא"כ אִז רָאָה וְדַאי בְּרוּר שְׂלֹא הוֹצִיא רֵאשׁוֹ ג"כ וּא"כ לַפ"ד מֵהֵרִי"ט וְסִיעַתוֹ וְדַעַת הַב"ח יֵשׁ דֵּי בְּזָה לְבַד בְּזָה הַשְּׂעִיּוֹר כְּדֵי שְׂתַצָּא נִפְשׁוֹ אִף אִם לֹא הִיָּה מְהֵלֶךְ יוֹתֵר כָּלֵל לְכַן גַּם שְׂאִינוּ חוֹשְׁשִׁים לְדַעַת הָרִיב"ש דֵּי מַה שְׁהֵלֶךְ עַד הַכְּפָר הַשְּׁנִי שְׂהוּא מְהֵלֶךְ חֲמִשָּׁה וּוִיֵּאֲרִסֵּת שְׂבֻנְדַאי רָאָה עַכ"פ שְׂלֹא יֵצֵא מִן הַמִּים לִיְבֻשָׁה לְגַמְרִי וְלַחוּשׁ שְׂמָא אִז הוֹצִיא רֵאשׁוֹ וְלֹא רָאָה וְעִי"ז יָכוּל לְשׁוּט אַח"כ בְּיוֹתֵר פְּלוּי הָאֵי אֵין לַחוּשׁ וְדֵי לַחוּשׁ לְהָרִיב"ש בְּחֲשִׁישָׁא הַפְּשׁוּטָה שְׂמָא יֵצֵא בְּמִשְׁךְ זֶה לְגַמְרִי מֵהַנְּהָר וְעַמְש"ל סַע"י"א א' שְׂמֵהִירוּשׁ' יֵשׁ רָאָה לְסַבְרָא זֹו דְגַם לְשִׁטַּת הָרִיב"ש לֹא חִיִּישִׁי' רַק כַּמ"ש כָּאֵן בְּשִׁגְמָה שְׂמֵהִגְדַת ר' אַבְרָהָם מְשַׁמַּע לְכַאוּרָה שְׂפָכַל מְשִׁךְ הִלִּיכְתוֹ אֲצֵל הַבְּרַעַג רָאָה שְׂלֹא הוֹשִׁיט רֵאשׁוֹ ג"כ מִתוֹךְ הַמִּים כַּנְּ"ל: קִיצוֹר מַעֲדוֹת אַבְרָהָם בְּן בְּנִצְיוֹן שְׂהֵלֶךְ עִם הַבְּרַעַג יוֹתֵר מְשִׁטִּי שְׂעוֹת א"כ אִף אִם זֶהוּ בְּהִלִּיכָה וְחִזְרָה הָרִי הֵלֶךְ עַכ"פ יוֹתֵר מְשַׁעָה א' עִם חוּף הַנְּהָר לֹא רָאָה אוֹתוֹ עוֹלָה מֵהַנְּהָר הָרִי בְּשְׂעִיּוֹר זֶה יֵשׁ כְּדֵי שֵׁת"נ וּכ"כ בְּתִשׁוּ' פְנִים מְאִירוֹת סַס"י מ"ח וְהַגַּם שְׂיֵשׁ לַחוּשׁ שְׂמָא לֹא הֵלֶךְ כ"כ לְאִנְרָף הַנְּהָר כְּדֵי מְהֵלֶךְ שְׂתִי שְׂעוֹת רַק שְׂהַתְמַהֵמָה שְׂתִי שְׂעוֹת הִנֵּה הָאֲשָׁה אוֹמְרַת שְׂהֵלֶךְ עַד הַכְּפָר הָרְחוּק מְהַעִיר שְׂלִשָּׁה וּוִיֵּאֲרִסֵּת וּא"כ יֵשׁ לוֹמֵר שְׂיֵשׁ כָּאֵן בְּשְׂעִיּוֹר כַּשֵּׁת"נ הַנְּטָבַע אִף לְדַעַת הָרִיב"ש וְאִף שְׂהִיָּה הַמַּעֲשָׂה סְמוּךְ לְמַנְחָה וּא"כ שְׂמָא בְּתַחֲלַת הַלִּילָה לֹא יָכוּל לְרְאוֹת אִם הוֹצִיא רֵאשׁוֹ מֵהַמִּים ע"ז י"ל הָרִי

בנדאי עם היום הלה השיעור כשת"נ למהרי"ט והב"ח וסיעתם ונהגם שהריב"ש ס"ל דצ"ל משה שני שעות אפ"ל במקום טביעתו וסמוך לו הוא שישלומר פן אבל בלהלצה במקום טביעתו במקום שאין ברירה אפשר לסמוך על המהרי"ט ודעמיניה פשיש עוד צירוף לזה וגם לשטת הריב"ש הרי הלה פאן ערה ב' שעות וראה שלא יצא ולהחששא שמא הוציא ראשו וקור ונכסה וצף מתחת המים י"ל אין לחוש אף להריב"ש אחר שבפרק שעה ראה שלא הוציא ראשו ועי' בתשו' הגאון רע"ק איגר ז"ל ס"י ק"ט ומ"ש רש"י דחיישינו שמא עלה ברחוק פרסה היינו שישם עלה על היבשה אבל גם מקודם הוציא ראשו על פני המים וצף על פני המים: ד עוד יש לצרף לסיוע מה שנשקע שמו ואבד זכרו זה ארבעה שנים ואיתא בפסקי מהרא"י ס"י קל"ט דבזמנינו זה הוי זה אומדן גדולה שמת יעו"ש ועיין בתשובת הב"ח ס"י ע"ט שכתב ומאחר שאין תקנה לעגונה זו אלא ע"י עדות אלו אם באת להחמיר כו' יעו"ש שפנונתו שבכה"ג יש לצדד להקל ובס"י ע"ג דף נ"א סע"ב הביא סמך לזה ממ"ש רש"י סוף יבמות (דף קכ"ב ע"א) ד"ה בפעולת הספנה עוד יש צירוף דהנה בתשו' הנ"ל בספר מקור מים חיים סי' ג' הביא שחכמי ק"ק ווילנא שבשנת תקס"ב רצו להתיר מהאי טעמא שהנהר ווילניקע שנטבע בו איש הליכתו בתוך העיר בין מקום ישוב בתים סמוכין לה משני צדדין עד שנזכר לתוך הוויילניא והוויילניא ג"כ הליכתה בתוך העיר סמוך לבתים במקום שרואין בכו לפי הסברא אין לחוש שמא יצא והלה לו בתוך העיר במקום ישוב בני אדם הרבה ואיך אפשר ששום אדם לא ראה אותו רק אפשר שנטבע עד חוץ לעיר ומשם יצא למרחקים וא"כ הי' בנדאי במים יותר מג' שעות.

והמחבר בעל מנחת אהרן כתב ע"ז אני אומר לא ראינו אינו ראיה ועי' באה"ע סי' מ"ז עכ"ד הרי דעת החכמים הנ"ל שמה שלא ראה שום אחד מבני העיר איש נטבע ניצל ויוצא חשוב כמו עדות שלא יצא עכ"פ בהמשך הנהר בהעיר והיינו פשהנהר הולך בין מקום ישוב בתים משני צדדים ואפשר יש ראיה לדבריהם מהא דאמרינו סוף יבמות (דף קכ"א ע"א) דרב אשי הוי ס"ל דגבי צורפא מרבנן אמרינו אי איתא דסליק קלא אית ליה ואע"ג דמסיק ולא היא לא שנהא כו': זהו בההפך בין שאר אינשי לצורפא מרבנן דאין זה דבר מסוים לחלק ביניהם וכמ"ש מהרא"י ס"י קל"ט דלכתחלה אין לחלק בגזרת חכמים אבל בנד"ז לחלק בין נטבע בנהר שאין שם ישוב בני אדם.

ובין נטבע בנהר תוך העיר שיש שם בתים משני צדדים ודאי הוא חילוק מסוים ושפיר י"ל אם איתא דסליק בתוך העיר קלא אית ליה ומה שהביא המנחת אהרן ראיה מהא דש"ע אה"ע רס"י מ"ז אינו דומה כלל דשם יש שני עדים שנתקדשה ואין פח להכחיש העדים בלא ראינו פיון דעבידי אינשי דמקדשי בצנעא אבל הכא הוא להפך שאין עדים שיצא מהנהר ואדרבה מדאורייתא הוא בחזקת מת לגמרי פיון שבמקום טביעתו וסמוך לה שהו עליו כשת"נ כמה שעות ורק חששא דרבנן הוא ולכתחלה לבד ולא בדיעבד וגם זה שיהי' ניצול מהנהר אין דרוך שיהי' צנעא כמו דעבידי אינשי דמקדשי בצנעא ואדרבה הצלת הנטבע מהנהר יש לו קול עצום כו' ע"כ לדחות החששא דלכתחלה שמא עלה י"ל שיש לסמוך על לא ראינו דכה"ג ויש לדמותו למ"ש הב"ש שם ריש סי' מ"ז וז"ל ועי' בח"ה ס"י ל"ה במנהג אמרינו לא ראינו יש ראיה ויש להעיר מהא דאיסי בן יהודה בב"מ ס"פ האומנין (דף פ"ג ע"א) ועי' מזה בח"מ סי' קפ"ז סעיף אב"ג ונצטרף לומר

דבכה"ג דאיסי הנה לא ראינו ראיה וכ"כ הש"ג בב"מ ר"פ הפועלים גבי חזקת ישוב
דלא שמעו דידהו הוי שמיעה כו' מהא דאיסי בן יהודה וע"כ צריף לחלק בין הא דאיסי
למ"ש במשנה פי"ב דנבחים ונחמים אומרים לא ראינו אינו ראיה ונד"ז שהנהר הולך
בין מקום ישוב בתים משני צדדים סמוך לנהר וגם עצם החשש הוא חששא דלכתחלה
יש לדמותו להא דאיסי דבכה"ג הוי לא ראינו ראיה ואע"ג דמבואר בטוש"ע ח"מ סי'
רצ"ד ס"ג דדוקא במידי דשלטי בה עינא פגון מעביר חבית בשוק וכיוצא בו אבל מילתא
דעביד דמתרמי דלא שלטי בה עינא כו' נראה דזה שהאדם הנטבע לגמרי בנהר גדול
ועמוק כמו הדנעסטר ואחר שחפשו אותו ולא מצאו זה שישנמן שיצא מן הנהר חי אצל
בתי העיר זה נדאי אי אפשר שלא ירגישו בו שום אדם ואינו דומה כלל למילתא דמתרמי
דלא שלטא בה עינא ואע"ג דאיתא בגמרא ס"פ שנים אוחזין (דף כ' ע"ב) דאיסורא
ממנוא לא ילפינן יש לומר דהיינו באיסורא דאורייתא או גם באיסור דרבנן שאסרוהו
בהחלט אבל איסור דמשאל"ס שהוא רק איסורא דלכתחלה אפשר לומר דיש ללמדו
ממנוא דהא התוס' שם הקשו דאדרבה חמור ממנוא מאיסורא דאין הולכין בממון אחר
הרוב ובאיסור הולכין אחר הרוב כו' וכיון דמצינו צד חמור בממון אפ"ל דאיסור
משאל"ס יש ללמדו מממון אף לפ"ד הש"ע סעי' ל"ב דבמשאל"ס בעינן ג"כ סימן
מובהק ולא סגי סי"ב א"כ הא חמור מממון דהא באבידה סמכינן על סי"ב.

מיהו יש חולקים על הש"ע בזה. וגם י"ל אבידה שאני דתקנת חכמים היא אבל מממון
שביד הנתבע הרי ילפינן איסורא ממנוא פט"ו דיבמות (דף קט"ו סע"ב) והקשו בתוס'
שם וא"ת היכי פשיט רבא איסורא ממנוא כו' וי"ל דמדמה רבא ממנוא היכא דהחזיקו
לאיסורא דלא החזיקו והיינו אפילו באיסור אשת איש דאורייתא יעו"ש.

לכן הקא גבי משאל"ס דרבנן י"ל דילפינן ממנוא דאורייתא ומ"מ למעשה לא נסמך
ע"ז. בשגם פי הרמ"ה בטור ח"מ סי' קפ"ז ס"ל דהא דאיסי בן יהודה אינו רק בשבועת
השומרים וע"ש ובשבועת השומרים דכיון דחייב שבועה דאורייתא הרי מצינו מחוייב
שבועה ואינו יכול ליטבע משלם לכן י"ל דמחמרי עליו לשלם במקום רואין.

אף הב"י כ' דהרמב"ם לא ס"ל כהרמ"ה ועי' לח"מ פ"ג מהל' שכירות מיהו הב"ח שם
חילק דבמקום שיש נדאי רואין כמו בבהכ"ס כו' ועוד הקא העיקר פיון דרב אשי הוי
ס"ד להקל בת"ח אע"ג דליתא להא דרב אשי: מ"מ בנד"ז שפיר יש לצדד פן רק הנה
המהלך בתים הוא ערף ב' שלישי מיל מ"מ צירוף וסיוע מיהו הוי לצרף להגדת ר'
אברהם פן בנציון הנ"ל מה שהיה מקום לחוש קצת דכיון דלא תומ"י ממש הלא אחר
הנטבע שפא קדמו הנטבע ומיהר לשוט תחת המים ויצא ליבשה דעכ"פ הי' נראה זה
בהמשך בתי העיר בשגם פי האשה אומרת שנה הר"א פן בנציון הנ"ל רץ תומ"י לטביעת
בעלה והלא עם חורף הנהר כנ"ל.

וגם יש לצרף לזה הסימנים בבגדים לפי דברי האינם יהודים שאמרו שמצאו איש נטבע
ואמרו הבגדים שהי' מלובש בו פרטיהם ואמרה האשה שפן היו בגדי בעלה בשעה
שנטבע בהם יש לצרף זה ג"כ לסניף לכל הנ"ל דאע"ג שיש קצת פקפוק בהגדה זו.

מ"מ לסניף אפשר לצרף: קיצור מהרא"י ס"י קל"ט הרדב"ז ח"א סי' קכ"ו. כשהנהר
הליכתו בתוך העיר לא ראינו אינו ראיה מ"מ י"ל אם איתא דסליק תוף העיר קלא אית

לִיה גַם מִהָא דְרַס"י מ"ז הֵינּוּ נֶגֶד שְׁנֵי עֵדִים וְגַם מִשׁוּם דְּעֵבֵידי אִינְשֵׁי דְמִקְדָּשֵׁי בְּצַנְעָא וְעוֹד רָאִיהָ מִהָא דְאִסִּי בְּן יְהוּדָה ס"פ הָאָנְמָנִים (דָּף פ"ג ע"א) דְאֶלְמָא לְפַעְמִים לֹא רָאִינוּ הָוֵי רָאִיהָ וְאֵע"ג דְאִסְוֹרָא מִמְמוֹנָא לֹא יִלְפִינּוּ שְׁאֵנִי אִסְוֹרָא דְמִשְׁאֵל"ס דְהוּא רַק אִסְוֹרָא דְרַבְּנָן וְאֶלְכַתְחֻלָּהּ וּמ"מ אֵין לְסַמְנָה ע"ז רַק יֵשׁ לְצַרְפָּה זֶה לְאִיזָה סְנִיף וְכֵן יֵשׁ לְצַרְפָּה הַסִּמְנִים בְּבִגְדִים לְכֵן אִם הִמְעֵשָׂה הוּא כְּמוֹ שְׁהַגִּידָה הָאִשָּׁה אִשְׁתַּ הַנְּטֻבָּע שְׁמ' אַבְרָהָם בְּן בְּנֵצְיוֹן הִלֵּךְ תוּמ"י לְהַטְבִּיעָה עִם הַנְּהָר מְהֵלָּה חֲמִשָּׁה ווייארסט וְהִבִּיט וְרָאָה עַל הַנְּהָר וְלֹא רָאָה שְׂיֻצָא שׁוּם אִישׁ מִהַנְּהָר מְשֻׁף ג' ווייארסט הַנְּ"ל הֵינּוּ אוֹן מִיָּא הָאֵט אִימְ גִּיט גִּיפּוֹנִין אוֹן גִּיט גִּיזְעָהִין אַרְוִיף קוּמִין אוֹן אַרְוִישׁ קוּמִין כּוּמ"ש בַּגב"ע.

נלע"ד שְׂיֻשׁ לְהַתִּירָה לְהַנְשָׂא לְכָל גְּבַר דִּיתִינְיָצְבִין וּבִתְנָאֵי שְׂיֻסְפִימוּ לְזֶה עוֹד שְׁנֵי רַבָּנִים וְכ' רומע"ל מָרָא דְאַתְרָא: סִימָן עֵט מְשֻׁנָּה פ"ג דְגִיטִין (דָּף כ"ז א') אִם מְכִירוּ כְּשֵׁר וְעִי' תִּשׁוּ' מְהִרִיב"ל ח"א ס' ח' מ"ש הַא"ז דְלֹא סְמַכִּינּוּ עַל הַטב"ע שְׁמַפִּיר הַגֵּט כ"א בְּצִירוּף שְׁמַצָּאוּ כְּמוֹ שְׁאֶבְדוּ בְּחַפְסָה וַיֵּשׁ לוֹ סִימָן בְּהַחְפִּיסָה וּמִזָּה הוֹכִיחוּ בְּתִשׁוּ' עַה"ג ס' ע"ב דְסַמְכִינּוּ עַל טב"ע גְּרוּעָה כְּגוֹן דְאַשְׁתַּהִי אַחַר ג"י אוֹ בְּאַשְׁתַּהִי דִּים עִם צִירוּף סִימָן.

ובמרה"צ סְעִיף כ"ד ס"ק פ"ו שְׁכ"ד הַנּוּ"ב ס' ל"א ל"ב. וְשִׁהַרְח"ש נְסַתְפַק בְּזֶה וְהַכְרִיעַ דְלֹא מְהַי וּלפ"ד הַדִּין עִמּוֹ דְהַתָּם הָא דְאִינוּ נֶאֱמָן עַל הַטב"ע פִּינּוּ דְמִיִּירִי בְּמַצָּאוּ בְּעַצְמוֹ וְאָף ע"ה יֵשׁ לוֹ טב"ע א"כ אֵין זֶה אֶלְא חֲשָׁשׁ דְרַבְּנָן לְכֵן כְּאֶשֶׁר יֵשׁ עוֹד סִי"ב בְּהַכְּלִי מְהַי אֶבֶל טב"ע דְאַחַר ג"י פִּינּוּ דְתַנּוּ אֵין מְעִידִין לְאַחַר ג"י ס"ל לְהַרִיב"ש ס' ש"פ דְאֵין כְּאֵן עֲדוּת כְּלָל א"כ מֵאֵי מְהַי עוֹד צִירוּף סִי"ב וְלְכַאוּרָה טב"ע לְאַחַר ג"י גְּרַע מִסִּי"ב דְהָא סִי"ב נֶשְׂאָר בְּסַפֵּק אִם סִימָנִים דְאוּרִייתָא אוֹ לֹא וְטב"ע דְאַשְׁתַּהִי אֵין שׁוּם סַפֵּק דְאֵין מְעִידִין עָלָיו אֶף לְמ"ד סִי"ב דְרַבְּנָן י"ל טב"ע דְאַשְׁתַּהִי עֲדִיף פִּינּוּ דְמ"מ מְכִירוּ הֵיטב בַּטב"ע קְרוּב יוֹתֵר שְׁזָהוּ הוּא מְהַיִּכֵּר שַׁע"י סִי"ב.

וְלְכֵן לפ"ד הַפּוֹסְקִים דְשְׁנֵי אוֹ שְׁלֻשָּׁה סִי"ב מְצַטְרְפִין לְהִיּוֹת כְּמוֹ סִימָן מְנוּבָּהֵק י"ל דְכ"ש טב"ע דְאַשְׁתַּהִי מְצַטְרַף עִם סִי"ב אֶבֶל לְמ"ד דְשְׁנֵי סִי"ב אֵין מְצַטְרְפִין לִיְחָשֵׁב כְּמוֹ סִי"מ י"ל דַּה"ה טב"ע דְאַשְׁתַּהִי עִם עוֹד סִי"ב ג"כ לֹא מְהַי וְלְכֵן נלע"ד דְבְּאִסְוֹר מִשְׁאֵל"ס דְרַבְּנָן דְשָׁם יֵשׁ לְהוֹרוֹת דְשְׁנֵי סִי"ב מְצַטְרְפִין לְהִיּוֹת נְחָשֵׁב סִי"מ פִּינּוּ שִׁי"א דְאָף סִי"ב לְבַד מְהַי וְכִינּוּ דְשְׁנֵי סִי"ב מְצַטְרְפִין י"ל כְּש"כ טב"ע דְאַשְׁתַּהִי עִם עוֹד סִי"ב וְתַדַּע דְבַק"ע שָׁל הַמַּכְמ"א ס' ח' סְעִיף נ"ח כ' וְנ"ל כָּל שְׁעִיקָר דִּינוּ אִם נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא אֵין לְחוּשׁ אֶפִּילוּ לְאַשְׁתַּהִי דִּים תִּשׁוּ' מִהַר"ר בְּצִלְאֵל אֶשְׁכְּנִי ס' כ"א הַרש"ך ח"ב ס' ע"ה עכ"ל וְלַעִיל מִיִּנְיָ סְעִיף נ"ז כ' בְּשֵׁם שֵׁא"פ לְהַקְל בְּכַה"ג בְּסַפֵּק אֶשְׁתַּהִי וְהִנֵּה לְדַבְרֵי תִשׁוּ' רַב"צ הַנְּ"ל גְּבִי מִשְׁאֵל"ס דָּאִם נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא יֵשׁ לְהַקְל עִי"י טב"ע אֶף בְּנֻדָּאֵי אֶשְׁתַּהִי וְדַבְרֵי קֻשָּׁה דְכָבֵר כְּתַבְתִּי דְסִי"ב עֲדִיפִי מִנֻּדָּאֵי אֶשְׁתַּהִי וְהָרִי בַש"ע סְעִיף ל"ב מְשַׁמַּע אֶף סִי"ב לֹא מְהַי כ"ש וְדָאֵי אֶשְׁתַּהִי וְרָאִיתִי בְּגוֹף תִּשׁוּ' מִהַר"ב צ הַנְּ"ל וְלֹא מְצָאֵתִי רַק שְׁהִיקָל בְּסַפֵּק אֶשְׁתַּהִי וְלֹא בְּנֻדָּאֵי אֶשְׁתַּהִי.

ועכ"ז בנ"ד שְׁשְׁנֵי עֵדִים הַעִידוּ שְׁהַפִּירוּהוּ בַטב"ע הֵיטב וְשְׁהִי' נִיפֵר הֵיטב בְּפִנּוּ כְּמוֹ שְׁהִי' בְּחִיּוֹ מְשֻׁשׁ. יֵשׁ מְקוֹם לְצַדֵּד לפ"ד ר' יְהוּדָה בְּן בְּבָא בְּמִשְׁנָה דָּף ק"כ א') דְאָמַר לֹא כָּל הָאָדָם וְלֹא כָּל הַמְּקוֹם וְלֹא כָּל הַשְּׁעוֹת שְׁוִין וְלִקְוֹלָא פְּלִיג וּבְשְׁנֵי עֵדִים יֵשׁ לְצַדֵּד בְּן לְדַעְתּוֹ וְהַגֵּם דְאָנּוּן לֹא קִי"ל כְּרִיב"ב מ"מ פִּינּוּ שְׁהַתּוֹסְפוֹת מְקִילִין בְּן אֶף לַת"ק י"ל

לסמוך פן במשאל"ס דרפנו ונהגה הב"י סי' י"ז עמ"ש הטור נאפילו אם קיה ביבשה אם אינו חבול בפניו מעידין עליהם אפילו לאחר כמה ימים כ' ונימוק"י כ' שאין זה מחנור בעיני הרשב"א והריטב"א והרא"ה והוא מבואר בחידושי הרשב"א שם דף קכ"א ד"ה.

הא דאמרין בההוא דטבע בדגלת גבי ומאי דקאמרי נמי דהיכא דאינו נחבל בפנים כו' עד א"ו משמע לרפנו לעולם אין מעידין אלא עד שלשה בין נחבל בין שלם עכ"ל מבואר מדבריו בהדיא הא לריב"ב מעידין אף לאחר ג' ימים והיגונו אם אינו נחבל והשיעור י"ל כמש"ש הרשב"א גבי ספק ג"י לרפנו דכיון שפכירין אותו ואין אנו יודעים אם נתפח או לא ואם נשתנית צורתו או לא מסתמא כיון שפדקוהו והפירוהו בטב"ע חזקה זה הוא כו' עכ"ל אלא דלרפנו אינו מתיר כה"ג רק בספק ג"י וריב"ב מתיר בכה"ג אפילו אחר שלשה ימים וא"כ הרנוחנו דאף להרשב"א וסיעתו שדחו ד' התוספות פנ"ל עכ"פ אינו דברים שאין להם שורש בגמרא כלל כי עכ"פ פן הוא דעת ריב"ב במשנה והיה סברא בגמרא (דף קכ"א) דהאמוראי עבדו עובדא כריב"ב ואע"ג דמסקו דלא כן עבדו העובדא כ"א כרפנו מ"מ בספר עצי ארזים סי' י"ז סכ"ו ס"ק צ"ט פתב דהראב"ן שהביא בתשו' מ"ב סי' ק"ד פוסק כריב"ב משום דבירושלמי פסק ר' זעירא בשם ר' חננאל בשם רב דהלכה כריב"ב ומש"ש דמר ר' ירמיה אינו חולק על רב וכמ"ש מזה בתשו' א' לעיר לאכעוויץ בגובערנע פאלטאווא: סימן פ הועתק מגב"ע אות פאות מעיר באהסלוב.

במותב תלתא ב"ד פחדא הוינא פד אתא קדמנא ה"ר אליקים מיכל בר' זאב והעיד לפנינו ח"מ בת"ע באליונ"ע כד"ת איך ששאל הערל שהיה לן עם ה"ר ארן בע"ג מאומאין שהי' חיגר ברגל אחת ושאל את הערל היכן הבע"ג שהי' באקסניא עם שלשה סוסים והשיב הערל שהיה הוציא סוס אחת משם ונזר אח"כ להציל השני סוסים ואמר להערל לך להבית לקבל המפתח מהשער השני והשיב הערל בלשונו (יאה יא טוביא דאם קלאוטשא ניא מאונגיא קלאוטשא נאיטשיי נא טובע טאק ווין פריסווו דא זימליא טא ווין טאם אשטאווא קאלא וואראטע פל זה אמר לו הערל ואח"כ בפקר מצאו אצל השער שפראנצקיע וספין ומעות נחנשת א' רבע ובעל האקסניא נתן לבע"ג אויס גאב מעות נחנשת כ"ז העיד לפנינו מהערל ששמע ממנו אליקים מיכל בר' זאב בת"ע ובאליונ"ע יום א' י"ב סיון שנת תרט"ז פה באהסלוב נאום זאב וואלף במ' פייבעל נאום אהרן בר' יהודא נאום אברהם במהו' שמואל ארי': במותב תלתא ב"ד פחדא הוינא פד אתא לקדמנא ר' זלמן בר' משה והעיד לפנינו בת"ע באליונ"ע שהי' עומד בשעת ששאלו אנשים את הערל על הבעה"ג הנ"ל והשיב שהבעה"ג האט איים גיבעטין ער זאל איים געבין דעם שליסיל האט ער גיענטפערט וויא קאן מען נעמין דעם שליסיל אונ ערל הנ"ל האט גיזעהין אז דיא אוהר האט אויף איים גיברענט אי טאם אין פיראסיע.

כ"ז העיד לפנינו ה"ר זלמן בר' משה הנ"ל בת"ע באנו עה"ח יום הנ"ל נאום אהרן במהו' דוד ונאום אברהם בר' שמואל: במותב תלתא ב"ד פחדא הוינא פד אתא לקדמנא ר' יהושע בר' אהרן שמואל והעיד לפנינו בת"ע באליונ"ע כד"ת איך שהי' עומד ושמע מן ערל איעמטשיק ואמר האייעמטשיק בזה הלשון איך בין גישטאנין באיי דעם שער השני האט אן גיקלאפט אין דעם טויער מי זאל איים עפינען איז קיין מפתח ניט גיוועזין אונ קיין האק האב איך ניט גיאהאט האקין דעם טויער אונ איך האב גיזעהן באיי דעם האט

גיברענט די באַרד מיט די פֿיאות כ"ז שְׁמַע מֵהַאֵיִעֲמֻטְשִׁיק כ"ז הַעֵיד לְפָנֵינוּ ר' יְהוֹשֻׁעַ בֵּר' אֶהְרֹן שְׁמוּאֵל הַגָּ'ל בַּת"ע בַּאֲלִיוֹנ"ע יוֹם ה' נָאוּ זָאָב וּוְאֶלֶף בֵּר' פֿײַבּוֹל גָּאוּם אֶהְרֹן בֵּר' דּוֹד גָּאוּם אַבְרָהָם בֵּר' שְׁמוּאֵל אַרִי': בְּמוֹתָב תִּלְתָּא ב"ד פְּחָדָא הַוּינָא פֿד אַתָּא גְדַמְנָא ר' יִצְחָק לִיב בֵּר' יוֹסֵף וְהַעֵיד לְפָנֵינוּ ח"מ בַּת"ע בַּאֲלִיוֹנ"ע אִיף בְּשַׁעַת הַשְּׁרִיפָה בְּשַׁעַת שְׁפָא ר' יִצְחָק לִיב לְשֵׁם וְדִיבֵר עִם יְהוּדִים הֵיכָן הִבַּע"ג מֵאוּמַעַן ר' אֶהְרֹן וּבַתּוֹף פֿךְ שְׁמַע מְעַרְל שְׁהִי לֹן שָׁם עִם ה"ר אֶרְן בְּאַכְסֵנְיָא בְּזַה הַלְשׁוֹן יֵא קָרְאֻטְשָׁאוּ דָא טֵאָהָא זִידָא דְאַרְנִי אֲטִיִּצְיָקוּוּ בֵּינְ טַעְהִיז אוּוֹזַע הַאַרְעֵשׁ נָא טַעבָא וּוְאֵלֵאשַׁע הַאַרְעֵט אִיז בְּאַרְדָּא טֵא וְנִינ טָאָם אֲסַטְאוּסִיָּא וְהַעֵד הַגָּ'ל לֹא שְׁאָל עַרְל הַגָּ'ל עַל כָּל זַה גַּם לֹא שְׁמַע מְשׁוּם אָדָם שְׁיִשְׁאָל לְהַעַרְל עַל זַה גַּם (ש"ה) [זַה] שֵׁח"כ בְּבִקָּר רָאָה אֶצֶל הַשַּׁעַר הַשְּׁאַרְבִּין שֶׁל רֹאשׁ אָדָם עִם אֲנָזָן אַחַת בְּאַנּוּ עַה"ח יוֹם ה' גָּאוּם זָאָב וּוְאֶלֶף בֵּר' פֿײַבּוֹל וְגָאוּם אֶהְרֹן בֵּר' דּוֹד וְגָאוּם אַבְרָהָם בֵּר' שְׁמוּאֵל: בְּמוֹתָב תִּלְתָּא פְּחָדָא הַוּינָא וְאַתָּא גְדַמְנָא ה"ר יִצְחָק לִיב בֵּר' יוֹסֵף הַגָּ'ל וְגַם ר' אֶלְיָקוּם מִיכָל הַגָּ'ל בֵּר' זָאָב וְהַעֵיד לְפָנֵינוּ בַּת"ע פֿהַגָּ'ל וְהֵר' יִצְחָק לִיב אָמַר שְׁשֻׁמַּע מְהַעַרְל קוֹדֵם שְׁעָה א' בְּלִילָה אַחַר חֲצוֹת וּר' אֶלְיָקוּם מִיכָל אָמַר שְׁשֻׁמַּע מְמַנּוּ פֿהַגָּ'ל בְּשַׁעַת ב' אוֹ חֲצִי ג' בְּלִילָה אַחַר חֲצוֹת דְּהֵינּוּ פֿשְׁהַתְּחִיל לְהַאִיר הַיּוֹם וְגַם ה"ר יִצְחָק לִיב אָמַר שְׁרָאָה לִבַּע"ג בְּבִלְאָהֶע הַוּיזִין וּסְפֵרָאֲנַצְקִיָּא וְאַיִצְקָאָר כ"ז הַעֵיד בַּת"ע בְּאַנּוּ עַה"ח יוֹם ה' ט"ז סִינָן פֿהָ בְּאַהֶסְלוֹב גָּאוּם יִצְחָק בֵּר' אֶלְיַעֲזָר לִפְעַ זָאָב וּוְאֶלֶף בֵּר' יִצְחָק וְגָאוּם שְׁמֻחָה בֵּן עַזְרִיאֵל: בְּמוֹתָב תִּלְתָּא פְּחָדָא הַוּינָא וְאַתָּא גְדַמְנָא ר' זֶלְמָן בֵּר' מִשָּׁה הַגָּ'ל וְאָמַר שְׁבִבְקָר פֿשְׁסִיפֵר הַעַרְל לְפָנֵי אַנְשִׁים בָּא וְשְׁמַע מְהַעַרְל הַגָּ'ל שְׁרָאָה מִבְּחוּץ דְּרָף הַשַּׁעַר לִבַּע"ג שְׁלָן עִם שְׁלִשָׁה סוּסִים וּבְאוּד וְהָיָה מְאִיר בְּהַוּיז מְחַמַּת הַשְּׁרִיפָה לְכּוֹן רָאָה וְצַעַק אֶצְלוֹ הִבַּע"ג שְׁיִתֵּן לוֹ הַמְּפָתֵם וְלֹא הִי לוֹ הַמְּפָתֵם וְרָאָה הַגָּ'ל דְּרָף הַשַּׁעַר שְׁשׁוּרְף עָלָיו הַזְקוֹן וְהַפִּיאוֹת וְאַח"כּ נִשְׁאַר יוֹשֵׁב עַל הָאַרְץ אֶצֶל הַשַּׁעַר שְׁלֹא בִּרְצוֹנוֹ וּבְלִשׁוֹנָם אָמַר אִיפֿרִיסִיוּ דְּיָא זַעמִּילָא: כ"ז הַעֵיד לְפָנֵינוּ בַּת"ע בְּאַנּוּ עַה"ח יִצְחָק הַגָּ'ל מְאִיר בֵּר' מִשָּׁה יְהוּדָה.

צְבִי בֵּר' מִשָּׁה: בְּמוֹתָב תִּלְתָּא פְּחָדָא הַוּינָא פֿד אַתָּא לְגְדַמְנָא ר' חֲיִים יַעֲקֹב בֵּר' גְּדַלְיָ וְהַעֵיד לְפָנֵינוּ בַּת"ע בַּאֲלִיוֹנ"ע אִיף שְׁבִבְנִקָּר מְצָא בְּעַצְמוֹ עַל הַשַּׁעַר הַתְּחַתּוֹן הַגָּ'ל עֶצֶם גְּוִלְגְּוֹלָת שְׁעַל הַמוֹחַ מְאָדָם הִי בַּפ"ע וְאַח"כּ מְצָא פֿל הַגְּלָגֶלֶת מְאָדָם עִם אֲנָזָן הַשְּׁמַאֲלִי עִם הַלְשׁוֹן רַק הִי נְחַסֵּר אֲנָזָן הִימְנִי וְגַם צִלְעוֹת מְאָדָם וְיודַע בְּבִירוֹר שְׁהוּן מְאָדָם וּכְשֶׁלְקַחְחוֹ אוֹתָן עֶצְמוֹת לְיַדִּים גַּפְזָרוּ לְאַפֿר מְחַמַּת הַשְּׁרִיפָה וְסִמוּף לְכָל הַגָּ'ל מְצָא שְׁפֵרָאֲנַצְקִיָּא וְאַנְזָן יֵאֲנַצְיָקָאָר וְסִפִּין וּמְעוֹת גְּחוֹשֶׁת וְחַתִּיכָה מְהוּזִין בְּלֵאוּעַ כ"ז הַעֵיד לְפָנֵינוּ בַּת"ע בְּאַנּוּ עַה"ח יוֹם הַגָּ'ל יִצְחָק הַגָּ'ל יְהוֹשֻׁעַ הַעֲשִׂיל בֵּר' מִשָּׁה יִשְׂרָאֵל בֵּר' יַעֲקֹב: בְּמוֹתָב תִּלְתָּא פְּחָדָא הַוּינָא פֿד אַתָּא לְגְדַמְנָא ר' מִשָּׁה בֵּר' אַבְרָהָם וְהַעֵיד לְפָנֵינוּ בַּת"ע בַּאֲלִיוֹנ"ע אִיף שְׁפָא לְמָקוֹם הַשְּׁרִיפָה פֿשְׁהַתְּחִיל לְהַאִיר הַיּוֹם וְעַמַּד אֶצֶל הַשַּׁעַר עִם עוֹד אַנְשִׁים וּבָא הַעַרְל שְׁהִיָּה לֹן עִם הִבַּע"ג מְאוּמַעַן וְאָמַר הַעַרְל בְּלֵא שְׁאֵלָה בְּכָאָן עַמַּד הִבַּע"ג וְצַעַק לִיתָן לוֹ הַמְּפָתֵם וּבְאוֹתוֹ זְמַן גְּשֻׁרְף עָלָיו הַזְקוֹן וְהַפִּיאוֹת וְהַלְכָתִי לִיתָן לוֹ הַמְּפָתֵם וְאַח"כּ פֿשְׁבָּאֲתִי בְּחִזְרָה נְפִל הַגָּ'ל וְלֹא שְׁמַע מְהַבַּע"ג הַגָּ'ל שׁוּם קוֹל וְשׁוּם דְּיַבּוּר פֿךְ שְׁמַע מְעַרְל הַגָּ'ל וּבְבִנְקָר רֵאִיתִי אֶצֶל הַשַּׁעַר הַגָּ'ל חֲצִי הָרֹאשׁ עִם אֲנָזָן אַחַת וְהַכְרַתִי שְׁזַה מְאָדָם כ"ז הַעֵיד לְפָנֵינוּ ר' מִשָּׁה הַגָּ'ל בַּת"ע וּמָה שְׁשֻׁמַּעֲנּוּ פְּתַבְנּוּ וְחַתְמָנוּ יוֹם א' י"ט סִינָן גָּאוּם זָאָב וּוְאֶלֶף בֵּר' פֿײַבּוֹל גָּאוּם אֶהְרֹן בֵּר' דּוֹד גָּאוּם זָאָב בֵּן יְהוּדָא: בְּמוֹתָב תִּלְתָּא פְּחָדָא הַוּינָא

כד אַתָּא לְגַדְמָנָא ר' מְרֻדְכִי בַר' שְׁמַאי מְנַחֵם מַעֲנֵדְל וְהַעִיד לְפָנֵינוּ בַת"ע אִיךָ שְׁשֻׁמַע מִהָעֶרֶל הָאֵינְעִמְטְשִׁיק אִיזָה יָמִים אַחַר הַשְּׁרִיפָה אִיךָ שְׁרָאָה עֶרֶל הָאֵינְעִמְטְשִׁיק הַנָּ"ל דְרַף סְדָקִי הַשְּׁעָר וְהַפִּיר בְּקוֹל שְׁהוּא וְרָאָה שְׁנִשְׁרַף עָלָיו הַזָּקֵן וְהַפְּיָאוֹת גַּם הַלְּיָבוּל שְׁעָלָיו וְרַקֵּד בְּהַרְגָלִים מְחַמַת חֲמִימוֹת הָאֵשׁ שְׁמַתַחַת רַגְלָיו וְצַעֲקָה לְהַצִּיל אוֹתוֹ וְהַשִּׁיב לוֹ הָאֵינְעִמְטְשִׁיק שְׁאִינוּ יָכוֹל לְהַצִּיל אוֹתוֹ שְׁאִין לוֹ גֶרְזֵן כִּי שְׁמַע מִהָאֵינְעִמְטְשִׁיק הַנָּ"ל גַּם הַעִיד לְפָנֵינוּ ר' מְרֻדְכִי הַנָּ"ל (חֶסֶר) וְהַפִּיר שְׁזָה מְאָדָם וְנִמְצָא בְּמִקוֹם הַשְּׁעָר הַנָּ"ל בְּאִנּוּ עַה"ח יוֹם א' י"ט סִינּוֹן פֶּה בַּאֵה־סְלוּב: נְאֻם זָאב וּוּאֵלֶּף בַר' פְּיָבוּל נְאֻם אֶהְרֵן בַר' דְּוֹד נְאֻם דְּוֹד בַר' יְהוּדָא: יְבָמוֹת פִּט"ו (דְקֻט"ו ע"א) הַהוּא גִבְרָא דְבִשְׁלֵהִי הַלּוּלִי כו' חֲזוּ גִבְרָאֵי כו'.

הִנֵּה הַב"ש סְעִיף כ"ט ס"ק צ"א פָּתַב בְּשֵׁם הַב"ח וְכֵן אִם נָפַל לְאֵשׁ וַיְכוּל לְצַאת מִשֵּׁם אִם נִמְצָא שֵׁם עֲצָמוֹת אֲמָרִינּוּ דְנִשְׁרַף מִיְהוּ דְבָרָיו אִין מְוֹכְרָחִים וְכֵן בְּסְעִיף ל"ב לֹא מִשְׁמַע כֵּן עַכ"ל וְהִינּוּ כַמ"ש עוֹד הַב"ש בְּסְעִיף נ"ה ס"ק ק"ס וְנ"ל וְעִינּוּ סְעִיף ל"ב אַע"ג דְּזָה נָפַל לְמִים וְהָעֵלּוּ רַגְלָא אִם לִית בְּרַגְלָא סִי"מ כו' וְכָאן צ"ל מְשׁוּם דְּהִיא צְעָקָה וְכו' וְהִנֵּה דְבָרֵי הַב"ח הַנָּ"ל מְבֹאָרִים בְּחִיבּוּרֵי סְעִיף י"ט וְנ"ל עוֹד נִרְאָה דְבִנְפֵל לְכַבְּשֵׁן הָאֵשׁ וְאֶפְשָׁר לְצַאת בְּשׁוּם עִנּוּן וְאֶח"פ מְצָאוּ בְּכַבְּשֵׁן עֲצָמוֹת אָדָם תּוֹלִין לוֹמַר דְּאוֹתוֹ שְׁנָפַל לְשֵׁם וְדָאֵי נִשְׁרַף וְהָכִי מוֹכַח מִעוֹבְדָא דַר"פ הָאֵשָׁה שְׁלוֹם בְּהַהוּא גִבְרָא דְבִשְׁלֵהִי הַלּוּלִיא אֲתֵלִי נוֹרָא בְּגִנְיָ וּבַתְּשׁוּ' עַל הַנִּשְׁרָפִים בְּיָרִיד יַעֲרֹסְלָאוּ הַתְּבָאָר בַּס"ד כֹּל הַצְּוָרָה עַכ"ל וְתִשׁוּבְתוֹ זֹאת הִיא בְּתִשׁוּבְתוֹ סִי"ע"ב וְנ"ל שֵׁם בַּד"ה וְאֵע"פ דְּבַעֲוֹבְדָא דְבִשְׁלֵהִי הַלּוּלִיא דְלַעֲיֵל הִיכָא דְלִיכָא הוֹכְחָה דְפִס יָד (ר"ל מְאִינְשׁ אַחְרִינָא) תְּלִינּוּ לְקוּלָא דְאוֹתוֹ שְׁהִיָּה בְּבִית הוּא דְנִשְׁרַף וְא"כ בְּנָפַל לְתוֹף כְּבִשֵׁן הָאֵשׁ (כְּשֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לְצַאת בְּשׁוּם עִנּוּן עִינּוּ בַש"ע סְעִיף לְמ"ד בַּחמ"ח ס"ק נ"ז וּבַב"ש ס"ק צ"ב) אֲמַאי לֹא תְלִינּוּ נְמִי דְהִיא גִבְרָא דְקָא חֲזִינּוּ דְנָפַל לְתוֹף כְּבִשֵׁן הָאֵשׁ הוּא דְנִשְׁרַף הָא וְדָאֵי לֹא הָנִי קוּשְׁיָא כֹּל עִיקָר דְהִיא בְּכַבְּשֵׁן הָאֵשׁ נְמִי בְּרִירָא מִקְלָתָא דְאִי הִנֵּה חֲזִינּוּ גּוּף שְׁרוּף לְפָנֵינוּ בְּתוֹף כְּבִשֵׁן הָאֵשׁ דְּפִשִׁטָא דְתְלִינּוּ דְאוֹתוֹ שְׁנָפַל בְּתוֹכוֹ לְפָנֵינוּ הוּא דְנִשְׁרַף וְלֹא חֲיִינְשִׁינּוּ שְׁמָא זֶה שְׁנָפַל לְפָנֵינוּ הוּא דְבָרַח לוֹ מִן הָאֵשׁ בְּשׁוּם עִנּוּן וְזָה גּוּף הַשְּׁרוּף אִישׁ אַחַר הוּא אֵלָא הִתְמָה לֹא אִינְרִי אֵלָא בְּמִי שְׁרָאָה לְאַחַד שְׁנָפַל בְּכַבְּשֵׁן הָאֵשׁ וְהִלֵּךְ לוֹ מִשֵּׁם שְׁלֵא יָדַע אִם נִמְצָא אַח"כ גּוּף שְׁרוּף בְּכַבְּשֵׁן אִם לֹא עַכ"ל וְמַאי דְפִשִׁטָא לִיהַּ לְהַב"ח דְבַעֲוֹבְדָא דְשִׁלְהִי הַלּוּלִיא כו' הִיכָא דְלִיכָא הוֹכְחָה דְפִס יָדָא תְלִינּוּ לְקוּלָא כו' כ"כ הַב"ח עוֹד בְּאַרְיִכוֹת בְּתִשׁוּ' סִי"נ"ה שְׁהָעֵלָה אָבֵל אִי לֹא אֲשַׁכַּח אֵלָא הִיא גִבְרָא חְרוּכָא לֹא הִנֵּה חֲיִינְשִׁינּוּ לְגִבְרָא אַחְרִינָא אֶפִּילוּ לֹא אֲמָרָה חֲזוּ גִבְרָאֵי חֲזוּ גִבְרָאֵי ע"ש בְּהַתְּשׁוּ' סִי"נ"ה סַד"ה וְאֵע"ג דְּמִסּוּף וְהִינּוּ רַק מְשׁוּם שְׁיָדוּעַ דְּהִיא גִבְרָא הִנֵּה בְּגִנְיָ ע"ש (דַּל"ה סַע"ב) וְכִינּוּ דְאִתְלִי נוֹרָא בְּגִנְיָ ה"ל כְּנָפַל לְמְדוּרָה וְאֵע"פ שְׁיָכוֹל לְהַנְצִיל ס"ל פִּינּוּ דְנִמְצָא גִבְרָא חְרוּכָא תְלִינּוּ בִּיהַּ וְע"ז חוּלֵק הַב"ש ס"ק ק"ס וְהִבִּיא רְאִיָּה מְסְעִיף ל"ב פַּנ"ל וְכָאן צ"ל הָא דְלֹא חֲיִינְשִׁינּוּ שְׁמָא אָדָם אַחַר הִיָּה כָּאן וְנִשְׁרַף מְשׁוּם דְּהִיא צְעָקָה בְּעָלֵי נִשְׁרַף כו' עַכ"ל וְזָה מְבֹאָר דְלֹא כְּהַב"ח.

וּבְאַמַת פְּנוֹן הַב"ש לְדְבָרֵי הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשָׁיו בְּדָף קכ"א בַּד"ה מַעֲשָׂה בְּעֶסְיָא. שְׁהִבִּיא רְאִיָּה עַל הָא דְסְעִיף ל"ב דְבַעֲוִינּוּ סִי"מ דְּוֹקָא מִהַהוּא גִבְרָא דְאִתְלִי נוֹרָא בְּגִנְיָ דְאֶפִּילוּ רְבָא אִינוּ מִתִּיר רַק מְשׁוּם דְאֲמָרָה חֲזוּ גִבְרָאֵי וּמִדְבָרֵי הַרְשָׁב"א מְוֹכְרַח ג"כ דְאִינוּ מְפָרְשׁ דְהַפְּסָתָא דִּידָא הוּא וְדָאֵי מְגוּף אַחַר כְּפִירוּשׁ הַרמ"ה שְׁבַרִי"ו.

דאם הי' מפרש פן אין שום התחלת ראיה משם לעובדא דעסאי להצריה סי"מ. דשאני
הכא דממנ"פ אחד ערק כו' ע"כ א"א להתיר רק ע"י אומרה חזו גבראי אלא ע"כ צ"ל
דמפרש בענין אחר וכמו שכתב בסדר אליהו דף י"ד ע"ג להקשות על דברי הרמ"ה ונ"ל
מהו זה דקאמר רבא ועוד גברא חרוכא כו' ופסתא דידא דשדא פנראה דפסתא דידא
דשדא מסייע ליה למימר דגברא חרוכא דשדא היינו בעלה ואדרבה כלפי לניא
מסתברא דמפסתא דידא דשדא איכא הוכחה דגברא אחרינא הנה בהדי' וניצול ביד
חתוכה וא"כ מאן לימא לן שזה הניצול לא הי' הבעל וזהו שהניעו לרבי חייא בר אבין
לומר פן ואילו לא הנה הפיסת יד פי אם גברא חרוכא לבד הנה מודה לרבא וכמ"ש רבינו
ירוחם בשם הרמ"ה וא"כ איך מייתי רבא סייעתא מדבר דהוי תיובתא (ועי' מזה ג"כ
בעצי ארזים סי' י"ז ס"ק קכ"ב שהביא ג"כ ראיה זו לפי הרשב"א ועינין שו"ת גבעת
שאול סי' ט"ו שפנראה שמפרש דרבא ס"ל ששניהם נשרפו כו' ודוחק ועי' תשו' הב"ח
סי' ע"ב בדברי הגאון מ' קאפיל מלבוב דכיון שהיה פח באש לשרוף כל הגוף ונעשה
אפר כש"כ שהיה לו פח לשרוף הפס יד כו' אעכצ"ל דממנ"פ אחד ערק כו').

אשר ע"כ היה נראה מוכרח דהאיש הנמצא חרוף לא היה שלם באבריו בענין שהיינו
יכולים לתלות שהיד הנמצא ממנו הוא דהשתא לא קשיא לן מפסתא דידא שהזכיר רבא
דאע"ג דמ"מ לית ליה משם סייעתא מ"מ תיובתא נמי ליכא ונקיט לה משום מעשה
שהיה פה היה ועיקר מגמתו על גברא חרוכא דשדי הנה זה היה נראה מוכרח לכאורה
לכן בא רש"י לעקור זה ואמר פסתא דידא מאיש אחר ולא מהחרוף כו' עכ"ל וע"ש
ביאור דברי רחב"א ורבא עיקר סמיכתו על אומרה חזו גבראי ומ"ש ועוד הא גברא
חרוכא כו' היינו לומר דלא אמרה בידמי ואיך דלא דמי לעישינו עלינו בית כו': אבל
הרשב"א ע"כ מוכרח שמפרש כמו שהיה נראה לכאורה מוכרח להסדר אליה לפרש
שי"ל שהפסתא דידא הוא מגברא החרוכא כו' וכיון בכה"ג ג"כ לא התיר רבא רק משום
אומרה חזו גבראי חזו גבראי ע"כ מוכרח דגם בסעריף ל"ב במעשה דעסאי בעינין סי"מ
ולכאורה ממ"ש הרשב"א שם דבהרמב"ם פי"ג הי"ו משמע שלא הצריה סי"מ היה קצת
ראיה להב"ח דגם בההוא גברא דאייתלי גורא בבי גנני פיון דנמצא רק גברא חרוכא א"צ
לאמירתה ח"ג כמו דשם א"צ סי"מ אבל באמת יש לחלק דהא במעשה דעסאי זהו דין
משאל"ס שמדאורייתא בלא"ה מעידין עליו ורק מדרבנן אסורה ע"כ בכה"ג י"ל סמך
הרמב"ם על זהו שאבד זהו שנמצא משא"כ בההוא גברא דאייתלי גורא אם לא נמצא
גוף החרוף עדיין אין פאן שום עדות גם מדאורייתא ועוד והוא העיקר דהה"מ שם דקדק
מלשון הרמב"ם דס"ל ג"כ כמ"ש הרשב"א ממ"ש והעלו ממנו אבר כו' וכ"נ דעת
הראב"ן דף קכ"ג ע"ד שכ' אבל אם אמרה חזו גבראי דשדא בתוף האש ומוצאין שם
גברא חרוכא נאמנת עכ"ל הרי מבואר דס"ל כמ"ש הרשב"א דליכא עוד פסתא דידא
מאיש אחר ונדוקא ע"י תרתי טעמא שאמרה חזו גבראי ועוד הא גברא חרוכא וס"ל לרבא
ולא כרחב"א וגם הר"ן ור"ש שבהגמ"י פי"ג מה"ג אות א' שהביאו מכאן ראיה דבתחלת
עדות תלינו לחומרא ע"כ מפרשי ג"כ כפי' הרשב"א והראב"ן וכמ"ש הגאון אאזמור"ר
ז"ל בתשובתו דאילו לפרש"י והרמ"ה אין מכאן ראיה פיון דממנ"פ א' ערק לעלמא כו':
קיצור הב"ש ס"ק ק"ס כתב דאף כשנמצא רק גברא חרוכא לבד אין היתר רק משום

שְׁאֵמְרָה חֲזוּ גְבֵרַי וּרְאֵיהָ מְסַעֲרָ ל"ב וְהַב"ח בְּתִשׁוּבָה ס"ה נ"ה ס"ל לְהַתִּיר בְּכַה"ג אֶפְיָלוֹ
בְּלֹא אֲמָרָה ח"ג.

וְהִינּוּ בְּיָדוֹעַ שֶׁהוּא לְבָדוֹ שֵׁם בְּגִנְנָא וְנִמְצָא גְבֵרָא חֲרוּכָא וְכ"כ עוֹד בְּתִשׁוּבָה ס"ה ע"ב וְכ"כ
בְּחִיבוּרוֹ סַע"י י"ט וְהִבִּיאוּ הַב"ש סְעִיפָה כ"ט ס"ק צ"א וְלֹא הִסְפִּים שֵׁם ג"כ עֲמוֹ וְכַדְבָּרָיו
מְבִנְיָר בַּחֲזֵר סוּף יְבָמוֹת בַּד"ה מְעַשֶׂה בְּעִסְיָא וּמְדַבְּרָיו שֵׁם מְבִנְיָר דְּאִינוּ מְפָרֵשׁ כַּמ"ש
ר"י בְּשֵׁם הַרְמ"ה דְּהַפְסָטָא דִּינָא הִי בְּנִדְאֵי מְאִישׁ אַחֵר כ"א ש"ל שֶׁהוּא מְהַגְבֵּרָא חֲרוּכָא
וְכַן פִּירֵשׁ הַרְאָב"ן וְהַר"ן וְהַר"ש שֶׁבַהגמ"י וְלִפְיֵרוֹשׁ זֶה נִדְאֵי מְנַכְרָח דְּרַחֲב"א פְּלִיג עַל
דִּינוֹ דְּהַב"ח וְגַם לְרַבָּא נִרְאֶה פֶּן וְהַב"ש הוֹכִיחַ דְּאֵף לְהַרְמ"ה דְּמְפָרֵשׁ דְּהַפְסָטָא דִּינָא הוּא
מְאִישׁ אַחֵר אַעפ"כ לֹא ס"ל כַּהַב"ח ב' וְהִנֵּה בְּאַגְוָדָה כְּתִב יֵשׁ גְּאוּנִים פְּסָקוּ פְּרָבָא וְאַחֲרָיו
הִיש"ש פְּסָק פְּרָבָא וְאַפְשָׁר הֵם ג"כ מְפָרֵשִׁים כְּפִירוֹשׁ הַרְשָׁב"א דְּאִין מְנַכְרָח שֶׁהַפְסָטָא
דִּינָא הוּא מְאִישׁ אַחֵר ע"כ ס"ל לְפָסוּק פְּרָבָא דְּכַה"ג נִדְאֵי מְסַתְבֵּר טַעְמִיהָ.

וְהִנֵּה לַפ"ז יֵשׁ לוֹמֵר דְּבָרֵי רַבָּא מ"ש וְעוֹד הָא גְבֵרָא חֲרוּכָא מְשַׁמַּע לְכַאוּרָה דְּסָגִי בְּהַאי
וְעוֹד לְחֹד וְכַן סָגִי בְּהַאי דְּקַאמְרָה ח"ג ח"ג דְּכִינּוּן שְׁרָאָתָה שֶׁהָאֵשׁ אוֹכְלָתוֹ וַא"ל לֹא לְהַנְצִיל
וְגַם רָאוּ שְׁלֵא יֵצֵא מִשָּׁם אִישׁ אֲמָרִינוּ וְנִדְאֵי נִשְׁרַף וְכַן בְּמִצִּיאת גְבֵרָא חֲרוּכָא לְחֹד סָגִי
פִּינּוּן שִׁידוּעַ שְׁזָה הָיָה שֵׁם בְּשַׁעָה שְׁנַתְלָה נוּרָא בְּגִנְנִי וְאַחֵר לֹא הָיָה שֵׁם וְרָאוּ שֶׁהַתְחִיל
מְעַט הָאֵשׁ לְשַׁלֹּט בּוֹ אֵף שְׁלֵא הִגִּיעַ לְגֵדֵר שֶׁהָאֵשׁ אוֹכְלָת בּוֹ וְלֹא יֵצֵא אָדָם מִשָּׁם סָגִי
כְּדַבְּרֵי הַב"ח (וַיֵּשׁ לְהַעִיר לְזֶה מִדִּין הַנּוֹ' בְּגִמְרָא פ"ב דְּגִיטִין דִּי"ט) גְּבִי מְזוּזָתָא בִּי דְּנִי
לֹא שְׁכִיחַ וּבִש"ע ס"ה דְּאֲמָרִינוּ שְׁזָה שְׁזָרַק הוּא שְׁנִמְצָא) הֵגַם שְׁמַצִּינוּ בְּכַתְּנוּבוֹת
פְּרָק הַכּוֹתֵב (דְּפ"ה ע"ב) וְעוֹד הָא קְנִיָּה בְּסִמְנָא וְכ' הַתּוֹס' אִין לְפָרֵשׁ וְעוֹד אֶפְיָלוֹ אֲמִיד
כו' אֵלָא יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּהִנֵּי תְּרֵי טַעְמֵי אִין מוֹעִילִין זֶה בְּלֹא זֶה מ"מ הָרִי פ"ק דְּכַתְּנוּבוֹת (דָּף
י"ד ע"א) וְעוֹד הָאֲמַר רַב יְהוּדָה כו' מְשַׁמַּע בְּגַמ' שֵׁם דְּהִנֵּף שְׁנֵי טַעְמִים אִין צְרִיכִים זֶה
לְזֶה.

מִיְהוּ פִּירוֹשׁ הַר"ן וְעוֹד הִינּוּ לֹא שֶׁהוּא מְכַחֵשׁ אֵלָא דְּלִיתָא קָמֵן יַעו"ש: וְעַד"ז י"ל וְעוֹד
הָא גְבֵרָא חֲרוּכָא כו' לֹא בְּשַׁלֵּא יִדְעֵנוּ כָּלֵל שְׁנַתְלָה בּוֹ נוּרָא אֵלָא דְּלֹא צְרִיף לוֹמֵר חֲזוּ
גְבֵרַי שֶׁהָאֵשׁ אוֹכְלָתוֹ דְּמְשַׁמַּע שְׁפָכֵר אֲחֻזָּה הָאֵשׁ בְּרֵאשׁוֹ וְרוּבּוֹ אוֹכְלָתוֹ דְּדִי בְּזָה לְבַד
אֵף שְׁלֵא חֲפָשׁוֹ לְמִצּוֹא גְבֵרָא חֲרוּכָא רַק שְׁרָאוּ שְׁלֵא יֵצֵא אָדָם מִשָּׁם כַּנ"ל אֵלָא סָגִי כְּשִׁרָאוּ
שֶׁהַתְחִיל קִצַּת הָאֵשׁ לְשַׁלֹּט בּוֹ וְרָאוּ שְׁלֵא יֵצֵא מִשָּׁם אִישׁ וְנִמְצָא גְבֵרָא חֲרוּכָא גַם בְּפָרָק
הַכּוֹתֵב שֵׁם (דְּפ"ה ע"ב) חֶלֶק הַר"ן עַל הַתּוֹס' וְז"ל וְאִיכָּא מ"ד דְּהִנֵּי תְּרֵי טַעְמֵי צְרִיכֵי
לְהַדְדִי כו' (וְהוּא דַּעַת הַתּוֹס' כַּנ"ל) וְלֹא נִהִירָא דַּע"ג דְּמִשׁוּם לֹא אֲמִיד בְּלַחֹד לֹא
מְהַדְרִינוּ מִשׁוּם סִמְנָא כִּי אִיכָּא עֲדֵי פְּקֻדוֹן מְפָקִינוּ כו' וְכ"כ הַה"מ פ"ו מַהֲל' שְׁאֵלָה
וּפְקֻדוֹן הַלְכָה ד' בְּשֵׁם הַרְמֵב"ן וְהַרְשָׁב"א נִמְצָא מְבִנְיָר דְּמְפָרֵשִׁים דְּטַעַם וְעוֹד הָא קְנִיָּה
סִמְנָא סָגִי בְּלִי טַעַם הַרְאִשׁוֹן כָּלֵל א"כ גַּם כָּאֵן אַפ"ל וְעוֹד הָא גְבֵרָא חֲרוּכָא מְהִנֵּי גַם
בְּלִיתֵי אֲמִירַת חֲזוּ גְבֵרַי חֲזוּ גְבֵרַי וְהִינּוּ פְּשִׁידְעֵנוּ שֶׁהִיָּה עוֹמֵד שִׁיְהִי הָאֵשׁ אוֹכְלָתוֹ ע"י
דְּאִיתְלֵי נוּרָא בִּי גִנְנִי וְגַם רְאִינוּ שְׁלֵא יֵצֵא אָדָם מִשָּׁם וְנִמְצָא בְּמָקוֹם גִּנְנָא גְבֵרָא חֲרוּכָא
אֲמָרִינוּ דְּנִדְאֵי זֶהוּ וְכַנ"ל מְעַנְיָן מְזוּזָתָא בִּי דְּנִי לֹא שְׁכִיחַ שׁוּב רְאִיתִי בְּמַרְה"צ ס"ק ס"ו
דַּמ"ו ע"א ד"ה וְמָה שְׁדַקְדָּק כְּתִב ג"כ בְּעַנְיָן וְעוֹד הָא גְבֵרָא חֲרוּכָא דְּשַׁפִּיר מְצִינוּ לְפָרֵשׁ
וְעוֹד שֶׁהוּא טַעַם בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ בְּזוּלַת טַעַם הַרְאִשׁוֹן דְּאֲמָרָה חֲזוּ גְבֵרַי וְכַמּוֹ שֶׁהוּא הַסְּוִגְיָא

ברוב המקומות עכ"ל וכן ראיתי בתשוב' גבעת שאול ס"י ט"ו כ' ג"כ וז"ל אבל לטעם הב' דרבא רצה להתיר אפילו לא אמרה חזו גבראי כדמשמע מלשונו דקאמר מי דמי קתם לא קאמרה כו' ועוד ה"כא כו' עכ"ל משמע גם דע"י ועוד גברא חרוכא כו' יש להתיר אפילו בלא חזו גבראי וזה ע"ד שנת' בשם תשובת הב"ח ומ"מ באמת זהו דוחק גדול פינן דלרחב"א גם צירוף ב' הטעמים יחד היינו ח"ג שהאש אוכלתו וגם שנמצא גברא חרוכא עכ"ז חיישינן ולא מהני איך לרבא יהי' מהני ע"י דנמצא גברא חרוכא לבד ודאי אפוי פלוגתא לא מפשינן לכו"צ ע"ל ענין ועוד הא גברא חרוכא היינו הפל פדי לדחות דברי רחב"א, או אפ"ל דחזו גבראי מהני בפ"ע לרבא משום דפי' חזו גבראי היינו כמ"ש באגודה ח"ג דמית ח"ג דמית וכמ"ש בשמו הב"ח וא"כ ועוד היינו לסניף אבל לא לסמוך על הא גברא חרוכא לבד אם לא אמרה ח"ג ח"ג ע"כ לפירוש הרשב"א וסיעתו א"א להעמיד קולא זו דהב"ח מה גם שהרשב"א פוסק פן בפירוש דדוקא משום דאמרה חזו גבראי כו' הא לאו הכי לא: אלמא ס"ל בפשיטות דהאי ועוד הא גברא חרוכא אינו היתר בפ"ע והב"ח והתשוב' גבעת שאול לא ראו דבריו: קיצור האגודה והיש"ש פוסקים פרבא ואפ"ל שפירשים כפי' הרשב"א ואפ"ל שהפוסקים כרחב"א זהו משום שפירשים כפי' הרמ"ה לפ"ז לפי' הרשב"א י"ל דהאי ועוד הא גברא חרוכא מספיק להתיר בפ"ע גם בלא הטעם הראשון וכסברת הב"ח ועי' פ"ק דכתובות (דף י"ד ע"א) ועוד הא אמר רב יהודה ואף בפרק הפותב (דפ"ה ע"ב) מחולקים התוס' עם הר"ן והה"מ בפירוש ועוד דלהר"ן והה"מ סגי בהאי ועוד לבד וכ"כ בתשוב' גבעת שאול ס"י ט"ו ובמרה"צ ס"ק ט"ו אף הרי הרשב"א כ' בפירוש להפ"ד דלא סגי בהאי ועוד כ"א תרתי בעינן וטעמו ונמוקו עמו פינן דלר"ח בר אבין גם הני תרתי טעמי יחד לא מהני די לומר דלרבא מהני התרי טעמי יחד ואפוי פלוגתא לא מפשינן וגם הרי הב"ש.

הכריח פן מהדין דסעיף ל"ב וגם הרשב"א דקמה שני ענינים אלו להדדי: ג אף הסדר אליה שהסכים לפרש"י והרמ"ה עכ"ז נוטה להקל כפי' דעת הב"ח וז"ל (דף י"ד ע"ב) דלפי דבריהם למה לא חש רחב"א אפי' בלא נמצא פסתא דינא דמי לא משפחת לה שהבעל ניצל והלך לו וזה הנמצא איש אחר הוא שפא להצילו שהרי אמרה אשתו חזי גבראי ח"ג שיבואו להצילו אלא ודאי דכל כה"ג מילתא דלא שכיח הוא ולא חיישי' לזה ומאי דחש רחב"א הוא מילתא דשכיח מחמת ידים מוכיחות דאיכא פסתא דינא קמן דממ"נ אהד ערק ואזל לעלמא כו' עכ"ד ס"ל בתשוב' הב"ח דבכה"ג דליכא רק גברא חרוכא אפי' רחב"א מודה מיהו ס"ל דהיינו באמרה חזו גבראי רק דמייירי בענין שאפשר שניצול והלך לו אעפ"כ מהני ובמח"כ יש שני קושיות עליו הא' איך לא ראה שהרשב"א בחידושו לא מפרש פן הך סוגיא פנ"ל הב' דמפרש חזו גבראי בענין דאעפ"כ גם לדבריה יכול להיות שהבעל ניצל והלך לו ולא משמע פן מלשון רש"י שהאש אוכלתו וכמ"ל בשם האגודה והנה הב"ש ס"ק ק"ס הביא ראיה נכונה מדברי רבינו ירוחם בשם הרמ"ה שהוא עיקר בעל שטה זו ואעפ"כ ס"ל דנמצא גברא חרוכא לחוד היתר ג"כ רק ע"י אמירתה חזו גבראי חזו גבראי משא"כ בנמצא פסתא דינא מאיש אחר פוסק כר"ח ב"א דלא סמיכין על אמרה חזו גבראי רק בנמצא גברא חרוכא לבד פתב וכינון שהיא אומרת שזה האיש החרוף הוא בעלה ואמרה מתחלה ראו בעלי נאמנת וכן עיקר עכ"ל והב"ח

בתשוב' ס' נ"ה נדחק מאד לפרש דעת הרי"ו בשם הרמ"ה פדבריו וכל מענין ברי"ו יראה שדבריו דחוקים מאד והעיקר כפי' הב"ש בהרי"ו.

רק י"ל דהיינו משום שהרמ"ה פוסק כרחב"א דבנמצא עוד פס יד מאינש אחרינא לא מהני אמירתה חזו גברי לכן ס"ל כשלא נמצא פס יד אין להתיר רק ע"י אומרה חזו גברי אבל לרבא דמתיר לפירוש רש"י והרמ"ה ע"י אומרה ח"ג ח"ג אף שנמצא עוד פס יד מאינש אחרינא א"כ בלא נמצא רק גברא חרוכא אפשר שיהיה מהני אף בלא חזו גברי שהאש אוכלתו לגמרי כ"א אף בענין שהיה אפשר שניצול כפי דעת הסדר אליהו.

מיהו אין הכרח לזה ועוד דממנ"פ לפי הרמ"ה בעובדא זו הרי פסק כרחב"א והפוסקים פרבא י"ל, דלא מפרשי כלל כפרש"י והרמ"ה כ"א כפי' הרשב"א: סימן פא פשתלף למקום פלוני זהו ל' הרמב"ם ועי' לקמן סעיף י"ט שהצריף שמו ושם עירו והוא גם כן ל' הרמב"ם והוא מהתוספתא וכו' המ"מ דאיתא בתוספתא שמו ושם אביו ושם עירו ואפשר מ"ש הרמב"ם שמו היינו ג"כ עם שם אביו וא"כ צ"ל מה בין שני דינים אלו ודין זה דשתלף למקום פ' הוא מסוגיא דיצחק ר"ג שבגמרא ולכאורה א"א לומר דשתלף למקום פ' היינו לומר שמקום פ' הוא שם עירו: דא"כ היינו הדין דלקמן סי"ט ואפ"ל שרמב"ם מפרש דמ"ש ששלחו משם יצחק ר"ג הנה קאזיל מקורטבא כו' אין ר"ל שמודיעים שיצחק ר"ג הדר בקורטבא מת דאפשר בכה"ג לא הנה אמר אב"י דחיישינן לתרי יצחק ועוד דא"כ אמאי לא מותבינן על אב"י מהתוספתא ה"ל דמעידין בשמו וש"א וש"ע ולא חיישינן לתרי פינן שלא הוחזק עוד א' ואין לומר דהתם מתירין ע"י בדיקה דהתם תנא אבל אם אמר אחד יצא עמנו מעיר פ' מחפשינן באותה העיר כו' מפלג דברישא א"צ פשפוש ובדיקה כלל ועמ"ש מזה בתשוב' המתחלת יצחק ר"ג אות א') לכן י"ל דפלוגתא דאב"י ורבא בעובדא דיצחק מייירי שהודיעו מאספמא שיצחק ר"ג שהלף מקורטבא לאספמא מת אבל אין יודעים אם היה דר בקורטבא או ממק"א בא לקורטבא ומשם יצא לאספמא ואעפ"כ ס"ל לרבא פינן שידענו שבעלה של זו ששמו יצחק ר"ג היה בקורטבא ויצא לאספמא אין חוששינן שמה יצחק ר"ג אחר ג"כ יצא או אפי' לא היה דר שם רק שידענו שהלף ממקום דירתו לקורטבא והיה נזכר שם בשם זה יצחק ר"ג ולא הוחזק אחר שם בשם זה וידוע בקורטבא שיצא לאספמא לכך כששלחו לקורטבא שיצחק ר"ג שיצא מקורטבא לאספמא מת.

הרי ידוע לנו בעלה של זו בשם זה וז"ש הרמב"ם הואיל ואנו יודעים פלוני הידוע בשם זה אשתו מותרת ואין חוששינן כו' ר"ל דכאן יש לחוש שמה גם יצחק ר"ג שני בא מאיזו עיר שבעולם לקורטבא ומשם יצא לאספמא ואפ"ה ל"ח ובהכי א"ש דלק"מ על אב"י דחייש לתרי יצחק מהתוספתא דשאני התם דלא הוחזק אחר בעיר דירתו וחקקה פי האי מקלמא היא שבמקום דירה שהאדם שם קבוע ודאי היה נודע אם היה שם דר אדם בשם זה ומדלא הוחזק ה"ל כהוחזק דליכא וכו' ג איתא גבי לא הוחזק באחין עי' בתשוב' שב"י חאה"ע סי' מ' בשם תשו' מהריט"ץ ובתשוב' אאזמו"ר הגאון ז"ל מנד"ז משא"כ מה שלא הוחזק בקורטבא אורח שני בשם זה האי לא הוחזק לא הוי כהוחזק שלא היה אורח משום דמי יודע באורחים כ"כ ול"ד כלל ללא הוחזק דדירה פנ"ל ורבא לא חייש אפי' בכה"ג ואפי' שכיחי שיירתא שהרי לא הוזכר בגמרא דדוקא בלא שכיחי מייירי וצ"ל

דס"ל דבכה"ג נמי לא הוה חזק מילתא היא מאחר דשלחו מהתם שיצא מקורטבא א"כ פיון שנקראת יציאתו על שם קורטבא מסתמא נתעפב שם עכ"פ זמן עד שהיה ידוע בעיר שהיה שייך לומר שמשם יצא וכיון שלא הוה חזק עוד יצחק כנה שהיה שם ושיצא מקורטבא ה"ל כמו לא הוה חזקו שני יצחק ר"ג בעיר א' דלא חיישינו והא דקשה מגט הנמצא דס"ל לר' זירא דבשיירות מצויות אע"ג דלא הוה חזקו אין מחזירין י"ל כמו שתיירן הרא"ש פ' פל הגט סי' ג' דבגט הוקמירו לפסוק דלא פרבה משום דאפשר לכתוב גט אחר ועיין בההמגי"ד פ"ג מהל' גירושין ה"ט דפ"י דעת הרמב"ם דהלכתא פרבה ג"כ גבי גט אלא שמשום חוקרא פסק שם כר' זירא ועמ"ש עוד מזה לקמן ליישב בענין אחר וגם פתבתי מזה במ"א בתשו' המתקלת יצחק ר"ג הנזכר לעיל וכאשר פתבתי פן פ"י הרא"ש בתשו' פל"ג נ"א סי' א' פלוגתא דאב"י ורבא דלא מיירי שהעידו שדר בקורטבא רק שיצא משם וגם הרב שהשיג עליו שם סי' ב' משמע דמודה לו בנה רק דחלק על הרא"ש משום דעכ"פ שם היה ידוע דהוה אזיל מקורטבא לאספמא ובאותו הפרק לא היה שם מי שהלך מקורטבא לאספמא זולת יצחק ר"ג בעלה של זו ועיין בחמ"ח סי' י"ז ס"ק ל"ח מה שפ"י בדעת הרא"ש ועיין בתשו' מהרי"ט חאה"ע סי' ל' שפתב וז"ל והגדון של הרא"ש ז"ל במכלוף בן מלול זה מיירי בידוע שבבעלה של זו הלך לפאס או לסביבותיה ושם היה ואע"פ שהעד אינו מעיד שזה הנהרג הוא בעל של זו וגם לא אותו שיצא מפאס מאחר שידענו שהוא היה בפאס ולא הוה חזק מכלוף (כצ"ל) בן מלול אחר בעיר של פאס והכי דייק לשון הרא"ש שכ' דכיון שידוע שהיה שם בעלה של זו מכלוף ואין מכלוף בן מלול אחר בעיר נ"ל דאתתא שריא וכבר נתקשה הרב מהרי"ב"ל בלשון הזה שלא הנה ליה למימר אלא שלא נתחזק מכלוף אחר בעולם אלא שהלשון הזה מורה באצבע שלא הוה חזק מכלוף אחר בעיר פאס ולכך אמר שלא נחוש שמה מכלוף אחר הוא דאתי מעלמא והוכיח יפה מעובדא דיבמות דבלא הוה חזקו אע"ג דשכיחי שירתא פרבא וכפסקו של הרי"ף ז"ל עכ"ל מהרי"ט ור"ל דלא הוה חזקו דגבי יצחק ר"ג היינו ג"כ רק עד"ז דלא הוה חזק מכלוף בן מלול אחר בפאס דהא קורטבא לא היה מקום דירתו רק דאיכלע להתם דרך אורח שהגיע לשם ממקום דירתו ומשם יצא לאספמא ואעפ"כ פיון שלא הוה חזק עוד יצחק ר"ג בקורטבא עד"ז לא חייש רבא כמ"כ פיון שהוה חזק בעלה של זו שפא לפאס ולא הוה חזק שם מכלוף אחר לא חיישינו ולפ"ז א"ש מה שמביא הרא"ש בתשו' הנ"ל ראיה לדבריו מהרמב"ם ועיקר הראיה דבכה"ג נמי שלא הוה חזק אורח שני נמי מילתא היא פלא הוה חזק דדירה וכנ"ל דזה מוכח מהרמב"ם דמ"ש כשתלך למקום פ' כו' אינו מוכרח שמוקם זה הוא דירתו רק י"ל שהיה אורח שם זמן מה ויצא משם למקום שמת ואפ"ה פיון שלא הוה חזק שם אורח אחר מהני (ועי' בתשו' מהר"מ אלשיך סי' קכ"ו מענין זה ודבריו נוטים לדעת מהרא"י שהביא החמ"ח ס"ק ל"ח בהג"ה אב"ל עכ"ז אחר המחילה דבריו שם בלתי ברורים ובפרט בסוף התשובה ע"ש) אמנם מהרי"ק שרש קפ"ד פתב דממ"ש הרמב"ם כשתלך למקום פלוני אמור להם כו' מוכיחים הדברים שאותו יצחק בן מיכאל שמת הוא העומד באותו העיר שזה הולך שם דאי לא תימא הכי למה תלה שליחותם בהליכת אותו מקום ומשום כך אשתו מותרת דאיכא למימר דאי הוה יצחק בן מיכאל אחר באותו העיר היה כבר ידוע לאנשי העיר עכ"ל מבואר דמפרש דברי הרמב"ם דמקום פלוני דנקט היינו מקום דירתו משם דיצחק ההוא וא"כ אין מזה

רְאִיָּה לְדִינּוֹ שֶׁל הָרָא"ש אפ"ל לפ"י מהרי"ט בְּהָרָא"ש מְשׁוּם דְּלֹא הִנְחִיחַ שְׁפָנְדוֹן הָרָא"ש אִינוֹ דוֹמֶה לְלֹא הִנְחִיחַ בְּעִיר דִּירְתוֹ דה"ל פְּתִיחַת אֲלִימְתָא מִשָּׁא"כ בְּפֹאס שְׁאִינוֹ מְקוּם דִּירְתוֹ וְכ"ש לִפְמ"ש מִהֲרִי"ט שְׁהֶעֱד אִינוֹ מְעִיד שְׁהִנְהַרְג הוּא אוֹתוֹ שְׁיִצָּא מִפֹּאס וְהוּבָא מִחֲלֻנְתָּהּ זֶה שְׁבִין הָרָא"ש וּמִהֲרִי"ק בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּלַח"מ פ"י"ג ה"כ"ד וְלִכְאוּרָה גַם הֵה"מ שֶׁמִּפְרֵשׁ דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם כִּמ"ש מִהֲרִי"ק שְׁהָרִי מִשְׁמַע מֵהֵה"מ שְׁמִשְׁוֶה שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם עִם פִּרְש"י בְּגִמְרָא שֶׁמִּן וְרַש"י מְפָרֵשׁ דְּקוֹרְטָבָא הֵיךְ מְקוּם דִּירְתוֹ שֶׁל יִצְחָק ר"ג וּבִסְפָר לֵב שְׁלוֹם עַל הָרַמְבַּ"ם הַעִיר עַל דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם מְסַפֵּר שׁו"ת שְׁאֵגַת אַרְיָה וְקוּל שְׁחַל דל"ח ע"ב וְאִין הַסְפָר תַּח"י: קוֹצוֹר הָרָא"ש לִפְיָ מִהֲרִי"ט הַתִּיר כְּשִׁדּוּעַ שְׁבַעֲלָה שֶׁל זֶה הַנֶּקֶד יִצְחָק בֶּן מִיכָאֵל עַד"מ הֵיךְ בְּפֹאס אֶף שְׁאִינוֹ עִיר דִּירְתוֹ כִּינּוֹן שֶׁלֹּא הִנְחִיחַ שֶׁמִּיכָאֵל בֶּן מִיכָאֵל אַחֵר וּפ"י שֶׁכ"ד הָרַמְבַּ"ם אֲבָל לִפְיָ מִהֲרִי"ק שְׁרַשׁ קפ"ד בְּהָרַמְבַּ"ם אִין מְמַנּוּ רְאִיָּה כָּלֵל לְדִינּוֹ דְהָרָא"ש וְלִכְאוּרָה ד' הֵה"מ נוֹטִים פְּסֻכְרַת מִהֲרִי"ק: ב וְשִׁיטָה שְׁנִיָּה הִיא פִּרְש"י וְהַתּוֹס' בִּיבְמוֹת (קט"ו) דְּנִרְאָה מִדְּבָרֵיהֶם דְּמְפָרְשִׁים דְּפִלּוּגְתָא דְאַבְיִי וְרָבָא הוּא אִם חוֹשְׁשִׁים לְתַרִי יִצְחָק אִפְיָ כְּשִׁהֲעִידוּ עַל דִּירְתוֹ וְלֹא הִנְחִיחַ יִצְחָק בֶּן מִיכָאֵל אַחֵר בְּעִיר זֶה דִּמ"מ לְאַבְיִי בְּעִינּוֹ בְּדִיקָה מְמַשׁ בְּעִיר וְלִרְבָּא לָא חִיְיִשִּׁין לְתַרִי יִצְחָק כִּינּוֹן שֶׁלֹּא הִנְחִיחַ יִצְחָק בֶּן מִיכָאֵל אַחֵר בְּעִיר זֶה וְכִמ"ש מְזַה בְּתַשׁוּבָה רֵאשׁוֹנָה הַמְתַּחֲלָת יִצְחָק רִישׁ גְּלוּתָא הָיָה קְאָזִיל כּו' אֶף יֵשׁ בְּשִׁיטָה זֶה ג"כ ב' שִׁיטוֹת הָא' דַּעַת הַתּוֹס' דְּכָאן הֵב דַּעַת הַתּוֹס' דב"מ (ד"ח ע"ב) סד"ה נְפֵק דֵּק שְׁהַתּוֹס' דְּכָאן מְדַמִּים גְּדוֹן זֶה גַם לְאַבְיִי לְגִדּוֹן גֵּט הַנְּאָבֵד וְנִמְצָא דְפְּלִיגִי בִּיהַ רַבָּה וּר' זִירָא בב"מ (ד"ח ע"ב) וּבְגִיטִין (דכ"ז ע"א) וּלפ"ז צ"ל דְּאַבְיִי פְּלִיג עַל רַבָּה וְכִמ"ש הַתּוֹס' פֶּאן בּד"ה אָמַר רַבָּא וְאַחֲרֵיהֶם נִמְשָׁף הָרָא"ש פ' כָּל הַגֵּט ס' ג' וְכ"כ בַּח"י הַרְשָׁפ' אֶפְיָ אֲבָל הַתּוֹס' דב"מ שֶׁמִּשְׁפָּט בְּתַב וְז"ל אִי נִמְי מוֹקִי מִתְּנִיתָן דְּאַשְׁתַּכַּח בּב"ד וְאַפ"ה לָא חִיְיִשִּׁי לְאַחֵר כִּינּוֹן שְׁנֵה הָאִישׁ שׁוֹאֵל גֵּט וְיִדְעִינּוּ שְׁאָבֵד גֵּט וְאִין אֲנוּ מְכִירִין אַחֵר אִין לְחוּשׁ שְׁמַא אַחֵר נָפֵל וְנָפֵל מְמַנּוּ כִּמו"כ פֶּאן אֲבָל הַתָּם אִין אֲנוּ יוֹדְעִים אִיזָה יִצְחָק מֵת אִם מְעִיר זֹאת אוּ מְעִיר אַחֲרַת עַכ"ל וּר"ל דִּאֵע"ג דְּאַבְיִי ס"ל כְּרַבָּה דְּהַגֵּם שְׁהַגֵּט נִמְצָא בּב"ד שְׁהַשְׁיִירוֹת מְצוּיּוֹת שֶׁמִּן אִפ"ה לָא חִיְיִשִּׁי לְשִׁנֵי יב"ש כְּשֶׁלֹּא הִנְחִיחַ שְׁנֵי יב"ש בְּעִיר א' הִינּוּ מְשׁוּם דְּאִיכָּא שֶׁמִּן הוֹכְחָה גְּדוּלָה שְׁנֵהוּ הַגֵּט שֶׁל יב"ש זֶה כִּינּוֹן שְׁנֵה הָאִישׁ שׁוֹאֵל גֵּט וְיִדְעִינּוּ שְׁאָבֵד גֵּט כּו' וּר"ל דִּא"כ יֵשׁ לָנוּ לֹאמַר שְׁנֵהוּ שְׁאָבֵד זֶהוּ שְׁנִמְצָא מִשָּׁא"כ גְּבִי חֲשָׁשׁ דְּתַרִי יִצְחָק לִיכָּא צִירוּף הוֹכְחָה זֶה דְּהַתָּם לָא שְׁיִיף לֹאמַר זֶהוּ שְׁאָבֵד זֶהוּ שְׁנִמְצָא שְׁהָרִי לָא נִמְצָא כְּמוֹ שְׁנִמְצָא שְׁנִמְצָא חֵי דְהִינּוּ רַק שְׁנִתְעַלַּם מִן הָעֵין וְלֹא יִדְעִנוּ מְמַנּוּ וְהַנְּמָצָא הוּא מֵת וְנִשְׁאָר רַק הַטַּעַם דְּלֹא הִנְחִיחַ שְׁנֵי יִצְחָק וְזֶה לְבַד לָא מְהַיִּי לְאַבְיִי אֲבָל גְּבִי גֵט שְׁיֵשׁ עוֹד הוֹכְחָה גְּדוּלָה דְּזֶהוּ שְׁאָבֵד זֶהוּ שְׁנִמְצָא כִּינּוֹן שְׁנִמְצָא כְּמוֹ שְׁנִמְצָא מְמַשׁ וּבְמְקוּם שְׁנִמְצָא עַל כֵּן סְמִכִינּוֹ עַל הוֹכְחָה דְּלֹא הִנְחִיחַ שְׁנֵי יב"ש בְּעִיר אַחַת וּבִמְרָה"צ ס"ק מְשַׁמַּע דס"ל דָּאִם יְדוּעַ שְׁבַעֲלָה שֶׁל זֶה עֵבֵר בְּמְקוּם שְׁנִמְצָא הַמֵּת י"ל דְּאִיכָּא הוֹכְחָה שְׁנֵהוּ שְׁאָבֵד זֶהוּ הַנְּמָצָא אִפְיָ לְדַעַת הַתּוֹס' דב"מ הַנְּ"ל וְאִין כֵּן דַּעַת תְּשׁוּבַת אַאזְמו"ר הַגָּאוֹן ז"ל מְשׁוּם דְּלֹא דְּמִי כָּלֵל לְאַבְיִי דְּגֵט שְׁנִמְצָא כְּמוֹ שְׁנִמְצָא מִשָּׁא"כ בְּעִדּוֹת אִשָּׁה שְׁמַת בְּעִלָּה שְׁנִמְצָא חֵי וְנִמְצָא מֵת י"ל אִין אֲנוּ יוֹדְעִים אִיזָה יִצְחָק מֵת כּו' דְּלֹא דְּמִי לְגֵט שְׁאִם תֹּאמַר שְׁנֵהוּ שְׁנִמְצָא זֶהוּ שְׁנִמְצָא לָא תִצְטָרֵף לְבָדוֹת שׁוּם דְּבָר חֲדָשׁ שְׁמָה שְׁנִמְצָא זֶהוּ מְמַשׁ נִמְצָא אֲבָל הֵכָּא אֶף אִם תֹּאמַר שְׁנֵהוּ יִצְחָק הַנּוֹדַע לָנוּ מְנוֹכַרְח אַתָּה לֹאמַר שְׁנִתְחַדַּשׁ עָלָיו הַמִּיתָה פֶּאן וְלֹא נִמְצָא

כְּמוֹ שֶׁנֶאֱבָד א"כ מַעֲתָה יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁהוּא חַי כְּמוֹ שֶׁהִיא וְהַנִּמְצָא הוּא אַחֵר וְכֵן מִשְׁמַע
בְּפִסְקֵי מַהֲרַ"י ס"י קס"א דְּאֵן מְדֻנָּא זֶה שֶׁפֶתַח הַתּוֹ פִּינּוּן שֶׁזֶה הָאִישׁ שׁוֹאֵל גֵּט וְיִדְעִינוּ
שֶׁאֵבֵד גֵּט כּו' לֹא שִׁיכָא רַק בְּאַבְיָדָת גֵּט וְלֹא בְּעֵדוּת אִשָּׁה שְׂמֵת בְּעֵלָה בְּשׁוּם אֶפְסֵן דַּאֲל"כ
אִיךָ מוֹכִיחַ מְדַפְרִיךְ תַּלְמוּדָא מִגֵּט אֲמִיתָה בְּחֻשְׁשָׁא דְשִׂאֲלָה נִימָא דְהַפְיָרְכָא הוּא מְדַמְפְּסִיק
וְתַנִּי דְבִמִּיתָה חִיּוּשִׁינּוּ לְשִׂאֲלַת בְּגָדִים דְּמִשְׁמַע אַף אִם יִדְעִינוּ שֶׁבְּעֵלָה שֶׁל זֶה עֶבֶר דְּרָף
שֶׁם כּו' וְה"ל דְּוִמְיָא דְגֵט א"ו דְּבַכָּה"ג נִמְיָ לֹא דְמִי כָּלֵל לְגֵט מִטַּעַם הַנַּ"ל וְהִנֵּה מַעֲנִין יָשׁוּב
הַקְּוִשָׁא דְאַבְיָי וְרָבָא פְּלִיגִי בְּפְלוּגְמָתָא דְרַבְּה וְר' זִירָא הִנֵּה לְפִי שְׂיִטַּת הַתּוֹס' דְּב"מ סד"ה
נִפְקַ דַּק מְבוֹאֵר בְּהַדְיָא דְאַבְיָי מְצִי סְבַר כְּרַבְּה פְּנ"ל וְלִכְאוּרָה לְשִׁטְתָּם קָשָׁה עַל רָבָא אַף
אִם ס"ל כְּרַבְּה י"ל שְׁאִנִּי גֵט מִשׁוּם דִּינְדְעִינוּ שֶׁאֵבֵד גֵּט כּו' וְצ"ל דַּס"ל לְרָבָא דְלֹא מִשׁוּם
הוֹכְחָה זֶה נִגְעוּ בָּהּ דַּא"כ מֵאִי פְּרִיךְ תַּלְמוּדָא עַל חֻשְׁשָׁא דְשִׂאֲלָה מִגֵּט לְמִיתָה כְּמוֹ שֶׁהַקְּשָׁה
מַהֲרַ"י א"ו הַהוֹכְחָה לֹא מְהַנִּי רַק בְּלֹא הַחֲזָקוּ תַּלְיָא מִקְלָתָא וְאַפְשָׁר דְּמַש"ה פְּרַש"י
בְּעוֹבְדָא דְאַנְדוּרִילְנָא דְמִיָּתִי אַבְיָי רָאִיָּה לְמִקְלָתָהּ הָאִשָּׁה עוֹמְדָת וְתוֹבְעָתוּ לְפִינּוּ וְר"ל
דְּבִאִשָּׁה יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁמִּשְׁקַרְתָּ לְגַמְרִי וְא"כ לֹא שִׁיךְ כָּאֵן הַהוֹכְחָה דִּינְדְעִינוּ שֶׁאֵבֵד גֵּט כּו'
וְבַכָּה"ג דִּינְקָא ס"ל לְאַבְיָי דְּחִיּוּשִׁינּוּ מִשָּׂא"כ בְּהָא דְרַבְּה שֶׁהִבְעֵל מוֹדָה א"כ יִדְעִינוּ שֶׁאֵבֵד
גֵּט דְּאִינוּ חֲשׂוֹד לְשִׁקֵּר ע"כ אִיכָּא הוֹכְחָה כּו' וְרָבָא ס"ל דְּאַפִּי כַה"ג לֹא חִיּוּשִׁי וְא"ת אִם
מִיָּרִי כָּאֵן דְּהִבְעֵל אִינוּ לְפִינּוּ א"כ יֵשׁ לְחוּשׁ לְנִמְלָךְ שֶׁלֹּא לִיתָנוּ י"ל כְּדַפְרֵשׁ"י בְּב"מ
(דִּי"ח ע"ב) דְּכֻשְׁהִגֵּט מְקַיָּים בְּב"ד לִיכָּא לְמִיחֻשׁ לְנִמְלָךְ עֲלֵיהֶן שֶׁלֹּא לִיתָנוּ וְכַמ"ש הַתּוֹס'
שֶׁם דְּבַעַל לֹא מְקַיָּים גִּיטָא אַף בַּאֲה"ע בְּטוֹש"ע ס' קנ"ג לֹא הוֹבָא חִידוּשׁ דִּין זֶה דְּכֻשְׁהִגֵּט
יֵשׁ בּוֹ הַנֶּפֶק יַחְזִיר לְאִשָּׁה אַף שְׂאִין הִבְעֵל מוֹדָה מִיָּהוּ לְהֵרָא"ש שֶׁם דַּס"ל דְּמַחְזִיר לְאִשָּׁה
ע"י ס"ב נִגְדַּ טַעֲנַת הִבְעֵל כְּשִׂאִין לְחוּשׁ שֶׁנִּפְלַ מֵאַחֵר מִשׁוּם דְּהָאִשָּׁה שֶׁאַמְרָה לְבַעֲלָהּ
גְּרַשְׁתָּנִי נֶאֱמַרְתָּ י"ל דַּה"ה הַנֶּפֶק מְהַנִּי כְּסִי"ב אֲבָל לְהֵרִי"ף דְּבַעֲי סִי"מ י"ל דְּלֹא מְהַנִּי
וְכַמ"מ נוֹכַח לְצִיִּיר דְּמִיָּרִי שֶׁנִּכְתַּב מַעַב"ד עַל הַגֵּט שֶׁנִּתְגַּרְשָׁה בּוֹ הָאִשָּׁה לְפִינֵיהֶם וְהִנֵּה
בְּתַשׁוּ' רֵאשׁוֹנָה הַמְתַּחֲלָת יִצְחָק ר"ג כּו' נִתְבָּאָר שֶׁגַּם לְשִׂטַּת הַתּוֹ דִּיבְמוֹת י"ל דְּאַבְיָי
מְצִי סְבַר כְּרַבְּה דְּלְשׁוֹרִי אַחֲרַת לֹא חִיּוּשִׁינּוּ אֲבָל בְּשׁוֹרִי זֶה בְּעִינוּ בְּדִיקָה דְּלִיכָּא יב"ש
אַחֵר וְרָבָא י"ל דַּס"ל כְּרַבְּה דְּכֻמוֹ דְּלֹא חִיּוּשִׁינּוּ לְשׁוֹרִי אַחֲרַת כְּףֵּ לֹא בְּעִינוּ בְּדִיקָה
בְּשׁוֹרִי זֶה דְּלִיכָּא יב"ש אַחֵר וְסִמְכִינוּ עַל לֹא הַחֲזָקוּ גַם י"ל דְּרָבָא ס"ל כּו' זִירָא וְס"ל
הַפֶּה מְסַבְּרַת אַבְיָי דְּלְחוּשׁ בְּעִיר זֶה לִיב"ש אַחֵר לִיכָּא לְמִיחֻשׁ מֵאַחֵר דְּלֹא הַחֲזָקוּ וְאִילוּ
הִיָּה כָּאֵן הִיָּה לוֹ קוֹל אֲבָל לְשׁוֹרִי אַחֲרַת חִיּוּשִׁינּוּ וְכ"כ בְּשִׁט"מ בְּב"מ גְּבִי הָא דְּאָמַר רַב
הוֹנָא חִיּוּשִׁינּוּ לְשִׁתִּי שׁוֹרִי בְּשֶׁם הַרִיטְב"א שֶׁהָרָבָא דְּכַתְּבַת דְּרַב הוֹנָא אִינוּ חוֹשֵׁשׁ לְשִׁנִּי
יב"ש שֶׁבְּעִיר א' פִּינּוּן שֶׁלֹּא הַחֲזָקוּ דְּאִילוּ אִימְנָהוּ קָלָא אִיתָּ לְהוּ אֲבָל חוֹשֵׁשׁ לְעִיר אַחֲרַת
שִׁישׁ בָּהּ יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן דְּחִיּוּשִׁינּוּ דְּלֹא יִדְעִי לְהָ אֶלָּא שֶׁכ' שֶׁם שְׂאִין כֵּן דַּעַת רַש"י וְתוֹס'
לְחַלְקַ בְּכָף וְאַדְרַבְּה ס"ל דִּיּוֹתֵר יֵשׁ לְחוּשׁ לְשִׁנִּי יב"ש בְּעִיר א' וְהוּא ג"כ בְּחִידוּשֵׁי הַרְמַב"ן
בְּגִיטִין (דכ"ז) וְעִי' בְּרַש"י בְּגִיטִין (דכ"ז ע"א) ד"ה בִּי דִּינָא מִשְׁמַע בְּהַדְיָא דְּרַב הוֹנָא
ס"ל כְּשִׂיטַת הַרָבָא ד' דְּמִשׁוּם דְּלֹא הַחֲזָקוּ שְׁנֵי יב"ש בְּאוֹתָהּ הָעִיר לֹא חִיּוּשִׁינּוּ שְׂמָא
יב"ש בְּאוֹתָהּ הָעִיר רַק דְּמ"מ חִיּוּשִׁינּוּ לְשִׁנִּי שׁוֹרִי א"כ י"ל דְּגַם לְ"ב דְּר"ז ס"ל כֵּן אֲבָל
בְּב"מ (דִּי"ח ע"ב) לֹא פְּרַש"י כֵּן אֶלָּא דִּיּוֹדְעִין הִיוּ שְׂאִין שֶׁם בְּשׁוֹרִי שְׁנֵי אֲנָשִׁים
שֶׁשְׂמוֹתֵיהֶן שׁוֹיִן וְאַפְשָׁר דְּמ"ש בְּשֶׁם רַש"י וְתוֹס' דִּיּוֹתֵר יֵשׁ לְחוּשׁ לְשִׁנִּי יב"ש בְּעִיר אַחַת
הִיָּנוּ כְּשֶׁהִגֵּט נִמְצָא שֶׁלֹּא בְּמִקוֹם שֶׁנִּכְתַּב וְהַלְכָּהּ כְּשֶׁאֵנוּ דְּנִין עֲלֵיו בְּעִיר שֶׁנִּמְצָא כָּל שְׂאִין

ידוע לנו ברור דליכא שם יב"ש אחר ה"ל כמו ספק ממש וגרע טובא מחששא דעיר
אחרת וכ"פ המכמ"א בק"ע סי' ה' אות קי"ב אבל פשדנין עליו בעיר שנכתב אשר שם
דירת הבעל ולא הוחזק שם יב"ש אחר י"ל דלא חיישינן גם לר' זירא ועוד י"ל דיש
לחלק בע"א דגבי מיתה הוי הוכחה טפי מה שלא הוחזק בעיר זו עוד יב"ש אחר שנתעלם
מן העין ולא נודע מה הנה לו דענין פנה הנה לו קול אבל פתיבת גט אין לו קול כ"כ מיהו
א"כ קשה מאי מיתי אב"י ראיה מגט דאנדורלינאי דילמא גט שאני וגם רבא אמאי לא
הושיבו פן ועמ"ש מזה לקמן אות ה' קיצור רש"י והתוספות מפרשים דיצחק ר"ג הי'
דר בקורטבא מ"מ לפירוש זה ג"כ יש ב' שיטות האחד דעת התוספות דיבמות (קט"ו)
ואחריהם נמשך הרא"ש פרק כל הגט סי' ג' דמדמים הליכת האישה ומיתתו לאבידת גט
ולפ"ז צ"ל דאב"י ורבא ביבמות קט"ו פליגי בפלוגתא דרבה ור' זירא בגיטין שם ובב"מ
(דף י"א) והתוספת דב"מ (דף י"ח ע"ב) מחלקין ביניהן דבגט שאני ש"ל זהו שאבד
זהו שנמצא משא"כ בתרי יצחק ולכן י"ל דאב"י לא פליג כלל על רבה רבו גם לפירוש
זה רצה המרה"צ לומר דלפעמים דומה תרי יצחק ג"כ לגט היינו פשידוע שיצחק בעלה
של זו עבר בדרך ההוא ואין פן דעת אאזמו"ר הגאון ז"ל אלא דארף בכה"ג לא דמי לגט
כדי שלא נאמר דאב"י פליג על רבה וכ"ד פסקי מהרא"י סי' קס"א ועובדא דאנדורלינאי
דמיתי אב"י אפ"ל דג"כ לא פליגא על רבה דשם ליכא זו ההוכחה ורבא ס"ל דעיקר
תליא בלא הוחזקו לבד.

עוד י"ל בענין אחר מה דפלוגתא דאב"י ורבא אינו הפלוגתא דרבה ור' זירא ונתבאר
בתשובה הראשונה המתחלת יצחק ר"ג אגיל מקורטבא כו' ג ושטת הרמב"ן במלחמות
שהובאה בגימורי יוסף ובח"י הרשב"א והריטב"א שיזוע הנה כי יצחק ריש גלותא הוא
הדר בקורטבא וידוע דבקורטבא לא הנה אחר ששמו יצחק ר"ג כ"א זה האחד בעלה של
זו אבל לפי שהעדים שהעידו על שיצחק ר"ג מת לא העידו שהוא יצחק ר"ג הדר
בקורטבא רק שהעידו שהוא יצחק ר"ג שיצא מקורטבא ע"כ חייש אב"י לתרי יצחק ר"ל
שמה יצחק ריש גלותא אחר בא ממקום אחר לקורטבא ויצא והלך מקורטבא לאספמאי
ומת שם ורבא סבר פיון שהעדים מעידים שיצא מקורטבא וכאן בקורטבא הנה אדם
אחד ששמו פן אומרים פאן נמצא ומכאן הנה ולא חיישינן שמה פנה זה והלך לו למדינת
הים ואחר בא לכאן ולא שנינו בגיטין לחוש לשני שוירי אלא במביא גט ממדינת הים
ואבד ממנו שפיון שפא ממדינת הים ונשלא במקומו מצינו אותו אע"פ שכתב בו בשוירי
מתא חוששין לשני שוירי פיון שא"א לומר פאן נמצא ומכאן הנה הא נאבד באותו מקום
שנכתב אפילו נמצא לאחר זמן ובמקום שהשיירות מצויות לא חיישינן אבל אמרינן פאן
נמצא ומכאן הנה אא"כ הוחזקו שם שני יוסף בן שמעון ע"כ שטת הרמב"ן והרויח בזה
ליישוב קושיות הר"ז"ה על הרי"ף ושאר פוסקים דקשיא הלכתא אהלכתא דהכא קי"ל
פרבא ובפ"ג דגיטין פסקו דלא פרבה אלא כר' זירא והא דרבא אתיא פרבה וכמ"ש ג"כ
בתוס' פאן ד"ה אמר רבא וכמ"ש לעיל וזהו לשטת רש"י ותוס' אבל לשטה זו דבקורטבא
ידוע להם שאין שם אלא יצחק ר"ג אחד.

א"כ ס"ל להרמב"ן דרבא מצי סבר ג"כ כר' זירא ואפ"ה לא חיישינן הכא ליצחק ר"ג
ממקום אחר משום ש"ל פאן נמצא ומכאן הנה משא"כ בנדון דר' זירא נמצא הרמב"ן
סובר דנדון דיצחק ר"ג לפי שיטתו עדיף ומעליא להקל בו יותר מכפי שהענין לפרש"י

ותוס' דאפי' ר' זירא יודה בנדון שלו משא"כ כפי' התוס' ולקמן יתבאר דלהתוס' וסיעתם י"ל דנהפוך הוא שלפי פי' הרמב"ן בהעננו יש להחמיר בו יותר אפילו לרבה דפ"ג דגיטין משום דלפי' הרמב"ן לא שנייה כ"כ להעמיד יסוד על עננו לא הוחזק כו' וכדלקמן: והנה הרשב"א פתב וז"ל וקשה לי קצת דאם איתא דטעמי' דרבא משום פאן נמצאו וכאן היו ואזיל לטעמיה דאית ליה הכין בפרק המדיר הא לא קיי"ל התם פטעמיה דרבא אלא כדרב אשי דהא מסקנא דשמעתא משמע דלית ליה דרבא וי"ל דלגבי ממונא הוא דלא אמרינו הכי הא לגבי אשה משום עיגונא אמרינו וכדאמרינו נמי לגבי טמאות אין מחזיקין טומאה במקום למקום שכל הטמאות במקום מציאתן וכשעת מציאתן עכ"ל וגם בחידושי הריטב"א פתב וז"ל וא"ת א"כ ה"א ק"ל גבי שומשמי חיישינו שפא פנו ולא אמרינו פאן נמצאו וכאן היו ובפרק המדיר אסיק רב אשי נמי דלא אמרינו פאן נמצאו וכאן היו וא"כ אמאי פסקינו פרבא גבי הא דיצחק ריש גלותא וי"ל כי להוציא ממון מחזקתו לא אמרינו פאן נמצאו וכאן היו אבל גבי אשת איש משום עיגונא דאתתא אקילו ואמרינו פאן נמצאו וכאן הנה משום דתרי צחק חששא גדולה וכן שני גיטין ושני שטרות דנאני בר חאבי שיש רגלים לומר פאן נמצאו וכאן היו אמרינו ליה ואין כל המקומות מכל הדברים שנים בעננו זה עכ"ל וכ"כ בנ"י רק שהנ"י דילג מ"ש הריטב"א משום דתרי צחק חששא גדולה ועמ"ש מנה לקמן והנה מתחלה יש לעיין בדברי קדשם בראש מ"ש דמסקנא דשמעתא דפרק המדיר משמע דלית לן הא דרבא.

לכאורה אדרבה הא מסקנא דשמעתין שם (דף ע"ו ע"ב) בעננו המחליף פרה בחמור דכל שנולד ספק ברשותו עליו להביא ראיה ותנא תונא פלה ופרש"י דהיינו כדתרצה רבא לעיל וכ"כ התוס' שם ד"ה פל שנולד וכ"כ במהרש"א שם וכ"כ הרא"ש שם סי' ט"ז ור"ל דהספק נולד ברשות בעל הפרה ולכן עליו הראיה וגם לשתת הרי"ף דס"ל דעל בעל החמור להביא ראיה מ"מ ס"ל דהטעם משום דאמרינו פאן נמצאו וכאן היו כדרבא אלא דס"ל דכיון שהחמור נמצא מת בחצירו של בעל החמור נקרא זה נולד הספק ברשות ושנייה לומר ע"ז פאן נמצא פאן הנה כמו"כ מקודם כמ"ש הר"ן והרא"ש וע"ז חלק הרא"ש דאין רשות המקום גורם אלא רשות בעל הממון עכ"פ לדברי הפל המסקנא פרבא דאמרי' כנכ"ה וכמ"ש בסמ"ע סי' רכ"ד סק"ב וסק"ג והיינו אפילו להוציא ממון גבי מחט שנמצא בעובי ביה"כ בדלא יחייב הטבח דמי דמוציאין ממנו המעות משום שנולד הספק ברשותו וכמ"ש בטוש"ע ח"מ סי' רל"ב סעי' י"א ושוב מצאתי בשט"מ גבי אלא פי אתא רמי בר יחזקאל שכתב והא דשמואל אפי' לרב אשי היא דאע"ג דרב אשי לא חייש לעיל לטענת פאן נמצאו פאן היו ותלי מילתא בטענת פרי או בטענת שפא ה"מ היכא דטענת חזקת הגוף הם פנגד טענת פאן נמצאו וכאן היו דחזקת הגוף עדיפא לי' אבל ה"א דטענת חזקת הגוף וטענת פאן נמצאו וכאן היו מסייעי אהדדי אף רב אשי מודה דבתרנוייהו אזלינו ואפי' בטענת שפא ופנגד חזקה דממונא אליפא דרבן גמליאל מיהת כו' ויש מפרשים דכולי טעמא דשמואל מפני שנולד הספק ברשותו ומשום טעמא דכאן נמצאו וכאן היו וכסברא דרבא לעיל והיינו דנקט סתמא ותנא תונא פלה ומפולה מתניתן מיייתי ראיה דברי שא כנכ"ה ובסיפא כנכ"ה והא עדיפא מחזקה דגופא או מחזקה דממונא ואפשר דרב אשי מודה לשמואל בזה בעיקר הדין דכל היכא דהוי שפא ושפא פי ה"א אמרינו פאן נמצאו וכאן היו ולא פליג אלא פי הנה פרי וברי

עכ"ל והנה דעת רש"י והתוס' והרא"ש הוא כמ"ש ויש מפרשים ודעת הר"ן הוא כמ"ש דרב אשי מודה לשמואל כו' ודעת הרשב"א פאן צ"ל דהוא הסברא שפתיב תחלה דהא דשמואל אפילו לרב אשי היא: והיינו דרב אשי פליג אדרבא וכ"כ בשט"מ שם לעיל מיניה בשם הרשב"א בהקדא גבי רב אשי אמר וז"ל ונ"ל דרב אשי לית לי פאן נמצאו וכאן היו דאילו טוען האב פרי א"נ בבוגרת דה"ל מנה לי בידך אע"ג שהיא בבית אביה על הבעל להביא ראיה ובטמאות דנקא אמרינן אין מחזיקין ממקום למקום אבל בממונא לא אמרינן עכ"ל וכ"כ המגיד פכ"ה מהל' אישות ה"ד דהרשב"א פסק פאוקימתא דרב אשי ולא פרכא ושהרי"ף והרמב"ם ס"ל פאוקימתא דרבא והרא"ש פתיב שאין נפקותא בין שינויא דרבא לשינויא דרב אשי לדינא דארף רבא מודה בבוגרת כו' ע"ש והמגיד הביא נפקותא שניה בנערה והאב טוען פרי אף הרא"ש י"ל דס"ל כמ"ש התוס' ורש"י דאפי' האב טוען פרי לא מהני לרב אשי גם פן משום דחזקת הגוף שילה לא מהני להאב ועי' מענין דברי הרא"ש בחמ"ח ובב"ש סי' קי"ז סעיף ח' ועי' בבית מאיר שם שהאריף בסוגיא זו ובספר עצי ארזים סי' ל"ט נשמע דמה שהקשו הרשב"א והריטב"א על שיטת הרמב"ן גבי יצחק ר"ג דהא לא קיי"ל פרכא י"ל שזו אינה קושיא פלל פי הרמב"ן י"ל דס"ל כמ"ש המגיד בשם הרי"ף והרמב"ם דקיי"ל פרכא מה גם שכ"ד רש"י ותוס' והרא"ש גבי מסקנא דשמואל כו' אלא אי קשיא הא קשיא דהרב"י בסי' ל"ט בבד"ה כ' שאין דברים הללו אמורים אלא לענין אם תצא בלא פתובה אבל לא לענין ביטול הקדושין וכ"נ מדברי הרמב"ם עכ"ל והביאו הב"ש שם ס"ק י"א דר"ל אם נמצא בה מומין אחר אירוסין והיא טוענת שנוולדו בה אחר אירוסין לא אמרי' פאן נמצא פאן הנה לבטל הקדושין אלא צריכה ממנו גט רק לענין פתובה יש לחלק חלוקים אלו ושהב"ח כ' שגם דעת הטור פן והב"ש השיג עליו בכוננת הטור וס"ל דל הטור מבטלין הקדושין אף פבר השיגו בבית מאיר שם וסי' נ' הגם דעיקר השגתו משום דאיהי שויתה נפשה חד"א מ"מ הנה בשט"מ בכתובות שם ד"ה אמר רבא לא תימא ר' יהושע כ' וז"ל ודחוק להעמיד משנתנו לענין גט דהא קתני ברישא ונסתחפה שדהו דמשמע דאיירי לענין ממונא וכדקתני באידך משניות דפ"ק.

ועוד דאין סברא דמשום סברא קלישתא דכאן נמצאו וכאן היו תצא אשה בלא גט פיון דכבר היא מוחזקת בא"א עכ"ל וצ"ע בקידושה על תנאי שאין בה מומין י"ל דעדיין לא הוחזקה לגמרי באשת איש ע"כ שפיר י"ל דסמכין על כנכ"ה שא"צ גט.

אף לפמ"ש התוס' (דע"ו ע"א) ד"ה ונדא וז"ל וי"ל דנדאי טעמי האשה עדיפי וכאן נמצאו פאן היו גרידא דעדיפי מחזקת הגוף היינו משום דמסייע ליה חזקת ממון עכ"ל נמצא לגבי גט דליכא חזקת ממון אזי חזקת הגוף עדיפא מפאן נמצאו וכאן היו וא"כ צריכה גט ואי משום חזקת פנויה הרי ביארו בתוס' (דע"ה ב') סד"ה אבל דחזקת פנויה לא חשיבא חזקה פלל לגבי חזקת הגוף וע"ש בפנ"י ור"ל דמש"ה צריכה גט: וא"כ גם כשי"ל כנכ"ה מאחר דחזקת הגוף עדיפא מסברא זו א"כ פשיטא דצריכה גט אף בתוס' שם יש תירוץ שני.

ולתירוץ ההוא י"ל דלעולם כנכ"ה עדיף מחזקת הגוף ולכאורה ממסקנא דרמי בר חזקאל משמע פתירוץ זה השני דהא שם סמכין על כנכ"ה אף להוציא ממון פהיהא

דמחט בְּדָלָא יְהִיב הַטְּבַח דְּמִי אַף זֶה אֵינּוּ רְאִיָּה דִּילִּל שָׁם מְשׁוּם דְּגַם חֻזְקַת הַגּוּף מְסִייעַ
לְכַנְכֵּה ע"כ מְהֵי אַף נֶגְדַּח חֻזְקַת מְמוֹן וְעַכ"פּ מְבֹאָר דִּישׁ סְמוּכּוֹת הַרְבֵּה לְסִבְרַת הַרְבִּי
ע"פ הַרְמַב"ם דְּדוּקָא נֶגְדַּח מְמוֹן סְמִכִּינּוּן עַל כִּנְכ"ה וְלֹא לְהַקֵּל לְהוֹצִיא אִשָּׁה מִחֻזְקַת קְדוּשִׁין
בְּלֹא גִט ע"י סְבָרָא זֹו וְשׁוֹב רְאִיתִי בְּסִפְרֵי הַמְּקַנָּה סִי ל"ט סִסְעִי"ף ד' הַעֲלָה דְאַפִּי קִידּוּשָׁה
בְּפִירוּשׁ עַל תְּנַאי שְׂאִין בָּהּ מוּמִין אֵין שׁוּם סְבָרָא לֹאמַר דְּאִינָה צְרִיכָה גִט פִּינוֹן דְּאִיפָּא
חֻזְקַת הַגּוּף כּו' וְכ"ד הַגְּאוֹן ר' יוֹנָתָן ז"ל בְּסִפְרֵי בְּנֵי אֶהוּבָה פּכ"ה מֵהַל' אִישׁוֹת ה"ד וְהִבִּיא
רְאִיָּה לְזֶה מְסוּגָיָא דְּפִתּוּחַ פְּתוּחַ בְּאִשְׁתַּת פְּהֵן כּו' וְאֵע"פּ שְׁבַפְלִיתִי סִי פ"א סִק"ד כ' לְתַרְזֵן
דַּעַת הַב"ש מ"מ הָרִי שָׁם בְּדוּקָתָא בַּהַל' אִישׁוֹת פִּי דְּגַם הַטּוֹר ס"ל כְּשֵׁא"פ דְּלָא נִפ"מ
כָּלֵל לְעַנְנֵן גִּט דְּוֹדָאֵי צְרִיכָה גִט ע"ש וְכִינּוּן דְאַפִּי גְבִי קְדוּשִׁין שְׁהַסְפֵּק אִם הַחֻזְקָה מְעוּלָם
בְּאִשְׁתַּת אִישׁ וְנִהִי דְחֻזְקַת פְּנוּיָה לֹא חֲשִׁיבָא חֻזְקָה מ"מ לִיכָּא חֻזְקָה לְהַפְּדֵי עַכ"פּ וְאַפ"ה לֹא
סְמִכִּינּוּן עַל סִבְרַת פָּאן נִמְצָאוּ הַמוּמִין וְכָאן הָיוּ לְהוֹצִיאָהּ בְּלִי גִט כ"ש וְק"ו גְבִי עֵדוּת
אִשָּׁה שְׁמַת בְּעֵלָה שְׁיִישׁ חֻזְקָה גְּמוּרָה דְאַשְׁתַּת אִישׁ וְלְהַרְיֵב"ש בְּתִשׁוּ"סִי שֵׁע"ט ה"ל שְׁנֵי
חֻזְקוֹת דְּאֵין לְסִמּוּךְ עַל סִבְרַת פָּאן נִמְצָא וְכָאן הָיָה וְגַם מ"ש הַרְשֵׁב"א דְּדוּקָא לְגַבִּי מְמוּנָא
הוּא דְּלֹא סְמִכִּינּוּן עַל כִּנְכ"ה לְרַב אִשִּׁי הָא לְגַבִּי אִשָּׁה מְשׁוּם עֵיגוּנָא אָמְרִינּוּ דְּבָרִי אֵלָּה
לְהַקֵּל בְּגוּפָה שְׁלַ עֵדוּת בְּעֵיגוּנָא יוֹתֵר מִבְּמָמוֹן הֵם דְּחֻזְקִים מְאֹד וְרִש"י וְהַתּוֹס' (דִּקּוּט"ו
סֵע"ב) פְּתַבּוּ בְּהַדְּיָא לְהַפְּדֵי דְּלֹא יִלְיָף רְבָּא אֵלָּא אִיסוּרָא דְּלֹא הַחֻזְקוֹ מְמוּנָא דְּהַחֻזְקוֹ
וְע"ש שְׁהִבִּיאוּ רְאִיָּה לְזֶה מֵהַגְּמ' סִפ"ק דְּב"מ דְּאִיסוּרָא חֲמִירָא מְמוּנָא.

וְעֵינּוּ בְּסִפְרֵי סִדְרֵי אֵלִיָּה רְבָּא שְׁעַר א' דָּף ז' שְׁחַקֵּר בְּעַנְנֵן זֶה וְהִבִּיא תִּשׁוּ"סִי הָר"ן סִי ל"ט
שְׁכַתְּבֵי ג"כ וְז"ל וְאִם פְּדֵי אָמְרוּ בְּמָמוֹן שֶׁהוּא חֲמוּר לְדָבָר זֶה שְׂאִין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִחֻזְקָתוֹ
אֵלָּא בְּרְאִיָּה בְּרוּרָה כָּל שְׁפֵן בְּעֵרְוָה שֶׁהִיא קֵלָה לְדָבָר זֶה וְתַמָּה עָלָיו הַסִּדְרֵי אֵלִיָּה בְּמָה
שְׁתַּפְּסוּ בְּפִשׁוּט שְׁמָמוֹן הוּא חֲמוּר בְּדָבָר הַזֶּה וְעֵרְוָה הִיא קֵלָה וְאֵע"פּ שְׂרַאֲשִׁיתוֹ שְׁהַכְרִיחַ
לְהַפְּדֵי מֵהַגְּמ' דִּר"פ יֵשׁ בְּכוֹר הוּא רַק לְשִׁינּוּיָא קַמָּא דְּשָׁם אֲבָל לְשִׁינּוּיָא בְּתָרָא אֵין מְשָׁם
הַכְּרַח.

מ"מ הִבִּיא שָׁם בְּשֵׁם מְהַר"י וְוִייל סִי ע"ט שְׁהַכְרִיחַ כֵּן מֵהַמְּשַׁנָּה דִּיבְמוֹת פִּט"ו הַתְּרַתָּם
עֵרְוָה הַחֲמוּרָה לֹא תִתִּירוּ אֶת מְמוֹן הַקֵּל דַּע"כ פ"ה הָא קָרִי לְמָמוֹן קַל לְגַבִּי עֵרְוָה וְהִבִּיא שָׁם
עוֹד פּוֹסְקִים רַבִּים דִּס"ל כֵּן וְצ"ל שְׁהַר"ן נִמְשָׁף אַחַר דְּבָרֵי הַרְשֵׁב"א הַנ"ל.

אֲכַן דְּבָרֵי רִש"י וְתוֹס' הַנ"ל וְהַאֲחֻרוֹנִים הֵם כְּנֶגְדָם וְהַמְּשַׁנָּה דִּיבְמוֹת וְהַגְּמ' דִּסִּפ"ק דְּב"מ
מְסִייעַ לְהוֹי וְכ"ש כָּל לְהַקֵּת הַפּוֹסְקִים הַעוֹמְדִים בְּשִׁיטַת שְׁיִנּוּיָא קַמָּא דְּפִרְקֵי יֵשׁ בְּכוֹר הֵם
וְדָאֵי כְּנֶגְדָם אַף אִפִּי הַעוֹמְדִים בְּשִׁיטַת שְׁיִנּוּיָא בְּתָרָא וְדָאֵי לֹא יַחְלֹקוּ עַל הַמְּשַׁנָּה דִּיבְמוֹת
וְגַם סִפ"ק דְּב"מ הַנ"ל א"כ לִפ"ז פְּשׁוּט שְׁלֵדְבָרֵי הַרְשֵׁב"א דְּבַהוֹצְאָת מְמוֹן לֹא ס"ל כְּרָבָא
לְסִמּוּךְ עַל כִּנְכ"ה דְּכ"ש וְק"ו בְּעֵרְוָה הַחֲמוּרָה אַף אַף לְדְבָרֵי הַפּוֹסְקִים דְּבְמָמוֹן ס"ל
כְּרָבָא דְּפִרְקֵי הַמְּדִיר לְסִמּוּךְ עַל כִּנְכ"ה מ"מ בְּעֵדוּת אִשָּׁה אֵין לְסִמּוּךְ ע"ז כָּלֵל וְכ"מ עוֹד
מֵהַתּוֹס' דְּחֻזְלִין (דְּנ"א ע"א) דְּלֹא סְמִכִּינּוּן עַל כִּנְכ"ה אֵלָּא כְּדִי לְקַיֵּים הַמְּכַר כּו' וְר"ל
דְּמֵהֵי רַק שְׁלֹא לְבַטֵּל מֵהַ שְׁכָבֵר נַעֲשֶׂה מַחְמַת הַתַּחֲדָשׁוֹת הַסְּפֵק פִּינוֹן שִׁי"ל כִּנְכ"ה אֲבָל
לֹא שְׁנַמְשִׁיף מַחְמַת זֶה חַיִּיב חֻזְקָה לְכַבֵּס הַחֲלוּק ע"ש וְכ"ש שְׂאִין לְהוֹצִיא אִשָּׁה מִחֻזְקַת
אִשְׁתַּת אִישׁ ע"י סְבָרָא זֹו וְהָא דְּבְנִמְצָאוּ הַמוּמִין בְּעוֹדָה בְּבֵית אַבִּיָּה מְבַטְלִין הַכְּתוּבָה מַחְמַת
כִּנְכ"ה צ"ל פִּינוֹן שְׁעֵדִין לֹא נִכְנָסָה לְרִשׁוֹת הַבַּעַל וְהִיא בְּרִשׁוֹת אַבִּיָּה אֵין זֶה בִּיטוּל דְּבָר

וגם משום דשם חזקת ממון מסייע להבעל ועמ"ש עוד התוס' בנדה (דנ"ח סע"א) ועו"ל כו' והס"ט בקידושיו הקשה עליהם טובא ושם י"ל דס"ל כמ"ש הרי"ף פ' המדיר בשם איפא מ"ד דלא קיי"ל כשמואל דלא סמכינן אשינויא כו' ע"ש וגם מ"ש הרשב"א ראיה לשיטת הרמב"ן מדאמרין גבי טומאות שפל הטמאות פשעת מציאתן ובמקום מציאתן הלא התוס' בכתובות דע"ה ע"ב כתבו דדוקא משום חומרא דקדושים הוא דאמר פל הטמאות פשעת מציאתן וכ"כ התוס' פ"ק דנדה ועי' בפסקי נדה להרשב"ץ פ"ק דנדה (דף ג') דמקום למקום פלוגתא דחזקיהור' יוחנן והרמב"ם פסק כר' יוחנן דתולין ואף שהראב"ד פ"ז מהל' אבות הטומאה כ' דגם לר' יוחנן ה"מ באותה קנפה אבל מפלי לכלי לא מ"מ בלא"ה כ' אאזמו"ר הגאון נ"ע דהרמב"ם ס"ל דלא אמרי' הכי דאין מחזיקין טומאה במקום למקום אלא בטומאה ולא באיסורין ואף להאומרים דאמרי' בן באיסורים אין ללמוד מזה לעדות אשה בגופה של עדות גם מעובדא דההוא גברא חרוכא משמע דלא מקילין רק משום שיש עדות ברור שבעלה הוא הנשחרף דאמרה חזו גבראי ח"ג והא קמן גברא חרוכא ואפ"ה פליג רב חייא בר אבין משום דאמרה בידמי משמע על כנכ"ה אין לסמוך פלל דאל"כ מהכ"ת לחוש לר"ח ב"א שחתנא יהיה הניצול ואיש אחר יבוא לכאן ויסתפן ויפגס באש הלא אין לה כנכ"ה עדיף מזה וגם רבא לא אמר רק משום שיש עדות ברור ואף דשם יש ב' פירושים בפוגיא הלא עכ"פ יש ראיה מהמפרשים דפסגא דידיא הוא מגוף זה ועכ"פ מהא דלא סמכינן לענין ביטול הקדושין על כנכ"ה דמומין פדלעיל הוא קושיא עצומה על שיטת הרמב"ן ולפע"ד אין לתרץ דעת הרמב"ן אלא ע"ד שכתב הריטב"א דהא דגבי אשת איש משום עיגונא סמכינן להקל לומר כנכ"ה זהו משום דתרי' יצחק חששא גדולה ור"ל דבלאו הסברא דכנכ"ה ג"כ הוא חששא רחוקה ולא ספק ממש כבמומין דפרק המדיר דשם יש ספק ממש ושם נולדו המומין אחר אירוסי' ע"כ מחמת סברת כנכ"ה א"א להתיר ספק אשת איש בלי גט וכמ"ש השט"מ דלעיל ורק גבי ממון סמכינן ע"ז אבל לא באיסור אשת איש אבל הכא גבי תרי' יצחק מייירי כמ"ש הריטב"א וז"ל ואיברא דהכא פשהיו השיירות מצויות ולא הוחזקו שני יוסף בן שמעון לא בקורטבא ולא במקום אחר ואב"י סבר כר' זירא דהתם שחוששין לשני יב"ש ולב' עיירות אע"פ שלא הוחזקו וכמאן דחייש התם לשתי שוירי כו' ורבא סבר דאפ"י למאן דחייש התם הכא ליכא למיחש דהתם הוא בגט שנמצא חוץ למחיצתו אבל פל שנמצא במחיצתו ובעיר המנופר בגט אני אומר פאן הנה וכאן נמצא והכא הרי יש עדים שראו ריש גליתא שמת שיצא מפאן ויש לנו בכאן חז דריש גליתא ואין לנו לתלות באדם אחר פלל ואב"י סבר דלא אמרי' פאן נמצא פאן הנה עכ"ל מבואר הדברים דבלא הסברא דכאן נמצא פאן הנה הנה ליה פהגדון של אבידת גט במקום דאיפא חזא למעליותא שכיחי שיירות ולא הוחזקו שני יוסף בן שמעון דלרבה בלא"ה לא חיישינן וכך ס"ל לחז לישנא גם אליבא דר' זירא אלא שאנו חוששים שם פלישנא דר' זירא ס"ל דבעינן תרתי למעליותא וע"ז סמכינן על סברת פאן נמצא פאן הנה וכה"ג מבואר בההמגי"ד פ"ג מהל' גרושין הלכה ט' דדוקא בשששה אדם שם פסקינן כר' זירא ולא בשעבר אדם שם דבזה סמכינן לפסוק פרבה ע"ש אלא שמ"מ קשה ע"ז תרתי הא' י"ל דדוקא גבי אבידת גט נקרא חומרא הא דחיישי' לשני יב"ש פשלא הוחזקו משום דכיון שזה האיש נדאי אבד גט פאן אין לנו לחוש לאחר שלא הוחזק משא"כ גבי עדות אשה

שְׁמַת בְּעֵלְהָ אֵין לְנוּ הוֹכְחָה כְּזוֹ ע"כ אַף בְּלֹא הַחֲזוֹק שְׁנֵי יב"ש י"ל לְחוּשׁ מְעַיְקָר הַדִּין וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּב"מ (ד"ח ע"ב) סד"ה גַּפְּק דַּק הַגָּ"ל.

הב' מֵה שְׁלֹא הַחֲזוֹקוֹ לְנוּ עוֹד יוֹסֵף בְּן שְׁמַעוֹן בְּמִקּוּמוֹת אַחֲרִים חוּץ קוֹרְטָבָא אֵין זֶה רְאִיָּה כְּלָל דְּלִיכָא שָׁם כְּמָה יב"ש דְּמַנִּין גִּדְעָה כְּפֶאן כָּל הָאֲנָשִׁים שְׁבִמְקוּמוֹת אַחֲרִים. וְלֹא דְמִי לְלֹא הַחֲזוֹק דְּתָרִי שְׁוִירֵי דְשָׁם עִיר שְׁלִימָה וְדָאִי הָיָה יְדוּעָה לְנוּ גַם כְּפֶאן ע"פ רֹב לְכֹן כְּשִׁלֹּא גִדְעָה לְנוּ כְּלָל מְעִיר שְׁוִירֵי אַחֲרֵת הָיָה רְאִיָּה שְׁאִינָה כְּמוֹ כְּשִׁלֹּא הַחֲזוֹק יב"ש בְּעִיר זֶה מִשָּׂא"כ מֵה שְׁלֹא הַחֲזוֹק לְנוּ בְּקוֹרְטָבָא שְׁיֵשׁ יוֹסֵף בְּן שְׁמַעוֹן בְּעִיר אַחֲרֵת מֵה רְאִיָּה הִיא זֶה שְׁאִינָה כ"ש בְּהַצְטָרַף שְׁנֵי הַטְעָמִים יַחַד שְׁאֲבִידָה לֹא דְמִי לְגַט וְהִלֵּא הַחֲזוֹק אֵין טוֹב אֵין זֶה חוֹמְרָא בְּעֵלְמָא לְחוּשׁ לִיב"ש אַחֲרָה עַד שְׁנִסְמוּדָה עַל כִּנְכ"ה מֵה שְׁלֹא סְמִכּוֹ ע"ז כְּלָל בְּקִדּוּשֵׁין כְּנ"ל וְי"ל לְפַמ"ש הַרִיטְבָ"א שְׁהָיָה רִישׁ גְּלוּתָא מִמֶּשׁ ע"כ מֵה שְׁלֹא הַחֲזוֹק לְנוּ רִישׁ גְּלוּתָא אַחֲרָה הָיָה הוֹכְחָה שְׁאִינָה כְּלָל דְּרִישׁ גְּלוּתָא הָיָה יְדוּעָה וְלִישׁוּב קוֹשְׁיָא הָא' צ"ל דְּפָלִיג עַל הַתּוֹס' דְּב"מ (ד"ח) סד"ה גַּפְּק דַּק הַגָּ"ל וְס"ל כְּהַתּוֹס' דִּיבְמוֹת (דְּקט"ו ע"ב) דְּאֵין מְחַלְקִין בֵּין גִּט לְעֵדוֹת אִשָּׁה שְׁמַת בְּעֵלְהָ.

אֵלֶּא דְּמ"מ אֵין מֵהַתּוֹס' דִּיבְמוֹת רְאִיָּה לְדִינוּ שֶׁל הַרְמַב"ן דְּהַתּוֹס' לֹא הִקְיָלוּ רַק כְּשִׁהֲעִידוּ עַל יְצַחֵק שְׁמִקּוֹרְטָבָא מֵת וְסְמִכִּינּוּ עַל זֶה שְׁלֹא הַחֲזוֹק יְצַחֵק ר"ג אַחֲרָה בְּקוֹרְטָבָא דְּזִהוּ רְאִיָּה גְּדוּלָה אֲבָל בְּגִדּוֹן דְּהַרְמַב"ן שְׁלֹא הֲעִידוּ שְׁיְצַחֵק ר"ג הִמַּת הָיָה דָר בְּקוֹרְטָבָא וְא"כ יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁהוּא יְצַחֵק מִמְּקוֹם אַחֲרָה ע"כ לֹא סְמִכִּינּוּ עַל הִלֵּא הַחֲזוֹק אַף אִם מְסִייעַ לְזֶה הַסְבָּרָא כְּפֶאן גַּמְצָא כְּפֶאן הָיָה דְּעַל כִּנְכ"ה לֹא סְמִכִּינּוּ כְּלָל בְּאִיסוּר א"א וְהֲעַיְקָר הוּא עֲנִין שְׁלֹא הַחֲזוֹק יְצַחֵק ר"ג אַחֲרָה.

וּמֵאַחֲרָה שְׁבִנְדוֹן זֶה אֵין מִמֵּה שְׁלֹא הַחֲזוֹק כְּפֶאן רְאִיָּה וְהוֹכְחָה כ"כ י"ל דְּלֹא סְמִכִּינּוּ ע"ז כְּלָל וְהִינּוּ אִפְי' לְרַבָּה פ"ג דְּגִיטִין: קוֹצִיר הַרְמַב"ן מְפָרֵשׁ ג"כ דִּי יְצַחֵק ר"ג בְּעֵלְהָ שֶׁל זֶה דָר בְּקוֹרְטָבָא רַק מֵה שְׁשִׁלְחוּ מִשָּׁם לֹא שְׁלְחוּ שְׁיְצַחֵק ר"ג הַדָּר בְּקוֹרְטָבָא מֵת כ"א יְצַחֵק ר"ג שְׁהִלֵּף מִקּוֹרְטָבָא לְאִסְפְּמִיָּא מֵת לְכֹן חֲזִינָה אֲבִינֵי לִיְצַחֵק אַחֲרָה וְרַבָּא ס"ל דְּכָאן גַּמְצָא וּמְכָאן הָיָה וּבִזְזָה מִיֵּשֵׁב פְּסֵק הַרִי"ף דְּפִסֵּק שָׁם כְּרַבִּי זִירָא.

וְכָאן פְּסֵק כְּרַבָּא וְהַרְשָׁב"א הִקְשָׁה ע"ז דְּרַב אֲשֵׁי לִית לֵיהּ כִּנְכ"ה. אַף לְפִרְש"י וְתוֹס' פָּרַק הַמְדִיר שְׁמוּאֵל ס"ל כִּנְכ"ה וּמִסְקָנָא דְּשְׁמַעְתָּא כְּשְׁמוּאֵל אֲבָל הַרְשָׁב"א ס"ל דְּשְׁמוּאֵל מְצִי סְבַר כְּרַב אֲשֵׁי אַף בְּלֹא הַקְשָׁה דְּהַב"י ס' ל"ט בְּבַד"ה כ' דְּלֹא סְמִכִּינּוּ עַל כִּנְכ"ה רַק לְעֲנִין כְּתוּבָה וְלֹא לְהַקְלִל לְעֲנִין שֶׁא"צ גִּט וְכ"כ בְּשֵׁט"מ וְכֹן מְוַכְרַח לְחַד שְׁיִנּוּיָא בְּתוֹסְפוֹת (דְּע"ו א') וְכֹן הַסְפָּמַת כָּל הָאֲחֵרוֹנִים וְכ"ש לְדַעַת הַרְשָׁב"א דְּבַהוּצָאָת מְמוֹן מְחֻזְקָתוֹ לֹא סְמִכִּינּוּ עַל כִּנְכ"ה דְּכ"ש דְּלֹא סְמִכִּינּוּ ע"ז בְּגוֹפָה שֶׁל עֵדוֹת דְּחִמּוּרָה עֲרֻנָה מְמוֹן הַקָּל כְּמ"ש רַש"י וְתוֹס' בִּיבְמוֹת (דְּקט"ו סע"ב).

וְעוֹד קִצְתָּ רְאִיָּוֹת נֶגֶד סְבָרָא זֶה לְכֹן אֵין לְתַרְץ אֵלֶּא עַפְמ"ש הַרִיטְבָ"א דְּגַם הַרְמַב"ן לֹא קָאֵמַר אֵלֶּא הִיכָא שְׁגַם בְּלֹאוּ ה"ט דְּכָאן גַּמְצָא וּמְכָאן הָיָה הָיָה רַק חֲשִׁשָׁא וְלֹא סְפֵק עַד שִׁי"ל דְּלְרַבָּה דְּמִיָּקֵל בְּלֹא הַחֲזוֹקוֹ לְחוּד שְׁרָיָא בְּלֹא"ה כְּפֶאן דְּחֲשִׁיב ג"כ לֹא הַחֲזוֹקוֹ תָרִי יְצַחֵק וְרַק מִשׁוּם דְּר"ז בְּעִי תְרַתִּי וְע"ז סְמִכִּינּוּ כְּשִׁי"ל כְּפֶאן גַּמְצָא וּמְכָאן הָיָה.

ומ"מ כ"ז ליישב דעת הרמב"ן אבל לדינא נראה שישאר פוסקים אינן מודים לו אפילו בכה"ג כי לא דמי פלל הלא הוחזקו שבנדון דהרמב"ן ללא הוחזקו דגבי עובדא דרבה דשם הלא הוחזקו הוא טוב וחסד משא"כ הכא לפירוש הרמב"ן וגם אבידה דגט שאני דיש הוכחה עצומה מלבד הלא הוחזקה כמ"ש התוס' פ"ק דב"מ (די"ח ע"ב) סד"ה נפק דק: ד והנה מלבד זה עוד זאת גם לדברי הרמב"ן בעינן עוד תנאי לשיאמרו פאן נמצא ומפאן הנה.

דהיינו דייקא פשמקום דירתו הוא בכאן אבל פשפא לכאן לפי שעה ממקום אחר אף שלא הוחזק לן אחר זולתו לא אמרי' פאן נמצא ומפאן הנה פיון דגם הוא אינו מפאן רק שפא לכאן פה יש לחוש גם לאיש אחר שפא לכאן דהא כ' הרמב"ן במלחמות שם בענין ענין מחגרא וז"ל ואמר אביי אפילו לדידי דלא אמינא פאן נמצא וכאן הנה פיון שיש עדים דבגהרדעא הנה בההוא יומא לא חיישינן ורבא אמר אפילו לדידי דאמינא פאן נמצא וכאן הנה והדין עלי לומר יצא (נ"ל שצ"ל לא יצא) זה מנהרדעא.

אעפ"כ פיון שהאחר נהרדעי הוא שפא וכתב גיטו בסורא חוששני אף לזה שהנה בנהרדעא פאותו יום עכ"ל הרי דמשום שסורא לא הנה מקום דירתו אע"פ שפא לסורא וכתב שם גיטו חוששני ג"כ אף לזה השני ולא אמרי' כנכ"ה ואין לומר דהתם משום דהוחזקו שני ענין ע"כ לא סמכי' על כנכ"ה.

משא"כ בשלא הוחזקו סמכינן אף שזה פא לכאן ממקום אחר דא"כ מהו שכתב הרמב"ן פיון שהאחר נהרדעי הוא כו' הול"ל דהוחזקו שאני אעכנ"ל דהוחזקו דהכא לא גריעא מלא הוחזקו פיון שיש עדים שפיום שנכתב הגט בסורא הי' ענין מחגרא בנהרדעא ואין לחוש רק לשמא מילי מסר כו' ותדע דאביי מקיל בנהמה"ט אע"פ שאוסר בלא הוחזקו לכן גם לרבא י"ל דלא גרע זה מלא הוחזקו.

וא"כ מה שרבא לא אמר בזה כנכ"ה היינו משום דגם ענין זה נהרדעי הוא שפא לסורא ואינו בן עיר לא שייך לומר פאן נמצא ומפאן הנה וזה דלא פתשו' הרא"ש במכלוף בן מלול שהרי לא הי' מקום דירתו בפאס אכן בתשו' מהרי"ט חאה"ע סי' למ"ד משמע דלהרמב"ן אמרי' כנכ"ה אפילו בכה"ג שהרי כ' וז"ל ולפי תירוץ זה הואיל ונמצא מכלוף חוץ למקום שהוחזק שם שהוא בפאס איכא למיחש למכלוף אחר הואיל ואין העד מעיד שזה הנהרג יצא מפאס עכ"ל מבואר דאילו העיד שזה מכלוף הנהרג יצא מפאס לא היינו חוששין למכלוף אחר דומיא דיצחק מקורטבא להרמב"ן אע"פ שפאס לא הי' מקום דירתו ולא דמי לקורטבא שהיתה מקום דירתו של יצחק וכן נראה דעת מרה"צ ס"ק ס"ז בד"ה ואנהרינהו לעיינין שפי' דעובדא דענין מחגרא להרמב"ן מיירי שאינו ידוע לנו פלל שענין הא' עבר במקום שנמצא הגט כו' ושניהם נכנסים בספק השנה זה כמו זה עכ"ל א"כ לפ"ז פשיטא דלא שייך לומר בכה"ג כנכ"ה.

וא"כ אין להוכיח מזה הדין שכתבתי וצ"ע בדבריו ס"ק ע"א ד"ה אולם דמקום אחר כו' וס"ק ע"ה מתושבי העיר הזאת כו' ויש לדחות ועיינן מזה בחידושי הריטב"א פ"ג דגיטין (דכ"ז) סוף הסוגיא שהאריף בפי' עובדא זו דענין בר חייא ועיינן בב"ב פ"ק לא יחפור דכ"ד ע"ב) גבי אבל עינבי מצנעי שכ' הרמב"ן פי' עבידי ודאי דמצנעי ואפילו לר' חנינא אסור דכי הא לאו קרוב בלחוד הוא אלא במקומו ממש הוא וחזקה פאן נמצא

נְכַאן הָיוּ וְהוּלָה קְרוֹב וּמְצוּי וְלִיכָא לְמַד רַב עֲדִיף עַכ"ל וְכ' הַפְר"ח בִּי"ד סִי' ס"ג סק"ג
שְׁכ"ד הֶרְמֵב"ם פ"י מֵהַמ"א הִי"ג וְכ"כ הַפְרִיֶשֶׁה בַח"מ סִי' רַנ"ט ס"ו וְכ"כ בַּסַּמ"ע ע"ש
סִק"ו אָמְנָם הַתּוֹס' בַּב"ב שָׁם (דַּכ"ג ע"ב) ד"ה רַב.

חֻלְקִים עַל סְכַרְת הֶרְמֵב"ן דְּגַם בַּכַּה"ג רַבָּא עֲדִיף שְׁהָרִי כ' שְׁנַמְצָא בְּפַרְדֵּיסָא גּוֹפָא כּו'
וְכ"ד הָרָא"ש שָׁם. וְהַג"א כ' דְּלָקַל הַפְּחוֹת הָיוּ סָפְק.

לפ"ז התוס' והרא"ש והג"א דלא ס"ל שם גבי ערלה לומר כנכ"ה והיינו אפילו להחמיר
כ"ש שלא יסמכו ע"ז פאן להקל באיסור א"א והגם דהתם היינו משום דרנבא עדיף
משא"כ הָא לִיכָא רַבָּא דְהָא לָא אִתְחַזַּק לָן שְׁיֵישׁ עוֹד הַרְבֵּה יִצְחָק ר"ג כּו' מ"מ מֵאֲחַר
דְּרַבָּא עֲדִיף מִכְנַס"ה אִפִּי' לְהַקְלֵי א"כ אִין לְסַמְנֵהּ כָּלֵל עַל כְּנַס"ה בְּאִיסוּר א"א דְּגַם עַל
רַבָּא אִיכָא דְלָא סְמַכִּינָן בְּזַה כָּלֵל שׁוּב רְאִיתִי מְזַה בַּמְרָה"צ ס"ק ע"ה דְּלֵהֲרַמְב"ן יֵישׁ
לְהַקְלֵי מֵה"ט דְּכַנַּס"ה בְּהַעֲיָדוֹ שְׁאֲחָד יִצָּא עִמָּהֶם אִף שְׁאִינָם יוֹדְעִים אִם הִיָּה מִן הַתּוֹשְׁבִים
כּו' ע"ש וּלְפַעֲנָד כ' פֶּאן שְׁלָא בְּדַקְדוּק כָּלֵל דְּהַרְמֵב"ן לָא קָאָמַר לְסַמְנֵהּ עַל כְּנַס"ה אֵלָא
כְּשִׁהַעֲיָדוֹ עַל שְׁמוֹ וְשָׁם אָבִיו כּו' כְּדָאָמְרִי בְּהַדְיָא בְּגַמְרָא דְלִרְבָּא לָא חִיִּישִׁינָן לְתַרִּי יִצְחָק
דִּיִּיקָא וְהִיָּינוּ יִצְחָק וְשָׁם אָבִיו לְכָל הַפְּחוֹת וְאִף גַּם זֹאת כְּבָר פִּי' הַרִיטְב"א שְׁהוּא מְשׁוּם
דְּלָא הִנְחַזְקוּ שְׁנֵי יב"ש לָא בְּקוֹרְטָבָא וְלָא בְּמַקּוּם אַחַר וְכַמְש"ל וְכ"ז אִינוּ שְׁיָיָהּ בְּנִדּוּן
דְּמֵרָה"צ וּמַעוֹלָם לָא עָלָה ע"ד הַרְמֵב"ן לְהַתִּיר בַּכַּה"ג: וְיֵישׁ לְהַקְשׁוֹת עוֹד עַל שְׁטַת
הַרְמֵב"ן דְּמַחְלַק בֵּין נִמְצָא הֵגֵט בְּמַקּוּם שְׁנֹכְתָב לְנִמְצָא חוּץ לְמַחֲצֵתוֹ דַּא"כ כְּשִׁמְקָשָׁה ר'
זִירָא אִמְתַּנִּיתִין דְּהַמְבִּיא גֵט וְאָבֵד הִיָּמְנוּ כּו' מֵהַפְּרִיֶשֶׁה מְצָא גֵט אִשָּׁה בְּשׁוּק בְּזִמְן שְׁהַבְעֵל
מוֹדָה יַחְזִיר לְאִשָּׁה וְהִנְכַּרְח לְחַלֵּק דְּהַפְּרִיֶשֶׁתָּא מִיָּירִי דְאִין ש"מ וְלָא הִנְחַזְקוּ שְׁנֵי יב"ש:
וְהַמְשַׁנָּה מִיָּירִי בְּשִׁירוֹת מְצוּיוֹת וְלָא הִנְחַזְקוּ דְאִין לְזַה זְכָר בְּפְרִיֶשֶׁתָּא לֹאמַר דְּמִיָּירִי בְּאִין
ש"מ יוֹתֵר מִבְּמַשְׁנָה אִמָּאִי לָא מְשַׁנֵּי דְבַמְתַּנִּיתִין דְּתַנּוּ הַמְבִּיא גֵט וְאָבֵד הִיָּמְנוּ מְשַׁמַּע שְׁהֵגֵט
יִצָּא חוּץ לְמַחֲצֵתוֹ וְלָא נִמְצָא בְּעִיר שְׁנֹכְתָב אֲבָל בְּפְרִיֶשֶׁתָּא דְתַנָּא מְצָא גֵט אִשָּׁה בְּשׁוּק
בְּזִמְן שְׁהַבְעֵל מוֹדָה יַחְזִיר לְאִשָּׁה י"ל דְּמִיָּירִי שְׁמַצָּאוּ בְּעִיר שְׁנֹכְתָב וְכִדְתַּנִּי שְׁהַבְעֵל מוֹדָה
מְשַׁמַּע שְׁהַבְעֵל וְהָאִשָּׁה שְׁנִיָּהֶם פֶּאן וְכִינּוּ דְלָא יִצָּא הֵגֵט חוּץ לְמַחֲצֵתוֹ אֲמַרִּינָן כְּנוֹכ"ה
אֵע"ג דְּשִׁירוֹת מְצוּיוֹת וְאֲפָשֶׁר לֹאמַר דְּדוֹחֵק לְהַעֲמִיד שְׁהַש"מ בְּמַקּוּם שְׁנַמְצָא דַּא"כ אִף
דְּאֲמַרִּי כְּנוֹכ"ה מְשׁוּם שְׁנַמְצָא בְּמַקּוּם שְׁנֹכְתָב עַכ"פ בְּעִינָן לִידַע שְׁבַעֲרִי זֹו לִיכָא יב"ש
אַחַר וְלָא דִּי בְּמָה שְׁלָא הִנְחַזְקוּ וְאִיף תַּנִּי סְתָמָא יַחְזִיר ע"כ מְפָרֵשׁ דְּמִיָּירִי בְּלָא שְׁכִיחִי
שְׁיִירְתָּא לְהַכִּי סְמַכִּינָן עַל לָא הִנְחַזְקוּ וְא"כ שׁוּב אֲפִילוּ נִמְצָא שְׁלָא בְּמַקּוּם שְׁנֹכְתָב יַחְזִיר
שׁוּב רְאִיתִי בְּסַפֵּר עֲצִי אֲרָזִים סִי' י"ז ס"ס"ק ע' בַּד"ה וְהַרְמֵב"ן ז"ל שְׁהַרְח"ש בְּקוֹנְט'
דְּכ"ו פְּתַב ע"ד הַרְמֵב"ן דְּלַפ"ז הָא דְמַתְרַץ ר' זִירָא רּוּמְיָא דְמַתַּנִּיתִין וְכְרִיֶּתָּא פֶּאן בַּש"מ
כּו' הָוָה מְצִי לְאוּקְמָא תְּרַנְיָהּ בְּשִׁירוֹת מְצוּיוֹת וְכְרִיֶּתָּא דְמְצָא גֵט אִשָּׁה מִיָּירִי שְׁנַמְצָא
בְּמַקּוּם שְׁנֹכְתָב אֵלָא דְבַלָּא"ה מְשַׁנֵּי שְׁפִיר עַכ"ל וְהַעֲצָא הַקְּשָׁה עוֹד דַּא"כ מֵאִי מִיָּיתִי
רְבָה רְאִיָּה מִמַּתַּנִּיתִין דְּכָל מַעַב"ד כּו' וְתִירֵץ מְדָלָא מְחַלֵּק תַּנָּא דְמַתַּנִּיתִין בְּהַכִּי מְשַׁמַּע
דְּמִיָּירִי בְּכָל עֲנָן אֲפִילוּ לָא נִמְצָא בְּמַקּוּם שְׁנֹכְתָב כּו' וּמ"מ כ' וְעֲדִינָן צ"ע וְבַבִּית מֵאִיר
סִי' י"ז ס"ס"ע י"ח תִּירֵץ דְרַאֲיִית רְבָה מְפָל מַעַב"ד הִיָּינוּ אִף אִם נִמְצָא בַּב"ד מְאוֹתָה עִיר
שְׁנֹכְתָב מ"מ כְּמוֹ דְשָׁם גְּבִי מַעַב"ד בְּלָא הִנְחַזְקוּ לָא חִיִּישִׁי לְשְׁנֵי יב"ש וְלָא מְצָרְכִינָן
בְּדִיקָה פֶּן בְּשׁוּרִי דְלָא הִיָּה הַחֲשָׁשׁ כ"א לַב' שְׁוִירִי לָא מְחַזְקִינָן וְלָא חִיִּישִׁינָן וּמ"מ סִיִּים
הַבִּית מֵאִיר שְׁנַרְאָה מְסַתִּימוֹת הַטּוֹר וּש"ע דְּסִי' ק"ל ב' דְּלָא תְּפִישׁוּ פִירוּשׁ זֶה כָּלֵל לְעִיקָר:

קיצור גם להרמב"ן דוקא פשקביעות מקום דירתו פאן אמרינן כנכ"ה ולא פשאינו קבוע פאן רק שפא לכאן לשעה.

וא"כ זהו דלא כתשו' הרא"ש וממהרי"ט בתשו' חלק אה"ע סי' למ"ד נ' דאין לחלק גם להרמב"ן וכ"כ במרה"צ ס"ק ס"ז ועיין בפרק לא יחפור (דכ"ד ע"ב) שם ג"כ ס"ל להרמב"ן דקורבא ע"ד כנכ"ה עדיף מרובא והתוספות שם (דכ"ג ע"ב) ד"ה רוב חולקים ע"ז א"כ התוספות וסיעתם שם י"ל יחלקו על דינו דהרמב"ן פאן ג"כ שלא לסמוך על כנכ"ה.

פשאין מעידים שיצחק ר"ג מקורטבא מת. עכ"פ גם להרמב"ן זהו פשמעדין בשמו ושם אביו ועל שם העיר הוא ע"ד כנכ"ה.

ולא על כנכ"ה לבד ודלא כהמרה"צ ס"ק ע"ה: יש להקשות על הרמב"ן דא"כ פשמקשה רבי זירא אמתניתין מהברייתא מצא גט. אמאי לא משני דבמתניתין המביא גט שנמצא הגט לא במקום שנכתב.

משא"כ בברייתא ש"ל שנמצא במקום שנכתב אמרינן כנכ"ה ועי' מזה במהרח"ש בקונטרס דכ"ו ובעצ"א ס"ק ע' והבית מאיר סע"י י"ח כ' דמסתימת הטוש"ע סי' קל"ב נראה דלא תפסו פירוש זה עיקר: הנהיה לפי שטת הרמב"ן בעיגונא אף שהעידו על שמו ושם אביו ושם עירו ולא הוזקו שם שני יב"ש עכ"ז בעינן בדיקה בעיר כר' זירא ללישנא בתרא אא"כ ג"כ אין הש"מ וידועה שבעלה של זו עבר שם.

דאז ה"ל פגט היכא דאיכא תרתי לטיבותא דגם לר"ז לא חיישינן (ועכ"ז להתוס' דב"מ (די"ח) סד"ה נפק דק לא דמי ממש לגט) וכמ"ש במרה"צ ס"ק ס"ז וסוף סעיף י"ט בקיצור דינים אות א' אכן לשטת רש"י ותוס' דלעיל אות ב' נדאי קי"ל פרבא דסגי בלא הוזקו תרי יצחק בעיר זו שהוא מקום דירת יצחק בעל אשה זו פנ"ל וליישב הקושיא שהרי זהו נגד לישנא בתרא דר' זירא יש כפה שיטות הא' כ' בחי' הריטב"א פ' פל הגט ש"א באמת דהעיקר פרבה דהא גם ר' זירא לחד לישנא ס"ל פנ וכ"מ בהה"מ פ"ג מה"ג ה"ט וכמש"ל אות א' הב' שטת הראב"ד שבח' הרמב"ן פ"ג דגיטין שם דגם לל"ב דר' זירא לא חיישינן רק לשוירי אחרת כו' וכנ"ל.

ונראה דלפ"ז גבי עדות אשה שמתו בעלה ליכא חששא זו דמאחר שיש עד מעיד לנו על שמו וש"א ושם עירו מסתמא ניכרים הדברים מתוך דברי העד שמתפנין לעיר זו הידוע לנו ולא יש לחוש לעיר אחרת שלא ידוע לנו מתפנין רק גבי גט הנמצא שלא הוזכר שם העיר רק בהגט ע"ז נופל חששא זו ולפ"ז יצא לנו שא"צ לומר מ"ש המרה"צ בסע"י י"ט בקיצור דינים אות ג' דסוגין דעלמא לפסוק בעדות אשה שמת בעלה פשטת בהמ"א דרבא ס"ל פרבה.

ש"ל דלהראב"ד גם לל"ב דר' זירא אין לחוש בזה בעדות אשה דמסתמא ניכר לאיזו עיר מתפנין פנ"ל שטה ג' איתא בחי' הרמב"ן לשם בשם י"א דהתם ה"ט דרבא משום דריש גלותא לא שכיח כו' וכן אנדרולינאי שם מופלג הוא והוא ז"ל דחה פירוש זה משום שאין שם אנדרולינאי בדורות ראשונים שם מופלג ומובהק כו' הד' הרא"ש פ"ג דגיטין דבגט תופסים כל"ב דר"ז ובעיגונא מקילין פרבא דאזלא כל"ק ואף שהרמב"ן

השיב ע"ז דבש"ס מוכרח דאין לחלק: י"ל אמת דבגמ' אין מחלקים אכל אנו שלא נדע ברור אם הלכה פרבא או כל"ב דר"ז ע"כ בגט מחמירים ובעיגונא מקילים ואפשר לומר עוד סניף לזה שמלבד משום עיגונא עוד זאת ענין הלא הוחזק שני יב"ש בעיר א' שנתעלמו מן העין הוי ראיה פהוחזק דליכא יותר מבגט דדבר גדול כזה הי' לו קול בעיר משא"כ אבידת גט אין לו קול כ"כ פאבידת איש כו' אע"פ שבגמ' מוכח דאבני ורבא עצמן אין מחלקין בזה דאל"כ מאי מיימי אבני ראיה מההוא גיטא כו' ורבא לא דחי ליה רק דמשום פבודו דאבוה דשמואל כו' ולא דגט שאני דאין לו קול מ"מ אף שמדינא דגמ' אין לחלק אכל אנו שהדין מפוקפק אצלנו אם הלכה פרבא או כל"ב דר"ז י"ל דאנחנו מקילין בזה פרבא גם מטעם זה נוסף על טעם דעיגונא כו': קיצור ולשטת הרמב"ן יוצא ג"כ חומרא היינו שאף שהעידו על שמו וש"א וש"ע ולא הוחזק בהעיר עוד יב"ש עכ"ז בעינו בדיקה בעיר אא"כ אין הש"מ וידוע שבעלה של זו עבר שם אכן לשטת רש"י ותוספות נדאי קיי"ל פרבא דסגי בלא הוחזקו בלי שום בדיקה ואפ"ל דאף לל"ב דר' זירא הדין פו דדוקא לשוירי אחרת חייש ולא ליב"ש שני בעיר זו.

או משום דלא הוחזקו יב"ש שני בעיר זו שנעלם מן העין עדיף מלא הוחזק דגבי גט: הנה ונהו דוחק דהא גבי גט ג"כ פ"ל לא הוחזקו שני יב"ש היינו דליכא עוד איש יוסף ב"ש שני: ו וכ"ז אם ידוע לנו שבעיר דירתו לא הוחזק יב"ש אחר שנעלם מן העין אכל אם לא ידענו פן כגון שהאשה עומדת במקום רחוק ושם דנין עליה דכ' המכמ"א בק"ע שלו סי' ה' אות קי"ב יש לחוש.

דבמקום עצמו שהבעל משם הוחזקו שני יב"ש ואנחנו לא נדע ולכאורה דבריו מוכרחים מאחר דלאבני לא סמכינן על לא הוחזק אף פשדנין ע"ז בעיר דירתו א"כ יש לנו לומר דבגונא דהמכמ"א אפילו רבא מודה וכמ"ש בתשובה דלעיל אות ג' אף י"ל גם בכה"ג יש להקל לפ"ד רבה בגיטין (דף כ"ז) ובב"מ (דף י"ח) אפילו בשהש"מ כמשי"ת וא"כ בשאין הש"מ גם לר"ז יש להקל והוא מדאמרי' בגמ' שם דלרבה אפילו במקום שהש"מ והוא שהוחזקו שני יב"ש בעיר אחת ופרש"י עלה בגיטין (דף כ"ז ע"א) אכל אם לא הוחזקו מספיקא לא אמרינן דילמא איתנהו כו' הרי מספיקא לא חיישינן אא"כ נדאי הוחזקו וכלשון הגמ' והוא שהוחזקו וא"כ בגונא דהמכמ"א הנ"ל לפחות ספיקא מיהא הויא ולא דמי פלל להוחזקו וא"כ לא חיישינן ליב"ש אחר מעיר ההוא אע"ג שהש"מ פינו דליכא עכ"פ הוחזקו וכן משמע עוד לכאורה ממעשה דשוירי שע"ז פשיט רבה דיתזיר ולפרש"י בגיטין שם לא ידענו ברור שבשוירי ליכא פי אם יב"ש אחד רק התוס' שם פירשו פן שפא ידוע הנה להם דבאותה שוירי לא הנה כ"א אחד.

ועד"ז פרש"י בב"מ (דף י"ח ריש ע"ב) ויודעין אנו כו' אכל בגיטין פרש"י רק שלא הוחזקו שני יב"ש בעיר ההוא ונהי שם לא היו דנין ע"ז בשוירי עצמה רק בעיר אחרת ואפ"ה לא חיישינן פינו דליכא עכ"פ הוחזקו וכ"כ רש"י ד"ה פי דינא נקא פשיט רבה דיתזיר ש"מ משום דלא הוחזקו שני יב"ש הוא כו' משמע לכאורה דלא הוחזקו דכה"ג שדנין ע"ז בעיר אחרת נמי יתזיר.

מיהו ראיה זו יש לדחות די"ל דכאן הי' ג"כ ידוע לנו שלא הוחזק שם יב"ש אחר שיהי התוס' פירשו שאפילו ידוע הנה להם דבאותה שוירי לא הנה כ"א אחד: אכל מלשון הגמ'

והוא שהחוקקו יש שפיר ראי' דמספיקא לא חיישינן כדפרש"י עלה פנ"ל ולכאורה צ"ע ממ"ש רש"י ספ"ק דב"מ (נ"ב כ' ע"ב) דמשמע קצת לכאורה דלא החוקקו שני יב"ש בעיר אחת זהו פענן שידוע לנו שאין שם רק אחד כו' אף באמת א"א לומר פן בכוננת רש"י וכדפרש"י בהקדא בפט"ו דיבמות (נ"ב קט"ו ע"ב) גבי מי חיישינן לתרי יצחק היכא דלא החוקקו ואין לומר דהתם שאני דאיכא הוכחה הגדולה דכיון דידעינן שמזה יב"ש נפל דהא התוס' בגיטין שם ד"ה פאן במקום ובב"מ (נ"ב י"ח סע"א) ד"ה והוא שהחוקקו לא הוצרכו להביא טענה דהוכחה זו אלא על ענן החוקקו שני יב"ש בעיר אחת.

דאז לולי הוכחה זו יש קושיא עצומה היכי מהדרין מנא ידענא דשל זה הוא אבל בלא החוקקו שני יב"ש אף באופן שדנין עליו בעיר אחרת והוי ספיקא משמע דא"צ פלל להוכחה עצומה זו וא"צ להעמיד דוקא פגון דידעינן כו' אלא אף דלא ידעינן וע"ד שפירשו התוס' בגיטין שם סד"ה הא אמר תנו (הראשון) בשלא ראינו הגט בידה כו' והאשה עצמה כ' אאזמו"ר נ"ע דחשדינן לה דמשקרא לגמרי דלא כמהרש"א שם ואף למהרש"א מ"מ מובן מהתוס' דלא צריכין פאן להוכחה זו כמו שכתב התוס' סד"ה הנ"ל בהקדא וצ"ל דהטעם דמהדרין בכה"ג היינו דנהי דלא ידעינן ודאי דמזה יב"ש נפל מ"מ פיון שהם שואלים גט דיב"ש שמעיר זו ואחר אינו שואל בכה"ג סמכין על שמו וש"א וש"ע וא"כ גם בעיגונא יש הוכחה זו מאחר שיש פאן עגונה השואלת שבעלה יב"ש מעיר פ' נעלם מן העין ואחרת מעיר הנ"ל אינה שואלת.

לכן סמכין על שמו. וש"א ושם עירו אף י"ל דמ"מ התם ההוכחה עדיפא דמאחר שהאשה או השליח פאן שואלים הגט נהי דאינו נאמנים לגמרי שאבדו פאן גט מ"מ הוכחה היא דגט שלהם נאבד פאן ממש אבל התם אף שבעלה נעלם אבל היב"ש שמת פאן אין לנו ראי' פלל שזהו בעלה אם לא שהאשה יודעת שבעלה הי' לו עסק פאן ואז ה"ל דומיא דהתם דאף שנתבאר לעיל אות ב' דלהתנספות דב"מ (נ"ב י"ח ע"ב) סד"ה נפק דק מה שבעלה נעלם שם לא דמי לאבידת גט.

זהו לאבידה דגט דידעינן שאבד פאן גט או שהשליח אומר שאבד פאן הגט למאי דס"ל שהשליח נאמן אבל היכא דלא ידעינן והאשה עצמה תובעת הגט והיא עצמה אינה נאמנת. א"כ לא שייך ממש זהו שאבד זהו שנמצא פיון דליכא ודאי שאבדה פאן גט: רק קצת הוכחה הוא ולכן ה"ה בעיגונא פשהאשה אומרת שבעלה יב"ש שמעיר פלוני הי' שם והרי היא נאמנת ע"ז י"ל שזה יב"ש שמת פאן הוא בעלה פיון שהוא מעיר פלוני אף שיש לחוש שמא אח"כ הלה בעלה מפאן למקום אחר וזה המת הוא יב"ש שני שמעיר שהוא דבעלה מ"מ פולי האי לא חיישינן ונראה דגם המכמ"א שהחמיר כשדנין עליו בעיר אחרת י"ל דלא החמיר רק פשאין האשה יודעת שבעלה הי' שם דבכה"ג דייקא לא סמכין על שמו וש"א וש"ע כל שלא נודע ודאי שלא החזק בעירו יב"ש שני אבל באופן שידוע לה שהי' שם י"ל דבכה"ג מתירין אותה כל שלא החוקקו ממש שני יב"ש בעירו פנ"ל הג"ה: מיהו פיון החמ"ח ס"ק ל"ח כ' ונ"ל אבל בפסקי מהרא"י סי' רס"ד משמע דכל דלא החוקקו שנים שנתפסו מן העין מתירין על שמו ושם אביו לחוד עכ"ל א"כ עכ"פ בשמו ושם אביו ושם עירו ולא החוקקו שנים שנתפסו מן העין אפשר שיש להתיר אף פשאין האשה יודעת שהיה שם וצ"ע: קיצור מיהו המכמ"א בק"ע שלו סי' ה'

אות קי"ב פתב שְׁקַל זֶה אִם יָדוּע לָנוּ שֶׁבְּעִיר דִּירְתוּ לֹא הִחֲזֹק יב"ש אַחַר שֶׁנֶּעְלַם מִן הָעֵינַי אֲבָל אִם לֹא יִדְעֵנוּ פֶּן כָּגוֹן שֶׁהָאִשָּׁה עוֹמֶדֶת בְּמִקוֹם רְחוּק וְשֵׁם דָּנִין עָלֶיהָ יֵשׁ לְחֹוֹשׁ דְּבִמְקוֹם עֲצָמוּ שֶׁהִבְעֵל מִשֵּׁם הִחֲזֹקוּ שְׁנֵי יב"ש וְאַנְחֵנוּ לֹא נִדְעוּ.

וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַקְלֵ אֶפְיָלוּ בְכַה"ג דְּהָא אֲמַרִינָן בְּגַמ' וְהוּא שֶׁהִחֲזֹקוּ שְׁנֵי יב"ש בְּעִיר אַחַת וְא"כ גַּם כְּשֶׁדָּנִין עַל הָאִשָּׁה בְּמִקוֹם רְחוּק הָא עכ"פ אֵין זֶה הִחֲזֹקוּ וּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת מְשׁוּם דִּדְעֵינָן שֶׁאֲבָד גִּט כּו' לֹא הִנְצָרְכוּ לְזֶה רַק בְּהִחֲזֹקוּ שְׁנֵי יב"ש וְעוֹד מְשׁוּם פִּינָן אִשָּׁה זֹו בְּעֵלָה שֶׁשָּׂמוּ וּש"א וּש"ע פֶּה נֶעְלַם מִן הָעֵינַי וּמְעַנְנָת עָלָיו וְאִשָּׁה אַחֲרַת עֲגוּנָה שֶׁשֵּׁם בְּעֵלָה וּש"א וּש"ע פֶּה לֹא שֶׁמְעֵנוּ הָיִי זֶה ג"כ קִצַּת הוֹכְחָה דְּוָמִיא גַבִּי גִט פְּשִׁלָא יִדְעֵינָן וְדָאֵי שֶׁמְמַנּוּ נֶפֶל גִּט וְיֵשׁ לוֹמַר דְּגַבִּי גִט אִף פְּשִׁלָא יִדְעֵינָן כּו' יֵשׁ הוֹכְחָה יוֹתֵר אִם לֹא כְּשֶׁהָאִשָּׁה יוֹדַעַת שֶׁבְּעֵלָה הִלְךְ לְשֵׁם לְמִקוֹם שְׁמַת הָאִישׁ בְּשָׂמוּ וּש"א וּש"ע וּמִיָּהוּ בְכַה"ג י"ל גַּם הַמְכַמ"א לֹא הִיָּה מְחַמֵּיר: ז אִף יֵשׁ לְדַחוֹת רְאִיָּה זֹו אֶפְיָלוּ אַכַּה"ג לְכַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת דְּב"מ (דָּף י"ח ע"ב) סד"ה נֶפֶק דִּק אֵי נָמִי כּו' דְּלִפ"ז הָא דְּרַבָּה בְּשֵׁה"ש"מ פִּינָן דְּלֹא הִחֲזֹקוּ מִיָּרִי ג"כ שֶׁיִּדְעֵינָן שֶׁאֲבָד גִּט וְא"כ לִפ"ז אֵין לְלַמּוֹד מִזֶּה כִּלְל לְעִיגוּנָא.

וְעֵינָן עוֹד בְּתוֹס' שֵׁם עֲמוּד א' ד"ה לְאַלְתֵּר: בְּמ"ש דְּלֹא שְׁיָיָה הֵתֵם לְאַלְתֵּר וְכּוֹנְנָתֵם כְּמוֹ שֶׁכְּתוּבוֹ שֵׁם דְּלְאַלְתֵּר לֹא שְׁיָיָה אַא"כ רְאִינוּ הִגֵּט בְּיָדָה דְּאֵל"כ בְּמָה אָנוּ יוֹדְעִים שֶׁהוּא לְאַלְתֵּר כּו' וְכַמ"ש ג"כ בְּגִיטִין (דָּף כ"ז) סד"ה הָא אֲמַר תָּנוּ (הִרְאִישׁוֹן) דְּבִלָא רְאִינוּ גִט בְּיָדָה אֵין נֶפֶקוּתָא בְּמָה שֶׁנִּמְצָא לְאַלְתֵּר כּו' וְלָכֵן כ"ז אֵינוּ שְׁיָיָה בְּעִיגוּנָא גַבִּי מִיַּתֵּת הַבְּעֵל דְּאִף אִם יָדוּע שֶׁבְּעֵלָה שָׁל זֹו יִצְחָק ר"ג הִי' שֵׁם אוֹתוֹ הַיּוֹם עֲדִינָן לֹא דְּמִי לְרְאִינוּ הִגֵּט בְּיָדָה שֶׁרְאִינוּהוּ כְּמוֹ שֶׁנִּמְצָא.

מִשָּׂא"כ הֵתֵם רְאִינוּהוּ חֵי וְהֵם שֶׁלְּחוּ עַל מַת כּו' וְלָכֵן אַע"ג דְּבִגֵּט מְהֵי לְאַלְתֵּר אִף בְּשֵׁה"ש"מ וְהִחֲזֹקוּ גַבִּי מִיָּתָה לֹא שְׁיָיָה הִיָּתֵר זֶה וְהִנֵּה אִף שֶׁהַתּוֹס' כְּתוּבוֹ פֶּן לְאַבְיֵי אֲבָל רְבָא צ"ל דְּאִינוּ מְחַלֵּק מִצַּד טַעֲנָה וְהוֹכְחָה זֹו וּמִיָּקַל בְּמִיַּתֵּת הַבְּעֵל ג"כ הִגֵּם שֶׁלֹא שְׁיָיָה שֵׁם הוֹכְחָה זֹו הַנְּ"ל עכ"ז י"ל דְּדִי לָנוּ מָה שֶׁרְבָא מִיָּקַל דְּהֵינּוּ בְּיָדוּע שֶׁלֹא הִחֲזֹק בְּעִיר זֹו יב"ש אַחַר דְּהֵינּוּ כְּשֶׁדָּנִין ע"ז בְּעִיר זֹו.

מִשָּׂא"כ כְּשֶׁהוּא סָפֵק מִמֶּשׁ י"ל דְּגַם לְרַבָּא הַטַּעַם דְּרַבָּה מִיָּקַל הוּא מְשׁוּם דִּדְעֵינָן שֶׁאֲבָד גִּט כּו' מִשָּׂא"כ גַּבִּי מִיָּתָה דְּלִיכָא הוֹכְחָה זֹו א"א לְהַקְלֵ כְּשֶׁהוּא סָפֵק מִמֶּשׁ אַא"כ לֹא הִחֲזֹקוּ שְׁנֵי יב"ש בְּעִיר זֹו וּבְהָא א"ש מָה דְּרַבָּא לֹא אֵינִי סִינְעֵתָא לְדְּבָרֵי מְדַבְּרֵי רַבָּה וְהַתּוֹס' דִּיבְמוֹת (דָּף קט"ו ע"ב) נִדְחָקוּ בְּזָה וְלְהַתּוֹס' דְּב"מ הַנְּ"ל א"ש דְּטַעֲמִיָּה דְּרַבָּה מְשׁוּם דִּדְעֵינָן שֶׁאֲבָד גִּט כּו' אֲשֶׁר זֶה לֹא שְׁיָיָה בְּנִדּוֹן דְּרַבָּא אִף לְכַאוּרָה קִנְשָׁה עַל הַתּוֹס' דְּב"מ הַנְּ"ל דְּאִיף אֶפְשֶׁר לוֹמַר אֶפְיָלוּ לְאַבְיֵי דְּטַעֲמִי' דְּרַבָּה מְשׁוּם דִּדְעֵינָן שֶׁזֶה אֲבָד גִּט דְּהָא עֵיקַר הוֹכְחַת רַבָּה מְפָל מְעֵשָׂה ב"ד ה"ז יִחְזִיר מְבוֹאֵר בְּגַמ' ספ"ק דְּב"מ (דָּף כ' ע"ב) דְּהוּא מְשֻׁטְרֵי חֲלִיצָה וּמִיָּאוּנִין וְכ' הַתּוֹס' בְּב"מ (דָּף י"ח ע"א) סד"ה הָא אֲמַר תָּנוּ וּבְגִיטִין (דָּף כ"ז ע"א) ד"ה הָאֵמֵר תָּנוּ (הִרְאִישׁוֹן) דַּע"כ הֵתֵם בְּשָׂאִינוּ יָדוּע אִם חֲלִיצָה אוּ מִיָּאָנָה כּו' וְאֵינוּ יָדוּע שֶׁנִּכְתַּב לָהּ שֶׁטֵר חֲלִיצָה מְעוּלָם וְא"כ לֹא שְׁיָיָה כָּאֵן כִּלְל הוֹכְחָה זֹו דִּדְעֵינָן שֶׁאֲבָדָה שֶׁטֵר חֲלִיצָה כִּלְל וְאֶפ"ה פְּשִׁיט רַבָּה מִזֶּה דִּיחְזִיר אֶפְיָלוּ בְּשֵׁה"ש"מ פִּינָן דְּלֹא הִחֲזֹקוּ שְׁנֵי יב"ש בְּעִיר אַחַת.

וכינן דבגמ' פירשו דאפילו בשהש"מ והוא שהחזקו כו' ופרש"י אכל מספיקא לא
חיישינן משמע דאפי' כה"ג בשטרי חליצה לא חיישינן מספיקא וצ"ל דאפיי מוקי הא
דשטרי חליצה בלא החזקו ולא שכיחי שיירתא ודלא פרבה וכן משמע במרה"צ ס"ק
ס"ז בד"ה ועפ"ז גם לשון התוספות ועוד י"ל דס"ל כמ"ש גליון התוס' (דף י"ח ע"א)
דאפילו ראינו הגט בינדה יש רבותא דיחזיר ולא חיישינן דשמא זה הגט זמנו קודם לגט
זה שנתגרשה בו ותטרף בגט זה שניתן לראיה פירות שלא פדין והנה מבואר בתשו'
הריב"ש סי' שפ"ה דיבם יש לו פירות עד זמן חליצה וכ"כ בתשובת הר"ן סי' ע"ז וא"כ
יש לומר דלאפיי מייירי ה' דשטרי חליצה ג"כ פשידענו שהיא אבדה פאן שטר חליצה
וקמ"ל דיחזיר ולא חיישי' דאולי שטר חליצה זה אחר הוא ושמא זמנו קודם לשטר
חליצה שלה ותטרף בו פירות שלא פדין וע"ז לא שני' התירוץ מ"ש הגליון תוס' ה"ל
דכינן שהבעל מודה וסובר שהוא שלו א"כ בנדאי זמנו שנה לאותו שנאבד דהא גבי
שטרי חליצה לא מייירי בזמן שהבעל מודה כו' והנה גבי שטרי מאונין הנפ"מ ג"כ עד"ז
שהרי הבעל אוכל פירות עד שתמאן כמ"ש בש"ע אה"ע סי' קנ"ה ס"י.

מיהו זה דוחק דא"כ גבי שטרי חליצה ומאונין הנפ"מ רק לענין ממונא והרי רבה אמר
בהדיא (דף כ' ע"ב) דזהו נוגע לאיסורא באמרו לרב עמרם תרדא שטרי חליצה ומאונין
תנו: והנה מהרש"א כ' פ"ג דגיטין (דף כ"ז) סד"ה פאן במקום דלמאי שכתבו התוס' שם
דלא חיישינן שישקר במזיד כו' כמ"כ גם בהאשה אמרינן דאינה משקרת במזיד ואמרת
שממנה נאבד אם לא אבדה כלל.

וא"כ לדבריו בכל ענין ה"ל פידעיןן שאבדה פאן גט כו' דאפילו לא ראינו הגט בינדה
ה"ל פידעיןן מאחר דאינה משקרת במזיד אף אאזמו"ר הגאון נ"ע בתשו' (דף ח' סע"א)
הביא ראי' מהתוס' ד"ה נפק דק הנ"ל שכ' בהדיא בתחלת דבריהם דבאשה חיישינן
דמשקרת ומאשה אחרת נפל אלא משום דלא החזקו לכן לא חיישינן אא"כ האשה
שואלת ומבקשת הגט זמן מה קודם שנמצא גט זה כו' אז י"ל דלא חיישינן דמשקרת
וצ"ע דהתוס' פרק אלו מצאיות (דף כ"ב סע"ב) גבי אבידה דעלמא פתבו ג"כ שע"י
שמכנין החפץ אמרינן שאינו משקר כו' הינצא מזה דלשינוייה בתרא דהתוס' דב"מ סד"ה
נפק דק הנ"ל אינו ללמוד כלל להקל מאבידת גט ושטרי חליצה ומאונין לענין מיתת
הבעל.

לכן אף את"ל דשם מקילים לרבה בספק לא החזקו וכן לר"ז אם אין הש"מ עכ"ז י"ל
דגבי מיתת הבעל לא מקילין כלל בספק דלא החזקו אף אם ג"כ אין הש"מ משום דלא
דמי כלל לאבידת גט דינעיןן שאבד פאן גט כו' פנ"ל אף להתוס' דיבמות (קט"ו ב')
והרא"ש פ"ג דגיטין דמדמו מיתת הבעל לאבידת גט ממש וס"ל דלא מייירי גבי גט
וחליצה בדינעיןן שאבד כו' וס"ל כמ"ש אאזמו"ר נ"ע דבאשה ודאי דאיכא למימר
שממשקרת לגמרי ולא נמסר שום גט לינדה כלל כמבואר מתחלת לשון התוס' שם בד"ה
נפק דק הנ"ל וא"כ לפ"ז לכאורה יש ללמוד מהא דרבה ור"ז דאבידת גט להקל ג"כ
במיתת הבעל בספק דלא החזקו ע"ד שנתבאר באות שלפני זה.

אף מ"מ אפי' לפי זה יש לדחות דהא גבי שטרי חליצה פרש"י ספ"ק דב"מ (דף כ' ע"ב)
דעכ"פ ידענו שבעיר שנכתב השט"ח לא החזקו שני יב"ש אלא דלעיר אחרת לא

קיישינון משמע עכ"פ בעיר הזאת לא הוזהרו ולהעמיד יסוד עמ"ש בגמ' והוא שהוזהרו
י"ל דאין ראיה כ"כ אלא דבעינו לא הוזהרו ועוד דכמה טענות איפא להחמיר בכה"ג
הא' דאף את"ל דנהו שהוזהרו ונקא: הא בספק לא הוזהרו מיקל רבה י"ל אפילו לשטת
התוס' דיבמות והרא"ש דהיינו ונקא בשידעוין שאבד פאן גט דאע"ג דהם מפרשים
הסוגיא אפי' בדלא ידעוין פנ"ל זהו להקל בלא הוזהרו שני יב"ש בעיר זו ממש.

כמו עובדא דתרי יצחק שביבמות (קט"ו) דמירי בכה"ג אכל פשעוין לא הוזהרו הוא
ספק ממש י"ל גם לשיטתם אין רבה מיקל אא"כ ידעוין שאבד פאן גט ואל תאמר שדוחק
הוא לחלק בין הפרקים בדברי רבה דהא בהדיא חילקו התוס' פ"ג דגיטין פן בדברי רבה
בין הוזהרו ולא שכחי ובין לא הוזהרו ושכחי שייבתא דהוזהרו אע"ג דלא שכחי
שיבתא א"א להקל אלא בכגון דידעוין דמזה יוסף בן שמעון נפל כו' משא"כ בלא
הוזהרו אע"ג דשכחי שייבתא א"צ לזה ואע"ג דבדברי רבה לא נז' פלל חילוק זה ההכרח
לחלק פן וא"כ כמ"כ נאמר שמוכרחי לחלק בין לא הוזהרו בעיר זו ממש ובין ספק לא
הוזהרו שאז אי אפשר להקל אא"כ ידעוין דמזה יוסף בן שמעון נפל כמו בהוזהרו ולא
שכחי שייבתא כו' הב' י"ל דנהו שהוזהרו לאו ונקא אלא דבעינו לא הוזהרו בעיר זו
ומ"ש בגמ' והוא שהוזהרו היינו משום דבספיקא דלא הוזהרו מהני בידעוין דמזה יב"ש
נפל כו' וכנ"ל הג' אף את"ל דלרבה מקילים בגט גם בספיקא דלא הוזהרו אף בדלא
ידעוין ממש דמזה יב"ש נפל כו' רק משום שעבר בדרה זה הוא או שלוחו ושאל ומבקש
הגט כו' מ"מ הרי ר' זירא פליג עליה אפילו בגט.

לכן אין להקל פלל במיתת הבעל בספק דלא הוזהרו אם שכחי שייבתא והיינו אף אם
ידעוין שבעלה של זו עבר דרה שם דזה הוי פאבדה דגט שידעוין שיב"ש זה עבר דרה
שם. אבל לא ידעוין ממש דממונן נפל שם הגט דכה"ג אין להקל בנדאי בשכחי שייבתא
ובספק דלא הוזהרו מצד ב' טענות חזקות הנ"ל ועיינן במרה"צ ס"ק ס"ז בד"ה אולם מה
שפיראני: קיצור ומ"מ לפי התירויז אי נמי דידעוין שאבד גט יש להחמיר.

ולכן לא הביא רבא ראיה מהא דרבה. לכאורה קשה על תירויז זה מהא דכל מעשה ב"ד
הרי זה יחזיר דשם לא מירי דידעוין שאבדה השטר חליצה ויש לתרץ.

ומ"ש לעיל ממ"ש בגמרא והוא שהוזהרו י"ל דאינו ראיה לכן י"ל שאין להקל במיתת
האיש לסמוך על שמו וש"א וש"ע בספק דלא הוזהרו וכמ"ש המכמ"א הנ"ל ואף כשיש
הוכחה הנ"ל שבעלה הרה לשם: ח אמןם אם יש תרתי לטיבותא דהיינו לא הוזהרו וגם
פן לא שכחי שייבתא אזי אע"פ שהלא הוזהרו הוא גרוע אפשר להקל והיינו בידוע
שבעלה של זו עבר שם עכ"פ דלרבה פינו דמיקל בלא שכחי שייבתא אפילו בהוזהרו
ממש בידעוין דמזה יב"ש נפל שם גט.

דבלא הוזהרו יהי סגי בידעוין שעבר דרה שם אף שאין הלא הוזהרו ברור וע"ד מ"ש
רש"י ותוס' ביבמות (דר קט"ו סע"ב) שאף שאין ללמוד איסורא מממונא מ"מ ילפינו
איסורא דלא הוזהרו מממונא דהוזהרו וא"כ גם אנו נאמר דאע"ג שאין ללמוד דין מיתת
הבעל מדין מציאת הגט היכא שידעוין שמה יב"ש נפל גט כו' מ"מ הנה לי' פערך
איסורא מממונא דג"כ אין ללמוד זה מזה ומ"מ שפיר יליף רבא לא הוזהרו מהוזהרו
וה"נ ילפינו מדין אבדות גט דהוזהרו ולא שכחי שייבתא דיש להקל בכה"ג במיתת

הבעל בלא הוֹחֲזָקוֹ וְלֹא שְׂכִיחֵי אֵע"ג דַּיֵּשׁ לְהַשִּׁיב דְּלֹא יִלְפִינן אִיסוּרָא מִמְמוּנָא אֵא"כ הֵלֵא הוֹחֲזָקוֹ הוּא טוֹב.

משא"כ הֵכָא דְהֵלֵא הוֹחֲזָק גְּרוּעַ אִף בְּאַמַּת גַּם שָׁם גְּבִי אִיסוּרָא מִמְמוּנָא ג"כ הֵהוֹחֲזָק דְּבִמְמוּנָא אֵינוֹ גְּרוּעַ כ"כ מֵאַחַר דְּזֵה נִקְיֵט שְׁטָרָא בִּידֵיהּ וְתִדַּע שְׁהֶרַמְב"ן בְּמִלְחָמוֹת שָׁם פָּתַב שִׁי"ל דְּהָא דְנִקְיֵט שְׁטָרָא בִּידֵיהּ עֲדִיף מֵלֵא הוֹחֲזָקוֹ וּמִי שְׁקֵלֶן זֹו כְּנִגְדַּז זֹו בְּלֵא גִירוּמִין כו', וְא"כ עכ"פ אִף לְרַש"י וְתוֹס' אֵין הוֹחֲזָקוֹ דְשָׁם דְּגְבִי מְמוּנָא רְחוּק עָרְפוּ כָּל כְּף מְלֵא הוֹחֲזָקוֹ כְּשֵׁאֵר הוֹחֲזָקוֹ וְלֵא הוֹחֲזָקוֹ דְּגְבִי אִיסוּרָא מֵאַחַר דְּהֵתֵם נִגְדַּז רִיעוּתָא דְּהוֹחֲזָקוֹ אִיפֵא מַעְלָה גְּדוּלָה דְּנִקְיֵט שְׁטָרָא בִּידֵיהּ וְאֵעפ"כ יִלְפִינן אִיסוּרָא דְּלֵא הוֹחֲזָקוֹ מִמְמוּנָא דְּהוֹחֲזָקוֹ אִף דְּהוֹחֲזָקוֹ דְּבִמְמוּנָא אֵינוֹ רִיעוּתָא כָּל כְּף לְכֹן כְּף י"ל גַּם כָּאן אִף הֵכָא דְּהֵלֵא הוֹחֲזָקוֹ אֵינוֹ טוֹב דְּהֵינּוּ כְּשֵׁדְנִין ע"ז בְּעִיר אַחֲרַת מ"מ לְגְבִי הוֹחֲזָקוֹ מִמֶּשׁ נְדָאי יֵשׁ לוֹ מַעְלָה יְתִירָה וְאִפְשָׁר שְׂיֵשׁ לְלַמּוֹד אִיסוּרָא דְּלֵא הוֹחֲזָקוֹ כְּהַנְּ"ל מִמְמוּנָא דְּהוֹחֲזָקוֹ מִמֶּשׁ לִפ"ד רַש"י וְתוֹס'.

וְאִף אִם אִיסוּרָא מִמְמוּנָא אֵין לְלַמּוֹד כַּה"ג מ"מ אִיסוּרָא מֵאִיסוּרָא רַק אִיסוּרָא שְׂיֵשׁ לוֹ הוֹכְחָה קִצָּת שֶׁהֵבֵעַל עֵבֵר דְּרָף שָׁם מֵאִיסוּרָא שְׂיֵשׁ בּוֹ הוֹכְחָה טוֹבָא דְּהֵינּוּ אֲבִידַת גִּט דִּנְדַעֵינן שְׁמִנָּה יב"ש נֶפֶל כו' שְׁפִיר יֵשׁ לְלַמּוֹד לֵא הוֹחֲזָקוֹ עִם קִצָּת הוֹכְחָה מֵאִיסוּרָא דְּהוֹחֲזָקוֹ מִמֶּשׁ אֵע"פ שְׂיֵשׁ הוֹכְחָה טוֹבָא דְּמַעְלַת הֵלֵא הוֹחֲזָקוֹ מִשְׁלֵמַת נִגְדַּז עֲדִיפוֹת הוֹכְחָה זֹו אִף שֶׁהֵלֵא הוֹחֲזָקוֹ אֵינוֹ טוֹב כְּשֵׁאֵר לֵא הוֹחֲזָקוֹ שְׁבַגְמ' וְהֵינּוּ כְּשֵׁדְנִין ע"ז בְּעִיר אַחֲרַת אֲבָל מ"מ יְדוּעַ שְׁמוֹ וְשֵׁם אֲבִיו וְשֵׁם עִירוֹ: דמ"מ אִף דְּלֵא הוֹחֲזָקוֹ זֵה אֵינוֹ בְּרוּר כ"כ עכ"ז הָרִי לֵא נִשְׁמַע אִשָּׁה אַחֲרַת שׁוֹאֲלַת עַל בְּעֵלָה שְׁשֵׁמוֹ וּש"א וּש"ע כְּף זוּלַת אִשָּׁה אַחַת שְׁבַעֲלָה שְׁמוֹ וּש"א וּש"ע כָּאן וְשִׁדוּעַ שְׁעֵבֵר דְּרָף שָׁם וְאִפְילוֹ לר' זִירָא אִפְשָׁר שְׂיֵשׁ לְהַקְלֵל לְדַעַת הָרֵאָב"ד שְׁבַשְׁט"מ פ"ק דב"מ דְּחַשְׁשָׁא דְּשָׁנִי שְׁוִירֵי יֵשׁ לְחוּשׁ יוֹתֵר מִלְּחוּשׁ לְשָׁנֵי יב"ש בְּעִיר א' כְּשֵׁלֵא הוֹחֲזָקוֹ שְׁנֵי יב"ש בְּעִיר א' וְנִתְבָּאָר לְעֵיל אוֹת ה' וְאוֹת ב' דְּלֵהֲרָאב"ד י"ל דְּגַם ר' זִירָא ס"ל כֹּן וּלִפ"ז עכצ"ל דְּלֵא הוֹחֲזָקוֹ דְּתָרֵי שְׁוִירֵי אֵינוֹ טוֹב כָּלֵא הוֹחֲזָקוֹ שְׁנֵי יב"ש בְּעִיר אַחַת וְכַמְשַׁנ"ת לְעֵיל אוֹת ב' בְּשֵׁם הַשְׁט"מ וְהָרֵאָב"ד וְכִיּוֹן שְׁעכ"ז הֵכָא שְׂיֵשׁ עוֹד טִיבוּתָא דְּשֵׁאֵין הַשְׁיִירוֹת מְצוּיוֹת סְמְכִינן עַל לֵא הוֹחֲזָקוֹ כְּהַנְּ"ל וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לְתָרֵי שְׁוִירֵי וְהֵינּוּ אֵע"ג דְּלֵא יְדַעֵינן שְׁמִנָּה יב"ש נֶפֶל גִּט כו' דְּדוֹקָא בְּהוֹחֲזָקוֹ צָרִיכִי לִידַע שְׁמִנָּה יב"ש נֶפֶל כְּנ"ל אֲבָל לֵא הֵכָא: א"כ כְּמוֹ"כ ג"כ לְעַנְיַן מִימַת הֵבֵעַל סְגִי בְּלֵא הוֹחֲזָקוֹ אִף שֵׁאֵין הֵלֵא הוֹחֲזָק בְּעִירוֹ מִמֶּשׁ כִּיּוֹן דָּאֵין הַשְׁיִירוֹת מְצוּיוֹת וּבְעֵלָה שָׁל זֹו עֵבֵר דְּרָף שָׁם אֲבָל אֵין לוֹמַר דֵּא"כ לְהָרֵאָב"ד יֵשׁ לְהַקְלֵל לְרַבָּה אִפִּי בְּשֵׁהש"מ בְּכַה"ג מֵאַחַר דָּאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְתָרֵי שְׁוִירֵי אִפִּי בְּשֵׁהש"מ דְּהָא לִיתָא דְּשִׁיְהִי שְׁוִירֵי אַחֲרַת מְקוּם שֶׁהַשְׁיִירוֹת מְצוּיוֹת וְשֵׁלֵא נִדַע מְמַנָּה זֵהוּ נְדָאי סְבָרָא רְחוּקָה יוֹתֵר מִשְׁיֵהֵי עוֹד יב"ש בְּעִיר אַחֲרַת שְׁלֵא נִדַע מְמַנָּה כָּאן וְא"כ אִי אִפְשָׁר לְשַׁקּוֹל זֹו כְּנִגְדַּז זֹו.

משא"כ לר' זִירָא דְּחוֹשֵׁשׁ אִפִּי מְקוּם שֵׁאֵין הַש"מ רַק דְּסְמְכִינן עַל לֵא הוֹחֲזָקוֹ וְשִׁיְהֵי שְׁוִירֵי אַחֲרַת מְקוּם שֵׁאֵין הַש"מ י"ל דְּשְׁפִיר הַסְּבָרָא שְׁלֵא נִדַע מְמַנָּה מֵאַחַר דָּאֵין הַש"מ וְעכ"ז כִּיּוֹן דָּאֵין הַש"מ לֵא חִיָּשִׁינן בְּלֵא הוֹחֲזָקוֹ כְּנָה ג"כ ע"כ אִפְשָׁר יֵשׁ לְלַמּוֹד מְנָה ג"כ לְלֵא הוֹחֲזָקוֹ דְּשָׁנֵי יב"ש בְּעִיר א' אִף כְּשֵׁדְנִין ע"ז בְּעִיר אַחֲרַת כְּנ"ל וּמ"מ כ"ז לִפִּי הָרֵאָב"ד אֲבָל לְשֵׁאֵר הַמְּפָרְשֵׁי דס"ל דְּחַשְׁשָׁא דְּשִׁתִּי שְׁוִירֵי הֵנָּה כְּמוֹ לֵא הוֹחֲזָקוֹ שְׁנֵי

יב"ש בעיר א' לפ"ז אין ללמוד שום קולא מל"ב דר' זירא לנד"ז ועוד יש סניף להקל בזה ע"פ סברא ההובאה בשט"מ פ"ק דב"מ שם בד"ה ואפילו במקום שהשיירות מצויות אי הוחזקו ונ"ל ומיהו ק"ל כל היכא דהוחזקו ואין השיירות מצויות מנלן למיתלי בהאי טפי מהאי בשלמא המביא גט כיון דהוחזק זה השליח שעבר בדרך הזה והאחר לא הוחזק בדרך זה ניתא אבל כשלא ראינו לאחד מהן שעבר פאן יותר מחברו מה איכא למימר תירץ מוריננו ז"ל דה"נ בשהוחזק בדרך זה אחד מהן שעברו שם איש ואשתו ואילו לא הוחזקה שם אלא האשה נותנים לה במקום שאין השיירות מצויות ואפילו לא אמר הבעל תנו לה דהויא לה פשליח במקום שאין השיירות מצויות ואפילו מצאו לזמן מרובה פשר כו'.

הריטב"א ז"ל עכ"ל. הרי ס"ל דאפילו בהוחזקו ממש אין צריך להעמיד דייקא על דרך מ"ש התוספות פגון דידעינן שמזה יוסף בן שמעון נפל כו' אלא סגי במה שידענו שהאשה או השליח עברו בדרך הזה.

והאחר לא הוחזק בדרך הזה ולפ"ז י"ל ה"ה בשכיחי שיירתא ולא הוחזקו שני יב"ש אף אם הלא הוחזק הוא גרוע פאנפן הנזכר לעיל סמכינו לדידן' פשידענו שיוסף בן שמעון הזה עבר בדרך הזה ולא הוחזק פאן אחר בדרך הזה וא"כ לפ"ז אף במיתת הבעל יש להקל לדברי השט"מ הנ"ל בכה"ג לפ"ד רבה ואף שבנדאי אין לסמוך על זה נגד התוס' שכתבו בהדיא להפך ועוד דר' זירא פליג על רבה מ"מ בלא שכיחי שיירתא ולא הוחזקו שני יב"ש בעיר אחת ואף כשהלא הוחזק הוא אינו טוב כ"כ דהיינו כשדנין על זה בעיר אחרת מ"מ בהצטרף לזה מה שהוחזק שהשליח מבעלה של זו עבר דרך הזה שנמצא בו הגט דיב"ש ולא הוחזק שעבר פאן אחר יש להקל: קיצור אמנם אם יש תרתי לטיבותא דהיינו לא הוחזקו וגם לא שכיחי שיירתא אזי אע"פ שהלא הוחזקו הוא גרוע אפשר להקל ודיינו בידיע שבעלה של זו עבר שם עכ"פ.

דחא רבה מיכל בגט בחד לטיבותא ע"י דידעינן שמזה נפל א"כ בתרתי לטיבותא יהי סגי במה שבעלה של זו היה שם וגם לר' זירא אפשר שיש להקל לדעת הראב"ד גם יש לצדד להקל עפ"מ ש בשט"מ פ"ק דב"מ: ט וא"כ גם בעיגונא במיתת הבעל יש להקל בכה"ג כשידוע שבעלה של זו יעקב בן מן משקלאב נסע לעיר בוקארעשט שפוןאלעחיי וידוע שהיה מתגורר שם בבוקארעשט ולא הוחזק שם יעקב בן מן אחר משקלאב ואם אח"כ נסעה אשתו משקלאב לחפש בעלה בבוקארעשט ובאמצע הדרך הגיד לה עד או עדים שבבוקארעשט מת יעקב בן מן משקלאב היא מותרת לינשא אע"ג שלא ידענו ברור שבמשקלאב לא יש יעקב בן מן שני.

מ"מ מאחר דלא שכיחי שיירתא משקלאב לבוקארעשט וידענו שבעלה של זו היה שם ולא הוחזק שם אחר היא מותרת. אף באמת זה עדיף מבגט דמאחר דמעיד שיעקב בן מן משקלאב מת בבוקארעשט ושללא הוחזק שם רק יעקב בן מן משקלאב אחד אשר התגורר שם זמן רב והרי ידענו שבעלה של זו היה שם והתגורר שם זמן רב ה"ז עדות ברור דהוא הוא דלא הוחזק זה הנה ראיה גמורה שלא היה שם אחר כמו לא הוחזקו שני יב"ש בעיר זו ממש משא"כ בגט מה שלא הוחזק שעבר יב"ש אחר בדרך הזה אינה ראיה גמורה דאטו אנו יודעים ברור כל מי שעובר בדרך וכמ"ש הרא"ש וכי סגרו שערי

קורטפא כו' אבל לא הוהוּחזק בעיר בוקארעשט יעקב בן מן אחר משקלאב ה"ל ראיה גמורה דליכא אחר כמו לא הוהוּחזקו שני יעקב בן מן בשקלאב עצמה ואפשר עדיף מינה וא"כ אפי' בשכיחי שייכתא משקלאב לבוקארעשט יש להקל כה"ג אבל בלא שכיחי שייכתא יש להקל אפי' פשעננו הוהוּחזק שבועלה של זו הנה בבוקארעשט ולא הוהוּחזק שם יעקב בן מן אחר משקלאב הוא דומיא דשליח גט אלא דלכאורה קשה לצייר שיהיה ענין זה במיתת הבעל דומיא דגט דבגט שייך שפיר לומר שידענו שבועלה של זו עבר פאן ומפירים אנו אותו שהוא בעלה של זו וגם לא הוהוּחזק שעבר פאן יב"ש אחר ומ"מ על הגט הנמצא יש לנו ספק אם ודאי שנפל מבעלה של זו דעדיין יש לומר שיב"ש אחר עבר פאן ולא ידענו ממנו וממנו נפל הגט ומ"מ הדין הוא דתלינו ודאי שהגט נפל מבעלה של זו מטעם הנ"ל דאיכא תרתי לטיבותא לא שכיחי שייכתא ולא הוהוּחזקו שני יב"ש אבל במיתה שהענין אינו על דבר שנפל מהאיש דומיא דגט אלא על האיך עצמו א"כ מאחר שההכרח שפאן מפירים בעלה של זו שהיה פאן והיינו דמלבד שידוע בשמו ושם אביו ושם עירו עוד זאת שהוא בעלה של זו ממש ושהוא שהיה פאן א"כ איך יצייר שפעדין מפאן על מיתת איש ששמו וש"א וש"ע פן ושלא ידוע שהוא בעלה של זו עד שיהיה ספק שפא אחר הוא כמו בגט וצ"ל שהמעיד על מיתת איש ששמו וש"א וש"ע פך אינו אותו המעיד שמפיר שהיה שם בעלה של זו וא"כ י"ל שאחר הוא כמו בגט אלא דלכאורה מאחר שלא הוהוּחזק בבוקארעסט יעקב בן מן אחר א"כ אף שזה המעיד על מיתת יעקב בן מן אינו מפירו שהוא בעלה של זו יש לנו ראיה דהוא זה דלא דמי לגט דמה שלא הוהוּחזק שעבר בדרך יב"ש אחר אינו ראיה כמו מה שלא הוהוּחזק יעקב בן מן אחר משקלאב מתגורר בבוקארעסט כנ"ל וצריך לומר לצייר באופן שהמעיד על שבועלה של זו היה בבוקארעסט היינו שהיה שם עובר' אורח ולא שהתגורר שם משה ממש וגם המעיד שיעקב בן מן משקלאב מת בבוקארעסט היינו ג"כ יעקב בן מן שהיה עובר אורח וא"כ בכה"ג אף שהמעיד שבועלה של זו היה שם מעיד שלא הוהוּחזק לו שהיה שם יעקב בן מן שני משקלאב מ"מ מאחר שהפך רק דרך עובר אורח אין לא הוהוּחזק זה ראיה כ"כ דשפא מ"מ היה שם יעקב בן מן שני ולא ידע המעיד הנה ממנו וזה יעקב בן מן השני הוא המת וה"ל דומיא דנפילת גט ומ"מ לא חיישינו לזה מטעם הנ"ל דלא שכיחי שייכתא ולא הוהוּחזקו שני יב"ש או יש לצייר באופן אחר כגון שבבוקארעסט עד"מ באמת אין ידוע כלל רק שעובר אורח יעקב בן מן משקלאב מת שם ואין יודעין כלל שבועלה של זו עבר דרך שם אלא שהאשה יודעת זה כגון שבועלה שלח לה מכתב ע"י בי דואר מבוקארעסט לשקלאב וכותב שפא לשם בזמן פלוני וא"כ יש לחוש דשפא בעלה של זו היה שם זמן מועט ויצא משם ולא נודע שם בבוקארעסט מביאתו ומיציאתו ויעקב בן מן משקלאב המת בבוקארעסט איש אחר הוא משקלאב ואפי' הכי לא חיישינו לה משום דאיכא תרתי לטיבותא דלא שכיחי שייכתא משקלאב לבוקארעסט ולא הוהוּחזקו לנו עכ"פ במקום שדין על היתר האשה שיש שני יעקב בן מן בשקלאב אף דלא הוהוּחזק זה גרוע הוא מ"מ מפיון שיעקב בן מן בעלה של זו היה בבוקארעסט בודאי דהיינו שזה ידוע להאשה ע"פ מכתב שהיה לה מבעלה הנ"ל ששלח לה מבוקארעסט ובבוקארעסט לא ידוע רק שהיה שם יעקב בן מן אחד משקלאב י"ל דלא חיישינו שפא בעלה של זו יצא משם ולא נודע כלל מביאתו ומציאתו והמת הוא יעקב בן מן שני משקלאב.

כְּמוֹ דָּלָא דְחַיִּישֵׁינָן בְּגִט בְּכַה"ג בְּלֹא שְׂכִיחֵי שְׂיִירְתָא וְלֹא הִתְחַזְקוּ שְׁנֵי יב"ש אַף אִם הָלֹא הִתְחַזְקוּ אִינוּ טוֹב רַק כְּשִׁידְעֵינָן שְׂבַעְלָה שְׁל זֹו עֶבֶר דְּרַף שָׁם וְאַף אִם בְּגִט אִין לְהַקֵּל אִפִּי בְּכַה"ג כ"א בְּדִידְעֵינָן מִמֶּשׁ שְׂמִזָּה יוֹסֵף בֶּן שְׂמַעוֹן נָפַל כּו' מ"מ הֵכָא עֲדִיף מְשׁוּם דְּהֶאֱשָׁה שְׂמִשְׁקֵלָאב אוֹמְרַת עכ"פ שְׂבַשְׂקֵלָאב לֹא נֹודַע וְלֹא הִתְחַזַּק שְׂיִישׁ עוֹד אִשָּׁה אַחַת שְׂבַעְלָה נְעֵלָם מִן הָעֵין וְשִׁיחָהּ שְׂמוּ יַעֲקֹב בֶּן מִן כְּמוֹ בַּעֲלָה כּו' וּבְנֵדָאֵי אִם אֵיתָא דְּהִיָּה בְּשִׂקֵלָאב עוֹד אִשָּׁה אַחַת שְׂבַעְלָה נְעֵלָם מִן הָעֵין קָלָא הָוָה לָהּ.

כ"ש אִם אֵיתָא שְׂיִיחָהּ שְׂמוּ כְּשֵׁם בַּעֲלָה שְׁל זֹו כּו': קִיצוּר בְּנֵד"ז שְׂבַבְקֹאֲרַעֲסֵט לֹא הִתְחַזַּק רַק יַעֲקֹב בֶּן מִן אַחַד מִשְׂבַּשְׂקֵלָאב שְׂהִתְגוֹרֵר שָׁם זְמַן רַב וְיִדוּעַ שְׂבַעְלָה שְׁל זֹו יַעֲקֹב בֶּן מִן הִתְגוֹרֵר שָׁם זְמַן רַב זֶה הָוֵי כְּלֹא הִתְחַזַּק יב"ש בְּעִירוֹ וְעֲדִיף מִיְנֵיהּ וְעוֹד דְּאִיפָּא תְּרִי לֹא הִתְחַזַּק הָאֶחָד בְּבִנְקֹאֲרַעֲסֵט הַב' בְּשִׂקֵלָאב: סִימָן פַּב אִישׁ אַחַד וְשְׂמוֹ ר' זָאב בֶּן יִשְׂרָאֵל אַבּוּהַב מְקַאֲלָנִיעַ מִזְעָרְעֵץ בָּא לְמַאֲרָאפּוֹל.

וְקָרָא אֶת ר' יַעֲקֹב בֶּר' יוֹסֵף עֲשֻׁקִין לְשִׁתּוֹת טֵינָא עֲרַף שְׂעָה אַחַר חֲצוֹת לִילָה בְּטִרְאָקְטִיר בְּמַאֲרָאפּוֹל הַנְּ"ל וְשְׂאֵלְתִי מִמֶּנּוּ אִם יֵשׁ לוֹ מְעוֹת וְהִרְאָה לִי הַמְּעוֹת כְּפִדְנֻמָּה עֲרַף שְׁנֵימַם עֲשָׂר ר"ו"כ וְהִטְרָאָקְטִיר שְׂצִיג רָאָה אָמַר בּוּזָה"ל כְּפָמָה מְעוֹת יֵשׁ אֶצֶל הַיְהוּדִי לְמַחֵר סִיפֵר לִי ר' זָאב הַנְּ"ל אִיף שְׂנַשְׂפֵּר לִיסַע עִם אַרְבַּעָה א"י לְטְאָהֲעֵנְרָה וְהַמְּקַח אִינִי זֹוכֵר בְּרוּר אִם חֲמִשָּׁה עֲשָׂר ר"ו"כ אוֹ שְׂשָׁה עֲשָׂר ר"ו"כ וְעַמְדָתִי בְּשַׂעָה שְׂנַסַּע מְשָׁם עִם שְׁנֵי אִינָם יְהוּדִים וְעוֹד שְׁנֵי אִינָם יְהוּדִים הוּא צְרִיף לִיקַח בְּמַאֲרִיוֹנְסַק סְמוּךְ לְעִיר מַאֲרָאפּוֹל הַנְּ"ל לִיסַע עִמָּהֶם לְטְאָהֲעֵנְרָה אוֹן סוּסִים זֵינְעֵן גִּיווּעֵן שְׂלִשָׁה אַחַד קָנָה ר' זָאב הַנְּ"ל אֶצֶלִי אוֹנְרָאָנְעֵר הַשְּׁנֵי הִיָּה אִתְּשַׂאֲלַע הַג' הִיָּה גַם בֶּן אוֹנְרָאָנְעֵר הַמְּלַבּוּשִׁים שְׂהִיָּה עָלָיו אֲנַאֲגִילְנַע פְּעַלְץ שְׂעֵרוֹתָיו לְבָנוֹת תַּחַת פְּעַלְץ זֶה לְבַשׁ פְּעַלְצִיל קְטָן הַכּוֹבַע הִיָּה שְׁל עוֹרוֹת כְּבָשִׁים שְׂשַׂעֲרוֹתֵיהּ שְׂחוֹרוֹת הַעֲגֵלָה הָאֵט נִיט גִּיהָאָט קִיָּין יִיאֲשַׁצִּיק שְׂלֹא כְּדִרְף שְׂאָר הַעֲגֵלוֹת.

עוֹד הָעֵיד רִי"ע הַנְּ"ל אִיף ר"ז הַנְּ"ל הַנְּאָכַד הִיָּה לוֹ אֲשַׁוְנָאֲרַצַּע בְּעֲרֵדִיל וּבְקוּמָה מְמוֹצַע וְשַׁעַר הַזְּקָן נְקָרָא טַעְמִי שְׂחוֹרָה (הִיָּינוּ פִּינְסַטְעֵר שְׁוֹנְאֲרִץ וְהַפִּי' שְׂטָאָרַק שְׁוֹנְאֲרִץ) ע"כ עֲדוֹתוֹ שְׁל בֶּר' יוֹסֵף עֲשֻׁקִין בְּתוֹרַת עֲדוֹת: עוֹד הָעֵיד ר' אַבְרָהָם זָאב בֶּר' יְהוּדָה אַבּוּהַב מְקַאֲלָנִיעַ הַנְּ"ל שְׂלֵעֲרַף חֲמִשָּׁה אוֹ שְׂשָׁה שְׂבּוּעוֹת אַחַר חֲנֻכָּה נָסַע לְדְרוֹשׁ וְלַחְקוֹר אַחַר הַנְּאָכַד וְאָמַר בּוּזָה"ל שְׂבָא לְפָסְטִיִּאל צִיפְלָאוּקִי וְהַתְּחַלְתִּי לְשֹׂאוֹל צִיָּא אִיז נִיט גִּיפְאָרִין אִבַּע"ג אַאֲרִי מִיט אַזְעַלְכַּע פְּעַרַד אוֹן אָנָא פּוֹרְהָאן הָאֵט זָנָא מִיר גִּיעַנְטְפֵּרַט יוֹא דָּא אִיז גִּיפְאָרִין אִיף גִּידִינְק נִיט ווִיָּא זָנָא הָאֵט אִיָּם אָן גִּירוֹפִין צִי לִיוּקַע צוֹ אוֹלְקַע בְּלִשׁוֹנָם נְקָרָא כְּףָּ וְאָמְרָה אִיף קַעַן אִיָּם עָר אִיז דוֹרְף גִּיפְאָרִין דָּא מִיט פִּיר עֲרָלִים זֵיָּא הָאֲבָנִין בִּיָּיא מִיר גִּיעַנְטְסִיגַט דְּעַר הָאֲדוּזִיָּעַן כּוֹן דְּעַם טִרְאָקְטִיר הָאֵט גְּזַאָגַט אִ סִימָן אָז דְּעַר וּוֹרָאנְעֵר סוּס אִיז חוּלָה אוֹן דָּאָשׁ וּוִיָּישׁ אִיף אָז דְּעַר יְהוּדִי וּוֹאָשׁ אִיז גִּיפְאָרִין מְקוֹנְדָם מִיט אִיָּם כּוֹן טַאָהָאנְעֵרָאָה קִיָּין מַאֲרַפָּאֵל וּבַעַת אָז עָר אִיז גִּיקוּמְעָן אִין קַאֲלָאנִיעַ הָאֵט עָר פָּאָר צִיילַט אָז בִּיָּיא אִיָּם אִיז אוֹנְרָאָנְעֵר סוּס חוּלָה גִּיווָאֲרִין אִסִּימָן הָאֵט זָנָא גִּיזַאָגַט אָז זָנָא קַעַן אִיָּם גִּיווִישׁ דְּעַר אִיָּיְגֵעֵנְעֵר יְהוּדִי אִיז גִּיפְאָרִין מִיט מִיר אִין טַעָהָאנְעֵרָאָה בַּעַת שְׂנַסַּעְתִּי לְחַקוֹר אִין טַאָהָאנְעֵרָאָה הָאֵט זָנָא גִּיזַאָגַט דָּאָשׁ אִיז דְּעַר אִיָּיְגֵנְעֵר יְהוּדִי וּוֹאָשׁ אִיז גִּיפְאָרִין מִיט אִיָּם קִיָּין מַאֲרַאפְעַל בְּזָה הַלְשׁוֹן אָמַר ר' אַבְרָהָם זָאב בֶּר' יְהוּדָה הַנְּ"ל

מקאלאניע הַנ"ל ור' חיים בר' ניסן גיסו של הַנאַבד דאַס הייד בַּרעסאַווי אַס הייד קדמנא בעת גבית העדות הַנ"ל שְׁבַכְכַּר ציפליקעווע דר שם חיים סנדלר וסיפר ר' חיים סנדלר הַנ"ל שֶׁהפּוֹתִית מן הַטְּרַאקטיר דָּשָׁם אָמְרָה לוֹ בְּזָה הַלְּשׁוֹן וְנֹאשׁ מֵעַן פּרעגט נָאךְ דָּעם אַיִדִּין וואש ער איז גיפארין מיט דִּיא דִּיא פִּיר עֶרְלִים הָאָט זָנָא פֶּאָר שְׂטאַנען אַז זיי זיינען רוֹצְחִים זיא האט אים גִּוואוּנקען נָאָר עֶר הָאָט נִיט פֶּאָר שְׂטאַנען עוֹד הַעִיד ר' דוֹבְעֶר בר' אַלְכְּסַנְדֵּר מַקְּאַלְאַנְיָא הַנ"ל שר' חיים בר' ניסן הַנ"ל הִיָּה אַצְלוֹ עַל בְּרִית מִילָה וְהַגִּיד לְפָנָיו בְּבִירוֹר שְׂרָאָה אַצְלוֹ זייגעריל אָךְ ר' חיים הַנ"ל שְׁכַחוּ כ"ז אָמְרוּ בְּפָנָיו הַנְּקוּבִים הַנ"ל בת"ע ומה שְׁשִׁמְעֵנוּ פֶּתְבָנוּ וְחַתְמָנוּ: עוֹד הַעִיד ר' מִשֶּׁה בר' שְׁמִשׁוֹן הָאָפְפוֹן אַז וויא אִיךְ בֵּין אַראַטמען אִין מאהיסטראט האט מען גיבראכט צוּנִיָּא פֿון רוֹצְחִים וואש הָאָבִין גִּיהָאַרְגֶּעט דָּעם עֶרְל לייסאאוּו האט זיך איינער פֿון זיי ער הֵיִסְט פּעטער קאַרצוּקע מוֹדָה גִּוּוּעַן אַז עֶר הָאָט גִּיהָאַרְגֶּעט דָּעם עֶרְל הַנ"ל אָנּוּ הָאָט זיך מוֹדָה גִּוּוּעַן אויף אַנְדֶּערע גַּנְיָבוֹת וְגַזְלוֹת וואש מען האט בִּיָּיא אִים גָּאָר נִיט גִּיפֶרעגט לְסוֹף הָאָט עֶר זיך מוֹדָה גִּוּוּעַן אַז עֶר הָאָט גִּיהָאַרְגֶּעט א אקלאניסט און האט גִּיזאַגט אַז אַזוּ איז גִּוּוּעַן דִּיא מַעֲשֶׂה.

בְּשַׁנַּת 1857 אִיךְ ווִיִּיס נִיט צִיא דִּיא אַנְדֶּרע וְנֹאךְ צִי דִּי דִּרִיטע וְנֹאךְ אִין פּאַסט פּלופּאוּוקע זיינען פִּיר מענטשין פֿון אונזער חֲבֵרָה זיינען מִיר גִּוּוּעַן אִין מאראפאל אִין דָּעם טראקטיר האט אונז גִּיזאַגט דָּער טראקטירסציק עֶר איז אַעֶרל אַז צָנָא אִים איז פֶּאָר פֶּאָרִין אַיְהוּדִי א קלאניסט אויף דִּרְיָיא פּערד מיט א פורהאן און עֶר הָאָט אַסְף געלט הָאָבִן מִיר אִים גִּיזוּנְגֶּען אַז עֶר זָאל אונז אפ פִּירִין אִין טאהענעראג זיינען מִיר מיט אִים גִּיפֶּאָרִין בִּיזוּ דָּער טִיִיךְ מִיּוֹס עִם אִיז גִּוּוּאַרִין נאַכְט בֵּין אִיךְ גִּישְׂטאַנען בִּיָּיא דִּי פֶּעֶרד און הָאָב גִּיזוּעֶהוּ וויא זיי הָאָבִין אִים גִּיהָאַרְגֶּעט זִיא הָאָבִין אִים דָּער וְנֹאָר גִּין אָנּוּ הָאָבִין אִים אַרְיִין גִּיּוּנְאַרְפִּין אִין טִיִיךְ מִיּוֹס אָנּוּ מִיר זיינען פֿון דָּאַרְטִין אַוּוּעַק גִּיפֶּאָרִין און מִיר זיינען גִּיּוּמְעַן אִין ראסטאוּו הָאָבִין מִיר פֶּאָר קוּיפֶט דִּי פּערד אופֿין מאַרְק צו פּוּפֶפֶּצִיג רו"כ אַפֶּעֶרד אָנּוּ דָּעם פּוּרֶהאַן הָאָבִן מִיר פֶּאָר קוּפֶט א רֶאַסְטַאוּוּעֶר דווארניק און געלט הָאָבִן מִיר בִּיָּיא דָּעם נֶהָרְג גיפונען קט"ו רו"כ און אזילבערנעם זייגעריל דִּי פּערד זיינען גִּיּוּנְעַן צוּנִיָּיא פֿון זיא שְׁוּנְאַרְצֶע בַּלְשׁוֹן רוסיָא וּרֶאַנע און איינער אשטאלי דָּער נֶהָרְג איז גִּוּוּעַן אַן גִּיטאַן אִין א נַאַגוּלְנֶעם טוּלוֹפּ דָּער מענש איז גִּוּוּעַן סרעדניה ראסט עֶר הָאָט גִּיהָאט אִיין שוּנְאַרְצִי בְּעֶרְדִּיל אַרוּם פּערצִיג יָאָר אַלְט בְּזָה הַלְּשׁוֹן אָמַר הָרוֹצֵחַ לר' מִשֶּׁה הַנ"ל בל' רוסיָא וְהוּא אָמַר לְנוּ בל' אַשְׁפְּנִז פּנ"ל גַּם ר' חיים בר' ניסן אַחִי אַשְׁתּ הַנְּאַבְד הַעִיד ג"כ פּנ"ל וְהוּסִיף עוֹד שְׁדִּיבֶר עִם הָרוֹצֵחַ בְּמִשְׁפָּה אִיזָה שְׁבוּעוֹת אַח"ז וְאָמַר לוֹ הָרוֹצֵחַ שְׁהפּוּרְגַּאן לֹא הִיָּה לוֹ ייאשציק מאַחורִיו פֶּדְרָךְ שְׁאַרִי פּוּרְגַּאַנְעַס וְהִיָּה מְלוּבֶשׁ בְּפֶעֶלְץ בַּלְתִּי מְכוּסָה בל' רוסיָא נאַגולנע טוּלוֹפּ בְּשַׁעֲרוֹת לְבָנוֹת וְחַתָּה זֶה הַפֶּעֶלְץ הִיָּה הַנְּהָרְג מְלוּבֶשׁ בְּפֶעֶלְץ קֶטַן און זיין היטיל איז גִּוּוּעַן אַרּוּדֶע אִין גאַנצין פֿון שְׁוּנְאַרְצֶע שְׁמוּיִסִין גַּם אָמַר לוֹ הַגְּזֵלָן שְׁמַקֵּחַ הַשְּׁכִירוֹת שְׁשֶׁכְּרוּ הַנְּהָרְג אִינִי יוֹדֵעַ בְּבִירוֹר אַם ט"ו או ט"ז רו"כ וְאָמַר לְפָנָיו ר' חיים הַנ"ל בְּתוֹרַת עֲדוֹת בְּעוֹנֶשׁ כּו' שְׁהוּא הִיָּה עִם גִּיסוֹ ר' זאַב וואלף הַנְּאַבְד בּמאַראפּאַל בְּעַת נְסַעוּ מִשְׁם וּשְׁכָרוּ אוֹתוֹ אַרְבָּעָה עֶרְלִים בְּמַקֵּחַ שְׁשָׁה עֶשֶׂר רוּכ"ס לְהִבִּיא אוֹתָם לְטַאַהֶענְעֶרָאָג וְהִיָּה מְלוּבֶשׁ בְּאַלוּ הַבְּגָדִים אֲשֶׁר דִּיבֶר הָרוֹצֵחַ בְּסִימְנֵיהֶם וְסִימְנֵי הַג' סוּסִים כְּאַשֶׁר דִּיבֶר הָרוֹצֵחַ וְגַם הַפּוּרְגַּאן לֹא הִיָּה לוֹ ייאשציק

מאחריו כ"ז אמרו בפנינו הנקובים הנ"ל בתו"ע והגבה פדת ומה ששמענו פתבנו וחתמנו: תשובה הגה בעיקר ההיתר אשר העיר כת"ר מעובדא יצחק ר"ג ע"פ שטת הרמב"ם פי"ג מהל' גיטין הלכה כ"ד זהו טוב ונפה לפי שטת הרא"ש בתשו' פלל נ"א סי' א' ולפירושו בדברי הרמב"ם.

ויענין בתשו' מהרי"ט חאה"ע סי' ל' שפתב ונ"ל והנדון של הרא"ש ו"ל במכלוף בן מלול זה מיירי בידיע שבעלה של זו הלך לפאס או לסביבותיה ושם היה ואע"פ שהעד אינו מעיד שזה הנהרג הוא בעל של זו וגם לא אותו שיצא מפאס מאחר שידענו שהוא היה בפאס ולא הוחזק מכלוף (כצ"ל) בן מלול אחר בעיר של פאס והכי דייק לשון הרא"ש שפתב דכיון שידוע שהיה שם בעלה של זו מכלוף ואין מכלוף בן מלול אחר בעיר נ"ל דאתמא שריא וכבר נתקשה הרב מהריב"ל בלשון.

הנה שלא היה ליה למימר אלא שלא נתחזק מכלוף אחר בעולם אלא שהלשון הנה מורה באצבע שלא הוחזק מכלוף אחר בעיר פאס ולכך אמר שלא נחוש שמא מכלוף אחר הוא דאתי מעלמא והוכיח יפה מעובדא דיבמות דבלא הוחזקו אע"ג דשכיחי שיירתא פרבא.

וכפסקו של הרי"ף ו"ל עכ"ל מהרי"ט. א"כ עפ"ז הדמיון יפה לנד"ז כמ"ש כת"ר אמנם מהרי"ק שרש קפ"ד פתב דמ"ש הרמב"ם כשחלף למקום פלוני אמור להם כו' מוכיחים הדברים שאותו יצחק בן מיכאל שמת הוא העומד באותה העיר שזה הולך שם דאי לא תימא הכי למה תלה שליחותם בהליכת אותו מקום ומשום כך אשתו מותרת דאיכא למימר דאי הנה יצחק בן מיכאל אחר באותו העיר היה כבר ידוע לאנשי העיר עכ"ל: מבואר דמפרש דברי הרמב"ם דמקום פלוני דנקט היינו מקום דירתו ממש דיצחק ההוא.

וא"כ אין מזה ראיה לדינו של הרא"ש אפי' לפירוש מהרי"ט בהרא"ש משום דלא הוחזק שבנדון הרא"ש אינו דומה ללא הוחזק בעיר דירתו דה"ל כחזקה אלימתא משא"כ בפאס שאינו מקום דירתו והובא מחלוקת זו שפין הרא"ש ובין מהרי"ק בד' הרמב"ם בלחם חמודות פי"ג מה"ג הכ"ד.

ולכאורה גם הה"מ שם מפרש ד' הרמב"ם כמ"ש מהרי"ק שהרי משמע שם דמשה שטת. הרמב"ם עם שטת רש"י ורש"י מפרש דקורטבא היה מקום דירתו של יצחק ר"ג והנה שטה שניה היא רש"י ותוספות דמפרשים דקורטבא היה מקום דירתו של יצחק ר"ג ולא הוחזק יצחק ר"ג אחר בקורטבא דמ"מ לאפיי חיישינן ויש בזה ג"כ ב' שטות התוספות ביבמות (קט"ו) מדמים פלוגתא דאפיי ורבא לפלוגתא דרבה ור"ז גבי גט הנאבד ונמצא וא"כ רבא כרבה ואפיי כר"ז וזהו קצת דחוק שיתלוק אפיי על רבה רבו מובהק ולא יקשה הגמ' עליו מרבה והתוס' דב"מ (די"ח ע"ב) ס"ל דאפיי ג"כ סבר כרבה דגבי גט שאני פיון שזה האיש אבד כן גט דלא חשדינן ליה דמשקר וכיון שאבד כן גט י"ל שזהו שאבד זהו שנמצא משא"כ גבי יצחק ר"ג לא שייך טעם זה שהרי יצחק ר"ג רק נעלם מן העין ע"כ חיישינן שהוא חי ומה ששליחו יצחק ר"ג מת חיישינן שמא היינו יצחק ר"ג אחר מעיר אחרת ששמה ג"כ קורטבא ולא כמרה"צ דאזמ"ו חולק ע"ז וכדבריו משמע בפסקי מהרא"י סי' קס"א ואעפ"כ רבא פליג על אפיי וס"ל דלקורטבא אחרת לא חיישינן גם לרבה וא"כ לפ"ז י"ל בנד"ז חיישינן גם לרבא דדוקא פשאמרו יצחק ר"ג הדר בעיר קורטבא לא חיישינן לקורטבא אחרת.

אָבֵל בַּנְד"ז שְׁאוֹתוֹ מֵהַר"ז אֵינוֹ דָר בְּמַאָרֵינְפוֹל דְּחַיִּישֵׁינֵן שְׁמָא מֵהַר"ז אַחַר בָּא לְשֵׁם אֶלְא י"ל פִּינֵן שְׁהִיהוּדֵי מוֹה' יַעֲקֹב בֵּר' יוֹסֵף עֲשָׂקִין מְעִיד שְׁבִפְנֵינֵי נְסַע מֵהַר"ז זֶה עִם שְׁנֵי אֵינָם יְהוּדִים וְשְׁלֵא רְחוֹק מְשֵׁם הָיוּ עוֹד שְׁנַיִם וְכֵן אוֹמֵר הָא"י וְשִׁהֵם הֶרְגוּהוּ א"כ לְכַאוּרָה לִיכָא לְסַפּוּקֵי בְּאַחַר רַק עַכ"ז י"ל שְׁמָא עוֹד ר"ז אַחַר בָּא לְשֵׁם לְמַחַר וְהוּא נְסַע עִם ד' אֵינָם יְהוּדִים אֵלּוּ וְהוּא הִנְהַרְג וְר"ז נְסַע עִם ד' א"י וְלֹא הֶרְגוּהוּ הֵגַם שִׁי"ל אִיךָ יִנְדָּמֵן שְׁשִׁנְיָהֶם נְסַעו עִם אַרְבְּעָה א"י וְשְׁנַיִם מֵהֶם יִסְעוּ עִמּוֹ מְמַאֲרָאנְפוֹל וְשְׁנַיִם הַנּוֹתָרִים יִתְחַבְּרוּ עִמָּם בָּאֵם הִדְרָךְ אַךְ בְּאַמַּת בְּהַגְדָת.

הָא"י הָרוּצָח לֹא נִזְכַּר זֶה שְׁרַק שְׁנַיִם נְסַעו מְמַאָרֵינְפוֹל וְשְׁנַיִם הָיוּ עַל אֵם הִדְרָךְ כ"א סַתָּם שְׁאַרְבְּעָה אַנְשִׁים מִחִבּוּרָתָם נְסַעו עִמּוֹ וְכ"ש לְאַבְיֵי דְחַיִּישֵׁינֵן לְקוֹרְטָבָא אַחַרְת י"ל דְּחַיִּישׁ בַּכַּה"ג רַק עַכ"ז יֵשׁ בַּנְד"ז עוֹד רְאָיָה מְשׁוּם שְׁהַפְּנוּדְקִית שְׁבִדְרָךְ מְלוֹן צִיפְלִיוּקַע אֶמְרָה לר' חַיִּים סַנְדְּלָר שְׁהִבִּינָה שְׁהַאַרְבְּעָה א"י שְׁנִסְעוּ עִם ר"ז הֵם רוּצָחִים וְאִיךָ שְׁרַמְזָה לְאַיִשׁ ר"ז הִזָּה שְׁהַאַרְבְּעָה א"י שְׁנִסְעוּ עִמָּהֶם הֵם רוּצָחִים וְהוּא לֹא הִבִּין רְמִיזָתָהּ א"כ הָרִי יֵשׁ כְּפֶאֱן הוֹכְחָה שֶׁר"ז זֶה נְסַע עִם ד' רוּצָחִים וְמ"מ אֵין זֶה עֲדוּת פִּי י"ל הֵם לֹא הֶרְגוּהוּ כ"א ד' אַחֲרֵים נְסַעו עִם יְהוּדֵי אַחַר וְהָרְגוּ אוֹתוֹ.

וְאֵין לְלַמּוּד זֶה מְעוֹבְדָא דְיִצְחָק דְשָׁם יֵשׁ שְׁמוֹ וְש"ע וְכַר אַחַתְחִיָּה דְרַב בֵּיבִי לֹא גָרַע מְשֵׁם אָבִיו וְלֹא הוֹחֲזוֹק שָׁם אַחַר בְּשֵׁם כְּזֶה מַה גַּם לְפַמ"ש כַּת"ר בְּשֵׁם הָרַאב"ד שֶׁהִי רִישׁ גְּלוּתָא מְמַשׁ כְּפִשְׁטָא דְגַמְרָא וְכ"כ הָרִיטְב"א וְנוֹסֵף ע"ז יֵשׁ שָׁם מְקוֹם הַהִלְכָה וּמְקוֹם הַיְצִיאָה מִשָּׂא"כ כְּפֶאֱן לִיכָא לֹא שְׁמוֹ וְלֹא שֵׁם אָבִיו וְש"ע אֵם לֹא מְפַנֵּי שַׁכַּת"ר צִינָה לְבִדּוֹן בְּסִבִּיבָה הַנָּ"ל דְּמַאָרֵינְפוֹל וְלֹא נִפְקַד שָׁם אִישׁ: וְהִנֵּה נִידוֹן מַה שְׁהַעִיר כַּת"ר מְשַׁטַּת הָרַמְב"ן הִנֵּה אַעֲתִיק לַכַּת"ר מַה שֶׁמ"כ אֶצְלֵי מְזַמֵּן כְּבִיר דְּהַרְמַב"ן מִיַּיִשָּׁב פְּסָקֵי הָרִי"ף מְשׁוּם דְּהִכָּא י"ל כְּפֶאֱן נְמַצָּא וּמְכָאן הִיָּה.

וְהַרְשָׁב"א הַקְּשָׁה ע"ז דְרַב אָשִׁי לִית לִיָּה כַּנְכ"ה. אַךְ לְפַרְש"י וְתוֹס' פ' הַמְדִיר שְׁמוּאֵל ס"ל כַּנְכ"ה וּמְסַקְנָא דְשִׁמְעָתָא כְּשִׁמוּאֵל אָבֵל הָרַשָּׁב"א ס"ל דְשִׁמוּאֵל מְצִי סְבַר כְּרַב אָשִׁי.

אַךְ בְּלֹא"ה קָשָׁה דַּהֲב"י סִי' ל"ט בְּבַד"ה כ' דְלֹא סְמַכִּינֵן עַל כַּנְכ"ה רַק לְעַנְיֵן כְּתוּבָה וְלֹא לְהַקְלֵל לְעַנְיֵן שָׂא"צ גַּט וְכ"כ בְּשִׁט"מ וְכֵן מְנוֹכְרָח לְחַד שְׁיִנוּיָא בְּתוֹס' (דַּע"ו א') וְכֵן הַסְפַּמַּת כָּל הָאַחֲרוּנִים וְכ"ש לְדַעַת הָרַשָּׁב"א דְּבַהוּצָאָת מְמוֹן מַחְזָקָתוֹ לֹא סְמַכִּינֵן עַל כַּנְכ"ה דַּכ"ש דְלֹא סְמַכִּינֵן ע"ז בְּגוּפָה שֶׁל עֲדוּת דְחַמּוּרָה עֲרוּהָ מְמָמוֹן הַקַּל כַּמ"ש רַש"י וְתוֹסְפוֹת בִּיבָמוֹת (דַּקְט"ו סַע"ב) וְעוֹד קֶצֶת רְאִיוֹת נֶגֶד סְבָרָא זֹו לְכֵן אֵין לְתַרְץ אֶלְא עַפְמ"ש הָרִיטְב"א דְגַם הָרַמְב"ן לֹא קָאָמַר אֶלְא הִיכָא שְׁגַם בְּלָאוּ הָאֵי טַעְמָא דְכָאן נְמַצָּא וּמְכָאן הִיָּה הִנֵּה רַק חֲשָׁשָׁא וְלֹא סְפַק עַד שִׁי"ל דְלִרְבָּה דְמִיקַל בְּלֹא הוֹחֲזוֹקוֹ לְחוּד שְׁרִיא בְּלֹא"ה כְּפֶאֱן דְחָשׁוּב ג"כ לֹא הוֹחֲזוֹקוֹ תְּרִי יִצְחָק וְרַק מְשׁוּם דַּר"ז בְּעֵי תְּרִי וְע"ז סְמַכִּינֵן כַּשִׁי"ל כְּפֶאֱן נְמַצָּא וּמְכָאן הִיָּה וְז"ל הָרִיטְב"א וְאִיבְרָא דְהִכָּא כְּשִׁהִי הַשְׁיִירוֹת מְצוּיֹות וְלֹא הוֹחֲזוֹקוֹ שְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן לֹא בְּקוֹרְטָבָא וְלֹא בְּמְקוֹם אַחַר וְאַבְיֵי סְבַר כַּר' זִירָא דְהֵתָם שְׁחוּשְׁשֵׁין לְשְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן וְלִב' עֲיִירוֹת אַע"פ שְׁלֵא הוֹחֲזוֹקוֹ וְכַמָּאן דְּחַיִּישׁ הֵתָם לְשִׁתִּי שְׁוִירֵי כו' וְרָבָא סְבַר דְאַפִּי לְמָאן דְּחַיִּישׁ הֵתָם הִכָּא לִיכָא לְמִיחַשׁ דְהֵתָם הוּא בְּגַט שְׁנַמְצָא חוּץ לְמַחֲצָתוֹ אָבֵל כָּל שְׁנַמְצָא בְּמַחֲצָתוֹ וּבְעִיר הַמְּוֹזְכָר בְּגַט אֲנִי אוֹמֵר כְּפֶאֱן הִיָּה וְכָאן נְמַצָּא וְהִכָּא הָרִי יֵשׁ עֲדִים שְׁרָאוּ רִישׁ גְּלוּתָא שְׁמַת שְׁיִצָּא מְכָאן וְיֵשׁ לָהּ בְּכָאן חַד רִישׁ גְּלוּתָא

ואין לנו לתלות באדם אחר כלל ואבני סבר דלא אמרינן פאן נמצא וכאן הנה וכבר הזכרתי דהריטב"א מפרש שהנה ריש גלותא ממש: אמנם כת"ר לא נטה להתיר רק משום צירוף עוד סימנים ובפרט סי' דמנן אשר הרה"ג דק' סלוצק שי' תמה דעת המ"ב ואעתיק ג"כ מה שמ"כ אצלי מכבר בזה וזהו הלשון הנה הט"ז בסי' י"ז ס"ק ח"י חלק על המ"ב דהמ"ב בתשו' סי' מ"ד וסי' מ"ג פסק דמנן הוי סי"מ והט"ז חלק עליו בתרתי קדא דמוכח בגמ' דמנן באבידה הוי רק סי"ב.

עוד כ' ס"ק הנ"ל ונ"ל תו נראה דאינו דומה כלל סי' מנן לענן אשה לענן אבידה דלענן אשה מה סי' שנייה במנן האנשים דמ"מ יש חשש שנגחלפו קצת מהם כמו שזכרנו לעיל כו' עכ"ל הרי לפ"ז מבואר דס"ל דמנן בעדות אשה לא חשיב אפי' סי"ב והמרה"צ ס"ק ס"ה הקשה דהמ"ב עצמו הביא דברי מהריב"ל דבעינן מנן עם מקום הליכה משמע דמנן לחוד לא מהני וכ"כ בהקדמ' המ"ב ס"י ס"ג דשם כ' דמנן סי"מ הוא ואעפ"כ לא מהני רק עם מקום הליכה או יציאה ועי' בבית מאיר סעיף י"ז שהקשה ג"כ על המ"ב מסוגיא דב"מ (דכ"ח) גבי תכריף של שטרות ומ"מ כ' שי"ל מפרש"י ביבמות דמנן עם מקום הליכה הוי סי"מ וא"כ היינו פדעת המ"ב סי' ס"ג ולכן אפשר ליישב דעת המ"ב דאע"ג דבפרק אלו מציאות מוכח דמנן הוי רק סי' בינוני היינו במנן מטבעות או מחרנות של דגים דשכיח קצת שגם אחר ניח מטבעות במנן כזה אבל מנן אנשים שנהרגו דבר גדול הוא מאד.

פי אפי' איש אחד שיהנה נהרג לא שכיח כ"כ כ"ש מספר שנים או יותר לכן פיון שידוע לנו שני אנשים שנעלמו מן העין ולא נשמע עוד שני אנשים אחרים שנעלמו ונמצאו שני הרוגים במקום שהלכו שני אנשים שנעלמו הוי זה סימן מובהק.

ותדע דבלא"ה לא כל המנינים שונים לפמ"ש התוס' רפ"ט דיבמות (דקט"ו ע"ב) ע"כ אין להפליא אם מנן אנשים שנהרגו חשיב סי"מ עם מקום הליכה ומה גם לפמ"ש בתשו' אדמו"ר נ"ע דהא דחשיב סימן היינו מצד צירוף האבידה כו' משא"כ בפקדון כו' א"כ לא דמי כלל צירוף האבידה דמטבעות דשכיח לאבידה דהריגת אנשים דלא שכיח כלל.

ומצאתי ג"כ ראיה לזה מדברי הרמ"א בד"מ בח"מ הל' אבידה ומציאה סי' רס"ב סק"ג שכ' ליישב על גון שניית הב"י שם סע"ף ט"ו שכ' וגם לפרש"י יש לתמוה שני בדים אמאי חייב להכריז דילמא דרף נפילה פדאמרינן במצא שני מטבעות עכ"ל ור"ל ובדרף נפילה אין המנן סי' שאינו ידוע שנפלו בבת אחת כמ"ש התוס' פא"מ דכ"ד ע"א) בד"ה אבל שנים וע"ז תירץ בד"מ ונ"ל דאין כל הדברים שונים דשאני מטבעות דכל אדם יש לו מעות אצלו ונרפו לאבד דרף נפילה כו' אבל מחטין ויתדות וכיוצא בהן אין דרכן של בנ"א לשאת אותן אם לא הצריכים לכהן וכל הנושא אצלו מאלו הדברים יודע מנינן ומדקדק בכף וע"כ מנן הוי סי' עכ"ל.

וא"כ אם רמ"א חילק בין שני מטבעות לשני בדי מחטין לענן סימן דמנן מכ"ש וק"ו כן בנו של ק"ו שיש לחלק בין שני מטבעות ושני בדי מחטין ובין מנן שני אנשים שנהרגו שדקדוק מנן הוא דבר גדול מאד מאד ולא שכיח כלל ע"כ י"ל דבזה הוי המנן קרוב לסימן מובהק והיינו בצירוף עוד דבר נחשב סימן מובהק.

והנה גבי ארץ החוט שהגטקשור בו בב"מ (דכ"ח ע"א) לפי ה"ך"ן ומהר"ף הובאו בשט"מ משמע דהוי סי' מובהק כשמצמצמם מדת ארפו א"כ הא דמגן אינו סי"מ כ"א סי"ב צ"ל דלא דמי לארץ החוט: א"כ י"ל היינו מגן מטבעות משא"כ מגן אנשים שנהרגו פיון שמגן אנשים פזה נעלם מן העין ולא נשמע כלל עוד שנעלמו אחרים י"ל דה"ל סי' מובהק וקרוב לזה הוא דעת מהרא"ם בתשובה סי' ע"ד הובאה בק"ע סעיף צ"ו וז"ל אבל יש לסמוך על מגן האנשים שהיו שלשה והמקום שיצאו מירושלים דומיא דששים בנ"א שהיו מהלכים לכרפום ביתר עכ"ל פן הנה נראה לנישב דעת המ"ב אבל המעיין בדבריו יראה שא"א לומר פן שמקור יסוד דבריו הוא משום דמשמע פ' אלו מציאות דגבי אבידה חשוב מגן סי' מובהק ולא סימן בינוני לבד וע"ז נדאי יפה השיגו הט"ז דנהפוך הוא וכ"ד כל האחרונים ובנד"ז נדאי לא שייך טענה זו שהרי הנהרג הנה איש א' רק מגן חמשה היינו עם ארבעה הרוצחים א"י שנסעו עמו אף מ"מ סי"ב מיהו הוי ובצירוף מקום היציאה ומקום ההליכה והסימנים שבהאיש הנאבד י"ל דמספיק להתייר ע"פ דעת הרמב"ם פי"ג מה"ג הלכה כ"ו וש"ע ססעי"ף י"ז אמנם כ"ז לפי הרמב"ם במעשה שבגמרא פב"ת דיבמות (דקכ"ב ע"א) בקולר של בני אדם שהיו מהלכים לאנטוכיא כו' וכ' מה"מ סוף הלכה כ"ה שהעובד כוכבים אינו מפירן ואינו יודע שמותיהן וא"כ לפ"ז ע"כ צ"ל שמצד צירוף סימניו התירו וכן מבואר מתשו' ה"ך"ן והריב"ש שהביא הכ"מ דהני שלשה עובדי דציידן ואנטוכיא וביתר מיירי שהעובד כוכבים אינו מפיר שמותיהן.

ולפיכך הצריך הרמב"ם ג"כ לומר וקברתיו ואף שנהלקו עליו בענין וקברתיו דמעשה שהיה כף הנה מ"מ נראה שמספיקים עמו בזה שהעובד כוכבים לא הי' מפירן ואינו מפיר שמותיהן ככתוב בתשו' ה"ך"ן סי' ג' אבל בשאלות פ' תבא בעובדא דציידן פי' שהעו"ג הזכיר שמו וז"ל ת"ש דתנא אבא יודן איש ציידן אומר מעשה בישראל ועו"ג שהיו מהלכין בדרך ובחזירתו הנה אומר חבל על איש פלוני יהודי שמת וקברתיו ובא מעשה לפני חכמים והשיאו את אשתו עכ"ל ובנדאי דפי' פלוני ר"ל שמו ושם עירו ולא כהסד"א שפי' דבשמו סגי דה"ל שתי הוכחות וכ' בסד"א שמה"ר"ם אלשקר בתשו' סי' כ"ה כ' בשם ר"ח וא"ז דהיא דקולר של בני"א ודששים בנ"א הנה העו"ג מפירם בשם ואומר פלוני ופלוני שאני מפירם בטוב מתו וכ"כ רי"ו נכ"ג ח"ג אבל אם אומר אוי לפלוני שהיה הולך עמי בדרך כו' ומת בדרך וקברתיו עכ"ל דאע"ג שזכר רק לפלוני הוא ע"ד מ"ש בגמרא טבע חסא דעל חסא הידוע להם קאמר כמ"ש בק"ע בשם מהרי"ט וכן משמע מלשון פלוני ופלוני שאני מפירם בטוב דנדאי על פלוני הידוע לנו אומר והסד"א ד"ך ע"ד פי' דבשמו לבד סגי משום דאע"ג דקולר הו"ל כמו סי' בינוני לבד בהצטרף לזה שמו סגי דה"ל פההיא דר' ירמיה דלא חיישינן לדילמא אתרמי שמה בשמא כו' וכן בההיא דציידן תו ליכא למיחש לשנפד מפנו האיש הראשון ושוב נתחבר עמו אחר ששמו פשם הראשון ולפע"ד אין דבריו נכונים בדעת השאלות ור"ח וא"ז ורי"ו דלא נחתו להכי כלל ודין זה ש"ל ג"כ אין לו מקום כ"א לפ"ד הרמב"ם והמגיד וה"ך"ן והנה בספר סדר אליהו רבא הנ"ל דף כ"ו עמוד שני ודף כ"ז ע"ג כ' וז"ל גם ההרי"ו סי' ע"ט פסיקא ליה מילתא לצרף מה שנמצא חלל באותו הדרך שהיה הולך עם סימני פלים וגופו אף פי גרועים המה עכ"ל וכ"כ עוד שם עמוד רביעי וז"ל וזהו טעמו של מהרי"ו

שְׁהִתִּיר ע"י שְׁנַמְצָא חָלָל בְּאוֹתוֹ הַדְּרָךְ שְׁנוּדַע לְנוּ דְּוֵדָאֵי שְׁהִיָּה הוֹלָךְ אוֹתוֹ פְּלוּנֵי עִם צִירוּף סִימָנִים גְּרוּעִים דְּגוּף וְכֻלִּים דְּכָל שְׁנַמְצָא חָלָל בְּאוֹתוֹ הַדְּרָךְ הֵנִי הוֹכְחָה גְּמוּרָה שְׁהוּא הוּא אֶלָּא שַׁע"ז רָאוּי לְנוּ לְחוּשׁ שְׁמָא אַחַר הוּא וְנִסְפִּיק לְהִתִּיר סָפֵק גְּרוּעַ כְּזֶה סִי גְּרוּעִים דְּכָל פִּי הָאֵי לֹא אֶתְרָמִי שְׁבָא אִישׁ אַחַר בְּאוֹתוֹ הַדְּרָךְ וְאַנְחָנוּ לֹא גִדַּע וְהָיוּ בּוּ פֶל אוֹתָן הַסִּימָנִים הַיְדוּעִים לְנוּ בְּאוֹתוֹ הָאִישׁ עַכ"ל וַא"כ לְדַבְרֵי מַהֲרִי"ו כ"ש בַּנְד"ז דְּהָנִי וְדָאֵי שְׁנַמְצָא חָלָל בְּאוֹתוֹ הַדְּרָךְ שְׁהִרֵי אֶחָד מִהָאֲרַבְעָה רוּצְחִים הַנִּזְ"ל אָמַר בְּפִירוּשׁ בְּלִי שׁוּם וְשָׂאֵלָה שְׁהַשְׁלֵשָׁה הָרְגוּ זֶה הִיְהוּדִי וְעַדִּיף טוֹבָא מִיְגִיָּה מְשַׁנֵּי טְעָמִים הָא' דְּכָאן מוֹכַח וּמְרָאִים הַדְּבָרִים מִהַגְּדַת הַרוּצָח הַנִּזְ"ל שְׁהָרְגוּ אֶת הִיְהוּדִי בַּעַל אִשָּׁה זֶה מִמֶּשׁ.

מִשָּׂא"כ בְּנִידוּן שֶׁל מַהֲרִי"ו הַהוֹכְחָה הִיא רַק שְׁמַצָּאוּ חָלָל בְּאוֹתוֹ הַדְּרָךְ הַשְּׁנִי שְׁשֵׁם לֹא נִמְצָא לְצַרְף לְהוֹכְחָה רַק סִימָנִים גְּרוּעִים לֹא כֵן בַּנְד"ז יֵשׁ וְדָאֵי ג"כ סִימָן בִּינוּנֵי אֶחָד הוּא הַסִּימָן מְנַן הָאֲנָשִׁים וְאֶפְשָׁר גַּם סִימָן שְׁנִסַּע עִמָּהֶם עַל ג' סוּסִים בַּעֲגָלָה טוֹבָה שְׁחִסַּר הַיִּיאֲשִׁיצִיק שְׁמַאֲחוּרֵיו וְהַסוּסִים שְׁנִים מֵהֶם מְרָאָה שְׁלֵהֶם וּוְרָאנַע וְהַשְׁלִישִׁי טְשָׂאֵלַע נְחָשָׁב זֶה סִי בִּינוּנֵי אֶחָד אֶף שְׁמֹנְרֶב מְשַׁנֵּי דְבָרִים הַיְינוּ אֶחָד עֲגָלָה טוֹבָה חִסַּר הַיִּיאֲשִׁיצִיק הַשְּׁנִית ג' סוּסִים מ"מ כִּינּוֹן שְׁהַפֵּל בְּעִנְיָן אֶחָד עֲגָלָה שְׁנוּשָׂאִים אוֹתָהּ ג' סוּסִים י"ל מְצַטְרֵף לְהִיּוֹת נְחָשָׁב סִי בִּינוּנֵי א' וְזָכַר לְדַבֵּר מֵהָא דְנֶקֶב יֵשׁ בּוּ בְּצַד אוֹת פְּלוּנֵי דְהָנִי ג"כ כְּעִין צִירוּף שְׁנֵי דְבָרִים וַא"כ לְדַעַת הָאוּמְרִים דְּשְׁנֵי סִי"ב נִפְרָדִים אֵין מְצַטְרֵפִין לְהִיּוֹת סִי"מ א"כ אִמָּאֵי הָכָא נְחָשָׁב זֶה סִימָן מְנֻבְהָק וְנִהְרֵי מְנֻרְכָב מְשַׁנֵּי דְבָרִים הָא' נֶקֶב וְהַשְּׁנִי הִיּוֹתוּ בְּצַד אוֹת פְּלוּנֵי אַעֲכָז"ל כִּינּוֹן שְׁשִׁנֵּיהֶם בְּדַבָּר א' נְחָשָׁב הַפֵּל דְבָר א' וְנְחָשָׁב סִי מְנֻבְהָק א' כַּמ"כ קָרוֹב הוּא עִנְיָן ג' סוּסִים שְׁהֶם טְעוּנִים בַּעֲגָלָה א' טוֹבָה חִסַּר יִיאֲשִׁיצִיק י"ל נְחָשָׁב זֶה סִי בִּינוּנֵי א' כ"ש בְּצִירוּף שְׁאָר הַסִּימָנִים בְּגוּפּוֹ וּמְלִבוּשָׁיו אֶף אִם הֵם גְּרוּעִים מ"מ מְצַטְרֵפִים לְשְׁנֵי סִי"ב הַנִּזְ"ל וּמְצַטְרֵפִים לְעִנְיָן הָרִאשׁוֹן שְׁנִירָאִים הַדְּבָרִים מִהַגְּדַת הַרוּצָח שְׁהָרְגוּ הִיְהוּדִי בַּעַל אִשָּׁה זֶה כַּנִּזְ"ל וְלָכֵן אֶף לְמִש"ש הַסֵּד"א דָּף כ"ח עֲמוּד שְׁנֵי שְׁמֵדְבָרֵי מַהֲרָא"ם בְּתַשׁוּ" סִי ע"ד נְרָאָה חוֹלֵק עַל מַהֲרִי"ו וְלִהְיוֹת הַרְבֵּנִים דְּקִיָּמִי בְּשִׁיתוֹ י"ל שַׁע"ז בַּנְד"ז יֵשׁ לְהַקֵּל כְּמִבְּנֵי מְדַבְּרֵיו בְּתַשׁוּ" הַנִּזְ"ל שְׁהוֹבָאָה בַּק"ע סְעִיף צ"ו שְׁפִתָּב אֶבֶל יֵשׁ לְסִמּוֹן עַל מְנַן הָאֲנָשִׁים שְׁהָיוּ שְׁלֵשָׁה וְהַמְקוּם שְׁיִצְאוּ מִירוּשָׁלַיִם כּו' ע"ש וְכַמ"כ בַּנְד"ז יֵשׁ סִי מְנַן עִם עוֹד סִימָנִים אֶף שְׁהַמְנִין דְּשֵׁם הָנִי סִימָן יוֹתֵר מִסִּימָן מְנַן דַּנְד"ז כְּמוֹ שְׁנִכְתָּב לְעִיל מ"מ בַּנְד"ז יֵשׁ נֶגֶד זֶה עוֹד הוֹכְחוֹת יוֹתֵר בְּפִרְט לְעִיקָר הַהִתְרַם שְׁהַעִיר כַּת"ר מְסוּגָא דִּיצְחָק ר"ג אֲזִיל מְקוּרְטָבָא ע"כ מְפֵל הַטְעָמִים הַנִּזְ"ל הַנְּנִי מְצַטְרֵף גַּם כֵּן לְדַעַת כַּת"ר אֶף זֶה עוֹמֵד לְנֶגְדֵי שְׁבַג"ע מְבֹאָר שְׁהָרִצָּח אוֹמַר שְׁהַשְׁלֵשָׁה זוּלָתוֹ חֲנֻקוּהוּ וְהַשְׁלִיכוּהוּ לְנֶהָר וְהוּא עֲמַד אֶצֶל הָעֲגָלָה מְרַחוּק א"כ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא לֹא רָאָה אִם הָרְגוּהוּ לְגַמְרֵי אוֹ לֹא נְרָאִיתִי בְּקוּנְטָרַס כַּת"ר מְפֵלְפֵל מְזָה ע"כ אֲנִיחַ זֶה עַל כַּת"ר: סִימָן פֶּג נִידוּן הָעֲגוּנָה טְעָמָא בַּת יִצְחָק בְּדַחַן מִהָאֲרָקִי.

בְּפִסְק הַקָּצֵר שֶׁל הָרַב הַמְּנוּחַ מ' יְהוֹשֻׁעַ מ"צ דַּק"ק הָאֲרָקַע הַנִּכְתָּב בְּיוֹם ו' עַש"ק בְּחֻדָּשׁ נִיסָן תר"ב שְׁמַתִּיר לְהָעֲגוּנָה טְעָמָא לְהַנְשֵׂא מְבֹאָר בּוּזָה"ל שְׁהִיא יוֹשְׁבַת בְּעִיגוּן זֶה קָרוֹב לַכ"ד שְׁנִים מִבְּעִלָּה מִשָּׁה בֶּן אַרְיָ לִיב חֲזִיט וְכַמָּה פְּעָמִים כְּאֲשֶׁר הָיָה מְתַגֹּוֹרֵר בְּעַת שְׁהִיָּה מוּמָר בְּגַאֲרָעַד אוֹפִייעַ רְצָה לְגַרְשָׁה וְכַתֵּב בְּכַתֵּב יְדוּ לַב"ד שְׁיִכְתְּבוּ גִט בְּשִׁבְלֵוֹ כִּי הוּא מְמַנָּה שְׁלִיחַ לְכָל ב"ד שְׁיִזְדַּמְן וְרַבּוּ כְּמוֹ רַבּוּ הַדִּינִים בְּזֶה פְּיֻדוּעַ לְכָל בְּאֵי שְׁעָרֵי תוֹרָה

ואין באפשרי הנה להוציא הדין לאמתו עכ"פ שְׁהִיָּה מְתַגַּרְר בְּגִאָרְעָד אוֹפִייעַ כָּל יְמֵי חַיִּים חַיּוֹתוֹ וְלִקַּח אִשָּׁה לְשֵׁם עַכ"ל.

וְחָתוּם ע"ז הָרַב הַגָּ"ל וְעוֹד שְׁנַיִם עִמּוֹ ר' יַעֲקֹב מְנַחֵם וּר' מְאִיר מְעַנְדֵּל עַכ"פ מְדַבְּרִיהֶם מְבִנְיָן שְׁבַעֵל אִשָּׁה עֲגוּנָה זֹה טַעְמָא יְדוּעַ שְׁהִי דָר בְּאוֹפִייעַ מֵאֲחַר שְׁהִייעַ לָהֶם כְּתִב יְדוּ שְׁיִקְתְּבוּ גִט בְּשִׁבְיָלוֹ א"כ הִי מְבִנְיָן בְּהַפְתָּב שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ וְשִׁהוּא רוּצָה לְגַרְשׁ לְאִשָּׁה טַעְמָא זֹה הַיְדוּעַ לָהֶם וְכ"כ עוֹד בְּשׁוֹ"ת הָאֲרֹכָה שֶׁל הָרַב מ' יְהוֹשֻׁעַ הַגָּ"ל שְׁחַתְּמֵם עֲלֶיהָ לְבַדּוֹ וְשֵׁם קְרוֹב לְסוֹפָה בְּעִמּוֹד שְׁשִׁי כ' ג"כ וְ"ל אָבֵל בַּנ"ד שְׁהִיָּה הִיָּתָה יוֹדַעַת שְׁבַעֵלָה מוֹמֵר נִיקָאֲלוּיָן הוּא דָר בְּאוֹפִייעַ וְגַם יוֹדַעַת שְׁיִישׁ לוֹ אִשָּׁה וְכָל הַמּוֹ"מ שְׁלוֹ וְגַם כִּי לֹא הִיָּה אַחֵר.

כִּי כַּמָּה פְּעָמִים הִיָּה אֲגָרַת מֵאֲתוֹ הַכֹּל הִיא יוֹדַעַת בְּלִי הָעֵד רַק שְׁלֹאנוֹדַע לָהּ שְׁהוּא מֵת עַכ"ל עוֹד מְבִנְיָן בְּתִשׁוֹ הָרַב הַגָּ"ל בְּעִמּוֹד הַגָּ"ל וְ"ל וְגַם נִשְׁפַּחְנוּ לְכַתּוּב שְׁאָמַר פְּאִשְׁרֵי הִיָּה יְהוּדִי הִי נִקְרָא שְׁמוֹ מִשָּׁה וְהִי חֲטִיט וְהִי נִכְתָּב בְּטִשְׁאוּס וְזֶה הָיָה לְכ"ע שֵׁם עִירוֹ עַכ"ל מְבִנְיָן מְדַבְּרִיו שְׁהָעֵד שְׁהָעֵיד עַל מִיתַת הַמוֹמֵר שְׁהוּא שְׁלֵמָה בֶּן קֶאֱפִיל קֶאֱפִילָאוּ הָעֵיד בֶּן שְׁהַמוֹמֵר הִי נִקְרָא מִשָּׁה בִּיְהוּדוֹתוֹ וְהִי חֲטִיט וְהִי נִכְתָּב בְּטִשְׁאוּס וְכ"כ בַּהֲגַב"ע שְׁהַגְּבַהּ מֵהַ שְׁהָעֵיד שְׁלֵמָה בֶּן יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁלֵמָה בֶּן קֶאֱפִיל הַגָּ"ל אִף בַּגַּב"ע הַגָּ"ל נִכְתָּב ג"כ אִז עַר אִיז גִּיוּעִזִּין אִיְהוּדִי הָאֵט מֵעַן אִיִּם גִּירוּפְעֵן מִשָּׁה אֲוֵן עַר אִיז חֲתָן ר' יִצְחָק בְּדַחַן מְהָאֲרָקִי אֲוֵן עַר אִיז גִּיוּעֵן אַחֲטִיט אֲוֵן אִיז גִּיוּעִזִּין אַנְכְּתָב בְּטִשְׁאוּס עַכ"ל.

וְאִילוּ בְּתִשׁוֹ הָרַב מ' יְהוֹשֻׁעַ הַגָּ"ל שֵׁם קְרוֹב לְסוֹפָה כְּתוּב אֲוֵן נֶאֱדָה הָאֵט עַר גִּינְאָגֵט אִז עַר אִיז חֲתָן ר' יִצְחָק בְּדַחַן אֲוֵן דִּיא וְאִיב רְנִפֵּט מֵעַן טַעְמָא כְּדָ כְּתוּב בַּגַּב"ע הַב' וְגַם הוֹסִיפוּ ג"כ שְׁמֵלֵאכְתּוֹ ג"כ הִיָּתָה לַעֲשׂוֹת פֶּאֱמַאדַע עַכ"ל מְלִשׁוֹנוֹ זֶה מְבִנְיָן שְׁזֶה אִינוּ מְבִנְיָן רַק בַּגַּב"ע הַשְּׁנִי שְׁהוּא מֵהַ שְׁהָעֵיד אֲבִי הַמוֹמֵר בְּשֵׁם ר' אַבְרָהָם.

וְהָרִי גַם בַּגַּב"ע הָרִאשׁוֹן שֶׁל שְׁלֵמָה בֶּן יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁלֵמָה בֶּן קֶאֱפִיל מְבִנְיָן שְׁהוּא חֲתָן ר' יִצְחָק בְּדַחַן מְהָאֲרָקִי וּמְתִשׁוֹ הַר"ר יְהוֹשֻׁעַ הַגָּ"ל מְבִנְיָן שְׁזֶהוּ מְבִנְיָן רַק בַּגַּב"ע הַשְּׁנִי ע"כ אוֹלִי עִירוֹב פְּרִשִׁיּוֹת בַּגַּב"ע הָרִאשׁוֹן הִיָּנוּ עִירוֹב דְּבָרֵי שְׁלֵמָה בֶּן יְהוּדָה עִם דְּבָרֵי שְׁלֵמָה בֶּן קֶאֱפִיל אִף יֵשׁ לוֹמֵר שֶׁהַר"ר יְהוֹשֻׁעַ נִתְפָּנֵן שַׁבְּבַג"ע הַשְּׁנִי הוֹסִיפוּ שְׁשֵׁם אִשְׁתּוֹ טַעְמָא אָבֵל זֶה שְׁהִי חֲתָן מ' יִצְחָק בְּדַחַן מְהָאֲרָקִי מְבִנְיָן גַּם בַּגַּב"ע הַשְּׁנִי.

וְעַכ"פ זֶה וְדָאִי אָמַר שְׁלֵמָה בֶּן קֶאֱפִיל גַּם לְדְבָרֵי תִשׁוֹ הָרַב הַגָּ"ל שְׁבִיְהוּדוֹתוֹ הִי נִקְרָא מִשָּׁה וְשְׁהִי חֲטִיט וְנִכְתָּב בְּטִשְׁאוּס: וְשְׁעַכְשָׁיו הוּא מוֹמֵר וְדָר בְּאוֹפִייעַ וַיֵּשׁ לוֹ שֵׁם אִשָּׁה וְשְׁהִי קְמִינְדִיאֲנִשְׁצִיק עִם וּוְאִישְׁעֵן בְּעַר וְקוֹקְלֵס וְשְׁנִקְרָא נִיקָאֲלוּיָן פְּעֵטְרָאוּיָן וְשְׁבָרוֹר לוֹ אִז עַר אִיז מֵת גִּיוּעֵן בְּעַת וּוִייעֵלִיקִי פֶּאֱסֵט אוֹ מְעַט מְקוֹדֵם רַק שְׁיִישׁ חִילוּף שְׁשְׁלֵמָה בִּמ' קֶאֱפִיל אָמַר שְׁשֵׁמוֹ בְּנִכְרִיּוֹתוֹ מִיקָאֲלוּיָן פְּעֵטְרָאוּיָן וְשְׁלֵמָה בִּמ' יְהוּדָה אָמַר שְׁהָאִשָּׁה מְסָרָה לוֹ סִימְנִים שְׁשֵׁמוֹ מִיקָאֲלוּיָן וְהִגִּיד שְׁלֵמָה בִּמ' קֶאֱפִיל הַגָּ"ל שְׁמוֹמֵר אַחֵר לֹא הִי בְּאוֹפִייעַ שְׁבִיְהוּדוֹתוֹ הִי שְׁמוֹ מִשָּׁה וְשְׁהִי חֲטִיט וְשְׁבִיְהוּדוֹתוֹ נִקְרָא מִיקָאֲלוּיָן פְּעֵטְרָאוּיָן וְשְׁהִי קֶאֱמַעֲנִידִיאֲנִשְׁצִיק עַכ"ל הַגַּב"ע בְּקֶצֶרָה גַּם הָעֵיד אֲבִי הַמוֹמֵר בְּשֵׁם אִישׁ אַחַד שְׁהַמוֹמֵר מִיקָאֲלוּיָן שְׁהִי קֶאֱמַעֲנִידִיאֲנִשְׁצִיק עִם דְּוָב לְבָן וְקוֹקְלֵעֵשׁ וְהִיָּה עוֹשָׂה פֶּאֱמַאדַע מֵת.

וְשִׁהֲלִי חֶמֶן יִצְחָק בְּדַחַן מִהָאֲרָקִי וְשִׁהֲפִיר אוֹתוֹ וְגַם אֲשֶׁתוֹ שְׁלֶקַח שָׁם קָאֲנֶאֱצְקַע וְשִׁאח"כ
אָמְרוּ לוֹ פְּמָה אֲנָשִׁים שְׁמַת: וְהִנֵּה לָא מִיבְעִינָא לְפִי הַגַּב"ע שְׁשִׁלְמָה בֶּן קֵאֲפִיל הָעֵיד שֶׁהִי
ג"כ חֶמֶן יִצְחָק בְּדַחַן מִהָאֲרָקִי דֵּה"ל כְּמַעֲיֵד שֶׁהוּא בְּעֵלְהָ שֶׁל אִשָּׁה זֶה וְגַם מַעֲיֵד עַל שְׁמוֹ
שְׁבִינְהֵדוּתוֹ וְשָׁם עִירוֹ דְּהֵינְנוּ שֶׁהִי נִכְתָּב בְּטִשְׁאָוּוֹס וְעַל מְלֵאכְתּוֹ שֶׁהִי חֵיט א"כ פְּשִׁיטָא
שְׁיֵישׁ פֶּאן עֲדוּת גְּמוּר שְׁמַת בְּעֵלְהָ שֶׁל זֶה אֵלָּא גַם לְתִשׁוּ' הַר"ר יְהוֹשֻׁעַ שְׁאִין בְּעֲדוּתוֹ שֶׁהִי
חֶתְנוֹ שֶׁל יִצְחָק בְּדַחַן עַכ"פ פִּינֵן שְׁהַעֲיֵד עַל שְׁמוֹ וְשָׁם עִירוֹ שְׁבִינְהֵדוּתוֹ וּמְלֵאכְתּוֹ שֶׁהִי
חֵיט דִּי"ל דְּמְלֵאכְתּוֹ שֶׁהִי חֵיט עוֹלָה בְּמָקוֹם שָׁם אָבִיו כ"כ בַּק"ע דֵּה מַכְמ"א וְכ"מ בַּק"ע
שֶׁבַב"ש ס"ק ק"א ק"ב וּבב"ש ס"ק נ"ט וְעוֹד דְּמַעֲיֵד עוֹד עַל סִימְנִים רַבִּים הֵינְנוּ שָׁם
דִּירְתוֹ שְׁבִנְכְרִיּוּתוֹ שֶׁהוּא דָר בְּאוּפִייעַ וְשְׁיֵישׁ לוֹ שָׁם אִשָּׁה וְשֶׁהוּא קֵאֲמַעֲנַדִּיאַנְשִׁיק אֲשֶׁר
כָּל זֶה יְדוּעַ שְׁפֵן הוּא בְּבֵעֵלְהָ שֶׁל זֶה א"כ בְּסִימְנִים רַבִּים פִּי הַנֶּפֶךְ לַכ"ע מִהֵנִי.

וְאִם מִשׁוּם הַהֲתַחֲלָפוֹת שְׁשִׁלְמָה בֶּן קֵאֲפִיל הָעֵיד שְׁשִׁמוֹ מִיְקֵאֲלֵאִי פֶּעֶטְרָאוּוִיץ וְשִׁלְמָה בֶּן
יְהוּדָה בְּשֵׁם הָאִשָּׁה אָמַר שְׁשִׁמוֹ מִיְקֵאֲלֵאִי פֶּאֹוּלָאוּוִיץ יֵשׁ לְתַלּוֹת בְּטַעוֹת שֶׁהָאִשָּׁה טַעְתָּה
בְּזָה וְע"פ הַשְּׁמוּעָה מְרַחוּק נִתְחַלֵּף לָהּ וַיֵּשׁ טַעַם לְתַלּוֹת שְׁשִׁנֵּי שְׁמוֹת אֵלּוּ קְרוּבִים לְטַעוֹת
מִזֶּה לְזֶה מִחֲמַת שֶׁהֵם שְׁנֵי שְׁמוֹת מְפֹרָסִים גַּם יֵשׁ לוֹמַר שְׁשִׁלְמָה בֶּן יְהוּדָה טַעַה בְּמֵאֲמַר
הָאִשָּׁה וְעוֹד דָּאָף אֵת"ל שְׁזָהוּ הַכְּחָשָׁה הָרִי פֶתַב בְּתִשׁוּ' הַר"ן ס' מ"ז וְנ"ל וְעַכְשָׁיו אֲנִי
דָן אִם יֵשׁ לְפִסּוֹל אוֹתוֹ מִפְּנֵי שְׁהַעֲיֵד שֶׁהִי שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל אֲבָרְהָם וְהַנְּכַחַשׁ בְּזָה בְּמַעֲשֵׂה
ב"ד שְׁנַעֲשֵׂה בְּפִירְפִּינָאן שְׁהַעֲיֵדוּ בּוֹ שְׁנֵי עֲדִים שֶׁהִי שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל שְׁמוּאֵל אוֹ אִם יֵשׁ
לְחוּשׁ לְשְׁנֵי אֲחִים שֶׁהִי שָׁם הָאֶחָד שְׁמוּאֵל וְשָׁם הַשְּׁנֵי אֲבָרְהָם וּמִסְתַּבְּרָא דְלֵהָא לִיכָּא
לְמִיחַשׁ לְפִי שְׁאֲנִי רוּאָה בְּדַבְרֵי כָּל הָעֲדִים שֶׁהִי כו' וְנִרְאָה מְדַבְרֵי כֹּלָם שְׁלֵא הִי לוֹ כ"א
אֶחָ אֶחָד וְכ"ת אֶפ"ה לִיכָּא לְמַסְמַךְ אֵהָךְ סֶהֱדָא דַּמ"מ הָא אֶתְכַחַשׁ כו' עֲדִים הַמְּכַחֲשִׁים
זֵא"ז בְּבִדְיָקוֹת כְּשֶׁרָה כו' וְה"נ פִּינֵן שְׁפֵל הָעֲדִים מְסַפִּימִים שְׁלֵא הִי לְמִשָּׁה זֶה אֵלָּא אֶחָ
א' אַע"פ שְׁזָה אוֹמַר שֶׁהִי שְׁמוֹ שְׁמוּאֵל וְאֵלּוּ אָמְרוּ שֶׁהִי שְׁמוֹ אֲבָרְהָם אִין זֶה הַכְּחָשָׁה
פּוֹסְלַת עַכ"ל וְה"נ הָרִי שְׁלְמָה בֶּן קֵאֲפִיל וְדָאִי מַעֲיֵד עַל בְּעֵלְהָ שֶׁל זֶה שְׁהַרִי הָעֵיד עַל שְׁמוֹ
וְשָׁם עִירוֹ עִם עוֹד שְׁמוֹת רַבִּים כְּנִזְכָּר לְעֵיל וְעוֹד שְׁבִסוּף עֲדוּתוֹ הַגִּיד שְׁמוּמָר אַחַר לֵא
הִי בְּאוּפִייעַ שְׁבִינְהֵדוּתוֹ הִי שְׁמוֹ מִשָּׁה וְשִׁהֲלִי חֶמֶן יִצְחָק וְשְׁבִנְכְרִיּוּתוֹ נִקְרָא מִיְקֵאֲלֵאִי
פֶּעֶטְרָאוּוִיץ וְשִׁהֲלִי קֵאֲמַעֲנַדִּיאַנְשִׁיק עַכ"ל.

א"כ בְּהֶכְרַח לְפִי עֲדוּתוֹ הַמוּמָר הַנֶּפֶךְ"ל הוּא רַק בְּעֵלְהָ שֶׁל זֶה שֶׁהִי שְׁמוֹ מִשָּׁה וְשִׁהֲלִי חֶמֶן יִצְחָק
דְּהַרִי בְּעֵלְהָ שֶׁל זֶה יְדוּעַ שְׁדָר בְּאוּפִייעַ וְהוּא מִשָּׁה חֵיט וְכִינֵן שְׁאֲחַר לֵא הִנֵּה עַל פְּרַחֵךְ
הוּא נִיהוּ וְאִין לוֹמַר דְּהַמְשֵׁךְ דְּבְרִיו הוּא דְּמוּמָר מִשָּׁה חֵיט וְשְׁבִנְכְרִיּוּתוֹ נִקְרָא מִיְקֵאֲלֵאִי
פֶּעֶטְרָאוּוִיץ לֵא נִמְצָא אַחַר אֲבָל מוּמָר שְׁיֵהֲלִי שְׁמוֹ מִיְקֵאֲלֵאִי פֶּאֹוּלָאוּוִיץ אֲפֶשֶׁר יֵשׁ
בְּאוּפִייעַ שְׁשִׁמוֹ בְּיְהוּדוּתוֹ מִשָּׁה חֵיט דְּזָה אִינוּ שְׁהַרִי בְּתַחֲלַת עֲדוּתוֹ שֶׁל שְׁלְמָה בֶּן קֵאֲפִיל
לְשִׁלְמָה בֶּן יְהוּדָה הָעֵיד שְׁאִין שְׁמוֹ מִיְקֵאֲלֵאִי פֶּאֹוּלָאוּוִיץ כ"א מִיְקֵאֲלֵאִי פֶּעֶטְרָאוּוִיץ.

ע"כ יוֹדַע שְׁאִין שָׁם מוּמָר שְׁשִׁמוֹ מִיְקֵאֲלֵאִי פֶּאֹוּלָאוּוִיץ וְשִׁהֲלִי חֶמֶן יִצְחָק שְׁמוֹ בְּיְהוּדוּתוֹ מִשָּׁה חֵיט
כו' וְא"כ ע"כ מְבֹאָר מִהַגְּדוּתוֹ שְׁמַעֲיֵד עַל מִשָּׁה חֵיט בְּעֵלְהָ שֶׁל זֶה דוּמְיָא דְתִשׁוּ' הַר"ן
הַנֶּפֶךְ"ל וְא"כ אָף אִם נֹאמַר שְׁיֵישׁ הַכְּחָשָׁה בֵּינוּ וּבֵין הָאִשָּׁה בְּשֵׁם פֶּאֹוּלָאוּוִיץ ה"ל הַכְּחָשָׁה
בְּבִדְיָקוֹת דְּכְשֶׁרָה בַּד"מ וְכ"ש בַּנְּד"ז הֵנִי שְׁלְמָה בֶּן יְהוּדָה עַד מִפִּי הָאִשָּׁה.

אף יש להקשות על הר"ן דעדות המכחשת זא"ז בבדיקות דכשרה בד"מ זהו לפי שהשני מעיד ג"כ על גוף העדות שהוא אמת וכיון ששניהם מכוונים בגופה של עדות רק שהוכחשו בבדיקות ע"כ עדותן כשרה אבל בנדון דהר"ן שהמכחישו בבדיקות אינו יודע כלל בגופה של עדות ואין יודע בגופה של עדות רק זה שהוכחש בבדיקות א"כ דילמא כיון שהוכחש בבדיקות והמכחישו בבדיקות אינו מסייעו בגופו של עדות י"ל דלא סמכינן עליו לבדו כלל ע' במפתח] וכה"ג נחלק מהרש"א ר"פ היו בודקין על מהרש"ל ונ"ל ועוד נ"ל דאין לנו לומר דטעו בעיבורא דירחא אלא כו' כיון ששניהם מעידים על גוף המעשה כו' ע"ש.

ומיהו י"ל בנד"ז שאני שפמה אנשים אמרו ג"כ שהמומר שבאופייע הקאמענדיאנשציק עם דוב לכן וקוקלעס נקרא ניקאלאיי פּעטראוויץ א"כ נִפְרִים הדברים שדברי שלמה בן קאפיל הן אמתיים ואין לבטל עדותו מפני שהוכחש בבדיקות מדברי האשה כיון שהאשה ידעה רק ע"פ שהגיעו לה דברים ע"כ תלינן שטענתה.

ועוד דהכא הוי ג"כ כמו ששניהם מכוונים בגופה של עדות שהרי האשה אמרה ג"כ שבעלה הוא המומר שבאופייע שנקרא ביהדותו משה חייט כו' ושלמה ב"ק מעיד ג"כ על מומר זה הידוע באופייע.

א"כ שניהם מכוונים בגופה של עדות על המומר שבאופייע שהוא משה חייט הנכתב ברוויזייע בטשאוווס רק שמתחלפים בענין שם אביו בנכריותו אם פאולאוויץ או פּעטראוויץ ה"ל ודאי עדות המכחשת בבדיקות.

ועדיף מנדון דתשו' הר"ן דשם אין מכוונים בגופה של עדות רק בדבר זה שנראה מדברי פולם שהי' לבעלה פי אם אח אחד אבל על יותר מזה אין מכוונים העד המוכחש בבדיקות עם המכחישים אותו ע"כ שפיר יש להקשות על זה כנז' לעיל ותולה לכאורה בפלוגמא דמהרש"ל ומהרש"א הנ"ל אבל בנדון זה י"ל שגמלפ"ד מהרש"א הדין אמת דעכ"פ מכוונים הרבה בגופה של עדות.

שהרי האשה יודעת שבעלה שהוא משה חייט הנכתב ברוויזייע בטשאוווס הוא המיר ונדר באופייע ויש לו שם אשה והוא קאמענדיאנשציק וכן כיוון ג"כ שלמה בן קאפיל ולא עוד אלא שמוכרח מעדותו שהוא בעלה של זו כנזכר לעיל וא"כ ה"ל כשניהם מעידים עדות אחת ומה שיש הכחשה בשם א' ה"ל כעדים המכחישים זא"ז בבדיקות כששניהם מכוונים בגוף העדות דגוף העדות היינו שבעלה של זו הוא ניהו המומר שדר באופייע כש"כ שאפשר לתלות פאן בטעות ולא בהכחשה: ועוד יש להתיר ע"פ דברי הגדת חמיה אבי המומר בשם אברהם שהעיד שהמומר מיקאלאיי פעטראוויץ שהי' קאמענדיאנשציק מיט אוואיישען בער און מיט קוקלעש והי' עושה פאמאדע מת ושהי' חתן יצחק בידון מהארקי ושם אשתו טעמא.

און איה האב גיקאנט אים אי דיא אנדער וואייב וואש ער האט גינומען אקאנאצקע און נאך דעם האבין מיר גינאגט כמה אנשים שהוא מת עכ"ל ועיין בק"ע סעיף רל"ג בשם תשו' המבי"ט סי' ע"ח ונ"ל אם אמר שמעתי מיהודים שנהרג פלוני לא הנה פקול הכרה רק כעד מפי עד ומשיאין אשתו אבל אם אמר איני יודע ממי שמעתי זהו פקול הכרה

עכ"ל וע"ש סעי' קל"ט וסעיף קמ"ח ועיין במרה"צ ס"ק כ"ו העלה ממ"ש הד"מ אות כ"ג בשם בנ"מין זאב דבאמר שמעתי מאחד שמת פלוני אע"פ שלא פירש ממי שמע סגי להשיאה וכ"ש באומר שאמרו לו כמה אנשים כנ"ד ובעדות זה מבואר בפירוש שהי' חתן יצחק ב"דחן ושם אשתו טעמא דהיינו אשה העגונה הזו וע"כ עכ"פ ע"פ שני העדיות הנ"ל יש להתיר אשה זו: סימן פד הנה לכאורה יש פאן שלשה היתרים האחד ע"פ הגב"ע מב"ד דברדיטשוב מיום ד' ט"ו אלול שנת תרט"ו.

שהעידו לפניהם שני עדים איך שמנה' ישראל במ' דוב בריסקין מק' קלימ'עוויץ שבק חיים ונפטר פה בביתקור חולים פה ברדיטשוב ביום ב' י"ג אלול ובצירוף הגב"ע מקלימ'עוויץ שהעיד מ' גדלני' במ' ירמיה לפני ב"ד איך שה' מו"ה ישראל דוד במ' יקותיאל בכ"ר ממאלסטוקא קיבל שם השטר חוב בשם ר' ישראל בריסקין נהרי א"כ ידוע שבעל השטר בשם ר' ישראל בריסקין מקלימ'עוויץ הוא ישראל דוד במ' יקותיאל בכ"ר ממאלסטוקא וא"כ פינן שיש גב"ע מברדיטשוב שבעל השטר ישראל במ' דוב בריסקין מת מבואר עדות איך ישראל דוד במ' יקותיאל בכ"ר ממאלסטוקא מת מאחר שידוע שהוא הוא המוציא שטר חוב הנ"ל ומה גם פאשר יתברר אשר ישראל במ' דוב בריסקין מקלימ'עוויץ חי וקיים א"כ ע"כ המת הוא ישראל דוד בכ"ר הנ"ל שנמסר לו השטר חוב בשם הנ"ל נהרי יש פאן שמו ושם אביו ושם עירו רק צריף לברר עוד שלא נמסר גם לאיש אחר שטר חוב כזה ואם יתברר שלא נמסר רק לישראל דוד בכ"ר הנ"ל יש פאן לכאורה עדות מספיק שמת אף לכאורה י"ל דחיישינן לשאלה שמא השאיל ר' ישראל דוד בכ"ר הנ"ל את השטר חוב לאיש אחר שהוא יגבה בו ואיתא בפסקי מהרא"י סי' קס"א דדוקא טבעת פיס ארנקי הוא דלא חיישינן לשאלה אבל שאר פלים דלא מפרש בהו תלמודא מסתמא אין לנו לבדות מלבנו דאף בהו לא חיישינן לשאלה עכ"ל.

ועיין ב"ש ס"ק ס"ט ונ"ל עיקר דלא חיישינן לשאלה בארנקי וטבעת כו' עכ"ל ובחמ"ח שם ס"ק מ"ב ובק"ע סעיף שפ"ב הביא בשם תשו' מהרי"ט דציצית ה"ל ג"כ פארנקי וטבעת וע"ז יש חולקים ועיין תשו' מהרמ"ל סי' פ"ט אף הנה עוד כתב מהרי"ט בתשו' ח"א סי' קל"ט וז"ל ובר מן דין אפילו תימא חיישינן לשאלה הכא ליכא למיחש שאין דרוך להשאיל קמיע שלו לאחרים פינן דנטירותא דידיה הוא לא שבין אינש נפש' ונהיב לאחרים ועדיפא טובא מהא דאמרינן בגמרא יבמות (ק"כ ע"ב) ובפרק אלו מציאות (דכ"ז) דפרכינן אי חיישינן לשאלה חמור בסימני אונף היכי מהדרינן ומשנינן לא שיילי אינש אונף דמסקיב לחמרי' ואמרינן נמי התם טבעת חייש לזיופא פיס וארנקי מנחשי אינשי ולא מושלי כ"ש קמיע דקפדי אינשי שלא לשוןמטו מעליהם אפילו שעה אחת עכ"ל והדברים ק"ו לשטר חוב הנ"ל שנגצרו לו לשמירתו כמו קמיע הנ"ל ועדיף מיניה שאינו סגולה כ"א חוש: עיין תוי"ט פב"ת דיומא משנה ו' בד"ה אין מאכילין אותו מחצר הפכד שלו וכש"כ בשנת תרט"ו שהיה שכיח הדיקא והשטר חוב היה לו שמירה מעולה מהדיקא דשכיח טובא יותר מקמיע מןמחה בנדאי לא חיישינן ביה לשאלה יתר מאונף וכיס וארנקי ומה גם פ"י טבעת לא מושלי משום דחיישינן לזיופי עיין רש"י יבמות (דק"כ ע"ב) ופא"מ (דכ"ז ע"ב) החפש שם רחוק יותר מהחפש שבנדון זה נוסף ע"ז שהרי א"א להשאילו כ"א למי שיש בו סימנים פסימנים וה"ל פועין שאלה דיחיד ובשאלה

דְּיַחֲדֵי בְּדָבָרִים דְּלֵא מוֹשְׁלֵי אֵינְשֵׁי י"ל וְדַאי יֵשׁ לְסַמְךָ ע"ז עֵינֵן בְּסִפְרָא בֵּית מֵאִיר סִי' י"ז ססע"י כ"ד.

לְכֹן נִרְאָה דְּבַנְד"ז לֵיפֵא לְמִיחַשׁ לְשִׂאלָה ע"כ כְּשִׂיתְבְּרַר שְׁלֵא נִתְּנָן שְׁטָר כְּנֵה לְאַחַר וְשִׁרְבֵי יִשְׂרָאֵל בְּמ' דְּוֹב בְּרִיסקִין חֵי הָרִי יֵשׁ פֶּאן עֲדוּת לְהַתִּירָה. כ"ש לִפְמ"ש לְקַמְן שְׁנֵה הַחוּלָה הַנִּפְטָר אָמַר שְׁיֵשׁ לוֹ אִשָּׁה בְּמֵאלֶסְטוֹקָא וְשִׁאָבִיו יְקוּתִיאֵל בְּכֶרֶךְ הוּא בְּקֵאסְטָאָנְטִין יֵשׁן א"כ לֵיפֵא חֲשִׁשָׁא דְשִׂאלָה כְּמ"ש לְקַמְן: הֵיתֵר שְׁנֵי וְעִיקְרֵי יוֹתֵר הוּא ע"פ מְכַתְּבֵי אָבִיו ר' יְקוּתִיאֵל בְּכֶרֶךְ מַה שְׁפּוֹתֵב בְּאַרְיִכוֹת מְמִיתָת בְּנוֹ יִשְׂרָאֵל דְּוֹד.

וְהַגַּם שְׁלֵא רָאָה שְׁמַת הָרִי מְסַפֵּר הַמַּעֲשֵׂה אִיךְ בְּנוֹ הָיָה אֶצְלוֹ בְּק' קֵאסְטָאָנְטִין יֵשׁן כְּמַה שְׁבוּעוֹת בְּקִיץ הַנְּ"ל בְּחֻדְשׁ סִינֹן וְתַחֲלַת תַּמּוּז וּמִשָּׁם הֵלֶךְ לְמִצּוֹא לוֹ אִשְׁטַעַל וְנִתְּנָדַע לוֹ שֶׁהוּא בְּכֶרֶדִיטְשׁוּב בְּבֵית עוֹשֵׁי שְׁוועֶבְעֶלִיךְ וְהַפֵּאוּוִיעֵרְעֵנַע דְּקֵאנְטָאָר שְׁנִסְעָ מְקֵאסְטָאָנְטִין יֵשׁן לְכֶרֶדִיטְשׁוּב הַבְּטִיחַ לוֹ שְׁיַחְקוֹר עַל בְּנוֹ וְיִתְרָאָה עִמּוֹ וְכֵן הָיָה עַר הָאֵט זִיךְ דְּעַר פְּרַעַגְט בְּכֶרֶדִיטְשׁוּב וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁהוּא שׁוֹכֵב כְּעַת בְּבִיקוֹר חוּלִים וְהֵלֶךְ לְבִיקוֹר חוּלִים וְרָאָה אוֹתוֹ בְּשֵׁם וְסִפֵּר הַפֵּאוּוִיעֵרְעֵנַע לֵר' יְקוּתִיאֵל בְּכֶרֶךְ אִיךְ שְׁבָנוּ הָאֵט עִם דְּעַר קֵאנְט וְקָרָא אוֹתוֹ בְּשֵׁמוֹ וּבִיקָשׁ מִמֶּנּוּ שְׁיֵאמַר לְאָבִיו שְׁיַבֵּא לְכָאן וְלְהַגִּיד לְאָבִיו סִימֹן שֶׁהוּא חוּלָה עַל חוּלָאָת שְׁהֵיָה לוֹ בְּאוֹרְשָׁא.

הָרִי עַכ"פ נִתְבְּרַר שֶׁהַחוּלָה שְׁהֵיָה בְּבֵית בִּיקוֹר חוּלִים הַגִּיד לְהַפֵּאוּוִיעֵרְעֵנַע שֶׁהוּא בְּנוֹ שֶׁל ר' יְקוּתִיאֵל בְּכֶרֶךְ שְׁבִקֵאסְטָאָנְטִין יֵשׁן וְגַם נִתְּנָן לוֹ סִימֹן לְהַגִּיד לְאָבִיו וּמִסְתַּמָּא יוֹדַע אָבִיו שְׁהַסִּימֹן כֵּן הוּא מֵאַחַר שְׁפּוֹתֵב זֶה בְּמְכַתְּבוֹ לְרֵאִיָּה וְהָרִי אָף אִם לֹא הָיָה הַפֵּאוּוִיעֵרְעֵנַע מְפִיר שֶׁהוּא בְּנוֹ הָיָה הַחוּלָה עִצְמוֹ.

נֶאֱמָן עַל זֶה כְּמ"ש בְּתוֹשׁוֹ הָרֵא"ש כָּלֵל נ"א סִי' ב' מְהָא דְּסוּף יְבָמוֹת (דְּק"ב ע"ב גְּבִי יוֹחֲנָן בֶּן אֲרִיָּה דְּמְכַפֵּר שְׁיַחֲזִיא וְכ"כ מְהֵרִי"ק שְׁוֹרֵשׁ קַע"ה וּמְהֵרִי"ו סִי' ט' מְהֵרִיב"ל ח"ג סִי' ח' וּבְתוֹשׁוֹ מְהֵרֵמ"ל סִי' נ"ו וְסִי' קכ"ט וְעֵינֵן בְּק"ע סְעִיף ע"ג וְז"ל הַק"ע מְהֵמְכַתְּבֵי מֵאֲלֵיהוּ סִי' ה' סְעִיף ה' אַע"פ שְׁאִין הָעֵד מְפִיר אֵת שְׁמוֹ אֶלָּא עַל פִּי עִצְמוֹ מְשִׁיאִין אֵת אִשְׁתּוֹ עַכ"ל וְהֵבִיא הַרְבֵּה פּוֹסְקִים שְׁכַתְּבוּ כֵּן וּמְכַלְלֵם הָרֵא"ש וּמְהֵרִי"ק כְּנ"ל וְא"כ הָרִי יֵשׁ עֲדוּת מְסַפִּיק שְׁנֵה הַחוּלָה בְּעַה"ש הַנְּ"ל הָיָה בְּנוֹ שֶׁל ר' יְקוּתִיאֵל בְּכֶרֶךְ הַנְּ"ל וְכִינּוֹן שִׂאח"כ בָּא אָבִיו ר' יְקוּתִיאֵל בְּכֶרֶךְ לְכֶרֶדִיטְשׁוּב בְּיוֹם ב' י"ג אֶלּוּל וְהֵלֶךְ לְבִיקוֹר חוּלִים וְאָמְרוּ לוֹ שְׁנֵה בְּנוֹ הַחוּלָה הַנְּ"ל מֵת וְזֶה שְׁנֵי שְׁעוֹת שְׁנִקְבַּר ה"ז עֲדוּת הַמְסַפִּיק לְהַתִּיר אֵת אִשְׁתּוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל דְּוֹד הַנְּ"ל דְּהָא שְׁאָר הַבְּנִים שֶׁל ר' יְקוּתִיאֵל בְּכֶרֶךְ הֵם חַיִּים וְקִיָּיִמִים גַּם הָרִי יְדוּעַ שְׁנֵהוּ הַבֵּן שְׁלֵקַח הַשְּׁטָר חוֹב בְּשֵׁם ר' יִשְׂרָאֵל בְּר' דְּוֹב בְּרִיסקִין וְהִיָּנּוּ בְּנוֹ ר' יִשְׂרָאֵל דְּוֹד שֶׁהוּא לְקַח הַשְּׁטָר חוֹב הַנְּ"ל גַּם עִי"ז נִתְחַזַּק הַהִיתֵר הָרֵאשׁוֹן שְׁאִין לְחוּשׁ לְשִׂאלָה שְׁהָרִי הַחוּלָה הָיָה בְּעַל הַשְּׁטָר הַנְּ"ל וְכִמּוֹ שְׁקִיבֵל אָבִיו ר' יְקוּתִיאֵל בְּכֶרֶךְ הַפְּתֵב רֵאִיָּה מְהֵרַב שֵׁם שְׁבַעֵל הַשְּׁטָר חוֹב הַנְּ"ל מֵת בְּבֵית בִּיקוֹר חוּלִים וְיְדוּעַ שֵׁר' יִשְׂרָאֵל דְּוֹד הָיָה בְּעַה"ש הַנְּ"ל אֶלָּא שְׁהֵיָה חֲשִׁשָׁא דְשִׂאלָה וְהָרִי עֲכָשְׁוֹ נִתְבְּרַר הֵיטֵב שְׁלֵא הַשְּׂאִיל הַשְּׁטָר מֵאַחַר שְׁיִדוּעַ שֶׁהַחוּלָה בְּעַה"ש הַנְּ"ל הוּא בְּנוֹ שֶׁל ר' יְקוּתִיאֵל בְּכֶרֶךְ א"כ לְבַד הַגְּדַת הַחוּלָה שֶׁהוּא בְּנוֹ שֶׁל ר' יְקוּתִיאֵל בְּכֶרֶךְ שֶׁהוּא עֲדוּת מְסַפִּיק מִצַּד עִצְמוֹ לְבַד אָף בְּלִי הַשְּׁטָר כְּמ"ש בְּתוֹשׁוֹ הָרֵא"ש כְּנ"ל עוֹד זֹאת נִתְחַזַּק הָעֲדוּת ג"כ מִצַּד הַשְּׁטָר וְהַגְּדַת הַחוּלָה מְשַׁמֵּשׁ לְהַסִּיר חֲשִׁשָׁא דְשִׂאלָה לְבַד מַה שְׁבָלָאוּ הָכִי י"ל דְּאִין חוֹשְׁשִׁין לְשִׂאלָה

כנ"ל: היתר ג' ע"פ הגדת ר' חיים בר' מאיר מליאדי שהעיד שאמרו לו בברדיטשוב פשקור על ר' ישראל דוד כו' שהוא בבית עושה שוועבעליך ואמר לו בעה"ב שהם קראו אותו ישראל ונלקח לבית החולאים ואשה אחת העידה לו שר' ישראל הנ"ל אמר לה שהוא מעיר ממאלסטוקא ויש לו אשה במאלסטוקא ורב"י הגיד לו איך שהיה אצל ר' ישראל הנ"ל בבית החולאים וביקש אותו לכתוב לו מכתב לאביו לקאנסטאנטין ישן שיבא לפה אמר שיש לו אשה וחושש שתשאר עגונה וכתבתי לו המכתב כו' ואח"כ מת ונקבר הרי מעיד שזה הנפטר שנקרא שם ישראל הגיד שהוא ממאלסטוקא ויש לו שם אשה.

ושפתבו לו מכתב לאביו שפקאנסטאנטין ישן כו' ועכ"פ ע"פ בדיקה ופשפוש במאלסטוקא שלא נעלם משם איש אחר שהניח אשה ולא חזר חוץ מבעל אשה זו סגי להתירה וכמבואר בתוספתא אבל אמרו אחד יצא מעיר פלוני מפשפשין כו' וכ"ה בקהמב"ם פי"ג מה"ג ובהה"מ שם ובש"ע סעיף י"ט ועי' ב"ש שם ס"ק ס"ב ועי' בתשו' מהריב"ל ח"ג סי' י"ח הובא בק"ע סעיף ע"ט ונ"ל הרב מהרא"מ כ' בפסק א' כו' דוקא היכא דקאמר יצא יהודי עמנו כו' אבל כו' שפא כו' אבל בפסק השני כו' ומה שנ"ל נכון הוא בפסק השני עכ"ל והפסק הראשון הוא בק"ע סעיף קו"ף והפסק השני הוא שם סעיף ק"ד ועי' בק"ע סעיף קצ"ח בשם תשו' הב"י סי' ח' שכתב ומיהו בדיקה זו קשה כו' ונראה דיש לשאול כל איש ואשה מהקהל אם זוכרים כו' ע"ש אף בנד"ז א"צ לזה כיון שאמר הנפטר שהוא ממאלסטוקא ויש לו אשה שם משמע שיש לו עכשיו אשה שם וכן אמר בפירוש לפני ר' ברוך יצחק מברדיטשוב שיש לו אשה וחושש שתשאר עגונה הרי מבואר בפירוש שיש לו עכשיו אשה שם וא"כ הרי החיפוש בקל אם ליתא עוד אשה שעזבה בעלה ולא חזר ולא נודע מה הנה לו ומה שנעשה ממנו חוץ מבעל אשה זאת: סימן פה העתקות המכתב הראשון מהשו"ב ודעמו אות באות: 1 להיות לראיה ולאות אמת ביז האשה חי' בת שלמה שבעלה המנוח מוה' יצחק בן אברהם שבק חיים לכל חי ביום כ"ז תמוז ונקבר בו ביום בשנת תרט"ו פה סאווישטאפיל וע"ז באנו עה"ח יום ד' לחודש מנחם אב שנת הנ"ל פה עיר הנ"ל נאום משה חיים במ"ב שו"ב דפה: ונאום חיים צבי בן אלקנה עכ"ל מכתב הראשון מהשו"ב: 2 ונ"ל במכתבו השנית להתנדוע ולהגלות שזאת האשה האלמנה חי' בת שלמה אשר בעלה המנוח יצחק בן מאיר זאב שחל"ח ביום כ"ז תמוז תרט"ו פה סאוויסטאפעלי היא האשה האלמנה עצמה אשר כתתה רגליה עם כתב ידי אשר מעל"ד ומה שכתבתי אני בעצמי על בעלה המנוח יצחק בן אברהם אני בעצמי שגיתי ואתי תלין משוגתי מחמת שבעת חבורתו לא היו אנשים מאנשי חבורתו שיודעים את שם אביו איך הי' נקרא רק אנשי חב"ק אמרו לי לעשות לו מלא רחמים פנהוג על שם אבות ועשיתי לו כף וכף כתבתי להאלמנה שלו בכתב ידי אשר נתתי לה אף פאשר נתברר לי הדבר ברור ע"י גב"ע אשר נשלח לי מהרב דניקאלאיעוו אשר גבה עדות בשם ע"י אנשי חבורתו אשר היו יודעים ומכירים את המנוח יצחק בן מאיר זאב הנ"ל וכעת אני מודיע להרבנים ומורי הוראות בישראל שזאת האלמנה המביאת כתב זאת היא בעצמה אשר כתבתי לה שם בעלה יצחק בן אברהם וכעת הדבר ברור כשמש בצהרים ששם בעלה יצחק בן מאיר זאב אשר קראו לאביו שלו וואלף טארטיקאווסקע ואנכי שגיתי ואתי תלין משוגתי וה' הטוב יכפר בעדי

דברי המדבר באמת וצדק עבד לעובדי ה' אסקופה הנדרסת לפני רגלי החכמים משה חיים במ"ב שו"ב בפה סאוויסטאפיל.

עכ"ל במכתב השנית: 3 ו"ל העתקת הגב"ע מהרב מוה' משה שמואל מו"צ בסוויסטאפיל במותב תלתא ב' דינא פחדא הוינא ואתא לגדמנא מוה' גטע בן צבי והעיד לפנינו בת"ע כדת שידוע ומפיר בבירור שהאשה הזו חיה בת שלמה היתה אשת הנפטר האיש חיל יצחק שהיה רעשטאנט מעיר טשערקאס כמה שנים בסוואסטאפיל ואח"כ הוחרש מן רעשטאנטין וניתן לאנ"ח בראבאצע איקפאז 18 איקייפאז ושמע ממנו כמה פעמים ששם אביו היה נקרא וואלף טארטיקאווסקע ונפטר האיש חיל יצחק בסוואסטאפיל ומה ששמענו פתבנו וחתמנו יום ועש"ק פ' ניח' י"ב לחודש טבת שנת התר"ט ויין לפ"ק פה ניקאלאיעב: גאום שלום בן אשר וגאום יצחק בר' משה: וביום ה' י"ז לחודש טבת במותב תלתא ב"ד פחדא הוינא ואתא לגדמנא מוה' זלמן בן הירש ליב והעיד לפנינו בתו"ע כדת שידוע ומפיר ג"כ בבירור שהאשה הזו חיה בת שלמה היתה אשת הנפטר האיש חיל יצחק טארטיקאווסקע שהיה רעשטאנט מעיר טשערקאס כמה שנים בעיר סוואסטאפיל ואח"כ הוחרש מן הרעשטאנטין לאיקפאז 18 ראבאצע ושמע ממנו כמה פעמים ששם אביו היה נקרא בכ"י כל וואלף טארטיקאווסקע ומה ששמענו פתבנו וחתמנו גאום משה שמואל בא"א הרב מוהרא"ז גאום שלום בן אשר וגאום יצחק בר' משה: העתק המכתב מהמו"צ דטשערקאס: 4 האשה הזאת חיה לה בעל שמו יצחק טארטיקאווסקע אשר נשלח מפה לפאשילייעני לסוויסטאפיל ונשאת לו שם וכעת שחל"ח ונפטר בלא זש"ק ב"מ ובאתה האשה הנ"ל לפה טשערקאס לחקור אם יש לו אח לחלוץ לה וחקרנו הדבר ונודע לנו שאביו היה מתושבי טירהאויצע ונשא אשה פה שמה פעס'א גאלדא בת ר' יצחק הראדישצער ושם אמה שרה והוליד עמה זה הבן יצחק הנ"ל וגירש אותה וחזר לבית מולדתו עיר טירהוויצע ולא נודע לנו אם הוליד שם עוד בן גם שמו לא נודע לנו והפאמילייע נכתב ע"ש חותנו רק זאת אמרו שאביו היה נקרא דער באבע לאהש זון מטירהאויצע וכמדומה להו שהיה נקרא בשמו וואלף בער לזאת מוטל על כל ב"ד לחקור ולדרוש הדבר אצל תושבי טירהאויצע אם אביו הניח עוד בן אם לאו בכדי להתיר אותה מפבלי העיגון כי הרבה חשו חז"ל לתק"ע הכ"ד שמואל יוסף סג"ל מו"צ דפה טשערקאס עכ"ל המכתב מהמו"צ הנ"ל והעתק אות באות: העתק מכתב הר"ר משולם זוסמן מרוואצק: היות האשה הנעצבת חיה בת שלמה באתה אלי בחודש חשוון שנת תרט"ז לפ"ק העבר וביתה תכריף מכתבים היות שבעלה שבק לן חיים ונפטר בלא זש"ק ונקבר בסוואסטאפיל ובעלה היה מקודם מהראסטאנטין ואח"כ נחפש ונתנוהו להיותבאנ"ח ות"י מכתב מהשו"ב דסוואסטאפיל וחד דעימיה חיים צבי בן אלקנה שבעלה יצחק בן אברהם נפטר בכ"ז תמוז תרט"ו ונקבר בו ביום כאשר תראו גם אתם העתק מכתבו אות באות הרצוף בכאן והאשה הנ"ל שמעה מבעלה כמה פעמים שיש לו אחות מהאם בעיר טשערקאס וגם יש לו שם משפחה אנשים חשובים ושם זקינו היה ר' יצחק מהראדישץ ושם זקינתו שרה והנה פתתה רגליה ונדדה לעיר הנ"ל ועמדה שם על המחקר אצל אחות בעלה הנ"ל ואצל אנשי העיר הנ"ל שיש לבעלה המנוח אחים מהאב היינו שאמרו לה שם אנשי העיר וקרובי בעלה שאבי בעלה היה מיושבי עיר טירהאויצע והיה נקרא בן הבאבע לאה כאשר תראו מהעתקת המכתב מהמו"צ דער

טשערקאס וע"י התקירות שהיה לה נתונדע להאשה חיה הנ"ל לפי דמיונה שאחי בעלה
מהאב המה בפה רונאצק ובאתה לכאן אלי וכאשר קריתי המכתב מהשו"ב הנ"ל הצצתי
והבנתי שהשו"ב עשה לה מבוכה גדולה היינו שבמכתבו נאמר ששם בעלה יצחק בן
אברהם והאנשים שבפה בני הבן הבאבע לאה הנ"ל היה שם אביהם מאיר זאב הנקרא
וואוועק וכתבתי תומ"י מכתב להרב דסוואסטאפיל שיחקור בענין זה והגיע לי מכתב
עם גב"ע מב"ד גם מכתב מהשו"ב לבדו ולא מהשני שהיה חתום עמו במכתב הראשון
וכולם מעידין ומגידין שהיה טעות במכתבו הראשון של השו"ב עם נתינת טעם ואמתלא
לזה אמנם באמת שם הנפטר היה יצחק בן זאב טארטיקאווסקע פאשר תראו בהעתק
הגב"ע מהב"ד שהעתיק מכתב השני מהשו"ב והגם ששם אבי האחים שבפה הפאמילייע
שלו היא זלאטקאוויץ עכ"ז לדעתי אין בזה שום חשש כי הנפטר הנ"ל הלך בנערותו
מבית אביו אל בית זקינו אבי אמו ונכתב עם זקינו בהרוויזע והוסב הפאמילייע שלו
ע"ש זקינו כמבואר בהמכתב מהמו"צ דטשערקאס והעדים לפי שידעו שהפאמילייע של
הנפטר היא טארטיקאווסקי סברו שכן גם פן הפאמילייע של אביו וזה דבר מצוי למאד:
6 כתב לי הרב מסוואסטאפיל אשר הוא היה המסדר קדושין להנפטר הנ"ל ולהאשה
חיה הנ"ל ונ"ל במכתבו וזה להגי ידוע למעלתו שזה פמה שנים בהיות הנפטר יושב
עדיין בריסטאנטען היה אצלי פמה פעמים ואמר לי שהוא מעיר טשערקאס וכתבתי לו
אני בעצמי מכתב לאחותו לטשערקאס ובודאי טעות היה במכתבו של השו"ב זה אמת
שאני אני זוכר שם אביו (אבל מה שאמר שכתב לאחותו לטשערקאס ושהוא מעיר
טשערקעס הוי פשמו ושם אביו כמבואר בתשו' האחרונים בכמה מקומות) וגם
המעטרקעס אינם תח"י כי נשאר בסוואסטאפיל בשעת הרעש מלחמה) אמנם העדים
אמרו בבירור כד"ת בת"ע ששמו יצחק בן זאב פאשר כתב בהגב"ע הנשלח לכם עכ"ל
הרב הנ"ל גם יש לאשה חיה הנ"ל בילעט מהשרים והמושלים שבעלה יצחק
טארטיקאווסקי מת ע"כ הרשות בינה שחלה לכל מקום שתראה ואנשי טשערקעס
והאשה אחותו של יצחק פולם אומרים שהיא יצחק טארטיקאווסקי אחיה הנ"ל נשלח
לפאסילענייע ומזה נתונדע בבירור גמור שהנפטר הוא בנו של הבן באבע לאה: אבל זה
בודאי אמת שזה הנפטר יצחק טארטיקאווסקע יש לו אחות בטשערקאס וגם משפחה
וששם זקינו ר' יצחק מהראדישץ ושם זקינתו שרה והם היו אנשים חשובים אשר מכ"ז
נתונדע בבירור שהאחים שבפה הם אחים מהאב לבעלה הנפטר ומחוייבים לחלוץ לה
הן אמת דהאחים שבפה מכחישין אותה ואומרים שהיא משקרת ואומרים שלא שמעה
זאת מפי בעלה שיש לו אחות ומשפחה בטשערקאס רק היא בעצמה בדתה זאת מלבה
וא"כ הם אינם אחי בעלה הנפטר הנ"ל ואינם רוצים לחלוץ לה ואומרים שאינם
מחוייבים בדבר אבל באמת הדברים מוכיחים שלא בדתה זאת מלבה שהרי הרב הנ"ל
דסוואסטאפיל מסייע לה ג"כ שהיה לו אחות בטשארקאס והבילעט מהשרים והמושלים
מסייעים לה וכן"ל חוץ מה שיש לה גב"ע מב"ד שבעלה היה שמו יצחק בן זאב: ותוכן
ענין המעשה הינצא מגב"ע הנ"ל אשר מההמ"צ דק"ק סוואסטאפיל ומההמ"צ דעיר
צערקאס שבגובהנא קייעו שאיש ששמו יצחק טארטיקאווסקי נשלח מצערקאס
לפאסילענייע לסוואסטאפיל והיה שם רעסטאנט פמה שנים בסוואסטאפיל ואח"כ
החפש מן רעסטאנטין וניתן לאנ"ח בסוואסטאפיל בראבאצע איקיפאז 18 איקיפאז ושם

נשאת לו האשה חיה בת שלמה והעידו שני עדים מ' נטע בן צבי ומוה' זלמן בן הירש ליב בת"ע כד"ל לפני ההמ"צ דסוואסטאפיל ושנים עמו ששמעו מהאיש יצחק הג"ל בעלה של חיה ששם אביו היה נקרא וואלף טארטיקאווסקי ונפטר האיש חיל יצחק טארטיקאווסקי הג"ל בלא זרע של קנימא בעיר סוואסטאפיל הג"ל רק שיש פאן ריעותא שזאת האשה חיה בת שלמה הג"ל בבואה מסוואסטאפיל לצערקאס לחפוש אחר חליצה הביאה שטר ראיה מהשו"ב דסוואסטאפיל וחד דעימיה איה שבעלה הפנוח שחל"ח ביום כ"ז תמוז בשנת תרט"ו ונקבר בו ביום בעיר הג"ל רק בו נכתב שמו יצחק בן אברהם וכאשר ראה הרב דק' רונאצק ששם האחים של בעלה את הגב"ע שפותר למה שידוע שאביו של יצחק הג"ל הנשלח מצערקאס היה שמו מאיר זאב פתב לסוואסטאפיל והגיע משם מהשו"ב הג"ל שטעה וששם אביו היה מאיר זאב פמבנאר בהגב"ע גומר 1 ונומר 2 וכן הגיע מהמ"צ שם פמבנאר בגומר 3 ועתה הוא השאלה אם מהני חזרה שלו או דילמא לא מהני חזרה שלו וא"כ יהיה זה פדין שנים אומרים שהמת הוא יצחק בן אברהם שא"כ אין זה בעלה ושנים אומרים שהמת הוא יצחק בן וואלף טארטיקאווסקי וזהו הוא בעלה זהו שאלה א': השאלה הב' לענין מה שנקראה לקבל חליצה מאחי המת והנה האשה חיה הג"ל אומרת ששמעה מבעלה יצחק הג"ל כמה פעמים שיש לו אחות מהאם בעיר טשערקאס וגם יש לו שם משפחה אנשים חשובים ושם זקינו היה ר' יצחק מהראדישין ושם זקנתו שרה וגם המ"צ דסוואסטאפיל מעיד שכתב בעצמו כמה מכתבים לבעלה יצחק הג"ל לאחותו לטשערקאס א"כ ברור שבעלה יצחק טארטיקאווסקי הג"ל יש לו אחות בעיר טשערקאס פמבנאר כ"ז בגב"ע גומר 5 ונומר 6 ובאת האשה חיה הג"ל לטשערקאס לחקור אם יש לו אח מהאב לחלוץ לה וחקר הדבר הרב דטשערקאס ר' שמואל יוסף ונודע שאביו של יצחק הג"ל היה מתושבי ק' טירהאוויצע ונשא אשה פה טשערקאס שמה פעסיא גאלדא בת ר' יצחק הראדישצער ושם אמה שרה והוליד עמה זה הבן יצחק הג"ל וגירש אותה וחזר לבית מולדתו עיר טירהאוויצע ולא נודע לנו אם הוליד שם עוד בן גם שמו לא נודע לו והפאמילייע נכתב ע"ש חותנו רק זאת אמרו שאביו של יצחק הג"ל היה נקרא דער באבע לאהש זון מטירהאוויצע ר"ל בן של האשה הנקראת באבע לאה.

וכדומה לה שהיה נקרא בשמו וואלף בער עכ"ד הרב מטשערקאס ובדברי הרב מוה' משולם זוסמן שבעיר רונאצק בגובערני חערסאן משמע בבירור שהבן של הבאבע לאה מטירהאוויצע ויש לו אחות מהאם בטשערקאס יש לו אחים מהאב שהם עכשיו בעיר רונאצק ומחוייבים לחלוץ לה והיגו כי האחים הג"ל הם בני הבן של הבאבע לאה פמבנאר בדבריו בהגב"ע גומר 5 רק טענת האחים שברונאצק היא שהם אומרים שהיא משקרת ולא שמעה זאת מפי בעלה שיש לו אחות ומשפחה בטשערקאס רק היא בעצמה בדתה זאת מלבה וא"כ הם אינם אחי בעלה הנפטר הג"ל ואינם רוצים לחלוץ לה וע"ז פותב הרב מרוואצק שהדברי' מוכיחים שלא בדתה זאת מלבה שהרי הרב דסוואסטאפיל מעיד שהיה לו אחות מהאם בטשערקאס שכ' לבעלה מכתבים כמה פעמים לאחותו לטשערקאס פנ"ל ועכ"פ מבנאר מדברי האחים שאילו האמת כדבריה שיש לבעלה אחות ומשפחה בטשערקאס ושאביו היה בן הבאבע לאה מטירהאוויצע אז האמת שהן אחי בעלה מהאב פי הם בני הבן של הבאבע לאה וא"כ הרי לבד עדות הרב דסוואסטאפיל

הרי גם הרב דטשערקאס מעיד ע"ז שזה יצחק טארטיקאווסקע הנשלח מטשערקאס לסוואטשאפיל הוא בן הבאבע לאה ויש לו משפחה בטשערקאס כמבואר בהגב"ע נומר 4 ובמכתב הרב דרוואצק מבואר שגם אחותו שבטשערקאס ואנשי עיר טשערקאס מעידים שאחיה יצחק טארטיקאווסקי הוא הנשלח בפאסילעניע מטשערקאס לסוואטשאפיל וכבר מבואר במכתב הרב דטשערקאס שיצחק הנשלח הנ"ל אביו הוא בן של הבאבע לאה מטירהאויצע ומזה מוכרח שהאחים שברוואצק הן אחי בעלה: והנה ביבמות פרק החולץ (דף ל"ט ע"ב) גרסי' ואשתמודעניהו דאחיה דמיתנא מאבא נינהו כו' פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בעדים (שצריף להביא שני עדים שהוא אחי המת מאביו) וחד אמר אפי' קרוב ואפי' אשה והלכתא גלויינא מילתא בעלמא הוא ואפי' קרוב ואפי' אשה ופי' גלויינא מילתא בעלמא היא פתב הרי"ף שם דלאו אמילתא דאיסורא קא מסהדי ולא אממונא מסהדי אלא מילתא בעלמא הוא דמגלו כו' ודוקא היכא דליכא חששא דחשדא כו' ע"ש.

ע"י במרדכי דיבמות פ' מ"ח סי' נ"ח ובהריב"ש סי' קפ"א ובכנה"ג בס' קס"ט בהגהת הטור אות כ"ו כ' ונ"ל אין אשה וקרוב נאמנים בשעת מעשה אלא דוקא שלא בשעת מעשה מהריב"ל ספר ב' סי' מ"ט עכ"ל ושם מבואר שכתב בן ע"פ דקדוק תשו' הריב"ש הנ"ל מדברי רב אלפס והביא ג"כ שהריב"א בחידושו בנדון חולק על זה דאפי' בשעת מעשה יכולין להעיד האשה או הקרוב ובש"ע סי' קס"ט סעיף ח' ובסדר חליצה סעיף כ"ד ובפ"י ס"ח שם אות ל"ח לא נזכר תנאי זה דבשעת מעשה אין נאמנים ובסה"ת סי' קל"ג ואח"כ יעידו לפניהם שזהו אחיו של מת כו' ובעדות זו אפי' קרוב או אשה סגי כדמשמע פרק החולץ הרי בהדיא דאפי' בשעת מעשה סגי בקרוב או אשה ושלא פהריב"ש וע"י באו"ת סי' מ"ט סק"ד אף בד"ז א"צ לכ"ז כלל כי המ"צ דסוואטשאפיל אינו מעיד כלל מענין האחים כ"א שיש לו אחות בטשערקאס ומזה מוכן ממילא שהוא בן הבן של הבאבע לאה ושהם אחיו וא"כ גם לשיטת הרי"ף הוא נאמן וע"י בבית מאיר סי' קס"ט ס"ח דע"י כתב ג"כ מהני בזה גם הרב דטשערקאס מעיד על כ"ז וא"כ יש כאן שני עדים שהם אחיו מן האב ולקמן נדבר בזה: ומתחלה נדבר בענין ההיתר להחזיקה שבוודאי מת בעלה פי לכאורה יש לחקור שפ"ל כתרי אומרים לא מת שהרי אומרים שהמת הוא יצחק בן אברהם.

וידוע שבעלה הוא יצחק בן זאב וואלף ושנים אומרים מת. והגם שהיא אומרת ברי לה שמת בעלה לא תנשא אף יש להעיר בזה כמה הערות לקולא הא' יש לומר שהגב"ע שחתומים עליו שני עדים שמת בעלה אין לזה דין עה"ח עה"ש"ט כמי שחזקה עדותן בב"ד דמי שהרי זהו כמו שהעדים שולחין עדותן בכתב פי עיקר שטר זהו בשטרי ממון שנעשה בין אדם לחבירו כמו שטרי קנין או שטרי ראיה ואע"ג דגבי גט נמי אמרינן עה"ח עה"ש"ט כמי שחזקה עדותן בב"ד נמי היינו שהגט הוא ג"כ שטר שבין האישה להאשה ועד"ז שטר קדושין כשקדשה בשטר אבל ענין זה שמעידים שמת בעלה זהו רק ענין עדות ולא דוגמת שטר וא"כ ה"ל מפי כתבם ולכן אע"ג דמהני להתירה מ"מ יוכל העד לחזור בו פנין שעדיין לא נחקרה עדותו בב"ד וראיה לזה מהירושלמי שהביא הרי"ף פב"ת דיבמות מצאו בשטר כתוב וחתום מת איש פלוני נהרג איש פלוני.

ר' ירמיה אָמר מְשִׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ ר' בּוֹן בַּר פֶּהֲנָא אָמר אִין מְשִׁיאִין אִשְׁתּוֹ מִתְּנִיתָא מְסִינְעָא לְדִין וְלְדִין מְסִינְעָא לְר' יִרְמְיָא דְתַנְיָא ע"פ עֵדִים וְלֹא ע"פ כְּתָבָם וְלֹא עַל פִּי תוֹרָגְמָן וְלֹא עַל פִּי עֵד אֶחָד וְעַכְשָׁיו הֲלֹא מְשִׁיאִין עַל פִּי עֵד א' וְעַל פִּי עֵד מְפִי עַד וְדַכְּוֹתָה ע"פ כְּתָבָם וְעַל פִּי תוֹרָגְמָן מְשִׁיאִין מִתְּנִיתָא מְסִינְעָא לְר' בּוֹן דְתַנְיָא יָפָה כַּח הָעֵדִים מִכַּח הַשְּׁטָר שְׁהָעֵדִים שְׁאַמְרוּ מֵת פְּלוֹנִי נִהְרַג פְּלוֹנִי מְשִׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ מְצָאוּ כְּתוּב בְּשֵׁטֶר מֵת פְּלוֹנִי אִין מְשִׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ וְיָפָה כַּח הַשְּׁטָר מִכַּח הָעֵדִים שְׁהַמְלִינָה אֶת חֲבִירוֹ בְּשֵׁטֶר גּוֹבָה מְנַכְסִים מְשִׁנְעָבְדִים וְע"י עֵדִים גּוֹבָה מְנַכְסִים בְּנֵי חוֹרֵין הָרִי מְזִה מְבֹנָאָר דְאַף אִם הוּא שְׁטָר גְּמוּר כְּתוּב וְחָתוּם בְּשֵׁנֵי עֵדִים דְּוָמְיָא דְהַמְלִינָה אֶת חֲבִירוֹ בְּשֵׁטֶר גּוֹבָה מְנַכְסִים מְשִׁנְעָבְדִים אַפ"ה ס"ל לְהַבְרִיָּתָא דְאִין מְשִׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ מְשׁוּם דְנִחְשָׁב מְפִי כְּתָבָם וּמ"ד דְּמְשִׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ זֶהוּ מְשׁוּם דְּמְשִׁיאִין אֶת הָאִשָּׁה ע"פ עֵד אֶחָד וְעַד מְפִי עֵד.

הָרִי מְזִה מְבֹנָאָר דְעֵדִים הַחְתוּמִים עֵהש"ט שְׁמַת אִישׁ פְּלוֹנִי אִין זֶה כְּדִין עֵה"ח עֵהש"ט דְחָשִׁיב נְחֻקְרָה עֵדוּתָן בּב"ד. וְכֵן מְבֹנָאָר בְּהַדְיָא בְּהַגְמ"ר דִּיבְמוֹת פ' שְׁלִישִׁי סְעִיף ק"ד וְנ"ל וִי"ל דְהֵתָם הַשְּׁטָר נִעְשָׂה בְּמִצּוֹת הַלְוָה וְהַמְלִינָה וְיֵשׁ תּוֹרַת שְׁטָר עָלָיו אֲבָל שְׁטָר שְׁהָעֵד עוֹשָׂה מְאֵלָיו אִין תּוֹרַת שְׁטָר עָלָיו וְהוּי מְפִיָּהֶם וְלֹא מְפִי כְּתָבָם וְכו'.

וְדַקְדַּק מְהֵא דְאֶמְרִינָן וְעַכְשָׁיו מְשִׁיאִים עַד מְפִי עֵד וְדַכְּוֹתָה עַל פִּי כְּתָבָם מְשִׁיאִין מְשִׁמַּע הָא אִין מְשִׁיאִין עַד מְפִי עֵד גַּם ע"פ כְּתָבָם אִין מְשִׁיאִין וְאִמְאִי לֹא יִקְיָמוּ חֲתִימָתָן אֲלֵא כַה"ג לָאוּ שְׁטָר הוּא עכ"ל מִיְהוּ שֵׁם בְּהַגְמ"ר פֶּרֶק רַבִּיעִי הִבִּיא ד' הָרִי"ף ספ"ג דִּיבְמוֹת הָנִי מִקְלִי הִיכָא דְאִיתָא לְשֵׁטְרָא תוּמִי יְדָא דְסֵדְדִי כו' אֲבָל אִם נִפְיָק מִתּוּמִי יְדִיָּה דְבַע"ד ה"ל עֵדוּת וְלֹא מְפִי כְּתָבָם דְּבַעֲדִינָא דְחֲתִימִי בְּשֵׁטְרָא וִיהִיבִי לְמֵאֲרִיָּה לָא מְצִי אֶהְדוּרִי בְּהוּ וְה"ל כְּמִי שְׁנַחְקְרָה עֵדוּתָן בּב"ד עכ"ל א"כ בְּנִד"ז שְׁמִסְרוּ הָעֵדִים בְּשֵׁטֶר עֵדוּתָן לְהָאִשָּׁה לְרֵאִיָּה שְׁמַת בַּעֲלָה, ה"ל עֵדוּת מְעַלְיָא וְלֹא מְפִי כְּתָבָם.

וּמ"ש בִּירוּשְׁלַמִי מְצָאוּ כְּתוּב וְחָתוּם בְּשֵׁטֶר צ"ל דְּמִיָּירִי כְּשִׂאִינוּ יוֹצֵא מִיַּד הָאִשָּׁה וְכִינּוֹן דְּאִינוּ יוֹצֵא מִתּוּמִי יְדִיָּה דְבַע"ד נְחָשָׁב מְפִי כְּתָבָם מִיְהוּ בְּסִפְרֵי הַמְּלַחְמוֹת לְהַרְמָב"ן ספ"ג דִּיבְמוֹת הִבִּיא הִירוּשְׁלַמִי הַנִּזְ"ל וְפִי הַטַּעַם מְשׁוּם דְּלֹא נִיתָן לִיְכַתֵּב הַשְּׁטָר שְׁמַת בַּעֲלָה דְלָמָּה הוּא נִצְרָף הָרִי כְּשִׂאִמְרוּ לָהּ מֵת בַּעֲלָהּ הִיא עֲצָמָה נְאֻמְנָת בְּלֵא שְׁטָר וְתַנְשֵׂא וְא"כ כִּינּוֹן שְׂאִין נִצְרָף שְׁטָר לְכֵן אֶפְיָלוּ נִתְּנוּ לָהּ בְּשֵׁטֶר נַק' מְפִי כְּתָבָם.

כֵּן מְשִׁמַּע שֵׁם בְּדַבְּרֵיו וְקָשָׁה דְהָא אַע"פ שֶׁהִיא עֲצָמָה נְאֻמְנָת מ"מ שְׁנֵי עֵדִים עֲדִיפִי טְפִי לְכַמָּה עֲנִינִים הֵן לְעֲנִין הַכְּחָשָׁה הֵן לְעֲנִין שְׁתָּהָא הַנְּאֻמְנוֹת בְּיוֹתֵר וְאוּלַי יֵשׁ מִי שְׁחִיחוּשׁ וְיִרְצָה לְהַחְמִיר שְׁלֵא לְסַמְוֵה עַל נְאֻמְנוֹת שְׁלָה.

וּבְכַנְה"ג בַּח"מ ס' כ"ח בְּהַגְהָתָה הַב"י אוֹת ל"ח כ' דְּמֵהָר"ם. אֲלֵשִׁיף בְּתַשׁוּ' ס' מ"ם כ' דְּכָל שְׁטָר קְדוּשִׁין אֶמְרִינָן מְפִיָּהֶם וְלֹא מְפִי כְּתָבָם בֵּין בְּקְדוּשֵׁי שְׁטָר בֵּין בְּשֵׁטֶר עַל רֵאִיָּת קְדוּשֵׁי פֶסֶף כִּינּוֹן דְּהַרְמָב"ם וְרִש"י וְהַרְשָׁב"א וְהַמְרָדְכִי בְּשֵׁם הַרְבָּנִים שְׁפִימִיו וְרַבִּינוּ אַבִּיגְדוֹר סְבָרִי הָכִי כְּוֹתִי' הָכִי נִקְטִינָן עכ"ל וְרֵאִיָּתִי תוֹף תַּשׁוּ' מֵהַרמָא"ל ס' הַנִּזְ"ל שְׁמַתְרִץ קוֹשִׁיּוֹת הָרִי"ף פּד"א ע"פ דַּעַת הַרְמָב"ם דְּשְׁטָר לֹא מְהַיְי מַד"ס וְהִינּוּ בְּמָמוֹן וְלֹא בְּעֵדוּת קְדוּשִׁין.

וְזֶה אֵינוֹ נֶכוֹן דִּקְהָא גַבִּי גִט אֶמְרִינָן בְּגִמְרָא דְאֶמְרִינָן עַה"ח עַהש"ט כְּמִי שְׁנַחְקָרָה עַבב"ד אֶלְמָא שְׁזַהוּ מְדַאֲרִינְתָא וְלֹא מְדַרְבְּנָן: גַּם דְּבָרֵי תְשׁוּ' הֲרִשְׁבָּ"א שְׁהִבִּיא הוּא פְּגָגְדוּ דְכַתְבַּת מְשׁוּם שְׁלֹא נִכְתַּב הַשְּׁטֵר קְדוּשֵׁין מְדַעַת הַמְתַּקְדָּשֵׁת.

מִשְׁמַע הָא אִם נִכְתַּב מְדַעַת הַמְתַּקְדָּשֵׁת ה"ל עֲדוּת גְּמוּר וְלֹא מִפִּי כְּתָבָם וְעֵינָן מְזַה בַּש"ע ח"מ ס' כ"ח ס'י"ב וּבְש"ף שְׁם ס"ק י"ד וּבְתַנְמִים ס"ק ט"ז וּבְקַצָּה"ח שְׁם סק"ו וּבְס'י מ"ו ס"ק י"ח וּבְס'י ס"א סק"ח וְעֵינָן בַּב"ש ה'ל' קְדוּשֵׁין ס'י מ"ב ס"ק ט"ו וּבַחמ"ח שְׁם ס"ק יו"ד י"א וְעֵינָן, בֵּית מְאִיר ס'י י"ז ס'י"א.

וּבַמְרָה"צ ס"ק ל"ח שְׁיֵשׁ פְּנִים לֹמֵר דִּיכּוֹל הָעֵד לְחִזּוֹר בּוֹ אַע"פ שְׁמִסְרוּ לִיד הָאִשָּׁה וְעִי בְתִשׁוּ' עַה"ג ס"י ל"ח גַּבִּי שְׁטֵר הֲרִשְׁבָּה דְשְׁלִיחַ הַגִּט כ' שְׁקֵרוּב לֹמֵר דְּבִשְׁטֵר כְּזֶה לֹא אֶמְרִינָן דַּעַה"ח עַהש"ט כְּמִי שְׁנַחְקָרָה עֲדוּתָן בַּב"ד דְּמִי מִיְהוּ אֵין לְסַמְךָ ע"ז יַעו"ש דְעַל טַעַם הֲרַמְבָּ"ן כ' דְּבִשְׁנֵי עֲדִים י"ל נִיתָן לִיכְתָב כַּמֶּש"ל וְעַל טַעַם הֲרִיב"א דַּה"ל שְׁטֵר שְׁהָעֵד עוֹשֶׂה מְאֵלֵיו י"ל דְּמֵאֵי שְׁנָא מְשַׁטֵּר הוֹדְאָת קַרְקַע פּו"ב (דָּף כ"ט ס"ע"ב) דְאֶמְרִינָן וְהַלְכָתָא פּוֹתְבִין פִּינּוֹן שְׁאִין שׁוּם רִיעוּתָא מְזַה לְהַמּוֹדָה וְה"נ הָרִי אֵין שׁוּם רִיעוּתָא לְבַעֲלָהּ הַמַּת מְמַה שְׁיִכְתְּבוּ לָהּ שְׁטֵר רְאִיָּה שְׁהוּא מַת: הָעֵרָה ב' לְהַקֵּל בַּנְד"ז הוּא מַמ"ש הֲרַנְז"ה וְהָר"ן רַפ"ק דַּר"ה בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי דַּעַה"ח עַהש"ט נְאֻמְנִין לֹמֵר שְׁהַשְּׁטֵר מְוֹקְדָם.

אַע"ג דַּעַה"ח עַהש"ט כְּמִי שְׁנַחְקָרָה עֲדוּתָן בַּב"ד דְּמִי זְהוּ שְׁאִין נְאֻמְנִים לֹמֵר לֹא חֲתַמְנוּ אֶבֶל כְּשִׂאֲוִמְרִים ע"ז חֲתַמְנוּ וְע"ז לֹא חֲתַמְנוּ ר"ל שְׁלֹא דְקַדְקוּ בְּהַזְמַן נְאֻמְנִים וְא"כ לַפ"ז י"ל שְׁכַמ"כ נְאֻמְנִין לֹמֵר שְׁטַעוּ בְּשֵׁם אֲבִי הַבַּעַל כְּמוֹ שְׁנְאֻמְנִים לֹמֵר שְׁטַעוּ בְּהַזְמַן וְלֹא שְׁמוּ אֶל לְבָם עֵנִין הַזְמַן רַק גּוּף הַהִלְוָאָה כַּמ"כ יְכוּלִים לֹמֵר שְׁשָׁמוּ אֶל לְבָם רַק לְהַעֲיֵד לְאִשָּׁה זֹה הַמוֹצִיָּאָה כְּתַב זֶה שְׁמַת בַּעֲלָהּ.

וּבַפְּרָטִי שְׁמוֹת אֲבִי בַּעֲלָהּ לֹא דְקַדְקוּ וּמ"ש מֵהַרִּי"ט בְּזֶה בְתִשׁוּ' ח"ב ח"י"ד ס'י כ"א דְהַשְׁמוֹת מְדַקְדָּקִים בָּהֶם יוֹתֵר מִבְּהַזְמַן זְהוּ מְשׁוּם לְתַרְץ הִירוּשְׁלָמִי עַם הַש"ס שְׁלָנוּ פ"ב דְּכַתְוֹבוֹת דְקִי"ל מְעַלִּין מְשַׁטְרוֹת לְיוֹחֲסִין אֶבֶל בְּאֻמַּת אֲשַׁתְּמִיטְתִּי דְקִי"ל דְאֵין מְעַלִּין מְשַׁטְרוֹת לְיוֹחֲסִין לְכֹן לַפ"ז אֵין הֶכְרַח לֹמֵר דְּבִשְׁם אֲבִי הַבַּעַל ג"כ מְדַקְדָּקִים יוֹתֵר מִהַזְמַן לְכֹן לְהִירוּשְׁלָמִי י"ל שְׁנְאֻמְנִין לֹמֵר ג"כ עַל זֶה לֹא חֲתַמְנוּ.

וְעֵינָן בְּתִשׁוּ' הָר"ן ס'י ע"ז וְעַם הַיּוֹת שְׁיֵשׁ הַרְבֵּה פּוֹסְקִים חוֹלְקִים ע"ז וְכַתְבְּתִי מְזַה עַל הַמְשָׁנָה פַּב"ת דְשָׁבִיעִית. וּבְתִשׁוּ' דְאִשָּׁה מְעַנְיָא מְצַאֲסְנִיק שְׁנַשְׂאָת בְּמָקוֹם רְחוֹק מְשֵׁם לְאִישׁ וְהִבִּיאָה מְשֵׁם שֵׁט"ר שְׁנַתְגַּרְשָׁה מִבַּעֲלָהּ וְכַתוּב בּוֹ לְרְאִיָּה בְּיַד הָאִשָּׁה הָעַנְיָא הַמוֹכ"ז אִם נְאֻמְנִים הָעֲדִים לֹמֵר טַעֲיָנוּ בְּהַשְּׁטֵר רְאִיָּה מ"מ בַּנְד"ז שְׁיֵשׁ עוֹד טַעַם לְהַאֲמִינָם מְשׁוּם דְמוֹכַח טוֹבָא שְׁטַעוּ בְּשֵׁם אֲבִי הַבַּעַל פִּינּוֹן שְׁיָדוּעַ שְׁבַעֲלָה שֶׁל זֹה הָאִשָּׁה חִיָּה בַת שְׁלֹמֶה הִי שְׁמוּ יִצְחָק טָאֲרִטִיקָאוּסְקִי שְׁנַשְׁלַח מְעִיר טַשְׁעֶרְקָאס שְׁבַגּוּבְעֶרְנִי קִיעוּוֹ לְעִיר סוּאֲסֵטָאֶפֶל כְּאִשְׁר ע"ז מְעִידִים הַרְבֵּה עֲדִים וְהָרַב דְסוּוָאָס' וְהָרַב דְטַשְׁעֶרְקָאָשׁ וְיָדוּעַ ג"כ שְׁשָׁמוּ הִי יִצְחָק בֶּן מְאִיר זָאב א"כ ע"כ מוֹכַח שְׁטַעָה בְּכַתִּיבַת שְׁם אֲבִי בַּעֲלָהּ וּבְדִישׁ הוֹכַחָה מְעַלְיָא יְכוֹל לְחִזּוֹר בּוֹ כַּמ"ש פ"ב דַּב"מ (דָּף כ"ח ע"ב) גַּבִּי מְסַתְבְּרָא לֹא מִיִּיתִי אִינְשׁ חוֹבְתָא לְנַפְשִׁי וּבַש"ע ח"מ רס"י כ"ט: וְהָא יֵשׁ תַּרְתִּי הוֹכַחוֹת חֲדָא דְלֹא מִיִּיתִי חוֹבָה לְנַפְשָׁהּ וְחֲדָא דְמוֹכַח שְׁטַעָה: הַג' כַּמ"ש בְּתִשׁוּ' הָרִא"ש ס'י מ"ה סכ"ה.

כִּינּוּן דְעַל פְּרָחָף טְעָה אוּ בִימֵי הַחֲדָשׁ כּו' תְּלִינּוּן הַטְעוֹת בְּמִיָּדֵי דְשָׂכִיחַ יוֹתֵר לְטְעוֹת בְּזָה וְה"נ טְעָה בְּאֶחָד מִשְׁנֵי דְבָרִים אוּ שְׁטָעָה בְּשֵׁם אָבִי בְעֵלְהָ שֶׁל זֶה אוּ שְׁנֵאָמַר שְׁהִמַּת הוּא אִישׁ אַחֵר לֹא בְעֵלְהָ שֶׁל זֶה וְיִשְׁמוּ יִצְחָק בֶּן אֲבָרְהָם וְטָעוּ וְנָתַן הַשְּׁטֵר רְאִיָּה לְאִשָּׁה זֶה וְא"כ וְדָאִי זֶה הַטְעוֹת הַשְּׁנֵי לֹא שָׂכִיחַ כָּלֵל וְעוֹד דְהָרֵי הָאִשָּׁה נֶאֱמָנָת לֹמַר שְׁמַת בְּעֵלְהָ א"כ אִם לֹא מַת בְּעֵלְהָ כ"א אִישׁ אַחֵר לֹא הָיְתָה לֹקַחַת הַשְּׁטֵר רְאִיָּה וְהִגַּם שִׁי"ל שְׂאֵע"פ בְּלֹא הַשְּׁטֵר רְאִיָּה הָיְתָה נֶאֱמָנָת לֹמַר שְׁמַת בְּעֵלְהָ עֲכָשְׁיוּ שֶׁהִבִּיאָה שֵׁט"ר וְכָתוּב בּוּ שְׁמַת יִצְחָק בֶּן אֲבָרְהָם אֵינָה נֶאֱמָנָת לֹמַר שְׁמַת בְּעֵלְהָ כְּעֵין מ"ש בְּשׁו"ת צ"ץ ס' ק"י וּבַעֲה"ג ס' ל"ח עַל שְׁלִיחַ הַגֵּט כַּה"ג מ"מ כָּל זֶה מְסִייעַ עַכ"פ לֹמַר שֶׁהַטְעוֹת הוּא רַק בְּשֵׁם אָבִי בְעֵלְהָ.

וְעוֹד הָרֵי הַשׁו"ב דְסוּוֹאָסְט' גַּם עֲכָשְׁיוּ מְעִיד בְּכַתְּבוּ הַשְּׁנֵי שְׁנָתָן הַשְּׁטֵר רְאִיָּה לְאִשָּׁה זֶה חִזָּה בַּת שְׁלֹמָה וְע"ז וְדָאִי נֶאֱמָן שֶׁהָרֵי בְּזָה אֵין פֶּאֶן חֲזָרָה מְכַתְּבוּ הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִי מְבֹאָר בּוּ ג"כ שְׁנָתָן הַשְּׁט"ר לְאִשָּׁה זֶה וְא"כ כִּינּוּן שְׁנָתָן הַשְּׁט"ר לְאִשָּׁה זֶה שְׁע"ז וְדָאִי נֶאֱמָן א"כ מִמִּילָא מְנוֹכַרְחַת שֶׁהַטְעוֹת הָיָה בְּשֵׁם אָבִי בְעֵלְהָ וְע"כ בְּצִירוּף הַנֶּהָ ג' טְעָמִים י"ל שֶׁהַעֲה"ח עֲהַש"ט רְאִיָּה נֶאֱמָנִין לֹמַר שְׁטָעוּ בְּשֵׁם אָבִי בְעֵלְהָ: הַד' דָּאֵין פֶּאֶן שְׁנֵימֵי אוּמְרִים לֹא מַת דְהָא אֲדַרְבָּה הֵן ג"כ מְעִידִין שְׁמַת בְּעֵלְהָ שֶׁל זֶה הָאִשָּׁה חִזָּה בַּת שְׁלֹמָה כְּמוֹ שְׁמַעֲיָדִי הָרַב דְסוּוֹאָסְט' בַּהֲמַעֲב"ד.

וְגַם הַשׁו"ב דְסוּוֹאָסְט' כּוֹתֵב עֲכָשְׁיוּ שְׁנִית שְׁנָתָן הַשְּׁט"ר לְאִשָּׁה זֶה חִזָּה בַּת שְׁלֹמָה שְׁבַעֲבֵלְהָ מַת וְכַנ"ל וְא"כ כִּינּוּן כָּל הָעֵדִים וְהַרְבָּנִים שְׁוִין שְׁמַת בְּעֵלְהָ וְאֵין שׁוּם הַכְּחָשָׁה בְּזָה כָּלֵל מְלַבֵּד שֶׁהִיא ג"כ נֶאֱמָנָת בְּזָה רַק הַהַכְּחָשָׁה נִפְל בְּשֵׁם אָבִי הַבַּעַל.

וְא"כ אִף אַת"ל שְׂאֵין הַשׁו"ב נֶאֱמָן לְחֲזוֹר בּוּ ה"ל דִּין שְׁתֵּי כִּתְיֵי עֵדִים שְׁמַעֲיָדִים שְׁוִה בְּעֵצָם הָעֵדוֹת רַק מְכַחֲשִׁי זֶה בְּבִדְיָקוֹת כַּמ"ש בְּתַשׁוּ' הָר"ן ס' מ"ז ד"ה וּבְנִדְאֵי וְנ"ל וְה"נ כִּינּוּן שְׁכָל הָעֵדִים מְסַפְּיָם שְׁלֹא הִי לֹו לְמַשָּׁה דְקַשְׁטְרִישׁ זֶה אֵלָא אַח אֶחָד אַע"פ שְׁזָה אֶמַר שֶׁהָיָה שְׁמוֹ אֲבָרְהָם וְאֵלֹו אֶמְרוּ שֶׁהָיָה שְׁמוֹ שְׁמוּאֵל אֵין זֶה הַכְּחָשָׁה פּוֹסְלָת עַכ"ל וְהֵינּוּ שְׁנֵי שְׁבַחֲשָׁב הַכְּחָשָׁה בְּבִדְיָקוֹת וְאִף שֶׁהִתְם הָעֵד שֶׁהָעֵד עַל מִיתַת הָאֵח שֶׁל מִשָּׁה שְׁאֶמַר שֶׁהִי שְׁמוֹ אֲבָרְהָם הַנְּכַחֵשׁ מִשְׁנֵי שְׁאֶמְרוּ שֶׁהִי שְׁמוֹ שְׁמוּאֵל וְהֵם לֹא הָעֵדוּ שְׁמַת הֵיבָם הַכְּשִׁיר עֵדוֹת הָעֵד הַנְּ"ל כַּש"כ הֵכָא שְׁכָלֵן מְעִידִים שְׁמַת בְּעֵלְהָ שֶׁל זֶה וְהֵם שְׁוִים כְּוֹלָם בְּגוּף הָעֵדוֹת וְהַהַכְּחָשָׁה בְּשֵׁם אָבִי הַבַּעַל הִיא הַכְּחָשׁ בְּדִיקוֹת וְאֶפְּיָלוּ אִם הָיָה זֶה הַכְּחָשׁ בְּחִקִּירוֹת הָיָה נ' דְבִשְׁתֵּי כִּתְיֵי עֵדִים י"ל עֵדוֹתָן קִיָּמַת וְרָא' לְדַבֵּר מִמְחַלְוֹת רַב וּר' יוֹחָנָן בִּירוּשְׁלָמִי פִט"ו דִּיבְמוֹת אֲמַתְנִיתִין אַחַת אוּמְרַת מַת וְאַחַת אוּמְרַת נִהְרַג וְכַסֵּק הַשׁו"ע אַה"ע ס' י"ז סַע"י ט' כְּרַב וּמְנוֹכַרְחַת הוּא ג"כ מְהַש"ס פּו"ב (דָּף ל"א וְרַב מְחַלֵּק בֵּין פַּת אַחַת הַמְכַחֲשִׁין זֶה וְבֵין שְׁתֵּי כִּתְיֵי עֵדִים וְעַכ"פ בְּעֵדוֹת אִשָּׁה שְׁמַת בְּעֵלְהָ וְדָאִי י"ל כִּי אִף לְעַנְיָן הַכְּחָשׁ בְּחִקִּירוֹת וְכַמ"ש מְזָה בְּתַשׁוּ' אַחַת וְהַכְּחָשָׁה בְּשֵׁם אָבִי הַבַּעַל קִיל מִהַכְּחָשָׁה דְבַתְּשׁוּ' הָר"ן דְהֵינּוּ בְּשֵׁם הֵיבָם עֲצָמוֹ: הַחֲמִישִׁי הִנֵּה בְּסַפֵּר שְׁעַר מְשַׁפֵּט עַל ח"מ ס' כ"ט סַק"ב הָעֵלְהָ בְּשְׁתֵּי כִּתְיֵי עֵדִים הַמְכַחֲשִׁים זֶה וְזֶה וְאֶחָד לַפַּת הַב' וְאֶמְרוּ טְעִינוּ דִּיכּוֹלִים לְחֲזוֹר בְּהֵן יַעו"ש לְכֵן אִף אִם לֹא נִעְמִיד יְסוּד עַל דְּבָרָיו וְהוּ בְּהַכְּחָשָׁה מִמֶּשׁ בְּגוּף הָעֵדוֹת אֲבָל בְּהַכְּחָשָׁה כִּי הָיָה שְׂאֵין הַהַכְּחָשָׁה בְּגוּף הָעֵדוֹת שְׂאֲדַרְבָּה כְּוֹלָם הָעֵדוּ בְּשׁוּהָ שְׁמַת בְּעֵלְהָ שֶׁל אִשָּׁה זֶה חִזָּה בַּת שְׁלֹמָה רַק הַהַכְּחָשָׁה הִי בְּשֵׁם אָבִי

הבעל שאינו הכחשה בגוף העדות ממש אזי כפאשר אח"כ אומרת פת אחת טעינו ע"ז נאמר שיש לסמוך ע"ד בעל שער משפט שאין לדון זה פתרי ותרי כש"כ היכא שמוכח שטעו: ועוד דכאן מן כרח שטעה שהרי ע"ז לא הכחיש גם בתחלה שבעלה של זו הוא יצחק הנשלח מטשערקאס לסוואקסט' אף שלא העיד שכן הוא אבל לא העיד ג"כ שאינו כן וא"כ מה שבמכתבו השני מבואר שבעלה הוא טארטיקאווסקע דהיינו הנשלח מטשערקאס ע"ז ודאי נאמן שהרי לא אמר תחלה בהפך וא"כ אם הוא זה יצחק הנשלח מטשערקאס ע"כ הוא יצחק בן זאב ולא יצחק בן אברהם א"כ ממילא מן כרח שטעה והנה יש ג"כ סיוע מה שאשה זו יש לה ג"כ בילעט מהשרים ומושלים שבעלה יצחק טארטיקאווסקי מת א"כ אין ע"ז שום הכחשה שבעלה הוא יצחק טארטיקאווסקי והוא הנשלח מטשערקאס וממילא מן כרח דמ"ש בשט"ר דהשו"ב שבעלה יצחק בן אברהם מת ע"כ טעות הוא ושהוא באמת יצחק בן וואלף וא"כ בכה"ג ודאי נאמן כפאומר שטעה.

הינצא מזה דאין כאן שום הכחשה שבעלה של זו מת וע"ז מעידים כל העדים והאשה עצמה. והבילעט מהשרים ומושלים רק הנה הפחש בבדיקות דהיינו בשם אבי בעלה ומלבד שהכחשה זו שבין תרי ותרי אינה מבטלת העדות כיון שלדברי פולם עכ"פ מת בעלה והוא כ"ש מתשו' ה"ר"ן סי' מ"ז אף עוד זאת כיון שעכשיו השו"ב דסוואקסט' צונח ככרוכיא שטעה וישם אבי בעלה הוא כפי האמת נאמן ע"ז משום דמוכח שטעה וכיש הוכחה נאמן לחזור בו אפילו בלא תרי ותרי וכ"ש בתרי ותרי שיש לצרף סברת השער משפט ועוד דהכא מן כרח שטעה כיון לדברי הפל בעלה הוא הנשלח מצערקאס וגם יש לצרף לסניף שלפ"ד ה"רמב"ן אין הפתב של השו"ב ודעימין' דין שטר גמור עד שלא יוכל לחזור בו: ומה שיש לחוש עוד מ"ש ה"ר דק' רוואצק שישם אבי האחים שבפפה הפאמילייע שלו היא זאלאטקאוויץ.

והפאמילייע של בעלה הוא טארטיקאווסקי א"כ מוכח שאינם אחיו מהאב והגם דלענין שמת בעלה אין זה נפקותא דהא עכ"פ ברור שבעלה של זו מת. פי לו יהא שאינם אחיו עכ"פ הוא בעלה מת ושמו הי' יצחק טארטיקאווסקעאף הנפקותא הוא לענין החליצה אם מהני חליצה שלהם אף באמת גם זה אינו דהא מתבאר מהגב"ע גומר ז.

אשר אם אמת שהנפטר יש לו אחות בטשערקאס ושאביו הי' ה"ר של הבאבע לאה מטיראהאנוויץ ושנשא שם אשה בת ר' יצחק מהראדישץ אזי ודאי האחים שברוואצק הם אחיו של בעלה שהוא בנו של ה"ר של הבאבע לאה ונהרי ידוע ברור שכן הוא כמבואר בגב"ע גומר ד' גומר 6 וא"כ מאחר שנתברר שכן הוא וגם כותב הרב דטשערקאס שמה שנקרא זה היצחק טארטיקאווסקי הוא שנתכתב ברויניע עם חותנו של אביו וא"כ אין זה סותר למה שהאחים הפאמילייע שלהם היא זאלאטקאוויץ וזהו הפאמילייע של אביהם דאף שזה היצחק הוא ג"כ אחיהם מהאב הא הפאמילייע שלו נקרא ע"ש זקנינו חותנו של אביו ונהרי זה עדיף ממ"ש בתשו' ה"ר"ן סי' ל"ט דכל שיש עדות המספיק בדבר שבעלה של זו מת אלא שנולד ספק בשם זה אין לחוש לפי שקריאת שמו בענין זה הוא כסימן העשוי להשתנות שהרי הועד בפניכם שהוא אומר כשיצא מעירכם שיחזיק נדוד וישנה שמו כו' וכל שהעדויות מספיק מצד עצמו אלא שיצא לו ריעותא מסימן אחר שגראה ממנו שאינו הוא: ואותו סימן הוא עשוי להשתנות אין מטילין מחמתו שום ספק בדבר אלא

תולין אותו בשינוי שהוא עתיד להשתנות עכ"ל וא"כ אף אם ענין שהפאמילייע שלו טארטוקאווסקי לא הי' ידוע לנו ברור שזהו על שם חותנו של אביו רק הי' הדבר ספק הי' לנו לומר כן כיון שמבלעדי זה יש לנו עדות מספיק שהוא בנו של הבן של הבאבע לאה מטירהאויץ.

א"כ זה השינוי בהפאמילייע חשוב סימן העשוי להשתנות לומר שנק' ע"ש זקינו ואף שבתשו' א' פתוב שהרא' של הר"ן מהסוגיא פ"ט דב"ב אינו מוכרח וגם שיש קושיא ע"ז מהסוגיא פ"ק דחולין דטבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ אע"פ שנתעסק באותו המין כל היום כולו לאחר טבילה) לא עלתה לו טבילה הרי דהספק מוציא מידי ודאי שהוא בעדות המספיק.

מ"מ קושיא זו זהו פשיש חזקת איסור א"א ממש לנגד כמו גבי טבל' ועלה שהי' בחזקת טומאה אבל הכא לענין זקוקה לחליצה אין כאן חזקה גמורה לאיסורא זולתי אחים אלו לכן בכה"ג ודאי יש לסמוך על תשו' הר"ן ועוד הכא אין זה ספק כלל כי הרי הרב דטשערקאס כותב בפשיטות שהפאמילייע שלו טארטיקאווסקי הוא על שם חותן אביו א"כ פשיטא שאין זה מטיל ספק בעדויות המספיק שהאחים הנ"ל בני הבן של הבאבע לאה מטירהאויץ הן אחיו מהאב לכן אם הענין כמו שבראה מהגב"ע שהפאמילייע שלו טארטיקאווסקי זהו מפני שנכתב ע"ש חותנו של אביו בן הבאבע לאה היא ודאי מותרת לשוק ע"י שיחלוץ לה אחד מן האחים בני הבן של הבאבע לאה והם מחוייבים לחלוץ לה ובתנאי אם יסכים לזה רומע"ל והמ"צ דטשערקאס שאתם בפנים בהענין: סימן פו הנה מכתבו מן יו"ד אדר הגיעני עם העתק תשו' הרה"ג העסיד מצאנז נ"י להתיר ותמיהני שלא דיבר מאומה לסתור בענין החשש העיקרי מהסימנים שנותן הבליעל בדברים נסתרים שעברו בינו לבינה מראש עד סוף כמו שפא בגב"ע וזהו עיקר החשש דהא מבואר בגמ' פרק אלו מציאות (דף כ"ח ע"א) דאפילו סימנים בינונים שמחזירים על ידם אבידה עדיפי מעד אחד.

וכ"פ בש"ע סי' רס"ז סעי' יו"ד אף שבתשו' הנ"ל כ' והראה מקום לעיין בספר בית מאיר קיצר מאד במקום הראוי להאריך שזהו תוכן השאלה והנה הגב"ע של מע"ל ע"פ סיבה נאבד ממני. וגם כמדומה אני מאיזה מקום אחר מרב אחד הי' השאלה באריכות יותר ברבוי הסימנים שאומר הבליעל מדברים הנסתרים וגם כן נאבד ממני וגם הי' מכתב מב"ד של רומע"ל א"י הרה"ג המפורסם מ' שלמה קלוגר נ"י מבראד השיב על שאלה זו בהחלט לאיסור לכן מאחר שרו"מ מפציר מאד לעיין בזה אזי ימחול לשלוח לי הגב"ע הנ"ל באר היטב מה שיש בזה דברים להקל ולהחמיר היינו פרטי הסימנים הנ"ל וגם מה שהי' מבואר בהגב"ע א"י עד אחד אומר שאותן האנשים שהי' מפירין את בעלה היטב כשראו את זה האומר שהוא בעלה לא הכירוהו בטב"ע בתואר פניו לומר שהוא בעלה וגם לשלוח העתק מתשו' הרב הגאון מו' שלמה נ"י הנ"ל: תשובה הנה בתנאים סי' ל' ס"ל דהא דעדות המכחשת זא"ז בחקירות עדותן בטלה היינו כשנצטרפו יחד בראיה והגדה אבל כשהעיד כל אחד בפני עצמו אין עדותן בטלה כ"כ שם בתנאים ס"ק ג' גבי והנה דעת חכם א' עד אבל בהא דהכחישו זא"ז בחקירות תלוי הפל בבא

לב"ד כו' וכינון דבְעֵי הַעֲדָה בב"ד חֲזַר דִּינוּ כְּמוֹ לַעֲנֹן הַזֶּמֶה דצ"ל מְעִידִין בְּבֵת אַחַת וְאִין לְהַבְדִּיל בִּינוֹתָם וְכָךְ מוֹרָה הַסְּבָרָא עכ"ל.

וְאִף דְּדִין זֶה שְׂכ' בְּשֵׁם הַחֲכָם הֵינּוּ כְּשֶׁרַק עַד הַשְּׁלִישִׁי מְכַחֵשׁ אֶת הַשְּׁנַיִם בְּחֻקֵּי ע"ז ס"ל לְהַתְּנִיחַ דָּאם בָּאוּ בְּבֵת אַחַת הוּא דְּבַטְלָא גַם עֵדוֹת הַשְּׁנַיִם מִשָּׂא"כ כְּשֶׁבָּא אַח"כ לֹא נִתְּבַטַּל עֵדוֹת הַשְּׁנַיִם אֲבָל בָּאם בָּאוּ אַח"כ שְׁנַיִם וְיֵשׁ הַכְּחָשָׁה בִּינֵיהֶם וּבֵין הָרֵאשׁוֹנִים לֹא נִתְּבַאֵר דְּעֵתָן ע"ז מ"מ נִרְאֶה הַטַּעַם א' וְיֵשׁ לְחַלֵּק דְּלַעוֹלָם שְׁתֵּי פִתֵּי עֵדִים הַמְּכַחֵשִׁים זא"ז בְּחֻקֵּי ע"ז אַעפ"י שְׁשׁוֹנִים בְּגוּף הָעֵדוֹת הַדִּין כְּמְכַחֵשִׁים זא"ז בְּגוּף הָעֵדוֹת אֲלֵא דְּבִשְׁלֵשָׁה עֵדִים וּא' מְוַכְחֵשׁ בְּחֻקֵּי ע"ז עִם הַשְּׁנַיִם אִם נִדוֹן כְּמְכַחֵשִׁים בְּגוּף הַדְּבָר הָרִי אִין דְּבָרֵי שָׁל א' בְּמָקוֹם שְׁנַיִם וְלִכְּן הָא דְּעֵדוֹת כְּוָלָן בְּטֵלָה זֶהוּ רַק כְּשֶׁבָּאוּ בְּבֵת אַחַת שְׂאָז גִּזְה"כ שְׁעֵדוֹת הַמְּכַחֵשֶׁת זא"ז בְּחֻקֵּי ע"ז גַּם עֵדוֹת הַשְּׁנַיִם בְּטֵל (וּבְתִשׁוּ' מֵהֵרִי"ט ח"א ס' קל"ח כְּתִב דֵּה"ל כְּנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קְרוּב אוֹ פְּסוּל דְּעֵדוּתָן בְּטֵלָה וצ"ע דא"כ זֶהוּ כְּרַע"ק דְּוָקָא וְגַם לר' יוֹסִי זֶהוּ אִף לרַע"ק דְּוָקָא בְּד"נ וְלֹא בְּד"מ) אֲבָל אִם הָעֵיד הַשְּׁלִישִׁי אַח"כ לִיכָא גִּזְה"כ שְׁיִבְטַל עֵדוֹת הַשְּׁנַיִם וְנִשְׂאָר רַק פְּדִין א' הַמְּכַחֵשׁ שְׁנַיִם הָרִי אִין דְּבָרֵי שָׁל אֶחָד בְּמָקוֹם שְׁנַיִם אֲבָל אִם בָּאוּ שְׁנַיִם אַח"כ וּמְכַחֵשִׁים הָרֵאשׁוֹנִים בְּחֻקֵּי ע"ז אִף דְּלִיכָא גִּזְה"כ שְׁיִבְטַל עֵדוֹת הָרֵאשׁוֹנִים מ"מ י"ל שְׁדִינֵן כְּשֵׁתִי פִתֵּי עֵדִים הַמְּכַחֵשִׁים זֶה אֶת זֶה.

מ"מ כְּבָר הָאָרִיף הַנְּתִי"מ ג"כ שְׁם סק"ב וז"ל לְכֹן נִלְע"ד דְּמֵיִרִי כָּאֵן שְׁהָעֵידוּ בְּיַחַד אוֹ תכ"ד שְׁפִלוּנֵי לְוָה מְפִלוּנֵי שְׁרֵאִינוּ בְּיַחַד וְהוֹאִיל וְנִצְטָרְפוּ בְּיַחַד בְּרֵאָנִי וְהִגְדָּה הָרִי הֵן עֵדוֹת אַחַת וְכִינוּן שְׁהַכְּחִישׁוּ א"ע בְּחֻקֵּי ע"ז כָּל הָעֵדוֹת בְּטֵל כו' אִפִּי' בְּהִרְבָּה עֵדִים וְרַק א' מְכַחֵשׁ כו' גִּזְה"כ הוּא כְּשֶׁמְכַחֵשִׁין א"ע בְּחֻקֵּי ע"ז שְׁיִתְּבַטַּל עֵדוּתָן כו' אֲבָל אִם לֹא נִצְטָרְפוּ בְּיַחַד לְהָעֵיד בְּתוֹךְ פְּדֵי דְּבִיבּוּר כו' עכ"ל א"כ ס"ל דְּלֹא נִתְּבַטַּל עֵדוּתָן אִף אִם שְׁנַיִם מְכַחֵשִׁין שְׁנַיִם בְּחֻקֵּי ע"ז כִּינּוּן שְׁהֵם שְׁתֵּי פִתֵּי עֵדִים לֹא אֶמְרִינֵן שְׁנִתְּבַטַּל כָּל עֵדוֹת הַשְּׁתֵּי פִתוֹת וְחֵיב הַלְוָה לְשַׁלֵּם הַלְוָאָה אַחַת מִמֵּנֵן וְאִף שְׁהָרֵאָנִי שְׁהִבִּיא מִב"ק פְּרַק מְרוֹבָה (דע"ד) אִינָה מְכַרְחַת דְּשָׁם לָאו חֻקֵּי ע"ז הִיא לִפ"ד רַב הַפּוֹסְקִים זוּלָתֵי הַרְמַב"ם.

מ"מ הִדִּין אֶמֶת מֵאַחַר דְּהָא דְּהַכְּחָשָׁה בְּחֻקֵּי ע"ז מְבַטַּל כָּל הָעֵדוֹת אִף אִם הִרְבָּה עֵדִים זֶהוּ רַק מִשׁוּם גִּזְה"כ וּמֵהֵרִי"ט אֶסְבְּרָה לָהּ דֵּה"ל כְּנִמְצָא אֶחָד בִּינֵיהֶם קְרוּב אוֹ פְּסוּל (וְהַתְּנִיחַ סס"ק ג' ס"ל כְּחֻקֵּי לְוָנִיל וְלִדְיָדִין אִם הֵם שְׁלֵשָׁה עֵדִים וְאֶחָד מְכַחֵשׁ הַשְּׁנַיִם בְּחֻקֵּי ע"ז אִינוּ נִפְסָל עֵדוֹת הַשְּׁנַיִם וְזֶהוּ ע"כ שְׁהַקְּלוּ בּוּ בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת אֲבָל יוֹתֵר עֵיקָרִי הוּא דְּעַת הַרְמַב"ם דְּגִזְה"כ הוּא) א"כ זֶהוּ דְּוָקָא כְּשֵׁהֵן כַּת אַחַת שָׁל עֵדִים.

אֲבָל כְּשֵׁהֵן שְׁתֵּי פִתֵּי עֵדִים בְּאִנְפֵּן שְׁבִנְמִצָּא אֶחָד מֵהֶן קְרוּב אוֹ פְּסוּל בְּכַת הַשְּׁנִינָה לֹא נִתְּבַטַּל עֵדוֹת כַּת הָרֵאשׁוֹנָה הַכְּחָשָׁה בְּחֻקֵּי ע"ז בֵּין כַּת הַשְּׁנִינָה לַכַּת הָרֵאשׁוֹנָה לֹא נִפְסָלוּ ע"ז לְעֵדוֹת שׁוּם כַּת וְלִכְּן כִּינּוּן שְׁשִׁנֵּיהֶם שׁוּם בְּגוּף הָעֵדוֹת חֵיב לְשַׁלֵּם הַלְוָאָה א' כִּמ"ש הַנְּתִי"מ: קִיצוּר (הַאו"ת וְנִתִּי"מ ס"ל דְּהָא דְּעֵדוֹת הַמְּכַחֵשֶׁת זא"ז בְּחֻקֵּי ע"ז הָעֵדוֹת בְּטֵל אֶפְיָלוּ הֵן הִרְבָּה עֵדִים וּא' מְכַחֵשׁ בְּחֻקֵּי ע"ז לִפ"ד הַרְמַב"ם דְּגִזְה"כ הוּא דְּעֵדִים הַמְּכַחֵשִׁים זא"ז בְּחֻקֵּי ע"ז עֵדוּתָן בְּטֵלָה.

זֶהוּ דְּוָקָא כְּשֶׁנִּצְטָרְפוּ יַחַד בְּרֵאָנִי וְהִגְדָּה שְׂאָזִי הֵן כַּת א' כְּשֶׁאֶחָד מְכַחֵשׁ בְּחֻקֵּי ע"ז ה"ל כְּנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קְרוּב אוֹ פְּסוּל דְּעֵדוֹת כְּוָלָן בְּטֵלָה אֶפְיָלוּ הֵן הִרְבָּה עֵדִים אֲבָל אִם לֹא

נצטרפו יחד בהגדה אז מה שפת שניה מכחשת פת ראשונה בחקירות אינה מבטלת כל העדות ולכן ממ"נ חייב הלנה לשלם): ב אף אם נדמייה לדין נמצא א' מהן קרוב או פסול דכשר בשלא נצטרפו יחד בהגדה שם מחולקים רש"י ותוס' פ"ק דמכות דהנה משנה מפנרשת ספ"ק דמכות לפיכך אם נמצאת אחת מהן זוממת כו' וכמ"כ אם נמצא א' מהשני קרוב או פסול אין נפסל פת האחת כמ"ש בתוס' ד"ה הרי דהנה הוי פנמצא א' מהן קרוב או פסול וכ"כ בחידושי הריטב"א שם ועי' בהרמב"ם פ"ד מה"ע סוף הלכה א' הוא והו' נהרגין כו' ולא נתבטל עדות השנייה ובפרק עשרים מהלכות עדות דין ג' כ' הוי העדים כו' מאה כו' אם הי' הפסק בין זל"ז יותר מפדי דבור כו' הרי נחלקה העדות והשנים שהוזמו נענשים כו' ואעפ"י שבטלה העדות פולה מפני שהן פת אחת הואיל ונפסלה מקצתה נפסלה פולה והראב"ד השיגו למה תבטל עדות הפת האחרונה כו' וע"ש בכ"מ ובמ"מ ששהחילוק בדין זה לדין שכתב פ"ד סוף הלכה א' הוא דשם בפ"ד סוף הלכה א' פינו דהשתי פיתי עדים לא ראו אלו את אלו הם שתי פיתי עדות לגמרי לכן לא נתבטל כלל עדות פת האחת מחמת שהוזם פת השנייה או מחמת שנמצא בהפת השנייה קרוב או פסול אבל בפ"כ ה"ג מייירי שראו פולם יחד ונצטרפו בראיה להיות פת אחת רק (פינו) שההגדה הי' אחר פדי דיבור ס"ל דע"י שהוזמו פת האחת נפסלה גם הב' ועי' תוספות פ"ק דמכות (ד"ו ע"א) ד"ה אמר רבא לכה נראה דלא קאי רק אדין דעדים זוממין כו' אבל לא לענין נמצא א' מהן קרוב או פסול כו' ור"ל דקאי על דינו דר' שמעון שבמשנה ולא על דינו דרע"ק מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול כו' וכ"כ עוד סד"ה שמואל אמר.

וא"כ ס"ל פהרמב"ם בחדא לענין נמצא א' מהן קרוב או פסול ה"ל ככת אחת אף שהעידו אחר פדי דבור פינו שנצטרפו יחד בראיה אבל לענין נמצא אחת מהן זוממת ה"ל פשתי פיתי עדים אבל רש"י לא ס"ל פן אלא דאף לענין נמצא א' מהן קרוב או פסול ה"ל פשתי פיתי עדים בשלא נצטרפו יחד בהגדה וכמ"ש התוס' ג"כ בשמו ועיין תוספות פרק חזקת (דמ"א ע"ב) ד"ה נחלקה הקשה ריב"א כו' דהוי נמצא כו' ולשטת רש"י לק"מ דבשתי פיתי עדים לא נפסל כלל הפת א' עבור שנמצא קרוב או פסול בכת הב' אף אם נצטרפו יחד בראיה פינו שלא נצטרפו יחד בהגדה וכן תירצו התוספות עצמן פרק זה בורר דל"א א' ד"ה שבית, שמאי תירצו פן וז"ל אי נמי לא אמרינן נמצא א' כו' אלא בבאו בב"א תכ"ד דאז חשיבי עדות אחת והכא שבאו שתי פיתי עדים זו אחר זו כו' עכ"ל וכוונתם דאף שנצטרפו בראיה יחד ממ"מ פינו שהעידו אחר פדי דבור ה"ל שתי פיתי עדות גם לענין קא"פ וזה פסברת רש"י ויש להביא ראיה לשטה זו דהנה התוספות לשיטתם דלעיל הוכרחו לומר דרבא קאי רק על דינו דר' שמעון שבמשנה שם ולא על דינו דרע"ק וא"כ נתנו חומר בדינו דרע"ק יותר מדינו של ר' שמעון.

ובגמ' פ' היו בודקין משמע דינו דר' שמעון פשוט יותר מדינו דר' עקיבא שם (דמ"א ע"ב) גבי פמאן דלא כרע"ק ופרש"י דרע"ק אית ליה נמי הא דר' שמעון ומוסיף איהו והתוספות שם כתב דר' שמעון לא ס"ל הא דר' עקיבא בדין נמצא א' מהן קרוב או פסול כו' וכ"מ לכאורה ביבמות פי"ב (דק"ה סע"ב) גבי ר' שמעון ור' יוחנן הסנדלר מכשירין בשלשה נמצא א' מהן קרוב או פסול וא"כ פינו דינו דר' שמעון פשוט יותר מהא דרע"ק נמצא א' מהן קרוב או פסול אף פאן לגבי דינו דר' שמעון נחשבו פשתי פיתי עדים.

ולגבי דינו דרע"ק נחשבו ככת אחת. ולמעשה פבר נתבאר שהתוס' ס"ל פהרמב"ם לענין נמצא ביניהם קא"פ עדותן בטלה וכמ"ש ג"כ בב"י בח"מ סי' ל"ח סעי' י"ד אבל לענין הזמה פליגי על הרמב"ם וס"ל פהראב"ד ונשוב לענין דידן דדין עדים המכחישים זא"ז בחקירות פשנצטרפו יחד בראיה ולא נצטרפו יחד בהגדה אם נדמייה לדין נמצא א' מהן קרוב או פסול א"כ באנו למחלוקת רש"י והתוס' פז"ב (דל"א א') אי נמי עם התוס' פ"ק דמפות (ד"ו ע"א) דלרש"י חשוב זה פשתי פתות לכל דבר משא"כ להתוס' והרמב"ם חשוב זה פת א'.

אך י"ל דעדות המכחישים זא"ז בחקירות יש ללמוד יותר מדין הזמה דעדים ממה שגלמוד מדין נמצא א' מהן קא"פ והיינו משום דהחומר שיש בעדים המכחישים זה את זה בחקירות יותר מפשמכחישים זא"ז בבדיקות הוא רק מפני שהזמה תלויה בחקירות ולא בבדיקות כדפרש"י פז"ב (דל"א סע"א) וכינון שכל חומר החקירות הוא מצד שהזמה תלויה בהן א"כ יש לדון מדין הזמה וכבר נתבאר שבהזמה מודו התוס' דכשלא נצטרפו יחד בהגדה חשיבי ב' פיתי עדים וכ"ד הראב"ד א"כ גם לענין הכחשה בחקירות י"ל הדין פן והתנאים פתב טעם אחר דלענין הכחשה בחקירות י"ל כל שלא נצטרפו יחד בהגדה אף שצטרפו בראי' חשיבי פתי פיתי עדים: קיצור בהעידו אחר כ"ד ס"ל לרש"י דה"ל פשתי עדיות לכל דבר ולהתוס' ה"ל פשתי פתות לענין הזמה וככת א' לענין נמצא א' ביניהן קרוב או פסול ובסנהדרין (דל"א) תירצו התוס' ג"כ פשיטת רש"י אבל אם בשעת ראיה המעשה לא היו רואין זא"ז ה"ל פשתי פתות עדות לכל דבר וכ"פ הש"ך סי' ל"ו סק"ט ובדין עדים המכחישים זא"ז בחקירות י"ל שיש לדמותן לדין הזמה ולכן כל שלא נצטרפו יחד בהגדה חשיבי פתי פיתי עדים וכ"פ התנאים מטעם אחר: ובנד"ז אף להרמב"ם דס"ל דגם גבי הזמה בטלה פל העדות מ"מ נד"ז י"ל דדומה להדין שפתב פ"ד סוף הלכה א' דה"נ הוי נדאי פתי פתי עדות ממש לכל דבר שהרי לא העידו פלל בב"ד א' כ"א בשתי עיירות וגם מסתמא לא ראו פלל פאחד ומהיכי פיתי נחזיק שראו פאחד ומספיקא אין פוסלין את העדות אפי' פשחתמו בשטר א' פמבואר בטוח"מ סי' נ"א סעיף ה' והא דלא מיפסיל כו' רוןחא שביק כו' וכ"כ הב"י שם בשם הנ"י דאמרינן דילמא לא הוי ידעו ביה כו' ובשם הרמב"ם בפ"ה מהל' עדות שהרי אפטר כו' וכ"פ בש"ע סי' מ"ה סעיף י"ב וסי' נ"א ס"ד וכ"ש הקא דלא העידו פלל בעיר אחת וכינון שפן נדאי לענין נמצא אהד מהן קא"פ ג"כ אין עדות פת השנניה בטל וא"כ כמ"כ לענין אם פתי פיתי עדים אלו מכחישין זא"ז בחקירות ג"כ אין עדות פולן בטלה דהא עדות פל פת נחקר ונכון הוא וכמש"ל בשם האו"ת והנתי"מ ואין זה ג"כ עדות מוכחשת שהרי בגוף העדות שניהם שוין ומפני שהפת הב' מכחשת הפת הא' בחקירות אין לפסול במה ששניהם שוין בגוף העדות שפני שפת הב' מכחשת הפת הא' בחקירות זה אינו הכחשה שהרי בגוף העדות מודה הפת הב' לכת הא' ולא אמרו עדות המכחשת זא"ז בחקירות פסולה רק פשפולם בכת א' שאז גזה"כ הוא לפסול פולם משא"כ היכא שהם פתי פיתי עדים ליכא גזה"כ ותייב הלנה לשלם הלנואה א' ממנ"פ פנ"ל ה"נ מותרת האשה להנשא ממנ"פ ע"פ פת א' ואף שהקא הוי שניעדים ולא פתי פיתי עדים מ"מ פיון בעדות אשה נאמן עד א' פשני עדים ה"ל פל אהד פשני עדים וכמו שפוןכרח זה מהירושל' פט"ו דיבמות: ואף אם היו רק נידונין פל א' בעד א' לא שנייד שייבטל עדותן לגמרי מחמת שפמכחישין זא"ז

בחקירות דכינן דלא נצטרפו יחד כלל לא שינה החומר בחקירות שיטבטל עדות שתיקה וא"כ ממנ"פ יש פאן עד א' אמת מאחר דשנייהן מעידין על גוף העדות אף לפמ"ש בעה"ת שער כ"ט ח"ד בשם חכמי לונגיל שהכריעו דשני עדים המכחישים זא"ז בחקירות ה"ל פדין עד א' בהכחשה יעו"ש א"כ י"ל אפי' לא נצטרפו יחד כלל מ"מ ה"ל כל א' ע"א בהכחשה.

מ"מ אדרבה התומים שם סק"ד ס"ל דגם לדבריהם נחשבו השנים כעד א' וזוקק לשבועה: קיצור שבנד"ז גם להרמב"ם נחשב כשתי פתות לגמרי לכן אין שינה שיבטל דברי שניהם פדין שני עדים המכחישים זא"ז בחקירות ואף לחכמי לונגיל נחשב פאן ע"א עכ"פ: ד ונלע"ד להביא ראיה דבשתי פיתי עדים המכחישים זא"ז בחקירות אין עדות פולן בטלה ונשאר נדאי פת א' והיינו אף במזמן ול"ד לכת א' המכחשת זא"ז בחקירות הראיה הראשונה מהירושלמי פט"ו דיבמות גבי שני עדים א' אומר מת וא' אומר נהרג דנחלקו שם ר' אלעזר ורב דלר"א הואיל ומכחישים זא"ז אע"פ ששניהם מודים שאינו קיים לא ינשאו ול"ד לשתי צרות דאחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג דינשאו דהכחשה דצרה לגבי חברתה לאו פלום הוא משא"כ בשני עדים ור' יוחנן שם בירושלמי ג"כ ס"ל פן ולכן פסק שם ר' יוחנן פדין שתי פיתי עדים אחת אומרת שראובן אמר הריני נזיר שתיים ואחת אומרת שאמר הריני נזיר חמש דבטלה עדותן ולא אמרו ב"ה יש בכלל חמש שתיים ויחלקים נזירות שתיים עכ"פ אלא במונה דהיינו שפת אחת אומרת שאמר הריני נזיר אחת ושתיים וכת שנייה אומרת שאמר ג"כ ושלש וארבע וחמש דאז אין פת שנייה מכחשת לפת ראשונה שלא אמר אחת ושתיים רק שמוסיפין עליהן לומר שמונה ג"כ שלש וארבע וחמש ע"כ מקיימין עדות נזירות שתיים וזהו שאמרו ג"כ בש"ס דילן ספ"ג דנזיר (ד"ך ע"ב) אמרי במערבא אין הכחשה במונה משא"כ בכלל שפת א' אומרת שאמר שתיים וכת שנייה אומרת שאמר חמש הרי הפת שנייה מכחשת שלא אמר שתיים אע"פ שאדרבה לדבריהם נזיר יותר משתיים מ"מ בטלה כל העדות מחמת הכחשה זו וזהו הנק' שם בירושלמי הכחיש העדות בתוך העדות ורב שם פליג ע"ז וס"ל דאפי' בכה"ג אמרו ב"ה יש בכלל חמש שתיים פיון שהם שתי פיתי עדים ומיהו בכת א' שיש ביניהם הכחשה פזו מודה רב שם דאין מצטרפין.

הרי מבואר מהירושלמי לרב לחלק בין שההכחשה היא בין שתי פיתי עדים אינה פוסלת אף במקום שכשהיא בכת אחת בין שני העדים פוסלת ומבואר שם דנחלקו בכה"ג ממש פדיני ממונות פגון פת אחת אומרת שהמלנה מנה המעות מן הפיס וכת אחת אומרת מן הצרור מנה וכן פדיני נפשות אם במקל הרגו ואם בסיף הרגו וכן פדיני עריות היינו דין א' אומר מת הפעל ואחד נהרג בכ"ז ס"ל לר' יוחנן דאפי' שתי פיתי עדים שמכחישין זא"ז בהכחשה פזו בטלה העדות.

ורב מחלק דבשתי פתי עדים לא בטלה עדותן ובכת אחת מודה דבטלה עדותן והנה רב הביא ראיה מדין המשנה הנ"ל דאחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג דאמרו ר' יהודה ור"ש הואיל זו נזו מודות שאינו קיים הרי אלו ינשאו ואע"ג דיש ביניהן הכחשה ור"א מתרץ דדוקא בצרות הדין פן ולא בעדים ובטוש"ע אה"ע סי' י"ז סעיף ט' פסק בפשיטות דגם בעדים הדין פן וכ"כ הקה"ע בירושלמי שם דהלקה פרב וא"ת אם מהמשנה הנ"ל

מוכיח רב פן א"כ אפי' בכת א' יהיה הדין פן דהא במשנה שנינו אחת אומרת נהרג כפר תירץ זה בקה"ע שם בתוספותיו דכיון דע"א נאמן בעדות אשה הרי פאן שנים וה"ל כשתי פתי עדים ואע"ג דר' יוחנן שם פליג על רב וכן דעת הש"ג פט"ו דיבמות מ"מ הש"ע סי' י"ז ס"ט פסק כרב.

והיינו משום ב"ש"ס ש'לנו בסנהדרין פז"ב (דל"א סע"א) מוכח דלא קיי"ל כר' יוחנן ודלא כתשו' נו"ב חאה"ע סי' מ"ו: קיצור מהירושלמי מ"ו פט"ו דיבמות ס"ל לרב לחלק בענין שתי פתי עדים המכחישים זא"ז ובין פת א' דבכת א' אף שמכחישין זא"ז רק בבדיקות עדותן בטלה ובשני פתי עדים המכחישין זא"ז בבדיקות עדותן קיימת ואף בד"נ יש שם סברא דעדותן קיימת וכ"ה בירושלמי בסנהדרין פרק היו בודקין וא"כ מזה יש ללמוד בשתי פתי עדים המכחישים זא"ז בחקירות בד"מ דעדותן פשרה ויש ללמוד זה מהירושלמי דרב ס"ל דגם בד"נ אף שהעדים המכחישים זא"ז בבדיקות עדותן בטלה כדאומר במשנה פ' היו בודקין אהד חקירות ואהד בדיקות בזמן שמכחישין זא"ז עדותן בטלה אעפ"כ מחלק רב וז"ל א"ר מנא פתר לה רב עד בעד ור"ל דדוקא בכת א' כשמכחישין זא"ז בבדיקות עדותן בטלה אבל בשתי פתי עדים אף שמכחישין זא"ז בבדיקות אלו אומרים במקל הרגו ואלו אומרים בסייף הרגו לא בטלה העדות: והנה חקירות בד"מ י"ל דלא חמירי מבדיקות פה"ל בדיני נפשות דהא בלא"ה הרב"ב"ן סי' מ"ג ס"ל דעדות המכחשת זא"ז בחקירות אף בכת אחת פשרה בדיני ממונות משום דלא גריעא מההכחש של זה אומר מנה וזה אומר מאתים דה"ל הפחש בכוננת המעשה אעפ"כ מקבלין עדותן במה שהם שונים דהיינו מנה כמ"כ בהפחש בהזמן מקבלין מהם מה שהם שונים דהיינו כוננת המעשה וכ"ד חכמי רעגושפורק שם.

וא"כ אף לדין דקיי"ל כהטוש"ע ונהרמב"ם דעדות המכחשת זא"ז בחקירות פסולה גם בד"מ מדלא הזכיר בגמרא פז"ב (ד"ל סע"ב) רק עדות המכחשת זא"ז בבדיקות פשרה בד"מ י"ל דהיינו בכת א' אבל בשתי פתות י"ל דלא בטלה העדות דהא שפיר בכל פת שייף הזמה ולא חמור מבדיקות פה"ל דד"נ שכת א' פסק רב חסדא ג"כ פז"ב שם דבטלה העדות ואעפ"כ בשתי פתי עדים מכשיר רב ועוד הרי מצינו גבי קדוש החדש ששני עדים המכחישים זא"ז בבדיקות נעשו פסולי עדות ואין מצטרפין יחד לעדות אחרת כמבואר בגמ' פ"ב דר"ה (דכ"ד ע"א) בתוס' ד"ה אבל ובגמ' פ' פל הנשבעין (דף מ"ח) הרי הבדיקות ג"כ ענין גדול הוא ואעפ"כ בשתי פתי עדים מכשיר רב אף בד"נ לכן כמ"כ בהפחש בחקירות בד"מ יש לחלק ג"כ דאע"ג שבהכחש פת א' עד בעד בחקירות עדותן בטלה אבל בשני פתי עדים שיש ביניהם הכחשה בחקירות פיון עכ"פ כל פת בפני עצמו עדותן מכווננת ובכוננת המעשה שתי פתי העדים עדותן מכווננת י"ל דלא בטלה העדות מחמת הפחש הזמן וה"ל כדן שני עדים המכחישים זא"ז בבדיקות דעדותן פשרה בד"מ ה"נ שתי פתי עדים המכחישים זא"ז בחקירות: קיצור דנדאי לא חמור חקירות בדיני ממונות מבדיקות בד"נ ובפרט מהבדיקות שפגוף הענין אם במקל הרגו אם בסייף הרגו.

והרי רב מחלק שם דאע"ג ששני עדים המכחישים זא"ז בבדיקות בד"נ עדותן בטלה מ"מ בשני פתי עדים מכשיר רב א"כ כ"ש בד"מ בחקירות יש לחלק כה"ג דאע"ג דשני

עדים המכחישים זא"ז בחקירות עדותן בטלה מ"מ בשתי פתי עדים אין עדותן בטלה וכינן לשוין בגוף העדות עדותן קיימת (הג"ה) ואע"ג דבמסקנא מסקינן בירושלמי דבד"נ מודה רב דגם בשתי פתי עדים בטלה עדותן היינו נדאי רק בד"נ ממש ומשום צדק צדק תרדוף וגם זהו רק לחד שינוי.

אבל נדאי מוכח משם שיש לחלק בד"מ בין שתי פתי עדים לפת א' שאין ההכחשה הפוסלת בכת אחת פוסלת בשתי פתי עדים וי"ל פן לענין הכחשה בחקירות: ועוד ראיה לזה מש"ס דילו מהא דבית שמאי דאמר רשב"א פז"ב (דל"א ע"א) לא נחלקו ב"ש וב"ה על ב' פתי עדים שאחת אומרת מאתים ואחת אומרת מנה (דמכחישין זא"ז מצטרפין למנה) שיש בכלל מאתים מנה (ולא אמרינן שתייהו שקרי אלא הלו אחר הפחות שבהם) על מה נחלקו על פת אחת שבית שמאי אומר נחלקה עדותן (שפינן שהא' שקרן שוב אין פאן עדות) וב"ה אומרים יש בכלל מאתים מנה (שניהו מעידין על מנה ובאותו מנה אין מכחישין זא"ז) וכ"ה פ' חזקת (דמ"א ע"ב) ובאמת יש להקשות לב"ה איך גרע הפחש מנה השני מהפחש גובה הלכנה פ"ב דר"ה פנ"ל דה"ל הפחש בדיקות ונעשו עי"ז פסולי עדות לשלא יצטרפו יחד לעדות אחרת וא"כ איך מצטרפין פאן על עדות המנה ועי' בהר"ן בכתובות פרק האשה שנתארמלה (דכ"ג) שהקשה כה"ג בענין ע"א אומר נתגרשה וע"א אומר לא נתגרשה ועי' בש"ע אה"ע סי' קנ"ב ס"ה ובב"ש שם סק"ט מ"ש בשם הרמב"ם עכ"פ טעמא דב"ש נדאי כינן שאחד שקרן ופסול לעדות לכן אין מצטרפין ונחלקה עדותן ואעפ"כ מודו ב"ש בשתי פתי עדים פת אחת אומרת מנה וכת אחת אומרת מאתים שמקבלי עדותן במנה אף שממ"נ יש פאן פת א' המשקרת ופסולה לעדות ובאמת במתניתין ספ"ג דנזיר מבואר דלב"ש כה"ג אין פאן נזירות פלל כינן ששתי פתות מכחישות זא"ז ואף שממ"נ עכ"פ יש פאן נזירות ב' שנה מ"מ ס"ל דאין זה עדות וכמ"ש הרע"ו בפ"י המשנה שם ובמס' עדות פ"ד משנה י"א אלו מעידים שפדר שתיים ואלו מעידים שפדר חמשה באותה שעה שאתם אומרים שפדר שתיים אנו מעידין שפדר חמש ב"ש אומרים נחלקה העדות הואיל ומכחישות זו את זו נתבטל דבריהם ואין פאן עדות פלל עכ"ל וה"ל כמו שתי פתי עדים המכחישים זא"ז בחקירות ג"כ ס"ל דעדותן בטלה כינן שמכחישים זו את זו וכמו בד"נ ס"ל לחד מ"ד בירושלמי דאף שתי פתי עדים המכחישים זא"ז בבדיקות עדותן בטלה משום שפדר צדק צדק תרדוף ולחד מ"ד בבדיקות פשרה גם בד"נ בשתי פתי עדים אבל הכא דהוי הכחשה בגוף העדות אם שנים או חמש ונחמור טובא מבדיקות ס"ל לב"ש אליבא דת"ק דעדותן בטלה לגמרי דאין זה עדות נכון והתוס' פרק חז"ה (דמ"א ע"ב) רצו להקשות דיהיה בטל עדותן משום דה"ל פנמצא א' קרוב או פסול ואומר ר"י דלאו פירכא היא דמצינו למימר דב"ש כר' יוסי ס"ל דאמר התם בד"א בד"נ כו'.

א"כ לכאורה לת"ק דב"ש פוסל אף בשתי פתי עדים י"ל לכאורה הטעם דה"ל פנמצא א' מהן קרוב או פסול אבל באמת לא נ"ל דזהו הטעם וכמ"ש התוס' פז"ב (דל"א א') ד"ה שב"ש שני טעמים לסתור סברא זו הא' א"נ לא אמרי' כו' וכ"ד רש"י פ"ק דמכות ד"ו ע"א) וע' במל"מ פ"ך מה"ע דין ג' ואף שהתוס' שם לא ס"ל פן י"ל בשתי פתי עדים גם התוס' מודים לזה ולא פליגי רק כשהן פת א' רק שהעידו אחר כ"ד ושתי פתי עדים היינו מש"ש במכות היו שנים רואין אותו מחלון זה ושנים רואין אותו מחלון זה כו' הרי

אלו שתי עדיות כו' הב' כ' התוס' פ' חזקת שם ופז"ב שם דכיון דמכחשי אהדדי לא שינוי דין נמצא א' מהן קא"פ אע"כ טעמא דב"ש לת"ק דפוסל אף בשתי פתי עדים אינו פלל מטעם נמצא א' מהן קא"פ אלא דכיון שיש הכחשה בגוף המעשה אין זה עדות וכמ"ש הרע"ו וא"כ לב"ה אליבא דת"ק דמחלק כה"ג בין שתי פתי עדים ובין פת א' דבכת א' אין מקבלין עדותן אף על מנה ועל נזירות ב' שנים ובשתי פתי עדים מקבלין על מנה ועל נזירות ב' שנים צ"ל אע"ג דהכחשה בגוף המעשה חמור מעדות המכחשת זא"ז בבדיקות ולכן בכת א' בטלה עדותן וה"ל פשני עדים המכחישים זא"ז בחקירות דג"כ בטלה עדותן אף שהן שוין בגוף הממון וה"נ אף שיש בכלל מאתים מנה ובכלל חמש שתיים עכ"ז פיון שיש ביניהן הפחש בגוף העדות אין מקבלין עדותן אף על מנה ועל שתיים ואעפ"כ בשתי פתי עדים מקבלין עדות הכת האחת שאומרת מנה או שגזר שתיים פיון שגם להפת המכחישים יש בכלל מאתים מנה אף שמ"מ יש הכחשה א"כ כמ"כ בשתי פתי עדים המכחישים זא"ז בחקירות יש לקבל עדותן בגוף המעשה שהן שוין ואין הפחש בחקירות פוסלת כמו בשני עדים המכחישים זא"ז בחקירות כמו דמחלקין בין שתי פתי עדים ובין שני עדים בהכחשה דגוף המעשה שבשני עדים אין מקבלין אף במה שיש בכלל מאתים מנה ובשתי פתי עדים מקבלין מה שיש בכלל מאתים מנה פנ"ל וכן מוכרח חילוק זה לר"ש בן אלעזר אליבא דב"ש וכן לר' ישמעאל בנו של ריב"ב ספ"ג דנזיר אליבא דב"ש וגבי שתי פתי עדים אע"פ שיש הכחשה גמורה ביניהם כמ"ש הרע"ו באותה שעה שאתם אומרים כו' וכן אין הפרש בין פולל למונה כדמשמע מהרמב"ם פ"ג מה' נזירות ה"ט א"כ גם במכחישים זא"ז בחקירות הדין כן דהכחשה בגוף העדות בין שנים לחמש נדאי לא עדיף מהכחשה בחקירות: קיצור.

עוד ראיה מב"ש לר"ש בן אלעזר ולרי"ש בנו של ריב"ב ספ"ג דנזיר ולתנא דמתניתין ספ"ג דנזיר גם לב"ה דבכת א' שזה אומר שגזר שתיים וזה אומר שגזר חמש בטלה עדותן לב"ה ואינו נזיר פלל ובשתי פתי עדים הנה נזיר שתיים ולרי"ש בנו של ריב"ב הדין כן לב"ש וכן לרשב"א גבי מנה ומאתים הדין כן לב"ש לחלק בין פת א' ובין שתי פתי עדים ולת"ק דרשב"א הדין כן לב"ה פ' חזקת (דמ"א ע"ב) והטעם דבכת א' בטלה עדותן פיון שמכחישים זא"ז ואעפ"כ בשתי פתי עדים לא נתבטלה עדותן א"כ כמו"כ לענין שתי פתי עדים המכחישים זא"ז בחקירות הדין כן: ויכבד נתבאר שמהירו שלמי פט"ו דיבמות מוכרח דשני עדים בעדות אשה נחשב בשתי פתי עדים פיון שע"א נאמן כאן כשנים ואף דבש"ע סי' י"ז סכ"א משמע דשני עדים המכחישי זא"ז בחקירות בטלה עדותן גם בעדות אשה וכ"כ הב"ש שם וכמ"ש החמ"ח סעיף ט' ס"ק י"ז וע"ש בב"ש ס"ק כ"ה ולכאורה יש לטעון ע"ז פיון שע"א בעדות אשה חשוב כשני עדים אם כן ראוי שאף בחקירות לא יבטל עדותן ויש לחלק דשם מייירי שנוצטרפו יחד בהגדה לא כן בנד"ז שלא נצטרפו יחד פלל י"ל ה"ל בשתי פתי עדים מיהו קשה דהא בירושלמי מוכח דלרב גם בדין המשנה אחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג (בשני עדים כה"ג) חשוב כמו שתי פתי עדים ונתם י"ל אף שנוצטרפו יחד בראיה והגדה הדין כן וא"כ לפ"ז שני עדים שהעידו בעדות אשה אף ביחד ומכחישים זא"ז בחקירה נאמנים פיון דה"ל שני עדים אלו פל אחד בכת אחת וראיתי בספר מרה"צ סעיף ט' ס"ק ל"ג ד"ה אולם מה שיש להסתפק דכ"ז ע"א כתב באמת כן ורב ס"ל דעדות הפשרים לא בטלה מש"ה בשתי פתי

עדים כו' וא"כ לרב אין חילוק בין בדיקות לתקירות כו' עכ"ל ובבית מאיר סעיף ט'
מסיק דהא דבחקירות אם מכחישין זא"ז עדותן בטלה אינו מצד דה"ל פנמץא א' מהן
קרוב או פסול כו' דזה לא שייך פלל בעדות אשה דהקרובים ופסולים נאמנין אלא הטעם
דלאותו עדות שהוכחשו בו מחשבינו תרנוניהו פסולים כמ"ש הרא"ש בסנהדרין פז"ב
ס"י ל"ד דחשבינו להו עדות מוכחשת לפסול שניהם כו' (ועיין פ"עין זה בתוס' דיבמות
(דקי"ח ע"א) ד"ה ומכחישות דנדאי אחת מהן שקרנית ואולי שתייהם אומרים שקר כי
לא ידעו אממת הדברים וסייגם דהיינו טעמא דר' יוחנן בירושלמי דס"ל בע"א אומר מת
ועד אחד אומר נהרג עדותן בטלה אף שפאמת הם בדמיון כת וכת ומשום דאף בכת וכת
ס"ל דבטל דס"ל פדברי הרא"ש פז"ב הנ"ל דלאותן עדות שהוכחשו בשבילם חשבינו
תרנוניהו פסולים לאותן עדות וידוע דהלכה כר' יוחנן לגבי רב וממילא ה"ה לדידן
בהכחשה דחקירות והיינו פפסקי הש"ע סעיף כ"א והא דבסעיף ט' גבי א' אומר מת וא'
אומר נהרג תנשא זהו משום דלש"ס דילן הכחשה בבדיקות פשרה בד"מ וזה נחשב
בדיקות אלו דבריו וא"כ לדבריו נתבטל סברתי שפתיי לחלק בין שתי פתי עדים ובין
פת א' דהא זהו נשען על דברי רב בירושלמי שם דכתב בתוס' קה"ע בירושלמי שם
דקיי"ל פרב אבל הבית מאיר פסק דקיי"ל כר' יוחנן ואין שום חילוק בין פת א' המכחשת
זא"ז בבדיקות להירושלמי ובין שתי פתי עדים וא"כ ה"ה וכ"ש לדידן בחקירות ג"כ אין
חילוק דגם בשתי פתי עדים אם מכחישים זא"ז בחקירות עדותן בטלה וכ"כ המרה"צ
שם סד"ה מה דקיי"ל כר' יוחנן: קיצור בש"ע סכ"א דעדות המכחשת זא"ז בחקירות
בטלה בעדות אשה א"כ יהי לא פרב בירוש' וכ"כ במרה"צ דלרב בשני עדים בעדות
אשה פיון דע"אנאמן אף במכחיש' זא"ז בחקירות פשר והבית מאיר סעי' ט' ג"כ דעדים
המכחישים זא"ז בחקירות דעדותן בטלה אינו מצד דין דה"ל פנמץא א' מהן קרוב או
פסול אלא דחשביי שקרנים וה"ט דר' יוחנן בירושלמי אף בשתי פתי עדים וקיי"ל כר'
יוחנן ולכן בחקירות אף בשתי פתי עדים בטלה עדותן והא דהש"ע סעיף ט' זהו משום
דמת או נהרג אינו נחשב מפלל החקירות כ"א בבדיקות דאין נפ"מ לגוף הענין מת או
נהרג א"כ לכאורה נתבטל סברתי דלעיל להקל בנד"ז פי נשענתי על דברי רב בירושלמי
נהרי הם דוחים דברי רב וס"ל דאין חילוק בין פת א' לשני פתי: ז אף באמת י"ל שאינו
כן דלכאורה קשה מאד על ר' יוחנן שאינו מחלק פלל בין פת א' לבין שתי פתי עדים
בהכחשה דבדיקות הא מבואר במשנה שלימה ספ"ג דנזיר לחלק ביניהם דבשתי פתות
ס"ל לבית הלל שמתקנים הנזירות פדברי האומר שנזר שתיים משא"כ בכת אחת נחלקה
עדותן אף לב"ה כמ"ש בשט"מ דנזיר שם בשם הרא"ש ואף אם מיירי המשנה במונה
ואין פת האומרים חמש מכחישין פלל על השנים מ"מ על השלשה היתרים על השנים
ה"ל הכחשה גמורה ולכן בכת אחת נחלקה עדותן ואעפ"כ בשתי פתי עדים קיים עדות
האומרים שנזר שתיים וכמו"כ לר' ישמעאל בנו של ריב"ב בנזיר שם החילוק בין פת א'
ובין שתי פתי עדים הוא לבית שמאי וכן בפרק חזקת (דף מ"א ע"ב) משמע דת"ק
ורשב"א שם פליגי בפלוגתא דמתניתין ספ"ג דנזיר ורי"ש בנו של ריב"ב שם ולדברי
שניהם יש חילוק בין פת א' ובין שתי פתי עדים בהכחש דמנה ומאיתם לרשב"א לב"ש
ולת"ק לב"ה וא"כ איך פסק ר' יוחנן לענין הכחש בבדיקות דאין שום חילוק אף בדיני
ממונות בין פת א' ובין שני פתיים הא זהו דלא כמאן מפל הגוף תנאי וע"כ נראה שלכן

הקדימו שם בירושלמי פירוש המשנה דספ"ג דנזיר הנ"ל שנתלקו רב עם ר' יוחנן בפירושה דר' יוחנן מפרש לה במונה ורב מפרש לה בכולל ור"ל דבמונה אין הכחשה בהשנים כלל דגם פת האומרים שזדר חמש מודים הם שמתחלה נזר שנים אלא שמוסיפים הם לומר שזדר עוד שלש וע"ז מכחישו האומר שנים אבל בהשנים אין שום הכחשה לפיכך בכה"ג דוקא ס"ל דמתקנים עדות השני שנים בשתי פתות כיון שיש פת א' אומר שנים וכת השני אינו מכחישם בזה ומ"מ בכת אחת שא' אומר שנים ואחד אומר חמש אין מצטרפין זע"ז אף במונה משום דצריף שיהי' שני העדים שוין ועיין כה"ג בתנאים סי' ל"א סק"ב שכ' שאין העדות מוכשר עד שיעידו בשנה דכתיב ע"פ שנים עדים דמעידין בשנה משא"כ בשתי פתי עדים המכחישות זא"ז בבדיקות אף בדיני ממונות דהיינו מן הכיס מנה או מן הצרור ס"ל דאין עדותן כלום וגרע משתי פתי עדים שפת א' אומרת שנים נזר וכת א' אומרת חמשה וכן פת א' אומרת מנה וכת אחת אומרת מאתים לפי שבהמנה ליפא הכחשה בין שתי פתי העדים אף בבדיקות משום דמייירי במונה ולא בכולל וא"כ זהו פועל סברת רבא פז"ב (דף ל' סע"ב) דס"ל דמנה לכן ומנה שחור הוי הכחשה טפי ממנה ומאתים כמו שפירשו התוס' שם (דף ל"א א') ד"ה הוא דאמר ונשכו דעת רב יהודה וכ"כ עוד בפרק חז"ה (דף מ"א ע"ב) (והרמב"ן בחידושו פרק חזקת פי' בע"א ודברי ר' יוחנן בירושלמי מורה ודאי פהתוס') וא"כ נהרדעי שם דמדמו מנה שחור ומנה לכן להפחש דמנה ומאתים זהו פרב בירושלמי ולא כר' יוחנן דאם נאמר כנהרדעי דהו שנים א"כ ישאר הקושיא על ר' יוחנן דהרי לת"ק דרשב"א ולמתניתין ספ"ג דנזיר מחלקים בזה בין שתי פתי עדים ובין פת אחת לכן כמ"כ יש חילוק פן בענין הפחש בדיקות דר' יוחנן ורב אע"כ ר' יוחנן לא ס"ל הא דנהרדעי אלא פרבא ומחמיר עוד יותר מיני' דגם ארנקי שחור וארנקי לכן דהיינו מן הכיס מנה או מן הצרור מנה הוה הפחש טפי ממנה ומאתים ומאחר דאנו קי"ל דהפחש דמנה שחור ומנה לכן הוי הפחש דמנה ומאתים ע"כ לא קי"ל כר' יוחנן כ"א פרב ויהיינו משום דש"ס דילן מפרש הפחש דמנה ומאתים מייירי ג"כ בכולל ולא במונה שהרי אפילו דמי חבית של יין ודמי חבית של שמן מצטרפין דהוה ודאי כמו הפחש דכולל ולא כמו מנה ולכן ס"ל דלא עדיף כלל ממנה שחור ומנה לכן ואין לומר דבלא"ה תלמוד דידן מחולק עם הירושלמי.

דתלמוד דידן פוסק כר' שמעון בן אלעזר ור' יוחנן ורב בירושלמי שניהם ס"ל כת"ק ולא פרשב"א וכ"מ בגמ' דידן פ' חזקת (דמ"א ע"ב) והא מיייתנא איגרתא ממערבא דלית הלכתא פרשב"א ומערבא היינו ש"ס ירושלמי וא"כ אין להביא ראי' מתלמודנו דהלכה פרב בירושלמי לגבי ר' יוחנן דזה אינו דעכ"פ כיון דמוכח מש"ס דילן דאפילו בכת א' שנה ההכחש דמנה ומאתים כמו מנה שחור ומנה לכן וגם למדנו דכולל מייירי ולא במונה א"כ מבואר שמוספיים עם סברת רב בירושלמי דלת"ק דרשב"א ע"כ צריף לחלק בהכחשה בבדיקות בין פת א' ובין שתי פתי עדים ודלא כר' יוחנן דאין מחלק ביניהם משום דס"ל דהפחש ומאתים קיל טפי ממנה שחור ומנה לכן נאפלי' מארנקי שחור וארנקי לכן וזה מבואר ההפך בש"ס דילן: קיצור שבאמת יש ראיה מהש"ס דילן פדעת רב בירושלמי לחלק בין פת א' ובין שני פתי דהא בלא"ה קושיא על ר' יוחנן דהא לכולהו תנאי ספ"ג דנזיר ופרק חזקת (דמ"א ע"ב) מוכרח דיש להקל בשתי פתי עדים

בְּעֵינֵינוּ אַחַת אוֹמֶרֶת מְנַה וְאַחַת אוֹמֶרֶת מְאִתִּימִים מֵה שְׁאִין מְקִילִים בְּהַפְחֵשׁ שְׁבִין שְׁנֵי עֵדִים וְצ"ל דַּר' יוֹחֵנָן ס"ל דְּהַפְחֵשׁ בְּדִיקוֹת הָיוּ הַפְחֵשׁ יוֹתֵר מִמְנַה וּמְאִתִּימִים וְע"כ אַף שֵׁישׁ תְּנָאִים מְקִילִים בְּשִׁתִּי פִּתִּי עֵדִים בְּמְנַה וּמְאִתִּימִים עַכ"ז אֵין לְהַקֵּל כֵּן בְּהַפְחֵשׁ בְּדִיקוֹת וּא"כ פִּינּוֹן שְׁמִסְקֵנָת הַש"ס דִּילָן פּו"ב (דל"א א') דְּהַפְחֵשׁ בְּדִיקוֹת וְהַפְחֵשׁ דְּמְנַה וּמְאִתִּימִים הֵן שְׁוִין זֶה לְזֶה מְוֹכְרָח דְּלֹא כַר' יוֹחֵנָן וְיִהְיֶה דַעַת ב"ה לְפִי הַמְשָׁנָה ספ"ג דְּנָזִיר לֹא פְּנוּתִיהּ וּכ"ש דְּרִשְׁבִּי"א הוּא לֹא פְּנוּתִי' וְגַם בְּפִלּוּגְמָתָא דְּרַב וּר' יוֹחֵנָן בְּעֵינֵינוּ אִיךְ מִיָּרִי הַמְשָׁנָה דְּנָזִיר אִם בְּכוֹלֵל אוֹ בְּמוֹנָה מְוֹכְרָח מְסוּנְגִי' דְּסוּנְהָדְרִין (דל"א א) דְּהִינּוּ גַבִּי מְנַה וּמְאִתִּימִים דְּמִיָּרִי אַף בְּכוֹלֵל אַף בְּכַת א' וּכ"ש גַבִּי שְׁתִּי פִּתִּי עֵדִים דְּמִיָּרִי בְּמִשְׁנָה דְּספ"ג דְּנָזִיר וּא"כ זֶהוּ כְּרַב: ח וְאַפְשָׁר גַּם מְפָסֵק הַש"ע ס' י"ז ס"ט יֵשׁ רֵאִי' דְּהִלְכָה כְּרַב וּמִשׁוּם דַּה"ל כְּשִׁתִּי פִּתִּי עֵדִים דָּאָם כַּמ"ש הַבֵּית מֵאִיר דְּזֶהוּ הַכְּחָשָׁה בְּבְדִיקוֹת קִשָּׁה דְּהַקְנִילָא בְּבְדִיקוֹת מִבְּחֻקֵּירוֹת מְבִנְאָר בְּמִשְׁנָה פ' הָיוּ בּוֹדְקִין דְּבַחֲקִירוֹת אִם אָמַר אֶחָד מֵהֶן אֵינִי יוֹדֵעַ עֵדוּתִן בְּטִלָּה וּבְבְדִיקוֹת אַע"פ שְׁשִׁנְיָהֶם אוֹמְרִים אֵין אָנוּ יוֹדְעִים עֵדוּתִן קִיָּמָת וְהִנֵּה בְּחֻדְוִישִׁי הָר"ן שֵׁם ד"ה מְפִירִין אוֹתוֹ שֵׁישׁ בְּדִיקוֹת שְׁאֵע"פ שְׁאָם לֹא שְׁאַלוּ אוֹתָן עֲלֵיהֶן עֵדוּתִן קִיָּמָת עַכ"ז אִם שְׁאַלוּ מֵהֶם וְאָמְרוּ אֵין אָנוּ יוֹדְעִין עֵדוּתִן בְּטִלָּה כְּמוֹ הַעוֹבֵד כּוֹכְבִים אֵת מָה עָבַד וּבִמָּה עָבַד שְׁאִי אֶפְשָׁר לָהֶם שְׁיִאמְרוּ אֵין אָנוּ יוֹדְעִין שְׁפִינּוֹן שְׁהַעֲיָדוּ בּוֹ שְׁעָבַד כּוֹכְבִים הִיאָךְ יִתְכַן שְׁלֹא יִדְעוּ אֵת מָה עָבַד כ"כ בְּשֵׁם ה"ר דּוֹד ז"ל וְכִינּוֹן שְׁבְּבְדִיקוֹת אֵלוֹ אִם אָמְרוּ אֵין אָנוּ יוֹדְעִין עֵדוּתִן בְּטִלָּה כַּמ"כ אוֹ כַּש"כ כְּשִׁמְכַחֲשִׁין זַא"ז בְּהֵן דְּעֵדוּתִן בְּטִלָּה וְתִדְעַ דְּהָא בַּד"מ גַבִּי חֻקִּירוֹת ס"ל דָּאָם אָמְרוּ אֵין אָנוּ יוֹדְעִין עֵדוּתִן קִיָּמָת כְּמוֹ שְׁהַעֲלָה הַתּוֹמִים ס"ס ל"ג ס"ק י"ב וְחֻלַּק עַל הַש"ךְ וְאַעפ"כ אִם הַכְּחִישׁוּ זַא"ז בְּחֻקִּירוֹת עֵדוּתִן בְּטִלָּה א"כ כַּש"כ בְּבְדִיקוֹת הָעֵיָקְרִים שְׁאָם אָמַר בְּהֵן אֵינִי יוֹדֵעַ עֵדוּתִן בְּטִלָּה שְׁאָם מְכַחֲשִׁים זַא"ז עֵדוּתִן בְּטִלָּה וְזֶהוּ הַטַּעַם בְּעֵדוּת הַחֲדָשׁ שְׁאָם אֶחָד אָמַר שְׁהוּא גְבוּהָ.

שְׁלֶשֶׁה מְרַדְעוֹת וְאַחַד אוֹמֵר חֲמֵשׁ עֵדוּתִן בְּטִלָּה אַע"ג שְׁזֶהוּ הַכְּחֵשׁ בְּבְדִיקוֹת וְגַם גְּפֹסֵל א' מֵהֶן לְעֵדוּת ע"י הַפְחֵשׁ זֶה בְּשִׁבוּעוֹת (דף מ"ח) וְהִינּוּ מְפִנִי שְׁהֶם בְּדִיקוֹת עֵיָקְרִים שַׁא"א שְׁיִאמַר בְּהֵן אֵינִי יוֹדֵעַ וּכ"ש בְּמַעֲיִדִשְׁרָאָה שְׁבַעֲלָה מֵת שַׁא"א שְׁיִאמַר שְׁאֵינִי יוֹדֵעַ אִם מֵת אוֹ נִהְרַג אִם לֹא בְּאוֹמֵר שְׁשִׁמַע שְׁמַת שְׁפִיר י"ל שְׁאֵינִי יוֹדֵעַ אִם מֵת אוֹ נִהְרַג אֶבֶל בְּרָאָה בְּעַצְמוֹ שְׁמַת א"א שְׁלֹא יִדְעַ אִם מֵת אוֹ נִהְרַג וְאִם אָמַר שְׁרָאָה בְּעַצְמוֹ שְׁמַת וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם מֵת אוֹ נִהְרַג ה"ל שְׁנֵי הַפְּכִיִים בְּנוֹשְׂא א' וְעֵדוּתוֹ מְוֹכְחֵשׁ מְעַצְמוֹ וְכִינּוֹן שְׁכֵן בְּדִיקָה זֹו גִרַע מֵהַחֻקִּירוֹת דָּאָם אָמַר אֵינִי יוֹדֵעַ בְּהֵן עֵדוּתִן קִיָּמָת וּא"כ כַּמ"כ הַכְּחָשָׁה בְּזֶה רֵאוּי שְׁיִפְסוּל כְּמוֹ הַהַכְּחָשָׁה בְּחֻקִּירוֹת וְיִוֹתֵר וּא"כ אִיךְ יִכְשִׁיר הַש"ע סְעִיף ט' בְּזֶה אֶלֶא א"א לִיִּישֵׁב זֶה אַא"כ נֹאמַר דַּס"ל כְּרַב בִּירוּשְׁלָמִי דְּמְכָשִׁיר בְּזֶה מִשׁוּם דַּה"ל כְּשִׁתִּי פִּתִּי עֵדִים וּבְשִׁתִּי פִּתִּי עֵדִים אֵין פּוֹסֵל אַף מֵהַפְחֵשׁ גְּמוּר בִּינֵיהֶם פִּינּוֹן דַּע"כ פ' אֵינּוֹן מְכַחֲשִׁים זַא"ז בְּמָה שְׁאֵינִי קִיָּים וְכַעֲיִן הָא דְּרַב נַחְמָן פְּרָק חֲזוּקָת (דף ל"א ע"ב) דַּאֲע"ג דְּהַכְּחִישׁוּ זַא"ז בְּחֻזְקָה מ"מ פִּינּוֹן דְּלֹא הַכְּחִישׁוּ בְּאַבְהָתָא עֵדוּת הַכַּת הַא' קִיָּימִים וּכ"ש הֵכָא דְּשִׁנְיָהֶם מְעִידִין שְׁאֵינִי קִיָּים דַּאֲף לְרַב חֲסֵדָא י"ל עֵדוּתִן קִיָּימָת אֶבֶל לר' יוֹחֵנָן בִּירוּשְׁלָמִי דַּאֵינִי מְחַלֵּק בֵּין כַּת א' לְשִׁתִּי פִּתִּי עֵדִים א"א לְזִמְרָא בַע"א אוֹמֵר מֵת וְע"א אוֹמֵר נִהְרַג תְּנַשְׂא אַף אִם נֹאמַר דְּשִׁנְיָ עֵדִים הַמְכַחֲשִׁי זַא"ז בְּבְדִיקוֹת עֵדוּתִן פְּשָׁרָה מ"מ בְּבְדִיקוֹת אֵלוֹ דְּמַת וְנִהְרַג לֹא דְּמִי כָּלֵל לְשַׁאָר בְּדִיקוֹת וְה"ל כְּמוֹ חֻקִּירוֹת עֵי' תּוֹמִים ס' ל"א ס"ק ב' בְּשֵׁם ר"י וְזֶה בְּשִׁתִּי פִּתִּי עֵדִים וְה"ה הֵכָא דַּה"ל כְּשִׁתִּי פִּתִּי עֵדִים: קִיצוּר גַּם פְּסֵק הַש"ע

סעי' ט' א"א לקינים אא"כ נאמר דהלקה פרב דמ"ש הבית מאיר משום דהוי הפכש בבדיקות הגה בבדיקות פאלו שהן ממש גוף העדות פתב הר"ן בשם הר" דוד תלמידו של הרמב"ן דאם אמר העד איני יודע עדותו בטלה ואע"פ שהראב"ד לא פתב פן נהרי גבי חקירות בד"מ אם אמר איני יודע אין עדותו בטלה.

ואעפ"כ אם מכחישים זא"ז בחקירות אף בד"מ עדותו בטלה א"כ לכאורה כ"ש בבדיקות עקריים פהג"ל שגם באומר איני יודע עדותו בטלה כ"ש שאם מכחישין זא"ז בהן עדותו בטלה וכהפכרא שפתבתי לעיל בשם התוספות דאולי שניהן אומרים שקר לגמרי פיון שמכחישים זא"ז בדבר שהוא קרוב מאד מאד לגופה של עדות ממש יותר מהחקירות ונהו כהבדיקות גובה הלקנה שלש או חמש ועדף מיניה דגם נפסלו לעדות ע"י הפכש זה להצטרף יחד אע"כ צ"ל שפסק זה הוא פדעת רב בירושלמי ומשום דשתי פיתי עדים שאני דכיון שיש פת שלימה שאומרים פן אינו נפסל מחמת הפכש הפת השני פיון שאף הם שונים בזה שאינו קינים: ט אף י"ל נהי דמהני שאע"פ שמכחישים זא"ז בחקירות אין בטל עדותו משום דה"ל כמו שתי פיתי עדים מ"מ אין מצטרפין להיות נחשבין פשני עדים שהעידו על מיתת בעלה רק כעד אחד שנאמן פשני עדים אבל אין פאן שני עדים ממש פיון מכחישים זא"ז בחקירות יש ע"א משקר וה"ל פהא דשבועות (דמ"ח) ור"ה, (דכ"ד) דכיון שמכחישים א"ע בבדיקות גדולות נפסל א' מהן אלא דכאן ממ"נ מהני משום דכאן ה"ל שתי פיתי עדים (וגם שם אפ"ל אם היו שתי פיתות כה"ג שכת א' אומר' גבוה שלש וכת אחת אומרת גבוה חמשה היו מקבלין עדות פת א' עכ"פ.

דומיא ספ"ג דנזיר למ"ד בכלל מייירי רק לא משמע פן ממש שם ומצטרף עם עוד א' דה"ל הנשאר א' במקום שנים משמע אם יש ג"כ עוד א' פהשני דה"ל שנים במקום שנים העדות בטל וצ"ל דלא דמי לנזירות שיש בכלל חמש שנים וצ"ע) אבל מ"מ נשאר רק עד אחד רק שהוא נאמן פשנים וכיון דאינו שנים ממש רק אחד א"כ נפקותא לעגון אם אחר שנשאת באו והכחישהו כמו אם באו שתי נשים נאמרו שבעלה חי תצא לדעת הרמב"ן ונהרשפ"א והנ"י שהביא החמ"ח סעיף ל"ז ס"ק ע"ב וכן בנד"ז שפא ונותן סימנים רבים שהוא בעלה י"ל סי"מ עדיפי מעד אחד ותצא.

ויש להעיר מפ"ב דבב"מ (דכ"ח א') סימנים וסימנים ועד אחד. עד א' פמאן דליתא ויניח הרי סימנים חשיבי מע"א.

ואף סימנים פינונים את"ל סימנים דאורייתא ונראה דה"ה אחד אומר סימנים וא' הביא עד אחד ונתן לבעל הסימנים וא"כ בנד"ז אם חשוב נשאת ע"פ עד א' הרי הסימנים עדיפי ואף שפכר נשאת ע"פ עד א' אין זה ב' עדים ממש ועי' רמב"ם פי"ב מה"ג הכ"א אשה אומרת כו' הרי פיון עד פשר עדיף מאשה לכן אע"פ שנשאת ע"פ אשה פדין תצא ע"י עד א' פשר כש"כ פשנשאת ע"י עד אחד י"ל דתצא מחמת הסימנים וגם הם חבור סימנים רבים מאד מאד יחד דה"ל פסימנים מובהקים רבים מיהו י"ל פיון ע"א נאמן בעדות אשה פשנים הוא עדיף מסימנים ורק גבי ממון סימנים עדיפי מעד א' אף סימנים מובהקים גמורים י"ל עדיפי מעד א' ועי' ש"ך בח"מ סי' רס"ז סק"ז אף י"ל פיון שנאמר שאין לבטל עדותו מצד ההכחשה בחקירות פיון דנחשבים פשני פיתי אז אפשר שגם מצטרפין להיות שני עדים מאחר ששניהם מעידים שנהרג וכן ראיתי במרה"צ סעי' כ'

ס"ק ע"ט דנ"ט ע"ג שכ' ומדברי הב"ח וט"ז נראה דהכחשה בתקירות נמי כשרה וקשוב פשנים וגם לפ"ד הרמב"ם סי' מ"ג ובעה"ת שער נ"ט בשם י"א הביאם הב"י בח"מ סי' ל"מ ד והש"ך שם סק"ו דגם בדיני ממונות אם הכחישו זא"ז בתקירות עדותן קנימת.

א"כ לפ"ז עכצ"ל שפחשבים פשנים ממש דהא בד"מ ע"א לאו פלום הוא והמרה"צ שם פתב שכ"ד התוספות בסנהדרין (דף ח' ב') ד"ה והביא וכו"כ עוד המרה"צ סב"א זו ססע"י ט' דלדעת הרמב"ם נחשבים פשנים ואף שבד"מ קי"ל דלא פהראב"ן והטעם פיון שהוכחשו בתקירות חשבינו להו שקרנים מ"מ פיון דהכא גבי עיגונא דהם נחשבים פשני פיתי אין מבטלים עדותן פנ"ל א"כ י"ל לדון בזה דנחשבים פשנים כמו להראב"ן גבי דיני ממונות פו פאן לכולי עלמא דההכחש זה לא חמור פאן מההכחש דמנה ומאמים דקי"ל דמצטרפין יחד להיות פשני עדים ממש לחייב הלנה אף שמכחישים זא"ז לגמרי במנה השני הכחשה גמורה בלא פי ממש רק במנה הא' שניהם שונים מצטרפין למנה וכמ"ש רש"י בסנהדרין פז"ב (דל"א א') ד"ה נחלקה עדותן שפיון שהאחד שקרו כו' הרי מירי שמכחישים זא"ז ממש במנה הב' ולכן הא' שקרו ומ"ש הטעם דבין מנה ומאמים טעי אינשי זהו דוסק ועוד דהדין פו גם בשמים וקמש.

וכ"כ חכמי רעגנשפורג בהראב"ן די"ח ע"א וז"ל אפס לבנו מגמגם בהא דר' שמעון פו אלעזר דמוקי פלוגתיהו דב"ש וב"ה בכת אחת אהד אומר מנה ואהד אומר מאמים. דמאי טעמא דב"ה דמכשרי עדותן במנה נהרי א' מהן פסול פונאי שהעיד עדות שקר במנה כו'.

ואמאי מכשיר ליה בעדות של מנה (ר"ל איך מצטרפין יחד על המנה האחת). הרי ס"ל בפשיטות דאחד מהן שקרו במנה ומה שהשיב להן הראב"ן דא"כ בשתי פיתי עדים נמי לק"מ י"ל בשתי פיתי עדים אף שממנ"פ פת א' פסול לעדות עכ"ז פיון דקי"ל פרב הונא דזו פאה בפ"ע ומעידה.

א"כ הרי ממנ"פ יש פאן עדות א' פשר או על מנה או על מאמים וכיון במנה הא' ליפא הכחשה רק שממנ"פ פת א' פסול משום ההכחשה דמנה הב' לכן ממנ"פ יש פת א' פשר וכבר הקשה התנאים סי' ל"א סק"ב על הראב"ן ונדחק שם מאד לתרץ דבריו אבל העיקר פחכמי רעגנשפורג.

ואע"ג דבטוש"ע אה"ע סי' קנ"ב סעי' ה' גבי א' אומר נתגרשה וא' אומר לא נתגרשה מבואר שע"י הכחשה זו נחשב ממנ"פ עד א' פסול לעדות ואין מאמינים להם גם במה ששניהם שונים הרי בב"ש שם סק"ט כ' בשם הרמב"ם פי"ב מה"ג הלכה ט' להפך ופשטא דגמ' משמע ודאי פהרמב"ם ובשט"ם האריף בזה תלמיד הרשב"א לבאר שהדין פו אף שמכחישים זא"ז לגמרי ולא כמ"ש הר"ן: קיצור מ"מ י"ל אין נחשבים פשני עדים רק כע"א פיון שממנ"פ א' משקר בתקירות וכ"כ הב"ש סעיף ט' ס"ק כ"ה בשם תשו' פני משה.

וא"כ פשבאו שתי נשים והכחישו אפילו נשאת על פיו תצא וכ"ש בסימנים מובהקים י"ל דעדיפי מעד אחד אף בעדות אשה שעד אחד נאמן בה מ"מ סימנים מובהקים גמורים י"ל. ה"ל נגד ע"א כמו שני עדים עיין ש"ך סי' רס"ז סק"ז אף המרה"צ פתב בשם הב"ח

והט"ז דעדים המכחישים זא"ז בתקירות בעדות אשה נחשבים כשני עדים ע"ד דעת הרמב"ן גבי דיני ממונות דהכחשה בתקירות י"ל דמצד עצם לא גדלה מההכחשה דע"א אומר מנה וע"א אומר מאתיים שמכחישים א"ע במנה הב' כמ"ש חכמי רענגנשפורג דממ"נ א' שקרן והטעם שמקבילים עדותן במנה אף שממ"נ ע"א שקרן זהו ע"ד המבואר בשט"מ פ"ב דכתובות (דכ"ב) גבי ע"א אומר נתגרשה וע"א אומר לא נתגרשה וכ"ד הרמב"ם פ"ב מה"ג ה"ט אלא דבדיני ממונות בשני עדים דמכחישים זא"ז בתקירות גזה"כ הוא דעדותן בטל אף שבע"א אומר מנה וע"א אומר מאתיים עדותן קיימת מ"מ גזה"כ הוא שבהכחשה בתקירות עדות שניהם בטלה לגמרי אף שההכחשה אינה גדולה יותר מבעד אחד אומר מנה וע"א אומר מאתיים אבל כאן גבי עדות אשה דההכחשה בתקירות אינו מבטל עדותן משום דנחשבים כשתי כיתי עדים כמש"ל א"כ מאחר דליכא כאן גזה"כ אפ"ל דנחשבים ג"כ כשני עדים וכמו בדין ע"א אומר מנה וע"א אומר מאתיים דנחשבין על המנה כשני עדים וא"כ אם הם כשני עדים.

וה"ל נשאת ע"פ שני עדים ואם מפני שקאן התיירוה לינשא ע"פ עד אחד. או שגם נשאת ע"פ א' ואח"כ העיד השני לא גרע דהא אדרבה כשהתירוהו ע"פ ע"א חשוב זה הע"א כשני עדים בגמ' פט"ו (דף קי"ז ע"ב) וכשבא אח"כ השני הנוחזק עוד ההיתר להיות כשני עדים ממש וע"פ"ב דכתובות (דף כ"ו ע"ב) ריב"ק אומר כו' וא"כ אף אם אח"כ היו באים שני עדים שבעלה חי יש סברות הפוסקים דהא דתצא אינו מדאורייתא כ"א מדרבנן אע"ג דהחמ"ח בסי' י"ז סעי' מ"ב ס"ק פ' כ' דהבא עליה באשם תלוי קאי וכ"כ הב"ש שם ס"ק קכ"ח דתרי ותרי ספיקא הוא והיא בתזקת אשת איש עומדת ועיין בכנה"ג סי' י"ז בהגהת הטור אות ת"מ תמ"ב אף הנה בתשו' הרדב"ז (בדפוס סדילקאווי חלק ד') סס"י נ"ז הביא שהרשב"א בחידושייו בקדושין פ' האומר (דף ס"ו) סד"ה מאי לא נמצא אעפ"י שהעלה דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוא ור"ל שמדאורייתא אוקמא אחזקה היינו כשבאו האחרונים קודם שנישאת אבל נשאת תחלה ע"פ העדים האומרים מת לא תצא וז"ל והיא דהאשה רבה דאמרו לה חלוף היו הדברים דאקשינן תרי ותרי נינהו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני פלומר ולא תצא ע"ש בגמ' (דף צ"ג ע"ב) שהיא באיסור אשת אח דהוי בכרת) מסתברא דמשום דהני תרי דאמרו חלוף היו הדברים לא באו עד שנתניבמו הוא דאמרינן מאי חזית דסמכת אהני דאתו בתר יבום ומפקת לה סמוך אהני דנתניבמה אפומייהו ותדע לה דהא ר' מנחם בר' יוסי דאמר בפ"ב דכתובות בין מת בין נתגרשה לא תנשא ואם נשאת תצא מודה הוא דאם נשאת עד שלא באו הני דאמרי לא מת ולא נתגרשה לא תצא.

כדאמרינן התם אמר ר' מנחם כו' מבואר דס"ל להרשב"א דבנשאת ואח"כ באו עדים לא תצא אף שלא נשאת לאחד מעידיה ואינה אומרת ברי לי. דאם הרשב"א מפרש דהיא דיבמות (דף צ"ג) דאמרינן סמוך אהני מיירי כשהיא והיבם אומרים ברי לי א"כ לא הי' צריף לטעם משום דלא באו עד שנתניבמה ומשום הא דרמב"י אלא דאף באו קודם שנתניבמה שרי לרבנן דרמב"י וכמו שפירשו התוספות שם בשם ר"י.

ולקשרב"א נראה לו זה לדחוק די"ל דמפרש ברי לי כפרש"י פ"ב דכתובות אין לבי נוקפי וזה לא מהני רק לגבי דינדה. ולא לגבי הנושאה ולכן בעינן שנשאת לאחד מעידיה

דוקא דאל"כ לל"ל לאחד מעידיה הל"ל שנשאת לאחר רק שאומר ג"כ פרי לי אלא משמע דפרי לי לא מהני רק לגבי דינדה דהיא יכולה לשער שאילו הי' קנים הי' בא לכו דוחק גדול לומר דפרי לי יהי מהני לגבי היקבם.

ע"כ הוכרח הרשב"א לפרש משום דלא פאו עד אחר שנתניבמה ומשום טעמו דר"מ בר' יוסי וס"ל דאפ"י נשאת לאחר שלא לאחד מעידיה מהני וא"צ לומר פרי לי וכ"כ בתשובת מהר"ם אלשקר סי' ט"ז בשם הרמ"ה שכו' ג"כ דפרי הרשב"א וגם שפן הוא בחידישי מהר"ר יוסף אבן מיגש פ' חזקת (דף ל"א) וכתבתי מזה בתשו' אחת לקאימסק בדין שנים אומרים נתגרשה ונשאת ואח"כ פאו שנים ואמרו לא נתגרשה מיהו בריבוי ירוחם נתיב כ"ה ח"ג בשם הרמ"ה מבואר דמ"מ הולד ספק ממזר ועיין בבית מאיר סי' קנ"ב ס"ג דאין סברא שפשוטו לא תצא שיהי' הנוולדות ספק ממזר ומ"ש בגמרא ועוד ספק ממזר הוא הפי' ועוד אף אם לא נאמר סמוך אהני שאמרו תחלה מת וה"ל כדין תרי ותרי מ"מ אינו ממזר ודאי.

אבל אם נאמר סמוך על הראשוני לפי שנשאת על פיהם בהיתר ולא תצא ודאי הנוולדות פשרים ג"כ וכ"מ בהדיא בירושלמי פט"ו סוף הלכה ה' דאמר בנזי דהוא גברא ממזרי קומי שמיא משמע אכל בדיני ב"ד הם פשרים פיון שהדין דלא תצא וגם מה דנחשבי ממזרי קומי שמיא זהו פיון דמיירי באתא גברא וקאי ולהירושלמי אעפ"כ לא תצא אכל בתרי ותרי אם הדין דלא תצא ודאי הבנים פשרים ועיין בית מאיר סי' קנ"ב סעיף מ"ב: קיצור בנשאת ע"פ שני עדים יש סברת הפוסקים דגם בבאו עדים אח"כ שבעלה חי לא תצא פלל.

והיינו הרדב"ז ח"ד סס"י נ"ז ומהר"ם אלשקר סי' נ"ז כתבו בשם חידושי הרשב"א קדושין (דף ס"ו) סד"ה מאי לא נמצא דלא תצא ולפ"ז ודאי גם הולד פשר דלא כהרמ"ה. וי"א דתצא מדרבנן מיהו בש"ע משמע דתצא מדאורייתא: יא והנה לכאורה יש להביא ראי' להרשב"א ממשנה שלימה פט"ו דיבמות (דף קי"ז ע"ב).

עד אומר מת ונשאת ובא אחר ואמר לא מת הרי זו לא תצא. ובגמ' טעמא דנשאת הא לא נשאת לא תנשא והא אמר עולא כל מקום שהאמינה תורה ע"א הרי פאן שנים (הרי הוא חשוב פשנים) ואין דבריו של א' במקום שנים משמע דבנשאת ממש ע"פ עד א' אין צריף להא דעולא דאפ"י לא האמינתו פשני עדים רק כעד אחד שפאמן בזה מ"מ פיון שפבר נשאת על פיו אין מוציאין אותה מחמת עד א' שפא אח"כ ורק על קודם שנשאת דעדין א"צ לאפוקה מבעלה ע"ז צריף להא דעולא וכן בירושלמי פאן דלא מייתי הא דעולא פלל וכ' הרמב"ן דאפשר לא ס"ל הא דעולא פלל ומוקמי לה בנשאת ממש וכהא דר' מנחם בר' יוסי וגם לש"ס דילן משמע בנשאת ממש.

א"צ להא דעולא א"כ כמ"כ בשנים ונשאת על פיהם שאין מוציאין אף שפאו אח"כ שנים והכחישו דכוף לי תרי פנגד תרי פמו חז לגבי חז. ואפשר עדיפי דהא אילו פאו בבת א' ע"א בהכחשה לאו פלום הוא משא"כ בתרי לגבי תרי י"א דאין מעמידין על החזקה וגם ר"י בר' פרוף בתוספות פ"ב דכתובות (דף כ"ו ע"ב) ס"ל פשהעידו שנים להיתר יצאתה מחזקת איסור על פיהם כו' וגם הרמב"ן והרשב"א שחולקים על הרמב"ם בענין עד א' דלא מהני נשאת להעד וברי לי ול"ד לתרי ותרי הרי תרי ותרי עדיפי מחז

לגבי חד וא"כ אם גבי חד לגבי חד מהני מה שנשואת על פיו גם בלא טעמא דענולא כ"ש גבי תרי לגבי תרי אף בחמ"ח סי' י"ז סעיף ל"ט ס"ק ע"ו פתב בשם תשובת הר"ן דהטעם גבי נשואת ע"פ אַחַד אף בלא היתר ב"ד היינו פיון שנעשה מעשה ע"פ הראשון ה"ה פשנים ודברי השני הבא אח"פ ה"ה פאָחַד וצ"ע דא"כ מאי מקשה הגמ' מהא דענולא דמשמע עכ"פ בלא ענולא ניחא המשנה ואיך ניחא הרי עדיין בלא ענולא אינו יודע דהראשון חשוב פשנים וכעין זה מקשה הב"ש שם ס"ק קכ"ג ולכן באמת י"ל דבנשואת ממש א"צ להא דענולא אלא פיון שעכ"פ נשואת בהיתר גמור שוב א"א להוציאה מספק וכדברי רמב"ר דבתי ותי הדין פן אף דלא שייך לומר שהשנים הראשונים יש להם נאמנות יותר מהשנים האחרונים אלא רק פיון שנשואת על פיהם בהיתר גמור שוב אין מוציין מתמת התחדשות הספק אף שהם תרי ותרי ממש וכמו קלא דבתי נשואין לא חיישינן לי אף בקול שהחזק בב"ד ואין מי שמכחישו כמ"כ הַכָּא בהקשה דתרי ותרי פשנשואת ע"פ תרי המתירים ולא באו המכחישים כ"א אחר שנשואת וכן בנשואת ע"פ עד א' ואח"פ פשנשואת בא עד א' לא תצא פן י"ל להביא ראיה לסברת הרשב"א שהביא הרדב"ז ומ"ש הב"ש סעי' מ"ב ס"ק קכ"ח בשם תשו' הריב"ש סי' שע"ט דבתי ותרי לא מהני מה שהתירוה ע"פ השנים תחלה ואף שתנשא לאַחַד מעידיה וברי לי זה רק פשהתירוה אַבְל פשנשואת ממש וצריכין להוציאה בזה לא דיבר הריב"ש שם שוב ראיתי בתשו' הר"ן סי' מ"ז כ' כמ"ש החמ"ח ונ"ל נאני איני אומר פן דבגמ' לא מתמהינן אנשואת פלל דפשיטא לן דכל היכא שנשואת אע"פ שלא התירוה ב"ד פיון שנעשה מעשה ע"פ עד ראשון ה"ה פשנים ואין דבריו של א' במקום שנים עכ"ל.

ועי' בספר הפלאה פ"ב דכתובות (נ"ב כ"ב ע"ב) בד"ה תוספות ד"ה אי הכי מה שנתלבט ג"כ בגמ' הנ"ל וסיים והעיקר נלע"ד דלדעת המקשה צ"ל דס"ל דבלאו דענולא נמי אמרינן דאחד חשוב פשנים אלא דבעינן דוקא שנעשה מעשה על פיו כו' עכ"ל וזה ממש כמ"ש הר"ן בתשובה רק שבמחכ"ת לא ראה שפכר קדמו הר"ן והחמ"ח בזה וכבר פתבתי שצ"ע פיון דהש"ס ר"ל דנשואת דוקא א"כ עכצ"ל שלא ידע מהא דכל מקום שהאמינה תורה עד א' ה"ה פשנים א"כ מנ"ל דבנשואת ה"ה פשנים.

והרי פתב אאזמור הגאון בש"ע ש"ל ביו"ד הל' שחיטה ס"י א' סעי' י"ד ס"ק י"ד שרש"ל וב"ח ס"ל כמ"ש בני"ש בשם הריטב"א דלא אמרינן פל מקום שהאמינה תורה ע"א ה"ה פשנים אלא בדבר שצריף שנים מן התורה כו' אַבְל בשחיטה ושאר איסור ותיקור כו' לא שייך פאן לומר אין דבריו של א' במקום שנים כו' ע"ש.

וא"כ מקודם שיידע הש"ס דיבמות (קי"ז ב') הַא דענולא נדאי הנה ס"ד דגם בעדות אשה הדין כמו בשאר איסורין דאע"ג דע"א נאמן הוי כמו בשאר איסורין דע"א נאמן ואעפ"כ פשבא ע"א והכחישו לא אמרינן אין דבריו של א' במקום שנים אף שהתירו תחלה ע"פ העד אַחַד יעו"ש: ולכן הנה מפרש נשואת דוקא אַבְל לא נשואת אע"פ שהתירוה ב"ד ע"פ הע"א לא תנשא ואפילו נשואת תצא פדין עד אומר מת ועד אומר לא מת לא תנשא דאפי' נשואת תצא.

וא"כ לפ"ז איך ניחא לי המשנה עד אומר מת ונשואת ובא אחר ואמר לא מת ה"ז לא תצא מ"ש משאר איסורין אעכצ"ל דנשואת שאני ואין הטעם מחמת שע"י שנשואת נחשב

העד כשנים אלא הטעם דכיון שגשגות כדון ביהתר אין מוציאין אותה מספיקא כמו דאין מוציאין קרקע מחזקתה מספיקא כד ס"ל דאין מוציאין אשה מבבלה מספיקא כשגשגות לו ביהתר גמור וזהו סברת רמבר"י וכן העמידו המשנה בירושלמי כרמבר"י רק הירושלמי ס"ל דרבנן דרמבר"י מקילי כה"ג אף בלא גשגות ואין כן דעת הש"ס דילן.

ובאמת דברי הירושלמי צריף הבנה בזה וצ"ל דכיון דע"א נאמן בעדות אשה ה"ל פהא דאמרין פא"ט (דף מ"ג סע"ב) הרוצה לעשות פדברי ב"ש עושה כו' ע"ש בחידושי הרשב"א אבל בדברי רמבר"י אפטר גם הש"ס דילן מסכים עם הירוש' דאפי' בלא גשגות לאחד מעידיה לא תצא לכן הנה ניחא לי המשנה ע"א אומר מת ונשאת כו' בהרד"ך בית חיי"ת חדר ג' משמע קצת ג"כ דבגשגות נאח"פ באו עדים ס"ל לרמבר"י דלא תצא אף שלא נשאת לאחד מעידיה וגם רבנן לא פליגי ע"ש מש"ש נאפי' לרבנן דוקא שגשגות לאחד מעידיה קאמרי דלא תצא כו' משמע בגשגות נאח"פ באו עדים א"צ לזה כו' יעו"ש ודעת הרמב"ן ביבמות (דף קכ"ב ודף קכ"ה) ג"כ כמ"ש הרמב"ן ומהר"ם אלשקר בשם הרשב"א: קיצור לכאורה יש ראיה להרשב"א מהמשנה (דקי"ז ע"ב) עד אומר מת ונשאת משמע שא"צ בזה להא דעולא אלא דאין מוציאין מספק וא"כ כ"ש בתרי ותרי אף הר"ן והחמ"ח תירצו דע"א שגשגות מעשה על ידו אע"פ שפא אח"כ ע"א והכחישו עדיף מגשגות ע"פ שנים ובאו שנים והכחישום ואין זה מוכרח כיון דהמשנה לא ס"ל הא דעולא להמקשן ולהירושלמי א"כ הטעם רק כיון שגשגות מעשה על פיו א"כ כ"ש בתרי ותרי י"ל כן: והנה הפנ"י פ"ב דכתובות (דכ"ב ע"ב) בד"ה בגמרא א"ר מנחם בר"י פתב שמדברי הגאון מוה' אברהם ברודא בתשו' ח"צ סי' ב' משמע להדיא דלר' מנחם בגשגות נאח"פ באו עדים לא תצא אפי' נשאת לאדם אחר ואינה אומרת ברי לי והטעם דכיון שקבר נשאת בחזקת היתר יצאה מחזקת א"א וקאי לגמרי בחזקת השני שגשגות לו והוא השיג עליו ומ"מ לדעתו ג"כ בכה"ג אסורה רק מדרבנן ע"ש וכ"כ עוד בקו"א סעיף ע' ע"א דהיא דנשאת יצאה מחזקתה הראשונה לגמרי ובהפלאה שם ד"ה תוס' ד"ה א"ה כ' וז"ל ולכאורה הנה נראה דמזה מוכרח (ר"ל מהסוגיא דיבמות) (דקי"ז ע"ב) טעמא דנשאת כו' סברת הגאון מוה' אברהם ברודא ז"ל המוכא בתשו' הגאון חכם צבי ז"ל דלר' מנחם בר' יוסי לא בעינן ניסת לאחר מעידיה וכיון דהתם צ"ל לדעת המקשה דאתיא מתניתין כר' מנחם בר"י מדתני מתני' ניסת דוקא תחלה קודם שפא עד השני (כיון לדעת הירושלמי) א"כ לא בעינן ניסת לאחד מעידיה אבל באמת מסוגיא ר"פ האשה רבה משמע דאף לר' מנחם בר"י בעינן ניסת לאחד מעידיה כו' עכ"ל עכ"פ שניהם הפנ"י וההפלאה לא ראו שיש תנא דמסייעא להגאון מוה' אברהם ברודא ז"ל היינו הרשב"א בחידושי פ"ג דקדושין (דס"ו).

וכמו שכתבתי בשם הרמב"ן וגם לפ"ז הראיה מההיא דיבמות (קי"ז ב') טעמא דניסת היא נכונה ומה שתירץ ע"ז ההפלאה אע"פ שכ"כ הר"ן יש לגמגם ע"ז ולהרשב"א א"צ לזה אף מ"ש ההפלאה אבל באמת מסוגיא ר"פ האשה רבה משמע כו' דבריו נכונים דהא בהדיא אמרין שם (דפ"ח רע"ב) א"ר ששת כגון שניסת לא מעידיה כו' ומיירי בניסת קודם שפא עדים השניים והגם שי"ל זהו לרבנן דוקא אבל לרמבר"י א"צ לאחד מעידיה זה אינו במשמע דהא אמרין אי הכי מאי למימרא אפי' רמבר"י לא קאמר כו' משמע דגם לרמבר"י הדין כן והוא אינו מקיל בשום פרט יותר מחכמים ומ"ש הפנ"י דזהו

מדרבנן אינו במשמע כלל וגם מדאמר' היכי דמי אלימא דלא נשאת לאחד מעדיה כו' צריכא למימר דדפנו משמע דהוא איסור ספק דאורייתא וקאי אפי' בנשאת ואח"כ באו עדים והראב"ן תירץ דזהו בנדאתא בעל עם העדים אחרונים אז צריך דוקא שנשאת לאחד מעדיה וברי לי אבל בשאר תרי ותרי א"צ לזה וק"ל דא"כ דבנדאתא בעל אע"ג דלא ידעינן ליה ובתרי ותרי יש חומרא יותר משאר תרי ותרי כשלא בא הבעל א"כ מה אומר בגמרא שם אי הכי מאי למימרא אפי' ר"מ בר' יוסי כו' הא אתי למימרא דאפי' בא הבעל עמהם שריא: ועוד איך פריך סוף סוף תרי ותרי נינהו כו' הא בנשאת ואח"כ באו עדים לא אמרינן כן ורק משום שפא הבעל ומגלן דזהו חומרא יותר פינו דלא ידעינן ליה ע"כ תירוצו הוא דוחק רק נראה לתרץ דבאמת זהו פלוגתא דהירושלמי וש"ס דילן דהירושלמיס"ל דבנשאת בהיתר אף שלא נשאת לא מעדיה לא תצא והש"ס דילן פליג ע"ז רק צ"ל שהסוגיא דיבמות (דצ"ג) דפריך מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני ולא תצא נמשך בזה אחר שיטת הירושלמי וכן המקשה פט"ו (דקי"ז ע"ב) טעמא דנשאת כו' ג"כ הנה קס"ד פן וכמש"ש בירושלמי בהדיא והתירץ דמתרץ כדענלא ממילא ניחא אף לש"ס דילן ובנדאי לדינא קי"ל כש"ס דילן דאפי' נשאת ואח"כ באו עדים אם לא ניסת לא מעדיה תצא ומ"מ בענין פרי לי נראה דאין להחמיר כפי' הר"ן כ"א כפרש"י בכתובות (כ"ב ב') והיינו בניסת ואח"כ באו עדים וגם לענין הבנים נראה שהם פשרים בנדאי ובנד"ז שלא באו עדים ממש רק שהבעל אומר סימנים שהוא אף אם נאמר דחשיבי כמו סי"מ לא תצא דעדים ממש ודאי עדיפי מסי"מ וכיון דהירושלמי והרשב"א אף בבאו עדים ממש לא תצא יש לסמוך עכ"פ בכה"ג דלא תצא: קיצור הפנ"י כ' שדעת הגאון מהר"א ברודא זו ג"כ דאם באו עדים אחר שנשאת לא תצא אף שלא נשאת לא מעדיה והוא נחלק עליו דתצא מדרבנן ובהפלאה שם הביא שמשוגיא ר"פ האשה רבה (דפ"ח ע"ב) מוכח דתצא מדאורייתא אא"כ נשאת לאחד מעדיה ואומרת פרי לי אמת הראב"ן תירץ הסוגיא אף תירוצו דוחק והעיקר דעת הירושלמי הוא כמ"ש הרשב"א והראב"ן אבל ש"ס דילן ס"ל דתצא רק אפי' ל דגם הש"ס דילן יבמות (דצ"ג ע"ב) באומר סמוך אהני והמקשה (דקי"ז ע"ב) נמשכו בזה דרך את"ל כדעת הש"ס ירושלמי אבל באמת לא קי"ל פן אף זהו בבאו עדים ממש אבל בנד"ז שלא באו עדים רק הוא עצמו אומר שהוא בעלה ונותן סימנים ודאי י"ל דלא תצא: והנה פ' אלו מציאות ע"א) את"ל סימנין דאורייתא (אפ"ה עדים עדיפי כדמפרש ואזיל סימנים ועדים ינתן לבעל עדים) סימנין וסימנין (באו שנים ונתנו סימניה) יניח (עד שיבא אליהו) סימנים ועדים ינתן לבעל העדים וסימנין ועד אחד עד א' כמאן דליתיה דמי ויניח עכ"ל לכאורה סימנין ועד א' ינתן לבעל הסימנין פיון דעד א' כמאן דליתיה דמי וכ' הרא"ש שם סימנין ועדים ינתן לבעל העדים ואפי' סי' מובהק דעדים עדיפי טפי כו' עכ"ל וע"ש עכ"פ לפ"ז פשיטא דאפי' סי"מ ביותר ועדים ינתן לבעל העדים (ועי' בהגמ"ר דב"מ סי' תי"ז) וכ"כ הש"ף סי' רס"ז ס"ט סק"ז וראיה לזה מחולקין פג"ה (צ"ו א') תדע דאלו כו' לא קטלינן ליה והיינו אפי' בסי"מ גמורים דהא אפי' להמ"ב סי' ס"ג עכ"פ סי"מ נמצא באחד מאלף וא"כ איך יענישו אדם מספק שאפ"ל שלא הוא עיין סנהדרין (דע"ט ב') וכמו דלא אזלינן בתר אומדנא דר"ש כן שטח בד"נ פאד"מ (דל"ז ע"ב) כ"ש בסי"מ שאין זה אפי' כפאומדנא דרשב"ש והא דמהדרינן גט אשה בסי"מ זהו בשביל שזה שואל גט כו' וכן

בְּעִיגוֹנָא דְאַתְמָא כִּינּוֹן שְׁבַעֲלָה נְאָבֵד מְצַרְפִּים זֶה לַהֲסִי"מ מִשָּׂא"כ סִי"מ מִצַּד עֲצָמֵן וְדָא
ל"ד לטב"ע כַּנְ"ל וְאֵף שֶׁהַפִּמ"ג בִּי"ד בְּהַקְדָּמָה בְּכָלֵל סִימָנִים וְטב"ע בַּד"ה דַּע דְשִׁלְשָׁה
סִימָנִים פֶּתַח וְלַעֲנֵן אִי אֲתִי בִי תָרִי וְאֲמִרִי פְּלִנְיָא דְהָאִי סִי"מ בְּיוֹתֵר קָטִיל גְּבָרָא כּו' הֵנָּה
כְּמוֹ טב"ע וְעֲדִיף מִינְיָה אִין דְּבָרֵיו נְרָאִים כְּלָל וְנִגְדַּד דְּבָרֵי הָרָא"ש פ"ב דְּבב"מ סִי"י"ג
הַנְ"ל וּבְתִשׁוּ' א' דְּעִיגוֹנָא מִק"ק חוֹמְעֵץ הָאֲרַכְתִּי בְּזֵה וְגַם מִטַּעַם דְּרוּב הַפּוֹסְקִים ס"ל
דְּחַבּוּר ב' וּג' סִי"ב הָוִי כְּמוֹ סִי"מ בְּיוֹתֵר וְהָרִי בְּחֻלְיִן שְׁם אֲמַרִינּוּ דְהָאִי סִימָנִים וְהָאִי
סִימָנִים הָרִי מִיָּרִי עַכ"פ בְּחֻבּוּר כְּמָה סִי"ב לֹא מְהִנִּי מוּכָן דְּגַם סִי"מ לֹא מְהִנִּי דְלֹא
קָטְלִינוּ גְּבָרָא אֲלֵא ע"פ טב"ע וְעִי' פ"ז דְּסִנְהֶדְרִין (דס"ז ע"א) דָּאֵף עַל טב"ע דְּקָלָא לֹא
קָטְלִינוּ גְּבָרָא דְמַצִּי לְמִימֵר לֹא אֲנָא הֵנָּה אֲלֵא בְּעִינּוּ רֹאִין אוֹתוֹ וְכֵן מְבֹאָר בְּשִׁבּוּעוֹת
פָּרָק ד' (דנ"ד ע"א) דְּד"נ אֵינָה מְתַקְנִימָת בְּעִדֵּי יְדִיעָה בְּלִי רְאָיָה אֵף שְׁהִידִיעָה וְדָאִית
דְּוִמְיָא דְנִחְבָּל שְׁם (דמ"ו) וְא"כ כִּינּוֹן שְׁנַשְׂאָת ע"פ שְׁנֵי עֲדִים י"ל דְּאָפִי' זֶה אוֹמֵר סִי"מ
שְׁהוּא בַּעֲלָה מִהַדְּבָרִים שְׁעָבְרוּ בֵּינוּ לְבִינָה לֹא מְהִנִּי כְּלָל נִגְדַּד הָעֲדִים כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר דְּעֲדִים
עֲדִיפִי מִסִּמָּנִים וְעוֹד כִּי עֲנִין סִימָנִים אֵלוּ מִיְדִיעַת דְּבָרִים הַנְּעַלְמִים שְׁעָבְרוּ הֵנָּה נִמְצָא
שְׂאֵלָה כְּזוֹ בְּתִשׁוּ' שְׁבַסוּף סָפֵר בֵּית מֵאִיר סִי' ט' בְּעוֹבְדָא דִּיאָקָב מִפִּין שְׁנָתָן גִּט לְמַרְיָם
אֲשֶׁר שְׁם אָמֵר יֵאָקָב הַנְ"ל סִימָנִים רַבִּים וְעֲצוּמִים מִדְּבָרִים שְׁעָבְרוּ שְׁמָהּ כְּרוּר שְׁהוּא
יֵאָקָב מִפִּין (כֵּן חוֹרְגוּ שְׁל ר' נַח) וְהוּא בַּעַל מַרִּים הַנְ"ל כְּמִבְּנָאָר שְׁם בַּהֲגַב"ע ס"ז בְּעֲדוֹת
ה"ר לִיב יֵיעֲרִטְשִׁינְעֵר וְסַעֲיָ ט' בְּעֲדוֹת הִישִׁישׁ מו' מְרַדְכִי וְסַעֲיָ י' בְּעֲדוֹת ה"ר לִיב ש"ץ
וְסַעֲיָ י"א הִינְטְעֵר דְּעַם וּוְאֵלֵד כּו' וְכֵן סַסַּעֲיָ י"ב אֵיף וּוְעַר אֵיף סִימָנִים זְאָגִין גִּידִינְקֵט
אֵר כּו') וּמְלַבֵּד הַסִּמָּנִים בְּגוּפּוֹ סַעֲיָ י"ג) וְסַסַּעֲיָ י"ג אָמֵר אָבִי חוֹרְגוּ מִכַּח הַסִּמָּנִים
(שְׂאָמֵר לוֹ) א"א שְׁיִהְיָה אִישׁ אַחֵר שְׁיִוְכַל לִידַע הַסִּמָּנִים הַנְ"ל וְכֵן בְּסַעֲיָ ט"ז בְּעֲדוֹת
בִּינּוּשׁ וְע"ז כ' הַבֵּית מֵאִיר בְּתִשׁוּבָתוֹ שְׁם דָּף י"ד ע"ד וְנ"ל וְהַסִּמָּנִים שְׁהִיָּה מִגִּיד לְסִי'
הַפָּרָה סִימָנִי פְּאֵלוּ לֹא מְצִינוּ בְּכָל הַתּוֹרָה לֹא אֲשַׁכַּחַן כ"א סִי' בְּגוּפּוֹ אוּ בְּכָלְיוֹ לְמֵאֵן דְּלֹא
חִיָּישׁ לְשִׂאָלָה אוּ בְּכָלִים דְּלֹא מוֹשְׁלִי אִינְשִׁי אֲבָל סִימָנִים הַגְּדוּלִים יְדִיעַת הַנְּעַלְמִים בְּמָה
שְׁעָבֵר לֹא מְצִאנוּ וּבְפָרֵט לְרַמְאִי כְּאֲשֶׁר אָבֵאָר עַכ"ל וְכ"כ עוֹד אַח"כ וְנ"ל מְלַבֵּד מַה
שְׁהַחֲלֻטִּי מְסַבְרָא דְלֹא מְצִינוּ דְלִהְוִי יְדִיעָה בְּמָה שְׁעָבֵר נִחְשָׁב סִי' וְא"א לְהַתִּירָה עִי"ז
עַכ"ל הָרִי ס"ל אִפִּי' סִימָנִים רַבִּים וְעֲצוּמִים שְׂאָמֵר מִהִידִיעָה בְּמָה שְׁמֹן כְּרַח שְׁהוּא יֵאָקָב
מִפִּין לֹא מְהִנִּי כְּלָל אִפִּי' לְהַצְטַרֵּף לְהַסִּמָּנִים שְׁבַגּוּפּוֹ לְהַחֲשִׁיבוּ יֵאָקָב מִפִּין וְא"כ מִדְּבָרֵיו
מוּכָן דְּסִימָנִים כִּי הֵנָּה שְׂאָמֵר יְדִיעַת הַנְּעַלְמִים בְּמָה שְׁעָבֵר לֹא נִחְשָׁב סִימָנִים כְּלָל וְקִשָּׁה
עָלְיוֹ דְלִכְאוּרָה הָרִי מְצִינוּ זֶה בְּהַדְּיָא בַּמַּד"ר פ' וַיִּגַּשׁ פַּצ"ד ע"פ וַיִּרְא אֶת הָעֲגֻלוֹת אִם
יֵאָמִין לְכֶם הָרִי מוּטָב וְאִם לֹא אֲתֵם אוֹמְרִים לוֹ בְּשַׁעָה שְׁפַרְשִׁתִּי מִמֶּךָ לֹא בַּפ' עֲגָלָה
עָרוּפָה הֵייתָ עוֹסֵק הַה"ד וַיִּרְא אֶת הָעֲגֻלוֹת וַיְחִי רוּחַ עַכ"ל וְכֵן פִּרְשׁ"י בְּחֻמְשׁ שְׁם סִימָן
מְסַר לָהֶם כּו' הָרִי בְּהַדְּיָא שְׁיְדִיעַת הַנְּעַלְמִים מִמָּה שְׁעָבֵר חָשׁוּב סִי' עַד שַׁעֲי"ז הָאָמִין לָהֶם
יֵעָקָב וְכֵן ע"פ כִּי פִי הַמְדַּבֵּר אֲלֵיכֶם בַּפ' וַיִּגַּשׁ הִינּוּ מַה שְׁמַדְבֵּר בְּלִשׁוֹן עֵבְרִית כַּמ"ש
בְּיַלְקוּט וְהִינּוּ לַה"ק בַּמַּד"ר אֲמוֹר פִּל"ב כִּי פִי הַמְדַּבֵּר אֲלֵיכֶם בַּלַּה"ק מ"מ מִשְׁמַע דְּהִינּוּ
ל' עֵבְרִי שְׁהָרִי בְּיַלְקוּט פ' שְׁמוֹת נ"ד א' ע"פ שְׁנֵי אֲנָשִׁים עֵבְרִים נִצִּים מִכָּאֵן שְׁהָיוּ מְדַבְּרִים
עֵבְרִית שְׁנַאָמֵר כִּי פִי הַמְדַּבֵּר אֲלֵיכֶם וְצ"ע בְּסִנְהֶדְרִין (דכ"א ע"ב) וְא"כ אֲטוּ עוֹד אֲנָשִׁים
מְעַבֵּר הַנְּהָר לֹא יָכְלוּ לְדַבֵּר עֵבְרִית וְאֵעִפ"כ נִחְשָׁב סִי' כַּש"כ סִיפּוּרִים רַבִּים מְעַנְיָנִים
שְׁעָבְרוּ מִזְמַן הַשִּׁידוּף שְׁלוֹ עֲמָה עַד עַת פְּרִידָתוֹ מִמֶּנָּה דְנִחְשָׁב סִימָנִים גַּם מְצִינוּ ע"פ וַיְהִי

בבקר ונהנה היא לאה דיעקב מסר סימנים לרחל א"כ נחשב זה סי' וכמ"כ הכא שאמר סימנים רבים ועצומים ונפלאים שזה נחשב לע"ד יותר אפי' מסי' מובהק שפגמרא פי סי"מ אפשר מ"מ דאתרמי א' מני אלה.

ועי' בק"ע סעיף צ' בשם תשו' הר"א מזרחי סי' ל"ז שאפשר לדעת הרי"ף והרמב"ם אין משיאין את האשה גם ע"פ סי"מ והיננו מה"ט אבל סי"מ אלו שאומר מהדברים שעברו בינו לבניה מעת היותו עמה עד שנפרד ממנה ע"ז לא שייך כלל לומר דאתרמי סי"מ כסי"מ שאטו נביא יהיה זה פי לזה צריך נבואה להגיד כל הדברים הנסתרים שעברו בינו לבניה וכמ"ש בנביאים מלכים ב' סי' נ"א ו"ב פי אלישע הנביא אשר בישראל גיד למלך ישראל את הדברים אשר תדבר בתוך משכבה הרי לדיעת דברים הנעלמים צריך נבואה פאלישע ע"ד כ"א גלה סודו אל עבדיו הנביאים וא"כ היה נראה לומר דהסימנים הללו הם פשני עדים ואולי הם ג"כ כמו אתא גברא וקאי דעדיף משני עדים בפ' האשה רבה (דפ"ח סע"א) וע"ש בתוס' ד"ה אתא ועכ"ז י"ל דהא מצינו שרחל מסרה הסימנים ללאה במגילה (י"ג ב') וב"ב פי"נ (דקכ"ג) וה"נ י"ל שפא בעלה המומר נתפנין להקניטה ומסר כל הסימנים לאיש א' שדומה לו קצת שיוציא ממון מהאשה וכתב לו כל הסימנים בכתב באר היטב ובאמת לא זה הוא בעלה והראיה שהרי עד א' אומר שהיה מפיר בעלה של זה היטב וראה את איש זה האומר שהוא בעלה ואין לו כלל תואר פני בעלה ומאחר דעד א' נאמן בעדות אשה לומר שמת א"כ אולי ה"ה פשמעיד שזה אינו בעלה י"ל ג"כ נאמן שהרי עד א' נאמן בעדות אשה כפי תרי ואע"ג דבפ' אלו מציאות (דכ"חא) אמרי' את"ל סימנין דאורייתא עדיפי מעד א' זהו בדבר שבממון דעד א' אינו קם לממון אבל בעדות אשה דנאמן עד א' כפי תרי י"ל דעדיף מסימנים שהרי ע"פ סימנים בינונים אין משיאין את האשה ואפי' בצירוף סימנים בינונים רבים יש דעות דאין משיאין האשה ועמש"ל בשם הר"א מזרחי ובע"א לכ"ע משיאין משום דנאמן כפי תרי וכ"ש בהנהך סימנים דהבית מאיר דוחה אותן לגמרי וגם ש"ל שמסר הסימנין א"כ ע"א עדיף מינייהו וא"כ אפי' נאמר שפאן הוא כדן נשאת ע"פ עד א' אין להוציאה מחמת הסימנין דהא עד א' בעדות אשה שמת בעלה עדיף מסימנים ונוסף ע"ז שיש עד א' מכחיש שאינו בעלה וגם הוא עדיף מסימנים שהרי בא ג"כ להתירה ועוד י"ל שזה העד אחד מצטרף עם העד א' שנשאת על פיו וה"ל שני עדים להתירה ואין פח בהסימנים נגד שני עדים וגם יש פנים לומר דחשיב נשאת ע"פ שני עדים ואח"כ נולד הכחשה מסימנים שפנגדם עד א' י"ל ודאי אין לחוש וקצת ראיה להבית מאיר מהגמ' פ"ג דתענית (דכ"ג סע"א) אמר חוני המעגל אנא ניהו לא הימנוהו לא נהגו ביה יקרא פדבעי ליה חלש דעתיה כו' וקשה שפסתמא היה יכול לומר להם סימנים מדברים שעברו בימיו אלא חשו שפא דווע לאיש אחר סימנים אלו וע"כ לא סמכו על הסימנים האלו כלל.

גם מ"ש הבית מאיר ובפרט ברמאי הנה אע"פ שהש"ף בח"מ סי' רס"ז סק"ג מסיק דסי"מ גמור כמו נקב יש בו בצד אות פלונית מהני אפי' ברמאי הנה בשט"מ שם פתב בשם הרמ"ך וז"ל נאם הוא ידוע ברמאי אפי' אמר סימנים מובהקים לא יתנו אא"כ יביא עדים שהיא שלו וגם הראב"ד שם כ' אבל אם לא יביא עדים לא ידעתי אם נותנים לו אפי' בסי' מובהק עכ"ל והיננו אפי' סי"מ לגמרי מדבעי עדים דוקא וכ"מ ממ"ש תחלה והראב"ד כ' כו' פנין דאית בה סימן מובהק משמע דמפרש סימן מובהק היינו סי"מ

לגמרי יעו"ש: ועכ"ז ברמאי ידוע לא מהני סימן מןהק וואף להש"ף דסי"מ לגמרי מהני אפי' לרמאי זהו משום דבאבדנה מהני סי' בינוני לכן גם ברמאי מהני סי"מ לגמרי להחשיבו כסי"ב משא"כ בעדות אשה דסי"ב לא מהני א"כ גם סי"מ דרמאי נחשב רק כסי"ב וכיון דנחשב רק סי"ב אין פחו להכחיש העדים שנשאת על פיהם והעד אהד שמעיד שאינו בעלה: קיצור בפ"ב דב"מ מבאר דאפילו את"ל סימנים דאורייתא עדים עדיפי ואפי' מסי"מ לגמרי עדים עדיפי וכן מוכח בחולין פג"ה (דצ"ו ע"א) דטב"ע עדיף מסי"מ וקרי נשאת ע"פ עדים היינו ע"י טב"ע א"כ עדיף מסי"מ שאומר האיש עוד שיהבית מאיר בתשובה סי' ט' כתב דהסימנים מדיעת דברים הנעלמים אף שהם סימנים רבים מאד לא נחשבו כלל לסימנים שנזכר בגמרא ולכן אף שהי' שם תרי ותרי וסימנים רבים ועצומים כהנ"ל המסייעים להנהיג תרי האומרים שזהו בעלה לא צירף אותם כלל למידי ודן הדבר קדין תרי ותרי ועי' ש"ף בח"מ סי' רס"ו סק"ו ובאמת צ"ע מה שעשה מהנהיג סימנים דידיעת דברים הנעלמים ללא דבר שלפע"ד מוכח מהפתיובים דחשיבי סימנים ואם חשיבי סימנים י"ל דעדיף גם מסימן מןהק.

פי זהו כמו דבר ברור ממש אף זה י"ל שבעלה מסר הסימנים לאיש אחר ובאמת אינו בעלה וכמו ברמאי אין מחזירין אבדנה אף בסי"מ מה"ט וכיון דאף אם הוי סי"מ שמדין הגמ' לא תצא כמו שנתבאר כ"ש בהנהיג סימנים שי"ל שמסר הסימנים שלכן להבית מאיר לא חשיבי סימנים א"כ לא תצא ועוד שיש עוד א' שאומר שמפיר בעלה היטב וזה אינו הוא: ואפ"ל עד א' בעדות אשה עדיף גם מסי"מ.

נמצא יש שלשה טעמים להתירה שלא תצא הא' דלו יהא הסימנים שאומר האיש חשובים סי"מ לגמרי י"ל דלא תצא כיון שנשאת ע"פ שני עדים הב' שי"א דסימנים אלו לא חשיבי מצד שאפ"ל שהבעל מסר הסימנים לזה.

הג' מצד שיש עוד אחד נראה אותו ואומר שאינו בעלה וע"א אע"פ שבדבר שבממון גרע מסי"מ מ"מ בעדות אשה שהאמינוהו כשנים י"ל דעדיף מסי"מ ועוד אפ"ל היתר ע"פ המשנה וגמרא בגיטין פרק הזרק גט (ד"פ) כתב סופר גט לאיש ושוכר לאשה וטעה כו' ותצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה וביבמות פ"י (דצ"א ב') ואמאי נימא מאי הנה לה למיעבד איבעי לה לאקרוי לגיטא וכתבו התוס' ס"ד דהכא לא שייך איבעי לה לאקרוי לגיטא כמו לעיל גבי הי' במזרח וכתב במערב דהכא מייירי אפי' אקריאת גיטא אחר כתיבה קודם נתינה ועיילי לבי ידיה ואיחלה ומשני דאיבעי לה לאקרוי לגיטא לאחר שנתן לה הסופר ובפ"ב דגיטין (די"ט ע"ב) בד"ה צריכי כתב ג"כ בחד תירוץ פן ונ"ל אי נמי התם בעייליה לבי ידיה וקנסינו לה דאיבעי למהדר מיד לאקרוי או לאחר נתינה עכ"ל ולתירוץ ראשון שם מייירי דלא קראוהו כלל ובחז"ר שם כ' כתירוץ האי נמי וכ"פ בש"ע סי' קל"ה ובתשו' א' כתבתי שיש להעמיד ג"כ התירוץ הראשון של התוספות ע"פ הדין דבעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן היכא דלא ריעא טענתיה כמ"ש המל"מ רפ"ג מהל' יבום ועי' בב"ש סי' קמ"א סעיף נ"ו ס"ק פ"ד בשם רי"ו ובמכמ"א שער נא"ו ס"י יו"ד ב' דמשמעות הב"י נ' דלא ס"ל פן וכן מצאתי בחידושי הריטב"א פרק המקבל ס"ל דבש"ק הבעל נאמן משום דאומר גירשתי וכ"פ הלבוש סי' קמ"א סנ"ו ופשוטא דגמ' דיבמות (דצ"א ע"ב) משמע כתירוץ הראשון וכ"כ הש"ג פרק הזרק גט

בשם הסמ"ג ר' אליעזר אומר אם לאלתר יצא אין זה גט כו' ובירושלמי מה אנו קיימין אם בשטעה אף ר' אליעזר מודה (פירוש בקה"ע אי בדידעין בנדאי שטעה הסופר נדאי דאף ר"א מודה דתצא) אם בשלא טעה אף רבנן מודו (פירוש אי בדידעין שלא טעה אף רבנן מודו דלא תצא עשו קנוניא) אלא פן אנו קיימין בסתם (דלא ידעין אי טעה אי לא) ר"א חשש שמא לא טעה ורבנן חוששין שמא טעה ובקה"ע הגיה ר"א לא חשש שמא טעה ובתוספות קה"ע הביא מ"ש בספר הון עשיר.

אם בשטעה אף ר"א מודה דרגלים לדבר כו' ור"ל דאף אם נדאי. טעה הסופר ונתן הגט לאשה ושובר לאיש אין זה רק רגלים לדבר אבל לא הנה דבר ברור שלא קיבלה הגט שהרי י"ל שאע"פ שהסופר טעה הנה האיש והמסדרים קרוב שהכירו טעותו והחליפו את של זה לזה אלא דמ"מ רגלים לדבר חשיב פיון שידענו שהסופר טעה וגם אח"כ הגט יוצא מיד האיש ושובר מיד האשה ובחידושי הרשב"א הביא הירושלמי הנ"ל ומ"ש בתוס' קה"ע די"ל דש"ס דילן פליג אירושלמי לתירוצי קמא דתוס' (די"ט ע"ב) והרשב"א ס"ל לתירוצי הב' דמייירי בעיילי לבי ידי' ואין כ"כ רגלים לדבר משא"כ לתירוצי קמא יש רגלים לדבר דקראו תחלה וניתן הגט פראוי דבריו תמוהים וכתבם שלא בהשגחה כלל דהא אדרבה נהפוך הוא דלתירוצי קמא אין רגלים לדבר כלל דלתירוצי קמא מייירי שלא קראו הגט כלל קודם נתינה משא"כ לתירוצי ב' מייירי בדקרייה וכתר הכי עיילי לבי ידי' וכמבואר ג"כ בהרא"ש שם סי' י"ו וא"כ פיון דלתירוצי ב' ס"ל להרשב"א פהירושלמי כ"ש לתירוצי קמא והנה באירוסין יכול להיות שנתארסה מיד אחר הגט פיון שהגט נכתב צ' יום מוקדם עי' (גיטין י"ח).

והנה בגמרא גרסינן היכי דמי לאלתר אומר רב יהודה אומר שמואל כו' עמדו זהו לאחר זמן וכ' הריטב"א פלומר ומגורשת גמורה היא נ"ל דהיינו דוקא פשאמרה היא שגט נמי נתן לה אלא שנפל מידה כו' הא לאו הכי נדאי לא הי' מכשיר שאם הנה עומד (צ"ל שאם היא אומרת) שלא נתן אלא השובר שפידה והוא אומר פן אנו מאיזה טעם נכשיר אחר שלא נשאת א"ו פדפרישית פן נ"ל וצ"ע ומיהו לרב אדא בר אהבה דאומר נשאת זהו לאחר זמן אתי שפיר משום דלאו פל פמיניה לאבד זכותו של שני ושמא אח"כ החליפו להוציא מתחת ידו עכ"ל ופירושו בהא דרב יהודה אומר שמואל הוא דוחק גדול והנה הרשב"א פתב דלאו דוקא נשאת אלא ה"ה נתארסה ובקה"ע בירושלמי פתב דבנתארסה שייך קנוניא שייכל הראשון להחזירה משא"כ בנשאת הקשו התוספות (דפ"א א') מה קנוניא שייך דכיון דנשאת לשני לא מצי הראשון להחזירה ותירצו אבל באמת משמע דבנשאת פשוט יותר דלא כל הימנו לאבד זכותו של שני מבאירוסין וענין הקנוניא י"ל שמכוננין לאסור אותה על בעלה השני לפי שהיא שונא אותו כ"כ הב"ח סי' קנ"א וכ"כ הפני משה בירושלמי וכ"כ מהר"ם שייך.

וע"ש דגם בהא דשמואל ס"ל שייך קנוניא ולא פהריטב"א ומהפוסקים הנ"ל מבואר דאף גם שהיא אומרת ג"כ שהשובר שיוצא מתחת ידה זהו שנתן לה המגרש בתורת גט עכ"ז אינם נאמנים לאבד זכותו של שני שנתארסה או ניסית לו ולכאורה פלוגתא דת"ק ור"א זהו כעין פלוגתא דמשנה ראשונה ומשנה אחרונה סוף נדרים גפי האומרת טמאה אני לך דת"ק כמשנה ראשונה ור"א כמשנה אחרונה שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר

כו' ואפ"ל דת"ק דכאן אוסר פאן אף למשנה אחרונה דהכא שאני שישי רגלים לדבר שהגט יוצא מיד האיש ושובר מיד האשה ועוד התם איסור לאו והכא איסור אשת איש ולכאורה מפאן יש קצת ראיה לענין אומרת טמאה אני לה דאפ"י יש רגלים לדבר לא מהימנא אם לא ברגלים לדבר חזקים מאד ואין פאן מקומו.

ועכ"פ דין זה ודאי יש בו לאסור לפחות כמו בהאומרת טמאה אני לה ואם משום דהתם לא עבידא לבזויי הנפש כיון דשם מיירי באונס שאומרת שזאנסה א"כ גם פאן בנשאת יש בזיון זה דהא נשאת ה"ל פאנוסה והנה שם סוף נדרים איתא בהר"ן ואיפא למידק כיון דמדינא כו' יש מי שתיירץ משום מגדר מילתא והוא מחידושי הרשב"א שם דב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה פל היכא דאיפא משום מגדר מילתא כו' יעו"ש ונהר"ן הקשה עליו שאין ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה בקום ועשה אלא להוראת שעה קאליהו ביה הפךמל אכל לדורות לא.

אף התוספות שם כ' ג"כ ע"ד הרשב"א ונ"ל ונ"ל דכיון שישי לחוש שמא נתנה עיניה באחר יש פח ביד חכמים לעקור דבר מפל וכל בסברא זאת עכ"ל הרי פתבו לעקור דבר מבואר שמדינא אסורה אלא שהם עוקרים האיסור וזהו ע"ד מ"ש הרשב"א מיהו הוסיפו דברים דכיון שישי לחוש כו' בסברא זאת.

ור"ל כמ"ש התוספות ביבמות ר"פ האשה רבה (דפ"ח סע"א ודפ"ט סע"ב) דיש פח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בדבר הדומה (ודפ"ח סע"א) כ' שפדבר שישי קצת טעם וסמך לא חשיב עוקר דבר מן התורה והיינו אפ"י בקום עשה ולדורות וכן פ"י התו"י ט סוף נדרים דברי התוספות דנדרים הנ"ל שהם ע"ד שפתבו ביבמות שם ועמ"ש במ"א על דברי רש"י בגיטין פרק הזורק (דע"ט ב') בד"ה והולד ממזר מזה ומזה אם החזירה הראשון וילדה לו בן הוי ממזר מדרבנו שהקשו ע"ז הרשב"א ונהר"ן שי"ל ג"כ לתרץ דברי רש"י דס"ל שישי פח ביד חכמים לעקור הגט לגמרי בדבר הדומה דהיינו ממש ששינה במטבע שטבעו חכמים כו' וא"כ עד"ז י"ל גם פאן שעקרו חכמים דברי האיש המגרש והגרופשה משום לא כל הימנו מן הראשון לאבד זכותו של שני דיש פח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בדבר הדומה וה"נ הרי יש טעם גדול שהרי הוחזקה גרושה ויש לתלות החילוף בקנוניא ואף שהוא סברא רחוקה עכ"ז אפשר הוא לכן כדי שלא לאבד זכותו של שני עקרו חכמים האיסור מפל וכל ועי' יבמות שם (ד"צ ע"ב) גבי ת"ש בטלו מבוטל דגם באיסור א"א ממש י"ל שעקרו הדבר כו' אלא דהתם לא קאי פן דשם אין טעם וסמך כו' כמו פאן דיש לחוש לקנוניא כו' הטעם הב' פתב הר"ן בנדרים שם די"ל משום דכל המקדש אדעתא דרבנו מקדש ואפקעינהו רבנו לקדושין מיניה וכ"ש הכא י"ל פן לפמש"ל בשם הב"ח דהקנוניא שהיא מכוננה להפקיע א"ע מן השני פי היא שונאה אותו ומשמע בגמרא דיבמות שם (ד"צ ע"ב) גבי בטלו מבוטל דאף היכא דלא אמרינו ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה מ"מ יש לומר דאפקעינהו לקדושין שזה אינו נקרא פלל מתנין לעקור דבר מן התורה ע"ש לכן כף י"ל הטעם פאן דאל"כ כיון דמתניתין ס"ל תצא מזה ומזה כו' וגם ר' אליעזר מודה לי דעד שלא נשאת אין זה גט אף סמכו בפשיטות דמשנשאת לא כל הימנו כו' א"ו צ"ל משום הפקעת קדושין ואף שבתשובת הרשב"א סי' אלף קפ"ה פתב שלא בכל מקום אמור פן אלא היכא דאמור

אמור היכא דלא אמור מדנפשין לא אמרינו ונהביאו אדמו"ר נ"ע בתשו' סד"ה בנידון אלמנה מינקת שניסת אמנם נראה פוננת הרשב"א היכא דלא אמור היינו שלא נזכר בגמרא שיהי' הדין פן כגון בנידון שנשאל שם במקדש בפסולי עדות דרבנן שי"ל דבאמת הנה קדושיין אבל בנד"ז שהדין נזכר לא פל הימנו מן הראשון כו' רק לא ידעינו כ"כ הטעם מדוע פליג ר"א כ"כ בפשיטות על הת"ק דמתניתין שפיר י"ל דמשום הפקעת קדושיין נגעו בה וכמ"ש הר"ן בנדריים שם אף שלא נזכר בהמשנה טעם זה אלא דשם אח"כ דחה טעם זה דע"כ צ"ל דוקא בנבעלה לכשר כו' ואינו במשמע מלשון המשנה אבל פאן אין שובר על טעם זה וכה"ג פרש"י פכ"ב דשבת דף קמ"ה ע"ב) גבי ואין עד מפי עד פשר אלא לעדות אשה שהוא משום דאפקעינהו רבנן לקדושי מינה וכ"כ מהרי"ק סוף שרש למ"ד בשם רשב"א ועיין בית מאיר סי' י"ז ס"ג דהרשב"א בתשובה סי' אלה קס"ב ס"ל ג"כ כפרש"י ונהרי בגמרא פרק האשה רבה לא נזכר כלל טעם הפקעת קדושיין רק משום חומר שהחמרת עליה בסופה אקילו בה רבנן ומשום עיגונא אע"כ צ"ל דס"ל דאעפ"כ ס"ל לרש"י ונהרשב"א דתוכן הטעם הוא משום הפקעת קדושיין ובתשו' הרשב"א הנ"ל ביאר אלמא לא אמרו אלא כי איפא סמך כי ההיא דעד א' דסמכינן אסהדותי דעד ואפילו בגמל"ת כו' הרי בכה"ג סמכינן אהפקעת קדושיין ומה שהפנים מאירות ח"א סי' פ"ט הקשה על פרש"י אין דבריו פלום דלא שייך אפקעינהו אלא כשלא הוכחש העד א' אבל אם אח"כ הוכחש הרי שנינו עד אומר מת ובאו שנים ואמרו לא מת אע"פ שנשאת תצא דבכה"ג ודאי לא אפקעינהו דלא אמרינו אפקעינהו אלא במקום שיש טעם הגון וכמ"ש הרשב"א דבכדי לא אפקעינהו כו' פדלקמן וכשהוכחש העד אין לה בכדי גדול מזה וכן מבואר בהדיא בשט"מ פ"ק דכתובות (על דף ג' ע"א) בשם הרשב"א וכדלקמן והנה כמ"כ י"ל בנדון המשנה דלא כל הימנו דנדאי איפא סמך דאחר שהחזיקה גרושה בעדים ונשאת על פיהם תו יש סברא שלא להאמין אי משום קנוניא אי משום שאין עדים נגד העדים והחזקה והנשואין ע"כ בכה"ג סמכינן על הפקעת הקדושיין ובשט"מ פ"ק דכתובות (דף ג' ע"א) סד"ה פל דמקדש כ' בשם הרשב"א ונ"ל פל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושיין מיניה וא"ת מ"ש מטבע במשאל"ס דלא אפקעינהו רבנן לקדושיין משום עגונות י"ל דבכדי לא אפקעינהו רבנן לקדושיין אלא היכא דאיפא בינא גיטא כדהכא א"נ בעד אחד שמעיד שמת בעלה דהיא גמי משום תקנת עגונות היא פדאיתא בר"פ האשה רבה דסמכא אהימנותיה דעד ואפי' בגמל"ת ועיקר טעמא דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו כו' וכן פרש"י בשבת פ' חבית גבי אין עד מפי עד פשר אלא לעדות אשה בלבד ואע"ג דכי אתא בעל תצא מזה ומזה והולד מן האחרון ממזר גמור פדאיתא התם פרק האשה רבה היינו טעמא משום דלא אפקעינהו רבנן לקדושיין לגמרי אלא משום דסמכינן אדיוקא דאתתא ומימר אמר אתתא דייקא ומינסבא וכיון שפא הבעל איגלי מילתא דלא דייקא שפיר כו' עכ"ל והאריף מ"מ י"ל דוקאכשנתברר שהעד שיקר כמו כשפא הבעל או שבאו שני עדים והכחישוהו ועי' בש"ע סי' י"ז סעיף ל"ז וה"נ בנ"ד איפא טעמא דלא כל הימנו כו' וי"ל דעיקר טעמא משום אפקעינהו רבנן כו' דאל"כ איך סמכו בפשיטות אהא דלא כל הימנו כו' שלא להאמין להאשה עצמה ולבעלה הראשון כו' ומ"ש מהאומרת טמאה אני לה דנאמנת למשנה ראשונה דשלהי נדרים וא"ת דר' אליעזר דאמר לא כל הימנו כו' ס"ל

כַּמְשָׁנָה אַחְרוֹנָה דָּשָׁם וְגַם הֵלֵא הֶכָּא נּוֹסֵף ע"ז שְׁיֵישׁ רַגְלִים לְדַבְרֵיהָ שְׁהֵגַט יּוֹצֵא מִיַּד הָאִישׁ וְשׁוֹבֵר מִיַּד הָאִשָּׁה אֶלֵּא י"ל מְשׁוּם הַפְּקָעַת קְדוּשֵׁינָּה נִגְעוּ בָּהּ וְלָכֵן א"ש הָא דְלַרְב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל תִּיכֶף שְׁעָמְדוּ נִקְרָא לְאַחַר זְמַן וּמְגוֹרְשֵׁת גְּמוּרָה הִיא כּו' וְהִנֵּה בְּכַתְּנֹבוֹת רַפ"ק (דָּף ב' ס"ב) אֶלֵּא רַבָּא סְבָרָא דְנִפְשֵׁי קָאָמַר כּו' וְאַפְקַעְיָנָהּ כּו' צ"ל אִיךָ מְסַבְרָא דְנִפְשֵׁי סְמָךְ לּוֹמַר דְּכָאן אֶפְקַעְיָנָהּ כִּיּוֹן שְׁלֵא בְּכָל מְקוּם אָמוּר כֵּן וּמִנ"ל לְרַבָּא דְהֶכָּא אָמְרִינָן כֵּן וּבִשְׁט"מ כ' ע"ז בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א כְּלוּמַר מְסַבְרָא דְנִפְשֵׁי קָא מְפָרֵשׁ לְהוּ לְמַתְּנִיתִין בְּהֶכִי מַת הוּא דְנוֹקָא אֶבְל חָלָה לֹא וּבְסִיפָא מַת וְה"ה חָלָה מְשׁוּם דָּאִין אֲוֹנֵס בְּגִיטִין דְּסְבָרָא הוּא דְרַבְּנָן בְּכִי הָא מְלֵתָא תְּקוּנָה מְתַקְנִינָן מְשׁוּם צְנוּעוּת וּמְשׁוּם פְּרוּצוּת וְהִנֵּי מַתְּנִיתִין לְמִדְק מִינֵי דְיוֹקָא תְּנִי לְהוּ וְלֹא שְׁיֵהָא רַבָּא מְתַקֵּן כְּךָ מְסַבְרָא דְנִפְשֵׁי עַכ"ל וְעַד"ז י"ל דַּכְּמ"כ מְמַשְׁנְתִּינוּ דְלֹא כָּל הַיָּמָנוּ מִן הָרֵאשׁוֹן לְאַבְד זְכוּתוֹ שְׁל שְׁנֵי י"ל דְּמְשׁוּם הַפְּקָעַת קְדוּשֵׁינָּה נִגְעוּ בָּהּ דַּה"נ יֵישׁ סְבָרָא דְרַבְּנָן בְּכִי הָא מְלֵתָא תְּקוּנָה מְתַקְנִינָן דְהֶכָּא גְּדוּל יוֹתֵר מִתְּקַנָּת עֲגוּנוֹת כִּיּוֹן דְּנִשְׂאָת בְּהִתְרַ אִיךָ בְּלֹא עֲדִים יַעֲשׂוּ בְּנִיָּה מְמַזְרִים כּו' וְגַם אִיכָּא זִילוּתָא דְבִי דִינָא וְאֵעַפ"כ מְכִיּוֹן שְׁיֵישׁ רַג"ל שְׁהַדְבָּר אָמַת שְׁהָרִי הֵגַט יּוֹצֵא מִיַּד הָאִישׁ וְשׁוֹבֵר מִיַּד הָאִשָּׁה וְהִיא הָאִשָּׁה עֲצָמָה אוֹמְרַת כֵּן ע"כ הַנּוֹכַח לְטַעַם דְּאַפְקַעְיָנָהּ רַבְּנָן לְקְדוּשֵׁינָּה וְאִין לּוֹמַר מְאַחַר שְׁכ' הַרְשָׁב"א דְבְּכַדִּי לֹא אֶפְקַעְיָנָהּ רַבְּנָן לְקְדוּשֵׁינָּה אֶלֵּא הִיכָּא דְאִיכָּא בִּידָא גִיטָא כְּדֶהֱכָא ע"כ בְּשֵׁלְמָא הֵתָם הִי בִּידָהּ בְּתַחֲלָה גֵט פָּשַׁר רַק שְׂאֵח"כ נִתְחַדַּשׁ בּוּ פְּסוּל מִחֻמַּת הָאוֹנֵס וְא"כ בַּכָּה"ג הוּא דְאָמְרִינָן אֶפְקַעְיָנָהּ מַה גַּם שְׁסִיִּים הַרְשָׁב"א בִּשְׁט"מ שְׁמֵם דַּה"נ לָאו אֶפְקַעְתִּי גְּמוּרָה אֶלֵּא מְשׁוּם דְּאַמְדִּינָן לִי לְדַעְתִּי דְּבַעַל דְּאַסְקָא לְדַעְתָּא לְאוֹנְסִי וּמְדַבְּעִיא לִי לְאַתְנוּיִי וְלֹא אֶתְנִי אַחֲוִלִי אַחֲוִל לְאוֹנְסִי כּו' עַכ"ל מְשֵׁא"כ בְּמַשְׁנְתִּינוּ דְכַתְּב סוֹפֵר גֵּט לְאִישׁ כּו' שְׁלְדַבְרֵי הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה לֹא נִיתָן הֵגַט לִידָהּ כְּלָל וְנִצְרָף לְהַפְּקָעָה גְּמוּרָה כְּלִי שׁוּם גֵּט אִיךָ זֶה אִינוּ דְהָא כ' הַרְשָׁב"א א"נ בַּע"א מְעִיד שְׁמַת בַּעֲלָהּ כּו' וְכַדְלַעִיל וְה"נ הַסְבָּרָא דְלֹא כָּל הַיָּמָנוּ מִן הָרֵאשׁוֹן כּו' לֹא גְרִיעָא מְעַד א' וּמְעַד מְפִי עַד וְא"כ יֵישׁ לְסַמְוֵךְ בַּכָּה"ג עַל אֶפְקַעְיָנָהּ כּו' מִיְהוּ ק"ל מִהִירוּשְׁלָמִי פַט"ו דִּיבְמוֹת סוֹף ה"ד אִין בִּידֵי דֵהִיא שְׂרִיא לֵךְ אֶלֵּא תְהָא יוֹדַע דְּבִנֵי דַּהּוּא גְּבָרָא מְמַזְרִיא קוּמִי שְׁמִיא וְאַמְאי נִימָא אֶפְקַעְיָנָהּ רַבְּנָן לְקְדוּשֵׁינָּה מִינֵי וְהַבְּנִים כְּשָׂרִים וְאִפ"ל כִּיּוֹן דְאַתָּא גְּבָרָא וְקֵאִי בַכָּה"ג לֹא אָמְרִינָן אֶפְקַעְיָנָהּ וְקִשְׁהּ דְכִיּוֹן דֵהִיא שְׂרִיא לּוּ בַב"ד שְׁל מְטָה נִימָא אֶפְקַעְיָנָהּ רַבְּנָן כּו' וְאִפ"ל דְלֹא שְׁיֵיךְ אֶפְקַעְיָנָהּ רַבְּנָן אֶלֵּא גְבִי עַד א' שְׁמֵם הַנּוֹצְרָכוּ לְזֶה אֶבְל כְּשִׁנְשֵׂאָת ע"פ שְׁנֵי עֲדִים דְּמִדְיָא דְאוּרִיָּתָא לֹא הַנּוֹצְרָכוּ כְּלָל לְעַנְיָן אֶפְקַעְיָנָהּ ע"כ כְּשִׁבְאוּ שְׁנִים וְהַכְחִישׁוּם לֹא אָמְרִינָן אֶפְקַעְיָנָהּ אִיךָ זֶה אִינוּ מְסַפִּיק דַּמ"מ כִּיּוֹן שְׂאֵח"כ כָּא הַדְבָּר לִידֵי הַכְחָשָׁה וְהִדִּין שַׁמ"מ לֹא תַצֵּא לְמָה לֹא נִאֲמַר אֶפְקַעְיָנָהּ רַבְּנָן וּכְמוֹ גְבִי גֵט דָּאִם אִירַע אַח"כ אֲוֹנֵס אָמְרִינָן אִין אֲוֹנֵס בְּגִיטִין מְשׁוּם דְּאַפְקַעְיָנָהּ כּו' וְא"כ אֲמַאי אָמַר דְּבִנֵי דַּהּוּא גְּבָרָא מְמַזְרִיא קוּמִי שְׁמִיא וְאִפ"ל מְשׁוּם בִּירוּשְׁלָמִי לֹא נִזְכָּר כְּלָל בְּשׁוּם מְקוּם עַנְיָן אֶפְקַעְיָנָהּ רַבְּנָן לְקְדוּשֵׁינָּה מִינֵיהּ גַּם פ' הַשׁוֹלְחַן ה"ב גְבִי בְטָלוּ מְבֻטָּל לֹא נִזְכָּר טַעַם זֶה אֶדְרַבְּהָ מְשַׁמַּע שְׁמֵם דַּמ"ד בְּטָלוּ אִינוּ מְבֻטָּל ס"ל דַּב"ד מְתַנִּין לְעַקּוֹר דְבָר מַה"ת כְּמוֹ עַל שְׁמֵן וְעַנְבִּים עַל הֵינִן שְׁאָמְרוּ בֵּית הַלֵּל שְׂאִין תְּרוּמָתוֹן תְּרוּמָה אַע"פ שְׁמַדְאוּרִיָּי תְּרוּמָתוֹן תְּרוּמָה מְשֵׁא"כ בְּש"ס דִּילָן פ' הַשׁוֹלְחַן (דָּף ל"ג ע"א) אָמְרוּ הַטַּעַם מְשׁוּם דְּאַפְקַעְיָנָהּ רַבְּנָן לְקְדוּשֵׁינָּה מִינֵיהּ וְזֶה הַטַּעַם מְסַפִּיק אִיךָ לר' נָתָן בַּר אוֹשְׁעִיא פְּרַק הָאִשָּׁה רַבָּה (דָּף פ"ט) דַּס"ל אִין ב"ד מְתַנִּין לְעַקּוֹר דְבָר מַה"ת שְׁהָרִי הַקְּשׁוּ מְזָה שְׁמֵם (דָּף צ')

ע"ב) ל"ד אין ב"ד מתנין לעקור דבר מה"ת ת"ש בטלו מבטל דברי רבי רשבג"א אינו יכול לבטלו ותירצו מאן דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושין מיניה ור"ל וא"כ אין זה כלל עקירת דבר מה"ת משא"כ גבי תורם מן הטהור על הטמא כו' וא"כ הירושלמי פ', השולח ה"ב שמפרשים טעמא דרשב"ג ע"ד שב"ד מתנים לעקור דבר מה"ת דומיא דתורם זיתים על השמן כו' ע"כ צ"ל דלא ס"ל כלל ענין אפקעינהו רבנן לקדושין מיניה.

וצ"ע בש"ס דילן פרק האשה רבה שם מדוע לא הביאו מהא דאם תרם זיתים על השמן דמשמע דאינה תרומה כלל והדרא לטבלא וכמ"ש הר"ש פ"ק דתרומות משנה ד' ותורת טבל גמור עליהו כו' ולא דמי לתורם מן הטמא על הטהור אף במזיד כו' ועי' בהרמב"ם פ"ה מהלכות תרומות דין ח' ודין י"ח ובש"ע י"ד סי' של"א סעיף ס"ב בש"ס"ק צ' ועמ"ש מזה על המשנה פ"ק דתרומות מ"ד.

ונחזור לעניינינו דכיון דבירושלמי לא נזכר כלל ענין הפקעת קדושין רק משום ב"ד מתנין לעקור ע"כ אמר קמי שמיא גליא דהוא ממזירא אבל לש"ס דילן דס"ל אפקעינהו לכן היכא דאמרינו אפקעינהו הבנים מן האחרון פשרים לגמרי אלא דגבי אתא בעל וקאי פליג ש"ס דילן לגמרי על רב וס"ל דתצא אף בנשואת ע"פ שני עדים דה"ל פנתברר ששקר העידו ולכן בדין המשנה דכתב סופר גט לאיש כו' דלאחר זמן לא תצא היינו משום דלא חשיב כלל נתברר שלא נתגרשה וגם לא חשיב שיש עדים שלא נתגרשה ונהרי הוחזקה גרושה ולכן רק משום הסברא שיש רגלים לדבר שלא נתגרשה והיא ובעלה הראשון נראה כן מדבריהם ע"ז סמכינן על הפקעת קדושין ומתירין אותה לבעלה השני ולולי הטעם דהפקעת קדושין הי' קשה איך לא חיישינו לדבריה כו' כיון שיש רגלים לדבר כו': (ע' במפתחות) יש להקדים בקצרה תוכן העניינים שעליהם יש לצדד להתיר.

האחד שיש לומר דאע"ג דקיי"ל בש"ע ח"מ סי' ל' סעיף דעדות המכחישים זה עם זה בחקירות עדותן בטלה אף בדיני ממונות ולא כהראב"ן סי' מ"ג שהביא הש"ך עכ"ז י"ל דהיינו בכת אחד שמכחישים זא"ז בחקירות אבל בשתי פתי עדים שלא נצטרפו זה לזה בראיה והגדה י"ל עדותן קיימת בעצם המזון וכ"ד הנתי"מ סי' ל' סק"ב אף טעמו אין נראה לע"ד אבל הדין י"ל דין אמת: השני י"ל דע"ד א' המעיד על מיתת הבעל נחשב בזה כשני עדים במזון כיון שהוא נאמן בכאן כשני עדים כדמוכח בירושלמי פט"ו דיבמות ה"ו ובתוס' קה"ע שם ד"ה חילוקיה לרב.

וכ"כ הפני משה שם ד"ה חילוקיה לרב ולפ"ז יצא לנו בנד"ז שיש שני עדים על מיתת בעלה והעיד כל א' בב"ד אחר ובעיר אחרת שהן שתי פתי עדים כיון ע"א נאמן בזה כשני עדים. ולכן כיון ששניהם מכוננין בגוף העדות שבעלה נהרג אף שמכחישים זא"ז בהזמן שזה אומר שהמעשה היה בסוכות וזה אומר שהמעשה היה במרחשון ה"ל כשתי פתי עדים המכחישים זא"ז בחקירות דעדותן קיימת כיון שלא נצטרפו להיות פת א' כלל השלישי ש"ל דלבד ש"ל עדותן קיימת כיון עד אחד שנאמן בעדות אשה אלא י"ל דנחשב ג"כ כדין נשואת ע"פ שני עדים ממש ולא כע"ד א' והיינו משום דכיון דאמרי' דבשתי פתי עדים אין פוסל ההכחשה בחקירות ולכן כיון ששניהם מעידים באמתת גוף

המעשה נחשבים שני עדים דהדר ה"ל פדין עדים המכחישים זא"ז בפדיקות וכדין א' אומר מנה וא' אומר מאתיים דמצטרפין וגם יש לצרף לזה שיש קצת אחרונים ס"ל דשני עדים המכחישים זא"ז בתקירות בכת א' נאמנין בעדות אשה כמ"ש בתשו' הב"ח סי' צ"ד ותשו' עה"ג סי' ס"ז ושב"י חאה"ע סי' י"ח: הרביעי דבנשאת ע"פ שני עדים בהיתר ואחר שנשאת באו שני עדים אחרים והכחישום ואמרו דבעלה קייים.

יש דיעות מקצת גדולי הראשונים דלא תצא כמ"ש בתשו' הרדב"ז חלק ד' (בדפוס סדילקאו) ס"י נ"ז בשם הרשב"א בחידושיו בקדושין פ"ק האומר (דס"ו) סד"ה מאי לא נמצא וכ"כ בתשובת מהר"ם אלשיקר סי' ט"ז בשם הרמ"ה וחיידושי אבן מיגאש פ' חזקת (דל"א) וכ"כ בפנ"י פ"ב דכתובות (דכ"ב ע"ב) בד"ה אומר ר' מנחם בר' יוסי בשם הגאון מוה' אברהם ברודא ז"ל שבתשו' ח"צ סי' ב' וכ"כ בהפלאה שם בשמו ואף שהם השיגו עליו וכן עיקר פדמוכח בגמרא ר"פ האשה רבה דתצא רק שיטת הפוסקים הנ"ל זהו שיטת הירושלמי אבל לפי גמרא דילן קיי"ל דתצא.

ובנדאי דקיי"ל פ"ש"ס דילן דבתראי נינהו כמבואר בכל הפוסקים מ"מ זהו אם באו עדים ממש והכחישום אבל בנד"ז דליכא שום עדים רק האיש לבדו שאומר שהוא בעלה של זו ואין עדים שהפירוהו אדרבה עד א' אומר שאינו הוא רק שהוא נותן סימנים רבים ועצומים שהוא הוא אף שהסימנים הם סימנים גדולים ובצירופן יחד עדיפי טובא מסימנים מובהקים.

מ"מ פיון שאפשר לומר שבעלה של זו מסר הסימנים לאיש א' הדומה לו קצת פדי להקניט אשתו ולהוציא ממנה ממון ולהוציאה מבעלה א"כ י"ל שאין זה דומה כלל לבאו שני עדים שבעלה חי מאחר דלא באו שני עדים י"ל דלא תצא פיון שנשאת ע"פ שני עדים פנ"ל: החמישי י"ל דדין זה דומה קצת לדין המשנה פ"ח דגיטין דף פ') כתב סופר גט לאיש כו' דכיון שנשאת או אפי' נתארסה לא תצא מבעלה אף שיש ראיות גמורות שלא נתגרשה עדיין כלל וגם לדבריה עצמה פן הוא שהרי השובר יוצא מתחת ידה במקום גט אעפ"כ פיון דנתארסה או נשאת בהיתר לא תצא ותלינן בקנוניא אף אם ניפר לב"ד שאין דעת האשה על קנוניא עכ"ז אנו אומרים שפא קנוניא הוא ולא תצא מהיתרה וע"כ היינו פיון שנשאת בהיתר אין מוציאים אותה מבעלה אלא בראיה ברורה ולפחות ע"פ שני עדים אבל בלא עדים אין מוציאים אותה אף שיש ראיה עצומה שלא נתגרשה וגם היא עצמה מעידה פן אין חוששין פיון שיש לתלות בקנוניא אף שהוא חשש רחוק מ"מ פיון שאפשר הוא אין מוציאים אותה מבעלה.

כמו"כ אפ"ל פאן פיון שהסימנים אין מקריחין בבירור שזהו בעלה משום שיש סכרא שפא בעלה מסר הסימנין לאחר אף אם זהו רחוק מ"מ החשש קנוניא דשם שהאשה תאסור א"ע על בעלה אחר שנשאת ג"כ רחוק בפרט אם נראה לכל שאוהבת את בעלה ואעפ"כ אין מוציאים ע"י זה מבעלה שנשאת לו בהתר: סימן פז הגהות על תשובת אאזמו"ר הגאון ז"ל שהשיב למחול הגאון דברדיטשוב ז"ל בדין צירוף סימנים: ענונתו תרבני לצרפני להיות נמנה לדבר מצוה רבה התרת עגונא אשר שקדו חכמים בתקנתן והקילו הרבה קולות משום עיגונא ואפ"י בגופה של עדות ותחלתה כמו נ"ד לפ"ד הרא"ש בתשו' (וגם בפסקיו) ודלא כר"נ ור"ש שבמרדכי והג"מ שנתלו בסוגיא דר"פ יש בכור

שלא להקל כלל משום עיגוּנא בתחלת עדות וכמ"ש לקמן באריכות בראיות עצומות וגם לסתור ראיות ר"נ ור"ש אשר בגללן נטו הרבה תשו' גדולי האחרונים מדעת הרא"ש הנ"ל פדלקמן: והן אמת כי הסי' דצפון עבה אשר דעת כת"ר דעת תורה דעת נוטה שלא ללמוד מתשו' מהרמ"פ לסמוך על סי' זה לבדו להתיר משום דהיא מילתא דשכיחא קצת במדינות אלו הנה דבריו הנ"ל א"צ חיזוק ממני בשגם ושגם בתשו' מהרמ"פ שלפנינו סי' עשרים לא הוזכר בפי' צפון עבה רק ו"ל אמר העו"ג סימן מובהק שנתקלקלו צפוני אצבעותיו וכו' הוי מקולקלים בחייו כמו שהעיד ר' יעקב ובנו כו' והתיר הגאון מהר"י מולין כו' ומי יודע איזה קלקול היה שם וכמארו"ל אין למדין הלכה מפי מעשה וכו' בתשו' פנים מאירות וכנסת יחזקאל לא סמכו על סי' זה לבדו אמנם בצירוף סי' דצמצום המקום פצנבדא כנ"ד שהועד שהיתה הצפון העבה באצבע הגדולה הימנית התירו בתשו' הנ"ל עיין בתשו' כני"ח ס"י נ"ג שכ"כ ונ"ל ובפמ"א כ' דאף צפון עבה באצבע ידוע הוי סימן מובהק עכ"ל וכיוצא בזה בתשו' שב יעקב ס"י י"א אף שהיו במדינות אלו נסמוך לזמנינו דומיא דנקב בצד אות פלונית (וכדעת הרד"ך גבי שומא כו' ואף שבנ"ד הועד שהיתה שחורה אין לחוש בזה משום שהמראה עשויה להשתנות כמ"ש לקמן) והגם שיש לחלק קצת דל"ד לאות פלונית דמקרי צמצום המקום לגבי נקב דעלמא (שבל' הגמ' שם) דהיינו כל הקלף שהגט נכתב עליו שיכול להיות בו נקב או אפי' לגבי כל האותיות שבגט משא"כ צפון עבה באצבע אחת לגבי עשר אצבעות לבד אעפ"כ יש להתיר בפשיטות בצירוף עוד סימנים שגופו פדלקמן: קיצור (צפון עבה באצבע ידוע י"ל דלא דמי לנקב בצד אות פלונית אעפ"כ יש להתיר בצירוף עוד סימנים שפגופו): ב והן אמת כי מה שדחה כת"ר הראיות של אבן העזר בנדון צירוף ב' סימנים להיות סי"מ מי יבא אחרי כ"ק ובפרט ראיה העיקרית שעליה סמוך אה"ע בסיום תשובתו ובגמר דבריו אדם נתפס שבנה עיקר יסודו על מ"ש בב"י בי"ד סי' ס"ג בשם סה"ת בהניח בשר בשוק בין א"י ומצא במקום שהניח דשרי ע"י סי' כו' אשר סתר כת"ר בטוב טעם משום דהתם ליכא איסורא דאורייתא כו' הנה ודאי כ"ה משמעות ל' סה"ת להדיא דמדמי לה לדין שולח ביד א"י דבעי או סי' כרבה בב"ח דמחתך אתלת קרנתא או חותם בתוך חותם כו' וחב"ח הוא מדרבנן ודאי משום חשש איחלופי וה"נ במצא במקום שהניח בשר של א"י חיישי' לאיחלופי שהחליפו א"י מדעת ולא משום דילמא שלו נאבד וניטל ובשר זה שנמצא נאבד ונפל כאן מאיש אחר פדחיישי' במציאה יעו"ש בסמני סה"ת ס"י מ"ז ומש"ה א"ש אף גם לפ"ד התוס' ורשב"א וסיעתם גבי משאל"ס דס"ל דאת"ל סי' דרבנן בעי' סי"מ דנקא ע"ש בתוס' (דקט"ו ב') סד"ה וקאמרי וכ"כ בשמם בשו"ת פנ"י חאה"ע ס"י ז' ודלא כמ"ש הפרישה לדעת הטור ואע"ג דמשאל"ס דרבנן וטעמם ונמוקם עמם ודלא כהפנ"י שם שהניח דבריהם בצ"ע והיינו משום דאת"ל סי' דרבנן אמרי' דסימנא לאו מילתא היא כלל וכלל לסמוך להתיר שום איסור אפי' דרבנן אלא גבי אבדה דנקא תקינו רבנן הכי משום הפקר ב"ד כדפרש"י וכן העלה בתנאים סי' ס"ה ס"ק י"ב וא"ש לפ"ז הא דפריה ביבמות (דף ק"ד) ממצאו קשור כו' להוכיח דסי' דאורייתא ומאי קושיא דלמא התם בשלא הוזקו ב' יב"ש בעיר שנכתב בה הגט דליכא אלא איסורא דרבנן לפ"ד התוס' ספ"ק דב"מ (דף ד' ע"ב) ד"ה איסורא ואין לומר דסוגיא דהכא אולא אליכא דרבה דס"ל דבלא הוזקו

ל"ח פָּלַל אֶלָּא בְּשִׁהוּחִיקוֹ דְּנֻקָּא דְּהָא הֵכָּא מִיִּירֵי אַבְיֵי וּמְשַׁנֵּי לָא קִשְׂיָא כּוּ' וְאַבְיֵי ס"ל כּמ"ד אע"ג דְּלָא הִוְחִזְקוּ כּמ"ש הַתּוֹס' רפ"ט'ו דִּיבְמוֹת (דקט"ו ע"ב) ד"ה יִצְחָק ר"ג וְהָרָא"ש פ"ג דְּגִיטִין ס' ג' א"ו דְּאָפְלִי בְּדִרְבָּנָן לָא מְהַנֵּי ס' אֶלָּא דְּנֻקָּא בְּאַבְדָּה מְשׁוּם הַפְּקָר ב"ד אֶלָּא דְּשִׁאנֵי הַתָּם דְּאִיפָּא חֲזַקת אִיסוּר מִש"ה אַחְמוּר רַבָּנָן אַבְל בְּמִצָּא בְּשׂוֹר פְּשֵׁר דְּלִיפָּא חֲזַקת אִיסוּר וְאַדְרָבָּה פִּינָן דְּמִדְּאוּרִיִּיתָא אֶמְרִי פָּאן נְמַצָּא כּוּ' ה"ל כְּמוֹ חֲזַקת הַיִּתֵּר וְכֵן בְּשׁוֹלַח בִּינְד א"י אֶלָּא דְּחִינְשֵׁי לְאַיְחְלוּפֵי מְדַעַת טוֹב בְּרַע וְכִינָן דְּאִיפָּא סִימְנָא לָא טְרַח וּמְזִינֵיף וּמִשֵּׁה"נ אֶקִּילוּ רַבָּנָן וְלָא אֶצְרְכוּ אִפִּי ס' גָּמוּר הַמוֹעִיל בְּאַבְדָּה שְׁהָרִי הַתִּירוּ בַּחב"ח אִפִּי אִינוּ עֲתִיד לְרִאוֹת חוֹתְמוֹ דְּלִיפָּא סִימְנָא פָּלַל אֶלָּא מְשׁוּם דְּלָא טְרַח וּמְזִינֵיף וְכֵן אִפִּי בַּחוֹתָם א' דְּשָׁרִי לִפ"ד ר"ת הֵינָה אֶף שְׁעֲתִיד לְרִאוֹת חוֹתְמוֹ אִינוּ ס' בִּינּוּנֵי הַמוֹעִיל בְּאַבְדָּה פְּגוֹן מְגוּפַת חֲבִית כּמ"ש הַטִּי"ד ס' קכ"ט לִפ"ד ר"ת וְכוּדְפֵרש"י בַּע"ז (דל"א) דְּגַבֵּי אַבְדָּה לָא הֵוָּה ס' פָּלַל אֶלָּא בְּרוּשָׁם מְשׁוּנָה מְשָׁל אַחֲרִים כּמ"ש הַתּוֹס' בַּב"מ (דכ"ג ע"ב) וּבַטַּח"מ וְרַמ"א ס' רס"ב וְכֵן חִיְתוּף אֶתְלַת קַרְנָתָא יָכוֹל א"י ג"כ לְחַתֵּף פֶּה אֶלָּא דְּלָא טְרַח הַלְכָּף אִין לְלַמּוֹד מְפָאן פָּלַל לְשִׁאָר אִיסוּרֵי דְּרַבָּנָן וְאֶף לִכְמ"ש הַפְּרִישָׁה בְּדַעַת הַטּוֹר אֶפְשֵׁר דְּהֵינּוּ דְּנֻקָּא בַּמְשָׁא"ס שֶׁהוּא אִיסוּר לְכַתְחֵלָה בְּלִבְד וְאִין לְלַמּוֹד מְשָׁם לְשִׁאָר אִיסוּרֵי דְּרַבָּנָן שְׁאֶסְרוּ אֶף בְּדִיעֵבַד כְּתָרֵי שְׁוִירֵי לְרַב הוּנָא וּר' זִירָא וְכֵן סָתָם יֵינָם וְכַה"ג: קִיצוּר (רְאֵינִי הַאֲהַע"ו מִסֵּה"ת אִינָה רְאֵיהָ מְשׁוּם דְּהַתָּם הָנִי רַק אִיסוּרָא דְּרַבָּנָן שְׁאִין לוֹ חֲזַקת אִיסוּר כ"א אַדְרָבָּה כְּמוֹ חֲזַקת הַיִּתֵּר מִשָּׂא"כ הֵכָּא דְּהָנִי אִיסוּרָא דְּאוּרִיִּיתָא וְאַפִּילוּ בַּמְשָׁא"ס דְּרַבָּנָן ס"ל לְהַתּוֹס' וְרַשְׁבָּ"א דַּאֲת"ל ס' דְּרַבָּנָן בַּע"י ס'מ וְהֵינּוּ מְשׁוּם שְׁיֵשׁ פָּאן חֲזַקת אִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ) ג' וּמ"ש בַּאֲהַע"ו לְהוֹכִיחַ דְּבִדְרַבָּנָן סְמְכֵי אִסִּי אִפִּי אַת"ל ס' דְּרַבָּנָן מִדִּין מְצָא חֲבִית שֶׁל יֵינן כּוּ' בָּא יִשְׂרָאֵל וְנָתַן בָּהּ סִימָן כּוּ' בְּפָרְק אֵלוּ מְצִיאוֹת (דכ"ד ע"ב) וְגַם בְּתִשׁוּ' פִּנְיֵי הַנָּ"ל הִבִּיא רְאֵיהָ זֹו וּבְאַמַּת לִק"מ מְשׁוּם דְּהָא פְּשִׁיטָא דְּהָא דְּנֻקְט בַּגַּמ' נָתַן בָּהּ ס' דְּנֻקָּא הוּא רַק מְשׁוּם דְּאִיפָּא הֵכָּא דְּרָרָא דְּמִמוּנָא וְאַתָּא לְאַשְׁמוּעֵי דְּלָא מְהִימָן אִפִּי לְהַתִּירָה בְּשִׁתִּיָּה עַד שְׁיִתָּן בָּהּ ס' דְּנֻקָּא מְשׁוּם דְּחֻשְׁדִּי לִיָּה דְּמִשְׁקָר כְּדִי שְׁיַחְזִירָנָה לוֹ כְּמוֹ דְּמַתִּירִים בְּכָל מְצִיָּאָה דְּעֵלְמָא אַבְל מְשׁוּם דְּרָרָא דְּאִיסוּרָא בְּלַחוּדִיהָ פְּשִׁיטָא דַּא"צ ס' וְסָגִי בְּאוּמֵר שְׁלִי הִיא וּמְמַנֵּי נְפִלָּה שְׁהָרֵי עַל עֲצָמוֹ נְאַמָּן בְּאִיסוּר וּמַתְאַרְחִים אֶצְל כָּל אָדָם וְאַפִּי אִין לוֹ בָּהּ טְבִיעוֹת עִין גָּמוּרָה יֵשׁ לְהַתִּירָה לוֹ הֵיכָּא דְּאַפְשֵׁר לְמִתְלֵי שְׁנַפְלָה בְּמָקוֹם.

שְׁנַמְצָאָה דְּהָא בְּפִסְחִים (דף י' ע"א) גַּבֵּי עַל וּבְדַק וְאַשְׁכַּח קי"ל פְּרַבֵּי וְאַמְרִי פְּכָר שְׁאַבְדּ הוּא פְּכָר שְׁנַמְצָא (וְאַפִּי מְצָא בְּזוּיַת אַחֲרַת לְפִי מ"ש הַתּוֹס' שְׁם רִישׁ ע"ב) אֶלָּא דִּי"ל דְּהַתָּם דְּנֻקָּא בְּבִית וְכַה"ג אַבְל לָא בְּשׁוּק אוֹ אִפִּי בְּרַקְתָּא דְּנַהֲרָא בִּי"ד ס' קכ"ט ס'י"ז [וְעֵינָן בְּגִמְרָא פ"ג דְּבַכּוּרוֹת (דכ"ה סע"ב) בְּשֵׁלְמָא שְׁנָה כּוּ' כִּי הֵיכִי כּוּ' מוּכַח דְּלְרַבֵּי אֶף הֵיכִי דְּשְׁכִיחַ שְׁיִאבְד שְׁם גַּם מֵאַחַר עכ"ז אֶמְרִינָן זְהוּ שְׁאַבְד זְהוּ שְׁנַמְצָא וּמ"מ הֵיכָּא דְּאִיפָּא לְמִתְלֵי שְׁנַפְלָה בְּמָקוֹם שְׁנַמְצָא תְּלִינָן בְּסָתָם יֵינָם דְּרַבָּנָן וְאַמְרִינָן פָּאן נְמַצָּא כּוּ' אֶלָּא דְּאִיפָּא לְמִיחַשׁ לְאַיְחְלוּפֵי בְּמַתְפּוּיָן וְלִהָא וְדַאי מְהַנֵּי ס' בְּעֵלְמָא לִכ"ע מְשׁוּם דְּלָא טְרַח וּמְזִינֵיף כְּדִלְעִיל [וְעוֹד דְּאַפִּילוּ אִם נֹאמֵר דְּהַתָּם מְצַד הַסִּימָן הַתִּירוּ הֵינּוּ אִין לְלַמּוֹד פָּלַל מֵאִיסוּר סָתָם יֵינָם דְּרַבָּנָן לְמִשָּׁא"ס דְּרַבָּנָן דְּאִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ חֲמִיר טְפִי טוֹבָא וְכַמ"ש הַרְמַב"ם פ"ז מְהֵלְכוֹת נְחָלוֹת ה"ג מְפִנֵי אִיסוּר פְּרַת כּוּ' וְעִי' פ"ק דְּסוּפָה (דט"ז ע"ב) אַבְל שְׁבַת דְּאִיסוּר סְקִילָה יֵשׁ סְבָרָא לְהַחְמִיר בְּהַדְרַבָּנָן שְׁבוּ יוֹתֵר מֵאִיסוּר עֲשֵׂה

דאָרײַטא כו' נעווד כמ"ש התוס' ריש פתובות א"נ הכא פדי שלא תשב עמו באיסור פל
ימיו חשו כו' אע"ג דלא שכיח וכן מצינו דבאיסור שבויה אע"ג דהוי דרבנן דהמירו בו
חכמים לענן תרי אמרי אשתבאי ותרי אמרי לא אשתבאי כמו באיסור דאורייתא ממש
שלא להעמיד אתזקה דהתירא כמ"ש התוס' בכתובות (דכ"ו ע"ב) ובקדושין (דס"ו
סע"א) שכ' דאיפא איסורא דאורייתא ור"ל דעיקרו דאורייתא וכ"ש שי"ל פן במשאל"ס
לענן דלא מהני ביה סימן בינוני את"ל סי' דרבנן דאיפא ג"כ חזקת איסור ועיין בבית
מאיר סי' קנ"ו ס"ה שהקשה מדין הנ"ל דשבויה על דינו דתשו' הרא"ש וטוש"ע שם
ויש לתרץ משום דהתם בדינו דהרא"ש הרי בלא"ה אמרינן בגמ' פ' החולץ (דל"ו סע"ב
ודל"ז ע"א) דהיכא דלא אפשר פגון באשת פהן עבדינו כרבנן וסמכינן ארנפא לכך ס"ל
להרא"ש דאף היכא דאפשר פגון באשת ישראל מ"מ בתרי ותרי לא תצא ול"ד לשבויה
שהחמירו באשת פהן להוציאה מבעלה וליפא מאן דפליג א"כ י"ל לכאורה להרא"ש דין
משאל"ס פנין שג"כ אם נשאת לא תצא לא דמי לשבויה דתצא.

ולכן אין ראיה להחמיר בו כבאיסור דאורייתא ממש אף זה אינו דהתם עיקר הטעם פנין
דאיפא רבנן דפליגי אדרשב"ג משאל"ס ליפא למ"ד להקל לכתחלה. ועוד
דהתם איסור לאו ונקא איסור א"א ועוד דלא דמי כלל מה שהקיל הרא"ש שהוא היכא
דתרי מסייעי לה וגם שפכר נשאת לקולא דסימני את"ל סי' דרבנן ולהשיאה לכתחלה
ותדע דבמרדכי שלהי יבמות סי' צ"ב מבואר בהדיא לאסור גבי משאל"ס בעובדא פניצא
בזה דהרא"ש ממש ע"ש ועוד שפאמת י"ל דהרשב"א בתשו' סי' רמ"ג ובמיוחסות
להרמב"ן סי' קע"ח שהביא הב"י בי"ד סי' ט"ו ובש"ע שם פליגא על תשו' הרא"ש הנ"ל
וכ"ד ריא"ז בש"ג פ"ק ר"א דמילה שהגדלים הקטנים שהם מסופקים אם יש להם שמונה
ימים אם לא אסורים וישוב דברי הש"ע שפסק בי"ד פהרשב"א ובאה"ע סי' קנ"ו ס"ה
פהרא"ש היינו משום דהתם באה"ע יש עוד צד להקל וכמ"ש מזה בתשו' אחרת המתחלת
שייף לי"ד סס"י ט"ו וגם מ"ש באה"ע"ו בראיתו הראשונה צ"ע מגבי גט דנקב בעלמא
הוי סי' דאורייתא א"כ בב' נקבים להוי סי"מ משום צירוף סימנים ולא אשכחן הכי
בגמרא ופוסקים אלא בצד אות פלונית דוקא וגם מ"ש בראיתו השלישית מסימני אוננים
ונזב וקול ברמב"ם פ"ט מה' פלאים ה"ו וטוש"ע י"ד סי' רצ"ז ס"ט וכן הוכיח מזה הגאון
מוה"א אברהם ברוך ז"ל בתשו' חינוך בית יהודה סס"י ק"ל דחיבור סימנים הוי פסימן
מובהק וכ"ה בתשו' פנ"י דלעיל אלא שפכת דלפני הרמב"ן והר"ן בגמרא שם פ"ה
דחולין (דע"ט) אינו ראיה כלל ועי' חידושי הר"ן שם] לק"מ דהתם מספקא ליה לר'
יהודה אי חוששים לזרע האב ושמואל פסק הלכה כחננ' דחוששים וכ"ה בסתם משנה
וה"נ ס"ל לרבא כמ"ש התוס' נרא"ש שם אלא דאנן חיישינן לחומרא כר' אבא וגם
קיי"ל פ"ב אשי דמספקא ליה דלמא סימנים דאורייתא ומאחר דאיפא פל הני צדדים
להקל אין לנו להחמיר יותר מדר' אבא קיצור (גם ראית האה"ע"ו מדין מצא חבית של
זין אינה ראיה וכן ראיתו מסימני אוננים ונזב וקול דחיבור סימנים הוי כסי"מ המועיל
מדאורייתא אינה ראיה מוכרחת כלל): ד אף אמנם אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר
מיהא איפא דצירוף סימנים טובא מקלתא היא כמו סי"מ מהא דלא חיישינן בגמרא פ"ג
דגיטין (דכ"ז ע"ב) דלמא אתרמי שמה פשמה ועדים כעדים ואין לומר דדוקא משום
צירוף ד' שמות שמו ושמה וב' עדים דזה אינו דהא אפילו בהחזוק ב' יב"ש בעיר א'

ושמות נשותיהם שוין נמי לא חיישינן בכה"ג דאמרי מעולם לא חתמנו כו' כמבואר
בהקדא ברמב"ם פ"ג הי"א דאפילו במקום שהשיירות מצויות והחזקו שם שנים
ששמותיהן שוין וכ"ה בהקדא פרי"ף ורא"ש (שם וע"ש ברא"ש דל"ג יב"ש זה כפירש"י
וכ"כ הטוש"ע פנ"ל וכ"כ רי"ו נכ"ד ח"ג שפן נראה מהרי"ף ורמב"ם ונ"ל הרשב"א
בגיטין שם דאפילו לזמן מרובה ואפילו שכיחי שייקרא והחזקו כו' והא דאמרינן מהו
דתימא נחוש דילמא אתרמי שמיה פשמיה לאו כמימרא דבלא החזקו עסקינן אלא ה"ק
נחוש דילמא אתרמי דאחתים גברא דשמיה פשמיה מן המוחזקין כו' והנה התוס' דגיטין
שם סד"ה מעולם פתבו ולפ"ז צ"ל שלא ראו עדים חתימת הגט כו' משמע דלפרש"י
דוקא צ"ל כן דאל"כ פשיטא ולא היה צריך להשמיענו כו' משא"כ לפירושם י"ל שראו
עדים החתימה ואומרים שזהו כתב ידם והרבנותא הוא דלא חיישינן שפא הם חתמו על
הגט של יב"ש אחר והוא הוא הנמצא וכן כתב הב"ח סי' קל"ב סי"ד דדוקא לפירש"י
צ"ל כן וכ"כ מהרי"ק שרש קפ"ד דלגירסא זו צ"ל שלא ראו עדים החתימה כו' וא"כ
לכאורה לפי התוס' בטלה ראיה זו דמאחר שהעדים מעידין שזהו חתימת ידם ממש
ושחוש לחתימה פחתמה זהו נדאי לא חיישינן וכמ"ש הפנ"י בב"מ (די"ח) דא"כ קיום
שטרות מאי מהני כו' ומ"ש הפנ"י פ"ג דאיתרע כו' הנה בש"ע ח"מ סי' ס"א ססע"י א'
מבואר דקיום כזה מהני אפילו בשטר ריעא ממש ע"ש ואפילו להיש חולקים שהביא
הרמ"א שם י"ל דדוקא התם פ"ג דמהדר אזינפא כו' וגם כמ"ש הסמ"ע שם סק"ז
דבכה"ג שאין העדים זוכרים שחתמו שטר זה כו' משא"כ הכא פ"ג דג"כ לחשוד השליח
במשקר ג"כ לא חיישינן כמ"ש התוס' דכשהוא אומר שעל שלו חתמו נאמן א"כ אין
שום מקום לחוש פאן ואין זה ענין כלל לדין חיבור סימנים דהרי מבין העדים והשליח
יש פאן עדות גמור שזהו הגט שהביא השליח כ"א רק לפרש"י ולפמ"ש התוס' בשטת
רש"י שלא ראו עדים חתימת הגט כו' שפיר איפא למיחש לשפא אין הגט אותו שחתמו
ליב"ש זה אלא גט אחר שחתמו עדים אחרים ששמותיהן כשמות אלו ואפ"ה מסיק
תלמודא דלא חיישינן לדילמא אתרמי עדים כעדים ואע"ג דהחזקו שני יב"ש א"כ לפ"ז
יש קצת ראיה לדין הנ"ל משא"כ להתוספות ולכאורה יש לתמוה עמ"ש מהרי"ק שרש
הנ"ל דלא מביעיא לספרים דלא גרסינן יוסף בן שמעון זה דנדאי יש להוכיח כו' אלא
אפילו לספרים דגרסי כו' דנהפוך הוא אף באמת דברי מהרי"ק נכונים דהנה לפמ"ל
בפי' שטת התוספות א"כ אינו מוכן כלל מ"ש בגמרא מהו דתימא נחוש דילמא אתרמי
שפא כשפא ועדים כעדים דאפילו נחוש לזה אין פאן מקום לחוש אא"כ נחוש לחתימה
פחתמה וזה נדאי לא חיישינן לדילמא אתרמי שפא כשפא ועדים כעדים וחתימה
פחתמה ועוד דגם בשינוי נמי אינו מזכיר וחתימה פחתמה וכמ"ש כ"ז התוספות
בעצמן ושנאמר דלשטתם הקמ"ל הוא שאין חושדים שהשליח משקר במזיד במה
שאומר שעל גט שלו חתמו העדים האלו אע"פ שאמת שזהו רבותא מ"מ רבותא זו לא
נזכרה בגמ' פאן כלל אלא שהתוספות למדו פן מדין בעל שאמר גירשתי את אשתי א"ו
עכצ"ל להתוספות כמ"ש בשט"מ פ"ק דב"מ בסוגיא זו ונ"ל פתבו בתוספות וצ"ל שלא
ראו עדים החתימה כו' משמע שזהו רק לגירסא דגרסינן זה וכן יש בתוספות גיטין בפי'
ולפ"ז צ"ל שלא ראו וכו' וצ"ע דאפילו לא גרסינן זה אחר שאין אנו חושדין אותו
שמשקר במזיד א"כ אם ראו החתימה ואמרו היא חתימתנו ומעולם לא חתמנו אלא על

גט אַחַד וְזֶה אוֹמֵר לִי חֲתָמוּ א"כ צ"ל וְחֲתִימָה פְּחֲתִימָה וי"ל דְּאֶפִּילוּ לֹא חִיְיָשִׁינוּ דִּילְמָא אֶתְרָמִי חֲתִימָה פְּחֲתִימָה מ"מ יֵשׁ לִינִישְׁב דְּגֵרְסִי מ"ד דִּילְמָא אֶתְרָמִי לִיה שְׂמָא פְּשָׂמָא וְעֵדִים פְּעֵדִים כִּי שְׂמָא הוּא אֵינוּ מְפִיר הָעֵדִים אוֹ אֵינְרִי שְׂאִין הָעֵדִים בְּפִנְיֵנוּ שְׂיִרְאָה אוֹתָם אַךְ יוֹדַע שְׂהָעֵדִים שְׂחֲתָמוּ לוֹ שְׂמוֹתָם כְּשִׂמוֹת אֵלֶּה הָעֵדִים אַךְ בְּחֲתִימָה טוֹעָה שְׂפֹסְבוֹר שְׂמְפִיר הַחֲתִימוֹת וְאֵינוּ מְפִיר וְשְׂמָא עֵדִים אַחֲרִים חֲתָמוּ לוֹ שְׂשִׂמוֹתֵיהֶם כְּשִׂמוֹת אֵלֶּה וְאֵיחֲלַף לִיה עכ"ל ועד"ז הוּא פְּנוֹנַת מֵהֲרִי"ק כְּמִש"ש וְאֵיכָּא לְמִיחַשׁ לְשְׂמָא לְאַחַר חֲתָמוּ וְלֹא לְזֶה וְהַבְּעַל סְבוֹר שְׂזָהוּ הִגִּט שְׂלוֹ שְׂחֲתָמוּ פֶת הָאֶחָרֵת מְפִינִי שְׂהוּא סוֹבֵר שְׂלֹא אָבַד אָדָם אַחַר שֵׁם גִּט כ"א הוּא כְּמִש"ש הַתּוֹס' א"ו דְּלֹקָה לֹא חִיְיָשִׁינוּ עכ"ל נִמְצָא דְבִין לְפִי לְפִרְש"י בֵּין לְהַתּוֹסְפוֹת מוֹכַח דִּין זֶה דְּלֹא חִיְיָשִׁינוּ דִּילְמָא אֶתְרָמִי עֵדִים פְּעֵדִים וְאֵע"ג דְּהוֹחֲזָקוּ שְׁנֵי יב"ש פְּנ"ל וְכ"ש לְהַטּוֹשׁ ע"י סִי קל"ב דס"ל כְּפִי הַתּוֹס' דְּלֹא גֵרְסִינוּ יב"ש זֶה וְגַם ס"ל אֶפִּילוּ אֵין מְעִידִין בְּפִי שְׂזָהוּ חֲתִימַת יָדָם וי"ל שְׂגַם פְּנוֹנַת הַתּוֹס' דב"מ (ד"י"ח סע"ב) וְצָרִיף לוֹמֵר כּו' קָאִי גַם לְפִירוּשָׁם אַךְ יֵשׁ לוֹמֵר דְּהָא דְּאֶתְרָמִי עֵדִים פְּעֵדִים גְּדוּל מְחִיבוֹר ב' סִימְנִים פִּינוּ שְׂמִלְכַד זֶה צ"ל עוֹד דְּאֶתְרָמִי שְׂב' הַפִּיתִי עֵדִים הַשּׁוֹיִן כְּתָבוּ ג"כ הַשְּׁנֵי גִיטִין לְשְׁנֵי אֲנָשִׁים שּׁוֹיִן הֵינּוּ לְשְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שְׂמַעוֹן דֹּאֵע"ג דְּמֵינְרִי שְׂהוֹחֲזָקוּ שְׁנֵי יב"ש מ"מ זֶה שְׂיִהֵי מְתָרְמִי שְׂגַם הוּא יְכַתּוּב גִּט ע"י ב' עֵדִים הַנְּ"ל ה"ז כְּעִין סִימָן שְׂלִישִׁי וְכִמְש"ל בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א בְּפִי דִּילְמָא אֶתְרָמִי שְׂמִיָּה כְּשִׂמִיָּה דִּילְמָא אֶתְרָמִי דְּאֶחָתִים גְּבָרָא דְּשְׂמִיָּה כְּשִׂמִיָּה מִן הַמְּוֹחֲזָקִין כָּאִן בְּגִיטוֹ עֵדִים פְּעֵדִים שְׂהַחֲתִים זֶה כּו' הָרִי שְׂזָהוּ עוֹד סִיבָּה (מְלַבַּד הָאֲבִידָה שֶׁל הַגִּיטִין שְׂיִזְדָּמִן ג"כ לְשִׁנְיָהֶם אֵלֶּה שְׂהַאֲבִידָה שְׂיִיף ג"כ בְּעֵדוֹת אִשָּׁה שְׂנֶאֱבַד בְּעֵלָה וְעִי' לְקָמֵן סִי') מִשָּׂא"כ לְלַמּוֹד מְזָה לְדִין חִיבוֹר שְׁנֵי סִי"ב בְּאִשָּׁה שְׂנֶאֱבַד בְּעֵלָה כְּשִׂחֲזוּשׁ שְׂמָא אַחַר הוּא דְּאֶתְרָמִי בּוֹ ג"כ הַשְּׁנֵי סִי"ב הָרִי אֵין כָּאִן רַק שְׁנֵי סִי"ב לְבַד וְלֹא שְׂגַם שְׂמוֹ ג"כ כְּשֵׁם בְּעֵלָה יוֹסֵף בֶּן שְׂמַעוֹן וְכְעִין שְׂחִילְקוּ בְּגִמְרָא שְׂלֵהִי ב"ב (דְּקַע"ב סע"ב) בֵּין גְּפִילָה דְּחַד דְּלֹא חִיְיָשִׁינוּ לְגְּפִילָה דְּרַבִּים דְּחִיְיָשִׁינוּ וּפְרַשְׁב"ם דְּגְּפִילָה דְּחַד הֵינּוּ הִיכָּא אֶתְרָמִי שְׂמִיּוֹסֵף בֶּן שְׂמַעוֹן נָפַל וְיוֹסֵף בֶּן שְׂמַעוֹן מְצָאוּ הַלְכָּהּ לֹא חִיְיָשִׁינוּ אָבֵל גְּבִי לוֹיִתִי מְמָה מְנָה דְּהֵינּוּ גְּפִילָה דְּרַבִּים שְׂיֵשׁ לְחוּשׁ מֵאִישׁ אַחַד בְּעוֹלָם נָפַל וְאִישׁ אַחַר בְּעוֹלָם מְצָאוּ הֵתָם וְדֹאִי חִיְיָשִׁינוּ עכ"ל וְהָרִי הֵתָם מֵינְרִי שְׂהוֹחֲזָקוּ שְׁנֵי יב"ש בְּעִיר א' וְאֵעפ"כ נק' זֶה גְּפִילָה דְּחַד כְּאֶשֶׁר בְּאַמַּת אֵין זֶה דוֹמָה כְּלָל לְגְּפִילָה דְּרַבִּים שְׂהֵם כָּל רִיבּוּי הָאֲנָשִׁים שְׂכְּעִיר אוֹ בְּמִדְיָנָה וְכֵן פִּי הַתּוֹס' שְׂם וְא"כ עַד"ז מְמַשׁ יֵשׁ לְחַלֵּק דְּנֵהִי דְּמוֹכַח מְכָאִן דְּלֹא חִיְיָשִׁינוּ לְדִילְמָא אֶתְרָמִי שְׁנֵי סִי"ב שְׂזָהוּ עַנְיָן עֵדִים פְּעֵדִים הֵינּוּ דוֹקָא בְּגִט דִּיחִיד דְּהֵינּוּ יב"ש דְּהִיכָּא אֶתְרָמִי שְׂגַם יב"ש הַשְּׁנֵי יַחְתּוּם עֵדִים פְּעֵדִים מְמַשׁ שְׂהַחֲתִים יב"ש זֶה מִשָּׂא"כ בְּעֵדוֹת אִשָּׁה שְׂנֶאֱבַד בְּעֵלָה כְּשִׂבְּאֵנוּ לְהָעִיד עָלָיו ע"י שְׁנֵי סִי"ב חִיְיָשִׁינוּ שְׂמָא אִישׁ אַחַר הוּא מְרִיבּוּי הָאֲנָשִׁים שְׂכְּעוּלָם שְׂנֶזְדָּמֵן בּוֹ ג"כ שְׁנֵי סִי"ב הַנְּ"ל וְלָכֵן אֵין מְכָאִן רְאָיָה לְדִין חִיבוֹר שְׁנֵי סִי"ב כ"א זְכָר לְדָבָר לְצִירוּף סִימְנִים טוֹבָא יוֹתֵר מְשִׁנֵי סִימְנִים וְאֶפְשָׁר הוּא רְאָיָה לְדִין חִיבוֹר שְׂלִישָׁה סִימְנִים לְפַ"ד תְּשׁוּ' ח"צ סִי קל"ד בְּעַנְיָן שְׂאֵלָה דִּיחִיד דְּמִדְּמָה סִי"ב כְּמוֹ פְּצַע לְיַחֲזִיד וְע"ש ד"ה וְעוֹד יֵשׁ לְמִצּוֹא וּד"ה וּבְנִדְאִי וְאֶפְשָׁר גַּם לְהַחֲלִיקִים ע"ז הֵינּוּ מְשׁוּם דְּשְׂאֵלָה אֵין לְלַמּוֹד מְנִפִילָה כְּמ"ש בְּבֵית מֵאִיר סִי י"ז סכ"ד אָבֵל בְּנִדּוֹן זֶה עַנְיָן אֶתְרָמִי שְׂלִישָׁה הַסִּי"ב בְּגוֹפּוֹ י"ל דְּלֹא יִחֲלָקוּ ע"ז דְּדָמִי לְאֶתְרָמִי שְׂמִיָּה כְּשִׂמִיָּה וְעֵדִים פְּעֵדִים: קִצּוֹר (יֵשׁ זְכָר לְדָבָר דְּצִירוּף סִימְנִים מְקִלְתָּא הִיא מְהָא דר' יְרֵמְיָה דְּלֹא חִיְיָשִׁינוּ דִּילְמָא אֶתְרָמִי עֵדִים פְּעֵדִים וּבִין לְפִרְש"י דְּגֵרְסִינוּ

יב"ש זה יש ראיה דהא לפירושו מייגרי שלא ראו העדים התמימה ובין לפי התוס' אפילו לפי מהרי"ק והב"ח דמייגרי שראו העדים שזהו חת"י יש ראיה וכ"ש לפי הטור ש"ע בהתוס' אלא שמ"מ אין מכאן ראיה לדין חיבור שני סי"ב אלא לשלשה סי"ב בגופו י"ל דהגוי ראיה): ה וגם יש להביא קצת ראיה לדבר לצירוף סימנים ואפשר ג"כ שהיא ראיה גמורה והוא מברייתא דיבמות (דקכ"ב ע"א) ושוב מעשה בקולר (חבורה) של בני אדם שהיו מהלכין לאנטוכיא ובא נכרי אחד ואמר תבל על קולר של בני"א שמתו וקברתים והשיאו את נשותיהם כו' ונ"ל הרמב"ם פי"ג מה"ג הכ"ו וכן אם יצאו עשרה בני אדם כאחד והן אסורין בקולר או נושאים גמלים וכיוצא בדברים אלו והסיח העו"ג לפי תלמו ואמר שעשרה אנשים שהלכו ממקום פלוני למקום פלוני והם נושאים פה וכה מתו פולם וקברנום משיאין את נשותיהם עכ"ל וכ"ה בש"ע סע"י י"ז הרי לפ"ד הרמב"ם וש"ע דמנן האנשים נושאי גמלים בצירוף שם מקום היציאה וההליכה מועילים להתיר ולפ"ד הרא"ם ברמב"ם הובא בק"ע סע"י צ"ח סגי במקום ההליכה או היציאה לחוד דשקולין הן לפ"ד האחרונים רא"ם וריב"ל ורח"ש בתשובותיהם ועי' בק"ע סע"י י"ג ט"ו.

וכן משמע מפשט לשון הברייתא שלא הוזכר שם מקום היציאה כלל מיהו אין זה הכרח כ"כ דהא גם מנן האנשים לא הוזכר בברייתא רק קולר של בני"א ואעפ"כ פי' הרמב"ם דמייגרי שהזכירו דוקא מנן ואפשר דמנן מוכרח לומר שהזכירו דאל"כ איך השיאו נשותיהם דילמא אחד מהקולר נחלה בדרך והניחוהו באיזה עיר או פונדק פעובדא דמתניתין סוף יבמות או דילמא אחד מהן ברח מהקולר ע"כ מוכרח לומר דהזכיר מנן אע"פ שלא הוזכר בברייתא אבל מקום היציאה אין מוכרח לומר שהזכיר וא"כ מדלא הוזכר בברייתא שם מקום היציאה י"ל פדעת הרא"ם דסגי בחד מינייהו אלא דמשום הכי בעינן ה"א סימנים טובא משום דמקום היציאה בלא פשפוש שבתוספתא ומקום ההליכה לא חשבינן סימנים כלל פשהשירות מצויות במקום זה למקום זה והם סימנים גרועים פארוף גויץ.

ולא דמי כלל וכלל לסימן מקום דגבי אבדה דהתם מייגרי במקום מיוחד פרטי ומסויים ע"ש ברש"י בב"מ (דכ"ג ע"ב) גבי איפא דאמרי אמר רב מרי מ"ט אמר רבנן מקום לא הנה סימן ופרש"י נפקא מינה דאפילו כוון ואמר מקום מושבה מסויים לא הנה סימן עכ"ל מפלל דגם למ"ד מקום הנה סימן היינו כשכונן מקום מושבה מסויים ולא שאבד בעיר פלונית או אפילו ברחוב פלוני דאל"כ אמאי אין מקום סימן אלא גבי הינוח ולא בשאבד ממנו דרף גפילה.

כדאיתא בגמרא שם (דכ"ג ע"א) ופרש"י דליכא למימר מקום הנה סימן דהא לא ידע הכי נפול מיניה עכ"ל ונהרי יכול לידע שהלך רק ברחוב פלוני ובהכרח ששם נפל ממנו החפץ ועוד מדאמרין שם (דכ"ה ע"ב) גבי מצא אחר הגפה או אחר הגדר גונלות מקושרין כו' ולהגוי מקום סימן ומשני אמר רב עוקבא בר חמא במדדן במקום למקום.

והנה רב עוקבא בר חמא גופא אמר פ"ב דב"ב דכ"ג ע"ב) כל המדדה אינו מדדה יותר מתמשים אמה. והכי קי"ל וא"כ הרי אפתי ויכל האובד ליתן סימן מקום שהרי יאמר שהניחם אחר הגדר אלא שהם מדדים ויוכל להיות שנגדו מהגדר עד תמשים אמה וא"כ כיון שסמיים תמשים אמה יהי זה סימן אעכצ"ל דלמ"ד דמקום הנה סימן היינו מקום

פּרטי ומסוּנִים וְנִקְא וְאִין לֹמֵר דַּא"כ דְּמַדְדִּים דְּהִקְא הִינְנוּ ג"כ שְׂאִינְו מְדַדִּים יוֹתֵר מִחֲמָשִׁים אַמְהָ.

א"כ מאי פְּרִיָּהּ בְּגִמְרָא שָׁם אִי בְּמַדְדִּין מְעַלְמָא אָתוּ וּמִן תְּרִין וְאִיָּהּ יְבוֹאוּ מְעַלְמָא פִּינְו דְּכָל הַסְּפֵק רַק עַל חֲמָשִׁים אַמְהָ אָדָּה זֶה פְּכָר תְּנִירָן הַדְּרִישָׁה סִי ר"ס סִי"א וְז"ל וְאֵע"ג דְּכָל הַמְּדַדָּה אִינוּ מְדַדָּה יוֹתֵר מִחֲמָשִׁים אַמְהָ כְּאִן מִיָּרִי דְּאִין כְּאִן שׁוּבָה לָהּ וְשָׂמָּה עוֹבְרִי דְּרִכִּים הַפִּילוּהוּ בְּדֶרֶךְ וּמִשָּׁם נִתְּדָדָה וּבָאָה לְכָאן דְּמִן תְּרִים וּכְמִש"ר בִּסְסַע"י י"א עַכ"ל וְכ"כ בִּסְמ"ע שָׁם ס"ק מ"ה.

וכ"ש דְּהוֹכְחָה זֹו הִיא בְּיֵתֵר שְׂאֵת לִפְמ"ש בְּפְרִישָׁה שָׁם ס"י ר"ס דְּאָף אִם יְבוֹאוּ בְּעָלִים וְיֵאמְרוּ בְּמִקּוֹם זֶה שְׂמַצְאוּהוּ שָׁם הַנְּחֻנְהוּ אִין מֵאֲמִינִים לָהֶם לְהַחְזִיר לִידָם ע"י סִימְן מְקוֹם זֶה דְּאֲמִרִינוּ שְׂמָא מִיָּד אַחַר נְפָלוּ בְּמִקּוֹם אַחַר וְנִתְּגַלְגְּלוּ לְכָאן וּמ"ה לֹא יִטּוֹל עַכ"ל הָרִי דְּאֲפִילוּ מִחֲמַת סְפִיקָא שְׂאֲפִשֵׁר שְׂבָאוּ לְכָאן מִמְּקוֹם חֲמָשִׁים אַמְהָ אִין זֶה סִימְן אֲפִילוּ נִמְצְאוּ בְּמִקּוֹם פְּרִטִי וּמְסוּנִים שְׂאוּמֵר זֶה הַמְּנִיחַ וְכ"ש בְּשְׂאִינוּ אוֹמֵר מְקוֹם פְּרִטִי וּמְסוּנִים רַק מְקוֹם חֲמָשִׁים אַמְהָ אָדָּה לְדַעַת הַש"ף שָׁם ס"ק מ"ה שְׂהַשִּׁיג עַל הַסְּמ"ע וּפִי דְּהַמְּשִׁנָּה מִיָּרִי שְׂיֵשׁ כְּאִן שׁוּבָה תוֹף חֲמָשִׁים אַמְהָ וְחִיּוּשִׁינוּ דְּמַהֲשׁוּבָה אֲתִי וּמ"ה הִנֵּי נְמִי סְפֵק הַיְנוּחַ הוֹאִיל וּמִקְוִשְׁרִין וְנִמְצְאוּ נְמִי אַחַר הַגְּדֵר אוֹ אַחַר הַגְּפָה וְכֵן פִּרְש"י וְאִיכָּא לְמִימֵר אִינֵשׁ אֲצַנְעֵינְהוּ הוֹאִיל וּמִקְוִשְׁרִין עַכ"ל.

א"כ לִפ"ז אִין לְהוֹכִיחַ מִכָּאן דְּסִיּוּם מְקוֹם חֲמָשִׁים אַמְהָ לֹא הִנֵּה סִימְן דִּי"ל דְּבַעַלְמָא הִנֵּה סִימְן אֲבָל הִקְא שְׂהַסִּימְן הוּא כְּדִי שְׂלֹא נֵאמֵר דְּמַהֲשׁוּבָה הַסְּמוּךְ חֲמָשִׁים אַמְהָ בָּאוּ לְכָאן וּלְהַכִּי לֹא אֲפִשֵׁר לֹמֵר דִּיהִי' סִימְן ע"י מְקוֹם חֲמָשִׁים אַמְהָ שְׂהָרִי זֶהוּ גְבוּל הַשׁוּבָה אֲלֵא צ"ל מְקוֹם פְּרִטִי מִשָּׁם: וּבְאֵמַת דְּבָרֵי הַסְּמ"ע נְכוּנִים דְּדוֹחֵק גְּדוּל לֹמֵר דִּמ"ש אִי בְּמַדְדִּין מְעַלְמָא אָתוּ הִינְנוּ מִשׁוּבָה הַסְּמוּךְ דְּשׁוּבָה מֵאֵן דְּכַר שְׂמִיָּה כְּאִן גַּם הַתּוּי"ט הַסְּכִים לְדְּבָרֵי הַסְּמ"ע וְכֵן מְבִנְיָר בְּהַדְּיָא בִּשְׁט"מ כְּמִשִׁי"ת וְנִרְאָה דְּהַש"ף קִשְׂיָא לִיהָ עַל פִּי הַסְּמ"ע דְּאִם הַפִּי מְעַלְמָא אָתוּ שְׂמָא נְפָלוּ מִעוֹבְרֵי דְּרִכִּים בְּסְמוּךְ לְכָאן חֲמָשִׁים אַמְהָ וּמִשָּׁם נִתְּדָדָה וּבָא לְכָאן א"כ גַּם בְּאִין מְדַדִּין נִיחּוּשׁ שְׂמָא נְפָלוּ כְּאִן בְּמִקּוֹם הַזֶּה מִשָּׁם מְעוֹבְרֵי דְּרִכִּים אָדָּה בְּאֵמַת לִק"מ דְּאִם ע"כ צ"ל שְׂהִיָּה רַק בְּמִקּוֹם הַזֶּה מִשָּׁם אֲזִי יוֹתֵר יֵשׁ לְתַלּוּת שְׂהֵן דְּרָף הַיְנוּחַ פִּינְו שְׂהֵן מִקְוִשְׁרִין וְגַם הַמְּקוֹם הוּא אַחַר הַגְּפָה אוֹ אַחַר הַגְּדֵר שְׂהוּא מְקוֹם הַמְּשַׁתְּמֵר קִצַּת מִשְׂא"כ בְּמַדְדִּין שִׁי"ל דְּמִרְחֻק חֲמָשִׁים אַמְהָ בָּאוּ לְכָאן וְלֹא בְּמִקּוֹם הַזֶּה מִשָּׁם הִיוּ יֵשׁ לְחֻוּשׁ לְנִפְיָה וְכ"כ בִּשְׁט"מ בְּשֵׁם הַרִיב"ש וְז"ל מְדַדִּין מְעַלְמָא קָא אֲתִי פִי אַע"ג דְּכִינְו דְּמִקְוִשְׁרִין הֵן ע"כ שְׂל בְּעָלִים הִיוּ מ"מ פִּינְו דְּמַדְדִּין מְנָא לָף דְּבְדָרָף הַנְּחָה בָּאוּ שָׁם מִפְּנֵי שְׂהֵם בְּמִקּוֹם זֶה הָרִי אֲפִשֵׁר שְׂנִפְלוּ לְאֵדָם א' בְּרַה"ר וּמַעֲצָמֵן בָּאוּ הַנְּחָה עַכ"ל הָרִי הַחִילּוּק בֵּין אִם עַכְצ"ל שְׂהִיוּ רַק בְּמִקּוֹם זֶה אוֹ כְּשִׁי"ל שְׂמִמְקוֹם אַחַר בָּאוּ הַנְּחָה וְכַנ"ל וְעִי' בִּשְׁט"מ בְּדָף כ"ב סַע"ב בְּד"ה מְקוֹם רַבָּה אָמֵר מ"ש בְּשֵׁם הַרְמְב"ן דְּבִכְרִיכוּת מִפְּנֵי שְׂדָרְכֵן לְאַנּוּחִינְהוּ בְּקִרְקַע כו' לְפִיכָף כָּל שְׂצוּרַת מְצִיאתָן אֲפִשֵׁר לְמַתְלֵי בְּהַנְּחָה תְּלִינְו בְּהַנְּחָה כו' אֲבָל בְּאִינְף כּוֹלְהוּ כו' לְפִיכָף כָּל שְׂצוּרַת מְצִיאתָן אֲפִשֵׁר לְמַתְלֵי בְּנִפְיָה תְּלִינְו עַכ"ל וְעִי' בְּהַרָא"ש ר"פ א"מ סִי א' וּבְכָל אִינְף כו' אֲבָל כְּרִיכוּת כו' וְעִי' עוֹד בִּסְמ"ע סִי רַס"ב ס"ק י"ט נִמְצְא הַיְנוּחַ מְזָה דְּמִקּוֹם דְּהִנֵּי סִי"ב בְּאַבְיָדָה הִינְנוּ מְקוֹם מִיּוֹחַד פְּרִטִי וּמְסוּנִים וְאִין לְלִמּוּד מְזָה כָּלֵל לְעִיגוּנָא לְעַנְיָן מְקוֹם הַהִלִּיכָה אוֹ הַיְצִיָּאָה וְגַם

מקום הליכתם בדרך לא דמי כלל למקום דאבדה ומציאה דהתם אומר שאבד חפץ פנה באותו מקום שנמצא אבל הכא מנא ידעינן שמתו ונאבדו פאן בדרך זה האנשים שהלכו פאן דילמא אזול לעלמא והני שנמצאו פאן מתים אחרניני נינהו ותדע במכ"ש מפריכות ברה"ר דלא הנה מקום סימן משום דמינשתפא ברגלים עי' בב"מ (דכ"ג רע"א) ומכ"ש לפמ"ש התוס' בב"מ דכ"ב סע"ב דאינו חשוד לשקר כו' וכ"מ בהדיא בגמרא שם דאמרין ליה פי הכי דאתרמי לדידה האי מקום ה"נ לתברך ולאו משום דמשקר ואין לחוש אלא שמה שלו נוטל בידי אדם וזה הנמצא הוא של אחר וכולי האי לא חיישינן אבל הכא שמה הידועים לנו שהלכו פאן הלכו בדרךם לדרךם והני אחרניני נינהו וחילוק זה ברור הוא לפ"ד התוס' פ"ק דב"מ (די"ח ע"ב) סד"ה נפק דק ועי' עוד בתוס' פרק כל הגט (דכ"ז ע"א) סד"ה פאן: ומ"ש מהרי"ו ס"י ע"ט בדעת הרא"ש בתשו' צע"ג דלו יאה דהא דידעינן שאותו יהודי הנה על הדרך חשיב כסי' מקום ממש הא קיי"ל סימנים דרבנן ובעינן סי"מ ומקום לא הני סי"מ לכ"ע ונהגם שפכת לצרף זה לסימני גופו וכליו הלא כ' שם בעצמו בתחלת תשובתו דכל סימני גופו שהיה שם הני כמו ארוך וגויז וסימני כליו הם כמו חיוני וסומקי שהם הפל סימנים גרועים דאפי' למ"ד סי"ב מצטרפין מ"מ סימנים גרועים לכ"ע אין מצטרפין וכ"ש לפמשנ"ת דמה שהיהודי הלך בדרך ההוא לא דמי כלל לסימן מקום שבגמ' ותדע שלא הזכיר הטור חידוש דין זה ואפי' ברמזים בפב"ת דיבמות סי' ז' השמיט ברייתא זו לגמרי מפלל דס"ל שאין פאן עוד חידוש דין כלל בברייתא אלא הא לחוד דעובד כוכבים מסל"ת נאמן משום דס"ל דעובדא דאנטוכיא דומיא דכרפום ביתר שלא היו השירות מצויות לפי שהיתה במצור כדפרש"י וכמ"ש הרמב"ן במלחמות שמתו במלחמה ואין השירות מצויות בשעת חירום ומלחמה כדאיתא בפרק חז"ה.

וכיון דג"כ לא הוחזק קולר אחר של בנ"א שהלך בדרך הנה ה"ל פעובדא דיצחק ר"ג היכא דלא הוחזקו תרי יצחק ולא שכיחי שירתא דשריא לכ"ע וס"ל דסי' קולר שהם אסורין במאסר בצירוף שם מקום ההליכה ה"ל כמו יוסף בן שמעון וגם זהו ג"כ דבר של פרוסום לכן פינו דלא הוחזק כלל קולר אחר בדרך זה וגם לא שכיחי שירתא לכן התירו ונסתלקה תמיהת האחרונים מעל הרא"ש בתשובה זו אבל מ"ש מהרח"ש משום דהגירסא היא קולר של שני בני אדם דאיכא נמי סי' מנן זה אינו פמבואר שם בהדיא בתשו' הרא"ש דחבורת בנ"א הוא לרבנותא ע"ש כלל נ"א ס"י ב' משמע דכ"ש איש יחידי ובספר סדר אליהו רבא דף כ' ע"ג כ' בשם תשו' מהר"ם אלשיקר סי' כ"ה שכ' בשמר"ח וא"ז דהיא דקולר של בני אדם ודששים בני אדם הנה העו"ג מזכירם בשם ואומר פלוני ופלוני שאני מכירם בטוב מתו וכ"מ בשאלות פ' תבא שאלתא קנ"ט וברי"ו נכ"ג ח"ג ובר מן דין הנה בל' הרמב"ם וש"ע ליכא למימר כלל משום שידוע לנו שהלכו באותו מקום שנמצאו בו מתים בדרך דכל כה"ג ה"ל לפרושי פגון שאין בין מקומות היציאה וההליכה אלא דרך אחת בלבד שפודאי הלכו באותו מקום שנמצאו המתים בדרך: והלכך לכאורה אין פאן סי' גמור המועיל באבדה אלא סי' המנין לבדו פי הסי' דנושאי גמלים במקום שהגמלים מצויים י"ל דאינו אפי' סי"ב ואפ"ה מהני הכא אפי' לדין דקיי"ל סימנין דרבנן משום צירוף עוד שני סימנים גרועים לפ"ד רא"ם ברמב"ם ופשט ל' הברייתא דסגי במקום ההליכה לבד בלא מקום היציאה והרי סי' א'

גמור בינוני המועיל באבדה עדיף טפי משני סימנים גרועים ואפ"ל משלשה מאחר שאין מחזירין אבדה על ידן וע"י סי' א' גמור בינוני מחזירים וא"כ מכ"ש דמצטרף טפי עוד סי' א' גמור בינוני גבי עדות אשה למקוה סי' מובהק (ועפ"ז הנה אפ"ש לומר קצת ישוב לתשו' מהרי"ו דלעיל שצ"ח סי' מקום עם הרבה סימנים גרועים שפגופו ע"ד מ"ש בדעת הרמב"ם אכן באמת זה אינו דסי' מקום שבמהרי"ו לא הנה פלל גם סי"ב ועוד שפאמת יש לדחות דכ"ן דהרמב"ם חידוש ונקט או נושאים גמלים תמורת הסי' דקולר ומאסר שבגמ' א"ש הוא ודאי סי"ב א"כ כמ"כ הסי' דנושאים גמלים עכ"ל שהוא ג"כ סי"ב וא"כ יש פאן שני סי"ב מלבד מקום הליכה וגם על דקדוק רא"ם ברמב"ם דסגי במקום הליכה לבד אין לסמוך הגם שפ"ש דבריינתא משמע כהרא"ם א"ה הרי מפשטא דבריינתא אין מוכרח פלל שפ"ש צירוף סימנים נגועו בה וכמ"ש לעיל בסמוך בשם ר"ח וא"ז מה גם במעשה דששים בנ"א שהלכו לכרכום ב"ת לא נזכר רק סי' מנ"ן לבד ומקום ההליכה והרי סי' מנ"ן הוא סי"ב וא"א שיתירו ע"י סי' זה לבד עם מקום ההליכה דהוא סי' גרוע וא"כ הפ"י שפ"ש צירוף סימנים התירו בכרייתות אלו לא למדנו רק מדברי הרמב"ם וא"כ עכ"פ א"א להתיר יותר ממה שהקיל הוא ז"ל דהיינו צירוף סימנים הרבה סי' מנ"ן וסי' קולר או נושאים גמלים שי"ל דהנה ג"כ סי"ב וגם מקום ההליכה והציאה א"כ י"ל דבעינן צירוף שלשה סי"ב דוקא וע"י בסדר אליהו דכ"א ע"ב מ"ש וא"ש נלע"ד ב"ש דבריינתא הרמב"ם ז"ל דעם היות דבגמ' נראה דסי' דקולר עם מקום ההליכה לבד סגי וכן נראה דמנ"ן עם מקום ההליכה לבד סגי עכ"ז ברוחב בינתו ובקיאותו לא יוכל להלום דברים פפ"ש מפי הקושיות כו' א"ש ע"כ הוצרך הרמב"ם לומר דהני עובדי לא נתבארו כל צורךם בתלמוד מפני שלא הובאו אלא להוכיח דסמכינו אע"ב פוכבים מסל"ת כו' עד אמנם בהצמד גם יחד המנ"ן והסי' והמקום הדעת חותם והשכל מחייב דלא אתרמי מנ"ן פמנ"ן וסי' כסי' ומקום פמקום זהו הנלע"ד בדעת הרמב"ם עכ"ל הנה הצריך ג"כ צירוף ג' סימנים דוקא): ואפ"ש שזהו ג"כ דעת הרמב"ן ורשב"א לפמ"ש המ"מ פ"ו מהל' שאלה הלכה ד' בשם דגבי שומשמי שבגמ' פט"ו דיבמות (דקט"ו ב') ובהרמב"ם שם היינו טעמא שאין מוציין מהנפקד אע"פ שיש עידי פקדון לפי שאין מנין סימן מובהק לגמרי שאם הנה סימן מובהק אע"פ שאין העדים שהם הנה נוטל כמו שכתבתי למעלה בשם ז"ל עכ"ל וכ"כ הנ"י פט"ו דיבמות שם וגבי שב מרגניתא דצ"ח בסדינא בפ' הכותב (דפ"ה ע"ב) דכ"ה המ"מ שם לעיל מיניה שהוא מפני שהיו שם סימנין מובהקין צ"ל לפ"ז דהיינו משום צירוף סי' מנ"ן עם ה' דצ"ח בסדינא דחשיב נמי סי' גמור משום דלאו אורחא כ"כ פשומשמי בחביתא ואתי שפיר דלק"מ מ"ש עליהם הר"ן פ"ק הכותב וז"ל ותמינהי דהא משמע דסימנא דשבע מרגניתא היינו דאמר בסדין הם צורות והן שבע וכ"כ רש"י ז"ל וכן נראה שלפיכך הנפיר התלמוד דאפקיד שבע מרגניתא דצ"ח בסדינא ומה בין זו להיא דשומשמי עכ"ל וכן הקשו התוס' שם ד"ה קניה סימנא על פרש"י ע"י פנ"י שם בשם פסקי תוס' סי' רצ"ג והמגיני שלמה ולפמ"ש לק"מ דשאני הכא דלאו אורחא לצרור המרגליות בסדין ע"כ זהו חשיב נמי סי' גמור ומצטרף עם סי' המנ"ן להיות סי' מובהק משא"כ גבי שומשמי אבל דוחק לומר דמ"י ה"ה דה"ל סי"מ אחר במרגניתא מה שלא הוזכר בגמ' וכמו בכסא דכספא דא"כ למה להגמרא להזכיר דהו ש"ב וצ"ח בסדינא וכ"מ בשט"מ שם

דְּזֶה שֶׁהֵם שִׁבְעָה וְצָרוּרוֹת בְּסֻדֵּינָם חָשׁוּב סִי' מְנוּבָהק שְׁנֵי"ל הֵא קִיָּהב סִימְנָא שְׁאוּמֵר שֶׁהֵם שִׁבְעָה וְשֶׁהֵם צָרוּרוֹת בְּסֻדֵּינָם וּמוֹכָחָא מִיְלָתָא שְׁלָא הִיּוּ אֲלָא שְׁל זֶה וְדוּקָא בְּסִימְנָא מְנוּבָהק אֲבָל בְּסִי' שְׁאִינוּ מְנוּבָהק הֵתָם הוּא טַעְמָא מְשׁוּם דְּנִיחָא לְהוּ לְבַעְלֵי אֲבָדָה שְׁיַחְזִירוּ בְּסִי' שְׁאִינוּ מְנוּבָהק אֲבָל בְּדָבָרִים אֲחֵרִים סִי' מְנוּבָהק בְּעֵינָם דְּסִימְנָא מְנוּבָהקִין מִדְּאוּרֵייתָא עַכ"ל וְכ"כ בְּסֻפֵּר הַפְּלָאָה שֶׁסְּד"ה קִיָּהיב סִימְנָא דְּמִשְׁמַע מִדְּבָרֵי רַש"י ז"ל דְּדוּקָא מַה שְׁנָתָן שְׁנֵי סִימְנָא שְׁהִיּוּ בְּאוּתָן מְנַן וְצָרוּרִים בְּסֻדֵּינָא כּו' דְּס"ל דְּשְׁנֵי סִימְנָא הִיּוּ סִימְנָא מְנוּבָהק וְכַמ"ש הָאֲחֵרוֹנִים בְּאֵה"ע סִי' י"ז סְעִיף כ"ד עַכ"ל אֲלָא שְׁנִדְחָק לְחַלֵּק בֵּין הֵךְ לְהֵיא דְּשׁוּמְשְׁמֵי וּלְפַמ"ש הַחִילּוּק פְּשׁוּט וּמְרֻנּוּחַ טְפִי כִּי גַבֵּי הִיא דְּשׁוּמְשְׁמֵי כִּינּוּן דְּאוּרֵייתָא לְתַת אוּתָם בְּחֻבְיָתָא אִין זֶה סִימְנָא חָשׁוּב לְהַצְטַרֵּף לְסִי' דְּמִנְיָן: וְהֵנָּה אַף גַּם עֵיקְרָא דְּדִינָא דְּסִי"מ דְּאִיְתָמַר בְּגַמ' בְּדוּכְתֵי טוּבָא דְּנִקְבַּיִשׁ בּוּ בְּצַד אוּת פְּלוּנִית ע"כ מְשׁוּם צִירוּף סִימְנָא נִגְעוּ בּוּ מְדִנְקֵטוּ נִקְבַּיִשׁ דְּוּקָא שְׁהוּא סִימְנָא גְּמֹר הַמוֹעֵיל אִי סִימְנָא דְּאוּרֵייתָא כְּדָא' בְּגַמְרָא דְּה"ט דְּנִקְבַּיִשׁ בְּעֵלְמָא לֹא מְשׁוּם דְּמִסְפָּקָא לִיָּה שְׁמָא סִימְנָא לֹא דְּאוּרֵייתָא וְלֹא נִקְטוּ סִי' גְּרוּעַ בְּאוּת פְּלוּנִית כְּגוֹן שְׁאוּת פְּלוּנִית הִיא בְּרֵאשׁ שְׁטָה פְּלוּנִית אוּ בְּסוּפָה דְּהוּא סִי' דְּאָרוּף וְגוּץ בְּגַט א"ו מְשׁוּם דְּסִי' דְּרֵאשׁ שְׁטָה פְּלוּנִית לְפִי שְׁהוּא אִינוּ סִי' גְּמֹר רַק כְּאָרוּף וְגוּץ לְכַף לֹא חֲזִי לְאֲצַטְרוּפֵי לְסִי' דְּאוּת פְּלוּנִית וְלִכֵּן ג"כ לֹא נִקְטַת כְּגוֹן שְׁאוּת פְּלוּנִית הִיא מְשׁוּבָה לְרַחֲבָה כְּדָרְךְ הַסּוּפְרִים וּמְנַהֲגִינוּ בְּכַדָּת מְשָׁה וְיִשְׁרָאֵל דְּהוּא סִי' דְּאָרוּף בְּאוּת עֲצָמָה וּמ"ש בְּהַגְמ"י ה'ל' ס"ת פ"ז אוּת ז' לְמִנְעַ מְזָה הֵינּוּ בְּסֻפְרִים תְּפִילִין מְזוּזוֹת דְּוּקָא א"ו הַטַּעַם מְשׁוּם דְּסִימְנָא דְּכִמוּ אָרוּף אוּ גוּץ לֹא חֲזִי לְאֲצַטְרוּפֵי לְסִימְנָא דְּאוּת פְּלוּנִית כ"א סִי' נִקְבַּיִשׁ דְּוּקָא שְׁהוּא סִי' גְּמֹר הַמוֹעֵיל אִי סִימְנָא דְּאוּרֵייתָא הוּא שְׁמֵצְטַרֵּף לְסִי' דְּאוּת פְּלוּנִית וְא"כ מוּכָח דְּעֵיקְרָא דְּדִינָא דְּסִי"מ מְשׁוּם צִירוּף סִימְנָא נִגְעוּ בּוּ כְּפִי"ל וְזֶהוּ פִי הִירוּשְׁלַמִי פ"ג דְּגִיטִין לְפַע"ד וְלֹא כֵן תְּנִי אִין סִי' בְּגִיטִין וְהוּא דְּמַר תְּרִין תְּלַת שׁוּרִין בְּרַם הֵכָא הֵא שְׁבוּ הִיָּה נִקּוּד וּפִי הַמְּפָרֵשׁ בְּעַל קַה"ע הֵא דְּתַנִּי אִין סִימְנָא בְּגִיטִין הֵינּוּ סִי' שְׁאִינוּ מְנוּבָהק כְּגוֹן שְׁאוּמֵר בְּכַמָּה שׁוּרוֹת נִכְתַּב הַגֵּט מִשָּׂא"כ נִקְבַּיִשׁ בְּאוּת פְּלוּנִית דְּהִנֵּי סִי"מ וְהֵנָּה מַה שְׁמִפְרֵשׁ דְּמַר תְּרִין וּתְלַת שׁוּרִין הֵינּוּ שְׁבַכְךָ וְכַף שׁוּרוֹת נִכְתַּב הַגֵּט הוּא דְּחֻסָּךְ דְּאִיךָ אֲפֻשֵׁר לְכַתּוּב הַגֵּט בְּתִרִין שִׁיטִין מֵאֲחַר שְׁאִין לְמַדִּין מְשִׁיטָה אֲחֵרוּנָה אֲלָא הִפִּי דְּמַר תְּרִין וּתְלַת שׁוּרִין שְׁאוּמֵר לְשׁוֹן וְנוֹסַח ב' וּג' שְׁטוֹת כְּמוֹ שֶׁהֵן כְּתוּבוֹת בְּגַט מְשִׁיטָה דְּהֵינּוּ תִּיבָה זוּ בְּרֵאשׁ הַשִּׁיטָה וְתִיבָה זוּ בְּסוּפָה וְכֵן בְּשִׁיטָה ב' וּג' וְאִפִּי"ה אִינוּ כְּלוּם מְשׁוּם דְּהוּא סִימְנָא דְּאָרוּף וְגוּץ: אַף הֵנָּה בְּתַשׁוּ' מֵהֵרִי"ו סִי' ע"ט מְבוּאָר הַטַּעַם (חֲסֵר): סִימְנָא פַח הֵיִתֵר עֲגוּנָא שְׁנַמְצָא הָרוּג בְּהַדְרָךְ שְׁהֵלֵךְ בָּהּ בְּעֵלְהָ וְהַפִּירוּהוּ אֲחַר עֲשָׂרָה יָמִים ע"י שְׁפַתְחוּ קִבְרוּ ע"י הַמְּשַׁלָּה וְהַפִּירוּהוּ שְׁנֵי עֲדִים בְּטַב"ע בְּפִנְיָו שְׁהִיָּה שְׁלָם וְגַם יֵשׁ אִישׁ אֶחָד שְׁרֵאוּהוּ תוּף ג"י וְלֹא הִפִּירוּ בְּחִיּוֹ אֲבָל מְעִיד שְׁגַם עֲתָה אֲחַר עֲשָׂרָה יָמִים לֹא נִשְׁתַּנָּה כָּלֵל מִכְּמוֹ שְׁהִיָּה תוּף ג"י וְהֵינּוּ ע"י שְׁהִיָּה קְבוּרָא בְּאֲדָמָה וּבְזִמְנָא הַקּוּר הֵינּוּ בְּחֻדָּשׁ חֲשׁוֹנוֹן גַּם הַפִּירוּהוּ שְׁנֵי עֲדִים הַנֵּ"ל בְּסִימְנָא מְנוּבָהק שְׁהִיָּה בּוּ בְּלַחֵי הַשְּׁמַאלִית שְׁטָרוּם לְרוּחַב הַלַּחֵי וְתַחֲסִיָּה גְּנוּמָא קִטְנָה שְׁנַשְׁאָר בּוּ מֵהַפְּאִקְנוּ שְׁהִיָּה לוּ בְּקִטְנוּתוֹ גַּם הַפִּירוּ פֶּל בְּגִדְיוֹ בְּסִימְנָא וּמִהֵן בְּטַב"ע: הֵנָּה בְּכַנָּה"ג סִי' י"ז בְּהַגְמ"ט אוּת שְׁל"ז בְּסִימְנָא מְנוּבָהקִים מְעִידִין עָלָיו אֲפִילוּ אֲחַר כְּמָה יָמִים הֵרֵא"ם ז"ל ח"א סִי' ל"ו וְל"ז וְכ' הֵרֵאנ"ח ז"ל ח"א סִי' כ' דְּהֵינּוּ דְּוּקָא בְּסִימְנָא דְּאִינוּ עֲשׂוּיָין לְהַשְׁתַּנּוֹת לְאֲחַר מִיתָה.

והוא מדברי המרדכי בר"פ האשה שלום ופי' מהרח"ש בקונטרס עיגונא דאתתא דנ"ג ונ"ד פגון חיתוף הרגל וכינצא בהם אבל בסימנים העשויים להשתנות פגון חרום דתה"ד אפילו בסי"מ ביותר אין מעידין עכ"ל וכ"כ בשמו בבאר היטב סעיף כ"ו ס"ק פ"ז וכ"כ בק"ע שבוסוף ספר מכתב מאלהו סי' ו' סעיף ע"ט ונ"ל משמע שאפילו בעדות הסימנים בעינו שיעידו שראו אותו מיד שהעלוהו מן המים שאע"פ שיש סימנים שאין בהם חשש מהשינוי פגון חתוף דיד כו' מ"מ יש סימנים מובהקים אחרים שמשתנים הרא"ם סי' ל"ח עיין בהר"מ פאדונה סי' כ' כו' עכ"ל וק"ל ממ"ש הב"י דכ"א סע"ד על תשו' הר"ן ששאל על מיימון מאלקי כו' ונראה מדבריו שאותם סימנים שאמר העו"ג שהיה לו בראשו ובזרועו לא חשיבי סימנים מובהקים לגמרי דא"כ אע"פ שגשתה ה"ל למשרי אשה זו.

והרי התם שהיה לו צלקת בזרועו וא"כ אם פדברי הרח"ש דדוקא פגון חיתוף הרגל כו' אבל פגון חרום כו'. והרי צלקת בזרועו י"ל לא דמי כלל לחיתוף הרגל וא"כ י"ל דה"ל סי' העשויין להשתנות לאחר מיתה אף שהוא סימן מובהק וא"כ מנ"ל להב"י שאותם סימנים לא היו סי"מ דילמא היו סי"מ ואעפ"כ באשתהי אין מעידין דאולי נשתנו דהא לא דמו לחיתוף רגל א"ו משמע דהב"י לא ס"ל כמהרח"ש וכן במרדכי ר"פ האשה שלום לא משמע דבעינן דוקא פגון חיתוף הרגל ובפרט לפמ"ש הרשב"א שם בד"ה וקאמרי סימנים וכגון דאמרי סימנים שיש להם במקום הפונצנע כו' מיהו הרשב"א י"ל מייירי בלא אשתה.

ועי' בתשו' מהרי"ט. חאה"ע סי' ל"ה מנדון תשו' הר"ן הנ"ל פי' דברי הר"ן מפני שצלקת אינו סי"מ כו' כמ"ש הב"י וכ"כ בתשו' מ"ב סי' ס"ג: משמע הא הי' סי"מ לא חיישינן אף דאשתהי ובגמרא יבמות (דקכ"א סע"א) ואיפא דאמרי הכא בשומא העשויה להשתנות לאחר מיתה קא מיפלגי מר סבר עשויה להשתנות פירש"י ממראה ומר סבר אינה עשויה להשתנות.

הרי לראב"ם גם מראה של השומא אינה עשויה להשתנות ולת"ק המראה עשויה להשתנות ולל"ב דהכא בשומא סי"מ קא מיפלגי אפטר דגם לת"ק אינה עשויה להשתנות כלל והרי"ף והרא"ש הביאו רק ל"ב.

דהכא בשומא סי"מ קא מיפלגי ובפרק אלו מציאות (דכ"ז ע"ב) איבעיא דכ"ע שומא אינה מצויה בכן גילו והכא בסימנין העשויין להשתנות לאח"מ קא מיפלגי. ופרש"י אם עשויין להשתנות או אינן עשויות להשתנות אם בחייו היתה שומא שחורה במותו נעשית לבינה או איפכא מ"ס סימנין עשויין להשתנות לאח"מ ומ"ס סימנין אינן עשויין להשתנות לאח"מ אב"א דכ"ע שומא אינה עשויה להשתנות לאח"מ ובשט"מ שם כ' ונ"ל וכן בסימנים עשויין להשתנות לאח"מ דוקא שומא שאינה שינוי אלא בעור האדם אבל שאר חידושין שהן מן העצמות ומן ענבי הבשר פגון בעל חטוטרות וראשו שקוע ושקיפס וכינצא בהן אינן עשויין להשתנות עכ"ל: קיצור בכנה"ג כ' בסי"מ מעידין עליו אפילו לאחר כמה ימים וכ' הראנ"ח דהיינו דוקא בסי' שאין עשויין להשתנות לאחר מיתה ופי' מהרח"ש פגון חיתוף הרגל אבל חרום לא ומדברי הרב"י גבי מיימון מאלקי נראה דלא ס"ל כמהרח"ש.

וכ"מ בתש"ו מהרי"ט ובתש"ו מ"ב ובפב"ת דיבמות לחד לישנא פליגי רבנן וראב"מ דלרבנן המראה של השומא עשוי להשתנות לאח"מ ולראב"ם גם המראה אינה עשויה להשתנות ולל"ב י"ל גם רבנן לא פליגי וכן בב"מ (פא"מ) יש תרי לישני פאלו.

ובשט"מ שם כ' דוקא שומא שאין שינוי אלא בעור האדם אבל שאר חידושין שהן מן העצמות ומן עובי הבשר כגון בעל חטוטרות וראשו שקוע ושקיפס וכיוצא בהן אין עשויין להשתנות עכ"ל: ב ובנד"ז שהפירו הגומא שנסארה בו מחמת חולי הפאקן בלחי השמאלי הנה הגומא מהפאקן היא קצת בעומק הבשר.

י"ל שאינה עשויה להתהוות פן אחר מיתה. ועיין בק"ע סעיף רי"א בשם תשו' הב"י שהסימן שאמר שיש לו גומות מחמת הוירג ואולש שזה סימן מובהק עכ"ל והיינו גומות הבאים מחמת פאקן כמ"ש בתש"ו הב"ח ס"י פ"א ואף שבמדינתנו אין שייך לומר על זה סי"מ פי רק שם במדינת הרב"י לא היו שכיחי פאקן כלל כידוע.

ולכן כתב שאחד מאלף לא ימצא פן מ"מ פאן שאומר שהיה שטרום בפניו בלחי שמאלית ברובח הלחי למעלה מהזקן וגומא קטנה תחת השטרום נראה ודאי הנה סימן מובהק אלא שבגמרא פ"ט דבב"ב (דף קנ"ד סע"א) מעשה בבני ברק כו' וערערו לומר קטן הנה כו' ועוד סימנין עשויות להשתנות לאח"מ: וכ' בתוספות סד"ה ועוד ואור"י דשמא בחייו לא היו בו גומות ומחמת מיתה יש שם גומות כו' הרי גומות יכולים להתהוות לאח"מ כמבואר בתש"ו אאזמ"ו הגאון ז"ל סי' כ"ט בדפוס זיטאמיר (דכ"ג סע"ב) ולכאורה זה קשה על הב"י דלא חש כלל בהגומות דהפאקן שמא נתהו אחר מיתה.

אעכצ"ל דלא דמי וכמשי"ת לקמן מיהו לפר"ת שבתוס' שם לא מוכח מידי דהפירוש שנסתנה מראות השערות ועי' מזה בחי' הרמב"ן דר"ת מפרש פן מ"ש עד שירבה השחור כו' והרמב"ן עצמו פירש שינשרו השערות וכ"כ המגיד פכ"ט מהל' מכירה דין י"ד וכ"מ בהרמב"ם שם.

שהבדיקה הי' המכונן בשביל בני המשפחה כו' ומיהו זה כמ"ש הש"ס שם עמוד ב' בחזקת לקוחות הנה קיימי וע"ש בתוס' ד"ה בחזקת והשתא ניקחא הא דקאמר להו סימנין עשויוין להשתנות לאח"מ שאפילו לא תמצאו לו סימנים איכא למימר שנסרו לאח"מ עכ"ל מיהו בגמ' שם דגם אם לקוחות מערערי שייך לומר ועוד סימנים עשויוין להשתנות וזה ע"כ כפירוש ר"י והר"ן בתש"ו סי' ל"ג כתב וז"ל ואמר להם רע"ק דסימנים עשויוין להשתנות לאחר מיתה פלומר שאפילו ימצא פדבריהם היינו פדברי בני המשפחה) שלא ימצא לו שתי שערות או שלא ימצא בעיקרן גומות אין פדבריהם פלום שסימנין הללו עשויוין להשתנות לאחר מיתה עכ"ל קיצור גומא שנסארה מהפאקן תחת השטרום בלחי השמאלי י"ל דהנה סי"מ.

ומאי דמשמע פ"ט דב"ב (דף קנ"ד) דגומא דשתי שערות יכולה להשתנות לאח"מ שם היא גומא קטנה ביותר ועל"ק סעיף ד' מזה: ג ובירושלמי פב"ת דיבמות אמתינתין ואע"פ שיש סימנין בגופו ובכליו ולא כן תני מניין לאחיה שטעה אתה מחזירו בין בגופו בין בכליו שנייא היא שהסימנין דרפן להשתנות ופי' הפ"מ דרפן להשתנות ממראיהו לאח"מ ולפיכך לא סמכינן הקא אסימנין וכאיכא דאמרי בבבלי (דק"כ) אליכא דראב"מ דמוקי

למתנתיתין פְּנוּתִיה וּלְעוֹלָם סִמְנִים דְּאוֹרֵיִתָּא עכ"ל והב"י שכ' דבסי"מ גמור לא חיישינן
שְׂמָא נְשִׁתְנָה צ"ל דְּדוֹקָא אסי"ב אף לְמ"ד דְּהוּ דְּאוֹרֵיִתָּא מ"מ דְּרָכּוֹן לְהִשְׁתַּנּוּת אָבֵל
בסי"מ בְּיֹתֵר לֹא חֵיִשְׁיִנּוּ לְזָה וע"ש בפ"י קה"ע דְּכִינּוּ דְּסִמְנִין עֲשׂוּיִין לְהִשְׁתַּנּוּת לֹא
סְמִכִינּוּ עֲלֵיהוּ דְּשְׂמָא אִישׁ אַחַר הוּא וְהַב"ש ססע"י כ"ו ס"ק פ"ג הַקְּשָׁה עַל הַרְמ"א
דְּאוֹמֵר דבסי"מ אָפִילוּ אֲשֵׁתֵי מְעִידִין עֲלֵיו מְדַאֲתָא פ' הַאֲשָׁה שְׁלוֹם (דקט"ו) וְחֻזְנָהוּ
לְאַלְתֵּר וְקֶאֱמָרִי סִמְנִים וּפִי הַחוֹס' דְּהֵינּוּ סִמְנִים מְוֹבְהָקִים וּבְיֹתֵר מְוֹכַרְחַת פֶּן לְפִי
הַרְשָׁפִ"א וְהַנ"י וְאֵעֵפ"כ בְּעֵינּוּ וְחֻזְנָהוּ לְאַלְתֵּר דְּוֹקָא וְתִירוּצוֹ דְּחוּק וְגַם הַט"ז ס"ק ל"ז
עֵמֶד ע"ז מ"ש וְחֻזְנָהוּ לְאַלְתֵּר וְהַבֵּית מְאִיר שֶׁם הָעֵלָה דס"ל לְהַתּוֹסְפוֹת דְּנֹדָאֵי יֵשׁ גַּם
סִמְן מְוֹבְהָק דְּסִמְכִינּוּ עֲלֵיו וְאֵעֵפ"כ כְּפִשְׁלָא רְאוּהוּ לְאַלְתֵּר לֹא סְמִכִינּוּ עֲלֵיו שְׂיֵשׁ סִי"מ
דְּחֵיִשְׁיִנּוּ בּוֹ שְׁנִשְׁתַּנּוּת ע"י הַתְּפִיחָה וְכֵן לְהַפְּדָה יֵשׁ ג"כ סִי"ב שְׂאִין חוֹשְׁשִׁין בּוֹ לְשִׁנּוּי רַק
דְּלֹא מְהַנִּי מִשׁוּם דְּהוּ סִי"ב: וְלְדַבְּרֵי אֲתִי תְּשׁוּ הַר"ן סִי"א ע"א כְּפִשׁוּטוֹ גְּבִי מִיָּמֹן
מְאַלְקִי.

שְׁהָרִי פְּתַב וְסִמְן אַחַר מְוֹבְהָק הָיָה בְּזֵרוּעוֹ כו' ע"ש וְאֵעֵפ"כ פֶּסֶק דְּאִין מְעִידִין עֲלֵיו מְחַמַּת
דְּאֲשֵׁתֵי וְהֵינּוּ מְפִנִי כִּי אֲוִלִי הָיָה הַסִּי"מ מְאוֹתָן דְּאִין מְעִידִין עֲלֵיהֶן כ"א לְאַלְתֵּר כַּמ"ש
בַּגְמ' וְחֻזְנָהוּ לְאַלְתֵּר כו' וְלֹא נִצְטָרַף לַמ"ש הַב"י שְׂאוֹתָן הַסִּמְנִים לֹא הָיוּ מְוֹבְהָקִים דְּלֹא
מִשְׁמַע פֶּן מְהַר"ן שְׁהָרִי כו' וְגַם סִמְן שְׁהָיָה בְּרֵאשׁוֹ וְסִמְן אַחַר מְוֹבְהָק הָיָה בְּזֵרוּעוֹ מְדַכְתַּב
שְׁהָיָה בְּרֵאשׁוֹ סִמְן וְלֹא כו' מְוֹבְהָק וְגְבִי בְּזֵרוּעוֹ כו' מְוֹבְהָק מִשְׁמַע וְדָאֵי דְּהָיָה סִי"מ.

(מִיְהוּ הַב"י לֹא גָרִיס בְּתִשׁוּ הַר"ן וְסִמְן אַחַר מְוֹבְהָק שְׁהָיָה לוֹ בְּזֵרוּעוֹ כ"א וְסִמְן אַחַר
מְצַלְקַת שְׁהָיָה לוֹ בְּזֵרוּעוֹ כו' וְכ"כ בְּתִשׁוּ מ"ב סִי"א וְגַם בְּתִשׁוּ מְהַר"ן סִי"א ל"ה הַנ"ל).
דְּהָא גְּבִי הָיָה עֵיגוּנָא כְּשִׂאוֹמֵר סִמְן מְוֹבְהָק הֵינּוּ וְדָאֵי סִי"מ גְּמֹר וְלֹא סִמְן אֲמַצְעֵי
כַּמ"ש בְּגִמְרָא וְהָא בְּשׂוּמָא סִי"מ קָא מִיְפְּלִגִי כו' א"ו דְּאָף בסי"מ מְמַשׁ יֵשׁ סִי"מ
שְׂבִאֲשֵׁתֵי אִין סוּמְכִין עֲלֵיהֶן דְּלֹא עֲדִיפִי מִהַפְּרַת פ"פ עִם הַחוּטָם דְּחֵיִשְׁיִנּוּ בְּהוּ לְנִשְׁתַּנּוּת.

וְאִישׁ אַחַר הוּא כַּמ"כ יֵשׁ סִי"מ דְּחֵיִשְׁיִנּוּ בְּהוּ. רַק יֵשׁ סִי"מ שְׂאִין בְּהֶם חֲשַׁשׁ שִׁנּוּי וְכַמ"ש
הַכְּנֵה"ג בְּשֵׁם מְהַרְח"ש וְכֵן הֵבִיא בַמַּה"צ ססע"י כ"ו בְּשִׁמוֹ אֱלָא שְׂמַהרְח"ש הַחֲמִיר
בְּיֹתֵר דְּדוֹקָא בְּחִיתוּף רְגֵל כו' וּמְהַאֲחֻרוּנִים לֹא מִשְׁמַע פֶּן וְהֵינּוּ כַּמ"ש בְּשֵׁם הַשֵּׁט"מ
דְּוֹקָא שׂוּמָא כו' אָבֵל שְׂאָר חִידוּשִׁין שְׁהֶן מִן הָעֲצָמוֹת וּמִן עוֹבֵי הַבְּשָׂר כו' אִינּוּ עֲשׂוּיִין
לְהִשְׁתַּנּוּת הָרִי גַם כְּפִשְׁשׁוּי רַק בְּעוֹבֵי הַבְּשָׂר אִינּוּ עֲשׂוּיִין לְהִשְׁתַּנּוּת וְאֲפֹשֶׁר לְצַדַּד בְּזָה
מִטַּעַם דְּאֲפִילוּ בְּשׂוּמָא יֵשׁ פְּלוּגְתָּא אִם עֲשׂוּיָהּ לְהִשְׁתַּנּוּת לְאַח"מ וְהֵינּוּ רַק עַל הַמְּרָאָה
לְפָרַשׁ: קִיצוּר: בִּירוּשְׁלָמִי עַל הַמְּשָׁנָה דְּשִׁלְהִי בְּמֹת וְאֵע"פ שְׂיֵשׁ סִמְנִין בְּגוּפּוֹ אוֹמֵר
מִשׁוּם שְׁהַסִּמְנִים עֲשׂוּיִין לְהִשְׁתַּנּוּת וְלַהַב"י הַנְּזַכֵּר לְעֵיל סְעִיף א' צ"ל דְּזָה קָאֵי דְּוֹקָא עַל
סִי"ב וְלֹא עַל סִי"מ וְהַב"ש סכ"ו הֵבִיא רֵאִי מְהַש"ס דִּילָן (דקט"ו) בְּעַנְיָן וְחֻזְנָהוּ לְאַלְתֵּר
וְקֶאֱמָרִי סִמְנִים דְּמִיָּרִי בסי"מ.

עכ"ז בְּעֵינּוּ לְאַלְתֵּר דְּוֹקָא וּמִשׁוּם דְּחֵיִשְׁיִנּוּ לְשִׁנּוּי וְהַבֵּית מְאִיר שֶׁם כו' דִּישׁ סִמְן מְוֹבְהָק
דְּחֵיִשְׁיִנּוּ בּוֹ שְׁנִשְׁתַּנּוּת וְיֵשׁ סִמְן בִּינוּנִי דְּלֹא חֵיִשְׁיִנּוּ בּוֹ לְשִׁנּוּי: ד וְעֵינּוּ בְּתִשׁוּ גְּבַעַת
שְׂאוּל סס"י א' בד"ה וְהַרְבְּנֵי הַפְּוֹפְלָג מוה' רְפָאֵל מְבָרִיסָק רְצָה לְתַרְזֵן.

דְּאֲצָטְרִיף לְמִתְנֵי בְּגוּפּוֹ וּבְכִלּוֹ מִשׁוּם דְּהָא הָא דְּבְּגוּפּוֹ לֹא מְהַנִּי מִשׁוּם דְּסִמְנִים עֲשׂוּיִים
לְהִשְׁתַּנּוּת לְאַח"מ מִשְׂא"כ בְּכָלִים. זָה אִינּוּ דַע"כ הָא דְּעֲשׂוּיִין לְהִשְׁתַּנּוּת הוּא דְּוֹקָא גְּבִי

שוּמָא כּוּ נְעֵלָם מִמֶּנּוּ הַש"ס פ"ט דב"ב (דף קנ"ד סע"א) הַנ"ל סְעִיף ב' וְעִי' תְשׁוּ
מֵהֶרֶם פ"פ ס' ל"ו סְמָךְ לְהַתִּיר עַל רוּשָׁם שְׂבָפְנָיו רַק שָׁם הִי הַנְּדוֹן שְׂנֻטְבַּע בְּמִשְׁאֵל"ס
וְהַב"ש סְעִיף כ"ד ס"ק ע"ד פְּתַב בְּשֵׁם הַט"ז כִּי רוּשָׁם וְצִלְקַת אֵין עֲשׂוּיִין לְהַשְׁתַּנּוֹת כּוּ
עַכ"ל וְעִי' מֵרַה"צ ס"ק צ"ו וְלִכְאוּרָה לְדַבְרֵי כְנֵה"ג בְּשֵׁם מֵהֶרַח"ש דְּחֶרוּם שְׂחֻןטָמוּ
עֲמֻנְקָה הֶרְבֵּה חָשׁוּב סִמְן הָעֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת א"כ מִדּוּעַ רוּשָׁם עֲדִיף מִיְנִיָּה וְהִנֵּה י"ל הָא
דְּמִשְׁמַע בְּב"ב (קנ"ד) בְּתוֹס' דְּמַחְמַת מִיְתָה יוֹכַל לְהַתְּהוּוֹת גְּנוּמָא סְבִיב הַשְׁעָרָה זֶהוּ גְּנוּמָא
קִטְנָה בְּיֹתֵר וְגְנוּמָא דְהִכָּא שְׂמַחְמַת הַפְּאִקְנָן הִיא וְדַאי גְדוּלָה הֶרְבֵּה מִגְּנוּמָא דְגַבִּי שְׁעָרוֹת
שְׂהִיָּא רַק בְּהַעוֹר לֹא כֵן גְּנוּמָא שְׂמַחְמַת הַפְּאִקְנָן הִיא בְּעוֹנְבֵי הַבְּשָׂר וְעִינֵין תּוּי"ט פ"ב דְּפָרָה
מִשְׁנָה ה' גַּבִּי אֶפִּילוּ בְּתוֹף כּוֹס אֶחָד וְנ"ל וְהַפְּנוּנָה שְׂגְנוּמָא הִיא דְּבָר מוּעָט מְאֹד כְּשַׁעוֹר
הַשְׂתִּי שְׁעָרוֹת וְלֹא יוֹתֵר אֲבָל כּוֹס הוּא שְׂטַח מֵה כּוּ ע"ש וְאַף שֶׁהֶר"ש לֹא פִּירֵשׁ כֵּן
פִּירוּשׁוֹ דְּחֻק וְעַכ"פ גְּנוּמָא דְהִכָּא אֵין לָהּ דְּמִיּוֹן לְגְנוּמוֹת דְּשְׁעָרוֹת לְכֵן י"ל שְׂאֵינָה עֲשׂוּיָה
לְהַשְׁתַּנּוֹת כְּלָל מַחְמַת מִיְתָה וּבְכַרְט בְּמַעַט זְמַן כְּזֶה וְעוֹד שְׁהִרֵי יֵשׁ סִמְן תּוֹף סִמְן שְׁהִיָּה
שְׂטָרוּם בְּפָנָיו בְּלַחֲזֵי שְׂמַאֲלִית בְּרוּחַב הַלְחִי לְמַעְלָה מִהַזְקוֹן וְגְנוּמָא קִטְנָה תַּחַת הַשְׂטָרוּם
וְהַפִּירוּ שְׁכֵן הִיָּה בּוֹ כְּשֶׁפְתַּחוּ קְבֵרוֹ א"כ כְּנֻלֵי הֵאֵי וְדַאי אֵין עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת כְּלָל וְעוֹד
כִּינֵן שְׂאֶמְרוּ שְׁהַפִּירוּ הַשְׂטָרוּם וְהַגְּנוּמָא שְׂתַּחְתּוּ א"כ זֶה עֲדִיף מֵאֵילוּ הַעִידוּ כֵּן וְאַחֲרֵי
רְאוּ אוֹתָן הַסִּמְנִים וְכַמ"ש בְּתִשׁוּ' מֵהֶרִי"ט חֵאָה"ע ס' ל"ה בְּד"ה וְעַל סִמְנִים שְׂבָגוּפוֹ
וְנ"ל וְהִי דְּגַבּוֹת מְחֻנְבְּרוֹת סְתָמָא לֹא חָשׁוּב סִמְן מְנוּבָּהָק כִּינֵן דְּשָׂכִיחַ בְּבָנֵי אָדָם אַחֲרֵי
דּוּמָיָא דְשׁוּמָא כְּדַכְתְּבִינָן אֲבָל אֵלוּ הִיָּהוּדִים הַעִידוּ בְּדַקְדוּק בְּתוֹרַת עֲדוּת שְׁהִיוּ מְפִירִין
אוֹתוֹ יָפָה בְּחִיִּים וְהִיוּ בְּקִיָּאִים בְּטַב"ע שְׁל גַבּוֹת עֵינָיו כּוּ עַד מִשְׁמַע הַלְשׁוֹן שְׁעַל הַבְּטַת
וְגַסּוֹת גַבּוֹת עֵינָיו הִיָּה מַעִיד כְּמוֹ שְׂרָאָה אוֹתָן בְּחִיִּים בְּתַכּוּנָתָם כּוּ כ"ז וְדַאי עֲדוּת מְנוּבָּהָק
וְסִמְן מְנוּבָּהָק הוּא עַכ"ל וְעִינֵין קְרוּב לְזֶה בְּשׁו"ת ח"צ ס' קל"ד סד"ה, תִּיּוּבָהָ קָא חֲזִינָא
בְּמ"ש דְּכִינֵן שְׂאוֹתָן הָאֲנָשִׁים כּוּ שְׂרָאוּ בּוֹ הַפְּצִיעָה כּוּ וְאַמְרוּ שְׁעִי"כ הַפִּירוּהוּ כּוּ ע"ש
לְכֵן בְּנִד"ז מְהִי כ"ז מֵהַ שְׁהַפִּירוּהוּ בְּסִמְנִים אֵלוּ לְשֵׁלָא נְחוּשׁ לְסִמְנִים הָעֲשׂוּיִין
לְהַשְׁתַּנּוֹת לְאַח"מ כִּינֵן שְׂבֵלָא"ה נ' שְׂסִמְנִים אֵלוּ אֵינָן מִהָעֲשׂוּיִים לְהַשְׁתַּנּוֹת לְפ"ד
הָאֲחֻרוּנִים וְעִי' בְּשִׁט"מ פֶּרֶק אֵלוּ מְצִיאוֹת (דכ"ב ע"ב) גַּבִּי סִמְן הָעֲשׂוּי לְיִדְרַס לֹא הָוִי
סִמְן פְּרַש"י מִשׁוּם יְאוּשׁ כּוּ אֲבָל אֵין לְפָרֵשׁ כּוּ שְׂמָא נִשְׁתַּנָּה הַסִּמְן ע"י הַדְּרִיסָה וְאֵין
זֶה חֲפִץ שְׁל זֶה כּוּ שְׂזוֹ חֲשֵׁשׂא רְחוּקָה הִיא וְהֵיאָה יְזַדְמֵן שְׂנֻשְׁב סִמְן הָאֲחֵר ע"י הַדְּרִיסָה
כְּסִמְנָו שְׁל זֶה עַכ"ל מִיָּהוּ י"ל זֶהוּ רַק גַּבִּי מְמוֹן לֹא חֲזִינָשִׁי לְזֶה מִשְׁא"כ בְּאִיסוּר א"א
דְּהָא אֵין מְעִידִין לְאַחֵר ג"י אַע"פ שְׂמַכִּירִין אוֹתוֹ בְּטַב"ע חֲזִינָשִׁין שְׂמָא אַחֵר הוּא וְנִשְׁתַּנָּה
לְטַב"ע שְׁל זֶה מ"מ הִכָּא י"ל דְּאֵינָן סִמְנִים הָעֲשׂוּיִים לְהַשְׁתַּנּוֹת כְּנ"ל וְגַם הָוִי סִמְן
מְנוּבָּהָק: קִצְוֹר וּבְתִשׁוּ' גְּבַעַת שְׂאוּל ס"ס"י א' כ' הָא דְּסִמְנִים שְׂבָגוּפוֹ עֲשׂוּיִין לְהַשְׁתַּנּוֹת
הֵינּוּ דְּנֻקָא גַבִּי שׁוּמָא כּוּ לְכְאוּרָה אֲשַׁתְּמִיטְתִּי הַש"ס פ"ט דב"ב הַנ"ל סְעִיף ב' וְהַב"ש
סכ"ו פְּתַב בְּשֵׁם הַט"ז כִּי רוּשָׁם וְצִלְקַת אֵין עֲשׂוּיִין לְהַשְׁתַּנּוֹת וְלִמֵּהֶרַח"ש דְּגַם חֶרוּם
חָשׁוּב ס' הָעֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת י"ל כ"ש רוּשָׁם וְצִלְקַת וּמ"מ הָא דְּמִשְׁמַע בְּתוֹסְפוֹת פ"ט
דב"ב דְּמַחְמַת מִיְתָה יְכוּל לְהַתְּהוּוֹת גְּנוּמָא שְׂסָבִיב הַשְׁעָרָה זֶהוּ גְּנוּמָא קִטְנָה בְּיֹתֵר וְגְנוּמָא
דְּהִכָּא שְׂמַחְמַת הַפְּאִקְנָן הִיא וְדַאי גְדוּלָה בְּיֹתֵר וְגַם הִיא לֹא בְּהַעוֹר לְבַד כ"א בְּעוֹנְבֵי הַבְּשָׂר
וְעוֹד שְׁהִרֵי יֵשׁ סִמְן תּוֹף סִמְן שְׂהַגְּנוּמָא מִהַפְּאִקְנָן הִיא תַּחַת הַשְׂטָרוּם וְכֻלֵּי הֵאֵי וְדַאי אֵין
עֲשׂוּיִין לְהַשְׁתַּנּוֹת וְעוֹד כִּינֵן שְׂאֶמְרוּ הַשְּׁנֵי עֲדִים שְׁהַפִּירוּ הַשְׂטָרוּם וְהַגְּנוּמָא שְׂתַּחְתּוּ זֶה

חשוב ביותר כמבואר זה ממ"ש מהרי"ט בתשו' חאה"ע סי' ל"ה וממ"ש בתשו' ח"צ סי' קל"ד: ה' ועוד דהקא יש ג"כ טב"ע גמור של שני עדים בהפרכת הפנים ואף שהוא לאחר ג' ימים וגם יש פאן טב"ע בכל הבגדים ומפילן ציצית א"כ כ"ז ודאי מצטרף להסי"מ הנ"ל ועיין במרה"צ סעיף כ"ד ס"ק פ"ו מ"ש בשם תשו' עה"ג סי' ע"ב והנו"ב סי' ל"א ל"ב שהקילו בטב"ע דאחר ג"י עם סי"ב בגופו ואיך שהרח"ש נסתפק בזה והכריע דלא מהני מ"מ זהו רק בצירוף סי"ב בגופו אבל בנד"ז שיש סי"מ בגופו אף אם יש קצת לחוש עליהן חששא רחוקה י"ל דיודה הרח"ש דמצטרפין וכ"ש בצירוף טב"ע בהבגדים בשגם שיש עוד סברא לומר דהטב"ע בפניו אינו דומה לטב"ע גרוע דאחר ג' ימים פיו שיש אחד ראה אותו תוך ג' ימים והוא ראה אותו ג"כ אחר כך כשפאו העדים ופתחו קברו ואף שאיש הנ"ל אינו מכירו מחיים עכ"פ העיד שלא נשתנה כלל מכמו שראוהו תוך ג' ימים.

וגם יש טעם וסיוע להאמין דברי האיש הנ"ל פיון שהיה המעשה בזמן הקור דהינו בימות הגשמים וא"כ פיון שאלו העדים הכירוהו שהוא בעלה של זו והאיש הנ"ל מעיד שגם תוך ג' ימים הי' טב"ע שלו פן ממש כמו שהוא עתה ולא נשתנה כלל י"ל דשפיר חשיב טב"ע של העדים כאילו ראוהו תוך ג"י מאחר שיש זולתם עדות שהוא עתה כמושה תוך ג"י ממש.

והנה לר' יהודה בן בבא דאמר לא כל השעות שוין י"ל ודאי מעידין עליו בכה"ג עכ"פ שאחד מעיד שלא נשתנה כלל ובימי הקור ואולי גם רבנן לא פליגי עליה בכה"ג ועי' בשו"ת מ"ב סי' ק"ד הביאו הב"ש סעיף כ"ו ס"ק ע"ח.

ואף שפספסר עצי ארזים שם ס"ק צ"ט השיג על המ"ב משום דהראב"ן פוסק כר' יהודה ב"ב ונאנן קיי"ל כת"ק דאומר ג' ימים דוקא אפילו בעת הצנינה וכן המרה"צ שם ס"ק ק"ב הקשה על המ"ב והב"ש ובשו"ת בית אפרים חאה"ע סי' י"ד תירץ דגם המ"ב מודה דצינת היבשה לאו כלום הוא פרבנן חוץ מן הקרח שבהורף דהקרח שאני.

ודבריו נכונים וא"כ בנד"ז אף שהיה בימות הגשמים מ"מ ודאי לא היה קרח עדיין כלל מ"מ פאן שאיש א' מעיד שהוא שנה ממש כמו שהיה תוך ג"י ולא נשתנה א"כ י"ל שאני ועכ"פ עדיף משאר טב"ע דאחר ג' ימים ואולי יש לדוננו כדין הטב"ע דספק תוך ג' ימים ואף שצ"ע אם נדמה זה לזה מ"מ עכ"פ מצטרף לסניף להיתרים הנ"ל דהסימן מובהק והטב"ע בבגדיו ולכן אם יספיקו עוד שנים מהמורים ע"ז הנני מסכים ג"כ להתיירה להנשא: קיצור ועוד דיש פאן טב"ע גמור של שני עדים בהפרכת פנים ואף שהוא לאחר שלשה ימים הרי נוסף לזה יש פאן עד א' שראה אותו תוך ג' ימים והוא ראה אותו גם אח"כ כשראו העדים ופתחו את קברו ואף שאיש הנ"ל אינו מכירו עכ"פ העיד שלא נשתנה כלל מכמו שראוהו תוך ג"י ויש פאן סיוע להאמין דברי העד הנ"ל פיון שהיה המעשה בזמן הקור וגם היה קבור בתוך האדמה עי' שו"ת בית אפרים חאה"ע בסופו וא"כ מתוך דברי שני העדים שראוהו והעד הזה יש פאן עדות שבעלה של זו מת וגם יש טב"ע בכל הבגדים ומפילן ציצית: סימן פט אשה שיש סכנה אם תתעבר ותלד אם מותרת לשמש במוך כפרש"י דנותנת המוך לפני התשמיש: פ"ק דיבמות (די"ב ע"ב) שלש נשים משמשות במוך והנה גבי מניקה שפא תגמול את בנה אין זה חשש סכנה

כ"כ כמו גבי קטנה כו' דהא אפשר לשכור מניקת אחרת וגם אמרי' ביבמות פ' החולץ (דמ"ב ע"ב) דידיה ממסמסא ליה בחלב וביצים ואעפ"כ פיון שיש בזה חשש מותרת לשמש במוף לר"מ וחקמים דאומרים אחת זו ואחת זו משמשת בדרך כו' דמשמע לפרש"י דאסורות לשמש במוף מאחר דפ"א גבי משמשות במוף מותרות לתת מוץ במקום תשמיש ממילא דלחקמים אין מותרות יש לומר הטעם משום שכן שם הבורא יתברך בטבע הבריאה אשר ג' נשים הנ"ל ע"פ רוב אינן מתעברות ומ"ש ומן השמים ירחמו שונאמר שומר פתאים ה' היינו שלא יקרה פן אפי' על צד המיעוט אבל באשה שראויה להתעבר פגון שאינה משלשה נשים הנ"ל וא"כ ע"פ רוב תתעבר פדאמרי' בגמרא ר"פ בתרא דיבמות דף קי"ט ע"א) אמאי הליך אחר הרוב ורוב נשים מתעברות ויולדות ואם העיבור והלידה הוא חשש גדול לאשה זו ודאי בכה"ג מודו חקמים לר"מ דמותרות לשמש במוף ולא שינוי ע"ז לסמוך לכתחלה על שומר פתאים ה' דהא אמרי' אסור לסמוך על ה"ס ובענין קטן מחשש זה אמרו בשבת פ"ק במ"מ (דף ל"ב ע"א) ר' ינאי ב"דק ועבר דאמר לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה כו' ומצות עשיית מעקה יוכיח ועי' בש"ע יו"ד סי' קי"ו סעיף ה' בהג"ה ועי' בהרמב"ם פ"ב מהל' שמיירת נפש מדינים אלו והנה בתה"ד סי' רי"א חקר ונ"ל וצ"ע אי שינוי למימר האי טעמא שומר פתאים לתלמיד חכם שיהא יודע ומפיר כו' יעו"ש א"כ לדבריו פיון דגם לחקמים הטעם משום שומר פתאים ה' אם האדם רוצה מ"מ לשמור א"ע רשאי אפי' בשלשה נשים הנ"ל אף י"ל דלא דמי דמהרא"י מייירי ב"דבר שאין בו שום נדנד אסור ע"כ רשאי אבל בנד"ז לפרש"י דנותנת המוץ קודם התשמיש שהתוס' בשם ר"ת החמירו בזה דגם לפרש"י לא התירו זה רק בג' נשים הנ"ל לכן לחקמים שאין חששא בזה אין לשנות אבל מ"מ באשה שראויה להתעבר ויש חשש מהעיבור והלידה ודאי גם לחקמים מותרת לשום המוץ קודם התשמיש לפרש"י וגם צריכות דוקא לעשות כן פנ"ל.

מהש"ס דפ"ק במ"מ (דל"ב). והנה בחידושי הרשב"א פ"ק דיבמות כ' וז"ל שלש נשים משמשות במוץ פרש"י רשאות ואינו מחנור כו' אלא חייבות לשמש במוץ קאמר משום סכנה דידה או משום סכנה דולד עכ"ל ומשמע דאף לפרש"י דמשמשות במוץ היינו לשום המוץ באותו מקום קודם התשמיש בענין שאף גם בשעת תשמיש יהיה המוץ שם עכ"ז ס"ל דפ"א משמשות היינו שחייבות לשמש פן במוץ דאל"כ פיון דמקשה זה על פרש"י ה"ל לבאר ולומר מיהו לפרש"י בענין משמשות במוץ אינו פן א"ו ס"ל דאף לפרש"י שהמוץ שם בשעת תשמיש עכ"ז חייבות לעשות פן גם הר"ן בגדרים פ"ק אין בין המוץ (דל"ה ע"ב) גבי משמשות במוץ כ' חייבות לשמש במוץ משום סכנה וא"כ לפ"ז גם לחקמים י"ל רק אינן חייבות לשמש במוץ אבל רשאות וכ"פ היש"ש פ"ק דיבמות סי' ח' מיהו קושיות הרשב"א על רש"י שהכריחו לומר חייבות אין הקושיות מוכרחות כ"ל דשאני השימוש עם קטנה מן משמשות במוץ כו' אעפ"כ זה נראה להכריח מן הרשב"א והר"ן דבאשה הראויה להתעבר ויש חשש מהעיבור והלידה חייבות לשמש במוץ וכדפרש"י שיהיה המוץ באותו מקום בשעת תשמיש ולא דמי לשלשה נשים דלפרש"י רק מותרות לעשות פן ולא חייבות דשאני התם דבלאו הכי רוב שלשה נשים הנ"ל אינן מתעברות כ"ל רק משום דר' מאיר חנייש למיעוטא ע"כ אינן חייבות.

כ"א רק מותרות אבל היכא שהרוב הוא שתתעבר ותלד חיובות לעשות פן אף לחכמים דודאי הרוב לרבנן חמור יותר ממיעוטא לר"מ עי' בגמרא פ"ק דחולין (דף י"א) סע"ב גבי דאלת"ה לר"מ דחגיגה למיעוטא כו' דמנכרחה דלר"מ אע"ג דחגיגה למיעוטא מ"מ היכא דלא אפשר סמכינן על רובא אבל ברובא פשיטא דלא סמכינן על מיעוטא אף היכא דלא אפשר בין לר' מאיר בין לחכמים: קיצור אע"ג דחכמים אומרים משמשת פדרפה והולכת ומן השמים ירחמו זהו רק בג' נשים אלו אבל באשה אחרת אשר רוב נשים מתעברות ויולדות אם יש חשש ספנה בהעיובור ולידה אף שהחשש אינו עצום ורק דומה לחשש שמא תגמול את בנה דגם אם תגמול עדיון החשש ספנה אינו גדול אעפ"כ מותרת לשמש במוף דהיינו שיהיה המוץ שם בשעת תשמיש לקלוט הזרע ולהרשב"א והר"ן השלשה נשים חיובות לעשות פן לר"מ ובנד"ז לפרש"י ג"כ חיובות לעשות פן לכולי עלמא: ב והנה אע"ג דר"ת חולק על פרש"י בפי' משמשות במוץ כמבואר בתוס' ביבמות שם (די"ב) ד"ה שלש ונ"ל ור"ת אומר דלפני תשמיש ודאי אסור ליתן שם מוץ דאין דרוך תשמיש בכף נהרי הוא כמטיל זרע על העצים ועל האבנים כשמטיל על המוץ אבל אם נותנת מוץ אחר תשמיש אין נראה לאסור דהאי גבירא כי אורחא משמש כו' עכ"ל מ"מ הרי בכתובות פ' אלו נערות (דל"ט ע"א) בתוס' שם ד"ה שלש מבואר דר"י בעל התוס' ס"ל כפרש"י ולא' כר"ת והביא ראיה מנדה דף ג' סע"א דמשמע שם שהמוץ הוא במעיה פל שעה ר"ל אף בשעת תשמיש וכן בחידושי הריטב"א בכתובות שם כ' ואפי' היה מונח בשעת תשמיש וגם פי' שם דחיובות לשמש במוץ וביש"ש פ"ק דיבמות סי' ח' חלק על פי' ר"ת והעלה דהעיקר כפרש"י דמשמשים במוץ לפני התשמיש קאמר ואין זה כמטיל על העצים דסוף סוף דרוך תשמיש בכף וגוף נהנה מן הגוף כו' ותמה אני על ר"ת איך עלה בדעתו לפרש בענין אחר מהא דנדה (דף ג') שהביא ר"י עכ"ד ולפעד"נ ראיה למהרש"ל דאין זה כמטיל זרע על העצים ועל האבנים מהא דאיתא בגמרא ספ"ב דנדרים (ד"כ ע"ב) שהתורה התירה האשה לאיש אף לשמש שלא פדרפה דהיינו פנים פנגד העורף וכ' הר"ן שם וכן הטור אה"ע רס"י כ"ה דהרמב"ם פי' ובלבד שלא יוציא זרע לבטלה ור"י פי' דאפי' בהוצאת ש"ז נמי מותר לשמש שלא פדרפה ובלבד שלא יהא רגיל בכף כו' וכ' הב"י שהוא מדברי התוס' פ"ג דיבמות (דף ל"ד ע"ב) סד"ה ולא כמעשה ער ואונן ושכתב הרא"ש דשינויאי בתרא דתוס' עיקר הרי מוכח מזה דאף לשמש שלא פדרפה בהוצאת ש"ז נמי לא דמי למטיל זרע על העצים ועל האבנים דאי הנה דמי לזה הרי אפי' באקראי איך התירה התורה אע"כ לא דמי כלל למטיל זרע על העצים ועל האבנים כיון דגם שלא פדרפה נקרא ביאה ואף דברגיל פן אסור היינו שלא פדרפה ממש אבל לשמש פדרפה ושתשים מוץ בשעת התשמיש זה ודאי מותר לגמרי היכא שיש חשש ספנה ולא דמי למטיל על העצים ועל האבנים דאם אפי' שלא פדרפה דאינו מקום הראוי לזרע ולעיובור כלל אעפ"כ לא דמי למטיל על העצים והאבנים ק"ו במשמש פדרפה במוץ דהוא מקום הראוי להזריע ואפשר שיוכל להיות שגם המוץ לא ימנע בהחלט מלהזריע אם יצא הזרע דרוך המוץ דפשיטא דלא דמי למטיל זרע על העצים ועל האבנים ואף אם היא אחר התשמיש תומ"י תסיר המוץ עם הזרע כדי שלא תתעבר זהו מעשה אחר התשמיש דגם לר"ת שרי אבל בשעת התשמיש י"ל שהיה אפשר שתזריע לכן ודאי בלי ספק פרש"י עיקר וכן לשון משמשות במוץ מורה באצבע כפרש"י

דְּהַמוּדָה הוּא בְּרִחְמָה בְּשַׁעַת תְּשׁוּמִישׁ וְעוֹד רְאִיָּה בְּרוּרָה דְּהָא בִּיבְמוֹת שָׁם (ל"ד ע"ב)
בְּמִנְיָקָה ס"ל לר' אֶלְיָעֶזֶר לְהַתִּיר פֶּל כ"ד חֲדָשׁ שְׁיִהְיֶה דָּשׁ מִבְּפָנִים וְזוֹרָה מִבְּחוּץ כְּדִי
שְׁלֵא תִתְעַבֵּר וְאֵע"ג דְּחֻכְמִים פְּלִיגִי עֲלֵיהּ וְאָמְרוּ הִלְלוּ כְּמַעֲשֵׂה עֵר וְאוֹנָן מ"מ מְזֵה מוֹכֵן
דְּכַשְׁזוֹרָה מִבְּפָנִים אֵע"פ שְׁהַמוּדָה בְּשַׁעַת תְּשׁוּמִישׁ ג"כ מִבְּפָנִים וְדָאִי שְׁרִי שׁוֹב רְאִיתִי מְזֵה
בְּשׁו"ת חֲמֻדַת שְׁלֵמָה חָא"ע ס' מ"ו הַתִּיר ג"כ לְשׁוֹם הַמוּדָה בְּשַׁעַת תְּשׁוּמִישׁ אָף שָׁם
הַשְׁאֵלָה בְּעִנְיָן שְׁהַרוּפָאִים אָמְרוּ שְׁאֵם תִּתְעַבֵּר תְּמוֹת וּלְפַע"ד אָף בְּפָחוֹת מְזֵה רַק שְׁיִישׁ
חֲשֵׁשׁ סְפָנָה יֵשׁ ג"כ לְהַקְל כַּמֶּש"ל מְהָא דְּמִנְיָקָה שְׁמָא תְּגַמְוֹל אֶת בְּנָה כו' דְּהֵם תְּרִי שְׁמָא
הָאֲחָד שְׁמָא תְּגַמְוֹל דְּאוּלִי בְּלֵא"ה לֹא תִתְעַבֵּר שְׁלֵכֵן אָמְרוּ חֻכְמִים מְשַׁמְשֵׁת וְהוֹלְכָה
כְּדַרְפָּה כו' הֵב' שְׁגָם אִם תְּגַמְוֹל שְׁמָא לֹא יִזְיַק לוֹ ע"י שְׁתִּשְׁפֹּר מְנִיקַת אַחֲרַת אוֹ ע"י
מְסוּמֹס חֲלָב וּבְצִים כו' אֵע"כ הַתִּיר ר' מְאִיר וְהָרִיטְבֵי"א בְּכַתְּוִבוֹת (דָּף ל"ט) ס"ל דְּגַם
לְחֻכְמִים רְשָׁאִי רַק שְׁאִין מְחַנְיָבוֹת כו' עֵינֵן שָׁם אִם פֶּן בְּאִשָּׁה אַחֲרַת בְּחֲשֵׁשׁ סְפָנָה כְּעַרְדָּה
זֶה גַם לְחֻכְמִים הַדִּין כְּמוֹ בְּמִינְקַת לר' מְאִיר כִּינֵן דְּרִאוּיָה לְהַתְעַבֵּר יוֹתֵר מְמִינְקַת כְּנ"ל: